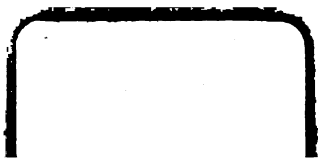

GLOSSARIV
MANVALE

AD

SCRIPTORES

MEDIAE ET INFIMAE

LATINITATI

EX MAGNIS GLOSSARIIS

CAROLI DU FRESNE

D'OMINI DU CANG

ET CARPENTARII

IN

COMPENDIVM REDACT

MVLTISQVE VERBIS

ET DICENDI FORMVLIS AVCTVM.

TOMVS VI. ET VLTIMVS

HALAE,

IMPENSIS IOANNIS IACOBI GEBAVE

MDCCLXXXIV.

S.

S. (1) Littera numeralis quae VII. denotat. Vnde versus:

S vero septenos numeratos significabit.

Seu vt habet Vgutio:

Ebdomadae specie S suscipit ordine septem.

At in Notis numerorum antiquis dicitur litera S conficere septuaginta. Eidem si recta linea superaddatur, 70. millia significat. (2) *S.* in *superscriptione cantilenae*, *susum vel sursum scandere*, *sibilat*. Ita Notkerus Balbulus in Opusc. *Quid singulae litterae significent in superscriptione cantilenae*. Vide *A*. (3) s pro c saepius in MSS. Codicibus praemittitur vocalibus e, i, y, et vicissim c pro s ante easdem vocales non raro occurrit. s pro H scriptum aliquando monet Eccardus, in Notis ad Pactum Leg. Sal. pag. 15. Hinc Germani *Sutte* vel *Sude* dicunt a Saxon. *Hudde*. s in R mutatum legitur in *was* pro *war*, in *virlos* pro *virlor*. Vide eumdem Eccard. ibid. pag. 47. 48. et Schilter. in Gloss. Teuton. (4) s notis arithmeticis postpositum, semissem denotat. (5) s. vocibus etiam a consona incipientibus ex crassiore pronunciatione praefixum, ut pluribus ostendit Claubergius in tractatu de sibilo veterum Germanorum. Exempla praeterea proferunt laudati Eccardus pag. 32. 75. et Schilterus.

SA, Persica lingua, *Rex*; quo nomine donantur plerique e Sultanis. Vide Will. Tyrium lib. 3. cap. 1. Reyneccium in Stemmate Persicorum Sultan. in Appendice ad Aitonum.

† SAARI, haeretici Valdensium sectarii, in Constit. Frider. Imp. ex Cod. Reg. 10197. V. *Sabatati*.

SABAJA, cereuisiae, vel potus species apud Illyrios. Ammianus lib. 26. *Cuius è muris probra in eum jaciebantur, et injuriose compellebatur, ut sabajarius. Est autem Sabaja ex ordeo vel frumento in liquorem conversus paupertinus in Illyrico potus.* Vide ibi Henr. Valesium. S. Hieronymus in Isaiae c. 19. de Zytho: *Genus potionis ex frugibus a quoque* con-

confectum, et vulgo in Dalmatiae Pannoniaeque provinciis gentili barbaroque sermone appellatur Sabajum.

SABAJARIUS, vide in *Sabaja.*

SABANA, vide mox in *Sabanum.*

SABANUM, mappa, uel *facitergium*, Ugutioni et Ioanni de Ianua. Glossarium Gr. Lat. Σάβανον, *Sabanum, linteum.* Glossae MSS. *Sabanum, linteum villosum.* Glossae antiquae MSS. *Manutergium, ad tergendas manus vocatum, Sabanus autem Graecum est.* Glossae ad lib. 1. Alexandri Iatrosophistae de Passionibus: *Sabanum, pannus subtilis.* Alibi: *Sabanum, pannus factus de cotone.* Denique Papias: *Sabanum, lavamentum.* In MSS. *laumentum*: sed legendum *linteamentum.* Vegetius lib. 3. Artis veterinariae: *Sabanis validioribus abstergatur.* Gregorius M. lib. 3. Dial. c. 17. *Vestimentis indutum, et constrictum Sabano, superveniente vespere, sepelire nequiverunt.* Ita enim legendum pro *Sabbato* conuincit Graecus Paraphrastes, καὶ τῷ σαβάνῳ περιλίσαντες. SABANA, in Charta Aldegastri, filii Sylonis Regis Overensis an. 781. apud Sandovallium, quomodo Hispani *Sabanas* etiamnum hac notione usurpant. *Sabanes*, eadem notione. Vide *Galnabis. Savanum* non semel dixit, Graeca scilicet enunciatione, Apitius lib. 6. cap. 2. et 8. lib. 7. c. 6. lib. 8. c. 7. Varii usus fuit *Sabanum*, ut ex allatis colligitur: quod ut apertius rursum pateat, potiores annotabimus. Ac primo quidem eo utebantur ad suscipiendum infantem de fonte baptismi. Paulus I. PP. in Epist. ad Pippinum. In balneis ad abstergendum corpus. Paschas. Radbert. de Corp. et Sang. Dom. apud Marten. to. 9. Ampliss. Collect. col. 418. Eo involvebantur corpora defunctorum: unde Siculi, *b* in *v* mutato, *Insavonare*, pro sepelire dicunt, ut observant Macri in Hierolex. Vita S. Bibiani Sancton. Episc. apud eumd. Marten. tom. 6. eiusd. Collect. col. 768.

SABARIUM, *atrium templi.* Gloss. Isidori. Vide *Pastophorium*, et infra *Safarium.*

SABATATI, INSABATATI, haeretici Valdensium asseclae et sectarii, dicti, *non quod in Sabbato judaizarent*, ut volunt quidam, aut quod nullum Sabbatum observarent, sed solum diem Dominicum, ut Vignerius ann. 1159. et Perrinus: verum ut Prateolus, *quod qui inter eos perfectiores erant, signum quoddam in superiore parte sui sotularis, quod Sabbatem appellabant, deferre solerent.* Huic consentit Ebrardus Bethuniensis contra Valdens. cap. 25. *Quidam autem, qui Vallenses se appellant, eo quod in Valle lacrimarum maneant: .... et etiam Xabatenses, à Xabata potius, quam Christiani a Christo, se volunt appellari. Sotulares cruciant, cum membra potius debeant cruciare, calceamenta coronant, caput autem non coronant.* Constitut. Petri I. Reg. Aragon. an. 1197. in Append. ad Marcam Hispan. col. 1384. *Valdenses, qui vulgariter dicuntur Sabatati: qui et alio nomine se vocant Pauperes de Lugduno, et omnes alios haereticos ... ab omni regno et potestativo nostro ... exire ac fugere districte et irremeabiliter praecipimus.* In Concilio Tarraconensi ann. 1242. INZABBATTATI perpetuo dicuntur, adeo ut hanc Valdensium sectam in Hispania praesertim viguisse par sit credere, quorum haeresis propria fuisse ibi annotatur, quod dicerent *in aliquo casu non esse iurandum, et potestatibus Ecclesiasticis vel secularibus non esse obediendum, et poenam corporalem non esse infligendam in aliquo; et similia.* INSABBATI dicuntur Groppero lib. de Euchar. art. 4. c. 36. quam appellationem sortiti videntur ab ea calceorum specie, quos Gall. *Sabots* vocant, id est, calceis ligneis, quibus potissimum utebantur. De vocis *Sabot* etymo vide conjecturas Oct. Ferrarii in CIABATTA.

† SABATERIA. (1) Sabeteriorum ars et opificium, in Stat. sabater. Carcass. a. 1402. (2) SABBATERIA, vicus seu regio vrbis, vbi *Sabaterii* habitant. Ch. Ms. a. 1375. (3) SABATERIA et SABINA, *nominis,*

nis, genus ligni. Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

SABATERIVS, SABBATERIVS, Sabbaterius seu calceorum sutor, vel sartor, Gall. Cordonnier, Savetier. Vide Sabbatum 1. Enumerat. Iur. Comit. Biterr. a. 1252. Lenda cordonariorum, Sabateriorum, et merceriorum, etc. Ita videlicet quod fabri, Sabaterii, textores, etc. in Charta ann. 1288. ex Tabul. Episc. Auxit. SABATHERIVS, eadem notione, in vet. Catalogo MS. Confratern. B. M. Deauratae Tolos. SABATIVS, pro Sabaterius, in Statuto Iohannis XXII. PP. apud Fanton. Hist. Avenion. tom. 1. pag. 175.

SABBAS, ut Sabbatum 1. Vide Sabatati.

SABBATARIVS LVXVS, apud Sidon. lib. 1. Epist. 2. id est maior et uberior, qualis festis diebus solet esse. Vide ibi Sirmondum pag. 9. et infra Sabbatum 2.

SABBATIANI, haeretici, quorum auctor fuit Sabbatius quidam e Iudaeo Christianus factus ann. circ. 399. Pascha cum Iudaeis celebrabant. De his mentio est in Cod. Theod. tit. de haeret. leg. 59. et 65. Vide Niceph. Hist. Eccl. lib. 12. cap. 31. et Stockman. Lex. Haeres.

SABBATINAE, consessus judicum in Parlamento Tolosano die Sabbati pomeridianis horis, ubi sportulae accipiebantur. Vide Bertrandum de Vir. Iurisperit. cap. 5. num. 6.

SABBATINVS. (1) Sabbaticus, festivus, quo ab opere vacatur, ad Sabbatum pertinens. Litterae Iohannis Regis Franc. an. 1351. to. 2. Ordinat. pag 409. SABBATIVVS, eadem notione, in vet. Catalogo Confratern. B. M. Deauratae Tolos. (2) ÷ Lib. de Mirabil. Romae ex Cod. reg. 4188. In medio cantari est pinea aerea. — In quam pineam subterranea fistula subministrabat aquam ex forma sabbatina, quae toto tempore plena praebebat aquam per foramina.

SABBATISMVS, SABBATIZARE, vide infra Sabbatum 2.

SABBATVM. (1) Calceus, Gall. Soulier, Provincialibus Sabbato, Vasconibus Sabaton. Statuta Arelat. MSS. art. 167. Sabbaterii accipiant pro solandis Sabbatis grossis nunciorum . . . Arelatis III. den. tantum. Vide Sabatati. (2) SABBATVM apud Hebraeos pro tota hebdomade, et pro septimo hebdomadis die sumitur. Cum hebdomadam significat, in dies dividitur, quorum primus Prima Sabbati; secundus secunda Sabbati, et sic deinceps; septimus denique, Sabbatum, ut observatum à S. Hieronymo in Epistola ad Hedibiam, quaest. 4. et S. Augustino in Psalm. 80. Vna Sabbati, Dies Dominicus, Glossae Gr. MSS. in Cod. Regio 2062. Μίαν σαββάτων, τὴν κυριακὴν καλεῖ ὁ Απόςολος. S. Augustinus Epist. 86. Una Sabbati tunc appellabatur dies, qui nunc Dominicus appellatur, quod in Evangeliis apertius invenitur: nam dies Resurrectionis Domini prima Sabbati a Matthaeo, a caeteris autem Una Sabbati dicitur, quem constat eum esse, qui Dominicus postea appellatus est. † SABBATVM SABBATORVM, requies vitae aeternae, t. 2. Aug. p. 687.

SABBATVM SANCTVM, dicitur illud, quod Pascha praecedit. Rupertus lib. de Divin. Offic. cap. 35. SABBATVM, requies Dominici corporis appellatur, etiam in veteri Missali Gallicano pag. 464: et in Missali Gothico pag. 324. SABBATVM IN ALBIS, quod praecedit Dominicam primam post Pascha, quia hac die Baptizati in Sabbato Sancto, deponebant in Sabbato in albis albas stolas, seu vestes, quas in baptismo susceperant. Beletus cap. 121. et ex eo Durandus lib. 6. Rat cap. 81 num. 16. et cap. 95. Vide Alba 4. SABBATVM MAGNVM, quod Dominicam Paschae praecedit. Exstat Amphilochii Episcopi Iconiensis sermo, dictus τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ. Idem dicitur SABBATVM LVMINVM, in Chronico Orientali pag. 125. quod in eo baptismi fierent, quos Φωτισμοὺς vocant Graeci. SABBATVM XII. LECTIONVM. Ita appellatum Sabbatum Quatuor Temporum auctor est Amalarius lib. 2, cap. 1. SABBATVM IN TRA-

TRADITIONE SYMBOLI, quod Dominicam Palmarum praecedit, in Eccl. Ambrosiana: cum Mediolani [illegible] Competentibus Symbolum [illegible] quod olim in die [illegible]. Vide Symbolum. SABBATUM VACAT, in [illegible] Sabbatum ante Palmas, seu Dominicam, qui Pascha praecedit, in Sacramentario Gregoriano, quod proprio officio caret, propterea quod Papa ipso die occupatur eleemosynis erogandis. Vide Alcuinum lib. de Divin. Offic. SABBATUM, quodvis festum; unde [illegible] Sabbatorum dixit Sidonius lib. 1. Epist. 2. [illegible] Dies apud [illegible]: Sabbata [illegible]. SABBATUM, Septimana dicitur, quia [illegible] Chron. Joh. Whethamstedii, pag. 405. SABBATUM, pro Pace Domestica, [illegible] Saxon. SABBATISMUS, Sabbati celebratio apud Judaeos. Agobardus de Insolentia Judaeorum. SABBATIZARE, Papiae, Sabbatum colere, ab opere vacare, otiari, feriari: idem enim valet vox Sabbatum, quod Requies. Joan. de Garlandia in Aequivocis:

Sabbata dicuntur requies, et [illegible] [illegible].

SABBATISARE, dicitur de corporibus quae in sepulcro quiescunt, in Exordio Monast. S. Medardi Tornac. inter Instr. tom. 3. novae Gall. Christ. col. 66.

SABEA, lorica, vide Zaba.

SABELLINUS, vide in Sabelum.

SABELLIANI, haeretici post tertium saeculum medium nati, quorum praecipuus error fuit ut unam tantum in SS. Trinitate personam esse dicerent. Vide S. August. haer. 41. Epiph. haer. 62. Philastrium cap. 54. et infra Unionitae.

SABELLUM, [illegible], in Gloss. Lat. Gr. Leg. Scabellum. Eadem notione qua Scabellum, vide in Scamba.

SABELUM, martes, Gallis Marte, mustelae species, nobili pelle insignis: Anglis et Gallis olim, Sable, tametsi martes a sabelo distinguunt ferme Scriptores omnes. Albertus [illegible] Infidelium in Flandria [illegible]: [illegible] martes et Sabelos [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. SABELINAE PELLES: Rogerus Hovedenus pag. 718. SEBELINUM INDUMENTUM, in Statutis antiquis apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 1189. GEBELLINICA PELLIS, apud Petrum Damian. lib. 2. Epist. 1. Idem lib. 5. Epist. 16. *Hic itaque [illegible], et semper [illegible] ... [illegible], [illegible] caput [illegible] Gebellinam [illegible].* [illegible], [illegible] de Christo [illegible]. SEBELLINA PELLIS. Paulus Venetus lib. 3. cap. 47. ZOBELLINA PELLICULA, apud Arnoldum Lubec. lib. 2. cap. 5. SOBOLUS. Michalo Lithuanus de Moribus Moscovit. Fragm. 2.

SABER, *[illegible]*, [illegible], [illegible], Papias, et ex eo [illegible] de [illegible]. Forte pro *Sober*. Catholicon parvum: *Saber, [illegible], [illegible]*.

SABES, SEBES, [illegible]. Gloss. Lat. Gr. Legendum suspicantur viri docti, *Sebum*, [illegible]. Eaedem Gloss. *Sebum*, [illegible].

÷ SABINA, V. SABATERIA 3.

SABIONUM, ab Ital. *Sabione*, ut infra *Sablo*. Vide in hac voce.

SABLAE, f. [illegible], ut videntur Bollandistis. Acta S. Francisci de Paula tom. 1. April. p. 137. *Quod esset dies jejunii, et more [illegible] quaereretur, et propterea [illegible] [illegible] Sablae, quia pisces deerant.*

SABLERIA, e Gall. *Sabliere*, tignum, tabulati trabs. Charta an. 1417. ex Tabul. Sangerm. *Ad faciendum fieri [illegible] et [illegible] de lapidibus [illegible] et Sableriis [illegible] [illegible] eorum [illegible].*

SABLO, arena, sabulum, Gallis *Sablon*; ÷ interdum locus arenosus, forte et incultus.] Memoriale potest. Regiens. ad an. 1318. apud Murator. tom. 8. col. 1087. SABULO. Gloss. Lat. MS. SABLUM pro Sabulum, [illegible], in Gl. Lat. Gr. SABIONUM, SABLONUM, ut *Sablo* [illegible] [illegible] Regal. fol. 205. SABLO-

SABLONATUS, areonosus, *sabulo* abundans. Charta an. 1207. apud Stephanot. tom. 1. Antiquit. Bened. Occitan. MSS. pag. 406. SABULONOSUS. *Terra sabulonosa*, in Fleta lib. 2. cap. 76. §. 3.

† SABOGA, Hispanis piscis species, V. *Alosa*.

† SABONUS, sapo, Gall. *Savon*. Leudae maior. Carcass. Ms.

SABRIERIUM, condimentum acuti saporis, ni fallor, Gallis *Saupiquet*. Constitut. pro Abbatia S. Pauli Narbon. ann. 1127. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 33.

SABRINUS, contracte, ni fallor, pro *Saburrinus*, sabulosus, saburralis. Vita MS. S. Winwaloei: *Cui soli fecunditas suberat, et Sabrina actamenta fluvii per plana diffusi*. Vbi *actamenta* idem sonat quod Latinis *Acta* et Graecis ἀκτή.

SABUCUS, ἀκτὴ, εἶδος βοτάνης. ἀκτὴ, τὸ φυτόν. Gl. Lat. Graec. † Est pro Sambucus. V. *Sacucus*.

SABULARIA, SABULONARIA, arenariae, Gall. *Sablonniere*. Ch. Ms. a. 1255. V. *Sablo*.

SABULONOSUS, V. *Sablo*.

SABULUM, γῆ μιλλίνη, ἀμμώδης, in Glossis Latino-Graec. Ejusmodi videtur Sabulum, quod aqua delibutum vini colorem referre poterat, de quo in Vita B. Alcuini saec. 4. Benedict. part. 1. p. 157. *Mandavit... provisoribus monasterii, ut tacerent interim ductores vini, quousque coram eis de vasculis, in quibus ipsum vinum adduxerant, in alia mutaretur: quia aliqui ex eis inde furtive sumentes, in vascula, quatenus plena essent cum ad monasterium pervenirent, Sabulum aquae miscuerant.*

SABURRARE. Fortunatus in Epist. ad Martinum Episc. Galliciae lib. 5. poem. *Paradisiaci horti odoramenta Saburrans, etc.* ubi Gloss. MS. i. spirans, odorans.

SABUTA, SAMBUTA, SAMBUCA, currus, quo nobiles feminae vehebantur, species: item currus vel equi ornatus. Glossae Isonis Magistri ad Prudentium pag. 824. *Essedum genus vehiculi Gallicani, i. Sambuch, quasi assedum, ab assidendo dictum.* Diarium Thesauri Reg. an. 1299. *Pro Sabutis, lorenis, palefredis, et aliis necessariis ad equitandum.* Aliud an. 1300. M. Febr. *Pro curribus, chariotis, et Sambutis, etc.* SAMBUCA. Ordericus Vitalis l. 8. p. 604. *Mannos et mulas cum Sambucis muliebribus prospexit.* SAMBUA. Rotulus pro expensis coronamenti Reginae apud Senonas an. 1234. SAUBUA. Comput. ann. 1237. ex Bibl. reg. CAMBUCA, vel ÇAMBUCA. Vincentius Bellov. lib. 30. c. 85. ubi describit ornatum mulierum Tartariae.

SABUUM, sabuletum, arenariae, Gallis *Sablonniere*. Tabul. Veteris villae. Vide in *Sablo*.

SAC, SACA, SACHA, mulcta judiciaria, vox deducta a Saxonico *Sace*, causa, lis, Germanis *Sache*, unde *Sacha* cum aspiratione in Legibus Edwardi Confess. cap. 21. Willel. Thorn. in Chronic. p. 2030. *Sake, hoc est placitum et emenda de transgressione hominum in Curia domini; quia* Sak *Anglice*, Encheyson *Gallice et Sak dicitur pro forfait*. Eadem pene habet Rastallus. Leges Edwardi Confess. cap. 22. *Saca est, quod si quilibet nominatim de aliquo calumniatus fuerit, et illi negaverit, forisfactura probationis vel negationis, si evenerit, sua erit.* SACA generaliter dicitur cognitio, quam dominus habet in Curia sua de causis et litibus, quae inter vassallos emergunt, qui eorum ratione amerciamenta seu mulctas et emendas iis imponendi et ab iis levandi et colligendi jus habet. Cowello lib. 2. Instit. tit. 2. §. 7. est regale privilegium, quo qui gaudet, poenam actori calumnioso, si crimen alteri objectum non probaverit, aut reo, si vere eum accusari constet, impositam sibi vindicat. Hinc passim *Sacam*, et *Socam*, *thol*, *theam*, et *infangthefe*, habere dicuntur domini feudales, quibus eae jurisdictiones competunt.

SACA. Charta Mathildis Comitissae ann. 1096. in Bullario Casinensi to. 2. p. 117. *Ab aquilone contra cur-*

currente aqua eundo usque ad illam viam, quae antiquitus per Sacam ibat Gubernalum: per quae loca signa arborum et lapidum posita sunt, supradicta via per Sacam a solis occasu extenditur usque ad jam dictam rovorinam, etc. Vide Sac.

SACRBVTA, armorum species, quam sic describit Ioannes Abbas La Cumensis in Speculo Historiali MS. l. 10. (ejus historia desinit in an. 1380.) in Philippo IV. *Li Roux de Fauquemont fecit cette affaire par un espee que il avoit. adont fit si gens armer, et il aussi s'arma, et fit faire deles le fer de sa lance un grappes de fer pour les garçons sachier jus de leurs chevaux: et cele lance fut appellee Sacheboute, dont depuis Flamens firent faire plusieurs d'iceux bastons.*

✝ SACANDRVS, *pudendum muliebre*, apud Laur. in Amalthea, nec alibi invenitur, nisi in enodatione aliquot vocabulorum Susannae, vbi: *Citorium, Sacandrus, pudendum muliebre.*

SACARIVM, vide *Sacorium.*

SACBORGH, vide *Saccabor.*

SACCA. Martinus Didacus Daux in Istoria Aragon. l. 4. Observantiar. Regni Aragon. tit. de Consortib. §. 9. *De venditionibus factis per Curiam, non habet locum Sacca de consuetudine regni.* ✝ Hispanis *Saca* est extractio exportatio.

SACCABOR, SACHIBER, Stanfordio lib. 1. de Placit. Coronae c. 21. *Sacaborth* aliis *Sakeber*, et *Sakebere*, Brittoni in Legib. Angl. p. 22. v. 72. v. Bracton. lib. 3. tract. 2. cap. 32. n. 2. *Furtum vero manifestum est, ubi latro deprehensus est saisitus de aliquo latrocinio, scilicet Handhabende, et Bachberende, et insecutus fuerit per aliquem, cujus res illa fuerit, quae dicitur Sakaburth, et si sine secta cognoverit, se inde esse latronem coram Vicecomite vel Coronatore Regis, cum testimonio bonorum et proborum hominum, ex tunc furtum dedicere non possit, quia tales in hoc habent recordum.* Huc etiam spectat vox SACBABARVM apud Spelmannum; ubi *implacitari per Sacrabarum* significare videtur teneri ad dandum pignus vel plegium de stando iuri: *Concedo etiam quod nec Prior nec tenentes sui per aliquam actionem, querelam vel Sacrabarum in curia de Thornton in valle de Pickering, nec alibi ubicunque in com. Ebor. implacitentur. nec aliqua occasione, exactione, vel demanda, per me, vel haeredes meos distringantur.*

SACCAGERE, a Gall. *Saccager*, depopulari, vastare, diripere. Consilium Massil. an. 1376. ex Tabular. eiusd. urbis. Vide infra *Saccomanare.*

SACCAGIVM, vide infra *Saccare.*

SACCAGO. Inventar. ann. 1342. in Tabular. S. Victoris Massil. *Apud focariam duo raceperada, unum Saccagonem, etc.* Sed legendum *Sartaginem.*

SACCAMANNVM, vide *Saccomannum.*

SACCAMENVM, sordidum quoddam amiculum, Gall. *Sac.* Chronic. Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 394. Vide *Saccus* 3.

SACCARE, in saccum mittere, et per saccum colare et exprimere: INSACCARE, in saccum mittere, vel consummare: DESACCARE, extra saccum ponere. Ioan. de Ianua: Gloss. Arabico-Lat. *Sacco*, *exprimo*. Gloss. Lat. Graec. *Sacco*, σακκῶ, διϋλίζω, id est, defeco, percolo. Vide *Saccatum*. SACCAGIVM, *droit de Sacquage*, in Consuetudine Tervannensi art. 7. quod pro iis speciebus, quae in saccum mittuntur, pensitatur. In Glossario Iuris Gallici definitur Ius, quod ex quolibet frumenti sacco competit domino pro mensuratione frumentaria. Vide in *Saccus* 1.

SACCARIA, quantum homo ferre potest in sacco. Conventiones civit. Saonae ann. 1526. Vide *Saccarii* et *Saccus* 2.

SACCARII, σακκοκλόχοι, in Gloss. Graec. Lat. *Portatores Saccorum*, in Vita Eugenii IV. PP. apud Baluz. tom. 7. Miscell. pag. 507. *Saccarii portus Romae*, de quibus est titulus in Codice Theodosiano 22. lib. 14. qui species aliunde advectas comportant, et saccis gestandis operam suam

fuam mercede locant. Ita *Saccarios* habet Paulus Lege 40. §. 3. D. de contrahenda emptione; et *saccariam facere* dixit Apulejus lib. 1. metamorphos.

SACCATELLVS, sacculus, in Statut. Venetor. lib. 5. cap. 7.

SACCATI, vide *Sacci*.

SACCATVM. Isidorus lib. 20. cap. 23. *Saccatum, liquor est aquae faeci vini admixtus, sacco expressus. Saccatum vinum, per saccum expressum*, in Gloss. MSS. Sangerm. num. 501. Scribonius Largus cap. 122. *Postea vini Falerni non Saccati cyathus adjicitur.* V. *Vinum Saquatum*.

SACCATVS, vide infra *Scatatus*.

SACCEBORO, vide *Sagibarones*.

SACCELLARE, saccos medicinales affectae parti apponere. Vox medicorum. Gariopontus lib. 1. cap. 16. Hinc SACCELLATIO, saccellorum impositio, apud Veget. l. 2. c. 11. *Saccellationibus caput vaporare*.

SACCELLARIVS, vide in *Saccus* 4.

SACCELLVM, vide in *Saccus* 4. et *Sacellum*.

SACCELLVS, sacculus, Gall. *Sachet*. Fragm. ex libris Herberti inter opera S. Bernardi tom. 2. col. 1225.

SACCHI, pro *Scachi*, in Statutis Vercell. lib. 1. fol. 6. vo. Vide *Scaci*.

SACCI, SACCINI, SACCITAE, SACCATI, ita appellati monachi quidam, quod *Saccis* pro veste uterentur, qui *de Poenitentia Iesu Christi*, *vel de Saccis*, dicuntur in Bulla Innoc. an. 1319. apud Cognatum l. 4 Hist. Tornac. cap. 22. *Fratrum Saccorum Parisiensium* mentio est in Testamentis S. Ludovici Regis Fr. an. 1269. et Philippi Regis an. 1284.

SACCIA, σάκκος, in Gloss. Lat. Graec.

SACCIBVCCIS, bucculentus. Arnobius lib. 3. pag. 108. *Bucca-rum cumulatione Saccibucces*.

SACCINEVS, saccos spectans. Vide *Saccus* 3.

SACCINVS, vide infra *Socinus*.

SACCIPERIVM, pera pastoralis, pera in modum sacci, vel saccus in modum perae. Acta S. Marcelli PP. lib. 1. num. 13.

SACCITAE, vide *Sacci*.

SACCO (1) saccus, crumena. Cencii Ordo Roman. cap. 43. Vide in *Saccus* 4. (2) Vt infra *Saccus*, culcitra straminea, Gallis *Paillasse*. Vide *Fisco*, et *Laneus*. (3) † Puluinus, vt videtur. Canonizat. S. Ludov. Episc. Tolos. Ms. V. *Sacconus*.

SACCOMA DOTIS, IC. dicitur donatio, quae uxori a marito fit in compensationem dotis ab ea acceptae, a voce *Sacoma*, Graec. σάκωμα, quae aequipondium notat.

SACCOMANARE, SACCOMANNARE, Italis est depopulari, vastare, diripere, Gall. *Saccager*. Vide *Saccagere*. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 481.

SACCOMANNVM, SACCOMANUM, depopulatio, expilatio, Gall. *Saccagement*. Chronicon eiusd. Azarii col. 348. Vide *Saccum*.

SACCAMANNVM, eadem notione, nisi etiam legendum est *Saccomannum*, in Appellatione Cardinalium an. 1408. apud Marten. to. 2. Anecdot. col. 1396.

† SACCOMANNVS, idem qui *Ribaldus*, praedator, qui quoties occasio fert ad praedam, saccum deferendo conuolat. Ita Murator. quem consule t. 2. Antiq. med. aeui p. 528. seq.

SACCONALIA. Charta Conradi Imper. an. 1027. apud Ughellum in Episcopis Fesulanis: *Cum omnibus suis pertinentibus, curtis videlicet, titulis, castellis, villis, terris cultis et incultis, Sacconalibus, aquis, aquarumque decursibus, etc.* Forte *ac canalibus*. Vide *Sacharia*. † Forte melius legeretur *Sationalia*. V. in hac V.

† SACCONVS, culcitra stramentitia, vel puluinus. Ital. *Saccone*. Constit. Ms. Caroli reg. Sicil. V. *Sacco* 3.

SACCOPHORI, (1) haeretici, Manichaeorum asseclae, de quibus in Cod. Th. l. 7. 9. 11. de Haereticis, sic

sic dicti forte, quod *saccis* pro veste uterentur. Horum meminit S. Basilius in Epist. ad Amphiloch. cap. 47. et Balsamon ad eamdem Epist. cap. 72. Eo nomine potissimum designati *Messaliani*, qui singularem sanctitatem affectantes saccis induebantur. Vide Stockmanni Lex. Haeres. (2) Iidem qui supra *Saccarii portus Romae*. Vide *Saccarii*.

SACCVLARII, Ulpiano lib. 9. de Offic. Proconf. dicuntur *qui vetitas in sacculo artes exercentes, partem subducunt, partem subtrahunt.* Gloss. Latino-Graec. *Saccularii*, ζαδιῶγγοι: ζαδιωγγοὶ legit Martinius ex Gloss. Graec. Lat. ζαδιωγγὸς, falsarius. Vide Cujac. lib. 10. Observat. cap. 27. et Struvium Exercit. 48. cap. 80. *Saccularius* interdum nuncupatus *Sacculi* seu fisci custos, idem proinde qui *Sacellarius* infra in *Saccus* 4.

SACCVLI. Annal. Victor. MSS. ad an. 1215. *Ordo fratrum de monte Carmeli, qui prius dicebantur Sacculi.*

SACCVLVM, SACCVLVS, V. *Saccus* 1. 2. et 4.

SACCVM, Italis *Sacco*, Gall. *Sac*, eadem notione qua *Saccomannum*. Acta S. Venantii to. 7. Maji pag. 805.

SACCVS. (1) *Sacculi*, *Sacci*, in ministeriis Ecclesiasticis recensentur. Ordo Romanus de Pontifice ex Secretario ad altare procedente: *Acolyti autem, qui inde fuerint, observant, ut portent chrisma ante Pontificem, Evangelia, sindones, et Sacculos, et aquam manus post eum.* Mox enarrat, vt eae oblationes ab Acolytis confringantur, et ex iis populus communicet. V. Mabill. Commentar. in Ordinem Roman. p. LIV. LV. et CV. SACCVLVS *ad reponenda corporalia*, in Charta an. 1197. apud Ughellum tom. 7. pag. 1275. SACCORVM CONSVETVDO, seu praestatio saccorum ad frumentum dominorum adducendum. Tabularium Ecclesiae Carnotensis ann. 1207. ch. 91. Nescio, an aliud fuerit *saccagium*, seu *le droit de saccage*, quod ad Episcopum Morinensem pertinere dicitur in Consuetudine Tarvannensi art. 7. Aliam notionem vide supra in *Saccare*. SACCVS CVM BROCHIA, seruitii species debiti a tenentibus domino, cum in exercitum proficiscitur. V. *Brochia*, et infra in *Sagma*. (2) Ponderis lanarii species. Constat autem 28. petris, *petra* vero 12. libris et dimidia, in Fleta lib. 2. c. 12. §. 1. cap. 79. §. 10. At Spelmannus ait, *saccum lanae* apud Anglos continere 26. petras: petram libras 14. ex 1. Statuto Edw. III. cap. 21. SACHVS, eadem notione, in Epistola Simonis Buchanigrae Ducis Ianuens. ann. 1358. ex Tabular. Massil. SACCVS SALIS. *Le sel se met aucunes fois en sacs, et contient chascun sac, les ungs un quintal de grenier, les autres trois quartes*, in Charta ann. 1445. to. 1. Hist. Dalph. pag. 90. col. 2. SACCVLVM VINI, vas vinarium, seu potius mensurae vinariae species. Charta ann. 1266. ex Chartul. S. Vandreges. to. 2. pag. 1411. In Glossis Lat. Graec. *Saccus vinarius*, ὑλιστὴς, est colum, seu saccus, per quem vinum expurgatur. v. *Saccare*. (3) SACCVS, inter vestes regias recensetur in Ordine ad consecrandum Regem Franciae: ubi Renatus Benedictus vertit, *un sac, ou manteau, etc.* *Saccus* eo loco idem quod Gallis olim *Sercot*, ut perspicuum fit ex vernacula Ordinat. eadem de re in Cod. MS. Sangerman. fol. 15. Σάκκον etiam seu *Saccum* induebant Imperatores Constantinopolitani, ut est apud Codinum de Offic. c. 6. n. 35. ubi Goarus: *Talaris tunica ex villoso serico totum corpus obtegens, nullisque sinuum undis circa illud ludens, aut mota, verum nonnihil angusta, liberos, ut videtur, incessus non permittens, ac denique Sacci figuram referens, Saccus est.* Fuit etiam *Saccus* apud Graecos vestis Patriarcharum, vel Episcoporum, de qua Phranzes lib. 3. cap. 23. Hist. Polit. pag. 80. et alii a Meursio laudati Scriptores. SACCVS, vulgo inter monachicas vestes recensetur, diciturque fuisse sordidum quoddam amiculum, quod caeteris

cumaris vestimentis superaddebatur: in quo a cilicio differebat, seu tunica, e pilis caprinis texta, quae carni nudae adhaerebat. *Saccinea tunica*, apud S. Hieronymum in Vita S. Hilarionis cap. 38. Alibi *Saccum* vocat S. Augustin. in Psalm. 29. enarrat. 2. *Saccus de capris conficitur et hoedis*. SACCUS, pro eo lecti instrumento, qud *Paillasse* vocant Galli, Strohsack Germani. Regula Ordinis Canonicorum S. Marci de Mantua in Regesto Alexandri IV. PP. anni 7. Epist. 24. ex Bibl. Regia. V. *Fisca*. (4) Fiscus, thesaurus. Augustinus in Psalm. 146. et ex eo Isidor. lib. 20. cap. 9. *Fiscus, Saccus est publicus*. SACCULUS, eadem notione. Arnobius in Psalm. 118. *Nummus non est in Sacculo, vestimentum in conditis non est*, etc. SACCELLUM et SACELLUM, eodem etiam significatu. Corippus lib. 4. SACELLUM, est crumena. Gloss. Graec. Lat. βαλαντίδιον, *Sacellum*. Glossae S. Benedicti, cap. de vestimentis; *Sacellum*, μαρσύπιον. Paulus lib. 2. Sentent. *Si Saccellum vel argentum deposuero*. SACELLARIUS, sacelli, seu fisci custos. Gloss. Graec. Lat. βαλαντιοφύλαξ, *Sacellarius*. SACCELLARIUS PAUPERUM, qui Saccellum seu marsupium defert, unde pauperibus eleemosynam erogat. Vita S. Ramuoldi saec. 6. Bened. part. I. pag. 13. (5) Instrumentum piscandi, retis genus. Litterae Philippi August. Reg. Franciae ex Tabul. S. Quintini de insula pag. 79. *Ad vervilia rotunda et ad Saccum piscari poterunt*.

† SACCUTELLA, sacculus, pera, t. 2. Aug. pag. 120.

SACEBARO, SACEBORO, V. *Sagibarones*.

SACELLA SACRA, Monialium clausura. *Iste* (magnus Sacellarius) *administrat et curat Sacellas sacras, nempe Monasteria monialium*, apud Macros in Hierolex. ex quodam MS. Augustano *Turco-Graecia* nuncupato pag. 203. Ineptum esse glossema, nemo non videt: ibi enim *Sacella* idem omnino est quod *Sacellum*, fiscus regius seu publicus.

SACELLANUS, Capellanus, sacello praefectus, in Charta Henrici VIII. Reg. Angl. ann. 1531. apud Rymer. to. 14. pag. 419.

SACELLARIUS, fisci custos, V. *Saccus* 4.

SACELLUM, cistula reliquiis recondendis aptata. Saec. 4. Bened. Part. I. pag. 405. Leg. forte *Saccello*. Alia notione v. in *Saccus* 4.

† SACELLUS, sacculus, apud Alex. Iatrosoph. Ms. l. 2. Passion. c. 7.

SACER. (1) Species Falconis, quibusdam *Britannicus*, aliis *aërius*; *Hierax*, Thuano de Re accipitraria, Gallis *Sacre*, Anglis *Saker*. Describitur a Frid. II. Imper. lib. 2. de Arte venandi cap. 22. Alberto M. lib. 23. de Animalib. cap. 5. et ab eodem Thuano pag. 22. (2) Pro Sacerdos, Episcopus. Ermoldi Nigelli carmen elegiacum pro Ludovico Imperatore apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 30. (3) V. *Sacra* et *Sacrum*.

SACERBORO, V. *Sagibarones*.

SACERDOS, ut ait Honorius Augustod. lib. 1. cap. 182. et ex eo Rhabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 5. *vocari potest, sive Episcopus sit, sive Presbyter*. Cujus vocis etymon sic profert Atto apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 126. *Sacerdos, quasi sacrum dans Dei ministeria administrando*. Olim vero et in primitiva Ecclesia id nominis pro Episcopo usurpatum testantur passim Cyprianus, Augustinus, etc. S. Ambrosius lib. 5. Epist. 30. Hinc promiscue *Episcopum* vel *Sacerdotem Eccl. Cenoman.* se ipsum inscribit Hamelinus in Chartis ex Tabular. Majoris Monast. ut et Reginaldus Episcopus Carnot. SACERDOTIUM, pro Episcopatu usurpat Lex 35. 44. Cod. Th. de Episcopis, l. 3. de Fide Cathol. l. 1. Ne sanctum Baptisma. SACERDOTIUM, titulus honorarius Episcoporum, apud S. Augustinum Epist. 143. SACERDOTES CANTARIALES, cantores. Testam. Rotherami Eborac. Epi-

Episcopi ann. 1498. in Lib. nig. Scaccarii pag. 670. Iidem qui SACERDOTES CHORALES dicuntur ibid. pag. 671. *Sacerdotes Chorales non obligo ad aliquod spirituale.* SACERDOTES CONVENTVALES, et SACERDOTES OBEDIENTIAE, in Ordine S. Ioannis Hierosol. de quibus in Statutis eiusd. Ordin. tit. 2. §. 12. SACERDOTES DECUMANI. Vetus Charta apud Pucinellum in Vita S. Simpliciani Arch. Mediol. *Tunc omnia sicut supra dicta sunt, in potestate decumanorum Sacerdotum transeunt, etc.* V. *Decumani.* SACERDOTES MAGNI, apud Mabill. tom. 2. Annal. pag. 566. dici videntur Episcopi. SACERDOS MISSALIS, in Charta Edw. I. Reg. Angl. apud Prynneum in Libertat. Eccl. Anglic. to. 3. pag. 668. V. *Missae Presbyter.* SACERDOS PAROCHIANVS, Parochus, apud Alexandrum III. PP. in Appendice ad Concilium Lateranense III. part. 31. cap. 6. Interdum *Sacerdos* nude appellatur, ut in Charta de Iuribus Canonicorum Eccl. Ambian. in villa *de Camons*, ex Tabulario eiusd. Eccl. SACERDOS PRIMVS, Primas. Pelagius II. PP. in Epist. ad Sapaudum Arelat. Episcop. SACERDOS SVMMVS, eadem notione: ut ab ea vero appellatione abstineant primae sedis Episcopi, praecipitur in Concilio Carthag. III. cap. 26. Interdum tamen Episcopi nude *Summi Sacerdotes* nuncupati, ut in Charta ex Tabulario S. Albini Andegavens. SACERDOS PROPRIVS dicitur Episcopus, vel Parochus; qui in dioecesi aut parochia sua ex officii ratione munus suum exsequitur. Gelasius PP. ad Sabinum Episcop. apud Holstenium in Collectione Romana. SACERDOS SECVNDI ORDINIS, Presbyter non Episcopus. Leo IX. PP. Epist. 4. Iidem dicuntur SACERDOTES SECVNDI, in Appendice ad Codicem Theodos. Constit. 20. SACERDOTES MINORES, apud Aeneam Parisiensem lib. aduersus Graecos quaest. 7. *In sublimitate majoris Pontificis consistit etiam honor minoris Sacerdotis.* Ita *majoris ordinis Sacerdotes* Episcopos vocat Agobardus lib. de Sacerdotio cap. 11. SACERDOTES, seu *Presbyteri villani*, qui rurales Ecclesias regunt, in Edicto Pistensi cap. 30. SACERDOS, pro mago ac divino, non semel in Querolo pag. 34. 54. 1. edit. V. *Presbyter.*

† SACERDOTALE, officium, vel munus, quod sacerdos exsequitur, apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 894.

SACERDOTALES. (1) Vestes omnes, quibus sacerdos in diuinis utitur. Bulla Alexandri III. PP. in Chartular. Gemetic. to. 1. fol. 116. (2) SACERDOTALES LITTERAE, Papiae ἱερατικαί, id est, Epistolae Canonicae, formatae, de quibus suo loco.

SACERDOTALIA BENEFICIA, obventiones, quae sacerdoti seu parocho competunt. Charta Iohannis Episc. Maclov. in Tabular. Major. Monasterii. V. *Sacerdotium*, et in *Feudum.*

SACERDOTALIS. (1) Liber, in quo ritus ad sacerdotem pertinentes continentur, recentiori rituali copiosior. Eodem praeterea vocabulo denotant Praemonstratenses versiculum, quem initio Laudum recitant. Ita Macri in Hierolex. (2) Qui sacerdotio in Provincia functus est; ita interpretantur Viri docti apud Ammianum lib. 28. Gruterum 20. 3. 325. 12. et in Cod. Theod. non semel. V. Glossarium nomicum Iacobi Gothofredi, et notas Lindenbrogii et Henrici ad eumdem Ammianum.

SACERDOTALITER. (1) More Sacerdotis, ut sacerdotem decet. Vita S. Leobini Episc. Carnot. saec. 1. Bened. pag. 123. (2) † Officia sacerdotis peragendo, in Ch. a. 1127.

SACERDOTARE, ad sacerdotium promoveri. Chron. Corn. *Zantfliet* ad ann. 1364. apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 284.

SACER

SACERDOTATUS, Sacerdotium. Vita S. Charraci Episcopi to. 3. Maii pag. 279.

SACERDOTISSA. (1) Chron. Rotomag. ad annum 1231. apud Labbeum to. 1. Bibl. pag. 377. *Die Paschae in sero quasi in media nocte corpit ignis in vico Sacerdotissarum, qui eum combussit.* Huiusce nominis vicum quondam Rotomagi extitisse, qui hodie vicus veteramentariorum dicitur, etiam aliunde constat. Obsoletae nomenclaturae originem probabiliter omnino repetendam existimo a S. Romani Canonicis mulieribus, quae ibi vitam communem tunc agentes habitabant. V. *Presbyterae*. (2) ✝ Vxor sacerdotis s. presbyteri, in Tabul. Major. monast. V. *Presbyterae*.

SACERDOTIUM. (1) Beneficium ecclesiasticum, *praebenda* sacerdotis. Vita S. Guillelmi Archiep. apud Surium. V. *Sacerdos*. (2) Obventiones sacerdotis parochialis. Tabular. Vindocin. Charta 484. V. *Sacerdotalia Beneficia*. (3) ✝ Sacerdotis parochialis electio et nominatio, in Ch. Ms. an. 1206.

SACERNUS, *Sacer, a, um, et dicitur hic Sacernus, ni, i. sacer animus, vel excellentior pars animae. Et videtur componi ex sacer et animus.* Ioh. de Ianua.

SACHA, ut supra *Sac*. V. in hac voce.

SACHARIA. Consuetudines Aquarum mortuarum: *Quilibet habitator loci illius, possit bladum, quod habebit de terris suis et Sachariis, per aquam et terram portare, quocumque voluerit omni tempore, etc.* Eaedem Consuetudines editae to. 4. Ordinat. pag. 51. habent, *Facheriis*: quae lectio legitima est. V. *Facheria*.

✝ SACHATA, saccus plenus, in Stat. Avellae a. 1496.

SACHEIRATA, mensurae agrariae species. Enumeratio bonorum Vicariae Brignol. ann. 1245. *Item unum pratum ibidem contiguum circa duas Sacheiratas.* Idem f. quod *Falcata*, quantum unus sector per diem *falcare* seu secare potest. V. infra in *Secare*. ✝ Mendum esse videtur pro *Secheirata*, quantum unus sector per diem secare potest. V. in hac voce.

SACHELLUS, SACHETTUS, Sacculus, Ital. *Sacchetto*, Gallis *Sachet*. Statuta Vercell. l. 7. fol. 205.

SACHIBARO, V. *Sagibarones*.

SACHIBER, V. *Saccabor*.

SACHINUS PANNUS, rudis, saccis conficiendis aptus. V. in *Sacci*.

SACHONUS. Statuta Cadubrii cap. 12. *de Sachonis et aliis mercimoniis conducendis per rodullum. Obtentum et affirmatum fuit, quod totum vinum de Bassano et vinum navigatum et Sachoni, et alia mercimonia, etc.* V. *Sacconus*.

SACHUS. (1) pro Saccus. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 72. vo. V. *Saccus* 2. (2) ✝ Instrumentum piscandi, retis genus. Ch. a. 1386. apud Pez. t. 6. Anecd. Part. 3. p. 76.

✝ SACHUSFAGUS, fagi species. Ch. Ms. Rob. comit. Alenc. *Medietatem de albaspina, de aprella, de sachofago.*

SACIANI, qui et *Anthropomorphitae*, Haeretici, de quibus Facundus Hermianensis lib. 8. cap. 7. ubi consulendus Sirmondus.

SACIBARO, V. *Sagibarones*.

SACIMA, pro *Sagma*, V. in hac voce.

SACIRE. Formula solemnis precariae 29. *Et ipsam rem dum advivo pro vestro beneficio tenere, et usufructuare faciam, in ea ratione, ut alicubi ipsas res nec vendere, nec donare, nec alienare, nec ad alias casas Dei delegare, nec in naufragium ponere, nec ad proprium Sacire, nec haeredibus meis in alode derelinquequere, pontificium habeam ad faciendum.* Eadem verba habentur form. 30. *Alterius rem ad proprietatem Sacire*, form. 150. quod Lex Bajwar. dixit, *sibi in patrimonium sociare.* Ubi formulae Parensales Bignonii cap. 20. et 21. habent *ad proprium ponere. Saccire*, inquit Salmasius ad Historiam Augustam, dicebant veteres τὸ σακκίζειν, Galli *saisir*, et infima latinitas *saisire*. Videant igitur eruditi, an *Sacire* positum fuerit pro sociare; an vero a *sacci-*

currente aqua eundo usque ad illam viam, quae antiquitus per Sacam ibat Gubernaculum: per quae loca signa arborum et lapidum posita sunt, supradicta via per Sacam a solis occasu extenditur usque ad jam dictam roverinam, etc. Vide *Sac.*

SACRBUTA, armorum species, quam sic describit Ioannes Abbas Laudunensis in Speculo Historiali MS. l. 10. (ejus historia desinit in an. 1380.) in Philippo IV. *Li Roux de Fauquemont sceut cette affaire par un espie que il avoit, adonc fit sa gent armer, et il aussi s'arma, et fit faire dales le fer de sa lance un graouet de fer pour les garçons sachier jus de leurs chevaus: et cele lance fut appellée Sachebonte, dont depuis Flamens firent faire plusieurs d'iceux bastons.*

† SACANDRUS, *pudendum muliebre*, apud Laur. in Amalthea, nec alibi inuenitur, nisi in enodatione aliquot vocabulorum Susannaei, vbi: *Clitorium, Sacandrus, pudendum muliebre.*

SACARIUM, vide *Sacorium.*

SACBORGH, vide *Saccabor.*

SACCA. Martinus Didacus Daux Iustitia Aragon. l. 4. Observantiar. Regni Aragon. tit. de Consortib. §. 9. *De renditionibus factis per Curiam, non habet locum Sacca de consuetudine regni.* † Hispanis *Saca* est extractio, exportatio.

SACCABOR, SACHIBER, Stanfordio lib. 1. de Placit. Coronae c. 21. *Sacaburth* aliis *Sakeber*, et *Sakebere*, Brittoni in Legib. Angl. p. 22. v. 72. v. Bracton. lib. 3. tract. 2. cap. 32. n. 2. *Furtum vero manifestum est, ubi latro deprehensus est saisitus de aliquo latrocinio, scilicet Hondhabende, et Bacherende, et insecutus fuerit per aliquem, cuius res illa fuerit, quae dicitur Sakaburth, et si sine secta cognoverit, se inde esse latronem coram Vicecomite vel Coronatore Regis, cum testimonio bonorum et proborum hominum, ex tunc furtum dedicere non possit, quia tales in hoc habent recordum.* Huc etiam spectat vox SACRABARUM apud Spelmannum; ubi *implacitari per Sacrabarum* significare videtur teneri ad dandum pignus vel plegium de stando iuri: *Concedo etiam quod nec Prior nec tenentes sui per aliquam actionem, querelam vel Sacrabarum in curia de Thornton in valle de Pickering, nec alibi ubicunque in com. Ebor. implacitentur, nec aliqua occasione, exactione, vel demanda, per me, vel haeredes meos distringentur.*

SACCAGERE, a Gall. *Saccager*, depopulari, vastare, diripere. Consilium Massil. an. 1376. ex Tabular. eiusd. urbis. Vide infra *Saccomanare.*

SACCAGIUM, vide infra *Saccare.*

SACCAGO. Inventar. ann. 1342 in Tabular. S. Victoris Massil. *Apud focariam duo incepienda, unam Saccaginem, etc.* Sed legendum *Sartaginem.*

SACCAMANNUM, vide *Saccomannum.*

SACCAMENUM, sordidum quoddam amiculum, Gall. *Sac.* Chronic. Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 394. Vide *Saccus* 3.

SACCARE, in saccum mittere, et per saccum colare et exprimere: INSACCARE, in saccum mittere, vel consummare: DESACCARE, extra saccum ponere. Ioan. de Ianua: Gloss. Arabico-Lat. *Sacco*, *exprimo*. Gloss. Lat. Graec. *Sacco*, διηθῶ, διϋλίζω, id est, defeco, percolo. Vide *Saccatum.* SACCAGIUM, *droit de Sacquage*, in Consuetudine Tervannensi art. 7. quod pro iis speciebus, quae in saccum mittuntur, pensitatur. In Glossario Iuris Gallici definitur Ius, quod ex quolibet frumenti sacco competit domino pro mensuratione frumentaria. Vide in *Saccus* 1.

SACCARIA, quantum homo ferre potest in sacco. Conventiones civit. Saonae ann. 1526. Vide *Saccarii* et *Saccus* 2.

SACCARII, σακκοπλόκοι, in Gloss. Graec. Lat. *Portatores Saccorum*, in Vita Eugenii IV. PP. apud Baluz. tom. 7. Miscell. pag. 507. *Saccarii portus Romae*, de quibus est titulus in Codice Theodosiano 22. lib. 14. qui species aliunde advectas comportant, et saccis gestandis operam suam

suam mercede locant. Ita *Saccarios* habet Paulus Lege 40. §. 3. D. de contrahenda emptione; et *saccariam facere* dixit Apulejus lib. 1. metamorphos.

SACCATELLUS, sacculus, in Statut. Venetor. lib. 5. cap. 7.

SACCATI, vide *Sacci*.

SACCATUM. Isidorus lib. 20. cap. 3. *Saccatum, liquor est aquae faeci vini admixtus, sacco expressus. Saccatum vinum, per saccum expressum*, in Gloss. MSS. Sangerm. num. 501. Scribonius Largus cap. 122. *Postea vini Falerni non Saccati cyathus adjicitur*. V. *Vinum Saquatum*.

SACCATUS, vide infra *Scatatus*.

SACCEBORO, vide *Sagibarones*.

SACCELLARE, saccos medicinales affectae parti apponere. Vox medicorum. Gariopontus lib. 1. cap. 16. Hinc SACCELLATIO, sacellorum impositio, apud Veget. l. 2. c. 11. *Saccellationibus caput vaporari*.

SACCELLARIUS, vide in *Saccus* 4.

SACCELLUM, vide in *Saccus* 4. et *Sacellum*.

SACCELLUS, sacculus, Gall. *Sachet*. Fragm. ex libris Herberti inter opera S. Bernardi tom. 2. col. 1225.

SACCHI, pro *Scachi*, in Statutis Vercell. lib. 1. fol. 6. vo. Vide *Scaci*.

SACCI, SACCINI, SACCITAE, SACCATI, ita appellati monachi quidam, quod *Saccis* pro veste uterentur, qui *de Poenitentia Iesu Christi, vel de Saccis*, dicuntur in Bulla Ioannis an. 1319. apud Cognatum lib. 4. Hist. Tornac. cap. 22. *Fratrum Saccorum Parisiensium* mentio est in Testamentis S. Ludovici Regis Fr. an. 1269. et Philippi Regis ann. 1284.

SACCIA, σάκκος, in Gloss. Lat. Graec.

SACCIBUCCIS, bucculentus. Arnobius lib. 3. pag. 108. *Buccarum cumulatione Saccibucces*.

SACCINEUS, saccos spectans. Vide *Saccus* 3.

SACCINUS, vide infra *Sacinus*.

SACCIPERIUM, pera pastoralis, pera in modum sacci, vel saccus in modum perae. Acta S. Marcelli PP. lib. 1. num. 13.

SACCITAE, vide *Sacci*.

SACCO (1) saccus, crumena. Cencii Ordo Roman. cap. 43. Vide in *Saccus* 4. (2) Ut infra *Saccus*, culcitra straminea, Gallis *Paillasse*. Vide *Fisco*, et *Laneus*. (3) † Pulvinus, ut videtur. Canonizat. S. Ludov. Episc. Tolos. MS. V. *Sacconus*.

SACCOMA DOTIS, IC. dicitur donatio, quae uxori a marito fit in compensationem dotis ab ea acceptae, a voce *Sacoma*, Graec. σάκωμα, quae aequipondium notat.

SACCOMANARE, SACCOMANNARE, Italis est depopulari, vastare, diripere, Gall. *Saccager*. Vide *Saccagere*. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 481.

SACCOMANNUM, SACCOMANUM, depopulatio, expilatio, Gall. *Saccagement*. Chronicon eiusd. Azarii col. 348. Vide *Saccum*.

SACCAMANNUM, eadem notione, nisi etiam legendum est *Saccomannum*, in Appellatione Cardinalium an. 1408. apud Marten. to. 2. Anecdot. col. 1396.

† SACCOMANNUS, idem qui *Ribaldus*, praedator, qui quoties occasio fert ad praedam, saccum deferendo conuolat. Ita Murator. quem consule t. 2. Antiq. med. aeui p. 528. seq.

SACCONALIA. Charta Conradi Imper. an. 1027. apud Ughellum in Episcopis Fesulanis: *Cum omnibus suis pertinentibus, curtis videlicet, titulis, castellis, villis, terris cultis et incultis, Sacconalibus, aquis, aquarumque decursibus, etc.* Forte *ac canalibus*. Vide *Sacharia*. † Forte melius legeretur *Sationalia*. V. in hac V.

† SACCONUS, culcitra stramentitia, vel pulvinus. Ital. *Saccone*. Constit. Ms. Caroli reg. Sicil. V. *Sacco* 3.

SACCOPHORI, (1) haeretici, Manichaeorum asseclae, de quibus in Cod. Th. l. 7. 9. 11. de Haereticis, sic

sic dicti forte, quod *saccis* pro veste uterentur. Horum meminit S. Basilius in Epist. ad Amphiloch. cap. 47. et Balsamon ad eamdem Epist. cap. 72. Eo nomine potissimum designati *Messaliani*, qui singularem sanctitatem affectantes saccis induebantur. Vide Stockmanni Lex. Haeres. (2) Iidem qui supra *Saccarii portus Romae*. Vide *Saccarii*.

SACCVLARII, Ulpiano lib. 9. de Offic. Proconf. dicuntur *qui vetitas in sacculo artes exercentes*, *partem subducunt*, *partem subtrahunt*. Gloss. Latino-Graec. *Saccularii*, ζαδιωεγοι: ζαδιωεγοὶ legit Martinius ex Gloss. Graec. Lat. ζαδιωεγὸς, falsarius. Vide Cujac. lib. 10. Observat. cap. 27. et Struvium Exercit. 48. cap. 80. *Saccularius* interdum nuncupatus *Sacculi* seu fisci custos, idem proinde qui *Sacellarius* infra in *Saccus* 4.

✝ SACCVLI. Annal. Victor. MSS. ad an. 1215. *Ordo fratrum de monte Carmeli*, *qui prius dicebantur Sacculi*.

SACCVLVM, SACCVLVS, V. *Saccus* 1. 2. et 4.

SACCVM, Italis *Sacco*, Gall. *Sac*, eadem notione qua *Saccomannum*. Acta S. Venantii to. 7. Maji pag. 805.

SACCVS. (1) *Sacculi*, *Sacci*, in ministeriis Ecclesiasticis recensentur. Ordo Romanus de Pontifice ex Secretario ad altare procedente: *Acolyti autem*, *qui inde fuerint*, *observant*, *ut portent chrisma ante Pontificem*, *Evangelia*, *sindones*, *et Sacculos*, *et aquam manus post eum*. Mox enarrat, vt eae oblationes ab Acolytis confringantur, et ex iis populus communicet. V. Mabill. Commentar. in Ordinem Roman. p. LIV. LV. et CV. SACCVLVS *ad reponenda corporalia*, in Charta an. 1197. apud Ughellum tom. 7. pag. 1275. SACCORVM CONSVETVDO, seu praestatio saccorum ad frumentum dominorum adducendum. Tabularium Ecclesiae Carnotensis ann. 1207. ch. 91. Nescio, an aliud fuerit *saccagium*, seu *le droit de saccage*, quod ad Episcopum Morinensem pertinere dicitur in Consuetudine Tarvannensi art. 7. Aliam notionem vide supra in *Saccare*. SACCVS CVM BROCHIA, seruitii species debiti a tenentibus domino, cum in exercitum proficiscitur. V. *Brochia*, et infra in *Sagma*. (2) Ponderis lanarii species. Constat autem 28. petris, *petra* vero 12. libris et dimidia, in Fleta lib. 2. c. 12. §. 1. cap. 79. §. 10. At Spelmannus ait, *saccum lanae* apud Anglos continere 26. petras: petram libras 14. ex 1. Statuto Edw. III. cap. 21. SACHVS, eadem notione, in Epistola Simonis Buchanigrae Ducis Ianuens. ann. 1358. ex Tabular. Massil. SACCVS SALIS. *Le sel se met aucunes fois en sacs*, *et contient chascun sac*, *les ungs un quintal de grenier*, *les autres trois quartes*, in Charta ann. 1445. to. 1. Hist. Dalph. pag. 90. col. 2. SACCVLVM VINI, vas vinarium, seu potius mensurae vinariae species. Charta ann. 1266. ex Chartul. S. Vandreges. to. 2. pag. 1411. In Glossis Lat. Graec. *Saccus vinarius*, ὑλιςὴς, est colum, seu saccus, per quem vinum expurgatur. v. *Saccare*. (3) SACCVS, inter vestes regias recensetur in Ordine ad consecrandum Regem Franciae: ubi Renatus Benedictus vertit, *un sac*, *ou manteau*, *etc.* *Saccus* eo loco idem quod Gallis olim *Sercot*, ut perspicuum fit ex vernacula Ordinat. eadem de re in Cod. MS. Sangerman. fol. 15. Σάκκον etiam seu *Saccum* induebant Imperatores Constantinopolitani, ut est apud Codinum de Offic. c. 6. n. 35. ubi Goarus: *Talaris tunica ex villoso serico totum corpus obtegens*, *nullisque sinuum undis circa illud ludens*, *aut mota*, *verum nonnihil angusta*, *liberos*, *ut videtur*, *incessus non permittens*, *ac denique Sacci figuram referens*, *Saccus est*. Fuit etiam *Saccus* apud Graecos vestis Patriarcharum, vel Episcoporum, de qua Phranzes lib. 3. cap. 23. Hist. Polit. pag. 80. et alii a Meursio laudati Scriptores. SACCVS, vulgo inter monachicas vestes recensetur, diciturque fuisse sordidum quoddam amiculum, quod caeteris

ceteris vestimentis superaddebatur: in quo a cilicio differebat, seu tunica, e pilis caprinis texta, quae carni nudae adhaerebat. *Saccinea tunica*, apud S. Hieronymum in Vita S. Hilarionis cap. 38. Alibi *Saccum* vocat S. Augustin. in Psalm. 29. enarrat. 2. *Saccus de capris conficitur et hoedis*. SACCUS, pro eo lecti instrumento, qud *Paillasse* vocant Galli, Strohsack Germani. Regula Ordinis Canonicorum S. Marci de Mantua in Regesto Alexandri IV. PP. anni 7. Epist. 24. ex Bibl. Regia. V. *Fisco*. (4) Fiscus, thesaurus. Augustinus in Psalm. 146. et ex eo Isidor. lib. 20. cap. 9. *Fiscus, Saccus est publicus*. SACCULUS, eadem notione. Arnobius in Psalm. 118. *Nummus non est in Sacculo, vestimentum in conditis non est*, etc. SACCELLUM et SACELLUM, eodem etiam significatu. Corippus lib. 4. SACELLUM, est crumena. Gloss. Graec. Lat. βαλαντίδιον, *Sacellum*. Glossae S. Benedicti, cap. de vestimentis; *Sacellum*, μαρσύπιον. Paulus lib. 2. Sentent. *Si Saccellum vel argentum deposuero*. SACELLARIUS, sacelli, seu fisci custos. Gloss. Graec. Lat. βαλαντιοφύλαξ, *Sacellarius*. SACCELLARIUS PAUPERUM, qui Saccellum seu marsupium defert, unde pauperibus eleemosynam erogat. Vita S. Ramuoldi saec. 6. Bened. part. I. pag. 13. (5) Instrumentum piscandi, retis genus. Litterae Philippi August. Reg. Franciae ex Tabul. S. Quintini de insula pag. 79. *Ad vervilia rotunda et ad Saccum piscari poterunt*.

† SACCUTELLA, sacculus, pera, t. 2. Aug. pag. 120.

SACEBARO, SACEBORO, V. *Sagibarones*.

SACELLA SACRA, Monialium clausura. *Iste* (magnus Sacellarius) *administrat et curat Sacellas sacras, nempe Monasteria monialium*, apud Macros in Hierolex. ex quodam MS. Augustano *Turco-Graecia* nuncupato pag. 203. Ineptum esse glossema, nemo non videt: ibi etiam *Sacella* idem omnino est quod *Sacellum*, fiscus regius seu publicus.

SACELLANUS, Capellanus, sacello praefectus, in Charta Henrici VIII. Reg. Angl. ann. 1531. apud Rymer. to. 14. pag. 419.

SACELLARIUS, fisci custos, V. *Saccus* 4.

SACELLUM, cistula reliquiis recondendis aptata. Saec. 4. Bened. Part. I. pag. 405. Leg. forte *Saccello*. Alia notione v. in *Saccus* 4.

† SACELLUS, sacculus, apud Alex. Iatrosoph. MS. l. 2. Passion. c. 7.

SACER. (1) Species Falconis, quibusdam *Britannicus*, aliis *atrius*; *Hierax*, Thuano de Re accipitraria, Gallis *Sacre*, Anglis *Saker*. Describitur a Frid. II. Imper. lib. 2. de Arte venandi cap. 22. Alberto M. lib. 23. de Animalib. cap. 5. et ab eodem Thuano pag. 22. (2) Pro Sacerdos, Episcopus. Ermoldi Nigelli carmen elegiacum pro Ludovico Imperatore apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 30. (3) V. *Sacra* et *Sacrum*.

SACERBORO, V. *Sagibarones*.

SACERDOS, ut ait Honorius Augustod. lib. 1. cap. 182. et ex eo Rhabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 5. *vocari potest, sive Episcopus sit, sive Presbyter*. Cujus vocis etymon sic profert Atto apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 126. *Sacerdos, quasi sacrum dans Dei ministeria administrando*. Olim vero et in primitiua Ecclesia id nominis pro Episcopo usurpatum testantur passim Cyprianus, Augustinus, etc. S. Ambrosius lib. 5. Epist. 30. Hinc promiscue *Episcopum* vel *Sacerdotem Eccl. Cenoman.* se ipsum inscribit Hamelinus in Chartis ex Tabular. Majoris Monast. ut et Reginaldus Episcopus Carnot. SACERDOTIUM, pro Episcopatu usurpat Lex 35. 44. Cod. Th. de Episcopis, l. 3. de Fide Cathol. l. 1. Ne sanctum Baptisma. SACERDOTIUM, titulus honorarius Episcoporum, apud S. Augustinum Epist. 143. SACERDOTES CANTARIALES, cantores. Testam. Rotherami Eborac. Epi-

Episcopi ann. 1498. in Lib. nig. Scaccarii pag. 670. Iidem qui SACERDOTES CHORALES dicuntur ibid. pag. 671. *Sacerdotes Chorales non obligo ad aliquod spirituale.* SACERDOTES CONVENTVALES, et SACERDOTES OBEDIENTIAE, in Ordine S. Ioannis Hierosol. de quibus in Statutis eiusd. Ordin. tit. 2. §. 2. SACERDOTES DECUMANI. Vetus Charta apud Pucinellum in Vita S. Simpliciani Arch. Mediol. *Tunc omnia sicut supra dicta sunt, in potestate decumanorum Sacerdotum transeunt, etc.* V. *Decumani.* SACERDOTES MAGNI, apud Mabill. tom. 2. Annal. pag. 566. dici videntur Episcopi. SACERDOS MISSALIS, in Charta Edw. I. Reg. Angl. apud Prynneum in Libertat. Eccl. Anglic. to. 3. pag. 668. V. *Missae Presbyter.* SACERDOS PAROCHIANVS, Parochus, apud Alexandrum III. PP. in Appendice ad Concilium Lateranense III. part. 31. cap. 6. Interdum *Sacerdos* nude appellatur, ut in Charta de Iuribus Canonicorum Eccl. Ambian. in villa *de Camons*, ex Tabulario eiusd. Eccl. SACERDOS PRIMVS, Primas. Pelagius II. PP. in Epist. ad Sapaudum Arelat. Episcop. SACERDOS SVMMVS, eadem notione: ut ab ea vero appellatione abstineant primae sedis Episcopi, praecipitur in Concilio Carthag. III. cap. 26. Interdum tamen Episcopi nude *Summi Sacerdotes* nuncupati, ut in Charta ex Tabulario S. Albini Andegavens. SACERDOS PROPRIVS dicitur Episcopus, vel Parochus; qui in dioecesi aut parochia sua ex officii ratione munus suum exsequitur. Gelasius PP. ad Sabinum Episcop. apud Holstenium in Collectione Romana. SACERDOS SECVNDI ORDINIS, Presbyter non Episcopus. Leo IX. PP. Epist. 4. Iidem dicuntur SACERDOTES SECVNDI, in Appendice ad Codicem Theodos. Constit. 20. SACERDOTES MINORES, apud Aeneam Parisiensem lib. aduersus Graecos quaest. 7. *In sublimitate majoris Pontificis consistit etiam honor minoris Sacerdotis.* Ita *majoris ordinis Sacerdotes* Episcopos vocat Agobardus lib. de Sacerdotio cap. 11. SACERDOTES, seu *Presbyteri villani*, qui rurales Ecclesias regunt, in Edicto Pistensi cap. 30. SACERDOS, pro mago ac divino, non semel in Querolo pag. 34. 54. 1. edit. V. *Presbyter.*

† SACERDOTALE, officium, vel munus, quod sacerdos exsequitur, apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 894.

SACERDOTALES. (1) Vestes omnes, quibus sacerdos in diuinis utitur. Bulla Alexandri III. PP. in Chartular. Gemetic. to. 1. fol. 116. (2) SACERDOTALES LITTERAE, Papiae ἱερατικαί, id est, Epistolae Canonicae, formatae, de quibus suo loco.

SACERDOTALIA BENEFICIA, obventiones, quae sacerdoti seu parocho competunt. Charta Iohannis Episc. Maclov. in Tabular. Major. Monasterii. V. *Sacerdotium*, et in *Feudum.*

SACERDOTALIS. (1) Liber, in quo ritus ad sacerdotem pertinentes continentur, recentiori rituali copiosior. Eodem praeterea vocabulo denotant Praemonstratenses versiculum, quem initio Laudum recitant. Ita Macri in Hierolex. (2) Qui sacerdotio in Provincia functus est; ita interpretantur Viri docti apud Ammianum lib. 28. Gruterum 20. 3. 325. 12. et in Cod. Theod. non semel. V. Glossarium nomicum Iacobi Gothofredi, et notas Lindenbrogii et Henrici ad eumdem Ammianum.

SACERDOTALITER. (1) More Sacerdotis, ut sacerdotem decet. Vita S. Leobini Episc. Carnot. saec. 1. Bened. pag. 123. (2) † Officia sacerdotis peragendo, in Ch. a. 1127.

SACERDOTARE, ad sacerdotium promoveri. Chron. Corn. *Zantfliet* ad ann. 1364. apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 284.

SACERDOTATUS, Sacerdotium. Vita S. Chartaci Episcopi to. 3. Maii pag. 279.

SACERDOTISSA. (1) Chron. Rotomag. ad annum 1251. apud Labbeum to. 1. Bibl. pag. 377. *Die Paschae in sero quasi in media nocte coepit ignis in vico Sacerdotissarum, qui totum combussit.* Huiusce nominis vicum quondam Rotomagi extitisse, qui hodie vicus veteramentariorum dicitur, etiam aliunde constat. Obsoletae nomenclaturae originem probabiliter omnino repetendam existimo a S. Romani Canonicis mulieribus, quae ibi vitam communem tunc agentes habitabant. V. *Presbyterae.* (2) † Vxor sacerdotis s. presbyteri, in Tabul. Major. monast. V. *Presbyterae.*

SACERDOTIUM. (1) Beneficium ecclesiasticum, *praebenda* sacerdotis. Vita S. Guillelmi Archiep. apud Surium. V. *Sacerdos.* (2) Obventiones sacerdotis parochialis. Tabular. Vindocin. Charta 484. V. *Sacerdotalia Beneficia.* (3) † Sacerdotis parochialis electio et nominatio, in Ch. Ms. an. 1206.

SACERNUS, *Sacer, a, um, et dicitur hic Sacernus, ni, i. sacer animus, vel excellentior pars animae. Et videtur componi ex sacer et animus.* Ioh. de Ianua.

SACHA, ut supra *Sac.* V. in hac voce.

SACHARIA. Consuetudines Aquarum mortuarum: *Quilibet habitator loci illius, possit bladum, quod habebit de terris suis et Sachariis, per aquam et terram portare, quocumque voluerit omni tempore, etc.* Eaedem Consuetudines editae to. 4. Ordinat. pag. 51. habent, *Facheriis*: quae lectio legitima est. V. *Facheria.*

† SACHATA, saccus plenus, in Stat. Avellae a. 1496.

SACHEIRATA, mensurae agrariae species. Enumeratio bonorum Vicariae Brignol. ann. 1245. *Item unum pratum ibidem contiguum circa duas Sacheiratas.* Idem f. quod *Falcata*, quantum unus sector per diem *falcare* seu secare potest. V. in-fra in *Secare.* † Mendum esse videtur pro *Secheirata*, quantum unus sector per diem secare potest. V. in hac voce.

SACHELLUS, SACHETTUS, Sacculus, Ital. *Sacchetto*, Gallis *Sachet.* Statuta Vercell. l. 7. fol. 205.

SACHIBARO, V. *Sagibarones.*

SACHIBER, V. *Saccabor.*

SACHINUS PANNUS, rudis, saccis conficiendis aptus. V. in *Sacci.*

SACHONUS. Statuta Cadubrii cap. 12. *de Sachonis et aliis mercimoniis conducendis per rodullum. Obtentum et affirmatum fuit, quod totum vinum de Bassano et vinum navigatum et Sachoni, et alia mercimonia, etc.* V. *Sacconus.*

SACHUS. (1) pro Saccus. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 72. vo. V. *Saccus* 2. (2) † Instrumentum piscandi, retis genus. Ch. a. 1386. apud Pez. t. 6. Anecd. Part. 3. p. 76.

† SACHUSFAGUS, fagi species. Ch. Ms. Rob. comit. Alenc. *Medietatem de albaspina, de aprella, de sachosfago.*

SACIANI, qui et *Anthropomorphitae*, Haeretici, de quibus Facundus Hermianensis lib. 8. cap. 7. ubi consulendus Sirmondus.

SACIBARO, V. *Sagibarones.*

SACIMA, pro *Sagma*, V. in hac voce.

SACIRE. Formula solemnis precariae 29. *Et ipsam rem dum advivo pro vestro beneficio tenere, et usufructuare faciam, in ea ratione, ut alicubi ipsas res nec vendere, nec donare, nec alienare, nec ad alias casas Dei delegare, nec in naufragium ponere, nec ad proprium Sacire, nec haeredibus meis in alode derelinquequere, pontificium habeam ad faciendum.* Eadem verba habentur form. 30. *Alterius rem ad proprietatem Sacire*, form. 150. quod Lex Bajwar. dixit, *sibi in patrimonium sociare.* Ubi formulae Parensales Bignonii cap. 20. et 21. habent *ad proprium ponere. Saccire*, inquit Salmasius ad Historiam Augustam, dicebant veteres τὸ σακκίζειν. Galli *saisir*, et infima latinitas *saisire.* Videant igitur eruditi, an *Sacire* positum fuerit pro sociare; an vero a *sacci-*

sarcire deducatur: denique an inde vox *saisire* ortum ducat.

SACIS, *Clyster*, in Gloss. Arabico-Lat.

✝ SACIVM, f. ager sationi idoneus. Glossae Caesar. Heisterbac. in Reg. Prum. t. 1. Hist. Treuir. p. 678. *Est in Puzol mansus vnus et Sacium vnum.* V. *Sationalia.*

SACLA, seruitii genus, quo tenentes terras dominorum *sarclare* seu sarrire debent, Gallis *Sarclage.* V. *Sarculare.* Charta Reneti domini de Haconvilla an. 1261. in Hist. Mediani Monast. pag. 327.

✝ SACLARE, sarrire, Gall. *Sacler* et *Sarcler.* Reg. S. Iusti in Cam. Comput. Paris. V. *Sacla* et *Sarcolare.*

SACMA. Charta plenariae securitatis, scripta sub Iustiniano apud Brisson. lib. 6. formul. *Uno albiolo ligneo, valente nummos aureos 40. Sacma valente asprione aureo uno, etc.* Forte pro *Sagma.* V. in hac voce.

SACMINA, θαλλὸς, σπονδεῖα ἀρχῆς, in Gloss. Lat. Graec. Leg. *Sagmina* ex Festo. V. ibi Scaliger.

✝ SACO, saccus, in Serm. Gabr. Barel. V. *Sacco.*

SACORIVM. Vetus Charta plenariae securitatis, scripta sub Iustiniano apud Brisson. lib. 6. form. pag. 647. *Una catena ferrea desuper foco pensante libras duas semis, Sacorio valente siliqua vna asprionis, cute olearia valente siliquas duas asprionis, etc. Sacario*, non clarius, edidit Mabillonius in Supplement. Diplom. pag. 91.

SACRA. (1) Epistola, Diploma Principis. *Sacra Epistola*, apud Vegetium lib. 2. cap. 7. *Tribunus major per Epistolam Sacram Imperatoris indicio destinatur.* Liberatus Diaconus cap. 4. *Et scripsit quidem ad eum Sacram Imperator, arguens eum, etc.* Cap. 5. *Post haec scripsit aliam Sacram ad Episcopos. Sacra Imperialis*, apud Petrum Diaconum lib. 4. *Sacra jussio Imperialis*, in Epistola Gregorii IV. PP. ad Episcopos Regni Francor. SACRAS regum Gallorum aliorumque Principum Epistolas vocant etiam interdum Scriptores alii, ut Lupus Ferrariensis Ep. 18. 78. Fulbertus Carnotensis Epist. 13. 85. 95. etc. Se et Romanorum Pontificum Episto lae eodem nomine donantur, apu Anastasium in Epitome Chron. Ca sin. tom. 2. Muratorii pag. 35 col. 2. SACRA, plur. neutr. gene ris. Passio S. Felicis Episcopi Ta byzacensis: *Tunc cognitor iussit, Sacra Imperatorum recitarentur. Sacra Generalia*, in Indiculo post Epi stolam 4. Hormisdae PP. SACR nude vocantur vasa, quae ministerii ecclesiasticis inseruiunt, in Chart an. 933. inter Instrum. tom. 6. Gal Christ. nouae edit. col. 127. SA CRAE absolute interdum dicuntu thesauri seu *largitiones* Principis *pri vatae*, quibus qui praeerat, *Come Sacrarum largitionum* dicebatur, in terdum *Comes Sacrarum* nude, u in leg. 120. Cod. Theod. de Decu rionib. Ita *Palatini Sacrarum*, i l. 13. de Indulg. debitor. *Sacra rum privatarum vel largitionum Pa latina officia*, l. 17. de Exaction eod. Cod. V. *Comes Sacrarum.* (2 Missa. Guidonis Discipl. Farf. lib. cap. 1. (3) Consecratio pontifici Gallis *Sacre*, Bernard. Guido in Vi ta S. Caelestini V. PP. apud Mura tor. to. 3. pag. 635. V. *Sacrum* (4) SACRA, num. plur., auctoritas potestas patris in filium. Chart ann. 1257. apud Acher. to. 10. Spi cil. pag. 186. V. Gothofredum a leg. 1. tit. 18. lib. 8. Cod. Theod.

SACRABARVM, V. *Saccabor.*

SACRALE OPVS. Eugippius in Vi ta S. Severini cap. 14. de mulier resuscitata ab eodem sancto: *Mulie vero sanitate percepta, opus Sacral die tertio juxta morem provincia propriis coepit manibus exercere.* Ub Velsecus: *Agnosce*, inquit, *vulgare fronem, ad verbum, opus Sacrale fron arbeit, etc.* Apud Bollandum habetur *agrale*, qui tamen *Sacral* MSS. codices aliquot praeferr agnoscit.

SACRAMENTAGIVM. (1) Prae statio, quae ab eo fit, qui Sacramen to alicujus seruitio sese addidit: ne que enim viri feudales modo, se

et servi domino fidelitatem jurabant, ut videre est in voce *Hominium*, et apud *de Lauriere* in Gloss. Iur. Gall. V. *Serment.* Tabular. S. Eparchii Inculism. fol. 72. (2) Poena pecuniaria, qua damnatur qui Sacramento, quod *calumniatur*, impositum crimen a se amoliri vult. Charta ann. circ. 1080. ex Tabulario S. Albini Andegav.

SACRAMENTALE. (1) Ipsum Sacramentum, jusjurandum. Capitulare 2. an. 802. sub finem: *Sacramentale promissionis factae Imperatori. Sacramentale qualiter promitto ego, quod ab isto die inantea fidelis sum Domino Karolo, etc.* (2) Tractatus de Sacramentis. Laur. Byzynius in Diario Belli Hussit. apud Ludewig. tom. 6. Reliqu. MSS. pag. 178. *Et Guilhelmus de Monte Laudino in suo Sacramentali, etc.* (3) † Instrumentum praestiti sacramenti, V. mox *Sacramentales litterae* et *Sacramentum* 1. (4) † Congregatio eorum, qui ad aliquod officium praestandum, ad quod sacramento adstricti sunt, conuocantur. Const. Ms. Ferdin. reg. Aragon.

† SACRAMENTALIA, quaedam curatorum functiones, in Ch. Ms. an. 1308.

SACRAMENTALIS. *Sacramentalia pietatis opera, ut pedum lotio et peregrinatio*, apud Lucam Tudensem lib. 2. contra Valdenses cap. 2. SACRAMENTALIS, ad *Sacramentum* seu juramentum pertinens. Occurrit passim. V. *Lex Sacramentalis.*

SACRAMENTALES LITTERAE, quae sacramentum seu juramentum continent. *Charta jurata*, in Foris Bencharnensibus tit. 1. art. 25. Baudonivia in Vita S. Radegundis cap. 6. V. in *Charta.* SACRAMENTALES seu *Compurgatores.* V. *Juramentum.* † SACRAMENTALIS DOMUS, aedes sacra, in Ch. Ms. a. 1136.

SACRAMENTALITER, vox Theologorum, Sacramentali more. Alberti M. Tractat. de Sacrament. Altar. in Bibl. Heilsbr. pag. 68.

SACRAMENTARE, SACRAMENTARI, Sacramento fidem, pactum astruere, confirmare. Charta ann. 1192. apud Stephanot. to. 8. Fragm. Hist. pag. 16. *Item comes priorque sancti Laurentii castrum sibi ad invicem Sacramentant.*

SACRAMENTARIUM. (1) Liber ecclesiasticus, in quo sacrae Liturgiae ad sacramentum conficiendum continentur. Occurrit passim. (2) Lapis, in quo SS. sacrificium peragitur. Synod. Exon. ann. 1287. c. 12.

SACRAMENTARII, dicuntur haeretici omnes, qui errant circa sacramenta. V. Stockmann. in Lex. Haeres. Alia notione V. in *Juramentum.*

† SACRAMENTATUS, dicitur de Christo, qui eucharistiae sacramento sese fidelibus communicat, to. 1. Sept. pag. 316.

† SACRAMENTORIUM, V. *Sacramentum.*

SACRAMENTUM, *dupliciter dicitur*, inquit Hugo a S. Victore l. 2. Speculi Eccl. cap. 22. *Aliquando enim Sacramentum dicitur sacrae rei signum, velut in Baptismo exterior ablutio, quae interiorem significat emundationem. Aliquando dicitur Sacramentum quasi sacrum secretum, velut Sacramentum Incarnationis et hujusmodi.* Glossae Casin. Monasterii. *Sacramenta sunt Baptismus et Chrisma, Corpus et sanguis, quae ob id Sacramenta dicuntur, quia sub tegumento corporalium rerum virtus divina secretius salutem eorumdem sacramentorum operatur.* SACRAMENTUM CATECHUMENORUM, apud S. Augustinum lib. 2. de peccatorum meritis et remissione cap. 26. ubi de Catechumenis: *Et quod accipiunt, quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen et sanctius, quam cibi, quibus alimur.* Quod Cellotius et alii de Eulogiis interpretantur, cum de sale dictum contendat supra laudatus frater, quod unum et perpetuum erat Catechumenorum Sacramentum, et ad Eulogias iis nisi post baptismum aspirare non licuerit. SACRAMENTUM SYMBOLI. S. Augustinus lib. de Catech. rudib. cap. 13. *Acce-*

Accepit Symboli remedium contra antiqui serpentis venenum, ut si quando voluerit adversarius diabolus denuo insidiari, noverit redemptus cum Symboli Sacramento, et Crucis vexillo ei debere occurrere. In Ordine Romano sic animantur Catechumeni ante traditionem Symboli: *Accedite suscipientes Evangelici Symboli Sacramentum a Domino inspiratum, ab Apostolis institutum.* V. infra *Symbolum.* † SACRAMENTVM SALIS, i. q. Catechumenorum, quibus sal peculiari benedictione consecratus dabatur. Mutat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 604.] SACRAMENTVM PROPRIAE MANVS, subscriptio. Anonymus de Berengarii damnatione. SACRAMENTVM, quomodo altera notione intelligi dixit Hugo a S. Victore, *quasi scilicet sacrum secretum, velut Sacramentum Incarnationis, et hujusmodi.* Collatio I. Carthagin. cap. 5. *Et quod veri invenerit fides, per admirabile mysterium Trinitatis, per Incarnationis Dominicae Sacramentum, et per salutem supra memoratorum Principum judicaturum me esse promitto.* Gelasius I. PP. Epist. 9. ait, non baptizandum *praeter Paschale festum, et Pentecostes venerabile Sacramentum.* Sic *Crucis, Resurrectionis et Ascensionis Sacramenta* dixit S. Hieronymus Epist. 48. ad Sabinianum Diaconum. SACRAMENTVM, sacra Missarum Liturgia, apud Optatum lib. 2. et 6. contra Parmenianum. SACRAMENTVM, hostia sacra. Ordo officii Gothici inter Concil. Hispan. to. 3. pag. 266. SACRAMENTVM MISSAE, pars Missae, in qua Corpus et Sanguis Christi a Sacerdote fidelibus ostenditur, Galli vocant *l' Elevation.* Statutum Capituli Autiss. an. 1373. SACRAMENTVM, episcopatus, dignitas ecclesiastica. Ammianus lib. 15. de exauctoratione S. Athanasii: *Coetus in unum quaesitus ejusdem loci multorum (Synodus, ut appellant) removit a Sacramento, quod obtinebat.* SACRAMENTVM, reliquiae. Ita *Sacramentum S. Gregorii Papae,* inter sacras reliquias recensetur in Bul Adriani PP. ann. 1013. in Metr poli Salisburgensi tom. 2. pag. 19 quod in Monasterio Andezzensi Bavaria asservatur. Chartul. B. Magdalenae Castridun. fol. 59. *duellum autem vidit Sacramenta Leobini portari a presbytero S. Leobini in domo Comitis.* SACRAMENTA CONSECRATIONVM Chrisma, Oleum sanctum, etc. qu et *Consecrationis instrumenta* dicuntur, in Bulla Lucii PP. III. an. circiter 1188. inter Instr. to. 6. Ga Christ. novae edit. col. 90. SACRAMENTVM, iuramentum, Ch. Ms. an. 1198. SACRAMENTVM EVANGELICVM, iuramentum tactis SS. euangeliis praestitum. Chartul. Celsin. c. 11. SACRAMENTA SOLVERE, aliquem a jurata sibi fidelitate absolver Charta an. 1143. in Probat. nova Hist. Occitan. to. 2. col. 499. Ul *Sacramentalia* nuncupantur Instrumenta praestiti sacramenti. SACRAMENTVM ARMATVM, qu quis militiae sese addixit, in l. 5 Cod. de Decurion. SACRAMENTVM OBSCARIONVM, V. *Obscariones.*

SACRANEA *Deae Cereris,* pro Sacrata. V. *Consecrare.*

SACRARATI, *Pondus unius auri cum dimidio.* Saladinus de Ponderibus.

SACRARE, dicitur de libro, in qu de rebus sacris agitur. Albericu de Rosate Bergomas IC. qui an circ. 1370. vivebat, in Poëm. ad l ctur. Codic. edit. Lugdun. a. 154 pag. 13.

SACRARIVM. (1) Ἱερατεῖον, βῆμα, ἅγιον βῆμα, pars aedis sacrae, u *sunt Sancta Sanctorum,* in Glo Lat. MS. Reg. *in quo sacra reponuntur, ab inferendis et deportandis sacris dictum.* Synodus Nicaena Arabica edit. Alph. Pisani c. 16. *Sacrarium* interpretatur, *ubi est altar* quod Codex Gr. vocabat θυσιαστήριον. Concilium Vasense c. 3. Presbytero: *Cujus officii est Sacrarium disponere, et Sacramenta suscipere.* (2) Pars altaris, ubi r pon

ponitur pyxis, in qua sacra Eucharistia asservatur, Gallis vulgo *Tabernacle*. Concil. Hispal. an. 1512. inter Concil. Hispan. to. 4. pag. 20. (3) SACRARIUM, generaliter pro templo sumi, maxime apud gentiles, observatum ab aliis. Sed et ita usurparunt Scriptores Christiani. Ammianus lib. 26. *Confugit ad ritus Christiani Sacrarium. Sacraria Dei* dixit Salvianus lib. 3. Vita S. Ioannis Eleemosynarii, interprete Anastasio Bibl. num. 80. *Loqui autem in Sacrario omnino non permittebat; sed in conspectu omnium foras mittebat eum, dicens, siquidem ut orares venisti huc, etc.* (4) SACRARIUM, quod alias *Secretarium*, *Diaconicum*, *Sacristia*. Gloss. Lat. Gr. *Sacrarium*, ἱερατεῖον. Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccles. cap. 6. *Sacrarium dicitur, quia ibi Sacra reponuntur et servantur*. Gregor. M. in Sacrament. p. 69. *Et exspectans Pontificem, vel qui vicem illius tenuerit: qui dum veniens de Sacrario processerit ante altare ad orandum, etc.* (5) Coemeterium. Conventus Episcopor. apud Gissonem ann. 1099. inter Concil. Hispan. tom. 3. pag. 310. V. *Sacratum*. (6) Scrinium, tabularium, archivum, Gallis *Chartrier*. Statuta Ardacensia apud R. Duellium to. 1. Miscell. pag. 109. V. *Sacristia*. (7) Sacrum aerarium, fiscus Principis, in l. 49. Cod. Theod. de Haeret. V. post *Sacrum* 2. (8) SACRARIUM Palatinum, et Consistorium Principis, in l. 11. de Poenis et l. 8. 16. de Legat. l. 16. de Haeret. in Cod. Theod. (9) † Liber continens benedictiones f. *sacrationes*. Ordinar. MS. Petri Aureae-vallis.

SACRATA DEO, Sanctimonialis. Chron. S. Petri Vivi apud Acher. tom. 2. Spicil. pag. 719.

SACRATIO, V. *Sacrum* 1.

SACRATORIUM, idem quod *Sacrarium*. Glossarium Cambronense: *Absida dicitur exedra, id est, Sacratorium*.

SACRATUM, ut *Sacrarium*, *Sacristia*. Statuta Mutin. rubr. 362. fol. 71.

SACRESTANA, Sacrarii custos apud Sanctimoniales, Gall. *Sacristaine* vel *Sacristine*. Necrolog. Abbat. S. Petri de Casis: 23. *Iunii*, V. *Sacrifica*, et *Sacristana* in *Sacrista*.

SACRETARIA, ut *Sacrestana*. Primordia Calmosiac. Monast. lib. 2. apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 1187.

SACRICOLUS, adject. Sanctus, quod *sacricolam* deceat. Vita S. Arnulfi Episc. Metens. saec. 2. Benedict. pag. 151.

SACRICUSTOS, ut infra *Sacrista*. Ch. a. 1091. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 538.

SACRIFEX, Sacrificus, Sacerdos. Passim apud Hildebertum in carmine de Officio Missae.

SACRIFICA, officium Monasticum in Monasteriis Sanctimonialium. Petrus Abaelardus pag. 154. *Sacrifica, quae et Thesauraria, toti oratorio providebit, etc.* Sed ibi legendum indubie *Sacrista*, ut p. 143. V. *Sacrestana*.

SACRIFICATI, dicti olim Christiani, qui suppliciorum, et vitae vel etiam bonorum amissionis metu idolis sacrificabant, licet revera christianam ex animo fidem profiterentur. Hos pluribus exagitat S. Cyprianus Epist. 52. et lib. de Lapsis, et a caeterorum communione non modo arcendos contendit, sed et in graviori longe versari culpa, quam *Libellaticos*, de quibus suo loco. Hos etiam *Thurificatos* vocat eadem Epist. 52. Concilium Arelatense II. sub Siricio PP. cap. 11. *Si quis vero dolose vecti et pondere persecutionis negare et Sacrificare compulsi sunt, etc.*

SACRIFICIUM. (1) Hostia consecrata, divina Eucharistia. *Sacrificata hostia*, Anonymo de Reb. Altahens. Monast. ex Schedis Mabill. Regest. 1. Cumeanus Abbas de Mensura Poenitentiarum c. 14. *Mulieres possunt sub nigro velamine accipere Sacrificium*. (2) Missae offertorium, in Missali Mozarabico apud Mabill. Liturg. Gall. pag. 11. SACRIFICIUM PSALLENDI, officium divinum. Capitul. lib. 7. c. 228.

SACRIFICIUM SICCUM, *mixtum*. Missa vetus ex Codice Ratoldi Abbatis Corbeiensis: ubi *communicare sicco sacrificio*, est corpore Christi sepa-

separatim a sanguine porrecto: *mixto* vero *sacrificio* corpore Christi sanguini ejus intincto. V. *Missa sicca*.
SACRIFICIUM VESPERTINUM, Missa, quae in Quadragesimae feriis ad vesperam differebatur V. Mabill. Liturg. Gall. p. 54. et 126.
SACRIFICII OPUS, Missa. V. post *Opus* 6. (3) Quaevis oblatio fidelium. Charta Edmundi Regis Angl. pro Monasterio Glastonensi tom. 2. Monast. Angl. pag. 838.
SACRIFUS, V. infra *Sacrivus*.
SACRILEGARE, sacrilegium admittere, ex Gloss. Cyrilli apud Vossium de Vitiis serm. lib. 4. cap. 23. ἱερόσυλος, *Sacrilegus*. ἱεροσυλῶ, *Sacrilego*.
SACRILEGIUM, mulcta quae a Sacrilegis Episcopo exsolvebatur. Charta an. 1062. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. p. 257.
SACRILEGI NUPTIARUM nuncupantur adulteri, in lege 5. Cod. Theod. lib. 11. tit. 36.
SACRIM, ἀπαρχὴ γλεύκους, in Gloss. Lat. Graec. Ex Festo *Sacrima* emendat Vulcanius: sic appellabant *mustum, quod Libero sacrificabant pro vineis, et vasis et ipso vino conservandis*. Eaedem Glossae: *Sacrimum*, νέος οἶνος.
SACRIMENSIS, ἱερομηνία, in Gloss. Graec. Lat. Omnis dies in mense sacer, Martinio, quem consule.
SACRIMONIUM, ἱερωσύνη, in vett. Gloss.
SACRISCRINIARIUS, SACRISCRINIUS, Sacrista. Charta 145. in Appendice ad Capitular. Reg. Franc.
SACRISCRINIUS, idem. Gesta Synodi Aurelianens. an. 1017.
SACRISTA, dignitas ecclesiastica. Ugutio: *Sacrista*, *sacrorum custos*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Sacrista*, *sacristarius*, *Secretain*. Idem qui *Thesaurarius*, Durando lib. 2. Ration. cap. 1. n. 14. et Ioanni de Deo in Poenitentiario lib. 5. cap. 12. *Apocrisiarius*, (vel *Apocrisarius*, ut in edit.) apud Bernardum Monach. in Constit. Cluniac. c. 51. et 52. ubi officium ejus describitur, ut et apud Udalricum lib. 3. et S. Willelm. lib. 2. Constit. Hirsaug. c. 34. Co[ncil]. Tolet. in lib. 1. Decret. tit. [...] c. 1. *Sacrista* praecipua post Ab[ba]tem dignitas in Capitulo de Ro[ma]nis, ut docet Charta an. 1274. to[m]. Hist. Dalph. pag. 127. col. 1. [...]
CRISTA APOSTOLICI PALAT[II], officium perpetuum, inquit Auc[tor] libri Ceremoniarum Capellae Pon[ti]ficiae, *qui semper consuevit* [...] *Praelatus*. De hac dignitate mu[lta] commentatur Waddingus in Ann[a]libus Minorum ann. 1303. num. [...] 4. 5. 6. 7. 8. SACRISTA HEBD[O]MADARIUS, qui per hebdomad[as] majoris Sacristae adjutor constit[ui]tur, apud laudatum Bernard[um] Mon. cap. 52. SACRISTANUS, [...] *Sacrista*. Chron. Farf. apud Mu[ra]tor. to. 2. part. 2. col. 551. SACR[I]STES, eadem notione, in Chartul[a]rio S. Martini Pontisar. SACR[I]STIANUS, eodem intellectu. Lit[te]rae ann. 1410. apud Ludewig. to. [...] Reliqu. MSS. p. 66. SEGRESTA[NUS], SEGRESTARIUS, eode[m] significatu. Tabular. S. Petri de Ce[l]la Froini in Comit. Engolism. V. *Secretarius* 1. SACRISTANA, SA[CRISTARIA], quae *sacristiae* praee[st] apud Sanctimoniales. Tabul. S. A[l]bini Andegav. V. *Sacrestana*. SEGR[I]STA, eadem notione, in Charta Gi[se]lae Abbatissae Romaricimontis la[u]data a Mabill. to. 3. Annal. pag. 60[...]. SACRISTARIA, Sacristae mun[us] Monachicum, cum reditu ac pra[e]diis annexis. Gervasius Dorobe[r]nensis ann. 1187. SACRISTANI[...] eodem significatu. Chartar. Aux[...] Eccl. Ch. 109. SACRISTERI[...] idem. Chartul. S. Vandreg. to. [...] pag. 84. SACRISTERIATUS, e[o]dem intellectu. Charta Sacrist[...] Montisbertodi in Dombis an. 146[...] SACRISTIA, eadem notione, ap[ud] Will. Thorn. ann. 1128. SACR[I]STARIA DOMUS, apud laudatu[m] Bernardum cap. 51. SACRIST[E]RIAE OBEDIENTIA, ut *Sacristaer*[...] Charta an. 1138. apud Marten. to[m]. 1. Anecdot. col. 391. SACRIST[E]RA, eadem notione, in Charta an[n]. 1205. ex Chartular. S. Vandreg. to[m]. 1. pag. 782. SEGRESTIA, apud S[...] ph[...]

phoot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictav. MSS. pag. 331. SEGRESTANIA, t. 2. nouae Galliae Christ. col. 445. SACRISTERIA, Sacrarium, Sacristia. Hist. Translat. S. Edmundi Cantuar. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1866. SACRISTIA, eadem notione, passim occurrit. SAGRESTIA, eodem significatu, vox Italica, in Chronico Modoet. apud Murator. tom. 12. col. 1092.

SACRISTIA. (1) Sacristae munus, V. paullo ante Sacrista. (2) Scrinium, Tabularium publicum, Gall. Greffe. Statuta Astensia cap. 58. fol. 32. V. in Sacrarium et in Sacrista.

† SACRISTISSA, quae sacristiae praeest apud sanctimoniales, in Ch. Ms. a. 1420.

SACRITECTA. V. Sartatectum.

SACRIVUS, SACRIFUS, Sacer. Lex Salica tit. 2. §. 14. *Si quis maialem Sacrivum, qui dicitur Votivus, furaverit, et hoc cum testibus ille qui eum perdidit poterit approbare quod Sacrivus fuisset*, *DCC. sol. culp. jud.* Et § seq. *Si quis maialem non Sacrivum furaverit, etc.* In edit. Heroldi, Sacrifus. *Votiva pecora*, dicuntur Gregorio Turon. lib. 2. de Mirac. c. 3. quae ad Monasteria aut Ecclesias pertinent, Plauto in Menaechm. Varroni, et Festo *Porci sacri* appellantur, qui sunt ad sacrificium idonei. In Gloss. apud Pithoeum, *sacrivus* exponitur, *qui est defensor aliorum porcorum*: forte quia porcus sacer et votivus aliis non sacris nec votivis tutelam praestat, propter Ecclesiarum reverentiam. FONS SACRIVUS, ARBOR SACRIVA, sacer, sacra. S. Audoënus lib. 2. Vitae S. Eligii c. 15. V. *Arbor* 1.

SACROBARRA. Liber MS. de officio coronatoris laudatus a Spelmanno: *Inquirendum est per 12. juratos pro Rege super sacramentum suum, quod fideliter praesentabunt sine ullo concelamento omnes fortunas, abjurationes, appella, murdra, Sacrobarra, felonias factas, per quos et quot, etc.* Ubi Spelmannus pro *sacrilegio* poni hanc vocem putat.

SACROCOLA, qui sacra colit, Sacerdos, clericus. Odo Cluniacensis.

SACROSANCTA, sancta Evangelia, sacrae Reliquiae, Crux, et alia, super quae sacramenta in Ecclesiis peragebantur. Consuet. Furnenses MSS. ex Tabular. Audomar. V. in *Juramentum*. SACROSANCTI, eadem notione, in Charta ann. 1248. ex Chartul. S. Vandreg. tom. 1. pag. 352.

SACRUM. (1) SACRUM DEI, donatio facta ecclesiae. Tabular. Brivatense Ch. 171. (2) Consecratio Episcopi, *χειροτονία*, quomodo vulgo *sacre* dicunt Galli. Utitur Steph. Torn. Epist. 274. 275. 2. edit. V. *Sacra* 3. (3) SACRUM PALATIUM, curtis regia, vel potius sacrum aerarium, fiscus Principis. Leg. Liutprandi apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 53. V. *Sacrarium*.

† SACRUS, pro sacer. in Invent. a. 1449.

SACTIO, pro *Saffo*, ni fallor, V. in hac voce. Charta Yvonis et Lotharii Reg. Ital. ann. 932. apud Eccardum in Orig. familiae Habsburgo-Austr. pag. 152. *Terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, salictis, Sactionibus, aquis, aquarumque decursibus, etc.*

† SACUCUS, sambucus, Hisp. *Sauco*, t. 7. Iul. p. 286.

SACUDIRE, excutere, Gall. *Secoüer*, Hispan. *Sacudir*. Fori Alcaçonenses aerae 1267. *Et qui non fuerit ad final de judice, et pignos Sacudires, ad sayon pectet.* Rursum: *Qui in villa ter pendença pindeat cum sayone, et Sacudiderit ei pignos, outorguet el sayon, etc.*

† SACURBA, species vestis ex tela, i. q. Gallis *Sarrau*. Lit. remiss. Ms. a. 1456.

SACUS, pro Saccus, in Litteris Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1291. to. 4. Ordinat. pag. 19.

SAD-HANNESO, *ita duntaxat, vel sine dubio*, in Gloss. ad calcem Collect. canon. Apost. ex Bibl. DD. *Chauvelin* Sigillorum Regiorum Custodis.

SADO, mensura agri, V. *Sato*.

✝ SADONARE, bene formare, parare, in Gloss. Consuet. Perpin. Ms. c. 38. Gallis olim *Sade* erat iucundus, gratus. V. *Saisonare* et *Sasonare*.

SAECULARIS. (1) Mundanus. Gloss. Gr. Lat. κοσμικὸς, *Saecularis*. ἀρχὴ κοσμικὴ apud Gregor. Nazianz. de Vita sua. Salvianus lib. 4. de Gubernat. Dei: *Quis est, oro, hominum saecularium praeter paucos, qui non ad hoc semper nomen Christi in ore habeat ut pejeret? Saecularissimus*, apud S. Bernardum in Epist. 276. (2) Qui alicui regulae addictus non est. *Abbas Saecularis et absque monachi habitu*, apud Mabill. tom. 4. Annal. pag. 370. *Saecularis persona*, Gall. *Prêtre seculier*, in Charta ann. 1328. to. 2. Hist. Eccl. Meld. pag. 213.

SAECULARITAS. (1) Ordericus Vitalis lib. 4. pag. 518. *Parum a Saecularitate conversatio Monachorum differebat*. V. *Saecularis* 1. (2) *Saecularium* conditio monachali opposita. Charta ann. 1093. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. pag. 314. (3) ✝ Bona ecclesiis concessa. Arest. Ms. a. 1385. (4) ✝ Actus qui ad laicos pertinet. Stat. S. Flori Ms.

SAECULARITER, *Saecularium* seu mundanorum more. Chron. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 547. ✝ *Saecularissime*, idem, in Constit. Carmelit. Ms.

SAECULATUS. Anonymus de Revelatione reliquiarum S. Genovefae num. 6. *Revelata est . . . . mense Ianuario 10. mensis in octavis ejusdem sanctissimae virginis, et a fratribus est dulciter Deo Saeculata*. Id est forte *in saeculum*, seu e sepulcro in apertum elata; modo sana sit lectio.

SAECULUM, SECULUM, monachis praesertim dictum, quidquid extra claustrum: quia qui vitam monasticam amplectuntur, mori saeculo dicuntur. S. Cyprianus Epist. 7. *Saeculo renuntiaveramus, cum baptizati sumus: sed nunc vere renuntiaveramus Saeculo, quando tentati et probati a Deo, nostra omnia relinquentes*, etc. *Saeculum relinquere, dimittere, Saeculum sectari* in Capitul. 1. an. 805. cap. 8. in Capitul. 2. an. 811. cap. 5. 6. 7. 8. in Concili Moguntiac. cap. 16. 17. *Ad Saecu lum reverti*, apud S. Hieron. in Epi ad Rusticum. SAECULA, pro An ni, usurpat Ionas Episcopus Aur lian. in Translat. S. Hucberti saec. Benedict. part. 1. pag. 296. *Qu quantum sub ipsius* (Carolomanni *Principis tempore erga praefati vi sancti corpus per tot elapsa saecula i corrupte servatum virtus divina cl ruerit*, etc. Nondum enim, ut i observat Mabillonius, duo saecu ab Hucberti morte tum effluxera

SAEPIA, pro Sepia, piscis genus; C inter Probat. to. 4. Annal. Bene pag. 733. col. 1. *Medietatem quoq* (delegamus) *nostrae partis de cen bus Saepiarum per universum pag Santonicum*.

SAEPISSIMUS, frequentissimus. M rac. B. Heldradi to. 2. Ma pag. 337.

SAETTIA, SAETYA, V. *Sagitta*

SAFARIUM, *atrium templi*, in Gl sis Isid. *Saforium*, apud Ioan. de nua. Papias *Sapharium* legit, Iacob. Gotofred. ad l. ult. de op ribus public. et supra *Pastophori* et *Sabarium*.

SAFFIUM, ornamentum casulae; id quod *Aurifrigium*, Gall. *Orfroy*, crucis modum aptari solitum. ventar. anni 1377. ex Tabul. S. ctoris Massil. V. *Aurifrigia*. ✝ L videtur *Safrum*, seu *Saffrum*, uti betur in Test. Ms. Phil. episc. Sab a. 1372.

✝ SAFFRANARE, croco asperg Gall. *Saffraner*. Comput. Ms. a. 14

✝ SAFFRUS, SAFRUS, V. *Saffi*

SAFIRUS, lapis pretiosus, vulgo *phir*. Charta Ademari Comit. gnante Rodulpho Reg. Indict. 12 Tabul. Silvaniac.

SAFORIUM, V. *Safarium*.

SAFRANUM, crocus, Gall. *Saf* Curia gener. Catalaniae sub I bo 1. Reg. Aragon. ann. 1291. *Sofferana* et *Zafframen*.

SAFURIUM, ut supra *Safarium*, *Pastophorium et Pastorium*.

SAGA. (1) *Nomen gemmae*. G Isid. Leg. *Sagda* ex Plinio lib. Hist. cap. 67. monet Graec

(2) I

(2) Narratio, relatio, quodvis dictum, Anglo-Sax. est depositio testium; subinde fabulam significavit; a German. saga. V. Schilteri Glossarium Teuton. in hac voce. (3) Pro panni specie et lecti stragulo; V. in Sagum 2. (4) SAGA, SAIGA, alia, ut satis nota, significatione, nisi sit pro examen, disceptatio. V. Sagemannus. Statuta Ardacensia apud I. Dudlium to. 1. Miscell. pag. 121. *Tunc idem sic officialis ex iis* (canonicis) *in curiis Sagae ipsius capituli ordinari poterit, prout occurrerit ordinandum, nullusque canonicorum tempore Sagae in ipsius curiis ipsam curiam visitare, vel accedere debet, vel audeat, ipsius decani licentia super hoc prius non habita vel requisita; si autem pro tunc ipsum decanum forte in loco adesse non contingeret, tunc ipsum capitulum de consilio cellerarii ipsius capituli, de ipsa Saiga bladi se intromittere debent, ordinationem debitam secundum ipsorum conscientias de eadem faciendo.*

† SAGACULUS, *dimin. a sagax*, in Gloss. Provinc. Lat. Cod. reg. 7657. V. *Scitulus*.

† SAGAMEN, vas, ut videtur, in quo sagimen s. adeps reponitur, in Invent. MS. a. 1320.

SAGANA. Ioan. de Ianua *Saga et Sagana, ingeniosa, incantatrix*. Ebrardus Betuniensis: *Sagana gummi, Sagum vestis, Sagana vates*. Catholicon parvum: *Sagana, idem est quod vates, et dicitur de sagio, gis: inde Saga: vel dicitur esse gummi, scilicet unguentum, quod multum sagacitate operatur. Vel potest esse quoddam genus vestis, qua antiquitus sagaces induebantur.*

SAGARIA, χλαμυδουργική, in Gloss. Lat. Graec. Ars conficiendi saga: qui vero ea vendit, *Sagarius*, χιτωνοπώλης dicitur in iisdem Gloss. V. *Sagum* 1.

SAGARIUS CANIS, V. Meursium in Ζαγάριον.

SAGATA, f. pro *Segata* vel *Secata*, Servitii species, quo vassalli *blada* domini sui *secare* tenentur. Statuta castri de Seguno an. 1291. ex Tabul. Archiep. Ausc. V. *Secare*.

SAGATIO, V. in *Sagus* 2.

SAGBARONES, V. *Sagibarones*.

SAGED, ut *Saied*. V. in hac voce.

SAGELLUM, V. *Sagum* 2.

SAGEMANNUS, accusator, delator, ex Saxon. *Sageman*. Gloss. Saxon. exaratum sub Edw. III. *Sagemannus, ille per quem scitur*. Leges Henrici I. cap. 63. *Sine accusatore, sive Sagermanno*.

SAGENA, (1) Rete, vox Latinis nota. Papias: *Sagena, retia, verriculum Graece, vulgo everclum dicitur*. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Sagena, Nets. Inde Sagenarius, ria, rium*, Gallis *Seine*, vel *Senne*. Testamentum Eddonis Argent. Episcopi regnante Pippino apud Eccardum in Orig. Habsburgo-Austr. col. 144. *Piscationes agere cum nostris piscatoribus, capturam etiam piscium cum Sagena, in omnibus medietatem*. Charta Henrici Imperat. ann. 1111. ibid. pag. 549. *Dedit et tres Sagenas, unam Sebach*, etc. Ubi sagena nude videtur sumi pro *Piscaria*. (2) Navigii species. Diploma Chilperici Regis Franc. pro Ecclesia Tornac. apud Miraeum in Cod. donat. piar. pag. 16. *Teloneum de navibus super fluvio Scalt, . . . vel quolibet commercio seu et de cariagio, vel de Sagenis, nec non et de ponte super fluvio Scalt*, etc. Idem Diploma rursum editum apud eundem to. 2. pag. 1310. ubi legitur, *et de carrigio vel de Saginis*. Charta Caroli C. an. 859. in Tabulario Abb. Belliloci in Lemovicibus n. 4. *Ut nullus exactor vel judex publicus nec de navibus, nec de Saginatibus, vel carris, seu quibuslibet exactionibus undecumque fiscus aliquid exire potest, quisquam ab eis accipiat*. Ita *Sagena piscatoris*, apud Hugon. Flaviniac. pag. 192. quae *Sagena B. Petri*, Petro Damiano apud Baronium an. 1062. n. 57. Laurentius Veron. L. 1. de Bello Balearico:

Barcae, currabii, lintres, grandesque Saginae.

Nisi quis *Sagittae* legat. SAGENULA, eadem notione. Papias: *Sagenula pro navi ponitur*. Vita S. Aldhelmi to. 6. Maii pag. 88.

SAGENTIA, SAGETIA, V. *Sagitta* 1.

✝ SAGERIA, Gall. *Sagerie*, f. locus iuncis palustribus abundans, vel fundus pinguis et humidus, in Ch. Ms. a. 1361. V. *Sagna* 2. et *Saignia*.

✝ SAGETTA, mendose pro *Sagena*, retis species, in Ch. a. 1279.

SAGGOLUM, diminut. a *Sagum*, panni species. Gloria posthuma S. Mariae Magdalenae tom. 6. Maii pag. 322.

SAGIA. Ioan. de Ianua: *Sagum, quoddam genus panni, vel vestis tenuis et abrasa, ... unde quosdam pannos asperos Sagias dicimus.* Ianua haec hausit ex Petro Comestore in Hist. Eccl. cap. 54. Exodi. V. *Sagum* 2. et *Saiga*.

✝ SAGIATOR, ponderator, examinator, officium in moneta Florentina, Ital. *Saggiatore*. Ch. a. 1317. ap. Mann. de Sigill. ant. t. 4. p. 77. V. *Sagium* 3.

SAGIBARONES, SACHBARONES, Causarum iudices, qui in mallis publicis jus dicebant. Varie haec vox effertur apud Eccardum in Pacto Leg. Sal. dicuntur *Sacceborones*, *Sacebarones*, *Saceborones*, *Sachibarones*, *Sacibarones*, *Sagbarones*. Vetus Gloss. *Sagibarones dicuntur quasi Senatores.* Lex Salica tit. 56. §. 2. *Si quis Sagibaronem, qui puer Regis fuerat, occiderit.* §. 9. *Si quis Sagibaronem qui ingenuus est, et se Sagibaronem posuit, occiderit, etc.* §. 4. *Sagibarones in singulis mallobergiis, id est plebs, quae ad unum mallum convenire solet, plusquam tres esse non debent: et si causa aliqua ante illos secundum legem fuerit definita, ante Grafionem removere eam non licet.* Ubi *Sagibarones pueri Regis* dicuntur, quomodo *pueri nostri qui judicia exequuntur*, in Lege Burgund. tit. 56. §. 1. 4. Ex Lege vero Salica colligitur, *Sagibarones* in judiciis plusquam tres esse non debere; de quibus intelligendum c. 46. §. 1. *Grafiones* vero cum septem judicasse, ex cap. 52. §. 2. *Sagibaronum* mentio est praeterea in Legibus Inae Regis cap. 6. apud Spelmannum: *Si quis in Ecclesia pugnet, 120. sol. emendet. Si in domo Aldermanni vel alterius Sagibaronis pugnat, 60. sol. emendet, et alios 60. pro wita.* Idem Spelmannus, Wendelinus, et alii vocem deducunt a *Saech*, sive *Saek*, causa de qua litigatur, et *Baro*, homo: ita ut *Sachibarones* Iurisperiti fuerint, sive *legis Doctores*, uti nuncupantur; Gall. *Hommes de loy*, qui *Sageshommes* dicuntur apud *des Fontaines* in Cons. cap. 21. A *Saga* narratio, relatio, quod causas judiciales referrent, accersit Schilter. in Gloss. Teuton. Alii a *Saio*, de quo suo loco.

SAGIMEN, adeps, sagina, arvina. Ioan. de Garlandia in Synonymis:

> *Sumen, et arvina, Sagimen, pinguedo, sagina.*

Ubi interpres: *Sagimen est pinguedo quae expellitur ex carne in frixorio per ignem.* Catholicon parvum, *Sagimen, sain.* Praesertim pinguedo, quae uti Monachis interdum concessum, ut observat Haëftenus lib. 10. Disqu. Monast. tract. 6. disqu. 4. Bernardus Monach. in Consuet. Cluniac. MSS. c. 48. *Soli conversi sunt in coquina, Cantores autem in Ecclesia qui lardum prius aliquantulum cum oleribus coctum, et Sagimen faciunt.* Charta ann. 1301. pro Episcopo Ambianensi: *Communitas boucheriorum Ambian. debent ministrare Sagimen optimum ad praeparandos dictos bouchellos.* Ubi Gallica habent, *doit trouver l'ointure à conreer les bouchiaus.* V. *Unctum*.

SAGIMENTARIUM, lucerna, quae *Sagimine* alitur. Hist. Vicon. Monast. apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 305.

✝ SAGIMENTUM, V. *Sagrimentum*.

SAGIMINATUS, in *Sagimine* decoctus. Caesarius lib. 6. Mirac. cap. V. *Sagimen*.

SAGINA. (1) Pro *Saisina*. *Ponere Saginam* aliquem, in vet. Charta apud Ughellum tom. 7. Ital. Sacr. pag. 571. nisi mendum sit. V. *Saisire*. (2) SAGINA, *sunt herbae quaedam quas legati populi Romani portabant interlocutores pacis, ut nemo illas herbas portantes laederet, sicut delegati Graecorum, qui solebant ea quae vocatur celicia ferre.* Vo-

bul. utriusque Iuris. Haec unde defumta sint, nescio: norunt omnes verbena coronatos feciales fuisse, ramumque olivae manu gestasse; sed Saginas ignorant. V. alia notione in Sagena 2. et Sagimen.

SAGINACIA SILVA, glandium saginandis porcis ferax. Codex Censualis Folquini ex Tabulario S. Bertini.

SAGINALE, Italis est Calamus milii, in Vita B. Andreae de Caterannis num. 16. ubi forte legendum Sagitale. V. Sagitta 6.

SAGINARII, V. in Sagmarius.

SAGINAS, V. Sagena 2.

SAGINATIO, ius saginandi porcos in silva. Charta Ottonis II. Imp. ann. 990. apud Pezium tom. I. Anecdot. part. 3. col. 57.

SAGINUM, adeps suillus, Gall. Sain. Tabularium S. Remigii Remensis. V. Sagimen, et Seinum.

SAGIONES, SAGIONIA, V. Saiones.

SAGIOTA, ornamenti genus. Ioh. Demussis Chron. Placent. ad an. 1388. apud Murator. to. 16. col. 580. *Aliquae portant Sagiotas de perlis valoris florenorum* L. *usque in* C. V. Sagitta 4.

† SAGIPOLUS, arcus, Ital. Saeppolo. Stat. ant. Florent. l. 3. c. 177.

SAGIS, σωρὸς, στρῶμα τῶν νεκρῶν. Gloss. Lat. Graec. Emendant viri docti, Strages.

SAGITIA, V. mox in Sagitta I.

SAGITTA. (1) SAGITTA, SAGITTEA, navigii species: *Barca sottile*, Italis; *Saettia*, Io. Villaneo, lib. 7. cap. 29. *Saetya*, in legibus Alfonsinis part. 2. tit. 25. lege 7. sic dicta, quod velox sit, inquit Acarisius. Ea notione, interprete Eccardo, occurrit in Pacto Leg. Salicae tit. 14. num. 3. ubi de raptu mulierum: *Qui cum Sagittis fuerint, unusquisque illorum CXX. den. qui faciunt sol. III. culpabilis judicetur.* Otto Frising. lib. 1. de Gestis Frid. cap. 33. *Apertis triremibus et biremibus, quas modo Galeas seu Sagittas vulgo dicere solent, aliisque navibus bellicis sagittariis, etc.* SAETTIA, Italis, eadem notione. Breviar. Hist. Pisanae ad ann. 1163. apud Murator. tom. 6. col. 174. SAGETIA, apud Gaufredum Malaterram lib. 4. cap. 2. SAGITIA, SAGITTIA, in Chron. Pisan. an. 1163. SAGITTARIA. Radulphus de Diceto ann. 1176. SAGITTEA, in Caffari Annal. Genuens. lib. 1. apud Murator. to. 6. col. 249. SAGITTINA. Anonymus de Gest. Frider. II. Imper. *Sagittinam* edidit Murator. to. 8. col. 597. (2) SAGITTA BARBATA. Ugutio: *Catapulta, vas est, ut dicunt, vel potius sagitta est cum ferro, bipenni, quam Sagittam barbatam vocant.* In clientelae professionem dominis saepius exhibitam a vassallis *Sagittam barbatam* discimus ex pluribus Chartis. (3) Fulmen. Chron. Parmense ad ann. 1292. apud Muratór. to. 9. col. 825. (4) SAGITTA, in vestibus dicitur pars ea quae contrahitur in sinus, quod sagittae speciem effingat. *Rugosi sinus*, in leg. 12. Cod. Th. de Scaenicis. Udalricus lib. 2. Consuet. Cluniac. c. 11. *Sedens ad lectionem . . . anteriora frocci sui semper in gremium ita attrahit, ut pedes possint bene videri. Girones quoque, vel quos quidam Sagittas vocant, colligit utrinque, ut non sparsim jaceant in terra.* V. supra Sagiota. (5) SAGITTA, Flebotomus, quo venae equorum percutiuntur, passim apud Veget. de Arte veter. (6) SAGITTA, *rusticis*, inquit Ioh. de Ianua, *novissima pars surculi in sarmento, vel quod longius a matre, ex qua prosiliit, recessit: vel quod acuminis tenuitate teli speciem praeferat.* Ugutio praefert Saguta.

SAGITTAMEN. (1) Sagittarum materia vel multitudo. Knyghton an. 1389. (2) Sagitta. Breviar. Hist. Pisanae ad ann. 1264. apud Murator. to. 6. col. 195.

SAGITTAMENTUM, eadem notione. Charta vetus Hist. Bonon. apud Carolum de Aquino in Lexic. milit.

SAGITTARE. (1) Otto Morena pag. 58. *Ipse Imperator optime sciens Sagittare, multos de Cremensibus interfecit.* Utuntur praeterea Plautus in Trinum. act. 2. sc. 1. Iustinus lib. 41. et Curtius lib. 7. (2) † Mendose

dose pro *saginare*, in Stat. Vercell. l. 3. p. 75.

SAGITTARIA, navis, V. *Sagitta* 1.

SAGITTARIVS. (1) SAGITTARII LIBERI, Gallis *Francs-archers*, in Chron. Beccensi ann. 1467. De iis consulendi Monstrelletus 3. vol. pag. 13. et Berrius in Carolo VII. pag. 165. (2) Venator cum Sagittis, in Ch. Ms. a. 1260. (3) Sagittarum artifex, V. *Sagitta* 2.

SAGITTEA, SAGITTIA, SAGITTINA, navis species, V. *Sagitta* 1.

SAGIUM. (1) Pondus, certa quantitas determinata, Ital. *Saggio*. Georg. Stella in Annal. Genuens. apud Murator. to. 17. col. 1114. *Insuper quod anno singulo, dum vita fuerit eidem, a Republica Peyrae suscipiat eum pecuniae numerum, quem ipso stantes loco, perperos centum ad Peyrae Sagium nominant.* (2) Linteum subtile in quo farina excernitur. Statuta Ord. Praemonstrat. dist. 1. cap. 11. V. *Sagum* 2. (3) † Experimentum, examen, exagium in re monetaria, Ital. *Saggio*. Ch. a. 1240. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 395. V. *Sagiator*.

† SAGLINVM, secale, Gall. *Segle*, in Ch. Ms. a. 1336. V. *Sigalum*.

SAGMA, SALMA, SAUMA, SAGMARIUS, SALMARIUS, SOMMARIUS, SUMMARIUS, etc. Voces unius ejusdemque originis. SAGMA, (1) Onus, sarcina, in Glossis MSS. Glossae Gr. Lat. Σάγμα, *Sagma*. Gloss. Lat. Gr. *Sagma*, πωρεπλήρωμα. Perperam utrobique editum *Salina*. Eginhardus in Vita Caroli M. *Facto supellectili, ut sunt cortinae, stragula, tapetia, fulcra, coria, Sagmata*. SAGMA, fem. gen. Papias ex Isidoro l. 20. cap. 16. *Sagma, quae corrupte Salma dicitur, a stratu Sagorum nuncupatur, unde et equus sagmarius dicitur*. Mamotrectus 15. Levit. *Hoc sagma, tis, est stratura asini: haec Sagma, quae corrupte dicitur salma, est sella vel pondus et sarcina quae ponitur super sellam*. Gloss. vetus apud Carolum de Aquino in Lexic. milit. *Sagma, ae, et Sagma, atis, sella, quam vulgus bastum vocat, super quo componuntur sarcinae: clitellas alii vocant*. SACIMA, eadem notione, in Ordine Romano Cenci cap. 43. ubi leg. *Sagmas*, ut ex cap. 47. facile conjicitur: *Debet habere Papa sex fascios mortulae*. SALMA Vgutio, ex Isidoro lib. 20. cap. 16 *Sagma, quae corrupte vulgo dicitur Salma, scilicet sella, vel pondus et sarcina, quae super sellam ponitur eis et dicitur sic a stratu sagorum, i. sellarum, vel quia sellae sago solent sterni* Charta ann. 1179. apud Vghellum to. 7. pag. 706. *Concedimus ut praedicta Ecclesia unoquoque die semper capiat duas Salmas lignorum de foresta nostra*. SAMA, ut *Salma* Chartular. Kemperleg. SAVMA idem quod *Sagma*: Gallis *Saume* Papias: *Ephippia, equorum freni Saumae, vel pectoralia*. Ioh. de Ianua *Sagma, corrupte vulgo dicitur Sauma, vel salma; i. sella, vel pondus vel sarcina quae super sellam ponitur etc.* Alibi: *Sauma, onus*. Rhenanus lib. 2. Rer. German. p. 95. *Saumarum nomine clitellaria jumenta intelliguntur*. SAVMA VINI, inquit Brolius, ea est quam appensis ad latera vasis, vulgo *Barres* nuncupatis equus ferre solet. Et apud Cenomannos dicitur esse unius et 90. pintarum cum semisextariolo: quatuorque summas praegrande vas vinarium ab eis *Pipe* appellatum, ac tot pintas, quot sunt in anno dies, continens. Ita ille ex Tabulario S. Petri de cultura Dei. Falco Beneventanus ann. 1124. *Tanta fuit fertilitas vini quod . . . centum Saumae pro 30. denariis vendebantur*. V. infra *Salma*. SOMA, ut *Sauma*, onus, sarcina Charta Archambaldi Borbonii pro hominibus Villae-francae. SOMMA VINI. Chronic. Estense apud Muratori tor. tom. 15. col. 468. V. sup. *Sauma vini*. SVMA, ut *Sauma*, in Leg. Liutprandi apud Murator. to. 1 part. 2. pag. 67. SUMMA, idem quod *Sagma*. Will. Brito lib. 9. Philipp. pag. 208. *Ducere quadrigis quibus est Summasque necesse Expedit, etc.* † SOMILAGIUM, idem in Ch. Ms. a. 1299. † SOMALVIM

VINI, quantum *Somarius* ferre potest, in Ch. Ms. a. 1318. SAVMA, jumentum ipsum sarcinale, Provincialibus maxime asinus. Inventar. an. 1294. ex Tabular. S. Victoris Massil. (2) SAGMA, theca scuti. Lactantius ad 9. Thebaid. Statii: *Corytus, theca arcus solius dicitur, seu pharetra sagittarum, et Sagma scuti.* Suidas: Σάγμα, θήκη τῦ ὅπλυ. Notum vero ὅπλον saepe sumi pro scuto.

SAGMARE, Sagmarios onerare. Gloss. Lat. Graec. *Sagmat asinum*, σάσσει ὄνον. *Sterne equum*, ἐπίσαξον τὸν ἵππον. *Sagmatus*, σεσαγμένος; perperam *sagimat* et *saginatus* editum. SVMMARE, *Sagmare*, *summarios onerare.* Chartular. SS. Trinitat. Cadom. fol. 46. ubi *Summare* est *Summario* vehere.

SAGMARIVM, idem quod *Sagma*, Στρωματόδεσμον, Vlpiano ad Demosthenem. Odo Cluniac. lib 1. de Vita S. Geraldi cap. 33. *Omne stipendium quod in Sagmariis Geraldi deferri fuerat, paulatim defecit.* Nolim tamen praestare hoc loco quae Sagmarios non intelligi. SALMARIA, Sarcina, Gall. *Bagage.* Breviar. Hist. Pisanae ad ann. 1171 apud Murator. to. 6. col. 184. SALMATA, onus *Salmarii*, Gallis *Saumée*; Provincialibus aliisque, quibus *Saume* asinum sonat, idem non raro significat quod *Asinata*, seu onus asini. Charta ann. 1164. to. 1. Histor. Dalph. pag. 16. col. 2. Hinc emendanda videtur Charta Edwardi I. Regis Angl. ann. 1283. apud Rymer. to. 2. pag. 262. *Debit vendor extraneus .... de Salmaca bladi 1. den. ... de Salmaca coriorum grossorum 2. den. ... de Salmaca de onere hominis de praedictis rebus et similibus 1. d.* ubi leg. *Salmata.* V. mox *Saumata.* SAVMARIVM, onus, sarcina. Chron. apud Catinens. inter Probat. tom. 2. Hist. Lothar. col. 50. SAVMATA, onus equi sagmarii, *la charge d'un cheval. Saumata salis*, in Charta Ildefonsi Comitis Tolosae ann. 1141. apud Catellum in Hist. Tolos. p. 192. 194. SAVMADA, eadem notione, Gall. *Saumade*, pluries occurrit in Charta ann. 1197. ex Tabulario Monast. Villaemagnae. SAVMARIATA, eodem significatu. Tabul. Eccl. Auxit. SAVMANDIVM, eodem intellectu. Vita S. Thomae Aquin. to. 1. Martii pag. 685. SOMATA, onus Somarii. Charta ann. 1309. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 98. col. 2. SOMATVM. Tabular. Eleemosynae S. Pauli Viennens. SOMETVM. Tabularium Priorat. de Domina in Delphinatu fol. 120. Ubi *Sometum*, quod *Somey* in aliis Instrumentis ejusdem Provinciae dicitur, est servitium, quo vassalli tenentur praestare *Somarios* ad exportandas res dominorum. Inquisitio de Moras ann. 1262. ex Regest. *Probus* fol. 42. SOMMATICA, eadem, ut videtur, notione, seu eadem praestatio in summam pecuniariam commutata. Charta Widonis Abbat. S. Nicasii Rem. ann. 1158. ex Tabular. ejusd. Monast. *Pro prefato altari vel Ecclesia a predictis canonicis omnibus annis Sommatica est solvenda.* V. mox *Summata.* SVMMAGIVM, Sarcina, onus *Summarii.* Charta ann. 1413. apud Rymer. to. 9. pag. 30. SVMMARIVM, eadem notione, in Teloneo S. Bertini ex Tabular. Audomar. SVMMATA, vt supra *Sommatica*, apud Hemereum in Augusta Virom. ann. 1116.

SAGMARIVS. (1) Equus clitellarius. *Sarcinarium jumentum*, Caesari lib. 8. *Sarcinale jumentum*, Amniano l. 15. *Sarcinalator equus*, Willelmo Britoni l. 12. Philipp. pag. 241. *Sagmarius mulus*, *Sagmaria mula*, apud Servium ad 1. Aeneid. Gloss. Aelfrici: *Sagma, Seam-Sadol. Sagmarius equus, Seam-Hors*, ubi perperam editum *sugma* et *sugmarius.* Lampridius in Heliogabalo: *Quae pilento, quae equo Sagmario, quae asino veheretur.* SAGINARIVS, eadem notione qua *Sagmarius*, uti et scribendum volunt viri docti; an recte, haud satis scio, cum apud non paucos Scriptores occurrat haec vox: unde *Saginarius* a *Sagis* portandis dici potuit equus Sarcinarius. Bernardus Monach. in Ord.

Ord. Cluniac. part. I. cap. 2. SALMARIUS, idem, equus clitellarius. Ricobaldus Ferrar. in Histor. Imper. apud Murator. to. 9. col. 135. SAMARIUS, ut *Salmarius*, jumentum sarcinale, in Charta Ebehardi Salisburg. Archiep. ann. 1160. apud Hansiz. to. 2. Germ. sacrae pag. 258. SAMERIUS, eadem notione, apud Willel. *de Baldenzeel* in Hodoeporico Terrae sanctae. SAUMARII, equi *sagmarii*, Gall. *Somiers*. Fortunatus in Vita S. Germani Episc. Paris. cap. 3. SAUMERII, in Concilio Biterrensi ann. 1351. sub finem. SOMARIUS, idem. Charta Theobaldi Comit. Blesens. ann. 1215. in Tabular. Calensi. SOMMARIUS, eadem notione. Comput. ann. 1202. apud D. *Brussel* tom. 2. de Usu feud. p. CLXVI. SOMERIUS, SOMMERIUS, eodem significatu. Charta an. 1339. to. I. Hist. Dalph. pag. 65. col. I. SOUMARII, pro *Somarii*, in Charta Caroli III. Imp. an. 990. pro expeditione Romana §. 5. 7. apud Goldastum. SUMERIUS, jumentum sarcinale. Testament. Bartholomaei de Lega apud *Madox* Formul. Anglic. pag. 423. SUMMERIUS, eadem notione, in Polyptycho Fiscamn. an. 1235. SUMMARIUS, idem. Charta Theobaldi Comit. Blesens. ann. 1186. apud Marten. tom. I. Anecd. col. 627. (2) SAGMARIUS, qui *sagmarium* equum vel jumentum agit. Destructorium vitiorum cap. 96. SALMARIUS, idem, qui *Salmarium*, equum seu jumentum agit, in Miraculis S. Eutropii Episcopi Santonensis num. 14. SALMERIUS, eadem notione. Itinerarium Gregorii XI. PP. SAUMALERIUS, idem, qui *Saumarium* agit et curam illius habet. Testament. Bertrandi de Turre ann. 1285. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. pag. 531. SAUMATERIUS, eadem notione, apud *Lafaille* inter Probat. to. I. Annal. Tolos. pag. 16. SUMMATARIUS, in Computis Episcopi Aniciensis ex Tabular. ejusd. Eccl. SOMELERIUS, SOMELLERIUS, idem. Ordinat. Hospitii Dalph. an. 1336. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 308. col. I. SOMMELARIUS, eodem intellectu, apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. pag. 269. (3) SAGMARIUS, Sagmatum confector, Σαγματόποιος, in Gloss. Lat. Gr.

SAGMEGIUM, praestatio *sagmariorum* seu *summariorum* ad exportandas res dominorum, vel *seloneum de sarcinis*, uti passim appellatur. Concilium Bituricense an. 1031. cap. 15. ubi *vectigalia* sunt *vecturae*. SAUMATICUM, vel SAUMATICUS, idem, Charta Dagoberti Reg. apud Doublet. pag. 656. SOMA, eadem notione, in Chartulario S. Vincentii Cenom. fol. 29. SUMMAGIUM, idem. Consuet. Solemniaci in Arvernis MSS. *Item pro Summagio tenetur quilibet dare in dicta villa prout dare in eadem villa alias legitime consuevit.* SUMAGIUM, eadem notione, in Charta Ricardi I. Reg. Angl. in Monast. Anglic. tom. 2. pag. 264. V. *Hernig.* SUMMAGIUM, in Iuribus et Consuet. Normanniae cap. 34. ubi Gallica editio: *Les fiefs de par dessous sont, qui descendent des fiefs chevels, et sont soubmis à eux: si comme les vavassouries qui sont tenues par Sommage, et par service de cheval.* Ubi vetus interpres: *Et par ce à sac et à somme, lesquels on appelle communement Sommages.* Cap. 53. *Nul qui tient son fief par villain service, ne doit avoir la Cour de ses tenans de ce mesme fief: si comme sont les bordiers, et ceux qui servent à sac et à somme et les autres qui doivent les villains services.* Ubi editio Latina: *servientes ad saccum et sommam.* *Sommes* dicuntur in Consuetud. Beneharn. art. 4. Polyptych. Fiscamn. ann. 1235. *Paulus de Valle tenet unam vavassoriam et facit duo Summagia ad Natale et Pascha, et libertatem careum et corveias aratri si habet.* Atque inde *summa* Gallis sumitur pro certa ac rata granaria mensura, scilicet equi sagmarii onere. Charta Anglica apud Prynneum in libertatib. Anglic. to. 2. pag. 255. *Mandatum est . . . quod permittant . . . vendere blada sua per Summas usque ad festum S. Katharinae*

SUMMA-

SAGMATICVM, idem, quod pro sarcinis Summariorum exsolvitur. Charta Friderici II. Imperat. 1214. pro Ecclesia Viennensi apud Sammarthanos.

SAGMEN (1) Vt *Sagimen*, adeps, sagina; si tamen asserta lectio est. Charta Geraldi Abbat. Angeriac. ann. 1385. ex Tabular. ejusd. Monast. (2) Vt *Sagma*, onus. Acta SS. tom. 7. Maii pag. 59. ubi de SS. Voto et Felice Eremit.

SAGNA (1) Vt *Saca*, in Charta Henrici Reg. Angl. tom. 4. Hist. Harcur. pag. 1409. *Sciatis quod ego concedo S. Petro Iumeticensi harengiam et omnia quae ad illam pertinent cum Sagna et soque et tolla et team, etc.* V. *Sac.* (2) Herbae, seu junci palustris genus, Typha palustris major, Gallis *Masse*, Garidello Histor. plantar. Aquens. pag. 476. Provincialibus *Sagno*, vel *Saigno*. Charta Hugonis *des Baux* an. 1310. ex Schedis Praes. *de Mazangues*.

SANIA, eadem natione. Sententia arbitralis inter Archiep. Arelat. eiusque Capitulum et Monast. S. Caesarii ann. 1221. ex iisdem Schedis: ubi leg. videtur *Saina*. V. in hac voce et *Saignia*. SAGNERIVS, qui Sagna inter operandum utitur. Inquesta an. 1268. ex Schedis Praesid. de *Mazangues: Vidit ibi Sagnerios colligentes sagnam.*

† SAGNADERIVS, qui *sagnam*, junci palustris genus colligit, et inter operandum vtitur. Inquisit. Ms. a. 1268.

SAGNARE, V. infra *Saignare*.

SAGNERIVS, V. in *Sagna* 2.

† SAGNIA (1) *Adeps*, *pinguedo*, in Gloss. Provinc. Lat. Ms. (2) Forte pro *Sagittia*, nauigii species, in Testam. Ms. a. 1228. V. *Sagitta* 1.

SAGMIO, apud Rather. Veron. Episcop. lib. 1. Praeloq. to. 9. Ampliss. Collect. Marten. col. 807. *Quis illius militis pater, ariolator an pistor, dipter an anceps, cetarius an figulus, sartor an fartor, mulio an Sagmio fueris, etc.* Ubi *Sagmio*, qui Sagmarium equum agit, leg. recte suspicatur idem Martenius.

SAGO, ut *Saio*, V. *Saiones*.

SAGOCHLAMYS, indumentum militare, quod partim sagi Romani vel Gallici, et chlamydis Graecanicae formam referebat. Epistola Valeriani apud Pollionem in Claudio: *Tunicas russas militares annuas, Sagochlamydes annuas, etc.* V. Carolum de Aquino in Lex. milit.

SAGOMA, vasis genus, in Inventar. ann. 1294. ex Tabular. S. Victoris Massil.

SAGONA, Araris, Gall. *la Saone*, in Charta Caroli C. ann. 875. inter Instr. to. 4. novae Gall. Christ. col. 225.

SAGRABA. Vetus Agrimensor, pag. 310. *Termini autem montes nec uno modo, nec uno tenore sunt constituti in trifinium aut quadrifinium, et Sagrabam, quam appellant Alluvionem.*

SAGRARIAE, decimae, primitiae, oblationes eo nomine intelligi videntur in Charta ann. 1116. Append. Marcae Hisp. col. 1244. *In quo die consecrationis dedit iamdictus praesul praefatae ecclesiae decimas, primitias et oblationes fidelium tam vivorum quam etiam defunctorum, et insuper ex omni parte cimiterium habens triginta legitimos passus. Et confirmavit illud donum quod quondam Bernardus Comes Bisuldunensis fecit ipsi ecclesiae, . . . cum ipsas Sagrarias, et cum ipso cimiterio etc.* Ab Hisp. *Sagrado*, quod Deo sacrum sonat. Eiusdem originis.

SAGRARIVS, locus sacer, in Charta ann. 983. inter Probat. to. 2. novae Hist. Occitan. col. 137. *Sic dono ipsa terra ad ipso Sagrario, et est ipsa terra in territorio Narbonense.*

SAGRESTIA, sacrarium, V. *Sacrista*.

† SAGRIMENTVM, pro *Saginamentum*, vt videtur, ius saginandi porcos in siqua. Ch. a. 1126. in Instr. t. 11. Gall. Christ. p. 235.

† SAGVEN, axungia, Occit. *Saï*, Gall. ol. *Sain*. Leudae Min. Carcass. Ms. V. *Sagnia* 1.

SAGVLA, SAGVLARE. Historia Obsidionis Iadrensis lib. 1. cap. 38.

 Tan-

Tandem hic cerabus ad quirinalem urbis partem se traxit, juxta, imo praeteriens Sagulas. Et mox: *Sed Sagulare, in quo erat, * congredat, et confixus recedere non sinebat.*

SAGULUM. Guillelmus Bibliothec. in Stephano VI. pag. 236. *Obtulit in ea crucem auream super altare cum gemmis et smalto, et Sagulam ad pendendum in regno, et cerostata vestita de argento paria duo.*

SAGUM, vel SAGUS. (1) Militare indumentum, quod armis superinduebatur, Gallis proprium, ut testantur Varro, Diodorus Siculus, et alii. Ejus forma quadrata erat seu quadrilatera: unde *quadrati Sagi* dicuntur Afranio. Isidorus lib. 19. Orig. cap. 24. *Sagum, Gallicum nomen est: dictum autem Sagum quadrum, eo quod apud eos primum quadratum, vel quadruplex erat.* Nectebatur illud fibula circa humerum. Varro apud Nonium: *Cum neque aptam mollis humeris fibulam Sagus ferret.* Erant hyberna saga, ut Auctor est Diodorus, densiora, ex lana scilicet crassa et villosa, uti describuntur à Strabone lib. 3. et 4. Sagum vero aestivum fuit levius, cujusmodi describitur a Statio lib. 7. Thebaid. SAGA FRESONICA, quae brevissima fuisse innuit Monachus Sangall. lib. 1. cap. 36. lib. 3. cap. 41. *Pallia Fresonica,* eod. lib. cap. 14. Bonifacius Moguntinus Archiep. Epist. 42. *Quare non transmisisti vestimenta, quae debuisti mittere de Fresarum provincia?* Le Roman d'*Auberi* MS.

Mantel et cher que teissirent Frison.

SAGUM SCUTULATUM, V. *Scutulata* et Martinii Lexicon in hac voce. SAGUM, vestis seu penula viatoria, qua pro itineris necessitate maxime muniebantur, Hippocomi seu ii qui equorum cursus publici curam gerebant. V. Cod. Theod. tit. 5. de Cursu publico leg. 37. 48. 50. et ibi Gothofredum. SAGARIUS, *Negotiator*, Sagorum venditor veteri interpreti Iuvenalis Sat. 6. v. 589. SAGUM. Annales Francorum Fuldenses ann. 888. *Ob id ergo et a Rege est clementer susceptus, nihilque ei antequaesiti regni abstrahitur. Excipiuntur cortes, navium et Sagum.* (2) SAGUM, SAGA, SAGIA, SAIA, SAIUM, panni species, Gall. *Saie*, unde Picardis *Saieteur*, Saiarum confector. Academici Cruscani: *Saia, spetie di panno lano, il più sottile, e Saia drappata dicono a una sorte di panno lano fino, chiamato da i forastieri Pelusso di Siena.* SAGUM. Adalardus in Statutis Corbeiensib. lib. 1. cap. 3. *Cappam vero de Sago, et pelliciam.* SAGA. Vetus Rotulus an. 1267. SAIA. Hugo de S. Victore lib. 2. de Claustro animae: *In illos etiam qui tunicis induuntur voluptas pedem posuit, non quod camisiis induuntur, sed quodam delicato panno, qui vulgo Saia vocatur.* SAYA, in Epitome Constitut. Eccl. Valent. inter Concil. Hisp. to. 4. pag. 175. SAYO, vestis ex ejusmodi panno, in Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hispan. to. 4. pag. 615. Locus est in *Scotatus*. SAGIA. Chronicon Fontanellense cap. 15. *Pallia diversa 12. Sagiam unam, fenones duos, etc.* SAXUM. Statuta Ordinis S. Gilberti *de Sempringham* p. 771. *Sorores laicae tunicas subtiles de Sacco inde pro infirmitate sui corporis habentes.* Forte leg. *Sayo.* SAY, in Computo ann. 142[illegible] apud Kennett. in Antiquit. Ambros. pag. 574.

SAGUNTIA, navigii genus, idem quod *Sagitta* 1. nisi etiam ita legendum sit. Sallas Malaspinae lib. 4. Rer. Sicul. apud Baluz. tom. [illegible] Miscell. pag. 308.

SAGUS. (1) Adject. Magicus. Poema de Nomine Iesu in Appendice Operum S. Paulini pag. 25. Pr. *praesagus*, occurrit apud Statium Achill. 1. 58. et Prudentium Apoth. v. 298. (2) SAGUS, SAGUM, Stragulum lecti. Papias: *Sagum stragulum, coopertorium.* Varro dicitur fuisse *majus Sagum et amphimallum.* Exod. cap. 26. *Facies Saga cilicina undecim ad operiendum tectum tabernaculi.* Ubi Graeci int[erpretes]

interpres δέῤῥεις τειχίνας habet. Marcellus Empiricus cap. 22. *Aliquamdiu jaceat, et cooperiat se Sagis.* Adde cap. 26. Cassianus lib. 5. de Coenob. instit. cap. 31. SAGA, Eadem notione, in Mirac. S. Cuthberti saec. 4. Bened. part. 2. pag. 276. SAGELLVM, eadem notione. Capitulare triplex Caroli M. ann. 808. cap. 5. SAGO IACTARI, Ludus veterum, quo scilicet distento sago impositus aliquis in sublime jactatur, apud Suetonium et Martialem, et in Collatione Legis Mosaicae tit. 1. qui *Sagatio*, σαγισμὸς, dicitur in Gloss. Lat. Graec. uti observatum a Petro Pithoeo. Galli *Berner* eadem notione usurpant, a veteri voce Gall. *Berne*, ut vult Cujacius, quae *Sagum* sonat. V. supra *Bernicrist*. (3) † Lecticae species, in Act. SS. to. 2. Sept. p. 265.

SAGVTA, rusticis dicitur novissima pars surculi in sarmento, vel quia longius a matre, ex qua prosiluit, processit, vel quia a culminis tenuitate codi (teli) speciem praeferat. Summitates vitium et fruticum etiam *flagella* dicuntur, quia flatu agitentur. Haec Ugutio. V. *Sagitta* 6.

SAHINVS, vox Arabica, quae falconum speciem designat. Liber cui titulus, *Conference des Fauconniers: Les Sakins sont des faucons de haute taille, qui ont la teste plate au dessus, et le pennage bordé de blanc, et encores egalé de roux . . . . Ce sont les faucons qu' anciennement on nommoit pelerins ou faucons Tartares, bien que ce fut improprement.* V. Hofmannum et Menagium.

SAIA, panni species, V. *Sagum* 2.

SAJA, glans, vox Langobardica. Leges Rotharis apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 40. col. 2. *Si quis roborem, aut cerrum, seu quercum, quod est modula, iscel, aut glandem, quod est Saja inter agrum alienum, aut inter culturam, vel clausuram, in cujus vicino inciderit, componat pro arbore tremisses duos.*

SAJALIS, ut *Sagum* 2. ni fallor, Hispan. *Sayal*. Charta Ferdinandi Gonzales Principis Castellae inter Concil. Hisp. tom. 3. pag. 177. *Maja, Oppia cum suis villis ad suas alfozes pertinentibus, Sajales per omnes domos singulos cubitus.*

SAICA. (1) Monetae Germanicae species. Charta ann. 825. apud Meichelbec. to. 2. Hist. Frising. pag. 255. *Una friskinga valente Saicas duas.* Leges Portoriae Ludovici IV. Imp. ann. 904. apud Aventinum lib. 4. Annal. Bojorum, et Goldastum to. 1. Constitut. Imperial. pag. 210. *Venedi qui de Rugiis Boiemis mercandi gratia veniunt, de clitella unum scutatum tribuunt: de mancipio, caballis vendidis, Saicam unam.* Eadem forte quae *Saiga*, de qua mox. (2) Navigii Turcici genus, vulgo *Saique*, apud Leunclav. in Onomast. Turcic.

SAIED, ut infra *Sanguis*, merum imperium, major justitia, seu justitia sanguinis. Charta Austindi Archiep. Burdegal. apud Marcam in Histor. Beneharn. lib. 4. cap. 7. *Ne unquam clam, nec Saied, nec justitiam, nec consuetudinem aliquam in omni Nugarolensi villa facere praesumant.* *Saged* editum ex eadem Charta inter Instrum. tom. 1. novae Gall. Christ. pag. 161. col. 1.

SAIGA, in Lege Aleman. tit. 6. §. 3. definitur *quarta pars tremissis, hoc est denarius unus. Duae autem Saigae duo denarii dicuntur.* Charta Alamannica Goldasti 60. *Friscinga Saiga valente.* Charta alia apud eundem Goldastum to. 3. Alamannicorum pag. 58. *Censumque inde solvam annis singulis unam Saigam, in quocumque pretio potuerim.* *Saigata*, in Charta 67. apud eumdem. SAGIA, pro *Saiga*, in Capitul. ad Legem Alaman. cap. 33. V. *Saica* 1. SEIGA, eadem notione, in Charta donationis sub Carolo Pipini filio. SEIGIT. Charta 60. inter Alamannicas Goldasti: *Hoc est de annona spelda modios 10. et de accina 20. et frisginga Seigit valenti.* Quod vero Vadianus de vocibus istis commemoratur pag. 60. lib. de Monasteriis Germaniae, nihili est. *Saiga* vel *Sagia* Teutonibus

bus serra dicitur, quam Germani hodie *Saege* vocant: unde Schilterus in Glossario *Saeigam* interpretatur denarium serratum olim Germanis maxime in usu, cujus Tacitus de Morib. Germ. cap. 5. meminit: *Proximi ob usum commerciorum aurum et argentum in pretio habent, formasque quasdam nostrae pecuniae agnoscunt atque eligunt: inferiores simplicius et antiquius permutatione mercium utuntur. Pecuniam probant veterem et diu notam, Serratos bigatosque. Saiga*, alia notione, vide in *Saga* 4.

SAIGNARE, SAGNARE, dicitur de animalibus quae laniis jugulantur, *Saigner* eadem notione usurpant Galli. Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 88. *Osbertus solebat Saignare boves abbatiae praedictae, et ea die qua Saignabat boves, habebat liberationem suam de abbatia, scilicet panem et cerevisiam.*

SAIGNETUM, V. mox in *Saignia.*

† SAIGNETUS, panni species, i. q. *Sagum* 2. Test. a. 1389. in Instr. t. 10. Gall. Christ. pag. 71. V. *Saius.*

SAIGNIA, idem quod infra *Saina.* *Saigne* Bellijocenses vocant viam imbribus excauatam, Gallis *Ravine:* Lemovicibus est fundus pinguis et humidus, planities; unde Abbatiae Bonae-Sagniae, vulgo *Bonne-Saigne*, nomen, quod in paludosa planitie exstructa sit. Burgundiones vero *Saigne* dicunt humores seu succum sambuceum. Charta dom. Luyriaci in Foresio ann. 1417. *Item quemdam alium campum, sive terram, et Seigniam, etc.* SAIGNETUM, diminut. a *Saignia*, eadem notione, in Terragio Bellijoc. V. *Sagna* 2.

SAILLIA, a Gall. *Saillie*, Prominentia, projectura. Charta ann. 1388. ex Tabulario Sangerman. V. *Salia* 1. † SAILLEYA, in Ch. Mſ. a. 1319.

† SAILLIRE, pro salire. Lit. remiss. Mſ. a. 1389.

SAINA, Locus juncis palustribus abundans, Arvernis vulgo *Saigne.* Tabular. Camalar. V. *Sagna* 2. et *Saignia.*

SAINUM, Adeps suillus. Gall. *Sain.* Charta ann. 1197. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 144. V. *Saginum.*

SAIONES, vel SAGIONES, apud Gothos et Wisigothos, dicti apparitores, regii videlicet et Magistratus ministri, qui ad eorum jussa exequenda semper praesto erant: quod prae caeteris docet Senator lib. 12. Epist. 3. Isidorus lib. 10. Orig. *Saio, ab exigendo dictus.* Glossae vett. *Saio, poenator, tortor*, ut apud hodiernos Hispanos. Inepte prorsus ab exigendo vocem hanc accersit Isidorus; nec felicior Hickesii conjectura Dissert. p. 153. cui *Saio* dictus videtur quasi *Sakio*, a Scano-Gothico *Sakan*, quod in forensi sensu accusare, persequi sonat. Longe probabilius *Saiones* vel *Sagiones* a Saio vel Sago, ipsorum veste propria, nuncupati videntur; quomodo apud Gallos *Hoquetons* appellari ii, qui veste ejusdem nominis utuntur. Id praeterea innuit Senator lib. 4. Epist. 47. ubi *Saiones* et *Veredarios* promiscue appellat Hippocomos, quos a Sago nominatos *Saiones* vix dubium est. V. in *Sagum* 1. SAIONES, in indicio ann. 783. in Append. ad Capitul. Ch. 16. col. 1396. *Ordinavimus Milone Comite, ut de ipsas villas .... Daniele Archiepiscopo per suum Saionem revestire fecisset.* SAYO, ut *Saio*, in Conc. Legion. ann. 1012. inter Hisp. tom. 3. pag. 19[illegible] SAION, eodem significatu. Charta ann. 1006. inter Probat. novae Hist. Occit. to. 2. col. 164. SAGIONES, ut *Saiones.* Vitalis Episcopus Oscensis de Alamino Saracenorum judice: *Et exercet in Curia Zavalachen apparitoris officium*, v[illegible] *Sagionis.* SAGO, eadem notione in Concil. Coyacensi ann. 104[illegible] inter Hispan. tom. 3. pag. 211. SAIONITIUM, SAONITITIUM, SAONITIUM, *Saionum* exactione vel jurisdictio. Charta Beremundi II. Regis aerae 1028. apud Ant. *Yepez* in Chron. Ord. S. Benedicti

5. *Insuper Seonititium abstrahimus ab eo, et omni meritò prohibemus ne intret in eum, aut in cantum ejus, vel in aliquam villam, absque permissu Abbatis, sive aliorum patrum.* Alia ann. 1176. ibid. *Seonitium* habet. Chart. Alfonsi VI. Imp. Hispan. ann. 1096. apud eumdem de *Yepez* to. 6. *Qui pro Saione ipsa die directum non dederit, det quinque.* SAIONIS INGRESSUS, eodem significatu, apud Ioseph. Moret. Antiqu. Navarrae pag. 537. ex Tabulario Hillan. fol. 205. SAIONIA, Officium *Saionis.* Charta ann. 1210. in Append. Marcae Hispan. col. 1397. SAGIONIA, eadem notione. Curia generalis Catalaniae celebrata in villa Montisalbi ab Alphonso Rege Aragon. ann. 1333.

SAISIA, invasio, Gall. *Saisie.* Charta apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 345. V. *Saisire.*

SAISIMENTUM, praestationis species, vel potius Facultas et ius res aliquas *saisiendi* seu ad manum suam ponendi, vel res obsignatas custodiendi. Tabularium Majoris Monasterii Ch. 174. *Hilgodus cogn. Camerarius, acceptis 15. solidis, dimisit quamdam consuetudinem, id est, Saisimentum, quod ipse injuste immiserat in terra D. Fulberti Monachi, etc.* V. in *Saisire.* SASIMENTUM, eadem notione, in Charta Ludovici VI. Reg. Franc. ann. 1115. apud Martenium to. 1. Ampliss. Collect. col. 633. SAISIMENTUM, SAYSIMENTUM, obsignatio, manucaptio, *Saisie.* Charta ann. 1294. to. 1. Histor. Dalph. pag. 124. col. 1. V. *Saximentum.*

SAISINA. (1) Missio in possessionem, passim. SAYSINA, idem, in Actis SS. tom. 7. Maii pag. 128. SEISINA. Charta ann. 1271. apud Kennett. in Antiquit. Ambrosd. pag. 275. (2) Possessio, jus ad rem. Philippi August. Epist. ann. 1207. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 804. SAYSYNA, eodem significatu. Gualterus Hemingford. de Gestis Edw. 1. Reg. Angl. pag. 34. SAZINA, pari intellectu, in Charta Iohan. Comit. Forensis ann. 1310. ex Cod. Colbert. 2591. SAISIVA, f. pro *Saisina*, in Charta ann. 1273. to. 4. novae Gall. Christ. col. 149. *Ex parte dom. Regis tenutam et Saisivam totius justitiae meri et mixti imperii . . . restituerunt.* SESINA, Possessio. Charta ann. 1231. apud Lobinell. to. 2. Histor. Britan. col. 1636. (3) SAISINA, Res ipsa *saisita*, seu obsignata. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 51. V. *Desaisina.* SAISINA VIVA. Concilium Bituricense ann. 1336. cap. 12. *Ponitur temporalitas Ecclesiae ad manum secularem, et sic posita detinetur cum Saisina viva, quousque dicta cessatio sit amota.* SASINA, SAZINA, Possessio, seu bona quae legitima *saisina* possidentur. Charta ann. 1216. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 857. SESINA, manucaptio, obsignatio. Mandatum Philippi Pulcri Reg. Franciae ann. 1299. to. 1. Ordinat. pag. 332.

SAISIO, a Gall. *Saison*, Tempestas, apud Stephanot. Antiquit. Bened. Aurelian. MSS. pag. 549. ex Charta ann. 1169. V. *Saisonia* et *Satio.* SAISIO, SASIO, *nis*, obsignatio, Gall. *Saisie.* Sugerius Abb. S. Dionysii Epist. 160. SAYSIO, eadem notione, in Charta ann. 1280. Hist. Dalph. 1. edit. pag. 39.

SAISIRE, vox mera puta Gallica, *Saisir*, cuius etymon a *Sacire*, de qua voce supra, quidam deducunt. (1) Mittere aliquem in possessionem, investire. Will. Malmesbur. lib. 1. de Gest. Pontific. *Rex ergo Archiepiscopum Saisivit.* Occurrit passim. SASIRE, investire. Primordia Calmosiac. Monast. apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 1166. V. infra *Sasio.* SEISIARE, ut mox *Seisinare*, in Charta apud *Madox* Formul. Anglic. pag. 183. V. infra *Seisiacio.* SEISINARE, idem. Asserus de Rebus Gest. Aelfredi. SESIRE, investire, mittere in *sesinam*, seu possessionem. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 91. Charta ann. 1254. ex Tabulario Pontisar. (2) SAISIRE, occupare, possidere, obsignare, ad manum Re-

Regis ponere, *Saisir*. Ivo Carnot. Ep. 101. *Cujus recular Saisivit.* Idem Epist. 121. *In vico Coriariorum Saisierunt.* V. *Desaisire.* SAISIARE, eadem notione, in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 26. 29. 43. apud Ordericum Vitalem lib. 9. pag. 721. etc. SAISINARE. Synodus Salmuriensis an. 1294. c. 5. SAISISCERE, et DISAISISCERE, in Concilio Illebonensi cap. 47. SAISIZARE, Obsignare. Statuta Eccl. Meldens. apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 907. SAIZIRE. Charta an. 1233. ex Schedis Praesid. *de Mazaugues*. SASCIRE, in Litteris Gastonis Vicecomit. Bern. SASIRE, obsignare, manum in aliquam rem apponere, *Saisir*. Concil. Trevir. ann. 1152. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 73. SERIRE, eodem intellectu, in Mandato Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1299. to. 1. Ordinat. pag. 332. SEYSIRE, apud Gualterum Hemingford. de Gest. Edw. I. Reg. Angl. ad ann. 1293. pag. 41. SAYSIRE, Charta ann. 1294. to. 1. Hist. Dalph. pag. 124. col. 1. SASIRE SE, occupare, *Se saisir*, in Testamento Bertrandi de Turre ann. 1328. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 709. SEISIRE, Possidere, occupare. Charta ann. 1493. apud *Madox* Formul. Angl. pag. 71. SEISIRE, sub custodis manum ponere, tradere. Chartular. S. Vincentii Cenom. fol. 133. SAZINARE, apprehendere; Gall. *Saisir quelqu'un*, eadem notione. Inquesta ann. 1268. ex Tabular. Eccl. Massil. SAZIRE, in Concilio Copriniacensi cap. 28.

SAISITIA, possessio, Gall. *Saisine.* Charta Mathildis Comit. Nivern. ann. 1244. inter Instrum. to. 4. novae Gall. Christ. col. 104. SAISITIO, eadem notione. Tabularium S. Florentii ann. 1136. SEISIACIO, Charta qua rei alicujus possessio traditur alicui: *Seisina*, ipsa traditio. Charta apud *Madox* Formul. Anglic. pag. 183. SEISITIO, Manucaptio, obsignatio. Charta ann. 1290. ex Tabul. Medardi Suession.

† SAISIUM, possessio, propriet[as], dominium. Ch. Ms. a. 1198.

† SAISONARE, parare, aptare, Arest. Ms. a. 1393. V. *Sadonare*, *Sasonare*.

SAISONIA, a Gall. *Saison*, Tem[pestas]. Charta XI. saeculi in Tabu[lario] S. Victoris Massil. V. *Saisio*, *Sai[...]* et *Satio*.

SAISSAGNESIA CARRERIA, Str[a]ta ad urbem S. Aniani in Occit[a]nia, Gall. *S. Chinian*. Statuta vill[ae] Montis-Olivi ann. 1231. apud Ma[r]ten. to. 1. Anecd. col. 967.

SAITUM, pelvis, ut videtur Gall. *Bassin*, apud Marten. de A[n]tiqu. Eccl. Rit. to. 2. p. 630. *In[c]ipit ordo ad sponsam benedicendam*... *Cum venerint ante valvas eccles[iae] sponsus et sponsa, veniens sacerd[os] alba et stola et manipulo ornatu[s] anulum argenteum super Saïtum p[o]situm benedicat, etc.*

SAITUS, perperam pro *Saisitus*, i[n] Leg. Norman. apud Ludewig. tom. 7. Reliqu. MSS. pag. 319. V. *Sa[i]sire.*

† SAIUS, panni species, i. q. *Sagum* 2, in Stat. Auen. a. 1243.

† SAIZIMENTUM, inuestitura, po[s]sessio, t. 1. Prob. Hist. Brit. p. 56[...] V. *Saisitio*.

SAIZO, ut supra *Saisonia*. Char[ta] ann. 1469. ex Schedis D. *le Fou[r]nier*.

SAKE, inquit Fleta lib. 1. c. 47. §. [...] significat *acquietantiam de secta a[d] Comitatum et hundredrum.* Rastal[...]lo, est placitum de emenda et tran[s]gressione hominum in curia alicuju[s] quia, inquit, *Sake* Anglice, e[t] *Acheson* Gallice, et dicitur *pur sick[e] sacke*, idem quod *pur quel acheso[n]* et *sake* dicitur *par forfait*. Regest[rum] Priorat. Cokesford. ap. Thom. *Blo[u]nt* in Nomolexic. Anglic. *Sak[a] hoc est, quod prior habet emendas e[t] amerciamenta de transgressionibus ho[minum] suorum in curia sua litigan[tium], tam liberorum, quam villano[rum].* V. *Sac.*

SAKONES. Michalo Lituanus de Mo[]ribus Tartaror. fragm. 7. *No[...] inju[...]*

injuria igitur progenitores S. Majestatis V. libertatem licentiamque hanc haereditatem (tenendi et tuendi arces) *non permittebant mulieribus, sed eas nuptui tradebant, suo, non illarum arbitrio, non opibus nec genere, sed virtute nobilioribus viris, qui se nobilitabant profundendo in bello et suo et hostium sanguine. Itaque quibusdam et iis, qui se bene in re bellica gesserunt, dabantur hic heroidae uxores: vocati quidam Salones et Sangaelones.*

SAL. Constantinus Africanus lib. de Gradib. sub fin. *Sal quatuor modis est: est enim sal quod fit in salinis, id est commune: est et Indicum, cujus color pertinet nigredini, lucidum tamen et durum est: est et aliud quod Nanticum, id est, aqua coagulata de patella.* Capitul. Caroli M. lib. 4. cap. 8. *De terra in littore maris, ubi Salem faciunt, etc.* SAL AMBLUM, crassum, in Charta Rudolphi Archiducis Austr. ann. 1359. in Chronic. Mellic. pag. 238. Idem quod SAL GROSSUM, in Hist. MS. Monast. Beccensis pag. 627. SAL TERRAE, apud Adamnanum lib. 2. de Locis SS. cap. 18. SAL, Catechumenorum Sacramentum non semel a veteribus nuncupatum, quod eis esset Eucharistiae loco, cum fideles communicarent, praesertim in festis Paschalibus. V. supra in *Sacramentum.* SAL juxta *projectos*, seu *expositos*, apponi praecipitur in signum baptismi non suscepti, in Concilio Nemociensi ann. 1298. SALEM in fidelitatis signum edebant olim qui fidem Regibus jurabant, ut ex aliorum opinione refert Leidradus Episcop. Lugd. lib. de Sacram. bapt. tom. 3. Analect. Mabill. pag. 5. SALIS conspersione ad ignominiae notam olim urbibantur perduellium agri et civitates, cum antiquitus muris dirutis aratrum circumduceretur, ut loca illa tanquam fulgurita vitanda significarent. V. Lib. Iudic. cap. 9. S. Hieronym. in Matth. cap. 5. et Glossar. milit. Caroli de Aquino.

SALA. (1) Domus, aedes quaevis, ampla tamen et instructa, palatium, castrum, curtis praecipua. Glossarium Theotiscum Lipsii, *Salethu, Tabernacula.* Lex Alaman. tit. 81. *Domum ejus incendat, seu Salam.* Lex Longobard. lib. 1. tit. 11. § 7. *De Sala propria exire.* Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 48. *Si quis bovolcum de Sala occiderit, componat sol. 20.* Charta ann. 783. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 16. *Quod mihi ex paterno jure legitime provenit, hoc est casatos XL. cum Sala et curtile meo.* Leo Ost. lib. 2. cap. 81. *Curtem in Sala ad ipsi Porcari*, Ermenricus in Vita S. Soli cap. 4. *Quod licet exiguum ac vile visui haberetur* (loci situs) *proprio tamen stratis palatiis hoc delectabiliter potitus est. In pago namque, Suala, vel domo ipse locus situs est.* Ubi *forte* pro *suala* legendum *sala*, ut idem fuerit cum *domo*, tametsi haec minus cohaerent. Ericus Upsaliensis lib. 5. Hist. Sueciae: *Sequenti aetate fecerunt Duces Ludosiae Salam pulcherrimam, et magnitudinis admirandae, cum cellariis et caeteris principalibus habitaculis pro gloriosa curia tenenda.* Scribit Freherus in Notis ad Petrum de Andilo, lib. 1. cap. 12. Palatium Ingelnheimense, etiamnum ab incolis *Saalam* appellari: sed et hodie in inferiore Navarra, seu Vasconia, *Salas* vocant, nobilium domos. De vocis etymo vide Goropium Bekan. lib. 2. Francicor. pag. 46. 47. Ita etiam nostri *Sale*, pro domo vel palatio, usurparunt. SALA PROPRIA, Domus vel familia, in Leg. Rotharis Reg. apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 24. *De illis vero pastoribus dominicis, qui ad liberos homines servierunt et de Sala propria exeunt, etc.* SALA, curia, senatus, quomodo Galli dicunt *la Cour de Parlement*; unde *Sala Curingiana* saepius nuncupatur nobilium curia, quae Curingiae sedebat. V. Statuta Losseusia part. 3. Hist. ejusdem Comitat. pag. 118. et seqq. SALA PUBLICA, Domus judiciis expediendis destinata. Charta Longobardica ex Tabulario Lucensis Ecclesiae, apud Ughellum to. 7. pag. 1295.

1295. Hinc *Sala* pro Iudicium in aula seu curia, apud Schilterum in Glossar. Teutonic. ex Traditionibus Fuldensibus. Sunt praeterea qui putant ab ejusmodi *Sala*, seu aula Regia, *Salicae terrae*, aut *Legis*, appellationem manasse, ita ut *terra Salica* illa sit, quae iudiciis et legibus in Sala publica redditis et observatis obnoxia sit, quam sententiam pluribus discussimus in Dissert. 17. ad Joinvillam. V. *Lex*. Nunc vero a prisca et generali significatione deflexit vox, et pro parte tantum domus, puta quam coenaculum vocamus, usurpatur. Gloss. Gr. Lat. MS. Reg. τρικλινος, *Sala*, *triclinium*, *coenaculum*. Bullar. Casin. to. 2. pag. 54. *Actum . . . in castro Gunzaga, in caminata majore Sala Adelberti Comitis.* SALA pro Capella usurpari videtur in Chronico Casaur. apud Acher. to. 5. Spicil. pag. 365. *Accepit ab eo ad proprium jus Augusti in ipsa Romana urbe solarium habitationis suae, cum area et curte, Sala seu capella S. Blasii etc.* SALA, f. contracte scriptum pro *Salicia*; certe ea notione accipienda videtur in Charta Guillelmi et Fulconis Vicecomit. Massil. ann. circ. 1000. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 356. *Et ipse alodis habet terminos in fluvio, quem dicunt Welena, et pergit per ipsum rametalem, qui est ultra ipsam Salam, et pervenit ad ipsum iliam, etc.* SALLA, ut *Sala*, in Statutis Cadubrii l. 1. cap. 42. (2) Temo, Gall. *Fleche*, ut videtur; († Rectius axis, Ital. *Sala*.) Statuta Mutin. rubr. 217. fol. 40. *Ordinamus, quod nulla arbor, quae sit magnitudinis majoris, quam possit esse Sala currus, non possit esse vel stare juxta ripam dicti fluminis Situlae . . . Quod omnes homines, arbores . . . magnitudinis majoris, quam possit esse Sala currus . . . incidere debeant . . . Quaelibet persona habens terras et possessiones, arbores aliquas majoris magnitudinis, quam possit esse Sala currus, . . . condemnetur pro qualibet arbore et qualibet vice in XX. solidos Mutinae.*

SALABARRA, V. infra in *Sarabell*[...]

SALABRAE, ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀνωμαλ[...]αι, καὶ βόθυνοι, in Gloss. L[...] Graec. Papias: *Salabra, via ina*[...]*equalis, lapidosa, loca lutosa.* Mel[...]us utrobique legeretur *Salebrae*. [...] Martinii Lex. in hac voce.

SALACATTABIA, Condimenti spe[...]es, apud Apitium lib. 4. cap. [...] ubi Humelbergius *Salacaccabia* r[...]stituit, id est ἁλακακκάβια, s[...] *salsitiae ollaria*, et salsa cacabular[...] hoc est, quae in cacabis vocatis ol[...] coquuntur.

SALACIA, V. *Salatia*.

SALACIANUM. Necrologium E[...]clesiae Parisiensis 8. Kl. Febr. *[...] super praefata Haildis S. Mari*[...] *dedit tapetum Salacianum, et d*[...]*mantilia cum bordis.* Forte coer[...]lei coloris.

SALACIUM. (1) Adeps, Gall. *Graisse*, ut videtur. Statuta Mo[...]tis Regal. ubi de *intratis* portaru[...] fol. 308. *Item pro quolibet ru*[...] *olei, sevi candellarum, sevi et Sala*[...] *xungiae, sol. den. octo.* (2) † Qua[...]tum salis alicui necessarium e[...] Consuet. Carcass. MS. V. *Sal*[...]*gium* 2.

† SALADA, militare capitis teg[...]mentum, galeae species, depre[...]cassis, Gall. *Salade*, *Sale*. Proc[...] Egid. de Rayens. MS. a. 1440. [...] *Celata* 2.

SALADINAE DECIMAE, V. in *D*[...]*cimae*.

SALAGIUM. (1) Vectigal, qu[...] ab iis qui sal vendebant, praestal[...]tur. *Consuetudo Salis*, in Cha[...] Ademari Vicecomit. Lemovic. a[...] 1184. in Tabulario Dalonensi [...] 11. Charta Hugonis Comitis Ca[...]paniae ann. 1104. *Praeterea c*[...]*cedo redditus venditionis salis, id* [...] *Salagium, de Barro super Albam* [...] *justitiam ejusdem Salagii, si quis* [...] *de forisfecerit.* V. *Salarium* 2. SA[...]LAGIUM, eadem notione. Tab[...] S. Iacuti. (2) Quantum salis [...] usu quotidiano expenditur. Cha[...] ann. 1309. tom. 1. Hist. Dalph[...] pag. 91. col. 1.

SALAMANDRA, cujus mentio fit [...] Epistola Iohanni Presbytero seu [...]

gi Abissinorum falso adscripta, quaedam tribuuntur, quae in vulgari fabulantur non agnoscunt Historiae naturalis Scriptores: *In alia quadam* (provincia) *juxta torridam zonam sunt vermes, qui lingua nostra Salamandrae dicuntur. Isti vermes non possunt vivere nisi in igne et faciunt pelliciam quamdam circa se sicut alii vermes qui faciunt sericum. Haec pellicula a dominabus palatii nostri filatur et operatur. Et inde habemus vestes et pannos ad omnem usum excellentiae nostrae. Isti panni non nisi igne accenso fortiter lavantur.* V. Martinii Lexic. in hac voce.

SALAMANNUS, delegator. Charta Conradi Episcopi Pataviensis ann. 1159. in Metropoli Salisburgensi to. 3. pag. 11. *Haec itaque per manus Salamanni sui Goteboldi de Offechoven nobis praesentibus super confessionem praedictorum confessorum ipso die Dedicationis praedicti altaris delegavit, etc.* Alia an. 1274. to. 2. pag. 340. *Notum facimus quod fidelis noster . . . per juramentum suum coram nobis secundum dictatam sententiam, quod villae suae in Durchein auctorem delegatorem, quod vulgo dicitur Salman, non habeat, in cujus jure delegatoris talis allodii, seu proprietatis praedictae, sine contradictione omnium transfudit voluntarie, libere, et quiete, etc.* A voce *Sala*, Curia, aula, palatium, auditorium, et *Man*, homo, *Salamanni* dicti testes, scabini, assessores, advocati, procuratores, curiales, testamentorum executores. Documentum Frisingens. apud Schilter. in Gloss. Teuton. v. *Sala: Chunrad de Wurzburch fuit executor, quod vulgariter Salman dicitur.* Pag. 19. *Dederunt praedictas possessiones per manus Salamannorum Welchouni de Riding, qui fuit Salman uxoris Alhaidis et Dietericus de Walheim, qui fuit Salamannus* Utriusq. Ibid. tom. 1. pag. 13. *Per manum legatoris, qui vulgo dicitur Salman, Hermannum de Pfetten.* Hinc FIDES SALAMANNICA, vel *Salmannica*, dicitur ea, quam praestant *Salamanni*, hoc est, Curiales seu vassalli ministeriales juris curialis, in Iure feudali Saxon. cap. 22. §. 2. et Aleman. cap. 113. Eodem nomine nuncupatur fides quam pro feudo advocatiae Monasterii Lucellensis praestitit ann. 1326. Albertus Dux Austriae, apud Schilter. loco supra laudato.

SALAMBO, *genus monstri.* Papias.

SALAMBONA, Hispanis Venerem sonat, ut auctores sunt Macri in Hierolex. ex S. Isidoro in Vita SS. Iustae et Rufinae: *Per forum more suo circulatorio idolum Salambonae Deae circumferrens, etc.* Nota etiam Venus apud Babylonios sub eadem appellatione.

SALAMEN, πυρέφθοχον, in Gloss. Lat. Graec. Legendum *Salsamen* putat Martinius, et maceratum interpretatur.

SALAMENTUM, idem esse videtur quod *Salsamentum*, in Capitul. gener. MSS. S. Victoris Massil. *Dispensator Monasterii debeat providere conventui de duobus pulmentis et de piscibus et alia pitantia competenti et sufficienti et de Salamentis et condimentis condescendentibus. Salame* Italis, eadem notione. SALLAMENTUM, eodem significatu. Conc. Paris. ann. 1212. apud Marten. to. 7. Ampliss. Collect. col. 100.

SALANDRA, SALANDRIA, navigii species. V. *Chelandium.*

SALANGRA, arbusculae species. Vita S. Wolbodonis to. 2. April. pag. 863. *Mansionarius suprascriptus arbusculam quandam quam vulgo Salangram vocant, dixerat infra longitudinem ecclesiae includendam.*

SALAPITTA, ῥάπισμα, in Gloss. Lat. Graec. Glossae Graec. Lat. ῥάπισμα, *Salapitta*, *alapa*. Arnobius lib. 7. adv. Gentes: *Delectantur, ut res est, stupidorum capitibus rasis, Salapittarum sonitu, atque plausu.* Ita legendum, non vero *Salapictarum*, probant viri docti ex Tertulliano lib. de Spectac. cap. 23. ubi ad hunc histrionum morem os praebendi ad *Salapittam* seu alapam accipiendam, ut risum moverent, haud dubie respexit: *Faciem suam in-*

.... *insuper contumeliis alaparum sic obiicit, quasi de praecepto Domini ludat. Docet scilicet et diabolus verberandam maxillam patienter offerre.* Magistro suo concinit S. Cyprianus. V. Martinium in hac voce.

SALARE. (1) Nom. Salinum, Gall. *Saliere*. Charta aerae 1101. apud Ant. *de Yepez* in Chron. Ordin. S. Bened. tom. 6. V. *Salaria*. (2) Verb. Sale condire, Gall. *Saler*. Statuta Arelat. MSS. art. 102. SALLARE, eadem notione, in Statutis Placent. lib. 6. fol. 72.

† SALARGA, mensura salis. Ch. MS. a. 1346.

SALARIA. (1) Salinum, Gall. *Saliere*: *Vas salarium*, Ioanni Sarisberiensi Epist. 75. Liber Ordinis S. Victoris Paris. MS. cap. 17. *Bacinos et Salarias, et candelabra et mensalia, et manutergia .... habere debet*. V. *Saleria*. SALARIOLA, diminut. a *salaria*. Historia Episcoporum Autisiodorensium cap. 20. V. *Salarium* 1. (2) † Vectigal a sale pendendum. Lib. cens. eccl. Rom. V. *Salagium* 1. et *Salarium* 2.

SALARIARE, vox Italica, *Salarium* dare, Gallis olim *Salarier*. Vita B. Iacobi de Oldo tom. 2. April. pag. 609. Alias *Solariari*. V. *Salariatus*. SALARIZARE, eadem notione, in Charta Francisci I. Reg. Franc. an. 1520. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 147.

SALARIARIUS, Gothofredo idem qui fideicommissarius, legatarius, aliis melius, ut videtur, cui salarium solvitur, pretio conductus, quod ipsa verba indicant. Ulpian. Dig. lib. 17. tit. 1. leg. 10. §. 9. *Sed et, si ad vecturas suas, dum excurrit in prædia, sumptum fecit, puto, hos quoque sumptus reputare eum oportere, nisi si Salariarius fecit, et hoc convenit, ut sumptus de suo faceret ad haec itinera, hoc est, de Salario*. V. ibi Martinium.

SALARIATUS, cui constitutum est *Salarium*, stipendium. Charta Bonifacii IX. PP. an. 1396. apud Illustr. Fontan. in Antiquit. Hortae pag. 445.

SALARICIA TERRA, ex qua sal eruitur. Vetus Notitia apud Willelmum Hedam in Hist. Traiecten. pag. 246. 1. edit. V. *Salinaris terra*, in *Salinaria*.

SALARIOLA, V. in *Salaria*.

SALARIUM. (1) Salinum, Gall. *Saliere*, Ital. *Saliera*. Charta ann. 1416. apud Rymer. to. 9. pag. 35[illegible] V. *Salerium*. SALARIUM, inter Ministeria sacra. Inventarium Ecclesiae Eboracensis to. 3. Monast. Anglic. pag. 171. *Unum Salarium argenteum intus deauratum, pro sale dominicis diebus benedicendo, ponderis 3. unciarum et dimidii*. V. *Salaria*. (2) Vectigal, quod ab iis qui sal vendunt penditur. Charta an. 1112. inter Probat. to. 2. nov. Hist. Occitan. col. 384. V. sup. *Salagium* 1. (3) Stipendium militiae, vel servitii, Gall. *Salaire*, *gages*, passim occurrit apud Scriptores mediae et infimae Latinitatis: pro Dono, Gall. *Present*, in Litteris Philippi VI. Reg. Fr. an. 134[illegible] to. 3. Ordinat. pag. 172. *Absque aliquarum levatione sportularum, Salariorum*. Acta S. Wernheri 2. April. pag. 700. *Ipsi tamen muneribus et Salario valde multo lig[illegible] fecerunt iudicem*.

SALARIUS. (1) Mensura sala[illegible] Charta an. 1249. in Biblioth. [illegible]busiana, centur. 2. cap. 65. V. [illegible]lex. (2) SALARIUS, ταριχο[illegible]λης, in Gloss. Lat. Graec. Qui [illegible] vel Salsamenta vendit. Utitur M[illegible] L. 1. Epigr. 42. (3) Ad salem [illegible]tinens. Gloss. Lat. Graec. *Salar*[illegible] ἁλώδης. *Navis Salaria*, sale o[illegible]rata, in Annal. Genuens. Bart[illegible]lomaei Scribae apud Murator. to[illegible] col. 497. Vox nota Varroni, S[illegible]tonio aliisque. (4) Pro *Salari*[illegible]*us*, ni fallor, eadem certe noti[illegible] Statuta Vercell. lib. 1. fol. 25. *salvo quod praedicta locum non h[illegible]ant in ambasiatoribus, nunciis, Spiis et Salariis ordinatis per [illegible] mune Vercellarum*.

SALARIZARE, V. in *Salariare*.

† SALATA, SALATUM, salictum, ut videtur, in Ch. Ms. a. 937.

SALATARIUS, *Portator armorum*, in Glossis Isidori: quam vocem ad *Soldurios* Caesaris referre videtur Wendelinus in Natali solo Legum Salicarum p. 88. sed legendum *Solidarius*. V. *Solidata*.

SALATIA, pro *Salacia*, voce nota Varroni et Festo, pro aquae Dea, ipsa aqua, vel mari. Glossar. Lat. Graec. *Salmacidus*, ἁλμυρός. *Salmacium*, ἁλμυρόν. Supra: *Salacia*, Ἀμφιτρίτη, Νηρεΐς, Ἀμφιτρίτη. *Salmacia aqua*, ἁλμυρὸν ὕδωρ. Ubi in omnibus m literam expungendam puto, ut voces hae effictae fuerint a *Salacia*. Scio Salmasium m in n conficere, ut sit *Salinacidus*, *Salinacia*, *etc*. sed videat lector, utra arrideat conjectura. Adamnanus l. 2. de Vita S. Columbae cap. 25. *Lugaidus mane postera die ad revehendam de mari utrem pergit, quem interea Salatia noctu subtraxit unda*, ubi f. *Salacia*. Mox: *Uter quem Salatia sustulit, ad suum locum post tuum egressum reportabit venalia*.

SALATICUS, idem quod *Salagium* 1. Praestatio quae fit ab iis qui navigio sal devehunt vendendum. Charta Caroli Calvi an. 16. regni eiusdem, apud Mabill. to. 3. Annal. pag. 671. col. 1.

SALBANUM, ut supra *Sabanum*, apud Guibertum lib. 3. de Vita sua cap. 10. *Et quia nudus . . . . jacuerat, jubetur tandem a magistro levari, et Salbano superiecto ad S. Vincentium deportari*. Forte ex *Sabbano* in Cod. Ms. male exscriptum fuit *Salbanum*.

SALEMUNDIA, V. *Selpmundio*.

SALCEDA, Salictum, Gall. *Saussaie*, locus salicibus consitus. Charta Ugonis Sacerdotis apud Baluz. Hist. Arvern. to. 2. pag. 41. V. *Salcida*.

SALCEIA, SALCETA, SALCETUM, SALICEIA, ut *Salceda*. Tabul. Fossatense: *Apud Fossatum . . . Salceias, insulas, gurgites . . . habet*.

SALCENOMANIA, cenomania, Gallis vulgo *le Maine*. Charta ann. 1492. apud Rymer. to. 12. pag. 487. Perperam pag. sequ. *Salcenomianiae*.

SALCES, *Salcitiae*, Isitia, Gall. *Saucisses*. Chronicon Windesheimense lib. 2. cap. 6. *Salcibus recentibus, aut in cavilla fumatis satis bene ad comedendum dedit*. V. *Salsutia*.

SALCIA, Gall. *Sausse*. V. *Salsa*.

† SALCICCIA, i. q. *Salcitiae*, in Act. SS. t. 2. Mart. p. 170.

SALCIDA, Salicetum. Tabular. Celsinianense. V. *Salceda*.

SALCITIAE, Lucanicae, Gall. *Saucisses*, Italis *Salcizza*. Papias: *Tuscseta*, *escae regiae*, *Salcitiae vulgo*. Io. de Ianua: *Lucanica*, *genus cibi*, *ut dicunt*, *Salcitia*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Salsicia*, *Saucice*. Vox vero haud multum abludit ab aliis Latinis notis, *insitia*, siue *isitia*, de quibus copiose egit Apicius lib. 12. qui ea duplici modo fieri scribit; ex variis nempe carnibus tritis et pipere commixtis, ut Athenaeus quoque scribit, vel ex piscibus diversis, sicut Alexander Trallianus docet; de Isiciis agit etiam Macrobius lib. 7. Saturn. cap. 8. V. Oct. Ferrarium in *Salciccia*.

† SALDATIO, confectio, perfectio, absoluta solutio, ab Ital. *saldare*. Stat. ant. Florent.

SALDEBA, ut *Sala* 1. V. in hac voce. Pactus Leg. Salicae edit. Eccardi tit. 19. §. 7.

† SALDIONARICIUS, servus integre absolutus, manumissus, ap. Ughell. t. 1. Ital. S. p. 1428. edit. a. 1717. V. *Saldatio*.

SALDIVUS, V. mox in *Saldus*.

SALDUM, palus, Gall. *Marais*. Statuta Mutin. rubr. 80. fol. 15. vo. Hinc

SALDUS, adiect. (1) Palustris, paludosus, ibid. rubr. 55. fol. 11. vo. (2) † Integer, solidus, t. 1. Iun. p. 33.] SALDIVUS, eadem notione, in Statutis castri Redaldi lib. 3. fol. 49.

† SALEBRA, *Briseure*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 7692.

† SALEBRARD, *crotter fol*, Gallice. *Salebrosus*, *Coceux*, Gall. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 521.

SALEBRATUS, salebrosus, locus asperitate impeditus. Sidonius lib. 2. Epist. 2. edit. Colvii: *Fluvius Salebratis saxorum obicibus anfractus, spumoso canescit impulsu.* Ubi *Salebratim* ad verb. legit Sirmondus.

SALEBURGIO, V. *Saliburgio.*

SALECARE, V. infra *Salegare* 1.

SALECTUM, pro *Salictum*, salicetum, locus consitus salicibus, Gall. *Saussaie*. Charta ann. 951. in Addit. ad Chron. Casaur. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 953.

SALEFACIENTIES. Smaragdus in Praefat. ad Vitam S. Bened. Anian. saec. 4. Bened. part. 1. pag. 193. *Nos rusticitatis vitium redolentes peritorum aggravent aures, sed urbanitatis Salefacientie condita proferant verba*; hoc est, urbanitatis sale, facetiis et lepore condita; ubi etiam forte legendum *sale et facetiis.*

SALEFICUS, Mare. Monachus Florentinus de Expugnat. Acconensi.

SALEGARE. (1) Vox Italica, Plateas, vias pavimentis munire. Gall. *Paver*. Annal. vett. Mutin. apud Murator. tom. 11. col. 66. SALECARE, eadem notione, in Chron. Veron. ad an. 1242. apud eumdem Murator. to. 8. col. 632. (2) Auxilium, juvamen praestare, Gall. *Secourir*. Charta Casimiri Reg. Polon. an. 1335. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. pag. 588.

SALEMANNICA FIDES, V. *Salemannus*.

SALEMO, pro Salmo, Gall. *Saumon*, in Consuetud. Audomar. MSS.

† SALEPETRA, SALLEPETRA, SALPETRA, Salnitrum, Salpeter, in Comput. a. 1373.

SALERA. Epist. Panormit. ad Martinum IV. PP. in Chron. Siciliae apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 35. *Secundus autem* (Pharao) *ad impossibilia obligabat populum Siculorum . . . quoniam de Salera tritici et hordei data per regios maxarias violenter agricolis certam expetebat in areis supradictorum victualium quantitatem.* Ubi legendum esse *Salma*, innuit locus eadem de re in *Salina* 1. relatus. V. *Sagma* et *Salinata*.

SALERGIA. Chronic. Monasterii Bonaevallis Carnutensis n. 6. *Item ipse dedit . . . ad Cloisellos 4. arpennos vineae instructae, et in alio loco unam Salergiam, ubi navis quaedam receptabat, in alodium perpetualiter habendum.* Vadum, an tugurium? inquit Mabillonius in Onomast. vocum barbar. saec. 4. Bened. part. 2. ad hunc locum ibid. p. 506. *Salorgia* ex Cod. MS. infra ediderat Cangius noster, cui jam exciderat *Salergiam* hic exscripsisse: unde locum expunximus; sine causa enim iteraretur.

SALERIA, Salinum, Gallice *Saliere*. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. pag. 276. V. *Salaria*.

SALERIUM. (1) Ut *Saleria*. Testam. Beatricis de Alboreya Vicecom. Narbon. an. 1367. to. 1 Anecd. Marten. col. 1524. (2) Herbae sale, aceto et oleo conditae, Gall. *Salade*. Leges Palat. Iacobi II. Regis Maioric. inter Acta SS. to. 3. Iun. pag. XXX. V. *Salgama*.

SALERIUS, exactor tributi ex sale vel etiam cujusvis vectigalis. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 50.

SALES. Charta Alaman. Goldast. n. 77. *Quidquid in pago . . . habuimus, id est, campis, silvis, cultis, curtilibus, casis, Salibus, pratis, pascuis, etc.* Ubi Goldast. notat *Salibus* scriptum esse pro *Salicis*; quidni pro *Salicibus* vel *Salictis*? nisi etiam idem sit quod *Sala* 1.

† SALESARE, SALIZARE, i. *Salegare* 1., in Append. ad Monum. Eccles. Aquil. p. 22.

SALETRUM. (1) Pro *Sale nitri*, apud Thwroczium in Chron. Hungar. (2) Pro *Salectum*, Salictum, Gall. *Saussaie*, eadem saltem notione, in Actis consecrat. Eccl. Urgell. an. 819. Append. ad Marcam Hispan. col. 765.

† SALETUM, i. q. *Salaginum* 1. Probat. to. 1. Annal. Praemonstr. p. 46.

SA[...]

SALECETUM, Salictum, Ital. *Saleeto.* Statuta Vercell. lib. 5. fol. 121. V. *Saleeda.*

SALEZ, Salae species definitae capacitatis, qua *maria* seu aqua salsa ex puteo hauritur. Charta Stephani Burgundiae Comit. an. 1173. ex Tabul. Accinct. fol. 57. *Iohannes Ledens . . . dedit in elemosinam domnico vineam de parrigne*, (l. parragine) *et XV. Salez marie.* V. *Salamas* 1.

SALGAMA, Columellae lib. 10. in Carminibus et lib. 12. cap. 4. et Ausonio, dicuntur herbae et fructus conditi, vel herbae sale et aceto conditae, quas vulgo Salat dicimus. Quod nomen traductum postea a militibus ad rerum ad victum necessariarum praebitiones, quas ab hospitibus suis exigebant. Lex 3. Cod. Theod. de Salgamo hospitibus non praebendo: *Nemo militans a suo hospite Salgami aliquid postulet, id est, ut lignum, aut oleum, culcitaeve poscantur.* V. Martinii Lex.

SALGAMARII, qui *salgama* condiebant et vendebant, apud eumd. Columellam lib. 1. cap. 44. 54. Gloss. Graec. Lat. καρτοπώλης, *Seplasiarius, Salgamarius.* Salvianus lib. 4. ad Eccl. Cathol. *Si mutuum a te quippiam propola aut Salgamentarius postularet, redditurum eum quae dedisses.*

SALGAMENTARIUS, V. in *Salgamarius.*

SALGAMUM, cellarium, locus ubi *Salgama* asservantur, apud Gregor. M. lib. 5. Epist. 44. *Paracellarium* dicitur alibi. V. in hac voce.

SALGANIUM, tunicae species. Glossar. Prov. Lat. Cod. 7657. *Salganium, a ganior et saluo, Prov. Cocada.*

SALGARIUM, riuus, riuulus vt videtur, vel via imbribus excauata. Ch. Ms. ad mort. Caroli VII.

SALSA. (1) Projectio aedificii, ex Gallico *Saillie.* Charta Philippi Reg. Franc. an. 1272. pro Monasterio S. Germani de Pratis. (2) Vestis muliebris species, in Statut. Mediolan. 1. part. cap. 292. Nisi tamen panni species sit subfusci coloris; qua notione occurrit in Litteris an. 1483. ex Bullar. Carmelit. pag. 387. col. 2. *Postea quamdam suae Sanctitatis* (Sixti IV. PP.) *vestem panni coloris aliquantulum fusci, Salia nuncupati, quae etiam aliquantulum de griseo colore participare videbatur, partibus praedictis ostendendam . . . mandavit.* Eadem notione occurrit in Statutis datiariis Riperiae cap. 12. fol. 3. vo. *Item pro qualibet petia Saliae Dirlandae, pro introitu vel exitu, soldi duo.* A Gall. *Sale*, sordidus, *Salia* non absurde deduci posse videtur: quomodo Galli colorem cinereum, *Gris sale* nuncupant, quod panni hujusce coloris non ita facile sordescunt.

SALIALIUM, σχεπαστικόν, φιλώνθρωπον, in Gloss. Lat. Graec. Vbi leg. *Salarium.* V. Cujac. lib. 11. Observat. cap. 18.

SALIARES, Saltatores, Gall. *Sauteurs.* Ioh. Sarisber. lib. 1. Policrat. cap. 8. A saliendo sic dicti, ut *Salii*, Martis sacerdotes.

SALIARIS, ἁλικός, in Gloss. Lat. Graec. Salsus, marinus.

SALIBA, Leoni Imp. cap. 7. idem est ac *Martiobarbulas: Ad conjicienda, inquit, eminus jacula et martzarbulum, quod nunc dicitur Saliba, etc.* Hist. Belli sacri apud Mabill. Musei Ital. to. 1. pag. 140. *Arma vero illorum ex omnibus generibus erant, scilicet lanceis, ensibus, loricis, clypeis, galeis, arcubus, gisarmis, Salibis etiam et accettis.* V. *Martiobarbuli*, et Gloss. med. Graecit. in Σαλίβα.

SALIBUM, pro *Saliva*, in Lege Aleman. tit. 63. §. 2. edit. Heroldi. Gall. *Salive.*

SALIBURGIO, SALEBURGIO, fidejussor. Vox conflata ex Theutonico *Bürge*, quod idem sonat, et *sala*, id est, praetorium judiciarium, ita ut *Saleburgiones* fuerint fidejussores dati coram judicibus. Ita auguratur Wendelinus. Charta Theodonis ann. 962. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 316. *Acta autem haec traditio . . . . per fidejussores, quos vulgariter Saleburgiones vocamus.* Charta Sigifridi Comitis Lutzelburgensis

gensis an. 993. apud Miraeum in Diplom. Belg. pag. 53. in Notit. Eccles. Belgii c. 74. *Sub fideiussoribus, quos vulgo Salisburgiones vocamus.* Eadem Charta apud Duchesnium in Hist. Luxenburgensi habet *Salsburgiones*: aliae ex Tabulario S. Maximini Trevirensis apud eumd. pag. 9. *Saleburgiones.*

SALICATA, Salictum, Gall. *Saussaie.* Charta conventionis inter Iacobum Aragon. Reg. et Berengarium Magalon. Episc. ann. 1272. V. *Salicia.*

SALICATVS, Saburratus, Gall. *Lesté*, ab Ital. *Salicato*, silex, Gall. *Caillou.* Ordo ad benedicendum oleum infirmorum, etc. ex MSS. Pontificalibus an. 600. vel 500. apud Marten. de Antiquit. Eccl. Discipl. pag. 244.

SALICHVS, ut *Salicus*, in Chron. Fartensi apud Murator. to. 2. part. 2. col. 403.

SALICIA, Salicetum, Gall. *Saussaie.* Tabularium Brivatense ch. 242. V. *Salicata.*

SALICVS, occurrit inter epitheta, quae Christo tribuuntur in Orat. cujusdam librarii ad calcem libri Theogeri Episc. Metens. de Musica apud Pezium in Praefat. tom. 1. Anecd. pag. XV. SALICAE DECIMATIONES, eaedem quae *Dominicae*, seu quae domini vel Regis sunt. Charta Othonis Imper. ann. 956. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Hist. Lothar. col. 362. V. in *Decimae.* † SALICA OPERA, quae a domino exigi possunt, apud Oefel. t. 2. Script. rer. Boic. p. 30.] SALICI HOMINES, *Salica lex*, *Salica persona*, *Salica terra*, V. in voce *Lex.*

SALIDARE, solidare, claudere, ab Ital. *Saldare*, Gall. *Fermer, guerir une plaie.* Mirac. B. Simonis Eremit. to. 2. April. pag. 831.

† SALIENSE, salicetum, in Chartul. S. Ioann. Angeriac.

† SALIFER. *Salifera navis*, quae salem devehit, in Ch. Andr. reg. Hung. a. 1214.

† SALIFODINA, salina, fodina salis, in Ch. a. 1233.

† SALIGIVM, vectigal a sale solvendum. Hist. Burg. t. 1. Prob. p. 85.

SALIGO. (1) Vt *Salicus*, qui Salica Lege vivit. Chartar. Casaur. apud Mabill. Diplom. pag. 87. (2) Pro Siligo, in Testam. Armandi d' *Alegre* an. 1263. apud Marten. tom. 1 Anecd. col. 1118.

† SALIMENTVM, tributum ex sale i. q. *Saligium.* Ch. Ms. a. 1115.

SALINA. (1) Statutum Ricardi 1. Regis Angl. pro Crucesignatis: *Si autem aliquis bladum emerit, et de eo panem fecerit, tenetur lucrari in Salina unum teruncium et brannum* Ubi legendum videtur *salma*, ut apud Baluz. tom. 6. Miscell. pag 347. *Secundo vero anno et deinceps quolibet* XXX. *Salinas frumenti et totidem ordei magistro massario curiae repraesentet.* V. in *Sagma*, et *Salinata.* (2) Salinum, Gall. *Salier* *Dedit nobis LX. scutellas et IX. Salinas argenteas*, in Necrolog. Corbeiensi. V. *Saleria.* (3) *Gabella*, tributum ex sale. Charta Caroli Simplicis Reg. Franc. an. 898. in Append. Marcae Hispan. col. 830. *Salinaria.* (4) SALINA, diminutivum esse videtur a *Sala*, domus, aedes quaevis. Charta Rostagni Archiep. Aquens. an. 1075. inter Instr. to. novae Gall. Christ. pag. 64. col. *Donamus .... unusquisque nostrum unas Salinas, illas scilicet quas in lit homo Pontius*; et *praedictus An lus illas quas tenet homo Andreas.*

SALINAGIVM, SALINARE, V. *Salinaria.*

SALINARIA, *gabella*, tributum ex sale, in Testamento Guillelmi D. Montispessulani ann. 1212. V. *Salina* et *Salinaticum.* SALINAGIVM, eodem significatu. Charta an. 13 to. 1. Hist. Dalph. pag. 54. SALINARIA, eadem notione. Charta a. 1202. apud Chiffletium in Trenchio pag. 455. Ubi tamen nescio *Saunaria* significet Laniarium, G *Tuerie*, quae Provincialibus, qui *Saunar* est mactare, *la Saunarie* dicitur: ea certe notione occurrit Transact. ann. 1292. inter Reg. rolum II. Comit. Provinc. et Capitulum S. Salvatoris, ex Schedis

de Mirangues.* Item domus Sanciae quae sita est in Saunaria. SALINARIUM, seu gabella salis, in Concilio Avenionensi an. 1209. cap. 6. in Charta Sancii Regis Majoricar. ann. 1311. et apud Gregor. de Verbor. signific. cap. 26. lib. 4. SALINARIUS, Salis venditor. Fori Bigorrensis art. 29. Hinc Salinarius dictus est Philippus VI. Rex Fr. quod ... salinaria horrea intra regni fines an. 1331. instituerit, unde sal ... statutumque vectigal solveretur, quo facilius bellorum impensis subveniret. V. *Gabella salis* in *Gabella*. SAUNARIUS, ut *Salinarius*, Gall. *Saunier*. Codex redditruum Episc. Autiss. an. circ. 1290.

SALINARIS TERRA. Bovo Abbas Sithiensis de Inventione S. Bertini cap. 11. V. *Salaricia terra*.

SALINARE, salem conficere, Gall. *Saunier*. Vetus Charta apud Ughellum tom. 4. in Append. pag. 7.

SALINATA, pro *Salmata*, onus *sagmarii*, ut videtur. V. *Sagma*. Sallus Malaspinae Rer. Sicul. lib. 6. apud Baluz. to. 6. Miscell. pag. 348. V. *Salera* et *Salina* 1.

SALINATICUM, tributum ex sale. Charta Caroli Calvi an. 848. inter Probat. tom. 1. novae Hist. Occit. col. 95. V. *Salinaria*.

SALINATIO, eruptio, ex Gall. *Saillie*. Epist. Comitis S. Pauli de prima CP. expugnat. Ubi leg. *Saltationes*. V. *Saltatio* et *Adsalire*.

SALINATOR, *qui salem facit aut vendit*. Papias. *Salinator*, ἁλυγάτωρ, in Gloss. Lat. Graec. *Salinatores civitatis Menapiorum* memorat vetus Inscript. apud Elmenhorst. in Observat. ad Arnobium. V. Cuperi Monumenta antiqua pag. 230. et supra *Salinarius* in *Salinaria*.

† SALINERIUM, tributum ex sale, in Ch. a. 1358. V. *Salinum* 2.

† SALINERIUS. (1) Salinae dominus, in Ch. a. 1372. Alibi salis venditor, aut is qui rem salinariam curat. (2) Salinum, in Invent. Ms. a. 1476.

SALINITRARIUS, officium in aula Reg. Franc. Acta S. Francisci de Paula, tom. 1. April. pag. 149. V. *Salsarius*.

SALINUM. (1) Locus ubi sal venum exponitur. Statutum Ioannis Reg. Franc. ann. 1363. to. 3. Ordinat. pag. 623. ubi *Salina* locus esse videtur ubi sal conficitur. (2) Vectigal ex sale, seu jus de eo tributum exigendi. Testam. Rogerii Vicecom. Biterr. ann. 1193. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. pag. 500. V. *Salmum*. (3) Salis benedictio. Consuet. Canonic. Regular. apud Marten. tom. 1. Collect. novae vett. Script. part. 1. pag. 318. Pro vase, in quo benedicendum sal ponitur, vide in *Sparsorium*.

† SALIRE, inire feminam, Gall. *Saillir*, quod de copulatione animalium dicitur. Ch. a. 1194. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 525.

† SALISA, agger, seu terra palis fulta et pallata, unde SALISARE, molem construere et palis fulcire. Ch. Ms. a. 1285.

SALISATIO, palpitatio. Gloss. Lat. Graec. *Salissatio*, παλμός. Marcellus Empiric. cap. 21. *Cordis pulsus, sive Salisatio*. Hinc SALISATORES, apud Isidor. lib. 8. Orig. cap. 9. vocati qui *dum eis membrorum quaecunque partes salierint, aliquid sibi exinde prosperum seu triste significare praedicunt*. Horum meminit S. August. lib. 2. de Doctr. Christ. et Ioan. Sarisber. lib. 1. Policrat. cap. 12. V. Martinii Lexic.

SALISBURGIO, V. *Saliburgio*.

SALISPARSIO, SALISPERSIO, f. Aquae benedictae aspersio. Concil. Compostell. ann. 1031. inter Hispan. to. 3. pag. 199.

SALISSUS, pro Salius, apud Stephanot. Antiq. Vasconiae MSS. part. 1. pag. 207.

SALITIA. (1) Papias: *Salinum, vas aptum salibus, id est Salitia, quasi saltica*. (2) † Lucanica, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 521.

† SALITICUS, tributum ex sale, Ch. Ms. Caroli M. a. 806. V. *Salinaticum*.

SALITO FACERE, idem quod *Guerpire*, possessionem rei alicujus dimit-

mittere, quasi ex ea salire. Chartâ Adeleydae Imperat. in Bullar. Casin. to. 2. pag. 45. col. 1.

SALITOR, ταριχευτὴς, in Gloss. Lat. Graec.

SALITUDO, lepos in dicendo, gratia sermonis, *Sales*. Glaber Rodulphus in Vita S. Guillelmi Abbatis Divion. cap. 24. Rectius *habitudo* editum apud Mabill. saec. 6. Bened. part. 1. p. 331. V. *Salsitudo*.

SALITURA, ἅλισις, in Gloss. Lat. Graec.

SALIVARIS, pars freni, quae saliva equi humectatur, unde vocis etymon. Acta SS. to. 1. Maii pag. 447. *Accipe hos clavos et fac eos Salivares in freno equi*. Gloss. Graec. Lat. Σαλιβάριον, *Lupa*. V. Gloss. med. Graecit. in Σαλιβάρι.

† SALIVARIUM, linteum excipiendae saliuae destinatum. Glossar. Lat. Gall. Cod. 521.

SALIVE, V. infra *Selave*.

SALIUNCA, ἀγριόροδον, λευκόροδον, in Gloss. Lat. Graec. Ibidem: *Saliuncula, ἀνεμώνη*. V. *Calcacrepa*, et Martinii Lexic. in his vocibus.

SALIZARE, V. *Salesare*.

SALLA, ut *Sala* 1, V. ibi.

SALLADA, herbae sale, oleo et aceto conditae, Gall. *Salade*, Germ. Sallat. Menoti Sermones fol. 64. vo. *Joannes Baptista ante Christi adventum fuit in deserto ad comedendum Salladam, sed non fuit oleum*.

SALLAGIUM, V. *Salagium* 1.

SALLAMENTUM, V. *Salamentum*.

SALLARE, ut *Salare* 2. V. ibi.

SALLARIATUS, V. *Salariatus*.

SALLARINUM. Charta Libertatum oppidi Dimontis in Biturigib. ann. 1190. apud Thomasserium pag. 433. *Et aliquis de Dimonte si duxerit Sallarinum suum Aurelianis, pro quadriga unum denarium dabit tantum*. Carnes salitas forte. [Sed mendum est Typographi apud Thomasserium, qui, ut ipse monet loco laudato, hanc Chartam ex Gallando de Franco Alodio pag. 377. edit. 1637. exscripserat, ubi legitur: *Et aliquis de Dimonte si duxerit Sal vel vinum suum Aurelianis, etc.* Ita etiam habent Chartae aliae omnes, quae ad eamdem rem spectant, apud eundem Thomass. ibid. pag. 416. 417. 420. et in Libertatib. Boscum. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 4. p. 76.]

† SALLARIUM, locus ubi sal conficitur, vel puteus unde eruitur. Testam. a. 1256. V. *Saligium* et *Salina*.

† SALLERIA VIA, porticus, locus tectus. Ch. Ms. a. 1385.

SALLEPETIR, Salnitrum, Angl. *Saltpeter*, Gall. *Salpêtre*. Litterae ann. 1412. apud Rymer. to. 8. pag. 754.

SALLERE, pro Psallere, quomodo infra *Salmus* pro Psalmus. Petri Diaconi Discipl. Casin. *Nullus Sallat, nisi jussus*.

SALLIA. Charta ann. 1522. *Sese et omnia bona submiserunt viribus, cohercitionibus, carceribus, censuris, rigoribus et Salliis curiarum regiarum, etc.* Haud scio an a vulgari Gallico *Donner la Sale*, quod de publica castigatione intelligi solet, deducenda sit haec vox; usitata enim haec formula in prohibitionibus juridicis, *A peine de punition exemplaire et corporelle*: an mendum sit pro *Stylis?*

† SALLICIUM, salictum. Ch. Ms. a. 1287. V. *Salceium*.

† SALLINARIUM, salinum, in Actis dissolut. matrim. Lud. XII. V. *Salinerius* 2.

† SALLINUM, tributum ex sale. Lit. a. 1369.

SALLIRE, pro *Salire*, Gallis *Saillir*. Lex Bajwar. tit. 13. §. 2.

SALLITA, salix, Gall. *Saule*. Charta ann. 1278. in Tabular. S. Mariani Autiss.

SALLIUM, decus, dignitas, ut ex opposito opprobrium judicare licet vocis tamen origine incomperta. Sallas Malaspinae Rer. Sicul. lib. 2. apud Baluz. tom. 6. Miscell. pag. 227. *Vel si sunt inquam subito dies solemnitatis ejus in luctum, Sallia in opprobrium, honores in nihilum*.

SALLOSUS, profundus, sordidus. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. edit. Hearnii c. 68. p. 196.

SALMA. (1) Ut *Sagma*, V. in hac voce. (2) † Forte pro *Salnia*, salictum in Ch. a. 1063. V. *Salnaria*.

SALMACIDUS, SALMACIUS, etc. V. supra *Salatia*.

SALMAN, V. *Salamannus*.

SALMARIA, SALMARIUS, SALMATA, V. *Sagma*.

SALMATICUS, pro *Salinaticus*, vel *Salmaius*. Beka in Willebrordo.

SALMEDINA, Praetor urbis. V. *Zalmedina*.

SALMENTUM, in Gloss. Isidori, *Salsamentum*. In Glossis antiquis MSS. *Piscis confectio*.

SALMERIUS, equus sarcinarius, V. *Sagmarius*.

SALNITRIUM, Salnitrum, Gall. *Salpètre*, Graecis recentioribus Σαλπέτρα. Chron. Tarvis. apud Murator. to. 19. col. 754.

SALMUM. Testamentum Rogerii Vicecom. Biterr. an. 1150. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 411. *Salmum vero, et totos usaticos noviter missos, videlicet illos, quos ego sive domnus Bernardus Atonis pater meus, male imposuimus, pro remissione peccatorum meorum dimitto et absolvo.* Ubi legendum videtur *Salinum*, vectigal ex sale. V. *Salinum* 2. et *Salinaria*.

SALMUS, SALTERIUM, pro *Psalmus*, et *Psalterium*, in Charta an. 1228. apud Petrum Mariam Campum in Hist. Eccl. Placentina to. 2. Inventar. an. 1260.

SALNARIA. (1) Salictum, Gall. *Saussaie*, Normannis vulgo *Saulneie*, vel *Saulaie*. Gesta Cenoman. Episc. apud Mabillon. to. 3. Analect. pag. 54. V. *Salicata*. (2) ✝ Tributum ex sale, i. q. *Salaria* 2. in Ch. Ms. a. 1376. (3) ✝ Vicus, in quo est horreum salinarium, ubi sal distrahitur, Gall. *Saunerie*. Ch. Ms. a. 1272.

✝ SALNERIA, tributum ex sale. Ch. Ms. a. 1312. V. *Salnaria* 2.

SALNERITIA, tempus quo salices secantur, ni fallor. V. *Salnaria*. Tabularium S. Remigii Remensis: *Donat annis singulis . . . in hostelitia den. 10. in Salneritia 3. ligni car. 2.* Alibi: *Donat annis singulis speltae mod. 12. in Salneritia denar. 3. in praeteritia den. 2. etc.*

✝ SALOMO, salmo, in Terrear. S. Mauric. in Foresi.

SALOMON, vasis species, operis pretiosioris, forte cujusmodi fuere vasa Salomonis in Templo ab eo aedificato, quaeque in urbem Carcassonensem in Galliis, Roma capta, transtulerat Alaricus Wisigothorum Rex, uti refert Procopius lib. 1. de Bello Gothico c. 12. unde forte manavit ut pretiosa vasa Salomoniaca appellarent Galli. Guillelmus Bibliothecarius in Stephano VI. p. 237. *Contulit ibidem cantharam exauratam unam, Salomonem unum, regnum aureum unum cum gemmis pretiosissimis, et vestem unam cum auro et gemmis albis, atque sermonum librum unum, gestarum librum unum, Evangeliorum unum cum Epistolis.* Ubi tamen nescio an hoc loco *Salomon* intelligatur liber Salomonis, ut *Regnum*, liber Regnorum, seu Regum in veteri Testamento appellatur. Monast. Angl. to. 1. p. 210. *Duas patenas argenteas, cum duobus urceolis pretiosissimis ex operibus Salomonis, et crusto aureo, columnis de liciis octoginta sedecim, etc.* Charta Aldegastri, filii Sylonis Regis Ovetensis an. 781. apud Sandovallium: *Quatuor tapetes, et tres vasos Salomoniegos, et 12. curiales argenteos, etc.* Alia Stephaniae Reginae uxoris Garsiae Regis Navarrae aerae 1060. apud eumd. in Episcop. Pampilonensib. *Et vendant illos vasos vel forteras Salmonaticas in duplum pro plata, etc.* Apud Nicetam in Alexio lib. 3. num. 6. τράπεζα Σολωμόντειον occurrit. V. *Fortera*.

✝ SALOMONIACUS RITUS, dicitur de opere pretioso. Richera musiua eccles. S. Mariae apud Ciampin. oper. musiv. Part. 2. c. 19. p. 123.

✝ SALONIA, *dea maris*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 521. V. *Salatia*.

SALOR, color inter viridem et caeruleum, qualis est aquarum maritimarum. Mart. Capella lib. 1. *Perlucentis vitri Salor*.

SALORGIA, V. supra *Salergia*.

SALPA, χρυσόπλευρος, in Gloss. Lat. Gr. Piscis genus, Gallis *Merluche*. V. Plinium lib. 9. cap. 18. et Martinii Lexic.

SALPETA, Salnitrum, Gall. *Salpêtre*: Adrianus de Veteribusco Rer. Leod. apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 1274. Leg. forte *Salpetra*.

† SALPINGAE, *cornua in summo perforata*, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph.

SALPICTA, SALPISTA, Tubicen, ex Graec. σαλπιγκτής. Papias: *Salpizo*, *Graece*, *tubicino*. *Salpista*, *Graece*, *cantor*, *tubicinator*. Iulius Firmicus lib. 8. *Salpictas reddet*, *sed qui in bello confossi moriantur*. Fulcherius Carnot. lib. 2. Histor. Hierosf. cap. 12. *Praeceptum movente Salpista Ioppem regredi*. Adde Vopiscum in Carino.

SALPINX, SALPIX, Tuba, ex Graec. σάλπιγξ. Althelmus de octo principalibus vitiis.

SALPIZARE, Tubicinare, V. *Salpista*.

† SALPRESA, piscis genus, in Act. Inqusit. Carcass. Ms. a. 1308.

SALSA. (1) SALSA, SALCIA, condimentum, Gallis *Sauce*. Auctor Breviloqui: *Salcia*, *dicitur a salsus*, *quod Salsa*. Poëma MS. infimi aevi:

> *Salvia*, *serpillum*, *piper*, *allia*, *sal*, *petrosillum*.
> *His bona sit Salsa*, *vel sit sententia falsa*.

Ioan. Hocsemius in Adolpho a Marka Episc. Leodiensi cap. 4. *Satis risum fuit de cognominibus*, *quae carnes bovinas cum propria sua Salsa notabant*. Loquitur de duobus Scabinis Francofurtensibus, quorum alter *Caro bovina*, alter *Alliamo* appellabatur. SALSA CAMELINA. Ordinat. super ordine mensar. Dalph. to. 2. Hist. Dalph. pag. 312. *Item*, *volumus quod fiat unum intromeysium . . . de linguis boum*, *. . . et dictae linguae sint paratae in rosto cum Salsa camelina*. (2) Quae *Salsis* seu condimentis inserviunt, videlicet piper, sinapi, etc. Gall. *Assaisonnement*. Computus ann. 1324. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 132. col. 2. V. *Salsamentum*. (3) Salsamentum, carnes salsae, Gall. *Saline*. Litterae Henrici VIII. Regis Angliae an. 1530. apud Rymer. to. 14. pag. 3[…] *Boum*, *ovium*, *vitulorum*, *Salsar[…] piscium*, *seu aliorum victualium*, [...] ubi forte omissa est vox *carnium*.

SALSACIO, ταριχευσις, in Gloss. L[…] Graec.

SALSAMEN, ταρίχιον, in iisd[…] Gloss. *Salsamentarius*, ταριχοπώλ[…] ibidem.

SALSAMENTUM, condiment[…] Gall. *Sauce*; Item quae iis condi[…]dis inserviunt. Ordinat. super or[…]ne mensar. Dalph. to. 2. Hist. Dalp[…] pag. 311. V. *Salsa* 2.

SALSARE, sale condire, Gall. *Sal*[…] Litterae an. 1490. apud Rymer. to[…] 12. pag. 382. V. *Salare* 2.

SALSARIA. (1) Locus ubi sal co[…]citur. Charta an. 1317. apud A[…]gentraeum lib. 5. Hist. Britan. c[…] 34. (2) † Officium in coquina […]gia, ad quod spectant condimen[…] in Ch. Ms. a. 1304.

SALSARIUM. (1) Salinum, *Salt-*[…]*lar*, et *Salt-seller*, Anglis; Gal[…] *Saliere*: nisi sit quod *Sauciere* dicu[…] disculus in quo *salciae* reponun[…] Matth. Paris an. 1181. *Cyphi arg*[…]*tei 9. tria Salsaria argentea*, *t*[…] *cuppae murinae*, *etc.* V. *Salsayron*[…] (2) Mensura aridorum. *Unum S*[…]*sarium* | *fabarum seu farinae plen*[…] in Monast. Anglic. tom. 3. pag. […] V. *Salura*.

SALSARIUS, cui *salsariae* cura co[…]missa est in coquina Regia, in Fl[…] lib. 2. cap. 14. §. 3. Ordinat. [...] spitii S. Ludovici Regis Franc. […] 1261. *Salsarii 2. in propria cap*[…] *Regis pro quaerendis necessariis*[…] *salsam Regis*. Ubi idem sonat q[…] *Salinarius*, salis venditor. V. S[…]*naria*.

† SALSAROLIUM, disculus in […] *salsae* reponuntur, Gall. ol. *Sa*[…]*ron*. Invent. Ms. thes. Sed. Apo[…] a. 1295.

† SALSATOR MERCATOR, Sal[…]tor, salis venditor. Leg. Polon.[…] p. 163.

† SALSAYRONUS, i. q. *Salsar*[…] in Ch. a. 1438.

† SALSEIA, i. q. *Salceia*, […]ctum, in Invent. Chartar. […] a. 1482.

SALSERATUS, ferus, ut interpretantur Bollandistae. Acta S. Afrae to. 5. Maii pag. 275. *Tunc jussit introduci in amphitheatrum quinquaginta tauros Salsonas, quorum magnitudo et furor magnus erat, dantes mugitum ingenti voce.* Legendum forte *exasperatos*: solebant quippe bestias in damnatos stimulis irritare.

SALSERIUS, ut *Salsarium* 1. Continuator Chron. Ioh. Iperii apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 616.

† SALSIDONIA, Cymatium, sima. Process. Egid. de Rays a. 1440.

SALSILAGO, Salina, locus ubi sal conficitur. Monast. Anglic. to. 1. pag. 27. col. 2.

SALSITUDO, lepos, jucunditas sermonis, urbanitas sale, facetiis et lepore condita, ex Vita S. Guillielmi Abbatis, apud Macros fratres in Hierolexico: quam lectionem mendosam esse perspicies ex iis quae observantur supra in v. *Salitudo*.

SALSSAYRONUS, disculus *salciis* reponendis aptus. Charta an. 1337. ex Tabul. Episc. Massil. V. *Salseria* et *Salsayronus*.

SALSUGINATUS, marino sale imbutus, Gall. *Mariné*. Charta apud Schannat. Vindem. Litter. pag. 164.

SALSUTIA, ut *Salcitiae*, Lucanicae, Gall. *Saucisses*. Consuetud. MSS. Eccl. Colon.

† SALTA, salix, in Ch. Occit. Ms. a. 1295.

SALTANS, SALTARIUM, retis vel decipulae venatoriae species. Charta Edw. III. Regis Angliae pro Ecclesia Coventrensi in Monast. Angl. to. 3. pag. 236. *Ita quod Episcopus, et successores sui Episcopi loci praedicti boscos illos includere, et parcos inde pro voluntate sua facere, et eos sic factos et inclusos tenere possint sibi et successoribus suis Episcopis ejusdem loci in perpetuum, dum tamen Saltatoria non faciant in eisdem.* Infra: *Dum tamen Saltaria non faciant in eisdem.* Ibidem: *Ita quod . . . liberam chaciam habeant, sicut et in boscis illis, extra parcos, quos ibidem fieri contigerit, Retia non tendant, seu tendi faciant ad aliquas feras capiendas.* V. mox *Saltatorium*.

† SALTARIS, liber continens *Salmos*, Psalterium. Ch. ex Tabul. Cassin. V. *Salmus*.

† SALTARIUM, Gall. *Sautoir*, lignum transversim positum, quo solis animalibus transitus prohibetur. Liber rub. domus publ. Abbavil.

SALTARIUS, SALTUARIUS, villicus, custos praedii, qui *fructuum servandorum gratia* praedio praeest, in l. 12. D. de Instructo vel instrumento legato, a *saltus σύγκτησις*, in vett. Glossis. *Procurator saltuum*, in Notitia imperii Orient. cap. 87. Gloss. S. Bened. cap. de Agricultura: *Saltuarius*, *ἀγροφύλαξ*. Gloss. Graec. Lat. *χωροφύλαξ*, *Saltuarius*. Alibi *κτηματοφύλαξ*. Regula Magistri cap. 11. *Sicut Dominus ordinat Majores familiae, quos Vicedomini minores timeant, id est, Vicedominum, Villicum, Saltuarium, et Majorem domus, etc.* SALTARIUS, in Lege Longob. lib. 1. tit. 14. §. 7. tit. 25. §. 50. 73. lib. 2. tit. 38. §. 2. Gloss. Lat. Graec. *Saltarius*, *ἑρκοφύλαξ*. Ubi leg. *ὁροφύλαξ* monet Casaubonus ad Theophrasti characteres pag. 228. nam et saltuariorum erat fines custodire, et invigilare ne a vicinis agri occuparentur: *τοὺς ὅρους ἐπισκοπεῖσθαι*, ut habet idem Theophrastus. V. in *Saltgravius*. SALTARIUS, SALTUARIUS, Messium, vitium, totiusque territorii custos, Gall. *Messier*. Statuta Mutin. rubr. 370. fol. 74. vo. Adde Statuta Cadubrii lib. 1. cap. 19.

SALTATIO, invasio, irruptio, assultus, Gall. *Saillie*, *sortie*. Epistola Anonymi de capta urbe CP. an. 1204. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 786. V. *Salinatio* et *Saltus* 2.

SALTATORIUM. Fleta lib. 2. cap. 41. §. 14. *Inquiratur qui post placita praedicta fecerint metas forestae, vel prope forestam, ad nocumentum forestae, parcum, vel boscum suum, vel warennam, vel Saltatorium, vel aliquem boscum afforestavit sine waranto Regis.* Placit. apud Cestriam an. 31. Edw. III. *Clamat habere liberum*

berum porcum suum apud Halton cum duobus Saltatoriis in eadem. V. *Saltans.* SALTATORIA, seu *Sautoirs* Galli vocabant *stapedes*, seu *staphas*, quibus equus inscenditur, uti in Dissertat. 1. extrema ad Ioinvillam docuit Cangius. *Satoir*, apud Hemricurtium de Bellis Leodiensibus cap. 41. Σαυτηρίοι Graecis recentioribus, voce a Gallis hausta. Hinc figura hocce nomine donata in armorum insignibus, tametsi Spelmanno aliter videatur, qui *Saltatorium* esse ait *machinam, qua in saltibus praedabantur ferae, unde*, inquit, *et nomen.* Sed peritiores hac de re statuant. V. infra *Samna.*

SALTATRICES NOCTURNAE. Vita S. Iohannis Valent. Episc. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1701. *Si de surdis, de caecis, de sciaticis, . . . sterilibus quoque et impotentibus, arrepticiis, et nocturnis Saltatricibus, ceterisque hujusmodi incommoditatibus enumerare praesumpsero, in quibus vir Dei Iohannes ope pari subvenit.* Sortilegii species esse videtur, non multum absimile ab eo de quo in voce *Diana.* V. *Saltus* 5.

† SALTEM, pro tandem, t. 4. Iun. p. 371.

SALTERELLUS, a Gall. *Sauterelle*, Locusta. Petrus de Mura in Computo Eccles.

SALTERIUM, pro Psalterium, V. *Salmus.*

† SALTERIUS, iudex minor, s. civilis, i. q. *Saltarius*, in Ch. MS. a. 1356.

SALTGRAVIUS, idem qui *Saltarius*, finium custos. Charta Wichmanni Archiep. Magdeb. an. 1178. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. pag. 8.

SALTICUS, Saltator, Gall. *Danseur.* Tertull. in Scorp. cap. 8. Minus recte *Psalticae* edidit Rigaltius. V. *Saltria.*

SALTIM, nunc, modo. Camillus Peregrinus in Hist. Langob. apud Murator. to. 2. pag. 296. *Est etiam Saltim adverbium praesentis temporis, sicut nunc, modo.* *Saltim*, pro *saltem*, non semel occurrit in Cod. Theod. et alibi.

† SALTINA, saltatrix, apud Muri t. 2. Antiq. med. aevi p. 893.

SALTORA, Saltus, enunciatione Lon gobardica, apud Meichelbeck. Hist Frising. to. 2. pag. 33. *Saltura* ibid pag. 45. *Saltores* apud eumd. to. 1 pag. 69. ex Charta ann. 770.

SALTRIA. (1) Saltatio, ars saltandi Papias MS. Bituric. (2) Saltatrix Gall. *Danseuse.* Poëta MS. infim aevi, post Summam Willel. Brittoni ex Biblioth. Collegii Navarraei. V *Salticus.*

† SALTUARIS, saltus custos, in Ch a. 1103.

SALTUARIUS, V. *Saltarius.*

SALTUATICUM, V. *Salutaticum.*

SALTUENSES FUNDI, in Novella 2 Theodosii et Valentiniani, ubi men tio fit fundorum, qui *limitrophi patrimoniales*, et *Saltuenses* vocantu et ad jus privatum transferri ve tantur.

SALTURA, V. supra *Saltora.*

SALTUS. (1) Silva, vox Latinis no ta. Charta Gaufridi Comitis Mauri taniae in Bibliotheca Cluniac. pag 543. (2) Secundae declinat. in Prae cepto Caroli M. Marten. to. 1. Am pliss. Collect. col. 37. (3) SALTUS DEBITUM, Pastionaticum. Tabula rium Dervensis Monasterii. (4) La tifundium 800. jugerum, apud Pan cirolum lib. 1. Thesauri var. Lect cap. 77. ex Varrone lib. 1. de R rust. cap. 10. l. creditor. ff. de ac empt. etc. (5) SALTUS LUNA computistis, ὑποτομὴ ἡμέρας, v σελήνης. Auctor Queroli: *Merc rius huic iratus, Sol rotundus, Lun in Saltu est.* Cummianus Hibern de controversia Paschali: *Alium i Epacta, alium in augmento luna quod vos Saltum dicitis, etc.* [*Et h vocatur Saltus lunae, eo quod sem in 19. annis accidit praeter commu nem omnium aliarum lunationum . . et praeter naturalem primatione quod luna ibi dicatur prima, u dici deberet trigesima. Et sic debet l na transilire, non secundum veritate cursus in coelo, sed secundum signi cationem primationis in libro . . . Et sic metaphora est Saltus luna* Ita Petrus de Mura in Compu

E

Eccles.] V. Bedam tom. 1. pag. 108. Contigit autem hic Saltus lunae 31. Iulii anni cuiuslibet decimi noni cycli lunaris, ut ex hoc versiculo a Durando relato docemur:

Luna facit Saltum Quintilis luce suprema.

SALTUS DE ECCLESIA *ad ecclesiam*, cum Episcopus relicta Ecclesia ad aliam promovetur, in Concilio Tricassino an. 878. act. 2. ORDINARI PER SALTUM dicitur qui ordinem superiorem, inferiore praetermisso, suscipit: quod prohibuit Alexander II. PP. Epist. 32. † SALTUS MOLENDINI, praeceps aquae lapsus, in Ch. a. 1322. (6) SALTUS, pro ASSULTUS. Fori Morlanenses cap. 28. *Quicumque domui vicini Saltum dederit, vel violenter domum intraverit, quot erunt in Saltu illo, tot 18. sol. donabunt domino domus.* V. Saltatio. (7) SALTUS, Gall. *Saut*, vox quidem Latinis nota, non vero *Saltum facere*, pro Prosilire, *Sauter*, Gerardus apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 1077. (8) Alia notione Albert. Mussatus de Gestis Henrici VII. apud Murator. to. 9. col. 472. *Interea Florentini, ut partibus Caesaris pervagandi praecludique Saltus auferrent, atque frequentandi de Aretii finibus vias praecluderent, Fesulanam arcem . . . maiore praesidiis.* Phrasis Pataviis usitata, uti monet Cl. Editor, *Togliere li Salti*, quod Itali *levare li passi* dicunt, pro impedire, auferre facultatem. (9) SALTUS S. VITI, morbi genus. Miracula S. Bennonis to. 3. Iulii pag. 223. *Totum namque horrendo morbo, quem Saltum S. Viti dicunt, confflictatus est: quod malum illum saepe decies una die corripuit.* An idem qui morbus comitialis, Gallis aliquando *Dance de S. Jean?* V. Saltatrices.

SALVA. (1) SALVA, SALVARE, voces Fori Hispanici: *Salva*, idem quod Anglis *Iurata*, inquisitio, vel potius probatio per testes de re aliqua, qua quis *Salvam* sibi esse conatur: *Salvantes* vero sunt testes ipsi, qui pro reo deponunt. Fori Oscae 1247. tit. de Proditionibus: *Hae sunt tres proditiones scite, de quibus per pacem non potest aliquis se Salvare, sed per consimilem: scilicet qui occiderit dominum suum, etc.* Alibi: *Mulier habens maritum, si quis accusaverit eam, tenetur se Salvare viro suo, et non toti consilio, si eam accusaverit. Etsi forte non fuerit parata, ut se Salvet de dicto crimine contra eum.* Martinus Didacus *Daux* Iustitia Aragon. in Observant. l. 1. p. 22. *Unus solus Miles non potest Salvare pro infantione, sed duo Milites.* Passim alibi. *Salvatione* non multum absimili notione Practicis Gallicis usitata, cum scilicet refutatorum testium fides iterum asseritur et defenditur. V. *Salvationes.* (2) SALVA, ut infra *Salvamentum*, Praesidium quod *salvatur*, protegitur: interdum villa, pagus. Charta ann. 1153. ex Bullar. Fontanell. fol. 56. *In Casneio totum feodum Restoldi . . . tam in terris, quam in Salva cum hospitibus.* († Leg. *Silua* ex Bullar. Fontanel.) Charta Thossiac. ann. 1404. *Debet 11. den. pro adaquagio Salvae suae sitae versus Champenel.* † *Salva* hic est locus, ubi pisces *salvantur*, i. q. *Salvarium* et *Serva* 2. Nihil ergo in locis allatis, quod ad interpretationem Cangii pertineat.

† SALVACANA, praestatio pro *Salvamento* s. tutela, in Ch. a. 1310. Leg. fortassis *Salvatana.*

SALVAGARDIA, SALVAGUARDIA, Protectio, tutela, *salvus conductus*, Principis privilegium, quo, ne alicui vis inferatur, cavetur. Charta Caroli Regentis ann. 1358. to. 3. Ordinat. Reg. Franc. pag. 318. *Sub protectione et speciali Salvagardia regia et nostra, . . . suscipimus per presentes, etc.* V. *Salvus-conductus.* SALVIGARDIA, eadem notione, Diploma ann. 1386. apud Tolner. inter Instr. Hist. Palat. p. 124.

SALVAGIUM. (1) Praemium quod iis debetur, quorum opera merces ex

ex naufragio salvae sunt. Tabular. Gemmet. Alibi *Salvage* vel *Sauvelage* dicitur. (2) ✝ Protectio, tutela, in Ch. Ms. a. 1370.

SALVAGIVS, SALVAGNIA, V. *Sylvaticus*.

SALVAGO, Gall. *Sauvagine*, Ferina caro, ferae silvestres, ut infra *Salvasina*. Charta an. 1442. ex Schedis Praes. *de Mazaugues*. V. infra *Sylvaticus*.

SALVAMENTVM. (1) Tutela, immunitas, protectio. Capitula Caroli C. tit. 26. part. 2. cap. 5. (2) Praestatio a tenentibus facta dominis, pro tutela ac protectione personarum ac rerum suarum, quae etiam *Commendatio* dicitur. Tabularium Dervense: *Ne aliquis iniquorum pervasione sua hoc sibi quasi pro Salvamento usurpare voluerit, etc.* Chronicon Besuense pag. 602. *Salvamentum sive commendationem quam in Neronsis villa accipiebant, etc.* SALVAMENTVM, SAUVAMENTVM, *Droit de Sauvement*, in Aresto Consilii Regii ann. 1582. Idem quod *Vintenum*, quo iure dominus feudi percipit vicesimam fructuum in terris vassallorum, eoque tenetur muros castrorum reficere suis sumtibus ad subditos suos ab hostium incursibus *salvandos*. Charta Guillelmi Comit. Nivernens. an. 1165. ex Tabular. S. Germani Autiss. Quae quidem praestatio cum in avenis exsolvebatur, *Salvamentum avenarum* nuncupabatur; quod alibi dicitur *Avenagium*, vel *Costuma avenae*: cum in vino, *Salvamentum de vino* vocabant, ut in Enumeratione bonorum eiusdem Capituli Autiss. 13. saec. legitur: *Salvamentum de vino apud Merriacum*. V. Salvaingum de Usu feud. pag. 222. 231. et Choppin. lib. 2. tit. 4. pag. 95. (3) Praedium ipsum, quod *salvatur*, vel protegitur, pagus, villa. Tabularium Prioratus de Paredo fol. 95. SAUVAMENTVM, in Codice censuali Episc. Autiss. ann. circ. 1290. SALVATIO, eadem notione. Histor. Abbatiae Condomensis pag. 465. V. *Mensura*. (4) Conditio, exceptio, Gallis *Reserve*. Charta Ansbaldi Abb. Prum. ann. 867. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 185. *U[t] res memoratas et mancipia cum tal[i] tenore et Salvamento, usufructuari[o] teneas et excolas, ut nullum detrimentum aut calumniam domus Dei ub[i] conlatae sunt sustineas.* V. *Salvare* 6. (5) Vox nautica, *Sauvement*, locus in quo naves a ventis *salvantur*. Miracula MSS. Urbani V. PP. e[x] Tabulario S. Victoris Massil. (6) *Ponere debitum in Salvamento curia[e]* id est, pecuniam debitam deponer[e] apud curiam, Gall. *Mettre en dépô[t]*, *Consigner*. Statuta Cadubrii lib. [.] cap. 55.

SALVANS, testis apud Hispanos. V. *Salva* 1.

SALVARE. (1) Pro *Servare*, vel *re[servare]*. Testamentum Riculfi Episcopi Helenensis an. 905. *Scrinde* (legendum *Scrinios*, vel *Scrinia*) *paria* 1. *ad vestimenta sacra Salvan[*dum]. Statuta Mutin. rubr. 370. 74. vo. *Saltarii teneantur custodi[re] et Salvare clausuras, serras, etc.* Ita[-] li *Salvare* eadem notione usu[r]pant. (2) Salvum et incolume[m] praestare. Capitula Caroli Cal[vi] tit. 42. part. 2. c. 2. Pluries occu[r]rit. (3) SALVARE DEBITA[,] solvere, nomina sua expedire, Ga[ll.] *Acquitter ses dettes*. Statuta Ve[r]cell. lib. 1. f. 13. (4) De salute fa[l]so securum reddere, Gall. *Fla[t]ter du salut*. S. Bonaventura lib. [.] Compend. Theol. verit. c. 52. (5) Pro *Salutare*, salutem imperti[re], Gallis *saluer*. Vita S. Cuthbe[rti] Episc. lib. 2. n. 3. *Frater aute[m] sic vovens et perficiens, benedictus Salvatus ab eo exiit.* V. *Salvatio*. (6) Excipere, secernere, Gall. *E[x]cepter, reserver*. Consuet. Bragerii art. 20. V. *Salvamentum* 2. (Vox fori Hispanici, V. *Salva* 1.

SALVARIA, Refugium, Gallis *Re[fu]ge*. Dicitur de eo quod occu[lte] recipitur ut *salvetur*. Statut[a] Caroli Comit. Provinc. ann. 12[.] ex Cod. MS. D. *Brunet* fol. 68. v[.] SALVATARIA, quod ob eius m[o]di refugium praestitum exsolvit[ur]. Charta ann. 1178. inter Instru[menta] co

tom. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 196.

SALVARIUM, locus ubi pisces *salvantur* seu servantur, Gallis *Sauvoir*. Charta Matthaei Abbat. Fusniac. ann. 1135. ex Tabular. S. Medardi Suession. V. *Salvatorium*.

SALVASINA, ferina caro seu ferarum silvestrium, Gall. *Sauvagine*. Ital. *Selvaggina*. Statuta Massil. lib. 1. cap. 49. §. 3. *Salvasina cassa*, in vet. inquesta apud Columbum in Episc. Vasion. lib. 2. num. 26. 29. *Cassa salvagine*. V. *Salvago*, *Salvaticina* et *Sylvaticus*.

SALVATARIA. (1) Praestatio a tenentibus facta dominis, pro tutela ac protectione personarum ac rerum suarum. Charta an. 1262. ex Schedis Pr. *de Mazangues*. V. *Salvamentum* 1. Alia notione occurrit in *Salvaria*. (2) † Exemptio, immunitas, quae tutela obtinetur. Ch. Ms. a. 1337.

† SALVATELLA, *pellicula involvens cerebrum*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 521.

† SALVATERIA, i. q. *Salvataria* 2, in Ch. Ms. a. 1361.

SALVATERRA. (1) Dicta Massiliae campana, cuius sono monebantur incolae, ut intra aedes suas, nocte adveniente, sese reciperent, sicque a furtis nocturnis *salvarentur*: unde vocis etymon. Statuta Massil. lib. 5. cap. 4. (2) SALVAETERRAE, Gall. *Sauveterres*, appellata quaedam castella munita, quod incolas suas ab hostium incursionibus salvarent. V. Valesium Notit. Gall. pag. 499. et infra *Salvitas*. (3) † Gladii species, acinaces, Gall. *Sauveterre*. Jo. Chartier in Carolo VII.

SALVATGE, Salvamentum, salvus conductus, protectio, tuitio. Iacobus I. Rex Aragon. in Constitutionibus Catalaniae MSS.

SALVATICINA, Italis etiam *Salvaticina*, ut supra *Salvasina*. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 75. vo. SALVATIZINA, eadem notione, in Chron. Placent. Ioan. Demussis apud Murator. to. 16. col. 581.

SALVATICUS. (1) V. *Sylvaticus*. (2) † Panni species, in Stat. Orviet. a. 1491.

SALVATIO. (1) Salus, vita aeterna, Gall. *Salut*. Concil. Ovetense inter Hispan. tom. 3. pag. 159. *Et ante saecula ad fidelium Salvationem praescivit*. (2) Salus, incolumitas. Charta Ludovici Pii ann. 814. inter Probat. tom. 1. novae Hist. Occitan. col. 41. Capitula Caroli Calvi tit. 19. §. 1. (3) Immunitas data loco, vel Ecclesiae, aut Monasterio. Charta ann. 1045. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 105. *Sunt autem termini ejusdem, quos omnium decrevimus esse Salvationem, ex una parte*, etc. V. *Salvitas*. (4) Praedium ipsum quod *salvatur* vel protegitur. V. in *Salvamentum* 1. (5) Pro Salutatio, eadem certe notione, in Consuet. antiquit. Canon. Regul. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1219. *Quod si forte aliquis jussu Abbatis Salvationem Episcopi vel Abbatis capitulo praesentaverit, humiliens se, pro Episcopo quidem ponendo manus usque ad terram; sed ad Salvationem Abbatis inclinent se tantum*. V. *Salvare* 5. *Salutem mandare* post *Salus* 4.

SALVATIONIS BREVE, Litterae quae navigantibus concedebantur. V. *Brevetus*.

SALVATIONES, Gall. *Salvations*, vox forensis, Adversae infirmationis refutatio. Arestum Parlamenti an. 1484. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 236. *Titulis et munimentis partium praedictarum contradictionibus litterarum ex Salvationibus earumdem*. Vox etiam in reddendis rationibus usurpata, qua significantur scripta ad tuendas debiti et expensi rationes prolata. V. Consuet. Hannon. c. 64. 68. et supra *Salva* 1.

SALVATIZINA, V. *Salvaticina*.

SALVATOR. (1) In Gloss. Lat. Gr. Σωτήρ. Ita Iesum Christum passim vocant SS. Patres, etsi vocem parum Latinam censeant nonnulli. Sed eos a calumnia liberat Paulus Manutius in haec verba Ciceronis in Ver-

Verrem orat. 2. *Eum non solum Patronum istius insulae, sed etiam Sotera inscriptum vidi Syracusis. Hoc quantum est? Ita magnum, ut Latino verbo exprimi non possit: is enim Soter, qui salutem dedit.* Ubi Manutius: *Soter Graecum nomen esse, et eum significare, qui salutem dedit, ipso constat interprete Cicerone: quo patet communis error eorum, qui Iesum Christum, cuius immortalia merita nullo satis uno verbo exprimi Latine queunt, Servatorem appellant; aliud enim est servare, aliud salutem dare; servat is, qui ne salus amittatur, aliqua ratione praestat: salutem dat, qui amissam restituit.* Sane habetur vetus Inscriptio, in qua Iupiter *Salvator* dicitur: *Iovi custodi Quirino Salvatori pro salute Caesaris Nervae Trajani Aug. Col. Sarmis.* V. Iulium Nigronium in Regulas Societatis Iesu, ubi dissertationem hac de re instituit, ut et Olaum Borrichium lib. de Lexicis Latinis, et lib. de variis linguae Latinae aetatibus. (2) Dominus, qui *salvamentum* (de quo supra) percipit. Chron. Besuense pag. 595. *Hugo qui pro salvamento Crilliacensis villae, Salvator dicebatur.*

SALVATORIA. (1) Tutela, protectio. Charta Guillelmi *de Baux* Principis Arausi. an. 1202. ex Schedis Praes. *de Mazangues.* V. supra *Salvamentum* 1. (2) Praestatio pro tutela, in Ch. Phil. Pulc. a. 1304. V. *Salvataria.*

SALVATORIUM. (1) Vivarium piscium. Charta Henrici Archiep. Senonensis an. 1257. apud Sammarthanos. V. *Salvarium* et *Servatorium.* (2) SALVATORIUM dicitur de Monasterio ubi quis a mundi periculis tutus *salvatur* seu servatur. Vita S. Bernardi inter eiusdem Opera to. 2. col. 1202.

SALUCIUS, nummus aureus Francicus, Gall. *Salut.* V. in *Moneta regia.* Processus de B. Petro de Luxemburgo tom. 1. Iulii pag. 622. *Sexcentos Salucios auri acceperat.* V. *Salus* 3. et *Salutia.*

SALUDADOR, vox Hispanica, Praestigiator, incantator. Conc. Mexic. ann. 1585. inter Hispan. tom. 4. pag. 373. *Nemo itidem in posterum eorum officium exerceat, qui per verba aut per benedictionem mederi morbis dicuntur, Hispanice Saludadores, Ensalmadores o Santiguadores nuncupati.*

SALVE REGINA, Sequentia, quam composuit Petrus Episcopus Compostellanus, ut auctor est Durandus lib. 4. Ration. cap. 21. Quando is vixerit, non comperi: sed istius sequentiae, ut et alterius *Almae Redemptoris*, etc. meminisse videtur Abbo lib. 1. de Bellis Parisiacis pag. 507. edit. Duchesnii. V. *de Moleon* in Itin. Liturg. pag. 194.

† SALVESIA, SALVEYSIA, tutela, protectio, interdum et praestatio pro tutela. Ch. Ms. a. 1310. V. *Salvenia.*

† SALVESIUM, idem, in Ch. Ms. a. 1248.

SALVETAS, V. *Salvitas.*

SALVEZIA, commodum, tuitio, custodia, Gall. *Conservation, garde.* Charta ann. 1321. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 192. col. 1. Ibidem infra: *Ad salvum et commodum ipsius dom. Fucigniaci.*

SALVIA. (1) Mensura vinaria; nisi mendum sit pro *Salma*, in Charta ann. 1220. apud Stephanot. to. 1 Fragm. Hist. MSS. *Ebolus Vicecomes de Ventadorio assignavit de foresta X. modios siliginis, XII. Salvias vini, et V. sol. annuatim recipiendos.* (2) † *Salvia quasi salvans vitam, Sauge Gall.* Gloss. Lat. Gall. Cod. 521.

SALVIARIA, perperam pro *Salinaria*, in Vocabul. utriusque Iuris: *Salviaria dicuntur ea quae dantur pro sale. Etiam dicuntur pestoria.*

† SALVIARIUM, locus ubi *salvia* abundat. Glossar. Lat. Gall. Cod. 521.

SALVIATUM, leguminis species. Ceremoniale MS. Eccl. Vivar. ann. 1360. *Die vero Veneris cicera rubea et die Sabbati Salviatum comedebant.*

† SALVICARE, salvum facere, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 7692.

SAL

SALVICINA PRATA, Salinaria, ni fallor, Gall. *Marais Salans*: unde *Salericia* legendum puto. V. *Salaricia terra*. Diploma Willelmi Ducis Aquit. an. 1026. inter Instr. to. 2. novae Gall. Christ. col. 268. *Concedo . . . a*[illegible] (villam) *quae vocatur Salo*[illegible] *cum marisco, et cum* [illegible] *pineta, cum piscationi, c*[illegible]*sta prata Salvicina capiunt.*

SALVIETA, Mantile, Gall. *Serviette*. Summ. Card. Trivultii pro Monast. S. Victoris Massil. ann. 1531.

SALVIFICARE, Salvum facere, apud Vulg. Interpr. Ioan. 12, 27. et in Translat. S. Iacobi to. 3. Concil. Hispan. pag. 123.

SALVIFICATIO, σωτηρία, in Gloss. Lat. Graec.

SALVIFICATOR, Salvator, apud Tertull. de Pudicit. cap. 2. *Salvificator* (Deus) *omnium hominum, et maxime fidelium*. V. *Salvator* 1.

SALVIGARDIA, V. *Salvagardia*.

SALVINCA, ut *Saliunca*, quomodo etiam forte legendum est. Gesta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 160.

SALVIOR, Comparat. ex *Salvus*. Capitula Caroli M. lib. 6. cap. 285. *Sed magis eis, si Dominus posse dederit, augere desideramus, ut et ipsi, et vos, et nos Salviores simus, et Deo potius, ipso adminiculante, placere mereamur.*

SALVISTRUM, mendose pro *Salpitrum*, vel quid simile, Salnitrum, *Salpêtre*. Litterae Richardi II. Reg. Angl. an. 1380. apud Rymer. to. 7. pag. 233. *Unam pipam pulveris Salpitri, etc.* V. *Salpetir*.

SALVITAS, immunitas data loco vel Ecclesiae aut Monasterio a Principibus. Tabularium Monasterii de Regula fol. 39. *Sint igitur isti Monachi in subiectione Regis, ad locum Salvum faciendum, non etiam ad aliquid persolvendum.* Charta Guillelmi Ducis Aquitaniae ann. 1027. *Concedo ad Basilicam S. Crucis Burdigalae Salvitatem illius loci, et allodium liberum, et villam S. Macarii, ubi ipse B. Macarius . . . requiescit.* Tabularium S. Petri Generensis: *Gasto Vicecomes Bearnensis juravit Salvitatem in Castello cum omnibus suis Vicecomitatus optimatibus*. V. *Bannus sacer* et *Salvatio* 2.

SALVETAS, eadem notione. Charta ann. 1015. inter Probat. to. 2. novae Hist. Occit. col. 169. SALVITAS, castrum, cuius munimentis ab externa vi defendi et *salvari* possunt incolae. Charta ann. 1228. inter Instr. tom. 2. novae Gall. Christ. col. 288. V. *Salva terra*.

SALUM, *mare*, ἅλς, in Gloss. Lat. Gr. Charta Pipini II. ann. 762. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar. col. 275. *Hunc beatus Petrus ex huius mundi Salo, hamo fidei ad tranquillum sanctae Ecclesiae transtulit portum.* Latinis notior vox pro ora maris, tametsi pro mari usurpat Virgilius.

SALUMEN, Ital. *Salume*, Salsamentum, Gall. *Saline*. Conventiones civitatis Saonae ann. 1526.

SALVO. (1) Praeter, quomodo Galli *Sauf* dicunt. Martinus Didacus *Daux* Iustitia Aragon. lib. 1. Observantiar. Regni Aragon. *Habentes cavallerias, ubique tenentur servire Domino Regi, Salvo in mari, etc.* (2) Diligenter, tute, Gall. *Seurement, en Seurété*. Charta Henrici III. Reg. Angl. an. 1219. apud Rymer. tom. 1. pag. 228. *Teneantur in prisona nostra, et Salvo custodiantur.*

✝ SALVOSA, tuitio, custodia, protectio, in Ch. a. 1251.

SALURA, mensura aridorum, in Informat. pro passagio transmar. ex Cod. MS. Sangerm. *Item portabit* (navis de tribus copertis) *MMM. Saluras bladi et plus.* Haud invitus *Salmas* restituendum putarem, ni *Salsarium* eadem occurreret notione. V. *Salsarium* 2.

SALUS. (1) Graecis σαλὸς, Stultus. Hinc sancti quidam διὰ τὸν Χριστὸν σαλοὶ appellati, quod μωρίαν simulando, pietatem insignem hoc stultitiae velo pro Christo occultaverint. In iis Graeci memoriam colunt in Menaeis S. Symeonis 21. Iulii, et S. Theodori 25. Februar. Adde Evagrium lib. 4. cap. 33. 34. etc.

eta. Palladius in Hist. Lausiaca c. 42. Ὑμεῖς ἐςὲ σαλαὶ, ubi vetus Interpres: *Vos estis fatuae.* (2) Ita Baptismi Sacramentum appellant Christiani. S. Augustinus contra Pelagianos lib. 2. cap. 24. *Optime Punici Christiani baptismum ipsum nihil aliud quam Salutem, et Sacramentum corporis Christi nihil aliud quam Vitam vocant.* Idem de Urbis excidio cap. 6. *Baptismum extorquebat quisque a quo poterat. Non solum in Ecclesia, sed etiam per domos, per vicos ac plateas Salus Sacramenti exigebatur.* (3) SALVS, et SALVT, nummus aureus in Francia ab Henrico V. Rege Angliae cusus, sic dictus quod in ea efficta esset Annunciationis Deiparae seu salutationis Angelicae figura. Occurrit in Chronico sub ann. 1420. Vetus Instr. inter Acta SS. tom. I. Maii p. 64. V. *Salucius* et *Salutia.* (4) Preces vespertinae, Gall. *Salut*, apud Robert. *Goulet* in Compend. Iuris Universit. Paris. (5) SALVTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM, Formula in Epistolis Summorum Pontificum a Gregorio VII. primum inducta, non a Cleto, ut falso olim credebatur; ac demum ab exeunte saeculo XI. in brevibus epistolis, seu rescriptis tantum usurpata. V. Iohan. Garnerium ad Diurnum Rom. Mabill. lib. 2. Diplom. cap. 2. num. 20. et alios. SALVTEM MANDARE, Salutare. Capitul. Caroli Calvi tit. 20. §. I. Rursum tit. 21. §. I. V. *Salvatio* 4. (6) SALVTES, eulogiae, xenia, exenia, seu praestationes, quae fiebant ultra debitum censum, aut debitam pensitationem, statutis temporibus, sic dictae, quod qui eas deferebant dominis, *salutem* iis cum eiusmodi xeniis impertirentur. Chartae Parensales for. 24. *Nos et nostri servientes vestri, in Domino vobis dirigimus Salutes.* V. infra *Salutatio* 3. et *Visitatio.*

SALVTABILITER. Gloss. Graec. Lat. Σωτηριώδως, *Salubriter*, *Salutabiliter.*

SALVTARE, Salvator. Charta apu *Madox* Formul. Anglic. p. 2 *Universis sanctae matris Ecclesiae fili .... W. Abbas de Stanleia ... salutem in vero Salutari.* Charta MS Wolfgeri Patav. Episc. ann. 120 *Omnibus Christi f[illegible]ibus perpetua in vero Salutari[illegible]m.* V. *Salv tor* I.

SALVTATICVM, [illegible]n quod *Salu* vel ius exigendi eiusmodi *salute* sive xenia: perperam enim Gold stus *vectigal pro sale* interpretatu Hugo Flaviniacensis an. 755. *U nallis hominum Flaviniacensis Eccl sia in omni regno suo teloneum dare .... nec de rotatico, barganatic pulveratico, mutatico, Salutatic laudatico, etc.* Charta Dagober Regis apud Doubletum pag. 65 *Laudaticos, saumaticas, Salutatico etc.* Alia Pipini Regis apud Chi fletium in Tornutio pag. 193. *A portaticum, aut Salutaticum, a cespitaticum, etc.* Occurrit crebr in Chartis Caroli M. et aliorur Huc videtur spectare Formula M numissionis servi apud Rollandinu in Notaria c. 7. rubr. 4. *Et omni conditione, gravamine oper et operarum impositione, tam obs quialium, quae consistunt in faciend ut in assurgendo, Salutando, et sim lium: quam eorum quae consistunt non faciendo, utputa de non vocan in ius manumissorem venia non pe ta, etc.* Perperam vero *Salinat cum* legit Lindenbrogius in formu la solemni 12. et apud Aimoinu lib. 5. cap. I.

SALVTATIO. (I) Capitulare Ait nis Episc. Basil. cap. 3. *Ut ad S lutationes sacerdotales congruae r sponsiones discantur, ubi non solu Clerici et Deo dicatae Sacerdoti r sponsionem offerant, sed omnis ple devota consona voce respondere deb* Concilium Wormatiense an. 86 cap. 69. *Lectores populum non S lutent.* In Synodo Ticinensi an 850. c. 12. vetantur *Poenitent publice vacare Salutationibus.* D bium nemini est hac voce significa verba, *Dominus vobiscum*, quib Sacerdos in sacris Liturgiis pop lu

lem salutat. Idem apertius docet Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos. ubi de Missa Sabbati Quatuor temporum, cuius prima oratio absque *Dominus vobiscum* dici solet: *Primo dicitur officium* (i. e. Introitus) *ut moris est*, et Kyrie eleison, *deinde dicitur oratio sine Salutatione; et post dicitur lectio prima per puerum.* Consule Rerum Liturgic. Scriptores. (2) *Salutationem* vocabant Literas, quibus Episcopo praesentabantur qui in aliquod beneficium electus fuerat ab iis qui iure patronatus gaudebant. Eodem nomine nuncupabantur Litterae, quibus quis alterius procurator constituebatur. Harum Litterarum formulae exstant in Chartulario Meldensi sub hoc titulo: *De salutatione Abbatissae Faremonasterii.* (3) Munus, donum. Ambros. Autpertus lib. de Cupiditate, apud Marten. tom. 9. Ampl. Collect. col. 226. *Solent quoque hi muneris ipsius nomen immutare, et dicunt se non munus accepisse, sed Salutationem, quos utique nescio utrum magis stultos, an versutos appellem.* V. *Salutes* post *Salus* 4. et *Salutaticum*. (4) SALVTATIO, ADORATIO. Duplex salutandi ratio Albigensibus usitata, apud quos *Salutatio*, Credentium, ut aiebant, erat; *Adoratio*, nondum Credentium. Haec pluribus variisque in locis describit Limborchius in Hist. Inquisit. Tolos. ac praesertim pag. 54. *Item quando heretici de novo veniebant. vel quando recedebant ab eo, Salutabat eos modo hereticali abstracto capucio, scilicet amplexando et tenendo manus super brachia heretici, vertendo et inclinando caput ter, nunc ad dextram, nunc ad sinistram heretici, et dicendo ter Benedicite.* Et pag. 61. *Adoravit eum flexis genibus, iunctis manibus inclinando se ter super unam bancham coram eo et dicendo, etc.* Respondebat hereticus, *Benedicat vos Christus et nos;* quibus subiungebant discipuli, *Bone Christiane rogate quod perducat nos ad bonum finem.*

SALVTATORIAE EPISTOLAE, quibus quis alicui salutem impertit. Gesta Felicis Episcopi Aptungitani: *Inde cathedram tulimus, et Epistolas Salutatorias, et ostia omnia combusta sunt, etc.* Infra: *Quum Galatius unus ex lege vestra publice Epistolas Salutatorias de Basilica protulerit.* Ubi videntur intelligi Epistolae, quas sibi invicem scribebant Christiani, quas cum eorum libris igni tradebant Gentiles. Utitur etiam Fortunatus lib. 5. Poëm. 18. cui et *salutatorium* dicitur lib. 8. Poëm. 16. 17. 18.

SALVTATORIVM, *locus, in quo ad salutandum advenientes excipiebantur*, Papiae. *Salutatorium cubile*, Plinio lib. 15. c. 11. Gallis *Sale d'entrée.* Gloss. Lat. Graec. MSS. *Salutatorium*, ἀσπαστικόν. Ordericus Vitalis lib. 2. pag. 412. *Ecce ianuas hic disponam, et ad ortum solis ingressum; primo Proaulam, secundo Salutatorium, in tertio Consistorium, in quarto Tricorium, in quinto zetas hyemales, etc.* Ita *Salutatorium* in Monasteriis virginum appellatur in Regulis S. Caesarii, S. Aureliani, et S. Donati, et in Concilio Matiscon. I. c. 2. Praesertim vero ita appellata exedra Ecclesiae adiuncta, ubi Episcopi priusquam sacra peragerent, fidelium salutationes excipiebant, uti colligitur ex Gregorio M. lib. 4. Epist. 54. et 98. et aliis quos laudavimus in Descript. aedis Sophianae n. 88. In *Salutatorio*, ut observat Mabillonius, non modo vestes sacras induebant, sed et causas audiebant, Synodos celebrabant, ibidemque aliquando manebant: quod de Namatio Arvernorum Antistite tradit Gregorius in Hist. lib. 2. cap. 21. et de Eberulfo in lib. 7. cap. 22. V. *Secretarium* 3. Aliud tamen *Salutatorium* abs *domo Ecclesiae*, cuius meminit variis in locis idem Gregorius, haud dubie Episcopalis aedes ecclesiae adhaerens. Consule, si placet, Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 24. n. 2. et Menardum in Concord. Regul. c. 5. §. 25. *Salutatorium*, alia notione, occurrit apud Fortunatum. V. *Salutatoriae Epistolae.*

SALVTATORIVS DIGITVS, *vel index, quod eo fere salutamus aliquid, vel aliquid monstramus*. Ugutio.

SALVTIA, nummus aureus Francicus, vulgo *Salut*. Miracula S. Servatii Episc. tom. 3. Maii p. 228. *Et duas Salutias obtulerunt B. Servatio*, Charta ann. 1430. apud Rymer. to. 10. pag. 454. V. *Salucius* et *Salus* 3. SALVTIVM, eadem notione, apud Stephanot. in Antiquit. MSS. Aurelian. p. 540. *Dedit nobis duo Salutia auri redditus*.

SALVTIFICATOR, Salvator, apud Tertull. de Carne Christi cap. 14. de Resurrect. carnis cap. 47. V. *Salvificare*.

SALVTIGERVLVS, ἐπιεχέπτης, in Gloss. Lat. Graec. Vox a Plauto usurpata Aulul. act. 3. sc. 5. pro eo qui alterius nomine salutem fert. *Salutigerus*, eadem notione, apud Apuleium de Deo Socratis.

SALVVM. (1) Ut supra *Salvamentum*, Praestatio pro tutela et protectione. Testament. Iacobi Aragon. Regis ann. 1272. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1142. (2) Tuitio, custodia, Gall. *Conservation*, *garde*, in Charta ann. 1321. to. 2. Hist. Dalph. pag. 192. col. 1. Charta ann. 1401. ex Tabulario Taurin. V. *Salvesia*. (3) AD SALVUM SVVM IVRARE, id est, super salutem suam, Gall. *sur son Salut*. Charta an. 1258. to. 2. Hist. Dalph. pag. 21. col. 1. V. in *Iuramentum*. (4) † Superius dominium in Ch. a. 1342. to. 9. Ordinat. reg. Franc. p. 38. (5) † Exceptio, conditio, in Ch. a. 1383. ap. Lam. in Delic. erud.

SALVVS. (1) SALVVS CONDVCTVS, a Gall. *Sauf-conduit*, Principis privilegium, quo, ne alicui vis inferatur, cavetur, Ital. *Salvo condotto*. Annal. Estens. Iacobi Delayto ad an. 1404. apud Murator. to. 18. col. 997. *Cittadellam dedidit* (Ugolotus) *cum pactione salutis personarum et rerum, suique Salviconductus libere abeundi cum rebus*. *Securus ducatus* dicitur in Tabulario S. Albini Andegav. *Securus conductus*, in Epistola Gregorii X. PP. an. 1272 inter Probat. tom. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 70. Idem aliis verbis exprimitur in Chron. S. Medardi Suession. ad ann. 1225. apud Acher. to. 2. Spicil. pag. 793. *Ad ultimum vero colloquium habuit* (Bertrannus de Raiz, qui se Comitem Flandriae Balduinum simulabat) *cum Rege Francorum Ludovico apud Castrum Peronne, Salvo ire, et Salvo venire, et Salvo redire*. V. *Salvagardia*. 2) SALVVS LOCVS, liber immunis ab omni praestatione. Charta donationis Bernardi Comitis Petragoric. et uxoris Garsindae pro Monasterio Sarlatensi: *Sunt et ipsi Monachi in subiectione Regis ad locum Salvum faciendum, et non ad aliud persolvendum, nisi solas orationes*. V. *Salvamentum* 1. et *Salvitas*. 3) SALVVS LOTVS, verba irrisoria Gentilium in Martyres Christi sanguine suo consperso, quibus familiare erat martyrium secundum baptisma vocare. Passio SS. Perpetuae et Felicitatis cap. 21. apud Ruinart. pag. 95. *Et statim in fine spectaculi, leopardo obiectus de uno morsu eius tanto perfusus est sanguine, ut populus revertenti illi secundi baptismatis testimonium reclamaverit: Salvum lotum, Salvum lotum. Plane utique Salvus erat, qui hoc spectaculo claruerat*. 4) SALVVS RESPECTVS, Gall. *Sauf-respit*, Prorogatio, quam dominus vassallo concedit ad praestandum hominium. V. *Respectus*.

† SALZEDA, SALZETA, SAVZEDA, salictum, Gall. Saussaie. Ch. Ms. an. 1343. V. *Salseia* et *Salicium*.

SALZERIA. Vasculum *salciis* seu condimentis reponendis aptum Gall. *Sauciere*. Comput. ab ann. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. pag. 273. V. *Salsaria* 2.

SAMA, ut *Sagma*, V. in hac voce.

SAMADINVS, f. Holosericus. Nicolaus Lankmannus in Hist. desponsationis Frederici III. Imper. cum Leonora Portugalliae Infantissa. V. *Examitum*.

SAMAR-

SAMARDACVS. (1) Afris impostor, morio, πλάνος. S. Augustinus lib. 3. contra Academic. cap. 15. *De autem casu planus erat, de iis quos Samardacos iam vulgus vocat.* Edit. praefert, *Sarmadacos*, ita ut vocem confectam ex *Sarmatis* et Decii fecerit augurari, quasi *Sarmadaci* dicti fuerint, qui hac aetate ex hisce profecti provinciis errorum instar ubique discurrerent ac vagarentur: sed *Samardacus* exerte praeferunt Acta S. Quirini Mart. n. 5. *Video enim te sicut rusticanum, quasi a Samardaco inductum, qui et te et se decepit*; ut et Chrysostomus Homil. 18. ad Ephesios: Οὐχ' ἑώς τοὺς λεγομένους γελωτοποιοὺς, σαμαρδάκας, ἤτοι εἰσιν ἐντράπελοι, ubi pro morionibus vox haec usurpatur. (2) Terminus bifurcus, apud Latinum de terminis: *Terminus si bifurcus fuerit, Samardacus dicitur.* SAMARTIA etiam ibidem dicitur.

SAMARIVS, iumentum sarcinale. V. *Sagma.*

SAMARRA, vestitus damnati a tribunali Inquisitionis, aliis *Samarretta*, vel *Sambenito.* Hunc sic describit Hofmannus in Lexico ex Hist. Inquisit. Goanae cap. 26. Eadem est forma, qua saccus-benedictus, sed variis diversis, colore atro, flammis depictis, interdum etiam in medio flammarum haeretico condemnato ad vivum depicto; nonnunquam daemones appinguntur, haereticum ad inferos detrudentes, ut et alia quaedam, quo magis homines horrendo hoc spectaculo ab haeresi deterreantur.

SAMARTIA, V. *Samardacus* 2.

SAMBVA, SAMBVCA, V. *Sabuta.*

SAMBVCA. (1) SAMBVCA, SAMBVCISTRIA. Papias: *Sambuca, genus cytharae rusticae. Sambucinarius, ipse qui dicit. Sambucistria, quae in cythara rustica canit.* Isidorus lib. 2. Orig. cap. 20. *Sambuca in Musicis, species est symphoniarum. Est enim genus ligni fragilis, unde et tibiae componuntur.* Glossae eiusdem: *Sambuciarius, ipse qui dicit.* (Ubi leg. ex Graevio: *Sambucinarius, ipse qui canit.*) *Sambucistria, quae cythara rustica* (sic leg.) *canit. Sambucistrio, saltator. Sambucus, saltator.* V. Festum, Marcianum Capellam lib. 9. etc. SAMBVCVS, *Saltator*, in Glossis antiquis MSS. Quod falsum omnino videtur Graevio, qui ex *Sambucista*, sambuca cantans simul et saltans, male exscriptum opinatur. (2) Machina bellica, ποςθητικὴ μηχανή, in Gloss. Graec. Lat. V. Martinii Lexic. (3) Baculus pastoralis. Passio S. Guigneri to. 3. Mart. pag. 458. V. *Cambuta.*

SAMBVCCA, navigii species. Balth. Spingeri Iter Indicum apud Marten. Itiner. pag. 373. *Vicesima octava die navigantes relinquimus a latere emporium destructum Calecot, a quo sequenti die sequebantur nos multae Sambuccae, sic enim vocant in Calecot suas naves.*

SAMBVCIARIVS, SAMBVCINARIVS, SAMBVCISTRIA, SAMBVCISTRIO, V. *Sambuca* 1.

† SAMBVSSVS, pro Sambucus, in Ch. Ms. a. 1466.

SAMBVTA, V. *Sabuta.*

SAMERIVS, V. *Sagma.*

SAMETVM, Pannus holosericus, V. *Exametum.*

SAMIA. (1) Placentae genus. Tertull. lib. 3. adversus Marc. c. 5. *Et terram audimus lacte et melle manantem; non tamen ut de glebis credas te unquam placentas et Samias coacturum.* A Samo, ut observat Iunius, sic dictae placentae, quod ibi Iunoni solemnes essent. (2) SAMIA, AE, *Derisio, quae facit vultum rugosum*, Papiae MS. et edit. F. *Sanna.* V. in hac voce.

SAMIARE, acuere, Nonio cap. 4. num. 434. unde *ferramenta samiata*, Vopisco in Aureliano c. 7. V. Vossium de Vitiis Serm. lib. 4. c. 23.

SAMICA, *Pulvis.* Gloss. Isid. Emendant viri docti *Pelvis* ex Papia: *Samia, vasa a Samo, vilia vasa bibendi.* Idem: *Samia terra, a Samo dicta, glutinosa et candida, medicamentis et vasculis necessaria.* Quae hodie,

die, ut monet Graevius, terra sigillata dicitur.

SAMINATOR. Adalardus lib. 1. Statutor. Corbeiens. cap. 1. *Sutores duo, scutarii duo, pergaminarius unus, Saminator unus, fusarii tres.* Ubi videtur legendum *Samiator*, ἀκονητὴς, ut est in Gloss. Lat. Gr. Aliae Glossae, ἀκονητὴς, *Samiarius*, *cotiarius*, *acutiator*. V. Scriverium ad Vegetium, lib. 2. cap. 14. et Turnebi Advers. lib. 18. cap. 17.

SAMIRUS. Epist. Henrici Imper. Constantinopol. an. 1205. apud Miraeum to. 1. pag. 405. col. 2. *Praeterea mitto vobis per eundem Danielem supradictum tres Samiros, et duos annulos, unum smaragdum, et alium rubinum.* Forte pro Saphirus.

SAMIS. Pactus Leg. Salicae cap. 55. ex Cod. MS. Guelferbyt. apud Eccardum pag. 133. *Si quis grafionum occiderit* (*malb. leodo Samitem*) *sunt dinar.* XXIIII. *etc.* Ubi ex Latino Comitem corruptum esse conicit Cl. Editor, et *leodo Samitem*, componat comitem, interpretatur; an recte, haud satis scio. Haec quippe spectare videntur ad haec verba form. 40. Marculfi lib. 1. *Et leode et samio*, quae minime distinguenda docet Cangius in voce *Leudesamium*. V. ibi. *Samis*, alia notione, occurrit in v. *Exametum*.

SAMITIUM, pannus holosericus, ut supra *Exametum*. Comput. ann. 1239. ex Bibl. Reg. *Pro uno Samitio posito in coffris, XVIII. lib.* SAMITTUM, SAMITUM, eadem notione, V. in *Exametum*.

SAMNA. (1) Stapes, ni fallor, quo quis in equum tollitur, Gall. *Estrier*. Chron. Trudon. apud Acherium tom. 7. Spicil pag. 458. *Debet et alia minuta servitia ad utensilia camerae Abbatis, scilicet quidquid de ferro ad sellam equitariam eius et de calcaria et ad Samnas componitur.* Leg. forte *Scalas*. V. *Saltatorium* et *Scala*. (2) † Vectigalis species. Ch. a. 1429. to. 4. Hist. Occit. Probat. p. 437. Forte leg. *Saunia*, ut sit tributum ex sale. V. *Salinaria*.

SAMNATICUM, pro *Saumaticum*, vel *Saumarium*, Onus, sarcina iumenti sarcinalis, V. in *Sagma*. Charta Ludovici Pii ann. 816. pr[o] Ecclesia S. Martini Turon. apu[d] Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 65.

SAMNIA, pro *Sunnia*, V. *Sunni[a]*.

SAMPSIA, herbae genus, V. *Brisi[a]*.

SAMPULLA. Charta Cresmiri R[e]gis Dalmatiae apud Macros in Hi[e]rolex. *Excepto quod gratia carit[a]tis in solemnitate eiusdem Ecclesi[ae] Episcopo loci ipsius agnus unus, Sam[]pulla vini largiens tribuatur.* Me[n]dum esse nemo non videt ortum e[x] littera *S* vocis praecedentis; itaqu[e] legendum est *ampulla*.

SANAMUNDA, V. in *Avantia*.

SANANTER, integre, sanitate pla[ne] recuperata. Mirac. S. Wernheri to. 2. April. pag. 711.

SANARE. (1) Curare aliquem [ut] sanetur. S. Hieronymus in cap. 1[] Ierem. (2) Solvere: *Sanatio*, Sol[u]tio. Veteres Chartae Italicae apu[d] Ughellum to. 7. pag. 262. 39[] 414. *Unde et in praesenti accip[i]mus a vobis plenariam nostram S[a]nationem, id est auri solidos 31 etc.* Hinc SANARE CAUTIONE[M] eam persolvere, liberare; *Purg[are]* eadem notione passim usurpa[tur] Consuet. municipales Gall. Leg[es] Luitprandi apud Murator. tom. [] part. 2. pag. 64.

† SANATIO, solutio, in Ch. a. 90[] apud Murat. to. 3. Antiq. p. 11[] V. *Sanare* 2.

SANATIVUS. (1) Qui sanat. Epi[st.] Gaufridi Abb. apud Marten. to. [] Anecd. col. 502. (2) Ex mor[bo] convalescens, qui infirma valetu[di]ne est. Ioh. Sarisber. lib. 7. Po[ly]crat. cap. 10. *Conducere sanis [et] Sanativis.*

SANATURA, Cura, Gall. *Pan[se]ment.* Charta an. 1326. tom. [] Hist. Dalph. pag. 210.

SANAVIVARIA, una e duabus m[a]ioribus portis Amphitheatri, p[er] quam victores sani ac vivi exiba[nt]. Passio SS. Perpetuae et Felicit[atis] cap. 10. apud Ruinart. pag. [] *Et coepi ire cum gloria ad port[am] Sanavivariam.* Adde ibid. cap. []

SA

SANCA, *Fiing*, *Fatua*, in Gloss. MSS. 13. saec. Monast. S. Andreae Avenion.

SANCENISSAT, *Laetatur*, *triumphat*. In Gloss. Lat. MS. Cod. 1013. et Glossis Isidor. an *Saracenissat?* Id videntur indicare Glossae Pithoeanae, in quibus haec vox additur, *erraissa*, pro *saracenissat*. [Tametsi non displicet Cangii coniectura, addam nihilominus quae ex aliis ad hunc locum observavit Graevius. Exempla habent: *Sancivissat*, *laetatur*, *triumphat*, *errenissat*. La Cerda legit: *Encaenissat*, quod dies encaeniorum festi et cum laetitia omnique adeo lubentia publice agitentur. At Reinesius mavult, *Sicinnissat*, a σικιννίζειν, quod est, cantabundum saltare. Hinc *Sicinnistae* et Sicinnium *genus saltationis veteris fuit*, ut ait Gellius Noct. Att. 19. 3. Saltabundi autem canebant, quae nunc stantes canunt. Σίκιννις est Satyrica saltatio apud Athenaeum.

† SANCETTI, i. q. *Sancheti*, apud Marten. t. 5. Antiq. p. 888.

SANCHATUS, membris attractus, in Miraculis B. Simonis Tudertini n. 3. Galli dicerent *Deshanché*, Ital. *Sciancato*, eadem notione.

SANCHETI, moneta Navarrae Regum, a Sancio seu *Sanchez* Rege dicta. Charta an. 1239. ex Chartar. Eccl. Auxit. *Recognoscunt se recepisse XX. solidos Sanchetorum a supradicto Agnes.*

SANCIRE, Sanctificare. Tertull. lib. de Resurrect.

† SANCITUS, Sanctio, decretum, t. 3. Collect. Hist. Franc. p. 171. V. *Sanctitia*.

SANCIVISSAT, V. *Sancenissat*.

SANCTA. (1) Indeclinabile, τὰ ἅγια Graecis, Hostia sancta, sacra, quae in Missa offertur. Ordo Romanus. Hinc formula *Sancta Sanctis*, quam olim ante communionem inclamabat Diaconus; quamque hodie apud Graec. usurpat Sacerdos. Consule Rer. Liturg. Scriptores. (2) Sanctorum reliquiae. Leges Kanuti Regis cap. 57. *Si quis falsum iuramentum super Sancta iurabit, et convictus inde fuerit, etc.* V. *Iuramentum*. (3) Chorus, pars Ecclesiae, in qua Clerus consistit ac concinit. Iperius in Chron. S. Bertini cap. 28. apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 560. SANCTA SANCTORUM, *locus Templi secretorum, ad quem nulli erat accessus, nisi tantum summo Sacerdoti*, Ugutio. Sanctuarium, locus maioris altaris, Mirac. S. Bertini saec. 3. Bened. part. 1. pag. 149. SANCTA SANCTORUM nuncupata Basilica Lateranensis a Iohanne Diacono lib. de Eccl. Lateran. apud Mabillon. to. 2. Musei Ital. pag. 560. SANCTUS SANCTORUM, Sanctissimum Veronicae sudarium, ex Macris in Hierolex. Vetus Inscriptio apud Torrigium de Crypt. Vatic. edit. 2. pag. 81. et 83.

† SANCTANTIA, sententia, iudicium, in Ch. Ms. a. 1263.

SANCTIFICARE. (1) Signo Crucis benedicere. Missale Mozarabum apud Mabill. Liturg. Gall. p. 443. Hinc SANCTIFICATIO, benedictio per signum Crucis, ibid. *Ponat calicem super aram, et accipiat filiolam sine Sanctificatione, et ponat super calicem dicendo sic, etc.* Sebastian. Perusinus in Vita S. Columbae to. 5. Maii pag. 349. *Post Sanctificationem vero Secretarius gubernatoris stupefactus venit ad cathedram, etc.* Ubi Bollandistae thurificationem primam ad introitum Missae, vel extremam super populum benedictionem intelligunt. Malim de ipsa consecratione interpretari, qua notione occurrit in Collat. S. Maximi edit. Sirmondi pag. 123. *Neque post Sanctificationem panis exaltat eum dicens, Sancta Sanctis.* SANCTIFICARE SYNODUM, cogere, congregare. Gesta Abbat. Lobiens. apud Acher. to. 6. Spicil. pag. 600.

† SANCTIFICATOR, qui ad sanctitatem excitat, hortatur. B. de Amoribus, in spec. sacerd. Ms.

SANCTIFICIUM. (1) Templum, aedes Sanctorum. Vita Gregor. VII. PP. tom. 6. Maii pag. 114. V. *Sanctuarium* 1. (2) Sanctitas, san-

sanctificatio, apud Tertull. de Resurrect. carnis cap. 47. et alibi.

SANCTIFICUS, Sanctificans. Paulinus Petrocor. lib. 5. de Vita S. Martini.

✝ SANCTILATERIUM, theca reliquiarum, in Gloss. Lat. Gall. ann. 1352.

SANCTILOQUUS, Sancta loquens. S. Paulinus in Poëmat. de S. Felice.

SANCTIMONIA, res sancta, theca Reliquiarum. Libellus de Sanguine Christi Augiae asservato tom. 3. Annal. Mabill. p. 702. V. alia notione in *Sanctimoniales*, *Sanctimonium* 3. et *Sanctuarium* 5.

SANCTIMONIALES, dictae olim feminae aut virgines, quae *sanctimoniae* et vitae integritati potissimum dabant operam: interdum certis, saepe nullis illigatae monasticis votis. Ugutio: *Sanctimonialis, femina sanctitati dedita.* Epistola Zachariae PP. ad Bonifacium Mogunt. *Cum Sanctimonialibus feminis, id est, Monachis.* Lex Bajwar. tit. 1. cap. 12. *Si quis Sanctimonialem, hoc est, Deo dicatam de Monasterio traxerit.* SANCTIMONIALIUM HABITUS, professio monastica, Charta Rodulfi Comit. Turen. ann. 824. apud Baluz. Histor. Tutel. col. 308. SANCTIMONIA, ipsa Sanctimonialium regula, vel officium. Charta apud Hermannum Stangefolium l. 2. pag. 151.

SANCTIMONIUM. (1) Sanctimonia, Sanctitas, Virginitatis professio. Gloss. Graec. Lat. ἁγιασμὸς, *Sanctimonium*, ἁγιότης, *Sanctimonium*. S. Augustinus in Psal. 99. *Nunquid ideo Sanctimonium reprehendendum est?* Idem in Serm. 188. novae edit. *Bona est enim foecunditas in coniugio, sed melior est integritas in Sanctimonio.* V. in *Sanctimoniales*. (2) Festivitas in honorem Sanctimonialis instituta. Missa de S. Radegunde apud Mabill. to. 1. Annal. pag. 697. col. 2. (3) SANCTIMONIUM, et SANCTIMONIA, titulus honorarius Pontificum Romanorum, Episcoporum, et Presbyterorum. Pastor Presbyter in Epistola ad Timotheum. V. *Sanctitas*.

SANCTIRE. (1) *Affirmare*, in veteribus Glossis. (2) ∵ Sancire, in Ch. a. 913.

SANCTISONUS. *Hymnus ter sanctisonus*, in quo ter *Sanctus* resonat, Graecis τρισάγιον. Gocelinus mon. in Miracul. S. August. Cantuar. tom. 6. Maii pag. 40[illegible] V. *Hymnus*.

SANCTITAS. (1) Titulus honorarius Episcoporum, in Epistola Liberii ad Eusebium apud Constant. [illegible] 422. apud Augustinum p. 78. 8[illegible] *Sanctos* autem etiamnum superstit[illegible] compellatos Episcopos, docemur e[illegible] Avito Viennensi Epist. 28. 66. Sid[illegible] nio, et aliis. Theophilus Pa[illegible] Alexandrinus in Commonitori[illegible] *Ecclesia pacem habente, decet pr[illegible] sentibus Sanctis ordinationes fieri [illegible] Ecclesia.* Et id quidem moris, [illegible] ipsis Ecclesiae incunabulis repete[illegible] licet, ut quivis fideles Sancti co[illegible] pellarentur. Eo nomine passim [illegible] Epistolis suis utuntur Apostoli, [illegible] rique Apostolici; quibus referen[illegible] ultro supersedemus: res enim [illegible] notissima. At rarius usurpata v[illegible] *Sanctitas*, nisi Episcopos alloque[illegible] do; quod et Abbatibus subin[illegible] concessum est, ut ex Valafri[illegible] Strabo de Visione Wetini Mona[illegible] Augiensis saec. 4. Bened. part. [illegible] pag. 272. et ex Epistola Haimo[illegible] Archidiac. Catal. ad S. Bernard[illegible] inter Opera eiusdem tom. 1. [illegible] 382. colligitur. Penes Pontific[illegible] Romanum mansit tandem haec [illegible] pellatio, quam ipsi praeter ca[illegible] ros tributam fuisse a primordio, [illegible] cemur ex pluribus epistolis, q[illegible] supersunt ad ipsos directis. Ep[illegible] Synodi Arelat. ann. 314. a[illegible] Constant. pag. 341. Eum vero a[illegible] quendo utebantur formula *Sanct[illegible] tua.* SANCTITATIS titulum [illegible] peratoribus Constantinopolitanis [illegible] scribi solitum, pluribus do[illegible] Cangius in Dissertat. de Byzant[illegible] nummis: quem etiam Anglo[illegible] Regi attribuit Iohannes Sarisbe[illegible] sis Epist. 61. Eodem elogio d[illegible] tum legimus Ludovicum Pium [illegible]

Anno presbytero in epistola quae est 1. post Frotharianas, et Belam Hungariae Regem a Stephano Tornac. Epist. 34. Quin etiam Sanctissimi dicti sunt ab Episcopis catholicis Principes tum profani, tum heretici, ut observat Mabillon lib. 2. Diplom. cap. 6. num. 7, et Alemanni notis in Procop. pag. 73 et 113. Sed et Sanctitatis titulo Senatum prosecutus est Constantinus M. in leg. 4. lib. 15. Cod. Theod. tit. 14. *Placuit vestrae Sanctitati iudicium examenque mandare.* (2) ✝ Sanctorum reliquiae, vel thecae reliquiarum, tom. 1. Sept. p. 170.

SANCTITUDO, titulus honorarius Episcoporum, apud Iulianum Toletan. in Epistola praefixa libris Prognostic. et in Epistolis Idalii Episcopi Barcinonensis, et Suitfreni Episcopi Narbonens. eisdem subiectis. V. *Sanctimonium* 3. et *Sanctitas*.

SANCTIVAGIUM. Gesta Abbat. Mediani Monast. apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 1100. *Denique Sanctivagium iam tunc erat spiritali monachorum exercitio institutum.* *Stivagium* ediderunt Bollandistae tom. 3. Iulii pag. 232. Quae sit germana lectio, haud facile est divinare: utrique enim voci affingi potest non absurda notio; ita ut *Stivagium* sit pro *Aestivagium*, locus umbrosus: tum vero in silvis maxime habitabant Monachi: *Sanctivagium* vero transmigrationem ex loco in locum, vel peregrinationem sonet; atqui ibi sermo sit cuiusdem Deodati, qui Nivernensi Episcopatu abdicato in silvas Vosagi secesserat: si peregrinationem malis intelligere; erat certe huius temporis religio, ut errando facilius se pietatem consecuturos existimarent.

SANCTIVUS, V. *Sanguinus*.

SANCTORALIA, libri continentes Vitas Sanctorum. Ita quidam indigitantur qui in Bibliothecis latent.

SANCTUALE, V. *Sanctuarium*.

SANCTUARIUM. (1) Templum, aedes Sanctorum. S. Eulogius lib. 2. Memorial. cap. 9. V. *Sanctificium*. SANCTUARIUM ALTARIS, in Concilio Bracarensi 1. cap. 13. et apud Martinum Bracar. c. 55. quod Graecis ἄδυτον, βῆμα, Latinis *Presbyterium*. Adam Bremensis cap. 85. *Sepultus est in medio chori, ante gradus Sanctuarii.* (2) Coemeterium. Synodus Cicestrensis ann. 1292. cap. 1. (3) Ius asyli, quo gaudebant Ecclesiae Anglicanae, priusquam illud abrogasset Henricus VIII. Statuto an. 32. cap. 12. Willelmus Stanfordius lib. 2. de Placitis coronae c. 38. (4) Bona ad Ecclesiam pertinentia. Charta Henrici III. Regis Angliae: *Dedimus et concessimus . . . Ecclesiam de Lecchelade, cum toto Sanctuario ad Ecclesiam illam pertinente.* (5) Sanctorum reliquiae, seu potius Theca reliquiarum. Hormisdas PP. tom. 1. Epist. Roman. Pontif. *Sanctuaria beatorum Apostolorum Petri et Pauli secundum morem ei largiri praecipite.* *Iurare super Sanctuarium*, in Legibus Ethelredi c. 4. V. *Sanctimonia*. SANCTUALE, idem quod *Sanctuarium*, Sanctorum reliquiae. Othlonus in Vita S. Bonifacii Archiep. Moguntini cap. 5. (6) Sanctius et secretius Regis Consilium. Chronic. Trivetti apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 463. (7) Tabularium, apud Agrimensores, ex Spelmanno.

SANCTUARIUS, ad Sanctos, seu ad Ecclesiam pertinens. *Sanctuaria terra*, quae ad Sanctos, seu ad Ecclesiam pertinet. Tabularium S. Victoris Massil. SANCTUARIA CAUSA, ius *Sanctuarii* seu Ecclesiae ad aliquid. Placitum ann. 968. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 323. SANCTUARIA FAMILIA, in Diplomate Henrici IV. Imperat. quod exstat in Actis Murensis Monast. pag. 22. *Ministri et familia Sanctuarii*, in Charta Henrici Imper. ann. 1075. pro Monasterio Hirsaugiensi apud Trithemium. SANCTUARII, Ecclesiarum Tenentes. Concilium Burdegalense, an. 1255. cap. 18. *Item inhibemus Laicis decimariis universis, ne de Sanctuariis Ecclesiarum decimas exigant, vel recipiant ullo modo, etc. Homines*

Sanctuarii, in Regesto Feodorum Campaniae fol. 82. SANCTI, iidem qui *Sanctuarii*. Libertates Regni Maioricae ann. 1248. apud Ioh. Dametum in Hist. Regni Balear. l. 2. pag. 269. † SANCTVARIVS, i. q. *Sacrista*, in Ch. MS. ann. 1439.

† SANCTVCIAE, sanctimoniales Benedictinae, a B. Sanctuccia earum fundatrice nuncupatae. Testam. a. 1304. ap. Garamp. in Ind. ad hist. B. Chiarae.

SANCTVLVS, Patrinus, ab Ital. *Santolo*, eadem notione, apud Thomasium in Respons. p. 211.

SANCTVS, ut *Sanctuarius*. V. in hac voce. SANCTVS OMERVS, a Gall. *Saint Omer*, pro Sanctus Audomarus, in Charta Edw. III. Regis Angl. ann. 1333. ap. Rymer. to. 4. pag. 557. SANCTI. Expositio brevis antiquit. Liturg. Gall. apud Marten. tom. 5. Anecdot. col. 100. *Et pro hac causa in Quadragesima pro humiliatione non utetur* (stola Diaconus) *sicut nec Alleluia in nostra Ecclesia*, *Sanctus vel prophetia*, *hymnum trium puerorum*, *vel canticum maris rubri illis diebus decantantur . . . Alleluia vel Sancti tacentur ergo in poenitentia.* Ubi breves orationes illas intelligit Martenius quae a verbo *Sanctus* incipiebant, quales cantabantur ante Prophetiam, ante et post Evangelium.

† SANDALARIVS, officium in ecclesia Romana. Ch. ap. Cenc. inter Cens. eccl. Rom. V. *Sandaligerula* et *Sandialarius*.

SANDALE. (1) Tela subserica, vel Pannus sericus, Gallis *Cendal*. V. *Cendalum*. Instrum. ann. 1461. inter Acta SS. tom. 2. Iun. pag. 64. V. in *Sandalicus* et *Sandalum*. (2) Linteolum sericum, quo sacerdos post communionem calicem extergit. Statuta Eccles. Andegav. ann. 1507. pag. 196.

SANDALIA. (1) Ugutio, et ex eo Ioh. de Ianua, et Auctor Breviloqui: *Sandalium*, *quidam pannus quo equi nobilium solent operiri*, *ut Papae et Cardinalium. Sandalia etiam dicuntur subtalares*, *quibus Papa et Episcopi solent Missas celebrare*, *quales beatus Bartholomaeus deferebat.* Ex his Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Sandalium*, *sandales*, *c' est solers d' Evesque quant il celebre*, *une maniere de converture de chevaux de nobles*, *ou de quoy l' en coeuvre les plaies ou les*, *corps des mors*, *ou soler à cordelier.* Papias: *Sandalia*, *Graece alti subtulares*, *caligae*, *calciamenta*, *quae non habent desuper corium.* Durandus lib. 3. Ration. cap. 8. n. 5. *Sandalia quae pedibus imponuntur*, *sic vocantur ab herba*, *vel Sandalico colore*, *quo depinguntur. Habent autem desubtus integram soleam*, *desuper vero corium fenestratum.* SANDALIORVM ut et chirothecarum in praecipuis festivitatibus usum Abbatibus interdum concessum habent non semel Scriptores, atque in eis Leo Ostiensis lib. 2. Chr. Casin. cap. 82. 97. Omnibus Ecclesiae ministris olim communis fuit sandaliorum usus, ut ex supra allatis discimus. De presbyteris Missam celebrantibus idem docet lib. 5. Capitul. cap. 311. *Unusquisque presbyter Missam ordine Romano cum Sandaliis celebret.* Sed diversa erant sandalia pro diversis ordinibus. Utebantur etiam sandaliis Sanctimoniales, ex Vita S. Rictrudis saec. 3. Bened. pag. 948. SANDALIA itinerantium fuisse scribit Isaias Abbas Instit. ad Fratres orat. 3. De forma sandaliorum ac usu apud veteres, ut et apud Christianos, vide Benedictum Balduinum in Calceo antiquo c. 12. Salmasium ad Tertullianum de Pallio Angelum Roccam ad Imagines S. Gregorii M. etc. SANDALIA EXCVTERE. Lambertus Schafnaburg. ann. 1053. de Legato Apostolico *Egressus urbem* (CP.) *Sandalia sua more Apostolorum publice super eos excussit.* V. Notata ad Cinnamum pag. 481. SANDALIS, pro *Sandalium*. In Capitulis Adalhardi Abbat. cap. 38. *de Sandalibus* inscribitur. (2) Navis subsidiariae species, Gallis *Sandole*, Italis *Sandolo*. Gesta Tancredi apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 207

Para

Paratur ergo navigium, habent remiges paratos denae biremes, quibus trinae simplicis remigii sociantur, quas vulgo Sandalias vocant. V. in Sandalis, et *Sandones*.

SANDALICUS, pro *Cendalicus*. Necrolog. S. Victoris Paris. 12. Kal. Decembr. V. *Cendalum* et *Sandalum*.

SANDALIGERULA, cuius officium circa *Sandalia* versabatur, inter ancillas familiae Urbanae recensetur, apud Laurent. Pignor. Comment. de Servis. Utitur Plautus.

SANDALIS, Sandalum, Plinio lib. 18. c. 7. Genus farris, quod Galli *Brance* vocabant. Charta Rogerii Regis Siciliae ann. 1137. apud Ughellum tom. 7. pag. 564. *Ut deinceps nec Salernitani nec eorum homines pro mediatico aliquid persolvant, sed semper ab hac conditione liberi et absoluti permaneant, plateaticum etiam, Sandalium, et lenticum, quae veniunt de Calabria, Sicilia, et Lucania, similiter eis condonamus.* V. alia notione in *Sandalia* 1. Σανδαλὶς, ut etiam hoc obiter moneam, quod Meursium vox haec fugerit, navigii species fuisse dicitur in Chronico Alexandrino pag. 902. quod σανδάλιον appellatur in Nicetae Codice Barbaro-Graeco pag. 142. et 481. edit. 1593. V. in *Sandalia* 2.

SANDALUM, ut supra *Sandale*, Pannus sericus. Inventar. Eccl. Noviom. ann. 1419. V. *Pata* et *Sandalicus*.

† SANDALUS, nauis subsidiariae species, Ital. *Sandalo*. Stat. Mant. lib. I. V. *Sandalia* 2, et *Sandalis*.

SANDAPELO, νεκροθάπτης, in Gloss. Lat. Gr. Qui mortuorum cadavera *Sandapila* portat et humo mandat. SANDAPILARIUS, eadem notione. Sidonius lib. 2. Epist. 8. SANDAPILA, νεκροφορεῖον, in Gloss. Lat. Graec. *Sandapila, Feretrum vel loculum, in quo defuncti portantur.* Gloss. MSS. Sangerm. num. 501. *Sandapila, biere, Serqueuls*, in Gloss. Lat. Gall. eiusdem Monast. V. Kirchman. de Funer. Roman. l. 2. p. 148.

SANDARAX, Matth. Silvatico est *herba de qua tingitur blavus color*. V. *Sandaraca* in Lexico Martinii.

SANDEL, Lignum Indicum infectoribus in usu, Gall. *Sandal*. Iter Indic. Balth. Spingeri apud Marten. Itiner. Litter. pag. 365. *Hic* (in insula Thanagora sive Naguaria) *crescit lignum . . . rubrum quod Sandel nominamus.*

SANDIALARIUS. Excerpta ex lib. Petri Mallii ad Alexandrum III. PP. apud Mabill. tom. 2. Musei Ital. pag. 162. *In resarciendo tecta et mutandis trabibus dantur duo denarii Papienses unicuique magistrorum et manualium in unoquoque die, donec opus compleatur. Quomodo Sandialarii capiunt trabes, duos solidos denariorum Papiensium, et quatuor libras cerae.* An pro *Sandapilarii*, vel *Sandalarii*, qui a Sandaliis ministri erant?

SANDONES, Italis *Sandoni*, Navigia oneraria, et maxime ea quae pontis vicem praebent et in quibus molendina exstruuntur. Charta Aystulfi Reg. Longob. apud Ughellum in Mutinensib. Episcop. tom. 2. pag. 105. *Et ne ullus . . . molendina vel portum cum Sandonibus: aut naves in ipso fluvio vel in lavatrinam aedificare audeat*, etc. V. *Sandalia* 2. SANDONI, eadem notione, in Chronic. Tarvis. ad ann. 1379. apud Murator. tom. 19. col. 770.

SANDRIUM, vel SUNDRIUM, ambigue enim scriptum monent Bollandistae in Charta Ottonis I. Imp. an. 964. inter Acta SS. to. 5. Maii pag. 68. ubi tamen SANDRIUM praeferunt, et Arenarias interpretantur a Longob. *Sand*, arena: *In Saltule manentes quinque, et unam petiam de vinea, et unum Sandrium dominicatum . . . concedimus.* Paulo supra *Sundrium* ediderunt.

SANGALLA, telae genus, ab Ital. *Sangallo*, Gall. *Bougran*. Acta S. Iuvenalis tom. 1. Maii pag. 401. *Haec tamen* (capsula) *posita fuit immediate in aliam capsam magnam et crassam ligneam, intus tela, ut dicitur*

tur Sangalla, rubea indutam et extrinsecus munitam laminis ferreis.

SANGVIFLVVS, Sanguineus. Vita B. Lidwinae to. 2. April. pag. 338.

SANGVIMINVERE, *Sanguinem minuere, vel sanguine minuere*, Ugutioni. Catholicon parvum: *Sanguiminuere, saingner, amendrir le sang*. V. supra *Minuere*.

✝ SANGVIMINVTOR, qui *sanguinem minuit* venam aperiendo, in Ch. a. 1294.

SANGVINABILIS, Sanguinarius, sanguinis sitiens. Locus est in *Supercapitare*.

SANGVINARE. (1) Sanguinem emittere, Gall. *Saigner*. Lex Saxon. cap. 1. §. 3. *De ictu nobilis, . . . livor et tumor si Sanguinat, etc.* (2) Cruentare, sanguine inquinare. Roland. Patav. Chron. lib. 7. cap. 5. apud Murator. tom. 8. col. 274. (3) Venam percutere. Gloss. Gr. Lat. φλεβοτομῶ, *Sanguino*. φλεβοτομοῦμαι, *Sanguinor*. Ugutio: *Sanguinare, i. sanguinem minuere.*

✝ SANGVINARIA, *Poligonia, eo quod ad sanguinem stringendum praestet; quamvis quidam sic vocant aliam plantam, quae Bursa pastoris dicitur*. Gloss. med. MS. Simon. Ianuens.

SANGVINATOR. Chartae 27. ex Chartular. Dunensi subscribunt *Gausbertus coquus, Durandus mariscalcus, Hildemarus Sanguinator*. Forte qui venam percutit, vel lanius, Gall. *Boucher*. V. *Saignare* et *Risellus*.

SANGVINETVM, V. *Sanguinus*.

SANGVINIA, iustitia sanguinis, idem quod *Sanguis* 2. V. in hac voce. Charta an. 1147. inter Probat. to. 2. novae Hist. Occitan. col. 518.

SANGVINITAE, consanguinei, agnati, cognati, sanguine conjuncti. Caesarius Heisterbach. lib. 6. cap. 5. *Noverat enim paucos esse Clericos, qui canonice intrassent, ita ut non essent Sanguinitae, id est, a cognatis introducti; vel Choritae, id est, per potentiam magnorum intrusi: sive Simoniaci, pecunia scilicet vel obsequiis intromissi*. Ubi pro *Choritae* legendum puto *curitae*, a curia, vel *Chortitae*, a corti, seu aula, vel palatio.

SANGVINITAS, consanguinitas, cognatio. Vita S. Hugonis to. 2 April. pag. 765. V. infra *Sanguis* 3

SANGVINOLENTVS, infans expositus, recens natus, qui cum ad Ecclesiam expositus fuisset, in matricu lariorum potestatem ita redigebatur ut eum venumdare ipsis liceret. D *Sanguinolentis* exstat tit. 8. lib. 5 Cod. Theod. In formula 48. ex An degavensibus titulus ita concipitur *Incipit Charta de Sanguinolento, quem de Matricola suscipi*. In contextu *Invenimus ibidem* (in matricula Sancti illius) *Infantolo Sanguinolent cui adhuc vocabulum non habetur, etc* Adde Pancirolum l. 1. Thes. var Lect. cap. 77. V. *Collectias*.

SANGVINOSVS, qui sanguine abundat. Coel. Aurel. Acut. lib. 3. cap 4. *Sanguinosi phlebotomandi.*

SANGVINVS. (1) Ioh. de Ianua *Sanguinus, quaedam parva arbor quod cortex et fructus ejus sit sanguinei coloris: unde hoc sanguinetum locus ubi abundant sanguini*. Lex Longob. lib. 2. tit. 38. §. 1. *Qui ad arborem, quam rustici Sanguinum vocant atque ad fontanas adoraverit, etc* Ita meliores codd. at editio Herold habet *Sanctivum*. V. *Sacrivus*. (2 ✝ Panni species a sanguineo colore dicta, in Litt. remiss. a. 1390.

SANGVIS. (1) Vita. Ebrardus i Graecismo c. 29.

Sit tibi peccatum sanguis, Sanguis quoque vita.

Gesta Purgationis Felicis Episcopi Aptungitani: *Caecilianus respondit Constat, Domine, non mentior in Sanguine meo*. Galli dicerent, *sous peine de ma vie*. (2) Merum imperium, seu major justitia, vel justitia sanguinis quae a domino feudi exercetur in casibus, in quibus sanguis defluit Stephanus Torn. Epist. 132. *Iurisdictionem civilem usque ad rigorem quam imperium mixtum quidam appellant, sub potestate Comitis Flandrensis procuratorio nomine diu exercuit, ubi ex officio qualitercumque suscepto tenebatur et innocentes absolvere, et noxios condemnare, nemine tamen, ut ipse confitetur, ad effusionem*

nem *Sanguinis ore proprio condemnavit, sed confessos aut convictos de crimine, Communiae Ambianensi, ad quam judicium Sanguinis spectat, secundum quod meruisset reus, judicandos expositis et plectendos.* SANGVINEVS CRIMEN, quod sanguine et morte rei luitur. *Crimina quae sanguinis poenam ingerunt*, in l. 18. C. de Transact. Poenitentialis Gregorii II. PP. cap. 20. SANGVINEM FACERE, vulnerare. Charta Caroli VIII. Reg. Franc. ann. 1494. ex Chartolar. Belliloc. (3) Cognatio. *Sanguinis jura*, in lege 58. Cod. Th. de Haeret. *Nexus sanguinis*, in lege 122. de Decurion. eod. Cod. et alibi non semel. *Sanguinis propinquitas*, in Legibus Wisigoth. lib. 7. tit. 2. §. 19. et in lib. 6. Capitul. cap. 130. *Sanguine proximus*, apud Liberatum Diaconum cap. 16. *Sanguine mixti*, qui vel quae matrimonia cum agnatis et cognatis intra prohibitos gradus contraxerunt. V. *Sanguinitas*. (4) Origo, genus, stirps. Ebrardus in Graecismo cap. 9.

Sanguis, progenies: sanguis quoque dicitur humor.

Gesta Purgationis Caeciliani: *Origo nostra de Sanguine Mauro descendit. Equi Hispanici sanguinis* in lege 1. Cod. Th. de Equis curulibus, et apud Vegetium lib. 4. de Arte veter. cap. 6. quos Hispanos vocat Ammianus lib. 20. SANGVINES, non agnoscit prisca Latinitas, ut est apud Priscianum. Occurrit tamen non semel in sacris Literis: Qui non ex Sanguinibus, etc. *Viri Sanguinum*, etc. (5) SANGVINIS CHRISTI PRETIVM. Leges Hoeli Boni Regis Walliae c. 11. *Sanguis cuiuslibet hominum pretium est 24. denarior. Sanguis Christi pretium est 30. denarior.* Solum *indignum videtur; et Dei Sanguis, hominis minoris pretii est.* Ubi Presbyteri, ni fallor, intelliguntur, quorum precium majori pretio aestimatum fuit. SANGVIS DRACONIS, Gall. *Sang de Dragon*, Cinnabaris, vel resinae species. Statuta Massil., ubi de *intratis* portarum: *Sanguis Draconis solvat pro qualibet libra ponderis lib. 1. sol. 10.* V. Lexicon Martinii v. *Cinnabaris.* (6) Transactio inter Abb. et Monachos Crassenses ann. 1351. *Item debet dare dictus dom. Abbas . . . duodecim libras de Sanguine.* Mendum haud dubie pro *Sagimine.* (7) ✝ Mens, ratio, iudicium, Gall. *Sens*, in Chartul. S. Steph. Droc.

SANGVISVGA, *vermis est aquatilis, ceno alitur.* Gloss. MSS. Sangerm. num. 501. Gall. *Sangsuë*, Latinis Hirudo. *Sanguisuga*, Βδέλλα λιμναία. Βδέλλα ὕδατος, in Gloss. Lat. Graec. Utitur Plinius aliique non purioris latinitatis. V. Isidorum lib. 12. origin. cap. 5.

SANGVITTA. Inscriptio an. 1257. Romae in Ecclesia SS. Lucae et Martinae refert Alexandrum IV. illam Ecclesiam consecrasse, ibique inter alias Reliquias de *Sanguitta* S. Macarii reposuisse. Id de habitu interpretatur Torrigius de Crypt. Vatican. pag. 358. 2 edit. quod Fr. Macro non placet, vocemque corruptam esse ex *Samitus* suspicatur, nisi *Segnuitta* reponendum quis censeat, sitque diminut. vocis *Segnum*, quod genus est vestis. Quid si simplicius leges, *de Sanguine?*

SANGVLARIVS, Aper, a Gall. *Sanglier*, nisi *Singularius* legendum sit, in Gloss. Gasp. Barthii ex Baldrici Histor. Palaestinæ apud Ludewig. tom. 3. Reliqu. MSS. pag. 171. V. *Singularis.*

SANGVLENTVS, pro *Sanguinolentus*, in Capitul. ad Legem Alamannor. cap. 26. edit. Baluz. Ita Galli *Sanglant* dicunt.

SANHA, f. Scandula, Gall. *Bardeau*, vel stipula, *Chaume.* Statuta Arelat. art. 59. *Nullus habeat furnum, neque furni domos cohopertas de Sanha.* ✝ Est iunci palustris genus, et locus ubi eiusmodi iunci crescunt. V. *Sagna* 2.

SANIA, V. *Sagna* 2.

SANINVS, pro *Samitus*, ni fallor, in Meisterlini Hist. Rer. Noriberg. apud Ludewig. tom. 8. Reliqu. MSS. pag. 28. *Imperatrix vero . . . . etiam adornata pallio maderino, quod purpura*

pura Sanina coopertum erat, . . . in chorum procedit.

✝ SANITAS, salus, tuitio, conservatio. Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

SANNA, μῶκος, in Gloss. Lat. Gr. Irrisio, maxime quae narium, oris, et vultus distorsione fit: hinc in Gloss. MSS. *Sanna, tortionarium.* Dudo de Moribus Normann. apud Duchesnium Hist. Norman. pag. 57.

Ridiculam vereor nobis sat surgere Sannam,
Si impatiens refutes clavem nunc obice dempto.

V. Lexic. Martinii in hac voce.

SANNADERIUS, f. Qui juncos palustres, quos *Sainas* vel *Sagnas* vocant, colligit, iisque utitur inter operandum; ut supra *Sagnerius* in *Sagna* 2. V. in hac voce. Charta Guillelmi Comit. Forcalquerii ann. 1212. in Hist. MS. Montis-Major. *Testes probaverunt monasterium habuisse pacifice ab omnibus ibi piscantibus singulis septimanis levatam piscium, . . . singulos obolos pro singulis nancis, aut tres denarios pro una septimana, et a Sannaderiis singulos colligentibus singulis pabelum cum bispio aut olamine singulis annis tres denarios, et de avibus crancis trezenum pro pulmento, et de venatione capita aprorum et quarterios aliarum ferarum.*

SANNAGINA, perperam pro *Sauvagina*, in Charta tom. 4. Histor. Harcur. pag. 1410. V. *Salvasina* et *Sylvaticus.*

SANNARE, pro *Subsannare*, in vet. Lexico. *Sannor*, μυκτηρίζω, in Gloss. Lat. Gr. *Sannator*, μυκτηριστής, ibid.

✝ SANNATOR, inter ministeriales abbatiae Corbeiensis recensetur, in Chron. Ms. eiusd. abbat.

SANNUM, ius cognoscendi de *Sannis*, mulctamque pro iis imponendi et percipiendi. Chartular. Prioratus S. Florentini ex Tabul. S. Germani Autiss. Nisi leg. sit *Bannum.*

SANSOCHA. Monasticum Anglic. to. 2. pag. 1021. *De murdria, et de rapina, et de rap, et de igne, et de sanguine, et de Sansoche, et de omni purprestura.* V. *Soca* 2.

✝ SANTALMUS, SANTASMUS, pa[...] ni species, in Inuent. Ms. thes. Se[...] Apost. a. 1295.

SANTENSIS, Ecclesiae aedilis, s[...] bonorum ejusdem administrato[...] Acta S. Ioli to. 2. Iunii pag. 25[...] *Commissarius et architector, defenso[...] consiliarii et massarii seu Santenses [...] ctae ecclesiae . . . judicaverunt [...] ctam ecclesiam fore et esse fabrica[...] dam, mutandam et instruendam.* [...] *Massarius.*

SANTIGUADOR, vox Hispanica, q[...] in praestigiis signo Crucis utitu[...] Locus est in *Saludador.*

✝ SANTULUS, pro *sanctulus*, t. [...] Aug. p. 662.

✝ SANTURERIUS, a Gall. *Sain[...] rier*, zonarum artifex, in Ch. [...] a. 1407.

SANUTUM, perperam pro *Samit*[...] in Litteris Edw. III. Reg. Angl. a[...] 1338. apud Rymer. tom. 5. pag. [...] V. *Exametum.*

SANZACBEGUS, vox Turcica, P[...] vinciae Praeses, a *Sanzac*, vexillu[...] et *Beg*, dominus; quia cum vexi[...] institui solet ejusque dignitatis insigne. Hinc

SANZACHI dicuntur Praefecti T[...] cici militares, apud Iovium Hist. [...] 14. *Bellerbecho parent Sanzachi*, [...] *tine alarum signiferi.*

SAO, Araris, Gall. *la Saone.* Notiti[...] Chartulario S. Iohannis Anger[...] p. 424. *In Burgundia ultra Sao[...] perpetuo collocentur.* *Saona*, a[...] Murator. tom. 3. pag. 666.

✝ SAOMERIUS, iumentum sarcin[...] in Comput. Ms. a. 1326. V. *Sa[...] rius.*

SAONITITIUM, V. *Saiones.*

SAONNARE, SAONNIUM, V. [...] *nare* 3.

SAORRA, SAORRIS, vox marit[...] Saburra, glarea, Gall. *Saorre*, [...] *Lest*, Ital. *Saorna.* Statuta Massil[...] 4. c. 6.

SAPA. (1) SAPA, SAPPA, in[...] mentum rusticum. Mamotrectu[...] c. 2. Michææ: *Ligo, i. Sa[...]* Papias: *Marae, Sappae; instru[...] ta rusticorum.* Idem quod [...] *Houë* vocant. Charta ann. [...] apud Ughellum tom. 4. pag. [...]

De unoquoque pari boum, et de illis qui habent unum bovem, et eorum qui laborant cum Sapa, 12. denarii per singulum annum. (2) Mustum coctum, a Sapore sic dici videtur, Gall. *Raisiné*. Gloss. Lat. Gr. *Sapa*, ἕψημα, σίραιον οἶνος. Papias MS. *Tertia parte musti amissa, quod remanet carenum est: cui contraria est Sapa quae fervendo ad tertiam partem descendit.* V. Plinium lib. 14. cap. 9. Columellam lib. 12. cap. 20. et supra *Carenum*.

SAPARARE, Separare, dividere. Chron. Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 357. *Societas ista coepit aciem primam domini Mediolani disgregare et in cuneos Saparare.*

SAPATOR, *Saparum* artifex, ut videtur. Statuta Vercell. lib. 7. fol. 212. *Promittat de non exercendo unquam per seipsum manualiter officia .... textorum, lanariorum, Sapatorum, bubulcorum, etc.* V. *Sapa* 1.

SAPATURA, pacti violatio, infractio, in Stat. Taurin. a. 1360.

SAPELLARE, aperire, incidere, in Statutis Vercell. lib. 5. fol. 121. *Item quod quicunque intraverit hortum, vineam .... et clausuram ipsius ruperit vel Sapellaverit, solvat pro banno qualibet vice solidos decem Pap.* Statuta Montis Regal. fol. 223. *Item si quis Sapellaret, seu Sapellum faceret, disclaudendo alienam clausuram, solvat bannum solidos decem.*

SAPELLATA, pedamentum, paxillus, ab Ital. *schiappare*, in assulas dividere. Stat. Taurin. c. 170.

SAPELLUM, SAPELLUS, apertio, canalis incilis, ut videtur. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 92. *Item quod omnes Sapelli curie Vercellarum prohibentes sive impedientes quod rugia parva quae fluit ad civitatem Vercellarum ... non recte fluat, debeant incontinenti reaptari per loca et personas circumstantes et circumstantes ipsis Sapellis.*

SAPERE. (1) Scire, unde Gall. *Savoir*. Capitul. Caroli M. an. 769. c. 15. *Sacerdotes qui rite non Sapiunt adimplere ministerium suum, etc.* Adde Capitul. lib. 7. c. 137. Capitula Caroli C. tit. 10. *Volumus ut vos Sapiatis, quid noster adventus hic fuerit.* (2) Posse. Desiderius Episcopus Cadurcensis in Epist. ad Modoaldum: *Si gratiarum jura beneficiis vestris recompensare voluero, non Sapiam.* Phrasis Gallica, *je ne saurois*.

SAPETUM, locus abietibus consitus, sapinetum, Gall. *Sapiniere*. Charta S. Hugonis Episc. Gratianopol. ex Tabular. ejusd. Eccles. fol. 18. V. infra *Sappus* 2.

SAPHARIUM, V. *Safarium*.

SAPHIRINUS, caeruleus, coloris Saphiri, qui *caeruleus cum purpura* esse dicitur Isidoro lib. 16. c. 9. Monachus Sangall. lib. 1. c. 36. *Pallium canum, vel Saphirinum quadrangulum.* Lib. 2. cap. 14. *Palliaque Fresonica alba, cana, vermiculata, Saphirina, quae in illis partibus rara et multum cara comperit:* ex pellibus forte, quas *Saphirinas* vocat Iornandes de Rebus Getic. c. 3. de Scanzia Insula: *Hi quoque sunt, qui in usus Romanorum Saphirinas pelles, commercio interveniente per alias innumeras gentes transmittunt, famosi pellium decora nigredine.* A Iornande hausit quae habet in eamdem sententiam Rodericus Toletanus lib. 1. c. 8. Ubi nescio an hoc loco *Saphirinas* pelles intelligere liceat, quas *Grisias*, vel *Varias* alii vocant, quod ad caeruleum colorem accederent, unde etiamnum in armorum insignibus eo colore depingi solet, uti observatum a Cangio in Dissertat. 1. ad Ioinvillam pag. 135. Sed videtur obstare, quod *decoram nigredinem* saphirinis pellibus videatur adscribere, adeo ut potius *Marturinae* intelligi debeant: nisi hac appellatione decora ista nigredo subfuscum in *Grisiis*, seu *Variis* colorem spectet.

SAPHON, *Funis in prora positus*, Isidoro lib. 19. Originum cap. 4.

SAPIENS. (1) Tutor, qui res pupilli curat, Gall. *Tuteur*. Charta ann. 1202. apud Murator. delle Antic. Estensi pag. 179. *Debeant ei inde facere fieri cartam in laude sui Sapientis, etc.* SAPIENTES, in Italia ap-

appellabant civitatum cives primarios, quorum consilio publicæ res gerebantur: nunc *Conservatores* dicuntur. Hieronymus Rubeus lib. 6. Histor. Ravennat. an. 1297. Sed longe antea illud obtinuit in aliis Lombardiae civitatibus, ut colligere licet ex Ottone et Acerbo Morena in Hist. Rerum Laudensium p. 4. 5. 93. 104. 123.

SAPIENTIA, Christus. Rupertus lib. 10. de Divin. Offic. c. 15. *Filium Dei dicimus veram et incommutabilem Sapientiam, per quam universam condidit creaturam.* Sed haec nota. SAPIENTIA interdum dicitur Spiritus sanctus. Rufinus Palaestinae provinciae Presbyter in Libello fidei c. 1.

SAPINA, linter abiegnus, Gall. *Sapiniere*, qua in Ligeri praecipue utuntur. Computus ann. 1324. to. 2. Hist. Dalph. p. 132. col. 1.

SAPINUS (1) πίτυς, in Gloss. Lat. Graec. V. Lexic. Martinii in hac voce. (2) † Abies, Gall. *Sapin*. Arest. Ms. a. 1338.

SAPIRE. (1) Charta ann. 1103. inter Probat. tom. 1. novae Hist. Occitan. col. 361. *Vicarius, nec illi qui placitabunt placita pro vicario, non prendent ullum averum de homine, neque de foemina Montispessuli propter placita, postquam Sapient illa placita, praeter justitiam domini, etc.* V. mox *Sapitor*, et infra *Sarire*. (2) † Forte pro *sarire*, terram incultam excolere. Chartul. 21. Corb.

SAPITOR, Sapiens, peritus aestimator; *Sapiteur* etiamnum usurpatur ea notione in foro Aquensi. Charta an. 1471. ex Schedis Pr. de *Mazaugues*.

SAPLUTUS. Fragmenta Petronii p. 13. *Ipse nescit quid habeat, adeo Saplutus est.* A Graeco ζάπλουτος, valde dives. V. Scheffer in Not. pag. 73.

SAPO, vox Gallica vetus, unde Germ. Seepe, Seife, Gall. *Savon*. Glossae MSS. ad Alexandrum Iatrosoph. *Sapo Gallicus, i. albus.* Aretaeus lib. ult. de Cura passion. *Nitrosos illos factitios globos, quibus velaminum sordes expurgantur; Saponem Galli vocant.* Horatianus lib. 1. Rerum Medica cap. 3. *Gallico Sapone caput lavabi* Plinius lib. 28. cap. 12. ait Galli sapone capillos rutilasse, ut et Ma tialis lib. 14. Epigr. 26.

Caustica Theutonicos accend
spuma capillos.

V. Capitulare de Villis c. 43. et 4

SAPONUS, eadem notione, in Co vent. civitatis Saonae ann. 152

SAPO CONSTANTINIANEUS, quo Polomeus Silvius in Latercul *Constantinus senior, . . . diadema* *piti suo propter refluentes de fron* *propria capillos (pro qua re Sapon* *ejusdem cognominis odorata confect* *est) quo constringerentur, inven* V. Myrepsum sect. 40. cap. 1

SAVO. Glossae MSS. *Nitrum,* *Nitra insula, salis species. Quida* *dicunt esse Savonem, qui mundat h* *minem.*

SAPONARIA. Alexander Iatrosoph sta lib. 1. Passionum: *Gutta prim* *Saponariae trita et supposita satis b* *ne operatur et curat.* Ubi Glossæ MS *Saponaria est lixivia, de qua fit sap* *Fit autem hoc modo: pone in vase* *virgis facto, vitis cineris 2. part* *tertiam de calce viva, et aquam d* *super. Quae prima manat, est pri* *Saponaria, et de hac dicitur. Ad s* *ponem vero faciendum, sepum ari* *tinum, in qua illa pones, et diu a* *tabis.*

SAPONARII, saponis confectore apud Plinium Medic. lib. 1. cap. 2 et Gregor. M. lib. 8. Epist. 27. C pitulare de Villis cap. 45.

SAPOR, Condimentum, ut videtu Gall. *Sauce*. Veteres Consuetu Floriacenses: *Ipso die ab Armar* *reficimur, unum tamen generale* *scium, et Saporem cum copia boni* *ni.* Alibi: *Quotiens habemus ova* *xa, toties debemus habere Sapore* *excepto ad coenam.* Ceremoniale R man. lib. 1. sect. 1. *Cum salsament* *Sapore, caseo, herbis crudis, etc.*

SAPORARE. (1) Gustare, sape Gall. *Savourer*. Epist. Cyricii Epi ad Ildephonsum inter Conc. Hisp to. 2. pag. 533. *Memoratus sum* *stri muneris, quod cum ardua inst* *tio*

tione percurrerem, ac mentis acie defi-xa universa quae in morem pigmentorum redolentia exstabant, Saporare conarer. (2) Sapore imbuere. S. Petrus Chrysolog. Serm. 157. *Per epiphaniam Christus in nuptiis aquas Saporavit in vinum.* Conc. Tolet. XI. inter Hispan. to. 2. pag. 661. *Sed sensibus suae intelligentiae reperiantur instructi, ut in differendo praecipue hujus sanctae Trinitatis arcano plus evidentia quam eloquentia eos efficiat Saporatos.*

SAPOROSUS, Sapidus, cui inest sapor. Constant. Afric. de Febr. c. 4. *Sanguis temperatior est omnibus elementis et Saporosior.*

SAPPA. (1) Polemicis Scriptoribus dicitur murorum fundamentorum effossio, subversio, Gall. *Sappe.* V. Lexic. milit. Caroli de Aquino. (2) Alia notione occurrit in *Sapa* 1. (3) † *Mustum coctum usque ad consummationem duarum partium,* in Gloss. mid. Simon. Ianuens. V. *Sapa* 2.

SAPPAPPA, *quasi Sarculo.* Gloss. Isid. Emendat Graevius. *Sappa, quasi Sarculo.* V. *Sapa* 1.

SAPPETUS, abies, *Sapinus,* in Sent. an. 1500.

SAPPINUS, πεύκη, in Gloss. Lat. Graec.

SAPPUS. (1) Uligo, ex Anglico *Sap,* quae vox etiam *succum* et *alburnum* sonat. Fleta lib. 2. cap. 73. §. 18. ...quod duae sunt terrae, quae ... debent seminari, ad semen ... Quadragesimale, terra scilicet ... et lapidea, ne forte per ... Marcium damnum contin... ideo tempestive debent hujus terrae seminari, ut per Sappum ... hiemis naturale recipiant ... (2) Abies, Gall. *Sapin.* Ordericus Vitalis lib. 13. pag. 906. *Pro qua* (abiete) *vulgaris locutio villam Sappum nuncupare solebat.* SAPUS, eadem notione, in ... Montis Regal. fol. 232. V. *Sapetum.*

SAPPUTURA, modus vineae. Pactum inter Thomam Comitem Sabaudiae et Abbatem Pinarolensem an. 1246. *...pronuntiaverunt quod Comes possit ... ad opus Castri Podii Oddonis 4. Sapputuras vinearum factarum ab eorum possessoribus sine tertio et affaytamento et ficto proinde Monasterio dando, etc.*

SAPSONATUS, pro *Sablonatus,* V. *Sablo.*

SAPUS, abies, V. *Sappus* 2.

SAQUA, ut *Saca,* V. in *Sac.* Chartular. Gemmetic. to. 3. p. 24. *Et omnia quae ad illum pertinent cum Saqua et soca, et tolla et team.*

SAQUETUS, Sacculus, Gall. *Sachet.* Statutum ann. 1455. ex Tabular. Massil.

SAQUUS, Saccus, in Instrum. an. 1404. ex Tabulario S. Victoris Massil.

SARA, Praestationis species, apud Normannos. Charta Henrici Abbatis Fiscanensis in Tabul. Fiscan. fol. 34. *Iurabunt quod Saras et omnes alias rectitudines suas pro posse suo cum justitia sua Abbatem habere facient, nec patientur aliquem in villa manentem piscari, nisi Saras dederit in hac forma. De omni piscatione, quamcunque exercuerint, haec lex reddendarum Sararum erit. De omnibus navibus 26. remorum 2. Saras, de navibus vero 18. seu 16. remorum Saram et dimidiam, etc.*

SARABAITAE, Monachi, qui nulla Regula approbati, adhuc operibus servantes seculo fidem, mentiri Deo per tonsuram noscuntur: qui interdum bini aut terni passim per urbes aut castella proprio arbitratu vivunt, ut est in Regula S. Benedicti cap. 1. et in Regula Magistri cap. 1. Isidorus lib. 2. de Offic. Eccl. cap. 15. et ex eo Papias, ex Cassiano Collat. 18. cap. 7. *Sextum genus Monachorum, quod per Ananiam et Saphiram pullulavit, i. Sarabaïtae, quique ab eo quod a coenobiali disciplina semetipsos sequestrant, suasque liberi appetunt voluptates, abusive dicti sunt lingua Aegyptiaca.* Glossae MSS. *Sarabaïtae, renuentes aliorum disciplinam.* Hi ab Hieronymo ad Eustochium de Custodia Virginit. appellantur *Remoboth,* a quo describuntur. Ejusmodi *Sarabaitas* exagitant passim Scriptores. V. Capitulare 1. Caroli M. ann. 802. cap. 22. Perperam *Sarabotrae,* pro *Sarabaïtae,* editum in Apo-

Apologia Henrici IV. Imper. quod non advertere Freherus et Spelmannus. De vocis etymo variae sunt sententiae, quas vide apud Gazaeum ad Cassianum, Haefrenum lib. 3. Disq. Mon. tract. 2. disqu. 2. Altaserram, et alios.

SARABALLA, SARABARA. Ugutio: *Saraballum, lingua Chaldaeorum vocantur crura et tibiae. Unde brachiales, quibus haec teguntur, dicuntur Saraballa, quasi crurales et tibiales. Unde in Daniele cap. 3. Saraballa eorum non sunt immutata: Saraballa enim dixerant Aquila et Theodotion non corrupte ut legitur apud quosdam in Sarabara. Et sunt Sarabara fluxa et sinuosa vestimenta, vel capitum tegmina, qualia videmus in capite Magorum picta, et sunt proprie puerorum.* Catholicon parvum: *Saraballum, Braie.* Ita utramque vocem pro capitum et crurum tegumentis promiscue usurpant: sed praesertim pro capitis tegumento, quomodo apud S. Augustinum lib. de Magistro c. 10. et S. Hieronymum Epist. 49. *Circa quorum Saraballa, sanctamque caesariem innoxium lusit incendium.* V. eumdem in Daniel. c. 3. Commodianus Instr. 9. *Mercurius vester stat cum Saraballo depictus.* Adde Rodulfum in Vita S. Richardi Episcopi Cicestrensis n. 50. Metellum in Quirinalibus p. 63. etc. SARABELLA, pro braccis usurpat Chronicon Novalicense lib. 6. *Saraballa* editum ex eod. Chron. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 761. SARABOLA, eadem notione, in Statutis Astens. Collat. 7. c. 5. fol. 23. vo. SERABULA, eodem sensu. Acta S. Rayneri; to. 3. Iunii pag. 431. SARABARA, eodem significatu. Glossae antiquae MSS. *Sarabara, crura, tibiae, sive braccae, quibus crura teguntur et tibiae.* Glossae MSS. *Sarabarae vocantur tibiae vel crura. Brachis, operimentum ipsarum tibiarum.* Gloss. Lat. MS. Reg. *Sarabara, fluxa ac sinuosa vestimenta, sive capitum tegmina, ut Magi habuerunt.* Quippe *Barbacanas* hodie *Braies* dicunt Galli. SARAVARA, nescio qua notione, [f. quodvis indumenti genus.] Ethelw[...] lib. 4. cap. 3. *Superata tande[...] inmunda, auxilia quaerunt, R[...] sis Saravara duci equis non c[...] litora, petunt proprias sedes.* S[...] BARRA, *est vestis grossa, Esc[...] Gallice, de pilis barri facta, [...] dum satis aspera.* Ita Glossa [...] disticha Mag. Cornuti. SERAB[...] Matth. Westmonasteriensis an. [...] Ita utraque editio, pro *Saraba[...]*

SARABOTTAE, pro *Sarabaitae*, [...]

SARACA, genus pallii, aut vel[...] etiam tunicae, idem quod infr[...] *ca*. V. in hac voce. Anastasi[...] Benedicto III. PP. pag. 206. *Ga[...] Saxiscas de argento exaurato q[...] Saraca de olovero cum chrysocl[...] camisias albas, etc.* V. *Saramasu[...] Sarca.*

SARACENALLUS, SARACENA[...] V. infra *Saraceni.*

SARACENESCA, cratis ferre[...] portas urbium. Italis *Saracinesc[...] tavolato che nelle fortezze si t[...] gato con catene sopra le porte [...] larlo, e chiudere le a i bisogni.* Hi[...] Cortusiorum lib. 4. c. 5. *Du[...] porta ab intrinsecis clauderetu[...] les unus Theutonicus se opposu[...] calata portae levatura, seu S[...] nesca, inter utramque partem [...] remansit inclusus.* V. Portenariu[...] 2. *delle Felicità di Padova* cap. 9[...] RACINESCA, SARACINES[...] eadem notione. Chron. E[...] ad an. 1371. apud Murator. t[...] col. 495. V. *Saracina.* Hinc S[...] SINESCA, pro quovis repagu[...] Statutis Mutin. cap. 41. fol. 5[...]

SARACENI. (1) Populi no[...] qui a *Sara* Abrahami uxore le[...] id nominis sibi assumpserunt. [...] ronymus in Ezech. lib. 8. ca[...] *Agareni, qui nunc Saraceni app[...] tur, falso sibi assumpsere nom[...] rae, ut de ingenua et domina[...] antur generati.* Alii a Σαρακ[...] bico, quod est λῃστὴς, unde [...] κηνοὶ quasi λῃστρικοί. Alii a[...] Hebraica *Sarak*, quae *vacu[...] inane* sonat, ita ut Saraceni[...] fuerint quasi viri inanes, [...] que frugi homines, aut vitam[...] perent, duram et incultam ag[...]

qualis eorum plerumque est, qui rapto vivere solent, locaque deserta et horrida incolunt. *Saracenorum* vocabulo Ungaros etiam, atque adeo gentes paganas promiscue donant interdum Scriptores, ut Hepidannus, Ekkehardus junior de Casibus S. Galli cap. 15. etc. SARACENI, in Hispania, Regis olim vel dominorum erant, ut *Iudaei* apud nostros, proinde etiam in commercio. Michael del Molino in Repertorio pag. 303.

(2) SARACENVS, moneta Saracenorum. Iacobus de Vitriaco lib. 3. pag 1125. *Cui unusquisque horum singulis annis pro certo reditu hereditatis suae transmittit mille Saracenos, et duos dextrarios bene praeparatos.* Infra: *Et quilibet omni anno pro certo tributo solvit ei 20. mille Saracenos in fisco patris, et pater dat omni anno unicuique filiorum ... auri, unde possit fieri unus ..., in quo sculpitur imago ipsius.* SARACENATVS, SARRACENATVS, simili notione, eidem Iacobo de Vitriaco pag. 1126. V. *Byzantii Saracenati.* SARACENALLVS, eodem significatu. Charta ann. 1163. ex Tabular. Massil. (3) † Pannus Saracenici operis. Testam. Ms. an. 1251.

SARACENIA, *multitudo et societas Saracenorum, vel ritus eorum, vel regio eorum.* Ugutio.

SARACENICVM, pannus Saracenici operis, *Sarcenet*, in Inventario Eccl. Eboracensis an. 1530. in Monastico Anglic. to. 3. pag. 177. V. *Sarantasmum.*

SARACENISMVS, terra, gens Saracenorum. Memoriale Potestat. Regiens. ad an. 1270. apud Murator. to. 8. col. 1131.

SARACENVM, velamen Sanctimonialium. Comput. an. 1239. ex Bibl. Reg. *Abbatissa S. Antonii pro VI. ... emptis apud Pontisaram, pro Saracenis, camisiis, braccis, ...ribus et caligis, etc.* Saracenum ... videtur quod Saracenis mulieribus maxime solitum erat caput velamento operire, ut testatur *le Roman de la Rose* MS. Nisi malis vocis originem deducere a *Saracenicum*, quod ex panno Saracenici operis erant eiusmodi velamina. V. Gloss. med. Graec. v. σκαραμάγγιον.

SARACINA, cataracta, Gall. *Sarrasine*, vel *Herse*. *Saracina portae mercati*, in Charta an. 1365, ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Saracenesca*.

SARACINESCA, ut *Saracenesca*. V. ibi.

† SARACINESCVM, idioma Saracenorum, t. 1. Cod. Ital. diplom. p. 1122.

SARAIVM, palatium quodvis, sed praecipue Turcorum Sultani, Gall. *Serrail*, Ital. *Serraglio*. V. Gloss. med. Graecit. V. Σαράγιον.

SARALHERIVS, Serarius, Gall. *Serrurier*, in Catalogo MS. an. 1328. Confraternit. Nativit. B. Mariae Deauratae Tolos.

SARANTASMVM, corrupte fortassis pro *Saracenismum*, vel *Saracenicum*; certe videtur esse panni genus Saracenici operis, seu aulaeum Saracenicum, *Sarasinois* Gallis, quibus magno habetur in pretio. Iohannes Diac. de Eccles. Lateran. apud Mabillon. tom. 2. Musei Ital. pag. 568. *Inde non post multum Sarantasmum optimum ad altaris ornamentum* (obtulit Lucius II. PP.) Infra: *Tarantasmum ad cooperimentum altaris.* Ubi leg. *Sarantasmum*. Ibid. pag. 570. *Post aliquantum temporis intervallum obtulit* (Anastasius IV. PP.) .... *Sarantasmum unum praeclarum et optimum.* V. *Saraca* et *Scaramanga*.

SARAPIA, *Rapinae*. Gloss. Isidori.

SARAPVLVS, serum lactis, ni fallor; unde legendum suspicor *Saraculum*, vel *Seraculum*. V. *Seracium*. Chron. Estense apud Murator. to. 11. col. 388, *Vidi in quadam vigilia nativitatis Domini, quod dictus Guilielmus miserat dicto Guidoni XX. paria boum cum carris oneratis odorifero vino, farina tritici, mezenis salatis, et habuit Sarapulos et coagulos.*

SARASINESCA, repagulum. V. *Saracenesca*.

† SARASTOCHVM, usurae species, lucrum illicitum. Berel. sermon.

SARAVARA, V. *Saraballa*.

SARAVISA. Histor. Episcopor. et Comit. Engolismensium c. 27. *Inter caetera donaria obtulit . . . candelabra argentea Saravisa fabrefacta pensantia libras 15.* Locus, ni fallor, corruptus. Legendum forte *Salaria*, quae inter ministeria sacra interdum recensentur. V. *Salarium* 1.

SARBOA, ut mox *Sarbuissinum*. Vincentius Belvacensis lib. 31. cap. 143.

SARBVISSINVM, vestis genus, braccae, idem quod *Saraballa*. Radulphus *Coggeshale*, in Chron. T. S. apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 563. V. *Sarboa*.

SARCA. S. Audoënus lib. 1. Vitae S. Eligii cap. 12. *Habebat quoque zonas ex auro et gemmis comptas, nec non et bursas eleganter gemmatas, lineas vero metallo rutilas, oraque Sarcarum auro opertas, etc.* Idem videtur quod *Saraca*, de qua voce supra. V. infra *Sarica*.

SARCALOGVS, Christus, Verbum quod caro factum est; vox composita ex σάρξ, caro, et λόγος, verbum. Dudo lib. 3. de Actis Norman. in Praefat.

SARCELLVS, circulus, Gall. *Cerceau*. Charta S. Ludovici Reg. Franc. ann. 1269. ex Regest. 91. Chartophyl. regii Ch. 448.

SARCENARIVS, pro *Salcenarius*, ni fallor, qui *Salcias*, Gall. *Sauces*, parat. Charta Adami Abbat. S. Faronis Meld. an. 1313. ex Tabular. ejusd. Monast.

SARCHA, arca sepulcralis, a vet. Gall. *Sarqueil*, nunc *Cercueil*, German. Sarg. Processus de SS. Virg. Eischellens. to. 3. Iun. p. 128. V. *Sarcophagus*.

† SARCHAMON, *idoneus artis professor*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613. Leg. *Sarga*, *non idoneus* etc. V. *Sarga*.

† SARCHARE, perscrutari, excutere, Gall. *Chercher*. Litt. remiss. Ms. a. 1358.

† SARCHO, vestis species, in Act. Ms. a. 1284. V. *Sarcilis*.

SARCIA. (1) Glossae Graeco-Barbarae: ἀκρεσόλια, τὰ ἄκρα τῆς νηὸς, τὰ ξάρτια. Conventiones inter Michaëlem Imper. et Genuenses an. 1261. editae post Villhardui[n] *Et Commune Ianuae teneatur d[e] dictis galeis apparare bene et in[...] de totis Sarciis earum et appar[...]* ubi versio Gallica vetus habet, *toutes Sarchies*. Informat. pro p[...]gio transmarino ex Cod. MS. [...] germ. *Et costabit quodlibet vyss[...] munitum omnibus Sarciis et appa[...] seu corredis*, M. CC. *lib.* N[...] Gallici *agreils*, et *farties*, armame[...] quae navis causa parantur, voc[...] Itali *Sarti*, Hispani *Xarcia*, vel [...]*cia, armas y apare jos*; ἐξάρ[...] Graeci recentiores: de qua voce [...]gius in Constantinopoli Chri[...] Eodem nomine significatur fu[...] navium apparatus, Gallis *Cord[...]* Ogerius Panis in Annal. Gen[...] ad ann. 1216. apud Murator. to[...] col. 410. *Et alias veteres gale[...]parare fecerunt de lignamine et Sa[...] et ceteris omnibus necessariis.* St[...]ta Massil. lib. 3. cap. 16. cuju[...]lus sic concipitur: *De Sarci[...] facienda nisi de canabo femel[...]* *Exarcia* et *Sarco*. Sed et ipsum [...]dens seu funis nauticus, quo n[...] religantur, Gall. *Cable*, *amarre*, [...]*cia* interdum nuncupatur. Oge[...] Panis supra laudatus col. 415. [...] *galea*, *Vintimilienses*, *abscissa Sa[...] dimiserunt, etc.* Bartholomaeus [...]ba in Annal. Genuens. ad ann. 1[...] apud eumd. Murator. ibid. col. [...] *Nocte illa steterunt ad anchoras [...]quam anchorae vel Sartia eas* (ga[...] *tenere non possent*, *iverunt ad Arenzani.* V. *Sarcus*. (2) † O[...] in Litt. remiss. Ms. a. 1379. ([3]) *Superfluum carnis*, in Glossar. [...]vinc. Lat. Cod. 7657. f. pro [...] *coma*.

SARCIATVS. Speculum Saxoni[...] lib. 1. art. 24. §. 4. *Pannum a[...] non Sarciatum, ad mulierum [...]menta competens, et aurum per [...]ficem non operatum, ad ipsas m[...]res non pertinebit.* Ubi ad marg. *pannum autem Sarciatum seu inci[...]* V. mox *Sarcilis*.

SARCILIS, vestis, vel potius p[...] species. Chrodegangus Episcop[...] Regula Canonicor. Metensium [...] 29. *Et illi seniores illas cappas*

[illegible] debeat non commutent. Sarciles accipiant ibi Presbyteri, qui ibidem in domo assidue deserviunt, et illi Diaconi septem, qui in eorum gradu consistunt, ut lanam unde ipsos Sarciles binos in anno habeant: et ille alius Clerus unusquisque singulos. Camisias autem accipiant illi Presbyteri, etc. Charta an. 1322. in Macenis Mon. Insulae Barbarae Lugdun. pag. 203. *Una eslamina, et una rasa Sarcilis.* Unde conficitur *sarciles* fuisse laneos, aliudque vestis genus a *Camisia*, de quo supra egimus. V. *Sarcitus Pannus*. SARCILE, eodem significatu, in Vita S. Bardonis Archiep. Mogunt. saec. 6. Bened. part. 2. pag. 11. SARZIL, eadem notione, in Charta ann. 1212. apud Ioh. Mariam *de la Mure* in Hist. Eccles. Lugdun. pag. 321. SARCILIUS, eodem intellectu, to. 1. Hist. Dalph. p. 138. col. 1. SARCILLUS. Capitulare 2. ann. 813. cap. 19. SARCILUS, ut *Sarcilis*, in laudato supra Irmin. Codice fol. 83. vo.

SARCINA, onus quodvis. Italis *Sarcina*, eadem notione; unde pro rei alicujus copia interdum usurpatur. Annal. Estens. Iac. de Layto apud Murator. tom. 18. col. 1042. Occurrit passim. V. *Sagma*. SARCINATA, eadem notione. Litterae Officialis Vabrensis ann. 1342. Occurrit ibi non semel.

SARCINALIS, ad sarcinas pertinens. *Sarcinale jumentum*. Equus clitellarius, Ammiano lib. 15.

SARCINARE. (1) Sarcinis onerare; [illegible] opprimere ceu sarcina. Vita S. Gerardi to. 3. April. pag. 212. *Senectutis gravedine Sarcinatus.* Vita S. Dunstani, to. 4. Maii p. 349. *Gravi morbo finitimae vitae Sarcinatus est.* V. Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 534. (2) In sarcinam colligere, t. 7. Iul. p. 268.

SARCINATOR. Gloss. Lat. Gr. [illegible]φόρος, ἀνεράλης. Ubi Martinius legendum censet ἀναρράπτης: ipsum consule.

SARCINATRIX, ἠπήτρια, ἀνέστρια, ἡ [illegible]λωτρια, in iisdem Glossis. *Sarcinatrix* legit Vulcanius. V. Martinii Lexic.

SARCINULARE, Sarcinulis onerare. *Sarcinulati equi*, apud Britonem Philip. 12. 25.

SARCITATOR, V. mox *Sarcitector*.

SARCITECTOR, vel SARTITECTOR, SARCITECTUS, *dictus*, inquit Papias ex Isidoro lib. 19. c. 19. *quia multis hinc inde tabulis conjunctis tecti sarciat corpus. Idem et tignarius.* Glossae Isidori: *Sarcitator, qui tecta resarcit.* Leg. *Sartitector.* Ugutio et Ioh. de Ianua: *Sarcitector, qui tecta facit. Idem et tignarius; qui tectoria lignis inducit.* Catholicon parvum: *Sartatector, vel Sarcitector, vel sarcitectus, Couvreur de maisons.* V. *Sartatectum.*

SARCITOR, idem qui *Sarcitector*, vel *Sarcinator*, vel *Sartor*, in Inscript. apud Fabrettum pag. 753. M. PUPIUS. M. L. URBANUS. SARCITOR. SIBI. ET. CLARAE. CONLIBER. ET LAURENTINAE. F.

SARCITURA, de panno refuto et resarcito dicitur, in Statutis Massil. lib. 2. c. 40. §. 2. *Et si sciverint* (draperii) *aliquam Sarcituram, vel malefacturam in aliquo panno, quod ea non vendant, nisi eam dicerent et emptori manifestarent.*

SARCITUS PANNUS, idem qui *Sarcilis*, V. in hac voce. Statuta Montis Regal. fol. 277.

SARCIUNCULA, Sarcinula. Charta ann. 1484. apud Rymer. tom. 12. pag. 235.

SARCLARE, SARCLEARE, V. *Sarcolare.*

† SARCLETA, sarculus, in Invent. a. 1476. V. *Sarcolare.*

† SARCLUS, idem, in Ch. ex Tabul. Cassin.

SARCO, idem videtur quod *Exarcia*, et *Sarcia*, funalis apparatus navium. V. in his vocibus. Willelmus Thorn. *Hastingus debet invenire 21. naves, in qualibet navi 21. homines, cum Sarcone qui dicitur, ad quem pertinent tanquam membra eius Vicus in Seford*, etc. Occurrit ibi pluries. Infra: *Summa navium 57. hominum in eisdem 1188. summa Sarconum in eisdem 57. V. Sarcus.*

SARCOFAGARE, SARCOFAGUS. V. infra *Sarcophagus*, etc.

SARCOGRAPHIA, a Graec. σαρκογραφία, descriptio per membra carnalia. Ioh. Sarisberiens. lib. 7. Policrat. cap. 24. *Figurae, quae Sarcographia dicitur, vis in eo consistit, quod rebus incorporalibus corporis lineamenta licenter adtribuit.*

SARCOLARE, SARCLARE, pro *Sarculare*, Sarrire, Gallis *Sarcler*. Adalardus lib. 2. Statutorum Corbeiensium c. 1. V. *Sarculare*. SARCLARE. Vetus Charta apud Sommerum in Tractatu de *Gavelkind* pag. 89. SARCLEARE, eodem significatu. Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 48. vo.

SARCOMA *est superfluum carnis incrementum, quo ultra modum corpora saginantur*, Isidoro lib. 4. c. 7. Gloss. Graec. Lat. σάρκωμα, *pulpamentum*. Iohannes Mon. Bertin. in Vita S. Bernardi Poenitentis num. 35. *Morbum illum Graeco nomine Sarcoma, id est vitiosam carnis superabundantiam vocant.*

SARCOPHAGARE, Sarcophago includere, sepelire. Fortunatus in Epistola ad Siagrium Augustod. lib. 5. SARCOFAGARE, eodem intellectu, in Actis S. Willibaldi to. 2. Iulii p. 497.

SARCOPHAGUS, Sepulcrum: interdum et capsa major Sanctorum reliquias continens: Gallis *Sarcueil*, (melius *Cercueil*) *Sarcu*, in Hist. Merlini MS. Roberti Bourroni. Isidorus lib. 8. Orig. cap. 1. *Arca in qua mortuus ponitur, Sarcophagum vocant.* Lex Salica tit. 17. §. 3. *Si quis mortuum hominem aut in noffo, aut in petra, quae vasa ex usu Sarcophagi dicuntur, super alium miserit, etc.* Anastasius in S. Silvestro PP. *Et mausoleum, ubi beatissima mater ipsius sepulta est Helena Augusta, in Sarcophago porphyretico, etc.* SARCOFAGUS, eadem notione. Chron. ad ann. 1215. apud Calmet. inter Probat. to. 2. Hist. Lothar. col. 37. SARCOFAGUS ARCUS dicitur in Laudibus Papiae apud Murator. to. 11. col. 13.

SARCOTIUM, vestis Ecclesiasticae species, tunica linea, Gall. *Rochet*; sic dicta quod aliis vestibus superinduetur. Synodus a Godefrido Ep Patav. celebrata ann. 1284. ap Hansiz. to. 1. Germ. sacrae p. 4 V. *Sarrotus*.

SARCOTUM, ut infra *Sarcotium*. l cus est in *Garnachia*.

SARCULARE, Sarrire, Gall. *Sarcl* Charta apud Kennett. in Antiq Ambrosden. pag. 320. V. *Sarc re*. Hinc

SARCULATURA, servitium, quo nentes debent agros domini *Sa lare*. Redditus et servitia cultu riorum, apud eumd. Kennett. p 401. V. *Sacla*. Plinio lib. 18. c 21. *Sarculatio*, Columellae lib. c. 2. *Sarritura*, dicitur ipsa S ritio.

SARCULUM. Anonymus in Vit Liudgeri Episcopi Mimigard. n. *Erat ibi Sarculum quoddam opaci et silvarum densitate undique con sum.* Ubi viri docti restituunt *Sa lum*, quasi diminutivum a *Sart* seu *Sart*, quae vox Germanis sil denotat.

SARCUS, rudens, Gall. *Cable*. moriale Potestat. Regiens. ad a 1218. apud Murator. tom. 8. 1101. *Nocte proxima fuit ca quidam Ianuensis traditor, qui d bat incidere catenas et Sarcos et ingenia, quibus postea peractis d bant recipere a Soldano VI. mille santos.* V. *Sarcia* et *Sarco*.

SARDA. (1) Piscis genus, Gall. *dine*. Gloss. Lat. Gr. *Sarda*, πρ μίς. Processus de S. Thoma A nat. to. 1. Martii pag. 702. S DELLA, eadem notione, in Ch Richardi de S. Germano apud rator. to. 7. col. 1030. (2) *Sarga*.

SARDANIUM, in Gloss. Aelfrici, *tere*, i. Butyrum.

† SARDARIUS, mimus. Petrus tor in Summa Ms.

SARDESCHUS, Sardonius, ab In *Sardesco*. Statuta Astens. collat. cap. 92. fol. 34. vo. Quod a dinia earum virgarum usus eff rat, *Sardeschue* nuncupantur.

SARDIATA. Vetus Agrimensor: *terea vicum saprinum et clinivat in terra voratos, et Sardiatas* mi

montis dividi, ripis, rivis, arboribus, etc.

SARDINA, locus, ni fallor, ubi sal conficitur. Charta Raimundi Comit. S. Aegidii ann. 1164. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 300. In octo sextariis de sale, quae in Sardinis accipere solent, etc. V. Sarago.

† SARDINALIS, rete quo capiendis Sardinis utuntur Massilienses. Stat. a. 1291.

SARDOCOPARE, SARDOCOPATOR, V. mox in Sardocopus.

SARDOCOPUS, SARDOSALICUM. Glossa MS. ad disticha Magistri Cornuti: Dicitur Sardocopus, mercator corii, quasi intendens coriis, et potest dici a copos, quod est incisio, et nunc Sardocopus idem quod sutor, inde Sardocopo, as, formare sotulares: Sardocopator, qui vendit corium per frusta decisum: et inde Sardosalica, asser super quem corii scinduntur, et dicitur a Sardo, quod est corium, et salix, cis, etc. et hic Sardocopus: cultellus, Gall. Trencheors: unde versus:

> Dic corium Sardon, et ab illo Sardocopus fit,
> Sardocopas, Sardosalicum, Sardocopumque.

SARDUS. Chartar. Eccles. Auxit. cap. 83. Dedit duodecim denarios ad IIII. sardos fid. Anezaus e Sancio filio ejus.

SARECA, V. infra Sarica.

SARIZA, pro Sarissa, lanceae specie veteribus nota, in Notis Tyronis pag. 126. Sarezonium, eadem, ut videtur, significatione pag. 199.

SARGA. (1) Papiae et Isidoro in Gloss. Non idoneus cujuslibet artis professor. Glossae antiquae MSS. Sarga, non idoneus cuilibet arti: non idoneus artis suae professor. Hincmarus Laudun. Epist. to. 2. p. 336. Nec recognosco me dicere parentum meorum, velut Sargae, dedisse beneficium, ex quo et reipublicae probitas et Ecclesiae, cui licet indignus praesideo, utilitas non respondeat. V. Arga 1. (2) † SARGA, SARGIA, panni species, Gall. Sarge. Invent. Ms. a. 1356. SARDA in alio a. 1476. V. Serga.

SARGANTUS. V. in Serviens.

SARGEA, SARGIA, etc. V. Sargineum.

SARGINEUM, SARGIUM, ex Gallico Sarge, vel Serge, Pannus Sericolaneus, unde nomen. Polyptychus S. Remigii Remensis: Calix stagneus cum patena, corporale 1. planeta de Sargineo rubea 1. albae 2. nastolae 2. stolae 2. fanon. 2. etc. SARGIA, eodem significatu. Limborch. Histor. Inquisit. pag. 160. SARGEA, SARGIA, storea, teges, quia ex panno ejusdem nominis aliquando erant. Charta ann. 1432. apud Rymer. to. 10. pag 516. Sargeas, lectos, apparaturas, cameraria, robas . . . et alia domus utensilia, etc. SARGICUM, ut Sargineum, in Ordinat. an. 1348. to. 2. Hist. Dalph. pag. 578. col. 2. SARGIUM, eadem notione. Monasticum Anglicanum tom. 1. pag. 419.

† SARIA, vasis seu cistae species, qua equi clitellarii onerentur, Occit. Sarrie. Stat. Ms. a. 1354. V. Sarria et Seria 1.

SARIANDUS, SARIANTES, V. in Serviens.

SARICA, SARECA, tunicae species; unde hodieque Sariga Romae dicitur vilis semitunica linea ac rudis, quam aliis vestibus, ut iis in opere parcant, superinduunt operarii, ut notant Macri in Hierolex. Vetus Chartula plenariae securitatis scripta sub Iustiniano, apud Brisson. lib. 6. formul. V. Salmasium ad Spartian. in Caracalla cap. 9. et supra Saraca, it. Serica.

SARICILIS, pro Sarcilis. V. in hac voce. Charta an. 855. in Append. Marcae Hisp. col. 788.

SARIRE, terram incultam succisis dumetis excolere. Gall. Essarter. Charta apud Acherium tom. 6. Spicil. pag. 524. et Mabillon. saec. 6. Bened. part. 1. pag. 602. V. Exartus et Sartare.

SARISSA, hasta oblonga, Gall. Pique. Glossar. Lat. Graec. Sarissa, ξυστὸν δόρυ. Christoph. Marcelli Oratio ad Leon. X. PP. apud Marten. to. 2. Anecdot. col. 1806. Elvetiorum fortissimae, stipatissimaeque phalanges nostri

nostri erant exercitus moenia, et longis illis, quarum Turcae nullam habent experientiam, interfectis (leg. interfertis) *Sarissis, etc.* Notum est Macedonum propriam fuisse *Sarissam:* unde Gloss. Lat. Graec. *Sarissa, ἀκόντιον Μακεδονικόν.*

SARISSATUS, hastatus miles, Gall. *Piquier*, apud Lobinell. to. 2. Hist. Brit. col. 1604.

SARITIUM, pro Asarotum. Vetus Epitaphium Mediolani, apud Puccinellum.

SARIUM, vel SARIUS, an idem quod Sarius, piscis genus, an Machina bellica, Gall. *Sarre?* Comput. an. 1202. apud D. *Brussel* to. 2. de Usu feud. pag. CLXXII. *Pro Sario ducendo Parisius, XXVI. sol.*

SARKAS, Iudex olim sic dictus, in *Somogh*, apud Hungaros. V. Decreta S. Ladislai Reg. Hungar. lib. 3. cap. 2.

SARLETUM, pro *Scarletum*, pannus coccineus, Gall. *Escarlate.* V. *Scarlatum* apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 89.

SARMADACUS, V. *Samardacus.*

SARMATICUS PANNUS rarae et tenuis erat texturae, ut ex Gregorio Turon. in Vitis Patrum cap. 20. colligitur.

SARMENTITII, V. *Semiaxiarii.*

SARNA, *Impetigo.* Papias. V. *Ferma* 16. et infra *Sarrenna.*

SAROTUM, gremium, ventrale, Gall. *Tablier.* Chron. *Zantfliet* apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 347.

SARPA, *Sarculum, quod et sirpa invenitur, a sarrire dicitur*, Ugutio et Ioh. de Ianua. *Sarpa, Sarpe*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Chartular. S. Vandreg. tom. 2. pag. 1397. *Et etiam quasdam corthecas et unam Sarpam, quas mihi persolvere consueverunt.* Litterae Caroli Ioh. Reg. primogeniti ann. 1357. to. 3. Ordinat. pag. 208. *De sotularibus, de calderiis, anderiis, . . . falsibus, Sarpis, . . . duos denarios.* Festo *Sarpa* est *vinea putata*, vel potius *Sarpta*, uti etiam legendum est in Gloss. Lat. Graec. pro *Sarpa, ἀμπελος.* V. Martinii Lexic. in voce.

SARPEILLERIA, V. *Sarpilleria.*

SARPERE, *Sarpa* purgare. Fest *Sarpere antiqui pro purgare diceb* Gloss. Lat. Graec. *Sarpo, κλαδ ἀμπέλους.* V. Martinii Lexic.

SARPILLERIA. Catholicon [illegible] vum: *Sagum, Serpilliere, ou* [illegible] *vieille sarge.* Dona et Hernesia 1233. *Pro Sarpilleriis ad pan involvendos, 24. s.* V. *Serpelle*

SARPEILLERIA, eadem no ne. Statuta Massil. lib. 3. p. 3

† SARPIA, ut *Sarpa*, falx, in [illegible] Mss. a. 1325.

SARPLARE, SARPLARIUS, p deris lanarii species sacco maior, citur, quod lanis involvendis *pilleriis* statutae mensurae utun praecipue apud Anglos. V. Sk neri Etymol. ad voc. *Sarpler.* [illegible] terae Edw. III. Regis Angliae a 1335. apud Rymer. to. 4. pag. [illegible] V. *Saccus* 2. SARPLERIUM, e[illegible] notione, in Charta ann. [illegible] apud eumd. Rymer. to. 12. pag. [illegible]

SARPUS. Vetus Charta in Vita Domitiani fundatoris Monasterii Ragnaberti: *Et habet in longitu ne cum colle et silva supra viam,* [illegible] *cundum virilem manum perticas ag pedales centum duodecim in latitu ne, et parte meridiana cum Sa perticas agripedales 72.* Supra *Pertica* 1. monuit doctissimus C[illegible] gius pro *Sarpo* legendum esse *car* id est, palmo.

SARRA. (1) Pro Serra, Gall. *Sc* Vita Brachii apud Murator. to. [illegible] col. 461. (2) Pluries, eadem [illegible] tione qua *Serra* 2. nisi etiam ita [illegible] gendum sit, in Charta Lotharii Im ann. 1137. ex Bullar. Casin. p[illegible] 154. col. 1. *A secunda parte finis per Sarram de monte Cisino, sic pergit per Sarram de monte Aq lone, etc.*

† SARRABAE, *sunt vestimenta Saracenorum*, in Gloss. Lat. Gall. a 1348. V. *Sarabella.*

† SARRABARRAE, idem, in Glo Lat. Gall. Cod. 7679.

SARRACENATUS, SARRACENU V. *Saraceni.*

SARRACHORIDES, Servi militares apud Turcas. Laonic. Chalcocon. de Reb. Turc. l. 7.

SARRACIUM, V. *Superpellicium.*

† SARRACUM, *genus vehiculi, quo feruntur lapides et ligna.* Gloſſar. vet. Cod. 7613.

SARRACUS. Mirac. S. Philipp. Archiep. Bituric. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 1987. *Stephanus autem pater Iſabellis breviter ſcribitur hujuſmodi idem quod dicta Oſanna, excepto de manibus Sarracis et ſabulo pleuis.* Ubi legendum arbitror *Serrutis*, a Gall. *Serrer*, occludere. V. *Serare.*

† SARRALHERIUS, ſerarius, Gall. *Serrurier.* Comput. a. 1334. V. *Serdherius.*

† SARRALHIA, ſera, in Inuent. a. 1476.

SARRALIA. Papias: *Lactuca . . . quae et Serralia dicitur, quia deorſum cius in modum Serrae eſt.* Sar... habet MS. Eccl. Bituric.

...ARE. (1) Pro *Sartare*, V. in ...atus. (2) † Serra deſecare, in Ch. Mſ. a. 1391.

SARRARIUS. V. in *Sitularius.*

SARRATA, in Charta an. 1141. apud Guichenonum in Hiſt. Breſſenſi p. 222. pro *Serrata.* V. *Serra* 2.

SARRATURA. (1) Sera, Gall. *Serrure.* Bulla Bened. XII. ann. 1337. ex Tabular. S. Victoris Maſſil. V. *Sera* 1. et *Serratura.* (2) † Scobis lignea, in Dialog. creatur.

SARREA, Sepimentum ex virgultis. V. *Serra* 2. Charta Iterii dom. de Tacinco ann. 1147. ex Tabul. Abbat. de Rupibus.

† SARRERIA, locus ſepibus vel muris cinctus, ab Ital. *ſerrare*, claudere. Ch. Mſ. a. 1263.

SARREUNA. Papias MS. Bituric. *Impetigo ſicca ſcabies, prominens cum aſperitate et rotunditate formae; haec vulgo Sarreuna dicitur, et membrorum decorem foedat.* Unde ſuſpicari licet *Sarna*, ut habetur in editio, perperam ex *Sarreuna* contracte ſcripto factum fuiſſe. V. ſupra.

† SARREURIA, ſerra, Gall. *Serrure*, in Conſuet. vicar. Bitur.

SARRI, Arabes, ex Gloſſ. Monſ. p. 417. apud Schilter. in Gloſſ. Teuton. V. *Saraceni.*

SARRIA, f. ut *Seria* 1. Vaſculi ſpecies. Epiſtol. Bajuli Reg. Maioric. ad Maſſilienſes an. 1327.

SARRITORIUM, terra, ut videtur, in culturam redacta, vel locus ſepimento concluſus. († Rectius molendinum ad ligna ſerra deſecanda.) Terrag. Belliioc. *Iuxta plateam Sarritorii du Moulin ex Occidente. Item pro et ſuper ſexta parte indiviſim cum conſortibus du Moulin molendini, Sarritorii, plateaarum exitus, etc. Item pro et ſuper univerſis et ſingulis domibus, ſtabulis, grangiis, molendino, Sarritorio, curte, curtili, etc.* V. *Sartum.*

SARROCIUM, V. *Superpellicium.*

SARROTUS, veſtis Eccleſiaſticae ſpecies, tunica linea, cuius manicae ſtrictae ſunt, Gall. *Rochet*, vulgo olim *Sarrot.* Varias pro variis temporibus *Sarroti* formas, videſis in Notis Cl. de Vert ad cap. 2. Expoſit. Caeremon. Eccl. to. 2. pag. 263. et ſeqq. Statutum MS. Stephani de Firomonte Abb. S. Eligii ann. 1276. *Conceſſum ab omnibus quod omnes in ſtallis ſuperioribus ſedentes poſſint habere ſi velint, et veſtire Sarrotos ſimplices ſine aliqua curioſitate.* V. *Sarcotium* et *Superpellicium.*

SARSOR, Sarſoriorum artifex. Acta Cirtenſia Numarii Felicis. Eſt autem

SARSORIUM, opus ex variis quodammodo materiis contextum et confectum, cuiusmodi ſunt ut plurimum *Sartorum* opera. A *ſarcio* enim dicitur *Sarſum* et *ſartum*, uti obſervat Turnebus lib. 24. Adverſar. c. 22. unde *Sarſura*, apud Varronem. Aliter tamen Caper de verbis dubiis: *Sartum, non ſarſum.* S. Caeſarius Arelat. in Regula ad Virgin. cap. 24. *Nihil aliud in ipſis* (Monaſteriis) *niſi cruces aut nigrae, aut lactinae tantum opere Sarſorio de pannis, aut linteis apponantur.* Gregorius Turon. lib. 2. Hiſt. cap. 16. *Parietes ad altarium opere Sarſorio ex multomarmorum genere exornatos habet.* Epigram-

gramma 91. Ennodii inscribitur *de marmoribus opere Sarsòrio*, ex quo etiam colligitur, ita appellari varias discolorum marmorum crustas invicem commissas, ut unum corpus et unam quasi picturam efficiant, uti describitur a Senatore lib. 1. Epist. 6. Idem proinde quod *Musivum opus* alibi dicitur. V. in hac voce.

SARTAGIA, Praestatio quae ob ius terram *Sartandi*, seu in culturam redigendi, domino penditur. V. infra *Sartare*. Charta ann. 1163. apud Calmet. inter Probat. tom. 2. Hist. Lothar. col. 362. V. *Exartus*, et *Sartum*.

SARTAGO, [locus in quo sal conficitur, salina,] idem quod *Patella*, in re salinaria, de qua voce supra egimus. Wiguleius Hondius in Episcopis Frisingensibus ex vetere Charta: *Insuper tradidit ei omne ius quod habuit in loco Hall dicto cum Sartaginibus*. Charta Arnulfi Imper. ann. 898. ibid. pag. 128. *Hoc est sal, quod ab hac die deinceps, vel a Sartaginibus, aut locis Sartaginibus, vel de areis eiusdem iam dictae Ecclesiae redimatur, etc.*

SARTALIA, V. *Sarralia*.

SARTANEA. Thwroczius in Carolo Rege Hungariae c. 99. *Et tandem antedicti dextrarii solemnes cum armis et operimentis omnibus ipsorum gloriosissimis, seu attinentiis, cum Sartanea, curru, seu mobili aut ostiario, regnali signo regio desuper forma avis struthionis deaurato, et gemmis adornato, etc.* Videtur legendum *Sambuca*. V. *Sabuta*.

SARTARE, terram incultam excolere, Gall. *Essarter*, *defricher*, in Charta ann. 1202. ap. Lobinell. tom. 4. Hist. Paris. pag. 183. Charta Ludovici VIII. Reg. Franc. ann. 1218. ex Bibl. reg. *Ita tamen quod nemus illud neque Sartare neque hauvare poterunt.* V. in *Exartus* et *Sartum*.

† SARTARII HOMINES, qui fundos *sarta* nuncupatos possidebant, et in iis alienandis interueniebant, vt feudatarii in feudorum alienatione. Ch. Ms. a. 1231.

SARTATECTOR, V. *Sarcitecta*...

SARTATECTUM, unica voce, ... terdum *Sarta tecta* disjunctis vo... bulis. Operum publicorum tu... vel refectio. Papias: *Sartatect...* *restauratio templi, reparatio fabri...* *Sartum enim consutum dici...* Gloss. MS. *Sartatecta*, *restaur...* *aedificii*, *vel interruptiones do...* Catholicon parvum: *Sartatectu...* *vel sartitectum. Reparation de ... ou de temple*, (*ou taille pour ce... vée*, in Gloss. Lat. Gall. S... germ.) SACRITECTA, pro *S... sitecta*, in Capitul. 6. an. 8... cap. 4.

SARTATORIUS, *Lancea Sartato...* Mensurae agri species. V. supra *Lancea*.

† SARTELLULUM, diminut. a *S... tum*, terra in culturam redacta. C... Ms. a. 1178.

† SARTELLUM, idem, Gall. *S... teil.* Ch. Ms. a. 1257.

SARTIA, SARTIUM, V. *Sarcia*.

SARTICORAE, *Harstium fann...* in Miscell. Theodiscis apud Pezi... tom. 1. Anecd. part. 1. col. 408.

SARTIRE, pro Sarcire, ut viden... in Statutis Saonae c. 3. fol. 2. *Q... statuant de quantitate, et ampli... Sartiant impensas parti ac damn...*

† SARTOCOLLA, *acrimonia*, ... vet. Gloss. Cod. 7613.

SARTOR, vel SARTORIUS, sar... nator, vestiarius, Gall. *Sartre, co... sturier*, in Gloss. Lat. Gall. Sa... german. Buschius de Reformi... Monast. apud Leibnit. to. 2. Scrip... Brunsuic. pag. 939. *Dederunt m... hi . . . cappam magnam et lat... a Sartore nostro factam.* Monet a... tem Nonius cap. 1. *Sartores* di... non solum a sarciendo, unde Pla... tus in Captivis, *Sartor scelerum*.

† SARTORESSA, SARTRESSA, sa... cinatrix, in Ordinat. a. 1329.

SARTORIA, V. *Sartrinum*.

SARTORIUM. (1) *Sartrerie*, *loc... Sarciendi*, in iisdem Gloss. La... Gall. V. *Sartrinum*. (2) Sarculu... instrumentum quo in terris *sarta... dis* utuntur, Gallis *Sarcloi...* Miracula S. Zitae to. 3. Apri... pag. 523.

† SA...

† SARTOTECTUM, materiaria structura, in Ch. Ms. a. 1294. V. Sartatectum.

† SARTRINARIUS, qui rei vestiariae praeest apud monachos. Reg. visit. Odon. archiep. Rotomag. MS.

SARTRINUM, officina sartoris, († vel locus in monasteriis, vbi sarciuntur, vel reponuntur vestes. SARTORIA, in Cod. reg. Ms.) Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. cap. 18. Sartores *Sartres* vocant Occitani. V. in *Sartorium* 1.

SARTULA, in Epist. adv. Sigismundum Imper. inter Epist. Ioh. de Monsterolio apud Marten. tom. 2. Amplis. Collect. col. 1445. *Quamquam denariis plurimis sub extorsionibus iniquissimis salvorum conductuum huiusmodi Sartulas emisissent*. V. *Satalia*. † Leg. Forte *Cartula*, pro Chartula.

SARTUM, vel SARTUS, terra dumetis purgata, et in culturam redacta. Charta Lisiardi Episc. Suession. an. 1121. ex Chartul. Nantol. f. 21. V. *Exartus* et *Sartare*.

SARTURA, refectio, reparatio. *Si per Sarturas succurrendum sit alicui monumento*, in Cod. Theod. leg. 2. de Sepulcr. violat. Utuntur praeterea Seneca de Vit. Beat. cap. 25. Columella lib. 4. c. 26. et alii.

SARTURATOR, ut *Sartor*, Gall. *Tailleur*. Consuet. Lemovic. art. 42. in Custumar. gen. Franciae tom. 4. part. 2. pag. 1153.

SARTUS, V. *Exartus* et *Sartum*.

† SARVALGIUM, i. q. *Salvagium* 2, in Lit. remiss. Ms. a. 1378.

SARZANA, navigii genus, ut videtur. Chron. Parmense ad an. 1276. apud Murator. to. 9. col. 790. *Communis Parmae misit Sarzanam ad ducendum frumentum emtum per commune in Apulia*.

SARZIL, vt *Sarcilis*, V. in hac voce.

SASIMENTUM, SASIO, SASIRE, V. *Saisimentum* et *Saisire*.

SASONARE, vox Italica, condire, apparare, Gall. *Assaisonner*, *accommoder*. Statuta Placent. lib. 6. fol. 82. vo. V. *Saxonare*.

SASSINAMENTUM, idem quod invasio, usurpatio, *Saisimentum*. Charta Philippi Ducis Tusciae ann. 1195. in Bullario Casinensi tom. 2. p. 226.

SASSO. Charta ann. 1211. ap. Ughellum tom. 1. part. 1. pag. 785. *Piscariam et piscatores Fundani Episcopatus et pisces piscariae et partem de Saßone non capiemus, nec capi faciemus*. *Sasso* Italis est petra, rupes, qua notione accipienda videtur vox sequens.

SASSUM, in Notitia ann. 1144. apud Rocchum Pirrum in Archiep. Massan. *In quo (vallone) via regalis descendit ad fontem de Maltru et recipit seriam Saßi, etc.*

† SASSUS, 4tae declin. munimenti genus ex saxis, Ital. *Sasso*, in Ch. Montispel. a. 1349.

SATALIA. Epistola Philippi VI. Franc. Regis ad Edwardum Reg. Angl. apud Marten. to. 1. novae veter. Script. Collect. part. 2. pag. 130. *Quae iam multis in locis facinorosis operibus . . . expleverunt; saisinas nostras in multis locis vituperabiliter infringendo, . . . Satalias viliter pertractando, etc*. V. *Sartula*.

SATALLIN, pannus sericus rasus, ut videtur, Gall. *Satin*. Testamentum Guidonis dom. de Turre ann. 1375. ap. Baluz. Histor. Arvern. to. 2. pag. 616. V. *Satinus* et *Zatony*.

SATARTIA, ut infra *Sitarchia*. V. ibi.

SATELLES. (1) In Gloss. Gr. Lat. Βασιλικοῦ σώματος φύλαξ. Alibi: δορυφόρος, *Satelles*, Annales Francorum Fuldenses ann. 880. *Normanni superiores existentes, duos Episcopos . . . et duodecim Comites his nominibus appellatos . . . occiderunt. Praeterea 18. Satellites Regios cum suis hominibus prostraverunt, quorum ista sunt nomina, etc.* Ubi *Satellites* videntur fuisse Palatini proceres, dignitate tamen Comitibus inferiores, sed quibus alii suberant, adeo ut Regii corporis custodiae praefectos fuisse liceat coniicere,

iicere, eosque quos hodie *Capitaines des Gardes* dicunt Galli. V. Gaufredum Vosiensem in Chron. 1. part. c. 73. SATELLES, vassallus minoris dignitatis. Charta Gaufredi Comitis Andegav. ann. 1062. ex Tabulario S. Florentii veteris: *Remissa sunt omnia bidanna, omne genus bannitionis, nisi cum omnes rustici Satellitum meorum causa belli contra inimicos ierint, etc.* V. Guibertum Epist. 11. SATELLES, qui feudum *Serjanteriae*, ut aiunt, possidet, quod *Satellitio* dicitur, in Charta Roberti Comit. Mellenti in Tabul. Leprosariae Pontis Audomari. V. in *Serviens*. SATELLITES dicuntur Communiarum homines, seu etiam vassalli, quos in praelium sub vexillis suis conducebant eorum domini, quorum custodiae potissimum adstricti erant, unde *Satellites* sunt nuncupati. Rigordus ubi de praelio Bovinensi to. 5. Duchesn. pag. 60. *Praemisit idem Electus* (Belvacensis) *de consilio Comitis S. Pauli* 150. *Satellites in equis ad inchoandum bellum, ea intentione, ut praedicti milites egregii invenerint hostes aliquantulum motos et turbatos. Indignati sunt Flandrenses . . . quod non a Militibus, sed a Satellibus primo invadebantur, nec se moverent de loco quo stabant, sed eos ibidem expectantes acriter receperunt . . . Erant Satellites illi probissimi de valle Suessionensi, nec minus pugnabant sine equis, quam in equis.* Hinc SATELLITIVM dicitur eiusmodi Satellitum caterva, apud eumd. Will. Briton. lib. 6. (2) † Sponsus, qui vxoris socius est, ap. Gregor. Turon. l. 1. c. 2.

SATERRICVS, pro Satyricus, in Epist. Abbonis Floriac. ad Miciacenses, laudata apud Mabill. tom. 4. Annal. pag. 110.

SATHANIANI, vel SATINIANI, dicti interdum Messaliani haeretici, quod Satanam mundi gubernatorem et praefectum esse somniabant. Vide S. Epiphan. haer. 80. et Stockmanni Lexic. Haeres. Dubium tamen est, an non sic nuncupati fuerint quod Seth Christum fuisse mentiebantur, adeo ut iidem f[...] qui *Sethiani* vel *Sethanieni*. V. [...] hac voce.

† SATHANICVS, SATHANISSV[...] malignus, in Formul. MS. C[...] reg. 7657.

SATIARE, explere, et per me[...]phoram, probare ex abundantia. Cyprianus Epist. 76. pag. 154. ed[...] Baluz. *Satiat adhuc in Evange[...] suo Dominus et maiorem intellige[...]tiae lucem manifestat, quod,* e[...] Idem de Oper. et Eleemos. pag. 23[...] *Ostendit . . . deprecationes solas p[...]rum ad impetrandum valere, nisi f[...]ctorum et operum accessione Satie[...]tur.*

SATICVM. Charta Everacli Episcopi Leod. ann. 961. apud Marte[...] tom. 2. Ampliss. Collect. col. 4[...] *Abba Werenfridus ceterique fratr[...] Stabulensis Ecclesiae nostram adeun[...]tes mansuetudinem, omnimodis exp[...]tierunt quatenus . . . aliquod civ[...]tatis nostrae Saticum, in quo e d[...]versis partibus venientes, confugiu[...] facerent . . . Contulimus eis quo[...]dam Saticum in confinibus scilic[...] Adelberonis et Bezonis atque Adela[...]di situm, cum omnibus casticiis super[...]positis ad partem ipsorum Ecclesia[...] tenendum. Ea videlicet ratione, u[...] ab hac die et deinceps ipsum praedi[...]ctum atque integrum Saticum in usu[...] ipsorum sine censu aliquo teneant[...]* Spatium amplum, aream ad aedificandum interpretatur Martenius; malim ego domum seu mansum ubi quis *stat* et manet, intelligere unde *Staticum* scribendum esse su[...]spicor. V. *Stare* 2.

SATIETAS VNIVS DIEI, Quantum cibi per unum diem sufficit. Addit. 3. ad Capitul. c. 88. † SATIETAS, cibi sumtio, coena, t. 6 Iul. p. 485.

SATIGER, *Iocularius, cilicio vestitus* Papias. Sed leg. *Setiger*, ut monet Cangius in V. *Iocularis*.

SATIL, pondus duorum sextariorum apud Saladinum de Ponderib.

SATIMANA, pro Septimana, hebdomada. Statuta Cluniac. MSS. ann. 1301. ex Tabul. B. M. Deauratae Tolos.

SATINUS, pannus sericus rasus, Gall. Satin. Necrolog. Parthenonis S. Petri de Casis. SATTINUS, eadem notione, in Actis S. Francisci de Paula tom. 1. April. pag. 161. V. Satinus.

SATIO, tempus sationis, unde Gallis Saison, pro quavis anni tempestate. Virgilius:

Vere fabis Satio.

Charta Roberti Reg. Franc. ann. 1028. ex Tabulario Abbatiae Columbensis. V. Saisio et Sazo 2. SATIONALIS TERRA, Sationi idonea, cui opponitur *vineis consita*, in Tabulario Ecclesiae Carnotensis anno 1186. ch. 99. V. *Sationalia.* SEISONA, ex Gallico *Saison*. Ingulfus p. 852. *Cum communa pastura pro omni genere animalium omnibus Seisonis.* V. *Saisona.* SESONA, eadem notione, in Charta eiusdem Reg. ann. 1341. apud eumd. Rymer. to. 5. col. 231. SESO. Extenta manerii de *Gerringes*. V. in *Saisa.*

SATIONALIA, agri sationi idonei: *Sementiva.* Ioh. Sarisber. lib. 1. Policrat. cap. 4.

SATIRUS. Charta Pontii Comitis Tolosani ann. 936. apud Catellum pag. 89. *Et tallias, et omnes actus, et sequis, et iustitias, et omnes Satiros, et leudas, et persultra, et venationes, etc.* Satyros editum inter Probat. to. 2. novae Hist. Occit. col. 76.

SATIS. (1) Valde, omnino. Missale Gothic. apud Mabill. Liturg. Gall. pag. 266. *Vere dignum et iustum est. Satisque est dignum, etc.* (2) † Fere, propemodum, in Ch. Ms. a. 1349. (3) † Nimis, plus aequo, ap. Alex. Iatrosoph.

SATISAGERE, Satagere. Lucifer Calaritanus ad Constantium lib. 2.

SATISDATIO, ius quod ex *Satisdationibus* domino competebat. Chartae Ademari de Muro-veteri ann. 1191. apud Acher. to. 8. Spicil. pag. 205. SATISDATIONIS RELIGIO, in Charta ann. 1165. ex Tabular. Massiliensi: *Facta ab utraque parte Satisdationis religione.*

SATISFACERE. (1) Excusare. SATISFACTIO, Excusatio. Gloss. Graec. Lat. ἀπολογία, *Excusatio, purgatio, satisfactio.* S. Ambrosius serm. 46. Ubi Theophanes habet ἀπελογεῖτο. (2) SATISFACERE AD EVANGELIA, tactis, vel coram Evangeliis iurare. Leg. Luitprandi ap. Murator. to. 1. part. 2. p. 60. (3) Satisdare. Hincmarus Remensis apud Flodoard. lib. 3. cap. 26. *Illi Ecclesiam dabo, et tunc illum ordinabo, si mihi talis Clericus Satisfactionem fecerit, quod nullum pretium inde donaverit.*

SATISFACTIO. (1) Compensatio. Concilium Wormatiense cap. 60. (2) SATISFACTIONE DESERVIRE, cum plausu rem gerere. Charta Alani Ducis Britan. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 79.

SATISFACTORIA, Satisfactio, excusatio, purgatio. Chron. Episc. Claromont. ad ann. 1405. apud Stephanot. tom. 4. Fragm. Histor. MSS. pag. 399.

SATIVS, Satur, Italis *Satio.* Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Mart. p. 194. *

SATNICUS, V. infra *Setnicus.*

SATRAPA. (1) Chartam Aethelredi Regis Angliae post Duces subscribunt aliquot viri nobiles, cum hoc titulo, *Satrapa Regis.* Quae appellatio eadem est forte quae *Ministri.* V. in hac voce. S. Bernardus de Considerat. lib. 4. *Quid illud sit dicam, et non proderit. Cur? quia non placebit Satrapis, plus maiestati quam veritati faventibus.* Hinc (2) SATRAPA, pro quovis Ministro seu Satellite. Lambertus Ardensis apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. pag. 420.

SATRAPIA, praefectura. Charta ann. 1405. to. 3. Hist. Harcur. pag. 1089.

SATRAPIZARE, divinare, augurari. Vita S. Bedae tom. 1. April. pag. 868.

SATRINUM, pistrinum, Gall. *Boulangerie*, interprete D. *Brussel* de Usu feud. to. 1. pag. 564. ex Charta Alberti Abbat. Latiniac. ann. 1223. in

in Chartul. Campaniae Biblioth. reg. fol. 280.

✝ SATRIX, f. monialis rei cibariae praefecta, t. 5. Aug. p. 221.

SATTA, ponderis vel mensurae species, (✝ f. sexta pars librae.) Statuta Cadubrii lib. I. c. 16. *Quod quilibet homo et persona, qui vendunt aliquas res ad pondus vel ad mensuram debeant infra tertiam diem a die proclamationis portare sive portari facere ad domos ipsorum iuratorum calveas, concios, libras, medias, quartarolos, Sattas, mezetinos a sale, et alias mensuras quas exercent, et ipsas mensuras adjustare ad mensuram ipsius iurati.* V. *Satum* et *Scatto*.

SATTALLES, pro *Satelles*, in Litteris Henrici VI. Reg. Angl. ann. 1446. apud Rymer. tom. II. pag. 128.

SATTINVS, V. supra *Satinus*.

SATTORNARE, pro *Attornare*, Procuratorem constituere. V. *Atturnatus*. Charta ann. 1098. apud Menag. in Hist. Sabol. p. 359.

SATVLARES, pro *Sotulares*, Calcei, in Charta ann. 855. Append. Marcae Hisp. col. 788. *Satulares parilia XV*. Occurrit praeterea in Statutis Eccl. Aquensis ann. 1259. V. *Subtalares*.

SATVM, *genus mensurae iuxta morem provinciae Palaestinae, unum dimidium modium capiens: cuius nomen ex Hebraeo sermone tractum est. Satum vero apud eos nominatur sumtio vel elevatio: eo quod qui metitur eandem mensuram, sumat, vel levet. Et est aliud Satum mensurae sextariorum 22. capax quasi modius. In 17. Gen. dicitur, Accelera, tria sata farinae similae commisce, et fac subcineritios panes.* Ioh. de Ianua: unde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Satum, une maniere de mesure, muy et demi secundum Palestinos, ou de XXII. settiers.*

SATVRA, Νέμος πολλὰ περιέχων, κέρος, in Gloss. Lat. Graec. Festus: *Satura, et cibi genus ex variis rebus conditum est, et lex multis aliis legibus conferta.*

SATVRATIM, *Adsatim*, [illegible] in Gl. Graec. Lat. SATVRANTE eadem notione. *Saturantius* di[x] Fulgentius lib. 3. Mytholog. *Ha[c] Saturantius Apuleius enarravit.*

✝ SATVRIES, satietas, to. I. Ap[...] p. 92.

SATVRITAS DOMINICA, de Com[...]munione Corporis et Sanguin[is] Christi dicitur, in Epist. Synodi[...] Eccl. Africanae ad Cornelium P[...] *Quos tutos esse contra adversari[...] volumus, munimento Dominic[ae] Saturationis armemus.*

SATVRNIANI, SATVRNILIANI et SATVRNINIANI, Gnosticoru[m] sectarii, qui a Saturnio vel Satu[r]nilo et Saturnino sic appellati sun[t]. Multa cum Simone Mago et Menan[...]dro communia habuere dogmat[a] de quibus videsis S. August. d[e] Haeres. c. 3. Philast. Haer. 31. S[...] Epiphan. Haer. 23. Stockmanni Le[...]xic. Haeres. etc.

SATVRNVM. Comput. ann. 133[...] to. 2. Hist. Dalph. p. 325. col. [...] *In dicto aedificio sunt aedificata unu[m] palatium bene coopertum et mura[...]tum, in quo sunt unum stabulum e[t] unum Saturnum.* Ubi Editor legen[...]dum censet *Suturnum*, et hypoge[...]um, Gall. *Souterrain* interpretatur.

SATYRICI. Eckeardus jun. de *Ca[...]sib.* S. Galli c. I. *Saltant Satyrici, psallunt symphoniaci.* Ubi *Satyrici* dicuntur ludiones, histriones, et mimi. *Sunt enim Satyri leves, ludificantes, derisores, saltores*, Balbo in Catholico. Gloss. Gr. Lat. Σατυρισής, ὁ σκηνικὸς, *Ludio*. Gloss. Gr. MS. Reg. Cod. 1673. Σάτυρος, χορευτής. Papias: *Setiger, iocularius.* Adhibitos Satyros in Latinis fabulis testatur hic versus apud Marium Victorinum:

Agite, fugite, quatite Satyri.

SATYRVS, V. *Satirus*.

SAVANA, SAVANVM. Idem quod *Sabanum*, apud Apicium lib. 5. cap. 1. 5. 6. 7. c. 6. Testament. Guislae Comit. Ceritan. ann. 1020. in Append. ad Marcam Hispan. col. 1020. *Illic relinquo .... meas ambas Savanas quas habeo meliores.*

SA-

SAVARDA, terrae incultae, ni fallor, Gall. *Savarts. Heritage en Savart, friche ou ruine*, in Consuetud. Remensi art. 264. *En friez et Savart*, in Claromont. art. 120. Charta Nevelonis Episc. Suessionensis an. 1180. *Compositum est in hunc modum; quod praefatus Albericus universis Savarda, etc. . . . . . parata, et brochas, quae sunt apud Chacrisiam, libera et quieta, et absque ulla contradictione a praedicta Ecclesia debere perpetuo possideri recognovit, laudavit, et concessit: hoc unico retento, quod non nisi ad proprios usus Ecclesiae praefatae sive hominum apud Chacrisiam manentium excolenda dabuntur.* Ex Adversariis Andr. Duchesnii.

† SAVARRETUM, Gall. *Savarret*, i. quod Saluarium, locus vbi pisces seruantur, in Ch. a. 1273.

SAVATERIUS, a Gall. *Savetier*, veterum calceorum sutor, in Charta ann. 1353. ex Regesto 80. Chartophylacii reg. n. 688. V. *Savetarius.*

SAVIVA, ut *Sabuta*, V. in hac voce.

†. SAUCEA, SAUCHEIA, salictum, Gall. *Saussaie*, in Obituar. Ms. S. Iac. Meledun.

SAUCER, SAUCERIA, vasculum, disculus in quo *salciae* seu condimenta mensae apponuntur, Gall. *Saucière*. Testam. Ioh. *de Nevill* ann. 1386. apud *Madox* formul. Angl. p. 427. V. *Salsarium.* 1. et *Sausa.*

† SAUCETUM, i. q. *Saucea*, in Ch. Ms. a. 1196.

SAUCIA, Salicetum, Gall. *Saussaie.* Charta Lotharii et Ludovici Reg. an. circ. 980. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 40. Nomen loci prope Parisios, a salicibus sic appellatum.

SAUCIOLUS, *Atrium Sauciolum*, forum iudiciale, in quo rei capite damnantur. V. *Atrium* 1.

SAUCIONARE, Servare, custodire, ut videtur. Chron. Estense ad ann. 1351. apud Murator. to. 15. col. 465.

SAUCUNCULUS. Fragmentum Petronii pag. 55. *Habuimus tamen in primo porcum, poculo coronatum, et circa, Saucunculum, et gizeria optime farta, etc.*

SAUDADERI, milites, qui stipendio merent, Gall. *Soldats.* Charta ann. 1442. ex Tabular. S. Victoris Massil.

SAVELLARIUS, f. pro *Sacellarius*, Fisci custos V. *Saccus* 4. Anonymus de Mirabilibus Romae in Diario Ital. D. *de Montfaucon* pag. 290. *Savellarius debet habere curam monasteriorum et ancillarum Dei, et in festivitatibus debet introducere honores ad Imperatorem.*

SAVENA, ut *Savana*, V. *Sabanum.* Tabular. S. Victoris Massil. *Septem Savenas altaris, et tres toualos de seda, etc.*

SAVETARIUS, a Gall. *Savetier*, in Codice censuali Episc. Autissiod. an. circ. 1290. V. supra *Savaterius.*

SAUGINARIUS, pro *Saugmarius.* V. *Sagma.* Charta Caroli C. ann. 911. apud Doublet. pag. 778.

SAVILUBRIS, Glossae Pithoeanae: *Savilubris, artibus. Salvilubre, artificio.* [*Samelubro, artificio*, in Gloss. Isid. Utrobique nihil sani.]

SAVINA. (1) Charta Ricardi Regis Angl. apud Sammarthan. in Archiepisc. Turonens. *Et sagimen de Maumine et unam Savinam mellis, cum vasis quae dicuntur Costerez.* F. *Saumam.* V. in *Sagma.* Occurrit rursum apud Cencium in Cæremoniali MS. unde colligitur genus esse mensurae simul et ponderis, proinde nihil esse mutandum: *Senatores, quando comedunt, debent habere Savinae mediam vini, et mediam claretti.* Idem ubi de censibus: *Ecclesia S. Basilii duas Savinas piscium.* (2) † Pilos significat, quibus aspersorium instruitur. Ordinar. Ms. eccles. Camerac.

SAVINERIUS. Bartholom. Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1225. apud Murator. to. 6. col. 439. *Ex decreto consilii milites ccc. optime armatos quemlibet cum Savinerio et duobus scutiferis, item balistarios XX. equitantes, et alios C. pedites cum balistis tamen de cornu, in servitium Astensium et inimicorum offensio-*

fensionem transmisit. ✝ Leg. procul dubio *Saumerius*, iumentum ad sarcinas destinatum.

SAVIRUM, Scientia, Gall. *Savoir*, ex *sapere*. Sacramentum fidelitatis, in Capitul. Caroli C. tit. 15. V. *Sapere*.

SAVIUM, *Osculum uxoriosum*. Gloss. Isid. Occurrit non semel apud Apuleium, ut et diminut. *Saviolum*, Gloss. Lat. Gr. *Savium*, φίλημα ἑταιρικόν.

✝ SAULEIA, salictum, Gall. ol. *Saulaie*. Ch. Ms. a. 1350. SAULIA, in Terrear. Apchonii.

✝ SAULO, salix, Gall. *Saule*, in Comput. Ms. a. 1402.

SAUMA, SAUMARIATA, SAUMARIUS, etc. V. *Sagma*.

SAUMATINUS, V. *Submanicatus*.

✝ SAUMATIZARE, onerare, to. 6. Sept. p. 503. V. *Sagma*.

SAUMERIUS, V. in *Sagma*.

✝ SAUMO, salma, Gall. *Saumon*, t. 11. Gall. Christ. Instr. p. 246.

SAUNARIA, SAUNARIUM, etc. V. *Salinaria*.

SAVO, f. Linteum quo lecti sterni solent, Hispanis vulgo *Savana*. V. *Sabanum*. Acta S. Petri Confess. to. 4. Iulii p. 667. *Illo autem parvo tempore, quo quiescebat non super pannos laneos aut lineos, sive super culcitras aut Savones, sed super durissimos lapides in campanili maioris ecclesiae.* Alia notione V. in *Sapo*.

SAVONUM, Sapo, Gall. *Savon*. Statuta Astens.

SAVORNARI. *Loquitur de carico quod ponitur in fundo navis.* Ita Gloss. Fr. Barber. ad *Docum. d'Amore* edit. Ubaldini pag. 260. Italis *Savorna* et *Saorna* est Saburra, glarea, Gall. *Saorra* vel *lest*. V. *Saorra*.

SAVOTIENSIS, pro Sabaudiensis, Sabaudus. Vita Margaritae Burgundae apud Marten. to. 6. Ampliss. Collect. col. 1203.

SAVOYA, Sabaudia, Gall. *Savoie*. Charta Frederici Imp. ann. 1157. inter Instr. tom. 4. novae Gall. Christ. col. 17.

SAURA. Chronicon Fontanelle pag. 246. *Ad infirmorum cu mansionilem, qui dicitur Bothme gus, et quantumcumque deces S ram, id est, de porcis, mutones, b bices, pullos, ova . . . concessim* Cangio legendum videtur *Staurm* V. in hac voce; at haud scio emendatione locus indigeat, cu haec vox rursum occurrat in Ann Genuens. Ogerii Panis apud M rator. to. 6. col. 400. *Marsiliens audito eo, navem unam magn quam praeparaverant, cum duab galeis in cursum mittere, et qu iam erat ad Pamagum ad Marsilia extra buccam timore nostrarum n vium duxerunt, et ibi cum tota Sa ra et vianda inter portum Archer um et Turretam naufragium pa fuit.* Ubi eadem notione qua *Sta rum* intelligi debere nemo n videt.

SAURARIUM. Charta ann. 1222. Tabular. S. Dionysii: *De aliis a tem ingeniis ad piscandum, scilic de Saurario ad crocham, de Sa rario cum * de retibus ad ableias, mucetis et escronellis contra iurame tum eorum dicere non audemus.* Instrumentum piscatorium vel ret genus, Gall. ol. *Saure*.

SAURATUS. Gobelinus Persona i Cosmodromio aetate 6. cap. 77. d Nuceria Italiae oppido: *Unde l cum ipsum, cum in dioecesi Salern tana tunc extitit, quidam Suffanni sive Miseriam Sauratae, quod lingu vulgari stultae, vel taediosae sona dioecesis appellabant.*

SAURES, *Saurices*. Gloss. Isid. P pias: *Saurex antiquitus, nunc sore* Gloss. Lat. Gr. *Surix*, μῦς: ubi leg *Saurix*. Lexic. Graec. MS. co 2062. Ασκαλαβώ, τὸ ζοίφιον ἐσ κὸς σάβρα, ἐν τοῖς τοίχοις ἀνέρπο ἢ καὶ ὁ Ποντικὸς, καὶ ἡ Νυμφίτζ

✝ SAURETUS, fumo exsiccatus Gall. *Saure*, in Comput. a. 1488.

SAURILUBRO, *Artificio*, in Gloss Pithoeanis. V. *Savilubris*.

SAURINUM. Epistola Gogonis 16 inter Epistolas Francicas Freheri e Duchesnii: *Ergo dum scientiam no stram*

finem falsis laudibus glorificatis, et paternali affectu ostendistis, et magistro institutione inscium castigatis: quatenus iam possitis ad verum provocare praemium, qui vestris cupit iudiciis parere per meritum. Et quemadmodum circa Saurina nemorum successus surgetis, nostra quoque pectora sermone dialectico aperuistis. Ita plerique Codd. MSS. monent editores. V. *Saura.*

SAURUS (1) Vel SORUS, Gall. *Sor.* Vox in Falconaria venatione usitata, in qua *falco saurus* dicitur anniculus, et primarum pennarum; quae coloris sunt, quem *Sor* Galli dicebant. Fridericus II. Imp. lib. 1. de Arte venandi c. 54. *Eadem avis dum habet plumas et pennas Sauras, seu primas, etc.* Cap. ult. *Plumagium autem Saurum, seu non mutatum, differt a mutato, in eo quod generaliter plumae et pennae post mutam sunt meliores et alterius coloris, etc.* Petrus de Crescentiis lib. 10. de Agricult. c. 3. de accipitr. *Secundi meriti est is, qui postquam de nido volavit, captus fuit, raro consuevit antequam pennas in foriste mutaret, qui vocatur Saurus.* Verba quae mendo non carent, sic reddidit vetus eius Gallicus interpres: *Et celui qui a volé, a (esté) prins depuis, avant qu'il ait mué ses pennes en cruauté, n'est pas si bon, et est appellé Sor.* SORIUS, eadem notione, in Computo an. 1237. ex Biblioth. reg. SORUS Bracton. lib. 5. tract. 1. c. 2.

SAURUS (2) † Piscis species, Gall. *Maquereau bastard*, in Tract. Ms. de Nob.

SAUSA, condimentum, Gall. *Sauce.* Statuta Astens. Collat. 11. c. 96. fol. 35. V. *Salsa* 1. Hinc

SAUSARIA, disculus, in quo *Sausae* reponuntur, Gall. *Sauciere.* Charta an. 1405. apud Rymer. tom. 8. pag. 384. V. *Saucer.*

SAUTAGERIA, ager incultus, dumetis asper, in Ch. Ms. a. 1243. V. *Sylvaticus.*

SAUTAGINA, V. in *Sylvaticus.*

SAUVAMENTUM, V. *Salvamentum* 1.

† SAUVERIUM, tignum, Gall. *Solive*, in Inquis. Ms. a. 1363.

SAUVINIACENSIS MONETA, V. in *Moneta Baronum.*

SAVUS. Vita Mathildis apud Leibnit. to. 1. Script. Brunsuic. pag. 693. *Savos etiam honoravit pontifices, clerumque valde dilexit, et praecipue monachos.* Ubi *Savos* sapientes interpretatur Editor; nisi tamen legendum sit *Sanctos.*

SAUZETUM, Salicetum, Gall. *Saussaie.* Charta an. 1362. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. pag. 436. *Pratis, pascuis, nemoribus, Saunetis, viveriis, etc.* † SAUZAIUM, in Ch. a. 1377.

SAXA, cultellus, gladiolus. Gotefridus Viterbiens. part. 15. pag. 363.

> *Ipse brevis gladius apud illos Saxa vocatur,*
> *Unde sibi Saxo nomen peperisse notatur.*

Eadem fere Engelhusius:

> *Quippe brevis gladius apud illos Saxa vocatur,*
> *Unde sibi nomen Saxo traxisse putatur.*

Saxones longis cultellis pugnasse auctor est etiam Continuator Florentii Wigorniensis ann. 1138. indeque genti datum nomen: *Mutato denique nomine, quae ad id tempus Turingia, ex longis cultellis, sed victoriosis, postmodum vocata est non Saxonica, sed Anglico elemento Sexonia.* Neque aliter Lambertus Schafnaburgensis ann. 1075. *Reliquam partem gladiis, qua bellandi arte plurimum excellit Saxonia, peragunt.* Aliunde tamen, licet minus vere, Saxoniae vocis etymon arcessunt alii, a *saxo* videlicet, seu *lapide.* Tidericus Langenius in Saxonia:

> *Restat laudanda Saxonia magnificanda,*
> *A Saxo dicta, gens Saxoniae benedicta,*
> *Est fortis, dura, gens bellica, vix ruitura.*

Ita Roswitha de Gestis Odon. c. 1.
Ad claram gentem Saxónum nomen habentem
A Saxô, per duritiém mentis bene firmam.

Papias ex Isidoro lib. 9. c. 2. *Saxones dicti, quod sit dura et validissima gens.* V. *Seramasaxus*, et Lexicon Runicum Olai Wormii in v. *Sax.* Reineccius de Orig. Saxon. a *Sach* ob administrationem justitiae, appellatos Saxones existimat. V. Schilteri Gloss. Teuton.

SAXAGONUS, pro *Sexagonus*, seu Sexangulus: vox hibrida. Bromptonus: *Ibi quoque gignitur lapis Saxagonus, etc.*

SAXAROLI, columbarum species, de qua Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricult. cap. 88. ubi veteri Gallico Interpreti *Cendrins*, seu cinericii coloris dicuntur: Italis *Sassaivoli.*

SAXELLUS, pennae species. V. *Vani.*

SAXESCERE, lapidescere. Scriban. de Pass. Chr. cap. 9.

SAXIMENTUM, obsignatio, manucaptio, sequestratio, Galli *Saisie, dépôt;* ✝ imo res quaevis quoquo modo ablata.] Statuta Montis Regal. fol. 112. Hinc

SAXIRE et SAXIRI, obsignare, sequestrare. Statuta Vercell. lib. 2. fol. 32. V. *Saisire.* DISAXIRE, obsignationem solvere, bona obsignata liberare, Gall. *Lever une Saisie.* Statuta Vercell. lib. 2. fol. 32.

SAXISCUS, Anastasius Bibl. in Gregorio III. PP. *Id est gabathas aureas duas, alias Saxiscas numero quinque.* In Gregorio IV. *Obtulit 3. gabathas Saxiscas.* In Leone III. *Turibulum aureum exauratum unum, dextram Saxiscam unam, coronas aureas 12. etc.* In Nicolao I. *Gabatham Saxiscam de argento purissimo, etc.* Ubi Bulengerus: *Cur vocet Saxiscas, ignoro, nisi forte quia imitantur conchulas illas et patinas, quae in rupibus et antris reperiuntur.* Sed potior est conjectura, ita dictas ejusmodi gabatas, quod opere *Saxonico* elaboratae essent:- *Saxiscus* dicitur pro *Saxonicus.* I Benedicti VIII. PP. an. 1023. in lario Casinensi tom. 1. pag. 7. *non et calicem Saxonicum majo cum patera sua, quem Theodo Saxonum Rex B. Petro olim tra lerat.*

SAXIVOMUM, machina bellica emittendis apta, Graecis λιθοβ Gallis *Perriere.* Elmham. in Henrici V. Reg. Angl. cap. 4. Hearnii p. 9. V. *Petraria* 3.

SAXONARE, ut supra *Sasonare* Statutis Vercell. lib. 3. fol. 72

SAXONIA TRANSMARINA, tur Anglia, quod a Saxonibus cupata fuerit. Epist. Bonifacii E ad Zachariam PP.

✝ SAXONIZARE, lingua Saxo uti, eorum more agere, t. 6. S p. 500.

SAXORUM VENERATIO, pag consueta, interdicta in Con Agathensi c. 5. et lib. 7. Cap Caroli M. c. 236. V. *Petra.*

SAXUM, panni species. V. *Sag*

SAXUS, Salsus, nisi etiam ita le dum sit. Charta Leduini Abb Vedasti Atrebat. de censu an. 1 ex Chartul. V. ejusdem Monast. 243. *Quinque solidatae Saxe nis, 1. den.*

SAYA. (1) Forde *Laya*, seu in Actis S. Petri Caelestini PP. 4. Maii p. 427. *Hic Regi C multum devotus in quadam Saya habuit habitaculum.* (2) Panni cies. V. *Sagum* 2.

SAYO, V. *Sagum* 2. et *Saiones.*

✝ SAYRACIUM, serum lactis, Stat. Ast. V. *Seracium.*

SAYRIE. Catholicon parvum: *necenium potest dici Sayrie, ubi ma mulieres de sero nendo.* Ubi i cari videntur serotini conventus quibus rusticae puellae lanificio vacant, quos Picardi etiam *Series* appellant.

SAYSIMENTUM, SAYSIO, S SYNA, SAZINA, SAZIRE, V. *Saisire.*

✝ SAYUS, vestis species, t. 2. C Ital. diplom. p. 1838.

[illegible]IUM, manucaptio, Gall. *Saisie.* Statuta Vercell. lib. 7. fol. 182.

[illegible]ASO, et SADO. (1) Mensura agri apud Aquitanos. Charta ann. 1273. in Regesto Homagiorum Aquitaniae p. 5. *Tenet ab ipso 7. Sazones terrae [illegible].* SADO appellatur in Regesto Constabulariae Burdegal. fol. III. Occurrit ibi pluries. (2) [illegible], annus: proprie anni [illegible], Gall. *Saison*, qua seritur. Charta ann. 1296. V. *Satio.*

SAZIS, eadem notione, pro quarto anni tempestate, Chartar. Eccl. Aniz. c. 83.

[illegible]SAZONATOR, coquus, ab Hispan. *sazonar*, condire. Lit. remiss. Ms. a. 1460.

[illegible], contracte scriptum pro Substantiam, in Charta ann. 1336. *Dabit [illegible] exemplum eodem tenore, facti tamen Sbe non mutata.*

SBADAGIARE, ori lignum indere, in Stat. crimin. Cuman. c. 39.

SBADAGIUM. Vita S. Francae Abbatissae n. 42. *Cumque in os illius de aqua S. Franchae fuisset injecta, non retinuit eam, sed enormiter projecit, quousque cum uno Sbadagio [illegible] fuit os ejus apertum stare.* Tanquam scilicet si oscitaret: est enim *Sbadaglio* Italis oscitatio.

SBANDARE, navem harpagone retinere, ut videtur. Chron. Tarvis. apud Murator. tom. 19. col. [illegible].

SBANDITUS, proscriptus, extorris, ab Italico *Sbandire*, Gall. *Bannir.* Memoriale Potestat. Regiens. ad ann. 1286. apud Murator. tom. 8. col. 1168.

SBARA, faber lignarius, cujus est *sbarras* seu repagula fabricare, t. 4. Antiq. Ital. med. aevi p. 668.

SBARALIUM, repagulum, seu munimentum ad urbium et castrorum [illegible] ex palis, et *barris*, quas Itali *Sbarras* vocant; unde *Sbarramento*, de qua voce Academici Cruscani. Sanutus lib. 3. part. 12. c. [illegible]. V. *Sbarra.*

SBARRARE URBEM, omnes eius aditus praecludere, eam obsidere, Gall. *[illegible], investir.* Vita Eugenii IV. PP. apud Baluz. to. 7. Miscell. pag. 507. Haud dubie ab Italico.

SBARRA. (1) Repagulum, Gallice *Barriere.* Item, Crates seu sepimentum ex ferreis repagulis intertextis. Chron. Estense ad ann. 1305. apud Murator. to. 15. col. 353. *Invenit stipendiarios suos clausos Sbarris circa totam plateam.* V. *Sbaralium.* (2) ✝ Fascia, limbus, taenia, in Invent. Ms. a. 1295.

SBARRATA, Italis obex, Gall. *Barricade.* Chron. Domin. de Gravina apud Murator. to. 12. col. 589.

SBERNIA, vestis species, eadem quae *Bernia* Hispanis: hanc sic definit Covarruvias in Thes. linguae Castellanae: *Es una capa larga a modo de manto, grossera como manta fraçada.* Matthaeus de Afflictis decis. 315. V. *Bernisscrist.*

SBINDALA, ab Ital. *Binda*, Gall. *Bende*, limbus, fascia. Statuta Astens. Collat. 4. cap. 5. fol. 17. V. *Bindae.*

SBRONDATUS, foliis nudatus, ab Ital. *Sfrondare*, Gall. *Effeuiller.* Statuta Montis Regal. fol. 241.

SBURLARE, irridendo aliquem leviter percutere, ab Ital. *Burlare*, Gall. *se moquer*, *se joüer.* SBURLATIO, ipsa levis percussio. Statuta Castri Redaldi lib. 2. fol. 37. V. *Burlare.*

✝ SCAANTIA, emolumentum quodvis quod casu obvenit, in Ch. Ms. a. 1232. V. *Escaeta.*

SCABA, SCAVA, fossa. Tabularium Abbatiae Conchensis in Ruthenis Ch. 59.

SCABARE, pro *Cavare*, fodere, non semel in Vita S. Eligii. V. *Cabare.*

SCABBEA, pro *Scabies.* Paulus Warnefridus lib. 4. c. 47. V. *Scabredo.*

SCABELLARE, *decidere.* Ita Papias edit. at MS. habet *deridere*, quomodo forte *se gaber* dicunt Galli. Sed potior editi lectio: idem enim quod *Capellare.* V. in *Capulare.*

SCABELLIZARE, sustinere instar scabelli. Galfridus in Vita S. Godrici to. 5. Maii p. 77. V. *Scamellum.*

SCABELLUM. (1) Modus agri, quantum uno die excoli potest. Charta ann. 1147. apud Calmet inter Probat. to. 2. Hist. Lothar. col. 330. (2) Alia notione. V. *Scamellum.*

SCABIDUS, qui scabie laborat. Charta Emehardi Episc. Herbipol. ann. 1097. apud Schannat. Vindem. Litter. p. 178.

SCABIEDO, pro Scabies, apud Folcardum in Vita S. Ioannis Episcopi Eboracensis num. 2. Leg. f. *Scabredo*, V. in hac voce.

SCABILLUM, vel SCABILLUS, V. *Scamellum.*

SCABINAGIUM. (1) Collegium Scabinorum, item eorumdem officium et dignitas, in Ch. a. 1272. SCABINATUS, in Ch. a. 1200. SCABINIUM, ap. Aegid. de Roya. (2) † Domus publica, ubi conveniunt Scabini, in Comput. Ms. a. 1450. SCABINIUM, in Ch. a. 1241. (3) † Territorium, pagus, districtus Scabinorum, in Ch. Ms. a. 1355.

SCABINALIS, ad *Scabinos* spectans. *Litterae scabinales*, quae a Scabinis conceduntur, in Ch. ann. 1376.

SCABINI, SCABINII, SCABINEI, etc. Sic olim dicti iudicum Assessores, atque adeo Comitum, qui vices iudicum obibant. Capitulare 2. an. 805. c. 6. *De clamatoribus vel caussidicis qui nec iudicium Scabiniorum acquiescere nec blasphemare volunt, etc.* Capitulare 2. ann. 813. c. 13. *Postquam Scabini eum* (latronem) *diiudicaverint, non est licentia Comitis vel Vicarii ei vitam concedere.* Leg. Longob. lib. 2. tit. 52. §. 7. *Exceptis illis Scabinis qui cum iudicibus residere debent.* Hos porro in mallis publicis septem fere semper fuisse iudicum Assessores docent Capitularia Caroli M. lib. 3. cap. 40. *Ut nullus ad placitum banniatur, nisi qui caussam suam quaerit, aut si alter ei quaerere debet; exceptis Scabineis septem, qui ad omnia placita praeesse debent. Scabinos* etiamnum iudices urbanos, seu aedilitios, appellant, Gall. *Eschevins.* Germ. Schöppe. Thomas Walsinghamus [...] 1296. *Majores Flandriae, qui [...] bini dicuntur in villis.* Cuius [...] dem vocis etymon a Theuto[...] arcessunt viri docti, ex Glos[...] Theotisco Lipsii: *Scepeno*, [...] Hodie, inquit idem Lipsius, [...] *nen*, Scabini dicuntur. Kili[...] *Schepen, Iudex, Senator, De[...] Iuratus, vulgo Scabinus.* A[...] chius a *Schaffer, Scaffen*, vel [...] *per* Germanico deducit. Ii in [...] risque civitatibus inquilini ac [...] esse iubentur, et ex utroque pa[...] civibus editi, quod Chenutiu[...] servavit in Antiquitat. Bitur[...] bus pag. 128. 129. Ita tradit [...] nus lib. 6. Var. cap. 10. Per[...] legem tulisse, ut nemo ad Reip[...] cae administrationem acced[...] nisi qui utroque parente ἀςοὶ [...] tus esset. V. Brummeri Disser[...] nem de Scabinis. *Scabini* i[...] dum cum *Iuratis* confunduntu[...] terdum ab iis distinguuntur: [...] *Iuratis* promiscue accipiuntu[...] Litteris Alaidis Comit. Burgu[...] an. 1227. inter Ordinat. [...] Franc. to. 4. pag. 386. ubi i[...] *Scabini, Iurati* et *Electi* nunc[...] tur. *Scabinos* a *Iuratis* secerni[...] lippus Augustus in Charta Co[...] niae Peron. ann. 1209. V. in [...] *tus.* SCAVINI, in veteri Iu[...] to ann. 840. apud Sammarth[...] Massiliensib. Episcopis. SCA[...] NES. Constitut. Leduini Abb[...] Vedasti Atrebat. ann. circ. [...] apud Marten. to. 1. Ampliss. [...] lect. col. 381. SCABINIO[...] ut praefert Charta ann. 966. [...] Calmet. inter Probat. to. 1. [...] Lothar. col. 379. SCAVIO[...] Charta Henrici Imper. ann. [...] pro Monasterio S. Maximini [...] vir. SCAPIONES, in Charta [...] rici Imper. ann. 1004. in Me[...] li Salisburgensi to. 2. p. [...] ESCHIVINI, in Charta Co[...] niae Rotomagi et Falesiae po[...] dericum Vitalem p. 1066. SC[...] NI PALATII, qui iudiciis C[...] tis Palatii intererant, et cum [...] dicabant. Chronicon S. Vin[...] de Vulturno lib. 2.

SCABOLARIUS. Charta concordiae inter Abbatem et Sacristam Crassensis Monast. ann. 1381. ex Tabul. ejusd. Monast. *Dictus sacrista debet et consuevit recipere ab eodem dom. Abbate qualibet die in refectorio panem et vinum pro uno Scabolario.* Sic vocant Crassenses eum qui aeri campanas agitare pulsando praeest, Gall. *Carilloneur*: vocis origine ducta a *Scala, scilla*, quod *Scabolarii* etiam id officium agere, ubi aliquis e vivis excessit. † Potius a *scoba*, campanas pulsare et ecclesiam *scobis* seu scopis purgare. V. *Escobolerius* et *Scabolerius*.

† SCABOTUM, grex, V. *Escabotum*.

SCABRA, lancea, seu potius lanceae cuspis. Gesta Tancredi apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 174. *Habebat autem ipse clam apud se cuspidis Arabicum ferrum, de cujus inventione fortuita materiam fallendi sibi assumserat: Scabram quippe intuitus exesam, annosam, usui nostro forma et quantitate dissimilem, auspicatus est illico hinc fidem novis figmentis adhiberi.*

† SCABREA, tignum quoddam, ut videtur, in Ch. Ms. Phil. III. a. 1283.

SCABREDO, idem quod aliis *Scabritia, scabrities*, asperitas sordida. Vita S. Aldhelmi tom. 6. Maii pag. 79. V. in *Scabiedo*.

SCABRIDUS, Scaber, in Mirac. S. Desiderii Episc. Cadurc. cap. 12.

SCABRO, Scarabaeus, ut videtur. Acta S. Leonis IX. PP. to. 2. April. pag. 669.

† SCABROSITAS, ut *Scabredo*, apud Vall. de Vit. serm. Hinc SCABROSUS, pro scaber, apud Theodulf. et Veget. Veterin.

SCAPLARE, pro *Scapulare*. Vita S. Castoris Episc. Apt.

SCACACUS, pro *Scacatus*, V. ibi.

SCACARIUM. (1) Vel SCACCARIUM, tabula in qua *scacis* luditur, alternis quadris albi et nigri coloris distincta, vel ludus ipse scacorum, Gall. *Eschiquier*, Germ. Schach. Nicolaus Trivettus in Chronico ann. 1273. *Ludo scacarii intentus.* Liber de Miraculis S. Fidis c. 19. *Tabulam Scacorum ibi pendentem, etc.* Thwroczius in Carolo Rege Hungar. cap. 97. *Et una Tabula pro Scacis mirabili.* V. *Scacatus.* (2) SCACARIUM etiam appellatum olim in Normanniae Ducatu, suprema Curia, in qua appellationes ab inferioribus judicibus supremo jure dijudicabantur. Litterae Ludovici X. Regis Franc. ann. 1314. to. 1. Ordinat. pag. 552. *Item causae disfinitae in Scacario Rothomag. ad nostrum Parlamentum Parisius nullatenus deferantur.* Bina autem singulis annis tenebantur *Scacaria*, primum ad Pascha, alterum in festo S. Michaelis. Charta S. Ludovici Reg. Franc. ann. 1259. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1348. (3) SCACARIUM apud Anglos varie sumitur: interdum enim, et proprie dicitur Curia in qua res fisci pertractantur, ut auctor est Cowellus: in aula scilicet Westmonasteriensi, ubi de rebus et reditibus fiscalibus Barones quatuor definiunt, *The Eschecquier*, vel *Ther cherker*. Fleta lib. 2. cap. 25. *Habet etiam Rex Curiam suam et justitiarios suos in Scacario apud Westmonasterium residentes, cujus loci capitalis est Thesaurarius, . . . ipse namque principaliter oneratur de omnibus loca Scacariorum tangentibus, et praecipue de exitibus, receptis, et computis omnium ibidem computantium.* Matth. Westmonasteriensis ann. 1209. *Amotum est Scacarium a Westmonasterio usque Northamptonam per Regem, in odium Londoniensium, usque ad Natalem.* Neque tantum de rebus fiscalibus cognoscunt Scacarii Anglici judices, quos *Barones scacarii* vocant, sed etiam de feodis, juribus, et libertatibus regni: praeterea de *querelis conquerentium de Vicecomitibus, Escaëtoribus, Ballivis, et aliis ministris Regis praesentibus existentibus, de personalibus injuriis civilibus, praeterquam de falsis judiciis*, ut est in Fleta lib. 2. c. 27. §. 4. ubi varii *officiarii Scacarii* recensentur, de quorum *officiis* ac muniis agit, nempe, *Thesaurarius, Cancellarius, Barones Scacarii, Clericus Regis, duo Camerarii, Constabularii, et Marescalli, Clerici scriptores rotulorum,*

rum, *Miles argentarius*, etc. Sed et idem auctor Fletae docet *Scacarium* istud Anglicum bis in anno teneri, in Paschate, et festo S. Michaëlis, quo tempore Vicecomites computa sua reddere tenentur: de quibus Glanvilla lib. 7. cap. 10. et Statuta Roberti III. Regis Scotiae cap. 26. V. *Barones Scacarii*, et quae observat Watsius ad pag. 278. Matthaei Paris. SCACARIUM iisdem Anglis pro ipso fisco seu aerario regio interdum sumitur, quod aerarium Regis Angliae in eadem aede, ubi judices scacarii consident, asservetur, ut docet Fleta lib. 2. cap. 27. Bromptonus ann. 1175. *Et ibi ipsi Reges redditum mille marcarum argenti ad Scacarium Angliae recipiendum, quem praedicto Comiti dederant, cartis suis inde sibi confectis, plenarie confirmarunt.* Aerarium Regium dictum quoque est apud Normannos *Scacarium*, ut discimus ex veteri Chartular. Normanniae fol. 190. SCACARIUM IUDAEORUM. Charta Henrici III. Regis Angliae apud Spelman. *Rex de communi consilio attornavit Ric. de Oili Mag. Alexandrum de Dorset, et Eliam de Cuminges ad Scacarium Iudaeorum custodiendum, et omnia negotia quae ad illud pertinent tractanda per Angliam, sicut fieri solebat tempore de Warenna, Thomae de Newill, et Galfr. de Norwico.* Iam vero unde *Scacarii* nomenclatura Normannicae juridicae, et Anglicae rationum seu fiscali Curiae indita sit, variae sunt scriptorum sententiae, quarum pleraeque vix arrident. Quis enim cum Terrieno ad Consuetud. Normannicam lib. 15. cap. 1. Normannicam Curiam dictam velit, quod in judiciis actor reum, vel e contra reus actorem *matet*, ut fit in scaccorum ludo? Aut cum Nicodio, quod Curia juridica variis constet personis seu judicibus, ut scaccorum ludus? Neque alii a Germanicis vocibus etymon probabiliori conjectura arcessunt: Pithoeus et Chopinus lib. 2. de Doman. tit. 15. n. 2. a *Schicken*, mittere, quod Scacarii judices a Principe mitterentur *ad justitias faciendas*, ut Missi Dominici: mannus, Watsius et Someri *Schatz*, Thesaurus, ex quo *S*[...] *rium* scribendum censuit Poly[...] Virgilius: alii a *Schacken*, quo[...] rapere, inquit Somnerus, qui[...] est rapere; denique ab Angl[...] xonico *Scapa* symbolum, imp[...] taxatio. Sed hae, inquam, ety[...] giae nimis a vero absunt. Lon[...] ne probabilior videtur sent[...] *Scacarium*, Normannicum pr[...] tim, nomen accepisse a loc[...] aedificio publico, in quo judic[...] prema exercebantur, ita nuncu[...] quod ejusdem pavimentum tess[...] quadratis diversicoloribus inst[...] esset, tabellae instar, in qua [...] rum ludo luditur, quod *Scac*[...] perinde appellamus, uti supr[...] cuimus, quomodo vocem hanc[...] peri observare est in Necrolog[...] clesiae Carnotensis 8. Id. Ian. [...] *carium de auricalco et marm*[...] *pavimento chori de proprio* [...] Vel certe a mensa, cui adsideba[...] dices, a qua *Scacarium* Anglic[...] denominatum testatur Ger[...] Tilleberiensis: *Scacarium*, inq[...] *bula est quadrangula, quae longi*[...] *quasi decem pedum, et quinque*[...] *tudine ad modum mensae circ*[...] *dentibus apposita, undique habe*[...] *bum latitudinis quasi 4. digit*[...] *Supponitur* (f. superponitur) [...] *rio pannus in termino Paschae* [...] *non quilibet, sed niger, virgis* [...] *ctus, distantibus a se virgis*, [...] *dis, vel palmae spatio.*

SCACATUS, quadris diversi [...] distinctus, ut *Scacarium*. V. [...] *Scacci* 1. Concil. Trevir. ann. [...] apud Marten. to. 4. Anecd[...] 240. *Presbyteri canonici et* [...] *rigatas et Scacatas vestes gestan*[...] Statuta Eccl. Leod. an. 1360. [...] *prohibemus ne aliquis de di*[...] *vestes aut togas particas* ([...] *seu intercisas, seu Scacacas* [...] *ferat.* Ubi leg. *Scacatas*.

SCACCI. (1) SCACI, et S[...] seu *Scaccorum* ludus, Gall. [...] *Echecs*, sic appellatus a v[...] bica vel Persica *Scach*, qua[...] sonat, quod praecipua Sc[...]

ui vocant, persona Rex sit, quod a Cangio observatum in Notis ad Ioinvillam pag. 59. et ad Alexiadem pag. 383. 384. quamquam non desunt, qui a Germanico *Scach*, i. latro, de[r]ivatum vox, dictum putant, ut sit *la[tr]unculorum* ludus, quem eumdem [cu]m ludo scachorum viri docti [exi]stimant, ex Ovid. *sive latrocinii [sub] imagine calculus ibit*. Salmasius [Not]is ad Histor. Aug. p. 459. ait, [hodie] Italos et Gallos hodie vo[care] ludum latrunculorum, voce a [Scach] detorta. Hunc expende si lubet. Consule etiam Menag. in Etym. Gall. v. *Echeis* et praesertim Carolum de Aquino in Lex. milit. v. *Latrunculi*. Robertus Monachus lib. 5. Hist. Hierosol. pag. 51. *Alea, Scaci, veloces cursus equorum [...]is in frenum gyris non defuerunt*. Petrus Damianus lib. 1. Ep. 10. *Venatus, aucupium, alearum insuper furiae, vel Scachorum, quae nimirum de [...] fac[...] sacerdote exhibent mimum*. Et [...]: *Ille autem ex diversitate no[minum], defensionis sibi faciens scu[tum], ait: Aliud Scachum esse, aliud [aleam]. Alean ergo auctoritas illa pro[hibuit], Scachos vero tacendo concessit*, [...]. Sed et observo personas scacarii [...] vocari in aresto Paris. 9. [...] ann. 1320. *Item unum Scaca[rium] de jaspide et calsidonio cum fa[...], videlicet una parte de jaspide, [alia] parte de cristallo*. (2) SCACCI, [...], furculae, Gall. *Eschaces*, Ita[l. ...], *Stampoli*. Miracula B. Gre[gor]ii X. PP. apud Petrum Mariam [Campum] in Hist. Eccl. Placent. *Pro[pter i]nfirmitatem, quam habuit, non [poter]at, nec redire sine baculo, sive [Scacis]*, V. infra *Scacia*.

[SCA]CCUM, f. pro *Saccum*, depraedatio, depopulatio, V. in hac v. Ch. a. 1090. apud Lam. in Delic. Erud. SCACHUM, *raptus*, *praedatio*, apud Vredium in Hist. Comit. Flandr. p. 302.

[SC]ACH, SCACHUS, latrocinium, vox Germanica. Lex Longob. l. 2. tit. 51. §. 37. *De furto aut Schaco, si ul[tra] 6. solid. fuerit, similiter ut per [pu]gnam veritas inveniatur praecipi*[*mus*]. Leg. *Scaco*: nam *Schalk*, in Glossario Theotisco Lipsii servum sonat. Charta MS. Ludovici Imp. ann. 1329. pro Monetariis Papiensib. *Excepto homicidio, raptu virginum, robaria seu Seacho, quibus casibus teneantur subire suorum judicum examen et judicium*.

SCACHCATOR, Latro. Capitula Caroli C. tit. 12. §. 13.

✝ SCACHERIUM, abacus, alveus, alveolus, ab Ital. *Scacchiere*. Invent. Ms. a. 1295.

✝ SCACHINUM, i. q. *Scacherium*, in eod. Invent.

SCACHUM, V. *Scaccum*.

SCACIA, ut supra *Scacci* 2. Acta S. Veroli to. 3. Iun. pag. 387. *Erat autem unus pedum per genu junctu[r]am recurvus, ita ut juxta natem suspensum nullo modo extendere praevaleret. Verum ligneo pede quem vulgo Scaciam vocant, vice naturalis pedis utebatur*.

SCACIARIUS, Venator, ut videtur, Italis *Scacciatore*, quibus *Scacciare* venari sonat. *Mansum Geraldi Scaciarii*, in Charta an. 1019. ex Chartular. Aptens. fol. 41. V. *Scachia*.

SCACIUS. Statuta Montis Regalis fol. 312. *Item pro quolibet centenario gerborarum Scaciorum, solid. duos den. etc.*

SCADAFALE, ut supra *Scafaldus*. Charta ann. 1225. inter Probat. tom. 2. Novae Hist. Occitan. col. 437.

SCADAFALTUM, ut *Scadafale*. Iudicatum ann. 1279. apud *la Faille* inter Probat. Annal. Tolos. pag. 101.

SCADENTIA, *Scaditio*, V. *Excadentia*.

✝ SCADUCUS, SCADUTUS, dicitur de re, quae licitatione alicui obvenit. Ch. Ms. a. 1307.

SCADUS, mensura et pars vinearum, apud Schilterum in Gloss. Teut. v. *Schaz*, ex Regesto redituum Argent. saecul. 14. *Item in banno R. siti sunt 250. Scadi vinearum, qui vulgariter dicuntur Schetze, locati diversis colonis pro media parte vini, quod excrescit in eis*. V. *Scala* 8. *Scamellus* et *Skaza*.

✝ SCADUTA, haereditas decedentium sine haerede. Ch. Ms. a. 1213. Ital. *scadere*, lege venire, devolvi.

SCADVTVS, V. *Scadutus.*

SCAENOFACTORES, vox ibrida, a Gr. σκηνή, tabernaculum, tentorium, et Lat. facere: haud satis tamen ad rem, cum ibi non de tentoriorum fabricatoribus, sed de domorum structoribus sermo sit. Vita S. Iohannis Valent. Episc. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1694.

SCAETA, bona quae domino feudi ex delicto vel ex defectu haeredis obveniunt. V. *Escaeta.* Chartular. SS. Trinitat. Cadom. fol. 62.

SCAETTA, monetae genus, V. *Sceatta.*

SCAEVA, ἀριστερὰ χείρ, λαιά, in Gloss. Lat. Graec. id est, Manus sinistra. V. Festum.

SCAEVITAS, *Iniquitas*, Glossae Isid. Pro Fortunae malignitas, infelicitas, apud Apuleium lib. 3. Metamorph. *Sed mihi cum fide memora, oro, quod tuum factum Scaevitas consecuta in meum convertit exitium.* Item lib. 4. *Sed agilis atque praeclarus ille conatus fortunae meae Scaevitatem anteire non potuit.* Occurrit rursum lib. 7. et 9. *Artium Scaevitas*, id est, earum abusus ad vitia et pravos mores, apud Ammianum lib. 30. c. 12. Arnobius lib. 2. adv. Gentes: *Scaevitas innumerabilis vitiorum.*

SCAEVUM, crimen, noxa. Miracula S. Walarici to. 1. April. pag. 28.

SCAEVUS, pro *Secutus*, vel *Semus*, Mutilatus. V. *Secuus.*

SCAFA, vas culinarium, Gallice *Cuillier à pot.* Fortunatus lib. 6. Poëm. 10.

SCAFALDUS, tabulatum altius eductum, theatrum, Gallis *Eschafaud.* Historia Translationis S. Bertiliae Virg. n. 19. De vocis etymo vide conjecturam Cangii in Notis ad Ioinvillam pag. 70. SCALFAUDUS, eadem notione. Acta Conc. Pisani ann. 1409. apud Marten. tom. 7. Amplis. Collect. col. 1105. V. *Scadafale.* SCAFARDUS, eodem intellectu, in Chron. Corn. Zantfliet, ubi de eadem coronatione scribit, apud eumdem Marten. ibid. to. 5. col. 396. Sed legendum est *Scafaldus.*

SCAFFA. (1) SCAFFIA, mensura. v. *Scaphia.* (2) SCAFFA, Italis Siliqua. Georg. Stella in Annal. Genuens. apud Murator. to. 17. col. 1039. *Cum pluribus Scaffis adu... in una magna hostium navi ig... imponunt, et totam cremarunt.* ... *Pistatus.*

† SCAFFALE, vox Italica, tabula... altius eductum, suggestus, t. 1. M... p. 350. V. *Scafaldus.*

† SCAFILVS, pro *Scapilus*, mensu... frumentariae species, Germ. Sc... fel. Murat. t. 3. Antiq. Ital. m... aevi, p. 565. V. *Scapilus* et *Sca...*

† SCAFLVS, idem, apud Oefel. to... Script. rer. Boic. p. 718.

SCAFONES. Innocentius III. PP. ... 1. Epist. pag. 29. edit. Colon. ... Canonicis Regularibus: *Cortibal... insuper, subaros quoque in hyeme, ... tulares habeant in aestate, caligas ... lineas quam laneas, et Scafones ... liter habeant duplicatos, capas ni... singuli de mantellario, etc.* Regula... dinis Canonicorum S. Marci de M... tua, in Regesto Alexandri IV. ... anni 7. ex Bibl. Regia: *Item ... femuralia, duo caligae laneae; ... quatuor lineae sine pedulibus, qua... Scuffones,* (sic) *et duo subtellare... duo bottae filtratae, etc.* Italis *Sc... ne*, est major *Coiffia*: sed hic *Sc... nes*, vel *Scuffones*, pedes spectare ... dentur. † Item quod *Chiffones*, ... in hac v. et *Scoffones.*

SCAFWARDVS, oeconomus, ... curator, cellerarius, ab Alem... *Schaffe*, armarium, et *warden*, ... *warten*, custodire. Charta Burch... Abb. S. Emmerammi apud B... Pezium to. 1. Anecdot. part. 3. ... 77. *Hoc autem vinum sive illud ... praedicti servi emant, sive ad Par... emptum pergant, tale debet esse ut ... Fibitum Scafwardi sub juramento ... stricti totum probetur et sic in c... rio collocetur.*

† SCAGIALE, V. *Schiagiale.*

SCAGLIONVS, Scala, gradus, ... Ital. *Scaglione.* Statuta Mont. Re... fol. 198. V. *Scaliones.*

† SCAGNA, instrumentum quo fil... involvunt, Gall. ol. *Escagne*, in ... vent. MS. a. 1294.

† SCAGNETVM, assula ut videt... ab Ital. *Scaglia.* Stat. Avellae a. 14...

SCAMENTIA, jus Scaetam seu Escaetam percipiendi, Gall. *Droit d'Escheite*. V. *Scaeta*. Charta ann. 1417. ex Museo Dom. *de Flamarens*.

SCAILGAE, lapides sectiles, quos *Ardoises* dicunt Galli. V. infra *Scaliae*. Hist. Monast. S. Laurentii Leod. apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 1151.

SCALANA, securis militaris. Hist. pacificationis inter Rudolphum II. Imper. et Turcarum Imper. apud Ludewig. tom. 6. Reliqu. MSS. pag. 326.

SCALA. (1) Vox variae notionis apud Scriptores mediae aetatis. Est enim SCALA apud Gallos una ex altioris, ut vocant, justitiae, seu supremi dominii, notis. Scala quippe pro criminum quorundam aut malefactorum punitione erigitur intra dominia dominorum, qui jus gladii habent, jurisdictionem aut districtum, quam ascendere coguntur rei, qui ejusmodi poena (quae *Scalatio* infra dicitur) mulctantur, ut universae plebi expositi, infamiae notam subire cogantur. Concilium Turonense ann. 1236. c. 8. de his qui binas nuptias contrahunt: *Firmiter injungentes, quod si qui reperiantur talia perpetrasse, nominatim denuntientur infames, et in Scala ponantur, postea publice fustigentur.* Prostat etiamnum in urbe Parisiensi *Scala* ejusmodi, quam *Scalam Templi* appellant, quod fuit Templariorum olim, nunc vero Hospitalariorum Parisiensium supremae justitiae nota. De hujusmodi Scalis aiunt non semel Consuetudines Franciae municipales. (2) SCALA pro Urbis regione, apud Monspelienses. Conventio inter Episcopum Magalonensem et Consules Montispessulanos ann. 1210. 6. Id. Febr. (3) Patera, Longobardis, ut scribunt Paulus Warnefridus de Gestis Langobardorum lib. 1. cap. 27. Isidorus lib. 20. c. 5. Papias in verbo *Vasa*. Etiamnum hodie Schale Germanis. Vincentius Belvac. lib. 31. c. 150. *Habebat autem Soldanus 40. bigas oneratas loricis, exceptis Scalis argenteis et vasis ad bibendum mirae magnitudinis.* (4) Trutina, seu trutinae lanx, in *scalae*, seu paterae formam confecta, Anglis vox nota. Liber Scacarii, cujus auctor esse creditur Gervasius Tilleberiensis. (5) Lecticae species in Scalae speciem confecta. Vita S. Filiberti lib. 2. cap. 2. *Fit populi concursus non modicus, gaudent omnes vel Scalam qua vehebatur* (corpus S. Filiberti), *seu etiam linteum quo tegebatur, se posse contingere.* Cap. 27. *Videres . . . . aliquos carrucis, corbeculis, sellis gestatoriis, atque Scalis advehi.* Denique cap. 28. *Interim venerandum sepulchrum cum sacratissimo pignore de Scala deponitur, et in dextro cornu Ecclesiae . . . . collocatur, atque in sinistro latere Ecclesiae Scala ipsa appenditur.* (6) Ordo cujusque, Gall. *Rang*. Iacobus Cardin. de Coronat. Bonifacii VIII. PP. ubi de processione, apud Murator. to. 3. pag. 652.

> . . . . . *et legem statuunt, ne forte vagentur*
> *Immemores, redeuntque sua consistere Scala.*

Hinc SEDERE AD SCALAM dicitur Monachus, qui cum aliis in refectorio (suo ordine) sedet, in veteri Scheda MS. Corbeiensi de Mensa Abbatis. (7) SCALA, manipulus militaris, seu quaevis militum turma sive equitum, sive peditum dicitur, Gall. *Escadron*, vel potius *Corps de troupes*, olim *Eschielle*. Charta ann. 1393. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 861. *Suumque exercitum in duas Scalas seu partes divisit, aliam vero Scalam in qua erant Britones Gallicani, etc.* Will. Brito lib. 3. Philippid.

> . . . . *Ut subsit quoque Tribuno*
> *Scala suo.*

Gregorius Decanus Bajocassensis in Vita Urbani IV. PP. apud Massonum pag. 225. *In aciebus Scalaribus ordinatis, se ad invicem hostiliter sunt aggressi.* Ita intelligendus videtur Caffarus in Annal. Genuens. ad ann. 1157. apud Murator. to. 6. col. 269. *Amicum de Mirto Constantinopoli legatum miserunt pro exigendis Scalis*

et embolo promissis. (8) SCALA, modus agri, in Charta Longobardica apud Ughellum tom. 7. pag. 1294. *Quod est per mensura ad justa pertica mensuratas Scalas duo, et pedes duo in integrum, etc.* Occurrit etiam to. 3. pag. 47. *Per mensuram ad justam particam mensuratam Scalarum centum in integrum cum inferioribus et superioribus.* (9) Portus minor: seu proprie *trajectus*, vel *πέραμα*; in majori portu: quomodo variae extitere *Scalae* in portu Constantinopolitano, quem *Ceratinum* vocabant, de quibus non semel agit vetus ejusdem Urbis descriptio, et Cangius multa congessit in Noris ad Alexiadem pag. 312. 313. 314. 315. Sed et Galli *Scalas*, *Escales*, etiamnum vocant portus, ad quos applicant naves ex occasione aliqua, cum longius iter arripiunt, sive recipiendarum virium, sive recipiendarum mercium, vel exonerandarum gratia, idque *faire escale* dicunt. SCALETTA, eadem notione, diminut. a *Scala.* Iohan. Stellae Annal. Genuens. apud Murator. tom. 17. col. 1300. (10) Scandula, Stapha, Stapes, quo scilicet quis in equum tollitur: *Σκάλα*, Leoni Imper. in Tacticis cap. 6. §. 10. c. 12. §. 53. ubi recte Phil. Pigafetta *Staffa* vertit, et Leoni Grammatico in Basilio Macedone pag. 470. Testam. Beatricis de Alboreya Vicecomit. Narbon. ann. 1367. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1527. *Item* (legamus) *unam sellam equitandi deauratam et argentatam, et unam Scalam deauratam.* (11) Chron. Trivetti ad ann. 1293. apud Acher. to. 8. Spicil. p. 662. *In Angliam adducitur* (classis navium Normannicarum) *feria sexta ante vigiliam Pentecostes submersis aut caesis hominibus omnibus, qui erant in navibus, solis illis exceptis, qui in Scalis vix salvi fuerant fugiendo.* Ubi legendum omnino videtur Scapha, Gall. *Chaloupe, esquif.* (12) SCALA, pro *Scilla*, Campanula, Germ. Schelle. Usus Monast. Sangerm. inter Probat. Hist. ejusd. p. 135. col. 2. *Finito potu Prior percutiet Scalam tribus vicibus vel quatuor, etc.* V. *Skella.* (13) Glaber Rodul[...] in Vita S. Guillelmi Abbatis [...]vion. c. 2. *Constituitur enim divi[...] Officii assiduus custos, ac Scalae ca[...]talis illius loci.* Leg. forte *Schol[...]* (14) † Aedificium quo gradib[...] ascenditur, apud Murat. t. 1. Ant[...] Ital. pag. 1023. (15) † Vestis qu[...]dam episcopis propria, t. 1. Pr[...] Hist. Nem. p. 66. (16) † SCA[...] AMBULATORIA, machinae bel[...]cae species, in Tract. MS. de [...] milit.

† SCALAGIUM, SCALATICU[...] praestatio pro facultate applican[...] naves ad *scalam*, s. portum, in C[...] a. 1269.

SCALAMATUS, equinus morb[...] *qui equi interiora desiccat, et corp[...] macerat, et fimum ejus plusquam h[...]minis foetere facit, etc.* Iordan[...] Rufus Calaber MS. lib. 2. de Med[...] cam. equor. et ex eo Petrus de Cr[...]scentiis lib. 1. de Agricult. c. 2[...] Adde c. 32. Italis *Scalmatura* [...] macies, etc.

SCALAMENTUM, scalis admotis [...] muros irruptio, Gall. *Escala[...]* Litterae Henrici VI. Reg. Angl. an[...] 1448. apud Rymer. tom. 11. pa[...] 207. V. *Scalare* 1.

SCALAPIUS, V. infra *Scapolus.*

SCALARE. (1) Scalis muros asce[...]dere, Gall. *Escalader.* SCALATO[...] qui scalas admovet, applicat. Chro[...] Astense apud Murator. to. 11. co[...] 269. V. supra *Scalamentum.* (2) Sc[...]lae, gradus, *Escalier.* Miracula [...] Zitae to. 3. April. pag. 525. [...] *Scalarium.* (2) † *Scalae* poena reu[...] damnare, Gall. *Eschaller*, in Ch. M[...] a. 1327.

SCALARIA. Ugutio et Ioh. de Ianu[...] *Scalaria, navis piratica, et dicitur scala, quia ibi sunt transtra dispos[...] ad modum scalarium in scala.*

SCALARIUM, gradus, *Escalier.* Gr[...]vamina Ecclesiae Anglicanae a[...] 22. SCALERIUM, eadem notion[...] Charta Guillelmi D. Montispessula[...] ann. 1188. Octob.

† SCALATICUM, V. SCALAGIU[...]

SCALATINUM, tributum pro *scal[...]* seu pediminibus vitium, ex Gallic[...] *Eschalas*, seu *Escaras.* Charta R[...] be[...]

berti Regis Siciliae ann. 1327. apud Vghellum in Episcop. Casertanis.

SCALATIO, poena scalae, de qua supra in *Scala* 1. Statuta Petri Nannet. Episc. ann. 1478. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 1015.

SCALATOR, V. supra *Scalare* 1.

SCALCHVS, SCALCVS, pincerna, *Echanson*: item Major domus, architriclinus, *Majordome*. Acta B. Ioannis Taussiniani Episc. to. 5. Iulii p. 808. *Pietas Raynerii de Scarsis, nobilis Pisani, pincernae seu Scalchi*, etc. Itiner. Adriani VI. PP. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 437. *Et cum Scalcus, id est, architriclinus, sacellariorum ac sacri palatii scutiferorum prospiciens tumiditatem cadaveris, acclamasset Pontificem toxico interemptum*, etc. V. infra *Scancio*.

SCALCIATVS. Ordericus Vitalis lib. 8. pag. 682. *Sincipite Scalciati sunt, ut fures, occipite autem prolixas nutriunt comas, ut meretrices.* Vbi *Scalciatus* forte est quasi *excalceatus*, quomodo *calceatum caput* contra dixit Martialis lib. 12. Epigr. 45. Cangii conjecturam firmat vox sequens.

SCALCIVS, discalceatus, Italis *Scalcio*, vel *Scalzo*, Gall. *Déchaussé*. Acta S. Bertrandi to. 1. Iunii pag. 800. *Si de dicta infirmitate liberaretur, pedibus Scalciis una cum dicta sua filia visitaret sepulcrum B. Bertrandi.*

SCALCVS, pincerna, V. supra *Scalchus*.

SCALDINGI, Dani seu Normanni, sic appellati quod ad Scaldim amnem positis castris diu ibi morati sunt ann. 883. vt est apud Simeonem Dunelmensem. Ita porro appellantur in Historia S. Cuthperti semel et iterum.

SCALDRI, sic dicti vetustissimi Danorum Poëtae, a sono et murmure, quod canendo edebant. V. Stephanium in Notis ad Saxonem Grammaticum pag. 11. 12. 130. et Olaum Wormium.

† SCALENVS, gradus, to. 3. Aug. p. 583.

SCALERA. Charta Henrici I. Regis Angl. in Tabulario Fiscanensi fol. 5. *Et inde sicut Regale chiminum se extendit usque ad Scaleram, quae est super feodum Britii Palmarii, et a dicta Scalera per quamdam semitam*, etc. Idem videtur quod *Scalliaria*. V. *Scaliae*.

SCALERIVM, vt *Scalarium*. V. ibi.

SCALETTA, V. *Scala* 9.

SCALFARIVS, panni species. Statuta Cluniacensia Petri Venerabilis cap. 16. *Statutum est ut nullus fratrum nostrorum pannis qui dicuntur Galambruni vel Isembruni, vestiatur, nec iis qui vocantur Scalfarii, vel Frisii.*

SCALFAVDVS, *Echafaut*, V. *Scafaldus*.

SCALIA. (1) SCALIA, SCALIARE, voces Fori Aragonici. Fori Aragonenses lib. 3. ex Foris Oscensibus ann. 1247. tit. de Scaliis: *De Scaliis factis in heremo, sive in monte, si quis signaverit locum, et arando prosecutus fuerit, valeat sibi quantum araverit*, etc. Lib. 7. tit. de Expeditione infantionum: *Item in compensatione eorum quae superius continentur, et debent infantiones Regi facere, conceditur infantionibus sarcire, quod vulgo dicitur Scaliare, in villis regalibus, civitatibus, sive castris, et in pertinentiis et terminis eorundem, et emere ab hominibus regalis servitii, sive signi.* Infra: *In illis tamen locis vel villis infantionem tantum posse Scaliare intellige, unde est vicinus; nam ubi vicinus non est, liceat ibi emere sub forma praedicta, Scaliare tamen nullatenus permittitur.* Observantiae lib. 6. de Privileg. Militum §. 15. *Possunt et Scaliare in villis regalibus ubi sint vicini.* V. *Scalis.* Haud scio an *Scalia* ibi idem sit quod *Esclesche* dicitur in Consuet. Insulensi art. 79. *Fief Esclisché*. et *Esclischement*, in Tornac. tit. de feudis art. 8. quod distractum, divisum sonat: adeo ut *Scalia* pars sit et portio feodi vel cujusvis haereditatis, quam obtinere Infantionibus certis conditionibus concessum erat. (2) SCALIA, squama, Ital. *Scaglia*, Gall. *Ecaille*. Conventiones civitatis Saonae ann. 1526.

SCALIAE, SCALLIAE, lapides sectiles, quos *Ardoises* dicunt Galli. Vnde

Vnde SCALLIARIA, Lapidicinae, *Escaillière*. Ex Italico *Scaglia*, squama. *Tegularia lapidea*, in Charta Hugonis Episcopi Leod. an. 1202. apud Barthol. Fizen. in Histor. Leod. pag. 447. Charta an. 1222. in Tabulario Abbatiae Fusniacensis dioecesis Laudun. *Ego dedi et concessi Fratribus Fusniacensibus lapidicinam quae alio nomine dicitur Scalliaria, centum pedes in fronte habentem, siquidem in terra quae mea esse dinoscitur, propria Scalliaria tantae latitudinis poterit inveniri.* Et infra: *Fratres Fusniacenses accipere poterunt Scallias in praefata scalliaria.* V. *Ardesia*, *Scailgae*, et *Squillarii*.

† SCALIDVS, pro squalidus, apud Ludew. to. 11. Reliq. pag. 36. V. *Scalor*.

SCALIGRADIVM, Scalae, gradus. Addit. a Vitam S. Antonini to. 1. Maii pag. 344.

SCALINGA. Monasticum Anglican. to. 2. pag. 130. *Et communem pasturam totius morae, cum liberis hominibus meis, et unam Scalingam thyemalem in competenti loco ultra Hertingburn.* Et p. 633. *In bosco, in plano, in pratis, in pascuis, in massis et Scalingis, etc.* V. *Scalia* 1.

SCALINVS. (1) Palus, pedamen vitium, ut videtur, Gall. *Echalas*. Statuta Ripetiae c. 12. fol. 5. *De qualibet libra aestimationis perticarum pro faciendo Scalinos pro exitu denarii sex.* V. *Scallatus* 2. (2) † Nauis et illud ad quod nauis religatur. Cathol. et Breuicl. Leg. forte *Scalmus*.

SCALIONES, gradus, scala, Petro de Crescentiis lib. 5. p. 209. *Eschelle*, veteri Gallico interpreti cap. 1. extremo. *Scaglioni*, et *Scaloni*, Senensibus. V. *Scaglionus*.

SCALIS. Testament. Tellonis Episc. Curiens. apud Mabill. to. 2. Annal. Bened. pag. 709. col. 1. *Item silvas, Scales fructiferas, quas damus ad ipsum monasterium.* V. *Scalia* 1.

† SCALLATA pro *Scarlata*, in Reg. S. Iusti Cam. Comput. Paris.

SCALLATICIVS, in modum Scalae dispositus, virgis quibusdam distinctus. Gesta Gaufredi Cenoman. Episc. apud Mabillon. to. 3. Anal. p. 377. V. mox *Scallatus*, et in *Virgatus*.

SCALLATVS. (1) Vt *Scallatici*... Rotulus Camerae Comput. Pa... (2) Vt supra *Scalinus*. Bulla Pa... III. PP. an. 1537. inter Instrum... 4. novae Gall. Christ. col. 117.

SCALLIA, SCALLIARIA, V. sup... *Scaliae*.

† SCALMVS, *lintea nauis*, in v... Gloss. Cod. reg. 7641. V. *Linte*...

SCALNARE, pro *Scalvare*, V. in h... voce. Charta Italica ann. 1345.

SCALONES, dentium equi speci... de quibus Petrus Crescentius lib... de Agricult. cap. 1. *Escalegnes* ve... ri Interpreti Gallico.

SCALONGIA, *Echalotte*, V. *As*... *loniae*.

SCALOPVS, V. infra *Scapolus*.

SCALOR, pro Squalor, in Charta L... douici Reg. Sicil. ann. 1359. ex Co... MS. D. *Brunet* fol. 125.

SCALPELLVM, instrumentum q... diruendis muris utuntur. Charta a... 1479. apud Ughellum tom. 1. It... sacrae edit. an. 1717. col. 508.

SCALPITARE, *crebro scalpere*, ... vett. Gloss. apud Vossium lib. 4. ... Vitiis sermon. cap. 24.

SCALPO. Anonymi Salernit. Chro... apud Murator. tom. 2. part. 2. c... 207. *Scalponem nempe argente*... *cum ducentis solidis tulit, atque i*... *Principi detulit.* Vbi legendum e... *Scaptonem* autumat Cl. Editor. ... *Scapton*.

SCALPVS, apud Aelfricum in Glo... Anglo-Saxon. *Scip* vel *Sceigl.* V... Somnerus, forte *Sceigth*, i. *Sca*...

SCALTVS, *Impetigo*. Papias MS. ... edit. † SCANTVS praefert v... Glossar. Cod. reg. 7641.

SCALVAMEN, ramus, Gall. *Br*... *che*. Statuta Astensia fol. 9. vo.

SCALVARE, ramos arboris ampu... arborem decacuminare, Gall. *Eb*... *cher*. Statuta Placentina lib. 3. ... 37. SCLAVARE, mendose ... *Scalvare*, in Statutis crimin. Sa... cap. 42. fol. 93.

† SCALVAYTAE, excubiae ut v... tur. Stat. Avellae Ms. ann. 1...

Capi possit per dictas Scalvaytas et familiares curiae praedictae.

SCALUS, pro *Scallus*, ni fallor, Sedes uniuscujusque Monachi aut Canonici in choro Ecclesiae. Usus Monast. Sangerm. inter Probat. Hist. eiusd. p. 135. col. 2.

SCAMA (1) Pro Squama, Gall. *Ecaille*, apud Marten. to. 1. Anecd. col. 906. Aliis notionibus, vide in *Scamnum* 1. (2) † Lapis sectilis, Schiefer, in Comput. Ms. ann. 1399. V. *Scalia*. (3) † Scamnum sedile, in Lit. remiss. Ms. an. 1352. V. *Scamnum*.

† SCAMARE, squamas tollere. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7684.

SCAMARES, SCAMARATORES, praedones, qui Menandro de Legat. et Theophani pag. 367. Σκαμάρεις. Eugippius in Vita S. Severini cap. 10. SCAMARAE, apud Papiam MS. et edit. dicuntur *Piones legis*, ubi forte legendum *Spiones Regis*, Gall. *Espions*: nisi Lex intelligatur Langobardorum, ad quam ita Boethius: *Scameram, id est, exploratorem, sive spionem.* Eadem Lex lib. 1. tit. 1. §. 4. *Si quis Scameram intra provinciam celaverit, aut annonam dederit, animae incurrat periculum.* SCAMARAE, aut SCAMERAE, Depraedationes. Capitulare Sicardi Principis Beneventani an. 836. SCAMARATORES, Praedones, in eod. Capitulari Sicardi Principis Beneventani artic. 2. V. *Scamni*.

† SCAMARIA, imbrex porci, idem videtur quod Ital. *Scamerita*. Murat. to. 4. Antiq. Ital. med. aevi p. 895. V. *Bragula*.

SCAMBIAT[illegible] SCAMBIUM, permutatio, G[illegible]*sthange*. V. in *Cambiare*. Charta [illegible]an. 1043. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 407. † SCAMBIO in Ch. a. 1181.

SCAMBIUM, nummularia officina vel mensa, Gall. *Change*. Charta ann. 1195. apud D. *Brussel* to. 1. de Usu feud. p. 198. V. *Cambium*.

SCAMBIATOR, nummularius, V. in *Cambiare*.

SCAMBSOR, eadem notione. V. in *Scalbum*.

SCAMELLUM, SCAMELLA, SCAMMELLUM, scabellum. Gloss. Gr. Lat. MSS. ὑποπόδιον, *Scabellum, subsellium, scamellum.* Cod. edit. *Scamillum* habet. Venericus Vercellensis in Apologia Henrici IV. Imp. *Certatum est pugnis atque Scamellis, pro herilis sedis positione*, etc. Sed proprie usurpatur pro iis scabellulis, quibus repentes manibus innituntur: Germ. Schemmel. Rodulphus Tortarius Monachus Floriac. de Miracul. S. Benedicti n. 17. SCABELLUM, eadem notione. Vita S. Walpurgis saec. 3. Bened. part. 2. p. 894. SCABELLULUM, diminut. a *Scabellum*. S. Gerardus in Mirac. S. Adalhardi saec. 4. Bened. part. 1. pag. 359. *Scamellulae*, in Actis SS. to. 5. Maii pag. 236.

SCAMELLUS, modus agri, f. pro *Scamnellus*. Charta ann. 1126. apud Calmet. inter Probat. to. 2. Hist. Lothar. col. 280. *Vineam ad Wancin sepem, vineam et duos Scamellos in costa, . . . tres Scamellos in alterius vineis*, etc. V. *Scamnum* 1.

SCAMERA, V. supra *Scamares*.

SCAMILLUM, V. *Scamellum*.

SCAMIUM, permutatio, V. *Cambiare*.

SCAMMA. (1) Historia MS. excidii Acconis ann. 1191. *Portantes ibidem . . . . lanceas, falcastra, cassides, et loricas, Scammata et perpuncta, scuta cum clypeis*, etc. Ubi *Stamata et propunctos* edidit Marten. to. 5. Ampliss. Collect. col. 765. In Gloss. Graec. Lat. σκάμμα, *fossum*, seu fossa redditur; sed aliud hoc loco sonat, et, ni fallor, loricas ipsas, quarum catenulae *squamae* dicuntur Virgilio et aliis, ita ut legendum sit *loricas squamatas*. SCAMMA, Graec. σκάμμα, proprie est locus fossis inclusus, a Gr. σκάπτω, fodio: unde arena luctantium, ut et fossa castrensis, Gall. *Trenchée*, *Scamma* dicta est. († Interdum pugnam, conflictum sonat, ut in plerisque locis hic prolatis.) Gloss. Isid. *Scammata, arenae, ubi athletae luctantur.* S Paulinus in Epist. ad Severum: *Noli interim dum in Scammate sumus, dum foris pugnas, intus*

tus terrores, alte pro nobis sapere aut loqui. Ita etiam accipiendus, scilicet pro fossa castrensi, locus qui mendis non caret, apud Baluz. to. 6. Miscell. p. 364. ubi de constructione castri Saphet. (2) Scamnum, sedile. Acta S. Godeleuae to. 2. Iulii p. 408.

SCAMMELLVM, V. supra *Scamellum*.

SCAMMERA, V. in *Scamares*.

SCAMNA, V. in *Scamnum* 1.

SCAMNALE, stragulum seu instratum scamni. Testamentum S. Desiderii Episc. Cadurcensis in ejus Vita c. 18. SCAMNILE, eadem notione. Chartula apud Brissonium lib. 6. formul. p. 647.

SCAMNATVS, V. *Scamnum* 1.

† SCAMNELLVM, scabellulum, de iis proprie intelligitur, quibus repentes manibus innituntur; vnde *Scamnellarii* nuncupati. Acta SS. to. 6. Sept. p. 510. V. *Scamellum*.

SCAMNIVM, commutatio, Gall. *Echange*. Hist. MS.S. Cypriani Pictau. p. 190. V. *Cambiare*.

SCAMNOCANCELLVS. Repertae an. 1670. Smyrnae veteres aliquot inscriptiones, in quarum vna vox haec reperitur. Exstat ista in aedibus cuiusdam Turci: ΗΡΗΝΟΠΟΙΟϹ ΠΡΣ ΚΕ ΠΑΤΗΡ ΤΟΥϹ ΤΕΜΑΤΟϹ ΤΙΩ ϹΕΙΑΚΩ ΚΕ ΑΥΤΟΥ ΠΡΣ ΥΠΕΡ ΕΥΧΗϹ ΕΑΥΤΟΥ ΚΕ ΤΗϹ ϹΥΜΒΙΟΥ ΜΟΥ ΚΕ ΤΟΥ ΓΝΙϹΙΟΥ ΜΟΥ ΤΕΚΝΟΥ ΕΠΟΙΗϹΑ ΤΗΝ ϹΤΟ ϹΙΝ ΤΟΥ ΕΙϹΟ ΤΙΧΟΥ ϹΥΝ ΤΟΙϹ ϹΚΑΜΝΟΚΑΝΚΕΛΥϹ ΚΑΛΛΙΙ ΕΡΓΙϹΑϹ Ν. Quae facilius certiusque in hac inscriptione mendose descripta restitui possunt, sic emendo: ΥΠΕΡ ΕΥΧΗϹ ΕΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗϹ ϹΥΜΒΙΟΥ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΝΗϹΙΟΥ ΜΟΥ ΤΕΚΝΟΥ ΕΠΟΙΗϹΑ ΤΗΝ ϹΤΡΩϹΙΝ ΤΟΥ ΕΙϹΩΤΙΚΟΥ ϹΥΝ ΤΟΙϹ ϹΚΑΜΝΟΚΑΓΚΕΛΛΟΙϹ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗϹΑϹ. Haec vero sic interpretor: *Pro voto meo et uxoris meae et genuini filii mei, feci pavimentum interioris partis cum Scamnocancellis bene operans*. Clathri cum scamnis seu sedilibus signi ri videntur.

SCAMNVM. (1) Vox Agrimensor Hygenus: *Quod in latitudinem gius fuerit, Scamnum appella quod in longitudinem, Striga*. F tinus: *Quicquid secundum hanc ditionem in longitudinem est del tatum, per strigas appellatur: q quid per altitudinem, per Scan* Papias: *Scamnatus ager, qui Scamna ab Occidente in Orien crescit*. Editus et MS. habet *sc natus*, et *scannam*, vel *scamn* Plinius et Columella lib. 2. cap. *Scamna* appellant glebas grand quae solent excitari prima aratio (2) Equulei species. *Super Scamn tensus*. Lex Salica tit. 42. §. 1. *S vus super Scamnum tensus 120. ict accipiat*. Editio Heroldi, *servus per Scamno trusus*, habet. (3) dum, Gallis *Banc*. Miracula S. Vu franni Episc. Saxon. num. 8. (4 SCAMNVM, in quo merces su exponunt mercatores, vel carn suas carnifices. († Interdum et tr butum, quod ab iis ob scamnu persolvitur, ut in Ch. MS. a. 1007 Charta Arcembaldi Domini Borb niensis pro libertatibus Villae fra chae ann. 1217. V. *Bancus* co 969. SCAMPNVM, eadem noti ne, in Charta Hermanni de Reichen bach apud Ludewig. to. 6. Reliq MSS. pag. 470. (5) Mensa hum lis. Gregor. Turon. lib. 5. Hist. ca 19. (6) Fulcrum quo repent manibus innituntur. Acta S. Iohan nis Opilionis to. 4. Iun. pag. 84 V. supra *Scamellum*.

† SCAMPARE, silvam in campu seu culturam redi[illegible] Accesl. a Hist. Cassin. p. [illegible] *Scampatu* (2) Liberare, serv[illegible], alicuius fugio favere. Stat. crim. Cuma

SCAMPATVS. Iacobus I. Rex A gon. in Foris Oscae ann. 1247. 2. *Si in prima die quando bestia dicta fuit pignorata, ille qui pign vit eam noluerit ei colligere come nem, teneat illam in loco Scamp et solutam, etc*. In loco campes vel in campo.

SCAMPNVM, V. *Scamnum* 4.

SCA

SCAMPSARIA, V. *Cambiagium*.

SCAMPSOR, pro *Campsor*, nummularius, in Charta an. 1316. ex Tabul. Sangerm. V. *Cambiare*.

SCANULA, squamula. Vita B. Angelae de Fulginio n. 137. V. *Scama*.

SCANA, V. infra *Scava*.

† SCANABIS, pro Cannabis, in Ch. Ms. a. 1321.

SCANCILE, V. *Scandile*.

SCANCIO, a Cyathis, a Poculis, Pincerna; a Germanico Schencken, vinum fundere, Schenck, pocillator, Gall. *Eschançon*. Papias: *Pincerna, scantio*. Lex Salica tit. 11. §. 5. *Si quis . . . furaverit aut vendiderit . . . vel Molinarium, aut Carpentarium, sive Venatorem, sive Scancionem, etc.* Ita praeferre quosdam codices monet Lindenbrogius, pag. 1305. SCANCIUS, eodem intellectu, in Charta an. 1260. to. 3. Hist. Harcur. p. 103. SCANCIONARIUS, eadem notione, in Ordinatione Hospitii Regis S. Ludovici an. 1261. a Cangio edita in Notis ad Joinvillam pag. 109. vbi sub titulo *Scancionariae*, Gall. *Eschançonnerie*, comprehenduntur *Scancionarii*, *Clerici in Scancionariae*, *Madelinarii*, *Summularii Scancionariae*, *Barillarii*, *Boutarii*, *Quadrigarii bontorum*, *Pueri*, *etc.* De quibus sigillatim suis locis agimus. Est etiam *Scancionaria* locus vbi potus seruatur, vel unde distribuitur. Comput. an. 1202. apud D. *Brussel* to. 2. de Usu feud. pag. CLXXXII. SCANCIA, idem quod *Scancionaria*, cui qui praeerat apud Wisigothos, *Comes Scanciarum* dictus. V. in *Comes*. SCANÇARIA, in Charta Lusitanica, apud Brandaonem in Monarch. Lusitan. to. 5. pag. 304. SCANÇANUS, vel *Scançarius major*, eiusdem Regis ibidem.

SCANDAGLARE, mensuras ad examen publicarum mensurarum expendere, Ital. *Scandagliare*. Stat. Arelat. V. *Scandaillare*, *Escandilare*, *Scandilhare*.

SCANDAGLIUM, V. *Scandalium* 2.

SCANDAILLARE, mensuras ad examen publicarum mensurarum expendere, exigere, Gall. *Eschantillonner*: ab Ital. *Scandagliare*, ponderare, metiri. Statuta Massil. lib. 1. cap. 56. §. 3. V. supra *Eschantillare* et mox *Scandalium* 1. et 2.

† SCANDALE, mensura liquidorum, Gall. *Scandal*. Invent. Ms. a. 1449. V. *Scandalium*.

SCANDALIA. (1) *Funes ad tentandum fundum, et altitudinem aquarum agnoscendam*, in Gloss. Franc. Barberini ad *Docum. d'Amore* edit. Ubaldini. Itali *Scandaglio* dicunt, Galli *Sonde*. (2) Pro *Sandalia*, in Hist. Translat. S. Edmundi Cantuar. Archiep. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 1867.

SCANDALIUM. (1) SCANDALLIUM, mensura vinaria, Gall. *Scandal*, vel *Escandau*, quae 15. mensuras continet, quarum singula duas libras et 12. uncias appendit, proinde quarta pars est *Meillerolae*. V. in hac voce. Charta ann. 1392. ex Tabulario S. Victoris Massil. V. supra *Escandaleum*. (2) SCANDALIUM, SCANDAGLIUM, ab Ital. *Scandaglio*, Ponderis seu trutinae species, Gall. *Peson*, *balance*. Statuta Saluciar. Collat. 4. c. 122. V. *Scandaillare*.

SCANDALIZARE, *offendere*, *laedere*, *vel per occasionem ruinae dare*, Vgutioni et Papiae. Facundus Hermianensis lib. 6. cap. 1. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Scandalisare*, *Esclandeliser*.

† SCANDALIZATOR, vir perniciosi exempli, in Concil. Basil. §. 34.

† SCANDALOSE, cum multorum offensione, in Stat. eccl. Paris. an. 1409.

SCANDALUM. (1) Rixa, jurgium, odium, († lis, controuersia.) Papias: *Scandalum*, *offensio*, *ruina*, *vel rixa*. *Scandalum est ruina seu impactio pedum*. *Scandalum dicitur cum subito inter aliquos scandit, i. est, oritur dissensio vel pugna*. Chron. Farfense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 640. *Qui* (Gregor. VII. PP.) *contra Henricum III. Romanorum Imperatorem Scandalum nisus est sanctae Dei Ecclesiae suscitare*. SCANDALUM MAGNATUM, inquit Cowellus lib. 4. Instit. tit. 4. §. 4. nos ita appellamus contumeliam, aut verba

verba iniuriosa, alicui de majori Nobilitate illata, quod caeteris quibuscumque propter personae laesae splendorem et dignitatem, graviorem poenam meretur. (2) Lex Burgundion. tit. 73. in Lemmate: *De caballis, quibus ossa aut Scandula ad caudam ligata fuerint.* Sed legendum *Scandula*, docet omnino Papianus Resp. tit. 29. *Si quis caballo ligando ossum, aut Scandulam, vel pannum rubrum, ita eum turbaverit ut pereat, etc.* V. infra *Scandula* 2.

SCANDEFIERI, pro Candefieri. Agnellus de S. Vrsino apud Murator. to. 2. p. 101.

SCANDELA, († pro Candela.) Charta Alexandri III. PP. in Tabulario Prioratus S. Nicasii Mellenti fol. 10. *In navibus vinum ferentibus 3. den. in singulis navibus pontem descendentibus à Esnotre 1. den. pro remige; in praefectura 10. sol. pro eleemosyna; et pro Scandela Comitis 13. sol.* V. *Scandula* 1.

† SCANDELARE, scandulis s. asseribus tegere. Ch. a. 952. apud Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aevi pag. 147. V. *Scindula*.

SCANDELLA, V. *Scindula*, et *Scandula* 1.

SCANDELLAE, crepitaculum e scandulis ligneis confectum, quali utuntur leprosi, ne propius quis ad eos accedat. Ita Bollandistae in Notis ad Mirac. S. Antonii de Padua to. 2. Iun. pag. 733.

† SCANDELLVM, scamnellum, in Invent. an. 1476.

SCANDICVS, de Christo dicitur in Orat. cuiusdam librarii ad calcem libri Theogeri Episc. Metens. apud Bern. Pezium to. 1. Anecd. Praefat. p. XV.

SCANDILE, SCANCILE, seu potius *Scansile*, Stapes, quo in equum quis tollitur. Ugutio: *Scancile, strepa, ferrum, per quod equum ascendimus. Scansilia sunt etiam gradus honorati, vbi in sedibus sedent.* Ita pariter Ioh. de Ianua. Vnde emendandae Glossae Isid. *Scansuae, ferrum, per quod equus scanditur.* Glossae Pithoei habent: *Scansa, per quod equus scandit.* SCANDILE. Aimoinus lib. 2. de Miraculis S. Benedicti 20. SCANSOR, strator, 'Αναβολ[...] qui dominum in equum tollit. Gl[...] Lat. Graec. *Scansor*, κατασχ[...] Gesta Gaufredi Cenoman. Ep[...] apud Mabill. to. 3. Analect. p. 3[...] *Quidam e contra clericus in do[...] cujusdam Scansoris manens, etc.* [...] *Strepa.* SCANDILE, scalar[...] gradus. Caesarius Heisterb. lib. 8[...] 90. SCANSILE. Papias: *Sca[...] lia, Gradus sunt, ubi honoratio[...] in diebus sedent.* Leg. *In sedibus*, [...] supra, vel ut in Gloss. MS. S[...] germ. n. 501. *in aedibus.*

† SCANDILHARE, SCANDILI[...]RE, i. q. *Scandaglare*, in Privil. [...] vit. Cadurc. an. 1344.

SCANDOLA, pro *Scandula*, tegu[...] ligneae species, Gall. *Eschand[...]* Germ. Schindel. Statuta Cadu[...] lib. 1. cap. 30. V. *Scindula*.

SCANDVLA. (1) *Quoddam ge[...] annonae, quod et scandella dicitur [...] min. et dicitur Scandula, quasi s[...] dula, quod scindatur et divida[...]* Ioh. de Ianua. † Academ. Cr[...] *Scandella* hordeum distichum; [...] ratorio to. 2. Antiq. Ital. pag. 3[...] hordeum cantherinum. V. *Scand[...]* (2) Papias: *Scindulae, quod scind[...] tur, Scandulae vulgo.* V. *Scindu[...]*

SCANDVLARIS, ex *Scandulis* fa[...] *Tectum Scandulare*, apud Apulei[...] lib. 3. Metamorph.

SCANDVLARIVS, qui *Scandulis* [...]cta contegit, († immo et faber [...]gnarius.) leg. vlt. D. de Iur. [...] munit.

SCANGIVM, pro *Excambium*, [...] Domesdei, Gall. *Eschange*. V. *C[...] biare*.

SCANNA, SCANNATVS, V. *Sc[...] num*. 1.

† SCANNALE, stragulum s. in[...]tum *scanni* seu scamni. Cerem. [...] eccl. Carnot. V. *Scamnale*.

SCANNELLVM, ut *Scamellum* su[...] Miracula S. Antonii de Padua t[...] Iun. p. 718.

SCANNIVM, idem ac *Cambium*, [...] mutatio, *Echange*. Charta ann. [...] 965. ex Chartular. Matiscon. [...] 98. V. *Cambiare*.

SC[...]

SCANNVM, pro Scamnum, in Chron. Bertin. Ioh. Iperii apud Marten. to. 3. Anecd. col. 608.

SCANSA, SCANSOR, etc. V. in *Scandile*.

† SCANSARE, vox Italica, amouere, defendere. Inquisit. ann. 1252. apud Murat. to. 1. Antiq. Ital. pag. 813.

SCANTILLATVS, truncatus, mutilatus, *Ecorné*. Fori Aragon. lib. 9. p. 177.

SCANTIA. Anonymus Continuator Laurentii Leod apud Calmet. inter Probat. to. 1. Hist. Lotharing. col. 248. *Episcopus igitur his et consimilibus in iram concitatus, videns se nihil posse inferre grauaminis ciuitati et ciuibus, omnem Scantiam et totum suburbium superius vsque ad sanctum Amantium . . . igni fecit concremari*. Locus editior significari videtur, a scandendo *Scantia* dictus.

SCANTVS, V. *Scalsus*.

SCANVS. Charta Adelgastri Principis inter Conc. Hisp. to. 3. pag. 90. *Damus . . . . quinque feltros, et septem lectulos et tres Scanos*.

SCANVSIA, vestis monastica. Statuta Ordinis Praedicat. an. 1311. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1931. *Item quod Sacerdotes, diaconi et subdiaconi in Missis conuentualibus portent Scanusias vel scapularia cum induunt sacras vestes. Hoc idem etiam in Missis priuatis faciant omnes alii sacerdotes*. V. *Capularis* in *Scapulare*.

† SCANZELLARE, i. q. *Cancellare*, cancellatim lineis obliterare, *delere*. Stat. Mant. l. 1. c. 43.

SCANZONERIVS, pincerna, Gall. *Echançon*. Ch. MS. Caroli reg. Sicil. an. 1269. V. *Scancio*.

SCAPELA, i. q. *Scapulare*, monachorum vestis propria, quae scapulas tegeret, in Stat. ord. milit. de Aviz a. 1162.

SCAPELIAE, laqueorum species, quibus capiuntur aues, apud Petrum de Grescentiis lib. 10. de Agricult. c. 26. vbi describitur. V. *Scarbellus*.

Tom. VI.

SCAPELLARE, caedere, incidere, frangere. Excerpta ex Leg. Longob. cap. 8. V. *Capulare* et *Scapillare*.

SCAPHA et SCAPHVLA, Mensurae aridorum species: eadem quae *Scapilus*. *Scapha siliginis*, *bladi*, in Metropoli Salisburgensi to. 1. p. 206.

SCAPHVLA. Leges Portoriae Ludouici IV. Imp. ann. 904. apud Auentinum lib. 4. Annalium Boiorum, et Goldastum to. 1. Constitut. Imperial. p. 210. SCAFFIA. Metropolis Salisburg. tom. 3. pag. 40. SCAFFA *tritici*, *auenae*, ibidem pag. 416. V. in *Scapula*.

SCAPHARIVS, qui *Scaphis* negotiatur. Inscriptio 1. apud Gruter. pag. 258.

SCAPHINVS, vt *Scabinus*, in Placito ann. 918. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 56.

SCAPHISMVS, supplicii genus apud Persas, quo sontes in *Scaphis* cibo et potu, muscis et vermibus ad necem cruciabantur. V. Drexelium in Prodr. mortis cap. 1. §. 24. Gallonium de Martyr. cap. 2. pag. 21. et Baronium in Notis ad Martyrol. 28. Iulii.

SCAPHISTERIVM, alueolus ligneus, quo mulieres lotos pannos a fonte aut fluuio referunt. V. *Capisterium* 1. et 3.

SCAPHON, Somnero, *Septum*, *claustrum*, *quo in cratibus facto, pastores noctu includunt oues, tum ad stercorandum arua, tum ne in segetes spatientur*. *Scaphon*, *ouile*, in Gloss. Lipsii.

SCAPHVLA, V. supra *Scapha*.

SCAPILLARE. (1) Verberare, scapis seu fustibus caedere. Statuta Cadubrii lib. 3. cap. 18. In capitis lemmate legitur, *de poena Scapulantis*, *vel Scarpuzantis sine armis*, etc. Italis *Scappuzzare* est ad aliquid offendere, Gall. *Broncher*. (2) † Capillos euertere vel per capillos trahere, Ital. *Scapigliare*, in Stat. Mant.

SCAPILLATVS, solutus crines, ab Ital. *Scapigliare*, Gall. *Echeveler*. Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Mart. p. 161*.

SCAPILVS, mensurae frumentariae species, eadem forte quae *Scapha*.

G Capi-

Capitulare Caroli M. an. 797. edit. ab Holstenio, c. 11. *De annona vero bertrinis pro sol. 1. Scapilos 40. donant, et de sigale 20. Septentrionales autem pro solido Scapilos 30. dent, et sigale 15.* SCOPELLVS, eadem notione. Charta an. 1345. V. *Sceffilum.*

SCAPINVS, solea calcei, Gall. *Semelle.* Acta S. Bertrandi to. 1. Iunii pag. 801.

SCAPIO, V. *Scabini* et *Stapio.*

SCAPOARDVS, nomen dignitatis, seu Officii Palatini in Francia, quod inter minora ministeria reponitur ab Hincmaro de Ord. Palatii cap. 17. Forte is, cui vasorum custodia credita erat, ex *Schap*, Teutonico, promptuarium, armarium, vas, theca, σκεῦος, Kyliano, et *Ward*, custos: iungitur enim *Ostiariis, Saccellariis* et *Dispensatoribus.*

SCAPOLATVS, V. *Scapolus.*

† SCAPOLERIVS, aeris campani pulsator, i. q. *Scabolerius*, in Comput. an. 1482.

SCAPOLVM, V. infra *Scopelum.*

SCAPOLVS, SCAPOLATVS. Visitatio Thesaurariae S. Pauli London. ann. 1295. *Calix argenteus Henrici de Northampton deauratus, cum pede cocleato et Scapolato, et pineato ponderis cum patena 30. sol.* Alibi: *Scandalia de Indico sameto cum caligis brendatis, cum Scapolis et leonibus.* Rursum: *Capa . . . de rubeo sameto brendata cum Scalopis.* Alibi: *Frontale de rubeo sendato, cum firmaculis et Scalapiis.*

SCAPSORIVM, sepulcrum, a *Capsa*, vt videtur, sic dictum. M. VERIDIVS M. L. NAZARISCVS SELLVLARIVS SCAPSORIVM FECIT SIBI, etc. in Inscript. Gudii CCXXV. 1. V. indic. pag. XLIV.

SCAPTON, vas quoddam. Charta in Monastico Anglic. to. 1. pag. 24. et in Chron. Wilhelmi Thorn. pag. 1762. *Missurum etiam argenteum, Scapton aureum: item sellam cum fraeno aureo, . . . quod mihi xenium de D. PP. Gregorio directum fuerat.* Ignotus Casinensis in Histor. Longob. c. 10. de Siconolfo Principe Beneuentano; *Abstulit de S. Benedicto . . . in Agrifis b vnum, et Scaptonem vnum, Con[...] nopolitano deaurata fabrefacta opere.* Scapton mendose, pro [...] ptrum, his locis scriptum put[...] mnerus, vix tamen est vt asse[...] tametsi nihil aliud succurrit.

SCAPVLA. (1) Acta Murensis M[...] sterii p. 40. *Vnusquisque* (rus[...] *dat duas Scapulas plenas de car[...] duos panes, et quartam parten[...] tretae de cereuisia.* Pag. 61. [...] *manso ipsius tres modii spelta[...] duae auenae, et quatuor Scapula[...] Scapilus, Scapha.* SCAPVL[...] DARE, fugam inire, *Tourne[...] espaules.* Radulfus de Diceto [...] 1040. (2) † SCAPVLA PO[...] NA, imbrex porci. Lib. cens. e[...] Rom. V. *Scamaria.*

SCAPVLARE, Vgutioni, *vestis,* [...] *pulas tantum tegens. Vestis a[...] lica instar crucis* dicitur in Vi[...] Willelmi Ducis saec. 4. Bened. [...] 1. pag. 83. Mamotrectus ad Le[...] dam S. Hilarionis: *Palliolum, i[...] Scapularium.* Monachorum [...] propria cum labori et operi in[...] bant, loco cucullae, vt quae [...] uior esset, et minus ampla, c[...] put tantum et scapulas tegeret [...] gebertus Gemblac. pag. 120. [...] Basil. an. 1566. *Propter opera[...] tum constituit S. Benedictus al[...] cucullam, quae dicitur Scapular[...] quod huiusmodi vestis apta sit [...] tantum et scapulas tegere.* Vbi [...] *pulare* nomine cucullae inter[...] designari aduertere est. Vt ves[...] parcerent dum operi vacabant, [...] nachis primo concessum est sca[...] re, quo praeterea non vteba[...] Idem posterioribus saeculis obt[...] se docet Vita B. Stephani A[...] Obazin. apud Baluz. to. 4. Mi[...] pag. 163. Eadem de caussa, pr[...] laborem scilicet, Canonicis Re[...] ribus Scapulare tribuitur in [...] quis Consuetud. eorumdem, [...] Marten. tom. 4. Anecd. col. 1[...] SCAPVLARIS, in Vita B. [...] Damiani saec. 6. Bened. part. 2. [...] 252. CAPVLARIS, eodem [...] ficatu, in Capit. gener. MS [...] Victoris Massil. ann. 1313. L[...]

acceptione interdum vsurpata est vox *Scapulare*, pro veste scilicet quae scapulas praesertim tegeret: vnde alii praeter Monachos ea vsi sunt. Vita B. Edmundi Cantuar. Archiep. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1794. V. *Scapillare*. SCAPULARIUM, vt *Scapulare*. Chron. Farfense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 6.. CAPULARIUM, vt *Scapularium*, Vestis scapulas tegens. Compromissum ann. 1202. apud D. *Brussel* to. 2. de Vsu feud. p. CLXXXIII.

✝ SCAPULATUS, scapulosus, scapulis dilatatus. Alex. Iatrosoph. Ms. lib. 2. Passion.

✝ SCAPULUS, pro capulus, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 521.

SCAQUA, mensurae species apud Occitanos. Sententia arbitralis ann. 1292. inter Abbat. et Consul. Gimont. Occitani *Escach* vulgo vocant [illegible] frumenti, quod mensuram excedit, vnde *Scaqua* accersenda videtur.

SCAQUARIUS, vt *Scacarium*. Charta an. 1230. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1245. V. in *Scacci* 1.

SCAQUERIUM. Eadem notione, in Statutis MSS. Capituli Audomar.

SCAQUETI, vt *Scacci* 1. Statuta Eccl. Helen. inter Conc. Hispan. to. 3. p. 5..

✝ SCAQUI, i. q. *Scacci* 1. in Stat. a. 1392. V. *Scaquati*.

SCAR, vel SCARE, agger ad ripam, Gall. *Quai*. Statuta Massil. lib. 1. cap. 51. §. 3. *Decernentes similiter quod nullus a modo audeat vel possit discaricare [illegible] aliqua pro vendendo in [illegible] alicubi infra portum, vel prope [illegible], aut infra Massiliam, nisi in Scari vel Scaribus communis Massiliae*.

SCARA. (1) Papiae, *Combustio ignis*. Glossae MSS. ad Alexandrum Iatrosoph. *Scara, vel escara, i. vstura*. Galli *Escare* dicunt vulneris crustam. *Scara vulnerum*, apud Gariopontum lib. 3. c. 53. V. Lexic. Martin. (2) Virgultorum silua, Henschenio. (✝ Rectius ius vtendi silua [illegible], vt colligitur ex Ch. Otton. [illegible] Ravesberg. a. 1166. inter Probat. to. 2. Annal. Praemonstr. pag. 698. *Obtuli curtim cum iure nemoris vicini quod vulgariter Scara vocatur.*) Charta Germanica ann. 794. apud eumd. in Comment. ad Vitam S. Ludgeri Episc. Mimigard. §. 4. *Id est, hobam illam integram Alfgating hoba, cum pascuis et peruiis et aquarum decursibus, et Scara in silua, iuxta formam hobae plenae*. Quo iure Henschenius, *Scaram* hic virgultorum siluam intelligat, non percipio. Agrum pascendis porcis destinatum interpretatur editor Cangii a German. ſcharren, fodere: terram quippe fodiendo pascuntur porci. Charta ann. 855. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 141. *In silua quae dicitur Puthem Scaras viginti octo, in villa Irmenlo, in illa silua Scaras sexaginta*. SCHARA, eadem notione, in Charta an. 838. apud Miraeum to. 1. p. 499. (3) Acies, cuneus, copiae militares. Hincmarus in Epistola ad Dioecesis Remensis Episcopos c. 3. *Bellatorum acies, quas vulgari sermone Scaras vocamus*. Aimoinus lib. 4. c. 26. *Collegit e Franciae bellatoribus Scaram, quam nos Turmam, vel Cuneum appellare possumus*. Auctor Mamotrecti 2. Reg. *Acies, est militia ordinata, quae dicitur Schera*. V. infra *Squadra* 1. SCARRA, eadem notione, in Annal. vett. Franc. ad ann. 806. apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 910. SCHERA, eodem intellectu. Memoriale Potestat. Regiens. ad an. 1218. apud Murator. to. 8. col. 1101. (4) *Angaria in equis vel aliis seruitiis*, in Gloss. Mons. apud Schilter. in Glossar. Teuton. Hinc Caesario Heisterb. *Scaram facere, est domino, quando ipse iusserit, seruire, et nuncium eius seu literas ad locum sibi determinatum deferre*. V. in *Harmiscara*. Fragm. Breuiarii rerum fiscalium Caroli M. inter Collect. Etymol. Leibnit. pag. 320. *Secat de foeno in prato dominico carradas* 1. *et introducit. Scaram facit*. V. *Scararii*. (5) Familia, genus, a Germ. Schaar. Miracul. S. Genulfi saec. 4. Bened. part. 2. pag. 226. *Hic* (Wifredus) *ex illa nobilium Scara Francorum*,

quam gloriosus Rex domnus Pipinus . . . in vrbe Biturica ad Guaiferii Ducis Aquitaniae partes expugnandas reliquerat, originem trahens, regali quoque prosapia oriundus erat. V. *Squadra* 2.

SCARAFONUS. Chron. Petri Azarii apud Murator. tom. 16. col. 398. *Sed sic tarde et tempestiue, sicut ipsis Scarafonis etiam officialibus suis praecepit, praedicta cum summo studio exsequuntur.* V. *Scaruni.* † Forte pro *Scarafaldonus*, ab Ital. *Scarafaldone*, satelles, miles.

SCARAGUAYTA, Germanis Schaarwache, ex *Schaar*, agmen, cohors, et *Wache*, excubiae, quasi excubiae cohortium. Charta Galeacii Comitis Virtutum ann. 1371. *Dictus Emanuel inuestitus, possit et valeat in praedicto castro . . . . imponere fodra, et tallias, rogias, et caregia, guaytas, Scaraguaytas, exercitus et caualcatas.* Occurrit non semel in Regesto, vnde excerpta haec Charta, vbi interdum *Scheraguayta* scribitur. ESCHARGAITA. Charta G. Comitis Niuernensis et Forensis an. 1228. *Nec in nostrum exercitum, chaualgiam, gaytiam, Eschargaitiam ire teneantur.* V. *Gayta*, *Wacta*, et Thomasserium in Consuet. Bituric. pag. 436. ESCHAUGUETA, in Tabular. Briuat. ann. 1282. fol. 48. vo. *Guetas, Eschauguetas siue excubias, etc.* EXCHALGAYTA, EYCHALGAYTA. Charta ann. 1306. to. 2. Hist. Dalph. pag. 126.

SCARAMANGA, SCARAMANGUM, vestis, quam viri militares gestant supra vestes alias interiores ad arcendas pluuias, niues, gelu, caetera denique aëris incommoda, Leunclauio in Pandecte Turcico n. 17. ex Theodosio Zygomala. Penulam certe vel Pallii genus fuisse, quo totum operiretur corpus, videntur innuere scriptores, cum Graeci, tum Latini. Luithprandus lib. 6. c. 5. *Quorum primus vocatus est Rector domus, cui non in manibus, sed in humeris posita sunt numismata, cum Scaramangis quatuor.* Infra: *Hi itaque paris numeri, quia dignitas par erat, numismata et Scaramanga susscipientes, etc.* Rursum: *Et* [...] *mismatum libris cum Scara*[...] *vna donatus.* Historia Miscel[...] 18. pag. 557. ex Theophane: [...] *tas praeterea spathas auro circ*[...] *sas, et zonas aureas cum g*[...] *et scutum Razatis totum auro* [...] *sum acceperunt, et loricam ips*[...] *ro contextam, et Scaramaggi*[...] *detulerunt, cum capite ipsi*[...] Omitto alios Scriptores a M[...] laudatos. Moneo tantum, vt [...] recentioribus Latinis pro [...] ex quo pallia conficiebantur, [...] *Scaramangam* videri vsurpar[...] panni specie, in Chronico Ca[...] lib. 3. cap. vlt. V. Gloss. med. [...] cit. v. σκαραμάγγιον.

SCARAMANNI, vel SCARE[...]NI, seruientes, ministri iud[...] sic dicti quasi *Schar-man*, i[...] homines scarae. Charta Henri[...] ann. 1056. et Henrici IV. Imp[...] 1065. ex Tabulario S. Max[...] Treuir. *Seruientes vero, qui* [...] *manni dicuntur, nulli Aduocat*[...] *quibuslibet culpis, aut rebus, r*[...] *deant.* Infra: *Si villani debitu*[...] *sum Abbati volunt denegare, pr*[...] *per alios iudices ac ministros,* [...] *Scaramanni dicuntur, ad viam* [...] *cantur, si possint, etc.* V. *Scara*[...]

† SCARAMANTICUS, f. iden[...] *Scaramannus*, in Decret. Luit[...] 715. vel 730. apud Murat. to[...] Antiq. Ital. p. 24.

SCARAMEI dicti quidam V[...] publici sub Iohanne Rege Fran[...] Edicto eiusdem Regis an. 135[...] 2. Ordinat. pag. 523. proscript[...]runt: *Contra quas quidem soci*[...] *Scaramporum, Angoissolorum ac*[...] *torum* (vel Falctorum) *et Th. le* [...] *guignon, ac eorum socios et f*[...] *res, adeo in Curia Parlamenti* [...] *processum quod ipsos et eorum f*[...] *res suo et fanitorio nomine, for*[...] *rarios publicos et vsurarum pr*[...] *nocentes, culpabiles et conuictos,* [...] *dicta curia, per ipsius deffini*[...] *sententiam pronunciauit.*

SCARAMUTIA, leuis conflictu[...] lis *Scaramuccia*, Gallis *Eschar*[...] Germ. Scharmützel, quasi *Scar*[...]*cia*, militaris cohors occult[...]

enim Italis *Muccire* occultare, Gall. *Musser*. Sunt igitur proprie *Scaramucciae* conflictus eorum, qui ex insidiis emergunt. Historia Obsid. Laudensis ann. 1345. lib. 1. cap. 14. *Nullus fere praeteribat dierum, quin inimicis mutuas Scaramutias seu badalucia conficiebant.* Adde cap. 28.

SCARAMUTIA, eodem significatu. ... pro Mag. Alberto apud ... tom. 1. Anecd. col. 1671.

SCARAMUZARI, velitari, ab Ital. *Scaramuzzare*, Gall. *Escarmoucher*. Castellus in Chron. Bergom. ad an. 1402. apud Murator. tom. 16. col. 899.

SCARANI, iidem videntur qui *Scarani*, praedones. Chron. Petri Azarii ad ann. 1363. ap. Murator. tom. 16. col. 413. *Vniuersa Italia ipsum* (Comitem) *formidauit, et a Scaranis et inermibus peditibus incipiens ipse Comes astutus exstitit ...* Hinc firmatur coniectura Muratorii to. 6. col. 987. ad Ottonis ... Histor. vbi pro *Scarenos* ... censet *Scaranos*: *Ceperunt Mediolanenses Scarenos*, (Codex ... *Scaranos*) *de Papia, qui ... depraedauerant, et plerasque cases ipsius loci exarserant, multosque etiam ex ipsis interfecerunt.* V. *Scarani.*

SCARANTIA, SCARANZIA, vox ..., Gall. *Esquinancie*. Miracula B. ... V. PP. to. 1. Maii pag. ... V. *Scinanticus*.

SCARAPSUS, pro *Scarpsus*, V. ibi.

SCARARII, iidem forte qui *Scaramanni*, de quibus supra. († *Ministri, Scaramanni* enim sunt iudices et ... villarum, Anglo-Sax. *Scyrman*, a *Scyr*, villa, Angl. Shire; *Scararii* vero rustici, ab eadem voce.) Charta Ottonis III. Imp. an. 990. pro Monasterio S. Maximini Treuir. apud Nicol. Zyllesium. *Scararii* dicebantur qui *Scaram*, seu ... eo nomine designata, debent. V. *Scara* 4. Iidem qui *Ministeriales*, quorum varia fuit conditio, vt in hac voce videre est. Registrum Prumiense inter Collect. Etymol. Leibnit. pag. 420. *Sciendum est quod omnes homines, villas et terminos nostros inhabitantes, tenentur nobis curuadas facere; non solum mansionarii, verum et Scararii, id est, Ministeriales.* Ibidem pag. 424. *Ello habet mansum vnum, qui similiter Scaram facit, sicut caeteri Scararii.* Rursum pag. 425. *Sunt ibi Scararii duo, qui similiter seruiunt, nisi quod suales, nec pullos, nec oua soluunt.*

† SCARATUS, pedamentum, cui vitis innititur, Gall. olim *Escharus*. Lit. remiss. Ms. a. 1352. V. *Eschara* et *Scallatus* 2.

† SCARAVELLUS, gradus, apud Guid. de Vigevano de modo expugn. T. S.

SCARBELLUS, Instrumentum ad capiendas *porzanas* in cannosis vallibus, vbi morantur, ex duobus arcubus valde plicatis confectum ab inuicem distantibus, inter quos modicum postponitur fructus herbae *cochae*, similis per omnia cerasis, quem accipere volunt, et collo stringuntur. Ita Petrus de Crescentiis lib. 10. de Agricult. cap. 28. Vetus Interpres Gallicus legit *Scarpellus*.

SCARCELLA, pera coriacea peregrinorum, Italis *Scarsella*, Gall. *Escarcelle*. Iuncta Beuagnas in Vita B. Margaretae de Cortona num. 7. *Et visitabis me cum baculo peregrino, Scarcellis pendentibus ab humeris vestris.* V. Oct. Ferrarium in *Scarsella*.

SCARSELLA, eadem notione. Boncompagnus in Arte Dictaminis MS. lib. 2. extremo.

† SCARDAVO, scarabaeus, ab Ital. *Scardafone*, t. 2. Sept. p. 475.

SCARDIUM, iudicium. V. *Esgardium*.

SCARDOLA, vox Italica, pisciculi species. Petrus Azarius de Bello Canepic. ap. Murator. to. 16. col. 428.

† SCARDOTIUM, pecten lanarius, Ital. *Scardasso*, Germ. Karte, Kartätsche. Gabr. Bareleta in Serm.

SCARDUS, auarus, parcus, Gallis *Eschard*, vel *Eschars*, forte a Saxon. *Sceard* fragmen, quod auari res minimas tantum erogent, vel ab Armorico *Scars*, paruum, et *Scarsa*, paruum vel parce dare; nisi legendum malis *Scarsus*, et ab Italico *Scarso*,

Scarso, parcus, accersas. Ratherius Veron. Episcop. in Qualit. coniecturarum pag. 206. *Cumque illi Episcopus, vt est vtique Scardus, remandasset, non se illi amplius daturum aliquid, nisi de Archiepiscopatu Mediolanensi, etc.* V. *Scarzo.*

SCARE, vt supra *Scar*, V. ibi.

SCARELLA, V. *Scarcella.*

SCAREMANNI, V. *Scaramanni.*

SCARESCELLVS, vinearum adminiculum, pedamen, Gall. *Echalas.* Charta Communiae Meldensis ann. 1179. concessa ab Henrico Comite Campaniae, in Tabulario Campaniae Thuano f. 290. *Scharescellos* editum apud D. Brussel tom. 1. de Vsu feud. p. 186. *Scharestellos*, to. 2. Hist. Eccl. Meld, pag. 657. V. *Scaratus.*

SCARIA. (1) Pustella, turpedinis species apud medicos. Glossae MSS. ad Alexandrum Iatrosophistam. V. *Scara* 1. (2) † Forte pro *Stacia*, vectigalis species, apud Lam. in Delic. erud. in Chron. Leon. Vrbeuet. p. 273. V. *Scalagium.*

SCARIATVS, V. in *Scario.*

SCARIFARE, SCARIFICARE, V. *Scariffum.*

SCARIFFVM, in Notis Tironis pag. 150. Instrumentum forte, quo *scarifant* Chirurgi. Hesychius, *σκαριφᾶσθαι, ξύειν, σκάπτειν, γράφειν, ὅθεν καὶ σκάριφος.* Gloss. Lat. Graec. *Scarifat, κατασχίζει, καταχνίζει, καταχαράσσει. Scarifo, χαράσσω, καταχνίζω.* Sic vocem hanc in MSS. codd. Plinii legi asserit Salmasius, vbi editi *Scarificare* praeferunt. V. an vox *σκαρφίον* apud Constant. Porph. de Admin. Imp. inde deducatur.

SCARILIONES, V. *Scarliones.*

SCARILIONVS, ab Ital. vt videtur, *Scariola*, Intubus, Gall. *Endive.* Statuta Vercell. lib. 5. fol. 126. vo. *Item si comparius per se vel per alium furatus fuerit . . . . rebias, vel Scarilionos, vel vendiderit, etc.* Neque aliud est

SCARILIS in iisdem Statutis fol. 122. *Pro Scarili et assali, vel simili planta, solidos quinque.* V. *Scarlionus.*

SCARIMENTVM, pars, portio. bularium Abbatiae Conchensi Ruthenis, ch. 32. V. *Scarire* 1.

SCARIO. (1) Ostiarius. Mona Sangallensis lib. 1. de Carolo 20. *Tunc dixit nominatus, non nera Episcopus, ad Ostiarium Scarionem suum, (cuius dignitati ministerii viri apud antiquos R nos Aedilitiorum nomine censeban voca ad me illum pileatum homi etc.* Sumitur etiam haec vox brius pro ministris iudicum, perinde eadem notione *Huissier* cunt Galli: vel certe pro minor iudicibus. Charta Caroli M. In in Chron. S. Vincentii de Va no tom. 3. Histor. Franc. pag. Ex his omnibus videntur *Scari* fuisse Ecclesiarum Monasterioru seruitio addicti. † *Scario* p idem videtur ac *Scaramannus*, in *Scararius*,) qui vice alterius gerit, quique praediis rusticis p fectus est. Hinc SCARIAT villae ipsae quae *Scarionis* c commissae sunt, apud Murat. r Script. p. 397.] Sed alterius co tionis sunt *Scariones* memora Charta Gaufredi Comitis, vt Charta Mathildis Comit. to. 2. lar. Casin. Constit. 124. *Si quis tem Comes, Vicecomes, Gasta Scario, alicuius insuper conditi etc.* Militum enim genus et qui praenobile, vt obseruat Carolu Aquino in Lexic. milit. videtur nomine indicari. V. Murator. in tis, ad Leg. Aistulphi Reg. part. 2. pag. 92. et infra *Sca*

SCHERIONES, iidem qui *nes.* Iura Ecclesiae Bambe pro Aduocatia, in Metropoli burgensi to. 3. p. 50. (2) species, Gall. *Escourgeon*, reuisia conficitur. Charta ann. ex Tabular. Corbeiensi: *Su ceptione et custodia vechiarum rionis, custodire competenter, iam quamdiu placeret port debet.*

† SCARIOBALA, *sunt quida sine nodi fixi in rota inferior mouent fusum molendini.* Glo

Gall. Cod. 7679. *Scoriabella* in alio an. 1348.

SCARIOTICUM IUS, quo e numero militum quis expungitur, siue exauctoratur, interprete Acherio. Ratherius Veron. Episc. de contempt. Canonum part. 1. to. 2. Spicil. pag. 166.

SCARIRE. (1) Proprie res in *scaras* seu partes distribuere; *Scaritus*, in scaras distributus, selectus, *Scarimentum*, de quo supra, pars, portio. (2) Capitula Caroli Calui tit. 45. c. 4. *Id est, vt fidelitatem nobis promittant, sicut tunc Scariuimus, et scriptam Comitibus nostris dedimus.* Quo loco *Scarire* idem valet quod *desinire*, peculiariter statuere.

SCARITIO. V. infra *Scarritio*.

SCARITUS. (1) In *Scaras* conscriptus, et distributus, idem qui *Scara*. Chronic. Fredegarii c. 37. (2) Alia, vt videtur, notione, vsurpatur in Charta MS. ann. 1179. exarata Papiae: *Et custodire debent omnes Personas Papiae, et terrae Papiensis in auere et personis, et non debet offare aliquem praedictorum locorum garnitum vel Scaritum.* Alia ann. 1235. *Promiserunt et conuenerunt . . . de caetero dare Communi Terdonae Castrum Grondonae garnitum et Scharitum, quandocunque fuerit necesse ipsi Communi pro aliqua guerra.* V. *Scarritio*. Idem videtur quod munitus, instructus, vt etiam colligitur ex Charta an. 1109. apud Murator. delle Antic. Estensi pag. 181. *Quod saepe dicti domini de Vezano debeant dare praefato domino Episcopo et Marchionibus, vel eorum certis nunciis omnia castra de praedictis possessionibus et podere garnita et Scarita ad faciendam guerram et pacem cui vel quibus voluerint.*

SCARIUS, famulus, qui vt balnea calida fiant, curat, apud Murat. to. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 890.

SCARIZARE, salire. Gloss. Gr. Lat. Σκαίζω, *Palpito*. Vetus S. Irenaei interpres lib. 1. cap. 22.

SCARLACTEUS, SCARLATEUS, V. infra *Scarlatum*.

SCARLATUM, SCARLATA, SQUALATA, Coccus, vel Coccinus, vel pannus coccineus, Germ. Scharlach, Francis *Escarlate*. Matth. Silvaticus: *Coccus vel Kermes, Arab. Karmas, vel Nernas, Hermen, Latine vero grana tinctorum, vnde tingitur Scarlatum; vnde dicitur de Christo, quod fuit vestitus veste coccinea, i. tincta cocco, scilicet granis de Scarlato, ... est autem bonus coccus Galeticus et Armenus, et secundus Asianus, et Licius: Hispanus vero omnium nouissimus est.* Quidam ex Arabico *Yxquerlat*, quod idem sonat, deductam vocem volunt. Will. Brito lib. 9. Philippid. pag. 206.

> *Et quas huc mittit varias Hungaria pelles,*
> *Granaque vera quibus gaudet Squalata rubere.*

SCARLETUM, eadem notione. Chron. Zantfliet apud Marten. to. 5. Ampliss. Collect. col. 356. SQUARLATUM, eodem intellectu, in Testamento Hugonis Aycelini Cardinalis ann. 1297. ESCALLATA, pari significatione. Comput. a. 1239. ex Biblioth. Reg. ESCARLETUM. Matth. Paris ann. 1237. SCARLATUS, adiect. Coccineus. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 522. SCARLACTEUS, SCARLATEUS, eodem intellectu. Vita S. Petri Parentii tom. 5. Maii pag. 92. SCARLATICUS, SCARLATINUS, eadem notione. Acta B. Christinae, tom. 4. Iunii, pag. 448.

† SCARLIONES, SCARILIONES, ligna incisa, intra quorum exsectiones ea inseruntur quae fulcire debent. Guido de Vigeu. MS. de modo expugn. T. S.

SCARLIONUS, vt supra *Scarilionus*. Statuta Mediolanensia part. 2. cap. 366.

SCARMUS, pro *Scalmus*. Gloss. Graec. Lat. Σκαλλὸς, ἔνθα ἡ κώπη δεσμεῖται, *Scalmus*, *struτus*. Forte *strupus*. Ethelwerdus lib. 4. c. 3. *Insistunt remis, deponunt Scarmos, vnde coacta rutilant arma, etc.*

SCARMUTIA, vt *Scaramutia*, V. ibi.
SCARONI, V. supra *Scarani*.
SCARPA, vox Italica, Calcei species, Gallis *Escarpin*. Statuta Placent. lib. 6. fol. 82. vo. V. *Scarpus*.
SCARPELLINUS, latomus, seu sculptor, ab Ital. *Scrapellino*, eadem notione. Miracul. B. Gregorii Verucul. to. 1. Maii pag. 538.
SCARPELLUM, pro Scalpellum. Liber Ordinis S. Victoris Parisiens. MS. cap. 19. de Scriptoribus Monachis: *Sed nec scriptoria, nec arcavos, nec cultellos, nec Scarpellia, nec membranas . . . suscipiat.*
SCARPELLUS, V. *Scarbellus*.
SCARPILLA, linamentum, Gall. *Charpie*. Miracula MSS. Urbani V. PP. ann. 1372. ex Tabular. S. Victoris Massil.
SCARPINARE, *fodere, more gallinarum*, in vet. Gloss.
SCARPSINARE. Gundramnus in Epist. ad Ermenricum, praefixa Vitae S. Soli: *Efflagito . . . . vt et vera et manifesta Dei opera luculento sermone depingas, et in corrigendis et augendis Ruodolfum adesse deposcas, ad eius personam prologum Scarpsinans.* Id est, ei prologum inscribens.
SCARPSUS, excerptus. Concilium Turonense II. cap. 21. *Placuit etiam de voluminibus librorum pauca perstringere, et Canonibus inserere, vt Scarpsa lectio de aliis in vnum recitetur ad populum.* Sic enim praefert Codex Bellouac. vt monet Sirmondus, vbi alii *excepta*. Ita alibi Collectio Andegauensis: *Scarpsum de Epistola Leonis ad Rusticum.* Atque sic forte legendum in Testamento Heccardi Comitis Augustodun. in Tabulario Persiacensi in Burgund. *Vna buxta vburnea minore, et libro pastorale vno, Canones, Scarsus quartenio vno, etc.* Vbi *Scarsus* idem valet ac *excerptorum*. Hinc etiam emendandus titulus libelli Abbatis Pirminii: *De singulis libris Canonicis Scarapsus*, leg. *Scarpsus*. V. *Excarpsus*.
SCARPUS, itinerarii calceamenti species, quod Galli *Escarpins* vocant, Itali *Scarpa* vel *Scarpetta*. Gaufridus Malaterra lib. 1. c. 16. *Nullo scienter consurgens vili veste, et Scar... quibus pro calciariis vtuntur, a... militudinem abeuntium sese apt... illis mediis adiungitur.* V. Oct. ... rarium in *Scarpa*, et eamdem ... cem supra.
SCARPUZARE, V. *Scapillare*.
SCARRA, V. supra *Scara* 3.
SCARRAE, Hearnio, idem quod ... tes siue diuisiones, Angl. *Sha*... Gualter. Hemingford. in Edward... Reg. Angl. ad ann. 1290. p. 20...
SCARRENE, f. pro *Carena*, V. *S*...*rene*.
SCARRITIO. Hugo Flauiniacensi... Chronico p. 243. *Hic Flauinia... veniens, honeste a nobis susceptus... et in eadem nocte Dominicae ... cum ei honeste seruissem in Trena ... bannos et Scarritiones mercati h... nes eius fregerunt et tulerunt, ... erat ante domum Episcopalem: et ... ra ipsa, antequam domus ibi fui... censita erat hominibus pro merc... eorum, etc.* Infra: *Videntes h... nes, quorum terra erat censita, ... ego eis primus, qui defendere d... bam, de consuetudine et vsu eo... deficiebam, ipsimet in terra cens... sua Scarritiones firmauerunt, et ... nes reposuerunt.* SCARITIO, ... dem, vt videtur, notione. Polyp... chus S. Remigii Remensis.
SCARSALIS. Charta Pibonis Epi... pi Tullensis ann. 1079. in Appe... ad Capitul. Reg. Franc. num. 1... *Cum caeteris vtensilibus interiori... videlicet indumentis, calice, mi... Scarsali, etc.* V. *Scharsya*.
SCARSELLA, V. supra *Scarc*...
SCARSUS, imminutus, cui aliq... deficit. Statuta Astens. Collat. ... cap. 61. fol. 61. AD SCARS... minimum, vt videtur, Gall. *F... le moins*. Conuent. ciuit. Saonae ... 1526.
SCARTABELLUS. (1) Codex c... taceus, Ital. *Scartabello*. Acta S. ... tonini Archiepisc. to. 7. Maii p... 682. (2) † Miles secundi ord... apud Polonos, in Stat. Casim. ... 1347.
SCARTAFACIUM, pro *Chartafaci*... Liber rerum factarum vel facien... rum, Statuta Genuens. lib. 4. c. ...

† SC...

† SCARTALAGIUM, lignum in quadratum redactum, in Comput. Ms. a. 1383.

SCARTANEA, lorum. Thwroczius in Chron. Vngar. cap. 99. V. Lexic. Martinii, et Vossium lib. 2. de Vitiis serm. c. 17.

† SCARTAYRATUS, in quadras divisus, Gall. *écarzelé*. Inuent. Ms. a. 1356.

SCARTIA, messis. Italic. in Processu de Vita S. Thomae Aquin. num. 64.

SCARTIO, idem forte quod *Scarritio*, de qua voce supra. Charta Ingelranni D. Cociaci ann. 1235. pro Libertatibus villae de Solers, etc. apud Thomasserium lib. 1. 103. [Malim de locis in culturam redactis vel redigendis intelligere: quae notio voci *scarritio* non conuenit. V. *Scartus*.]

SCARTVENSE IVS. Charta Episc. Brandeburg. pro Monasterio B. M. in Lizeke, apud Ludewig. to. 2. Reliqu. MSS. pag. 433. *Attestamur etiam scripto praesenti quod memorati fratres curiam quandam villae Twerpene contiguam a domino W. Magdeburgensi Archiepiscopo Scartuensi iure comparauerunt, cum siluis, aquis, aquarum decursibus, pascuis et omnibus suis attinentiis.* An eo iure seu ea conditione, vt locum *essartarent*, id est, excolerent? V. mox *Scartus*.

SCARTVS, ager in culturam redactus, Gall. *Essart*. Charta Roberti Episcopi Ambian. ann. 1167. ex Tabular. Corbeiensi. V. *Exartus*.

SCARVM. Statuta Massil. lib. 4. cap. 7. *Sed et de periculo, vel damno, si quod naui, vel ligno siue* (sine) *culpa nauclerii non teneatur, et hoc intelligimus et dicimus de naue, vel ligno ad Scarum conducta vel conducto.* V. *Scar*.

SCARZO. Charta Henrici Imper. an. 1081. apud Vghellum to. 3. Ital. sacr. pag. 419. *Hominibus in villis habitantibus de eorum Comitatu fodrum non tollemus, nec aliquam consuetudinem, superimponemus, nisi quantum tres meliores homines propter Scarzones, per villas et castella iurauerint.* Vbi *propter* idem valet ac *praeter*: proinde *praeter scarzones*, i. omissis, nec admissis *garcionibus* et hominibus nihili. V. *Scardus*.

SCASORES, referuntur inter artifices, quibus immunitates conceduntur, in l. 2. Cod. Th. de Excusat. artif. *Quadratarii*, *barbaricarii*, *scasores*, *pictores*, *sculptores*. Sed qui ii fuerint, incertum.

SCASSA. Miracula MSS. Vrbani V. PP. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Cum nullomodo posset ambulare pedibus suis, positus est in quandam tarabinta siue Scassa cum qua se iuuaret.* Videtur de lecto versatili, Gall. *Roulette*, intelligi posse. V. *Eschassa*.

SCASSARNOVA, vnum e 12. auguriis, de quibus in voce *Venta*, quod sic describitur a Michaele Scoto de Physionomia cap. 56. *Scassarnoua est augurium, quando vides post te hominem vel auem, et antequam perueniat ad te, et tu ad eam, in loco repauset, te vidente: significat bonum signum super negotio.*

SCASSARVETVS, vnum ex iisdem 12 auguriis, quod *est*, inquit Michael Scotus, *quando vides hominem praeterire, vel auem in loco pausantem, ita quod sit tibi in sinistro latere tui: est tibi malum signum super negotio.*

SCASSVM. Charta Caroli II. Regis Siciliae ann. 1303. apud Vghellum in Episcopis Casertanis: *Et pecunia fidantiae forestarum, Scasso de omnibus armentis iumentorum, bubalorum, vaccarum, etc.* Occurrit ibi rursum. Italis *Scasso* est ager cultus, laboratus: verum aliud hic innuitur.

SCASTLEGI, cessatio ab armis, armorum depositio: vox formata secundum Spelmannum, a Saxonico *Ceast*, i. certamen, contentio, et *legen*, i. deponere, vt sit legitima ab exercitu discessio. Isaacus Pontanus in Chorographica Daniae descriptione p. 772. obseruat ex Tacito, apud Germanos *scutum reliquisse, praecipuum* fuisse *flagitium*: idque obtinuisse apud Francos Gallicos, apud quos, inquit, Constitutio est *de armorum depositione*, et iis, qui militiam declinantes, arma abiiciunt: arma autem quaecunque per *Scutum* vulgo intelligi in legibus Francicis, quae qui-

quidem vox est etiam Danis hodieque vsitata: scuti positionem quippe *Schotlage* seu *Schiotlegge* nuncupare, ex *Schiolt*, et *Schilt*, scutum, clypeus, et *legen*, vel *leggen*, et *neder-leggen*, deponere. Capitul. Wormaciense ann. 829. c. 13. et Additio IV. Capit. c. 81. al. 114. V. *Herisliz*.

SCATA, V. infra *Sceatta*.

SCATABRA. Papias: *Scatabrae, ebullitiones, quae fiunt, cum aqua calida in aliquas rimas fluxerit*. Idem: *Scatabra; emanentiae aquarum, i. ortus scaturientibus fit aquis*. Lat. *Scatebra*.

SCATABVLATVS, f. Fultus, nixus. Charta ann. 1365. apud Steyerer. in Comment. ad Hist. Alberti II. Ducis Austr. col. 499.

SCATATVS. Concilium Senonense ann. 1320. c. 4. *Caligis rubeis, viridibus, Scatatis, croceis seu albis non vtantur .... Clerici*. Concilium Parisiense ann. 1323. c. 4. *Clericos qui caligas rubeas ac Scatatas et alias inhonestas publice deferunt*. Mox eadem habentur quae in Senonensi. Concilium Londinense ann. 1342. c. 2. *Caligis etiam rubeis, etiam Saccatis*, (sic) *viridibus sotularibus etiam rostratis et incisis multimode, etc.* Vbi legendum censuerim *scallatis*, i. coccineis, vel certe *scaccatis*, id est, in *Scaccarii* speciem variegatis. V. *Scacatus*.

SCATEI, pro *Scacci*, nisi etiam ita legendum sit, in Consuetud. Furnens. MSS. *Protracti de ludo talorum XX. sol. emendabit Comiti: sed licet cum tabulis et Scateis ludere*.

† SCATIA, fulcri subaxillaris species, t. 6. Aug. p. 539. V. *Scacia*.

† SCATICELLI, *vel* SCATVMCELLI, *vocatur vmbilicus Veneris anbalaria*. Gloss. Medic. Ms. Simon. Ianuens.

SCATICVM, V. *Scatz*.

† SCATINENTVM, vermium genus, in Stat. Ms. eccles. S. Laur. Rom.

SCATIONARIA. Martinus Didacus Deux Iustitia Aragon. l. 6. Obseruantiar. fori Aragon. tit. Interpretationes, etc. §. 6. de Notariis: *Sed non debent tenere Scationarium, nec publice se ponere ad recipiendum cartas*. Eadem habentur lib. 9. tit. Priuilegio generali §. 27. V. *Scan*

† SCATISSA, tabulatum, Germ. Geschoß, in Stat. Ms. a. 1358.

SCATIVA AQVA, scaturiens, in V ta S. Posthumii c. 8.

SCATIVM. Rainardus Abbas Cisterciensis in Institut. Capitul. eiusd. Ordin. ann. 1134. c. 14. vbi de pa quotidiano: *Vbi autem frumenta defuerit, cum Scatio liceat fieri*. Le *Seatium*. V. in hac voce.

SCATTO, Italis, Scutella, qua ari venditores metiuntur, vt lupino et similia. Leo Ost. lib. 1. cap. 2 V. *Scatula*.

† SCATVCIA, pro *Statucia*, stat tum, edictum, in Lit. a. 1328. *Statutio*.

SCATVITA, fossa, excauatio, ni fa lor, Gall. *Creux, cavité*. Castelli in Chron. Bergom. apud Murato to. 16. col. 939.

SCATVLA, Pyxis, Ital. *Scatola*. Vi S. Gualfardi to. 3. April. p. 83 V. *Scatto*.

SCATVM, V. infra in *Scatz*.

SCATVMCELLI, V. *Scaticelli*.

SCATVRICARE, SCATVRIZARE scaturire. Acta S. Roberti tom. 3 April. p. 663.

SCATVRIZARE. *Scaturizatus*, adu stus, pustulosus. Litterae Haquin Noruegiae Reg. ann. 1316. apu Rymer. to. 3. pag. 566. Hinc hau scio an emendanda sit haec vox, tam etsi alio sensu accipienda videtur, i Litteris Philippi Augusti Reg. Fran to. 3. Ordinat. p. 260. *Poterunt il carnifices habere servientes ad ipsa carnes scoriandas, Scaturizandas, et* V. *Scara* 1. et *Scaria*. Pro Scaturir exstat in *Scaturicare*.

SCATVRRIO, *Lepra*, in Gloss. Isi dori.

SCATVS. (1) *Impetigo, sicca scabies* Gloss. Isid. vox eiusd. originis, cu ius prior. (2) Charta Willelm Comitis Pontiui an. 1203. in Tabula rio Abb. S. Iudoci: *Et notandum quod Comes Monsteroli et Pontiui e tra villam B. Iudoci, per totum Co mitatum praedictae Ecclesiae, debet ha bere assultum, murdrum, Scatum, e ratum* (raptum) *violentiam scilicet mulie*

mulieris vi oppressae, etc. A furto distinguitur in Charta ann. 1230. ex Tabular. Centulensi: *Exceptis muldro et latrone, et rato, et Scato, et lege lecti quaeque ad Abbatem et Conventum pertinent.* Vbi cum de incendio, quod inter memorata delicta recenseri solet, nihil dicatur, haud scio an ea voce, huius incerta licet origine, illud significetur. V. *Scaurizare.*

SCATI, SCAZ, SCATICVM, Pecunia, pretium, ex Germanico *Schatz*, collatio, nummus, pecunia. Hincmarus Laudunensis Episc. pag. 594. Vbi *Scatz*, et *Scaz*, pretium sonat. Inde SCATICVM, pro Tributo. Charta Ludouici Pii Imper. in Chron. Farfensi pag. 657. *Sine datico, herbatico, Scatico, vel glandatico.* STATICA, eadem, vt videtur, notione. Charta Hispanica an. 1135: in Addit. ad Capitularia Reg. Franc. n. 156. SCATVM, vox eiusdem originis, in Charta Caroli C. pro nouo ponte Parisiensi in paruo Tabulario Ecclesiae Paris. V. etiam *Estaticum.*

SCAVA. (1) *Arborum densitas nimia*, in Glossis Pithoeanis. Barthius *Schema* emendat, non male, vt videre est in hac voce. Isidorus habet *Scama*, atque ita legendum censet Vossius, cui accedunt Martinius et la Cerda. (2) Fossa, V. *Scaba.* (3) Ζητίς, in Gloss. Lat. Graec. *Scama* emendant viri docti. V. Scaliger ad Festum in *Examen.*

SCAVAGIVM, tributum quod a mercatoribus exigere solent nundinarum domini, ob licentiam proponendi ibidem venditioni mercimonia, a Saxon. *Sceavian*, id est, ostendere, inspicere, Anglis *Scevage*, et *Skewage.* Brompton. *Scheawing, i. mercimonii positio, siue demonstratio, i. desplaiance de marchandise. Esceuinga*, in Charta Henrici II. Regis Angl. pro ciuibus Cantuar. *Ostensio* dicitur in Legibus Ethelredi Regis. V. in hac voce.

† SCAVELLA, scabellum, in Inuent. Ms. a. 1476.

SCAVER, ψωρεύς, in Gloss. Lat. Graec. pro Scaber, scabiosus. V. *Scabidus.*

SCAVERE, *Frigare; Scavet*, κνῆθει, in iisdem Glossis, affrictu detergere, in Charta Consulum Tolos. ann. 1192. inter Consuetud. eiusdem vrbis MSS. ex Bibl. D. de Crozat.

SCAVEZZARE, SCAVIZARE, Italis, rumpere, frangere: dicitur etiam de via quae interscinditur. Castellus in Chron. Bergom. apud Murator. to. 16. col. 945.

† SCAVEZZVS, sicarius, t. 2. Cod. diplom. Ital. p. 2179.

† SCAVFFAGIVM, pro *Caufagium*, ius capiendi ligna furno calefaciendo necessaria, in Ch. a. 1235.

SCAVIA, ψώρα, in Gloss. Lat. Gr. Scabies. V. supra *Scabea.*

SCAVILLVM, *Praeda*, Ioh. de Ianua.

SCAVINI, SCAVIONES, V. *Scabini.*

SCAVIZARE, V. *Scavezzare.*

† SCAVLVS, caulis, in Ch. Ms. a. 1240.

† SCAVPOLVS, assula, recisamentum, imo et rami arborum succisarum, in Ch. Ms. a. 1263.

SCAVRVM, V. infra *Sceurum.*

SCAZ, Pretium, V. *Scatz.*

SCAZO, Thesaurus, Germanis *Schatz*, in Quaest. vett. Iurisperit. ad Leg. Langob. apud Murator. to. 1. part. 2. p. 164. V. *Scatz.*

SCAZVDIA, Praestatio annua, *Eschet* dicitur in Barensi tractu. Statuta Eccles. Glandat. ann. 1327. ex Regest. 74. vol. 11. Peirescii: *Dominus Praepositus . . . habet iurisdictionem in hominibus breuis Praepositurae et ab ipsis seruitium recipit et alias Scazudias et alia iura in eis et in eorum bonis quae tenentur sub ipsa Praepositura.*

SCEATTA, SCÆTTA, nummi genus apud Anglo-Saxones, *Sceatta*, a Saxon. *Sceat*, pars, symbolum, nummus, pecunia. Leges Aethelstani Regis cap. 7. *Regis simplum Weregeldum in Mercenorum laga, hoc est 30. millia Sceatta, hoc est totaliter 120. librae: sed pro regni emendatione in cenegildo ipsam weram debent habere parentes eius, et regalem emendationem ipsius terrae populus.* Apud Lambardum *Sceata* legitur: *Scætta* in Legibus Aethelberti. Consule Gloss. Saxonicum Somneri in hac voce.

SCE-

SCEBRVM, V. *Sceurum.*
SCEDA, pro Scheda, pagina, in antiquo Missali Eccles. S. Saturnini Tolos.
SCEDVLA, tabula. Miracula S. Vrbani Mart. to. 6. Maii pag. 19.
SCEDVLVS, pro sedulus, in Agnelli lib. Pontif. apud Murator. tom. 1. pag. 182.
SCEFFILVM, Mensurae annonariae species: Germ. Scheffel. Lex Saxonum tit. 18. *Secalis Sceffila 30. ordei 40. auenae 60.* V. *Scapha, Scapilus, Sceppa.*
SCEFUALIS. Charta ann. 1231. in Tabular. S. Victoris Massil. *Dono omnes possessiones . . . . . aut alia seruitia pecuniaria, siue sint bladi, vel pecuniae, siue sit seruitium Scefuale bladi, vel gallinarum.* An *Scazuale?* V. *Scazudia.*
SCEITHMANNVS, vox ex Saxon. *Seitman*, vel *Scægtman*, vel *Scæthman*, pirata; a *Scætha*, fur, latro. Pactum Ethelredi Regis Angl. cum Analano etc. c. 9. *Si dicatur in compatriota, quod furtum fecerit, vel hominem occiderit, et hoc dicat Sceithmannus, vel vnus Landmannus, tunc non sit aliqua negatione dignus.*
SCELERATOR, Sceleratus, in Formula 32. ex Andegauensib.
SCELERATVS. (1) V. *Scelerosus.* (2) † Infelix, infortunatus, miser, in vett. Inscript. Conf. Mabill. in Museo Ital. p. 80. Murat. t. 3. Collect. magn. Inscr. p. 1280.
SCELERITAS. Gloss. Graeco-Lat. Ἀνομία, *Scelus, sceleritas, iniquitas.* Occurrit in Leg. 3. D. de Bonis eor. qui ante sent. mort.
SCELEROSVS, pro Sceleratus, vox Lucilio vsurpata apud Nonium. Vgutio: *Sceleratus, in quo sit scelus; scelestus, per quem sit; Scelerosus, qui facit, et est Scelerosus plus quam sceleratus.* Donato dicitur *auctor sceleris.*
SCELESTIS, pro Scelestus, apud Steph. Eddium in Vita S. Wilfridi cap. 26.
SCELETVS, Σκέλετος, in Gloss. Lat. Graec. Larua nudis ossibus cohaerens, Gallis *Squelete.* Apuleius in Apologia. *Et cum sit Sceleti forma turpe et horribile, etc.* Infra: *Hiccine est Sceletus? haeccine larua?*
SCELIO, Scheffero, praedo. Petron. Fragment. Trag. c. 50. *Annibal homo vafer, et magnus Scelio.* Reinesius legit *Scelero.*
SCELO, *Emissarius*, in Gloss. Mon. Gloss. Leg. Alem. cap. 69. *Emissarium, i. e. equum, qui praeest armento equarum, i. e. Scelo.* (* germ. Beschäler.)
SCEMA. (1) Pro *Schema*, forma, species, ornatus, vestitus, habitus, quomodo σχῆμα Graeci vsurpant. Alexander Iatrosophista lib. 3. Passionum de Freneticis: *Neque in lecto Scemata iacendi appetunt.* SCHEMMA, ornatus, vestitus. Agnellus lib. Pontif. in Vita S. Iohannis apud Murator. tom. 2. p. 65. col. 2. SCEMA, vel SCHEMA, proprie vsurpatur pro habitu monachico. Hugo Flauiniac. p. 266. *De quo monachicum Scema susceperat.* Ordericus Vitalis lib. 5. pag. 577. *Alberedа Scema religionis suscepit.* Infra p. 581. *Monachile Scema suscepit.* SCEMARI, ornatu suo oblectari. Regula Magistri cap. 81. *Si quis autem frater in specie sua sibi visus fuerit Scemari, vel satis gauisci, mox a Praepositis suis ei tollatur, etc.* ASCEMARE, S. Columbanus instr. 1. de Christo: *Quia naturam Ascematus est, qui eam ex nihilo creauit,* i. e. induit, ea se quasi ornauit. (2) Figura rhetorica, Gloss. Aelfrici: *Volubile Scema; Scema locutionis.* Fragmenta Petronii pag. 22. *In Curia autem, quomodo singulos vel pilabat tractabat, nec Scemas loquebatur.* (3) Egbertus Eboracensis Archiep. in Excerpt. c. 138. *Scemata dicuntur ramusculi in genere, cum gradus cognationum partiuntur, et puta ille filius, ille pater, ille auus, ille agnatus, quorum figurae in Scematibus apparent.* Hausit ex Isidoro lib. 9. Orig. c. 6. apud quem *Stemmata* scribitur, quomodo vsurpat Plinius lib. 35. c. 2. (4) *Inductio, repraesentatio*, in Gasp. Barthii Gloss. apud Ludewig. tom. 3. Reliqu. MSS. pag. 35. ex Papiniano Scholiaste ad lib. 3. The-

Thebaïd. *Dicit nunquam tantum Sceme infelicitatis accidisse Thebanis.* (5) Eidem Barthio ibid. pag. 11. ex Histor. Palaest. lib. 4. cap. 18. est Vaticinii genus recentioribus Graecis familiare, quod numeris atque calculis putat fieri: *Nouissime vero congregati omnes maiores natu qui Constantinopoli erant, timentes ne sua priuarentur patria, repererunt in suis consiliis atque operosis Scematibus, quod nostrorum Duces, Comites seu omnes maiores, Imperatori sacramentum fideliter facere deberent.* (6) Arenatum, intrita, signinum, Gall. *Ciment*: vnde *Scemata* dicuntur aedificia ex ea constructa. Elmhamus in Vita Henrici V. Reg. Angl. edit. Hearnii cap. 54. p. 135. *Et dum importunis concussibus, et fossuris continuis, Scemata firmissima cogerentur cedere, etc.* Rursum cap. 95. p. 276. *Alias vero partes horrendae profunditatis fossata vtrimque muris validissimis, bituminoso Scemate glutinatis, laterata, etc.*

SCEMATIO, membri mutilatio. Itali etiamnum *Scemare* dicunt pro *Mancare, diminuire, da semis, Latino, il quale non solamente la metà; ma ancora significa diminutione*, inquit Acarisius. V. Ferrarium. Lex Longobard. lib. 2. tit. 55. §. 16. *Si vero ipsa mulier in hac illicita causa* (stupro) *consentiens fuerit, habeat potestatem eius maritus in eam vindictam dare, siue in disciplina, siue in venditione voluerit: veruntamen non occidatur, nec ei Scematio corporis fiat.* Infra: *Et ipse in eum faciat vindictam in disciplina vel venditione; nam non in occisione, aut Scematione corporis.* Vbi *scematio* pro *semato* scribitur; vox enim orta a *Semus*, de qua infra.

SCEMATIZARE. Alexander Iatrosophista lib. 2. Passion. *Neque enim fiunt supradicta symptomata, sed secundum directionem ipsam adhuc videntur Conscematizare in musculis flegmatis, extrinsecus manifestius subiacet.* Vbi Glossae MSS. *Schematizare, i. signum ostendere: scema enim est figura per directionem.* V. infra *Schematizare se.*

✝ SCEMENTARIVS, pro *caementarius*, V. *Scema* 6. in Ch. MS. a. 1212.

SCEMVS, pro *Semus*, V. *Secuus*.

SCENA, Σκηνή, porticus. Papias: *Scena, est camera, quae obumbrat locum in theatro. Item arborum in se cohaerentium quasi concamerata densatio.* V. Cassiod. lib. 4. Var. Epist. vlt. V. *Scaua*.

SCENACA, V. infra *Sceneca*.

SCENATORIVS, inter officiarios Abbatis S. Claudii recensetur in Statutis eiusd. Monasterii pag. 56. *Item, Scenatorio domini Abbatis duo quartalia frumenti.*

SCENDATVM, pro *Sendatum*, in Clement. de statu Monach. cap. 1. vbi Glossa: *Scendatum omne sericum comprehendit.* V. *Cendalum.*

SCENECA, SCENACA. Anastasius in S. Siluestro PP. pag. 18. *Omnia Sceneca deserta, vel domos intra vrbem Albanensi sanctae Ecclesiae donum obtulit Augustus.* Codex Thuanus habet *Scenaca*, alii *Senica*; sed videtur legendum *Scenica* ex Graeco, ni fallor, σκηνικὰ, id est, loca lusibus publicis addicta, vt sunt Circi, Theatra, et eiusmodi.

SCENIFACTOR, V. *Scenofacere*.

SCENIX, pro Choenix, in Charta ann. 1469. to. 8. Spicil. Acher. pag. 339.

SCENOBATA, Histrio, a Gr. σκηνοβάτης. Mirac. S. Iohannis Gualbert. tom. 3. Iul. p. 434.

✝ SCENOBATES, *ille qui graditur super funes nauis*, in Gloss. vet. Cod. 521.

SCENOFACERE, *facere funes*, ex Graec. σχοῖνος, funis, vox ibrida. *Vnde Scenofactor, funium factor, et ars scenofactoria. Vnde in Actibus Apostolorum* cap. 18. v. 3. *legitur de Paulo, quod erat scenofactoriae artis.* Ita Vgutio: at aliter Graeca versio habet: ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην. Vbi Erasmus: *Erat autem ars illorum texere tabernacula.* Ita etiam legit Arator lib. 2. Hist. Euangel. V. Lexic. Martinii.

SCENOFACTORIA ARS, acu scilicet pingendi. Agnellus lib. Pontif. apud Murator. tom. 2. pag. 57.

✝ SCE-

† SCENONIA. Act. SS. t. 1. Sept. p. 171. *Alter autem — venit nesciens, cum caballo ad Scenoniam proprii senioris.* An pro *Seinoria?* V. in hac voce.

† SCENOPHEGIA, f. idem quod *Scenofactoria* ars, t. 1. Sept. p. 771.

SCEPHONANNES, *Institores.* Glossar. Monf. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

SCEPHONES, Scabini, ni fallor: *Scepeno* enim iudex est, et *Schepen*, vel *Scheffen*, Scabinus, vt in hac voce obseruauimus. Charta Ludouici III. Landgr. Turing. ann. 1174. apud Schannat. Vindem. Litter. pag. 117. *Cuius rei actio et taxatio non solum coram mea ipsius praesentia, mihique astipulanti, non tam liberorum quam ministerialium clarissimorum Baronum, verum etiam inter Scephones promulgata et confirmata est.*

SCEPPA, mensura salis, aliorumque aridorum, vnius scilicet cochlearis. Monastic. Anglic. tom. 2. p. 824. *Et quinque Sceppas salis per annum de salinis meis de Wstrotun per traditionem meam et haeredum meorum ad Vincula S. Petri in autumno.* † SKEPPA, in Ch. Mf. a. 1283. V. *Escheppa*, *Scapha*, *Scapilus*, *Sceffilum.*

SCEPTOR, *Notarius: vnde Sceptorius, et Sceptoria, Cisterna*, Vgutioni, pro *exceptor*, et *exceptoria.*

SCEPTORIAE, *Cisternae*, *receptoriae*, in Gloss. Isid. et Pithoei, δεξαμεναὶ Graecis. V. *Exceptoria.*

SCEPTRATUS, Sceptro donatus. Saxo Grammaticus l. 14.

SCEPTRIFER, qui *Sceptrum* seu virgam praefert, apparitor, *bedellus*, Gallis *Porteverge*, *bedeau.* Conc. Mexic. ann. 1585. inter Hisp. to. 1. pag. 391.

SCEPTRIGERARE, imperare. S. Geraldus in Vita S. Adalhardi saec. 4. Bened. part. 1. pag. 346.

SCEPTRINUS, V. mox in *Sceptrum.*

SCEPTRUM, pro *virga*, aut *flagrum.* Althelmus de Laud. Virg. cap. 25.

. . . . Sceptrorum flagra beatus
Ictibus argutis martyr non sensit acerba.

Idem de Virgin. *Sceptrinae virgi quae prius nodosa duritia rigebai pluma molliores, et papyro effecti sunt leuiores.* SCEPTRUM, Aucti ritas ipsa, cuius sceptrum insigne e Praeceptum Henrici Imper. an. 10[...] apud Marten. tom. 1. Anecd. c[...] 143. Occurrit etiam ad significa dum Abbatis regimen, in Gestis A[...] bat. Lobiens. apud Acher. tom. [...] Spicil. pag. 638. *Qui* (Iohanne[...] *cum Scepta gestasset, etc.* Vbi le[...] *Sceptra.* SCEPTRUM CRUCIF[...] XI, baculus, ni fallor peregrina tium Hierosolymam. Memorabil[...] Humberti Pilati, to. 2. Histor. Dalp[...] pag. 623. col. 2. V. in *Burdon*[...] SCEPTRUM a baculo aliud fui[...] pluribus probat doctiss. Cangius [...] voce *Baculus* col. 922. Quonam v[...] ro tempore Sceptrum in sigillis r[...] giis inductum fuerit, videsis ap[...] Mabillon. Diplom. lib. 2. cap. [...] num. 3.

SCEPTUM, pro *Sceptrum*, V. supr[...]

† SCERPUM, ager in culturam r[...] dactus, ab Ital. *scerpare*, extirpa[...] Ch. a. 793. apud Murat. t. 5. A[...] tiq. Ital. p. 412. V. *Scartus.*

† SCERTUM. Ch. a. 1368. in Acce[...] ad Hist. Cassin. P. I. p. 425. *Te*[...] *antur homines dictae terrae — —* [...] *parare caput Scerti molendini.* [...] exclusa vel alueus, quo aqua [...] molendinum currit?

SCESCLA, *Sextula*, Sexta pars, ap[...] Rabanum lib. de Computo to. [...] Miscell. Baluz. pag. 13.

† SCESTAYRIATA, pro *Sextayri*[...] *ta*, in Ch. a. 1390.

SCESUS, pro Caesus, in Ch. Mf.

SCETA. Vita S. Comgalli Abbat Benchorensis num. 54. *Ductus* [...] *ad S. Fiachra, vt baptizaret e*[...] *aperiensque iam S. Fiachra Sceta suam ad ducendum inde librum b*[...] *ptismi, brachium S. Comgalli in ae*[...] *sursum auolauit.* Vbi haec vox p[...] *armario* videtur vsurpari.

SCETRA, quid sit docet Guagninu[...] in Epist. ad Fr. Ferrebout ann. 146[...] apud Marten. to. 1. Anecd. co[...] 1839. *Nam plebei atque humillimi quisque diuitis cuiusdam familiarita tem plurimum expetit, cui melio*[...] *part*[...]

parte aetatis obnoxius tenui victu atque vestitu contentus, inops tandem egenusque moritur: quippe cui solum superest Scetra, hoc est, scutum ex corio factum, ensis, pugio, etc.

† SCEVOCHARTALIS, in Lib. pontif. cum notis Io. Vignol. vbi in notis: Vox Graeco-Lat. ex σκευος, scrinium, et *chartalis*, qua scilicet epistolae atque alia scripta mitti ac deportari solebant. V. *Sceurum.*

SCEVOPHYLAX, sacrorum Ecclesiae vasorum custos, σκευοφύλαξ, de qua in Ecclesia Graecanica dignitate, multa Gretzerus et Goarus ad Codinum de Officiis, et Meursius in Gloss. Occurrit non semel in Histor. Miscella VII. Synod. act. 4. SCEVOPHYLACIVM, σκευοφυλακτιον, *vasorum custodiarium* vertit Anastasius in Hist. Eccles. pag. 35. V. Descriptionem nostram aedis Sophianae num. 89.

SCEVRVM, ex Germanico *Scheure*, vel *Scheuer*, Horreum, granarium, penaria cella, reconditorium. Ingulfus in Hist. pag. 862. *Coepit largiente domino bonis omnibus abundare, ut tam in thesauris ac Sceuris post modum duplicia redderentur.* Quaedam editiones habent *scauris*. Anastasius in Sergio PP. pag. 60. de Actis Concilii: *Missis in locellum, quod Scebrum chartale vocitatur.* Alii codd. *Haec itaque missa in locello, quod Schenro carnali vocitatur.* Alii, *Scebro carnali*, pro *Scebro cartali*, i. Chartophylacio. V. Gloss. med. Graecit. v. σκεβριον, et Combefisium ad S. Maximum to. I. p. 699.

† SCHACHARE, latrocinari, vnde SCACHATOR, latro, in Stat. Criminal. Cumanae. V. *Scachcator.*

SCHACHTA, fouea profundissima, a German. Schacht, puteus rei metallicae, ex Franc. Iunio in Willer. pag. 218. Laur. Byzynius in Diario belli Hussitici apud Ludewig. tom. 6. Reliqu. MSS. pag. 151.

SCHACI, de pecunia dici videtur, a Germ. Schatz, in Testamento Ermengaudi Comit. Vrgell. ann. 1010. Append. Marcae Hispan. col. 974. *Et ad sancti Aegidii coenobio ipsos meo Schacos* (dono) *ad ipsa opera de Ecclesia.*

SCHACIA, SCHACIARE, pro *Chacia*, venatio, *Chaciare*, venari, to. 2. Monast. Anglic. p. 102. V. *Caciare.*

SCHACVS, latrocinium, V. *Scach.*

SCHAFA, SCHAFFA, pro Scapha, nauicula, in Breuiario Hist. Pisanae apud Murator. tom. 6. col. 171. et in Itiner. Hierosol. Bernardi de Breydenbach pag. 234.

† SCHAFFINNARIVS, oeconomus, procurator, a German. Schaffner. Ch. a. 1234. t. 2. geneal. diplom. gent. Habsb. p. 248.

SCHAJALE, SCHAJALECTVM, V. *Schiagiale.*

SCHALCVS, latrocinium, V. *Scach.*

SCHALLA, scala, in Correct. Statut. Cadubrii cap. 43.

SCHALVATVS. *Arbor Schaluata*, vnde rami abscissi sunt. Statuta Montis Regal. fol. 241. V. *Scaluare.*

SCHAMATHA, SCHAMMATA, V. *Samatha.*

SCHAMBIVM, pro *Cambium*, permutatio, in Charta an. 1154. Append. Marcae Hisp. col. 1316.

SCHANCERIA, nauigii species. Laudes Papiae apud Murator. tom. 11. col. 22. *Docti sunt etiam valde tam in aqua quam in terra pugnare; facientes, cum necesse fuerit, . . . naues acutas cursuque veloces, quas Schancerias vocant ad pugnandum in aqua.*

† SCHANDALIA, i. q. *Sandalia* 1. apud Hontheim t. 1. Hist. Treuir. p. 313. vbi minus bene de gradibus explicatur.

SCHAPHA, pro *Scapha*, apud Gualter. Hemingford in Edwardo III. Reg. Angl. pag. 320.

SCHAPMANSVS, pro *Capmansus*, *Caput mansi*, domus praecipua, quae pertinet ad primogenitum. Bulla Alexandri III. PP. ann. 1165. apud Stephanot. to. 1. Antiq. Bened. Lemouic. MSS. p. 721. V. in *Caput* 3.

SCHARA, vt *Scara* 2. V. ibi.

SCHARESCELLVS, SCHARESTELLVS, V. *Scarescellus.*

SCHARITVS, V. supra *Scaritus* 2.

SCHAR-

SCHARLATUM, i. q. *Scarlatum*, apud Pez. t. 1. Script. Austr. pag. 1212.

SCHARLYATICUS, coccineus, German. ſcharlachen. Ioh. Longinus in Vita B. Kingae to. 5. Iul. pag. 720. V. *Scarlatum*.

✝ SCHARREIA, pro *Charreia*, onus carri, in Ch. Mſ. a. 1258.

SCHARSYA. Teſtament. Ludouici Decani S. Petri Moguntin. ann. 1306. to. 2. Rer. Moguntin. p. 497. *De vtenſilibus vero ſupra poſitis quaedam ſunt ſpecialiter excepta. Nam lego meliorem meam Scharſyam ad dorſale S. Crucis in ſuperiori parte Ecclesie mee S. Petri. Item lego meliorem Scharſyam, quam habeo poſt illam, et duos cuſſinos de ſerico, et ſex alios cuſſinos in ſuperficie contextos . . . Mechtildi de Confluentia conſanguinee mee.* V. *Scarſalis*.

SCHEDA TESTIMONIALIS, teſtificatio, teſtimonium, Gallis *Atteſtation*. Synodus Limenſis ann. 1584. inter Concil. Hiſp. tom. 4. p. 280.

SCHEDARE, in Schedas referre, exſcribere, apud Mabill. tom. 1. Muſei Ital. pag. 57.

SCHEDIA, a Graec. σχεδία, Feſto, *Genus nauigii inconditum, id eſt, trabibus tantum inter ſe nexis factum;* cui accedit quod Galli *Radeau*, *train*, dicunt. Vlpian. leg. 1. §. 6. ff. de exercit. act. *Siue in ſtagno nauiget, ſiue Schediâ ſit.* Saxon. *Scegth*, Danis vett. *Skeid*, eſt Nauis conſtrata et militaris.

SCHEDIUM, pars, portio. Sententia arbitralis ann. 1292. inter Abbat. et Conſules Gimont.

SCHEDIUS, Gr. σχέδιος, Extemporalis, ſubito factus, inelaboratus. Apuleius in Floridis.

✝ SCHEDULA TESTAMENTALIS, i. q. *Scheda teſtimonialis*, in Ch. Mſ. a. 1099.

SCHEFFA, Praeſtationis ſpecies apud Germanos: *Ius, quod dicitur die Scheffa*, apud Albertum Argentin. pag. 170.

SCHELA, vt *Skella*, V. in hac voce.

✝ SCHELFA, ſucceſſio, haereditas, vt videtur, in Stat. ant. Cumanae.

✝ SCHELLINGUS, i. q. *Schilling* quod V.

SCHELPUS. Decreta Placent. ad c cem Statut. fol. 113. *Quinimo i* *talia bona pareſernalia donata* *Schelpa venientibus ab inteſtato* *perſtitibus vsque ad quartum grad* *gradu ſecundum iura ciuilia deputa* *reuertantur.*

SCHEMA, SCHEMMA, V. in *Scem*

SCHEMATICI, haeretici, iidem Ioh. Damaſceno lib. de Haer. ſupra *Iacobitae*. V. in hac voce Bohem. Hiſt. Eccl. p. 872.

SCHEMATIZARE SE. (1) Form et ſpeciem mutare, *Se transform* a *Schema*, forma, ſpecies. Grae σχῆμα. V. *Scema* 1. Acta SS. C priani et Iuſtinae apud Marten. 3. Anecdot. col. 1633. V. *Scema* *zare*. (2) SCHEMATIZARE, *fi* *rate*, *vmbratice loqui*, in vet. Gl ſar. apud Voſſium lib. 4. de V Serm. cap. 24.

SCHENA, V. infra *Schina*.

SCHERA, V. *Scara* 3.

SCHERIA, portus, ſeu locus in q naues tutae ſunt. Lanfranci Pign Annal. Genuenſ. ad ann. 1266. ap Murator. to. 6. col. 540.

SCHERIO, V. *Scario* 1.

SCHESALIS, pro *Chaſalis*, vt vid tur, Caſa, vel tenementum. V. C *ſale* et *Caſamentum* 1. Charta ap Stephanot. tom. 2. Antiquit. Be Lemouic. MSS. pag. 286. *Et* *quandam Scheſalem et in no* *de Cluſon, in vnaquaque IV d*

SCHEVRUM, vt *Sceurum*, V. ibi.

✝ SCHIAGIALE, SCAGIAL SCHAJALE, cingulum, zo Ital. *Scheggiale*, in Stat. Eugu SCHAJALECTUM, ibidem.

SCHIASIS, V. *Sciaſis* in *Scia*.

SCHIENCHERIA, armorum ſpeci qua tibiae muniuntur. Statuta Ve cell. lib. 3. fol. 107. vo. *Defenſib* *autem* (arma) *intelligantur coraci* *panceria, ceruelleria, . . . Schienc* *rie et his ſimilia*. V. *Schineria*.

SCHIETAS, vox Italica, ſimple vniusmodi, Gall. *Uni*. Statuta P cent. lib. 6. fol. 80. verſo.

SCHIFATUS, V. *Scyphati*.

SCHI

SCHIFFA, munimenti genus, f. specula, Gall. *Guerite.* Charta ann. 1341. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 429. col. 1. *Item, quod muri, chasfallia, Schiffae, ...ae, et alia omnia facta et ...a ad resistendum dicto dom. Dalphino ... tollentur omnino.*

SCHILLA, V. *Skella.*

SCHILLINGVS, monetae species, Gall. *Schelin*, Germ. Schilling, cuius vsus praesertim obtinet in Alemannia, Anglia et Hollandia, licet vbique non eiusdem pretii. Charta ann. 1378. apud Schlegel. de Nummis Salfeld. etc. edit. 1697. *Anniversarium pro 48. Schillingis nummulorum Prouincialium.* V. *Skillingus.*

SCHILPOR, V. *Schitonos.*

SCHINA, SCHINALE, spina dorsi, dorsum, Gall. *Echine*, Ital. *Schiena.* Acta S. Vitaliani Episcopi to. 4. Iulii p. 171. *Item septem vertebrae dorsi tam integrae quam fractae. Item tria frusta vertebrarum Schinae.* SCHENA, eadem notione. Miracula B. Gregorii Verucul. to. 1. Maii pag. 539. Hinc SCHENA, onus hominis, quantum dorso ferre potest. Statuta Mont. Regal. fol. 316.

SCHINATA, piscis genus, f. Perca, Gallis *Perche*, Italis *Schinale*, quod quibusdam asellum sonat, Gall. *Merlus.* Statuta Astens. vbi de introitu portarum: *Pisces salati, videlicet lucii, tenchae, Schinatae soluant ... rubo lib. 6.*

SCHINDVLA, pro *Scindula*, Gall. *Bardeau.* Chron. Mellicense p. 476. col. 1.

SCHINIERIA, vox Italica, tibiale, armorum genus, in Stat. Mutin. a. 1327. V. *Sciencheria.*

SCHINO, pro *Sion*,. colatorium, vt coniectat Ge. Rhodigin. de Liturg. Rom. Pont. c. 26. V. *Sium.*

SCHINVS, arboris species, vulgo lentiscus, cuius mentio est Daniel. cap. 13. 54.

SCHIOPETVS, i. q. *Sclopetum*, Ital. *Schioppetto.* Barel. serm.

SCHIPPA, nauta, qui nauem, quam Angli *Ship* vocant, remis impellit, *Shipman* vulgo iisdem. Ordericus Vitalis lib. 12. pag. 868.

SCHIRA, V. *Schyra.*

SCHIRMANNVS, Lambardo, Senator, Saxonic. *Scirman*, ex *Scire*, *Satrapia*, regio, pagus, et *man*, homo. Leges Inae Regis West-Saxiae cap. 9. *Si quis sibi rectum roget coram aliquo Schirmanno, vel alio indice, et habere non possit, etc.* V. *Scyra.* SCIRMAN, quid sit docet Testam. Aelfegi apud Hickesium Dissert. pag. 59. *Per testimonium Vulfsii presbyteri, qui tum vocatus est Scirman, id est, Iudex Comitatus.* Infra: *Ipsum vero iuramentum Archiepiscopi accepit Vulfi Scirman, id est, Iudex prouinciae, ad opus Regis.*

SCHISMA, SCHISMATICVS. Gloss. MS. Regium cod. 1197. *Schisma, scissura animarum. Schismaticus, qui abscissus est a Deo.* Iso Magister in Glossis: *Distat inter Scismaticum et haereticum. Scisma, i. scissio: inde Scismaticus, qui a corpore Ecclesiae aliqua nouitate, sicut ille,* (Nouatus,) *qui dicebat, hominem semel prolapsum criminali peccato nunquam posse resurgere. Haereticus namque qui sectam suam colit. Haeresis enim secta, videlicet non credens vnum Deum esse Patrem et Filium et Spiritum sanctum, sicut Arius.* Sanctus Hieronymus in c. 3. Epist. ad Titum: *Schisma ab Ecclesia separat; haeresis vero peruersum dogma habet.* SCHISMARCHAE, in Gestis Innocentii III. PP. p. 142. schismatum seu motuum auctores. SCHISMATIARCHA, schismatis auctor, princeps. S. Bernardus Epist. 126.

SCHITONOS, Slauis, Armiger seu *Scutarius Regis*, in veteribus Chartis Dalmaticis apud Ioh. Lucium in Hist. Dalmat. pag. 96. 99. 100. qui in aliis Crescimiri Regis Croatiae et Dalmat. ann. 1067. *Scutobaiulus* dicitur, apud eumdem pag. 77. Idem igitur qui Longobardis *Schilpor*, quae vox Armigerum perinde sonat, vt auctor est Paulus Warnefridus lib. 2. de Gestis Longobard. c. 28. vnde constat vtramque eiusdem esse originis, nempe Saxonicae. Nam *Scild*, scutum sonat, *Scildenave*, scuti minister, *Scilpor*, scuti puer; *Por* quippe Longobardis est *puer*, famu-

famulus. V. Gryphiandrum de Weichbildis Saxonicis cap. 67.

SCHIVINARIVS, Scabinus, *Echevin.* Charta Wifridi Abbat. Centul. ann. 1166. ex Tabular. eiusd. Monast. V. *Scabini.*

✝ SCHIVIDVLA, lapis sectilis, German. Schiefer, nisi idem sit, quod *Scindula.* Ch. a. 927. apud Murat. t. 3. Antiqu. p. 1045. V. *Scandola.*

SCHIZA. Lucifer Calaritanus lib. 1. pro S. Athanasio pag. 35. *Et constipauit Schizas super altare*, i. collegit ligna, quae secuerat et sciderat super altare: ex σχίζειν, scindere, σχίζα, lignum sectum, et in particulas discissum. Vrbem hac appellatione in Bithynia memorat Anna Comnena in Alexiade pag. 57. de qua etiam quaedam adnotauit Cangius in Notis ad Willharduinum num. 350. quod in agro a continenti quodammodo diuulso constructa esset.

SCHLAVVS, V. infra *Sclauus.*

SCHOLAE, generaliter dicebantur aedificia, vbi conuenire solent homines plurimi, aut studendi, aut praestolandi, aut conferendi, aut alterius rei gratia, quod probare conatur Henricus Valesius ad lib. 14. Ammiani: ita vt a loco deinde eorum, qui in hisce scholis consistebant, cateruae *Scholae* appellatae fuerint: verbi gratia *Scholae Palatinae*, seu cohortes variae ad Palatii et Principis custodiam destinatae, quae singulae in suis *Scholis* excubabant, quarum dignitas varia fuit, pro modo stipendiorum, quae merebant, ac gradus, quem eae obtinebant. Nam, vt ait Vegetius lib. 2. c. 21. *quasi in orbem quemdam per diuersas cohortes et diuersas Scholas milites promouebantur, ita vt ex prima cohorte ad gradum quempiam promotus vadat ad decimam cohortem, et rursus ab ea crescentibus stipendiis cum maiore gradu per alias recurrat ad primam.* S. Ambrosius in Epist. 1. ad Corinth. cap. 1. initio: *Scholae enim sunt, quae positis in se dant dignitatem, vt loci honor hominem faciat gloriosum, non propria laus.* Alii *Scholas* dictas putant propter disciplinam, qua eae [...] bantur: atque vt Scholae publ[...] ipsique adeo Scholastici in v[...] *Scholas*, quas *Classes* vulgo dici[...] pro facultatum, quae in iis c[...] bantur, varietate distinguebantu[...] Schola Palatina in varias classes [...] tributa erat, suis singulas no[...] bus appellatas. Quo spectant v[...] in Epistola Episcopor. Franc. a[...] douic. II. Reg. cap. 12. At c[...] Alemannus ad Procopii Anec[...] scholas eiusmodi dictas censet, q[...] qui in iis militabant, quasi σχ[...] ζοντες, seu a bellico opere vaca[...] et veluti feriati milites, ad pom[...] tantum in Palatiis militarent, vt [...] scribuntur ab Agathia lib. 5. A[...] hae Palatinae Scholae omnes e[...] sub dispositione Magistri officio[...] Senator l. 6. form. 6. de Mag[...] officiorum. SCHOLA DE RE[...] idem quod *Schola Palatina.* C[...] tam apud Moretum Antiquit. [...] uarrae pag. 333. testes subscri[...] *Schola de Rege et de suos germ[...] testes Sancio Galindonis et Iosep[...] stes, et omnes qui fuerunt in ex[...] Regis, testes.* A Scholis Pala[...] *Scholae* nomen transiit ad mili[...] ciuilem, seu ciuilium Magistrat[...] ac dignitatum, quarum maior [...] numerus: erant enim Scholae S[...] tiariorum, Exceptorum, Cha[...] riorum Agentium in rebus, et [...] de quibus passim in vtroque Co[...] et in Notitia Imperii. Transiit [...] que vox eadem ad Ecclesiastico[...] dines. Hinc SCHOLA ADEXT[...] TORVM, V. supra in *Addext[...] res.* SCHOLA CANTORVM, [...] *Schola* nude in veteribus Cons[...] dinibus Floriacensis Monasterii [...] 404. dicitur, pro Cantorum E[...] siae ordine. Ea notione legitu[...] iam in Rituali MS. Eccles. Cathe[...] Tolosanae. V. in *Scholares.* SC[...] LA CRVCIS, eorum scilicet q[...] processionibus Cruces praefe[...] Cencius Camerarius in Ord. R[...] apud Mabill. to. 2. Musei Ital. [...] 182. V. in *Crux.* SCHOLA DO[...] NICA, ordo Ecclesiasticus. R[...] nus lib. 3. de Instit. Cleric. cap. [...] SCHOLA GVIDONVM, V. G[...]

SCHOLA LECTORUM, V. in *Lector* 4. SCHOLA MAPPULARIORUM, eorum nempe qui *mappam* lauaturo porrigunt. Cencius supra laudatus pag. 173. SCHOLA REGIONARIA. Benno Cardinalis in Vita Hildebrandi, seu Gregorii VII. PP. *Papa Prior Scholae Regionariae cum omnibus suis Subdiaconis*. V. *Regionarii*. SCHOLA SACERDOTUM dicta per excellentiam Congregatio Clericorum Ecclesiae Veronensis. V. Vghellum to. 5. Ital. Sacrae pag. 751. 752. SCHOLA STIMULATI. Cencius pluries laudatus p. 128. *Maiorentes vero mantellis friciis et baculis, qui vocantur Schola stimulati, custodientes processionem, ne aliquis se intromittat*. Pag. 140. *Denariis quoque, id est, praefectis senioribus et maiorentibus, qui dicuntur Schola stimulati, et ceteris leuis principibus*. SCHOLA VIRGARUM, vel VIRGARIORUM: Idem Cencius pag. 204. *Et quiescit* (Papa) *lecto ibi a Schola virgarum* [illegible] *modo aptato*. SCHOLAE MONASTICAE passim etiam memorantur, in quibus scilicet, qui ad monachicam vitam instituebantur, quos *Pueros* vulgo vocabant, atque vt plurimum ex iis quos *Oblatos* nuncupabant, in literis humanioribus et Theologicis secundum uniuscuiusque capacitatem informabantur. Conuentus Aquisgran. an. 817. cap. 45. *Vt Schola in Monasterio non habeatur, nisi eorum qui oblati sunt*. SCHOLA MONASTERII, pro ipso Monasterii conuentu, in Epistola Iohannis XIII. PP. in Bullario Cluniacensi pag. 5. SCHOLA CHRISTI, dicitur Monasterium, in Dialogo Euticii et Theophili a Iohanne Cordesio cum quibusd. Hincmari Rem. opusculis edito. SCHOLA, pro Dormitorio Monachorum, in Concilio Turonensi II. cap. 14. SCHOLA, Confratria, Sodalitas, societas. Andr. Dandulus in Chron. MS. ann. 1110. *Dum igitur Venetias applicuissent, . . . in Monasterio S. Georgii corpus* (S. Stephani) *deuotissime collocarunt: sub* [illegible] *vocabulo innumeri ciues Scholam celeberrimam perfecerunt*. V. eumdem an. 1113. † SCHOLA, collegium, societas quorumuis artificum. Ch. a. 943. apud Murat. t. 6. Antiq. p. 455.] SCHOLAE, dictae Iudaeis, eorum Synagogae, vt habet Rigordus in Philippo Aug. ann. 1182. *Nam omnes Synagogae Iudaeorum, quae Scholae ab ipsis vocantur, vbi Iudaei sub nomine fictae religionis causa orationis quotidie conueniebant, prius mundari iussit*. SCHOLA, pro Secta, apud Pancirolum lib. 1. Thesauri var. lect. cap. 77.

† SCHOLACES, pro *Scolaces*, t. 4. Sept. p. 333.

SCHOLANUS qui dictus sit in quibusdam Hispaniae Ecclesiis, discimus ex Synodo Valent. ann. 1566. inter Concil. Hispan. to. 4. pag. 126. *Quia vero intelleximus, in quibusdam nostrae dioecesis ecclesiis ministrum quem Scholanum vocamus, suum munus ob minorem aetatem exsequi non posse; mandamus vt is in posterum habeatur, qui et deferendae Cruci et aliis faciendis quae ministerio ecclesiae sunt necessaria, sufficere possit*. V. infra in *Scholasticus*.

SCHOLARES, qui in Scholis Palatinis militabant, et in aula ad Imperatoris custodiam excubabant. Sulpitius Seuerus lib. 1. cap. 1. de S. Martino: *Armatam militiam in adolescentia secutus, inter Scolares alas sub Rege Constantio, deinde sub Iuliano Caesare militauit*. SCHOLARES DE CANTU, qui sunt ex Schola Cantorum. Statuta Eccl. Barchin. ann. 1332. apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 612. V. in *Caput* et supra in *Schola*. SCHOLARES, Scholastici, qui in Scholis docentur, Germ. Schüler. Stephanus Tornac. Epist. 61. *Amplector Scholarem, prosequor Archidiaconum, deosculor Abbatem, assurgo Episcopo, reuereor Cardinalem*. Ita porro proprie dicti in Monasteriis Nouitii Monachi, qui in Scholis Monasticis erudiebantur, in Martyrologio Fuldensi apud Browerum p. 139. SCHOLARII, iidem dicti in Statutis Corbeiensibus Adalardi lib. 1. cap. 6. *de pulsantis, de Scolariis, de reliquis Clericis, seu Lai-*

cis nostris, etc. Mox totam ait Monasterii familiam diuidi in *Famulos*, vel *Matricularios*, *Fratres*, *Vassallos*, *Hospites*, *Pulsantes* vel *Scholarios*, et in *Prouendarios*. Habebant etiam Presbyteri, seu Curiones, suos *Scholarios*, de quorum muniis agit Caroli M. Capit. admonit. ad Episc. c. 5. SCHOLARES, Tirones, Gall. *Apprentifs*. Statuta Arelat. MSS. art. 29. SCHOLARES VAGI, sectarii, nescio qui, quorum ordo seu *secta* reprobatur et damnatur in Concilio Herbipolensi ann. 1287. c. 34. et in Salisburgensi ann. 1274. c. 16. et ann. 1290. c. 3. vbi eorum praui mores et doctrina recensentur. SCHOLARES, in Ecclesiis ruralibus, qui vulgo *Clerici*. V. *Clerici Scholares*. SCHOLARIS LIBER, ad vsus scholarum. Bernardus Mon. in Ord. Cluniac. part. 1. cap. 17.

SCHOLARI, scholas tenere, docere. Vita Hugonis Abb. Marchianensis apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1713.

† SCHOLARIS, puella quae ad vitam monasticam instituitur. Murat. t. 5. Antiq. p. 519.

SCHOLARITAS, studium, *Scholarium* ius et priuilegium, Gallis *Scholarité*. Litterae Philippi VI. Reg. Fr. in gratiam Vniuersit. Paris. ann. 1340. to. 2. Ordinat. pag. 155. *Concedimus . . . ne quisquam laicus . . . praefatos Magistros et Scholares, . . . de quorum Scholaritate constabit, per proprium iuramentum, in persona, familia . . . inquirant*, etc.

SCHOLARIVS, qui scholis Ecclesiasticis praeest, vt infra *Scholasticus*, in Charta ann. 1093. ex Chartular. S. Martini Pontisar. V. alia notione in *Scholares*.

SCHOLARIZARE, Scholas frequentare, studere. Charta Edwardi I. Reg. Angl. ann. 1305. apud Rymer. tom. 2. pag. 957. V. *Scholizare*.

SCHOLASTER, vt mox *Scholasticus*, dignitas Ecclesiastica, apud le Brasseur Histor. Comitat. Ebroic. pag. 60.

SCHOLASTICVS. (1) Dictus Latinis Scriptoribus, qui in vmbra circa fictas hypotheses se occupat, Declamator, qui circa lites fictas versatur, vt docet Casaubonus ad ton. de Grammat. et ad Ca[p]num. Sed postmodum appe[llatus] quiuis eloquens, disertus, ora[tor,] facultatis et politioris literatur[ae stu]diis eruditus. Gloss. Lat. MS. [Scho]*lasticus*, *Literatus*, *Sapiens*. P[apias:] *Scholasticus*, *Eruditus*, *Lite[ratus,] Sapiens*. S. Augustinus in [...] ctico: *Cum Scholastici solum p[roprie] et primitus dicantur ii, qui [adhuc] in schola sunt, omnes tamen [qui] literis viuunt, nomen hoc vs[urpant].* Ionas Episcopus in Praefat. a[d Vi]tam S. Huberti: *Palatina Sch[olasti]corum facundia*. *Scholasticus*, apud Paulum Diacon. Emerit. in S. Masona Episc. Emerit. *Scholastica eruditio*, apud Alc[uinum] in Epistola ad Carolum M.

SCHOLASTICISSIMVS, in S. Sebastiani c. 21. *Fortuna[tus] lib. 3. de Miraculis S. Diony[sii] citur *Latinorum Scholasticissim[us]* *Sedulius vir Scholasticissimu[s]* Chronico Fontanellensi c. 1[...] *Agano vir Scholasticissimus* i[n] script. lib. de Mirac. B. V[...] (2) Aduocatus, Patronus, qu[i cau]sas in foro agit: sed proprie [erudi]tus, eloquens, disertus part[icipium] Transiit enim adiectiuum in [sub]stantiuum. Codex Theod. l[...] de Concuss. Aduocat. *Nec[...] Mansuetudinem nostram, saep[e...] Scholasticos vltra modum, a[...] honorariis, in defensione cau[sarum] omnium*, etc. S. Augustinus in [...] nem c. 7. *Qui habent causam [et] volunt supplicare, quaerunt al[iquem] Scholasticum, a quo sibi preces [com]ponantur.* (3) Dignitas Ec[clesia]stica, qua qui donatus est, Ec[clesia]sticis praeest, Gall. *Ecolâtre*. [Bal]dricus lib. 3. Chron. Camera[c. c.] 61. *Et vt amplius eum in sen[tentia] confirmaret, regendas Scholas S[anctae Ma]riae ei commisit.* Mox: *Cogni[to viro] ro Episcopo Scholastici industri[a...] parauit eum a puerorum doctrin[a...]* Cum autem Capellanorum n[...] esset, vt alibi docuimus, am[...] sis vices agere, inde forte est [quod] legimus, Palladium quemdam [Ur]bani Archiepiscopi σχολ[...]

quam Alexandria is adduxerat, disputationem, quam habuit cum Iudaeo, a Gregentio descriptam, τὰ ῥήματα ἱστάμενος σημειούμενος, verba scriptis notantem excepisse. Exstat Disputatio Zachariae Scholastici, postmodum Mytilenensis Episcopi, vbi Gundulfus Scholastici munus Ecclesiastici esse annotat, idemque ... Addit. 2. ad Ca... c. 5. MAGISTER SCHOLARVM, eadem dignitas dicta in Ecclesia Cadurcensi, ab Innocentio IV. PP. ann. 1252. instituta, apud Cruceum n. 118. V. Caput Scholae.

SCHOLASTERIA, Scholastici Ecclesiae dignitas, apud Caesarium Heisterb. lib. 4. de Mirac. cap. 62.

SCHOLASTRIA, eadem notione, in Statutis Eccles. Traiect. Batau. sacrae p. 136. (4) Qui est ex Schola Cantorum, in Ordine Romano non semel. Amalarius de Ordine Antiphon. c. 57. (5) Qui scholas frequentat, discipulus, Gall. Ecolier. Altfridus in Vita S. Liudgeri saec. 4 Bened. part. 1. pag. 31. V. in Schola.

SCHOLENTES, iidem qui Scholares, in Diariis MSS. Brocardi Cantoris, teste Macro in Hierolex.

SCHOLIZARE, studere. Vita MS. S. Gangerici Episc. Camerac. lib. 1. c. 2. V. Scholarizare.

SCHALTETUS, vt infra Sculterus, ..., Praefectus, Bailliuus, Iudex oppidi. Charta Friderici III. Imp. ann. 1573. apud Miraeum to. 2. pag. 463. col. 2.

SCHOPOZA, vt mox Schoppa. Charta apud Eccardum in Orig. Habsburg. ... pag. 83. SCOPOSSA, eodem sensu, in Actis Murensis Monasterii apud Eccardum in Orig. Habsburgo-Austr. col. 221. SCOPOZA, eadem significatu, in Charta Rudolfi Langr. Alsatiae apud Laguille inter Probat. Hist. Alsat. p. 32. col. 1.

SCHOPPA, officina, Anglis Shope, Gall. Eschoppe, Germ. Schoppen; ..., tugurium, casa, aedificium ..., in Charta an. 1287. apud Will. Thorn. in Chron. De duabus Schoppis suis iuxta domum suam.

SCOPA, vt Schoppa. Charta Willelmi Betun. dom. ann. 1214. ex Tabular. S. Barthol. Betun. SCHOPPA, eadem notione, in Charta Ricardi Regis Angl. apud Radulfum de Diceto ann. 1194. SHOPA, ex Anglico Shope. Monasticum Anglicanum tom. 1. p. 1013. V. Eschopa.

SCHOPPARIVS, qui Schopam tenet, Gall. Eschoppier. Vetus Consuetudo municipal. Ambian.

† SCHORILLA. Stat. antiq. Flor. l. 3. c. 141. *Si quis - - ad aliquam terram miserit pelles, stamen vel schorillas, seu alias res ad artem lanae vel pannorum pertinentes* etc.

SCHOTO, pro Sciato, in Pacto Leg. Salicae tit. 10. §. 6. edit. Eccardi. V. Scach.

SCHRINEVS, vt Schrinium, Arca, Gall. Coffre. Statuta Placent. lib. 6. fol. 74. vo.

SCHVBA, togae, vel pallii Turcici aut Persici species. Aeneas Syluius in Hist. Bohemica c. 70. *Neque de more suo indutus prodierat, linea tantum indumenta susceperat, et desuper Persicum habitum, quem vocant Schubam.* Germ. Schaube.

SCHVDEZOLVM, scutum, Gall. Ecusson, ab Ital. Scudiccivolo, eadem notione. Anonymi Annal. Mediol. apud Murator. tom. 16. col. 812.

SCHVISARA CHROGINO, in Pacto Legis Salicae tit. 28. §. 2. edit. Eccardi, vbi doctissimus Editor audacter legendum monet vas Schara trogino, quod comae abscissionem fraudulentam interpretatur. Ipsum consule.

† SCHVLTARE, proferre, pronuntiare, ab Ital. Scultare. Placit. a. 902. apud Murat. t. 5. Antiq. p. 309.

SCHVLTETVS, Praetor vrbanus, iudex, Germ. Schultheiß, Schultze. Charta Willelmi Comitis Hollandiae ann. 1204. apud Will. Hedam. Alia Hugonis Episcopi Leodiensis an. 1227. apud Chapeauillum. V. Sculteus.

SCHVMA, Spuma, Ital. Schiuma, Gall. Ecume, Germ. Schaum. Mirac. B. Simonis Eremit. to. 2. April. p. 820.

† SCHVRLETVM, pannus purpureus, i. q. *Scharletum*. Suppl. ad Miraeum p. 192.

† SCHVRRA, pro *Scurra*, mimus. Ch. Mſ. Phil. com. Flandr.

SCHVTARIVS, vt *Scutarius*, Scutorum artifex, in Statutis Genuenſ. lib. 4. cap. 84. fol. 136. vo.

SCHYNTENEVS. S. Columbanus Epiſt. 5. *Miror, fateor, a te hunc Galliae errorem, ac ſi Schynteneum, iamdiu non fuiſſe raſum, etc.* Graecam vocem σχοινοτενής putat Editor, id eſt, tanquam ſi rectum et legitimum eſſet.

SCHYRA, V. infra in *Scyra*.

SCIA. (1) Pars corporis, de qua ſic Frideric. II. Imp. lib. 1. de Arte venandi cap. 33. *Dictum eſt, quod in loco lumborum ſint duo oſſa ancharum, longa, concaua, inferius lata, habentia circa ſui medium quandam concauitatem, quam medici dicunt Sciam, et in illa Scia locatur vertebrum ſuperius coxae.* (2) SCIA, pro *Sciatica*, Coxendicus morbus, vulgo Medicorum *Schiaſis*, vel *Sciaſis*, perperam pro *iſchias*, a Graec. ἰσχίον, coxa. Hermannus lib. 2. de Miracul. S. Mariae Laudun. c. 18. Hinc SCIATICVS, Iſchiadicus, dolore coxendicis affectus. Acta S. Franciſci de Paula tom. 1. Aprilis p. 130. V. *Syatica*.

SCIAMITVM, V. *Exametum*.

SCIANCATVS, vox Italica, Claudus, Gall. *Boiteux*, *Déhanché*. Mirac. S. Zitae to. 3. April. pag. 511.

† SCIAQVATOR, inter veſtes recenſetur, in Stat. XIV. ſec. eccl. Sabin. rubr. 27.

SCIATICVS, V. ſupra in *Scia*.

† SCIBALA, ſtercora, in vet. Gloſſ. Cod. reg. 7613.

SCIBILIS, notus, cognitus. Chron. Andreae Danduli apud Murator. to. 12. col. 514. *Sed ſi iuerit, vel non, hoc non eſt de certo Scibile apud nos.* Pro eo quod ſcientia comprehendi poteſt occurrit apud Tertull. lib. 5. adu. Marc. cap. 16. Mart. Capell. lib. 4. p. 111. etc.

SCICLARIVS. Tabularium Foſſatenſe: *Quilibet tenens de dicta terra obliarum debet pro quolibet arpento 3. Sciclarios.* V. *Sicla*, *Siclus*.

SCIDA, ſcheda. S. Althelmus [illegible] Epiſcop. de 8. Vitiis.

SCIDVLA, pro Schedula, in Inſc[illegible] libror. Abbonis de obſid. Pariſ.

SCIENASSVMERE, pro Scienter [illegible] ſumere, quomodo etiam legen[illegible] videtur. Charta Henrici III. [illegible] Angl. ann. 1253. apud Rymer. [illegible] 1. pag. 488.

SCIENTIA. (1) Charta Henrici I[illegible] Angl. tom. 3. Hiſt. Harcur. p. [illegible] *Sciant me reddidiſſe et praeſenti c[illegible] confirmaſſe Balduco filio Giſlel[illegible] ſervienti meo totas egentias ſua[illegible] miniſteria ſua cum liberationibus [illegible] que miniſtris et Scientiis pertinen[illegible] bus.* Vbi legendum eſſe videtur [illegible] *gentiis* vel *Servitiis*. (2) Tit[illegible] honorarius, maxime vbi de ap[illegible] lationibus ad Principem ſermo [illegible] Codex Theod. lib. 11. tit. 29. le[illegible] *Si quis iudicum duxerit eſſe refe[illegible] dum, nihil pronuntiet, ſed no[illegible] ſuper quod haeſitandum putauerit, [illegible] ſtram conſulat Scientiam.* Pluries [illegible] currit eod. titulo.

† SCIENTIALIS, ad ſcientiam [illegible] tinens, t. 2. Aug. p. 467.

SCIENTIATVS, ſcientia praedi[illegible] doctus, peritus. Chron. Petri A[illegible] rii apud Murator. to. 16. col. [illegible] SCIENTICVS, eodem ſenſu, [illegible] legendum ſit vt mox *Scientif[illegible]* apud Cigaltium de Bello Ital. S[illegible] ENTIFICVS, Gallis etiam *Sci[illegible] fique*. Georg. Stella in Annal. [illegible] nuenſ. apud Murator. to. 17. [illegible] 970.

† SCIENTIOSE, ſcienter, in [illegible] a. 1367.

† SCIESTVM, pluteus, in Gl[illegible] Gall. Lat. a. 1352.

SCIFATVS, V. *Scyfati*.

SCILINDRIVM. Conſuetud. [illegible] Eccleſ. Colon. ex Bibl. Atreba[illegible] *giſter coquinae omni die dat c[illegible] incarcerato XXV. Scilindria, [illegible] gulis noctibus 1. librum de ſe[illegible] in carcere ardebit.*

SCILLA, V. *Skella*.

SCILLAE, *Saxa latentia in* [illegible] Gloſſ. Iſid. et Papias. A Scylla [illegible] dubie, ſcopulo notiſſimo. *Scill[illegible] de mer*, in Gloſſ. Lat. Gall. Sa[illegible]

SCILLINGVS, V. *Skillingus.*

SCILLVLA, V. infra *Scitulla.*

SCILTOR, V. supra *Schitonos.*

SCIMASARNOVA, vel *Scismasarnoua*, et *Scimosarnoua*; (ita enim varie scribitur,) vna e 12. auguriorum speciebus, de quibus in verbo *Veus*, quae sic describitur a Michaele Scoto de Physionomia cap. 56. *Scimasarnoua est augurium, quando tu vides hominem vel auem post te, et te consequi, et transire te, et antequam perueniat ad te, vel tu ad eum, alicubi se repauset te vidente in dextro latere tui: et tunc est tibi bonum signum super negotio.* V. *Scassarnoua.*

SCIMOSARNOVA, V. in *Scimasarnoua.*

SCIMPODIVM, Scaligero Epist. 145. non lectus discubitorius, sed ἀνάκλιντρον videtur esse, ex sella et lecto compositum, in quo semisupini, pedibus in suppedaneo quiescentibus cubabant. V. Mercurialem lib. 3. Artis gymnasticae cap. 12. Acta S. Theophili tom. 2. Iunii pag. 681. *Cum necesse haberet in medium adducere dictum illud Saluatoris*, Tolle grabatum tuum et ambula; *mutato nomine pro grabato Scimpodium dixit.* Lectulorum eiusmodi formas exhibet Anton. Bosius in Roma subterranea pag. 83. 91. et 101. Consule Hofmanni Lexic. in hac voce.

✝ SCIMITVS, inter arma vetita recensetur, in Stat. Ferrar. a. 1268. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 515.

SCINANTICVS MORBVS, angina, Ital. *Scinanzia*, Gall. *Esquinancie.* Acta SS. tom. 6. Maii p. 32. V. *Scinantia.*

SCINCVS, animal reptile, crocodilus terrestris, Graec. σκιγκὸς; quidam male *Stincus.* V. Martinii Lexic.

SCINDA, SCINTA. (1) Ager proscissus. Capitula Ludouici Pii an. 829. cap. 12. apud Baluzium: *De illis, qui agros dominicos, id est, ad fiscum pertinentes, propterea neglexerit excolere, ut nonas exinde non persoluat, et alienas terras ad excolendum propter hoc accepit, etc.* Quo loco Alterbachius et Heroldus habent *Scindas*, vel *Scintas*, vbi Goldastus terras censuales, a colonis conductas, pro censu annuo quasi *censitas* interpretatur. Sed si vera est lectio, videntur *Scindae* fuisse agri proscissi, seu quod Leges Wisigoth. lib. 10. tit. 1. §. 9. *quod ad culturam scissum est*, vocant. Acta Monasterii Murensis: *In prima scissura et seminatione arant.* Varro lib. 1. de re rust. c. 29. *Terram cum primum arant, proscindere appellant; cum iterum, offringere dicunt, etc.* Virg. 2. Georg.

> ..... *Et validis terram proscinde iuuencis.*

Proscissio apud Columellam lib. 2. cap. 13. 17. lib. 6. c. 2. (2) SCINDA, apud Barbaro-Lat. Geometras, teste Goclenio in Lexic. Philosoph. est *Pars spherae quanta duobus semicirculis ipsius maximis super axe seu diametro in angulum coeuntibus intersepitur.*

SCINDALA, V. infra *Scindula.*

✝ SCINDELINGA, lapis sectilis, vel idem quod *Scindula*, in Gloss. Caesar. Heisterbac.

✝ SCINDENS, acies, pars cultri qua scindit, in Ch. Ms. a. 1335.

SCINDERATVS, in Leg. Rotharis apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 22. pro *Sideratus*, V. in hac voce.

SCINDERE, nude pro Sectoris mensarii officio fungi. Charta de Coronat. Reg. ann. 1377. apud Rymer. to. 7. pag. 160. V. *Scissor* et *Scutiferi.*

SCINDICATVS, SCINDICVS, V. *Syndicus.*

SCINDOLA, V. mox in *Scindula.*

SCINDVLA. Isidor. lib. 19. c. 19. *Asseres ab asse dicti, quia soli ponuntur atque coniuncti: Scindulae, eo quod scindantur et diuidantur.* Vgutio: *Scindula, est latus asser, quo domus cooperitur, et Scindula est genus quoddam annonae, quae et scandella dicitur, et scandula potest dici idem quod Scindula, vel quod frangit saxum.* Lex Longob. lib. 1. tit. 25. §. 27. *Si quis de casa erectum lignum quodlibet aut scindalas furatus fuerit, etc.* Scindulas editum apud Muratore.

tor. to. 1. part. 2. p. 40. SCINDVLAS, in censu passim occurrunt in Polyptycho S. Remigii Remensis: *Donant de argento s. 19. et den. 2. . . . scaritiones car. vs. circulos perticas 115. Scindolas 575. de jornariis sol. 7. d. 8.* Occurrit alibi non semel.

SCINIFES, pro *Cinifes*. Gloss. Aelfrici: *Scinifes vel tudo, Gnaet.* Vbi Somnerus leg. *Cynips*. *Scinifes* etiam habet Iohannes de Ianua: vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Scinifes, une maniere de mouche, scinterelle.* Perasinus in Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii pag. 367*. *Vnus pulex vestem candidat, deturpat, et Scinifex limpidum fontem. Sciniphes,* in Ep. 4. Hugonis Metelli tom. 2. Monum. sacr. Antiq. pag. 332. Papias: *Ciniphes, hirci maiores a flumine Africae, vbi plurimi sunt et magni.* Olla patella:

Crabro, Culex, Brucus, Cinifes, Cynomia, Cicada.

SCINTA, V. supra *Scinda* 1.

† SCINTERIVM, vallum, fossa, qua aliquid cingitur. Comput. Ms. a. 1450.

SCINTHIAE, *naevus, macula.* Gloss. Isidori.

SCINTILLA. (1) † Paullulum, in Statut. Colleg. Fux. Tolos. (2) Breuis sententia ex alio deprompta, V. *Scintillaris.* Hinc

SCINTILLARE. Laurentius Leodiensis in Praefat. ad Histor. Episc. Leodiensium: *Laudanda est tamen Bertharii pia industria, qui de ipsis cineribus et ruinis incensae vrbis et Ecclesiae, omnia, prout potuit, praedecessorum saltem Praesulum vel nuda nomina eruit, vel quaedam gestorum nobis Scintillauit,* i. quasi per *scintillam*, seu breuiter elucidauit.

SCINTILLARIS, SCINTILLARIVS, liber continens sententias ex Scriptura sacra et SS. Patrum scriptis excerptas: cuiusmodi est Venerabilis Bedae opusculum, cui titulus, *Scintillae siue loci communes.* V. hac de re Vanleium in Antiquit. Litterat. Septentr. p. 180. vt et Frid. Iunium in Praefat. ad Gloss. Gothicum. Librum itidem edidit Defensor Monachus quem inscripsit, *Liber S[cin]tillarum seu sententiarum catholico[rum] Patrum*, cuius inscriptionis ratio[nem] sic expedit in Prologo apud Ma[bill.] Annal. Bened. tom. 2. pag. 704.

SCINTVLA, V. *Scindula.*

SCIOLDRI, dicti olim apud D[anos] *Bardi, Eubages,* et *Druydes.* [V.] Pontanum in Chorographia Da[niae] pag. 779. 780.

SCIOLVM. Papias MS. Bituric[ensis]: *Martyria* (i. Marcisia) *in mort[uo] ex pisce fiunt, vnde et dicuntur S[cio]la parua.*

SCIOLVS. Inter varias Notario[rum] subscribendi Chartis formulas, [haec] occurrit in Litteris Henrici I. Fr[anc.] Regis an. 1052. apud Stephanot. [An]tiquit. Bened. Claromont. MSS. [pag.] 349. *Segninus Sciolus scripsit a[d vi]cem Balduini regii Cancellarii [...] Kal. Octobris.*

† SCIOPERATVS, f. qui artem [suam] non exercet, ab Ital. *Scioperato*, [ces]sus, in Stat. ant. Flor.

SCIPHATVS, V. infra *Scyfati.*

SCIPIO, *virga ante triumphantes [...]lata. Scipiones, virgae Consu[lum].* Gloss. Isid.

SCIPSA. Messianus in Vita S. C[aesa]rii pag. 255. *Turbatae igitur anc[illae] Dei, quibus foras exire non lice[bat], libros, et res, cellas (sellas) Scipsas per cisternas iactabant.* F[orte] leg. *capsas*. V. edit. Mabillonii.

SCIRA. (1) SCIRA, SCIRE[...]TOS, etc. V. *Scyra.* (2) † S[...] in Lit. remiss. Ms. a. 1357.

SCIRBVM, Arabibus vocatur ve[ntris] pinguedo. Constantin. Afric[anus] lib. 2. Commun. loc. med. cap. [...] lib. 3. c. 27.

SCIRE. (1) † Pro posse, a [Gall.] *Scavoir*, t. 1. Sept. p. 169. (2) [SCI]RE FACIAS, formula fori Ang[lici]. Charta Henrici Regis Angl. [...] 1457. in Chron. Iohan. Whet[ham]stedii pag. 427. *Propter quam [...]sam ipse vellet voluntarie, qu[od] Scire facias, vel aliqua alia actio [...]set prosequuta nomine nostro . . . Per ipsos* (consiliarios) *cogitatu[m] et consideratum, quod dicta Scir[e fa]cias sive accio erit facta, et n[...]*

nostro prosequens. V. Th. Blount in Nomolex. Anglic.

SCIRIDA, Machina bellica. Acta S. Herlembaldi tom. 5. Iunii pag. 304. *Construunt ergo petrarias, et omnis generis bellici machinas, Sciridas quoque, ballistas, milleque mortis parant insidias.*

SCIROTIGA, vt Chirotheca. Charta apud Madox Formul. Anglic. pag. [illegible]

SCIRPEA, Palea, forte ex Gr. *κάρφος.* Leo IIII. PP. Epist. 3.

SCIRPUM, pro *Scrippum*, V. ibi.

SCIRPUS, Gregorius Turon. de Gloria Mart. cap. 32. *Lychnus etenim ibidem positus, atque inluminatus, ante locum sepulturae ipsius, perpetualiter die noctuque diuino nutu resplendet, a nullo fomento olei Scirpique accipiens, neque vento extinguitur, neque ardendo minuitur.* Pro Ellychnio, Scirpus enim hic papyrum sonat, vt ex Gloss. Lat. Graec. colligitur: *Scirpus, κάπυρος.* Porro papyrum vice ellychnii in lucernis adhibitam supra obseruatum est in verbo *Papyrus.*

SCIRTUM, armorum species. Capitulare de Villis cap. 64. *Et ad vnumquodque carrum, Scirtum, et lanceam, cucurum, et arcum habeant.* Scutum edidit Baluzius, quomodo legendum esse omnino videtur.

SCIRUPPUS, Syrupus, Gall. *Sirop.* Vita B. Andreae de Galeranis to. 3. Martii pag. 53. V. *Syrupus.*

SCISA, pro *Assisa*, Impositio, praestatio tributi. Charta an. circ. 1185. ex paruo Chartulario S. Victoris Massil. pag. 146. V. *Sisa.*

✝ SCISALHAE, quae forfice ex monetis scissa sunt, in Lit. remiss. a. 1332. V. *Scissiliae.*

SCISCI. Abbo de Obsid. Lutet. lib. 1. vbi de turre exscindenda:

Ima dehinc ardens eius discindere Sscisci.
En immane foramen, hians, maius quoque dictu.

SCISELUM, scalprum, Gallis olim *Cisel*, hodie *Ciseau.* Geruasius Dorobernensis de Reparatione Dorobern. Ecclesiae.

✝ SCISTO, pars securis, quae scindit, in Ch. Ms. a. 1317. V. *Scindens.*

SCISMA. (1) Modus, ratio. Acta passionis I. C. ex Cod. MS. Bibl. S. Vedasti Atrebat. V. *Scema* 1. (2) Pro *Schisma.* Diuisio Roland. Patau. Chronic. Taruis. apud Murator. tom. 8. col. 315.

SCISMASARNOVA, V. *Scimasarnova.*

SCISMASAR-VETUS, vnum e 12. auguriis, de quibus in verbo *Venta*, quod sic describitur a Michaële Scoto de Physionomia cap. 56. *Scismasar vetus, est augurium, quando tu vides hominem post te, vel auem pausantem, ita quod sit tibi dextro latere: istud enim tibi malum signum super negotio.*

SCISMATICUS, V. in *Schisma.*

SCISOR ROBARUM, vestium sartor, Gallice *Tailleur.* Inquesta pro canonizat. Caroli Blesens. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 561. ✝ SCISOR, qui monetarum typum scalpro incidit, Gall. *Graveur*, in Ch. Ms. a. 1341. V. *Scissus.*

SCISPADUM, *Iupatum.* Gloss. Isid. Excerpta: *Lycospadum, lapatum;* vbi Reinesius Var. lib. 11. cap. 14. emendat, *lupatum.* Graecis *λύκος* est lupatum, fraenum scilicet, inquit Papias, durius inaequalium et asperrimorum dentium ad domandos equos, a lupinis dentibus dictum. Inde, vt infert Graeuius ad Gloss. Isid. *λυκόσπαδες* equi sunt ferociores, qui lupatis sunt domandi. V. Reinesium loco laudato.

✝ SCISSILIAE, i. q. *Scisalhae*, in Stat. Ludou. VIII. a. 1225.

SCISSOR. (1) *Scindendi obsonii Magister*, Senecae, Gallis *Escuier trenchant*, Germ. Vorschneider. Petronius, et Fragmentum eiusdem Petronii pag. 12. *Processit statim Scissor, et ad symphoniam gesticulatus ita lacerauit obsonium, etc.* INCISOR, eadem notione. Auitus Viennensis Epistola 77. V. *Scindere.* (2) Ars mechanica, nescio quae, in Fleta lib. 2. cap. 52. §. 35. *De albatoribus* (forte *albatoribus*) *coreorum, praeterquam in ciuitatibus et burgis, et etiam de iis, qui duobus vtuntur officiis, videlicet sutoriae et tan-*

tanneriae, vel tanneriae et carnificis, vel officio Scissoris, et dub. . . etiam dub. . . praeterquam in burgis et locis communibus. Idem videtur qui Lanius, Gall. *Boucher*. V. *Scindere* et *Sectator*.

SCISSORIUM, orbiculus mensorius, in quo conuiuae dapes sibi appositas vel praesumtas *scindunt*, Gallis olim *Trenchoir*. Auctor Translat. S. Isidori Hispal. num. 19. V. *Cissorium*.

SCISSUS, sculptus. Acta SS. to. 3. Iun. pag. 133. in Processu de SS. Virg. Eischell. *Sed viderunt imagines Scissas et super sepulturas earumdem positas*.

† SCISURA, silua caedua, in Ch. Mſ. a. 1311.

SCITAMENTUM, Edulium sciti saporis. *Complura Scitamenta mellita*, apud Apuleium L. 10. Metamorph. *Scitamenta*, ἡδύσματα, in Gloss. Lat. Gr.

SCITARE, pro *Citare*, in ius vocare. Charta ann. 1268. apud Thomasser. in Bitur. pag. 197.

SCIT DEUS, formula recepta in iuramentis. Vetus Interpres Iuliani Antecessoris cap. 178. *Sacramentum de calumnia fit ita: In primis quidem actor iuret: Hanc litem, quam moui, calumniandi animo non moui; sed existimo me bonam habere causam: . . . . Scit Deus.* Ita clauditur sacramentum rei.

SCITIA, pro Scotia, quomodo et *Scitae*, pro Scoti, in antiquis codicibus occurrere, testis est Spelmannus: vnde a Scythis originem habuisse Scotos innuitur.

SCITIVA, V. infra *Scitica*.

† SCITIVATA PRATI, quantum homo per vnum diem succidere potest, Gall. *Scitive*, in Ch. a. 1473. V. *Scitiua*.

SCITUATUS, situs, positus, Gall. *Situé*. Excerpta e Iohanne a Bayono in Histor. Mediani Mon. pag. 289. V. *Situare*.

SCITULLA. Bernardus Monachus in Ord. Cluniac. part. 2. cap. 30. *In huiusmodi festis tantum illae cappae deauratae, in aliquibus quarum etiam aureae Scitullae dependent, ab Armario et his qui cum eo, induuntur.* Vbi [...]gendum videtur vt in MS. Sanger[...] *Scillulae*, diminut. a *Scilla*, camp[...]nula. V. infra *Skella*.

SCITULE, eleganter. *Puellae Sci[...] ministrantes*, apud Apuleium lib. Metamorph. et alibi.

SCITULUS, diminut. a Scitus, pe[...]tus, gnarus. Arnobius lib. 3. a[...] Gentes.

† SCITURA. (1) f. q. *Scitinata*, Ch. Mſ. a. 1266. (2) Actio sc[...]dendi vel secandi, in Constit[...] Frid. Mſ.

SCITUS. (1) Locus aliquis, quoq[...] modo se habet. Charta apud Mad[...] Formul. Anglic. p. 148. (2) S[...]entia, cognitio, notitia. Litter[...] Edwardi III. Reg. Angl. ann. 13[...] apud Rymer. tom. 4. pag. 79 (3) Pro Situs, Gall. *Situé*. Cha[...] Ludouici Reg. Siciliae ann. 1359. Cod. MS. D. Brunet fol. 108. *Situare*.

† SCIVIA, versatile tympanum ap[...] moniales. Ch. a. 1486. inter Pr[...]bat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 36[...]

SCIVUS, pro Scyphus, in v[...] Gloss. MS. Sangerm. num. 501.

† SCLAFFITORIUM, canalis [...] educendas aquas superfluas, s. [...]ueus molendini. Ch. Mſ. a. 139[...] V. *Esclatidor* et *Esclausa*.

SCLANDONICIA TECTORA, D[...]mus, casa *Scandulis* cooperta. Loc[...] est in *Tectora*. V. supra *Scindula*.

† SCLAPA, scindula, assula, in I[...]quisit. Mſ. a. 1363. V. *Sclata*.

SCLAPUS. (1) In Comment. Car[...] Carafa Episcopi Auersani de Ger[...] sacr. restaurata, pro *Sclopus*. V. hac voce. (2) † Canalis, vt vid[...]tur, in Stat. Ferrar. a. 1288.

SCLATA, scindula, Gall. *Barde[...]* Angl. *Shingle*; forte *Sclata* dici[...] a Gall. *Eclat*, assula: est enim sci[...]dula ligni fragmentum. Charta He[...]rici V. Reg. Angliae ann. 1413. ap[...] Rymer. tom. 9. pag. 40.

SCLATARIA, *nauis piratica*, Papi[...]

SCLAVA, captiua, serua, V. *Sclau[...]*

SCLAVARE, pro *Scaluare*. V. ibi.

† SCLAVE, piscis genus, in Tra[...] Mſ. de Piscib.

SCLAVINA, SCLAVINIA, vestis longior, sagi militaris instar, Sclauis, vt videtur familiaris, vnde nomen mansit. Vgutio: *Amphibalus vestis villosa, sicut est Sclauina.* Iohan. de Ianua: *Armelausa, Sclauina.* Italis *Schiauina.* Corona pretiosa, *sed sine, stragulum*, σισύρα. Henricus de Knyghton: *Venire videbant virum elegantem cursantem, de vna Sclauina alba vestitum.* Quo loco perperam *Sclauina* legit Somnerus. Hac potissimum vtebantur peregrinantes, vt obseruat Malbrancq. lib. 10. de Morinis cap. 12. Rabbi Kimchius *Esclauinam* pro veste vili vsurpauit. V. Bernardum Iustinian. in Vita S. Laur. Iustiniani cap. 5. Vitam S. Andreae Corsini c. 5. etc. Italis *Schiauina*, est teges, *coperta grossa di lana.* Σκλαβινίαν vero et Σκλαβίνιον, pro iaculo leuiori, cuiusmodi vtebantur Sclaui, apud Mauricium et Leonem sumi, annotarunt post illos Rigaltius et Meursius.

SCLAVISSA, vt *Sclaua*, serua. Charta ann. 1358. ex Tabular. Massil.

SCLAVNA, V. *Sclauina.*

† SCLAVONIA, i. q. *Sclauina*, apud Ludewig. t. 11. Reliq. p. 118.

SCLAVONICVS, seruilis, V. in *Sclauus.*

SCLAVONIVS. *Anaphi Sclauonii* in pretio fuere, vt colligitur ex Testamento Ermengaudi Archiep. Narbon. ann. circ. 1005. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occitan. col. 163. *Palladi Episcopo anaphum vnum Sclauiscum.*

SCLAVVS, captiuus, seruus, Italis *Schiauo*, Gallis *Esclaue.* Matth. Paris ann. 1252. *Cum Christianis Sclauis, sic namque vocantur captiui, etc.* Mox: *Cum omnibus Christianis captiuis, quos vulgariter Esclauos appellant, etc.* SCLAVI SERVIENTES. Vetus Charta apud Aegidium Gelenium in Colonia pag. 69. *Sclaui seruientes legationem Episcopi faciunt; si semel neglexerint, 30. sol. si ter paruipenderint, beneficia sua perdunt.* SCHLAVVS, vt *Sclauus*, captiuus. Bernhard. de Breydenbach Iter Hierosol. pag. 217.

† SCLEIDA, vehiculi species, Germ. Schlitten. Comput. Ms. a. 1508.

SCLINGERE, anserum vox, V. *Baulare.*

SCLODIA, χαμουλκὶς, in Gloss. Lat. Graecis. V. *Chamulcus.*

SCLOPETVM, SCLOPETVS, tormentum bellicum manuale, Gall. *Escopette.* Chron. Estense ad ann. 1334. apud Murator. to. 15. col. 396. *Interim praeparari fecit maximam quantitatem balistarum, Sclopetorum, etc.* V. *Scopeta.* SCLOPVS, eadem notione. Miracula S. Angeli tom. 2. Maii pag. 73. Addit. ad Chron. Estens. an. 1377. ap. Murator. to. 15. col. 545. *Cum Sclopis et stridis in signum maximae laetitiae.* A sono, quem edit *Sclopus* non dissimilem a strepitu qui fit complosis buccis, quique *Scloppus* dicitur, vocis origo deducenda videtur Carolo de Aquino. V. Martinii Lexic. in hac voce. SCLOPPVS, idem in Ch. a. 1432. SCLOPETARIVS, qui *Sclopeto* vtitur, apud Ludewig. tom. 6. Reliqu. MSS. pag. 358.

SCLOSA, vt *Sclusa*, in Charta apud Menester. Hist. Lugdun. pag. 6. inter Instr.

SCLVSA, locus in quo concluduntur aquae, Gall. *Ecluse*; Germ. Schleuse. Charta ann. 1140. ex Tabulario Burgi-medii: *Comes Theobaldus dedit . . . decimam piscaturae et Sclusae.* V. *Exclusa.*

SCOARSARE, corticem auferre, Gall. *Ecorcer.* Statuta Montis Regal. fol. 241. V. *Scorzare.*

SCOBA, pro Scopae. Catholicon paruum: *Scoba, bae, Balay, ramon ou arbre.* Vbi Codex MS. habet *Scopa.* Vindicianus Comes Archiatrorum pro *Scobe* vsurpat:

Polline, farre, Scobis, lino,
scobe, vellere, cornu.

SCOBILLAE, eadem notione, seu quaeuis sordes, purgamenta, Gall. *Ordures, balayeures*, Prouincialibus *Esconbilles.* In Statutis Massiliensis vrbis MSS. lib. 4. est caput: *De fimo, vel terra, vel Scobillis proiiciendis in certis locis extra Massiliam.*

SCOBACES, sortilegi, seu potius ii delirantes, qui ad nocturnos illos con-

conuentus, quos *Sabbata* dicunt, *Scopis* se deferri somniant: vnde vocis origo. V. *Scoba.* Anonymus Cartuf. de Relig. origine; apud Marten. to. 6. Ampliss. Collect. col. 57. *Memini me, mater, in adolescentia, antequam hunc ordinem ingrederer, multa de huiusmodi sortilegis, qui vulgo Scobaces dicuntur, audisse. Nam tunc et deinceps plures capti fuerunt in nostra prouincia et combusti, qui prius in arcta positi quaestione, horrenda fatebantur.* V. *Sortiarius.*

SCOBARE, *Scobis* purgare, verrere, Gallis *balayer*, Prouincialibus *escoubar.*

SCOBERE. (1) Guido II. Prior Cartusiensis in Statutis eiusdem Ordinis cap. 20. §. 2. *Habeat itaque Martha laudabile quidem, sed tamen non sine sollicitudine et perturbatione ministerium; nec sororem sollicite Christi vestigiis inhaerentem, et quoniam ipse est Deus vacando videntem spiritum suum Scobentem, suamque orationem in sinum suum conuertentem, etc.* Ex Psal. 77. v. 7. vbi: *Et scopebam spiritum meum.* Sic porro praefert emendatior editio Guigonis ann. 509. V. Martinii Lexic. v. *Scopo.* (2) Tributi species, V. *Escober.* Charta Altmanni Episcopi Tridentini ann. 1126. in Metropoli Salisburgensi to. 3. pag. 384. *Exceptis stabularibus, curtibus, quarum vna Meenkensteine, sex vero aliae singulae quatuor, quod vulgariter Scobere dicitur, dare debent.* V. *Scobrones.*

SCOBILLAE, V. *Scoba.*

† SCOBOLANVS, i. q. *Scabolerius*, in Gloss. Prouinc. Lat.

SCOBOLERIVS, Scoparius, qui *Scobis* purgat, Gallis *Balayeur*, Prouincialibus *Escoubilié.* Testament. Guillelmi dom. Montispessulani ann. 1202. ex Schedis Peiresc. apud Praes. de Mazaugues. Hinc emendandus Acherius qui to. 9. Spicil. ex voce contracte scripta, *Scobolium* edidit, pro *Scobolerium.*

SCOBRONES, agri tributo *Scobere* dicto obnoxii. Charta Iohannis Merseburg. Episc. ann. 1166. apud Ludewig. to. 2. Reliqu. MSS. pag. 197. V. *Scobere* 2.

† SCODELLA, vox Ital., pro Scutella, in Ch. a. 1221.

† SCODERE BLADVM, flagello excutere, in Lit. a. 1378.

SCODVS, ERIS, *Scelus*, in Gloss. MSS.

† SCOFFONES, pedum indumenta. Ital. *Scaffoni*, apud Murat. t. 5. Antiq. p. 267. V. *Scafones.*

SCOGILVM, GLADIVS SCOGILATVS. Lex Ripuar. tit. 36. §. 11. *Spatham cum Scogilo pro 7. solid. tribuat. Spatham absque scogilo pro tribus solidis tribuat.* Vbi quidam codd. praeferunt *scoilo*, *soilo*; *scogilo. Gladius scogilatus*, in Legibus Henrici I. c. 83. *Si inter aliquos .... dissensio consurgat, ex quo aliquis eorum gladium Scogilatum euaginat, non est etiam expectandum, vt percutiat. Scogilum* interpretatur Eccardus spatae seu gladii vaginam, quod diminutiuum esse putat a voce Anglo-Sax. *Scoh*, calceus, qui quasi est vagina vel tegumentum pedis, quomodo *Scogilum* gladii.

SCOILVM, V. *Scogilum.*

SCOLANDA, V. *Scrutlanda.*

SCOLAPIVS, pro Aesculapius, in Passione S. Philippi Episc. apud Mabill. to. 4. Analect. pag. 140.

SCOLARE, vox Italica, effluere, Gall. *Ecouler.* Statuta Saluciar. Collat. 8. cap. 246. Pluries ibi.

SCOLAROLVM, canalis, per quem effluunt aquae, vt infra *Scolatura* 2. Statuta Mutin. rubr. 259. fol. 49. vo.

† SCOLASTIA, pro *Scholastria*, scholastici ecclesiae dignitas, in Ch. a. 1253.

SCOLASTICIA, in Ch. a. 1323.

SCOLASTRIA, in alia a. 1258.

SCOLATORIVM. (1) Vt *Scolarolum.* Statuta Saluciar. Collat. 3. cap. 111. V. *Scursorium.* (2) Papias MS. Bituric. *Frus canatorium, aut turris, Scolatorium.*

† SCOLATRIA, i. q. *Scolastia* in Lit. a. 1395.

SCOLATVRA. (1) Pars vestis circa collum. Regula Tertiariorum a S. Francisco edita c. 3. apud Waddin-

gum to. 1. p. 256. Vox Italica, *scollatura*, inciluram circa collum denotans. (2) Canalis, per quem effluunt aquae; vox Italica. Charta an. 1180. apud Petrum Mariam Campum in Hist. Eccles. Placentinae in Regesto 2. part. Chart. 29. V. *Scolarolum*.

SCOLAX. Papias, ex Isidoro lib. 20. c. 10. *Scolaces, quod nos Funes vel funalia dicimus, eo quod scoliae sint, i. intorti.* Vgutio, ex Glossis Isidori: *Scolaces,* (sic) *funes, quos Funalia dicimus, quia sunt torti et excepti.* Vita S. Cypriani: *Cum cereis et Scolacibus.* Petrus Damian. lib. 6. Epist. 17. *Quis Scolacibus vtitur, vt stellarum micantium videat claritatem.* Σκολάκιον habent Apophthegmata Patrum in Paemene c. 10. apud Ioan. Bapt. Cotelerium to. 1. Monumentor. Eccl. Graecae.

SCOLDASCIO, SCOLDASCHIVS, V. *Scaldais*.

SCOLIVM, scopulus, Italis *Scoglio*, Gallis *Escueil*. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 25. Ex Graeco σκόλιον.

SCOLNA, V. infra *Sculna*.

SCOLTETVS, vt *Sculteus*, V. ibi.

† SCOLZARE, purgare, mundare, in Stat. ciuit. Cumanae.

† SCOMARZERE, putrescere, in Gloss. Prouinc. Lat.

SCOMBRA, vox fori Hispanici. Michael Molinus in voce *Scombra: Scombra rei furatae vel malefactoris, non solum potest fieri semel, sed etiam bis: et licet in prima Scombra non fuerit malefactor, vel res furata reperta, tamen potest per officialem iterum fieri Scombra.* Idem in *Talator: Talari possunt loca et castra Virorum per Suprajunctarios congregata juncta sua: et hoc propter rebelliam loci vel Alcaidi nolentium dare Scombram Suprajunctariis insequentibus malefactores.* Perquisitio.

SCOMBRARE, V. supra in *Scombra*.

† SCOMFLARE, inflare, tumefacere, Ital. *gonfiare*, in Stat. Vallis-Ser. V. *Sconflare*.

SCONATIO. Leges Norman. cap. 39. §. 9. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 352. *Si de iure patronatus alicuius ecclesie contencio inter personam laicalem et ecclesiasticam fuerit procreata breuii visio per quatuor milites et quatuor probiores loco propinquiores et fide digniores, qui nulla digna Sconatione a iurea debeant amoueri.* Vbi legendum videtur *Saonnatio*, quod idem est ac Reprobatio testis. V. *Sconium* et *Sonare 3.*

SCONDEGARDA, statio, Gall. *Corps de Garde.* Anonymus in Annal. Genuens. ad ann. 1330. apud Murator. to. 16. col. 705.

SCONDIMENTVM, excusatio, satisfactio, in Consuetud. Catalaniae MSS. V. in *Excondicere*.

SCONDIRE. (1) Denegare, recusare, qua notione *Econduire* vsurpant Galli. Leges Balduini Comit. Flandriae ann. 1200. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 766. (2) † Abscondere, in Glossar. Prouinc. Lat.

SCONFICTA, pugna, praelium. Annal. vett. Mutinenses apud Murator. tom. 11. col. 72.

SCONFIGERE, vox Italica, Hostes fundere, profligare, Gallice *Déconfire*. Chronicon Parmense apud Murator. to. 9. col. 762. SCONFLIGERE, SCVNFLIGERE, eadem notione. Ioh. de Bazano in Chron. Mutin. ad ann. 1235. apud eund. Murator. tom. 15. col. 560. SCONFITTVS, profligatus. Regimina Paduae ad ann. 1315. apud Murator. to. 8. col. 429.

SCONFITTA, clades, vox Italica, Gallis *Desconfiture*. Chronica Pisana ann. 1173. V. *Sconficta*.

SCONFLARE, inflare, sufflare, Ital. *Gonfiare*, Gall. *Enfler*. Statuta Riperiae fol. 15. vo.

SCONFLIGERE, V. *Sconfigere*.

SCONIVM, f. pro *Saonnium*, vel *Saonnitium*, Reprobatio, recusatio, maxime testium. Leges Normann. c. 30. §. 5. apud Ludewig. tom. 7. Reliqu. MSS. pag. 324.

SCONNA, V. *Sculna*.

SCONSA, caeca laterna. V. *Absconsa*.

SCONTRARE, vox apud Mercatores Italos vsitata, cum de pecunia soluenda agitur. Statuta ciuit. Genuens. lib. 4. c. 14. fol. 117. *Scontro* Italis est liber, quem mercatores Extractum vocant.

SCO-

SCOPA. (1) Vt *Scoppa*, V. ibi. (2) SCOPAE, seu *Scoparum* vel virgarum disciplina in Monasteriis. Petrus Damian. lib. 1. Epist. 19. *Saepe poenitentiam centum suscipiebat annorum, quam scilicet per viginti dies allisione Scoparum, caeterisque poenitentiae remediis redimebat.* Idem in Vita S. Romualdi cap. 8. *Quia iussus fuerat a Priore quot Scopas accipere, quas nondum acceperat.* (3) † Betula, quod scopas ex illa conficiunt, in Ch. a. 1198. V. *Scopetum.*

SCOPALATIVS, qui Scopis verrit, mundat, Gall. *Balayeur.* Cencius Camerac. in Ord. Rom. apud Mabill. to. 2. Musei Ital. pag. 200. *Scopolarius*, ex eodem Cencio in Hierolex. Macrorum. V. *Scoparius.*

SCOPAR. Lex. Bajwar. tit. 9. cap. 2. §. 5. *De minore vero* (scuria) *quod Scopar appellant, etc.*

SCOPARE, scopis verrere, mundare, apud Interpretem Isaiae c. 14. v. 23. et in Psal. 76. v. 7. Fortunatus in Vita S. Radegundis lib. 1.

SCOPARI, scopis caedi. Andreas Vallis vmbrosae Monachus in Vita S. Arialdi.

SCOPARIORES, a vulgo nuncupati Eremitae Augustiniani dicti de S. Saluatore, quos confirmauit Gregorius XII. PP. teste la Roque de Orig. nominum pag. 244.

SCOPARIVS, vt supra *Scopalatius.* Epitome Constitut. Eccl. Valent. inter Concil. Hispan. tom. 4. pag. 186.

SCOPASSA. Acta Murensis Monasterii pag. 39. *Rustici autem, qui habent Scopassa, seruiunt diem in Ebdomada, et qui dimidiam in secunda, vel censum dant.* Vbi legendum *Scopossa.* V. *Schopoza.*

SCOPATICVM, tributi species. Charta Willelmi Comitis Pictauensis apud Beslium pag. 269. *Cellarium etiam, quod nostris vsibus seruiebat, sancto Hilario reddimus, vt Canonici ibidem ministerialem constituant, qui neque Scopaticum accipiat, nec iniustas mensuras habeat, neque annonas permutare praesumat.* Vbi *Scopaticum* videtur illud esse, quod ex mensuris superefluit, vel ex ventilatione remanet, atque vna cum aliis pu[rgamentis] a scopario verritur, ipsiq[ue] ea ratione competit. *Esconvers* dicu[n]tur eiusmodi purgamenta in Char[ta] ann. 1408. ex Cod. Colbert. 2591.

SCOPATVRA, in Statutis Vercel[l.] lib. 7. fol. 177. vo. *Et si Scopat[u]ram vel remansam aliquam habue[rit] illam salem extraham de ipsa gabel[la] ipsa die vel sequenti.* V. *Arsura* Pro quibusuis sordibus occurr[it] ibid. fol. 150. vo. *Item statutum [est] quod si quis homo vel aliquis de fam[i]lia sua aliquas Scopaturas vel let[a]men . . . in viis proiecerit; dab[it] pro banno pro qualibet vice sol. 5. Pa[p.]*

SCOPATVS, apertus, f. pro *Scoper[tus]*, ab Ital. *Scoperto*, Gall. *Déco[u]vert.* Gualuan. Flamma apud Mur[a]tor. to. 12. col. 1033.

SCOPELISMVS, a Graec. σκοπ[ε]λισμὸς, Lapidum positio. Sic voc[a]tur crimen eius qui lapides aut ali[as] materias per insidias disponit in lo[co], in quo praeuidet suum inim[i]cum accedentem aliquid submouen[do] aut tangendo facile obrui poss[it]. V. Vlpian. l. 9. Dig. de extraor[d.] crimin.

SCOPELLVS. (1) Scalprum, Gal[l.] *Ciseau*, Ital. *Scopello.* Statuta Vercel[l.] lib. 3. fol. 77. (2) Mensurae sp[e]cies, V. *Scapilus.*

SCOPELVM, *fustis longus*, in Gloss[is] Pithoeanis. Glossae Isid. habent *Sc[o]polum.* Vtrumque emendat Barthiu[s] legendumque censet *Scapulium*, qu[od] docet notari fustem longum, a qu[o] breuior torosiorque fustis depende[t] quibus excutiunt frumenta rustic[i]. Firmat Reinesius in Variis loco e[x] Chron. CP. Φέρουσα ἐπὶ τῶν ὤμ[ων] σκαπύλιον καὶ πτύον ἐν τῇ χειρὶ, i[d] est, ferens in humeris Scapuliu[m] et vannum in manu; qui est hab[i]tus triturantium. Haec Graeuius a[d] Glossas Isid.

† SCOPERIRE, detegere, nudar[e], Ital. *scoprire*, t. 5. Sept. p. 737.

SCOPETA, tormentum bellicum m[a]nuale. Conc. Tarracon. an. 159[1] inter Hispan. to. 4. pag. 511. V. *Sclopetum.*

† SCOPETINI, religiosi sub regul[a] S. Augustini. Gabr. Barel. in Sermo[n.]

SCO

SCOPETUM, Locus, vnde *Scopae* eruuntur, bosci species. Ioh. de Lanua: *Scopetum, locus vbi abundant scopae*. V. Vghellum to. 3. Ital. sacr. pag. 404.

† SCOPETUS, SCOPETTUS, i. q. Scopeta, in Tract. Ms. de re milit. Hinc SCOPPETTARIUS et SCOPPETTERIUS, miles *scoppeto* armatus, ibid. SCOPITARUS, idem, ibidem.

SCOPHA, pila, Gall. *Bale.* Statuta Collegii Turon. an. 1540. apud Lobinell. tom. 3. Histor. Paris. pag. 419. V. in *Sceptrum*.

SCOPITARE, scopis mundare, verrere, Gall. *Balayer.* Statuta Capituli Tull. an. 1497. MSS. cap. 34.

SCOPOLARIUS, V. *Scopalatius*.

SCOPOSSA, SCOPOZA, V. *Schopoza*.

SCOPOTAE, qui *Scopam* tenent, ni fallor. V. *Schoppa.* Acta Murensis Monast. apud Eccardum de Orig. familiae Habsburgo-Austr. col. 234. *Curtis de Gangolfswile de primo prandio C. pisces Scopotae.* V. *Scopulicola.*

SCOPPA, V. *Schoppa.*

SCOPTRUM. Charta Gaufridi Episcopi Aptensis an. 1246. apud Sammarthanos: *Restituendis loricis, balistis, et tayrellis, et Scoptris, et possessionibus, et munimentis aliis, quae de illo [illegible]o tempore captionis fuerunt [illegible], etc. Scopetis* editum [illegible] ouae Gall. Christ. inter [illegible] pag. 80. col. 1. at in Charta [illegible] que est penes Pr. de Mazaugues legitur *Scophis.* Nullibi recte: emendandum est haud dubie *Strophis*, quo significatur Machina ad subruendos vrbium obsessarum muros. V. *Scropha.*

† SCOPULANOSUS, quasi scopulis asper, t. 7. Sept. p. 578.

SCOPULARE, idem quod *Capellare*, de quo vide Petrum Comestor. in Hist. Scholast. lib. 3. reg. c. 8. *Latomi in lapicidina lapides grandes et pretiosos, id est, marmoreos Scopulabant et quadrabant*, etc.

SCOPULICOLA, ancilla vilioribus famulis addicta. Charta Eberhardi Comit. apud Laguille inter Probat. Histor. Alsat. pag. 12. col. 1. V. supra *Scopotae.*

SCOPULUM, pro *Scopulus*, in Vita S. Soli saec. 3. Bened. part. 2. pag. 436.

SCOPULUS. (1) Cippus. Willel. de Podio Laurentii cap. 37. (2) † F. idem quod *Copulus* vel *Copula*, pars scilicet forcipis, qua ambae illius partes simul copulantur s. iunguntur. Acta SS. t. 2. Aug. p. 463. V. *Copula 1.*

SCOPUS, mensura vinaria, idem quod *Copus*, Cyathus, Gall. *Coup.* Consuetud. Sangerm. inter Probat. Hist. eiusd. Monast.

SCORA. Charta Caroli C. ann. 845. inter Conc. Hisp. tom. 3. p. 132. col. 2. *Dum simulanter atrox nepos sacramentum glorioso avo nostro Carolo multiplex dicebat*, (Lupus Dux Vasconiae) *solitam eius, maiorumque suorum perfidiam expertus est in reditu eius de Hispania: dum cum Scora latronum comites exercitus sacrilege trucidavit; propter quod postea iam dictus Lupus captus, misere vitam in laqueo finivit.* Leg. *Scara*, ni fallor. V. *Scara 3.*

† SCORADA, viscera, Occit. *Scouradillos.* Leud. min. Carcass. Ms.

SCORCIUM, cortex, vt videtur, Gall. *Ecorce.* V. *Scorsa.* Correct. Statut. Cadubrii c. 100. *Iubemus, quod nemo cuiuscumque conditionis existat, audeat vel praesumat accipere Scorcia tallearum sine licentia mercatorum, . . . sub poena sol. duorum pro quoque Scorcio, et sub eadem poena Segati . . . . debeant aptare dicta Scorcia seriatim super talleis et assibus.*

SCORDALIA. Fragmentum Petronii: *Coeperat Ascyltos respondere convitio; sed Trimalcio delectatus colliberti eloquentia: Agite, inquit, Scordalias de medio, suaviter sit potius.* Vbi foedam contentionem et rixam, vt Faber in Thesauro, interpretor, tametsi doctiss. Cangio videtur esse pro Ferocia.

SCORDALUS, *ferox*, in Glossis Isidori, vbi Pithoeanae habent *Scordatus.* Papias vero *Incordatus.* Isidoriano censu *Scordalum* vsurpat Petronius

nius cap. 95. *Eumolpum excludo, redditaque Scordalo vice, sine aemulo scilicet, et cella vtor et nocte.* Seneca Epist. 83. *Tullius Cimber et nimius erat in vino et Scordalus.*

SCORDISCALES, ἐφίππιον, in Gloss. Graec. Lat. Glossae Lat. Gr. *Scordiscus*, ἐφίππιον. Glossae Isid. *Scordiscum, corium crudum. Scordiscum, Scortum.* Id est, pellis, vnde vox *Scordiscus* formata. Papias: *Scordiscum, corium pessimum, vel crudum.* V. Turneb. lib. 24. Aduers. c. 3.

† SCORIA. (1) Stabulum equorum vel etiam horreum, Germ. Scheuer. Ch. a. 822. ap. Pez. t. 6. Anecd. Part. 1. p. 52. V. *Scura* et *Scuria.* (2) Forte i. q. *Scoriata*, scortea, flagellum ex corio, nisi legendum *Storia.* Hist. Nem. Probat. t. 1. p. 34.

SCORIARE, corium, pellem detrahere, Gall. *Ecorcher.* Litterae Philippi Aug. Reg. Franc. to. 3. Ordinat. pag. 261.

SCORIATA, scortea, flagellum ex scorto, seu corio. Papias: *Scutica, scorjata, genus flagelli.* Gall. *Escourgée*, σκυρτζιά, in Glossis Graeco-Barbaris.

† SCORIATI, SCORIZATI, qui scutica, Ital. *Scorreggia* se flagellant, in Test. a. 1329.

SCORIATIO, excoriatio, Gall. *Excoriation.* Vita B. Iohannis Taussiniani to. 5. Iul. pag. 799.

SCORIATOR, lanius, Gall. *Boucher.* Constit. Phryg. ad ann. 1413. V. *Scortiare.*

SCORIES, V. *Scorio.*

SCORIETAS. Charta Philippi Reg. Franc. ann. 1307. de variis controuersiis pro dominio vrbis Lugdunensis: *Non poterimus intra ciuitatem et Baroniam Ecclesiae Lugdunensis in futurum, nos vel successores nostri, domum, fortalitium, vel castrum acquirere, vel construere, construi nostro nomine permittere, quoquo modo et casu feodum, retrofeodum, Scorietatem, vel pavagium, seu alias quascunque res immobiles quovis nomine seu titulo acquirere seu recipere, sine consensu Archiepiscopi, etc.* Vbi legendum *Societatem.*

SCORIO, *stultus, fatuus*, in Glo Isidori. Addit Ioh. de Ianua: *deriuatur a Scoria.* Eaedem Gloss et Papias: *Scories, stulti, stol fatui.* Vbi leg. *Scoriones.*

SCORIOBELLA, V. *Scariobola.*

† SCORIVM, pro Corium in C suet. Norman. V. *Escoeria.*

SCORLITIVM, V. *Superpellicium.*

SCOROFIO, V. infra *Scorpio* 3.

† SCOROPETVM, ager scopis dumetis consitus, t. 1. Hist. Cas p. 233. V. *Scopetum.*

SCORPIACES. Lucifer Calarit. Non parcendo in Deum delinq. p 244. *Non, inquam, possumus t tuere minas Imperii tui, quia nu sunt vires tuae, Scorpiaces aduers nos, quos Dei virtute tegi cern quorum esse defensorem ac protect rem Deum aduertas.* F. *Scorpi* vel *Scorpio, es, etc.*

SCORPIO. (1) Papias: *Scorpion genus duplicis flagelli, vel magni stes.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Sco pio, escorpion ou fouet.* Magis quidam in Historiis, laudatus a Io de Ianua, ad illud 3. Reg. cap. 1 *Pater meus cecidit vos flagellis, e autem caedam vos Scorpionib Scorpius est rubeus, aculeatus, flagellum virgarum nodosarum, scutica, habens in summitate glan plumbeas, etc.* Ita sa Auctor M motrecti. Honorius m. de Laurentio: *Victima in ca extenditur, cum Scorpionibus, i flagellis, in modum Scorpionu leatis, caeditur.* (2) Telum tare, quod a Cretensibus inue tradit Plinius lib. 7. c. 56. (et machina bellica, qua tela ciuntur.) Gloss. Lat. Gall. Sa man. *Scorpio, Saiette enven* Σκορπίδιον inter machinas be recensetur, ab Anonymo post T phanem pag. 434. V. Meursium Gloss. med. Graecit. (3) SC PIO, SCOROFIO, voces Agri sorum. Siculus Flaccus de co agror. *Congeries lapidum pro t nis obseruant, et Scorpiones a lant.* Idem: *Congeries lapidum natim congestae, quos Scorpione pellant.* Mago et Vegoia: *Con*

puerorum, quas Scoroflones vocamus: Ita alibi non semel. A Graeco σκορπίος, quo, teste Scaligero, significatur quidquid in metam aut conum fastigiatum est, ad modum caudae scorpii: vnde et tutulus capillorum in pueris sic vocabatur. V. Aleandr. Explic. Tabular. Heliac. pag. 44.

† SCORPIONARIVS, SCORPIONISTA, qui *scorpione* vtitur in praeliis, apud Murat. t. 20. Script. p. 9[illegible].

SCORTA. (1) Militum praesidium, comitatus, Gall. *Escorte.* Litterae Richardi II. Reg. Angl. an. 1398. apud Rymer. to. 8. p. 48. *Quin potius, si egeant, eis in eorum agendis, ministrare dignemini consilium, auxilium, et fauorem ac Scortam, saluumque et securum conductum, per passus, loca, etc.* V. *Scortum 1.* (2) Pro Scortum, in Capitul. lib. 6. § 49. *Nec ingrediatur eam* (Ecclesiam) *manzer, hoc est de Scorta natus.* (3) Sordes, purgamenta. Statuta Arelat. MSS. art. 184.

SCORTATORIVM, *lupanar,* Vgutioni.

† SCORTELLA, pera coriacea peregrinorum, t. 1. Aug. p. 79.

SCORTEVM, V. infra *Scortisarius.*

SCORTIA. (1) Vas olearium, eo quod fit ex corio factum, Isidoro lib. 20. Orig. cap. 7. et Papiae. (2) † Cortex, Ital. *Scorza,* Gall. Ecorce, t. 1. Aug. p. 80. V. *Escorça.*

SCORTIARE, vt mox *Scorticare,* Excoriare, pellem detrahere, Gall. *Escorcher. Scortiator,* lanius, Gall. *Boucher.* Statuta Astens. c. 12. V. *Scortiator.*

SCORTICARE, excorticare, vel excoriare, virgis vsque ad carnis excoriationem caedere. Concilium Liptinense ann. 743. c. 6. et Capitula Caroli M. lib. 5. cap. 2. lib. 7. c. 116. V. *Excoriare.*

SCORTICARIA, retis species, qua capiuntur pisces in mari, iuxta planum littus. Describitur a Petro de Crescentiis lib. 10. de Agricult. cap. 27. Vetus Gallicus Interpres vertit *Escorcherie.*

SCORTICATORIVM, f. locus vbi animalibus pelles detrahuntur, ab Ital. *Scorticare,* pellem detrahere. Cod. Ital. diplom. t. 3. p. 1572. V. *Escorcheria.*

SCORTICINIVM, πορνεία. Breuiarium Capuanum, de S. Vitaliano Episcopo Capuano 16. Iul. *Consilio hoc inito, falsiloqui accusauerunt eum, Scorticinium cum meretricibus commisisse.*

SCORTILATVS, morbus equinus, *cum iunctura cruris iuxta pedes laeditur ex percussione, quam facit in aliquo loco duro, vel ex praecipitatione eius in cursu vel motu, aut quia quandoque pes indirecte premitur versus terram.* Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricult. cap. 41.

SCORTISARIVS, vestium scortearum confector. S. Hieronym. Epist. 60. c. 3.

SCORTVM. (1) Militum praesidium, ductus et praestatio, quae ob conductum dabatur. Murat. t. 2. Antiq. p. 17. V. *Scorta 1.* Amelgardi Excerpta ex Gestis Ludouici XI. Franc. Reg. apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 831. (2) Pro Puero meretricio vtuntur Suetonius in Vitellio c. 3. et Victor de Viris illustr. in Catone, et in Domitiano.

SCORZA, vox Italica, Cortex, Gall. *Ecorce.* Statuta dataria Riper. cap. 12. fol. 4. vo. *De qualibet flora Scorzarum a fabris pro introitu soldi sex.* V. *Scorcium.* Hinc

SCORZARE, Italica vox, Gallis *Escorcer,* corticem auferre. Charta ann. 1345. V. *Scoarsare.*

SCOT, SCOTTE, SCOTVM, SCOTTVM, Contributio, *coniectus,* Saxon. *Scot,* German. *Schoss;* voces formatae ex Anglo-Saxonico *Sceat,* pecunia, census, pars, symbolum, quae varie in libris scriptae leguntur. SCOT. Breuiloquus Saxonicus MS. apud Eccardum in Notis ad Leg. Salic. pag. 174. *Exactio dicitur, quando aliquis accepit a suis subditis minus iuste, quod dicitur Teut. Scot.* Matthaeus Westmonasteriensis ann. 77. *Ex Pictis et Hibernensibus Scoti originem habuerunt, quasi ex diuersis nationibus compacti: Scot etenim illud dicitur, quod ex diuer-*

diuersis rebus in vnum acervum congregatur. ESCHOT, in Legibus Guillelmi cap. 2. SCOTTUM. Monastic. Anglic. tom. 1. pag. 169. Abbo lib. 2. de Obsidione Lutetiae. SCOTUM, dicitur *symbolum ad opus baillivorum Domini Regis*, Bromptono p. 957. Charta Guillelmi Nothi pro fundatione Monasterii de Bello: *Ita liberum et quietum . . . scilicet ab omni geldo, et Scoto, et hidagiis, et Denegeldis, etc.* SCOTTARE, dicuntur tenentes de praediis et agris, qui *Scoti* pensitationi sunt obnoxii. Charta Henrici II. Regis Angl. in Monastico Anglic. tom. 1. pag. 666.

SCOTA. Patriarchium Bituricense cap. 30. vbi de S. Austregisilo ex eius Vita: *Quidam etiam molendinarius . . . die dominico, temerario spiritu volens iuxta suae artis industriam emendare molam, accepto ancipiti ferro, quod vulgus Scotam vocat, coepit eam terere.* Ex Lat. forte *Cos, cotis. Scottam* editum apud Mabill. saec. 2. Bened. p. 98. et Bollandistas to. 5. Maii pag. 231. vbi *Scottam* malleum ferreum ad molarem acuendum recte interpretantur. V. *Scottae.*

SCOTALLUM, SCOTALE, SCOTALIUM. Matth. Paris an. 1213. *Denunciatum est praeterea Vicecomitibus, Forestariis, aliisque ministris Regis, ... ne a quoquam aliquid violenter extorqueant, vel alicui iniuriam irrogare praesumant, aut Scotalla alicubi in regno faciant, sicut facere consueuerunt.* Charta Ioannis Reg. Angl. de libertatibus Forestae ann. 1215. *Nullus Forestarius vel Bedellus faciat de caetero Scotallum, vel colligat garbas, vel auenam, vel bladum aliud, vel agnos, vel porcellos, nec aliquam collectam faciat, etc.* Vbi Watsius *Scotallum* tabellam cereuisiariam interpretatur, ex *Scot*, Symbolum, et *ala*, cereuisia. Manwodus: *Scotall dicitur, vbi saltuarius, aut quis forestae minister tabernam tenens cereuisiariam, infra metas forestae, conuolare huc ad pecuniae suae expensas homines cogit per circuitum, ne alioquin sibi forent in offensione.* Hanc sentent[ia]m improbat Spelmannus, praefer[ens] quod *Scotallum* cum duplici *l* [scri]bitur, *ala* vero cum vnico: c[en]setque *Scotallum* esse formatum [ex] *scot*, et *tallia*, i. tributum, exac[tio], Gallis *taille*: sic vt *Scotallum* sit q[uasi] *Scottallum*, i. pecunia, vel rei [...] cuius exactio, redditio, contri[bu]tio. Huic sententiae concinit Br[om]pton. *Scot, i. symbolum, ad* [...] *Balliuorum D. Regis, et inde dic*[...] *Scotale.* *Scotalis* igitur vox est [ge]nerica, vt *garba scotalis*, in F[...] lib. 2. c. 41. §. 25. de qua in Ch[arta] forestae laudata, quae scilicet [...] *Scoto* exigitur. Fatendum ta[men] particulatim *Scotallum* et *Scotal*[...] cereuisiam significare, quam qui[...] fructuarii, seu conuasalli comm[uni]bus expensis comparant, domi[num] suum, vel eius vicarium exci[pere] obligati, siue vox formata sit ex [...] et *ala*, siue per se eiusmodi prae[sta]tioni tributa sit. *Quietum esse a* [...] *tallis regalibus*, in Monastico An[glic.] to. 1. p. 922. Vtcumque sit de v[...] etymo, id constat, in Conciliis [An]glicanis, et Statutis Episcopali[bus] *Scotallam* sumi pro compotationi[bus]. Statuta Concilii Lambethensis [...] 1206. cap. 2. *Prohibitionem* [...] *liarum, seu Scotallarum et ali*[...] *potationum . . . . prosequ*[...] *etc. . . Communes autem pota*[...] *declaramus, quoties virorum* [...] *do numerum denarium exce*[...] *etc. . . . . Communes potati*[...] *quas Scotallas, mutato nomine,* [...] *tatis, appellant, detestantes,* [...] SCOTALLAE. Concilium O[...] ense sub S. Edmundo Cantua[...] chiep.

SCOTARE, et SCOTATIO, [...] sit, vel fuerit, apud Danos, [...] inprimis Andreas Suenonis A[...] Lundensis. lib. 4. Legum S[...] cap. 13. *Quid sit Scotatio: I*[...] *ditione terrarum ad transitionem* [...] *nii, est necesse vt interueniat* [...] *dam solennitas, in qua terrae* [...] *cum emptoris pallio extenso* [...] *assistentium, qui si factum re*[...] *in dubium, perhibere possunt t*[...] *nium veritati, opponit vendito*[...] *d*[...]

designatam terram, quam distrahit in emptorem, in ipsius se transferre dominium profitetur: haec autem solemnitas ex vulgari nostro producto vocabulo competenter satis potest Scotatio nominari. Et cap. 12. Reperitur et alius casus, in quo sufficit, quamlibet breuis possessio, ad defensam huiusmodi obtinendam, qua ... emptor contra proprium venditorem, quibusdam pro iure volentibus obseruare: quod statim dimisso ... post factam Scotationem, non ... venditor conuictus duobus legitimis testibus, qui praesentes fuerunt, quod factum fuerat desiteri, sed cogatur potius adimplere. Et paulo supra: Dubitari solet, vtrum in tali ... debeat quoque Scotatio, ... ad translationem dominii, praesertim in haereditaria successione vbique reperitur, comprehendi. V. *Scot.*

SCOTATUS, incisus, in orbem dimi..., Gall. *Echancré*, *Ecolleté*. Concil. Tarracon. ann. 1591. inter ... to. 4. pag. 615.

SCOTI, V. supra in *Scot.*

SCOTILLA, V. *Scutella.*

SCOTERIA, SCOTERII. *Clerici de ...*, qui fuerint, facile colligitur ex Statutis MSS. Capituli Audo... Vocis originem haud dubie ... in voce *Scot*. Hi enim ad vi... quotidianum de acceptis ma... symbolas receptori dare tene... Vsum vocis huius apud ...enses probat Charta Guillel... Comitis Flandriae supra in *Scot* ... SCOTERIA dici viden... agri, qui *Scoti* pensitationi ob... sunt, vel quorum fructus in ... portiones diuiduntur, nisi ... nomen loci proprium, in Charta Ingelranni Decani Ambian. an. 1178. ex Tabulario Corbeiensi: *Wimarus ... fide religione promisit quod in ... partibus totius decimae de ... nihil amplius reclamabit, ... in decimis de Scoteriis.*

SCOTI, dicti non modo Scotiae incolae, sed et Hiberni. V. *Escotus*. Ita ... lib. 1. c. 1. ait Hiberniam *pro... patriam esse Scotorum.* Eadem ... Radulfus de Diceto ann. 1186. ... de Hibernia: *Dicta est etiam aliquando Scotia, a Scotis eam inhabitantibus, priusquam ad aliam Scotiam Britannicam deuenerunt.* Vnde in Martyrologio legitur, *Tali die apud Scotiam Natalis S. Brigidae.* SCOTI PEREGRINI, non modo Scoti genuini, sed et Hiberni. Vita B. Mariani Abbatis Ratisponensis n. 2. de Scotis. SCOTORUM HOSPITALIA, V. *Hospitale.*

SCOTICA, ligo. V. *Fossorium.*

SCOTOMA, Graec. σκότωμα, capitis vel oculorum vertigo, visus obtenebratio et hebetudo. Isidorus lib. 4. Orig. cap. 7. SCOTOMIA, eadem notione. Glossae ad Alex. Iatrosoph. lib. 2. Passionum: *Casus, i. Scotomiam, quia omnia videntur eadem.* SCOTOMATICUS, qui vitio *Scotomatis* laborat. Aldhelmus de Virg. c. 11. SCOTOMARE, circumuertere, vertigines procreare. Theod. Priscian. de Diaeta cap. 12.

SCOTOMATUS. Papias MS. *Arotheus interpretatur Scotomatus.*

SCOTOMIA, SCOTONIA, V. *Scotoma.*

SCOTOPITAE, haeretici. V. *Circellio.*

SCOTTA, vt supra *Scota*. V. ibi.

SCOTTAE. Charta Henrici II. Regis Angl. in Monastico Angl. to. 2. pag. 978. *Ex dono Valonis medietatem Scottarum iuxta Rotomagum.* Exstat haec eadem Charta to. 3. Chartul. Gemmet. pag. 31. vbi *Scotarum* legitur. Haud scio an idem sit quod *Scotallum*. V. in hac voce.

SCOTTARE, SCOTTUM, SCOTUM, V. *Scot.*

SCOTTONA. Conuent. ciuit. Saonae ann. 1526. *Pro vnaquaque vitella, denarios triginta vnum cum dimidio, pro vnoquoque boue, et qualibet Scottona, grossos tres, etc.*

SCOTUS. (1) Monetae species. Charta Bolkonis Ducis Silesiae ann. 1299. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. p. 375. *Item . . . . nostram villam . . . . singulis annis in festo S. Michaëlis archangeli octo maldratus et nouem Scotos currentis monetae soluentem censualiter . . . . damus in perpetuum possidendam.* Charta alterius Bolkonis itidem Ducis Silesiae ann. 1397. ibid. pag. 421. *Quan-*

Quandam suam villam .... singulis annis sex marcas et nouem Scotos plene soluentem in censu (vendidit).

† SCOTTVS, in Stat. Casimiri a. 1347. (2) Ludi genus. Adrianus de Veteri-Busco in Rebus Leodiens. apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 1313. *Primi igitur inuenerunt aliquos dormientes super scamna, et aliquos ludentes ad Scotum, qui nihil suspicabantur mali.*

† SCOVALIVM, sordes quaeuis, purgamenta, in Stat. Taurin. a. 1360.

SCOVARE. (1) *Scobare*, Scobis purgare, verrere, in Statutis Astens. collat. 19. c. 15. V. *Scoba*. (2) † *Scopare*, scopis s. virgis caedere. Murat. t. 6. Antiq. p. 471.

† SCOVTETA, SCOVTHETA, i. q. *Sculterus*, in Ch. Ms. Phil. comit. Fland.

SCOZZA, *Plagunculа*, in Gloss. Mons. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

SCRAGAE, fulcra, Teuton. *Schrage*, Latinis est capreolus, Gall. *Chevron*. Acta S. Gudwali to. 1. Iun. pag. 748. *Sustentaria scrinii, quas Scragas dicunt, tenens, sensim sensimque in sursum repebat.*

SCRAITE, *despecte, nugatorie*. Papias MS. et edit.

SCRAMA, spathae latioris species, qua caesum vulnus infligebatur, quod *Schramme* dici annotat Kylianus: vnde apud Gallos, qui hac ratione vulnera infligunt, *Escrimer* dicuntur. Lex Wisigoth. lib. 9. tit. 2. §. 9. *Sic quoque vt vnusquisque de his, quos secum in exercitum duxerit, partem aliquam zauis vel loricis munitam: plerosque vero scutis, spatis, Scramis, lanceis, sagittisque instructos, ... habuerit.* Hinc

SCRAMASAXVS, cultellus vulnificus, German. *Schramsax*. Gloss. Theotiscum Lipsii: *Scher-sahs, nouacula.* Gregorius Turon. lib. 4. Hist. cap. 46. *Cum cultris validis, quos vulgus Scramasaxos vocant, infectis veneno .., vtraque ei latera feriunt.* Vbi Gesta Francor. cap. 32. habent *Scramaxaxos*. Eadem Gesta cap. 35. *Pergentibus reliquis personis ad metata sua, ipsi gladiatores percusserunt Regem in aluum Scramsaxis.* Vox confecta ex *Scrama*, et *Saxa*, de qu[...] postrema voce supra egimus; qu[...] spatam cum mucrone et cuspide d[...] notat.

SCRAPEDVS, *scabiosus*. Papias M[...] et edit.

SCREA, *pituita*, in Glossis Isid. [...] etiam Papias; et Constantiensi[...] *Screta, pituita*. Catholicon paruum [...] *Screa, Escume, crachat*. Gocelin[...] in Translatione S. August. Cantu[...] to. 6. Maii pag. 428. V. *Crea 1.*

SCREO, SCREONA, SCREVN[...] Lex Salica tit. 14. §. 1. *Si tres [...] mines ingenuam puellam de casa [...] de Screona rapuerint, etc.* Tit. 29. [...] 33. *Si quis Screonam, quae clau[...] habet, effregerit, et aliquid fura[...] rit, etc.* §. 35. *Si vero Screona[...] quae sine claue est, effregerit.* V[...] monet Bignonius legi in Cod. Thu[...] no *Screuna*. Lex Frisionum tit. [...] *Qui Screonem effregerit.* Ex [...] emendare licet Capitulare de Vil[...] c. 49. *Vt genitia nostra bene sint [...] dinata, id est, de casis, pislis, et [...] guriis, id est, Screones et sepes [...] nas in circuitu habeant, et portas [...] mas, qualiter opera nostra bene p[...] agere valeant.* Legendum enim *S[...] ones*. Sed quid haec vox sonet, n[...] constat inter interpretes. Sicama [...] Lege Frisionum *Screonem* scrini[...] esse censet: quo modo legitur [...] Lege Burgund. tit. 29. §. 3. edit. [...] lianae et Lindenbrogii: *Effract[...] omnes, qui aut domos aut Scrinia [...] poliant, iubemus occidi.* At Pitho[...] ad Legem Salicam hoc loco l[...] *Screunias*: aitque *Escrenes* etiamn[...] hodie rusticis Campanis dici cam[...] illas demersas in humum, multo [...] super fimo oneratas, in quibus [...] me puellae simul conuenientes [...] uigilant ad mediam noctem. (Eo[...] nomine vocantur Diuionensibus [...] sticis eiusmodi peruigiliae, vt [...] libro, quem Tabourot inscri[...] *Ecraignes Dijonnoises*, colligitu[...] Quod ex Taciti loco iam olim G[...] manis in vsu fuisse collegit Hiero[...] mus Bignonius. Addit Wendeli[...] Taxandris *Scrane* denotare tugur[...] opere subitario in metam acum[...] tum condendis frugibus vel fo[...]

At *Screones* ex Capitulari de Villis videntur fuisse idem quod sepes, quibus rusticae curtes clauduntur, quomodo *Schrancke*, vallum, septum, conseptum vocant Teutones, apud Kilianum. Vt se res habeat, ex Salica Lege aliud esse a scrinio, et pro quodam aedificio vsurpari satis patet. V. Notas Eccardi ad Pactum Legis Salicae tit. 14. §. 1. Neque aliud videtur SCRVA in Capitulari de Ministerialibus Palatinis edito a Baluzio c. 2. *Vt Ratbertus actor per suum ministerium, id est, domos seruorum nostrorum, tam in Aquis, quam in proximis villulis nostris ad Aquis pertinentibus, similem inquisitionem faciat: Petrus vero et Gunzo per Scruas et alias mansiones seruorum nostrorum similiter faciant.*

SCRETA, V. supra *Screta.*

SCREVNA, V. *Screo.*

SCRIBA. Gesta Hugonis Episc. Cenoman. apud Mabill. to. 3. Analect. pag. 352. *In domo Nicolai praepositi scriptus, quod in libris gentilium scriba solet appellari . . . saepe testorum fragmentis, seu quibuslibet Scribis immundis iaculatoribus admirantibus et incredulis illudebat.* Vbi legendum censeo *Scrupis.*

SCRIBAE. (1) Iidem qui infra *Scribones*: viri certe non vulgaris dignitatis, vt ex Canonibus Hibern. colligitur, apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 6. (2) Notarii publici, tabelliones. Leges Liutprandi apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 68.

SCRIBANARIA, *scribae* s. notarii officina. Hist. Nem. t. 3. Prob. p. 288.

SCRIBANIA, Tabularium forense, Gallis *Greffe*: *Escrivenage*, in Assisis Hierosol. c. 8. vbi de officio Senescalli. Charta ann. 1259. SCRIBANIA, in Statutis Communit. ...uens. lib. 4. cap. 64. fol. 116. ... Plures occurrit eadem notione, ... Ital. *Scrivania.*

...IBANS, scriba; Gallice *Greffier.* ... 1. feudorum Campaniae fol. ...

...IBANVS, scriba nauis, Italis ..., Gallis *Escrivain:* qui in ..., seu *capitulari*, merces omnes, quibus onerata est nauis, *naulum*, *quod Patroni debent habere a naulizantibus*, victualia et alia eiusmodi describit. V. Statuta Venet. lib. 6. c. 68. et 75. Pro *Scriba*, Gall. *Greffier*, occurrit in Annal. Genuens. Caffari apud Murator. tom. 6. col. 247.

SCRIBARIA, officium Scribae, Gall. *Greffe.* Statuta Eccl. Barcin. ann. 1341. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 622. V. *Scribania.*

SCRIBERE, pro Inscribere, in Cod. Theod. tit. 4. leg. 13. lib. 6. et tit. 1. leg. 31. lib. 15.

SCRIBONES, apud Theophylactum Simocattam lib. 1. c. 4. Suidam in Glossis Basilicorum, dicuntur τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ὑπερφερόμενοι. Ita etiam fere idem Simocatta lib. 7. c. 3. et lib. 8. c. 5. *Scribones* vero ab Imperatoribus in prouincias mitti solitos, ad mandata perferenda vel exequenda, legimus apud Gregor. M. a quo *viri magnifici* indigitantur lib. 8. Epist. 57. 60. 61. lib. 12. Epist. 30. Anastasium Biblioth. in Vigilio, et in Theodoro PP. in Hist. Miscella lib. 16. p. 458. edit. Canisii. Atque inde forte *Deputati* iidem appellati, vt est apud Leonem in Tacticis cap. 4. §. 15. Tametsi aliud muneris habuere *Deputati* isti militares, vt qui vulneratos milites curarent, proindeque vice medicorum essent. V. *Scribae.*

SCRIBTVRARIVS, V. *Scripturarius.*

SCRICTOFINNI, V. *Scrikkofinni.*

SCRIGNOLVS, SCRIGNVS, arca, arcula, Gall. *Coffre*, *Coffret*, Italis *Scrigno*, *Scrignolo.* Castellus de Castello in Chronic. Bergom. apud Murator. to. 16. col. 839. V. *Scrinium.*

SCRIKKOFINNI dicti Septentrionales populi, apud Paulum Warnefridum de Gest. Longobard. lib. 1. cap. 5. a Teuton. *Scrikken*, salire, vt vult Schilterus, quod saltibus vtentes arte quadam ligno incuruo ad arcus similitudinem feras assequuntur. Hinc potior videtur haec lectio: alii quippe legunt, *Scrictofinni*,

finni, *Scrifinii*, vel *Scriphinii*, et *Scritobini*, a German. schreiten.

✝ SCRIMA, i. q. *Scrama*, in Gloss. Prouinc. Lat.

SCRIMALIA, V. *Serimalia*.

SCRIMATVR, *rugit*, *aut bucinat*. Papias MS. et edit.

✝ SCRIMITOR, gladiator, in Inuent. Ms. thes. Sed. Apost. a. 1265.

SCRINARIVS. (1) Vt *Scriniarius*. V. *Scrinium*.. (2) ✝ *Scriniorum* seu arcarum opifex, Germ. Schreiner. Comput. Ms. a. 1479.

SCRINDVS. Testamentum Riculfi Episcopi Helenensis an. 915. apud Baluzium: *Scrindos paria i. ad vestimenta sacra saluandum.* Sed legendum *scrinios*, pro *scrinia*.

SCRINEVM, SCRINEVS, V. *Scrinium*.

SCRINGAE. Vetus Agrimensor: *Alioqui, qui nesciunt, quid est in lectionibus, negant esse in finibus constitutos. Is in tempore, quando milites occidebantur in bello publico, alibi, qui maxime non ponebantur, nisi circa fines et in centuriis: et quando milites ponebant, tantos lapides figebant. Ideoque Scringis et allabitibus et centuriis signa proponebantur.* V. Coniecturas Rigaltii.

✝ SCRINIA, i. q. *scrinium*, feretrum, t. 6. Sept. p. 266.

✝ SCRINIALIS, i. q. *Scriniarius* in ecclesia Romana, in Ch. Ms. Ioann. XII. PP.

SCRINIARIVM, V. *Scrinium*.

SCRINIATOR, qui *Scrinia* seu arcas operatur. Anonymus de Reb. Altrahens. Monast. ex Schedis Mabill. Regest. 1. V. in *Scrinium*, vbi *Scriniator* dicitur scriptor.

SCRINIARII, dicti, qui in *scriniis* operam suam locabant, et *scriptorum* vices agebant. Papias: *Scriniarii, libellarii, cartularii publici.* SCRINIARII, in Ecclesia Romana duodecim erant, qui scrinia publica scripturarum curabant, epistolas a Cancellario et Protoscriniario dictatas scribebant; instrumenta, donationes, et reliqua huiusmodi conficiebant; quorum primus, seu qui aliis praeerat, *Primiscrinius* dicebatur. V. in hac voce. Isidorus lib. 20. Orig. c. 9. *Scrinia sunt vasa, quibus seruantur libri vel thesau[ri] vnde apud Romanos illi, qui libr[os] sacros seruant, Scriniarii nuncupa[n]tur.* SCRINARIVS, vt *Scriniari[us]* in Bulla Vrbani II. PP. an. 10[..] inter Instrum. tom. 6. nouae G[all.] Christ. col. 27.

SCRINIVM, apud Papiam, *quasi [se]cretorium, siue scriptorum publicor[um] reconditio.* Gloss. Lat. Graec. *Sc[ri]nium*, χαρτοφυλάκιον. Scholiast[es] Iuliani Antecess. *Quatuor scrin[ia] sunt, primum quod dicitur Libel[lo]rum, secundum Memoriae, terti[um] Dispositionum, quartum Epistolar[um] vnde et quatuor Antigrafei sunt ..[. Scri]nam magistri.* Vbi quidam reponu[nt] seu *Scriniorum Magistri*. De hi[s] quatuor scriniis agunt passim No[ti]tia vtriusque Imperii, Cod. Theo[d.] et Iustin. et Scriptores alii. Hi[nc] *Scriniarius ab epistolis*, *Scriniari[us] a libellis*, in antiquis Inscriptio[ni]bus, quas laudat Salmasius ad La[m]pridii Alexandrum cap. 31. Prae[ter] scrinia ista Palatina, quae *Aug[usta]* vocat Symmachus L. 4. Epist. [..] *Sacra* Sidonius carm. 5. erant *Sc[ri]nia Magistratuum*, de quibus in [ii]sdem Codd. tit. de Numerariis, [et] vbi multa Cuiacius et Iacobus G[o]thofredus commentantur. Er[ant] praeterea Scrinia Ecclesiarum et M[o]nasteriorum, in quibus reponeb[an]tur illa Instrumenta, quae ad Ecc[le]sias seu Monasteria pertineba[nt] quomodo in regiis seu publicis i[lla] quae magis solemnia erant. SC[RI]NEVM, vt *Scrinium*. Memor. [po]testat. Regiens. ad ann. 1226. a[pud] Murator. tom. 8. col. 1105. SC[RI]NIVM, SCRINEVM, aerari[um] thesaurus, fiscus Principis. Ch[arta] Humberti Episcopi Gratianopol. [an.] 1034. apud Mabill. to. 4. Annal. [Be]ned. pag. 730. *Mirum in modum liberaui, et admodum delegi mona[ste]rium fieri ex sanctae sedis Scrinio, [ill]udque pulchre confici ex ecclesias[ticis] rebus.* SCRINIARIVM, eadem [nota]tione, in Menoti Serm. fol. 15. SCRINIVM, feretrum, in quo [re]liquiae sacrae reconduntur, G[all.] *Escrin*. Honorius Augustod. lib.

de Missa cap. 69. V. *Screo.* SCRINIUM, arca, arcula, Gall. *Coffre*, olim *Escrin.* Litterae Iohannis Franciae Regis ann. 1360. to. 3. Ordinat. pag. 479. *Nisi reperta fuerit dictae res in Scrinio vel archa firmitatis, de quibus clavem deferat dominus vel domina domus.* SCRINEUM, SCRINEUS, eadem notione. Laudes Papiae apud Murator. to. 11. col. 16. V. *Scrignolus.* SCRINUM, vel SCRINUS, eodem significatu. Tdmecum S. Bertini.

SCRIPATURA. Michaël Scotus de Physionomia cap. 20. *Animalium quoddam habens dentes in ore, ut homo, canis, etc. Quidam Scripaturam, et non dentes, ut anser.* V. *Crepatura.*

SCRIPNEA, vagina, ut videtur, Gall. *Gaine*, quia est gladii *scrinium* seu arca. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 86. *Nec tenere* (debeat) *in Scripnea gladium maiorem una spanna computato manubrio ad taliandum gruppos.*

SCRIPNUM, V. mox *Scrippum 2.*

SCRIPPUM. (1) Pera, sacculus, in quo, quae ad victum necessaria erant, recondebant peregrini, Anglis *Scrip.* Capitulare Metense ann. 757. cap. 6. *Nec propter Scrippa sua ullo peregrinos calumniam faciatis.* Synodus sub Pippino Rege c. 26. *Et de peregrinis similiter constituimus, ut quando propter Deum ad Romam, vel alicubi vadunt, sic ordinamus, ut ipsos per nullam occasionem ad pontes, vel exclusas, aut navigatio detineatis nec propter Scrippa sua, etc.* Vbi *Scirpa* edidit Baluzius: quomodo etiam legendum suspicatur Sirmondus; *Scrippa* enim forte per metathesin unius litterae scriptum fuit pro *Scirppa*, quae erant cophini seu corbes ex scirpo factae, quas gestabant viatores ad sarcinas reponendas. (2) Arca, Gall. *Coffre.* Acta SS. to. 1. Iun. p. 772. vbi de S. Gerardo: *Date mihi vestitum meum pulcrum, quem habetis in Scrippo clausum. Scripnum* eadem apud Murator. to. 12. col. 1172. ex Chron. Modoet. Boninconti. V. *Scrinium* et *Scripnea.*

SCRIPTA, index, perscriptio, Ital. *Scritta.* Stat. Mant. l. 1.

SCRIPTALIS, scriptus, litteris commendatus, apud Marten. to. 8. Ampl. Collect. col. 505.

SCRIPTANES. Charta Ariberti Archiepiscopi Mediolanensis apud Puricellum in Monumentis Basilicae Ambrosianae pag. 369. *Ad Notarios solidos 5. ad Presbyteros Decumanorum ordine libr. 4. et dimidiam, ad Lectores solid. 5. ad Custodes sol. 4. ad Veglones den. 40. ad Scriptanes maiores et minores, quod sunt breves 5. solidos 50. ad Magistrum, qui ipsum breuem detinet, 12. den.* Occurrunt eadem verba infra.

SCRIPTELLUM, diminut. a Scriptum, Scheda, schedula. Arestum Parlamenti Paris. 19. Iun. an. 1332.

SCRIPTIO. (1) Archiuum, tabularium, locus vbi *scripta* seu Chartae asseruantur, vel polyptychus. Canones Hibern. apud Acher. to. 9. Spicil. pag. 33. (2) Charta contractus, conuentionis, etc. Leges Pippini Regis apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 124. V. *Scriptura.* (3) Epistola. Littera missilis Iohannis de Arecio apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. pag. 476. (4) Aestimatio, modusque praestationis, quae cuique imponebatur. Ita Gothofredus ad leg. 12. Cod. Theod. tit. 26. de Proximis, etc. (5) Inscriptio, stigma. Dicitur de notis, quae faciei, manibus, fronti damnatorum inscribebantur, quas penitus sustulit Constantinus M. V. Gothofredum ad leg. 2. eiusd. Cod. tit. 40. de poenis.

SCRIPTIOMA, scriptionis character, stylus, ratio scribendi, apud Longinum in Actis S. Stanislai Episcopi Cracouiensis num. 65.

SCRIPTIONALE, theca calamaria, Gall. *Ecritoire.* Statutum Capituli generalis Monast. Gellon. ann. 1150. apud Stephanot. tom. 8. Fragment. Histor. MSS. pag. 175. V. *Scripturale.*

SCRIPTIONALIS, ad scriptionem pertinens. *Scriptionalis species*, apud Martian. Capellam lib. 5. pag. 150.

SCRIPTITARE, nude pro Scribere. Charta donationis Abbatiae S. Egidii ex Schedis Praesid. de Mazaugues:

Girardus monachus rogitatus Scriptitanis. Vtitur Cicero pro saepius scribere.

† SCRIPTITATIO, iterata saepius scriptio, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 460.

SCRIPTOGRETENSI. Charta Guarini Episc. Ebroic. inter Probat. Hist. Ebroic. pag. 9. Vbi legendum *Scripto gratanti duximus insinuandum.*

SCRIPTORATVS, officium *Scriptoris*, seu notarii. Epistola Sixti PP. IV. ad Regem Aragon. ann. 1475. apud Marten. to. 2. Ampliss. Collect. col. 1478.

SCRIPTORES PVBLICI, Notarii. Capitula post Concilium Rauennense ann. 904. c. 5. SCRIPTORES REGII, iidem Notarii interdum nuncupati: cuius nomenclaturae mentio primum nobis occurrit in Charta homagii ab Humberto de Chintriaco praestiti Abbatiae Trenorchiensi 18. Iunii ann. 1401. SCRIPTORES praeterea dicti in Monasteriis, qui in *Scriptorio*, cella ita nuncupata, de qua mox, librorum scriptioni operam dabant. Monachorum enim alii, cum eorum nemo esset, qui non re aliqua occuparetur, manuum operibus, officinarum monasticarum alii muniis, alii denique librorum scriptioni vacabant, certo numero ad id delecti ab Abbate, tum vt libros ecclesiasticos, quo eorum esset semper copia, tum alios, qui ad literarum humaniorum et ecclesiasticarum studia necessarii essent, describerent. Quin etiam ea monachorum occupatio operibus manuum accensebatur.

SCRIPTORIA, V. mox in *Scriptorium* 1.

SCRIPTORIVM. (1) Cella in Monasteriis scriptioni librorum destinata. Alcuinus, in locum, vbi Scriptores sedent, Poëm. 126. et apud Canisium. SCRIPTORIA, femin. gen. Eadem notione. Tangmarus in Vita S. Bernwardi Hildesh. Episc. apud Leibnit. to. 1. Script. Brunsuic. pag. 444. (2) Pars lecti interior, quae alias pluteum, exterior vero sponda dicitur. Papias: *Pluteum, interior pars lecti, Scriptorium.* I[...] de Ianua: *Plumacium, ceruical,* [...] *Scriptorium.* Vnde Gloss. Lat. G[...] Sangerm. *Plumatium, cheveciel,* [...] *coissin de plume, ou Escripto[...]* (3) Pro Arca, aut cista qua[...] Statuta Ordin. Praemonstratens. d[...] 1. cap. 9. *Porro in claustro carol[...] vel huiusmodi Scriptoria, aut ci[...] cum clauibus in dormitorio, nisi[...] Abbatis licentia, nullatenus habe[...]tur.* (4) † Cubiculum secret[...] vbi quis studio vel scripturae [...]cat. Ch. Ms. a. 1440.

† SCRIPTVARIVS, i. q. *Scrini[...]* et *Scriptor*, t. 4. Cod. Ital. diplo[...] p. 418.

SCRIPTVLVS, et SCRIPTVLV[...] Scrupulus, minima pars vnciae [...]teribus dictus, vt auctor est Sosi[...]ter. Gloss. Graec. Lat. γράμμα, [...] τέταρτον τοῦ χρυσίνου, *Scrupulum.* [...]currit passim. V. *Scripulum.* † SC[...]PTVLVM, diminut. a scriptu[...] schedula, t. 2. Aug. p. 594.

SCRIPTVRA. (1) Vt varia [...] apud antiquos materia, in qua o[...] excepta est Scriptura, ita et mu[...]plex in vsu fuit apud ipsos scrib[...]di ratio. Quod ad Scripturam a[...]quiorum temporum spectat, [...] prosecutus est in Diplomat. Ma[...]lonius, quem hic exscribere non [...] animus. At variarum ab vndec[...] saeculo scriptionum nomina, q[...]rum et specimina edidit Leonar[...] Wirstlin Monachus S. Vdalrici, [...] instituto nostro litterarum ord[...] hic referenda duximus post B[...] Pezium in Praefat. tom. 1. An[...] pag. 35. qui ea eruit ex Cod. V[...]ricano, cui titulus: *Proba cen[...] Scripturarum diuersarum vna m[...] exaratarum.*

Abscisa.
Abscisa Posterialis.
Alta Poëticalis.
Altana.
Altana semis Maior.
Altana Minor.
Antiqua Crassana.
Antiqua Curtana breuis.
Antiqua Curualis.
Antiqua Durana.
Antiqua Formata media.

A

Antiqua Formosalicana.
Antiqua Maior.
Antiqua Polita.
Antiqua Prisca.
Antiqua Realicana.
Antiqua Serrata.
Antiqua Simpliciana.
Biricalis.
Bicalis Minor.
Cadmalicana.
Capalicana.
Cappalicana Galeata.
Capalicana Maior.
Codicalis Simplex.
Competterialis Maior.
Competterialis Minor.
Curfiua Italicana.
Cursiua Litteralis.
Cursiua Rotundalis.
Curtana Flacca.
Curtana Praemissalica.
Curualica Simplex.
Curuata Inaequalis.
Diuana Media.
Exsfalicana.
Exsfalicana Media.
Exsfalica Minor.
Extensiua Inaequalis.
Extensiua Inaequata.
Flacana Antiqua.
Fractura Germanica.
Gippalicana.
Globata Rotalis.
Grossana.
Imperatoricalis.
Inaequalicalis Variana media.
Inaequalicana.
Italicana Formata.
Italicana Notalis.
Litteralis Cursalica.
Litteralis Italicana.
Litteralis Simplex.
Matrona Alta.
Media Rotalis.
Mediana Serrata.
Mediana Vtralis.
Neutralicalis.
Neutralicana.
Notula Codicalis.
Notula Codicalis Polita.
Notula Curtana.
Notula Formata.
Notula Formata Simplex.
Notula Poëticalis Media.
Notula Poëticalis Pressa.
Notula Semifracta.
Notula Semis Formata.
Notula Submissa.
Palliata Tensa.
Papalicana.
Pictoricalis Maior.
Pictoricalis Minor.
Pillicana.
Poëtica Vera.
Poëticalis Cursiua.
Poëticalis Mediana.
Poëticana Serrata.
Polita Media.
Postericalis Serrata.
Prisca Caudalis Lata.
Prisca Pilicalis.
Regia Pullicalis.
Rotalis Cursiua.
Rotalis Globata.
Rotalis Minor.
Rotulana Curualica.
Rotunda.
Rotundalis Alta Media.
Rotundalis Inaequata.
Saltana Postericalis.
Semifractura.
Spissalica Postericalis.
Tennissana.
Textus Italicus.
Textus Italicus Altus.
Textus Italicus Bisfractus.
Vagalicana Extensiua.

Steganographiae inferioris aeui rationem qui nosse voluerit, huius non contemnendum specimen exhibet Martenius to. 1. Anecd. col. 1553. quod consulere cuiuis licet. (2) SCRIPTVRA DIVINA dicti Libri SS. Patrum, in Vita Vener. Olberti Abbat. Gemblac. saec. 6. Bened. part. 1. pag. 605. • † Interdum et nude SCRIPTVRAE, t. 4. Aug. p. 394. (3) SCRIPTVRA LEGALIS. Charta ann. 933. inter Instrum. to. 6. nouae Gall. Christ. col. 127. *Certum quidem et manifestum est, quia nobis iniunxit . . . Reginardus Episcopus . . . vt nos simul in vnum supra nominati eleemosynarii, vt nos Scripturam Legalem faciamus ad canonicos S. Nazarii, sicuti et facimus, ac legitime manibus tradimus in regno Septimaniae, in comitatu Biterrensi S. Petrum a Pullo cum suo terminio.*

 Infra

Infra *Charta donationis vel traditionis* dicitur. SCRIPTVRA REDITORIA, Charta quae bona ab alio vsurpata ad pristinum et legitimum possessorem rediisse testatur. Concil. Cabilon. ann. 915. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 71. SCRIPTVRA, charta, instrumentum, scheda. Summaria Priuileg. Eccl. Rom. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 1233. (4) Pro Chirographo, seu chirographi litteris, in l. vnic. Cod. Theod. tit. 27. lib. 2. pro signo, quo in subscribendo quis vtitur, occurrit in Charta Ludouici VII. Regis Franc. ann. 1173. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 328. (5) Pro Responsis aruspicum, in l. 1. eiusdem Cod. tit. 10. de Paganis, etc. (6) Scripta, seu litis instrumenta, Gallis etiam *Ecritures*. Charta Ludouici X. Regis Franc. ann. 1315. apud la Faille Annal. Tolos. to. 1. inter Instrum. pag. 63. (7) Tabularium forense, Gall. *Greffe*. Statutum Caroli Iohannis Franc. Reg. primog. ann. 1357. to. 3. Ordinat. pag. 180. V. supra *Scribania*.

SCRIPTVRABILIS, ad scribendum aptus. Senator lib. 11. Epist. 38.

SCRIPTVRALE, theca calamaria, Gall. *Ecritoire*. Regula reform. Monaster. Mellic. in Chron. eiusd. pag. 344. V. *Scriptionale*.

SCRIPTVRALITER PRAEDICARE, pro *per scripturas sacras*. Anastasius in Leone III. PP. p. 121.

SCRIPTVRARIVS. Nonius: *Scripturarios, quos nunc tabularios dicimus; dici volunt veteres, quod Scripturis et commentariis omnia vel vrbium vel prouinciarum complecterentur.* Lucilius lib. 26. *Publicarum rerum assuefiam, vt Scripturarius.* Adiectiue etiam vsurpatur. Festus: *Scripturarius ager, publicus appellatur, in quo vt pecora pascantur, certum aes est: quia publicanus scribendo conficit rationem cum pastore. Scripturarius*, ὁ διαγραφεύς, in Gloss. Lat. Graec.

SCRIPTVRIRE, scribere. Gloss. Lat. Graec. *Scripturio*, γραψείω. Sidonius lib. 7. Epist. 18.

† SCRIPTVRIVM, i. q. *Scriptoriu*[m] 1., t. 3. noui Tract. de re diplo[m.] p. 190.

SCRIPVLA, *Epistola*, in Gloss. Isi[d.] Forte *Scriptula*. Addunt eaede[m] Glossae: *Scripula, sollicitator:* qu[od] ita emendat Graeuius: *Scripulat[ur,] sollicitatur*, ex Papia: *Scripulor, s[ol]licitor.*

SCRIPVLARE. Lambertus Arden[s.] pag. 260. *Apum sine etiam formic[a]rum more in marisco passim curre[re] et recurrere, et terram in terra,* [...] *mariscum in marisco cum fossariis* [...] *fossatum Scripulare et perfodere*, e[t] Nescio an melius *Scrupulare* legit[ur] ex eodem Lamberto edit. Ludewi[g] to. 8. Reliq. MSS. pag. 600. *In*[...] *cem ad laborandum instigantes pr*[...] *euntibus semper operis magistris* [...] *geometrice Scrupulantibus operantu*[r.] Vbi *Scrupulare* opus delineare signi[-] ficare videtur.

SCRIPVLARI, V. in *Scripula*.

SCRIPVLVM, SCRIPVLVS, vt su[-] pra *Scriptulas*, vigesima quarta v[n-] ciae pars. Gloss. Lat. Graec. *Scri[-] pulum*, γράμμα, σταθμός. Arnobi[us] lib. 6. pag. 207. vbi de spoliato [a] praedonibus Apolline: *Ex tot an[-] ponderibus, quae infinita congesseran[t] saecula, ne vnum quidem habuis Scr[i-] pulum.* V. alia notione in *Scrupulus*.

SCRIPVS, Papiae, *Difficultas:* vnd[e] *Scrupulus*, nisi ita ibi legendum si[t.]

SCRITOBINI, V. *Scrikkofinni*.

SCRITVARIVS, vt supra *Scrinia[-] rius*, nisi etiam ita legendum si[t.] Charta ann. 1265. to. 1. Corp. D[i-] plom. p. 223. V. in *Scrinium*.

SCRIVABILIS, aptus ad scribendu[m.] Charta Richardi II. Reg. Angl. an[n.] 1380. apud Rymer. to. 7. pag. 23[...]

† SCRIVANARIA, *scribae* [s.] notar[ii] officium, in Stat. Auenion.

SCRIVANIA, V. *Scribania*.

SCRIVARIVS, Ital. *Scriuano*, scri[-] ba, notarius. Caffari Annal. G[e-] nuens. ad ann. 1159. apud Murato[r.] to. 6. col. 274.

† SCRIVEARIVS, notarius, in Ch[art.] Ms. a. 1262.

† SCROA, schedula, commentariu[s] t. 2. Prob. Hist. Nem. p. 262. V[.] *Scrona*.

SCRO

SCROBA, fossa ferraricia, a Lat. Scrobs: vnde etiam Matisconensibus *Crob*, et aliis *Croton*, interior carcer, Gall. *Cachot*, *basse fosse*. V. *Fossa*.

SCROBS, puluis, pro *Scobs*. Fragmentum Petronii.

SCROBVLLA, vestis muliebris. B. Odoricus de Foro Iul. Peregrinat. num. 4. *Istae vero mulieres ambulant discalceatae, portantes Scrobullas vsque ad terram.*

SCROELLAE, SCRVELLAE, strumae, scrofulae, Gall. *Ecroüelles*. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Scrofula, Escroelle, une maladie qui vient au col, c'est le mal le Roy*. Gualbertus in Miracul. S. Rictrudis to. 3. Maii pag. 133. SCROFOLAE, ab Ital. *Scrofola*, Eadem notione. Acta S. Franciscae Rom. to. 2. Mart. pag. 99*. SCROPHVLAE, SCRVPHVLAE, eodem significatu. Oratio Legum. Caroli VII. Reg. Franc. apud Acher. to. 9. Spicil. pag. 325.

SCROFA, V. intra *Scropha*.

SCROFINA, *quoddam instrumentum carpentarii, quod haerendo scrobem facit*. Iohan. de Ianua. In Catholic. paruo: *Scrophina, instrument d'charpentier, à graver*, (*rocynne*, in Gloss. Sangerm.)

† SCROFIPASCVS, subulcus, ap. Heer. ab Heers Obseruat. XI.

SCROFOLAE, V. *Scroellae*.

SCROPHA, SCROFA, machina ad suffodiendos vrbium obsessarum muros. Will. Tyrius lib. 3. c. 5. *Machinas ad suffodiendum murum habiles et necessarias, quas vulgo Scrophas appellant.* Lib. 17. cap. 24. *Scrophas quoque ex eadem contexunt materia, quibus impune ad complanandos aggeres accedebatur*. Fulcherius Carnot. L. 1. c. 18. *Machinis autem paratis, arietibus scilicet et Scrofis, ad assiliendum se parauerunt*. Matth. Paris an. 1226. *Petraria, balista, Scrofa, catus, etc.* V. Notas ad Alexiadem pag. 391. SCROFA DVCARIA, Ductrix aliarum Scrofarum. V. *Ducarius*.

SCROPHIO, vt *Scorpio* 3. apud vet. Auct. rei agrariae pag. 147. 213. etc. V. *Scorpianus*.

SCROPHVLAE, V. *Scroellae*.

SCROTER, nauigii species apud Danos. Saxo Grammaticus lib. 5. *Rex nauigium donat, Scroter remiges vocitabant.*

† SCROVA, i. q. *Scroa*, Gall. ol. *Escroe*, nunc *Memoire*. Ch. Ms. a. 1341. V. *Escroa*.

SCROVA, pro Scrofa, pluries in Leg. Salica tit. 1. §. 6. 7. 13.

SCROZIA, fulcrum subaxillare, Ital. *Gruccia*, Gall. *Grosse*, *bequille*. Vita vener. Catharinae de Palantia to. 1. April. pag. 653.

SCRVA, V. *Screo*.

SCRVDLAND, V. *Scrutlanda*.

SCRVELLAE, vt *Scroellae*, V. ibi.

SCRVFERARII, Papiae MS. *Viles atque contempti*. Perperam in edito, *Scruferatirii*.

† SCRVFVLA, i. q. *Scrofula*, in Act. SS. t. 2. Aug. p. 308.

SCRVNTISSA. Glossae MSS. ad Boëtium de Consolat. ex Bibl. S. Germani Paris. *Rimula, Scruntissa. Scruntussa, fissura, rima*, ex Glossar. Monf. apud Schilter. in Gloss. Teut. A German. Schrunde.

SCRVNTONNES. Tabularium S. Germani Paris. *Qui custodiunt pressorium Regis apud S. Stephanum habent IV. minas auenae ad paruam mensuram, quarum duae raduntur, et duae cumulantur, XII. quoque denarios et IX. panes, quales habent monachi, IX. etiam Scruntonnes candelae semel in anno.* Certum pondus significari videtur. V. *Tesa candelae*.

SCRVNTVSSA, V. *Scruntissa*.

SCRVPHVLAE, V. *Scroellae*.

SCRVPVLARE, V. *Scripulare*.

SCRVPVLOSITAS, conscientiae stimulus, solicitudo, difficultas, dubitatio. Codex Tradit. S. Emmerammi apud Bern. Pezium to. 1. Anecd. part. 3. col. 107.

SCRVPVLOSVS, intricatus, difficilis. Ernulfus Rofteus Epist. 2. to. 2. Spicil. Acher. pag. 440. Vox Latinis non ignota eodem significatu. *Scrupulosa disputatio*, apud Quintilianum 9. 1.

SCRVPVLVS. (1) Negotium, difficultas. Chron. Episcop. Metens. apud Acher.

Acher. tom. 6. Spicil. pag. 644. (2) Suspicio. Gall. *Soupçon*. Atto Episcopus Vercell. Ep. 10. apud eumd. Acher. to. 8. Spicil. p. 131. (3) Mensura agraria, quae ex Columella, lib. 1. cap. 1. centum continet pedes. Charta Lotharii I. Imper. an. 840. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 390. *Ex fundo Brussuli uncias IX. et Scrupulos* III. SCRIPVLVS, eadem notione. Tabul. Landeuenec.

SCRVTA, *vasis species*, in vet. Gloss. ex Cod. reg. 7613. Alia notione vtuntur Latini. V. *Scrutaria*.

SCRVTAMEN, inquisitio. Vita S. Dunstani to. 4. Maii p. 348. V. *Scrutatio*.

SCRVTARIA, ars scruta seu veteramenta vendendi. Apuleius lib. 4. Metamorph.

SCRVTARIVS, γρυτοπώλης, in iisdem Glossis. Gellius lib. 3. cap. 14. ex Lucilio: *Scruta quidem vt vendat Scrutarius laudat*. Memorantur praeterea *Scrutarii*, quorum erat operimenta librorum subministrare, inter artifices monasterii Centulensis apud Mabill. tom. 2. Annal. Bened. pag. 333. vt et monasterii Corbeiensis ibid. pag. 466.

SCRVTATIO, inquisitio, exploratio. Charta an. 1419. apud Rymer. tom. 9. pag. 769. V. *Scrutamen*.

SCRVTATOR. (1) Idem, qui *Circator*, et *summus speculator*, in Monasteriis, *Visitator*. V. Statuta Ordinis de Sempringham c. 5. 7. et capitulo de summis scrutatorib. c. 1. 2. 3. 4. SCRVTATRICES DE CARETA, in Regula eiusdem Ordinis de Sempringham cap. 4. *Scrutatrices Claustri*, cap. 8. (2) SCRVTATORES, qui in electionibus, quae per *scrutinium* fiunt, secrete vota et suffragia singulorum eligentium colligunt, eaque ne fraus obrepat, examinant, Gall. *Scrutateurs*. Ericus Vpsalensis lib. 6. Hist. Suecicae pag. 195. V. in *Scrutinium*.

SCRVTILLVS, V. *Scrutulus*.

SCRVTINARE, pro Scrutari, inquirere, apud Luciferum Calaritanum lib. 1. pro S. Athanasio pag. 72. V. *Scrutatio* et mox in *Scrutinium*.

SCRVTINIVM. (1) Gloss. Graec. Lat. ζήτησις, *Scrutinium*, *quaesti*... Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Scrutinium*, *Scrutine*, *enserchement*, *inquisicion*. Charta an. 1281. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 297. *Idem Prior facto inde per vicinos diligenti Scrutinio*, *certioratus per eosdem de dicto in- hoc ad nocumentum et grauamen seu impedimentum*, *etc.* Apuleius lib. 9. *Scrutinium* vocat exactam furti perquirendi formam per lancem et licium. Lex Burgundiae tit. 16. §. 7. de eo qui in vineam alterius furti causa intrare praesumpserit: *Si ingenuus non visus fuerit*, *et postea aut per vim*, *aut per Scrutinium inuentus fuerit*, *iubemus*, *vt ad redimendum se*, *etc.* Lex Ripuar. tit. 47. de Vestigio minando: *Quodsi* (animal) *in domo fuerit*, *et ei Scrutinium*, *cuius domus est*, *contradixerit*, *vt fur habeatur*. Ita *Scrutinium* pro perquisitione rei furto ablatae vsurpat Andreas Suenonis lib. 7. Legum Scaniae c. 2. 3. SCRVTINIVM, inquisitio, interrogatio, Gallis *Examen*. Statuta Eccl. Valent. inter Concil. Hisp. to. 3. p. 510. Hinc SCRVTINIA *Catechumenorum* dicuntur interrogationes, examinationes et instructiones Catechumenorum. Pr... pias: *Scrutinium*, *iter Baptismi*, ... *scrutando dictum*, *vtrum firma men*... *te teneant*, *quae a Magistris didicerunt*. Hausit ex Amalario Fortuna... c. 8. *Examen Catechumenorum* voca... S. Augustinus lib. 2. de Symbolo ad Catechum. vbi de exorcismo loquitur. SCRVTINII DIES, quarta feria maioris hebdomadae, ... nuncupata, *quia*, vt ait Hugo de S. Victore lib. de Sacrament. c. ... *praedicta quarta feria de fide inquiruntur*, *et instruuntur* (Catechumeni) *ideo dies illa Dies Scrutinii*, *et officium illud Scrutinium appellatur*. SCRVTINIVM, electionis forma etiam dicitur, cum videlicet omnibus praesentibus, qui debent, volunt, et possunt interesse, commode assumuntur de collegio tres fide digni, qui *Scrutatores* appellantur, qui secrete singulorum vota et suffragia

scripta diligenter inquirunt, eaque in scripta redigunt. Ab huiusmodi scrutatione et inuestigatione diligenti Scrutinii nomen huic formae eligendi impositum est, quod passim reperitur in Decret. tit. de Elect. V. Scrutatores. SCRVTINARE, Scrutinium agere. Iacob Gaietanus in Ord. Rom. apud Mabill. to. 2. Musei Ital. pag. 247. (2) SCRVTINIVM, quasi diminut. a *Scrinium*, ... Passio S. Thomae Cantuar. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 1749. *Quicquid in scriniis siue in Scrutiniis, aut cistellis Archiepiscopi ... potuit inueniri . . . sluprendo ... deripientes*, etc.

SCRVTILIVM, *Pellica*, in Gloss. Isid. ... in Pithoeanis: vnde emendat Graeuius: *Scorteum, pelliceum*. V. *Scrutiserius*.

SCRVTLANDA, Somnero est terra, cuius prouentus vestibus emendis ... sunt: a Saxon. *Scruth*, vestis, et *Land*, terra, fundus. Charta ... presbyt. pro Eccl. Cantuar.

SCRVTVLVS, *ventriculus fartus*. Gloss. Isid. Legendum *Scrutillus* ex Festo: *Scrutillus, venter suillus condite farre repletus*: quod ex Plauto ... Id iam monuerat Graeuius.

SCRVTVM. (1) Vt *Grutum*, nisi ... legendum sit, Flandris *Grutten* ... Hordeum siccatum, ex ... conficitur cereuisia; vel Tributum quod pro cereuisia pensitatur. Charta Adalberonis III. Episcopi ... ann. 1059. apud Meurissium pag. 364. et Miraeum in Cod. ... pag. 181. et in Notitia Eccl. Belg. pag. 171. V. *Grutum*. (2) SCRVTVM, in Catholico paruo, ... *despecée*. Vox Lat. Sed in plurium ... vsurpata a Scriptoribus ... aetatis.

...AGIVM, vt *Scutagium*. V. in hac voce.

...BIAE, pro Excubiae, Mirac. MSS. Vrbani V. PP. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Excubiae 1*. Ita ...BITOR, pro *Excubitor*. V. in hac voce. Acta S. Reparatae apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 742.

SCVCCA, Anglo-Saxon. Daemon, diabolus, Gothis *Skohsal*, daemones: hodie *Scheuhsal*, terriculamentum. Ita Schilter. in Glossario Teutonico.

SCVCHEO, SCVCHO, scutum gentilitium, Angl. *Scutcheon*, Gall. *Ecusson*. Litterae Edwardi III. Regis Angl. ann. 1338. apud Rymer. to. 5. pag. 60.

SCVCHONNETVS, diminut. a *Scucho*, Scutulum. Inuentar. Eccl. Noviom. ann. 1419. V. *Escuchonetus*.

SCVDATI, aurei, moneta Regum Galliae, *Escus d'or*: apud Ioh. a Leydis lib. 32. Chr. c. 14. Deliberatio trium Statuum Occit. inter Probat. to. 1. Annal. Tolos. SCVDATA, eadem notione, apud Buschium de Reformat. Monast. tom. 2. Scriptor. Brunsuic. Leibnit. pag. 938.

SCVDAZOLIVM, diminut. ni fallor ab Ital. *Scudo*, scutum gentilitium, Gallis *Ecusson*. Funus Iohannis Galeaz ann. 1402. apud Murator. tom. 16. col. 1032. V. *Scudetum*.

SCVDELARIA, scutella, Gall. *Ecuelle*. Statuta Placent. lib. 6. fol. 83. *Item de Scudelariis rami vltra videlicet pro libra sol. den.*

SCVDELLA, SCVDELLINA, voces Italicae eiusdem notionis ac *Scudelaria*. Iohannis Demussis Chron. Placent. ad ann. 1388. apud Murator. to. 16. col. 583.

† SCVDELLORIVS, parua scutella, V. *Escudellorius*.

† SCVDELO, idem, in Comput. a. 1334. V. *Escudelonus*.

† SCVDERE, pro cudere, in Ch. Ms. a. 1356.

SCVDERIVS, armiger, Ital. *Scudiere*, Gall. *Ecuyer*, apud Murator. to. 16. col. 1026. V. *Scutarius*.

SCVDETVM, scutum gentilitium, Ital. *Scudo*, Gall. *Ecusson*. Petrus Amelius in Ordine Roman. apud Mabillon. tom. 2. Musei Ital. pag. 537. V. *Scudazolium*. (SCVDETVS, in Ch. a. 1380.) Alia notione, vt videtur, forte pro lamina ferrea qua focus munitur, quia scuta gentilitia vt plurimum in iis referuntur, occurrit in Computo ann. 1379. ex Sche-

Schedis Praesid. de Mazaugues: *Item vnum cremastulum cum quadam alia quantitate ferri. Item vnum Scudetum.*

✝ SCVDICCIVOLVS, instrumentum capiendis coturnicibus idoneum, Ital. *Scudiccivolo.* Stat. ant. Florent.

SCVDITIA. Isidorus lib. 20. Orig. cap. 14. et ex eo Papias: *Fossarium, dictum, quod foueam faciat, ipsa est Scuditia.* Idem Papias: *Scuditia, dicta, quod circa caudicem terram aperiat. Hanc alii Fossarium dicunt, qui fossam faciat.* Gloss. Anglo-Sax. Aelfrici: *Scuditia vel fossorium, Strath.*

✝ SCVDOZOLVS, i. q. *Scudetum*, t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 360. V. *Scudazellum.*

SCVDVLA, pro *Scindula*, V. in hac voce.

SCVFERVS, STVFERVS, et vide in hac voce, Monetae genus. Adrianus de Veteri-busco de Reb. Leod. apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 1373. *Conclusum fuit . . . quod de quolibet domistadio solueretur vnus Scuferus . . . Fuit caristia in omnibus partibus. Modius speltae vendebatur* (Leodii) *32. Scuferis et 28. in Namurco, aliquando 36. et plus.* ✝ Perperam pro *Stuferus*, solidus. V. in hac voce.

SCVFFIVM, V. infra *Scufia.*

SCVFFONES, V. *Scafones.*

SCVFIA, tributi species apud Longobardos, (✝ et onus publicum, cui ciues addicti sunt; alibi SCVPHIA.) Charta Adelchisi Regis Longob. in Bullario Casinensi to. 2. pag. 18. *Concedimus per ipsa Monasteria omnes Scufias publicas, et angarias, atque operas, et dationes vel collectas, etc.* Rursum occurrit lib. 2. fol. 32. vo. SCVFFIVM, SCVFIVM, eadem notione. Statuta Astens. fol. 10. verso. Hinc *Scufii* nomine Seruitii etiam genus significari colligitur. SCVFVM, eodem intellectu, in Charta Friderici II. Imper. an. 1239. inter Priuil. Ordin. S. Iohan. Hierosol. pag. 29.

✝ SCVGIVS, i. q. *Cugnus* 1. Gall. *Coin*, typus, quo nummi cuduntur. Ch. a. 1382.

✝ SCVISORIVM, pro *Scinsorium*, vel potius *Scissorium*, orbiculus mensorius, in quo dapes scinduntur. Arest. Parlam. a. 1421.

SCVLCAE, pro *Exculcae*, Excubi[ae.] V. in *Collocare*. Pro mulcta pecun[ia]ria ob inobedientiam militarem, [V.] leg. si quis in exercitu de exercit[ati]bus, teste Macro in Hierolex. [V.] Glossar. med. Graecit. in σκούλκ[α.] Hinc

SCVLCATOR, excubitor, vel *Sc[ul]tator* et *Exculcator*, ita enim va[ria] lectio, apud Vegetium lib. 2. c[ap.] 15. et 17. Vnde etiam

SCVLCATORIVS, exploratori[us.] *Sculcatoriae naues*, apud Sena[torem] lib. 2. Epist. 20. V. Vossium lib. [..] de Vitiis sermon. cap. 47.

SCVLDACHIVS, SCVLDAEVS, [V.] *Sculdais.*

SCVLDAIS, Papiae, *Rector, lin[gua] barbara*, alias *Longobardana.* [...] scribitur haec vox in Lege Lo[n]gob. Perperam vero *Sculdalis* al[ii] pro *Sculdahis*. Adrianus Iunius [...] Kilianus: *Schuld-heys, i. Sch[uld]heet, Praetor noxae debitine exact[or,] qui poenas irrogat et mulctas exp[etit] ab iis, qui deliquerunt.* Nam iudic[um] officio functos eiusmodi rectores [ex] scriptoribus passim colligitur. SC[VL]DASCHIVS, apud Ratherium [Ve]ronensem in Qualitat. coniect. p[ag.] 211. SCVLDACHIO, in Cha[rta] Henrici II. Imper. ann. 1055. ap[ud] Murator. delle Antic. Estensi p[...] SCVLDACHIVS, in Charta [Bo]nifacii Marchionis, apud Francisc[um] Mariam in Mathildi L. 3. pag. 1[..] SCVLDAEVS, in Leg. Roth[aris] apud Muratorium to. 1. part. [..] pag. 30. SCVLDAHIS. Pau[l.] Warnefrid. L. 6. de Gest. Lang[ob.] c. 24. SCVLDALISII, male, [...]nor, in Synodo Romana an. 9[..] c. 6. SCVLDASCIVS, in Ch[arta] Ottonis III. Imperat. apud Mura[tor.] to. 2. part. 2. col. 496. SCVL[DAS]SIONES, in Charta Ludouici a[pud] Puricellum in Basilica Ambrosi[ana] pag. 216. SCVLDASIVS, in [Sy]nodo Ticin. ann. 850. SCVLD[AS]SIO, apud Eccardum in Orig. [Fa]miliae Habsburgo-Austr. ex Ch[arta] Hugonis et Lotharii Reg. Ital. [an.] 943. SCVLDASSIVS, in Dipl[...]

C

Conradi Imperat. ann. 1027. apud Illustr. Fontanium Append. ad Antiquit. Hortae pag. 388. SCVLDAXES, in Chronico Noualiciensi cap. 18. SCVLTASIVS, vt Sculdasius, in Leg. Luitprandi apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 67. SCVLDASSIA, districtus *Sculdatis*, in Charta Berengarii Imp. ann. 923. apud Georg. Pilonum et Vghellum in Episc. Bellun. V. *Scultetus*.

† SCVLELLA, siliqua, nisi leg. *Scutella*. Serm. Gabr. Berel. in Septuag.

SCVLINGVS, f. pro *Scyllingus*, eadem saltem notione. Est autem *Scyllingus* Anglo-Saxon. teste Hickesio, sexagesima pars librae. Inuentar. Eccl. Nouiom. ann. 1419. V. *Skillingus* et *Schillingus*.

SCVLNA, SCOLNA, Συνθηκοφύλαξ, ita in Gloss. Lat. Graec. et in Gloss. MS. Graec. Lat. vbi edit. habet Sculna. Glossae antiquae MSS. *Scolna*, *sponsus*. Glossae Pithoeanae: *Scuma*, *sponsus*, *vel sculna*, *sponsor*. Papias MS. *Scoma* (sic) *sponsus*, *scoma sponsa*. *Sculna* pro sequestre dixit Varro: sed inter sordida reposuit P. Lauinius apud A. Gellium l. 16. c. 7.

SCVLPATOR, γλυπτὴς, Sculptor; γλύφω, *Sculpo*, in Gloss. Gr. Lat.

SCVLPITIA, κορυδαλὸς, in Gloss. Lat. Graec. ita et Graec. Lat. quae addunt *Bardalia*, *alauda*. Cod. Sangerman. *Sulpitia*, *bardella*, κορυδαλλός: Regius, *Sulpitia*, κορδαλός.

SCVLPITVS, pro Sculptus. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 82. vo.

SCVLPRE, scalprum, Massiliensibus *Scaupre*, in Inuentar. ann. 1294. ex Tabular. S. Victoris Massil. Leg. forte *Scalpre*.

SCVLPITVRATVS, sculptus. Vita S. Iohannis Valentin. Episc. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1698.

SCVLSCARA, expeditio militaris. Edictum Rotharis Regis Longobard. tit. 9. §. 2. V. *Scara* 3.

SCVLTA, SCVLTATOR, V. *Collocare*.

SCVLTECIA, V. in *Scultetus*.

SCVLTEDVM, idem quod *Schuld* Teutonibus, Culpa, peccatum, noxa, reatus. Charta Caroli Comitis Flandriae an. 1125. in Tabulario Monasterii S. Bertini.

SCVLTELLA, V. infra *Scutella*.

SCVLTERIA. Charta Caroli IV. Imp. ann. 1348. apud Miraeum in Diplomat. Belgic. lib. 1. c. 94. *Oppidum Sintzegle pro 15. millibus florenorum, et Sculteriam ciuitatis Aquensis pro 12. millibus florenorum . . . titulo pignoris obligarunt.* Infra: *Ac alia quaecunque beneficia suprascriptis oppidis, castro, Sculteriae pertinentia.* Sed legendum videtur *Scultetia*, balliuia, districtus *Sculteti*. V. in hac voce.

SCVLTETA, SCVLTETIA, V. mox *Scultetus*.

† SCVLTETATVS, praefectura, dignitas vel officium *Sculteti*. Ch. a. 1323.

SCVLTETVS, vox eiusdem originis ac *Sculdais*, Praetor, Praefectus, Balliuus, Iudex oppidi. Browerus lib. XII. annal. Treuir. p. 670. 1. edit. *Scultetus*, *Praetor*, *iudex*, *ex Theudisco Scholtaiß.* Goldastus: *Scultetus*, *scultes*, *quasi Schultherse*, *qui Latinis praetor.* *Praefecti* nomine non semel donatur in Speculo Saxonico lib. 3. art. 52. §. 5. *Iudex, absque Praefecto, i. e. Sculteto legitimum iudicium habere non potest, etc.* Artic. 64. §. 12. *Sculteto seu Praefecto, etc.* §. 12. *Sculteta, qui et Praefectus rusticorum dicitur.* *Balliuus* nuncupatur apud Aegidium de Roya: *Fernandus dedit Brugensibus priuilegium, quod Balliuus, vel Scultetus possit esse de non natis in ea villa.* A *Balliuo* distinguitur in Charta ann. 1298. apud Miraeum to. 2. p. 876. *Praecipientes vniuersis Bailliuis, Scultetis, etc.* *Villicus* vocatur in Charta ann. 1307. apud eumdem in Donat. Belgic. cap. 113. *Insuper Villicus noster, qui Scultetus vocatur, habet instituere Scabinos, etc.* Iudiciis praesidere solitum docet Speculum Saxonicum lib. 1. art. 59. §. 6. SCOLTETVS, in Charta ann. 1248. apud Miraeum to. 2. pag. 1324. col. 2. SCVLTETIA, Praefectura, dignitas vel officium Sculteti. Ius Feudale Saxon. cap. 41.

SCVL-

SCVLTVRA, pro Sculptura, in Statutis Cisterc. ann. 1213. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1312. Ita *Scultus*, pro Sculptus, in Charta Rudesindi Episc. Dumiens. aerae 1016. apud Yepez in Chron. Ord. S. Bened. tom. 5.

SCVMARIVM. Andreas Monach. lib. 1. Vitae S. Ottonis Episc. Bamberg. cap. 31. *Ita concussa est* (Ecclesia) *vt lapis magnus in frontispicio vel culmine Scumarii subito lapsu proruens totius monasterii ruinam minaretur.* Mendum subesse in hac voce suspicor; vt vt est, Porta, amplior et decumana, Gallis *Portail*, intelligenda videtur. V. *Ciborium.*

SCVMVM, f. Locus vbi vilia quaeque et quisquiliae asseruantur, ab Anglic. *Scum*, quod spumam, et metaphorice quaeuis reiectanea sonat. Inuentar. Eccles. Nouiom. ann. 1419. *Et sunt omnia praenominata in paruo scrinio dicti Scumi.* Neque enim infrequenter in hocce Inuentario occurrunt voces Anglicae.

SCVNA, vox Belgica. Statura Eccles. Camerac. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 1306. *Non diuertant* (Clerici) *etiam ad tabernas, nec inter Scurnarias sedeant, nec domunculas frequentent, quae Scunae vocantur.* F. pro *Stuba.* V. ibi.

SCVNDAPSVS, vel SCINDAPSVS, blitra, interprete Martenio, vox nullius significationis. Acta Conc. Romani ann. 1078. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 107. *Et si dicas, quod aiunt Scundapsus, nullum subiectum hoc nomine demonstrasti, nulli rei existenti hoc quod demonstraretur inuenisti.*

† SCVNDIRE, excusare, satisfacere, purgare se sacramento vel duello. Constit. Ms. Iacobi II. reg. Arag. a. 1321.

SCVNFLIGERE, V. *Sconfigere.*

SCVNO, contracte, insolenter tamen, scriptum pro *Secundo*, in Charta ann. circ. 1124. tom. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 1491.

SCVPEA. Paulus Bernriedensis in Vita Gregorii VII. PP. saec. 6. Bened. part. 2. pag. 412. *Scupea vero eius* (serpentis) *non depicta, sed extra corticis* (oui) *ordinem pa[...] manu deprehendi et tractari, v[...] alia materialis res, poterat.* [...] de figura serpentis in ouo scul[...] sermo est: vnde *Scupea* idem son[...] videtur, quod Gallis *Groppe* di[...]tur.

SCVPHA. Petrus Blesensis Epist. [...] *Dolent aures, et Scuphae hum[...] apponuntur.* Legendum *Cuphae*, [...] est, *Cucurbitae*, Gall. *Ventou[...]* Petrus Aurelianus Siccensis lib. [...] Tardarum passion. c. 7. *Vaporat[...] nes cucurbitae apponendae lenes, q[...] Graeci Cuphas vocant.*

SCVPHIA, V. *Scafia.*

† SCVPIENHA, *Prou. screa, sput[...]* *Scupir, Prou. screare, spuere.* Gl[...] sar. Prou. Lat. Cod. reg. 7657. [...]

† SCVPIS, pro Cuspis, in Litt rem[...] a. 1359.

SCVPTVRA, pro Sculptura. Vit[...] Edmundi Cantuar apud Mart[...] to. 3. Anecd. col. 1767.

SCVRA, equile, *Escurie.* Item [...] reum, in quo fruges recondunt[...] Germ. Scheuer. V. *Scuria.* Ca[...]tulare de Villis cap. 19. *Ad Scu[...] nostras de villis Capitaneis pullos [...] aucas habeant non minus centum, [...] ad mansionales vero pullos habe[...] non minus* 50. Ita cap. 58. Cha[...] exarata anno 5. Radulfi Regis Fra[...] in Tabulario Briuatensi ch. 60. [...] *sam meam indominicatam cum cur[...] ortis, coquinariis, Scura, exitu, regressu, etc.* In Ch. 161. habe[...] *Scurra: Cum curte, et orto, et Scu[...] et appendariis, etc.* SCVRA, Gl[...] Latino-Theotisc. *Scuria, vbi ma[...] puli vel foenum reponitur: Sc[...]* SCVRARII, quibus *scurarum* c[...] commissa est. Capitulare de Vi[...] cap. 62.

† SCVRALHA, V. *Curalha.*

SCVRARE, purgare, sordes ablu[...] Gall. *Curer, Ecurer*, Germ. sch[...]ern. Charta ann. 1192. inter C[...] suetud. Tolos. MSS. ex Bibl. D. Crozat, fol. 29. vo. V. *Curare* 3

SCVRARIVS, V. in *Scura.*

† SCVRELLIVS, i. q. *Scuriolus*, Stat. S. Capellae Bitur. a. 1407.

SCVRIA, idem quod *Scura*, Stabul[...] equorum, vnde Gall. *Escurie.* [...]

S

Salica tit. 18. §. 3. *Si quis scutem cum porcis, Scuriam cum animalibus, vel fenile incendit, etc.* Vbi Wendelinus *scuriam* ait hoc loco sumi generatim pro horreo amplo condendis frugum manipulis, intra quod per hiemem grana flagellis excutiuntur, intra quod boum stabula erant; quod etiam in Texandria vsurpari passim constat; vnde Teutones *Schuere* eadem notione dicunt, vt *Schuer*, et *Schuerenare*, pro area, in qua excutiuntur manipuli. (Proprie *Scuria*, vt obseruat Eccardus in notis ad Pactum Legis Salicae p. 44. est locus tectus. *Schur* enim Saxonibus adhuc quiuis locus, vbi aliquid ab iniuria aëris defendi et tegi potest.) Lex Alemannor. tit. 81. §. 1. *Si enim domum infra curtem incenderit, aut Scuriam, aut granicam, vel cellaria, etc.* §. 5. *Scuriam vel granicam serui si incenderit, etc.* V. *Scara.*

SCVRIOLVS, Sciurus, Gall. *Escurieu*, vel *Ecureuil.* Concilium Salmuriense ann. 1276. SCVROLIVS, SCVROLLIVS, eadem notione, Ital. *Scuriato.* Statuta Astens. V. *Spirolus*, et *Escurellus.*

SCVRIRE BLADVM, frumentum flagello excutere. Litt. remiss. Ms. a. 1386. V. *Scura* et *Scodere.*

SCVRLATA, vel SCVRZATA, nauigii genus. Ottoboni Annal. Genuens. ad ann. 1191. apud Murator. tom. 6. col. 365. *Quum autem appropinquaret monti Cercellii, ecce Margaritus . . . cum galeis LXXII. et duabus sagitteis et duabus Scurlatis apparuit, et praedictis XXII. galeis obuiam insiliuit.* Vbi alter Codex MS. habet *Scurzatis.*

SCVRNARIA, V. *Scurna.*

SCVROLA, V. *Scurola.*

SCVROLIVS, SCVROLLIVS, V. *Scuriolus.*

SCVROLVM quid sit docet Io. Ant. Castillionaeus in Antiquit. Mediolan. p. 73. *Succedente aeuo fideles sub construxerunt cryptas, easque peculiari nomine Confessiones appellauerunt, quandoque etiam ab obscuritate Scurolos, vulgique sermone corrupto, Scurolas, id est, obscura loca, tum* ad reponenda his in locis sanctorum corpora, tum ad peragendas in iisdem procul a strepitu, et hominum prophano commercio remotis stationes, vigilias, etc. Ab Ital. *Scuro*, obscurus. V. Diarium Ital. D. de Montfaucon p. 27.

SCVRPIONES, *vbi duo fines cuneati se iungunt*, apud veterem Agrimensorem pag. 157. V. *Scrophio.*

SCVRPVS, γῆ ἔχουσα χάλικα. Gloss. Lat. Gr. editae: MSS. vero *Scrupus*, vti legendum est.

SCVRRA, SCVRRO. Liberat. Diac. c. 23. *Rhodo Augustalis . . . iussit eum ab Scurrone duci, et foras regiam ciuitatem occidi.* Acta MSS. Passionis S. Eulaliae Mart. *Sed ne gloriari putet, educite eam, et Scurronem adducite, et ducatur antequam patiatur decaluata et discincta per publicum, et eius virginitas reueletur, etc.* Acta Passionis S. Martini Mart. MSS. *Et flectens genua spiritum Domino tradidit, Scurro vero astans percussit eum iam mortuum, et amputauit.* Passio S. Victoris n. 5. *Tunc Maximianus Imperator iussit vocari Scurrones, et iussit eis, vt duceretur ad siluulam, et ibi decollaretur.* Vetus Martyrolog. de eodem S. Victore: *Amputatum est caput eius ab Scurrone.* Infra: *Fecit eas incendi ante se ab Scurrone.* Ex quibus patet *Scurronem* appellari, qui in Actis Martyrum vulgo *Spiculator* dicitur, voce, quae stipatorem, apparitorem, satellitem, et carnificem sonat. Vnde coniicere licet, eosdem esse scurrones, quos *Scurras* vocant Lampridius et Spartianus, apud quos pro apparitoribus et satellitibus accipiuntur, tametsi de nomine quicquam certi non occurrat Salmasio. Glossae Isidori: *Scurra, Parasitus, Buccellarius:* quae vox postrema satellitem etiam significat, seu *Confectorem.* Glossae Basilicae: Ὁ ἀποστελλόμενος καὶ φονεύων τινα. Neque videtur *Scurra* his locis alius ab eo, qui δήμιος τῆς τάξεως dicitur Athanasio in Epist. ad Solitar. pag. 868. *Histriones, siue Scurrones*, in Concil. Cabilon. II. cap. 9. Papias: *Scurra, irrisor. Scurronem ergo irrisorem*

forem dicimus. MS. *irrisio* praefert: ita etiam Glossae antiquae MSS. Gloss. Isid.: *Scurra, qui incopriatur;* qui vana scilicet et inepta multa de se iactat ad risum excitandum. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Scurra, lechierres. Scurra, Scurrus, γελωτοποιὸς, ἐυτράπελος*, in Gloss. Lat. Gr. Idem Papias: *Scurra, a sequendo dictus, qui sectari solet quemdam cibi gratia.* Auctor Mamotrecti: *Scurra, qui aliquem sequitur, qui etiam dicitur assecla, irrisor, vaniloquus, parasitus, siue leccator. Scurra, Scurrus.* Et quidem *Scurrae* primum dicti ex Festo homines tenuioris fortunae, qui diuites honoris causa sequebantur. Hinc pro famulo vsurpatur, in Vita S. Bernardi Poenit. to. 2. April. p. 680. *Scurra hospitarii nostri quatuor annis vno oculo priuatus, sancti exuuias super locum incommodi sui poni petiit, etc.* Exinde vero, cum dictis ridiculis studerent diuitesque more parasitico sectarentur, *Scurrae* nuncupati sunt parasiti. Denique cum non dictis tantum, sed et gestu risum diuitibus mouere satagerent, *Scurrae* nomen ad mimos transiit. SCVRRVLA, diminut. a *Scurra*, apud Arnobium lib. 6. p. 206. et Apuleium lib. 10. Metamorph. SCVRRILITAS, *Lecherie, vilté*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. ex Iohanne de Ianua. Auctor Dialog. de Orat. c. 22.

† SCVRRAMENTVM, SCVRREMENTVM, excursus, in Ch. Ms. a. 1283. et 1303.

SCVRSORIVM, canalis per quem aquae excurrunt. Statuta Mutinens. rubr. 407. fol. 90.

SCVRVM, panni species, vt videtur. Chronic. Estense ad an. 1302. apud Murator. to. 15. col. 349. *Dominus Marchio et frater iuerunt ad prandium . . . . induti quadam medietate scarlati et viridis Scuri cum capeculis ad modum Franciae, sicut portabat dominus Karolus.*

SCVRVS, color equi, V. in *Equus.*

SCVRZATA, V. *Scurlata.*

SCVS, indecl. *Rotundum vel rotunditas.* Iohannes de Ianua.

SCVSSELLI, dicti Denarii aurei, Conuentione ann. 1339. inter Edward. III. Reg. Angl. et Gastone de Insula apud Rymer. to. 5. p. 13 *Tria millia denariorum auri, vocatorum Scussellorum.* V. *Scutella.*

SCVSSELLVS, sarciuator, Ga *Couturier*, ab Ital. vt videtur, *Cu re*, suere, Gall. *Coudre.* Statt Vercell. lib. 7. fol. 212.

† SCVSSO, scutum gentilitium, Comput. a. 1502. V. *Excusso* et *S cheo.*

SCVSSVS, excussus, Gallice *Esco* Charta Alemann. Goldasti lib. *Duas carradas de grano bone* *Scusso*, hoc est, adhuc in ipsis sp existente. V. *Scutere.*

SCVTA. (1) Vestis ecclesiasticae cies. Iac. Gaietanus in Ord. R apud Mabillon. t. 2. Musei Ital 363. *Episcopi in pluuialibus, ca lani in Scutis et cotta seu superp ceo.* Forte a forma sic dicta; S enim Ioanni de Ianua est *forma ro da.* † *Succam* legendum esse, ribus probat Ge. Rhodig. l. 2 Liturgia Rom. Pontif. locumque datum emendat ex eod. Ord. M Bibl. Card. Imperialis. V. *Sec* et *Succa.* (2) † Nauis specie Ch. Ms. a. 1163. *De naue,* *vocatur Scuta.*

SCVTAGIVM, militaris seruitii cies, quae communibus per perinde ac Regi debetur, a dicta. Qui autem huic subditu tenetur dominum suum in be contra Scotos ad certum num dierum propriis, impensis sequi qui integrum feudum milita nent, hi scutagio 40. dierum o xii sunt. Qui autem dimidium militaris possident, seruitio 20 rum, et sic deinceps. Ita Cow lib. 2. Instit. tit. 3. c. 5. et R lus verbo *Escuage.* SCVTAG non tamen semper sumitur pr obligatione eundi in exercitum et interdum, vt plurimum, p praestatione, quae fit a militib tione feodi militaris, si ipsimet eorum loco alii in exercitum pergant, atque adeo vt a se immunes sint. Quae quidem

tatio *Districtum pro Scutagio* dicitur in Monastico Anglic. to. 2. p. 99. *Scutagium assisum per regnum*, p. 278. Atque ita *Scutagium* crebro vsurpant Scriptores. Charta an. 1236. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 200. Hanc *scutagii* praestationem cum Regi persoluerant Barones vel Milites, parem a vassallis suis pecuniae summam exigebant, quo sibi res suae saluae forent, vt obseruat Kennettus in Antiquit. Ambrosd. ex Charta ann. 1169. p. 126. SCVTAGIVM REGALE aliis interdum quam Regi praestitum, vt colligitur ex Charta Prioris B. M. de Brytone apud Madox Formul. Anglic. p. 12. *Faciendo nobis . . . homagium, fidelitatem, Scutagium regale, wardam, etc.* SCVTAGIVM etiam appellatum *auxilium* consuetum et *rationabile*, quod dominus a vassallis suis, Militaria feuda tenentibus, exigebat. Matthaeus Paris ann. 1242. *Scutagium* eiusmodi, seu seruitium Militare, *incertum* et indefinitum vocabant, quod reuera incertum esset, ad quam pecuniae quantitatem a Parlamento redigeretur, vt habet Littleton sect. 98. 99. 154. *Scutagium* vero *certum*, *Socagium* appellabant. Idem sect. 120. Hinc est, vt vocant, *Maximae* apud Anglos, *Scutagium incertum facit seruitium Militare:* contra, *Scutagium certum facit Socagium*, apud Christophorum de S. Germano in Dialogo de fundamentis Legum Angliae c. 8. p. 28.

SCVTANEI TERMINI. Vetus Agrimensor: *Scutanei sunt, hoc est dolabiles, alii qui sunt lapilli facti tornatiles sine alia factura breuiores, hoc est minores et in fine positi.*

SCVTARIVM, scutum minus. Constitutio Caroli Crassi de Expedit. Romana §. 3. V. *Sartaria.*

SCVTARIVS. (1) Glossae Gr. Lat. Ἀξίωμα στρατιωτικὸν φέρων, (deest δόρυ vel ὅπλον.) *Stipendarius, Scutarius.* Ibidem: *ἀξίωμα στρατιωτικὸν, Scutarium*, leg. *Scutarius.* Glossae aliae: *Scutarius*, ὁπλίτης. *Scutariorum* inter Palatinas Scholas mentio est non semel apud Scriptores, *Scutariorum gentilium*, *clibanariorum*, *sagittariorum*, *etc.* Vide Henricum Valesium ad Ammiani lib. 14. p. 33. (2) Armiger, spatharius. Iulius Firmicus lib. 4. c. 14. Vide *Armigeri*. SCVTARIORVM TRIBVNVS, praefectus, in Chron. Romualdi II. Archiep. Salernit. apud Murator. tom. 7. col. 87. SCVTARII, armigeri, *Escuyers.* Vetus Charta apud Catellum lib. 5. Rerum Occitan. p. 883. *Et armigeri illorum, qui vulgo Scutarii appellantur.* (3) Ἀσπιδοποιὸς, in Gloss. Gr. Lat. Scutorum Artifex. Ita accipitur in Constitut. Sicul. lib. 3. tit. 36. §. 1. ESCVTARIVS, eodem intellectu, in Charta an. 1152. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. col. 138. SCVTERIVS, idem, qui *Scutarius*, ex Gallico *Escuyer*, Italis *Scudiere*, quam vocem ab *excubare* perperam deducit Acarisius. Occurrit apud Petrum de Vineis lib. 5. Epist. 37. 49.

SCVTATOR. (1) Scutorum confector. Capitulare de Villis c. 45. (2) Scuto armatus. Vegetius lib. 2. cap. 17.

SCVTATVM, vt infra *Scutum*, Moneta Regum Francorum. Leges portoriae Ludouici IV. Imper. ann. 904. apud Goldast. to. 1. Constitut. Imper. p. 210.

SCVTATVS, armiger, scuto instructus. Gloss. Lat. Graec. *Scutatus*, ἀσπιδιώτης. Apud Donatum ad 1. Aeneid. *Scutati*, *armati*, sunt. Ammianus lib. 31. *Punito Scutato proditore, qui festinare Principem ad Illyricum barbaris indicarat.*

SCVTEFER, pro *Scutifer*, in Charta ann. 1497. apud Rymer. to. 12. pag. 655.

SCVTELLA. (1) Vox Latinis Scriptoribus nota, patena in modum cauitatis scuti; vnde nomen; Gall. *Escuelle.* Probatur etiam Alexandro in Explic. tab. Heliac. p. 18. haec vocis scutellae origo, quam et a veteribus Grammaticis tradi docet: *Scudel* eadem notione vsurpant Cambro-Britanni, vnde *Scutellam* deducere malunt nonnulli. Vita S. Villehadi cap. 8. SCOTELLA. Vetus Char-

Charta plenariae securitatis, apud Brisson. lib. 6. form. SCVLTELLA, eadem notione, in Litteris Caroli Iohannis Reg. Franc. primog. ann. 1357. to. 3. Ordinat. p. 208. SCVTELLVM, apud Eckehardum Iun. de Casibus S. Galli cap. vlt. SCVTELLVLA, diminut. a *Scutella*. Guidonis Discipl. Farf. cap. 18. SCVTELLA, inter ministeria sacra reponitur ab Vdalrico lib. 1. Consuet. Cluniac. c. 12. SCVTELLAE, inter census dominis debitos non semel occurrunt. Charta ann. 1167. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 307. *Insuper dimisit eis sciphos et Scutellas quae ipsi reddebant annuatim de forestagio suo de Tanoart ad curiam suam tenendam.* SCVTELLAE dictae cibi ac potus portiones diurnae, quae presbyteris aliisque clericis erogantur ex Ecclesiae facultatibus; alibi *sportulae* vel *praebendae* nuncupantur. Anastasius in Bonifacio II. SCVTELLA CLOSERIAE, praestatio, vt videtur, quae fit a *Clusas* tenentibus. V. *Clusa* 2. et *Clusiaticum*. Tabular. Capituli Cabilon. pag. 269. *Item Vicedominus duas partes Scutellae closeriae percipiet: Maior vero tertiam partem.* Vnde vocem *Scutella*, vt in aliis eiusmodi vocibus saepe factum est, ad quoduis tributum significandum detortam esse colligitur. (2) SCVTELLA. Vgutio: *Laganum, quoddam genus cibi, quod prius in aqua coquitur, postea in oleo frigitur, et sunt lagana de pasta, quasi membranulae, quum statim in eo deo friguntur. Illa vulgo dicuntur Scutella ista lasania, et dicuntur ita, postea melle condiuntur, etc.*

SCVTELLARIVM, Locus, vel vas, vbi reponuntur *Scutellae*, Iohanni de Ianua: Gall. *Escueillier*, in Catholico paruo; *Esculier*, in Gloss. Sangerman.

SCVTELLARIVS. (1) Officium in coquina regia, cui *Scutellarum* cura incumbit, in Ordinat. Hospitii S. Ludou. Reg. ann. 1261. in Fleta lib. 2. c. 14. §. 3. et in lib. nigro Scacarii p. 349. vbi *Portator Scutellae* dicitur pag. 346. (2) Qui facit vel vendit *scutellas*. Ioh. de Ianua.

SCVTELLATA PISCIVM, certus piscium numerus. Tabular. S. Florentii. V. *Palmentum*. † SCVTELLATA, discus vnus ex cibis, qui in nuptiis apponuntur, idem quod *Missus* 1. Ch. Ms. a. 1250.

SCVTELLIFER, qui *Scutellas* mensae apponit, officium in aula Iacobi II Regis Maioric. Leges Palat. eiusd Reg. inter Acta SS. to. 3. Iunii pag XVIII. V. in *Scutella*.

† SCVTELLINA, diminut. a *Scutella* in Ch. Ms. a. 1305.

SCVTELLONVS, diminut. a *Scutella* Inuentar. ann. 1379. ex Schedis Cl V. Lancelot.

SCVTELLVLA, V. *Scutella* 1.

SCVTELLVM, scutulum gentilitium Gall. *Ecusson*. Testamentum Iohannis de Turre ann. 1365. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. pag. 716 V. alia notione in *Scutella* 1. † SCVTELLVS, in Ch. a. 1330.

SCVTERE, pro Excutere. Codex censualis Irminonis Abbat. Sangerm fol. 128. vo. V. *Scussus*.

SCVTERIVS, V. *Scutarius*.

SCVTETVM, scutum, Gall. *Ecusson* Inuentar. ann. 1347. to. 2. Hist Dalph. pag. 555. V. supra *Scutellum*

SCVTETVS, in Necrolog. Lauresham mensi, idem qui supra *Scultetus* V. in hac voce.

SCVTIFERI, quos Galli *Escuyers* dicunt. Gloss. Lat. Gall. Sangerm *Scutifer, portant escu, ou escu*[illegible] Fulcherius Carnot. lib. 2. Hi[illegible] Hierosol. c. 2. *Monente Rege, cumque potuit de Armigero suo* [illegible] *tem fecit.* SCVTIFERI iidem qui *Armigeri*, atque eiusdem p[illegible] de conditionis. *Scutiferi* igitur mum dicti qui scuto instructi palatio excubabant: praesertim ita sunt appellati, qui Princi[illegible] ensem et Scutum deferebant, summae dignitatis. At posterio[illegible] saeculis *Scutiferos* nuncuparun[illegible] biles inferioris ordinis, qui in Militum seu Equitum arma ger[illegible] Apud Anglos penultima est n[illegible] tatis appellatio, hoc est inter [illegible] tem et Generosum. Valsingha[illegible]

Henrico IV. *Scutiferi* denique nuncupati quiuis seruientes non modo laicorum, sed et ecclesiasticorum et monachorum. Concil. Tarracon. ann. 1591. inter Hisp. to. 4. p. 613. *Nec alios clericos vel Scutiferos et officiales inferiores vel scholares* (induimus) *de panno, cuius commune pretium vltra duodecim libras.* SCVTIFERI AD SCINDENDVM. Officium in aula Regis Maioric. Gall. *Ecuyers trenchans.* Leg. Palat. Iacobi II. Reg. Maioric. inter Acta SS. to. 3. Iunii p. XVII. V. *Scindere* et *Scissor.* † SCVTIFER SCINDENS, in Ch. a. 1408.

SCVTIFERIA. (1) Officium in Aula regia, complectens quodcumque pertinet ad *Scutiferos*, eorum famulos, stabula, equos, equorum ferraturas, etc. Gall. *Escurie.* Occurrit passim in Ordinationibus Hospitior. Reg. (2) Stabulum equorum, equile, Gall. *Ecurie.* Mandamentum Philippi Pulcri Reg. Fr. ann 1305. to. 1. Ordinat. pag. 434. *Mittentur . . . . equos et harnesia in Scutiferiis nostra sine spe recuperationis eidem applicanda.*

SCVTIGERI, vt *Scutiferi*, apud Fulcherium Carnot. lib. 1. cap. 18.

SCVTLATVS, pro *Scutulatus*, V. *Scutula.*

SCVTOBAJVLVS, V. *Schitonbs.*

† SCVTOR, f. sculptor, vel scutorum artifex. Lit. Ms. a. 1375. *Emit dictus Cordinalis a Ioh. de Bartays Scutore — vnum hospicium.* V. *Scutum.*

SCVTRA, *vas aeneum*, *aequale in fundo, latum*, *apertum desuper*, Papiae. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Scutra*, *une maniere de vaissel*, *scilicet aequalis amplitudinis in ore et in fundo.* Glossae S. Benedicti cap. de aeneis: *Scutra*, χαλκίον. Guibertus lib. 1. de Vita sua cap. 10. Vtitur Plautus in Persa. V. Lexicon Martinii.

SCVTTER, vox Belgica, Satelles, Gall. *Archer.* Charta ann. 1298. apud Miraeum to. 2. pag. 876. col. 1.

SCVTVLA, *monile ex auro compositum*, Papiae. 1 Machab. c. 4. v. 57. *Et ornauerunt faciem templi coronis aureis et Scutulis.* Gr. ἀσπιδίσκαις. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Scutula, fermais, ront.* Cassian. collat. 1. cap. 5. *In paruissima quadam Scutula, quae depicta in se continet praemia, iacula vel sagittas intorquere contendunt.*

SCVTVLATA, eidem Papiae, *genera vestimentorum*, *dicta quod orbiculos quosdam habent in similitudinem Scutulorum.* Ezechiel. 27. *Et purpuram, et Scutulata, et byssum, et sericum, etc. Scutellatae vestes*, eaedem sunt quae alibi *virgatae* appellantur, quae scilicet virgis seu viis transuersim decussatimque sunt distinctae. Eiusmodi vestes mimis permittuntur in Cod. Theod. leg. 11. tit. 7. de Scaenicis: *Vti sane hisdem* (mimis) *Scutlatis, et variis coloribus sericis, . . . non vetamus.* Leg. *Scutulatis.* Harum praeterea meminit Iuuenalis Sat. 2.

> *Caerulea indutus Scutulata, aut galbana rasa.*

Scutulatas Gallos inuenisse auctor est Plinius lib. 11. c. 24. *Scutulis diuidere instituit Gallia.* V. Lexicon Pitisci in v. *Vestis* et infra *Virgatus.*

SCVTVM, pro Scutato milite, armigero. Domnizo lib. 1. de Vita Mathild. cap. 6.

> *Exiit ex Lucis cum quingentis fere Scutis.*

SCVTVM et LANCEA, arma praecipua Longobardorum et Francorum, in Lege Longob. lib. 1. tit. 37. §. 2. *Scuta* erant ex ligno, et ex pluribus minutisque tabellis iuncta, vti docent Varro de Ling. Lat. lib. 4. cap. 24. *Scutum minute confectum tabellis.* Et Ammianus lib. 21. cap. 2. SCVTVM, tabella in formam scuti confecta, orbicularem nempe, quomodo eiusmodi scuta imagines habentia describit Paulus Silentiarius in ἐκφράσει aedis Sophianae part. 2. v. 298. Anastasius in Leone III. PP. p. 140. *Hic vero pro amore et cautela orthodoxae fidei fecit, vbi supra Scuta argentea duo, scripta vtraque Symbolo, vnum quidem literis Graecis, et alium Latinis, sedentia dextra laeuaque super ingressum corporis pens. mihi libras 94.* Infra: *Fecit et supra*

supra in ingressu corporis Scutum ex auro purissimo, in quo orthodoxae fidei Symbolum scribi fecit, quod pens. libr. 32. SCVTVM, inter ministeria sacra reponitur ab Adamo Bremensi cap. 161. *Tres calices aureos, in quibus erant librae auri* 10. *vnum vas chrismale argenteum, Scutum argenteum deauratum, psalterium aureis scriptum literis, etc.* SCVTVM, vas, quod lychnis in Ecclesiis pendentibus substernitur, apud Durandum lib. 1. Ration. cap. 3. num. 30. SCVTVM, moneta Regum Francorum ita appellata, quod in ea descripta essent Franciae insignia in scuto. Knighton. ann. 1351. V. *Scutatum.* SCVTVM CENSVALE, quod pro annuo censu exsoluitur. Charta an. 1406. in Comitatu Marchiae. SCVTVM BELLICVM, feudum, dignitas feudalis. Speculum Saxonic. lib. 3. art. 59. §. 1. *Cum electus fuerit Episcopus, Abbas, Abbatissa, qui Scuto fruuntur bellico, tales primo tenentur a Rege feudum recipere, et postea ab Ecclesia curam spiritualem.* Art. 65. §. 3. *Si quis sibi in generatione aequali infeudatur, non suam originem, aut ciuilia iura, sed tantummodo feudi dignitatem, id est, Scutum bellicum, minorauit.* Dicuntur autem *vti scuto bellico*, vel *frui*, qui feudum possident, vel qui *nati sunt ad scutum feudale, ita quod ius feudi facere valeant*, vt est in Iure feudali Saxon. cap. 26. §. 2. vt contra mulier, et clericus, qui seruitii feudalis incapaces habentur, *Scuto bellico carere*, cap. 40. §. 6. Adde cap. 2. 3. 16. 17. 41. 44. *Feudum scuti cum scuto cessare* dicitur in eodem Iure feudali Saxon. cap. 42. §. 1. V. *Scutagium.* SCVTVM DE CERA PLENVM. Charta ann. 1149. apud Saniulianum in Matiscone p. 251. *Negabat quoque hominium Episcopi, et casamenta, pro quibus hominium debebat Episcopo: et plenum Scutum de cera singulis annis in festo S. Vincentii, etc.* V. supra *Ceragium.* SCVTA BELLORVM, inter obuentiones curionum; ea forte, quae finito bello a militibus in Ecclesiis appendebantur, vel potius a campionibus qui duello decertauerant. Charta ann. 1078. in Tabular. Vindocinensi fol. 224. CVM SCVTO *et fuste contendere*, Campionum fuit, vti in voce *Campiones* monuimus. SCVTVM ANCEPS. Capitula Caroli M. lib. 3. c. 89. *Armati veniant, id est, quia potest habere, cum lorica et Scuto ancipite, atque fuste.* Vbi *Scutum anceps* trigonum interpretatur Cangius, vti Gallorum veterum, et Francorum fuit; quemadmodum dixerat in Notis ad Alexiadem. SCVTVM ARMORVM, Gentilitium, Gall. *Ecusson.* Charta ann. 14. Henrici VI. Reg. Angl. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. SCVTVM, pro Duello, seu duelli iudicio, maxime Campionum. Lex Longob. lib. 1. tit. 9. §. 23. Adde lib. 2. tit. 55. §. 1. 2. 3. et Edictum Rotharis tit. 59. SCVTVM FIDEI, Charta, qua facti alicuius fides asseritur. Vetus Notitia inter Instrum. tom. 1. Gall. Christ. nouae edit. p. 50. col. 2. SCVTVM LIBERTATIS. Leges Forestarum Canuti Regis, cap. 25. *Si vero occiderit* (feram regalem) *amittat liber Scutum libertatis; si sit illiberalis, careat libertate; si seruus, vita.* SCVTVM POTESTATIS. Lex Longob. lib. 3. tit. 15. *Omnes Waregangi, qui de exteris finibus .... se sub Scuto nostrae potestatis subiecerint; etc.* SCVTVM DE QVARTERIIS, Gall. *Escu de quartier*, Figuris distinctum, Gall. *Blasonné*, apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 148. SCVTVM PERDERE, V. *Arma amittere* in *Arma* 3. SCVTVM PVNICEVM ad malum suspensum, pacis indicium fuit apud Danos. Saxo Grammaticus lib. 3. Hist. Dan. p. 37. SCVTVM RVBEVM. Charta ann. 635. to. 1. Rer. Mogunt. p. 182. *Ego Bilehilt .... aream vnam ... a Sigeberto Archiepiscopo auunculo meo acquisiui cum rubeis Scutis duodecim, auro paratis, et totidem equis nigris.* SCVTVM. Bracton. lib. 2. cap. 35. *Tenementorum autem aliud tenetur per seruitium Militare, aliud per serjantiam, de quibus homagium faciendum erit domino capituli, propter*

per seruitium forinsecum, quod dicitur Regale, et quod pertinet ad Scutum et Militiam, ad patriae defensionem. Est etiam aliud genus tenementi, eius scilicet quod tenetur in socagio libero, et vbi sit seruitium in denariis capitalibus Dominis, et nihil inde omnino datur ad Scutum et seruitium Regis. SCVTORVM REDDITVS, idem forte quod *Scutagium*. Charta Henrici II. Regis Angl. a Regesto Normannico Camerae Comput. Paris. signato P. SCVTVM, Tabulatio, quae foribus et officinis rerum venalium praetenditur, cum ad excutiendos imbres, tum ad impediendum lumen. Assisa mensurarum apud Rogerum Houedenum. Sed vide an per *scuta* intelligat *signa*, quae officinis apponuntur, Gallis *Enseignes*.

SCVTVS, vt *Scutum*, Moneta Regum Francorum. Litterae Edw. III. Reg. Angl. ann. 1359. apud Rymer. tom. 6. pag. 153.

SCILLINGVS, V. *Scalingus* et *Skillingus*.

SCINDICVS, vt *Syndicus*. V. ibi.

SCYPFILLED, V. *Navipletio*.

SCYPHATI, nummi aurei, ita opinor dicti, quod ex specie illorum essent, quos καυκίους vocat Iustinianus, a *cauco*, quae vox idem sonat quod *scyphus*, quod scilicet caui essent, et *cauci*, vel *scyphi* formam praeferrent. Chronicon Casin. lib. 3. cap. 56. (al. 58.) *Donauit ei Dux . . . . gemmas atque margaritas complures pro Scyphatis septingentis.* Occurrit ibi pluries, vbi in editione Angeli a Nuce *Schifatus* perpetuo scribitur. Bulla Anacleti Antipapae apud Baron. an. 1130. SYPHATI, in Charta exarata Constantino et Basilio fratribus imperantibus, apud Vghellum tom. 7. Italiae sacrae p. 1362. SQVIFATI, apud Baronium an. 11. alicubi occurrit, et in Bulla Nicolai IV. PP. an. 3. de Censibus Ecclesiae Romanae in Regno, Campania, et Maritima, vbi promiscue *Scifati* et *Squifati* dicuntur: vnde emendanda Charta Innocentii IV. PP. ann. 1245. qua Fridericum III. Imp. excommunicat, apud Matth. Paris: *Posset etiam merito reprehendi, quod mille Squinatorum annuam pensionem, in qua pro eodem regno ipsi Romanae Ecclesiae tenetur, per nouem annos et amplius soluere praetermisit.* Legendum enim *Squifatos*.

SCYPHI in candelabris *Acetabula* sunt. Exod. cap. 25. v. 31. SCYPHVS inter vasa sacra vulgo recensetur, in quem vinum, quod ad Missae sacrificium offerebatur, ex maiori calice refundebatur. Ordo Romanus. *Scyphos* interdum habuerunt ad reponendas Sanctorum Reliquias, vt colligitur ex Gestis Episcopor. Cenoman. apud Mabill. tom. 3. Analect. pag. 335.

SCYPHICATIO. Herimannus de Restaurat. S. Martini Tornacensis c. 92. *Foragia vero cambarum, vel quod Scyphicationes apothecarum alii vocant, redditus vasorum vini inter vtrosque aequis partibus diuisit.*

SCYPHO. Anastasius Biblioth. in Leone III. pag. 126. *Item calicem maiorem fundatum cum Scyphone pens. libr.* 37. Sed legendum videtur *siphone*, id est, fistula, qua sanguis dominicus hauriebatur: nisi fuerit maior scyphus, in quem vinum ad Missae sacrificium oblatum ex maiori calice refundebatur. V. *Scyphi*.

SCYRA, SCHIRA, SHIRA, Prouincia, Comitatus: a voce Saxon. *Schyre*, partitio, diuisio, et *scyran*, partiri. Alvredus quippe Rex, cum Guthruno Daco foedere inito, Angliam primus in Satrapias siue Comitatus, Centurias et Decanias partitus est. Satrapias *Scyras*, Centurias *Hundreda*, et Decanias *Tienmentale* vocauit. Leges Edwardi Confessoris c. 13. *Diuisiones Scyrarum Regis proprie cum indicio 4. cheminorum regalium sunt.* Adde Radulfum de Diceto. Atque hanc vocem *Shire* fere semper addunt Angli ipsorum Comitatuum propriis appellationibus, vt *Glocestreshire, Staffordeshire, Oxnefordshire, Lancastreshire, Yorkshire*, quem *Eboraci sciriam* vocat Simeon Dunelmensis ann. 1138. et sic de caeteris. V. Edward. Cokum ad Littletonem sect. 248. SCYRA praeterea praestationem

nem sonat, seu mulctam, quae indicebatur iis, qui ad *Scyram* seu Comitatum vel placitum non veniebant: quo tenentes omnes conuenire tenebantur. Monast. Anglic. to. 2. pag. 993. SYRE, eodem intellectu. Vocabul. Anglic. ex Tabular. Beccensi.

SCYREMOTVS, Placitum seu Conuentus publicus *Scyrae*, qui alias *Comitatus* dicitur. Leges Kanuti Regis c. 38.

† SCYRPATVS, scirpo seu iunco stratus. Consuet. monast. S. Crucis Burdegal. V. *Scirpus*.

SCYTALOSAGITTIPELLIFER, his vocibus Herculem designat Tertull. de Pallio cap. 4. quod clauam, Gr. σκυτάλη, sagittas et pellem gestaret: *Adoratur a vobis, qui erubescendus est, Scytalosagittipellifer, qui totam epitheti sui sortem cum muliebri cultu compensauit.* V. ibi, si placet, Rhenanum.

SDAMATON *nominamus*, inquit Papias, *Tumorem mollem carnis inflatae sine dolore, sicut frequenter mortuos videmus.* Ita MS, editus habet *Sdamatum*.

SDVGARIVM, meatus, aquaeductus, canalis per quem fluunt aquae. Gall. *Conduit*. Statuta Mutin. rubr. 12. fol. 2. vo. *Sdugaria districtus Mutinae et fossata Potestas fodi et deradi facere teneatur.*

SE. (1) Pro *Eum*, vel *eos*: *Sui* pro *eius*, vel *illorum*: *Suus*, *sua*, *suum*, pro *eius*, vel *illorum*, passim occurrunt in Chartis, interdum et in Scriptoribus medii aeui; quod monuisse sufficiat. (2) Pro *Si*, in antiquioribus Instrumentis; quod ex vitiosa pronuntiatione, vel scriptione ortum existimo.

SEACIVM, V. infra *Seatium*.

SEAF, spicarum manipulus, Angl. *Sheaf*, Gall. *Gerbe*. Matthaeus Westmonaster. p. 166.

† SEANCIA, dilatio, mora, in Litt. remiss. Ms. a. 1361.

SEANT, pro *Sint*, in Capitul. ad Legem Salicam §. 10. 12.

† SEARA, f. pro *Scara*, familia. Test. a. 1256. t. 1. Probat. hist. geneal. domus reg. Portug. p. 32. *Do quintanam meam — cum sua searà et [...] casalibus.*

† SEATERIA, ars quae circa s[...] cum versatur, in Leg. reipubl. C[...] nuens. a. 1576. V. *Cederia*.

SEATIVM, sigala, Gall. *Seigle*. S[...] tuta Astens. Collat. 7. c. 17. fol. [...] vo. *Et illi qui fecerint panem alb[...] non possint facere panem de vno S[...] cio.* V. *Scatium*.

SEBASMIVS, *Sebastus*, *sebastes*, [...] *neratione dignus*, *augustus*, *digni[...] tis nomen.* Papias.

SEBASTVS, dignitas in Aula Co[...] stantinopolitana notissima, σέβασ[...] Auctor expeditionis Asiaticae Fri[...] rici I. Imp. *Et alios quatuor Gr[...] corum principes ratione dignita[...] Graeco vocabulo Sebaston, cum [...] denuntiat aduenire.* Eodem nomi[...] donantur Duces Amalphitani [...] Chron. Amalphit. ad ann. 1096. [...] memoratur *Marinus Pensabustus*, [...] *bastus et Dux Amalphitanus.* Vo[...] contractam fortasse et corruptam [...] cem *Vasti*, qua non semel appellan[...] iidem Duces, obseruat Brencmann [...] Differt. de Republ. Amalph. p[...] 19. post Capacium Hist. Neapo[...] lib. 1. cap. 13. V. *Vasti*.

SEBELINVS, V. supra *Sabelum*.

SEBES, SEBRVM, V. *Sabes*.

SEBRA, *Vetusta*, in Gloss. Isid.

SECA, vox Italica, Serra, Gall. *S[...]* Teuton. *Säge*, V. *Saiga*. Vit[...] Petri Parentii to. 5. Maii pag. [...] *Nec possent vicini et parentes ei[...] pede altero ferrum eruere, et deli[...] rarent balneum Regis pro Seca [...] tere, etc.* Hinc SECCA, locus [...] officina, vbi *secca*, id est, serra ad [...] secandum vtuntur: vnde *Secat[...] Segator* et *Segatus*, Sector, vel ei[...] modi officinae dominus. Statuta [...] dubrii cap. 23. fol. 57. V. *Scort[...] et Seitorium*.

† SECACES, sequaces, socii, in [...] remiss. Ms. a. 1390. SECASSES, [...] Ch. a. 1384.

SECALE, V. *Sigalum*.

SECANA, recentioribus pro Sequ[...] Gall. *la Seine*. Occurrit in Chron[...] Triuetti to. 8. Spicil. Acher. p[...] 470. et alibi.

SEC[...]

SECARE. (1) Castrare: Gr. τέμνειν. Leges Wisigoth. lib. 8. tit. 4. §. 4. *Qui .... vel bovem, vel quae non Secantur, castraverit, etc.* (2) Proprie de messe aut prato dicitur. Eadem Leges Wisigoth. lib. 8. tit. 3. §. 12. *Qui in pratum eo tempore, quo defenditur, pecora miserit, ut pratum ad Secandum non possit [illegible] succrescere, etc.* SECCARE, eadem notione. Statuta Mutin. rubr. 10. fol. 115. vo. SEGARE, eodem intellectu, vox Italica. Castellus in Chronico Bergomensi ad ann. 1402. apud Murator. to. 16. col. 910. SEGARE, pro Iugulare, gladio collum secare, in Chron. [illegible] apud eumd. Murat. t. 9. col. 369. SECATORES, messium sectores, Gall. *Scieurs.* Tabularium [illegible]mense fol. 60. V. in *Selio.* SECATURA, SEGATURA, ipsa messium sectura, seu Servitium, quo vassalli vel tenentes debent *secare* messes aut prata dominorum suorum. Sententia arbitralis ann. 1202. inter Abbatem et Consules Gimont. SECCATURA, res ipsa secta, de messe aut prato dici potest. Statuta Cadubrii lib. 2. c. 94. SECTURA PRATI, idem quod *Falcata prati*, de qua voce supra. Chronicon Besuense p. 559. *Unum mansum, ad quem appendent novem iugera de terra aratoria, et una Sectura prati.* V. *Sechoirata.*

SECASSES, V. *Secaces.*

SECCA, V. in *Seca.*

† SECCARE, secca seu serra secare, in Ch. MS. a. 1303.

SECCATURA, V. in *Secare* 2.

SECCHERIA. Charta Ricardi II. Reg. Angl. ann. 1396. apud Rymer. to. 7. p. 833. *Cum per certum tractatum, factum et concordatum inter nos et [illegible] Ducem Britanniae, pro et de causa castri de Brest, quod idem Dux nobis dedit et deliberavit una cum brevibus Britanniae, Seccheriis, et omnibus aliis dominiis et proficuis ad idem castrum spectantibus, etc.* Ubi leg. omnino videtur *Senheriis* vel *Seuheriis.* V. in hac voce. SEUSERIAE perinde emendanda vox in Charta eiusd. Regis ann. 1382. ibid. pag. 360. *Una cum brevibus Britanniae, Seuseriis, et omnibus aliis dominiis et proficuis, etc.*

SECCHIARIA, f. ab Italico *Seccia*, Reiectanea, purgamenta, dumeta. Statuta Riper. cap. 154. fol. 22. vo.

SECCUBA, pro *Succuba*, in Gloss. Isid. *Ancuba*, *Seccuba.* V. *Ancuba.*

† SECENA, grani vel bladi species. Inquisit. a. 1270. in Access. ad Hist. Cassin. Part. 1. p. 316. *Decima — de grano, ordeo, milio, granofarro, spelta, Secena, et fabis.*

SECESPITA, culter ad secandas victimas in sacrificiis, cuius formam accurate describit Festus. Passio Alberti pueri to. 2. April. p. 836.

SECESSUS, latrina, *Cesso* Italis: Graec. ἀπόπατος, ἄφοδος, unde ἀφοδεύειν, ἀποπατεῖν, ἀποσκυβαλίζειν. Papias: *Secessus, latrina, sterquilinium.* Glossae antiquae MSS. *Latrina, secessus publicus.* Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Secessus, lieux secrez.* Gregor. Turon. lib. 2. Hist. cap. 23.

SECHES, sepia. V. *Sicca* 1.

† SECHETA, sepia, piscis, Gall. *Seiche.* Reg. Cam. Comput. Paris. V. *Sicca* 1.

SECHOIRATA, quantum unus sector per diem *secare* potest de prato, Provincialibus vulgo *Soucherée.* Regest. *Columba* Camerae Comput. Aquens. fol. 282. V. *Sectura* in *Secare* 2. et *Sectorata.*

SECHURA, eadem notione, in Tabul. S. Victor. Massil.

SECIA, et SECIUS, serra, Gall. *Scie*, Ital. *Seca.* V. in hac voce. Statuta Astens.

† SECIUS, instrumentum ferreum quo secatur, distinctum a serra, falcis species. Stat. Auellae a. 1496. V. *Secia.*

† SECLUM, vestis vel ornatus species. Testam. a. 1197. *Lego — unum meum mantellum et unum Seclum et unum lanezium.*

SECMARIUS, pro *Sagmarius*, in Charta Aldrici Episc. Cenoman. in illius Vita p. 89. V. *Sagma.*

SECORDIA, discordia. Willel. Recellus de Miraculis S. Iohannis Beverlac. num. 3. *Secordiae libentius*

quam concordiae cupiens exercita caedibus insistere.

† SECRESTANUS, sacrista, in Ch. Ms. a. 1133.

† SECRESTARE, societate, rerumque suarum administratione priuare, pro *sequestrare*, separare, seponere, t. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 90.

† SECRESTARIUS, i. q. *Secrestanus*, in Ch. Ms. V. *Secretarius*.

SECRETA. (1) Oratio, quae post *Praefationem* in sacra Liturgia secrete et submissa voce a Sacerdote dicitur. Ευχὴ κρυφιομυστικὴ(?), in Liturg. Chrysostomi. Amalarius lib. 1. de Eccl. Offic. c. 20. *Secreta ideo nominatur, quia secreto dicitur.* Idem in Eclogis de offic. Missae editis a Baluzio: *Secreta dicitur, eo quod secretam orationem dat Episcopus super oblationem, vt Deus velit respicere super oblationem propositam, et deputare eam futurae consecrationi.* Ex his haud obscurum est *Secretam* dici Canonem, quod eum Sacerdos submissa voce, et quidem solus, recitaret. Idem firmare licet aliis argumentis, in quibus referendis ne longior sim, vnum vel alterum seligam. Herardus Turon. in Collect. cap. 16. *Et vt Secreta presbyteri non inchoent antequam Sanctus finiatur, sed cum populo Sanctus cantent.* Laudatus Amalarius in Eclogis: *Ab illo loco vbi Secretam dicit episcopus, vsque ad Agnus Dei, totum illud vocat Augustinus orationes.* V. Le Brun Dissertat. 15. de Reb. Liturg. art. 1. Latiori etiam significatione acceptam fuisse hanc vocem, discimus ex Petro Cancellario Carnot. in Manuali MS. de Mysteriis Eccl. *Quando sacerdos incipit Secretum, inclinato capite ante altare dicit, In spiritu humilitatis, etc.* Vbi oblationis tempus indicatur, quo Sacerdos submissiori voce orare incipit. Hinc Canon *secunda Missae Secreta* nuncupari videtur a Petro Damiano in Vita S. Romualdi num. 78. *Postera igitur die sacrificare incipiens, cum ad secunda Missae Secreta peruentum esset, in ecstasim raptus . . . siluit.* SECRETELA, eadem notione, apud Durandum lib. 4. Ration. cap. 27. nu[m.] 1. c. 35. n. 5. SECRETELLA, o[ra]tio quae etiamnum *Secreta* appell[a]tur, quam subsequitur Praefatio. St[a]tutum MSS. Augerii Episc. Con[se]ran. an. 1280. (2) SECRE[TA] REGIA, aerarium. Annales Pisa[no]rum Vghelliani pag. 861. *Fecit i[n]quiri a Thesaurariis D. Papae [et] Thesaurario, siue Secreta ipsius dom[i]ni, etc.* V. *Secretia.* SECRETA [di]cebatur praeterea, Curia seu Co[n]sessus iudicum de re aeraria et fisc[a]li. Assisiae Hierosol. MSS. 2. pa[rt.] c. 27.

SECRETAGIUM, *Secretae*, in Reg[no] Cypri, locus. Sanutus lib. 3. pa[rt.] 13. cap. 11. *Fecit igitur dictus g[u]bernator per insulam banna proclam[a]ri, et Secretagium inuito Rege fur[ri]puit.*

SECRETALIS. (1) *Secretorum c[on]scius*, apud Andr. Monach. in V[i]ta S. Ottonis Episc. Bamberg. l[ib.] 1. c. 3. 6. (2) Secretus, absc[on]ditus, Gall. *Caché, secret.* Macer[ius] insulae Barbarae to. 1. pag. 25. [V.] infra *Secretarium* 2. (3) SECR[E]TALIS DENARIUS, V. in *De[na]rius.*

SECRETANIA, Secretarium Ecc[le]siae, seu quidquid ad illud spect[at]. Charta Falconis de Ialigniaco a[n.] 1056.

SECRETARIA. (1) Secretarium [Ec]clesiae, *Sacristia.* Statuta Lanfra[nci] pro Ordine S. Benedicti. Bernar[d.] Mon. in Ord. Cluniac. part 1. cap[.] V. *Secretarius* 3. (2) Alia noti[o] V. in *Secretarius.*

† SECRETARIATUS, officium [vel] dignitas eius, qui est a Secretis, a[p.] Murat. t. 20. p. 79.

† SECRETARIENSIS, f. ad *secr[eta]riam* forestae pertinens, in Ch. [...] a. 1065.

SECRETARIUM. (1) *Locus, [in] quem Senatus collectus est*, vt hab[et] Anastasii Biblioth. Collectanea, [lo]cus scilicet, in quo iudices consi[de]bant: *Indiciale secretum*, Ammi[an.] lib. 15. *Secretarium Iudicis*, in A[ctis] S. Eupli 12. Augusti, et in Co[nci]lio Mileuitano II. cap. 16. *Ara* [...]
Se

Secretariis et pro tribunali positae, apud Lactantium de Mortibus persecut. n. 15. (2) Penetrale, locus secretus, remotior. Apuleius de Mundo: *Illi etiam ignes, qui terrae Secretariis continentur, etc.* Idem in Floridis: *Auibus haec Secretaria vtique magis congruerint merulis, et lusciniis, et oloribus.* (3) Aedicula seu camera vice exedrae templo seu aedi sacrae adiuncta, in qua sacra Ecclesiae ministeria reconduntur, et in qua etiam Sacerdotes et Clerici, priusquam ad sacra procedant, vestes Ecclesiasticas induunt. Vetus Inscriptio in Ecclesia Viennensi: *Ex voto Flauius Lacenius vir Consularis cum suis fecit de proprio basilicam, Secretaria, atque porticum.* In Ecclesiarum *Secretariis* interdum considebant Episcopi et Sacerdotes de rebus Ecclesiasticis deliberaturi, et sic Concilia et Synodos agebant. Synodus Carthag. ann. 525. *Carthagine in Secretario basilicae S. Martyris Agilei, cum Bonifacius Episcopus Ecclesiae Carthaginensis cum Coëpiscopis suis diuersarum prouinciarum Africanarum consedisset, etc.* Concilia praeterea et Synodos in Secretariis aedium sacrarum egisse Pontifices, testantur passim Concilia ipsa et Synodi. Isidorus Pacensis Episcop. in Chron. *Hispalensem Isidorum Metropolitanum Pontificem clarum doctorum Hispania celebrat, qui anno septimo suprafati Principis Sisebuti, contra Acephalorum haeresim magna auctoritate Hispalim in Secretario Sanctae Hierusalem Concilium agitat,* etc. *Secretaria* proinde Ecclesiarum templa fuisse, non modo colligitur; sed et quod in ea interdum Sacerdotes diuerterent, in iisque mansionem facerent. Sulpitius Seuerus lib. de Vita S. Martini: *Praeteriens ... Martinus in Secretario Ecclesiae ... mansionem. Post discessum vero ... cunctae in Secretarium illius ... irruerunt, adlambunt singula loca, vbi sederat vir beatus, aut ... stramentum etiam, in quo ... partiuntur.* Quod ita reddit Fortunatus lib. 3. de Vita ... Martini:

Mansio forte fuit Martino praetereunti
Ecclesiae Domini qua Secretaria pollent.

Iam vero *Secretaria* vocat Paulinus Epist. 12. ad Seuerum binas conchas, quae maiori, in qua altare erat, adiungebantur, in quarum altera vestes et cimelia Ecclesiae recondebantur; in altera Sacerdotes sacrorum librorum lectioni operam dabant. V. *Salutatorium.* SECRETARIUM EPISCOPII, seu τοῦ ἐπισκοπείου. Domus Episcopi, in Concilio Calchedon. act. 1. pag. 63. edit. 1618. SECRETARIUM MONASTERII, in Fragmento Historiae Comitum Capuae apud Camillum Peregrinum in Histor. Longobard. lib. 1. pag. 125. (4) Theca reliquiarum, seu feretrum, in quo reliquiae sacrae reconduntur. V. in *Scrinium.* Mirac. S. Adalhardi saec. 4. Bened. part. 1. p. 370. (5) † Locus subterraneus, crypta, t. 7. Iul. p. 278.

SECRETARIUS. (1) Qui Ecclesiae secretum curat, Sacrista. Guidonis Discipl. Farf. lib. 1. cap. 18. *Sonet squillam Custos Ecclesiae. Pueri exeant, lauent manus, atque in ecclesiam pergant. Tum Secretarius denuo pulset signum, quousque veniant facere orationem.* V. *Sacrista.* (2) Officium et dignitas in Aula Dalphinali, qui est a Secretis, Gall. *Secretaire.* Ordinat. Humberti II. an. 1340. to. 2. Hist. Dalph. pag. 399. SECRETARIUS SCACARII, qui postmodum *Cancellarius*, de qua postrema nomenclatura consulendus auctor Fletae lib. 2. cap. 29. Matth. Paris ann. 1234. SECRETARIUS, Scriba, in laudata Humberti Ordinat. ibid. (3) Officium in *forestis*, seu siluis, *Segrayer*, in Statutis Henrici II. ann. 1558. et Henrici III. an. 1575. 1578. 1583. pro forestis. Quidam *Secretarios* eiusmodi, esse partiarios, siue ex parte siluae dominos volunt. Tabularium Vindocinense Charta 388. *Goffredus Comes Andegauensis congregauit vniuersos naturales maioresque natu de Vindocino, praecipueque Secretarios et forestarios, praecepitque . . . . vt fore-*

forestam Wastinae iuste et sine aliqua falsitate diuiderent, et quid post mortem eius quacumque inuasione fuisset exemplatum (essarté) *certa et veridica demonstratione secernerent.* SEGREARIVS. Gesta Guillelmi Maioris Episcopi Andegauensis cap. 29. SEGGREAGIVM. Aresta Candelosae ann. 1257. in Regesto Parlamenti p. 90. Vnde videtur colligi, *Segreagium* fuisse *tertiam* partem *expleti*, quae ad superiorem dominum pertinebat, et Gallis *tiers* et *danger* vocitatur. *Segreage*, *et Segorage*, in Consuetudine insulae Sauaricae art. 10. et Turonensi. SEGREALIS, *Segreagii* iuri obnoxius. Arestum supra laudatum. SECRETARIA, Secretarii forestae officium et reditus. Charta ann. 1209. apud Menagium Hist. Sabol. pag. 364. Idem quod SEGRECHERIA, ex Gallico *Segrairie*, in Statutis Henrici II. et Henrici III. Regum Franc. pro forestis. (4) † Adiect. secretus, abditus, t. 2. Aug. p. 420. (5) † Secreti tenax, in Act. Ms. Inquisit. Carcass. a. 1308.

SECRETELA, V. *Secreta* 1.

SECRETI DVANAE, inter ministros et officiales regios recensentur in Constitut. Siculis lib. 1. tit. 36. 58. *Iustitiarii*, *Secreti*, *et Officiales alii Aprutii*, in Charta Caroli II. Regis Siciliae, apud Vghellum to 1. part. 1. p. 429. † Sunt aerario praepositi, V. mox.

SECRETIA, aerarium Principis. Charta ann. 1315. to. 2. Hist. Dalph. pag. 152. col. 2. V. supra *Secreta* 2.

SECRETIO, societas, coniunctio, pactio. Monumenta vetera apud Ludewig. to. 8. Reliqu. MSS. pag. 159.

SECRETVM. (1) Vgutioni, *Locus, vbi dantur, vel seruantur Secreta:* praesertim ita appellatum Secretarium, seu locus, in quo iudices ius dicturi, vel alii de rebus seriis deliberaturi, consident. *Iudiciale secretum*, apud Ammianum lib. 15. Constitutio 2. in Appendice Cod. Theod. *Sit huiusmodi personis tenore huius legis inlicitum sacra nostra adire Secreta, et impetrare rescripta.* V. Secretarium 1. et Gloss. med. Graec. in Σέκρετον. SECRETA COELESTIA, ecclesiae. Constit. 11. in App. Cod. Theod. *Quippe ill... vsurpationis contumelia depell... est, ne praedia vsibus coelestium ... cretorum dicata, sordidorum mu... rum fasce vexentur.* Eadem p... verba habent Capitulare 2. Ca... M. incerti anni c. 4. SECRETV... POLI, eadem notione. Inuen... corporis S. Baudelii, inter Instr. ... 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 1... SECRETVM MISSAE, Diptycho... seu tabella continens Canonem ... clesiae, in Decretis Concilii Ebo... censis ann. 1195. c. 2. SECRETV... NATVRAE, exoneratio alui, v... ipsa latrina. Leges Palat. Iacobi ... Regis Maioric. inter Acta SS. tom. ... Iun. pag. XXVIII. V. *Secessus*. S... CRETVM, V. *Sigillum secreti*. (2) Interdictum iudicis sententia decr... tum, t. 8. Ordinat. reg. Franc. ... 90. (3) † Arcula in organis v... ventus colligitur, Gall. *Secret*, ... Comput. Ms. a. 1473.

SECTA. (1) Opinio ab aliorum se... tentia diuersa, haeresis. Papias: *S... ctas dicimus, habitus animorum, ... instituta circa disciplinam, vel prop... situm, longe alia in religionis cul... quam caeteri opinantes.* Faustus M... nichaeus apud Augustinum lib. ... contra eumd. c. 3. *Secta est lon... alia opinantem quam caeteri, alio e... iam sibi ac longe dissimili ritu diui... tatis instituisse culturam.* Tertulli... nus de Pallio cap. vlt. *diuinam S... ctam ac disciplinam* dixit. Sed ... SECTA dicitur praua ipsa opi... chartae indita. Concilium Tole... num I. *Symphosius Episcopus d... xit, ... Ego Sectam, quae recit... ta est, damno cum autore.*

(2) Vitae institutum, agendi r... tio. Glossae Gr. Lat. τρόπος, *Se... mos.* Vnde emendandae Glossae La... Graec. *Sectum*, τρόποι, vbi leg. *S... ctam.* Alibi: *Sectae*, φιλοσόφων ... pariter legendum pro ἐνδιλοσοφ... §. ult. Instit. de Legat. *Huiusmo... autem testatorum voluntates valere S... cta meorum temporum non patitu...* Alexander Imper. in l. 2. C. ad Le...

Iu...

Iul. Maiest. *Alienam Sectae meae solicitudinem concepisti*, etc. Epistola Aedinii Iuliani Praefecti Praetorio ad Ium. Comnianum: IN PROVINCIA LVGDVNESS. QVINQVE. FASCALIA . . . . (leg. GALLIAE.) CVM. AGEREM. PLEROSQ. BONOS. VIROS. PERSPEXI. INTER. QVOS. SOLEMNEM. ISTVM. ORIVNDVM. EX. CIVITATE. VIDVC. . . . . SACERDO. . . . IA . . . . QVEM. PROPTER. SECTAM. GRAVITA. . . . I. . . . ET. MORES. HONESTOS. AMARE. COEPI. etc. Caeterum *Sectam* pro vitae instituto seu agendi ratione vsurpat Valer. Max. lib. 2. cap. 7. *Eam Sectam Metellus secutus*. Neque aliter vocem Graecam *αἵρεσιν* vertit Cicero, vt obseruat Casaubonus ad Athen. lib. 5. cap. 4.

(3) SECTA, SECTATOR, SEQVELA, voces Fori Anglici. SECTA CVRIAE, *seu Secta ad curiam*, est seruitium, quo feudatarius ad frequentandam curiam domini sui tenetur. Ita Cowellus l. 2. Institut. tit. 3. §. 29. *Seruitium placiti* vocant Galli, vt in v. *Placitum* docuimus, quo scilicet vassallus ad Placita domini sui venire tenetur. Grauamina Episcoporum Angliae: *Ratione huiusmodi possessionum*, *Rex et alii Magnates nituntur compellere Episcopos, Praelatos et Religiosos*, *et Rectores Ecclesiarum facere sectam ad Curiam laicalem*. *Item ad Sectam et alia onera facienda*, *et ad comparendum in foro vetito*, *compelluntur per captionem animalium suorum*, etc. Aliud esse videtur a *seruitio placiti*, *Secta curiae*, de qua mentio est in Charta apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 320. *Item faciens Sectam curiae domini de Hedingdon de sex septimanis*, *et si breue domini Regis in dicta curia attachietur*, *tunc sectam illam facient de tribus septimanis in tres septimanas*, *et ad praefatam curiam singulis annis inter festum S. Michaelis et S. Martini venient cum toto ac pleno dyteno*, *sicut hactenus facere consueuerunt*. Vbi *Secta curiae* idem esse quod *Stagium* existimo. Huiusmodi sectarum numerus erat fere semper definitus in Chartis infeodationis. Fleta lib. 2. cap. 71. §. 14. *Item qui praedictorum faciunt Sectas ad Curiam domini*, *et quot sectas per annum*, etc. Interdum enim vnica, interdum binae, vel ternae sectae debebantur: *Si haereditas aliqua*, *de qua vnica secta tantum deberetur*, *ad plures haeredes participes illius haereditatis deuolueretur*, *ille qui eneyam*, *id est*, *capitalem partem illius haereditatis habebat*, *vnicam Sectam faciebat pro se et participibus suis*, ex primis Statutis Roberti I. Regis Scotiae c. 3. Eadem habet Fleta lib. 2. c. 66. §. 5. 6. 7. Sed cum tria potissimum *Placita Capitalia* tenerent domini in feudis suis, totidem sectae fere semper debebantur a vassallis, qui ad ea conuenire tenebantur, etiam *sine submonitione*: *alias nullus sectator tenebatur venire ad curiam domini sui*, *sine submonitione legali*, vt est in Quoniam Attachiamenta cap. 33. §. 3. 5. 7. Non omnes tamen vassalli *Sectis Curiae* erant obnoxii; sed ii tantum, qui per chartas sub hac conditione feoffati erant, vt est in Fleta lib. 2. c. 66. §. 1. 2. 3. etc. Tametsi id oneris omnibus aeque tenentibus in Anglia inferre tentauerit Willelmus de Eboraco Episcopus Sarisberiensis. SECTA CONSVETA, cum ex consuetudine, cuius memoria non extstat, curiam alterius sectari aliquis tenetur, Anglis IC. *Suit Coustume*. Idem quod SECTA CVSTVMARIORVM. V. Fletam lib. 2. cap. 71. §. 15. SECTA CONVENTA, seu ex conuentione, Anglis IC. *Suit convenant*, cum ex aliqua conuentione, cum antecessoribus inita, quis tenetur curiam alterius sequi. Rastallus. SECTA HVNDREDI, Seruitium, seu obligatio, qua Hundredis aliquis interesse tenetur. Charta apud Madox Formul. Angl. p. 225. SECTA LAVHVNDREDORVM. V. *Lawehundredum*. SECTA MERCATI. Monast. Anglic. tom. 1. pag. 117. *Anno 1220. Lex Henricus filius Iohannis Regis concessit Monachis S. Petri Glouceśtr. mercatum de Nortlech cum Secta*, *scilicet duo Apostolorum*

rum Petri et Pauli, etc. SECTA AD MOLENDINVM, seruitium, quo feudatarii grana sua ad domini molendinum ibi molenda perferre ex consuetudine astringuntur. Ita Cowellus lib. 2. tit. 3. §. 30. Monastic. Anglic. to. 1. p. 113. SECTA MOVTAE, eadem notione. Charta ann. 1258. ex Chartular. S. Vandreg. to. 2. p. 1965. SEQVELA, eodem significatu, in Charta Richardi Regis Angl. ann. 1197. apud D. Brussel to. 2. de Vsu feud. p. XIX. SECTA REGALIS, qua omnes *turnum* Vicecomitis vel *Letas* bis quotannis adire tenentur, vt non ignorent, quae ad pacem Reipublicae hic geruntur. Regalem autem appellatam volunt, quia fit *Ligeantiae* erga Principem praestandae causa. Nam illic omnes, qui annum 12. praeteruecti sunt, *Ligeantiae* sacramentum subeunt. Cowellus et Rastallus. SECTA REGIS, denuntiatio rei, vna e duabus viis reum sistendi de aliquo crimine, quarum prima est accusatio, quae *Appellum* dicitur: altera denuntiatio, quam *Sectam Regis* appellant. Cowellus lib. 4. Institut. tit. 18. §. 34. SECTA SERVITII, ea dicitur, qua vassallus curiae Vicecomitis, vel *Letae*, vel Domini, ratione tenementi interesse tenetur. Anglis IC. *Suit service*. Idem Rastallus. SECTA SCHIRARVM, seu Prouinciarum. Charta Henrici II. Reg. Angl. ann. 1156. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 114. V. *Scyra*. SECTA SWANEMOTI, V. *Swanimotum*. SECTA VTHESII, V. *Huesium*. SECTAM PRODVCERE, *hoc est, testimonium legalium hominum*, super re, de qua lis est. In Fleta lib. 2. tit. 63. §. 10. 61. §. 2. SECTATOR, qui *Sectam* facit, vel qui *Sectae curiae* obnoxius est, ratione tenementi vel feoffamenti: in Quoniam Attachiam. c. 13. et 33. in Fleta lib. 2. c. 66. §. 22. etc. *Sectatores litium*, litigantes vocat Sidonius lib. 4. Epist. 6. *Negotiorum forensium Sectatores*, Isidorus de Summo bono lib. 3. c. 60. SECVTIO, idem quod *Secta*. Vetus Placitum sub Guillelmo I. Rege Angl. apud Seldenum ad Eadmerum 199. SEQVELA, eadem notio Matth. Paris.

(4) Ius persequendi aliquem judicio de re aliqua, maxime criminali: Vox veteris Iurisprud tiae. Plinius in Panegyr. *Dic actori atque procuratori tuo, in veni, Sequere ad tribunal.* Bract lib. 3. tract. 2. c. 11. §. 1. de ho cida fugitiuo: *Non erit statim candus sine Secta alicuius, etc.* §. *Cum autem malefactor fugam coep oportet quod sit, qui Sequatur fugi tem, qui loquatur de visu et aud etc. . . . Ad huiusmodi vero Sect faciendam non admittitur quilibet populo, nisi ad ipsum pertineat fe propter parentelam forte, etc.* Pas ibi. SEQVELA, eadem notio Leges Malcolmi II. Regis Scotia 14. §. 4. SEQVELA, alia notio Monastic. Anglic. t. 2. pag. 306. *nationem . . . . terrae suae . . cum communi pastura, animis c Sequela vnius anni, et 30. om cum Sequela sua vnius anni, 10. eq bus cum Sequela sua vnius anni, capris cum Sequela sua vnius anni,* Forte eadem notione, qua SEQVELA in Charta ann. 1234. apud K nett. Antiquit. Ambrosd. pag. 2 *Confirmaui . . . totam terram q habui in Wrechwich cum omni pertinentiis, cum villanis et co Sequelis et catallis.* Charta ann. 12 ibidem pag. 288. *Confirmaui Wa ro priori de Bernecestria . . . tot terram illam, pratum et villanos c villanagiis, omnibus catallis et Sequela ipsorum.* Vbi *Sequela* dicit ni fallor, de rebus ad aliquem p tinentibus, ac praesertim de ani libus: quo significatu *Suite* occu in Consuet. Turon. art. 100. SEQVELA, ius, quod domino c petit, persequendi suos homi cum eo inconsulto ad alium do num transierunt: quod *Secta fu tiui* alibi dicitur. V. *Fugaces*. Pra cis Gall. *Droit de Suite*. Charta bertatum oppidi S. Karterii in B rigibus ann. 1251. SECVTIO, dem notione, in Charta Ludo Comitis Sacricaesaris ann. 1219.

(5) H

(5) Henricus de Knyghton ann. 1346. *Sicque ductus est de strata in strata cum magno tripudio honoris, primoque ad turrim procedens, sequente populo, et quolibet artifice per se in propria Secta vestitus ... adducitur.* An. 1348. *Do... colors affuit . . . in tunicis partitis, scilicet una parte de una ..., et altera de alia Secta, cum caputiis brevibus, etc.* Idem ann. 1357. *... obviaverunt ei ultra mille ... meliori modo, quodlibet artificium simul vestiti in una Secta.* Hinc forte *Sectarum* nomine appellatum olim apud Metenses quoddam ... genus, cuiusmodi fuit Luteae Parisiorum *Capetorum* in Collegio Montacutiano, quos *les Sectes* dicit scribit Meurissius in Episcopis Metensibus pag. 399. Fortescutus de Laudibus legum Angliae c. 50. *Et ultra hos ipsi dant anulos aliis amicis suis, similiter et libratam magnam ... Sectae, quam ipsi tunc distribuunt in magna abundantia, etc.* Id praeterea nominis rebus aliis attribuitur quam vestibus. Indentura de vasis argenteis, apud Willelm. Thorn. ann. 1321. *Item 2. ..., unum de una Secta. Item unum potellum argenteum de alia et ... Secta cum 1. emall. in summitate . . . Salsarium de alia Secta, etc.* Adde versus de Velo Chintilanis Regis tom. 1. Analector. Mabillon. p. 376.

Aurea concordi, quae fulgent fila metallo
Sectarum famulis consociare volo.

Ubi editio Pithoei in vet. Poëm. habet *Setarum.* Ex quibus omnibus perspicuum est, *Sectam* dici, ubi de vestibus sermo fit, vestimentorum similitudinem, qua societas a societate, classis a classe distinguitur, quod apertius ostenditur in sequentibus Charta Edw. II. Reg. Angl. ann. 1322. apud Rymer. to. 3. pag. 945. *Ad ordinandum quod iidem ... certis armis muniantur, et una Secta vestiantur.* Litterae Edw. III. an. 1338. apud eumd. to. 5. pag. 7. *Omnes Wallenses praedicti, bene muniti et arraiati, ac de una Secta vestiti sint.* At vero ubi aliae res eodem nomine significantur, ea intellige, quae eiusdem sunt speciei, formae seu figurae, Gall. *de même sorte, de même façon.* SECTA VESTIMENTORUM, idem quod Galli dicunt *Habit, ornement complet,* cuius scilicet omnes partes eiusdem sunt panni, coloris, formae. Testament. Rotherami Eborac. Episc. ann. 1498. in lib. nig. Scaccarii pag. 674.

(6) Infractio, f. a verbo *Secare. Secta pacis,* cum scilicet pax a Rege indicta violatur. Charta ann. 1322. apud Rymer. to. 3. p. 938. *Induxit dominum Regem ad pardonandum Sectam pacis suae versus ipsum, . . . quamvis idem Thomas prius iuraverit de quibusdam ordinationibus tenendis, ne dominus Rex Sectam pacis suae remitteret.* V. in *Pax.*

(7) Inquisitio, rei gestae acta, Gall. *Information, procès verbal.* Charta ann. 1293. apud Rymer. to. 2. pag. 613.

(8) Vestimenti tractus, syrma, Gall. *Queuë.* Charta Edw. II. Reg. Angl. ann. 1326. apud eumd. Rymer. to. 4. p. 209.

(9) Pars, portio, *appenditiae.* Charta ann. 1181. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 132.

(10) † Ius quod domino competit persequendi suos homines, i. q. *Secuta* 3. Ch. a. 1375. t. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 320. V. *Sequela* in *Secta* 4.

(11) † Persecutio, caedes, apud Mabill. saec. 4. Bened. Part. 2. p. 199.

(12) † SECTA, SEUTA, series, ordo, dependentia, accessio; vel usus, iurisdictio. Ch. Mss. Phil. Pulc. a. 1299. SUITA, in Ch. a. 1236.

(13) † Oblatio, quae curioni ex ipsius officiis obvenit, in Chartul. Arrentar.

SECTANTIA, idem quod *Secta* 3. Charta ann. 1178. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 132.

SECTATIO, sequela, imitatio. S. Paulinus Epist. 2. ad Severum.

SECTATOR, f. Lanius, Gall. *Bouchet*. V. *Scissor* 2. Charta Iustitiarii Angliae apud Skenaeum de Verborum signific. pag. 82. V. alia notione in *Secta* 3.

SECTICVS, V. *Sextus*.

SECTILE, *Gremium*, *arma*, *pluteum*, in Auctario Gloss. Isidori.

SECTIO, ius, vt videtur, scindendi ligna in siluis alienis. Charta Henrici Imp. an. 1073. apud Meichelbec. to. 1. Histor. Frising. pag. 265. *Haec omnia cum omni iure tradidit cum . . . . siluis*, *venationibus*, *Sectione*, *saginatione*, *etc.*

SECTOR. (1) Interfector. Consultatio Zachaei lib. 1. cap. 19. SECTORES, apud Papiam, ex Glossis antiquis MSS. *proprie dicuntur*, *qui bona proscriptorum et secant et diuidunt*. Idem: *Sector*, *diuisor*, *abscissor*, *cultor*, *vsurpator*. (2) † Vervex, quia exsectus est, in Ch. Ms. a. 1078. V. *Sectus*.

SECTORATA, quantum vnus sector per diem *secare* potest de prato. Chartul. Bituric. fol. 161. V. *Sechoirata* et *Sextarata*.

SECTVRA PRATI, V. *Secare* 2.

SECTVS, Eunuchus factus. Canones Niceni inter Conc. Hisp. to. 1. pag. 131.

† SECVBO, Scarabaei species, Gall. *Escarbot*, in Gloss. Lat. Gall. Ms. a. 1352.

SECVLA. Gesta Consulum Andegau. tom. 10. Spicil. Acher. p. 469. *Cum flabris lembus serenum vndique consisteret caelum*, *repente superuenit a plaga australi vehementissimus turbo ipsam repellens Seculam*, *ac replens eam turbido aëre*, *diu multumque concutiens*, *etc.* Haec ex Glabro lib. 2. Hist. c. 4. vnde desumta sunt, resarcire licet: *Cum flabris lenibus . . . ipsam impellens Ecclesiam*, *etc.*

SECVLARIS, SECVLARITAS, V. in *Saeculum*.

SECVLAT, *temperat*. Papias MS. Editus habet *temptat*.

SECVLVM, vt *Saeculum*, V. ibi.

SECVNDA. Charta Lusitanica apud Brandaonem to. 3. pag. 286. *Laborator sine equo dat de vnoquoque bone vnum sextarium*, *medium tritici*, *et medium Secundae*. An *secalis* intelgitur?

SECVNDARE. (1) Iterare. Golinus in Translat. S. August. EpiCantuar. to. 6. Maii p. 415. (2) Scundo loco dicere, referre, SeqSugerius de Administ. sua c. 20.

SECVNDARIVS, qui secundum tinet locum: vt *secundum imp*dixit Lampridius in Diadumeno. serus in Vita Aelfredi Regis a781.

SECVNDATIO LEGIS, pro *Deuronomium* dixit Auctor Vitae S. Mjoli Abbat. Cluniac. n. 21.

SECVNDATVS, secundus locus. Ttull. de Anima c. 27. *Si alteri pmatum damus*, *alteri Secundatum*,

SECVNDICERIVS, qui post pricerium est in Schola quolibet, *cundicerius Notariorum*, in leg. Cod. Th. de Petition. *SecundicerDiaconorum*, in Ordine Romano. Gregorium M. lib. 6. Epist. 29. *cundicerius Notarius Ecclesiae*, apeumdem lib. 9. Epist. 33.

SECVNDINAE, quae *Secundae* cuntur Plinio, Columellae, ApulSexto Platoni, et aliis, δευτPaulo Aegin. l. 6. cap. 75. Mebranae, quae foetum sequuntAuctor Mamotrecti ad 28. Deuter*Secundina est folliculus*, *quo puer voluitur in vtero*, *et sequitur nasctem*. Editio recentior Bibliorum bet *illuuiae secundarum*.

SECVNDITAS, *Felicitas*, *vel prosritas*, in Glossis MSS. S. GermParis. cod. 524.

SECVNDOGENITVS, natu miin Charta ann. 1499. apud MaFormul. Anglic. p. 337.

SECVNDVS HAERES, *Nepos*, Glossis antiq. MSS. † SECVNDpro sequendus, in Lit. a. 1369.

SECVNX, *siue sescuncia*, *i. vncia et mis*, apud Rabanum lib. de Cputo tom. 1. Miscell. Baluz. pag.

SECVPLVM, ἡμιόλιον, in Gloss. Graec. *Sescuplum* Latinis.

† SECVRANS, securus, t. 5. Sp. 75.

SECVRARE. (1) Idem quod *Asrare*, pignore vel fideiussione inposita securum facere; de qua su

forma, in Obseruantiis Regni Aragon. fol. 32. V. *Securis*. (2) Nude pro Securum reddere. Vita B. Humilianae to. 4. Maii p. 391. SECVRIARI, eadem notione. Gesta Franc. lib. 4. c. 13.

SECVRATIO, tuitio, cautio. Chron. Ioh. Whethamstedii pag. 382.

SECVRES DANICAE, quibus Dani vtebantur, et quas in humero sinistro deferebant, vt habet Willelmus Malmesburiensis lib. 2. de Gestis Anglor. c. 12. et ex eo Rogerus Hovedenus p. 439. *Securim Danicam in humero sinistro, hastile ferreum dextra manu gestantes*. A Danis eiusmodi secures accepere Angli et Scoti; vnde Anglicas vocat idem Malmesburiensis lib. 3. p. 98. *Secures Anglicae* apud Thomam Walsingham. p. 165. Quae quidem secures longioribus manubriis instructae erant. Has auro gemmisque adornatas gestabant, praesertim proceres. Sueno in Leg. Castrensib. c. 2. de Canuto Magno Rege Daniae. Dudo lib. 1. de Morib. Normannor. p. 65. *Gemmis atque politos Secures ensesque ...* Has vulgo *Hallebardas* vocant, voce a Germanis ducta, quibus *Halle* est Palatium, aula, et *bard*, bipennis, quasi aulicas lanceas, vel bipennes. Ita Loccenius lib. 3. Antiq. Suecic. c. 2. SECVRIS TRANSVERSA, in Leg. Bajwar. tit. 11. §. 8. SECVRIM SAIGA ... iactare, in Lege Bajwar. tit. 11. c. 6. §. 2. et tit. 16. c. 1. §. 2. quod faciebat is, qui alium in suo agro aedificare prohibere volebat, donec consentio legali iudicio determinata fuisset: quo ritu agrum sibi ipse vindicabat. SECVRICVLARIVS, *qui secures fert*. Gloss. Isid. Excerpta: *qui secures facit*; addi potest et qui vendit.

SECVRIARE, vt *Securare*, V. ibi.

SECVRIONVS, hordei species, Picardis *Scourgeon*, vulgatius *Escourgeon*. Charta ann. 1244. ex Tabul. Campend.

SECVRIS. (1) V. *Secures*. (2) Fideiussor. Tabular. Roton. V. *Securus* et *Securitas* 2. ... VI.

SECVRITAS. (1) Idem quod Emmunitas, firmitas, in veteribus Chartis: Graecis ἔγγραφος βεβαίωσις, certum atque indubitatae fidei scriptum; Gall. *Sauvegarde*. Rathbertus de Casibus S. Galli c. 5. Adde Statuta Genuens. lib. 1. c. 9. fol. 12. Sed et nomine et ratione *Securitatis* indultae, a Monasteriis pensitabatur Principi quotannis census. Idem Rathbertus c. 8. V. Salmasium de Vsuris p. 131. (2) Vadimonium, fideiussio, Gall. olim *Assurement*, nunc *Sureté*, *caution*. Charta Edw. II. Reg. Angl. ann. 1315. apud Rymer. tom. 3. pag. 400. (3) Obses ipse, vel fideiussor. Barthol. Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1263. apud Murator. to. 6. col. 531. V. *Securis*. (4) Apocha, seu instrumentum quo creditori debitum securum praestatur, in Cod. Theod. lib. 11. tit. 26. l. 2. ibid. tit. 1. l. 19. Reliqu. MSS. p. 594. SECVRITAS dicta Epistola, quae homicidae a parentibus occisi concedebatur, vt securus esset a qualibet inquietatione, in Formul. 18. Marculfi lib. 2. Adde eiusd. Marculfi Append. form. 23. 51. SECVRITAS EVOCATORIAE, licentia a Principe concessa alicui ad eius conspectum veniendi, in Cod. Theod. lib. 6. tit. 23. l. 3. V. ibi Gothofredum. SECVRITAS SEXVS, eiusdem obtentus. Cod. Theod. leg. 3. tit. de Accusat. (5) † Fiducia, in epist. Lud. XI. a. 1477.

SECVRVS. (1) Certus. Cigaltius de Bello Ital. *Ego sum Securus quod Rex Christianissimus pater pauperum et amator populi vocatur*. Phrasis Gallica, *Je suis sûr*. (2) Saluus, († nisi mendum est pro *scurus*, Ital. *scuro*, obscurus.) Statuta Genuens. lib. 3. c. 5. fol. 68. (3) Fidus, in epist. Lud. XI. a. 1477. SECVRVS-STATVS, V. *Status* 12.

† SECVRITER, secure, in Ch. a. 896.

† SECVRSELLA, parua securis, in Stat. Vallis-Ser.

SECVS, *Malum*. Gloss. Isid.

SECVSARE. Gloss. Lat. MS. in Biblioth. Regia cod. 1013. *Abusat*, *Secu-*

Secusat, nolit. Abnuere, Secusare, refutare.

✝ SECUTA. (1) SECUTA, SEUTA, i. q. *Secta* 4. in Ch. Ms. a. 1228. (2) Obligatio qua vassallus dominum in *hostem* seu exercitum sequi tenebatur, in Ch. Ms. a. 1334. V. *Sega* et *Segua*. (3) Idem quod *Sequela* in *Secta* 4.

SECUTIO, V. *Secta* 4.

SECUTIVA, comitatus, Gall. *Suite*. Charta Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1293. ex Camera Chartophylacii Atrebat.

SECUTOR. (1) Actor. Leges Normann. apud Ludewig. Reliqu. MSS. to. 7. pag. 415. V. *Secta* 4. et *Sequi*. (2) SECUTORES, Haeredes, posteri. Traditiones Fuldenses lib. 1. tract. 26.

SECUUS. Lex Longob. lib. 1. tit. 6. §. 6. *Si vero coxam ruperit supra geniculum, . . . si autem subtus geniculum, quod est tibia, componat sol. 6. si autem Secuus aut claudus fuerit, componat sicut in hoc edicto legitur, id est, quartam partem pretii ipsius.* Editio Boërii habet *Seuus*. Sed legendum videtur *Semus*, vt est in Edicto Rotharis Regis tit. 121. §. 19. V. in hac voce. *Scaeuus* ex iisdem Legibus apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 48. vbi Cl. Editor *Scemus* et *Simus* in Codd. MSS. scriptum esse obseruat.

SEDA. (1) Vox Hispanica, Seta, Gall. *Soye*. Inuentar. Prioratus S. Michaëlis de Fallio in Hispan. ann. 1297. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Tres tonalos de Seda.* Tabular. Vosiense fol. 7. vo. *Deditque ei Rainaldus filius suus per hoc vnam chellam de Seda.* (2) Charta fundationis Abbatiae S. Amandi Rotomag. *Concedimus eidem Monasterio siluam illam, quae habetur . . . et Sedam cum terra culta, quae pertinet ad eam.* Alia pro eodem Monasterio: *Tribuit in Monacharum S. Amandi praesidio omnes possessiones, quas in Lamberti villa et Seda habuit.* V. *Sedes* 4. (3) ✝ Idem quod *Camera paramenti*, in Ch. a. 1377.

SEDALARE, inter ornamenta Ecclesiastica recensetur in Tradit. Fuldensibus lib. 1. p. 472. *Betin* III. *villi* V. *Sedalare* III.

SEDALIS ECCLESIA, V. in *Se*

✝ SEDANEA, res immobiles, Murat. t. 3. Antiq. Ital. p. 75

SEDARE, componere, to. 2. Dalph. p. 244. V. *Sedator*.

SEDATIO, SEDATIUM. Ca Hibernienses lib. 2. c. 14. *Sy Hiberniensis decreuit, vt vno mortuo de substantia eius pars Sacerdotibus . . . . Sedatium mune de substantia omnis n dandum.* Et cap. 15. quod ins tur *de Sedatione: Synodus Ka nensis ait: Sedatium commun modicum fuerit, respui non deb magnum, accipiendum vsque p vaccae. Hoc Sedatium ausugis et Episcopum, qui Monachus e fratres. Synodus Hiberniensis i Sedatium ouem, aut pretium ein tuta dimensione statuit.* Adde li c. 7. V. *Pretium sepulchri*.

SEDATOR, qui rebus compon est praepositus. Charta ann. to. 2. Hist. Dalph. pag. 244.

✝ SEDAZIUS, cribrum, set Ital. *Sedazzo*, Gall. *Sas*. Ch. a. V. *Sederius* et *Setaciare*.

SEDECENNITAS, numerus sed S. Cyrillus in Prologo libri put. apud Petau. in Append Doctr. Temp.

SEDECUM, ἔπιδε, in Gloss. La *Sed eccum*, ἔπιδε, rectius legit

SEDELLA, discus, vt videtur, *Plat*, in quo aliquid *sedet*. A mi Annal. Mediol. ann. 1389. Murator. to. 16. col. 812.

✝ SEDELLUS, f. discus. Ch. a. t. 1. Hist. Cassin. p. 81. *Cu sedello argenteo super altare S.* V. *Sedentilis*.

SEDENTARII, *qui sedes fa* Vgutio. Gloss. Lat. Gr. *Sedent* ἑδρεύσιμος.

SEDENTIA, res immobiles. Montissoni per Alfonsum II. R Aragon. an. 1389. MS. *Possessio denta*, id est immobilium, in suet. Beneharn. rubr. de Notar 18. V. Michaëlem del Molino. sra in *Stabilia*.

SEDENTVLVS, *Iam sine dentibus.* Papias in Amalthea. Leg. *Edentulus*, Gall. *Edenté*.

SEDERE. (1) Aptum esse, Ordo Romanus cap. 6. *Primicerius autem et secundicerius componunt vestimenta eius* (Pontificis) *vt bene Sedeant.* V. infra *Sedet.* (2) Commodum vel gratum esse. Litt. Henrici III. Reg. Angl. ann. 1222. apud Rymer. to. I. p. 256. *Si vero ad insulas illas non Sedeat vobis venire (quod erit nobis ingratum) tunc, si placet, expectare velitis, etc.* (3) Incidere, Gall. *Tomber.* Chartul. Abbat. de Precibus c. 18. *Anniuersarium Philippi Regis Sedendo II. Id. Iulii. Anniuersarium Comitissae Blesensis Sedendo IV. Id. Iulii.* (4) Pacifice possidere. Bullar. Casin. to. 2. Constit. 22. *Cum omnes fratres concessos valeant rectrices monasterii quiete viuere et Sedere.* (5) Sedem Episcopalem obtinere. V. infra *Sedes* 2. (6) † Scire, in Ordinar. MS. Petri Aureae-vall.

SEDERIVS, et SEDESSERIVS, Occitanis *Sedassairé*, Incerniculorum bombycinorum opifex, in vet. Catalogo MS. B. M. Deauratae Tolos.

SEDES. (1) Dignitas, quae vox eminenter tribuitur Praefecto Praetorio et Praefecto vrbis, quorum *Sedes eminentissimae, excelsae, inlustres, magnificae, magnificentissimae, etc.* passim dicuntur in vtroque Codice, vt *sedes vestra, sedes vestra magnifica, inlustris, etc.* SEDES, tribunal, forum, *Siége* eadem notione vsurpant Galli. Statutum Caroli V. Reg. Franc. ann. 1368. tom. 5. Ordinat. p. 140. (2) Ecclesiae dictae maiores, seu quod in iis Episcopi *sederent* in thronis, vnde et θρόνοι dictae, seu quod essent *Apostolorum vel Martyrum sedes*, id est, memoriae, vt est in l. 6. Cod. Th. de Sepulchris violat. quomodo etiam Ammianus lib. 22. *Sedem* dixit *extrui Martyrum* reliquiis. Adde l. 8. eod. Cod. de Haereticis. SEDES dictae κατ᾽ ἐξοχὴν, quinque Patriarchales Ecclesiae, Romana, Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, et Constantinopolitana. Ac Romana quidem *Prima sedes* proprie dicta. Gelasius PP. in Concilio Romano: *Est ergo prima Petri Apostoli sedes, . . . secunda autem Sedes apud Alexandriam, . . . tertia vero Sedes apud Antiochiam, etc.* Qua quidem *primae sedis* appellatione non semel Romana donatur apud eumdem Gelasium Epist. 4. ad Faustum, et Epist. 13. Hadrianum I. in Canonibus, Nicolaum I. Epist. 6. in Vita S. Sabini Episcopi Canusini c. 2. etc. PRIMAE SEDES praeterea dictae Primatum sedes, eorum scilicet Episcoporum, qui promotionis aetate caeteros suae dioecesis Episcopos anteibant, eoque nomine *Primates* vocabantur, quod in Africa maxime obtinuit, apud S. Augustinum Epist. 162. 165. in Concilio Carthag. III. c. 2. in Concil. Afric. c. 35. SEDES, Ecclesia Cathedralis. Concilium apud Saponarias, ann. 859. c. 13. *Vt pro eo* (Episcopo) *qui decesserit, in Sedibus septenae Missae . . . . Domino persoluantur.* Charta Aimari Episcopi Ebredun. ann. 1213. inter Instr. to. 3. nouae Gall. Christ. col. 208. *Actum apud Sedem in choro maioris ecclesiae*, scilicet Ebredunensis. *Acta sunt haec apud Sedem Vticensem an. Incarn. D. 1139.* ibid. to. 6. col. 322. SEDALIS ECCLESIA, eodem intellectu. Charta 1133. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 59. *Sediales Ecclesiae* dicuntur in Mirac. B. Zitae to. 3. April. p. 511. maiores Basilicae prope et extra vrbem, interprete Florentino, vbi Episcopi aliquando cum Clero Ecclesiae Cathedralis per festiuitates cuiusque illarum reficiebantur et sedes fixas habebant: *Cum iret ad ecclesias ciuitatis Luccensis Sediales et maiores, etc.* Hinc CIVITAS DE SEDE, dicitur Vrbs Episcopalis, in Statutis MSS. Capit. Glandatensis ann. 1327. SEDERE, Sedem Episcopalem obtinere. Epitaphium S. Valent. Episcopi Veronensis apud Vghellum. SEDES APOSTOLICAE, Ecclesiae quae Apostolum conditorem agnoscunt. S. Augustin. lib. de Doctr. Christ. c. 8. SEDES nude pro Ecclesia seu conuentu etiam haereticorum, in

 leg.

leg. 8. Cod. Theod. tit. 5. de Haeret. *Omnia loca fiscalia statim fiant, quae sacrilegi huius dogmatis* (Eunomianorum et Arrianorum) *vel Sedem receperint, vel ministros.* SEDES ECCLESIASTICA, clerus loci alicuius, vt videtur. Lex Bajwar. tit. 10. §. 1. *Si quis presbytero vel diacono, quem Episcopus in parrochia ordinauit, vel qualem plebs sibi recepit ad sacerdotem, quem Ecclesiastica Sedes probatum habet, iniuriam fecerit, vel plagauerit, tripliciter eum componat.* SEDES MAIESTATIS. Ita nuncupatur in antiquo Rituali MS. Eccl. Viuariensis ann. 1360. sedile, in quo sacra celebraturus sedet, dum in choro *Kyrie*, *Gloria*, et *Credo* decantantur: vnde quoties assurgebat, ipsi capillos pectebat Diaconus *amoto eius capello seu almucio*, licet id officii iam in secretario, antequam ad altare procederet, sollicite ei praestitisset. V. *Tribunal* 3. SEDES POTENTIAE, id est, Abbatis, in Vita Notkeri Balbuli num. 19. (3) Obsidio, ex Gallico *Siege*. Epistola Stephani Comitis Blesensis de Obsidione Antiochiae, tom. 4. Spicilegii Acheriani. Dicitur autem exercitus *Sedem tenere*, vel *facere*, cum in castris sedet. Vegetius lib. 2. c. 5. V. obseruata a Lindenbrogio ad Ammiani lib. 14. p. 10. et p. 99. edit. Valesii. Vsurpatur praeterea haec vox de militibus, qui in oppidis stant et stabiles sunt, Gall. *qui sont en garnison*: quo sensu intelligendus videtur Vegetii locus iam laudatus. Certe idem alibi habet: *Eruditi in Sedibus milites.* Et Ammianus: *Militares numeri destinatas remearunt Sedes.* Vbi vox *Sedes* de statiua accipienda est, vt et in Cod. Theod. Leg. 2. de Domest. et Protect. *Quaternas etenim annonas eos quos armis gestandis et procinctibus bellicis idoneos adhuc non esse constiterit, in Sedibus iubemus adipisci.* V. *Sedetum*, *Sedita* et *Stabilitas*. SEDEM TENERE, a loco, in quo quis *sedet*, non dimoueri. Charta Caroli Reg. Hungar. an. 1327. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 478. (4) Locus idoneus ad construen-

dum aedificium, Gall. *Masure*. [...] *mansi*, in Edicto Pistensi c. 30. C[...] ta Lotharii Imp. ann. 977. apud [...] crium in Chron. Belg. SEDI[...] SEDIOLVM, eadem notione. C[...] ta Caroli C. apud Hemeraeum in [...] gusta Viromanduorum in Regest[...] 28. V. *Huba.* SESSVRA, eo[...] sensu, in Charta Henrici Leod. [...] scopi ann. 1163. apud Marten. t[...] Ampl. Collect. col. 866. SESS[...] eadem pariter notione. Charta [...] roli Cal. in Tabulario Deru[...] SESSIO, idem quod *Sessus*. [...] stola Gaufridi de Meduana to[...] Spicilegii Acheriani p. 507. Ex [...] omnibus haud difficile quis perc[...] re potest, vocem *Sedes* et alias, q[...] hic congessit Vir eruditus, non [...] tum significare locum idoneum [...] construendum aedificium, sed et [...] signare Modum agri qui coli[...] idem proinde esse quod supra *P*[...] et *Platea*. His addere placet Te[...] gium Belliioc. *Super quodam* [...] *to . . . . continente Sedem octo* [...] *stotarum feni.* Infra: *Continente* [...] *team duarum massodatarum.* [...] DIVS, SEDILIVS, eodem in[...] ctu. Praeceptum Ludouici Imp. [...] 836. apud Marten. to. 1. Am[...] Collect. col. 96. SEDES MOLE[...] DINI, seu locus idoneus ad c[...] struendum molendinum, vel [...] stat molendinum, in Chronico A[...] drensi p. 345. 347. SEDIVM, [...] DILIVM DE MOLINO, in Ch[...] ann. 1160. apud Vghellum to. 7. 575. SEDILE, vel SEDILIV[...] nude, pari significatu. Charta A[...] xandri PP. ann. 1257. apud Vgh[...] lum edit. 1717. to. 1. Ital. Sac[...] col. 280. SESSIO, situs. Tabulari[...] Prioratus de Paredo. SEDES BI[...] DORVM, Praestationis species [...] soluenda, vt videtur, pro loco [...] reconduntur *blada*. († Proprie ar[...] vnde dicitur de Iure colligendi g[...] na, quae in area e manipulis ex[...] dunt, vel granorum trituratori[...] reliquiae. Neque aliter intelligen[...] videtur *Sedes curiae.*) Charta [...] 1253. in Tabular. Floriac. *Girard*[...] *quittat et concedit quicquid habet* . [...] *in grangia de Figiaco*, . . . *sciti*[...] *pi*[...]

pileam, guspandum, Sedes bladorum, etc. Neque aliud forte est SEDES CVRIAE, in Charta ann. 1220. ex Chartul. S. Auiti Aurel. Rembaldus dicebat se debere . . . habere . . . Sedem curiae post paleam sine scopa. SEDES CAMBAE, vbi ceruisia conficitur. Charta Garini Episcopi Ambianensis ann. 1138. ex Tabular. Abbatiae S. Fusciani. SEDES INTIMA, imus carcer, Galli Cachot; Prudentio lib. 2. contra Symmachum v. 469. SEDES SALINARIAE, loci, in quibus sal conficitur, seu in quibus Patellae et Caldariae salinariae consistunt. Vita Ioannis Gorziae Abbatis p. 764. SESSA et SESSVS, eadem notione. Testamentum Fuldradi Abbatis S. Dionysii: Patellas ad sal faciendum in vico Bobatio seu Marsallo, vna cum Sessis earum. SEDES SIMVLACRORVM, loca, in quibus fixa erant paganorum simulacra, Gall. Niches, in leg. 19. Cod. Theod. de Pagan. Interdum eadem voce significantur sellae et throni, quibus simulacra circumferebantur in pompa, vt apud Tertullian. lib. de Spect. cap. 7. SEDES NAVIVM, reditus de statione nauium in portu, quomodo vocatur in Charta Ottonis Imper. ann. 1006. apud Chapeauillum to. 1. Hist. Leod. Aut reditus de statione nauium exigere, etc. Segiagium, vel Groundagium, Spelmanno. Aresta ann. 1257. in I. Regesto Parlamenti fol. 5. Cum Abbas et Conuentus S. Iudoci super mare dicerent, se fuisse spoliatos a D. Rege de Sedibus nauium inter S. Iudocum et medium aquae de Canche, de quibus erant in possessione et mainagio ratione emptionis, factae ab eis a Wermundo Dom. de S. Iudoco. SEDILE, eodem significatu, in Charta Ludouici Reg. an. 1174. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 29. (5) † Proprietas, dominium, possessio, in Ch. a. 952. to. 1. Hist. Treuir. p. 285.

SEDESSERIVS, V. Sederius.

SEDET, decet, ex Gall. Sied. Bernardus Sloetter de gubernatione rei familiaris: Male Sedet in iuuene, vina praeferre. Andreas Aulae Regiae Capellanus in Amatoriis: Melius in mensa regia Sedet aurum, quam in pauperis domo, vel rusticano tugurio, etc. V. Sedere 1.

SEDETVM, locus, seu sedes castrorum, vbi consistit exercitus, sedes nude Ammiano lib. 14. Vegetio, et aliis. Lex 18. Cod. de Episcop. aud. Milites, qui praesunt, et in custodia consistunt, in suis, vt vocant, Sedetis, siue stationibus, etc. vbi Graeca habent ἐν τοῖς σεδέτοις αὐτῶν, de qua voce Graecobarbara consule Glossar. med. Graecit. V. Sedes 3. et Sedita.

† SEDIA, vox Ital., sedes in choro ecclesiastico. Ch. a. 1349.

SEDICEM, pro Sedecim, nisi mendum sit librarii, in Actis Episcop. Cenoman. apud Mabillon. to. 3. Analect. p. 127.

*SEDICVLVM, Sedes minor. S. Gerardus in Adhalardi Vita c. 9. n. 55.

SEDILE, SEDILIVM, etc. V. Sedes 4.

† SEDILLA, vagina, quasi gladii sedes. Gloss. Lat. Gall. a. 1348.

SEDIMEN. (1) Vrina, et dicitur a sedeo, eo quod in fundo sedet, Matth. Siluatico: Latinis Sedimentum, Graec. ὑπόστασις, vox medicis familiaris. (2) Sedimentum, pondus, grauitas, assiduitas, diligentia: sed proprie grauitas in dicendo, eruditio, studium, diligentia, ingenium. Ita non semel vsurpat Ordericus Vital. in prologo ad Histor. (3) Idem quod Sedes, seu locus quiuis vacuus, idoneus ad aedificandum vel plantandum, etc. Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 511. Sedimen terrae ad casam faciendam, etc. SEDIMEN, domus vbi quis sedet, habitat. Acta S. Gerardi to. 1. Iunii p. 771. SEDIMINA, 1. declinat. in Testamento an. 742. apud Mabill. to. 2. Annal. Bened. p. 704. Charta an. 1097. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 82. SEDVMEN, vt Sedimen. Castellus in Chron. Bergom. ad ann. 1380. apud Murator. tom. 16. col. 848.

SEDIMONIVM, idem quod Sedimen 3. Charta ann. 1083. apud Vghellum to. 4. p. 1457.

SEDIOLVM, etc. V. supra *Sedes* 4.
SEDIPES, stapes, cui pede innititur eques, vt in equum ascendat. Vita S. Bonae to. 7. Mai pag. 158.
SEDITA, Praesidium militare, Gall. *Garnison.* Isidorus Pacensis Episcopus in Chronico aerae 757. V. *Sedes* 3. et *Sedetum.*
† SEDITIALITER, seditiose, in Arest. MS. a. 1380.
SEDITIO. (1) Conspiratio in mortem aut damnum alicuius. Bractono lib. 3. tract. de Corona cap. 2. vbi Fleta lib. 1. c. 21. §. 2. 3. habet *Seductio.* At §. 8. habet *Seditio*, vt et Radulphus de Hengham in Magna c. 2. '*Constat, quod placita de crimine laesae maiestatis, vt de nece vel Seditione personae Domini Regis, etc.* (2) Praesidium militare, Germ. Besatzung. Collect. Hist. Franc. t. 6. p 86.
† SEDITIONABILITER, seditiose, in Ch. a. 1379.
† SEDITIONALIS, ad seditionem pertinens. Collect. Hist. Franc. t. 7. p. 546.
SEDITIONARI, στασιάζειν, in Gloss. Graec. Lat. *seditionem* excitare. † SEDITIONARE, in Ch. a. 1379.
SEDITIONARIVS, δημηγέρτης, in eodem Glossario qui *seditionem* excitat. Conc. Toletan. XVII. inter Hispan. tom. 2. p. 760.
SEDITIOSVM, causa dissensionis, contentionis. Iustinianus in 2. Praefat. Digest.
† SEDITOR, seditionis auctor, in Ch. a. 1379.
SEDITVRVS, pro Sessurus, in Vita B. Augusti nouelli to. 4. Maii p. 622.
SEDIVM, SEDIVS. (1) V. *Sedes* 4. (2) † Seditio, in Lit. Soldani pro Pisanis.
SEDNICVS, centurio, Slauis. V. Historia Presbyteri Diocleatis pag. 290. edit. Io. Lucii, (et infra *Setnicus.*)
SEDOPROFETA, pro Pseudopropheta, in lib. 2. Isid. de Offic. c. 17. ex Cod. MS. Corbeiensi laudato a Mabill. Diplom. p. 350.
† SEDVCIBILIS, seductor, corruptor, in Ch. a. 1251.

SEDVLA, pro Schedula, in Consi[...] Vniuersit. Paris. per Robert. Go[...] fol. 5. vo.
SEDVLARIVM, sedile. Paulus I[...] 33. tit. 10. leg. 4.
SEDVMEN, V. supra *Sedimen* 3.
SEDVS, *sine dolo*, *id est*, *virtus*[...] *pias.*
SEENS, res immobiles, V. *Seden*[...]
SEERVS. Comput. an. 1302. apud Brussel to. 2. de Vsu feud. p. C[...] *De Seero de Gant.* XX. l. Nu[...] loci proprium esse videtur.
SEGA, SEGOHA, etc. Obligatio[...] vasallus, vel tenens, domin[...] *hostem* seu exercitum sequi [...] tur; Germ. die Folge, Heerf[...] V. *Hostis* 2. Charta Guigonis C[...] tis Forensis ann. 1253. pro Lib[...] tibus Villarezii: *Homines prae*[...] *libertatis tenentur venire in ca*[...] *tam nostram, ... et Sequi mand*[...] *nostram per totum Comitatum F*[...] *sem, etc. Sega et sequata cum a*[...] in Charta an. 1350. apud Iuste[...] Hist. Turenensi p. 104. Alia [...] 1275. in Tabul. S. Flori Ar[...] *Ab omni atallia, collecta, leuda*[...] *goha, manobra et seruicio.* [...] *Excipimus etiam libertatem a Seg*[...] *manobro et seruicio.* Homagium[...] ctum Henrico Comiti Rutene[...] Petro de Panaco Domicello an. [...] *Praeterea ego et successores mei* [...] *mus vobis et successoribus pro qu*[...] *praedictorum castrorum facere* [...] *gam cum 5. militibus, et Segoa*[...] *cere cum aliam terram vestram* [...] *eritis, ad haec nos vel nostri* [...]
SEGVIS. Charta Pontii Comit[...] losani ann. 936. apud Catell[...] 89. Ita legendum pro *Segnis.* [...] GVIVS, eadem notione. C[...] Raymundi Bernardi Vicecom. [...] ann. 1070. in Append. ad M[...] Hisp. col. 1157. SEQVIMEN[...] SEGIMENTVM, SEGVI[...] TVM. Charta Friderici II. Im[...] 1220. apud Vghell. to. 2. pa[...] SEQVITIO. Libertates villae [...] telli in Lemouicibus an. 1219. [...] Iustellum.
SEGALE, SEGALLVM, etc. [...] *galum.*

SE

SEGARDI, haeretici, de quibus ita M. Chronicon Belgicum an. 1323. *Segardi multi combusti sunt Parisiis propter haeresim pauperum de Lugduno, quia sub specie boni mala suscitare conabantur.* Sed legendum *Begardi*, de quibus supra.

SEGARE, SEGATVRA, V. *Secare* 2.

SEGATOR, SEGATVS, V. *Seca*.

SEGLE, vt *Sigalum*, V. ibi.

† SEGELATIVS, fecalitius, in Ch. M. an. 1097.

† SEGENTES, messores, a *segare*, in Ch. Ms.

† SEGERZONVM, inter arma numeratur in Stat. Vallis-ser.

SEGES. (1) Mensura agraria. Charta Werfrithi Episcopi ann. 892. apud Hickes. Grammat. Anglo-Sax. pag. 174. (2) † Granum quod ad molendinum defertur, in Ch. Ms. an. 1196.

SEGESTRVM, *pileum stramineum*, in Amalth. ex Suppl. Antiquarii: nescio quo unde. In Gloss. Lat. Gr. *Segestrum*, Σίγαςρον, γεῤῥόδερμον, vetus pellis. V. Scaliger. ad Festum in *Doris*, et Casaubon. ad Sueton. in Aug. c. 83.

SEGGREAGIVM, V. in *Secretarius* 3.

† SEGHA, f. officina, vbi serra ad secandum vtuntur. Cod. Ital. diplom. t. 3. p. 1945.

SEGHIA, terra inculta, vepribus et dumis abundans, ab Ital. *Seccia*, dumetum, Gall. *Broussailles*. Statuta Vercell. lib. 5. fol. 128.

SEGIA. (1) Vt *Seghia*, ni fallor, aut Modus agri, idem proinde quod *Segus*. Vide in hac voce. (2) Neutrum, idem enim videtur ac infra *Sequia*.) Charta ann. 1285. in Tabul. S. Ioh. Angeriac. V. *Sedes* 4. (3) Situla ex aere Cyprio, aquae hauriendae idonea, Ital. *Secchia*. Statuta Vercell. lib. 7. fol. 152. V. infra *Selha*. (3) Quod Commentariensi pro incarceratione praestatur. Charta Caroli Principis Montis S. Angeli ann. 1284. ex Cod. MS. D. Brunet fol. 75. vo.

SEGIAGIVM, V. *Sedes nauium* in *Sedes* 4.

SEGIMENTVM, vt supra *Sega*, V. ibi.

SEGLA, mensura liquidorum. V. *Sicla*.

SEGLARIVM, emissarium aquarium, Gall. *Evier*, vel quid simile. Statuta Placent. lib. 4. fol. 40. vo. V. *Scolarolum*.

SEGLE, SEGLIA, SEGLVM, V. *Sigalum*.

SEGMENTATVS, *Segmentis* ornatus. Dicitur de veste *segmentis* variegata, simul et de homine eiusmodi vestimentis induto. *Segmenta* autem intelligo ornamenta dissecta vel etiam diuersi coloris seu textus. Hinc *Segmentatus* idem quod acupictus sonat Ernaldo in Vita S. Bernardi to. 2. Oper. eiusdem col. 1112. edit. an. 1690. *Segmentata ei circumferebantur puluinaria.* Probus *Segmenta* interpretatur fasciolas, quae extremis vestium oris assuuntur, Gall. *Franges*. Eo sensu occurrit in Conc. Mexic. ann. 1585. inter Hispan. to. 4. p. 339. *Segmentatas cunas* dixit etiam Iuuenalis Sat. 6. 89. hoc est, inquit Perottus, tenuissimis ligneis ramentis ac versicoloribus depictis: nisi *cunas Segmentatas* malis *Segmento* tectas interpretari.

SEGNIATA. Charta Pacis communiae oppidi Farae, ab Ingeranno de Couciaco indulta ann. 1207. *Capitagia hominum nostrorum, et tria placita generalia, et panem, quem mihi debebant, ... et stallagia sotularium, et Segniatam piscatorum, circadam etiam nemorum, et aquae custodiam: haec omnia eis quitta clamauimus*, etc. Apud Thomasserium in Consuet. Bituric. P. 3. c. 22. Forte legendum *Segniatam*, ex Gall. *Soing*. V. *Soniare*.

SEGNIORESSA, Domina. Testam. Raymundi Trencauelli ann. 1154. inter Probat. nouae Histor. Occit. to. 2. col. 550. Itali *Signoressa* eo sensu non nisi ridendo vsurpant. V. infra *Senior*. SEIGNORESSA, eodem intellectu, in Testamento Florentii de Castellana ann. 1398. ex Schedis Pr. de Mazaugues. V. *Signoressa*.

SEGNIORIVVM, vt infra *Segnoria*. Charta an. 1138. inter Probat. nouae Hist. Occitan. tom. 2. col. 486.

SEDIOLVM, etc. V. supra *Sedes* 4.
SEDIPES, stapes, cui pede innititur eques, vt in equum ascendat. Vita S. Bonae to. 7. Maii pag. 158.
SEDITA, Praesidium militare, Gall. *Garnison*. Isidorus Pacensis Episcopus in Chronico aerae 757. V. *Sedes* 3. et *Sedetum*.
† SEDITIALITER, seditiose, in Arest. Mss. a. 1380.
SEDITIO. (1) Conspiratio in mortem aut damnum alicuius. Bractono lib. 3. tract. de Corona cap. 2. vbi Fleta lib. 1. c. 21. §. 2. 3. habet *Seductio*. At §. 8. habet *Seditio*, vt et Radulphus de Hengham in Magna c. 2. *Constat, quod placita de crimine laesae maiestatis, vt de nece vel Seditione personae Domini Regis, etc.* (2) † Praesidium militare, Germ. Besatzung. Collect. Hist. Franc. t. 6. p. 86.
† SEDITIONABILITER, seditiose, in Ch. a. 1379.
† SEDITIONALIS, ad seditionem pertinens. Collect. Hist. Franc. t. 7. p. 546.
SEDITIONARI, στασιάζειν, in Gloss. Graec. Lat. *seditionem* excitare. † SEDITIONARE, in Ch a. 1379.
SEDITIONARIVS, δημηγέρτης, in eodem Glossario qui *seditionem* excitat. Conc. Toletan. XVII. inter Hispan. tom. 2. p. 760.
SEDITIOSVM, caussa dissensionis, contentionis. Iustinianus in 2. Praefat. Digest.
† SEDITOR, seditionis auctor, in Ch. a. 1379.
SEDITVRVS, pro Sessurus, in Vita B. Augusti nouelli to. 4. Maii p. 622.
SEDIVM, SEDIVS. (1) V. *Sedes* 4. (2) † Seditio, in Lit. Soldani pro Pisanis.
SEDNICVS, centurio, Slauis. V. Historia Presbyteri Diocleatis pag. 290. edit. Io. Lucii, (et infra *Setnicus*.)
SEDOPROFETA, pro Pseudopropheta, in lib. 2. Isid. de Offic. c. 17. ex Cod. MS. Corbeiensi laudato a Mabill. Diplom. p. 350.
† SEDVCIBILIS, seductor, corruptor, in Ch. a. 1251.

SEDVLA, pro Schedula, in Consu[...] Vniuersit. Paris. per Robert. Goul[...] fol. 5. vo.
SEDVLARIVM, sedile. Paulus D[...] 33. tit. 10. leg. 4.
SEDVMEN, V. supra *Sedimen* 3.
SEDVS, *sine dolo, id est, virtus.* [...] pias.
SEENS, res immobiles, V. *Sedenti*[...]
SEERVS. Comput. an. 1202. apud Brussel to. 2. de Vsu feud. p. CL[...] *De Seero de Gant.* XX. l. Nom[...] loci proprium esse videtur.
SEGA, SEGOHA, etc. Obligatio, q[...] vasallus, vel tenens, dominum [...] *hostem* seu exercitum sequi tene[...] tur; Germ. die Folge, Heeresfol[...] V. *Hostis* 2. Charta Guigonis Co[...] tis Forensis ann. 1253. pro Libe[...] tibus Villarezii: *Homines praedic*[...] *libertatis tenentur venire in caua*[...] *tam nostram, ... et Sequi mandat*[...] *nostrum per totum Comitatum For*[...] *sem, etc. Sega et sequuta cum an*[...] in Charta an. 1350. apud Iustell[...] Hist. Turenensi p. 104. Alia a[...] 1275. in Tabul. S. Flori Arue[...] *Ab omni atallia, collecta, leuda,* [...] *goha, manobra et seruicio.* Al[...] *Excipimus etiam libertatem a Seg*[...] *manobro et seruicio.* Homagium [...] ctum Henrico Comiti Rutenen[...] Petro de Panaco Domicello an. 12[...] *Praeterea ego et successores mei d*[...] *mus vobis et successoribus pro quol*[...] *praedictorum castrorum facere al*[...] *gam cum 5. militibus, et Segoam* [...] *cere cum aliam terram vestram m*[...] *eritis, ad haec nos vel nostri,* [...] SEGVIS. Charta Pontii Comitis [...] losani ann. 936. apud Catellun[...] 89. Ita legendum pro *Segnis*. [...] GVIVS, eadem notione. Ch[...] Raymundi Bernardi Vicecom. Bi[...] ann. 1070. in Append. ad Mar[...] Hisp. col. 1157. SEQVIMENT[...] SEGIMENTVM, SEGVIM[...] TVM. Charta Friderici II. Imp[...] 1220. apud Vghell. to. 2. pag[...] SEQVITIO. Libertates villae [...] telli in Lemouicibus an. 1219. [...] Iustellum.
SEGALE, SEGALLVM, etc. V. [...] *galum*.

SEGARDI, haeretici, de quibus ita M. Chronicon Belgicum an. 1323. *Segardi multi combusti sunt Parisiis propter haeresim pauperum de Lugduno, quia sub specie boni mala suscitare conabantur.* Sed legendum *Begardi*, de quibus supra.

SEGARE, SEGATVRA, V. *Secare* 2.

SEGATOR, SEGATVS, V. *Seca.*

SEGEL, vt *Sigalum*, V. ibi.

† SEGELATIVS, secalitius, in Ch. Ms. an. 1097.

† SEGENTES, messores, a *segare*, in Ch. Ms.

† SEGERZONVM, inter arma numeratur in Stat. Vallis-ser.

SEGES. (1) Mensura agraria. Charta Werfrithi Episcopi ann. 892. apud Hickes. Grammat. Anglo-Sax. pag. 174. (2) † Granum quod ad molendinum defertur, in Ch. Ms. an. 1196.

SEGESTRVM, *pileum stramineum*, in Amalth. ex Suppl. Antiquarii: nescio quo unde. In Gloss. Lat. Gr. *Segestrum*, *Σίγαςρον*, *γεράδερμον*, vetus pellis. V. Scaliger. ad Festum in *Dorn*, et Casaubon. ad Sueton. in Aug. c. 83.

SEGGERAGIVM, V. in *Secretarius* 3.

† SEGHA, f. officina, vbi serra ad desecandum vtuntur. Cod. Ital. diplom. t. 3. p. 1945.

SEGHIA, terra inculta, vepribus et dumetis abundans, ab Ital. *Seccia*, dumetum, Gall. *Broussailles*. Statuta Vercell. lib. 5. fol. 128.

SEGIA. (1) Vt *Seghia*, ni fallor, nisi sit Modus agri, idem proinde quod *Segus*. Vide in hac voce. (Sit Neutrum, idem enim videtur ac infra *Sequia*.) Charta ann. 1285. in Tabul. S. Ioh. Angeriac. V. *Sedes* 4. (2) Situla ex aere Cyprio, aquae hauriendae idonea, Ital. *Secchia*. Statuta Vercell. lib. 7. fol. 152. V. infra *Sella*. (3) Quod Commentariensi pro incarceratione praestatur. Charta Caroli Principis Montis S. Angeli ann. 1294. ex Cod. MS. D. Brunet fol. 75. vo.

SEGIAGIVM, V. *Sedes nauium* in *Sedes* 4.

SEGIMENTVM, vt supra *Sega*, V. ibi.

SEGLA, mensura liquidorum. V. *Sicla.*

SEGLARIVM, emissarium aquarium, Gall. *Evier*, vel quid simile. Statuta Placent. lib. 4. fol. 40. vo. V. *Scolarolum.*

SEGLE, SEGLIA, SEGLVM, V. *Sigalum.*

SEGMENTATVS, *Segmentis* ornatus. Dicitur de veste *segmentis* variegata, simul et de homine eiusmodi vestimentis induto. *Segmenta* autem intelligo ornamenta dissecta vel etiam diuersi coloris seu textus. Hinc *Segmentatus* idem quod acupictus sonat Ernaldo in Vita S. Bernardi to. 2. Oper. eiusdem col. 1112. edit. an. 1690. *Segmentata ei circumferebantur puluinaria.* Probus *Segmenta* interpretatur fasciolas, quae extremis vestium oris assuuntur, Gall. *Franges.* Eo sensu occurrit in Conc. Mexic. ann. 1585. inter Hispan. to. 4. p. 339. *Segmentatas cunas* dixit etiam Iuuenalis Sat. 6. 89. hoc est, inquit Perottus, tenuissimis ligneis ramentis ac versicoloribus depictis: nisi *cunas Segmentatas* malis *Segmento* tectas interpretari.

SEGNIATA. Charta Pacis communiae oppidi Farae, ab Ingeranno de Cousciaco indulta ann. 1207. *Capitagia hominum nostrorum, et tria placita generalia, et panem, quem mihi debebant, ... et stallagia sotularium, et Segniatam piscatorum, circadam etiam nemorum, et aquae custodiam: haec omnia eis quitta clamauimus, etc.* Apud Thomasserium in Consuet. Bituric. P. 3. c. 22. Forte legendum *Segniatam*, ex Gall. *Soing.* V. *Soniare.*

SEGNIORESSA, Domina. Testam. Raymundi Trencauelli ann. 1154. inter Probat. nouae Histor. Occit. to. 2. col. 550. Itali *Signoressa* eo sensu non nisi ridendo vsurpant. V. infra *Senior*. SEIGNORESSA, eodem intellectu, in Testamento Florentii de Castellana ann. 1398. ex Schedis Pr. de Mazaugues. V. *Signoressa.*

SEGNIORIVVM, vt infra *Segnoria.* Charta an. 1138. inter Probat. nouae Hist. Occitan. tom. 2. col. 486.

V. *Segnorinum*. SEIGNORIVIUM, eadem notione, in Charta ann. 1139. ibid. col. 487. V. *Senior*.

SEGNIS, pro *Segnis*. V. *Sega*.

SEGNITUDO, Segnities, desidia. Conc. Emerit. inter Hispan. to. 2. p. 629.

SEGNOA, vt supra *Sega*. V. ibi.

† SEGNORARE, SEIGNORARE, *senioris*, seu domini iura exercere, in Inquisit. Ms. a. 1268. V. *Seniorare* in *Senior*.

SEGNORIA. (1) Dominatio, dominium; ex Gallico *Seigneurie*. Charta Raymundi Berengarii Marchionis Prouinciae an. 1234. V. *Senior*. SEIGNEURIA, in Charta ann. 1305. to. 1. Hist. Dalph. p. 21. col. 2. Occurrit ibidem bis *Seignoria*. SEIGNIORIA. Charta an. 1290. apud Spon. to. 2. Hist. Geneu. p. 61. SEIGNORIA, Ital. *Signoria*. Charta ann. 1223. ex paruo Chartular. S. Victoris Massil. (2) † Carcer, quia praecipuum est *segnoriae* s. dominii signum. Ch. Ms. a. 1268. (3) † Ius dominiorum, praestatio, in Ch. iam laudata. (4) † SEGNORIA, SEYGNORIA, praestatio quae a monetae fabricatoribus domino soluitur ex monetae prouentibus. Ch. Ms. a. 1349. V. *Seignoria*.

SEGNORITUM, vt *Segnoria*. Statuta Astens. c. 52. fol. 11. vo.

SEGNORIVUM, dominium, idem quod *Segnoria*. Conc. Turiason. an. 1229. inter Hisp. to. 3. p. 494. V. *Segniorinum*.

SEGNUM, genus vestis, Macris in Hierolex. Breuis tunica, quae sub cappa a Regularibus defertur, Italis *Saio*. Vita S. Brigidae to. 1. Febr. p. 125. *Alia vero puella dedit Segnum suum leproso*. Legendum forte *Sagum*.

SEGOA, vt *Sega*, V. in hac voce.

SEGOHA, V. supra *Sega*.

SEGONNA, Araris, *la Saone*. Translat. S. Gorgonii Mart. saec. 4. Benedict. part. 1. pag. 594.

† SEGREAGIUM CAPRARUM, praestatio quae *segreario* forestae penditur, vt caprae depascere possint in sylua. Ch. Ms. a. 1258. V. in *Secretarius* 3.

SEGREARIUS, SEGREAGIUM, SEGREALIS, SEGRECHERIA, V. *Secretarius* 3.

† SEGREERIA, reditus emolumentum ex officio *Segrearii*, in libro eccles. Turon. V. in *Secretarius* 3.

† SEGREERIUS, i. q. *Secretarius* 3 in Reg. Cam. Comput.

SEGREGALLUS, f. pro *Senescallus* vt coniicit Acherius to. 9. Spicil. p. 183. Vt vt est, idem sonat quod *Villicus*, cuius, vt et Senescalli fuit reditus fisci dominici eiusdemque iustitiam administrare. Chart. MS. Humberti D. Belliioci ann. 1233. pro libertatibus Bellaeuillae *Si Burgenses commune faciant a opus villae suae, nec Praepositus, a Villicus debet interesse. Si vero Praepositus vel Segregallus requisiti fuerint a Burgensibus, quod accipiant vadimonia ab illis, qui commune noluerunt soluere, facere debent sine contradictione.* Rursum: *Praepositus Segregallus, . . . non potest ferr testimonia contra Burgensem in curi domini accusatum.*

† SEGREGARE, amicitiam discindere. Litt. remiss. Ms. a. 1386.

SEGREGUS, vt infra *Segrex*. Glos Isid. *Disgrex*, *Segregus*. Occurr etiam apud Ausonium Parent Carm. 9.

SEGRESTA, SEGRESTANUS, SEGRESTARIUS, SEGRESTIA, SEGRESTARIA, V. in *Sacrista*.

SEGREX, Segregatus. Sidonius lib 5. Epist. 12. V. *Segregus*.

† SEGUA, i. q. *Secuta* 2., in Ch. 1399.

SEGUIMENTUM, SEGUIS, SEGUIUS, V. supra *Sega*.

SEGULA, V. *Sigalum*.

† SEGUM, pro sagum, panni specie Gall. *Saie*. Comput. Ms. a. 1514.

SEGUNDUS, pro Secundus, in Charta Principis Aldegastri inter Conc Hisp. to. 3. p. 90.

SEGUS, modus agri. († Potius locu in quo aquae ad sal conficiendu idoneae continentur. Gloss. La Gall. a. 1352: *Segus*, *Mouries* Charta Ludouici Pii Imper. apu Mabillon. ad Vitam S. Benedic Anianensis p. 224. *Item in eode* pa

pago illo Seges cum ipsa piscatoria, et plagis maris, et fiscum nostrum adhaerentem illis, etc. V. Segia 1.

SEGVSIVS, V. Canis segusius.

† SEIARVM, f. officina, vbi serta dissecatur, in Ch. Mf. a. 1393. V. Seiatorium.

SEIGA, SEIGIT, V. Saiga.

SEIGNEVRIA, SEIGNIORIA, V. Segnoria.

SEIGNORARE, V. Segnorare.

SEIGNORESSA, Domina. V. Segnioressa.

SEIGNORIA. (1) Gallis Seigneuriage, Praestatio quae a monetae fabricatoribus domino, cuius est moneta, exsoluitur ex monetariae fusionis et signaturae prouentibus, idem proinde quod Monetagium. V. in hac voce. Extractum Computi ann. 1338. to. 1. Hist. Dalph. p. 95. col. 1. SIGNORIA, eadem notione, in Statuto ann. 1340. ibid. tom. 2. p. 417. col. 1. (2) Dominium, V. Segnoria.

SEIGNORIVIVM, V. Segnioriuum.

SEILLA, perperam pro Scilla, in Monum. Sacr. Antiquit. to. 2. p. 433. et 434. V. in Skella.

SEILLETVM, vas, in quo aqua benedicta defertur, Gallis Seillet, voce ex situla formata. Acta Capituli Ecclesiae Lugdun. ann. 1343. V. Celetus.

SEILLO, SEILLVM, SEILO, V. Sela.

† SEINGLARE, aper, Gall. Sanglier, in Ch. Mf. sec. 14. V. Singularis.

† SEINIORA, dominium, in Ch. Mf. a. 1314. V. Segnoria.

SEINTELVS, corrupte prorsus pro S. Clodoaldus, Gall. S. Clou, vicus prope Parisios. Chron. Th. Otterbourne p. 269. Iacuit non procul Aurelianensis Dux prope villam de Seintelo, in qua constituta fuit magna pars eius exercitus. Infra: Villa de Sentelo. Propius ad Gallicum accedit Walsinghamus, apud quem legitur Seyncle.

SEJORNARE, SEJOVRNARE, Commorari, manere, diem ducere, Gall. Sejourner. Comput. ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. p. CXLVIII. V. Subjurnare.

SEJORNVM REGIS, ita appellatus locus, vbi erant stabula regia, in quibus equi regii alebantur, et morabantur, donec Rex iis indigeret. Locum autem Sejorni Regis fuisse aiunt paulo vltra palatium, quod de Beauté appellabant, ad Matronam fluuium. Huic praeerat Custos Sejorni Regis, cui suberant Marescallus, cuius munus erat, equos ferreis soleis instruere, Pagii seu famuli, et alii. Memorialia Camerae Comput. Parisiens. Regesto 8. Hinc Sejornare dicuntur equi, quamdiu in equili morantur: qui inde adducebantur, Gall. Chevaux sejournez, quasi recentes et non fatigati.

SEISIACIO, SEISIARE, SEISINA, SEISINARE, SEISITIO, V. Saisire.

SEISO, SEISONA, V. Satio.

SEITORIVM, vel SEYTORIVM, locus vbi serra dissecantur arbores, vel Molendinum ad id operis destinatum. Charta MS. inter Aduersaria Dom. Aubret: Iuxta Seytorium fratris sui, etc. V. Seca.

SEITVNGA, Gladius. Gloss. Monf. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

SEJVGA, ἐξαίππον. Gloss. Lat. Gr. Papias: Sejugae maxime currus Iouis.

SEIZENVM, Regio vrbis, apud Massilienses, quorum vrbs olim in sex partes distributa erat, Gall. Sezain. Seizenum S. Iohannis, de Acuis, draperiae, S. Iacobi, S. Martini, et Callatae, in Regest. Communitat. Massil. an. 1301. V. Sexterium 2. SEXENVM, eodem significatu, in laudato Regesto Massil.

† SELADA, militare tegumentum capitis, galeae species, Gall. Salade. Inuent. Mf. a. 1476.

SELANVS inter ministros recensetur in Charta visitat. abbatiae de Gar in Tabular. S. Victoris Massil. Vno scutifero, tribus garciferis, clauario, coco, cogastrano, portario, ecclesiae Selano, fornerio, etc. Vbi f. legendum est Sclano. † Potius Seclanus, V. in hac v.

SELARIVM, pro Salarium, occurrit non semel in Computo Thesaurariae vrbis Bononiae in Italia ann. 1364. in Bibl. Regia.

† SELARIVS, sellarum equestrium artifex, Gall. *Sellier*. Arest. a. 1304. V. *Sellarius* 4.

SELAS, vox Graeca, iubar, fulgor. Apuleius de Mundo: *Selas autem Graeci vocant incensi aëris lucem.* Occurrit apud Glabrum Rodulphum lib. 5. c. 1.

SELATVS, *ensis more terrarum fulgidus.* Ita Papias MS. et edit. Forte *Stellatus*, et *Stellarum.*

SELAVE. Pactus Legis Salicae tit. 58. *Si quis Cheristaduna super hominem mortuum capulauerit, vel mandoado, aut Selaue, quod est porticulus, super hominem mortuum deiecerit, etc.* Editio recentior tit. 57. §. 3. *Si quis aristatonem, hoc est, staplum super mortuum missum capulauerit, aut mandualem, quod est structura, siue Selaue, qui est ponticulus, sicut more antiquorum faciendum fuit, etc.* Quidam codd. denique praeferunt *Salive*, vel *Sillabe*, (Edit. Eccardi, *Silave*:) quarum vocum incertae sunt origines, licet ex Lege constet, ita dictum aedificium, quod tumulo superponebatur. Wendelinus a *Sala* deducit, quasi fuerit *parua sala*, siue atriolum. Sed vix est, vt assentiar. V. *Porticulus.* Probabili omnino coniectura Eccardus in Notis ad hunc locum censet vocem esse compositam ex *Sel*, vel *siel*, anima, et *Lave*, seu *laube*, porticulus: vnde facile componitur *Selave*, quo aedicula vel aedificiolum tumulo alicuius superpositum significatur, quasi esset defuncti porticulus seu tegmen animae.

† SELCLARE, pro *serclare*, sarrire, Gall. *sarcler*, in Ch. Ms. V. *Sarcolare.*

SELDA, taberna mercatoria, ex Saxonico *Selde*, sedile, sedicula, scamnum, *stallum.* Assisa Ricardi I. Regis Angl. de Mensura, apud Matth. Paris pag. 134. et Rogerum Houedenum p. 774. *Prohibitum est, . . . ne quis mercator praetendat Seldae suae rubros pannos, vel nigros, vel scuta, vel aliqua alia, per quae visus emptorum saepe decipiuntur ad bonum pannum emendum.* In maioribus Chronicis, vbi locus hic vertitur, Seldae *Window* exponitur, i. *fenestrae.* Monastic. Anglican. to. 2. pag. 80. *Domum lapideam . . . . quae sita est contra Seldas de Douegata.* Pag. 230. *Et vnam Seldam mercatoriam, et vnam bouatam terrae, etc.*

† SELEGIA, potus species, f. cereuisia, in Ch. a. 1055., t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 406.

† SELELARE, obsignare, communire, Gall. *Sceller.* Comput. a. 1362.

SELENE, luna, ex Graec. Σελήνη. Ioannes Scotus Erigena in Praefat. ad lib. S. Dionysii.

SELENITIS, eadem notione, apud Agnellum in Vita S. Damiani to. 2. Murator. p. 156. col. 2.

SELENTIOSES. Inscriptio sepulcralis Lugduni reperta, in Diar. Treuolt. Mensis Septembr. ann. 1731. *Optato et Paulino Consulibus Kal. Febrearis depos. Selentioses.* Videtur esse nomen proprium.

SELESEI. Eadmerus in Vita S. Wilfridi cap. 47. *Quo tempore Rex Edilwalh donauit seruo domini terram octoginta septem familiarum, vocabulo Selesei, quod Latine dicitur Insula vituli marini.* Angl. *Seacalf* est vitulus marinus.

SELGA. Vetus Charta ann. 7. Rodulfi Regis Burgundiae apud Ioan. Mariam de la Mure in Hist. Ecclesiastica Lugdunensi p. 382. *A mane iam dictae villae, quae Conziacus vocatur, finibus terminatur: a medio die finibus terminatur de Versemnaco et Apinnaco: a sero die Amantiniaco, a cercio de terra ipsius S. Sauiniacensis Martini: et a Selga riuulo voluente.* († Leg. vnica voce *Aselga*, riuuli nomen; vulgo etiam *Azergue.*)

SELHA, situla, aquae ex puteo hauriendae idonea. Tabular. Dalonensis Monasterii fol. 66. *Dederunt 4. Selhas fabarum ad mensuram del solier.* V. *Seilletum*, et *Sellus.*

SELICHVS. Monasticum Anglic. to. 2. p. 1055. *Volo itaque, vt omnes oblationes, quae ad maius altare eiusdem Ecclesiae offerentur, sine calumnia liberaliter habeant, et de Selichis, qui ad Aldkingorne capientur, postquam decemati fuerint, concedo, vt omnes septimos Seliches habeant; salis quo-*

que et frumenti, qui ad opus meum ad Dumfermlin allata fuerint, omnem decimam concedo. V. *Selures.*

SELIO, SELLIO, modus agri, forte ex Gallico *Seillon*, Lira, porca, arula, Edw. Cokus ad Littletonem: *By the grant of a Selion of land*, Selio terrae, *a rig de of land which contineth no certainty, for some de greater and some be lesser, hant by the pront de* una porca, *a ridge deth passe.* Selio *is derived of the French word* Sellon *for a ridge.* *Selio*, inquit Spelmannus, *agri portio, sulcus aliquot non certos continens: Anglis aliis, a sticke of lande, aliis a selion, aliis a ridge.* Covellus vero ait, aliàs acram integram, seu iugerum, aliàs plus minus, dimidiam continere. Tabularium Ecclesiae Gratianop. sub Hugone Episc. fol. 58. Non absurda certe est vocis originatio, quae modo ex Scriptoribus Anglicis proponebatur; at mihi verisimilior videtur, quae a Gallico *Siller*, secare, deducitur; adeo vt *Selio* modus sit agri, quantum scilicet vnus *Sector* per diem *Secare* potest: qua ratione *Secturam prati* vsurpari supra obseruatum est. Certe *Silleur*, pro Messium sector, dixerunt Galli, quod a Secando, non a Gallico *Sillon*, lira, porca, accersendum existimo. SELIVNCA, diminut. a *Selio*. Monastic. Anglic. to. 1. p. 773. B 3. *Seliuncas infra curtem grangiae.* Occurrit ibi pluries, vt et *Seliuncula.* SEILLO, SEILO. Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 255. SEILLVM. Idem Monasticum to. 1. pag. 676. SELLIVVS. Monastic. Angl. to. 3. pag. 161. SELLONVS. Tabularium Ecclesiae Gratianopolitanae sub Hugone Episcopo fol. 56. SILLONVS, in Tabular. Absiensi, fol. 155.

SELIPETARI, genus Turcici equitatus. Iouius Hist. lib. 14. *Oglanis pari prope authoritate succedunt Vlufagi, Seliphtari, Caripigi et Mutpharachae, qui dextra laeuaque distinctis agminibus equitantis Imperatoris latera praecingunt.*

SELIQVASTRVM, Sellae genus, Casaubono ad Sueton. Sella muliebris aperta, cuius domi vsus fuit. Arnobius lib. 2. adu. Gentes: *Quid arquata, si sellula, acus, strigil, pellubrum, Seliquastrum?* Vtitur etiam Hyginus Astron. lib. 2. de Cassiopeia.

SELIQVATICVM, V. in *Siliqua.*

SELIVNCA, SELIVNCVLA, V. in *Selio.*

SELLA. (1) *Sellae familiaricae*, pro latrinis et priuatis, apud Varron. lib. 1. de Re rust. c. 14. et Vitruuium lib. 6. cap. 10. vbi *sellae* legendum, non *cellae*, monuit Cuiacius lib. 10. Obseru. cap. 18. Martialis lib. 12. Epigr. 78.

Sellas ante petit Patroclianas,
Et pedit deciesque, viciesque.

Purgare per vomitum, aut per Sellas, apud Marcellum Empiricum. (2) SELLA, Ἐφίππιον, Equitum instratum. Vegetius lib. 4. Art. veterin. c. 6. de Equis: *Aphrica Hispani sanguinis velocissimos praestare consuenit ad vsum Sellae.* Sidonius lib. 3. Epist. 3. *Alii sanguine ac spumis pinguia frena suscipiunt, alii Sellarum equestrium madefacta sudoribus fulcra resupinant.* Obseruatum iam pridem a viris eruditis, *sellarum* equestrium haud fieri mentionem apud veteres Scriptores, atque adeo esse nuperum inuentum: ita vt earum nulla fere occurrat ante tempora Valentiniani Imperatoris memoria, (l. 47. Cod. Theod. de Cursu publ.) vt et *staffarum* seu *stapedum*. Antea quippe stragulis quadrangulis equorum dorsa insternabantur, cuiusmodi in statua Antonini, quae Romae in Capitolio exstat, conspiciuntur, quibusque hodie famuli, equos aquatum ducturi, insidere solent. Xenophon lib. περὶ ἱππικῆς, seu de re equestri, monet, vt qui equo, siue nudus ille fit, siue ephippio stratus, insederit, rectus semper stet, non vero sedeat veluti in sella, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ δίφρου ἕδρα. Ex quibus patet, non semper ephippio equites vsos, atque ipsum denique ἐφίππιον leue quid fuisse, nec in sellae nostratis modum compositum. Quod vero Goropius Becanus

canus lib. 2. Francicor. pag. 48. sellae equestris inuentionem Saliis Francicis adscribit, et ab eorum appellatione *Sellae* nomen accersit, vix fidem meretur, cum procliuius multo sit, *sellam* dictam credere, quod eques in ea veluti in quauis sella sedeat: vnde ad discrimen caeterarum sellarum, *Equestris* Sidonio, *Equitatoria* Iornandi dicitur. V. Io. Tzetzem Chil. 9. c. 290. (3) INTER DVAS SELLAS CORRVERE, Gall. *Etre entre deux selles le cul à terre*, Prouerbii genus: dicitur de eo qui duplici ratione rem aliquam persequitur, quam tamen non obtinet. S. Bernardus Epist. 114. edit. 1690. tom. 1. col. 123. SELLAM GESTARE. Vetus fuit consuetudo, et pro lege apud Francos et Sueuos olim inoleuit, vt, si quis nobilis, aut ministerialis, vel colonus incendiarius, aut praedo, vel grauioris criminis reus, coram suo iudice inuentus esset, antequam mortis sententia puniretur, confusionis suae ignominiam, Nobilis canem, Ministerialis sellam, de Comitatu in proximum Comitatum gestare cogeretur. Verba sunt Ottonis Frising. Episc. lib. 2. de Gestis Frider. c. 28. quae suo more exscripsit, strictaque oratione reddidit Guntherus, Ligurini lib. 5. pag. 112. Viris denique nobilibus eiusmodi sellae gestationem in poenam indictam euincere videtur Decretum Ludouici III. Imp. quod exstat in Hist. Langobard. ignoti Casin. edita a Camillo Peregrino pag. 101. *Quicunque caballum, bouem, friscingam, vestes, arma, vel alia mobilia tollere ausus fuerit, triplici lege componat, et liberum armiscara, id est, Sella ad suum dorsum ante nos a suis semotus bis dirigatur, et vsque ad nostram indulgentiam sustineatur, serui vero flagellentur et tundantur.* Quo loco *liberum armiscara* dicitur poena, quae liberis et ingenuis seu nobilibus irrogari solet. Est enim *armiscara* poena quaeuis a iudice decreta et imposita. *Sellae* igitur eiusmodi *gestatio* viros potissimum nobiles spectauit, non vero plebeios et obnoxiae conditionis homines. Verum cum id ab Ottone Frisingensi exertis verbis asseratur, dicendum forte *ministerialibus* primitus, et ad maiorem infamiae notam viris etiam nobilibus postea poenam hanc irrogatam. At cur sella viris plebeis data fuerit in poenam ferenda, qui non equis vehi, sed pedes incedere solent: deinde cur velut signum confusionis et ad dedecus sellae gestationem adinuenerint maiores nostri, nemo, quod sciam, hactenus exposuit, nec est promtum moris istius rationem assequi: nisi forte dicamus per sellam dorso et humeris impositam omnimodam rei subiectionem indicare voluisse, qui, tanquam equus aut iumentum factus, iugum subit, et ad perpetuam seruitutis conditionem deductum se vltro confiteretur. Certe ii, quibus haec poena imponebatur, dominorum, quos criminibus suis offenderant, non pedibus modo aduoluebantur, proniquc in terram procidebant, quo calcarentur ab iis, et veluti protererentur; sed et, vt ita loquar, obequitarentur in equi modum, vt Chronicon vernaculum Normanniae satis ostendit. Ita Fulco Andegauensium Comes Gaufridum filium, qui sellam dorso euehens pronus se cum sarcina ante eius pedes exposuerat, *assurgens, et pede iacentem pulsans: Victus es, tandem victus, ter quaterque ingeminat.* V. supra *Harmiscara.* (4) SELLA, SELLVLA MANSI, domus coloni in singulis mansis: Schilterus in Glossis Teuton. v. *Sedal* minus recte interpretatur Praedium emphyteuticum hubarii. *Sella alta*, in Actis B. Lucae tom. 2. Monument. sacr. Antiq. pag. 6. V. in *Mansus* col. 442. et *Sedes* 4. (5) SELLA VIDVALIS, Praecipuum, quod superstiti viro, vel vxori, prae aliis cohaeredibus ex mobilibus competit. Leg. municipales Mechlin. tit. 16. de haeredibus et iure succedendi, art. 14. (6) Scamnum, Gall. *Selle. Ad sellam comedere*, Genus poenitentiae. Index MS. benef. dioecesis Constant. fol. 68. vo. (7) † Idem quod *Mensa*, quidquid ex bonis alicuius est,

est, bona ipsa, dominicum. Ch. Ms. a. 1372. V. *Mensa*.

SELLARE, officina sellarum, seu locus vbi sellae conficiuntur, vel asseruantur. Statuta Equit. Teut. apud Duellium tom. 2. Miscell. pag. 56.

SELLARE. (1) SELLARE, INSELLARE, Sella, seu ephippio equum instruere: Auctor Mamotrecti cap. 22. Genes. *Strauit*, *i. Sellauit*, Cap. 31. *Stramentum*, *Insellatura equi*. Will. Brito in Vocabul. MS. *Sterno*, *is*, *dicitur pacificare*, *praeparare*, *Insellare*, *obruere*. Alibi: *Stramentum dicitur insellatura*, *i. quo equus sternitur et Insellatur*. *Insellatus equus* in Legibus Kanuti Regis cap. 98. et in Legibus Henrici I. c. 14. (2) Equi *sellae* insidere. Consuetud. Furnenses ex Tabular. Audomar. *Praeterea concedit Comes vsque ad voluntatem suam*, *quod quicumque eques incedet et Sellatus gladium deferat*. INSELLARE, eadem notione. Baldricus in Gestis Alberonis Archiepisc. Treuirensis: *Iubensque subito coram Comite Insellari*, *ad Regem properando peruenit*, *etc.*

SELLARIS, equus sella instratus, Gall. *Cheval de Selle*. *Sellare iumentum*, apud Vegetium lib. 1. de Arte veterin. c. 56. cui opponit *Currule*. In lib. 4. c. 8. *curralium* et *sellarium equorum* meminit. Anastasius Bibl. in Constantino PP. pag. 65. *Pontifex et eius primates cum Sellaribus imperialibus*, *sellis*, *et fraenis inauratis*, *simul et mappulis*, *ingressi sunt ciuitatem*. ANIMAL AD SELLAM, Equus, in Constitut. Frederici Regis Siciliae cap. 36.

SELLARIVS. (1) Διφροφόρος, in Gloss. Graec. Lat. Qui in sellula operatur, sedentarius. (2) Equus sella instructus, *Sellaris*, vt supra: Gall. *Cheval de selle*, qui *Sellifer*, in veteri Epigrammate apud Salmasium:

Currere Selliferum per iuga cogis equum.

(3) Eques. Vita S. Anastasii Persae Martyris cap. 5. In alia versione habetur *Caballarius*. (4) Sellarum confector, Gall. *Sellier*, in Capitulari de Villis c. 62. in Constitut. Neapolit. lib. 3. tit. 36. et in Itinere Camerarii Scotici cap. 27. Σελλοποιοὶ, apud Heronem in παρεκβολ. Vita S. Gualfredi Solitarii num. 1. SELLERIVS, eadem notione. Comput. ann. 1328. ex Schedis Cl. V.

SELLATORES, Sellarum artifices, Gall. *Selliers*. Testament. Asini editum a Petro Lambecio lib. 2. Comment. de Bibl. Caesarea c. 8. V. *Sellarius* 4.

SELLICVS. Papias: *Insellis*, *sine ictu Sellici corporis*.

SELLIFER, equus, V. *Sellarius* 2.

SELLIO. Vgutio et Ioan. de Ianua: *Sellio*, *onis*, *i. caballus*, *a sella dicitur*. Catholicon paruum: *Sellio*, *cheval*. V. alia notione in *Selio*.

SELLISSARE, iactare, ostentare: quod Suidas sumtum monet a moribus Selli cuiuspiam, qui cum re esset perquam tenui, tamen affectabat haberi diues. Σελλίζειν, eadem notione, vsurpatum a Graecis. V. Erasmi Adagia.

SELLISTERNVM, instratum aut stragulum sellae. Gloss. Graec. Lat. MSS. Σελλάστρωσις, *Sellisternum*, *iugum*. Editum *Sellisternium* praefert.

SELLIVVS, SELLONVS, V. *Selio*.

SELLVLA MANSI, V. *Sella* 5.

SELLVLARIVS, eques, vel sellarum confector, vt *Sellarius* 3. vel 4. Locus est in *Scapsorium*.

SELLVS. (1) Mensura liquidorum: Galli *Seilles* maiores cados vocant, quibus aqua ex puteis hauritur. Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu Ch. 210. *Quinque partes de carne*, *et 5. panes*, *et 5. Sellos de vino*. Ch. 214. 1. *Cartallum de melle* . . . . *1. Sellum de melle*, *et 1. denarium*, *etc.* Adde Ch. 217. V. *Seilletum* et *Selha*. (2) † IN SELLVM SVVM ERIGI, attolli in sedentis situm, t. 11. Gall. Christ. p. 223.

SELPMVNDIO, in Edicto Rotharis Regis Longob. tit. 83. §. 3. *Nulli mulieri libere* . . . . *liceat in sui potestatis arbitrium*, *id est*, *Selpmundio vinere*, *etc.* Rectius Lex Longob. lib. 2. tit. 10. *Sine mundio*. *) Potius a Germ. selbst et obsol. Mund, potestas,

testas, quasi diceres Selbstgewalt, eigene Gewalt.

✝ SELQVALE, mensura frumentaria, i. q. *Sextarium*. Ch. a. 1295. t. 1. Hist. Cassin. p. 138.

SELVATICVS, ab Ital. *Selvatico*, Silvestris, Gall. *Sauvage*. Chron. Parmense ad ann. 1291. apud Murator. to. 9. col. 821. V. *Sylvaticus*.

SELVRES, piscis fluuiatilis species, cuius mentio est apud Wandelbertum in lib. de Miraculis S. Goaris cap. 8. vbi forte *Seloces* legendum est.

SEMAISIA, mensura vinaria, quae Lugduni duas mensuras, quas Galli *pots* dicunt, continet.

SEMALIS, vasis genus ad vsus diuersos aptum. Reparationes factae in Senescallia Carcassonae ann. 1435. ex Cod. MS. Cl. V. Lancelot: *Ab eodem pro duobus vasibus vocatis Semalz, in quibus portantur aqua et morterium ab ipso emptae pretio pro quolibet III. sol. IX. den. Turon.* Eodem vtuntur in vindemiis deferendis. Transactio inter Abbat. et Mon. Crassenses ann. 1351. *Dictus dominus abbas debet habere ibi Semales, lagenas, embutum, cancillum et acetum, et vas in quo teneatur.* V. *Semalum*.

SEMALVM, vel SEMALVS, idem quod *Semalis*. V. in hac voce. Guill. de Podio-Laurentii in Chron. c. 40.

SEMANTERIVM, Gr. Σημαντήριον, signum quo Graeci fideles ad Ecclesiam conuocant, loco campanarum. V. Gloss. med. Graecit.

SEMARE, V. infra in *Semus*.

SEMATIO, V. *Scematio*.

SEMATVM, ἡμίκενον, ἀπηρμένον, in Gloss. Lat. Gr. Semiuacuus, semiplenus.

SEMAXII, V. infra *Seminaxiarii*.

SEMBA. Ordericus Vitalis l. 12. pag. 870. *Et nequam Gisulfus Semba Regis, aliique plures.* Forte *Scriba*.

SEMBEJANVS, apud Scotos, si fides Borello in Thesauro Antiquit. dicitur, qui primo vel altero anno studiis vacat. V. *Beanus*.

SEMBELLINVM, pro Sabellina pelle, vsurpant Constitutiones Catalaniae MSS.

SEMBVLVM. Inquisitio de vita moribus B. Ioannis de Cazenfron Abbat. an. 1223. *Pannum lini n induebat, nisi Sembulum.*

SEME. (1) Vt *Sagma*, onus, sa cina. Charta ann. 3. Henrici V. Re Angl. apud Th. Blount in Nomole Anglic. (2) SEME, apud And gauenses et Pictones dicitur officiu quod per septem dies continuos p defunctis celebratur, idem proin quod *Septenarius*; a *Seminia*, Ga *Semaine*. Testament. Ioh. Lessil dom. de Juigné, ann. 1382. apu Menagium Hist. Sabol. p. 389. *Septimus*.

✝ SEMEBLATOR, seminator, sat Hisp. *Sembrador*. Form. Ms. Co reg. 7657.

SEMEL. (1) Aliquando, Gall. *u fois, un jour*. Instrum. an. 1300. apu Marten. tom. 1. Anecdot. col. 13 (2) Pro Semper, passim apud Ba baro-Latinos Scriptores, teste G clenio in Lexico philos.

✝ SEMELATVS, solea instructus, *Caligae semelatae* in *Caliga*.

SEMELGARE, fulgurare, vt viden Gall. *Eclairer*. Castellus in Chro Bergom. ad annum 1394. apud M rator. to. 16. col. 887.

✝ SEMELIA, SEMELLA, fulcime munimentum terreum vel ligneu a Gall. *Semelle*. Comput. eccles. P ris. a. 1381.

SEMELLA, f. Panum similaceoru qui *Simenelli* dicebantur, (Ger Semmel,) distributio, vel ce quantitas. Consuet. MSS. Eccl. C lon. *De panibus cenalibus cuilibet nonico et aliis vicariis . . . in Ia ario XIIII. Semellae, in Febru XVII. Semellae. Cuilibet mag praebendae annuatim supercresc VIII. Semellae et IV. panes.* V. *menellus*.

SEMELLATOR, sutor, qui calc soleis instruit, Gall. *Cordonnier* Gall. *Semelle*. Charta an. 1344. Schedis Cl. V. Lancelot.

SEMEN, maris dicitur; posteritas ro, mulieris, in Iure Hungari Albert. Molnarus.

✝ SEM

† SEMENALHANA, tantum seminis, quantum ad sationem cuiusdam agri satis est. Ch. Ms. a. 1334.

SEMENATURA, terra arabilis et seminabilis, seu quae seri potest. Charta anno 1175. apud Stephanot. to. 1. Fragm. Hist. MSS. p. 49.

SEMENS, Sationis tempus, Gall. *Semailles*. Tabular. Aquicinense, fol. 85. V. infra *Sementerium*.

SEMENSTER, SEMENSTRIS, ἑξαμηνιαῖος, in Gloss. Lat. Graec. Vox ambigua, qua et Semimensis et spatium sex mensium significatur. Gloss. Isid. *Luna Semenstris, luna medii mensis*. V. Lexic. Martinii v. *Semestris*, et infra *Semeus*.

SEMENSTRA, *liber in quo actiones sex mensium continentur*. Papias. Leg. forte *Semestria*.

SEMENTA, Sementes, Gall. *Semailles*. Laur. Byzynius in Diario belli Hussit. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. p. 189. V. *Seminalia*.

SEMENTARE. Gloss. Lat. Graec. *Semento*, σπερματίζω. V. Lexic. Martinii.

SEMENTARICIUS. *Terra Sementaricia*, Seminalis, quae seri potest. Chron. Farfense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 395. V. *Semenatura*.

† SEMENTARIUS, sationis tempus, vel ager sationi aptus. Ch. a. 1093.

† SEMENTATICIUS, seminalis. Ch. a. 1070. t. 1. Hist. Cassin. p. 233.

SEMENTATIO, Sementis, apud Tertull. de Spectac. cap. 8. *Sessias a Sementationibus, Messias a messibus*.

SEMENTERIUM, sationis tempus, Gall. *Semailles*. Saisimentum Comit. Tolos. an. 1271. to. 1. Annal. Tolos. inter Instr. p. 22. V. *Semens*, et *Seminatura* 2.

SEMENTIA, *ae*, Sementis, Gall. *Semaille*. Tabular. S. Bertini Audomar. *Sunt ibi de spelta supra Sementiam bonnae XVI.* V. *Sementura*. SEMENTIA, *orum*, eadem notione, in Capitul. Caroli M. de Villis §. 51. V. *Sementatio*.

SEMENTIATUM. Comput. an. 1239. ex Bibl. Reg. *Pro Sementiatis rosatis griseis. factis Paris. XX. lib. Tur.* Leg. forte *Semicinctiis*.

SEMENTINUS, SEMENTIVUS, seminis patronymicus, a semine originem ducens. Can. Denique Dist. 4. *Par autem est ut nos qui his diebus* (Quadragesimae) *a carnibus animalium abstinemus, ab omnibus quoque quae Sementinam habent originem carnis ieiunemus, a lacte videlicet, caseo, et ovis*.

SEMENTIUM, Σπέρμιον, Gloss. Lat. Gr. in MSS. *Sementivum*.

SEMENTURA, semen, sementis, Gall. *Semaille*. Charta an. 1217. ex Tabular. Portus Reg. V. *Sementia* et infra *Seminatura* 1.

SEMEOURA, vt *Sementura*. Charta ann. 1230. ex eod. Tabular. A Gall. tunc temporis vsitato *Semeoure*, vel *Semeure*, pro *Semence*. SEMEURA, eadem notione. Chartul. Castridun. fol. 80.

SEMETRUM, interuallum, Bollandistis ad Vitam S. Dunstani to. 4. Maii p. 368. SEMETRUM, Papiae, *Imperfecta mensura*. Prudent. Psychom. v. 829. *Dissona Semetra*.

SEMEURA, V. supra *Semeoura*.

† SEMEURUS, seminalis. *Terra semeura*, quae seri consueuit. Ch. Ms. a. 1282.

SEMIACIA, Semitabula, vt videtur, Gall. *Bout de planche*. Acta B. Michelinae to. 3. Iunii p. 931. *Lectus quoque erat plana terra, interdum tabula quadam interposita, vel aliquibus Semiaciis, cippo vtens ligneo pro ceruicale*.

SEMIALTER, vnus et medius. Mirac. B. Simonis de Lipnica to. 4. Iulii p. 559. *Magnis febribus per Semialterum annum obuoluta fuit*.

† SEMIALTILE, semisaginatus, in Ch. Ms. a. 1188. V. *Altile*.

SEMIARMATUS, V. *Semiermis*.

SEMIAXIARII, appellati Christiani a Gentilibus. Rationem nominis sic prodit Tertullianus Apol. c. 50. *Vicimus cum occidimur, licet nunc Sarmentitios et Semiaxiarios appelletis, quia ad stipitem dimidii axis reuincti sarmentorum ambitu exurimur.* Vbi *Semaxios* edidit Rigaltius.

SEMIBOLUS, oboli pars media, apud Isidorum lib. 16. Orig. c. 24. V. *Cerates*.

SEMIBONUS, non pessimus. Chron. Dominici de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 693. *Et multi quidam, qui in Semibonorum virorum manibus incidebant, salui fiebant a caede pecunia redimendi.*

✝ SEMICCIA, f. pro *Semicinctia*, t. 5. Aug. p. 560.

SEMICINCTIUM, SEMICINCTIA, SEMICENTIA, SEMICINCTA, Praetenta ventri castula, quam Galli *Tablier* dicunt, quod tabulae formam referat: Picardi vero etiamnum *Demiceint.* Isidorus lib. 19. Orig. c. 33. et ex eo Papias: *Cinctus*, (al. *Cinctura*) *lata zona*, *minus lata*, *Semicinctium: minima, cingulum.* Idem Papias: *Semicinctium, minus lata zona, dictum, quod dimidium cingat.* Glossae MSS. *Semicincta, quod medium cingit.* Ioannes de Ianua: *Semicincium dicitur eo quod dimidium cingat. In Glossa autem Actor. 19. dicuntur Semicincia vestes ex vno latere dependentes, vel zonae, siue vestes nocturnae, vel genus sudarii, quo Hebraei vtuntur in capite.* Glossae Lat. Graec. *Semicinctium* ἡμιζώνιον. Aliae: *Semicinctum* ὑπόζωμα. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Semicinctium, deinde ceinture. Vestis praecinctoria*, S. Augustino. S. Bernardus de Moribus Episcopor. c. 2. SEMICINCTIUM, vestibus Sacerdotalibus vulgo accensetur. Idem porro quod *Orarium*, seu sudarium, quod auro et gemmis distinctum, ad dextrum femur a cingulo dependens conspicitur in tabellis Graecanicis, quas ad suam Constantinopolim christianam aeri incidi curauit Cangius. Glossae MSS. *Semicincia, sudarium.* Nicephorus Constantinopolitanus ad Leon. III. PP. *Misimus fraternae vestrae Beatitudini encolpium aureum, tunicam candidam, et penulam castaneam, inconsutilem stolam, et Semicinctia auro variegata. Semicinctium* Episcopis proprium fuisse docet Charta Anacleti II. PP. in Chronico Beneuentano S. Sophiae p. 689.

SEMICIPIUM, ἡμικεφάλιον, in Gloss. Lat. Gr. Semi-caput, Gall. *Moitié de la tête.*

SEMICOLUMNIUM. Gloss. Isid. C*lindrum, Semicolumnium.*

SEMICORS, *minus habens cor*, i Glossis antiquis MSS. Gloss. La Gall. Sangerman. *Semicors, qui a d mi arme (ame).* Occurrit apud Io de Ianua.

SEMICUMULATUS, Gall. *Dem comblé.* Litterae Ludouici VIII. Re Franc. ann. 1224. tom. 1. Ordina p. 49.

SEMICUPIUM, cupa breuior. *El* inquit Papias, *vas, in quo potest h mo resupinus iacere in modo lintris.*

SEMIDECIMA, quae a decimo a quintum numerum reducitur. Stat ta S. Claudii p. 19. V. *Dimidius.*

SEMIDUPLEX, dimidius. Chart fundat. Capellae Vicennarum an 1387. apud Lobinell. to. 3. Hist. P ris. pag. 192. V. in *Festum.*

SEMIERMIS, *Semiarmatus, min armatus*, in Glossis antiquis MSS Gloss. Isid. *Semiermis, sine arm* Vtitur etiam Liuius. Tacito *Semer mus* est male armatus.

SEMIFACIES, effigies obliqua, Gal *Visage de profil*, apud Mabill. to. Annal. p. 619. vbi de sigillo, c *Sancti Galli Semifacies* impressa era

SEMIFORTIS, male vel parum mu nitus. Chron. Domin. de Grauin apud Murator. to. 12. col. 674.

SEMIFRACTURA, scripturae specie V. supra *Scriptura.*

SEMIFRATER. (1) Qui ex alte patre, vel ex altera matre e Chron. Angl. Th. Otterbourne pa 79. (2) ✝ Apud Carmelitas, fr ter s. *Donatus* secundi ordinis. Co stit. Carmelit. MS.

✝ SEMIFRUMENTUM, frumentu miscellum, in Ch. Ms. a. 1319.

SEMIINTEGER, dimidiatus, mu lus. Epist. 3. S. Paciani ad Sym phron. inter Conc. Hisp. to. 2. p. 8

SEMIJUSTUS, *dimidium iusti.* Glo Isid. Sed leg. *Seminstus, dim dium vstus.* Papias: *Semiustus, parte combustus.* Varroni *Seminsula tus.* Haec post Graeuium.

✝ SEMILANCEA, hasta, Gall. *De mi pique.* Litt. remiss. Ms. a. 1395.

SEMILOTUS, mensura liquidoru in quibusdam locis Belgii, *Dem lot*

... quae Parisiensi *pintae* respondet. Hist. Monast. Viconiensis apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 302. *Sic statuit adesse praebendam, quod faciebat Semilatum ad mensuram in prandio obtineat. Nam antea in scyphis magnis vinum fundebatur*. V. *Lata*.

SEMIMENSTRVVS. Leg. municipa[l]. ... lib. tit. 13. art. 8. *Apparitorem qui renuntiationem illam fecerit, id ipsum se ita fecisse apud ... pro religione sui iuramenti contestabitur, nomenque eius cui nuntium ... expriment et actis insinuari curabit, ac tum demum liberum erit creditori detentionem illam persequi, quantum attinet ad bona mobilia, a die iuridico ad diem iuridicum, hoc est per internalla octiduana; quantum vero spectat ad bona immobilia, per internalla Semimenstrua, hoc est a decima quarta nocte ad decimam quartam noctem: opusque erit ... trinis vel hebdomadariis vel Semimenstruis vicibus debitorem ... heredes caeterosque omnes qui aliquid iuris in ea bona praetendunt, citet.*

SEMINODIATA, V. in *Semodiata*.

SEMINALATVS, vox corrupta apud ... de Mensura Poenitentiarum c. 3. vbi pro *Seminalatis* legendum forte *Amigdalis*.

SEMINALIA, sationes, *Semailles*. ... Ordinis S. Gilberti de Sempringham: *In caeteris grangiis ... cessante, nisi quantum ad Seminalia pertinet*. SEMINAGIVM, eadem notione. Charta an. 1189. V. *Sementa* et *Senaillia*.

SEMINARE, semen, in Act. Mss. a. 1289.

SEMINARIVM, semen, cultura. Nicolaus de Iamsilla de Gestis Frider. Imp. apud Murator. to. 8. col. ...

SEMINATIO. *Terra seminationis*, ... quae seri consueuit. Ch. ... a. 1192.

SEMINATVRA. (1) Sementis, *Se*... Charta Laurentii Abbat. Cen... an. 1180. ex Tabular. eiusd. ... V. *Semenaura*. (2) Satio... tempus, seu seruitium quod ea ...

anni tempestate domino a vasallis debetur. Charta apud Madox in Formul. Anglic. p. 47. V. *Sementerium*. (3) ✝ Idem quod *Seminatio*, in Chartul. Floriac.

SEMINELLVS, vt *Simenellus*. V. ibi.

SEMINIA, ex Gall. *Semaine*, Hebdomada. Gilbertus Crispinus Abbas Westmonast. in Vita S. Helluini Abb. Beccensis.

SEMINIVERBIVS, concionator, σπερμόλογος, *Seminans verba*, Papiae. Mamotrectus ad Actus Apostol. c. 17. *Seminiuerbius, i. seminator verborum, quasi sermologus*. Alcuinus Poëm. 5. de S. Paulo:

Plurima frugiferis dispergens
Semina verbis.

Petrus Blesensis Serm. 43. *Erudiat Seminiuerbius; definiat, quia Praelatus; intercedat, quia Aduocatus; Seminiuerbius in Cathedra, Praelatus in Curia, Aduocatus in Missa.*

SEMIPANIS, panis statuti ponderis dimidia pars. Canones Poenitent. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 55. V. *Tenucla*.

✝ SEMIPANNVS, panni tot vlnarum dimidia pars. Litt. remiss. a. 1391.

SEMIPAR, qui dimidii feudi ratione domino subditus est. V. in *Par*.

SEMIPLAGIVM, *minus rete, vel lineae adiunctae retibus. Nam retia plagae dicuntur*. Papias. Hinc emendandus Isidorus lib. 19. Orig. cap. 5. *Minus rete Implagium dicitur a plagis*. Vbi *Semiplagium* legendum, vt et in eiusdem Isid. Glossis, pro *Simplagium*: tametsi occurrit apud Angel. Rumplerum in Hist. Formbac. Monast. tom. 1. Anecd. Pezii part. 3. col. 433.

SEMIPLANTARIA CHARTA, ea scilicet qua ager ad *medium plantum* conceditur. V. in *Complantare*.

SEMIPLENE PROBARE, Gall. *Prouver à demi*. Statuta Palauic. lib. 1. cap. 5. fol. 8.

SEMIPLENVS, simulatus. Willel. in Philippo August. to. 5. Hist. Franc. p. 81.

SEMIPLOTIA, Festo, *Soleae dimidiatae, quibus vtebantur in venando*. V. Turn.

V. Turn. Aduerf. lib. 19. cap. 19. et fupra *Plautus*.

SEMIPOISA, Semilibra. V. *Poifa*.

SEMIPRAEBENDAE, V. *Praebendae*.

SEMIRASVS, *Menfura femirafa*, Gall. *Demi-rafe*, in Ch. a. 1224.

SEMIRE, pro Serere, feminare, ex Gallico *Semer*. Charta Caroli Reg. Burgundiae filii Lotharii Imp. to. 12. Spicil. Acher. p. 127.

SEMISOLIDVS, dimidius, V. in hac voce.

✝ SEMISOLIVM, folium latrinae, fella familiarica, apud Murat. t. 21. Script. p. 27.

SEMISONARII, *dimidium obfonium capientes*. Ita Vgutio MS. forte leg. *Semiobfonarii*.

SEMISPATHIVM, Ifidoro lib. 18. c. 5. Papiae et Ioh. de Ianua *Gladius eft a media longitudine fpathae appellatus*. Gloff. Theotifc., *Semifpathium*, *fahs*. Vegetius lib. 12. c. 15. *Gladios maiores, quos Spathas vocant; et alios minores, quos Semifpathas*. Lex Burgund. tit. 37. *Quicunque fpatham aut Semifpathium eduxerit ad percutiendum alterum, etc.* Chron. Fontanellenfe c. 10. Vbi legendum *Semifpathium*.

SEMISSARE, dimidiare, bipartiri, apud Veget. lib. 1. c. 28. et 38.

SEMISSARIVS. (1) Dimidius, in Chron. Ifidori Pacenf. an. 731. (2) Dimidia ex parte haeres. Florent. JC. D. lib. 30. tit. 1. leg. 116.

SEMISSECLA, *dimidium ficli*, in Vita S. Wiboradae apud Goldaftum.

SEMISSIS. Gloff. Lat. Gr. *Semiffem*, ἡμισείας, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ νομίσματος. Ebrardus in Graecifmo, c. 12.

SEMISVMMISSARIVS, V. *Summiffarius*.

SEMITARIVS, femita, Hifpanis *Sendero*, Gall. *Sentier*, in Charta Hifpanica aerae 1016. apud Anton. de Yepez, in Chron. Ordin. S. Benedicti tom. 5. p. 444. V. infra *Simitarius*.

SEMITAS, Imperfectio, V. *Semus*.

SEMITRIA, duo et dimidium. Miracula B. Kingae to. 5. Iulii pag. 753. V. *Dimidius*.

SEMIVECORS, *minimus a ve*[...] Gloff. Ifid. Emendandum ex [...] *Seminecors, minus habens cor*, v[...] net Graeuius. V. *Semicors*.

✝ SEMIVIGILARE, interui[...] Litt. remiff. Mf. a. 1355.

SEMIVIVVS, vox contemtus v[...] ta a Burchardo in inf[c]ription[...] ftolae ad Ottones, apud M[...] tom. 3. Annal. p. 619. *Summ*[...] *Deum maieftatis dominis meis r*[...] *aeternum, Burchardus abbas S*[...] *vus*.

† SEMIVSATVS, SEMIVSVS[...] mitritus. Inuent. Mf. a. 1450.

SEMMINIA, inftrumentum ef[...] tur in facrificiis adhibitum, culter quo mactabatur porca. in Carm. de varia Ernefti Du[...] var. fortuna apud Marten. Anecd. col. 359.

> *Rufticus agricolae Cereri* [...]
> *exta ruenti*[...]
> *Semminia porcae, foed*[...]
> *facra piatn*[...]
> *Tellus, etc.*

SEMNISTES, pro *Symmif*[...] Graec. συμμύστης. Paffio S. Be[...] apud Camufatum p. 69. de [...] vardo Archiepifc. Remenfi.

SEMNIVM, ex Graec. Σεμνεῖον[...] nafterium, in quo *venerandi* [...] Monachi. Gloffae antiquae M[...] Gloff. Lat. MS. Reg. cod. *Semnium, Monafterium, fiue* [...] *ftorum conuenticulum*. Perpe[...] *mnium*, apud Papiam. Lexico[...] Gr. MS. cod. 2062. Σεμνεῖο[...] ναστήριον. Ioan. Hierof. de Inf[...] nach. c. 36. *Diruentes eorum* [...] *um antiquum, aedificauer*[...] *primae virgini Deo dicatae c*[...] *etc.* SIMNIO. Vita S. Boni[...] fcopi Aruern. c. 10. Bolland[...] *Symnionem*.

SEMO, *nis*, quafi *Semihomo*, [...] ni. Martianus Capella: *Quos* [...] *mideos, quosque Latine Sem*[...] *cant*.

SEMODIALE, SEMODIALIS[...] modius, Gall. *Demi-muid*; menfura agraria, ager feu [...] mimodii fementis capax. V. [...] *dius*. Charta ann. 790. apud [...]

to. 2. Annal. p. 714. col. 1. V. *Semodius*.

...MODIATA, idem quod *Semodiale*, ager *semimodio* constans. Modius vero, vt videre est in hac voce, pro variis regionibus variae fuit capacitatis. Charta ann. 899. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occitan. col. 41. *In pago Biterrensi in villa Lunatis ... campum vnum habentem Semodiatam vnam, etc.* V. *Modiata* in *Modius*.

...MODIVS, Semimodius, V. *Semodiale*. Charta ann. circ. 1097. ex Chartular. Eccl. Aptensis fol. 34. V. *Modius* 2.

...MOLLA, Italis *Semola*, Furfur, vel grani genus. Statuta Astens. vbi de ... portarum: *Semolla soluat pro quolibet rubo lib. 1. sol. 10.* V. *Semoulum*.

...MONCIA, inuitatio, a Gall. *Semonce*. Statuta Eccl. Autiss. MSS. V. in *Submonere*.

...MONERE, SEMONITIO, pro *submonere*, *submonitio*, in Ch. Ms. a. 1163. V. *Semontio*.

...MONITVS. Marculfus lib. 1. form. 35. ...*, quod propriorem etiam praeceptionem nostram erga se perhibuerit, Semonitum propriam stabilitam decreuimus roborare.* Leg. ... vocibus *Se munitum*, vti edidit ...

...MONTIO, Monitio, a Gall. *Semonce*. Charta Manassis de Garlanda Episc. Aurel. ann. 1164. V. in *Submonere*.

...MORARI, seorsim *morari*, degere. Vita S. Landelini Abb. Crispiniensis c. 7.

...MONSA, monitio, citatio, Gall. *Semonce*. Lit. a. 1356.

...MOSTA, idem, in Ch. Ms. a. ...34.

...MOTARE, semouere. Vita S. Aichardi Abb. Gemetic. c. 28.

...MOTIM, seorsim, separatim. Leges ...douici Imper. apud Murator. to. ... part. 2. p. 129.

...MOTVS, nude pro Defunctus, mortuus. Appendix ad Chron. Episc. ...ens. apud Acher. to. 6. Spicil. p. 673.

SEMPECTAE, in Regula S. Benedicti c. 27. dicuntur *seniores sapientes fratres*: maxime qui quinquaginta annos in ordine exegerant, (quos annum iubilaeum exegisse vulgo dicimus,) quibus eo nomine maior indulgentia tribuebatur, ab omnibus oneribus caetera immunes. Diuidebant enim totum conuentum in tres gradus, quorum primus erat *iuniorum*, qui vsque ad annum 24. professionis omnia onera chori, claustri, et refectorii subibant: quippe in Monasteriis *non aetas quaeritur, sed professio*, vt est in Regula S. Pachomii c. 3. Alter eorum erat, qui 24. annos a sua conuersione exegerant; qui per 16. annos sequentes medium gradum tenebant: *Atque hi absoluti erant ab officiis paruis Cantariae, Epistolae, Euangelii, et aliis minoribus laboribus.* Hos, vt aetatis perfectae, et consummati iudicii Monachos, potissimum spectabat *magnitudo negotiorum, et prouidentia consiliorum, ac totius loci sollicitudo.* In tertio gradu erant, qui 40. annum attigerant vsque ad quinquagesimum, peculiari nomenclatura *Seniores* appellati. Excusabantur porro ii ab omni officio forinseco, scilicet Prouisoris, Procuratoris, Cellarii, Eleemosynarii, Coquinarii, etc. tanquam *milites emeriti, qui portauerant pondus diei et aestus in seruitio Dei, et pro statu Monasterii sui carnem et sanguinem suam expenderant.* Hos denique accipiebant *Quinquagenarii*, qui scilicet 50. annos in ordine exegerant, quibus, vt diximus, omnimoda immunitas concessa erat, *Sempectae* nuncupati. Hos Monastici ordinis gradus explicat ac describit Ingulfus p. 886. Occurrit praeterea haec vox non absque mendo, et alia notione, apud Ordericum Vitalem lib. 8. p. 624. *Hoc aduertentes Cenomanni valde laetati sunt, et maiorem ei metum Sempectas incusserunt.* Loquitur de iuniore Comite Cenomanensi, qui, despectum se a subditis et exosum sciens, fugam meditabatur. Vbi indubie *Sempectae* legendum, vt omnino intelligantur Comitis *συμπαίκται*, *Collusores*, sodales,

dales, socii, quibuscum familiariter versabatur. Nam Quinquagenarios Monachos *Sympaectas* appellatos, admodum vero simile est; non quod ipsi *Sympaectae* essent, sed quod ad aetatis prouectioris solatium darentur eis συμπαίκται, seu iuniores Monachi, qui eis ministrarent, et cum iis mensae assiderent, vt exerte scribit Ingulfus: quomodo eiusmodi seniorum Monachorum συμπαίκτας habet Palladius in Historia Lausiaca c. 24. 83. quos *Collusores* vertit vetus Interpres c. 24. vnde liquet, ab Aegyptiis et Orientis Monachis id vocabuli acceptum. Probabilissima tametsi videtur vocis *Sempectae* interpretatio, quam ad mentem Ingulfi exponit Vir eruditus: mirum nihilominus est, *Sempectas* nuncupatos non iuniores qui eo nomine designandi erant, sed seniores, quibus ad solatium ii concedebantur. Vt vt est, aliud sonat *Sempecta* in Regula S. Benedicti: eo quippe loci de excommunicatis sermo est, quibus Abbas fratres submittit, qui iis consolationem exhibeant; vnde *Sempectas* hic intelligo sodales, socios seu familiares, qui amicum facilius ad meliorem frugem adducere valeant: qui tamen, vt vult S. Benedictus, inter seniores sapientes potissimum eligendi sunt. V. Menardum in Concordia Regul. et Martenii Commentar. in Regul. S. Benedicti p. 378.

SENIPETAE, in Vita S. Iacobi Eremit. saec. 4. Bened. part. 2. pag. 151. *Iniit consilium cum Senipetis fratribus, etc.* Varie effertur haec vox in Codd. MSS. *Senipeta, senpecta, simpecta*, vel *sympecta*: quod argumento est, vocis etymon non percepisse librarios.

SEMPER, tamen. *Toujours* eadem notione Galli dicunt. Charta Henrici IV. Reg. Angl. an. 1403. apud Rymer. to. 8. pag. 331. *Ita Semper, quod arcus, sagittas . . . vobis reddant.*

SEMPER-BARO, qui a nullo feudum habet, sed alii ab ipso tenent. V. Baro.

SEMPITERNALITER, in Vita S. Isidori Episc. Hispalensis num. 11.

SEMPITERNITAS. Vtitur Clau[...] nus Mamertus lib. 1. de Statu [...] mae cap. 3. lib. 2. c. 1.

SEMVNCLVM, Grani species. Ch[...] Farfense apud Murator. to. 2. [...] 2. col. 545. V. *Semolla*.

SEMVNIA, V. infra *Semunnia*.

SEMVS, imperfectus, non plena[...] non plenus. *Illud enim*, ait Vg[...] *Semum est, quod vltra medieta[...] et citra perfectionem est. Vnde S[...] tas, et Semo, as, i. imperfectum [...] cere, aliquantulum diminuere, et [...] cuare. Quidam:*

Samam, Semi-Deus, flemus [...]
mus quoque Sem[...]

Gloss. Lat. Gr. *Semum*, ἡμι[...] Vetus interpres Iuuenalis ad S[...] *Semestris autem Luna dicitur*, [...] *mensis medium permensa est spati[...] aut Xemum* (leg. Semum) *d[...] cui, vt plena sit, parum admo[...] deest.* Formulae veteres Pithoei M[...] c. 36. *Concessimus tibi olca, in [...] nostra illa, quam illa femina quon[...] tenuit, et dum requisimus, quod [...] esset et Sema, concessimus tibi, [...] subiungit ab vno fronte, etc.* [...] MVS, mutilatus, qui non i[...] gro est corpore. Concilium A[...] lian. III. c. 6. SIMARE, pro [...] *mare*, mutilare. Capitula ad Le[...] Alamannor. edit. Baluzianae. V[...] *cuus, Senius, Scematio*.

SEN, i. e. Ierusalem. V. *Passimae*.

SENA. (1) *Lamia vel Sena in* [...] *Genus monstri.* Papias. (2) † [...] na, et SENVS, pro Scenicus. [...] Ms. a. 1319.

SENACVLVM. (1) Iurisdictio [...] rialium, seu locus vbi conuenie[...] Leg. Mechlin. tit. 1. art. 13. (2) [...] Mulierum senatu seu conuentu, [...] Lampridium in Heliogabalo.

SENAILLIA, sementis, Gall. *Se[...] le*, rusticis Dombensibus etiam [...] die *Senaille*. Charta MS. ex Ad[...] D. Aubret. V. *Seminalia*.

SENALE. (1) *Funis cum quo c[...] tur, seruit etiam arbori.* Gloss[...] Barberini ad *Docum. d'Amor.* [...] Vbaldini pag. 258. Informat. [...] Passagio transmar. ex Cod. MS. [...] getman, *Pro minuendis Senalibus* [...]

(1) † Signum, quo aliquid venale indicatur, ab Ital. *Segnale.* Bulla Ms. Gregor. PP.

SENAPE, SENAPIUM, sinapi. Codex Censualis Irminonis Abb. Sangerman. fol. 84.

SENATA. Charta Henrici Comitis [illegible] apud Brandaonum to. [illegible] 281. vo. *De stabilitate vestra [illegible], atque servitio nunquam fa[illegible] nobis Senatam, et de preda de [illegible] non detis nobis plus quam quin[illegible] partem.* V. *Senhairare.*

SENARIUM, SENARIUS, de tributo dici videtur, quod ex ponderibus et mensuris prouenit, t. 2. Annal. Praemonstr. Prob. v. 20.

SENASCALLIA, pro *Senescallia*, in [illegible] Parlament. an. 1394. apud Menestr. Histor. Lugdun. pag. 73. V. in *Senescalcus.*

SENATIO, herbae genus. Matth. Silvaticus: *Olus aquae, id est, Senationes, vel cressones.* V. *Cresso* et *Senatio* 2.

SENATORES, Nobiles, ex Senatorio et Nobilium ordine: *Ex ordine Senatorio*, in leg. 10. Cod. Th. de Malefic.: *Senatorii seminis homo*, apud Sidonium lib. 1. Epist. 6. Vita S. Nicetii Archiep. Lugdun. *Natus [illegible] Senatorio genere.* Eucherius lib. de contemptu mundi: *Clemens [illegible] prosapia Senatorum.* Ita Nobiles [illegible] *Senatores* passim appellantur apud Gregor. Turon. lib. 1. Hist. c. 29. *Senatores vel reliqui me[illegible]*, vrbis scilicet Bituricensis. lib. 2. c. 15. *Multi tunc filii Senatorum in hac obsidione dati sunt.* Et c. [illegible] *Eucherius Senator.* Iam vero [illegible] *Senatores* isti, non omni[illegible] est doctiorum sententia, [illegible] probabilis admodum [illegible] Ambrosii Moralis ad Vitam [illegible] Eulogii coniectura, vbi censet ita [illegible] ab illorum temporum Scriptoribus, qui ex antiqua Romanorum stirpe essent prognati, Senatorum forte Romanorum, qui e Prouinciis in Senatum allecti fuerant. [illegible] enim temporibus Augusti [illegible] propemodum ex Prouinciis, praesertim Narbonensi, in Curia allectos: vnde natum scomma: *Galli braccas in Curia deposuerunt, latum clauum sumpserunt.* Atque hi quidem tanta apud Principem gratia valuisse dicuntur, vt Galliae Narbonensi, ob egregiam in Patres reverentiam, datum fuerit, vt Senatoribus eius Prouinciae, non exquisita Principis sententia, res suas inuisere liceret: cum caeteris, Constitutione Augusti, sine commeatu ius abeundi non esset, vt liquet ex Tacito lib. 12. et Dione lib. 52. Claudius Imperator in Oratione super ciuitate Gallis danda, de Vienna: *Ornatissima ecce colonia valentissimaque Viennensium, quam longo iam tempore Senatores huic Curiae confert.* Atque inde dictam *Viennam Senatoriam* plerique opinantur. Ex quo licet coniicere, quamplurimos in Prouinciis populi et Imperii Romani, hac donatos dignitate, a quibus in posteros transmissa postmodum, ita vt *Senatores* vniuersim perinde appellarentur, qui ab iis originem ducerent, qui primitus Senatores dicti fuerant, adiecta interdum Romani Senatus nota, vt ab ciuitatum aliarum Senatoribus distinguerentur, quorum longe inferior erat nobilitas. Ita Spartianus de Adriano Imperatore, qui natales ab Hispaniensibus arcessebat: *Auus eius Marcellinus, qui primus in sua familia Senator populi Romani fuit.* Et Trebellius Pollio in Vopisco: *Victorina Tetricum Senatorem populi Romani ad Imperium hortata est.* SENATORES vero *Nobiles* vnice appellatos, vt *Nobilitatem* pro *Senatu* vsurpari apud Victorem Schotti, docuit Salmasius ad Capitolinum. SENATRIX, Nobilis femina, ex genere Senatorio orta. Vita S. Desiderii Episc. Cadurc. c. 16. SENATORES, apud Britannos, seu Anglos, dicti, qui postea *Aldermanni*, voce composita ex *Alder*, Senior, et *man*, homo, Magnates, viri praecipui, vti in hac voce docuimus. Leges Edwardi Confess. c. 35. V. Canones Hibernienses lib. 7. cap. 3. SENATOR, Dignitas suprema Romae, Magistratus, qui toti populo Romano praeerat, sequioribus scilicet saeculis.

Lexicon Gr. MS. Reg. Cod. 2062. Σενάτωρ, ὁ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμών. Hodie *Senatorem* vocant Romani Praetorem vrbanum. Is in diuo residet Capitolino, et Romanis ciuibus ordinaria facultate ius dicit. Tres habet vicarios substitutos suos, quorum duos, qui priuatis praesunt iudiciis, *Collaterales* vocant: hi gradu differunt; vnus enim vocatur primus, alter vero secundus, tertius est Latrunculator. V. Octauianum Vestrium lib. 2. de Iudiciis Aulae Romanae, et Albertum Argentin. p. 167. SENATRIX ROMANORVM, vxor Senatoris, apud Vghellum tom. 1. pag. 1087. 1099. SENATVS, officium, dignitas Senatoris Romae. Codex Vatican. in Lucio II. apud Baron. ann. 1144. Acta Innocentii III. PP. SENATOR IMPERIALIS, dignitas in aula Constantinopolitana, qua donatus legitur Goffridus Comes Cannarum ann. 1105. apud Vghellum to. 7. Ital. sacr. p. 1071. et 1082. PRIMVS SENATOR, antiquior inter Senatores Clericos, *Doyen des Conseillers-clercs*. Epitaph. inter Notas Gothofredi ad Histor. Caroli VII. p. 889. SENATOR, Decanus Christianitatis. Chron. Senoniense lib. 3. cap. 3. SENATORES *Reipublicae S. Galli* nuncupantur eiusdem Monasterii Monachi principales, quorum collegium *Senatus* dicitur, apud Ekkeard. Iuniorem c. 1.

† SENATORIA CVRIA, monasterium, apud Andr. Floriac. Ms.

SENATORIVM. (1) Locus in ecclesia a parte australi, cancellis infra presbyterium proximior, vbi Senatores et Principes consistebant. Ordo Roman. c. 13. (2) Libellus de Visitationibus Monasteriorum, quem ita inscripsisse videtur Martinus Abbas Scotorum, quod in eo Senex iuuenem alloquitur ipsumque plurima docet. Hunc in Chr. Mellic. transcriptum p. 430. legesis.

SENATRIX, SENATVS, V. in *Senatores*.

† SENATVS nomine designatur Camera Computorum Paris. in Ch. Phil. Pulcri a. 1294.

SENAX, ὀρθόκληξ. Gloss. Lat. G
Codex Reg. habet *Senex*, sed
Sternax. V. Salmasium ad Plin
p. 894.

SENCHA. (1) Gall. *Senche*, pi
di modus: proprie est Circuitu
iusdam retis quo inter piscan
vtuntur. Charta Renati Reg.
mit. Prouinc. ann. 1479. inter P
leg. MSS. Piscator. Massil. *Pro*
denti commodo et vtilitate hom
dictae ciuitatis Massiliae et ali
quorumcumque ad Senchas, de q
in dicta supplicatione mentio hab
piscationis gratia, etc. Ibidem
cernunt Senchas tunnorum in m
quantitate. V. *Corre*. (2) †
corum stabulum, vbi sagina
Gall. *Senck*. Litt. remiss. Ms. 1.

SENCIA, V. infra *Sentia*.

SENDA, V. *Renda 1*.

SENDADVM, Sindon. Vita S.
rardeschae to. 7. Maii pag. 180

SENDAL, Tela subserica, V. C
lum.

SENDALES, Sandalia, Gall. *S*
les, vel *Sendales*. Inuentar.
1419. ex Tabul. Eccl. Nouiom
Sandalia 1.

SENDAPILLVM, SENDAPIL
panni serici species. Testame
Michaëlis de Creneio Episc.
siod. an. 1409. ex Regest. Ca
eiusd. Eccl. *Item tunicam et d*
ticam pro Episcopo de serico
plano sine Sendapilo. Inuentar.
1419. ex Tabul. Eccl. No
Item duae cappae panni serici
dis . . . quarum vna est duplic
Sendapillo viridi. Ibidem: *Q*
panni croisiati nigro Sendapillo
nendum supra corpora defunct
Rursum: *Item vnus draco cum*
Sendapilli rubei ad deferendum
cessionibus Rogationum.

SENDATVM, pannus sericus,
Cendal. Ordinatio Humberti
2. Hist. Dalph. pag. 315. c
Corsetum sit fodratum de Se
Statuta Massil. lib. 2. c. 39.
de blisando Sendati cum frezio,
et VI. den. Infra: *De clami*
minis cum Sendato et frezio,
Pluries ibi. V. *Cendalum*.

SENDRVS, cinereus, Gall. *cendré*, in Inuent. Mſ. a. 1476.

SENEBIVS, inter vtenſilia recenſetur in Inuentar. an. 1342. ex Tabul. S. Victoris Maſſil. *Item XII. ſaſſera, XII. peraxadia, item XII. Senebios.* Forte legendum *Scachios*, quo ſcutellas ſignificari poſſe exiſtimo.

SENECHAVCIA, tabularium forte, vt videtur, Gall. *Greffe*. Ch. Mſ. a. 1319. V. in *Seneſcalcus*.

SENECIA, inquit Ioh. de Ianua, *a Senio, quod eſt aliquantulum ſenex. Et dicitur haec Senecia, ae, quaſi pilatura labiorum, vel labium, vel vermen ſenis: vel illud rubrum, quod eſt ſub aure piſcis, per quod diſcernitur an ſit recens vel non. Alii dicunt, quod Seneciae dicuntur ſalinae deſluentes per genas ſenis, quas prae ſenectute retinere non poteſt, et eas emittit per molares dentes, qui Canini, i. detractores dicuntur, quod congruis* [illegible] *de quorum molaribus frequenter immunditia detractionis emittitur.* [illegible] *Hieron. in Prologo Ezech.* [illegible]*, ne illud eis veniat, quod Graece ſignificantius dicitur, vt vocentur Fagoloidoroi, hoc eſt manducantes Senecias. Secundum vero Papiam Seneciae herbae ſunt, cito areſcentes, quae per macerias naſcuntur.* [illegible] Hieronymi Scholiaſtes ad locum citatum *Senecias* interpretans [illegible] hoc eſt, *San:* quod veteribus Gallis foenum ſonabat; vnde etiamnum *Sengrè*, pro *San-Grec*, foenum Graecum, in vſu eſt. Neque [illegible] accerſenda videtur vox Are[illegible] *Sanail*, qua locum vbi foenum aſſeruatur ſignificant: a quo [illegible]ium *Sanic*, minutum foenum ex quibus quaſi ſponte naſci[illegible] *Senecia*. V. *Fagolidori*.

SENECIO. (1) Γεροντάριον, γερόντιον. Gloſſ. Lat. Graec. in MSS. *Senecio*. (2) Piſcis genus. Rumpleri Hiſtoria Monaſtica Formbac. apud Bern. Pezium to. 1. Anecd. part. 3. col. 433. *Nec deeſt* (piſcis) *quem ab* [illegible] *Senecionem appello, rarior* [illegible] *inuenitur*. V. *Senatio*.

SENECTITVDO, Senectus, in Epiſtola Caroli M. ad Faſtradam Reginam de Victoria Auarica.

SENECTVS SERPENTIS, *id eſt exuviae*, inquit Marcellus Empir. cap. 9.

SENELLIO. Fleta lib. 2. c. 12. §. 8. *Lunda pellium continet 32. timbria, et Senellio cuniculorum et de griſis continet 40. pelles.*

SENESCALATVS, SENESCALCIA, etc. V. mox poſt *Seneſcalcus*.

✝ SENESCALCIA, praefectura, in Ch. Mſ. a. 1277.

SENESCALCVS, SENESCALLVS, officialis in aulis Regis vel Procerum, atque adeo etiam priuatorum, cui domus cura incumbebat; Gallis *Seneſchal*, Italis *Scalco*. Varie autem haec vox apud veteres Auctores, et in Tabulis antiquis ſcribitur. *Seniſcalcus*, in Placito Chlodouei III. Regis Francor. to. 4. Vitar. SS. Ord. S. Bened. p. 617. 619. *Siniſcallus*, in Annalib. Francor. Tilianis ann. 787. *Sineſcalcus*, in Loiſellianis et Bertinianis an. 786. et in Capitul. de villis cap. 16. *Siniſcalcus*, ibid. cap. 47. *Senechalus*, in Spicil. Fontanell. MS. pag. 435. *Seneſcalcus*, in Vita Caroli M. ann. 786. apud Hincmarum de Ord. Palatii c. 16. etc.

Seneſcallorum, vt dixi, munus primitus fuit circa domus curam, et familiam dominicam. Lex Alamann. tit. 79. §. 3. *Si alicuius Seniſcalcus, qui ſeruus eſt, et dominus eius 12. vaſſos infra domum habet, occiſus fuerit, 40. componat.* Mox agit *de Mariſcalco, qui ſuper 12. caballos eſt.* Atque hi quidem, *Seneſcalli communes* dicuntur in Fleta lib. 2. cap. 72. vbi eorum munus circa praedia dominica praeſertim deſcribitur, ad diſcrimen Magnorum Seneſcallorum, qui Principum famihis, menſis, et militiae praeerant. Lindenbrogius, cui Voſſius ſubſcribit, vocem *Seniſcalchus*, ex *ſen*, vel *ſeneſte* et *ſente*, grex, armentum, et *ſcalchus*, ſervus, conflatam putat. Vt de poſtrema voce conſtat, de priore licet dubitare, cum *Seniſcalchi*, non armentis, ſed toti domui ruſticae praefuiſſe legantur. V. Radulphum in Vita S. Richardi Epiſcopi Ciceſtrenſis num. 35. Huic proxima eſt origina-

ginatio, quam proponit Eccardus in Notis ad Pactum Legis Salicae tit. 2. §. 11. a *Son* nempe, quo non tantum grex, armentum significatur, sed congregatio et collectio quaeuis, et a *Sende*, familia dominica, *Seniscalcum* oriri. Addam Hickesii opinionem, vtpote viri hac in re versatissimi; priorem scilicet vocis *Sinescalli* partem accersendam esse vel a veteri Septentrionali *Sinn*, quod vicem vel vices sonat, vel a pronomine *Sin*, sui vel suus; adeo vt *Sinescalcus* vel *Senescalcus* idem sit ac minister domini vicarius, vel minister in aliquo munere domini vices gerens. Erant praeterea administratores redituum totius fisci dominici, atque adeo rationibus reddendis obnoxii, cuiusmodi Senescalcos seu Dapiferos *Truchsessen* in quibusdam locis Palatinatus vocari auctor est Henricus Meibomius ad Chron. Markanum n. 30. Eo etiam nomine *Senescalci* rectores erant dominii totius dominorum suorum. Apud Siluestrum Giraldum in Topograph. Hiberniae dist. 3. c. 38. Hinc *Senescallus* idem qui oeconomus seu rei familiaris administrator, in Tabular. Kemperleg. *Cum Dunguallonus Echonomus, qui vulgo Seneschal appellabatur, calumniam intulisset Benedicto abbati, etc.* Sub prima Regum stirpe inter regni optimates, qui placitis atque iudiciis regiis intererant, accensentur *Senescalci*, a Marculfo lib. 1. form. 25. vt et in duobus placitis Chlodovei III. apud Mabillon. to. 4. Vitar. SS. Ord. S. Benedicti p. 617. et 619. Sub secunda vero stirpe occurrunt etiam *Senescalci* inter *Ministros*, per quos *Sacrum Palatium disponebatur*, apud Hincmarum de Ordine Palatii cap. 16. vbi post *Comites Palatii* nominantur, et ante *Buticularium, Comitem stabuli, Mansionarium, Venatores. et Falconarios.*

Senescalci munus circa dapes et mensam Principis fuisse, arguit ipsum nomen *Dapiferi*, quod vt priori synonymum semper efferunt Scriptores. Ebrardus Betuniensis in Graecismo cap. 9.

Praesentat Dapifer epulas,
eas excoquit ill[...]
Estque Senescallus cuius [...]
Duce iussus.

Hinc *Magistri* et *Praepositi Re[...] mensae* promiscue appellantur.

Senescalli munus, in rebus e[...] bellicis, praecipuum fuit. H[...] de Cleeriis de Maioratu Franc[...] *Comes* (Andegauensis M. Sene[...]lus Franciae) *cum in exercitu R[...] fuerit, vel ierit, protutelam fa[...] et in reditu retutelam: et quidqu[...] acciderit siue bonum, siue malum, domini Regis inde non vituperabi[...]* Vbi *protutela* et *retutela* sunt, [...] vocamus, *antegarda* et *retrogard[...]*

Senescalli praeterea vexillum P[...]cipis ac Domini in praelia effereb[...] Radulfus de Diceto ann. 978. et [...]sta Consulum Andegauensium, [...] Gaufrido Grisagonella c. 6. *Qui insignia summi et singularis [...] a Rege in praeliis Signifer, et in [...]ronatione Regum Dapifer [...] quam eius haeredes constituuntur.*

Senescalli etiam nuncupati vrbi[...] prouinciarumque Praefecti, qui eas [...] hostibus tuebantur et ciuibus Pr[...]cipis nomine ius dicebant. Trans[...] S. Medardi to. 2. Iun. p. 103. [...] *bili viro domino Carolo de Belloy [...] magno Senescaldo in Picardia pro[...]cia, Consiliario regio.*

Senescallorum denique erat ius [...]dere Principis subditis, eoque [...]mine caeteris iudicibus praee[...] Lambertus Ardensis p. 147. *V[...] propter eminentem eius in mil[...] fortitudinem, temperantiam atqu[...]pientiam, eum in loco suo vniu[...] terrae suae Senescallum et Iustitiar[...] sibi substituit atque Balliuum.* S. [...]nardus Epist. 78. de Stephano [...]pifero: *Qui Clero militiam, [...] anteponit Ecclesiae, diuinis prof[...] humana, coelestibus praeferre ter[...] conuincitur.*

Apud Anglos *Senescallus* [...] locum Capitalis Iustitiarii, cuius [...]ces gerit, et proprias causas R[...] terminare consueuit, et falsum i[...]cium ad veritatem reuocare, et c[...] querentibus absque Breui iusti[...]

exhibere, et alia facere, quae habet Fleta lib. 2. §. 2. cuius iurisdictio *Virgata Regis* dicitur, continetque 12. leucas in circuitu Regis, vbicumque fuerit. Adde cap. 3. §. 4. etc. Hinc in Legibus Henrici I. Reg. Angl. *Dapiferum*, Regis aut Baronum iudiciis praesidentem legimus, cap. 7. 33. 42.

Senescallos etiam suos habuere Ecclesiae, vt est apud Hemereum in Augusta Viromand. p. 187. et in Charta Guarini Episcopi Ambian. ex Tabulario Abbatiae S. Fuscieni. Epistola Ioannis de Vitriaco de Captione Damiatae: *Salutant vos socii nostri et amici . . . . Ioannes de Camerato Cantor noster, Henricus Senescallus Ecclesiae nostrae, etc.* V. Vill. Thorn. ann. 1197. Duo distinguenda videntur in Ecclesiis Senescalli: vnus secularis qui descriptis supra muneris fungebatur, hoc est, ius Ecclesiae subditis dicebat caeteris iudicibus praefectus, vexillum deferebat in exercitu, Episcopo in solemnioribus caeremoniis ad mensam ministrabat. Eiusmodi fuit Ecclesiae Diensis Senescallus, vt colligitur ex Charta an. 1201. to. 1. Hist. Dalph. p. 121. col. 1. *Silvio de Crista habet antiquo feudum ab Ecclesia B. Mariae Diensis et Episcopo; . . . pro hoc feudo . . . cum Episcopus Diensis vel Ecclesia exegerit infra XIIII. dies, non obstante exceptione vel dilatione, . . . debet ipsius Episcopi vexillum deferre, et cum de nouo civitatem consecratus intrauerit, ad mensam prima ciboria ante ipsum ponere.* Eiusdem dignitatis fuisse videtur Hugo *Dapifer Episcopi Parisiensis*, qui cum Balduino Regis Dapifero subscribit Chartam Goffridi Episc. Paris. ann. 1070. inter Instr. Hist. Sangerm. pag. 31. Alter Senescallus Clero adscriptus erat: quin etiam aliquando inter dignitates ecclesiarum annumeratus, vt docent Statuta Clementis IV. PP. ann. 1267. pro Eccles. Aniciensi, apud Marten. to. 2 Anecd. col. 480. *Stephanus Archidiaconus et Dapifer* subscribit Chartam ann. 1151. apud Seuert. in Episc. Matiscon. p. 139. Huius nihilominus ecclesiastici Senescalli munus circa dapes et mensam Canonicorum versabatur; vnde *dignitas temporaria* dicitur ab Hemereo loco citato. Chartular. Eccles. Matiscon. sub Ludouico IV. Reg. Franc. *Ego Teotboldus Comes et vxor mea Berta damus Ecclesiae Matisconensi . . . servum Arlemanum et vxorem eius cum infantibus quinque ad ministerium Seneschalli ibi ad refectorium seruientis.*

SENESCALLI, nescio an iidem, de quibus supra, apud Ingulfum pag. 865. *Duoque milites Senescalli Wiburtus et Leofricus, etc.* Infra: *Ipseque cum suis Senescallis in acie media versabatur.* (✝ SENESCALLUS, etiam qui alterius vices gerit, quae primaria est huius vocis significatio iuxta Hickesium. Ch. MS. a. 1426.)

SENESCHALIATUS, vt *Senescallus*, in Obituario MS. Eccl. Morin. fol. 21. SENESCALCIA, dignitas *Senescalci*, apud Hugonem de Cleeriis, et in Chronic. Mauriniacensi. (✝ SENESCAUCIA, in Ch. MS. a. 1229.) SENESCALATUS, Knygthon. lib. 2. cap. 2. SENESCARIA, lib. 1. cap. 5. SENESCALLIA, et SENESCALEA, apud Will. Thorn. an. 1197. SENESCALLIA, munus *Senescallorum*, quos *Communes* vocabant. Silvester Giraldus in Itinerario Cambriae p. 853.

SENESCALDUS, V. supra in *Senescalcus*.

✝ SENESCALLA, mulier, quae iure successionis *Senescalliam* in feudum possidet. Chartular. in Menag. Histor. Sabol. p. 283. SENESCALISSA, idem, vel vxor Senescalli, in Ch. a. 1210.

SENESCANTIA, conuiuium, idem quod *Procuratio*. Charta ann. 1203. to. 2. Chartul. S. Vandreg. p. 1271.

SENESCARIA, SENESCHALIATUS, V. in *Senescalcus*.

SENESPASIUM, V. *Semispathium*.

SENESPIO, rubentium pusularum species, Gall. *Rougeolle*. Miracula MSS. Vrbani V. PP. ex Tabulario S. Victoris Massil. *Existens Auenione in*

in ostalaria de Pesa, *infirmabatur de febre et Senespione.*

SENETA, piscis genus, vt videtur. Statuta Placentina lib. 6. fol. 79. vo. *Item strigios et Senetas*, *pro qualibet libra IIII. den.* V. *Senecio* 2.

SENEVCIA, viduitas, Gall. *Veuvage.* Placitum an. 17. Edw. III. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic.

SENEVICA. Constantinus Africanus lib. 2. Pantech. c. 4. *In dorsi spondilibus duo tantum sunt*, (ossa) *a quibus alia sicut spina contorta exeunt. Haec contorta medicis appellantur Senevica.*

SENEX. *Senes*, vel *Senes Episcopi*, in Africa dicti Episcopi promotionis aetate caeteris antiquiores, qui eo nomine Primates erant: quorum Sedes *Prima* vocabatur. Leo IX. Epist. 4. *Sed de Africae Primatibus aliter intelligendum est*, *quia in singulis eius prouinciis antiquitus Primates instituebantur*, *non secundum potentiam alicuius ciuitatis*, *sed secundum tempus suae ordinationis*, *quibus tamen omnibus praeterea vnus*, *scilicet Carthaginensis Archiepiscopus*, *qui etiam non incongrue dici potest Metropolitanus*, *propter Carthaginem Metropolim totius Africae.* SENEX, Abbas. Petrus Abaelardus Epist. 8. Hinc liber γεροντικὸν dictus. SENEX, vel *Vetulus de Montanis*, dictus Gallis *Assasinorum* Princeps, *le Vieil de la Montagne* Ioinuillae et aliis, non ob aetatem ingrauescentem; sed quod lingua Arabica *Seich* vel *Scheic* indigitaretur, voce quae *Seniorem* et Dominum significat, de qua quaedam attigit Cangius ad Ioinuillam p. 70. *De Montanis* vero cognominabatur, quod reuera in montibus habitaret, vti apud eumdem Ioinuillam docuit noster pag. 87. ex Scriptoribus, licet contra censeat vir doctus apud Menagium in Originibus Italicis pag. 1089. VETVLVS DE MONTANIS. Vincentius Beluac. lib. 31. cap. 93. ANTIQVVS DE LA MONTAGNE, vocatur apud Willebrandum ab Oldenborg in Itinerario Terrae Sanctae pag. 129. Haud scio an idem sit qui *Vetus de Mussa* dicitur in Litteris Henrici III. Reg. Angl. ... 1238. apud Rymer. tom. I. pag. 3... *Rex Tath. nuncio Veteris de Mu... salutem. Significamus vobis quod b... placet nobis*, *quod ad nos in Angli... veniatis*, *vna cum gente vestra p... pria*, *quam vobiscum ducetis*, ... *exponendum nobis nuncium vestru... quod vobis iniunctum est ex pa... praedicti Veteris de Mussa dom... vestri.*

† SENGLA, cingulum ephippiariu... a Gall. *Sangle*, t. 2. Hist. Nem. Pr... p. 85.

SENGLARIS, SENGLARIVS, SE... GLERIVS, V. infra *Singularius.*

† SENGLARSIVS, aper, in Ch. ... a. 1501. V. *Singularis.*

SENHAIRARE. Charta ann. 13... ex Tabular. S. Victoris Massil. *Vs... pascendi*, *pastorgandi et Senhairan... et alia faciendi in Arbosiis.* Hispan... *Senara*, semen, seu quod seri ... sonat, vnde *Senhairare* ... videtur; nisi noctem sub di... gere significet, quia ibi de anima... bus pascendis sermo est. V. *Sena...*

SENHERA, vexillum, Hispanis *S... nera.* V. in *Partita* 1.

SENHORIA. (1) Vt *Senhera*, ... Charta ann. 1293. tom. 2. Hi... Dalph. pag. 107. col. 2. V. *Senior...* (2) Dominium, dominatio, ... Hisp. *Sennoria*, Gall. *Seigneur...* Charta ann. 1233. apud Baluz. to... 2. Hist. Aruern. pag. 496. V. *Seg... ria* et infra *Senior.* (3) Redit... praediorum seu dominiorum co... moda. Charta ann. 1245. ex C... MS. D. Brunet fol. 79.

† SENHORIVM, SENHORIV... dominium, Gall. *Seigneurie.*

SENIA, grauia, sapientia, quae ... nem decent. Acta SS. Viti et Mo... sti to. 2. Iunii pag. 1023. *Hic ... breui consummatus infans et vix ... lactatus*, *puer egit Senia.*

SENICA, V. supra *Sceneca.*

SENICES, pro Senes, apud Iof. M... ret. Antiquit. Nauarrae p. 466.

SENICIS, Academicis Cruscanis ... *nici*, *malum in partibus glandul... gulae*, *latine angina dicta.* Mirac... S. Humilianae to. 4. Maii p. 4... *Quidam homo . . . patiebatur ...*

dam infirmitatem, quae dicitur Senicis, physice autem Squinantia.

SENICUS. Monet Bignonius, in Codice Regio Marculfi, formulas, alias complures veteres excipere cum hac epigraphe, *Cartas Senicas*, quarum vocum vim se nescire fatetur vir doctissimus. Monet Stephanus Baluzius in Notis ad easdem formulas, in uno codice Notarum, quae Tyroni adscribuntur in Bibliotheca Regia, haec haberi: *Incipit Prologus de Notis Senicis.* Et Labbeus in Specimine antiquarum lectionum pag. 44. in Cod. Puteano: *Liber notarum Senici.* Apud Nonium *Senicas* idem est, quod *Senex.*

SENIDOCIUM, *Coetus astrificus.* Ita Glossae antiquae MSS. V. *Sinodochium.*

SENIERIA, vexillum, vt supra *Senhera.* Homagium Raymundi de Agouto praestitum Berengario Episc. Cenomanc. pro castro de Muris 3. Mart. 1312. ex Schedis D. de Remerville S. Quintino. V. *Senhoria 1.*

SENILLOSUS, V. infra *Susurrator.*

SENIO, ludi seu aleae species. Iohan. Sarisberiens. lib. 1. Policrat. cap. 5. V. Fabri Thesaurum in voce *Sex.*

SENIOR. (1) Dominus, Gall. *Seigneur.* Salomon Constantiensis in Lexico: *Veteres principes, antiqui principes, senes, Seniores.* Vnde Reges Francorum maxime Carlouingi nonnunquam *Seniores* dicuntur, in Manuali Dhodanae passim. Gregorius Turon. lib. 8. c. 30. *Nullus Regem metuit, nullus Ducem, nullus Comitem reueretur. Et si fortassis alicui ista displicent, . . . statim seditio in populo, statim tumultus exoritur, et in tantum vnusquisque contra Seniorem saeua intentione grassatur, vt vix se credat euadere, si tandem silere nequiuerit.* Sed et *Seniorem* Christum vocat S. Columbanus, quem vulgo alii *Dominum.* SENNIOR, eadem notione, ex Hispan. *Señor.* Charta Athonis Garseani pro Monaster. S. Mariae Maon. inter Concil. Hisp. to. 3. pag. 136. SENIORISSA, Domina. Charta an. 810. to. 1. nouae Hist. Occitan. inter Instrum. col. 35. V. infra *Signoressa.* SENIOR, cum adiectione loci, quomodo Galli dicunt, *Seigneur d'un tel lieu.* Vetus Charta in Chronico Besuensi p. 575. *Sig. Fulconis Senioris Bellimontis; Sig. Gisleberti Senioris Resciae. Sig. Vallonis Senioris Beriae.* (2) Abbas, seu Praefectus Monasterii. Caesarius Arelat. serm. 7. ad Monachos Lerinenses: *Dura tibi videntur praecepta Senioris: quanto tibi duriora erunt consilia deceptoris?* (3) SENIORES, Primates: quomodo *Seniores* dicuntur in Edicto Marcellini Notarii, qui Synodo Carthag. praefuit, et in Nouella Maioriani de Curialibus, quos Augustinus Ep. 44. *Decuriones et primates ciuitatis* vocat. Hist. Miscella *Seniores* appellat, qui Theophani *οἱ ἐν τέλει* dicuntur. Hieron. Blanca in Comment. Rer. Aragon. p. 718. V. etiam *Maiores, Primates, Primi, Senatores, etc.* (4) Dignitatis etiam seu officii nomen apud Scotos. Placitum ann. 1293. apud Rymer. to. 2. pag. 614. *Iacobus Senior Scotiae et Ioannes de Soules venerunt, etc. Inuenit plegium de releuio suo . . . Iacobum Seniorem Scotiae.* (5) Presbyter; vis Graecae vocis *πρεσβύτης.* S. Cyprianus Epist. 75. *Qua ex causa necessario apud nos fit, vt per singulos annos Seniores et praepositi in vnum conueniamus ad disponenda ea, quae curae nostrae commissa sunt.* SENIORES quoque dicti, ex Hofmanno in Lexico, apud Fratres Bohemos, qui principem sacrorum curam gesserunt. (6) SENIORES *Monasteriorum* dicti, vt est apud Vigilium Diaconum in Regula Orientali c. 2. Monachi duo, aetate prouectiores et scientia ac vitae probitate insignes, quibus *praesente vel absente Abbate omnium fratrum disciplina et omnis cura Monasterii pertinebat.* V. *Sempectae.* (7) Maritus, coniux. Passio S. Vitalis Mart. n. 7. *Cum S. Martyris coniux B. Valeria Senioris eius victoriam, quam inspectante Deo apud Rauennam promeruit, Mediolani comperisset, etc.* Helgaudus in Roberto Rege p. 66. vbi Constantia Regina sic *Dominum suum*, id est, coniugem compellat: *Heu Senior bone,*

bene, quis inimicorum Dei vos aureo vestitu deturpauit honesto? (8) Primus, praecipuus. V. Aldrici Episc. Cenoman. n. 1. *Et suadente, siue exhortante, Episcopo suo Drogone, licet coacte, Senior Cantor ibi sublimatur*, id est, *Praecentor*. Infra: *Eum Seniorem Sacerdotem suumque confessorem praeesse constituit*. V. *Ecclesia senior*.

SENIORALE. Concilium Meldense ann. 845. c. 7. et Synodus ad Theudonis-villam ann. 5. Caroli C. c. 1. *Vigorem regium ac Seniorale, et super vestros, et super impugnantes potestatem vestram optatis habere*, etc. *Senioralis reuerentia*, in Synodo apud Vermeriam cap. 1.

SENIORARE, Dominari, Gall. *Exercer la Seigneurie:* Charta Tabularii S. Sophiae Beneuent. ann. 41. Imperii Basilii, Chr. 1013.

SENIORATICVM. (1) Ius quod *Seniori*, seu domino, ratione *Senioratici* seu dominii debetur. Charta an. 1015. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 169. (2) Dominium, dominatio, Gall. *Seigneurie*. Charta apud Marcam lib. 6. Hist. Beneharn. c. 4. SIGNORATICVM, in Charta Henrici Imper. ann. 1081. apud Vghellum to. 3. pag. 419. *Segnorage*, in Libertatibus villae Perusiensis ann. 1260. apud Thomasserium pag. 98.

SENIORATICVS, *Senior*, dominus, vel potius aduocatus. Charta ann. 1050. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 447.

SENIORATVS, dominium, dominatio. Capitula Caroli C. tit. 16. c. 13. *Et mandat vobis noster senior, quia, si aliquis de vobis talis est, cui suus Senioratus non placet, et illi simulat, vt ad alium Seniorem melius, quam ad illum accaptare possit, veniat ad illum, et ipse tranquillo et pacifico animo donat illi commeatum*. Adde tit. 18. c. 6.

SENIORIA, vt *Senioraticum*. Testament. ann. 1156. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occitan. col. 558. V. *Signoria*. SENNORIA, eadem notione. Charta ann. 1213. ex Tabul. Massil. V. *Senhoria* 2.

SENIORITAS, dominium, dominatio. Charta Rostagni Aquensis Archiep. ann. 1085. inter Instr. to. 1 Gall. Christ. nouae edit. pag. col. 1.

SENIORIVVS, dominium, *Senioraticum*, *Seigneurie*. Charta Guille D. Montispessulani ann. 1109. *tis omnes castros vestros de terris stris, et omnes forcias, et Seniori et potestatiuos, quae modo habe* SENNORIVVS, eodem intelle in Pacto inito an. 1169. tom. Spicileg. Acher. p. 165. Infra tur *Sennorias*.

SENIOVORE. Vita S. Praeiecti Ep ex Cod. Atrebat. *Cumque de veneratione Hector cognouisset, ximeque quia Wlfoardo Seniouore mus fiducia perusus erat*,... *que fugam ineunt*. Pro *Seniore*, *Maiore domus*, qua dignitate stria donatus erat Wlfoardus etiam editum legitur apud saec. 2. Bened. p. 644. *Quia di Senioris Domus fiducia perusus*

SENIPETAE, V. supra *Sempecta*

SENISCALCVS, V. in *Senescal*

SENISSIMVS, valde senex. Vit Landoaldi to. 3. Mart. p. 37.

† SENISTERIVS, sinister. Glo Prou. Lat. Cod. reg. 7657. V. *sterius*.

SENIVM, a *Senectute* distinguit nes de Deo, Doctor Decreto Bononiensis, in Poenitentiario li cap. 7. ita vt *Senectus* sit a 60. vsque ad 80. *Senium* vero post annos.

SENIVRAGIVS, idem qui Se Dominus. Charta apud M Formul. Anglic. p. 192.

SENIVS ALTARE, praecipuum. *Senior*.

SENIX, pro *Segnis*, occurrit Leonem Ost. lib. 3. c. 20. edit. geli a Nuce.

SENNENSIS, pro *Senonensis*, vt gitur ex Nicolai PP. Littera *Eg Sennensi Episcopo* inscripta, apud mondum to. 3. Concil. Galliae.

SENNIOR, V. supra in *Senior*.

SENNIS. Fridegodus in S. Wilfrid cap. 40.

M

. . . . . . *Max Paster scripsit eous*
Sedibus abreptis reddi debere beatum
Christi mathiten post tanta pericula Sennem.

Id est, ni fallor, *sanum*, incolumem, quod sequentia suadent.

SENNERIA, SENNORIVVS, V. *Senium*, *Seniorinus*.

SENVMIA, *tristitia*, in Gloss. Isid. Excerpta: *Semmnia*. Papias et Coniumbiensis: *Senaumnia*. Martinius emendat *Senium*, Vulcanius *Senturnia*. Sed legendum *Sennia*, ex Graec. *σύννοια*.

SENODICVM. Testamentum Fulradi Abbatis S. Dionysii, editum a Mabillonio to. 4. pag. 341. *Vt in alimonia eorum, et susceptionem hospitum, vel in eleemosina Senodicorum, pauperum, viduarum, orfanorum, et ... Ecclesiarum conferre debeam.* ... *Xenodochiorum*. Ita *Senodochium* ... Legibus Luithprandi Regis Langobardor. tit. 15. §. 14. *Senodochium*, in Capitulari 6. ann. 819. c. 5. V. *Sinodochium*.

SENODOCHIVM, V. *Sinodochium*.

SENODOXIVS, a Graeco *Ξενοδόχος*, Titulus Magni Hospitaliorum seu Templariorum Magistri. Charta Petri Abbatis. V. *Sinodochium*.

SENPECTAE, pro *Sempectae*. V. ibi.

SENSALES, Proxenetae, *Courtiers*. Synodicon Nicosiense c. 29. *Censal* ... vocant Prouinciales: ... etiam alibi in vsu est. V. *Sa...* in Diction. Commercii.

SENSARIA, proxenetae merces, ... *Sansaria*, t. 1. Cod. Ital. diplom. p. 1122.

SENSARIVS, qui ad *censum* seu sub aliqua praestatione elocat, Gall. *Censier*. Statuta Genuae lib. 1. c. 19. fol. 26. vo. V. in *Census*.

SENSATICVM, pro *Censaticum*, semel ac iterum in Vita Aldrici Episc. Cenoman. num. 56. V. *Sensus 2*.

SENSATIO. (1) Intellectus, intelligentia, cognitio, Gr. *νόησις*. Vetus Irenaei Interpres lib. 2. cap. 13. n. 2. Idem lib. 5. c. 20. n. 2. V. *Sensibilitas 2.* et *Sensus*. (2) Forma, apud eumdem Interpr. lib. 2. cap. 14. num. 6. *Et altera quidem substitutionis initia esse, altera autem Sensationis et substantiae.* V. *Sensibilitas 1*.

SENSATVLVS, sensui suo deditus, seu opinioni suae inhaerens, apud Hincmarum Rem. Opusc. LV. Capitulor. aduersus Hincmarum Laudun. c. 43. p. 547.

SENSATVS, sensu pollens, prudens. Gloss. Graec. Lat. *νουεχὴς*, *Cordatus*, *sensatus*, *intelligens*. Sic Galli dicunt *Sensé*.

✝ SENSEITVS, pro *censitus*, qui ad *censum* tenet. Ch. Ms. an. 1404. V. *Sensarius* et *Sensiuus*.

SENSIBILIS, sensu praeditus. Vetus Irenaei Interpres lib. 2. cap. 14. n. 6. V. *Sensatus*.

SENSIBILITAS. (1) Sensus, Gr. *αἴσθησις*. Idem Interpres l. 1. c. 8. n. 2. V. *Sensatio 2*. (2) Vt *Sensatio 1*. apud eumdem lib. 1. cap. 30. n. 14. V. infra *Sensuabilitas*.

SENSIFICARE, sensus capacem reddere, sentire facere. Mart. Capella lib. 9. pag. 308. SENTIFICARE, eadem notione, apud Claudium Mamert. de Statu animae, lib. 1. cap. 17. SENTIFICVS, apud Macrob. Saturn. lib. 7. cap. 9. et Mart. Capell. lib. 2. pag. 43.

SENSIO, *Sententia*. Gloss. Isid.

SENSIRE, pro *Saisire*, obsignare, ad manum Regis ponere, Gall. *Saisir*. Charta Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1302. tom. 2. Chartular. S. Vandreg. pag. 1844.

✝ SENSIVVS, pro *censiuus*, censui obnoxius, in Ch. a. 1126.

SENSVABILITAS, vt *Sensatio 1*. Vetus Irenaei Interpres lib. 2. c. 13. n. 3.

SENSVABILITER, ex ratione et sensu, apud eumd. lib. 5. cap. 28. n. 3.

SENSVALITAS. (1) Sensus, appetitus, facultas sentiendi, Gall. *Sensualité*. Tertull. de Anima cap. 27. *Plato irrationalem pronuncians Sensualitatem, etc.* (2) Elmham in Vita Henrici V. Regis Angl. edit. Hearnii c. 54. p. 135. *Quidam Anglicus, vel*

vel virilis animositatis industria, *seu temerariae praesumptionis*, *seu Sensualitate ductus*, *muri latus attingens*, *etc.* Id est, suo sensu. V. supra *Sensuabilitas*. (3) † Sensus, intellectus. Litt. remiss. Ms. a. 1376.

SENSVS. (1) Intellectus, *νοῦς*, Gallis *Sens*, *bon sens*. Ita vsurpant S. Hieronymus in Indice Haereseon c. 17. 28. Ruffinus in Exposit. Symboli, et Eucherius Homil. 1. de Ascensione et Homil. de Pentecoste. V. supra *Sensuabilitas*. IN SENSV, sensibiliter, manifeste. Vetus Irenaei Interpres lib. 5. c. 17. (2) SENSVS, pro *Census*, pensitatio, ex agris et praediis. Charta ann. 764. apud Marten. tom. 1 Ampliss. Collect. col. 29. V. *Sensaticum*. SENSVS TERRAE, illius declaratio seu inquisitio iudiciaria. Charta Guidonis Comit. Flandr. ann. 1237. ex Tabul. S. Barthol. Betun.

SENTELLA, pro *Scutella*, vt videtur. V. in hac voce. Charta Roberti Comit. Mellenti ann. 1183. to. 4. Hist. Harcur. p. 1346. *Concessi praefatis monachis poma colligenda ad perpetuum potum eorum et seruientium ipsorum per totam forestam meam*, *et Sentellam elemosynae mensae meae ad ipsam pertinentem*, *quandocunque ego ero apud Wanteuillam*.

SENTELVS, V. *Seintelus*.

SENTENA, SENTHA, SENTONA, pro *Sentina*, fundum nauis, in Informat. pro passagio transmarino ex Cod. MS. Sangerm.

SENTENTIA. (1) Sapientia, Gr. *σύνεσις*. Vetus Irenaei Interpres lib. 1. c. 10. n. 3. *Qui vere sunt deserti a diuina Sententia magistri*. (2) Compendiaria rei alicuius expositio. Capitul. Attonis cap. 97. (3) Excerpta ex Terrario S. Petri Piperac. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 704. *Sententiam igitur ecclesiarum*, *et donum earum*, *si ausu temerario quis improbare praesumpserit*, *a corpore Christi et Ecclesiae segregatus*, *etc.* Vbi leg. forte *Sensina*, pro *Saisina*, possessio. V. *Sensire*. (4) SENTENTIA IVDICIORVM, Liber Ecclesiasticus, in quo continentur, quae ad poenitentiam imponendam et ad reconciliandum poeniten[tes] spectant. V. *Poenitentiale*.

SENTENTIABILIS, per *senten*[tiam] redditus. Mirac. S. Walarici tom April. p. 29.

SENTENTIALITER, per *sentent*[iam] vel iudicium, in Diurno Rom p. 38. vbi infra *synodaliter* i[dem] sonat. V. *Sententionaliter*.

SENTENTIARE. (1) Senten[tiam] proferre, dare, lata sententia c[on]demnare, Gall. *Sententier*. Sta[t.] Ausci or. MSS. art. 7. *Baiuli et* [Con]*sules praedicti capere poterunt cr*[imi]*nosos simul et diuisim; inquirere* [...] *tem vel Sententiare non nisi si*[...] Charta ann. 1463. *De omnibus* [in]*quisitionibus siue enquestis termin*[atis] *et Sententiatis*, *seu terminand*[is] *Sententiandis*, *etc.* (2) Statu[ere,] iudicare, decernere. Acta ad C[on]cil. Basileense apud Marten. tom Ampliss. Collect. col. 363. (3) C[on]sentire. Literae Edwardi I. [...] Chron. Angl. Th. Otterbourne [p.] 105.

SENTENTIARIVS. (1) Arbi[ter.] Statuta Monast. S. Claudii an. 14[..] p. 45. V. *Sententiator*. (2) SE[N]TENTIARII, qui libris Sen[ten]tiarum Petri Lombardi student [...] *Baccalarii* 3. (3) † Qui senten[tias] iudiciarias exscribit, scriba. Ch[arta] 1403.

SENTENTIATOR. (1) Vt *Sen*[ten]*tiarius*. Charta ann. 1298. apud [...]mer. to. 2. pag. 819. (2) † Offic[ialis] in moneta Florentina. Ch. a. 13[..] *Sententiatores dictae monetae aur*[...]

SENTENTIONALITER, vt *Sen*[ten]*tialiter*. Diploma Ruperti Reg. R[om.] ann. 1401. apud Tolner. Hist. P[al.] p. 145.

SENTENTIONATVS *ab Ecclesia*, [...] *Thomae est Ecclesiae sententia da*[mna]*tus*. Goclenii Lexic. Philosoph. [V.] *Sententiare*.

SENTENTIOSVS. Gloss. Lat. [...] Regium Cod. 1013. *Susurrio*, *S*[en]*tentiosus*, *bilinguis*, *vel alicuius* [...]*turae*.

SENTERIVM, semita: supra *Semi*[te]*rium*, ex Gallico *Sentier*: in Ch[arta] Philippi Franciae Reg. ann. 11[..] in Probat. Hist. Monmorenc. p. 4[..]

SENTERIVS, eadem notione, in Statutis Mutin. rubr. 63. fol. 13.

SENTHA, pro *Sentena*, V. ibi.

SENTIA, locus sentibus refertus. Gloss. Gr. Lat. MS. ἀκανθῶν ὁ τόπος, *Sentia.* Edit. *Haec sencia.*

SENTIFICARE, V. supra *Sensificare.*

SENTILIS. Informat. de passagio transmarino ex Cod. MS. Sangerm. *Item tallas ad fornimentum arborum ... et Sentiles LX. tallas.* Telae species esse videtur.

SENTIMENTVM. (1) Sententia, opinio, Gall. *Sentiment.* Chron. Corn. Zantfliet apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 495. (2) Sensus, animi affectio, qua etiam notione *Sentiment* vsurpant Galli. Gersonius de Consolat. Theol. lib. 4.

SENTINA, meretricum habitatio. Stat. synod. Tornac.

SENTINACVLVM, sentinae receptaculum, vel instrumentum, quo exhauritur sentina. S. Paulinus Epist. ...

SENTINARE, sentinam aquis exhaurire. S. Augustinus serm. 34. de Diuers. c. 13.

SENTINATOR, qui sentinam exhaurit, apud S. Paulinum.

SENTINOSVS. *Sentinosum nauigium,* dixit S. Ambrosius in Orat. funebri de obitu fratris, pro rimoso, et in quo exhaurienda saepius sit sentina.

SENTIRE. (1) Gall. *Sentir*, olfacere. Vita B. Coletae to. 1. Mart. p. 563. (2) ☩ Scire, nosse. Murat. t. 3. Antiq. p. 1099.

SENTIS, fibula. Vita S. Brigidae ... 1. Febr. p. 139.

SENTITARE, *in animo sensim indicare.* Gloss. Isid.

SENTITVS. (1) Prospectus, visus. ... Paduae ad ann. 1320. apud Murator. to. 8. col. 433. (2) ☩ Sensus, Gall. *senti.* Litt. remiss. MS. a. 1356.

SENTVRARIVS, zonarum artifex. Ch. MS. a. 1374.

SENTVRMIA, V. *Senuumia.*

SENV, *Senium*, in Gloss. Lat. MSS. Regis.

SENVS. (1) Pro Senex, in Append. ad Marculfum form. 31. (2) Neruus, chorda, qua in scamno torquendus ligatur, German. Sehne. Gloss. MSS. Florentinae: *Arcus, corda, Senna.* Pactus Leg. Salic. c. 39. ex Cod. Guelferbyt. apud Eccardum pag. 129. *Et Senum et scamnum praestet, vbi seruum tendere debiat.* (3) Pro Scenicus, V. *Sena* 3.

SENYAL, V. infra *Signale.*

SEO. (1) *Lacus*, Germ. See, ex Gloss. Monf. apud Schilter. in Gloss. Teuton. (2) SEO, pro seu, siue, in vett. Formul. Andegau. et in aliis antiquioribus Instrumentis.

☩ SEODA, pellis Species, f. sebo praeparata, t. 4. Collect. Hist. Franc. p. 694.

SEONITIVM, V. *Saiones.*

SEONIVM, V. supra *Sonare* 3.

SEONNVM, furfur, ex Gallico *Son. Panis de obolo, et de rebureto, et de Seonno, etc.* in Charta ann. 1243. Hist. Monmorenciac. p. 101.

SEORSIVVS, seorsum positus, separatus. Sententia Sigismundi III. Reg. Polon. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. p. 222.

SEOSINABILE TEMPVS, commodum, opportunum, apud Spelm. in v. *Carua.*

SEPA, idem quod infra *Separale.* Charta an. 1108. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Bened. Vascon. MSS. p. 692. V. *Separia.*

SEPALIS. Charta Amalfitana apud Vghellum tom. 7. Ital. sacr. p. 393. *Dedit atque tradidit . . . de ipsa Sepalem veterem in vsu vsque intus mare, etc.* Infra: *Tradidimus atque confirmamus suprascripta plagia inclyta de cantu in cantum, et vnde fuit ipsa Sepalis veteris, etc.* Videtur scribendum *Separalem*, et *Separalis.* V. in hac voce.

SEPAR, diuisus, separatus. Glossae antiquae MSS. *Separia, pro separata, aut discreta.* Ioan. de Ianua: *Separ, i. seorsim a pari, i. dissimilis, vnde separitas.*

SEPARABILITAS, Separatio, diuisio. Concil. Tolet. XVI. inter Hispan. to. 2. p. 738.

SEPARALE. (1) Est quod *separat*, seu diuidit tenementum a tenemento, seu rem ab alia re, terminus, limes. Ita vsurpat Fleta lib. 1. c. 12. §. 21. Inter-

Interdum. (2) Sumitur pro ipso tenemento, aut re, quae ab alia separatur, seu suis terminis definitur, vt in eodem libro Fletae lib. 2. c. 49. §. 1. *Quod aueria capta fuerunt in suo Separali.* Adde lib. 4. c. 1. §. 21. c. 20. §. 5. c. 27. §. 17. *Piscaria Separalis*, apud Ingulfum p. 852. 874. 881. *Sedes separalis Abbatiae* p. 860. (3) SEPARALES CHARTAE, Separatae, distinctae, a diuersis hominibus scriptae. Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 396.

SEPARALITER, disiunctim, Gall. *Separément*, apud Ingulfum p. 875. 881. V. *Sewera.*

SEPARATIO, praerogatiua, priuilegium. Statuta criminalia Riperiae c. 3. fol. 5. vo.

SEPARATVS, V. *Separale.*

SEPARIA, vt *Separale.* Charta ann. 1299. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 336.

SEPARITAS, V. supra *Separ.*

SEPE, Sepes, Gall. *Haie.* Acta S. Bertrandi to. 1. Iunii p. 796.

SEPEDIVM, *Refugium*, Papias.

† SEPELIATIO, actio sepeliendi mortuum, in Stat. eccl. Tull.

SEPELICIO. (1) Ius sepulturae, seu obuentio quae sacerdoti ob sepulturam contingit. Charta Willelmi Angl. Reg. an. 1083. ex Tabular. SS. Trinit. Cadom. (2) † Sepultura ipsa, humatio, apud Murat. t. 5. Antiqu. Ital. p. 267.

SEPELIRI *subtus mortuum*, poena olim homicidae, apud Beneharnenses, qui viuus sub cadauere illius, quem occiderat, sepeliebatur. Fori Morlanenses art. 31. et 32. *Si vero istas leges dare nequiuerit* (homicida), *quidquid habet, sit in cursu meo, et Sepeliatur subtus mortuum.* Idem obtinuit apud Bigorritanos ex instituto Bosonis Comitis Bigorr. vt obseruat Marca lib. 9. Hist. Beneharn. c. 11. n. 4. quod et testatur Charta B. de Majestad Comitis Bigorensis an. 1238. in Regesto censuum Bigorrae Camerae Comput. Paris. fol. 27. *Item statuimus, quod si aliquis in praedicta villa interficiat aliquem, interfector sub mortuo, omni occasione remota, viuus Sepeliatur.*

SEPERALIS, V. in *Separale.*

† SEPERALITAS, i. q. *Separ*[...] quod *separat* seu diuidit tenement[...] a tenemento, terminus, limes. A[...]nal. Praemonstr. t. 2. Prob. p. 7[...]

SEPHORA, *Gallina.* Papias.

SEPIA. (1) Cepa, vel condim[...]tum ex cepis. Bern. Mon. O[...] Cluniac. part. 1. c. 6. (2) SEPI[...] TABVLARIAE, census ex Sep[...] in Tabulis recensitus. Panchart[...] Stephani de Vallibus apud Xan[...] Ch. 69. *Abbati vel eius mandato [...]uent quinquaginta Sepias tabulari[...] censuales apud castrum Oleronis.* [...] *Sepia* piscis est, Gall. *Seche*, q[...] eiusmodi signo apud Monachos [...] signabatur, ex Bern. Ord. Clu[...] part. 1. cap. 17.

SEPIATICVM, quod scriptori [...] Notario pro scriptura datur: *S[...]piam* enim pro atramento sumi [...] seruant Scholiastes Persii, et Isid[...] lib. 12. cap. 6. Fulgentius in [...]log. *Redde, quod Sepiaticum* [...]

SEPIOLA, *parua spes.* Ioh. de [...] In edit. ann. 1506. legitur, *pa[...] sepes.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *S[...]piola, petite Seiche.*

SEPLASIARIVS, qui *Seplasia* ven[...] seu pigmenta. Vgutio: *Seplas[...] negotiator, qui pigmenta vendit.* V[...]tus Gloss. MS. Sangerm. n. [...] *Seplassarius, negotiator, qui* [...] *venundat.* Ita etiam Gloss. [...] Graec. *Seplassarius*, παντοπώλης. [...] Gloss. Graec. Lat. παντοπώλης, [...]*plasiarius, salgamarius.* V. Salm[...] de Vsuris c. 19. *Supplasarius* [...]peram scribitur apud Vegetium [...] 3. Art. veterin. c. 2.

SEPLASIVM, παντοπωλεῖον, in G[...] Lat. Gr.

SEPLATIARIVM, μυροπώλιον, [...] vbi leg. *Seplasiarium.*

SEPNEVS, vox ignota, V. in *Cra*[...]

SEPOSITIO, datio in pignus, [...] Lege Wisigoth. lib. 5. tit. 4. §. [...] 13.

SEPTA. (1) Vrbis iurisdictio seu [...]strictus, Gall. *Banlieuë.* Vita B. Ca[...]li Boni Com. Fl. to. 1. Mart. p. [...] item p. 202. vbi fortassis contracte [...]ptum pro *Septena.* V. infra. (2) Conspiratio, Ital. *Setta.* Stat. M[...]

SEPT

SEPTARIATA, modus agri, i. q. Sextarata. Annal. Praemonstr. t. 1. Prob. p. 578.

SEPTARIUM, a Gall. Septier, pro Sextarium. Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 128.

SEPTARIUS, a Gall. Septier, mensura tam vini quam annonae. Gall. Christ. t. 10. Instr. p. 216.

SEPTATUS, vt Septus. Culmen septatum, apud Mart. Capellam lib. 2. pag. 46.

SEPTELANIUS. Septelanii tapites, in Charta ann. 855. Append. Marcae Hisp. col. 788. A textura sic dici videntur.

SEPTENIUM, pro Septennium, spatium septem annorum. Charta ann. 1424. 28. Martii apud Rymer. to. 10. p. 329.

SEPTEMOLA. Charta Pippini Maioris domus apud Felibian. inter Instrum. Hist. Sandion. pag. 24. Eo quod ipsa [illegible] agentes monasterii sui [illegible] S. Dionysii post se malo ordine retinebat in vico qui dicitur Cuberiac. Vbi leg. diuisis vocibus septem molas. V. Mola 2.

SEPTEMPEDA, pertica septem pedum, vt Decempeda decem. Annal. Praemonstr. t. 2. Prob. p. 132.

SEPTEMPLICITER, septies tanto, Gall. Sept fois autant. Epistola Adriani II. PP. apud Marten. Collect. [illegible] part. 1. pag. 51.

SEPTEMPRESBYTER, vnus scilicet septem presbyteris inferioribus seu [illegible] in Ecclesia Niuern. Calendarium MS. XVII. saec. ad XIV. Septembris.

SEPTENTRIRIUS, septentrionarius, videtur, in Stat. Vaiu. Aurel. a. 1567.

SEPTEMVIRI, magistratus, officio [illegible] a veteribus Romanorum [illegible]. Murat. Script. t. 21. p. 12.

SEPTEMZODIUM, V. Septizonium.

SEPTENA. (1) Mulctae Monasticae [illegible], septem dierum ieiunium. [illegible] Ordinis Hospital. S. Ioan. [illegible] tit. 18. §. 51. (2) Alia [illegible], († Litania scilicet, in qua [illegible] singulas inuocationes, septena [illegible] habetur.) Concilium Le[illegible], ann. 1031. sess. 2. Vbi enim cereus Paschalis consecratur, et baptismus, ibi honestius Paschalis ordo perficitur, et tres Litaniae, quae in Sabbatis Paschae et Pentecostes nulla ratione praetermitti possunt, ne, quod absit, autoritas Spiritus sancti vilescat, aptius persoluuntur. Post sex enim lectiones, Septena fit in choro a pluribus cantoribus solemniter indutis. Deinde cum terna ipsi Cantores et Sacerdotes, ac caeteri ministri procedunt ad Fontes: facto vero baptismo de tribus tantum infantibus, . . . cum terna a Fontibus regrediuntur, qui ad chorum ad chorum, qui ad altare ad altare, cum cereis nondum luminatis, sonantibus interim omnibus signis. Finita enim ipsa terna, etc. (3) Septima pars fructuum ex agris vineisue domino persoluenda. Charta ann. 1313. SEPTENUS, eadem notione. Pactum inter Iacobum Aragon. Reg. et Berengar. Magalon. Episc. ann. 1272. V. Quarto 6. (4) SEPTENA appellata peculiari nomenclatura districtus iurisdictionis vrbis Bituricensis, et aliquot oppidorum in eodem tractu, Gallis la Septaine: de cuius vocis origine varii varia tradunt: quidam enim a 7. pagis vel vicis: alii a septimo miliario, alii denique a septis vrbis, vt Chaumellus in Hist. Bituric. lib. 6. c. 13. et Thomasserius in Consuetud. local. lib. Bituric. p. 72. Septenae Bituricensis mentio fit in Litteris Ludouici Iunioris ann. 1145. to. 1. Ordinat. p. 10. Septimaniam appellari in hymno S. Guillelmi Bituricensis Archiepiscopi obseruat idem Chaumellus. Sed videtur haec vox ad Septimaniam Narbonensem, seu Occitaniam prouinciam pertinere.

SEPTENARIUS. (1) Vel SEPTENARIUM, Officium pro mortuis per septem dies continuos. S. Stephanus in Regula Grandimontensium cap. 5. Tricenarium, Septenarium, annuale, vel quodlibet pretium pro Missa nominatim vobis oblatum nullatenus accipiatis. V. in Tricenarium. SEPTENNALE, in Concilio Parisiensi an. 1212. c. 11. (2) † TALLIA SEPTENARIA, quae quo-

quolibet ſeptennio penſitabatur. Ch. Mſ. a. 1479.

SEPTENVS, V. *Septena 3.*

✝ SEPTERIVM, menſura annonaria, a Gall. *Septier.* Ch. Mſ. a. 1482.

SEPTETVS, ita appellatus neſcio quis Princeps, apud Gregor. II. Epiſt. ad Leonem Iſaurum Imp. praefixa VII. Synodo: *Nuper ſiquidem ab interiore occidente preces illius, quem Septetum appellant, accepimus, qui vultum expetit noſtrum Dei gratia, et vt ad impertiendum ei ſanctum baptiſma illuc proficiſcamur.* Leg. forte *Mepetus.* V. *Mepe.*

SEPTICENTVM. Iudicium an. 983. in Addit. ad Chron. Caſaur. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 980. *In quo recepi ego Iohannes epiſcopus per conſenſum de ſupradictis ſacerdotibus a te Romaldo in commutatione de re proprietatis tuae in caſale nomine Canani ad proprietatem ſupradicti epiſcopi terram per menſuram modiorum Septicentum in vno ſe tenentem.* An centum et ſeptem?

SEPTIDOMVS. Octauius Horatian. lib. 4. Rer. Medicar. de partu: *Tempore autem inſtante concipi atque collocari manifeſtum eſt, Septidomum vero ſeptem ſpatiis contineri, ſeptimo menſe dentes naſci, aliquibus nono: ſeptimo anno infanti dentes cadere: bis ſeptenis pubeſcere, Septidomis aegros periclitare.*

SEPTIFLVVS, Epitheton Spiritus ſancti, vtpote a quo ſeptem ſapientiae dona effluunt. Dudo de Ducibus Normannorum. V. *Spiritus Septiformis.*

SEPTIMAGIVM, ius ſeptimi percipiendi in foreſtis. Tabular. Savignei.

SEPTIMALE, idem quod *Septenarius.* de qua voce ſupra. Charta Fulconis Comitis Andegauenſ. pro fundat. Abbat. Roncerei an. 1028. apud Sammarthanos: *Beneficia vero, quae de ſepulturis mortuorum euenerint, de animabus, de tricenariis, de Septimalibus, de Miſſis defunctorum, etc.* Sed leg. videtur *Septimanatibus.* Occurrit tamen rurſum in Charta apud Lobinell. to. 2. Hiſt. Britan. col. 348. Vnde nihil temere immutandum videtur.

SEPTIMANA. (1) Vt *Sept*... Iuriſdictio et diſtrictus vrbis, ... *Banlieuë.* Litterae Philippi ... Reg. Franc. ann. 1186. to. 4 ... dinat. p. 77. V. *Septima*... (2) Hebdomas, Gall. *Se*... Roland. Patau. Chronic. Taru... 5. apud Murator. to. 8. col... SEPTIMANA AGENDAE *et* ... *ptoris*, in Statutis S. Martin... ron. ex Cod. MS. Sangerm. ... 1307. *Abbas S. Martini Rex*... *ciae eſt canonicus de conſuetudin*... *et debet pro eo fieri Septiman*... *ptoris et agendae.* V. *Agenda.* ... PTIMANA POENALIS, in ... Chriſti paſſionis myſteria recol... et quae idcirco ieiuniis et l... bus tranſfigitur. Concil. Pi... apud Acher. to. 6. Spicil. p. ... V. *Hebdomada poenalis.* SEPT... NA DECIMA, decima pars ... niae ex vectigalibus quaque ... *mana* collectae a publicanis in ... mia. Charta Boleslai Ducis Boh... an. 993. apud Ludewig. to. ... liq. MSS. pag. 50. Hinc SE... MANALIS EXACTIO, PEC... Charta Henrici Reg. Rom. ann... apud Eccardum de Orig. famil. ... burgo - Auſtr. col. 170. *C*... *mus . . . omnem exactionem* ... *tus eiuſdem ciuitatis, annalis* ... *ſeu Septimanalis, thelonii, queſt*... Diploma Conradi an. 1354 ... eumd. Ludewig. ibid. p. 36.

SEPTIMANALIS. (1) *Mercatum* ... *manale*, quod in *Septena*, ſeu ... diſtrictu, vel quaque *Septiman*... hebdomada habetur. Charta ... Sulpitii Bituric. fol. 30. *C*... *mus . . . ex mercato quoque S*... *nale illam redebitionem quae* ... *pertinet locum.* V. *Septimana* ... (2) SEPTIMANALE dicitur ... quod per *ſeptimanam* in v... quotidianum. Charta an. 106... Mabill. to. 4. Annal. p. 616.

SEPTIMANALITER, hebd... tim. Thomas Archidiac. in H... lonitana, c. 24. V. *Septimana*...

SEPTIMANARII, SEPTIM... dicti quidam ex opificibus ... gulis *ſeptimanis*, qui rebus ... tum ſuae artis, ſed et ciuili...

plerent. Statuta Massil. lib. 1. p. 1. n. 9.

TIMANARIVS, idem qui *Hebdomadarius*, Gall. *Semainier*, *Semaine*. Ioannes Eremita in Vita S. Bernardi c. 17. V. *Hebdomadarius*.

TIMANATIM, hebdomadatim, quaque hebdomada. Charta ann. 1... apud Ludewig. to. 1. Reliqu. ... p. 389. V. *Septimanaliter*.

TIMANIA, V. *Septena* 4.

TIMANIVS, hebdomadarius. Vita ... Columbae Abbatis to. 2. Iun. ... V. *Septimanarii*.

TIMAS, vt Hebdomas. Vita MS. Leonori.

TIMIANVM, locum siue mar... conspectum in Vaticana ba... significat, vbi ostendebantur ... Haec Macri in Hierole... post Torrigium de Crypt. Va... 2. edit. p. 81. et 83.

TIMVM, oblatio quae sacerdoti ... ob *Septimale*. Chartul. Celsin.

TIMVS, dies nempe septimus ab ... sacra, quae pro mortuis ... absoluebantur. Ande... et Pictones *Seme* vocant. ... in hac voce. Charta Petri Episcopi ... ann. 1160. ex Ta... S. Eparchii fol. 11. *Baptiste... Septimos, solus Sacerdos habeat. ... etiam, si alia eleemosyna, ... monacho et Sacerdoti relinqui... tantumdem valeat, alioquin tam ... quam tricenarii diuidan...* Olim apud Paganos in nonam ... defunctis et μνημόσυνα ... bantur, idque *Novendial* vo... quo elapso coenae fune... fiebant, quae *Nouen...* dicuntur Tacito 6. An... postmodum ab Ethnicis ... promanauit, vt au... Augustinus in Quaest. super ... V. Nouell. Iustiniani 115. c. ... ibi Cuiacium et Gothofredum.

...INOCTIVM, spatium 7. no... *Sibennaht* in Glossis Ke...

...ZODIVS. Ita computistae, ac ... Beda lib. de Embolismo... ratione, laterculum literarum ... calium vocant: *Laterculus ... qui vocatur Septizodius.* Vbi Scaliger in Canonibus Isagogicis p. 176. et 181. *Septizonius* scribendum contendit. Hunc vide, si lubet.

SEPTIZONIVM, omnis septenarius ordo, moles aliis superstructae. Ammianus lib. 15. de Septizonio Seueri: *Septizonium operis ambitiosi nymphaeum.* Vbi MSS. codices *Septemzodium* praeferre monet Henricus Valesius: vt apud Capitolinum in Seuero, et Hieronymum in Chronico *Septizodium*, Scaliger et Salmasius. Docet Pitiscus in Lexico, *Septizonium* dici aliquando aedificium pauciorum quam septem ordinum. Exstat apud Commodianum instructio 7. cum ea inscriptione, *de Septizonio et stellis*, qua indicantur septem planetae.

SEPTIZONIVS, V. *Septizodius*.

SEPTOR, vinitor, vel qui vineam sepris munit. Vita MS. S. Wenwaloei fol. 110. ex Tabular. Landeuen.

SEPTRIGVS. Charta Edwini Regis Angl. in Monastico Angl. to. 3. p. 120. *Exin aureo tempore finito, nec non et aeneo ferrei sequaces modo vi praeeuntes, modo mechanica arte caeteros fallentes, et persaepe vtroque omnem subigerunt censum reddere vulgus vsque ad calcem: ac si fortuna ludente mancipari immobilis, patitur terra subditis habenis in Septrigo voluntatis arbitrio.* Videtur legendum *Sceptrigero*, vel *Sceptrigeri*.

SEPTVAGESIMA, inquit Alcuinus de Diuin. Offic. *Computatur secundum titulationem Sacramentarii et Antiphonarii, nouem hebdomadibus ante Pascha in septimam Sabbati.* Ordo Romanus: *Septuagesima videtur dici posse propter 70. dies, qui sunt ab ipso die ad Sabbatum ante Octauas Paschae, quo die alba tolluntur vestimenta a nuper baptizatis.* Septuagesimae institutionem Telesphoro PP. adscribit Liber Pontific. Roman. *Hic constituit, vt septem hebdomadas ante Pascha ieiunium celebraretur.* Eadem habet Eusebius in Chronico.

SEPTVAGESIMVS, mendum esse videtur pro *Septenarius*. V. in hac voce. Statuta Cadubrii c. 6. f. 54. vo. *De prouisione et salario sacerdotum*

tum . . . *Pro sepultura XX. sol. pro Septuagesimo sol. XII. pro trigesimo XII. habere et percipere debeatis.*

✝ SEPTVARIVS, mensura annonaria, i. q. *Septarius.* Ch. Mſ. a. 1269.

✝ SEPTVM, ager quo aliquid continetur et includitur. Ch. Mſ. a. 1336.

SEPTVS. (1) Pro Septunx, septem vnciae, apud Rabanum de Computo. (2) SEPTVS, μάνδρα, in Gloſſ. Lat. Graec. Aliae Graec. Lat. μάνδρα, *Septus*, *spelunca.*

SEPVLCHRARE, sepelire, sepulcro condere. Epitaph. Caroli Ducis Burgund. ann. 1476. inter Probat. lib. 5. Comment. Philippi de Comines p. 224.

SEPVLCHRVM SEPTIFORME, dicta Ecclesia ſuper ſepulcrum Christi constructa, in Charta Rodulphi Leod. Episc. ann. 1173. apud Miraeum to. 2. p. 1179. col. 1.

SEPVLCRETVM, ſepultura, locus sepulcrorum. Monaſt. Angl. to. 1. p. 23. Vtitur Catull. carm. 60.

SEPVLTARE, ſepelire, apud Fortunatum lib. 8. Hymno de Vitae aeternae gaudiis.

✝ SEPVLTIO, ſepultura, humatio, t. 2. Iun. p. 223.

SEPVLTOR, qui mortuos ſepelit. Statuta Astenſ. Collat. 9. c. 12. fol. 27.

SEPVLTORIVM, Θηκτήριον, in Gloſſ. Graec. Lat.

SEPVLTVARIVS, ſepulcralis, V. *Cinerarium.*

SEPVLTVRA, idem quod *Atrium*, et *Coemeterium*, ſcilicet obuentiones, quae Sacerdotibus ob ſepulturam contingunt. Nam olim *Cadauera defunctorum in basilicis ſanctorum ſepeliri* vetitum, in Concilio Braccarenſi ann. 563. cap. 18. vbi Garſias Loaysa. Vetus Notitia in Tabulario Eccleſiae Viennenſis fol. 58. *Cum ergo illi Eccleſiam cum tertia parte decimae et Sepultura poſſiderent, etc.* V. *Coemeterium.* Quae quidem exactiones ne in immenſum creſcerent, modum adhibuerunt non ſemel leges cum ciuiles, tum eccleſiaſticae. Harum omnium inſtar ſint Statuta Cadubrii c. 6. fol. 54. vo. V. *Indicium defunctorum.* Notandum videtur Statutum Augerii Epiſcopi Conſer[...] 1280. quo cuiuis presbyter[...] pitur vt *initio ſui presbyter[...] ſtes ſacerdotales ſibi fieri fa[...] quibus obitus ſui tempore [...] peliri.* Eadem iubent Statut[...] Epiſcopi Magalon. ann. 13[...] Inſtr. to. 6. Gall. Chriſt. no[...] col. 383. *Monet omnes vt [...] num habeant breuiarium, [...] ceum, almuciam ſacerdotale[...] propriam qua ſepeliantur.*

[...]TVRA CRVCIFIXI, ſe[...] ſu Chriſti imago et repr[...] quae fieri ſolet in aedibus [...] Paraſceues. Vetus Charta [...] mentis Paderbornenſibus p. [...]

[...]PVLTVRA ASINI, extr[...] terium, ſepultura excom[...] rum. Hugo Flauiniacenſis [...] nic. pag. 268. V. *Imblocat[...]*

[...]PVLTVRA, tumulus, [...] cralis, in Ch. a. 1144.

SEPVLTVROLA, diminut. [...] tura. Teſtam. Bertichra[...] man. Episc. apud Mabillo[...] Analect. pag. 141.

SEPVM, ita dicitur vulgo [...] adeps, pinguedo, axungia [...] lanua. Occurrit paſſim. [...] certum ſeui pondus. V. *Pe[...]* ta an. 1309. apud Ludew[...] Reliq. MSS. pag. 261.

SEQVA. Tabular. S. Victo[...] *Et vlterius pro bono ciuit[...] in Maſſilia amodo eſſet una [...] netae, vt erat antiquitus.* [...] tabula nummularia.

SEQVACES, haeredes, po[...] ceſſores. Tradit. Fuld. lib. [...] 3. Occurrit ibi crebrius. V[...]

SEQVACITAS. (1) Obſe[...] ſeruantia. Sidon. lib. 4. [...] Celeritas. Idem Sidon. lib. [...]

SEQVACITER, ordinatim. [...] aduerſ. Gent. lib. 2. p. 49.

SEQVALTALIA, ἡμιόλιον, [...] Lat. Gr. Vbi leg. ex vi[...] *Seſqualtera.*

SEQVAX. (1) Sectator. Pa[...] con. l. 1. Hiſt. Longob. [...] (2) Obediens, apud Sido[...] Epiſt. 17.

SEQVELA. (1) *Exemplum*, i[...] Iſid, Papias: *Sequela*, *mo[...]*,

...plum, *institutum*, *consuetudo*.
(2) Obsequium, ministrorum et
...ulorum coetus, apud Petrum
...ensem serm. 43. Gloss. Lat.
...ec. *Sequela*, *ἀκολυθία*. Hinc
...ianus lib. 2. c. 4. *Sequelas* vo-
...at lixas militares: *Lixas calones-*
...e omnis generis *Sequelas concla-*
...ant ... (3) Consecutio, con-
... Tertull. de Patient. c. 5.
(4) Opinio, sententia, suffragium.
... de Veteribusco de Reb.
... apud Marten. to. 4. Ampliss.
... col. 1267. (5) Pro *Squilla*,
...abulum, campanula, in In-
... an. 1342. ex Tabular. S.
...oris Massil. V. *Skella*. (6) Di-
... ... ationibus, V. in *Secta* 3. 4.
... voce *Hesfium*. (7) † Dicitur
...ullis equinis, vitulinis, aliisque
...ibus, quae matrem sequun-
... Ch. Ms. a. 1303. (8) † Rei
...ibet appendix, accessio, i. q.
... V. *Sequentia* 3. (9) † SE-
... PEREGRINORVM, emo-
..., quod ex benedictione
..., ... peregrinorum, sacer-
... ... Ch. Ms. a. 1257.
(10) † SEQVELA DECIMAE,
... decimam ex agris alte-
... territorii, cum a suis homini-
...colantur. V. *Decimae*.
SEQVILLA, i. q. *Squilla*, tintin-
..., campanula. Constitut.
... Mss. V. *Sequela* 5. et *Skella*.
SEQVINTER. (1) Continenter,
... *Tout de suite*. Lex Alaman. tit.
... (2) Exinde, Gall. *En-*
... Vita MS. S. Wenwaloei fol.
...
SEQVENTERIANVS, V. *Sequentria-*
nus.
SEQVENTES, pulli equini, vitu-
... qui matrem sequuntur.
... Normann. Ms. V. *Sequela* 7.
SEQVENTIA. (1) Canticum exul-
..., quae et *Prosa* dicitur, sic
...rum, *quia pneuma iubili se-*
..., inquit Durandus lib. 4. c.
... Ordo Romanus, et Alcuinus
... de Diuin. Offic.: *Sequitur iubi-*
..., quam Sequentiam vocant. Ob-
... idem Durandus *Sequentias* a
... Abbate S. Galli primum
..., et Nicolaum PP. ad
Missam cantari praecepisse, (quod
de Nicolao II. accipiendum opina-
tur Papebrochius.) Huc spectant,
quae habet Eckehardus de Vita B.
Notkeri Episcopi Salzburg. c. 17.
*Sequentias, quas idem pater sanctus
fecerat, destinauit per baiulum vrbis
Romae Nicolao.* Cap. 18. *Sequen-
tiam dico, quae est de Spiritu sancto:
Sancti spiritus assit nobis gratia.* SE-
QVENTIAE, *quas Metenses vocant*,
apud Eckehardum iunior. de Casib.
S. Galli c. 4. SEQVENTIARIVS,
Liber, seu Codex, in quo continen-
tur *Sequentiae*. Eckehardus iunior
de Casib. S. Galli c. 11. SEQVEN-
TIALIS, eadem notione, apud
Schannat. in Vindem. Litter. p. 8.
(2) Comitatus, Gall. *Suite*. Vita
B. Mariae de Malliaco to. 3. Mart.
p. 744. Vbi *Sequentia*, si ad vxorem
referatur, Comitem, sociam sonat.
(3) SEQVENTIA AVENARVM.
Praestatio quae in auenis exsoluitur,
in Cod. censuali Episc. Autissiod. an.
circ. 1290. V. *Auenagium* 1. (4) †
Salarium, quod canonicis, qui pro-
cessioni vel officio intersunt, conce-
ditur. Ordinar. eccles. Camerac. Ms.

SEQVENTIALIS, SEQVENTIARI-
VS, V. *Sequentia* 1.

SEQVENTRIANVS, qui optimum
excipit, mediae conditionis, vel me-
dii pretii. Lex Alamann. tit. 75. Edi-
tio Heroldi (quam secutus est Balu-
zius,) habet *Sequenterianam*.

SEQVERTA, f. Comitatus, Gall.
Suite. Statuta Vercell. lib. 3. fol.
87. vo. *Quod autem capitulum adda-
tur in scripto Sequerte villarum.* Ibid.
lib. 4. fol. 116. vo. *Item si quis de
ciuitate vel districtu Vercellarum in-
rauerit maliciose non facere Sequer-
tam Potestati, soluat pro banno libras
decem Pap.*

SEQVESTER. (1) Testamentum Ael-
fredi Regis Angl. *Insuper de Aethel-
fredo Principi militiae meae vnum
gladium, et 200. marcas; et meo Se-
questri, cum quo iam Pascha immi-
nens pactum firmaui, de 200. libras,
vt ipse det et distribuat inter omnes
illos, vbi placitum est sibi subire se-
pulcrum, etc.* V. in *Equester*. (2) Imi-
tator, discipulus. Iohan. Blakman.

 de

de Virtut. Henrici VI. Reg. Angl. pag. 303. Hinc SEQVESTER, pullus, quod matrem sequitur sic dictus. Charta ann. 1490. ex Schedis Praef. de Mazaugues. V. in *Secta* 4. (3) Forte filius extra domum paternam sepositus et educatus, cuius idcirco ortus dubius est. Compend. benefic. Exposit. fol. 46. *Dubitatur vero de excommunicatis, naturalibus, Sequestris, spuriis, legitimatis, collateralibus;* (scilicet qui ecclesiae benefecerint, an patroni esse possint) *sed benignum est eos omnes admittere.*

SEQVESTRARE. (1) Separare, seponere, Gall. *Sequestrer, mettre à part.* Capitul. Caroli M. de Villis §. 55. *Volumus vt quicquid ad nostrum opus iudices dederint, vel servierint, aut Sequestrauerint, in vno breui conscribi faciant.* (2) Deponere. Tertull. de Resurr. carnis c. 26. *Corpora medicata mausoleis et monumentis Sequestrantur.*

SEQVESTRARIVS, ad *Sequestrum*, seu depositum spectans, apud IC.

SEQVESTRATIM, separatim. Cassiodor. lib. 11. Epist. 1.

SEQVESTRATIO, separatio, in Capitul. lib. 6. cap. 409. et lib. 7. c. 141.

SEQVESTRATOR SACRI PALATII. Ottonem Rufum Imp. in colligendo Iure Wichbildico vsum esse opera Burchardi a Mangefeld, *Sequestratoris Palatii*, scribit Gloss. ad art. 10. et 139. in fine Wichbild. Quod officium pro *Cancellarii* munere accipiunt Crantzius lib. 2. Saxon. c. 21. Brotuff lib. 1. Chron. Merseburg. c. 10. et Coler. in orat. de iure Saxon. V. Gloss. med. Graecit. in Μεσίτης, et in Μεσάζων. Certe apud Episcopos Anglicanos, qui *Sequestratores* perinde habuerunt, alius fuit *Sequestrator* a Cancellario, vt colligitur ex Charta an. 1317. apud Madox Formul. Anglic. pag. 11.

SEQVESTRATORIVM, locus, vbi aliquid deponitur. Tertull. de Resurr. carnis cap. 52.

SEQVESTRVM. (1) Depositum, vox IC. familiaris. Correct. Statut. Cadubrii cap. 98. (2) Separatio.

Longinus in Vita B. Kingae, [...] Iulii pag. 741.

SEQVI, persequi aliquem in iu[...] Leges Normann. apud Ludew[...] 7. pag. 292. *Viri autem de m[...] vxoribus suis illatis Sequi pos[...] omnibus casibus supradictis, [...] defendere, si fuerint appellatae.* [...] *cta* 4. et *Secutor*.

† SEQVIA, canalis, per quem [...] decurrit. Ch. Ms. a. 1331.

SEQVIENTES, τὰ ἑξῆς, in [...] Lat. Graec.

SEQVIMENTVM. (1) V. su[...] *Sega*. (2) † Statutum quod [...] cutioni mandari debet, ab I[...] *quire* pro *esseguire*, exequi. [...] 1218. apud Murat. t. 4. Anti[...] med. aeui p. 411. (3) † C[...] tus, custodia, Ital. *Sequiment[...]* Ms. a. 1290.

SEQVIPES. (1) Qui alium [...] tur, Pedissequus. Anastasius [...] Hadriano pag. 103. *Vnde ego S[...] pedes vestros dirigere studeb[...] missos ad eumdem vestrum Reg[...] Canis sequipeda*, apud Ioan. Sa[...] lib. 1. Policrat. c. 13. V. eumd[...] 3. c. 6. (2) SEQVIPEDI[...] ctatores, sequaces, discipuli[...] Acta SS. Iuliani et Basilissae [...] sat. *Vt per angustam viam [...] Sanctorum valeamus Sequipede[...]*

SEQVITAS, παρεδρία, σπουδ[...] χεια Gloss. Lat. Graec. *Aequ[...] ligentia*, in Amalth.

SEQVITIO, V. supra in *Sega*.

SEQVITVS. (1) Via, quam [...] sequitur. Histor. Cortusior. [...] apud Murator. to. 12. col[...] (2) † Comitatus, Ital. S[...] Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. [...]

† SEQVVS, vel *Segus*, [...] Ms. a. 1334.

SEQVVTA, vt *Sega*. V. in hac [...]

SEQVVTVLEIA MVLIER, qu[...] rum appetit, et sectatur, [...] Comm. in Amalth.

SER, dominus, quae vox praep[...] nominibus appellatiuis apud [...] efformata, vt videtur, ex [...] κύριος, seu, vt recentiores [...] efferunt, κῦρος, vnde Gall[...] Itali *Messer*, Galli etiam [...] Vita B. Torelli Papiensis n. 2[...]

arius, qui vocabatur *Ser Aloysius.*
...ubi pluries. Charta ann.
...3. apud Lobinell. tom. 3. Hist.
... pag. 487. *Acta sunt haec apud*
... *S. Antonii*, *Viennensis dioe-*
... *praesentibus discretis vi-*
... *Ser Nicolao*, *Ser Andreae*
... *et pluribus aliis fide di-*
... Italis vero *Ser* idem sonat
... Gallis *Maitre*, vbi de opifici-
...o est. V. *Siriaticus.*
... (1) Vespera, Gall. *Soir.*
... Lat. Graec. *Sera*, *ἑσπέρα*. Re-
... S. Benedicti cap. 41. V. *Sera-*
... Hinc (2) Occidens, in Char-
...n. 962. apud Murator. delle
... Estensi p. 140. (3) Mensa,
...detur. Chron. Estense ad ann.
... apud Murator. tom. 15. col.
... *Item* (dom. Marchio praesen-
...ecit) *super quadam Sera cintu-*
... *argenti*, *item in manibus*
... *suorum portari coppas*
... *et perlarum.* (4) *Remora-*
... Gloss. vett. edit. vbi Sangerm.
... *demoratrix.* V. *Seritas.*
...SERA VIRGINITATIS, V.
...*re.*
...AITAE, haeretici Valdensium
..., sic dicti quod vt Sarabaitae
... per vrbes et castella va-
... proprio arbitratu viuebant.
...*baitae.* Articuli probat. con-
... Vbertin. to. 1. Miscell. Baluz.
... V. *Beghardi* et *Bulgari.*
...ERA, SERABVLA, V. *Sara-*
...
...IVM, serum lactis. Acta Mu-
... Monasterii p. 54. V. *Sester.*
...LA, sera minor. Guidonis
... Farf. c. 48.
...ENTIVM. Acta S. Philippi
... Adrianop. tom. 4. Analect.
... p. 144. *Tunc Iustinus trahi*
... *pedibus iussit. Qui ac-*
... *silicum offensione vulneribus,*
... *singula corporis membra lace-*
... *rursus ad carcerem fratrum*
... *reportatur. Sed paullo post*
... *Seragarentium contulerunt.*
... mendosam esse asterisco signi-
... Mabillonius: videtur tamen
...gnare medicamentum aliquod
...lneribus Philippi consulue-
...ratres.

SERAGIVM, claustrum, inclusio. Correct. Statut. Cadubrii c. 127. V. mox *Serale* 1.

SERALE, SERRALE. (1) Angustiae et claustra itineris vel montium. Chron. Andr. Danduli ad an. 1404. apud Murator. to. 12. col. 519. *Inde Veneti crearunt in eorum Imperatorem Paulum Sabellum, qui ductor in his castris erat, et auctor fuerat praecipuus transeundi Seralia hostilia.* V. *Serra* 2. (2) Vt *Sera* 1. Vespera. Arestum Parlamenti ann. 1472. ex Tabul. Sangerm. *Idem, de non eundo de nocte absque lumine post grossum Serale.* Galli dicunt *Nuit fermée.*

SERALHA, Sera: *Seralherius*, Serarius. V. infra in *Serralherius.*

† SERALIA, sera, id quo aliquid occluditur. Stat. Mant.

† SERALIVM, SERALLIVM, vallum, septum, munitio, Ital. *Serraglio.* Stat. iamiam laudata.

SERAMEN, semen, quidquid seritur. Charta Alisiae dom. de Tilleyo ann. 1262. ex Tabul. Pontisar. V. *Serimen.*

SERAMPELINAE VESTES, *sunt vestes inueteratae.* Gloss. ad Doctr. Alexandri de Villa-Dei. V. *Serapellinae.*

SERANTA, pro *Saranta*, quadraginta, ex Graeco vulgari *σαράντα* pro *τεσσαράκοντα*. de qua voce Meursius. Abbo lib. 1. de bellis Parisiac.

SERAPELLINAE, *sunt veteres pelles, vel dicuntur pelles parui valoris:* Catholicon paruum. V. *Xerapellinae*, in *Xerampinus* et *Serampelinae.*

SERAPELLVIES, *id est*, *Pelles*, in Glossar. MS. S. Andr. Auenion. V. *Serapellinae.*

SERAPIVM, iusculum medicum. V. *Syrupus.*

SERARE, SERRARE. (1) Occludere, *Seris* claudere; hinc Gallis *Serrer*, pro aliquid sub *sera* recondere, *ἀσφαλίζειν*. Brito in Vocabul. *Vectis a verbo dicitur, i. ferrum, quo in firmatura ostii vehitur huc et illuc, causa Serandi vel reserandi.* Papias: *Serare*, *claudere*, *opponere.* V. *Sera* 1. Hinc INSERATVS, sub *sera* reclu-

reclusus. Rodericus Toletanus lib. 5. de Reb. Hisp. cap. 24. de Sancio Rege Nauarrae. V. infra *Serrare* 1. IN SERA ESSE, pro sub *sera* recondi, Galli dicunt *Etre sous la clef.* Commonit. Episc. apud Marten. to. 7. Amplis. Collect. col. 5. DESERARE, aperire, recludere, apud Apulei. lib. 1. Metamorph. (2) Arctare, constringere, Gallis *Serrer.* Chron. Saxon. apud Mabill. tom. 4. Annal. p. 431. *Fratricidas autem et parricidas, . . . sine per manum et ventrem Serratos de regno eiiciant.* Vbi alii Scriptores, qui de homicidarum poena agunt, habent: *Venter atque brachia strictim innectantur ex ipsis ferreis vinculis.* (3) Concludere, in angustum claudere, Gallis etiam *Serrer.* Statuta Mutin. rubr. 212. fol. 39. vo. *Fossata quae vadunt et sunt iuxta stratam Ganaceti, Serrentur et serrata teneantur, ita quod aqua discurrat in lamam.* (4) Ferro munire, vnde *Ferrare* legendum videtur. Reparat. factae in Senescall. Carcass. ann. 1435. ex eod. MS. V. Cl. Lancelot. (5) SERARE, Gall. *Serrer*, Seruare, in Conc. Auenion. an. 1457. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 385.

SERASTYRAX. Codex Epistolarum S. Bonifacii Archiep. Mogunt. Epist. 147. *Grato animo dignemini suscipepere costum, cinamomum, et Serastyracem.* Vbi Serrarius putat, confictum nomen ex *cera* et *styrax*, quasi cerae instar styrax fuerit. De styrace agit Plinius lib. 12. cap. 18. et 26. lib. 24. cap. 6. et 17.

SERATOR, Serarius faber, Gall. *Serrurier*, apud Bollandistas in Onomastico. Haud scio an eadem notione in Chron. Noualic. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 752. *Terras et vineas dominicales, quem Jocos Serator noster in cessione, et Opilonicus vsque nunc in beneficium habuit, etc.* Vbi pro villico, qui rebus *Serandis* seu seruandis invigilat, accipi potest.

SERATVRA, Sera. V. *Serratura.*

SERVADA, *Cremium.* Gloss. Lips. Somnerus: *Huic respondet nostratium Scare wood, pro cremio, vel* *remale*, a *Sax. searan*, ... *et wudu, silua, lignum, vulgo* ... Haec Schilter. in Gloss. Teut...

SERCAPOS, harpago, V. *Arra*...

SERCENTES, *Sergenti*, Italis; ... *centes sine habitatores domorum* ... *quilibi*, in Statutis Venetor. L... 25. 27. Infra *Sersentes* ex ... Statutis.

SERCHELLVM, Gall. *Serchel*, ... et *Cherssel.* Locus est in *Circu*... Vt autem manifestior fiat nati... ius vocis significatio, quaedam ... iicimus ex Instrumentis, quae ... stum Parlamenti Paris. ann. ... ibi laudatum praecesserunt. In ... ann. 1451. ex Tabular. Corb... *Il avoit vendu ou fait vendre* ... *deux pieches de vin au prix de* ... *deniers chacun lot, dont en* ... *tenoit à iceulx demandeurs po*... *dit droit de tonlieu et forage* ... *cune pieche deux septiers*, ... *quatre septiers, en chacun* ... *septiers y a quattre lots mesur*... *ditte ville qui sont XVI. lots* ... *loient et valent audit prix d*... *deniers le lot la somme de* ... *VIII. deniers. Et aussi avoit* ... *ou fais mettre ledit . . . au* ... *et au dehors du lieu et mais*... *il a fait vendre lesdits vins* ... *et verdure ou Charssel, parqu*... *deub auxdits demandeurs p*... *dit droit de Cherssel deux sol*... *estoient et sont en tout pour* ... *droits de tonlieu, forage et* ... *la somme de XII. sols VIII.* ... Ex quibus certum est h... significari signum aliquod vi... lis, pro quo apponendo c... mino loci praestatio pensitab...

† SERCHIA, pro *Cerchia*, ... excubiae. Ch. a. 1191.

SERÇINOLA, pro Sarcinula, Charta ann. 1496. apud Ry... tom. 12. pag. 579.

SERCIVM. Leges Normann. ... Ludewig. to. 7. Reliqu. MSS. ... 267. *Quaedam enim submonit*... *sunt ad reddendos redditus, vel* ... *cia, sine debita dominorum.* ... leg. videtur *Seruicia.* V. infr... *ricium.*

†

SERCLATERCES, mulieres, quae *sarciunt*, seu sarriunt, t. 2. Hist. Nem. Prob. p. 65.
SERCLETUS, piscis minutioris speciei. Statuta Massil. lib. 6. cap. 17. *Statuimus quod nemini liceat piscem vel pisces emere in Massilia, vel eius districtu de nocte, vel de die causa vendendi . . . nisi essent . . . pisces minuti, scilicet sardinae, jarreti, Sercleti, boguae, etc.*
SERCOLIUM, feretrum, a Gall. *Cercueil.* Arest. Ms. a. 1320.
SERCULUS, pro Circulus. V. *Flagellum.*
† SERDIA, pro *Sargia*, in Inuent. a. 1476. V. *Sarga* 2. et *Serga.*
SEREA, V. *Seria* 1.
SERECIA, f. dominium, V. *Severus.* Cod. Ital. diplom. t. 2. p. 1069.
SERENA. (1) Mensura liquidorum. Charta inter Schedas Lobinelli: *Rivus pater ipsius Vorcomin dedit duas Serenas de medone, panes XXXIV. et multones tres.* V. *Sericum.* (2) Charta ann. 1494. ex Schedis V. Cl. Lancelot: *Dictosque suos armigeros iuxta locum de Palude in Serena cubire fecerunt.* Id est sub dio. (3) † *Serena*, Prov. *Apistra*, avis viridis coloris, apes edens. Glossar. Prov. Lat. Cod. reg. 7657.
SERENARE, clarificare, clarum reddere, Gall. *Eclaircir.* Miracula S. Cassiani apud Illustr. Fontaninum in Antiquit. Hortae p. 367. *Quo facto Serenati sunt oculi.*
SERENATIO, pax, tranquillitas. Litterae Edwardi I. Reg. Angl. ann. 1[illegible] apud Rymer. to. 2. p. 275.
SERENIFICARE, serenum reddere, *serenare.* Lambertus Ardensis apud Ludewig. to. 8. p. 587. *Et cessant pluviae coelo Serenificato.*
† SERENISSIMUS, clarissimus, illustrissimus, luculentissimus. Chron. Pontif. Leon. ap. Lam. in Delic. erud. p. 104.
SERENITAS, titulus honorarius Imperatorum et Regum, apud Facundum Hermianensem l. 5. c. 2. et in veteribus Chartis apud Beslium in Comitib. Pict. p. 211. in Regibus Aquitan. p. 25. 26. et alios passim. Fortunatus lib. 3. Poëm. 2.

Nubila nulla gravant populum
sub Rege sereno.

Eodem titulo donatur dominus castri Camiliaci in Litteris Pontificis Romani ex Tabular. Maioris Monasterii. Sed et Archiepiscopi Episcopiue *Serenitatis* titulum sibi tribuerunt. Charta Seuini Archiep. Senon. an. 980. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 732. V. Mabill. Dipl. p. 89. *Serenissimi Principis* titulo cohonestatur Humbertus Dalphinus in Litteris procuratoriis capituli S. Bernardi de Romanis ann. 1348. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 290. Alios huiusce tituli recentiores vsus silebimus, vtpote qui ad nostrum institutum non spectant.
SERENIUS: Litterae Bonifacii VIII. PP. in Chronico Angl. Th. Otterbourne p. 93. *Et quod in tuis patentibus litteris, inde confectis, haec plenius et Serenius noscuntur contineri.* Vbi Cl. Editor recte monet leg. esse *Seriosius.* V. infra *Seriose.*
SEREONES, V. *Screo.*
† SERERIA, SERERIUM, cerasum, Gall. *Cerise*, in Comput. a. 1362.
† SERERUS, dominus, Ital. *Sere.* Gloss. Prov. Lat. V. *Siriaticus.*
† SERESUM. (1) Locus, vt videtur, cerasis consitus. Ch. Ms. a. 1320. V. *Sereria.* (2) *Seresum vocat Stephanus Affodillum, sed nec Graecum nec Arabicum.* Gloss. med. Simon. Ianuens.
† SERGA, storia, teges, quia ex panno eiusdem nominis saepe erant. Necrol. Ms. V. *Sarga* 2.
SERGANDUS, SERGANTERIA, etc. V. in *Serviens.*
SERGIA, oliuae genus, in Amalth. ex Colum.
SERHAILLA, sera catenaria, Gall. *Cadenat.* Processus aperturae tumuli Vrbani V. PP. ann. 1381. ex Tabul. S. Victoris Massil. V. *Serralherius.*
SERIA, SEREA. (1) Vasculi species. Ioannes de Ianua: *Seria a Syria dicitur, i. olla, quasi Syria, quod ibi primo facta est, etc.* Papias: *Serea, sing. vasis genus, orca, inde seriola.* In Agrimensoribus vox *Seria* occurrit, vbi vasculum effingitur. *Seriolam*

inde habet Persius, et ex eo Isidorus lib. 29. c. 6. Gloss. vett. Sangerm. n. 501. *Seriola, est orcarum directus ordo, vel vas fictile vini apud Siriam primum excogitatum.* V. Donatum ad Terent. et IC. (2) SERIA, pro Series. Gloss. *Seriam,* ἀκολȣθίαν. *Seria,* ὁρμαθὸς, vbi perperam *steria.* *Series,* τάξις, . . . ὁρμαθός. Rhythmi in obitum Henrici VII. Imp.

Exponit Florentinis
Totius facti Seriam,
Processus, et materiam
Intoxicationis.

Atque inde coniicit Salmasius ad Solin. in Agrimensoribus scribendum *Seria*, vbi *serra* legitur. Apud Vitalem: *A sextaneo si vis sequi limitem, rectam Serram sequeris ped.* 150. vbi emendat *Seriam.* Huic emendationi fauet vetus Notitia sub Rogerio Rege Siciliae ann. 1144. apud Rocchum Pirrum in Archiepisc. Massan. *Et descendit per pedem montis. vbi sunt multi lapides, exinde Sericam forestae, vsque ad culturam Ecclesiae, etc.* Infra: *Et a praedicto vallone recipit Roccam magnam vsque ad Seriam blagi, in quo via regalis descendit ad fontem de Maltru, et recipit Seriam sassi*, etc. V. *Serra* 2.

SERJANTES, SERJANTERIA, etc. V. *Serviens.*

SERIARE, ordinare, disponere, quasi in serie ponere. Statuta Canonic. Regul. art. 51. apud R. Duellium to. 1. Miscell. pag. 95.

SERIATIM, Ordinatim, *Ordenneement*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Charta ann. 1014. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 519.

SERICA. (1) V. *Seria* 2. (2) † Nude pro tunica serica, t. 7. Sept. p. 118.

SERICALIS PANNVS, Gallis *Serge*, aut *Sarge*, Alamannis *Sarewat.* Eckehardus iunior de Casib. S. Galli c. 3. SERICALE, nude, eadem notione, apud Schannat Hist. Fuld. pag. 20. V. *Sericatus.*

SERICARIVS, sericorum textor. Gloss. Lat. Gr. *Sericarius*, σηρικοπλόκος. *Sericarius textor*, apud Iul. Firmic. lib. 8.

SERICATVS, sericus, Gall. *de Soi*[e] Leges Normann. apud Ludewig. to. 7. Reliqu. MSS. p. 188. V. *Chlam*[y]*dati.*

† SERICEGINOSVS, sericus, i[n] Chron. Guil. Bardini ad a. 1303.

SERICEVS, eadem notione, in R[...] gest. 87. Camerae Comput. Paris.

SERICINVS, eodem sensu, apu[d] Odonem Cluniac. lib. 1. de Vita S. Geraldi cap. 16. V. *Sericalis.*

SERICIVM, f. Seruicium. Libertat[es] Pontis-Vrsonis inter Ordinat. Reg. Fr. to. 4. p. 641. *Ille qui facit Ser*[i]*cium, vanat annonam.* V. *Sercium.*

† SERICIVS, vt *seriosius*, fusius, i[n] Form. Ms. V. *Seriose.*

SERICLA, V. in *Seria* 1.

SERICOBLATTA, in l. 10. Cod. Iustin. de Murilegul. vbi in l. 1[...] Cod. Th. eod. tit. *Serica blatta*, se[...]ricum *blattae*, seu purpura infectum. V. in *Blatta.*

SERICOPVLATAE, *dicuntur vesti*[*...*] *menta quae inseruntur et texuntur s*[*e*]*rico.* Vocabul. vtriusque iuris.

† SERICORNOSVS, sericus, i. [...] *Sericeginosus*, in Chron. ibidem c[i]tato.

SERICVM, mensurae liquidorum sp[e]cies. Philippus Eystetensis in Vita S. Walpurg. c. 34. *Sacratissimus liqu*[*or*] *qui infra spatium vnius anni neq*[*...*] *quam destillauerat, nec vllo modo s*[*e*] *ostenderat, adeo abundanter erup*[*...*] *vt ampullam dimidiae pintae capa*[*...*]*tatis, vel vnius Serici adimpler*[*...*] Alter codex MS. habet *seriti*, v[t] monet Gretzerus. V. in *Serena* et *Seria* 1.

SERICVS, V. *Siricus.*

SERIES. (1) Notitia iudicati [...] 843. in Append. ad Marcam Hisp[...] col. 780. *Tunc iterum praecepim*[*...*] *scribere conditiones, vt ea quae* [*...*] *testes testificauerunt, ipsi testes ad* [*Se*]*riem conditionum hoc iurare stu*[*...*]*rent; sicuti et fecerunt.* Alia an. 8[...] ibid. col. 797. *Qui* (testes) *iura*[*...*]*runt a Serie conditione, sicut ibid*[*em*] *insertum est.* Formula est haud [...]

frequens in eiusmodi Notitiis, quam clarius exhibet Notitia ann. 1032. ibid. col. 1053. *Testimonium nostrum per Seriem harum conditionum iureiurando confirmauimus*, etc. (2) SERIES, pro Veritas. Gualter. Hemingford. in Edwardo I. ad ann. 1298. pag. 163. *Cognita tamen rei Serie et Regem modicum esse laesum, compatiebantur ei.*

SERIETAS, seriarum rerum meditatio, grauitas, apud Sidonium lib. 1. Epist. 9. lib. 9. Ep. 13. et Ioann. Saresber. Epist. 81. in Metalogico lib. 1. c. 6. lib. 3. in Prologo, et in Policratico. V. *Seriositas.*

SERILLA, nauiculae vel lintres, qui rimas stupa suffocatas habent, Spelm.

SERIMALIA, SERMIALIA, machinae bellicae species. Otto Morena in Histor. Rerum Laudensium p. 51. *Laudenses, quos captos habebant, de carcere super Sermialias et machinas ipsius castri deduxerunt.* Pag. 54. *Multasque petrerios ibi composuit, per quos ballistariis suis foras trahentibus, fere nullus ex Cremonensibus ibi ad Serimalios, seu machinas ipsius castri appropiare poterat.* Pag. 55. *Super Serimalias et machinas*, etc. Infra: *Qui fere omnes manganos et petrerias, Serimalias, seu machinas, caeteraque defensionis Cremae instrumenta suo mirabili ingenio composuerat.* *Serimalia* ex eodem Morena editum a Muratorio to. 6. col. 1039. 1043. etc. Mendum esse pro *Serpentinas* lubens crediderim, cum nullibi, quod sciam, praeter apud Morenam occurrat haec vox. ✝ Leg. SCRIMALIA, vt apud Murat. loco cit., ab Ital. *Scrimaglia*, propugnatio, defensio.

SERIMEN, *Semen*, in Amalth. ex Salmasio. V. *Seramen.*

SERINGA, *Virga in arundine.* Glossae vet. Sangerm. num. 501.

SERIOLA. (1) Diminut. a *Seria.* V. ibi. (2) ✝ Canaliculus, per quem aqua decurrit, i. q. *Sequia.* Stat. Vallis-Ser.

SERIOSE. (1) Fuse, minutatim, articulatim, Gall. *En détail.* Litterae Bonifacii VIII. PP. an. 1295. ex Bibl. Reg. *Per alias nostras litteras tibi describimus Seriose.* V. *Serenius.* (2) Grauiter, lente. Charta fundat. Cantoriae S. Capellae ann. 1319. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 132.

SERIOSITAS, grauitas morum. Acta S. Hemmae tom. 5. Iun. p. 501. V. *Serietas* et mox *Seriosus.*

SERIOSVS, serius, grauis, ex Gallico *Serieux.* Vincentius Beluac. lib. 3. cap. 33. V. *Seriositas.*

SERISAPIA. Fragmentum Petronii: *Allata est Serisapia et contumelia aecrophragiae*, (l. acrophagiae) *saeledatae sunt, et census malo, porri, Persica, etc.* Monstra verborum, cuiusmodi complura habentur in hoc male compacto centone.

SERITAS. Gloss. Galat. βραδύτης, *Mora, remora, Seritas, tarditas.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Seritas, tarditez.* V. *Sera* 2.

SERITVM, V. supra *Sericum.*

SERITVRA, angustia, arctatio. Charta ann. 1351. in Regest. 80. Chartophylacii regii: *Diritatem et Serituram carcerum et questionum perhorrescens*, etc.

✝ SERIVNCVLA, diminut. a *Seria* pro Series, t. 2. Aug. p. 639.

SERIVS, *vtilis, necessarius: vnde Serie, vtiliter, intente, sedulo.* Ioh. de Ianua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Serius, necessaire, proffitable. Serius,* σπουδαῖος, in Gloss. Lat. Graec.

SERMENS, Sarmentum, Gall. *Sarment.* Vita B. Henrici Baucen. tom. 2. Iun. pag. 373.

SERMENTATVS, iuratus, sacramento adstrictus: ex Gallico *Sermenté.* Baldricus in Chronico Camerac. lib. 3. cap. 49. *Ipse namque, pariterque Abbas Richardus, ambo videlicet Sermentati, etc.*

SERMENTVM, a Gallico *Serment*, Sacramentum. Charta ann. 1410. ex Schedis Praesid. de Mazaugues.

SERMO. (1) Tuitio, conductus, *Sauvegarde:* ἀσυλίας λόγος, apud Iustinianum in Edicto 2. Λόγος ἀπαθείας, apud Annam Comnenam pag. 158. 249. 292. Lex Salica tit. 59. *Vbi calcauerit solem, et ista omnia compleuerit, qui eum admallat, et ille, qui admallatur, ad nullum placitum*

tum venire . . . voluerit, tunc Rex, ad quem mannitus est, extra Sermonem suum eum esse diiudicet, et ita ille culpabilis, et omnes res suae erunt in fisco, aut cui fiscus dare voluerit. V. *Verbum*, et quae notauit Cangius ad Alexiadem pag. 308. (2) Homilia, concio ad populum in Ecclesia, Gallis *Sermon.* Gloss. Lat. Graec. *Sermo*, ὁμιλία. S. Augustinus Ep. 77. *De Sermone Presbyterorum, qui te praesente populo infunditur, etc.* Infra: *Vt iubeas singulos, quos volueris, Sermones seorsum conscriptos et emendatos mitti nobis.* SERMO VIVVS. Capitulare 5. Caroli M. incerti anni c. 1. *Admonendi sunt* (Episcopi) *de rectitudine fidei suae, ut eam et ipsi teneant et intelligant, et sibi subiectis populis vivo Sermone annuntient.* V. *Viuus.* SERMO IMPLICITVS, *occultus*, γρῖφος, in Gloss. Lat. Graec. (3) Ratio, Gr. λόγος. Vetus Irenaei Interpres lib. 2. cap. 19. *Aptum ad susceptionem perfecti Sermonis expediri.* Vtuntur passim antiqui Patres. (4) SERMO PVBLICVS, seu *Sermo generalis de fide*, dictus apud Tolosates vltimus et solemnis Inquisitionis actus aduersus haereticos variis poenis aut suppliciis afficiendos: quod a sermone de fide inciperet sic nuncupatus; idem quod alibi vocatur *Actio fidei*, Hispanis *Auto de inquisicion*, Lusitanis *Auto da fé.* Limborch. in Hist. Inquisit. p. 13. *Lata fuit haec sententia . . . in praesentia . . . cleri et populi in Sermone publico congregati.* Passim ibi occurrit. (5) † Contentio, lis, controuersia. Chartul. Maior. mon.

SERMOCINALES DISCIPLINAE, Logicae. Fridericus II. Imp. in libro Rescriptorum c. 74. §. 3. † SERMOCINALIS LIBER, sermones s. homilias continens, t. 12. Gall. Chr. Instr. p. 398.

SERMOCINANTER, Sidon. lib. 8. Epist. 6. *Cum quo dum tui obtentu aliquid horarum Sermocinanter extrahimus.* Id est confabulando. *Sermonicantes* ex ead. Epist. editum apud Leibnit. to. 1. Script. Brunsuic. pag. 26.

SERMOCINATIO, διάλεξις, Gloss. Lat. Graec.

SERMOCINATOR, orator sacer, concionator, Gallice *Predicateur.* Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos.

SERMOLOGVS, Liber Ecclesiasticus, continens Sermones, quos Papae et alii plures Sancti composuerunt, qui legitur in Ecclesia in Festis Confessorum a Natali vsque ad octauas Epiphaniae, in Purificatione B. Mariae, et in Festo omnium Sanctorum, et pluribus aliis. Ita Beletus cap. 59. et ex eo Durandus lib. 6. Ration. c. 1. n. 32. V. *Seminiuerbius.*

SERMONARI, sermonem facere. Gloss. Lat. MS. regium.

SERMONARIVM, vt *Sermologus*, in Conc. Limano ann. 1591. inter Hispan. to. 4. pag. 661.

SERMONICANTES, V. *Sermocinanter.*

SERMONIZARI, vt *Sermonari.* Acta S. Ioannis Mart. to. 3. Iulii pag. 202. V. *Sermocinanter.*

† SERMOSINARI, orationem habere, in Comput. a. 1380.

SERMOTIM, perperam pro Semotim, in Epist. Friderici II. Imper. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 1201.

SERNA, V. *Serra* 2.

SERNIOSVS, *sernia* seu pruriginosa scabie laborans. Priscianus lib. 1. cap. 12. *Serniosos quos nos petiginosos dicimus et asperitatis vitio simili laborantes curare.* V. Reines. Var. lect. lib. 3. c. 11. et *Sarna.*

SERO, occidens, apud Rollandinum in Summa Notariae, et Anonymum in Vita S. Domitiani, apud Guichenonum in Hist. Bressensi non semel. V. *Mane*, et *Sera* 1.

SERON, *sepulchrum, vel Idolum*, Ioh. de Ianua, forte ex ἱερῷ.

† SEROSIVS, pro *seriosius*, fusius. Inuent. Ms. a. 1366. V. *Seriose.*

SEROTHECA, pro Chirotheca, in Chartular. S. Vandreg. to. 1. p. 140.

SEROTINARE, sero aduenire, vel Noctem transigere, ex Epist. Senescalli Prouinc. an. 1329. in Tabular. S. Victoris Massil.

SERPE, vox Italica, serpens. Annal. Mediolan. Anonymi apud Murator. to. 16. col. 812.

SERPEDO, rubor cutis cum membrorum extensione. Ioh. de Ianua. V. Serpigo.

SERPELLERIA, a Gall. Serpilliere, ut Sarpilleria. V. in hac voce. Litterae Henrici VII. Reg. Angl. ann. 1506. apud Rymer. to. 13. p. 138. SERPLERIA, eadem notione, in litteris eiusd. Reg. an. 1499. apud eund. Rymer. to. 12. p. 714. V. in Sarplare.

SERPENS. (1) Virga lignea in modum spirae fabrefacta, vnde nomen, qua in benedictione cerei paschalis vtuntur. Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos. (2) Draconis effigies in vexillis. V. in Draco 1.

† SERPENTELLA, diminut. a Serpens. Inuent. S. Capellae Paris. a. 1363.

SERPENTINA. (1) Lapis pretiosus, Gallis Serpentine. Charta Henrici V. Reg. Angl. ann. 1416. apud Rymer. to. 9. p. 356. Vna lingua Serpentina, per pondus Troie, duas libras et XI. vncias ponderantia, etc. (2) Tormentum bellicum maius, Gallis Serpentin vel Coulevrine. Adrianus de Veteri-busco in Reb. Leod. ad an. 1464. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1277. Duxit secum currus portantes bombardam et Serpentinam ac tentoria, etc.

SERPENTINUM, V. mox Serpentum.

SERPENTUM. Isidorus lib. 19. c. 31. Monile, ornamentum ex gemmis est, quod solet ex feminarum pendere collo, dictum a munere. Hoc etiam et Serpentum dicitur, quia constat ex amphorulis quibusdam aureis, gemmisque variis in modum facturae serpentis. Papias: Monilia, pectoralia equorum, vel ornamenta in ceruice mulierum: hoc Serpentum dicitur. SERPENTINUM, habet Glossar. Saxon. Aelfrici: Monile, vel Serpentinum, i. Collare.

SERPIGO, vt supra Serpedo, in Medic. Salern. edit. 1622. pag. 242.

† SERPILLUM, Paleinum, vel alia rustica, in vet. Gloss. Cod. 7641.

SERPLERIA, V. supra Serpelleria.

SERPODIUM, Ptisana. Io. Buschius in Chronico lib. 2. Grossum tantum panem in cibum, et tisinam seu Serpodium in potum . . . assumere consueuerunt. Ex Theutonico forte Scher-pot, acer potus, quomodo Scherpbier tenuem cereuisiam dicunt.

SERRA. (1) Pro Sera, qua ianuae occluduntur. Glossae Lat. Gr. Serra, κλεῖον καὶ μόχλος θύρας. Ita legitur in l. Nam et si ramos, §. 1. D. Quod vi aut clam. Hinc SERRARE, pro ἀσφαλίζειν. Acta S. Erconwaldi Episcopi apud Capgrauium, n. 16. Sed introitus eis non patuit, pistor enim ianuam Serrauit, etc. V. supra Serare. (2) SERRA, interdum pro Clusura sumitur, in lib. Iudith c. 4. vbi Graeca ἀπέναντι τοῦ πρίονος τοῦ μεγάλου τῆς Ιουδαίας. Vitalis Agrimensor: A sextaneo vero si vis sequi limitem, rectam Serram sequeris ped. 150. Innocentius de Casis literarum: Sinistra parte montem super aluenm habet tribus alueis descendens de sinistra parte lapides grandes, quae in alueo ex duas Serras habent canas de vna caua sacra paganorum. Vbi monet Rigaltius in aliquot codd. legi Serra Paganorum. Serras autem clusuras dictas vult Salmasius ad Solinum, non a sera, seu ἀπὸ τοῦ κλεῖνος, sed a serra, vel sera, id est, μόχλῳ, qua ianuae clauduntur, quod eiusmodi angustiae aditum in loca vicina occluderent; vnde Clausurae et Clusurae dictae. V. Seria 2. Alii Serras Clusuras dictas volunt, quod montes, serra quasi dissecti, hasce angustias conficiant. Vetus Agrimensor de limitibus: Terminus si aliquam scissuram, hoc est, taliaturam habuerit, montem scissum, id est, taliatum ostendit. Alii denique serras esse putant series, vel serias, ὁρμαθοὺς, montium vel vallium, quomodo serras canas dixit Innocentius. Exinde (3) SERRA, pro Monte, vel colle vsurpari coepit: qua notione Hispani etiamnum Sierras dicunt, fortasse, ait idem Salmasius, quod male reddiderint ex Graeco πρίων, quod montem significat, et serram,

ferum, seu *serram*. Vita S. Romani Abbatis Iurensis c. 1. SERRICELLA, collis, minor *serra*. Charta Italica apud Vghellum in Episcopis Anglonensibus n. 1. SERRATA, in Charta an. 1141. apud Guichenonum in Hist. Bressensi pag. 222. *Quae etiam terra Gondalmodis, . . . eosdem terminos territorii attingeret, et ex altera parte vsque ad Sarratam de Arandato perueniret.* Sed legendum *Serrata*, montium seu collium series. SERNA, promiscue pro *Serra*, occurrit in Chartis Hispanicis apud Anton. de Yepez in Chronico Ordinis S. Benedicti, Colmenaresium in Hist. Segouiensi, c. 15. §. 12. c. 16. §. 1. et alios. (4) Septum, Gall. *Enclos*. Statuta Cadubrii fol. 51. vo. V. *Serratura* 2. (5) Apotheca reconditoria, Gall. *Serre*, locus vbi ad victum necessaria reconduntur. Charta ann. 984. inter Ihstrum. to. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 7. (6) Falcula, Gall. *Faucille*. Acta S. Benedictini Auenion. to. 2. April. p. 259. V. *Serriculum*. (7) † Impetus, tumultus, vox Ital. Stat. ant. Florent.

† SERRABARRIUM, SERRABARUM, i. q. *Serabolu*, apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 890.

SERRACULUM. (1) Palaemon in Glossis: *Claustrum*, *Serraculum ostii*. Alias *Serraculum* Latinis dicitur Contus, quo nauis impellitur. *Serraculum*, πηδάλιον, in Gloss. Lat. Graec. V. Cuiacium lib. 9. Obseru. c. 10. et supra, *Serra* 1. et *Seruaculum*. (2) Epistomii vertibulum, alias *Duciculus*. V. in hac voce. Ionas in Vita S. Columbani apud Mabill. saec. 2. Bened. p. 16.

SERRAGO, ramentum, scobs serraria, puluis, qui ex re qualibet *serra* diuisa dilabitur, Gallis *Sieure*, vel *Scieure*. Caelius Aurelianus lib. 4. Chr. cap. 8. *Cum ceruini cornu Serragine aspersa, quam Graeci Rhinen vocant.* Vbi viri docti *Rhinema* emendant, ex Gr. ῥίνημα.

SERRALE, V. supra *Serale* 1.

† SERRAILLA, SERRALHA, sera, qua ianuae occluduntur. Inuent. Mss. a. 1449.

SERRALHERIUS, serrarius, Gall. *Serrurier*. Reparat. factae in Senescallia Carcass. an. 1435. ex Cod. MS. V. Cl. Lancelot. V. *Serura*. SERALHERIUS, eodem intellectu: *Seralha*, Sera, in Charta ann. 1370. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Serhailla*.

SERRANIA. Michael del Molino in Repertorio fororum Aragon. *Sententia dicitur lata ad modum Serraniae, quando sine expensis partes comparent coram iudice, et dicunt, Domine, sententietis nobis istud debitum, etc.*

SERRARE. (1) V. *Serare*, et *Serra* 1. (2) † SERRARE GRANUM, frumenti pretium minuere. Stat. Taurin. a. 1360.

SERRARIUM, collis, monticulus, in pago Fuxensi *Serri*. Testam. Rogerii Vicecom. Bitter. ann. 1193. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 500. V. *Serra* 2. et *Serrum*.

† SERRARIA, sera, Gall. *Serrure*, in Ch. a. 1327.

SERRARIUS. (1) Gloss. Graec. Lat. λιθοπρίστης, *Serrarius*, *lapidarius*. Qui *serra* lapides findit. (2) † Cui serarum seu portarum claues committuntur. Ch. Ms. a. 1360.

SERRATA, collis. V. in *Serra* 2.

SERRATA ANTIQUA, genus scripturae. V. supra *Scriptura*.

† SERRATIO, secatio quae serra fit; SERRATOR, qui serra secat. Comput. Ms. a. 1479.

SERRATORIA, sera, id quo aliquid occluditur. Inuentar. an. 1377. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Serratura*.

SERRATORIUS, ad serram spectans, ad instar serrae. Ammian. lib. 23. c. 4. V. *Serreus*.

† SERRATUM, mons, collis, in Ch. Ms. a. 1313. V. *Serra*.

SERRATURA, SERATURA. (1) Sera, vt *Serratoria*. Tabul. Dunense: *Tunc vnus ex famulis qui vocabatur furrerius vi extorsit mortallum de Serratura, et aperuit archam.* V. *Sarratura* et *Serra* 1. IN SERRATURA TENERE, sub sera claudere († seu potius in vinculis constrictum tenere.) Chron. Petri Azarii ad ann. 1361. apud Murator. tom. 16. col.

170. V. *Serare.* (2) Septum quoduis, *clausura.* Statuta Cadubrii lib. 2 cap. 66. V. in *Serra* 2.

SERRATVS. (1) Confertus, Gallis *Serré, pressé.* Vincentius Beluac. lib. 30. cap. 71. (2) Clausus, Gall. *Fermé.* *Plaga clausa fuit et Serrata,* in Miracul. MSS. Vrbani V. PP. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Serare* et infra *Serrinus.*

SERRERIA, mons, collis, idem quod *Serra* 2. Charta ann. 1438. ex Schedis Praesid. de Mazaugues. V. *Serrarium* et *Serrum.*

† SERREVRA, sera, Gall. *Serrure.* Chartul. eccl. Carnot. V. *Serrura.*

† SERREVRARIVS, serrarius, in Ch. Ms. a. 1312.

SERREVS, ad instar serrae. Vita B. Columbae Reat. to. 5. Maii p. 352*. V. *Serratorius.*

SERRICELLA, minor *Serra.* V. ibi.

SERRICVLVM, falcicula, qua herbae secantur, in modum serrae dentata. Gloss. Lat. Gr. *Serriculum,* [illegible] χορτοκοπικὸν. Sic enim legendum pro *Serticulum.* V. *Serra* 4.

SERRINVS PVLSVS, ἐμπρίων σφυγμὸς, alias *Serratus:* ita describitur ab Aegidio Corboliensi lib. de Pulsibus:

> *Occurrit digito species Serrina priori*
> *Debilis in reliquo fit languida, nulla sequenti.*
> *Hic trahit a serra cognata vocabula pulsus*
> *Cuius cum primis incisio dentibus acta,*
> *Est grauis, in reliquis grauior, funesta supremis,*
> *Corporis hoc pulsu fatalis serra vigorem*
> *Amputat, et vitam nubes lethalis obumbrat.*

† SERRIS, sera, qua portae occluduntur. Test. Ms. a. 1250.

SERRO, γενκὸς, in Gloss. Lat. Graec. Codex Regius habet *Scrupulosus.*

SERRVM, mons, collis; Prouincialibus *Serre.* Charta ann. circ. 1063. ex Schedis Praesid. de Mazaugues. V. *Serra* 2. et *Serrarium.*

SERRVRA, a Gall. *Serrure,* sera, qua ianuae occluduntur. Reparat. factae in Senescallia Carcasson. an. 1435. ex Cod. MS. V. Cl. Lancelot. V. *Serra* 1. *Serratura* et *Serura.*

† SERRVS, fasciculus. Leudae Mai. Carcass. V. *Cerrus.*

SERSA, SERSVS, perperam pro *Sessa* et *Sessus,* locus vbi sal conficitur. Charta Theodorici Episcopi Metensis pro Monast. Alteriac. inter Schedas Mabill.: *Insuper tres Sersas, quas apud Vicum praedicta domus possidet, liberas ab omni reditu et exactione concessimus in perpetuum.* V. in *Sedes* 4. col. 173.

SERSENTES, apparitores, in Statutis Venetor. qui alibi *Seruientes.* V. *Sercentes.*

SERTA. (1) Corona Ducalis. Franciscus Dux Andriensis in Hist. Translat. S. Richardi Episc. Andr. to. 2. Iun. p. 248. V. *Sertum.* (2) † Ficuum sertum, quantum manu continetur. Cod. reg. 4189.

SERTARE. (1) Claudere, quasi *sera* occludere. Tabularium Casauriense. V. *Sertura.* (2) Sertum imponere, coronare. Gloss. Lat. Graec. *Sertat,* στέφανοῖ. Mart. Capella lib. 5. *Caput regali maiestate Sertatum.*

SERTICVLVM, V. supra *Serriculum.*

SERTIS, falcicula, Gall. *Serpe.* Inuentar. ann. 1294. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Serra* 4. et *Serriculum.* † Leg. *Serris,* V. in *Serra.*

SERTOR, pro Sartor, vt videtur, in Statutis Vercell. lib. 7. fol. 212.

SERTORA, V. *Sertura.*

SERTVM, series, breuis narratio. Anastasius in Epitome Chron. Casin. apud Murator. tom. 2. p. 366. col. 1.

SERTVM IMPERII, corona imperialis, diadema. Anonymus de Laudibus Berengarii Aug. apud eumdem Murator. ibid. pag. 496. col. 1. V. *Serta.*

SERTVRA, clausura. Tabularium Casauriense. V. *Serraculum,* et *Sertare* 1.

SERTVS. (1) Situs, positus. Charta Caroli Calui an. 859. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 30. (2) Pro Inser-

Insertus. Charta Casimiri Reg. Polon. an. 1356. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 500.

SERVA. (1) Ancilla. Epist. Mathildis Reginae ad S. Anselmum ex Hist. Beccens. Monast. p. 231. V. *Serventa* et in *Seruus*. (2) Locus vbi colliguntur et asseruantur aquae, vt infra *Seruatorium*. Charta Humberti I. ann. 1299. pro fundat. Monast. Saletar. tom. 2. Hist. Dalph. p. 91. col. 2.

SERVACVLVM, pro *Serracklum nauis*, in l. 29. D. ad Leg. Aquil.

SERVAGIVM, *terra seruagii*, pro qua seruitium domino debetur. Statuta Willelmi Regis Scotiae c. 9. §. 3. de Molendinis.

SERVALITER, seruiliter, more seruorum. Tabul. S. Clodoaldi ad ann. 1301.

SERVANS, vt *Seruiens*, Custos. Charta Guillermi de Linieriis ann. 1268. apud Thomasserium in Biturig. p. 196. V. *Siruens*.

† SERVANTAGIVM, praestatio, quae seruitii nomine pensitatur. Ch. Ms. a. 1319.

SERVANTIA, vt *Seriantia*, infra in *Seruiens*. Codicillus Bertrandi de Turre an. 1281. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 508 V. infra *Seruentagium* et *Sirnentia*.

SERVARE, (1) f. pro *Seruire*, eadem saltem notione, in Charta Henrici Reg. Angl. an. 1457. ex Chron. Iohan. Whethamstedii pag. 420. *Et quamuis ita sit* (quod) *nos* . . . . *quae Seruare poterunt pro bono nostro et regni nostri*, *procedere libere possemus*. V. *Seruire* 2. (2) SERVARE SE, se gerere, Gall. *Se comporter*. Laur. Byzyn. in Diario belli Hussit. an. 1421. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 184. (3) † SERVARE PLACITVM, habere, tenere, in Instr. a. 1385.

SERVATIO. (1) Exceptio, Gall. *Reserve*. Charta an. circ. 1000. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 356. (2) † Tutela, protectio, immunitas. Ludew. t. 12. Reliq. p. 474.

SERVATOR, locum tenens, vicarius. Gregor. M. lib. 12. Epist. 3. *In Panormitana autem parte loci Seruatorem tui me sufficit elegisse*. Eode[m] sensu occurrit in leg. si quis furem de furtis. V. supra *Saluator* 2.

SERVATORIVM, piscina, *Reservoir d'eau*, in Charta Monast. Lingon. Episc. an. 1190. apud Perardum p. 263. V. *Saluatorium* 1. et *Serua* 2. SERVORIVM, eadem notione, piscina, in Fleta lib. 2. cap. 73. §. 2[?] lib. 5. cap. 24. §. 12. SERVATORIVM, penus, arca. Statuta Ordinis de Sempringham p. 747.

SERVELERIA, SERVELLERIA, cassidis species, quae superiorem capitis partem operit, Ital. *Cervelliera*, Gall. *Cervelliere*. Extractus Computi ann. 1336. to. 2. Hist. Dalph. pag. 326. col. 1. V. *Ceruellerium*.

† SERVELLIA, i. q. *Serueleria*, in Formul. Ms.

SERVENTA, ancilla, famula, Gall. *Servante*. Statuta Astens. c. 17 fol. 30. V. *Serua* 1.

SERVENTAGIVM, SERVIENTAGIVM, seruitium, *Seruientis* feudum, beneficium, seu reditus propter eiusdem officium. Charta ann. 1100. to. 10 Spicilegii Acher. p. 165. *Cum finis et forestiis*, *et cum omnibus finalibus et vicariis*, *et Seruentagiis*, etc. Tabularium Nobiliacensis Abbatiae *Medietas Seruientelae decimariae*, etc. V. in *Seruiens*. SERVIENTAGIVM, eadem notione. Charta ann. 942. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 85. SIRVENTAGIVM, in Charta Guillelmi IV. Comit. Tolos. an. 1079. ibidem inter Probat. col. 307. SERVENTIA, eodem intellectu, in Charta inter Probat. Hist. MS. S. Cypr. Pictav. p. 449. V. *Siruentia*. SERVIENTARIA, eodem sensu. Testam. ann. 1315. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. p. 538.

† SERVERIVM, i. q. *Serua* 2, viuarium piscium. Litt. remiss. Ms. a. 1355.

† SERVESIA, pro Cereuisia, in Litt. remiss. Ms. a. 1356.

† SERVIANVS, seruiens, minister, famulus. Ch. Ms. a. 1373.

† SER

SERVIATURA, seruientis officium. Ch. a. 1290.

SERVICIA, pro Ceruisia, non semel occurrit in Charta an. 1492. apud Rymer. to. 12. p. 471.

SERVICIABILIS, qui seruit et colit. Epistola Iani Regis Cypri ad dom. delphy inter Acta SS. to. 3. Mart. p. 773. V. *Seruitialis.*

SERVICIVS, pro Seruitium, in Placito an. 918. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occit. col. 57.

SERVIDA, Seruitium, Gall. *Service.* Adalardus in Statutis Corbeiensibus lib. 2. cap. 1. *De caetero vnusquisque frater, quidquid de horto suo potuerit acquirere supra Seruidas, quas fratribus facere debent, pleniter absque vlla deminoratione deferant opportuno tempore Abbati*, i. vltra quod fratrum vsibus addictum est: vnde legendum putauerim *seruisas.*

SERVIENCIA, V. *Seruientia.*

SERVIENS, Minister, famulus. Apud Fortunatum Epist. 3. ad Mumolenum lib. 10. Poëm. sic inscribitur: *Dominis illustribus cunctisque magnificis omni desiderio complectendis, Seruientibus Dominorum.* SERVIENS DE PANE ET MENSA, Famulus domesticus, in Chartul. Gemmetic. to. 1. pag. 5. SERVIENS, Armiger, *Escuier*, sic dictus quod *Militi* quodammodo *seruitium* exhiberet et obsequium; eius quippe scutum et arma deferebat, vnde *scutifer* dictus. Math. Paris p. 396. *Armigerorum autem et Seruientium centies centeni.* Radulphus de Diceto ann. 1191. *De castrorum excubiis summe sollicitus, Militibus 20. Seruientibus 50. etc.* SERIANTVS, Eadem notione. Epistola Henrici Imp. CP. an. 1206. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1074. SERVIENTES, Vassalli. Tabularium Conchensis Abbatiae in Ruthenis Ch. 70. *Et vero Raymundus et Willelmus frater meus, et ego Vnzandus istius honoris Seruientes sumus, etc.* SERVIENTES, Milites pedites, qui vulgo Scriptoribus Gallicis *Sergeans.* Gesta Francorum expugn. Hierusal. c. 46. *Congregati ergo simul fuerunt* 120. *millia equitum, et peditum 30. millia praeter clientes et Seruientes.* Erant etiam SERVIENTES EQVITES. Rogerus Houedenus in Richardo I. *Willelmus cognomento Cocus, Seruiens Richardi Regis Angliae, in custodiendo Castellum de Lennis, cepit de familia Regis Franciae 24. Seruientes equites, quos Rex Franciae miserat ad muniendum Castellum de Nouomercato.* SARIANTES, eadem notione. Godefridus Monachus S. Pantaleonis ann. 1167. SERIANTES, eodem intellectu. Litterae ann. 1197. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 664. SERIANTI, in Epistola Henrici Balduini Imp. CP. fratris in Gestis Innoc. III. SARGANTI, in Charta Henrici IV. Imp. apud Goldastum to. 1. Constitut. Imp. p. 287. SERGANTI, in Chron. Bonae Spei p. 266. SERVIENTES, vel *Seruientes fratres*, in Ordinibus Militaribus Hospitalariorum, Templariorum, et Teutonicorum Militum, dicti, qui non ex genere militari, vel nobili, in eo ordine militabant. Will. Tyrius L. 12. cap. 7. de Templariis: *Tam equites, quam eorum fratres, qui dicuntur Seruientes.* SARIANDI, eodem sensu, in Statutis Equit. Teuton. art. 52. apud R. Duellium to. 2. Miscell. pag. 54. SERVIENTES, Apparitores Regii, Gallis *Sergeans.* Edictum Philippi Reg. Franc. an. 1302. c. 28. Eiusmodi Seruientium alii erant *equites*, alii *pedites.* De iis pluribus agit laudatum Philippi Edictum a Cl. V. de Lauriere editum to. 1. Ordinat. Reg. Franc. pag. 357. Exstat ibid. pag. 352. eiusd. Regis Statutum, quo *Seruientes equites* Castelleti ad 80. reducuntur, vt et *Seruientes pedites.* Inter Notarios et Aduocatos recensentur *Seruientes*, in Litteris Caroli Reg. Franc. ann. 1325. Tom. 2. Ordinat. pag. 3. SERIANDVS, ex Gallico *Serjant*, in Statutis secundis Roberti I. Regis Scotiae c. 28. SERVIENS, Locumtenens, in Charta Archembaldi dom. Borbonii ann. 1233. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. nov. edit. col. 137. SERGEANTIVS, eodem sensu, in Actis S. Fran-

Francisci de Paula tom. I. April. p. 231. V. infra *Seruientes armorum.* SERVIENS dictus Tiro, Gall. *Apprenti*, quod magistro suo *seruitia* exhibere teneatur. Charta apud Madox Formul. Angl. pag. 98. SERVIENTES ARMORVM, qui *seruientes de armis* dicuntur Thomae Walsinghamo p. 316. *Seruientes siue clientes cum armis*, Bartholomaeo Scribae in Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 524. Gallis *Sergeans d'armes. Seruientes armorum*, vt iis corporis sui custodiam committeret, instituisse Philippum Augustum docet R. P. *Daniel* to. 2. Milit. Franc. lib. 9. c. 12. quem consule, si placet. Adde Obseruat. Andr. Duchesnii in Alanum *Chartier* p. 864. et 865. CLIENS ARMORVM *Domini nostri Regis*, in Charta an. 1401. apud Hemereum in Augusta Viromanduorum p. 307. Scribit Nangius in S. Ludouico, Ingerrannum de Codiciaco submonitum fuisse, *non per Pares, nec Milites, sed per Clientes aulicos.* Vbi Chronicon Sandionysianum *Clientes aulicos* vertit, *des Sergens d'armes.* Interdum enim Seruientes armorum ad magnatum submonitiones adhibitos colligere est ex Chronico Flandriae cap. 63. Suos etiam Seruientes armorum habuit Dalphinus Viennensis: quorum munia et priuilegia eadem erant atque Seruientium armorum Regis Francorum. Litterae Humberti ann. 1347. to. 2. Hist. Dalph. pag. 566. Angli *the Sergeants of armes* etiamnum vocant, qui robustiores ferunt ex argento baculos, interdum deauratos, corona et insignibus regni in summitatibus exornatos, vt qui non nisi iussu ipsius Regis vel Concilii eius Curiae parlamentariae, et Cancellarii, vel Thesaurarii, atque hoc in rebus grauioribus, emittuntur. *Sergents à masses d'argent*, occurrunt etiam in consuet. Hannon. cap. 48. SERVIENTES AD CLAVAM, apud Anglos, qui Gallis *Sergeans à masse*, in libro inscripto *Justice of peace* p. 122. et alibi. SERVIENS CVRIAE, is forsan qui praedium possidet seruitio viliori obnoxium, cuius ... est *Sergentaria.* Notitia iudici... ann. 1149. sub Rogerio Siciliae ...ge, apud Camillum Peregrinum Hist. Longob. Alii sunt *Seruientes curiae* memorati in Tabul. Elno... quippe intelliguntur feudatarii, ... ad frequentandam curiam domini... tenentur, eiusque placitis inter... vti statuunt Chartae infeodatio... V. *Placitum* et *Secta* 3. SERVIENTES ECCLESIAE. Charta a... Menester. Hist. Lugdun. p. 18. ... *cum magister operis Ecclesiae Lug... sit Seruiens Ecclesiae Lugduni, etc.* infra in *Paruae Sergentiae.* SERVIENTES EXCVBIARVM, ... *gens du Guet*, in Statuto Phil... Pulcri Reg. Franc. ann. 1302. t... Ordinat. p. 353. SERVIENTES FEODATI, Certis ac definitis se... tiis obnoxii ratione feudorum ... praediorum, quae dicuntur *Seruitiae*, et *Sergantariae. Seruiens feoditer*, in Tabular. Pontis Otranni: ... *nandinus Grosler dedit in ... nam octo sextariatas terrae.... deinssores extant Petrus Vaslet fe... liter Seruiens terrae illius, et Al... praeter Maumocenii.* Sergentiae vero aliae *Magnae*, aliae *Pa...* MAGNAE SERGENTIAE, in Bracton. libr. 2. cap. 16. §. 6. ... *quae exercitum Regis aut patriae ...tionem spectant, et hostium depre...sionem: vt si quis ita feoffatus f... per Sergentiam inueniendi Do... Regi vnum hominem vel plures ... eundum cum eo in expedition... exercitum, equites, vel pedites*, Littleton. lib. 2. c. 9. *Tenure ... graund serjeantie est l'on un ... tient ses terres ou tenemens de ... Seigneur le Roy, per tiels service... il doit en son propre person fa... Roy, comme de porter banner ... Seigneur le Roy, ou sa lance ... d'amener son hoste ou d'estre son ...chal, ou de porter son espée d... lui à son corenement, ou son c... ou son buther,... ou faire autres services.* Mox addit, ideo *Ma... Seriantiam* appellari, quod ... *praecellat seruitium tenurae per ...ginam.* Deinde seruitium Sc...

non esse ratum ac definitum, vt est seruitium *Magnae seriantiae.* Seruitium praeterea *Scutagii* extra regni limites, seruitium vero *Magnae seriantiae* semper fieri intra regnum. Sed et *Magnam seriantiam* non nisi a Rege teneri: denique tenentes per *Magnam seriantiam* tenere a Rege per seruitium Militis, eoque nomine Regem habere ab iis *wardam*, *maritagium, et releuium*, secus vero de Seriangio, nisi a Rege nude pendeat. Haec habet Britton. p. 162. 164. Meminit Rogerus Houedenus p. 779. *Seriantiariarum Regis, quae non erant de feodis Militum.* Eiusmodi sunt Sergentiae, quarum mentio occurrit apud eumd. Kenniett. pag. 292. *Per Seriantiam espicurnantiae Cancellariae dom. Regis.* Et pag. 308. *Per Seriantiam scindendi coram dom. Rege die Natalis Domini et habere cultellum dom. Regis de quo scindit.* Rursum pag. 569. *Per Seriantiam mutandi unum hostricum dom. Regis,* vel *unum hostricum portandi ad curiam dom. Regis.* PARVAE SERGENTIAE sunt eae, quarum seruitium ad dimidiam marcam debeat appretiari, vel quae non respiciunt Regem, nec patriae defensionem, vt equitare cum domino, vel domina, et portare breuia, pascere leporarios et canes domini, mutare aues, inuenire arcus et sagittas vel portare, etc. apud Bracton. lib. 2. cap. 16. §. 6. c. 35. §. 6. c. 37. §. 5. Adde Fletam lib. 1. c. 10. 11. lib. 3. cap. 14. §. 7. Littletonem sect. 159. 160. 161. Cowellum lib. 2. Instit. tit. 3. §. 2. 3. et Rastallum verbo *Grand Serjeanty.* Eiusmodi *Paruarum Sergentiarum* passim mentio occurrit. SERVIENTES FRANCI, Gallice *Francs Sergeans*, V. supra in *Paruae Sergentiae.* SERVIENTES GENERALES, iidem qui Apparitores Regii, quorum iurisdictio nullis limitibus coercetur. Statutum Ludouici Hutini ann. 1315. to. 1. Ordinat. pag. 622. SERVIENS CVM GLADIO, idem qui *Seruiens armorum.* *Robertus de Noviller armiger, debet seruitium X. dierum, tanquam Seruiens cum gladio,* apud D. Brussel de Vsu feud. to. 1. p. 172. SERVIENTES HVNDREDI, dicti olim apud Anglos, qui postea *Balliui.* Spelman. ex Bractono lib. 5. tract. 1. c. 4. n. 2. p. 330. et alibi. SERVIENTES AD LEGEM, dicti olim in Anglia Doctores, vel iuris Antecessores, vt censet Ioh. Seldenus in Prolegomenis ad Historicos Anglicos pag. 44. tametsi, inquit, *Iudices nostros Doctoribus*, et *Seruientes Bacalariis respondere* dicat Ioannes Rossus Warwicensis. Spelmannus Causidicorum species tres statuit, inferiorem eorum qui *ad barros* vocantur: secundam *Apprentitiorum*: tertiam *Seriantorum*, vel *Servientium ad legem*, *qui olim Seruientes Narratores* dicebantur, hoc est, Aduocati. Fortescutus de Legibus Angliae cap. 8. *Aduocati, qui in regno Angliae Seruientes ad legem appellantur.* Atque hi, inquit idem Spelmannus, summum obtinent gradum in Legum Anglicarum professione, sicut in Iure Ciuili, qui *Doctores* appellantur. Et licet *Seruiens* quis huiusmodi opibus nonnunquam magis pollet, quam integrum fere *Doctorum* Collegium, etiam et multa hodie antecedit aestimatione: Doctorum tamen institutio nobilior fuisse videtur, et antiquis honoratior: *Doctoris* etiam appellatio est Magisterii: *Seriantis*, Ministerii. *Doctores* sedentes cathedrati infra curiam et pileati disputant. *Serianti* stantes promiscui extra repagula curiae, quae *barras* nuncupant, absque pilei honore, sed tenui calyptra, quam *Coifam* vocant, induti causas agunt et promouent. SERVIENTES DE MANERIO, Villici, quibus manerii cura incumbit. *Seruiens, qui custodiebat manerium*, in Regesto S. Iusti fol. 21. vo. Capitul. de Villis Caroli M. c. 39. *Volumus vt pullos et oua, quos Seruientes vel mansuarii reddunt, etc.* Capitul. lib. 3. §. 191. *Auditum habemus qualiter et Comites et alii homines . . . faciunt seruire ad ipsas proprietates Seruientes nostros de eorum beneficio, et curtes nostrae remanent desertae.* SERVIENTES NARRATORES, Aduocati, iidem

Francisci de Paula tom. I. April. p. 231. V. infra *Servientes armorum*. SERVIENS dictus Tiro, Gall. *Apprenti*, quod magistro suo *servitia* exhibere teneatur. Charta apud Madox Formul. Angl. pag. 98. SERVIENTES ARMORVM, qui *servientes de armis* dicuntur Thomae Walsinghamo p. 316. *Servientes sive clientes cum armis*, Bartholomaeo Scribae in Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 524. Gallis *Sergeans d'armes*. *Servientes armorum*, vt iis corporis sui custodiam committeret, instituisse Philippu... Augustum docet R. P. *Daniel* to. Milit. Franc. lib. 9. c. 12. quem ... sule, si placet. Adde Obs... Andr. Duchesnii in Alanum ... *tier* p. 864. et 865. CI... ARMORVM *Domini nostr*... Charta an. 1401. apud ... in Augusta Viromandu... Scribit Nangius in S. ... *m.* gerrannum de Cod... *et* tum fuisse, *non per* ... *Aundrelites*, *sed per Cli*... *mni Regis*, Chronicon Sand... *ad Vicecomi*... *aulicos* vertit, ... *Comitatum fa*... Interdum eni... Vbi haec Spel... ad magnatu... videlicet Regem ha... tos collige... *singulis* Comitatibus *Ser*... driae cap... *ad legem*, in nomine suo Cotes arm... *placita* prosequentem. Gallis nensis ... NTES REGIS dicuntur eade... Apparitores, qui alias *Ser*... mor... *armorum* vocantur. Conti... H... Nangii ann. 1323. SER... I... ENTES SPATHAE, vel *spadae*, ... Charta Lodouici Hutini ann. 1315. pro Normannis. *Serviens spatarius*, in Litteris eiusd. Regis ann. 1314. to. I. Ordinat. pag. 552. *Serjant du plait de l'espée*, in Mandamento Philippi Pulcri Regis Franc. an. 1309. ibid. p. 464. De horum officio vid. vetus Consuetudo Normann. MS. I. part. sect. I. c. II. SERGANTERIA, *Servientis* feudum, beneficium, seu reditus propter eiusdem officium. Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 86. verso. V. *Serventagium*. SERGANTIA, eadem notione, in Lib. nig. Scaccarii pag. 183. SERGENTERIA, pari signi-

vitio viliori ... est *Sergentar*... ann. 1149. ... ge, apud ... Hist. Lo... *curiae* ... quipr... ad ... te... ... cium, ... n Summa ... Franc. ann. 12... p. 554. SERGENTAR... *vientem* seu apparitore... Charta ann. 1307. apud ... tot. to. 2. Fragm. Hist. ... RGENTARE, Apparitoris ... ngi, Gallice *Sergenter*, ... tioni Judicis decretum mandare ... Chronico Flandrensi. Charta Phi... Reg. Franc. ann. 1307. pro Lu... nensib.

SERVIENTAGIVM, V. *Ser*... *gium*.

SERVIENTALIS, ad *Servient*... servos spectans. V. *Libra Servie*...

SERVIENTARIA, SERVIENT... V. *Serventagium*.

SERVIENTIA, quoduis *servi*... Tabul. eleemosynariae Mont... lionis fol. 48. V. *Serventagi*... *Siruentia*.

† SERVIENTVRA, servientis ... dum, beneficium. Ch. Ms. a. ...

SERVIETA, a Gall. *Serviette*, ... tile. Inventar. MS. Eccles. A... sis ann. 1444. *Item quaedam S*... *modici valoris cum barris de* ...

SERVIETVM, pro Servitium. ... ta ann. 1231. ex Tabular. S. ... ris Massil.

† SERVIGIA, cereuisia, in C... 1470.

SERVILIS, (1) Officiosus, Ga... *viable*. Regula reformat. M... Mellic. in Chron. eiusd. pag ... (2) Ignobilis, Gall. *Roturier*. ... ta apud Marten. to. I. Anec... 32. *Mansum vnum indomini*... *seu alterum Servile in pago Tu*... *Servilis et censualis*, id est, se... et censibus obnoxius, in ... Nonient. apud eumd. Marten. ... Anecd. col. 1128. V. *Servitial*...

1.
mi-
idere,
sta non
otidie ho-
dit Sirmon-
eruare promi-
Baluz. in Notis
eruare.

Ordo Religiosorum. V.
ariae, in *Seruus*.
lis, 1) Seruitio alicui ob-
i seruitium debet. Charta
is Monasterii S. Petri Gene-
. 2) Glossema ad Ennodium L.
Epist. 9. edit. Basil. *Vernula serui-*
tiis, hoc est, serua editus. *Servigia-*
lis. 3) Seruus, famulus. Char-
1403. ex Schedis Praesid. *de*
ques: Item Seruitiali quae tu-
. . . . *Seruitialibus duobus*
,
ticvm, vt *Seruitium*; quo-
etiam f. legendum est. Charta
1153. inter Probat. to. 2. nouae
Occitan. col. 543. *Item Ugo*
fredi et frater eius dicebant duos
eiusdem villae suos esse, et D.
Trençanelli in eis nihil
nisi Seruiticum eorum.
itiis, pro *Seruitium*. Vtitur
in Epistola Euangeliis Theo-
praefixa sub finem.
vitio, Officium. Vita S. Cuth-
to. 3. Mart. p. 119.
itivm, Charisio est *multitudo*
: addunt Glossae Isid. *et*
obsequium. servi-
, Ministerium, officium. Gre-
Turon. lib. 5. cap. 3. V. *Ser-*

nerale, idem quod *Forisfactum*. Ordericus Vitalis lib. 6. p. 605. servitivm hvmanvm, mun-anum. Capitul. lib. 7. §. 185. ser-tivm iesv christi, Expe- Hierosolymitana. Testament. Andreae ann. 1236. to. 1. h. p. 60. col. 2. † ser- nhonestvm, rusti- het. Normann. ser- insecvm, quod *intellig*- opinis praestatur, *fuerunt*. V. 2. cap. 16. §. Officium ecclesiasticum 14. §. 7. defuncto. *Servic* m, quod dicunt Galli. Charta versum a Comit. Flandr. ann. 1194. apud on. raeum to. 1. p. 556. ser- tivm, Redditus, tributum, quae- vis praestatio, Gall. *Redevance*. Li- bertates hominum de Prilleyo ann. 1362. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 597. V. *Seruire* 1. servi- tivm regulariter accipitur pro quo- libet obsequio, quod a vassallis et tenentibus debetur ratione feodi vel tenurae. Ita Consuetudo Andegav. art. 128. 129. Normanniae cap. 26. 28. 53. 93. Britanniae art. 240. etc. De eiusmodi seruitio feudali copiose etiam agit Philippus Bellomanerius in Consuet. Bellouacensi MS. c. 29. Charta ann. 1248. in Regesto Co- mitum Tolosae fol. 1. *Pro praedictis feudis vobis fidelis existam, et fidele Seruitium faciam, videlicet, guerram et placitum ad commonitionem ve- stram, vel cuiuscunque certi nuntii ve- stri.* Obseruandum omnino est, vo- ce *Seruitium*, vbi nude occurrit in Chartis clientelarum, vt plurimum significari Seruitium militare, quo vassallus dominum suum in exercitum pergentem sequi tenebatur. Eo sen- su vsurpatur in Regesto feodorum Campaniae fol. 71. *Dux Lotharin- giae, fiduciam, iustitiam et Seruitium* (debet). V. in *Hominium*. servi- tivm, quoduis munus. Obseruan- tiae Regni Aragon. lib. 9. p. 40. servitivm annvvm, quod quotannis praestatur domino. Bra- cton. lib. 5. tract. 1. cap. 1. §. 1. servitivm antiqvi do- minici, est illud quod prae- stant feudatarii de antiquo Regis domi-

tum venire . . . voluerit, *tunc Rex, ad quem magnitus est*, *extra Sermonem suum eum esse diiudicet, et ita ille culpabilis, et omnes res suae erunt in fisco, aut cui fiscus dare voluerit.* V. *Verbum*, et quae notauit Cangius ad Alexiadem pag. 308. (2) Homilia, concio ad populum in Ecclesia, Gallis *Sermon*. Gloss. Lat. Graec. *Sermo*, ὁμιλία. S. Augustinus Ep. 77. *De Sermone Presbyterorum, qui te praesente populo infunditur, etc.* Infra: *Vt iubeas singulos, quos volueris, Sermones seorsum conscriptos et emendatos mitti nobis.* SERMO VIVVS. Capitulare 5. Caroli M. incerti anni c. 1. *Admonendi sunt* (Episcopi) *de rectitudine fidei suae, ut eam et ipsi teneant et intelligant, et sibi subiectis populis vivo Sermone annuntient.* V. *Viuus.* SERMO IMPLICITVS, *occultus*, γρῖφος, in Gloss. Lat. Graec. (3) Ratio, Gr. λόγος. Vetus Irenaei Interpres lib. 2. cap. 19. *Aptum ad susceptionem perfecti Sermonis expediri.* Vtuntur passim antiqui Patres. (4) SERMO PVBLICVS, seu *Sermo generalis de fide*, dictus apud Tolosates vltimus et solemnis Inquisitionis actus aduersus haereticos variis poenis aut suppliciis afficiendos: quod a sermone de fide inciperet sic nuncupatus; idem quod alibi vocatur *Actio fidei*, Hispanis *Auto de inquisicion*, Lusitanis *Auto da fé*. Limborch. in Hist. Inquisit. p. 13. *Lata fuit haec sententia . . . in praesentia . . . cleri et populi in Sermone publico congregati.* Passim ibi occurrit. (5) † Contentio, lis, controuersia. Chartul. Maior. mon.

SERMOCINALES DISCIPLINAE, Logicae. Fridericus II. Imp. in libro Rescriptorum c. 74. §. 3. † SERMOCINALIS LIBER, sermones s. homilias continens, t. 12. Gall. Chr. Instr. p. 398.

SERMOCINANTER, Sidon. lib. 8. Epist. 6. *Cum quo dum tui obtentu aliquid horarum Sermocinanter extrahimus.* Id est confabulando. *Sermonicantes* ex ead. Epist. editum apud Leibnit. to. 1. Script. Brunsuic. pag. 26.

SERMOCINATIO, διάλεξις, Gloss. Lat. Graec.

SERMOCINATOR, orator sacer, concionator, Gallice *Predicateur*. Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos.

SERMOLOGVS, Liber Ecclesiasticus, continens Sermones, quos Papae et alii plures Sancti composuerunt, qui legitur in Ecclesia in Festis Confessorum a Natali vsque ad octauas Epiphaniae, in Purificatione B. Mariae, et in Festo omnium Sanctorum, et pluribus aliis. Ita Beletus cap. 59. et ex eo Durandus lib. 6. Ration. c. 1. n. 32. V. *Seminiuerbius.*

SERMONARI, sermonem facere. Gloss. Lat. MS. regium.

SERMONARIVM, vt *Sermologus*, in Conc. Limano ann. 1591. inter Hispan. to. 4. pag. 661.

SERMONICANTES, V. *Sermocinanter.*

SERMONIZARI, vt *Sermonari.* Acta S. Ioannis Mart. to. 3. Iulii pag. 202. V. *Sermocinanter.*

† SERMOSINARI, orationem habere, in Comput. a. 1380.

SERMOTIM, perperam pro Semotim, in Epist. Friderici II. Imper. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 1201.

SERNA, V. *Serra* 2.

SERNIOSVS, *sernia* seu pruriginosa scabie laborans. Priscianus lib. 1. cap. 12. *Serniosos quos nos petiginosos dicimus et asperitatis vitio simili laborantes curare.* V. Reines. Var. lect. lib. 3. c. 11. et *Sarna.*

SERO, occidens, apud Rollandinum in Summa Notariae, et Anonymum in Vita S. Domitiani, apud Guichenonum in Hist. Bressensi non semel. V. *Mane*, et *Sera* 1.

SERON, *sepulchrum, vel Idolum*, Ioh. de Ianua, forte ex ἱερόν.

† SEROSIVS, pro *seriosius*, fusius. Inuent. Ms. a. 1366. V. *Seriose.*

SEROTHECA, pro Chirotheca, in Chartular. S. Vandreg. to. 1. p. 140.

SEROTINARE, sero aduenire, vel Noctem transigere, ex Epist. Senescalli Prouinc. an. 1329. in Tabular. S. Victoris Massil.

SERPE,

SERPE, vox Italica, serpens. Annal. Mediolan. Anonymi apud Murator. to. 16. col. 812.

SERPEDO, rubor cutis cum membrorum arsura. Ioh. de Ianua. V. Serpigo.

SERPELLERIA, a Gall. Serpilliere, vt Sarpilleria. V. in hac voce. Litterae Henrici VII. Reg. Angl. ann. 1506. apud Rymer. to. 13. p. 138. SERPLERIA, eadem notione, in litteris eiusd. Reg. an. 1499. apud eumd. Rymer. to. 12. p. 714. V. in Serplare.

SERPENS. (1) Virga lignea in modum spirae fabrefacta, vnde nomen, qua in benedictione cerei paschalis vtuntur. Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos. (2) Draconis effigies in vexillis. V. in Draco 1.

† SERPENTELLA, diminut. a Serpens. Inuent. S. Capellae Paris. a. 1363.

SERPENTINA. (1) Lapis pretiosus, Gallis Serpentine. Charta Henrici V. Reg. Angl. ann. 1416. apud Rymer. to. 9. p. 356. Vna longa Serpentina, per pondus Troie, duas libras et XI. vncias ponderantia, etc. (2) Tormentum bellicum maius, Gallis Serpentin vel Coulevrine. Adrianus de Veteri-busco in Reb. Leod. ad an. 1464. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1277. Duxit secum currus portantes bombardam et Serpentinam ac tentoria, etc.

SERPENTINVM, V. mox Serpentum.

SERPENTVM. Isidorus lib. 19. c. 31. Monile, ornamentum ex gemmis est, quod solet ex feminarum pendere collo, dictum a munere. Hoc etiam et Serpentum dicitur, quia constat ex amphoralis quibusdam aureis, gemmisque variis in modum facturae serpentis. Papias: Muntilia, pectoralia equorum, vel ornamenta in ceruice mulierum: hoc Serpentum dicitur. SERPENTINVM, habet Glosser. Saxon. Aelfrici: Monile, vel Serpentinum, i. Collare.

SERPIGO, vt supra Serpedo, in Medic. Salern. edit. 1622. pag. 242.

† SERPILLVM, Pulcium, vel alia Rustica, in vet. Gloss. Cod. 7641.

SERPLERIA, V. supra Serpelleria.

SERPODIVM, Ptisana. Io. Buschius in Chronico lib. 2. Grossum tantum panem in cibum, et tisinam seu Serpodium in potum . . . assumere consueuerunt. Ex Theutonico forte Scher-pot, acer potus, quomodo Scherpbier tenuem cereuisiam dicunt.

SERRA. (1) Pro Sera, qua ianuae occluduntur. Glossae Lat. Gr. Serra, κλεῖον καὶ μόχλος θύρας. Ita legitur in l. Nam et si ramos, §. 1. D. Quod vi aut clam. Hinc SERRARE, pro ἀσφαλίζειν. Acta S. Erconwaldi Episcopi apud Capgrauium, n. 16. Sed introitus eis non patuit, pistor enim ianuam Serrauit, etc. V. supra Serare. (2) SERRA, interdum pro Clusura sumitur, in lib. Iudith c. 4. vbi Graeca ἀπέναντι τῦ πρίονος τῦ μεγάλυ τῆς Ἰυδαίας. Vitalis Agrimensor: A serraneo vero si vis sequi limitem, rectam Serram sequeris ped. 150. Innocentius de Casis literarum: Sinistra parte montem super alueum habet tribus alueis descendens de sinistra parte lapides grandes, quae in alueo ex duas Serras habent cauas de vna caua sacra paganorum. Vbi monet Rigaltius in aliquot codd. legi Serra Paganorum. Serras autem clusuras dictas vult Salmasius ad Solinum, non a sera, seu ἀπὸ τῦ πρίονος, sed a serra, vel sera, id est, μόχλῳ, qua ianuae clauduntur, quod eiusmodi angustiae aditum in loca vicina occluderent; vnde Clausurae et Clusurae dictae. V. Seria 2. Alii Serras Clusuras dictas volunt, quod montes, serra quasi dissecti, hasce angustias conficiant. Vetus Agrimensor de limitibus: Terminus si aliquam scissuram, hoc est, saltaturam habueris, montem scissum, id est, saltatum ostendit. Alii denique serras esse putant series, vel serias, ὁρμαθοὺς, montium vel vallium, quomodo serras cauas dixit Innocentius. Exinde (3) SERRA, pro Monte, vel colle vsurpari coepit: qua notione Hispani etiamnum Sierras dicunt, fortasse, ait idem Salmasius, quod male reddiderint ex Graeco πρίων, quod montem significat, et seram,

ferrum, seu *ferram*. Vita S. Romani Abbatis Iurensis c. 1. SERRICELLA, collis, minor *ferra*. Charta Italica apud Vghellum in Episcopis Anglonensibus n. 1. SERRATA, in Charta an. 1141. apud Guichenonum in Hist. Bressensi pag. 222. *Quae etiam terra Gondalmodis, . . . eosdem terminos territorii attingeret, et ex altera parte vsque ad Sarratam de Arandato perueniret.* Sed legendum *Serrata*, montium seu collium series. SERNA, promiscue pro *Serra*, occurrit in Chartis Hispanicis apud Anton. de Yepez in Chronico Ordinis S. Benedicti, Colmenaresium in Hist. Segouiensi, c. 15. §. 12. c. 16. §. 1. et alios. (4) Septum, Gall. *Enclos*. Statuta Cadubrii fol. 51. vo. V. *Serratura* 2. (5) Apotheca reconditoria, Gall. *Serre*, locus vbi ad victum necessaria reconduntur. Charta ann. 984. inter Instrum. to. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 7. (6) Falcula, Gall. *Faucille*. Acta S. Benedictini Auenion. to. 2. April. p. 259. V. *Serriculum*. (7) ✝ Impetus, tumultus, vox Ital. Stat. ant. Florent.

✝ SERRABARRIVM, SERRABARVM, i. q. *Serabola*, apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 890.

SERRACVLVM. (1) Palaemon in Glossis: *Claustrum*, *Serraculum ostii*. Alias *Serraculum* Latinis dicitur Contus, quo nauis impellitur. *Serraculum*, πηδάλιον, in Gloss. Lat. Graec. V. Cuiacium lib. 9. Obseru. c. 10. et supra, *Serra* 1. et *Seruaculum*. (2) Epistomii vertibulum, alias *Duciculus*. V. in hac voce. Ionas in Vita S. Columbani apud Mabill. saec. 2. Bened. p. 16.

SERRAGO, ramentum, scobs ferraria, puluis, qui ex re qualibet *ferra* diuisa dilabitur, Gallis *Sieure*, vel *Scieure*. Caelius Aurelianus lib. 4. Chr. cap. 8. *Cum ceruini cornu Serragine aspersa, quam Graeci Rhinen vocant.* Vbi viri docti *Rhinema* emendant, ex Gr. ῥίνημα.

SERRALE, V. supra *Serale* 1.

✝ SERRAILLA, SERRALHA, sera, qua ianuae occluduntur. Inuent. Mſ. a. 1449.

SERRALHERIVS, ferrarius, Gall. *Serrurier*. Reparat. factae in Senescallia Carcass. an. 1435. ex Cod. MS. V. Cl. Lancelot. V. *Serura*. SERALHERIVS, eodem intellectu: *Seralha*, Sera, in Charta ann. 1370. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Serhalla*.

SERRANIA. Michael del Molino in Repertorio fororum Aragon. *Sententia dicitur lata ad modum Serraniae, quando sine expensis partes comparent coram iudice, et dicunt, Domine, sententietis nobis istud debitum, etc.*

SERRARE. (1) V. *Serare*, et *Serra* 1. (2) ✝ SERRARE GRANVM, frumenti pretium minuere. Stat. Taurin. a. 1360.

SERRARIVM, collis, monticulus, in pago Fuxensi *Serri*. Testam. Rogerii Vicecom. Bitter. ann. 1193. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 500. V. *Serra* 2. et *Serrum*.

✝ SERRARIA, sera, Gall. *Serrure*, in Ch. a. 1327.

SERRARIVS. (1) Gloss. Graec. Lat. λιθοπρίστης, *Serrarius*, *lapidarius*. Qui *ferra* lapides findit. (2) ✝ Cui ferarum seu portarum claues committuntur. Ch. Mſ. a. 1360.

SERRATA, collis. V. in *Serra* 2.

SERRATA ANTIQVA, genus scripturae. V. supra *Scriptura*.

✝ SERRATIO, secatio quae ferra fit; SERRATOR, qui ferra secat. Comput. Mſ. a. 1479.

SERRATORIA, sera, id quo aliquid occluditur. Inuentar. an. 1377. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Serratura*.

SERRATORIVS, ad ferram spectans, ad instar ferrae. Ammian. lib. 23. c. 4. V. *Serreus*.

✝ SERRATVM, mons, collis, in Ch. Mſ. a. 1313. V. *Serra*.

SERRATVRA, SERATVRA. (1) Sera, vt *Serratoria*. Tabul. Dunense: *Tunc vnus ex famulis qui vocabatur furrerius vi extorsit mortallum de Serratura, et aperuit archam.* V. *Serratura* et *Serra* 1. IN SERRATVRA TENERE, sub sera claudere, (✝ seu potius in vinculis constrictum tenere.) Chron. Petri Azarii ad ann. 1361. apud Murator. tom. 16. col. 370.

quo. V. *Serare*. (2) Septum quodvis, *clausura*. Statuta Cadubrii lib. 2. cap. 66. V. in *Serra* 2.

SERRATUS. (1) Confertus, Gallis *Serré, pressé*. Vincentius Beluac. lib. 30. cap. 71. (2) Clausus, Gall. *Fermé*. *Plaga clausa fuit et Serrata*, in Miracul. MSS. Vrbani V. PP. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Serare* et infra *Serrinus*.

SERRERIA, mons, collis, idem quod *Serra* 2. Charta ann. 1438. ex Schedis Praesid. de Mazaugues. V. *Serrarium* et *Serrum*.

† SERREURA, sera, Gall. *Serrure*. Chartul. eccl. Carnot. V. *Serrura*.

† SERREURARIUS, serrarius, in Ch. Ms. a. 1312.

SERREUS, ad instar serrae. Vita B. Columbae Reat. to. 5. Maii p. 352*. V. *Serratorius*.

SERRICELLA, minor *Serra*. V. ibi.

SERRICULUM, falcicula, qua herbae secantur, in modum serrae dentata. Gloss. Lat. Gr. *Serriculum*, [illegible] χορτοκοπικόν. Sic enim legendum pro *Serticulum*. V. *Serra* 4.

SERRINUS PULSUS, ἐμπρίων σφυγμός, alias *Serratus*: ita describitur ab Aegidio Corboliensi lib. de Pulsibus:

> *Occurrit digito species Serrina priori*
> *Debilis in reliquo fit languida, nulla sequenti.*
> *Hic trahit a serra cognata vocabula pulsus*
> *Cuius cum primis incisio dentibus acta,*
> *Est grauis, in reliquis grauior, funesta supremis,*
> *Corporis hoc pulsu fatalis serra vigorem*
> *Amputat, et vitam nubes lethalis obumbrat.*

† SERRIS, sera, qua portae occluduntur. Test. Ms. a. 1250.

SERRO, γεννὸς, in Gloss. Lat. Graec. Codex Regius habet *Scrupulosus*.

SERRUM, mons, collis; Prouincialibus *Serre*. Charta ann. circ. 1063. ex Schedis Praesid. de Mazaugues. V. *Serra* 2. et *Serrarium*.

SERRURA, a Gall. *Serrure*, sera, qua ianuae occluduntur. Reparat. factae in Senescallia Carcasson. an. 1435. ex Cod. MS. V. Cl. Lancelot. V. *Serra* 1. *Serratura* et *Serura*.

† SERRUS, fasciculus. Leudae Mai. Carcass. V. *Cerrus*.

SERSA, SERSUS, perperam pro *Sessa* et *Sessus*, locus vbi sal conficitur. Charta Theodorici Episcopi Metensis pro Monast. Alteriac. inter Schedas Mabill.: *Insuper tres Sersas, quas apud Vicum praedicta domus possidet, liberas ab omni reditu et exactione concessimus in perpetuum*. V. in *Sedes* 4. col. 173.

SERSENTES, apparitores, in Statutis Venetor. qui alibi *Seruientes*. V. *Sercentes*.

SERTA. (1) Corona Ducalis. Franciscus Dux Andriensis in Hist. Translat. S. Richardi Episc. Andr. to. 2. Iun. p. 248. V. *Sertum*. (2) † Ficuum sertum, quantum manu continetur. Cod. reg. 4189.

SERTARE. (1) Claudere, quasi *sera* occludere. Tabularium Casauriense. V. *Sertura*. (2) Sertum imponere, coronare. Gloss. Lat. Graec. *Sertat*, στέφανοῖ. Mart. Capella lib. 5. *Caput regali maiestate Sertatum*.

SERTICULUM, V. supra *Serriculum*.

SERTIS, falcicula, Gall. *Serpe*. Inuentar. ann. 1294. ex Tabular. S. Victoris Massil. V. *Serra* 4. et *Serriculum*. † Leg. *Serris*, V. in *Serra*.

SERTOR, pro Sartor, vt videtur, in Statutis Vercell. lib. 7. fol. 212.

SERTORA, V. *Sertura*.

SERTUM, series, breuis narratio. Anastasius in Epitome Chron. Casin. apud Murator. tom. 2. p. 366. col. 1.

SERTUM IMPERII, corona imperialis, diadema. Anonymus de Laudibus Berengarii Aug. apud eumdem Murator. ibid. pag. 496. col. 1. V. *Serta*.

SERTURA, clausura. Tabularium Casauriense. V. *Serraculum*, et *Sertare* 1.

SERTUS. (1) Situs, positus. Charta Caroli Calui an. 859. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 30. (2) Pro Inser-

Insertus. Charta Casimiri Reg. Polon. an. 1356. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 500.

SERVA. (1) Ancilla. Epist. Mathildis Reginae ad S. Anselmum ex Hist. Beccens. Monast. p. 231. V. *Seruenta* et in *Seruus*. (2) Locus vbi colliguntur et asseruantur aquae, vt infra *Seruatorium*. Charta Humberti I. ann. 1299. pro fundat. Monast. Saletar. tom. 2. Hist. Dalph. p. 91. col. 2.

SERVACVLVM, pro *Serracklum nauis*, in l. 29. D. ad Leg. Aquil.

SERVAGIVM, *terra seruagii*, pro qua seruitium domino debetur. Statuta Willelmi Regis Scotiae c. 9. §. 3. de Molendinis.

SERVALITER, seruiliter, more seruorum. Tabul. S. Clodoaldi ad ann. 1301.

SERVANS, vt *Seruiens*, Custos. Charta Guillermi de Linieriis ann. 1268. apud Thomasserium in Biturig. p. 196. V. *Siruens*.

† SERVANTAGIVM, praestatio, quae seruitii nomine pensitatur. Ch. Ms. a. 1319.

SERVANTIA, vt *Seriantia*, infra in *Seruiens*. Codicillus Bertrandi de Turre an. 1281. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 508 V. infra *Seruentagium* et *Siruentia*.

SERVARE, (1) f. pro *Seruire*, eadem saltem notione, in Charta Henrici Reg. Angl. an. 1457. ex Chron. Iohan. Whethamstedii pag. 420. *Et quamuis ita sit* (quod) *nos .... quae Seruare poterunt pro bono nostro et regni nostri, procedere libere possemus*. V. *Seruire* 2. (2) SERVARE SE, se gerere, Gall. *Se comporter*. Laur. Byzyn. in Diario belli Hussit. an. 1421. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 184. (3) † SERVARE PLACITVM, habere, tenere, in Instr. a. 1385.

SERVATIO. (1) Exceptio, Gall. *Reserve*. Charta an. circ. 1000. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 356. (2) † Tutela, protectio, immunitas. Ludew. t. 12. Reliq. p. 474.

SERVATOR, locum tenens, vicarius. Gregor. M. lib. 12. Epist. 3. *In Panormitana autem parte loci Seruatorem tui me sufficit elegisse*. Eode[m] sensu occurrit in leg. si quis furem de furtis. V. supra *Saluator* 2.

SERVATORIVM, piscina, *Reservoir d'eau*, in Charta Manassis Lingon. Episc. an. 1190. apud Perardum p. 263. V. *Saluatorium* 1. et *Serua* [2.]

SERVORIVM, eadem notione, piscina, in Fleta lib. 2. cap. 73. §. 2[.] lib. 5. cap. 24. §. 12. SERVATORIVM, penus, arca. Statuta Ordinis de Sempringham p. 747.

SERVELERIA, SERVELLERIA, cassidis species, quae superiorem capitis partem operit, Ital. *Ceruelliera*, Gall. *Cervelliere*. Extractus Computi ann. 1336. to. 2. Hist. Dalph. pag. 326. col. 1. V. *Ceruellerium*.

† SERVELLIA, i. q. *Serueleria*, in Formul. Ms.

SERVENTA, ancilla, famula, Gall. *Servante*. Statuta Astens. c. 27 fol. 30. V. *Serua* 1.

SERVENTAGIVM, SERVIENTAGIVM, seruitium, *Seruientis* feudum, beneficium, seu reditus propter eiusdem officium. Charta ann. 1100. to. 10 Spicilegii Acher. p. 165. *Cum siluis et forestiis, et cum omnibus feudalibus et vicariis, et Seruentagiis*, etc. Tabularium Nobiliacensis Abbatiae *Medietas Seruientelae decimariae*, etc. V. in *Seruiens*. SERVIENTAGIVM, eadem notione. Charta ann. 942. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 85. SIRVENTAGIVM, in Charta Guillelmi IV. Comit. Tolos. an. 1079. ibidem inter Probat. col. 307. SERVENTIA eodem intellectu, in Charta inter Probat. Hist. MS. S. Cypr. Pictau. p. 449. V. *Siruentia*. SERVIENTARIA, eodem sensu. Testam. ann. 1315. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. p. 538.

† SERVERIVM, i. q. *Serua* 2, viuarium piscium. Litt. remiss. Ms. a. 1355.

† SERVESIA, pro Cereuisia, in Litt. remiss. Ms. a. 1356.

† SERVIANVS, seruiens, minister, famulus. Ch. Ms. a. 1373.

† SER[...]

SERVIATURA, seruientis officium. Ch. a. 1290.

SERVICIA, pro Ceruisia, non semel occurrit in Charta an. 1492. apud Rymer. to. 12. p. 471.

SERVICIABILIS, qui seruit et colit. Epistola Iani Regis Cypri ad dom. de Sully inter Acta SS. to. 3. Mart. p. 773. V. *Seruitialis*.

SERVICIVS, pro Seruitium, in Placito an. 918. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occit. col. 57.

SERVIDA, Seruitium, Gall. *Service*. Adalardus in Statutis Corbeiensibus lib. 2. cap. 1. *De caetero vnusquisque frater, quidquid de horto suo potuerit acquirere supra Seruidas, quas fratribus facere debens, pleniter absque alla deminoratione deferant opportuno tempore Abbati*, i. vltra quod fratrum vsibus addictum est: vnde legendum putauerim *seruisas*.

SERVIENCIA, V. *Seruientia*.

SERVIENS, Minister, famulus. Apud Fortunatum Epist. 3. ad Mumolenum lib. 10. Poëm. sic inscribitur: *Dominis illustribus cunctisque magnificis omni desiderio complectendis, Seruientibus Dominorum*. SERVIENS DE PANE ET MENSA, Famulus domesticus, in Chartul. Gemmetic. to. 1. pag. 5. SERVIENS, Armiger, *Escuier*, sic dictus quod *Militi* quodammodo *seruitium* exhiberet et obsequium; eius quippe scutum et arma deferebat, vnde *scutifer* dictus. Math. Paris p. 396. *Armigerorum autem et Seruientium centies excreuit*. Radulfus de Diceto ann. 1191. *De castrorum excubiis summe solliciti, Militibus 20. Seruientibus 50. etc.* SERIANTVS, Eadem notione. Epistola Henrici Imp. CP. an. 1206. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1074. SERVIENTES, Vassalli. Tabularium Conchensis Abbatiae in Ruthenis Ch. 70. *Et vero Reymundus et Willelmus frater meus, et ego Vuzandus istius honoris Seruientes dopnus, etc.* SERVIENTES, Milites pedites, qui vulgo Scriptoribus Gallicis *Sergeans*. Gesta Francorum expugn. Hierusal. c. 46. *Congregati ergo simul fuerunt* 120. *millia equitum, et peditum* 30. *millia praeter clientes et Seruientes*. Erant etiam SERVIENTES EQVITES. Rogerus Houedenus in Richardo I. *Willelmus cognomento Cocus, seruiens Richardi Regis Angliae, in custodiendo Castellum de Leuns, cepit de familia Regis Franciae* 24. *Seruientes equites, quos Rex Franciae miserat ad inuniendum Castellum de Nouomercato*. SARIANTES, eadem notione. Godefridus Monachus S. Pantaleonis ann. 1167. SERIANTES, eodem intellectu. Litterae ann. 1197. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 664. SERIANTI, in Epistola Henrici Balduini Imp. CP. fratris in Gestis Innoc. III. SARGANTI, in Charta Henrici IV. Imp. apud Goldastum to. 1. Constitut. Imp. p. 287. SERGANTI, in Chron. Bonae Spei p. 266. SERVIENTES, vel *Seruientes fratres*, in Ordinibus Militaribus Hospitalariorum, Templariorum, et Teutonicorum Militum, dicti, qui non ex genere militari, vel nobili, in eo ordine militabant. Will. Tyrius L. 12. cap. 7. de Templariis: *Tam equites, quam eorum fratres, qui dicuntur Seruientes*. SARIANDI, eodem sensu, in Statutis Equit. Teuton. art. 52. apud R. Duellium to. 2. Miscell. pag. 54. SERVIENTES, Apparitores Regii, Gallis *Sergeans*. Edictum Philippi Reg. Franc. an. 1302. c. 28. Eiusmodi Seruientium alii erant *equites*, alii *pedites*. De iis pluribus agit laudatum Philippi Edictum a Cl. V. de Lauriere editum to. 1. Ordinat. Reg. Franc. pag. 357. Exstat ibid. pag. 352. eiusd. Regis Statutum, quo *Seruientes equites* Castelleti ad 80. reducuntur, vt et *Seruientes pedites*. Inter Notarios et Aduocatos recensentur *Seruientes*, in Litteris Caroli Reg. Franc. ann. 1325. Tom. 2. Ordinat. pag. 3. SERIANDVS, ex Gallico *Serjant*, in Statutis secundis Roberti I. Regis Scotiae c. 28. SERVIENS, Locumtenens, in Charta Archembaldi dom. Borbonii ann. 1233. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. nov. edit. col. 137. SERGEANTIVS, eodem sensu, in Actis S. Fran-

Infertus. Charta Casimiri Reg. Polon. an. 1356. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 500.

SERVA. (1) Ancilla. Epist. Mathildis Reginae ad S. Anselmum ex Hist. Beccens. Monast. p. 231. V. *Seruenta* et in *Seruus*. (2) Locus vbi colliguntur et asseruantur aquae, vt infra *Seruatorium*. Charta Humberti I. ann. 1299. pro fundat. Monast. Saletar. tom. 2. Hist. Dalph. p. 91. col. 2.

SERVACVLVM, pro *Serraculum nauis*, in l. 29. D. ad Leg. Aquil.

SERVAGIVM, *terra seruagii*, pro qua seruitium domino debetur. Statuta Willelmi Regis Scotiae c. 9. §. 3. de Molendinis.

SERVALITER, seruiliter, more seruorum. Tabul. S. Clodoaldi ad ann. 1301.

SERVANS, vt *Seruiens*, Custos. Charta Guillermi de Linieriis ann. 1268. apud Thomasserium in Biturig. p. 196. V. *Siruens*.

† SERVANTAGIVM, praestatio, quae seruitii nomine pensitatur. Ch. Ms. a. 1319.

SERVANTIA, vt *Seriantia*, infra in *Seruiens*. Codicillus Bertrandi de Turre an. 1281. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 508. V. infra *Seruentagium* et *Siruentia*.

SERVARE, (1) f. pro *Seruire*, eadem saltem notione, in Charta Henrici Reg. Angl. an. 1457. ex Chron. Iohan. Whethamstedii pag. 420. *Et quamuis ita sit* (quod) *nos* .... *quae Seruare poterunt pro bono nostro et regni nostri, procedere libere possemus*. V. *Seruire* 2. (2) SERVARE SE, se gerere, Gall. *Se comporter*. Laur. Byzyn. in Diario belli Hussit. an. 1421. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 184. (3) † SERVARE PLACITVM, habere, tenere, in Instr. a. 1385.

SERVATIO. (1) Exceptio, Gall. *Reserve*. Charta an. circ. 1000. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 356. (2) † Tutela, protectio, immunitas. Ludew. t. 12. Reliq. p. 474.

SERVATOR, locum tenens, vicarius. Gregor. M. lib. 12. Epist. 3. *In Pa*-*normitanae autem parte loci Seruatorem tui me sufficit elegisse*. Eodem sensu occurrit in leg. si quis furem de furtis. V. supra *Saluator* 2.

SERVATORIVM, piscina, *Reservoir d'eau*, in Charta Monast. Lingon. Episc. an. 1190. apud Perardum p. 263. V. *Saluatorium* 1. et *Serua* 2.
SERVORIVM, eadem notione, piscina, in Fleta lib. 2. cap. 73. §. 20. lib. 5. cap. 24. §. 12. SERVATORIVM, penus, arca. Statuta Ordinis de Sempringham p. 747.

SERVELERIA, SERVELLERIA, cassidis species, quae superiorem capitis partem operit, Ital. *Cervelliera*, Gall. *Cervelliere*. Extracta Computi ann. 1336. to. 2. Hist. Dalph. pag. 326. col. 1. V. *Ceruellerium*.

† SERVELLIA, i. q. *Seruelaria*, in Formul. Ms.

SERVENTA, ancilla, famula, Gall. *Servante*. Statuta Astens. c. 17. fol. 30. V. *Serua* 1.

SERVENTAGIVM, SERVIENTAGIA, seruitium, *Seruientis* feudum, beneficium, seu reditus propter eiusdem officium. Charta ann. 1100. to. 10. Spicilegii Acher. p. 165. *Cum siluis et forestiis, et cum omnibus fatalibus et vicariis, et Seruentagiis*, etc. Tabularium Nobiliacensis Abbatiae: *Medietas Seruientelae decimariae*, etc. V. in *Seruiens*. SERVIENTAGIVM, eadem notione. Charta ann. 942. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 85. SIRVENTAGIVM, in Charta Guillelmi IV. Comit. Tolos. an. 1079. ibidem inter Probat. col. 307. SERVENTIA, eodem intellectu, in Charta inter Probat. Hist. MS. S. Cypr. Pictau. p. 449. V. *Siruentia*. SERVIENTARIA, eodem sensu. Testam. ann. 1315. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. p. 538.

† SERVERIVM, i. q. *Serua* 2, viuarium piscium. Litt. remiss. Ms. a. 1355.

† SERVESIA, pro Cereuisia, in Litt. remiss. Ms. a. 1356.

† SERVIANVS, seruiens, minister, famulus. Ch. Ms. a. 1373.

SERVIATVRA, seruientis officium. Ch. a. 1290.

SERVICIA, pro Ceruisia, non semel occurrit in Charta an. 1492. apud [illegible] to. 12. p. 471.

SERVI[illegible]LIS, qui seruit et colit. Epistola Iani Regis Cypri ad dom. de[illegible] inter Acta SS. to. 3. Mart. p. 77[illegible]. V. *Seruitialis.*

SERVICIVS, pro Seruitium, in Placito an. 918. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occit. col. 57.

SERVIDA, Seruitium, Gall. *Service.* Adalardus in Statutis Corbeiensibus lib. 2. cap. 1. *De caetero vnusquisque frater, quidquid de horto suo potuerit acquirere supra Seruidas, quas fratribus facere debens, pleniter absque ulla deminoratione deferant opportuno tempore Abbati*, i. vltra quod fratrum vsibus addictum est: vnde legendum putauerim *seruisas.*

SERVIENCIA, V. *Seruientia.*

SERVIENS, Minister, famulus. Apud Fortunatum Epist. 3. ad Mumolenum lib. 10. Poem. sic inscribitur: *Dominis illustribus cunctisque magnificis omni desiderio complectendis, Seruientibus Dominorum.* SERVIENS DE PANE ET MENSA, Famulus domesticus, in Chartul. Gemmetic. to. 1. pag. 5. SERVIENS, Armiger, *Escuier*, sic dictus quod *Militi* quodammodo *seruitium* exhiberet et obsequium; eius quippe scutum et arma deferebat, vnde *scutifer* dictus. Math. Paris p. 396. *Armigerorum autem et Seruientium centies occurrit.* Radulfus de Diceto ann. 1191. *De castrorum excubiis summe sollicitus, Militibus 20. Seruientibus 50. etc.* SERIANTVS, Eadem notione. Epistola Henrici Imp. CP. an. 1206. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1074. SERVIENTES, Vassalli. Tabularium Conchensis Abbatiae in Ruthenis Ch. 70. *Et vero Raymundus et Willelmus frater meus, et ego Vuzandus istius honoris Seruientes dapnas, etc.* SERVIENTES, Milites pedites, qui vulgo Scriptoribus Gallicis *Sergeans.* Gesta Francorum expugn. Hierusal. c. 46. *Congregati ergo simul fuerunt* 120. *millia* [illegible] *millia equitum, et peditum* 30. *millia praeter clientes et Seruientes.* Erant etiam SERVIENTES EQVITES. Rogerus Houedenus in Richardo I. *Willelmus cognomento Cocus, seruiens Richardi Regis Angliae, in custodiendo Castellum de Leuns, cepit de familia Regis Franciae 24. Seruientes equites, quos Rex Franciae miserat ad muniendum Castellum de Nouomercato.* SARIANTES, eadem notione. Godefridus Monachus S. Pantaleonis ann. 1167. SERIANTES, eodem intellectu. Litterae ann. 1197. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 664. SERIANTI, in Epistola Henrici Balduini Imp. CP. fratris in Gestis Innoc. III. SARGANTI, in Charta Henrici IV. Imp. apud Goldastum to. 1. Constitut. Imp. p. 287. SERGANTI, in Chron. Bonae Spei p. 266. SERVIENTES, vel *Seruientes fratres*, in Ordinibus Militaribus Hospitalariorum, Templariorum, et Teutonicorum Militum, dicti, qui non ex genere militari, vel nobili, in eo ordine militabant. Will. Tyrius L. 12. cap. 7. de Templariis: *Tam equites, quam eorum fratres, qui dicuntur Seruientes.* SARIANDI, eodem sensu, in Statutis Equit. Teuton. art. 52. apud R. Duellium to. 2. Miscell. pag. 54. SERVIENTES, Apparitores Regii, Gallis *Sergeans.* Edictum Philippi Reg. Franc. an. 1302. c. 28. Eiusmodi Seruientium alii erant *equites*, alii *pedites.* De iis pluribus agit laudatum Philippi Edictum a Cl. V. de Lauriere editum to. 1. Ordinat. Reg. Franc. pag. 357. Exstat ibid. pag. 352. eiusd. Regis Statutum, quo *Seruientes equites* Castelleti ad 80. reducuntur, vt et *Seruientes pedites.* Inter Notarios et Aduocatos recensentur *Seruientes*, in Litteris Caroli Reg. Franc. ann. 1325. Tom. 2. Ordinat. pag. 3. SERIANDVS, ex Gallico *Serjant*, in Statutis secundis Roberti I. Regis Scotiae c. 28. SERVIENS, Locumtenens, in Charta Archembaldi dom. Borbonii ann. 1233. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. nov. edit. col. 137. SERGEANTIVS, eodem sensu, in Actis S. Fran-

Francisci de Paula tom. I. April. p. 231. V. infra *Seruientes armorum*. SERVIENS dictus Tiro, Gall. *Apprenti*, quod magistro suo *seruitia* exhibere teneatur. Charta apud Madox Formul. Angl. pag. 98. SERVIENTES ARMORVM, qui *seruientes de armis* dicuntur Thomae Walsinghamo p. 316. *Seruientes siue clientes cum armis*, Bartholomaeo Scribae in Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 524. Gallis *Sergeans d'armes*. *Seruientes armorum*, vt iis corporis sui custodiam committeret, instituisse Philippum Augustum docet R. P. *Daniel* to. 2. Milit. Franc. lib. 9. c. 12. quem consule, si placet. Adde Obseruat. Andr. Duchesnii in Alanum *Chartier* p. 864. et 865. CLIENS ARMORVM *Domini nostri Regis*, in Charta an. 1401. apud Hemereum in Augusta Viromanduorum p. 307. Scribit Nangius in S. Ludouico, Ingerrannum de Codiciaco submonitum fuisse, *non per Pares, nec Milites, sed per Clientes aulicos*. Vbi Chronicon Sandionysianum *Clientes aulicos* vertit, *des Sergens d'armes*. Interdum enim Seruientes armorum ad magnatum submonitiones adhibitos colligere est ex Chronico Flandriae cap. 63. Suos etiam Seruientes armorum habuit Dalphinus Viennensis: quorum munia et priuilegia eadem erant atque Seruientium armorum Regis Francorum. Litterae Humberti ann. 1347. to. 2. Hist. Dalph. pag. 566. Angli *the Sergeants of armes* etiamnum vocant, qui robustiores ferunt ex argento baculos, interdum deauratos, corona et insignibus regni in summitatibus exornatos, vt qui non nisi iussu ipsius Regis vel Concilii eius Curiae parlamentariae, et Cancellarii, vel Thesaurarii, atque hoc in rebus grauioribus, emittuntur. *Sergents à masses d'argent*, occurrunt etiam in consuet. Hannon. cap. 48. SERVIENTES AD CLAVAM, apud Anglos, qui Gallis *Sergeans à masse*, in libro inscripto *Justice of peace* p. 122. et alibi. SERVIENS CVRIAE, is forsan qui praedium possidet ser-

vitio viliori obnoxium, cuius
est *Sergentaria*. Notitia iudi
ann. 1149. sub Rogerio Sicilia
ge, apud Camillum Peregrin
Hist. Longob. Alii sunt *Serui*
curiae memorati in Tabul. Eln
quippe intelliguntur feudatarii,
ad frequentandam curiam domi
tenentur, eiusque placitis inte
vti statuunt Chartae infeodati
V. *Placitum* et *Secta* 3. SERV
TES ECCLESIAE. Charta
Menester. Hist. Lugdun. p. 18.
cum magister operis Ecclesiae Lug
sit Seruiens Ecclesiae Lugduni, etc
infra in *Paruae Sergentiae*.
VIENTES EXCVBIARVM,
gens du Guet, in Statuto Phi
Pulcri Reg. Franc. ann. 1302. t
Ordinat. p. 353. SERVIEN
FEODATI, Certis ac definitis s
tiis obnoxii ratione feudorum
praediorum, quae dicuntur *Ser*
tiae, et *Serganteriae*. *Seruiens feo*
ter, in Tabular. Pontis Otranni:
nandinus Grosler dedit in
nam octo sextariatas terrae...
deinssores extant Petrus Va
liter Seruiens terrae illius, et A
praeter Manmocenii. *Sergentia*
vero aliae *Magnae*, aliae *Pa*
MAGNAE SERGENTIAE, in
Bractone libr. 2. cap. 16. §. 6.
quae exercitum Regis aut patri
tionem spectant, et hostium de
sionem: vt si quis ita feoffatus
per Sergentiam inueniendi
Regi vnum hominem vel plur
eundum cum eo in expeditio
exercitum, equites, vel pedit
Littleton. lib. 2. c. 9. *Ten*
graund serjeantie est l'on
tient ses terres ou tenemens
Seigneur le Roy, per tiels servi
il doit en son propre person
Roy, comme de porter banner
Seigneur le Roy, ou sa lanc
d'amener son hoste ou d'estre
chal, ou de porter son espée
lui à son coronement, ou son
ou son buther,... *ou faire autr*
services. Mox addit, ideo
Seriantiam appellari, quod
praecellat seruitium tenurae p
gium. Deinde seruitium S

non esse ratum ac definitum, vt est seruitium *Magnae seriantiae*. Seruitium praeterea *Scutagii* extra regni limites, seruitium vero *Magnae seriantiae* semper fieri intra regnum. Sed et *Magnam seriantiam* non nisi a Rege teneri: denique tenentes per *Magnam seriantiam* tenere a Rege per seruitium Militis, eoque nomine Regem habere ab iis *wardam*, *maritagium*, *et releuium*, secus vero de Scutagio, nisi a Rege nude pendeat. Sed his habet Britton. p. 162. 164. Meminit Rogerus Houedenus p. 779. *Seriantiarum Regis, quae non erant de feudis Militum.* Eiusmodi sunt *Sergentiae*, quarum mentio occurrit apud eumd. Kenriett. pag. 292. *Per Seriantiam espicarnantiae Cancellariae dom. Regis.* Et pag. 308. *Per Seruitium scindendi coram dom. Rege die Natalis Domini et habere cultellum dom. Regis de quo scindit.* Rursum pag. 569. *Per Seriantiam mutandi unum hostricum dom. Regis*, vel *unum hostricum portandi ad curiam dom. Regis.* PARVAE SERGENTIAE sunt eae, quarum seruitium ad dimidiam marcam debeat appretiari, vel quae non respiciunt Regem, nec patriae defensionem, vt equitare cum domino, vel domina, et portare breuia, pascere leporarios et canes domini, mutare aues, inuenire arcus et sagittas vel portare, etc. apud Bracton. lib. 2. cap. 16. §. 6. c. 35. §. 6. c. 37. §. 5. Adde Fletam lib. 1. c. 10. 11. lib. 3. cap. 14. §. 7. Littletonem sect. 159. 160. 161. Cowellum lib. 2. Instit. tit. 3. §. 2. 3. et Rastallum verbo *Grand Serjeanty*. Eiusmodi *Paruarum Sergentiarum* passim mentio occurrit. SERVIENTES FRANCI, Gallice *Francs Sergeans*, V. supra in *Paruae Sergentiae*. SERVIENTES GENERALES, iidem qui Apparitores Regii, quorum iurisdictio nullis limitibus coercetur. Statutum Ludovici Hutini ann. 1315. to. 1. Ordinat. pag. 622. SERVIENS CVM GLADIO, idem qui *Seruiens armorum*. *Robertus de Noviller armiger, pro seruitiis X. dierum, tanquam Seruiens cum gladio*, apud D. Brussel de Vsu feud. to. 1. p. 172. SERVIENTES HVNDREDI, dicti olim apud Anglos, qui postea *Balliui*. Spelman. ex Bractono lib. 5. tract. 1. c. 4. n. 2. p. 330. et alibi. SERVIENTES AD LEGEM, dicti olim in Anglia Doctores, vel iuris Antecessores, vt censet Ioh. Seldenus in Prolegomenis ad Historicos Anglicos pag. 44. tametsi, inquit, *Iudices* nostros *Doctoribus*, et *Seruientes* Bacalariis respondere dicat Ioannes Rossus Warwicensis. Spelmannus Causidicorum species tres statuit, inferiorem eorum qui *ad barros* vocantur: secundam *Apprentitiorum*: tertiam *Seriantorum*, vel *Servientium ad legem*, *qui olim Seruientes Narratores* dicebantur, hoc est, Aduocati. Fortescutus de Legibus Angliae cap. 8. *Aduocati, qui in regno Angliae Seruientes ad legem appellantur.* Atque hi, inquit idem Spelmannus, summum obtinent gradum in Legum Anglicarum professione, sicut in Iure Ciuili, qui *Doctores* appellantur. Et licet *Seruiens* quis huiusmodi opibus nonnunquam magis pollet, quam integrum fere *Doctorum* Collegium, etiam et multa hodie antecedit aestimatione: Doctorum tamen institutio nobilior fuisse videtur, et antiquis honoratior: *Doctoris* etiam appellatio est Magisterii: *Seriantis*, Ministerii. *Doctores* sedentes cathedrati infra curiam et pileati disputant. *Serianti* stantes promiscui extra repagula curiae, quae *barras* nuncupant, absque pilei honore, sed tenui calyptra, quam *Coifam* vocant, induti causas agunt et promouent. SERVIENTES DE MANERIO, Villici, quibus manerii cura incumbit. *Seruiens, qui custodiebat manerium*, in Regesto S. Iusti fol. 21. vo. Capitul. de Villis Caroli M. c. 39. *Volumus vt pullos et oua, quos Seruientes vel mansuarii reddunt, etc.* Capitul. lib. 3. §. 191. *Auditum habemus qualiter et Comites et alii homines . . . faciant seruire ad ipsas proprietates Seruientes nostros de eorum beneficio, et curtes nostrae remanent desertae.* SERVIENTES NARRATORES, Aduocati, iidem

iidem qui *Seruientes ad legem*, apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. V. *Narratores* et *Praelocutor*. SERVIENTES OFFICII VEL STAGII, in Ordine Militari S. Iohannis Hierosol. de quibus Statuta eiusd. Ordinis tit. 2. §. 2. SERVIENTES PACIS, id est, *Banleucae* seu districtus vrbis, *Sergents de la paix*, in Consuet. Valentin. art. 128. Placitum apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. V. *Pax*. SERVIENTES QVERELAE, *Sergents de la querelle*, in Consuet. Normann. art. 63. Beraldo dicitur Apparitor ordinarius loci, in quo orta est querela seu controuersia. SERVIENTES REGIS. Bracton. lib. 3. tit. 2. c. 32. *Si sine secta cognouerit se inde esse latronem, coram Vicecomite, vel Coronatore, vel Seruiente Domini Regis cum testimonio bonorum et proborum hominum, extunc furtum dedicere non possit, quia tales habent recordum.* Ibid. cap. 28. *Virgo rapta . . . et sic debet ire ad Praepositum Hundredi, et ad Seruientem domini Regis, et ad Coronatores, et ad Vicecomitem, et ad primum Comitatum faciet appellum suum.* Vbi haec Spelmannus subdit: videlicet Regem habuisse in singulis Comitatibus *Servientem ad legem*, in nomine suo Coronae placita prosequentem. Gallis SERVIENTES REGIS dicuntur Regii Apparitores, qui alias *Servientes armorum* vocantur. Continuator Nangii ann. 1323. SERVIENTES SPATHAE, vel *spadae*, in Charta Ludouici Hutini ann. 1315. pro Normannis. *Seruiens spatarius*, in Litteris eiusd. Regis ann. 1314. to. 1. Ordinat. pag. 552. *Serjant du plait de l'espée*, in Mandamento Philippi Pulcri Regis Franc. an. 1309. ibid. p. 464. De horum officio vid. vetus Consuetudo Normann. MS. 1. part. sect. 1. c. 11. SERGANTERIA, *Seruientis* feudum, beneficium, seu reditus propter eiusdem officium. Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 86. verso. V. *Serventagium*. SERGANTIA, eadem notione, in Lib. nig. Scaccarii pag. 183. SERGENTERIA, pari significatu. Regest. *Olim* ad ann. 1[...] fol. 195. vo. SERGENTV[...] eodem intellectu. Regest. M[...] Dierum Campaniae fol. 80. S[...]IANTARIA, eodem sensu, [...] Charta ann. 1249. ex Tabula[...] M. de Bono-Nuntio Rotomag. [...]IANTIA, SERIEANTIA, vt [...]ganteria. SERGENTARIA, S[...]GENTERIA, *Seruientis* seu a[...]ritoris officium, *Sergentise*, [...] Butiller. in Summa rurali. Lit[...] Ioh. Reg. Franc. ann. 1361. t[...] Ordinat. p. 554. SERGENTARI[...] ad *seruientem* seu apparitorem [...]tinens. Charta ann. 1307. apud [...]phanot. to. 2. Fragm. Hist. [...] SERGENTARE, Apparitoris o[...] fungi, Gallice *Sergenter*, ex[...]tioni Judicis decretum mandare, [...] Chronico Flandrensi. Charta Phil[...] Reg. Franc. ann. 1307. pro Lug[...]nensib.

SERVIENTAGIVM, V. *Serue[...]gium*.

SERVIENTALIS, ad *Ser[...]* seruos spectans. V. *Libra S[...]*

SERVIENTARIA, SERVI[...] V. *Seruentagium*.

SERVIENTIA, quoduis *serui[...]* Tabul. eleemosynariae Montis[...]lionis fol. 48. V. *Seruentagiu[m]* *Siruentia*.

† SERVIENTVRA, seruientis [...]dum, beneficium. Ch. Ms. a. 1[...]

SERVIETA, a Gall. *Serviette*, [...]tile. Inuentar. MS. Eccles. An[...]sis ann. 1444. *Item quaedam Se[r...] modici valoris cum barris de p[...]*

SERVIETVM, pro Seruitium. C[...]ta ann. 1231. ex Tabular. S. V[...]ris Massil.

† SERVIGIA, cereuisia, in Ch[...] 1470.

SERVILIS, (1) Officiosus, Gall. [...]viable. Regula reformat. Mo[...] Mellic. in Chron. eiusd. pag. [...] (2) Ignobilis, Gall. *Roturier*. C[...]ta apud Marten. to. 1. Anecd[...] 32. *Mansum unum indominic[...] seu alterum Seruile in pago Tur[...] Seruilis et censualis*, id est, ser[...] et censibus obnoxius, in H[...] Nonient. apud eumd. Marten. t[...] Anecd. col. 1128. V. *Seruitiali[...]*

SE[...]

[illegible]SVIMEN, pro Seruitium. Vita Burchardi Episcopi Wormaciensis.

[illegible]IVIRE. (1) Aliquid nomine Serui[illegible] [illegible], praestare, exsoluere. Tabul. [illegible] de Rohan: *Item* [illegible] *cartam frumenti, vnam cartam* [illegible] *et II. denar. quos Seruiunt dicti* [illegible]. *Item vnam eyminam fru*[illegible], *et V. pictas quas Seruiunt* [illegible] *Verderii, etc.* (2) SER[illegible] dicitur Sacerdos, qui Ecclesiae [illegible] eamque administrat, in Leg. Bajwar. tit. I. c. I. V. in *Ser*[illegible]. (3) Pro Seruare. Capitul. [illegible] Caroli M. an. 794. §. 52. *De ecclesiis quae ab ingenuis homini*[illegible] *construuntur, licet eas tradere,* [illegible], *tantummodo vt ecclesia non* [illegible], *sed Seruiuntur cotidie ho*[illegible]. Vbi *Seruentur* edidit Sirmon[illegible]: sed *seruire* et *seruare* promi[illegible] scribi obseruat Baluz. in Notis ad Capitul. V. *Seruare.*

[illegible], Ordo Religiosorum. V. S[illegible] *Mariae*, in *Seruus.*

[illegible]LIS, 1) Seruitio alicui ob[illegible] qui seruitium debet. Charta [illegible]onis Monasterii S. Petri Gene[illegible]. 2) Glossema ad Ennodium L. [illegible] Epist. 9. edit. Basil. *Vernula serui*[illegible], *hoc est, serua editus.* *Servigia*[illegible], [illegible]. 3) Seruus, famulus. Char[illegible] ann. 1403. ex Schedis Praesid. *de* [illegible]: *Item Seruitiali quae tu*[illegible] . . . . *Seruitialibus duabus* [illegible],

[illegible]VITICVM, vt *Seruitium*; quo[illegible] etiam f. legendum est. Charta ann. 1153. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 543. *Item Ugo* [illegible] *et frater eius dicebant duos* [illegible] *eiusdem villae suos esse, et D.* [illegible] *Trencauelli in eis nihil* [illegible] *nisi Seruiticum eorum.*

[illegible]ITIES, pro *Seruitium.* Vtitur [illegible] in Epistola Euangeliis Theo[illegible] praefixa sub finem.

[illegible]ITIO, Officium. Vita S. Cuth[illegible] to. 3. Mart. p. 119.

[illegible]VITIVM, Chatisio est *multitudo* [illegible]: addunt Glossae Isid. *et* [illegible] *obsequium.* SERVI[illegible], Ministerium, officium. Gre[illegible] Turon. lib. 5. cap. 3. V. *Ser*-*uitus* 2. SERVITIVM, Minister ipse. Codex Carolinus Epist. 72. V. in *Seruitus* 2. SERVITIVM, Officium Ecclesiasticum, Sacra Synaxis; Gall. *Service d'Eglise.* Concil. Narbonense ann. 1235. c. 29. *Aut Seruitio eorumdem* (Valdensium) *vbi Maiore ipsorum librum tenente apertum, per ipsum, quasi sub generali confessione remissionem intelligunt fieri peccatorum . . . affuerunt.* V. *Seruitus* 1. SERVITIVM, Officium ecclesiasticum et annuale pro defuncto. *Service* eadem notione dicunt Galli. Charta Margaretae Comit. Flandr. ann. 1194. apud Miraeum to. 1. p. 556. SERVITIVM, Redditus, tributum, quaevis praestatio, Gall. *Redevance.* Libertates hominum de Prilleyo ann. 1362. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 597. V. *Seruire* 1. SERVITIVM regulariter accipitur pro quolibet obsequio, quod a vassallis et tenentibus debetur ratione feodi vel tenurae. Ita Consuetudo Andegav. art. 128. 129. Normanniae cap. 26. 28. 53. 93. Britanniae art. 240. etc. De eiusmodi seruitio feudali copiose etiam agit Philippus Bellomanerius in Consuet. Bellouacensi MS. c. 29. Charta ann. 1248. in Regesto Comitum Tolosae fol. 1. *Pro praedictis feudis vobis fidelis existam, et fidele Seruitium faciam, videlicet, guerram et placitum ad commonitionem vestram, vel cuiuscunque certi nuntii vestri.* Obseruandum omnino est, voce *Seruitium*, vbi nude occurrit in Chartis clientelarum, vt plurimum significari Seruitium militare, quo vassallus dominum suum in exercitum pergentem sequi tenebatur. Eo sensu vsurpatur in Regesto feodorum Campaniae fol. 71. *Dux Lotharingiae, fiduciam, iustitiam et Seruitium* (debet). V. in *Hominium.* SERVITIVM, quoduis munus. Obseruantiae Regni Aragon. lib. 9. p. 40. SERVITIVM ANNVVM, quod quotannis praestatur domino. Bracton. lib. 5. tract. 1. cap. 1. §. 1. SERVITIVM ANTIQVI DOMINICI, est illud quod praestant feudatarii de antiquo Regis domi-

dominico tenentes: *antiquum* enim Regis *dominium* est omne feudum quod a sancto Edwardo Rege, vel etiam a Guillelmo Conquestore tenebatur, et in libro quem *Domesday* vocant, descriptum habetur. Maneria quippe, quae illic Regi adscribuntur, *antiquum dominicum* Angli appellant, quia nimirum ab antiquo Regis fuerunt. Seruitium igitur per quod hi Regis feudatarii tenebant, *Socagium* dicitur. Ioh. Cowellus L. 2. Instit. tit. 3. §. 25. SERVITIVM AQVENSE. V. *Bos Aquensis*. SERVITIVM CACIPVLCI, V. *Cacepollus*. SERVITIVM CALCARIVM, quo quis calcaria domino praestare quotannis tenetur. Charta apud Madox Formul. Angl. p. 76. Alia eiusmodi seruitia ibidem recensentur, quae pro dominorum libitu a vassallis et tenentibus exigebantur. *Seruitium cerae, cumini, piperis, salmonis, etc.* SERVITIVM CASTELGARDVM, V. *Castelgardum*. † SERVITIA CHRISTIANITATIS, sacramenta aliaque officia, quae christianis ab ecclesia exhibentur. Ch. Ms. in Chartul. Cluniac. SERVITIVM DE CIBO, quod quis pro pascendo aliquo, vel pro quauis *procuratione* debet. Tabularium Deruense: *Seruitia prandiorum vel hospitiorum, quae Receptiones vocant.* Ordinationes factae in Curia Generali Cataloniae Montissoni sub Alphonso Rege Aragon. ann. 1289. MSS. c. 2. Hinc SERVITIVM, ferculum, *missus, Mès, service.* Ita porro appellatum postmodum ferculum extraordinarium, quod Monachorum mensae apponebatur in statis festiuitatibus. Conradus de Fabaria de Casib. S. Galli c. 4. Charta Ottonis Militis an. 1297. apud Ludewig. tom. 1. Reliqu. MSS. pag. 176. *Praedictus conuentus diem anniuersarium mortis meae in perpetua benedictione recolere debebit, qua die idem conuentus ob piam recordationem animae meae Seruitium bonum habebit cum vino vel medone aut cereuisia Luckowensi, cum triticeo pane, cum recenti butiro, cum ouis, cum piscibus, etc.* Vbi per *Seruitium* non ferculum tan[...] sed prandium significatur. Ser[...] *tium de ouis*, in Charta an. 1[...] pro Aquariatu de Ta[...] Ch[...] ta Lotharii Episc. [...] an. 11[...] apud Miraeum, to. 1. p. 720. col[...] *Excepto quod duo aut tria* [...] *Seruitia, quicumque voluerit* [...] *rum suorum dominus dari praec*[...] SERVITIVM MENSAE, Su[...] mensaria, Gallis *Service de* [...] Charta Christinae infantissae, [...] Bermundi II. Regis, apud Ant[...] Yepez in Chron. Ord. S. Bened. [...] *Et de lectuaria lectos pal*[...] *vasos de argenteo quatuor*, [...] *de messa integrum, ad minist*[...] *clesiae cruces* 2. *argenteas*, [...] *duos argenteos, etc.* Alia Ferd[...] di I. Regis aerae 1101. apud [...] dem to. 6. *Seruitium de* [...] *est, salare, insertuaria, te*[...] *lone cum cochlearibus* 10. [...] *duos deauratos, agn*[...] *axiotoma, omnium haec* [...] *cum praedicta axiotoma* [...] *ansas.* Adde Testament[...] Regis Aragonum ann. 10[...] vide in *Acitara*. SERVITIV[...] PORIS, seu personale, cum [...] ipsemet et non per vicarium [...] ercitum domini ire tenetur. [...] stum Andegauense an. 1310. [...] VITIVM CVLTVRAE, quod [...] bent vassalli in agris domini exco[...] dis. Vita S. Leutfredi saec. 3. [...] ned. part. 1. p. 590. SERVITI[...] CVRIAE, Gall. *Service de C*[...] in Consuet. S. Quentini art. 8a. [...] quod *Seruitium placiti*, quo [...] tenentur ad placita dominorum [...] rum conuenire. V. *Placitum*. [...] VITIVM DEI, Vita Mona[...] lib. 5. Capitul. §. 255. De li[...] ex saeculo ad monasteria conuer[...] lunt: *Liberi homines qui ad S*[...] *tium Dei se tradere volunt, etc.* officio ecclesiastico occurrit ibid[...] 6. §. 196. *Aliud non ibi* (in [...] sia) *agat* (populus) *nisi* [...] *Dei Seruitium pertinet.* SERVIT[...] DEPORTATIONIS GL[...] Chron. Angl. Th. Otterbourne [...] 223. *Insula de Man data fuit C*[...] *Northumbriae tenenda de Reg*[...]

glae per Seruitium deportationis gladii coram Rege in coronatione. SERVITIUM DEXTRARIALE, Equi scilicet *dextrarii*, hoc est maioris et [illegible]. V. *Dextrariale.* SERVITIUM DIRECTUM, quod directo domino debetur. Charta an. 1319. to. 2. Hist. Dalph. p. 166. col. 1. SERVITIUM DOMINICUM, quod domino debetur, qualecumque sit; quod alias *Regale* dicitur. Capitul. 1. ann. 805. c. 8. et lib. 5. Capitul. c. 245. SERVITIUM ECHUTUM, Praestatio ex delicto. Comput. ann. 1342. to. 1. Hist. Dalph. p. 94. col. 2. Nisi forte vocem *echutis*, a *seruitiis* diuidendam censeas, idemque sit quod *Escueta.* V. in hac voce. † SERVITIUM DE ESCHAETA, praestatio ex haereditate, quae vassallo obuenit. Reg. S. Iusti. SERVITIUM EQUI, quo vassallus equos praestare [illegible] in obsequium domini, quod [illegible]*ilium equi* dicitur. V. in hac [illegible]artul. S. Vincentii Cenoman. [illegible] SERVITIUM FALLITUM, [illegible] qui deficit in seruitio militari [illegible] domino debet. In Foris Aragon. SERVITIUM FEODALE *et praediale*, Quod non est personale, sed tantum ratione tenementorum et praediorum. Ita Bracton. lib. 2. c. 16. §. 7. Charta ann. 1315. to. 2. Hist. Dalph. p. 153. SERVITIUM FISCALE, et *Seruitium fisci.* V. in *Fiscus.* SERVITIUM FORINSECUM, quod non ad dominum capitalem, sed ad Regem pertinet; ita dictum, *quia fit et capitur foris, siue extra Seruitium quod fit domino capitali*: vnde vocatur etiam *Seruitium Regale*, quia specialiter pertinet ad dominum Regem, et non ad alium. Eiusmodi est quod *Scutagium* vocant. Ea vero seruitia persoluuntur ratione tenementorum, et non personarum, quia ex tenementis proueniunt. Monast. Anglic. to. 1. p. 179. SERVITIUM FORANEUM, eadem notione. Charta Henrici de Clintona in Monast. Anglic. to. 2. p. 117. SERVITIUM FORENSE. Idem Monast. Anglic. to. 2. p. 48. SERVITIUM GENERALE, idem quod *Forinsecum.* Ordericus Vitalis lib. 6. p. 605. SERVITIUM HUMANUM, mundanum. Capitul. lib. 7. §. 185. SERVITIUM IESU CHRISTI, Expeditio Hierosolymitana. Testament. Guigonis Andreae ann. 1236. to. 1. Hist. Dalph. p. 60. col. 2. † SERVITIUM INHONESTUM, rusticum, in Consuet. Normann. SERVITIUM INTRINSECUM, quod a vassallis, solis dominis praestatur, apud Bractonum lib. 2. cap. 16. §. 2. et in Fleta lib. 3. c. 14. §. 7. SERVITIUM LIBERUM, quod homines liberi debent, diuersum a *seruitio seruili*, vel *villano.* Bracton. lib. 5. Tract. 1. c. 2. §. 1. SERVITIUM LIBERUM ARMORUM. Vetus Rentale manerii *Southmalling* in agro Sussexiensi, apud Somnerum in Tractatu de Gauelkind p. 56. *Godefridus Wallensis tenet 3. feodos Milit. in tenementis de Malling, et quartam partem vnius feodi apud Terring, per liberum seruitium armorum suorum. Willelmus de Brausa tenuit apud Adburton vnum feodum Militis per liberum Seruitium armorum suorum.* † SERVITIUM LITTERARUM, quo vassallus litteras domini sui perferre tenetur. Reg. Forestae de Broton. SERVITIUM MALUM, quod *Corueias* vulgo vocant. Tabular. S. Petri Generensis apud Marcam lib. 4. Hist. Beneharn. c. 19. §. 2. SERVITIUM MANUALE, eadem notione. Capitul. lib. 5. §. 886. SERVITIUM MELIORARE, Tabularium Vindocinense Thuanum Ch. 47. *Domnus autem Abbas donauit suo homini* 10. *sol. dimissis illis* 30. *et palefridum* 20. *solidorum pro Meliorando scilicet suo Seruitio.* SERVITIUM IMMELIORARE, *Perficere*, in Capitul. 2. ann. 813. c. 19. SERVITIUM MILITARE illud est, quod munus aliquod ad militarem disciplinam pertinens, vel alias honorificum praestat. Ita Bracton. lib. 2. cap. 35. §. 16. c. 37. §. 5. etc. lib. 5. Tract. 1. c. 2. §. 1. *Militare obsequium*, apud Lupum Ferrariensem Epist. 119. V. *Militia.* SERVITIUM MINUERE, V. *Feudum minuere.*

nuere. † SERVITIUM PRO MONETA, praestatio quae domino monetae penditur ex monetariae fusionis et signaturae prouentibus. Ch. Ms. a. 1208. † SERVITIUM DE MOTA, quo vassalli ad custodiam *motae* seu castelli dominici tenentur. Lit. Ms. a. 1376. † SERVITIUM NATIVITATIS, praestatio, quae ad natale domini solvitur, quaeque in placentis maxime consistebat. Ch. Ms. a. 1270. SERVITIUM NATURALE, quod jure exigitur. Capitul. pro Monast. S. Crucis Pictav. apud Mabill. to. I. Analect. p. 300. SERVITIUM NUMMORUM, illud appellatum, quod in pecunia ac nummis pro impensis bellicis, aliisve, domino a vasallis ac tenentibus exsolvebatur. Consuetudines Tolosae. Ita etiam praestatio, quae ab Ecclesiis Episcopo fit quotannis in quibusdam dioecesibus, *Servitium* appellabatur. Charta Alexandri Archiep. Viennensis apud Iacobum Petitum p. 381. V. *Auxilium Episcopi.* SERVITIUM PLACITI. V. *Placitum.* SERVITIUM PLANUM, Census seu praestatio ex fundo talliae et aliis quibusvis servitiis non obnoxio. Charta an. 1344. † SERVITIUM PLENARIUM, V. *Plenarium* I. SERVITIUM PLENUM, quod et *Corrodium Regale* dicitur, Procuratio, convivium, quo Rex excipitur. Anonymus Hasenrietanus de Episcopis Eystetensibus de Henrico Imp. SERVITIUM PRAEPOSITURAE. *Service de Prévosté*, in Consuet. Normann. V. in *Praepositi.* † SERVITIUM PRATI, quo vassallus ad falcandum pratum domini sui, aut foenum ex eo colligendum tenetur. Consuet. Norman. SERVITIUM PUBLICUM, idem quod *Regale.* V. infra. Excerpta ex Lege Longob. c. 20. V. *Angaria* 3. SERVITIUM RECOGNOSCIBILE, quod ad quamlibet domini vel tenentis mutationem ratione *recognitionis* praestatur. Charta D. Barbarelli an. 1407. SERVITIUM REGALE, idem quod *forinsecum*; Servitium militare, quod Regi debetur a subditis et vasallis. *Regale obsequi* in Capitulari 4. ann. 805. c. Ita in Capitul. ad Legem Sali tit. 3. §. 10. et apud Bractor lib. 2. c. 35. §. 1. 6. Praecept Ludovici Pii Imper. pro Monast S. Columbae Senonensi. SERVITIUM DE RONCINO, dicitur vassallo, qui equum semel in vita mino debet, vel etiam quolibet no. Charta Philippi Aug. an. 12 V. *Servitium equi* et *Runcinus.* SERVITIUM SCUTI, V. *Scutagi.* SERVITIUM SERVILE, cujus di est tallia, corvata, &c. cui ob xia sunt tenementa villanor Charta Sigefridi Comitis Luxemb gensis ann. 993. SERVITIUM SOCII, seu *Service de compagn* cum vasallus secum in exercit socium ducere tenetur. Assisiae H rosolymitanae MSS. c. 130. SERVITIUM TEMPORALE, in Cap tul. pro Monast. S. Crucis Pict apud Mabill. tom. I. An 299. *Vt a nemine tempo stium exterius ullo modo qu tantum ab eis quaesivi, po sub regulari norma vivere* Infra: *Vt temporale Servitium opere femineo ab eis ad partem do nicam nullatenus quaeratur.* Vbi d na et militiam recte intelligit M billonius. † SERVITIA THELONEARIA, tributa vectigalia, Ch. Ms. a. 1087. SERVITIUM VICINALE, quod a *vicinis* seu vibus praestari solet. Libertat concessae Barcinonensibus a Pet Rege Aragon. ann. 1283. MSS. *Vicinus.* SERVITIUM VILLANUM, V. Lambardum in *Pegon* SERVITIUM WARDAE *et rele* idem quod *Servitium Militare*, qu vt ait Littleton. sect. 103. *tenura Servitium Militis, trahit ad se wa dam, maritagium, et relevium,* e V. praeterea sect. 48. et Skenaeu ad Regiam Majest. lib. 2. c. 21.

SERVITOR, Famulus, Gall. *Serv teur.* Dicitur non raro de eo, q alicujus Sancti servitio se mancipa Iso Magister in Glossis: *Cliens, se vus vel socius, Servitor, amicus m nor.* Inscriptio Romae in Rom sub

[illegible]. lib. 2. c. 22. *Eustathius* [illegible] *peccator Servitor B. Marcel-* [illegible] *Martyris. Servitor Christi*, in [illegible] Gildae ad Rabanum Mona- [illegible] inter Hibernicas 21. *Servitor* [illegible], in Synodo Romana II. sub [illegible]o c. 17. SERVITORES di- [illegible] apud Monachos Hebdoma- [illegible]nentiae ministri. Capitul. Mo- [illegible] Augiens. n. 5. SERVITOR, [illegible] ecclesiae alicui deseruit, Gall. [illegible]vans. Concil. Senon. ann. [illegible] apud Marten. tom. 7. Ampl. [illegible]ect. col. 138. V. in *Servire* 1. SERVITORES, familiares, hono- [illegible], qui non ex officio alicui, sed [illegible] honores tantum seruiunt. Charta [illegible] 1409. ex Schedis Praesid. de Ma- [illegible]gnes. SERVITORES, devoti, [illegible] notione *Serviteurs* etiam dicunt [illegible], in Statut. criminal. Saonae p. [illegible].

[illegible]VITORIA, i. q. *Capellania*. [illegible]. eccl. cathedr. S. Petri [illegible]

[illegible]x, Famula. Rolandinus [illegible] Chr. apud Murator. to. 8. [illegible].

SERVITUDO, *servitus*, δυλεία, in Gloss. Graec. Lat.

SERVITURA. (1) Servientis officium vel feudum. Regest. episc. Nivern. (2) Mendose pro *serratura*, sera, c. 5. ordin. reg. Franc. p. 723.

SERVITUS. (1) *Servitium*, seu officium Ecclesiasticum. Charta ann. 1085. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Lemovic. MSS. p. 699. V. *Servitium*. (2) Ministerium, officium. Charta ann. 1229. to. 1. Chartul. S. Vandreg. p. 10. (3) Minister ipse. Epist. Alexandri III. PP. inter Concil. Hisp. to. 3. p. 382. V. *Servitium*. (4) SERVITUTES EXACTORIAE *et coactitiae*, Praestationes, vel operae seruiles, Gall. *Corvées*. Ordericus Vitalis lib. 6. p. 604. (5) † Officium, obsequium. Ch. Carlom. reg. a. 879. inter Probat. Hist. S. Emmer. Ratisb. p. 62. (6) † Census, praestatio. V. *Servire*. Ch. MS. a. 1345. (7) † SERVITUS SIGNORUM, i. q. *Consuetudo* 4. pensitatio debita, cuius initium ignoratur. Ch. MS. a. 1325.

SERVIUNCULUS, diminut. a Seruus, in Monast. Anglic. to. 1. p. 11. *Ego Patricius humilis Seruiunculus Dei, etc.*

SERUM, occidens. Chron. Parmense ad ann. 1274. apud Murator. to. 9. col. 788. V. *Sero*.

SERVORIUM, V. *Servatorium*.

SERURA, Sera, ex Gall. *Serure*. Comput. an. 1202. apud D. *Brussel* to. 2. de Usu feud. pag. CCVII. V. *Serrura*.

SERURARIUS, Seratius, serarum fabricator, Gall. *Serrurier*. Acta S. Francisci de Paula to. 1. April. p. 151. V. *Serator*.

SERVUS, *Servi*, apud veteres Gallos et Germanos alii fuere a seruis Romanis, eorumque conditio longe diversa. Tacit. de morib. Germanor. *Seruis, non in nostrum morem, descriptis per familiam ministeriis utuntur, suam quisque sedem, suos penates regit: frumenti modum dominus, aut pecoris, aut vestis, vel colono injungit, et servus hactenus paret.* Quibus quidem verbis satis designantur ejusmodi serui, quos *Adscriptitios glebae* vocabant, quales ferme fuere apud nostros, qui seruorum nomine censebantur. *Serui* porro, ut est in Legibus Henrici I. Regis Angliae c. 76. *alii natura, alii facti, alii emptione, alii redemptione, alii sua vel alterius datione.* De hisce omnibus fere seruorum speciebus egit Cangius noster variis in locis, ac praesertim in vv. *Capitalis*, *Nativus*, *Originarius*, *Obnoxiatio*, *etc.* Ad eos vero, qui *redemptione* facti hic dicuntur, referri debent, quae habent Assisiae Hierosol. MSS. c. 191. SERVI ARATORES, Agrorum cultores, in Cod. Theod. tit. 30. de Pignor. leg. 1. V. *Servi ministeriales*. SERVI BENEFICIARII, *Beneficiis* seu praediis datis ad beneficium, addicti, et qui in iis serui glebae erant, et cum praedio ad beneficiarium transierant, in Lege Lon-

Longob. lib. 1. tit. 9. §. 30. 36. in Capitul. 1. Ludovici Pii an. 819. c. 1. et in Capitul. 3. ejusdem anni cap. 7. SERVI CASATI, *Casis* seu praediis addicti. Charta diuisionis Imperii Caroli M. cap. 6. V. Traditiones Fuld. L. 2. trad. 40. 70. SERVI CENSVALES, Villani, censui obnoxii. Charta an. 963. apud Calmet. inter Probat. Hist. Lotharing. to. 1. col. 371. V. in *Census*. SERVI CIVITATIS fiscalibus aequiparantur, in lib. 4. Cod. Theod. tit. 9. leg. 4. SERVI COMITVM memorantur in Edicto Pistensi cap. 15. SERVI CONSVETVDINARII, *Serfs coustumiers*, in Consuet. Marchensi art. 126. dicuntur, qui domino tres tallias in pecunia, et avenam et gallinam debent, aut praestant, quolibet anno propter praedium servituti obnoxium. V. *Consuetudinarii* in *Consuetudo* 4. SERVVS DISRATIONARIVS, V. *Disrationarius*. SERVI DOMINICI, *id est, compulsores exercitus, quando Gothos compellunt in hostem exire, etc.* in Legibus Wisigoth. lib. 9. tit. 2. §. 2. *Qui in hostem exire compellunt*, §. 5. SERVI ECCLESIASTICI, appellati ii, qui ad Ecclesiam pertinebant, in Decretione Childeberti Regis cap. 13. in Lege Longob. L. 1. tit. 9. §. 30. 36. in Capit. Caroli M. lib. 6. cap. 335. *Servi Ecclesiae*, in Decreto Childeberti §. 8. 13. V. *Ecclesiasticus* 4. et *Oblati* 2. SERVI FISCALES, vel *fisci*, dicti ii, qui ad fiscum, Regem vel Dominum spectabant, in L. 3. et 4. Cod. Th. Ad senatuscons. Claud. in Lege Wisigoth. lib. 5. tit. 7. §. 15. 16. *Servi fiscalini*, in Decreto Childeberti §. 13. *Homines fiscalini Regii*, in Capitulo 2. ad Legem Salicam §. 7. *Servi, qui regalibus servitiis mancipantur*, quorum ea erat praerogatiua, vt eorum sacramentis crederetur, et Palatinis officiis honorari possent, in Lege Wisigoth. lib. 2. tit. 4. §. 4. Id autem erat Regis priuilegium in servos suos, vt nulla praescriptione eos amitteret, sed ei restitui deberent, in cujuscumque terra inueni-

rentur, quod contra obtineba[t] caeteris seruis, qui septennio aliorum dominorum terris ex[...] nulla facta de iis reclamatione [li]bertatem consequebantur, vt e[...] Regiam Majestat. lib. 2. c. 12. [§.] 15. 16. V. Rhenanum lib. 2. German. p. 87. SERVI FVG[I]VI, V. *Fugaces*. SERVI FVN[DO]RVM, Coloni, in Cod. Theod. vnica de communi diuidundo. in *Servi aratores*. SERVI GRE[GA]RII, Lixae. Gesta Consulum [An]degav. cap. 11. apud Acher. to. Spicileg. p. 493. † SERVI IV[DI]CES, iidem qui *servi vicarii*, vices domini agunt. † SERVI [IV]NVALES, iidem qui *Ministeri[ales]* certis ministeriis domesticis addi[cti]. Ch. a. 867. apud Murat. t. 5. [An]tiq. Ital. p. 514. SERVI M[AS]SARII, Massae, seu praedio addi[cti], serui glebae, in Lege Longob. lib. tit. 32. §. 3. *Servus de massa*, de *massaritia*, seu *manso*, [...] Tirpimiri Ducis Croatiae apud [Jo]annem Lucium lib. 2. [...] Dalmat. cap. 2. SERVI MI[NI]STERIALES, qui domi ministr[a]bant. *Aldio vel servus ministeri[alis]* in Lege Longob. lib. 1. tit. 8. §. 1[...] 3. &c. *Servus ministerialis pr[...] tus, et doctus domi*, lib. 1. tit. [...] §. 2. Adde Recapitul. Legis S[ali]cae c. 11. 15. et Papianum lib. Re[sp.] tit. 3. vbi *Servus ministerialis* p[...] *servum actorem* ponitur. *Servor[um]* autem *ministerialium*, vel etiam [...]rum, quos *Artifices* vocat Pau[lus] l. ult. de oper. servor. is erat [...]tus, vt certis ministeriis addicer[en]tur: vnde cum vaenum exponeb[an]tur, sciscitabantur emptores, [*quid*] *operis scirent*, vt est apud Gregor[ium] Turon. lib. 3. Histor. cap. 15. H[...] *Servus arator*, in Lege Burgund. [...] 10. et in l. 1. Cod. Th. de Pig[no]rib. vbi Anianus *servos cultores* [ha]bet. *Servus argentarius*, ibid. [...] 21. §. 2. *Servus aurifex*, ibid. [...] 21. §. 2. *Aurifex electus*, apud [Pa]pian. lib. Resp. tit. 3. *Servus bu[b]bicarius*, in Lege Alamann. tit. [...] *Virvicarius*, apud Papianum l[ib.] Resp. tit. 3. *Servus bubulcus de s[...]*

in Lege Longob. lib. 1. tit. 11. *Servus caprarius*, in Lege Longob. lib. 1. tit. 1. §. 7. *Servus carpentarius*, in Lege Salica tit. 11. §. 5. et apud Papianum tit. 3. *Servus custos equorum*, apud Gregor. Turon. lib. 2. Hist. cap. 15. *Servus faber aerarius*, in Lege Burgund. tit. 21. §. 2. *Servus ferrarius*, ibid. et apud Papianum tit. 3. *Servus molinarius*, in Lege Salica tit. 11. §. 5. *Servus porcarius*, in Lege Burgund. tit. 10. Lege Salica tit. 11. §. 5. Alamann. tit. 98. §. 2. Longob. lib. 1. tit. 8. §. 29. 30. tit. 11. §. 7. et apud Papianum tit. 3. *Servus rusticanus, et qui sub Massario est*, in Lege Longob. lib. 1. tit. 6. §. 4. tit. 8. §. 17. 24. tit. 11. §. 3. 5. *Servus sartor*, in Lege Burgund. tit. 21. §. 2. *Servus sutarius*, in Lege Alamannor. tit. 98. *Servus sutor*, in Lege Burgund. tit. 21. §. 2. *Servus vaccarius*, in Lege Alamann. tit. 98. *Servus venatorius*, [illegible] in Lege Salica tit. 11. §. 5. [illegible] omnium *operaria servitus* [illegible] appellati, in l. 6. Cod. Th. [illegible]onis civicis. SERVI PALATII, qui in palatio ministrabant. Breviar. divisionis thesaur. Caroli Magni. SERVI POENAE, qui ob crimen aliquod fisco adscribuntur, in Cod. Theod. tit. Si vagum leg. 2. SERVI STIPENDIARII, dicti ii apud Schannat. in Tradit. Fuld. pag. 331. qui pretio seu beneficio conducti servitium praestabant. SERVI TESTAMENTALES. Leges Athelstani Regis post cap. 34. *Et secundum dictionem, et per mensuram sicut convenit, ut Servi testamentales operentur super omnem schyram, cui praeest* (Dominus). Vbi Somnerus *Servum testamentalem* idem valere ac pacto conductum, Anglis, *a covenant servant*. SERVI TRIBVTARII, apud eumdem Schannat. ibid. pag. 332. qui praeter operam manualem, ad certas res sub annui census nomine praestandas tenebantur. SERVI TRIDVANI, ibidem, qui tres dies sibi et totidem in dominicali seruiebant: quomodo *Biduani*, qui duos tantum dies; et qui nullo tempore a seruitio immunes sunt, *quotidiani* dicuntur. SERVI VICARII, qui vices domini agunt in villis, ejusque nomine aliis jus dicunt. Acta S. Rodulfi tom. 4. Iun. p. 124. V. *Vicarii servi* in *Vicarius* et *Villicus*. SERVVS APOSTOLORVM, id est, Ecclesiae Romanae. Charta Ottonis III. Imper. an. 1001. apud Vghellum to. 2. pag. 357. Ex quo loco restituendus alter pag. 644. vbi idem Otto perperam inscribitur *Servus popplorum*, pro *Apostolorum*. SERVVS CRVCIS CHRISTI. Ita Robertus sancti Stephani in Celio monte Presbyter Cardinalis Legatus Apostolicae Sedis sese inscribit Tabulario Campaniae an. 1214. in Tabul. Praemonstratensi. SERVI DEI, Clerici, Monachi, in Concilio Liptinensi cap. 2. 7. in Concilio sub Carlomanno an. 742. et alibi passim: qui Dionysio Areopagitae θεραπευταὶ dicuntur, ἐκ τῆς τῦ Θεῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας καὶ θεραπείας. Caesarius Arelat. Homil. 4. ad Monach. SERVVS SERVORVM DEI, Titulus, quem Pontifices Romani sibi vulgo asserunt, cujus moris auctorem Gregorium M. fuisse scribit Ioannes Diacon. lib. 2. de Vita ejusdem Gregorii c. 1. vt Ioannis Patriarchae CP. qui se *Oecumenicum* jactabat, thrasonicam ostentationem et fastum fugitaret. V. praeterea Matthaeum Westmonaster. ann. 605. Serrarium ad Epist. 2. S. Bonifacii Archiepisc. Moguntini, Gussanvillam ad Epist. 64. Petri Blesensis, Altaserram ad ejusdem Gregorii lib. 9. Epistol. &c. Eo etiam usi non semel leguntur Episcopi alii. Exstat in hanc sententiam Lupi ad Sidonium Apollinarem Epistola in Spicilegio Acheriano tom. 5. pag. 579. Braulius Caesaraugustanus Episcopus in Epist. ad Isidor. Hispalens. *Redde, quod debes; nam Servus es servorum et Christianorum, vt illic sis major nostrorum.* Denique *Servus servorum Dei* sese pariter inscribunt Adelardus Veronensis Episcop. in Synodo Ticinensi ann. 876. Maurus Cesenatensis Episcopus in Epist. ad Martinum I. PP. in Concilio Lateranensi, Ioan-

Ioannes Episcopus Ravennensis ann. 898. in Bullario Casinensi to. 2. pag. 37. Wibertus ejusdem Ecclesiae Episcopus an. 1086. apud Hieronymum Rubeum lib. 5. Hagano Episcopus Bergomensis apud Mabill. et alii complures. Denique in Formulis 17. 18. 19. ex Baluzianis, Episcopus, *Vltimus servorum Dei Servus*, inscribitur. Iis omnibus, ipsis etiam Romanis Pontificibus, praeiverat S. Augustinus in Epist. 130. ad Probam et 217. ad Vitalem Carthaginensem. Eundem titulum vsurpauere etiam Reges ac Principes. Charta Adelfonsi Regis Hispaniae ann. 830. apud Sandovallium: *Ego Adefonsus Servus omnium servorum Dei, etc.* Henricus Imp. in Charta ann. 1041. apud Celestinum lib. 22. Histor. Pergamen. *Servum Servorum Dei* se inscribit, vt et Sancius Rex Aragonum in Charta ann. 1070. et Ordonius Rex in alia ann. 923. apud Anton. de Yepez in Chronico Ordinis S. Benedicti to. 4. et quidam Berlaius, in alia ann. 1105. in Historia Monasterii S. Nicolai Andegav. pag. 40. SERVA CHRISTI. Io. Mariana lib. 4. de Rebus Hispaniae cap. 4. *Non ita pridem in Cantabriae montibus repertus est lapis hac inscriptione*, HIC IACET CORPVS BILELAE SERVAE IESV CHRISTI. *Servissima omnium ancillarum vestrarum*, in Formul. 8. novae Collect. apud Baluz. tom. 2. Capitul. col. 562. V. in *Serva* 1. FAMVLVS CHRISTI. Inscriptio in Sacello S. Ioannis Evangelistae in Baptisterio Constantiniano: *Liberatori suo beato Ioanni Euangelistae Hilarus, Episcopus Famulus Christi.* SERVI B. MARIAE, qui alias *Servitae*: quorum Ordo institutus in dioecesi Massiliensi sub regula S. Augustini a Benedicto Massiliensi an. 1257. postmodum abrogatus in Synodo Lugdunensi sub Gregorio X. PP. Scribit Chopinus lib. 1. Monastic. tit. 1. n. 6. aedem Servorum B. Mariae Parisiis a Bonifacio VIII. datam Willelmitis, qui ab albis, quibus vtebantur, palliis, Gallis *Blans manteaux*, nuncupabantur. V. Miraeum in Originib. Ordinum Monast. lib. cap. 19. et Vghellum to. 4. Ital sacr. p. 547.

SESARE, pro Cessare, in Charta tri de Natalibus an. 1350. *Vi, do et fraude, et quacumque alia ma natione Sesantibus.*

SESCALCVS, SESCALLVS, p *Senescalcus* et *Senescallus*. V. in h voce. Inquisition. de Iur. Dalph in loco Visiliae to. 1. Histor. D phin. p. 122.

SESCVM, *Dimidium*, in Glossis MS ad Canon. Concil.

SESCVPLVS, vt Sescuplex. Ab de Obsid. Paris. apud Duchesn. H stor. Normann. p. 37.

SESIGNARI, *Designari*, in Gloss antiq. MSS.

SESILLVS, *Paruus statura, quia n videtur stare, sed sedere.* Ioan. d Ianua. Sed legendum *Sessilis*. V. infra.

SESINA, SESIRE, non vna notione. V. supra in *Saisire*.

SESMARIVS. Lib. 9. Observantiarum regni Aragon. tit. de Privilegio generali §. 4. *Rex potest inquirere contra juratos et Sesmarios Turol. Calataiubi, etc.*

SESO, SESONA, V. in *Satio*.

SESPERABILIS, SESPERALIS perperam pro *Suspiralis*, a Gall *Souspirail*, Spiraculum. Charta ann 1443. apud Rymer. tom. 11. p. 31.

† SESQVIALTERA, sescuplum Concil. Nicen. can. 17.

SESQVIMILLESIMVS, pro Millesimus quingentesimus, in Composit Cardinalis Turnonii cum Monachis Sangerm. ann. 1543.

SESQVIOCTOLIVM, Octolium et dimidium. V. *Octalium*. Engelbert. Maghe in Chronico Bonae Spei.

SESQVIVOLVS, Animal quadrupes, in lib. de Mirabil. sacrae Scripturae apud S. Augustinum in Append. tom. 3. p. 7.

SESSA, SESSES. V. *Sedes* 4.

SESSICARE, Siccare, ex Gallico *Sescher*. *Pannos in flumine ablui, et Sessicari in ripis*, in Testam. Guill. D. Montispessulani ann. 1146. Apud Acher. to. 9. Spicil. p. 143. vbi *Lessivari* legendum suspicatur pro *Sessicari*: recte, ni fallor.

SESSILIS, *Pusillus statura*, *parvus*, *modicus*, in Glossis antiquis MSS. Glossarium S. Germani Paris. Longob. ex Isidoro: *Sessilis dicitur, quod non videtur stare, sed sedere.* Quo spectant ista ex Nasone:

> *Si brevis es, sedeas, ne stans videare sedere.*

V. *Sessilus*.

SESSINA. Possessio, jus. Item Praestatio, quae domino pro possessione accepta exsolvitur. Comput. ann. 1261. apud D. Brussel to. 1. de Vsu feud. pag. 475. *De venda et Sessinis ibidem*, VI. *lib.* VI. *sol.* VIII. *den.* Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 123. V. in *Saisire*.

SESSIO. (1) *Synodi sessio*, V. in *Actio* 3. (2) Locus idoneus ad aedificandum et construendum. V. in *Sedes* 4. (3) ✝ SESSIO, SESSIS, locus vbi sal conficitur. Ch. a. 1142.

SESSA. Epistola Gregorii XI. PP. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. ... *nequissimum juramentum praestitit et recepit ab eis, quod servabunt Sessuas suas, nec de cetero ecclesiasticorum soprisas tolerabunt: vt sic sub velamento justitiae quod de bonis ecclesiasticorum habent, inique retinerent, et qui tenentur reddere, non persolvant.* Vbi leg. videtur *Sessas*, saltem eadem notione accipiendum.

SESSORIVM. (1) Sedes. Will. Brito lib. 3. Philipp. de vlmo ad Gisortium. (2) Praestatio, quae domino exsolvitur pro rebus vaenum exponendis; vel Ius pretium iis imponendi. Charta Friderici I. Imp. ann. 1159. apud Tolnerum Histor. Palat. pag. 54. inter Probat. V. in *Stantia* 3. (3) Orbiculus mensorius, Gall. *Tranchoir*, in Inventar. MS. ann. 1342. ex Tabular. S. Victoris Massil. pro *Scissorium*. V. in hac voce.

SESSVRA, SESSVS, V. in *Sedes* 4.

SESTACE. Ordo V. Romanus apud Mabillonium to. 2. Musei Ital. pag. 64. *Sestace in manu portat, item ultimamente.* Infra: *Tunica alba, orarium, et Sestace in sinistra manu.* Sudarium, quod extremis digitis sacerdotes ac ministri ferebant, intelligit Mabillonius.

SESTAILARICVM, V. *Sextarale*, in *Sextariaticum*.

SESTAIRADA, ut *Sextarata*. V. ibi.

SESTAIRALATICVM, SESTAIRALE, &c. V. *Sextariaticum*.

SESTARADA, V. in *Sextarata*.

SESTARAGIVM, SESTARIALE, V. *Sextariaticum*.

✝ SESTARITA, V. *Sextarata*.

SESTARIVM, SESTARIVS, V. *Sextarium*.

SESTEIRALE, V. *Sextariaticum*.

SESTELLAGIVM, SESTERLAGIVM, V. in *Sextariaticum*.

SESTER. Acta Murensis Monasterii pag. 53. *Habemus in Trophensee, quantum ad duo officia pertinet, . . . et ad Sagelstat, in vnaquaque, quod ad vnam Sester pertinet. Si quaeris, quid sit Sester, dictum est quasi dicatur constitutio, vel firmiter statutum. Ipsi enim armentarii secundum suam consuetudinem habent nomina inuenta, quibus vtuntur, vtpote tantum lactis, quod seracium possit fieri, vocant Immi, et octo Immi dicunt Sester, idemque Sester nihil est aliud, nisi 8. Seracia, vnumquodque autem Seracium sequuntur octo casei.*

SESTERADA, vt *Sextarata*, V. ibi.

SESTERAGIVM, SESTERAGVM, V. *Sextariaticum*.

SESTERIVM, V. *Sextarium*.

SESTERTIARIVS, V. *Sextertiarius*.

SESTEYRATA, V. in *Sextarata*.

SESTOC, Sexaginta. V. *Chunna*.

✝ SESTRA, i. q. *Sextarata*, Gall. *Sestrée*, et *Strée*. Ch. a. 1342.

SESTRIX. Dudo de Obsid. Paris. apud Duchesn. Hist. Norman. pag. 41. col. 2.

> *Expulsis Sestrice sacra vitiis procul atris.*

Vrbem Parisiorum, in qua Germanus Episcopus sedebat, significare videtur.

SESVERIVM, in Gestis DD. Ambasiae c. 5 n. 1. *Sub talamo turris noctis abstrusi, Sesuerio perforato, summo diluculo cabulis impositis ad summa ascenderunt.* Canalis forte, quo ege-

egeruntur domus aquae ac sordes, Gallis *Esvier*. Nisi legendum existimes *Solerium;* quod satis arridet.

SET, pro Sed, in Charta ann. 425. to. 1. Monast. Anglic. p. 11. et in Diplom. Ludovici Pii an. 814. inter Probat. tom. 1. novae Histor. Occitan. col. 41. Occurrit passim.

SETA. (1) Vgutio, *Sericum*, *quod vulgo dicitur Seta*. Italis *Seta*, Gallis *Soie*. Charta Dalmatica ann. 1118. apud Ioh. Lucium lib. 2. de Regno Dalmat. c. 8. *Tributum dare omni anno libras de Seta serica decem*, *etc*. Alia ann. 1197. apud Vghellum to. 7. pag. 1275. *Vnam zonam de Seta rubea, etc. Seta cruda*, apud Richardum de S. Germano ann. 1221. Non desunt, qui opinantur vocem hanc Graecam esse: quippe Hesychio et Suidae, σὴς, σῆτος, est σκώληξ, seu vermis, qui nec sericum. Malim a setis porcorum: vnde SETA pro quouis pilo vsurpatur. Edictum Rotharis Regis Longobardorum tit. 105. §. 23. *Si quis caballo alieno caudam capellaverit, id est, Setas traxerit, etc.* PER CERAM ET SETAM *commendare*, hoc est, per Chartam cui sigillum cereum appensum est cum filis sericis, in Chartulario Apteńsi fol. 119. V. *Cera* 2. (2) Charta an. 1219. ex Tabul. Episcopat. Massil. *Sicut vadit Seta montis vsque ad portale macelli noui, quicquid a Seta superius est, dirigitur via publica vsque ad Crotam S. Laurentii .... Sicut vadit Seta montis supra stare hospitalis S. Iohannis*. Sed legendum *Sera*, vel *Serra*, collis, mons. V. supra in hac voce. (3) SETA, pro *Secta*, V. ibi n. 5. et infra *Setta*. (4) † Animal quodvis habens *setas* s. pilos. Ch. Ms. a. 1312. (5) † Tantum prati, quantum vnus sector per diem *secare* potest. Ch. Ms. a. 1258. V. *Sethorata* et *Setura*.

† SETACEVM. species canterii, fonticuli, aliis *Seto, Setones*. Glandorp. in Gazophyl.

SETACIARE, *Cribrare*, in Gemma, quod Cribra ex setis porcinis vel potius pilis equinis confecta sint. Ioh. de Ianua: *Setatius instrumentum purgandi farinam. Setatiare farinam purgare.*

SETARCIA, V. *Sitarcha*.

SETARIVS. *Mercator Setarius, Marchand de soye*, in Menoti Serm. 120.

SETATIVM, SETATIVS, V. *Setaciare*.

SETENA, V. *Hundredus*.

† SETENVM. *Dare ad Setenum*, septimam partem fructuum. Ch. a. 1271. V. *Septena*.

SETERIATA, SETEYRATA, *Sextarata*.

† SETEZENVS, dicitur de pa... ad septem fila contexto. Stat. 1466.

SETHIANI, Haeretici qui Christ... fuisse Seth Adami filium delirab... V. S. August. de Haer. c. 19. et Epiphan. haer. 39. V. *Sathaniani*.

† SETHORATA, i. q. *Seta* 5. Ch. ... a. 1305.

SETICVS, modus agri. Charta Caroli C. pro Ecclesia Centulensi apud Hariulphum L. 3. c. 7. *In ... vacense in loco, qui dicitur ... Setici sex, et de vinea aripennes ... et in Riviscurte Seticis duobus, et ... vinea aripennes 6. et in Quern... Seticis duobus, . . . in Asco Seti... duobus, in Avisnis mansum vnum*, ... Alia ejusdem Caroli c. 9. *Roca... montem cum Seticis et terris*. A... rursus c. 16. *In villa, quae dicit... Vallis, Seticum indominicatum ... bentem quadrellos* 130. *et de vin... bunnaria* 2. Notitia ann. 937. ... dict. 11. in Tabulario Eduensis E... clesiae: *Invenerunt .... in ... Tillonaco Seticum indominicatum ... pra fluvium Ararim cum granca, ... horto, et curti*. SECTICVS. Charta Ludovici Vltramarini Regis Fra... cor. pro Ecclesia Noviomensi apud Vassorium in Annal. Eccl. Noviom. p. 695.

SETIGER, *Iocularius*. Papias. V. *Satyrici*.

† SETINA. (1) *Caprarum genitus*, ... ver. Gloss. Cod. reg. 7613. (2) S... dile, scabellum. Inuent. a. 1476.

SETINVM. De Laudibus Bereng... Aug. apud Murator. tom. 2. ... 411.

Temp...

Templa petit ductor post haec, ubi fercula dono
Pastoris digesta nitent, Setina propinant, etc.

Vbi annotatur Germanis etiam hodie nuncupari *Setten*, vel *Satten*, [illegible] vasa lignea, in quibus lac atque etiam aqua seruatur.

[illegible]ITINVS, vt supra *Satinus*, in Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hispan. to. 4. p. 612. *Canonici cathedralium ecclesiarum deferant almucias fibratas ex Setino carmesino.*

[illegible]ITNICVS, vel SATNICVS, Dignitas in Regno Croatiae et Dalmat. cujus non semel mentio in vett. Chartis Regum Dalmatiae apud Ioh. Lucium de Regno Dalmat. p. 85. et 99. Sic autem dicebatur, qui praeesset regioni, quae centum armatos dare poterat. Huic postea successit [illegible], quae *Knesorum* dicta est: ita Comites vocant.

[illegible]STOLA, Fissura cutis. Acta S. Ray[illegible] [illegible]. 3. Iun. p. 461. *Habebat [illegible] in volis manuum et inter [illegible] digitos earumdem, quae vulgo [illegible] dicuntur.*

[illegible]ETTA. (1) Pro *Secta*, Opinio ab aliorum sententia diversa, in Epistola Calixti III. PP. ann. 1456. ad Carolum VII. Reg. Franc. ex Bibl. Reg. V. *Secta* 1. (2) Idem quod *Sequela* 7. Charta Roberti Comit. Mellenti ann. 1183. to. 4. Histor. Harcur. pag. 1346. *Dedi . . . quietantiam propriorum pecorum et quietantiam decem vaccarum cum tauro et cum Setta eorum vsque ad tertium annum.* V. in *Secta* 4. (3) Testament. Ioh. de Nevill ann. 1386. apud Madox Formul. Anglic. pag. 427. *Radulfo filio meo lego vnam aulam bleu cum torellis cum lecto ejusdem Settae.* Infra: *Cum tapetibus ejusdem Settae.* Id est, ejusdem speciei. V. *Secta* 5. (4) Obturamentum ex pilis factum, vt videtur. Statuta Mutin. c. 41. p. 54. *Nec aliquis praesumat clusam facere vel impedimenta aliqua imponere in dictis canalibus, puta Settas facere vel [illegible] ponere cum palis infixis in canalibus praedictis.* V. *Seta* 1. (5) ✝ Comitatus, Gall. *Suite*. Chartul. S. Ioann. Laudun.

✝ SETTINA, vox Italica, numerus septenarius, exactio septem solidorum, seu nummorum. Stat. ant. Florent.

✝ SETVRA. (1) Ager dumetis et vepribus obsitus, quibus succisis et *secatis* in culturam redigitur. Ch. Ms. a. 1264. (2) Tantum prati, quantum vnus sector per diem secare potest. Ch. Ms. a. 1281. V. *Seta* 5.

SETZENA. (1) (✝ Praedium, vnde pars septima fructuum domino redditur.) Charta ann. 1210. apud Columbum in Episcopis Viuariensibus: *Ad haec praedictus Comes reddidit Episcopo vnam Setzenam, quam sibi acquisierat a Stephano de Taurians de feudo de Taurians, retenta sibi quarta parte, etc.* V. *Sexagena*. (2) ✝ Mensura annonaria, alterius mensurae pars septima. Ch. Ms. a. 1307.

SEV, pro *Et*, conjunctiua. Occurrit passim.

SEVCIS, V. *Canis Segutius*.

SEVDATVM, pro *Sendatum*, apud Limborch. Inquisit. Tolos. Hist. p. 318.

SEVDOAPOSTOLI, pro Pseudoapostoli, apud Isidor. de Offic. lib. 2. c. 17. ex Cod. MS. Corbeiensi a Mabillon. laudato Diplom. p. 350.

SEVDOTYRVM, V. *Pseudothyrum*.

SEVERARE, pro Seruare, in Capitul. Caroli M. de Minister. Palat. c. 3.

SEVERIA. Ioh. Longinus in S. Stanislao Episcopo Cracouiensi n. 65. *Nec invidorum laudes affectemus, aut ipsorum vituperia pavescamus: sed ipsis in patientia nostra respondeamus, ut suas manducent Severias.* An fraenos? quomodo Galli dicunt, *ronger son frein*; an *reveriae*, ineptiae? vt conjectant Bollandistae ad hunc locum to. 1. Maii p. 274.

SEVERIANI, Haeretici, a Severo quodam Marcionis et Tatiani discipulo sic nuncupati. Hic multa magistrorum impiis delirationibus adjecit. V. S. August. haer. 24. S. Epiph. haer. 45. Baron. ad ann. 57. num. 132. et alios.

SEVERINUS, *a severitate judiciaria dicitur.* Papias.
† SEVERITAS, saevitia. Ch. a. 875.
SEVGIVS, V. *Canis Segutius.*
SEVHERIA, V. *Seccheria.*
SEVIDARIVS, Scriba; vnde legendum videtur *Scribanus.* V. in hac voce. Charta apud Du Bouchet inter Probat. Domus Franciae p. 310.
SEVILTOSVS, V. in *Susurrator.*
SEVIR, Dignitatis nomen, vt *Duumvir, Decemvir, etc.* Capitol. in Antonino Philos. cap. 6. *Consulem secum Pius Marcum designauit, et Caesaris appellatione donauit; et Seuirum turmis equitum Romanorum jam Consulem designatum creauit.* Splendidam fuisse militiae dignitatem ex his facile colligitur, tametsi videntur singulae turmae *Seuiros* suos habuisse: legitur enim in vett. Inscriptionibus apud Gruter. *Seuirum primae, Seuirum quintae turmae.* Erant praeterea alii *Seuiri*, vt ex antiquis lapidibus discimus: *Seuir juri dicundo, Seuir vrbanus, Seuiri Augustales.* V. Thesaur. Fabri in hac voce, et infra *Sexviri.*
SEVIRALIS. (1) Vt *Seuir*, in vet. Inscript. apud Gruter. pag. 1. P. *Numerius Martialis Astigitanus Seuiralis.* (2) Ad *Seuiros* spectans. *Seuirales ludi.* Capitol. in Marco c. 6. quos scilicet *Seuiri* edebant.
SEVIRATVS, Dignitas *Seuirorum*, in vet. Inscript. apud Gruter. pag. 400.
SEVIRE vrsi dicuntur. V. *Baulare.*
SEVISIR. Tabular. Major. Monast. *Maino de Poleio et uxor ejus Aelisa .... dederunt totam decimam totius Seuisir de solo Gaulo Deo et S. Martino.* An idem quod *Sewerae?*
† SEVLLVRA, tignum, trabs lacunaria, Gall. *Solive, Seule.* Comp. a. 1441.
† SEVPVM, sebum. Ch. a. 1287.
SEVRPRISIA, tributi stati ac ordinarii species, sic appellata, quod domini vltra consueta tributa tenentibus suis imposuerint, vt *Superprisia.* Charta ann. 1244. ex Tabul. Calensi; V. infra *Sorprisia.*
SEVRSTA, f. qui seruat, custos: nisi sit pro *Sacrista.* Notitia de Raimundo Abbate ex Cod. MS. S. M[...]lis Lemouic. n. 58. pag. ult. [...] *recipientes vetera reddent, ex[...] primo anno in quo de pelliceis [...]cet a Seursta receptis nihil red[...] sed secundum regulam B. Bene[...] vtentur eis, vt postea in vestiari[...] stituat.*
SEVSIVS, V. *Canis Segutius.*
† SEVTA. (1) Series, depende[...] accessio. V. *Secta* 12. (2) [...] qua quis aliquem in iudicio p[...]quitur. V. *Secuta* 1.
SEVTILITAS, pro Subtilitas, vi[...]detur, in Diplom. Childerici Reg. Franc. in Histor. Mediani [...]nasterii p. 13.
SEVVM, Gall. *Suif*, Monachis [...] ad vngendos calceos docet co[...]tutio Ansegisi Abbat. Fonta[...] saec. 4. Bened. part. 1. pag. [...] V. *Sapo.*
† SEWARE, rigare, aquam ad i[...]gationem deducere. Ch. MS. a. 12[...] V. *Sewerae.*
SEWERAE, fossae, inquit Spelm[...]nus, in locis palustribus ad elic[...]das aquas: sic, opinor, dictae, q[...] limitum loco essent, et *mariscos* [...] inuicem diuiderent, a *Seuwiere*, [...]ce Gallo-Belgica, quae canalem notat. V. *Seware.* Charta Ethel[...]di Regis apud Ingulfum: *Cum a[...] vocata Asendik, versus Aquilon[...] vbi communis Sewera est inter S[...]delinge, et dictam insulam.* Ch[...] Edwardi III. Regis Angl. to. 2. [...]nast. Anglic. p. 815. *Ad superui[...]dum wallias, fossata, gutteras, Se[...]ras, pontes, calceta, et gurgites [...] partibus de Kestewene, etc.* V. [...]dea. † SEWERIA, idem, in [...] MS. a. 1264.
SEWERALIS. Monastic. Anglic. [...] 2. pag. 509. *Et praedictas 40. ac[...] terrae praedictas Sewerales.* V. [...]parale.
SEWERIA, V. *Sewerae.*
† SEXA, i. q. *Sessa*, locus vbi sal c[...]ficitur. Bulla Alex. PP. a. 11[...] t. 2. Annal. Praemonstr. Prob. 455. V. *Sedes* 4. et *Sessio* 3.
SEXAGENA. (1) Speculum Sax[...] lib. 2. art. 48. §. 8. *Vbi decima [...]vitur in campo, decima Sexagenae [...] bit[...]*

bitur usque bona, vel decimus manipulus. §. 10. In multis locis deputata est certa annona in Sexagenis, sub certo numero, nomine decimae, et quae de vili unius curiae pro decima datur. §. 11. Vbi decima solvitur, ut ... in Sexagenis, funiculus ... debet esse ulnarum a pollice incipientium, per quem manipuli ligantur. Alii Codd. habent: Si ... decima, ut dictum est, in capitibus, seu Sexagenis, etc. Chronicon Montis Sereni p. 172. Accidit ... die quadam, vt vnus fratrum ex ... lignum vnum ex his, quae per Sexagenas numerari solent, ... operis quippiam ex eo faceret, petiit, etc. V. Setxena. (2) Monetae species, f. quod pretii 60. solidorum esset; Germ. ein Schock Groschen. Charta Casimiri Polon. Regis an. 1335. apud Ludewig. tom. 5. Reliqu. MSS. p. 594. Recognoscimus ... nos teneri et remanere ... Regi Boëmiae et ... haeredibus de summa et quanti... millium Sexagenarum ... denariorum Pragensium, ... dicto dom. Regi Boemiae decem mille Sexagenas dictorum denariorum jam solvimus in vna parte.

SEXAGENARII qui dicantur, pluribus disquirit Iacob. Gothofredus ad leg. 1. de Exactionibus, in Cod. Theod. Ipsum consule.

SEXAGESIMA, inquit Alcuinus lib. de Diuin. offic. initium sumit sequenti Dominica post Septuagesimam, et finitur quarta feria Hebdomadae Paschalis. Ordo Romanus: Inde dicitur ... quia 60. sunt dies vsque ad medium Paschae, quod est feria quarta Paschalis Hebdomadae. V. Alcuin. in Epist. ad Carolum M. Amalarium lib. 1. de Eccl. Offic. c. 2. SEXAGESIMALIS DOMINICA, in Charta ann. 1042. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 311. Christiano populo celebrante Dominicam Sexagesimalem.

SEXCALLUS, pro Senescallus, in ... Cod. Ms. V. Sescalcus.

SEXCAMBIUM, pro Excambium, permutatio, in Ch. Ms. a. 1358. ... VI.

SEXCLIRIUM. Charta ann. circit. 1226. ad calcem Annal. Edwardi II. Regis Angl. pag. 266. Cum tota terra arabili quae ad praedicta molendina pertinent, cum vno Sexclirio prati ad dicta molendina pertinente. Locum apertum interpretatur Editor Hearnius, vocisque etymon ab Anglo-Sax. Seax, gladius siue gladiolus, et Lat. clausus, accersit. Sed haec longius petita mihi videntur; malim Sexclirium prati scriptum esse pro Sextario prati. V. Sextarata.

† SEXENA, i. q. Sexenus, in Ch. a. 1310.

SEXENUM, vt Seizenum, V. ibi.

SEXENUS, Sexta pars fructuum, quam dominus ex agris vineisve percipit, Gall. Sixain. Pactum inter Iacobum Aragon. Reg. et Berengarium Magalon. Episc. ann. 1272. V. Quarto 6. SEYSENUS, eadem notione. Charta ann. 1317. to. 2. Histor. Dalph. pag. 166. col. 1. SEZENUS, eodem significatu, in Charta ann. 1288. ex Tabular. S. Victoris Massil.

SEXTA. (1) Officium Ecclesiasticum diurnum, quod hora sexta canitur. Gregor. Turon. lib. 10. vbi de Episcopis Turon. n. 15. (2) Mensura liquidorum. V. Sicla 1. (3) Sextarum ludus. Statuta Pistor. lib. 5. rubr. 71. de poena ludentis, p. 184. Si apparuerint aliqua indicia, vnum vel plura, quod aliquis luserit ad aliquem ludum prohibitum, puta Sextarum, tabularum vel taxillorum, etc.

†SEXTAGIUM, quod pro singulis frumenti aut alterius grani sextariis domino soluitur. Ch. Ms. a. 1482. V. Sextariaticum.

SEXTAIRADA, vt Sextarata. V. ibi.

SEXTAIRALAICUM, SEXTALAGIUM, SEXTALARICUM, SEXTALARIUM, &c. V. in Sextariaticum.

SEXTALERIUS, qui Sextariaticum colligit: nisi idem sit atque Sextanalerius, qui ejusmodi tributi immunis est, in Statutis Avenion. MSS. Sextalerii teneantur per sacramentum dicere si quem habuerint suspectum quod retineat sextarii ... quod si aliquis vendiderit bladum et dixerit

 esse

esse suum, et conuictus fuerit alienum, vlterius non habeat libertatem de. Sextanalagio, etc. Statuimus quod illi qui habent libertatem dictam sextarii, qui vocantur Sextanalerii, etc. V. *Sextariaticum.*

SEXTANEUS LIMES. V. Glossarium Rigaltii ad Agrimensores.

✝ SEXTANUM, vectigalis species, in Stat. Taur. a. 1360.

SEXTANUS, pro *Sextarius*, Mensura aridorum et liquidorum. Charta Galterii Archiep. Rotomag. an. 1201. to. 4. Hist. Harcur. p. 1638.

SEXTARAGIUM, SEXTARALE, &c. V. *Sextariaticum.*

SEXTARATA, SEXTARADA, SEXTARIATA, Modus agri, ager certi sementis sextariorum numeri capax, tametsi ad silvestres et pratenses terras vox posthnodum translata. Charta ann. 879. in Append. ad Marcam Hispan. col. 807. *Inseruit donationem de terra Sextariatas VI. suptus ipsa curte.* Epistola Gaufridi de Meduana to. 2. Spicilegii Acher. p. 507. *Dedi etiam ducentos modios terrae ad opus rusticorum vestrorum, quos Sextariatas dicitis.* Tabularium S. Andreae Viennensis: *Donat praeterea vnum cortile juxta eandem Ecclesiam, et quandam partem telluris, quam agricolae tres Sextariatas dicunt, etc.* Tabularium Prioratus de Paredo fol. 10. *Et in augmento dederunt vnam Sextaradam terrae juxta praedictum mansum, etc.* Varia est in variis locis *Sextarata:* in tractu Dombarum et Bressiae significatur hac voce ager octo *bichetorum* capax, in Biturigibus octo *boissellorum*; diversa perinde est vbi de terra pratensi agitur: in Bugia et Gesia *Sexterata* prati, quam *Seterée*, vel *Setine* vocant, tantum foeni continet, quantum per vnum diem sex homines secare possunt; Geneuensibus quantum vno die vnus homo secat. V. *Sectorata.* SESTAIRADA, vt *Sextarata.* Chartular. Aptense fol. 112. vo. V. *Sexteria.* SEXTAIRADA, in Chartul. Bituric. fol. 160. SEXTARAIDA, in Charta apud Stephanot. Antiquit. Bened. Lemovic. MSS. part. 2. p. 365. SESTARADA. Charta an. 1118. Probat. to. 2. nouae Histor. [illegible]tan. col. 403. SESTERADA Charta ann. 947. Append. M[illegible] Hispan. col. 861. SESTEYR[illegible] in Terrario Apchonii. Pluries SESTAIRIATA, in Charta 1032. ex Tabular. S. Victoris [illegible]sil. SETERIATA, in Charta Vincentii Cenomanensis fol. 82. [illegible]TEYRATA. Charta ann. 133[illegible] Tabul. S. Victoris Massil. SE[illegible]RIETAS, apud Stephanot. Anti[illegible] Bened. Lemovic. MSS. part. [illegible] 349. SEXTELLATA. Charta [illegible]colai Maricolens. Abbat. ann. [illegible] ex Tabular. S. Quintini in In[illegible] SEXTERATA, in Charta fu[illegible] Prioratus Barbezilli inter Instr. [illegible] Gall. Christ. novae edit. col. [illegible] SEXTEIRADA, SEXTEIRA[illegible] Charta ann. circ. 1063. ex [illegible] Chartul. S. Victoris Massil. [illegible] SEXTERTIATA, in Charta [illegible]mi Episcopi Laudun. an. [illegible] Chartul. S. Quintini in In[illegible] TERATA, in Charta ann. [illegible] Tabular. S. Victoris Massil.

✝ SEXTARIA. (1) Modus agri, *Sestarita.* Ch. Ms. in Tab[illegible]biensi. V. *Sextarata.* (2) Me[illegible] annonaria, in Ch. Ms. a. 124[illegible] *Sextarium.*

SEXTARIALE, V. mox in *Sex[illegible]ticum.*

SEXTARIATICUM, quod pr[illegible]gulis frumenti aut alterius [illegible] sextariis domino exsoluitur. [illegible] est quod latiori significatu *M[illegible]ticum* dicitur, ius scilicet quo[illegible] mensuris a domino exigitur, [illegible] infra allatis colligere est. *Se[illegible]ticum* jus illud vocant vbi *S[illegible]* metiuntur, *Minagium* vbi *min[illegible]diaticum* vbi *modio.* V. in his[illegible]bus. *Mensura sextarii*, in C[illegible] an. 1298. to. 1. Hist. Dalph. [illegible] col. 2. Gregor. M. lib. 1. Epi[illegible] *Valde autem iniquum et iniustu[illegible] prospeximus, vt a rusticis Eccle[illegible] Sextariaticis aliquid accipiatur, [illegible] maiorem modium dare compel[illegible] quam in horrea Ecclesiae in[illegible] Vnde praesenti admonitione p[illegible]mus, vt plus quam decem et o[illegible]*

tritum modii nunquam a rusticis Ecclesiae de frumento debeant accipi. Nihili est, quod hic auguratur Ludovic. de la Cerda. Nescio an huc pertineat vetus inscriptio, quam profert Gruterus 223. 2. adscripta [illegible] aereo rotundo infra largiori P. VI. alto IVS. crasso tertia parte [illegible]: SETARIALIS EXACTA. T..... DD. NN. ARCADII. ET. HONORII . . . SEXTARIALE, SEXTARIALE. Charta Michaelis Archiep. Arelatens. ann. 1214. in Regesto Carcassonensi, qua Comiti Montis Fortis concedit Bellumcastrum, *et pedagia sive in aqua, sive in terra, lesdas, quintale, cordam, furnos, Sextariale, iurisdictionem, usatica, firmancias, trezenos, etc.* SEXTARALE, apud Plantavitium in Episcopis Lodovensibus p. 240. Aliud videtur significare SESTAIRALE in Charta Alamannica Goldasti 33. *Confinit . . . . de alium in via, et 2. medarios, in ipso loco, in [illegible], et 1. Sestairale in roncale [illegible] in Leones ex alia parte ipso [illegible].* Vbi *Sestairale* idem videtur, quod *Sextarata terrae.* V. in hac voce. SEXTERALE, in Charta an. 1241. to. 10. Spicil. Acher. pag. 131. SESTARIALE. Charta an. 1130. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 152. SESTEIRALE. Pactum inter Iacobum Aragon. Reg. et Berengar. Magalon. Episc. ann. 1278. SESTAILARATICVM. Charta Willelmi Montispessulani Domini an. 1103. Apud D. Brussel [illegible] de usu feud. p. 728. Vbi SESTERALITICVM habet eadem Charta MS. inter Schedas nostras. SEXTAIRALAICVM, in Charta ann. 1145. inter Probat. to. 2. novae Histor. Occitan. col. 508. SEXTARALICVM, apud Plantavit. in Episcop. Lodovensibus p. 106. V. *Medalia.* SEXTARALAGIVM, in Statutis Avenion. MSS. Infra SEXTANALAGIVM dicitur. SESTARALARIVM. Charta ann. 1204. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Bened. Occitan. MSS. p. 407. SEXTERALITIVM, in veteri Charta apud Gariellum in Episcopis Magalon. p. 90. SEXTALAGIVM, in Charta Guillelmi Archiep. Remensis ann. 1182. SEXTALEGIVM, in Bulla Lucii PP. ex Tabul. S. Nicasii Remensis. SEXTELLAGIVM, in Charta Henrici Archiep. Rem. ann. 1175. ex eodem Tabular. SEXTELLARIVM, in Bulla Lucii III. PP. ex laudato S. Nicasii Tabul. SESTELLAGIVM, in Charta an. 1280. ex eod. Tabul. SESTERALAGIVM, in Charta an. 1203. in 30. Regesto Tabularii Regii Ch. 240. SESTERLAGIVM, in Charta Radulphi Comitis Suession. an. 1209. SEXTERLAGIVM, in Bulla Alexandri III. PP. ann. 1168. in eod. Tabul. STRELAGIVM, apud Hemereum in Augusta Viromand. pag. 132. SEXTARAGIVM, in Charta Philippi I. Reg. Franc. ann. 1079. SEXTERAGIVM, in Charta censuali Leduini Abb. S. Vedasti ann. 1036. ex Chartul. ejusd. Monast. V. p. 243. SESTERAGIVM, in Charta an. 1270. in M. Pastorali Ecclesiae Parisiens. lib. 23. ch. 37. SESTERAGVM, in Charta an. 1217. inter Probat. Hist. Blesens. auctore Bernier pag. 4. SEXTARIATVM, in Charta Philippi Aug. Reg. Franc. ann. 1181. pro Communia Noviom. apud Baluz. to. 7. Miscell. p. 299.

SEXTARIETAS, vt *Sextarata.* V. ibi.

SEXTARIVM, vel SEXTARIVS, Mensura liquidorum et aridorum. Gregor. Turon. lib. 1. Miracul. c. 5. *Ita vt vnius horae spatio plus quam vnum Sextarium* (olei) *redderet vasculum, quod quartarium non tenebat.* Adelardus in Statutis Corbeiensibus lib. 1. c. 4. *De potu autem quotidie detur modius dimidius, id est, Sextaria 8. etc.* Apud Anglos *Sextarius vini continet 4. jalones,* in Fleta lib. 2. c. 12. §. 11. *Sextarius farinae,* apud Walafridum Strabum in Vita S. Galli c. 28. V. *Modius* 2. SEXTARIVS VINI, Praestationis species apud Ambianos, quae a rei cuiuspiam immobilis, seu praedii, vel domus venditione, domino fiebat. Charta anni 1172. in Tabular. Eccl. Ambian. SEXTARII IVS, idem quod

quod *Sextariaticum*, in Charta an. 1246. apud Plantavit. in Episc. Lodovens. p. 171. Charta ann. 1156. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 198. SEXTARIVM, quod ex censu debetur. Charta ann. 1344. in Tabular. Gellon. SESTAIRALIS, vt *Sextarium*. Charta Willelmi dom. Montispessul. ann. 1103. apud D. Brussel de vsu feud. to. 2. pag. 728. SESTARIVS, eadem notione. Charta ann. 1194. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 143. SESTERIVM, in Testamento Roberti I. Comitis Claromont. an. 1262. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 269. SEXTERCIVM, vt *Sextarium*. Tabular. S. Vincentii Cenoman. SEXTERIVM, in Charta ann. 1171. ex Tabular. S. Petri Autiss. SEXTVARIVM, in Charta ann. 1450. ex Tabul. Sangerman. SISTERIVM. Elenchus Eccl. Cellae Cariloci subditarum in Hist. MS. Montis Majoris. SEXTARIVM, Forum, ni fallor, vbi frumentum aliave grana venduntur et *Sextario* metiuntur. Statuta Avenion. ann. 1570. lib. 1. rubr. 13. art. 2. *Item quod non liceat magistro Sextarii pro jure sextaragii exigere ab habitatoribus Avenionis, et illius territorii, aliquod Sextaragium, sed tantum pro custodia vnum solidum Turon. pro qualibet salmata tritici vel leguminis, si in dicto Sextario vendi contingat.*

† SEXTAYRALIVM, *sextarium*, mensurae genus, in Ch. MS. a. 1338.

SEXTAYRATICVM. (1) Vt *Sextariaticum*, vel potius, quoduis tributum, vectigal. Statuta Astens. Collat. 9. c. 6. fol. 26. vo. (2) *Sextarium*, vt videtur, Mensura, in iisdem Statutis Collat. 15. cap. 26. fol. 45.

SEXTEIRADA, SEXTEIRATA, V. *Sextarata*.

SEXTELLAGIVM, SEXTELLARIVM, V. *Sextariaticum*.

SEXTELLATA, SEXTERATA, V. *Sextarata*.

SEXTERAGIVM, SEXTERALE, V. *Sextariaticum*.

SEXTERARIVS, V. *Sextulararius*.

SEXTERCIVM, vt *Sextarium*. V

SEXTERIA, modus agri, iden *Sextarata*. Tabular. Eleemosyn Pauli Viennensis. SEYTER eodem intellectu, apud Guich Hist. Bressiae inter Instr. p. 1 Charta an. 1272.

SEXTERIVM. (1) Vt *Sext* V. ibi. (2) Pars ciuitatis, qua ta pars, vt *quarterium* quarta. nota Venetiis. Concilium R nense an. 1311. c. 30. (3) † dose pro *Sagitta* aut *Sagittari* videtur, t. 5. Cod. diplom. p. 24.

SEXTERLAGIVM, V. *Sextaria*

† SEXTERLATA, modus agri *Sextarata*. Ch. Ms. a. 1216.

† SEXTERNA, sestercius, vt tur, in Lib. Ms. de Mirabil. R

SEXTERNVS, Codex sex foli Instrum. ann. 1418. apud R to. 9. pag. 610. V. *Quaternio*

SEXTERTIARIVS, *ipse qui* Gloss. Isid. Pro *Sestertiarius* Sestertia erogat. V. Mar con.

SEXTERTIATA, V. in *Sextar*

SEXTEYRALITIVM. V. *Se ticum*.

SEXTORIVM. Iuncta Bevagn Vita B. Margaretae de Corton *Saepe in cella nuda remansit, n voluta Sextorio, nunc alterius operta tunicula, vel mantello.* viri docti legendum putant *se* ego vero malim *Sercotio*; fui *sercotium* vestis mulierum. † TORIVM panni vel telae c speciem significare videtur, olim *Sextians*.

SEXTVARIVM, V. in *Sextari*

SEXTVS, vox juris canonic appellatur Collectio Decretal cta sub Bonifacio VIII. PP. q liber sextus alterius collectio gorii IX. PP. curis elaborata quinque libros distributae. nota sunt.

SEXTVSDECIMVS, Panni sic dicti quod totidem filis esset. Charta ann. 1246. ex S. Victoris Massil. *Cellerari tur in festo S. Michaëlis sing nis assignare pro vestiariis alb*

capellani et caterii de panno S. Pauli vulgariter appellato Sextodecimo.
... XVIRI. Ita appellantur Scabini seu urbis Consiliarii, ubi sex ad id officii eliguntur. Charta Burchardi Episcopi Camerac. ann. 1120. apud ... to. 2. p. 815. col. 2.
... (1) Genus, species, vel potius diversitas. Constitutio Chlotarii Regis ann. 560. c. 3. *Nec quicquam aliud agere aut judicare, quam ... praeceptio secundum Legum ... seriem continet, vel Se... gentium juxta antiquam ... Constitutionem olim vixisse ... sub aliqua temeritate ...* Neque forte aliter vox ... capienda in Concilio Duziacensi I. p. 292. edit. Cellotii, ubi ... *diversi ac sexus pecunia* idem ... quod in Testamento Aldrici Episcopi Cenomanensis *pecunia ... generis* appellatur, hoc est, ... diversi generis, boves, caballos, oves, et similes: *Omnia, quae ... aurum, argentum, vestimenta, pannos plurimos, annonam, ..., et generis diversi ac Sexus ..., . . . per vim abstulit. ... pecunia diversi generis ac Sexus* ... potest sumi pro auro et argento, quod antea expressum est, ut ... Cellotius. Eadem, ni fallor, ... potius contraria ratione capienda verba formulae 7. ex Baluzianis: ... *rem quantumcumque visus ... habere, aut inantea laborare potuerit, tam peculium, praesidium utriusque generis Sexus, aurum, argentum, drapalia, etc.* Nam cum ... quasvis facultates significet, ac praesertim pecuniam numeratam, voce *praesidii utriusque generis Sexus* videntur intelligi *aurum argentum*, quae consequenter de... explicationis gratia. Non tamen id praefracte asseverare, ... ex form. 28. ubi *omne ... peculium habetur.* (2) Pars ..., qua quis vir est aut mulier, apud veterem Interpretem Mo... qui φύσις voce uti solet, ... Lat. Graec. *Sexus naturae, ...* V. Harmoniam Gynoe... part. 1. c. 9. n. 5. et alibi.

Hinc SEXV DEBILITATVS, *castratus*, in Glossis antiquis MSS. SEXVS PERFECTIOR Masculi appellantur ab Amalario in Ecloga de officio Missae, tom. 2. Capitul. col. 1353.

SEXXAVDRVS. Pactus Legis Salicae tit. 73. *de cultello Sexxaudro: Si quis alteri cultellum furaverit, etc.* Vox, inquit Wendelinus, composita ex *Seisse*, Germanis *Sachs*, falx, falcatus gladius ad feriendum caesim, quod *hauen* dicunt, unde *hauer*, vel *hauder*, id genus gladii, Gallis *Coutelas*. V. supra *Saxa*. Eccardo in Notis ad hunc locum pag. 112. *Sexxaudrus* nude significat *Culter alterius*. Ipsum consule. Glossae Aelfrici: *Cultellus, Sex.*

† SEYATVS, serratus, Gall. *Scié*. Ch. Mſ. a. 1361. V. *Seyta*.

SEYGNORIA, V. *Segnoria* 4.

† SEYNA, sagena, Gall. *Seine*. Ch. Mſ. a. 1482.

† SEYNATA, quantum sinu, Ital. *Seno*, portari potest. Stat. Avell. a. 1496.

SEYNCLVS, V. *Seintelus*.

SEYSENVS, ut *Sexenus*. V. in hac voce.

SEYSINA, Possessio. Charta apud Madox in Formul. Anglic. p. 90. V. *Saisire*.

SEYSIRE, ut *Saisire*. V. ibi.

SEYSSENVS, Gall. *Sixain*, Monetae species. Ordinat. Humberti II. ann. 1343. to. 2. Hist. Dalph. p. 516. col. 2. SEZENVS, eadem notione, in Sanleger. Resolut. civil. cap. 5.

† SEYSTORIA, i. q. *Setura* 2. Ch. Mſ. a. 1343. V. *Seytorata*.

† SEYTA, serra, et officina ubi serra secatur. Libert. villae de Alavardo.

SEYTERATA, ut *Sextarata*. V. ibi.

SEYTERIVM, Modus agri. V. *Sexteria*.

† SEYTORATA, tantum agri aut prati, quantum unus sector per diem secare potest. Ch. Mſ. a. 1256. V. *Sethorata* et *Setura* 2.

SEYTORIVM. V. supra *Seitorium*.

† SEZANA, sexta pars rei cuiuslibet. Ch. Mſ. a. 1338. V. *Sexena*.

SEZCVLVS. Charta an. 3. Rodulfi Reg. apud Stephanot. tom. 3. Antiquit.

juit. Benedict. Pictav. MSS. pag. 346. *Qui praesens saeculo oneratur flagitii Sezculo.* In alia ibid. p. 345. habetur *ferculo*, vnde leg. videtur Circulo. V. *Flagium.*

ZE, modus piscandi. V. *Batuda.*

ZENCIA, a vet. Gall. *Séance*, Decentia, nunc *Bienséance.* Charta Ascelini de Machis an. 1380. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 173.

ZENVS, V. *Sexenus* et *Seyssenus.*

SFALONGOSIS *vocatur inflexio capillorum palpebrarum ad interiora interpedum Sfalagii, i. e. aranei.* Glossar. med. Simon. Ianuens.

IBLALIVM, Fibula, qua vestis subligatur. Testam. Ermengaudi Comit. Vrgell. ann. 1010. in Append. Marcae Hispan. col. 973. V. *Fibulatorium.*

LORATVS. *Calcina Sflorata*, Calx exstincta. Statuta Riperiae cap. 222. fol. 29. vo. *Quilibet fornasarius teneatur bene coquere calcem, seu calcinam, et calcinam Sfloratam cum scopatura non commiscere.*

SFOIA. Tract. Ms. de Pisc. c. 93. *Solea — — Venetiis Sfoia, a folii alicuius maioris similitudine dicitur.*

SFORCIARE, vim inferre, praesertim virgini, Ital. *Sforzare.* Leg. Portug. sub Alphons. rege. Hinc SFORCIAMENTVM, vis, violentia, Ital. *Sforzamento.* Steph. de Infestura Ms.

ORCIVM, vis, violentia, Gall. *Force*, Italis *Sforzo.* Statuta Cadubrii cap. 127. V. *Exforcium.*

RESATVS EQVVS, canterius, ab Ital. *Sfregiare*, vulnere deturpare. Testam. a. 1352.

RIDVM, Timor, tremor, ni fallor. Chron. Domin. de Gravina apud Murator. tom. 12. col. 608. *Quis ergo vos fugat? quis vos sequitur? vt civitatem istam sic ponatis in Sfrido?*

VNGIA. (1) Panis species, V. *Ifungia.* (2) † *Lapis creatus ex aquis, levis ac fistulatus.* Gloss. vet. Cod. reg. 7613. Germ. Bimsstein.

ALONATVS. V. *Sgolonatus.*

SGARBELLATVS, ab Ital. vt videtur *Sgarbato*, inconcinnus, invenustus; dicitur de vitio oculorum ex nimia vini potatione n Barel. serm.

SGARDENA, Piscis species vide Statuta Placent. lib. 6. fol. 79. ve *Item Sgardenas pro qualibet lib. den. et med.*

† SGARDIVM, SGARDVM, arbitr sententia, iudicium, t. 7. Ord reg. Franc. p. 660. V. *Regarda* Hinc SGARDIVM iudicii ge t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1811.

SGARLATARE, Subneruare, vt i *Sgarretare*, ab Ital. *Garletto*, Po Gall. *Jarret.* Statuta Riperiae 81. fol. 16.

SGARMIGLIATVM, Tributi sp apud Italos. Computum Th rariae vrbis Bononiae in Itali 1364. ex Bibl. Regia: *A Prin no . . . conductore dacii Sgarmig pro vno anno incoepta, etc.*

SGARRETARE. Mamotrectus ad 11. Iosue, et ad 1. Paralip. c. *Subneruare, Sgarretare per in nem neruorum tibialium.* Itali S retare dicunt. V. *Sgarlatare.*

SGAVARE, euellere, ab Ital. Ca Gall. *Arracher.* Statuta Cad lib. 3. cap. 77.

SGOLONATVS, vox Italica, Elu Occurrit in Miraculis B. Sim Tudertini num. 16. *Sgolonatu* tum to. 2. April. p. 820.

SGOMBRARE, Italis est Vacuare haurire, purgare, Gall. *Vi Nettoïer.* Statuta Mutin. rubr. pag. 23.

SGRAFIGNARE. (1) Vng discerpere, Ital. *Sgraffignare, Egratigner.* Statuta Palavic. l c. 18. fol. 88. (2) Clepere, ri, Ital. *Sgrafignare.* Barel. in mon.

SGVANZARE, Malas alicui fra Italis *Sguanciare.* Statuta Ri c. 81. fol. 16.

SGVRARE, vox Italica, Mun purgare, Gall. *Ecurer, nettoier* nymi Chron. Cremon. apud M tor. to. 7. col. 635.

SHELINGA, vt *Swolynga.* C ann. 1403. apud Rymer. to. 290. V. *Sidelinga.*

SHEPHIRDIS, ovium custos, *Berger*, Angl. *Shepherd.* Testa Iol

Iohann. de Nevill ann. 1386. apud Madox in Formul. Angl. p. 428.
HIRA, V. *Scyra.*
HOTA, V. *Scheppa.*
HREDARE, putare, resecare. Vox Anglica, *Shred.* Modus tenendi hundredum p. 124.
I. (1) Substantiue pro Conditio, exceptio; vsurpatur in Charta Gallica ann. 1255. laudata a Mabillon. Diplom. lib. 2. cap. 1. num. 13. (2) † Quamuis, licet, in Ch. a. 1105.
...CATA, inter ministeria sacra recensetur in Charta Adelgastri Principis pro Monast. S. Mariae de Obona inter Concil. Hispan. to. 3. p. 90. *Damus .... tres hacelelias et duas Siccatas et vna cappa serica et tres ... etc.* V. *Sium.*
...II, mingere, Gloss. Lat. Graec. ... ἐπὶ βρέχω. Alibi: *Siffu.* V. Martinii Lexicon.
...ATTI, ab Ital. vt videtur, *Sciatto,* deformis, Gall. *Malfait.* Ioh. De... Chron. Placent. ad ann. ..., apud Murator. to. 16. col. ... *omnes erant stracchi, et jejuni, et Siati, et ibi non habebant ... quod comederent, etc.*
...ADA, Hordeum, vel auena, apud ...enses. V. *Ciuada.*
... (1) Pro *se,* quod habent aliae loquendi formulae, vbi de Sacramentis. Lex Frision. tit. 1. §. 9. ... *duodecimus juret,* vbi tit. 14. ... 1. 3. 4. 5. *Sua duodecima manu juret.* Tit. 2. §. 5. *Sibi quarto sacramentum juret.* (2) Pro *illi,* in Charta an. 1262. apud Rymer. tom. 1. p. 761. *Dominica vero sequenti ad... dom. Reginam Franciae apud S. Germanum in Laya, et negotia vestra, prout nobis injunctum fuerit, ... expedimus.* (3) † Secum, t. 5. Cod. diplom. Polon. p. 30.
...IA, *Equorum frena,* in Glossis MSS.
...ILIA, Hispalis, vrbs Hispaniae, ... *Seville,* in Litter. Edwardi III. Regis Angl. an. 1348. apud Rymer. to. 5. p. 601.
...ILINUS, pro *Sebelinus,* Martes, Gall. *Zebeline.* Anonymi Annal. ... ad ann. 1358. apud Murator. to. 16. col. 729. V. *Sabellum.*

† SIBILLACIO, irrisionis genus. Stat. Vniu. Andegau. a. 1398.
† SIBILUM, f. riuus. Chartul. Celsin. Ch. 94. *Habent terminationes ipsae res supradictae ex vna parte via publica et Sibilum in medium.*
SIBLOTUS, Tibia militaris, ni fallor, Gallice *Fifre.* Continuatio Chronici Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 450. *Nauigantibus nobis absque strepitu et cum ordine magno, imposito etiam comitis, vt Sibloti siue falsceti silerent.* V. infra *Sifflotus.*
† SIBULA, pro fibula, in Stat. Praemonstr. Ms.
† SIBULARE, pro *sibilare,* signum quo Albigenses sese cognoscebant. Acta Ms. Inquis. Carcass.
† SIBULUS, sibilus, in Ch. Ms. a. 1450.
SIBYNA, Telum, venabulum, hasta. Gloss. Graec. Lat. σιβύνη, venabulum, Tertull. lib. 4. adv. Marc. cap. 1. ex Isaia c. 2. v. 4. vbi vulgata habet *lanceas.* V. Gellium lib. 10. cap. 25.
SICA. Monasticum Anglic. tom. 2. pag. 130. *Scilicet de muro antiquo per longum suam* (f. sicam) *et ita per Irthin vsque ad locum, vbi Cambec cadit in Irthin, et sursum per Cambec vsque ad Sicam, quae descendit de nigra quercu, ... et ex alia parte nigrae quercus vsque ad Sicam Palterkeved, quae cadit in King, etc.*
SICHA. Idem Monastic. Anglic. to. 1. p. 883. *Cum toto dominico in bosco et plano, in pratis et pascuis, in viis et aquis, in Sichis et moris, etc.* Somnerus in Gloss. Saxon. *Sich,* sulcum, vel potius sulcum aquarium, lacunam, liram, elicem, &c. interpretatur, indeque vocem SICHETUS ortam censet, quam habet Monasticum Anglic. to. 1. p. 764. *Et sic a dicta inferiore parte dicti montis directe ex transverso vsque ad quemdam Sichetum versus Austrum juxta inferius caput de le Nonepolle, etc.* Infra: *Et sic sequendo quendam Sichetum, qui currit vsque ad boscum, etc.* Mox: *Et sequendo sic quendam Sichetum vsque ad quandam aquam, quae vocatur, etc.* SICHETA,

TA, SICHETUM, in Charta ann. 1201. apud Madox in Formul. Anglic. p. 88. SIKETTUS. Idem Monast. Anglic. to. 2. pag. 426.

† SICAGIUM, quod pro re qualibet in furno siccanda soluitur. Ch. MS. a. 1240.

SICACYRALIS, vasis species, cujus vsus in ministeriis sacris. Locus est in *Lito*.

SICALE, SICALUM, V. in *Sigalum*.

SICAMBRI, canis species, V. *Canis Petrunculus*.

SICARIA. (1) Idem quod *Siccaria*. Charta Philippi Regis Fr. ann. 1317. apud Argentraeum in Histor. Armoric. lib. 5. c. 34. *Item villam et castellaniam de Pontrieu, ac salsariam de sancto Gilda, cum omnibus feodis et retrofeodis, dominiis, firmis, bladis, molendinis, Sicariis, juribus et aliis emolumentis, etc.* Vide an idem sonet quod *Sica* et *Sichetus*. V. *Siccaria*. (2) Alia notione, Societas, congregatio, vt videtur, apud Buschium de Reform. Monast. to. 2. Script. Brunsv. Leibnitii pag. 836. *In Magdeburgensi vero Sicaria blaueis utuntur* (Praemonstratenses) *cappis . . . Abbas Praemonstratensis superior est omnium monasteriorum sui ordinis; sed Praepositus B. Virginis praefatus cum tota sua Sycaria est exemtus ab ejus obedientia; huic Praeposito B. virginis omnes de Sicaria sua tenentur obedire.* † Leg. f. *Secaria*, i. q. *Secta* 2, vitae institutum.

SICARIATUS, Sicae seu pugionis confixus. Epist. 25. lib. 6. Henr. Corn. Agrippae.

SICARIE, Proditorie, per *Sicarios*. Laurentius Leodiensis in Histor. Episcopor. Virdunensium.

SICATOR BOSCI, pro *Secator*, qui ligna caedit, Gall. *Bucheron*, in Charta ann. 1354. ex Chartophyl. Reg. Regest. 82. Ch. 670. V. *Secare* 2.

SICCA. (1) Sepia, piscis, Gall. *Seiche*. Regestum Castri Lidi in Andibus p. 31. (2) Pro *Sica*, Pugio, ensis. Gregorius Turon. lib. 9. cap. 19.

SICCAMEN. (1) Charta Ca[...] Crassi ann. 884. apud Calmet. t[...] Hist. Lothar. inter Probat. col. [...] *Constituimus . . . per singulos a[...] in festiuitate S. Apri Episcopo [...] tatis exhiberi conuiuium inibi p[...] gendum, ad quod dentur de rebus [...] trum panis modii X. vini m[...] X. . . . . bacco 1. cum Siccam[...] porcelli II. etc.* An caro sicca, fumosa perna? an condiment[...] cies? V. *Siccum*. (2) † Ma[...] omnis, quae sicca et arida est, [...] Collect. Hist. Franc. p. 120.

SICCARE, sensu passiuo, in Actis [...] tom. 3. Mart. pag. 462. *Et in [...] meatu exitus sui illico lacrymae Si[...] verunt.*

SICCARIA, agri portio, vbi sicc[...] tur panni eloti. Arestum Parlam[...] ti Paris. 10. Ian. 1320. *Super deb[...] saisinae quarundam Siccariarum p[...] tinentium ad dictum Militem,* [...] Mauult editor Cangii eo loci *Si[...] riam* interpretari locum, vbi sicc[...] tur pisces, vulgo *Secherie*, vel [...] butum quod ex iis locis percipit[...] vt in Charta ann. 1317. apud Lo[...] nell. to. 2. Hist. Britan. col. 4[...] *Item villam et castellanias de P[...] trieu et de Rupederiani . . . . c[...] omnibus feodis, et retrofeodis, fir[...] bladis, molendinis, Siccariis, juri[...] et aliis emolumentis, etc.* *Siccari[...] piscium*, dicitur in Charta ann. 12[...] inter Schedas eiusd. Lobinelli.

SICCATORIA, vbi siccanda app[...] dunt. Guibertus L. 3. de vita [...] cap. 11.

SICCATORIUM, in Glossis Sax[...] Aelfrici, *cyln*, vel *ast*, i. for[...] vel . . . Canones Hibern. l. [...] c. 9. de Balliuis: *Si vero foras [...] rint vltra Siccatorium, dominus [...] det, si aliquid mali fecerint.* Li[...] lus de successoribus S. Hildulfi c[...] 16. in Hist. Mediani Monast. p. 2[...] *Sed omne domus suae aedificium [...] ipso Siccatorio vltricibus trad[...] flammis inuenit.* Locus vbi ali[...] siccatur, hypocaustum, vapora[...]

SICCATURA, V. in *Siccaria*.

SICCINA, apud Mabill. to. 3. An[...] Bened. p. 358. ex Charta Al[...] cujusdam nobilis feminae, qu[...]

... filio suo Amelio tradit, eo pacto, vt per vnumquemque annum *Siccinas* donare faciat ad domum S. Mariae Vrbionensis. V. *Siccamen* et *Siccum*.

SICCISCUS. Chronicon Fontanellense p. 246. *Ad saccos quindecim comparandum griseos Sicciscos, vnde cappae fiant, lib. 10.* V. *Sextusdecimus*.

SICCUM. Capitulare de Villis Caroli M. cap. 34. *Omnino prouidendum est cum omni diligentia vt quicquid manibus laborauerint aut fecerint, id est, lardum, Siccum, sulcia, . . . cum summo nitore sint facta et parata.* V. *Siccamen* et *Siccina*.

SICCUS CENSUS, V. in *Census*.

SICELA, diminut. a Sica; vnde

SICELATUS, Parua sica armatus, apud Capitolinum in Maximo et Balbino. V. ibi Salmasium.

SICERA. Isidoro lib. 20. Orig. cap. 3. *est omnis potio quae extra vinum inebriare potest; cuius licet nomen Hebraeum sit, tamen Latinum sonat, pro eo quod ex succo frumenti vel pomorum conficiatur, aut palmarum fructus in liquorem exprimuntur, coctisque frugibus aqua pinguior, quasi succus colatur: et ipsa potio Sicera nuncupatur.* Constitut. S. Ansegisi secul. 4. Bened. part. 1. p. 640. *Sicera, humolone, quantum necessitas exposcit.* V. *Cauaticarii*.

SICERATORES, *id est, qui ceruisiam, vel pomatium, siue piratium, vel aliud quodcunque liquamen ad bibendum aptum fuerit facere sciant*, in Capitulari de Villis cap. 45.

SICERE. Charta Zuenteboldi Reg. ann. 869. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 55. *Licentiam eis damus, quod Sicere eiusdem monasterii domini magis ad illorum victum conquirere possint . . . de ipsis rebus monasterii faciant.* Sed haec non videntur sana.

SICCUS. Chronicon Magdeburg. laudatum a Mabillonio, vbi de Hildeberto Archiep. Moguntiacensi: *Ducis ac Praefectorum Principes cum caetera principum ac militum congregatio in Siceo basilicae magni Karoli coherenti, etc.* Vbi monet vir doctus alias *Xisto* legi.

SICHA, vt *Sica*, V. in hac voce.

SICHALIS, V. infra in *Sigalum*.

SICHEL, Monetae species, V. *Siclus*.

SICHELA. Gloss. MS. Lindenbrog. *Falx, falcinula, Sichela*, Germanis Sichel. Gloss. Keronis: *Secari, Sihlure*. V. *Sicilis*.

SICHETA, SICHETUS, V. in *Sica*.

SICHIA, Nauis species. Sanutus l. 3. part. 13. cap. 10. *Sequenti vero anno idem Rex cum Hospitalariis et Templariis armauerunt septem galeas et quinque Sichias, etc.* Forte *sagitias*. V. *Sagitta*.

SICIA, Cucurbita, ventosa. V. *Cusa* 2.

SICILIANI, Siculi, Gallis *Siciliens*. Chron. Parmense ad ann. 1282. apud Murator. to. 9. col. 802. *Siciliani miserunt pro dicto Rege Arragonae, quod veniret ad accipiendum Siciliam.*

SICILICUS, SICILIUM, V. *Siclus*.

SICILIS, αἰγβηλον, in Glossario Graec. Lat. MS. Editum ἀιγβῆλον, *Ficilis*, praefert. Est autem αἰγβηλον *Culter sutorius*, apud Nicandrum. V. *Sichela*.

SICINIUM *dicitur, quasi singularis cantilenae vox, id est, cum vnus canit, quod Graecis monodia dicitur*, in Gloss. Arabico-Lat. V. *Bicinium* et infra *Sincinnium*.

SICINNISSAT, V. *Sancenissat*.

SICLA, SICLUS, SIGLA. (1) Mensura liquidorum. Apud Graecos et Latinos *Sicel* est quarta pars vnciae, et stateris medietas, drachmas appendens duas: apud Hebraeos vero est vnciae pondus. V. Cuiacium lib. 12. Observ. c. 40. Lex Alamannor. tit. 22. *Serui Ecclesiae tributa sua legitime reddant 15. Siclas de ceruisa, porcum valentem tremisse vno, etc.* Capitula Caroli M. ann. 797. edita ab Holstenio cap. 11. *Mel vero pro solido bortrensi Siglae 1. et medio donant: Septemtrionales autem 2. Siclos de melle pro 1. solido donent.* Chartae Alamannicae Goldasti *Siclas*, *Siglas*, et *Seglas ceruisae*, promiscue habent num. 42. 49. 59. 67. et 69. Σικλα etiam hac notione occurrit apud Graecos Scriptores.

'es. SICULA, Eadem notione
ırrit in Capitulari de Villis c. 9.
LVS, Eadem perinde notione.
itula Caroli M. ann. 797. edita
Holstenio cap. II. CICLVM,
SICLVM. Notitia ann. 1113.
d Perardum in Burgund. pag.
. (2) Moneta, seu Aedes, in
cuditur: Ital. *Zasecca*, sic dicta
latensibus a siclo vulgari Judae-
m ibi habitantium. Conuen-
es inter Ludouicum II. Regem
liae et Arelatenses anno 1385.
26. V. *Siclus* 1.
:LADA. Gloss. Prouinc. Lat.
l. 7657. *Illa*, *Prov. insula*, *me-
mis*, *Siclada*.
ADES, panni species, V. *Cyclas*.
AE, *aues minores perdicibus,
ores vero turdis*. In Gloss. Me-
MS. Reg. cod. 1486. SICLI-
S COLOR, cuiusmodi est sicla-
, auium ita dictarum. Constan-
s Afric. lib. de Vrinis c. 1. *Si-
us autem coleram nigram abunda-
gnat*.
ARII APVLIAE, apud Petrum
Vineis L. 3. Epist. 14. Forte
m qui Monetarii. V. *Sicla* 2.
INVS, V. *Siclae*.
o, idem quod *Siclus*, seu vncia
d Hebraeos. At aliud sonat apud
stasium in Gregorio IV. p. 167.
*thara cum thymiamaterio pens.
tres*, *Siclonem vnum pens. libras*
. V. *Sigla* 2.
VM, pro *Sicalum*, vt videtur,
le. Regest. Prumiense apud
mit. to. 1. Etymol. pag. 431.
*it de Cuchkeme de Siclo modios
ique*, *ducit etiam de Calburne de
na modios decem*. V. *Sigalum*.
VS. (1) Apud Hebraeos moneta
ssima, de cuius pondere et pre-
multa commentati sunt, qui de
ummaria scripsere, Budaeus, Sca-
r, Villeboldus Snellius, et alii.
ssae MSS. *Siclus vncia apud He-
os; apud Latinos quarta pars vn-
Secundum alios siclus 4. obo-
continet*, *obolus* 12. *denarios*.
ll. Lat. Gr. *Sicilium*, οὐγκίας τέ-
τον; in MSS. *Scilicum*, *sicilicus*.
d IC. vsus erat C auerso *sicili-
denotare* in hunc modum Ɔ, vt
discimus ex Maeciano lib. de Ass
*Centesimam commodi vsurarum nom
ne ad sortem applicari*, *et Sicili
id est*, *C auerso notari*. *Sicilicus* V
scripuli, apud Raban. lib. de Co
puto cap. 8. Ita porro etiam, n
scio quam monetam, appellarunt
centiores, atque inprimis Germa
quibus *Sichel* dicta. Glossae an
quae MSS. *Sicilicus*, *qui Latina li
gua corrupte Siclus dicitur*: *idem
Sickel*. Annales Francor. Fuld. a
850. *Vnus modius de frumento M
guntiaci vendebatur* 10. *Siclis argen*
Henricus Imp. de Conuentione p
cis publicae ann. 1051. apud G
daltum: *Si quis Sicli vnius aut du
rum pretii furtum aut praedam fe
rit*, *etc*. SICLVS, etiam apud v
teres Anglos monetae species fu
Siclus apud Anglo - Saxones pr
erat duorum denariorum argente
rum, ex Hickesii Praefat. ad Gra
mat. Anglo - Saxon. pag. 21. Alb
nus, seu Alcuinus, in Epistola
Colcum, inter Hibernicas: *Et p
singulos Anachoritas tres Siclos de p
ro argento*. (2) Situlus aene
Ital. *Secchio*. Agnellus in Vita
Maximiani apud Muratorium to.
pag. 109. V. in *Sicla* 1.
SICOFANTICVS, pro *Sycophantic*
Sycophantarum more. Tabulari
S. Iuliani Turon.
SICTOR. Tabularium Briuatense c
405. *Habet censum alode partes
multones* 2. *civada ʃʃ. agnum* 1. *ga
nam* 1. *inter carrei et civadiae d
12. panes* 2. *de Sictore den*. 2. *g
bas* 4. Infra: *Et civadam totam*,
gallinas 3. *et Sictores*, *et* 5. *pan
etc*. Vide an idem sit quod *Sigal*
SICVLA. (1) V. *Sicla* 1. (2) † V
sis genus ad vsum ecclesiae, f. p
sicula, t. 21. Gall. Christ. p. 219.
SICVLVS. Pactum inter Philipp
Regem Franciae et Almarricum
cecomitem Narbonensem, super
daeis et eorum bonis, 5. Iunii a
1309. in Regesto Chartophyl
Regii: *Videlicet quod ex causa
nomine transactionis*, *pro bonis i
rum Iudaeorum nos damus*, *et d
et soluere tenemur* 5000. *lib*. *Tur
parnorum fortis bonae monetae*: *It
dom*

domus libererum Salomonis de Melgorio, in quibus sunt tres Siculi, et tres solarii, quae coniunguntur cum Palatio dicti Vicecomitis, etc. † Leg. *Sedulus*, pars domus inferior, V. *Sedulum*.

† SICVS, SICVM, fulcus aquarius, lacuna, lira, i. q. *Sica* 1. Ch. MS. Parent. episc. Glasg.

SICVT ALIAS, Formula in iterato iussu vsurpari solita. Charta Caroli Regis apud Th. Blount in Nomolexic. Anglic. *Praecipimus tibi (Sicut alias praecipimus) quod non omittas propter aliquam libertatem in balliua tua, quin eam ingrediaris et capias.*

SICVT AMAT SE ET SVA, Formula alia quae occurit in lib. nigro Scaccarii p. 367. *Quod nullus praesumat, Sicut amat se et sua, facere secundam, nisi, etc.* Non semel ibi legitur.

† SIDELIA, IAE, *Chanteteil*, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352.

SIDELINGA, modus agri aquis proximus, a Saxon. *Sid* et *Side*, latus, Anglis *Side-ling*, flexuose, oblique, Gall. *de côté, de biais*. Inquisitio terrae de Bruncestre an. 1399. apud Kennett. Antiq. Ambrosd. pag. 531. *Cuius aqua manat vltra et praeter dictas buttes, et ideo Sidelinges vocantur, nec pertinent ad furlong de Langstanford, nec ad bustames furlong, si iacent inter medium.* Ibidem pag. 532. *Deinde transeundum est ad furlong de Thromwell cum le Sideling adjacente.* Rursum: *Ab hoc furlong procedunt le Sidelyngs, de quibus patet superius.* V. *Swollynga*.

SIDEN, potus species, Belgis. Teloneum S. Bertini: *Quicumque tulerit per villam cum Siden (alias Zeichen) 1. ob.*

SIDERATVS, Paralysi percussus, ἀπόπληκτος, in Gloss. Gr. Lat. vox Latinis scriptoribus nota. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Sideratus, vel ictuatus, faerunge astorfen.* Somnerus haec verba Saxonica interpretatur, *forte cadauerosus.* Marcellus Empir. cap. 14. *Facit ad linguam Sideratam, quod genus morbi Paralysin Graeci vocant.* Vegetius lib. 2. de Re veterin. c. 39. *Iuuentum si fuerit Sideratum, his agnoscitur signis.* Ibid. *Maxilla Siderata.* Adde Plinium lib. 3. de Medicina c. 16. Lex Longob. lib. 1. tit. 8. §. 25. *Si . . manus aut pedes, vel quodlibet membrum plagatum aut percussum, si fuerit Sideratum, et non percusserit a corpore, etc.* V. editionem Heroldi p. 166. 170. 171. ASSIDERATVS, eadem notione, Italis *Assideráto*. Miracula S. Simonis Tudertini n. 14. V. Oct. Ferrarium in *Assidrarsi*. SIDEROSVS. Gloss. Lat. Graec. *Siderosus*, ἀςρόπληξ, ἐπιληπτικός

SIDERCVNDVS, V. *Sithcundus*.

† SIDERE, *chanter vel rechigner, vel resplendir*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

† SIDIPEDIVM, cultellus calamarius, in Gloss. Lat. Gall. a. 1352.

† SIDRATVS, paralysi percussus, to. 6. Iul. p. 660. V. *Sideratus*.

† SIDRVS, potus ex succo malorum vel pirorum confectus, Gall. *Cidre*. Reg. S. Iusti Cam. Comput. Paris. V. *Sicera*.

SIENNA, Sequana, Gall. *la Seine*. Charta Philippi V. Regis Franc. an. 1319. in Indice MS. beneficiorum Eccl. Constant. fol. 70.

SIERVM, Serum lactis. Iacobus I. Rex Aragoniae in Foris Oscae ann. 1247. fol. 15.

SIFFA. Charta Conradi II. Imp. ann. 1039. apud Eccardum Hist. Landgr. Thuring. col. 314. *Deinde versus Aquilonem ad quamdam Siffam iuxta Machanouna, vsque ad binium, etc.*

SIFFIARE, V. supra *Siare*.

SIFFLOTVS, Fistula, Gall. *Sifflet*, occurrit apud Raphanum de Caresinis in Chron. MS. an. 1379. Seu potius tibia militaris, Gall. *Fifre*. V. *Siblotus*.

SIFFVLS. Species mensurae Anglicanae. Monasticum Anglic. tom. 1. pag. 14. *Debent habere monachi ad VIII. festiuitates principales, octo summas frumenti, . . . et in eisdem festiuitatibus singulos Siffuls de frumento ad wastellos de granario.*

SIFON, *Vas appellatum, quod aquas sufflando fundat. Vtuntur enim hoc* (his in) *Oriente. Nam vbi senserint domum ardere, currunt cum Sifones* (sic)

(sic) *plenis aquis et extingunt incendia*. Gloss. Sangerm. n. 501. Pro *Siphon*.

SIFORI, V. *Silfori*.

SIGALINVS, Secalitius, Gall. *de Segle*. Charta ann. 1034. apud Meichelbec. tom. 2. Histor. Frising. p. 523. V. mox *Sigalum*.

SIGALVM, SIGALIS, SIGELIS, SIGILVM, SEGVLA, etc. Voces vnius eiusdemque notionis: Lat. Secale, Gallis *Segle*. SIGALVM. Vgutio, et ex eo Ioannes de Ianua: *Sigalum, quaedam annona, quia videtur latere et silere inter spicas propter suam vilitatem: vnde Sigalinus, Sigaliceus, Sigalonius. Vnde et terra, quae tali annona abundat, dicitur Sigalonia:* scilicet pagus ad Aurelianum, qui hodie *la Salogne* appellatur. In Sangerman. *Sigalum maniere de blé*, *Seigle*. Concilium Francoford. an. 794. c. 4. *De modio Sigali denarii 3. Panes sigalatii*, ibidem. *Panis Sigali, qui Turta vulgariter appellatur*, apud Vdalricum lib. 2. Consuet. Cluniac. cap. 4. SIGALIS. Capitulare Caroli M. ann. 797. editum ab Holstenio c. 11. SIGELIS. Capitul. Caroli M. l. 1. c. 132. SICALIS. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 73. SICALVM, in Statutis Genuens. lib. 4. c. 58. fol. 114. SICHALIS. Iohannis Demussis Chron. Placent. ad ann. 1185. apud Murator. tom. 16. col. 456. SIGALA. Chronic. Novalic. apud eumdem tom. 2. part. 2. col. 735. SIGALE. Vita Aldrici Episc. Cenoman. num. 56. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 144. SIGILVM, Tabularium S. Remigii Remensis. SIGILA. Charta ann. 1016. ex Tabul. S. Martialis Lemouic. SIGILINA. Chartular. Kemperleg. SIGILLA. Chronicon Malleacense ann. 1122. SIGILLO. Chartular. S. Petri de Domina fol. 121. vo. SIGLA, in eod. Chartul. fol. 105. vo. SEGALIS. Capitul. 5. Caroli M. ann. 806. c. 19. SEGEL, in Charta an. 1085. apud Baluz. Hist. Tutel. p. 427. SEGLE. Dispositio rei familiaris Cluniac. facta a Petro Abbate apud Baluz. to. 5. Miscell. pag. 448. SEGLIA. Tabular. Casae Dei. SEGLVM. Tabular. Vosiense fol. 3. SEGVLA. Hist. Monast. S. Nicolai Andegau. p. 161. SIGVLA. Tabular. S. Albini Andegav. SEGALLVM. Ratherius Veron. in Apologetico p. 237. SECALE, apud S. Hieronymum in Ezech. c. 4. et in Lege Saxon. tit. 18. *Segale*, Senensibus.

SIGAVDA, vestis species. Statuta Eccl. Constant. c. 18. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 806. *Reprehendimus presbyteros, qui per parochias vadunt in supertunicalibus apertis, nimia breuitate notandis, et in Sigaudis, et etiam in habitu tali coram nobis venire non formidant: in quo habitu potius videntur albalestrii, vel pugiles, quam clerici vel presbyteri.* V. *Paraganda*.

SIGELIS, vt *Sigalum*. V. ibi.

† SIGERA, *purgamenta metallorum in igne, siue rubigo*. Glossar. vet. Cod. reg. 7613.

SIGERONES, Constantinus Africanus L. 5. de Morbor. curat. c. 1. *In hac quinta (parte) dicere disposuimus, quos morbos secunda in parte patiatur, et Sigerones et curas secundum antiquorum autoritates*.

SIGILA, vt *Sigalum*, V. ibi.

SIGILINA, SIGILLA, V. *Sigalum*.

SIGILLARE, Diplomate, seu litteris sigillo munitis rem confirmare. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 62.

SIGILLARIA, V. *Sigillus* 2.

SIGILLARIARIVS, V. *Sigillarius* 2.

† SIGILLARIS, qui sigillo suo chartam sigillat, apud Oefel. t. 1. Script. rer. Bauar. p. 714.

SIGILLARITIVS, V. in *Sigillus* 2.

SIGILLARIVS. (1) Custos sigilli. Petrus Blesensis Epist. 131. *Cum in Sicilia essent Sigillarius et Doctor Regis Guillelmi II. tunc pueri.* Apud Radulfum de Diceto ann. 118[illegible] *Walterus de Constantiis* dicitur *Regis* Angliae *Sigillarius*. (2) Sigillorum seu signorum conflator. Gloss. Lat. Graec. *Sigillarius*, ἀγαλματοποιός. V. *Sigillus* 2. SIGILLARIARIVS, SIGILLIARIARIVS, eadem notione in Inscript. apud Fabrettum p. 243.

SIGIL

in Inscript. apud Reines. II. 19. *Flaturario Sigilliario.* (3) Adiect. ad *Sigilla* s. signa spectans, V. *Sigillus* 2. Tertull. adv. Valent. c. 18. SIGILLARITIVS, idem, ap. Spartian. in Adriano c. 17.

SIGILLATICVM. Capitularis Sicardi Principis Beneuent. an. 836. caput 27. est *de Sigillatico et de nuptiatico.* Sed cum textus in MS. desit, quid haec vox sonet, non facile est assequi. f. Tributum, quod pro sigillo publico domino exsoluebatur.

SIGILLATIO, Sigilli appositio. Charta Alberti Austriae Ducis ann. 1341. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 531.

✝ SIGILLATOR, sigillorum seu signorum sculptor. Liber pitent. S. Germ. Prat. V. *Sigillarius* 2.

SIGILLATVM. (1) Ex Gallico *le Scelé.* Cognitio de *Sigillato*, dicitur de actis quae sigillo publico muniuntur. Vetus Arestum apud Paradinum lib. 2. Histor. Lugdun. cap. 71. de Archiepisc. Lugdun. *Tribunal etiam notabile in dicta domo nostra Rodanae nobis cum Delphinatu Viennensi acquisita construi fecerat, in quo de omnibus casibus etiam de Iudaeis, et de Sigillato Matisconensi in solidum cognoscere satagebat.* Alias in Glossis Gr. Lat. *Sigillatum*, ζωδιωτόν exponitur, id est sigillis seu signis adornatum. (2) ✝ Epistola, quae sigillo obsignatur. Acta dissolut. matrimon. Ludov. XII. V. *Sigillum* 1.

SIGILLATVS. (1) adiect. Sigillis s. figuris ornatus, quomodo *vasa sigillata* dixit Cicero. *Sigillatae sericae*, vestes pictae, leg. 11. Cod. Theod. de Scaenicis. ✝ SIGILLATVS LEPRA, lepra affectus. Ch. Ms. a. 1188. (2) ✝ subst. Sigilli publici emolumentum, in Ch. a. 1180.

✝ SIGILLIFABER, sigillorum artifex, in Ch. a. 1359.

SIGILLIFER, custos sigilli, vt supra *Sigillarius* 1. Chron. Triuetti ann. 1191. apud Acher. to. 8. Spicil. pag. 503. V. in *Sigillum.* SIGILLIFERI nuncupati Scribae, Gall. *Greffiers;* quod penes eos esset sigillum iurisdictionis, cuius erant scribae. Charta Guillelmi de Burgo Canonici Matiscon. ann. 1322. tom. 1. Macer. Insulae Barbarae pag. 291. Apud Ecclesiasticos, vt ex allatis colligitur, potissimum obtinuit haec nomenclatura; aliis *Cancellarii* vel *Notarii* dicebantur. V. in hac vltima voce.

SIGILLIO, vestis ex simplici panno, seu non duplicato, Bollandistis interpretibus. Caesar Baronius in Vita S. Gregorii Nazianz. to. 2. Maii p. 411. *Dari volo camasum vnum, tunicas duas, pallia tria, Sigillionem.* V. *Singiliones.*

SIGILLIOLVM, diminut. a Sigillum, imaguncula. Arnobius lib. 6. p. 197. V. *Sigillus* 2.

SIGILLO, vt *Sigalum*, V. ibi.

SIGILLVM. (1) Praeceptum, epistola, diploma, literae ipsae sigillo munitae, vt *Bulla*, diploma bulla sua instructum. Gloss. Graec. Lat. σύνθεμα, *Sigillum, Euectio.* Lactantius de Mort. persecut. n. 24. *Dedit illi Sigillum inclinante iam die, praecepitque vt postridie mane acceptis mandatis proficisceretur.* Charta Vnfredi Comit. to. 5. Annal. Bened. pag. 668. *Vnde pro ipsius sacri monasterii et Abbatum eius securitate et firmitate hoc Sigillum scribere iussimus per manum Michaëlis nostri notarii.* Hinc formula illa vsitata, *Sigillum super aliquem mittere, proiicere,* pro Scripto, vel Charta sigillo munita, aliquem in ius vocare. Ladislaus Vngariae Rex in lib. 1. Statut. cap. 32. SIGILLVM *in substantia alicuius imponere*, apud Gregor. M. lib. 9. Epist. 31. quod Practici Gallici dicunt, *Apposer le Scellé.* Charta Aldefonsi VI. Regis, aerae 1118. apud Anton. de Yepez in Chronic. Ordin. S. Benedicti tom. 3. SIGILLVM RECOGNOSCERE, Formula in Testamentis maxime vsurpata, ex lib. 2. Marculfi form. 17. SIGILLVM, Sigilli emolumentum. Testament. Guillelmi dom. Montispessulani ann. 1202. ex Schedis Peiresc. apud Praes. de Mazaugues: *Sacrista vero habeat quartam Sigilli et bullae,*

et

et residuae III. *partes dentur in ornamentis ecclesiae. Ius et praemium sigilli* dicitur in Ordinat. Humberti II. ann. 1340. to. 2. Hist. Dalph. p. 397. col. 2. SIGILLVM PENDENS, quod diplomati filo serico, σηρικῷ νήματι, vt loquitur Nicetas Choniates, appendi solebat. Nicolaus de Braia in Ludouico VIII. SIGILLVM PENSILE appellatur in Wichbild Magdeburg. art. 14. Vt *Chartes pendans*, apud Villharduinum n. 14. 98. Iis vero tantummodo appendebatur diplomatibus, quae de re maioris momenti erant, vt colligitur ex Ordinat. Humberti II. an. 1340. to. 2. Hist. Dalph. p. 397. col. 2. Pensilium sigillorum non nuperum, sed perantiquum vsum fuisse, licet colligere ex iis quae de *Bullis* obseruauimus, vbi plumbeas et aureas Bullas primitus filo aut serico tabulis appensas docuimus. Sed quando cerea istiusmodi sigilla perinde litteris appendi coeperint, non plane constat. Video enim quosdam, atque in iis magnum Peirescium, existimasse ante Ludouici VI. aeuum vix conspici: quod tamen in dubium iure vocari potest, cum tradat Ingulphus p. 901. Guillelmum Nothum horum vsum in Angliam inuexisse, cum antea solam crucem effingerent Angli. SIGILLVM APPENDICIVM, APPENSIVVM, i. q. *pensile*, in Ch. an. 1334. et 1372. † SIGILLVM AD CORONAM, regium, in Arest. Ms. an. 130 . SIGILLVM AVTHENTICVM, illud ipsum vocabant, quod *pendens* dicitur, quo scilicet *Literae patentes* muniuntur. Charta Henrici de Vergiaco Senescalli Burgundiae ann. 1246 SIGILLVM SECRETVM, vel *secreti*, illud appellabant, quod litteris, vti vocant, clausis apponebatur; ad discrimen sigilli maioris, quod *authenticum* et *commune* appellatum diximus, et *Literis patentibus* ac *apertis* appendebant. COMMVNE sigillum non raro vocabant illud, quo in secretioribus vel minoris momenti negotiis vtebantur, atque adeo *authentico* seu pensili oppositum erat. Ordinat. Humberti II.

an. 1340. to. 2. Hist. Dalph. p. 39
col. 2. *Illas* (litteras) *quae ad pe*
petuum super aliquo magno neg
vel cautelanso protenduntur, nostr
magno pendenti Sigillo, et alias n
stro communi Sigillo decernimus sigi
lari. SIGILLVM GROSSVM (
Mediocre, idem quod *Authentic*
et *Secretum*, in Tract. pacis int
Comit. Sabaudiae et Ioannem Dalp
ann. 1314. to. 2. Hist. Dalph. pa
156. col. 1. SIGILLVM MARI
NVM, indiculus rerum naui impo
sitarum, in Ch. Ms. a. 1231. † SI
GILLVM PALATII, quod omnib
episcopis alicuius ecclesiae commu
est. Ch. Ms. a. 1214. SIGILL
PRIVATA dicebantur, quor
vsus erat in priuatis negotiis.
ta lib. 2. c. 13. §. 1. SI
LVM PISCATORIS, Sigil
aiunt, *Secreti*, quo Roman
tifex vtitur in Epistolis pri
quo scilicet effingitur D. Pe
nauicula, instar piscatoris
xantis. Epistola Clementis IV.
apud Carbonellum in Chron.
fol. 68. et Massonum. SIGILLV
REPERCVSSVM. Diploma
ci II. Imper. in Monument.
born. pag. 161. *Et nostro Sig*
repercusso insigniri iussimus. Qu
intelligendum existimat Mabillo
de sigillo plumbeo bis percusso,
est, in recta et auersa parte. († Fa
litur vir eruditus; dicitur enim
sigillo cereo, quod Chartam vtri
et illi ex vtraque parte adhaeret.)
SIGILLVM ROTVNDVM, cu
modi erant sigilla affixa: pensi
enim oblonga, seu oualia. Cha
Iohan. Episcopi ann. 1410. ap.
Histor. Eccl. Meld. p. 255. SIGI
LVM BREVE, idem quod *Secr*
apud Mabill. to. 2. Annal.
p. 404. SIGILLVM ALTA
Durando lib. 1. Ration. c. 6. n.
paruus lapis, cum quo sepulcr
siue foramen, in quo reliquiae
conduntur, clauditur, seu sigill
Alexander III. PP. apud Gregor.
3. Decret. tit. 40. c. 1. SVI
SIGILLVM CLAMARE. Vetus No
titia Vasconica ap. Marc. lib. 5.
Beneharn. c. 17. n. 1. SIGILLVM

RA

RAPHAELIS, Liber magicus sic inscriptus, qui laudatur a Gaumino ad Psellum de Operat. daemon. vbi obseruat, *Sigilla* Latinis esse, quae Graeci στοιχειώματα et ἀποτελέσματα vocant. (2) Iurisdictio, potestas. Tabular. S. Saluatoris de Leyra apud Ios. Moretum Antiquit. Navarrae p. 564. *Concedo tibi villam, quae vocitant Oterbia, quae est sub Sigillo de Exauri, cum sua ecclesia.* (3) *Paruum vexillum, quasi diminut. a Signum*, in Glossar. Gasp. Barthii ex Hist. Palaest. Raymundi Agilaei, apud Ludewig. tom. 3. Reliqu. MSS. p. 267. V. *Sigillus* 2. † Signum, simulacrum. Gregor. Turon. l. 8. Hist. Franc. c. 15. V. *Sigillus* 2. (5) † Secretum, in Ch. Ms. an. 1299.

SIGILLVS. (1) Alamannis *Siegel*, Epistomium vasis, vel obturaculum, quod orificio, vt Apuleius loquitur, vel ori summo dolii inseritur, illudque obstruit, sic dictum, quia olim vasa signabantur, vt ex Hieroclis Philosophi faceriis colligitur. Ekkehardus Iunior de Casibus S. Galli c. 5. p. 194. *Erant autem in cellario fratrum communi duo vasa vinaria vsque ad Sigillos adhuc plena. Epistomii* vocem vsurpat Ionas in S. Columbano lib. 1. c. 16. (2) SIGILLVS seu SIGILLVM, signum, seu figura vasculis, rebusue aliis insculpta, depicta, aut adtexta, quomodo Latinos vocem *Sigillum* vsurpasse docuit olim Lazarus Bayffius lib. de Vasculis p. 106. Iulius Africanus lib. 8. Hist. Apost. SIGILLVS, in Hist. Episc. Autissiodor. c. 20. SIGILLARIA, eadem notione dixit Arnobius: *Quinimmo Deos esse Sigillaria ipsa censetis.* Vtitur etiam Tertull. lib. de Orat. c. 12. *Porro cum perinde faciant Nationes, adoratis Sigillaribus suis residendo, etc.* (3) SIGILLVM, vasculum, quod vulgo Pot dicitur. Vita S. Ansegisi saec. 4. Bened. part. 1. p. 633. *Sigilla aurea mirifica cum pretiosis lapidibus numero duo, etc.*

SIGILVM, V. *Sigalum.*

SIGINOR, Dominus, Bonfinio ad leges Hungaricas. V. *Senior.*

SIGITVLA, Glossarium Saxonicum Cottonianum: *Frecmaze, Sigitula, lardariolus.* Voces incertae notionis Somnero.

SIGLA. (1) Velum, a Saxon. *Segl*, Germ. Segel, Anglis *Sail.* Leges Ethelredi Regis editae apud Venetyngum cap. 24. *Ad Bilynggessgate si aduenisset vna nauicula, vnus obolus thelonei dabitur: si maior, et habet Siglas*, 1. *den.* (2) Monile, ex Saxonico *Sigele, Monile, gemma*, bulla, fibula. S. Bonifacius Ep. 100. *De auro vero et argento, quod dedit Regenthrith filia Athuolphi ad Ecclesias nostras, duas armillas aureas, et 5. Siglas aureas valentes pretio trecentorum solidorum, et aliorum fidelium virorum ac mulierum pretia Eured abstulit ab Ecclesiis suprascriptis.* Adde Bedam lib. 4. c. 23. Hesychius; σύγλαι, ἐνώτια, *Inaures.* (3) SIGLA, pro Mensura liquidorum. V. in *Sicla.* (4) Idem quod *Sigalum*, V. in hac voce. (5) SIGLAE, singulariae litterae, sic dictae litterae, quod *singulae* verbum componant; verbi gratia S. P. Q. R. *Senatus Populusque Romanus.* S. C. *Senatusconsulto.* Occurrit apud Iustinianum in Orat. ad Antecessores. V. Cuiac. lib. 12. Obseruat. cap. 40. Sed consulendus in primis Iohannes Nicolai, qui doctissimam lucubrationem de Siglis veterum Lugduni Batau. edidit ann. 1703. vbi c. 1. post Gregor. Tolos. lib. 16. de Republ. c. 1. §. 6. vocis etymon a sigillo accersit.

SIGLARE, plenis velis navigare, Gall. *Singler.* Nangius in S. Ludouico an. 1269. *Die Mercurii subsequenti .... velum fecerunt istae 4. naues supradictae, et tota die illa cum die Iouis subsequente cum vento satis prospero Siglauerunt.* V. *Sigla* 1.

† SIGLICVM, secale, V. *Saglinum.*

SIGLIX, idem quod *Sigalum*, *Segle.* Vetus notitia sub Islo Episcopo Tolosano, apud Catellum.

SIGMA, mensa in literae Sigma similitudinem, seu lunulae: nam Sigma Graecum literam C expressit posterioribus seculis; apud Lampridium in Heliogabalo, Petrum Chrysol. serm.

serm. 29. 83. 93. etc. Ditmarus lib. 4. de Ottone III. Imper. *Solus ad mensam, quasi semicirculum factam, loco caeteris eminentiori sedebat.* V. Sauaronem ad Sidonium, Salmatium ad Lampridium etc.

SIGNACEVM, vt mox *Signaculum*, in Praefat. Bern. Pezii to. 1. Anecdot. p. 39.

SIGNACVLVM. (1) Glossae Graec. Lat. σφραγιστήριον, *Signaculum*, *Signatorium*. Papias: *Signaculum, quod alicuius rei ad hoc imprimitur, vt lateat, quousque reseratur.* Tertull. lib. de Pallio c. 4. *Pectus squamarum Signaculis disculptum.* S. Hieronym. Epist. 16. *Aurum vsque ad annali Signaculum repudians.* Idem Epist. 8. *Vt et claudas cubiculum pectoris, et crebro Signaculo crucis munias frontem tuam*, etc. (2) Signum crucis. Statuta Ordinis de Sempringham. (3) Baptismus. Tertull. de Spect. c. 4. *Ne quis argumentari nos putet, ad principalem auctoritatem conuertar ipsius Signaculi nostri. Cum aquam ingressi Christianam fidem in legis suae verba profitemur.* SIGNACVLVM CORPORIS, circumcisio dicitur, Tertull. Apolog. c. 21. (4) Nota militiae, seu, qua quis in militem adscribebatur. Passio S. Maximiliani. Ex qua colligi posse videtur, Signaculum illud plumbeum aliud fuisse a stigmate, quo notari tirones consueuisse obseruant, qui de militia Romana scripserunt, atque in primis Stewechius, Salmasius, et alii. Nam eiusmodi Signaculum plumbeum collo aptabatur. Cuiusmodi vero illud fuerit, nescio traditum.

SIGNALE. (1) Signum, Gall. *Signal.* Fori Oscae ann. 1247. fol. 3. (2) Charta Willelmi Comitis Pontiui ann. 1205. in Hist. Eccles. Abbauillensi c. 26. *Census annuales tam in Abbauilla, quam alibi: Signalia in Cambis Abbauillae, quatuor modios frumenti in festo omnium SS. de molendino, qui dicitur Comitis*, etc. † Signum vini alteriusue rei venalis.

SIGNANTER. (1) Aperte, distincte, Hieronym. adv. Iouinian. lib. 1. c. 7. extr. (2) Praecipue, in[...] mis. Byzynius in Diario belli H[...] sit. apud Ludewig. tom. 6. Rel[...] MSS. p. 147. SIGNATE, eod[...] significatu, in Charta ann. 1227[...] Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 9[...]

SIGNANVS, pro *Antesignanus*. [...] Mon. in Vita S. Odonis Abb[...] Cluniac. lib. 1.

SIGNARE. (1) Signum crucis d[...] tis ac manu effingere. Tertull. [...] 2. ad vxorem c. 5. *Cum lectul[...] cum corpusculum tuum Signas.* ([...] Subscribere, V. infra *Signum*. ([...] Signum crucis ad peregrinatio[...] vel expeditiones Hierosolymita[...] vestibus assuere, apud Caesari[...] lib. 1. Miracul. cap. 6. (4) Id[...] quod *Consignare*, Confirmationis [...] cramentum conferre, apud [...] num Bracarensem cap. 52. [...] C[...] cilio Hispalensi II. can. 7. [...] ([...] SIGNARE TERRAS, dicitur [...] certis signis significatur non [...] in eas animalia pascenda immitt[...] Prouinciales dicunt *Signar lei[...] stouble*, cum aceruis terreis indic[...] agrum non depascendum. Ch[...] ann. circ. 1317. ex Schedis Pr[...] de Mazaugues. V. *Wiffa*. (6) Σ[...] μιτίζειν, Reis stigma vel fig[...] imprimere. Consuetudines Va[...] tiae in Aginnensi pago, descri[...] in Regesto Constabulariae Burde[...] fol. 142. V. *Signatio*. (7) *Sig[...]* facere, i. e. signis aliquid petere [...] innuere, apud Caesar. Heister[...] passim; vt RESIGNARE, resp[...] dere per signa. SIGNIFICA[...] i. q. signare hoc sensu, in Vs[...] ant. Ord. Cisterc. V. *Signum[...]* (8) † Prodere, palam facere, [...] Iul. p. 258.

SIGNARIVS. (1) Ζωδιόπλαστης, [...] Gloss. Gr. Lat. id est signorum [...] statuarum artifex, qui *Signifex* [...] tur Marciano Capellae lib. 2. A[...] leio lib. 2. Arnobio lib. 6. Sid[...] L. 6. Epist. 12. et aliis. (2) Si[...] fer, vexillarius. Veget. lib[...] c. 16.

SIGNATE, V. supra in *Signanter*.

SIGNATI. Capitulare 3. ann. [...] cap. 24. lib. 4. Capit. Append[...] §. 15. *De Signatis, qui mentie[...] vadi[...]*

...abat. Qua voce intelligi videntur ii, qui Catechumeni per signum crucis, quo in frontibus signabantur, facti, a proposito et Christianae religionis amplectendae consilio recedebant, et ad priorem vomitum reuertebantur. Catechumenos autem per signum crucis, quo in fronte et pectore signabantur, ad religionem Christianam admissos, testatur S. Augustinus lib. 1. Confess. c. 11. L. 2. de Symbolo ad Catechumenos, lib. de Catechizandis rudibus cap. 20. 26. et lib. 2. de Peccatorum merit. et remiss. cap. 26. V. *Signatus.*

...GNATICVS. Iulius Africanus lib. ... Hist. Apostolicae extremo: *Fuerunt que omnia ex quadratis marmoribus Signaticis extracta, et camera ... laminis aureis suffixa.* Id est, ni ...ltur, sculptis.

...NATIO. (1) Benedictio quae fit signo crucis. Vetus Caeremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos. Nude pro signo crucis, apud Tertull. L. 2. ad Vxor. cap. 9. V. *Signatus.* (2) Sigilli impressio, in Cod. Theod. ...g. 19. de Annona tit. 1. V. *Signum* 2. (3) Reis stigmatis vel signi impressio. Charta ann. 1270. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictav. MSS. p. 888. V. *Si...* (4) † Subscriptio. Stat. Co... Venaiss.

...NATOR, (1) qui mensuras publicas obsignabat, vt legitimae ostenderentur. Charta S. Ludouici ann. 12.. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1228. (2) Bulla Vrbani II. PP. ann. 1088. inter Instrum. ...m. 6. (3) Testis. V. infra *Si...* 2.

...NATORIVM, annulus signatorius. Gloss. Graec. Lat. σφραγιστήριον, *Signaculum*, *Signatorium.* Occurrit apud Auitum Episc. Viennensem Epist. 78.

...NATVRA. † (1) Subscriptio. Acta ... Alemae to. 3. Iunii p. 397. Occurrit apud Sueton. Ner. c. 17. pro ... impressione. (2) Vox Curiae ...nae, Breue apostolicum, quo ...licanti aliquid conceditur sub ... forma ab ipso Pontifice scripta, ...*Fiat vt petitur*; vel sub hac voce, *Concessum*, ab alio coram Papa supplicationi adscripta. *Simplices Signaturae, aut sine plumbo diplomata*, in Conuentu Episc. Gall. apud Melodunum ann. 1548. to. 7. Miscell. Baluz. pag. 106. et 115.

SIGNATVS. (1) V. *Signati.* (2) Signo crucis benedictus, consecratus. *Candela Signata*, in Miracul. MSS. Vrbani V. PP. V. *Signare* et *Signatio.* (3) † Haeredes, posteri, successores. Ch. Ms. a. 1090. Forte a Gall. vet. *Signance* pro *Suite.*

SIGNETVM. (1) SIGNETA ORATIONIS, Globuli serti precatorii, Gall. *Chapelet.* Sebast. Perusinus in Vita B. Columbae Reatinae tom. 5. Maii p. 376. (2) Consuetud. Vniversit. Paris. per Robert. Goulet fol. 15. *Praeterea magna cum pompa fit modus Signetorum in qualibet facultate; quoniam licentiandi eligunt inter se aliqua certa loca, vtpote collegia honorabiliora pro dictis Signetis celebrandis, et in quolibet quinque, sex aut septem, vel octo prout exigit numerus: idque expensis communibus praeparantur loca cum tapetis et vasis aureis et argenteis, optimoque vino et speciebus sumendis per dom. Doctores et alios assistentes, vel ingredientes et per omnes post ipsum actum debite completum, Rectore semper ipsius Vniuersitatis assistente. Signeta autem dicuntur ille actus solennis, qui fit pridie licentiarum, vbi comparent illi de illo Signeto recti secundum ordinem scolae, et ibidem dom. Rector . . . et infiniti alii in scannis ornatis sedentes. Et hora assignata venit paranimphus seu legatus dom. Cancellarii cum ornamento ad hoc deputato . . . . per quem licentiandi inuitantur . . . . ex parte praedicti Cancellarii ad diem crastinam in aula dom. Parisiensis Episcopi gradum licentiarum accepturi.* V. supra in *Paranymphus* 2. (3) Paruum sigillum, quod *Secreti* vulgo appellant, quo *literae clausae* sigillantur, ex obsoleto Gallico *Signet.* Charta ann. 1387. ap. Menester. Hist. Lugdun. p. 130. *In quibus* (literis) *affixa sunt Signeta dictorum domino-*

rum. Charta ann. 1399. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Rotomag. *Datum sub sigillo magno curiae nostrae Rothomagensis vna cum Signeto nostri officialatus.* SIGNETVS, eadem notione. Statuta S. Claudii an. 1448. p. 49. (4) Chirographum, Gall. *Seing.* Charta an. 1454. ex Tabular. Sangerm. *Teste Signeto meo manuali huic praesenti scedulae apposito.* (5) Alia notione. Ordinar. vetus Ambianense: *Quia firmarius thesaurariae cum duobus clericis parochialibus huius ecclesiae debent cantare quotidie, et ob hoc dictus firmarius debet habere tres denarios super quodlibet Signetum Purificationis.* V. in *Signum* 2.

SIGNIFER. (1) Zodiacus, apud Rhabanum lib. de Computo cap. 38. (2) SIGNIFER CVRIAE, dignitas apud Lusitanos. Charta aerae 1142. Alphonsi Regis Lusitaniae pro Monast. Claraeuallensi ex eiusd. Tabul.

SIGNIFERIA, dignitas *Signiferi*, Vexillarii. Occurrit in Gestis Consulum Andegauensium cap. 8. num. 25.

SIGNIFICANTIA. (1) Res, negotium. Anonymus in Miracul. S. Bertini lib. 2. c. 4. (2) † Significatio, sensus. Glab. Rodulph.

SIGNIFICARE, V. *Signum* 7.

SIGNIPOTENS, Miraculorum patrator, epitheton S. Martini. Gesta Consulum Andegav. cap. 3. n. 10.

SIGNOCHRISTVS, V. in *Signum* 1.

SIGNORATICVM, V. in *Senior.*

SIGNORESSA, Domina. Testam. Rostagni de Podio alto ann. 1261. apud Acher. tom. 8. Spicil. p. 243. V. in *Senior* et *Segnioressa.*

SIGNORIA. (1) Dominium, dominatio, Gallis *Seigneurie.* Charta ann. 1239. apud Stephanot. to. 10. Fragment. MSS. pag. 443. V. *Segnoria.* (2) Gall. *Seigneuriage.* V. supra in *Seignoria.*

† SIGNVLVM, campanula, diminut. a *signum*, campana. Ch. a. 1092.

SIGNVM. (1) Consignatio, signum crucis. Honorius Augustod. lib. 1. cap. 57. SIGNVM DEI, *Signum Domini, Signum Christi.* Vgutio: *Signum Dei, signum crucis*, vel *Crux:* quem, nescio an recte [illegible] rit Lazarus Baiffius lib. de V[illegible] p. 106. tametsi constet, si [illegible] Titiam, quam laudat, is resp[illegible] in qua *signum Dei* pro cuiusui[illegible] simulacro sumitur, fallum [illegible] Lactantius lib. de Mortibus Per[illegible] tor. n. 44. Occurrit praeter[illegible] Vita S. Valerici c. 21. SIG[illegible] DOMINI, eadem notione, [illegible] Paulinum Epist. 12. et eumdem [illegible] canum lib. 7. SIGNVM DOM[illegible] CVM, eodem intellectu, in [illegible] S. Saturnini apud Baluz. to. 2. [illegible] scell. pag. 57. SIGNVM CH[illegible] STI. Iulius Africanus lib. 6. [illegible] SIGNVM FIDEI dicitur Al[illegible] Hymno in S. Eulogium. ([illegible] GNVM, veteres appellaban[illegible] *lum*, quo *signabantur* testam[illegible] acta: vnde *Signatores* Sen[illegible] 2. de Benefic. dicti, qui [illegible] phas firmandas vel ipsa [illegible] aduocabantur, eaque sigill[illegible] positis firmabant. Collatio[illegible] gin. II. cap. 53. *Custodes* [illegible] *vtrum Signa cognouerint?* [illegible] *scopus Ecclesiae Catholicae dixit* [illegible] *sco sigillum meum. Marcellinus* [illegible] *Tribunus et Notarius dixit* [illegible] *niam ab vtraque parte impr*[illegible] *Signorum agnitam constat*, [illegible] *praecepi a Notariis relegan*[illegible] *tilianus Episcopus dixit: Sic* [illegible] *testamenta, non gesta reserari.* [illegible] *signum* et *sigillum* idem sunt, [illegible] in Collat. III. c. 220. Proinde [illegible] *gnare testamentum*, apud Iustinian[illegible] recte σφραγίζειν vertit Theoph[illegible] Hinc *subscriptionem* semper [illegible] *tione* distinguunt Iurisconsulti, [illegible] aliud sit *superscribere*, aliud [illegible] *Subscribebatur* enim testam[illegible] deinde clausum lino circum[illegible] *signabatur.* V. supra *Sigillum re*[illegible] *scere*, et Brisson. de Formul. [illegible] 572. 655. Sed et testes, qui [illegible] bant, iidem et subscribebant [illegible] mentum. Vnde in lib. 3. Cod. [illegible] de Testamentis, *Signatores* [illegible] *scriptores* promiscue appellant[illegible] que ita apud veteres obtinuisse [illegible] Salmasius lib. de modo Vsurar. [illegible] postmodum vero eum [illegible] morem, vt priuati testament[illegible]

... acta subscriberent, et affixa in ... cera, iuxta subscriptionem *Si*... suum imprimerent, quod cùm ... multis non fieret, sed sola sub... scriptio apponeretur, ac vice *Signi*, ... aliqua, quam hodie *Parafum* ... dicimus, manu propria describere... ; *Signum* pro ipsa subscriptione ... coepisse contendit, idque ... ex Porcelli Corocottae testa... in quo testes ita subscribunt; ... *signauit. Tergillus signauit*, ... Et ex testamento S. Remigii, ... sic clauditur: *Remigius Epi*... *testamentum meum relegi, si*... *subscripsi.* Vbi signat, ante... subscribat, quod dici non ... de ratione veterum in ob... testamentis, quae sub... antequam obsignaren... esset ὕστερον πρότερον. Ita... *signare* et *subscribere* ... hoc loco sonare, et ... coniungi ἐπεξηγήσεως gra... Quod sane sequentia videntur ... vbi ita testes subscribunt: ... *interfui et subscripsi.* ... *interfui et signaui.* ... *interfui et signaui.* ... caeteri, vbi *Pappolus* voce *sub*... alii *signati* vtuntur, adeo vt ... fuerit *subscribere* et *signare*. Ita ... testamento Widradi Abba... Flauiniacensis apud Mabillonium, ... aude se illud *subscripsisse* testan... non *signasse*. Sed quod rem ... controuersiam ponere videtur, ... quod testamento Remigii ... legitur: *Post conditum te*... *imo Signatum, occurrit* ... *vt basilicae domnorum* ... *Timothei et Apollinaris* ... *argenteum sex librarum ibi* ... *vt ex eo sedes futura meo*... *componatur.* Vix enim ... habile, haec adscripta, post clau... et sine circumductio obsigna... testamentum, quod etiam hac ... obtinuisse docent primum Wi... testamentum, et Marculfus ... 2. for. 17. Perpetuus Turonen... Episcopus in testamento suo, a ... Acherio edito, illud sua ... *scriptum et subscriptum*, non ... signatum scribit, tametsi *clau*-*dendam* innuat, cum *aperiendum* coram Presbyteris et Diaconibus statuat. Signum tamen a subscriptione distinguit Concilium Toletanum X. cap. 4. *Scriptis professionem suam faciat a se, aut Signo, aut Subscriptione notatam.* Vbi *Signum* est, quod *parafum* dicimus, *subscriptio* vero nominis descriptio. SIGNVM LEVARE, Sigillum soluere, vt videtur, Gall. *Lever le scellé.* Consuet. Furnenses ex Tabul. S. Audomari. V. *Sigillum* 1. (3) Limes, terminus, finis. Lex Wisigoth. lib. 10. tit. 3. §. 3. V. *Precxorius* et *Woffa.* (4) Insigne. Conc. Hispal. inter Hispan. tom. 4. pag. 12 Hinc SIGNVM pro Gentilitium insigne. Litterae Caroli V. Reg. Franc. ann. 1366. to. 4. Ordinat. pag. 676. (5) Milliare, in Hist. Miscella in Mauricio Imp. an. 5. *At vero duces exercitus obuiam venerunt ei cum bandis, duobus Signis.* (6) SIGNVM, SERVITIVM. *Vassalli, seu Homines de signo seruitio*, vel *de Signo et seruitio*, qui Gallis *Consuetudinarii*, seu *Coustumiers*, qui seruitium domino debent. Eximinus Petri de Salanoua Iustitia Aragonum: *Si aliqui sunt terras tenentes in aliquo loco, qui terras tenentes sunt de Signo seruitio, dubitatur, in quibus teneantur contribuere cum aliis de Signo seruitio illius loci, vbi sunt terras tenentes, etc.* Vitalis Oscensis Episcopus. *Sicut quidam infanciones, sicut quidam homines Signa seruitii, etc.* (7) Compendium literae: cuiusmodi fuit ars eorum, qui *notis* scribebant. Glossae Graec. Lat. Σημεῖον, *Signum*, Σημειογράφος, *Notarius.* S. Hieronymus de Vitando suspecto contubernio. (8) Campana, nola, Italis *Segno.* Lex Salica tit. 35. §. 2. *Si quis ceruum domesticum Signum habentem aut occiderit, aut furauerit.* Vbi *Signum* pro *nola* interpretatur Bignonius, quod Eccardo non arridet: nec iniuria; ibi enim sermo est de ceruo domestico, cui nota aliqua imprimebatur, vt dignosci posset, cum ad alios ceruos alliciendos emittebatur, quos nolae sonus exterruisset. S. Eulogius

logius in Apologet. *Basilicarum turres euerteret, templorum arces dirueret, et excelsa pinnaculorum prosterneret, quae Signorum gestamina erant ad Conuentum Canonicum quotidie Christicolis innuendum.* Ericus Monachus de Miracul. S. Germani Autissiod. cap. 51. *Signa quoque Ecclesiae interdum nullo sonante pulsantia, etc.* SIGNVS, eadem notione, in Testamento S. Rudesindi an. 978. inter Concil. Hisp. to. 3. p. 184. V. *Frontale.* (9) SIGNVM apud Monachos dicebatur forma quaedam, manu aut digitis res quaslibet, et quae haberent in mente, vel petere deberent, designandi. Nam cum perpetuum fere silentium obseruaretur in Monasteriis, et loqui rarissime Monachis liceret in Ecclesia, dormitorio, refectorio, coquina, aliisque claustri officinis; sed et ne vel vnam antiphonam aut responsorium, vel aliquid aliud tale absque libro nominare, vnde forte σιωπῶντες κήρυκες dicuntur Gregorio Nazianzeno orat. 12. qui scilicet, vt infra ait, σιωπὴν λόγου longe τιμιωτέραν obseruabant, instruebantur nouitii, si quidpiam petere aut dicere necesse haberent, id signis innuere, et *manu loquaci*, vt ait Petronius, seu *linguosis digitis*, vt Senator lib. 4. Epist. 51. complicatis nimirum diversimode, aut expansis digitis indicare. Vdalricus lib. 3. Consuet. cap. 3. SIGNVM IN FRONTE *et in facie* furis *ponere*, στιγματίζειν, in Lege Longob. lib. 1. tit. 24. §. 54. Charta Henrici Imp. ann. 1023. in Chronic. Laurisham. SIGNVM DE CORIO equi inuenti et mortui *conseruare, vt cum venerit certus dominus, habeat quod ei respondeat:* in Lege Longob. lib. 1. tit. 23. §. 1. SIGNVM VERI dicitur Purgationis genus per ferrum candens. V. supra *Ferrum candens.* (10) Clamor militaris, inclamari solitus ab eo, qui *signum* seu vexillum militare in acie praeferebat. Interdum nude, vt apud Gilonem Parisiensem lib. 4. Viae Hierosol. interdum cum alicuius alterius vocis adiunctione, vt *Signum militare, Signum clamoris, Signum bellicum, Signum exclamationis* ... *gnum castrorum*, locis auctoru... dicatis in Dissertat. Cangii 1... Ioinuillam. Tertull. adv. Iu... cap. 9. *Scilicet vagitu ad arm... set conuocaturus infans et Si... belli, non tuba, sed crepitacillo ... rus.* Chronicon Senoniense lib. ... 16. *Alemanni vero sua Signa fe... inclamantes; viriliter, sicut ... est eorum, Francis resistentes,* ... (11) Chronicon Besuense pag. ... *Vt donum istud teneretur, ... Theoderici inde pro Signo h... vnum annulum de auro, et Ri... dus filius eius vnum cyphum de ... Corio.* Pag. 621. *Et Dom... Monachus noster, qui nunc re... obedientiam, dedit ei pro Sign... dietatem eminae frumenti, etc.* ... 627. *Et pro Signo dedit illis d... fratribus Wido Monachus, qui ... liacum tenebat, vndecim solidos ... morum.* Adde p. 630. ... dicitur, quidquid datur iis, qui ... ditionem vel donationem ab a... factam approbant, in consensu... iis praestiti notam. Vetus C... apud Mabillon. to. 5. Vitarum ... Ord. S. Bened. p. 765. (12) S... bolum seu tessera, vt videtur, ... praebendario datur, vt quod ... competit percipiat. Epitome Co... tur. Eccles. Valent. inter Conc... span. to. 4. p. 168. V. *Mer...* (13) *Scopus ictibus petendus.* C... sar. Gasp. Barthii apud Ludewig... 3. Reliqu. MSS. p. 8. ex Histor. ... laest. *Alios miserunt ad Signum ... sagittabant eos.* Gloss. Lat. Gr... *Signum*, Σημεῖον, ὁ σκοπός. (... SIGNVM SALOMONIS, fr... in montibus nascens, Graecis ... λυγόνατον, dictus herbariis *Sigi... Salomonis.* V. Ruellium lib. 3. ... Natura stirpium cap. 79. (15) ... GNVM SALOMONIS. Mic... Scotus de Physionomia c. 19. N... *infante, si visitetur a persona Sig... Salomonis habente, ante nonum ... puer moritur penitus in breui. Si ... iam praegnans supertranseat Sig... Salomonis, abortitur cito.* (1... † Edictum, proclamatio, quod ... positione signi seu vexilli domini...

rat. Raym. de Alcesto Ms. a. 1217. (17) † Moneta, quia signata, in Ch. Ms. a. 1481.

[SI]GOLTARIVM. Monachus Sangallensis, lib. 1. de Carolo M. c. 24. *Cum autem ipsa festiuitate Paschali ... Alsaciensi illo Sigoltario se inebriasset, et simul cum illo fortiori [fa]lerno cuiusdam venustissimae feminae [...] et meretricios gestus (heu!) [...] aeternaliter in se pertraxisset, etc.* [Qu]o verbo videtur innui *vinum Alsaticum*, quod *Rhenanum* vulgo appellamus.

[SI]GVLA, vt *Sigalum*, V. in hac voce.

[SI]GVLVS, pro *Sigasius*, V. *Pactum*.

[SE]GVSIVS, V. *Canis segusius*.

[SIG]ILLARIVM, pro *Typarium*, V. in hac voce.

[SIC]ETTVS, V. *Sica*.

[S]ILIA, *cucurbita*, in Glossar. med. [...] Iauuens. V. *Sicia*.

[SI]LAE, Galeae, sic dictae quod introrsum apertae et repandae essent, [...] earum similitudine qui repando [...] naso, id est sursum versus subrecto. Festus: *Silus appellatur naso [sur]sum versus repando: unde galeae [...] a similitudine Silae dicebantur.*

[SI]LANVM, Cloaca, eluuies: (Germ. [...] Siel est canalis.) Gloss. Lat. Graec. *Silanum*, ὑδρεῖον. Leges municipales Mechlin. tit. 14. art. 24.

[SI]LATARVS, κλωνὸς, in Gloss. Lat. [Gr]. Sed legendum *Silatarus*. V. [...] in Macrob. lib. 6. c. 1.

[SI]LATVM *antiqui pro eo quod nunc [i]entaculum dicimus appellabant, quia [ie]iuni vinum Sili conditum ante meridiem absorbebant.* Festus. V. Salmasium ad Solinum pag. 1157. et 1158.

[SI]LAVE, V. supra *Selava*.

[SYL]LEMSIS, a Graeco σύλληψις, Rhetoricae figura Grammaticis no-[...] Epist. Gunzonis ad Augienses ann. 960. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 297.

[SI]LENTIARE, Silentio inuoluere, [pr]emere, tacere. Stephanus III. PP. in Epist. de Reuelat. S. Dionysii. Vtitur et Dudo lib. 3. de Act. Norman. initio.

SILENTIARIVM, SILENTIARIVS, V. in *Silentium*.

SILENTIVM, Conuentus priuatus, in quo dissertationes de rebus publicis agebantur, vnde et διάλεξις dicitur Zonarae p. 146. Gallis *Conference*: sed praesertim de rebus ecclesiasticis, vnde κατηχητήριος λόγος definitur apud Nicetam in Man. lib. 7. n. 5. quod Σιλέντοι vocauit Cinnamus p. 316. Landulphus Sagax L. 16. *Fecit Imperator Silentium, adducens Patriarcham, et iubens eorum recitari confessiones.* Idem de Leone: *Silentium contra sanctas ac venerabiles celebrauit Iconas.* Lib. 23. *Facto Imperator Silentio, apud Magnauram, exposuit populo, quae de se fuerant dicta.* Lib. 24. *Eirene Imperatrix Silentio in Triclinio Iustiniani facto, prohibuit omnem, qui militaret, adhaerere Stauratio.* V. quae notauit Cangius ad Cinnam. p. 493. vbi obseruat ex Iuliano Antecess. *Silentium* et *Conuentum* idem sonare. SILENTIVM, Secretarium. *Silentium B. Petri Apostoli*, seu Secretarium Ecclesiae S. Petri, apud Anastasium in Vita Stephani III. PP. IN SILENTIVM MITTI, poena Monastica. Regula Monialium B. Mariae Sopwell in Anglia, ann. 1327. *Et pour ce, que nous avons entendus, que une abusion est entre vous, que si une de vous soit mise en Silence pour sa culpe, elle ne deveroit lire, ne chanter, ne veer le Sacrement de la Messe, etc.* SILENTIARIVM, locus, vbi *Silentiarii* stabant, primum et exterius cubiculum, quod Consistorio obuersabatur. Landulphus Sagax lib. 16. et Anastas. in Hist. Eccl. *Occidant eos, habentes homines suos sibi cooperantes, Indos absconditos in Silentiario.* SILENTIARIVS, ἡσυχοποιός, in Gloss. Lat. Graec. *Qui Palatio vel alibi silentium indicit: et est nomen dignitatis*, inquit Vgutio: qui *admonere silentium iubetur*, vt loquitur Marcianus Capella lib. 7. qui ad cubiculum Principis excubias agit, cauetque, ne quodpiam murmur excitetur: Ἐπιστάτης τῆς ἀμφὶ τὸν βασιλέα σιγῆς, Agathiae: εἰς τὸν

τὴν ἡσυχίαν ὑπηρετοῦντες, Procopio lib. 2. de Bello Persico c. 21. Claudianus: *Sacroque adhibere silentia somno.* Horum munus indicat Anselmus Hauelbergensis Episcopus lib. 2. Dialogor. c. 1. vbi de collatione ab eo habita cum Graecis Constantinopoli: *Conuenientibus itaque pluribus sapientibus in vico, qui dicitur Pisanorum, iuxta Ecclesiam A. Eerinee, quae lingua Latina sanctae Pacis nuncupatur, positisque Silentiariis, sicut ibi mos est, et datis arbitris, et sedentibus Notariis, qui omnia, quae hinc inde dicerentur, fideliter exciperent, etc.* Silentiarii porro erant plures; sed 30. ordinarii in 3. decurias diuisi, quibus singulis praeerat vnus Decurio. Hinc titulus in Cod. Iustin. *de Silentiariis et Decurionibus eorum*, qui in Theodosiano *de Decurionibus et Silentiariis* inscribitur. SILENTIARII praeterea videntur ex loco quodam Ioannis Lydi appellari, qui in *silentiis*, seu collationibus, vel etiam consistoriis Principum considebant, ac deliberabant, quomodo apud Hariulfum in Vita S. Angilberti c. 1. vsurpatur haec vox: *Praefatus ergo Rex Carolus in tantam amicitiam eum tenuit, vt quocunque iret vel rediret, Domnum Angilbertum semper secum haberet, ... et haec tanta dilectio adeo processit, vt eum secretorum conscium et primatem Capellanorum faceret: sibi quoque eundem Silentiarium statueret, vt in quo compererat prudentiae altitudinem, eius consilio componeret totius regni vtilitatem.* Neque aliter intelligendus, ni fallor, Radulfus de Diceto, et ex eo Math. Paris ann. 1171. *Instante tandem feria ante Pascha, in qua de consuetudine Romanae Ecclesiae solet Papa publice vel absoluere, vel excommunicare, quibusdam Domini Papae Silentiariis ad aures nuntiorum Regis perferentibus, deuenit, quod Papa eodem die decreuerat, in Regem Angliae nominatim . . . interdicti ferre sententiam.* SILENTIARII dicti etiam interdum vrbis Consiliarii. Caffari Annal. Genuens. ad ann. 1158. apud Murator. to. 6. col. 270. *Consules autem, ciuitatisque Sile[...] experti saepius obsidentes quib[...] cerentur obsessi, soldaderios, [...] rios et archiferos tot ad ciuitate[...] duxerunt, etc.* SILENTIARII [...] Senecam in Epist. 47. serui n[...] pantur, *qui in familia caeteroru[...] vorum murmur cohibebant.* H[...] meminit Saluianus de Gub[...] Dei lib. 4. pag. 70.

SILERA, quae et *nullis*, Guttae fluxionis, species, in falconibus, [...] Albertum M. lib. 23. de Ani[...] cap. 18.

SILERE, locum non habere, in [...] Th. tit. 1. de Iure fisci leg. 3. *calumniae priuatorum eo salte[...] ceantur exemplo, quo instas [...] Silere praecipimus.*

SILFORI. Varie haec vox [...] scriptoribus. Anastasius in Nico[...] PP. p. 221. *Et in ciborio [...] nianae basilicae optimos [...] de fundato quatuor pannos [...]* Leo Ostiensis lib. 1. c. 26. *Sa[...] insuper Sericam de Silfori, cum [...] et gemmis, etc.* Anonymus Ca[...] sis in Hist. Longob. c. 10. de [...] nolfo Princ. Beneuentano e[...] rem enarrans: *Abstulit de S. [...] dicto . . . spara par vnum, s[...] que sericam de Silfori cum [...] gemmis. Filfori* editum apud [...] rator. to. 2. p. 266. et *Sylphori* [...] p. 366. A σίλφη voce Graec[...] videtur deducta, quae Graecis [...] tam sonat, vt colligitur ex G[...] Latino-Graecis, et Graeco-L[...] ita vt terminatio Longobardi[...] adiuncta sit.

SILICA, vt *Siliqua.* V. in hac [...]

SILICARIVS, Μυλεργὸς, in [...] Graec. Lat. Gloss. Lat. Graec. μυλίτης λίθος. *Silicida*, σκληρ[...] *Silicarios* inter opifices aqu[...] ctuum refert Frontinus de A[...] duct. Romae lib. 2. p. 256.

SILICERNIVS, SILICERNI[...] nex, aetate grauis. Fridegod[...] S. Wilfrido saec. 4. Bened. p[...] pag. 723.

Optabatque grauem Silic[...]
assore mortem.

Quod silices cernat senex incuruus, Silicernium nuncupari volunt Fulgentius et alii: sed hanc originationem improbat Nonius c. 1. n. 235. atque a *Silicernium*, quod est conuiuium funebre, accersendam hanc vocem contendit. Consule Scaliger. ad Festum et Kirchmannum de Rom. Funer. lib. 4. c. 4. *Silicernium*, pro *Silicernus*, apud Terent. Adelph. Act. 4. sc. 2.

SILICIDA, V. supra *Silicarius*.

SILICTARII, Milites Turcici, ex quibus postea Ianizeri, seu milites Praetoriani creabantur. Laonicus Chalcocond. lib. 9. Neque alii sunt SILICTORIDES, de quibus idem Laonic. lib. 8. *Ex quibus deinde stipendium accipiunt peregrini et Ianuae milites, Caripides, Silictorides.*

SILIGA, Secale, Gall. *Segle*. V. *Siligo*.

SILIGINEVS COLOR, Gall. *Couleur de froment*. Alex. Iatrosoph. MS. l. 3. Passion. c. 11.

SILIGER, SILIGERIA, vt *Siliga*, nisi fallor. Charta ann. 1271. tom. 1. Chartular. S. Vandreg. p. 901. *Ego Ricardus Lescont . . . quitaui et dimisi sine perpetuo sine exigentia aut aliqua reclamancia mei a modo aut heredum meorum Ricardo Boilli et Beatrici Lescot eius vxori vnam minam Siligeris quam ipsi mihi debebant.* Charta ann. 1277. ibid. p. 1118. *Et pro hac feodatione praedicti Religiosi et eorum successores tenentur soluere mihi et haeredibus meis quolibet anno vnum centum straminis de Siligeria.* SILLIGERVM, eodem intellectu, in Charta ann. 1275. tom. 1. eiusd. Chartul. p. 215.

SILIGINALIS, secalitius. Ch. MS. ann. 1351. V. *Siliga*.

SILIGINARIVS, Siliginis venditor, vel distributor, apud Vlpian. Leg. 52. §. 11. Dig. de Furtis. Sponius Erud. Antiqu. pag. 64. ad vet. Inscript. *Colleg. Siliginariorum* eos intelligi putat qui panem siligineum conficiunt.

SILIGINEVS, *Panis siligineus*, e secali confectus: Plinio, ex siligine. Vita B. Meinwerci tom. 1. Iun. p. 536.

SILIGO, Latinis scriptoribus est selecta farinae medulla, ex siligine frumenti genere, de quo Plinius lib. 18. c. 8. et alii. Isidorus lib. 17. c. 2. *Siligo, genus tritici a selecto dictum*. Adde lib. 20. c. 2. At postremi aeui auctoribus vsurpatur pro *Secali*, Gall. *Segle*.

SILINA. Bromptonus ann. 1189. *Et quoddam tentorium de serico adeo magnum, quod ducenti milites possent in eo comedere, et 60. millia Silinas de frumento, et totidem de hordeo, etc.* Vbi Rogerus Houedenus habet *salinas de frumento*; vnde procliuis emendatio in *salmas*. V. in voce *Sagma*.

SILIQVA. (1) Isidoro lib. 16. cap. 24. *Vigesima quarta pars solidi, ab arboris* (siliquae, de qua Victor lib. 1. de Persecut. Vandal. quam *Cornum* vocant,) *semine vocabulum tenens.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Siliqua, un arbre portant fruit profitable à pourceaux, ou ce fruit, ou un pois, la XXIIII. partie d'un solt.* Gregor. M. lib. 9. Epist. 14. *Praecipimus, ut ad tres Siliquas aureas factis libellis ei vincolam ipsam locare debeas, etc.* SILICA, eadem notione, apud Marten. de Ant. Eccl. Rit. p. 180. SILIQVATICVM, κερατισμὸς, id quod in nundinis exigitur ob venditionem proponendam. Tributum inductum a Valentiniano et Theodosio, augendo aerario, quod fuerat exhaustum: vt nundinis quibusque, decreto prouincialium, loco et tempore constituto, ex qualibet mercium negotiatione fisco in singulos solidos venditor dimidiam siliquam, ac similiter emptor alteram dimidiam siliquam inferret: vt est in eorum Nouella 48. et apud Cuiacium lib. 16. Obseruat. cap. 23. Senator lib. 8. Epist. 19. *Siliquatici namque praestationem, quam rebus omnibus nundinandis prouida definiuit antiquitas, etc.* Ita etiam legendum apud Agnellum in Vita S. Reparati tom. 2. Murator. p. 148. vbi habetur *Siliquatio*. COMES SILIQVATARIORVM, apud Senatorem lib. 2. Epist. 12. SILIQVARIVS, vel *Siliquatarius*, qui *Siliquaticum* exigit

exigit vel colligit, apud eumdem lib. 2. Ep. 26. (2) † Secale, in Chartar. Mſ.

SILITVS, tacitus, in Actis S. Anſelmi tom. 2. April. p. 923.

SILIVA, palus. Tabular. Eccleſiae Viennenſis fol. 51. *In alio latus terra S. Ioannis; in vna fronte terra Aſterio; in alia terra adque Siliua, quae aeſtiuum tempus ſiccat, habet in longum perticas agripedales* 51. *etc.*

SILLABÆ, V. ſupra *Selave.*

SILLIGERVM, vt *Sıliger*, V. ibi,

SILLOGIZARE, V. *Syllogizare.*

SILLONVS, V. in *Selio.*

SILLVS. Anaſtaſius in Vita S. Silueſtri apud Murator. tom. 3. p. 108. *Olei nardi libras* 300. *balſami lib.* 100. *lini ſaccos* 100. *caſei Sillum libras* 150.

SILODVNI, pro *Soldurii.* Milites ſtipendiarii, apud Athenaeum ex Nicolao Damaſceno lib. 6. c. 13. V. *Solidare.*

SILVA, **SILVAGIVM**, etc. V. *Sylua.*

SILVANVS, χερουνὸς, in Gloſſ. Lat. Gr. Gloſſ. Gr. Lat. χερυνὸς, *Fluor, rubus, Siluanus, aquilegium.* V. Cuiac. lib. 11. Obſeru. c. 2.

SILVARIVS, V. in *Sylua.*

SILVATICVS, **SILVAYSINA**, V. *Syluaticus.*

SILVESTRA, machinae bellicae, ſeu baliſtae ſpecies. V. infra *Spingarda.*

SILVIA, potionis ſpecies, († f. pro *ſaluia*, vinum ſaluia mixtum. V. *Saluia* 2.) Charta Aldrici Epiſcopi Cenoman. in eius Vita num. 31. *Et de vino optimo modios quatuor, et inſuper de potione, quae dicitur Siluia, modium vnum.* An *Celia?*

SILVINVS, Silueſtris. Elmham. in Vita Henr. V. Reg. Angl. cap. 6. pag. 12.

SILVITATICVM, V. *Syluagium* in *Sylua.*

SILVIU, Annonae ſpecies. Praeceptum Caroli Simplicis ann. 919. apud Mabill. Diplom. p. 563. *Et de eodem fiſco Compendio totius conlaboratus noſtri nonam partem, videlicet in annona, feno, ſegalibus, et de hoc quod ruſtice dicitur Silviu, nec non etiam de hoſtilitio noſtro.*

† **SILVOLA**, ſiluula, in Ch. a. 1(…)

SILVOSVS, Silueſtris, incultus. (…)
Murenſis Monaſterii apud Eccar(…)
de Origin. famil. Habsburgo-A(…)
col. 203.

SIMA, concauitas hepatis. V. (…)
deola.

SIMACI. Liberatus Diacon. c(…)
Per portitores literarum velociſ(…)
pedeſtres, quos Aegyptii Simacos(…)
cant, omnia molimina Pauli, (…)
ſcribebat.

SIMARE, mutilare. V. *Semus.*

† **SIMASIA**, menſura vinaria, (…)
Simaiſe, ſex menſuras continens
octo ſextarios Pariſienſes. Vet. (…)
Mſ. V. *Symaiſia.*

SIMATIDES, *Condiſcipulus*, in G(…)
MSS.

SIMBALVM, Campana, qua Mon(…)
cientur ad refectorium, quaeque
penditur in clauſtro, pro *Cym*(…)
lum. V. in hac voce. Transa(…)
inter Abb. et Mon. Craſſenſes (…)
1351. **SIMBOLVM**, **SYMBOL**(…)
eadem notione. Caeremoniale
B. M. Deauratae Toloſ.

SIMBOLA, V. *Symbola.*

SIMBOLVM, V. *Simbalum* et *Sy*(…)
lum.

SIMELLA, vt mox *Simenellus*, (…)
ex *ſimila.* Necrolog. Monaſt. (…)
lenbec, inter Vindem. Litter. (…)
Scannati p. 139.

SIMENELLVS, panis ſimilaceus(…)
Simila, Graecis σεμιδαλίτης, (…)
ſecundum inter panes bonitati(…)
cum aſſignat Galenus lib. 1. de (…)
ment. Capitulare de Villis c. 45. (…)
ſtores, qui Similas ad opus no(…)
faciunt, etc. Conſtantinus Afric(…)
5. Loc. commun. med. c. 15. (…)
qui de granorum fit medullis, et S(…)
vulgo ſolet vocari, nutribilior (…)
indigeſtibilior. Iter Camerarii (…)
tici cap. 9. §. 5. de Piſtoribus:
faciunt quodlibet genus panis (…)
Lex burgi inquirit, videlicet q(…)
tum, Siminellum, vaſtellum, p(…)
azymum, purum panem, p(…)
mixtum, etc. Vbi perperam
ſymmellum. Ita male etiam *ſimen*(…)
pro *ſimenellus*, edit. in Hiſtor. (…)
morenc. p. 101. Fleta lib. 2. (…)
§. 1. *Panis de Simenel* (ponder(…)

minus wastello de 2. *s. quia bis coctus erit.* SIMENELLVS SALVS. Liber niger Scaccarii pag. 341. *Cancellarius* (habebit) V. *solidos in die, et* I. *Simenellum dominicum, et* II. *salum.* Vbi Editor Hearnius *Simenellos salos* intelligit quotidianos, in quibus conficiendis sale vtebantur, vnde *Simenellos salinos* legendum esse suspicatur. Cum vero nonnunquam in iis simenellis effigiem Saluatoris vel Virginis Mariae imprimebant; hinc forte nomen sunt sortiti quod Salutationis Angelicae figuram prae se ferrent, quomodo Galli *Saluts* nuncupabant nummos illos qui eadem forma erant insigniti. *Simenelli sali* longe diuersi a *Simenellis dominicis*, qui absque fermento erant, constabantque optima farinae parte. V. *Michia* in *Mica* 1. SEMINELLVS, eadem notione, in Charta ann. 1282. apud Rymer. to. 2. p. 191. SIMINELLVS, apud Skenaeum de Verborum significatione pag. 151.

† SIMENTORIVM, pro *Coemeterium*, in Lit. remiss. Ms. a. 1390. V. *Simmiterium.*

SIMERELLVS, pro *Simenellus.* V. ibi.

SIMFONIACI, *Cantatores musici.* Gloss. Isid. vitiosa scriptura, pro *Symphoniaci.*

SIMIAMA. Charta Hecardi Comitis Augustodunensis apud Perardum in Burgundicis pag. 26. *Bursa cum brusdamo, et Simiama, drape plumato super laitrino, etc.*

† SIMIANVS, *Daemon, Daemoni, Prov.* Glossar. Prov. Lat. Cod. reg. 7657.

SIMIATICVS, simulatus, fictus; († vel potius a Daemone iniectus, a *Simianus.*) Iohannes Abbas de Profess. Monachorum apud Pezium to. 1. Anecd. part. 2. col. 624.

SIMICHENIVM. Epistola Nicephori Patriarch. CP. apud Baron. ann. 811. n. 58. *Tunicam candidam, et penulam castaneam inconsutilem, stolam, et Simichenium auro variata.* Vbi ad marginem obseruatur, Graecum exemplar habuisse ἐγχείριον. Vnde confici videtur legendum *semicinctium*, i. sudarium, quod ἐγχείριον vocari a Graecis dictum est in *Manuale.*

SIMICIPIVM, ἡμικεφάλιον, in Gloss. Lat. Gr.

SIMILA, vt *Simenellus*, Panis ex *simila*, vel etiam placentulae species, quae alibi *foliata* dicitur. Notitia ann. 1101. apud Schannat. in Vindem. Litter. p. 61. *Quoad vixero ad Missam S. Martyni* 15. *Similas cum vrna dimidia vini.* Charta an. 1134. ibid. pag. 76. *In eius anniuersario* 30. *Similas, vrnamque vini persoluat, seu* 15. *Similas singulis nummis comparatas.* Rursum infra et pag. 55. 77. etc. V. *Simenellus.*

SIMILAGO, vt *Simila*, Panis ex *similagine.* Gloss. Lat. Gr. *Similago*, σεμίδαλις. Vita S. Gerardi Episcopi Tullens. to. 3. April. p. 210.

SIMILARE. (1) Glossae antiquae MSS. *Similare, effingere, repraesentare, imitari, exprimere.* Vgutio: *A similis dicitur Similare, id est, facere similem, vel esse, vel repraesentare.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Similare, Sembler.* Liciani Episc. Epist. ad S. Gregor. PP. inter Concil. Hisp. to. 2. p. 428. *Nolo te Similare indecoro pictori pulchra pingenti, etc.* Marcellus Empiricus c. 8. p. 69. *Pisciculi, qui equum marinum Similat, fel, etc.* Vetus interpres Epistolae S. Barnabae: *Nequando Similemus illis.* SIMVLARE, eadem notione. Papias: *Imitari, Simulare, aut sequi.* Gloss. Lat. MS. Regium cod. 1013. *Adumbrat, effingit, Simulat, designat.* Vgutio: *Figmentare, fingere, Simulare.* Willelm. ab Oldenborg in Itinerar. Terrae Sanctae p. 126. *Pauimentum habet subtile, marmoreum, Simulans aquam leni vento agitatam.* SIMVLATIO, Similitudo. Paschasius in Vita Ven. Walae Abb. Corb. saec. 4. Benedict. part. 1. pag. 474. SIMVLATOR, imitator, aemulator. Spicil. Fontanell. MS. (2) Alia videtur eiusdem vocis notio in Legibus Aluredi Regis West-Saxon. c. 21. apud Bromptonum: *Si quis praestet arma sua ad occidendum aliquem, licet ei, si velit, weram mortui*

tui coniectare. Si Similari nolit, reddat, qui arma praestiterit tertiam partem werae, etc. Saxonicum habet *geromman*, quod *congregare, convenire*, sonat: Gallis *Assembler*. V. in *Assimulare*.

SIMILARIA. Instrumentum medicum, de quo Isidorus lib. 4. cap. 11. Laudatur a Petro Lambecio lib. 6. de Bibl. Caesarea, pag. 21. ex Constantino Harmenopulo.

SIMILARIVS, pistor *similae*, in Miracul. S. Vdalrici Episc. Augustan. cap. 10.

SIMILATIO, pro Simulatio, in Charta ann. 1511. apud Madox Formul. Anglic. p. 342.

SIMILIGENVS, Eiusdem generis. Coelius Aurel. Acut. lib. 2. c. 19. *Admiscere sibi Similigena.*

SIMILIMEMBRIVS, Vniformis, sibi in omnibus aequalis. Vetus Irenaei Interpres lib. 2. cap. 13. n. 3.

SIMILITVDINARIE, ad similitudinem, ad instar. Alanus de Insulis in Planctu naturae.

SIMILITVDINARIVS, Similis, vniformis. Bulla Leonis X. PP. ann. 1519. in Hist. S. Benezeti.

† SIMILITVDO. imago, effigies, simulacrum. Vita Ms. S. Martial. Lemouic.

SIMILLVS, Similis. Nouae Collect. Form. 48.

SIMINELLVS, V. *Simenellus*.

SIMISSATOR, σιρωτὴς οἴνου, ἤκαλλου τινὸς ὑγροῦ, in Gloss. Lat. Graec. MSS. habent *Sinnusator*. V. Martinii Lexic.

SIMITARIVS, Semita. Tabul. S. Victoris Massil.

SIMMA, *Camera. Vita S. Siluestri: Tarquinio in Simma prandente, vltio diuina manifestata est. Vbi quidam corrupte legunt sima, et dicitur a sima curuum.* Ita Ioh. de Ianua. Vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Simma, camera. Simmista, camerarius.* Sed *Simma* nihil aliud est quam *sigma*, mensa in sigmatis seu hemicycli speciem confecta, quemodo non semel vsurpant Lampridius et alii: ita enim praefert Graeca editio Combefisii pag. 262. Τοῦ Ταρκυνίου ἐν τῷ λεγομένῳ Σίγματι ἀριστῶντος, etc.

SIMMERA, Inferioribus Rhenanis mensura est quartam modii partem continens, ex Goldasto in Glossis ad Eckehardum c. 1. pag. 181. Ha[...] Spelm.

† SIMMITERIVM, coemeterium, [...] Ch. Ms. a. 1405. V. *Simenterium*.

SIMNIO, Monasterium, V. *Semnium*.

SIMNONES, Delphines, apud P[...] piam, a simis naribus et repandi[...] V. Barthium L. 24. Aduersar. ca[p.] 8. et Ferrarium in *Simoni*.

SIMONIA, a Simone Mago dicta S[a]crorum venditio; vnde etiam *Simoniaci* appellati, qui hac labe infestantur. Vide Canonistas. Gloss. La[t.] Gall. Sangerm. *Simoniacus, Simoniaux.*

† SIMOSA, vestis species, in Inuent[ario] Ms. a. 1449.

SIMPECTAE, V. *Sempectae*.

SIMPHONIARIVS, SIMPHONIZARE, V. *Symphonia*.

SIMPINIVM, *Genus poculi, quod et gabata dicitur.* Papias. Sed leg. *Simpuuium*; vt et apud Arnob. adu. Gentes lib. 7.

SIMPLAGIVM, V. *Semiplagium*.

SIMPLARE, a *Simpla*, vel *Simplum*. Sedulius L. 1. Operis Paschalis, de Trinitate:

> *Semper vt vna manens deitatis forma perennis,*
> *Quod simplex triplicet, quodque est triplicabile Simplet.*

V. mox *Simplicare*.

SIMPLARIS, vnicus, singularis, *Simplaris armatura*, miles qui vnicam annonam accipiebat, apud Veget. de Re milit. L. 2. c. 7. V. *Candidatus* 1.

SIMPLARIVS, eadem notione. *Simplariae venditiones*, apud Pompon. leg. 48. §. vlt. ff. de aedilit. edicto.

SIMPLASIARIVS, pro *Seplasiarius*, in Glossis Isidori: *Pentapola, Simplasiarius.*

SIMPLEX. (1) Purus, sincerus. Vetus Irenaei Interpres L. 3. c. 21. n. 3. *Seruauit nobis* (Deus) *Simplices Scripturas in Aegypto, in qua adoleuit et domus Iacob.* (2) SIMPLEX CHARTA, non *indentata*, seu deci[sa]

ta in modum dentium. V. *Indentura.* Charta ann. 22. Edwardi III. Regis Angl. apud Th. Blount in Nomolex. (3) SIMPLEX POPVLVS, Vulgus, Gall. *le simple peuple.* Ordericus Vitalis lib. 4. pag. 514. *Minor populus*, in Capitulari Lotharii Imp. ann. 855. cap. 5. (4) SIMPLICES, unde pro Priuati non Nobiles, in Chron. Iohann. Whethamstedii p. 342. V. *Singulares* 2.

SIMPLICARE. Gloss. Graec. Lat. ἁπλῶ, *Simplico, pando.* Pallad. 2. tit. 16. *Lapis subter vel testa ponenda est, vt radicem non Simplicet, sed repercussa respergat.* V. *Simplare.*

SIMPLICIANA ANTIQVA, Scripturae genus. V. in *Scriptura.*

† SIMPLICIARIVS, in plantis medicinalibus, Gall. *Simples*, versatus. Io. Faber Bamberg. de Nardo et Epithymo.

SIMPLICITAS. (1) Vox contemtus, Gregorius M. lib. 4. Epist. 75. ad Mauricium Imper. conqueritur, se *Simplicem* ab illo appellatum fuisse, utique in contemtum, *quia* (vt ait,) *Simplicitatis vocabulo fatuus quis dicitur.* Ita vulgo nouos ac rudes *Simplices* appellamus, vt etiam Vlpianus Leg. 14. §. 5. D. de Relig. Vide l. 1. C. de Iur. et facti ignorant. &c. (2) Alia notione. Lex Longob. lib. 1. tit. 9. §. 37. *De homicidio, vnde lex pro Simplicitate probationem trium testium quaerit, si testes habere non poterit, concedimus, vt cum 12. iuratoribus iuret, et sit eadem Simplicitate sit absolutus: proprium tamen non amittat.* Eadem habent Capitula Ludovici Pii, an. 826. cap. 4. et Conuentus Ticinensis ann. 854. cap. 4. Locum obscurum illustrare tentat Muratorius, hunc prae modestia explicare non ausus tom. 1. part. 2. pag. 148. *Simplicitas* eo loci, inquit vir doctissimus, mihi appellata videtur homicidii actio peracta ad defensionem sui, quae non peruerso animo, sed simpliciter fit. Huiusmodi homicida hactenus compositionem facere cogebatur; hac lege mulcta eidem remittitur, modo 12. coniuratores adhibeat, qui iurent illum esse fide dignum.

SIMPLICITER. (1) Omnino, in totum. Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 33. (2) † Pacifice, tranquille. Lit. remiss. Mss. a. 1376. (3) † Negligenter, incaute, t. 6. Iun. p. 262.

SIMPLICVS, Simplex. Litterae Henrici IV. Reg. Angl. an. 1402. apud Rymer. to. 8. p. 277. Nisi mendum sit pro *Simplicia.*

SIMPLIFICARI, Simplicem fieri, in Imitat. Christi lib. 1. c. 9. *Quanto quis magis vnitus sibi et interius Simplificatus fuerit, etc.*

SIMPLO, Conuiua, apud Fulgentium de prisco serm. num. 49. V. *Simpulator.*

SIMPLVS, Simplex, singularis, vnicus. Charta ann. 1263. ex Tabul. Portus regii: *Simpli equi*, solitarii, ad eorum discrimen, qui iunguntur ad currum, in vet. Epigram. de Circo apud Carolum de Aquino in Lexico milit. V. *Singulator.*

† SIMPVLARIARIVS, qui simpula ad liquores in sacrificiis libandos conficiebat, ap. Murat. t. 3. Inscript. p. 331.

SIMPVLATOR, in Glossar. Isidor. *Amicus sponsi, assiduus cum eo in conuiuio. Simpulator, conuiua.* Notum, quid sit *Simpulum* apud Festum et alios. V. *Simplo.*

SIMPVLSARE, V. *Pulsare* 3.

SIMPVVIVM, V. *Simpinium.*

SIMRILIVS, Aesalon, Gall. *Emerillon*, Accipitris species, minima omnium, sed velocissima. Aesalonem ab accipitre, quem Gallice vocant *Epervier*, non satis distinguebant veteres. Papias MS. Bituric. *Alietus, a Graeco alietos, auis qui Simrilius dicitur, vel Sparverius.* V. in *Sparvarius* et *Smerilliones.*

SIMVLA, Panis similaceus, qui et *simenellus*, de qua voce supra. Charta Henrici Episcopi Ratisbonensis ann. 1278. in Metropoli Salisburgensi to. 1. pag. 264. V. *Simila.*

SIMVLACRVM. (1) In Indiculo Superstitionum et Paganiarum in Capitulari Karlomanni ann. 743. paragraphi 26. 27. 28. inscribuntur:

tur: *De Simulacro de consparsa farina: De simulacris de pannis factis:* et *De Simulacro, quod per campos portant.* Quae superstitio non longe abludere videtur ab ea quae etiam nunc viget apud rusticos in Irlandia. Antiquissimo quippe vsu apud eos receptum est, vt in praecipuis solemnioribusque festiuis diebus panem in formam porci efficiant, quam postea exsiccatum, atque in puluerem redactum, et vna cum semine permistum terris mandant verno tempore: famulos denique equosve, qui agrorum culturae deputantur, eo pane vesci jubent. Ita conjicit Keyslerus in Dissert. de Cultu solis, &c. ad calcem Eliae Schedii de Diis Germanicis. (2) ✝ Actio scenica, qua res aliqua *simulatur*. Stat. eccl. Tull. Ms. a. 1497.

SIMVLARE, SIMVLATIO, SIMVLATOR, V. *Similare*.

SIMVLATITIVS, Simulatus, fictus. Vita S. Guthlaci to. 2. April. p. 43. V. *Simultaneus*.

SIMVLATIVE, in libro fundationis Monasterii Gozecensis p. 30. *Simulando*.

SIMVLTANEVS, Simulatus, fictus, non aequus. Longinus in Vita B. Kingae, to. 5. Iul. p. 717. V. *Simulatitius*.

SIMVLTARE, Simultatem cum aliquo gerere, vel inter se simultatem exercere. Gemma.

SIMVLTAS, Conspiratio, factio. Acta S. Seueri Episc. Abrinc. to. 1. Febr. pag. 193.

SIMVLTIM, Simul, eodem tempore. Vita B. Lidwinae to. 2. April. p. 360.

SIMVLTVM, *Vermis in cornibus arietum, qui facit eos cornupetare.* Ioh. de Ianua. Hinc Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Simultum, le ver qui est ès tornes du mouton.*

✝ SIMVM, extremitas, summitas, Gall. *Cime.* Ch. Ms. a. 1341.

SIMVS, V. supra *Secuus*.

SIMVSATOR, V. *Simissator*.

SINAIDA, Incisio, facta in arboribus ad limites designandos, a Saxon. *sniten, vel sniden, incidere, secare.* Vnde *snit, segra, snite, incisio.* Leg. Longob. lib. 1. tit. 26. §. 5. *Si quis propter intentionem signa noua, aut theclaturam, aut Sinaidam in silua alterius fecerit, et suam non probauerit, componat sol. 40.* Et §. 6. *Si seruus extra jussionem domini sui theclaturam, aut Sinaidam in silua alterius fecerit, manus ejus incidatur, etc.* Vbi Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 97. habet SNAIDA, vel SNEIDA Traditiones Fuldens. lib. 2. cap. 8.

SINAPIZARE, ex Sinapi componere, apud Veget. lib. 2. cap. 6.

SINARE, σιπῆν, in Gloss. Lat. Gr.

SINASPISMVS, Vox Graecae originis, vsurpata quandoque a Latinis Scriptoribus, qua significatur instructio aciei magis spissa confertaque, in qua milites invicem distant non nisi pedem et semis. Haec post Carolum de Aquino in Lexico milit.

SINATIO, Concessio, donatio. Chartular. S. Vandreg. tom. 1. p. 972.

SINCERA perperam pro *Sicera*, in eod. Chartular. tom. 1. p. 844.

SINCERATVS, pro Sincerus, in Vitis Patrum Emerit. inter Concil. Hispan. to. 2. p. 652.

SINCERIS, pro Sincerus. S. Fulgentius Epist. 2. ad Gallam.

SINCERITAS, Titulus Rectorum Provinciae, in l. 8. Cod. Th. de Iurisd. et l. 33. de Cursu.

SINCERITER, Sincere. Vitae Patrum Emerit. inter Conc. Hispan. to. 2. p. 654. Occurrit etiam apud Gellium lib. 13. cap. 15.

SINCHETVS, V. *Suithetus*.

SINCINNIVM, *quasi singularis cantilenae vox, cum vero multi, chorus:* Papias. Festo: *Sincinia, cantio solitaria.* V. *Sicinium*.

SINCOPATVS, V. in *Syncopa*.

SINDABVLVM, al. *Sindabulum, Fundibulum:* Papias. Sed legendum videtur *fundabulum*. V. in hac voce.

SINDALVM, Tela subserica, vel pannus sericus, vt *Cendalum*. V. in hac voce. Inventar. an. 1419. ex Tabular. Eccl. Nouiom.

SINDICAMENTVM, SINDICARE, SINDICATIO, SINDICATOR, V. *Syndicare*.

SIN-

SINDICTUS, SINDICUS, V. *Syndicus.*

SINDMANNI. Chartae Ludouici Regis ann. 892. et Henrici Imper. ann. 1039. in Metropoli Salisburgensi to. 1. p. 130. 147. *Cum curtis et casis, aliisque aedificiis, familiis, et utriusque sexus mancipiis, barschalcis, Sindmannis, hengiswoteris, censibus, capiticensibus, aquis, campis, vineis,* etc. Adde pag. 151. Vox forte conflata ex German. *Seinde*, Synodus, et *man*, homo: ita *Sindmanni* fuerint homines Synodales. V. Kilianum. Meichelbecko to. 1. Hist. Frising. p. 151. *Sindmanni* ii sunt qui ad nuncia aut alia perferenda tenebantur.

SINDONARIUS est Artifex syndonum, ni fallor, apud Recuperum de Mirac. S. Ambrosii Senens. num. 57.

SINDONES, ministerio Ecclesiastico accensentur. Sic autem appellabant linteamina, in quibus recipiebant et reponebant panes, qui a fidelibus ad diuinum sacrificium offerebantur. Ordo Romanus: *oblationes autem a Pontifice suscipit Subdiaconus, et ponit in Sindonem, quae eum sequitur.* Hinc oratio, quae super oblatos panes in Sindone collectos fiebat, dicitur *Oratio super Sindonem.* V. Acta SS. to. 3. Iulii p. 282.

SINDON, pro Specie panni, byssus tenuis. Vetus Charta apud Rocchum Pirrum in Episcopis Agrigentinis: *Unam cappam de diaspero aurifrisatam, vel Tartarisco aureo de Sindone foderatam, etc.* SYNDON, eadem notione, in Ordinat. Humberti II. ann. 1340. to. 2. Hist. Dalph. p. 406. col. 2.

SINE, extra, praeter, quomodo Galli *Sans* vsurpant. Cumeanus Abbas de Mensura Poenitentiarum cap. 1. et 12. *Sine quadragesimis 40. dies poeniteat.* V. *Anni subditi.*

SINECILIONES, V. *Smeriliones.*

† SINERE, dimittere. Gabr. Barelета.

SINESCALCUS, V. *Senescalcus.*

SINGILIONES DALMATENSES, inter vestes recensentur in Epistola Gallieni apud Trebellium Pollionem in 30. Tyrannis: Σιγιλλίωνες, in Testamento S. Gregorii Nazianzeni dici putantur: σιχ ίζια β. πάλλια γ. σιγιλλιῶνα α. Ita quidam Codices MSS. praeferre, pro σιγιλλιων, vti aliquot editi habent, scribunt Baronius ann. 449. n. 31. et Casaubonus ad Pollionem, vbi sententiam suam de ejusmodi singilionibus prodit. Hunc consule, si lubet. V. *Cingillus.* Salmasius vero *Singiliones*, vel potius *Sigillones*, vt scribendum esse censet, interpretatur vestes *Sigillatas*, id est, signis vel figuris ornatas. V. *Sigillus* 2. Alii vestes esse volunt ex simplici panno, seu non duplicato, vt supra obseruauimus in *Sigillio.*

SINGLARE. (1) V. *Singularis.* (2) † Constringere, firmare, a Gall. *Sangler*, Ch. a. 1264.

SINGNARE, SINGNUM, pro *Signare* et *Signum.* Charta ann. 1421. ex Tabular. D. de Flamarens.

SINGULA, f. pro *Cingulo*, vel *Sigla*, Vexilli pars extrema. Gesta Consulum Andegav. c. 6. num. 13.

SINGULARE. (1) Sequestrare. Acta S. Georgii to. 3. April. pag. 110. V. *Singulizare.* (2) *Seorsum constituere, singillatim memorare*, apud Papiam et in Gemma.

† SINGULARE, adj. quidquid praeter morem et vsum fit. Ch. MS. a. 1245.

SINGULARES et SINGULARII. (1) Inter postrema officia Praefectorum praetorio Orientis, et Italiae et vrbis, recensentur in Notitia Imperii, de quorum officio multa habet Pancirolus lib. 1. c. 20. p. 14. quae non exscribo. V. etiam Cujacium lib. 12. Obseruat. c. 40. et Brenemannum in Hist. Pandect. lib. 2. c. 5. (2) Priuati, Gallis *Particuliers.* Charta ann. 1357. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 4. p. 447. V. in *Simplex.* (3) SINGULARIS, dictus *Aper*, Graecis μόνιος, quod delectetur solitudine, vel quod solus et *Singularis* primis duobus annis vagetur, Gallis *Sanglier.* Ita Cujacius ad l. 1. de Feud. et Fullerus lib. 6. Miscellaneorum sacrorum cap. 6. οἱ μονάδικοὶ τῶν συῶν, apud Nice-

Nicetam Choniat. in Andronico l. 2. n. 2. Odilo lib. 2. Vitae S. Odonis Cluniac. Abbat. lib. 2. *Ecce immanissimus Singularis de sylua egressus, etc.* Vita S. Deicoli Abb. n. 24. *Cum multi optimatum, venatu nobili, Singularem maximum insequerentur. Porcus Singularis.* Tabularium Monasterii S. Sauini Leuitanensis apud Marcam. Ita *fera Singularis* apud Hariultum lib. 3. c. 21. *Aper ferus Singularis* apud Cogitosum in Vita S. Brigidae Virg. cap. 4. n. 21. *Singularis ferus*, in Psalmo 79. 14.

SINGLARE, eadem notione, Gaufredus Malaterra lib. 2. cap. 40. SENGLARIS PORCVS, eodem significatu, in Charta ann. 1399. ex Tabular. S. Victoris Massil. SENGLARIVS, ex Gallico *Sanglier*. Monasticum Anglic. to. 1. p. 841. SENGLERIVS, in Chron. Salernit. apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 231.

SINGVLARITAS, Monachatus, vita monastica. Litterae Cleri Rauennatis apud Mabill. to. 3. Annal. Bened. p. 124.

SINGVLARIVS, Monachus. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses ann. 1351.

SINGVLATOR, Ἱππαστής, κέλης, in Gloss. Gr. Lat. vbi Salmasius *Singulatorem* exponit *equitem, qui solo ac singulari equo vehit*, quem μονάκτορα vocasse Hesychium putat: Ἵππος καὶ ἱππαστής, καὶ εἶδος νεώς, καὶ μονάκτωρ. Glossae Isidori: *Aureax, equus solitarius.* V. eumdem Salmasium apud Vopiscum, et supra *Simplus*. Occurrit praeterea vox *monator*, in Gloss. Graec. Lat. vbi exponitur σημαντής, sed videtur legendum *monitor*.

SINGVLIZARE. Alcuinus in Praefat. ad lib. de 7. Artibus: *Quapropter opere Dei Singulizato, magnificae necessaria definitione concinsae sunt, etc.* V. supra *Singulare*.

SINGVLOGISTICVS, *Claustra Singulogistica*, vbi singuli monachi singulatim degunt. Poëma 198. inter Alcuini Poëm.

SINGVLTINVS, Lacrymosus. Vita S. Macarii to. 1. April. p. 881.

SINGVLTIZARE, Singultire, Gall. *Sanglotter*. Vita S. Catharinae S[...] nensis tom. 3. April. p. 903.

† SINGVLVS, vnusquisque. Ch. [...] a. 1257.

SINIMVM, an Cinnamomum, Gall. C[...] nelle? Litterae Ricardi II. Reg. Ang[...] ann. 1380. apud Rymer. tom. 7. c[...] 233. *Quinque balas Sinimi, vnam p[...] pam pulueris salutiferi, et quinque b[...] las busti.*

SININVS, Caementitius, vt videtur[...] Chron. Farfense apud Murator. t[...] 2. part. 2. col. 525. *Et recepit ab e[...] curtem et domum cum puteo aqua[...] viuae, et majori crypta, post eam Si[...] nino opere cooperta, sicut a pariete an[...] tiquo circumdata videbatur.*

SINISCALCVS, SINISCALIS, apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 67. Murator. to. 15. col. 346. a[...] Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 337. pro *Senescalcus*. V. in hac voce.

SINISTERITAS, Infelicitas, [...] fortuna, peruersitas. Sidonius lib. 1. Ep. 5.

SINISTERIVS. Gloss. Lat. Gall. *Sinisterius, Senestre, potier.* V. *Sinisteritas*.

SINISTIMVS, Sinister. V. *Dextimus*.

SINISTRARE. (1) Aduersari. Chron. Richardi de S. Germano apud Muratur. to. 7. col. 971. (2) Ad sinistram comitari, vt *dextrare*, ad dextram. Radulfus de Diceto ann. 1198.

† SINISTRVM, malum, damnum, incommodum, in Ch. a. 1384.

SINISTVS, Ammianus lib. 28. cap. 5. *Sacerdos apud Burgundios omnium maximus vocatur Sinistus: et est perpetuus, obnoxius discriminibus nullis vt Reges.* V. *Sinster*.

SINJVGARE, *Conjugare*. *Sinjugia, Copula*, in Gemma. Vtrumque a Graec. συζυγία, et συζυγεῖν. Gloss. vett. *Sinjugiare, copulare, conjugare, confoederare.*

SINKELLVS, pro *Syncellus*. V. in hac voce. Vita S. Leucii Episc. to. 1. Ianuarii p. 673.

SINNICHIVM, Vmbella acuminata. Relatio de Translatione S. Gregorii Nazianzeni: *Ante Patriarchalem Lateranensem Crux Basilicae Vaticanae cum Conopoeo, quod Sinnichium vocant.*

necant. Vbi consulendus Papebrochius.

SINODOCHIVM, SYNODOCHIVM, in Synodo Ticin. ann. 850. c. 15. 16. in Chron. S. Sophiae Benev. pag. 608. &c. Praeceptum Caroli M. ann. 773. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 38. *Insuper adjungimus ad praefatum locum S.nodochium illum inter Padum et Ticinum, quod est in honore S. Mariae constructum.* Chronicon Farfense: *Cum monasteriis, cellulis, Synodochiis, Ecclesiis, etc.* Charta Romualdi Ducis Beneventanorum in Chronico S. Sophiae Benevent. *Vt neque a Monasterio subdatur, neque Synodochio defendatur.* Occurrit praeterea in Chartis Ludouici Pii in Vita Aldrici Episcopi Cenoman. num. 11. apud Pontium de Larazio de Excidio Saluaniensis monasterii num. 4. in Actis Episcopor. Cenoman. p. 111. 127. 147. Atque forte ita legendum in Vita MS. Magnobodi Episc. Andegav. cap. 41. *In quo etiam Synsochia atque [illegible] construxit.* Nisi legatur [illegible]. SENODOCHIVM, in Capitul. 6. an. 819. cap. 5. V. Murator. tom. 1. part. 2. p. 112. vnde facile colligitur, *Synodochia* saepissime nuncupari *Obedientias* a majori monasterio dependentes. SINODOXVS, Pauper, qui in *Synodochio* nutritur. Gloss. ad calcem collect. Canonum ex Bibl. DD. Chauvelin Reg. Sigillorum Custodis: *Sinodoxis, pauperibus Ecclesiae.* V. *Synodicus.*

SINOPIS, Color viridis, Galli in tesseris armariis vocant *Simple.* Vita S. Willelmi to. 6. Maii pag. 817. *Qui enim solebat paulo ante in palatiis degere, auro radiantibus ac depictis Sinopide.*

SINORDI, Servientium genus. Charta Annoni Archiep. Colon. ann. 1057. apud Marten. tom 1. Ampliss. Collect. col. 447. *Illud quoque firma ratione constituens, vt liberis vel Sinordis venatoribus, siue cujuscunque generis hominibus ad hanc dominationem pertinentibus, quae suis temporibus jura et optimas consuetudines habuisse probare potuerint.*

SINOSITAS. Bromptonus: *Ad Septonam deducitur, quae temporibus Britonum Paladur vocabatur, et a Cassibeliano Rege aedificata, magnae Sinositatis erat ciuitas.* Leg. forte *famositatis*, vel *sinuositatis*.

† SINQVENVM, pro *Cinquenum*, quinta pars, in Ch. a. 1408.

SINSIPIVM, Sinciput. Vita MS. S. Castoris Aptensis Episc.

SINSTER. Petrus Damianus Ep. 9. edit. 1610. pag. 17. *Plerique Pontificatus jura non deserunt, et de Sinstris sunt.* Forte pro *Sinistris.* V. *Sinistus.*

† SINTA, zona, cingulum, in Inuent. MS. a. 1419.

SINTATVS, Cinctus, ab Occitanico *Sintat*, vel *Cintat*, Gall. *Ceint.* Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolosan.

SINTEX, Βάτος, in Gloss. Lat. Gr. *Sentis* emendat Cujacius: alii *Sandix.* V. *Batus* 3.

SINTHICIA, Pactum, conuentio. Hesychius: Συνθεσίαι, συνθῆκαι. Συνθεσιάων, ἐντολῶν, συνθηκῶν. Gregor. M. lib. 1. Ep. 30. *Sicut peccata mea merebantur, non Romanorum, sed Longobardorum Episcopus factus sum, quorum Sinthiciae spathae sunt, et gratia poena.* Vbi Iamesius monet in MSS. haberi *Synthiciae:* ita vt vox a Graecia videatur deducta.

SINTHOMA, pro *Symptoma*, a Graec. σύμπτωμα, Gall. *Symptome*, vox Medicorum. Statutum Iohannis Reg. Franc. ann. 1352. to. 2. Ordinat. pag. 609. V. *Symptoma.*

SINTRALIA. Chartular. Eccl. Auxit. c. 136. *Dederunt tertiam partem decimationis ecclesiae S. Georgii juxta Bazianum et Sintralia eiusdem pro ea.* Rursum cap. 143. *Mediam partem ecclesiae d' Antaing . . . huic ecclesiae B. Petri de Vico de cetero possidendam et Sintralia eiusdem ecclesiae pro se et suis successoribus manumisit.* Vtrobique pro *Cintralia*, vel *Centralia*, vt habetur in eodem Chartul. cap. 114. quod supra suo loco videre est: vbi minus recte *Censualia* legendum esse opinati sumus; probabilius hac voce significari videtur certus loci ambitus,

tus, intra quem constructae erant memoratae ecclesiae.

SINV, *Mortarium*, in Gloss. ad Doctr. Alexandri de Villa Dei.

† SINVA, SINVARE, pro *Sonia* et *Soniare*, saltem eodem sensu. Ch. Mss. Phil. Comit. Flandr. V. *Sunnis*.

† SINVAMEN, motus flexuosus, t. 1. Aug. p. 266.

SINVM, *Vas in quo butyrum conficitur*. Gloss. Isid.

SINVS, V. in *Limbus 1*.

SION, Oriens, quod mons *Sion* versus Orientem et in Oriente sit. Vetus Agrimensor pag. 273. *Sequeris cursum ejus a Sion*; *hoc est ab Oriente*. V. infra in *Sium*.

† SIPARE, ponere, SIPATIO, positio. Leg. Polon. t. 1. p. 411.

SIPESSOCNA. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 6. *Comitatus* (in Anglia) *in centurias et Sipessocna distinguuntur*. Membranae veteres de tempore Henrici II. *Sipesoca* dictum, quod *Hundredus* hodie, docent apud Somnerum, qui *Sithur-socna*, vel *Siver-soca*, ex Saxonico legendum contendit.

SIPHAC, vox Arabica, Medicis mediae aetatis familiaris, pro *Peritonio*, seu panniculo tenuissimo, qui statim sub musculis reperitur, cui musculus transuersus iungitur. Alias *Membrana*. Constantinus Africanus lib. 5. de Morbor. curat. c. 5. *Vnde spatia inter intestina et pelliculam, quae Syphac dicitur, implentur*. Ita lib. 6. c. 8. At *Siphac* scribitur l. 5. c. 13.

SIPHONES, sunt proprie canales, vel fistulae, quae concepto spiritu aquam vel alium liquorem emittunt. Memorantur in re bellica inter armamenta nautica militaria. Ignem cum fragore et violentia aduersus hostes et eorum nauigia euomebant. Leo Imper. in Tacticis: *Multae molitiones a veteribus repertae sunt, vt ignis cum tonitru et fumo ignito per Siphones emissus naues incenderet*. Haec post Carol. de Aquino in Lexico milit.

SIPHORVS, Genus textilis. Anastasius in Nicolao PP. *In ciborio Constantinianae basilicae optimos de Siphoris et de fundato pannos appen*[d]... Quidam *Syrophoris* legunt, byssi... que ex Syria interpretantur: no... nulli *Serophoris*; alii denique *Se*... *phoris*.

SIPIA, pro Sepia, piscis species, G... lis *Seche*. Chron. Farfense ap... Murator. to. 2. part. 2. col. 409.

SIPILLVS, Nouacula, ξυρὸν, in Glo... Lat. Graec.

† SIPVM, pro *Sepum* f. Sebu... Germ. Seife. Ch. Ms. a. 1295.

† SIQVARE, secare, in Ch. Ms. ... 1343.

SIRA. (1) Σαῦρα, τὸ αἰδοῖον πλε... Gloss. Lat. Graec. (2) Pro *Scy*... V. in hac voce. Charta Henri... Reg. Angl. apud Madox Form... Anglic. p. 47.

SIRASCVLA, *Vas aquarium*, in Gl... sis Isidori. In Gloss. Sangerm. ... 501. *Soriscula*, *vasculum aquae*.

† SIRIA, i. q. *Sira* 2, prouincia ... mitatus, t. 7. Iul. p. 295. V. *Syr*...

SIRIATICVS TVRGOR. Balderic... Nouiomensis in Chron. lib. 2. ca... 36. *Siriatico turgore inflatus*. Id e... qui, quod *Dominus* nuncupetur ... compelletur, inflatur ac turget, a vo... ce Gallica *Sire*, qua donabant... magnates, et generatim, qui milita... dignitate gaudebant, cum caete... proprio nomine indigitarentur, ... fuere *Scutiferi*, et qui nondum mi... tarem ordinem consecuti fuera... Epitaphium Abbatissae S. Scholast... cae Barensis ann. 1308. apud Ant... nium Beatillum lib. 3. Histor. B... rens.

Filia virgo fuit haec quond...
Sire Ioannis,
Deque tuis Dominis Miles Ca...
massima, magnus...

SIRICA, Pannus sericus. Vita B. A... gustini nouelli tom. 4. Maii p. 61... V. *Siricus*.

SIRICELLA, Vestis sacra, a *Siri*... sic dicta. Vetus Necrolog. Placen... in Histor. Eccles. Placentin. to. 2. ... 138.

† SIRICHVS, pro *sericus*, in St... ant. Florent.

SIRICVM, *Rubri coloris pigmentum* ... *ex quo librorum capita scribuntur*. ... Gloss...

Glossae Arabico-Lat. V. mox *Siricus*.

SIRICVS. (1) Pro *Sericus*, σηρικός. S. Valerianus de Bono disciplinae. Ita *Siricus* pro *fericus* perpetuo scribi in veterib. codd. Paulini annotat Iuretus ad lib. 1. de Vita S. Martini. Sed quod interdum *Syricus* pro *Siricus* scribitur, id vitium scriptorum est: cum, vt ait Isidorus lib. 19. c. 17. *aliud sit sericum, aliud Syricum. Nam sericum lana est, quam Seres mittunt: Syricum vero pigmentum, quod Phoenices in Rubri maris litoribus colligunt.* Incertum porro, an de posteriori intelligi debeat Lex Aleman. tit. 59. §. 7. *Si autem ex ipsa plaga ceruella exierit, sicut solet contingere, vt medicus cum medicamento aut Sirico stupauit, et postea sanauit, etc.* Ibi enim *Siricum* licet interpretari lineum tomentum, quod Galli *Charpie* dicunt. (2) Delicatus, vel opulentus, *qui vestibus Sericis vtitur, seu granatur*, vt habet vetus Interpres Iuuenalis Sat. 6. Auctor Hist. Apollonii Tyrii: *O inimice Sirice! qui amore tuae carnis ductus tuo animam amisisti.* Serici enim vsus rarus adeo primitus fuit, vt penes solos ditiores et delicatiores esset: et Galenus lib. 13. Meth. scribat sua tempestate, sub ditione Romana, in magnis ciuitatibus penes solas mulieres opulentas inueniri potuisse.

SIRIMPIA, rubentium pusularum species, ap. Isidor. l. 4. Orig. c. 8. V. *Senespio*.

SIRIONES, Vermiculi, qui oriuntur in dentibus, Matthaeo Siluatico. Gall. *Sirons*.

SIRNUMJVGIVS. Charta Pontii Comitis Tolosani an. 936. apud Catellum: *Cum silvis et forestis, et cum omnibus finalibus et mercariis, et sirnumjugris, et cum hominibus et famulabus inde naturalibus, etc.*

SIROCCVS, SIROCHVS, ab Italis *Sirocco*, Ventus, qui Latinis Euronothus, Germ. Sudost, dicitur. Iac. Auriae Annal. Genuens. lib. 10. ad an. 1283. apud Murator. to. 6. col. [illegible] V. *Syrocus*.

† SIROGALVS, cuniculus, f. pro *Sirogrillus*. Ch. Ms. a. 1241.

SIROGRILLVS, cuniculus, Gall. *Lapin*, olim *Conil*. Transactio Florentii de Castellane domini de Masalguis cum hominibus eiusdem loci ann. 1438. ex Schedis Praes. de Mazaugues.

SIROMASTES, Hesychio species jaculi, hasta, lancea; a Graeco σειρομάςης. S. Hieronymus Epist. 53. *Legi enim Siromastem Phinees, austeritatem Heliae, zelum Simeonis Chananaei, Petri seueritatem.* Vbi respicit ad Numer. c. 25. v. 7. quo loco LXX. habent σειρομάςης, Vulgata vero *Pugio*. V. Martinii Lexic.

SIRPA, vt *Sarpa*. V. in hac voce.

SIRVENS, SIRVENTVS, vt supra *Seruiens*. V. in hac voce. *Siruens ad arma*, in Regesto *Probus*. Charta ann. 1139. inter Probat. tom. 2. novae Hist. Occitan. col. 390.

SIRVENTAGIVM, V. *Seruentagium*.

SIRVENTALIS, V. in *Feudum*.

SIRVENTIA, idem quod *Seruitium*. Liber Chirographorum Absiae fol. 8. *Dederant fratribus Absiae, quicquid habebant in supradictis donis, scilicet Sirventiam suam.* V. *Serventagium* et *Seruientia*. SIRVENTARIA, eodem intellectu. Regest. Mandat. fol. 77. V. in *Servientia*.

SIRVPPVS, Iusculum medicum, Gall. *Syrop*, pro *Syrupus*. V. in hac voce. Ordinatio Humberti II. ann. 1340. to. 2. Hist. Dalph. p. 405. col. 2. SYRVPPVS, in Statutis Auenion. lib. 1. rubr. 21. art. 9. p. 84.

SIRVRGIA, SIRVRGICA, pro Chirurgia. Leges Palat. Iacobi II. Regis Majoric. inter Acta SS. tom. 3. Iunii p. XXXII. Hinc

SIRVRGICVS, pro Chirurgus, ibid. p. VIII. in Instrum. an. 1371. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 567. et alibi.

SIRYCVS, vt *Siricus*. V. ibi.

SISA, pro *Assisa*, Impositio, praestatio tributi. Conuentiones inter Carolum I. Comitem Andegav. et Provinciae et Arelatenses ann. 1251. art. 59. V. *Assisa*. SIZA, eadem notione.

tione. Statutum Iohannis Regis Franc. an. 1361. to. 3. Ordinat. p. 498.

SISAGA, Vuae species, de qua Petrus de Crescentiis lib. 4. cap. 4.

SISARA, pro *Sicera*. Will. Thorn. *Canapis, olerum, pomorum, Sisarae, mercimoniorum, etc.*

SISARRA, Πρόβατον μικὸν ἐνιαυτοῦ, in Gloss. Lat. Gr. V. Martinii Lexicon.

SISCALCVS, in Chronico Estensi apud Murator. to. 15. col. 347. pro *Senescalcus*. V. in hac voce.

SISCIDENSES, Valdensium asseclae, qui concordabant cum iis fere in omnibus, nisi quod recipiebant Eucharistiae *Sacramentum*, apud Reinerum contra Valdenses cap. 6.

SISCIPLATOR, nude in Gloss. Arabico-Lat. pro *Sescuplator*.

SISCONVS, perperam pro *Fisconus*, Culcitra straminea, vulgo *Paillasse*. Constitut. Caroli II. Reg. Siciliae: *Lectus integer intelligatur materatium, vel Sisconus, vel culcitra, etc.* V. *Fisco*.

SISENAL, f. ad *Sisam* seu praestationem pertinens. Charta ann. 1246. in lib. 1. Feudorum Burbonensis dominii fol. 96. *Gerardus de Beria duas copas ordei Sisenals, et duos denarios, etc.* Infra: *B. Raymundi 4. copas Sisenals filiginis, etc.* Occurrunt haec verba pluries.

† SISIA, i. q. *Assisia*, tributi impositio et exactio. Ch. a. 1353.

SISINNVS, pro Cincinnus. Vita S. Amalbergae tom. 3. Iul. p. 100.

SISISMA, Asthma. Acta S. Francisci de Paula to. 1. April. p. 179.

SISIT, pro *Saisierit*, apprehenderit, in Addit. ad Leges Alamann. cap. 22. V. *Saisire*.

SISMA, pro Schisma, in Vita B. Iohannis Taussiani Episcopi to. 5. Iulii, pag. 791.

SISMVSILVS, V. *Cisimus*.

† SISMVSINVS, vestis certis pellibus munita, in Capitul. a. 808. t. 5. Collect. Hist. Franc. p. 679. vbi Rhenanus habet *Sismusilus*. V. *Cisimus* et *Cisinus*.

SISPES, *Sospes*, *sanus*. Gloss. Isidori.

SISPETATICVM, in Praecepto Theoderici Reg. Franc. an. circ. 688. apud Mabill. Diplom. lib. 6. Ch... pro *Cespitaticum*. V. in hac voc...

SISSA, SISSARII, V. *Assisa*.

SISSIARE, pro Sissitare, sed... Gloss. Lat. Gr. *Sissiat*, χάθηται, βρέφους.

SISTARCHIA, SISTARCIA. V... *tarchia*.

SISTARIVM, pro *Sextarium*, Bre...tis *Sisteren*. Charta an. 1206... Miraeum to. 1. pag. 294. col. 2...

SISTAROA, Auis species apud Fri...cum II. lib. 1. de Arte Venandi cu...

† SISTENTER, continuo, in... Rob. reg. Sicil. a. 1324.

SISTERE. (1) Consistere, ... Graec. συνίςασθαι. Vetus Iren... terpres lib. 2. cap. 5. num. ... † Existere, esse. Ch. Ms. a. 13...

† SISTERENIS, mensura fru...ria, i. q. *Sextarium*. Reg. S... Cam. Comput. Paris.

SISTERIVM, vt *Sextarium*. V...

† SISTERNVS, codex sex ... vt *Quaternus*, quatuor. Stat. V... Tolos. Ms.

SISTERTIVM, perperam pro S...*rium*, in Chartular. S. Vin... tom. 1.

SISTILLAGIVM, pro *Sexte*... ni fallor. V. *Sextariaticum*. C... Rogeri dom. de Rosero an. 12... Tabul. S. Medardi Suessionens. ... *dicta vero ecclesia singulis ann*... *teloneo et Sistillagio nostro* ... *Cornuti 28. libras Laudunensis* ... *fice percipiet.*

† SISTORIORA, modus agri, ... *Sextarata*, in Ch. a. 1122.

SISTORIVM. (1) Pro Consisto... Witikindus lib. 2. Gestor. Sa... *Congregati in Sistorio basilicae* ... *Caroli.* Editio Reineccii habet ... (2) † Pro *Storium*, i. q. Storea... Aug. p. 462. V. *Storia 1.*

SISVRNA, vulgaris stragula, ve...nica ex pellibus. Ammian. lib... de Iuliano: *Nocte dimidiata se... exurgens, non e plumis vel str... sericis ambiguo fulgore nitent... sed ex tapete et σισύρα, quam ...ris simplicitas Sisurnam appellat.* ... Lindenbrog. et Valesium ad ... locum. Adde Octav. Ferr... de Re vestiar. part. 2. lib. ...

et Vossium de Vitiis Serm, lib. 3. c. 49.

SIT, pro siue, seu, Gall. *Soit*, in Ch. Ml. a. 1238.

SITA. (1) Terminus, limes, vt videtur. Fori Olim Iacobi I. Reg. Aragon. ann. 1247. fol. 18. *Et secundum forum non tenetur ibi aliquid ... aut per bogas siue Sitas aliquid demonstrare, quia non sunt talia ... quae aliter possent diuidi.* (2) † Pro *Seta*, pilus, in Comput. MS. a. 1470.

SITACIVM, pro *Sitarcium*, vt mox *Sitarchia*. Agnellus in Vita S. Petronacii apud Murator. to. 2. p. 185. *Sedere fecit illum super alium ... strata via; flascones et Sitacium ad sellam ligatum.*

SITAMENTUM, mendose pro *Sagitamentum*, sagittarum materia vel ... t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 1946.

SITARCHIA, SITARCIA, SISTARCIA, &c. Sacculus vel Cistella, qua panis cibusve defertur. Apud Apuleium lib. 2. *sitarchia* sumitur pro alimento, annona, seu cibo, quo ... in nauibus vice commeatus vtebantur nautae: est enim efficta vox a σῖτος, *frumentum, annona*, et ἀρκέω, *sufficio*, quasi dicas, quod ad victum sufficit. S. Hieronymus de captiuo Monacho: *Ascensis camelis, et noua Sitarchia in annona refocillati.* S. Augustinus de Cantico nouo c. 11. *Praeparemus Sitarcias, apprehendamus et ascendamus nauem fidei simul et crucem, nec desit anchora spes nostrae salutis, etc.* V. Glossar. med. Graecit. in Σιτάρχιον. Postea pro ..., in quibus recondebantur cibaria, aut alimenta, vasis ac sportellis, ... vsurpari coepit apud posteriores ..., qui vocabulum ipsum ... deformauerunt. Occurrit enim SITARCHIA, in Gloss. Angl. Saxon. Aelfrici, *mete fætels*, id est, *pera cibi*. SITARCIA. Glossae Biblicae MSS. *Sitarciis, arcis cibariis.* Gloss. Arabico-Lat. *Sitarchia, saccus vel pera*; perperam editum *Si...* Vita S. Genulfi lib. 2. c. 2. ... emendandus videtur Fulcherius Carnot. lib. 3. Viae Hierosol. cap. 31. *Quod ipse, qui in Starcia sua detulit vsque Tyrum . . . nobis enarrauit.* Legendum enim *Sitarcia*. SITARCIVM, in Mirac. S. Germani Paris. to. 6. Maii p. 790. SISTARCHIA, SISTARCIA. Papias, (ex Isidoro lib. 20. c. 9. qui habet *Sitarciae*,) *Sistarchiae proprie sunt nautarum, dictae, quod sint sutae, substantiae, vel vascula, in quibus portantur cibi.* Eadem prope Vguitio. Ioh. de Ianua: *Sistarcia, vas et repositorium, sicut saccus, vel pera, etc.* Catholicon paruum: *Sistarcia, Sac, repositoire, bourse*, Regum c. 9. *Panis defecit in Sistarciis nostris.* SATARTIA, in Vita S. Albini, ex Fortunato to. 1. Martii p. 57. CISTARCHA. Will. Brito in Vocabul. MS. *Cistarcha, secundum Alexandrum Nequam, componitur a cista et archa: Vnde fecit tales versus:*

> *Cistarcis tactis, vel peris, jungere cistam*
> *Si cures archae, Cistarchis sic dabit ortum.*

CISTARTIA. Will. Tyrius lib. 22. c. 15. SETARCIA, in Vita S. Lupicini Abbat. Iurensis num. 7. 9. PSITARCIVM. Guibertus lib. 1. Histor. Hierosol. c. 1.

SITELLA, Situlae species. Laudes Papiae apud Murator. to. 11. col. 26.

SITHCVNDVS, SITHERCVNDVS, SIDERCVNDVS HOMO, SITHCVNDMANN. Leges Inae Regis Westsaxiae c. 49. *Burgi fractura debet emendari 120. sol. . . . Aldermanni 80. sol. Thayni Regis 60. Sidercundi hominis terram habentis 25. aut per id negare.* Cap. 56. *Si homo Sithercundus agat cum Rege, vel cum Regis Aldermanno pro familia sua, etc.* Cap. 57. *Si homo Sithercundus terrarius expeditionem supersedeat, emendet 120. sol. et perdat terram suam.* Adde cap. 60. *Gesithcundman* dicitur cap. 55. 64. et 67. Leges Athelstani Regis: *Et si Walisens . . . Ceorlman promoueatur, vt habeat 5. hidas terrae, et habeat weram Regis, et occidatur, reddantur 2. millia thrimsa: et si assequatur, vt habeat*

beat loricam et galeam, et deauratum gladium, si terram non habeat, tamen est Ceorlus. Et si filius ejus, vel filius filii ejus hoc assequatur, vt tantum terrae habeat postea, est qui nascetur ex eis Sithercunde generationis ad 2. millia thrimsarum, etc. Ex quibus patet *Sithercundum* dici hominem, qui tantum terrae habeat, vt seruitium militare inde exhibere posset, ideoque viris nobilibus accenseretur. Lambardus *Custodem paganum* vertit, alibi *Armiferum* et *Ducem paganum.* Sed vide, quae Somnerus ibi commentatur. SITHCVNDMAN, Vox ejusdem notionis et originis. Concilium Bergamstedense ann. 697. c. 7. *Si acciderit virum militarem, qui Sithcundman appellatur, finito hoc Concilio . . . in adulterio deprehendi, etc.*

SITHIA, Nauis species. Sanutus lib. 3. part. 13. cap. 13. *Eodem anno Soldanus Babyloniae per flumen Tampnis inter galeas et Sithias misit vsque ad 20. etc.* V. *Sagitta.*

SITICINES, Tubicinum genus: de qua nomenclatura ita Gellius lib. 20. c. 2. *Nos autem in Capitonis Atei conjectaneis inuenimus Siticines appellatos, qui apud sitos canere soliti essent, hoc est, vita functos et sepultos; eosque habuisse proprium genus tubae, a caeterorum differens.* Hanc tubam reliquis longiorem latioremque fuisse docet Hieronym. Magius Miscell. lib. 1. cap. 13.

† SITITOR, sitiens, auidus. Matth. Paris. ad a. 1213.

SITOCOMI, Rei frumentariae curatores, a Graec. σῖτος, frumentum, et κομεῖν, curare: quorum praefectura *Sitocomia* dicitur, apud Vlpian. Dig. lib. 50. tit. 5. leg. 5. Alii erant

SITONES, qui scilicet frumento emendo praefecti erant: quorum officium *Sitonia* nuncupabatur, ibid. tit. 5. leg. 2. et tit. 8. leg. 9. §. 6.

SITONICVM, Stipendium, annona: quomodo σιτονικὸν vsurpat Chronic. Alexandrinum an 36. Theodosii Iun. nisi locum significet in quo frumentum publico nomine emtum reconditur: quod innuere videtur Gregorius M. lib. 1. Epist. 2. *De fru[...] tis autem quae scribitis, longe [...] vir magnificus Ciridanus asseris; tantummodo sola transmissa sunt, pro transacta indictionis debi[...] replendum Sitonicum sufficerent.*

SITTA, f. Situla, in Inuentar. [...] sil. ex Tabular. Compend. *Du[...] minos, et duas Sittas et [...] pertorium ferratum, et 12. [...] plumbeas magnas, etc.*

SITTO, pro Sederit, a Saxon. [...] sedere, Germ. *Sitzen*, in Pacto [...] gis Salicae edit. Eccardi tit. 26.

SITVARE. (1) Ponere, collo[...] constituere, Gall. *Situer, placer,* [...] *blir, assigner.* Chron. Comod[...] apud Stephanot. tom. 2. F[...] Hist. MSS. *Cumque ipse Yv[...] tes . . . . ascendisset, vt vide[...] liter ipsi operarii lapides . . . [...] bant, etc.* Elmham. in Vita H[...] ci V. Reg. Angl. c. 54. pag. [...] *Sedibus aptissimis plurima g[...] xiuoma . . . . Situari constituit.* [...] TVATVS, pro *Situs*, ex Gall. S[...] Litterae Caroli primogeniti Iohi[...] Reg. Fr. ann. 1358. tom. 3. [...] nat. pag. 296. (2) † Manere, [...] bitare, in Stat. a. 1317.

SITVATIO. (1) Situs, Gall. S[...] *tion.* Charta Caroli VI. Reg. [...] ann. 1380. apud Menestrer. [...] Lugdun. p. 129. (2) Consti[...] Gall. *Assignation.* Codicillus B[...] di dom. de Mercorio an. 1320. [...] Baluz. tom. 2. Hist. Aruerni[...] 339. V. *Situare.*

SITVLA, Mensura liquidorum. [...] modus lib. 2. Tradit. S. Emme[...] mi apud Pezium to. 1. par[...] Anecd. col. 273. *Camisam quo[...] cottum similiter* I. *de vino car[...]* I. *id est Situlas* XXX. *farin[...] dios* X. Charta S. Annonis C[...] Archiep. an. 1066. apud Mir[...] to. 2. p. 1133. col. 2. *In Strala[...] dius tritici . . . . pulli duo, [...] cem, Situla vini, ama cerevis[...] midia, etc.* V. *Situs.*

† SITVLARIVS, sitularum ar[...] qui etiam *Serrarius* dicitur, [...] eas circulis *serrat.* Ch. Ms. a. [...]

SITVLLA. Statuta Riperiae cap[...] fol. 5. *De qualibet libra aestim[...]*

... Situlorum pro introitu denarii ...
Situla, vas aquae bene-
... Inventar. an. 1419. ex Ta-
... Eccl. Nouiom.
(1) († ... in quo patel-
... caldariae ... iae consistunt.)
... Radulfi Reg. an. 1029. apud
... to. 1. Anecd. col. 147. *Ad*
... *quoque quatuor ferreas vel*
... *Situsque earum in salinis.*
... *Salinariae* in *Sedes* 4. (2)
... ad aedificandum idoneus,
... Hist. Cassin. t. 2. p. 627.
† Adiect. stans. Ch. Ms. a.
(4) † Mendose pro *Sicus.*
... in hac voce.
..., SIVATA, Auena: *Sibada*,
... Beneharn. rubr. 1. art. 20.
... an. 1111. inter Probat. no-
... Occitan. col. 380. V. *Ci-*
...
..., nauis species, in Ch. Ms.
...
... *Et* conjunctiua. Occurrit
...
... *Sibi*, mutatione haud infre-
... in v, in Iudicio ann. 873.
... Probat. tom. 1. nouae Hist.
... col. 124.
..., SION, inter ministeria sacra
... in Testamento S. Euerar-
...ensis: *Duo phylacteria in*
... *pendentia, Euangelium de auro*
... *Sin aurea, armillas duas*
... *Missale cum auro et ar-*
... Testamentum Ri-
... Episcopi Helenensis: *Et alium*
... , *Sion argenteum*
... , *incensarios duos, etc.*
... vulgo ramulum dicunt.
... Parisiensis in Arestis Amo-
... 1. *Et batus par les car-*
... *de Cions de vert olivier, etc.*
... vasculi mentio occurrit in
... Rituali Eccl. S. Martini Tu-
... apud Marten. de Antiq. Eccl.
... to. 1. p. 568. *Praepositus qui*
... *et portat Syon loco*
... Ibid. p. 569. ex eodem
...: *Vinum per Sion in calicem*
... Pro *Sion*, *Cochlear* habet
... Laudunense ibid. p. 388.
... *Sion* idem esse quod
... V. in hac voce. Sed id

aperte docent Gesta Episc. Cenoman. c. 37. apud Mabill. to. 3. Analect. p. 354.

SIZA, vt *Sisa*. V. in hac voce.

SKAZA, vt *Scadus*. Acta Murensis Monasterii pag. 62. V. *Scala* 8. et *Scamellus*.

SKELLA, 1) tintinnabulum, campanula, Italis *Squilla*, vnde *Squillare*, resonare. Papias: *Tintinnabulum, a sono vocis dictum, Sichilla vulgo dicitur.* Vbi puto legendum *Schilla.* 2) In specie equorum clitellariorum tintinnabulum. Occitani *Esquilo*, *Esquileto*, *Esquilon*, tintinnabulum, quod mulorum collis appenditur, etiamnum appellant. Lex Salica tit. 29. §. 3. *Si quis Skellam de caballis furauerit, etc.* Vbi editio Heroldi *tintinnum* habet. SKILLA, apud Hariulfum lib. 2. cap. 10. Lanfrancus in Decretis pro Ord. S. Benedicti c. 1. sect. 1. SCHELA, apud Anonymum in Chron. Cremon. apud Murator. to. 7. col. 636. SCHILLA. Hincmarus Remensis Epist. 7. ex Labbeanis. ESQVILLA. Missale Mosarabum fol. 173 SCILLA. Eadmerus lib. 1. Vitae S. Anselmi Cantuar. cap. 8. SQVILLA. Ardo Mon. in Vita S. Bened. Anian. c. 52. V. *Insquilla.* SQVILIA, in Synodo Nemausensi an. 1284. cap. de Eucharistia. STILA. Consuetud. Monast. Fontanell. MSS. *Finita Missa de Beatissima, abbas vel prior debet pulsare Stilam, quae vocatur Stila colloquii, et debent conuenire in medio capituli, etc.* Haud scio an eadem notione accipienda sit haec vox in Testam. Guillelmi dom. Montispessul. ann. 1146. apud Acher. to. 9. Spicil. p. 141. *Ac de meo iure in eius ius in perpetuum transfero cameram scilicet meam, quae est prope ipsam ecclesiam, et totum illud quod pertinet ad ipsam cameram, et porticum qui est ante cameram, sicut determinatum est a pilari vsque ad parietem Stilae, etc.* Vbi forte *Stila* est Aquaeductus. V. *Stillariae.* STILLA, vt *Skella.* Statuta Ordin. S. August. apud R. Duellium to. 2. Miscell. p. 359. Leg. videtur *Scilla.* Atque inde facile quiuis aduertat

 Trun-

Trunculos, quibus Galli vulgo ludunt, et quos *Quilles* vocant, a *Squillis* nomen accepisse, quod earum formam referant, ima parte, qua humo haerent, latiores, superiori minutiores, et in acumen desinentes.

† SKEPPA. V. *Sceppa*.

SKERDA, idem videtur quod Gallis *Escare*, vulneris crusta, Germ. Schorf. Bracton. lib. 3. Tract. 2. c. 24. §. 2. *Et si os frangatur, quod facile perpendi poterit per renoduram, vel testa capitis frangatur, ita quod extrahantur ossa, vel Skerda magna leuetur.* Infra: *Si ossa extrahantur a capite, et Skerda magna leuetur, vt praedictum est.* Haec post Spelmannum, qui vim vocis non intellexit. *Skerda* enim in locis allatis est schidia, assula, seu pars ossis fracti aut contriti minuta, quae Gallice *Esquille* dicitur. *Skerdo*, vel *Squerdo*, vocant Occitani fragmentum minutissimum et acutissimum ligni haud laeuigati, quod spinarum instar digitis incautorum sese inserit.

SKILLA. V. *Skella*.

SKILLINGUS, Genus monetae apud Suecos, (Germ. Schilling,) de qua vide Ioan. Stiernhookum lib. I. de Iure Sueonum vetusto c. II. pag. 132. Anglis *Schelling*, pro *Esterlingus*. SCHILLINGUS, eadem notione, in antiquo Missali MS. apud Hickes. Dissert. Epist. pag. 13. V. *Schillingus*.

SKIPIAMENTUM, Nauis armamentum et instructio, annona scilicet cibaria, arma, et caetera ad victum et defensionem necessaria, Gall. *Equippage*, *Equippement*. Charta Edwardi I. Regis Angl. ann. 1302. apud Rymer. tom. 2. p. 911. V. *Eskipare*.

SKOTTARE, V. *Scotare*.

SKUVINAGIUM, Reditus ex officio et dignitate *Scabinorum*. Charta ann. 1431. apud Rymer. to. 10. p. 490. V. in *Scabini*.

SLADE, Modus agri, qui in longum porrigitur, a Saxon. *Slæd*. Charta ann. 1347. apud Kennett. in Antiquit. Ambrosd. p. 465. 537. et 572.

SLAVUS, Seruus, *seruiens*. Ch... Ottonis Regis an. 939. apud ... cardum inter Probat. Histor. ... chionum Oriental. col. 137. V... pra *Sclauus*.

† SLEYAGIUM, ... pro *Strei*... ius mensurae, ... sextario fit. Ms. a. 1310. *Item mouton*... *Sleyagium, cum vno boissello bla*... *nui redditus*.

SLOPETUM, apud Schannat. in ... cesi Fuld. p. 114. pro *Sclopetum* in hac voce.

SLUSA, Locus vbi conclud... aquae, vt et

SLUSAGIUM, Pensitatio quae ... mino feudi exigitur pro iure ... di *Exclusam*. V. in hac voce.

SMACARE, SMACCARE, vo... lica, Vulnerare, mutilare, debil... Statuta Cadubrii c. 112. Hinc

SMACATURA, Vulnus, membri ... tilatio, vel debilitatio. Statuta ... dubrii lib. 3. c. 24. V. *Mahem*...

SMALDUS, V. *Smaltum*.

SMALTUM, Encaustum, liquati... ratique metalli pigmentum, ... *Smalto*, Germanis *Schmalt*, ... *Esmail*. Vox forte formata a ... seu *malta*, quae vox Architect... *lidamentum* sonat. Apud Palla... de Architectura habetur caput ... *positione maltorum et solidamen*... deinde: *Compositio maltorum, et so*... *lidamentorum, ad solidandas qu*... *res, etc.* vbi Cod. MS. Pithoean... *tarum* praefert. Anastasius in ... IV. PP. p. 182. *Fecit denique ta*... *de Smalto, etc.* Guillelm. Bib... in Stephano VI. *Cantharum ...* *vnam cum pretiosis margaritis e*... *mis, ac Smalto, etc.* V. *Li*... ESMALCTUM, eadem notion... nales Mediolan. Anonymi ad ... 1389. apud Murator. tom. 16 ... 807. V. *Esmaltus*. SMA... Vetus Scheda in Bibl. Cluni... 563. SMALTATUS, Italis ... *tato*, Gall. *Esmaillé*, Encau... stinctus. Consuet. Frideric... Siciliae c. 94. SMALTITU... dem notione. Anastasius in ... dicto III. PP. SMALTUS, ... intellectu, in Constitut. Fr... Reg. Siciliae c. 92.

[..]ANIARE, Vox Italica, Ira excandescere, fremere, furere, Gall. *Enrager*. Bonincontrus in Chron. Mo[..] apud Murator. to. 12. col. 1095.

[..]ANTACOMPAGNVS. Acta Alexandri III. PP. [..] Baronium ann. [..] de Octauiano Pseudoponti[..] *Mulieres quoque blasphemantes, [..] haereticum appellantes, eadem [..] repetebant, et alia derisoria [..] decantabant, nominantes eum [..] vulgari Smantacompagnum, [..] mantum* ablatum fuerat, ex [..] *Smantellare*. V. *Mantum*.

[..]RAGDINA, locus vbi smaragdi [..]untur. Guillelmus de Baldensel in Hodoeporico.

[..]RAGDINES, pro *Smaragdi*, Ioanni [..]. Occurrit non semel apud [..] de Rebus in administr. sua [..]. V. *Smeraldinus*.

[..]RAGDVS, Liber, cui titulus [..]. Testamentum Eucrardi [..] ann. 837. apud Miraeum [..] pag. 21. col. 1.

[..]RANDA, Smaragdus, a Gall. [..]. Gesta Episcopi Cenoman. [..] 37. apud Mabillon. tom. 3. Ana[..] pag. 354.

[..]GMA, SMIGMA. Ioh. de Ianua: [..] *est quoddam vnguentum, vel [..] vnguenti, vel saporis, vel [..] aliarum rerum boni odoris. [..] etiam migma, sed alind [..]*. Gloss. Gr. Lat. Σμῆγμα, [..]; Σμηγματοπώλης, *Lo[..]*. Gloss. Lat. Gall. San[..] *Smigma, un oinguement*. V. [..].

[..]IDO. Lex Frision. addit. 3. de Vulneribus §. 35. *Si brachium [..] percussum fuerit, et ex ipsa [..] decreuerit a sua grossitu[..], quam prius habuerit, quod Sme[..] dicunt, ter 4. solid. componat.* Vox formata ab Anglo-Saxon. [..], paruus, exiguus, exilis, te[..], gracilis, minutus, vnde *Smal[..]*, minutio, diminutio, attenua[..], apud Somnerum. Germani et [..] *smal* et *smael*, gracile, etiam [..]. Sicama vero legendum cen[..] *gesmelet*, extenuatum, contra[..], gracile redditum.

SMELO, Mensura vnius spithamae. Lex Frision. addit. 3. de Vulneribus §. 56. *Si et superior* (articulus pollicis) *adiiciatur, quod vocant Smelo, hoc est vnius spannae longitudinem habueris, ter 8. sol. componatur*. Agitur ibi de magnitudine et longitudine vulnerum, secundum quam fiebat compositio.

SMERALDINVS, SMERALDVS, Smaragdus, Gall. *Emeraude*. Iac. de Voragine in Chron. Ianuensi apud Murator. to. 9. col. 32.

SMERE, Adeps: Belgis *Smeer*. Teloneum S. Bertini: *De pensa adipis, id est, Smere, 2. den.*

SMERILIONES. Fridericus lib. 2. de Arte venandi cap. 7. *Sunt etiam aliae aues rapaces paruae, sicut sunt Sineciliones, vbleti, et huiusmodi: et tam his, quam maioribus praedictis homines non vtuntur, nisi ad delectationem tantum, etc.* Vbi legendum videtur *Smeriliones*, pumili, minimi et velocissimi accipitrum. Describuntur ab Augusto Thuano lib. 1. de Re accipit, pag. 25. *Mirle* dicuntur Alberto Magno l. 23. de Animalib. c. 14. et Germanis: *Ismerli*, Petro de Crescentiis, l. 10. cap. 13. V. *Simrilius*.

SMIGMA, SMIGMATOR. V. supra *Migma* et *Smegma*.

SMIRALDVS, Smaragdus. V. *Balascus*.

SMIRIGLIVS. Comment. Caroli Carafae Episc. Auersani de Germ. sacra restaurata: *Miles casu in bombardam, quam Smiriglium vocant, ignito fomite sui sclapi ignem intulit.*

SMOLTVS. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotiae cap. 12. *Omnes illi qui habent croias, vel piscarias, seu stagna, aut molendina in aquis, vbi mare ascendit, et se retrahit, vbi salmunculi, seu Smolti, vel friae cuiuscunque generis piscium maris, vel aquae dulcis ascendunt vel descendunt, etc.* V. *Fria*.

† SMVRDVS, seruus glebae, homo *manus mortuae*, a Slauon. voce *Smurt*, mors. Ch. a. 1279. ap. Schilter. t. 1. Inst. Iur. publ.

† SMVTITIO, nominatio, declaratio, a *smutare*, nominare, declarare. Cod. Ital. dipl. to. 2. p. 1830.

SMYRNA, a Graec. σμύρνης, Myrrha, apud vet. Interpr. Irenaei lib. 2. cap. 24. n. 3.

SNAIDA, SNEIDA, V. *Sinaida*.

SNEBERGII, dicti apud quosdam grossi censuales, Germ. Schneeberger, ab vrbe Saxon. *Schneeberg*, teste Fabricio Orig. Saxon. l. 7. p. 700.

SNESA. Charta ann. 1186. in Tabulario S. Bertini: *De interclusionibus meatuum aquarum eiusdem Ecclesiae, quae vulgo Warren dicuntur, de quibus 24. Snesas anguillarum annuatim persoluebatur, etc.* Hollandis *Snees* vicenarium, seu viginti, sonat.

SNOBVLI, SNVOBVLI, Muraenulae, i. e. funiculi, qui de argenteis plexis filis, vt in thuribulis fieri solet, apud Schilterum in Gloss. Teuton.

SNODARE, Italis Nodum soluere sonat. Locus est infra in *Straffignare*.

SNODEN, Glomus, Gall. *Peloton*, a Saxon. *Snod*, eadem notione. Comput. an. 1425. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 574.

SNYRTIR, Ensis species. Saxo Grammatic. lib. 2.

> *Ecce mihi videor ceruum penetrasse ferocem*
> *Theutonico certe, qui Snyrtir dicitur, ense.*

Apud Kilianum *Sniider* cultrum sonat.

SOAGLVS. *Teisa soaglorum*, Telae grossioris genus. Statuta Montis Regalis fol. 277. *Item statutum est, quod quilibet textor seu textrix capiat tantum . . . de teisa Soaglorum solidos tres.*

SOALAGIVM, pro *Stalagium*, Praestatio pro *stallis*, in Charta Ricardi I. Reg. Angl. inter Ordin. Reg. Fr. to. 5. p. 317. vt suspicatur Cl. Editor.

SOALIS, pro *Sualis*, Sus, porcus. Polyptychus S. Remigii Remensis.

SOATVS, Italis *Soatto*, Corium loris et corrigiis faciendis aptum. Statuta Astens. de Intratis portarum: *Soati albi ponantur et soluant pro* [...] *libet dozena lib. 6.*

SOAXIS. Annal. Mediolan. Ano[...] mi apud Murator. to. 16. col. [...] *Alia bussula d[...]ata cum Soa[...] granatis. Sa[...] vnus deaura[...] cum Soaxe str[...]o.* An Ope[...] lum?

SOBIORNVS, Commoratio, ma[...] vnius diei, Gall. *Séjour*. Ex[...] ctum computi ann. 1238. ex S[...] dis Cl. V. Lancelot. V. *Sejor*[...] et *Subjurnare*.

SOBOLVS, pro Soboles. Charta [...] douici Reg. ann. 875. apud [...] met. inter Probat. Hist. Lo[...] tom. 1. col. 312. V. alia notio[...] *Sabelum*.

SOBRA. Mensurae species vide[...] Consuet. Solemniac. *Translati*[...] *Martialis sepias et oua farsata* [...] *stas dem. Sobre* III. *eminas* [...] *Lemou. quam debet Iunchada. Sob*[...] pro supra, crebro occurrit in T[...] rario Apchonii.

SOBREVERSVM, idem quod *Su*[...] *versum*, quod mensuram exc[...] Statuta Arelatens. MSS. art. 74[...] *Sobra*.

SOBRIARE, Vigilare. Gloss. [...] Graec. et Graec. Lat. *Sobrio*, νήφ[...]

SOBRIISSA. Fragment. Petro[...] *Vltimo etiam periscelides resolu*[...] *reticulum aureum, quam ex Sob*[...] *esse dicebat.* Id est *auro obryzo*.

SOBRIVS, Prudens, grauis, ac [...] deratus. Iosephus, seu Hegesip[...] lib. 1. de Excidio Hierosol. de [...] cano.

† SOBVRINA, f. mansio, do[...] Ch. a. 720. in Suppl. ad Mur[...] p. 560. *Dedi — cum terris*, [...] *soburinas*, &c.

SOC, V. *Soca* 4. et *Soccus* 2.

SOCA. (1) Charta plenariae sec[...] ratis sub Iustiniano scripta, a[...] Brisson. lib. 6. formul. p. 647. [...] *mario vno valente siliquas* [...] *Socas tortiles duas valentes sili*[...] *aureas sex, sella ferrea, plictile*, [...] Ital. *Soca* est funis. V. *Soga*. [...] Modus agri, vt infra *Soga*. V. [...] hac voce. Chron. Farfense a[...] Murator. to. 2. part. 2. col. 4[...] (3) SOCA, SOCCA, SOQVA, [...]

pes, truncus, Gall. *Souche*. Statuta Arelat. ex Cod. MS. D. Brünet. Prouinciales *Souquo* dicunt. (4) SOCA, SOK, SOKE, inquit Fleta lib. 1. c. 47. §. 6. *Significat libertatem curiam tenentium, quam Sokam appellamus.* Leges Edwardi Confess. cap. 22. *Soca est, quod si aliquis quaerit aliquid in terra sua, etiam furtum, sua est iustitia, si inuentum, an non.* Sokam autem *sok*, idem quod *secta*, quam dominus habet de hominibus suis in Curia. Anonymus MS. apud Spelmannum: *Soc est secta de hominibus in curia domini, secundum consuetudinem regni.* SOCA, Manerium, dominium, locus priuilegio et immunitate *Socae* donatus. Regest. S. M. de Pratis Leicestriae tom. 4. Hist. Harcur. p. 2198. SOCA MOLENDINI. Monasticum Anglican. tom. 2. p. 10. V. *Secta molendini*, in *Secta* 3. SOCA PLACITORVM, Ius tenendi curiam in suo dominio. Leges Henrici I. c. 9. V. *Secta placitorum* in *Secta* 3. et *Placitum*. SOCAM et *sacam habere* dicuntur Barones in iisdem Legibus Henr. I. cap. 9. 20. 24. *Socnam* c. 24. 25. Est enim SOCNA idem quod *Soca*, ex Saxon. *Socn*, libertas, priuilegium, immunitas, &c. Brompronus. SOCHA, eodem intellectu. Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 43. SOQVA, in Charta Henrici Reg. Angl. to. 4. Hist. Harcur. p. 1409

SOCAGIVM. (1) Idem quod *seruitium socae*, Littletoni sect. 119. Est autem *Soca* Aratrum, Gallis *Soc de charuë*, Germ. Sag, culter aratri. Olim enim qui *per seruitium socae* terras possidebant, dominis in exercenda agricultura inseruire, et cum socco et aratro proprio agrum domini arare et colere tenebantur, cuiusmodi seruitia postea in census pecuniarios, (aliaue dona) ex mutuo vasallorum et dominorum consensu commutata sunt. Charta ann. 1253. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 262. SOCAGIVM LIBERVM, quod *Socage en Franc tenure* Angli vocant, illud est, vt ait Bracton. lib. 2. cap. 35. §. 1. *quod tenetur quidem in Socagio; sed non fit seruitium dominis capitalibus, nisi in denariis, et nihil inde omnino datur ad scutum et seruitium Regis.* De villano Socagio idem lib. 2. cap. 8. n. 2. *Non mutat statum liberi villanum Socagium non magis quam liberum. Quamuis autem de villano Socagio fiat certum seruitium, propter hoc non habebis liberum tenementum, quia hoc facit ratione tenementi, licet non ratione personae.* SOCHOGIA. Monasticum Anglic. tom. 1. pag. 835. *Duas sartas, cum magna cultura, quae ibi iuxta adiacet, et communem pasturam ad centum oues numero 120. in Sochogia de Maltebi, etc.* Pro *socagio* forte. Malim de territorio, quod *socae* priuilegio donatum est, intelligere. V. supra. SOCOMANNVS, SOCAMANNVS, SOCMANNVS, SOKEMANNVS, Tenens seu Vassallus, qui domino suo inseruit in exercenda agricultura, seu qui fundum *per soccagium* possidet, hoc est, per aratrum, *par le soc de la charuë*, seu *par service de charruë*, vt habet Rastallus. Est enim *Soc*, aratrum, *man*, homo. Natura Breuium apud Spelmann. *Sokmannus proprie talis est, qui est liber et tenet de Rege, seu de alio domino in antiquo dominico, terras, seu tenementa villenagia; et est priuilegium ad hunc modum: quod nullus debet eum eiicere de terris nec de tenementis suis, dum poterit seruitia facere, quae ad terras et tenementa sua pertinent: Et nemo potest eius seruitia augere, aut eum constringere ad faciendum plura seruitia quae non debet facere. Et propter Sokmanni isti sunt cultores terrarum dominorum suorum in antiquo dominico: et non debent summoneri nec inquietari in iuratis vel inquisitionibus, nisi in maneriis ad quae ipsi sunt appendentes. In placitis vero transgressionis, debiti, et aliis actionibus personalibus, summoniti sunt, vt alii homines. Et de istis tenentibus in vilenagio.* SOCMANARIA. Britton. p. 164. *Sokemanrie, sount terres et tenements, qui ne sount mie tenus par fée de Chevalier, ne par grandes serjanties, ne par peti-*

petites, mès par simples services, si come terres enfraunches par nous, ou nos predecessours, dans nos inciennes demeines. SOKMANRIA, apud Ioh. Skenaeum de Verborum signific. pag. 153. vbi vim vocis sic explicat: *Sokmanria sine soccagium, est quoddam genus tenendi terras, scilicet cum quidam libere infeodatur sine vllo seruitio, custodia, auxilio, maritagio; et soluit domino debitum quod vocatur Petite serjantie: vel cum tenet suas terras nomine burgagii aut in libera eleemosyna.* SOKEMARA, vt legendum videtur apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 418. (2) ✝ SOCAGIVM, tributum ex rebus et bonis venditis et expensis. Ch. Ms. a. 1349.

SOCAYNALE, f. Canalis per quem aquae currunt. Libertates concessae Barcinonensibus a Petro Rege Aragon. ann. 1283. MSS.

SOCCA, (1) Vestis muliebris species, quae aliis superinduebatur. Ricobaldus Ferrarius de Rit. antiquit. apud Murator. tom. 9. col. 247. V. in *Socha.* (2) Stipes. V. *Soca* 3. (3) Vt *Soccus* 1. ni fallor, in Charta ann. 855. Append. ad Marcam Hisp. col. 788. *Bulgas dua parilia, et Soccas* VIII.

SOCCEDA, SOCCEDARIVS, V. *Socida.*

SOCCIA, SOCCIARE, Sagina, Saginare: vnde Gallis *Suin*, Sagina, quasi *Soing.* Capit. de Villis cap. 35.

SOCCIDA, vt *Socida.* V. ibi.

SOCCITARE, turdorum clamor. V. *Baulare.*

✝ SOCCIVM, i. q. *Socida*, ab Ital. *Soccio.* Act. Ms. a. 1283.

SOCCOMANNVS, V. *Soca* 4. et *Soccus* 2.

SOCCVLVS, V. mox *Soccus* 1.

SOCCVS. (1) Isidorus L. 19. c. 34. et ex eo Papias: *Talares calcei Socci sunt, qui inde nominati videntur, quod ea figura sint, vt constringant talum.* Infra: *Socci non ligantur, sed tantum intromittuntur. Cernui Socci sunt sine solo.* (Pap. *sola.*) *Lingulatos, quos nos foliatos vocamus. Clauati, quasi caluiati, eo quod minutis clauis, id est acutis, soleae caligae vinciantur.* Vbi Papias: *quod de minutis clauis sola conlig- tur.* Adalardus in Statutis Corbei- sib. lib. 1. cap. 3. *Femoralia du- Soccos filtrinos* [illegible], *calcearios cum solis nouis*, [illegible] SOCCOS CI- SPANTES di[illegible]S. Hieronym- Epist. 7. Et Epist. 23. *Soccus vili- auratorum pretium calceorum egen- bus largitur.* SOCCVLVS, dim- nut. a *Soccus.* Caeremon. MS. C- sterc. c. 18. apud Macros in Hier- lex. (2) Vomes, ferrum ara- Gallis *Soc de charuë*, Germ. [illegible] Sag. Alexander Necham: *Sup- natur dentile vel dentale, cui S- vel vomis infigatur.* Charta Al- man. Goldasti 50. *In ea ratione, dum aduixero, ipsas res habere d- beam: et censui me pro hoc sing- annis, de festiuitate S. Galli alia, Soccum vnum, aut 4.* [illegible] Τζόκος apud Heronem in [illegible] λαις, et apud Iohann. Ca[illegible] 194. Apud Anglos et Scotos, B- rones dicuntur *tenere curias f- cum Socco, et sacca, furca, et f- etc.* vt est in Regiam Maiestat. lib. c. 4. §. 2. Vbi haec Skenaeus: *habet donationem terrarum vulgo feofamentum sibi a Rege concessum, c- Socco potest habere vassallos, vel co- nos, quos cogere potest, vt cum So- seu vomere, id est aratro, agrum s- colant, qui propterea Soccomanni cantur, lib. 2. cap. 27. Alii per f- cum intelligunt sectam,* Soyt of co- *vt sit priuilegium regale, tenendi c- rias, in quibus sectatores compar- debent, vt in iure dicendo, et i- tia administranda, iudici adsint f- consilio.* V. supra in *Soca* 4.

SOCEDA, vt *Socida.* V. ibi.

✝ SOCERA, socrus. Test. Ms. a. 1481.

SOCHA. (1) Vestis muliebris speci- in Statutis Mediolan. 1. part. c. 2- V. in *Socca* 1. (2) ✝ Ius tenen- curiam in suo dominio, t. 3. Fe- p. 751. V. in *Soca* 4.

SOCHEMANVS, apud Seldenum Praefat. ad Eadmeri Hist. pag. idem qui *Socomannus* supra in *S-* 4. V. *Cotarius* in *Cota* 2.

✝ S

† SOCHEYRATA, tantum prati, quantum vnus sector per diem secare potest. Ch. Ms. a. 1501.

SOCHIRE. Memorabilia Humberti Pilati ann. 1344. ex Schedis Cl. V. Lancelot: vbi verba *ipse non Sochi-sit ja*, idem sonare videntur ac si diceret, quod iam non curaret de Lege Francorum, eumque nihili faceret; Gall. *qu'il ne s'en soucioit plus*. Soche, pro *Souci*, ni fallor, molestia, sollicitudo, cura, apud Guillelmum de la Perene de Bello Ital. ann. 1378. part. 2. Collect. nouae Martenii pag. 333.

SOCHOGIA. V. supra in *Socagium*.

SOCIA. (1) Vxor. Burchardus Episc. Wormaciens. in Lege familiae. (2) Grex, examen, Formula 11. exorcism. apud Baluz. tom. 2. Capitul. col. 663. (3) † Famula, pedisequa, in Form. Ms.

† SOCIALES, militarium turmae, quae *Compagniae* appellabantur. Annal. Victor. Ms. ad a. 1258.

SOCIALITAS, societas, congregatio, communitas. Ch. Caroli C. a. 28. regni eiusd.

SOCIALITER. (1) Communiter, vna. Rolandinus Patav. in Chron. Taruis. apud Murator. tom. 8. col. 345. (2) Societatis causa, Gall. *par Compagnie*. Statuta MSS. Augerii Episc. Conseran. an. 1280.

SOCIARE. (1) *Sociare sibi in patrimonium rem aliquam*, in Lege Bajwar. tit. 17. c. 2. pro Adiungere, sibi asserere. Ita *fisco sociare*, pro *confiscare*, formula vulgatissima, de qua in voce *Fiscus*. Capit. 2. ann. 813. cap. 6. V. *Satire*. (2) Socium sibi adiungere. Capitul. ann. 807. c. 2. (3) Comitari. Gall. *Accompagner*. Bartholomaei Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1244. apud Murator. to. 6. col. 506. (4) † Sequi vt famulus. Ch. Ms. a. 1459.

SOCIDA, Italis *Soccità*, quasi Societas *accommandita di bestiame, che si dà alla custodia altrui à mezzo pro et danno*, vt est apud Cruscanos. Habetur apud Rollandinum in Summa Notariae c. 5. formula *instrumenti Socidae ad saluum capitale*. V. Statuta Mediolan. 2. part. c. 483. 484. SOCCEDA, SOCCIDA, eodem intellectu. Statuta Cadubrii c. 2. p. 54. V. *Societas* 1. et *Socita* 2. SOCEDA, eadem notione. Statuta castri Redaldi lib. 1. fol. 17. SOCIDUM, ipsa *socidae* pactio, conuentio. Statuta Riperiae c. 7. f. 9. vo. SOCCEDARIUS, qui in *soccidam* accipit, Italis *Soccio*. Correctiones Statut. Cadubrii c. 30. V. *Societarius* in *Societas* 1. SOCIDAVUS, eodem sensu. Statuta Placent. lib. 5. fol. 66.

SOCIETARIUS. V. mox *Societas* 1.

SOCIETAS. (1) Eadem notione qua Italis *Socida*. V. in hac voce. *Tenere ad Societatem*, est tenere ad medietatem fructuum. Hinc *Societarius* dicitur eiusmodi societatis particeps. Litterae Offic. Atrebat. ex Chartul. Montis S. Eligii p. 146. V. *Medietarius*, et *Soistura*. Hinc IN SOCIO DARE, *Donner à moitié*. Edictum Rotharis Regis tit. 95. §. 3. et Lex Longob. lib. 2. tit. 32. (2) SOCIETAS inter Monachos variorum monasteriorum, qua sua sibi inuicem bona ita communicabant, vt tanquam fratres alterius monasterii haberentur. V. *Fraternitas* 3. (3) Militarium turma. Plures exstitere eiusmod societates, inter quas celebriores sunt *Societas Britonum* in Mirac. MSS. Vrbani V. PP. *Nobilis Iohannes de la Chalma diocesis Valentinensis ann.* 1374. *cum Societates Britonum cepissent castrum appellatum Sahon super Rodanum, manus eorum euadere volens, etc. Societas Catalanorum*, quae et *Vniuersitas foelicis Francorum exercitus existentis in partibus imperii Romaniae* inscribitur in Litteris an. 1314. to. 2. Hist. Dalph. p. 151. col. 2. (4) *Exercitus*, in Gloss. Gasp. Barthii ex Hist. Palaest. Roberti Mon. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 110. (5) Coetus, caterua, Gall. *Bande*. Charta an. circ. 853. apud Chorier de statu polit. Dalphin. to. 1. pag. 111. (6) † Comitatus, das Gefolge. Test. a. 1444.

SOCINA. Bulla Honorii III. PP. ann. 3. apud Vghellum in Episc. Interamn. tom. 1. p. 823. *Item quicunque est, vel erit ferrarius, qui habeat*

beat Socinum, dabit vnum par de ferris cum clauis Episcopo Interamnae. Ita forte dicta *officina* quaeuis, quomodo vocem hanc vsurpare videtur Vetus Consuetudo Ambianensis localis MS. V. *Socius.*

SOÇINVS. S. Audoënus lib. 2. Vitae S. Eligii c. 15. *Nulla mulier praesumat Socinos ad collum dependere, nec in vela,* (f. tela) *vel in tinctura, siue quolibet opere Mineruam, vel infaustas caeteras personas nominare.* Quidam codd. habent hoc loco *saccinos.*

SOCITA. (1) *Gener, dictus a societate generis.* Papias. (2) Vt supra *Socida.* V. in hac voce. Constitut. Fr. Praedicat. part. 1, col. 66.

SOCIVS, dignitatis vel officii nomen in Ecclesia Toletana, nisi idem sit qui alibi *Frater* dicitur, qui nimirum in fraternitatem seu participationem orationum aliorumque bonorum spiritualium admissus est: quod in Ecclesiis Cathedralibus, vti in Monasteriis obtinuisse supra obseruauimus in v. *Frater.* Inscriptio cuiusdam sigilli apud Praef. de Mazaugues haec praefert: S. PET. MICHAEL SOCII ECCE TOLET. *Socii* in re nautica recensentur inter eos qui aliquam in naui habent praeeminentiam. Charta ann. 1525. apud Rymer. to. 14. pag. 73. *Capitaneus, magister, submagister, bursarius, Socii et alii praeeminentiam in naui habentes, etc.* Alibi pro *Socii*, vbi eadem fit enumeratio, legitur *Marinarii:* vnde eosdem esse colligitur qui Gallis *Officiers Mariniers* dicuntur, ad quos nauis gubernatio eiusque ministerium potissimum spectat. SOCIO FISCO, Formula quae passim in veteribus tabulis occurrit, qua res fisco publico adiuncta aut adiungenda innuitur. V. *Fiscus* et *Sociare* 1.

SOCKEMANNVS, SOCMANARIA, SOCNA, SOCOMANNVS. V. *Soca* 4. et *Socagium.*

† SOCRATES. Inter vtensilia recensentur, in Inuent. Ms. *Item duos anderios de ferro, item quinque Socrates.*

† SOCRIA, socrus. Ch. Ms. a. 126[illegible]

SOCTANVM, vt *Sotanum*, V. in hac voce.

† SOCVLVS, solum, pars domus inferior. V. *Sotulum.*

SOCVS. (1) Stipes, truncus, Galli *Souche.* Charta Raimundi de Montesquiuo an. 1279. V. *Soca* 3. Pro calcei genere occurrit in *Soccus* 1. (2) † Cella, promptuarium, locus remotus et depressus. Inuent. Ms. a. 1476.

SODA, morbus capitis, Gall. *la Migraine*, ex Graec. ἡμικρανία. Michaël Scotus de Physionomia cap. 2. *Contingit dolor capitis, quae dicitur Soda, siue Emigranea.* Albertus M. lib. 23. de Animalibus cap. 18. *Prima autem falconum infirmitas est dolor capitis, qui in hominibus Soda vocatur. Huius signum est, quod falco claudit oculos, et mouet caput in partes diuersas, etc.* Vox Arabica, Auicennae, Albucasi parte 1. Chirurg. c. 2. et aliis Medicis fat familiaris.

SODADERIVS, miles, qui stipendio meret. Chron. Parmense ad annum 1290. apud Murator. to. 9. col. 820. V. in *Solidata.*

SODALES, Aponius L. 2. in Cantica Canticorum, vbi de Haeresiarchis: *Qui hac de causa Sodales appellantur, quod vnusquisque eorum daemonum vicarius vel collega per superbiam effectus est, et quod omnes hi cibos doctrinae apud sensum suum, de quo cuncta meditando promunt, deceptis animabus, praeparatos, singuli ad vnam mensam, legis diuinae testimoniis male interpretatis, deferunt comedendos. Propria enim pulmentaria ad vnam mensam multi propter commune conuiuium deferentes, ab antiquis Sodales sunt nuncupati, ad quorum comparationem, malorum dogmatum inuentores, Sodales Christi Ecclesia appellauit, quia dulcia verba sanctae Scripturae venenosis sensibus suis inficientes, diuerso sapore lethali intra se variante, vnius mortis aeternae conuiuium praeparant animarum.*

SODALICIARIVS, Sodalis. V. *Fil[illegible] tius.*

SO[illegible]

† SODAMENTUM, Ital. *Sodamento*, cautio, satisdatio. Stat. Florent. l. 5. c. 36.

SODANNUS, ut *Sultanus*, V. in hac voce.

† SODANUM, herba vitrearia siluestris, Ital. *Soda*, Gall. *Soude*. Leuden Maior. Carcass. Ms.

SODENUS, V. *Syndicus*.

SODARIA, Meretrix. V. in *Sodes*.

SODELLAE, Scrofarum morbus, Gall. *Escroüelles*. Nangius in Vita S. Ludouici p. 369. *In tangendo infirmitates, quae vulgo Sodellae vocantur, super quibus curandis Franciae Regibus Dominus contulit gratiam singularem, etc.* Videtur legendum *scroëllae*, vel *scronellae*, nisi vox formata sit a voce *soda*, de qua supra.

SODES, SODARIA. *Sodes*, Sodalis, amicus, socius. Glossae Graec. Lat. φίλτατος, *Amantissimus*, *Sodes*. Vita S. Wlstani Episc. Wigorn. n. 21. *Dedit Sodes Aisuine.* Eckeardus iunior de Casibus S. Galli cap. 5. *Mi Sodes tute.* Cap. vlt. *Bene, ille ait, mi Sodes, narras.* Vide p. 46. et 47. et ibi Goldastum ab eodem fonte. SODARIA, Amica, meretrix. Chron. Senonense lib. 3. cap. vlt. *Quamdam meretricem, quam Sodariam vocant, post Ducem direxit.* Sic enim appellata ut plurimum vilia scorta: cuius appellationis auctores existimantur Athenienses, rei odiosae speciosum nomen ἑταιρῶν dantes, ut est apud Plutarchum in Solone. Athenaeus lib. 13. cap. 4. καλοῦσι δὲ τὰς μισθαρνούσας, ἑταίρας. V. Martialem lib. 7. Epigr. 69. Ita ἑταιρεῖον *Lupanar* vocabant. Haec docte quidem: sed forte legendum *Soldaria* a *Soldada*, merces, stipendium: vnde meretrix *Soldataria* nuncupata, ut videre est infra in hac voce. CONSODES. Versus MSS. de Cobone et Lantfrido, in Bibl. Eccl. Bellouac. *Quodam tempore fuerunt duo viri nobiles, sicut fabulae testantur, et scurrarum complices, vnus Cabbo vocabatur, Lantfridus, et Consodes, etc.*

SODINGA. Ch. a. 1130. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 909. *Et similiter das chirothecas et vnum bonum cereum illi, qui in ipso die impositurus est mensae suae prius ferculum, i. e. Sodingam, quae fertur a S. Ambrosii abbate.*

SODIS Form. 57. ex Lindenbrog. *Caballos tantos, boues tantos, vaccas cum vitulis tantas, ouium capita tanta, Sodis capita tanta, lecturios condignos ac lectos tantos, etc.* Vbi *sodis* pro *suum* videtur vsurpari, vel certe ex *sude*, id est, porcorum stabulo. V. *Sudis*.

† SODUM, ager incultus, Ital. *Sodo*. Form. Ms. V. *Sodus* 1.

SODUS. (1) *Terrae Sodae*, incultae, Ital. *Terreni Sodi*, Gall. *Terres en friches*. Charta an. 1358. inter Probat. Hist. familiae de Gondi tom. 1. p. 156. (2) † Firmus, stabilis, Ital. *Sodo*, a *Sodare*, solidare. Tract. Ms. de re milit.

SOESTES. Descriptio bonorum dom. de Eska ex Tabul. Audomar. *Diuiditur namque tota terra de Eska et de suis antedictis ypepis, in Soestis, quae Flaminge dicitur mente, en terage, quod Flaminge dicitur lantscoef . . . Illa terra quae dicitur Soestes . . . continet in vniuerso 336. mensuras.* V. *Soistura*.

† SOFFA, SOLFA, nota musicalis, Ital. *Solfa*. Ch. Ms. a. 1245. V. *Solfizare*.

SOFFERANA, SOFFRANIA, crocus, Ital. *Zafferano*, Gall. *Safran*. Chron. Fossae-nouae apud Murator. to. 7. col. 882. V. *Zafframen*. SOFRANUM, eadem notione, in Statutis datiariis Riperiae c. 12. fol. 5. V. *Safranum*.

SOFFRATA, SOFRAYTA, culpa, vel mulcta in Ecclesia Lugdunensi dicitur, quae a Canonicis ob culpam aliquam, vel absentiam a choro, cum aliquod officium praestandum erat, exsolui debebatur, a vet. Gall. *Souffraite*, penuria, vel potius *Soferir*, abstinere; a choro quippe et refectorio abstinebant, etiam mulcta pecuniaria exsoluta, qui in culpa erant. Statuta Eccl. Lugdun. an. 1175. ex Cod. MS. Coislin. nunc Sangerman.

SOFISTA, V. infra *Sophistae*.

SOFOSORIUM, pro *Suffossorium*, Ligo. Canones Hibern. cap. 7. lib. 38. apud

apud Acher. to. 9. Spicil. p. 28. *Aratra trahentes et Sofsoria figentes terrae.* V. *Fossorium.*

SOFRANVM, V. supra *Sofferana.*

SOFRAYTA, vt *Soffrata.* V. ibi.

SOGA, 1) Restis. Gloss. *Soga, funis.* Vox Italis et Hispanis etiam in vsu. Lex Longobardorum lib. 1. tit. 25. §. 33. *Si quis Sogas furatus fuerit de boue iunctorio, componat sol.* 6. Innocentius III. PP. lib. 13. Epist. 61. *Culcitram vnam, mantilia 4. Sogam carralem de corio, ferrum caldararium.* 2) Tabularium sancti Mauricii Agaunensis apud Guichenonum in Probat. Hist. Sabaud. p. 4. *De quarto terra S. Mauricii habet Sogas 5. vnaquaeque Soga habet pedes 100.* Vbi *Soga* est funis, funiculus, agri modus, quomodo Persae σχοῖνον, mensuram terrae stadiorum 60. vocabant, vt auctor est Herodotus.

SOGALIS. (1) Census ex quauis *soga*, seu agri modo, pendi solitus. Capitulare de Villis cap. 10. (2) Pro *Soalis*, vel *Sualis*, Sus, porcus. Codex censualis Irminonis Abb. Sangerm. fol. 11. vo. *Qui soluunt omni anno ad hostem carra VI. ad tertium annum Sogales* CVIII. V. *Soalis.*

SOGARE, Secare, a Gall. *Soyer;* nisi legendum sit *Segare.* V. *Secare* 2. Charta ann. 1372. ex Tabul. Aulc.

SOGNEIA, praestatio, quae primum fiebat vice procurationis; exinde vero pro quauis pensitatione et seruitute est vsurpata; eadem notione et origine, qua *Sonniata.* V. *Soniare.* Charta ann. 1224. ex Tabular. Corbeiensi. SOIGNIA, eadem notione. Charta Margaretae Flandr. Comit. ann. 1269. apud Miraeum tom. 2. p. 1238. col. 1. SOIGNEIA, SOIGNENA, eodem intellectu, in Charta an. 1246. ex eodem S. Medardi Tabular.

SOGNETVM, in Aresto Parlamenti Tolos. pro Consulibus villae de Miranda ann. 1400. *Et quod dicti Consules eorum consilia absque praesentia officiariorum dicti Comitis* (Altariaci) *facere non deberent, certamque aydam seu concessionem nuncupatam Sognetum in dicta villa existentem, et per quam tredecima pars vini venditi* [...] *eadem villa ad detaillum recipiebat*[...] *reuocaretur coram certo executore* [...] *dictis Consiliariis nostris deputato,* [...] *tiisset.* Vbi legendum *Soquetum.* [...] in hac voce.

SOIESTVRA, V. *Soistura.*

SOIGNA, SOIGNIA, SOIGNEN[...] vt *Sogneia.* V. ibi.

SOIEVM, pro *Scogilum.* V. ibi.

SOINVS, V. in *Sunnis.*

SOISTVRA, SOIESTVRA, vt sup[...] *Societas* 1. Tabular. Montis S. E[...]gii.

† SOITVRA, tantum prati, qua[...]rum vnus sector per diem secare po[...]est, Gall. *Soiture, Sciture.* Inte[...]dum pratum nude. Ch. Ms. a. 131[...] V. *Sethorata.*

SOJVRNARE, morari, diem ducer[...] Gall. *Séjourner.* Literae Henrici I[...] Reg. Angl. an. 1411. apud Ryme[...] to. 8. col. 667. V. *Sejornare* et *Sol*[...]*jurnare.*

SOK, SOKA, SOKE, V. *Soca* 4.

SOKAGIVM, SOKEMANNVS, S[...]KEMARA. V. supra in *Socagium.*

SOKEREVA. Fleta lib. 2. c. 55. §[...] . . . *Quamdiu aliquid inueniatur* [...] *huiusmodi feodis, per quod disting*[...] *possint. Si autem nihil inueniat*[...] *tunc implacitentur ipsi Tenentes* [...] *Galenecto, per quod breue de ce*[...] . . . . *et seruitiis, quod fieri p*[...] *per Sokereves eorum in hustenge pr*[...]*sentatos ad custodiam Sokereuae s*[...] *ad redditus suos colligendos, etc.* [...] *Socagium.*

SOKMANNVS, SOKMANRIA, [...] in *Socagium.*

SOL. (1) Pro Die, quomodo a La[...]nis Scriptoribus, Poëtis praeserti[...] vsurpari obseruarunt Seruius ad V[...]gil. et Lutatius ad 3. Thebaïd. V[...]tus Glossarium laudatum a Fabro exercit. 1. p. 11. *Tres Soles,* [...] *dies.* Ioh. de Ianua: *Quia Sol est ca*[...]*sa diei, ideo ponitur aliquando p*[...] *die; sed frequentius in plurali.* Lu[...]prandus lib. 3. c. 5. *Paucis interp*[...]*sitis Solibus.* SOLEM CVLCA[...] vel potius *Collocare,* pro Diem co[...]stituere. V. *Collocare.* (2) Greg[...]rius Turon. lib. 4. Hist. c. 31. *Tr*[...] *aut quatuor splendores magni circa* [...]

lem apparuerunt, quos rustici Soles vocabant, dicentes: Ecce tres vel quatuor Soles in coelo. Rodericus Toletanus in Histor. Arabum c. 17. *Omnes Cordubae habitantes tres Soles itetis mirificae conspexerunt, etc.* V. Isidorum Pacensem aera 784. Aimoin. de Translat. SS. Georgii et Aurelii n. 16. Matth. Paris ann. 1236. *Et videbatur iuxta solem, quidam Sol velut collateralis.* Ammianus lib. 20. *Sol autem geminus ita videri existimatur, si erecta celsius solito nubes, aeternorumque ignium propinquitate collucens, orbis alterius claritudinem tanquam a speculo puriore formauerit.* V. Liuium lib. 17. et Plinium lib. II. c. 31. (3) *Stilus ferreus, vnde solet excuti ignis silice*, vt est in lib. Miracul. S. Bertini c. 10. apud Mabillonium to. 3. Act. SS. Ord. Bened.

SOLA. (1) Pro Solea calcei, Gallis Semelle. Charta Ludouici Pii Imp. apud Doubletum: *Ad cordovesos, et ad Solas eorum componendas, modia mille ducenti.* Chrodogangus Metensis Episc. in Regula Canonicor. c. 41. *Calceamenta vero omnis clerus annis singulis, pelles buccinas, et Solas, paria quatuor accipiunt.* V. Soccus I. SOLA, pro ipso Calceo, seu aliqua calceamenti specie, in Charta an. 855. in Append. ad Marcam Hisp. col. 788. *Solarum parilia XL.* Testam. ann. 1518. in Sicil. sacra apud Rocchum Pirrum p. 187. *In qua (arca) erant vestis vna zindari et inster iubbae, velum vnum listiatum et Solae (vulgo calceamentum,) ibus B. Martyris.* V. *Solarius.* (2) Piscis marini species, solea, Gall. *Sole*, quod *solae* formam refert sic dicta. Charta ann. 1197. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 144. (3) † Quadratus later, quo pauimentum sternitur. Statuta Montis Regal. fol. 270. V. *Solerare.* (4) † Solum, fundus, in Ch. Mſ. a. 1326. (5) † Planus nauis fundus, Gall. *Sole.* Stat. a. 1378. (6) † Trabs, tignum, Gall. *Solive.* Ch. Mſ. a. 1324. V. *Saliva.* (7) † Pila vel globulus ligneus, Gall. *Soule.* Lit. Mſ. a. 1348.

SOLACENTIO. Charta ann. 709. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Hist. Lothar. col. 264. *Bene antiquitus diuitum principum decreta et legum ita sanxerunt, vt tantummodo loca manus donatoris Solacentio in subscriptione certa monstraretur, nec sine gestarum allegatione, plenissima voluerunt firmitate mancipare.*

† SOLACERIUM, cella seu obedientia monastica, vel praedium rusticum ab abbatia pendens; vnde *Solacerius* illius habitator. Ch. Mſ. a. 1325.

SOLACIAMENTUM, Solatium, animi remissio. Codex MS. de dictis contra Albigenses ex Bibl. D. de Chalvet Senescalli Tolos.

SOLACIARI, V. infra *Solatiari.*

SOLADIRE, pro *Solsatire.* V. in hac voce.

† SOLAGIAMENTUM, Solatium, levamentum, Gall. *Soulagement.* Ch. a. 1473.

SOLAGIUM, Agrarium, praestatio ex agris, a *solum* sic dictum; idem quod alibi *Araticum, Terragium* nuncupatur, vt videre est in his vocibus: nisi tamen tributum sit, quod ex area, Dombensibus *Suel*, pensitabatur. V. *Solium* 4. Chartul. Matiscon. fol. 220. vo.

SOLAIARIUS, an qui *soleas* vendit seu conficit? Vetus Inscriptio apud Baronium ad 22. Aug. in Martyrolog. *Magno et inuicto Imp. . . . Constantino . . . corpus coriariorum, magnariorum, Solaiariorum deuoti numini maiestatique eius.* V. *Magnarius* et *Sola* I.

SOLAMENTUM, vt *Solanum* infra, Solum, fundus. Charta ann. 941. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 147. V. *Solare* 2. et *Soliditas.*

SOLAMEUM, Annonae genus. Chartar. Eccl. Auxit. c. 88. de Oblationibus ad sacristam pertinentibus: *Decima quoque tam panis, quam annonae, siue frumenti, et Solamei.*

SOLANUM, Solum, fundus. Charta Sanctii Regis Aragonum aerae 1118. apud Hieron. Blancam p. 626. V. *Solamentum.*

SOLARATUS, V. infra in *Solarium* I.

SOLARE. (1) Vt *Solarium* I. V. in hac voce. (2) Solum, fundus. Conc.

Conc. Legion. ann. 1012. inter Hispan. to. 3. p. 191. V. *Solamentum*. (3) Calceos *solis* seu soleis instruere. Statuta Arelat. MSS. art. 167. V. *Solerare*. (4) SOLARI, Consolatione affici, recreari. Taion. Episc. in Praefat. ad suos quinque libros Sentent. inter Conc. Hisp. to. 2. p. 531. V. *Solatiari*.

† SOLAREATVS, *solariis* instructus, aedificatus. Stat. Mss.

† SOLARIA, vectigal, quod pro solo penditur. Ch. a. 822. t. 6. Collect. Hist. Franc. p. 528. V. *Solarium* 2.

SOLARIARI, pro *Salariare*. V. in hac voce.

SOLARIATVS, V. in *Solarium* 1.

SOLARIOLVM, dimin. a *Solarium* 1. V. ibi.

SOLARIS. (1) SOLARIS AVREVS, nummus aureus, scutum cum sole, Gall. *Ecu au Soleil*. Regest. Parlamenti ann. 1533. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. p. 693. Alia notione vide in *Solarium* 1. (2) SOLARIS IVSTITIA, quae solum seu fundum spectat, Gallice *Justice fonciere*. Charta ann. 1211. ex Tabul. S. Germani a pratis. (3) † Idem quod *mansus*, agri portio cum habitatione coloni, Hisp. *Solar*. Ch. a. 1107. V. alia notione in *Solarium* 1.

SOLARITER, instar solis. Gocelinus in Vita S. August. Cantuar. tom. 6. Maii p. 377.

SOLARIVM. (1) Domus contignatio, vel cubiculum maius ac superius, tabulatum, Söller olim Germanis. Chronica Australis an. 869. *Ludouicus Imperator de Solario cecidit*. SOLARIVS, vt *Solarium*. Charta ann. 1017. in Append. ad Marcam Hispan. col. 1003. SOLARE, eadem notione. Charta ann. 1043. ex Tabul. S. Victoris Massil. SOLERIVM, eodem intellectu. Albertus Aquensis lib. 1. c. 28. SOLARIOLVM, dim. a *Solarium*. Vita S. Austrulfi Abb. Fontanell. saec. 3. Bened. part. 2. p. 134. SOLARIS, locus idoneus *solario* aedificando, Gallis *Masure*. Charta Sanctii Reg. Aragon. aerae 1090. in Hist. Pinnatensi lib. 3. c. 9. SOLARIVM, eadem notione. Charta Willelmi dom. Montispessul. ann. 1103. apud D. Br[illegible] tom. 2. de Vsu feud. p. 727. [illegible] LARIATVS, et SOLERATVS, [illegible] lariis instructus, aedificatus. C[illegible] ta Ioannis Episc. Ticinensis. an. [illegible] apud Vghellum in Episc. Veron[illegible] sib. Vide Oct. Ferrarium in *Sol*[illegible] SOLARATVS, eodem signific[illegible] Charta Theodobaldi an. circ. [illegible] apud Murator. to. 3. p. 86. [illegible] Vectigal, quod pro solo pendi[illegible] apud Vlpian. ff. ne quid in loco p[illegible] leg. 2. §. Si quis, 17. V. *Solagi*[illegible] (3) *Solarium* nonnumquam pro [illegible] *larium* scriptum occurrit, vt in C[illegible] stitut. Vdalrici Episc. Patav. a[illegible] 1470. apud Hansiz. to. 1. Germ[illegible] sacrae, p. 555. Ita etiam legend[illegible] videtur apud Marten. de Ant. Ec[illegible] siae Discipl. p. 128. vbi haec ha[illegible] ex Ordinar. MS. Eccl. Siluanect. *A*[illegible] *do finiunt breues lectiones ad Matutinum, et per diem vnus de clericis* [illegible] *capellanis ecclesiae, Solario median*[illegible] *legit residuum in choro retro ma*[illegible] *altare*. (4) † Suggestum, ap. [illegible] ramp. in Diss. 1. ad Hist. B. Chia[illegible] p. 125.

SOLARIVS. (1) Calcei species. C[illegible] put. ab an. 1333. ad ann. 1336. [illegible] 2. Hist. Dalph. p. 284. *Item* [illegible] *duobus paribus stiualorum et du*[illegible] *cim paribus Solariorum pro dom*[illegible] III. *flor*. V. *Sola* 1. (2) † SO[illegible] RIVS, SOLERIVS, domus co[illegible] gnatio, tabulatum. Ch. Ms. a. 13[illegible]

SOLARVS, nummus argenteus M[illegible] tuanus. Acta B. Aloysii Gonza[illegible] to. 4. Iunii p. 883.

SOLATIARE. (1) SOLATIA[illegible] Consolari Radulfus de Diceto p[illegible] 607. V. *Solari*. (2) Fideiubere, ap[illegible] Macros in Hierolex. ex leg. 3. de [illegible] ercitalibus. V. *Solatium* 4. (3) [illegible] LATIARE, et SOLATIARI, A[illegible] xilium vel *solatium* impertiri, pr[illegible] bere. Lex Longob. lib. 1. tit. [illegible] §. 3. *Si dux exercitalem suum m*[illegible] *stauerit iniuste, Gastaldius eum So*[illegible] *tiet, etc.* Adde §. 5. Codex Car[illegible] nus Epist. 6. *Non nos patiaris peri*[illegible] *et ne moreris aut differas nobis S*[illegible] *latiandum*. (4) SOLATIAR[illegible] animum relaxare, Gall. *Se di*[illegible] *tir*. Arnulfus Lexouiensis Episcop[illegible]

ad Radulfum de Diceto Londoniensem Archidiac. cuius exstat historia.

SOLATIATIM, *Solatiandi* seu animum relaxandi causa. Epist. Caroli de Malatestis ann. 1410. apud Marten. tom. 7. Ampliss. Collect. col. 1169.

SOLATIATOR, Auxiliator. Capitula Caroli C. tit. 1.

SOLATIOSE, i. q. *Solatiatim*. Vita S. Humilitatis to. 5. Maii p. 206.

SOLATIOSVS, delectabilis, iucundus. Epistola Ducis Burgundiae an. 1401. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 1675. V. *Solatiuus*.

SOLATIVM. (1) Salarium, quod τῆς ψυχῆς λόγῳ datur, vt habet Procopius in Anecdotis. Vtitur non semel Iulianus Antecessor Constit. 115. 123. 124. vt et l. 4. Cod. de Sportul. Capitula Caroli Cal. apud Tusiacum c. 13. *Et si illi duo missatici hoc non sufficerint, nobis ad tempus hoc mandent, qualiter aut per nos, aut per filium nostrum, aut sicut viderimus, eis necessarium Solatium transmittamus.* (2) Ludus, spectaculum, Gall. *Jeu, divertissement.* Regimina Paduae apud Murator. to. 8. col. 427. (3) Quoduis auxilium, Gall. *Ayde.* Iornandes de Rebus Geticis cap. 32. (4) Fideiussio, apud Macros in Hierolex. ex ... 3. de exercitalibus. V. in *Solatium*. (5) Refectio. Testamentum Bertichramni Episc. Cenoman. *Et Abbati loci illius Solatium praebeant, ... in crastinum Abbas det illis ... refectionem.* V. *Consolatio.* (6) Colloquium. Epist. Roberti Prioris Celsiniensis ad Abbat. Cluniac. ann. 1409. apud Marten. to. ... Ampliss. Collect. col. 1114. (7)

SOLATIVM, SOLACIVS, SOLATIA, Gallis *Aide*, qui vel quae Monachis aut Monialibus officium et munus aliquod peragentibus in adiumentum datur. Chrodogangus ... Episc. in Regula Canonic. ... 9. Statuta Ordinis S. Gilberti p. 745. 758. etc. vbi et *Solatius* interdum dicitur. SOLATIA, ... Moniali, p. 776. *Licet infirmarie monialium Solaciam habere.* Habetur rursum p. 764. (8) Ager ... VI.

cultus, f. pro *Solanum*. Chron. Siciliae ad ann. 1326. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 95. *Deinde redierunt vsque ad mare Tonnariae Solantis de tenimento Panormi, per ipsam eamdem viam, damnificantes vineas et Solatia maritimarum dictorum locorum Siciliae.*

SOLATIVS, V. *Solatium* 7.

SOLATIVVS, qui solatium affert. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 67. p. 193. V. *Solatiosus*.

SOLATVRA, pulueres et siliquae granarii, ab Ital. *Solaro*, granarium. Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Martii p. 93*.

SOLATVRVS, pro Solandus. Vita S. Dunstani tom. 4. Maii p. 356.

SOLATVS. (1) *Caligae Solatae*, f. Apertae, pro solutae. Acta ad Concil. Basileense apud Marten. tom. 8. Ampliss. Collect. col. 244. *Nullus portet .... corrigias auri vel argenti ornatum habentes, nec caligas Solatas, nec mitras siriceas.* (2) † Pavimentis stratus. Stat. Taurin. MS. a. 1360. V. *Solerare* et *Solere* 2.

SOLDA. (1) Taberna mercatoria, idem quod *Selda*: nisi etiam ita legendum sit, in Charta an. 19. Richardi II. Reg. Angl. apud Th. Blount in Nomolex. (2) † Fex vinaria, Prov. *Soudo.* Index MS. a. 1378.

SOLDADA, SOLDADERIVS, SOLDAERIVS, V. infra in *Solidata*.

SOLDANA, Araris, Gall. *la Saone.* Charta ann. 1364. ex Regest. 98. Chartophyl. Reg. num. 3.

SOLDANARIA, SOLDANATVS, SOLDANIA, V. in *Sultanus*.

SOLDANVS, V. ibidem et in *Syndicus*.

SOLDARE. (1) Solidare, reficere. Anonymus Salern. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 228. (2) Vid. *Solidata*.

† SOLDARIVM, agrarium, praestatio ex solo seu agris, i. q. *Solagium*. Ch. MS. a. 1071. V. *Soldator*.

SOLDARIVS, SOLDATA, V. infra *Solidata*.

SOLDATARIA, SOLDADERA, Meretrix: ab Hispan. *Soldada*, merces, stipendium: a merendo enim dictas mere-

meretrices obseruat Nonius, quae mercede copiam corporis sui faciunt. Iacobus I. Rex Aragon. in Constitutionibus Catalauiae MSS. V. *Sodaria* in *Sodes*.

SOLDATES, SOLDATVS, SOLDEARE, SOLDEARIVS, SOLDENARIVS, SOLDERIVS, V. in *Solidata*.

† SOLDATOR, soli seu territorii incola et cultor. Arest. Ms. a. 1366.

† SOLDEA, stipendium, Germ. Sold. Cod. Ital. dipl. t. 2. p. 1887. V. *Solidata*.

SOLDICVS, V. *Syndicus*.

SOLDINVS, vt *Solidus*, monetae species. Continuat. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 419. *Item hoc tempore idem dominus Dux monetam mezaninorum de nouo fieri iussit. fecitque statuitiones, quod Soldini amplius non fabricarentur.*

SOLDITIARIVS, V. in *Solidata*.

† SOLDONERIVS, miles qui stipendio meret, Germ. Söldner. Chron. Foroiul. ad an. 1305. V. in *Solidata*.

SOLDVM, V. in *Solidata*.

SOLDVRII, Gallis veteribus dicti devoti homines, et vtriusque fortunae socii satellites principum. Horum meminere Caesar L. 3. de Bello Gallico et Athenaeus lib. 16. cap. 13. cui σολόδυροι dicuntur. *Clientes* ab eodem Caesare nuncupantur ibid. lib. 7. c. 40. V. Schilter in Gloss. Teuton. et Carolum de Aquino in Lexico milit.

SOLDVS, Solidus, ab Ital. *Soldo*. Oberti Cancellarii Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 342. V. in *Solidata*.

SOLECLVM, vmbella portatilis, Gall. *Parasol*, ab Ital. *Solecchio*. Gaietanus in Ord. Romano cap. 46. V. *Solinum* 1.

SOLEDETAS, pro *Soliditas*, V. ibi.

SOLEDVS pro *Solidus*, in Testam. Bertichramni Episc. Cenoman. et aliis vett. Chartis passim.

SOLEMNIA. (1) Solemnes et antiquae praestationes in l. 1. D. de Munerib. et apud Ammianum lib. 17. (2) SOLEMNIA, fem. gen. pro Solemne S. Sturmii Abb. Fuld. Consuet. V. *Solemnium*.

SOLEMNIS, illustris, clarus, insign... Vita Innocentii PP. IV. c. 39. ap... Baluz. tom. 7. Miscell. p. 399. ... LEMPNIS, eodem significatu, ap... Ludewig. tom. I. Reliq. MSS. p... 291.

SOLEMNITAS, iuris formula, pr... scripta ratio, Gall. *Formalité*. C... cil. Treuir. ann. 1310. apud Mart... to. 4. Anecdot. col. 242.

SOLEMNITER, Communiter, ... Epist. Goffridi Vindocin. apud ... billon. tom. 5. Annal. Bened. p... 399.

SOLEMNIVM, Solemnitas. Mirac... Wlfranii to. 3. Mart. p. 155. V. *S... lemnia* 2.

SOLEMNIZARE, publicare, vulg... Alanus de Insulis in Planctu ... rae. Vulgo autem *Solemnizare*, ... *solemne festum agere*, quomodo ... pant Petrus Blesensis serm. ... C... sarius Heisterbach. lib. 9. c. 15. ... 11. c. 2. et alii. Pseudo-Ovid... lib. 1. de Vetula:

Econtra durum est Solemni... quod ille
Conculcat.

SOLENNIZARE, eadem noti... Elmham. in Vita Henrici V. ... Angl. cap. 26. p. 61.

† SOLEMPNE, solemnis et ... praestatio. Cod. Ital. dipl. to. ... 1492.

SOLEMPNIZATIO, festum sole... Litterae Edwardi II. Reg. Angl... 1308. apud Rymer. tom. 3. p... SOLLEMPNIZATIO MATRI... NII, in Charta ann. 1369. apud ... luz. tom. 2. Hist. Aruern. pag...

† SOLENTIA, solita solemnia, ... Collect. Hist. Franc. p. 14.

SOLERARE, *Pauimentum compo... vel soleas calceamenti resarcire*... Gloss. MSS. Gloss. Isid. *Solerare est solidare, a solus, solaris, ... solidum*. V. *Salare* 3.

SOLERATVS, SOLERIVM, ... *larium* 1.

† SOLERE. (1) *Sola* seu pila ... Gall. *Soler*. Litt. remiss. a. 13... *Sola* et *Soula*. (2) Pauimentis ... neie, Gall. ol. *Soler*. Ch. ... 1385. V. *Solatus* 2.

† SOLERIVM, solum, pauimentum. Ch. Ms. a. 1450.

...LARIVS, V. *Solarius* 2.

...LERTIZATVS, Solers, diligens. Vita MS. S. Firmini Episc. Ambian. ...Conf. V. mox in *Solertus*.

...LERTVS, vt *Solertizatus*, in Sta... Caroli Ioh. Reg. Franc. primo... ann. 1538. tom. 3. Ordinat. p. 538.

...LESTRIS, pro siluestris vel so...rius, ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. p. 271.

...LETVS, Calceus, Gallis *Soulier*. ...Monast. de Valle Dei apud ...plymot. tom. 4. Fragm. MSS. p. 460.

...LEVARE, Subleuare, Ital. *Solle*..., Gall. *Soulever*. Sebast. Perus. ... Vita B. Columbae Reat. tom. 5. ... pag. 381*.

...LFA, V. *Soffa*.

...LFIZARE, Musicales notas canere, ... *Solfare*, *Solfeggiare*, Gall. *Sol*... Georgius Rhau: *Si cantum ... volueris Solfizare, conside... oportet in primis eius tonum.*

SOLVISARE, eadem notione, in ... V. *Solmisatio*.

...GVS, lucius. Charta Alfonsi I. ...aerae 1157. pro Caesaraugusta..., apud Michaelem del Molino in ...pertorio p. 265. col. 3. *Et per... ... totas illas aquas, quod ..., vbi potueritis. Sed totos ... qui fuerunt ibi presos se... et prendat eos meo Me... ad me.* V. *Sollus*.

SOLIA, locus in ecclesia inter poe... quarti gradus et sanctua..., apud Thiers de Ambon. c. 17. p. 118.

...LIAR, διφραξ, in Gloss. Graec. Lat. ... (Codex Reg. *Solium*,) in edito ..., Sella, currus, lectica.

...LIARDVS, SOLLIARDVS, co... minister. Statutum Humber... ann. 1340. tom. 2. Hist. Dalph. ... 394. col. 1. Galli *Soullart* eo... significatu dixerunt. Statuta ... Elnon. MSS. A Gall. *Souil*... inquinatus, conspurcatus; vnde ... Gall. *Souillon*, culinarius ...stinus. SOYLLARDVS, eadem notione, in eodem Statuto an. 1340. ibid. pag. 404. col. 2.

SOLIARE. Charta Italica ann. 1345. *Si aliquis Soliauerit aliquas canas, vel scalnauerit, seu spoliauerit, caligerit salices, etc.* Vbi leg. videtur *Sfoliauerit*, foliis nudauerit.

SOLIATA, pro *Foliata* editum in Ordine Cluniac. Bernardi Monachi part. 1. cap. 7. V. in *Foliata* 2.

SOLICANVS, qui solus canit. Mart. Capella lib. 2. p. 33.

SOLICATIO,* solis feruor. Caelius Aurel. Tard. lib. 4. cap. 2.

SOLICITATOR, V. in *Sollicitare*.

SOLICLARI, ἡλιάζεσθαι, in Gloss. Lat. Graec. MSS. Sangerm.

† SOLICVLVM, vmbella, Ital. *Solicchio*. Inuent. Ms. a. 1295. V. *Soleclum*.

† SOLICVLVS, dimin. a sole, t. 3. Febr. p. 528.

SOLIDA STATA. Chartae Angilranni Episc. Metensis ann. 770. apud Meurissium pag. 176. 177. *Cum integris terminis Solidisque statis eorum ad eas res pertinentibus vel aspicientibus, etc.* V. infra *Solidatum*

SOLIDAMENTVM, Firmamentum, id quo aliquid solidum fit: vox Architectis nota. V. *Smaltum*. Angelomus in Genesim cap. 1. apud Pezium, tom. 1. Anecd. part. 1. col. 64. Hinc stellarum fixarum orbem veteres *firmamentum* vel *Solidamentum* vocabant, quod ex materia solida fingebant esse compositum: vnde in Missali Mozarabum apud Marten. de Div. Offic. pag. 177. legitur in Cantic. *Benedictus: Benedictus es in Solidamento coeli*, vbi dicimus *in firmamento coeli*.

SOLIDANTER, *Solide*. Vita S. Auiti tom. 3. Iunii pag. 357.

SOLIDANTIA, idem quod *Ligantia*, Dominium, seu ius quod dominus habet in vasallum, qui ligio seu *solido* hominio obnoxius est. V. in *Ligius* et infra *Solidus* 1. Charta ann. 1206. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 1069.

SOLIDARE. (1) Confirmare, asserere. Tabul. S. Vincentii Cenoman. (2) Firmare, munire. Rolandinus Patav. in Chron. Taruis. apud Mu-

rator, to. 8. col. 321. (3) Stipendium praebere; vt et SOLDARIVS, Stipendiarius. V. in *Solidata.*

SOLIDATA, valor vnius solidi. Charta ann. 1069. apud Sammarthanos in Archiep. Aquensib. num. 22. *Constitutum est ab vtrisque, vt Abbas Rotlannus et Monachi Archiepiscopo Rostagno tunc temporis 240. Solidatas darent, et omni anno persoluerent in censum sanctae Aquensi Ecclesiae in die Sabbati sancti duas libras legales incensi optimi, etc.* Raimundus de Agiles pag. 153. *Coria vero boum et equorum, et alia neglecta ex longo tempore illa similiter diu cocta, karissime vendebantur, adeo vt duas Solidatas quilibet comedere posset.* Tabularium Lucense, apud Marcam in Hist. Beneharn. lib. 4. cap. 6. *Inde accepit Vicecomes ipse vnum mulum de mille solidis, et duos equos de mille Solidatis.* *Solidatam* accipi debere pro valore vnius solidi suadent cum ipsa vocis origo, tum Chartae veteres plurimae, in quibus haec vox occurrit. Aliae nihilominus exstant, quae *Solidatam* a solido distinguunt, et maioris vel minoris esse pretii quam solidus innuere videntur; adeo vt rem lectoris iudicio permittendam esse satius existimemus. Vnum esse cum solido probant Charta ann. 1118. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 405. *Et propter hoc accepimus a te quingentas Solidatas.* Alia an. 1140. ibid. col. 492. *Propter hoc mihi firmasti dare quinque millia Solidatas ad primam festiuitatem S. Michaëlis.* Testamentum Ermengaudi Episc. Agathensis ann. 1149. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 323. *Nepoti meo Guillelmo de Subiras relinquo equum et mulum et ducentos solidos vel Solidatas.* Charta ann. 1237. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 19. *Dominus Comitatus eisdem centum Solidatas, vel centum solidos dare tunc teneatur in reuerso suo citra bornam.* At vero a solido secernunt aliae Chartae. *Solidata* pro 12. solidis computari videtur in Ch. an. 1134. ex Chartul. Sauiniac. *Vt ipsa die centum Solidatas ab abbate illi darent. Pro hac acquisitione donauimus ei ...* *sol.* SOLIDATVS, eodem sign... catu. Chartular. S. Vandreg. to... p. 387. SOLIDATA, idem qu... *pondus*, libra, cuius valor ae... tur vno solido. Charta censu... duini Abb. S. Vedasti ann. 10... Chartul. V. eiusd. Mon. fol. ... *Quinque Solidatae lanae*, 1. ... *Quinque Solidatae fileti*, 1. den. ... *que Solidatae saxae carnis*, 1. den. ... bular. Gemmet. *Comes Robert... quicumque terram tenebit haeres ... ex deuotione, recognitione etiam, ... saepedictum castellum in terra ... meticensis Monasterii est situm, ... gulis annis in festo Apostolorum ... et Pauli decem Solidatas terrae ... Priori de Bec, vnde fiet cereus ... idem Prior ad Gemmetic... sterium deferet, vt accen... festo ad memoriam et hono... fulgeat.* SOLIDATA TERR... dus agri ad valorem annu... solidi. Monastic. Anglic. tom. ... 112. *Anselmus de Gorney de... quinque Solidatas terrae in ... na, cum aduocatione eiusdem ... etc.* Tom. 2. p. 98. *Quadr... Solidatas in villa de Hebi, etc.* ... fra: *Terram de Riseberga, quae ... bat reddere 30. solidos, etc.* ... Seguini Episcopi Matiscon. an. ... *Cum Guillelmus de Oblato ... Ecclesia Cluniacensi 60. Solid... rae teneret in feudum, etc.* Reg... feodorum Campaniae fol. 69. ... *facere continuum estagium ... Menoldim, et domina Comitissa ... ei assignare centum Solidatas ...* V. *Libra terrae* et *Denariata.* ... DATA, Stipendium vnius solidi, ... datur militi. Eadmerus lib. ... militudinib. S. Anselmi cap. ... *vero seruiunt ei velut milites ... Solidatis*, etc. SOLDATA. ... I. Rex Aragon. in Foris Oscae ... 1247. fol. 8. *Tunc debet ei ... tegrum salarium secundum for... licet quandam Soldatam con... quanta debebat ei seruire.* SOLD... apud Brandaonem tom. 4. Mon... Lusitan. p. 304. Galli *Sodée*, ... *dée* et *Soldée* dicunt. SOLID...

idem quod *Solidata*. Albertus Aquensis lib. 7. c. 58. *Nec longo post haec interuallo Rex a militibus suis in vrbe Ioppe pro pecunia angustiatus est, quam illis debebat pro conuentione solidorum*, etc. SOLDVM. Conradus Vsperg. in Henrico VI. *Imperator vero C. millia marcarum sibi ab ... fecit militibus dari in Sol-* ... Rolandinus Patav. in Chron. ... apud Murator. tom. 8. col. ... *Aperte lamentari coeperunt, quod ... sive salarium a suo sibi Com... promissum penitus habere non ...* SOLDVS, eadem notione. ...thol. Scribae Annal. Genuens. ... ann. 1224. apud Murator. to. 6. col. 437. SOLIDVS, eodem intelle... Epistola Friderici II. Imp. apud ... tom. 2. Ampliss. Collect. col. ... SOLIDARE, Stipendium ..., Gall. *Soudoier*, Italis *Sol-* ... Senator lib. 3. Var. 51. *Men- ... duximus largitate Solitan-* ... Petrus de Vineis lib. 1. Epist. ... *satellites suos de pauperum pa- ... Solidatos*. SOLDARE, SOL-...ARE, eadem notione. Sallas Ma-... de Rebus Sicul. lib. 2. cap. ... tom. 6. Miscell. Baluz. p. 245. ... *de ipsa decima equites cum di- ... Karolo venturos in regnum Sol-* ... SOLIDARII, milites qui stipendio merent, qui *Solidatam* acci... pro stipendio, *Soudoiers*, Froissart ... vol. c. 147. Leges Henrici I. ... Angl. c. 8. *Conductitii, vel So...rii, vel stipendiarii.* Ordericus ... lib. 4. *Solidarios milites con..., eamque, regali munificentia ... militari seruitute muneratos, do... benigniter permisit.* SO...DARII REGIAE *priuatae Masne-*..., aliquot subscribunt Diplomata ... Regis Siciliae ann. 1183. ... Rocchum Pirrum in Archiepi... regal. SOLDARIVS, ... obsoleto *Soldar*. Hugo ... de Carolo Martello: ... *dedit militibus, quos Solda... vocari mos obtinuit, qui ex omni... partibus causa questus ad ...currebant*, etc. SOLDADE..., eodem significatu. Caffari ... Genuens. ad ann. 1158. apud Murator. to. 6. col. 270. SOLDAERIVS, in Memor. Potestatum Regiens. ad ann. 1284. apud eumd. Murator. tom. 8. col. 1161. SOLDATES, in Chronico Veronensi ibid. col. 649. SOLDATVS, ex Gallico *Soldat*. Thwroczius in Calomano Rege Hungar. c. 62. SOLDEARIVS, in Charta apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 241. SOLDENARIVS, eadem notione, ex Gall. *Saudenier*, (Germ. Söldner,) quae vox occurrit in Chronico Flandr. cap. 85. Gesta Philippi III. Regis Franc. p. 538. SOLDERIVS. Barthol. Scribae Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 493. SOLDITIARIVS, in Literis Edwardi II. Regis Angl. ann. 1315. apud Rymer. tom. 3. pag. 543. † SOLIDATARIVS. in Lit. remiss. Ms. an. 1356. † SOVDERARIVS, in alia an. 1358.

SOLIDATIO, decisio, confirmatio. Charta ann. 1377. ex Bibl. Reg.

SOLIDATVM. (1) Quidquid in solidum possidetur. Gesta Dagoberti Regis c. 13. *Reddensque ei Solidatum, quod aspiciebat ad regnum Austrasiorum, hoc totum exinde, quod citra Ligerim, vel Prouinciae partibus situm erat, suae ditioni retinuit.* SOLIDE HABERE, est iure proprietatis et allodii possidere, in Charta ann. 1116. ex maiori Chartul. S. Victoris Massil. (2) Papias: *Fusum, Solidatum, stratum*

† SOLIDATVRA, ferrumen, a Gall. *Soudure*. Ch. Ms. a. 1367.

SOLIDATVS, vt *Solidata*; V. ibi.

SOLIDITAS. (1) Solum, fundus, ni fallor. Charta Pipini Reg. ann. 763. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar. col. 276. *Donamus ad ipsum monasterium* (Prumiense) *villam nostram in pago Efflinse, qui dicitur Sarabodis villa, vna cum terminis, vel Soliditate, vel appendiciis suis, etc.* V. *Solanum*.

SOLEDETAS, eadem notione, in Charta ann. 690. inter Probat. Hist. S. Germ. Paris. pag. 5. *Cum omne merito, vel ageciencias et Soledetates suas, sicut a nobis praesente tempore est possessum.* (2) † Stabilitas, constantia.

ſtantia. Ch. Mſ. an. 876. (3) ✝Gelu, congelatio, t. 6. Sept. p. 480.

✝ SOLIDITER, ſolide, vel in ſolidum. Ch. Mſ. an. 1266. V. *Solidanter.*

SOLIDUM. *In ſolidum*, Gall. *Solidairement.* Charta ann. 1353. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. pag. 540. *Promittentes in Solidum bona fide, etc.* V. in *Solidata.*

SOLIDUS. (1) Ligius, vaſſallus in ſolidum. Charta Oldegarii Epiſcopi Barcinon. in illius Vita n. 37. *Nulla erit licentia alicui extraneae perſonae donare, . . . niſi illi, qui ita ſit fidelis et Solidus homo Eccleſiae noſtrae, ſicut tu.* Ibidem: *Iuro ego, . . . quod ab hac die et deinceps fidelis homo et Solidus ero tibi et Eccleſiae tuae.* V. *Hominium ſolidum*, et *Solidantia.* (2) SOLIDUS, pro Aureo ante Conſtantinum M. vſurpatus vix legitur, vti obſeruatum a Scaligero lib. de Re nummaria: quo tum imperante vulgo obtinuit, quod etiam attigit Cangius in Diſſertatione de Imperatorum Conſtantinopolitanorum numiſmatibus, ex Codice Theodoſiano. Gregorius M. lib. 1. Dial. c 9. *Repente in ſinu ſuo 12. aureos inuenit ita fulgentes, tanquam ex igne producti eadem hora fuiſſent. Qui mox de Eccleſia egreſſus, eos in ſinum furentis Preſbyteri proiecit, dicens: Ecce habes Solidos, quos quaeſiſti, etc.* *Solidum* pariter pro *aureo* vſurpat Fortunatus in Vita S. Germani Pariſienſis c. 22. SOLIDI AVREI pretium apud Gallos et Francos diverſum fuit pro temporum ratione. In Lege Salica, paſſim, *Solidus* conſtitiſſe dicitur 40. *denariis* argenteis. Hincmarus in Vita S. Remigii: *In teſtamento, a B. Remigio condito, lector attendat, quia Solidorum quantitas numero 40. denariorum computatur, ſicut tunc ſolidi habebantur,* (al. *agebantur*,) *et in Francorum Lege Salica continetur: et generaliter in ſolutione vſque ad tempora Karoli perdurauit, velut in eius capitulis continetur,* (al. *inuenitur.*) Ita in Capitulo Ludouici Pii an. 819. de interpretat. Legis Salicae c. 2. et 4. ſolidus etiam accipitur. Pretium igi-

tur ſolidi immutatum, a Pipino R
ge ſcilicet. Synodus Remenſis c
41. *Vt dominus Imperator ſecundu*
ſtatutum bonae memoriae Pipini m
ſericordiam faciat, ut Solidi, qui
Lege habentur, per 40. denarios diſ
rant, quoniam propter eos mul
iuria multaque falſa teſtimonia re
riuntur. Taxata enim fuit tunc te
poris ſolidi quantitas 12. dena
idque firmatum a Carolo M.
Capit. c. 75. *Vt omnis ſolutio*
compoſitio, quae in Lege Salica
tinetur, inter Francos per 12.
riorum Solidum componatur: ex
vbi contentio inter Saxones, et
ſiones exorta fuerit. Ibi volum
40. denariorum quantitatem S
habeat; quem vel Saxo, vel Fri
partem Salici Franci cum eo li
tis ſoluere debet. Ita fere in
Longobard. lib. 2. tit. 32.
et 3. niſi quod pro 40. *den*
ferunt editiones Boërii et
brogii; ſed perperam, vt
Capitula eiusd. Caroli ann. 79
ta ab Holſtenio §. 11. *In arg*
denarios Solidum faciant: et
ſpeciebus ad iſtud pretium om
mationes compoſitionis ſunt.
iam firmatum deinceps a Lu
Pio c. 3. tit. 75. Hinc *ſoli*
denariorum fuiſſe dicitur, in C
tul. 2. Karlomanni c. 2. in
Capitul. Caroli M. lib. 3. c.
5. c. 3. in Addit. 1. Ludo
cap. 57. et in Synodo Liptine
Sed et apud Hungaros, aureus,
idem cum ſolido, 40. denariis
teis valuit ſub Bela I. Rege, v
ctor eſt Thwroczius cap. 45. (
tem Lindenbrogium, cui non
acceſſerunt, minus caute ſec
Vir doctiſſimus. Exiſtimat ille
eumdemque eſſe ſolidum, qui
denariis, quibus primum co
ad 12. denarios a Pipino eſt
ctus: quod falſum omnino eſt
mus aureus erat, alter argen
Et quidem abſurda et hactenus
dita eiusmodi imminutio.
occaſionem praebuit laudata
dus Remenſis, cuius mentem
me aſſecutus eſt Lindenbrogius
quippe vnum docet, mulctas

prius 40. denariorum fuerant, a Pipino Rege sagacissimo ad 12. denarios reductas fuisse, vt sibi populos arctius deuinciret. In vsu publico erant solidi aurei etiam sub Philippo I. Rege Franc. vt ex Literis an. 1077. constat: *Cui iitem intulerit mille Solidos auri componat.* Iis successere [illegible]. V. le Blanc Tract. de Monetis pag. 39. et seqq.) SOLIDI AVREI diuisio alia fuit apud Romanos, nempe, in 6000 denarios aereos, quos λεπτὰ Graeci vocant, in quot τάλαντον, siue solidum diuidi scribit Suidas. Senator lib. 1. Epist. 10. *Sex millia denariorum Solidum esse voluerunt.* SOLIDI ARGENTEI, in Bulla Benedicti VII. PP. in Bullario Cluniacensi p. 6. Aeuo sequiori, solidi ex argento, et quidem subaerato, cudi coeperunt; quibus assignati denarii perinde 12. ac aureo; sed aerei minutuli. Atque ita *solidum* [illegible] docet Couarruuias lib. de Collat. veterum numismat. c. 3. §. 4. n. 7. et seqq. Charta fundationis Monasterii S. Seueri in Vasconia apud Marcam lib. 3. Hist. Beneharn. cap. 8. *Dedi illis trecentos Solidos duos denarios argenti, quadraginta quinque vaccas cum multis aliis rebus.* SOLIDVS apud Saxones duplex fuit; [illegible] enim habuit 2. tremisses, alter tres tremisses. Maiori solido aliae compositiones, minori homicidia componebantur. Ita Lex Saxonum tit. 18. Adde Capitulare Saxonum Caroli M. an. 797. c. 11. SOLIDI ANGLICANI, *Sols Engleis*, in Legibus vernaculis *Willelmi* Nothi cap. 13. [illegible] 40. denariis constitisse innuitur: *Del Dei après le pokier 50. Sols de [illegible] Engleis, ço est quers deniers.* Quae quidem verba vltima de 40. denariis capienda existimo, vt *quer* [illegible] pro *quarante*, vt tunc efferebant. Mentio est praeterea solidorum Anglicanorum c. 19. 21. 41. Vt tamen non temere affirmem, facit Caius de Antiquit. Cantabrig. Academiae pag. [illegible] *Illud interim scire licet, aliam [illegible] rationem solidorum aetate Aelfredi, quam nostra: nam per ea tempora 30. denarii faciebant sex Solidos, [illegible] vero duos tantum et semissem.*

SOLIDI FRANCI, in Formula 82. apud Lindenbrogium. *Francisci seu Francici*, in Tabulario Casauriensi, in Charta exarata sub Carolo et Pipino Regibus, et Ildebrando Duce Spoletano: *Idcirco constat, me Pessido vendidisse tibi Aderisi Sculdasio cartularios, et vinearios in loco. qui dicitur in Vico, hoc est, pro Solidis 7. Franciscis et boue vno, et grano modiorum 12.* Alibi: *Et pretium recepi a te, valente Solidos 20. Franciscos* Occurrit ibi pluries. Iidem videntur qui *solidi Galliarum* appellantur apud Gregor. M. lib. 5. Epist. 10. SOLIDI GENAUENSES, *Gothici*, *Ardaricani*. V. Dissertationem Cangii de Imperatorum Constantinopolitanorum Monetis SOLIDI INFERENDALES. V. *Inferenda.* SOLIDI OBOLORVM, in Charta Balduini Episc. Nouiom. an. 1154. ex Tabular. Corbeiensi. *Quinquaginta Solidos obolorum, quos pro terra, pratis et nemore de Albincort . . . pro quinquaginta libris obolorum vobis in perpetuum indulsit.* Charta apud Stephanot. tom. 3. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. p. 129. *Dom. Rodulphus de Tilia Miles habet ad mutationem Abbatum 30. Solidos obolorum veterum, pro quibus habuit 15. solidos Marchenses.* Ita etiam leg. videtur in Charta Edw. I. Reg. Angl. ann. 1283. apud Rymer. to. 2. p. 263. *Quicunque voluerit, poterit facere furnum in dicta villa et in barris dictae villae . . . . Dabit, cuius erit, nobis quolibet anno semel 10. Solidos oliberum.* SOLIDI REGIS, dicitur quaedam tributi et vectigalis species, quae Regi, pro ingruente aliqua necessitate, praestatur: qua notione dicimus *Deniers royaux.* Chartul. AB. Sangerman. fol. 5. vo. SOLIDI ROMANI, Imperatorum Romanorum. Praefatio ad Legem Burgundionum. DE SOLIDO *et denario sponsare.* Lex Salica tit. 4. §. 1. *Qui viduam accipere vult, cum tribus testibus, qui adprobare debent, tres Solidos aeque pensantes et denarium habere debet, et hoc facto, si eis convenit, viduam accipiat.* Formulae vet. Pithoei c. 55. in MS. Cap. 60.

Eo quod ante hos dies filiolam nomine illa per Solido et denario et enarras habui desponsata. Infra: *Conuenit, vt ipse ille ipso Solido et denario de ipsas arras ante plures bonis hominibus, et pro ipso exenio scilicet tant. etc.* V. Form. Lindenbrogii 75. Fredegar. in Epit. c. 18. IN SOLIDO, *et Libra contribuere*, Gall. *Au sol la livre*, in Charta ann. 1405. ex Tabul. S. Victoris Massil. (3) ✝ Pondus, libra, cuius valor vno solido aestimatur, in Arest. a. 1379.

SOLIDVS, prudens, sapiens. Chron. Ioh. Whethamstedii p. 429. *Gaudens congaudeo . . . quia . . . iam meis in temporibus per fratrem Solidum, sobrium et modestum, etc.* Occurrit rursum pag. 434.

SOLIFOSSOR, qui terram fodit. Mantuanus.

SOLIFVGVM ANIMAL, idem quod Isidoro lib. 12. Orig. c. 3. *Solifuga*, Festo *Solipunga*, quod genus est, inquit, *bestiolae maleficae, quod acrius concitatiusque sit feruore solis: vnde etiam nomen traxit. Solipuga* Plinio lib. 8. cap. 43. *Solpuga* apud Lucanum lib. 9. v. 837. Geruasius Tilber. in Otiis Imper. ap. Leibnit. to. 1. Script. Brunsuic. p. 923. *In Sardinia nec lupus ex antiquo nec serpens gignitur. In ea est Solifugum animal, morsu homines perimens.*

SOLIGRADVS, qui solus graditur, apud Notkerum Balbulum lib. de Interpret. Script. cap. 4. Locus est in *Latigradus*.

SOLILOQVIVM, *est, cum ad interrogationem ipsi nobis respondemus.* Ita Papias et Gloss. Arabico-Lat. Eiusmodi est *Soliloquium* S. Augustini.

SOLINVM. (1) Vmbraculum, quo *sol* arcetur, Gall. *Dais, Parasol.* Vincentius Beluac. lib. 32. c. 22. V. *Soleclum.* (2) SOLINVM, vel SOLINVS TERRAE, in Domesday vbi 7. *Solini* vel *solina terrae* sunt 7. *carrucatae:* sic enim legendum puto apud Edw. Cokum ad Littletonem sect. 1. pro 17. Somnerus quippe *Solinum* cum *swollinga* confundit, id est, *hyda*, seu *carrucata.* Will. Thorn. ann. 1206. *Fuit enim cum hundredo antiquis temporibus, pert... cameram Monachorum S. ... et defendebat se pro 5. Solinis, ... appretiatum ad 19. lib. vt ... Domesday Regis Willelmi.* V. *S...lynga.* (3) Charta Tancredi Pri... pis Antiochiae, apud Vghel... 4. p. 1166. *Tertiam parte... reditus Solini, qui inde exier... ris et terrae, et rugam An... vna cum Ecclesia S. Iohannis...* Infra: *Et secunda pars portus ... diceae, portus et terrae, vt de S... rugam Antiochiae cum Ecclesia ... ter, etc.* V. *Solanum.*

✝ SOLIS, pro solus, errabundus, ... B. de Amoribus Ms.

SOLITANEVS, Rarus, inusita... singularis. *Solitanei dolores stomac...* apud Marcell. Empir. c. 20. Oc... vius Horatianus lib. 3. Rerum ... dicat. in Praefat.

SOLITARITAS, simplicitas. ... sing. in Friderico I. apud ... to. 6. col. 644.

✝ SOLITARIVS, pro *Solidarius*, ... les qui stipendio meret. Petrob... in Henr. II. ad an. 1188. V. in ... *lidata.*

SOLITVDO. (1) Vastum, terra e... ma. Charta Caroli Comitis Fla... in Chron. Andrensi p. 423. (2) ... Soliditas. Acta S. Procopii tom. ... Iulii p. 142. (3) SOLITVDI... MOEROR, coelibatus, in C... Theod. leg. 2. de repudiis tit. ...

SOLIVA, Trabs, Gall. *Solive.* G... Tancredi apud Marten. to. 3. An... col. 187. *Quae vulgo Solina, ... quia per solum vadat, nuncup... trabs fissa latus alterum eneruat, ... pe laeuo parieti pro fundamento ... iecta.* V. *Sulina.*

SOLIVAGI, Coelibes, opponun... *Coniugatis*, in veteri Charta ... Aegid. Gelenium in Colonia p. ... *Siue Soliuagi, siue coniugati, in te... pore messis debens colligere messes, ...*

✝ SOLIVARE, trabes ponere. Co... put. Ms. a. 1381.

SOLIVM. (1) Limen. Arestum an. ... in Tabul. Episcopat. Ambian. ... 126. *Idem Episcopus asserebat se ... in possessione, . . . quod nullus ... chiare potest, in ciuitate Ambian...*

turre, nec Solium ponere, nisi a ... nostris, et ab ipso Episcopo pe... licentia. A Saxonico *Sull*, quod ...ngli *Sill*, Galli *Senil* dicunt, vo...s originem accersit Eccardus in No...is ad Pact. Leg. Salicae pag. 104. ...sio, an idem sonat, vel potius ...nem, et suggestum, in Vita S. ...dardi Archiep. Narbonensis : *...it etiam et valde mirificum ex prae...simo marmore editum, et sublimi ...gio alte porrectum Solium, in ... et haec scripta sunt :*

Hoc Solium dompnus Theodardus marmore fecit,
Egregius Praesul, surgunt hinc inde peralte
Terni politi satis ex ordine gradus.

V. *Limen.* Incertum etiam, quid sit (2) SOLIUM in Epitaphio Guillel...m de Cottis Abbatis, apud Puc...ellum, nisi idem sit quod *Sola...rium* 1.

Non uno tantum Solio claustrum decoravit.

Alibi :

Hoc Solium Cottis Guilielmus condidit ortus.

(3) Pro *Solario*, seu Camera, videtur usurpasse Albertus Aquensis lib. 5. c. 20. *Duo solummodo ex duodecim se virili et multa repugnatione a manibus hostium extorquentes, subito in Solium, quod fenestratum in vallem respiciebat, euaserunt, gladiis eductis, se ab insequentibus hostibus valide ad... defendentes, etc.* V. *Solarium* 1. (4) Area, Gall. *Aire*, Dombensibus rusticis hodie *Suel.* Praeceptum Lu...uici Pii an. 815. inter Instrum. to. ... Gall. Christ. nouae edit. col. 264. *...m casa indominicata, curtis, So..., pratis, peruiis, exitibus, etc.* ... supra *Solagium.* (5) † Vmbraculum, quo sol arcetur, tentorium. ...h. MS. a. 1197.

...LARIUM, vt *Solarium* 1. in Charta ...an. 1335. part. 2. Hist. Comit. Los...sium pag. 40.

...LATA. Vsatici Barcinonenses MSS. ...p. 14. *Vsaticum . . . . tenere in ...petuum mandauerunt, scilicet, vt tenerent curiam et magnam familiam, et fecissent conductum, et darent Sollatas, et facerent emendas, et tenerent iustitiam et indicarent per directum, etc.* Forte *soldatas.* V. *Solidata.*

SOLLECTIO, Bollandistis quasi *Sublectio*, Syncope, deliquium. Miracula S. Zitae to. 3. April. pag. 526.

† SOLLEMPNITAS, celeberrimum nomen, in Comput. a. 1403.

† SOLLEMPNIZARE, solemni ritu approbare, ratum habere, in Ch. Ms. a. 1243.

SOLLEMPNIZATIO, V. in *Solemnizare.*

SOLLIARDUS, vt *Soliardus.* V. in hac voce.

SOLLICIO, pro Solutio, in Litteris Ioh. Reg. Franciae an. 1360. to. 3. Ordinat. p. 449.

SOLLICITARE, SOLLICITATOR. Petronius Arbiter :

Et qui Sollicitat nuptas ad praemia, peccat.

Sollicitatores affectus alieni, apud Senatorem lib. 9. Epist. 18. *Sollicitare nuptias*, in L. 1. Cod. Th. de Nuptiis. *Sollicitatores ingenuorum filiorum*, in Lege Wisigoth. lib. 7. tit. 3. §. 3. *Puellarum vel viduarum*, §. 11. *Sollicitatores rerum alienarum*, in Lege Burgund. tit. 4. §. 1. etc. Adde Leg. 58. Cod. Th. de Cursu publ. Papianum lib. Resp. tit. 3. etc. SOLLICITATOR CURIAE, qui causas alienas apud Iurisconsultos sollicitat, id est, exponit, promouet, subsequitur. Instrum. ann. 1532. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 1602. SOLLICITATUS, *animi anxius*, in Gloss. Gasp. Barthii ex Baldrici Hist. Palaest. apud Ludewig. tom. 3. Reliqu. MSS. p. 197.

† SOLLICITATE, sollicite, in Instr. a. 1308.

† SOLLICITATIO, actio litem promouendi et subsequendi. Ch. a. 1550. V. in *Sollicitare.*

† SOLLICITATOR, V. in *Sollicitare.*

† SOLLICITATOR EXERCITUS, qui exercitui cibariam annonam suppeditat; vel qui milites conscribit. Pezii t. 6. Anecd. part. 3. p. 222.

SOLLITVDO, contracte pro Sollicitudo, in Literis Caroli Iohannis Reg. Franc. primogen. an. 1358. tom. 3. Ordinat. p. 320.

✝ SOLLVS, piscis species, ab Hisp. *Sollo*, lucius. Ch. Ms. a. 1165.

SOLMATA, pro *Salmata*, V. in *Sagma*. Charta ann. 1341. ex Archiuo D. de Flamarens: *Duas Solmatas vini renduales debitas, et solui et reddi consuetas*.

SOLMENTARIVS, idem, vt videtur, atque *Somarius*, qui cellarii vinarii curam habet, nostris *Sommelier*. V. in *Sagma*. Testam. ann. 1302. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1409.

SOLMIFACIO, cantandi per notulas ratio, Italis *Solfeggiamento*. Chronographia bipartita pag. 149. V. *Solfizare*.

✝ SOLOBORDA, scabellum a solo parum distans illudque contingens. Stat. Tolos. a. 1457.

SOLOMONIEGVS. Charta Aldegastri, filii Sylonis Reg. Ouetensis ann. 781. apud Sandouallium: *Quatuor tapetes, et tres vasos Solomoniegos, et duodecim curiales argenteos*. V. *Salomon*.

SOLORIVM. Literae Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1304. inter Instr. tom. 1. Gall. Christ. nouae edit. p. 33. col. 1. *Item quod si decimam vel aliud onus ad opus nostrum per Romanam Ecclesiam praelatis praedictis, et aliis personis ecclesiasticis, durantibus terminis Solorium decimarum nobis concessarum, vel concedendarum, ab eisdem, vt praemittitur, imponi contingat, etc.* V. *Solatium* 3.

SOLOTENVS, quasi Ad terram prostratus. Epist. Halinardi Archiep. Lugdun. ad Canonicos eiusd. Ecclesiae ann. 1051. inter Instrum. to. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 8.

SOLOX, ἱερὸν καὶ παχύς, in Gloss. Lat. Graec. Leg. ἱερὸν παχύ. V. Scaliger. ad Festum.

SOLSADIRE, SOLSADIVM, V. in *Solsatire*.

SOLSATIRE *reum* dicebatur actor, cum in ius vocatus vadimonium ille deseruerat, nec iuri steterat, neque placitum custodiuerat; tum enim actor coram iudice reum, si is *sunniam*, seu excusationem legitimam n[...] misisset, causa excidisse contende[...] Marculfus lib. 1. form. 37. *A quo [...] cito veniens memoratus ille, ibi in [...] latio noster et per triduum seu ampl[...] vt lex habuit, placitum suum custodi[...] et memoratus ille abiectus sit, vel [...] satissit, ipse nec venisset ad placit[...] nec nulla sunnia nuntiasset, a[...] mat.* Formula secundum Legem [...] manam cap. 33. *Sed memoratus [...] dem ille per triduum suum custod[...] placitum, et iam dictum illum se[...] dum legem adiectinit*, (l. abiectin[...] *vel Solsatenit, qui nec ecsonia n[...] tiauit, nec suum placitum adim[...] vit.* Habentur inter formulas [...] degauenses, 12. 13. 14. quae de [...] *sadio* inscribuntur: In postrem[...] *Qui illi ad placitum adfuit vna [...] testis suis pro legibus triduum cust[...] vit et Solsadiuit.* Neque aliud son[...] verba *subsadire* et *subsadina*, si re[...] exscripta sunt, in Charta Childe[...] III. Regis apud Mabillonium: [...] *venientes ad eorum placitum ipsi Ag[...] tes, iam dicto Abbati Nouient[...] ipso Palatio nostro per triduos, [...] plures dies, vt lex habuit, placit[...] .... custodissent, et ipso Erm[...] aldo Abbati abiectissent, vel Soli[...] sent*, (solsatissent) *ipsi nec ven[...] ad placitum, nec misso in vice su[...] rexisset, etc.* Alia eiusdem Re[...] ibidem: *Et ipso Ameluerto abiecti[...] vel Subsadissit.* Item: *Nisi inuent[...] fuit, quod contra rationis ordi[...] ipsa Subsadina contradixissit, vel [...] hac causa introisset, sicut fuit iud[...] tum, etc.* Vbi *subsadinam* seu *so[...] tinam contradicere*, est, quod pra[...] ci Gallici dicunt, *demander qu[...] defaut soit rabatu.* Sed vnde ea[...] ces ortae, non omnino planum [...] diuinare. Bignonius *solsatire* [...] *solem calcare* dictum opinatur: [...] vt cum actor reum *solsatissit*, ei [...] *lem calcatum*, vel occasum den[...] tiat: *Il lui signifie, ou objecte le [...] faut.* Wendelinus vero putat, [...] cem conflatam esse ex *sol*, et *sat[...]* sic vt actor contendat reum *so[...] satis* habuisse, seu idoneum ac le[...] bus praescriptum tempus, quo i[...] stare posset. *Solsatire* Diem con[...] tue[...]

nere interpretatur Eccardus in notis ad Pact. Legis Salicae p. 75. vnde *Solsadia* idem est atque diei constitutio. Vocis etymon accersit a Saxonico *Setten*, ponere, constituere; et *Sol*, quam vocem pro die vsurpatum supra obseruatum est.

SOLSEQVIVM, Heliotropium, *quia ipsa nascente suos flores aperit, et ipso claudit, cum sol occubuerit. Hanc quidam Latini Intibum silnaticum vocant.* Vgutio, ex Isidoro lib. 17. c. 9.

SOLSI, pro Solui, in vet. Descriptione Casinensis Monasterii laudata a Mabillonio to. 1. Annal. Bened. pag. 635. col. 1. Occurrit praeterea infra in *Soluere* 1.

SOLSTITIVM, inter superstitiones paganicas recenset S. Audoënus lib. 2. de Vita S. Eligii Nouiom. Episc. c. 15. *Nullus in festiuitate S. Ioannis, vel quibuslibet Sanctorum solemnitatibus, Solstitia, aut vallationes, vel saltationes aut caraulas, aut cantica diabolica exerceat.*

SOLTA. (1) Solutio, ex Gallico *Soute*. Concilium Auenionense ann. 1282. cap. 1. Editum *Sostam* in postrema Conciliorum editione; haud scio an ita male. V. *Sosta* suo ordine. (2) † Pecunia, quae in permutationibus, compensationis gratia, rei commutatae additur, Ital. *Saldo*. V. *Souta*. Ch. Mſ. a. 1248.

† SOLTARE, a debito absoluere. Ch. Mſ. a. 1324. V. *Soluere* 2.

SOLVBILIS, (1) soluendus, exhibendus. Tabular. S. Quintini in Insula a. 1202. (2) † Qui est soluendo idoneus, Gall. *Solvable*. Arest. Mſ. a. 1285.

SOLVERE. (1) Idem quod *Guerpire*, Possessionem alicuius rei dimittere. Vetus Charta apud Gariellum in Episcopis Magalon. p. 96. *Quicquid in decimis, in prioratu et coemeterio S. Stephani de Pinjano habebant, Soluerunt in manu Galteri Episcopi, seu potius restituerunt*, etc. (2) Nude pro Absoluere, liberum declarare. Charta Comitat. Marchiae ann. 1406. (3) † Finire, peragere. Rituale Mſ. eccl. Senon.

SOLVIMENTVM, Abdicatio, rei possessae dimissio, idem quod *Guerpitio, Deguerpissement*. V. in *Guerpire* et supra *Soluere* 1. Placitum ann. 1119. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occit. col. 411.

SOLVISARE, V. *Solfizare*.

SOLVM. (1) Vt supra *Solarium*, Locus idoneus *Solario* aedificando. Charta ann. 1043. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Id sunt casas cum Solis et superpositis et cum casalicibus.* (2) † SOLVM AQVATICVM, solum canalis, stagni etc. Ch. Mſ. a. 1327.

SOLVMEN. Glossae Gr. Lat. Πέρας, *Terminus*, *finis*, *effectum solumen*. Forte pro *Solutio*.

† SOLVORAGIVM, f. mendose pro *Folragium*, stramen, pabulum equorum, to. 8. Ordin. reg. Franc. pag. 162.

SOLVRVS, *Genus spicis*, (leg. piscis) Gloss. vetus Sangerm. num. 501.

SOLVS. (1) SOLVS DOMORVM, earumdem census. Charta ann. 1108. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Vascon. Bened. MSS. p. 692. (2) Pro *Solutus*, Absolutus, liber, *quietus*, Gall. *Quitte*. Charta apud Madox Formul. Angl. p. 48. V. alia notione in *Solerare*.

SOLVTIO, abdicatio, V. in *Soluere* 1.

SOLVTIVM, Solutio, Gall. *Payement*. Correct. Statut. Cadubrii cap. 82. V. *Solutum*.

SOLVTOR, debitor, ad soluendum obligatus. Codex Theod. tit. 7. de Exact. leg. 3.

SOLVTVM, Solutio, debiti liberatio, Gallice *Payement*. Testament. Iacobi Reg. Aragon. an. 1272. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1141. *Ipsi creditores recipiant illud in Solutum dictorum suorum debitorum.* Vtitur Seneca Epist. 8. Vlpian. L. 2. tit. 2. leg. 3. §. 13. et alii. V. *Solutium*.

SOLVTVS. (1) Coelebs, qui vxorem non duxit. Charta ann. 1253. apud Madox Formul. Angl. p. 309. (2) Stipendiarius. Charta an. 1468. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1299. V. in *Solidata*. (3) † *Solutus*, *ventosus*, *vanus*, *garulus*, in Gloss. vet. Cod. 7613.

SOMA,

SOMA. (1) Ex Graeco σῶμα, Corpus. Papias: *Soma, i. corpus.* Gloss. Aelfrici: *Soma: Lichama, i. corpus.* Dudo de Morib. Norman. *Dum vegetauit fomite sacra. Atque salubri Somatis artus.* ZOMATA, pro *somata*, in Charta Athelstani Reg. Angl. tom. 3. Monast. Anglic. pag. 117. (2) Membrana. Gloss. Graec. Lat. Σωμάτιον, *liber, membrana.* Amalarius lib. 1. de Ordine Antiphonarii cap. 58. *De responsoriis psalmorum, scripsi in prologo huius Somatis.* (3) SOMA, SOMMA, Summa, Gall. *Somme d'argent.* Charta ann. 1438. ex Schedis Praesid. de Mazaugues: *Ratione dictae Somae, siue quantitatis, etc.* (4) Idem quod *sagma*, onus, V. in *Sagma.*

SOMALIS VINI, V. in *Sagma.*

SOMARIVS. (1) Iumentum sarcinale, V. in *Sagmarius.* (2) Qui cellarii vinarii curam habet, Gall. *Sommelier.* Theodor. Camped. in vita S. Magni c. 3. SVMELARIVS, SVMMELARIVS, alibi occurrunt eodem significatu.

† SOMASA, sarcina, Ital. *Soma.* Murat. t. 3. Antiq. Ital. p. 1212.

† SOMBRVM. (1) Mensurae annonariae species, Germ. Simmer. Honth. Hist. Trev. t. 1. p. 514. (2) Anni tempestas, qua ager primum proscinditur, Gall. *Sombre.* Ch. Ms. an. 1328.

SOMEGIA, Praestatio, vt videtur ex *summis*, v. gr. bladi, frumenti: († Forte i. q. *Sogneia*, V. in hac v. et mox *Sonagium*, vt et *Sonegia* in *Soniare.*) Charta Philippi Reg. Franc. an. 1210. *Idem etiam Sauaricus detinet sibi census suos, et venditiones, et quosdam reditus, qui Somegiae vocantur, et auenam, et captagia hominum et foeminarum suarum, qui reditus cum vna Somegiarum in festo B. Remigii persoluerentur, deinde secunda Somegia in vicesima die Natalis Domini, et tertia in Octabis Resurrectionis Dominicae ei similiter persoluentur, caponum etiam suorum in crastino Natalis Domini percipiet solutionem; vnaquaeque vero Somegiarum quatuor denarios bonae monetae valet.* V. supra *Summagium* in *Sagma.*

SOMELERIVS, V. in *Sagmarius.*

† SOMERARIVM, f. promptuariu[m] vel Statutum *Someriorum*, V. *Sagma.* Ch. Ms. a. 1362.

SOMERIVS, (1) V. in *Sagmarius.* (2) Tignum, trabs, Gall. *Sommier*, Pr[o]vincialibus *Saumié.* Charta an. 15[..] ex Schedis Praes. de Mazaugues. [V.] *Sommerium.*

SOMETA, mensura liquidorum. Ch[ar]ta Thomae Comitis Mauriennae [an.] 1216. 10. *Sometas vini meri [et] Aquam bellam de suo clauso.* V. *So[m]ma* in *Sagma.*

SOMETVM, V. in *Sagma.*

SOMEZARE, *Somam* deferre, It[al.] *Someggiare.* Statuta Riperiae cap. [..] fol. 9. vo. V. *Summare* in *Sagma.*

SOMILAGIVM, V. in *Sagma.*

SOMMA. (1) V. in *Sagma* et *Soma.* (2) Pro *Summa*, V. in hac voce.

SOMMARE, citare, vocare, Galli[s] *Sommer.* Charta ann. 1468. ex T[a]bul. B. M. de Bono-nuntio Rot[ho]mag. V. *Summare.*

SOMMARIVS, SOMMATICA, SO[M]MELARIVS, V. in *Sagma* etc.

SOMMERIVM, Tignum, Gall. *So[m]mier.* Reparationes factae in Sen[e]scallia Carcassonae an. 1435. ex Sch[e]dis V. Cl. Lancelot. V. *Somerius.*

SOMMERIVS, V. in *Sagmarius.*

SOMNESCERE, dormitare, Gal[l.] *Sommeiller.* Vita B. Luchesii tom. [..] April. pag. 602.

SOMNIALIA, Liber superstitiosus inscriptus, in quo somniorum o[b]seruationes continebantur, sub n[o]mine Danielis Prophetae falso diu[l]gatus. *Siue qui attendunt Somnia[lia] scripta, et falso Danielis nomine in[ti]tulata*, in Can. non obseruetis [..] quaest. 7. Haec post Macros in H[ie]rolexico. V. *Somniarius.*

† SOMNIALITER, somniando, F[ul]gent. Mytholog. l. 2.

SOMNIARI. Gloss. Lat. Graec. *So[m]nior*, μεριμνῶ. Vbi emendant v[iri] docti *Sollicitor.* V. Glossar. medi[ae] Graecit. et infra *Soniare.*

SOMNIARIVS, ὀνειρομάντης, ὀνει[ρο]πόλος, (ὀνειροκαίπηλος, S. Basil. Epist. 170.) *Somniorum Interpre[s]* Ennio, apud Priscianum: *qui narra[n]dis somniis occultas artem aliquam d[i]uinan[di]*

ninandi, in lib. 6. Cod. Theod. de Malefic. Glossae Graec. Lat. ὀνειροκρίτης, *conjector*, *somni solutor*, *somniorum interpres*. Germ. Traum-deuter. Capitula Herardi Archiep. Turonens. cap. 3. *De maleficis*, *incantatoribus*, *sortilegis*, *Somniariis*, *tempestuariis*, *etc.* Capitulare 1. Caroli M. incerti anni c. 40. *Vt nemo sit qui ariolos sciscitetur*, *vel Somnia observet*, *vel ad auguria intendat.* Ioan. Sarisber. L. 1. Policrat. cap. 11. *Coniectores sunt*, *qui artificio quodam sibi vendicant somniorum interpretationem.* *Ars somnolenta*, apud eumdem lib. 2. cap. 16. V. S. Hieronymum in cap. 23. Hieremiae.

SOMNIATA, SOMNIATICA, V. in Soniare.

SOMNIATOR, vt *Somniarius*. S. Hieronymus in cap. 27. Hierem. *Ne audiatis Prophetas suos atque diuinos, et Somniatores*, *et augures*, *et maleficos*. SOMNIORTATOR, ὀνειροπόλος, in Gloss. Lat. Graec. vbi Sangerm. habent, *Somni potator*.

SOMNIS, pro *Summis*. V. in hac voce.

SOMNOLENTER, somniculose, ap. Gabr. Barel.

SOMNIVM, V. in *Soniare*.

SOMNVS VENEREVS; ita Medici Latini appellant, quem Graeci ὀνειρώγμον, cum scilicet *per somnos inanibus visis affecti aegrotantes*, *seminis lapsu vexantur*. Ita praeter Plinium, a quo *Veneris somnum* appellatur, Caelius Aurelian. lib. 5. Chron. c. 5.

SOMONIARE, vt *Submonere*, citare. Charta Henrici IV. Reg. Angl. ann. 1407. apud Rymer. tom. 8. p. 501.

SOMPNEIA, vt *Sonniata*. V. in *Soniare*.

SOMVM, pro Summum, in Antiquit. Nauarrae Ios. Moreti p. 301.

SOMNVS PRIMVS, V. *Picassa* et in *Primus* 2.

SONA. (1) Vestis Ecclesiasticae vel Monachicae species. Historia Glastoniensis Abbatiae tom. 1. Monastici Angl. p. 6. de reliquiis, quae ibi servabantur, de S. Thoma Archiep. Cantuar. *De cuculla*, *stamino*, *Sona*, *vestibus quibus vtebatur hora suae passionis.* Et infra: *De cuculla*, *carne et sanguine*, *et Sona Pontificali B. Vlstani Episcopi.* Legendum forte *stola*. (2) Pax, compositio, pactum, foedus; Germ. Sühne. Charta Erici Regis Danorum ann. 1317. apud Isaac. Pontanum lib. 7. Hist. Dan. pag. 419. V. *Durasunq*. (3) Mulcta, quae ob inflictum vulnus imponebatur, quod ex compositione saepius persoluebatur, sic nuncupata; Germ. ol. Sühne. Consuetud. Furnenses ex Tabular. Audomar. *Pro vulnere penetratiuo . . . in capite, vel in corpore dimidia Sona debetur laeso, et de residuo erit in gratia Comitis.* Ibidem: *Qui oculum vel membrum perdiderit, dimidiam Sonam debet habere, et de residuo bonorum suorum erit in gratia Comitis malefactor.*

✝ SONAGIVM, *procuratio*, *gistum*, vel praestatio, quae fiebat vice procurationis, V. *Sonniata* in *Soniare*. Ch. a. 1137.

✝ SONAGLIA, tintinnabulum, Ital. *Sonaglio*. Stat. Perus.

✝ SONAITA, SONALLA, idem. Inquis. Ms. a. 1268.

SONALHA, campanula, tintinnabulum, Gall. *Sonnette*. Charta ann. 1344. ex Schedis Cl. V. Lancelot: *Qui habeat vel teneat boues, teneatur portare de nocte pro pari boum*, *mularum*, *vel roncinorum*, *vnam Sonalham apertam cum matalho.*

SONALIVM, Tintinnabulum orbiculare, Italis *Sonaglio*, Gall. *Grelot*. Constitut. Frederici Reg. Siciliae c. 115.

SONARE. (1) Lex Longobard. lib. 2. tit. 52. §. 2. *Si Comes in suo ministerio iustitiam non fecerit: tunc Missus noster de hac causa Sonare faciat, vsque dum iustitia ibi fiat.* Vbi Glossae, *Sonare*, *inquirere*. (2) Dicere, dici. Concilium Ticinense sub Benedicto VIII. PP. in Praefat. *Quia vsuale est apud eos Sonare*, *Filii matrem sequuntur.* Notitia iudicati ann. 843. in Append. Marcae Hisp. col. 780. *Et quando ipse Episcopus Wimar ab hoc seculo migrauit*, *plenam vestituram exinde habebat de omnia quae superius Sonuit.* Charta ann. 1066. in Notis ad Concilia Narbon. *Sicut Sonat*

nat in praeceptis Regum, id est, *sicut scriptum est*. RESONARE, idem quod *Sonare*. Versus scripti in fronte Bibliorum Metensis Ecclesiae:

Et praesens transacta canit, praesentia monstrans,
Singula iura solet, singula sed Resonat.

(3) In veteri Consuetudine Normanniae cap. 68. idem valet ac testes improbare, *reprocher les tesmoins*. Vbi editio Latina habet *Saonnare*, et *Saonnium*. Occurrit rursum c. 102. 109. SONARE et SEONIVM, in edit. Latina apud Ludew. to. 7. Reliqu. MSS. pag. 281. *Et auditis dictis eorum, et in scriptis redactis, criminosus coram eis debet adduci et ab eo debet queri, si quem eorum Sonare voluerit, et si sufficiens Seonium super aliquem miserit, dictum eius pro nullo debet reputari*. V. in *Recordum*. (4) SONARE PECVNIAM. Leges Ethelredi Regis apud Veneryngum editae cap. 27. *Et praecipimus, ne quis pecuniam puram et recte appendentem Sonet, monetetur, in quocumque portu, monetetur in regno meo, super overhirnessam meam*. Vbi *Sonare pecuniam* est respuere, vel certe examinare per illius *sonum*, an proba sit, quod fieri etiamnum solet. (5) SONARE SIGNA, Campanas pulsare, Gall. *Sonner*. Charta ann. 1122. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 343.

† SONATIO, pro *Saonatio*, testis improbatio, in Consuet. Normann. V. *Sonare* 3.

SONDRVM, Solum, fundus, vt videtur; († vel potius Domanium, vt *Dominicum* 3. V. *Sundrialis*.) Testamentum Tellonis Episc. Curiensis ann. 766. apud Mabillon. to. 2. Annal. Bened. pag. 708. col. 1. *Agri, prata, et quidquid ad ipsas colonias pertinet, cum omni Sondro suo ex integro*. Pluries occurrit ibidem. V. *Solanum*.

SONEGIA, vt *Sonniata*. V. in *Soniare*.

† SONELLA, SONETA, campanula, et animal cuius collo appensa campanula. Inquis. Ms. a. 1268.

SONERA, *Cochlea, quam deferunt* [...] *regrini a sancto Iacobo*. Matth. S[...] vaticus.

SONESTI, SONISTA, [...] Teut. *Son, Gesun*, grex, nume[...] praefinitus animalium. Pactus [...] gis Salicae tit. 41. *Si quis admi*[...] *rium cum grege, hoc est, cum* [...] *aut 12. equabus furauerit, malbe*[...] *Huicte Sonista*. Quae postrema [...] ba desunt in Lege Salica tit. 40. [...] Lex Ripuar. tit. 18. qui est de So[...] sti: *Quodsi ingenuus Sonestem, id* [...] *12. equas cum admissario, aut 6. s*[...] *fas cum verre, vel 12. vaccas* [...] *tauro furatus fuerit, etc*. V. Capit[...] 4. ann. 803. cap. 3.

SONGEIA, vt *Sonniata*, V. in [...] *niare*.

SONGIA, Ital. *Songia*, Gall. *Oi*[...] Adeps, vnguen. Ioan. Laudensis [...] Vita S. Petri Damiani num. 4.

SONGINA, SONGNIA, SONIAC[...] vt *Sonniata*. V. in *Soniare*.

SONIA, vt *Sunnis*. V. in hac voc[...]

SONIARE, Hospitio excipere, *proc*[...] *re, gistum* praebere vel procurat[...] nem. Glossae MSS. ad Legem L[...] gob. *Soniare, curare*. Recte, qu[...] quid dicant viri docti. Vett. For[...] lae Pithoeanae MSS. cap. 108. *In* [...] *ratione, vt vos, vel ipsi Presby*[...] *qui ipsa Ecclesia custodire viden*[...] *annis singulis ad Missa sancti*, [...] *est in mense illo, dilectione nobi*[...] *pasto Soniare debeat, vna cum* [...] *homines, vna die et nocte pascere* [...] *ciat*. Formula 57. ex Andeg. [...] *tamen conditione, vt dum advi*[...] *mihi in omnibus tam de victo*, [...] *et de vestito, Soniare mihi debeat*, [...] Capitulare an. 779. cap. 21. *Si* [...] *mes in suo ministerio iustitias non* [...] *cerit. Missos nostros in sua casa* [...] *niare faciat, vsque dum iustitiae* [...] *dem factae fuerint*. Capitulare [...] Villis cap. 27. *Et Comes de suo m*[...] *sterio, vel homines illi, qui anti*[...] *tus consueti fuerunt Missos aut L*[...] *tiones Soniare, ita et modo in*[...] *et de paraveredis, et omnia eis ne*[...] *saria solito more Soniare faciant*, [...] *liter bene et honorifice ad palati*[...] *venire vel redire possint*. Vbi *Son*[...] est Gall. *Soigner*, curare, procu[...]

re, curam habere. Vox deducta a *Soin*, cura: illa vero a *Soinus*, *Sunnus*, *Sonnis*, excusatio: quod qui *Sonium* seu *exonium* habent, vel circa rerum domesticarum curam occupati sint, vel morbo detenti. V. *Sunnis*. Hic vero *Soniare* dicitur is, qui circa hospitis exceptionem ac procurationem curam adhibet, ac proinde, eum excipit vel pascit, quomodo Galli dicunt *Soigner quelqu' un*. Certe non diffitebor, Gall. *Soin* a voce Latina *Somnium* deduci posse. Lego enim in Gloss. Lat. Graec. *Somnium*, φροντὶς, ἰδιωτικῶς: in aliis Glossis, *Somnior*, μεριμνῶ. Gloss. Gr. Lat. φροντὶς, ἰδιωτικῶς. *Somnium*, *cura*. Ibidem μεριμνᾶ, *curat*. Hinc *Somnium* peculiari notione pro *cura*, *solicitudo*, acceptum constat; quod forte qui *somniant*, varias, ut fieri solet, solicitudines ac anxietates animo peruoluant. Vnde *Songer à quelque chose* etiamnum vulgo dicunt Galli, cum rei alicui incumbunt, vel de ea cogitant. Denique si inde etiam *Sunnis* vocem quis ortam contendat, non magnopere repugnem. Vt ut sit, ex *Sonjare* deducta vox alia, SONNIATA, pro Procuratione, vel gisto, vel potius pro ea praestatione, quae fiebat vice procurationis, ac dei..le pro quauis pensitatione, vsurpata in veteribus tabulis. Charta Hugonis Episcopi Suessionensis ann. 1096. V. supra *Sonjare*. SONNIATICA, vt *Sonniata*. Charta Samsonis Archiep. Rem. ann. 1148. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 805. SOMNIATICA, eodem intellectu, in Charta Manassae Archiep. Remens. ann. 1076. apud Marlot. Histor. Rem. to. 2. p. 172. SOMNIATA, in Charta Lamberti Episcopi Nouiom. ann. 1122. ex Tabul. S. Quintini in Insula pag. 41. SOMPNEIA. Charta Radulfi Militis ann. 1239. ex Tabul. Corbeiensi. SONIGIA, in Charta Nicolai Episc. Camerac. ann. 1137. inter Instrum. to. 3. Gall. Christ. nouae edit. col. 29. Occurrit rursum ibidem p. 715. & 716. SONGEIA. Charta ann. 1211. ex Tabul. Elnon. SONGIUM. Statuta Eccl. Suession. ann. 1403. apud Marten. tom. 8. Ampliss. Collect. col. 1536. SONGNIA, eadem notione, in Charta Alberici Archiep. Remensis ann. 1207. in Tabul. Foisniac. SVMPNIATA, eodem significatu. Stephanus Tornac. Epist. 287. 2. edit.

SONISTA, V. in *Sonesti*.

SONITIZARE, Campanas argute pulsare. Guidonis Discipl. Farf. lib. 1. cap. 19. SONNIZARE, eadem notione, ibidem cap. 1.

SONITVS, Murmur. Conuentus Aquisgranensis an. 817. et Additio 1. Ludouici Pii c. 41. *Vt qui negligenter Sonitum fecerit, aut aliud quid excesserit in refectorio, mox a Priore veniam petat.* Vbi quidam *Sonitum* crepitum ventris interpretantur; sed perperam. SONITVS CAMPANAE, quo aduersus hostes congregantur homines alicuius districtus, inter iura dominorum recensetur in Charta ann. 1335. part. 2. Hist. Comit. Lossens. pag. 37.

SONIVM, SONIVS, SONNA. V. *Sunnis*.

† SONNEIA, i. q. *Sonniata* in *Soniare*. Ch. Ms. a. 1200.

SONNIATA, SONNIATICA. V. *Soniare*.

SONNIS, V. *Sunnis*.

SONNIZARE, V. *Sonitizare*.

† SONNVLA, campanula. Ch. Ms. a. 1361.

SONOPAIR, verres, dux gregis: ex Teuton. *Son*, grex, et *Pair*, *Baer*, verres, hodie Eber. Lex Longob. lib. 1. tit. 25. §. 47. *Si quis verrem alienum furatus fuerit, componat sol. 12. ipsum, qui dicitur Sonopair, qui omnes alios verres in grege battit et vincit, tantum in vno grege, quamvis multitudo porcorum sit, vnus computetur Sonopair, etc.* Vbi Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 105. §. 33. *Sonorpaib* praefert. Alias variantes lectiones exhibet Murator. to. 1. part. 2. p. 44. ex Codd. MSS. Mutinensis habet, *Sonarpair*: Ambros. *Sonorfair*: Estensis, *Senorpaiz*. V. *Sonista*.

SONORIOR, comparat. vocis Sonorus, apud Iohannem Abrinc. de Offic. Ecclesiast. pag. 385.

SONORITA, Cantor. Vita S. Dunstani tom. 4. Maii p. 358.

SONORITAS, Sonor canorus. Capitulare Karlomanni tit. 3.

SONOROSVS, ψοφηδεὶς, in Gloss. Lat.-Graec. *Sonosus*, in Sangerman. pro Sonorus.

SONORPAIR, V. *Sonopair.*

† SONS. Glossae Caesar. Heisterbac. ap. Hontheim t. 1. p. 681. *Si datus fuerit ipse census, colligit Sontes tres et medium.*

SONTICVS, *Verax.* Gloss. Isid. Ita etiam legendum in Gloss. Lat. Graec. vbi habetur: *Sontius*, ἀληθὴς. V. *Causa* 1.

SONTICVS MORBVS, V. in *Morbus.*

SONVS. (1) Rumor, fama, Gallis *Bruit.* Gregorius Turon. lib. 8. Hist. cap. 18. V. *Sonare* 2. SONVM FACERE, in Poenitentiali S. Columbani cap. 14. et in Capitulis Aquisgran. ann. 817. cap. 31. est murmurare, aut murmur excitare: *Faire du bruit.* (2) Clamor inconditus multitudinis, quo reum alicuius criminis insectatur, vt fuit *Hutesium*, apud Anglos, et *Clamor de Haro*, apud Normannos. Prima Curia Generalis Catalaniae sub Iacobo Rege Aragon. an. 1291 MS. V. *Huesium.* (3) Psalmus Dauidicus, *Venite exultemus, etc.* qui in Matutinis canitur, forte sic dictus, inquit Garsias Loaisa, quia sonora voce decantatur, vt contra *nullo Sono interueniente* orationem dici ait Amalarius in Eclogis de officio Missae, quae voce submissa dicitur. Concilium Emeritense c. 2. (4) † Campana. Ch. a. 1233. (5) † Differentia, discrimen, in Instr. a. 1391.

† SONZIA, adeps, vnguen. Stat. Vallis-Ser. c. 20.

† SOONIVM, excusatio, quam affert quispiam, quo minus iuri stare possit. Consuet. Normann. V. *Sonare* 3. et *Sunnis.*

† SOPA, SOPPA. (1) Locus vbi merces venum exponuntur. Gall. *Sope*, *Echoppe*, Germ. Schoppen. Necrol. Rotomag. (2) Fustis crassior, in Lit. remiss. a. 1399. (3) SOPA, SVPA, in vet. Gloss. Cod. 7613. tunicae vel pallii species. *Chopa*, *Schuba* et *Zuppa* 2.

SOPANVS, V. *Zupa.*

SOPARIA, Vasis species. V. *Lito.*

SOPECHON, V. *Soupechon.*

SOPHIA, a Graeco σοφία, Sapie[ntia,] scientia. Charta Bertrandi Co[mitis] Forcalquer. ann. 1044. ex ma[jori] Chartul. S. Victoris Massil. 148. vo.

SOPHISMA, *ae*, Sophia, scientia. [...] S. Fructuosi Episc. cap. 7.

SOPHISMATICARE, *Decipere* [...] *phismate. Sophisticare, decipere* [...] *borum intricatione.* Vgutio. V. [...] *phisticare.*

† SOPHISMVM, fraus, simulatio, [...] villatio, Ital. *Sofismo.* Ch. a. 12[...]

SOPHISTAE, inquit S. August[inus] lib. 2. Locutionis de Exod. *appel[lan]tur Latinarum litterarum eloquent[issi]mi auctores.* Gloss. Lat. MS. R[...] *Sofista, Orator, vel sapiens.* Iso M[a]gister: *Sophista, sapiens.* Lex [...] Th. de Studiis liber. vrbis Ro[mae] *Habeat igitur auditorium special[e] nostrum, in his primum, quos Rom[ana] eloquentiae doctrina commendat:* [...] *tores quidem tres numero, decem* [...] *ro Grammaticos: In his etiam,* [...] *facundia Graecitatis pollere noscun[tur] quinque numero sint Sophistae,* [...] *Grammatici aeque decem.* Id [...] Oratores Latini tres, Graeci q[uin]que. Neque aliter vocem hanc v[...] pat Lex vn. de Professorib. etc. [...] Cod. SOPHISTA, Concionat[or] Miracul. S. Gibriani tom. 7. Ma[ii] 623.

SOPHISTICARE. (1) Adulter[are,] corrumpere, *Sophistiquer* Gallis [ea]dem notione. Statuta Massil. lib[...] cap. 21. V. infra *Sophisticatio.* ([2]) Decipere, simulare. Epist. Con[radi] II. Reg. Sicil. in Chron. Sicil. a[p.] Marten. tom. 3. Anecd. col. 21[...] *Sophismaticare.*

SOPHISTICATIO, Adulteratio. [Sta]tuta Massil. lib. 5. c. 21.

SOPHISTRIA, Graec. σοφιςρια, [Ma]gistra sophistices. Chron. Angl. [...] Otterbourne pag. 266. *Quibus et associandus est tertius tractatus,* [...] *edidit* (Ioh. Wiclefus) *super So[phi]stria.* Non exstat in Catalogo, qu[...]

de Scriptis Wiclefi texuit Guil. Cave in Hist. Litter.

...PHOS, acclamatum in theatris docet non vno loco Martialis; quam vocem haud omnino dispari notione vsurpat Sidonius Apollinaris lib. 1. Epist. 9. lib. 8. Epist. 6. lib. 9. Epist. 13. Carm. 8. et alibi, vt et Fortunatus Pictauens. lib. 3. Poëm. 21. lib. 6. Poëm. 12. lib. 8. Poëm. ... lib. 9. Poëm. 1. quibus interdum pro elegantia sermonis ac dictionis ... Adde Architrenium lib. ... c. 5.

...PHYMA, pro *Sophisma*, fraus, ... Ch. a. 1015.

...PHYRUS. Vita S. Willibaldi seu ... Willibaldi Abbatis Heidenheimensis, cap. 4. *Ille vir Dei sensu Sophyrus, ... agnus*, etc. Hodoeporicum ... eiusdem S. Willibaldi n. 3. *Diuinae ... hagiographorum armariola indagando, sine legendo procaci sensu Sophyrus, mente moderatus indagabat.* ... num. 31. *Sed et in multis monasteriorum mansionibus, quas ipse solers ... Sophyrus vasta per rura rimando ...rabat*, etc. Vbi Canisius hac ..., σοφὸν, seu sapientem indicari ...serunt.

...ITALIS *reuelatio*, quae fit inter ...miendum. Vita S. Dunstani to. ... Maii p. 355. V. *Soporare*.

...ITIVUS, Soporem seu somnum ...cilians, inducens. Petrus Cellen... Epist. 2. l. 3. V. infra *Soporitus*.

...ORARE, dormire. Processus de ... et Miracul. vener. Mariae de ...liaco, to. 3. Mart. p. 749. V. *Sotalis*.

...ORIFLUUS, Soporifer, vt *Sopitus*. Vita metrice scripta S. Winnoci ex Cod. MS. Landeuenec. fol. 7. verso.

...PA, vt supra *Schoppa*, officina. ...rta ann. 1295. apud Madox Formul. Angl. pag. 425. V. *Sopa* 1.

...PRALECTA, stragulum, in Ch. ... an. 1266. V. *Superlectile*.

...PRISA, iniusta captio, exactio. ...pist. Gregorii PP. IX. ann. 1228. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. ... V. *Superprendere* et *Superprisa*.

SOQUA, V. *Soca* 3. et 4.

SOQUETUM. (1) Charta Raimundi iudicis Maioris Senescalliae Tolosae ann. 1448. *Quoddam emolumentum, Soquetum vini vulgariter nuncupatum, quod est diminutio quartae partis mensurae vini, quod venditur ad tabernam et in minuto.* V. *Sognetum*. *Soquetum* est subsidium seu vectigal, quod ex imminutione mensurarum percipitur, vt plurimum in vsus cessurum ciuitatis, cui a Rege vel Domino concessum est; *Souquet* in Literis Caroli VII. Regis Franc. an. 1431. (✝ Seu potius tributum, quod ex quibusdam rebus venalibus exigendum alicui oppido a rege conceditur.) SOQUOTUS, eadem notione, pro *Soquetus*. Literae Iohan. Fr. Reg. ann. 1361. tom. 3. Ordinat. p. 498. (2) ✝ *Soquetum*, *acies hastae*, in Glossar. Matth. Paris.

SOQUUS, vt *Soccus* 1. Calceamenti species. Statuta MSS. Raymundi Episc. Massil. ann. 1271. ex libro rubro Capituli eiusd. Eccl.

SORA, f. pro Hisp. *Serva*, Sorbum, Gallis *Corme*, vel *Sorbe*. Synodus Limensis ann. 1585. inter Conc. Hisp. tom. 4. p. 426. *Post hac nemo vel Hispanus vel Indus . . . faciat azva ex Sora cum mistura nucae; quoniam non solum sanitati nociua est; sed . . . . etiam perniciosa; quae nimirum Indis ebrietatem et mortem aliquando afferre solet.*

✝ SORARE, f. separare, disiungere; nisi sit pro *Serare*, arctare, Ital. *Serrare*. Stat. Vallis-Ser. c. 61.

SORATA, pro *Staurata*, ni fallor. V. *Storax*. Statuta Vercell. lib. 2. fol. 27. vo. *Culcidra vna et cussinum vnum super quibus dormit, linteamina duo, coopertorium vnum, vel Soratam vnam*, etc.

SORATOR, SORATORIUM. Statuta Mediolanensia part. 1. cap. 245. *Ad transuersum fluminis tam publici quam priuati, vel alicuius ragiae vel Soratoris . . . liceat vicino habenti terras ab vtraque parte aquam ducere.* Cap. 247. *Et manutenere pontes, et Soratoria, et aggeres*, etc. Adde cap. 329. Idem quod

SORATORIVM, Receptaculum per quod aqua exundans defluit, Gallis *Décharge*. Statuta Mutin. rubr. 353. fol. 64.

SORBELLVM. (1) SORBELLVM, SORBINVM. Kerhardus in Synonymis: *Ius, iustilium, Sorbinum, Sorbellum, sorbium, offa, offella, etc.* Berta Sanctimonialis in Vita sanctae Adelheidis Virg. num. 14. *Tumidos autem et pene desperatos vita recreauit Sorbellis mixtis aqua, modica etiam farinula et sagina.* (2) Quantum vno haustu quis sorbere potest, Gall. *Gorgée*. Vita B. Lidwinae tom. 2. April. p. 274. SORBILLVM, eadem notione, in Vita MS. sancti Amatoris Episc. Autissiod.

✝ SORBERIVS, Sorbus, Ital. *Sorbo*, Gall. *Sorbier*. Ch. Mſ. a. 1264.

SORBICINA, V. mox *Sorbicium*.

SORBICIVM, Ius, iusculum, quidquid hauriendo sorbetur. Philippus Eystetensis in Vita S. Willibaldi cap. 4. Gloss. Graec. Lat. ῥόφημα, *Sorbitio*, *sorbicina*. Vbi MSS. *sorbitium*.

SORBILLATOR, *Degulator*. Glossar. Isidori, f. pro *Deglutiator*.

SORBILLVM, SORBINVM, V. *Sorbellum*.

✝ SORBITIVNCVLA, dimin. a *Sorbicium*. Vita S. Bonon. abb.

SORBIVM, V. supra in *Sorbellum*.

SORCEDILIS, Statuta Mediolanensia part. 2. cap. 142. *Nullus de caetero facere possit caput alicuius Sorcedilis penes flumen publicum per citatos quatuor.* V. an idem sit quod *Sorator*.

SORCERIA. Sortilegium, *Sorcellerie*, in Viaticis MSS. Ambianens. laudatis in voce *Campiones*. Leges Norman. apud Ludewig. tom. 7. pag. 279. V. in *Duellum*.

✝ SORCINA, origo, causa, Gall. *Source*. Stat. Mſ. comit. Venaiss.

✝ SORCIRE, SORTIRE, exagitare, succutere. Litt. remiss. Mſ. a. 1457.

SORCIVM, Feretrum, vt videtur, in quo mortui cadauer deponitur. Notitia ex Chartul. S. Iohannis Angeriac. p. 428. *Item quod Sorcia siue arcas parochianorum dictae villae qui apud ipsos elegerint sepulturam, quas cum corporibus non contigerit subtervari, infirmario dicti monasterii r[…] dant.* Nisi fortassis contracte sc[…] ptum sit pro *Sorcotia*.

SORCOTIVM, Vestis species, Ita[…] *Sorcotta*, Gall. *Sarcot*, vel *Su*[…] ita dicta forte quod *Cotto* super[…] deretur. Christianus Episc. Mog[…] tin. in Chronico Moguntino.

SORDA, (✝ litura ex calce comp[…] ta.) Reparationes factae in Senesc[…] lia Carcassonae ann. 1435. ex […] dis V. Cl. Lancelot: *Pro rep[…] omnes Sordas tegulorum a parte […] tarum, videlicet quia inter duas S[…] das non remansit nisi vna canalis […] gulorum dumtaxat.* Hinc

SORDARE, ibidem: *In recoperie[…] in terrando, in Sordando totum […] spitium.* Rursum: *In reparando, […] terrando et in Sordando copertur[…] dicti castri de fustibus, tegulis, m[…] terio, etc.* Denique: *In terrando, Sordando, et recoperiendo bene sufficienter de terra, fustibus, fer[…] turis, tegulis et morterio.*

✝ SORDEMANDA, vox forensis, c[…] dominus feudi maiorem censu[…] quam ei debetur, vel indebitum […] vitium a vassallo exigit. Scacar. […] Cadomum ex Cod. reg. 4653. *Superdemanda*.

SORDIDARI, infamari. Leges H[…] rici I. Regis Angl. cap. 57.

✝ SORDIDVS, infamis. Bulla Mſ. […] ann. XXII.

SORDITIES, Sordes. Gloss. Gr[…] Lat. ῥυπαρία, *Sordiditia*, (leg. […] *ditia* vt in MSS.) *pedor*, *squ*[…] Vtitur Petrus Cellensis lib. 8. Epi[…]

SORDVLENTVS, Sordidus, in […] raenesi Paciani ad Poenit. inter C[…] cil. Hisp. to. 2. p. 97.

SORDVS, retis venatorii species. […] tus Inquesta pro Episcopo Vasio[…] si apud Columbum p. 388.

SORELLVS, modulus agri, vt v[…] tur, diminut. a *Sors*, eadem no[…] ne. V. *Sors* 4. Regest. *Olim* […] 1260. fol. 109. vo. *Defuncto R[…] to de sancto Claro iuniore tene[…] conquestu suo Sorellum cum perti[…] tiis; quaestione mota inter pa[…] dicti Roberti et dominam de B[…] Saltu eius sororem ad quem perti[…] bat dictus Sorellus, quia dicta s[…]*

ticlet ad eam pertinere per litteras *mationis, per quas dictus Robertus* *si decederet, si decederet sine haeredi-* *bus, omnia quae habebat, siue quae* *habere poterat.*

...ARIVM, f. Hernia, ilium pro-cidentia, Gall. *Rupture.* (Non vi-... tam *Soreuarium* causa herniae ...) Miracula B. Simonis Ere-... Bogolt. to. 2. April. p. 828. ...*ius occasione vnius Soreuarii* ...*inae crepauit. . . . et sic* ...*crepatus et deuastatus vsque ad* ...*mortis B. Simonis.*

...GES, vox excitatoria, ab Ital. ...*gere.* Barel. in Sermon.

...GIE, actio iaciendi anchoram; ...*gre*, anchoram iacere, *Jetter* ...: forte a Gall. *Surgir*, na-... portum appellere. Miracula SS. Vrbani V. PP. ex Tabul. S. ...tons Massil.

...AIRE. Bullar. Fontanell. ... fol. 39. vo. *Concedimus redditus* ..., *garbarum bladi, tortella-*..., *gallinarum et ouorum quos et* ... *ratione misterii Soriamnaire in* ... *Brotonne, in parrochiis e.* ... *de Borneville . . . habemus.*

...SA CAVDA, Medicis, Pul-... V. in *Cauda* 2.

...LIGVS, Murilegus. Andreas ... lib. 2. Vitae S. Ottonis Episco-... Bambergens. c. 40. V. *Murilegus.*

...SCVLA, V. *Sirascula.*

...OBITA, *proprie minutissimarum* ... *in vnum collectio; ponitur pro* ... *quaestionibus.* Gloss. vet. ... 7613.

...VS, color equi. V. *Saurus.*

...PHAGVS, *Lapis dictus, eo quod* ... *defunctorum condita in eo in-* ... *quadraginta dies adsumantur.* ... Sangerm. n. 501. vbi leg. .... A Graec. σορὸς, locu-... sepulcrum, et φαγεῖν, come-...

... (1) Eiusdem dignitatis et in-... par. Consuetud. Vniuer-... per Robert. Goulet. fol. ... *Haec autem artium facultas* ... *nationes distinguitur, quae* ... *et aequales.* Galli eadem ... Soeur vsurpant. V. *Sorores*, ..., (2) SORORES ap-pellatae Presbyterorum, vel Episcoporum vxores, a quibus ii abstinebant, in Concilio Auernensi cap. 19. et Matisconensi I. c. 11. Turonensi II. c. 12. etc. Quippe „vt est in Poenitentiali Halitgarii, *si quis Clericus i. cuius superior gradus sit, qui vxorem habet, et post conuersionem vel honorem iterum eam cognouerit,„ sciat se adulterium commisisse.* Fortunatus lib. 1. carm. 15. de Leontio Santonensi Episcopo, et Placidina vxore:

> *Quae tibi tunc coniux, est modo chara Soror.*

Vita S. Seueri Episc. Rauennatis n. 19. *Vxor quippe in Sororem versa est.* (3) Mulieres *extraneae*, quas συνεισάκτους vocant Graeci, quarum consortium vitare iubentur Clerici in Concilio Ancyrano can. 19. Nicaeno c. 3. et aliis subsequentibus Conciliis. Lex 19. cap. de Episcopis. (4) SORORES a Monachis appellatae virgines ac mulieres, quae pietatis ac deuotionis intuitu, eorum disciplinae ac regulae sese addicebant, ita vt domicilia seclusa omnino haberent a Monachorum aedibus, ne qua praua oriretur suspicio. Auctor Actorum Murensis Monasterii pag. 17. SORORES GRISEAE, NIGRAE, in Obituario MS. Eccles. Morin. fol. 37. vo. SORORES DE SACCO. V. *Sacci.* SORORES, quaeuis Sanctimoniales. Fortunatus lib. 5. Poëm. 1. SORORES appellabant Monachi mulieres quasuis, quibus orationum beneficia concedebant Tabul. Absiense fol. 105. V. *Consoror*, et *Fraternitas* 5. (5) *Sororum* appellatione Regum seu Principum vxores donabantur, cum de iis verba facerent Principes exteri, aut si ad eas scriberent, quemadmodum earum coniuges *fratres* appellitabant. V. Epist. 39. inter Francicas tom. 1. Hist. Franc. et *Fraternitas* 7.

SORORGIA, vxoris soror, vel soror mariti, Gallice *Belle-soeur.* Charta an. 1285. ex Tabular. Verzeliac. Eiusdem originis est

SORORGIVS, Sororis maritus, Gall. *Beau-frere*, olim *Sororge*, *Serourge*

T 2

:. V. *Sororinus*. Charta ann. 1120. x Tabular. Maioris Monast.

.ORIA. (1) Soror. Literae Edardi III. Reg. Angl. ann. 1351. pud Rymer. tom. 5. pag. 731. Alii legitur *Soror*. (2) † Vxoris vel ariti soror, aut fratris vxor. Ch. 1. a. 1098.

.ORIARE, simul grandescere, assimilari. Gerardus in Vita S. Adalardi c. 50. vbi de vtraque Corbeia. De mammis puellarum, cum primum tumescunt, *Sororiare* dixit lautus. Vide Festum. SORORISARE, eodem intellectu, in Vita S. ugustini Cantuar. to. 6. Maii p. 378. oh. de Ianua: *Sororissare, vel Sororizare, imitari morem sororis:* vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Sororizare, Ensuigre la suer.* V. *Soror.*

RORICIDIVM, ἀδελφοκτονία, in Gloss. Lat. Graec.

RORIGER, vxoris frater, Gall. *Beau-frere*. Tabul. Aureliense in emouic. fol. 5. V. *Sororgia* et *Sororius*.

RORINA, vxor fratris. Vita S. Catharinae Senensis to. 3. April. pag. 128. V. mox *Sororinus*.

RORINVS. (1) Sororis maritus. Vita Caroli IV. Imp. *Rex vero Franciae indignatus propter expulsionem sororis suae et Sororini, etc.* *Serourge* Gallis. V. *Sororgius*. (2) Vxoris frater. Charta ann. 1237. ex Chartular. S. Vandreg. tom. 1. pag. 110. V. *Sororiger* et *Sororius*. (3) † Filiolus sororis, to. 3. Aug. p. 62.

RORISARE, vt *Sororiare*. V. ibi.

RORISSA, monialis. Sebast. Peruinus in Vita B. Columbae Reatinae o. 5. Maii p. 335. V. in *Sorores*.

RORITATIS *beneficium suscipere*, n *Sororum* seu Sanctimonialium alum admitti, conscribi. Thomas Walsinghamus p. 490. V. *Fraternitas* 5.

SORIVS. (1) Sororis maritus. *Sororius*, *Serourge*, in Gloss. Lat. Gall. angerm. Charta ann. 1080. apud obinell. to. 2. Hist. Britan. col. 232. . *Sororgius* et *Sororinus*. (2) Vxoris frater. Charta Edw. I. Reg. ngl. ann. 1295. apud Rymer. to. 2.

pag. 687. V. *Sororiger*. (3) † roris filius, in vet. Gloss. 7613.

SORPRISIA, vt supra *Seurprisia* in hac voce. Transactio an. in Tabular. Blein. V. *Superpri*

SORRATORIVM, V. supra *Sora*

SORRENTIALIS, Carnifex. R nus Vatic. basilicae canonicu Tract. de ead. Basilica c. 42. Macros in Hierolex.

SORRVS, fumo exsiccatus, Gall. Charta ann. 1214. ex Tabul. S. centii Cenoman. fol. 38

SORS. (1) Sortilegium. *Sortem* in Legibus Adelstani Regis c. 6. *immittere* sortilegium in rem q piam. MALA SORTE PREND quasi per *sortem* et malefici quid inuadere, Gall. *de ma sorte*, praua aliqua ratione. Pa Childeberti et Chlotarii §. 6. (2) SORS, modus, ratio: vox Gallica *Sorte*, eadem no Charta Henrici V. Reg. Angl. 1418. apud Rymer. to. 9. p (3) Iudicium Dei, purgatio ris. Pactum Childeberti et tarii: *Si seruus in furto fueri patus, requiratur a domino, 20. noctes ipsum in mallum prae et, si dubietas est, ad Sortem tur. Ad Sortem ambulare*, §. *Sortem venire*, in Decretione C berti Regis §. 6. 8. *Ad ign Sortem se excusare*, in Lege R tit. 31. §. 5. *Sortes super alta mittere, etc.* in Lege Frision. §. 1. 2. SORTES SANCTO Sic appellatur Euangelii aut bet libri sacri inspectio, μαντείας species: cum scilice to libro quicquid oculis se bat, pro sorte, id est, oracul habebatur: cuiusmodi edita Pithoeo post Canones veter Reg. Quae quidem diuination cies a Paganis fluxit, vt ex gustino lib. 4. Confess. cap. gitur. Eiusmodi sunt *Virg sortes*, apud Spartianum. Ide gustinus Epist. 109. ad Ian c. 20. Atque inde forte flu ille, qui diu seruatus est in sia, vt dum eligerentur E

per inspectionem Euangelii, quid de ...us moribus, vel conuersatione in ...dministratione, futurum esset, in...quireretur. Quod scilicet hac ratio...e primitus in electionibus Episco...porum Dei iudicium exquireretur, ...t in has probaret; quod fortasse ...idetur velle Rainerus c. 5. de Val...densibus, dum ait, hosce haereticos: *Laicos, qui sorte sanctos eligunt, in ...dere.* Nam a Laicis perin...de ac Clericis Episcopos electos con... Exstitit denique alia diuinatio...n per *Psalmos* species, quam *En...* seu *Ensalmum* vocant Hispa..., quae Sebastiano de Cobarruuias ... *cierto modo de curar con ora...*, *unas vezes solas*, *otras apli...* *juntamente algunos remedios.* ... *Ensalmadores*, *los que curan con ...* Mox subdit: *Dixeronse ...*, *porque de ordinario usan ... de psalterio, y dellos con las ... iniciativas de letra por verso, ... parte, hazen unas Sortijas para ... enfermedades.* SORS DE ... V. *Cornsned.* SORS DE LI... V. *Tenus.* (4) Pittacium, vel ...edula, in qua, quod quis sorti...debeat, inscribitur. Hinc *inscribi ...* praedia dicuntur, quae sor...ienda sunt: et *sortes tollere* ... qui sortiuntur, apud Hygenum ... Constit. Capitolinus in ...: *Cum ille Sortem de suo fato ...*, i. de suo fato sciscitaretur. ... postmodum (5) SORS pro ... agri, apud veterem Agri...sorem pag. 337. in l. vlt. Cod. ... de Locat. fund. iur. emphyt. in ... de Annona et tribut. eodem ... Κλῆρος γῆς apud Iulianum ... Mysopog. *Sortes* enim proprie ...abant Romani agros, quos in ...inciis a se deuictis occuparant, ... Militibus diuisos ac assigna... Scribit Procopius lib. 1. de Bel... Vandalico c. 5. Gizericum post ... Romam, in Africa muris ... exuisse, agris Afros spoliasse, ... ac optimos Vandalis diui..., qui sua aetate *Vandalorum ...* seu *Sortes* vocabantur. Sed ... *sortis* nomenclatura do... ...rum pars apud Gothos et Burgundiones, quae in debellatis prouinciis tum victoribus, tum antiquis possessoribus sortito euenerat: ii quippe tertia fundorum parte deuictis Romanis relicta, residuas sibi vsurpauere. *Sorte* autem diuisos eiusmodi agros negat Dominicus de Praerogatiua alodiorum cap. 5. §. 11. idque elicit praesertim ex eo, quod portio Romani *Sors* etiam appelletur: quasi vero totum agrum victores cum antiquis possessoribus sortiri, et singulorum portiones *sortis* vocabulo donari non potuerint. V. *Tertia.* Lex Wisigoth. lib. 8. tit. 8. §. 5. *Sortem suam claudere.* Lib. 10. tit. 1. §. 7. *Si vineam in aliena terra quis plantaverit, in qua Sortem non habet.* In textu, *in quo* (territorio) *ipse consors non est.* *Terra sortis titulo adquisita*, in Lege Burgund. tit. 1. §. 1. Eadem Lex tit. 84. §. 1. *Vt nulli vendere terram suam liceat, nisi illi, qui alio loco Sortem aut possessionem habet. In sortem alterius ingredi*, in Lege Ripuar. tit. 60. §. 5. SORTES inter terras incultas recensentur in Statutis Vercell. lib. 5. fol. 128. SORTES STARE dicuntur, quae suis terminis ac limitibus semel finitae ac circumscriptae, deinceps ratae permanent. Lex Longob. lib. 2. tit. 29. §. 3. V. *Sortissare* in *Sortiri.* Ab his fundis ducta metaphora, ipsa etiam regna, quae victoribus cesserant, *sortis* nomen adepta sunt, vt *Gothica sors*, apud Sidonium lib. 7. Epist. 6. *Sortes Vandalorum*, apud Victorem Vitensem lib. 2. et 3. pag. 19. 35. Eiusdem originis est nomenclatura, qua Clerus *Sors Dei* passim appellatur a Scriptoribus Ecclesiasticis. De laudibus Berengarii Augusti apud Murator. tom. 2. pag. 399.

Interea Sors lecta Dei circumdata saccis,
Vota facit, etc.

(6) SORS idem videtur quod *Vsagium*, ius vtendi foresta. Chartul. S. Andreae Vienn. *Tribuo Sortem in sylua quae vocatur Eruxia, vt habitatores Ialzinij et habitatores S. Genesii fruantur silua, seu bestiae eorum,*

eorum, quemadmodum necesse fuerit.

SORTELIA, SORTILIA, Annulus, Hispanis *Sortijuella.* Charta Alfonsi Regis Portugall. aerae 1260. apud Brandaon. lib. 13. Monarch. Lusitan. c. 24.

✝ SORIELLUM, plantae vel corticis species quae tinctoribus prohibetur, in Stat. Carcass. a. 1466.

✝ SORTIARE, sortiri, in Litt. remiss. a. 1350.

SORTIARIA. (1) Venefica, Gall. *Sorciere.* Capitula Caroli C. tit. 39. §. 7. *Malefici homines et Sortiariae.* Hincmarus de Diuortio Lotharii. (2) ✝ Sortilegium, maleficium. Ordinar. Ms. S. Petri Aureaevall.

✝ SORTIARIUM, i. q. *Sortiaria* 2, apud Per. Subesti Ms.

SORTIARIUS, magus, sortilegus, *Sorcier.* Statuta Eccl. Nannet. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 961. V. *Diana* et *Scobaces.*

✝ SORTICELLUS, modulus agri, ap. Murat. to. 5. Antiq. Ital. pag. 281.

SORTICULARIUS, V. in *Sortiri.*

SORTILIA, vt *Sortelia.* V. in hac voce.

✝ SORTIMEN, fons, scaturigo, ap. Ludewig. t. 10. Reliq. p. 179.

✝ SORTIO, haereditatis portio, quae sorte alicui obuenit, apud Murat. t. 5. Antiq. p. 631

SORTIRE (1) Pro Sortiri. Capit. Synodor. Orient. can. 6. inter Concil. Hisp. tom. 2. p. 327. (2) V. *Sorcire.*

SORTIRI, per sortes rei euentum experiri, inquirere. Capitula Caroli M. de diuersis rebus ann. 789. c. 4 SORTISSARE Leges Luithprandi Regis Longob. tit. 48. §. 2. SORTICULARIUS. diuinator, veneficus, Gall. *Sorcier.* Concilium Narbon. ann. 589. cap. 14. INSORTIARE. Decretum Tassilonis Ducis Bajwar. de Popularib. Legib. §. 5 *De pugna duorum, quod Wehadinc vocatur, vt prius Insortientur, quam parati sint, ne forte carminibus vel machinis diabolicis, vel magicis artibus insidiantur.* Vbi *insortiare* non videtur esse *fascinare*, sortibus diabolicis innectere, (*Ensorceller:* sed aduersus sortes [...] nire. INSORTICARE, in so[...] mittere, *Ensorceller.* Leges Henr[...] Regis Angl. c. 71. *Si autem Ins[...] catus non fuerit mortuus, etc.*

SORTIVIDUS, *qui videt per so[...]* in Gloss. Isid. Id est Graecis, [...] iudicat de rebus futuris ex or[...] sententia, qui consulit oraculum

SORTITOR, qui rem aliquam [...]tur. Conuentus ann. 1038. i[...] Concil. Hisp. to. 3. p. 203.

SORTIVIS, fons, scaturigo, Ital. [...] *tiva*, vel *Sorgiua acqua*, Gall. S[...] *ce.* Statuta Placent. lib. 5. [...] 58. vo.

SORTUMEN, vt *Sortiuis.* Charta [Si]gismundi Rom. Reg. ann. 143[...] Bullar. Casinens. tom. 2. pag. [...] col. 1. *Prata, pascua, aquas, [...] tes, Sortumina, etc.* Supra *Sa[...] nina* legitur. V. in *Surgere.*

SORTUS, modulus agri. V. *Sort*[...]

SORURCULA, diminut. a Soror[...] do Aretinus in Form. modorum

SORUS, V. *Saurus*, et *Allex.*

SOSARIUM, Lorica. Vita Carol[i] *Insignia victoriae suae Sosaria, [...] los, captiuosque Mauros misit.* *Sosania* legendum videtur, a G[...] σωσάνιον, quod eodem sign[...] vsurpant Graeci recentiores. V. [...] sar. med. Graecit. in σώσαι, [...] sium lib. 3. de Vitiis serm. [...]

SOSCALLUS, canis species. [...] Westmonast. ann. 940 *Cum in[...] cornicnlantium strepitus re[...] venatorum, latratusque Sos[...]* (ita vtraque editio) *multi con[...] gam leuiter inierunt.*

SOSCANIA, genus vestis mul[...] *Souquenille* vero Galiis dicitur [...] grossior ex tela vel lana co[...] Testament. G. Comit. Mon[...] randi ann. 1199. apud Baluz. [...] Hist. Aruern. p. 257. *De his [...] soluta sunt . . . Iohannae de[...] vna culcitra et vna Soscania p[...] solidis.* *Sousquenie* vocat le [...] de la Rose MS. V. *Sacca* et [...] med. Graecit. in σουκανία.

✝ SOSCIA, SOSCITIA, SOS[...] fenestrae species, spiraculum [...] suet. Neapol. Ms. *Si quis habe[...]*

ricem, *in quo fit fenestra, Soscitia vel quaelibet alia apertura pro conspectu vel lumine ingrediendo* etc. *Sossa* supra in *Dossitia*. Ad marginem scriptum legitur manu alicuius correctoris *Suffoca*; legi etiam potest *Suffura*.

SOSDALERIVS. Sententiam arbitralem ann. 1292. inter Abbatem et Consules Gimont. subscribunt Monachi *fr. Oliuerius sacrista, fr. B. de Monte acuto furnerius, fr. Iulianus cellarius meianus, fr. Arnaldus de Mota Sosdalerius*. Is forte qui hospitibus suscipiendis praeerat.

SOSPES, *is*. Candidus in Vita Eigilis Abb. Fuld. saec. 4. Bened. part. 1. p. 245.

SOSPITALE, f. Proiectum. Gall. *Soupente*. Statuta Genuens. lib. 4. cap. 4. fol. 106. vo. *Prohibeant ipsi Potestates, ne aliqua persona sibi subdita vendat alicui foritaneo . . . aliquod lignamen, ex quo naues, galeae, vel aliud vas nauigabile, domus, capsia, Sospitale, banchale, vel torcularia confici possit.*

SOSPITARE, Salutare, *sospitatem*, incolumitatem et sanitatem alicui adprecari. Eulogius Cordubensis lib. 3. Memor. Sanctor. cap. 17. V. *Sospitur*.

SOSPITATICVM, pro *Cespitaticum*, in Ch. a. 1059.

SOSPITATIO, Salutatio. Epist. Ruricii Episc. ad S. Apruncuculum inter Acta SS. to. 3. Maii p. 369.

SOSPITATOR, qui *Sospitatem*, salutem dat. Vtitur Apuleius. *Sospitatorem* vocant Christum Iesum Lactantius lib. 4. c. 26. Arnobius adv. Gentes lib. 2. et alii.

SOSPITVS, Incolumis. Mirac. S. Vrmari to. 2. April. p. 567. V. supra *Sospitare*.

SOSSIA, V. *Sescia*.

SOSTA. *Facere Sostam*, Mutuum dare sine fenore, ab Italico *Sosta*. V. *Sol*... Statuta Massil. lib. 1. cap. 12. ... Est etiam Italis *Sosta*, funis ... species: vnde

SOSTARIVS, *qui attendit ad Sostam*, in Notis Fr. Barberini ad Docum. Amor. edit. Vbaldini pag. 257.

SOSTOVM. Reparat. factae in Senescallia Carcass. ann. 1435. ex Cod. MS. Cl. V. Lancelot. *Item pro faciendo Sostoum nouum vnius mole dicti molendini, etc.*

SOSTRALE, Stramentum pecuarium ex foeno et paleis, Fuxensibus rusticis *Soustre*. Gall. *Litiere*. *Ad Sostralia colligenda*, in Charta fundat. Monast. Fontis-Guillelmi ann. 1124. to. 1. Gall. Christ. nouae edit. inter Instrum. p. 190. col. 1.

SOSTRI, Seruorum species apud Suecos, quorum optima erat conditio, vt quibus peculium et familiam habere concessum esset, et testari liceret. V. Ioh. Stiernhookum lib. 2. de iure Suconum vetusto p. 217.

† SOSTRVM, a Gr. σωστρον, merces medico debita, i. q. *Soteria*, munera scilicet quae Deo vel sanctis eius dantur ob recuperatam valetudinem, t. 2. Sept. p. 779.

† SOTA, i. q. *Sotta* 2. Arest. Ms. an. 1351.

SOTANVM, SOTTANVM, Togae seu tunicae species, vulgo *Soutane*, Ital. *Sottano*. Ricobaldi Ferrar. Hist. Imp. apud Murator. tom. 9. col. 128. vbi in MS. legitur *Soctanum*, apud Stephanot. to. 7. V. *Soutana* et *Subtaneum*.

SOTHALE, V. *Filctale*.

SOTILARIA, vt *Subtalares*. V. ibi.

SOTTVS. (1) Stolidus, bardus, Gallis *Sot*, Theodulfus Aurelianensis Episcopus lib. 3. Carm. 1. (2) † Simplex, hinc *Carolus sottus*, qui vulgo *simplex*, in Chronolog. Eman. Schelstrat.

SOTVLARES, V. *Subtalares*.

SOTVLVM, vel SOTVLVS, Locus inferior, f. diminut. a *Sotus*. V. in hac voce; († solum, pars domus inferior.) Limborchii Hist. Inquisit. Tolos. pag. 57. V. *Subtulum*.

† SOTVM. (1) Nemus, Hist. *Soto*. Ch. Ms. a. 1302. (2) Scutum, V. in hac voce.

SOTVS. (1) Silua, parcus, sepes, *haia*, Hispanis *Soto*. Charta Sanctii Reg. Nauarrae, apud Oyenartum in Notitia Vasconiae pag. 99 *Cum pratis, et pascuis, et Sotis, et aquis aqua-*

aquarumque meatibus, *cum eremo et populatu, cum ingressibus et egressibus.* (2) † SOTVS, SOCVS, stipes, truncus. Litt. remiss. a. 1473. V. *Socus* 1. (3) † *Tenere de soto*, f. sub tutela habere, ap. Murat. to. 4. Antiq. Ital. p. 711.

SOVBRA, SOVTRA, SOTRA, voces Aruernicae. Tabular. Solemniac. *Tenementum de Soubra*, *et tenementum de Soutra.* Hoc est, superius et inferius. Charta ann. 1215. ex Tabular. S. Illidii Claromont. *Habebamus querimoniam del bos Sotra*, id est, de nemore inferiori.

† SOVCRIO, hordei species, Gall. *Soucrion.* Comput. Ms. a. 1473. V. *Sucrio.*

SOVDANVS, V. in *Syndicus.*

SOVDERARIVS, V. in *Solidata*, stipendium.

SOVFFLETVS, a Gall. *Soufflet*, Follis. Inuentar. an. 1260.

† SOVFLICVLVS, a Gall. *Soufflet*, follis. Comput. Ms. a. 1472.

SOVFRE, pars molendini nescio quae. Reparat. factae in Senescallia Carcassonae ann. 1435. ex Cod. MS. Cl. V. Lancelot: *Pro preparando et refficiendo le Soufre et reicum eiusdem molendini*, *et reparando circulum dicte mole*, *qui in pluribus fregebatur*, *etc.*

SOVINCTA, in veteri Charta apud Perardum. Locum vide in *Andecinga.*

† SOVLA, pila vel globulus ligneus, interdum etiam follis, Gall. *Soule* et *Soulle*, inde SOVLARE, Gall. *Souler* et *Souller*, iis instrumentis ludere. Litt. remiss. Ms. a. 1361. V. *Choulla*, *Sola* 7. et *Solere* 1.

SOVLDIARIVS, pro *Soldarius*, qui stipendio meret. V. in *Solidata.* Litterae Edw. VI. Reg. Angl. an. 1548. apud Rymer. to. 15. p. 177.

SOVMARIVS, V. in *Sagmarius.*

SOVPECHON, SOPECHON, vox Gallica, Suspicio, suspectio, *Soupçon.* Inquesta ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Rotomag. V. *Suspiciosus.*

SOVPERIVM, coena, Gall. *Souper*, apud Brussel to. 1. de vsu feud. p. 555.

† SOVRANNVS, anniculus, *Sovranno*, *Sopranno.* Murat. to Antiq. Ital. med. aeui p. 902.

SOVRELLVS, V. mox *Sourus.*

SOVRVS, Dama mas. Litterae E III. Reg. Angl. ann. 1356. apud mer. tom. 5. pag. 870. *In parc vnum Sourum et vnum Sourellum perit.* SOVRELLVS, dimin. a *rus.* Dama triennis, Angl. *Sorel.* terae eiusd. Regis ann. 1355. p. 828.

SOVSPRESSVRA, SVSPRESSV dolus, fallacia, fraus. Gall. *Su se*, *tromperie.* Charta Hugonis tis de Beeloy ann. 1223. ex Ta Corbeiensi.

SOVTA, Gall. ol. *Soulde*, vel *So* in Consuetud. municipalibus, P nia quae in permutationibus commutatae additur. Codex fualis Episcopat. Autiss. ann. 1290.

SOVTANA, Togae seu tunicae cies, vt supra *Sotanum.* Ac Amalbergae to. 3. Iul. pag. 67 *Subtaneum.*

SOVTRA, infra, V. *Soubra.*

SOVTVRA, Soliditas, firmitas, videtur. Charta ann. 1219. ex bular. Strumensi: *Ego tradidi e siae Strumensi* XXVI. *mensuras Te sienses iacentes in sartis ad effi dum in perpetuam Souturam liber pacifice possidendas.*

SOYLLARDVS, vt *Soliardus.* V.

SOZAVOLVS, qui in *Socida* seu cietate animalia curanda ac Statuta datiaria Riperiae c. 7. 9. vo. V. *Socida* et *Societas* 1.

† SOZIDVM, i. q. *Socidam* in *So* societas, ab Ital. *Sozio*, socius; de SOZARE, ad societatem seu dietatem fructuum dare. Stat. lis-Ser. V. *Asozare* et *Sozavolu*

SOZVS, pro *Sorus.* V. *Saurus.* L rae Henrici V. Reg. Angl. an. 1 apud Rymer. tom. 9. pag. 17.

SPACAARI, pro Spatiari, ni fa Literae Henrici III. Reg. Angl. 1258. apud Rymer. to. 1. pag. *Et exinde ad nos venire possitis London*, *nobiscum ibidem Spacaa* Hoc est, spatiando animum rela turi. V. *Solatiari.*

…CERIVM, Prouincialibus *Espa-…ä*, *Spatier*, Spatium, seu locus …r quem aqua deducitur, aquae …ductus, vel id quo aqua continetur. Charta ann. 1459. ex Schedis Prae-…id. de Mazaugues. SPASSERIVM, …dem intellectu. Statuta Auenion. …ub. 48. art. 7.

…ACHI, vulgo *Spahi*, Equitatus …rcici robur praecipuum et vali-…simum. Iouius Hist. lib. 14. V. Comment. bellic. Montecucculi.

…ACIARE, Amplificare, Gall. *Ac-…ier*. Testamentum Bertichramni Episcopi Cenoman. apud Mabillon. tom. 3. Analect. p. 126.

…ACILIA. Statuta Ecclesiae Auxit. MSS. *Quia in volatu et garritu auium, …x Spacilibus, vel ossibus animalium, …n verbis seu responsis fatidicis quo-…undam, qui vulgariter diuini et di-…inae vocantur*, etc. V. *Venta*.

…ADA. (1) Equus castratus, Gall. *Hongre*, *spadatus*. Testamentum Ber-…tichramni Episcopi Cenoman. V. in *Spadare*. (2) Gladii genus. V. *Spatha* 1. (3) † SPADA LEGIS SARACENORVM, titulus honora-…us principis militiae apud Sarace-…nos, i. q. Protector, Defensor. Ch. …pud Lam. in Delic. erud. inter not. …d Hist. Sicul. Bonincont. part. 1. p. 206. V. *Spatha* 1.

…ADACIA, SPADASSIA, campana, quae Nemausi pulsabatur ad vrbis …ogoria. Stat. 2. 1352.

…ADARE, Spadonem facere. Lex Salica tit. 40. §. 13. V. *Spassare*.

SPADATVS. Gloss. Anglo-Sax. Aelfrici: *Spadatus, vel eunuchizatus*, …. *Caballus spadatus*, in Lege Salica eodem tit. 40. §. 3. et in Ca-…pitul. 3. ann. 813. cap. 24. Cuius-…modi sunt ii, quos *Ungres* dicunt Galli (Wallachen Germani) quod ex Pannonia seu Vngaria plurimi in …ias Prouincias adducantur. Am-…mianus lib. 17. de Quadis ac Sar-…matis: *Equorum plurimi ex vsu ca-…strati, ne aut feminarum visu exagi-…tati raptentur, aut in subsidiis fero-…cientes, prodant hinnitu densiore ve-…ctores*. SPADO, pro Equo *spadato*. Vita Caroli IV. Imp. *Valentemque Spadonem Carolo ante portam ciuita-tis transmisit*. Vbi Freberus equum spadicei coloris perperam interpre-tatur. Vocem *spadare* Celticae vel Germanicae originis esse scribit Ec-cardus in Notis ad Pactum Legis Sa-licae pag. 76. ab inusitato scilicet verbo *Spahen*, quod findere, secare sonat, cuius etiamnum exstant plu-rima deriuata.

SPADARII. Charta Lewelini Nor-walliae Principis ann. 1198. tom. 1. Monastici Angl. p. 920. *Concessit et-iam eisdem, quod licite possint recipe-re ad habitum suum, et ad famulatum suum, et seruitia, liberos meos Spa-darios; et homines de aduocatione mea, atque omnes primam tonsuram habentes, cuiuscumque conditionis ex-stiterint*. V. *Spatharius*.

SPADDRAPOR, f. Pannus Phrygius. Miracula B. Henrici Baucenens. to. 2. Iun. pag. 376. *Sanguis pretiosissi-mus et odoriferus de suo corpore reuo-luto in Spaddrapore et in cassa noua posita, emanauit*.

SPADERNAE, Instrumenta, quibus capiuntur pisces, ac tincae potissi-mum, apud Petrum de Crescentiis lib. 10. de Agricultura cap. vlt. Ita-li *Spaderno* dicunt.

SPADICARII, qui *palmatas* vestes texunt, conficiunt, nam *spadix* est palma. Iulius Firmicus l. 13. c. 7. *Facit . . . aut Spadicarios, aut tex-tores, vel pigmentorum inuentores*. Nisi intelligas eos qui inficiunt spa-diceo colore: *Spadix* quippe genus est coloris. Gellius lib. 2. cap. 26. *Et rutilus et Spadix Choenicei Syno-nyma sunt*. V. Seruium ad Virgil. Georg. lib. 3. 81.

SPADLARIS, V. *Spadula*.

SPADO. (1) Equus spadatus, V. *Spadare*. (2) Coelebs. Exposit. compendiosa benef. f. 18. *De quibus Spadonibus seu coelebibus, etc*. Vti-tur Tertull. lib. de Monogamia cap. 3. Hinc SPADONATVS, coeliba-tus, apud eumdem Tertull. lib. 2. de Cultu femin. c. 9. (3) † Ver-vex, in Ch. Ms. an. 1240. (4) † *Spadones sunt surculi vitium fru-*

ge carentes dicti quod sint sterilitate affecti. Gloss. vet. Cod. 7613.

SPADONARE, *Castrare.* Gemma. V. *Spadare.*

SPADVLA, Humerus, Gallis *Espaule*, in Vita S. Emeranni apud Canisium to. 1. Antiq. lect. pag. 145. V. Cironum in Obseruat. p. 4. SPADLARIS, pro *Spadularis*, eadem notione. Tabular. S. Sauini Leuitanensis an. 945. V. *Spatula.*

SPAGNOLVS, Hispanus, Ital. *Spagnuolo.* Memoriale Potestat. Regiens. ad ann. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1095. V. *Spaniscus.*

SPALA, vt *Spalla.* V. in hac voce.

SPALAGVS. Aldhelmus cap. 11. *Simulque truculenta regulorum et aspidum venena, ad quae quadrupedis rubetae, et Spalagi pestifera confectio, humanae naturae nocitura habebatur.* Vbi *Spalagum*, talpam, ex Graeco ἀσπάλαξ, viri docti interpretantur. Hesychius ἀσπάλαξ, ζῶον ἐστερημένον ὄψεως. V. Dioscorid. lib. 15. cap. 19.

SPALANCARE, Vallo munire, Ital. *Palancare*, Gall. *Palissader.* Chron. Parmense ad ann. 1308. apud Murator. to. 9. col. 872. V. supra *Palancatum.*

SPALANGIA, Araneae species. Bern. de Breydenbach in Itiner. Ierosol. p. 31. † SPALANGIVS, *musca venenosa*, in vet. Gloss. Cod. 7613. Mendose *Spalargius*, to. 3. Aug. p. 217. V. *Spalagus.*

SPALARIVS, in Ecclesia Tullensi dicitur Oeconomus, qui ecclesiae bona administrat: cuius officium *Spalaria* nuncupatur. Statutum Riquini Episc. Tull. ann. 1118. in Hist. Tull. p. 138.

SPALDATVS, V. mox in *Spaldum.*

SPALDVM, SPALDVS, murus exterior, vel prominens, propugnaculi species, ex Italico *Spaldo.* Charta ann. 1320. *Refectiones Spaldorum, fossatorum, spinatorum, balistrarum, ambaxiatorum, plaustrorum, etc.* Infra: *Item pro aptandis Spaldis et fortificatione ciuitatis Astensis, etc.* Vox etiam nota in re nautica. Barthol. Scribae Annal. Genuens. apud Murator. tom. 6. col. 499. *Et puppes galearum voluens de versus exercit Ianuae, proras cuiuscumque ipsarum in quantum potuit, trahens ad rip Sauonae cum Spaldis antenarum arborum positis in mari, et cum b colis erectis in muris Sauonae,* SPALTVM, vt *Spaldum*, in Ann Genuens. Caffari ibid. col. 2 SPALDATVS, *Spaldis* munitus. A Godi Chronic. apud eumd. Mu tor to. 8. col. 72.

SPALERIA. (1) Peripetasma, Gal *Tapisserie:* eadem voce significant ligna, quibus affiguntur tapetes, Bollandistis, ab Italico *Spalliera*, qu quidquid ad murum expanditur, *Spallas*, id est humeros reclinandu sonat. Acta S. Theophili tom. April. pag. 495. *Et parietes stra rum erant omnes aulicis Spaleriis co tectae.* (2) † SPALERIA et SPA LERIA, armorum genus, quo *Spa lae* s. humeri teguntur, Gall. *Espa liere.* Lit. remiss. Ms. an. 1335. *Spallarium.*

SPALION, genus operimenti mach narii, lesis et pluteis non absimil Gallis *Gallerie*, ex Carolo de Aqu no in Lexico milit. Agathias l Hist. Rom. *Romani vero Spalion parauerunt, et magnorum saxoru iacularia tormenta. Spalion aute est quoddam textum ex viminibus formam tecti confectum, et densu solidum, et vtrinque tectum; vtra que latera deorsum sunt extensa, repellunt omne telum, quod incidi ac ferit illam machinam. Pelles aute et coria superne injicientes vndiq circumtegunt, vt sit firmius munime tum, et excutiat repellatque tela.*

SPALLA, idem quod *Spadula*, Ital *Spalla*, Gallis *Espaule*, Armus. pleriſque veterum Chartarum sum tur pro armo, aut membro ferarum vel aprorum, aut ceruorum, qu praestari domino solet, pro iure ve facultate venandi in siluis dominic Tabularium Prioratus de Domin in Delphinatu fol. 64. SPALA, ed dem significatu. Miracula MSS. V bani V. PP. ex Tabular. S. Victori Massil. SPATLA, pari intellectu si tamen asserta est lectio, plurie occurrit in Charta ann. 1054. e

eod.

cod. Tabular. et in alia eiusdem circiter anni ibidem.

SPALLACIAE, morbus equorum in tergo, Ital *Spallato*, de quo Iordanus Rufus Calaber lib. 2. de Medicaminibus equorum ad Fridericum Imperat. et ex eo Petrus de Crescentiis lib. 9. cap. 29.

SPALLARIUM, SPALLERIUM. Armorum genus, quo *spallae* seu humeri teguntur, Gall. *Epauliere*. Statuta Equitum Teuton. art. 73. apud R. Duellium tom. 2. Miscell. p. 59. V. *Spatalaria*.

SPALLATURA, vox Italica, *Spallae* seu humeri luxatio. Rolandini Patav. Chron. apud Murator. tom. 8. col. 271.

SPALLERE, pro Psallere. V. *Spalmus*.

SPALLERIA, V. *Spaleria* 2.

SPALLERIUM, vt *Spallarium*. V. ibi.

† SPALMA pro *Palma* saepius in Constitt. Ms. Caroli reg. Sicil.

SPALMARE, Palmis excutere pulueres a vestibus. Leg. Palat. Iacobi II. Reg. Maioricae inter Acta SS. to. 3. Iun. pag. XXXVI. Hinc SPALMATOR, qui id ex officio praestat, ibidem pag. XXIX.

SPALMATA, Actio qua emtor et venditor, data palma, de re aliqua inter se conueniunt. V. *Palmata* 2. Statuta Cadubrii lib. 2. cap. 53.

SPALMATOR, V. *Spalmare*.

SPALMITUS, Audax, superbus, vt videtur. Charta Petri Azarii ad ann. 1362. apud Murator. tom. 16. col. 322.

SPALMUS, SPALMODIA, pro *Psalmus* et *Psalmodia*, perpetuo scriptum in Heitonis Episcopi Basileensis visione Vettini, obseruat Goldastus ad Valerianum de Bono disciplinae. Ita etiam legere est apud Andream Monach. lib. 1. Vitae S. Ottonis Episc. Bamberg. cap. 5. vbi *Spalmus*, *Spallere*, *Spalterium*, *Spalmodia*, promiscue scribitur.

SPALTUM. (1) Vt *Spaldum*. V. in hac voce. (2) † SPALTUM vel SPALTUS, f. *parcus*, locus muris, sepibus aut fossis circumseptus et defensus. Ch. Ms. a. 1062.

† SPALVRARE, forte pro *Spalmare*, nauem vngere, Ital. et Gall. *Spalmer*. Ch. Ms. a. 1335.

† SPANARE, animo deficere, syncope affici, Gall. *Pasmer*. Ch. Ms. an. 1476. V. *Spasma*.

SPANA, V. *Spanna*.

SPANARE, Italis *Spannare* proprie est vestibus spoliare; vnde dicitur de vrbe fossis denudata, cum scilicet cumulantur. Chron. Parmense ad ann. 1307. apud Murator. tom. 9. col. 865.

SPANDERE. (1) Expandere, Gall. *Estendre*, vel *Espandre*, Italis *Spandere* eadem notione. Chron. Casin. lib. 2. cap. 99. (2) † Vox Italica, effundere, t. 2. Aug. p. 585.

SPANDIDATIO, († i. q. *Pandiculatio*, V. *Pandicularius*.) Constantinus Afric. lib. 6. Pantechn. c. 23. *Oscitatio est ex fumosis humoribus in lacertis, masticantibus infusis. Spandidatio similiter de fumosis est humoribus in totis corporis membris vel pluribus inclusis. Atque vtraque natura monetur expellere.*

SPANENUS, pro *Spauenus*. V. ibi.

SPANGA. (1) Fibula, ex Teutonico *Spange*, quod idem sonat. Rudolphus Presbyt. in Vita Hrabani Abbat. (2) Trabs exterior, quae muros inuicem continet, ex eadem voce Teutonica *Spange*, fibula, quod aedificium connectat. Lex Bajwar. tit. 9. c. 7. et 8 *Trabes vero singulae cum 3. sol. componantur. Exteriores vero, quas Spangas vocamus, eo quod ordinem contineant parietum, cum 3. sol. componat.* (3) Vt infra *Spanna*. Chron. Corn. Zantfliet ad ann. 1456. apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 492.

SPANI, SPANIA, pro Hispani, Hispania, passim apud Scriptores medii aeui, Anglis *Spain*, V. in *Spaniscus*.

SPANISCUS, Pannus Hispanicus. Nam *Spaniam* pro Hispania vsurparunt Scriptores aeui medii, vt *Speria* pro *Hesperia*, apud Isidorum Pacensem aera 753. Anastasius in Leone IV. PP. *Vela 7. duo quidem de fundato, et alia duo de stauraci, et tria de Spanisco.* SPANISCUS FER-

FERRVS, Trutina, ex ferro Hispanico. V. supra *Ferrum* 2.

SPANNA, SPANNVS, SPANA, Spithama, Italis *Spanna.* Spatium inter pollicem et minimum digitum extensos, vnde nomen: *Spannen* enim Teutonibus est extendere, vt *Spannan* Anglo-Saxonibus Spithama metiri. Sed et Galli *Pau*, vel *Empan*, ab eodem fonte videntur hausisse, quibus idem sonat. Lex Frisionum tit. 22. §. 65. *Vulnus, quod longitudinem habeat, quantum inter pollicem et complicati indicis articulum Spannum non impleat*, 3. *sol. componatur*, *quod integrae Spannae longitudinem habuerit*, *hoc est, index et pollex extendi possunt*, 6. *sol. compon.* §. 66. *Quod inter pollicem et medii digiti spatium longum fuerit*, 23. *sol. componatur.* Rursum *Spanna* in Addit. ad eamdem Legem tit. 3. §. 56. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 86. *Item quod aliquis testor non debeat* . . . . *tenere in scripnea gladium maiorem vna Spanna computato manubrio ad taliandum gruppos.* SPANA, in Vita B. Torelli Poppiensis n. 22. V. Oct. Ferrarium in *Spanna.*

SPANNALE, Clauus, quo immisso clauduntur pedicae et arctissime adstringuntur. Acta S. Raynerii to. 3. Iun. pag. 448.

SPANOCLYSTVS, Corona desuper clausa, ex Graeco ἐπανώκλειστος. Anastasius in Leone III. PP. pag. 133.

SPANSIGIL. Charta Heccardi Comitis Augustodun. ex Tabulario Persiacensi in Burgundia apud Perardum pag. 26. *Theodorico aut Richardo filio meo donate spada*, *Spansigil*, *et sicusios* 2. *etc.* Vbi recte Eccardus in Notis ad Leg. Ripuar. tit. 36. §. 11. legendum monet *Spada cum scogilo.* V. supra *Scogilum.* † Falconetus legendum monet *Spangisil*, idemque esse quod *Spanga* 1.

SPANTORIACOS. Cummianus Hibernus de Controuersia paschali: *Luna* 14. *primi mensis*, *qui est apud Hebraeos Nisan*, *apud Macedones Spantoriacos*, *apud Aegyptios Parmothi*, *qui apud Latinos interdum Martii*, *interdum Aprilis obtin partem.* Quid hac voce denoteri non omnino percipio: quippe Syr macedonibus mensis Martius est Δ ςρος, Aprilis vero ξανθικός.

SPARA. (1) Hist. Longobard. Igno Casinensis cap. 10. de Siconolfo Pri cipe Beneuentano: *Abstulit a S. B nedicto* . . . *baziam argenteam vnam vaucas par vnum* . . . *Sparae pa vnum.* V. *Sparro.* (2) Repagulum barra, Italis *Sparango*: hinc *Spare petto*, repagulum, quod pectus pro tegit, Gall. *Parapet.* Vita S. Iohan nis Episcopi Traguriensis edita Ro mae a Io. Lucio. V. Caroli de Aqui no Lexic. milit. in voce *Sparae.*

SPARACLVM. Testament. Andrea Episcopi Dertonensis, scriptum Vgo ne et Lothario regnantibus, apud Vghellum in Appendice tom. 4. *I sunt Bibliotheca integram vnam*, *su per Mathaeum librum vnum*, *Spara clum vnum*, *lectionarii tres*: Legen dum puto, *super Marcum vnum.*

SPARA-FOSSA, Fossa prior, Gallis *Avant-fossé.* Statuta Palauic. lib. 2. c. 70. fol. 127.

SPARAGA, SPARANGA, Ital. *Sparango* et *Spranga* est Repagulum, obex, tignum, lignum transuersum. Chron. Andreae Danduli ad an. 1405. apud Murator. tom. 12. col. 520. V. *Spara* 2. et *Sprangha.*

SPARAGVS, pro Asparagus, Summitas plantae dum est in teneritate sua: iuxta Galenum. Matth. Siluaticus. Hesychius: Ἀσπάραγος, τὸ ἐκ τῶν ἀκανθῶν φυόμενον τραχύ. V. Gorraeum in Definit. Medic. et Ruellium lib. 1. c. 20.

SPARANA, V. supra *Parana.*

SPARANGA, vt *Sparaga.* V. ibi.

† SPARATA, f. pro *Strata.* Ch. an. 1226, apud Murat. to. 4. Antiq. p. 217. *Perueniendo a manc dictae villae S Mariae per Sparatam abbatis Nonantulae vsque ad ecclesiam S. Antonii.*

† SPARAVERARE, cum *Sparaueriis* aucupari. Stat. noua crimin. Cumanae.

SPARAVERIVS, SPARAVETOR. V. infra *Sparuarius.*

SPARCIA. Vegetius lib. 2. Artis veterin. cap. 45. *Mittatur in piscinam, ... ut natet, cum Sparcia et pannis vincto pede.* Cap. 57. *Sparciam veterem contundes.*

SPARDA, pro *Spatha*, in Charta an. 1311. *Guillelmus petit unum goyarium et unam Spardam.*

SPARGA, *Pannus*, in Gloss. MSS.

SPARGANA, Semina, a verbo spargere. Fridegodus in Vita S. Wilfridi sec. 3. Bened. part. 1. pag. 195. V. *Spargena.*

SPARGENA, *Infantia, et dicitur a spargo, is.* Ita Io. de Ianua: perperam, quippe a σπάργανα, fasciae, quibus infantes inuoluuntur. Ita de Sparga dicendum. Gloss. Isidori: *Spargena, initiarum infantia.* Emendat Martininius ex Papia, *Spargenae, infantiae initia.*

SPARGERE, pro Spargi, Gall. *Se repandre.* Memoriale Potestatum Regiens. apud Murator. tom. 8. col. 1138.

SPARGICIA. Charta Odonis D. Burgund. ann. 1206. apud Perardum in Tabulis Burgundicis pag. 229. *Spargicia Castellionis communis est duobus dominis, similiter et pastura, etc.* In alia Hugonis Ducis ann. 1182. pag. 301. *In eadem villa,* (Castellion.) *Dux neque Pargyas* (sic habetur) *neque ius hospitalitatis debet; sed illud iuris Pargyae, quod in terra Francorum habuerat, cum Hierosolymam peteret, praedictae Ecclesiae in perpetuum acquittauit.* Libertates Oppidi Caluimontis in Barrensi pago ann. 1190. apud Thomasserium in Consuetud. Bituric. pag. 429. *Pargia pratorum durabit, ex quo custodes constituti fuerint, donec prata incipiantur falcari. Pro Pargia segetum gistum ponitur, ex quo custodes eorumdem constituti fuerint, donec messores incipient metere segetes.* Legi in Aduersariis MSS. Augusti Gallandi, Pargie appellari in Diplomatibus Ducatus Barrensis, ius quoddam, quod domino competit ratione *emendarum*, quae pro damno animalium in agris et pascuis irrogari solent, itaque tamen praeiudicio aestimationis damni, ei exsoluendae, cui illud factum est. Eo sensu occurrit vox *Pargie* in Statuto Iohannis Domini Commerciaci ann. 1362. *Item nous establissons que les amendes que on appelle les Pargiez soient en tel estat et de blés et des preiz, comme elles estoient avant que ces lettres fussent faites.*

SPARGILLUM, Aspergillum, quo aqua benedicta spargitur, Gallis *Aspersoir, goupillon.* Rituale Cisterc. V. *Sparsorium.*

SPARGITARE, *Frequenter spargere, asperginare*, in vet. Gloss. V *Spargo.*

SPARGIUM. (1) Statuta Capituli Tullensis an. 1497. *Transeundo ante Domum Dei et portam plateae procedendo per pontem cordigerorum et supra Spargium recta via ad ecclesiam nostram.* (2) ✝ Asparagus, in Gloss. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

✝ SPARGNIA, a Gall. *Espargne*, aerarium publicum, regium. Ch. Ms. a. 1409.

SPARGO. Vita S. Guthlaci c. 19. *Sulphureos glaciali grandine mistos vortices, globosis sparginibus sydera pene tangentes.* Vbi forte legendum *spargilibus*. Sed et *spargines* vox Latina est. Glossae Graec. Lat. περιρραίνω, *conspargo*; περιρραντήρ, *spargine.* Bollandistae ediderunt *globosis Sparginibus*, et *Spargines* recte aspersiones interpretantur. Occurrit praeterea apud Fortunatum lib. 3. Epist. ad Felic. Episc. *Elisa salis Spargine.* Et in Actis S. Reginswindae to. 4. Iul. p. 93. *Neque veteris fermenti aliquo Spargine unam conspersionem aeruginascere.* V. in *Spargitare.*

✝ SPARGUS. Tract. Ms. de Piscibus, c. 58. *Piscis qui dicitur Plinio Sparus, aliis Spargus, Aeliano additis litteris Aspargus - - Ital. Sparto nuncupatur, Hisp. Spargoil.*

SPARIVERIUS, vt *Sparuarius.* V. ibi.

SPARODORSUM. Scribit Valerius Andreas in Bibliotheca Belgica, ex Fulcuino, Ratherium Veronensem Episcopum librum scripsisse de *arte Grammatica*, quem *Sparodorsum* inscripsit, vulgari, inquit, loquendi more, quod puerorum dorsum a flagris

flagris seruet. Galli dicerent, *qui pare le dos*, vnde forte legendum *Paredorsum* vel *Paradorsum*.

✝ SPARRA, repagulum, Gall. *Barre, Esparre*. Cat. Ms. Episc. Carnot. V. *Spara*.

SPARRO, *onis*, pro *Spara*, aut *Sparus*: Telum rusticum, in modum pedis recuruum, Germanis *Speer*, Anglis *Spear*, hasta ex Saxonico *Spæra*. Vgutio: *Sparus*, *telum rusticanum*, *missile*, *quod spargatur*, *i. mittatur*. Gloss. Graec Lat. ἀκοντίου εἶδος, *Gaesu*, *spiculum*, *sparus*. Glossae Isonis: *Tigillis*, *sparen*. Festus: *Spara*, *minimi generis sunt iacula*, *a spargendo dicta*, *quod passim pugnando iacerentur*. *Sparus* Virgilio dicitur l. 5. SPARRONES. Eckehardus de Casibus S. Galli cap. 5. V. Cluverium in Germania antiqua pag. 302.

✝ SPARSARIVS, censuum dominicorum, qui Gall. *Eparses* appellantur, quod in pluribus locis dispersi sint, exactor. Comp. Ms. a. 1206.

SPARSIO, κρόκος ὁ ῥαινόμενος ἐν θεάτροις. *Spartum*, λευκαία. Ita legit Salmasius ad Hist. Aug. p. 51. V. Marsil. ad 1. Martial. Epigr.

SPARSO, vt mox *Sparsorium*. Vetus Ceremoniale MS. B. Mariae Deauratae Tolos. V. in *Spargillum*.

SPARSORIVM, SPERSORIVM, Ioan. de Ianua, *id*, *cum quo aliquid spargitur*. Bernardi Mon. Ordo Cluniac. part. 1. cap. 45. *Postquam sacerdos primus Sparsorium inde abstraxit*, *etc*. V. *Spargillum* et *Sparso*.

SPARSVM, Stupa. Alexander Iatrosophista lib. 2. Passion. Eaedem lib. 2. *Sparsum*, *pastam* interpretantur.

SPARSVRA, Herbarum florumque stratura, quae in quibusdam ecclesiis fieri solet, Gallice *Jonchée*. Obituar. MS. Eccles. Mor.n. fol. 32.

✝ SPARTA, f. pro *Spelta*, f. *Speuta*, hordei species. Ch. Ms. a. 1226

SPARTARIVS, qui ex Sparto restes texit, vel qui spartum vendit. Gloss. Lat. Graec. *Spartarius*, σχοινοπώλης: apud Martin. σπαρτοπώλης. Vita apocrypha Pachomii iun. tom. 3. Maii pag. 359. V. *Spatarius* 1.

SPARTEA, calceus ex sparto confectus, de quo Plinius lib. 9. c. 2. Isidorus in Regula c. 17.

SPARTEOLI. Vetus Interpres Iuvenalis Sat. 14. v. 303.

> *Dispositis praediues hamis vigilare cohortem*
> *Seruorum noctu Licinius iubet*, *etc*.

Per translationem disciplinae militaris Sparteolorum Romae, *quorum cohortes in tutelam vrbis cum hamis cum aqua vigilias curare consuerant vicinis*. Vbi P. Pithoeus pro vicinis legendum putat *causa ignis*, observatque apud hunc duntaxat Scriptorem *Sparteolorum* fieri mentionem, quos στρατοπάρχας seu *viocuros* esse existimat. At vox ipsa satis indicat vasis *sparteis*, pice illitis, quibus aqua deferebatur, appellatos, quorum etiamnum vsus in restinguendis incendiis perdurat.

SPARVARIVS, species accipitris quibusdam *Fringilarius* dictus, Gall. *Esprevier*, Germ. Sperber. Lex Salica tit. 7. §. 4. *Si quis Sparuarium furauerit*, *etc*. Adde Leg. Baiuvar. tit. 20. §. 4. Capitulare de Villis cap. 36. *Accipitres et Sparuarios ad nostrum profectum prouideant*. SPARAVERIVS, SPARAVIERVS, SPARIVERIVS, Ital. *Sparviere*. Rolandini Patav. Chron. L. 6. cap. 4. apud Murator. to. 8. col. 255. *Spariuerius* apud eumdem lib. 10. cap. 4. ibid. col. 314. ESPERVARIVS in Charta Iohannis Regis Angl. de Libertate forestarum. SPAVERIVS contracte, vt videtur, pro *Sparauerius*, apud Papiam MS. SPARERVARIVS, vt *Sparuarius*. Codex censualis Irminonis Abbat. Sangerm. fol. 72. vo. SPREVERIVS, in Charta Philippi Pulcri Regis Fr. ann. 1293. ex Camera Chartophylacii Atrebat. SPERVERVS, in Monastico Anglic. tom. 2. pag. 288. De vocis etymo vide Vossium, et Orig. Ital. Menagii et Ferrarii. Aliud etymon proponit Eccardus in Notis ad Pactum Leg. Salicae tit. 7. §. 4. *Sparuarium* nempe sic dictum a *Spare*, vel *Sparwa*, passer, et *Ar*, accipi-

cipiter, adeo vt Sparuarius idem sit atque accipiter passeritius, vtpote qui auium rapacium minimus, passeres praecipue et aues minores insectatur. SPARAVETOR, qui sparuerios nutrit, curat. Statuta Vercell. lib. 5. fol. 127. vo.

† SPARUS, genus gladii ad modum agri cultri vel falcis, Gall. Fauchon, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 7679.

SPALLATA, Septum clatratum. Acta SS. Maii to. 5. pag. 189.

SPASMA. (1) Ital. Spasmo, Deliquium, Gall. Pâmoison. Festum B. Mariae de Spasmo, apud S. Antonin. vbi de Festis to. 3. Nostre Dame du Pâme, alioubi dicitur. (2) † Spasma vocatur Puluis consolidatiuus, qui vulneribus recentibus aspergitur. Gloss. med. Ms. Simon. Ianuens. (3) † SPASMA, SPASMUS, contractio, rigor vel distentio neruorum, a Gr. σπασμος. Alex. Iatrosoph. Ms. V. Spasmare.

SPASMARE, contrahere, ex Graeco σπασμός, contractio. M. Iustinus Lippiensis in Lippiflorio p. 142.

SPASMA, conuulsio, contorsio. Seuerus Sulpitius Epist. ad Claudiam sororem de Virginitate. Ex σπάσμα, τος.

SPASMOSUS, in Vita S. Iohannis Valentini Episc. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1698.

SPASSARE, male accipere, castigare. Concilium Triburiense an. 821. Si quis Presbyterum calumniatus fuerit, et Spassauerit, septem quadragesimas sine subditis annis poeniteat. Alibi: Si Presbyter male tractatus fuerit, et Spassauerit, secundum eius Episcopi sententiam poeniteat, in cuius territorii potestate esse dignoscitur. Videtur Gall. Espousseter, pro Castigare, V. Palsare. Perperam enim Bignonius ad Legem Salicam, spadauerit emendat in Statutis apud Theodonis villam, vt spathauerit Antonius Augustinus. Italis Spazzare, est verrere, purgare: Spazzo, pauimentum; et spatium. Ita terga pueri verrenda dicimus, quod scopis, quibus verritur pauimentum, nates vapulent. V. Oct. Ferrarium et Menagium in Orig. Ital.

SPASSERIUM, vt Spacerium. V. ibi.

SPASSUM, Adeps, pingue, στέαρ, in Gloss. Graec. Lat. Forte pro Spissum, vt coniectat Vulcanius.

SPATA. (1) Vt Spatha 1. V. in hac voce. (2) † Est illud instrumentum, de quo sericus texendo percutitur, vnde Spatula diminutiuum est. Glossar. Lat. Gall. a. 1340.

† SPATAFERIUS, i. q. Spatharius, qui ensem domini fert, to. 10. Collect. Hist. Franc. p. 124.

SPATANGIUM, Echini genus maximum, Hesychio, in Cod. Theod. tit. 20. leg. vnic. de pretio piscis. V. Spatarius 2.

SPATARIUS. (1) Vita B. Posthumii, in Vitis Patrum c. 1. Fuerat restium Spatarius, etc. Mox cap. 2. Plectam de spato plectebat. Vbi Rosweidus coniicit legendum Spartarius, qui e sparto restem plectat, aut distrahit, qui σχοινοπώλης dicitur in Gloss. Graec. Lat. Eustathius: πλέγματά τινα ἀπὸ σχοινίων, ἢ σπάρτων, ἢ χαινάβεω. V. Spartarius. (2) Piscis genus, idem forte quod Spatangium. Rumplerus in Hist. Monaster. Formbac. apud Pezium to. 1. Anecdot. part. 3. col. 433. Spatarii non infrequentes sunt (in Mittich.). V. alia notione in Spatharius.

SPATHA. (1) Maior gladius, ensis, Italis Spada, Hispanis Espada, Gallis Espée. Gloss. Graeco-Lat. σπάθα, τὸ ξίφος. Vgutio, ex Isidoro lib. 18. c. 6. Spata, Gladius, quod sit spatiosa, ampla et lata. Ioannes de Ianua ex eodem Isidoro: Spata, gladius est longus, ex vtraque parte acutus, vel ipsa est rhomphaea. Alibi: Spatha, est gladius spatiosus et latus. Ita Vegetio Spatha longior gladius dicitur lib. 2. c. 15. lib. 3. c. 14. Epistola Clericorum Italiae directa Legatis Gallorum ann. 552. Spathas nudatas et arcus tensos portantes. Spatham Gallorum veterum propriam fuisse scribit Diodorus lib. 5. SPATA ET CONUCULA ex Lege Ripuar. tit. 58. c. 18. offerebantur seruae, quae seruum secuta fuerat, vt si conuculam eligat,

gat, in seruitio perseueret: si spatam, seruum interficiat. AD SPATHAS METIRI. Gesta Regum Francor. cap. 41. et Gesta Dagoberti Regis c. 15. Quippe qui Spathae longitudinem attigerant, militiae idonei censebantur. Vnde apud Bohemos, qui gladii longitudinem attigerant, militare cogebantur, vt scribit Aeneas Sylvius in Histor. Bohem. c. 10. SPATHIS APPREHENSIS *rem firmare*. Charta Alamannica Goldasti 85. V. in *Iuramentum*. SPATHIS TANGERE terram de qua contentio est, priusquam lis duello dirimatur, in vsu fuisse discimus ex Lege Alemann. tit. 84. CVM TRACTA SPATHA *se idoneare contra alium, se defendere*, in Lege Alaman. tit. 44. §. 1. tit. 56. §. 1. tit. 84. 89. *Ad ianuam cum Spatha tracta accedere*, in Lege Ripuar. tit. 32. §. 4. DE PLANIS SPATHIS FERIRE, Gall. *Donner des coups de plat d'épée*, in Chron. S. Petri Viui apud Acher. to. 2. Spicil. pag. 757. SPATHA IN FVSTE, id est, cui fustis pro vagina est, cuiusmodi vtuntur etiamquidam in Gallia. Ita inscribitur Epigramma Ennodii 134. *Ferrum cauatis baculis condendum*, dixit Saxo Grammaticus lib. 6. Historiae Danicae. SPATHA S. PETRI. Annales Fr. Bertiniani ann. 877. et Continuator Aimoini cap. 36. *Richildis Compendium ad Ludouicum veniens . . . attulit ei praeceptum, per quod pater suus illi regnum ante mortem suum tradiderat, et Spatam, quae vocatur S. Petri, per quam eum de regno reuestiret*. SPATHA, idem qui *Spatharius*, Dignitas Spatharii, de qua mox. Vetus Charta apud Vghellum to. 7. Ital. Sacr. p. 977. Sic *Protospatha*, pro *Protospatharius*. V. in hac voce. SPADA, ex Italico *Spada*. Atto Vercellensis lib. de Pressuris Ecclesiast. V. *Spadare*. SPATHIVM, ex Graec. σπαθίον. S. Augustinus in Psal. 149. *Framea, quam vulgo Spathium vocant*. SPATHA, Spathula, Gladiolus, quo martyrum carnes dissecabantur et incidebantur. Acta S. Priscae Mart. num. 11. (2) SPATHA, seu SPATA, Pistillus; rudis, vel instrum[entum] coquinarium, quo cibi, in c[...] ad ignem feruentes, despuman[...] apud Apicium lib. 4. c. 3. Ano[ny]mus de Re Architectonica cap.[...] vtitur non semel.

SPATHARIVS. (1) Qui spathas c[...]ficit, in Lege Aleman. tit. 79. [...] (2) Imperatoris corporis custos, [...] μαχαιροφύλαξ Cedreno: dignitas [...] Imperio Constantinopolitano [...] lustris. *Gloriosi Spatharii* dicun[tur] Alcuino. SPATARII, pro *Spa[tha]rii*, in Epistol. 3. Leonis III. [...] (3) Armiger, qui ensem domini fert. Papias: *Armiger, vulgo S[pa]tarius*. Apud Anastasium in S. M[ar]tino PP. *Spatharius Olympii Ex[archi]* mox *Armiger* nuncupatur. Lex B[ur]gundion. tit. 52. *Fredegesilum S[pa]tharium nostrum, etc.* V. *Armig[er]*. (4) SPATHARII, dicti Mil[ites] Ordinis Militaris *S. Iacobi de la S[pa]tha*, instituti in Hispania circa [an]num 1158. Radulfus de Diceto a[d] 1184.

SPATHAROCANDIDATVS, S[pa]tharii simul et Candidati munere f[un]gens. Gregorius II. PP. Epist. [ad] Leonem Isaurum, praefixa Sept[imae] Synodo. Σπαθαροκανδιδάτος G[rae]cis Scriptoribus. V. Constantin[us] de Administr. Imp. cap. 42. [...] 51. 52.

SPATHAROCVBICVLARIVS, Σ[πα]θαροκουβικουλάριος, in VIII. Syn[odo] act. 4. *Spatharii cubicularius*, A[na]stasio in versione. Vbi forte [...] *Spatharocubicularius*.

SPATHATVS, *Spatam habens*, [...] *spata armatus*, Vgutioni. Σπαθά[...] Africano in Tacticis: *Spatha cinc[tus]* Ennodio Epigr. 132.

SPATHIVM, Ensis. V. in *Spatha*

SPATHOGLANI, Milites Turcici. [...] supra *Silictarii*.

SPATHVLA, σπάθη, τὸ ξίφος. Gl[oss.] Lat. Graec. in Cod. Sangerman. *S[pa]tha*. V. in hac voce, et infra *S[pa]tula* 1.

SPATHVS, in Lege Salica edit. [...]cardi, tit. 41. §. 2. pro *Spada* V. *Spadare*.

SPATIAMENTVM. (1) Deambu[la]tio, animi relaxatio, Carthusi[...]

bus *Spaciment*. Statuta Capitul. Autiss. MSS. ann. 1336. V. infra *Spatium*. † Pro loco occurrit in Litt. remiss. Ms. a. 1350. Pro compositione in alia a. 1357. (2) Pro *Spatium*, Gall. *Eloignement*, *distance*. Vtitur Claudius Taurin. Episc. in Epist. nuncupatoria Commentarii sui in Matthaeum. (3) † Venatio, Ius venationis. Inuent. Ms. a. 1482.

SPATIARE, diducere, complanare, ... *spatium* dare. Leo Ost. lib. 3. cap. 28.

SPATIARI, ludere, genio indulgere, Ital. *Spassare*, Germ. spatzen. ... Ms. a. 1353.

SPATIATIM, SPACIATIM, per spatia, vbique, t. 10. Collect. Hist. ... p. 3.

SPATIATORIVS, Amplus, Gall. ... Iohannes de Monsterolio ... descript. Monast. Caroli - loci ... Marten. to. 2. Ampl. Collect. ... 1388.

SPATIATVS, liber, expeditus. Chron. Siciliae apud eumd. Marten. ... Anecd. col. 37.

SPATIO, vagatio, venatio, apud Rhe... lib. 11. Chron. *Venatu*, ac ..., *victum quotidianum quae*... V. *Spatiamentum*.

SPATIOSE, lente, moderate, spa... compositis. Missale Burdeg. Ms.

SPATIVM, Deambulatio, animi re... Translat. S. Thomae Aqui... tom. 1. Mart. p. 726. V. supra ... *mentum* 1.

SPATLA, V. in *Spalla*.

SPATOMELE, SPATOMELLE, Instrumentum chirurgicum. V. *Grup* ... *Raspatorium*.

SPATSERIVM, canalis, quo aqua ad molendinum ducitur, vel constructus ac series palorum, i. q. *Paxe*... Ch. Ms. a. 1229. V. *Spacerium*.

SPATVLA. (1) In Gloss. Graec. Lat. ..., τῶ ξίφος. Charta Philippi ... Aug. ann. 1194. pro Atrebat. *Quicumque cultellum cum cuspide, vel* ... *Spatulam*, *vel misericordam*, *et huiusmodi arma multritoria portauerit*, LX. *libras perdet*. Eaedem Glossae: σπάθη, ἡ τῦ ἀθεώπυ, *Co*... *humerus*: *armus*, *proprie in pe*..., *quod lata sit*, inquit Ioh. de Ianua: Gall. *Espaule*. Miracula MSS. Vrbani V. PP. ex Tabulario S. Victoris Massil. *Ponens manum suam super Spatulam dextram*, *etc.* V. Constantinum Africanum lib. 2. Pantechn. cap. 6. vbi *spatularum* ossa describuntur. De *vena spatulosa*, quae et *cephalica*, agit idem cap. 12. SPATVLOSVS, *Magnas et diffusas habens spatulas*, *vel delitiosus*, *siue delicatus*. Ioh. de Ianua. SPATVLARI, *Delitiari*, *vel in Spatula diuinare*. Idem. Hinc, nisi me fallo, *Spatulati poenitentes*, apud Reinerium in Catalogo haeretic. pro Delicati, seu delicias sectantes: *In secunda secta sunt*, *qui se fingunt peregrinos S. Iacobi*, *plumbati* (l. palmati) *vt vltramarinos et Spatulatos poenitentes*. SPATVLAE, Vox Agrimensorum, metae, termini in acumen surrecti, apud Frontinum. SPATVLA, latus, Gall. *Epaule* eadem notione, in Bressia apud Guichenon. SPATVLAE, armi porcorum, *Pernae*. Tabular. Conchensis Abbatiae in Ruthenis Ch. 26. *Medietatem de vestitionibus*, *et medietatem de Spatulis et agnis*, etc. (2) F. Tugurium, agreste habitaculum: nisi idem sit quod infra *Spatulum*. Libellus de remediis peccatorum apud Marten. to. 4. Anecd. col. 22, *Poenitentia manducandi vel dormiendi* (l. manducantis vel dormientis) *in vna domu vel Spatula cum laico laicaue*, XL. *dies in pane et aqua poeniteat*. (3) Alia notione V. in *Spata*.

SPATVLARI, V. in *Spatula* 1.

SPATVLARIA, inter vestes sacras recensetur in Monastico Anglicano to. 3. pag. 331. Gallis *Espauliere*. V. *Spallarium*.

SPATVLOSVS, V. in *Spatula* 1.

SPATVLVM. Felix Gyrwensis in Vita S. Guthlaci n. 11. *Tunc indutos artus agresti de Spatulo surgens arrexit*, *etc.* Legendum forte *spartulo*: ex *sparto*, iunco. Vt vt est, lectus significatur. V. *Spatula* 2.

SPATVM, pro *Spartum*. V. *Spatarius*.

SPAVA, V. infra *Spauiae*.

SPAVANDVS, expauefactus, exterritus: Italis *Spauentare*, exterrere, Gall.

Gall. *Epouvanter.* Memoriale Potestatum Regiens. ad ann. 1218. apud Murator. to. 8. col. 1098.

SPAVENUS, morbus equinus vulgaris, quem Galli *Esparvin* dicunt, *cum circa garectum intrinsecus ex latere garecti paulo inferius inflationem adducens, etc.* Ita Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricultura c. 36. *De morbo spaneni,* vbi legendum *spaueni.* Vetus interpres Gallicus, qui vixit Carolo V. regnante, *Espavin* vertit. Italis *Spavano.*

SPAVERIUS, V. in *Sparuarius.*

SPAVIAE, animalia vagantia et errantia, quae *expauefacta,* et metu, seu *pauore,* (vnde vocis etymon) e dominorum suorum domibus erumpunt, et in aliena dominia transeunt, in incerto, cuius iuris sint, et quae eo nomine domino, in cuius praedio reperiuntur, addicuntur, Gallis *Espaves, bestes esgarées, qui ne sont advoüées d'aucun Seigneur,* vt est in Consuetudine Laudunensi art. 3. Regestum 1. Parlamenti fol. 22. sub ann. 1260. *Iustitia latronis, campi, duelli, Spauiae, quod Gallice dicitur Estrahere, sanguinis, de melleia, etc.* Charta Radulphi Comitis Suession. ann. 1233. pro Communia Nantoliensi: *Si Espaua inueniatur apud Nantolium, reddetur mihi vel servienti meo ab inuentore, etc.* Eodem nomine intelliguntur errantes bestiae, quae intra alicuius dominium reperiuntur a venatoribus fugientes, si persequentes venatores non adsunt. Charta Philippi I. Regis Franc. ann. 1092. ex Chartular. Audomar. Sed et quaeuis bona mobilia, quorum dominus non apparet, ea voce significantur. V. *Espaua.* SPAVA, in Litteris ann. 1236. ex Tabul. S. Quintini in Insula.

† SPAVIUM, quidquid iuri *Spauiae* obnoxium est. Ch. Ms. a. 1142.

SPAULA, V. *Spatularia.*

† SPAUMETA, hordei species, in Inuent. Ms. a. 1476. V. *Paumeta* et *Speauta*

† SPAVUS, errabundus, vagans, cuius dominus ignoratur. Litt. remiss. Ms. a. 1354. V. *Spauiae.*

SPAZARE, Italis *Spazzare,* ver[ri,] Gall. *Balayer.* Statuta Astens. [...] lat. 19. cap. 15. fol. 66. V. *Spa*[...]

SPAZERIUS, qui spathas co[...] († vel i. q. *Espazerius.* aqu[ae]ductuum exstructor, V. *Spacerin*[...] in vet. Catalogo Confratriae N[a]tatis B. M. institutae in Eccles[ia] M. Deauratae Tolos. V. *Spathar*[...]

SPEAULTA, hordei species, G[...] Spelt, Gall. *Epeautre.* Charta [...] 1304. ex Tabul. S. Andreae [...] nion. *Decimae omnium frumen*[...] *siliginum, leguminum, ordeorum,* [...] *aultarum, etc.* V. *Spelta* et *Sp*[...]

† SPEAUTA, in Ch. Ms. a. 15[...]

SPEBUS, pro Speciebus, Gall. [...] *me, image.* Fridegodus in Vit[a] Wilfridi saec. 4. Bened. part. 1. [...] 724.

SPECCIBILIS, V. *Spectabilis.*

SPECERIA, Res quaeuis aro[mati]cae, aromatum mercatura, [...] *Espicerie.* Consuetud. Lemouic. [...] 70. V. *Speciaria* in *Species* 6.

† SPECES, a *speciendo,* i. e. vide[ndo,] dicebantur quidam officiales, qu[i] etiam hodie in ecclesia Sen[...] plures Gallice nominantur *des S*[...] pueris choralibus praepositi. V. [...] pyl. ad Acta SS. Maii pag. 48. [...] Ceremoniali eccl. Paris. occurrit *Spex,* qua significatur Puer sym[pho]niacus prior, Gall. *Spe.*

SPECIA, vt *Speceria.* Statuta Mo[...] Regalis fol. 288. V. *Species.*

SPECIALIS, Gall. *Espicier,* V. *Species* 6.

† SPECIALISSIMUS, necessitu[dine] et familiaritate coniunctissimus. [...] stam. Ms. a. 1329.

SPECIALITAS. (1) Vox Fori [An]glici, de qua Cowellus. Ea voce plurimum, Chirographi cautio, [...] pri obligatio, vel quid simile in[stru]mentum significatur. (2) Opp[osi]tum vniuersitati. Tertull. adv. Marcionem lib. 5. cap. 8. *In* [...] *stributione facienda et in Speciali*[...] *interpretanda.* Concil. Toletan. [...] inter Hispan. to. 2. pag. 665. [...] *terum Specialitatis ordinem persequ*[en]*tes, etc.* (3) Persona, in Vit[a] Adalberti to. 5. Iun. p. 98. *De* [...] *articulum eius Specialitati,* pr[...] *De*[...]

Dominus concesserit, accommodemus. (4) Familiaritas, necessitudo coniunctissima, Gall. *Amitié particuliere.* Literae Edwardi II. Reg. Angl. ann. 1316. apud Rymer. to. 3. pag. 574. V. *Plumale.*

SPECIALITER, speciatim, expresse, Gall. *Specialement*, in Cod. Theod. leg. 176. de Decurion. tit 1. Gloss. Lat. Graec. *Specialiter*, ἰδίως. Charta ann. 1340. ex Archiuo D. de Flamarens. V. *Speciatiue.*

SPECIARATVS, *specierum* seu aromatum mercatura, in Lit. Ms. an. 1380. V. *Speceria.*

SPECIARIA, SPECIARIVS. V. *Species* 6.

SPECIATIVE, vt *Specialiter.* Regestum Philippi Pulcri 13. ex Chartophyl. Reg.

SPECIATOR, vt *Speciarius.* V. *Species* 6.

SPECIATVS, Specie, forma decorus, Tertull. aduers. Hermog. cap. 40. INSPECIATVS, qui sine specie est, Irenaeo ἀνείδεον, apud eumd. adv. Valentin. cap. 10. *Sed informem et inspeciatam*, etc.

SPECIES. (1) Vox IC. notissima: quibus idem sonat, quod veteribus fruges, vt sunt vinum, oleum, frumentum, legumina: vnde *Species annonariae*, apud Vegetium lib. 3. c. 3. et in Codice non semel. Senator lib. 12. Epist. 22. *Et ideo memoratae Species* (vini, olei, etc.) *in vestris fiscis data pro tributaria functione ... reputentur.* Gregor. Turon. lib. 5. c. 5. *O si te habuisset Massilia Sacerdotem, nunquam naves oleum, aut reliquas Species detulissent*, etc. (2) Res, vel quaeuis supellex pretiosior. Lex Wisigoth. lib. 5. tit. 5. § 3. *Si alicui aurum, argentum, aut ornamenta, vel Species fuerint commendatae, sive custodiendae traditae*, etc. Idem Gregor. Turon. lib. 6. cap. 5. *Iudaeus quidam ... qui ei ad Species coëmendas familiaris erat, aduenit.* Vox Ammiano, Capitolino, et aliis vsurpata, et in veteri Chartula plenariae securitatis descripta a Brissonio lib. 6. Formul. pag. 647. (3) Facies. Canon. Hibern. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 6. (4) Forte pro Vices. Formula 36. inter Andegav. *In vtilitate domnorum partibus Britanici seu Wasconici hostiliter ordine ad Specie mea fuisti*, etc. (5) Materia sacrificii Corporis et Sanguinis Christi, Gall. *Especes.* Missale Gothicum apud Mabill. Liturg. Gallic. p. 283. col. 1. (6) Aromata, vel res quaevis aromaticae, Gallis *Espices*, Germ. Spezerey. Marcianus IC. l. 16. §. 7. D. de Publ. et Vectigalib. *Species pertinentes ad vectigal, cinnamomum, piper longum, piper album.* Porro haec *Specierum*, seu *Espices*, appellatio sumitur apud Gallos hodie pro Salariis Iudicum, quibus, cum iis nulla ex legibus praeberentur a litigantibus, quorum lites diiudicabant, aut inspiciebant, licitum tamen erat, leuioris momenti et pretii donatiua recipere, cuiusmodi sunt, *condimenta, esculenta, aut poculenta, quorum valor in vna hebdomada 10. solid. Paris. non excederet*, vt est in Edicto S. Ludouici ann. 1254. apud Nangium in eius Vita: seu vt habet aliud Philippi Pulcri ann 1302. pro reformatione Regni, in stylo Curiae Paris. part. 3. tit. 6. § 36. *excepto esculento et poculento, et aliis ad comedendum et bibendum ordinatis, et de talibus cum moderamine, secundum conditionem cuiuslibet, et cum tali quantitate ea recipiant, quod infra vnam diem possint absque illicita deuastatione consumi.* SPECIES, quidquid diebus ieiuniorum vespere apponitur, vt bellaria, fructus, cichoreum aceto et oleo conditum, etc. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses ann. 1351. SPECIES, Res ad medicinam spectantes. Mirac. S. Berthae saec Bened. 3. part. 1. p. 460. Hodie *Speciem* strictius sumunt de acribus tantum et morsicantibus, vt sunt piper, canella et similia. Macrobius lib. vii. Saturn. *Species, et acres, et calidae super faciem cum apponuntur, exulcerant.* SPECIARIA, res aromataria, aromatum mercatura, Gall. *Espicerie.* Sanutus. SPECIARIVS, qui omne genus specierum vendit, Latinis *Seplasiarius*,

rius, *χαιτοπώλης*, Gall. *Epicier.* Statuta Astens. cap. 25. fol. 75. SPECIATOR, eadem notione. Pactum inter Iacobum Aragon. Reg. et Berengar. Magalon. Episcop. ann. 1272. SPECIALIS, eodem significatu, Italis *Speziale*. Statuta Pistoriens. lib. 5. rubr. 65. (7) Recapitulatio Legis Salicae: *Sciendum est, quod in quibusdam Libellis Salicis . . . continentur Capitula in quibusdam codicibus 99. in quibusdam vero plus minus 95. habent etiam Species, in quibusdam libellis* 20. *et* 7. *in quibusdam vero minus, vel paulo plus.* Vbi *Speciei* voce innuuntur *varietates*, vti mox vocantur, *compositionum*, seu mulctarum, quae in ea recapitulatione ad 31. excurrunt. (8) † Potio medica, apud Pez t. 6. Anecd. part. 2. p. 25.

SPECIETAS. (1) Fronto vetus Grammaticus: *Species diuisio est generis, Specietas qualitatis.* (2) † Pulchritudo, amoenitas, vel aspectus, t. 1. Sept. p. 281.

† SPECIFFICATVS, factus, fabricatus, in Ch. Petri III. reg. Arag. a. 1343.

SPECIFICARE, Speciatim notare, exprimere. Gall. *Specifier.* Io. de Ianua: *Specificare, segregare, diuidere, separare, designare, vel speciem facere.* Consuet. Auscior. MSS. ann. 1301. art. 81. *Quicumque vult emere tales* (carnes) *vadat ad talem locum Specifficando mortem qua illa bestia mortua sit.*

SPECIFICATIO. (1) Enumeratio, expressa declaratio, Gall. *Specification.* Charta Guidonis de Mazeroles ann. 1277. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictav. MSS. pag. 929. (2) SPECIFICATIO dicitur, *cum quis de aliena materia speciem aliquam sibi fecerit*, qui modus est acquirendi, *factor* enim *dominus erit speciei.* Fleta lib. 3. c. 2. §. 14. Bracton. lib. 2. c. 3. §. 1.

† SPECIFICATVS, f. memoratus, aut facie immutatus, quasi in ecstasin raptus, t. 3. Aug. p. 772.

SPECIFICE, Speciatim. Charta ann. 1329. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 633. V. supra *Specialitas* 2.

† SPECIFIRE, speciatim notare, exprimere. Stat. eccl. Tull. MS.

SPECILITAS. Chronic. Modoet. Boninconrri apud Murator. to. 12. col. 1155. *Et in Specilitate diligunt nobilitatem sanguinis DD. Imperatoris.* Hoc est, prae caeteris, speciatim. Leg. forte *Specialitas*. V. in hac voce.

SPECILLVM, Μήλη, in Gloss. Lat. Graec. Hinc emendandae Glossae Gr. Lat. vbi *Sperillum* legitur.

SPECIOSITAS, Species, forma. Agnellus in Vita S. Damiani apud Murator. to. 2. p. 155.

SPECIVS, f. pro *Pecius*, modus agri, Gall. *Piece de terre.* V. *Pecia.* Testament. Tellonis Curiensis Episcopi ann. 766. apud Mabillonium to. 2. Annal. Bened. p. 709. col. 1.

SPECLA, († forte locus editus, collis.) Charta an. 1181. apud Vghellum to. 9. p. 98. *Inde reuertitur vsque ad occidentem per viam tenementi de Surbo, et vadit per Speclam et per ripam serrae de Runiaco, etc.* Infra: *Et vadit vsque ad paludicellam, et venit iuxta Speclam vsque ad viam Turcarulii.*

SPECTABILIS, Titulus dignitatis, quo ornantur varii Magistratus in vtroque Codice, inter *Illustris* et *Clarissimi* titulos medius. Gloss. Graec. Lat. περίβλεπτος, *Speccibilis*, (leg. *Spectabilis*,) *Iustrabilis. Damascius vir Spectabilis Tribunus et Notarius*, apud Liberatum Diacon. c. 10. Victor Vitensis lib. 3. de Persecut. Vandal. *Vt illustres singillatim auri pondo quinquagena darent, Spectabiles auri pondo quadragena, Senatores auri pondo tricena, etc.*

SPECTABILITAS, περιβλεπτότης, in Gloss. Graec. Lat. *Spectabilitatis honor*, apud Senatorem lib. 2. Epist. 28.

SPECTARE, pro *Expectare*. Vtitur Thwroczius.

SPECTIARIVS, pro *Speciarius*, vt videtur. V. in *Species* 6. Mirac. B. Henrici Baucenens. tom. 2. Iun. p. 387. *Maria qu. Michaelis Spectiarii de S. Zumano de Malo-passo, a cunabulis cecidit de alto.*

SPECTRVM, Aspectus, in Medicina Salernit. edit. 1622. p. 19.

SPECVLA. (1) Ambo, pulpitum, tribunal Ecclesiae, Gall. *Tribune, jubé*. Charta ann. 1340. to. 2. Hist. Dalph. p. 390. col. 2. (2) Metaphorice pro Prouidentia, Gall. *Prévoïance*. Mandatum Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1304. to. 1. Ordinat. p. 422.

SPECVLAR et SPECVLARE, gypsea, vel vitrea fenestra. Gloss. MSS. 13. saec. ex Tabul. S. Andreae Auenion. *Specular, fenestra*. Gloss. Graec. Lat. διαφανῆ, *Specularia*. Rursum: διαφανής, *Limpidus, lucidus, specularis*. Papias: *Specularis, fenestra, foramen per vitrum translucens*. SPECVLAR dictus etiam Vgutioni *locus apertus vel altus, unde quis possit speculari: unde et fenestra et vehicula, de quibus speculamur, specularia dicuntur*. Papias: *Specularia, grava vehiculorum, de quibus speculantur*. SPECVLIA, apud Aelfricum in Gloss. Saxon. dici videntur Cassidum fenestrellae: *Scea were*.

SPECVLARII, magi, qui rerum quaesitarum figuras in speculis politis exhibent, κατοπτρομάντεις. Petrus Blesensis lib. de Praestigiis fortunae, seu potius Ioh. Sarisberiensis lib. 1. de Policrat. c. 12.

SPECVLARIS, contemplatiuus. Acta S. Hugonis tom. 2. Aprilis p. 766. V. infra *Speculatiuus*.

SPECVLARIVS, Speculorum confector, σπεκλοποιὸς, in Gloss. Graec. Lat. Eiusmodi speculariorum meminit Paternus IC. in L. vlt. de Iure immunit. et Lex 2. Cod. Th. de Excusat. artif.

SPECVLATIO. (1) Ita nuncupatur Opus Guillelmi Duranti, quod *Speculum iuris* ann. 1271. inscripsit, vnde *Pater Praxis* et *Speculator* dictus est. Instrum. ann. 1433. apud R. Duellium tom. 1. Miscell. pag. 225. *Promittit dominus Abbas dirigere corpus iuris pro domo, . . . item Speculationem; item summam Ostiensis*. Vide R. P. Echard in Scriptoribus Ordin. Praedicat. tom. 1. pag. 480. (2) † Praestatio pro excubiis seu custodia castri, i. q. *Suetagium*. Ch. a. 1248. V. in *Wactae*.

SPECVLATIVVS, vt *Specularis*. Epitaph. Reinoldi, apud Marten. Itin. Litter. pag. 46.

SPECVLATOR. (1) Episcopus. Candidus in Vita S. Eigilis saec. 4. Bened. part. 1. p. 237. (2) Ecclesiasticorum bonorum administrator, Aduocatus. Capitulare 3. Caroli Magni incerti anni cap. 1. (3) Testis oculatus, in Charta ann. 1054. laudata a Mabillonio tom. 4. Annal. Bened. pag. 548. V. *Videntes*. (4) Carnifex, tortor. Glossae antiquae MSS. *Speculator, carnifex*. Glossae Lat. Graec. *Speculator*, ἐπόπτης, κατάσκοπος, δήμιος. Mox: *Speculatus*, κατάσκοπος, καὶ ὁ ἀποκεφαλίζων. Vbi forte etiam legendum *Speculator*. Firmicus lib. 8. cap. 26. *Speculatores faciet, qui nudato gladio hominum amputant ceruices*. Cur autem ita *Speculatores* dicti sint carnifices, multis disquirit Salmasius ad Spartianum. Adde praeterea Cuiacium lib. 6. Obseruat. cap. 33. Meursium in σπεκουλάτωρ, et Iacobum Gothofredum ad legem 16. Codicis Theodosiani de Cohortalibus. V. *Speculatio*.

SPECVLATORIA, caliga militaris, sic dicta, quod eorum, qui inter Speculatores militabant, esset propria. Tertull. de Corona c. 1.

SPECVLATVRA. Papias: *Inspectura, visura, Speculatura*.

SPECVLATVS. *In speculatu*, id est, in conspectu, coram oculis. Vetus Irenaei Interpres lib. 2. cap. 31. n. 3. V. *Speculator* 4.

SPECVLIVM, V. in *Specular*.

SPECVLVM. (1) Anastasius in Sergio PP. p. 62. *Similiter et Specula eiusdem Ecclesiae*, (S. Petri) *quae super sedem sunt, vel regios arcus maiores sunt, renouauit*. Vbi legendum videtur *Specularia*, id est, vitreas vel gypseas fenestras. V. in hac voce. (2) Graec. ἰθυντής, in re typographica, idem quod *Registrum*, vel *Regestum* vocabant, quo scilicet bibliopegis series chartarum indicabatur. V. Mich. Maittaire Annal. Typogr. pag. 265. (3) SPECVLVM

PVERORVM, Liber quidam, cuius auctor est Isembardus Floriacensis Monachus. Andreas Floriac. in Vita MS. S. Gauzlini Bituric. Archiep. lib. 1.

† SPEDICARE, vox Ital., expedire, apud Lam. in Delic. erud.

† SPEDVS, spiculum, venabulum, Ital *Spiedo*. Stat. Pistor. a. 1107.

SPELAEVM, Antrum, ex Graec. σπήλαιον. Leo Ost. lib. 1. c. 1. de S. Benedicto. SPELEA, eodem significatu. Charta ann. 998. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 353. SPELEVM, pro *Crypta* Ecclesiae. Candidus Monachus Fuldensis. SPELAEVM, pro Cellula Monachica, quomodo σπήλαιον vsurpat Nilus Narrat. 5. pag. 70. Ita Petrus Cluniac. lib. 1. Epist. 20. *Clausus tenebris Speleo tuo, et in codicibus tuis terras ac maria peragrabis.*

SPELDA, vt *Spelta*. V. ibi.

SPELDOLVM, vncus, per quem catena ferae immittitur. Acta S. Raynerii to. 3. Iun. p. 448.

SPELEA, SPELEVM, V. *Spelaeum.*

SPELTA, Latinis Far, Graecis Ζέα, Germanis *Spelt*, Italis et Hispanis *Spelta; Espeautre*, in Statutis Leodiens. art. 1. 7. 17. Gloss. S. Bened, cap. de Agricultura: *Spelta*, ὄλυρα. Glossae Medicae MSS. *Alica, granum, quod dicitur Spelta.* S. Hieron. in cap. 4. Ezechielis: ζίαν siue ζεῖαν, *nos vel far, vel gentili Italiae Pannoniaeque sermone Spicam Speltamque dicimus. Annona spelda*, in Charta Alamannica Goldasti 60. Ita *Spelda* rursum ch. 62. V. *Speaulta*. SPELTINVS PANIS, ex *spelta* confectus. Charta ann. 1034. apud Meichelbec. tom. 2. Hist. Frising. p 523.

SPELVM, an idem quod *Spelaeum?* Charta vetus apud Mabillon. Diplomat. p. 460. *Qui spatius agri .... maximus est finibus terminis, Spelis, saltibus, pascuis, etc.*

† SPELVNCA, sepulcrum, in Obituar. Ms.

SPENACIVS, qui vendit paniculas plumarias, Gall. *Panache*, Ital. *Spennacchio*, in Statutis Vercell. lib. 7. fol. 212.

SPENDA, Germ. Spende, distributio. Christoph. Mulleri Introduct. in Hist. Sand-Hippolit. apud Duellium tom. 1. Miscell. p. 374. *Deducitur hic cur duplex quotannis in regulari nostra collegiata celebretur agape, quam protrito vocabulo minus Latino Spendam vocat recentior aetas, quasi dispensationem diceret.* V. infra *Spenta* 1 et *Spinda*.

SPENDERE. (1) Libare, ex Graec. σπένδειν. Ioannes Scotus Erigena ad Carolum Caluum in Praefat. ad Areopagitica. (2) † Vox Ital., impendere, erogare. Stat. crimin. noua Cumanae.

SPENDIBILIS MONETA, vsualis, quae cursum habet, quae in communi vsu expenditur. *Denarii boni argentei Spendibiles*, non semel in Charta ann. 922. apud Vghellum in Episcopis Veronensibus.

† SPENDIVM, impensa, sumtus, Ital. *Spendio*. Ch. a. 1174.

SPENSA. (1) Penaria, V. *Dispensa* 2. (2) † Idem quod *Spendium*, in Ch. Ms. a. 1409.

SPENSATOR, in palatiis Regum aut Principum Oeconomus, Maior domus, idem qui *Dispensator*. V. in hac voce. Chron. Anglic. Th. Otterbourne, p. 110.

SPENTA. (1) Eleemosyna, forte quasi *Expensa*, Erogatio, Germ. Spende. Henricus Rebdorffensis, ann. 1356. *Spenta*, agapas, in Gloss. Mons. p. 374. expensas, pag. 413. a *Spenden*, erogare, distribuere, expendere. V. Gloss. Teuton. Schilteri in v. *Spentari* et supra *Spenda*. (2) Tributum, pensitatio. Vetus Notitia in Metropoli Salisburg. to. 3. p. 468.

† SPENTVM, pilum, hastile, spiculum, i. q. *Espietus*. Ch. Ms. a. 1343. V. *Spetum*.

SPERA. (1) Vox Italica, pro *Sphaera*, seu globo. Gloss. Aelfrici: *Emisperia*, Healf trundsel. Vbi frustra viri docti *Hemisphaerium* reponunt, *Hemisperium* enim habet etiam Vgutio. Ioan. de Garlandia in Synonymis. Idem Vgutio: *Spera*, *circuli circumductio*, *id est*, *rotunditas*, *et dicitur Spera*, *quasi spatium rotundum*

dum, *et rotunditas mundi dicitur Spera mundi*. Matth. Siluaticus: *Sphaera*, Graece *Spera*. Auctor Mamotrecti in Isaiam cap. 29. *Speram*, *formam rotundam*. Idem in Exod. cap. 25. *Sperula*, *parua rotunditas volubilis*, *sicut solet fieri in cathedris et archis*. Palladii de Architectura caput inscribitur in Cod. MS. Pithoëano, *de Spera*, *vel hemisperio*, vbi edit. *de sphera coelestis circuli*. Aliud significat in Charta, quae refertur in Chronico Besuensi p. 679. *Porro media pars baptisterii*, *mediaque pars Sperarum eidem Presbytero concessa est*, *quatinus monacho fidelis existeret*. Quae fortuito et casu parochiis obueniunt, *le Casuel*, hic intelligi censet editor: sed legendum *pperarum*, nempe peregrinorum, qui reuersi a peregrinatione Hierosolymitana, *peras* suas et *burdones* Ecclesiae Parochianae conferebant. V. *Pera*. Galli etiam *Spere* dicebant. SPERICVS, pro Sphaericus. Bern. de Breydenbach Iter Ierosol. p. 238. SPERIVM, idem quod *Spera*. S. Audoënus in Vita S. Leodegarii lib. 1. SPERVLA, pro *Sphaerula*, apud Honor. Augustod. l. 1. cap. 219. et 220. SPERVLATVS, f. Sphaerulatus, quod sphaeris seu globis instar rotularum promoueatur. Acta S. Vdalrici to. 2. Iulii p. 101. (2) SPERA, f. Exspectatio, in Foris Oscensibus Iacobi I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 11. *Sed dicat: Ecce fidantiam de torna*, *et iustitia accipiat ipsam*, *et qui negat similiter*, *det fidantiam de Spera*, *et iustitia accipiat ipsam*, *etc*. Obseruantiae Regni Aragon. lib. 8. tit. 1. §. 4. *Et debet dare fidantiam de la Spera*, *et petere per reptatorem dari fidantiam de la torna*, *etc*. V. *Sperare* 3. (3) SPERA, vox Italica. Franc. Barberinus in Documenti d'amore edit. Vbaldini, p. 273.

In luogo di timoni
Fa Spere, *e in aqua poni*.

Vbi Glossae: *Ligantur plures fasces*, *et proiiciuntur in aquas retro naues*, *et non sic naues currant fractis the…nibus*: *et dicuntur Sperae*, *quasi res quae faciunt tardare progressum*. V. *Spira* 2. (4) † Terminus, praestitutus dies, Gall. *terme*. Dicitur de pecunia mutuo data cum fenore ad praefinitum tempus. Ch. Ms. a. 1325. (5) † Speculum, vox Italica. Bestiar. Ms. c. 2. (6) † Mensurae liquidorum species. *Spera olei* in Cens. eccles. Reat.

SPERADORSVM, perperam pro *Sparodorsum*, in Annal. Bened. tom. 3. pag. 412. V. *Sparodorsum*.

SPERARE. (1) Credere. Concilium Compendiense ann. 757. c. 5. *Si Francus homo accepit mulierem*, *et Sperat*, *quod ingenua sit*, *etc*. Hincmarus Remensis in Epistola de Synodo apud Tusiacum: *Qui ostendit mihi librum*; *quem*, *vt Spero*, *Canones appellant*. V. Ammianum lib. 20. pag. 174. (2) Timere, metuere. Carisius: *Sperare*, *timere est*. Auctor Breuiloqui: *Achyrogia*, *est dictio improprie posita*; *vt timeo requiem*, *Spero laborem*. Virgil. lib. 4. Aeneid.

. . . . *Si tantum potui Sperare dolorem*.

(3) Expectare. Domnizo lib. 2. de Vita Mathildis cap. 15.

Mortem non Sperans, *demum tamen ipsa catena*
Mortis eum strinxit, *rapuit de corpore tristi*.

Huc spectat formula vsurpata in Charta a Mabillonio to. 4. Annal. Bened. pag. 43. ad ann. 987. laudata, quae acta dicitur *die Dominico post Ascensionem Domini XI. Kal. Iunii*, *Luna II. Deo regnante et Rege Sperante*. Id est, sperato, vt monet idem Mabillonius: nondum quippe agnitus erat Rex Hugo ab Aquitanis et finitimis populis. (4) Petere. Regula Pauli et Stephani c. 4. *Nulli liceat absque Prioris permissu de opere Dei discedere*; *sed quem causa manifesta compulerit*, *oratione a Priore Sperata et concessa obtineat*. Cap. 5. *Nec bini*, *nec terni*; *sed singillatim exeuntes orationem Sperent*. (5) Pro Spectare. Charta Dagoberti Regis Fr. in Actis Episc. Cenom. p. 186. *Aut quae per ipsam Eccle-*

Ecclesiam Sperare videntur. (6) forte, Solère, vsum habere. Alypius Antioch. seu Auctor Descript. Orbis cap. 14. *Horum autem prope Saracenorum gens viuit, rapina Sperantium suam vitam transigere.*

† SPERATIO, spes, to. 6. Sept. p. 510.

† SPERGENSSERE, dispergere, distribuere, to. 2. Hist. Nem. pag. 260.

† SPERGERE pro spargere, V. *Ager naturae.*

† SPERGIA, aspergillum, in Comput. a. 1473.

SPERICVS, SPERIVM. V. *Spera* 1.

† SPERIFICARE, spem iniicere, ap. Pez. t. 1. Script. p. 1231.

† SPERLAGIVM, pro *Sporlagium*, id quod propter inuestituram, aut ratione releuii soluitur. Ch. Ms. a. 1326. V. *Sportare* et *Sporta* 2.

SPERILLVM, pro *Specillum*. V. ibi.

SPERMA, a Graec. σπέρμα, Semen. Engelbertus de Longaeuitate ante diluuium c. 3. apud Pezium tom. 1. Anecd. part. 1. col. 445.

SPERMOLOGIVS, SPERMOLOGVS, qui serit verba, sermocinator, praedicator verbi. Glaber Rodulphus lib. 3. Hist. c. 5.

† SPERNACITAS, contemtio, in Gloss. Gall. Lat. Cod. 7684.

† SPERNACVLVS, contemptor, in Gloss. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

SPERNATVS, pro Spretus. Gloss. Lat. Graec. *Spernatus*, ὑπερορασθεὶς, etc.

SPERNAX, sprętor, contemtor. Sidonius lib. 4. Epist. 9. V. *Spernuus*.

† SPERNOSVS, aspernans, despiciens, in Litt. remiss. a. 1358.

SPERNVLIS, καταφρονητής, in Gloss. Lat. Graec. in Graec. Lat. *Contemptor, Spernulis, contumax, detrectator.* V. *Spernax.*

SPERNVVS, vt *Spernax*, si tamen sana est lectio, in Cod. Theod. leg. 8. tit. 4. de Cohortalibus: *Partes pro virili captu Spernui laborum procurent.* Vbi non displiceret *strenui.*

SPEROIDES. Liutprandi Hist. Longob. apud Murator. tom. 2. p 454. *Hoc denique tam turpe facinus, atque inauditum, quum, auertentibus oculis proborum, nemo conspiceret, seruorum quidam directo obtutu, purpuream secus natium Speroidem, i est curuaturam, vidit dependere corrigiam, quam impudenter arripiens, foediterque trahens e secretiori parte corporis eam secutus est balteus egressus.* Pro *Sphaeroides*, Gr. σφαιροειδής, globosus, in modum sphaerae.

SPERONALIA, morbus in calcaneo, ab Italico *Sperone*, calcar. Acta S. Franciscae Romanae tom. 2. Mar. pag. 101*.

SPERONISTAE, haeretici, V. *Paronistae.*

† SPERONVS, calcar, Gall. *Esperon*. Probat. Hist. Nem. to. 2. pag. 261.

SPERSORIVM, vt *Sparsorium*. V. ibi.

SPERVERVS, V. *Sparuarius.*

SPERVLA, SPERVLATVS, V. *Spera* 1.

SPERVM, *genus vasorum rotundum a spera dictum.* Vgutio. V. *Spera* 1.

† SPES, animus, voluntas, propositum, in Lit. remiss. Ms. a. 1350.

SPETIALIS, SPETIARIVS. V. *Species* 6.

SPETLECA, pro *Spelta*, vt videtur. Charta Gerardi Morin. Episc. ann. 1084. apud Acher. to. 9. Spicil. pag. 344. *Praefatus etiam Comes (Balduinus) ibidem attribuit terram de Hastengehem cum hospitibus liberam, et duas partes decimae de Spetleca.* V. mox *Speuta.*

† SPETVM, pilum, spiculum, venabulum, Ital. *Spiedo*. Stat. Mutin. V. *Spentum.*

SPEVDVS. Charta Heccardi Comitis Augustodun. ex Tabulario Perlacensi apud Perardum p. 26. *Ademaro fratre suo, Speudo vno, et canes et fugios duos, sparuario vno*, etc. Canis species. V. *Canis Segusius.*

SPEVTA, hordei species, idem quod *Spelta*. Charta ann. 1339. ex Tabul. S. Victoris Massil. V. *Speautia* et *Spetleca.*

SPEX, V. *Speces.*

SPEZABANDVM. Statuta Riperiae cap. 97. fol. 11. vo. *Statutum est quod banniti vel condemnati de Spezabandum*

[illegible]ando sea occasione victualium, vel de eundo de nocte, vel de ludo bischeniae, vel causa inobedientiae, etc. Italis *Spesa* idem quod Sumtus, expensa.

SPEZZARE, ab Italico *Spessare*, vt videtur, Spissare, Gall. *Epaissir;* († seu potius discindere, dissoluere, incidere.) Chron. Parmense ad ann. 1247. apud Murator. tom. 9. col. 773.

SPHAERA ITALICA. Caelius Aurelian. l. 3. Chron. c. 6. *Raptorio machinamento gestetur, ac deinde recussabili fera vtatur, quam Italicam vocant.* Lib. 5. cap. vlt. *Atque longo vel raptorio machinamento, quod Macron sparton vocauerunt, item Italica Sphaera, et Inflatione celebri, etc.* Mercurialis l. 3. Artis Gymnast. c. 13. fatetur se ignorare quid his locis sit *raptorium machinamentum* et *Sphaera Italica recussabilis.*

SPHAERISTA, qui *Sphaera* seu pila ludit. Sidonius lib. 2. Epist. 9.

SPHAERISTERIUM, locus vbi *sphaerae* lu[illegible] exercetur, apud eumdem Sid[illegible] lib. 2. Epist. 2. Vtuntur [illegible] Sueton. in Vespas. c. 20. [illegible]ius in [illegible]exandro cap. 30. [illegible]

SPHI[illegible], fibula. V. *Spinulus.*

SP[illegible]ATUM, Placentae species. [illegible] S. Georgii Mart. tom. 3. April. pag. 142. *Transiere mercatores, qui [illegible] Sphongato gratissimum odore[illegible]ante; comedamus, inquiunt, [illegible] vnam.*

SPHRAGITIS, vox Graeca, Signum, Signaculum. Prudent. Peristephan. hymn. 14. v. 1075. *Quid cum sacrandus accipit Sphragitidas?*

SPIA (1) Explorator, delator; interdum generaliter quiuis nuntius; ex Italico *Spia*, et Germ. ſpähen, vnde Gallis *Espion*, et *Espie*. Epistola Senensium, ann. 1313. apud Corium in Hist. Mediolanensi: . . . *Intimamus, quod Dominus Henricus per varias Spias et nuntios et literas amicorum, quod Romanorum Rex . . . . in burgio de Bonconuento decessit, etc.* V. Menagium et Oct. Ferrarium in Origin. Ital. in *Spia*, supra *Espia* et infra *Spio.* (2) † Exploratio, *Spiae* officium in Ch. Ms. a. 1348.

SPIACHIA, an *Specula*, vel lecti species? Vita S. Paterni Episc. Venet. ex Breuiario Corisopit. tom. 2. April. p. 380. *Vigilat, meditatur, dormit in Spiachia, genuflectit altissimo domino, etc.* V. infra *Spinga.*

† SPIARE, explorare, speculari, vox Ital. Germ. ſpähen. Comput. an. 1372.

SPICA. (1) Vt *Spelta.* V. in hac voce. (2) Spiculum. Mirac. S. Ambrosii Senensis to. 3. Mart. p. 232. V. *Spiculare* et *Spicum.*

† SPICARI, spicas flagello excutere. Lit. remiss. a. 1396.

SPICARIUM. (1) Flandris *Spiicker*, Germ. Speicher, Gallis *Granze:* locus recondendis segetibus, a *spicis* dictus; item, quaeuis cella penaria, armamentarium. Lex Salica tit. 18. §. 2. *Si quis Spicarium aut macholum cum annona incenderit, etc.* Quo loco Pithoeus, *Spicarium*, horreum cum tecto, *macholum* vero horreum sine tecto interpretatur. Lex Alamann. tit. 81. §. 6. *Si Spicarium serui incenderit, etc.* (2) † Census annuus et antiquissimus, qui ex agris debetur comitibus Flandriae, quod in spicis seu granis solueretur, sic appellatus. Suppl. ad Miraeum p. 89. in Ch. a. 1230.

SPICATUS NARDUS, V. *Pisticus.*

SPICELIA, Specillum, instrumentum paruum ac teres, quo medici vtuntur ad vulnerum aut fistularum viam vel profunditatem perquirendam. Sextus Platonic. L. 1. de Medicina animalium c. 9. n. 23.

SPICEPLATE, vas, vt videtur, in quo aromaticae species reponuntur. Charta ann. 1402. apud Rymer. to. 8. p. 277.

SPICULA, pro Spiculum. Gl. Lat. Graec. Reg. *Spicula, sparus, ἀκόντιον εἶδος.* Vbi Sangerman. habent *Spiculum.*

SPICULARE, *Spicula, seu minutiores hastas emittere,* in Gloss. Gasp. Barthii, apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. p. 13. ex Histor. Palaest. lib. 4. c. 18. V. *Spica* 2.

† SPICULATURA, i. q. *Spigulatura*, spicae post messem ex agris collectae. Murat. t. 2. Antiq. p. 893.

SPICULUS. (1) Fornix acuminatus, ab acumine spicae dictus, vel quod *spicum*, quidquid in acumen desineret, veteres dicerent. Chron. Casin. lib. 3. c. 26. (al. 28.) (2) † Piscis species, a spiculo, quo munitus est, sic dictus. Chartul. S. Ioann. Angeriac. V. *Spigola*.

SPICUM, Veru. Herbertus lib. 1. de Mirac. c. 5. *Is vero qui praecedebat, gallinam assatam in Spico portabat. Porro in ipso veru ingens coluber per caput et caudam infixus erat, qui gallinam eandem hinc inde cingebat.* Legendum forte *Spitum*. V. in hoc verbo. De voce veto *spicum*, vel *spicus*, apud Latinos Scriptores, consule Steph. Stephanium in Notis ad Saxonem Grammaticum. p. 60. V. supra *Spica* 2.

SPICUS. (1) Nardus, seu herba odorifera, humilis et allios flosculos proferens, ex Bollandistis, Germ. Spick. Sebast. Perusinus in Vita B. Columbae Reatinae, to. 5. Maii p. 381. Ibid. p. 388. V. supra *Pisticus*. (2) † *Spicus*, *frondator*, *auis est*. Gloss. vet. Cod. 7613. Germ. Specht.

SPIDO. Lex Frision. addit. 3. §. 34. *Si quis alium vulneraverit, et ipsum vulnus sanatum, cicatricem depressam, et non reliquae carni aequam duxerit, quod Spido dicunt, 4. sol. componat.*

SPIDROMUM. *locus post dromum secretus, sicut ad requisita naturae, idem dicitur ypodromus.* Ita Ioan. de Ianua. Aliter Gloss. Saxon. Aelfrici: *Ypodromum: Gold hord hus; vel spondoromum, digle gang evn.* i. ad verbum, occultus latrinae locus. Non procliue est diuinare, vnde voces hae ortae; tametsi a Graeco δρόμος. Putabam legendum ὀπισθόδομος, et apud Iohan. de Ianua *locus post domum secretus.* Aliud tamen sonat vox ὀπισθόδομος apud Hesychium.

† SPIFINIUM, perquisitio, inuestigatio. Hist. Leod. t. 2. p. 389.

SPIGNA, f. Acumen, Gall. *Pointe.* Anonymus in Annal. Mediol. apud Murator. to. 16. col. 809. *Cotardita una drappi viridis lanae, tota laborata ad Spignas perlarum cum diamantis.*

SPIGOLA, vox Italica, Lupus marinus, apud Paulum Iouium de Romanis piscibus cap. 9.

SPIGORNELLUS, V. in *Spigurnellus.*

† SPIGUA, i. videtur ac *Spicarium* 2, in Ch. Ms. a. 1318.

SPIGULATURA. Statuta Vercell lib. 3. fol. 104. vo. *Teneatur potestas super blana et aliis rebus interdictis ducendis ad mercata constituta in districtu Vercellarum et etiam reducendis, et super araturis et Spigulaturis consilio credentie tempore congruo providere.* Quibus verbis significari videtur tempus quo agri occantur; tametsi vox *Spiculatura* propius accedit ad Italicum *Spigolare*, quod spicas legere, Gall. *Glaner*, sonat.

SPIGULUS, f. Talus. Mirac. B. Henrici Baucenens. tom. 1. Iun. p. 380. *Natalia . . . habebat a quatuor annis circiter cicatricem in tibia et Spigulo dextro, ita quod quando ambulabat, sentiebat magnam puncturam pedis.* V. *Spinella.*

SPIGURNELLUS, vox obuia in libro Ioannis de Westerham, Prioris Ecclesiae Roffensis, qui postmodum Episcopus Roffensis fuit, edito an. 1314. Vbi *Spigurnellus* est obsignator Regiorum edictorum; huius officium *Espicurnantia* dicitur. V. in hac voce. († Nomen a Gothofredo Spigurnello regiorum sigillorum custode sub Henrico III. rege Angliae ad successores suos mansit, vt testis est Thoyras t. 3. Hist. Angl. p. 393.) SPIGORNELLUS, eadem notione, in Charta ann. 1275. apud Rymer. to. 2. p. 49.

SPILA, pro *Pila*, Pyramis. Tabul. S. Martialis Lemouic. *Willelmus la Concha fecit Spilam super fenestram S. Martialis.*

SPILABRA, βύτομον, ζάμνος, in Gloss. Lat. Gr. Sed leg. *Spinalba.* V. Salmasium ad Plinium p. 524.

† SPILETUM, SPILETUS, acicula, Ital. *Spiletto*. Par. de Grassis Ceremon. Capellae Papal.

ILIA, vt *Spia*, Explorator. Chron. Parmense ad ann. 1408. apud Murator. to. 9. col. 869. V. *Spio*.

SPILLARE, dolio *spillum* seu epistomium apponere, Ital. *Spillare*. Stat. colleg. Fuxens. a. 1457.

SPILORIVM, columbar, numella infamis, Gall. *Pilori*. Consuet. Bragerac. art. 91. V. *Pilorium*.

SPILO, Purgamentum frumenti, seu paleae remanentes post ventilationem. Charta Philippi Regis ann. 1131. ex Tabul. Floriac. V. *Piletum*, *Pilo* et *Gaspaleum*.

SPILORIVM, vt *Pilorium*. V. ibi.

SPINA. (1) Dolii epistomium, quod fortasse maioris speciem referat: vox Italica, de qua Oct. Ferrarius. Aribo Episc. Frisingensis in Vita S. Corbiniani n. 2. V. *Spineta*. (2) Dorsum: de equis dicitur apud Elmham in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 23. p. 51. V. *Spinale*. (3) SPINA VENTOSA, morbi genus. Miracula S. M. Magdalenae de Pazzis to. 6. Maii p. 313. *Puer trimulus qui coeperat Spinas ventosas, quae brachium pedemque sic exederant, vt latus quinque vel sex plagis in diredum apertis hiaret, atque assulae ab ipso osse decederent..* (4) SPINIS CIRCVMDARE *cruces et imagines*, signum excommunicationis et interdicti. Roger. Houedenus in Richardo I. ann. 1197. pag. 775.

SPINAÇA ALBA. Statuta Auenion. ann. 1570. edit. ann. 1612. rubr. 21. art. 83. *Item quod in cereis, siue rotundis, siue quadratis, pro vna cerae libra ponantur tantum sex fila bombacis et sex filamenta fili, quod vocant Spinacam albam.*

SPINACHIVM, nauigii species, Gall. *Pinasse*, Anglis *Pinnace*. Henr. de Knygthon ann. 1338.

SPINALE, Pars dorsi, vbi *spina* procurrit. Michael Scotus de Physionomia c. 84. V. *Spina* 2.

SPINARGIVM, Spinachium, leguminis species, Gall. *Epinard*, Ital. *Spinaccio*. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses an. 1351. ex Lib. viridi fol. 53.

† SPINARIVM, spinachium, leguminis species, Germ. Spinat. Consuet. Ms. S. Crucis Burdegal.

SPINATA, vox Italica, Clausura ex spinis. Statuta Astensia Collat. 9. cap. 13. fol. 27. SPINETA, eadem notione, in Statutis Vercell. lib. 5. fol. 145. verso. SPINATVM, eodem significatu. Charta an. 1320.

SPINATICVS, pisciculi species, is forte, qui Picardis *Espinocle* dicitur. Ioh. Sarisber. L. 8. Policrat. c. 7. *Quis Caesare Augusto frugalior, qui in summo fastigii culmine secundario pane, et pisciculis, quos vulgo Spinaticos vel Ripiliones vocant, contentus erat.* Quae de pisciculorum specie Suetonio in August. c. 76. subdidit. *Ripilliones* vero, seu *Ripillons*, reliquias piscium vulgo vocant iidem Galli.

SPINATVM, vt *Spinata*. V. ibi.

SPINCTVRA, SPINCTVS, V. *Spingere*.

SPINDA, Eleemosyna, erogatio, idem quod *Spenta* 1. Acta S. Adelheidis to. 1. Febr. p. 713. V. *Spenda*.

SPINDVLA, SPINDVLATVS, V. *Spinula*.

SPINELLA, morbus equinus, *qui fit subtus garectum in iunctura ossis eiusdem garecti in vtroque latere, etc.* Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricult. c. 38.

SPINETA. (1) Idem, vt videtur, quod *Spina* 1. vel etiam eiusdem vocis diminut. Statuta Astens. *Quod nullus tabernarius, vel hospes, vel alius vendens vinum ad minutum debeat tenere in suis tabernis vel hospitiis brochetas vel Spinetas in carrariis aliquibus, ex quibus possit extrahere vinum, nisi solummodo in illis quae bullate erunt causa vendendi.* Statuta Placent. l. 6. fol. 67. *Teneantur omnes portatores et mensuratores vini habere vrnos bullatos bulla communis, in quibus sit signum mensurae vnius stari et duorum stariorum cum Spinetis fixis in ipsis signis, etc.* V. alia notione in *Spinata*. (2) † Fibula, acicula. Inuent. S. Capellae Paris. a. 1363.

SPINETICVM, ludi genus apud Insulenses celeberrimum, de quo consulen-

fulendus Buzelinus in Gallo-Flandria lib. 3. c. 23.

SPINETRVM. Inuentarium ornamentorum Ecclesiae Eboracensis an. 1530. in Monast. Anglic. tom. 3. p. 170. *Vnum Chrismatorium argenti ornatum et deauratum. Item 8. Spinetra de auro, tria de auro, tria eorum cum lapidibus pretiosis. Item duo Spinetra argentea, et duo monilia argentea, etc.* Idem videtur quod *Spinula*. V. in hac voce.

SPINGA, pro Sphinx. Isidorus lib. 20. cap. 11. de lecticis et sellis: *Spingæ sunt, in quibus sunt spingatae effigies, quas nos Grifos dicimus.*

SPINGARDA, SPINGARDVS, Machinae bellicae, seu balistae species. Sanutus l. 2. part. 4. c. 8. *Indiget dictum nauigium tam aedificiis balistrarum, siluestrarum, vel Spingardarum, quam etiam machinarum, et potissime ex eis, quae vt longius proiiciant, facta sunt penitus fortiora, id est, reforzata, etc.* Chronicon Estense apud Murator. to. 15. col. 396. *Interim praeparari fecit maximam quantitatem balistarum, sclopetorum, Spingardarum, etc.* Historia Obsidionis Iadrensis lib. 1. c. 38. *Confeceruntque plus quam 15. trabuchos in vallatione ciuitatis, architectant multos Spingardos in gyro ciuitatis. vbi flebilioris apparebat virtutis.* Et lib. 2. c. 12. *Aliquos trabuchos mirabiliter exercent, ... et quam plures balistarum et Spingardorum properant opponere. Espringale*, Scriptoribus Gallicis. Gloss. Lat. Gall. *Balista: Bricole, ou Espringale.* † SPINGARDELLA, diminut. a *Spingarda*, balistae species, et id quod *Spingardella* proiicitur. Murat. t. 20. Script. p. 967. SPRINGALDVS, eadem notione. Charta Edw. II. Reg. Angl. ann. 1325. apud Rymer. to. 4. pag. 140. SPRINGALIS, eodem significatu. Genealogia Comit. Flandriae apud Marten. to. 3. Anecd. col. 410. *Spingarda* veterum profecto fuit balistae genus, vt obseruat Carolus de Aquino in Lexico milit. at recentis militiae tormentum est puluerarium, non ita ponderosum, vt maioribus bombardis aequari possit, nec ea levitate, vt gestari manibus val[...] Vocis etymon a Germanico *Sp*[...] quod muscetam, genus accip[...] significat, deducit Ferrarius: [...] idem Carolus a verbo Etrusco[...] veterum *Spingare*, quod est c[...] pulsu repulsuque obniti, accet[...] quae non male conueniunt i[...] mento muris vel nauibus distrin[...] dis idoneo. Nihil definio.

SPINGATVS, V. in *Spinga*.

SPINGERE. (1) Vox Italica, Pe[...] trudere, Gall. *Pousser*. Histor. [...] tusior. lib. 11. apud Murator. to. [...] col. 949. *In vno ictu nauiculam Sp*[...]*gendo, etc.* V. *Sburlare*. (2) † [...] vertere. Lit. remiss. Ms. a. 1409.

† SPINGLA, acicula, Gall. *Epin*[...] Inuent. Ms. a. 1363.

† SPINGVALA, i. q. *Spingard*[...] t. 2. Hist. Nem. Prob. p. [...]

† SPINGVIS, simiae species. [...] Ms. c. 14.

SPINGVM, nardus vulgaris, vt [...]tur, ab Ital. *Spigo*. Statuti [...] vbi de intratis portarum: *Sp*[...] *soluat pro qualibet libra pond.* [...] *sol. 10.* V. *Spicus*.

SPINLA, idem videtur quod *Spi*[...]*la*, acicula: nisi sit Carbunculi sp[...]cies, Hispanis *Espinela*. Test[...] Guislae Comit. Cetitan. ann. 10[...] in Append. ad Marcam Hisp. c[...] 1020. *Relinquo . . . ad sanctum P*[...]*trum de Bisulduno ambas meas Sp*[...]*las valentes vnciam vnam.* Occur[...] rursum col. 1021.

SPINORA. Polyptychus S. Rem[...] Remensis: *Silua minuta map.* [...] *pastura cum Spinoris map. 30.* [...] Spineta, dumeta?

SPINOSVLVS, diminut. a *Spinos*[...] difficilis. S. Hieronymus Epist. [...] ad Oceanum.

SPINTARIA, acicularum artificiu[...] Gall. *Epinglerie*. Litterae Iohan[...] Regis Franc. an. 1353. to. 3. Or[...]nat. p. 125. V. infra *Spinula*.

SPINTER, sinus, ruga, vt videtu[...] tametsi Festo est armilla muliebr[...] († Neutro sensu, acicula enim e[...] Statuta Ordinis Cisterc. ann. 14[...] apud Marten. tom. 4. Anecd. c[...] 1637. *Vt ipsae moniales caput ve*[...]*tum peplis seu capitegiis non pre*[...]

... et desuper, quae professae erint, velum nigrum de lino vel canabo, et non de serico, absque superbis Spinteribus, habeant et ferant.

SPINTERVS, idem in Comput. a. 1398.

SPINTRIA, monstrosi concubitus excitator, apud Suetonium in Tiberio cap. 43. in Caligula cap. 16. et Vitellio cap. 3. V. Turnebi Aduers. lib. 5. cap. 1.

SPINTVRA, pulsus, impulsus, Ital. Spinto. Stat. Mant. l. 1. c. 56.

SPINVLA, acicula, vnde Gallis Espingle, a spinis scilicet, quae priscis et rudibus illis seculis, nondum reperto aciculae fibulaeue conficiendae artificio, vtriusque vicem supplebant. Tacitus de Morib. Germ. Tegumen omnibus sagum, fibula, aut, si desit, spina consertum. Maxime vero haec vox vsurpatur pro iis aciculis, quibus Pallium Archiepiscopale constringitur. Honorius Augustod. lib. 1. cap. 222. Spinulae, quibus Pallium affigitur. SPINDVLA, eadem notione. Geruasius Doroberg. in Pontificibus Cantuar. SPINDVLATVS, id est, Pallio Archiepiscopali ornatus. Idem Geruasius de Reparatione Eccles. Cantuar.

SPINVLVS, idem quod Spinula. Bernardus Scholast. Andegav. in Miracul. S. Fidis ann. circ. 1005. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occitan. col. 6.

SPIO, Explorator, vt supra Spia, Gall. Espion. Rolandini Patav. Chron. lib. 8. cap. 6. apud Murator. to. 8. col. 288.

SPIOCARIVS, Pannorum pexor, Bollandistis. Acta S. Michelinae to. 3. Iunii p. 936.

SPIPHIO. Octauianus Horatianus lib. 4. Rerum medicar. p. 101. Ozimum, Luna prima tritum, et missum in ollam nouam, florebit, permanens vsque ad plenilunium. Quodsi duplato tempore supradicto condantur in nigra terra, generat Spiphiones.

SPIRA. (1) Eucherius Lugdun. de variis vocabulis sacrae Scripturae: Spiras, capitella columnarum, vel, vt ego puto, facturam earum. (2) Glossar. MS. Sangerm. num. 501. Spire, funes, quibus in tempestatibus vtuntur, quas nautici suo more curcubas vocant. Bern. de Breydenbach Iter Ierosol. p. 242. Ad recessum se parabant, leuando anchoras, sursum trahendo barcas et scaphas, erigendo vela, soluendo et complicando Spiras, quae omnia fiunt cum violentia, festinantia et continuis ac altis clamoribus. V. Spera 3. (4) Intortitium, id est, hastile ductili ac longo cereo circumuolutum, vt plurimum in spiram, vnde vocis etymon, efformatum. Acta S. Petri Coelestini to. 4. Maii p. 436.

SPIRACVLVM, Flatus vel spiritus, in Gloss. MSS. Sangerm. num. 501. Occurrit Genesi c. 2. v. 7. c. 7. v. 22. Prouerb. c. 20. v. 27. et alibi.

† SPIRARE, Italis, animam efflare, t. 7. Sept. p. 937.

† SPIRATIO, conspiratio, in Stat. Auen. a. 1243.

SPIRATVS, sine spiritu, qui exspirauit, Ital. Spirare, spiritum exhalare, Gall. Expirer. Miracula SS. Paulini et Seueri to. 3. Iul. p. 272. Cum ego fui in curia B. Alexandri, ego vidi eum finitum, Spiratum et mortuum.

SPIRAVCA, mali seu pomi species, in Capitulari de Villis c. 70.

SPIRINGA, retis genus, vt videtur, ad capiendos Spiringos; vnde sic dictus. Charta Winemari Gandensis Castellani in Probat. Histor. Guinensis pag. 66. Vnum stele in Valham ad pisces, in Spiringa eandem piscandi potestatem quam illius loci dominus habet.

SPIRINGVS, pisciculus, Teut. Spiringen. Chron. Montis S. Agnetis ann. 1450. Piscatores nostri ceperunt in magna copia multos Spiringos. V. Kilianum in Spierinck.

SPIRIOLVS. Galbertus in Vita S. Caroli Comitis Flandr. n. 107. Auiculas capere, Spiriolos et vulpes sagittare, et huiusmodi puerilia recreando satagere. Forte Scuriolus, sciurus, Gall. Ecureuil. V. Esperiolus.

SPIRITALIS, vox frequens apud Scriptores Ecclesiasticos, Ad mentem spectans. Vtuntur Tertull. Apol. cap. 22.

22. Prudent. in Romano v. 14. Sidonius l. 7. Ep. 9. et alii passim.

SPIRITATVS, daemone correptus, energumenus, ab Ital. *Spiritáto*, Gall. *Possédé*. Acta S. Francisci de Paula tom. 1. April. p. 168.

SPIRITVALES, Ecclesiastici dicuntur ad distinctionem Laicorum, qui vocantur *Temporales*. Barthol. Scribae Annal. Genuens. ad an. 1230. apud Murator. to. 6. col 465.

SPIRITVALIA (1) EPISCOPI, Spelmanno sunt quae functioni eius Episcopali debentur, non temporalium iurium vel dignitatum possessioni: hoc est quae iure percipit divino seu ecclesiastico, non iudicio fori temporalis. V. Th. Blount in Nomolex. Anglic. (2) ✝ Bona ecclesiastica, et praesertim oblationes, quae ecclesiis fiunt. Ch. Ms. ann. 1240.

SPIRITVALITAS. (1) Iurisdictio Episcopalis seu Ecclesiastica. Charta fundat. Monaster. S. Mariae Alaon. inter Concil. Hisp. tom. 3. p. 131. (2) Spiritualis status. Charta Adami Episc. Meld. ann. 1297. ex Tabul. eiusd. Eccl. (3) Virtus, ni fallor, apud Guibertum in Vita sua c. 16. *Cum tamen otii impatiens essem, quasi de necessitate reiectis imaginationibus, Spiritualitate recepta, ad exercitia commodiora perueni.*

SPIRITVALITER. *Catechumeni . . . symbolum, quod est* Credo in Deum Patrem, *Spiritualiter doceantur*, in Canone ante viginti de consecrat. distinct. 4. Vbi Glossa, id est, quod non de verbo ad verbum memoriter retineri debet, sed tantum sufficit apprehendere sensum.

SPIRITVALIVS, consultius, prudentius, maturius. Charta Ioannis Reg. Franc. ann. 1350. in Memor. Camerae Comput. fol. 91. vo.

SPIRITVS, eo nomine quidquid ad cultum diuinum pertinet significatur, in Constitut. pro Abbatia S. Pauli Narbon. ann. 1127. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 33. *Et faciant omne seruicium ipsius* (Ecclesiae) *canonice in Spiritibus et in ceteris secundum consuetudinem antecessorum suorum*, etc. SPIRITVS SEPTIFORMIS. Liber 1. sacram. . . tor. Ecclesiae Rom. cap. 44. vbi . . . Ritibus baptismi: *Postea cum as . . . derit a fonte infans, signatur a Pr . . . bytero de chrismate, ... deinde . . . Episcopo datur eis Spiritus Septi . . . mis, ad consignandum imponit . . . manum in his verbis: . . . Tu, D . . . omine, immitte in eos Spiritum . . . tuum, et da eis Spiritum sapient . . . et intellectus, Spiritum consilii et f . . . titudinis, Spiritum sapientiae et p . . . tatis*, etc.

SPIRVLA, Farciminis seu botuli . . . cies. Locus est in *Castellamentum*.

✝ SPISA NVPTIARVM, oblatio qu . . . curioni fit a nubentibus; si m . . . bene lectum est Ch. Ms. a. 12 . . . In alia an. 1281. legitur *Spisa* . . . *ptiarum*.

SPISSALICA POSTERIGALI . . . Scripturae species. V. supra in *Scriptura*.

SPISSAMENTVM, frequentia, mu . . . titudo. Ernaldus in Vita S. Bern . . . di l. 2. V. infra *Spissus*.

SPISSEA. Chron. Farfense apud M . . . rator. to. 2. part. 2. col. 484. *Ite . . . concessit in Novubiano vocabulo F . . . ni terras modiorum CCXXX. cu . . . Spisseis et vineis.* Hac voce signifi . . . cari videtur quicquid cum spica . . . scitur.

SPISSITVDO, compressio, Gall. *Se . . . rement*. Ioh. de Trokelowe in Annal. Edw. II. Reg. Angl. p. 25.

SPISSVM, spissitudo, Gallice *Epais . . . seur*. Charta Petri de Roceys . . . rii Tolos. ann. 1272. inter Consuet. eiusdem vrbis MSS.

SPISSVS, frequens. Vita S. Adalberti tom. 3. April. p. 188. V. *Spissamentum*.

SPITALERIVS, pro *Hospitalerius*, in Testam. ann. 1342. ex Tabular. S. Victoris Massil.

SPITVM, veru. Glossarium Cambronense: *Assum, veru, id est, Spitum*. V. *Spicum*.

✝ SPIZATVM, munimenti genus, f. agger. Hist. Placent. to. 1. Append. p. 461.

✝ SPIZIARIVS, qui omne genus specierum vendit, Gall. *Epicier*. Stat.

Sat. crimin. noua Cuman. V. *Species 6.*

SPLAGIA, ab Ital. *Spiaggia*, Ora, aestuarium. V. *Plagia*. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 393.

SPLANARE, pro Planum reddere, vox Italica. Regimina Paduae ad ann. 1320. apud Murator. to. 8. col. 433. *Splanare foueam*, in Histor. Cortusior. lib. 2. c. 16.

SPLANATA, pro eo quod Galli dicunt *Esplanade*, locus planus, apertus, lib. 6. c. 8. eiusdem Hist. Cortusior.

SPLANEIRA TERRA, planities, planus ager. Charta ann. circ. 1039. ex Tabular. S. Victoris Massil.

SPLECA, Chron. Domin. de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 689. *Vbi per bonam horam permanens dormiendo, euigilans se surrexit, et depositis lorica et aliis armis suis ibidem sub Spleca, ensem tantum habens in manibus abiit, etc.*

SPLECHA, ius pastus, venationis, piscationis, lignationis, et aliarum vsualium commoditatum, quas *aisantias* vocant, in foresta vel dominio alterius. Sententia arbitralis inter Dominum et homines Calliani ann. 1497. V. *Expleta* et infra *Spleta*.

SPLECHARE, *Splechas* percipere, seu iure *Splecharum* vti, in Charta ann. 1206. Locus est in *Esplencha*. V. in hac voce.

SPLENDICARE, splendere, coruscare, nitere. Apuleius lib. 5. Metamorph.

SPLENDICITAS. Alanus de Insulis in Planctu naturae: *Hoec vestium ornamenti quamuis plenis suae Splendicitatis flammarent ardoribus, earundem tamen splendor sub puellaris splendoris sidere patiebatur eclipsim.*

SPLENDIDARE, Splendidum reddere. Apuleius in Apol. V. *Splendificare.*

SPLENDIDISSIMVS, Titulus Ordinis Senatorii, in Cod. Theod. leg. 4 de Pistor. hinc *Splendidissima Curia* nuncupatur Senatus ibid. l. 12. de Agentibus. Eodem nomine donatur Papinianus in Praefat. Digest. *Splendidissima Vrbs* dicitur Constantinopolis, in eod. Cod. leg. 51. de Oper. publ.

SPLENDIFICARE, vt *Splendidare*. Mart. Capella lib. 9. *Lumina ambrosium Splendificant diem.*

SPLENDIFICVS, Splendidus. Epistola Quirici Episc. inter Concil. Hisp. to. 2. p. 532.

† SPLENDIFLVVS, splendorem spargens, t. 3. Aug. p. 250.

SPLENDOCLASTVS. Rainerus de Inuentione Reliquiarum SS. Eutycheris et Acutii: *Crucem Domini ex auro purissimo fecit admirabili artificio compactam, quod Splendoclastum et Antipenton vocabatur.* De *antipento* diximus suo loco: *Splendoclastum* vero *aurum* videtur esse, quod in tenuissima folia dilatatur, ita vt vox ibrida fuerit, ex *splendor*, et Gr. κλαςὸς, *fractus*. Obryzum autem *splendor auri* appellatur in Glossis Isidori, in *Abrigeum*, quod idem valet ac obryzum. Ioh. de Ianua: *Obryzum aurum dictum sic, quod obradiet splendore.* Constantinus Manasses: Ἐςίλβεν ἥλιος λαμπρὸν ὡς ὄβρυζον χρυσίον.

SPLENDONA, Vgutioni *Gladius, sic dictus, quod splendeat. Vnde Iosephus in 16. ait, vndique iaculatoriis arcus, et loricae, areae et Splendones.* Glossae Isidori: *Sica, clunicu- lus, machaera, Splendona.* Deceptum Isidorum, aut librarii alicuius inscitia scriptum fuisse *Splendona*, pro *Sphendona*, auctor est Carolus de Aquino in Lex. milit. Est autem Sphendona apud Graecos, addit ille, funda, non gladius.

† SPLENS; forte plana camporum, planities. Ch. Ms. Ric. reg. Angl.

SPLETA, vt *Splecha*. Charta ann. 1141. inter Instr. to. 1. Gall. Christ. nouae edit. p. 172. col. 1.

SPLETVM, reditus, prouentus terrae, praedii, praebendae, etc. Consuetud. Eccl. Barcinon. V. *Expletum* 2.

† SPLORARE, explorare, t. 2. Hist. Nem. Prob. p. 243.

† SPODIVM. (1) *Quidam vocant aeruginem aeris, vt liber antiquus de simplici medicina.* Gloss. med. Simon. Ianuens. (2) *Res cuius origo nos latet,*

tet, *res tamen adusta.* In eodem loss.

LA, fusus, cui subtegmen circumoluitur, Teuton. *Spule.* Acta S. ertrandi to. 1. Iun. p. 790.

LIARIA, *exteriores balneorum llulae, in quibus balneantium spo-t reponuntur.* Papias. Ἀποδυτήριον, raecis: et ἀπόδυτρον Nicetae in an. lib. 4. num. 7. Gloss. Lat. MS. eg. *Spoliarium, vbi spolia ponuntur.* itannicus ad Iuuenal. Sat. 1. *Iuxta lnea locus erat, qui Apodyterium, tine vero Spoliarium vocabatur. bi, qui balnea ingressuri erant, ve-s deponebant apud Capsarium, qui, scribit Vlpianus, mercede seruan-i in balneis vestimenta suscipiebat.* . Cuiac. lib. 5. Obseruat. cap. 8. rat praeterea *Spoliarium* locus, vbi nficiebantur, quos arena semiuios dimiserat, vt docet Seneca Epist. . Lampridius, mortuo Commodo, clamatum scribit: *Hostis patriae, rricida, gladiator, in Spoliario la-etur.*

LIATORIVM, *locus, vbi se de-idant religiosi ad disciplinam reci-endum.* Ita Glossa MS. ad distiia Mag. Cornuti. Vgutioni: *Spo-atorium est locus, vbi spolia ponun-r, i. exterior balnearum vel bal-orum cellula.* Gloss. Lat. Graec. *oliatorium*, ἐκδυτήριον. Lat. Gall. *oliatorium, Lieu à despollier.* V. *oliaria.*

LIVM. (1) Rerum ablatio, in eculo Saxon. lib. 3. art. 31. §. 2. *rtum aut spolium.* Ibid. lib. 1. art. . lib. 2. art. 60. 64. 72. lib. 3. t. 5. etc. *Spoglio* Italis, eadem tione, in Ital. Sacra tom. 8. in iscop. Beneuent. (2) Quidquid agris colligitur, messis, tempus io agri eorum fructibus spoliantur: *époville* eadem notione dicunt Gal-Charta Curiae Suession. ann. 77. *Confessus est se retinere . . . oddam pratum seu Spolium cuius-m prati siti in prataria, quae est in-r villas.* (3) Supellex quaeuis. ges Grimoaldi Reg. Longobard. . 2. §. 3. *Et si Spolia hominis sepulti uus de sepulchro tulerit, etc.* i. vementa. Lex Alaman. tit. 87. *Si*

quis res suas apud alium hominem in venerit, quicquid sit, aut mancipia aut pecus, aut aurum, aut argentum aut alia Spolia, etc. SPOLIA COLLI, quasi vestis et supellex colli Lex Anglior. et Werinor. tit. 6. §. EXSPOLIA, in Concilio Bracar. ann. 572. c. 7. pro *Spolia.* (5) quod ex bonis mobilibus defunctorum Praelatorum Camerae Apostolicae, vel Curatorum decedentium Archidiaconis obuenit, Practi Gallicis *Depouille*, Germ. der Tod fall. Charta ann. 1409. ex Tabul. S. Victoris Massil.

† SPONCETA, f. fibula, ita vt legendum sit *Spinceta.* Comput. M Paris. *Cum cingulis, capistris, sponcetis.*

SPONDA. (1) Regestum Censuum Bigorrae ex Camera Comput. Par fol. 17. et Tabular. Palense, apud Marcam lib. 4. Hist. Beneharn. c. *Quod bellum* (duellum) *fiet, non Ripa Soulensi, sed in Sponda Navarrensi.* Vbi Marca *la rive de Navarreux* vertit. Eadem notione occurrit in Charta ann. 879. in Append. ad Marcam Hisp. col. *Terra in eleemosyna qui infrontat Sponda et in limite et in prato, in fines de villare Curcuga plus minus mediatas sex ab integre.* V. Sponda (2) Loculus mortui, Gall. *Bier* Translat. SS. Arsacii et Quintini sae 3. Bened. part. 1. p. 669. (3) lis Agger, crepido lapidea, regulum, Gall. *Digue, Quai, Ga-fou.* Item, Trabeculae seu partes exteriores, quibus res aliqua, nauis, pons, munitur in lateribus. V. *Spondalia.* Guido de Vigevano de Modo acquirendi et expugnandi T. S. c. 5. ex Cod. Colbert. Chronic. Parmense ad ann. 12 apud Murator. tom. 9. col. 8 *Palatium nouum Communis versus Georgium, scilicet Sponda quae dira rat, refecta fuit et completa.* Spondae, ἐνήλατα, in Gloss. La Graec. dicuntur ligna recta, in qu defiguntur et adiguntur gradus lae; vel Paxilli seu claui qui axi figuntur ad retinendam rotam, exeat. Neque aliam ob causam (4

SPONDA foedus ad mutuam defensionem initum nuncupatur, ibid. col. 860.

SPONDALARIVS, vt *Spondarius*. V. ibi.

SPONDALIA. Raimundus de Agiles in Historia Hierosol. p. 147. *Audiuimus ego a multis, qui ibi fuerunt, quod 30. Turcos et amplius, de ponte suam Spondalibus in flumine obruissent.* Vt Isidoro lib. 20. c. 11. *Sponda* dicitur exterior pars lecti; ita *Spondalia* trabeculas, seu partes extremas pontis, quibus munitur in lateribus, licet interpretari: (eadem proinde notione qua *Sponda* 3. et *Spondilia* 2.)

SPONDALIS, Spondae lecti instratum. Testamentum Heccardi Comitis Augustodun. apud Perardum in Burgundicis p. 26.

SPONDALIVS, executor testamenti. Testam. Ms. a. 1251. V. *Spondarius*.

SPONDARE, *Spondis* seu aggeribus munire. Ogerii Panis Annal. Genuens. ad ann. 1215. apud Murator. tom. 6. col. 408. V. *Sponda* 3.

SPONDARITICVM, tutela testamentaria, s. eius administratio. Hist. Occit. to. 3. Probat. pag. 273. V. *Spondarius*.

SPONDARIVS, SPONDERIVS, tutor, qui pro pupillo *spondet*. Consuetudines Tolosae parte 1. *Tutor testamentarius, qui vulgariter appellatur Spondarius.* SPONDARII AD PIAS CAVSAS, executores testamentorum. Testamentum Raimundi Comitis Tolosae ann. 1249. apud eundem Catellum. SPONDALARIVS, in Foris Oscae ann. 1247. fol. 13. *Spondalarii, cabeçalarii, aut testes, etc.* V. in *Cabeçalarii*. Observantiae Regni Aragon. lib. 5. tit. de Tutoribus §. 8. SPONDERAGIVM, Tutela testamentaria, seu ipsa tutelae administratio. Consuetud. Tolosae part. 1. tit. de *Iureiur.*

SPONDEDISSET, pro Spopondisset, in Charta Chlodouaei III. Franc. Reg. ann. 692. apud Felibian. inter Probat. Hist. S. Dionysii p. 12.

SPONDERAGIVM, SPONDERIVS, V. supra *Spondarius*.

✝ SPONDERIA, i. q. *Spondaraticum*, in Ch. Ms. a. 1240.

SPONDILIA. (1) Colli vertebrae, in Miracul. S. Godehardi Episcopi pag. 19. Gall. *Spondile*. V. *Cruppônus*. (2) Anterides, erismata, Gall. *Arc-boutans*. Gualuaneus Flamma apud Murator. tom. 12. col. 1015. V. *Sponda* 3. et *Spondalia*.

SPONDIVS, Spondens, vt videtur. Formulae vett. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 546. *Vel quod memorare minime possimus indicibus breuis nostras Spondiis inuolcationibus vel alias stromentas, etc.* In iisdem Formul. p. 551. *Spondo* pro Sponsore vsurpari videtur: *Vnde me Spondo vel subter firmauit vt contra praesente cartola patrociniale neque ego neque de herebus meis ne quislibet vlla opposita persona prae ac die ambulare non debeamus.*

SPONDOROMVM, V. *Spidromum*.

SPONEA OCCASIO, ἀφορμή, in Gloss. Lat. Graec. et Graec. Lat. vbi Sangerm. habent *Occasio Spontea*.

✝ SPONGIA, macula, vnde vestis ad modum retis contexta *Spongia* appellatur, in Hist. translat. S. Vandreg.

SPONGIARE, SPONGIZARE, Spongia detergere, emundare, apud Apicium lib. 1. c. 26. lib. 7. c. 16.

✝ SPONGIARIVS, *attractiuus*, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph.

✝ SPONIVM, *est cinis aqua maceratus, qui in fornacibus substernitur, cum affinatur aurum et argentum.* Gloss. med. Simon. Ianuens.

SPONNA, vt *Sponda* 1. Charta ann. 890. in Append. ad Marcam Hisp. col. 825. *Sicuti ascendit per ipsum puialem de Bederrs vsque ad ipsam Sponnam de super riuo et vsque in viam de Boxaza.*

SPONSA CHRISTI, Sanctimonialis, in Lege Bajwar. tit. 1. c. 12. Capitul. 6. c. 424. Canon. Isaaci Episc. Lingon. tit. 7. cap. 8. et alibi. SPONSA SOLIS. Glossae MSS. ad Alexandr. Iatrosoph. *Intiba, i. cicorea, Sponsam solis intellige.*

SPONSALIA, donatio facta sponsae, donatio propter nuptias: ἕδνα, in Gloss. Lat. Graec. *Sponsales tabulae*, apud

apud Hieronym. Epist. 10. vel *arrae* a sponso sponsae datae, quomodo *sponsalia* vsurpantur in tit. Cod. Iustin. *Si rector prouinciae, vel ad eum pertinentes Sponsalia dederint*: quae *pignora* dicuntur in leg. 6. Cod. Theod. de Sponsalibus. *Arrae sponsaliorum*, apud Papianum lib. Resp. tit. 28. *Sponsalicia largitas*, in leg. 4. Cod. de sec. nupt. Vt varia fuit pro variis locis isthaec donatio, ita diuersis nominibus in diuersis regionibus est appellata: quae voces cum suo ordine hoc in Glossario occurrunt expositae, eas iterum hic attexere superfluum existimamus. Itaque monuisse sufficiat, haec verba *Sponsalia*, *Arrae sponsalitiae*, *Sponsalitia*, et *Munera sponsalitia*, quae vt plurimum promiscue habentur, interdum distinguenda esse, vt docet Cuiacius in tit. 2. lib. 5. Cod. quem consule.

SPONSALICIA CHARTA, qua sponsalia contrahuntur, et quae inter iura Episcopi Biterrensis recensetur, in Charta Aldefonsi Comitis Tolos. an. 1131.

SPONSALITAS, V. in *Sponsalia*.

SPONSALITIVM. (1) Idem quod *Sponsalia*, Donatio propter nuptias. Charta Caroli C. apud Ioan. a Bosco in Vienna. SPONSALITIVM DELIBRVM, Deliberatum, statutum, in Testam. Raymundi Trencavelli an. 1154. inter Probat. to. 2. nouae Histor. Occitan. col. 550. SPONSALITIVM, pro Dote Ecclesiae, in Charta ann. 1030. apud Sammarthanos in Archiepiscopis Aquensibus, et apud Columbum in Episcopis Sistaricensibus lib. 2. n. 11. vbi sic clauditur: *Factum Sponsalitium istud anno, etc.* V. in *Sponsare*. (2) † Rerum inter se permistio, vox chymica, apud Arnald. in Rosar.

SPONSALITIVS, ad *Sponsalitium* pertinens. Charta ann. 1402. apud Rymer. to. 8. p. 266. V. in *Sponsalia*.

† SPONSALIVM, tempus, quo licitum est, *sponsalia* seu nuptias contrahere. Contract. matrimon. an. 1462.

SPONSAMENTVM, Sponsalia, nuptiae, Gall. *Epousailles*. Chron. M[...] doet. apud Murator. tom. 12. c[...] 1166.

SPONSARE. (1) Sponsalia contrahe[...] in leg. 38. D. de Ritu nuptiar. L[...] Liutprandi apud Murator. tom. [...] part. 2. p. 53. (2) In matrim[o]nium collocare, in iisd. Leg. ibid[...] 74. (3) SPONSARE ECCL[E]SIAM, eam dotare, annuos redi[tus] illi attribuere, Gall. *Doter*, *fon[der] une Eglise*. Charta ann. 1096. in[ter] Instrum. tom. 6. Gall. Christ. nou[ae] edit. col. 183. V. in *Sponsaliti[um]*. (4) SPONSARE ECCLESIA[M], eam sibi in sepulturam eligere. L[it]terae Folcaldi apud Stephanot. [...] 7. Fragm. Hist. MSS.

SPONTALIS, spontaneus, vltrone[us]. Gloss. Lat. Graec. *Spontalis*, αὐ[θαί]ρετος. Vtitur Apuleius lib. 4. M[e]tamorph. et lib. 11. circa finem.

SPONTALITER, sponte, apud [Sido]donium lib. 8. Epist. 9.

SPONTO, SPVNTO, pugio, ap[ud] auctorem Mamotrect. ad 2. Par[al.] cap. 22. Vox Italica, de qua F[...] rarius.

SPONTONVS. (1) Fustis ferro m[u]nitus, Ital. *Spontóne*, Gall. *Bâ[ton] ferré*. Statuta castri Redaldi lib. [...] fol. 39. vo. (2) Scalprum signa[to]rium, Ital. *Pontóne*, Gall. *Poinç[on]* quo in signandis monetis vtunt[ur]. Statuta Genuens. lib. 2. c. 31. [...] Monetis fol. 61.

SPONTVALITAS. Arestum Pa[rla]menti ann. 1531. inter Priuile[g.] Ord. S. Ioannis Ierosol. p. 253. [...] *cti vero intimati originale comp[...] rum de Spontualitate memorati E[pi]scopatus Laudunensis, per eos pr[...] ctorum . . . penes dictam Curiam [...] stram . . . . ponerent.* Legend. vi[de]tur *Spiritualitas*. V. ibi.

† SPONZONVS, doliaris fistu[la], Germ. Spund, t. 2. Aug. p. 585[...]

SPORA, V. *Sporrones*.

† SPORCA, retis, seu instrumenti [pi]scatorii species. Ch. a. 1353. ap. L[u]dewig. to. 9. Reliq. p. 530.

SPORCITIAE, pro *Spurcitiae*, [im]munditiae, Gall. *Ordures*, in Bu[...]

Eug[...]

Eugenii IV. PP. ann. 1437. ex Bullar. Carmelit. p. 194. col. 1.

SPORLA, Sporta, Gall. *Corbeille*. Statuta Montis Reg. fol. 312. V. *Sporta* 2.

SPORLAGIVM, V. *Sperlagium*.

SPORLARE, *Sporlam*, seu id quod propter inuestituram, aut ratione releuii domino capitali debetur, praestare. Ch. Ms. Henr. V. reg. Angl. V. *Esporlare* et *Sporta* 2.

SPORTA. (1) Inter alia veterum monachorum opificia, seu manualia opera, frequens est mentio *Sportarum*, quas vimine, aut iunco, sparto, aut alia quauis materia texebant, quo earum pretio victum et alia necessaria sibi compararent, quod testantur Regula S. Pachomii c. 74. S. Hieron. Epist. 4. Cassian. l. 4. de Instit. Coenob. c. 29. et alibi. Sozom. lib. 6. cap. 29. etc. SPORTA PEREGRINATIONIS, quae alias *Pera*. Papias: *Pera, sportella, saccus pastoralis, mantica*. Tabularium S. Victoris Massiliensis apud Guesnium ann. 855. n. 3. V. *Pera* 1. SPORTARVM BENEDICTIO, inter orationes presbyterorum recensetur, in Chartul. Bituric. fol. 82. quod scilicet pro benedictione Sportae vel perae peregrinantium presbyteris fiebant oblationes. V. in *Pera* 1. SPORTELLA, dimin. a *Sporta*, Pera minor. Charta Sancii Reg. apud Morett. Antiquit. Nauarrae p. 616. SPORTA, SPORLA, id quod propter inuestituram, aut ratione releuii conceditur a vassallo domino capitali. In Regesto Constabulariae Burdegalensis: *Isti sunt, qui debent Sportam in dioecesi Burdegalensi. Dominus Bertrandus de Nouelliano Miles debet pro Castro de Nouellimo vnam lanceam de Sporta; et pro his, quae habet in parochia de Salas vnum asturium*, (autour) *vel 60. sol. de Sporta*. Ita de caeteris feodatis, quorum alii lanceam, alii calcaria aurata, aut chirothecas, vel certam nummorum summam debent pro *Sporta*. In Regesto homagiorum nobilium Aquitaniae fol. 18. vbi agitur de Burgi (vrbis ita dictae) incolis: *Cum secundum nostram consuetudinem non sit feodum, nisi sit ibi Sporle, siue inuestitura. Esporle*, etiam interdum Gallice effertur ibidem fol. 58. Charta Edwardi Regis Angliae in 84. Regesto Philippi Pulcri Regis Franc. ex Tabulario Regio n. 43. *Reddendo inde nobis et haeredibus nostris vnam lanceam ad Sporlam in mutatione domini, vti Sporlae de Vasata fiunt*. SPORTVLA, eadem notione, in Charta ann. 1317. tom. 2. Hist. Delph. p. 166. col. 1. SPORLANVM, eodem significatu. Charta Edwardi I. Reg. Angl. ann. 1289. apud Rymer. to. 2. p. 425. Eodem nomine aliquando significatum quodvis seruitium a tenentibus domino debitum, vt colligitur ex Codice censuali Irminonis Abb. Sangerman. fol. 64. vo. *Hic mos est de bobus apud Modiacum et villanorum, quod vulgo dicitur Sporles, quod vinum colligent ministeriales S. Germani tempore vindemiarum, et deliberabunt exceptoribus et conductoribus eiusdem Widonis in eadem villa, et ipsi exceptores conducent vinum ad conductum suum quo dominus eorum voluerit*. Hanc porro vocem a *sportula* Latinorum manasse nemo inficias ierit, quibus, maxime paulo inferioris aeui Scriptoribus, ita munuscula, dona, salaria et honoraria, nuncupantur, quod docuere pridem Iuretus ad Symmachum lib. 9. Epist. 124 Sirmondus ad Sidonium lib. 8. Epist. 5. et Alexander Wilthemius ad Diptychon Leodiense, vbi obseruant *sportulas*, a *sportis* seu canistellis, vti vocantur a Symmacho lib. 2. Epist. 81. appellari, quod in *Sportulis* honoraria vel munera offerrentur, quod praeterea ex Corippo colligunt. V. Notas Gothofredi ad leg. 1. tit. 9. de Expensis ludor. Cod. Theod. Atque hac notione posterioribus etiam saeculis *Sportulas* appellari constat. Concilium Vernense ann. 755. c. 27. *Vt nec Episcopus, nec Abbas, nec vllus Laicus, pro iustitia facienda Sportulas contradictas accipiat*. Id est, *vetitas*. Hinc *sportulantes fratres*, apud Cyprianum, Epist. 28. 34. 66. dicuntur Clerici, quibus *Sportulae* pro stipendiis praebebantur,

tur, quae postmodum *praebendae* dictae Gregor. M. lib. 1. Epist. 64.

SPORTALIA, διανομή, in Gloss. Lat. Graec. Aliae Graeco-Lat. διανομή, *Diuisio*, *distributio*, *sportulia*, *Sportalia*.

† SPORTATIVM CVBILE, sporta in qua quis cubat, to. 6. Sept. p. 503.

† SPORTELLA, sacrarum reliquiarum capsa, to. 2. Aug. p. 646.

SPORTELLARIVS, κοπτζοπίζετος, in iisdem Glossis.

† SPORTELLVM, ostiolum, Ital. *Sportello*. Tract. Ms. de re milit. c. 178.

SPORTVLA, V. in *Sporta* 2.

SPORTVLARE, Sportulam accipere, apud S. Cyprianum Epist. 66. V. in *Sporta* 2.

SPORTVLIA, V. *Sportalia*.

SPOVRONES, Calcaria, Saxon. *Spora*, Germanis *Sporen*, Anglis a *Spurle*, Italis *Sperone*, Gall. *Esperons*. Testamentum Euerardi Ducis Foroiuliensis: *Baltheum vnum de auro et gemmis, Spourones duos de auro et gemmis, vestitum vnum de auro paratum, etc.* Sermo synodalis ann. 1009. *Nullus cum calcarriis, quos Sporones rustici vocant, et cultellis extrinsecus dependentibus Missam cantet.* SPORA, in Testamento Ranimiri Regis Aragon. aerae 1099. ESPERONNVS, a Gall. *Esperon*, in Computo ann. 1239. ex Bibl. Reg.

SPRANGA. (1) Subscudis genus ex ligno vel ferro, repagulum, vox Italica. Guido de Vigetiano de Modo acquirendi et expugnandi T. S. cap. 6. ex Cod. Colbert. 5080. SPRANGHA, eadem notione. Translatio S. Leonis I. PP. tom. 2. April. pag. 21. V. in *Sparaga*. (2) † Italis lamina, vnde *sprangatus*, eiusmodi laminis munitus et ornatus. Inuent. Ms. thesauri Sed. Apost.

SPRANGATVS, Vox Italica, V. *Spranga* 2. Anonymi Annal. Mediolan. apud Murator. tom. 16. col. 812. *Botacii duo argenti deaurati cum esmaillis duobus in bottis, et cum litteris Graecis et corrigiis Sprangatis*, id est, laminis argen munitis et ornatis.

SPRENO, Gloss. Graec. Lat. ἐξουθ *Adnichilo*, *Spreno*, *sperno*, *resp* Ἐξουθενῶ, *Sperno*, *respno*, *adnich* *Spreno*, *adsperno*.

† SPRETVS, spretio, contemtio, 5. Collect. Hist. Franc. p. 504. Vt tur Apuleius et Sidonius.

SPREVARIVS, SPREVERIVS, *Sparuarius*.

SPREZIA, f. pro *Spezia*, Num Castellus in Chronico Bergom ann. 1406. apud Murator. tom. 1 col. 968. *Similiter inuenerunt v rem Moroni de Ventraria, quam capite vulnerauerunt et scauezat runt, vnum brachium, et acceper vnam Spreziam auri, et dimiser ire.*

SPRINGALDVS, SPRINGALIS, *Spingarda*.

SPRIV, *Peripsema*, in Gloss. ex Schiltero in Gloss. Teut.

SPRIVZA, *Fulcra*, in iisdem apud eumdem, Germ. *Sprie*

† SPROCARIVS, piscatorum qui potissime vtuntur instru ex viminibus confectis, ab *Sprocco*, germen. Stat. Mant. l. c. 126.

SPVDAEVM, Academia, a Grae σπουδάζω, studeo. Vita S. Steph Sabait. to. 3. Iul. p. 549. Hinc

SPVDIVS, Studiosus, industrius, Graec. σπουδαῖος. Ratherii Epis Veron. Praeloqu. lib. 5. apud ten. tom. 9. Ampliss. Collect. 933.

† SPVLGA, f. riuulus. Hist. C t. 4. Prob. p. 51.

SPVLVM. Isidorus Pacensis aera *Tunc capita damnatorum ad Abd dirigentes, suo Spulo re fuerunt latores, atque cunctos pristinis pacificantes.* An *Spolio*? Haec sana sic emendari posse viden *Tunc capita damnatorum ad Abd dirigentes, suo supplicio reduxe bellatores, etc.* Sed haec diuinan

SPVMATICVM. Gloss. Saxon. Ae ci: *Spumaticum: mete of melwe ban geroden.* Somnero *mete* es bus, esca: *melwe*, forte, in similago: *geroden*, elixus.

SP

[S]PVNLIA. Ordonius Monachus lib. de Mirac. S. Rudesindi Episc. Dumiensis n. 24. *Cum quaedam in eius naribus infirmitas, quae vulgo Spunlia dicitur, nasceretur.*

[S]PVNTO, V. *Sponto.*

[S]PVRARIVM, Calcar, Gall. *Eperon.* Charta ann. 1292. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 321. V. *Sporones.*

[S]PVRCALIA IN FEBRVARIO, Superstitionis species et paganiae, interdicta in Capitul. Carlomanni ann. 744. cap. 5. Aldelmus de Virgin. cap. 12 *Cui paganorum decepta gentilitas, ad sedandam furoris vesaniam, fanaticae lustrationis Spurcalia thurificabat.* SPVRCICIAE GENTILITATIS, et *Gentilium*, Paganicae superstitiones, in Capitulari 1. ann. 769. cap. 6. 7.

[S]PVRCAMEN, Paganica superstitio. Dudo lib. 1. Histor. Normann.

[S]PVRCIDVS, Spurcus. Vita S. Gertrudis to. 7. Maii p. 175.

[S]PVRIVS, incerto patre natus, vox [illegible] nota. Occurrit praeterea apud Apuleium l. 6. Metamorph. in Histor. Curtusior. lib. 8. et alibi. Sed et adiectiue sumitur, vt apud Auson. Epist. 2. *Spurii versus*, id est, incerti auctoris.

[S]PVRTIS, f. pro *Curtis*. Charta Edwardi III. Reg. Angl. to. 2. Monast. Anglic. p. 832. *Vsque ad stagnum molendini ipsius Willelmi cum buttorio (battorio) et agardino suo vbique vsque ad diuisas inter Beresod. et Wesperton, cum Spurte, etc.*

[S]PVTACVLVM, Sputum. Euagrius in Vita S. Antonii.

[S]PVTAMENTVM, vt *Sputaculum.* Concil. Tolet. XVI. inter Hispan. to. 2. pag. 739.

[S]PVTARIVM, *Sputum.* Gloss. Isid.

SPVVIA, instrumentum fabrile; vox haud certo lecta, f. pro *Sguvia*, instrumentum ferreum fabrorum lignariorum. Lit. remiss. Ms. a. 1353.

[S]QVADRA. (1) Acies, cuneus, copiae militares, vox Italica, Gallis *Escadron.* Chron. Taruisinum apud Murator. to. 19. col. 862. V. *Scara* 3. (2) Caterua, turba, cohors, Gallis *Bande*; item Plaga, regio, qua etiam notione, in re nautica praesertim, *Bande* vsurpant Galli. Statuta criminalia Riperiae cap. 16. fol. 7. V. *Scara* 5. (3) Norma, gnomon, Gall. *Equerre.* Guido de Vigeuano de Modo expugnandi T. S. cap. 12. ex Cod. Colbert. 5080. V. *Squaratus.* (4) V. *Squaia.*

✝ SQVADRARE, exponere, vel ad *squadram* f. normam notare. Murat. t. 20. Script. p. 942.

† SQVAGNA, mensura agraria, modus agri. Ch. Ms. a. 1303.

✝ SQVAIA, piscis genus. Tract Ms. de Pisc. c. 40. *Squatinam nostri, Massilienses, Galli, Ligures, angelum vocant - - Veneti Squaquam, alii Squajam, alii Squadram.* V. *Scarlatum.*

SQVALATA, V. *Scarlatum.*

✝ SQVALETVM, pannus coccineus, t. 5. Aug. p. 544. V. *Scarlatum.*

SQVALLA. Constitut. Lateran. apud Mabillon. to. 2. Musei Ital. p. 580. *Beneficiati vero et capellani, qui servire tenentur in choro, indutas deferant cappas nigras cum superpelliceo seu cotta et almucias de Squallis nigris.* Id est, vt videtur, de pellibus nigris.

✝ SQVAMATA, *est lorica ferrea ex laminis ferreis aut aereis concatenata in modum squamae piscis.* Gloss. vet. Cod. 7613.

SQVAQVA, V. *Squaja.*

SQVAQVARIVM, pro *Scacarium.* V. in *Scacci* 1. Inquisitio ann. 1247. ex Tabul. Gemmet. V. *Scaquarius.*

SQVARATVS, quadratus, in quadrum efformatus, Gallis *Equarri.* Statuta Cadubrii fol. 51. vo.

SQVARLATVM, vt *Scarlatum.* V. ibi.

SQVAROSVS, *Asper, vel inaequalis.* Ioh. de Ianua. Leg. *Scarosus a scaro visce aspratili.* Alii nihil immutandum censent. Et quidem praeterquam quod *Squarrosa rostra* dixit Lucilius, facile *Squarosus* deducitur a *Squarus*, piscis asperrimi genus. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MSS. *Squarus, un poisson, qui a la pel aspre de quoy l'en polit le boys.* V. *Squatus.*

SQVARTARE, vox Italica, Quadratim dissecare, dilaniare in quadrantes, Gall. *Ecarteler*, supplicii genus. Iac. de Layto Annal. Estens. ad ann. 1396. apud Murator. tom. 18. col. 935.

SQVARZARE, ab Ital. *Squarciare*, Lacerate, discerpere, frangere, rumpere, Gall. *Dechirer*, *Briser*. Statuta Cadubrii lib. 3. cap. 56.

SQVASSVS, succussio, Italis *Squassa*, Gallis *Secousse*. Mirac. B. Simonis Erem. Aug. tom. 2. April. p. 830. Videtur esse supplicii genus.

SQVALIT, *Ebullit*, in Gloss. Sangerm. n. 501. Sed leg. *Scatet*.

SQVATVS, piscis genus, Plinio *Squatina*, Italis *Squato*, Gall. *Raye*. Gloss. Lat. Graec. *Squatus*, ζῦγα, εἶδος ἰχθύος. Vbi *Squarus* emendat Cuiacius. Ita etiam fortassis legendum est pro *Squatus*, in Actis SS. Ananiae et Petri to. 3. Februar. p. 493. V. *Squarosus*.

SQVAYLINVS. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 84. *Item quod aliquis cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel praesumat ludere .... ad ludum catini siue Squaylini cum taxillis subtus vel alia re.*

SQVELLA, Corbis, vt videtur. Eadem Statuta lib. 2. fol. 102.

SQVERA, an Radius, vel Funiculus ad metiendum, Gall. *Equerre?* Ita Bollandistae ad Acta S. Ettonis tom. 3. Iulii p. 49. V. *Squadra* 3.

† SQVIBALA, *dura egestio*, in Gloss. Iatricis Ms.

SQVIERIVS, Armiger, Eques, Gall. *Ecuyer* Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 79.

SQVIFATVS, SQVINATVS, V. *Scyphati*

SQVILATVS, SQVILIA, V. *Skella*.

SQVILLA, Anguilla, aliis Lucius. Translat. S. Genulfi saec. 4. Bened. part. 2. pag. 232. V. alia notione in *Skella*.

SQVILLARV, seu *Latomi*, in Monastico Anglic. tom. 3. part. 2. p. 8. Forte pro *Scalarii*, seu *Ardesiarum*, sectores, paratores. V. *Scaliae*.

† SQVILLATVS, animalis genus. Dial. creatur. *Varius licet sit paruus, propter nobilitatem pellis suae animal excellentissimum est: similiter et Sq*[...] *latus. Hi duo societatem statuerun*[...]

† SQVINA, spina dorsi et renes[...] Gall. *Eschine*, Gall. *Schiena*. [...] Ms. a. 1326.

SQVINANTIA, Angina, Ital. *Sq*[...]*nansia*, Gall. *Esquinancie*. Act[...] Beneuenuti tom. 5. Iun. p. 328.

SQVINANCIALIS PASSIO, ead[...] notione, apud Longinum in Vit[...] Kingae to. 5. Iul. p. 734.

† SQVINANTICVS MORBVS, [...]gina; *Squinaticus*, qui eo mo[...] laborat, Ital. *Squinantico*. Acta[...] t. 3. Aug. p. 349.

SQVINANTVM, pro *Squinanth*[...] Iuncus odoratus. Gloss. MS. Alex. Iatrosophist. l. 1. Passion. [...]*ma*, *est Squinantum*, *palea* c[...]*lorum*.

SQVIRELVS, SQVIROLVS, Sciu[...] Gall. *Ecureuil*. V. *Scuriolus*. Ch[...] ann. 1410. apud Rymer. tom. 8. [...] 634. V. *Esquirolus*

SQVIRIO, eadem notione, in Ch[...] ann. 1061. ex Tabul. S. Apri T[...]lensis apud Mabill. tom. 4. An[...] Bened. p. 616.

SQVIRS, veteribus idem quod Re[...]la, vt colligitur ex Charta an. 9[...] apud Labbeum to. 2. Bibl. p. 5[...] *Idcirco cum antiquitus idem l*[...] *dictus fuerit Squirs*, *modernis tem*[...]*poribus dicitur Regula*. Hodie Gall[...] *Reole*. A voce *Squirs* Gallicum f[...]tasse *Equerre*, norma, gnomon.

† SQVITATOR, armiger, equ[...] Gall. *Ecuyer*. Ch. Ms. a. 1291. [...] *Squierius*.

SQVYBOLA, *duriora excrementa*, [...] *medici vocant σκύβαλα*. Ioach[...] Camerac. in Lexico Philos. Gocl[...] V. *Squibala*.

SRADVS. Glossar. Aelfrici: *Sra*[...] *vel surdaster*, *deaf*. Sed leg. S[...]dus.

STA, pro Ista, in Pactu Leg. Salic. e[...] Eccardi cap. 42. § p. 130. vt [...] pro iste, saepe occurrit apud S[...]ptores aeui medii, vnde *Ste* [...]mum, exinde Gallicum *Cet* e[...]matum obseruat Cl. Editor.

† STABELARIVS, apparitor ec[...]siasticus, *Bedellus*, a Germ. S[...] quem defert, dictus, Ch. Ms. [...]

14[...]

1404. Ibidem appellatur *Batularius*.

STABELLUM, Lanionis pluteus, mensa, Gall. *Establier*, pro *Tablier*: Tabularium. Iter Camerarii Scotici c. 8. de Carnificibus. † STABELLUM PLACITI, locus vbi iudices sedent, vnde f. leg. *Scabellum*. Ludew. t. 12. Reliq. p. 176.

STABILIA. (1) Bona immobilia, Italis *Stabili*, quibus opponuntur mobilia. Bulla Bonifacii VIII. PP. ann. 1295. ex Bibl. Reg. (2) STABILIA, seu *Breue* DE STABILIA, Gall. *Bref d'establie*, quod dari solet ei, cui vir aliquis potens feudum vel tenementum, quod legitime possidere se asserit, *calumniat*, seu repetit: tum enim is *recognoscendum, quis maius ius habet, stabilium Ducis Normanniae petit*, hoc est, vt ponatur in manu Regis, donec controuersia iudicio decisa fuerit. V. ius Normannicum cap. 115. Huc forte pertinet Charta Henrici Reg. Angl. apud Guill. Prynneum in Libertatibus Angl. tom. 1. pag. 1204. *Et omnes decimas de omni venatione praedictarum forestarum, excepta decima illius venationis, quae capta fuerit cum Stabilia in foresta de Windesora*. V. *Stabilimentum* 5. et *Establia*.

STABILIATUM, Status, conditio, stabilimen. Charta Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1309. ex Regesto eiusd. in Chartophyl. Reg.

† STABILICUM, tributum, quod pro *Stabilimento* f. praesidio militari a vassallis exigitur. Ch. Ms. a. 1313. V. *Stabulatio*.

STABILIDAE, V. *Stabilitates* in *Stabilitas*.

STABILIMENTUM. (1) Edictum, statutum, constitutio, Gall. *Ordonnance*, olim *Establissement*, Vt ex Ioinuilla pag. 122. aliisque passim colligitur. Praeceptum S. Ludouici ann. 1228. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 1222. V. *Scacamentum*. (2) Suasio, iussus, Gallice *Commandement*. Charta an. 1150. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occit. col. 535. (3) Institutio, Gallis *Establissement*. Statuta Eccl. Barcinon. ann. 1341. cap. 6. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 623. (4) Praesidium militare. V. infra in *Stabilitas*. De Castro Saphet apud Baluz. to. 6. Miscell. pag. 365. (5) Vt *Stabilia* 2. Leg. Norman. apud Ludewig. tom. 7. Reliqu. MSS. pag. 372.

STABILIRE. (1) Votum *Stabilitatis* in Monasterio emittere. V. *Stabilitas*. Regula reformat. Monast. Mellic. in Chron. eiusd. p. 350. (2) † Ordinare, constituere, Gall. *établir*. Vsat. Barcin. Ms. c. 24. V. *Stabilitare* 3. (3) † Instituere, reditus assignare ad rem aliquam, Gall. *établir*. Necrol. Ms. Heder. (4) *Stabilita* seu praesidio militari castrum munire. Comput. a. 1383.

STABILITA, *ae*. (1) In Statutis Delphinalibus p. 38. videtur idem ius quod *Reseandisia*; quo scilicet dominus feudalis vassallum seu tenentem cogere potest, vt intra feudi sui terminos habitet aut mansionem habeat; quod interdum pecunia redimebatur. Comput. Castellan. Viennens. ann. 1322. *Die 27. Augusti computauit Albertus de villa de Stabilita quam tenuit apud Vezeron*. Charta ann. 1341. to. 2. Hist. Dalph. p. 435. col. 1. *Ipsos suos quoscumque subditos . . . a praedictis omnibus et singulis Stabilitis, focagiis, donis, . . . liberauit, etc.* V. *Residentia* in *Residentes*. (2) Praesidium militare, Gall. *Garnison*: Statutum Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1314. tom. 1. Ordinat. p. 539. V. in *Stabilitas*. (3) † Vox fori Normannici, cum scilicet res, de qua est controuersia, in manus regis ponitur, donec iudicio decisa fuerit. Scacar. apud Cadom.

STABILITARE. (1) Praesidia militaria collocare, Gall. *Mettre des Garnisons*. Charta ann. 1342. tom. 2. Histor. Dalph. p. 443. col. 1. V. *Stabilita* 2. (2) Pro certo habere, tenere; *Tabler* eodem significatu vsurpant Galli. Vita S. Guthlaci to. 2. April. p. 39. (3) † Ordinare, constituere. Litt. remiss. Ms. an. 1361.

STABILITAS. (1) Votum, quod inter caetera emittit Monachus in Capitulo, sese in Congregatione, vt loquitur Petrus Damianus, et in ipso Monasterio, in quo professionem emittit, permansurum, siue in vita coenobitica, quae statum eremiticum excludit, qui licet Monasticus sit, non est tamen Coenobialis, inquit Hugo Menardus. Quippe, vt ait Adam, Abbas Perseniae, Epist. 1. ex Baluzianis: *Per locum promissae Stabilitatis, tanquam pia iuramenta ad coeleste praesepium religantur. Stabilitatem* etiam in locis, ad quos ordinabantur, promittebant Presbyteri. Liber Epistolarum S. Bonifacii Archiep. Mogunt. Epist. 107. *Traxerunt me ad altare S. Remedi, et fecerunt me iurare Stabilitatem ad illam Ecclesiam.* (2) Confirmatio, Sententia, qua quis in re possessa *stabilitur*; († vel potius idem quod *Stabilia* 2. et *Stabilita* 3.) Iudicatum ann. 1208. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. p. 1028. Haud multum absimili notione occurrit in Cod. Theod. l. 13. tit. 1. leg. 20. et tit. 10. leg. 7. (3) STABILITATES, STABILIDAE, praesidia militaria in castris et oppidis, in quibus *stant* et *stabiles* sunt milites: *Statiua*, Ammiano, Lampridio, Hegesippo et aliis: *Sedes*, in l. 2. Cod. Th. de Domest. et Protect. Gallis *Garnisons.* Concilium Tolosanum ann. 1229. cap. 29. V. *Stabilita* 2. (4) AD STABILITATEM VENIRE. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 17. *de placitis forestarum. Placitum quoque forestarum multiplici satis est incommoditate vallatum de essartis, de caesione, de combustione, de venatione, . . . si quis ad Stabilitatem non venit. Si quis pecuram suam reclusam dimiserit de aedificiis in foresta, etc.* i. e. vbi stare debet. (5) STABILITAS DOMVS, domus ipsa vbi stat. Historia Abbatiae Condomensis p. 467. *Quae vinea et terra simul sunt in vno clauso, et Stabilitatem domus, quae est in eodem loco, . . . dederunt.* Occurrit ibidem semel. Vbi, nisi me fallo, significantur domus rusticae appenditiae, puta curtes, horti etc. quae nomine *Estraige*, v[el] *Estaige*, aut *Estage* designantur [in] Consuet. Perticensi art. 158. V. *Sta[]buletum.* (6) STABILITAS CA[...]RI, ipsius compages, to. 7. Iul. [p.] [?]85.

STABILITIONES, vt *Stabilitates.* [V.] *Stabilitas.*

STABILO. Pseudo - Ouidius lib. [...] Vetula:

Nunc volucrum turmis mi[...]
mors erat insidiari,
Ventilabro modo passim: Stabi[lo]
ne ligato
Fila' supertracturus eis, si for[s]
tan illic
Oblectarentur.

Sed legendum videtur *Stabulone.*

STABLIDVM, et STABLIDVS, D[o]mus, habitatio. Statuta Cadubr[ii] lib. 3. c. 71. V. *Stabuletum.*

STABVLA. (1) Pro Stabulum. T[a]bul. Calense ann. 1273. (2) For[te] Nauis onus, Gall. *Cargaison, factu[]re des marchandises chargées.* († Leg[e] *Tabula* ex iisdem Statut. Ms.) St[a]tuta Massil. l. 4. cap. 26. §. 7. *Q[...] scriptor iuret, et teneatur sacrament[o] fideliter scribere in suo cartular[io] omnia auera quae in dicta naue mi[t]tentur, vel onerabuntur, et nomin[a] et cognomina illorum, quorum eru[nt] dicta auera, . . . et denuntiare [scri]ptori Stabulae dictae nauis ipsa d[ie] qua dicta auera fuerint onerata, qu[ae] dies in qua onerabuntur dicta auer[a] scribatur ab ipsis scriptoribus in car[]tulariis suis.*

STABVLANVS, *Stabularius*, in Glo[s]sis Lat. MSS.

STABVLARE, Stabulum, in Le[g.] Bajwar. tit. 1. cap. 14. §. 6. Locu[s] est in *Granea.*

STABVLARIS CVRIA, Chors, Gal[]lice *Basse-cour*, vbi Stabula extru[]cta. Charta ann. 1073. apud Me[i]chelbec. to. 1. Hist. Frising. p. 265 V. *Curtes stabulariae* in *Cortis.*

STABVLARIVS. (1) Qui *Stabulorum* vel equorum et iumentorum curam habet, in Lege Wisigoth. lib. 2. tit. 4. §. 4. Carolus M. lib. 2. de Ima[]gin. c. 25. *Apostolus denique Paulus Euangelicus ille Stabularius, . . .*

cui Redemptor duplicis scientiae, fide duorum testamentorum pecuniam concedit, etc. Vbi *pecunia* idem valet quod *pecus.* (Res haud omnino certa: ibi enim respicere videtur ad *Stabularium* Euangelicum, cui duos denarios protulit Samaritanus vt hominem a latronibus vulneratum curaret; vnde *Stabularius* ibi idem qui caupo, Gall. *Hôtellier*, vt et apud Apuleium lib. 1. Metamorph.) Vdalricus lib. 3. Consuet. Cluniac. c. 23. *Est frater, cui commissa est obedientia, vt de solis curam habeat caballis et mulis, quem et Stabularium appellant.* (2) † Pastor gregis, t. 2. Aug. p. 577.

† STABVLATA, pro *Stabularius*, is qui stabulo seu equili seruit. Cerem. Rom. Ms.

STABVLATIO, praestationis species, i. e. quod supra *Stabilicum.* Charta ann. 1012. pro fundatione Abbatiae S. Ambrosii Bituricensis apud Sammarthanos: *Relinquo quoque omnes consuetudines, videlicet villicationem, Stabulationem, et ita liberum reddo eumdem burgum, . . . vt nullus deinceps ausus sit accipere pretium vnius gallinae, nec pretium vnius oui.*

STABVLATOR, Stabuli Magister, Comes. Gunther. lib. 7. Ligurini.

STABVLETVM. Will. Malmesbur. lib. 2. de Gestis Regum Angl. cap. 13. de Edw. Confess. *Dum quadam vice venatum isset, et agrestis quidam Stabulata illa, quibus in casses cerui vrgentur, confudisset: Per Deum, inquit, et Matrem eius, tantundem tibi nocebo, si potuero.* Forte *Tabulata*. Angli *Buck-stal* vocant Retis maioris genus.

STABVLETVM. Domus rustica, eius appenditiae. Charta ann. 1066. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Histor. Lothar. col. 462. V. in *Stabilitas* 3. et *Stablidam*.

STACA. (1) Leges Athelstani, vbi de Ordalio et iudicio ferri ardentis. Vbi *Staca* est palus, vel fustis terrae infixus, quomodo olim *Estaches* Galli vocabant, cum de Duellis agunt, a quo nouem pedes, quos, qui iudicium ferri initurus erat, emetiri debebat. *Marca* autem est locus, vbi 9. pedes finiebant. V. *Ferrum candens*, et infra in *Stallum*. Hinc STACHA, Palus, postis, paxillus, Gallis *Estache*, Ital. *Stacca*. Statuta Pallauic. lib. 2. cap. 77. fol. 136. V. *Delicia* et *Estecha*. (2) † Praestatio pro facultate figendi *Stacas* seu palos et ad illos nauem aliaque alligandi. Hist. Leod. to. 2. p. 421. STACHA in Ch. Ms. an. 1224. V. *Estecha* et mox

† STACAGIVM eadem notione, in Ch. Ms. a. 1318.

STACAMENTVM, vadium, seu vadimonium, pignus quod iudex vel dominus a litigaturis, vel duello decertaturis recipiebat. Charta Petri Reg. Aragon. an. 1212. apud Acher. to. 10. Spicil. p. 178. ESTACAMENTVM, ESTACAMENTVS, eodem intellectu, Litterae Bernardi Archiep. Tarracon. ann. 1151. in Append. ad Marcam Hispan. col. 1313. Hinc ESTACARE PLACITVM, illud, *vadiis* receptis, firmare, ligare, vt alii loquuntur. Idem iudicium ann. 1165. ibidem. V. *Estachada Batalia*.

STACARE, palis seu paxillis munire, (vel potius ad palos ligare.) V. *Staca*. Charta Berardi et Raimundi Consulum Tolosan. ann. 1192. ex Cod. Consuetud. eiusdem vrbis fol. 29. vo. V. *Estachamentum*.

† STACASIVM, i. q. *Stacagium*, in Suppl. ad Miraeum p. 93.

STACATVS. Charta Aldegastri, filii Sylonis Regis Ouetensis ann. 781. apud Sandouallium: *Ad ornamentis ecclesiae damus octo vestimentis, . . . et sex sabanas, duas litifatas, et quatuor sine serico, et tres acelexas, et duas Stacatas, etc.* Vbi forte legendum est *Scacatas*. V. supra *Scacatus*.

STACHA. (1) Acicula, Italis *Stacca*, id quo vestis constringitur, Prouincialibus aliisque *Estaque*. Annal. Mediolan. apud Murator. to. 16. col. 808. Hinc (2) STACHA, pro Capistrum, Gall. *Licou*, in Miracul. MSS. Vrbani V. PP. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Inueniens equos cum gladio scidit Stacham de collo.* (3) Alia notione vide in *Staca*.

STACHARE, constringere, alligare, Gallis *Attacher*. Eadem Miracula: *Erat armatus de ixpone, de tunica ferrea, et jaque de veluto, et cum bacineto ligato et Stachato, vt moris est.* V. *Estachare.*

STACIA. (1) Vectigalis species. V. *Staca* 2. Bulla Clementis VII. PP. ann. 1524. inter Instr. to. 5. Gall. Christ. nouae edit. col. 538. *De introducendo et vendendo in dicto oppido Weissemburgo et extra illud vina, grana et omnia alia necessaria praeposito, decano, capitulo, canonicis, vicariis, et personis ecclesiae erectae huiusmodi in toto vel in parte ad minutum absque dacii, Staciae, gabellae seu tributi, quae prius abbas et conuentus monasterii . . . habuerunt.* V. *Statia* 3. (2) † Forte mansio, Ital. *Stanza*, in Testam. Ms. an. 1213.

STACIVM, Statio nauium in portu, vt videtur. Charta Lotharii Imper. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Nec non teloneum de nauibus ad Stacia venientibus, quae ad eamdem ecclesiam arripere videntur.* V. *Sedes nauium* in *Sedes* 4.

STACVMA. Charta vetus: *Concedo . . . et Stacumam, quantum feodo meo pertinet.*

STADAL, STADALLVS, candela maior. Miracul. Vrbani V. PP. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Offeram tumulo Sancti memorati Stadal de candelis de longitudine mei.* Infra: *Sepulcrum dom. Vrbani V. PP. visitaret offerens ibidem candelas suae longitudinis pro Stadal.* Leges Palatin. Iacobi II. Regis Maioric. inter Acta SS. tom. 3. Iunii p. LIX. Vbi *Stadallus* a stando dici videtur viris doctissimis, qui praeterea monent in Italia lampadarum frequentem vsum esse, quarum scapus superne oleo fartus, et formam et vicem candelae praebet candelabro impositae.

STADARIVS. Charta Arichis Principis Longobard. apud Vghellum in Archiep. Beneuentanis: *Nec non et in Hiarino casas de caballariis, cum caballis et Stadariis, hae sunt, casa, quae regitur per Vrsum cum vxore et filiis suis, etc.* Videtur legendum *Stotariis*, i. equis admissariis. V. in hac voce.

STADERIA, Statera; verticulum, Gall. *Peson*, Italis *Stadéra* et *Stedieria*. Statuta Placent. lib. 6. fol. 68. vo. V. *Stadirola.*

† STADIA, domus, mansio, i. q. *Stans* 1. Ch. Ms. a. 1466. V. *Stadium* 3.

† STADICHIVM, pignus, ab Ital. *Stadico*, obses. Ch. Conr. II. reg. Sicil. a. 1269.

STADINGI, STEDINGI, populi in confinio Frisiae et Saxoniae siti, paludibus inuiis et fluminibus circumcincti, qui pro suis excessibus et subtractionibus decimarum multis annis excommunicati, contemtores clauium Ecclesiae sunt inuenti. Qui cum essent viri strenui, vicinos populos, imo et Comites et Episcopos pluries sunt aggressi, saepe victores, raro victi. Ob quam causam auctoritate populi verbum Crucis contra eos fuit per multas dioeceses praedicatum. Haec Godefridus Monachus S. Pantaleonis ann. 1234. cui interdum *Stagingi* dicuntur, *Stedingi* in Hist. Archiepiscoporum Bremensium ann. 1204. 1211. 1230. 1233. 1234. et in Priuilegiis Ecclesiae Hammaburgensis pag. 196. 197. V. praeterea Ioannem de Beka pag. 63. Will. Hedam pag. 339. . edit. et Albertum Stadensem ann. 1234.

STADIODROMOTVS, pro σταδιοδρόμος, qui in stadiis decurrit, apud Iulium Firmicum lib. 8. c. 8. *Hunc locum si Mars respexerit, Stadiodromotos facit: si vero luna cum Marte, Pictomacharios.*

† STADIOTTA, f. pro *Stradiotta*, miles Graecanicus, V. *Stratiotae*. Steph. de Infest. Ms.

STADIROLA, Bilanx, Italis *Stadera*. *Conductor dacii Stadirolae*, in Computo Thesaurariae vrbis Bononiae in Italia ann. 1364. ex Biblioth. Reg. V. *Staderia.*

STADITIVS, a Gallico *Estadit*, non recens. Statuta Auenion. MSS. *Ne aliquis misceat pisces vel fructus recentes cum piscibus vel fructibus non recentibus et Staditiis.*

† STADIVA. Caes. Heisterbac. in Reg. Prum. *De cyconia vel stadiua dominica, id est, locus vbi stat quando haurit aquam.*

STADIVM. (1) Pro *Stagium*, certum et definitum tempus pro residentia Canonicorum, in Statutis Ecclesiae Leichefeldensis in Monast. Anglic. to. 3. semel ac iterum. V. *Auentura* 2. (2) Pomarium. Tertull. de Corona c. 4. vbi de Susanna: *Ceterum in Stadio mariti non putem velatam deambulasse, quae placuit.* Vulgata Daniel. cap. 13. habet *Pomarium.* (3) Mensurae species, sed ignota prorsus. Litterae Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1291. to. 4. Ordinat. pag. 21. *Praeterea in domo qualibet seu ayrali dicte ville, longo de 15. Stadiis, et ampla de quinque, debet habere dominus Rex et Abbas praedictus annuatim in festo O. SS. quinque denarios Tholosanos censuales.* (4) Sedile in choro. Locus est in *Decumani.* STADIVS, eadem notione. Vita ven. Catharinae de Palantia to. 1. April. p. 653. (5) † *Stadium equi*, f. quod a communi stadio differt, stadium maius, t. 3. Aug. p. 306. (6) † Spatium quodcumque. Lit. remiss. Ms. an. 1357. (7) † Portus, locus vbi naues stare possunt, ripa, littus, to. 4. Cod. Ital. diplom. p. 11. V. *Stagium.* (8) † Pluteus vel suggestum. Murat. to. 4. Antiq. p. 870. (9) † Labor, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613.

STADIVVM, idem quod *Sedes salinaris*, de qua supra. Charta Caroli Reg. Franc. apud Doubletum p. 779. *Et Adalungicella cum patella vna et Stadiuo vno in vico Bodesio, etc.* V. in *Sedes* 4.

STADVM. Formulae veteres Pithoei c. 77. *Propterea cautionem de Stado meo tibi emitto;* i. de iuri stando.

STAFA, vt *Staffa* 2. V. in hac voce.

STAFFA. (1) Baculus, scipio, German. et Danis *Stab.* Processus de B. Petro Luxemb. tom. 1. Iulii p. 574. *Staffis non poterat ambulare.* (2) STAFFA, STAPHA, Stapes, quo quis in equum tollitur, Italis *Staffa*, vnde *staffiere*, qui ad *staffam* stat, *Staffier*, apud Ioh. Molinetum in Itinere Neapolitano, ex Germanico et Danico *stab*, baculus, cui quis innititur, quod stapedes, quibus equites sustulciuntur, baculi iis vicem praestent. Ita quidam censent. De vocis etymo vide praeterea Gorop. Becan. lib. 2. Gallicor. p. 49. Epist. Alexandri PP. apud Radulfum de Diceto an. 1177. *Et cum ascenderemus palefridum nostrum, Staffam tenuit.* Idem ann. 1170. *Cum autem Rex et Archiepiscopus secessissent in partem, bisque descendissent, bis Stapham Rex tenuit Archiepiscopo. Staphas* nouitium inuentum esse, vel certe veteribus incognitum, iam olim pluribus obseruarunt viri docti, atque in iis Ioannes Tortellius Aretinus, Brodaeus lib. 4. Miscellan. cap. 26. Goropius Becanus lib. 2. Francicorum pag. 48. 49. Vossius lib. 1. de Vitiis Sermon. p. 32. 33. Santamantius to. 3. Comment. Histor. et alii. Auctor est Richardus Stanihurstius lib. 1. de Rebus Hibernicis, Hibernos *ferreis scalis, quae a nonnullis stapedes dicuntur, in equos minime ascendere; sed iubarum setas, quae frontibus imminent, aut equorum auriculas sinistra apprehendere, atque dum equi obstipis capitibus quiete inclinant, (nam ad talem facilitatem, vt est eorum docilitas, a domitoribus finguntur) equites, etiam sagis, aut loricis amictos, mira corporis agilitate se efferre, diuaricatisque cruribus, ephippia clitellis non dissimilia subito occupare.* Galli porro staphas *Sautoirs* appellarunt, vt a Cangio obseruatum in Differt. 1. ad Ioinuillam, quod ex iis equi insilliantur. *Salitionem equorum, insilire et desilire*, dixit Vegetius lib. 1. c. 18. Consule etiam Notas ad Cinnamum p. 470. vbi pluribus auctorum locis adductis docuit noster, iam olim in more fuisse Imperatoribus, Regibus, atque adeo principibus viris, vt equitantibus summis Pontificibus, Archiepiscopis et Episcopis, et staphas, et frena tenerent. STAFA, eodem intellectu, in Chron. Siciliae apud Marten. to. 3. Anecd. col. 23. STAPHIVM, eadem notione,

tione, in Gestis Consulum Andegav. c. 3. n. 5. STAPHA. Leges Adelstani Regis, vbi de examine per ferrum candens: *Sed iaceat ferrum super carbones, postea mittatur super Staphas, et non sit illic alia locutio, etc.* Vbi Saxon. habet *stapelum*, quod est fulcrum mensarium ex stipitibus. Atque fortean etiam hinc stapedes *Staphas* appellarunt, quod pedibus equitantium fulcri speciem praebuerint. Sed videtur legi *stacas*. V. *Staca*. STAFILE, STAPHILE. Italis *Staffile, striscia di cuoio, o d' altro alla quale sta appiccata la staffa*, Academicis Cruscanis. Ordo Rom. 13. apud Mabill. to. 2. Musei Italici p. 122. *Habere debet caligas de rubeo panno sine pedulibus et cum Stafilibus, etc.* Acta S. Margaritae Scotiae Reginae to. 2. Iunii p. 336. *Cum aliquando paratus ire venatum, pede in Stafili posito equum vellet ascendere, etc.* V. *Staphilum*.

STAFFETA, vox Italica, Tabellarius, Gall. *Estaféte*. Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii p. 370.

STAFFILARIS, V. in *Staphilum*.

STAFFILE, vt *Staffa*, Stapes. V. in hac voce.

STAFFILVM, vt *Staphilum*. V. ibi.

✝ STAFILIS, i. q. *Staphilum*, in Bulla Lucii III. PP. an. 1182.

STAFOLIVM, V. *Staplus* et *Constapholarii*.

STAGA, V. *Stagia* 3.

STAGATVS, (✝ ab Ital. *Stancatus*, defessus, oppressus.) Annales Franc. Loiselliani ann. 802. *Lucerna quoque frequenti obsidione Stagata, et ipsa in deditionem venit.* Annales alii habent *fatigata*.

STAGERIA, quicquid ob *Stagium* a Canonicis peractum distribuitur. Statuta MSS. Capituli Audomar. ex Tabul. eiusd. Ecclesiae. V. in *Stagium*.

STAGERIVS, V. in *Stagium*.

STAGGON, Ceruus, Anglis *Stagge*. Leges Kanuti Regis Angl. de Forestis cap. 24. *Si regalem feram, quam Angli Staggon appellant, alteruter coëgerit anhelare, etc.*

STAGI, V. infra in *Stagium*.

STAGIA. (1) Domus, habitatio. Charta Occitanica ann. 1298. in Regesto Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1299. num. 13. ex Tabulario Regio. V. *Stagium*. (2) Commoratio assidua, domicilium, Gallice *Résidence, domicile*. Statuta Massil. lib. 1. c. 8. V. infra in *Stagium*. (3) Palus, seu tigillum, quo rete ad capiendas aues sustentatur, Italis *Staggio*. V. Petrum de Crescentiis lib. 10. de Agricult. cap. 19. et infra in *Stanga*. (4) ✝ Pluteus, librorum loculamentum. Testam. a. 1459.

STAGIARIVS. (1) V. in *Stagium*. (2) ✝ Idem qui alibi *Commendator*. Lit. remiss. Ms. a. 1388. (3) ✝ Qui *stagium* seu domum incolit sub annuo censu, i. q. *Hospes*. Ch. Ms. a. 1358.

STAGIATOR, V. in *Stagium*.

STAGILE, idem forte quod *Stagia* 3. nisi malis intelligere domum vel praestationem ex *Stallis*. Charta Raymundi Comitis Tolos. ann. 1149. apud Gallandum de Franco alodio pag. 197. *Et de omnibus rendis, et de omnibus quae pertinent ad dominum Montis-Albani, nunc et in perpetuum, foris meum Stagile, quod ibi retinui, et adhuc retineo, etc.* V. *Stare*.

✝ STAGIMENTVM, sequestrum, sequestratio, et STAGIRE, sequestro ponere, Ital. *Staggimento*, *Staggire*. Stat. ant. Florent. Ms.

STAGINGI, vt *Stadingi*. V. ibi.

✝ STAGITVS, domus, vel locus domui aedificandae aptus. Acta capit. eccles. Lugd. Ms. a. 1337. V. *Stagia* 1.

STAGIVM, (1) Coenaculum, Gallis *Estage*. *Stagium* vero quasi στέγος dictum quidam autumant: vnde διστέγιον, binis constans coenaculis, vel tabulatis. Athanasius in Libello ad Leonem PP. in Concilio Calchedonensi act. 3. ait, ἐν τετάρτῳ στέγῃ mansionem suam fuisse; nos diceremus im vierten Stock. Gall. Christ. nouae edit. to. 4. col. 434. *Tertio Nonas Octobris an. Dom. 1327. obiit bonae memoriae dom. Ioannes de S. Valeriano quondam decanus Eduensis,*

sit . qui construxit et aedificauit de suis propriis tria Stagia contigua granaria, etc. STAGIVM, praesertim vsurpatur pro ea obligatione, qua vassallus tenetur *stare* in castro domini sui, siue pro eo tuendo contra hostes, siue ex alio debito. Tabularium S. Genouefae Parif. ann. 1211. *Quod Dominus Castri et Milites feodati, qui tenebantur ratione feudorum suorum facere Stagium pro custodia castri, etc.* (3) Feudum *stagio* obnoxium. Charta Balduini Comit. Flandr. ann. 1198. apud Miraeum to. 1. p. 723. col. 1. *Eustacius vero in mea constitutus praesentia Montibus in castro, sub testimonio Parium suorum, quia haec praenominata de feodo paritatis suae et Stagii Montensis a me tenebat, ipsa in manum meam libere reportauit.* (4) Domus, in qua quis *stat.* habitat. Consuetud. Lemouic. art. 42. *Item consuetudo est quia fullones seu sarturatores pannorum debent custodire in Stagiis seu domibus suis per septem dies pannos emptos in loco vbi videri possunt publice.* (5) Mansio, commoratio. Charta Curiae Suession. an. 1262. *Habebit Stagium siue mansionem suam in dicta domo.* (6) STAGIVM FACERE, et *complere*, praeterea dicuntur Canonici qui faciunt *residentiam*, quae ad aliquot dies in anno computatur. Tabularium Ecclesiae S. Aniani Aurelian. an. 1254. STAGIVM CONCEDERE, in Tabulario S. Aniani Aurelian. ann. 1269. est absoluere a residentia, verbi gratia, Canonicum, qui pro seruitio Ecclesiae peregre proficiscitur. STAGIARIVS, STAGIATOR, Canonicus qui in *Stagio* est, qui *stagium* suum decurrit. Obituar. MS. Ecclef. Motin. fol. 43. vo. *Canonicis vero vere residentibus et qui suum Stagium compleuerunt, cuilibet X. sol. aliis denique Stagiariis et passageriis, cuilibet interessenti II. sol.* STAGERIVS, qui debet *stagium*, *stagio* obnoxius vassallus: vel qui domum habet in aliquo loco. Feoda Campaniae fol. 1. (7) Litterae Philippi III. Reg. Franc. ann. 1277. tom. 3. Ordinat. p. 61. *Item quod consuetudines et vsagia quae dicta Maria et vir suus eius nomine, habent in castro seu villa predictis* (Lemouic.) . . . *cum omnibus emolumentis inde prouenientibus, nec non foris et pretiis carnium, galinarum et aliarum rerum venalium . . . . pro certis pretiis habendarum, ac certis temporibus sibi competentibus ad venditionem feni sui seu aliarum rerum, de quibus est consuetum, quae tempora Stagium vsualiter appellantur, etc.* Hinc *Stagium facere* dicuntur qui trimestre seruitium Principi exhibent; qua etiam notionē vox Gallica *Saison* vsurpatur in Charta ann. 1404. apud Lobinell. to. 2. Histor. Britan. col. 817. STAGI, primarii quidam e Conuentu Cathedralis Ecclesiae, qui moderandis stabiliendisque eiusdem rebus necessario requiruntur, scilicet *Decanus*, *Subdecanus*, et 2. vel 3. maiores Canonici; alias *Residentiarii.* Sic in Paulina Ecclesia Londinensi. Ita Spelmannus. (8) † Portus, locus, vbi naves stare possunt. Ch. Mf. an. 1342.

STAGIS, vt *Stagium.* V. *Stare* 1.

STAGIVS, obses, Gall. *Otage*, ab Ital. *Staggio*, eadem notione. Chron. Domin. de Grauina apud Murator. to. 12. col. 591.

STAGMEN. (1) Stannum, ni fallor. V. *Stagnum* 2. et *Stamen.* Charta Henrici III. Reg. Angl. ann. 1255. apud Rymer. tom. 1. pag. 544. *Ad conuentionem emptionis Stagminis, quod ab ipso* (Comite Cornubiae) *emimus fideliter obseruandam*, etc. (2) † *Stamen*, panni species. Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7679. V. *Staminea.*

STAGNACVLVM, STAGNALIS, V. infra *Stagnum* 1.

STAGNARE. (1) *Stagno* seu stanno obducere, Gall. *Etamer.* V. *Stagnum* 2. (2) Sanguinem sistere, ne fluat, Gall. *Etancher.* Vox Italica. Lex Alaman. tit. 65. §. 6. V. Ferrarium in *Stagnare.*

STAGNARIVM. Charta Henrici III. Reg. Angl. ann. 1. *Concessimus Dominae Reginae matri nostrae cuneum et Stagnarium Deuon. ad se sustinendum.* Vbi *cuneum* monetam, *stagnarium*, stannariam fodinam interpretor.

Quo-

Quomodò etiam Spelmannus *Stannaria, orum*, et *Stannarium* vsurpari obseruat. V. *Stagnum* 2. et *Stannaria*.

STAGNATOR, STAGNATVS, V. *Stagnum* 2.

STAGNEVS, Stagnans. Vita S. Dunstani to. 4. Maii p. 347. V. alia notione in *Stagnum* 2.

† STAGNIFABER, vasorum stanneorum opifex. Ch. Ms. a. 1344.

† STAGNIOLVM, diminut. a *Stagnum*, t. 9. Collect. Hist. Franc p. 444.

STAGNIVM, pro Stagnum, in Charta ann. 798. apud Vghellum to. 1. Ital. Sacrae col. 50. edit. an. 1717.

STAGNOLVS, diminut. a *Stagnum*, Fossa. Castellus in Chron. Bergom. apud Murator. to. 16. col. 912.

STAGNVM, (1) Mare. Tidericus Langenius in Saxonia:

Sulcatum Stagnum per multa pericula magnum,
Tertia processit classis, pars indeque cessit.

STAGNACVLVM, diminut. a *Stagnum*. Epist. Petri de Condeto apud Acher. to. 2. Spicil. p. 559. STAGNALES CIVITATES, maritimae, apud Ericum Vpsaliensem lib. 5. Hist. Suecicae pag. 190. (2) Pro Stannum, κασσίτερον, Gall *Estain*. Gloss. Lat. MS. Reg. *Stagnum, lacus, qui non effluit, vel genus metalli*. Gloss. Lat. Graec. *Stagnum*, κασσίτερον, λίμνη, ὑδρορόαιον. *Stagnea*, κασσιτερινά. Glossar. Graeco-Lat. *Stagnum*, κασσίτερον, *Stagnea*, κασσιτερινά. *Stagno*, περιπεταλῶ. Vbi *Stagnare* est *Stagno* siue stanno inducere, Gallis *Estamer*. Geruasius Dorobern. ann. 1182. *In signum vero sectae, vel ordinis habitum, lineum habebant capucium, in quo B. Virginis imaginem paruulam plumbo impressam vel Stagno in pectore gestabant*. V. Cuiacium lib. 11. Obseruat. cap. 1. STAGNATVS, Gallis *Estamé*, *Stagno* fuso perlitus. Gesta sub nomine Acacii. V. *Stanneatus*. STAGNEVS, pro Stanneus. Riccobaldi Ferrar. Histor. Pontif. Roman. apud Murator. tom. 9. col. 150. STAGNVM, Isidoro dicitur, quod metallum secernit. *Stagni etymologia*, inquit, ἀποχωρίζειν, *id est separans dicitur et secernens: mixta enim et adulterata inter se per ignem metalla dissociat, et ab auro et argento aes plumbumque secernit*. Hinc STAGNARE, in eiusdem Glossis, *metalla secernere*. V. Vossii Etymolog. in *Stannum*. STAGNATOR, Stagni opifex. Liber niger Scaccarii p. 360. (3) Charta Ioannis Abbatis S. Bertini: *Dicimus, quod fossatum semper remaneat fossatum, nec Stagna ibi possint figi, nisi partes consentiant, vt dicta Stagna remaneant ibidem*. Mendum esse suspicor pro *Staquis*, qua voce pali vel fustes terrae infixi significantur, quos Galli *Estaches* vocabant, vt supra obseruatum est in *Staca*; nisi idem sit quod infra *Stalaria* 1. (4) Sedes, sedile. V. supra *Scamnum* 4. et infra *Stallum* 1. Charta ann. 1249. ex Tabul. Casae Dei. † *Stagnum* hic idem quod *bannum vini*.

STAGNVS. (1) Pro *Scaquus*, ni fallor. V. *Scacci* 1. et *Scaqueti*. Statuta Guidonis Abb. Crassensis an. 1377. apud Stephanot. tom. 10. Fragm. Hist. MSS. *Item Statuimus et ordinamus vt nullus subditorum nostrorum Monachorum infra septa dicti monasterii vel extra vbicumque ad taxillos ludat, siue ille ludus fiat cum solis taxillis vel cum aleis seu Stagnis, vel alio quocumque nomine nuncupentur. Alias in contra facientes sententiam excommunicationis ferimus in his scriptis; quam sententiam contra tales ludentes ad taxillos sic intelligimus et etiam declaramus, quod ludentes ad aleas seu Stagnos, licet cum taxillis, ad comestibilia et potabilia, etc*. V. *Stater*. STAGNVS, adiect. Strictus, pressus. Guido de Vigeuano de modo expugnandi Terram S. c. 8. ex Cod. Colbert. 5080. (3) STAGNVM FERRVM. Canones Hibern. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 18. *Si quis ancillam alterius apprehenderit fugientem, et a domino suo potuerit euadere, Stagnum ferrum merito accipiat*. Hoc est fortassis, calido ferro signetur. V. *Scara* 1.

STAGVETA, Scopus, Gall. *Blanc*, *But*. Charta ann. 1353. ex Regesto 81.

ii. Chartophyl. Reg. n. 727. † Leg. *Staqueta*.

STAGUS, V. in *Stagium* 7.

† STAJARIA, obses, ab Ital. *Staggio*, in Cens. eccl. Rom.

STAINUM, Stannum, Gall. *Estain*. Charta ann. 1248. apud Vghellum to. 7. pag. 611. *Calice uno de Stagno sine patena*.

† STALA, i. q. *Stalla*, mercatorum sedes, in Ch. Ms. a. 1390.

STALACA, STALACHA, species furti circa caballos, apud Schilter. in Gloss. Teuton. ex Lege Salica tit. 10. §. 2. Sed Eccardus emendat *Malatha*, quod *pinxerit* ait interpretari.

STALAGIUM, V. infra in *Stallum* 1.

† STALANUM, i. vt videtur ac *Stallum* 1. in Ch. an. 1322. t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 476.

STALAREA, vt mox *Stalaria* 1. Charta ann. 1107. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Hist. Lothar. col. 524. *Cum terris arabilibus, cultis et incultis, pascuis, sylvis et Stalareis*.

STALARIA, STALLARIA, (1) Vett. Glossae: *Stallaria, salicetum vel ceretum*. Lex Longob. l. 1. tit. 19. §. 26. *Si quis Stalariam* (al. *Stallariam*) *capellaverit, componat ei, cuius Stalaria fuerit, solid. sex*. (Editio Heroldi p. 222. habet *Stalaria*) vbi Boherius: *Stalaria est arboretum sive arbustum, ex quo pali inciduntur*. Tabularium Casauriense ann. 14. Lud. Imp. F. Lotharii: *Cum . . . vineis, silvis, pascuis, Stalariis, cetinis, calertis, etc.* V. *Stellaria* 2. STALICIA, eadem notione, in Charta ann. 993. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 347. (2) Pro Viuario piscium vsurpare videtur vetus Notitia in Tabulario Fiscamnensi f. 69. *Omnes iurati dixerunt et recognouerunt, quod quaedam Stalaria fuit inter Asiacum et Watevillam, vbi Sequana modo reliquit mariscum, et vbi tunc temporis habebat cursum suum et de consuetudine piscium illius Stalariae habebat Comes de Mellent medietatem etc.* Rectius intelligitur de palis in fluuio fixis ad sustinendum rete eisdem annexis in piscium capturam: qua notione Gall. *Estalliere* occurrit in Chartular. Gemmet. to. 1. pag. 16. V. *Estalarius*, *Stagia* 3. et *Stanga*.

† STALHATA, i. q. *Stalarea*, in Stat. Auenion. Ms.

STALIS, ὀρχὸς, in Gloss. Lat. Graec. vbi Vulcan. f. Colei, ὄρχεις.

STALLA, (1) Mercatorum sedes. V. *Stallum* 1. (2) Stabulum, Saxon. *Stal*, Ital. *Stalla*, eadem notione. Vita S. Bonae to. 7. Maii p. 162.

STALLAGIUM, quod pro *stallando* seu stabulando equo soluitur, Germ. *Stallgeld*. Constitut. Caroli II. Regis Siciliae, Rubr. *de palea non auferenda, et soluendo Stallagio. Item pro Stallagio equi die ac nocte soluatur granum vnum*. (2) Coenaculum, tabulatum, Gall. *Etage*. V. *Stagium*. Tractat. de expugnat. vrbis CP. ann. 1453. apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 790. (3) Praestatio pro *stallis*, seu iure ea habendi in foris, mercatis et nundinis. Charta Philippi Aug. ann. 1185. apud Morinum in Hist. Vastinensi lib. 5. pag. 707. *Carnifices reddent Stallagia, quae debent*. ESTALLAGIUM, idem quod *Stallagium*, ex Gallico *Estallage*. Tabularium Ecclesiae Ambianens. *Et in illis villis habet Ecclesia bannum et sanguinem, et Estallagium, et herbagium*. Alibi: *Estalagium panum totum est Ecclesiae*. (4) Anglis vsurpatur pro Quietum esse de quadam Consuetudine exacta pro platea capta, vel assignata in nundinis, et mercatis. Ita Rastallus. Monastic. Anglic. to. 2. pag. 187.

STALLANGIARIUS, STALLANGIATOR, qui habet *stallum* et locum in publica via tempore nundinarum. Iter Camerarii Scotici cap. 39. §. 63. *Si Stallangiarii emunt et vendunt libere in Burgo, etc.* *Stallangiator*, in Legib. Burgor. Scoticor. c. 40. 58.

STALLARE. (1) Vt *Installare*. Regest. Capituli Rotomag. to. 4. Hist. Harcur. p. 1439. (2) Stabulari. *Stallant equi*, apud Goclen. in Lex. Philos.

STALLARIA, V. *Stalaria* 1.

STALLARIUS. (1) Simeon Dun. Florentius Wig. et Hov. ann. 1008. *Eadno-*

Eadnothus, *qui fuit Haraldi Regis Stallarius*, *occurrit cum exercitu.* Richard. Monach. l. 3. Hist. Eliensis: *Alfgarus quidam Stallere, eam* (villam *de Estre*) *inuasit.* Intra *Constabularius* appellatur: vnde coniicit Spelmannus *Stallere* appellari, quasi *stalhere*, Praefectum stabuli; cui accedit Ianus Dolmerus in Notis ad Ius Aulicum Norvegicum Vetus cap. 1. qui auctor est apud Norvegos et Danos *Stall*, stabulum equorum aut pecorum significare, vbi plura de *Stallariis* Danicis. De Suecicis vero egit etiam Ioh. Loccenius lib. 2. Antiquit. Sueco-Goth. c. 11. V. *Stalla* 2. (2) Idem quod Stallangiarius, in Litt. Ioh. Reg. Franc. ann. 1360. to. 3. Ordinat. p. 449.

STALLATI, STALLIATI, forte pro *talliati*, talliis obnoxii: aut potius qui *stallum*, id est residentiam in loco debent, qui glebae adscripti sunt, aut qui in aliquo loco morantur. Charta Tancredi Comitis Licii anni 1182. apud Vghell. to. 9. pag. 102. V. infra *Stellatus.*

STALLATIA, vt supra *Stalaria* 2. Chartular. S. Vandreg. tom. 1. p. 972. *Quae sunt haec, videlicet ex venditione Iohannis du Noyer supra Stallatiis suis sitis in aqua Secanae.* Vbi leg. videtur *Stallariis*. V. *Estalarius.*

STALLERE, vt *Stallarius*. V. in hac voce.

STALLIER. Reparat. factae in Senescallia Carcass. ann. 1435. ex Schedis Cl. V. *Lancelot*: *Eidem* (*Bernardo serralherio*) *pro . . . preparando secundam portam Narbonesiam ponendo vnam serruram in magno Stallier, etc.*

† STALLIGIVM, i. q. *Stallagium* 3, in vet. Reg. Parlam. Paris.

† STALLIVM, i. q. *Stallo*, in Chartul. Neronisuillae.

STALLO. Charta Caroli C. ann. 18. Ind. 2. in Tabul. Deruensi: *Concedimus etiam eisdem Dei seruis in Vico sessum vnum indominicatum ad accipiendum salem cum proprio, vti vulgo dicitur, Stallone et furca superposita, vt sine aliquo contradictore muriam licenter habeant.* Camusatus p. 85. habet *Stalone* cum vnico l.

Vbi forte *Stallo* est mensura, qu Gallis *Estallon* dicitur. V. *Stalo.*

STALLVM. (1) Locus, vbi quis ha bitat, sedet, stat. Praesertim ita ap pellatae in foris et nundinis merca torum sedes vel apothecae: vox, v videtur, contracta ex *stabulum*. Cha ta Philippi Aug. Reg. Franc. ann. 1195. pro Communia S. Quintini: *Tale est forum nostrum, quod qui quis in forum venerit, Stallum suu statuere possit, vbi terram vacuam re pererit, suumque soluat stallagium saluis et liberis exitibus domorum e camerarum, in quibus manebunt* STALLVS, eadem notione, in Cha ta censuali Leduini Abb. S. Veda ann. 1036. STALLA, eodem signi ficatu. Regest. Prioratus de Cokes ford. apud Th. Blount in Nomolex Anglic. (2) STALLVM interdum pro *Stallagio* sumitur, hoc est, tr to, quod ex *Stallis* merca eruitur. Ita in aliquot Chartis ob seruare est apud Miraeum in Diplom Belg. lib. 2. cap. 31. et 44. (3) STALLVM, aut STALLVS, sumi tur apud Scriptores pro sede vnius cuiusque Monachi, aut Canonici in choro Ecclesiae. Humbertus l. 2 d Miracul. cap. 1. *Solito more venit in chorum, et ecce inuenit Spiritum im mundum in Stallo suo, simulantem fra tri qui iuxta se manebat in choro.* E mox: *Innuit ei vt in aliud Stallum sese transferret.* VINVM STALLI. Charta ann. 1180. ex Tabular. Au domar. *Capellanum Comitis de Ri canonicum constituimus, et conced mus etiam ipsi omnes obuentiones . . . omnes emendationes, testimonia vina Stalli et praebendarum.* Id est quod Canonico debetur ex praeben da. (4) † Fundus, solum. Ch Ms. a. 1224. V. *Stallus.*

STALLVS. (1) Apud Petrum de Vi neis lib. 6. Epist. 9. *Et terras omnes circumquaque iacentes, exceptis C. et P. quas N. et N. fideles nostri habe re noscentur ad praesens, vel habitur sunt in antea, de Stallis et recompe sationibus vassallorum suorum, quos ibidem hactenus habuerunt.* Pro habi tatione vel domicilio sumi hic vide tur. V. Historiam Ecclesiasticam Ab batis

hemitaillae p. 90. 114. Hinc STALLVM FACERE, TENERE, Hospitari, manere, habitare. Statuta Astens. collat. 4. c. 1. fol. 16. V. Stallum (2) Cubiculum, cella, ... Castellus in Chron. Bergom. ... ratores, to. 16. col. 982. V. Stallum 1. et 2.

STALO. Ponderum et mensurarum exemplar, modulus, Gall. *Etalon.* Arestum Parlamenti ann. 1282. ex Tabulario Corbeiensi: *Maior vero et iurati custodient exempla seu Stalonem de praedictis ponderibus et mensuris, nec poterunt denegare maior et iurati exhibitionem et traditionem Stalonis praedicti cum abbas vel gentes ipsius vel scabini volent adiustare vel iustificare, mensuras vel pondera supradicta.* V. *Stallo.*

STALONNVS, idem, in Arest. Parlam. a. 1275.

STALONVS, equus admissarius, ex Gallico *Estalon*, in Monastico Anglicano to. 1. p. 841.

STALPA. Gloss. Graec Lat. MS. et editum: σταλαγμὸς, *Stilla*, *hoc stillicidium*, *haec Stalpa*, (*stiria*, *stilla*. *Stalpa*, σταλαγμὸς, in Gloss. Lat. Graec.)

STALTICVS, a Graec. σταλτικὸς, Contrahens, reprimens. Priscian. lib. 2. cap. 29. *Fomentis calidis mediocriter et Stalticis.* Lib. 3. cap. 7. *Lotis usque ad mammillas cucurbitas Stalticas imponere.*

STALVM, chalybs, Germ. Stahl, in Ch. Flandr. a. 1163

STAM, Tributi species apud Polonos. Locus est infra in voce *Strosa.*

STAMARIA, perperam pro *Stannaria*, fodina, vnde Stannum eruitur, in Libro nigro Scaccarii p. 360.

STAMBECHVS, ab Ital. *Stambecco*, Rupicaprae species, Gall. *Chamois.* Statuta Vercell. lib. 3. fol. 75. vo. *Item quod becharii ciuitatis Vercellarum non debeant nec possint emere vel vendere aliquas saluaticinas in ciuitate nec districtu ciuitatis Vercellarum exceptis capriolis, apris siluestribus, stambechis, etc.*

STAMBOCHINA, minoris balistae species, in Stat. Crimin. Cuman. ... VI.

† STAMBVCINVS, ad rupicapram pertinens. Murat. t. 5. Script. Vbi frustra idem vir doctus t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 412. suspicatur restituendum *Scambucinus.*

STAMEGNA, STAMEGNIA, vt infra *Staminea*, Ital. *Stamigna.* Statuta Astens. vbi de intratis portarum: *Stamegne de becarie et aliunde soluant pro qualibet petia ad aestimationem officialium.* Statuta Riperiae cap. 12. fol. 4. *De qualibet petia bugatorum et Stamegniarum brachiorum duodecim, sol. duo.*

STAMEN, Stannum, Gall. *Etain.* V. *Stagnum* 2. Mandatum Philippi Pulcri ann. 1304. tom. 1. Ordin. pag. 423. Alia notione V. in *Staminea.*

STAMENTVM, Ordo, Gall. *Etat*, Hisp. *Estamento.* Constitut. Eccles. Valent. inter Concil. Hispan. to. 4. pag. 188. V. *Esse* 1.

† STAMESERICVS, holosericus, ex serico contextus, ap. Murat. to. 5. Antiq. p. 829.

STAMETA, panni species, idem quod *Staminea*, Gallis *Etamine*, Italis *Stametto.* Conuent. ciuitatis Saonae ann. 1536. *Item pro pannis conductis in Sauona den. 4 pro singula libra, exclusis Stametis pro quibus soluuntur den. 6. pro singula libra.*

STAMFORTIS, pro *Stamen forte*, panni species. V. in *Staminea.* Comput. ann. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. pag. CLVI. V. *Stanium.*

† STAMIGNOLA, dimin. ab Ital. *Stamigna*, staminea, panni species. Murat. t. 2. Antiq. p. 897.

STAMINA, vt *Staminea.* V. ibi.

STAMINARIVS, νήσης, ὁ τὸν στήμονα . . . in Glossar. Lat. Gr. Vbi νήθων excidit, vt monet Martinius.

STAMINEA, STAMINEVM, lanea interula, seu Camisia, qua Monachi quidam vice cilicii vtebantur: nam Benedictinis *lineas camisias* interdixit Innocentius III. PP. Gall. *Estamine:* ex voce Latina *Stamen*, στήμων. Varie autem haec vox effertur. STAMINEA, in Regula Solitariorum cap 49. STAMINEVM. Vdalricus lib. 3. Consuetud. Cluniac. cap. 5. STAMINIA. Guidonis Discipl. Farf.

 cap.

cap. 47. STAMINIVM. Dialogus inter Cluniac. et Cisterc. apud Marten. to. 5. STAMINA, in Monastico Anglic. tom 1. pag. 26. V. *Estamina.* STAMINVM, in eodem Monast. Anglic. tom. 1. p. 6. 999. Vsurpatur etiam saepe haec vox pro specie panni, quam interdum STAMEN vocabant. Concilium Aucnionense ann. 1209. cap. 12. *Firmiter inhibemus, ne panno de Stamine forti, aut alio colorato vel sumptuoso, seu aliquo serico in futurum vtantur* (Religiosi). V. *Stamfortis* et *Stanium.* STAMEN, lanea interula. Bernardi Monachi Ordo Cluniac. part. 1. c. 5. STAMEN, lana carminata, Gall. *Estain.* Litterae Philippi VI. Reg. Franc. ann. 1335. tom. 2. Ordinat. p. 114.

STAMIO, *Partus.* Gloss. Isidor. *Stavio* scribitur in Pithoeanis. Emendat La Cerda: *Statio, portus;* cui assentitur Graeuius.

STAMMA. Ordo de Diogilo lib. 3. de Profect. Ludouici VII. in Orientem: *Hic primo (in Graecia) cupream monetam et Stammas offendimus, et pro vna earum 5. den. et pro 12. solidis marcam tristes dabamus.* Idem lib. 4 *Ante palatium, vel etiam in tentoriis habebamus congruum, si duraret, concambium; minus quam duobus denariis Stammam vnam, et earum 24. solidos propter marcam.* Graecis recentioribus *στάμενα* est pecunia, moneta, vt pluribus docet Meursius. Vnde pro *Stamma* apud Odonem Drogilum *stamina* legendum putem, procliui librarii lapsu.

STAMMELARIVS, f. a Germanico *Stammler*, lingua haesitans, balbus. Necrolog. Lauresham. apud Freder. Schannat. in Vindemiis Litter. p. 36. *III. Kal. Septembris Godefredi Stammelarii qui dedit nobis equum.*

STAMMIA, *ταυτολογία.* Gloss. Lat. Graec. Addunt Sangerman. *Iteratio sermonis.*

STAMNVM, f. pro *Scamnum*, idem quod *Stallum* 1. Charta Thossiac. ann. 1404. *Debet pro suo Stamno in quo solitus est vendere carnes, etc.* V. *Scamnum* 4. et *Stannum* 2.

STAMPA, (1) vox Italica, Typ[...] quo moneta signatur, Gallis C[...] Statuta criminalia Riperiae cap. 1[...] fol. 20. V. *Stampus.* (2) STA[...]PAE, Scabellula, quibus [...] manibus innituntur. [...] Bernardini tom. 5. Maii p. [...]6. *Scamellum.*

STAMPVS, nota, impressio, figu[...] character, exemplar, Angl. *Sta[...]* Ital. *Stampa:* vnde *Stampillas* vo[...] bant tabulas celatas, quibus, [...] nomen suum Chartis apponerent literati, vtebantur. V. Praefat. [...] dewigi ad to. 1. Reliqu. MSS. Ch[...] ta ann. 1546. apud Rymer. to. [...] pag. 101. V. *Stampa* et *Stau[...]dum* 2.

† STAMVLA, mendose pro *Scam[...]* squamula, apud Ludew. t. 11. [...]liq. p. 26.

STAMVLTVM, calceamenti spe[...] videtur. Epist. Obscuror. viror[...] pag. 57. *Et non staret bene, si v[...] sartor vellet facere calceos vel [...] multa.*

† STAMVM, ab Ital. *Stame*, stam[...] lana purior, Gall. *Etaim.* Stat. T[...]rin. MS. a. 1360.

STANCA. Charta Balduini Com[...] Flandriae ann. 1193. in Tabul[...] Monasterii S. Bertini: *Stancam,* [...] *de aqua exit, poterunt praepar[...] et aquam in prato super Stan[...] eodem termino congregare.* Ag[...] aquis oppositus, vel id quo [...] continetur. V. *Estanchia*, et i[...] *Stanka.*

STANCARE, *στεγνοῦν*, sanguinem [...]stere ne fluat, pro *Stagnare.* A[...] Serenum Sammonicum in veteri[...] libris, sic lemma capitis 20. legi [...]net Salmasius: *Ad medendam r[...]ctionem cibi, et sanguinem Stan[...]dum.* Vbi edit. *Reiectionibus cibi sanguinis abstinendis.* Italis *Stan[...]* est defatigare. V. *Stagnare.*

† STANCARIVM, agger aquis [...]positus, V. *Stanca.* Ch. MS. a. 1[...] V. *Estanchia.*

† STANCHATORIA, agger itin[...]rius. Ch. a. 1226.

STANCIA, STANCIARE, etc. *Stantia.*

STA[...]

STANDA, vas vel dolium vinarium, ex Teutonico *Stande*, Kiliano, labrum, alueus statarius, orca, cadus; a *Standen*, stare, vt habet Vita MS. S. Romarici: *Vas, quod a stando Standam nuncupant, plenum repletum, etc.* V. infra *Standaris*.

STANDALE, STANDALIS, etc. V. *Standardum* 1.

STANDARDUM, STANTARUM, STANDARUM, STANDALE. (1) Vexillum praecipuum totius exercitus, vulgo Gall. *Estendart*. STANDARDUM Scriptores rerum Hierosolymitanarum Saracenis ac Sultanis vulgo adscribunt. Tudebodus lib. 3. extremo. STANDARDUM pro *Carrocio* vsurpabatur, vel certe eiusdem fuit formae. Simeon Dunelmensis ann. 1138. Iam vero quod *Standardum* signum et vexillum fuerit statorium, a veteri Teutonico *standa*, et *stanta*, quod est *sistere*, deducit Loccenius lib. 3. Antiquit. Suecicar. cap. 2. Hugo vero Eboracensis Archidiaconus a Latino *Stare*. Apud Anglos praecipuum Regis vexillum *Standardum* etiam dictum fuit. Hinc *Signum regium, quod vocatur Standard*, apud Scriptores rerum Anglicarum, Radulfum de Diceto pag. 480. STANDALE. Rigordus ann. 1190. STANDALIS, vt *Standardum*. Nicolaus Specialis de Reb. Siculis lib. 5 cap. 14. apud Murator. to. 10. col. 1026. STANDERIUM, eodem intellectu. Adrianus de Veteri-busco de Reb. Leod. apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 1294. Occurrit rursum col. 1316. et 1377. STANTARIUS, eodem significatu. Iac. Auriae Annal. Genuens. ad ann. 1282. apud Murator. tom. 6. col. 580. STENDARDUS, eadem notione, in Charta ann. 1430. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 64. col. 2. STINDARDUM, eodem sensu, in Annal. Estens. Iac. de Layto apud eumdem Murator. tom. 18. col. 971. EXTENDALIUM VEXILLUM, apud Albertinum Mussatum lib. 5. de Gestis Italicor. rubr. 2. (2) STANDARDUM, alia notione, scilicet pro Pondere et mensurarum exemplari et modulo. Gall. *Etalon*, Angl. *Standard*, vsurpat Fleta lib. 2. cap. 8. *Committitur alicui Clerico vel Laico cura et custodia mensurarum regiarum, quae pro Standardis et exemplaribus mensurarum regni habentur, vlnarum videlicet, lagenarum, ponderum, etc.* V. supra *Stampus*.

STANDARDUS. (1) Cognomen cuiusdam Guillelmi Militis, quem ita appellatum ob animi ferocitatem innuere videtur. Sallas Malaspinae de Reb. Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 314. (2) Forte Castellum, aquae receptaculum; Gall. *Regard*. Charta ann. 1443. apud Rymer. to. 11. pag. 33. *Augeas, suspirales, Standardos, caeterasque machinas sub et supra terraneas, dictis conductibus quouis modo necessarias, etc.* Alia eiusdem ann. ibid. *Diuersos aquae recentis conductus, cum Standardis caeterisque machinis et pipis plumbeis . . . construere . . . proponant.*

STANDARIS, vt supra *Standa*. Buschius de Reformat. Monast. apud Leibnitium tom. 2. Script. Brunsvic. p. 889.

STANDERIUM, vt *Standardum* 1. V. supra in hac voce.

STANETE. Charta ann. 944. apud Vghellum to. 1. Ital. sacrae col. 551. edit. ann. 1717. *Quod sunt ipsę Stanete res inter terra et vinea modiorum ducentorum, etc.* Leg. videtur *Stantes*, positae.

† STANFORTIS, i. q. *Stamfortis*, in Ch. a. 1227.

STANGA, tigillus, pertica, vectis, vinculum, Germanis *Stange*, Italis *Stanga*, vt *Stangare*, vecte munire. Mamotrect. ad 23. Iud. *Sudes est pertica, siue Stanga.* Habetur in Vita B Andreae de Galerannis num. 22. et apud Petrum de Crescentiis lib. 10. de Agricult. cap. 33. V. *Staca*.

† STANGARE, vox Ital., vecte munire. Comput. a. 1362.

STANGARIA, eadem notione vsurpari videtur in Lege Longob. edit. Heroldi pag. 193.

STANGIUM, idem videtur quod *Stallagium*, Praestatio quae fit ob merces

ces

ces venum expositas. V. in *Stallum* 1. Charta Ludouici Iunioris Reg. Franc. ann. 1154. ex Tabular Montis Mart . *In earum capitulo multis praesentibus Barbariacum villam, Stangium cum iustitia et districtis.* Charta ann. 1293. tom. 1. Hist. Dalph. p. 35. col. 2. *Siue praedicta castra et feuda consistant in castris, castellis, ... pedagiis, teloneis et gabellis, Stangiis, ripariis, aquarum ductibus, etc.* V *Stantia* 3.

STANGNVM TERRAE, modus agri esse videtur, etsi pro *Stagnum*, Gall. *Etang*, scriptum esse vult Madox. Charta ann. 1281. in Formul. Anglic. pag. 137. *Dictus Robertus dimisit dicto Simoni vnum Stangnum terrae in clauso suo in Lelle . . . habendum et tenendum dictum Stangnum terrae dicto Simoni et haeredibus suis . . . Et dictus Robertus et haeredes sui, dictum Stangnum terrae dicto Simoni et haeredibus suis . . . warantizabimus.*

STANHOGIA, mons lapidosus. V. *Hoga*.

STANIVM, panni species. Statuta Raymundi Comitis Tolosae et Legati Apostolici ann. 1233. apud Catellum: *Canonicis etiam regularibus prohibemus, ne sit eorum habitus notabilis, ... sed secundum Statuta Concilii Auenionensis et Montispessulani, capis, tunicis, palliis, caligis, de aliqua bruneta etiam vel nigra, vel etiam Stanio forte, vel cameloto, vel aliquo alio colorato panno, seu sumptuoso, vel aliquo serico de caetero non vtantur, etc.* Videtur legendum *Staminio*. V. *Stamfortis, Staminea*, et *Stanum*.

STANKA, vt supra *Stanca*. Descriptio bonorum dom. de Eska ex Tabul. Audomar.

STANNARIA, Stanni fodina. Litterae Henrici III. Reg. Angl. ann. 1220 apud Rymer. to. 1. pag. 243. V *Stagnarium*. S† ANNARIA CVRIA, quae ad stannifodinas spectat. Charta Edwardi III. Reg. Angl. ann. 1337. apud eumdem tom. 4. p. 736.

STANNEATVS, stanno fuso perlitus. Statuta Ord. Cisterc. an. 1233. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 13[...] V. in *Stagnum* 2.

† STANNIFEX, vasorum stanneor[...] opifex, in Comput. Ms. a. 1484. *Stagnifaber*.

STANNVM. (1) Pro *Stagnum*. V[...] tio: *Stannum, est aqua stans, ar*[...] *cio pistes habens. Piscina est a*[...] *stans artificio non habens, sed car*[...] *piscibus.* Charta ann. 1263. in H[...] Monmorenciaca pag. 113. (2) [...] des et apotheca, vbi merces ven[...] exponuntur, idem quod *Stallum*[...] Litterae Philippi III. Franc. R[...] ann. 1277. tom. 3. Ordinat. pag. [...] *Quod Stanna seu stalla eiusdem c*[...] *seu ville, ad vendendum panem* [...] *carnes, aut pisces, vel quibus*[...] *cimonia . . . . ad dictam Maria*[...] *virum suum pertineant.* Stan[...] *draperiae*, in Charta Calomo[...] ann. 1399. In alia Thossiac a[...] 1404. *Charreria tendens a Sta*[...] *Perret versus S. Desiderium.* V. [...] *mnum.* (3) Vas stanneum, qua[...] supellex ex stanno. Statuta Ecc[...] Nannet. apud Marten. to. 4. An[...] col. 958. (4) † Stamen in Gl[...] Lat. Gall. a. 1348. V. *Stamen*.

STANS. (1) Domus, habitatio. [...] tuta Auenion. MSS. V. *Stagia*. *Non Stantia*, Graec. ἀλλοκ[...] Monstrosa, absurda. Vetus Ire[...] Interpres lib. 1. cap. 1. n. 2. *Et* [...] *occasionem dabimus . . . . ad euer*[...] *dum eam* (sententiam) *non Stan*[...] *neque apta veritati ostendentes* [...] *quae ab iis dicuntur.* (3) et (4) [...] *Stantes*.

STANTAREVM, STANTARI[...] pro *Statarium*, Candelabrum ma[...] quod per se stat. Glossae Lat. Gr[...] *Statarius*, ὀρθοστάτης. Vetus Ch[...] Cornutiana, edita a Suaresio. *Cereostata*.

STANTARIA, V. *Stanga*.

STANTARIVM, STANTARVM[...] *Standardum* 1. V. in hac voce.

STANTES. (1) Apud S. Cypria[...] dicuntur, qui in fide perstitere[...] vti e contrario *Lapsi*, qui a [...] defecerunt, Epist. 14. (2) St[...] († Petrae, rupes, quae pe[...] stant, vt patet ex Ch. a. 103[...] Chartul.) Ch. an. 1004. ex m[...]

C[...]

Chartulario S. Victoris Massil. fol. 32. Vide aliis notionibus in *Stans*.

STANTIA. (1) Camera, ex Ital. *Stanza*. Gualuaneus Flamma in Chron. Mediolan. cap. 284. (2) STANTIA perperam scribitur in Legibus Rachisi Regis Longobard. tit. 4. §. 2. pro *Sententia*, vti praefert Lex Longob. lib. 2. tit. 21. §. 18. Haec sunt legis praelaudatae verba: *Quia si Stantia, quam ante liberos homines tres aliquis fecerit, stare debet; quanto magis ea causa quae per guadiam firmatur*. Quibus verbis minus consonare videtur Cangii emendatio: quam cum eam ob causam, tum ob consentientes in hanc lectionem Codices editos et MSS. reiicit Muratorius, qui obseruat *Stantiam* dixisse Longobardos, quod Itali appellant *Accordo*, hoc est conuentionem siue pactionem coram tribus liberis testibus, notario nullo adstante, initam. Vox deriuata a *Stat*, addit idem Muratorius, quod significat decretum est, deliberatum est. His addi potest Glossa in l. si quis debitorem, de debitis et gaudimoniis, vbi *Stantia* intelligitur Pactum obligatorium, in quo omnino stare debetur. (3) STANTIA, STANCIA, Statutum pretium, praescripta aestimatio, ab Ital. *Stanziáre*, statuere. V. *Sessorium* 2. Statuta Saluciar. collat. 2. cap. 55. (4) † Domicilium, habitatio, Ital. *Stanza*, t. 3. Cod. Ital. dipl. p. 1090.

STANTIAMENTVM, statutum, constitutio, sanctio, Ital. *Stanziamento*, ap. Lam. in Delic. erud.

STANTIARE. (1) Statuere, definire. Chron. Parmense ad an. 1287. apud Murator. tom. 9. col. 813. (2) Mensuras ad exemplar exigere. Statuta Montis Regal. fol. 272.

STANTIATOR, qui ex officio mercibus pretium indicit. Eadem Statuta fol. 33. V. supra.

STANTIVVS, stans, erectus. Chartular. Kemperleg

STANTOR. Ordericus Vitalis lib. 9. de Balduino, a Principe Edessano adoptato: *Turgidus igitur Princeps, timore perfidiaque coecatus, Christianis insidias praetendit, et Stantori suo in expeditione eunti imperauit, vt . . . Balduinum . . . interficeret*. Vbi legendum *Stratori*, id est *Marescallo*, seu copiarum duci, quomodo *Stratorem* vel *Protostratorem* appellatum obseruauit noster ad Cinnamum pag. 475.

STANVM, panni genus, Gall. *Estamine*. Concil. Dertus. ann. 1429. inter Hispan. to. 3. pag. 663 *Nullus . . . clericus . . . vestiri audeat vestibus alterius panni, quam de lana vel Stani, non rubei vel viridi coloris*. V. *Staminea* et *Stanium*.

STAPELLA, Emporium, forum publicum. V. *Stapula* 1. Auesbur. in Histor. Edw. III. Regis Angl. pag. 194.

STAPES, STAPEDIVM, STAPEDA, *Stapha* aliis, qua quis in equum tollitur. V. *Staffa* 2. STAPES. Miracula S. Quirini Mart. lib. 2. n. 30. *Conscenso equo, dum Stapedi pedem inderet*. STAPEDIVM. Clemens IV. PP. apud Rainaldum ann. 1311. n. 13. STAPEDA. Iter Camerarii Scotici cap. 27.

STAPPOLVS, V. infra *Staplus*.

STAPHA. (1) STAPHA, STAPHILE, V. *Staffa* 2. (2) † Inter vasa coquinaria vel mensaria recensetur in Gloss. Lat. Gall. a. 1348. V. *Staupus*. (3) † Fulcimentum, fulcrum ex stipitibus, cui balista innititur, to. 4. Cod. Ital. dipl. p. 46.

STAPHILVM. Leo Ost. lib. 1. c. 47. *Ascendit inde ad ipsum Staphilum de Maiella*. Capitulare Radelchisi Principis Beneuentani, cap. 10. *Inter Beneuentum et Consiam sit finis ad ipsum Staffilum*. Charta Cresinuri Regis Croatiae et Dalmat. ann. 1067. ap. Ioan. Lucium l. 2. de Regno Dalmat. c. 8. *Territorium . . . a quercu, quae stat supra vallem rabiosam, vsque ad Staphilum, qui hac de causa situs est in triuio, quod est contra Sablatam, etc.* Charta ann. 1141. apud Vghellum in Episcopis Cumanis: *Et ab alio latere parte septentrionis finiuntur in terra dominica, incipiens a Staphilo, et vt descendat directum*. Alia apud eumdem in Teatinis Episcopis: *Sicut antiquis et iustis limitibus terminatur, scili-*

scilicet a Stafilo inter montes, *etc.* Ita to. 5. p. 848. 876. etc. Vim vocis ignorare se fatetur Angelus a Nuce, in Notis ad Chronicon Casinense. Quaedam de eodem vocabulo commentatus est Holstenius in Dissertat. *de pila staffilari*, edita cum Notis ad Stephanum, quae, nescio, an omnibus arrideant. STRAFILVM, pro *Staphilum*, habetur, ni fallor, in Charta Longobardica in Chronico Beneuentano S. Sophiae p. 573. *A fine Venatoris per serra vsque in Strafilum inter duo rora, etc.* Pag. 383. habetur *Strafilium*.

✝ STAPHYLOMA, *passio uveae tunicae*, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph. Ms.

STAPIA, Stapes, stapha, scala, qua in equos tollimur. Vetus Inscriptio a Wolphango Lazio, et Hieron. Magio lib. 2. Miscell. cap. 14. allata: *Dum virgunculae placere caperem, pes haesit Stapiae, et tractus interii.* Recens est haec inscriptio, quam vti veterem laudarunt nonnulli Scriptores, vtpote quae parentem agnoscat Franc. Columnam in Somnio Polyph. lib. 1. cap. 19. vbi alias ex eadem officina congessit. V. Menagiana to. 4. p. 83.

STAPIO. Fortunatus in Vita S. Radegundis c. 13. *Accedens ad cellam S. Iumeris, die vno, quo se ornabat felix Regina, composito sermone, vt loquar barbaro, Stapionem, camisas, manicas, cofeas, fibulas, cuncta auro ornata . . . sancto tradit altari.* Mabillonius ad hunc locum saec. 1. Bened. p. 321. *Stapionem* interpretatur pedum ornamenta: nisi quis scribendum malit *Scapionem*, a Germanico *Scappel*, vitta, capitis redimiculum, quo regium diadema designaretur.

✝ STAPLA, mensa, ab Anglosax. *Stapel*, V. *Stapula*. Hinc *vendere ad staplam*, particulatim vendere. Arest. Ms. a. 1351.

STAPLE, V. infra *Stapula* 1.

✝ STAPLERIVS, miles pedestris, vt videtur, apud Murat. to. 20. pag. 977.

✝ STAPLETVS, tapes, in Comput. Ms. 1434.

✝ STAPLVM, emporium, forum p blicum, Germ. Stapel; seu qu a mercatoribus domino fori sol tur. Ch. Ms. vet. ex Cod. reg. 101 V. *Stapula*.

STAPLVS, palatium, domus, aed vt quibusdam placet, ex German *Stapel*, locus stabulandarum m cium: sic autem proprie vocab aedificia tumultuario opere exst cta, aliquot stipitibus innixa, qu Anglo-Saxones *Steaple* dicunt, mox docemus. Lex Salica tit. § 3. *Si quis aristatonem, hoc Staplum super mortuum missum ca lauerit, aut mandualem, quod est str ctura, siue sclave, qui est ponticul etc. . . . super hominem mortu deiecerit, etc.* Lex Ripuarior. 33. §. 1. de intertiata re: *Si au extra regnum super 80. (noctes) Regis Staplum, vel ad eum loc vbi mallus est, auctorem suum praesente habeat.* Vbi Lindenbr gius et Baluzius monent in al Codd. legi *Stapplum*, *stafolium*, *st polum*, *staffolum*, *et stapfolum*. variis hisce lectionibus coniicere cet *Staplum* aeque a Germanico *St pel* et *Staffel* deduci posse: qu postremum *erectum*, *statutum*. *co stitutum*, *statuam*, itidem et *grad tribunal*, *solium* designat. *Staf*, *St fel*, *gradus*, in Gloss. Teuton. Schi teri, vbi et *Staffalun*, *passibus*, *Staph*, *passum*, ex Gl. Mons. laud tur. *Staffel* praefert Eccardus Cangium in vocis *Staplus* interpr tatione cum ex Lege Salica, tum Lege Ripuariorum errasse contendit hic siquidem, ipso teste *Staplus* gr dum, tribunal sonat; in Lege ve Salica pro Statua honoraria sepu cro imposita vsurpatur. V. *Arista*

STAPRON, ventrale crassum. Co putus ann. 1425. apud Kennett. A tiquit. Ambrosd. p. 576.

STAPVLA. (1) Emporium, for publicum, in ciuitatibus praeci maritimis constitutum, vbi merc extraneae publice distrahuntur; Ga *Estaple*, Germ. Stapel, a verb stapelen, quod *in vnum aliquid co cernere* designat. Salmasius in Ob se

fetur. ad Ius Atticum et Romanum, scribit *Stapen* exponi in veteri Lexico Saxonico - Latino *forum:* vnde *facere stapem* vulgo dicimus, inquit, quod Graecis erat ἀγορὰν παρέχειν, Latine *commeatum praebere*. Iisdem Anglo - Saxonibus *Staple* et *Stapelar*, fulcrum meniarium sonat, et *stapular*, stipites iidem dicunt: vnde forsan foris ac nundinis publicis nomen inditum, ab apothecis, seu, vt nostri vocabant, *Stallis*, quae in locis vrbium, aut pagorum publicis tumultuario opere supra stipites erigebantur, quomodo de *Hallis* diximus. Boxhornius in Theatro Holland. pag 100. *Stapula est ius, in quo potestas conceditur aliunde invectis mercibus quasi manum iniiciendi, ab instituto cursu retrahendi, ac denique ita sistendi, vt non prius, quam publico foro diuenditae ibi fuerint, alio transferantur. Ita autem dicitur a Stapelen, quod in vnum aliquid coacervare designat*, etc. V. *Stapella*. STAPVLAE MAIOR, qui collegio *stapulae*, seu mercatorum praeest. Charta apud Madox in Formular. Anglic. pag. 20. SCRIPTVM DE STATV STAPVLI, IC. Anglis et Cowello lib. 3. Institut. tit. 22. §. 6. est obligatio insinuata siue de recordo, quae coram Maiore stapuli in praesentia alterius duorum Constabulariorum recognita, et per eum sigillata. Cuius obligationis vi, si debitor in solutione defecerit, creditor auctoritate Praetoris corpus, terras, et bona eius sibi vsque ad satisfactionem arripit et detinet, modo infra limites stapuli ipse reperiatur, vel bona eius prehendi possint. Eiusmodi vero scriptum non modo inter mercatores; sed interdum inter omnes Regis subditos locum habet. (2) Instrumentum quoddam naui instruendae necessarium: Angli *Staple* vocant quod Galli *Gache* dicunt. Charta Edw. III. Regis Angl. ann. 1338. apud Rymer. tom. 5. pag. 6. *Tibi praecipimus quod tot pontes, cleias, bordas, raccos, cordas, canenacio, Stapulas, anulos, clauos ferreos, dolia vacua, et alia quae pro huiusmodi eskippamento equorum necessaria . . . in nauibus poni facias.*

STAPVLARIVM, Series, ni fallor, stallorum seu sedium in choro. Obituar. MS. Eccl. Morin. fol. 44. vo.

† STAQVETA, V. *Stagneta*.

STARA, STARIVM, Sextarius, Gall. *Sestier*. Charta an. 1195. apud Vghellum to. 7. p. 2321. STARIVM, eadem notione. Tabularium Casauriense an. 1159. Pro Sextario, mensura liquidorum, occurrit in Chron. Astensi apud Murator. tom. 11. col. 163. STARIVS, eodem significatu. Chron. Mutin. apud Murator. tom. 11. col. 99.

STARANI. Otto Morena in Histor. Rerum Laudensium pag. 19. *Sequenti igitur festo SS. Geruasii et Protasii . . . . ceperunt Mediolanenses Staranos de Pauia, qui Serezanum depraedati fuerant, etc.* Vbi loci *Scaranos*, a *Scara* militari, legendum putat Felix Osius, ex MS. Cod. Mediolanensi. V. *Scara* 3. et *Scarani*.

STARARIA. Vetus Charta apud Baronium ann. 1188. *De Capitaneis sit saluum vrbi et populo Romano, quidquid ab eis conuentum est et permissum Romae per scriptum et iuramenta et plerarias, et Stararias ac praecones.* Idem forte quod *Stantia* 2. V. in hac voce. † Locum integrum emenda ex eadem Ch. in v. *Stajaria*.

STARCIA, V. supra *Sitarchia* et infra *Startia*.

STARE. (1) Esse, permanere. Canones Hibern. c. 9. apud Acher. to. 9. Spicil. pag. 3. STARE IN ARBITRIO ALICVIVS, recte diceretur delera particula *in*. Oberti Cancellarii Annal. Genuens. ibid. col. 325. STARE AD CRVCEM, V. in *Crux*. STARE PEDES, vbi superfluum est *Pedes*. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deaur. Tolos. STARE RECTO, vel *ad rectum*, pro stare iuri, *Ster en droit*, in Statutis Lossens. ann. 1548. art. 11. V. in *Rectum*. † STARE MALE, inimicitias inter se habere, in Ch. a. 1196. (2) Habitare, domicilium habere. Charta ann. 1405. ex Tabular. S. Victoris Massil.

fil. Hinc STARE dicebantur tenentes, qui *resenndisiam* debebant dominis suis, seu *stagium:* ex Charta anh. 1162. to. 13. Spicilegii Acheriani pag. 314. V. *Stagium*, *Residentes* et *Remanentia*. Hinc (3) STARE, ESTARE, Domus, vbi quis *stat*, seu manet. Charta ann. 1095. apud Gariellum in Episcopis Magalonensibus p. 89. *Ac pro illa guerpitione dedit Episcopus Dalmatio vnum Stare, quod ibi habebat.* V. infra *Starrum* 2. (4) Sextarius, in Chartis Italicis. V. Historiam Placentinam libro 15. pag. 76. et supra *Stara*.

STARELLVS, Sextarius. Charta ann. 1267. ex Tabulario S. Victoris Massil. V. *Stara* et *Stare* 4.

STARIA. Charta Bonfilii Fulginatensis Episcopi apud Vghellum: *In Staria et campo S. Martini modiola tres.* V. *Startia*.

† STAROLVS, sextarius, mensura frumentaria, in Ch. a. 1249. V. *Starellus*.

STARIORA Sextarius, enuntiatione Longobardica, in Charta an. 1289. in e Pi ha Hist. famil. de Gondi pag. 46. V. *Stara*.

ST... (1) Vt *Stare* 3. Charta Ordonii Regis Nauarrae aerae 950. apud Ant. de Yepez tom. 4. Chron. Ordin. S. Bened. p. 435. V. *Starrum* 2 (2) STARIVM, STARIVS, V. *Stara*.

STARLINGVS, vt *Esterlingus*. V. ibi.

† STARNA, auis species, sturnus, in Stat. ant. Florent.

STARRE, vt *Starrum* 2. V. in hac voce.

† STARRENE, vel SCARRENE, aluus f. fundus nauis, vt videtur, inde f. pro *Carena*. in Contract. nauium Massil. Ms. vbi in alio codice legitur *Sterreria*.

STARRVM. (1) Chirographum, vel instrumentum, quo Iudaei pactiones suas rerumque transactiones conficiebant, apocha, scriptura, charta, cuiusmodi multa haberi Hebraice conscripta in arce Londoniensi hoc titulo obseruant Watsius et Spelmannus. (2) Idem quod *Stare*, de quo supra, Domus, sedes, in Charta ann. 1215. apud Saluaingu Boissium. V. *Starium* 1.

STARTIA, STARCIA. (1) Char Roberti II. Principis Capuani an 1156. in Sanctuario Capuano pa 617. *Hoc est, integram vnam pecia terrae, quae est Startia nostrae curi pertinens, et appellatur ea Camp seu Startia de Maiano, habetque h fines, etc.* Alia Guillelmi Regis S ciliae ann. 1182. apud Vghellun *Et sine aliquo seruitio castrum illu sicut praedictum est, cum Startia n ris palatii teneat et cognoscat.* Apu eumdem tom. 8. pag. 47. *Starti* Adde to. 6. p. 643. et seqq Char Philippi Principis Tarentini an 1313. post Hist. Cangii Gallo-B zantinam p. 77. *Cum ciuitatibus, v lis, castris, . . . iuribus, territori Starciis, et pertinentiis suis omnib etc.* V. *Stare* 3. (2) † Beneficii e clesiastici species, in Formul. M Instr.

† STASTARITVS, in sequestro, v sub custodia positus, ap. Murat. t 4. Antiq. p. 397. V. *Stagimentum*

STATARII. (1) Qui alias *Stagiar* qui *residentiam* debent. Charta A merici Vicecomitis Castri-Airaldi e Tabulario S. Dionysii de Vallera. V in *Stagium*. (2) Alia notione vid in *Cereostata* et *Stantareum*.

STATER, STATERVM LVDVS. V tus Scheda apud Canisium tom. Antiquar. Lection. *Qui cum coaet iamdicti Regis filio assidue luderet h dum Staterum, et semper obtinere exitialis irae fomitem ministraui Cum vero quadam die huic ludo op ram dedisset, et filius Regis multoti victus esset, ira praeruptus, Roch filium Ducis super tempora percuss ictum mortiferum secuta est mors.* I certum, qui fuerit hic *ludus Sta rum*, nisi *scacorum* forte, atque v legendum sit. V *Stagnus* 1. Apu Will. Malmesburiensem in Vita Aldhelmi Episc. cap. 9. *Wintoni Praelatus Daniel, qui esset eiusde regionis oriundus, et Staterarum non egenus*, i. nummorum, ex Graec στατήρ.

STATERA, V. supra in *Stater*.

† ST...

† STATERARE, ad stateram expendere. Arest. Ms. a. 1410.

† STATGIA, habitatio, coenaculum. Annal. S. Martial. Lemouic. V. *Stagia* 1.

STATHES, portus, nauium statio. Charta ann. 1431. apud Rymer. to. 10. p. 488.

STATICA. (1) STATICA, STATICUM, V. *Scatz.* (2) † Praesidium militare, in Vsat. Barcin. Ms. (3) † Commoratio, domicilium, in Consuet. Perpin. Ms.

STATICULUM, V. infra *Statunculum.*

STATIO. (1) Ieiunium dicitur Scriptoribus Ecclesiasticis. Isidorus lib. 6. Orig. cap. vlt. et Rabanus lib. 2. de Institut. Cler. c. 18. *Ieiunium et Statio dicitur.* Glossae Arabico-Lat. *Statio*, *ieiunium.* Atque ita pro quouis ieiunio vsurpant Cassianus lib. 5. de Coenob. Instit. c. 20. 24. Alii distinguunt *stationem* a ieiunio: *Ieiunium enim*, iidem Isidorus et Rabanus aiunt, *est indifferenter cuiuslibet diei abstinentia, non secundum Legem; sed secundum propriam voluntatem. Statio autem est obseruatio statutorum dierum, vel temporum: dierum, vt quartae et sextae feriae ieiunium ex vetere lege praeceptum: temporum autem, vt ieiunium quarti, quinti, septimi et decimi mensis, et obseruatio Quadragesimae, quae in vniuerso orbe institutione Apostolica obseruatur.* Tertullianus lib. 2. ad vxorem: *Vt si Statio facienda est, maritus de die condicat ad balneas, si ieiunia obseruanda sunt, maritus eadem die conuiuia exerceat.* Idem contra Psychicos: *Arguunt nos, quod ieiunia propria custodiamus, quod Stationes plerumque in vesperam producamus.* Et cap. 14. eiusdem libri: *Cur Stationibus quartam et sextam Sabbati dicamus, et ieiuniis Parasceuen?* Vbi exerte Tertullianus *stationem* a ieiunio distinguit, ostenditque *stationem* praescriptam a lege: *ieiunium* ex mero arbitrio et propria deuotione obseruatum. Exstant in Bibliotheca Casinensi Auxilii Presbyteri Quaestiones Theologicae, in quibus quaerit: *Quid intersit inter Stationem et Ieiunium?* Cur autem *Statio* dictum sit ieiunium indictum, docet Ambrosius Serm. 25. *Castra nobis sunt nostra ieiunia, quae nos a diabolica infestatione defendunt: denique Stationes vocantur, quod Stantes et commorantes in eis inimicos insidiantes repellamus.* Isidorus loco citato: *Statio autem de militari exemplo nomen accepit pro eo, quod nulla laetitia obueniens castris stationum militum rescindat: nam laetitia libentius, tristitia sollicitius administrat disciplinam. Vnde et milites, nunquam immemores sacramenti, magis stationibus parent.* V. quae Allatius obseruat de Missa Praesanctificatorum pag. 1550. et 1570. ex Ioan. Phurne et Matth. Blastare. (2) STATIO, veteribus dictus Coetus, siue conuentus fidelium in Ecclesia, maxime is, qui dominico fiebat die, apud Tertullian. lib. de Corona militis: ita autem vocantur eiusmodi conuentus, metaphora sumta a militibus, qui dum praesidium certo loco collocant, *stationem facere* dicuntur. (3) *Stationes* praeterea dicuntur Ecclesiae, oratoria, seu quaeuis loca, vbi processiones Ecclesiasticae moram faciunt, in quibus orationes fiunt, aut decantantur Antiphonae, vel denique sacrum Missae Ministerium peragitur: ex quo processiones ipsas *Stationes* passim dictas obseruare est. Atque hac notione *Stationis* vocem accipiendam censent viri docti apud Cyprianum Epist. 31. et 42. Ioannes Diacon. lib. 3. Vitae Gregorii M. c. 18. STATIONALIS CRUX, quae ad stationes deferebatur, et super altare reponi solebat. Benedictus in Ordine Rom. apud Mabill. tom. 2. Musei Italici p. 124. STATIONARI, *Stationem* seu processionem peragere. Eckehardus Iunior de Casibus S. Galli c. 1. (4) Communio, seu ordo a communionem accepturis seruandus. Ordo Rom. II. apud Mabill. tom. 2. Musei Ital. pag. 50. (5) Locus in Monasteriis educandis pueris destinatus. Vita B Stephani Obazin. Abbat. apud Baluz. tom. 4. Miscell. pag. 157. (6) Idem quod Sta-

Stagium, de qua voce supra. Sugerius lib. de Rebus in Administr. sua gestis cap. 12. V. *Status* 9. (7) Conuiuium, pastus, praebenda panis et vini. Charta Hugonis Episcopi Gratianopolitani ex Tabul. Eccl. Gratianopol. *In Ecclesiis B. Mariae de Arnisio, et S. Ioannis, et de deserto, retinui Stationem cum sociis sex a festiuitate Apostolorum Petri et Pauli, vsque ad Assumptionem B. Mariae.* (8) Minuti quidam Canonicorum reditus hac voce designantur, in Charta Mauricii Episcopi Paris. ex Tabul. S. Clodoaldi (9) Domus, vbi quis *stat*, habitat. Charta Rodulfi Episc. Cabilon. ann. 980. inter Instr. to. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 226. V. *Stare* 3. et *Statina*. (10) Tabulatum, Gall. *Estage*. Charta Ludouici Crassi Reg. Franc. ann. 1134. ex Tabul. Montis Mart. V. *Stagium* et *Tristega*. (11) Idem quod *Mutatio*, in l. 36. et 65. Cod. Theod. de Cursu publ. et l. 1. de Curios. vbi Iacob. Gothofredus. STATIONARIVS, in Glossis Graeco-Lat. dicitur, Ἐπισταθμος, ὁ τοῦ σταθμοῦ ἡγούμενος, ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς, *manceps:* qui scilicet in *mansionibus* equorum publicorum curam gerit: *Qui cursui publico praeest*, in lege 1. Cod. Th. de Cursu publ. Adde leg. 2. de Cohortal. l. 31. de Episc. eod. Cod. vbi Iacob. Gothofred. (12) Apotheca. *Stationarius*, Apothecarius. S. Fulgentius Homil. 66 *Temporalis medici Statio videtur esse defixa, vbi herbarum redolent medicamina, et in tectis curationis inclusa renitent ferramenta, etc.* (13) Pro Viuario piscium, in Charta an. 1057 apud Meichelbec. tom. 1. Histor. Frising. p. 516. *Aquis, aquarum decursibus, piscationibus, Stationibus, id est, gistellis piscium, quos husones dicimus.* (14) † Locus publicus vbi mercatores merces suas venum exponunt, in Ch. Ms. an. 1375.

STATIONALIS, μόνιμος, in Gloss. Lat. Graec. Aliae Graec. Lat. μόνιμος, *sedulus*, *efficiosus*, *Stationalis*. V. in *Statio* 1.

STATIONARE, ab Italico, vt videtur, *Statiera*, Statera, verticulum Gallis *Peson*, vel a *Stanzonare*, ...stare, Gall. *Manter;* dicitur de pa... ne minoris, quam par sit, ponderis; vel minus bene tractato et fict... in Statutis Pallauic. lib. 2. cap. 6... fol. 124. V. in *Stantia* 3.

STATIONARI, V. in *Statio* 1.

† STATIONARIA, officina librari... in Stat. Vniv. Tolos.

† STATIONARIATVS, librarii offi... cium, in Stat. Vniv. Aurel.

STATIONARIVS. (1) *Stationari...* Milites, apparitores, et officiale... Praesidum, qui dispositi per prouin... cias certis locis denunciabant ma... gistratibus, quid ageretur. Horum mentio est in Cod. Theod. et Iustin... non semel, et in Append. Cod. Th... Constit. 14. SVPERSTATIONA... RIVS, apud Optatum l. 1. extre... mo, qui *Stationariis* Praesidum prae... fectus erat. (2) Iidem, qui *Man...sionarii*, seu *manentes*, de quibus su... loco. Tabularium Redonense apu... Augustinum du Pas in Stemmat. A... moric. pag. 823. (3) Libroru... venditores, Librarii, a *stationibu...* seu officinis librariis: Anglis a *Stati...oners*, quomodo appellabant me... cium vilissimarum institores, q... in foro *stationes* habebant, vt no... tum a Cuiacio lib. 2. Obseruat. ca... 40. Statutum Vniuersitatis Parisien... promulgatum ann. 1275. *De Stati...nariis, siue Librariis: vt Stationari... qui vulgo appellantur, siue Libra... ... corporale praecedant sacrament... tum, quod libros recipiendo venal... custodiendo, exponendo eosdem et v... dendo, ... fideliter et legitime habebunt, etc.* STATIONARII, q... vis institores. Io. Carmessonus ... Vita S. Petri Thomasii cap. 3. (4... Canonicus, qui *residentiam* facit, ... facere debet. V. in *Stagium*. La... bertus Ardensis apud Ludewig. ... 8. Reliqu. MSS. pag. 534. V. ... *Statio* 9. (5) Subdiaconus dict... in Ecclesia Romana, qui, hebdoma... sua in stationibus Romano Pontifi... Missam celebrante, Epistolam ca... tabat. Anastasius in Benedicto I... PP. STATIONARIVS ACOL...

TH...

TEVS eadem de caussa dicitur in Ordine Rom. I. apud Mabillon. to. 2. Musei Italici pag. 4. STATIONARIVS CANTOR, in Charta Philippi August. ann. 1204. pro Ecclesia S. Aniani Aurelian. id est, qui residentiam facit.

STATIOSE, diu, cum mora. Anastasius Bibl. in Gregorio IV.

STATIVA, Domus, vbi quis *stat*, manet. Charta ann. 1153. inter Probat. tom. 2. nouae Histor. Occitan. col. 545. V. *Statio* 7.

STATIVM, sedile, sedes. Processus de sanct. et doct. S. Catharinae Senens. apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 1321.

STATIVNCVLVM, diminut. a *Statio*, Apotheca, sedes vbi merces venum exponuntur. Charta Gilberti Abbatis S. Pauli Senon. ann. 1236.

STATIVVS EQVVS, quem alii Refractarium, Galli *Retif*, vocant. Wichbild Magdeb. art. 99.

STATORES, Apparitores, officiales Magistratuum, vel quiuis famuli, sic dicti, quod starent ad iussa parati, vel quod singuli in stationibus, quibus addicti erant, starent. Vetus Inscriptio L. MARIO. VERNO. STATORI. PR. Alia: FORTVNATO STATORI AVGVSTORVM. Petronius in Satyrico: *Quaedam foeminae sordibus calent, nec libidinem concitant, nisi aut seruos viderint, aut Statores altius cinctos.* V. Ciceronem lib. 2. Epist. famil. vlt. Baron. ann. 261. n. 26. et quae de iis annotauit noster ad Cinnamum.

STATORIVM, pro *Scacarium*, vt videtur, in Indice MS benefic. Eccles. Constant. fol. 41. *Supra quibus debatis et litibus obtinuit contra ipsos dictus de Hamas, videlicet in assisiis regiis de iure patronatum contra dom. de Lesceaux et contra Regem in Statorio Paschali sento Cadomi anno nonagesimo secundo, in quo Statorio procurator Regis procurauerat huiusmodi causam aduocari.*

STATVA. (1) Lex Salica tit. 29. §. 32. *Si quis Statuam aut tremaclum, vel vertuolum de flumine furauerit,* etc. Ita in edit. Heroldi tit. 27. §. 14. Vbi Wendelinus ait, *Statuam* hic appellari, quod Teutones *Staff* et *Stave* dicunt, *contum* scilicet, siue longurium, quo nauicularii per paludes et flumina lintres suos propellunt: a *Stooten*, protrudere. *Stavam* praeferre veteres codices quidam obseruant, vt Pithoeus in Gloss. Leg. Salicae, vbi *Stavam*, genus maioris retis, Gall. *Estave*, interpretatur. Certe quidquid sit de etymo, constat, hanc vocem pro virga longiori vsurpari in Speculo Saxonico l. 3. art. 45. §. 10. in margine: *Acervus tritici, duodecim habens Statuas, quarum quaelibet per vnum passum ab alia distet: et quaelibet Statua clauos contineat duodecim a se inuicem distantes, in altitudine vnius hominis staturae vsque ad humeros.* In textu *virga* habetur pro *Statua*, sic: *Duodecim vero virgarum cumulus tritici, ita vt virga vna passum distet ab alia.* V. Acta SS. to. 1. Iun. p. 869. col. 1. (2) Columna. Epist. Imp. CP. ad Robertum Comit. Flandr. ann. 1095. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 268. (3) Στημένα, in Gloss. Lat. Graec. et Graec. Lat. Emendat Vulcanius, *Statuta*, ἐσημένα.

STATVALIS. (1) Stupidus, instar statuae: hinc adagium: *Statua taciturnior.* Liber de Disciplina Scholarium, falso Boëtio adscriptus, cap. 6. (2) STATVALIS, et STATVARIVS CEREVS, qui ad *statuam* seu altitudinem alicuius effictus est. Mirac. S. Simonis Eremit. August. tom. 2. April. pag. 828. V. *Statuarium* 4.

STATVARE, Statuere, praescribere. Acta ad Concil. Basil. apud Marten. to. 8. Ampl. Collect. col. 383.

STATVARII, vt infra *Statutarii*, quomodo etiam forte legendum est. Constitut Frederici Imp. in Litteris Ludouici X. Regis Franc. tom. 1. Ordinat. p. 611.

STATVARIVM. (1) *Conflatorium.* Papiae MS. Perperam in edito *Staturarium.* Occurrit haec vox nude in Gloss. Arabico-Lat. (2) Sepulcrum, monumentum mortuorum statuis adornatum. Ingulfus pag. 853. (3) Zachariae cap. 11. v. 13. *Et appende-*

penderunt mercedem meam triginta argenteos; et dixit Dominus ad me: Proiice illud ad Statuarium. Vbi Graecus interpres, κάθες αὐτοὺς εἰς τὸ χωνευτήριον, vbi scilicet conflari statuae solent. (4) *Candela, cum qua cingitur statua, et circumdatur vel crux, vel altare.* Ita Vgutio, et ex eo Will. Brito in Vocabulario MS. et Mamotrectus ad 2. Paralip. c. 3. Vita S. Stephani Obazin. lib. 3. c. 25. apud Baluz. tom. 4. Miscell. p. 200. Vbi de cereis ad mensuram seu *staturam* boum curandorum effictis, atque ad sepulcrum Sancti cuius opem inclamabant arsuris sermo est. V. *Statualis* 2. Gloss. Lat. Graec. *Staturium*, ὀρθοστάτης, Gloss. Graec. Lat. ὀρθοστάτης, *Statuarius*. Sed legendum videtur vtrobique *Statarius*. V. *Statarii* 2.

STATVARIVS, V. *Statuarium* 4. *Statualis* et *Statuarii*.

STATVITIO, Statutum, Edictum. Continuatio Chron. Andr. Danduli apud Murator. to. 12. col. 419. V. *Statutio*.

STATVNCVLVM, STATVNCVLVS, paruula statua. Gloss. Lat. MS. Reg. cod. 1013. *Statuncula, idola, Staticulum*, Plauto in Persa. Vita S. Concordii Mart. num. 8. STATVNCVLAM habent Gregor. Turon. lib. 1. Hist. Franc. cap. 5. et Acta S. Thyrsi cap. 6. STATVVNCVLA, in Actis S. Vrbani PP. tom. 6. Maii pag. 13.

STATVRA. (1) Hominis altitudinis mensura. Gloss. Lat. Graec. *Statura*, ἀνάστημα, μέγεθος σώματος, μῆκος ἡλικίας. Glossae aliae: *Statura*, σώματος στάσις. Anastasius in S. Hadriano sub finem, de Tiberi fluuio exundante: *Et per plateas, se extendens vsque ad Pontem Antonini, ipsumque euertens murum, egressus in suo se iterum vniuit alueo, ita vt in via lata amplius quam duas Staturas eiusdem fluminis aqua excreuisset, etc.* Habetur eadem notione paulo ante. (2) Statua, imago. Testamentum Guillelmi Narbon. Vicecomitis ann. 1397. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 1629.

STATVRARIVM, STATVRIVM. V. *Statuarium* 1. et 4.

STATVROSVS, elegantis staturae. S. Augustin. Ps. 33. *Forte habes seruum formosum, Staturosum, bene compositum.* V. *Statutus*.

STATVS. (1) Statura. Lactantius de Mortibus Persecut. n. 9. *Erat etiam corpus moribus congruens, Statu celsus, caro ingens, etc.* Fredegarius in Chron. cap. 51. *Formam staturae meae laudasti.* Alii codd. habent *Status mei.* (2) Hominis status species. S. Cyprianus ad Demetrianum. (3) Regnum, imperium, ditio, Gall. *Etat*, Germ. Staat. Litterae Edw. III. in Chron. Angl. Th. Otterbourne pag. 123. (4) Curia, Comitatus, Aula Regia. Iacobus de Vitriaco lib. 3. pag. 1126. de Saphadino: *Primo die recipit ipse (Legatos Christianorum) in prima scala de Cayron, vbi semper est Status eius.* (5) Comitia generalia regni, vel prouinciae alicuius, Gall. *les Etats.* Prosper Sancticrucius de ciuilibus Galliae dissensionibus apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 1449. (6) Ordo. Charta ann. 1361. (7) Apparatus, comitatus, familia; Germ. Staat. Polyptychus Eccles. Viuar. *Vidi . . . . Hugonem Merali qui erat vicarius, tenebat ita magnum Statum sicut vnus Episcopus.* (8) Reditus, prouentus, fiscus regius. Charta ann. 4. Henrici V. Regis, apud Madox in Formul. Anglic. pag. 6. (9) Sedes, i. q. *Stagium*. *Statum facere, tenere*, Sedere, morari. Ethelwerdus lib. 4. cap. 3. V. in *Stagium* et *Statio* 4. (10) Pro *Stallo* monachorum et Canonicorum in Ecclesia. Galbertus in Vita Caroli Comitis Flandr. num. 72. (11) Sedes, apotheca, Gall. *Etau*; idem quod *Stallum* 1. Charta Ludouici Crassi Reg. Franc. ann. 113. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Par. pag. 61. (12) IN STATV TENERE, Gall. *Tenir en Etat*, curare, tueri, suis stipendiis seruare. Charta Henrici III. Reg. Angl. ann. 122. apud Rymer. tom. 1. pag. 280. (1 ✝ Dilatio, induciae, quod res

eo statu, quo sunt, maneant, Gall. *Estat*; inde *securus Status*, securitas, qua sibi inuicem per certum temporis spatium fideiubent. Lit. remiss. a. 1356. (14) † Honoris et dignitatis gradus, in Testam. a. 1390. V. *Homo status* et *Statica* 2. (15) † Ministerium, artificium, in Arest. Parl. Paris. a. 1416.

STATVTARII, Magistratus, qui statuta edunt, vel horum obseruationi inuigilant, vel secundum ea iudicia sua edunt. Charta ann. 1208. apud Murator. delle Antic. Estensi pag. 390, *Statutarii, qui pro tempore fuerint, hoc statutum et supradicta teneantur firmare et scribi facere in volumine statutorum Communis ciuitatis Ferrarie.* STATVTERII, eodem significatu, in Statutis Vercell. lib. 6. fol. 141.

STATVTARIVM, Archiuum, in quo reponuntur Statuta, seu acta publica. Innocentius IV. PP. in Epistola ad Potestates, etc. sub finem.

STATVTARIVS. *Lex statutaria*, V. in *Lex*.

STATVTIO. (1) Statutum, Edictum. Charta Olibae Comit. apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 267. V. *Statuitio*. (2) † Iurisdictio iuratorum communiae in Ch. a. 1070. (3) † Assignatio, addictio, in Ch. MS. a. 1238.

STATVTORES, vt *Statutarii*. Statuta Arelat. MSS. art. 110.

STATVTVM LOCALE, Institutum, consuetudo recepta in loco, Gallis *Coustume locale*. Charta Bolkonis Ducis Silesiae ann. 1336. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. pag. 559.

STATVTVS, magnae staturae, apud Plautum in Rudente:

Recaluum ac Silenum senem, Statutum, ventriosum.

V. *Staturosus*.

STATVVNCVLA, V. *Statunculum*.

STAVA, V. *Statua* 1.

STAVARIVS, ὀςἑοςάτης. Gloss. Lat. Graec. Leg. *Statarius*. V. *Statuarius* 4.

† STAVDELLVM, fulcrum mensarum, in Stat. eccles. Castrens. an. 1358.

STAVERA, qui iuraturo formulam sacramenti praescribit, vel dictat, à Belgico *Staven den eedt*, sacramentum dictare. Consuet. Furnenses ex Tabular. Audomar.

STAVLVS. (1) *Stallus*, sedes Canonicorum vel monachorum in choro Ecclesiae, Gall. *Stalle*. Charta ann. 1227. tom. 2. Hist. Eccles. Meld. p. 120. V. *Stallum* 2. STOLVS, eadem, vt videtur, notione. Statuta S. Martini Turon. ex Cod. MS. Sangerman. num. 1307. *Debet autem* (Rex) *donare thesaurariam vel decanatum vocantem infra annum et canonico non de terra, sed de Stolo.* (2) *Stallum*, apotheca; Gallis *Estal*. Libertates MSS. villae S. Desiderii in Campania ann. 1228. V. *Fenestra*, *Stallum* 1. STAVLLVS, eodem significatu. Gesta Guillelmi Episc. Cenoman. apud Mabillon. to. 3. Analect. pag. 373.

STAVPVLVS, V. mox *Staupus*.

STAVPVS, et STOVPVS, Scyphus, crater, poculum, mensura liquidorum, Germanis *Stauff*. Kero Mon. in Gloss. *Stoupus, ciphus certae mensurae*. Vetus Glossar. Saxon. apud Somnerum, *Stapul, batis*. Est autem *batis* vas, vel etiam vas potorium. Charta Abbatis Laurisham. apud Freherum in Origin. Palatinis: *Vndecima vero huba villicationi attinet, quatenus inde 8 parapsides, 8. Staupi, vnum mortarium, in Natali Domini, 40. quoque scutellae in Pascha fratribus ministrentur.* STAVPVM, eadem notione, in Charta ann. 1221. tom. 2. Rer. Mogunt. p. 668. STOVPVS. Ephemerides Monasterii S. Galli, 3. Non. April. STOPVS, in Statutis antiquis Canonicorum S. Quintini in Viromanduis. STOPA, eodem significatu, apud Ludewig. to. 1. Reliqu. MSS. p. 354. STOPELLVS, diminut. a *Stopus*. Statuta Placentiae lib. 6. fol. 67. STAVPVLVS, diminut. a *Staupus*, in Miraculis S. Valburgis Virg. lib. 2. cap. 5. apud Canisium et Stewartium vsurpatur pro *Cicindile*, aut lucerna ardente ante corpus S. Valburgis, quod esset in modum *staupi*, seu crateris, efficta. STIPVS, apud

apud Papiam dicitur *calix consecratus*. Sed an eiusdem originis, cuius *staupus*, non ausim definire. Leg. forte *Scriptus*.

STAURACIN, STAURACINUS, STAURACIS, STAURACIUM, V. in *Storax*.

STAURAMENTUM, quidquid non ad vitae duntaxat, sed et ad agrorum culturam, et praedii supellectilem pertinet, idem quod *Instaurum*. V. in hac voce. Tabularium Cadomense: *Willelmus montum recepit in Stauramento, IV. boues, et XL. bidentes, etc.* V. *Estoramentum*.

STAURARE, instruere, adornare, Gall. *Estorer*. Anastasius in Hadriano apud Murator. tom. 3. p. 195. V. *Staurum* et *Instaurare* in *Instaurum*.

STAURIA, Crux. *Fratres de Stauria*, iidem qui *Fratres crucis*. V. in *Crux*. Leges Opstalbomicae c. 20. *Fratres Ordinis Praedicatorum, et Fratres Minores, et Fratres de Stauria, . . . admittere decrevimus*.

STAUROFERI, iidem qui mox *Staurophori*. V. *Baiulus* 1.

STAUROFORIA, V. in *Staurophori*.

STAUROPHORI, qui crucem in processionibus Ecclesiasticis portant, ex Graeco σαυροφόροι, Gall. *Portecroix*. Gislebertus Monachus in Vita S. Romani Abbat. Autisiod. cap. 7. *Sicque* (corpus S. Romani) *inde levatum, et cum Staurophora, cereostatata . . . . ad praefatum coenobium deportatum est*. Perperam edit. *Staurophona*. Rectius to. 5. Maii p. 156 editum a Bollandistis, *Cum Staurophoria et cereostata*. Sic porro hoc loco intelligitur Crux ipsa delata. V. Meursium, et Gloss. med. Graecit. STAUROFORIA, *Portatio Crucis*, in Gloss. MSS.

STAUROPHYLAX, Graec. σαυροφύλαξ, Crucis custos, dignitas in Ecclesia Ierosolymitana: eo etiam nomine interdum donatur Patriarcha Ierosolymorum. V. *Custos Crucis* in *Custos* 4. et Gloss. mediae Graecit.

STAURUM, quicquid ad vitae necessaria conducit, Anglis *Store*. Item, quicquid ad agriculturam, vel ad praedii supellectilem pertinet, ut sunt animalia, pecora, servi, e[t] V. *Stauramentum*. Elmham. in V[ita] Henrici V. Regis Angl. cap. 6[?]. 195. *Largissimae Cereris copiosa fer[ti]litas, cuncta sua granaria infra [...] bem omni Stauro spoliata perpende[...] etc.* Chron. Ioh. Wherhamstedii p[.] 505. *A dextra, aut in praediis, [...] in grangiis, aut alicubi alibi in Sta[u]ro pro exhibitione vestra, etc.*

STAURUS, Crux, ex Graec. σαυ[ρός]. Gloss. Aelfrici Anglo-Sax. *Crux*, [...] *Staurus: rod.*

STAUSARE, f. Proponere, obiice[re]. Charta ann. 1506. apud Vghell[um] tom. 1. Ital. sacrae col. 1362. *H[a]beat in omnibus licentiam et firm[issi]mam potestatem in omni loco is[ta] munimen ostendere et Stausare, a[...] re, etc.* Leg. fortassis *Stansare*, [...] Italico *Stansiare*, decernere, co[n]stituere.

† STAZONATICUM, praestatio p[ro] *Statione* seu *Stallo* in foris et nund[i]nis, i. q. *Stallagium*, ab Ital. *St[a]zione*. Murat. t. 2. Antiq. p. 32.

STE, V. supra *Sta*.

STECCARE. Charta ann. 1287. i[n] Miracul. S. Ambrosii Senensis: *Sta[n]do ante altare S. Ambrosii, fuit i[...] compressa, et Steccata, quod nul[lo] modo poterat discedere.* Id est fu[...] ex Italico *Stecca*, baculus, stipe[s], septum. V. Cruscanos, Menagiu[m] et Ferrarium in Orig. Ital. STE[C]CHETUM, ex Italico *Steccato*, pa[lus], repagulum, apud Petrum d[e] Crescentiis l. 10. cap. 26. Hin[c] STECCATA, palorum series, v[al]latio ex palis, locus palis circum[septus], Gallis *Estacade*. Annal. Ca[e]senat. ad ann. 1305. apud Murator[ium] tom. 14. col. 1126. STECHATA, STECHATUM, eadem notione Castellus in Chron. Bergom. ad an[n.] 1404. apud eumdem Murator. tom. 16. col. 948.

† STECCARIA, i. q. quod *Steccata* in Ch. a. 1414.

STECCATA, V. *Steccare*.

STECCO, vox Italica, Spina, festu[ca], palus. Vita S. Francisci Fabrian[ensis] to. 3. April. p. 989.

STECHATA, STECHATUM, STE[C]CHETUM, V. *Steccare*.

[ST]EDINGI, V. *Stadingi*.
[ST]EGMA, pro Stemma. Chronicon Novalicense lib. 5. c. 8.
[ST]ELAGIVM, V. mox in *Stele*.
STELAREA, salictum, ap. Murat. [to.] Antiq. p. 419.
[STEL]E, f. Retis genus, vel Pali in [flumine] dispositi ad capiendos pisces. V. *Stellinus* Charta Winemari Gandensis Castellani in Probat. Histor. Guinensis pag. 66. *Et unum mansum terrae inter Broclant et Gestlant, praeter ius ad dicum, nec non et unum sack ad turvos et ad silvam, unum Stele in Valham ad pisces, in spiritus eandem piscandi potestatem quam illius loci dominus habet.* Hinc forte STELAGIVM, in Charta Henrici II. Regis Angl. pro Abbatia S. Mariae de Voto.

[ST]ELENGARDA, locus palis circumseptus. V. *Steccare*. Iacobus De Layto in Annalib. Estens. apud Muratori. tom. 18. col. 991. V. *Stellata*.

[ST]ELGIAE, f. pro *Scailgae*, vel *Scabiae*, lapides sectiles, quos *Ardoises* dicunt Galli. V. in his vocibus. Histor. Monast. S. Laurentii Leod. apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 1120. *Item, pro XC. M. Stelgiarum emtarum ad opus claustri, C. scuta antiqua.*

[S]TELLA. (1) SOCIETAS STELLAE, Ordo Militaris institutus a Ioanne Reg. Franc. ann. 1351. *Stellifera Congregatio Militaris*, in Charta eiusdem Regis 5. Iun. ann. 1356. Habetur apud Carolum de Lelis in Familiis Neapolitanis tom. 1. pag. 296. Epitaphium Iacobi Bozzuti Militis an. 1358. vbi dicitur fuisse *de Societate Stellae illustris domini Ioannis Regis Francorum, et Collateralis Consiliarius Ludouici Ducis Duracii.*

STELLAE FESTVM, Dies Epiphaniae in Codice MS. S. Victoris Paris. Quo quidem die celebratur officium, quod *Officium stellae* appellatur apud Ioannem Episcopum [A]brinc. de Officiis Eccles. pag. 30.

[S]TELLAE APPARITIO, vesper, [so]lis occasus. Fori Oscenses Iacobi I. [R]egis Aragon ann. 1247. fol. 12.

[S]TELLA GROSSA DE SERO, eadem notione. Chron. Parmense apud Murator. to. 9. col. 765. STELLA Iunior, Agrimensoribus, est Decussis conduplicatus diductusque; iunior vero stella dicta, quasi ab ipsis mensoribus condita, adeoque post caeteras stellas nata. Caius et Theodosius: *Stellam iuniorem super picatos palos consecrauimus, etc.* Idem Caius: *Et signatim vt inueniantur pali ipsi Stellam consecrauimus, et ipsa Stella iunior nomine vocatur.* (2) STELLA, Gall. *Estelle*, in Ecclesiis quid sit aperte docet Rituale Suession. apud Marten. de Diuinis Offic. pag. 497. *Funiculus insuper a capite vsque ad pedes ecclesiae pretendatur, in quo circulus quidam ferreus habens 7. cereos super ostium sepulcri in altum dependeat. Circulus autem iste, qui et Stella a nobis nuncupatur, verum luciferum, qui mane resurrexit, designat.* Statuta MSS. Eccles. Anic. ann. 1410. *Matricularius omni die Matutinis, Missae et Vesperis ad pulsandum campanas chori, Stellam illuminandum . . . . teneatur interesse.* V. supra in *Stellae festum*. (3) *Stellae* dicuntur bacilli, quibus alligatur crus post rupturam consolidandum. Miracul. B. Henrici Baucenens. to. 2. Iunii p. 391. (4) ✝ Machina lignis duobus transuersis constans. Tract. Ms. de re milit. (5) ✝ Piscis genus, V. *Ilancus*.

STELLARE. (1) Stellis micare. Symmachus lib. 3. Epist. 11. (2) Alia notione. Memoriale Potestatum Regiens. ad ann. 1247. apud Murator. to. 8. col. 1115. *Parmenses et omnes milites et populares armata manu exierunt de Parma, et per forciam cazauerunt Imperatorem de Victoria, et omnes suos milites et pedites; et multi fuerunt ibi mortui et vulnerati, et totum carrocium Cremonensium ibi Stellauerunt, et destruxerunt, et in Parmam duxerunt.* Leg. forte *Steccauerunt*, id est, in frusta conciderunt. *Stecca* enim Italis frustum ligni sonat: nisi malis *Strabucauerunt*. V. infra *Strabucare*.

STELLARIA. (1) STELLARIA, STELLATA, STELLATOR. Vguitio: *A sterno, haec stellata, i. mare, vel purpura: vnde Stellaria, nauis mari-*

marina, vel via in mari, vel via in coelo quae ducit nautas, vel purpura quae per mare fertur, vel vestis ex purpura: et Stellarius, marinus, vel purpureus, et Stellator, compositor navis marinae, vel purpureae vestis, sive regularum stellarum. V. Papiam in *Silataria*. STELLARIA, vt supra *Stalaria*. V. in hac voce. Charta ann. 1097. apud Murator. delle Antic. Estensi pag. 82.

STELLARII, et *Stelliferi Hospitalarii*, dicti fratres seu Milites Ordinis Teutonici, in veteri Chronico laudato a Bohuslao Balbino in Epitome Rerum Bohemicarum pag. 270. quod ii deferant stellam rubram supra crucem, ex statuto Innocentii IV. Papae.

STELLATA. (1) Palus, repagulum. Iacobus de Layto in Annal. Estens. apud Murator. tom. 18. col. 1023. Hinc (2) STELLATA, pro Vallatio ex palis, locus palis circumseptus, in Chron. Estensi ad an. 1332. apud eumdem tom. 15. col. 393. V. *Steccare*, *Stelengarda* et *Stellonata*.

STELLATA CAMERA, Gall. *Chambre des Estoiles*, Iurisdictio apud Westmonasterium, a loco stellis ornato vbi sedebant iudices sic dicta, quae abolita est ann. 1641. sub Carolo I. Rege Angl. V. Blount in Nomole . Anglic.

✝ STELLATICVS PANNVS, segmentis in modum stellae positis distinctus. Glossar. Lat. Gall. Cod. 7679.

STELLATVRA, V. *Stillatura*.

STELLATVS. (1) Qui *stallum* habet, Mercator qui in *stallo*, seu merces suas venum exponit. Bracton. lib. 4. Tract. 1. cap. 46. V. *Stallati*. (2) V. *Stellata Camera*.

STELLIATA, sepimentum, clausura, vt videtur, (seu potius intertignium.) Gall. *Cloison*. Charta Radulfi Abb. de Viconia ann. 1206. ex Tabular. S. Quintini in Insula: *Vaccariam quoque quae in curte S. Quintini est, duabus Stelliatis ampliare et lateribus tegere debemus.* V. *Stellata* et *Stellonata*.

STELLIFERI, V. *Stelligeri*.

STELLIFICARE, in Diuorum merum referre, stellis et astris i rere. Ericus Vpsaliensis lib 4. Suecicae p. 139.

STELLIGERI, STELLIFERI, men factionis Basileae in cui opposita *Psittacorum* bertus Argentinensis ann. 1

STELLIGVS, vnciae pars vige Gall. *Estelin*. Comput. an. 12 Bibl. Reg. V. *Esterlingus*.

STELLINGA. Nithardus lib. 4. H de Lothario Imp. *Hinc etiam in xoniam misit Frilingis Lazzis quorum infinita multitudo est, mittens si secum sentirent, vt le quam antecessores sui tempore idolorum cultores erant, haberu eandem illis deinceps habendam cederet: qua supra modum cupid men nouum sibi, id est, Stellinga posuerunt, et in vnum conglob dominis e regno pene pulsis, more tiquo, qua quisque volebat lege vebant.* Infra: *Ludouicus etia seditiosos, qui se, vti praefatum Stellinga nominauerant, nobiliter, gali tamen caede compescuit* Ru sum: *Eodem tempore Stellinga Saxonia contra dominos suos rebel runt.* Vox formata forte ex St Kiliano, vetus, vetustus, et Li filius, vti in *Adalingus* documt quod *Stellingae* leges et mores an quos affectarent.

STELLINVS. (1) Vt *Esterlingus*, in hac voce, et infra *Sterlinus*. Ch ta Iuhelli de Meduana ann, 11 apud Marten. to. 1. Ampliss. Coll col. 982. (2) ✝ Vnciae pars sima, Gall. *Estelin*. Necrol. ec ris. Ms. V. *Esterlingus* et *Stellig*

STELLIO, *dicitur qui animo i stans et varius est verbo vel* Vocabul. vtriusque iuris.

STELLIONATOR, ἐπιθέτης, Gloss. Lat. Graec. Aliae Graec. ἐπιθέτης, *Impostor*, *Stellionator*.

STELLIONATVS. (1) *Crimen lionatus nomen sumsit a quodam mali reptili, quod dicitur Stellio est quasi simile serpenti, et Stell tum animal dicitur, quod ex di coloribus pictum, sicut coelum* Ioan. Berberius in Viatorio vt

que iuris. Vlpianus leg. 3. D. Stellionat. *Stellionatum obiici posse his, qui dolo aliquid fecerunt, sciendum est, scilicet, si aliud crimen non sit, quod obiiciatur: quod enim in priuatis iudiciis est de dolo actio, hoc in criminibus Stellionatus persecutio. Vbicumque igitur titulus criminis deficit; illic Stellionatum obiiciemus.* (2) ✝Sortilegium, in Glossar. Lat. Gall. Cod. 521.

STELLONATA, Sepimentum, seu vallatio ex palis. Statuta Montis Regal. fol. 198. V. *Stellata* et *Stellata*.

STELLVM, locus palis circumseptus. Stat. Auen. a. 1243.

STELLVTIA, Stellula. Sebast. Perusinus in Vita B. Columbae Reatinae tom. 5. Maii pag. 325*.

STELTA, pro Idiomate, lingua vel stilo; si tamen mendose non scribitur, vt monet Spelmannus, in Charta Edgari pro Eccl. Eliensi: *Quae etiam nostra vsitata sermocinatione describi mandauimus, hac eadem Stelta, quae possit in auribus vulgi sonare.*

STELZIA, Gralla, vel baculus cui quis innititur, Germ. *Stelze*. Capitula ad Legem Alamannor. c. 27. edit. Baluzii: *Si quis alteri pedem truncauerit, soluat solid. 40. Et si mancus, soluat solid. 20. Et si foris villa ambulare potuerit, et in campo suo cum Stelzia ambulare poterit, soluat sol.* 15. *etc.*

STEMA. (1) Poena reis inflicta, vel ius eam infligendi. V. *Estema* 1. (2) Pro *Stemma*. Tabular. Landeuenec. (3) Pro *Scema*, ni fallor. V. in hac voce prima notione. Charta Caroli Calui in Bibl. Reg. ex Cod. Colbert. 5080. *Sed etiam nosmetipsos debemus qui nos et praedecessores nostros Imperatores et Reges nullo nostro merito, sed sua benignissima gratia regimen in Stema euehere dignatus est.*

STEMMA. (1) Pro *Schema*, seu σχῆμα, non semel vsurpat Ordericus Vitalis. *Monachile Stemma*, lib. 4. pag. 543. V. *Scema* 1. (2) STEMMA, ae, generis series. Charta electionis Iohannis in Abbatem S. Pontii ann. 1004. ex Schedis Peiresc. *Eligimus hunc monachum nomine Ioannem, vultu decorum, illustrum sensu, Stemma sublimem, moribus insignem, etc.* (3) Charta ann. 1156. apud Ludewig. to. 4. Reliqu. MSS. p. 202. *Si seruus ecclesiae occiderit conseruum suum, Stemma ex integro ecclesiae restituatur, &c. de subsequenti vero emendatione duae partes ad ecclesiam, tertia ad aduocatum pertinebit. Si de ceteris quispiam seruum ecclesiae occiderit, restitutio* (l. restituto) *itidem Stemmate, subsequentis compositionis duae partes sunt aduocati, tertia ecclesiae.* Id est, ni fallor, restituto alio seruo, etc. (4) STEMMA, a Graec. στέμμα, Corona, diadema. Translatio S. Sebastiani, etc. saec. 4. Bened. part. 1. pag. 406. *A Stemmate vsque subuculam cultu regali exuti* (Ludouicus Pius et eius vxor) *vterque Martyri inibi reposuere.* Vtuntur etiam Firmicus Mathes. lib. 3. c. 8. Prudent. Hymno 1. περὶ στεφάνων, et alii.

STEMPHIACI, *id est, vinatia*, apud Papiam MS. Perperam in edito *Steniphiaci*, *id est, umacia*: est enim vox Graeca, στέμφυλα, vnde constat legendum *Stemphyla*.

STENDARDVS, vt *Standardum* 1. V. ibi.

STENDATVS. *Marca Stendata*, ad *Standardum* scilicet examinata. Locus est in *Marca*. V. *Standardum* 2.

STENIPHIACI, V. *Stemphiaci*.

STENTARI, distineri, occupari, vox Italica. Acta S. Franciscae Rom. to. 2. Martii pag. 139.

STENTARIVM, vt *Standardum* 1. Iacob. de Voragine in Chron. Ianuensi apud Murator. tom. 9. col. 16.

STENTINAE, ἔντερα, in Gloss. Lat. Graec. Sed leg. *Intestina*, vt patet ex Gloss. Graec. Lat. ἔντερα, *Intestina*, *interanea*, *Stentinae*.

STEPA, ESTEPA, ESTAVT, palus, tigillum, fulcrum, Gall. *Etaye*. Reparat. factae in Senescallia Carcassonae ann. 1435. ex Schedis Cl. V. Lancelot: *Item pro quinque Stepis et quinque cabestris de coral, quilibet ex longitudine duarum cannarum.*

STEPHADIVM. Historia Episcoporum Autisiodor. cap. 20. *Dedit et alium missorium similiter anaclteum pensant. lib. 40. et dimid. qui habet in medio rotam cum Stephadio, et in gyro homines et feras.* An ex Gr. στεφάδιον, vt sit coronula; vel quod *Scacarium*, quod *Stephadium* etiam vocabant, efformatum fuerit? V. *Stipadium*. ✝ Pro mensa occurrit in Vita MS. S. Laudi Constant. episc. V. *Stipadium*.

STEPHANIENSES, vetus moneta Comitum Burgundiae.

STEPHANIZARE, coronari, Gr. στεφανίζω, corono, a στέφανος, corona. Acta S. Ansueri to. 4. Iul. pag. 102.

STERA. (1) *Pellicula in qua innoluitur puer in ventre matris et moratur. Vnde Macer: Sterae sed subditur herba.* Vgutio. Alius: *Obstetrix, femina quae Steram tractat.* A Graeco-Barbaris, qui στέρα, pro ὑστέρα, dixerunt, transiit haec vox ad Latinos. V. Gloss. med. Graecit. et Lexicon Martinii. (2) Vt supra *Stara*, sextarius, Ital. *Staro*. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 57.

STERBERE. Gualterius Hemingford, de Gestis Edwardi II. Reg. Angl. ad ann. 1307. p. 241. *Quibus auditis, respondit ille nobilis consiliator, Comes Lincolniensis, qui esse Sterbebat capitalis consiliarius Regis mortui.* Vbi Cl. Editor Hearnius, *f. Sciebatur.*

STERCIDIVM, Κοπρισμὸς, in Gloss. Lat. Graec.

STERCIDVM, ὀχετὸς, in iisdem Gloss. at in Gloss. Graec. Lat. ὀχετὸς, *Riuus canalium, clabata, riuus, Stercidum.*

STERCOLA, nutrix, quae cunas purgat. Ita pro *Stercoia*, vel *Stercoia* restituit Rigaltius apud Tertull. advers. Valentin. c. 8. *Quare non et Stercolae et syntrophi nominantur?*

STERCOLINVM, vel STERCOLINIVM, pro Sterquilinium: Fimus, quo stercorantur agri: κόπρος. Gloss. Lat. Graec. *Sterculinum*, κοπροδοχεῖον, κοπρία. Iulianus Antecessor Constitut. 5.

STERCORACES, Stercora. Indiculu Superstitionum et Paganiar... Concilio Liptinensi ann. ... D *auguriis vel auium, vel eq... boum Stercoracibus.* Apud ... 1. Capitul. col. 151. legit... *bouum stercore, vel Stern...* STERCORATIVM, eadem notio... Geruasius Tilleberiensis part. 1. ... Otiis Imperial.

STERCORANISTAE, haeretici, q... Euchariltiae Sacramentum secessi... obnoxium esse censebant. Alger... lib. 2. de Eucharist. c. 1.

STERCORARE, aluum exonerar... stercore-inquinare, in Canon. Po... nitent. apud Marten. to. 4. Anecdo... col. 45. STERCORISARE, STE... CORIZARE, eadem notione. ... zynius in Diario belli Hussitici apu... Ludewig. tom. 6. Reliqu. MSS. ... 199. *Stercorizare* in Gemma occu... rit pro Agros fimo stercorare.

STERCORARIA SEDES, lapide... seu marmorea, quae Romae est an... porticum Basilicae Saluatoris Patr... archatus Lateranensis, ad quam d... ducitur electus Romanus Pontife... priusquam pergat ad S. Petri aedem... sic dicta, quod dum in ea sedet, ... Cardinalibus inde eleuetur dicent... bus hunc versiculum, *Suscitat ... puluere egenum, et de stercore erig... pauperem, vt sedeat cum principibu... et solium gloriae teneat.*

✝ STERCORARIVM, priué, in Glo... Lat. Gall. Cod. 7692.

STERCVRA, σχύβαλα, in Gloss. L... Graec. σχύβαλα, *Stercura, quisqu... liae*, in Gr. Lat.

STERCVS, Narium excrementu... Vita MS. S. Wenwaloei ex Tab... Landeuenec.

STERCVTIVM, Latrina. V. *Sec... sus.*

STERENATES. V. *Stranaces.*

STERIA, ὄρμαθος, in Gloss. L... Graec. Leg. *Seria.* V. Salmas. ... Inscript. Herod. pag. 15. et ad Pl... nium pag. 809.

STERIFIVM, Stapes, quo in equu... quis tollitur. Histor. Novient. M... nast. apud Marten. tom. 3. Anec... col. 1127.

ST...

STERLINENSIS MONETA, V. *Esterlingus*.

STERILEST *intestina*, in Gloss. Iatrosoph. MS. V. *Stentinum*.

STERILLUM, *barba Deo apta*, in vet. Gloss. Cod. 7613. Monstra verborum, pro *Barba caprae*. V. *Stirillum*.

STERIS, *i. e. pellicula, quae vocatur matrix*, in nota ad Comoed. sine nomine MS.

STERIUM. (1) *Spatio, i. solitarii habitatio*. Papias. (2) ✝ Aestuarium, V. *Esterium*.

STERLA, *avis est similis grui: magnum enim habet rostrum et periculosum*. Dial. creaturar. MS.

STERLINGARIS, vt *Esterlingus*. V. in hac voce. Litterae Raymundi Comitis Tolos. ann. 1248. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1040.

STERLENCUS, eadem notione, in Compositione inter Gaufridum II. Aptens. Episc. et Raubaudum de Agouto ann. 1233. ex Schedis Praesid. de Mazaugues.

STERLINGUS, V. *Esterlingus*.

STERLINQUUS. Eodem significatu ac *Esterlingus*, in Charta ann. 1341. apud Rymer. to. 5. p. 259.

STERLINUS, vt supra *Stellinus*. V. in hac voce. Vita dom. Hildeburgis apud Acher. tom. 2. Spicil. pag. 690.

STERMENTORIUM, *Stabulum jumentorum*. Vnde Iosephus in 10. Annalium: *Iosephus haec audiens posuit idola in Stermentorio Cameli. Et etiam Stermentoria dicuntur, quae in lectis solent sterni*. Vgutio.

STERNARIUS, pro Stratus; Gall. Jonché. Amelius in Ord. Rom. apud Mabill. tom. 2. Musei Ital. p. 535. V. infra *Sternutus* 2.

STERNAX, (1) *Caballus pavidus, qui homines reiicit de dorso suo*, in Glossis MSS. Aliae Isidori: *Sternaces, pavidi*. Ita etiam Glossae Antiquae MSS. Sueno in Histor. Danica cap. 5. *Casu inopinato, equi Sternacis praecipitio, arbori illisus interiit*. (2) Humilis, qui se sternit, apud Sidon. lib. 5. Epist. 14.

STERNERE. (1) *Pacificare, praeparare, insellare, obruere*. Will. Brito in Vocabul. MS. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Sternere, Pacifier, preparer, enseler, accraventer*. (2) Pro Scribere. Passio S. Maximiliani: *Dion dixit, Sterne nomen eius. Cumque Stratum fuisset, Dion dixit: quia indeuoto animo militiam recusasti, congruentem accipies sententiam, caeterorum exemplum*. V. Glossar. mediae Graecitatis in κατασερνεύειν. (3) Subiicere, vltimo gradu et loco collocare, in Cod. Theod. tit. de Domesticis leg. 5.

✝ STERNICIUM, stramentum, palea quae equis sternitur, in Stat. Auellae. Ibidem habetur *Externicium*. V. *Sternitura*.

✝ STERNITUS, stratus, ad terram deiectus, Ital. *sternato*. Stat. ciuit. Cumanae. V. *Sternatus*.

STERNOMENTUM, STERNOTUM, STERNUMEN, πταρμὸς, in Gloss. Graec. Lat. Sternutamentum.

STERNUM, *torus, toral, stratus*, σρωμνὴ, in Gloss. Graec. Lat.

STERNUTUS. (1) Eadem notione qua *Sternutatio*. Pirminii libellus apud Mabillonium tom. 4. Analect. p. 586. (2) Pro Stratus, in Rythmo de Verona, to. 1. Analector. Mabillonii, pag. 371.

STEROLOGIA, *Postloquium*, in Gloss. Sangerm. num. 501. a Graeco-barbaro σερολογία, pro ὑσερολογία, vnde efformatum *Sterologia*, pro hysterologia. V. *Stera* 1.

✝ STERPARE, vox Italica, extirpare. Stat. Taurin. a. 1360.

✝ STERPERE, idem, ap. Murat. to. 3. Antiq. p. 41. V. *Stirpere*.

STERPIAE, *Caudae serpentis*, in Glossis antiquis MSS.

STERPUS, ab Italico *Sterpo*, Stirps, truncus, Gall. *Souche*. Acta S. Bertrandi tom. 1. Iun. pag. 796.

STERQUILINIUM; Stercorum receptaculum. Notitia iudicati ann. 994. in Append. ad Marcam Hisp. col. 950. Vtitur Columella lib. 1. cap. 6.

STERRERIA, V. *Starrerie*.

✝ STERTINA, aratri culter, quo terra sternitur seu versatur, Glossar.

Lat. Gall. Cod. 7692. *Stertina, caue* (leg. f. coutre,) *de cherue.* *) *Stertina* potius est stiua aratri, Germ. Sterze, et Gall. *con*, idem est ac *queue*, cauda.

STERTOR, pro *Strator*, nisi me fallo. V. in hac voce. Epitaphium Gerbirgae Abbat. Geisenfeldae apud Mabill. to. 4. Analect. p. 51.

Hic iacet in tumba Gerbirgis filia Regis
Graeci Stertoris, Eberhardique fuit
Neptis, huius loci prima fertur Praelata fuisse.

STERTVRA, Substramen, Gall. *Litiere.* Charta Maioris de Doulaincourt ann. 1244. in Tabular. Compend.

STEVRA, STIVRA, vectigal, tributum, collatio, etc. ex Germanico *Steuer.* Statuta Ardacensia an. 1356. apud R. Duellium tom. 1. Miscell. pag. 111. *Steurae vel collectae.* Charta Alberti Ducis Austriae an. 1286. apud Ludewig. tom. 4. Reliqu. MSS. p. 267. *Ad nullas teneantur collectas, contributiones, dacias siue Steuras. Steura seu precaria*, in aliquot Constitutionibus Adolphi Imperat. ann. 1293. et 1299. apud Goldastum to. 1. Constitut. Imper. STEWRA, eadem notione, in Charta Matthiae Reg. Bohemiae apud Ludewig. tom. 1. Reliqu. MSS. p. 509. STEYRA, pro *Steura*, in Charta Alberti Ducis Austr. ann. 1342. apud Steyerer. in Comment. ad Histor. Alberti II. col. 63. STVRA, apud Georg. Christianum to. 1. Rerum Mogunt. p. 649. STIVRA. Vetus Charta in eadem Metropoli Salisburgensi to. 2. p. 30.

STEYGNATVS. Monasticum Anglicanum to. 3. part. 2. pag. 80. *Vna fanona de panno serico, praeter frontellum, pro Missis ibidem, cum frontello Steygnato .... Vna fanona de panno serico, cum frontello Steygnato.* Hoc est fortassis, notis variegato ac distincto, vel punctis interstincto, ita vt legendum sit *Stigmatus.* V. in hac voce.

STEYRA, vt *Steura*, V. in h[ac] voce.

STHANERIVS, Stannarius, G[all.] *Potier d'étain*, in vet. Catalo[go] Confraternitatis B. M. Deaur[atae] Tolos. V. *Stagnum* 2.

STHEMA, pro *Schema*, Habitus, [ve]stitus, ornatus. Ioannes Biclari[en]sis in Chron. V. *Scema* 1. et *Sc[he]ma* 1.

STIBA, ἐχέτλη, in Gloss. Lat. Gr[aec.] pro *Stiua*.

STIBADIVM. V. *Stipadium.*

STIBVLATIO, vt infra *Stipulat[io]* Charta ann. 23. Ludouici Pii ap[ud] Stephanot. to. 3. Antiquit. Ben[ed.] Pictav. MSS. pag. 220.

STICA. (1) *Tunica*, in Gloss. Is[id.] Papias, et Glossae Lat. MSS. ex B[ibl.] Reg. Cod. 1013. habent *Stiga*. A[...] bi: *Strigium, genus vestimenti.* [...] varo *striga* legendum censet. V. *St[ri]ga* 1. *Stigia, tunica, Stigium*, [ge]nus vestimenti, in iisdem Isidori Glo[ss.] Vossio de Vitiis sermon. c. 50. [ni]mis laxa videtur Isidori interpre[ta]tio, *Sticam*que pro *Sticta*, χ[ι]τ[ὼν] κατάστικτος, scriptum suspicatur, [...] tunicam notis variegatam ac dist[in]ctam intelligit. A Graeco στιχ[...] cersit Salmasius, quem consule [in] Exercit. Plin. p. 748. edit. Tra[j.] Italiae Moniales *Stecca* appellant [li]neam fasciam, quam circumligant [...] fronte. A *Stica* vero videtur f[or]mata vox στιχάριον apud Graec[os,] quibus perinde est *tunica*. ST[I]CHARIVM. Gloss. Graec. Lat. Σ[τι]χάριον, *tunica*. Gloss. Lat. Gr[aec.] *Strictoria*, στιχάρια. *Sticharium* p[rae]terea appellatur praesertim, a[pud] Graecos, vestis strictior ecclesiast[ica,] quae est antistitum, presbyterorum, diaconorum et subdiaconorum [pro]pria. V. Glossar. med. Graecit. [in] στιχάριον. Acta S. Leonis III. [...] tom. 2. Iunii pag. 588. *Accessit* [...] *candidum Sticharium et castanei c[olo]ris contextum phenolium.* STI[CHA,] vt *Stica*, apud Cenciu[m] Ord. Rom. cap. 33. tom. 2. M[us.] Italici Mabill. pag. 200. (2) ST[I]CA, STIKA, certus numerus A[n]guillarum, Anglis *Esticke*, Ge[rm.] infer. eine Stiege, i. e. [...]

XX. individuorum. Fleta lib. 2. cap. 11. § 7. *Lunda anguillarum constat ex 10. Stikis, et quaelibet Stika ex 25. anguillis.* Glanuilla lib. 2. cap. 9. *Vnum sextarium mellis, et duas Sticas anguillarum.* (3) Pro Strica, vel Striga, venefica, in Histor. Monast. Gemmetic. pag. 53.

STICARE. (1) Correctiones statutorum Cadubrii c. 117. *Iubemus quod nullus hospes aut tabernarius .... in eius taberna seu hospitio ludere nec Sticare permittat tam de die quam de nocte sub poena librarum 25. Pap. ... Qui vero ludent seu Sticabunt, in qualibet taberna seu hospitio tam de die quam de nocte cadant ad poenam lib. 25. Pap. ... et hancmet poenam incurrere intelligatur quicumque non esset hospes sive tabernarius, qui in eius domo Sticare seu ludere permitteret.* *) Germanis Stichenstecher olim erant et quibusdam in locis adhuc sunt agyrtae loci conuolutione decipientes. (2) Pro palis munire occurrit supra in Battifolium.

STICATA, Dalmatis, Propugnaculum, munimentum, *Bastida*, Italis. Historia Obsidionis Iadrensis ann. 1345. lib. 1. cap. 24.

STICCARE, Palis et sudibus munire, Italis *Steccáre*. Chron. Domin. de Granna apud Murator. to. 12. col. 714. V. *Steccare*.

STICCATELLVS, diminut. ab Italico *Steccato*, Palus, sudes, assula lignea. Acta S. Raynerii to. 3. Iunii pag. 448.

STICCIA, STICHARIVM. V. *Stica* 1.

STICHATVS, Contextus ac series palorum. Anonymus de Gestis Friderici II. Imper. V. *Steccare*.

STICVLARIVS, *stigularum* seu ligularum artifex. Ch. Ms. a. 1280.

STICVS, piscis fluuiatilis, tinca, in Gloss. Gall. Lat. a. 1348.

STIER, Sextarius, V. *Stera* 2.

STIFA, pro Stiua aratri. Flodoardus lib. 14. Carmine 19.

STIGA. Iohan. de Ianua: *Stiga, i. aculeus, stimulus, incitatio, molestatio.* Inde *instigare*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Stiga, aguillon. Stigare, anguillonner*. V. *Stica* 1.

† STIGARE, instigare, in Instr. a. 1384.

† STIGARIVS, secundus inter officiales fodinarum salis; an qui operarios incitat, quomodo Gallis *Piqueur*. Leges Polon. to. 1. p. 166. *) Procul dubio est a Germ. Steiger, quae vox praefectum fodinae metallicae denotat.

STIGINA, V. infra *Stigna*.

† STIGIO, f. stirpium eradicandarum venditio, in Libert. Ms. loci de Mirabello.

† STIGLVS, *Stilus*, Ital. *Stile*, lignum teres et longum. Tract. Ms. de re milit.

STIGIVM, genus vestimenti. V. *Stica* 1.

STIGMA. (1) Pro Stemma, in Chron. Salernit. Anonymi apud Murator. to. 2. part. 2. col. 224. (2) Signum, character, nota. Andreas Floriac. MS. lib. 3. Mirac. S. Bened. (3) Modus, ratio. Translatio S. Audoeni apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 1674. (4) Nicol. Vptonus lib. 1. de Militari officio cap. 3. *Milites qui creantur per balneum portant de consuetudine in humero sinistro suum Stigma militare album, quod quidem Stigma dictus Tiro portabit, quousque fecerit aliquod notabile factum, nisi aliqua nobilis domina illud tollat, vt est consuetudo Angliae.* Quod vero Stigma hic scriptor vocat, Las seu lemniscus nodatus dicitur in veteri Ceremoniali MS. vbi de Militari inauguratione. Qui enim Miles cum balneorum ceremonia creatus fuerat a Principe, longiori tunica induebatur, eique lemniscus albus ad sinistrum humerum alligabatur. (5) STIGMATA, Praestigiae, characteres magici. Anonymus in Vita S. Brigidae c. 10. *Venit ad S. Brigidam Conaldus, suis satellitibus circumdatus, sub Stigmatibus malignis, et dixit, etc.*

STIGMARE, notam infligere. Prudentius in Romano. STIGMATIZARE, eadem notione, Graec. στιγματίζειν. Acta S. Reginswindae to. 4. Iul. p. 95.

STIGMATUS, punctis interstinctus. Bonifacius Moguntinensis Episc. Epist. 17.

STIGNA, *Pallia operosiora*. Papias MS. et edit. Gloss. Isid. *Stigina*, *ornamenta regia*.

STIGULA, Ligule, Gallis *Aiguillette*. *Stigularii*, *Faiseurs d'aiguillettes*. Habetur in primo Registro *des mestiers de Paris* fol. 89. Arestum pro *Stigulariis*, *seu Aquiletariis urbis Parisiensis ann.* 1421. 7. *Febr*.

STILA, campanula. V. *Skella*.

† STILARE, vox Ital. obtinere, in usu esse, usurpari. Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 221.

STILBON, vox Graeca, Splendens, splendidus. Fridegodus in S. Wilfrido saec. 4. Bened. part. 1. pag. 722.

† STILIARE, *is*, i. q. *Graphium* 1, stilus. Glossar. Lat. Gall. a. 1352.

STILICIDIUM, V. *Stillicidium*.

STILINQUADRUM, *id est*, *quadrum*. Gloss. Isidori. V. *Stlinquadruum*.

STILLA. (1) Campanula. V. *Skella*. (2) STILLAE, glacies, stillae glaciatae, t. 3. Aug. p. 772.

STILLARIAE, aquarum ductus. Charta Conradi Imper. ann. 1023. apud Ughellum in Episcopis Vicentinis. Legendum videtur *Stellariis*. V. *Stellaria* 2.

STILLATUM, Sorbitiuncula. Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Martii pag. 100*.

STILLATURA, Compendium vel lucellum, quod Duces seu Tribuni ex annona singulorum militum quasi *sub gratia donationis*, licito decerpebant, ut est in l. 28. 29. et ult. Cod. Theod. de Erogat. milit. annonae. Quam vocem hac notione usurpant etiam Spartianus in Pescennio, cui *Stellatura* dicitur, et Lampridius in Alexandro Seuero. De vocis etymo multa commentatur Iacobus Gothofredus ad d. l. 28. ubi varias scriptorum sententias expendit.

† STILLICIDARE, stillare. Gloss. Prov. Lat. Cod. 7657.

STILLICIDIUM. (1) Momentum, punctum temporis. Vetus Irenaei Interpres lib. 2. cap. 32. n. 3. *Et ne quidem Stillicidio temporis perseverantia, non Iesu Domino nostri sed Simoni mago similes [illegible]* (2) † Vel STILLICIDIUM, judicii pugna, hastiludium. Ch. Ms. [illegible] 1314. (3) † Morbi genus oculorum, f. Aegilops, t. 3. Aug. p. 30[illegible] (4) † Aquae decurrentis murmu[illegible] in Comoed. sine nomine Ms. ([illegible]) † Area ante aedem sacram, alias *Im-pluuium*. Instr. t. 11. Gall. Christ. p. 224. V. *Atrium* 1.

STILLUS. (1) Stylus, formula, methodus conficiendi acta forensia († vel Scribae officium.) Mandatum Caroli IV. Reg. Franc. ann. 132[illegible] to. 1. Ordinat. pag. 773. (2) STILLUS, STILUS, palus, sudes. Miracul. B. Henrici Baucenens. to. [illegible] Iun. p. 387. *Ipsa zata ducta sine [illegible] migio allisa fuit ad Stillos pontis [illegible] fissa in duas partes.* Iac. De Ly[illegible] in Annal. Estens. ad annum 139[illegible] apud Murator. tom. 18. col. 94[illegible] *Qui ambo exercitus, postquam [illegible] erat sibi possibile pontem occupare [illegible] lum, vastissimis bombardis conti[illegible] contundebant, rumpendo et sterne[illegible] diaetim Stilos et alia ipsius pontis [illegible] bora.* Ubi pontis pilae seu columnae intelligi possunt, a Graec. στῦλ[illegible] columna: at pro palo certum [illegible] usurpari hanc vocem in Charta D[illegible] siderii et Adelgisi Regis Longo[illegible] an. 772. in Bullario Casin. tom. [illegible] p. 14. col. 2. *Per prato in Stilo [illegible] cto, et pero teclato, et per [illegible] furca ficta, usque in pero simili[illegible] clato, deinde in Stilo, et [illegible] clata.* *Stili caeci*, apud Hirtium [illegible] bello Africano, Pali sunt praeacuti ambustique, ac terrae defixi in [illegible] strensi munitione. De iisdem [illegible] lius:

> *Et Stilus occulitur, caecum [illegible]*
> *vestigia telum.*

(3) † Stilus, graphium, i. q. [illegible] *liare*, in Ch. Ms. a. 1294. ([illegible]) † Consuetudo, mos, Ital. *Stile*, Inquis. a. 1288.

STILPONES, νᾶνοι, in Gloss. [illegible] Graec. Pusilli, homunciones.

† STILUM, instrumentum calcear[illegible] equis aptum, apud Murat. t. 2. [illegible] tiq. p. 476.

STILVS. (1) Titulus, Gall. *Titre*, Angl. *Style*; († vel potius reditus, emolumentum, salarium.) Litterae Caroli V. Reg. Franc. ann. 1370. to. 5. Ordinat. pag. 325. *Nec non eorum consuetudines, libertates, faisinas et Stilos in seu de quibus visi (usi) sunt pacifice ab antiquo.* V. *Stilus* 2. et *Stylus*. (2) † Ius, quod magistris Camerae computorum aliisue competit in venditionibus vel locationibus rerum ad dominium pertinentium, etiamnum *Stiper*. Iura gentium Compot. Ms. V. *Vinagium* 6. (3) V. *Stiglus*.

STIMARE, STIMATOR, Aestimare, Aestimator. Inquesta ann. 1268. ex Schedis Praes. de Mazaugues.

STIMATIO, aestimatio, to. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 662.

STIMPLO, exteinplo. Paschasius in Vita S. Adalhardi saec. 4. Bened. part. 1. p. 342.

STIMVLATI, V. *Schola stimulati*.

STIMVLATVS, feruens. Vita B. Ioh. Bonuisii tom. 5. Maii pag. 110.

STINARII, *dicuntur amatores. Idem dicuntur carmearii.* Vocabul. vtriusque iuris.

† STINCA, carcer apud Florentinos, Ital. *Stincha*. Stat. ant. Flor.

† STINCIVS, *piscis*, *Gall. Espinoque*, in Glossar. Lat. Gall. Cod. 7679. V. *Sticus*.

† STINCTVS, extinctus, a *stingere*, in Gloss. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

STINCVS. Acta antiqua apud Vghellum tom. 7. Ital. sacrae pag. 1361. *Et a pede Arpi ferit ad caput Fatzoli, vbi est copia Stincorum, et vadit vsque ad locum, qui vocatur antiqua Ecclesia*, etc. Infra: *Vbi surgit fons, et tendens ad feram de Stinchis*, etc. Italis *Stinca* est montis apex.

STINDARDVM, vt: *Standardum* 1. V. ibi.

STIOPHIVM, pro *Strophium*, apud Ludewig. tom. 6. Reliqu. MSS. pag. 311. linteum ad emungendum nasum, Gall. *Mouchoir*.

STIOPVS, *Inflatio oris. Vnde*,

Nec Stiopo tumidas intendis rumpere buccas,
Vel braccas.

Ita Ioh. de Ianua; vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Stiopus*, *Ensleure de bouche*. Sed leg. *Stlopo*.

STIOSVS, *quasi mitissimus, non superstitiosus*, in Glossis antiquis MSS.

STIPA. (1) *Quaedam parua arbor, vt dicunt copa, quia ex ea stipentur tecta.* Ioh. de Ianua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Stipa, un petit arbre bon pour balaier. Scopa.* (2) † Obturamentum, id quod *stipatur* seu occluditur. Comput. Ms. a. 1381.

STIPABILIS, στοιβάσιμος, in Gloss. Lat. Graec.

STIPADIVM, vel STIPARIVM, *id est, scaccarium, quia hominibus spectantibus lupum stipetur, vel stipet, si domus fiat. Vel Stipadium est purus abacus, et hoc Sipadium, genus mensae.* Vgutio, et ex eo Ioh. de Ianua. Catholicon paruum: *Stibadium*, *Eschequier*. Graeci στιβάδιον vocant torum, vel cubile ex herbis confectum. Papias: *Stiphadium, a stipitibus, quasi stipiadium, prandium.* In MS. *Stephadium*. Sidonius lib. 2. Epist. 2. *In hac* (diaeta) *Stibadium, et nitens abacus.* V. *Stephadium*.

† STIPALIA BONA, quae ex stirpe paterna vel materna proueniunt, Germ. Stammgüter. Hist. Lossens. Mantel. Part. 3. p. 17. 51.

STIPARE. (1) Beda in Vita S. Guthberti Episc. n. 68. *Sumpto foeno vel argilla, vel quidquid huiusmodi materiae reperisset, Stipauerat rimulas, ne quotidianis imbrium siue ventorum iniuriis ab orandi retardaretur instantia.* Vbi *Stipare* est stupa vel *stipa* rimas occludere, Gall. *Estouper*. V. *Stuppare*. (2) Vt infra *Stirpare*. Charta ann. 1125. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occit. col. 438. (3) † Stipitibus claudere, munire. Glossar. Lat. Gall. Cod. 521.

STIPARIVM, V. *Stipadium*.

STIPARIVS, STVPARIVS, στυπτικός, in Gloss. Lat. Graec. Stypticus, astringens.

STIPATE, Contracte. Gesta Tancredi apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 126.

STIPATORES. (1) *Praebendarii, vel compositores, dicti a stipe, id est, praebenda.* Ita Glossae MSS. (2) *Stipatores* praeterea dicuntur milites, qui Inquisitori ad inquirendos et puniendos haereticos auxilium et comitatum praestant. Hi crucem in extima veste deferunt: vnde *Crucesignati* interdum, qui alibi *Familiares*, vel *S. Petri Martyris Scholares*, nuncupantur. V. Iacob. Simancatem Pacensem Episc. de Catholicis Institut. tit. 41. §. 15. et Limborch. Hist. Inquisit. lib. 2. cap. 9.

STIPATVS. Concil. Londinense ann. 1342. cap. 2. de abusu Clericorum in vestibus: *Et suis digitis annulos indifferenter portare publice, ac zonis Stipatis pretiosis supercingi.*

STIPENDIALIS, ad stipendium pertinens. *Foedus stipendiale*, apud Sidon. lib. 8. Epist. 9.

STIPENDIARI, sustentari, tueri, Gall. *Entretenir.* Chron. S. Trudonis apud Acher. to. 7. Spicil. pag. 375.

STIPENDIARIE, in *stipendium.* Praeceptum Theodorici Reg. inter Acta Episcop. Cenoman. apud Mabillon. to. 3. Analect. p. 206.

STIPENDIARIVS. (1) Qui alicuius stipendiis meret. Chronic. Estense ad ann. 1305. apud Murator. to. 15. col. 353. (2) † Oeconomus, procurator penus, to. 2. Sept. pag. 454.

STIPENDIVM. (1) Quidquid vitae sustentandae est necessarium. Charta ann. 850. in Append. ad Marcam Hisp. col. 785. *Vt nostris futurisque temporibus ipsae res eiusdem monasterii rectorumque suorum et monachorum ibidem degentium proficiat vtilitatibus Stipendiisque in augmentum.* (2) Via, ratio, modus aliquid comparandi. Saxo Grammat. in Historia Danica: *Vnicum salutis Stipendium in aeris abiectione repositum, nec fugae subsidium nisi rerum damno carpendum.* (3) STIPENDIA PATRIAE, munera curialia, quae et *Necessitates municipales* dicuntu[r] in Cod. Theod. de Decurion. leg. 5[...]

STIPES. (1) Furca, patibulu[m] Charta Caroli C. ann. 863. apu[d] Miraeum to. 1. pag. 248. (2) P[...] Stips, in Gloss. Lat. Graec. *Stip[s] sodalium*, ἔρανος. *Stips* in MS[...] Sangerman. (3) † *Stipes altar[is]* eius basis. Pontif. Ms. Elnens. eccl[...]

STIPHA. Theodericus Monachus [...] Miraculis sancti Celsi Episcopi Tr[...] vir. n. 14. *Cum de lecto surgere c[u]peret, et nemo sibi ministrantium [a]foret, nisu quo potuit, Stipham lec[ti] li apprehendit.* f. Lecti column[ae] fulcrum.

STIPHADIVM, V. *Stipadium.*

† STIPHANIVM, idem videtur [...] *Stephadium*, vel *Stipadium*, in M[...] sal. S. Iohann. in valle.

† STIPODIVM, stapes, f. pro *St[i]pedium.* Instr. a. 1520. V. *Stapes* [...] *Staffa* 2.

STIPPA. Anastasius in S. Silvestr[o] *In medio fontis columnas porphyre[ti]cas, quae portant phialam aure[am] vbi candela est, pensans est ex au[ro] purissimo libras 52. vbi ardet in di[e]bus Paschae balsamum lib. 200. [my]xum (l. myxum) ex Stippa amiant[o]* Id est ex papyro seu *stuppa* immac[u]lata, pura. Alii codd. praeferu[nt] *stuppa.*

† STIPS. (1) *Stipes*, furca, patib[u]lum in Ch. Dagoberti a. 627. in[...] Instr. t. 5. Gall. Christ. p. 451. ([2]) Monetae minutioris species, Rom[a]nis etiam nota. Ch. Ms. a. 1165.

† STIPTERIA, *alumen scissum*, [...] Gloss. ad Alex. Iatrosoph. Ms.

STIPTICVS, pro Stypticus, Gra[ec.] συπτικός. Alexander Iatrosophi[sta] lib. 2. Passion. c. 79. *Cibi . . . [...] Stiptici sunt, bene digestibiles et c[...] nadoti.*

STIPVLA. (1) Pro *Stipulatio.* Trad[i]tiones Fuldenses lib. 2. form. 2[...] STIPVLAS E MANIBVS EIIC[E]RE. V. *Festuca.* (2) † *Impostur[a] significat aridos ad fidem.* Gloss[ae] vet. Lat. Gall. Cod. 7613.

STIPVLAGIVM, praestatio pro [sti]pulis. Polyptych. Fiscam. an. 1235[...]

STIPVLARE, pro Stipulari. Char[ta] ann. 968. ex maiori Chartul. S. V[...] [...]tor[...]

ctoris Massil. fol. 7. V. mox *Stipulatio.*

STIPVLATIO. (1) Gloss. Graec. Lat. *Stipulationes*, ἀπερωτήσεις. *Stipulatio*, ἐκκοδοσία. Isidor. lib. 4. Orig. cap. 24. *Stipulatio est quasi promissio vel sponsio: vnde et promissores stipulatores vocantur. Dicta autem stipulatio a stipula: veteres enim quando sibi aliquid promittebant, stipulam tenentes frangebant, quam iterum iungentes, sponsiones suas agnoscebant.* Charta ann. 1240. apud Miraeum to. 1. pag. 580. col. 1. *Nos per Stipulationem solemnem, fide et iuramento interpositis, promittimus, etc.* Hinc formula vulgaris, *Stipulatione subnixa*, quae crebro occurrit in donationibus, et aliis actis vel instrumentis, et apud Marculfum. (2) STIPVLATIO saepe etiam pro *subscriptione* vsurpatur. Chron. Gemblacense pag. 510. *Omnia quae B. Wibertus legali testamento delegauit commissae sibi Ecclesiae Dei, Imperialis et Apostolicae manus Adstipulatu fecit perpetualiter corroborari.*

STIPVLVM, καλάμη, in Gloss. Lat. Graec. *Stipulus*, in MS. Sangerman. pro Stipula.

STIPVS. (1) *Mendicus*. Ioh. de Ianua, *Mendiant*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Qui stipem emendicat. V. alia notione in *Staupus*. (2) † *Calix consecratus*, in vet. Gloss. Cod. 7613. (3) † Stirps, principium, causa. Lit. remiss. a. 1322.

† STIRATVRA, vox Italica, torsio, tortura. Vtitur Card. de Luca pro castigatione.

STIRILLVM, *Barba caprae, dicitur a stiria, quia pendet ad modum stiriae, i. guttae.* Ioh. de Ianua. *Barbe de chevre*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

STIRPALIS, vt infra *Stirpaticum* in *Stirpare*. Charta ann. 1076. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Histor. Lothar. col. 476.

STIRPARE, pro *Exstirpare*, stirpitus euellere, quomodo Salmasius ad Histor. Augustam p. 284. ait se reperisse apud Prudentium in vetustissimo codice S. Ambrosius lib. 5. in Lucam: *Stirpare agrum solitus, ne sentibus gemma laedatur, ne luxuries vmbra foliorum.* Vita S. Agrippani Episcopi: *Accepto nempe tanto dignitatis officio, toto posse prauitatem haereticam Stirpare satagebat.* V. *Styrpus.* STIRPATOR, pro *Exstirpator*, Decoctor, Gallice *Dissipateur*. In Miraculis S. Ludgeri Episc. Mimigard, num. 9. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. c. 11.

STIRPATICVM, Silua *exstirpata*; alias *Essartum*. Charta Frider. I. Imp. ann. 1175. apud Guichenonum in Episcopis Bellicensib. V. *Exartus*. STIRPARIVM, idem quod *Stirpaticum*. Charta Roberti Comitis Palatini Loretelli ann. 1179. STIRPETVM, eadem notione. Charta Conradi Imp. ann. 1108. to. 3. Italiae sacr. p. 455.

† STIRPERE, vt *stirpare*, stirpitus euellere, in Stat. Taurin. MS.

† STIRPES, i. q. *stirpaticum*, silua exstirpata, in Ch. Rob. reg. MS.

† STIRPIGENA, e stirpe genitus, t. 6. Sept. p. 495.

STIRPIX, qui stirpes effodit, radicum sector. Gloss. Lat. Graec. *Stirpices*, ῥιζοτόμοι.

STIVA. (1) Stapes, quo in equum quis tollitur. Chronicon Reicherspergense ann. 1160. *Imperatore frenum equi et Stiuam sellae tenente.* Vbi nescio an non legendum sit *Striuam*, ex Gallico *Estrié*. Alias Latinis *Stiua dicitur manica aratri: Stiuarius, qui tenet aratrum per Stiuam.* Ioh. de Ianua et alii. (2) Instrumentum musicum, Gall. ol. *Estive*. Domnizo lib. 1. de Vita Mathildis cap. 10.

Tympana cum cytharis, Stiuisque lyrisque sonant hic.

(3) Neuma, quod post antiphonas cantatur. Bernardus de Musica. (4) Alia notione, in Charta apud Stephanot. to. 1. Antiq. Bened. Vascon. MSS. p. 678. *Cum quodam abbate Bernardo imbuit litem pro Stiuas et syluas, quae sunt in Caldarez, eo quod ipse diceret, quia deberet colligere prae-*

praedam pro se sine consilio abbatis vel monachorum. V. *Stinarium* 2.

STIVAGIVM, V. *Sanctinagium.*

STIVALE, ocrea leuior, calceorum species, Germ. Stiefel, Italis *Stivále*, Gall. olim *Stivelé*. Chron. Domin. de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 684. V. *Aestiualia.*

STIVALLVS, STIVALVS, eadem notione. Statuta Saluciar. Collat. 5. c. 143.

✝ STIVANDARIVS, custos pecorum, Occitan. *Estivandié*, in Ch. Ms. a. 1318. V. *Aestiua* et *Stinarium* 2.

STIVARIVM. (1) Vt *Stiuale*. Chronic. Cauense apud Murator. to. 7. col. 958. (2) Pecorum stabula aestatis tempore. Charta Gastonis Vicecom. Beneharn. ann. 1281. in Tabulario Palensi. V. *Aestiua.*

STIVRA, V. *Steura.*

STIVVS, *Semita*, *tremis*, *trames*, στενὴ ὁδὸς, in Gloss. Graec. Lat.

STLACTARIVS, ἐγγόμωχος, Gloss. Lat. Graec. *Adulator*, *ambiciosus*, *ancillula*, *Stlactarius*, *fuco*. *Stlattarius*, in Gloss. Graec. Lat. Vtrobique legitur *Stlatarius.*

STLATA, *genus nauigii latum, a latitudine dictum. Inde Stlataria purpura dicitur, id est marina, vel nauis piratica.* Papias. V. Festum. Gloss. Lat. Graec. *Stlatta*, πειρατικῦ σκάφους εἶδος. Hinc emendandae Glossae Isidori: *Stlataria*, *vestis piratica:* vbi *vestis*, pro *nauis*. *Stlataria purpura*, apud Iuuenal. Sat. 7. v. 134. quae *Stlata* seu naui aduehitur.

STLINQVADRVVM, σκληρὸν, ἀνυγρὸν, in Gloss. Lat. Graec. V. *Stiliquadrum.*

STLITES, δικασάρχαι, in Gloss. Lat. Graec. Emendat Vulcanius, *Stlites*, δίκαι, ἀρχαῖαι.

STLOPPVM, *genus vasis, rotundum os habens.* Glossae MSS. idem forte quod *staupus* et *stopus*. V. in *Staupus*. Dictum porro videtur, quod effingat eum qui *Stloppum* edit, seu qui buccas inflat. V. *Stolpus.*

STLVDIO, χαμυκυλιον, in Gloss. Lat. Graec. leg. χαμούλκιον, Genus carpenti humilis. V. supra *Chamulcus.*

STOACES, *Ruina Colissorum.* Papias.

STOBIA, Stipula, Gall. *Chaume*, *Estoble*, Ital. *Stoppio*. Statuta Montis [illegible] gal. fol. 226.

STOCAGIVM, arborum et stipitum exstirpatio, euulsio. Charta a. 1322. ex Tabul. S. Medardi Suess. V. *Estochagium.*

STOCEA, apud Martinium in Lex. ex Bart. Comm. Rer. Germ. lib. [illegible] c. 16. de Suecis: *Norunt ipsi* [illegible] *ceos fuere, vestem conficere, ex* [illegible] *Stoceam texere.* Sed leg. *Stoream.*

STOCHVS, Ital. *Stocco*, Gall. *Estoc* vel *Estocade*, Ensis species. V. [illegible]nagium et Ferrarium in *Stocco*. Statuta castri Redaldi lib. 2. fol. [illegible] vo. *Declaramus quod arma vetita sint infrascripta, videlicet, lancea, spata, cultellus, siue daga et cultellessia, Stochus, . . . et omne aliud (sic) ferrum strictum et acutum sine Stoco.*

STOCIVS, *Stultus*. Glossae Arabic. Lat.

✝ STOCMEDVS, qui virgam defert, qui apparitoribus praeest, seu potius carceris custos, a Germ. Stockmeister. Ludew. to. 12. Reliq. 322.

STOCVS, vt *Stochus*. V. in hac voce.

STOCVM. *De stoco*, punctim, Gall. *d'Estoc*. Lit. remiss. Ms. an. 136[illegible]
STOQVVM, in alia a. 1364.

STOFARE, instruere, ornare. Lit. remiss. Ms. a. 1366. V. *Stuffare.*

STOFFA, instructus quiuis, in Ch. Ms. a. 1207. V. *Estoffa.*

STOFFATVS, STOFFVRA, V. *Stuffare.*

STOFFIA, pannus, Gall. *Estoffe*. Statuta antiqua Monast. Sangerm. inter Probat. eiusd. Hist. pag. 17[illegible] col. 2.

STOFFVS, STOFVS, Pila lusoria, Gall. *Esteuf*. Aduisamenta styli curiae Eccl. Brioc. Regest. 82. Chartophyl. Reg. Charta ann. 1356. *L*[illegible] *deret ad coulam seu pilam*, (et cum *pilam seu Stofum portaret, etc.* V. *Strophus* 2.

STOGARIVS, V. infra *Stotarius.*

STOLA. (1) Custodia. Iohannes de Bayonna in Hist. Mediani Monast. c. 73. (2) Vna e vestibus Ecclesiasticis, quae et *Orarium* dicta. Honorius Augustod. l. 1. c. 104. *Deinde circumdat collum suum Stola, quae et Orarium dicitur, etc.* Stephanus Eduensis Episcopus lib. de Sacram. altar. cap. 10. vbi de vestibus sacerdotalibus: *Stola circumdata collo, ad interiora descendens, significat obedientiam filii Dei, et iugum seruitutis, quod pro salute hominum portauit. Stola* et *Orarium* licet promiscue vsurpari solent apud Scriptores Ecclesiasticos, interdum tamen distinguuntur, vt in Vita S. Liuini saec. 5. Bened. pag. 455. STOLA autem propria est Diaconorum vestis, vt obseruat Amalarius lib. 2. de Eccles. offic. c. 10. vnde in Vita S. Altmanni Episcopi Patauiensis legimus eumdem Episcopum, cum Diaconus aduentitius et sinistrae famae lecturus Euangelium benedictionem ab eo peteret, stolam de collo eius abstulisse, et alteri praecepisse vt legeret. STOLAS vero *Diaconi et Subdiaconi super humerum sinistrum* ferunt, vti monet Gillebertus Lunicensis Episcopus lib. de Vsu Ecclesiastico. Veneti etiamnum *Stola* appellant panni segmentum oblongum dodrantali latitudine, quod sinistro humero iniiciunt. V. Oct. Ferrarii Orig. Ital. in *Stola*. SVB STOLA EXCOMMVNICARE, i. stola sumta, ad maiorem excommunicationis caeremoniam. Charta ann. 1214. in Hist. Guinensi p. 135. STOLA et BANNO *interdicere*. Chron. Trudonense lib. 2. pag. 366. SVB STOLA IVRARE. Otto Morena in Historia Rerum Laudens. pag. 64. V. *Iuramentum*. STOLA, pro Pallio Archiepiscopali. Eadmerus lib. de Anselmi similitud. c. 188. de eodem S. Anselmo Archiepiscopo Cantuariensi: *Et vt Romam ad Papam Vrbanum pro Stola sui Archiepiscopatus eundi sibi licentiam daret, humiliter et mansuete petiit.* (3) † Oblationes, quae curionibus casu obueniunt, Gall. *l'Estole blanche*. Ch. a. 1452. ap. Pez. t. 6. Anecd. part. 3. p. 271.

STOLATVS, Stola indutus, Chron. Trudon. apud Acher. to. 7. Spicil. pag. 365.

† STOLDVS, mensura vinaria. Ch. Ms. circ. 1200. *Duos panes et duos Stoldos vini cotidie.*

STOLEVM, vt *Stolus* 2. V. in hac voce.

STOLEZARVS, vt *Stolizas*. V. ibi.

STOLICHERI, STOLICI, ita in Germania appellari aliquando Fratres Ord. Praedicatorum: rationem huius nomenclaturae exhibent Gesta Treuir. Archiep. apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 241. *In diebus illis venerunt in partes istas primum Praedicatores et postea Nudipedes, et subito impleuerunt mundum. Et primo quidem Praedicatores venerunt Coloniam, et datus est eis locus et hospitale quoddam in platea Stolicorum, vt aedificaretur eis ibi habitatio. Vnde a loco nomen aliquando habuerunt, vt vocarentur Stolici et Stolicheri, putantibus multis, quod a paupertate sic vocarentur.*

STOLIDITAS, in agendo tarditas. Chron. Triuetti, apud Acher. to. 8. Spicil. col. 639.

STOLIVM, V. infra in *Stolus* 2.

STOLIZAZ, Magistratus, apud Longob. *Stolizaz* Lindenbrogio dici videtur quod loco Regis in iudicio praesideat sacraque vice iudicet. Gloss. *Stolizaz, id est Missus Regis.* Glossae aliae: *Ab Stolizaz, ab eo qui panem ministrat.* Sed videtur legendum *patem*, *Patiarius*, σιγνιφερχης. Leg. Longob. l. 1. tit. 19. §. 5. *Si quis molinum alterius scapellauerit, aut clausuram ruperit, . . . componat sol. 20. in palatio Regis districtus ab Stolizaz.* Vbi Spelmannus monet in aliquot MSS. codd. legi *abstorizat*, et *abautorizat*. Sed nihil mutandum monet Charta Arichis Ducis Longobard. in Chronico Beneuentano S. Sophiae: *Concessimus nos Dominus vir gloriosissimus Arrichis, summus Dux gentis Longobardorum; per rogum Griserisci Stolezari* (forte *Stolezani*) *nostri, ti-*

Sturm. Historia Obsidion. Iadrens. ann. 1345. lib. 2. c. 10. *Notae* (l. *Nolae*) *ad Stormum pulsant.* Itali dicunt, *Sonare la campana à Stormo, e sonare per far correr la gente con arme*, Germani stürmen, die Sturm-glocke läuten. V. Ioh. Villaneum lib. 10. cap. 20. lib. 11. c. 117. STORMENTUM, eadem notione. Statuta Patavina Rubr. 45. §. 95. *Hoc tamen Statutum non habeat locum in Stormento, miscella, aut in praelio.* V. Oct. Ferrarii Orig. Italic. STORNUM, eadem notione. Castellus in Chron. Bergom. ad ann. 1404. apud Murator. to. 16. col. 958. † STORNUS, in Stat. Mutinae.

† STOROPHORIUM. Missale MS. S. Iohannis in valle a. circ. 400. *Adorata vero cruce, ponatur in storophorio.* V. *Storia* 1.

† STORTA, retis species, vox Ital. Murat. t. 2. Antiq. p. 92.

† STORTISSIUS, fax, taeda, pro *Torticius*, in Comput. a. 1362.

STORULA, V. *Storia* 1.

† STORUS, i. q. *Stolus* 2, classis. Murat. t. 2. Antiq. p. 755.

STOTARIUS, qui equorum admissariorum curam gerit, ex Saxon. *Stod*, vel *Stoda*, *equus admissarius*, Germ. quibusdam in locis Stößer. Lex Alamannor. tit. 98. §. 3. *Et quod de berbicario, Stotario, et vaccario fit, quod reliquis servis componi solet, componatur eis in duplo.* Aliqui Codd. habent *Stigario*, *Storario*, vel *Stochario*. V. *Stadarius* et *Stuot*.

STOTTUS, equus admissarius. Testam. ann. 1356. apud Madox Formul. Anglic. p. 427. V. *Stotarius* et *Stuot*.

STOUBLAGIUM, praestatio pro facultate pascendi porcos in stipulis, Gall. *Estouble* dictis, Gall. *Estoublage*. Polyptychus Fiscam. ann. 1235. V. *Estoublagia*.

STOUPUS, ut *Staupus*, V. in hac voce.

STRABA, V. *Strava*.

STRABUCARE, evertere, demoliri, ab Italico *Strabuccare*. Chron. Parmense ad ann. 1249. apud Murator. to. 9. col. 766.

† STRABULAE, femoralia, vestis species, qua crura teguntur, vox Italica. Monum. Eccles. Aquileg. Append. p. 25.

STRABUS, qui Latinis *Strabo*. Alhelm. de Laude Virg.

STRACCHUS, lassus, Gall. *Las*, *fatigué*, Italis *Stracco*. Ioh. Demussis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 518.

† STRACCIAFOGLIUM, chartae lacinia, plagula, schedula, vox Italica. Stat. ant. Florent. V. mox

STRACIA. (1) Ab Ital. *Straccio*, vilis lacinia, Gall. *Chiffon*. Conventiones civitatis Saonae. (2) Animalis species, ut videtur. Statuta ... tiaria Riperiae c. 12. fol. 4. *De qualibet soma pensium duodecim pili bovis, caprarum, Straciarum, pro gratiarum, pro introitu soldi duo.*

STRADA, V. *Strata*.

† STRADATICUM, i. q. *Strataticum*, apud Murat. to. 6. Antiq. p. 44.

STRADURA, pro *Stratura*, quidquid ad insternendum equum necessarium est. Charta Alamannica Goldasti ... V. *Stratorium*.

STRAFILUM, pro *Stephilum*. V. ibi.

STRAFORATUS, ab Ital. *Straforare*, Perforare, Gall. *Percer*. Anonymus in Annal. Mediol. apud Murator. to. 16. col. 813.

STRAGICIOSUS, perniciosus, exitiosus, a Lat. Strages. Chron. Domin. de Gravina apud Murator. to. 12. col. 563.

STRAGIOLA, Stragulum. Ceremoniale Rom. lib. 2. sect. 1.

STRAGULA, *vestis est Monachorum* in Gloss. MSS. S. Andr. Avenion. V. *Stragulum*.

STRAGULARE, pro Strangulare, Gall. *Estrangler*. Charta Ottonis III. Imper. ann. 1001. apud Eccardum inter Probat. Hist. Misnens. p. 29... Alia notione vide in *Stragulum*.

STRAGULATURA, Angustia. Concil. Constant. to. 1. col. 693.

STRAGULUM, STRAGULA, STRAGULARE, Papias: *Stragulum, vestis discolor plumario opere facta; hinc Stragula vestis, stragulare, variari.*

riae. Gloff. Arabico-Lat. *Stragulo, varia.* Hinc Decreta Colomanni Regis Hungariae, l. 1. *Nullus qui Clericus aestimatur, vestibus vtatur laicalibus, vtpote fisso pellicio, vel tunica sparsa, manica rubra, Stragula, vel viridi manica, aut chlamide, tunica, seu joppa, etc.* Vbi legendum *Stragulata.* Testam. S. Remigii apud Miraeum to. 1. pag. 2. col. 2. *Futuro Episcopo successori meo ... relinquo Stragula columbina duo, etc.* *Stragulum Hispanicum vnum*, in Vita S. Ansegisi saec. 4. Benedict. part. 1. pag. 634. STRAGVLARE, *ad modum stragulae vestis aliquid texere.* Gemma. STRAGVLATVS PANNVS, diuerso colore variatus. Charta ann. 3. Henrici VI. Reg. Angl. apud Madox in Formul. Anglic. p. 145. STRAGVLATI, *Radiati*, vel *Birrati*, seu potius *Barrati fratres*, dicti olim Carmelitae, quod vestibus diuerso colore variatis vterentur: donec Martinus PP. ann. 1279. nomen eorum mutauit et habitum, conuertens vestes *stragulatas* in capas albas, Carmelitarum indita appellatione. V. Walsinghamum ann. 1312. supra *Birrati*, in *Birrus*.

STRAIATVS. *Catalla waviata et Straiata*, caduca, derelicta, bona quae in fiscum ex quauis causa cadunt, in Literis ann. 1509. apud Rymer. tom. 13. pag. 243. V. *Estraieriae* et *Stray*.

STRAKES, ab Anglico *Strake*, Ferrum, quo rota munitur. Comput. ann. 1425. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 573.

STRAMEN. (1) Metaphorice dicitur de sermone incomposito, in Epistola Hadriani PP. ad Episcop. Hisp. contra Elipandum, inter Concil. Hisp. to. 3. pag. 92. (2) Quidquid ad insternendum lectum necessarium est, in Vitis Patrum Emerit. inter eadem Concil. tom. 2. pag. 647. V. *Stramentum* 1. et *Stratilectilia*.

STRAMENTARE, Sternere. Bernardus Thesaur. de Acquisit. T. S. apud Murator. to. 7. col. 703.

STRAMENTVM. (1) STRAMINVM, vt supra *Stramen* 2. Capitul. gener. MSS. S. Victoris Massil. *Statuimus vt in dormitorio sint semper lecti 60. regularibus Straminis vel Stramentis et pannis sufficienter ornati.* (2) *Insellatura equi.* Mamotrectus cap. 31. Genes. (3) † Stramen, arundo, similisue materia domibus tegendis apta. Ch. a. 1388. t. 8. Ordinat. reg. Fr. p. 284. V. *Stranitum*. (4) † Tapes super terram stratus, in Pontif. vet. Ms.

STRAMITA, vt supra *Stormus*, et infra *Stremita*. Bartholomaei Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1234. apud Murator. to. 6. col. 471.

STRAMPAE. Gaufredus Grossus in Vita S. Bernardi Abbat. Tiron. n. 31. *Remiges autem fulminum iuxta cadentium foetoribus affecti, mortuis similes in transtris prosternuntur, Strampisque rumpentibus, remis ferientibus vndas, a columbariis extrahuntur;* vbi amplector virorum doctorum sententiam, qui *strengis* legendum putant, ex Germ. et Anglico *Strang*, funis.

STRANACES, *Cupidi*, in Gloss. Isid. edit. Graeuii; malim *Strenaces*. V. infra *Strenicus*.

STRANEVS, pro Extraneus, Anglis *Strange*, in Legis Ripuar. Cod. Corbion. tit. 4. haberi, vbi alii *Extraneus* praeferunt, monet Steph. Baluzius. Habetur etiam in Formulis Andegav. n. 32. 44. STRANIVS, eadem notione. Iac. de Voragine in Chron. Ianuensi apud Murator. tom. 8. col. 31.

STRANGVILLO, morbus equi, Gall. *Estranguillon*. V. Iordanum Risum Calabrum MS. lib. 2. de Medicaminibus equorum.

STRANGVIRA, στραγγουρία, Ciceroni Stranguria, Vrinae difficultas. Ordericus Vitalis lib. 5.

STRANGVLA, V. *Strangulum*.

STRANGVLATIO, ἀγχόνη Gloff. Lat. Gr. Additur in Graec. Lat. *Suffocatio*, in Sangerm. *Suggillatio*.

STRANGVLVM, pro Stragulum, in Leg. municipal. Mechlin. tit. 16. apud Bourdot tom. 1. part. 2. pag. 1226.

† STRANITVM, domus, tugurium, stramine tectum, vel horreum straminibus

ninibus instructum, aut acervus tramineus. Ch. Ms. a. 1388.

RANIVS, vt *Straneus*. V. in hac voce.

RANTVM, *Iugum*, ζύγωμα πλαίν, n Gloss. Lat. Graec. Leg. *Trantrum*.

RAPA, porta tabulati, vulgo Gall. *Trappe*. Gesta Consulum Andegau. . II. n. 10. *Ad portam scalae, quae vulgo Strapa vocatur, remanentibus.* Occurrunt eadem fere verba in Gestis DD. Ambasiae c. 5. n. 1.

RAPES, pro Stapes, apud Fr. Marium Grapaldum fol. 98. edit. Parmensis.

RAPODIVM, Straminea culcita, Gall. *Paillasse*. Chron. Mellic. ad ann. 1451. pag. 413.

RAPONTA, STRAPONTINVS, culcitrae species, Ital. *Strapontino*. Statuta Astens. vbi de intratis portarum: *Straponte de cendallo et de bocaramo ponantur et soluant pro qualibet Straponta ad estimationem officialium.* Mirac. S. Mariae Magdalenae de Pazzis to. 6. Maii pag. 344. *Tres Strapontini pro triremi a tempestate seruata donati.*

RASCINARE, trahere, raptare, Gall. *Trainer*, Ital. *Strascinare*, Supplicii genus. Histor. Cortusior. lib. . apud Murator. to. 12. col. 802. TRASSINARE, STRASSIGNARE, eadem notione. Statuta Caduorii lib. 3. c. 40. STRAXINARE, eodem significatu, apud Murator. to. 16. col. 491.

RASTVRA, Beatus Rhenanus lib. . Rerum German. p. 95. *Ad Regem vel in bellum proficiscens, aut rediens, a vectigali quod Strasturam vocant immunis esto. Strasturam Germani hodie et wegsturam appellant.*

RATA, Via publica lapidibus, seu silice munita, vt praeter Suetonium et alios loquitur Procopius, lib. 2. de Bello Persico c. 1. Paulinus Nolanus, Carmine ad Cytherium, vbi a Via Appia:

Post haec et ad nos pergere incoeptam viam,
Qua sternit aggerem silex,
Cui munitor Appius nomen dit.

Vett. Inscriptiones 149. 4. 150. 4 *Viam silice sternendam curarunt. Viam quae ducit in villam mag silice sua pecunia strauerunt.* Pap *Strata, dicta quasi pedibus vulg ta: ipsa et dilapidata, id est, la bus strata, quam prius Poeni, Romani per omnem pene orbem d fuerunt, propter rectitudinem i rum, et ne plebs otiosa esset.* S ta viarum dixere Lucretius et V gilius. STRATA, vicus, Germ. Straße. Chron. Parmen ann. 1300. apud Murator. to col. 842. STRATA de mari et dicitur, in Annal. Genuens. O Panis ad ann. 1203. apud Mur to. 6. col. 403. *Et postmodum tres (galeas armauerunt) pro St maris assecuranda propter bla quae multo plus solito carior* STRADA pro *Strata:* quomodo li dicunt. Charta Dagoberti R Franc. apud Doubletum pag. † STRATA GROSSA, agger n rarius, Gall. *Chaussée*, in Ch son. episc. Catalaun. Ms. † ST TAM FRANGERE, crimen in committere, in Stat. Taurin. a. 1 STRATA, vt infra *Stratati* Charta Philippi Augusti Reg. F ann. 1211. STRATA, Pap *Galathea, lactea quaedam coeli z alba hoc nomine dicitur, quae* *Strata nominatur.* Germ. die Mi straße.

STRATATECTA, κατακέραμα, Gloss. Lat. Graec. melius in Sang *Sartatecta*.

STRATATICVM, Teloneum str rum, seu *Plateaticum*. Charta O nis M. ann. 964. apud Vghel tom. 5. pag. 1582. *Terram ip Comitatus, et publicam fornition* (f. functionem) *a Stratatico, et ris in circuitu, et fossato, et ala aquae a 4. milliariis ratiocinatum cus et extrinsecus, etc.* Gregor. PP. apud Vghellum in Archiep. non. n. 52. *Donamus Fratern suae portam in ciuitate Bononiae* en

omni reditu, quem antiquitus persoluere solent ipsi homines, qui per praenominatas Stratas ire vel redire soliti sunt. Eadem Charta descripta a Ghirardacco lib. 2. Hist. Bonon. pag. 54. haec praefert: *Et stratam, quae nominatur salaria, cum Stratatico, et cum omni reditu, etc.* *Straticum* ex eadem Charta editum apud Vghellum edit. ann. 1717. tom. 2. col. 16. V. *Strata*.

STRATEGVS, STRATICVS, STRATIGVS, STRATIGOTVS, etc. Praefectus seu Rector ciuitatis alicuius, vel prouinciae, ex Graec. Στρατηγός. Haec vox ita varie effertur; vt non ausim cum Brencmanno in Dissertat. 1. de Republ. Amalphit. pag. 26. pronuntiare corruptis vocabulis *Straticotos* et *Strategotos* a Freccia appellari, maxime cum vltimum non semel occurrat. STRATEGI. *Schola Strategorum*, apud Guill. Bibliothecar. in Hadriano II. PP. pag. 228. στρατηγοὶ, pro vrbium rectoribus, apud Harmenopulum lib. 5. tit. 11. §. 19. STRATICOTVS, in Constitut. Frederici Reg. Sicil. c. 9. STRATICVS. Charta Dalmatica ann. 1036. apud Ioh. Lucium. STRATIGVS, STRATIGO. Leo Ostiens. l. 1. cap. 50. STRATEGOTVS, STRATIGOTVS Hugo Falcandus pag. 663. STRATICOTIA CIVITATIS, Strategi praefectura, in Charta Frider. III. Regis Siciliae ann. 1302. apud Roccum Pirrum in Archiep. Messan. STRATIGARI, regi vel iudicari per *Stratigos*. Charta Rogerii Regis Siciliae ann. 1094. apud Vghellum in Episc. Tropeiens.

STRATELLA, diminut. a *Strata* via. Formul. vet. Ms.

STRATICCIOLA, idem in Ch. a. 1408.

STRATICVM, V. supra *Strataticum*.

STRATICVS, STRATIGARI, etc. V. supra in *Strategus*.

STRATILATES. (1) Exercituum dux, Dux militiae, apud Ioh. de Ianua: *Militum dux*, in Glossis antiquis MSS. et apud Papiam, ex Graeco στρατηλάτης. Ioannes Diaconus in Vita S. Nicolai Episc. Myrtheae: *Tres militiae Principes, quos Delopes Stratilates vocant.* Alia, vt videtur, notione Ioh. Sarisberiens. lib. 6. Policrat. c. 1. *Apparitores itaque licenter exigunt, quod eis debetur ex sportulis, et omnium Stratilatum ordines salarium constitutum iuste accipiunt.* Vbi *Stratilatae*, militares dicuntur. V. *Stratopedarcha*. (2) Satellites, in Actis S. Willelmi Archiep. to. 2. Iun. p. 144.

STRATILECTILIA, Stragula, instrata, instrumenta lecti, *lectualia* vel *lectaria*, supellex lectuaria. Matth. Paris ann. 1233. V. *Stramentum* 1.

† STRATIOTAE, militum genus, Gall. *Stradiots*, *Estradiots*, a Gr. στρατιώτης. Murat. to. 21. p. 1201. V. *Strategus*.

STRATOPEDARCHA, praefectus militum, apud Nicephorum l. 7. *Magno Stratopedarcha, cum tribus equitum millibus misso, etc.* Quinque Stratopedarchas in Aula Byzantina recenset Meursius ex Codino, quorum nouissimum, qui *Magnus Stratopedarcha* dicebatur, etiam cognatione sibi adiungere Principes non indignabantur. V. Glossar. med. Graecit. et supra *Stratilates*.

STRATOR, equorum curator, domitor. Catholicon paruum: *Stratores, i. compositores. Stratores etiam a sternendo dicuntur, quia custodientes in carcere reos, condemnatos puniebant. Vel Stratores dicuntur isti, qui stabulis vel equis stantibus in eis praesunt.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Strator, apaiseur, enseleur, accravanteur.* Paulus Warnefridus lib. 4. de Gestis Longob. c. 27. *Equus eius in portae medio concidens, quamuis calcaribus stimulatus, quamuis hinc inde ab Stratore verberibus caesus, non poterat eleuari.* Stratorum munus fuisse, equos Imperatoris curare, auctor est etiam Ammianus lib. 29. sic dicti, quod equum domini sternerent, vel ei sellam et stragulum iniicerent. Papias: *Stratores, compositores sellae regiae.* Eorum etiam munus fuit, dominos, equum inscensuros, manu erigere et eleuare, vnde ἀναβολεῖς dicti. Sugerius in

in Ludouico VI. pag. 318. *Barones vero Ecclesiae nostrae feodati, et Castellani nobiles, Stratores humillimi pedites eum equitantes fraeno deducebant.* *Stratorem* a *Marescalco* distinguit Pactus Leg. Salicae edit. Eccardi tit. 11. §. 6. ita vt *Marescalcus* is esse intelligatur, cui omnium equorum cura commissa erat; *Strator* vero, qui sternendis tantum equis et domino adducendis praeerat: *Si quis Maiorem, Infestorem, Scantionem, Mariscalcum, Stratorem, etc. furauerit, etc.* STRATORES, praeterea appellati in exercitibus, qui castra praeibant, vt loca accommodatiora ad exercitum traducendum facerent, et idonea castris praepararent. V. Cangii Notas ad Cinnamum. STRATOR, Marescalcus, qui stratoribus seu exercitus vel castrorum metatoribus praeest. Ordericus Vitalis lib. 11. Neque aliter accipiendi videntur *Stratores* apud eundem scriptorem, locis aliis, quam pro copiarum militarium ductoribus praecipuis. Lib. 10. p. 778. STRATORES, qui ad probandos equos ex prouinciis adducendos mittebantur, in Cod. Th. leg. 4. tit. 8. lib. 8. STRATORES, dicti etiam carcerum custodes, in eodem Cod. leg. 1. tit. 3. lib. 9. V. ibi Gothofredum. STRATORES LAGVNCVLARVM, apud Hierem. cap. 48, 12. *Paratores craterum*, apud auctorem Mamotrecti, vbi codex editus male praefert *carcerum*. *Stratores laguncularum, i. Compositores*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. † STRATOR, apparitoris adiutor, in Stat. comit. Venaiss. † STRATOR, grassator, praedo *stratarum*, in Edict. Comit. Tolos. a. 1233.

STRATORIVM. (1) *Stabulum iumentorium*, Ioan. de Ianua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Stratorium, Estable.* (2) *Lectisternium*, Will. Britoni in Glossis MSS. Papias: *Stratoria, lectaria, quae sterni solent in lectis.* (3) Stramentum sellae equestris, seu stragulum, quo illa insternitur. Vetus Interpres Iosephi lib. 1. *Rachel hoc audiens, posuit idola in Stratorio cameli*, i. sub. Vita S. Benedicti Abb. Anian. c. 6. *Vi[...] saepe eum sedentem asinum suum [...] sconem vini in Stratorio deferr[...]* V. *Stramen* 2. STRATVRA, ead[em] notione, apud Fredegarium Sch[o]lastic. in Chron. cap. 38. *Equ[...] eius cum Stratura regia . . . B[...] rio conceditur.*

† STRATORIVS, stratus, ad te[r]ram deiectus. Glossae Caesar. [...] sterbae.

STRATRA, ἐπιῤῥίπτιον, in Gloss. [...] Graec. Leg. ἐφίππιον.

† STRATVM, i. q. *Stratatic[um]*, [...]neum stratarum, in Ch. Ms.

STRATVRA. (1) Mulcta, vt vide[tur] ob delictum in *strata* commiss[um]. Inquesta ann. 1235. ex Tabul. [...]bei. *De 55. solidis de Stratura, [...] ipsi coeperant de Petro Lorg[...] de Preaist pro forisfacto suo, fuit [...] cognitum quod dom. Abbas habebat [...] dictis denariis medietatem, et [...] locus resaisitus, et esset ad [...] scabinorum, et ipsi scabini iudica[...] quod si essent Straturae dom. A[bbas] haberet medietatem, et si non [...] Stratura, fieret ad dictum scab[ino]rum.* (2) V. alia notione in *St[ra]torium* 3. et in *Transitus* 2. (3) † Florum, herbarumue sparsio [...] ecclesia. Calendar. Eccles. Ca[...] Ms. (4) † Mendose pro *Stra[...]* V. in *Saluator* 3.

STRATVS. (1) Lectus. Gesta B[...]rii Episc. Cenoman. apud Mabill[on] to. 3. Analect. p. 172. (2) O[...] officium, ni fallor. Consuetud. O[...] S. Bened. apud eumd. tom. 4. An[a]lect. pag. 460.

STRAVA. Iornandes de rebus Get[icis] cap. 49. de Attila: *Postquam tal[ibus] lamentis est defletus, Strauam su[per] tumulum eius, quam appellant [...] ingenti comessatione concelebrant, contraria inuicem sibi copulantes, [...]ctum funereum mixto gaudio expl[ica]bant, noctuque secreto cadauer e[...] rae reconditum.* Lactantius ad [...] Statii lib. 12. Thebaidos:

> . . . . *Sed bellicus agger*
> *Curribus et clypeis, Graiorum [...]*
> *que omnibus armis [...]*
> *St[...]*

Sternitur. Hastiles super ipse
it victor acernos,
Pacifera lauro crinem, vitisque
decorus
Accubat.

...*cernos, exuuiarum hostilium moles.* *Exuuis enim hostium extruebatur Re*...*gibus mortuis pyra: quem ritum se*...*pulturae hodie quoque barbari seruare* ...*tur, quem Strabas dicunt lin*...*sua.* Ita hoc loco *Straua* erit ...*iarum hostilium moles.* At Wor...*us* in Monumentis Danicis lib. 1. ...*p. 6.* pag. 36. per *strauam* conui...*um*, in honorem defuncti celebra...*m*, intelligi contendit: quod in...*re* videntur verba quae mox se...*ntur* apud Iornandem: *Cuius* ...*ala, etc.* ad *strauam* referuntur. ...*c* dissentit Martinus Schodelius in ...*quisit.* Histor. de Regno Hung. ...*p.* 181. qui ait, *Strauam* esse pu...*um* Scythico-Hunnicum, et sic con...*quenter* Vngaricum vocabulum, ...*o* Hunni Silicernium, quod in...*ngenti* commessatione concelebrabant, ...*nuncupabant.* V. Capitul. Caroli M. ...*lib. 6.* cap. 194. vbi de eiusmodi ...*conuiuiis* ad mortuorum sepulcra. *Sdrauam* mallet Carolus de Aquino, ...*vtpote* qui a *Sdraw*, quod lingua ...*Illyricorum* saluum sonat, vocis ori...*ginem* accersit. Hinc *Sdraviza* iis...*dem* salus, et proprie quae nuncia...*ri* solet inter bibendum. Alii alia ...*diuinando* proponunt, quibus refe...*rendis* supersedemus.

...TRAVACES, *Cupidi*, in Glossis Isid. *Pithoeanis*: *Strennares*, *cupidi*, δα...*ψιλεῖς*. Papias edit. *Strenuates*, MS. *Strenaces*, alter MS. *Strenates*. V. *Strenaces*.

...*RAVRA.* Charta Isabellae de For...*tibus* Comitissae Albemarlae in Mo...*nast.* Anglic. to. 1. pag. 941. *Cum* ...*suorum* *ferniciis* .... *viuariis*, *alne*...*tis*, *moris*, *vastis*, *brueriis*, *turba*...*riis*. *Strauris*, *et Weif*, *etc.*

...*RAVTA.* Leges Norman. apud Lu...*dewig.* tom. 7. Reliqu. MSS. p. 187. *Videlicet aurum*, *argentum tam in* ...*massa quam in moneta Francos*, ...*crustas*, *lanes*, *ebur*, *roballum*, *lapi*...*des pretiosos*, *etc.* V. mox *Strautum*.

STRAVTVM, Θήκη δεσμωτήριον βελῶν, in Gloss. Lat. Graec. Leg. *Scrautum*. V. Salmasium ad Plin. pag. 371.

STRAWSSA, mensurae species. Chron. Saltzburg. apud R. Duellium tom. 2. Miscell. pag. 132. *Eodem anno 1415. valebat vna Strawssa siliginis V. libras et XL. den. Lanshuette.*

STRAXINARE, vt *Strastinare*. V. ibi.

STRAY. Th. Blount in Nomolex. Anglic. ex Regest. Priorat. Cokesford. *Stray, i. si aliquod animal casu erraverit et infra libertatem Prioris advenerit, et a balliuis eius captus fuerit, ducetur ad Pynfoldam, et ibi servabitur per vnum annum et diem; si nemo illud clamauerit infra illud tempus, erit Priori: si autem venerit quis et legitime probauerit illud esse suum, dabit pro quolibet pede vnum denarium, et soluet expensas, quae factae fuerant, et rehabebit bestiam suam.* Monasticum Anglic tom. 1. pag. 977. *Concessimus insuper, quod ... habeant wreccum maris, et Stray inuenta in villa praedicta ac in terris et dominiis, etc.* V. Ingulfum pag. 875. 881. *Estraieriae* et *Straiatus*.

STRAZANDVS, ex laciniis confectus, Italis *Strazzi*, vel *Stracci*, Lacinia. Statuta Astens. vbi de intratis portarum: *Papirus ponatur, et soluat pro qualibet risma vt supra, ... et risme due de Strazando pro vna de bono lib. 5.* V. *Stracia* 1.

STRAZAROLVS, Venetis, Vestium interpolator, vel qui laceras refarcit. Statuta crimin. Riperiae cap. 126. fol. 19. vo. V. *Regratarii*.

STRAZZARE, lacerare, vox Italica. Statuta Castri Redaldi lib. 2. fol. 37.

STREBA, Stapes, vt infra *Strepa*. V. in hac voce. Constitut. Frederici Regis Siciliae cap. 87. *Item, quod nemini ipsius regni incolae liceat portare calcaria deaurata, et in equitatura sua frenum, et sellam, et Strebas deauratas, nisi forsan sit miles decoratus cingulo militari, sub poena amissionis eorum.*

STREBVLVS, obliquus, inuersus, a Graec. στρεβλός. Arnobius lib. 7. pag.

pag. 230. *Caro Strebula, quae taurorum e coxendicibus demitur*. V. Festum.

STREGVA, idem quod *Stapha*, aut *Staffa*, *Strepa*. Acta Hadriani IV. Italis *Stregua* est equus sagmarius.

STREIRA, Stapes, Gall. *Etrier*, in Annal. Genuens. Oberti Cancellarii apud Murator. tom. 6. col. 295. ex Cod. MS. a Cl. Editore laudato.

STRELAGIVM, V. *Sextariaticum*.

STRELICI, Pedites Russici, ex Hornio Orb. Politic. cum notis Menckenii pag. 45.

STRELOIQVE DENARIVS, pro *Sterlingus denarius*. Locus est in *Denarius*.

STREMITA, Conclamatio ad arma, Gall. *Alarme*. V. supra *Stormus* et *Stramita*. Statuta Vercell. lib. 1. fol. 22. STRVMITA, eodem significatu in Annal. Genuens. Bartholom. Scribae ad ann. 1241. apud Murator. tom. 6. col. 490. V. *Strumum*.

STREMITAS, pro Extremitas. Concil. Massil. ann. 1381. ex Tabul. Massil.

† STREMVLA, index, vt coniiciunt Editores, t. 1. Aug. p. 264.

STREMVS, in Leg. Rotharis Reg. tit. 58. §. 11. edit. Boherii, pro *Threus*. V. in hac voce.

STREMYO. Charta ann. 1428. apud Rymer. tom. 10. pag. 391. *Vult dom. noster Rex quod dom. Comitissa, ac patria Flandriae teneantur custodire mare Flandrensium, portus ac fluminibus illorum (Stremyo vulgariter nuncupatis) saluum, etc.*

STRENA. (1) Gloss. Graec. Lat. εὐαγγελισμὸς, *Strena*. Falcandus de Calamit. Siciliae, de Maione Amiralio: *Falsum enim quidquid ipse caedisque factae socii aduersus Admiratum confinxerant, nec illum inuenta in thesauris eius diademata sibi praeparasse, sed Regi, vt eadem in Calendis Ianuarii Strenarum nomine ei transmitteret.* S. Maximi Taurin. Homil. 5. de Kalendis Ianuarii: *Illud autem quale est, quod surgentes mature ad publicum, cum munusculo, hoc est cum Strenis, vnusquisque procedit: et salutaturus amicum, salutat illum praemio antequam osculo.* *Strenua* et *Strina*. STRENA, munus quoduis. Concil. Mexic. an. 1585. inter Hispan. to. 4. pag. 3[...] Eo etiam nomine appellantur m[...] nuscula, quae Cardinalibus rec[...] electis offeruntur. V. Notas Go[...] fredi ad Histor. Caroli VIII. R[...] Franc. pag. 713. et infra *Stren*[...]

STRENAE DIABOLICAE, in C[...] cil. Autissiod. c. 1. (2) † Trad[...] tio, apud Murat. to. 4. Antiq. 144.

STRENACES, V. supra *Strenuces*.

STRENARE, *Strenam nouo anno* [...] *tere, et vniuerse munusculum d*[...] Gemma. V. *Strena*.

STRENATES, V. supra *Strenuces*.

STRENESCERE, Strenuum fi[...] Anonymus de Gestis Manfredi [...] Conradi Reg. apud Murator. to[...] 8. col. 594.

STRENICVS, *Strenis vel Strenar*[...] *cupidus*, Ioh. de Ianua: vnde G[...] Lat. Gall. Sangerm. *Strenicus*, [...] *narum cupidus*.

STRENITA, vt *Strata*, Via lapidib[...] munita. Statuta Astens. cap. 15.

STRENVA, εὐαγγελισμὸς, in Gl[...] Lat. Graec. Leg. *Strena* vel *Str*[...] *na*. V. Casaubon. ad Sueton. in [...] berio pag. 371. et supra *Strena*.

STRENVARES, V. supra *Stren*[...] *ces*.

STRENVITAS, Titulus hono[...] rius, quo Radulfus Archiepiscop[...] Turon. compellatur ab Vrbano [...] PP. in Epist. ad eumdem ex Tabu[...] rio Maioris Monasterii.

STRENVTA, *Strepa*, Stapes. Lu[...] Protospata in Chron. ann. 1046.

STREPA, Stapes, quo quis in equ[...] tollitur, cui insistunt pedes equit[...] tium. Anglis *Stirrop* est *Strep*[...] *Straep*, corrigia, Germ. Strüp[...] Acta Hadriani PP. IV. *Decret*[...] *est . . . . quod idem Rex pro Apo*[...] *lorum Petri et Pauli reuerentia pr*[...] *dicto PP. Hadriano exhiberet strato*[...] *officium, et eius Strepam teneret* [...] *conscendendum equum.* Vbi *Stre*[...] semel et iterum edidit Muratorius [...] 3. pag. 443. col. 1. STREPES [...] xit Stephanus Tornac. Epist. 230. [...]

edit. STREPVS, eodem intellectu. Homagium ann. 1110. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occit. col. 376. STREVA, in Regula Templariorum editionis Labbei cap. 37. STREVGA, eadem notione, apud Baluz. tom. 6. Miscell. pag. 204.

STRIPARE, Extirpare. W. Thorn. ann. 1264. V. Stirpare.

STREPERVS, Lupus in Epist. ad Sidonium, apud Acher. to. 5. Spicil. pag. 579. *Tu . . . honorificus, et inter Streperos plausus* (praefecturas) *exercuisti.* Id est, ingentes, multiplices, repetitos.

STREPES, vt *Strepa*, V. in hac voce.

STREPIA. (1) *Cauda serpentis.* Ioh. de Ianua. *Queue de serpent*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. (2) Vt *Strepa*, Stapes. Comput. ann. 1237. ex Biblioth. Reg.

STREPITARE. Gloss. Lat. Graec. *Strepito*, κομπῶ: in Cod. Sangerm. *Crepito.*

STREPITVALIS, Tumultuosus. Prolog. Richardi de Furnellis ad Commentar. in lib. Numer. apud Mabill. tom. 5. Annal. Bened. pag. 136.

STREPITVS, vox fori Anglici, Destructio, prostratio, mutilatio, idem quod *Estrepamentum.* V. in hac voce. *Strepitum et vastum facere*, in vett. rescriptis forensibus apud Spelmann. et Th. Blount in Nomolex. Anglic. STREPPVS, eadem notione, in Charta Edwardi Reg. Angl. apud Rymer. tom. 14. pag. 545. STREPITVS IVDICIALIS, ambages forenses, formulae. Charta ann. 1300. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 344.

STREPVS, κρόταφος, in Gloss. Lat. Graec. Leg. *Stropus*, vel *Strupus*. V. Scaliger ad Festum in hac voce, et infra *Strupiar.* Occurrit alia notione in *Strepa.*

STRETTA, via stricta, locus angustus; vox Italica. Murat. t. 3. Antiq. p. 1208.

STREVA, STREVGA, V. in *Strepa.*

STREVIA, i. q. *Strepa*, t. 3. Sept. p. 163.

STREYRA, vt supra *Stray.* Charta Henrici IV. Reg. Angl. ann. 1399. apud Rymer. to. 8. p. 95. V. *Estraieriae.*

STRIA. (1) Strix, *Striga*, Venefica. Lex Salica tit. 57. §. 2. *Si quis mulierem ingenuam Striam clamauerit aut meretricem, etc.* §. 3. *Si Stria hominem comederit, etc.* Capitula ad Leg. Alamann. cap. 22. *Si quis alterius ingenuam decriminat, seu Stria aut herbaria si sit, et eam priserit, etc.* V. *Striga* 1. Θριὰς Graeci vocant calculos sortilegos. V. Callimachum hymno in Apollinem v. 45. et ibi Scholiastem, et Thomam Magistrum in Θριάσιον. *Estries* magos et veneficos appellat le Roman de la Rose MS. STRIOPORTIVS, qui *Strias* ad nocturna sacra deportare creditur. Lex Salica tit. 57. §. 1. *Si quis alterum hereburgium clamaverit, hoc est Strioportium, aut qui aeneum portare dicitur, vbi striae concinunt, etc.* V. *Strioportas.* (2) STRIAE, prominentiae, seu sulci columnarum, Vitruuio et aliis. V. Sauaronem ad Sidonium lib. 4. Epistol. 8.

STRIBILIGO, σολοικισμὸς, in Gloss. Lat. Graec. Soloecismus; *Stribligo* vetustioribus Latinis ex Gellio lib. 5. cap. 20.

STRICA. (1) Densa turba, conferta multitudo, Gall. *Presse.* Chron. Parmense ad ann. 1268. apud Murator. tom. 9. col. 783. *Et in sero propter laetitiam in separatione consilii super scalis palatii fuit ita maxima Strica, quod multi in ipsa necati et mortui fuerunt.* (2) Ostium portus, ni fallor. V. *Strictum.* Statuta Arelat. MSS. art. 144. *Si aliquod lignum . . . steterit ad Stricam vel ad moriandam de Passono propter ventum contrarium, etc.* (3) Vt *Striga* 1. V. in hac voce.

STRICARE. (1) Regula Magistri cap. 79. extremo: *Si contenti sunt pannos suos vel indumenta in alieno opere Stricare;* id est, consumere. (2) Impedire, pro *tricare*. V. in hac voce. Capitulare 1. Caroli M. an. 802. cap. 8.

STRICCITAS, Sterilitas, quasi *stri-ctitas*, quomodo *au temps estroit* dicunt Galli. Decretale precum, ann. 779. in Capitul. Caroli M. lib. 5. c. 207. et Addit. 4. cap. 143.

† STRICHO, mensura annonaria, modius, a Germ. Strich. Pez. t. 6. Anecd. part. 3. p. 75.

STRICLATA, ξυϛωτὰ, in Gloss. Lat Graec. Vulcanius emendat *Striata*. Vtrumque habent Gloss. Graec. Lat. ξυϛωτὰ, *striata*, *striclata*.

STRICTA. (1) Vt infra *Strictum*. V. in hac voce. Praeceptum Ludovici Imper. ann. 817. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 67. *Inde* (extenditur) *in Melana per ipsum riuulum*, *inde per Melana josum vsque ad Strictam*. (2) † Puteus angustus, Ital. *Stretto*. Stat. ciuit. Cuman.

STRICTERE, Radere, strigillare. Gl. Lat. Graec. *Stricto*, ξύω: vbi Cod. Sangerman. *Strigo*. Gloss. vero Graec. Lat. ξύω, *rado*, *Stricto*, *strigillo*.

STRICTINNIRE dicitur hirundo. V. *Vehyare*.

STRICTIO. (1) *Genus auis maximae*. Gloss. vet. Sangerman. num. 501. Sed leg. *Struthio*. (2) † *Strictitus*, *strictura*, in Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684.

STRICTOLA. Charta Roberti II. Principis Capuani ann. 1128. in Sanctuario Capuano pag. 643. *Et finis Strictola communalis aquaria*: *namque est finis transenda publica*, *quae dicitur*, *etc.* Charta ann. 1197. apud Vghellum to. 7. p 1272. *Cum horticello*, *in quo sunt arbores pomorum iuxta eandem curtem a parte meridiei*, *et Strictola a parte Occidentis eiusdem Curtis*, *etc.* Infra: *Extra parietem ipsius curtis*, *et nominatam Strictolam*, *etc.* Forte semita, via stricta. V. *Strictum*. Quid si riuum, riuulum, Gallis *Rigole*, intelliges?

STRICTORIA, Στιχάρια, in Gloss. Graec. Lat. Tunicae, quae ad corpus stringerentur, Gall. hodie *Justaucors*. V. *Stica* 1.

STRICTORIVM, σφιγκτὴρ, in Gl[oss.] Lat. Graec. Addunt Graeco · [...] *Contractorium*. Fibula. Hinc

STRICTOSVS, σφιγκτὸς, in iisd[em] Glossis.

STRICTVM, Via stricta, montium [fau]ces, Gall. *Détroit*. Guillelmus [de] Podio - Laurentii c. 52. V. *D[i]*[stri]*ctum*, *Stricta* et *Strictus* 1.

STRICTVRA. (1) Gloss. Isid. [...] *[s]pecia*, *passio Stricturae*. Ita e[t] lib. 4. Orig. c. 8. Gloss. vet. S[anger]man. n. 501. *Alocipia est ca[pillo]rum fluor circumscriptus*, *quem G[rae]ci Psilosin vocant*. *Est autem p[assio] Stricturae*. Qua vltima voce si[gni]ficari opinor vehemens capi[lli] continue pectendi desiderium ex [im]moderata cutis prurigine ortum. S[tri]cturam videntur dixisse, vt et *St[rigi]lem*, a *Stringendo*. Est autem [stri]lis, instrumentum quo corpus stringimus, id est, radimus [et] equos: atque propter similitudi[nem] vsus ad alia transfertur, vt ad [pe]ctines, monente Martinio in Le[x.] Strigilibus vtebantur veteres ad [fri]canda et polienda corpora in [bal]neis; de iis passim mentio occu[rrit] apud Scriptores Latinos. Vide D[.] Montfaucon in Antiquit. Expl[ic.] de balneis et eorum supelle[ctili.] Italis *Strettura* est praesuffoc[atio,] suffocatio. Alias *Strictura* di[ci]tur τὸ ἀπὸ τοῦ σιδήρου πίπτον, [...] σπινθῆρες, in Glossar. Latino-Gr[aec.] (2) Σφίξις, φῦσα χαλκέων. Glo[ss.] Lat. Graec. Follis. (3) Via str[icta,] montium fauces, Gall. *Détroit*. [Si]cardi Episc. Cremon. Chron. [apud] Murator. to. 7. col. 609. V. *St[ricta]* et *Strictum*. (4) Tributum, pe[ni]tio. Praeceptum Henrici Imper. [ann.] 1023. apud Marten. to. 1. An[ecd.] col. 143. V. *Districtus*. (5) † [...] *ra ferri in massam cocta*, in G[loss.] vet. Cod. 7613.

STRICTVRATOR. Chartular. S. [Vin]centii Cenoman. fol. 38. *Co[...] . . . abbatiae B. Vincentii [...] omne ius meum tam in platea[...] Stricturatore*, *quam in tracti[...] momilibus* (mobilibus) *rebus* [...] An qui mensuras radio exsequ[...] Certe *Stricher* ea notione occ[...]

in Statutis Lossensibus art. 73. §. 2. *Item, d'un stier de wassend que le mennier ou son serviteur a ven mesurer et Stricker, etc.*

STRICTVS. (1) Vt *Strictum.* Litterae Henrici VI. ann. 1460 apud Rymer. tom. 11. pag. 438. V. *Stricta* et *Strictura* 3. (2) Astrictus, Gall. *Astreint.* Capituli S. Iacobi Hospit. Statut. ann. 1388. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. pag. 340. (3) Arctus, angustus, Gallis *Etroit.* Inventar. ann. 1379. ex Schedis V. Cl. Lancelot.

STRICVLVS, pro Hystriculus, pilis vestitus. Arnobius lib. 5. pag. 174. *Facit sumere habitum puriorem et in speciem levigari nondum duri atque striculi pusionis.* Minus recte Turnebus lib. 7. Aduers. cap. 20. dictum vult a stricta quadam corporis soliditate et duritie; nec melius lib. 11. cap. 22. duriusculum et strigosum interpretatur. V. Heraldi Animaduers. p. 215.

STRIDA, Clamor, Italis *Strido.* Addit. ad Chron. Estense apud Murator. tom. 15. col. 545.

STRIDARE, vox Italica, per praeconem submonere, ciere, Gall. *Crier quelqu'un.* Occurrit in Statutis Venetis ann. 1242. lib. 1. cap. 23. etc. lib. 3. cap. 7. 10. etc.

STRIDERE, *Inconditum et horrendum clamorem edere, quod faciunt Turcae paulo ante praelium.* Gasp. Barthii Glossar. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 21. ex Anonymi Hist. Palaest. cap. 18.

STRIDOR, *Clamor bellicus Turcarum.* Idem Gloss. ibid. p. 447. ex Guiberti Hist. Palaest.

STRIGA. (1) Venefica. Vgutio: *Stricae quaedam monstra dicuntur, quae magicis cantibus in feras transeunt.* Glossae Lat. Graec. *Striga*, λαμίστρυγον, καὶ γυνὴ φαρμακίς. Synodus S. Patricii et Auxentii can. 16. *Christianus, qui crediderit esse lamiam in speculo, quae interpretatur Striga, excommunicandus, quicumque super animam famam istam imposuerit.* V. *Stria.* (2) Caper: *Striga in turma, vbi equi distringuntur.* Papias; *Striga, Castrense vocabulum, vel internallum turmarum, in quo equi stringuntur: vnde et strigosi dicuntur corpore macilenti.* Ex Beda lib. de Orthogr. *Striga, Castrense vocabulum est, internallum turmarum significans, in quo equi stringuntur: vnde equi strigosi dicuntur corpore macilento.* Hinc STRIGARIVM, in quo docentur et exercentur equi. Italis *Maneggio*, quomodo quidam legendum vel accipiendum censent *Trigaria septa*, apud Victorem in 9. regione vrbis Romae. (3) Vox Agrimensorum, Festo nota. Papias: *Striga, longitudo maior latitudine. Strigatus ager est, qui per Strigas crescit a Septentrione in Meridiem.* Ex Aggeno pag. 60. Frontinus de Agrorum qualitate: *Ager per Strigas et per scamna diuisus, etc.* (4) STRIGA, STRIGVLA, *Genus vestis*, in vett. Glossis apud Sauaronem ad Sidonium. Glossae Isidor. *Strigium, genus vestimenti. Striges*, Hispanorum vestes, eidem Isidoro lib. 19. cap. 23. et Iuuenali. V. *Stica* 1.

STRIGARIVM, STRIGATVS. V. *Striga* 2. et 3.

STRIGILARIVS, qui strigiles facit. Gloss. Lat. Graec. *Strigilarius*, in Cod. Sangerman. *Strigiliarius*, ζυστροποιός.

STRIGILECVLA, diminut. a Strigilis. Vtitur Apuleius lib. 1. Flor. Gloss. Lat. Graec. *Strigilecula*, στλεγγίδιον.

STRIGIO, *mimarius, scenicus*, in Gloss. Isid. qui *Strigam* imitatur. Vbi leg. *Strio* censet Graeuius, pro *histrio.*

STRIGIVM, genus vestis, V. *Striga* 4.

STRIGIVS, piscis species, Italis *Strigio.* Statuta Placent. lib. 6. fol. 79. vo. *Item Strigios et senetas pro qualibet libra, IIII. den. Item Strigios a vino pro qualibet lib. II. den.* V. *Strionus.*

STRIGLIA, Strigilis; vox Italica. Acta S. Helerii to. 4. Iul. pag. 152. V. *Strilla.*

STRIGNA, *pallia operiosiora*, Papias. (*Operosiora*, in vet. Gloss. Sangerm. n. 501.) V. *Striga* 4.

STRIGVLA, genus vestis. V. *Striga* 4.

† STRILHA, piscis species. Tract. Ms. de Piscibus: *Mulus — a Nicensibus Strilha — dicitur.*

STRILIARE, quasi *strigiliare*, Strigili defricare, quomodo apud Vopiscum in Aureliano: *Equum suum sagmarium defricet*, ex Gallico *Estriller*. Fleta lib. 2. cap. 76. §. 9. V. *Estriliare*.

STRILLA, Strigilis, Gall. *Etrille*, Statuta Massil. lib. 5. cap. 52. V. *Striglia*.

† STRIMA, stapes, i. q. *Strepa*, to. 1. Aug. p. 266.

STRIMVLENTVS, Stridulus. Vita S. Guthlaci to. 2. April. pag. 43.

STRINA, STRINNA, Tributi seu vectigalis species apud Dalmatas et Croatas, quod Venetis vel Hungariae Regibus, quibus subinde paruere, vice vltroneae pensitationis, ac *strenarum*, (vnde vocabuli etymon) pensitabatur. Nam auctor est Constantinus Porph. lib. de Adm. Imp. cap. 29. Basilium Imperatorem auctorem fuisse Dalmatis, vt quae Praetori soluebant, ea Slauis darent pacis causa, et Praetori exiguum illud penderent, quo debitam Romano Imperio subiectionem testarentur. Vgutio: *Strena, quod vulgo dicitur Strenna, scilicet quod datur alicui in Kalendis Ianuarii.* Charta an. 1133. *Tolta, quae apud Commune erat pro vrbe reparanda, et aliis expensis fiendis, et Strina Venetis danda, etc.* Charta Seb. Ziani Ducis Venetor. pro Ciuibus Tragur. ann. 1147. apud Ioh. Lucium lib. 3. de Regno Dalmat. cap. 10. *Nolumus, vt aliquo modo offendantur, neque tollatur eis aliqua inconsueta Strinna, nisi quam ipsi sponte dare voluerint.* Statuta Ragusii lib. 7. cap. 56. *Volumus, quod si aliqua nauis, vel lignum, in quo essent mercatores, darent aliquid alicui pro Strina, vel pro pedochia, vel aliquid aliud, etc.* V. *Strena*.

STRINARE, Densare, Gall. *Serrer*. Locus est supra in *Spezzare*.

STRINCTORIVM, Σφιγκτὴρ, in Glossis Lat. Graec. MSS. S. Germani Paris. *Fibula*. In MSS. vt in editis *Strictorium* legitur. V. in hac voce.

STRINDERE, pro Stringere, ni fallor. Transactio ann. 1316. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Item convenerunt . . . quod nemo audeat blanchiam Strindere, vel foccas ardere, etc.*

STRINGA, V. *Striga* 1.

STRINGENTIA, *Attingentia*, in Gloss. Lat. Graec.

STRINGERE. (1) STRINGERE MANVM MVLIERIS. In pacto Legis Salicae tit. 23. sic inscribitur, *de manu mulierum non Stringenda.* §. 1. *Si homo ingenuus feminae ingenuae digitum aut manum lastrinxerit, etc.* (Lex Salica tit. 22. habet *Strinxerit.*) §. 2. *Et ei si brachium Destrinxerit, etc.* (Lex Salica *Strinxerit.*) §. 3. *Si super cubitum manum Strinxerit, etc.* (Lex Salica *miserit.*) Denique §. 4. *Si quis mulieri mamillam capulauerit, etc.* (Lex Salica *Strinxerit.*) Ibi *Stringere* de lasciua contrectatione exponit Lindenbrogius, quem errare auctor est Eccardus in Notis ad hunc titulum Legis Salicae: vult ligare, loro vel reste constringere interpretatur, atque de violenta et illicita manuum mulierum ligatione, quae fit animo eas violenter stuprandi, vel alias ipsis nocendi intelligit. (2) Cogere, Gall. *Contraindre.* Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Mart. p. 137*. (3) STRINGERE SE AD TERRAM, Virgilio Aeneid. lib. 8. v. 63. *Stringere ripas*, Gall. *Côtoier les bords.* Bartholomaei Scribae Annales Genuens. apud Murator. to. 6. col. 500. *Et exiuit cum galeis vsque ad plaziam, semper Stringens se ad terram.* (4) STRINGERE VRBEM, in angustum concludere. Galli dicunt *Serrer une ville.* Laur. Byzynius in Diario belli Hussit. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. pag. 168. (5) † STRINGERE IGNEM, incendium inhibere, Ital. *Strignere.* Tract. Ms. de re milit.

STRINGES, vestes, Hispanis propriae, vt *Sarabarae* Parthis, *Lineae* Gallis, *Rhenones* Germanis, *Mastrucae*

ex Sardis. Papias in *Vestimentum.* Leg. *Striges.* V. *Striga* 4.

STRINGI, id est, Perstringi, *alieni criminis infortunio,* in Cod. Theod. leg. 1. de bonis proscript. 9. tit. 42.

STRINGINA, *Restrictio Vrinae*, in Gloss. Isidori: δυσουρία. Leg. *Strangyria* censet Graeuius. V. in *Strangiiria.*

STRINIARI, Insolescere. Bibl. Patrum Ascet. edit. ann. 1661. to. 3. pag. 280.

STRINNA, vt *Strina.* V. in hac voce.

STRINNVS, f. pro *Thainus*, Baro, vir nobilis. V. in hac voce. Legi etiam potest *Strenuus*, atque eadem notione accipi. Charta Iohannis IV. PP. ann. 641. apud Mabill. tom. 1. Annal. Bened. pag. 689. col. 1.

STRIONVS, piscis species, idem forte qui *Strigius.* V. in hac voce. Statuta Montis Regal. fol. 280. *Et teneantur dicti piscatores seu vendentes pisces dare libram botarum, Strionum et piscium minutorum, pro vno solido.*

STRIOPORTAS, qui *strigas* portat, vel deducit ad locum congregationis. Goldast. V. *Stria.*

STRIOPORTIVS, eodem intellectu. V. *Stria.*

STRIPARIVM, ein Stegriff, in Gloss. Msſ. Anon. V. *Strepa.*

† STRIPATICVS, pexus, pectinatus, ap. Ludew. to. 11. Reliq. pag. 616.

STRITITVM, Flagellum ex funibus. Chronic. Foroliu. apud Murator. tom. 19. col. 874.

STRITIVS, f. varius, permistus. Veronae descriptio rythmica, apud Murator. to. 2. part. 2. col. 1095. *Tumulum aureum coopertum circumdat praeconibus, color Stritius mulget sensus hominum, modo albus, modo niger inter duos purpureos.*

STRO, *Stipula, palea,* in Gloss. Monſ. pag. 335. et 339. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

† STROBILVS, *conum*, in vet. Gloss. Cod. 7641.

STROBO, γῦρος ἀμπέλου, in Gloss. Lat. Graec. Addit Codex Reg. *gyrus, circulus, ambitus.* Sangerm. vero legit *Scrobe.*

SCROFA, Tributi species apud Polonos. († *Stroza* editum t. 1. Annal. Praemonstr. Probat. p. 480.) Charta Boleslai Cracouiae et Sandomeriae Ducis ann. 1255. apud Odor. Rainaldum n. 6.

STROFARIVS, STROFOSVS, V. *Strophus.*

† STROFVS, *torcimen*, in vet. Gloss. Cod. 7641. V. *Strophus* 1.

STROGAV. Pactus Leg. Salicae tit. 64. ex Cod. MS. Guelferbit. Edit. Eccardi p. 127. *Si quis vasum ad ministerium quod est Strogau . . . furaverit, etc.* Hic haeret Cl. Editor.

STROMA. (1) Pro Stratagema, in Vita S. Vdalrici Episc. August. cap. 12. num. 41. nisi in MSS. vox abbreuiata fuerit. (2) Culcitra, auleum, tapes, Graec. στρῶμα. Capitol. de Vero Imper. cap. 4. *Vt leuatus cum Stromatibus in cubiculum perferretur.*

STROMANARIA, V. *Strumanaria.*

STROMEATREVS, vox perperam efficta, ni fallor, in Cod. MS. Vitae Petri Vrseoli Ducis Venetiae n. 15. *Aufert ab eo huiusmodi sycophantas cogitationes, addunt illi Stromeatreus actiones, cogitque in crastinum veniam petere, etc.* forte leg. *Strophateas.*

STROMENTA, vt infra *Strumentum*, pro Instrumentum, Charta. Veteres formulae apud Baluz. to. 6. Miscell. p. 546. V. *Strumenta.*

STROND. Charta Ricardi Reg. Angl. apud Th. Blount in Nomolex. Angl. *Notum facimus vobis nos concessisse . . . . omnes terras suas et omnes homines suos cum sacha, soca, over Strond et streme, on wode et felde.* In haec verba Glossarium laudat idem Blount, in quo haec leguntur. *Voces Anglicae veteres et in antiquioris aeui Chartis crebro repertae; Priuilegium sapiunt, seu potius priuilegii latitudinem siue amplitudinem, et sic latine legantur, in litore, in fluuio, in sylua et campo.*

STRONVS, Sturnus. Glossarium Aelfrici: *Stronus, Staern.*

STROP, V. infra *Stropus.*
STROPATVRA, V. *Strupatura.*
STROPHA, STROPHAEVM, STROPHARIVS, STROPHATVS, V. *Strophium* et *Strophus* 1.
STROPHICVS, de Christo dicitur, in lib. de musica Theogeri Episc. Metens. apud Pezium tom. 1. Anecd. Praefat. p. 15. Alia notione V. in *Strophus* 3.
STROPHIOLVM, mantile, linteum, quo manus absterguntur. Regula consueta Toribii Archiep. Limae inter Concil. Hisp. to. 4. p. 674. *Ad altare manus bis in septimana eodemque ordine apponent Stropliiola seu mappas ad manus tergendas.*
STROPHIVM, STROPHEVM, *Pallium virginale*, Ioh. de Ianua. Gloss. vet. Sangerm. n. 501. *Stropha, palleum virginale:* Zona. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Strophium, Ceinture.* Ebrardus Betuniensis:

Zonam dic Strophium, palmam dic esse Strophaeum.

Trophaeum scribendum fuit. Theodulfus Aurelian. lib. 1. Carm. 1.

Huic ferruginea est, apta huic quoque lutea vestis,
Lacteolum Strophium haec vehit, illa rubrum.

V. Ferrarium in *Stropare.*

STROPHVS. (1) STROPHARIVS, STROPHOSVS; voces ex *Stropha*, dolus, fraus, et Graec. στροφὴ, deductae. Papias: *Strophus, tortus, fraudator. Stropha, nequitia, fraus. Stropharius, impostor, fraudator.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Stropha, fraude, decepcion, male sentence.* Vita vener. Idae tom. 2. April. pag. 159. *Ad antiquae deceptionis Stropham se conuertit.* Vtitur Seneca Epist. 16. Gloss. Lat. Gr. *Strofosus*, δόλιος. *Strofarius, strofosus, impostor, fraudator*, in Glossar. Isidori. Althelmus de Laude virginum in praef.

Ne fur Strophosus foueam detrudat in atram.

STROPHATVS, subtilis. Vita S. Deicoli apud Eccardum in Orig. familiae Habsburgico-Austr. pag. 16 (2) Follis, Gall. *Ballon.* Statuta Synodalia Radulphi Episcopi Treco ann. 1440. apud Marten. tom. Anecdot. col. 1151. V. *Stoffus.* (3) † *Conuersio*, mendose pro *conuersio* in Gloss. ad Alex. Iatrosoph. *Strophicae passiones, i. volusiones intestinorum gracilium*, in Glossar. me Sim. Ianuens. V. *Strusus.*

STROPIATVS, Mancus, Ital. *Stropiato*, Gall. *Estropié.* Vita vene Catharinae de Palancia to. 1. Apr pag. 653.

STROPODIVM, pro *Strepodium.* V ibi.

STROPOLOT, *Horror*, in Glo Mons. pag. 362. apud Schilter. Gloss. Teuton.

STROPPVS, a Graec. στρόφιον, Infulae, quo ornabantur capita sacerdotum, corona. V. Festum in hac voce.

STROPVS, certus ouium numeru vt videtur; Grex, Gallice *Troupeau*, f. ab Italico *Truppa*, turb Gall. *Troupe.* Statuta Montis Reg fol. 222. *In vineis, ortinis, plant riis, bladis, vel leguminibus, quod bet bestia porcina et caprina m... poenam solidos duos, et pro qualib bestia lanuta, solidum vnum et ... dem pro emenda, vsque ad Strop et a Stropo supra quantacumque quantitas, libras duas de die et de ... te duplum, et totidem pro emenda; intelligatur Stropus a decem besti supra.* Inquesta ann. 1268. ex Sch dis Praesid. de Mazaugues: *Et ca perunt eas (oues) et duxerunt vsque ad alias, et ibi caeperunt Str de dictis ouibus, et duxerunt ib Strop ad Bancium et alias ibi pas bus reliquerunt.*

STROZA, V. *Strosa.*

STRVBLVS. Leges Henrici I. Re Angl. cap. 78. vbi de libero, qui seruium transit: *In signum vero tran tionis huius billum, vel Strublum, deinceps ad hunc modum seruitu arma suscipiat, in manus Dom mittat, et caput.*

STRVCIOS, Herba, V. *Lauarche.*

† STR

† STRUCIUM, *brasica, caulus agrestis*, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph.

STRUCTOR, *dicitur*, inquit Papias, *incisor carnium*, *vel insertor*, Gloss. Gr. Lat. *κλαφαδέτης*, *Structor*, *insertor*. Glossae antiquae MSS. *Penum instruere*, *et proprie instrui conuiuium dicitur*, *et qui huic rei praesunt*, *Instructores dicuntur*. Epistola Valeriani apud Trebell. Pollionem in Claudio: *Structorem*, *quem refundat vnum*. Fragmentum Petronii de Coena Trimalcionis: *Rotundum enim repositorium 12. habebat signa in orbe disposita*, *superque proprium conuenientemque materiae Structor imposuerat cibum*. Occurrunt eiusmodi *Structores* non semel in vett. Inscript. 646. 1002. 1. 1117. 10.

STRUCTORES, in l. 2. Cod. Th. de Excusat. artific. vbi Tribonianus *aedificatores* reposuit: qui scilicet aedificia construunt. V. Vegetium lib. 2. c. 11.

STRUCTUARIUS, STRUCTURARIUS, cui aedificiorum cura demandata est, idem etiam qui alibi *Cellerarius* dicitur. Excerpta ex Necrolog. ap. Leibnit. to. 2. Scr. Brunsu. p. 105.

STRUCTURA, Cancelli, (immo septum quoduis,) interprete Eccardo, quod non a Latino *Struere*, sed a Germ. *Stricken*, innectere, implicare, accersit. Lex Salica tit. 57. §. 3. *Si quis aristatonem*, *hoc est*, *stapplum qui super mortuum missus est*, *capulauerit*, *aut manduualem*, *quod est ea Structura sive selaue*, *etc.*

STRUCTUS, Apparatus. Ordericus Vitalis lib. 4.

† STRUDERE, suppeditare, suggerere, in Ch. Ms. a. 1392.

STRUDIS. Lex Ripuar. tit. 32. §. 3. *Quod si ad septimum mallum non venerit*, *tunc ille*, *qui eam mannit*, *ante Comitem cum tribus rachinburgiis in arabo coniurare debet*, *quod eum ad Strudem legitimam admallatum habet*, *et sic iudex fiscalis ad domum illius accedere debet*, *et legitimam Strudem exinde auferre*, *et ei tribuere*, *qui eum interpellauit*, *hoc est*, *septem rachinburgiis*, *vnicuique 15. solid. et ei*, *qui causam prosequitur*, 45. Ibid. §. 4. *Quod si ipsa Strudem contradicere voluerit*, *et ad ianuam suam cum spatha tracta accesserit*, *etc.* Tit. 51. §. 1. *Si quis iudicem fiscalem ad res alienas iniuste tollendas*, *antequam ei fidem fecerit*, *aut ad Strudem admallatum habuerit*, *inuitare praesumpserit*, *etc.* Vocis originem ab Anglo-Sax. repetendam docet Eccardus in notis ad hunc locum. Bensonius in Vocabul. *Strudam*, *spoliare*; *Strudend*, *direptor*; *Strudere*, *grassator*, *lucrio*, *raptor*; *Strudunge*, *rapina*. Vnde colligit *Strudem* exponi debere direptionem, rapinam, quae iudicialiter in bonis post septem citationes non comparentis rei fiebat.

STRUDO-CAMELON, pro *Struthio-Camelus*, Germ. der Strauß. Ratherius Veron. de contemptu mundi part. 2. apud Acher. to. 2. Spicil. pag. 195.

† STRUDUS, sturnus, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 7692.

† STRUES, compages lignea, ratis species. Stat. a. 1504. inter Leg. Polon. t. 1. p. 298.

STRUFUS, *id est*, *tortio ventris*, apud Plinium lib. 2. de Medicina c. 22. ex Graec. *στρόφος*, *tormina*. V. *Strophus* 3.

STRUGULA, mendose pro *Stragula*, in Statutis Equitum Teuton. art. 79. apud R. Duellium tom. 2. Miscell. pag. 60. V. *Stragulum*.

† STRULA, interius subligaculum, in Glossar. Lat. Gall. an. 1352. V. *Striga* 4.

STRUMA. (1) *Opus varie contextum*. Ita Glossae Arabico-Lat. vbi Vulcanius restituit *Stroma* .... *contextum*. V. *Stroma* 2. (2) † Sporta dossuaria, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352.

STRUMANARIA, STROMANARIA, officium, munus notarii, qui *Strumenta* conficit. Statuta Auenion. MSS.

STRUMENTA, vt mox *Strumentum*. Charta Haruichi ann. 804. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 56. V. *Stromenta*.

STRUMENTARIUM, locus in quo Instrumenta reconduntur et seruantur.

tur. Charta ann. 1148. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 177.

STRVMENTVM, Instrumentum, Italis *Strumento*. Regula S. Isidori cap. 19. Praesertim pro chartis ac tabulis. Gloss. Graeco-Lat. *Dotale Strumentum*, προικῷον. Perperam reponit Goldastus *Instrumentum*. Testamentum Widradi Comitis et Abbatis ann. I. Theoderici Regis.

STRVMITA, vt *Stremita*. V. ibi.

STRVMO. Michael Scotus de Physionomia, c. 99. *Gibbus, id est Strumo, significat hominem sagacem, valde ingeniosum, etc.*

STRVMVM, velitatio, seue proelium, seditio, turba, Gallis *Escarmouche, Emeute*. Chron. Parmense apud Murator. tom. 9. col. 763. V. in *Stormus*, *Stremita* et *Sturma*.

✝ STRVNCO, fasciculus, certa rei alicuius quantitas in vnum collecta. Chartul. S. Germ. Prat.

STRVNDIVS, *siue strumtus*, σπέλεθος. Ita Gloss. Lat. Graec. Stercus, vnde Gallis vox eadem notione familiaris, *Estron*, Italis *Stronzo*. Vulcanius emendat *Truncus*, σέλεχος: alii nihil mutandum volunt. V. Salmas. et Scaliger. ad Catalecta p. 204.

STRVNVS. (1) Loculus, feretrum. Chron. Ioh. Iperii, apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 604. (2) STRVNVS, STRVNVVS, ψὰρ, τὸ ζερεον, in Gloss. Lat. Gr. rectius in Cod. Sangerm. *Sturnus*, Gall. *Etourneau*.

STRVPATVRA, STROPATVRA, Septum, in Statut. Cadubrii lib. 2. cap. 66. V. *Stuppare*.

STRVPIAR, STRVPPVS. Gloss. Saxon. Aelfrici cap. *de Nauibus*, *Strupiar*, *midla*, i. frenum. *Struppus*: *Strop*, vel *Arwiththe*. Vgutio: *Strupi sunt vincula ex loro, vel lino facta, quibus remi ad scalmos alligantur, de quibus Liuius: Quinque remos iussit alligare Struppis*. Germ. Strüppe.

✝ STRVPVM, pro *Stuprum*, Ital. *Strupo*, in Ch. a. 1312.

STRVRVS, V. supra *Scarnus*.

STRVSARE, collidere, illidere, conterere. Castellus in Chron. Bergom. ad ann. 1406. apud Murator. tom. 16. col. 968.

STRVTHIO, piscis, qui Gall. *Esturgeon*, apud Vdalricum l. 2. Consuet. Clun. c. 4. V. *Sturgio*.

STRVZA, *Struthiones*, in Gloss. Mons. p. 333. apud Schilter. in Gloss. Teut. Germ. *Strausz*.

✝ STVARE, statuere, vel cogitare, perpendere. Chartul. S. Ioann. Angeriac.

STVBA, vaporarium, hypocaustum: vox German. *Stube*; vnde Gall. *Estuve*. Lex Alamann. tit. 81. §. 3. *Si quis Stubam, ouile, porcarinam domum alicuius concremauerit, etc.* Ditmarus lib. 7. *Crebro a suis paene desperatus, in Stuba vix recreabatur*. *Stupa baliniaris*, pro *balnearis*, tom. 1. Rer. Mogunt. p. 649. Lindenbrogius laudat Palladium de Architectura in capite, cui titulus est de *balneis* et *Stufis*. At si Palladius non alius est a Palladio, qui de re rustica scripsit, vox *stufis* non habetur in edito, l. 1. cap. 40. quod inscribitur nude *de Balneis*. STVBA, fornacula, caminus, vt videtur. Correct. Statut. Cadubrii c. 37. STVPA, vt *Stuba*, in Statutis Massil. lib. 5. cap. 13. STVPHA, in Serm. Menoti fol. 94. vo. STVBAE dictae in Monasteriis Camerae Capituli, seu, vt vocant, ipsa Capitula, quod in iis essent aestuaria ac hypocausta. Ericus Vpsal. l. 4. Histor. Suecicae pag. 145. STVFFA, eodem intellectu. Acta ad Conc. Basil. apud Marten. to. 8. Ampliss. Collect. col. 1. STVPPA, STVPA. Bernardus Monachus in Consuet. Cluniac. MSS. cap. 25.

STVBELLA, diminut. a *Stuba*, Officina, coenatiuncula. Chronic. Mellic. pag. 426. col. 2.

✝ STVBIERA. Libert. MSS. Barcinon. a. 1283. *De Stubiera. Item concedimus capitulum, quod cesset factum de Stubiera, et quod alterius non fit Stubiera in molendinis.*

STVBIRE, Seruare. Inuentar. ann. 1419. ex Tabul. Eccl. Nouiom.

STVBVLA, Papiae *Stupula*, Culmus. Catholicon paruum. *Stipula*, *Estouble*, *Chaume*. V. *Stupla*.

STV-

STVCHI, *Scissura, fragmen*, in Gloss. Monf. pag. 328. et 339. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

STVDENTER, diligenter, libenter. Vita S. Bernardi Menthon. to. 2. Iunii pag. 1083.

STVDERE, STVDIARE, Curare, Gall. *Penser*. Gregor. Turon. lib. 6. Hist. cap. 32.

STVDIALIS, ad studium spectans. Ch. Ms. a. 1402.

STVDIALITER, consulto, de industria, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 591.

STVDINI, vepres, dumeta. Acta S. Disibodi saec. 3. Bened. part. 2. p. 495.

STVDIOLVM, cellula, museum, conclaue, vbi studetur. Charta an. circ. 1500. to. 2. Hist. Eccl. Meldens. p. 268. V. infra *Studium*.

STVDIOSITAS, discendi cupiditas. Philippus Eystetensis in *Pater noster*, Bibl. Heilsbr. pag. 16.

STVDIOSVS. (1) Expetendus, opportunus. Praefatio in Digest. (2) Pro Bonus, probus, aliquoties apud Iustinianum legitur, teste Vossio lib. 1. de Vitiis serm. cap. 33.

STVDIVM. (1) Academia publica, Vniuersitas, immo schola. Capitolinus in Antonino Philos. *Apud Aegyptios ciuem se egit et Philosophum in omnibus Studiis, templis, locis.* Vlgerius Scholasticus deinde Episcop. Andegau. in Epitaphio Marbodi Episcopi:

Omnes vt fieret virtutem quod redoleret,
Transtulit huc Studium, transtulit ingenium.

(2) Conclaue vbi studetur. Acta B. Petri de Luxemburgo, tom. 1. Iul. pag. 543. (3) AD STVDIVM, studiose, diligenter. Bartholomaei Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1247. apud Murator. to. 6. col. 513.

STVFAE, V. mox *Stuffae*.

STVFERVS, STVFHERVS, Solidus; Belgis *Stuyver*. Leg. Mechlin. tit. 10. art. 1.

STVFFAE, STVFAE, Balnea calida: Saxon. *Stofa*, Gallis *Estuves*: vox eiusdem originis ac *Stuba*, de qua supra. Michael Scotus de Physion. c. 11. *Valent sibi Stuffae, quia faciunt cessare dolores, etc.* Exstat apud Palladium de Architectura titulus capitis *de Balneis et Stuphis*, vbi Cod. MS. Pithoeanus habet *de fabricis balnearum*. V. Ferrarium in *Stufa*, et supra *Stuba*.

STVFFARE, instruere, Gallis *Estoffer*. *Stuffatus*, *stoffatus*, instructus, *Estoffé*. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotiae c. 5. §. 5. *Et quod quisque dominus veniat Stuffatus ad exercitum de cariagiis et victualibus.* Henric. de Knyghton ann. 1338. *Naves de viris armatis ad plenum Stuffatas.* Et ann. 1357. *Cum tribus nauibus bene Stoffatis.* V. supra *Estoffatus*. INSTVFFARE, idem quod *Stuffare*. Thomas de la Moor in Edwardo II. Reg. Angl. pag. 599.

STOFFVRA, Instructus, apparatus. Henric. de Knyghton ann. 1332.

STVFFVRA, eadem notione. Charta Henrici IV. Reg. Angl. an. 1405. apud Rymer. to. 8. pag. 384. Vocis etymon Vossius lib. 2. de Vitiis serm. c. 5. deriuat, vt et *Estouerium*, quod materiem, alimentum, fomentum significat, a German. *Stoffe*, quo materies, siue id ex quo aliquid fit, intelligitur.

† STVIVA, vectigal, tributum, i. q. *Steura*. Ch. a. 1323. apud Oefel. t. 1. Script. Boic. p. 741.

STVKA. Vetus Charta apud Ioh. Schefferum ad Chron. Vpsaliense p. 152. *Duas pallas de panno aureo. Item duas Stukas de panno aureo inferius ornatas de argento aurato.* Infra: *Item obtulit .... duas pallas, alteram cum altare bruno, duas Stukas de serico intextas, et duo suppellicea.*

STVLITES. Vita S. Willibaldi Episc. apud Canisium: *Ibi sedebant duo solitarii in Stulite, id est fabricata atque firmata cum muro magno de lapidibus valde summo.* Vbi Mabillon. saec. 3. Bened. part. 2. p. 373. legit post Gretserum, *in silice*: at obseruat in correctionibus, rectius forsan a Canisio editum *in Stulite*, a Graec. στύλη, columna.

STYL-

STVLLO, *Herae*, in Gloss. Mons. pag. 341. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

STVLTATVS, in Glossis antiquis MSS. *qui differre nescit*. Legendum videtur, *qui discere nescit*.

STVLTICINIA, Stulta cantica, amatoria. Ioh. Sarisber. lib. 1. Policrat. c. 6. STVLTICINES, apud eumdem Ioh. Sarisber. lib. 6. cap. 16.

STVLTILOGVS, Stultus, vel Stulta loquens. Dudo Decanus S. Quintini in Praefat. ad Acta Normann. Vititur etiam Plautus.

STVLTITIA. Tabular. S. Vincentii Cenomanens. *Vitalis de Dostela praepositus noster dedit nobis medietatem patrimonii sui quod apud Domnolium habebat post obitum suum: aliam vero medietatem, si soror sua, quae aliquantulum a consilio suo deuiauerat, in Stultitia sua, id est, in concubitu non legali, permanere volebat, nihilominus pollicitus est se nobis daturum.*

STVLTIZARE, Insanire, in furiam verti, apud Auctorem Mamotrecti in Sapient. c. 14.

STVLTO-MALVS, *Stultus malus*, in Gloss. Isid. Glossae antiquae MSS. *Stulto-malus, qui stultus et malus est.* Glossar. Saxon. Aelfrici: *Stulto malus; ysel-dyrig*, i. malus stultus.

STVLTVLVS, diminut. a *Stultus*, apud Belet. de Diuinis Offic. cap. 100.

STVLTVS, iocularis, qui Principi est a iocationibus. Extractum Computi ann. 1327. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 216. col. 2. STVLTORVM FESTVM. V. *Kalendae*.

STVMBLVM. Leges Henrici I. cap. 80. de via regia: *Tanta vero debet esse, ut inibi duo carri sibi possint obviari, et bubulci de longo Stumbli sui possint assimulare.* Gloss. Lat. Graec. *Stumbulum*, κέντρον: in Gloss. vero Graec. Lat. κέντρον, *Stimulus*, *acumen*, *Stumbulum*. Notum est bubulcos stimulis boues excitare.

STVMMIA, ταυτολογία, in Gloss. Lat. Graec. eiusdem sermonis repetitio.

STVMONES, in Charta Philippi Regis Franciae. ann. 1182. pro Communia Bellouacensi, apud Loisellum. Sed ex Charta Gallica et alia, quae de eadem re est, Ludouici VII. Reg. Franc. ann. 1147. legendum *Iuniores*.

STVMPHA, bases, pedes, in Gloss. Mons. pag. 365. apud Schilterum in Glossar. Teut.

† STVMVLLVS, stimulus, in Lit. remiss. a. 1400.

† STVNVLVS, f. etiam pro stimulus, in Act. SS. t. 6. Sept. p. 145.

STVNVM. Charta Eccardi Comitis Augustodun. ex Tabulario Prioratus Persiaci in Burgundia apud Perardum pag. 26. *Vno fanono viridi, cum brusdo vno de glisa, vno de Stuno cum sirico amnistrare*, etc. Panni species videtur.

STVPA, vt *Stuba*. V. in hac voce.

STVPARE, Stupa occludere, et vniverse pro Obstruere, Gallis *Estouper*. Lex Alemann. tit. 59. §. 7. V. *Stopare*. STVPPARIVS, Gloss. Graec. Lat. καναβὶς, *Stuppa*, καναβάριος, *Stupparius*. STVPACIVM, pannus ex stupis confectus. Auctor de Vita Eremitica tom. 1. Operum S. Augustini c. 20.

† STVPARIVS, qui stupam s. stubam tenet, balneator. Liber picent. S. Germ. Prat.

† STVPATVM, a stupa, cannabum, in Ch. a. 1371.

† STVPEFACTIVVS, stuporem generans, in Diar. Montisfalc. pag. 157.

† STVPELLVS, crater, scyphus, mensurae species. Murat. to. 20. p. 908. V. *Stopellus* in *Staupus*.

STVPERARE, V. *Stapperare*.

STVPERE, *Stupa* vti. V in *Stuba*.

STVPHA. (1) Stagni obturamentum, in quo stagnum occluditur, a Germ. *stopfen*. Charta Dombensis an. 1541. (2) Vt *Stuba*, vnde STVPHARE, *Stupha* vti. V. in *Stuba*.

STVPHERVS, vt *Stuferus*. V. ibi.

STVPIDARE, *Frequenter stupere*, ex Glossarii membranis laudat Vossius lib. 4. de Vitiis sermon. cap. 26. Vtitur Martian. Capella lib. 1. p. 235.

† STV-

STVPINVM, STVPINVS, ellychnium, Ital. *Stoppino* Murat. to. 4. Antiq. p. 865. V. *Stopinus*.

STVPITVS, Stupidus. Sebast. Perusinus in Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii p. 330*.

STVPLA. Edictum Rotharis Regis tit. 108. *Si caballos iter facientes de Stupla, aut de ipsa pascua . . . monere praesumpserit.* Vbi *stipula* habebatur in Lege Longob. l. 3. tit. 4. §. 1. Gallis *Esteules*. *Stipula*, apud Papiam, et in vet. Kalend. rustico apud Gruter. 139. *Messes frumentar. item triticar. Stipulae incendunt sacrum Dei saluti Deanae, etc.* V. *Stubula*.

STVPOR, pro Tumor, superbia. S. Cyprianus Epist. 40.

STVPPA, STVPPARIVS, V. *Stuba* et *Stupare*.

STVPPERARE. Gloss. Graec. Lat. MS. φλεγμαίνω, *Stupporo*, *Stupperor*: φλεγμονή, *Stupperatio*. Edit. habet *Suppuro*, et *Suppuratio*. Glossae antiquae MSS. *Stuperatus*, *stupefactus*, forte pro *stuporatus*.

STVRA, vt *Steura*. V. ibi.

STVRCO, auis species. Tract. MS. de re milit. de mach. bell. *Sturcones faciunt equis fugam, et irruunt in eos et pungunt cum aculeis in summitate alarum dictos equos.*

STEREMANNVS, Gubernator nauium, Germ. *Steurmann*, Angl. *Steersman*. Liber nig. Scaccarii p. 369.

STVRGIO, STVRIO, piscis, qui maximo in mensis honore habetur apud eos, in quorum fluminibus capitur: subit enim e mari flumina. Germ. Stöhr. Hunc *silurum* Paulus Iouius Ausonii existimauit, vt et Vossius: Hermolaus *Hiccam* apud Athenaeum, alii *Tursionem* Plinii: *Lupum* nonnulli: quidam *Attilum* Padi; denique Rondeletus *Acipenserem* Romanorum literis nobilitatum Sturionem esse volunt. V. Salmasium ad Plinium p. 1315. Alanus de Insulis in Planctu naturae: *Illic Sturgio sui corporis nobilitatem indiuiduali sui corporis benedictione, mensis offerebat regalibus.* STVRIONVS, vt *Sturgio*. Statuta Placent. lib. 6. fol. 79. vo. STVRIOLAMENSIS, ad *Sturionem* pertinens. Charta Stephaniae Comit. Prouinciae ann. 1063. in Histor. MS. Montis Maioris.

STVRIA (1) f. Canalis. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 93. *Item statutum et ordinatum est, quod aqua Sturie que fluit per locum Tridini, fluere debeat recta via per alueum veterem.* (2) Storea. Testam. ann. 1389. ex Tabul. S. Antonii Massil.

STVRIONVS, STVRIOLANENSIS. V. supra *Sturgio*.

STVRMA, STVRMVM, STVRMVS, Seditio, leue praelium, impetus, conclamatio ad arma. V. *Stormus*, *Stremita* et *Strumum*. Litterae Reginardi Leod. Episc. an. 1034. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1172. *Nunquam nisi ab Abbate et Ministris eius se intromittet* (Aduocatus) *de aliqua iustitia ibi facienda, vel de Sturma, siue burma, nisi euocatus pro hoc ipso fuerit.* STVRMVM. Memoriale Potestat. Regiens. ad ann. 1244. apud Murator. tom. 8. col. 1112. STVRMVS. Ottoboni Annal. Genuens. ad ann. 1192. apud eumdem Murator. tom. 6. col. 366.

STVRMINARE, *Strumento*, vt videtur, proiicere. Statuta Astens. collat. 11. cap. 126. fol. 73. vo.

STVRMVM, STVRMVS, V. *Sturma*.

STVRNELLVS, diminut. a *Sturnus*, Gall. *Etourneau*. Rolandini Patau. Chron. apud Murator. tom. 8. col. 328.

STVRNINVS, Sturnus, vel ad Sturnum pertinens. S. Hieron. in cap. 66. Isaiae.

STVRNVS, pro *Sturmus*, in Charta Henrici Imper. ann. 1012. de iuribus Aduocati Monast. Florin. ex Schedis D. Maillard. V. *Sturma* et *Stornus*.

STVROLAE, vel SCVROLAE, Pusulae, Gallis *Rougeolle*. Michael Scotus de Physionomia cap. 10. *Oportet de necessitate, quod quilibet homo natus tempestiue aut tarde habeat quatuor passiones ineuitabiles, scilicet variolas, Sturolas, fersas, et scabiem humidam vel siccam.* Infra *Scurolae* scribitur.

STVS

STUS, ictus, Germ. *Stoss*, a *Stossen*, tundere, ferire. Pactus Legis Salicae tit. 17. ex Cod. Guelferbyt. edit. Eccardi: *Si quis ingenuus ingenuum de fuste percusserit, ut sanguis non exiat, III. colobus, hoc est, semper unusquisque Stus ternus solidus solbat.*

STUSTARE, pulsare. Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos. *Postea Prior Stustat insquillam ter vel quater, ut omnes ad sonum insquille surgant.* Rectius alibi *Tustare.* V. in hac voce.

STUTA, equile, ut videtur; *Stuot* quippe equum et *Stute* equam vocant Germani. Gloss. MSS. Florent. *Equaritiæ*, *Stuot.* Testam. Tellonis Episcopi Curiensis an. 766. apud Mabill. tom. 2. Annal. Bened. pag. 708. col. 1. *In primis salam cum solario subter caminata, desuper alias caminatas subter cellarium, coquina, Stuta, circa curtem stabulum, tabulata, etc.* V. *Stuot.*

† STUVA, i. q. *Stuffa*, balneum calidum, in Ch. Ms. a. 1312. V. *Stuba.*

STYCA, aerea moneta minutissima Anglo-Saxonum: octo *Sticae* aequabant *peningum.* V. Hickesium Dissert. p. 109.

STYLISONUS, Stylo conscriptus. Paulinus Aquileiensis Episc. in Epistol. Synodali.

STYLUS, vel STILUS. (1) Praefatio Aelfredi, Reg. Angl. ad S. Gregorii Pastoralem sub finem: *In anglicum sermonem eum converti, et ad unamquamque Episcopi sedem in regno unum misi, superque singulos libros Stilum, qui est 50. mancussae. Et ego praecipio in Dei nomine, ne quis de libris hunc Stilum tollat, neque librum de templo, etc.* Ubi Saxon. *æstel* praefert, id est *aestimatio*, ex *æsto*, eadem notione. (2) Studium. Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Mart. p. 140*. *Cum caritate divina anima transformatur in divina maiestate, et ibi ponit suum Stylum, quia amat ipsum in veritate.*

STYRPALIS, ut *Stirpalis*, V. ibi.

STYRPUS, Silua *exstirpata*, idem quod *Exartus.* V. in hac voce. Codex censualis MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 108. V. *Stirpare.*

SUA. (1) *Domus, in qua Scholastici studens*, in Glossis MSS. (2) Sus. Charta ann. 1442. ex Schedis Praesid. de Mazaugues: *Et si porcus fuerit, sus vel Sua, etc.* V. *Sica.*

SUADELA, Suasio, oratio persuadendi vim habens, Graec. πιθανότης, πιθανολογία. Vetus Irenaei Interpres in Praefat. ad lib. 1. n. 3.

SUADENA, σφύραινα, in Gloss. Lat. Graec. Leg. *Sudena*, ut colligitur e Gloss. Graec. Lat. σφύραινα, *Sudis, suadena.* V. Salmas. ad Plinium pag. 231.

SUADENTER, ad suadendum apposite, apud vet. Irenaei Interpret. in Praefat. ad lib. 1. num. 1.

SUADIBILIS, Verisimilis, probabilis, apud eumdem Interpretem lib. 1. cap. 4. n. 4.

† SUADORIUM, sudarium, mappa parva Sacerdotum, in Stat. Synod. Tornac. a. 1366.

SUAICERE, pro Suadere, ut videtur. Camillus Peregrinus in Histor. Longob. apud Murator. to. 2. pag. 258. *De fugacibus ita stetit; ut si liberi aut liberae fugient a partibus vestris et vobis Suaicensibus res alienas secum detulerint, etc.*

SUALA, V. supra in *Sala* 1.

SUALHA, ut infra *Suelha.* V. ibi.

SUALIS, ut *Soalis*, V. *Porcus.*

SUANEGEIA. Chartul. Monast. Wimondham. p. 58. apud Spelm. *Praeterea dedi eis totam turbariam, quam dominus meus Comes Arundel tertius mihi dedit in Suanegeia.* Forte loci alicuius nomen proprium.

SUANIMOTUM, V. *Swanimotum.*

SUAPTIM, Suapte, sua sponte. Ioh. Diaconus in Vita S. Greg. M. lib. 4. c. 75. V. *Suatim.*

SUARE, Abstergere, Gall. *Essuyer*, Ital. *Sciugare.* Statuta Vercell. lib. 2. fol. 27. vo.

SUARIA, hara, suile, Plinio *Suarium*; vel, quod probabilius videtur, Sus. Charta ex Tabular. Vosiensi apud Stephanot. to. 2. Antiquit. Bened. Pictav. MSS. p. 286. *Et domnus Abbas Petrus dedit illi XX. sol. et Suariam, quae valebat quinque solidos.* V. *Sus* 2.

ARII, qui ex officio tenebantur populo Romano praebere animalia, porcos, laridum, carnes porcinas, etc. De iis exstat tit. in Cod. Theod. lib. 14. tit. 4. V. ibi Gothofredum.

SVASORIVM, Συμβολὴ, in Glossis Lat. Graec. MSS. S. Germani Paris.

ASSVS, pro Suasus, in Concil. Hispan. tom. 3. pag. 293.

ATIM, intra se, apud se, penes se. [illegible]laus PP. Epist. 52. *Quorum privilegiorum tenorem, si non Suatim [illegible] Hincmarus partim celasset, etc.* V. *Suaptim.* Alias *Suatim* est instar [illegible].

[illegible]VILVDIVS, qui ludis delectatur, vel qui ludum suadet. Tertull. de [illegible]ctac. cap. 20.

[illegible]VITER. (1) *Postea dom. Archiepisc. incipiat ad Vesperas mediocri voce* Calicem, etc. . . . *Et chorus* [illegible] *dicat Vesperas*, id est, Remisse voce, ad calcem Iohannis Abrinc. [illegible] Offic. Eccl. pag. 193. (2) † Placide, sedate, mansuete, in Lit. remiss. Ms. a 1409.

[illegible] (1) Pro Super, Gall. *Sur.* Chron. Episc. Metens. to. 6. Spicil. Acher. pag. 648. *Trabes vetustate dissolute, subito Sub altare S. Stephani lapse, etc.* (2) *Per sub*, Subter, ni fallor, Gall. *Par dessous.* Consuet. Monast. S. Germani a Pratis inter Probat. Hist. eiusdem. Monast. p. 145. col. 1. *Nos transibimus per Sub capsam, et ipsam osculabimur, et [illegible] ordinatim in naui monasterii, et incipietur Gloria laus.* (3) † Cum ablat. substant. pro aduerbio. *Sub breuitate*, breuiter, *sub festinatione*, festinanter, *sub celeritate*, celeriter. Occurrit passim.

[illegible]ABVNDARE, supplere, perficere. Acta S. Cassiani ap. Illustr. Fontanio. in Antiquit. Hortae p. 344.

SVBACASARE, i. q. *subinfeodare*, Gall. ol. *suracaser.* Ch. Ms. a. 1275. V. *Casamentum* 1.

[illegible]ACELLARE. Gloss. Isid *Clanculare, occultare, palliare, Subacellare.* [illegible], sub *axilla* condere; vnde [illegible]nius legit *Subaxillare.* V. infra [illegible]cellatus.

[illegible]

SVBAGTI, V. *Molles.*

SVBACTVM, SVBACTIO, Dominium, *Seigneurie.* Charta Romualdi Ducis Longobardor. ex Chron. Beneuentani Monasterii S. Sophiae 3. part.

SVBADIVVA, Adiutor Adiutoris, ὁ τοῦ βοηθοῦ βοηθός. Sic autem appellabatur, qui aliquo officio Magistratus praecipuo *Adiutori* suberat, eiusque vices agebat. Notitia Imp. Occident. c. 29. *Adiutor*, *Subadiuuae Adiutoris*, *Subadiuuae fabricarum diversarum*, *etc.*

SVBADVOCATVS, V. *Aduocatus.*

† SVBAETAS, minor aetas, in Memor. D. Cam. Comput. Paris.

SVBAGITARE, subdubitare. Sebast. Perus. in Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii pag. 379*.

SVBAIVLVS, V. in *Suballius.*

SVBALA, V. *Subliircus.*

SVBALARIS ECCLESIA, quae Gallis *Eglise succursale* dicitur. V. in *Ecclesia.*

SVBALLIGATVRAE, Amuleta. V. *Ligaturae.*

SVBALLIVS, qui *Ballio* subest. *Ballivi* vices gerens. V. in *Baiulus* 4. Charta ann. 1133. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 471. V. *Vicebaillinus.* SVBBALLIVVS, eadem notione, in Gestis Guillelmi Maioris Episc. Andegav. apud Acher. tom. 10. Spicil. p. 314. SVBAIVLVS, SVBBAIVLVS, eodem significatu. Statuta Massil. lib. 1. cap 61. SVBBALLIVA, *Subballiui* districtus, iurisdictio. Epist. Mauricii Rotomag. Archiep. apud Acher. tom. 2. Spicil. p. 522.

SVBALTERNARE, Alternis superiorem esse ac inferiorem. Pseudo-Ouidius de Vetula lib. 1.

SVBALTERNVS, ex alio dependens, secundarius, inferior. Charta Innocentii II. PP. in Chartul. Episc. Paris. fol. 35.

SVBANCA, Mensa. Statuta Auenion. MSS. *Panni autem lanei cannentur in hunc modum; pannus extendatur super aream vel Subancam, et non trahatur et superponatur canna, et cannentur.*

✝ SUBANNARE, praefinitum tempus praetergredi, vox Cancellariae; vnde *Subannatio*, Gall. *Surannation*, dicitur de Literis, quae singulis annis renouari debent, vt valeant. Hist. Nem. t. 4. Probat. p. 84.

SUB ANNIS, minor annis, Gall. *Sous-âgé*. Continuator Nangii ann. 1347. *Et sic iuuenis habet iuuenem in vxorem impuberem et Sub annis.*

SUBARATUS, Subscriptus, infra scriptus. Charta ann. 1246. apud Ludewig tô. 4. Reliq. MSS. p. 94.

SUBARCHICHORUS, qui *Archichoro* subest, succentor, in libris antiquis Eccles. Baiocensis. V. *Archichorus*.

✝ SUBARE et SUBIGERE, *soer* Gallice. Pro *suer*, Glossar. Lat. Gall. Cod. 521.

SUBAREUS, V. mox in *Subari*.

SUBARI, calceamenti species, Gallis, vt videtur, *Pantoufle*, apud Innocent. III. PP. lib. 1. Epist. Forte quod ex Subere compactum erat istud calceamentum. SUBAREUS, eadem forte notione. Pseudo-Ouidius lib. 3. de Vetula.

✝ SUBARITUM, locus suberibus consitus, in Accesf. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 284. V. *Suber*.

SUBARMALIS, SUBARMALE. (1) Vestis sic dicta, vt quidam putant, quod sub armis gestaretur, vt Turnebus lib. 18. Aduers. c. 19. qui existimat fuisse crassum sagulum, quod *sub armis* indueretur, vt eorum durities corpus minus offenderet, vt fuere *Gambesones*, quae sententia arridet Octauio Ferrario, de Re vestiaria 2. part. lib. 3. c. 17. Et certe Papias *Subarmales* fuisse ait *tunicas subcinctas, id est, curtas*, quomodo fuere etiam *gambesones*. Spartianus: *Cum Romam Seuerus venisset, praetorianos cum Subarmalibus inermes sibi iussit occurrere.* Ex Herodiano et aliis, pacificum fuisse habitum, εἰρηνικὸν σχῆμα, quidam volunt: alii sic nuncupatam eiusmodi vestem opinantur, quod armis aptaretur, quemadmodum *Armilausam* dictam vult Isidorus, *quod ante et retro diuisa atque aperta esset, in armos tantum clausa*. Vtcumque sit, fuisse subarmalem vestem Ducum ac Tribu rum, satis prodit Valerianus A in Epist. ad Zozimionem, qua Cl dio etiamnum Tribuno dari iu inter alia, *albam subsericam* *cum purpura Succumbitana, Sub male vnum cum purpura Maura. Haec autem omnia idcirco speciali non quasi Tribuno, sed quasi D detuli, quia vir talis est, vt ei pl etiam deferenda sint.* Nec Duc duntaxat, sed Consulum quoq fuisse propriam vestem, innuit Valerianus Aug. in Oratione pro A reliano apud Vopiscum: *Cape cam palmatam, togam pictam, S armalem profundum, sellam e tam: nam te Consulem hodie d etc.* V. quae obseruauit Cangi Dissertat. de Nummis Imperator. zantinor. (2) SUBARMALE, notione, videtur vsurpare Ger sius Tilleberiensis in Otiis Imp libus MSS. *Quinquaginta millia lorum Castrensium ad Subarmali sarcinas militum vehendas.* Vbi *armalia* dicuntur militum arma, cinae, castrorum impedimenta.

SUBARMATUS, occultis armis nitus. Charta ann. 1316. apud R mer. tom. 3. pag. 566.

SUBARRA, Repagulum, ex *Sbarra*, Gallis *Barre*. Albert Mussatus de Gestis Henrici VII. 8. rubr. 5.

SUBARRARE. (1) Arrhabone vxorem desponsare. Auctor Gr cismi:

Pars arrabo venit pretii
res bona
Quam sponsus subarrat,
arrabone Sub

S. Hieronymus in Virginitatis *Humanorum sponsaliorum pign Subarratur. Annulo Subarrare* Lege Longob. lib. 2. tit. 37.

SUBARRHARE, eadem no Chronic. Balduini Diac. to. 2. num. sacrae Antiq. pag. 85. (

✝ Subscribere, subiicere. Ch a. 12?4. V. *Subaratus*.

SUBARRATUS, Irretitus, Gall. G Laur. Byzynius in Diario Belli

fit. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. pag. 128.

SVBASCELLATVS. Geruasius Abbas Praemonstrat. Epist. 57. vbi *Subascellatus* idem valet ac *res quasuis ascellis positas* reportans. V. supra in *Subacellare*.

SVBASI, praefecturae equestris genus apud Turcas. Iouius lib. 14. Hist. *Sanzachis Subasi obediunt, qui centenarias turbas ducunt.* SVBASIDAE, eodem intellectu, in Epistola Lauri Quirini de Turci potentia ad Pium II. PP. ex Biblioth. Reg.

SVBASTARE, SVBASTATIO, V. *Subhastare*.

SVBATVM. Praeceptum Odonis Reg. ann. 889. apud Baluz. Hist. Tutel. p. 320. *Ideoque constituimus vt nulli liceat . . . Belloloco commanentibus vsque districte nec aliquam redibitionum loco manu nostrae Subatum aliquando inferre praesumat.* Haec parum sana sunt. V. *Subactum*.

SVBAVDIRE, *aliud audire, aliud intelligere*, Gemma. Vossius l. 4. de Vitiis serm. c. 26. monet ante tempora Antoninorum non inueniri hac notione. Primus vsus est Vlpianus L. 1. in fin. ff. de haered. instit. *Sed et ipse valebit, Subaudito iubeo.*

SVBAVDITIO, pro *Superauditio*, Contumacia, despectus. V. *Ouerhernessa*.

SVBAVLA, Aedificium, quod aulae adiacet. Vitae Abbatum S. Albani p. 92. V. *Proaula*.

SVBAVRICVLARE, in aurem insusurrare. Epistola Monachorum S. Aniani Thomer. de electione Guillelmi Abbatis ann. circ. 1120. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 84.

SVBAVXILIVM quid sit, docent Leges Normann. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 239. *Subtenentes non tenentur auxilium persoluere domino capitali, sed domino intermedio tenentur auxiliari, ad auxilium suum domino capitali persoluendum. Et tale auxilium Subauxilium nuncupatur et debet fieri per dimidium auxilium capitale.* V. *Auxilium*.

SVBAX, gossipium, in Gloss. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

SVBBAIVLVS, SVBBALLIVVS, V. *Suballius*.

SVBBAPATARE, V. mox *Subbatere*.

SVBBASILICANI, *qui habitant circa basilicam*. Ioh. de Ianua.

SVBBASTARE, SVBBASTATIO, V. *Subhastare*.

SVBBATERE, *Porcellos in ventre matris occidere;* in vett. Gloss. quasi subter ventrem scrofam *battere*, ferire, vt abortum faciat. Lex Salica tit. 2. §. 6. *Si quis scrouam Subbatit in furto, hoc est, porcellos a matre subtrahit, etc.* Recapitulatio eiusdem Legis §. 9. *Si quis scrofam alterius Subbatit, vt porcellos non habeat, etc.* *Subbapatit* edidit Eccardus; cui *Subbapatere* est vellere, prensare, trahere, rapere, vnde vett. Glossarum interpretatio illi non placet.

SVBBEDELLVS, V. *Bedellus*.

† SVBBENEFICIARIVS, qui *subbeneficium* seu *retrofeudum* possidet, apud Chopin. de Leg. Andium.

SVBBIBERE, *Gustare*, in Gloss. Arabico - Lat.

SVBBOSCVS, silua caedua, Germ. Unterholz, Anglis *Underwoed; Subbois*, apud Rastallum in verbo *Haybote:* quia quod caeditur in siluis, maioribus arboribus subest. Fleta lib. 1. cap. 24. §. 8. *Non sint hagae,* (in viis regalibus) *fossati, Subboscus, aut dumeta.* SVBNEMVS, eadem notione. Rogerus Houedenus pag. 784.

SVBBOTELLERIVS, qui est loco *Botellerii*. V. *Botellarius*, et *Buticularius* in *Butta* 3. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. to. 3. Iunii p. XVI.

SVBBVRGERMEISTER, Proconsul. Processus canonizat. B. Notkeri to. 1. April. p. 597. V. *Burgimagister*.

† SVBBVRGVS, locus burgo inferior, in Ch. a. 1214.

SVBCAMERARIVS, V. *Camerarius*.

SVBCANCELLARIVS, V. *Cancellarius*.

SVBCAPELLANVS, V. *Capellanus*.

SVBCASTLANVS, qui vices *Castellani* agit. V. in *Castellum* 1.

SVBCAVALERIVS, Castrensis miles, vel Apparitor, ni fallor. Statuta Genuens. lib. 3. cap. 6. pag. 72. *Qui detineri fecerit debitorem suum per nuntium, et exinde alia die per Subcaualerium, habeat a detento impensas omnium detentionum, et qui detineri fecerit per caualerium absque nuntio et Subcaualerio, soluere teneatur de suo mercedem dicti caualerii.*

SVBCAVDARE, excutere, subcutere, vel potius equum ad caudam et nates flagello vrgere, ex Gall. *Secoüer*, vel *Souçoüer*. Leges Henrici I. Reg. Angl. cap. 90.

SVBCEDENS, pro Succedens, in Charta pro Aquariatu de Talmundo ann. 1366.

SVBCELLATVS. Statuta Henrici Sistaric. Episc. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 1080. *Item clerici beneficiati aut in sacris ordinibus constituti . . . manicis vel Subcellatis, vel consutitiis, aut rostratis . . . non vtantur.* † Leg. *Subtellariis*, i. e. *Sotularibus*. V. supra in *Consutii*.

SVBCENDERE, pro Succendere. Gloss. Lat. Graec. *Subcendo*, ὑφάπτω, ὑφάπτει, *Succendit*, in Gloss. Gr. Lat. Hinc pro

SVBCENSIA, *Fomenta*, in Gloss. Isid. emendandum ex Papia, *Succendia*, *fomenta*, scilicet ignis, a Succendere.

SVBCENSVS, Census excedens, Gall. *Surcens*. Charta an. 1266. ex Tabul. Calens. V. infra *Supercensus*.

SVBCERNICVLVM, cribrum. Gloss. Lat. Gr. *Subcerniculum*, κόσκινον.

SVBCICIVIVM. Petrus Damianus lib. 7. Epist. 18. *Dum praefata Comes in Castrensis valli sederet secura crepidine, . . . repentino mox Subcicinio munitionis ager obruitur*, etc. Concilium Osboriense ann. 1062. *Dicatur etiam si placet, quod si coelum rueret, terra Subcicinium pateretur.* Vtrobique forte legendum *subsidium*, a voce *subsidere*, Gall. *Croulement*, Concussio.

SVBCIDANEVM, ἀποχόψιμον, in iisdem Gloss.

SVBCINCTA, SVBCINCTVM, V. *Subcingulum*.

SVBCINGVLVM, SVBCINCTORIVM, quod *Perizoma*, et *Subcinctorium* dicitur: et *circa pudenda duplex suspenditur*, inquit Honoriu[s] August. l. 1. cap. 206. Idem cap. 2[..] de Sacerdote: *Cingulo pro arcu se cingit, Subcingulum pro pharetra si[bi] appendit.* Adde Hugonem a S. V[i]ctore in Specul. Eccl. lib. 1. cap. [..] Gloss. Lat. Graec. *Subcinctum*, ὑπ[ό]ζωμα: in Graeco - Lat. ὑπόζωμα *Subcinctum*, *Succinctum*, *semicinctum*. V. *Praecinctorium* et *Succinctorium*. SVBCINCTA, SVCCINCTA, idem quod *Subcingulum*. Testamentum Heccardi Comitis Augustodun. apud Perardum in Tabul. Burgundicis p. 26.

SVBCISIVVS, *malus interpres*. Gloss. Isid.

SVBCLAMATIO, Supplicatio, querela, in Cod. Theod. leg. 4. tit. [..] de Exactionibus.

SVBCLAVARIVS, qui *Clauario* sub[..] est. Statuta Arelat. MSS. art. 72. [..] *Clauarius*.

SVBCOCHVS, pro *Subcoquus*, co[..] adiutor. Statuta Vercell. lib. 1. [..] 2. vo.

SVBCOLLECTOR, Minister secund[a]rius in colligendis pecuniis. Lit[te]rae Iohannis Reg. Franciae an. 135[.] to. 2. Ordinat. pag. 482.

SVBCONFESSIO, Sacellum subterraneum, crypta, quae sub *Confessione*, seu aedis sacrae altari, extructa est. Vghellus in Acheruntinis A[r]chiep. p. 10.

† SVBCONSERVATOR, qui i[..] monasterii post abbatem conser[..] ac tuetur, i. q. *Aduocatus*. Pez. [..] Anecd. part. 3. p. 97.

SVBCONSVL, Proconsul. Inscript[io] Brigantii reperta, *Seuerius Se[..]rinus Subcos. Leg. III. Ital.* [..] *Gordian.* Ita Ioseph. Scaliger Epi[st.] 66.

† SVBCOQVVS, coquus secundari[us] in Chartul. eccles. Carnot.

SVBCVLTRARE, cultello concid[ere]. Apicius lib. 4. cap. 2. *Pulpas*, [..] *Subcultrasti, in ius mittes.*

SVBCVMBVS, Terminus cauus. V [..] *Cumba* 2.

ꝟBCVRATOR, qui sub alio curatore res alterius curat, in leg. 30. Digest. de Negot. Gest.

SVBCVRATVS, qui curati seu parochi vices agit, vicarius, in Ch. a. 1481.

SVBCVRSA, succussus, in Lit. remiss. a. 1399.

ꝟBCVS, *Subcutaneus*, *subcirratus*; *Intercus*, *intercutaneus*, *intercutaneus*; *Subtercus*, *subtercutaneus*. Gl. ...d. V. *Ignis*.

...BCVSSATOR, *equus trotator*, *et subcussatura*, *trotatura*, Vgutioni, qui sessorem gradu suo subcutit. Addit Ioh. de Ianua: *Vnde illud: ...darius, est equus mollis incessus, ... succussatura tinniteus.* V. *Tro...*

...BCVSTOS, aedituus secundarius, ... 6. Iun. p. 262.

...DARIOLVM, pro *Sudariolum*, ...eolum quo manus absterguntur. ... Eccl. Leod. ann. 1287. apud ...rten. to. 4. Anecdot. col. 838.

...DECANVS, V. *Decanus* 4.

...DEFENSOR, V. *Defensor* 2.

...DEFENSVS, vt simplum *Defen...s*. Dicitur de agro, silua vel ...o, vbi quidpiam agere, quod ... nocear, non licet. Sallas Mala...e de Reb. Sicul. apud Baluz. to. ... Miscell. p. 346. V. *Defensa* 3.

...DELEGARE, a Gall. *Subdéléguer*, vicem suam alteri demandare. ... Henrici IV. Reg. Angl. ann. 1407. apud Rymer. to. 8. pag. 480.

...DERE SE, se dedere, Gall. *se rendre*, *se soumettre*, Laurent. Byz... in Diario belli Hussit. apud Lu... tom. 6. Reliq. MSS. p. 166.

...DESCENDERE. Leges Luithprand. Regis Longob. tit. 66. §. 4. *Et ...cumque de Lege sua Subdescendere ...erit, et pactiones aut conuenientias inter se fecerint*, etc. Vbi Lex ...gob. lib. 1. tit. 29. §. 2. habet ...ndere. Hoc est, ni fallor, qui ... suam eiurauerit, vel ea vti ...erit, etc.

...ACONALIA, vestes, quibus ...diaconi in sacris Liturgiis vtun... Ordo Romanus. V. *Diaconale*.

...DIACONI, qui Graecis ὑποδιάκονοι, in Concilio Laodic. cap. 22. ὑπηρέται. vti vocem hanc interpretatur Dionysius Exiguus. Horum Ordo in Ecclesia haud recentis est instituti, cum Subdiaconorum meminerint Canones Apost. cap. 42. et 43. S. Ignatius Epist. ad Antioch. S. Clemens in Constit. Apost. S. Cyprianus Epist. 24. etc. S. Epiphanius in Exposit. fidei Catholicae, etc. Eorum officium sic describit Alcuinus lib. de Diuin. offic. *Subdiaconus, subminister, eo quod sub Diacono sit, illius ministerium est, vt ministret Diacono, id est, deferat ei linteum, super quod consecrandum est corpus et Sanguis Domini: deferat ei patenam cum oblatis, et calicem, in quo vinum et aqua habeatur, quia de latere Domini processit sanguis et aqua. Peracto sacrificio, mysterium corporis et sanguinis Domini, quae superfuerint, a Diacono colligenda vel deportanda suscipit.* Adde Amalarium lib. 2. cap. 11. Rhabanum lib. 1. de Instit. Cleric. c. 8. Iuonem Carnot. serm. de Excellentia Ordinum Eccl. Honorium Augustod. lib. 1. cap. 179. Stephanum Eduensem Episcop. lib. de Sacramentis altaris cap. 5. Canones Hibernic. lib. 10. c. 13. Gillebertum Lunicensem Episcop. de Vsu Ecclesiastico, etc. SVBDIACONI REGIONARII, dicti Romae, qui per regiones vrbis diebus stationum Pontifici ministrabant celebranti, *qui per manus eorum mutabat vestimenta solemnia*, cum sacra facturus esset, vt colligitur ex Ordine Romano. Amalarius lib. 2. de Eccl. Offic. cap. 11. SVBDIACONI PALATINI. Vetus Codex Vaticanus apud Baronium ann. 1057. num. 22. *Subdiaconi omnes numero viginti et vnus, septem Regionarii, qui Epistolas et lectiones cantant in stationibus; septem Palatini, qui idem munus praestant in Ecclesia Lateranensi: septem alii, qui dicuntur Schola cantorum, qui cantant tantummodo, quando summus Pontifex celebrare consueuit.* SVBDIACONI BASILICARII, iidem, qui *Regionarii*, sic nuncupati, quod Pontifici certis officiis assisterent et servirent, vt in camera, in mensa, et in processione crucem ante ipsum defer-

tur. Charta ann. 1148. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 177.

STRVMENTVM, Instrumentum, Italis *Strumento*. Regula S. Isidori cap. 19. Praesertim pro chartis ac tabulis. Gloss. Graeco-Lat. *Dotale Strumentum*, προικῷον. Perperam reponit Goldastus *Instrumentum*. Testamentum Widradi Comitis et Abbatis ann. 1. Theoderici Regis.

STRVMITA, vt *Stremita*. V. ibi.

STRVMO. Michael Scotus de Physionomia, c. 99. *Gibbus, id est Strumo, significat hominem sagacem, valde ingeniosum, etc.*

STRVMVM, velitatio, seue proelium, seditio, turba, Gallis *Estarmouche, Emeute*. Chron. Parmense apud Murator. tom. 9. col. 763. V. in *Stormus*, *Stremita* et *Sturma*.

✝ STRVNCO, fasciculus, certa rei alicuius quantitas in vnum collecta. Chartul. S. Germ. Prat.

STRVNDIVS, *siue struntus*, σπέλεθος. Ita Gloss. Lat. Graec. Stercus, vnde Gallis vox eadem notione familiaris, *Estron*, Italis *Stronzo*. Vulcanius emendat *Truncus*, σέλεχος: alii nihil mutandum volunt. V. Salmas. et Scaliger. ad Catalecta p. 204.

STRVNVS. (1) Loculus, feretrum. Chron. Ioh. Iperii, apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 604. (2) STRVNVS, STRVNVVS, ψὰρ, τὸ ἔρκον, in Gloss. Lat. Gr. rectius in Cod. Sangerm. *Sturnus*, Gall. *Estourneau*.

STRVPATVRA, STROPATVRA, Septum, in Statut. Cadubrii lib. 2. cap. 66. V. *Stuppare*.

STRVPIAR, STRVPPVS. Gloss. Saxon. Aelfrici cap. *de Navibus*, *Strupiar*, *midla*, i. frenum. *Struppus*: *Strop*, vel *Arwiththe*. Vgutio: *Strupi sunt vincula ex loro, vel lino facta, quibus remi ad scalmos alligantur, de quibus Livius: Quinque remos iussit alligare Struppis*. Germ. Strüppe.

✝ STRVPVM, pro *Stuprum*, Ital. *Strupo*, in Ch. a. 1312.

STRVRVS, V. supra *Scarnus*.

STRVSARE, collidere, illidere, conterere. Castellus in Chron. Bergom. ad ann. 1406. apud Murator. tom. 16. col. 968.

STRVTHIO, piscis, qui Gall. *Esturgeon*, apud Vdalricum l. 2. Consuet. Clun. c. 4. V. *Sturgio*.

STRVZA, *Struthiones*, in Gloss. Mon. p. 333. apud Schilter. in Gloss. Teut. Germ. *Strauss*.

✝ STVARE, statuere, vel cogitare, perpendere. Chartul. S. Ioann. Angeriac.

STVBA, vaporarium, hypocaustum, vox German. *Stube*, vnde Gall. *Estuve*. Lex Alamann. tit. 81. §. *Si quis Stubam, ouile, porcarinam domum alicuius concremauerit*, etc. Ditmarus lib. 7. *Crebro a suis p... desperatus, in Stuba vix recreabatur*. *Stupa baliniaris*, pro *balneariis*, to. 1. Rer. Mogunt. p. 649. Lindenbrogius laudat Palladium de Architectura in capite, cui titulus est de *balneis* et *Stufis*. At si Palladius non alius est a Palladio, qui de re rustica scripsit, vox *stufis* non habetur in edito, l. 1. cap. 40. quod inscribitur nude *de Balneis*. STVBA, fornacula, caminus, vt videtur. Correct. Statut. Cadubrii c. 37. STVPA, vt *Stuba*, in Statut. Massil. lib. 5. cap. 13. STVPHA in Serm. Menoti fol. 94. vo. STVBAE dictae in Monasteriis Camerae Capituli, seu, vt vocant, ipsi Capitula, quod in iis essent aestuaria ac hypocausta. Ericus Vpsal. l. 4. Histor. Suecicae pag. 145. STVFFA, eodem intellectu. Acta ad Conc. Basil. apud Marten. to. 8. Amplis. Collect. col. 1. STVPPA, STVPA. Bernardus Monachus in Consuet. Cluniac. MSS. cap. 25.

STVBELLA, diminut. a *Stuba*, Officina, coenatiunculа. Chronic. Mellic. pag. 426. col. 2.

✝ STVBIERA. Libert. MSS. Barcinon. a. 1283. *De Stubiera. Item concedimus capitulum, quod tesset factam de Stubiera, et quod alterius non fiat Stubiera in molendinis*.

STVBIRE, Seruare. Inventar. ann. 1419. ex Tabul. Eccl. Noviom.

STVBVLA, Papiae *Stupula*, Culmus, Catholicon paruum. *Stipula*, *Estuble*, *Chaume*. V. *Stupla*.

STV

STVCHI, *Scissura, fragmen*, in Gloss. Mons. pag. 328. et 339. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

STVDENTER, diligenter, libenter. Vita S. Bernardi Menthon. to. 2. Iunii pag. 1083.

STVDERE, STVDIARE, Curare, Gall. *Penser*. Gregor. Turon. lib. 6. Hist. cap. 32.

STVDIALIS, ad studium spectans. Ch. Ms. a. 1402.

STVDIALITER, consulto, de industria, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 591.

STVDINI, vepres, dumeta. Acta S. Diibodi saec. 3. Bened. part. 2. p. 495.

STVDIOLVM, cellula, museum, conclaue, vbi studetur. Charta an. circ. 1500. to. 2. Hist. Eccl. Meldens. p. 268. V. infra *Studium*.

STVDIOSITAS, discendi cupiditas. Philippus Eystetensis in *Pater noster*, Bibl. Heilsbr. pag. 16.

STVDIOSVS. (1) Expetendus, opportunus. Praefatio in Digest. (2) Pro Bonus, probus, aliquoties apud Iustinianum legitur, teste Vossio lib. 1. de Vitiis serm. cap. 33.

STVDIVM. (1) Academia publica, Vniuersitas, immo schola. Capitolinus in Antonino Philos. *Apud Aegyptios ciuem se egit et Philosophum in omnibus Studiis, templis, locis*. Vigerius Scholasticus deinde Episcop. Andegau. in Epitaphio Marbodi Episcopi:

> *Omnis vt fieret virtutem quod redoleret,*
> *Transtulit hoc Studium, transtulit ingenium.*

(2) Conclaue vbi studetur. Acta B. Petri de Luxemburgo, tom. 1. Iul. pag. 543. (3) AD STVDIVM, studiose, diligenter. Bartholomaei Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1247. apud Murator. to. 6. col. 513.

STVFAR, V. mox *Stuffae*.

STVFERVS, STVPNERVS, Solidus; Belgis *Stuyver*. Leg. Mechlin. tit. 10. art. 1.

STVFFAE, STVFAE, Balnea calida: Saxon. *Stofa*, Gallis *Estuves*: vox eiusdem originis ac *Stuba*, de qua supra. Michael Scotus de Physion. c. 11. *Valent sibi Stuffae, quia faciunt cessare dolores, etc.* Extat apud Palladium de Architectura titulus capitis *de Balneis et Stuphis*, vbi Cod. MS. Pithoeanus habet *de fabricis balnearum*. V. Ferrarium in *Stufa*, et supra *Stuba*.

STVFFARE, instruere, Gallis *Estoffer*. *Stuffatus*, *stoffatus*, instructus, *Estoffé*. Prima Statuta Roberti I. Regis Scotiae c. 5. §. 5. *Et quod quisque dominus veniat Stuffatus ad exercitum de cariagiis et victualibus*. Henric. de Knyghton ann. 1338. *Naves de viris armatis ad plenum Stuffatas*. Et ann. 1357. *Cum tribus nauibus bene Stoffatis*. V. supra *Estoffatus*. INSTVFFARE, idem quod *Stuffare*. Thomas de la Moor in Edwardo II. Reg. Angl. pag. 599.

STOFFVRA, Instructus, apparatus. Henric. de Knyghton ann. 1332.

STVFFVRA, eadem notione. Charta Henrici IV. Reg. Angl. an. 1405. apud Rymer. to. 8. pag. 384. Vocis etymon Vossius lib. 2. de Vitiis serm. c. 5. deriuat, vt et *Estouerium*, quod materiem, alimentum, fomentum significat, a German. *Stoffe*, quo materies, siue id ex quo aliquid fit, intelligitur.

† STVIVA, vectigal, tributum, i. q. *Steura*. Ch. a. 1323. apud Oefel. t. 1. Script. Boic. p. 741.

STVKA. Vetus Charta apud Ioh. Schefferum ad Chron. Vpsaliense p. 152. *Duas pallas de panno aureo. Item duas Stukas de panno aureo inferius ornatas de argento aurato. Infra: Item obtulit . . . . duas pallas, alteram cum altare bruno, duas Stukas de serico intextas, et duo suppellicea.*

STVLITES. Vita S. Willibaldi Episc. apud Canisium: *Ibi sedebant duo solitarii in Stulite, id est fabricata atque firmata cum muro magno de lapidibus valde summo.* Vbi Mabillon. saec. 3. Bened. part. 2. p. 373. legit post Gretserum, *in silice*: at obseruat in correctionibus, rectius forsan a Canisio editum *in Stulite*, a Graec. στύλη, columna.

STVLLO, *Herae*, in Gloss. Monf. pag. 341. apud Schilter. in Gloss. Teuton.

STVLTATVS, in Glossis antiquis MSS. *qui differre nescit.* Legendum videtur, *qui discere nescit.*

STVLTICINIA, Stulta cantica, amatoria. Ioh. Sarisber. lib. 1. Policrat. c. 6. STVLTICINES, apud eumdem Ioh. Sarisber. lib. 6. cap. 16.

STVLTILOGVS, Stultus, vel Stulta loquens. Dudo Decanus S. Quintini in Praefat ad Acta Normann. Vtitur etiam Plautus.

STVLTITIA. Tabular. S. Vincentii Cenomanens. *Vitalis de Dostela praepositus noster dedit nobis medietatem patrimonii sui quod apud Domnolium habebat post obitum suum: aliam vero medietatem, si soror sua, quae aliquantulum a consilio suo deuiauerat, in Stultitia sua, id est, in concubitu non legali, permanere volebat, nihilominus pollicitus est se nobis daturum.*

STVLTIZARE, Insanire, in furiam verti, apud Auctorem Mamotrecti in Sapient. c. 14.

STVLTO-MALVS, *Stultus malus*, in Gloss. Isid. Glossae antiquae MSS. *Stulto-malus, qui stultus et malus est.* Glossar. Saxon. Aelfrici: *Stulto malus; ysel-dyrig*, i. malus stultus.

STVLTVLVS, diminut. a *Stultus*, apud Belet. de Diuinis Offic. cap. 100.

STVLTVS, iocularis, qui Principi est a iocationibus. Extractum Computi ann. 1327. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 216. col. 2. STVLTORVM FESTVM. V. *Kalendae.*

STVMBLVM. Leges Henrici I. cap. 80. de via regia: *Tanta vero debet esse, vt inibi duo carri sibi possint obuiari, et bubulci de longo Stumbli sui possint assimulare.* Gloss. Lat. Graec. *Stumbulum*, κέντρον: in Gloss. vero Graec. Lat. κέντρον, *Stimulus, acumen, Stumbulum.* Notum est bubulcos stimulis boues excitare.

STVMMIA, ταυτολογία, in Gloss. Lat. Graec. eiusdem sermonis repetitio.

STVMONES, in Charta Philippi Regis Franciae ann. 1182. pro Communia Bellouacensi, apud Loisellum. Sed ex Charta Gallica et alia, quae de eadem re est, Ludouici VII. Reg. Franc. ann. 1147. legendum *Iuniores.*

STVMPHA, bases, pedes, in Gloss. Monf. pag. 365. apud Schilterum in Glossar. Teut.

† STVMVLLVS, stimulus, in Lit. remiss. a. 1400.

† STVNVLVS, f. etiam pro stimulus, in Act. SS. t. 6. Sept. p. 145.

STVNVM. Charta Eccardi Comitis Augustodun. ex Tabulario Prioratus Persiaci in Burgundia apud Perardum pag. 26. *Vno fanono serico cum brusdo vno de glisa, vno de Stuno cum sirico amnistrare*, etc. Panni species videtur.

STVPA, vt *Stuba.* V. in hac voce.

STVPARE, Stupa occludere, et vniuerse pro Obstruere, Gallis *Estouper.* Lex Alemann. tit. 59. § 7. *Stopare.* STVPPARIVS, Gloss. Graec. Lat. καναβὶς, *Stuppa*, καναβάριος, *Stupparius.* STVPACIVM, pannus ex stupis confectus. Auctor de Vita Eremitica tom. 1. Operum S. Augustini c. 20.

† STVPARIVS, qui *stupam* f. *stubam* tenet, balneator. Liber pitent. S. Germ. Prat.

† STVPATVM, a stupa, cannabum, in Ch. a. 1371.

† STVPEFACTIVVS, stuporem generans, in Diar. Montisfalc. pag. 157.

† STVPELLVS, crater, scyphus, mensurae species. Murat. to. 20. p. 908. V. *Stopellus* in *Staupus.*

STVPERARE, V. *Stupperare.*

STVPERE, *Stupa* vti. V in *Stuba.*

STVPHA. (1) Stagni obturamentum, in quo stagnum occluditur, a Germ. *stopfen.* Charta Dombensis an. 1541. (2) Vt *Stuba*, vnde STVPHARE, *Stupha* vti. V. in *Stuba.*

STVPHERVS, vt *Stuferus.* V. ibi.

STVPIDARE, *Frequenter stupere*, ex Glossarii membranis laudat Vossius lib. 4. de Vitiis sermon. cap. 26. Vtitur Martian. Capella lib. 1. p. 235.

STVPINVM, STVPINVS, ellychnium, Ital. *Stoppino* Murat. to. 4. Antiq. p. 865. V. *Stopinus*.
STVPITVS, Stupidus. Sebast. Perusinus in Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii p. 330*.
STVPLA. Edictum Rotharis Regis tit. 108. *Si caballos iter facientes de Stupla, aut de ipsa pascua . . . monere praesumpserit.* Vbi *stipula* habebatur in Lege Longob. l. 3. tit. 4. §. 1. Gallis *Esteules*. *Stipula*, apud Papiam, et in vet. Kalend. rustico apud Gruter. 139. *Messes frumentar. item triticar. Stipulae incendunt sacrum Dei saluti Deanae, etc.* V. *Stubula*.
STVPOR, pro Tumor, superbia. S. Cyprianus Epist. 40.
STVPPA, STVPPARIVS, V. *Stuba* et *Stupare*.
STVPPERARE. Gloss. Graec. Lat. MS. φλεγμαίνω, *Stupporo*, *Stupperor*: φλεγμονή, *Stupperatio*. Edit. habet *Suppuro*, et *Suppuratio*. Glossae antiquae MSS. *Stuperatus*, *stupefactus*, forte pro *stuporatus*.
STVRA, vt *Steura*. V. ibi.
STVRCO, auis species. Tract. MS. de re milit. de mach. bell. *Sturcones faciunt equis fugam, et irruunt in eos ac pungunt cum aculeis in summitate alarum dictos equos.*
STIEMANNVS, Gubernator nauium, Germ. *Steurmann*, Angl. *Steersman*. Liber nig. Scaccarii p. 369.
STVRGIO, STVRIO, piscis, qui maximo in mensis honore habetur apud eos, in quorum fluminibus capitur: subit enim e mari flumina. Germ. Störr. Hunc *silurum* Paulus Iouius Ausonii existimauit, vt et Vossius: Hermolaus *Hiccam* apud Athenaeum, alii *Tursionem* Plinii: *Lupum* nonnulli: quidam *Attilum* Padi; denique Rondeletus *Acipenserem* Romanorum literis nobilitatum Sturionem esse volunt. V. Salmasium ad Plinium p. 1315. Alanus de Insulis in Planctu naturae: *Illic Sturio sui corporis nobilitatem indiuiduali sui corporis benedictione, mensis offerebat regalibus.* STVRIONVS, vt *Sturgio*. Statuta Placent. lib. 6. fol. 79. vo. STVRIOLANENSIS, ad *Sturionem* pertinens. Charta Stephaniae Comit. Prouinciae ann. 1063. in Histor. MS. Montis Maioris.
STVRIA (1) f. Canalis, Statuta Vercell. lib. 3. fol. 93. *Item statutum et ordinatum est, quod aqua Sturie que fluit per locum Tridini, fluere debeat recta via per alueum veterem.* (2) Storea. Testam. ann. 1389. ex Tabul. S. Antonii Massil.
STVRIONVS, STVRIOLANENSIS. V. supra *Sturgio*.
STVRMA, STVRMVM, STVRMVS, Seditio, leue praelium, impetus, conclamatio ad arma. V. *Stormus*, *Stremita* et *Strumum*. Litterae Reginardi Leod. Episc. an. 1034. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1172. *Nunquam nisi ab Abbate et Ministris eius se intromittet* (Aduocatus) *de aliqua iustitia ibi facienda, vel de Sturma, sine burma, nisi euocatus pro hoc ipso fuerit.* STVRMVM. Memoriale Potestat. Regiens. ad ann. 1244. apud Murator. tom. 8. col. 1112. STVRMVS. Ottoboni Annal. Genuens. ad ann. 1192. apud eumdem Murator. tom. 6. col. 366.
STVRMINARE, *Strumento*, vt videtur, proiicere. Statuta Astens. collat. 11. cap. 126. fol. 73. vo.
STVRMVM, STVRMVS, V. *Sturma*.
STVRNELLVS, diminut. a *Sturnus*, Gall. *Etourneau*. Rolandini Patav. Chron. apud Murator. tom. 8. col. 328.
STVRNINVS, Sturnus, vel ad Sturnum pertinens. S. Hieron. in cap. 66. Isaiae.
STVRNVS, pro *Sturmus*, in Charta Henrici Imper. ann. 1012. de iuribus Aduocati Monast. Florin. ex Schedis D. Maillard. V. *Sturma* et *Stormus*.
STVROLAE, vel SCVROLAE, Pusulae, Gallis *Rougeolle*. Michael Scotus de Physionomia cap. 10. *Oportet de necessitate, quod quilibet homo natus tempestiue aut tarde habeat quatuor passiones ineuitabiles, scilicet variolas, Sturolas, fersas, et scabiem humidam vel siccam.* Infra *Scurolae* scribitur.

STVS, ictus, Germ. *Stoss*, a *Stossen*, tundere, ferire. Pactus Legis Salicae tit. 17. ex Cod. Guelferbyt. edit. Eccardi: *Si quis ingenuus ingenuum de fuste percusserit, vt sanguis non exiat, III. colobus, hoc est, semper vnusquisque Stus ternus solidus solbat.*

STVSTARE, pulsare. Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos. *Postea Prior Stustat insquillam ter vel quater, vt omnes ad sonum insquille surgant.* Rectius alibi *Tustare*. V. in hac voce.

STVTA, equile, vt videtur; *Stuot* quippe equum et *Stute* equam vocant Germani. Gloss. MSS. Florent. *Equaritiâ*, *Stuot*. Testam. Tellonis Episcopi Curiensis an. 766. apud Mabill. tom. 2. Annal. Bened. pag. 708. col. 1. *In primis salam cum solario subter caminata, desuper alias caminatas subter cellarium, coquina, Stuta, circa curtem stabulum, tabulata, etc.* V. *Stuot*.

† STVVA, i. q. *Stuffa*, balneum calidum, in Ch. Ms. a. 1312. V. *Stuba*.

STYCA, aerea moneta minutissima Anglo-Saxonum: octo *Sticae* aequabant *peningum*. V. Hickesium Dissert. p. 109.

STYLISONVS, Stylo conscriptus. Paulinus Aquileiensis Episc. in Epistol. Synodali.

STYLVS, vel STILVS. (1) Praefatio Aelfredi, Reg. Angl. ad S. Gregorii Pastoralem sub finem: *In anglicum sermonem eum conuerti, et ad vnamquamque Episcopi sedem in regno vnum misi, superque singulos libros Stilum, qui est 50. mancussae. Et ego praecipio in Dei nomine, ne quis de libris hunc Stilum tollat, neque librum de templo, etc.* Vbi Saxon. *aestel* praefert, id est *aestimatio*, ex *asto*, eadem notione. (2) Studium. Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Mart. p. 140*. *Cum caritate diuina anima transformatur in diuina maiestate, et ibi ponit suum Stylum, quia amat ipsum in veritate.*

STYRPALIS, vt *Stirpalis*, V. ibi.

STYRPVS, Silua *exstirpata*, idem quod *Exartus*. V. in hac voce. Codex censualis MS. Irminonis Abb. Sangerm. fol. 108. V. *Stirpare*.

SVA. (1) *Domus, in qua Scholastici student*, in Glossis MSS. (2) Sus. Charta ann. 1442. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Et si porcus fuerit, sus vel Sua, etc.* V. *Sica*.

SVADELA, Suasio, oratio persuadendi vim habens, Graec. πιθανότης, πιθανολογία. Vetus Irenaei Interpr. in Praefat. ad lib. 1. n. 3.

SVADENA, σφύγαινα, in Gloss. Lat. Graec. Leg. *Sudena*, vt colligitur e Gloss. Graec. Lat. σφύγαινα, *Sudis*, *suadena*. V. Salmas. ad Plinium pag. 231.

SVADENTER, ad suadendum apposite, apud vet. Irenaei Interpret. in Praefat. ad lib. 1. num. 1.

SVADIBILIS, Verisimilis, probabilis, apud eumdem Interpretem lib. 1. cap. 4. n. 4.

† SVADORIVM, sudarium, mappa parua Sacerdotum, in Stat. Synod. Tornac. a. 1366.

SVAICERE, pro Suadere, vt videtur. Camillus Peregrinus in Hist. Longob. apud Murator. to. 2. pag. 258. *De fugacibus ita stetit; vt si liberi aut liberae fugient a partibus vestris et vobis Suaicentibus res alienas secum detulerint, etc.*

SVALA, V. supra in *Sala* 1.

SVALHA, vt infra *Suelha*. V. ibi.

SVALIS, vt *Soalis*, V. *Porcus*.

SVANEGEIA. Chartul. Monast. Wimondham. p. 58. apud Spelm. *Praeterea dedi eis totam turbariam, quam dominus meus Comes Arundel tunc mihi dedit in Suanegeia.* Forte loci alicuius nomen proprium.

SVANIMOTVM, V. *Swanimotum*.

SVAPTIM, Suapte, sua sponte. Ioh. Diaconus in Vita S. Greg. M. lib. 4. c. 75. V. *Suatim*.

SVARE, Abstergere, Gall. *Essuyer*, Ital. *Sciugare*. Statuta Vercell. lib. 2. fol. 27. vo.

SVARIA, hara, suile, Plinio *Suarium*, vel, quod probabilius videtur, *Suile*. Charta ex Tabular. Vosiensi apud Stephanot. to. 2. Antiquit. Bened. Octav. MSS. p. 286. *Et domnus Abbas Petrus dedit illi XX. sol. et Suariam, quae valebat quinque solidos.* V. *Sus* 2.

SVA-

..ARII, qui ex officio tenebantur populo Romano praebere animalia, porcos, laridum, carnes porcinas, etc. De iis exstat tit. in Cod. Theod. lib. 14. tit. 4. V. ibi Gothofredum.

..VASORIVM, Συμβολὴ, in Glossis Lat. Graec. MSS. S. Germani Paris.

..ASSVS, pro Suasus, in Concil. Hispan. tom. 3. pag. 293.

..ATIM, intra se, apud se, penes se. ..laus PP. Epist. 52. *Quorum privilegiorum tenorem, si non Suatim ... Hincmarus partim celasset, etc.* V. *Suaptim.* Alias *Suatim* est instar ..is.

..ILVDIVS, qui ludis delectatur, ..el qui ludum suadet. Tertull. de ..ectac. cap. 20.

..VITER. (1) *Postea dom. Archiep... incipiat ad Vesperas mediocri ..ce* Calicem, etc. . . . *Et chorus ..iter dicat Vesperas*, id est, Remissa voce, ad calcem Iohannis Abrinc. .. Offic. Eccl. pag. 193. (2) † Placide, sedate, mansuete, in Lit. re..iss. Ms. a 1409.

..B. (1) Pro Super, Gall. *Sur.* Chron. Episc. Metens. to. 6. Spicil. Acher. pag. 648. *Trabes vetustate dissoluta, subito Sub altare S. Stephani lapsa, etc.* (2) *Per sub*, Subter, ni fallor, Gall. *Par dessous.* Consuet. Monast. S. Germani a Pratis inter Probat. Hist. eiusdem. Monast. p. 145. col. 1. *Nos transibimus per Sub capsam, et ipsam osculabimur, et ..ibimus ordinatim in naui monasterii, et incipietur Gloria laus.* (3) † Cum ablat. substant. pro aduerbio. *Sub breuitate*, breuiter, *sub festinatione*, festinanter, *sub celeritate*, celeriter. Occurrit passim.

..BABVNDARE, supplere, perficere. Acta S. Cassiani ap. Illustr. Fontanin. in Antiquit. Hortae p. 344.

SVBACASARE, i. q. *subinfeodare*, Gall. ol. *suracaser*. Ch. Ms. a. 1275. .. *Casamentum* 1.

..ACELLARE. Gloss. Isid. *Clanculare, occultare, palliare, Subacellare.* .., sub *axilla* condere; vnde ..nius legit *Subaxillare*. V. infra ..ellatus.

..m. VI.

SVBAGII, V. *Molles.*

SVBACTVM, SVBACTIO, Dominium, *Seigneurie.* Charta Romualdi Ducis Longobardor. ex Chron. Beneuentani Monasterii S. Sophiae 3. part.

SVBADIVVA, Adiutor Adiutoris, ὁ τοῦ βοηθοῦ βοηθός. Sic autem appellabatur, qui aliquo officio Magistratus praecipuo *Adiutori* suberat, eiusque vices agebat. Notitia Imp. Occident. c. 29. *Adiutor, Subadiuuae Adiutoris, Subadiuuae fabricarum diuersarum, etc.*

SVBADVOCATVS, V. *Aduocatus.*

† SVBAETAS, minor aetas, in Memor. D. Cam. Comput. Paris.

SVBAGITARE, subdubitare. Sebast. Perus. in Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii pag. 379*.

SVBAIVLVS, V. in *Subballiuus.*

SVBALA, V. *Subhircus.*

SVBALARIS ECCLESIA, quae Gallis *Eglise succursale* dicitur. V. in *Ecclesia.*

SVBALLIGATVRAE, Amuleta. V. *Ligaturae.*

SVBALLIVS, qui *Ballio* subest. *Balliui* vices gerens. V. in *Baiulus* 4. Charta ann. 1133. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 471. V. *Vicebailliuus.* SVBBALLIVVS, eadem notione, in Gestis Guillelmi Maioris Episc. Andegav. apud Acher. tom. 10. Spicil. p. 314. SVBAIVLVS, SVBBAIVLVS, eodem significatu. Statuta Massil. lib. 1. cap 61. SVBBALLIVA, *Subballiui* districtus, iurisdictio. Epist. Mauricii Rotomag. Archiep. apud Acher. tom. 2. Spicil. p. 522.

SVBALTERNARE, Alternis superiorem esse ac inferiorem. Pseudo-Ouidius de Vetula lib. 1.

SVBALTERNVS, ex alio dependens, secundarius, inferior. Charta Innocentii II. PP. in Chartul. Episc. Paris. fol. 45.

SVBANCA, Mensa. Statuta Auenion. MSS. *Panni autem lanei cannentur in hunc modum; pannus extendatur super aream vel Subancam, et non trahatur et superponatur canna, et cannentur.*

✝ SVBANNARE, praefinitum tempus praetergredi, vox Cancellariae; vnde *Subannatio*, Gall. *Surannation*, dicitur de Literis, quae singulis annis renouari debent, vt valeant. Hist. Nem. t. 4. Probat. p. 84.

SVB ANNIS, minor annis, Gall. *Sous-âgé*. Continuator Nangii ann. 1347. *Et sic iuuenis habet iuuenem in vxorem impuberem et Sub annis*.

SVBARATVS, Subscriptus, infra scriptus. Charta ann. 1246. apud Ludewig tô. 4. Reliq. MSS. p. 94.

SVBARCHICHORVS, qui *Archichoro* subest, succentor, in libris antiquis Eccles. Baiocensis. V. *Archichorus*.

✝ SVBARE *et* SVBIGERE, *soer Gallice*. Pro *suer*, Glossar. Lat. Gall. Cod. 521.

SVBAREVS, V. mox in *Subari*.

SVBARI, calceamenti species, Gallis, vt videtur, *Pantoufle*, apud Innocent. III. PP. lib. 1. Epist. Forte quod ex Subere compactum erat istud calceamentum. SVBAREVS, eadem forte notione. Pseudo-Ouidius lib. 3. de Vetula.

✝ SVBARITVM, locus suberibus consitus, in Access. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 284. V. *Suber*.

SVBARMALIS, SVBARMALE. (1) Vestis sic dicta, vt quidam putant, quod sub armis gestaretur, vt Turnebus lib. 18. Aduers. c. 19. qui existimat fuisse crassum sagulum, quod *sub armis* indueretur, vt eorum durities corpus minus offenderet, vt fuere *Gambesones*, quae sententia arridet Octauio Ferrario, de Re vestiaria 2. part. lib. 3. c. 17. Et certe Papias *Subarmales* fuisse ait *tunicas subcinctas, id est, curtas*, quomodo fuere etiam *gambesones*. Spartianus: *Cum Romam Seuerus venisset, praetorianos cum Subarmalibus inermes sibi iussit occurrere*. Ex Herodiano et aliis, pacificum fuisse habitum, εἰρηνικὸν σχῆμα, quidam volunt: alii sic nuncupatam eiusmodi vestem opinantur, quod armis aptaretur, quemadmodum *Armilausam* dictam vult Isidorus, *quod ante et retro diuisa atque aperta esset, in armos tantum clausa*. Vtcumque sit, fuisse subarmalem vestem Ducum ac Tribuno rum, satis prodit Valerianus Au in Epist. ad Zozimionem, qua Cla dio etiamnum Tribuno dari iub inter alia, *albam subsericam una cum purpura Succumbitana, Suba male vnum cum purpura Maure . . Haec autem omnia idcirco speciali non quasi Tribuno, sed quasi Du detuli, quia vir talis est, vt ei pl etiam deferenda sint*. Nec Duc duntaxat, sed Consulum quoq fuisse propriam vestem, innuit Valerianus Aug. in Oratione pro A reliano apud Vopiscum: *Cape tu cam palmatam, togam pictam, S armalem profundum, sellam e tam: nam te Consulem hodie des etc.* V. quae obseruauit Cange Dissertat. de Nummis Imperator. zantinor. (2) SVBARMALE, notione, videtur vsurpare Ger sius Tilleberiensis in Otiis Imper libus MSS. *Quinquaginta millia lorum Castrensium ad Subarmali sarcinas militum vehendas*. Vbi *armalia* dicuntur militum arma, cinae, castrorum impedimenta.

SVBARMATVS, occultis armis nitus. Charta ann. 1316. apud mer. tom. 3. pag. 566.

SVBARRA, Repagulum, ex *Sbarra*, Gallis *Barre*. Albert Mussatus de Gestis Henrici VII. 8. rubr. 5.

SVBARRARE. (1) Arrhabone vxorem desponsare. Auctor G cismi:

> *Pars arrabo venit pretii*
> *res bona*
> *Quam sponsus subarrat,*
> *arrabone Sub*

S. Hieronymus in Virginitatis *Humanorum sponsaliorum pig Subarratur. Annulo Subarrare*, Lege Longob. lib. 2. tit. 37.

SVBARRHARE, eadem Chronic. Balduini Diac. to. num. sacrae Antiq. pag. 85.

✝ Subscribere, subiicere. Ch a. 1224. V. *Subaratus*.

SVBARRATVS, Irretitus, Gall. Laur. Byzynius in Diario Bell

fit. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. pag. 128.

SVBASCELLATVS. Geruasius Abbas Praemonstrat. Epist. 57. vbi *Subascellatus* idem valet ac *res quasuis ascellis positas* reportans. V. supra in *Subacellare*.

SVBASI, praefecturae equestris genus apud Turcas. Iouius lib. 14. Hist. *Sanzachis Subasi obediunt, qui centenarias turbas ductant.* SVBASIDAE, eodem intellectu, in Epistola Lauri Quirini de Turci potentia ad Pium II. PP. ex Biblioth. Reg.

SVBASTARE, SVBASTATIO, V. *Subhastare*.

SVBATVM. Praeceptum Odonis Reg. ann. 889. apud Baluz. Hist. Tutel. p. 320. *Ideoque constituimus vt nulli liceat . . . Belloloco commanentibus neque districte nec aliquam redibitionem loco manu nostrae Subatum aliquando inferre praesumat.* Haec parum sana sunt. V. *Subactum*.

SVBAVDIRE, *aliud audire, aliud intelligere*, Gemma. Vossius l. 4. de Vitiis serm. c. 26. monet ante tempora Antoninorum non inueniri hac notione. Primus vsus est Vlpianus l. 1. in fin. ff. de haered. instit. *Sed et ipsa valebit, Subaudito iubeo.*

SVBAVDITIO, pro *Superauditio*, Contumacia, despectus. V. *Ouerhernessa*.

SVBAVLA, Aedificium, quod aulae adiacet. Vitae Abbatum S. Albani p. 92. V. *Proaula*.

SVBAVRICVLARE, in aurem insusurrare. Epistola Monachorum S. Amandi Thomer. de electione Guillelmi Abbatis ann. circ. 1120. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 84.

SVBAVXILIVM quid sit, docent Leges Normann. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 239. *Subtenentes non tenentur auxilium persoluere domino capitali, sed domino intermedio tenentur auxiliari, ad auxilium suum domino capitali persoluendum. Et tale auxilium Subauxilium nuncupatur et debet fieri per dimidium auxilium capitale.* V. *Auxilium*.

SVBBAX, gossipium, in Gloss. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

SVBBAIVLVS, SVBBALLIVVS, V. *Suballius*.

SVBBAPATARE, V. mox *Subbattere*.

SVBBASILICANI, *qui habitant circa basilicam*. Ioh. de Ianua.

SVBBASTARE, SVBBASTATIO, V. *Subhastare*.

SVBBATERE, *Porcellos in ventre matris occidere;* in vett. Gloss. quasi subter ventrem scrofam *battere*, ferire, vt abortum faciat. Lex Salica tit. 2. §. 6. *Si quis scrouam Subbatit in furto, hoc est, porcellos a matre subtrahit, etc.* Recapitulatio eiusdem Legis §. 9. *Si quis scrofam alterius Subbatit, vt porcellos non habeat, etc.* *Subbapatit* edidit Eccardus; cui *Subbapatere* est vellere, prensare, trahere, rapere, vnde vett. Glossarum interpretatio illi non placet.

SVBBEDELLVS, V. *Bedellus*.

† SVBBENEFICIARIVS, qui *subbeneficium* seu *retrofeudum* possidet, apud Chopin. de Leg. Andium.

SVBBIBERE, *Gustare*, in Gloss. Arabico-Lat.

SVBBOSCVS, silua caedua, Germ. Unterholz, Anglis *Underwood; Subbois*, apud Rastallum in verbo *Haybote:* quia quod caeditur in siluis, maioribus arboribus subest. Fleta lib. 1. cap. 24. §. 8. *Non sint hagae,* (in viis regalibus) *fossati, Subboscus, aut dumeta.* SVBNEMVS, eadem notione. Rogerus Houedenus pag. 784.

SVBBOTELLERIVS, qui est loco *Botellerii*. V. *Botellarius*, et *Buticularius* in *Butta* 3. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. to. 3. Iunii p. XVI.

SVBBVRGERMEISTER, Proconsul. Processus canonizat. B. Notkeri to. 1. April. p. 597. V. *Burgimagister*.

† SVBBVRGVS, locus burgo inferior, in Ch. a. 1214.

SVBCAMERARIVS, V. *Camerarius*.

SVBCANCELLARIVS, V. *Cancellarius*.

SVBCAPELLANVS, V. *Capellanus*.

SVBCASTLANVS, qui vices *Castellani* agit. V. in *Castellum* 1.

SVBCAVALERIVS, Castrensis miles, vel Apparitor, ni fallor. Statuta Genuens. lib. 3. cap. 6. pag. 72. *Qui detineri fecerit debitorem suum per nuntium, et exinde alia die per Subcaualerium, habeat a detento impensas omnium detentionum, et qui detineri fecerit per caualerium absque nuntio et Subcaualerio, soluere teneatur de suo mercedem dicti caualerii.*

SVBCAVDARE, excutere, subcutere, vel potius equum ad caudam et nates flagello vrgere, ex Gall. *Secoüer*, vel *Soucoüer*. Leges Henrici I. Reg. Angl. cap. 90.

SVBCEDENS, pro Succedens, in Charta pro Aquariatu de Talmundo ann. 1366.

SVBCELLATVS. Statuta Henrici Sistaric. Episc. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 1080. *Item clerici beneficiati aut in sacris ordinibus constituti . . . manicis vel Subcellatis, vel consutitiis, aut rostratis . . . non vtantur.* † Leg. *Subtellariis*, i. e. *Sotularibus*. V. supra in *Consutii*.

SVBCENDERE, pro Succendere. Gloss. Lat. Graec. *Subcendo*, ὑφάπτω, ὑφάπτει, *Succendit*, in Gloss. Gr. Lat. Hinc pro

SVBCENSIA, *Fomenta*, in Gloss. Isid. emendandum ex Papia, *Succendia*, *fomenta*, scilicet ignis, a Succendere.

SVBCENSVS, Census excedens, Gall. *Surcens*. Charta an. 1266. ex Tabul. Calensi. V. infra *Supercensus*.

SVBCERNICVLVM, cribrum. Gloss. Lat. Gr. *Subcerniculum*, κόσκινος.

SVBCICIVIVM. Petrus Damianus lib. 7. Epist. 18. *Dum praefata Comes in Castrensis valli sederet secura crepidine, . . . repentino mox Subcicivio munitionis ager obruitur, etc.* Concilium Osboriense ann. 1062. *Dicatur etiam si placet, quod si coelum rueret, terra Subcicivium pateretur.* Vtrobique forte legendum *subsidium*, a voce *subsidere*, Gall. *Croulement*, Concussio.

SVBCIDANEVM, ἀποκόψιμον, in iisdem Gloss.

SVBCINCTA, SVBCINCTVM, V. *Subcingulum*.

SVBCINGVLVM, SVBCINCTORIVM, quod *Perizoma*, et *subcinctorium* dicitur: et *circa pudenda [...]plex suspenditur*, inquit Honori[...] August. l. 1. cap. 206. Idem cap. [...] de Sacerdote: *Cingulo pro arcu se [...]git, Subcingulum pro pharetra [...] appendit.* Adde Hugonem a S. V[...]ctore in Specul. Eccl. lib. 1. cap. [...] Gloss. Lat. Graec. *Subcinctum*, [...] : in Graeco-Lat. ὑπόζω[...] *Subcinctum*, *Succinctum*, *semic[...]ctum*. V. *Praecinctorium* et *Succ[...]ctorium*. SVBCINCTA, SVCCI[N]CTA, idem quod *Subcingulum*. [...]stamentum Heccardi Comitis Au[...]stodun. apud Petardum in Tab[...] Burgundicis p. 26.

SVBCISIVVS, *malus interpres*. G[...] Isid.

SVBCLAMATIO, Supplicatio, [...]rela, in Cod. Theod. leg. 4. tit. [...] de Exactionibus.

SVBCLAVARIVS, qui *Clauari[...]* est. Statuta Arelat. MSS. art. 72. *Clauarius*.

SVBCOCHVS, pro *Subcoquus*, [...] adiutor. Statuta Vercell. lib. 1. [...] 2. vo.

SVBCOLLECTOR, Minister sec[...]rius in colligendis pecuniis. [...]rae Iohannis Reg. Franciae an. 1[...] to. 2. Ordinat. pag. 482.

SVBCONFESSIO, Sacellum sub[...]raneum, crypta, quae sub *Con[...]ne*, seu aedis sacrae altari, ext[...] est. Vghellus in Acheruntinis [...]chiep. p. 10.

† SVBCONSERVATOR, qui [...] monasterii post abbatem con[...] ac tuetur, i. q. *Aduocatus*. Pez. [...] Anecd. part. 3. p. 97.

SVBCONSVL, Proconsul. Inscri[...] Brigantii reperta, *Seuerius S[...]rianus Subcos. Leg. III. Ital. Gordian.* Ita Ioseph. Scaliger E[...] 66.

† SVBCOQVVS, coquus secund[...] in Chartul. eccles. Carnot.

SVBCVLTRARE, cultello conci[...] Apicius lib. 4. cap. 2. *Pulpas*, [...] *Subcultrasti, in ius mittes.*

SVBCVMBVS, Terminus cauus. *Cumba* 2.

SV

[S]VBCVRATOR, qui sub alio curatore res alterius curat, in leg. 30. Digest. de Negot. Gest.

SVBCVRATVS, qui curati seu parochi vices agit, vicarius, in Ch. a. 1481.

SVBCVRSA, succussus, in Lit. remiss. a. 1399.

[SVB]CVS, *Subcutaneus*, *subcirratus*; *Intercus*, *intercutaneus*, *intercutaneus*; *Subtercus*, *subtercutaneus*. Gl. [I]sid. V. *Ignis*.

[SVB]CVSSATOR, *equus trotator*, et *Subcussatura*, *trotatura*, Vgutioni, qui sessorem gradu suo subcutit. Addit Ioh. de Ianua: *Vnde illud: Gradarius, est equus mollis incessus, [qui] succussatura innitens*. V. *Trotare*.

SVBCVSTOS, aedituus secundarius, [Act. SS.] 6. Iun. p. 262.

[SV]BDARIOLVM, pro *Sudariolum*, [sud]ariolum quo manus absterguntur. [Stat]uta Eccl. Leod. ann. 1287. apud [Mar]ten. to. 4. Anecdot. col. 838.

[SV]BDECANVS, V. *Decanus* 4.

[SV]BDEFENSOR, V. *Defensor* 2.

[SV]BDEFENSVS, vt simplum *Defensus*. Dicitur de agro, silua vel [pra]to, vbi quidpiam agere, quod [noc]eat, non licet. Sallds Malaspinae de Reb. Sicul. apud Baluz. to. [6.] Miscell. p. 346. V. *Defensa* 3.

[SV]BDELEGARE, a Gall. *Subdéléguer*, vicem suam alteri demandare. [Lit]terae Henrici IV. Reg. Angl. ann. [1]407. apud Rymer. to. 8. pag. 480.

[SV]BDERE SE, se dedere, Gall. *se rendre*, *se soumettre*, Laurent. Byzyn. in Diario belli Hussit. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 166.

[SV]BDESCENDERE. Leges Luithprandi Regis Longob. tit. 66. §. 4. *Et [qui]cumque de Lege sua Subdescendere [vol]uerit, et pactiones aut conuenientias inter se fecerint*, etc. Vbi Lex [L]ongob. lib. 1. tit. 29. §. 2. habet [des]cendere. Hoc est, ni fallor, qui [leg]em suam eiurauerit, vel ea vti [des]ierit, etc.

[SVB]DIACONALIA, vestes, quibus [Sub]diaconi in sacris Liturgiis vtuntur. Ordo Romanus. V. *Diaconale*.

[SVB]DIACONI, qui Graecis ὑποδιάκονοι, in Concilio Laodic. cap. 22. ὑπηρέται. vti vocem hanc interpretatur Dionysius Exiguus. Horum Ordo in Ecclesia haud recentis est instituti, cum Subdiaconorum meminerint Canones Apost. cap. 42. et 43. S. Ignatius Epist. ad Antioch. S. Clemens in Constit. Apost. S. Cyprianus Epist. 24. etc. S. Epiphanius in Exposit. fidei Catholicae, etc. Eorum officium sic describit Alcuinus lib. de Diuin. offic. *Subdiaconus, subminister, eo quod sub Diacono sit, illius ministerium est, vt ministret Diacono, id est, deferat ei linteum, super quod consecrandum est corpus et Sanguis Domini: deferat ei patenam cum oblatis, et calicem, in quo vinum et aqua habeatur, quia de latere Domini processit sanguis et aqua. Peracto sacrificio, mysterium corporis et sanguinis Domini, quae superfuerint, a Diacono colligenda vel deportanda suscipit.* Adde Amalarium lib. 2. cap. 11. Rhabanum lib. 1. de Instit. Cleric. c. 8. Iuonem Carnot. serm. de Excellentia Ordinum Eccl. Honorium Augustod. lib. 1. cap. 179. Stephanum Eduensem Episcop. lib. de Sacramentis altaris cap. 5. Canones Hibernic. lib. 10. c. 13. Gillebertum Lunicensem Episcop. de Vsu Ecclesiastico, etc. SVBDIACONI REGIONARII, dicti Romae, qui per regiones vrbis diebus stationum Pontifici ministrabant celebranti, *qui per manus eorum mutabat vestimenta solemnia*, cum sacra facturus esset, vt colligitur ex Ordine Romano. Amalarius lib. 2. de Eccl. Offic. cap. 11. SVBDIACONI PALATINI. Vetus Codex Vaticanus apud Baronium ann. 1057. num. 22. *Subdiaconi omnes numero viginti et vnus, septem Regionarii, qui Epistolas et lectiones cantant in stationibus; septem Palatini, qui idem munus praestant in Ecclesia Lateranensi: septem alii, qui dicuntur Schola cantorum, qui cantant tantummodo, quando summus Pontifex celebrare consueuit.* SVBDIACONI BASILICARII, iidem, qui *Regionarii*, sic nuncupati, quod Pontifici certis officiis assisterent et seruirent, vt in camera, in mensa, et in processione crucem ante ipsum defer-

deferrent. Eosdem cum Palatinis esse volunt. SVBDIACONVS DE ARMARIO, cui *armarii* seu Bibliothecae cura demandata erat. Concilium Romanum ann. 904. apud Mabillon. tom. 1. Musei Ital. p. 87. V. *Armaria* 3. SVBDIACONISSA, vxor subdiaconi, a qua tamen abstinet, in Concilio Turon. II. c. 19. Castitatem autem obseruare, perinde ac Diaconi, iussi Subdiaconi, vt est apud Gregorium M. l. 1. Epist. 42. l. 3. Ep. 34. Iuonem, Gratianum, et alios.

✝ SVBDICTIO, subiectio, seruitus, fides, hominium. Hist. Occit. t. 3. probat. p 258.

SVBDICTVS, pro *Subditus*, vassallus, cliens. Terragium Belliioc. ann. 1529. ex Bibl. Reg. n. 1640. V. *Subditi*.

SVBDIGA, *secundarius*, ὑποκριτής, in Gloss. Lat. Graec. MSS. Sangerm. In editis Graec. Lat. ὑποκριτής, *ypocrita*, *secundarius*, *Subdiga*, *ludius*.

SVBDITAS, *pigneratio*, ἐνεχυρίασις, in Gloss. Graec. Lat. Mox ἐνεχυριασμὸς, *Clarigatio*, *Subditatio*, *pigneratio*. (In Sangerm. legitur *Subtas*.) De fideiussore, qui in alterius locum *subditur*.

✝ SVBDITATVS, i. q. *Capellania* vel *Vicaria*, beneficium ecclesiasticum, alteri subiectum, in Ch. a. 1310.

SVBDITI, vassalli, clientes, qui alterius iuri ac potestati subsunt, quomodo *Sujets* Galli dicunt et Germani Unterthanen. *Subiecti*, in Capitulari ann. 807. c. 4. Flodoardus lib. 4. cap. 23. *Heribertus Anselmum, Bosonis Subditum, qui praedictum custodiebat castrum, cum ipso castello recipit.* Quaerit Dionysius Saluaingus in Tract. de Iurib. Domin. et Vsu Feudor. c. 17. an domini feudales iure possint vassallos, vel certe praediorum suorum incolas, *Subiectos*, aut *Subditos* appellare, contenditque iam ab olim in vsu fuisse. Certe praeter iam allatos locos probari etiam id potest ex Gregorio Turon. lib. 10. c. 3. ex Capit. Caroli M. lib. 2. c. 37. ex Capit. Dilecti 4. Extr. de Arbitr.

SVBDITIO, Subiectio, seruitus. S. Gregor. M. in Regest. l. 12. c. 23.

SVBDIVAL, vt *Subdiale*, pars domus sine tecto. Gloss. Graec. Lat. ὑπαίθριον, *subdiale*, *Subdiual*. Mox: ὑπαίθρον, *area*, *subdiuum*, *Subdiual*, *in pluuium*. *Subdiual domus*, apud Tertull. lib. adv. Iudaeos c. 11.

SVBDOCTOR, V. *Proscholus*.

SVBDOMINIVM, Secundarium dominium. Consuet. Brageriac. art. 70

SVBDOMNVS, Vicedominus. Ita in digitatur *Lieninus Cameracensis Vicedominus*, in Charta ann. 1096. in Historia Cameracensi Ioan. Carpentarii 4. part. p. 15. *Subdomnus* eadem Charta legitur apud Miraeum tom. 2. p. 1145. col. 2.

SVBDVCTIO, Remotio. Sentent. ann. 1182. apud Marten. tom. Ampl. Collect. col. 89.

✝ SVBDVCTVRA, lacinia extremi vestis assuta, vel assutus intus secus vesti pannus. Pez t. 1. Script. p. 1212.

SVBDVLVS, pro *Subdolus*, Impostor, fallax. Capitula ad Leg. Alamann. cap. 21. edit. Baluzian.

SVBDVPLVM. Histor. Translat. Wandregesili, etc. n. 13. *Et forsan congrue, vt quod desuper tum est, daretur duplum, quod deorsum, Subduplum*, id est minus, quam duplum.

SVBDVX, in Hist. Miscella, qui Theophani in Tiberio ὑποστρατηγός.

SVBELEEMOSYNARIVS, secund. Eleemosynarius. Charta Caroli Reg. Franc. ann. 1376. ex Bibl. R. V. *Eleemosynarius* 1.

✝ SVBER, SVBERIES, pro co... in Gloss. Lat. Gall. Cod. 7692.

SVBERIA. Chartul. Eccles. Aut... 134. *Decem et octo solidos de Sub... huius Ecclesiae acceperunt.* Cont... forrassis scriptum fuit *Subst...* *Substantia*. V. in hac voce num.

SVBESCAETOR, locum tenens... carius *Escaëtoris*, V. *Escaëtor*.

SVBEX, Subiectus, Gall. *Sousmis*... ventio S. Celsi to. 3. Febr. p... Vtitur Ennius ex Festo.

SVBEXECVTOR, qui ab Exec... ad vices suas gerendas deleg... Charta ann. 1345. ex Tabul. ... lon. Decanus S. Guillelmi Abbat... sensum praebet. V. *Executores*

✝ S...

† SVBEXPECTARE, expectare, in Lit. remiss. a. 1359.

SUBEXTARE, eminere. Canonizat. Sancti Petri Coelestini inter Acta SS. to. 4. Maii pag. 476.

† SVBFARCINARE, occultare, abscondere, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

SUBFARRATUS. Testament. Angeli de Salsen, apud Schannat. in Dioecesi Fuld p. 307. *Praefatus Angelus legavit monasterio vestes suas rubicundas Subfarratas.* Leg. *Subfurratas*, vel *Suffuratas*, id est, Pellitas, Gall. *Fourrées*. V. *Foderatus*, *Furratus*.

SUBFEODARE, Gall. *Donner en arrière-fief.* V. in *Feudum*. Hinc

SUBFEUDATARIUS, Gall. *Arrière-feudal*, qui *retrofeudum* possidet; in Charta ann. 1410. ex Schedis Praesid. de Mazaugues.

SUBFIBULUM, vel *Subligaculum*, *underbrædel*, in Glossario Saxonico Aelfrici, *Subfibulum*, *subligaculum*, in vett. Gloss. Sangerm. n. 501.

SUBFLAMEN, τροχῶν ἀγκύριον, in Gloss. Latino - Gr. *Suffulmen* emendat Salmas. ad Plinium pag. 233. V. *Sufflamen*.

SUBFORIOMERIUS, clericus inferioris ordinis in ecclesia Lugdunensi, quia in *stallis* inferioribus sedet. Acta Ms. capit. eccles. Lugd. a. 1342.

SUBFORNARIUS, Minister furni. Charta Ildefonsi Reg. Aragon. ann. 1117. in Regesto Ludov. Hutini Regis Franc. fol. 7. vbi de Molendinariis. V. *Furnarius*.

SUBFRAGAMEN, *Auxilium*, in Gloss. Lat. Gasp. Barthii ex Histor. Palaest. Fulcherii Carnot. apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. p. 293.

SUBFUGIUM, Refugium. Eberhardi Abb. Tegerns. Epist. 14. apud Mabill. to. 4. Analect. p. 354. In Epist. 16. pag. 355. legitur *Suffugium*.

SUBFUMARE, Suffumigare. Gloss. Lat. Graec. *Subfumo*, ὑποκαπνίζω.

SUBGAMBA, Pars pedis. V. *Gamba* 1.

SUBGARDA MONETARUM, qui sub *Magistro Gardae* iis quae ad monetam spectant inuigilat. Charta Humberti II. ann. 1345. Hist. Dalph. p. 516. col. 1. V. *Magister Monetarum*.

SVBGILLATVS, pro Suggillatus. Gloss. Lat. Graec. *Subgillatus*, ὑπωπιασθείς.

SVBGLVTIO, singultus, Matthaeo Siluatico, Gallis *Songlout*.

SVBGREGARIVS. Charta Gerbergae Reginae ann. 959. apud Mabill. Diplom. lib. 6. Ch. 139. *Evrardus Subgregarius et Cancellarius scripsit et subscripsit.* Forte Secretarius, vel familiaris, ex familia.

SVBGRVNDIVM, *Pars tecti prominens*, *qua stillicidia a parietibus arcentur* (qua aquae a muro proiiciuntur). Laur. in Amalthea ex Budaeo. V. *Subrunda* et *Subundra*. SVGGRVNDIVM, eadem notione, in Leg. municipal. Mechlin. tit. 14. art. 44. V. *Grunda*. † SVBGRVNDA, in Ch. a. 1271.

† SVBGVARNIMENTVM, quidquid vile et nomine *guarnimenti* s. apparatus bellici aut rerum ad muniendam arcem intelligitur. Ch. a. 1231. V. *Garnire*.

† SVBGVLTIRE, singultire, t. 2. Aug. p. 426.

SVBHASTARE, hastae subiicere, per auctionem vendere. Statuta criminalia Saonae cap. 40. fol. 82. SVBASTARE, SVBBASTARE, eadem notione. Statuta Cadubrii f. 52. SVBHASTATIO, auctio. Charta ann. 961. inter Instrum. tom. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 409. SVBHASTARIVS, sub hasta seu auctione positus. *Subhastariae possessiones*, in Cod. Theod. l. 3. tit. 6.

SVBHASTATOR, auctionarius, Gall. *Juré Priseur*. Statuta Auenion. lib. 1. rubr. 14. art. 1. pag. 43.

† SVBHAVTO, i. q. *secundus Hauto* dicitur in Ch. Ms. a. 1170. hoc est spicae non omnino trituratae aliaque minora stramina, quae secunda ventilatione a frumento separantur. Ch. Ms. a. 1182. V. *Hauto*.

SVBHEBDOMADA, Hebdomada altera. Statuta Capituli Senon.

SVBHIRCVS, inquit Papias, *Ascellae dictae, quod fœtorem in quibusdam reddant*. Glossae Graec. Lat. μάλη ἀνθρώπου, *Subraco*, *Subala*, vbi legen-

legendum *Subhirco*. Mamotrectus ad 19. Prouerb. *Ascella*, *i. Subala*. Guibertus lib. 3. de vita sua cap. 22. de Fulmine: *In quorumdam sinus flamma subintravit, et pilos vniversos adurens, et ascellarum, quae Subhircos nominant, succrementa conflagrans, pedules ac soleas pertusando per extrema progreditur*.

✝ SVBHOMAGIVM, clientelaris professio, ab eo, qui *retrofeudum* obtinebat, praestita. Ch. Mss. a. 1258.

✝ SVBHOSPES, qui per medium hospitis a domino superiori tenet, nec propriam possidet haereditatem. Ch. a. 1208.

SVBHOSPITARIVS, *Hospitarii* adiutor. V. *Hospitarius* in *Hospitale* 2.

SVBHVMATVS, Humatus, Gall. *Inhumé*. Charta ann. 1358. ex Regesto Iohan. Comit. Pictav. in Camera Comput. V. *Subterrare*.

SVBIACENTIAE, appendices, accessiones, Gall. *Appartenances*, *Dèpendances*. Charta Caroli Crassi Imper. ann. 881. in Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 381. *Confirmamus etiam eidem monasterio omnes res quae pertinent de curte S. Gethulii seu de curte S. Benedicti, . . . cum omnibus illarum pertinentiis et Subiacentiis*. V. *Subpertinentia*.

SVBIACERE. Vetus S. Irenaei Interpres lib. 2. cap. 28. *Subiacet ergo haec responsio Deo*. Id est, penes Deum est, soli Deo nota.

SVBICINIVM. Chronicon Gemblacense: *Fecit . . stolas, tapetia, et alia, quae quamuis numerentur inter Subicinia, eius tamen industria et studio sunt comparata*. Vbi editor emendat *Subcisiua*.

SVBICVLA, κολόβιον, in Gloss. Lat. Graec.

SVBIECTANEVS, qui alteri subest, subiectus. Guidonis Discipl. Furf. cap. 43.

✝ SVBIECTARE, dominium alicuius agnoscere, in Ch. a. 1288.

SVBIECTI, Vassalli. V. *Subditi*.

SVBIECTIO. (1) Dicitur de eo, quod alicui conceditur et subiicitur. Vita MS. S. Winwaloei ex Tabular. Kemperleg. (2) SVBIECTIO CANONICA, quae erga Episcopum a canonibus praescribitur, in obedientia et reuerentia, in ordinationibus sacris et consecrationibus ecclesiarum, aliisque similibus posita. Fulbert. Carnot. in Epist. 41. ad Fulcon. Aurel. Episcop. (3) SVBIECTIO, SVBIESTIO, pro *Suggestio*, quaestio, postulatio. Tabul. Elnon.

SVBIECTOR, minister imponendis et colligendis tributis destinatus. Charta Humberti Dalphini an. 1349. apud Stephanot. to. ✝ Fragm. Histor. MSS. pag. 270.

SVBIECTVS, obtemperatio. Offensionum condonatio rebellibus Carcassonae incolis a Rege Carolo indulta, anni 1383. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 1591.

SVBIESTIO, V. *Subiectio* 3.

SVBIGITARE, subigere. Gloss. Lat. Graec. *Subigito*, προβάλλω γυναικί. Vbi Codex Sangerman. habet *Subigo*.

SVBIMAGINATIO, Sigillum imaginem alicujus exhibens. Charta Liethardi Episcop. Camerac. ann. 1132. apud Miraeum tom. 1. p. 97. col. 2.

SVBINDIVS. Papias: *Subinde*, *frequenter*, *saepius*, *ingeminanter*. *Subindius*, *frequentius*.

SVBINTHRONIZARE, in *throno* locare, in *thronum* inducere. Charta S. Aldelmi ann. 705. inter Acta SS. tom. 6. Maii pag. 78. V. in *Inthronisare* et *Thronus*.

✝ SVBINTRARE. (1) Possessionem adipisci, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 323. (2) Intrare, in Ch. a. 1215.

SVBINTRODVCTAE, Συνείσακτοι in Concilio Nicaeno I. c. 3. quas *Extraneas* vocant Synodus Carthag. 1. cap. 3. Ilerdensis c. 15. Hispalensis 1. c. 3. Braccarensis 3. c. 5. et Lex 19. Cod. de Episc. et Clericis quarum commercium et habitationem vitare iubentur Clerici. Concilium Romanum sub Zacharia PP.

c. 2.

c. 2. *Presbyteri vel Diaconi Subintroductas mulieres nullo modo secum audeant habitare, nisi forsitan matrem suam, aut proximitatem generis sui habentes.* Consule, quae de eiusmodi *Extraneis* et *Subintroductis* mulieribus passim annotarunt, qui concilia expenderunt, Iustellus, Binius, etc. Iis adde Muratorium in Disquisit. de Synisactis et Agapetis inter Anecd. Graeca p. 218. V. etiam infra *Superinducta*.

SVBINVITATORIANVS, V. *Invitatorianus*.

SVBINVOLANS, dolosus, fallax, Graec. ἐπίκλοπος, apud vet. S. Irenaei interpretem lib. 2. cap. 21. vlt. edit.

SVBIORNARE, V. *Subiurnare*.

SVBIORNATVS, commoratio, Gall. *Séjour*. Charta Massil. ann. 1481. V. *Seiornum*.

SVBIRI, extolli. Charta S. Annemundi apud Stephanot. tom. 5. Fragm. Hist. MSS.

SVBITARE. (1) Re quapiam insolita et subitanea percelli, expavescere. S. Cyprianus Epist. 57. (2) Subito venire ac insperato. Pontius Diaconus in Vita S. Cypriani. V. *Desubitare*.

SVBITILLVS, ἔνθυτος, in Gloss. Lat. Graec.

SVBITVS, pro Sopitus, in Chartis Childeberti ann. 697. et 703. apud Mabill. Diplomat. pag. 480.

SVBIVDEX, Iudex inferior. Conc. Pictav. ann. 1030. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 80. V. *Subiustitiare*.

SVBIVGA, Ζεύγλη, in Gloss. Graec. Lat. Lignum propendens a iugo boum, seu pars ima iugi, in quam boues vel iumenta colla immittunt.

SVBIVGALE, equus, jumentum. Auctor Mamotrecti ad 1. Esdrae cap. 5.

SVBIVGALIS, Subiectus. Praeceptum Caroli M. an. 789. to. 1. Capit. col. 246. V. *Subiugale*.

SVBIVGARE, verbum nec antiquum, nec nouum, aiunt viri docti. Claudianus:

> ... *Nulla est victoria maior*
> *Quam quae confessos animo quoque Subiugat hostes.*

SVBIVGATVS, ad rem aliquam astrictus, Gall. *Obligé*. Caeremoniale vetus B. M. Deauratae Tolos.

SVBIVGATIO. (1) Vt supra *Subiectio* 1. Charta ann. circ. 1039. ex Tabulario S. Victoris Massil. *Donat in Subiugatione monasterii Massiliensis, etc.* (2) Seruitium, exactio, *Malatolta*. Charta Petri Episc. Salernit. apud Vghellum tom. 7. pag. 501.

SVBIVGIVM, *Iumentum*, ὑποζύγιον, in Gloss. Graeco-Lat.

† SVBIVGVS, subiectus, ap. Lam. in Delic. erud. t. 3. p. 24. V. *Subiugalis*.

SVBIVNCTA, V. infra *Subuincta*.

SVBIVNCTORIVM, Vehiculum, in l. 10. Cod. Th. de Cursu publico: quod scilicet ab ὑποζυγίοις trahitur.

† SVBIVNGERE, male pro submergere, t. 11. Gall. Christ. Instr. p. 117.

SVBIVRNARE, morari, diem ducere, Gallis *Séjourner*. Glossae MSS. *Perendinare*, *Subiornare*. Charta Edw. 1. Regis Angl. to. 2. Monast. Anglic. pag. 1045. V. *Seiornare* et *Seiornum*.

SVBIVS, subulae species, qua vtuntur pannorum textores, Italis *Subbio*. Statuta Montis Regal. fol. 277.

SVBIVSTITIARE, Iustitiam exercere sub alio superiore iudice: vnde *Subiustitiarius* dicitur iudex inferior. Leges Norman. apud Ludewig. tom. 7. Reliqu. MSS. pag. 154. V. *Iustitiare* et *Iustitiarius*.

SVBLA, vt *Subula*. V. in hac voce.

SVBLARDATVS, nimia pinguedine, quasi larido fartus. Iohannes Monachus Bertinianus in Vita S. Bernardi Poenitentis num. 35.

SVBLATERALIS, subditus. Charta Cresimiri Regis Dalmatiae ann. 1059. apud Ioann. Lucium lib. 2. p. 97. (V. *Sublatus*.)

SVBLATVR, pro Tollitur, aufertur. Capitula ad Augiam directa cap. 8.

SVBLATVS, subditus. Charta Benedicti III. PP. an. circ. 855. to. 6. Spicil. Acher. pag. 406. V. *Sublateralis*.

SVBLECTILE, pro supellectile, in Charta apud Meichelbec. to. 2. Hist. Frising. pag. 33.

SVBLEGBREVS, in Foedere Alfredi et Godrini Regum c. 5. qui foedo se polluit incestu: ex Saxon. *sybleger*, quippe *syble* est cognatus et consanguineus, et *leger* concubitus, seu *accubiter*, vt vult Spelmannus: vnde, inquit, Legatos residentes *Legers* vocamus.

SVBLEMENTVM, pro Supplementum, in Charta Ottonis Imper. ann. 1000. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar. col. 398.

SVBLESTIA, *Infirmitas*, *tristitia*, in Gloss. Isidori. Ibidem *Sublestis*, *infirmus*, *tristis*. Vbi pro *tristitia* et *tristis* Graevio scribendum videtur *tenuitas* et *tenuis*. Henricus Rossa in Herlingsberga:

Per loca pax fruges, pestem Sublestia sparget.

V. Festum, et Latinos scriptores.

SVBLESTVS, subditus, in Catalogo Episcop. apud Mabill. to. 4. Analect. pag. 530.

Advena sim licet, exilis, vilissimus, excors;
Sublestus vestris sum tamen obsequiis.

SVBLEVARE, exigere, Gall. *Lever*; de tributis dicitur. Tabul. B. M. de Bono-Nuntio Rotomag. V. *Levare* 3.

† **SVBLEVATOR**, qui subleuat t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 351.

SVBLEVITA, Subdiaconus, apud Hemereum in August. Viromand. pag. 161. ex Charta ann. 1146. et apud Miraeum to. 2. p. 1196. col. 2. ex Charta ann. 1195.

SVBLIGAMENTVM. V. *Suffibulatorium*.

SVBLIGAR, cingulum, quo equus subligatur, vel ligula caligae. Ioannes de Garlandia in Synonymis:

Subligar est ligula, caligas quia subligat alte.

SVBLIGATORIVM, V. *Suffibulatorium*.

SVBLIMARE. (1) Coctione vel igne perpurgare, Gall. *Sublimer*. Petrus Crescentius L. 1. de Agricult. c. 3. (2) In sublime ferre, extollere, sublimem facere. *Quos magi[...] equitum ac peditum pompa Sublim[...]* in Cod. Theod. tit. 5. de Cu[...] leg. 44.

SVBLIMATIO. (1) Amplitu[...] Chron. Farfense apud Murator. to[...] 2. part. 2. col. 628. V. supra *S[...] blimare* 1. (2) In Regem inaugu[...]tio, Gall. *Couronnement*. Cha[...] ann. 1132. apud Lobinell. tom. [...] Hist. Britann. col. 282. (3) † A[...]plificatio, incrementum, t. 9. C[...]lect. Hist. Franc. p. 585. (4) † E[...]coctio, percoctio, vox chimica. A[...]nald. de Villanoua in Rosar. MS.

SVBLIMATOR, qui alium sublim[...] facit, alterius protector. Saluia[...] L. 1. de Gubernat. Dei cap. 8.

SVBLIMIS. *Sublimes potestates* [...]cuntur Praefecti Praetorio, in Co[...] Theod. tit. 27. de Indulg. debi[...] leg. 6. Iisdem titulus *Sublimita[...]* tribuitur ibidem leg. 18. de Ag[...] V. Praef. in Digest.

SVBLIMES SCHOLAE, Theolog[...]cae, in Chron. Mauriniac.

SVBLIMITAS, titulus honora[...] Regum, apud Nicolaum I. PP. *E[...]* 36. 50. V. *Sublimis*.

SVBLINGIVM, **SVBLINGVA**, [...] *Sublinguium*,

SVBLINGVIVM, Papiae, *Opercul[...] gurgulionis, quasi parua lingua, [...] foramen linguae recludit, vulgo Li[...]la dicitur. Sublinguium, sonitus [...] sub lingua sonat, quasi bonus aut [...]ctus sonitus, aut submurmur.* Add[...] Vgutio, *vel folium, vel aliud qu[...] sub lingua ponit et cantat, vt de[...]piat.* Gloss. Gr. Lat. ὑπογλώσσ[...] *sublingua*. Idem Vgutio: *Subling[...]um locus subtus linguam. Subling[...]* nude habent Glossae Arabico-La[...]

SVBLIPPVS, ὑπόπτιλλος, in G[...] Lat. Graec.

SVBLOCVMTENENS, Locumte[...]tis vices agens, Gall. *Souslie[...]nant*, in Litteris ann. 1558. a[...] Rymer. to. 15. pag. 485.

SVBLONES, Oe[...]s, θήλεια ἐγχ[...]τα, in Gloss. Lat. Graec. Emen[...] Casaubonus, θηρία, ἐγχελεια [...] Sunt autem eidem *Sublones*, hinn[...] cum primum cornua iis pro[...]punt.

SVBLVCARE, fublucere. Gloff. Lat. Graecae: *Subluco*, *ὑποκαθαίρω*.

SVBLVCVLVS, *Obſcurus*, *ὑπόμαυρος*, *ὑποσκότεινος*, in Gloff. Graec. Lat.

SVBMAGISTER, fecundus magiſter, in Ch. a. 1315.

SVBMAGISTRATVS, prioratus *Submagiſtro* attributus, in Bulla Pauli III. a. 1535.

SVBMAIOR, Vrbis ſubpraefectus, cuius dignitas *Submajora* dicitur. Charta an. 1288. apud Rymer. to. 2. p. 402. V. *Maiora* in *Maior*.

SVBMANENTES, V. *Manentes*.

SVBMANICATVS, Ligatus manicis, ſive vinculis. Gloſſarium Aelfrici Saxonicum. Lex Longob. Lib. 1. tit. 16. §. 7. 6.

SVBMANSOR, V. *Manentes*.

SVBMANVM FVLGVR, *κεραυνοβόλιον ἀπὸ περὶ νυκτέριον*, in Gloſſ. Graec. Lat.

SVBMEIES, in Gloſſ. Iſid. *Qui in lectulo mingit.* In Gloſſ. Lat. Graec. habetur *Submeiulus* hac notione; locus non ſuccurrit. Rem reſarcit Graeuius in notis ad Gloſſas Iſidori, vbi *Submeles* legit, ex Marcello Empirico lib. de medicamentis cap. 26. *Leporis teſticuli torrefacti, et ex vino poti par remedium Submeiulis praeſtat.* Ibidem: *Vngues aprugni exuſti tritique in potione ſumti efficaciter Submeiulis proſunt.* Rurſum: *Vrinae propriae quantumcunque ignoranti Submeiulo offertur.*

SVBMEN, V. *Subuentrile*.

SVBMENTVM, V. *Summentum*.

SVBMERGIVM, poena ſubmerſionis, ſat ſatis in vſu. Florarium SS. apud Bollandum 3. Ian.

✝ SVBMERINVS, qui *merini* ſ. maioris vices agit. Ch. Mſ. a. 1322. V. *Maiorinus*.

SVBMERSVS, *ὑποβρύχιος*. Gloſſ. Lat. Graec. In Sangerm. legitur *Summerſus impeſſum*.

SVBMILITONES, vaſſalli. Tabularium Abbatiae Conchenſis in Ruthenis c. 15.

SVBMINISTRATIO, auxilium, ſubſidium, apud vet. S. Irenaei Interpretem in Praefat. ad lib. 1. num. 3. vbi Irenaeus habet, *ἐφόδιον*, quod proprie viaticum auxiliumque viae ſonat.

SVBMINOR. (1) Minoris pretii. V. ſupra *Plumacium*, *Galnabis*. (2) Parum minor. Charta Rudeſindi Epiſc. inter Concil. Hiſpan. to. 3. pag. 180.

SVBMISSARE. Gloſſ. Lat. Graec. *Submiſſo*, *ὑπογογγύζω*. In Sangerm. *Summiſſo*. Leg. *Submuſſo*, vel *Summuſſo*.

SVBMISSIO. (1) *Submiſſionum Curia*, quae olim *Curia Camerae* dicebatur, ex Statutis Prouinc. L. 2. c. 3. p. 122. edit. 1658. Iuriſdictionis ſpecies, quae etiam hodie obtinet in Seneſcalliis Prouinciae, non abſimilis ab ea quae apud Montempeſſulanum *Parui ſigilli* nuncupatur; a verbo *Submitto*, quod idem atque *Obligo* ſonat, ducta, vt videtur, vocis origine. V. Margaletum et Mourgum in eadem Statuta. (2) ✝ Inductio fraudulenta. Stat. Mant. l. 1. c. 6.

SVBMISSVS, ſtatutus, definitus. Charta ann. 1357. apud Rymer. to. 6. p. 44.

SVBMITTENTES PERSONAE, V. *Sumittantes*.

SVBMOLINARIVS, miniſter molendini. Tabul. Briuat. fol. 198.

SVBMONERE, SVMMONERE, citare, vocare, Gall. *Semoner*. Leges Edwardi Confeſſ. et Guill. Nothi cap. 1. 10. 35. SVBMONERE ad exercitum, in Conſtitut. Sicul. lib. 2. tit. 20. Bromptonus ann. 1178. SVBMONERE *pro feſto faciendo* vaſallos ſuos poterant Domini capitales, vt colligitur ex Charta an. 1210. ex Tabul. Corbeienſi. SVBMONERE, in ius vocare per apparitorem, *implacitare*, citare. Quoniam Attachiamenta cap. 2. *Eſt autem Summonitio, certi diei et loci exhibitio, partibus facta ad diem legalem.* Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 41. *Qui reſidens eſt, ad domum ſuam Submoneri debet de quolibet placito cum teſtibus. Ad rectum Summoniri*, cap. 42. 55.

SVBMONITIO. (1) In ius citatio, vocatio. Charta Ludouici VI. Reg. Franc. ann. 1123. in Hiſtor. Bleſenſ. p. 95.

p. 95. SVMMONICIO, in Charta apud Modax Formul. Anglic. p. 12. SVMMONCIO, eadem notione, in Charta Richardi Reg. Angl. Locus est in *Superassisae*. SVMMOSA, pro *Submonitione*, in Charta Roberti Guiscardi, apud Baron. an. 1093. n. 20. (2) f. Suppeditatio. Necrolog. Eccl. Carnot. *Acquisiuit etiam apud Mennesin generaliter quicquid Maior habebat in granica capituli, . . . praeter vnam minam anenae, quam habet propter Submonitionem saccorum.*

SVBMONITOR. (1) Gallis *Semonneur*. Κλητὴρ, apud Harpocrationem, κλητῆρες οἱ ἄνδρες δι' ὧν εἰς τὰς δίκας προσκαλοῦνται οἱ διαδικαζόμενοί τισι. *Legalis Summonitor*, in Regiam Maiest. lib. 1. c. 6. §. 2. Tabularium Vindocinense: *Per ordinarium Submonitorem in curiam vocatus.* (2) Idem qui *Proscholus*. V. in hac voce. Huius erat admonere pueros officii sui antequam ad Magistrum accederent, eorum lectiones excipere, priusquam ii in scholam venirent; vnde *Submonitor* dictus. Statuta Scholarum Paris. ann. 1357. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 447.

SVBMONITORIAE, Epistolae, quibus Episcopi ad Concilium submonentur, et euocantur. Radulfus de Diceto.

† SVBMONTES, montes, loca montana. Murat. t. 3. Antiq. p. 1202.

SVBMOTIO, V. *Summotio*.

SVBMVNTORIA BRACHIORVM, Axillae, Gall. *Aisselles*, f. pro *Submotoria*. Sebast. Perusinus in Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii p. 392*. † Leg. videtur *Submunctoria*.

SVBMVRMVR, V. *Sublinguium*.

SVBMVRVM, vel SVBMVRVS, Praedium, quod est ad vrbis muros. Chron. Farfense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 482. V. infra *Suburbanum*.

SVBNEMVS, V. *Subboscus*.

SVBNERVARE, Willelmo Britoni in Vocab. MS. est *neruos poplitum succidere. Tunc equus Subneruatur, cum nerui poplitum praeciduntur. Veredos truncare*, in Anonymo Valesiano de Constantino M. p. 471. V. *Expeditare* et *Sgarretare*.

SVBNOTARE. Charta Caroli III. ann. 903. inter Probat. Hist. Sangerm. p. 21. *Ernustus Notarius ad vicem Askerici Episcopi Subnotauit.* Quae formula huic longe vsitatiori respondet: *ad vicem N. recognouit.*

† SVBNOTATIO, subscriptio. Ch. Ms. a. 1147.

SVBOBSITVS, tectus, opertus. Vita S. Mariae Aegypt. to. 1. April. p. 85.

SVBOCVLARE, Pars, quae subest oculis, Graecis ὑπώπιον. Ioannes Diaconus in Vita Gregorii M. lib. 4. c. 84. *Suboculares venae*, apud Vegetium lib. 4. Artis veterin. cap. 4.

SVBOFFICIALIS, Officialis vicarius. Honorii IV. PP. Statuta pro Neapol. a. 1285. apud Raynaldum num. 45.

SVBOLA, Vasconibus, Regio syluestris, ex Valesio in Notit. Gall. p. 535. col. 2.

† SVBOLERE, crescere. Gloss. Lat. Gall. Cod. 7692.

SVBOPERARIVS, qui operibus publicis sub magistro operarum vacat. Constitut. Eccles. Valent. inter Concil. Hisp. to. 4. p. 191. V. *Operarius*.

† SVBORDINATIO, pro Subornatio, t. 5. Cod. diplom. Polon. p. 81.

† SVBORNARE. (1) *Sigillo subornare*, munire, illud apponere, in Chartul. Buxer. (2) F. pro subrogare, saltem eo sensu, t. 2. Aug. p. 686.

SVBORTIARI. Concil. Rotomag. ann. 1231. apud Marten. to. 4 Anecd. col. 181. *Nec procurabit* (Aduocatus) *quod falsitates vel Subortiari, seu falsa instrumenta in causa sua producantur.* Vbi legendum videtur, *quod falsi testes vel subornati.*

SVBPEDIRE, baculis subnixus gradi. Miracula S. Roberti to. 3. April. pag. 332.

SVBPEDITARE, vincere, superare, quasi sub pedes ponere. Will. Wyrcester. Anecd. V. *Suppeditare*.

SVBPEDITATIO, contemtio, despectus. Depositio Guill. Catalani ex Bibl. Reg.

SVB-

SVPPELLICIVM, vt infra *Superpellicium*, apud Marten. P. 1. Collect. nouae p. 307.

SVPPERTINENTIA, Appendices, Gall. *Appartenances*. Charta Ludouici Germanici, apud Eccardum in Orig. Habsburgo-Austr. col. 109.

SVPPHRAGIVM, V. in *Suffragium* 6.

SVPPISCIONARIVS, officium monasticum, cui piscium ministrandorum cura post *piscionarium* incumbit. Ch. Ms. a. 1349.

SVPPLACITARE, V. *Placitum*.

SVPPORTVLANI, Tributorum exactores. Constitut. Frederici Reg. Siciliae, cap. 32. V. *Portulani*.

SVPPOSITORIVM. Glossae Graec. Lat. ὑποπόδιον, *Scabellum*, *subsellium*, *scamillum*, *Subpositorium*; sed legendum videtur *Suppeditorium*, vel *Suppositorium*. V. in hac voce.

SVPPOSTVRIVM, V. *Suppositorium*.

SVPPRESTES, pro *Superstes*, in Concil. Hispan. tom. 4. p. 390. 479. V. *Suprestes*.

SVPPRIMATES, optimates secundi ordinis, t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 306. V. *Primas*.

SVPPRIMVS, secundus, inferior, apud Pezium in Praefatione ad tom. 1. Anecd. V. *Supprimus*.

SVPPRIOR, qui absente Priore coetui Monastico praeest. Orderic. Vitalis lib. 5.

SVPPRISIA, vsurpatio, iniusta occupatio. Testam. an. 1262. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 400. V. *Supprisa*.

SVPPVLMENTARIVS. Quid eiusmodi voce veteres significare voluerint, haud certo scio, inquit Panvinius, nisi is *Subpulmentarius* fuerit, qui pauperibus ea eleemosynarum genera e Palatio Pontificis distribuebat, quae vel mensae superfuerant, vel ad cibum pertinebant: quod innuere videtur Bibliothecarius in Hadriano. Mox addit eumdem esse cum Paracellario. Meminit Benno Cardinalis in Histor. Gregor. VII. *Subpulmentarii*, Officiales Ecclesiae Rom. vt et Luithprandus lib. 6. c. 6.

SVBRACO, V. supra *Sublircus*.

SVBRECITARE, submissa voce recitare, legere. Gloss. Lat. Gr. ὑπαναγινώσκω, *Subrecito*. In Gr. Lat. additur *Sublego*.

SVBRECTVS, congelatus. Vita B. Notkeri to. 1. April. p. 588.

SVBREFECTORARIVS, qui *Refectorio* subest, in Monasteriis. V. in *Refectorium*.

SVBREGNARIVS, qui officiales hebdomadarios in tabula annotabat, ex Ordinario Eccl. Laudun. apud Marten. de Ant. Eccl. Ritibus lib. 1. cap. 3. art. 8. n. 4.

SVBREGVLVS, Princeps regali ferme potestate. Ammianus lib. 17. de Zizai Regali Pannonum: *Duxerat potior cum caeteris Sarmatis etiam Rumonem, et Zinafrum, et Fragiledum Subregulos, plurimosque optimates etc.* SVBREGVLI praeterea appellabantur Maiores-domus sub prima Regum Francorum stirpe, quod rerum summa penes eos esset. Vita S. Arnulfi Episcopi Metensis c. 4. de Gundulfo Maiore Palatii: *Gundulfo Subregulo, seu etiam Rectori Palatii, vel Consiliario Regis exercitandus in bonis artibus traditur.* V. *Regales, Regulus*. SVBREGVLI apud Anglos etiam nuncupantur Duces, Comites et Barones. Th. Walsinghamus p. 103. *Cum Edgarus Rex Angliae, Regem Scotorum et alios Subregulos subiugasset, etc.*

SVBRELICTORVM LIBER, qui vulgo *Paralipomenon*, apud Luciferum Calaritanum de non conueniendo cum Haeretic. p. 197. 1. edit.

SVBREPTIVE, dolose, subrepta ratione, Gall. *Subrepticement*. Charta Vrbani II. PP. ann. 1089. ex Tabular. S. Victoris Massil.

SVBRICVLA, Συβρίκιον, in Gloss. Graec. Lat.

SVBRIPINVS, Locus ad ripam positus, ripae vicinus. Acta B. Ceslai Odrouantii to. 4. Iulii p. 192.

SVBROGARI, reddi, restitui, in Codice Theod. tit. 1. de Decurion. leg. 120.

SVBROGATIO, *est rei litigiosae in alium translatio, quam a Bonifacio VIII. reiectam Gallicus forensis vsus recepit.* Compendiosa benef. Expositio, quae consuli potest.

SVBRVCCIONES, ὑποϱαφαὶ, in Gloss. Lat. Gr. *Substrucciones* in Cod. Theod. tit. 1. de oper. publ. l. 19.

SVBRVGARE, f. pro *Subruncare*, Gloss. Lat. Gr. *Subrugo*, ὑποϱύσσω. In Graec. Lat. ὑποϱύσσω, *Effodio*, *subruo*, *Subrugo*.

SVBRVNDA, pro *Subgrunda*. V. *Subgrundium*. Gloss. Lat. Gr. *Subrunda*, ὑπόστεγον. Aliae Gr. Lat. ὑπόστεγον, *Grunda*, *Suggrunda*, *Subrunda*. V infra *Subundra*.

SVBRVS, Suber, ni fallor, Ital. *Sobero*. Statuta datiaria Riperiae c. 12. fol. 4. vo. *De qualibet flora scorzarum a Subris pro introitu soldi sex*.

SVBSADINA, SVBSADIRE, V. *Solsatire*.

SVBSANIVM, V. infra *Subsannum*.

SVBSANNATIO, vt mox *Subsannium*. Gloss. Lat. Gr. *Subsannatio*, μυκτηϱισμός. Occurrit in Psal. 34, 16. 43, 14. etc. vt *Subsannare*, irridere, 4 Reg. 19, 21. 2 Paralip. 30, 10. etc. et *Subsannator*, irrisor, Eccli. 33, 6. *Subsannare*, *rechiner*, *moquer*, *eschornir*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

SVBSANNATIVE, irridendo, in Excerptis ex Gestis Ottonis Tarentini apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsvic. pag. 58.

SVBSANNIVM, derisio, *subsannatio*. Indiculus Luminosus. V. *Subsannum*.

SVBSANNVM. Acta passionis S. Felicis Tubyzacensis Episcopi: *Tunc Felix Episcopus nauem conscendit, catenarum duris nexibus colligatus, et fuit in Subsanno nauis quatuor diebus et quatuor noctibus, iacens sub pedibus equorum, etc.* Vbi quidam ita haec interpretantur, tanquam is fuerit in *subsannio* eorum qui in navi erant. *Subsanium* edidit Baluzius to. 2. Miscell. p. 80. ex tribus vett. exemplaribus: alter Codex habet *Subsannium*. Vt vt est, hac voce significari videtur ima pars nauis, Gall. *le fond de cale*: vnde apud Surium legitur: *Et fuit in capsa nauis diebus quatuor*.

† SVBSCALPERE, titillare. Dudo de Morib. Normann.

SVBSCITATVS, pro suscitatus, tom. 4. Ordinat. pag. 167.

SVBSCRIBENDARIVS, [illegible] Notitia Imperii, omnibus per O[illegible] tem Comitibus et Ducibus [illegible] taris tribuitur. Huius etiam [illegible] tio fit in leg. 1. Cod. Th. de [illegible] gat. militar. annonae, et in l. [illegible] Cohortalib. eod. cod. *Subscrib*[illegible] *rii* vero proprium munus ha[illegible] mnino certum. V. coniecturas [illegible] Gothofredi ad d. l. 1.

SVBSCRIBERE, infra scribere, [illegible] iicere. Epistola Abbatis de [illegible]

SVBSCRIBERE SE, nome[illegible] apponere. Instrum. ann. 1381. [illegible] Acher. to. 6. Spicil. p. 48.

SVBSCRIPTI, dicebantur B[illegible] candidati, quia qui baptism[illegible] stulabant, scripto nomen edere [illegible] bantur, vt liquet ex Concil[illegible] Carthag. can. 25. Cyrillo in [illegible] logo Catecheseon, etc. V. C[illegible] *tentes*.

SVBSCRIPTIONVM varias for[illegible] exhibet Mabillonius lib. 2. D[illegible] quas pluribus capitibus exp[illegible] Hunc consule: nihil quippe [illegible] dum succurrit.

SVBSCRIVATOR, Scriba, no[illegible] Gualuaneus Flamma apud M[illegible] to. 12. col. 1046.

† SVBSECIVI *agri*, *quos in* [illegible] *diuisos recusant*, *quasi steriles* [illegible] *lustres*. *Item obsectui*, *qui in* [illegible] *ne agrorum efficiuntur cent*[illegible] *iugera ducenta*. Glossar. vet. [illegible] reg. 7613.

† SVBSECRETARIVS, i. [illegible] *stos*, t. 7. Iul. p. 791.

SVBSEDERE, supersedere, [illegible] Gocelinus in Translat. S. A[illegible] Cantuar. to. 6. Maii. p. 420. [illegible]

SVBSELLIAE, clitellae, qu[illegible] *sella* equi aut asini ponuntur. [illegible] Bigorritani art. 33. V. *Subta*[illegible]

SVBSELLIO, subsidium, fi[illegible] tum, tutor, vt videtur. P[illegible] Leopardini MS.

SVBSELLIVM. (1) Equus [illegible] Vita S. Hugonis Cluniac. [illegible] April. p. 644. (2) *Orn*[illegible] *equi sub sella positum*, V[illegible] Statuta Ordinis S. Gilberti d[illegible] pringham p. 748. V. infra [illegible] *sellia*. (3) Charta Hugonis [illegible] Suessionensis ex Tabul. Pri[illegible]

S. Sulpitii de Petrafonte: *Vt eam (terram) quantum voluerit, colat, et ... ex quantum voluerit, et quibus voluerit, colendam tradat, ita tamen vt ... terratium et Subsellia accipiat, et ius ... sibi vendicet, etc.* Forte *Sub...*

...SENESCALLVS, V. in *Senescal...*

...SEQVENTER, deinde, postea. ... Auriae Annal. Genuens. apud ...rator. to. 6. col. 589. *Subsequenter vero die vltima dicti mensis ...enit, etc.*

...SEQVIVM, *Seruitium*, Vgutioni, ... in Catholico paruo. *Subsequium, ...vices*, in Gloss. Lat. Gall. San...erm.

...SEQVIVVS, Subsequens. *Subsequiua secula*, apud Iulianum Tole...num in Histor. Vambae Regis ...g. 821.

...SERGENTERIA, *seruientis* ... apparitoris secundarii officium. ... Ms. a. 1290.

...ES. (1) *Qui subtus sedet.* Gloss. ... V. *Suffes.* (2) † Subsidia..., vices alterius gerens. Ch. a. ...42.

...SESSAE, insidiae. Gloss. MSS. ... Seruio: *Subsessores, qui occisuri ... delitescunt. Hinc Subsessae, ... inimicorum.* Vegetius lib. 3. c. ... *Aduersarii in his locis, quae sibi ...portuna intelligunt, Subsessas oc...ius collocant.* V. Turneb. lib. 5. ... c. 8.

...OR, SVBSIDERE, V. *Sub...*

...DES, subsidium, auxilium. ...godus in S. Wilfrido cap. 55.

Subsidibus patris ex omni regione coactis.

... scio, an melius hic intelligan...ur Clientes, vassalli, vel etiam villi...; quo significatu occurrit haec vox ... Charta Nicolai Episc. Misn. an. ...379. apud Ludewig. to. 1. Reliq. ...SS. p. 398. *Quorum siquidem ... ...idis importunitate dicti abbas ... conuentus, ipsorumque Subsides vs... opprimuntur gementes, vt ett.*

...SIDIALIS, subst. Subsidium, au...lium, vel potius praestatio auxilii nomine. Charta Ludouici Pii Imp. pro Eccles. Mutinensi, apud Vghellum.

SVBSIDIALIS, adiect. Subsidiarius, apud Ammian. lib. 14. *Post iaculatores, vltimasque Subsidiales acies.*

SVBSIDIARE, milites subsidiarios conscribere. Oratio Legatorum Reg. Franc. habita coram Pio II. PP. ann. 1459. apud Acher. to. 9. Spicil. p. 320.

SVBSIDIARI, Subsidio esse, succurrere, apud Hirtium lib. 8. Bell. Gallic. V. Glossar. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. p. 196.

SVBSIDICTVS, Subditus. Litterae Ioannis Reg. Franc. ann. 1361. to. 3. Ordinat. p. 536.

SVBSIDIO, Obsidio. Vita S. Anidii Archiep. Bisontic. c. 6.

SVBSIDIOSE, insidiose, dolose, apud Murator. to. 8. col. 612. V. *Subsessae.*

SVBSIDIVM, Praestatio auxilii nomine, Gallis *Subside*, tom. 5. Ordinat. Reg. Franc. pag. 277. *Vt ipsi quitti sint, liberi et immunes ab omni praestacione foagii, Subsidii, gabelle et impositionis cuiuscumque. Subsidium gratiosum*, in Statutis S. Claudii an. 1448. pag. 89. Apud Anglos *Subsidium* dicitur Tributum, quod ob grauiora regni negotia auctoritate Parlamentaria Regi erogatur, ex integra aestimatione cuiuslibet subditi, vel secundum annuum praediorum eius valorem. V. *Subsidialis.*

SVBSIGILLVM, V. in *Sigillum* 1.

SVBSIGNARE, idem interdum quod *Subscribere*, aliquando quod *Obsignare.* V. Salmas. de Modo vsur. p. 397. 436. 437. 438. et 441. Adde Mabill. Diplom. lib. 2. cap. 22. n. 17.

SVBSILIS, perperam pro *Subtilis.* V. in hac voce. Ordin. Eccl. Argent. apud Marten. de Ant. Eccl. Discipl. in div. Offic. p. 208.

SVBSILLES. Lambertus Ardensis pag. 152. *Altaria quoque de Hondescoto, et Subsilles circa eiusdem villae atrium et morum siue mariscum.* Festo *Subsilles sunt, quas aliter ipsiles vocant, lamellae necessariae sacris, quae*

quae ad rem diuinam conferre dicuntur, maxime specie virum et mulierum.

SVBSISTENTIA. (1) Stabilitas, firmitas. Bulla Eugenii IV. PP. ann. 1431. in Bullar. Carmelit. p. 184. col. 1. (2) Existentia, constitutio. S. Irenaei vetus Interpres lib. 1. c. 5. n. 4.

SVBSISTERE, existere, esse sustentari. Charta ann. 1336. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. pag. 523. *Quas et quae* (litteras et instrumenta) *etiam ex nunc cassas et irritas esse volumus ac deinceps nullius Subsistere firmitatis.*

SVBSOLANEVS, *Qui infimum solum colit*, apud Festum.

SVBSOLANVS, ἀφηλιώτης, in Gloss. Lat. Graec. Occurrit apud S. Hieronym. in Ierem. 25.

† SVBSONVS, vox musicorum, f. hemitonium. Odo Ms. de Musica.

SVBSTANS, praesens, in Cod. Theod. tit. 4. de erogat. milit. annon. leg. 28.

† SVBSTANTARE, sustentare, in Ch. a. 1456.

SVBSTANTIA, (1) Alimentum. Lex Wisigoth. lib. 8. tit. 5. §. 7. *Quantum in Substantia ipsius caballi expendisse iurauerit. Victualis Substantia*, in Cod. Theod. tit. 3. leg. vlt. de custod. reorum, et tit. 27. leg. 2. de alim. *Substantialis victus*, in Form. 1. Marculfi lib. 2. (2) Gr. ὑπόστασις, Coagmentatio, apud vet. S. Irenaei Interpr. lib. 1. cap. 14. n. 2. Pro Persona, in Cod. Theod. 10. de Censu leg. 7. Hinc pro Seruis vsurpatur in Chronico Farfensi apud Murator. tom. 2 part. 2. col. 428. *In Carolongo Substantiae duae, Iordanus, Aldo. In Marruce Substantiae* XL. *Taxo, Traso, etc. Istae omnes serui S. Mariae et Substantiae* CV. *De Interumnia Autepertus Substantia vna, Seuerus Substantia vna, etc.* (3) Materia, massa, apud eumdem Interpretem lib. 1. cap. 8. n. 3. lib. 2. cap. 10. n. 3. *Fabricandi Substantia*, in Cod. Theod. tit. 17. de Sepulcr. violat. leg. 3. *Panificii Substantia*, tit. 3. de pistor. eod. Cod. leg. 4. Pro forma occurrit apud Iudaeum I[...] terpret. lib. 2. c. 14. n. 6. ([...] Foecunditas, opimitas, in C[...] Theod. tit. 1. de an. leg. 4 [...] *quis ab emphyteuticariis, seu pa[...] moniali possessore, priuati iuris [...] piam comparauerit, cuius Subst[...] alias possessiones sustentare consu[...] rat, etc.* (5) Bona, Gallis *Sub[...] ce.* Vetus Testamentum apud S[...] volam l. 17. D. de doli m[...] metus except. *Hostes qui mihi [...] omnem Substantiam abstulerunt.* [...] Longob. lib. 1. tit. 25 §. 60 [...] *pauit Substantiam suam.* Vtitur [...] iam non semel Senator. V. Lex [...] SVBSTANTIOLA, apud Hiero[...] mum Epist 25. c. 5. (6) Praedi[...] vnde bona percipiuntur. Ch[...] ann. 983. apud Vghellum tom. [...] Ital. Sacrae col. 443. edit. 17[...] (7) Vestis linea, *Superpellic[...]* Buschius de Reformat. Monast. c[...] 31. lib. 2. V. *Subtile.* † Men[...] esse videtur pro *Substanea*, vel *S[...] tanea.*

SVBSTANTIALIS, Primus, [...] palis, potissimus, Gallis *Esse[...]* Litterae Bonifacii VIII. PP. [...] 1295. ex Bibl. Reg. *Sub illius [...] conditionis adiectu, si conuenta [...] promissa . . . in principalibus [...] Substantialibus ad effectum de[...] ducerentur.*

SVBSTANTIALITER. (1) Pot[...] mum. Capitul. Caroli C. an. [...] tit. 40. §. 2. (2) Summatim, G[...] *en substance.* Ordinat. Reg. Fr[...] t. 3. pag. 272.

SVBSTANTIFICARE, Substan[...] dare, creare. Arnoldus in Vit[...] Angelae de Fulginio to. 1. Ian. [...] 233.

SVBSTANTIOLA, V. *Substantia* [...]

SVBSTANTIVALIS, SVBSTAN[...] VVS, Substantiam habens, ap[...] Tertull. aduers. Valentin. cap. [...] adu. Prax. c. 26. Gloss. Lat. [...] *Substantiuus*, ὑπαρκτικός.

† SVBSTEMNIVM, i. q. *Subste[...] um*, t. 3. Sept. p. 162.

SVBSTENTAMEN, Sustentacul[...] subsidium. Rolandini Patau. Chr[...] apud Murator. tom. 8. col. 287.

SV[...]

BSTENTARE, pro Sustentare, Gall. *Entretenir*. Ch. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. p. 11.

SVBSTENTATIO, pro *Sustentatio*, Alimentum. Charta Adami Episc. Medens. an. 1297. ex Tabul. eiusd. Eccl. V. *Substantia* 1.

BSTENTVS, pro Sustentus, in Charta ann. 1487. tom. 2. Macer. Insulae Barbarae p. 279. Ita *Substi-nens*, pro *Sustinens*, occurrit in Chron. Roland. Patav. apud Mura-t. to. 8. col. 250.

STERNIVM. (1) Stramentum equi, *Litiere*. Geruasius Tillebe-riensis MS. in Otiis Imperialibus Decis. 3. cap. 94. (2) ✝ Tropice, animi demissio, submissio, in Act. S. Gaugerii.

BSTILLARE, SVBSTILLATIO, V. *Calbare*.

BSTILLVM. (1) Δυσυγία, in Gloss. Gr. Lat. (2) *Tempus ante pluuiam iam pene vuidum, et post pluuiam non persiccum, quod iam stillaret, aut nondum desiisset.* Fe-stus Gl. Lat. Gr. *Substillum*, ὑποξέον. Tertull. de Pallio c. 2. *Dehinc Sub-stillum, et denuo sudum.* V. Salmas. in hunc locum.

BSTINCTIO, ὑποστιγμή, in Gloss. Lat. Gr.

BSTINCTVS, f. pro *Subexstinctus*, suppressus. Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Mart. p. 105*.

BSTIO, ὑποκόλλημα, in Gloss. Lat. Graec. Infra: *Sublumen*, *Subsutio*, ὑποκόλλημα, ὑποραφή, ἀνακολλαφή. Salmasius emendat, *Substructio*. V. supra *Subrucciones*.

BSTITVTIO. (1) Materia. Ve-tus S. Irenaei Interpres lib 2. cap. 14 num. 6. *Et altera quidem Sub-stitutionis initia esse; altera autem ...sationis et substantiae: ex quibus ...nis omnia perfecta dicunt, quem-admodum statuam de aeramento et ...e formatione.* SVBSTITVTIO PERSONARVM, Praestatio quae Episcopo fit in mutatione Persona-rum, *altarium redemtio* dicta. V. in *Persona*. Charta Burchardi Came-rac. Episc. an. 1124. apud Miraeum to. 1. p. 86. col. 2.

n. VI.

SVBSTRATORIVM. (1) Mappa alta-ris, cui Corporale insternitur. Ordo Romanus: *Pallae vero quae sunt in Substratorio, in alio vase debent lauari, in alio corporales pallae.* Ex his forte emendandus Anastasius in S. Hormisda PP. ex cod. Mazarino: *Chlamydem Imperialem, i. stolam et Subsutorium super confessionem B. Petri Apostoli.* Alii Codd. habent *suffitorium*, *et succinctorium*. Vbi legendum videtur *Substratorium*. Durando lib. 1. Ration. cap. 3. n. 23. *Substratoria*, sunt *tapeta*, quae pedibus substernuntur, et praecipue Episcoporum, quasi stratio pedum. (2) ✝ Stratus, lectica, t. 4. Aug. p. 830.

✝ SVBSTRATORIVS, stratus, ad terram deiectus, in Gloss. Caesar. Heisterbac.

SVBSTRATVM, idem quod *Substernium*, Stramentum equi. Tabularium S. Remigii Remensis.

✝ SVBSTVS, i. videtur ac *Substernium*, ap. Oefel. t. 1. Script. Boic. p. 397.

✝ SVBSVLTIM, vno saltu, in Hist. Caroli VIII. p. 256.

SVBSVMEN, V. in *Substio*.

SVBSVMMATIM, statim. Vita S. Wunebaldi cap. 7.

SVBSVTIO, V. supra *Substio*.

SVBSVTORIVM, V. *Substratorium*.

SVBSYNDICVS, V. *Syndicus*.

SVBTA. Caffari Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 290. *Illico Saraceni de ciuitate, vti promiserant, exiuerunt, et vexilla Ianuensium et Comitis in Subta posuerunt et se reddiderunt.* Vbi leg. *Suda*, vt habet alter Codex MS. V. in hac voce.

SVBTAL, Cauum pedis, perperam pro *Subtel*. V. Vossium de Vit. Serm. lib. 1. cap. 14. et infra *Subtalares*.

SVBTALARES, Calcei, Gall. *Souliers*; Pedulium genus, quibus maxime Monachi per noctem vtebantur in aestate. Ita etiam passim nuncupantur calceamenta Episcoporum sacra peragentium. Papias: *Subtalares, genus calciamenti, quasi sub talo proprie.* Glossae Latino-Barbaricae Rabani Mauri: *Tali, id est ancli, de quibus caligae nocturnales*

Subtalares vocantur, quia sub talis sunt. SVBTELARES, apud Ioannem de Ianua, quasi Subtalaris, i. calcaneus, vel dicitur Subtularis, quasi Subtalaris, quia sub talo est. Chron. Domin. de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 677. Nouae militiae Subtelares induit pedes suos. SVBTELARIA, in Regula Solitariorum c. 49. SVBTELLARIVS. Michaël Scotus lib. de Physion. c. 12. SVTTELLARIVS, in Bulla Honorii III. PP. apud Vghell. to. 1. Ital. sacrae p. 823. V. Calsolarius. SVBTILARES, in Bulla Innocentii IV. PP. an. 1243. apud Waddingum. SVBTILLARES. Chron. Modoet. apud Murator. to. 12. col. 1120. SVBTOLARES, apud Ordericum Vitalem l. 8. p. 683. lib. 11. p. 815. Isidorus lib. 19. c. 34. SVBTOLARIA, apud Baldricum Nouiom. l. 3. cap. 20. SVBTVLARES, apud Galbertum in Vita Caroli Boni Comitis Flandr. cap. 1. SVTELLARES, apud Murator. to. 8. col. 1153. SVTILARES. Acta S. Bertrandi to. 1. Iun. p. 801. SVTVLARES, apud Guibertum lib. 1. de Vita sua cap. 13. SOTILARIA, in Charta ann. 1138. apud Madox Form. Angl. p. 316. SOTTVLARES. Miracula S. Eutropii to. 3. April. p. 740. SOTVLARES. Ioan. de Ianua et Breuiloqu. Sotularis a solea. Item dicitur per apocopem solear, vnde in Doctrinali:

His sotular socies, specular breuiabit origo.

SOTVLARES CONSVTITII, certa ratione consuti, vt in Synodo Rotomag. ann. 1299. SOTVLARES CORDELATI, certis suturis ornati: apud Marten. to. 4. Anecd. col. 726. V. Cordulatio. SOTVLARES CORDVLANI, Ex pelle de Corduba, apud Ordericum Vitalem l. 5. p. 591. 596. Sotulares de Courdouan, in Cod. censuali Episcopat. Autissiod. V. Cordebisus. SOTVLARES CORRIGIATI, quorum vsus erat in equitando, in Statutis Cluniac. Hugonis V. Abb. an. 1467. SOTVLARES EXCOLATI, Collari ornati, in Statutis M[...] Cardin. Triuultii Abbat. S. Vi[...]ris Massil. ann. 1531. SOTILAR[...] FOCILARES, f. Lignei. Lau[...] Papiae apud Murator. tom. 11. c[...] 43. Certis diebus venduntur Sot[...]res focilares noui in platea. SO[...]LARES INTALIATI, incisi, [...] Concil. Complut. ann. 1325. [...] Intalia. SOTVLARES LAQV[...]TI, Laqueis exornati, apud M[...]ten. tom. 4. Anecd. col. 16[...] V. supra Laqueatae vestes. SO[...]LARES ROSTRATI, V. Ro[...] calceorum. SOTVLARES SCOT[...]TI, V. Scotatus.

SVBTANA, vt mox Subtaneum. B[...] Vrbani VIII. PP. ann. 1624. [...] Sutana.

SVBTANEVM, Togae seu tuni[...] species, quam etiamnum Soutane [...]cant Galli, quod forte Sultane[...] seu Turcorum vestis propria fu[...] V. Menag. in Etymolog. Gall. [...] Sotanum. Chron. Nonantula[...] MS. de institutis et ritibus sub F[...] 1. Imper. Virgines in parentu[...]mibus tunica de pignolato, qua[...]pellatur Subtaneum, et paluda[...] lineo, quod Xocam dicebant, e[...] contentae.

SVBTANVS, Inferior; vt Supra[...] Superior. Caffari Annal. Genu[...] apud Murator. to. 6. col. 288. [...] Subterior et Subtranus.

SVBTEGMEN, Indusium, inte[...] Gall. Chemise, apud Mabill. to[...] Annal. Bened. p. 103. V. Subtil[...]

SVBTEL, V. Subtalares.

SVBTELA, in Catholico paruo, [...]liere de cheval. Catholicon A[...]ricum: Cropier, Gall. Cropiere, [...] Subtela. Glossae Isid. Sutela, c[...]gia, quae tenditur sub cauda equi. [...] Antela.

SVBTELARES, SVBTELAR[...] SVBTELLARIVS, vt Subtala[...] V. in hac voce.

✝ SVBTELLA, calliditas, astutia. [...] sale Ms. S. Ioann. in valle.

SVBTENENTES, vt infra Subuass[...] Leg. Normann. apud Ludewig. t[...] 7. Reliqu. MSS. p. 239.

✝ SVBTERALES, pro Subtelares, [...] Bulla a. 1147. V. Subtalaris.

SV[...]

SVBTERCVTANEVS, V. *Subcus.*

SVBTERFIRMARE, Subscribere, signo suo, vel sigillo infra apposito Chartam firmare. Mabillon. to. 3. Analect. pag. 85. V. *Firmare* 2.

SVBTERFVGIVM, Effugium, Gall. *Subterfuge.* Ioh. Sarisber. Epist. 118.

SVBTERIOR, Inferior. Vetus Charta apud Perardum. V. *Subtanus.*

SVBTERIVS. (1) Infra. Charta ann. 855. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 143. (2) Subterraneus, Gallis *Souterrain.* Martyrol. Eccl. Autiss. apud eumd. Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 705.

SVBTERNVS, Inferior. Necrolog. S. Petri de Casis. V. *Subtanus*, et *Subtranus.*

SVBTERRARE, humo mandare, sepelire, Gall. *Enterrer.* Io. de Ianua: *Subterrare, sub terra ponere, sepelire, terrae infodere.*

SVBTERRATIO, supplicium, quo foeminae humo viuae mandabantur. Annal. Victor. MS. V. *Fossa* 1. *Humare* et *Infoditus.*

SVBTESAVRARIVS, V. *Thesaurarius.*

SVBTICERE, silere, tacere, in Bulla a. 1308.

SVBTILARES, vt *Subtalares.* V. ibi.

SVBTILE, SVBTILIS, Vestis Subdiaconorum, quae et *stricta tunica* dicitur, inquit Honorius Augustod. lib. 1. c. 229. lib. 3. c. 1. et 85. Durandus lib. 3. Ration. c. 10. *Tunica quae alibi Subtile, in lege vero* χιτών. Idem cap. 11. n. 3. *Dalmatica Diaconi ampliores habet manicas, quam tunicella Subdiaconi, quae alibi Subtile vocatur.*

SVBTILIARE. (1) *Tenuem facere*, Vgutioni. Auctor Mamotrecti ad 1 Esdrae cap. 5. *Attenuatus, i. Subtiliatus.* (2) SVBTILIARE, et SVBTILIARI, argutari, subtiliter agere, Gallis *Subtiliser.* Petrus Cellensis lib. 7. SVBTILIZARE, eadem notione. Roland. Patav. Chron. apud Murator. tom. 8. col. 326.

SVBTILILOQVIVM, Subtilis sermo, argutiae. Vetus S. Irenaei Interpres lib. 3. cap. 14. num. 4. vlt. edit.

SVBTILIS. *Subtiles merces*, aromaticae dicuntur in Statutis Genuae l. 4. c. 16. p. 120. V. *Subtile.*

SVBTILITAS. (1) Calliditas, astutia. Murat. to. 8. col. 253. (2) † Similitudo, in Stat. Tornac. a. 1366.

SVBTILITER, occulte, apud Anonymum Hist. Palaest. cap. 34. to. 3. Reliqu. MSS. Ludewig. p. 33.

SVBTILIZARE, vt *Subtiliare* 2. V. ibi.

SVBTILLARES, vt *Subtalares.* V. in hac voce.

SVBTILLVM. Gloss. Graec. Lat. Ἶκος, *Carmen, Subtillum.* Ita MS. In edito vox *Subtillum* abest.

SVBTITVLARE, Subtus scribere, infra referre. Charta Ottonis Imper. ann. 965. inter Instrum. to. 3. Gall. Christ. nouae edit. col. 15.

SVBTOLARES, SVBTOLARIA, V. *Subtalares.*

SVBTOLLERE, auferre, tollere. Leges Liutprandi apud Murator. to. 1. part. 2. p. 68. col. 1.

† SVBTONIA, f. pro *Subtanea*, togae s. tunicae species, in Ch. MS. a. 1341.

† SVBTRABES, feni meta, acervus. Reg. S. Iusti in Cam. Comput. Paris.

SVBTRAGI, SVPTRAGI, pro Subtrahi, in Chartis ann. 1002. et 1011. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 195. et 200.

SVBTRAHERE, Protrahere. Regula S. Benedicti c. 13.

SVBTRANVS, Inferior, vt *Subterior.* Statuta Montis Regal. fol. 268. V. *Subtanus* et *Subternus.*

SVBTVLARES, vt *Subtalares.* V. ibi.

SVBTVLVM. Charta ann. 1316. apud Fantinum Castruccium in Hist. Auenion. tom. 1. pag. 166. *Subtulum cum solario eiusdem.* Infra: *Subtulum pro tribus equis domus Petri Guillermi.* Occurrit ibi pluries. *Cum stabibus, hospitiis, stabulis, etc.* Rursum: *Item vnum Subtulum domus D. Raimundi de Aramont, item Subtulum domus Guillermi Ruffi.* Locus inferior, idem quod *Sotulum.* V. in hac voce.

SVBTVMVLARE, *Humo condere*, in Glossar. Gasp. Barthii ex Baldrici Hist.

Subtalares vocantur, quia sub talis sunt. SVBTELARES, apud Ioannem de Ianua, *quasi subtalaris, i. calcaneus, vel dicitur Subtularis, quasi Subtalaris, quia sub talo est.* Chron. Domin. de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 677. *Nouae militiae Subtelares induit pedes suos.* SVBTELARIA, in Regula Solitariorum c. 49. SVBTELLARIVS. Michaël Scotus lib. de Physion. c. 12. SVTTELLARIVS, in Bulla Honorii III. PP. apud Vghell. to. 7 Ital. sacrae p. 823. V. *Calsolarii* SVBTILARES, in Bulla Innoce IV. PP. an. 1243. apud Waddin SVBTILLARES. Chron. M apud Murator. to. 12. col SVBTOLARES, apud O Vitalem l. 8. p. 683. lib. 1 Isidorus lib. 19. c. 34. LARIA, apud Baldric l. 3. cap. 20. SVBT apud Galbertum in ni Comitis Flandr. 8. LARES, apud Mv 1153. SVTILA adhuc trandi to. 1. Iu ..idori. LARES, apud raria, t. 11. Vita sua cap 336. in Charta a Calcei, pro *Sub* Form. Ang S. Heldredi Abbat. RES. Mi ..um. 14. April. p ..es, Subministrare, adiu de Ianu ..bari. *Auxilium Subuecta-solea.* Galfridum Monemuthen- *lear,* 2. cap. 4. *Nisi ingenium Subuectares.* Adde lib. 6. c. 7. c. 1. 6.

SVBVECTOR, qui subuehit, lator, Collect. Hist. Franc. p. 158.

SVBVECTORIVM. V. mox *Subuectus.*

SVBVECTVS, Vectura. Leges Luithprandi Regis Longob. tit. 107. §. 1. de jumento: *Qui eam ad Subuectum acceperat.* *Subuectorium*, eadem notione apud Stephanum Tornacentem Epist. 27.

SVBVELLAMEN. Gloss. Graec. Lat. ὑποκοίλιον τοῦ προβάτου, *Subuellamen.* In MS. *Subuellaneum* habetur. V. *Subuentrile.*

SVBVELLERE. Gloss. Lat. Graec. *Subuello,* ὑποσπῶ.

Collari Cardin. ris Maf FOCI Papir 43 res

noc ..onsue ..ntur vassali. in Delphinatu. 1309. ex Schedis ns: *Quod debemus* ..*subuenire super quatuor* ..*teralibus.* Haec fusius ..r in voce *Auxilium.*

..ENTIO. (1) Praestatio ..inaria pro subsidio Princip ..ecessitatibus suis; Gallis *Subuention*, vt fuit illa, quae 1303. sub Philippo Pulcro bello contra Flamingos ab bus perinde ac ignobilibus est, de qua consulendum 36. stum Chartophylacii regii Ch 140. et alibi. In Charta 145. tio fit *Superintendentium negotia ventionis nouissimae.* In Charta 245. *Superintendentium negoti cimalium Subuentionum ann.* SVBVENTIONEM appellari festum Relationis corporis S. ni Turones, quod occultat Monachi propter Danorum incu Odo Cluniacensis in praef ad Tractatum de Reuersione B. tini a Burgundia. (2) ✝ Imp in Ch. Ms. a. 1223.

SVBVENTOR, Auxiliator, in script. Gruter. 459. 1. *Populi ventori.* Et 1095. 7. *Subuen ciuium necessitatis.*

SVBVENTRILE, SVBVENTRI Gloss. Graec. Lat. ὑποκοίλιον, *men, Subuentrile.* Marcellus E ricus c. 28. *Ad intestina rupta porinum stercus, atque etiam vel lana eius de Subuentrili cum decocta, etc.* Alexander Iatr lib. 2. Passion. *Oportet aute solum Subuentrilem et lumbo etc.*

in

i.
in
cula,

ii vices

s.
ae, pertinen-
citum Pippini
d Mabillon. lib.
91. *Subiuncta* di-
a ann. 791. ibid. p.
iam intelligi possunt
et acquisita, si tamen vo-
m proprium, *alodis* signifi-
V. *Comparare* 2.

SVLA, et SVBLA, Veru, vel ferrum longius ac praeacutum, cuiusmodi est cerdonum subula. Adrevaldus lib. 1. de Miraculis S. Benedicti cap. 16. SVBVLAE etiam inter arma recensentur, quibus scilicet loricarum defectus scrutarentur. Will. Brito lib. 11. Philipp. pag. 234.

SVBVLCITAS, subulcorum rustica et impura locutio. Stat. Colleg. Fuxens. Tolos. a. 1457.

SVBVLCVS STILVS, Impurus, exilis. Paschasius in Epist. ad Carolum Caluum apud Mabillon. to. 2. Annal. Bened. pag. 537.

SVBVLTANEVS, ἠθικὸς, in Gloss. Lat. Graec. Aliae Gr. Lat. ἠθικὸς, *Moralis*, *Subultaneus*, *moratus*.

SVBVMBRACVLVM, *suburbium*, vel territorium vrbi adiacens, in Chartul. S. Vrsini Bitur.

SVBVMBRARI, obumbrari. Albert. Mussatus apud Murator. to. 10. col. 597.

SVBVNCVLA, Papiae, *Pannus additius*, *a subiiciendo*, *vel subsuendo dictus*. Ioan. Buschius in Chron. Regis ann. 898. in Monument. Paderbornensib. p. 45.

SVCCVLCARE, *Sub se calcare*, ex Gemma, apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 26.

...CVMBENTIA dicitur de eo, qui ... cadit. Statuta criminalia Sa... 14. fol. 15.

...RIO, i. q. *Soncrio*, hordei ... Ch. Ms. a. 1266.

... saccharum, in Ch. a. ...

SVBVC... V. *Monachi ad Succ*... V. *Aduo*... *achi*. apud Marten...

SVBVRBANI, ... dium, auxi... ... ecours. Regis Angl. pro Abbatia ... Reg. Angl. in Normanniae Ducatu to. 2. ... nast. Angl. p. 969. Et terram ... *rum bercariarum*, quam pastores ... harta *nent*, *et sex Suburbanos* cum alodiis ... de *suis*, *etc.* Iidem videntur, qui Galli ... lis *manentes* et *submanentes*. V. in *Manentes*. SVBVRBANI, nude dicuntur *Presbyteri ex Suburbanis*, vt habet Ordo Romanus cap. 6. in Ceremon. Eccl. Vienn. apud Marten. de Ant. Eccl. discipl. in div. Offic. pag. 504. *Ad maiorem Missam debent esse sex Suburbani*, *diaconi septem etc.*

SVBVRBANVM. (1) Praedium, quod ad vrbem est, προάστειον, in Gloss. Auctor Mamotrecti ad c. 30. Numeror. *Suburbanus*, *a*, *um*, *quasi sub vrbe*, *sicut sunt burgi*. *Suburbanum praedium*, apud Varronem et Columellam lib. 1. cap. 1. Vtitur etiam Cicero non semel. Senator lib. 3. Epist. 53. (2) Vrbis territorium, tractus vrbi subiectus. Ionas in Vita S. Eustasii Luxou. saec. 2. Bened. pag. 122. SVBVRBIVM, pari similiter notione. Vita S. Salabergae saec. 2. Bened. pag. 426.

SVBVRBANVS, qui *Suburbanum* habitat, rusticus. Translat. S. Sebast. etc. saec. 4. Bened. part. 1. p. 405.

SVBVRBICARIAE, Regiones ac Provinciae sic dictae in Italia, quod *Vrbis Vicarii* iurisdictioni subditae essent, vt *Vrbicariae*, quae a Praefecto vrbis administrabantur. Vide quae in hanc rem congesserunt Baronius ann. 325. num. 134. 135. Iacob. Gothofredus, Alexander iunior, Salma-

SVBLEGEREVS, in Foedere Alfredi et Godrini Regum c. 5. qui foedo se polluit incestu: ex Saxon. *syble-ger*, quippe *syble* est cognatus et consanguineus, et *leger* concubitus, seu *accubitor*, vt vult Spelmannus: vnde, inquit, Legatos residentes *Legers* vocamus.

SVBLEMENTVM, pro Supplementum, in Charta Ottonis Imper. ann. 1000. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar. col. 398.

SVBLESTIA, *Infirmitas*, *tristitia*, in Gloss. Isidori. Ibidem *Sublestis*, *infirmus*, *tristis*. Vbi pro *tristitia* et *tristis* Graevio scribendum videtur *tenuitas* et *tenuis*. Henricus Rossa in Herlingsberga:

Per loca pax fruges, pestem Sublestia sparget.

V. Festum, et Latinos scriptores.

SVBLESTVS, subditus, in Catalogo Episcop. apud Mabill. to. 4. Analect. pag. 530.

Advena sim licet, exilis, vilissimus, excors;
Sublestus vestris sum tamen obsequiis.

SVBLEVARE, exigere, Gall. *Lever*; de tributis dicitur. Tabul. B. M. de Bono-Nuntio Rotomag. V. *Levare* 3.

✝ SVBLEVATOR, qui subleuat t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 351.

SVBLEVITA, Subdiaconus, apud Hemereum in August. Viromand. pag. 161. ex Charta ann. 1146. et apud Miraeum to. 2. p. 1196. col. 2. ex Charta ann. 1195.

SVBLIGAMENTVM. V. *Suffibulatorium*.

SVBLIGAR, cingulum, quo equus subligatur, vel ligula caligae. Ioannes de Garlandia in Synonymis:

Subligar est ligula, caligas quia subligat alte.

SVBLIGATORIVM, V. *Suffibulatorium*.

SVBLIMARE. (1) Coctione vel igne perpurgare, Gall. *Sublimer*. Petrus Crescentius L. 1. de Agricult. c. 3. (2) In sublime ferre, extollere, sublimem facere. *Quos magi[...] equitum ac peditum pompa Sublim[...]* in Cod. Theod. tit. 5. de Cur[...] leg. 44.

SVBLIMATIO. (1) Amplitud[...] Chron. Farfense apud Murator. to[...] 2. part. 2. col. 628. V. supra *Su[...]blimare* 1. (2) In Regem inaugu[ra]tio, Gall. *Couronnement*. Cha[...] ann. 1132. apud Lobinell. tom. [...] Hist. Britann. col. 282. (3) † A[m]plificatio, incrementum, t. 9. C[ol]lect. Hist. Franc. p. 585. (4) ✝ E[x]coctio, percoctio, vox chimica. A[r]nald. de Villanoua in Rosar. MS.

SVBLIMATOR, qui alium sublime[m] facit, alterius protector. Saluian[us] L. 1. de Gubernat. Dei cap. 8.

SVBLIMIS. *Sublimes potestates* d[i]cuntur Praefecti Praetorio, in Co[d.] Theod. tit. 27. de Indulg. deb[...] leg. 6. Iisdem titulus *Sublimitat[is]* tribuitur ibidem leg. 18. de Agen[...] V. Praef. in Digest.

SVBLIMES SCHOLAE, Theolog[i]cae, in Chron. Mauriniac.

SVBLIMITAS, titulus honorari[us] Regum, apud Nicolaum I. PP. Epi[st.] 36. 50. V. *Sublimis*.

SVBLINGIVM, SVBLINGVA, [...] *Sublinguium*,

SVBLINGVIVM, Papiae, *Operculu[m] gurgulionis, quasi parua lingua, qu[ae] foramen linguae recludit, vulgo Lin[gul]la dicitur. Sublinguium, sonitus [...] sub lingua sonat, quasi bonus aut r[...]ctus sonitus, aut submurmur.* Add[it] Vgutio, *vel folium, vel aliud qu[od] sub lingua ponit et cantat, vt dec[i]piat*. Gloss. Gr. Lat. ὑπογλώσσ[...] *sublingua*. Idem Vgutio: *Subling[ui]um locus subtus linguam. Subling[...]* nude habent Glossae Arabico-Lat.

SVBLIPPVS, ὑπόπτιλλος, in Glo[ss.] Lat. Graec.

SVBLOCVMTENENS, Locumtene[n]tis vices agens, Gall. *Souslieu[te]nant*, in Litteris ann. 1558. apu[d] Rymer. to. 15. pag. 485.

SVBLONES, Oe[...], θήλεα ἐγκλ[...] τα, in Gloss. Lat. Graec. Emend[...] Casaubonus, θεῖα, ἐγκλεῖα [...] Sunt autem eidem *Sublones*, hinnul[...] cum primum cornua iis proru[m]punt.

SVBLVCARE, sublucere. Gloss. Lat. Graecae: *Subluco*, ὑποκαθαίρω.

SVBLVCVLVS, *Obscurus*, ὑπόμαυρος, ὑποσκότεινος, in Gloss. Graec. Lat.

SVBMAGISTER, secundus magister, in Ch. a. 1315.

SVBMAGISTRATVS, prioratus *Submagistro* attributus, in Bulla Pauli III. a. 1535.

SVBMAIOR, Vrbis subpraefectus, cuius dignitas *Submajora* dicitur. Charta an. 1288. apud Rymer. to. 2. p. 402. V. *Maiora* in *Maior*.

SVBMANENTES, V. *Manentes*.

SVBMANICATVS, Ligatus manicis, siue vinculis. Glossarium Aelfrici Saxonicum. Lex Longob. Lib. 1. tit. 16. §. 7.

SVBMANSOR, V. *Manentes*.

SVBMANVM FVLGVR, χειμωνοβόλιον ἀπὸ πυρὶ νυκτέρινον, in Gloss. Graec. Lat.

SVBMEIES, in Gloss. Isid. *Qui in lectulo mingit*. In Gloss. Lat. Graec. habetur *Submeiulus* hac notione; locus non succurrit. Rem resarcit Graeuius in notis ad Glossas Isidori, vbi *Submeles* legit, ex Marcello Empirico lib. de medicamentis cap. 26. *Leporis testiculi torrefacti, et ex vino poti par remedium Submeiulis praestat*. Ibidem: *Vngues aprugni exusti tritique in potione sumti efficaciter Submeiulis prosunt*. Rursum: *Vrinae propriae quantumcunque ignoranti Submeiulo offertur*.

SVBMEN, V. *Subuentrile*.

SVBMENTVM, V. *Summentum*.

SVBMERGIVM, poena submersionis, olim satis in vsu. Florarium SS. apud Bollandum 3. Ian.

† SVBMERINVS, qui *merini* s. maioris vices agit. Ch. Ms. a. 1322. V. *Maiorinus*.

SVBMERSVS, ὑποβρύχιος. Gloss. Lat. Graec. In Sangerm. legitur *Summersus impessum*.

SVBMILITONES, vassalli. Tabularium Abbatiae Conchensis in Ruthenis c. 15.

SVBMINISTRATIO, auxilium, subsidium, apud vet. S. Irenaei Interpretem in Praefat. ad lib. 1. num. 3. vbi Irenaeus habet, ἐφόδιον, quod proprie viaticum auxiliumque viae sonat.

SVBMINOR. (1) Minoris pretii. V. supra *Plumacium*, *Galnabis*. (2) Parum minor. Charta Rudesindi Episc. inter Concil. Hispan. to. 3. pag. 180.

SVBMISSARE. Gloss. Lat. Graec. *Submisso*, ὑπογογγύζω. In Sangerm. *Summisso*. Leg. *Submusso*, vel *Summusso*.

SVBMISSIO. (1) *Submissionum Curia*, quae olim *Curia Camerae* dicebatur, ex Statutis Prouinc. L. 2. c. 3. p. 122. edit. 1658. Iurisdictionis species, quae etiam hodie obtinet in Senescalliis Prouinciae, non absimilis ab ea quae apud Montempessulanum *Parui sigilli* nuncupatur; a verbo *Submitto*, quod idem atque *Obligo* sonat, ducta, vt videtur, vocis origine. V. Margaletum et Mourgum in eadem Statuta. (2) † Inductio fraudulenta. Stat. Mant. l. 1. c. 6.

SVBMISSVS, statutus, definitus. Charta ann. 1357. apud Rymer. to. 6. p. 44.

SVBMITTENTES PERSONAE, V. *Summittentes*.

SVBMOLINARIVS, minister molendini. Tabul. Briuat. fol. 198.

SVBMONERE, SVMMONERE, citare, vocare, Gall. *Semoner*. Leges Edwardi Confess. et Guill. Nothi cap. 1. 10. 35. SVBMONERE ad exercitum, in Constitut. Sicul. lib. 2. tit. 20. Bromptonus ann. 1178. SVBMONERE *pro festo faciendo* vasallos suos poterant Domini capitales, vt colligitur ex Charta an. 1210. ex Tabul. Corbeiensi. SVBMONERE, in ius vocare per apparitorem, *implacitare*, citare. Quoniam Attachiamenta cap. 2. *Est autem Summonitio, certi diei et loci exhibitio, partibus facta ad diem legalem*. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 41. *Qui residens est, ad domum suam Submoneri debet de quolibet placito cum testibus. Ad rectum Summoniri*, cap. 42. 55.

SVBMONITIO. (1) In ius citatio, vocatio. Charta Ludouici VI. Reg. Franc. ann. 1123. in Histor. Blesens. p. 95.

p. 95. SVMMONICIO, in Charta apud Modax Formul. Anglic. p. 12. SVMMONCIO, eadem notione, in Charta Richardi Reg. Angl. Locus est in *Superassisae*. SVMMOSA, pro *Submonitione*, in Charta Roberti Guiscardi, apud Baron. an. 1093. n. 20. (2) f. Suppeditatio. Necrolog. Eccl. Carnot. *Acquisiuit etiam apud Menuesin generaliter quicquid Maior habebat in granica capituli, . . . praeter vnam minam auenae, quam habet propter Submonitionem saccorum.*

SVBMONITOR. (1) Gallis *Semonneur*. Κλητὴρ, apud Harpocrationem, κλητῆρες οἱ ἄνδρες δι' ὧν εἰς τὰς δίκας προσκαλοῦνται οἱ διαδικαζόμενοί τισι. *Legalis Summonitor*, in Regiam Maiest. lib. 1. c. 6. §. 2. Tabularium Vindocinense: *Per ordinarium Submonitorem in curiam vocatus.* (2) Idem qui *Proscholus*. V. in hac voce. Huius erat admonere pueros officii sui antequam ad Magistrum accederent, eorum lectiones excipere, priusquam ii in scholam venirent; vnde *Submonitor* dictus. Statuta Scholarum Paris. ann. 1357. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 447.

SVBMONITORIAE, Epistolae, quibus Episcopi ad Concilium submonentur, et euocantur. Radulfus de Diceto.

† SVBMONTES, montes, loca montana. Murat. t. 3. Antiq. p. 1202.

SVBMOTIO, V. *Summotio*.

SVBMVNTORIA BRACHIORVM, Axillae, Gall. *Aisselles*, f. pro *Submotoria*. Sebast. Perusinus in Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii p. 392*. † Leg. videtur *Submunctoria*.

SVBMVRMVR, V. *Sublinguium*.

SVBMVRVM, vel SVBMVRVS, Praedium, quod est ad vrbis muros. Chron. Farfense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 482. V. infra *Suburbanum*.

SVBNEMVS, V. *Subboscus*.

SVBNERVARE, Willelmo Britoni in Vocab. MS. est *neruos poplitum succidere. Tunc equus Subneruatur, cum nerui poplitum praeciduntur. Veredos truncare*, in Anonymo Valesiano de Constantino M. p. 471. V. *Expeditare* et *Sgarretare*.

SVBNOTARE. Charta Caroli III. ann. 903. inter Probat. Hist. Sangerm. p. 21. *Ernustus Notarius ad vicem Askerici Episcopi Subnotauit.* Quae formula huic longe vsitatiori respondet: *ad vicem N. recognouit.*

† SVBNOTATIO, subscriptio. Ch. Ms. a. 1147.

SVBOBSITVS, tectus, opertus. Vita S. Mariae Aegypt. to. 1. April. p. 85.

SVBOCVLARE, Pars, quae subest oculis, Graecis ὑπώπιον. Ioannes Diaconus in Vita Gregorii M. lib. 4. c. 84. *Suboculares venae*, apud Vegetium lib. 4. Artis veterin. cap. 4.

SVBOFFICIALIS, Officialis vicarius. Honorii IV. PP. Statuta pro Neapol. a. 1285. apud Raynaldum num. 45.

SVBOLA, Vasconibus, Regio syluestris, ex Valesio in Notit. Gall. p. 535. col. 2.

† SVBOLERE, crescere. Gloss. Lat. Gall. Cod. 7692.

SVBOPERARIVS, qui operibus publicis sub magistro operarum vacat. Constitut. Eccles. Valent. inter Concil. Hisp. to. 4. p. 191. V. *Operarius*.

† SVBORDINATIO, pro Subornatio, t. 5. Cod. diplom. Polon. p. 81.

† SVBORNARE. (1) *Sigillo subornare*, munire, illud apponere, in Chartul. Buxer. (2) F. pro subrogare, saltem eo sensu, t. 2. Aug. p. 686.

SVBORTIARI. Concil. Rotomag. ann. 1231. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 181. *Nec procurabit (Aduocatus) quod falsitates vel Subortiari, seu falsa instrumenta in causa sua producantur.* Vbi legendum videtur, *quod falsi testes vel subornati*.

SVBPEDIRE, baculis subnixus gradi. Miracula S. Roberti to. 3. April. pag. 332.

SVBPEDITARE, vincere, superare, quasi sub pedes ponere. Will. Wyrcester. Anecd. V. *Suppeditare*.

SVBPEDITATIO, contemtio, despectus. Depositio Guill. Catallani ex Bibl. Reg.

SVBPELLICIVM, vt infra *Superpellicium*, apud Marten. P. I. Collect. nouae p. 307.
SVBPERTINENTIA, Appendices, Gall. *Appartenances*. Charta Ludouici Germanici, apud Eccardum in Orig. Habsburgo-Austr. col. 109.
SVBPHRAGIVM, V. in *Suffragium* 6.

SVBPISCIONARIVS, officium monasticum, cui piscium ministrandorum cura post *piscionarium* incumbit. Ch. Ms. a. 1349.
SVBPLACITARE, V. *Placitum*.

SVBPORTVLANI, Tributorum exactores. Constitut. Frederici Reg. Siciliae, cap. 32. V. *Portulani*.
SVBPOSITORIVM. Glossae Graec. Lat. ὑποπόδιον, *Scabellum*, *subsellium*, *scamillum*, *Subpositorium*; sed legendum videtur *Suppeditorium*, vel *Suppositorium*. V. in hac voce.
SVBPOSTVRIVM, V. *Suppositorium*.
SVBPRESTES, pro *Superstes*, in Concil. Hispan. tom. 4. p. 390. 479. V. *Supreste*s.
SVBPRIMATES, optimates secundi ordinis, t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 306. V. *Primas*.
SVBPRIMVS, secundus, inferior, apud Pezium in Praefatione ad tom. I. Anecd. V. *Supprimus*.
SVBPRIOR, qui absente Priore coetui Monastico praeest. Orderic. Vitalis lib. 5.
SVBPRISIA, vsurpatio, iniusta occupatio. Testam. an. 1262. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 400. V. *Supprisa*.
SVBPVLMENTARIVS. Quid eiusmodi voce veteres significare voluerint, haud certo scio, inquit Panvinius, nisi is *Subpulmentarius* fuerit, qui pauperibus ea eleemosynarum genera e Palatio Pontificis distribuebat, quae vel mensae superfuerant, vel ad cibum pertinebant: quod innuere videtur Bibliothecarius in Hadriano. Mox addit eumdem esse cum Paracellario. Meminit Benno Cardinalis in Histor. Gregor. VII. *Subpulmentarii*, Officiales Ecclesiae Rom. vt et Luithprandus lib. 6. c. 6.
SVBRACO, V. supra *Sublacensis*.

SVBRECITARE, submissa voce recitare, legere. Gloss. Lat. Gr. ὑπαναγινώσκω, *Subrecito*. In Gr. Lat. additur *Sublego*.
SVBRECTVS, congelatus. Vita B. Notkeri to. I. April. p. 588.
SVBREFECTORARIVS, qui *Refectorio* subest, in Monasteriis. V. in *Refectorium*.
SVBREGNARIVS, qui officiales hebdomadarios in tabula annotabat, ex Ordinario Eccl. Laudun. apud Marten. de Ant. Eccl. Ritibus lib. I. cap. 3. art. 8. n. 4.
SVBREGVLVS, Princeps regali ferme potestate. Ammianus lib. 17. de Zizai Regali Pannonum: *Duxerat potior cum caeteris Sarmatis etiam Rumonem, et Zinafrum, et Fragiledum Subregulos, plurimosque optimates etc.* SVBREGVLI praeterea appellabantur Maiores-domus sub prima Regum Francorum stirpe, quod rerum summa penes eos esset. Vita S. Arnulfi Episcopi Metensis c. 4. de Gundulfo Maiore Palatii: *Gundulfo Subregulo, seu etiam Rectori Palatii, vel Consiliario Regis exercitandus in bonis artibus traditur.* V. *Regales*, *Regulus*. SVBREGVLI apud Anglos etiam nuncupantur Duces, Comites et Barones. Th. Walsinghamus p. 103. *Cum Edgarus Rex Angliae, Regem Scotorum et alios Subregulos subiugasset, etc.*
SVBRELICTORVM LIBER, qui vulgo *Paralipomenon*, apud Luciferum Calaritanum de non conueniendo cum Haeretic. p. 197. I. edit.
SVBREPTIVE, dolose, subrepta ratione, Gall. *Subrepticement*. Charta Vrbani II. PP. ann. 1089. ex Tabular. S. Victoris Massil.
SVBRICVLA, Συβρίκιον, in Gloss. Graec. Lat.
SVBRIPINVS, Locus ad ripam positus, ripae vicinus. Acta B. Ceslai Odrouantii to. 4. Iulii p. 192.
SVBROGARI, reddi, restitui, in Codice Theod. tit. I. de Decurion. leg. 120.
SVBROGATIO, *est rei litigiosae in alium translatio, quam a Bonifacio VIII. reiectam Gallicus forensis vsus recepit.* Compendiosa benef. Expositio, quae consuli potest.

SVB-

quae ad rem diuinam conferre dicuntur, maxime specie virum et mulierum.

SVBSISTENTIA. (1) Stabilitas, firmitas. Bulla Eugenii IV. PP. ann. 1431. in Bullar. Carmelit. p. 184. col. 1. (2) Existentia, constitutio. S. Irenaei vetus Interpres lib. 1. c. 5. n. 4.

SVBSISTERE, existere, esse sustentari. Charta ann. 1336. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. pag. 523. *Quas et quae* (litteras et instrumenta) *etiam ex nunc cassas et irritas esse volumus ac deinceps nullius Subsistere firmitatis.*

SVBSOLANEVS, *Qui infimum solum colit*, apud Festum.

SVBSOLANVS, ἀφηλιώτης, in Gloss. Lat. Graec. Occurrit apud S. Hieronym. in Ierem. 25.

✝ SVBSONVS, vox musicorum, f. hemitonium. Odo Ms. de Musica.

SVBSTANS, praesens, in Cod. Theod. tit. 4. de erogat. milit. annon. leg. 28.

✝ SVBSTANTARE, sustentare, in Ch. a. 1456.

SVBSTANTIA, (1) Alimentum. Lex Wisigoth. lib. 8. tit. 5. §. 7. *Quantum in Substantia ipsius caballi expendisse iurauerit. Victualis Substantia*, in Cod. Theod. tit. 3. leg. vlt. de custod. reorum, et tit. 27. leg. 2. de alim. *Substantialis victus*, in Form. 1. Marculfi lib. 2. (2) Gr. ὑπόστασις, Coagmentatio, apud vet. S. Irenaei Interpr. lib. 1. cap. 14. n. 2. Pro Persona, in Cod. Theod. 10. de Censu leg. 7. Hinc pro Seruis vsurpatur in Chronico Farfensi apud Murator. tom. 2 part. 2. col. 428. *In Carolongo Substantiae duae, Iordanus, Aldo. In Marruce Substantiae* XL. *Taxo, Traso, etc. Istae omnes serui S. Mariae et Substantiae* CV. *De Interumnia Autepertus Substantia vna, Seuerus Substantia vna, etc.* (3) Materia, massa, apud eumdem Interpretem lib. 1. cap. 8. n. 3. lib. 2. cap. 10. n. 3. *Fabricandi Substantia*, in Cod. Theod. tit. 17. de Sepulcr. violat. leg. 3. *Panificii Substantia*, tit. 3. de pistor. eod. Cod. leg. 4. Pro forma occurrit apud laudatum Interpret. lib. 2. c. 14. n. 6. (4) Foecunditas, opimitas, in Cod. Theod. tit. 1. de an. leg. 4. *Si quis ab emphyteuticariis, seu patrimoniali possessore, priuati iuris quampiam comparauerit, cuius Substantia alias possessiones sustentare consueuerat, etc.* (5) Bona, Gallis *Substance*. Vetus Testamentum apud Scaeuolam l. 17. D. de doli mali et metus except. *Hostes qui mihi fere omnem Substantiam abstulerunt.* Lex Longob. lib. 1. tit. 25 §. 60 *Dissipauit Substantiam suam.* Vtitur etiam non semel Senator. V. Lex Iul. SVBSTANTIOLA, apud Hieronymum Epist 25. c. 5. (6) Praedium vnde bona percipiuntur. Charta ann. 983. apud Vghellum tom. Ital. Sacrae col. 443. edit. 1717. (7) Vestis linea, *Superpellicium* Buschius de Reformat. Monast. c. 31. lib. 2. V. *Subtile*. ✝ Mendum esse videtur pro *Substance*, vel *Substanea*.

SVBSTANTIALIS, Primus, principalis, potissimus, Gallis *Essentiel*. Litterae Bonifacii VIII. PP. an. 1295. ex Bibl. Reg. *Sub illius tamen conditionis adiectu, si conuenta et promissa . . . in principalibus et Substantialibus ad effectum deducerentur.*

SVBSTANTIALITER. (1) Potissimum. Capitul. Caroli C. an. 853. tit. 30. §. 2. (2) Summatim, Gallis *en substance*. Ordinat. Reg. Franc. t. 3. pag. 272.

SVBSTANTIFICARE, Substantiam dare, creare. Arnoldus in Vita B. Angelae de Fulginio to. 1. Ian. p. 233.

SVBSTANTIOLA, V. *Substantia* 5.

SVBSTANTIVALIS, SVBSTANTIVVS, Substantiam habens, apud Tertull. aduers. Valentin. cap. 37. adu. Prax. c. 26. Gloss. Lat. Gr. *Substantiuus*, ὑπαρκτικός.

✝ SVBSTEMNIVM, i. q. *Substemium*, t. 3. Sept. p. 162.

SVBSTENTAMEN, Sustentaculum, subsidium. Rolandini Patau. Chron. apud Murator. tom. 8. col. 287.

SVBSTENTARE, pro Sustentare, Gall. *Entretenir*. Ch. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. p. 11.

SVBSTENTATIO, pro *Sustentatio*, Alimentum. Charta Adami Episc. Meldens. an. 1297. ex Tabul. eiusd. Eccl. V. *Substantia* 1.

SVBSTENTVS, pro Sustentus, in Charta ann. 1487. tom. 2. Macer. Insulae Barbarae p. 279. Ita *Substinens*, pro *Sustinens*, occurrit in Chron. Roland. Patav. apud Murator. to. 8. col. 250.

SVBSTERNIVM. (1) Stramentum equi, *Litiere*. Geruasius Tilleberiensis MS. in Otiis Imperialibus Decis. 3. cap. 94. (2) † Tropice, animi demissio, submissio, in Act. S. Gaugerii.

SVBSTILLARE, SVBSTILLATIO, V. *Calbare*.

SVBSTILLVM. (1) Δυσυρία, in Gloss. Gr. Lat. (2) *Tempus ante pluuiam iam pene vuidum, et post pluuiam non persiccum, quod iam stillaret, aut nondum desiisset.* Festus Gl. Lat. Gr. *Substillum*, ὑπορέον. Tertull. de Pallio c. 2. *Dehinc Substillum, et denuo sudum.* V. Salmas. in hunc locum.

SVBSTINCTIO, ὑποστιγμὴ, in Gloss. Lat. Gr.

SVBSTINCTVS, f. pro *Subexstinctus*, suppressus. Acta S. Franciscae Rom. tom. 2. Mart. p. 105*.

SVBSTIO, ὑποκόλλαμμα, in Gloss. Lat. Graec. Infra: *Sublumen*, *Subsutio*, ὑποκόλλαμμα, ὑποῤῥαφὴ, ἀνακολλαφή. Salmasius emendat, *Substructio*. V. supra *Subrucciones*.

SVBSTITVTIO. (1) Materia. Vetus S. Irenaei Interpres lib 2. cap. 14 num. 6. *Et altera quidem Substitutionis initia esse; altera autem sensationis et substantiae: ex quibus primis omnia perfecta dicunt, quemadmodum statuam de aeramento et de formatione.* **SVBSTITVTIO PERSONARVM**, Praestatio quae Episcopo fit in mutatione Personarum, *altarium redemtio* dicta. V. in *Persona*. Charta Burchardi Camerac. Episc. an. 1124. apud Miraeum to. 1. p. 86. col. 2.

SVBSTRATORIVM. (1) Mappa altaris, cui Corporale insternitur. Ordo Romanus: *Pallae vero quae sunt in Substratorio, in alio vase debent lauari, in alio corporales pallae.* Ex his forte emendandus Anastasius in S. Hormisda PP. ex cod. Mazarino: *Chlamydem Imperialem, i. stolam et Subsutorium super confessionem B. Petri Apostoli.* Alii Codd. habent *sussitorium*, et *succinctorium*. Vbi legendum videtur *Substratorium*. Durando lib. 1. Ration. cap. 3. n. 23. *Substratoria*, sunt *tapeta*, quae pedibus substernuntur, et praecipue Episcoporum, quasi stratio pedum. (2) † Stratus, lectica, t. 4. Aug. p. 830.

† **SVBSTRATORIVS**, stratus, ad terram deiectus, in Gloss. Caesar. Heisterbac.

SVBSTRATVM, idem quod *Substernium*, Stramentum equi. Tabularium S. Remigii Remensis.

† **SVBSTVS**, i. videtur ac *Substernium*, ap. Oefel. t. 1. Script. Boic. p. 397.

† **SVBSVLTIM**, vno saltu, in Hist. Caroli VIII. p. 256.

SVBSVMEN, V. in *Substio*.

SVBSVMMATIM, statim. Vita S. Wunebaldi cap. 7.

SVBSVTIO, V. supra *Substio*.

SVBSVTORIVM, V. *Substratorium*.

SVBSYNDICVS, V. *Syndicus*.

SVBTA. Caffari Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 290. *Illico Saraceni de ciuitate, vti promiserant, exiuerunt, et vexilla Ianuensium et Comitis in Subta posuerunt et se reddiderunt.* Vbi leg. *Suda*, vt habet alter Codex MS. V. in hac voce.

SVBTAL, Cauum pedis, perperam pro *Subtel*. V. Vossium de Vit. Serm. lib. 1. cap. 14. et infra *Subtalares*.

SVBTALARES, Calcei, Gall. *Souliers*; Pedulium genus, quibus maxime Monachi per noctem vtebantur in aestate. Ita etiam passim nuncupantur calceamenta Episcoporum sacra peragentium. Papias: *Subtalares, genus calciamenti, quasi sub talo proprie.* Glossae Latino-Barbaricae Rabani Mauri: *Tali, id est ancli, de quibus caligae nocturnales*

Subtalares vocantur, quia sub talis sunt. SVBTELARES, apud Ioannem de Ianua, *quasi subtalaris, i. calcaneus, vel dicitur Subtularis, quasi Subtalaris, quia sub talo est.* Chron. Domin. de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 677. *Nouae militiae Subtelares induit pedes suos.* SVBTELARIA, in Regula Solitariorum c. 49. SVBTELLARIVS. Michaël Scotus lib. de Physion. c. 12. SVTTELLARIVS, in Bulla Honorii III. PP. apud Vghell. to. 1. Ital. sacrae p. 823. V. *Calsolarius.* SVBTILARES, in Bulla Innocentii IV. PP. an. 1243. apud Waddingum. SVBTILLARES. Chron. Modoet. apud Murator. to. 12. col. 1120. SVBTOLARES, apud Ordericum Vitalem l. 8. p. 683. lib. 11. p. 815. Isidorus lib. 19. c. 34. SVBTOLARIA, apud Baldricum Nouiom. l. 3. cap. 20. SVBTVLARES, apud Galbertum in Vita Caroli Boni Comitis Flandr. cap. 1. SVTELLARES, apud Murator. to. 8. col. 1153. SVTILARES. Acta S. Bertrandi to. 1. Iun. p. 801. SVTVLARES, apud Guibertum lib. 1. de Vita sua cap. 13. SOTILARIA, in Charta ann. 1138. apud Madox Form. Angl. p. 316. SOTTVLARES. Miracula S. Eutropii to. 3. April. p. 740. SOTVLARES. Ioan. de Ianua et Breuiloqu. *Sotularis a solea.* Item *dicitur per apocopem solear, vnde in Doctrinali:*

His sotular socies, specular breuiabit origo.

SOTVLARES CONSVTITII, certa ratione consuti, vt in Synodo Rotomag. ann. 1299. SOTVLARES CORDELATI, certis suturis ornati: apud Marten. to. 4. Anecd. col. 726. V. *Cordulatio.* SOTVLARES CORDVLANI, Ex pelle de Corduba, apud Ordericum Vitalem l. 5. p. 591. 596. *Sotulares de Courdouan*, in Cod. censuali Episcopat. Autissiod. V. *Cordebisus.* SOTVLARES CORRIGIATI, quorum vsus erat in equitando, in Statutis Cluniac. Hugonis V. Abb. an. 1467. SOTVLARES EXCOLATI, Collari ornati, in Statutis MS. Cardin. Triuultii Abbat. S. Victoris Massil. ann. 1531. SOTILARES FOCILARES, f. Lignei. Laud. Papiae apud Murator. tom. 11. col. 43. *Certis diebus venduntur Sotilares focilares noui in platea.* SOTVLARES INTALIATI, incisi, Concil. Complut. ann. 1325. *Intalia.* SOTVLARES LAQVEATI, Laqueis exornati, apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 160. V. supra *Laqueatae vestes.* SOTVLARES ROSTRATI, V. *Rostr. calceorum.* SOTVLARES SCOTATI, V. *Scotatus.*

SVBTANA, vt mox *Subtaneum.* Bulla Vrbani VIII. PP. ann. 1624. *Sutana.*

SVBTANEVM, Togae seu tunicae species, quam etiamnum *Soutane* vocant Galli, quod forte *Sultanorum* seu Turcorum vestis propria fuerit. V. Menag. in Etymolog. Gall. *Sotanum.* Chron. Nonantulanum MS. de institutis et ritibus sub Fr. 1. Imper. *Virgines in parentibus ... mibus tunica de pignolato, quae appellatur Subtaneum, et polud... lineo, quod Xocam dicebant, ... contentae.*

SVBTANVS, Inferior; vt *Supr...* Superior. Caffari Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 288. *Subterior* et *Subtranus.*

SVBTEGMEN, Indusium, interula, Gall. *Chemise*, apud Mabill. to. Annal. Bened. p. 103. V. *Subtile.*

SVBTEL, V. *Subtalares.*

SVBTELA, in Catholico paruo, *C... liere de cheval.* Catholicon Armoricum: *Cropier, Gall. Cropiere, L... Subtela.* Glossae Isid. *Sutela, co... gia, quae tenditur sub cauda equi.* *Antela.*

SVBTELARES, SVBTELARIA, SVBTELLARIVS, vt *Subtalar...* V. in hac voce.

✝ SVBTELLA, calliditas, astutia. M... sale Ms. S. Ioann. in valle.

SVBTENENTES, vt infra *Subvasso...* Leg. Normann. apud Ludewig. tom. 7. Reliqu. MSS. p. 239.

✝ SVBTERALES, pro *Subtelares,* Bulla a. 1147. V. *Subtalaris.*

SVBTERCUTANEUS, V. *Subcus.*

SVBTERFIRMARE, Subscribere, signo suo, vel sigillo infra apposito Chartam firmare. Mabillon. to. 3. Analect. pag. 85. V. *Firmare* 2.

SVBTERFVGIVM, Effugium, Gall. *Subterfuge.* Ioh. Sarisber. Epist. 118.

SVBTERIOR, Inferior. Vetus Charta apud Perardum. V. *Subtanus.*

SVBTERIVS. (1) Infra. Charta ann. 855. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 143. (2) Subterraneus, Gallis *Souterrain.* Martyrol. Eccl. Autiss. apud eumd. Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 705.

SVBTERNVS, Inferior. Necrolog. S. Petri de Casis. V. *Subtanus*, et *Subtranus.*

SVBTERRARE, humo mandare, sepelire, Gall. *Enterrer.* Io. de Ianua: *Subterrare, sub terra ponere, sepelire, terrae infodere.*

SVBTERRATIO, supplicium, quo foeminae humo viuae mandabantur. Annal. Victor. Ms. V. *Fossa* 1. *Humari* et *Infoditus.*

SVBTHESAVRARIVS, V. *Thesaurarius.*

SVBTICERE, silere, tacere, in Bulla a. 1308.

SVBTILARES, vt *Subtalares.* V. ibi.

SVBTILE, SVBTILIS, Vestis Subdiaconorum, quae et *stricta tunica* dicitur, inquit Honorius Augustod. lib. 1. c. 229. lib. 3. c. 1. et 85. Durandus lib. 3. Ration. c. 10. *Tunica quae alibi Subtile, in lege vero* χοδηνης. Idem cap. 11. n. 3. *Dalmatica Diaconi ampliores habet manicas, quam tunicella Subdiaconi, quae alibi Subtile vocatur.*

SVBTILIARE. (1) *Tenuem facere*, Vgutioni. Auctor Mamotrecti ad 1 Esdrae cap. 5. *Attenuatus, i. Subtiliatus.* (2) SVBTILIARE, et SVBTILIARI, argutari, subtiliter agere, Gallis *Subtiliser.* Petrus Cellensis lib. 7. SVBTILIZARE, eadem notione. Roland. Patav. Chron. apud Murator. tom. 8. col. 326.

SVBTILILOQVIVM, Subtilis sermo, argutiae. Vetus S. Irenaei Interpres lib. 3. cap. 14. num. 4. vlt. edit.

SVBTILIS. *Subtiles merces*, aromaticae dicuntur in Statutis Genuae l. 4. c. 16. p. 120. V. *Subtile.*

SVBTILITAS. (1) Calliditas, astutia. Murat. to. 8. col. 253. (2) † Similitudo, in Stat. Tornac. a. 1366.

SVBTILITER, occulte, apud Anonymum Hist. Palaest. cap. 34. to. 3. Reliqu. MSS. Ludewig. p. 33.

SVBTILIZARE, vt *Subtiliare* 2. V. ibi.

SVBTILLARES, vt *Subtalares.* V. in hac voce.

SVBTILLVM. Gloss. Graec. Lat. ἴκος, *Carmen, Subtillum.* Ita MS. In edito vox *Subtillum* abest.

SVBTITVLARE, Subtus scribere, infra referre. Charta Ottonis Imper. ann. 965. inter Instrum. to. 3. Gall. Christ. nouae edit. col. 15.

SVBTOLARES, SVBTOLARIA, V. *Subtalares.*

SVBTOLLERE, auferre, tollere. Leges Liutprandi apud Murator. to. 1. part. 2. p. 68. col. 1.

✠ SVBTONIA, f. pro *Subtanea*, togae s. tunicae species, in Ch. Ms. a. 1341.

† SVBTRABES, feni meta, acervus. Reg. S. Iusti in Cam. Comput. Paris.

SVBTRAGI, SVPTRAGI, pro Subtrahi, in Chartis ann. 1002. et 1011. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 195. et 200.

SVBTRAHERE, Protrahere. Regula S. Benedicti c. 11.

SVBTRANVS, Inferior, vt *Subterior.* Statuta Montis Regal. fol. 268. V. *Subtanus* et *Subternus.*

SVBTVLARES, vt *Subtalares.* V. ibi.

SVBTVLVM. Charta ann. 1316. apud Fantinum Castruccium in Hist. Auenion. tom. 1. pag. 166. *Subtulum cum solario eiusdem.* Infra: *Subtulum pro tribus equis domus Petri Guillermi.* Occurrit ibi pluries. *Cum stariis, hospitiis, stabulis, etc.* Rursum: *Item vnum Subtulum domus D. Raimundi de Aramons, item Subtulum domus Guillermi Ruffi.* Locus inferior, idem quod *Sotulum.* V. in hac voce.

SVBTVMVLARE, *Humo condere*, in Glossar. Gasp. Barthii ex Baldrici Hist.

Hist. Palaest. apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. pag. 173. V. *Subterrare.*

† SVBTVNICALE, vestis quae sub tunica defertur, i. q. *Cota* 1. Acta dissolut. matrim. Ludou. XII.

SVBTVS MANVM, secreto, clam, Gallis *Sous-main.* Chronic. Domin. de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 610. † SVBTVS, pro super, in Ch. a. 1355.

SVBTVSSELLIA, vt *Subsellium* 2. Chartul. maius S. Victoris Massil. fol. 140. V. *Subselliae.*

SVBTVTVS. Commodianus Instruct. 30.

. . . . . *Subtutus in prosperis esto.*

Id est, subtristis, Rigaltio: malim *Subtutum esse*, hoc loco esse cauere sibi.

SVBVASSORES, Armigeri, qui tenent de Militibus. Leges Malcolmi II. Regis Scotiae cap. 8. §. 8. V. *Subtenentes.*

SVBVBERES, Infantes, qui adhuc sunt sub vbere, in Gloss. Isidori.

† SVBVCA, f. fabrica ferraria, t. 11. Gall. Christ. Instr. p. 336.

SVBVCVLARES, Calcei, pro *Subtalares*, in Vita S. Heldredi Abbat. Noualicensis num. 14.

SVBVECTARE, Subministrare, adiuvare, auxiliari. *Auxilium Subvectare*, apud Galfridum Monemuthensem lib. 2. cap. 4. *Nisi ingenium artem Subvectaret.* Adde lib. 6. c. 6. lib. 7. c. 1. 6.

† SVBVECTOR, qui subuehit, lator, to. 10. Collect. Hist. Franc. p. 158.

SVBVECTORIVM. V. mox *Subvectus.*

SVBVECTVS, Vectura. Leges Luithprandi Regis Longob. tit. 107. §. 1. de jumento: *Qui eam ad Subvectum acceperat. Subvectorium*, eadem notione apud Stephanum Tornacensem Epist. 27.

SVBVELLAMEN. Gloss. Graec. Lat. ὑποκοίλιον τῦ πϱοβάτυ, *Subuellamen.* In MS. *Subuellaneum* habetur. V. *Subuentrile.*

SVBVELLERE. Gloss. Lat. Graec. *Subuello*, ὑποσπῶ.

SVBVENDA, Praestatio minor vend[...] quae domino feudali exsoluitur p[...] distractionis seu venditionis praed[...] facultate. Charta S. Andreae C[...] rom. ann. 1440. V. *Venda* 2.

SVBVENIMEN, pro Subuentio, a[...] xilium, apud Gunzonem in Mir[...] culis B. Gingulfi n. 18.

SVBVENIRE *in casibus consuetis* d[...] mino capitali, hoc est, Auxilia qu[...] a lege et Consuetudine indu[...] erant, pollicentur vassalli in homin[...] is, maxime in Delphinatu. Hom[...] gium ann. 1309. ex Schedis D. d[...] Flammarens: *Quod debemus eid[...] dare et Subuenire super quatuor ca[...] bus generalibus.* Haec fusius exp[...] nuntur in voce *Auxilium.*

SVBVENTIO. (1) Praestatio extr[...] ordinaria pro subsidio Principis [...] necessitatibus suis; Gallis vul[...] *Subvention*, vt fuit illa, quae an[...] 1303. sub Philippo Pulcro p[...] bello contra Flamingos ab nobi[...] bus perinde ac ignobilibus exa[...] est, de qua consulendum 36. Reg[...] stum Chartophylacii regii Charta [...] 140. et alibi. In Charta 145. me[...] tio fit *Superintendentium negotio Su[...] ventionis nouissimae.* In Charta ve[...] 245. *Superintendentium negotii d[...] cimalium Subuentionum ann.* 130[...]

SVBVENTIONEM appellari aut[...] festum Relationis corporis S. Mar[...] ni Turones, quod occultauera[...] Monachi propter Danorum incursu[...] Odo Cluniacensis in praefatio[...] ad Tractatum de Reuersione B. Ma[...] tini a Burgundia. (2) † Impen[...] in Ch. Ms. a. 1223.

SVBVENTOR, Auxiliator, in I[...] script. Gruter. 459. 1. *Populi Su[...] ventori.* Et 1095. 7. *Subuent[...] ciuium necessitatis.*

SVBVENTRILE, SVBVENTRIL[...] Gloss. Graec. Lat. ὑποκοίλιον, *S[...] men, Subuentrile.* Marcellus Em[...] ricus c. 28. *Ad intestina rupta,* [...] *porinum stercus, atque etiam p[...] vel lana eius de Subuentrili cum m[...] decocta, etc.* Alexander Iatrosop[...] lib. 2. Passion. *Oportet autem n[...] solum Subuentrilem et lumbos u[...] etc.*

SV[...]

SVBVERTERE IVDICIVM, Vnctionibus S. chrismatis alijsue aduersus ignis sensum roborantibus manum alicuius iudicium seu purgationem ferri candentis subituri munire, ne igne laedatur. Capitul. 2. Caroli M. ann. 809. c. 10. V. *Iudicium* 3.

SVBVIARIVS, V. *Viarius*.

SVBVICARIVS, V. *Vicarius*.

SVBVICECOMES, V. *Vicecomes*.

SVBVICVLA, ὑποδύτης, in Gloss. Lat. Graec. Leg. *Subucula*, vt in Gloss. Gr. Lat. ὑποδύτης, *Subucula*, *Subnicula*, *subula*.

SVBVIGERIVS, qui *vigerii* vices agit, in Ch. a. 1363.

SVBVILLICVS, V. *Villicus*.

SVBVINCTA, Appenditiae, pertinentiae, vt videtur. Placitum Pippini Regis ann. 752. apud Mabillon. lib. 6. Diplom. pag. 491. *Subiuncta* dicuntur in Charta ann. 791. ibid. p. 503. Vbi etiam intelligi possunt comparata et acquisita, si tamen voce *Vinctum* proprium, *alodis* significetur. V. *Comparare* 2.

SVBVLA, et SVBLA, Veru, vel ferrum longius ac praeacutum, cuiusmodi est cerdonum subula. Adrevaldus lib. 1. de Miraculis S. Benedicti cap. 16. SVBVLAE etiam inter arma recensentur, quibus scilicet loricarum defectus scrutarentur. Will. Brito lib. 11. Philipp. pag. 234.

SVBVLCITAE, subulcorum rustica et impura locutio. Stat. Colleg. Fuxens. Tolos. a. 1457.

SVBVLCVS STILVS, Impurus, exilis. Paschasius in Epist. ad Carolum Caluum apud Mabillon. to. 2. Annal. Bened. pag. 537.

SVBVLTANEVS, ἠθικὸς, in Gloss. Lat. Graec. Aliae Gr. Lat. ἠθικὸς, *Moralis*, *Subultaneus*, *moratus*.

SVBVMBRACVLVM, *Subumbium*, vel territorium vrbi adiacens, in Chartul. S. Vrsini Bitur.

SVBVMBRARI, obumbrari. Albert. Mussatus apud Murator. to. 10. col. 597.

SVBVNCVLA, Papiae, *Pannus additius*, *a subiiciendo*, *vel subsuendo dictus*. Ioan. Buschius in Chron. lib. 2. cap. 6. *Vestimenta et calceamenta sine petiis et Subunculis minime reddiderunt*.

SVBVNCVIARE, Resarcire, segmenta locis vestium vel calceorum attritis apponere. Idem Buschius lib. 1. cap. 6.

SVBVNDRA. Glossae antiquae MSS. *Subgrunda*, *inter tectum et parietes subgrunda dicitur*, *vulgo vero Subundra*. V. *Subgrundium*.

SVBVOCATVS, pro *Subaduocatus*. V. *Aduocatus*. Charta an. circ. 1060. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 189.

SVBVRBANI. Charta Henrici V. Regis Angl. pro Abbatia de Exaquio in Normanniae Ducatu to. 2. Monast. Angl. p. 969. *Et terram duarum bercariarum*, *quam pastores tenent*, *et sex Suburbanos cum alodiis suis*, *etc.* Iidem videntur, qui Gallis *manentes* et *submanentes*. V. in *Manentes*. SVBVRBANI, nude dicuntur *Presbyteri ex Suburbanis*, vt habet Ordo Romanus cap. 6. in Ceremon. Eccl. Vienn. apud Marten. de Ant. Eccl. discipl. in div. Offic. pag. 504. *Ad maiorem Missam debent esse sex Suburbani*, *diaconi septem etc.*

SVBVRBANVM. (1) Praedium, quod ad vrbem est, προάστειον, in Gloss. Auctor Mamotrecti ad c. 30. Numeror. *Suburbanus*, *a*, *um*, *quasi sub vrbe*, *sicut sunt burgi*. *Suburbanum praedium*, apud Varronem et Columellam lib. 1. cap. 1. Vtitur etiam Cicero non semel. Senator lib. 3. Epist. 53. (2) Vrbis territorium, tractus vrbi subiectus. Ionas in Vita S. Eustasii Luxou. saec. 2. Bened. pag. 122. SVBVRBIVM, pari similiter notione. Vita S. Salabergae saec. 2. Bened. pag. 426.

SVBVRBANVS, qui *Suburbanum* habitat, rusticus. Translat. S. Sebast. etc. saec. 4. Bened. part. 1. p. 405.

SVBVRBICARIAE, Regiones ac Provinciae sic dictae in Italia, quod *Vrbis Vicarii* iurisdictioni subditae essent, vt *Vrbicariae*, quae a Praefecto vrbis administrabantur. Vide quae in hanc rem congesserunt Baronius ann. 325. num. 134. 135. Iacob. Gothofredus, Alexander iunior, Salma-

Salmasius, Sirmondus, Morinus lib. 1. Exercit. 30. et alii, qui famosam hanc, et inter eruditos agitatam diu controuersiam scriptis suis illustrarunt. V infra *Vrbicariae*.

SVBVRBII, pro Suburbia. Charta ann. 1125. inter Probat. tom. 2. Hist. Occitanicae col. 429.

SVBVRGIVM, pro *Suburbium*. Tabularium Monasterii S. Andreae Viennensis.

SVBVRIA, *Sonus quilibet*, Papias.

SVBVSTIO, calefactio, in Cod. Theod. tit. 1. de Oper. publ. leg. 32. vbi Codices nonnulli haud male habent *Substructio*.

SVBVSTIVVS. Alexander Iatrosoph. l. 1. Passion. *Eis, quos Subustiuos contingit habere oculos*. Vbi Gloss. MSS. *rubeos*.

SVBZEMBLERIVS, qui subest *Zemblerio*, seu curatori iumentorum sarcinariorum. V. locum in *Embla*.

SVCCA, Vestis species Bulla Nicolai II. PP. pro Canonicis Basilicae S. Petri Romae, apud Bzovium ann. 1289. n. 5. V. *Soscania* et *Socca* 1.

SVCCAMA, vt *Succa*. Statuta vetera Domus Dei Paris. MSS. † Leg. *Succania*, Gall. *Souquenie*.

SVCCARE, Sugere, Gall. *Succer*, Ital. *Succhiare*. Sebast. Perusin. in Vita B. Columbae Reatinae to. 5. Maii pag. 340*.

SVCCARVM, SVCHARVM, Saccharum, Gall. *Sucre*. Iter Indic. Balth. Spingeri, apud Marten. Itiner. 2. pag. 360. Hinc emendanda Charta ann. 1380. apud Rymer. tom. 7. pag. 233. *Vnam casseam Succuri candidi*. Leg. enim *Succari*. V. *Zucara*.

SVCCEDANEVS, *Successor*, in Gloss. MS. Sangerman. n. 501. *Succedaneus*, ἀντανδρος, in Gloss. Lat. Graec. *Succedaneae vices*, in Cod. Theod. tit. 5. de nauicul. leg. 14.

SVCCEDENTIA, Successio, series, in Charta Caroli Simplicis an. 912. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Histor. Lothar. col. 334.

SVCCEDERE. (1) Accedere, in Cod. Theod. tit. 29. de Curios. leg. vlt. (2) Cedere, abire. Vetus S. Irenaei Interpres lib. 2. cap. 29. n. 1.

SVCCENTOR, Ioanni de Ianua, qui *in Ecclesia post Praecentorem sive principalem Cantorem subsequenter canendo respondet, vel qui facit officium principaliter in choro sinistro*. Durandus lib. 2. Ration. cap. 3. n. 1. *Cantorum duo sunt in arte musica genera, Praecentor scilicet, et Succentor. Praecentor vocem praemittit in cantu; Succentor canendo subsequenter respondet; Concentor vero, qui consonat*.

SVCCENTORIA, Succentoris dignitas, in Hist. Episcopor. Autissiod. c. 59. Adde Bullam Pauli III. PP. ann. 1538. pro secularizat. Eccl. S. Aegidii.

SVCCENTRIO. Mesianus Presbyter de Vita S. Caesarii Arelat. Episc. p. 254. *Deuoluto itaque tempore, venit ad agrum Ecclesiae nostrae, ibi dioeceses sunt, qui Succentriones vocantur: balnearia ibidem grandibus vestigiis constructa sunt, etc.* Nomen vt videtur, regionis.

SVCCENTVRIA, *Alia aliam subsequens caterua*, in Gloss. Casp. Barthii ex Baldrici Hist. Palaest. apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. pag. 170.

SVCCENTVRIATVS, *In subsidium coactus*, ex eod. Gloss. ibid. p. 199.

SVCCESSATRIX, quae alteri in aliquo munere succedit. Charta Paschalis II. PP. ann. 1107. in Bullar. Casin. to. 2. p. 124.

SVCCESSIO, pro Filiis seu successoribus, in Cod. Theod. tit. 7. de div. Officiis leg. 19. et tit. 7. de Collegiatis leg. 1.

SVCCESSIVE, Postea, Gall. *Ensuite*. Litterae Pii II. ann. 1459. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. p. 6. Pro progressu temporis saepius vsurpant Philosophi.

SVCCESSORIVS, Haereditarius. Litterae Edwardi III. Reg. Angl. ann. 1337. apud Rymer. tom. 4. p. 81.

SVCCIDIMENTVM, quod ab alio dependet, eius appendices, Gall. *Appartenances*. Testament. Almerádi ann. 1052. inter Probat. tom. nouae Hist. Occitan. col. 219. *Subpertinentia*.

SV

[SV]CCIDIRE, pro Succedere, in Charta Theodorici Reg. ann. 690. apud Felibian. inter Probat. Histor. [Dio]nysian. p. 9.

[SV]CCIDIVM. (1) Vita S. Rigoberti Archiepisc. Remensis, cap. 1. *Statuit ligna caedere, aquasque comportare ad faciendum eis balneum: insuper et ad Succidium occurrere, et si quid huiusmodi necesse sit in eorum culina, quod facto opus sit.* Perperam editum *Suicidium*. V. *Subsidium*, nisi ita legendum sit. (2) Alia notione vtitur Petrus Damianus lib. 4. Epist. 3. *Vos estis daemonum victimae, ad aeternae mortis Succidium destinatae.* (3) † Excidium, ruina, euersio, t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 516.

[SV]CCIDIVS, pro *Succedaneus*, Succiduus. Marculfus l. 1. form. 2.

[SV]CCIDVM, ἐνδύναζον. Gloss. Lat. Graec. Vbi Vulcanius ἐνεροπαχερὸν, vel ἔρων οἰσιπηρὸν legendum suspicatur. Haec vox de potionibus vsurpatur.

[SV]CCINCTA, vt *Subcingulum*. V. ibi.

[SV]CCINCTIM, *Breuiter*, *succincta breuitate*, ex Gemma, apud Vossium de Vitiis serm. l. 4. c. 35.

[SV]CCINCTORIVM. Papias: *Succinctorium vestimentum, quo tantum genitalia teguntur.* Alibi: *Subcinctorium, dictum quod sub brachiis dictum alterum femur ambit, atque hinc inde subcingit.* [illegible] Glossae MSS. *Succinctorium*, [illegible] Durandus lib. 3. Ration. c. 4. [illegible] *[P]ontificis cingulo duplex dependet Succinctorium.* Infra: *Succinctorium, quod alias περίζωμα, vel succingulum vocatur.* Cassianus ait *reticulas duplices laneo plexas subtegmine, quas Graeci ἀναλάβους vocant, Latinos sui aeui Succinctoria seu redimicula, vel proprie rebrachiatoria appellasse.* V. *Rebrachiatorium* et *Subcingulum*.

[SV]CCINCTVS, diligens, strenuus, apud Acher. to. 10. Spicil. p. 567.

[SV]CCISVS, figurate pro Attritus, debilitatus, in Cod. Theod. tit. vlt. de Censitor. leg. 8.

[SV]CCLAMATIO, Submonitio, citatio in ius. Diploma Zuenteboldi Regis ann. 898. in Monument. Paderbornensib. p. 45.

SVCCVLCARE, *Sub se calcare*, ex Gemma, apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 26.

SVCCVMBENTIA dicitur de eo, qui causa cadit. Statuta criminalia Saonae c. 14. fol. 15.

† SVCCVRIO, i. q. *Soucrio*, hordei species, in Ch. Ms. a. 1266.

† SVCCVRIS, saccharum, in Ch. a. 1399.

SVCCVRRERE, V. *Monachi ad Succurrendum*, in *Monachi*.

SVCCVRSIVVS, Subsidium, auxilium, suppetiae, Gallis *Secours*. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 117. p. 309.

SVCCVRSVS, vt *Succursiuus*. Charta ann. 1257. ex Schedis Praesid. de Mazaugues. Hinc SVCCVRSVS dicitur Ecclesia quae alteri potiori auxilio est in administrandis plebi Christianae sacramentis, Gall. *Secours*, *Eglise Succursale*. Charta ann. 1170. inter Instrum. tom. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 184. † Est potius i. quod alibi dicitur *Deportus*, quo sensu rursum occurrit t. 10. Gall. Christ. p. 442.

SVCCVRVM, pro *Succarum*. V. ibi.

SVCCVS, mons, collis. Terrarium Apchonii in Aruernia: *Iuxta Succum de las Chabroles.* Ibidem: *Iuxta Sucum vocatum le Suc Roazé.* Charta domin. Luriaci in Foresio an. 1417. *Quamdam terram sitam in Succo, id est, super montem et in altitudine montis.* Exstat etiam hodie domus in parochia S. Stephani in pago Dombensi quae *le Suc* dicitur, quod sit in procliuio montis. *Suque, Sommet de la tête*, vertex, apud Borellum.

SVCCVSATIO, Succussio, Gallis *Secousse*. Geruasius Tilber. in Otiis Imper. apud Leibnit. to. 1. Script. Brunsuic. pag. 1004.

SVCCVSSATOR, *Succussatura*. V. *Subcussator*, et *Trotare*.

SVCERDA, Χοιρεία κόπρος, in Gloss. Lat. Graec. Stercus porcinum, aliis *Succarda*.

SVCHILES, f. qui colligendis tributis inuigilat, exactor, ab Hispan. *Escuchar*, vigilare. Conc. Mexican. ann. 1585. inter Hisp. tom. 4. pag. 349. *Nec occupare possit, exigere aut petere quascunque exactiones, Indi Suchiles aut Tamalatiatli, etc.*

SVCHORNA, Vestis species, V. in *Surcotium*.

SVCTIM, Sugendo. Acta S. Bonifacii tom. 1. Iunii pag. 464.

SVCVS, Stercus, lutum, coenum. Litterae ann. 1345. inter Ordinat. Reg. Franc to. 3. pag. 158. *Item quod possint et valeant dictum castrum S. Genesii, videlicet plateas et carreyrias et pontes facere mundare et auferre femoraria, Sucos et alias orduras prout indigebunt.* Vbi Editor legendum suspicatur *Sutos*, qua voce stabulum porcorum intelligeretur, quod Occitani etiamnum *Souti* appellant: at nihil immutandum videtur; neque enim de Stabulis porcorum, sed de quouis stercore vel luto hic sermo fit. V. *Succus* et *Sucerda*.

SVDA. (1) Fossa, seu potius vallum, vel sudes, quibus vallum ipsum et castra muniuntur, vt apud Ammianum lib. 51. *Vallo, Sudibus fossaque firmato.* Ethelwerdus lib. 1. ann. 449. *Tum astuta gens Scottorum gnara quid faceret pro imminente muro, ac Sudae profundo saltu, ferreos in mensura arte mechanica struunt aculeos, superstantesque muro deorsum trahentes auide interimunt.* Sic Graeci recentiores vocem, σοῦδα, vsurpant interdum pro fossa, interdum pro vallo et sudibus fossam munientibus. (2) Chronica Pisana Vghellana ann. 1115. *Quarta vero ciuitatula, quae circa regiam Sudam, quae Cassaron dicitur, erat constructa.* Castrum sudibus, seu vallo et fossa munitum intellige. Pro Stabulo porcorum occurrit infra in *Sudis*. V. in hac voce.

SVDATVS, *Sudibus armatus vel ornatus*, Ioan. de Ianua, vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Sudatus, Garnis de pels, i. sudibus.*

SVDARE, *ris*, Sudium compago vel contextus. Acta S. Thyrsi Mart. n. 38.

SVDARIA, Stragulum, quo equus insternitur, ne eius sudor equitem inficiat. Sephanus Episc. Redonensis in Vita S. Guillelmi Firmati n. 2

SVDARII, apud Firmicum lib. 3. c. 7. dicuntur, qui ex palaestra venerea sudant. *Facit infames, libidinosos et puerorum amatores, et ex con Sudarios.* Ita enim legi in scripto Codice monet Salmasius.

SVDARIVM, Vestis sacerdotalis, quae alias *Mappula*. V. Amalarium lib. 2. de Eccl. Offic. c. 24. Est etiam *Sudarium*, veli, quo caput tegitur species, quod σουδαροκέφαλον appellatur in Nomocanone edito tom. Monum. Eccl. Graecae, cap. 251.

SVDATORIVM, Vaporarium, hypocaustum. Gloss. Lat. Graec. *Sudatorium*, ἱδρωτήριον. Nicol. de Iamsilla de Friderico Imp. apud Muratori. to. 8. col. 504. Vtitur Seneca Epist. 51. et cap. 7. de Vita beata. V. *Stuba*.

SVDATVS, pro Sutus, vt videtur (✝ Leg. videtur *Sudarium.*) Consuetud. Fontanell. MSS. p. 42 *Capellum cucullae desuper Sudarium et faciem ex vtraque parte consutum* V. alia notione in *Suda*.

SVDES, *tis*, *qui facit sudes*, Ioan. Ianua.

SVDIS, Porcorum stabulum, Gall. *Sou*, vel *seu à pourceaux*. Locus sudibus conseptus, vnde forte nomen, nisi a Teutonico *Sau*, sus, quasi *suarium*. Lex Salica tit. 2. §. *Si quis porcellum de Sude furauerit etc.* Editio Heroldi habet *de sutte*. Tit. 18. §. 3. *Si quis Sudem cum porcis . . . incenderit, etc.* Editio Heroldi *Sudem* praefert. Liber Proportionum Arithmet. qui Gerberto tribuitur: *Pater familias stabilivit curtem nouam quadrangulam, in qua posuit scrofam, quae peperit porcellos 7. in media Suda.* V. *Sodis*, *Sucus*.

SVDORARE, *sudare*, *sudorem emittere*, ex Gemma apud Vossium de Vitiis serm. lib. 4. c. 26.

SVDRIALIS, V. *Sundrialis.*
SVDVS. *Seta suda*, nondum abluta, nondum tincta. Gall. *Cruë*, vt videtur. Constitut. Catalaniae MSS.
SVEGALVM, *Fistula*, in Gloss. Rhabani Mauri. Gloss. Florentinae: *Suegelo, sistrum; Suegila, fistula, calamus.*
SVEILHA, SVELHA, Fimetum, sterquilinium, fossa vbi fimus congeritur, Massiliensibus *Sueilles.* Statuta Massil. lib. 6. c. 80.
SVELLIVM, area, Gall. *Aire*, vbi frumentum teritur. Terrarium Humberti de Villars domini du Chatelard ann. 1391.
SVEOR, Sutor, Gall. *Cordonnier*, olim *Sueur.* Charta Ludouici Iunioris Reg. Franc. ann. 1160. apud D. Brussel to. 1. de Vsu feud. pag. 536. SVERIVS, eadem notione, in Charta Philippi Reg. Franc. ann. 1345.
SVER, f. iuxta, nisi mendum sit librarii. Charta ann. 1242. tom. 2. Chartular. S. Vandreg. p. 1841. *Ego Gaufridus de Ponte de Condé Suer Vire dimisi . . . viris Religiosis R. Dei gratia abbati S. Vandregesilli et eiusdem loci conuentui totam illam terram, quam reclamabam apud Livre.*
SVERIVS, vt *Sueor*, V. in hac voce.
SVESSI, pro Suessiones, Gall. *Soissonnois*, apud Baluz. to. 5. Miscell. pag. 297. et 302.
SVESTRI, an qui more suum viuunt? Concil. Constant. to. 1. col. 717.
SVETE..., SVITENSES, Gall. *Suisses*, Heluetii. *Heluetii siue Suetenses*, apud Rymer. tom. 13. p. 464. et 482.
SVETQVA, f. quae ad sues pertinent. Charta Alamann. Goldasti 39. De iure pascendi porcos ibi agi videtur. V. *Saccus.*
SVETTA, a Gall. *Suitte*, vt *Secta* 3. Charta ann. 1263. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 262.
SVFFA, V. supra in *Bigera.*
SVFFACIATVS, pro *Suffasciatus*, Fasce onustus: apud Ordericum Vital. lib. 3. pag. 499.
SVFFARCINATVS, instructus, Gall. *Fourré. Manticae Suffarcinatae*, apud S. Bernhardum tom. 1. col. 538. edit. an. 1690.
SVFFECTIO, ἐντευξις, in Gloss. Lat. Graec. Addunt Gr. Lat. *Animadversio.*
SVFFECTIVVS, sufficiens, Gall. *Suffisant.* Gocelinus in Translat. S. August. Cantuar. tom. 6. Maii p. 429.
SVFFECTVS. (1) Latinis, qui pro alio substituitur. Nouella Valentiniani de Episcopali iudicio: vbi Fori Hispanici habent *al servitio.* (2) SVFFECTVS, *us*, Perfectio, exsecutio. Felix in Append. ad libr. S. Isidori de Viris Illustr. to. 3. Conc. Hisp. p. 82.
SVFFERENTIA. (1) Patientia, tolerantia. Euagrius Monach. in Sententiis: *Sufferentia viri generat spem.* (2) Voluntas, arbitrium, consensus. Charta ann. 1136. apud Calmet. inter Probat. tom. 2. Hist. Lotharing. col. 311. V. *Sufferta* 1. (3) Mora, prorogatio diei, Gall. *Délai, rèpit.* Item, Induciae. Litterae Edwardi I. Reg. Angl. ann. 1295. apud Rymer. tom. 2. p. 689. Hist. Dalph. p. 537. col. 1.

Sed maxime haec vox vsurpatur a Iurisperitis, vbi de re feudali, aut rei aerariae rationibus agitur: hinc suspensae rationes in *sufferentia* positae dicuntur; quod et de cliente beneficiario itidem dicunt, cui dicendi sacramenti prolata est dies, ne scilicet ob clientelam nondum professam in subdita praedia domini feudalis iniiciantur manus. V. *Respectus* 4.
SVFFRENTIA, vt *Sufferentia*, in Charta ann. 1187. apud Spon. to. 2. Hist. Genev. p. 46. SVFRENTIA, eodem significatu, Induciae. Charta Ioh. Reg. Castellae ann. 1410. apud Rymer. to. 8. p. 618.
SVFFERRARE, *Ferreas equo soleas subdere vel suppingere*, ex Gemma, apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. c. 26. Occurrit apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 838. et alibi. V. supra in *Ferrum* 1.
SVFFERRATVRA. Statuta Facultatis Iuris Ciuilis Academiae Viennensis in Austria tit. 11. §. 5. *Item quod nullus doctorandus doctori ipsum praesentanti varium, vel aliquas Sufferraturas soluere teneantur.* Sed legen-

gendum *sufforraturas*, vel nude *forraturas*, quod satis vox *variam* arguit. V. *Foderatus*.

SVFFERRE, Sufficere. Gloss. Lat. Gr. *Suffero*, ἀντικαθίσταμαι. Vbi MSS. habent, *Suffecto*, *sufficio*: quibus consonant Gloss. Graec. Lat. ἀντικαθίσταμαι, *Suffero*, *sufficio*.

SVFFERTA. (1) Voluntas, consensus. Statuta Massil. lib. 1. c. 63. §. 1. V. *Sufferentia* 1. et 2. (2) Vt *Sufferentia* 3. V. in hac voce. Epist. Henrici de Villariis ann. 1347. tom. 2. Hist. Dalph. p. 558. col. 2. Vtuntur etiam hac voce in re feodali, eodem significatu quo supra *Sufferentia*. Terrarium feudorum Castillionis an. 1463.

SVFFERTVS, Toleratus, Gall. *Supporté*. Vita B. Humilianae tom. 4. Maii p. 391.

SVFFIBVLATORIVM, Ioanni de Ianua, *Subligatorium*, *Subfibulum*, *i. subligaculum*. Papias: *Subfibulum*, *subligamentum*.

† SVFFIBVLVM, *vestimentum album praetextum, quadrangulum oblongum, quod in capite vestales virgines sacrificantes habebant*, Festus.

SVFFICERE, Posse. Anastasius Bibl. in Historia de exilio S. Martini PP.

SVFFICIENS ALIQVARE, contentus, cui res ipsa satis est. S. Irenaei vetus Interpres lib. 2. c. 1. num. 5.

† SVFFICIENS, natalitiis et dignitate insignis, in Ch. a. 1353.

SVFFICIENTER. Anonymus in Vita Edw. III. Angl. p. 395. *Cui ecclesiae Papa prouidit de Roberto de Wyveley, qui scripsit speciales litteras Reginae matris*, (matri) *viro vtique Sufficienter* (*vt dicebatur*) *literato*. Id est, Mediocriter, interprete Editore Hearnio. Pro Satis, Gall. *Suffisamment*, occurrit apud Vlpianum et alios.

SVFFICIENTIA. (1) Facultas, excellentia. Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 4. (2) Quod satis est. Oratio habita ann. 1378. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1504. (3) † Suppeditatio rei alicuius, quantum satis est, l. 1. Prob. Hist. Brit. p. 377. (4) † Doctrina, intelligentia, ingenii facultas, i[n] Comput. a. 1403.

SVFFINGILARE. Gloss. Lat. Grae[c]. MS. Reg. *Suffingilo*, ὑπαλείφω.

SVFFIRMATVS, *Suffultus*, *muniti[s]* Papias MS.

SVFFITORIVM. Anastasius in Hor[-] misda PP. *Pallia olobera blattea cu[m] tabulis auro tectis, de chlamyde v[e]l de stola Imperiali, Suffitorium sup[er] confessionem B. Petri Apostoli. Ha[ec] omnia a Iustino Augusto orthodoxo v[o]torum gratia oblata sunt*. Quidam Codd. habent *succinctorium*. Al[ii] *chlamydem Imperialem, i. stolam* [et] *subsutorium*. Sed legendum fort[e] *suffusorium*. Vide in hac voce. Re[-] ctius supra, tametsi ex coniectura legendum monet *Substratorium*. Vi[-] de ibi.

SVFFLAMEN. (1) Adminiculum, sustentaculum, Gall. *Appuy*. Papia[s] in Praefat. ex Cod. MS. Bituric. Vide *Subflamen* et mox *Sufflare*. (2) † *Illud quod rotae opponitur, ne cur[-] rat*, *oppositio*. Gloss. vet. Cod. 7613.

SVFFLARE. (1) Vgutio: *Sufflare*, i. *appodiare, fulcire, appodiamentum sup[-] ponere, vel hoc Sufflamen, appodiamentum, quod cui innititur, vt su[-] stentetur*. Gloss. Lat. Gr. Sangerm. *Sufflare*, *appoier*, *attaier*. Vide *Ex[-] sufflare*. (2) † Iactare, laudibus efferre. S. Aug. ep. 56. ad Diosc.

SVFFLATOR, Officium in coquina Regia, in Ordina[tione] [...]tii S. Lu[-] douici Regis Fr. a[n]. [...]1. Gall. *Souffleur*.

SVFFLATORIVM. (1) In Catholico paruo, *Soufflet à souffler*. (2) Fornax. Litterae encyclicae de obitu Oduini Abbat. Cellensis inter Instr. tom. 3. Gall. Christ. nouae edit. col. 18.

SVFFLETVS, SVFFLVS, Sibilus, Gall. *Sifflet*: quod maxime colligitur ex similibus hominiis, quae etiamnum obtinent in Normannia: vnum referre sufficiat. Vsus est quotannis vt aliquis ex vassallis Dom. de Bellhomme de Graulay prope Sa[-] gium ad vesperam vigiliae Natalis Domini stipitem ad eius coquinae focum deferat; statimque tenetur sal[-] tare

tare, crepitum edere et sibilum, quod vulgo dicitur *un Sult*, *un pet et un Sifflet*, vel, vt Normanni effe-runt, *un Souffiet*.

SVFFOCARE. (1) Infodere, humo mandare. Ludew. t. 7. Reliq. p. 196. (2) Extinguere. Stat. Massil. Ms. a. 1348. (3) Metaphorice, opprimere: vim inferre, in Ch. Ms.

SVFFOSSOR, vel *suffusus equus*, Vgutioni. Alibi: *Affusus equus*, *qui vulgo infusus est*.

SVFFOSSORIVM, Ligo quo terra suffoditur. Lethaldus in Mirac. S. Maximini Abbat. Miciac. num. 34. *Operante eo*, *Suffossorium*, *quod bessam dicunt*, *sumit*. V. *Fosorium*.

SVFFRA, via lustrandis vigiliis comparata, in Ch. a. 1358. t. 2. Hist. Nem. Prob. p. 213. V. *Alata*.

SVFFRAGANEI, Episcopi Metropolitano subiecti, in Capitul. an. 779. c. 1. in Capitul. Aquisgran. an. 789. c. 8. lib. 1. Capit. c. 7. etc. Acta Conciliabuli Romani an. 963. super depositione Ioannis XII. *Tunc Romani Pontifices*, *Episcopi scilicet Suffraganei*, *et Cardinales Presbyteri* . . . *dixerunt*, *etc.* Sub finem: *Romani Pontifices*, *Suffraganei scilicet Episcopi*, *etc.* Sic porro intelliguntur Episcopi dioecesis Romanae, quique Suburbicariis Ecclesiis praeerant. *Vrbes et Ecclesiae Suffraganeae*, apud Will. Tyrum in Notitia Episcopatuum P[illegible]atuum Antiochiae et Hiero[illegible] ibidem scribit Hierosolymi[illegible]triarchatum erectum fuisse sub [illegible]iniano in Synodo Constantinopolitana, eique attributos Metropolitanos quatuor ex Antiochena et Alexandrina Ecclesiis: *Et quoniam*, subdit ille, *iterum eundem Patriarcham oportebat habere praeter supradictos Metropolitanos familiares suffraganeos*, *quos Graeci Syncellos vocant*, *subtraxerunt praedictis Metropolitanis quosdam Episcopos*, *et quosdam de nouo creauerunt vsque ad viginti quinque*. *Suffraganeos* porro dictos putant Gretzerus et alii, quod a Metropolitano ad Synodum vocati, suffragii ius habeant: vel quia absque Metropolitani suffragio consecrari non poterant. Malim ego sic appellatos, quasi Metropolitanorum *adiutores*, quomodo vocantur apud Lupum Ferrariensem Epist. 81. maxime in consecrandis Episcopis, quod soli facere non possunt Metropolitani. Id firmat prae caeteris Anonymus in Vita S. Remberti Archiepiscopi Hamburg. n. 13. SVFFRAGANEI, quilibet Vicarii Praelatorum in re aliqua exsequenda, apud Vdalricum in Consuet. Cluniac. lib. 1. c. 27. lib. 2. c. 30. lib. 3. c. 5. 6. 18. Bernardum in Consuet. eiusdem Monasterii MSS. cap. 3. et alibi saepe. SVFFRAGANEI PAPAE, dicti praeterea Episcopi aliarum Dioeceseon Romanae Sedi immediate subiecti, vt est in Gallia Aniciensis, etc. Charta an. 1233 *Nos Stephanus Dei gratia Aniciensis Episcopus*, *D. Papae Suffraganeus specialis*. In hac fit mentio Matrimonii initi inter Pontium Vicecomit. Podempniaci et Aliciae de Triangulo. Vide *Suffragium* 5. SVFFRAGANEI dicti praeterea Episcoporum *adiutores*, titulares scilicet Episcopi, et in Episcopalibus functionibus cooperatores, seu Vicarii. Io. de Ianua: *Suffraganeus*, *auxiliarius*, *et proprie in verbis*. *Vnde Episcopi Suffraganei aliorum Episcoporum*, *quod debent eos iuuare non solum opere*, *vel etiam verbis*: *vel si non possunt opere*, *saltem verbis*. CONSVFFRAGANEVS, apud Iuonem Carnot. Epist. 59. *Me et Consuffraganeos meos sic literis vestris instruatis*. Vbi Hugonem Lugdun. Archiepisc. alloquitur. SVFFRAGANEA ECCLESIA, Oratorium, vt videtur, minor Ecclesia. Vita S. Alferii saec. 6. Bened. part. 1. pag. 734.

SVFFRAGANTIA. Vide *Suffragium* 4.

SVFFRAGATIO. Vide mox *Suffragator* 1.

SVFFRAGATOR. (1) Intercessor, qui honorem aucupanti suffragatur. Codex Theod. lib. 2. tit. 29. leg. 1. SVFFRAGATIO, Suffragatoris officium. *Meriti Suffragatio*, in leg. 10. de Praetor. lib. 6. tit. 4. Cod. Theod. (2) Idem qui *Suffraganeus*, in Epist. 9. Pelagii II. PP.

SVF-

SVFFRAGILATIO, *est aliquorum fidem suscipere, qui sunt fideiussores.* Papias. Andreas Floriac. MS. lib. 2. Mirac. S. Benedicti: *Tunc a multitudine totius plebis ad patibulum raptur, ab Aymone fideiussoria legis Suffragillatione redimitur.*

SVFFRAGINARE, *Flectere genua*, Iohanni de Ianua, et in Gemma. Gloss. Lat. Gr. *Suffragino*, ἀγκυλοκτέμπω, neruos incido. Hinc

SVFFRAGINATIO, Incuruatio genuum. Vide *Fragus.*

SVFFRAGINE VNCA, id est, Flexo poplite, apud Fridegodum in Vita S. Wilfridi saec. 3. Bened. part. 1. p. 195. *Qui tellure cubans vnca Suffragine suda.*

SVFFRAGIVM. (1) Pecuniae, quae suffragii titulo ab Imperatoribus accipiebantur, cum honores deferebant, quae δεσποτικὰ vocantur in formula iurisiurandi Nouellae Iustiniani 8. cuius titulus est, *vt iudices sine Suffragio fiant*, quem Iulianus Antecessor vertit, *vt Magistratus sine pecunia fiant.* Vbi Graeca habent, χωρὶς δόσεως. Glossae Lat. Gr. *Suffragium*, ψηφοφορία, δόγμα, δόσις, vbi f. δωρεὰ pro δόγμα. Ita praeterea vsurpatur in Nou. 6. qua cavetur, vt qui emerit Praesulatum *per Suffragium*, non modo Episcopatu, sed et ordine Ecclesiastico, quem prius habebat, excidat. Sed et vox *Suffragium* eo significatu latius patet; neque enim pecuniae duntaxat, sed res etiam immobiles et fundi interdum assignabantur cum Imperatoribus, tum iis quorum suffragia ambiebantur rei cuiusuis obtinendae caussa. *Praesidium* dicitur Lampridio in Alex. Seuero. Vide *Praesidium* 4. *Suffragii* nomine Patronorum stipendia intelligit Butillerius in Summa rurali: *Action Suffragant, si comme la peine et labeur*, fol. 44. vo. Plura vide in hanc rem apud Iac. Gothofredum tit. 29. Cod. Theod. lib. 2. Adde Pancirolum lib. 1. Thes. var. lect. cap. 77. (2) Pro quauis praestatione. Leo III. PP. Epist. 5. *Quia omnia secundum quod solebat Dux, qui a nobis erat constitutus per distractionem* (leg. *districtionem*) *causarum tollere*, e *nobis more solito annue tribuere*, ip *eorum homines peregerunt*, *et* ma *tam collectionem fecerunt de ipso populo: vnde ipsi duces minime p ssunt Suffragium nobis plenissime praesentare.* Charta Conradi Imp. an. 1029 apud Vghellum in Episcopis Aemonensibus: *Cum placitis et districtibus, collectis et angariis, foro, Suffragio, herbatico, eschatico, caeterisque publicis fructuationibus*, etc. Occurrit infra rursum. (3) Pro Alimonia, Sustentatione. Concilium Toletanum II. can. 3. *Si quid vero quod vtilitatem non grauet Ecclesiae pro Suffragio Monachorum, vel Ecclesiarum ad suam parochiam pertinentium dederint, firmum permaneat.* Regula cuiusdam Patris cap. 12. *Operandum namque est omni tempore praeter dies festos, vt habeatur vel propriae necessitatis vsus, vel egenis, vnde detur Suffragium.* (4) Auxilium. Synodus apud Vermeriam: *Statuimus illi Oeconomum persuaderet, qui ei Suffragium, et Ecclesiae sibi commissae custodiam debitam et canonicam exhiberet.* SVFFRAGANTIA et SVFFRAGIVM, in Capitulari Caroli M. an. 802. cap. 30. pro alimonia, vel auxilio. (5) Districtus Metropolitani, seu Ecclesiae suffraganeae. Praeceptum Caroli Simplicis pro Ecclesia Narbonensi: *Venerabilis sanctae Narbonensis Ecclesiae Archiepiscopus Arnustus nostram adiit serenitatem, innotescens auribus Clementiae nostrae, quod in sua parochia, seu in cunctis Episcopiis, qui in Suffragio ipsius positi sunt, grauissima quaedam contra iura Canonum atque instituta Legum increuerit consuetudo*, etc. Vide *Suffraganea Ecclesia.* (6) Priuilegium, in Cod. Theod. lib. 14. tit. 2. de Priuil. Corpor. leg. 3. *In honorem aeternae Vrbis, Corporatis indulta Suffragia valere praecipimus.* (7) SVFFRAGIA EXTREMA, Sacramenta quae in extremo positis concedebantur, in eodem Cod. lib. 15. tit. 7. de Scaenicis leg. 1. *Sedula exploratione quaeratur, an indulgeri his* (Scaenicis) *necessitas poscat extrema Suffragia.* (8) SVFFRAGIA, Ora-

Orationes, quibus Dei Sanctorum suffragia, seu auxilia implorant. Vgutio: *Suffragia proprie sunt orationes Sanctorum, quas pro nobis fundunt ad Dominum, et rogationes pro Christianis, quas eis fundimus.* Euervinus Steinfeldensis de Haereticis sui temporis p. 457. *In Suffragiis Sanctorum non confidunt, etc. Suffragia precum*, in Epist. 73. inter Franciscas to. 1. Hist. Franc. *Suffragia Sanctorum* apud Honorium Augustod. lib. 2. c. 41. SVBPHRAGIA, eadem notione, in vet. Caeremon. MS. B. M. Deauratae Tolos. *Non dicuntur Subphragia sanctorum*, etc. (9) Orationes Monachorum, aliaque eorumdem pia opera, in quorum participationem admittebantur laici. Charta ann. circ. 1063. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Volentes participem facere benefactorum seu Suffragiorum dicti Ordinis, statuerunt*, etc. (10) SVFFRAGIA appellantur etiam Orationes, quae pro defunctis dicuntur, quod pro iis Sanctorum suffragia inuocentur. Liber Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. c. 55. (11) † Perfugium. Will. Gemetic. Hist. Normann. l. 5. c. 10.

SVFFRANTIA, induciae, in Ch. a. 1356. V. *Sufferentia*.

SVFFRATOR, *adiutor, protector*, in vet. Gloss. Cod. 7646. V. *Suffragium*.

SVFFREARE, pro sufflare, flatu extinguere. Lit. remiss. an. 1452.

SVFFRENATVS. Acta MSS. passionis S. Eulaliae Mart. *Tunc pro camo capitis Suffrenata ad passionem ducitur*, id est quasi fraeno tracta.

SVFFRENTIA, vt *Sufferentia* 3. Vide ibi.

SVFFVGARE. Concilium Foroiuliense an. 791. *Ac per hoc pullulantia dominici ruris triticeae messis virentia sata, adhuc, vt ita dixerim, infra stipulae thecam spiritualium fructuum turgentibus spicis, necdum in flauentes calmos aureas erumpentes aristas, necdum sterilium zizaniorum manipulis in vno fasce ignitis funibus colligatis traditis in pabulum flammis, vmbrosis nihilominus Suffugare falsitatum rhamniculis moliuntur.* Videtur vox vsurpata pro *suffundere*, vel certe pro *offuscare*. CONSVFFVGARE. Acta S. Thyrsi n. 25. *Cumbricius fere ardens reddidit animam, et omnes, qui videbant corpus eius, dicebant, quod ab igne Consuffugatum erat.* Bollandus emendat ex coniectura, *consuffocatum*.

SVFFVGIVM. Gariopontus l. 2. c. 13. *Dyspnia* (δύσπνοια) *autem Suffugium nominatur, semper interius ad se trahens anhelitum.* Infra: *Aliquotiens Suffugium sequitur suffocatio faucium cum anhelitu.* Gloss. Gr. Lat. Δύσπνοια, *suspirium*, δυσπνοϊκὸς, *suspiriosus*. *Asthmatici et suspiriosi*, apud eumdem Gariopont. l. 2. c. 12. SVFFVGIVM, alia notione, vide supra in *Subfugium*. † SVFFVLTARE, suffulcire, t. 4. Collect. Hist. Fr. p. 67.

SVFFVMARE, Redolere, Gall. *Sentir*. Epistola apud Acher. to. 2. Spicil. p. 408.

SVFFVMIGIVM, Suffumigatio, fumi diffusio. Vita S. Syncleticae tom. 1. Ianuar. p. 252.

SVFFVRATVRA, Pellitium, quo vestis ornatur, Gall. *Fourrure*. Concil. 1. Salisburg. Vide *Fudratura*, et *Sufultra*.

SVFFVSA, vide infra *Suffusum*.

SVFFVSORIVM, *Vas, in quo est oleum, quod ponitur in lucernis, idem est infusorium. Item Suffusorium dicitur, per quod proiicitur ablutio calicis. Idem infusorium, et fusorium.* Ita Vgutio, et Ioan. de Ianua, et Catholicum paruum: *Suffusorium, Vaisseau à huile, ou autre liqueur.* Gloss. Lat. Gr. *Suffusorium*, ἐπίχυσις. Graec. Lat. ἐπίχυσις, *infusio, Suffusorium, infundibulum.* Vide *Suffitorium*.

SVFFVSVM. Formula 11. ex Marculfo l. 1. *Itemque victum ad caballos eorum, foeno carra tanta, Suffuso modios tantos.* Vetus Charta Aldrici Episc. Cenoman. n. 56. *Et debentur inde de pastione inter frumentum et sigale modii 34. et sextaria nouem Suffuso de auena modii 444.* Annonae species videtur. SVFFVSA, eadem, vt videtur, notione, tametsi incerta: neque

neque enim putem huc pertinere vocem *superfusum*, in l. 4. Cod. Th. de Censitoribus, pro eo, quod supra quam aequum est, imponitur. Charta ann. 950. apud Meurissium in Episcopis Metensibus p. 137. *Forestam nihilominus, quae dicitur Heis, cum integro banno eidem loco concedimus, in omnes usus cum reditibus suis, id est croada et Suffusa, quas debent soluere, quicumque de adiacentibus exinde voluerit focariam de mortua silua habere, et plaustra ad aratra sua, stabula etiam facere.* Alia Leonis IX. PP. ibid. p. 356. *Cum silua, quae vocatur Heis, et cum omni utilitate vel Suffusa eiusdem siluae.* Aliud a *Suffuso* videtur esse: nec absurde de iure suffundendi vel caedendi ligna intelligeretur. ✝ Mallem de opera, quam subditi terram suffudiendo dominis praestant, intelligere.

SVFFVSVS, Vide supra *Suffossor*.

SVFIVS, Follis, Gall. *Soufflet*. Statuta Astens. Collat. 7. c. 50. fol. 23. *Nec in eam* (bestiam) *suflabunt aliquo modo seu Sufio vel aura.*

SVFRACEMATVS. Statuta vetera Chirurgorum Parisiensium art. 26. apud Steph. Paschasium in Disquisitionib. Franc. lib. 9. cap. 30. *Chirothecas etiam purpureo colore coloratas, sericeis pariterque et mixtim aureis, ut moris est, munitas, subsarcitas, Sufracematas pendulis, ut exinde eorum liberalitas appareat, largiri tenebuntur.* Legendum puto *suprasematas*, ex Gallico *Sursemées*.

SVFRENTIA, ut *Sufferentia* 3. Vide ibi.

SVFVLA, Calceus, Gallice *Soulier*. Charta ann. 1316.

SVFVLTRA, ut supra *Suffuratura*. Statuta datiaria Riperiae fol. 4.

SVFVSVM, vide supra *Suffusum*.

SVGA, βδέλλα, in Gloss. Lat. Gr. βδέλλα, *Suga, hirudo, sanguisuga*, in Gloss. Gr. Lat.

SVGGECTIO, ut *Subiectio* 1. Vide in hac voce. Codex censualis MS. Irminonis Abbat. fol. 126. col. 2. *Pertinet autem eadem terra per Suggectionem ad fiscum Spicarias.*

SVGGELLA, ὑπώπιον. SVGGILLATIO, ὑποπιασμός. Gloss. L[at.] Gr. Codex Sangerm. *Suggilla*, S[u]*gillatio*; Regius: *Sugilla*, *sugilla*[tio]. Vide *Suggillare*.

SVGGERA. Lex 3. Cod. Th. de C[...]cis coctor. *Hoc autem excepto* T[...]*racinensis praestationis Canone S*[ug]*gera, qua vetusto praeberi Fui at* [...]*tus usibus more consuevit.* Monstr[um] vocis, inquit Iacobus Gothofred[us], cuius vide incertas admodum co[n]iecturas.

SVGGERENDA, libellus suppl[ex] Bollandistis. Victor Vitensis in V[ita] S. Eugenii tom. 3. Iulii p. 500. [...]*cor barbarum molliretur, Suggeren*[da] *daretur tali textu conscripta.* Vi[de] *Suggestio*.

SVGGERERE. (1) Fundere. Miss[ale] Francor. vetus p. 398. *Accipite* [...]*orciolum ad Suggerendum vinum* [...]*charistiae corporis Christi.* Ordo R[o]manus de Ordinatione Acolyth[orum]: *Dicente sibi Episcopo, Accipite* [ur]*ceolum ad Suggerendum vinum* [et] *aquam in Eucharistiam Corporis Ch*[ri]*sti.* Ita etiam legi in aliquot Cod[d.] libri Sacramentorum monet Me[nar]dus: ubi alii *ad fundendum* [...]runt. Cui conuenit illud Isidor[i Iu]nioris ad Laudefredum: *Ipse Su*[g]*gesta pro Eucharistia Subdiaconis* [...] *ministrat.* Qua voce vinum et aq[ua] ad Sacramentum designari ait e[...] Spelmannus. Vide *Suggestum*. ([2]) ✝ Designare, nominare, in vet. C[...]rem. eccles. Carnot.

SVGGESSIO, in veteribus Codicib[us] Conciliorum Gallicanorum legi m[o]net Sirmondus ad Concil. Paris[...] IV. pro *suggestio*. Vide Baluzii N[o]tas ad Capitul. col. 985.

SVGGESTIO. (1) Libellus supple[x,] *litterae rogatoriae*, relatio, consult[a]tio ad Principem in Cod. Theo[d.] lib. 8. tit. 1. leg. 9. et lib. 11. [tit.] 29. leg. ult. de relation. Charta [...] Append. ad Capitul. *Dum a ciuita*[te] *et loco Episcopus fuerit defunctus,* [...] *populo ciuitatis eligitur alius, et* [...] *a sacerdotibus, clero et populo dec*[re]*tum: et veniunt ad Archiepiscop*[...] *adducentes secum et Suggestionem,* [id] *est, rogatorias litteras, et eis* [...]

scopus consecretur quem secum deportati sunt. Vide Baluzii Notas ad Capitul. col. 985. *Rogatoriae litterae, et Suggerenda.* (2) † Consilium, t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 581. (3) † Scriptum quodvis, argumentum, ibid. p. 396.

SVGGESTOR, qui suggerit, impulsor. Oratio pro electione Abbatis in Constit. Hirsaug. S. Wilhelmi lib. 2. cap. 1. *Esto, Domine, salus et Suggestor et effector iudiciorum nostrorum.*

SVGGESTVM. Isidorus Iunior in Epist. ad Laudefredum Episc. inter Conc. Hisp. to. 2. p. 554. *Ad acolythum pertinet praeparatio luminariorum in sacrario; ipse cereum portat, ipse Suggesta pro Eucharistiae calice praeparat.* Vbi nescio an intelligi debeat tabula seu mensa, in qua vasa altaris reponuntur, Gall. *Credence*; an *Suggerenda*, id est, infundenda in calicem, vinum scilicet et aqua. Vide *Suggerere.*

SVGGESTVS. *Suggesta vrbs*, in qua sunt *Suggestus*, seu publicae scholae, ni fallor. Vita Hugolini IC. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 283. *Leges ibidem didicit et decreta moralesque disciplinas, caeterasque liberales doctrinas, et sic didicit, vt quocumque ad Suggestas studiorum vrbes proficiscitur, ita eius celebratur aduentus, vt famam ingenii quam habet maximam, ipsiusque exspectationem praesentia superaret.*

SVGGILLARE, Suffocare, strangulare. Gloss. Gr. Lat. ἄγχις, *Suggillatio*; *suffocatio.* Glossae Biblicae MSS. *Suggillo, tractum est a gula, quasi suggulo: vnde Suggillare proprie est strangulare.* Papias: *Strangulat, suffocat, gulam manu premit, Suggillat. Suggillare, gulam stringere, gulae manum iniicere.* Gregorius Turon. lib. 4. Hist. c. 28. *Ad extremum eam Suggillari iussit a puero, mortuamque reperit in strato.* Lib. 3. c. 2. *Cui dormienti orarium sub collo positum, ac sub mento ligatum, trahentibus ad se inuicem duobus pueris, Suggillatus est.* Quidam Codd. habent *suffocatus est.* V. *Suggella.*

SVGGILLATIO. (1) Exactio, *Malatolta.* Charta Sanctii Regis Nauarrae aerae 1045. apud Sandouallium in Episcopis Pampilon. V. *Sugilatio.* (2) † Infamia, dedecus; t. 7. Collect. Hist. Fr. p. 548.

SVGGREMIARE, *Sursum gremium faciendo pannos eleuare, et succingere.* Vgutio.

SVGGRVNDIVM, vt *Subgrundium.* V. ibi.

SVGILATIO. Charta Roberti Archiep. Rotomag. to. 3. Hist. Harcur. p. 30. *Hanc autem Sugilationem, vel vt ita dicam, sigillationem singulis singulorum nominibus coepiscoporum subscribi decernimus.* Sic Chartam vocat Robertus, qua ecclesiam ab exactionibus Episcopi et Archidiaconi immunem esse iubet. V. *Suggillatio.*

SVGIVS, V. *Canis segusius.*

SVGMA, SVGMARIVS, pro *Sagma* et *Sagmarius.* V. in *Sagma.*

SVGRVNDIA, SVGRVNDARIA. Gloss. Isid. *Sugrundia, fundamenta. Sugrundaria, sepulchra.* Haec emendat Graeuius: neque enim *Subgrundia* sunt fundamenta, sed partes tecti prominentes. V. *Subgrundium. Sugrundaria* vero sunt sepulcra infantum, vt post Fulgentium docet Papias: *Suggrundarium dicebatur sepulchrum infantium nondum 40. dies implentium, quod nondum bustum, vel tumulus poterat dici.* V. Vossii Etymolog. in vtramque vocem.

† SVIANCIA, praestationis species, Gall. *Suiance*, in Ch. Ms. a. 1303.

SVIATARIVS, Subditus, Gallice *Sujet.* Notitia iudicati ann. 850. in Append. ad Marcam Hisp. col. 783.

† SVICHETVS, vel SINCHETVS, monetae species, f. pro *Sanchetus.* Ch. Ms. a. 1317. *Sancetti.*

SVICIDIVM, V. *Succidium.*

SVILLINVS, Suillus, ad suem pertinens. Gregor. Turon. lib. 10. Hist. cap. 24.

SVILLVS, Sus, porcus. Charta Rudesindi inter Conc. Hisp. tom. 3. p. 181.

SVITA, V. in *Secta* 3.

SVITAS, vox IC. frequentissima, quae *extraneitati* opponitur. *Heredes in iure*

iure alii Sui, *alii extranei*, Iohanni Raynaudo in Tractatu *Suitatis et extraneitatis*. V. Lexic. Caluini et Comment. Iohannis Schneidewin in Institut. lib. 2. tit. 19. p. 592. edit. Argent. ann. 1652.

† SVIVISNVS, suillus, suinus, in Ch. a. 1309.

SVLANDRIA, nauis species, V. *Chelandium*.

† SVLATVRA, fons, scaturigo. Ludew. t. 10. Reliq. p. 179.

SVLCARE, Sulcos in pergamento ducere. Chron. Trudonense lib. 8. p. 441. V. *Punctare*.

SVLCELLVS, diminut. a Sulcus. Vita S. Trudperti tom. 3. April. n. 13.

SVLCEVS, certum pondus, vt videtur, in Charta Leduini Abbat. S. Vedasti Atrebat. ann. 1036. ex Tabul. eiusd. Monast. *De pensa alarum*, 2. *den. Centum de alosis*, 4. *den. Sulceus balenae*, 1. *den.*

SVLCI CIRCA VILLAS, Superstitionis species, in Indiculo Superstitionum et Paganiarum c. 23. V. *Vrbatus*.

SVLCIA, Sal, salina. Capitulare de Villis, cap. 34. *Lardum, siccum, Sulcia, niusaltus, vinum, acetum, etc.* Helmodus lib. 1. cap. 77. *Idem conqueruntur ii, qui sunt Luneburg, quod Sulcia nostra deuorata sit propter Sulciam, quam coepistis habere Thodeslo.* Ad marginem editor: *Salina Luneburgensis.* V. *Sulsus* et *Sulzica*.

SVLCITA. Albertinus Mussatus lib. 5. de Gestis Italicor. rubr. 2. *Cum armorum virorumque Sulcitis, e Principatu galeis* 40. *e Prouincia galeis* 7. *etc.* Legendum forte *scaritis*. V. *Scara* 3.

SVLCVS. (1) Riuulus. Charta ann. 1399. apud Kennett. Antiq. Ambrosd. pag. 531. (2) † Linea, quae instar sulci ducitur, t. 4. Aug. p. 381.

SVLDVNIS, Exolidunum, Exoldunum, Gall. *Issoudun*, in Charta an. 1028. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 272.

† SVLFVRACHA, *vel* SVFVRACHA, *dens equinus*. Gloss. med. Sim. Ianuens.

SVLFVTARE, f. pro *Sulfurare*, Sulfure fumigare, vt color immutet... Ital. *Solforáre*. Statuta Cadubrii l. 3. cap. 83.

† SVLIRE, furere. Gloss. vet. C... 7641.

SVLIVA, Trabs, tignum, Gallis ... *live:* ex Saxon. *Sul*, vel *Syl*, ... lumna, Germ. Säule. Ernulf... Episcopus Roffensis de Ecclesia R... fensi.

SVLLIMIS, pro Sublimis, apud Gu... terum Hemingford, de Gestis E... wardi I. Regis Angl. p. 13. et ali...

SVLLYNGATA, V. *Swolynga*.

SVLPHVRIVM, Θεάφιον, *Sulphuri...* θεάφιον, in Gl. Graec. Lat. MS. edito est *Sulphurium*.

SVLPHVRIVOMVS, qui Sulphur e... mit, in Miracul. S. Seruatii to... Maii p. 225.

SULPOR VIVUM, θεῖον ἄπυρον, ... Gloss. Lat. Graec. Leg. *Sulfur*, ... *Sulfur*.

SVLPVRIVM, V. *Sulphurium*.

SVLSVS. Michaël Scotus de Phy... nomia c. 12. *Et hic similiter ... nocet et Sulsus, id est, nerui ... boum, et lac et cucumer, etc.* Ge... Sülze. V. *Sulcia*.

† SVLTA, i. q. *Solta* 2, vt vide... in Ch. ap. Schwartz. de fin. pri... Rug. p. 222.

SVLTANVS, SOLDANVS, apud Tu... cos est supremus Princeps: vt... Nicephorus Briennius lib. 1. c. ... et alii vocem Turcicam esse opi... sunt, significareque aiunt κατ... κράτορα καὶ βασιλέα βασιλέων, ... hunc titulum primum sibi arrog... Tangrolipecem, post fugatos Sa... cenos, eorumque Principem Ma... dum ann. 1055. At longe ante h... tempora Sultanorum mentio ... nempe sub Basilio Porphyrogeni... apud Constantin. lib. 2. de Them... cap. 11. Scylitzem et Zonar... Quin et vocem esse Persicam pro... ve... numisma Chosrois, Cabad... filii, Regis Persarum, a Santam... tio et a Cangio in Dissert. 16. ... Ioinuillam descriptum, in quo ... *soltan* inscribitur, id est, *Rex* ... *gum*. SODANNVS, apud Iac. Vitriaco lib. 3. Histor. Orient. to...

Ane

Anecd. Marten. pag. 874. SOLDANVS CVRIAE ROMANAE, Praefectus palatii, Magistratus cui carcerum custodia commissa, meretricum et quarumdam rerum criminalium iudex. Ceremoniale Romanum l. 1. sect. 3. V. Octauium Vestrium lib. 2. de Iudic. Aulae Romanae cap. cuius titulus est: *De iudice Marescalli vrbis, quem hodie Turris nonae Iudicem vocamus.* SOLDANVS, Moneta Sultanorum. Willelmus de Nangiaco in S. Lud. Vita ann. 1249. SOLDANATVS, Soldani dignitas, apud Will. Tyrium lib. 4. cap. 11. lib. 18. cap. 9. SOLDANARIA, eadem notione. Chronicon Nangii ann. 1290. SOLDANIA, eodem significatu. Iac. Auriae Annal. Genuens. ad ann. 1289. apud Murator. to. 6. col. 597. SOLDANVS, idem qui *Syndicus*, V. ibi.

VLTOR, *Cultor.* Glossae Isidori.

ILZA, *Murium.* Gloss. Mons. pag. 400.

ILZICA, apud Papiam, vel vt codex MS. praefert, *Sulzita*, inter escaria recensetur, in v. *Vasa.* ibi: *Sulzica, á salibus dicta, quasi salsica, i. salinum.*

MA, vt *Sagma*, V. in hac voce.

VMACH, arbusculae species, apud Bern. de Breydenbach in Itiner. Ierosol. et in Statutis Astens. vbi de Introitus portarum.

VMAG, V. supra in *Carno.*

VMAGIVM, V. in *Sagma.*

VMBERINVS, SVMBRINVS, mensurae species. Consuet. Eccl. Colon. MSS. *Quatuor qui vocantur nuncii, quorum quilibet recipit tres Sumberinos auenae . . . Sumberinus albae ...ae, etc.* *) Germanis superioribus ein Simmer. V. *Simmera.*

MELARIVS COQVINAE, V. *Sagma.*

IVMELLA, calcei solea, Gall. *Semelle.* Ch. Ms. a. 1245.

MERIVS, Iumentum Sarcinale. V. *Sagma.*

MILVS. Litterae ann. 1358. to. 4. Ordinat. Reg. Franc. p. 189. *Quod ... pecunia non* (cum) *fuerit leuata seu exacta, apportetur per Suminos VI.*

las communitates cuiuslibet Senescalliae. Mendum esse pro *Singulas*, vidit Cl. Editor.

SVMINATA, Scrofa. Lampridius in Alex. Seuero c. 22. *Iussit ne quis Suminatam occideret.* Adiectiue vsurpatur apud Arnobium lib. 2. *Suminata caro*, id est, suilla.

SVMIS, in Pacto Leg. Salicae edit. Eccardi tit. 1. §. 1. pro *Sunnis.* V. in hac voce.

SVMITAS, pro *Summitas*, Gall. *Sommet*, in Statutis criminal. Saonae cap. 42. fol. 93.

SVMITTANTES PERSONAE, pro Submissae, ni fallor, delegatae. Charta Henrici I. Imp. ann. 1014. apud Murator. delle Antic. Estensi pag. 112.

SVMMA. (1) Sors pecuniae creditae. *Summa crediti*, in l. 1. Cod. Th. de Vsuris. *Capitis summa*, apud Paulum in Collect. Sentent. (2) Summarium, breuiarium, Gall. *Somme.* Testam. an. 1271. inter Instrum. to. 3. Gall. Christ. nouae edit. col. 180. SVMMA, epitome, synopsis, compendium, Gall. *Sommaire*, apud Acher. tom. 5. Spicil. pag. 529. in Chron. Casaur. (3) SVMMA MONTIS, Vertex, Gall. *Sommet.* Chronic. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 539. V. *Summum.* (4) SVMMA, SVMMAGIVM, onus. V. *Sagma.* (5) † Deliberatio summatim exacta. Stat. Vniu. Aurel.

SVMMARE. (1) Submonere, adhortari, ex Gall. *Sommer.* Gerardus Machetus Episcopus Castrensis Epist. 352. SVMMATIO, Submonitio, admonitio, denuntiatio, Gall. *Sommation.* Regest. Magn. Dierum Trecens. fol. 90. vo. (2) Pecuniae summas exigere, Gall. dicunt *Lever des sommes d'Argent.* Berntenius in Chron. Marienrod. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsuic. p. 444. (3) *Summa rerum capita annotare, summatim dicere*, in Gemma. Conc. Pisanum ann. 1409. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 1095. Hinc SVMMATOR, qui in epistolis obseruat praecipua capita, eaque Papae suggerit, ibidem. (4) Onerare, V. in *Sagma.*

SVMMARIE, in Correct. Statut. Cadubrii cap. 134.
SVMMARIETAS, Breuitas. Bulla Clementis VII. PP. to. 2. Bullar. p. 496.
SVMMARII, qui faciendae rationis summarum quarumcumque periti sunt. Iul. Antecessor Constit. 58.
SVMMARIVM. (1) V. in *Sagma*. (2) ✝ Tignum minus, Gall. *Sommier*. Comput. Ms. a. 1486.
SVMMARIVS, SVMMATA, SVMMATARIVS, V. supra in *Sagma*.
SVMMATES *Classis Alexandrinae*, Praefecti, in l. 32. Cod. Th. de Nauicular.
SVMMATICA, census Episcopo pendi solitus a Clericis ipsi subditis; vnde forte an *Summatica* dictus. V. *Synodus*. Charta ann. 1074. tom. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 9.
SVMMATICVM, V. in *Sagma*.
SVMMATIM, Statim. Charta ann. 1243. ex Biblioth. Reg.
SVMMATIO, V. in *Summare* 1.
SVMMATITAE, ex Graec. συμμαθηταί, condiscipuli, apud Ordericum Vitalem in Praefat. Glossae MSS. *Simatides*, *condiscipulus*.
SVMMATOR, V. in *Summare* 3.
SVMMATVS, Summa, rei caput. Gesta Tancredi apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 175.
SVMMFARE, carro vehere, onerare. V. in *Sagma*. Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 48. vo.
SVMMEIOLVS, ἐνουρητής, in Gloss. Lat. Gr. Sangerm. MSS.
SVMMENTVM ἀνθερεών, in Gloss. Lat. Gr. Aliae Graec. Lat. ἀνθερεών, *mentum*, *Submentum*, *Summentum*.
✝ SVMMERE. *implere*, *bibere*, Gloss. vet. Cod. 7641.
✝ SVMMERINVS, i. q. *Sumberinus*. Honth. Hist. Trev. t. 2. p. 895.
SVMMERIVS, V. in *Sagma*.
SVMMIPOTENS, omnipotens, in Charta dotalitii ann. circiter 1000. apud Marten. part. 2. Collect. nouae vet. Script. pag. 12.
SVMMISSARII, Presbyteri in Ecclesia Argentinensi inferioris ordinis, quibus ex officio competit maius sacrum seu *Summam Missam*, vt vocant, celebrare; vnde vocis origo: id quippe inter eorum officia praecipuum est, etsi alia ipsis committantur. Ordinat. Eccl. Argent. apud Marten. de Diuin. Offic. p. 209.
SVMMISSVS, SVMMITTENS, pro Submissus et Submittens, in Charta ann. 1176. inter Probat. Hist. familial. de Gondi tom. 1. p. 54.
SVMMISTA. (1) Συμμύστης, apud Ordericum Vitalem, lib. 1. p. 330. 323. V. Hieronym. in Ruffin. lib. ; c. 9. Epist. 13. sub fin et Epist. 25 c. 2. (2) Caesar Egassius Bulaeus in Hist. Academiae Paris. ad ann. 1120. scribit, Hugonem de S. Victore librum edidisse, quem *Summam Sententiarum* appellauit, hincque *Summas et summarum Theologicarum libros* dici et appellari coeptos, e que *Summistas Theologos* suam originem et appellationem debere. V. *Summa* 2.
✝ SVMMITAS. (1) Culmen, fastigium. (2) Immoderatio, Gall. *excès*. Murat. t. 20. p. 927.
SVMMITTERE, pro *Submittere*, apud Baldricum Nouiom. lib. 1. cap. 3.
SVMMIVIRGIVS, ἀρχιραβδοῦχος, Gloss. Lat. Graec. MSS. Sangerm. In editis, *Summus lictor*. V. *Virgarius*.
SVMMONERE, SVMMONITIO, SVMMONITOR, SVMMOSA, V. in *Submonere*.
SVMMOSANCTVS, pro Sanctissimus crebro occurrit in Tabul. Viennensi.
✝ SVMMOTIO, pro *Summonitio*, citatio, vocatio, t. 12. Gall. Chr. p. 56.
SVMMVLA, dimin. a *Summa*, compendium. V. infra *Summulistae*.
SVMMVLARIVS, V. in *Sagma*.
SVMMVLISTAE, Scholares, quibus *Summulae* seu compendia philosophica traduntur. Statuta Collegii Bernardi Paris. ann. 1493. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 17
SVMMVM, castrum, quia saepius *Summo* seu vertice montis constructum. Rolandini Patav. Chron. apud Murator. to. 8. col. 324.
SVMMVS, superior, Praelatus. Sa ta Canon. Regul. apud R. Duellius to. 1. Miscell. p. 88. SVMMI MINVM, qui aliis praesunt, S

mitt. Henr. Huntindon. in Epist. ann. 1153. apud Acher. to. 8. Spicil. pag. 187.

SVMNIS, V. *Sunnis*.

SVMPNIATA, V. *Soniare*.

SVMPTARE, Scripto excipere. Acta B. Guillelmi Eremit. tom. 1. April. pag. 393. V. *Sumptum*.

SVMPTICVLVS, Sumtus modicus, exiguus. S. August. de Morib. Clericor. apud Acher. tom. 6. Spicil. pag. 11.

SVMPTICVS MORBVS, pro sontícus, in Ch. Ms. a. 1254.

SVMPTOR. (1) Synodus Sodorensis in Mannia, ann. 1229. *Sumptor de iure antiquo, et statutis veteribus, ab omnibus Iconomis garbam de trium liguorum longitudine, scilicet frumenti, ordei, et auenae annuatim percipere debet, et ad omnem caseorum decimationem et collectionem vnum agnum electum habere debet, etc.* Neque procliuius est dicere, qui dicantur. (2) SVMPTORES, in Vita S. Fructuosi n. 2. *Prouenit, vt quodam die possessionem Ecclesiae ingressi, ipsius praecantes puericelluli, cum ei ad ostendum hospitium praeparassent, ibidem de Sumptoribus Scholae ipsius adueniens interrogauit, dicens: Quis hoc occupauit habitaculum?* Vbi viri docti, nescio an vere, *Sumptores* esse arbitrantur, quos *Pensionarios* dicimus. V. *Sumptare* et *Sumptum*.

SVMPTORIVM. Flodoardus lib. 3. Hist. Remensis cap. 5. *Calicem maiorem cum patena, Sumptorioque fecit ex auro lapidumque pretiosorum illustrauit nitore: qui calix postea pro redemptione ac salute patriae Normannis datus est, patena adhuc reseruatur ibidem.* Vbi Coluenerius *Sumptorium* interpretatur *Cochlear, vt Gallice vertitur, quo nimirum vtuntur in Calice sacro.* Atqui Graeci quidem cochleari sanguinem Christi hauriebant: Latini vero *fistula*. Ita *Sumptorium* pro fistula hic sumi potest, tametsi cochlearia inter ministeria sacra vulgo etiam reponuntur.

SVMPTVARE, cibum praebere, t. 4. Aug. p. 833.

SVMPTVARIA, Cibaria. Translat. S. Venantii tom. 1. April. pag. 7. V. *Sumptus* 1.

SVMPTVARIVS, *qui erogat sumptus.* Glossae Antiquae MSS. et Papias. V. Inscript. vetr. 331. 2. 333. 5.

SVMPTVM, exemplum, descriptio, Gallis *Copie*: hinc fortassis *Sumptor* et *Sumptores*, de quibus supra, Librarii, exscriptores, Gall. *Copistes*. Rollandinus in Summa Notarii; V. supra *Sumptare*.

SVMPTVOSITAS. (1) Luxus, Sumptuosa magnificentia. Sidon. lib. 9. Epist. 6. (2) † Sumptus, t. 5. Ordin. reg. Fr. p. 457.

SVMPTVOSVS, *Propino, ambro,* in Glossis antiquis.

SVMPTVS. (1) Vt supra *Sumptuaria*. Continuatio de Gestis Abbat. Lobiens. apud Acher. tom. 6. Spicil. pag. 629. (2) SVMPTVS, inter iura quae a vassallis domino debentur recensent Charta ann. 1317. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 166. col. 1. *Cum . . . laudimiis, trezenis, lesdis, latis, sportulis, Sumptibus, pedagiis, etc.*

SVMTVRA, bona, facultates. Acta S. Bonifacii Archiep. to. 1. Iun. p. 463.

SVNA, foedus, pactum, vt *Sona* 2. quomodo etiam forte legendum est. Diploma Ludouici Ducis Brandenburg. apud Ludewig. to. 7. Reliqu. MSS. pag. 86.

SVNDERNOTA, vox Saxonica *Sunternote*, Officium, munus, vel ministerium distinctum vel peculiare. Capitula de Weregildis post Concilium Grateleanum ann. 928.

† SVNDRIALIS, i. q. *dominicatus*, vt videtur, ad domanium pertinens. Ch. a. 782. ap. Murat. t. 6. Antiq. med. aeui, p. 238. V. *Soildrum*.

SVNESTA, V. *Sonesti*.

SVNDRIVM, V. supra *Sandrium*.

SVNGAELONES, V. *Sakones*.

SVNGEDA. Charta ann. 1147. in Tabulario S. Bertini: *Qui denarii annuatim per manum Presbyteri de Werkin in Natiuitate S. Mariae ad censum Episcopalem, quem Sungeda vocant, dirigentur,* forte pro *Suntgelda*,

gelda, pensitatio ad fretum. V. *Sund.*

† SVNGVIA, i. q. *Sogneia*, in Ch. Ms. a 1196.

SVNNIA, V. mox in *Sunnis*.

SVNNIS, in vett. Glossis, *Impeditio, impedimentum*. Sumitur porro haec vox pro Excusatione, quam affert quispiam, quo minus iuri stare possit. Lex Salica tit. 1. §. 1. *Si quis ad mallum legibus dominicis mannitus fuerit, si eum Sunnis non detinuerit, 600. denariis, qui faciunt solidos 15. culpabilis iudicetur.* Vetus placitum in Vita Aldrici Episc. Cenoman. p. 120. *Ne infirmitas aut legitima Somnis eum detinuerit*, etc. Ita perperam *Somnis* habetur in Lege Longob. lib. 2. tit. 43. §. 1. et *Sumnis* l. 3. tit. 13. §. 3. nisi spectetur vox Germanica Säumniß, cunctatio, mora. Wendelinus vero vocem *Sunnis* a Teutonico *Sun*, vel *Son* deducit, i. separatus, segregatus, quia qui *sunnim* proponunt, vt plurimum abesse a iudicio propter negotia coguntur. Salmasius ad Spartianum p. 20. a *Sontico* morbo etymon arcessit, quem non pro caduco duntaxat, sed pro quauis etiam grauiori aegritudine in duodecim Tabulis accipi obseruat, ita vt *sunnia* vel *sonnia* dicta sit quasi *sontia*. Sed V. *Soniare*. SONNA, in Vita Gregorii VII. PP. saec. 6. Bened. part. 2. p. 449. SVNNIA. Marculfus lib. 1. form. 37. Vetus Placitum ap. Mabill. tom. 4. Vitt. SS. Ord. S. Bened. p. 619. Editio *Sannia* praefert, peius apud Felibian. Hist. Sandion. p. XIV. legitur *Samnia*. SONIA. Vetus Placitum sub Chlodoueo III. Rege SONIVM, in Tabul. S. Florentii ann. 1198. SOINVS, SONIVS, ESSOINVS, etc. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 29. V. *Soniare*. ESSONIA, EXONIA, EXONIVM, idem quod *Sunnis*, a quo profecta haec vocabula, Gall. *Exoine*, *Essoigne*. Hincmarus Remensis in Quaternionibus a Cellotio editis, et Opuscul. 29. ESSONIVM, apud Rogerum Houeden. p. 549. in Regiam Maiestat. lib. 1. c. 7. §. 1. etc. EXONIVM, eadem notione. Gauterius Cancellar. de Bellis Antiochen. p. 446. Frustra porro viri docti aliunde quam a *sunnis*, vocis istius etymon accersunt, quam Budaeus, Perionius, et H. Stephanus a Graeco ἐξόμνυσθαι efficiam putant, quod est, *excusare iureiurando absentiae causam eius, qui vadimonio obstrictus est*. Iacobus Bourgoing lib. de Orig. et vsu vulgarium Linguarum p. 14. ab *exonerare* deducit. Cuiacius in tractatu 7. ad Africanum ad leg. 23. de Oblig. et act. a Latino barbaro *exidoneare*, id est *non esse se idoneum affirmare*, priorem improbans sententiam: cui fauent codices MSS. Leges Alamannor. c. 44. §. 1. qui *exoniare* se habent, vbi editi *idonear*. Sed Cuiacii quoque nec aliis placet, Pithoeo, Bignonio, Spelmanno, Vossio, etc. qui probabilius censent a voce *sunnis* et *sunnia* hauriendum etymon. *Sunnis* vero originem repetit Hickesius in Dissert. Epist. p. 8. a veteri Maeso-Gothico *Sunja*, veritas; quod impedimentum, quo quis ne ad curiam se sisteret prohibebatur, verum et legitimum es- probare tenebatur. Hinc *Essonia*, pergit ille, optime respondet verb- *Sunian*, quod probare verum, veri- ficare, iureiurando confirmare sonat. Sed curiosius exquisita mihi videtur isthaec originatio; sincerior est ill- magisque natiua quam proponit Vi- doctissimus in *Soniare*. V. in hac vo- ce. ESSONIVM DE MALO LECT- cum quis morbo ita detinetur in le- cto, vt ad iudicium venire non pos- sit. Qui quidem morbus dicitur *Infirmitas de ressenntisa*. Prima Sta- tuta Roberti I. Regis Scotiae cap. 6 ESSONIVM DE MALO VENIEN- DI, cum quis infirmitate ita est de- tentus et impeditus, vt venire non possit. De eo agunt l. 2. §. 3. D si quis caut. in iud. sist. Regia- Maiest. lib. 1. cap. 8. §. 3. EXO- NIVM PROPRII CORPORIS, e- dem notione. Charta Philipp- Aug. Reg. Franc. ann. 1267. apu- Marten. tom. 1. Anecd. col. 80- ESSONIVM DE MALO VILLA- Cum quis primo die in curia co-

paru-

paruerit, et se obtulerit, et sine responso eodem die recesserit, si propter aliquam infirmitatem supervenientem a loco, vbi hospitatus fuerit et receptus, se transferre non possit, nec ad curiam venire, mittit duos Essoniatores, aut excusatores, qui in curia publice protestantur, quod tali infirmitate detentus est in eadem villa, vel in alia, vbi pernoctauit, quod ad curiam venire non possit pro lucrari et pro perdere. Ita Reg. Maiest. lib. 1. cap. 8. §. 9. Bracton. l. 5. tr. 2. c. 7. Fleta l. 6. c. 13. etc. ESSONIVM DE VLTRA MARE, *vel vltra aquam. etc.* cum quis in passagio generali ad terram Hierosolymitanam transiit, Regiam Maiest. l. 1. c. 8. §. 12. 24. 25. 26. ESSONIVM PER SERVITIVM *domini Regis.* Statutum Glocestrense ann. 6. Edw. I. cap. 8. Regiam Maiest. lib. 1. cap. 8. §. 14. et seqq. ESSONIVM DE ESSE AD NVNDINAS; in Regiam Maiestat. lib. 1. cap. 8. §. 30. ESSONIVM PARTICIPVM, quod a *participibus* seu sociis proponitur, in Fleta lib. 6. cap. 12.

SVNTONATOR, in vet. Inscript. quae Genuae visitur: *Tustattus Suntonator Regis Tholomaei, etc.* Sponio in Itiner. part. 3. pag. 35. et 36. Musicus est seu Symphoniae Praefectus, a Graec. σὺν, cum, et τόνος, tonus, concentus.

SVO SCIENTE, dedita opera, Gall. *à son escient.* Charta ann. 1062. ex Tabulario Conchensi in Ruthenis.

SVPALTA, κεκασσυμένα, in Gloss. Lat. Graec. Sed legendum *Suppacta*, vt in Gloss. Graec. Lat. V. Casaubon. ad Theophr. Charact. p. 147.

SVPANVS, V. *Zupa.*

SVPARARE, rugare, crispare, contrahere. Gloss. Lat. Gall. a. 1352.

SVPARVM, *Lineum brachiale puellarum.* Papias. Hermanni Lerbeckii Chr. Episc. Mindens. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsuic. pag. 167. V. Festum in *Supparum*, et ibi Scaligerum. SVPPARVM, SVPPARVS, eadem notione. Gl. Gaspar. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. pag. 250. V. *Brachiale* et *Camisa.*

† SVPATVS, falcula. Gloss. Lat. Gall. a. 1348.

SVPEDIVM, V. *Suppedium.*

SVPELLECTICARIVS, qui et *a Supellectile* dicitur, Ministerii genus apud Romanos, tum vrbani, tum militaris, qui supellectilem curabat, apud Vlpian. Augusti libertus quidam in vet. Inscriptione memoratur *a supellectile castrensi.* V. Salmas. ad Lampridium in Alexandro, et Vossii Lexic. Etymol.

SVPELLICIVM, V. *Superpellicium.*

SVPER. (1) Ad, contra, aduersus. Charta ann. 1087. ex Tabul. S. Albini Andegau. *Excepto quod chastellum* (sic) *eius custodient, quando Super hostes suos perget.* (2) Pro Sub. Charta Ricardi Regis Angliae inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. pag. 317. Galli dicunt *Sur peine de, etc.* (3) † Prope, iuxta, in Ch. a. 832. (4) † Erga, ap. Barel. serm.

SVPERA. (1) *Nauis.* Gloss. Isidor. Leg. *Suppara, nauis velu.* (2) SVPERA, *Rugaturae dicuntur panni.* Papias.

SVPERABREPTIO, occupatio violenta et iniusta. Capitul. Caroli C.

SVPERABSTINERE, Excommunicare. Concil. Toletan. 1. c. 13. V. *Abstinere.*

SVPERABVNDVS, *Superbus*, ὑπέρογκος, ὑπερήφανος, in Gloss. Gr. vbi sic legendum videtur, pro *Superuacundus.* Infra: ὑπερπλεονάζω, *Superabundo.*

SVPERACVTAE, tonus in musica sublimior, acutior, κορυφαῖαι ἁρμονίαι, Maximo Tyrio serm. 3. Hugo a S. Victore in Speculo lib. 1. c. 3.

SVPERAFFEODARE, fundum, qui ab alio tenetur, in feudum alteri concedere. Consuet. Brageriac. art. 70. Art. 71. legitur, *Superfeodare.* Vtrobique versio Gallica habet *Suracaser.* V. *Casare* 1. et *Feudum.*

† SVPERAGERE, subtrahere, rem concessam repetere. Ch. a. 1097.

SVPERAGIVS, vox ibrida, ex *super* et ἅγιος, sanctus. Itinerarium Gregorii XI. PP. *Electa fuit a Deo et gloriosa Virgine Maria ab initio in Monte Superagio.* Infra: *Templum S. Mariae in Superagio.*

SVPERALE, vestis quae aliis superinduitur. Acta S. Ethelredae to. 4. Iun. p 530 V. *Superaria*.

SVPERALIA, Ἐπενδύτης, in Gl. S. Benedicti cap. de Vestimentis. Sed leg. *Superaria*. V. infra.

SVPERALTARE, bifariam sumi videtur, nempe pro Ciborio, quod altari imminet, et Altari portatili. Priori notione vsurpat Ioannes Beka in Egilbodo Episc. Traiect. 13. Altera notione Synodus Exoniensis ann. 1287. cap. 4. *Nec Missae nisi in altaribus et Superaltaribus consecratis aliqualiter celebrentur*. Inquisitiones Archidiaconorum dioecesis Lincolniensis ann. 1233. cap. 40. *An Superaltaria sint honesta, et non molentur super ea colores, et quae Ecclesiae sint dedicandae?* Concilium Sarisberiense ann. 1217. cap. 40. *Superaltaria nimis stricta non habeant, super quae periculose celebratur; sed competenter ampla*. Ex quibus omnibus confici videtur *Superaltare* idem esse, quod *tabula itineraria*, seu altare portatile, quod altari non dedicato superponatur.

SVPERANEVS, Superior. V. *Superaria*.

SVPERANNATVS, qui annum aetatis excessit, Gall. *Surannè*. Monastic. Anglic. to. 3. pag. 153.

† SVPERANNVALE, quod ex reditu annuo residuum est. Ch. Ms. a. 1222.

† SVPERANNVM, idem. *Dare in superanno*, ea conditione, vt quis reliqua colligat et habeat, in Ch. a. 1222.

SVPFRANVS, ex optimatum ordine, princeps. Vetustae Membranae apud Ludewig. tom. 8. Reliqu. MSS. pag. 221. V. *Summus* et *Subtanus*.

† SVPERAPPREHENDERE, improviso opprimere, circumuenire, in Ch. Ms.

SVPERARE, pro *Superesse*, vsurpat Lucifer Calaritanus lib. 1. pro S. Athanasio: *Ego Superaui solus prophetarum*.

SVPERARGENTARE, Argento operire. Charta Ludouici VI. Reg. Franc. ann. 1117. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 345.

SVPERARIA, *vestis, quae superinduitur*, in Glossis Isid. et apud Papiam. *Suppararia*, ex Gloss. Isid. apud Graeuium. Glossae Graec. Lat. habent ἐπενδύτης, *instata*, (l. *instita*) *Superaria*. Glossae Lat. Graec. habent ἐπενδύτις. *Cotta vel camisia superanéa*, in Charta Octauiani Cardinalis apud Vghell. tom. 3. pag. 634. V. *Superale* et *Superficium* 2.

SVPERASSISAE, quae Latinis *Superindicta* V. in hac voce. Charta Edwardi III. Reg. Angl. to. 2. Monastic. Anglic. pag. 71.

† SVPERAT, residuum, in Compu[t.] Ms. a. 1364.

† SVPERATIO, victoria, t. 6. Collect. Hist. Fr. p. 354.

SVPERAVDIRE. (1) Leges Kanuti Regis Angliae part. 2. c. 43. *Et n[…] veritent hoc ipsi testes in fide Dei et domini sui, quod ei in vera testimonio sint, sicut oculis superuiderunt, et auribus Superaudierunt, quod te[…] hoc acquisiuit*. Phrasis Saxonica, inquit Somnerus: Saxonibus enim *ofer hyran*, vt Anglis *overheare*, est a[…]ribus accipere, vel audire. Alia[s] (2) SVPERAVDIRE est neglige[…]re, insuper habere. V. *Overhernes[se]*.

† SVPERAVGMENTARE, accres[ce]re, adiicere, t. 1. Aug. p. 79.

SVPERAVGVRIARE, Auguria consulere. Halitgarius Episcop. Cam[e]racensis in Poenitentiali c. 6.

† SVPERAVRARE, deaurare, i[n] Lit. remiss. a. 1381.

SVPERAVVS, nude in Gloss. Arab[i]co-Lat. Atauus: *Susesle*, seu S[…] *sayeul*, in veteri Ceremoniali a C[…]gio laudato ad Ioinuillam pag. 20[…]

SVPERAZEMVLARIVS, qui mulie[…]ribus praeest. V. *Azemblarius*.

SVPERBIA. (1) Dolus. Pactus L[e]gis Salicae tit. 35. §. 5. *Si quis l[…]tum per Superbiam, aut per virt[u]tem a Grauione tulerit, etc.* Est en[im] hoc loco *Superbia* dolus, Gal[l.] *Supercherie*, ita vt opponatur virt[u]ti, seu *vi*, vti redditur in Ed[it.] Pith. tit. 34. Eadem Lex tit. 41. [§.] 16. *Si quis per Superbiam aut p[er] inimicitiam, caballos aut iumenta a[…]na tribatterit*. (2) Bona, facultate[s] Statuta Montispessul. MSS. an[n.] 120[…]

1204. ex Cod. Colbert. 4936. Legendum forte *Substantia*. V. *Superbus*. (3) † Ornamenti muliebris genus, in Ch. Ms.

† SVPERBIOSE, arroganter, superbe, in Ch. a. 1355.

SVPERBITVDO, Superbia. Acta S. Bartholomaei Eremitae tom. 4. Iun. p. 835.

SVPERBRACHIVM, ornamentum brachiorum V. *Brachiale*.

SVPERBVS, *virilis*, ἀγήνωρ, in Gloss. Lat. Graec. Addit Codex Reg. *Superbia*, *virilitas*, ἀγηνορία.

† SVPERCALIA, velum, quo calix tegitur, in Ch. a. 1220.

SVPERCAELVM, supremum tegmen, baldachinum, vmbella, Gallis *Ciel*, eadem notione. Acta S. Elizabethae tom. 2. Iul. p. 212. V. *Supracellum*.

SVPERCAPELLITIVM, Lineum capitis tegmen, *Amictus*. Statuta MSS. Augerii Episc. Conser. ann. 1280.

SVPERCAPITARE, praecellere; proprie, toto capite supereminere. Ascanius in Epist. ad Humbertum.

SVPERCAPITVLVM, Index capitis, seu capituli. Claudius Taurinensis in Apologetico aduersus Theodemirum Abbatem.

SVPERCAPTIO, V. *Superprisia*.

† SVPERCAPVT, capitis tegmen, in Test. a. 1256.

SVPERCEDERE. (1) Succedere: vnde *Supercessio*, Successio. Quaest. ac monita vett. Iurisperit. apud Muratori, tom. 1. part. 2. p. 163. col. 1. et pluries ibi. (2) Suspensum tenere, Gall. *Suspendre*. Charta Caroli V. Reg. Franc. ann. 1366. tom. 4. Ordinat. p. 678.

SVPERCELLIO, V. *Supersellium*.

† SVPERCENSIVA, incrementum census, in Ch. a. 1211. Vide mox

SVPERCENSVS, Gallis *Surcens*. Tabul. S. Albini Andegau. ann. 1269. V. Gloss. Iur. Gall. v. *Surcens*. SVPRACENSVS, eodem intellectu. Charta ann. 1332.

SVPERCESSIO, V. *Supercedere* 1.

SVPERCHORI, sedes superiores in choro; pluries occurrit haec vox in MSS. Eccl. Lugdun.

SVPERCILICIVM, V. in *Superpellicium*.

† SVPERCILIOSE, superbe, arroganter, to. 7. Collect. Hist. Fr. p. 108.

SVPERCILIVM FLVVII, non semel apud Ammianum. V. Lindenbrog. ad eumdem pag. 9. 1. edit. † Pro *superlicium*, vestis ecclesiastica, in Ordinar. Ms. S. Petri Aureae-vallis. V. *Superpellicium*.

SVPERCOELVM, V *Supercaelum*.

SVPERCOLORARE, Colorem superlinire. S. Bernardus Tract. de Cantu to. 1. pag. 695.

† SVPERCONSILIARII, qui ad consilium praeter consuetudinem vocantur, in Ch. a. 1318.

SVPERCOPA, operculum cupae, seu poculi, tom. 4. Monarch. Lusitan. pag. 304.

SVPERCOQVVS, Magister coquorum. Cencius in Ord. Rom. cap. 26.

† SVPERCRESCENTIA, redundantia, superfluentia, in Ch. a. 1214.

† SVPERCVBITVS, armus, in Ch. a. 1252.

SVPERCVNNVM, ἐφήβιον, ἐπικνήμις, in Gloss. Lat. Graec. Additur *Puberale*, in Graec. Lat.

SVPERDEMANDA, vox forensis, cum Actor in processu litis plus petit quam continet libellus actionis, vt est apud Bractonum l. 4. tract. 1. cap. 16. §. 5. vel cum dominus feudi maiorem censum, quam ei debetur, a vassallo exigit: quo sensu accipitur vox *Surdemande* in veteri Consuetud. Normann. cap. 114. in noua art. 3. 52. 53.

SVPERDICERE, accusare, criminari, insimulare: Saxon. *forsecgan*: quomodo Galli dicunt, *Dire quelque chose sur quelq'un*.

SVPERDICTIONES, Superscriptiones deleris imponi solitae. Marculfus lib. 2. form. 17. De hac formula vide in *Charaxare*.

† SVPERDIVRNARE, morari, diem ducere, in Annal. Bertin.

† SVPERDOMINATIO, suprema iurisdictio, in Ch. a. 1263.

SVPERDVCERE, ius denegare, Gall *Surmener*. Nam *mener par court* pro *ius facere* aliqui dicebant. Assisae Hierosolymitanae MSS. c. 208.

† SVPERDVLIA, pro Gr. *hyperdulia*, cultus qui virgini sanctae exhibetur, t. 3. Aug. p. 779.

SVPEREGANEVM, f. Foenum autumnale alterum, Gall. *Second regain.* Locus est in *Reganeum*.

SVPEREGLANGELIARE, f. *Superеuangeliare*. Testam. S. Gennadii saec. 5. Bened. pag. 35. *In thesauro ecclesiae* (offero) *calicem, coronam, et Supereglangeliare argenteum, lucernam, et signum aereum.* Paulo ante legitur, *Euangeliarium:* hic vero libri Euangeliorum integumentum intelligo.

SVPEREROGARE, vltra praescriptum facere. Bulla Honorii III. PP. ann. 1226. in Bullar. Carmelit. pag. 4. Hinc

SVPEREROGATIO, Gall. *Surerogation*, quod sponte fit et praeter debitum. Charta an. 1250. apud Ludewig tom. 5. Reliq. MSS. p. 111.

SVPERESSE, instare, imminere. Marianus in Vita B. Ioannis Bonuisii tom. 5. Maii pag. 109.

SVPEREXCEPTVS, spretus, contemtus, in Legibus Adelstani Regis apud Brompton. fol. 850.

† SVPEREXCREMENTVM, quod excedit, in Ch. a. 1232.

† SVPEREXIRE, licitari, auctioni addere; vnde SVPEREXITA, auctionis incrementum. Ch. a. 1496.

SVPEREXCRESCENTIA, Accretio, incrementum. Testam. Roberti I. Comit. Claromont. ann. 1262. tom. 2. Hist. Aruern. p. 269.

† SVPERFACERE, benefacto adiicere, ap. Ludew. t. 11. Reliq. p. 246.

SVPERFARI, insuper effari, addere, Graec. ἐπιλέγειν. Vetus S. Irenaei Interpres lib. 1. cap. 21. num. 3.

SVPERFEODARE, V. *Superaffeodare*.

SVPERFICIALITER. (1) Leuiter, tenuiter, Gall. *Superficiellement*. Summa Mag. Pauli apud R. Duellium to. 1. Miscell. pag. 62. (2) † Superficie tenus, in Bulla Ms. Honorii IV.

SVPERFICIARIVS. (1) Qui terrae vel praedii alicuius fructibus vtitur sub pensione annua illi exsoluenda, qui fundi dominus est. Statuta Genuae l. 1. cap. 34. fol. 61. vo. (2) Exterior. Passio S. Thomae, apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1739. V. *Superficium* 2.

SVPERFICIES. (1) Domus fastigium, culmen, Gall. *Faite, charpente*. Charta Ioannis de Castellione Comit. Blesens. ann. 1265. ex Schedis Cl. V. Lancelot. V. mox *Superficium* 1. (2) † SVPERFICIES NEMORIS, siluae sectio, caesura, Gall. ol. *Seurefait*. Ch. Ms. a. 1233.

SVPERFICIVM. (1) Ἐποικοδόμημα in Gloss. Graec. Lat. Alia Lat. Graec. *Superficium*, ἐποικοδόμημα, διστέγοικημα, in Cod. Reg. *Superaedificium*. V. vett. Inscript. 138. et 608. 8. (2) Vestis quaedam exterior, quae aliis superinduitur. Vetus S. Irenaei Interpres lib. 2. cap. 14. n. 2. V. *Superaria* et *Superficiarius* 2.

SVPERFLVITAS, excessus in exactionibus, *malatolta*. Tabularium Deruensis Monasterii. V. *Mensura* 2. et *Superimposita*.

SVPERFLVOSA. Radulfus de Hengham in Parua cap. 7. ait disseisinam fieri, *cum manu opus alicuius impeditur per Superfluosam, et hoc in tenemento diu ante appruato, etc.* Vbi ad marginem editor apposuit; nonnullis, *vel per superfluam*, aliis *Superstitiosam*.

SVPERFLVVS, in Glossis antiquis MSS. *Incongruus, importunus, inquietus*. Pro iniustus, non semel occurrit in Cod. Theod. lib. 10. tit. 13. leg. vnic. de petit. et desistent. et lib. 11. tit. 30. l. 39. 42.

SVPERFODERE, pro *Superfidere*, quomodo Saxonice *ofertruwian*, nimium et plus iusto fidere. Leges editae sub Adelstano Rege Angl. c. 13. apud Bromptonum.

SVPERFORANEVM, Superuacuum, de qua voce vide Sauaronem ad Sidonium lib. 1. Epist. 7.

SVPERFRONTALIS, V. *Frontale*.

SVPERFVGIVM, ὑποφυγή, in Gloss. Lat. Graec.

SVPERFVNDERE. (1) In Lege Burgund. tit. 53. mater superstes esse filio dicitur, *rebus Superfusis hominis*,

nis, id est vt infra habetur, cum contrariis fatorum decreta vertuntur. (2) Ornare, quos certa priuilegia Superfundunt, in Cod. Theod. lib. 6. tit. 35. l. vlt.

SVPERFVSI, dicti, quibus ob morbum, vel periculum mortis, baptismus conferebatur superfusa salutari aqua, non vero immersione, vti obseruatum in voce *Clinicus*. Vetus Poenitentiale MS. *Perfusum* eadem notione dixit Rufinus, vbi Eusebius lib. 6. Histor. cap. περιχυθεὶς habet.

SVPERFVSIO, PROFVSIO, PERFVSIO, cum vinum et aqua post communionem Sacerdotis calici a ministro infunduntur. Synodus Baiocensis ann. 1300. de Presbytero, qui duas Missas eodem die celebrat: *Celebraturus quoque secundam Missam, vinum Superfusionis non sumat, sed ministro habenti bonam conscientiam conferat.* Aliis verbis Synodus Coloniensis an. 1280. cap. 6. PROFVSIO. Concil. Tarracon. an. 1329. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 287. Ita CALICEM PROFVNDERE, in veteri Poenitentiali MS. de Presbytero: Vbi CALICEM PERFVNDERE dixit Petrus Damianus lib. 5. Epist. 18.

SVPERFVSVM, quod in censu, vel peraequatione alicuius tributi inique alicui impositum et adscriptum: in Cod. Theod. lib. 13. tit. 11. ... Censitor. leg. 4.

SVPERGREDI, Graec. ὑπερβαίνειν, Transilire, despicere, nihil curare, efferre se super aliquem. Capitul. lib. 7. cap. 175. *Supergredi leges*, est transgredi, violare, apud eumdem lib. 5. cap. 26. num. 2.

SVPERGVARDARE, diligenter custodire. Stat. Pistor. a. 1107.

SVPERGVLA, pro *Superregula*, ni fallor, Regulae transgressio, violatio. Charta Curiae Arelat. an. 1253. ex Cod. MS. D. Brunet fol. 88. *Si aliqui alii ciues eligerentur ad cognoscendum malefachas et omnes Supergulas.*

SVPERHABERE, pro *Insuper habere*, Despicere, negligere, in Legibus Anglicis non semel.

✝ SVPERHAVTO, secundus haustus. V. in hac voce. Ch. Mss. a. 1234.

SVPERHVMERALE. (1) Vestis Pontificum in veteri Lege. Exod. 28, 6. *Et fecerunt Superhumerale de auro et hyacintho et purpura et cocco, etc.* Passim ibi. Sic vero describitur ab Eucherio: *Ephod, vestis sacerdotalis, quae Superindumentum, vel Superhumerale appellatur. Est autem velut in caracallae modum, sed sine cuculo: cuius vestimenti duo sunt genera, vnum lineum et simplex, quod Sacerdotes habebant; aliud diuersis coloribus, et auro gemmisque contextum, quo soli Pontifices vtebantur.* SVPERHVMERALE appellarunt etiam *Pallium* Archiepiscopale, de quo suo loco. Gregor. M. lib. 1. Epist. 24. *Pallio* simillimum est *Superhumerale* quo vtitur Episcopus Tullensis, vt ex Ceremoniali eiusdem Eccl. colligitur apud R. P. Benoit Hist. Tull. p. 168. (3) Idem interdum quod *Amictus*. Vdalricus lib. 3. Consuet. Cluniac. c. 13. *Et alligat Superhumerale, id est, amictum.*

SVPERI, homines superstites, viui. Ionas in Vita S. Columbani saec. 2. Bened. pag. 6.

SVPERIACTARI MALEFICIVM. Lex Salica tit. 21. §. 3. *Si quis alteri aliquod maleficium Superiactatus fuerit, etc.* Galli dicunt, *Jetter le sort sur quelqu'un.*

SVPERICONICAE LITTERAE, vox ibrida ex *Super* et εἰκών, imago: ita vocantur Litterae in imagine alicuius Sancti appositae, quales visuntur in libris ecclesiasticis. Gregor. Turon. in Vitis Patrum cap. 6.

SVPERIEIVNARE, V. *Superpositio* 3.

SVPERILLVSTRES. Speculum Saxonic. l. 1. art. 3. *Ad hunc modum clypeus seu cingulum militare in septimis terminatur: primum quippe habet Rex Romanorum, secundum Episcopi, Abbates, et Abbatissae, qui et Superillustres dicuntur: tertium Laici principes, ex qua facti sunt Episcoporum subditi et vassalli, qui Illustres nuncupantur: quartum Nobiles et Liberi Domini, etc.*

SVPERIMPOSITA, SVPERIMPOSITIO, Excessus in exactionibus, *malatolta*. Charta Ludouici Pii Imp. apud Puricellum in Monumentis Basilicae Ambrosianae p. 215. V. *Superfluitas*, *Superindictum*, et *Superponere* 1.

SVPERIMPOSITIO, Subscriptio. Charta Arnulphi Chiniac. Comit. ann. 1097. apud Miraeum tom. 1. pag. 670. col. 2. V. *Superimposita*.

SVPERIMPOSITVM, V. *Superponere* 1.

SVPERINDE, propterea. Litterae Henrici VII. Reg. Angl. ann. 1492. apud Rymer. to. 12. pag. 482.

SVPERINDICTVM, SVPERINDICTIO, quidquid praeter *indictionem* prouincialibus imponitur. Nam vt notat Asconius in 3. Verrinam, tria sunt genera pensitationum, *canonis*, *oblationis*, *et indictionis*. *Canon*, seu Canonici tituli, sunt ordinariae praestationes: *Indictio*, quod praeter canonem indicitur: *Superindictio*, quod praeter Indictionem pro aliqua imminente necessitate imponitur. V. Codicem Iustin. et Theod. tit. de Superindicto. Charta Frid. II. Imp. an. 1223. ex Schedis Praesid. de Mazaugues: *Prohibemus ne qui Comes aut Marchio . . . praesumant inquietare, vel quibuslibet collectis aut exactionibus aut Superindictis grauare*. V. *Superimposita* et *Superponere* 1.

SVPERINDITIO, pro *Superindictio*, eadem notione. Locus est in *Inditio*.

SVPERINDVCTA, mulier extranea, concubina. Willelmus Armor. de Gestis Philippi Aug. apud Duchesn. to. 5. Hist. Franc. p. 81. V. *Subintroductae*.

SVPERINDVCTVM, vt *Superindictum*, apud Senator. lib. 1. Variar. cap. 14.

SVPERINSIGNE, Sagum militare, quod armorum insignibus distinctum gestant in bello Milites. V. *Inpellum*, in *Inpa*.

SVPERINSPECTOR, Episcopus. Senator in Psalm. 108. V. *Episcopus*, et *Superintendens*.

SVPERINTENDENS, Episcopus eadem ratione dicitur, qua *Superinspector*. S. Hieron. Epist. ad Euagrium: *Hoc quidem Graece significantius dicitur ἐπισκοποῦντες, id est, Superintendentes. Vnde et nomen Episcopi tractum est*. Hinc *Superintendentes quibus praeficiuntur* Episcopi dicuntur in Epistol. Liciniani ex S. Augustini lib. 29. de Ciuit. Dei c. 19. Hinc SVPERINTENDENS appellatur Praepositus templi in ciuitate London. pro Germanis, in Charta ann. 1550. apud Rymer. to. 15. pag. 243. SVPERINTENDENS cui incumbit summa cura rationum negotiorumque, Gall. *Surintendant*, apud Raim. Duellium, to. 1. Miscell. p. 225.

SVPERINTENDENTIA, *Superintendentis* munus, *Surintendance* ibid. pag. 224.

† SVPERINTENTOR, i. q. *Superintendens*, ap. S. Aug.

SVPERIORATVS. (1) Praestantia excellentia, suprema iurisdictio. Charta Henrici IV. Regis Angl. an. 1400. apud Rymer. to. 8. pag. 121. V. *Superioritas*. (2) SVPERIORATVS, adiect. Maior, ad *Superioratum* seu supremam iurisdictionem pertinens. Charta ann. 1338. tom. 2. Hist. Delph. pag. 356. col. 1. (3) Praetextus, Gall. *Brodé*. Statuta Eccles. Ambian. apud Marten. to. 7. Ampliss. Collect. col. 1226.

SVPERIORITAS. (1) Vt *Superioratus* 1. Chronic. Angl. Th. Otterbourne p. 62. (2) † Locus vel pars superior, in Inu. a. 1476.

SVPERISTA, aedituus, ex Graec. ὑπερίστης. Annales Francorum Lambeciani ann. 882. lib. 2. Comment. de Caesar. Bibl. p. 353. Ex his emendanda vetus inscriptio Mediolan. apud Puccinellum in Zodiaco Mediolan. parte 3. p. 378. *Guilelmus de Pomo Superstes huius Ecclesiae, hoc opus multaque alia fieri fecit*. Legendum enim *Superistes*.

SVPERIVDEX, Magistratus dignitas, apud Lusitanos. V. Brandaon. lib. 15. Monarch. Lusitan. cap. 41.

SVPERIVMENTARIVS, qui *Iumentariis* praeest. Sueton. in Claud. cap. 4. V. Casaubon. in hunc locum, et supra *Iumentum*.

SVPER-

SVPERIVRAMENTVM, V. mox *Superiurare.*

SVPERIVRARE. (1) Iuramento testari. Capitula Theodori Archiep. Cantuar. c. 47. (2) Iuramentum, a paucioribus praestitum, iuramento plurium praeponderatum superare, vincere, euertere, atque aduersarium falsi conuincere. Ita Somnerus. Lex Ripuar. tit. 79. *Si quis homo propter furtum comprehensus fuerit, et legitime Superiuratus, et iudicio Principis pendutus, vel in quolibet patibulo vitam finierit, omnes res eius haeredes possideant, exceptis capitali et dilatura, quae in locum restituant.* Vbi *Superiuratus* dicitur reus, qui plurium testimoniis criminis conuictus est, quam ipse innocentiam suam probauit. Concilium Triburiense ann. 895. cap. 22.

SVPERIVRAMENTVM, in Legibus Adelstani Regis cap. 5. apud Bromptonum p. 850. pro *praeiuramento* accipi obseruat Somnerus.

SVPERLABIVM, labium superius. Leges Kanuti Regis cap. 51. apud Bromptonum.

SVPERLATIVVS, optimus, praestantissimus. Gesta Consulum Andegau. apud Acher. tom. 10. Spicil. pag. 424. Hinc SVPERLATIVE, excellenter. Henr. Huntindon. in Epist ann. 1153. apud eumdem to. 8. Spicil. pag. 182.

SVPERLECTILE, Stragulum, quod lecto insternitur, vel etiam id omne quo lectus instruitur. Bulla Benedicti XII. PP. apud Stephanot. tom. 10. Fragm. MSS. pag. 115.

SVPERLICENTIA, Licentia extraordinaria. Statuta pro Monasterio S. Andreae Auenionensis ann. 1253.

SVPERLICIVM, vt *Superpellicium.* V. ibi.

SVPERLIMINARE, in Hist. Miscella, ὑπέρθυρον, apud Theophanem ann. 6. Iustiniani. Αγιόφλιον, apud Anonymum de Locis Sanct. cap. 7. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Superliminare, Entrée de maison, dessus.*

SVPERMAGNVS, maximus. Vita Clementis V. PP. apud Murator. to. 3. pag. 679. col. 1.

† SVPERMANEVS, inquilinus, colonus, in Ch. a. 1222.

SVPERMISSA, Epistola, quae canitur in Missa. Glossae MSS. S. Germani Paris. ad Prisciani Graeca vocabula: ἐπιστολή et ἐπιστόλιον *idem est, i. Supermissa.* Alcuinus lib. de Diuin. Offic. *Epistola dicitur Supermissa, eo quod super vetus Testamentum et Euangelium Missa sit, non causa dignitatis; sed vt quisque, qui Euangelium fuerit ingressus, ibi inveniat medicinam salutis.*

SVPERNAS, *natis, Superna colens.* Ioan. de Ianua. *Souvrain,* in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MSS.

SVPERNAVIGARE, de naue dicitur, quae alteram praecurrit. Chron. Angl. Th. Otterbourne pag. 253. Gloss. Lat. Graec. *Supernauigo,* ἐπιπλέω.

SVPERNIS, *desuper,* ἄνωθεν, in Gloss. Lat. Gr. *Superius,* in MSS.

SVPERNOMEN, cognomen, Gall. *Surnom.* Iudicatum ann. 969. in Addit. ad Chr. Casaur. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 958. *Et querelati sunt super Walteri, qui Supernomen vocatur Aczo.* Placitum ann. 1014. ex Chartul. Farf. apud Mabill. to. 4. Annal. Bened. pag. 706. col. 1. *Benedictus qui Supernomen Bocca-pecu vocatur.* V. *Supranomen.*

SVPERNVMERARIVS, qui supra numerum vsitatum accedit, Gall. *Surnumeraire.* Veget. lib. 2. c. 19. Eosdem *Super-numerum,* vel *Supranumerum* vocat Sueton. in Claudio.

SVPER-OBLATA, Offertorium, seu Oratio quae fit super *Oblata.* Acta SS. to. 4. Iun. pag. 698. de Festis S. Ioannis Bapt. *Et Super-oblata, eadem quae praedicto in Romano est secreta festi.*

SVPERORDINARE, aliquem loco alterius ordinare, subrogare. Epist. Sigeberti Mon. ad Leod. ann. 1102. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 592.

SVPER-OS, callus ossi adnascens. Vita S. Raynerii tom. 3. Iun. p. 464. V. mox *Superossum* et *Supprossum.*

SVPEROSSVM. (1) Callus ad equi genu, Gall. *Suros.* Durandus in Speculo iuris lib. 4. partic. 3. de empt.

empt. et vendit. tit. 43. (2) † Tumor super ossum, hominum morbi genus, in Cod. Mſ. eccl. Veſunt.

SVPERPALLIVM, vmbella, baldachinum. Vita Eugenii IV. PP. apud Baluz. tom. 7. Miſcell. p. 509. V. in *Pallium* 2.

† SVPER-PEDES, ſine mora, in Inſtr. a. 1390.

SVPERPELLICEATVS, SVPERPELLICIATVS. V. mox in *Superpellicium*.

SVPERPELLICIVM, veſtis linea, manicata, ſic appellata, inquit Durandus in Ration. lib. 3. c. 1. n. 10. 11. *eo quod antiquitus ſuper tunicas pellicias de pellibus mortuorum animalium factas induebatur, quod adhuc in quibusdam Eccleſiis obſeruatur. Superpelliciale indumentum*, in Actis Archiep. Rotomagenſ. pag. 453. Gauterius de Bellis Antiochen. pag. 461. *Archiepiſcopus ſacerdotali Superpellicio indutus, etc.* SVPERPELLICIVM CONCEDERE, clericum facere, aliquem inter cleros et canonicos admittere. Statuta Clementis IV. PP. pro Eccleſ. Anicienſi apud Marten. tom. 2. Anecdot. col. 483. SVPERPELLICIVM *vna cum capucio proceſſionibus portare* inhibent Statuta Arnaldi Epiſc. Magalonenſ. ann. 1339. inter Inſtrum. tom. 6. Gall. Chriſt. nouae edit. col. 383. *Superpelliceum* porro veſtis fuit propria Canonicorum regularium, quam nunquam deponunt: adeo vt eo ipſo, quod Eccleſiae Cadurcenſis Canonici *Superpellicio* vterentur, Regulares fuiſſe ab initio quidam contenderint, et de hac re ad Innocentium IV. PP. reſcripſerint, quo illos ad regulam reuocaret, vt eſt apud Cruceum n. 110. V. Claudium Molinetum de Habitib. Canonic. Regul. SVPERPELLICEVM etiam vocatur apud Moniales Cuculla maior, vt colligitur ex Statuto ann. 1209. pro Monaſterio Iotrenſi ex Cod. 10. Bibl. Pithoeanae: *Habeat quaelibet monialis quolibet anno duo Supplicia* (f. *Superplicia*) *alba et duo nigra, quae terram tangant.* SVPERPELLICIA mulieribus quibusuis tribuunt etiam Galbertus Flandr. in Vita Caroli Comitis num. 51. et ber Miraculor. S. Ludgeri Epiſco Mimigard. num. 44. SVPELLICIVM, pro *Superpellicium*, in Statutis Iuhelli Archiepiſc. Turon. a 1233. SVPPELLICIVM, eadem notione. Translatio S. Gregorii Nazianz. tom. 2. Maii p. 457. SVPELLICIA, eodem ſignificatu, Computo ab ann. 1333. ad ann. 1336. to. 2. Hiſt. Dalph. pag. 27 SVPERLICIVM, pari intellectu Synodus Trecor. ann. 1329. apud Lobinell. tom. 2. Hiſt. Britan. col. 1604. SVPERCILICIVM, perperam pro *Superlicium*, apud Lobinel tom. 3. Hiſt. Pariſ. pag. 138. SVPERPELLICEATVS, SVPERPELLICIATVS, Superpelliceo indutus Charta ann. 1258. tom. 2. Rer. Mogunt. pag 710. SVPERPLICIATVS, eadem notione, in Litteris Henrici VII. Abb. Fuld. ann. 1365. apud Schannat. Dioeceſ. Fuld. p. 315.

SVPERPLVS, reſiduum, quod ſummam aliquam excedit, Gallis *Le ſurplus*: Ὑπέρπλεον, Zonarae in Alexio Comn. p. 237. et Glycae. Leges Adelſtani Regis apud Greateleyam c. 1.

SVPERPLVSAGIVM, eodem ſignificatu. Charta ann. 1341. apud Rymer. tom. 5. p. 287. SVRPLVSAGIVM, eadem notione, ex Anglico *Surplusage*. Charta Edwardi III. Regis Angl.

† SVPERPLVVIVS, pluuius abundanter, t. 10. Collect. Hiſt. Fr. p. 266.

SVPERPONDIVM, auctarium ponderis, vt mox *Superpondus*. Apuleius lib. 6. Metamorph. *Exiguum ſcilicet et illud tantae molis Superpondium.*

SVPERPONDVS, quod pondus excedit, Gallice *Surpois*, Occitanis *Surbrepès*. Fori Morlanenſes art. 18.

SVPERPONERE. (1) Vltra debitum exigere; Germ. überſetzen. *Cenſum Superponere*, in Praecepto Caroli M. pro Hiſpanis ann. 812. et in Capitulari Wormacienſi ann. 829. cap. 15. SVPERPOSITIO, Exactio extraordinaria. Iudicium Aganonis Epiſcopi Auguſtodinenſis. SVPERPOSITVM,

SITVM, est Pensitatio extraordinaria, quae praeter consuetam imponitur. Synodus Romana sub Eugenio II. c. 26. ex edit. Holstenii. SVPRAPOSITIO, eadem notione, in Charta ann. 1039. apud Vghell. to. 3. pag. 301. SVPERIMPOSITVM, in Charta Caroli Crassi ann. 882. apud eumdem tom. 5. pag. 1572. (2) SVPERPONERE, praeferre, anteponere. Capitulare Pipini Regis ann. 793. cap. 10.

SVPERPORTORIVM, SVPERPORTVS, tributum, quod in portubus exsoluitur, in Ch. a. 1160.

SVPERPOSITA, morbus seu laesio equina *inter carnem et vngulam, faciens rupturam carnis ibidem*, etc. Petrus de Crescentiis lib. 9. cap. 51. cuius verus Gallicus interpres vertit *supposte*.

SVPERPOSITI PSALMI, V. *Superpositio* 3.

SVPERPOSITIO. (1) Exactio extraordinaria. V. *Superponere* 1. (2) Accessio, incrementum. Charta Herenici ann. 868. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 190. V. *Superpositum* 1. (3) SVPERPOSITIO, et SVPERPOSITIO IEIVNII, dicitur ieiunium strictius, et quod maiori abstinentia obseruatur, quam caetera ieiunia, quae ex regula, aut ab Ecclesia indicuntur; ita ut si quis semel in die edat, in ipso, vt vocabant, *superposito* die a cibo vel etiam a potu penitus abstineret; quod Poenitentialis MS. *Superieiunare* dixit: *In quarto Superieiunet ad Nonam, et a carne et vino abstineat se.* Concilium Eliberitanum can. 26. *Errorem placuit corrigi, vt omni Sabbati die ieiuniorum Superpositionem celebremus. Ieiunium duplex* appellatur apud S. Hieron. in Epitaphio Paulae c. 1. *Superpositio* igitur in ieiunio erat strictius caeteris ieiunium, vt fuit illud quod Monachi Aegyptii Quadragesimali tempore obseruabant. S. Hieron. Epist. 22. *Superpositionem* vsurpant Medici veteres, nempe pro morbi augmento, cui *lenimentum* opponitur. Caelius Aurelian. lib. 3. Tardarum passion. c. 1. Alexander Iatrosophista lib. 1. Passion. capit. *De signis futurae freneticae: Quod si passio Superposuerit, ita vt iam proxima sit frenesis, etc.* Neque aliter accipi debet. SVPERPOSITIO SILENTII, apud Columbanum, in Poenitentiali c. 5. 6. et in lib. de Poenitent. mensura cap. 9. quae imponebatur in poenam, ita vt cui indicta erat, silere prorsus, ac ne vocem quidem emittere iuberetur. Petrus Cluniac. lib. 1. Epist. 27. p. 673. Ita SVPERPOSITIO PSALMORVM *et officii*, apud Stephanum Paris. in Regulam S. Benedicti, est officii et cursus Ecclesiastici augmentum, additio ad consuetum officium. *Monasteria quaedam quadam vtuntur psalmorum et officiorum Superpositione.* Alio porro sensu (4) SVPERPOSITI dici videntur *Psalmi* in Regula Magistri c. 50. *Alii literas discant et doceant, alii psalmos, quos habent Superpositos, meditentur.* Cap. 57. *Aliquantulum legat, si fuerit psalteratus. Si vero non fuerit, tabulas a Maiore Superpositas Psalmis secum portet, vt ad refectionem prandii, aut ad mansionem cum applicauerit, aliquantulum, quantum occurrerit, tamen meditetur, vt quotidie regulae reddat, quod suum est. Ita et Frater, qui adhuc literas discit, tabulas Superpositas a Maiore a Monasterio secum portet, vt si cum literato vadit, ipse, cum ad refectionem vel mansionem applicauerit, cum eo tamen, aut solus aliquantulum, quantum occurrerit, meditetur.* Quibus locis Psalmi *super* tabulas peregrinantium illiteratorum *positi* videntur indicari, quorum scilicet loco aliquid de iis meditari liceat. Vtcumque sit de horum verborum sensu, constat, genuinam vocis, *superpositio*, significationem Salmasium ad Solini cap. 27. pag. 324. et 1348. vt et plerosque e doctioribus non esse assecutos. V. Petauium in Miscellan. exercitat. post Iulianum cap. 5. et infra *Tabula Peregrinantium*.

SVPERPOSITVM. (1) Superficies, quidquid agro inaedificatum est, aut in eo satum vel plantatum. Testamentum

perstitiosus, falsus religiosus, aut idolorum cultor. V. *Superstitia.*

SVPERSTITIOSITAS, Superstitio. Sallas Malaspinae de Reb. Sicul. apud Baluz. to. 6. Miscell. pag. 201.

SVPERSTITIOSVS. (1) Ambiguus. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 15. p. 30. V. supra *Superstitio.* (2) † Extraordinarius, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 15.

SVPERSTITIVM, V. *Superstitia.*

SVPERSTOLARE, pro *Supertollere,* auferre, apud Guidonem in Discipl. Farf. cap. 5. V. *Subtollere.*

SVPERSVADERE, *Dissuadere,* Papiae.

† SVPERTALLIA, tallia quae ordinariae additur. Ch. Mſ. a. 1339.

SVPERTENERE, SVPRATENERE, detinere, possidere per vim? aut contra ius: debitum quid vltra tempus siue terminum solutioni praefinitum detinere. Leges Alvredi cap. 9. apud Brompton.

SVPERTILE, pro *Superlectile.* V. in hac voce. Tabul. Compend.

SVPERTITVLVS. Firminus de mutatione aëris cap. 1. *Haec particula non est nisi Supertitulus tabulae praecedentis.*

SVPERTOTVS, Vestis species, quam itinerantes supra omnia consueta vestimenta superiniiciebant. Statuta Ordinis S. Benedicti ann. 1226. cap. 16. apud Acher. tom. 6. Spicil. pag. 36.

SVPERTVNICA, SVPERTVNICALE, Vestis, quae *tunicae* iniicitur, ἐπενδύτης. Statuta Hospitalis S. Iuliani in Anglia.

SVPERVACVNDVS, V. *Superabundus.*

SVPERVALERE, Superesse, excedere. Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 598.

SVPERVANNVM, Pars nauis. Contractus initus inter S. Ludouicum Regem Franc. et Venetos an. 1268.

SVPERVENDA, quod praeter ius dominicum balliuo vel maiori *vendas* pro domino exigenti competebat. Charta Bernardi de Turre an. 1308. apud Baluz. tom. 2. Histor. Arvern. – 23. V. *Retrovenda* et *Venda.*

SVPERVENIRE, Superare, antist re, apud Sidonium lib. 3. Ep. 4. 1 lib. 7. Epist. 14. et post Carm 23. *Longo itinere fatigatos hostes Supervenire,* apud Vegetium lib. cap. 10. i. in eos *Superventum* incursum facere.

SVPERVENTA. Hincmarus de divortio Lotharii: *Ad haec omnia pertinent et ligaturae execrabilium remediorum, . . . et quas Superventas foeminae in suis lanificiis, vel textilibus operibus nominant.* Huc spectat Canon 11. Concilii Bracarensis *Non liceat mulieres Christianas vanitatem in suis lanificiis obseruare,* et Cuiusmodi vero fuerint hae superstitiones, V. in *Venta.*

SVPERVENTIO, V. in *Superventus.*

SVPERVENTOR. (1) Qui pro alio *intervenit* et spondet. In Concilio Arausicano 1. subscribit post [illegible] pos, anonymus, hoc verbo[illegible] nore: *Ego Superventor pro [illegible] meo et Episcopo Claudio subscripsi et recognovi.* (2) SVPERVENTORES, *Latrones, adgressores,* vt interpretatur Papianus IC. lib. Responsor. Titulus 39. Legis Burgund. inscribitur *de Superventoribus et Effractoribus.* (3) SVPERVENTORES IVNIORES, sub dispositione Magistri peditum Praesentalis: *Milites Superventores,* sub Duce Scythiae, in Notitia Imperii, qui hostem primi adgrediebantur: *Superventorum* meminit Ammianus lib. 19.

SVPERVENTVS. (1) Verbum militare, quo pro *incursione* utuntur Vegetius lib. 1. cap. 21. lib. 3. cap. 1. 3. 6. 7. 8. 10. 19. 22. 26. Est praeterea (2) Latrocinium. Idem Sidonius l. 6. Epist. 4. *Vargorum,* latrunculorum sic dictorum, *Superventum, latrocinium* postea appellat. Lex Burgund. tit. 39. §. 1. SVPERVENTVM, Pragmatica Sanctio Iustiniani c. 7. SVPERVENTIO, eadem notione. Flodoardus l. 3. Hist. Rem. cap. 13. Adde Capitula Caroli C. tit. 25. cap. 2. (3) † Aduena, aduenticius. Ch. Mſ. a. 1351.

SVPER-

SVPERVERSARE, Mensuram excedere. Statuta Massil. lib. 1 c. 56. Hinc SVPERVERSVM, quod mensuram excedit. Statuta Auenion. MSS.

SVPERVESTIMENTVM, tunica aliis vestibus superiniecta, in Stat. a. 1393.

SVPERVICTVS, Victus. Leges Ethelredi Regis apud Weneringum editae cap. 16.

SVPERVIDERE. (1) Inspicere. *Superuisor*, inspector: *Superuisio*, inspectio, apud W. Thorn. ann. 1363. 1365. V. *Superaudire*. (2) Curiose et attente considerare. Th. Walsingh. pag. 262. (3) Speculari, Gall. *Reconnoitre*. Chron. Roland. Patau. apud Murator. to. 8. col. 291. V. *Supravidere*. SVPERVISVS, vt *Superuisio*, in Charta ann. 1408. apud Rymer. to. 8. pag. 535. SVPERVISOR, Anglis *Surveyor*, apud ... Madox pag. 337.

SVPERVIGILIA, a Gall. *Surveille*. ... ann. 1202. apud D. Brussel ... 2. de Vsu feud. pag. CLXXXIV.

SVPER...TA, donum quod superstiti coniugi ab altero post mortem suam conceditur. Contr. matr. Ms. a. 1431.

SVPERVIVENTIA, Gall. *Survivance*, Designata successio. Acta Capituli Paris.

SVPERVIVERE dicitur, qui alteri superstes est, Gallis *Survivre*, in ... Edmundi Regis Angliae. ... ann. 1150. inter Probat. to. ... Hist. Occitan. col. 529. ... *Supervivere*, est saluum euadere. V. *Supravita*.

SVPERVNDARE, V. mox *Superundatio*.

SVPERVNDATIO, Poenae species; cum quis scilicet in mare demergitur, seu aquis ac *undis* operitur, rursumque sanus inde extrahitur. Radulfus de Hengham in Summa parva cap. 3.

SVPERVOLTA, Fornix, concameratio, Italis *Volta*. Memoriale Potest. Regiens. ad ann. 1285. apud Murator tom. 8. col. 1155. V. *Volutia*.

SVPES, *Supumpis, hoc est, supinis pedibus*. V. Festum in *Suppus*. Aut *Suppis, supinis pedibus* vt notet rem turpiculam. V. *Suppedire*.

† SVPORTABILIS, tolerabilis, in Ch. Ms. a. 1501.

SVPPALLIARE, *Sub pallio abdere, occultare*, ex vett. membranis apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 26.

SVPPANVS, V. in *Zupa*.

SVPPAR. (1) Socius, comes, Gall. *Compagnon*, apud Ios. Moret. in Antiquit. Navarrae pag. 645. V. in *Par*. (2) *Interula*, in Gloss. Saxon. Aelfrici, pro *Supparum*. V. *Suparum*.

SVPPARARE, Accommodare, Supplere. *Supparant*, supplent, in Gloss. Isid. Gloss. Lat. Graec. *Supparat*, ὑπεργεῖ. Tertull. de Cultu feminar. lib. 2. cap. 7.

SVPPARARIA, V. *Superaria*.

SVPPARATVRA, Restitutio, restauratio, supplementum. Tertull. de Resurrect. carnis c. 61.

SVPPARATVS, *Supparo* indutus. Concil. Constant. to. 1. col. 693.

SVPPARVM, SVPPARVS, V. *Suparum*.

SVPPEDAMENTVM, vt mox *Suppedaneum*, in Inscript. apud Gruter. pag. 1076.

SVPPEDANEVM. Ioann. de Ianua: *Scamnum quod altioribus lectulis apponitur, seu scabellum, quod paruulis lectulis apponitur. Idem dicitur Suppedaneus, et hypodeon a Graecis*. Legendum *hypopodion*. Gl. Lat. Gall. Sangerm. *Suppedaneum, vel hic Suppedaneus, Banc à mettre soubz les piez*. Iul. Firmicus de Error. profan. Relig. *Quoad vsque ponam inimicos tuos Suppedaneum pedum tuorum*. V. Meursium in συππέδιον. SVPPEDANEVM pro *Stapha* accipitur in Gestis Consulum Andegau. cap. 3. n. 5.

SVPPEDARE, Subiicere, in Onomastico ad calcem to. 5. Iun. Act. SS. V. *Suppeditare*.

SVPPEDIRE. (1) Apud Papiam, *sub pedes esse*. Emendat Barthius, *suppes, dis, sedile*, malim, *suppedire*. V. *Supes*. (2) Sufficere, Suppetere.

tere. Charta ann. 1064. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 464.

SVPPEDITARE, Subiicere, euertere, pedibus conculcare, sub pedes ponere. Vetus Inscriptio: *Mors omnia calcat, Suppeditat, rapit.* V. *Subpeditare.* Hinc

SVPPEDITATIO, Submissio, in Charta ann. 1512. apud Rymer. tom. 13. pag. 340. V. *Subpeditatio.*

SVPPEDIVM, SVPEDIVM, *Refugium*, in Glossis Isidori, et apud Papiam, vbi idem Barthius reponit *hypopodium.*

† SVPPELLICIATVS, *suppellicio* indutus, t. 4. Aug. p. 53.

SVPPELLICIVM, vt *Superpellicium.* V. ibi.

SVPPENDICVLARIS LINEA, Gall. *Ligne perpendiculaire*, quae recta imminet, apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 309.

SVPPERIORITAS, V. *Superioritas.*

SVPPETERE, Petere per subreptionem, contra ius. Synodus Tricassina ann. 778. cap. 2.

SVPPETIARI, Suppetias ferre, auxiliari. Vita S. Leonis IX. PP. to. 2. April. p. 653.

SVPPETIO, Ratio, modus, quantum quis ferre potest. Hist. Excidii ciuitatis Acon. lib. 1. cap. 6.

SVPPINCERNA, Pincerna secundus, qui vices primi supplet; cuius officium *Suppincernatus* dicitur, in Charta ann. 1312. apud Ludewig. tom. 6. Reliqu. MSS. p. 32.

SVPPLANTANEVS, *Supplantator*, qui alium supplantat. Vtitur Michaël Scotus de Physionomia cap. 72. 75. 100. 101.

SVPPLANTARE. (1) Euertere, Gall. *renverser.* De futuro dicitur in Actis S. Mammarii to. 4. Analect. Mabill. pag. 97. (2) Auferre, in Annal. Bertin.

† SVPPLANTARIVM, assutum vesti resarçitae segmentum: vnde SVPPLANTARIVS, qui vestes detritas, resarcit. Gloss. Prouinc. Lat.

SVPPLANTATOR, Proditor. Capitula Caroli C. tit. 30. c. 5.

SVPPLASSARIVS, V. *Seplasarius.*

SVPPLEMENTARIVS. Ordo Romanus: *Ad denuntiatam diebus festi stationem primo mane praeced omnis Clerus Apostolicus, ad Eccl siam . . . exceptis his, qui in obs quio illius comitantur, vt supra dix mus: et expectantes Pontificem i Ecclesia cum Supplementario et Ba lis et reliquis, qui Cruces portan sedentes in Presbyterio.* Forte leger dum *Subpulmentario.* V. in hac v ce. Eiusdem nominis officium ob nuit in Ecclesia Coloniensi, vt coll gitur ex Consuetudinibus MS eiusd. Eccl. in Biblioth. Attreb quodnam vero fuerit ex his n percipitur: id vnum effici pote nihil temere emendandum esse hac voce.

SVPPLEMENTVM. (1) Viatic quod ad iter conficiendum supped tatur. Ionas Bobiensis Monach. Vita S. Bertulfi Abb. cap. 5. (2 Subsidium ad vitae necessaria. M nast. Anglic. tom. 1. pag. 12. *Supplere.*

SVPPLERE, Suppeditare, Gall. Fo nir. Fragm. Hist. Andegau. ap Acher. tom. 10. Spicil. pag. 3 V. in *Supplementum.*

† SVPPLETARIVS, qui vices al rius supplet, in ecclesia Turon.

SVPPLETIO. (1) Leges Henrici Regis Angl. cap. 56. *Si inter quem et firmarium suum, qui non iam sit homo suus, de iis praescri quae ad firmam pertinent, contro sia oriatur, si de taleis agatur, Suppleccione in ipso manerio fit,* Legendum *Suppletionibus.* Et mo *De Suppletionibus in hominibus, pecunia, etc.* Idem videtur qu *Superpositum.* Videsis *Superponere* (2) SVPPLETIO DIABOLIC obsessio a daemone, apud Cassian Coll. 7. cap. 31. 32. V. ibi notis 868. edit. Rom.

SVPPLETIVVS, παραπληρωματι in Gloss. Latino-Graec.

SVPPLETOR, qui vices alterius s pler, apud Marten. de Diuin. Of pag. 222. *Succentor vel Suppletor cipit* Magnificat *secundi toni.*

SVPPLETVS, Expletus, finitus, ap Baluz. to. 2. Miscell. p. 82.

SV

SVPPLICAMENTVM, Supplicatio. Acta S. Hucberti to. 7. Maii pag. 277.

† SVPPLICANDA, libellus supplex, in Inuent. a. 1476.

SVPPLICARE. (1) Dicuntur Monachi, cum ante Abbatem in Capitulo, aut alibi, se inclinant, seu cum eum salutant. Vsus antiqui Cistercienses cap. 70. (2) † Supplici libello agere, Ch. Ms. a. 1300.

SVPPLICATIO, Libellus supplex. *Supplicatio ad Regem*, titulus est formulae 8. nouae Collect. apud Baluz. to. 2. Capitul. col. 562.

SVPPLICATVRIO, litterae commendatitiae Abbati factae, vt in coenobio aliquem, qui monachus fieri cupit, recipiat. *Supplicaturio pro eo qui in monasterio conuersare desiderat.* Ita inscribitur Form. 48. ap. Marculfum lib. 2.

SVPPLICIA, quaestiones, torturae, in Lege Salica tit. 42. §. 5. 7. 8. 9. 10. 11.

SVPPLICIAMENTVM, Supplicium, poena. Tertull. de Fuga in persecut. cap. 9.

† SVPPLICIATVS, i. q. *suppelliaticius*, in Ch. a. 1398.

SVPPLICIVM TERSORIVM, Linteum ad abstergendum. Ioh. Legatius in Chron. Monast. S. Godehardi apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsuic. pag. 423.

† SVPPLICIVM, factio, seditio, in Lit. remiss. a. 1358.

SVPPLICIVS, pro Sulpitius, quomodo *Supplice*, pro *Sulpice*, Gall. quibusdam dicitur, in Litteris Iohannis Reg. Franc. to. 3. Ordinat. pag. 493.

SVPPLOSA, Papias MS. Bituric. *Excelsa, Supplosa, alta.*

SVPPLVMBARE, immergere, *plonger dans l' eau.* Guibertus de Vita sua lib. 3. c. 8.

SVPPODIARE, Sustinere. V. *Podium* 2.

SVPPONERE. (1) Pro Superponere, apponere. Charta ann. 1253. to. 1. Hist. Dalph. pag. 30. col. 1. V. *Superpositio silentii* in *Superpositio* 3. (2) † Deponere, demittere, in Lit. remiss. a. 1355.

SVPPORTARE. (1) Curare, similiter et ferre onus aliquod, et alii parcere, in Iure Hungarico, Sambucus. Galli etiam *Supporter* dicunt, pro *tolerare*. SVPPORTARE ALIQVEM, protegere, fauere. Galli dicunt eadem notione *Supporter quelqu' un.* Litterae Ioannis Comitis Armaniac. ann. 1356. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 105. (2) Perferre, sustinere, Gall. *Supporter*. Charta ann. 1369. inter Ordinat. Reg. Fr. tom. 5. pag. 284. (3) Transferre, cedere, resignare; vox Feudistarum. Charta an. 1304. apud Fredericum Sandium in Consuet. Feudales Gelriae p. 46. *Quod nos ex libero arbitrio et spontanea voluntate villas nostras de Vronenbrouck . . . . Supportamus per praesentes ipsi domino nostro Comiti et suis haeredibus libere et solute, recognoscentes ipsas villas a praedicto domino nostro Comite iure feudali recepisse, etc.* Exstant aliae eiusdem ferme tenoris apud eumdem p. 37. 38. 47. 48. 50. Hinc SVPPORTARI, eximi, immunem esse ab aliquo onere. Statuta Ordinis Praemonstrat. dist. 2. c. 1. (4) † Adiuuare. Memor. Cam. Comput. Paris.

SVPPORTATIO. (1) Defensio, tuitio, protectio, Gallice *Support*. Charta ann. 1499. apud Madox Formul. Anglic. p. 337. (2) Subsidiorum impositorum suppeditatio. Ch. Henrici IV. Regis Angliae ann. 1400. apud Rymer. tom. 8. pag. 122 (3) Cessio, translatio. Testam. ann. 1307. apud Ludewig. to. 2. Reliqu. MSS. p. 257. Vbi perperam editum *Suppontationem.*

SVPPORTVS, Subsidium, auxilium, Gall. *Support.* Charta ann. 1407. apud Rymer. to. 8. p. 466. V. *Supportatio.*

SVPPOSITIO. Glossae Antiquae MSS. *Suppositionem*, *Propitiatorium.* V. in *Superpositio* 3.

SVPPOSITITIVS, *Subdititius*, ὑποβολιμαῖος, in Gloss. Lat. Graec. Addunt Sangerm. *Subditiuus.*

SVPPOSITORIVM. (1) Medica balanus. Petrus Blesensis Epist. 43.

SVPPOSITVRA, idem, apud Constantin. African. de Morbor. curat. lib. 1. cap. 17. lib. 6. cap 18. lib. 7. cap 3 etc. (2) Gloss. Graec. Lat. ὑπόθεμα, *Suppositorium.* Idem: ὑποπόδιον, *Scabellum*, *subsellium*, *scamillum*, *Subpositorium.* Aliud Gloss. cap. de Vasis argenteis: *Subpostorium*, ὑπόθημα καὶ ὑποθητήριον. Eiusmodi forte illud est *Suppostorium*, quod inter ministeria sacra reponit Gregor. M. L. 1. Epist. 42. *Suppositorium aliquod argenteum pro vno solido dicitur esse optimum, et calix pro 6. solidis dicitur esse oppositus.* Alii codd. habent *Suppostorium*, vti monet Iamesius. Et Historia Episcoporum Autisiodor. c. 20. *Item salariolam paruam cruciculam habentem pens. vncias 9. item Suppositorium anaglyphum pens. lib. vnam et semis.* Quo vltimo loco, vt et apud Gregor. M. intelligenda videtur patera, quae poculo inter bibendum supponitur, vti innuit Petrus Abbas Cluniac. lib. 1. c. 5. *Cum vino, quod susceperat, frusta omnia comminuti Corporis Christi in vas, quod ori eius suppositum fuerat, refundere coactus est.*

SVPPOSITVM. (1) Vt *Superpositum* 1. V. ibi. (2) Subditus, subordinatus, Gall. *Suppôt.* Charta ann. 1426. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1770.

SVPPOSITVRA, V. *Suppositorium* 1.

SVPPRENDERE, V. *Supprisa.*

† SVPPRESSIONARE, opprimere, obruere, ap. Ludew. to. 11. p. 204.

SVPPRESSVM, Morbus equinus, *vel cum mordetur, in calce percutitur, vel ipso de crure percutit rem aliquam duram, etc.* Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricult. cap. 39. vbi vetus eius interpres Gallic. *Suros* vertit. Leg. *Supprossum.* V. in hac voce.

SVPPRESTIS, pro Superstes, passim apud Marculfum et alibi. V. *Suprestes*

SVPPRIMVS, Inferioris conditionis. Acta SS. Neraei, Achillei, etc. n. 21. V. supra *Subprimus.*

SVPPRIOR., (1) Vt *Subprior*, passim occurrit in recentioribus Instrumentis. (2) † Inferior, secundi ordinis. Inuent. Ms. a. 1366.

SVPPRISA, SVPPRISIA, exactio extraordinaria, quae praeter consuetam exigitur, violenta occupatio. V. *Subprisia* et *Superponere* 1. Charta ann. 1265. apud Lobinell. tom. 4. Hist. Paris. p. 514. V. *Superprisia* et *Surprisia.* SVPPRENDERE, capere vltra qu[...] fas est aut licet, violenter occupar[e] Charta ann. 1252. ex Tabular. ca[...] Blein. V. *Surprendere.*

SVPPROSSVM, Callus, vt *super-os*. Acta S. Lanfranci tom. 4. Iun. p[ag.] 627. V. *Suppressum.*

SVPPVLLATVS, perperam pro *Su[p]putatus*, apud Ludewig. tom. 8. R[e]liqu. MSS. p. 69.

SVPPVRARE, in pus solui, Gall[is] *Suppurer.* Gloss. Lat. Graec. *Suppuro*, φλεγμαίνω: in Sangerm. *St[u]pero*, *stupporo*, φλεγμονή, [...] *Stupperatio*; in Regiis: φλεγ[...] *stupore langueo*, *tumesco ex* [...] Vtitur Columella.

SVPPVS, V. supra *Supes.*

SVPPVSTORIVM, ἐρεισμα, in Gl[oss.] Lat. Graec.

SVPRACAPITANEVS, Praefectus c[i]uitatis, vel exercitus. Anonym[us] apud Murator. to. 8. col. 112. V. *Capitaneus.*

SVPRACARICVS, qui exonerand[is] nauibus onerariis praeest, vt videtur. Statuta ciuilia Genuens. lib. [...] cap. 16. p. 121. V. *Carrica.*

SVPRACELLVM. Historia Abb[...] Condomensis pag. 510. *Fecit [...] cortinas de tela, et Supracellum [al]taris B. Petri.* Vbi *Supracaelum* le[gendum]: intelligitur enim corti[na] quadrata, quae Ciborii vice alt[ari] imminet, quam Galli *Ciel* appell[ant]. V. *Supercaelum.*

† SVPRACELVM, baldachinum, vmbella, in Comput. a. 1556.

SVPRACENSVS, vt *Supercensus.* V. ibi.

SVPRACOMITVS, Italis *Supracomito*, Praefectus eorum qui turmis ac copiis militaribus in nauigiis praesunt. V. in *Comes* 2. Continuat. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 450.

† SV-

SVPRACOPA, operculum cupae f. poculi, in Ch. Mf. a. 1311.

VPRAE. γαςροκνημίαι, κνῆμαι, in Gloff. Lat. Graec. Sed legendum *Surae*, vt patet ex Gloff. Graec. Lat. γαςροκνημία, *Sura*, *ventriculus*. Eaedem; κνῆμαι, *crura*, *Suprae*. κνήμη, *fura*, *tibia*.

SVPRAGAMBA, Crus, pars pedis cui *gamba* fubiacet. Veget. lib. 3. cap. 20. V. *Gamba* 1.

SVPRAIVNCTARII, qui Aragonenfibus *Sobrejuncteros*, funtque *executores de las fententias*, *e encalçadores de los malfeytores*, *e de los encarcados*, *e aquellos malfeytores*, *que fean judgados por los juftitias de las Ciudades et de las villas*, *e de los otros lugares dè Aragon*, vt eft in Foris Aragon. lib. 1. p. 7. V. edit. 1624. Atque ii primo *Vicarii* et *Paciarii* appellati: fed poftmodum *Supraiunctarios* vocari ftatuit Iacobus II. in Curia Caefarauguftae habita ann. 1300. vt eft in iisdem Foris Aragonenf. pag. 13. Multa de eiusmodi *Supraiunctariis*, quorum idem munus eft, quod *Praepofitorum Marefcallorum* apud Gallos, habent Fori Aragonenfes fol. 15. 33. 34. 35. 142. Obferuantiae Regni Aragon. fol. 23. 36. 40. et alibi paffim. V. *Iuncta*.

SVPRALECTVM, lecti fupernum tegmen. Inuent. Mf. a. 1295.

SVPRALIGATVRAE, *dicuntur pannuli*, *camifia*, *manicae mulierum vfque ad humeros*. Papias.

SVPRAMITTERE, mittere fupra, accufare, Gallis *Mettre fus*. Tabul. S. Albini Andegau.

SVPRANOMEN, quod nomini κυρίῳ, feu *proprio* additur, ad fimilium nominum difcrimen, Gallis *Surnom*. V. *Supernomen*. Charta ann. 1049. in Tabulario Cafaurienfi: *Ideo conftat, me Octeberto*, *qui Supranomen Fratello vocatur*. Sic porro dictum *Supranomen*, quod in actis praefertim publicis, quae a teftibus fubfcriberentur, feu ad difcrimen fimilium, vt dixi, nominum, feu ad pleniorem perfonarum defignationem, fupra fingulorum nomina, locorum et prediorum, quae ii incolerent, aut quorum domini erant, nomenclaturas adderent Notarii, cuiusmodi complures chartas vidimus ex Tabulariis Arelatenfi, Maffilienfi, Paredenfi, et aliis: quod quidem fupra nomen idem videtur quod *epinomen*, voce ibrida vocant Notae Tyronis pag. 35. vbi perperam fcriptum *Eplunomen*.

SVPRANVS, fuperior. V. *Subtanus*.

SVPRAPONS, Pars nauis, Pons tertius. Contractus Nauigii D. Regis S. Ludouici cum Venetis ann. 1268. to. 5. Hift. Francor.

SVPRAPOSITIO, V. in *Superponere* 1.

SVPRAPOSITVM, V. *Superpofitum* 1.

† SVPRAPOSITVRA, officium *fuprapofiti* in collegiis artificum. Stat. a 1402.

SVPRAPOSITVS, qui in collegiis artificum inuigilat, vt ftatuta quae totius corporis vtilitatem fpectant, diligenter obferuentur, Gallis *Garde*, *juré*. Litterae Philippi VI. Reg. Franc. ann. 1335. to. 2. Ordinat. p. 114.

SVPRAPOSTES, *Superius limen*, ὑπέρθυρον, in Gloff. Lat. Graec. Sangerm. MSS.

SVPRA-PRAEPOSITVS, V. in *Praepofiti*.

SVPRAREGVLA, dictus Willelmus Diuionenfis Abbas *a rigore feruentioris propofiti*, vt fcribit Hugo Flauiniacenfis ann. 1013.

SVPRASEDERE, pro *Superfedere*. *Suprafedente aduerfario*, in l. 5. Cod. Th. de Pactis.

SVPRASTANS, praefectus, Italis *Sopraftante*. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 21. vbi de apparatu claffis nauticae: *Tertio 4. mafarii*, *qui praefint victui vel fcribanis: quarto duo Supraftantes vel fuperfedentes armis*. V. *Superftans*.

SVPRATENERE, in maleficio excipere, deprehendere, Gallice *Surprendre*. Leg. Rotharis apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 40. col. 2. V. *Supertenere*.

SVPRATENTVS, Supradictus, in Chartular. S. Vandreg. tom. 1. pag. 946.

SVPRAVESTIS, Sagulum, *Cotte d'armes*. Statuta Ordinis Hospital. S. Ioannis Hierosol. tit. 2. §. 4.

SVPRAVIDERE, Speculari, Gall. *Reconnoitre*. Barth. Scriba in Annal. Genuens. ad ann. 1224. apud Murator. tom. 6. col. 437.

SVPRAVITA, Dotalitium, quod vxori cedit post mortem mariti, ex Gallico *Survivance*, vel *Survie*. Charta Guidonis Comitis Foresiae ann. 1247. V. *Supervivere*.

SVPREMA. *Quando sol supprimitur*, in Gloss. Isid. Solis occasus.

SVPREMITAS. (1) Suprema potestas, Gall. *Souveraineté*. Homagium ann. 1450. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1133. (2) Gall. *Suprématie*, vox vsurpata apud Anglos, qua Regis suprema iurisdictio in Ecclesiam Anglicanam significatur. Litterae Edwardi VI. Reg. Angl. ann. 1552. apud Rymer. tom. 15. p. 306.

SVPREMVS. *Suprema actio*, Accusatio, actio criminalis, quam premit suprema poena, in Cod. Th. lib. 9. tit. 1. leg. 5.

SVPRESTES, et SVRPRESTES, pro *Superstes*. Glossae Antiquae MSS. *Suprestes*, *superuiuens*, *viuus*, *filius in rebus humanis constitutus*. Ita legi in Concilio Toletano V. et apud Marculfum lib. 2. form. 5. vt *Suprestitiosus*, pro *Superstitiosus*, in can. 4. eiusd. Concilii Tolet. V. in vett. codd. monuit Baluzius in Notis ad Antonium Augustinum pag. 522. V. *Suppreslis*.

SVPRESTITIOSVS, V. supra *Suprestes*.

SVPRINVS, pro *Sobrinus*, apud Pelagium Ouetensem Episcop. in Sebastiani Salmanticensis Episcopi Historiae Addit. in Veremundo Rege, aera 827.

SVPSITAE, θυμιάσεις, in Gloss. Lat. Graec. Leg. videtur *Suffitus*, ex Gloss. Graec. Lat. θυμίασις, *Suffitus*.

SVPTRAGI, V. supra *Subtragi*.

SVPVMPIS, V. in *Supes*.

SVPVRATVS, *Purulentus*. Papias.

SVRCARIA, V. *Surtaria*.

SVRCETVR, *Irascitur*. Gloss. Isid. Cerda emendat *Succenset*.

SVRCHOTVS, V. mox in *Surcotium*.

SVRCLARE, apud Apicium lib. 4. et 5. pro *Surculis connectere* et *ligare*, dici obseruat Gabriel Humelbergius p. 93. 104.

SVRCOTIVM, Vestis species, Gallicis Scriptoribus *Surcot*, forte quod *Cotis* adderetur vel superindueretur. Gesta Erminae cuiusdam puellae Remis ann. 1396. ex Cod. MS. Bibl. S. Victoris Paris. V. *Supertotus*. SVRGOTVM, ibidem. SVRCHOTVS, eadem notione. Concil. Trevir. ann. 1227. apud Marten. tom. 7. Ampliss. Collect. col. 121. SVRCOTVM, eodem intellectu, in Constitut. Frederici Regis Siciliae cap. 96.

SVRCVLAMEN, Surculus. Gildas de Excid. Britann.

† SVRCVM, frugis genus, turgus, Indicum frumentum. Append. ad Monum. eccl. Aquil. p. 22. V. *Surgum* et *Suricum*.

SVRDARE, Surdum facere. Gloss. Lat. Graec. *Surdo*, κωφόω. Lex Bajwar. tit. 5. §. 17.

SVRDIGO, Surditas. Marcell. Empir. c. 9. *Surdiginis molestiam pati*. Rursum, *Surdiginem remediare*.

SVRDVS. *Ictus surdus*, qui non apparet, qui sanguini effuso opponitur, idem qui *Ictus orbus*. V. *Ictus* 2. Consuet. ciuit. Lugdun. ann. 1206 in Hist. eiusdem p. 97.

SVREX, porcellus. Vita S. Kierani to. 1. Martii p. 397.

SVRGERE. (1) Emergere, Gall. *Sourdre*. Vetus Notitia apud Vghellum tom. 7. Ital. Sacr. p. 1361. *Maxima petia est ficta in loco*, ubi *Surgit fons*, *etc.* SVRSERE, eodem intellectu, in Charta Ludouici Imper. ann. 820. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 70. Hinc SVRSA, Fons, scaturigo, ex Gallico *Source*. Charta Rogerii Comitis Herefordiae, tom. 1. Monastici Anglic. pag. 321. SVRSVS, eadem notione. Anonymus in Vita S. Guthberti Episc. lib. 3. n. 3. SVRTVMEN eodem perinde significatu, in Charta ann. 1180. apud Petrum Mariam in Hist. Eccles. Placentin. in Regesto 2 part. c. 29. Occurrit ibi pluries. (2)

Eri

Erigere, Gall. *Lever.* Mirac. B. Simonis to. 2. April. pag. 827. (3) Altius tollere, Gall. *Exhausser.* Charta ann. 1178. apud Murator. delle Antic. Estensi pag. 348. (4) De loco tollere, amouere, Gall. *Oter.* Hist. Translat. brachii S. Clementis, apud Stephanot. tom. 4. Fragm. Hist. MSS. (5) Suscitare, Gall. *Ressusciter.* Libellus de Remed. peccat. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 27. (6) SVPERTVRICALE AD SVRGENDVM, quo quis vtitur cum e lecto surgit, in Computo ann. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. pag. CCI.

SVRGIA, chirurgia, in Ch. ann. 1358.

SVRGICVS, chirurgus. Charta ann. 1261. ex Tabul. S. Victoris Massil. V. *Sururgicus.*

SVRGIRE, V. *Baulare.*

SVRGIVS. *Lana Surgia*, Succida, Gall. *Grasse*, in Litteris ann. 1413. ex Tabular. Archiep. Auxit.

SVRGOTVM, V. *Surcotium.*

SVRGVM, i. q. *Surcum*, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 1122.

SVRGVS. Mirac. B. Henrici Baucen. tom. 2. Iun. p. 380. *Cecidit planstrum oneratum Surgis super ancham dexteram, et denodauit eam taliter, quod non poterat se adiuuare ad laborandum.* Italis *Surgo*, vel *Sorgo*, est Turgus, Indicum frumentum, Gall. *Blé de Turquie.* V. *Suricum.*

SVRIANI, ita dicti in Terra Sancta quidam serui ac tributarii, et ad vsus agriculturae, et ad alias inferiores necessitates dominis suis reseruati, de quibus multa habet Iacobus de Vitriaco in Hist. Hierosol. cap. 74.

SVRICVM. Ratherius Veronensis post. Apologetic. p. 237. *Inter frumentum et segalium modia 10. inter legumina et milium modia 10. de Surico modia 10. de vino modia 12.* Charta Bernardi Abbat. Casin. in Dierio Ital. D. de Montfaucon p. 324. *De ordeo, spelta, aueno et Surico, de vino etiam et hortis, nihil monasterio Casinensi persoluant.* Idem videtur quod *Surgus.* V. in hac voce.

† SVRIRCICVS, i. q. *Surgicus*, chirurgus, in Ch. Ms.

SVRIRE, in venerem rapi. Gloss. Lat. Graec. χαπρᾶ, *Surit.* Vtitur Apuleius in Apologia.

SVRISCVLA, Vasis species. Pelagius libello 4. n. 671. *Lauabat Suriscułam, et implebat eam aqua.* Lib. 18. n. 7. *Puerulus stetit ante eum habens panem et Suriscułam aquae.* Vtitur alibi non semel. V. Coniecturas Rosweidi.

SVRPLVSAGIVM, V. *Superplus.*

SVRPRENDERE. (1) Vt supra *Supprendere* in *Supprisa.* Litterae Edwardi I. Reg. Angl. ann. 1279. apud Rymer. to. 2. pag. 141. *Nec non ad petendum et requirendum deliberari Surprisa, sasita, vel alias amparata per vos, genitorem vestrum, gentesve vestros.* Aliae Edwardi II. ann. 1310. apud eumd. to. 3. p. 238. (2) † Decipere, circumuenire, in Ch. a. 1239.

SVRPRISIA, vt *Supprisa.* Charta ann. 1237. ex Tabul. Castri Vitreii.

† SVRPRISIO, substructio, in Arest. a. 1275.

SVRRECTARE, vel SVRRECTERE, Excitare, suscitare. *Surrecto*, διεγείρω, in Gloss. Lat. Graec. V. in *Surgere* 2.

SVRRECTIO, ἔγερσις, in iisdem Glossis *Resurrectio*, in Sangerm. MSS.

SVRRECTVS, V. mox in *Surrigere.*

SVRREPTVS, pro Subreptitius, in Litteris an. 1365. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 210.

SVRRIGERE, Aduersa aqua natare, nauigare. Lex Wisigoth. lib. 8. tit. 4. §. 29. *Flumina maiora, id est, per quae esoces aut alii pisces maritimi Subriguntur.* Proprie autem Latinis *Surrigere, quasi suberigere*, in altum tollere. Vopiscus in Aureliano: *Surrectus ad stipitem bestiis obiectus est.* Ita qui aduersa aqua natat vel nauigat, in altum fluminis suberigitur. SVRRECTVS, aduersa aqua, cui opponitur *descensus.* Charta Caroli M. pro Monasterio S. Dionysii.

SVRROGARE, vt Subrogare, in Correct. Statutor. Cadubrii cap. 59.

SVRSA, SVRSERE, V. *Surgere* 1.
SVRSISA, V *Superſedere.*
SVRSVM REDDERE, vox Practicorum Angliae, ex Anglico *Surrender*, quae potiſſimum vſurpatur, cum quis dominium ſuum vel praedium in manus Domini ſuperioris reſignat, alteri reddendum. Vetus Inqueſta apud Dugdalum in Antiqu. Warwici pag. 665. V. lib. Anglicum *Juſtice of peace* p. 132. et ſeqq. vbi modi *Surſum reddendi* exponuntur. V. *Superreddere.* SVRSVM TOLLERE, pro Auferre, Gall. *Enlever.* Laur. Byzyn. in Diario belli Huſſit. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 164. SVRSVM, aliud ſonat in veteri Conſuetud. Bituricenſi edita a Thomaſſerio c. 160. 164 vbi ita appellatur, quod pecuniae ſummae deeſt, quod quis exſolvere tenetur, quaſi *Superſumma.*
SVRSVRIVM, ſeditio, vt videtur. Statuta Montis Regal. fol. 174. *Quoniam ſaepe contingit, quod plures de Berxanis Surſurium et proditiones fecerunt, etc.*
SVRSVS, V. *Surgere* 1.
SVRTA, SVRTERIVS. Conſtitut. Iacobi Reg. Siciliae c. 56. Vbi obſcurum non eſt per *Surtam* et *Surterios* ſignificari Excubias excurrentes et nocturnas ipſosque vigiles, Gallis *Guet*, *Patrouille*: at vnde ducta ſit vocis origo, minus ſcio.
SVRTARIA. Gregorius M. PP. lib. 7. Ind. 2. Epiſt. 54. *Direximus tibi Surtarias duas imaginem Dei Saluatoris et ſanctae Dei Genitricis Mariae continentes.* Stephanus III. PP. Epiſt. ad Hilduinum Abb. *Et vidi ante altare Dominum Petrum et Dominum Paulum, et nota mente illos recognoui de illorum Surtariis.* Regino ann. 753. habet *ſurcaritis*, vt et MS. Cod. Eccleſ. Senonenſis: alter vero S. Euodii de Brana *ſurgariis.* Baronius an. 754. 4. *Surtarium* idem eſſe, quod ſcutum, vbi ſunt pictae imagines, ſcribit ex prædicto S. Gregorii loco. Recte, nam vtrobique legendum *Sautaria.* Id colligere licet ex Walafrido Strabone lib. de Reb. Eccleſ. cap. 8. vbi quod Stephanus *Surtaria*, is *Thoracidas* appellat: *In geſtis Silveſtri PP. legitur Conſtantinum Imperatorem per Thoracidas Apoſtolorum quos ipſe in viſione viderat, cognouiſſe.* Nam *Thoracidas* ſeu imagines pectorales in *ſcutis* et clypeis depingi ſolitas docuimus in voce *Scutum.* Gloſſae Gr. Lat. Στηθάριον (?) *Citra.* Sed et *Stethariis* legi poteſt. V. in *Thoracida.*
SVRTERIVS, V. in *Surta.*
SVRTVMEN, V. in *Surgere* 1.
SVRVIVENS, ſuperſtes, Gallice *Survivant*, in Leg. Lotharii apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 140. col. 1. V. *Supervivere.*
SVRVRGICVS, chirurgus. Charta Henrici V. Reg. Angl. ann. 141[illegible] apud Rymer. to. 9. pag. 363. V. *Surgicus.*
SVRVS, *Surculus*, in Gloſſ. Iſid. et Excerptis. V. Feſtum in hac voce et ibi Scaligerum.
SVS, Machina bellica, quae et *Scropha*, Gallis *Truie.* Willelmus Malmesbur. lib. 4. Hiſt. *Vnum fuit machiamentum, quod noſtri Suem, veteres Vineam vocant, quod machina leuibus lignis colligata, tecto, tabulis cratibusque contexto, lateribus crudis coriis communitis, protegit in ſe ſubſidentes, qui quaſi more ſuis, ad murorum ſuffodienda penetrant fundamenta.* V. *Scropha, Troja, Aſellus.* SVRVS, aper, *Sanglier*, in Tabulario Vindocinenſi Charta 303.
SVSALICA TERRA, A *ſalica*, vt videtur, dependens. V. in *Lex.* Hiſt. Novient. Monaſt. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1132. *In Valsa curtis dominica, cum Suſalica terra, et pratis ad ipſam pertinentibus . . In Northus curtis dominica cum curſequentiis ſuis, ſalica terra in agris et pratis, etc.* Haud ſcio an eadem notione dicatur
SVSANA TERRA, apud Willel. Thorn. de terra maneriorum menſurata: *Summa terrae arabilis 567 acrae dimidia; ſumma totius cum terra Suſana 2149. acrae, etc.* Ibidem: *In mariſco cum aqua 315 acrae, ... et de terra Suſana 40[illegible] acrae, etc.* Mox: *Item de feodo ... ſturae de terra Suſana et boſco 4[illegible] ac[illegible]*

ter. Rursum: *Item apud Stodmersth, de terra Susana, prati et marisci* 480. *acrae, etc.* Vbi Somnerus ait, *terram Susanam esse terram desrugatam, vel cuius status nimia et diutina cultura prorsus exeditur, etc.* a Gall. *Suranné*, quod annum excedit. Sed vt verum fatear, vim vocis non assequor omnino.

SVSSEINA TERRA, eadem notione, in Domesdey, in Monast. Anglic. to. 3. pag. 306.

SVSCAVARE, suffodere, in Charta ann. 1263. ex Schedis Praesid. de Mazaugues.

SVSCEMATAE CARNES, ex Gall. *Sursemées*. Fleta lib. 2. c. 12. §. 27. *De carnificibus et coquis carnes vendentibus Suscematas, vel de morina, vel semicocta, vel non virtuosa cibaria calefacientes, et insana pro sanis ad vitarum hominum periculum.* Id est, quibus putredinis notae inspergantur. *Chars sursanes*, Brittoni pag. 33.

SVSCEPTARE, suspicere. Vita B. Lidwinae to. 2. April. p 341.

SVSCEPTATIO, i. q. *procuratio*, in Ch. a. 969.

SVSCEPTORES, ὑποδέκται S. Athanasio, Qui annonis et tributis vtriusque aerarii recipiendis praepositi sub dispositione Rationalium erant: de quibus multa in vtroque Cod. tit. de Susceptor. praepos. etc. vbi Cuiacius, Iacob. Gothofredus et alii. Adde Edictum Theoderici Regis cap. 126. 144. V. *Susceptus* et *Suscipere*. SVSCEPTORES, qui Principem iter agentem, aut eius comitatum in aedibus suis *suscipiunt*, vel excipiunt, apud Hincmarum de Ordine Palatii cap 23. SVSCIPERE, tributum exigere. V. Scholiasten Iulian. Antecess. cap. 72. 78.

SVSCEPTORIVM, Graec. ἐκδοχεῖον, Receptaculum, apud ver. S. Irenaei Interpr. lib. 1. c. 14. n. 1.

SVSCEPTVLVS, V. in *Susceptus*.

SVSCEPTVS, cliens, cui adest Aduocatus in iudicio. Palaemon. Gram. in Glossis: *Assecula, cliens, siue Susceptus.* Gloss. Lat MS. Regium Cod. 1013. *Cliens, domesticus, vel Susceptus.* Gloss. Graec. Lat. ἀντιλήπτωρ, *Susceptor, adiutor.* Augustinus Epist. 54. *Quis tandem aduocatus, aut ex aduocato ita vir optimus facile reperitur, qui Suscepto dicat: Recipe, quod mihi, cum tibi male adessem, dedisti.* *Susceptulus*, eadem notione apud Auctorem antiquum Vitae S. Lupicini Abb. Iurensis n. 10. SVSCEPTI dicuntur, qui habitu Monachi, vel Canonici Regularis, donantur in morte, et inter Monachos *suscipiuntur*. Charta Childeberti Reg. ann. 536. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 5. V. *Frater ad succurrendum*.

SVSCINTVM, vt *Succinctorium*. Charta an. 855. in Append. ad Marcam Hisp. col. 788.

SVSCIPERE, dicuntur Patrini, qui baptizandum ad fontem deducunt, et baptizatum de fonte excipiunt, et inde *Susceptores* appellati, Graecis ὑποδόχοι. Gregor. M. lib. 4. Dialog. c. 32. V. *Susceptores*. SVSCIPIENS, accusatus, reus, in Cod. Theod. lib. 11. tit. 39. leg. 12.

SVSCITATIVVS, ad suscitandum aptus. Charta an. 1425. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1765.

SVSO, SVSOVORSVM, V. *Susum*.

SVSPECTIO. (1) In Legibus Luithprandi Regis Longob. tit. 49. §. 1. vbi *Suspicio* legitur in Lege Longob. lib. 2. tit. 55. §. 15. (2) Spes. Acta S. Austregisili tom. 5. Maii p. 233*. V. *Suspicio*.

SVSPECTO, aduerbialiter, in l. 21. D. de his quae vt indign.

SVSPECTVS. (1) Suspicio. Vita S. Wiboradae tom. 1. Maii p. 306. (2) Suspicax, suspiciosus. Tertull. de Cultu fem. lib. 2. cap. 4.

SVSPENDERE separare, summouere, apud Ennodium in Apologet. V. *Suspensario*.

SVSPENDICVLVM, funiculus, cui aliquid appenditur. Translat. S. Cuthberti to. 3. Mart. p. 142.

SVSPENDIVM, Patibulum, furcae. Tabular. Kemperleg.

SVSPENSATIO, interdictum, muneris vel beneficii ad tempus priuatio, Gall. *Suspension*. Arnoldus Lubec. in Chron. Slauorum, lib. 4. cap. 14. V. *Suspendere*.

SVSPENSIO. (1) Vt *Suspensatio*, apud Lindwood. Prouinc. p. 11. et in Bulla Bonifacii VIII. PP. ann. 1298. in Bullar. Carmelit. p. 50. col. 2. etc. (2) *Corporis per pedes*, Poenae species apud Anglos, de qua Fleta lib. 1. c. 26. §. 4.

SVSPENSIVE. Non definite. S. Bernardus Epist. 8.

SVSPENSORIVM, vncus, cui appenduntur carnes in culina. Caesarius Heisterbach. lib. 6. cap. 5. Seu potius ex sententia Vossii lib. 3. de Vitiis serm. cap. 51. camini locus, vbi ad esum suspenduntur pernae, carnesque aliae fumo indurantur: vel etiam superioris contignationis locus, vbi, postquam sunt fumo induratae, aëre ventilantur.

SVSPENSVRA. (1) Vox Architectorum. Anonymus de Re Architectonica c. 16. de fabrica balnearum. *Suspensurae calidarum cellarum ita sunt faciendae, vt primum area sesquipedalibus tegulis consternatur, inclinata ad fornacem, vt pila missa intro, resistere non possit, sed redeat ad praefurnium.* Vbi Vitruuius lib. 5. cap. 10. habet, *Suspensurae caldariorum, etc.* (2) SVSPENSVRAE. Glossar. scriptum literis Longob. ex Bibl. S. Germani Paris. ex Glossis: *Suspensurae, inaltationes sunt, sicut in Psalmo dicit: Mirabiles Suspensurae maris, quia quando tempestas * tria re suspenduntur atque exaltantur fluctus.* Vulgata hodierna habet, *elationes.*

SVSPENSVS. *Esse* vel *Teneri in Suspenso*, Gall. *Etre en Suspens*, Suspensum haerere. Charta an. 1327. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p. 479.

✝ SVSPICABILIS, suspectus, t. 9. Collect. Hist. Fr. p. 145.

SVSPICARI, existimare, Graec. ὑπολαμβάνειν. S. Irenaei vetus Interpres lib. 1. cap. 4. n. 4. Hinc SVSPICIO, pro Opinio, sententia, Graec. ὑπόληψις apud eumd. lib. 3. c. 5. n. 1.

SVSPICERE, Suspicari, Gall. *Soupçonner.* Vita S. Dunstani tom. 4. Maii pag. 370.

SVSPICIO, Expectatio, spes, Grae προσδοκία. Vetus S. Irenaei Inter pres lib. 1. c. 13. n. 3. V. *Suspecti* 2. Alia notione V. in *Suspicari.*

SVSPICIOSVS, Suspectus. Fabian PP. Epist. 3. V. *Soupechon.*

SVSPINARE. Gloss. Lat. Graec. *S spino*, χειρουργῶ. Aliae Graec. L χειρουργῶ, *opifico*, *Suspino.*

SVSPIRIOSVS, SVSPIRITARE. *Suspirium.*

SVSPIRIVM, Spiritus, et anhelit difficultas, apud Apuleium de vi tutibus herbar. c. 41. Gloss. La Graec. *Suspirium*, δύσπνοια. Sa germ. addunt *Suspirio.* SVSPIRIO SVS, anhelus, aegre spirans, q spiritus angustia et difficultate lab rat, apud Anton. Musam de Herb Vetronica c. 8. SVSPIRITO, *S spiro.* Vetus Glossar. Longob dic. S. Germani Paris. ex Glossis.

SVSPRESSVRA, V. *Souspressura.*

SVSSACA, V. *Soscia.*

SVSSALTIRE. Vgutio: *Digere evacuare, ebrietatem deponere, vel vu gariter dicitur Sussaltire, quod fit c cibaria et potus in stomacho divid tur, et quaedam pars purior tra mittitur per membra ad alimenta tae, quaedam grossiora ad secessum.*

SVSSARA, V. *Soscia.*

SVSSEINA TERRA, V. *Susina.*

SVSSES, *Qui habilis ad substend* Gloss. Isid. Idem quod *Subses.* in hac voce.

SVSTAMENTVM, in Leg. Norman apud Ludewig. to. 7. Reliqu. MS pag. 322. pro *Sustentamentum. Sustentamen.*

SVSTANTIA, pro *Substantia*, alime tum, in Statutis Arelat. MSS. a 192. V. infra *Sustentaculum* 1.

✝ SVSTANTIALIS, pernecessar in Bulla a. 1572.

✝ SVSTARE, sarta tecta tueri, Ch. Ms. a. 1311.

SVSTELLA, f. Axilla. Acta B. K gnoli tom. 2. April. pag. 955. *D Christophorus pateretur febrem ma mam et vnum anguinem subtus S stellam dexteram, etc.*

SVSTELLOSE, πανοῦργος, in Glo Lat. Graec. Aliae Graec. Lat. π νοῦργ

...ique, fraudulenter, Sustellose, ne-
quiter. Emendant viri docti Suste-
lose.

...STENTACVLVM. (1) Alimentum, Capit. Caroli M. ann. 789. V. Sustentamen. (2) Fulcrum, baculus quo quis sustentatur. Acta MSS. S. ...cturi in Biblioth. S. Petri Carnot. V. Sustentarium.

...STENTAMEN, alimentum, vt ...stentia 1. Laur. Byzyn. in Diario ...i Hussit. apud Ludewig. tom. 6. ...liqu. MSS. pag. 182.

...STENTAMENTVM, eadem notio... Charta ann. 1164. apud Lobi...ell. tom. 2. Hist. Britan. col. 307. V. Sustentaculum 1. et Sustentatio.

...STENTARIVM, Fulcrum. Acta ... Gudwali to. 1. Iun. p. 748. V. ...stentaculum 2.

...STENTATIO, alimentum, Gall. ...stretien. Anastasius in Gregorio III. apud Murator. tom. 3. pag. 159. V. Sustentamen.

...STENTATIO, Subsidium, auxi...m, Gallice Secours, soutien. Ca...tul. Caroli Calui ann. 876. tit. 48. ...15.

SVSTENTATIVVM, alimentum, ... Ch. a. 980.

...STINATIO, vt Sustentatio. Charta Philippi Reg. Franc. ann. 1308. to. ... Hist. Harcur. p. 1197.

...STINENTIA. (1) Patientia. Vi... S. Firmini Mart. V. Sufferentia 1. (2) † Sumtus ad sartam tectam do...ndam necessarii, in Ch. Ms. ... 1315.

...STINERE. (1) Exspectare. S. Hie...ronymus Epist. 17. (2) † Sarta tecta tueri, in Ch. a. 1263.

...STINERI, pertinere, spectare. Cod. Theod. tit. 1. de Decur. leg. 6. *...undis cum mancipiis et pecoribus ceterisque rebus, quae cultui rustico sustinentur*, etc. Nisi sit pro *destinantur*, vti monet Gothofredus ibidem.

...STINEVM, obiectaculum quo aqua *sustinetur*. Statuta Mutin. c. 38. fol. 53.

...STIVVS EQVVS. Diploma Leonis IX. PP. in Continuat. Bullarii Rom. p. 1. col. 2. *Confirmamus tibi* (Hermanno Colon. Archiep.) *omnia, quemadmodum in priuilegiis patrum nostrorum apostolicorum virorum sunt inscripta, crucem videlicet, et pallium suo tempore suoque loco ferendum, insigne quoque Sustiui equi.* Melius apud Miraeum to. 2. p. 1132. col. 1. *Festiui equi*. V. *Equus* et *Nactum*.

SVSTRADO. Codex censualis MS. Irminonis Abbat. Sangerm. fol. 60. vo. *Et adducunt de ligna duo carra ad Sustrado, etc.* Nescio an huc spectent voces *Sostrale* et *Sostri*. V. supra in his vocibus.

SVSVM, pro *Sursum*. Glossae vett. *Susu*, ἄνω. Rursum ἄνω, *Suso, supra, super*, ἄνω κάτω, *Susum deorsum*. Πρὸς τὰ ἄνω, *Susum versum*. τῇ ἄνω, *Susum versum*. *Susonorsum*, in vett. Inscript. pag. 204. Gloss. Lat. Graec. *Susu*, ἄνω. *Susum*, ἐπάνω. Papias: *Susum, in superiori parte, in loco signato. Sursum, ad locum.* Commodianus:

> *Integrate locum vestrum, per omnia docti,*
> *Susum intendentes, semper Deo summo deuoti.*

Ita veteres *rusum* pro *rursum* dicebant, vt obseruat Scaliger ad Catullum pag. 58. V. *Iusum*. Hinc Itali Poetae eadem notione *su* et *suso* dicunt, vt obseruatum ab Acarisio.

SVSVRRARE, maledicere, clanculum carpere. Hadrianus PP. to. 3. Concil. Hisp. p. 93.

SVSVRRATOR, SVSVRRIOSVS. Gloss. Graec. Lat. ψιθυριστής, *Susurriosus, susurrator*. Occurrit vox posterior in Hist. Translationis S. Landoaldi n. 18. *Susurro*, apud Sidonium lib. 5. Epist. 7. Petrum Chrysologum serm. 55. et alios. Glossae Isidor. *Susurrio, senillosus, bilinguis*. Pithoeanae habent *Seniltosus*. (Legendum, *Susurro, sententiosus, bilinguis*. Papias: *Susurro, detractor, bilinguis, rixator, qui murmurat, sententiosus.*) V. *Cauculatores*, et *Sententiosus*.

SVSVRRATORIE, Susurronum more, murmurando et clam machinando. Charta Henrici IV. Reg. Angl. ann. 1405. apud Rymer. tom. 8. pag. 425.

SV.

SVSVRRIVM, Ioanni de Ianua, *Murmur latens, locutio.* Vita vener. Idae to. 2. April. pag. 174. *Pius Dominus in corde dilectricis suae tale Susurrium intulit, etc. Inge susurrium,* apud S. Hieronymum in S. Malcho cap. 6.

SVTANA, Togae seu tunicae species, vt *Subtana.* Acta S. Bertae to. 5. Iun pag. 153. V. *Subtaneum.*

SVTELA. (1) *Astutia.* Papias. Gloss. Lat. Graec. *Sutela*, ἐνέδρα, ἐξαπάτησις, δόλος, κακορραφία. V. Festum et *Subtela.* (2) ✝ Assutum vesti resarcitae segmentum. Glossar. Lat. Gall. Cod. 521.

SVTELLARE, Suere. Eaedem Glossae: *Sutello*, ῥάπτω. Infra: *Suto*, συρράπτω, δέρματα ῥάπτω. Hinc SVTELLOSVS, πραγματορράφος, in iisdem Glossis.

SVTELLARES, vt *Subtalares.* V. ibi.

SVTIARE. Charta ann. circ. 800. ex Chartul. Matiscon. fol. 167. vo. *Debent rustici de Romenaco duas condaminas elaborare, vna ad frumentum et segala, alia ad auenam arando, seminando, colligendo, carricando, Sutiando et vsque ad granarium perducendo.* Haud scio an idem sit quod Excutere, Gall. *Battre le blé.*

SVTILARES, vt *Subtalares*, V. ibi.

SVTITIVS, Sutilis. Statuta Eccles. Valent. inter Conc. Hisp. to. 3. pag. 511. V. *Consutitii.*

SVTOR VACCAE, Sutor qui vtitur corio vaccae, Gall. *Cordonnier.* Charta Leduini Abbat. S. Vedasti Atrebat. ann. 1036. ex Chartul. V. eiusdem Monast. p. 243. V. *Vacarius.*

✝ SVTORIVM, locus vbi sutores vel sartores merces suas venum exponunt. Comput. Ms. a. 1321. V. *Sutrium.*

SVTORIVS, Sutor. Charta an. 1348. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 578. col. 2.

SVTRIBALLVM, SVTRIBALLVS. Gloss. Graec. Lat. MS. παλαιορράφιον, *Sutriballum.* Infra: παλαιορράφος, *veteramentarius*, *Sutrinallus.* Edit. habet *veterinallus.* Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 3. *Consuto vulnere: a Sutriballo sutus.*

SVTRIVM, *Locus, vbi suuntur [...] aliquae.* Gl. Isid. V[...] Glos. Lat. Gr. *Sutrinum*, [...] *Sutrinum, suerrerie, lieu ou l'en* [...] in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MS.

✝ SVTRIVS, sutor, in Ch. a. 13[...]

✝ SVTRIX, sartrix, in Comput. 1429.

SVTRVM. Charta ann. 1115. [...] Vghellum in Episcopis Cann[...] *Concedimus iterum, vt eadem* [...]*trix Ecclesia Cannarum plenam* [...]*deat omnium rerum suarum, et* [...] *hominum vendentium et ement*[...] *tam in Cannis quam deforis et in* [...]*libus vbicunque possideat etiam* [...] *suorum hominum artagium Sut*[...] *omnium terrarum, calnarum* [...] *tium ad laborandum cum sua* [...] *datura: ita tamen si non labora*[...]*rint, de terris nostris, et de* [...] *laborauerint eidem Cannensi* [...] *Ecclesiae, affidaturae detur* [...] *tas, et medietas reliqua nobis tri*[...] *possideat etiam Sutrum petitio*[...] *salarium sua maria piscantium* [...] Quae quidem mendis non car[...] In voce *Artagium* monet Ca[...] pro *Sutrum* forte legendum esse [...]*rum.* Haud scio an bene. Gl[...] Lat. Graec. *Sutrum*, ἀμμύ[...]

SVTTELLARIVS, SVTVLARES, [...] *Subtalares.*

✝ SVTVLVM, solum, pars dom[...] inferior, in Ch. a. 1309. V. *Sub*[...]

SVTVLVS. (1) Porcellus. Tabul. S. Martini Pontisar. (2) Idem qu[...] *Sutulum*, in Ch. a. 1311.

✝ SVTVS, SETA, SVTAE, orna[...] quidam sericus, in Curia 2. Gene[...] Taracon. V. *Seta.*

SVVM, *porcorum coetus*, in Glo[...] MSS. Regiis.

SVVS. (1) Pro Eius, non semel apud Scriptores medii aeui. Gregor. T[...]ron. Histor. Franc. col. 562. (2) Pro Tuus. Litterae Bonifacii VIII PP. ad Edwardum I. Reg. Angl. [...] Chron. Th. Otterbourne p. 95.

SVXTA, SVXTILIS. Chronicon A[...]bat. S. Trudonis lib. 1. apud Ache[...] tom. 7. Spicil. pag. 350. *Candelab*[...] *argentea septem, Suxtas argente*[...] *duas ad ferendum incensum* ... *cyphos argenteos quatuor, et* [...]

capro: Suxtilem vnum argenteum. ...sa eiusmodi incenso ferendo Acerras et Nauiculas vulgo vocant: de ...c vero voce nihil sani occurrit, ...si legendum sit buxtas, i. pixides. ... in hac voce.

...ssi, V. Soyffi.

...VZZENS, pro sugens, hauriens, Tract. Mſ. de re milit.

...IGA. (* praedium pecuarium, a ...erman. super. Schwaig, i. q. Vorwerk.) Testamentum Frederici Pala... ...ii in Metropoli Salisburgensi tom. ... pag. 446. Vineam in Kelhaim, ... emi a Lisungo de Westeten, de... ...gaui in manus Perchtoldi, et duas ...aigas delegaui in manus Wernhari de Sillengen, etc.

...ANIMOTVM, SVANIMOTVM, ...ria libera tenentium in foresta, ...ae de delictis in foresta accidenti... ...us ter in anno cognoscit: vox a ...axon. Swang, Anglis Swain, ope... ...rius, minister, et gemote, Con... ...tus. Mainvodo et Watsio Swain ...t libere tenens. Charta libertatum ...restae Ioannis Regis Angl. ann. 1215. apud Matth. Paris, et in Pu... ...lla oculi. V. Guill. Prynneum in ...ibertat. Angl. to. 3. p. 1142. SWA... ...EMOTVM, eadem notione. Inque... ...a ann. 1364. apud Kennett. Anti... ...quit. Ambrosd. pag. 499.

...ARMVM APVM, in modo tenen... ...i huundredum pag. 128. Examen ...apum, ex Angl. Swarm.

...ATHE, Quantum vnus sector per diem secare potest de prato, idem quod Falcata prati: ab Anglo-Saxon. Swad, Germ. Schwat, scissio, rasura. Kennett. in Antiquit. Ambrosd. ad ann. 1325. pag. 399. Duae Swathes dicti prati iacent vt sequitur, etc. Rursum pag. 400. Dimidia roda et dimidia Swathe apud Shortedolemede . . . et duae Swathes apud Methames. V. Sectura prati in Secare 2.

...IRO, SWRO. Lex Bajwar. tit. 15. cap. 11. §. 2. Si firmare promiserit emptori, id est, Swro. Vbi Lindenbrog. Swerren, Iuramento confirmare. Alii codd. habent Swiron.

...OLLYNGA, SWVLINGA, vox Cantianis familiaris, quibus idem quod Anglis hyda, seu vt est in Domesdey, Carucata, nuncupatur: vulgo inquit Somnerus, a Plonghland: a Saxonico Sulh, aratrum. Charta vetus Eccl. Cantuar. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. SVLINGA. Codex MS. Archiepisc. Cantuar. SVLLYNGATA TERRAE. Will. Thorn. pag. 1931. SWOLLINGLAND, terra Swollingatim, siue per Swollyngam, i. quantitatem vnius aratri culturae deputata, et fructuariis elocata. Idem Thorn. p. 2140. SWYLLINGMANNVS, tenens ad redditus infra limites suae swollingae colligendos electus. Vetus Scheda apud Somnerum.

SYATICA, Ischias, Gall. Sciatique. Acta S. Richardi Episc. tom. 2. Iun. pag. 251. V. Scia.

SYCAMINA, Sycomori. Vita S. Condedi saec. 2. Bened. p. 365.

SYCARIA, vt Sicaria 2. V. ibi.

† SYDRACIA, parui tuberculi, qui in carne nascuntur, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph.

SYEMELINGA, mensura annonaria. Consuet. MSS. Eccl. Colon. De praedicto etiam tritico dantur . . . XX Syemelingae singulis diebus de eo quod dicitur griez. V. Swollynga.

SYLLABAE, Litterae, Epistola. Glossae Lat. Graec. Adfatibus, συλλαβῶν, γραμμάτων. Synodus Rom. ann. 745. Ante hos dies Syllabas reverendissimi atque sanctissimi fratris nostri Bonifacii Archiepiscopi nobis retulisti.

SYLLABARIVS, V. Abecedarius.

† SYLLABATIM, per litteras, in Notit. a. 863.

SYLLABICARE, vt mox Syllabizare. Vita S. Catharinae Senensis tom. 3. April. p. 881.

SYLLABIZARE, Elementa sigillatim appellare, quomodo faciunt, qui primas literas ediscunt, Gallis Epeller. Ioannes Sarisber. lib. 5. Polycr. cap. 16.

SYLLATERIVM, perperam pro Filaterium. V. in hac voce.

SYLLOGIZARE, concludere, decernere, Arrester. Ericus Vpsaliensis lib. 6. Hist. Suecicae pag. 205. Coeperunt

runt de eius assumptione tractare, et de facili concludendo inferre, quod Syllogizauerunt in occulto. SYLLOGISMARE, eadem notione. Ermanricus in Vita S. Alberti Abb. Gambronensis num. 1.

SYLLOGIZATIO, Argumentatio, ratiocinatio. Origo Monast. Montis S. Mariae apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsuic. p. 427.

SYLPHORI, vt *Silfori.* V. in hac voce.

SYLVA. Sanutus lib. 3. part. 11. cap. 13. *Transeuntes montes Riphaeos, quos Vngari Syluas vocant.* SYLVA, *Lignum, materia*, in Gloss. Gasp. Barthii ex Hist. Palaest. Fulcherii Carnot. apud Ludewig. tom. 3. Reliqu. MSS. pag. 357. SYLVA MINVTA, Caedua. Polyptychus S. Remigii Remensis. SILVA NVTRITA, vt *Pastilis* mox. Idem Polyptychus S. Remigii Remensis. SYLVA PALARIS, *ex qua poli* (l. pali) *et podimenti* (l. pedamenta) *sumuntur.* Vocabular. vtriusque Iuris. SILVA PASTILIS, i. Pastui animalium idonea, in Domesdei, in Monast. Anglic. tom. 3. part. 2. pag. 10. SYLVA PASCVA, eadem notione, in Vocabul. vtriusque iuris. SILVA PASTIONALIS, eodem intellectu. Codex Censualis MS. Irminonis Abbat. Sangerman. fol. 45. col. 1. SILVA SAGINACIA, Saginandis porcis idonea. V. *Saginacia.*

SYLVAGIVM, ius vtendi silua, vel praestatio pro iure vtendi silua, vt *forestagium*, de quo supra. Charta Bartholomaei Episc. Laudunensis an. 1130.

SILVALIS, ad siluam pertinens. Leg. Lotharii apud Murator. to. 1. part. 2. p. 139. col. 2.

SYLVARIVS, qui siluam custodit, prouidet. Polyptychus S. Remigii Remensis. V. supra *Silua nutrita.*

SYLVATICVM, idem quod *Syluagium.* Io. de Ianua. SILVITATICVM, eodem significatu. Charta an. 880. in Append. ad Marcam Hisp. col. 812.

SYLVATICVS, agrestis, incultus, aspero ingenio, Italis *Saluatico.* Ordericus Vitalis lib. 4. pag. 506. V. *Comes siluester.* SILVATICA DVMENTA, pellibus ferarum vestrium munita, apud Mab tom. 5. Annal. Benedict. pag. Constitut. MSS. Cluniac. SIL TICVM OPVS, eadem notione videtur. Consuet. antiquae Can Regular. apud Marten. part. 1. vae Collect. p. 323. *Sed ne quis fratrum Siluaticum opus cum emat.* SALVATICVS, pro S *ticus*, quomodo Galli *Sauvag* cunt. *Aues saluaticae*, in Lege Ba tit. 20. § 6. Gallis *Oiseaux sa ges*, quibus opponuntur domest *domipastae.* In Charta Edwardi Reg. Angl. to. 2. Monastic. p. *Sauuaginae* dicuntur ferae siluest Charta ann. 1279. *Et contra Saluatica, deserta et inhabitata.* S VAGIVS, eadem notione. *Be Saluagiae*, apud Geruasium Do bernensem ann. 1168 SAL GNIA, fera siluestris. Charta a 1335. to. 2. Hist. Dalph. pag. SILVAYSINA, pari significa Charta an. 1399. ex Tabular. M

SYLVICOLA, pro *Siluicula.* Silu in Charta Alamannica Goldasti

SYMAISIA, mensura vinaria, G *Simaise*, sex mensuras contine seu octo sextarios Parisienses Tab Eccl. Aniciensis: *Heres tenea ferre perpetuo vnum panem et Symaisiam vini cum candela* V. *Simasia.*

SYMBOLA. (1) Ciborium, seu xis in qua Corpus Christi asser tur. Ordinar. vetus Ambian. SYMBOLAE, Conuiuia publica, singulorum *Symbolis*, ἀγάπαι. Graecis et Latinis Scriptoribus tissima, quod pluribus notauit He ricus Stephanus de Abusu ling Graecae c. 1. Concilium Ausce ann. 1068. V. *Symbolum.* Probab lius Concilium Auscense intellexe de expensis quae in Archidiacon rum vel Episcoporum susceptio bus a presbyteris ecclesiarum ru lium fiunt, quae *Paratae* alibi d cuntur, vt non obscure innuit Ep stola Vrbani II. PP. ann. 1099. Baluz. to. 2. Miscell. pag. 180. *versas praeterea paratas fine Sy*

les, quas synodos vocant, tam ecclesiarum iam dictarum quam ex ceteris ecclesiis . . . in sumptus vestium contulerunt.

SYMBOLISATIONES, in Ordine Praedicatorum appellantur conuiuia seu comessationes quae inter fratres fiunt, data ab vnoquoque sua Symbola. Capitul. ann. 1314. apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 1946.

SYMBOLOGIZARE, Symbolum conferre. Galuaneus Flamma in Chronico.

SYMBOLVM. (1) Christiani appellant summam fidei Catholicae, quasi, vt quidam censent, Collationem, quod, vt aiunt, Apostoli simul conuenientes, quod quisque sentiret ac crederet, in illud contulerint. S. August. Serm. 115. de Tempore: *Quod Graece Symbolum dicitur, Latine collatio nominatur. Collatio ideo, quia in vnum collata Catholicae legis fides . . , Petrus dixit: Credo in Deum Patrem, etc. Ioannes dixit: Creatorem coeli et terrae, Iacobus dixit, etc.* SYMBOLVM VIOLARE, peccare. S. Laurentius Nouariensis Episc. Homil. 1. SYMBOLVM ACCIPERE *et reddere* dicebantur baptizandi, qui, antequam tingerentur, Symbolum memoriter proferebant, apud S. Augustin. Epist. 67. Homil. 42. cap. 1. Serm. 135. de Temp. cap. 1. *Symbolum*, quod sub nomine S. Athanasii circumfertur, ad Primam recitari coepit ann. 922. in Ecclesia S. Martini Turon. vt discimus ex Statuto Capituli eiusdem Ecclesiae apud Marten. to. 1. Anecd. col. 62. (2) SYMBOLVM LVMINIS, seu potius *Symbola*, Census pro luminaribus Ecclesiae. Leges Kanuti Regis Angl. c. 14. SYMBOLVM ANIMAE. Concilium Enhamense ann. 1009. cap. 12. *Luminarium census ter quotannis penditor. Sed aequissimum est, vt animae Symbolum, (quam pecuniam sepulchralem vocant) semper dependatur, cum sepulchrum sit effossum.* Vbi Decreta Synodalia eiusdem Concilii c. 13. habent: *Munera nec non defunctorum animabus congruentia puteo impendantur aperto.* (3) SYMBOLVM, conuiuium, comessatio. Hist. Liutprandi apud Murator. to. 2. p. 431. *In his namque* (ecclesiis) *Symbola faciebant, gestus turpes, etc.* (4) Campana. V. *Simbalum.* (5) SYMBOLVM, in scholis dicitur Tessera quae Gallice loquentibus dabatur Magistro exhibenda vt punirentur. V. Hist. Paris. Lobinelli tom. 5. pag. 128. (6) † Ciborium, s. pyxis in qua corpus Christi asseruatur, in Ch. Ms. a. 1354.

SYMBOLVS, a Graec. συμβουλος. Consiliarius, Praefectus vrbis. Vita S. Stephani Sabaitae tom. 3. Iul. p. 545.

† SYMERINVM, mensurae species, Germ. Simmer. Ludew. t. 10. p. 18.

SYMMACHVS. Liberatus Diaconus cap. 23. *Per portitores literarum velocissimos, quos Aegyptii Symmachos vocant.*

SYMMELLVS, pro *Simenellus.* V. ibi.

SYMMISTA, a Graec. συμμύστης, Sacrorum eorumdem particeps et collega. Vtuntur S. Hieronymus, Sidonius, Apuleius, et alii. Nude pro Pontifex occurrit in Vita S. Romani Archiep. Rotomag. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1659. A *Symmista* priori notione sine dubio, voce corrupta, vt recte obseruat P. de Colonia in Histor. Litteraria Lugdun. to. 2. p. 68. sex Presbyteri qui in festis solemnioribus Archiepiscopo Lugdunensi sacra peragenti assistunt, *Six muses* vulgo appellantur.

SYMNISTA, pro Symmysta, συμμύστης, socius, consors. Vtitur semel ac iterum HRabanus Maurus Poëm. 41. 54. V. *Summista.*

SYMPECTAE, V. *Sempectae.*

SYMPHONIA, Instrumentum Musicum, de quo sic Isidorus lib. 2. Orig. cap. 21. *Symphonia vulgo appellatur lignum cauum ex vtraque parte, pelle extensa, quam virgulis hinc et inde Musici feriunt. Fitque ex ea concordia grauis et acuti suauissimus cantus.* Vgutio: *Tympanum quoddam instrumentum musicum, vel pellis, vel corium, vel ligno ex vna parte contentum vel contextum, et dicitur sic quod tinniat, vel dicitur sic a tinton, quod*

quod est medium, quia est medium. Est enim media pars Symphoniae in similitudinem cribri, et virgula percutitur vt Symphonia. Glossae antiquae MSS. *Tibia, Symphonia.* Glossae Isonis Magistri: *Sistrum, tuba, genus Symphoniae.* Alibi: *Symphonia, tuba*, ad istud Prudentii lib. 2. in Symm.

Fluctibus Actiacis signum Symphonia belli
Aegypto dederat, clangebat buccina contra.

SYMPHONIARIVS, Symphoniacus, in Charta ann. 1602. apud Calmet. tom. 3. Histor. Lothar. inter Probat. col. 465.

SYMPHONIZARE, Symphoniam edere, canere, in Actis S. Ansueri to. 4. Iul. pag. 102.

SYMPLEGAS, vox Graeca, Complexio. Tertull. aduersus Marc. lib. 1. cap. 2. *Duos Ponticus deos adfert, tanquam duas Symplegadas naufragii sui.* Vbi respicit ad duos scopulos Bosphori *Symplegades* dictos, quod inter se aliquando concurrisse tradunt fabulae. Vita S. Iacobi Erem. saec. 4. Benedict. part. 2. pag. 153. *Et inter has verborum Symplegades* (id est, ambages) *respicit vas, vbi reconditus erat sextarius: et ecce mensura integra conspicitur.*

SYMPONVS, ex Graeco *σύμπονος, συνεργάτης*, apud Anastasium in Epist. ad Constantinum Imp.

SYMPSALMA, *Consonantia psalmi, vel vocis copulatio in cantando.* Ioh. de Ianua. V. *Diapsalma.*

SYMPTOMA, Graec. *σύμπτωμα*, Casus quilibet: saepius de iis quae in morbis accidunt, Gall *Symptôme.* Vita S. Guillelmi Archiep. Bituric. tom. 1. Ian. pag. 639. *Haesitabant medici quid de morbo dicerent, quia causam eius penitus ignorantes, videbant Symptomata sibi ad inuicem adversari.*

SYNANTICVS MORBVS, angina, Ital. *Sinanza*, Gall *Esquinancie.* Acta S. Canionis tom. 6. Maii pag. 28. V. *Squinantia.*

SYNAPIVM, Sinapi, in Statutis S. Claudii ann. 1448. pag. 81.

SYNASTRIA, Constellatio, in Quer[...]lo pag. 40

SYNAXARIA, Vitae Sanctorum i[...] compendium redactae in Menae[...] aliisque Ecclesiasticis libris inser[...] V. Glossar. med. Graecit. in [...] voce.

SYNAXIS. (1) *Σύναξις*, Latinis *Col[...]cta*: Conuentus seu Congrega[...] Monachorum, ad orationem et ps[...]modiam coëuntium, apud Cass[...] lib. 2. de Instit. Coenob. cap. [...] V. *Collecta* 6. (2) SYNAXIS [...]me pro *Cursu*, seu *officio Ecclesiast[...]* Glossae MSS. *Synaxis decantatio [...]rarum, vel illa hora, qua sol ab [...] descendit et dicitur quasi sine oxe.* Re[...]gula S. Benedicti cap. 17. *Vesperti[...] autem Synaxis 4. psalmis cum ant[...]phonis terminetur.* Apud Graec[...] Patres, *σύναξις* sumitur pro partic[...]patione diuinae Eucharistiae, vt pa[...]sim apud Dionys. Areopag. lib. de S[...]cram. vbi vid. Pachymeres ad cap. [...] (3) SYNAXIS, in Hist. Liutpr[...]di apud Murator. tom. 2. pag. 4[...] *Siquidem, post vnius anni Syna[...]xum amplioris iam potentiae [...] talibus aggreditur eosdem Pri[...] sermonibus, etc.* Id est, expl[...] vnius anni cursu.

SYNCELLATVS, V. in *Syncellus.*

SYNCELLITA, qui alias *Con[...]neus*: Monachus scilicet, qui in [...]dem cella, i. Monasterio hab[...] moratur. Veteres Glossae MSS. *σ[...]κελλῆδες γείτονες.* Cassianus Coll. 20. cap. 2. SYNCELLITAS, latiori significatione, Monach[...] omnes interdum vocabant. Versu[...] antiqui de laudibus Lirinensis in[...]lae, apud Vincent. Barralem.

SYNCELLVS, dignitas Ecclesiastica [...] praecipuis et honoratioribus, q[...] qui cohonestatus erat, in ead[...] qua Summus Pontifex, vel Patri[...]cha, cella habitabat, vnde nomi[...] etymon. Habuit enim suos Syncel[...]los non Graecanica duntaxat Eccle[...]sia, quod notissimum est Scriptori[...]bus Byzantinis, sed etiam Romana. Siquidem Leo Papa in Epistola ad Kenulphum Merciorum Regem apud Willelmum Malmesburiensem lib. 1. de Gestis Reg. Angl. c. 4. S. Augu-

stino

stino, primo Anglorum Apostolo hanc appellationem adscribit: *Nos per omnia enucleatius trutinantes, in sacro scrinio reperimus sanctum Gregorium praedecessorem nostrum in integro ipsam parochiam numero XII. B. Augustino Syncello suo Archiepiscopo tradidisse et confirmasse Episcopos consecrandi.* Vnde colligitur, Augustinum ex iis fuisse Clericis, vel Monachis, quos idem Gregorius in Synodo Romana ann. 595. statuit *ministerio cubiculi Pontificalis obsequi debere: vt is, qui in loco est regiminis, habeat testes tales, qui vitam eius in secreta conuersatione videant, et ex visione sedula exemplum profectus sumant.* Habuit igitur olim Romanus Pontifex suos *Syncellos*, tametsi postmodum, vel appellationem saltem, si non officium, desiisse par est credere, cum de iis fere sileant caeteri ex nostris Scriptores. In Ecclesia vero Constantinopolitana praecipuum locum obtinuisse *Syncellos*, statim ab instaurata vrbe testantur Cedrenus et Zonaras ad ann. 14. Theodosii Iunioris, et Victor Tunnensis in Anastasio. Caeteros etiam Patriarchas Syncellos habuisse colligimus ex Synodo Nicaena II. praeterea ex VII. Synod. act. 1. pag. 474. 481. 530. Edit. 1617. Synodo Calchedon. act. 1. pag. 184. et 188. Synodo VIII. act. 1. pag. 713. 734. et Niceta Paphl. in Vita Ignatii Patr. CP. p. 713. Inualuit postmodum, vt qui *Syncelli* Episcoporum aut Patriarcharum erant et dicebantur, Syncelli Ecclesiarum appellarentur. Ita apud Theodorum Abucaram Epist. 4. Michael Presbyter dicitur σύγκελλος ἀποστολικοῦ θρόνου, seu Ecclesiae Hierosolymitanae. Syncellorum munus in dignitatem Ecclesiasticam postea transiit apud Graecos, quorum numerum ad binos auxit Heraclius, ad plures caeteri deinceps Imperatores, qui iis deinque *Proto-Syncellum* praefecerunt. SYNCELLI praeterea dignitas ab Imperatoribus CP. Episcopis et Archiepiscopis titulo tenus attributa legitur; praesertim Archiepiscopis Trapezuntinis Ioanni et Byzantio, qui *Pontificales et Augustales Syncelli* appellantur apud Anonymum in Vita S. Lucii Episcopi Brundusini, in Praefat. apud Bollandum tom. 1. Ian. et ab Adelferio in Vita S. Nicolai Peregrini, apud Ughellum to. 7. Italiae Sacrae pag. 1210. quae dignitas SYNCELLATVS ab iisdem appellatur. SYNKELLATVS, eodem intellectu, in Vita sancti Leucii to. 1. Ian. p. 669.

SYNCHRONVS, a Graec. σύγχρονος, Coaeuus, aequalis. Vita S. Anthelmi tom. 5. Iun. pag. 239.

SYNCLETVS, a Graec. σύγκλητος, Senatus. Vita S. Agathonis PP. to. 1. Ian. p. 625.

SYNCOPA, SYNCOPARE. Est autem *Syncopare*, scindere, seu potius intersecare. Alanus de Insulis in Planctu naturae: *Inter has circulus elucens ad Zodiaceae obliquitatis similitudinem, pretiosorum lapidum stellatus monilibus, sidereae contiguitatis oscula Syncopabat.* SYNCOPATIO, eadem notione. Statuta Eccles. Valent. inter Concil. Hisp. to. 3. pag. 507. SYNCOPARE, verba non omnino pronuntiare; sed ea quasi secare. Synodus Cicestrensis ann. 1289. cap. 15. V. *Syncopizare.* SYNCOPATI ANHELITVS, Interrupti, Gallis *Entrecoupés*. Elmham. in Vita Henrici V. Regis Angl. cap. 25. pag. 57. CINCOPARE, pro *Syncopare*, apud eundem Elmham. cap. 48. pag. 119.

SYNCOPATIO. V. *Syncopa* et *Syncope*.

SYNCOPE, deliquium, defectus cordis. Acta S. Gerardi tom. 1. Iun. pag. 769. In Chron. Modoet. apud Murator. tom. 12. col. 1086. vbi de eadem re, legitur *Syncopasis*. Adde Vitam S. Ioh. Gualberti to. 3. Iul. pag. 369. SYNCOPATIO, eodem significatu. Vita vener. Idae tom. 2. April. p. 185.

SYNCOPIZARE. (1) Syncopem seu deliquium pati. Vita B. Torelli Puppiensis num. 11. Occurrit etiam in Miraculis B. Ambrosii Senensis. SYNCOPARE, eadem notione dixit Radulfus in Miraculis S. Richardi Episc. Cicestrensis n. 11. (2) Idem quod *Syncopare*. Charta Ioannis Episc. Ambian. ann. 1345. in Tabul. Episcop. Ambian.

SYNCOPOSIS. V. *Syncope.*

SYNDETVS, Coniunctus, a Graec. *συνδέω*, eadem notione. Acta S. Sebastiani to. 2. Ian. pag. 274.

SYNDICAMENTVM, SINDICAMENTVM, Notatio, acris censura, mulcta a *Syndicatoribus* imposita. Statuta Genuens. lib. 4. cap. 27. fol. 96.

SYNDICARE. (1) Examinare, in alicuius mores vel acta inquirere, notare, acri censura carpere, Gallis *Syndiquer quelqu'un*, quod agunt Syndici seu rerum curatores, qui cuncta diligenter examinant. Bulla Innoc. IV. ann. 1254. apud Waddingum num. 12. (2) SYNDICARI, iudicio *Syndicatorum* damnari. Acta SS. to. 4. Iun. de Cineribus S. Ioh. Bapt. pag. 787.

SYNDICATIO, Examen, in alicuius mores vel acta inquisitio. Statuta ciuit. Astens. fol. 4. vo.

SYNDICATOR, qui inquirit, examinat. Barthol. Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1234. apud Murator. tom. 6. col. 470.

SYNDICATVS. (1) Idem quod *Syndicatio*. Barthol. Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1230. apud Murator. tom. 6. col. 465. (2) Pro *Syndicus*, in Charta ann. 1374. apud Rymer. tom. 7. pag. 44. (3) Conuentus communitatis cui praesunt Syndici. Memorabilia Humberti Pilati to. 2. Hist. Dalph. pag. 622. col. 2. (4) Instrumentum quo *Syndicus* quis constituitur. Chron. Parmense ad ann. 1298. apud Murator. to. 7. col. 839. (5) *Syndici* munus, officium. Charta ann. 1292. ex Schedis Praesid. de *Mazaugues*. SYNDICARIA, eadem notione. Constitut. FF. Praedicat. col. 20.

SYNDICVS. (1) Idem qui *Syndicator*, in Correct. Statut. Cadubrii cap. 3. (2) Defensor, patronus, aduocatus. Glossae Graec. Lat. *σύνδικος*, *Defensor*. Hermogenianus IC. in lege vlt. D. de Muner. et honor. *Defensio ciuitatis, id est, vt Syndicus fiat, munus est personale.* Arcadius Imp. leg. 2. C. de Defens. ciuitat. *Defensores, quos Graeci Syndicos appellant, pro republica agebant et conueniebant.* V. *Syndicare.* *Syndici* maxime appellantur Actores vniversitatum, collegiorum, societatum et aliorum corporum, per quos tanquam in republica quod communiter agi fieriue oportet, agitur fit. Hinc *Syndici* interdum nuncupati vrbis consiliarii seu *Scabini*, quae nomenclatura obtinuit apud Aquenses ad tempora Caroli VIII. qui *Consules* vocari statuit Litteris patentibus ann. 1469. V. Pitton Hist. Aquens. lib. 2. p. 130. et Bouche Histor. Prouinc. tom. 2 pag. 499. SYNDICI DE GVERRA, Charta ann. 1370. ex Tabul. Mas. Sex apud Massilienses quotannis eligebantur viri, qui sub eo nomine res bellicas procurabant. SVBSYNDICVS, qui *Syndici* vices agit. Constit. Ecclesi. Valent. inter Concil. Hisp. to. 4. p. 147. (3) Dignitatis nomen apud Burdegalenses Aquitanos, apud quos occurrunt Nobiles quidam *Soudics* appellatione donati, cum adiectione Castri nominis: quos Arnoldus Ferronus in Consuet. Burdegal. lib. 2. pag. 225. auctor est in vett. Tabulis *Syndicos* appellari. Hos ius municipii Burdegalensium Ordini Comitum Vicecomitum et Baronum accensent. Huiusce vero nomenclaturae bini tantum occurrunt proceres. *Syndici* scilicet *de l'Estrade*, et *Soldicus de la Trau*, qui hanc forte iis in Castris p... mitus *Syndicorum*, seu *Defensorum* dignitatem obtinuere: quam sibi posterisque haereditariam asseruere, vt Comites in vrbibus, et Duces in prouinciis, quibus praeerant. ... fensorum enim et Syndicorum ci... tatis amplam fuisse auctoritatem, ... cet plurimis Guido Pancirolus ... de Magistrat. municipalib. c. 9. ... Raimundum Montanerium in Chr... Reg. Aragon. cap. 185. *Soldicus de l'Estrade* frequens occurrit m... tio apud Scriptores, Froissartem ... vol. cap. 161. 2. vol. cap. 81. ... 4. vol. cap. 18. &c. Orronville in Histor. Ludouici Ducis Borb... cap. 72. Monstrelletum 3. vol. p... 35. Tillium, &c. *Soldici de la T...* *de Trabe* dicuntur in Bulla Boni... IX. PP. apud Waddingum ann. 1... n. 8. Petrus de Monteferrando ...

da

danus de la Tran nuncupatur in Literis Henrici VI. Regis Angliae ann. 1450. 1453. apud Rymer. to. 11. pag. 275. et 341. Vnde manifestum fit *Soldanum* idem esse quod *Syndicum*. Sed haec *Soldani* nomenclatura iam in vsu erat saeculo praecedenti, vt patet ex Testamento domini *de la Tran* ann. 1394. 8. Iulii, quo sic inscribitur: *Noble et preux signor Baron, Monsior lo Soudan de la Trau, etc.* SINDICTVS, pro *Syndicus*, in Charta an. 1490. apud Rymer. to. 12. p. 392. SCINDICTVS, SCYNDICVS. Charta ann. 1563.

...DON, SYNDONVS, V. *Sindones*.

...EDRVS, Confessarius, qui dirigit mores, a Graec. σύνεδρος, Consiliarius. Acta S. Corprei to. 1. ...rt. pag. 464.

...ERGIVM, Monasterium, in quo ...icet *opus Dei* exercetur. Gloss. ... Lat. συνέργιον, *Officina*. Ita ...em in Excerpt. ex variis Lexic. ... 247. Fortunatus in Vita S. Radegundis c. 15.

...ERGVS, Cooperator, ex Gr. συνεργός. Epistola Monachorum ... Remigii Remensis ad Casinenses.

...GRAPHEVS, Scriptor, historicus. Idatii Chron. inter Conc. ...sp. to. 2. pag. 170.

...GRAPHIS, Gr. συγγραφή, Diploma. Fridegodus in Vita S. Wilfridi saec. 3. Bened. part. 1. p. 185.

...CELLATVS. V. in *Syncellatus*.

...NOCHVS, a Graec. συνεχής, Continuus. Mirac. S. Bennonis to. 3. ...un. pag. 224. V. *Febris*.

...ODALE. V. in *Synodica*.

...ODALIS LIBER, Libris Ecclesiasticis accensetur a Gilleberto ...niceensi Episcopo lib. de Vsu Ecclesiastico: in quo forte ea, quae ...d Synodales Conuentus spectant, continebantur, vel in quem ...ynodi Episcopales referebantur. ...acidus Diac. in Supplem. 1 viror. ...llustr. Casin. apud Murator. to. 6. ...ol. 76. *Thomas ab Ebulo Casinensis Monachus . . . scripsit Librum Synodalium, etc.* V. infra in *Synodus*.

...ODALES TESTES. V. *Testis*.

...NODARE, Castigare, punire, ...mendare; proprie in Synodum vocare. Ratherius Veronensis in Itinerario apud Acher. to. 2. Spicil. pag. 270.

SYNODATICVM, V. *Synodus*.

SYNODICA, Epistola ab ipsa Episcoporum Synodo scripta ad Romanum Pontificem, vel ad Patriarchas aut Metropolitanos, qua eorum, quae statuta ac decreta sunt in Synodo, ratio exponitur. Συνοδικά, et συνοδικὰ γράμματα, in Concilio Calchedon. act. 5. et 10. p. 244. 300. edit. 1618. *Synodicae litterae*, in Synodo Tullensi apud Saponarias cap. 7. *Synodales Epistolae*, apud Ordericum Vitalem lib. 9. SYNODICA praeterea dicta Epistola, quam Pontifices recens electi ad alios Pontifices mittebant, in qua fidei suae rationem exponebant. Quod quidem maxime obtinuit in Romanis Pontificibus et Patriarchis. De Romanis quidem Pontificibus testantur Gelasius I. Epist. 2. Liberatus Diacon. c. 17. V. *Tractatus*. Vicissim Episcopi recens creati, praesertim Patriarchae ac Metropolitani per Synodicas pariter apud Romanum Pontificem fidei suae doctrinam profitebantur, de quo more Gregorius M. lib. 5. Epist. 64. Gesta de nomine Acacii, Liberatus Diacon. cap. 18. Anastasius Biblioth. in Eugenio PP. et in Gregorio II. praeter alios a Ferrario laudatos Scriptores. Hisce Synodicis respondebant Romanus Pontifex aliique Patriarchae, aliis literis, quibus aut recens electorum fidem amplecti, si sanam, vel respuere, si haereticam saperet doctrinam, testabantur. Anastasius in Gregorio II.

SYNODALE, Epistola a Romano Pontifice vel Metropolitano missa ad Clerum et plebem alicuius Ecclesiae, enarrans, quid in mandatis a Synodo habuerit recens ordinatus Episcopus, de iis nempe, quae ad Episcopale munus spectant. V. Diurnum Romanum c. 3. tit. 9. Est etiam quaevis Epistola, a Synodo missa, cap. 11. SYNODICA denique dicitur Epistola Episcopi de fide, vel rebus Ecclesiasticis, ad Presbyteros suae dioecesos scripta. Ratherius Veronensis in Itinerario.

SYNODICUS, pro *Synodicus*. *Synodici pauperes*, ex Testam. Fulradi Abb. S. Dionysii apud Mabill. tom. 2. Annal. Bened. p. 240. Qui in *Synodochio* alebantur. V. *Sinodochium* et *Sinodoxus*.

SYNODITAE, Coenobitae, *οἱ ἐν κοινοβίοις μοναχοὶ*, apud Socratem lib. 4. Hist. Eccl. c. 23. Lex 57. Cod. Theod. de Appellation.

SYNODOCHICE, simul, pariter, apud Guillelmum Autissiodor. in Summa de div. Off. de Coena Domini.

SYNODOCHIUM, V. *Sinodochium*.

SYNODOCLICA. Charta Theodorici Episcopi Teatini ann. 840. apud Ughellum in Episcopis Teatinis: *Idcirco prompto animo illis consentientibus Canonicam reconciliamus*, (i. instituimus, ut supra) *in Ecclesia B. Iustini, cum ipsa Ecclesia S. Saluatoris, cum terris et vineis, cum colonibus et omni pertinentia sua, et in Ecclesia S. Agathae, quod est Synodoclica ibi constituta, cum servis et ancillis, cum terris et vineis, etc.* Ubi Ughellus *Xenodochium* interpretatur. V. *Sinodochium*.

SYNODUS. (1) Conuentus publicus, *σύνοδος*. Annales Francor. an. 773. *Tunc Synodum supradictus Rex gloriosus tenuit generaliter cum Francis apud Ianuam ciuitatem, ibique exercitum diuidens, etc.* Synodum masculino genere saepius occurrere in vett. Tabulis, auctor est Baluzius: quem consule tom. 2. Capitul. col. 1006. 1030. 1263. 1402. SYNODUS, vox generica est Scriptoribus Christianis, quibus fere semper quodvis Concilium Episcoporum dicitur. Propria vero significatione Synodus apud nos appellatur, quae ab Episcopo fit, conuocatis quotannis paroeciae suae Presbyteris. (2) Census, qui Episcopo a Clericis venientibus ad annuas Synodos, quibus interesse tenentur, pendi solebat. Boncompagnus in Arte Dictaminis MS. lib. 2. *Nota, quod huiuscemodi denarii in quibusdam partibus appellantur Synodales, in quibusdam denarii visitationis, in quibusdam collectae, in quibusdam procurationes, in quibusdam festiales, in quibusdam denarii de circa, in quibusdam denarii obedientiae, et Cathedrales, aut Dena[rii] de Cathedratico, et in illis parti[bus] vocantur annuales, in quibus annu[a]liter soluuntur.* SYNODATIC[UM] dicitur in Cap. Conquerente, [de] Offic. Iudic. ordin. et in C[ap.] Olim, de Censib. Regestum Pa[rla]menti B. fol. 87. *Synodaticum, Ca[the]draticum, siue id, quod in Synodo [sol]uitur. Synodaticum a Synodo d[isting]uere videtur Index MS. benefi[cio]rum Eccles. Constant. fol. 67.* [...] *Archidiaconi habebunt cohertion[em] extra visitationem pro deportation[ibus] et pensionibus sibi debitis, ac rati[one] circatae quae debetur in Synodis, [et] ratione tertiae partis quae debetur [in] Synodatico.* SYNODALIS CENS[US] in Charta Lisiardi, Episcopi Sue[sso]nensis in Chronico Abbatiae S. Io[an]nis de Vineis pag. 94. V. *Cathedr[a]ticum*.

SYNONETUM, a Graec. *Συνώνη[τον]* Publica specierum comparatio, q[uae] in commune fit, in Cod. leg. [...] publ. comparat.

SYNOPISSARE, Turpiter facere, [la]sciuire, a famosa meretrice qu[ae a]gebat in urbe Synope. V. Lupta[...] Canones Concil. to. 1. pag. 58[...]

SYNTHEMA. (1) Euectio, seu dip[lo]ma, quod datur cursu publico [u]tentibus. Gloss. Graec. Lat. *σύνθ[ημα]* *insigne, sigillum, euectio.* Aliae G[los]sae: *Euectio, Σύνθημα.* V. Gloss[...] Graecit. in hac voce. Hierony[mus] in Epist. 34. ad Iulianum: *[...] missa Synthemate equus publicus [...] nebatur.* Ubi alii esse volunt [...] idem quod *Synthesis*, Vestis [...] Fridegodus in S. Wilfrido cap[...]

> .... *Nec tardat grata [...]*
> *Occuluit quod tecta pio S[ynthe]*
> *mate virtus,*
> *Prodere.*

SYNTOCHIUM, V. *Sinodochium*.

SYNTOMA, pro *Symptoma*, in [...] Canonizat. S. Edmundi apud Ma[rte]nium tom. 3. Anecd. col. 18[...]

SYNTROPHUS, Graec. *Σύντροφος*, [si]mul educatus, apud Tertull. [ad]v. Valent. cap. 8. *Quare non et [...] lae et Syntrophi nominantur?*

SYNTYCHIA, a Gr. *Συντυχία*. Gl[os]sulae MSS. ex Bibl. Clunac. [...] Op[...]

Opera posthuma Mabill. to. 2. pag. 23. *Syntychia, Missa, vel Officium ecclesiasticum, vel Ecclesia.* Vita S. Gregorii PP. to. 2. Mart. pag. 146. *…orum Syntychiae spathae sunt, et …tia poena.* Vbi *Syntychia* est Sp…tas.

…VETERANVS, vox ibrida, Συνν…ετευτής, in l. 8. D. de Veteranis.

…SIASTAE, Graec. Συνουσιασταί, …ollinaristae Haeretici, contra quos …ere Theodorus Episcopus An…enus, et S. Cyrillus Alexan…nus.

…, Vasis species. V. *Sium.*

…HAC, V. supra *Siphac.*

…BATI, vt *Scyphati.* V. in hac voce.

…ABRACHA. Fortunatus lib. 4. … Vita S. Martini, de oleo bene…to ab eodem Sancto:

Sed quem non genuit radix oleaginea succum,
Nec Syrabracha dedit merito virtutis adulto.

…i quidam codd. *Syrobara* habent. … videtur legendum *Syra bacca,* i. …oris Syriae fructus.

…IN, pro Seraphim, in Missali … apud Mabill. Liturg. Gall. … 326.

…OTVM. V. in *Surcotium.*

…, vt *Scyra.* V. in hac voce.

…, Negotiatores, qui ex Syria in …dente mercaturam exercebant. …nius lib. 1. Epist. 8.

…IARCHAE, Sacerdotes prouin… Syriae, de quibus copiose Ia…obus Gothofredus ad l. 1. Cod. Th. de Praediis Senator.

…ICVS. V. *Siricus.*

…INGATVS AGNVS, qui adhuc … sugit. V. supra *Mammocestis.*

…MA. (1) A Graec. Σύρμα, Genus …stis tragicorum, vel cauda seu tra…us vestis feminarum. Vtuntur Iu…nalis Sat. 8. 229. 15. 30. Tertull. …e Pallio cap. 3. et alii. Hinc (2) …RMA, pro Charta, cui in modum …dae appensum est sigillum. Chron. …losom. apud Acher. tom. 7. Spicil. pag. 642.

…OBARA. V. *Syrabracha.*

…OCOSVS. Vita B. Angelae de …ulginio to. 1. Ian. pag. 200. *Vngo te vno vnguento Syrocoso, quo vnctus fuit vnus Sanctus qui fuit vocatus S. Cyricus.* Melius, vt videtur, MS. Codex habet *Siritoso,* id est, delicatiori. V. *Siricus.*

SYROCVS, Ventus qui Latinis *Euronothus.* Italis *Sirico*, vulgo *Sudest,* apud Sanutum lib. 2. part. 4. cap. 25. V. *Siroccus.*

SYROPARIVS, qui *Syrupos* seu iuscula praeparat, vt videtur. Comput. ab ann. 1333. ad ann. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 273.

SYRVPVS, Iusculum medicum, quod *Serapium* Actuario, Gall. *Syrop*, in Constitut. Siculis lib. 3. tit. 34. §. 4. Gloss. Lat. Graec. *Syrupus,* σύϱιον. V. *Siruppus.*

SYRVS, pro *Scyra*, in Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 162. V. in hac voce.

SYSSITVS, a Graec. Σύσσιτος, simul cibum capiens, conuictor: item Sodalis, qui eiusdem collegii est. V. leg. vlt. ff. de Colleg. et corp.

SYSTALTICVS, vim habens contrahendi, Graec. Συσταλτικός. *Tropi vt in melopoeia et in rhythmopoeia tres sunt, quos Systalticos dicimus,* apud Mart. Capellam lib. 9. pag. 335.

SYSTATICAE LITTERAE, Commendatitiae, Gr. Συστατικαί. Nouella Iustiniani 6. c. 3.

SYSTEMA, Gr. Σύστημα, proprie Compages, collectio, apud Mart. Capellam lib. 9. pag. 320. et seq. Hinc Astronomis pro mundi constitutione et forma vsurpatur: Theologis vero pro complexu articulorum fidei.

SYVLI, Σῦς, χοῖϱος, in Gloss. Lat. Graec.

SYXHINDI. V. supra *Sixhindi.*

SYZYGIA, Coniugatio, a Gr. Συζυγία, apud vet. S. Irenaei Interpret. lib. 1. cap. 6. n. 4.

SZVTA. Charta Rudesindi Episc. Dumiensis aerae 930. apud Anton. de Yepez, tom. 5. Chron. Ordin. S. Benedicti pag. 424. *Arrodomas sicacyralis 9. et orabecela, viçach, Szutas de mensa tandem* XX. Vasis species videtur, cuius vsus in ministeriis sacris.

T.

T. (1) Litera numeralis, quae 160. designat. Vnde versus:

T quoque centenos et sexaginta tenebit.

Seu, vt habet Vgutio:

T centumque colit, cum sexaginta bicornis.

Eidem literae si recta linea superaddatur, 160. millia significat. (2) T *in superscriptione cantilenae, trahere vel tenere debere testatur.* Notkerus Balbulus Opusc. *quid singulae literae significent in superscript. cantil.* Vid. A. (3) T *nomini militis appositum, ipsum in bello superstitem esse signabat.* Paulus Diacon. de notis literar. (4) T cum duobus punctis suprapositis interdum pro millesimo numero, interdum pro nongentesimo sumi in Instrumentis Aragonicis et Navarricis, obseruat Hieronymus Blanca in Comment. Rerum Aragon. pag. 617. 647. V. Historiam Pinnatensem pag. 269. et Ambrosium Moralem in Corduba p. 130. (5) T pro D scribi, aut vicissim, iam dictum est in D, vt et D pro Th passim apud Germanos. Septentrionalibus populis familiares sunt mutationes literarum *T*, *Z*, et *C*, vt annotat Schilterus in Glossario Teutonico. Notissima quoque est *T* et *C* mutatio, etiam apud Latinos.

TAAGIVM, male pro *Kaagium* seu *Caagium*, Tributum pro fluuiorum portubus, quos Galli *Quais* vocant, exsoluendum. Litterae Philippi Pulcri Fr. Regis an. 1309. tom. 2. Ordinat. p. 159. V. *Caiagium* in *Caya*, et *Kaagium* suo loco.

TABAE, (1) *Mutiae*, in Glossis Isid. Legendum est: *Tabani, muscae.* Papias: *Tabanus, animal modicum armentis aculeo permolestum; idem oestrus, asylum vulgo dicitur.* Melius in MS. *Asilus, quem Graeci oestrum, Rustici Tabanum dicunt.* Plinius lib. 11. cap. 18. *Quibusdam aculeus in ore, vt Asilo, siue Tabano dici placet.* Adde Virgilium Geor lib. 3. v. 147. Italis *Tafano* et *T[...]vano*, Gall. *Taon.* Gloss. Lat. G[...] Sangerm. *Tabanus*, *Taon*, *une* [...] *sche.* (2) Pelles Libycae, qu[...] *thoracomachos* tegebant, ne [...] pluuias paulatim combiberet, [...] scribit Laurentius lib. 4. Poly[...] thiae §. 11. n. 5.

TABALDVS. V. mox in *Tabard[...]*

TABANVM, Βρίζα, in Glossis L[...] Graec. Aliae Graec. Lat. Βρίζα, [...] *banum.*

TABANVS, Gall. *Taon.* V. *Tabae* [...]

TABARDATA TVNICA. V. *Tab[...]dum.*

TABARDILII, Pustulae pestilen[...] apud Hispanos. Acta S. Ferdin[...] di Regis Castellae, to. 7. Maii p[...] 375.

TABARDVM, TABARDVS, Tu[...]ca, seu Sagum militare, Anglis T[...]*bard.* Boxhornius in Lexico C[...]bro-Britannico: *Tabar, tunica* [...] *ga, chlamys, toga.* Hispani *Ta[...]* dicunt, Itali *Tabarro.* Cand[...] Monachus in Vita Eigili Abb. [...]dens. apud Browerum: *Marq[...] Abbas per Decanum caeterosque [...]latos saepe monitus, vt in ip[...] maxime praesentia, non nisi cucu[...] cappa appareret, respondebat, [...] suum esse Tabarda, seu toga, [...] libeat, veste vti.* TABARRVS, [...]dem notione. Statuta Placen[...] fol. 81. TABARTVM. Sta[...] Eccles. Reatinae apud Marten. [...] Ampl. Collect. col. 1497. TAB[...]DVS. Statuta Collegii Na[...] Paris. apud Launoium in H[...] eiusd. Collegii. TAPARDV[...] Actis S. Bonifacii Arch. to. 1. [...] pag. 459. TAVBARDVM. [...]sitio MS. pro Canonisatione S. F[...]nis. TABARDATA TVNICA. S[...]tuta Guidonis Abb. Crassens[...] 1377. apud Stephanotium to. [...] Fragm. MSS. p. 205.

TABAYLHO, Mappa longior, ead[...] quae *Longeria.* Inuentarium Ec[...]siae Auscienfis ann. 1360.

TA[...]

…ABELLARIVS, tympanista: Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. in Actis SS. Iunii tom. 3. p. XXVII. Melius *Tabularius*, vel potius *Taburarius* diceretur a *Tabur*, quod vide.

…BELETVM, Pugillares, Gall. *Tablettes*. Obituarium MS. Ecclesiae Morin. fol. 35.

…BELLA PASCHALIS, notae chronologicae cereo Paschali affixae. V. *…eus Paschalis*.

…BELLA PYTAGORICA, V. *Sortes Sanctorum* in *Sors* 2.

…BELLARIVM, *Sedes, vel acervus tabularum, vel locus, vbi tabulae …ruuntur*. Vgutio et Ioh. de Ianua. …ro pluteo seu loculamentis librorum accipitur in Tabulario S. Victoris Massil.

…BELLARIVS, Latinis Nuncius, perferens tabulas seu literas, vt notum est; *Publicus scriba*, Iohanni de Ianua; qui rationes conficit, data et accepta referens in tabulas, Sidonio lib. 4. Epist. 11. V. *Tabula* 9.

…BELLIO, qui contractuum et testamentorum instrumenta conscribe…, in lege 1. Cod. Th. de Crimine falsi, et alibi passim in vtroque Cod. *Tabellio, qui talia instrumenta conscripserit*, in Additione 3. ad Capitularia cap. 56. Tabellionum etiam meminit Firmicus Mathes. lib. 6. cap. 2. lib. 8. c. 28. *Tabellio* vocatur, eo *quod sit portator tabellarum*, inquit Isidorus lib. 9. Orig. cap. 4. vbi *Tabellionem* minus bene confundit cum *Tabellario*.

…ABELLIONALE SIGNVM, Subscriptio Tabellionis, quae iuridice fidem faciat; in Processu de B. Petro de Luxemburgo tom. 1. Iulii p. 606.

…BELLIONARE, Tabulas rite et iuxta formam praescriptam describere, Gall. *Tabellioner*. Statuta Monasterii S. Claudii ann. 1448. p. 87.

…ABELLIONATVS, Officium Tabellionis, in Edicto Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1304. to. 1. Ordinat. Reg. pag. 418. et 419.

…ABELLVLA, tabula, axis. Elmhamus in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 100. p. 283.

TABELLVM, vel TABELLVS, idem quod infra *Tabula* 5. Ferricus de Cluniaco Tornac. Episc. in Confirmatione Capituli Canonicorum Middelburg. ann. 1480. apud Miraeum to. 2. p. 1343. n. 17.

TABELLVS, TABLELLVS, tabula minor. Inuentar. S. Capellae Paris. ann. 1363. ex Bibl. Reg. V. *Tabula* 14. et *Tabuletus*.

TABENTVM, *lapis cabernatus*, (sic) in Glossario Longobardico S. Germani Paris. ex Glossis. An ex caverna erutus? † *Tabernatus*, haud scio an melius, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613.

† TABERENA TRICHARIA, taberna, locus vbi alea luditur, in Stat. Auenion. a. 1243.

TABERNA. (1) Ius, seu facultas habendi tabernam in villa. Orig. Murensis Monast. pag. 41. TABERNA BANNALIS, ad quam venire tenentur, qui intra *bannum*, seu feudum domini manent, si quidem iis ad eam diuertere fit animus. Charta Adalberonis Episc. Metensis apud Meurissium pag. 309. (2) Cella vinaria, in Consuetud. Lemouic. (3) Arca seu capsa e tabulis ligneis compacta. V. *Zaberna*. (4) † Domus, habitatio, ap. Murat. t. 20. p. 886.

TABERNACLARIVS, qui tabernacula conficit, in vet. Inscript. apud Gruterum pag. 642. n. 8. et Fabrettum pag. 42.

TABERNACVLARE, habitare. Concilium Armenorum ann. 1342. art. 2. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 316. *Verbum caro factum est et Tabernaculauit in nobis*.

TABERNACVLARII, qui Tabernacula curant in castris, Gall. *Fourriers*. Petrus Blesensis Epist. 14.

TABERNACVLVM. (1) Pro *Taberna*, vsurpat Lex 10. Cod. Th. de Episc. *Quaestus, quos ex Tabernaculis et ergasteriis colligunt*. (2) Ciborium, seu pars altaris, vbi reponitur Pyxis, in qua sacra Eucharistia asseruatur, Gall. *Tabernacle*. Statuta Synodalia Odonis Episcopi Paris. (3) Feretrum, capulus, Gall. *Cercueil*. Computus an. 1333. et seqq. tom. 2. Hist. Dalph. p. 284. (4) † Theca

Theca reponendis sacris reliquiis apta, in Inuent. a. 1497. (5) † Sedes abbatis in choro, in Ch. a. 1349. (6) † Vectigal, quod pro vino in vrbem inducendo penditur, f. pro *Tabernaticum*. Consuet. Perpin. Ms.

TABERNAGIVM. (1) Mulcta, qua tenentur tabernarii et caupones, qui Statuta Principis de Tabernis transgrediuntur: maxime in pretio potus, quod a Principe imponi quotannis solet, ne et ii grauentur, et emtores carius, quam par est, vinum emant. Tabularium Fiscanense ann. 1260. fol. 51. *Et quod homines mei de feodo loricae meae debent reddere Abbati Tabernagium, etc.* (2) Alibi *Tabernagium* non est mulcta pro fraude, sed tributum pro facultate vini distrahendi domino solutum. V. Hist. Dalphin. Tom. 1. pag. 77. et Gall. Christ. t. 12. Instr. p. 146. V. *Taberniaticum*.

TABERNALIS, pertinens ad tabernam. *Tabernales potationes*, in Diario Belli Hussitici, apud Ludewig. tom. 6. Reliqu. MSS. pag. 183.

† TABERNARE, tabernam tenere, vinum singulatim vendere, in Ch. Ms. a. 1367.

TABERNARIA. (1) Praepositura, seu *balia* in Monasteriis, monacho addicta, cui incumbit *tabernarum* Monasterii cura, seu *tabernagia* exigendi, apud Innocent. III. PP. lib. 13. Epist. 55. (2) † Idem quod *Tabernagium* 2.

TABERNATOR, Tabernarius, caupo, in Miraculis B. Stanislai Canon. Regul. tom. 1. Maii p. 782. *Thabernator*, in Charta ann. 1318. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 481.

TABERNIA, pro *Taberna*, in Testamento Bertichramni Episc. Cenoman. apud Mabill. to. 3. Analect. pag. 122.

TABERNIATICVM, idem videtur quod Καπηλιωτικὸν, in Diplomate Andronici Iun. apud Phranzem lib. 3. cap. 24. et *Tabernagium* supra dicitur. V. in hac voce et Gloss. me Graecit. in Καπηλιωτικόν.

TABERNIO, *qui frequentat taberna vel qui ibi vendit necessaria*. Vgu Occurrit in Gloss. Isid. et apud P piam, nec non Ioh. de Ianua; T *vernier*, in Gloss. Lat. Gall. Sa german. MSS.

TABESCERE, notione actiua, Tal ficare, seducere, corrumpere. Ol tus Angeluciae Fontebrald. apu Marten. to. 3. Anecdot. col. 1705.

TABETVM. Vetus Glossarium Sa nicum Cottonianum: *Aecm*, *Tab tum*. Vbi Somnerus, *forte Tabes*.

TABIDITAS, *Porriture*, in Glo Lat. Gall. Sangerm. MSS. Tabes.

TABITVDO, et TABITAS, eade notione, apud Ioh. de Ianua. O currit *Tabitudo* apud Bedam.

TABLARIVS CVLTELLVS, *siue me salis*, Gall. *Couteau de table*, i Charta ann. 1256. e Tabulario m stro Sangermanensi.

TABLEMENTVM, f. Apparatus *ta bulae altaris*, Gall. *Devant d'aut* Testamentum an. 1415. apud Ry mer. to. 9. p. 273. col. 1. V. T *bula* 1.

TABLENA, mappula, mantile, Gal *Touaille*. Charta ann. 1296. e Ta bulario S. Germ. Autissiod. V. Ta *cula*.

† TABLERIVM, mappula, mantile Lit. remiss. a. 1357.

TABLETTVS, TABLETVM, parva tabula, in qua quid scribitur au pingitur. Inuentar. Eccles. Nouiom ann. 1419.

TABLETVM. (1) V. *Tablettus* (2) † Theca reponendis sacris re liquiis apta, Gall. *Tables*. Ch. Ms a. 1328.

TABLISTA, TABLIZARE, V. *Ta bula* 9.

TABOLATIVS, maius scutum e li gno, Ital. *Tavolaccio*. Statuta ciui tatis Astae de intratis portarum.

TABOLERIVM, scruporum alueolus, Gall. *Tablier*, *Damier*, Ital. *Tavo liere*. Annales Mediolan. ann. 1389. apud Murator. to. 16. col. 809.

† TABOLLARE, strepitum facere, Gall. ol. *Taboler*, in Ch. a. 1529.

TABO-

ABORELLUS, Tympanillum, Gall. *Tabourin*, cuius alias frequens vsus erat in saltationibus rusticanis. V. *Baudosa*.

TABORINUS, Tympanista, tympanotriba, Gallis *Tabourin* et *Tabourineur*. Sententia arbitralis inter Dominos et incolas Calliani ann. 1497. V. *Tabur*.

TABORNUM, Tympanum, Gall. *Tambour*. Processus de Vita S. Yuonis to. 4. Maii pag. 593. V. *Tabur*.

TABULA. (1) *Tabula altaris*, quae *Mensa sancta* vulgo dicitur: de qua nos in Descript. S. Sophiae n. 53. Concilium Moguntiacense ann. 888. c. 9. TABULA praeterea dicta tabella, non quae altari superponitur, sed ea, quae solida et figuris exornata ipsi altari praetenditur, cuiusmodi in Ecclesiis Cathedralibus, atque adeo in Sangermanensis Monasterii aede sacra etiamnum conspicitur. Laurentius Leodiensis in Episcopis Virdunensibus: *Tabulam argenteam ante maius altare decenter fieri fecit*. TABULA ITINERARIA, vulgo altare portatile, in Ordine Romano, in quo *Praefatio* et *Consecratio* eiusdem *Tabulae* describuntur. De ea etiam Hincmarus Remensis in Capitulis anni 12. Episcopatus cap. 3. (2) TABULA, quam *Pacis* dicunt. Statuta ann. 1368. pro Ord. Cartusiensi part. 1. cap. 5. §. 14. *In Missis, quae conventualiter celebrantur, cum dominicali Kyrie eleison, pacem sumimus cum Tabula, in qua depicta sit imago Crucifixi, etc.* V. *Pax*, *Lapis pacis*, *Marmor* 2. TABULETA, Tabellula, eadem notione. Inuentar. S. Capellae Paris. ann. 1376. ex Biblioth. Reg. (3) Orbiculus, clauus, in vestibus. Anastasius Biblioth. in Leone III. Ταβλίαι dicuntur in Chronico Alexandrino pag. 274. in Numa. V. Glossar. med. Graecit. v. Τάβλα. (4) TABULA lignea, cuius percussione excitabantur Monachi, malleolo scilicet tabulam tundendo: vel ad sacram Synaxim euocabantur. Liber Reuelationum, editus cum Ioanne de S. Victore de vilitate tribulationis, cap. 2. (5) TABULAE OFFICIALES, apud Leonem Ostiensem l. 3. c. 22. dicuntur tabulae in Monasteriis, continentes seriem ministrorum et *Officialium*, qui per hebdomadam publicis functionibus deputantur, quae in Capitulo seu exedra ad communem omnium notitiam exponuntur: quarum cui cura incumbit, *Tabularius* dicitur eidem Leoni. Harum meminit S. Gertrudis lib. 4. Insinuat. diuinae pietat. cap. 2. INTABULARI, in tabulas officiales referri. Statuta Hospitalis S. Iuliani in Anglia. (7) Lamina. Flodoardus lib. 3. Histor. Rem. c. 5. V. post *Tabularium* 6. (8) Genus instrumenti musici, quod tenebat in manibus Cantor in Ecclesia. Amalarius lib. 3. de Diuin. Offic. c. 16. *Eorum* (organorum) *vice Cantor sine aliqua necessitate legendi tenet Tabulas in manibus, vt figuret illud Psalmistae: Laudent nomen eius in choro, in tympano, et psalterio psallant ei.* Infra: *Tabulae, quas Cantor in manu tenet, solent fieri de osse. Tabulae osseae, quas cantores tenent in manibus*, Ioan. Abrinc. pag. 17. *Tabulae ad canendum auro et argento paratae*, in Testam. ann. 837. apud Miraeum to. 1. p. 21. col. 1. V. Ioannem Abrincensem de Offic. Eccl. p. 13.; vel 17. edit. ann. 1679. Describuntur eae Tabulae a Gaufredo de Vinosaluo in Poëtria MS. quae exstat in Bibl. Thuana. (9) Mensurae agrariae species, sic forte dicta, quod tabulae expansae formam referat, vel quod scriptis tabulis agrorum fines designarentur. Vetus Agrimensor: *Habet Tabula vna quadratas perticas 72.* Chronicon Noualicense de Luithprando Rege Longobard. *Qui tantae longitudinis fertur pedes habuisse, vt ad cubitum humanum metirentur. Horum vero pedum mensura pro consuetudine inter Longobardos tenetur in metiendis aruis vsque in praesentem diem, ita vt pedes eius in pertica fune 12. fiat Tabula.* Charta an. 893. apud Puricellum in Basilica Ambrosiana pag. 258. *Est autem mensura ipsius terrae secundum huius temporis Geometras, per-*

perticas ingiales 7. *et Tabulas* 16. Charta Lotharii Reg. Ital. an. 946. *Est autem ipsa terra per iustam mensuram Tabulae tres cum ingressu et omni integritate*, etc. (10) TABVLA, seu *Tabularum* ludus, vel alearum, alueolus, in quem tesserae iaciuntur: vox veteribus nota. Io. de Ianua, ex Isid. lib. 18. c. 60. *Tabula*, i. *alea in qua luditur pirgis, calculis et tesseris.* *Tabula lusoria*, Martiali lib. 14. Epigr. 17. *Tabula alearis*, apud Tertullianum lib. de Carne Christi: *Tabella alearis*, Caelio Aureliano lib. 2. Chronion cap. 1. *Tabulae lusus*, Prospero de gloria Sanctor. *Tabula*, nude, Sidonio lib. 1. Epist. 2. lib. 5. Epist. 17. lib. 8. Epist. 12. Iulius Africanus lib. 5. Hist. Apostol. *Dum ludere Tabulis et spectaculis non perhorrescunt*, etc. Concilium Eliberitanum can. 79. *Si quis fidelis alea, id est Tabula luserit nummos, placuit eum abstineri.* TABLIZARE, Tabula ludere. Iulianus Antecessor Constitut. 115. cap. 439. TABLISTA, qui *Tabulis* ludit. Luxurius Poëta, nescio quis, in Epigrammate quodam, cuius lemma est, *de Tablista furioso, quasi tesseris imperante.* TABELLARIVS, *qui frequenter ludit cum tabulis.* Io. de Ianua. (11) TABVLA, Lex apud Neapolitanos, sic forte primum dicta, quod descripta esset in tabula instar Legis Romanorum in duodecim, vel Legis Mosaicae in duabus tabulis exaratae. Marinus Freccia de Feudis cap. de offic. Admirati maris: *In regno* (Neapolitano) *non lege Rhodia maritima decernuntur, sed Tabula, quam Amalphitanam vocant, omnes controversiae, omnes lites, et omnia maris discrimina, ea lege, ea sanctione vsque ad haec tempora* (ann. circit. 1570.) *finiuntur.* (12) Mensa, Ital. *Tavola*, Gall. *Table.* Albertinus Mussatus lib. 5. de Gestis Henrici Imp. rubr. 8. apud Murator. tom. 10. col. 408. (13) Mensa, in qua prostant res venales, *stallum*, apotheca. Bulla Adriani IV. PP. ann. 1156. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. col. 198.

Haud satis scio an eadem notio[...]
Testamentum Guillelmi Montisp[...]
sulani ann. 1202. male 1211. to[...]
9. Spicil. Acher. pag. 162. *Illud* [...]
quod statui de furcariis et Tabula, [...]
molendino et tincturis, pacato deb[...]
R. Carison et Boneti, omnino del[...]
tur in perpetuum. (14) Idem qu[...]
aliis *Mensa*, Gallice *Mense*, qu[...]
quid ex bonis alicuius est, et [...]
Tabulam seu mensam eius instr[...]
endam, id est, ad vescendum, [...]
ad caetera vitae commoda cond[...]
Chartarium Ecclesiae Auxitanae c[...]
34. Sic aliquando *Tabula* dicta [...]
in rebus feodalibus feodum ipsu[...]
seu quicquid ad illud pertinet. [...]
Mensa. (15) TABVLA, inter v[...]
ecclesiastica, Sanctorum Reliqu[...]
saepius ornata. Vita S. Benedic[...]
Anian. num. 37. saec. 4. Benedic[...]
part. 1. p. 206. V. *Tabellus*, *Ta*[...]
lamentum 1. et *Tabuletus.* (16) Ca[...]
culus, Gallice *Baloce.* Statuta Mo[...]
tis-regalis Collat. 1. cap. 48. *Fa*[...]
seu Tabulae, cum quibus seu de qu[...]
fient partita, ponantur super [...]
discho, qui sit coram disco D. Vicari[...]
et numerentur per syndicum vel in[...]
cem seu militem, et quod Tabulae s[...]
fabae non habeant vocem nisi sint i[...]
tegrae. Pluries occurrit ibi. (17) TA[...]
BVLA CAMBII, Mensa argen[...]
taria, Gallice *Banque.* *Tabula Ca*[...]
biatoris, in Charta iam laudata [...]
Tabula 13. *Tabula campsoris*, [...]
Litteris Philippi III Franc. Reg. ann[...]
1277. apud D. Secousse tom. 4. Or[...]
dinat. pag. 671. art. 8. *Tabul*[...]
campsoris, in Charta Massil. an[...]
1344. ex Schedis D. le Fournie[...]
Tabulae nummulariorum, in Char[...]
Agnetis Comitissae de Consuetudin[...]
bus villae S. Iohannis Angeriac[...]
ann. circ. 1050. tom. 2. Gall. Chris[...]
nouae edit. col. 468. Hinc TAB[...]
LAM TENERE CAMBII, dicuntu[...]
Mensarii, seu Nummulariī, vel
Campsores: qui inde Graecis τρα[...]
ζῖται. Iacobus I. Rex Aragon. in
Foris Oscae ann. 1247. fol. 26. TA[...]
BVLAE DICTALES. Vita S. Wolf[...]
gangi Episcopi Ratisbon. cap. 18[...]
Vt autem adolescentes in capiend[...]
scientiae liberalis notitiis forent ag[...]
lioris[...]

liores, frequenter voluit Tabulas eorum cernere dictales. Id est, in quibus *dictabant*, seu componebant. TABVLAE AD EVANGELIA. Vdalricus lib. 1. Consuetud. Cluniac. cap. 12. Id est, quibus Liber Evangeliorum tegitur. TABVLA HORARIA, qua horae pulsantur. Regula Toribii Archiep. Limae, to. 4. Concil. Hisp. pag. 677. col. 1. TABVLAE seu TABELLAE LEPROSORVM, quas illi quatiunt, ne ab aliquo tangantur. Vincentius Belvac. lib. 23. cap. 165. TABVLA MARIS. V. *Tabula portus.* TABVLA MARMOREA, Practicis Gallicis *Table de marbre*, quo nomine donatur triplex iurisdictio: Prima Comitis seu Praefecti stabuli, altera Amiralli seu summi Praefecti rei maritimae, tertia Protoforestarii seu supremi Praefecti rei saltuariae et aquariae. Iure summae et vltimae cognitionis iudicant in hac triplici iurisdictione, cum iudiciis interest vnus e Praesidibus supremi Senatus cum certo Senatorum numero. Nomen *Tabulae marmoreae* sortitae sunt hae iurisdictiones, quod olim ibi lites dirimerent, vbi tabula seu mensa erat marmorea. V. Notas D. Secousse ad Litteras Caroli Regentis ann. 1359. tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 347. vbi probat duas olim in Palatio positas fuisse tabulas marmoreas: vnam in area, alteram in aula maiori. V. *Mensa.* TABVLAE NVMMVLARIORVM, Mensa argentaria, V. supra *Tabula Cambii.* TABVLAE OSSEAE, V. *Tabula* 8. TABVLA PATRONATVS. Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 10. v. 57. *Honorum pagina. Aenea pagina, ante imaginem eorum stans, eorum omnes gradus honorum inscriptos continet: quam nunc dicunt Tabulam patronatus.* Forte quod eiusmodi imagines seu statuae fere semper a clientibus fierent ac dedicarentur, qui in tabulis aeneis subditis patronorum honores ac Magistratus gestos describere solebant, quod docent Inscriptiones veteres. TABVLA PEREGRINANTIVM. Vita S. Iudoci c. 3. apud Mabillonium: *Quos cum interrogaret quo tenderent cursum, respondentes dixerunt se Romam pergere velle. Quo audito Iudocus adhuc Laicus absque vlla dilatione, baculum tantum et Tabulam manu accipiens, secutus est eos.* Cur autem *Tabulam* peregrinaturi secum deferrent, indicat Regula Magistri cap. 57. TABVLA PORTVS, Mensa publicani seu exactoris vectigalium in portubus maris. Inquesta ann. 1268. ex Archivo Ecclesiae Massil. In alia Charta Massil. an. 1509. *Tabula maris et rippagii* dicitur. TABVLA, seu MENSA ROTVNDA, Decursionis aut hastiludii species, a certo et definito Militum numero obiri solita, qui, priusquam in arenam descenderent, vel etiam praeliis et velitationibus decursis, ad mensam figura orbicularem vna cibum capiebant, ne quod discrimen inter nobiles ex sedis praerogatiua oriretur, indeque iurgia aut dissidia emergerent. Vetus sane Gallorum institutum: mensis enim circularibus circumsedisse, armigerosque, eorum scuta ferentes, a tergo adstitisse ex Athenaeo lib. 4. Dipnosoph. recte aduertit Camdenus; renouatum vero ab Arthuro Britanniae Rege praedicant passim scriptores, ita vt *Arturi Tabula rotunda* in ore omnium versetur, eamque esse, quae muro veteris Castri Vintoniae, seu Vincestriae, in Anglia, appensa conspicitur, vulgus hominum existimet, quod iure in dubium vocat idem Camdenus, cum longe recentioris videatur aetatis. Matthaeus Paris ann. 1252. *Milites exercitio militari peritiam suam et strenuitatem experirentur, constituerunt vnanimiter, non vt in hastiludio illo, quod communiter et vulgariter Torneamentum dicitur, sed potius in illo ludo militari, qui Mensa Rotunda dicitur, vires suas attentarent.* † TABVLA SICCA, ludus aleatorius, Gall. *Brèland*, Germ. Truckentafel. TABVLAM TENERE dicebatur apud Catalanos, Vicarius, seu Iudex, qui post exactum officium, eo in loco, vbi illud exercuerat, statis diebus morabatur, quo de se conque-

querentibus coram alio iudice a Principe delegato responderet. Curia generalis Alphonsi II. Regis Aragon. in Montisono celebrata an. 1293. MS. (18) † Societas campsorum, in Ch. a. 1229. (19) † Certa panni quantitas, Gall. *Piece.* Arest. a. 1359. (20) † Immunitas, priuilegium, in Ch. a. 1116. (21) † Sacratum reliquiarum expositio, quae fit super tabulam, in Stat. eccles. Paris.

† TABVLACCIVM, scuti species, Ital. *Tavolaccio*, in Stat. ant. Florent.

† TABVLAGIVM, praestatio pro *tabula*, seu iure habendi mensam in foris et nundinis, i. q. *Stallagium.* Ch. Ms. a. 1318.

TABVLAMENTVM. (1) Stylobata, Gallis *Pié-d' estal*, olim *Entablement.* Inuentarium Ecclesiae Noviom. MS. ann. 1419. V. supra *Tabula* 14. (2) Sepimentum, cancellus, δρύφακτος. Scholiastes Aristophanis ad equites: Τὰς δρυφάκτους, τὰ νῦν ταυλώματα καλούμενα.

TABVLARE. (1) *Tabulas praeparare, prosternere*, Vgutioni. *Tabulas parare, prosternere*, Ioanni de Ianua: *Tabler*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. Gallis hodie *Plancheier*, Contabulare, tabulis compingere. Berntenii Chronicon Marienrod. apud Leibnitium tom. 2. Scriptor. Brunsuic. pag. 447. *Ambitum nostrum superius Tabulauit.* Hac notione *Tabulatus* dixit Plinius L. 2. Epist. 17. V. Vossium de Vitiis serm. lib. 4. cap. 27. (2) † Libros *tabulis* seu asseribus compingere. Stat. eccl. Castr. a. 1358.

TABVLARIA. Charta Rogerii Regis Siciliae ann. M. 6652. pro Ecclesia Panormitana apud Rocchum Pirrum tom. 1. p. 112. et 147. *Donamus praedictae Ecclesiae - - - Tabularium felicis vrbis Panormi, eis potestatem concedentes, vt ipse venerabilis Archiepiscopus et successores eius nunc et in perpetuum habeant licentiam et perpetuam dominationem concedendi eam Clericis praedictae Ecclesiae, etc.* Vbi Pirrus *Tabulariam*, facultatem tabelliones instituendi interpretatur. TABVLARIA LEX, Conditio, quae adhibetur in manumissione per *Tabulas*, seu libertorum *Tabulariorum.* Tradit. Fuldenses lib. 2. tradit. 143. ann. 825.

TABVLARII. (1) Serui per *tabulas*, seu per *instrumenta chartarum* manumissi. Quomodo vero, et quo ritu per tabulas manumitterentur serui, refert Lex Ripuar. tit. 58. §. 1. V. *Manumissio.* (2) Qui tabulas publicas ciuitatum, et rei vectigalis rationes tractant, ita appellati ex Lege Valentis Imp. cum antea *Numerarii* dicerentur, leg. 9. Cod. Theod. de Numerar. Nec multo post *Tabularii* duo in singulis prouinciis a Theodosio statuti, quorum alter fiscalis arcae ratiocinia, alter largitionales titulos curaret, leg. 12. eod. tit. et leg. 30. de Susceptorib. De eiusmodi Tabulariis est praeterea tit. in Cod. Theod. vbi multa Iacobus Gothofredus, et alii. Eodem *Tabularii* nomine designatus, qui res Ecclesiarum administrabat, apud Gregor. M. lib. 11. Epist. 49. ad Ioh. Episc. Panorm.

TABVLARIVM. (1) Officina. Concilium Palentinum ann. 1388. c. 5. (2) Forte Ambo, suggestum, tabulatum, vel exedra. Statutum Capituli B. M. Podiensis ann. 1386. *Statuimus quod nullus descendat Tabularium, donec presbyter dixerit totam orationem seu complendam Missae.* (3) Locus vbi sedet Notarius et acta ab ipso scripta seruantur, Gallice *Etude de Notaire.* Consuetudines Tolosanae MSS. fol. 34. (4) *Numerus redituum in tabula scriptus*, in Glossulis apud Mabillon. to. 2. Operum posthum. pag. 23. (5) TABVLARIVM, λογιστήριον, in Glossis Lat. Graec. Locus vel schola ratiocinatorum. (6) TABVLARIVM, *Tablier*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. *Tabularium ad ludum tabularum*, in Constitut. Frederici Regis Siciliae cap. 81. *Tabularium de ebore*, in Computo ann. 1333. et seqq. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 277. vel *Tabularium*, vt habetur in MS. Cl. V. Lancelot. Haud scio an eadem

dem notione legatur in Inuentario ann. 1379. inter Schedas einsd. *Item tres alie tabule de sapo cum quatuor Tabulariis.* Tabulae fulcrum intelligi potest; nisi idem sit quod mox *Tabularius.* V. *Tabulatum* 2.

TABVLARIVM CERAE, Massa, vt videtur, cerea, Gall. *Pain de cire.* Hist. Monast. Beccensis MS. p. 572. n. 17. *Sed etiam dimidium Tabularium cerae, quod monachi Beccenses de Longolio reddebant illi annuatim de recognitione decimae.* Supra *Tabula cerae.* V. *Tabula* 7. et *Talentum* 1. (9) ✝ Conuentus, vt videtur, f. a loco, vbi habebatur, tabulario scilicet forensi, in Ch. Ms. a. 1405. (9) ✝ Stabulum, Gall. *Etable.* Ch. Ms. a. 1350.

TABVLARIVS. (1) Tabula, qua ferunt cibos in refectoriis monachorum, Gall. quibusdam *Tonlier,* aliis *Tablette.* Inuentarium ann. 1341. ex Archiuo S. Victoris Massil. (2) V. *Tabularii* et *Tabellio.* (3) ✝ Idem quod *Tabularium* 1. in Stat. ant. a. 1270.

TABVLATA, f. aedicula, tabulis compacta, vel in qua plures sunt tabulae vsibus rusticis domus destinatae: (✝ seu potius idem quod *Tabularium* 9. stabulum.) Testament. an. 15. Pippini Regis, to. 2. Annal. Benedict. pag. 708. *Circa curtem stabulum, Tabulata, torbacas vel alia hospitalia, vel cellaria, et quidquid ad ipsam curtem pertinet . . . Item ad Vicum curtem meam, cum Tabulata, cum bareca, cum omnibus quae ad ipsam curtem pertinent.* Pluries occurrit ibi.

TABVLATVM. (1) Quaeuis tabula. Valerianus Cemeliensis Homil. 20. (2) Abacus, alueolus, seu tabula lusoria. Saxo Grammaticus lib. 14. V. *Tabularium* 6. (3) TABVLATVM MVRORVM, Gallis *Entablement.* Charta Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1299. pro Pariagio oppidi Sarlatensis in Regesto eiusdem Regis ex Tabulario Regio n. 6. V. in *Materia.* (4) ✝ Idem f. quod *Tabula* 3. orbiculus, clauus in vestibus, nisi sit pro effigies, imago, in Act. SS. t. 4. Iun. p. 529.

TABVLATVS. (1) Instar tabulae planus. Vita S. Aidoni Episc. Fern. in Hibernia num. 15. Eadem fere occurrunt in Vita S. Chartaci Episc. to. 3. Maii pag. 381. num. 16. (2) TABVLATVS LAPIDEVS, Pauimentum. Andreas Floriac. in Vita MS. S. Gauzlini Archiep. Bituric. lib. 1. Hinc TABVLATVS, pro Pauimento stratus. Chronicon Romualdi II. Archiep. Salern. tom. 7. Murator. col. 194. Italis *Tavolato* proprie est tabulis seu axibus structus, Gallis *Plancheié.*

TABVLERIA, f. Linearis adumbratio rei alicuius faciendae in tabulis descripta, Gallis *Dessein.* Statuta Montis-regalis p. 251. *Item statutum est, quod eligantur sex homines, qui faciant Tabulerias ad diuisionem dictae aquae et secundum quod diuisa fuerit, currat et teneat.*

TABVLERIVM. (1) Speculum, vt videtur. Chronicon Estense ad ann. 1345. apud Murator. tom. 15. col. 421. *Praesentari fecit Delphino tres dextrarios coopertos scarlato et vxori eius vnum Tabulerium argenti aurati et cristalli.* (2) Vmbella, seu Vmbraculum, ni fallor, Gall. *Ecran.* Computus ann. 1333. tom. 2. Hist. Dalph. p. 282. *Item pro tabulis ad faciendum vnum duacenatorium pro domina Dalphina et duo Tabuleria ad opponendum igni cum pedibus et clauis necessariis ibidem, XLVIII. sol.*

TABVLETA, V. *Tabula* 2.

TABVLETVS, Tabellula, eadem notione qua *Tabula* 15. Inuentarium S. Capellae Paris. ann. 1376. ex Biblioth. Reg.

TABVLINVM. V. Hyginum de Castrametatione, p. 8. 11. et Apuleium in Floridis c. 22.

TABVLLERIVS, Tabula lusoria, Ital. *Tavoliere,* Gall. *Tablier, Echiquier.* Statuta Ciuitatis Astae cap. 1. de ludo taxillorum. V. supra in *Tabularium* 6.

TABVLVM, *Ixelor,* in Glossis Lat. Graec. Tabula, Tabulatum. Glossae Graec. Lat. *Ixeior, Tabulum, Tignus.* Statuta Vercell. lib. 3. fol. 55. verso: *Et quod totam pecuniam quam recipiet pro Communi sibi dari faciet ad dictum*

dictum Tabulum, *et totum id*, *quod soluet*, *soluere debeat super ipsum Tabulum in eadem pecunia*, *quam recipiet.* Hic mensam intelligit, seu abacum nummulariorum; mensam vero sarcinatoris in Statutis Astens. Collat. 7. cap. 5. *Et hoc faciant* (*sartores*) *antequam incidant* (*pannum*) *ad Tabulum suum vel alibi.*

✝ TABULUS. (1) Stylobata, Gall. *Piè d'estal*, in Ch. a. 1376. (2) Mensa nummulariorum, in Stat. Ast.

TABUR, THABUR, Tympanum bellicum notissimum, Gall. *Tambour*, olim *Tabour*, vel *Tabur*, aut *Tabor*, ex Arabico *Al-Tambor:* nam Saracenorum primitus fuit, vti pluribus docuit Cangius ad Ioinuillam pag. 61. V. praeterea Leonem in Tactic. cap. 18. §. 110. 142. cap. 20. §. 76. Radulfus de Diceto ann. 1191. *Iuxta sonum illius instrumenti*, *quod Ripatoribus vocatur Tabur*, *subito cercella quaedam alarum remigio perniciter euolauit.* Vbi Matthaeus Paris habet *Thabur.* *Mittimus vobis unum Tabur*, in Chronico Danduli apud Murator. tom. 12. col. 913. TAMBURES. Epistola Arnoldi Archiep. Narbon. de Victoria relata contra Mauros Hisp. ann. 1212. apud Vghellum to. 1. part. 1. p. 190. *Personantibus igitur valide instrumentis Maurorum*, *quae Hispani appellant Tambures*, *figunt gressus Saraceni*, *etc.* TABURCIUM, TABURCINUM. Henricus Huntindon. lib. 7. Histor. habet *Taburcinorum.* TAMBORINUM. Annales Mediolan. ad ann. 1382. apud Murator. to. 16. col. 795. TAMBURIUM. Memoriale Potestatum Regiens. ad ann. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1098. TAMBURRUM. Castelli Chronicon Bergom. ad ann. 1399. ap. Murator. tom. 16. col. 917. TAMBURLUM. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 22.

✝ TABUSSARE, i. q. *Tabollare*, strepitum facere, in lit. remiss. a. 1383.

TABUSTELLUS, certa campanae pulsatio, ac fortassis illa, qua altero duntaxat latere pulsatur, Gall. *Tintement.* Statuta MSS. Eccles. Lugdun.

TAC. (1) Idem, vt videtur, quod *Taxa*, Impositio, Angl. *Tax*, Gall. *Taxe.* Formulare Anglican. Th. Madox p. 188. *Ego Willelmus Patric. dedi . . . Ormo filio Willelmi*, *pro humagio et seruitio suo . . . masuagium . . . liberum et quietum de Tac et de tol et de stallagio.* V. Tacu. (2) Morbi genus seu febris pestifera, qua ceu repentino ictu (vnde nomen) Parisienses percutiebantur sub anno 1411. vel 1414. Miracula MSS. Vrbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Massil.

TACCA, Patera, Gall. *Tasse*, Ital. *Tazza.* Literae ann. 1429. *Vasa aurea et argentea*, *sicut sunt Taccae*, *etc.* Forte legendum est vt mox *Tacea.*

✝ TACCULINUM, Ital. *Taccolino*, species panni crassioris, in Inuent. a. 1230. V. *Tacolinum.*

TACCUNATUS. Caesarius Heisterbachensis, L. 12. cap. 20. *Calceos suos nouos*, *et bene Taccunatos fieri fecit.* Alii codd. habent *Taccinatos.* Italis *Tacconare* est Calceos reficere, resarcire. V. *Tacones.*

TACEA, patera, crater, Gallis *Tasse.* Occurrit in Consultatione post Obseruantias Regni Aragon. pag. 43. v.

TACELLUS, idem quod infra *Tassellus.* Testamentum Guigonis Epis. Casin. ann. 1345. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1458.

TACETA, crater, patera, Gall. *Tasse*, Hispan. *Taça.* Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. to. 3. SS. Iunii pag. LIX. V. *Tacea.*

TACHA. (1) Agri limes, signum finium, forte a Saxonico *Tacn*, Signum, vt habet Vossius lib. 2. de Vitiis serm. cap. 18. (2) Macula, labes, Gall. *Tache.* Statuta Massil. lib. 1. c. 36. §. 1. (3) TACHA CORIORUM *vni obolo census* obnoxia dicitur in Priuilegio Leduini Abb. ann. 1036., e Chartulario V. S. Vedasti Atrebat. pag. 243. V. *Tachia coriorum* et *Tacra.* (4) ✝ Praestatio agraria, i. q. *Tasca* 2., in Ch. a. 1360. (5) ✝ Instrumentum piscationi aptum, Gall. *Tache*, in Ch. a. 1289.

TACHARENTIA TERRA, ager obnoxius *tascae* seu praestationi, quam Galli

Galli *Champart* appellant. Codex censualis Humberti de Villars domini de Chatelard in agro Dombensi ann. 1391. V. in *Tasca* 2.

TACHARIA, ludus aleatorius, in Stat. Auen. a. 1243.

TACHETVS, claui species, Hisp. *Tachon*, in Comput. a. 1356.

TACHIA. (1) Praestatio agraria, Gallis *Champart*. V. in *Tasca* 2. (2) Forte pro *Cachia*, Ambitus, septum: nam solebant moenia cratibus munire, ne ab arietibus, vel missilibus lapidibus laederentur; atqui de turre *hurdanda* hic agitur. V. *Hurdicium*. Computus ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Feudorum vsu pag. CLXXVIII. *Pro Tachiis turris hardenda et plumbanda, et pro aliis Tachiis, quas fecit apud Dunam, IIIc. l.* Ibid. pag. CCVII. *Pro Tachiis Gornaci, quas Rex tradidit, quando Rex fuit ibi*, XLV. *libr.* (3) Idem quod paulo post *Tacra*, Coria decem. Tabularium Compendii de foragiis et ripagiis. V. *Tacha coriorum*.

TACHIABILIS, TACHIBILIS, obnoxius *tastae* seu praestationi agrariae. V. *Tasca* 2.

TACHRA, i. q. *Tachia* 3. Consuet. antiq. Bitur.

TACIA, idem quod *Tacea*, Patera, crater, Gall. *Tasse*, Ital. *Tazza*. Ioh. Demussis Chronicon Placent. apud Murator. tom. 16. col. 583.

TACIDA, exactionis species, f. idem quod German. super. Dach. Ch. Ms. a. 1331.

TACITVRIRE, *Silentium appetere*, Laurentio in Amalthea. Sidonius lib. 8. Epist. 16. *Vnde cognosce, quod etsi tacere necdum coepimus, certe Taciturire iam deliberauimus.*

TACITVS, cui ita factum est satis, vt nihil sit de quo loquatur aut queratur. Charta ann. 1343. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Pro quo Capitulum et Conuentus dicti monasterii se habuerunt pro Tacitis et bene contentis.* Alibi: *pro pacatis et contentis.*

TACLA, sagitta, telum, Gall. *Tacle*. V. *Talauacius*.

TACOLINVM, Italicum *Taccolino*, genus densioris panni, diuersicolori filo contexti. Occurrit in Vita B. Margaritae de Cortona n. 207.

TACONES. Priuilegium Leduini Abb. ann. 1036. e Chartulario V. S. Vedasti Atrebat. p. 243. *Stallus sutoris vaccae in mense 1. den. Stallus Tacones vendentis 1. den. Tacon*, teste Nicotto, *Gallis est minor salmo*; sed nihil ad hunc locum, vbi *Tacones* vestes interpolas intelligo, praesertim ex sequenti *Taconatus*. Etiamnum in quibusdam Gallo-Flandriae locis *Tacon* dicitur assutum vesti resarcitae segmentum. TACONATVS, de vestibus resarcitis dicitur in Charta Praepositi S. Audomari ann. 1227. e Tabulario eiusd. Ecclesiae. V. *Taccanatus* et *Supplantarium*.

TACRA, Coria decem, idem quod *Dacra*, de qua voce supra. Regestum Castri Lidi in Andib. fol. 31. vbi de Pedagiis et Consuetudinibus. Hinc emendare licet Priuilegia Pontis-Vrsonis to. 4. Ordinat. Reg. Franc. p. 641. num. 42. *De vnaquaque Cacra coriorum duos denarios, tanquam de transitu; et de Tarra tanata, quatuor denarios.* Pro *Cacra* et *Tarra* legendum indubie est *Tacra*. Sic etiam forte legendum in Charta ann. 1409. to. 8. Rymeri pag. 576. col. 2. *Quinque albos* (vectigales) *pro quacumque Tarqua coriorum.* V. *Tachia coriorum.*

TACSVS, Melis, Gall. *Taisson*, Germ. Dachs, species felis siluestris, cuius pelles sunt in vsu. V. supra *Meles* et *Taxus*.

TACTARE, confirmare, in Fleta lib. 2. cap. 61. §. 22. V. *Tangere chartam*.

TACTE, Πάγκακος, in Glossis Lat. Graec. et Graec. Lat. Vulcanius suspicatur legendum esse, *Tecte, κρυπτῶς*, Omnino male.

TACTVM, *pauidum*, vel *nigrum*, in Glossario Longobard. S. Germani Paris. ex Glossis.

† TACVINVM, inscribitur opus quoddam medicum, quod commentariis illustrauit Magister Dudo, in Bibl. Sorbonae.

TACVLA, species cornicis, Ital. *Taccola*. Chronicon Modoetiae apud Murator. to. 12. col. 1135. *Visa est in aëre supra dictum pratum maxima multi-*

multitudo et innumerabilis aliarum, quae dicuntur Taculae.

TACVS, idem, vt videtur, quod *Taxa*, Impositio, Gallice *Taxe.* Charta Caroli Simplicis ann. 916. apud Baluz. tom. 2. Capitul. col. 1529. *Nolumus praeterea, vt ab ipsis vel ab eorum hominibus aliquid telonei, neque pascuaticum, nec mansiones, Tacos aut aliquas redibitiones exigatur.*

TAEDIABILITER, moleste, apud D. Calmet in Probat. Hist. Lotharing. to. 2. col. 42.

TAEDIARE. (1) Taedio affici. Glossae antiquae MSS. *Taedet, taediatur. Taediatur, taedio afficitur.* Glossae MSS. Salmasii: *Taedio,* ἀθυμιῶ. Glossae Lat. Gall. Sangerm. MSS. *Tediari, Ennuyer ou estre ennuyez.* Lampridius in Alex. Seuero: *Neque vnquam Taediauit, aut morosus aut iratus resedit, fronte semper pari, et laetus ad omnia.* V. *Taedium.* (2) Aegrotare. Vita S. Rusticulae Abbat. Arelat. saec. 2. Benedict. pag. 146. num. 31.

TAEDIOLVM, *paruum taedium,* Ioan. de Ianua; *Petit ennuy,* in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

✝ TAEDIOSVS, taedium afferens, molestus, t. 7. Coll. Hist. Franc. p. 378.

TAEDITVDO, Taedium. Gloss. Graec. Lat. Σικχασία, *Tedium, Teditudo, Fastidia.*

TAEDIVM, Aegritudo. In Concilio Epaonensi can. 1. statuitur, *vt nisi causa Taedii euidentis extiterit, nullus excusetur Episcopus, quo minus veniat ad Synodum.* (2) TAEDIVM FACERE, molestiam exhibere. Gall. *Inquieter.* Inquisitio ann. 1268. ex Schedis Praes. de Mazaugues.

TAEDVLA, *parua taeda,* Ioanni de Ianua; *Petit brandon,* in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

TAELLIA OLIVA. Legitur in Annalibus Benedict. tom. 2. pag. 154. ad ann. 751. Rotharium incerti loci Abbatem concessisse Monasterio S. Georgii Reatino *Oliuas Taellias quindecim in loco, qui dicitur Mussinus.* Emendandum forte est *Tallias.* V. in *Talea* 1.

TAFATANVS, TAFETANVM, etc. V. *Taffata.*

TAFFATA, TAFFATIN, pannus [...]ricus, quem vulgo *Taffetas* dicim[us,] Armorici *Taftas,* vnde nomen. Mo[n]astic. Anglic. to. 3. part. 2. pag. [...] *Vnum mantellum ... de camoca [du]plici, cum alba Taffatin.* Infra: *Vnum mantellum Comitis Cantiae, [de] banno blodio laneo, duplicatum [cum] viridi Taffata.* TAFETANVM, e[a]dem notione, in Concil. Mexic. ann. 1585. to. 4. Conc. Hisp. pag. 33[..] vbi et *Tafetaneum opus* legitur. TAF[…]FETTA, *linteamen de Taffeta,* [in] Actis S. Druini, to. 1. Iunii pag. 33[.] TAFFETANVS, e panno [...] dicto. Synodus Limensis ann. 158[.] to. 4. Concil. Hisp. pag. 275. TA[F]FATANVS NIGER, in Concil. T[ar]racon. ann. 1591. to. 4. eorum[dem] Conc. Hisp. pag. 612. TAFETA[...] LISERVBEVS, in Annalibus Me[dio]diolan. ann. 1389. apud Murator[i] to. 16. col. 809.

TAFVRANEA, Aleatorium. Conc[il.] Terracon. anni 1317. apud Marte[n.] to. 7. Ampl. Collect. col. 307. c. [...] V. mox *Tafuria.*

TAFVRIA, TAFVRARIA, Spec[ies] tributi, aut pensitationis, apud Ca[ta]lanos, Petrus II. Rex Aragon. [in] Charta ann. 1283. pro Libertat[ibus] Catalaniae: *Statuimus, quod Ta[fu]raria sublatur perpetuo, et eam [re]camus.* In titulo Capituli scribi[tur] *Tafuria.* Fori Aragon. l. 1. [...] Priuilegium generale Regni Ar[ag.] *Aquello mesmo de las Tafurerias,* [...] *sian deffeytas à todos tiempos.* E[st] aliud Statutum Ferdinandi I. Reg[is] quo eadem *Tafureria* extinguitur [et] aufertur. Lusitanis *Tafularia,* [...] alea: quomodo etiam *Tafure[...]* apud Raymundum Montanerium c. 237. et in Foris Aragonensibus apud Michaëlem del Molino in Re[...]pertorio Fororum Aragon. V. *La[...]dus.* Rursum Hispanis *Tafuria,* [...] *Tafurea,* est nauis hippegus, *pa[ra] passar los cavallos,* vt habet Antoni[us] Nebrissensis.

TAGARA, vasis species, apud Lusitanos. Vet. Charta apud Brandaonem to. 5. Monarch. Lusitan. p. 304. vo. *Item recepit 5. Tagaras, quae ponderauerant 6. vncias. Item vnam Tagaram, quae ponderauit, etc.* Vbi *Tagara* inter vasa recensetur.

TAGARNICVS, i. q. *Tauarnicus*, V. *Tauernica*.

TAGAX, *furunculus*. Vett. Glossae in Glossario Longobard. S. Germani Paris. Festus addit, *a tangendo dictus, cuius vocabuli Lucilius meminit*; imo et Tullius l. 6. Epist. 3. ad Atticum: *Quaestor leuis, libidinosus, Tagax*, vt emendauit Cuiacius ex MS.

TAGIA. Necrologium MS. S. Martialis Lemouic. *V. Id. Ian. P. Andreas monachus X. sol. Helemosinario debet soluere in duabus Tagiis prope clocarium B. Martialis.* Idem videtur, vocis tamen origine incomperta, quod Galli dicerent *En deux paquets.* † Leg. videtur *Cagia*, arcula.

TAGLIA, Italis, impositio, tributum, Gallis *Taille*. Gesta Manfredi et Conradi Regum apud Murator. to. 8. col. 609. V. *Tallia*.

TAGLIARE, Italis, incidere, Gall. *Tailler*. Additiones ad Statuta Mutin. c. 37. fol. 49.

TAGLIATA, sylua caedua, vox Ital. in Stat. Mutin. a. 1360.

TAGMA. Gloss. Graec. Lat. Τάξις πολεμική, *Cuneum, Tagma, Cuneus, Exercitus*, ex Graec. τάγμα.

TAGNARE, pro *tannare*, coria subigere, et TAGNATOR, pro *tannator*, in Arest. a. 1354.

TAGNERIA, officina vbi coria subiguntur, in Ch. a. 1258. V. *Tanneria*.

TAGVLA, cumulus, strues, Gall. *Tas*. Consuetudines Marchiae Dombarum art. 30. V. infra *Tassus*.

TAHONA, moletrina, pistrinum, vox originis Arabicae, Hisp. *Atahona*. Stat. Nauarr. a. 1322.

TAHVTIS, TAHVTVM, feretrum, tumulus honorarius, Gall. ol. *Tahut*. Comput. a. 1362.

TAIAMENTVM, Italis *Tagliamento*. Incisura proprie; hinc pro Canalis, aquaeductus, terra incisa, vt illac ... *VI*.

aqua fluat. Chronicon Estense ad ann. 1351. apud Murator. to. 15. col. 466.

TAIATA, Italis *Tagliata*, incisio, fossa, vallum in terra cauatum. Regimina Paduae ad ann. 1320. apud Murator. to. 8. col. 433. V. *Taleata* 2.

TAILEA, silua caedua. Charta Guillelmi Comitis Pontiui ann. 1221. Histor. Comitum Pertic. pag. 224. V. *Tailla*.

TAILHA, TAILHIVM. V. *Tallia* 8.

TAILHARE, disponere, statuere. *Tailler* eadem notione Galli dicunt. Charta ann. 1351. ex Schedis Praesid. de Mazaugues.

TAILHATOR, f. cui siluarum caeduarum cura commissa est. Sententia arbitralis ann. 1292. inter Abbatem et Consules de Gimonte: *In his omnibus consentiunt R. D. Pater Abbas . . . frater Geraldus de Bralio Tailhator, frater Dominicus de Pompiniaco grangiarius, etc.* V. *Tailliator*.

TAILHIA. (1) V. *Tallia* 5. et *Tallia* 8. (2) † Idem quod *Tailhum*, in Ch. a. 1316.

TAILHVM, ius, vt videtur, exscindendi lignum in silua caedua. Charta Richardi de Noua-villa an. 1231. V. mox *Tailla*.

TAILLA, silua caedua, Gallis *le Taillis*. Domesdei apud Spelmannum. V. *Tailea* et *Talterium*.

TAILLABILIS, TAILLADA, TAILLAGIVM, V. *Tallia* 8.

† TAILLADA, i. q. *Tailla*, Gall. *Taillis*, in Ch. a. 1324.

† TAILLADVS, orbiculus mensarius, super quo cibi discinduntur. Gall. ol. *Tailloir*. Inuent. a. 1218.

† TAILLAGIVM, exactio quaeuis, in Ch. a. 1200. V. *Tallia* 8.

† TAILLANDERIVS, TAILLIENDARIVS, TALLENDARIVS, sartor, Gall. *Tailleur*. Testam. MS. a. 1481. et alibi.

TAILLARE, caedere, Gall. *Tailler*. Transactio ann. 1316. ex Schedis Praesid. de Mazaugues. V. alia notione in *Tallia* 8.

TAILLATA, impositio. V. *Tallia* 8.

TAILLATOR, scalptor monetarius, Gall. *Tailleur.* Litterae Iohannis Reg. Franc. ann. 1353. to. 2. Ordinat. pag. 519. TAILLIATOR, eodem significatu, in Ordinat. ann. 1340. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 416.

† TAILLETA, sylua caedua, Gall. *Taillis*, in Ch. a. 1222.

TAILLIA, TAILLIABILIS, V. *Tallia* 8.

† TAILLIAGIVM, exactionis vel seruitutis species, in Ch. a. 1369. V. *Tailhia.*

TAILLIARE, secare, caedere, Gall. *Tailler.* Acta S. Moduennae to. 2. Iulii pag. 311. Occurrit alia notione in *Tallia* 8.

TAILLIARIVS, TAILLIATA, etc. V. infra *Tallia* 8.

† TAILLIATIO, *tailliae* impositio, in Ch. a. 1284.

† TAILLIATOR. (1) Sarcinator, vt puto, Gall. *Tailleur.* Charta ann. 1320. apud Lobinell. to. 4. Hist. Paris. p. 525. *Lite mota coram Praeposito Paris. inter procuratorem fratrum et sororum Domus-Dei Paris. ex vna parte, et Sediliam dictam la Dame relictam Dauidis Tailliatoris ex alia, super eo quod dictus procurator dicebat, quod dicta Sedilia . . . acquisierat quandam domum, etc.* Lobinellus in Glossario scribit *Talliator*, redditque *Celui qui leve la taille*, Exactor tributorum, *Tailles* dictorum; sed nullo satis idoneo fundamento, vt ex ipso contextu paulo fusius relato satis patet. V. *Taillator*, et *Talliator*. (2) † Scalptor monetarius in Lit. a. 1371. (3) † *Talliarum* partitor vel exactor, in Lit. a. 1378.

TAILLIATVS LAPIS, malleo politus; Gallice *Pierre taillée.* Charta Officialis Paris. ann. 1319. to. 3. Hist. Paris. p. 220. col. 1. Lobinellus in Glossario legit *Talliatos*.

TAILLIVI, V. infra *Tallivi.*

† TAILLIENDARIVS, V. *Taillenderius.*

† TAILLINATVM, sylua caedua, pro *Tailliatum*, in Ch. a. 1309.

TAINTVRARIVS, Gall. *Teinturier*, tinctor, infector. Charta Caroli Regentis e Regesto 86. fol. 1 Chartophylacii Regii.

TAIOLA, pedica, qua capiuntur pes et lupi, ex Italico *Tagl* apud Petrum de Crescentiis lib. de Agricult. c. 32. V. *Taliola*.

TAIOLVS, idem quod infra *Tal* Statuta Mutin. rubr. 45. fol. 9.

TAIORE, escalis orbis e ligno, *Tagliere*, Gall. *Tranchoir.* Io Demussis Chron. Placent. apud rator. to. 16. col. 581. Hispanis *jo* est breuior ligni truncus, G *Bloc*, *Billot*; *Tajo de carni* truncus in quo carnifex secat nes. V. *Talhadorium* et *Talierim*

TAISIA, Gall. *Toise*, V. *Teisia*.

TAISSARE, veneno *tais* vel nuncupato inficere. Charta M ann. 1300. V. *Lothosela*.

TALA. (1) Vastatio, damnum p sertim frugibus illatum, Hisp *Tala*, Prouincialibus *Tale*, (*Dommage*, *dégat.* Charta 1167. Marcae Hispan. col. 13 Sed haud satis scio an huc reuo possint veteres Formulae Andeg art. 33. *Cum per caeca cupidi per loca orbana semper hostis anti bella consurget, et solent homines fidi et pessimi per malus intolerab mala subire, tam ab hostibus, q latrunculus, per Talas et fortes. captores et rapacis commouere et c mutare grauis damnos aetatis.* per *Talas* intelligi possent vastato seu damna inferentes. V. mox *lare*. TALLA, eadem notio Transactio ann. 1317. ex Sche Praesid. de Mazaugues. TALL eodem significatu. Transactio a 1295. ex Schedis Praesid. de Maz gues. (2) Mulcta ipsa, quae *Tala* seu damno exigitur. Cha ann. 1323. ex Tabul. Massil. (3) Id quod *Tailla*, ni fallor, silua caed Gall. *Taillis*. Charta ann. 12 apud Stephanotium to. 4. Antiq. ctau. MSS. pag. 764.

TALAGA, f. pro *Tigris*. V. *Tegal*

† TALAGIVM, praestationis speci Gall. *Talaige*. Ch. a. 1202.

TALAHIA, f. idem quod *Tai* incisura, fossa, vallum cauatum locum in *Muragium*.

TA

TALAMASCA. Vetus Gloss. MS. Πίτμα, *Delusio imaginaria*, *Talemasca*. Hincmarus in Capitul. ad Presbyt. dioecesis suae cap. 14. Regino lib. 1. c. 213. et Burchard. lib. 2. c. 161. *Nec laruas Daemonum, quas vulgo Talamascas dicunt, ibi ante se ferri consentiat.* Apud Kilianum, *Talmasche*, est larua, vt *Talmaschen*, laruam induere. V. *Masca*. TALAMASCAE LITTERAE, pro occultis, et quae *talamascis* ac sortilegis solis notae sunt, et iis quibuscum de earum literarum significatione conuentum est. Fragmentum Odonis Ariberti de caede Bernardi Comitis Barcinonensis: *Caetera, quae pandere periculosum est, literis Talamascis inscribam.* V. supra *Cifrae*. TALAMATIVM. Chronicon Parmense ad ann. 1308. apud Murator. to. 9. col. 873. *Qui fecerant per ipsas communitates multa Talamatia et insignia eorum, quae ibi habebant, suis aciebus ordinatis, iuerunt contra dictum dominum Ghibertum.*

TALAMELLARII, TALAMERARII, Panifices, V. *Talemarii*.

TALARE. (1) Vastare, rem inuadere, per vim auferre. A Saxon. *Talan*, carpere, detrahere, vti vult Spelmann. Malim ab antiquo *Taliare*, vt et Gallicum *Tailler*, Italicum *Tagliare*; vnde *Talare* proprie sit scindendo vastare. Lex Alamann. tit. 34. *Si quis praesumpserit infra prouinciam hostiliter res Ducis inuadere, et ipsas Talare, et post haec conuictus fuerit, quicquid ibi toltum fuerit; mancipia, pecuniam, omnia tripliciter restituat.* Eadem, ni fallor, notione TALARE dicebantur milites, flagrantibus Albigensium bellis, qui vineas et arbores in agris euellebant et exscindebant; fortean a Gallica voce *Tailler*, quam de consueta vinearum putatione vsurpant, quasi ii, cum vastationem hanc aggrederentur, id operis peragere se per ludibrium dictitarent, vitibus ipsis radicitus excisis et putatis. Vt vt est de primaeua vocis origine, *Talare* dictum est a *Tala*, vastatio, damnum, vt superius obseruauimus. Will. de Podio-Laurentii in Chronico c. 38. *Memini, quod dicebat pius Episcopus, dum Talando quasi fugientes rediremus, miro modo fugiendo aduersarios nostros superamus.* Supra dixit *vineas demoliri*. Cap. seq. *Peracto igitur Talae huius negotio, etc.* Hispani etiamnum *Talar* dicunt, pro agros depopulari, et *Tala*, pro depopulatio. Sed et (2) TALARE est putare, scindere. Charta Garciae Fernandi Comitis, aerae 1010. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti tom. 1. Alias Latinis (3) TALARE est talo percutere, κονδυλίζειν. (4) † Continere, in Testam. MS. a. 1305.

TALARIA, TALARES, Glossae Graec. Lat. ὑποδήματα, *Talaria*. Glossae Lat. Gr. *Talaria*, πέδιλα. *Talare*, περισφυρον. Isidorus lib. 19. cap. 34. *Talares calcei, socci sunt, qui inde nominati videntur, quod ea figura sint, vel contingant talum: sicut subtolares, quod sub talo sunt, quasi subtalares.* V. *Subtalares*. TALARES, tali ipsi. Baldricus Noviom. lib. 1. cap. 56. V. *Talatrum*.

TALASTRVS, *colaphus in talos*. Papias. V. *Talitius*.

TALATA, exactio, *Taille*. V. *Tallia* 8.

† TALATIVM, culcitra, Gall. *Matelas*, in Inuent. a. 1449.

TALATOR, qui vastat, scindit. V. supra *Talare*.

TALATRVM, Κόνδυλος ποδὸς ἢ χειρὸς, in Glossis Lat. Graec. Aliae Graec. Lat. Κόνδυλος ποδὸς ἢ χειρὸς, *hoc Talatrum*, *Pugnus*. V. *Talaria*.

TALAVACIVS, maioris ac spissioris clypei species, Gallis olim *Talvas*. Lexicon Cambro-Britannicum: *Talbos*, *clypeus*; *Talwas*, *clypeus*. Ordericus Vitalis lib. 8. p. 707. de Roberto Belismensi: *Robertus autem, qui pro duritia iure Talauacius vocabatur, etc.* V. infra *Tauolacium*.

† TALAVCHA, clypei species, Gall. olim *Taloche*, in Ch. a. 1339.

TALAX, *scaurus*, in Glossis Isid. Cui sunt exstantes tali. Hinc emendanda sunt Excerpta Pithoei, vbi perperam *Telax*, *Staurus*.

TAILLATOR, scalptor monetar[illegible] Gall. *Tailleur.* Litterae Ioh[illegible] Reg. Franc. ann. 1353. to. 2. [illegible] nat. pag. 519. TAILLIAT[illegible] dem significatu, in Ord[illegible] 1340. tom. 2. Hist. Dalp[illegible]

✝ TAILLETA, sylua c[illegible] *Taillis*, in Ch. a. 12[illegible]

TAILLIA, TAILLIA[illegible] *lia* 8.

✝ TAILLIAGIVM[illegible] seruitutis speci[illegible] [illegible]*quod* V. *Tailhia.* [illegible] *appella-*

TAILLIARE [illegible] *Tailler.* A[illegible] [illegible], TALIA, TAL-Iulii pag[illegible] [illegible]VM. Voces vnius in *Tall*[illegible] [illegible]*ue* originis, quae Gall.

TAILL[illegible] [illegible] ligneam significant, in V. [illegible] [illegible] partes fissam, in quarum vtra-[illegible] debitum continetur, transuer-[illegible] quadam caesura denotatum, al-[illegible] penes emtorem vel debitorem, altera penes venditorem vel credito-rem remanente: Gallis vulgo *Taille.* Quae quidem voces a Latina *Talea* et *Talia* deducuntur. Est enim *Talea, ramus incisus*, in Glossis MSS. Glossae Lat. Graec. *Talia*, κορμὸς, σχίζα, σκυτάλη. *Talia*, κορμὸς, σχίδαξ. *Taliae*, σχίδακες. *Taleae oleaginae*, apud Catonem et Varronem de Re rustica. *Taliae ferreae*, apud Caesarem lib. 5. de Bello Gallico. *Taleae fraxineae*, apud Serenum Sammonicum c. 12. *Intercisi ex arboribus cylindri, quos Taleas vocant*, apud Vegetium lib. 4. c. 8. Nonius: *Taleas, scissiones lignorum, vel praesegmina.* Vetus Agrimensor: *Terminus, si aliquam scissuram, hoc est, Taliaturam habuerit, montem scissum, id est, Taliatum ostendit, limes ille finem transit.* Hinc (2) TALEA pro eiusmodi Tessera lignea, Gallis *Taille*, Anglis *Taley*, al. *Talley.* Leges Henrici I. cap. 56. *Si . . . . de his, quae ad firmam pertinent, controuersia oriatur, si de Taleis agatur, etc.* TAVLLIVM, eadem notione. Tabularium Ecclesiae Ambianensis. CORVLINA TALLIA, laterculus ex corylo arbore. Henricus de Knyghton pag. 2570. V. *Tallia.* (3) Idem videtur quod *Tala* 1. Vastatio, depo-

[illegible]letio, seu mul[illegible] [illegible]um illatum e[illegible] [illegible]berti Regis [illegible] [illegible]ulario C[illegible] [illegible]is *et ir*[illegible] *cur*[illegible] [illegible] V. T[illegible] soluitu[illegible] dum capi[illegible] Chronicon L[illegible] tom. 12. col. 47[illegible]

TALEARE, idem quo[illegible] scindendo vastare. Pet[illegible] de Bello Canepiciano, apu[illegible] tor. to. 16. col. 433.

TALEATA. (1) Vetus Chart[illegible] Tabulario Abbatiae S. Stephan[illegible] Vallibus, edita inter Instrum. [illegible] 2. Gall. Christ. nouae edit. col. [illegible] et seq. vbi *Taleata* videtur [illegible] certus ac definitus locus in pal[illegible] *Taleis* seu palis defixis septus [illegible] quo pisces asseruabantur: vel [illegible] tassis idem quod (2) TALEA[illegible] fossa, locus cauatus, canalis. [illegible] moriale Potestatum Regiens. ad [illegible] 1220. apud Murator. to. 8. [illegible] 1104. *Eodem anno Taleata fui[illegible] coepta cauari, et fuit missus Pa[illegible] per dictam Taleatam.* V. *Taia*[illegible] *Talgiata.*

TALEMANNI, apud Groninga[illegible] dicuntur triumuiri, velut Coll[illegible] Praesides ac Rectores, eo quod [illegible] mine reliquorum verba faciun[illegible] senatu, vt habet Vbbo Emmiu[illegible] Groninga p. 61. Kiliano *Tael*[illegible] est Orator, Causidicus, Aduoca[illegible] ex *Taele*, oratio, sermo, et *M*[illegible] homo.

TALEMARII, TALEMETARII, TALEMELARII, Gallis *Tale*[illegible] *liers*, Panifices, qui panem co[illegible] ciunt ac venum exponunt. In[illegible] Statutis MSS. Talemellariorum [illegible] ris. *Herneus Talamerarius* mem[illegible] tur in Charta 23. Chartularii [illegible] nensis. Charta ann. 1231. in H[illegible] Castilionensi pag. 53. *Burge*[illegible] *vero eiusdem villae coquent ad ea*[illegible] *furna ad vicesimum panem: Talem*[illegible] *vero coquent sextarium pro tribus* [illegible]*nai*[illegible]

...vis panis tales, quales ... accipere. THA... ...lem notione, ...

... Tala V

... Cha. ...ic. Autissio... ...hominum Varzia...

...ENTVM. (1) Pro centum li... Glossae Lat. MSS. Regiae: ...entum, centum pondus auri: idem ...pondo. Ita Theophanes an. 9. ...cephori General. τάλαντον, pro ...tum libris vsurpat. V. Agrimen...es pag. 333. TALENTVM pro ...libris. Osbernus in Vita S. El...egi Archiep. Cantuar. n. 28. TA...ENTVM interdum pro *Libra* et ...arca sumitur, vt apud Annam ...mnenam in Alexiade p. 414. Ne...ae aliter accipi apud Gregor. Tu...n. lib. 7. cap. 40. videtur: *Fe...rat autem ducenta et quinquaginta ...alenta argenti fuisse: auri vero am...lius quam triginta.* Speculum Sa...xonicum lib. 3. art. 51. §. 2. *Equus, ...m quoquis, dominum suum sequendo ...ridem infernit, Talento, id est, 20. ...solidis coaequatur.* Quot scilicet *mar...ca* dicitur *ponderare*, eod. libro art. 45. §. 3. *Talenta seu librae*, tit. 64. §. 2. *Marca* vel *Talentum*, in Iure Saxon. cap. 26. §. 1. TALENTVM CERAE, in Charta ann. 1315. apud Christianum Schlegelium in Dissertatione iam laudata pag. 11. *Talentum cimini*, *Talentum piperis*, in Consuet. MSS. Eccl. Colon. V. *...abularium* 6. (2) Animi decre...tum, voluntas, desiderium, cupi...tas, Florentinis et Hispanis *Talen...to*, Gallis olim *Talent.* Testamen...tum Stephaniae, Reginae Nauarrae, ...rsiae Regis vxoris, aerae 1098. ...pud Sandouallium in Episcopis ...mpilonensibus pag. 61. *Igitur si ...uerit ad aliquam de meas filias in Talentum Deo seruire, et habuerit ...abitum, Deo deuota permaneat, etc.*

TALLATOR, Numerator, ratiocinator, a Saxonico *Tällan*, Numerare. Liber niger Scaccarii pag. 358. Nisi sit Sarcinator, Gall. *Tailleur.*

TALLAVACIVS, clypei species, ...ll. *Tallevas.* Stat. Ferrar. a. 1279.

...A, species tigni, materiae, ...ndula, Gall. *Bardeau.* Sta...dubrii cap. 23. *Mercatores ...rio libere et impune possint ...conducere, seu conduci fa...lleas ad quem locum sec...* V. *Talea* et *Tallia.*

... silua caedua, Gall. ... Ludouici IX. Regis ...

TALG... c. I. ... V. *Taillande...* *et circa*, ... species, V. *tum, quod ip...* *monia a Babylonia* ... *...lia* 8. Ex... *intrans, per quamdam* ... *...lle*, apud *gam, et per ducenta m...* ... Pictau. *sunt a Babylonia vsque in ...driam deferuntur.* Canalem intell... V. *Talenta* 2. *Taiamentum* et *Taia...* ...um.

TALHA. (1) Idem quod *Tala* 1. ...ll. Vastatio, damnum. Statuta Castri de Leguno ann. 1291. MSS. (2) ✝ Idem quod pondus in monetis, Germ. das Schrot. Ch. a. 1389.

TALHABILIS, Gall. *Taillable.* V. *Tallia* 8.

TALHADORVM, orbiculus mensarius, super quo edendi cibi discinduntur, Gallis olim *Tailloir.* Occurrit apud Brandaonum in Monarch. Lusitana p. 304. to. 5. V. *Talierium* et *Taiore.*

✝ TALHARE, singulatim distrahere, in Ch. a. 1307.

TALHENDARIVS, TALHIA, TALHATA, V. in *Tallia* 7.

✝ TALHVM. *De talho*, caesim, Gall. *de Taille.* Formulae Mss.

TALIA. (1) Stria in vestimentis, seu rugae pars eminens ac protuberans in longum deducta ad instar *taliae* seu *taleae*, quae proprie significat arboris ramum ex vtraque parte aequaliter praecisum, seu breuem baculum vtrimque pariter crassum, quem etiam Graeci σχίδαν, vel σχίζαν vocant. Tertullianus de Pallio c. 5. V. Hofmannum. (2) Silua cae-

perticas legiales 7. et Tabulas 16. Charta Lotharii Reg. Ital. an. 946. *Est autem ipsa terra per iustam mensuram Tabulae tres cum ingressu et omni integritate, etc.* (10) TABVLA, seu *Tabularum* ludus, vel alearum, alueolus, in quem tesserae iaciuntur: vox veteribus nota. Io. de Ianua, ex Isid. lib. 18. c. 60. *Tabula, i. alea in qua luditur pirgis, calculis et tesseris. Tabula lusoria,* Martiali lib. 14. Epigr. 17. *Tabula alearis,* apud Tertullianum lib. de Carne Christi: *Tabella alearis,* Caelio Aureliano lib. 2. Chronion cap. 1. *Tabulae lusus,* Prospero de gloria Sanctor. *Tabula,* nude, Sidonio lib. 1. Epist. 2. lib. 5. Epist. 17. lib. 8. Epist. 12. Iulius Africanus lib. 5. Hist. Apostol. *Dum ludere Tabulis et spectaculis non perhorrescunt, etc.* Concilium Eliberitanum can. 79. *Si quis fidelis alea, id est Tabula luserit nummos, placuit eum abstineri.* TABLIZARE, Tabula ludere. Iulianus Antecessor Constitut. 115. cap. 439. TABLISTA, qui *Tabulis* ludit. Luxurius Poëta, nescio quis, in Epigrammate quodam, cuius lemma est, *de Tablista furioso, quasi tesseris imperante.* TABELLARIVS, *qui frequenter ludit cum tabulis.* Io. de Ianua. (11) TABVLA, Lex apud Neapolitanos, sic forte primum dicta, quod descripta esset in tabula instar Legis Romanorum in duodecim, vel Legis Mosaicae in duabus tabulis exaratae. Marinus Freccia de Feudis cap. de offic. Admirati maris: *In regno* (Neapolitano) *non lege Rhodia maritima decernuntur, sed Tabula, quam Amalphitanam vocant, omnes controversiae, omnes lites, et omnia maris discrimina, ea lege, ea sanctione vsque ad haec tempora* (ann. circit. 1570.) *finiuntur.* (12) Mensa, Ital. *Tavola,* Gall. *Table.* Albertinus Mussatus lib. 5. de Gestis Henrici Imp. rubr. 8. apud Murator. tom. 10. col. 408. (13) Mensa, in qua prostant res venales, *stallum,* apotheca. Bulla Adriani IV. PP. ann. 1156. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. col. 198.

Haud satis scio an eadem notio
Testamentum Guillelmi Montisp
sulani ann. 1202. male 1211. to
9. Spicil. Acher. pag. 162. *Illud* v
quod statui de flecaria et Tabula,
molendino et tincturis, pacato deb
R. Carison et Boneti, omnino de
tur in perpetuum. (14) Idem qu
aliis *Mensa,* Gallice *Mense,* qu
quid ex bonis alicuius est, et
Tabulam seu mensam eius instr
endam, id est, ad vescendum,
ad caetera vitae commoda conduc
Chartarium Ecclesiae Auxitanae c
34. Sic aliquando *Tabula* dicta
in rebus feodalibus feodum ipsu
seu quicquid ad illud pertinet.
Mensa. (15) TABVLA, inter v
ecclesiastica, Sanctorum Reliqu
saepius ornata. Vita S. Benedi
Anian. num. 37. saec. 4. Benedi
part. 1. p. 206. V. *Tabellus, Ta*
lamentum 1. et *Tabuletus.* (16) C
culus, Gallice *Balote.* Statuta Mo
tis-regalis Collat. 1. cap. 48. *Fa*
seu Tabulae, cum quibus seu de qui
fient partita, ponantur super
discho, qui fit coram disco D. Vicar
et numerentur per syndicum vel in
cem seu militem, et quod Tabulae s
fabae non habeant vocem nisi fint
tegrae. Pluries occurrit ibi. (17) T
BVLA CAMBII, Mensa arge
taria, Gallice *Banque.* *Tabula Ca*
biatoris, in Charta iam laudata
Tabula 13. *Tabula campsaria,*
Litteris Philippi III. Franc. Reg. an
1277. apud D. Secousse tom. 4 O
dinat. pag. 671. art. 8. *Tabul*
campsoris, in Charta Massil. an
1344. ex Schedis D. le Fourni
Tabulae nummulariorum, in Char
Agnetis Comitissae de Consuetudi
bus villae S. Iohannis Angeri
ann. circ. 1050. tom. 2. Gall. Chri
nouae edit. col. 468. Hinc TAB
LAM TENERE CAMBII, dicuntu
Mensarii, seu Nummularii, v
Campsores: qui inde Graecis τραπε-
ζῖται. Iacobus I. Rex Aragon. i
Foris Oscae ann. 1247. fol. 26. TA
BVLAE DICTALES. Vita S. Wol
gangi Episcopi Ratisbon. cap. 1
Vt autem adolescentes in capiend
scientiae liberalis notitiis forent ap
tiores

liores, frequenter voluit Tabulas eorum cernere dictales. Id est, in quibus *dictabant*, seu componebant. TABVLAE AD EVANGELIA. Vdalricus lib. 1. Consuetud. Cluniac. cap. 12. Id est, quibus Liber Evangeliorum tegitur. TABVLA HORARIA, qua horae pulsantur. Regula Toribii Archiep. Limae, to. 4. Concil. Hisp. pag. 677. col. 1. TABVLAE seu TABELLAE LEPROSORVM, quas illi quatiunt, ne ab aliquo tangantur. Vincentius Belvac. lib. 23. cap. 165. TABVLA MARIS. V. *Tabula portus.* TABVLA MARMOREA, Practicis Gallicis *Table de marbre*, quo nomine donatur triplex iurisdictio: Prima Comitis seu Praefecti stabuli, altera Amiralli seu summi Praefecti rei maritimae, tertia Protoforestarii seu supremi Praefecti rei saltuariae et aquariae. Iure summae et vltimae cognitionis iudicant in hac triplici iurisdictione, cum iudiciis interest vnus e Praesidibus supremi Senatus cum certo Senatorum numero. Nomen *Tabulae marmoreae* sortitae sunt hae iurisdictiones, quod olim ibi lites dirimerent, vbi tabula seu mensa erat marmorea. V. Notas D. Secousse ad Litteras Caroli Regentis ann. 1359. tom. 3. Ordinat. Reg. pag. 347. vbi probat duas olim in Palatio positas fuisse tabulas marmoreas: vnam in area, alteram in aula maiori. V. *Mensa.* TABVLAE NVMMVLARIORVM, Mensa argentaria, V. supra *Tabula Cambii.* TABVLAE OSSEAE, V. *Tabula* 8. TABVLA PATRONATVS. Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 10. v. 57. *Honorum pagina. Aenea pagina, ante imaginem eorum stans, eorum omnes gradus honorum inscriptos continet: quam nunc dicunt Tabulam patronatus.* Forte quod eiusmodi imagines seu statuae fere semper a clientibus fierent ac dedicarentur, qui in tabulis aeneis subditis patronorum honores ac Magistratus gestos describere solebant, quod docent Inscriptiones veteres. TABVLA PEREGRINANTIVM. Vita S. Iudoci c. 3. apud Mabillonium: *Quos cum interrogaret quo tenderent cursum, respondentes dixerunt se Romam pergere velle. Quo audito Iudocus adhuc Laicus absque vlla dilatione, baculum tantum et Tabulam manu accipiens, secutus est eos.* Cur autem *Tabulam* peregrinaturi secum deferrent, indicat Regula Magistri cap. 57. TABVLA PORTVS, Mensa publicani seu exactoris vectigalium in portubus maris. Inquesta ann. 1268. ex Archivo Ecclesiae Massil. In alia Charta Massil. an. 1509. *Tabula maris et rippagii* dicitur. TABVLA, seu MENSA ROTVNDA, Decursionis aut hastiludii species, a certo et definito Militum numero obiri solita, qui, priusquam in arenam descenderent, vel etiam praeliis et velitationibus decursis, ad mensam figura orbicularem vna cibum capiebant, ne quod discrimen inter nobiles ex sedis praerogatiua oriretur, indeque iurgia aut dissidia emergerent. Vetus sane Gallorum institutum: mensis enim circularibus circumsedisse, armigerosque, eorum scuta ferentes, a tergo adstitisse ex Athenaeo lib. 4. Dipnosoph. recte aduertit Camdenus; renouatum vero ab Arthuro Britanniae Rege praedicant passim scriptores, ita vt *Arturi Tabula rotunda* in ore omnium versetur, eamque esse, quae muro veteris Castri Vintoniae, seu Vincestriae, in Anglia, appensa conspicitur, vulgus hominum existimet, quod iure in dubium vocat idem Camdenus, cum longe recentioris videatur aetatis. Matthaeus Paris ann. 1252. *Milites exercitio militari peritiam suam et strenuitatem experirentur, constituerunt vnanimiter, non vt in hastiludio illo, quod communiter et vulgariter Torneamentum dicitur, sed potius in illo ludo militari, qui Mensa Rotunda dicitur, vires suas attentarent.* † TABVLA SICCA, ludus aleatorius, Gall. *Brêland*, Germ. Truckentafel. TABVLAM TENERE dicebatur apud Catalanos, Vicarius, seu Iudex, qui post exactum officium, eo in loco, vbi illud exercuerat, statis diebus morabatur, quo de se conque-

querentibus coram alio iudice a Principe delegato responderet. Curia generalis Alphonsi II. Regis Aragon. in Montisono celebrata an. 1293. MS. (18) † Societas campsorum, in Ch. a. 1229. (19) † Certa panni quantitas, Gall. *Piece*. Arest. a. 1359. (20) † Immunitas, priuilegium, in Ch. a. 1116. (21) † Sacratum reliquiarum expositio, quae fit super tabulam, in Stat. eccles. Paris.

† TABVLACCIVM, scuti species, Ital. *Tavolaccio*, in Stat. ant. Florent.

† TABVLAGIVM, praestatio pro *tabula*, seu iure habendi mensam in foris et nundinis, i. q. *Stallagium*. Ch. Ms. a. 1318.

TABVLAMENTVM. (1) Stylobata, Gallis *Pié-d'estal*, olim *Entablement*. Inuentarium Ecclesiae Noviom. MS. ann. 1419. V. supra *Tabula* 14. (2) Sepimentum, cancellus, δρύφακτος. Scholiastes Aristophanis ad equites: Τὰς δρυφάκτους, τὰ νῦν ταυλώματα καλούμενα.

TABVLARE. (1) *Tabulas praeparare, prosternere*, Vgutioni. *Tabulas parare, prosternere*, Ioanni de Ianua: *Tabler*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. Gallis hodie *Plancheier*, Contabulare, tabulis compingere. Berntenii Chronicon Marienrod. apud Leibnitium tom. 2. Scriptor. Brunsuic. pag. 447. *Ambitum nostrum superius Tabulauit*. Hac notione *Tabulatus* dixit Plinius L. 2. Epist. 17. V. Vossium de Vitiis serm. lib. 4. cap. 27. (2) † Libros *tabulis* seu asseribus compingere. Stat. eccl. Castr. a. 1358.

TABVLARIA. Charta Rogerii Regis Siciliae ann. M. 6652. pro Ecclesia Panormitana apud Rocchum Pirrum tom. 1. p. 112. et 147. *Donamus praedictae Ecclesiae - - - Tabularium felicis vrbis Panormi, eis potestatem concedentes, vt ipse venerabilis Archiepiscopus et successores eius nunc et in perpetuum habeant licentiam et perpetuam dominationem concedendi eam Clericis praedictae Ecclesiae, etc.* Vbi Pirrus *Tabulariam*, facultatem tabelliones instituendi interpretatur. TABVLARIA LEX Conditio, quae adhibetur in manumissione per *Tabulas*, seu liberorum *Tabulariorum*. Tradit. Fuldenses lib. 2. tradit. 143. ann. 825.

TABVLARII. (1) Serui per *tabulas*, seu per *instrumenta chartarum* manumissi. Quomodo vero, et quo ritu per tabulas manumitterentur serui, refert Lex Ripuar. tit. 58. §. 1. V. *Manumissio*. (2) Qui tabulas publicas ciuitatum, et rei vectigalis rationes tractant, ita appellati ex Lege Valentis Imp. cum antea *Numerarii* dicerentur, leg. 9. Cod. Theod. de Numerar. Nec multo post *Tabularii* duo in singulis prouinciis a Theodosio statuti, quorum alter fiscalis arcae ratiocinia, alter largitionales titulos curaret, leg. 12. eod. tit. et leg. 30. de Susceptorib. De eiusmodi Tabulariis est praeterea tit. in Cod. Theod. vbi multa Iacobus Gothofredus, et alii. Eodem *Tabularii* nomine designatus, qui res Ecclesiarum administrabat, apud Gregor. M. lib. 11. Epist. 49. ad Ioh. Episc. Panorm.

TABVLARIVM. (1) Officina. Concilium Palentinum ann. 1388. c. 5. (2) Forte Ambo, suggestum, tabulatum, vel exedra. Statutum Capituli B. M. Podiensis ann. 1386. *Statuimus quod nullus descendat Tabularium, donec presbyter dixerit totam orationem seu complendam Missae*. (3) Locus vbi sedet Notarius et acta ab ipso scripta seruantur, Gallice *Etude de Notaire*. Consuetudines Tolosanae MSS. fol. 34. (4) *Numerus redituum in tabulis scriptus*, in Glossulis apud Mabillon. to. 2. Operum posthum. pag. 23. (5) TABVLARIVM, λογιστήριον, in Glossis Lat. Graec. Locus vel schola ratiocinatorum. (6) TABVLARIVM, *Tablier*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. *Tabularium ad ludum tabularum*, in Constitut. Frederici Regis Siciliae cap. 81. *Tabularium de ebore*, in Computo ann. 1333. et seqq. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 277. vel *Tabulerium*, vt habetur in MS. Cl. V. Lancelot. Haud scio an eadem

dem notione legatur in Inuentario ann. 1379. inter Schedas eiusd. *Item tres alie tabule de sapo cum quatuor Tabulariis.* Tabulae fulcrum intelligi potest; nisi idem sit quod mox *Tabularius.* V. *Tabulatum* 2.

TABVLARIVM CERAE, Massa, vt videtur, cerea; Gall. *Pain de cire.* Hist. Monast. Beccensis MS. p. 572. n. 17. *Sed etiam dimidium Tabularium cerae, quod monachi Beccenses de Longolio reddebant illi annuatim de recognitione decimae.* Supra *Tabula cerae.* V. *Tabula* 7. et *Talentum* 1. (9) ✝ Conuentus, vt videtur, f. a loco, vbi habebatur, tabulario scilicet forensi, in Ch. Ms. a. 1405. (9) ✝ Stabulum, Gall. *Etable.* Ch. Ms. a. 1350.

TABVLARIVS. (1) Tabula, qua ferunt cibos in refectoriis monachorum, Gall. quibusdam *Toulier*, aliis *Tablette.* Inuentarium ann. 1341. ex Archiuo S. Victoris Masil. (2) V. *Tabularii* et *Tabellio.* (3) ✝ Idem quod *Tabularium* 1. in Stat. ant. a. 1270.

TABVLATA, f. aedicula, tabulis compacta, vel in qua plures sunt tabulae vsibus rusticae domus destinatae: (✝ seu potius idem quod *Tabularium* 9. stabulum.) Testament. an. 15. Pippini Regis, to. 2. Annal. Benedict. pag. 708. *Circa curtem stabulum, Tabulata, torbacus vel alia hospitalia, vel cellaria, et quidquid ad ipsam curtem pertinet* . . . *Item ad Vicum curtem meam cum Tabulata, cum bareca, cum omnibus quae ad ipsam curtem pertinent.* Pluries occurrit ibi.

TABVLATVM. (1) Quaeuis tabula. Valerianus Cemeliensis Homil. 20. (2) Abacus, alueolus, seu tabula lusoria. Saxo Grammaticus lib. 14. V. *Tabularium* 6. (3) TABVLATVM MVRORVM, Gallis *Entablement.* Charta Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1299. pro Pariagio oppidi Sarlatensis in Regesto eiusdem Regis ex Tabulario Regio n. 6. V. in *Materia.* (4) ✝ Idem f. quod *Tabula* 3. orbiculus, clauus in vestibus, nisi sit pro effigies, imago, in Act. SS. t. 4. Iun. p. 529.

TABVLATVS. (1) Instar tabulae planus. Vita S. Aidani Episc. Fern. in Hibernia num. 15. Eadem fere occurrunt in Vita S. Carthaci Episc. to. 3. Maii pag. 381. num. 16. (2) TABVLATVS LAPIDEVS, Pauimentum. Andreas Floriac. in Vita MS. S. Gauzlini Archiep. Bituric. lib. 1. Hinc TABVLATVS, pro Pauimento ligneus. Chronicon Romualdi II. Archiep. Salern. tom. 7. Murator. col. 194. Italis *Tavolato* proprie est tabulis seu axibus structus, Gallis *Plancheié.*

TABVLERIA, f. Linearis adumbratio rei alicuius faciendae in tabulis descripta, Gallis *Dessein.* Statuta Montis-regalis p. 251. *Item statutum est, quod eligantur sex homines, qui faciant Tabulerias ad diuisionem dictae aquae et secundum quod diuisa fuerit, teneat et teneat.*

TABVLERIVM. (1) Speculum, vt videtur. Chronicon Estense ad ann. 1345. apud Murator. tom. 15. col. 424. *Praesentari fecit Delphinae tres dextrerios coopertos scarlato et vxori eius vnum Tabulerium argenti aurati et crystalli.* (2) Vmbella, seu Vmbraculum, ni fallor, Gall. *Ecran.* Computus ann. 1333. tom. 2. Hist. Dalph. p. 282. *Item pro tabulis ad faciendum vnum duacuatorium pro domina Dalphina et duo Tabuleria ad opponendum igni cum pedibus et clauis necessariis ibidem, XLVIII. sol.*

TABVLETA, V. *Tabula* 2.

TABVLETVS, Tabellula, eadem notione qua *Tabula* 15. Inuentarium S. Capellae Paris. an. 1376. ex Biblioth. Reg.

TABVLINVM. V. Hyginum de Castrametatione, p. 2. 11. et Apuleium in Floridis c. 22.

TABVLLERIVS, Tabula lusoria, Ital. *Tavoliere*, Gall. *Tablier*, *Echiquier.* Statuta Ciuitatis Astae cap. 1. de ludo taxillorum. V. supra in *Tabularium* 6.

TABVLVM, Ιξεῖον, in Glossis Lat. Graec. Tabula, Tabulatum. Glossae Graec. Lat. Ιξεῖον, *Tabulum*, *Tignus.* Statuta Vercell. lib. 3. fol. 55. verso: *Et quod totam pecuniam quam recipiet pro Communi sibi dari faciet ad dictum*

dictum Tabulum, et totum id, quod soluet, soluere debeat super ipsum Tabulum in eadem pecunia, quam recipiet. Hic mensam intelligit, seu abacum nummulariorum; mensam vero sarcinatoris in Statutis Astens. Collat. 7. cap. 5. *Et hoc faciant (sartores) antequam incidant (pannum) ad Tabulum suum vel alibi.*

† TABVLVS. (1) Stylobata, Gall. *Piè d'estal*, in Ch. a. 1376. (2) Mensa nummulariorum, in Stat. Ast.

TABVR, THABVR, Tympanum bellicum notissimum, Gall. *Tambour*, olim *Tabour*, vel *Tabur*, aut *Tabor*, ex Arabico *Al-Tambor:* nam Saracenorum primitus fuit, vti pluribus docuit Cangius ad Ioinuillam pag. 61. V. praeterea Leonem in Tactic. cap. 18. §. 110. 142. cap. 20. §. 76. Radulfus de Diceto ann. 1191. *Iuxta sonum illius instrumenti, quod Ripatoribus vocatur Tabur, subito cercella quaedam alarum remigio perniciter euolauit.* Vbi Matthaeus Paris habet *Thabur*. *Mittimus vobis vnum Tabur*, in Chronico Danduli apud Murator. tom. 12. col. 913. TAMBVRES. Epistola Arnoldi Archiep. Narbon. de Victoria relata contra Mauros Hisp. ann. 1212. apud Vghellum to. 1. part. 1. p. 190. *Personantibus igitur valide instrumentis Maurorum, quae Hispani appellant Tambures, figunt gressus Saraceni, etc.* TABVRCIVM, TABVRCINVM. Henricus Huntindon. lib. 7. Histor. habet *Taburcinorum*. TAMBORINVM. Annales Mediolan. ad ann. 1382. apud Murator. to. 16. col. 795. TAMBVRIVM. Memoriale Potestatum Regiens. ad ann. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1098. TAMBVRRVM. Castelli Chronicon Bergom. ad ann. 1399. ap. Murator. tom. 16. col. 917. TAMBVRLVM. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 22.

† TABVSSARE, i. q. *Tabollare*, strepitum facere, in Lit. remiss. a. 1383.

TABVSTELLVS, certa campanae pulsatio, ac fortassis illa, qua altero duntaxat latere pulsatur, Gall. *Tintement*. Statuta MSS. Eccles. Lugdun.

TAC. (1) Idem, vt videtur, quod *Taxa*, Impositio, Angl. *Tax*, Gall. *Taxe*. Formulare Anglican. Th. Madox p. 188. *Ego Willelmus Parr... dedi . . . Ormo filio Willelmi, pro humagio et seruitio suo . . . messuagium . . . liberum et quietum de Tac et de tol et de stallagio.* V. Tax... (2) Morbi genus seu febris pestifera, qua ceu repentino ictu (vt... nomen) Parisienses percutiebantur sub anno 1411. vel 1414. Miracul. MSS. Vrbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Massil.

TACCA, Patera, Gall. *Tasse*, Ital. *Tazza*. Literae ann. 1429. *Vasa aurea et argentea, sicut sunt Taccae, et...* Forte legendum est vt mox *Tacea*.

† TACCVLINVM, Ital. *Taccolino*, species panni crassioris, in Inuent. a. 1230. V. *Tacolinum*.

TACCVNATVS. Caesarius Heisterbachensis, L. 12. cap. 20. *Calceos su... nouos, et bene Taccunatos fieri fec... vit.* Alii codd. habent *Taccinia...* Italis *Tacconare* est Calceos reficere, resarcire. V. *Tacones*.

TACEA, patera, crater, Gallis *Ta...* Occurrit in Consultatione post Obseruantias Regni Aragon. pag. 43.

TACELLVS, idem quod infra *Tassellus*. Testamentum Guigonis Episc. Casin. ann. 1345. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1458.

TACETA, crater, patera, Gall. *Tasse*, Hispan. *Taça*. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. to. 3. SS. Iun... pag. LIX. V. *Tacea*.

TACHA. (1) Agri limes, signum finium, forte a Saxonico *Tacn*, Signum, vt habet Vossius lib. 2. de Vitiis serm. cap. 18. (2) Macula, labes, Gall. *Tache*. Statuta Massil. lib. 1. c. 36. §. 1. (3) TACHA CORIORVM *vni obolo census* obnoxia dicitur in Priuilegio Leduini Abb. ann. 1036., e Chartulario V. S. Vedasti Atrebat. pag. 243. V. *Tachia coriorum* et *Tacra*. (4) † Praestatio agraria, i. q. *Tasca* 2., in Ch. a. 1360. (5) † Instrumentum piscationi aptum, Gall. *Tache*, in Ch. a. 1289.

TACHARENTIA TERRA, ager obnoxius *tascae* seu praestationi, quam Galli

Galli *Champart* appellant. Codex censualis Humberti de Villars domini de Chatelard in agro Dombensi ann. 1391. V. in *Tasca* 2.

TACHARIA, ludus aleatorius, in Stat. Auen. a. 1243.

TACHETVS, claui species, Hisp. *Tachon*, in Comput. a. 1356.

TACHIA. (1) Praestatio agraria, Gallis *Champart*. V. in *Tasca* 2. (2) Forte pro *Cachia*, Ambitus, Septum: nam solebant moenia cratibus munire, ne ab arietibus, vel missilibus lapidibus laederentur; atqui de turre *hurdanda* hic agitur. V. *Hurdicium*. Computus ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Feudorum vsu pag. CLXXVIII. *Pro Tachis turris hardenda et plumbanda, et pro aliis Tachiis, quas fecit apud Danam, IIIc. l.* Ibid. pag. CCVII. *Pro Tachiis Gornaci, quas Rex tradidit, quando Rex fuit ibi*, XLV. *lib.* (3) Idem quod paulo post *Tacra*, Coria decem. Tabularium Compendii de foragiis et ripagiis. V. *Tacha coriorum*.

TACHIABILIS, TACHIBILIS, obnoxius *tascae* seu praestationi agrariae. V. *Tasca* 2.

TACHRA, i. q. *Tachia* 3. Consuet. antiq. Bitur.

TACIA, idem quod *Tacea*, Patera, crater, Gall. *Tasse*, Ital. *Tazza*. Ioh. Demussis Chronicon Placent. apud Murator. tom. 16. col. 583.

TACIDA, exactionis species, f. idem quod German. super. *Dach*. Ch. MS. a. 1331.

TACITVRIRE, *Silentium appetere*, Laurentio in Amalthea. Sidonius lib. 8. Epist. 16. *Vnde cognosce, quod etsi tacere necdum coepimus, certe Taciturire iam deliberauimus.*

TACITVS, cui ita factum est satis, vt nihil sit de quo loquatur aut queratur. Charta ann. 1343. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Pro quo Capitulum et Conuentus dicti monasterii se habuerunt pro Tacitis et bene contentis.* Alibi: *pro pacatis et contentis.*

TACLA, sagitta, telum, Gall. *Tacle*. V. *Talauacius*.

TACOLINVM, Italicum *Taccolino*, genus densioris panni, diuersicolori filo contexti. Occurrit in Vita B. Margaritae de Cortona n. 207.

TACONES. Priuilegium Leduini Abb. ann. 1036. e Chartulario V. S. Vedasti Atrebat. p. 249. *Stallus sutoris vaccae in mense 1. den. Stallus Tacones vendentis 1. den. Tacon*, teste Nicotto, *Gallis est minor salmo*; sed nihil ad hunc locum, vbi *Tacones* vestes interpolas intelligo, praesertim ex sequenti *Taconatus*. Etiamnum in quibusdam Gallo-Flandriae locis *Tacon* dicitur assutum vesti resarcitae segmentum. TACONATVS, de vestibus resarcitis dicitur in Charta Praepositi S. Audomari ann. 1327. e Tabulario eiusd. Ecclesiae. V. *Taccanatas* et *Supplantarium*.

TACRA, Coria decem, idem quod *Dacra*, de qua voce supra. Registrum Castri Lidi in Andib. fol. 31. vbi de Pedagiis et Consuetudinibus. Hinc emendare licet Priuilegia Pontis-Vrsonis to. 4. Ordinat. Reg. Franc. p. 641. num. 42. *De vnaquaque Cacra coriorum duos denarios, tanquam de transitu; et de Tarra tanata, quatuor denarios.* Pro *Cacra* et *Tarra* legendum indubie est *Tacra*. Sic etiam forte legendum in Charta ann. 1409. to. 8. Rymeri pag. 576. col. 2. *Quinque albos* (vectigales) *pro quacumque Tarqua coriorum*. V. *Tachia coriorum*.

TACSVS, Melis, Gall. *Taisson*, Germ. *Dachs*, species felis siluestris, cuius pelles sunt in vsu. V. supra *Melota* et *Taxus*.

TACTARE, confirmare, in Fleta lib. 2. cap. 61. §. 22. V. *Tangere chartam*.

TACTE, Πάγκακος, in Glossis Lat. Graec. et Graec. Lat. Vulcanius suspicatur legendum esse, *Tecte, κακοῦργος*, Omnino male.

TACTVM, *pauidum*, vel *nigrum*, in Glossario Longobard. S. Germani Paris. ex Glossis.

† TACVINVM, inscribitur opus quoddam medicum, quod commentariis illustrauit Magister Dudo, in Bibl. Sorbonae.

TACVLA, species cornicis, Ital. *Taccola*. Chronicon Modoetiae apud Murator. to. 12. col. 1135. *Visa est in aëre supra dictum pratum maxima multi-*

multitudo et innumerabilis aliam, quae dicuntur Taculae.

TACVS, idem, vt videtur, quod Taxa, Impositio, Gallice Taxe. Charta Caroli Simplicis ann. 916. apud Baluz. tom. 2. Capitul. col. 1529. Nolumus praeterea, vt ab ipsis vel ab eorum hominibus aliquid telonei, neque pascuaticum, nec mansiones, Tacos aut aliquas redibitiones exigatur.

TAEDIABILITER, moleste, apud D. Calmet in Probat. Hist. Lotharing. to. 2. col. 42.

TAEDIARE. (1) Taedio affici. Glossae antiquae MSS. Taedet, taeditatur. Taediatur, taedio afficitur. Glossae MSS. Salmasii: Taedio, ἀθυμιῶ. Glossae Lat. Gall. Sangerm. MSS. Tediari, Ennuyer ou estre ennuyez. Lampridius in Alex. Seuero: Neque vnquam Taediauit, aut morosus aut iratus resedit, fronte semper pari, et laetus ad omnia. V. Taedium. (2) Aegrotare. Vita S. Rusticulae Abbat. Arelat. saec. 2. Benedict. pag. 146. num. 31.

TAEDIOLVM, paruum taedium, Ioann. de Ianua; Petit ennuy, in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

✝ TAEDIOSVS, taedium afferens, molestus, t. 7. Coll. Hist. Franc. p. 378.

TAEDITVDO, Taedium. Gloss. Graec. Lat. Σικχασία, Tedium, Teditudo, Fatidia.

TAEDIVM, Aegritudo. In Concilio Epaonensi can. 1. statuitur, vt nisi causa Taedij euidentis extiterit, nullus excusetur Episcopus, quo minus veniat ad Synodum. (2) TAEDIVM FACERE, molestiam exhibere. Gall. Inquieter. Inquisitio ann. 1268. ex Schedis Praes. de Mazaugues.

TAEDVLA, parua taeda, Ioanni de Ianua; Petit brandon, in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

TAELLIA OLIVA. Legitur in Annalibus Benedict. tom. 2. pag. 154. ad ann. 751. Rotharium incerti loci Abbatem concessisse Monasterio S. Georgii Reatino Oliuas Taellias quindecim in loco, qui dicitur Mussiuus. Emendandum forte est Taleas. V. in Talea 1.

TAFATANVS, TAFETANVM, etc. V. Taffata.

TAFFATA, TAFFATIN, pannus [...]ricus, quem vulgo Taffetas dicu[nt] Armorici Taftas, vnde nomen. M[o]nastic. Anglic. to. 3. part. 2. pag. 8[...] Vnum mantellum . . . de camoca [du]plici, cum alba Taffatin. Infr[a] Vnum mantellum Comitis Cantiae, [de] banno blodio laneo, duplicatum [cum] viridi Taffata. TAFETANVM, e[a]dem notione, in Concil. Mexic. an[n.] 1585. to. 4. Conc. Hisp. pag. 33[...] vbi et Tafetaneum opus legitur. TA[F]FETTA, linteamen de Taffetis, [in] Actis S. Dauini, to. 1. Iunii pag. 33[...] TAFFETANVS, e panno taffe[ta] dicto. Synodus Limensis ann. 158[...] to. 4. Concil. Hisp. pag. 275. TA[F]FATANVS NIGER, in Concil. T[ar]racon. ann. 1591. to. 4. eorum[dem] Conc. Hisp. pag. 612. TAFETA[...]LISSVRBEVS, in Annalibus Me[...]diolan. ann. 1389. apud Murat[ori] to. 16. col. 809.

TAFVRANEA, Aleatorium. Conc[il.] Terracon. anni 1317. apud Mart[ene] to. 7. Ampl. Collect. col. 307. c. [...] V. mox Tafuria.

TAFVRIA, TAFVRARIA, Spe[cies] tributi, aut pensitationis, apud C[a]talanos, Petrus II. Rex Aragon. [in] Charta ann. 1283. pro Libertat[ibus] Catalaniae: Statuimus, quod Ta[fu]raria sollatur perpetuo, et eam re[vo]camus. In titulo Capituli scrib[itur] Tafuria. Fori Aragon. L. 1. [...] Priuilegium generale Regni A[ra]g. Aquello mesmo de las Tafurerias, [...] sian deffeytas à todos tiempos. E[t] aliud Statutum Ferdinandi I. Reg[...] quo eadem Tafureria extinguitur [...] aufertur. Lusitanis Tafularia, [...] alea: quomodo etiam Tafure[...] apud Raymundum Montanerium [...] 237. et in Foris Aragonensibu[s] apud Michaëlem del Molino in R[e]pertorio Fororum Aragon. V. L[u]dus. Rursum Hispanis Tafaria, [...] Tafurea, est nauis hippegus, pa[ra] passar los cavallos, vt habet Antoni[us] Nebrissensis.

TAGARA, vasis species, apud Lusitanos. Vet. Charta apud Brandaonem to. 5. Monarch. Lusitan. p. 304. vo. *Item recepit 5. Tagaras, quae ponderaverunt 6. uncias. Item unam Tagaram, quae ponderauit, etc.* Ubi *Tagara* inter vasa recensetur.

TAGARNICUS, i. q. *Tauarnicus*, V. *Tauernica*.

TAGAX, *furunculus*. Vett. Glossae in Glossario Longobard. S. Germani Anis. Festus addit, *a tangendo dictus, cuius vocabuli Lucilius meminit*; imo et Tullius l. 6. Epist. 3. ad Atticum: *Quaestor leuis, libidinosus, Tagax*, vt emendauit Cuiacius ex MS.

TAGIA. Necrologium MS. S. Martialis Lemouic. *V. Id. Ian. P. Andreas monachus X. sol. Helemosinario debet soluere in duabus Tagiis prope clocarium B. Martialis.* Idem videtur, vocis tamen origine incomperta, quod Galli dicerent *En deux paquets.* † Leg. videtur *Cagia*, arcula.

TAGLIA, Italis, impositio, tributum, Gallis *Taille*. Gesta Manfredi et Conradi Regum apud Murator. to. 8. col. 609. V. *Tallia*.

TAGLIARE, Italis, incidere, Gall. *Tailler*. Additiones ad Statuta Mutin. c. 17. fol. 49.

TAGLIATA, sylua caedua, vox Ital. in Stat. Mutin. a. 1360.

TAGMA. Gloss. Graec. Lat. Τάξις πολεμική, *Cuneus, Tagma, Cuneus, Exercitus*, ex Graec. τάγμα.

TAGNARE, pro *tannare*, coria subigere, et TAGNATOR, pro *tannator*, in Arest. a. 1354.

TAGNERIA, officina vbi coria subiguntur, in Ch. a. 1258. V. *Taneria*.

TAGULA, cumulus, strues, Gall. *Tas*. Consuetudines Marchiae Dombarum art. 30. V. infra *Tassus*.

TAHONA, moletrina, pistrinum, vox originis Arabicae, Hisp. *Atahona*. Stat. Nauarr. a. 1322.

TAHUTIS, TAHUTUM, feretrum, tumulus honorarius, Gall. ol. *Tabut*. Comput. a. 1362.

TAIAMENTUM, Italis *Tagliamento*. Incisura proprie; hinc pro Canalis, aquaeductus, terra incisa, vt illac *aqua fluat*. Chronicon Estense ad ann. 1351. apud Murator. to. 15. col. 466.

TAIATA, Italis *Tagliata*, incisio, fossa, vallum in terra cauatum. Regimina Paduae ad ann. 1320. apud Murator. to. 8. col. 433. V. *Taleata* 2.

TAILEA, silua caedua. Charta Guillelmi Comitis Pontiui ann. 1221. Histor. Comitum Pertic. pag. 224. V. *Tailla*.

TAILHA, TAILHIUM. V. *Tallia* 8.

TAILHARE, disponere, statuere. *Tailler* eadem notione Galli dicunt. Charta ann. 1351. ex Schedis Praesid. de Mazaugues.

TAILHATOR, f. cui siluarum caeduarum cura commissa est. Sententia arbitralis ann. 1292. inter Abbatem et Consules de Gimonte: *In his omnibus consentiunt R. D. Pater Abbas . . . frater Geraldus de Bralio Tailhator, frater Dominicus de Pompiniaco grangiarius, etc.* V. *Tailliator*.

TAILHIA. (1) V. *Tallia* 5. et *Tallia* 8. (2) † Idem quod *Tailhum*, in Ch. a. 1316.

TAILHUM, ius, vt videtur, exscindendi lignum in silua caedua. Charta Richardi de Noua-villa an. 1231. V. mox *Tailla*.

TAILLA, silua caedua, Gallis *le Taillis*. Domesdei apud Spelmannum. V. *Tailea* et *Talterium*.

TAILLABILIS, TAILLADA, TAILLAGIUM, V. *Tallia* 8.

† TAILLADA, i. q. *Tailla*, Gall. *Taillis*, in Ch. a. 1324.

† TAILLADUS, orbiculus mensarius, super quo cibi discinduntur, Gall. ol. *Tailloir*. Inuent. a. 1218.

† TAILLAGIUM, exactio quaeuis, in Ch. a. 1200. V. *Tallia* 8.

† TAILLANDERIUS, TAILLIENDARIUS, TALLENDARIUS, sartor, Gall. *Tailleur*. Testam. MS. a. 1481. et alibi.

TAILLARE, caedere, Gall. *Tailler*. Transactio ann. 1316. ex Schedis Praesid. de Mazaugues. V. alia notione in *Tallia* 8.

TAILLATA, impositio. V. *Tallia* 8.

TAILLATOR, scalptor monetarius, Gall. *Tailleur*. Litterae Iohannis Reg. Franc. ann. 1353. to. 2. Ordinat. pag. 519. **TAILLIATOR**, eodem significatu, in Ordinat. ann. 1340. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 416.

† **TAILLETA**, sylua caedua, Gall. *Taillis*, in Ch. a. 1222.

TAILLIA, TAILLIABILIS, V. *Tallia* 8.

† **TAILLIAGIVM**, exactionis vel seruitutis species, in Ch. a. 1369. V. *Tailhia*.

TAILLIARE, secare, caedere, Gall. *Tailler*. Acta S. Moduennae to. 2. Iulii pag. 311. Occurrit alia notione in *Tallia* 8.

TAILLIARIVS, TAILLIATA, etc. V. infra *Tallia* 8.

† **TAILLIATIO**, *tailliae* impositio, in Ch. a. 1284.

TAILLIATOR. (1) Sarcinator, vt puto, Gall. *Tailleur*. Charta ann. 1320. apud Lobinell. to. 4. Hist. Paris. p. 525. *Lite mota coram Praeposito Paris. inter procuratorem fratrum et sororum Domus-Dei Paris. ex vna parte, et Sediliam dictam la Dame relictam Dauidis Tailliatoris ex alia, super eo quod dictus procurator dicebat, quod dicta Sedilia . . . acquisierat quandam domum, etc.* Lobinellus in Glossario scribit *Talliator*, redditque *Celui qui leve la taille*, Exactor tributorum, *Tailles* dictorum; sed nullo satis idoneo fundamento, vt ex ipso contextu paulo fusius relato satis patet. V. *Taillator*, et *Talliator*. (2) † Scalptor monetarius in Lit. a. 1371. (3) † *Talliarum* partitor vel exactor, in Lit. a. 1378.

TAILLIATVS LAPIS, malleo politus, Gallice *Pierre taillée*. Charta Officialis Paris. ann. 1319. to. 3. Hist. Paris. p. 220. col. 1. Lobinellus in Glossario legit *Talliatos*.

TAILLIVI, V. infra *Tallivi*.

† **TAILLIENDARIVS**, V. *Taillanderius*.

† **TAILLINATVM**, sylua caedua, pro *Tailliatum*, in Ch. a. 1309.

TAINTVRARIVS, Gall. *Teinturier*, tinctor, infector. Charta Caroli Regentis e Regesto 86. fol. 17 Chartophylacii Regii.

TAIOLA, pedica, qua capiuntur v[ul]pes et lupi, ex Italico *Taglio*[la] apud Petrum de Crescentiis lib. [1]0 de Agricult. c. 32. V. *Taliola*.

TAIOLVS, idem quod infra *Tale*[a] Statuta Mutin. rubr. 45. fol. 9.

TAIORE, escalis orbis e ligno, It[al.] *Tagliere*, Gall. *Tranchoir*. Ioh[an.] Demussis Chron. Placent. apud M[ura]tor. to. 16. col. 581. Hispanis T[a]jo est breuior ligni truncus, Gal[l.] *Bloc*, *Billot*; *Tajo de carnice*[ro] truncus in quo carnifex secat c[ar]nes. V. *Talhadorium* et *Talierium*.

TAISIA, Gall. *Toise*, V. *Teisia*.

TAISSARE, veneno *tais* vel t[...] nuncupato inficere. Charta Mas[sil.] ann. 1300. V. *Lothosela*.

TALA. (1) Vastatio, damnum pr[ae]sertim frugibus illatum, Hispa[nis] *Tala*, Prouincialibus *Tale*, G[all.] *Dommage*, *dégat*. Charta an[n.] 1167. Marcae Hispan. col. 13[...] Sed haud satis scio an huc reuoc[ari] possint veteres Formulae Ande[g.] art. 33. *Cum per caeca cupid[...] per loca orbana semper hostis an[...] bella consurget, et solent homines [...] fidi et pessimi per malus intoler[...] mala subire, tam ab hostibus, [...] latrunculus, per Talas et fortes [...] captores et rapacis commouere et c[...] mutare grauis damnos aetatis.* V[...] per *Talas* intelligi possent vastator[es] seu damna inferentes. V. mox T[a]*lare*. **TALLA**, eadem notion[e] Transactio ann. 1317. ex Sched[is] Praesid. de Mazaugues. **TALI**[...] eodem significatu. Transactio an[n.] 1295. ex Schedis Praesid. de Maza[u]gues. (2) Mulcta ipsa, quae p[ro] *Tala* seu damno exigitur. Char[ta] ann. 1323. ex Tabul. Massil. (3) Id[em] quod *Tailla*, ni fallor, silua caedu[a] Gall. *Taillis*. Charta ann. 12[...] apud Stephanotium to. 4. Antiq. B[ene]ctau. MSS. pag. 764.

TALAGA, f. pro *Tigris*. V. *Tig*[...]

† **TALAGIVM**, praestationis speci[es] Gall. *Talaige*. Ch. a. 1202.

TALAHIA, f. idem quod *Tal*[...] incisura, fossa, vallum cauatum. V[...] locum in *Maragium*.

TALAMASCA. Vetus Gloss. MS. Πῆτμα, *Delusio imaginaria*, *Talemasca*. Hincmarus in Capitul. ad Presbyt. dioecesis suae cap. 14. Regino lib. 1. c. 213. et Burchard. lib. 2. c. 161. *Nec laruas Daemonum, quas vulgo Talamascas dicunt, ibi ante se ferri consentiat.* Apud Kilianum, *Talmasche*, est larua, vt *Talmaschen*, laruam induere. V. *Masca*. TALAMASCAE LITTERAE, pro occultis, et quae *talamascis* ac sortilegis solis notae sunt, et iis quibuscum de earum literarum significatione conuentum est. Fragmentum Odonis Ariberti de caede Bernardi Comitis Barcinonensis: *Caetera, quae pandere periculosum est, literis Talamascis inscribam.* V. supra *Cifrae*. TALAMATIVM. Chronicon Parmense ad ann. 1308. apud Murator. to. 9. col. 873. *Qui fecerant per ipsas communitates multa Talamatia et insignia eorum, quae ibi habebant, suis aciebus ordinatis, iuerunt contra dictum dominum Ghibertum.*

TAMELLARII, TALAMERARII, pontifices, V. *Talemarii.*

TALARE. (1) Vastare, rem inuadere, per vim auferre. A Saxon. *Talian*, carpere, detrahere, vti vult Spelmann. Malim ab antiquo *Taliare*, vt et Gallicum *Tailler*, Italicum *Tagliare;* vnde *Talare* proprie de scindendo vastare. Lex Alamann. tit. 34. *Si quis praesumpserit infra prouinciam hostiliter res Ducis inuadere, et ipsas Talare, et post haec conuictus fuerit, quicquid ibi toltum fuerit; mancipia, pecuniam, omnia tripliciter restituat.* Eadem, ni fallor, notione TALARE dicebantur milites, flagrantibus Albigensium bellis, qui vineas et arbores in agris euellebant et exscindebant; fortean a Gallica voce *Tailler*, quam de consueta vinearum putatione vsurpant, quasi ii, cum vastationem hanc aggrederentur, id operis peragere se per ludibrium dictitarent, vitibus ipsis radicitus excisis et putatis. Vt vt est de primaeua vocis origine, *Talare* dictum est a *Tala*, vastatio, damnum, vt superius obseruauimus. Will. de Podio-Laurentii in Chronico c. 38. *Memini, quod dicebat pius Episcopus, dum Talando quasi fugientes rediremus, miro modo fugiendo aduersarios nostros superamus.* Supra dixit *vineas demoliri*. Cap. seq. *Peracto igitur Talae huius negotio, etc.* Hispani etiamnum *Talar* dicunt, pro agros depopulari, et *Tala*, pro depopulatio. Sed et (2) TALARE est putare, scindere. Charta Garciae Fernandi Comitis, aerae 1010. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti tom. 1. Alias Latinis (3) TALARE est talo percutere, κονδυλίζειν. (4) † Continere, in Testam. MS. a. 1305.

TALARIA, TALARES, Glossae Graec. Lat. ὑποδήματα, *Talaria*. Glossae Lat. Gr *Talaria*, πέδιλα. *Talare*, περίσφυρον. Isidorus lib. 19. cap. 34. *Talares calcei, socci sunt, qui inde nominati videntur, quod ea figura sint, vel contingant talum: sicut subtolares, quod sub talo sunt, quasi subtalares.* V. *Subtalares*. TALARES, tali ipsi. Baldricus Noviom. lib. 1. cap. 56. V. *Talatrum.*

TALASTRVS, *colaphus in talos.* Papias. V. *Talitius.*

TALATA, exactio, *Taille*. V. *Tallia* 8.

† TALATIVM, culcitra, Gall. *Matelas*, in Inuent. a. 1449.

TALATOR, qui vastat, scindit. V. supra *Talare.*

TALATRVM, Κόνδυλος ποδὸς ἢ χειρὸς, in Glossis Lat. Graec. Aliae Graec. Lat. Κόνδυλος ποδὸς ἢ χειρὸς, *hoc Talatrum, Pugnus.* V. *Talaria.*

TALAVACIVS, maioris ac spissioris clypei species, Gallis olim *Talvas*. Lexicon Cambro-Britannicum: *Talbos, clypeus; Talwas, clypeus.* Ordericus Vitalis lib. 8. p. 707. de Roberto Belismensi: *Robertus autem, qui pro duritia iure Talauacius vocabatur, etc.* V. infra *Tauolacium.*

† TALAVCHA, clypei species, Gall. olim *Taloche*, in Ch. a. 1389.

TALAX, *scaurus*, in Glossis Isid. Cui sunt exstantes tali. Hinc emendanda sunt Excerpta Pithoei, vbi perperam *Telax*, *Stannus.*

† TALAYAE, excubiae excurrentes et exploratoriae, in Ch. a. 1322.

TALCVS, lapis pellucidus, Gallis *Talc*, Germanis *Talck*, vnde nomen. Occurrit in Actis S. Iuuenalis Episc. Narniensis, tom. I. Maii pag. 400. col. 2.

TALE QVID, vox generica qua verecunde significatur Inuoluntaria pollutio nocturna. Bernardus in Ordine Cluniac. part. I. c. 18. *Si Tale quid ei contigit in nocte, quod nos verecunde Fragilitatem appellamus, etc.* V. *Fragilitas.*

TALEA. (1) TALEA, TALIA, TALLIA, TALLIVM. Voces vnius eiusdemque originis, quae Gall. Tesseram ligneam significant, in duas partes fissam, in quarum vtraque debitum continetur, transuersaria quadam caesura denotatum, altera penes emtorem vel debitorem, altera penes venditorem vel creditorem remanente: Gallis vulgo *Taille*. Quae quidem voces a Latina *Talea* et *Talia* deducuntur. Est enim *Talea*, *ramus incisus*, in Glossis MSS. Glossae Lat. Graec. *Talia*, κορμὸς, σχίζα, σκυτάλη. *Talia*, κορμὸς, σχίδαξ. *Taliae*, σχίδακες. *Taleae oleaginae*, apud Catonem et Varronem de Re rustica. *Taliae ferreae*, apud Caesarem lib. 5. de Bello Gallico. *Taleae fraxineae*, apud Serenum Sammonicum c. 12. *Intercisi ex arboribus cylindri, quos Taleas vocant*, apud Vegetium lib. 4. c. 8. Nonius: *Taleas, scissiones lignorum, vel praesegmina.* Vetus Agrimensor: *Terminus, si aliquam scissuram, hoc est, Taliaturam habuerit, montem scissum, id est, Taliatum ostendit, limes ille finem transit.* Hinc (2) TALEA pro eiusmodi Tessera lignea, Gallis *Taille*, Anglis *Taley*, al. *Talley*. Leges Henrici I. cap. 56. *Si .... de his, quae ad firmam pertinent, controuersia oriatur, si de Taleis agatur, etc.* TAVLLIVM, eadem notione. Tabularium Ecclesiae Ambianensis. CORVLINA TALLIA, laterculus ex corylo arbore. Henricus de Knyghton pag. 2570. V. *Tallia.* (3) Idem videtur quod *Tala* I. Vastatio, depopulatio, seu mulcta quae ob d[...] mnum illatum exsoluitur. Char[...] Roberti Regis Franc. ann. 1028. [...] Tabulario Columbensi: *Cum terr[...] cultis et incultis, cum vineis et pr[...]tis, cum tota vicaria, et bannis, [...] incendiis, Taleis, et omnibus legib[...] caeteris, pascuis, etc.* (4) Societ[...] foedere confirmata, Italis *Tagli[...]* V. *Talia* 4. (5) Pretium quod e[...] soluitur ei, qui rebellem aut per[...] dum capit vel occidit, Ital. *Tagli[...]* Chronicon Danduli apud Murato[...] tom. 12. col. 470.

TALEARE, idem quod supra *Tala[...]* scindendo vastare. Petrus Azari[...] de Bello Canepiciano, apud Mur[...]tor. to. 16. col. 433.

TALEATA. (1) Vetus Charta e[...] Tabulario Abbatiae S. Stephani d[...] Vallibus, edita inter Instrum. to[...] 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 47[...] et seq. vbi *Taleata* videtur fuis[...] certus ac definitus locus in palud[...] *Taleis* seu palis defixis septus, i[...] quo pisces asseruabantur: vel for[...]tassis idem quod (2) TALEATA fossa, locus cauatus, canalis. Me[...]moriale Potestatum Regiens. ad an[...] 1220. apud Murator. to. 8. co[...] 1104. *Eodem anno Taleata fuit in[...] coepta cauari, et fuit missus Pau[...] per dictam Taleatam.* V. *Taiata* e[...] *Talgiata.*

TALEMANNI, apud Groninganos dicuntur triumuiri, velut Collegi[...] Praesides ac Rectores, eo quod no[...]mine reliquorum verba faciunt i[...] senatu, vt habet Vbbo Emmius i[...] Groninga p. 61. Kiliano *Taelma[...]* est Orator, Causidicus, Aduocatu[...] ex *Tacle*, oratio, sermo, et *Ma[...]* homo.

TALEMARII, TALEMETARII, se[...] TALEMELARII, Gallis *Taleme[...]liers*, Panifices, qui panem confi[...]ciunt ac venum exponunt. Ita i[...] Statutis MSS. Talemellariorum Pa[...]ris. *Herueus Talamerarius* memora[...]tur in Charta 23. Chartularii Du[...]nensis. Charta ann. 1231. in Hist[...] Castilionensi pag. 53. *Burgenses vero eiusdem villae coquent ad eunde[...] furna ad vicesimum panem: Talemari[...] vero coquent sextarium pro tribus de[...]nariis*

vanitatis panis tales, quales fortiorius voluerit accipere. THALEMETARII, eadem notione, in Charta ann. 1176.

ALEMASCA, V. *Talamasca.*

ALEMETARIVS, V. in *Talemarli.*

ALEMIS, TALEMVS, V. *Talmud.*

ALENAGIVM, *id est, Ius exigendi singulos sextarios pro singulis modiis vini venditis*, in Charta Hugonis de Noeriis Episc. Autissiod. de manumissione hominum Varziaci ann. 1202.

ALENTVM. (1) Pro centum libris. Glossae Lat. MSS. Regiae: *Talentum, centum pondus auri: idem ... pondo.* Ita Theophanes an. 9. Nicephori General. ταλαντον, pro centum libris vsurpat. V. Agrimensores pag. 333. TALENTVM pro 50. libris. Osbernus in Vita S. Elphegi Archiep. Cantuar. n. 28. TALENTVM interdum pro *Libra* et *Marca* sumitur, vt apud Annam Comnenam in Alexiade p. 414. Neque aliter accipi apud Gregor. Turon. lib. 7. cap. 40. videtur: *Ferunt autem ducenta et quinquaginta Talenta argenti fuisse: auri vero amplius quam triginta.* Speculum Saxonicum lib. 3. art. 51. §. 2. *Equus, ... quisque dominum suum sequendo ... inferuit, Talento ... id est, 20. solidis coaequatur.* Quot scilicet marca dicitur ponderare, eod. libro art. 45. §. 3. *Talenta seu librae,* tit. 64. §. 2. *Marca* vel *Talentum*, in Iure Saxon. cap. 26. §. 1. TALENTVM CERAE, in Charta ann. 1315. apud Christianum Schlegelium in Dissertatione iam laudata pag. 11. *Talentum cimini, Talentum piperis,* in Consuet. MSS. Eccl. Colon. V. *Tabularium* 6. (2) Animi decretum, voluntas, desiderium, cupiditas, Florentinis et Hispanis *Talento*, Gallis olim *Talent.* Testamentum Stephaniae, Reginae Nauarrae, Garsiae Regis vxoris, aerae 1098. apud Sandouallium in Episcopis Pampilonensibus pag. 61. *Igitur si ... aliquam de meas filias in Talentum Deo seruire, et habuerit ... Deo deuota permaneat, etc.*

TALERVS, TALLERVS, monetae species apud Germanos, de qua iam dictum est in *Dalerus.* Melchior de Redern apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. pag. 328. *His virtutis et meritae laudis ergo centum Taleros donaui. Vngarici Talleri* apud Carolum Caraffam in Commentariis de Germania sacra restaurata.

TALETA, exactio, Gall. *Taille.* V. *Tallia* 8.

TALGATVS. *Talgata braca*, cui assutae perae, ni fallor. Charta ann. 855. in Append. Marcae Hisp. col. 788. *Dono . . . bracas Talgatas XXXIII. et fatulares parilia XV.*

TALGIATA. Sanutus lib. 1. part. 1. c. 1. *Tempore vero mensis Octobris et circa, flumen illud abundat in tantum, quod ipsae speciariae et mercimonia a Babylonia per dictum flumen intrant, per quamdam Talgiatam longam, et per ducenta miliaria, quae sunt a Babylonia vsque in Alexandriam deferuntur.* Canalem intelligo. V. *Taleata* 2. *Taiamentum* et *Taiata.*

TALHA. (1) Idem quod *Tala* 1. Vastatio, damnum. Statuta Castri de Ieguno ann. 1291. MSS. (2) ✝ Idem quod pondus in monetis, Germ. das Schrot. Ch. a. 1389.

TALHABILIS, Gall. *Taillable.* V. *Tallia* 8.

TALHADORVM, orbiculus mensarius, super quo edendi cibi discinduntur, Gallis olim *Tailloir.* Occurrit apud Brandaonum in Monarch. Lusitana p. 304. to. 5. V. *Talierium* et *Taiore.*

✝ TALHARE, singulatim distrahere, in Ch. a. 1307.

TALHENDARIVS, TALHIA, TALHATA, V. in *Tallia* 7.

✝ TALHVM. *De talho*, caesim, Gall. *de Taille.* Formulae Ms.

TALIA. (1) Stria in vestimentis, seu rugae pars eminens ac protuberans in longum deducta ad instar *taliae* seu *taleae*, quae proprie significat arboris ramum ex vtraque parte aequaliter praecisum, seu breuem baculum vtrimque pariter crassum, quem etiam Graeci σχίδαν, vel σχίζαν vocant. Tertullianus de Pallio c. 5. V. Hofmannum. (2) Silua cae-

caedua, Gall. *Bois taillis.* Charta ann. 1234. e Chartulario Monasterii Baugesen. V. *Tailla.* (3) Tessera, etc. V. *Talea.* (4) TALIA, TALEA, TALLIA, Italis *Taglia*, pars illa quae aliquem spectat; v. g. certus militum numerus qui a quouis foederatorum exigitur, Gall. *Contingent.* Chron. Veron. ad ann. 1332. apud Murator. to. 8. col. 648. V. *Taxa Gentium* in *Taxa* 1. (5) Exactio, impositio; *Taliabilis*, obnoxius tributo. V. in *Tallia* 8.

TALIADA, praestatio V. in *Tallia* 8.

TALIARE, scindere, exscindere, Gallice *Tailler*, *couper.* Leges Alvredi cap. 13. *Si quis nemus alicuius sine licentia comburat, vel Taliet, persoluat omne grossum lignum cum 5. solidis.* V. *Tala* 1. et *Talare.*

TALIATA. Formula vetus apud Murator. to. 1. part. 2. p. 83. col. 1. *Si charta manifestat, quod missus vel tutor comparasset vel de infante, fiat Taliata.* Hoc est, si bene opinor, *tale* seu id fiat, quod in Charta faciendum esse declaratur.

TALIATGIVM, idem quod *Tallia* 6. V in hac voce. Literae Iohannis Auxitan. Archiep. ann. 1401.

TALIATOR, sartor, Gall. *Tailleur.* Epitaphium ann 449. tom. 1. SS. Aprilis pag. 806. V. in *Taliare.*

TALIATVRA, V. in *Talea* 1.

TALIATVS, caesus, scissus, diuisus, Ital. *Tagliato*, Gall. *Taillé coupé.* Chron Modoetiense apud Murator. tom. 12. col. 1159. V. *Taliare.*

TALIBVS, pro *Talmud*, V. in hac voce.

TALIERIVM, escalis orbiculus quiuis, sed proprie ligneus, Ital. *Tagliere*, Gallice *Tranchoir.* Annales Mediolan. ad ann. 1389. apud Muratot. tom. 16. col. 812. V. *Talhadorium* et *Taulerius.*

TALIERVS, species artocreatis, Gallis *Paté*, ni fallor, eadem quae Italis *Tagliarelli*, vel *Tagliarini.* Chron. Bergom. ad ann. 1386 apud Muratot. tom. 16. col. 855. *Fecerunt fieri plusquam C. tortas ac Talieros artibus filorum seu cazonzellorum; et venerunt ballantes in ciuitatem Bergomi tres et tres, et dabant cuique volentibus comedere de dictis tort et cazonzellis.*

TALIMPVLVM, f. tantillum, al quantum. Canones Hibern. apu Marten. to. 4. Anecdot. col. 7. *Tribus annis poeniteat . . . horti ol ribus, ouis paucis, Britanniae form lo vtatur . . . . tenuclae vero balthutae lactis sextario Romano; gratia et aquae Talimpulo, si oper rius est.* Et col. 10. *Soloque pane aqua et sale leguminis Talimpulo v tur.*

TALIMVS, pro *Talmud*, V. in h voce.

TALIO, apud Isidorum lib. 5. Ori cap. vlt. *est similitudo vindictae, taliter quis patiatur, vt fecit; enim et lege et natura institutum, laedentem similis vindicta sequat inde et illud Legis: Oculum pro oc et dentem pro dente. Talio aut non solum ad iniuriam referend sed etiam pro beneficio reddend nitur; est enim communis serm iniuriae et beneficientiae.* Dona Abbatiae S. Aegidii V. Id. Febr. gnante Aianrico Rege (an. 103 *Pro Talione nobis impendentur c lestia. Talionis* poena, seu recipr *poena*, in l. 3. Cod. Th de Exhib reis, etc. V. *Tallio.*

TALIOLA, Πεδοστράβη, Tendicu *Taiola* supra ex Petro de Cresce tiis. V. ibi. Lex Langob. lib. 1. 22. §. 4. *Si in pedica aut in Tali fera tenta fuerit, etc.* Vbi Edict Rotharis Regis tit. 104. §. 3. habet *Tanola.* Forte a *Tana*, de q voce infra. Adde lib. 3 tit. 22. §

TALIORCHVS, ludi vel aleae speci Ioannes Sarisber. lib. 1. Policr cap. 5. *Hinc tessera, calculus, tab la, vrio, vel dardana pugna, tri lus, senio, monarchus, orbiculi, T liorchus, vulpes, quorum artem lius est dediscere quam docere.*

TALIPEDARE, titubare: verbu priscum, quasi talis insistere, qu faciunt πτερνοβάται; quorum men nit Hippocrates: contra quam tae, qui primis plantis ambulat Liber Miraculor. S. Adelardi Abb Corb. c. 8. *Et ipse coepit vix su stens quasi ebrius Talipedare,* i. ti ba

bare, retro cedere. V. Sauaronem ad Carmina Sidonii.

TALIS QVALIS, mediocris, medius, Gall. *tel quel*, in Hist. Brit. Prob. t. 1. p. 672.

TALISMANVS. Ita Sacerdotes suos vocant Turcae. V. Wadding. in Annal. Minor. ann. 1342. n. 10. De *Talismanis* vero, seu στοιχείοις, vel characteribus magicis ita appellatis, consulendi Salmasius in Kerkoëtium p. 75. de annis climactericis pag. 578. in Histor. August. p. 360. Gaffarellum de Curiositatibus inauditis, et alii.

TALITRVS, *Colaphus in talo*, in Gloss. Isid. *Talitres*, in Excerptis Pith. Legendum esse *Talitrus* vel *Talitrum* censet Martinius. V. *Talastrus*.

TALIVM. (1) Idem quod *Talinum*, in Ch. a. 1341. (2) *De talis*, caesim, V. *Tallium*.

TALIVVM, vel TALIVVS, silua caedua, ni fallor, ius ea vtendi, vel etiam praestatio quae ob id iuris exsoluitur, Gall. *Bois taillis*. Charta Hospitalis S. Iohannis de Vlmis: *Retento tamen dicto Hospitali et suis hominibus paschiuo et Taliuo in garrigiis a cacumine montis vsque ad caminum*.

TALLA. (1) Vastatio, damnum. V. *Tala* 1. (2) Impositio, *Taille*. V. *Tallia* 8. (3) f. Funis angularius, complicatorius, nautis Gallicis *Taille de poine*, *Taille de fond*. Informationes MSS. Massil. de passagio transmarino. *Item Tayas de fuseo* IX. *Item Tallas ad fortimentum arborum suales et sentiles*, IX. *Tallas*. *Item Tallas doflas et de tortuges de medio et de prora*, XII. (4) † *Ad tallam*, singulatim, Gall. *en detail*, in Ch. a. 1270.

TALLACA, pro *Tallata*, V. in *Tallia* 8.

TALLAGIA, exactio. Locus exstat in *Tensuria* sub *Tensare* infra.

TALLAGIVM, V. *Tallia* 8. et *Talliare*.

TALLARE, exscindere, Gallice *Tailler*, *couper*. Iudicatum an. 867. apud Perardum in Burgundicis pag. 147. V. in *Talare* et *Taliare*.

TALLATA, exactio, *Taille*; V. in *Tallia* 8.

TALLATOR, Numerator, ratiocinator, a Saxonico *Tällan*, Numerare. Liber niger Scaccarii pag. 352. Nisi sit Sarcinator, Gall. *Tailleur*.

† TALLAVACIVS, clypei species, Gall. *Tallevas*. Stat. Ferrar. a. 1279.

TALLEA, species tigni, materiae, vel scandula, Gall. *Bardeau*. Statuta Cadubrii cap. 23. *Mercatores de Cadubrio libere et impune possint et valeant conducere, seu conduci facere suas Talleas ad quem locum seccarum vellent*. V. *Talea* et *Tallia*.

TALLEICIVM, silua caedua, Gall. *Taillis*. Literae Ludouici IX. Regis Franc. ann. 1236.

† TALLENDARIVS, V. *Taillanderius*.

TALLERVS, monetae species, V. *Talerus*.

TALLETA, idem quod *Tallia* 8. Exactio, tributum, Gall. *Taille*, apud Stephanotium to. 4. Antiq. Pictau. MSS.

TALLHVM, vt *Tallia* 5. V. ibi.

TALLIA. (1) Vastatio, damnum. V. *Tala* 1. (2) Silua caedua, Gall. *Taillis*. Libertates S. Palladii ann. 1279. e MS. Coislin. V. in *Tailla*. (3) Tessera lignea, etc. V. *Talea*. (4) Gall. *Contingent*. V. *Talia* 4. (5) Bessis aurei vel argentei nummaria partitio, Gall. *Taille*, apud monetarios. Dicitur de certo nummorum numero, qui ex auri vel argenti marca conflatur: v. g. denarius argenteus dicitur ad *Talliam* 10. denariorum, cum ex vna argenti marca decem duntaxat denarii percutiuntur. Rotulus Computorum Praepositurae Franciae ann. 1289. apud D. Brussel to. 1. de vsu feudorum pag. 472. TALHIA, eadem notione. Computus ann. 1339. tom. 1. Hist. Dalph. pag. 95. THALLHVM, eodem significatu. Charta ann. 1417. e Schedis Pr. de Mazaugues. (6) TALLIA, Gall. *Taille*, territorium vrbis. *Punicion et correccion des fais perpetrés et avenus en ladicte ville et Taille d'icelle*, in Literis ann. 1363. tom. 4. Ordinat. Reg. Fr. pag. 563. V. *Taliatgium*. (7) Scissura, ni fallor, diuisio quae fit

fit in partes scindendo, distractio, venditio quae fit minutatim, a Gallico *Taille, coupe, dissection*, vel Belgico *Talie*, caesio. Codex MS. Ecclesiae Audomarensis: *Hae sunt consuetudines et iura, quae habent Ecclesiae SS. Bertini et Audomari in theloneo de Castro S. Audomari et in appenditiis eius, scil. de sturione* IV. *den. de Tallia ceti* IV. *den. de merluis* II. *den.* (8) TALLIA, praestatio quae dominis fit a tenentibus seu vassallis, in certis eorum necessitatibus, Gallis vulgo *Taille;* sic dicta a *taleis*, seu taliis, de quibus supra, hoc est, laterculis ligneis, in quibus, *caesuris* subinde aliquot solutiones exarabantur, parte altera penes dominum, altera penes tenentem, cui vice apochae erat, remanente. Charta Rainoldi Remensis Episc. ann. 1094. *Et wirpinit exactiones, quas Tallias vulgo vocant, quas in villa S. Remigii exercebat.* ATALLIA, pro *Tallia*, in Tabulario S. Flori Aruern. TALLEA, eadem notione, ex Gall. *Taillée*. Tabular. Eccles. Carnot. ch. 72. *Tallea supranominata fiet. Quarto anno submonebo Canonicos eiusdem villae, et facient Talleam conuenientem, de qua habebo medietatem, et ipsi aliam.* TALLEIA. Charta ann. 1218. apud Baluz. Histor. Tutel. col. 527. Recurrit ibid. col. 528. et alibi. TALEA, Synodus Pergami ann. 1311. apud Murator. to. 9. col. 579. TAILHA, eodem significatu. Vincentius Cigalt. de Bello Italico. TAILHIA, in Charta ann. 1362. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. pag. 436. TALHIA, Charta Regiensis ann. 1361. TAILLA, in Charta ann. 1203. ex Regesto 151. Chartophylacii Regii num. 370. TALLADA, Charta ann. 1085. apud Baluz. Hist. Tutel. col. 428. TALIADA, in Charta Raimundi de Turena pro Monast. Belliloc. ann. 1190. TAILLIA, in Mandato Philippi Pulcri Regis Fr. ann. 1302. apud Menesterium Hist. Lugdun. pag. 87. col. 2. TALLIIA, in Conuentionibus Ludouici Regis Siciliae cum Arelatensibus ann. 1385. e MS. D. Brunet fol. 7. et 9. TALIA, i[n] Literis ann. 1275. inter Ordina[t.] Reg. Franc. to. 3. p. 62. et alib[i]. TALLA, in Charta Communi[ae] Balneoli, ex Schedis Cl. V. Lanc[e]lot. TALATA. Tabular. S. Ep[ar]chii Inculisin. fol. 34. TALLA[...] Statuta Arelatens. MSS. art. 15[...] TALLACA, vt *Tallata*, nisi ita [le]gendum est. Literae S. Ludou[ici] inter Priuilegia Ordinis S. Iohann[is] Ierosol. pag. 32. TAVLLIA. Ch[ar]ta Theobaldi Episc. Ambian. an[n.] 1177. e Tabulario S. Richarii. TA[L]LIAE PERSONALES, rursum ali[ae] sunt *Seruiles*, aliae *Liberae*, [...] *Franciles; Serves, et franches.* L[i]*berae* dicuntur, quae a liberis e[xi]guntur; *Seruiles*, quae a seruis, [...] eadem Consuetud. art. 189. TA[L]LIAE FRANCILES seu liber[ae] sunt, verbi gratia, quae a person[is] liberis praestantur in 4. casibus, [sci]licet pro expeditione Hierosolym[i]tana Domini, in eius captiuitate, [...] filiae matrimonio, et in militia fi[...] nam eiusmodi praestationes *Tall*[...] dicuntur in eadem Consuetud. Bu[r]bonensi art. 343. 344. et in Arue[r]nensi cap. 17. art. 9. cap. 25. art. [...] quae alias *Auxilia*, seu *Aides* vul[go] appellantur. Transactio inter Pri[o]rem Carthusiae Vernensis et Rossi[...]linum de Fossis ann. 1295. e Sche[]dis Praesid. de Mazaugues. TA[L]LIA PANIS ET VINI. Char[ta] Philippi Aug. ann. 1215. pro Aur[e]lianensibus: *Sciendum, quod du*[...] *rum annorum collectio fit scilic*[...] *blado et vino, quae quidem collect*[...] *vulgo Tallia panis et vini nuncup*[a]*tur.* TALLIA DE MORTVA M[A]*nu, et de maritagio, et de prison*[...] passim in Tabulario Absiensi. TA[L]LIA ALTA ET BASSA, et *Tallia ad voluntatem*, quae a dominis m[i]nuitur vel augetur supremo iur[e] pro libito, ita tamen vt facultatu[m] Tenentium ratio habeatur. Char[ta] Petri de Foccio Valeti de Charrer[...] ann. 1233. TALLIA AD VOLVN[TA]TATEM, Suger. de Administra[tione] sua cap. 2. *Cum eadem villa ma*[...] *angariis a Comite Domini Martin*[...] *videlicet exactione Talliae, frumenti* [...] lit[...]

licet 5. modiorum, quos ei pro pace concesseram, cum ipsa Talliam pro voluntate sua facere consueuisset, etc. TALLIA VOLVNTARIA, in Charta Roberti Abbatis Mauriguiac. ann. 1218. ex Chartulario eiusdem Monasterii. VOLVNTAS, nude, pro *Tallia ad voluntatem.* Charta Hugonis de Castronouo in Tabulario Ecclesiae Cadurcensis. TALLIA AD PLACITVM, idem quod *Tallia ad voluntatem*, in Charta ann. 1248. in Tabul. S. Germani Prat. VOLVNTARIVS, subditus, qui *talliatur* ad voluntatem. Charta Henrici Comitis Ruthenensis ann. 1282. TALLIA AMOISSONATA, quae quotannis soluitur, in certa, de qua conuentum est, frumenti quantitate vel etiam pecuniae summa. V. *Amoissonata* et mox *Taillabiles.* TALLIA COMITALIS in Dalphinatu dicebatur certa quaedam et determinata praestatio, quae Comitibus Viennensibus, id est Dalphinis, quotannis exsoluebatur ab omnibus, vt docetur tom. 1. Hist. Dalph. pag. 70. Rescissa non fuit haec *Tallia* in locis, in quibus olim exigebatur, vt dicitur ibidem; vbi etiam obseruatur, partem dotis Monasterio Montis-fluriti assignatam, in huiusmodi *talliis* sitam esse. Chartam habes ann. 1342. ibid. pag. 83. et seq. in qua Dalphinus dicitur pro dotatione praedicti Parthenonis concessisse *Primo, Tailliam Comitalem de Mura, quae valet annuatim 100. l. 16. bon. m. Item, Tailliam Comitalem mandamenti Belli-montis, quae valet annuatim 61. l. Item, etc.* TALLIA COMMVNIS et *Tallia Dominica.* Iura et reditus Ecclesiae Nobiliac. apud Stephanot. to. 3. Antiq. Pictau. MSS. pag. 525. *Habemus apud Nobiliacum* CXX. *sestaria frumenti de Praeposito in Assumptione B. M. de Tallia dominica* XL. *solidos; eodem die de Tallia communi* V. *solidos; in Festo OO. SS. de censu* IX. *solidos.* TALLIA IVSTA, quae ex Consuetudine debetur. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 129. TALLIA LEGITIMA, eodem significatu, ibid. fol. 113. TALLIA RECTA, pari notione, ibid. *Tallia* etiam imponebatur ab ipsis ciuitatibus seu burgensibus ad exsoluenda debita communia. Literae Philippi III. Fr. Regis ann. 1275. to. 3. Ordinat. pag. 62. TAILHIVM, TAILLIA, eodem significatu. Charta ann. 1351. ex Schedis Praesid. de Mazaugues. (9) † Sectura, tantum prati quantum vno die secari potest. Ch. Fulcon. iun. comit. Andeg.

TALLIABILIS, *Talliae* obnoxius, in Aresto ann. 1278. apud Loisellum in Bellouaco p. 300. TAYLLIATILIS. Inquisitio an. 1262. in Regesto *Probus* fol. 12. TALHENDARIVS, eadem notione, in Charta ann. 1292. apud Iustellum in Histor. Turenensi pag. 65.

† TALLIACIVS, ad *talliam* pertinens; V. *Decimae.*

TALLIAGIVM, TALLAGIVM. (1) IC. Anglis dicitur praestatio quaeuis, verbi gratia decimae, quindecimae, subsidia, et alia eiusmodi, quae a Parlamento regno indicitur, a qua praestatione immunes sunt, qui tenent in antiquum dominium, nisi expresse iis indicatur, quod facere potest Rex ex magna causa, cum lubet. Ita Rastallus. Apud Bromptonum, *Hidage vel Taillage*, exponitur *Tallagium, de hidis terrarum*, vt *Danegeld, Tallagium datum Danis.* Leges Willelmi Nothi Regis Anglor. cap. 5. *Habeant et teneant terras suas libere ab omni exactione iniusta, et ab omni Tallagio, ita quod nihil ab eis exigatur.* (2) TAILLAGIVM MENSVRARVM, earum adaequatio. Chartular. S. Vandregesili to. 2. p. 1641.

† TALLIANVM, i. q. *tallia*, tributum, in Ch. a. 1225.

TALLIARE. (1) *Talliam* a tenentibus exigere. Charta Conani Ducis Britanniae ann. 1112. apud Lobinellum tom. 2. Hist. Britan. col. 270. TAILLIARE, eadem notione. Charta Henrici Comitis Trecensis ann. 1190. apud D. Brussel to. 1. de Feudorum vsu pag. 192. TAILLARE, eodem intellectu. Charta Officialis Autissiod. an. 1285. pro Mon-

Monasterio S. Marimi. TALLIARE, in re feudali, *Idem est quod ad quandam certitudinem ponere, vel ad quoddam certum haereditamentum limitare*. Vnde *feodum Talliatum*, est *haereditas in quandam certitudinem limitata*, ex Littletone sect. 18. V. *Feodum Talliatum.* (2) Idem quod supra *Tailliare*, secare, caedere, Gall. *Tailler.* Capitulum generale S. Victoris Massil. MS. *Cuculle regulares more solito Tallientur.* Charta Ramirezii Reg. Arazon. apud Martinezium lib. 3. Hist. Pinnat. c. 27. *Et si aliquis Talliauerit in totum terminum S. Iohannis in ligno viridi . . . . . peitet* 60. *solidos.* Occurrit alia notione in *Tallia* 8. (3) TALLIARE MENSVRAS, illas aptare, adaequare. Chartularium S. Vandregesili to. 2. pag. 1640. V. *Adjoustare.* (4) † Diuidere, partiri, disponere, in Ch. Ms. a. 1255.

TALLIARIVS, TAILLIARIVS, exactor *talliarum.* Literae Caroli V. Fr. Regis ann. 1366. to. 4. Ordinat. pag. 677. art. 8.

TALLIATA, TALLIADA, *Talliae* impositio, atque adeo idem quod Anglis *Talliagium.* Charta Willelmi Ducis Aquitan. ann. 1076. ex Tabulario Monasterii Noui Pictauensis.

TALLIATIO. (1) Eadem notione. Kultzingi narratio de Monasterio Hilgenthal. apud Leibnitium to. 2. Scriptor. Brunsuic. pag. 386. (2) Adaequatio mensurarum. Literae ann. 1277. tom. 3. Ordinat. Reg. Franc. p. 61.

TALLIATOR. (1) Sarcinator, Gall. *Tailleur*, in Miraculis S. Zitae to. 3. Aprilis p. 526. (2) Alia notione. Capitulum generale S. Victoris Massil. MS. ann. 1340. *Talliatores expensarum factarum pro Capitulo.* Vbi per *Talliatores* intelligo, vel collectores seu exactores *talliarum* seu tributorum ratione expensarum Capituli generalis impositarum, vel eos, qui has expensas in *Tallia* seu ligno scisso notabant. V. *Talea* et *Tallia* 8. (3) † *Talliator lapidum*, lapicida, in Ch. a. 1263.

† TALLIATORIVM, i. q. *Tailladus*, in Ch. a. 1263.

† TALLIATVM, sylua caedua, i[n] Ch. a. 1251.

† TALLICIVM, idem, Gall. *Taili[s]* in Ch. a. 127[?]

TALLIIA, exactio, Gall. *Taille*, V[.] *Tallia* 8.

TALLIO, *Tallia* quae imponitur pr[o] exercitu Regis, Gallis *Taillon*, qua[si] *tallia* minor, vel extraordinari[a.] Charta Communiae S. Richarii i[n] Pontiuo ann. 1126. Latius accipitu[r] in Tabulario S. Vincentii Cenoma[n.] vbi legere est: *Concessit omnes ill[os] Talliones, quae de feno suo era[nt]* Vbi quaeuis praestatio ratione feu[di] debita significatur.

† TALLITIO, caesio, sectura, i[n] Ch. a. 1205.

TALLIVI. Regestum Comitatus Tolo[-] sae ex Camera Comput. Paris. *Te[r]ras cultas et incultas, boscos et b[ro]cas, prata et pascua, Tallivos et c[om]plectinos, venationes et forestag[ia,] quercos, etc.* (In *Expletivus*, v[bi] idem locus refertur, habetur *Tall[i]vos.*) Idem valet quod *Talliata* [?] *Tallia* 8. † Dici videtur de syl[ua] caedua.

TALLIVM. (1) Idem quod *Tal[lio]* minor vel extraordinaria *tall[ia]* Charta an. 1358. ex Schedis Cl. [V.] Lancelot. (2) † Territorium v[?]bis, in Ch. Ms. a. 1340. (3) † I[n]cisio, Gall. *Taille*, in Ch. a. 130[?] (4) † *Vendere ad tallium*, singul[a]tim, Gall. *en detail*, in Ch. a. 12[?] (5) † Praestatio quae episcopo [?] a presbyteris, in Stat. synod. Ca[?] (6) † *De tallio*, caesim, in L[it.] remiss. a. 1397.

TALLONARIVM, vectigal, V. inf[ra] *Telon.*

† TALLONVS, claui species, [vel ali]quid simile. Murat. t. 2. Antiq. It[al.] p. 894.

† TALLVM, exactionis species, i[n] Ch. Henr. Com. Bles.

TALLVS, *Calculus*, *tabula*, in Gloss[.] Isid. Legendum: *Talus*, *Calculus* t[a]*bulae*. V. *Talus* 3.

TALMVD, vel THALMVD, op[us] doctrinale multiplicem scientiaru[m] omnium doctrinam, ac potissimu[m] Ius Canonicum et Ciuile Iudaeoru[m] con[-]

complectens. Hos libros solemni ritu proscripsit Innocentius IV. 15. Maii ann. 1248. S. Ludovicus in Edicto an. 1254. *Iudaei cessent ab vsuris et blasphemiis, sortilegus, caracteribus, et tam Talmutum quam alii libri, in quibus inueniuntur blasphemiae, comburantur.* Sic legitur in Cod. MS. Consuet. Tolos. fol. 52. De Lauriere edidit *Talibus*, adnotato legi *Talmus* in Regesto Chartophylacii, vt etiam habetur in antiqua versione Gallica. Baluzius *Talemis* legit, *Talimus* D. Brussel to. 1. de vsu feudorum pag. 593. TALMVT PENSIONVM, Codex censualis, in quo describuntur pensiones omnes, quas Abbatiae S. Victoris Massil. soluere debent Monasteria et Prioratus ipsi subiecta. Concinnatus est ann. 1337. ab Abbatibus eiusdem S. Victoris et Montis-maioris, quos ad hoc delegarat Benedictus XII. PP. Sic dictum videtur a *Talmude* Iudaeorum, cuius nomenclaturae non alia forte ratio quaerenda est, quam ipsa voluntas Editorum, quibus saepe placuit peculiare nomen huiuscemodi codicibus imponere.

TALO, TALONVS, talus, ex Gallico *Talon*, vel Italico *Tallone*. Vgutio: *Calx, vel calcaneus, et idem quod talx, et quod Talus: nam talus est sub cruribus: idem et Talonus.* Quoniam Attachiamenta cap. 13. §. 5. *Nec vertat articulos pedum, vbi Talones steterunt, antequam contradixerit.*

TALOCHIA, clypei species, Gall. ol. *Taloche.* Glossar. Gall. Lat. Cod. 7684.

TALPA. (1) Operculum, a Vasconico *Tapo*, vel *Talpo*, operire. Inventarium S. Martialis Lemouic. (2) Machina ad suffodiendos muros, sub qua latent, qui *cuniculos* conficiunt. Petrus Tudebodus lib. 3. *Hec nostri videntes, statim ordinauerunt, vt facerent maximam Talpam, cum qua potuissent perforare pontem, et fecerunt, etc.* Robertus Monachus lib. 4. Histor. Hierosol. *Balistae, falces, arietes, Talpae, tela, sudes, et fundae, etc.* TALPARII, Cunicularii, qui sub *talpis* latent. Monachus Altisiod. ann. 1188. et Ioannes Monachus Maioris Monasterii in Chron. MS. Bibl. Regiae, eodem anno: *Habebat quippe quosdam artifices, quos Fossores vel Talparios vocant, qui ad modum talpae subterranea fodientes, quaslibet murorum et turrium firmitates ferramentis validissimis perrumpebant.* (3) TALPAE, maculae nigrae instar talparum. Carmen de Carolo M. quod Alcuini esse putatur:

Pallia permixtis lucent hyacinthina Talpis.

✝ TALPIS, pro talpa, t. 6. Sept. p. 480.

TALTERIVM, silua caedua, Gall. *Taillis*, a *Taleis*, forte, seu ramusculis, de qua voce supra egimus: vnde etiam vox *Tailler*, pro caedere, scindere, quod eiusmodi *taleae* excindi soleant: nec multum abludit Salmasius ad Tertulliani pallium, qui vocem Gallicam *Tailler* ab ipsis *taleis* ortam vult, *quod taleae*, vt ait, *sint scissiones lignorum.* Charta Philippi Regis Francor. ann. 1220. apud Louvetum in Histor. Bellouacensi. V. *Tailla* et *Tailea.*

✝ TALVDARE, in propedem construere, Gall. *Taluder*, in Instr. a. 1381. TALVTVM, propes, in talum exiens proiectio, Gall. *Talus*, in Ch. Phil. Aug.

TALVERIA, modus agri. Charta ann. 1511. ex Terrario Apchonii: *Plus vnam Taluteriam vocatam la Talue des Codert.* Ibidem: *Vna Talueria prati, . . . et etiam vnum ortum iuxta dictam Taluteriam.*

TALVREGA, V. *Ouercoapunga.*

TALVS. (1) Talea, ramus arboris. Lib. 2. Macchab. c. 14. v. 4. *Offerens ei coronam auream, et palmam, super haec et Talos, qui templi esse videbantur.* Vbi Gr. edit. πρὸς δὲ τούτοις τῶν νομιζομένων θαλλῶν τοῦ ἱεροῦ. Θαλλὸς vero Graecis est *ramus virens.* Mamotrectus *tallos* etiam legit, et *vasa offertoria* interpretatur. Lex Frisonum tit. 14. *Sortes tales esse debent, duo Tali de virga praecisi, etc.* V. *Tenus* et *Rascia.* (2) Posterior digitus falconis. Frideri-

dericus II. Imp. lib. 1. de Arte ven. cap. 34. *Falcones feriunt cum posteriori digito, quod Falconarii dicunt Talum.* (3) Libertates villae Martelli in Lemouicib. ann. 1219. *Nemo debet vendere ad Talum res extraneus, nisi per concessum procuratoris in Curia rogationum, et qui fecerit, pro iustitia 60. solidos dabit.* Idem videtur significare quod *Extalium.* V. in hac voce. TALLVS, eadem notione. Statuta MSS. Montispessul. ann. 1204. ex Cod. Colbert. 4936. *Nec quis extraneus pannos aliquos in hac villa vendere debet ad Tallum, nisi vos quos ad collum portauerit per villam.* (4) V. *Tallium* 4.

† TAMARICES, minuta quisquilia lignea, Hisp. *Tamaras.* Ch. a. 1165. Hinc

† TAMARISSA, sepes ex virgultis contexta, in Instr. a. 1310.

TAMARIXIVS CRYSTALLI, opus crystallinum, fortassis *tamerindos* referens, Ital. *Tamarigia.* Chronicon Estense ad ann. 1345. apud Murator. to. 15. col. 424. *Quos omnes dominus Marchio Obizo honorauit multum, et praesentari fecit Delphino tres destrerios coopertos scarlato, et vxori eius . . . duos Tamarixios crystalli fulcitos argento et auro, et alia honorabilia.*

TAMATA, *Curia*, Vgutioni. V. *Tagma.*

TAM BENE, Gall. *aussi-bien*, aeque ac. Charta Henrici Regis Angl. ann. 1457. in Chronico Iohannis Whethamstedii p. 423. *Declaramus Tam bene ipsos, sicut et nostros praedictos consanguineos, etc.*

† TAMBORELLVS, dimin. a *Tambur*, Ital. *Tamburello.* Stat. Vniuers. Tolos. a. 1328.

TAMBORINVM, TAMBVR, etc. V. *Tabur.*

† TAMBVRARE, Italis, litem intentare, accusare. Stat. ant. Florent.

† TAMBVRVM, capsa ab eius forma sic nuncupata, V. *Intamburare.*

TAMEMES, *Baiuli homines*, in Synodo Mexicana ann. 1558. to. 4. Concil. Hisp. p. 368.

TAMES, *Cruor sanguinis*, apud Turnebum lib. 28. c. 5. Glossae Isidori: *Tames, cruor, sanguis.* In Excerptis additur *Tabes*, sicque omnino legendum esse probat Graeuius, quem, si tanti est, consule.

† TAMIACA PRAEDIA, quae principis cellae penuariae vel aerario assignata erant, a Gr. ταμεῖον. L. Cod. 11. 68.

TAMINARE, *aduersari*, Iohanni de Ianua; *Adverser, contrarier*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MSS. Metaphora est ducta ab agitatione farinae in cribro, vt docet D. de la Monoye in Glossario Burgundico p. 282. edit. 1720. Proprie enim *Taminare* est Farinam cribro secernere, vnde Iaudetus de Ianua: *Attaminis, Setacinm. Attaminare, Purgare farinam cum setacio*, vel *setario*, vt alibi scribit. Voces procul dubio compositae a fictitiis *Tamen*, et *Taminare*, quae dictae sunt pro *Stamen* et *Staminare.* Hinc Gallis *Tamis*, cribrum, et *Tamiser*, succernere.

TAMISIVM, cribrum, quo farina purgatur, ex Gall. *Tamis.* Hermannus de Restaurat. S. Martini Tornac. c. 70. *Nec cribro, nec Tamisio farina purgabatur.* Cribrum inter et *Tamisium* illud inest discrimen, quod *tamisii* tela sit ex serico, vel equinis iubis, cribrum vero ex pellibus hac illacque artificiose perforatis.

† TAMISSVM, idem, in Inuent. a. 1361.

† TAMNVM, cortex querceus, in puluerem redactus, Gall. *Tan.* Hist. Brit. Prob. t. 1. p. 805.

TAMOLA, fulcrum subaxillare. Vita Ven. Catharinae de Palantia, to. 1. Aprilis pag. 653.

TAMVSA. Ammianus lib. 28. c. 1. vbi de crudeli Maximino: *Resticulam de fenestra praetorii quadam remota dicitur semper habuisse suspensam, cuius summitas quendam velut Tamusam colligaret, etc.* Empusam legendum esse credit Gronouius in notis pag. 562. Vocem compositam ex *Tames*, cruor sanguinis, et *vsia* opinatur Marcellus Donatus. Felicius diuinet qui potest.

TANA, cauerna, Ital. *Tana*, Gall. *Taniere.* Charta ann. 1245. *Venari* ad

l capriolos, perdices, etc. vel capere cum laqueis, vel facere lascos, vel stopare, vel stopari facere Tanas, etc.

TANACETVM, portio cibaria, vt vocant, monachica, quae quinque ouis conficiebatur, vt est in Chronico Abbat. S. Trudonis lib. 13. p. 510.

TANAGA, compedes vel coecus carcer, vt videtur, in Vsat. Barcin. f.

TANAIA, mendose pro Litania apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 807. vt colligitur ex duabus aliis chartis p. 804. et 809.

TANAIARE, candenti forcipe laniare, Ital. Tanagliare, Gall. Tenailler. Iohannis de Bazano Chronicon Mutin. apud Murator. tom. 15. col. 613.

TANALIA, forceps, Ital. Tanaglia, in Stat. ant. Florent.

TANARIA, officina coriaria, Hisp. Teneria. Charta Adefonsi Regis Hispaniae, aerae 1198. in Histor. Seguntiensi c. 17. §. 5. In pratis, in pascuis, in vineis, in hortis, in monetis, in tendis, in homicidiis, in Tanariis, in carnacariis, in Molendinis, etc. V. Taneria et Tannare.

TANARIVS, coriorum infector, Gall. Tanneur, in Ch. a. 1187.

TANATARIA, TANATOR, V. Tannare.

TANATVS, panni species, fului coloris, Gall. tanné, i. q. Tanneyus. Stat. a. 1466.

TANBVCVLVM, quod modo huc modo illuc praefingitur aliquid cogitando, in Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

TANCHELMISTAE, sectatores cuiusdam Tanchelmi haeretici, qui Tanchelinus, Tanquelmus, Tandelinus, Tandemus, Tanderius et Tandelinus dictus est. Vixit in Flandria sec. 12. ineunte. Acta SS. t. 1. Iun. p. 843.

TANDAE, Reliqua, Arreragia. Obseruantiae Regni Aragon. lib. 9. tit. quae sit poena etc. §. 2.

TANDAM, pro Tandem, passim legitur in Tabulario Calensi, praesertim in Chartis saeculi XIII.

TANEGLIARE, Italis Tanagliare, aliis Tenailler, candenti forcipe laniare. Anonymus apud Murator. to. 8. col. 113. V. Tanaiare.

TANERIA, officina, vbi coria subiguntur, in Charta ann. 1237. e Chartulario B. Magdalenae de Castroduno. V. Molendinum ad than et Tannare.

✝ TANETERIVS, ad querceum pulverem pertinens, in Ch. a. 1060. V. Tanium.

TANGANARE, interpellare, Gall. Sommer quelqu' un en justice. Pactus Legis Salicae tit. 60. §. 1. Si qui Rachemburgii legem voluerint dicere in Mallebergo residentes, cum caussam inter duos discusserint, debet eis qui caussam requirit dicere: Dicite nobis Legem Salicam. Si illi tunc noluerit dicere, tunc iterum qui caussam requirit, dicit: Vos Tangano, vt mihi et isto legem dicatis. Lex Salica hoc loco habet: Ego vos Tangano, vsque dum vos inter me et contra causatorem meum iudicetis.

TANGANVM, ipsa interpellatio iudiciaria. Lex Ripuar. tit. 30. qui de interpellatione et incendio seruorum inscribitur §. 1. Dominus eius in iudicio pro eo (seruo) interrogatus respondeat, et sine Tangano loquatur, et dicat, etc. Cuius vocis originem a Tagen, Teutonico, disceptare, litigare, vitilitigare, altercari, arcessit Wendelinus: ita vt absque Tangano loqui, respondere, sit, plane, nude, cum nulla altercatione, vel interpellatione.

TANGERE. (1) Dicere, de re aliqua sermonem habere, Gall. Toucher. Annales Genuenses ad ann. 1238. apud Murator. tom. 6. col. 479. Tetigit qualiter dominus Imperator tractauerat et tractabat homines de regno. (2) Statuere, conuenire, concordare, ducta notione a manuum tactu, quo scilicet solebant inter se concordata firmare. Et haec quidem firmandi promissi ratio velut iusiurandum sacra habebatur, habeturque etiam inter plerosque mercatores. Charta Fulconis Episc. Andegau. ann. 1337. Tacto nihilominus inter partes praedictas, quod reuerendus Pater praedictus ordinabit, etc. Tacto etiam inter partes easdem, quod Reli-

Religiosi, etc. Frequenter occurrit ibi. V. *Palmata* 2. (3) TANGERE CHARTAM, subscribere. Charta Hugonis Comitis et Marchionis ann. 936. in Histor. Vergiacensi p. 33. vbi Mabillonio lib. 2. Diplom. c. 22. n. 14. *tangere chartam* non est eam subscribere; sed, vt verbis eius vtar, qui propria manu non subscribebant, neque apponebant signum crucis, chartam manu tangebant, vt subscriptionem nominis sui a Notario factam ratam haberent; id probat ex Charta Theobaldi Comitis ann. 1083. vbi legitur: *Chartam hanc sigillo auctoritatis nostrae impresso, cruce autem facta manu nostra roborauimus, et fidelium nostrorum manibus Tangendo corroborandam dedimus.* Tum obseruat, in regiis literis sub tertia stirpe regni Primores erecta manu eas ratihabuisse, quod probat ex Chartario S. Martini a Campis, vt ibi videre potes. (4) ✝ Pulsare. *Tangantur campanae*, in Missali Ms. Burdegal.

TANGIBILIS, qui tangi potest, apud Lactantium lib. 7. Instit. cap. 11. et 12. et alios recentiores.

TANGOMENA. Fragmentum Petronii pag. 10. *Quare Tangomenas faciamus, vita vinum est.* Et infra pag. 67. *Ita Tangomenas faciamus, et vsque in lucem coenemus.* Nodotius in Petronio restituto scribit *Tingomenas*, Compotationes, helluationes, illustratque ex illo Horatii lib. 2. Od. 14.

Absumet haeres Caecuba dignior
Seruata centum clauibus, et mero
Tinget pauimentum superbum
Pontificum potiore coenis.

V. *Taquies.*

TANGVA, f. piscis fluuiatilis notus, Gall. *Tanche*, nisi sit nomen loci, in Bulla Vrbani III. a. 1186.

✝ TANIA, capsa, arca, vt videtur, in Arest. a. 1330.

TANISTRY, Lex aut consuetudo olim vigens in Hibernia, qua nulla natu maioris habita ratione, is inter natos Principum illustriumque familiarum haeres instituebatur, qui caeteris merito praecellebat. V. Thomam Blount in Nomolexico Angl[icano].

✝ TANIVM, querceus puluis, Gal[l]. *Tan. Molendinum ad tanium*, qu[o] querceus cortex in puluerem redig[i]tur, in Ch. a. 1225.

TANLAGIVM, vectigal, V. in *Tela*[gium].

TANNARE, coria subigere, Gal[l]. *Tanner.* Leges Burgorum Scotic[ae] c. 98.

TANNATOR, vel TANATOR, q[ui] coria subigit praeparatque, Ga[ll]. *Tanneur*, in Chartularis S. Vince[n]tii Cenoman. fol. 36. S. Vandreg[e]sili tom. 2 p. 1451.

✝ TANNELLA, forceps, Gall. T[e]naille, in Ch. a. 1326.

TANNERIA, seu TANNATORI[A], Officina, vel ars coria subigend[i], Gall. *Tannerie*, in Fleta lib. 2. 52. §. 35. *Tanataria*, in Chartul[a]rio S. Vincentii Cenoman. fol. [...] *Tannarium molendinum*, in Chart[u]lario S. Vandregesili tom. 1. p[ag]. 1002. V. *Molendinum ad than.*

✝ TANNERIVS, qui coria subig[it], Gall. *Tanneur.* Inuent. a. 1482.

✝ TANNEYVM, i. q. *Tanatus*, Test. a. 1332.

TANNVM. (1) Charta Edw. I Regis Angl. in Monastico Angl. t. 1. pag. 507. *Et similiter de [...] Tanno de bosco ipsius Roberti [...] ad Creyton, sciffo per visum Fore[sta]riorum nostrorum.* Galli *Tan*. It[em] *Tane* vocant querceum puluer[em] vnde tinctura fit. V. *Molendinum* [ad] *than*, et Scaligerum in Exerc[it.] 325. in Cardanum n. 12. (2) L[o]cus vacans et publicus, non [...] in libris censualibus Calomont[is] in Charta Tossiacensi, teste Cl. Aubret.

TANOLA, Tendicula, V. *Taliola.*

TANOVERIVS, idem, vt vide[tur], qui *Tannator*, coriorum infect[or], Gall. *Tanneur.* Arestum Parlam[enti] ann. 1469. e Tabulario Corbeien[si]. *Dictus appellans proponi fecit, [quod] licet ipse, qui homo mere laicus [...] Tanonerius, non existebat secund[um] vsum, etc.* Vbi legendum forte *Tannerius.*

TANQHANVM, (✝ conuentus ill[ici]tus, seditio, turba, Gall. ol. [...] *quehan*[...]

quehan.) Aresta Parlamenti Pentecostes ann. 1285. in Regesto B. fol. 71. *Cum in villa Atrebatensi quidam de plebe dictae villae contra Scabinos villae et Maiores Atrebat. conspirationem seu Tanqhanum fecissent, capsam reliquiarum plenam in foro Atrebatensi causa deuotionis a Capitulo Atrebat. ibi missam iuxta locum, vbi candela B. Mariae est reposita, et vbi consuetum est a Deo multa miracula operari, impetuose ac violenter et in scandalum totius populi cepissent et extra locum tulissent, etc.* Pronuntiatum fuit *per iudicium Curiae D. Regis dictum Tanqhanum et maleficium ad altam iustitiam pertinere, ac illud per dictum Comitem vindicare debere, etc.*

TAQVEHA, eadem notione. Aresta ann. 1290. in eod. Regesto fol. 91. verso: *Inhibendo, ne ipsi* (Maiores Rotomag.) *vel aliqui eorum Taquehan, collectam, seu talliam faciant, seu congregationem sine nostra auctoritate prius interposita.* TAQVIHA, eodem intellectu. Literae ann. 1286. e Regesto Domus publicae Paris. notatum A. fol. 114. *Cum vecturarii aque quoddam Taquiham seu conspirationem fecissent contra mercatores vinorum.* Interpretatio Gallica habet, ibid. fol. 115. *un Toquihan et une conspiration*

TANQVAM, inquit Galbertus in Prologo ad Vitam S. Caroli Comitis Flandr. *non est* semper *similatiuum, sed saepe confirmatiuum. Tanquam enim dicitur in Scriptura sancta pro eo, quod vere est, sicut est ibi: Tanquam sponsus, hoc est vere sponsus.*

TANSA, praesidium militum, a verbo *Tensare*, defendere, protegere, apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 83.

TANSSAMENTVM, V. in *Tensare.*

TANSVM. Ch. Friderici I. Imp. a. 1177. ap. Murat. Antiq. Ital. p. [illegible]. *In collectis, viis, et inuiis, vineis, tansis, bannis ac oliuetis*, etc. Eadem repetuntur in Ch. a. 1219. p. 876.

TANT, Vox Aruernis vsitata pro Vmbraculum. Gall. *Dais.* Consuetudinarium Monasterii S. Marcellini Cantugilensis.

† TANTALLVS, ardea, in Glossar. Lat. Gall. Cod. 7692.

† TANTANELLVM, Gari species, Gall. *Trentanel.* Stat. Carcass. a. 1466.

TANTI, pro tot, vt *Quanti*, pro quot, passim occurrit apud Scriptores aeui medii.

TANTILLITAS, exiguitas. Anastasius Bibl. in Praefat. ad versionem Vitae S. Ioan. Eleemosyn. *Non personam Tantillitatis meae intuens, non astutiam inuestigans.* V. *Tantitas.*

TANTILLVLVS, tantillus. Miracula S. Austregisili Episc. tom. 5. Maii pag. 237.

TANTITAS, exiguitas. *Tantitas nostra.* Flodoardo in Praefat. ad Histor. Remens. V. *Tantillitas.*

TANTO, *in tanto*, interim, idiotismo Italico. Vita S. Zitae to. 3. April. pag. 507.

TANTOLOGIA, *Vitiosa repetitio eiusdem dictionis, vt egomet ipse; sufficiebat enim dicere, Egomet, vt Ego ipse, etc.* Iohannes de Ianua. Legendum *Tautologia*, a Gr. ταυτολογία.

† TANTVM QVANTVM, dum, interim, tamdiu, in Ch. a. 1334. *Tantum et tantum*, duplum, in Ch. an. 1043. *Tantum* pro tam, in Conc. Rem. a. 991.

† TANTVMDEM, tantum, t. 3. Sept. p. 465.

† TANTVRERIVS, infector, Gall. *Teinturier*, in Instr. a. 1518.

TANVS. (1) Dignitatis nomen. V. *Thainus.* (2) † Praestationis s. tributi species, in Ch. a. 1151.

TANVTA, telonia, iura viarum, in Iure Hungarico. Albert. Molnarus.

TAPA. (1) Tessera lignea, idem quod *Talea*, vt videtur. Chronicon Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 393. Legendum fortassis *Tala.* (2) f. Murus terreus, idem quod Hispanis *Tapia.* Statuta Montis Regalis p. 259. *Item quod a Tapa illorum de S. Blasio vsque ad bealeriam Pesii possit capi pars vna dictae aquae.* V. *Tapia* et *Tappa.*

TAPARDVM, tunica, V. *Tabardum.*

† TAPARE, occludere, obturare, ab Hisp. *Tapar*, in Ch. a. 1331.

TAPECIUS, tapes, aulaeum, in Testamento ann. 1010. Marcae Hispan. col. 973. V. *Tapesium* et *Tapetiae.*

✝ TAPEDUS, Τάπις ψιλή, in Glossis Lat. Graec. et Graec. Lat. Legendum volunt τάπις, ψιλή; si tamen credimus Isidoro lib. 19. Orig. cap. 26. retineri posset *Tapedus;* habet enim ibi: *Tapeta dicta, quod pedibus primum sternerentur, quasi Tapedia.* V. Scaligerum ad Festum.

TAPELUS. Charta Longobardica ann. 1094. apud Vghellum to. 7. p. 581. *Et ille et eius descendentes dent pro redemptione animae meae . . . centum solidos, quorum quisque habeat auri Tapelos bonos quatuor monetae cuius ciuitatis,* (Salerni) *etc.* Vereor, ne legendum sit, *Tarenos:* nam solidi aurei Salernitani quatuor *Tarenos* conficiebant. V. *Tarenus.*

TAPER, Anglis, fax, cereus. Testamentum ann. 1386. apud Madox Formul. Anglic. p. 429.

TAPESIUM, tapes, aulaeum, Gallis *Tapisserie.* Vitae Abbatum S. Albani.

TAPETIAE, Tapetes. Guido lib. 1. Disciplinae Farfensis cap. 29.

TAPHUS, sepulcrum, ex Graeco τάφος. Inuentio S. Celsi n. 15. *Thafus* apud Ratherium Veron. lib. 2. Praeloq.

✝ TAPETIARIUS, cui tapetium cura commissa est, in Comput. a. 1483.

✝ TAPETUM, pannus qui feretro insternitur, in Chartul. maior. Monast.

TAPIA, Murus terreus, vt videtur, ab Hispanico *Tapia:* quod idem significat, (✝ qua voce etiam significatur quaedam parietis terrei mensura.) Transactio ann. 1219. ex libro flauo Episcopatus Massil. pag. 25. *A termino lapideo posito iuxta Tapiam, et ipsa Tapia recta linea . . . vsque in vnam trauersam.* V. *Tapa* 2.

TAPIALE, (i. q. *Tapia*, seu parietis terrei mensura.) Fori Oscae Iacobi I. Regis Aragon. ann. 1247. fol. 10. *Si aliquis homo in aliquo casali veteri aperuerit fundamenta, super quibus tantum postea construxerit in gyrum, donec opus illud sit de tribus Tapialibus in altum, et miserit ipsum casal in arreuo, et fecerit ibi portal sup[...] firmauerit postal, etc.*

✝ TAPICERIA, TAPISSARIA, au[...]laea, peristromata, Gall. *Tapisseri[e]* Comput. a. 1495.

TAPICERIUS, TAPICIARIUS, au[...]laeorum opifex, Gall. *Tapissier*, [...] Charta ann. 1273. apud Lobinellum to. 3. Hist. Paris. pag. 26. col. 2.

✝ TAPICIUM, tapes, in Arest. a. 1339.

TAPICUS, tapes, Ital. *Tapeto*, Gall. *Tapis.* Statuta Ciuitatis Altae de intratis portarum.

TAPINA, idem quod mox *Tapinatio*, si vera lectio est. Statuta Massil. lib. 2. cap. 21. *Decernimus, vt si alicui res aliqua vel Tapina ablata fuerit vel furto subtracta, etc.* Titulus est: *De rebus raptis vel furtiue subtractis:* vnde pro *Tapina* legendum videtur *Rapina.*

✝ TAPINAGIUM. *Per modum Tapinagii*, clanculum, secreto, Gall. *en tapinage.* Lit. remiss. a. 1355.

TAPINATIO. *Cum Tapinatione* aliquid agere, (Gallis *en Tapinois*) furtim, clanculum more *talparum*, quas *Taupes* dicunt Galli, quae in terra delitescunt, et quae latenter terram suffodiunt: nisi a voce graeca ταπεινὸς, humilis, non multum a terra assurgens, quis deducere velit (cum Labbeo, qui hunc in rem hunc affert versum ad Guillelmum Comitem Blesensem ante annos 500 a quodam Monacho directum:

Gozbertus Tapinos, micros, ap[...] demus et exal.

Hoc etymon probat Menagius p[...] aliquot alios.)

TAPINOMA, Ταπείνωμα, humilitas, depressio, apud Sidonium lib. 4 Epist. 3.

TAPINOSIS, TAPINOSITAS, humilitas, ταπείνωσις: stylus depressior, vel vt habet Isidorus lib. 1 cap. 3. *Humilitas, statum magnae rei dictis infirmans; vt*

Apparent rari nantes in gurgite vasto.

Hinc Alexander de Villa-Dei in Doctrinali:

Cu[...]

Cum per verba rei magnae summissio fiet,
Tunc Tapinosis erit, quodsi divitias aere gurges.

TAPINUM. Chartularium Latiniaci: *Mercatores Remenses, qui vendunt telas et Tapina, debent in nundinis pro qualibet, que fuerit aperta, cotidie unum denarium.* Puto legendum esse *Tapitia*, pro *Tapetia*, Aulaea, Gall. *Tapis*.

TAPISSARE, acu pingere, in Ch. a. 1479.

TAPISSARIA, V. *Tapiceria*.

TAPISSERIA, Gall. *Tapisserie*, Aulaeum, tapes. Tabularium Piperaci.

TAPISSIUM, aulaeum, tapes, in Lit. a. 1361.

TAPITUM, idem, in Pontif. eccl. Elnens.

TAPITUS, TAPPITUS, in Invent. a. 1361.

TAPPA, a Teutonico *Tappen*, German. Zapfen, obturamentum, epistomium. *Vendere vinum ad Tappam*, est, vendere vinum paruis mensuris, vnde iisdem Teutonibus *Tapper*, Zapfer, tabernarius, caupo. Statuta Ordinis S. Gilberti de Sempringham p. 746. V. *Tappus*.

TAPPETARIUS, aulaeorum opifex, in Ch. a. 867.

TAPPISSERIA, V. *Tapisserium*.

TAPPITUS, V. *Tapitum*.

TAPPONNARE, Cauare, suffodere, a *Talpa*, ni fallor, detorta voce. Chronicon Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 309.

TAPPONATOR, Cunicularius. Idem Chron. col. 351. V. *Talparii* in *Talpa* 2.

TAPPONUM, idem quod *Talpa* 2. Machina ad suffodiendos muros. Idem Chronic. col. 345.

TAPPUS, Epistomium, truncus ligneus, quo foramen dolii, per quod liquor infunditur, obturatur, Gall. *Tampon*, seu *Tappon*, Celtis etiam *Tampon*, Teut. et Angl. *Tap*, Ital. *Zaffo*, Germ. Zapfen. Lambert. Ard.

TAPSERIA, idem quod *Tapisseria*, Aulaeum, tapes, Gall. *Tapisserie*, Angl. *Tapestry*. *Opus tapseriae*, acu pictum, textum, in Charta ann. 1388. apud Rymer. to. 7. p. 590. col. 1.

TAQUEHA, TAQUIHA, V. *Tanqhanum*.

TAQUIES, Indica vox. Synodus Limae ann. 1585. tom. 4. Concil. Hispan. pag. 432. V. supra *Tangomena*.

† TARA. (1) Aruernis *Tare*, Pondus, seu potius superpondium. Inuentarium Ecclesiae Aniciensis ann. 1444. (2) Vasis species, in Ch. a. 1323.

TARABER. Historia Longobardorum Ignoti Casinensis cap. 8. *Obsitis siquidem vestimentis, et calciamentis, saltem nec Tarabere succinctis, sed solis arundinibus manu gestantes.* Idem videtur quod *Tabardum*. V. in hoc verbo.

TARABINTA, Fulcrum axillare. Processus de Vita S. Yuonis to. 4. Maii pag. 543. V. *Scassa*.

TARABOCCI, Haeretici Anconitani, de quibus Waddingus in Annalib. Minor. ann. 1331. 4.

TARAGA, Fascia, similis illi, qua vti iubentur Episcopi peregrinantes ex Caeremoniali lib. 1. cap. 3. *Circa collum fasciam sericam coloris nigri latitudine duorum palmorum.* Vtuntur *Taraga* Doctores Ecclesiastici Siculi et Melitenses supra superpelliceum ad modum stolae in concionando, siue in processionibus, sed in Melita soli Doctores in Theologia ea decorantur. Origo vocis Arabica est. V. Macros in Hierolexico.

TARANTASMUM, V. *Sarantasmum*.

† TARANUS, moneta aurea apud Apulos et Siculos, i. q. *Tarenus*. Lib. cens. eccl. Rom.

TARATA, et TARETA, *Vestis regia et purpurea*, apud Vgutionem.

TARATANTARA, TARATANTARIZARE. Vgutio et ex eo Ioh. de Ianua: *Taratantara, indecl. nomen fictitium est, i. ex sono quem facit dictum. Est enim instrumentum, quo farina colatur, et est instrumentum, cuius percussione granum defluit inter molas molendini. Vnde quidam*

Ad festum Thomae Taratantara
filia tange.

Hinc Taratantarizare, farinam colare, setaciare. Gloss. Lat. Gall.

Tartazizare, (leg. *Taramtarizare*) *Tromper ou naguairer, c'est jouer de nagaires.* Aliud addit, *ou fasser farine.* Introitus Francisci III. Ducis Britan. Rhedones an. 1522. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 1602. *Horologiis et tympanis pulsantibus et Taratantariis sonantibus, etc.* Liber 2. Miracul. S. Bertini c. 4. de quodam mendico surdo et muto: ... *Cum pulsatibus Taratarantium tabellarum stipem mendicaret*, i. quae eundem sonum edebant, quem *Tarantatara*, *Taratantara*. Idem Vgut. *Cernida, dae, a Cerno, is, lignum, supra quod ducitur Taratantara, et Cernida dicitur Taratantara, quae discernit furfurem a polline.* Vocem hanc vsurparunt veteres pro tubae clangore. Ennius apud Priscian. l. 8.

At tuba terribili sonitu Taratantara dixit.

Quae Virgilius sic expressit lib. 9.

At tuba terribilem sonitum procul aere sonoro.

TARATARA, vox nullius sensus, quae sonum loqui nescii exprimit. Vita S. August. Cantuar. tom. 6. Maii pag. 391. *Cui pestifer morbus vocem ademerat, cui sibilus pro loquela, cui Taratara pro clamare erat.*

TARATRVM, TARETRVS, Terebra, Gallice *Tarriere.* Ioan. de Ianua: *Terebrum, instrumentum perforandi, quod aliter dicitur Taratrum, quasi Teritrum, quod lignum foret terendo. Taratrum quasi Teratrum*, Isidoro lib. 19. Orig. cap. 19. Gloss. Graec. Lat. Τέρετρον, *foraculum, perforaculum.* Adalardus lib. 2. Statutor. Corbeiens. cap. 1.

TARAVELLA. (1) Vt *Taratrum*, in Inuentar. ann. 1379. ex Schedis Cl. V. Lancelot. (2) Forte pro *Tartauella.* V. in hac voce. In Statutis Ciuitatis Astae collat. 7. cap. 3. inscribitur: *Ne quis cum Tarauellis piscari audeat, vel praesumat.* Deinde legitur: *Ingenium, quod appellatur ingenium de Tarauellis siue de astellis, etc.*

TARCASIVS, TARCHASIVS, V. *Turcasia.*

TARCHETA, minor *Targa.* V. ibi.

TARCIA, Clypei genus, V. *Targa.*

TARDA, Mora, Gall. *Retardem*... Occurrit in Foris Aragon. lib... fol. 34. vo.

TARDILOQVENS, qui diffic... loquitur, in Concilio Aquisgran... II. ann. 836. cap. 11.

† TARDITARE, tardare, in moed. sine nomine.

† TARDIVS. *Ad tardius*, cum ... dissime, in Ch. a. 1227.

TARDVS, Serotinus. *Tarda hor*... Gallico *Tard*, ad vesperum, in... strumento an. 1301. tom. 1. A... dot. Marten. col. 1335.

TARECENA, Mauris quid sit, d... mus ex Actis B. Ferdinandi Pri... pis Lusitaniae, to. 1. Iunii pag. ... *Hic collocauit illos in domibus qu... dam munitissimis, vbi moneta co... tur, aliaque regia quaedam o... fiunt; Tarecenam ipsi vocant.*

TAREDA, Nauis oneraria. V. *Ta*...

TARELARES, Monetae Belgicae ... cies, vt videtur. Charta ann. 14... ex Chartular. 21. Corb. fol. ... *Ledit seu Guischart lui avoit b... ou fait bailler plusieurs monnoies ... patars, Tarelares, gros de Brab... et autres pour plus hault pris qu'... ne valoient.*

TARENTINIDIVM, *Perspicua* ... Laurentio lib. 3. Polymethiae.

TARENTINVS, V. in *T*...

TARENVS, TARIS, Moneta au... apud Apulos et Siculos. Matth. ... vaticus: *Tarenus ponderat grana* ... Computus ann. 1333. et seqq. to... Hist. Dalph. pag. 285. *Qualibet* ... *cia computata pro quinque flore... et quolibet floreno pro sex Tare... et quolibet Tareno pro duobus Ca... lenis, et quolibet Caroleno pro de... granis.* TARINVS, eadem notio... Annales Genuens. ad ann. 12... apud Murator. tom. 6. col. 3...

TARVS. Charta apud Vghellum ... 7. Italiae Sacrae pag. 397. *Id est* ... *ri solidos 310. de Tari boni*, ... *Tari quatuor per solidum.* Nom... etymon videtur indicare Bulla N... Nicolai IV. PP. ann. 3. de Censi... Ecclesiae Rom. *Monasterium S. N... colai de Calusis 1. Michaletum e... quod valet 5. Tarentinos Regis.* I... dem: *Monasterium S. Mariae de F... dilim*...

diano, 10. *Terent. de Salerna.* Alibi: *Ecclesia sanctae Hierusalem vnum Tarenum Regale.* Ita vt *Tarenus* moneta fuerit Tarenti primum cusa.

TARERIVM, Terebra, Gall. *Tarriere*, vel *Terriere.* Enumeratio munitionum Sommeriae in Occitania ann. 1270. V. *Taratrum.*

TARERIVS, eadem notione. Epistola ann. 1113. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1114.

† TARERONDA, piscis genus, V. *Pastinaca.*

TARETA. (1) Vestis genus. V. *Tareta.* (2) Species nauis. V. *Tarida.*

TARETRVS, TARETRVM, Terebra, V. in *Taratrum.*

† TARETTA, sagittae vel arcus species, in Stat. Mant.

TARGA. (1) TARGA, TARGICA, TARGIA, Pelta: ex Arabico *Terka*, et *Darca*, Clypeus, ex Bocharto; vel Germanico *Tarisch*, Besoldo; vel denique ex Bohemorum *Tarts*, quibus ita dicuntur Scuta praelonga pene totam corporis inferioris partem tegentia, apud Irenicum lib. 4. German. exeg. c. 26. Lexicon Cambro - Britannicum: *Targa, clypeus, scutum.* Nangius in Vita S. Ludouici p. 345. *Trifarie enim procedentes similitudinem exercitus praetendebant. Centum siquidem praeibant balistis, in equis decentissime phaleratis, et centum cum testudinibus siue Targis in armis lucidis, et in equis loricali tunica coopertis sequebantur.* Idem pag. 375. *Telorum, sagittarum, et lapidum ictibus se cum Targis et clypeis opponentes, etc.* TARGEA. Oliuerius Scholasticus de Captione Damiatae. TARGIA. Thomas Walsinghamus pag. 105. TARCIA, eadem notione. Radulphi Abb. Chr. Terrae S. apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 569. TARGATVS, *Targa* munitus, ab Italico *Targare*, *Targa* munire. Chronicon Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 331. TARGETA, *Targa* minor, in Inuentario an. 1379. e Schedis Cl. V. Lancelot. TARGHETTA, vox Italica, pari intellectu. *Equites cum lanceis et Targhettis*, in Chron. Petri Azarii iam laudato, col. 357. Hinc TARCHETA, eodem significatu. Ripalta in Annal. Placent. ad ann. 1443. apud eumdem Murator. to. 20. col. 879. TARGO, TARGONVS, maior *Targa*, Ital. *Targone.* *Habebant . . . multos scutos seu Targonos Gibellinos*, in Chronico Bergomensi, apud Murator. to. 16. col. 942. (2) Idem ac mora, in Foris Bigorrensibus art. 20. *Pugiles in Bigorra non nisi indigenae recipiantur. Qui pugnauerit, 20. solidos accipiet, pro Targa 12. nummos, pro praeparatione 6.* (3) TARGA, seu TARGE, Moneta 2. denariorum Ducum Britanniae in quodam Consilio de Monetis, quod in ea scutum insignium effictum esset, vti describitur apud Hautinum in libro de Monetis Francicis p. 101.

† TARGARNICVS, tabernicus, V. *Tauernica.*

TARGIA. (1) Nauis species. Iacobus de Vitriaco lib. 3. Hist. Orient. *Sic noster exercitus tentoria et manubria fugientium diripuit, Targias plures, et omnes galeas cum barbottis et aliis nauibus, quae infra Casale inueniebantur, cum aliis Hospitalis Fratres victores occupauerunt.* Eadem ferme habet Matthaeus Paris ann. 1219. pag. 211. V. mox *Tarida.* (2) TARGIA, TARGONVS, V. *Targa.*

† TARGO, maior targa, Ital. *Targone.* Tract. Ms. de re milit.

TARICHVM, Τάριχος, Salsamentum. Euagrius Interpres Vitae S. Antonii per S. Anastasium, tom. 2. Ianuar. p. 134. *Afferebant cuncti, piscium salsorum et Tarichorum in naui positorum huic esse putorem.*

TARIDA, TARIDES, TARETA, etc. Nauis onerariae species, eadem quae *Tartana* vocitata, vt quidam volunt. Pactum initum inter Philippum Imp. CP. et Venet. ann. 1281. descriptum in Cangii Historia Gallo-Byzantina pag. 30. *Quia Imperator et Rex non proponunt habere nisi vassella pro deferendis gentibus, equis, et victualibus, videlicet naues et Taridas.* Andreas Dandulus apud Murator. tom.

tom. 12. col. 391. *Duae galeae Ianuensium, circa Messanam vnum Venetorum Taridam capiunt.* Et col. 371. *Taridas Venetorum oneratas pane . . ceperunt.* TARRIDA, in Chronico Danduli ad ann. 1264. col. 505. TARETA, Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 11. Occurrit apud eumdem anno 1389. TAREDA, in Epistola Clementis IV. PP. ann. 1268. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 573. TARRITA. Thomas Walsinghamus ann. 1386. Possinus in Pachymerem *Taritas* existimat fuisse similes *Dromonibus:* non male; mox enim obseruabatur, pro ταρίδων scribi δρομόνων in Codice Barbaro-Graeco. Merito addubitat idem Possinus, Carolo de Aquino iudice, an ex *Tarritis* manauerit Italica vox *Tartana*, quae etiam est nauis quoddam genus. TARTA. Statuta Massil. lib. 6. cap. 33. TERIDA, TERRIDA. Charta an. 1281. descripta in Cangii Historia Gallo-Byzantina pag. 32. TERETES. Albertinus Mussatus lib. 5. de Gestis Italicor. rubr. 2.

TARIFA, TARIFFA, Index pretii, Gall. *Tarif*, ab Arabico *Tarif*, quod proprie est series rerum, praesertimque consanguineorum in genealogiis; hinc transiit ad quarumlibet rerum indicem seu catalogum, maximeque mercedis, Scribis ac Notariis exsoluendae pro instrumentis ab iisdem confectis. Statuta Genuens. lib. 1. cap. 14. *Scribae et Notarii ac subscribae dictorum Potestatum et ius dicentium non possint accipere pro mercede, nisi illud quod per Tarifam siue Statuta concessum est.*

TARINGAE, TARINCAE, Sudes ferreae, Gallica lingua veteri. Passio S. Quintini: *Iussit vocari fabrum ferrarium, praecipiens ei, vt faceret duas sudes ferreas, quae Gallica lingua Taringae vocantur, quibus B. Quintinus a ceruice vsque ad crura transfigeretur.* Passio SS. Fusciani et Victorici: *Tunc Rictionarus . . . . iussit naribus et auribus eorum Tarincas immitti, et cum clauis candentibus capita eorum transfigi praecepit.*

TARINVS, Monetae species, V. T*arenus.*

TARISVS. V. Ordericum Vitalem 8. p. 700.

TARITA, Species nauis, V. *Tarida*

† TARITATICVM, tributum ex n[auibus] quae *taritae* appellabantur Collect. Hist. Franc. t. 6. p. 49[…] vbi tamen alii legunt *Carnaticum* *Transaticum.*

TARLATVS, Cariosus, ab Itali[s] *Tarlare*, Carie consumi. Ita c[o]gnominatum fuisse B. Francisc[um] Ordinis Seruorum B. M. obseru[…] tom. 3. Maii p. 656.

TARMVS, *Vermes in carne*, in Gl[oss.] Isid. in Gloss. Lat. Gall. *Le ver* [*qui*] *naist du lart.* Italis *Tarma* est bl[at]ta, tinea, vt et Latinis *Tarmes* v[el] *Termes*, a *Terere* dictus, quod t[e]rat seu exedat carnem vel lignu[m] V. Origines Italicas Aegidii Mena[gii]

TARPETVM. Charta Tancredi Co[mi]tis Licii ann. 1185. apud Vghell[um] to. 9. p. 67. *Damus etiam licenti[am] construendi Tarpetum pro molenda[…] suis.* V. Glossarium mediae Graec[it.] in Τάρπη, et mox *Tarponeria.*

TARPONERIA, Moles aquis oppo[si]ta, ni fallor, fortean a Celti[co] *Tampon*, Obturamentum. Sta[tuta] Perusiae pag. 64. V. in *Tappus.*

TARQVA CORIORVM, V. *Tacra.*

TARRA. (1) Locus ad torrendu[m] V. *Torra.* (2) Pro *Tacra.* V. [in] hac voce.

† TARRABRVM, terebra, in C[…] Ms. a. 1206.

TARRASSARIA, TARRESSARI[A] Agger terreus, Gall. *Terrasse.* R[e]parationes factae in Senescallia C[ar]cass. an. 1435. ex Cod. MS. Cl. [V.] Lancelot.

† TARRATER, i. q. *Tarrabru[m]* apud Pez. to. 6. Anecd. P. 1. p. 7[…]

TARRIDA, TARRITA. V. *Tarida.*

TARSENATVS, TARSIONATV[S] Armamentarium, Gall. *Arsenal.* Li[t]terae Roberti Regis Ierosol. et Sic[i]liae Massiliensibus. V. *Arsena.*

TARSICVS, Panni pretiosioris spe[cies.] Visitatio Thesaurariae S. Paul[i] Londinensis an. 1295. *Tunica [et] Dalmatica de panno Indico Tars[ico] Besantato de auro, . . . Tunica [et] dalmat[…]*

dalmatica de quadam panno Tarsici coloris, tegulata, (f. regulata, Gall. Rayée.) cum Besantiis et arboribus de aureo filo contextis. Alibi: Casula de panno Tarsico, Indici coloris, etc. Ita autem appellatus, quod ex Regno *Tharsiae* aduheretur, quod vicinum fuisse regnis *Cathaii* et *Turquestani* testantur Aithonus cap. 2. Sanutus lib. 3. part. 13. cap. 15.

TARSIONATVS, V. *Tarsenatus*.

TARTA. (1) Placentae species, Gall. *la Tarte*. Charta ann. 1103. in M. Pastorali Eccl. Paris. l. 13. ch. 1. *Debent etiam mihi vnam Tartam sine farina singulis annis*. Ioh. Demussis Chronicon Placent. apud Murator. to. 16. col. 581. *Et aliqui loco Turtarum et zoncarum dant in principio prandii Turtas, quas appellant Tartas, factas de ouibus et caseo et lacte et zucharo super dictas Tartas in bona quantitate*. (2) Species nauis. V. *Tarida*.

TARTABOISA. Statuta antiqua Canonicorum S. Quintini in Viromanduis: *In festo S. Ioannis debet Decanus 18. sext. frumenti, et obolos 3. . . . et 6. humeros salsos, verrem, Tartaboisas, venationem, volatilia, carpeiam cum fresia*. Infra: *Quoties habemus costam fartam, sunt in costa farta 24. frusta carnis, 24. gelinae, etc. . . . In Tartaboisa 12. gelinae, 20. oua*. Occurrit ibi semel adhuc et iterum.

TARTALIS, idem videtur, quod infra *Tartarum*. Modus exigendi gabellam pedagii ad calcem Statutorum Saonae: *Pro qualibet vegete seu tarratello Tartalis, cinerum, et pro qualibet pondo pulueris Tartalis soldum vnum*.

TARTANA, instrumentum piscandi, in Instr. a. 1337.

TARTARA. (1) Peccata, delicta. *Deus, qui . . . Tartara lauare dignatus es per crucem*, in Missali Gothico apud Mabillonium de Liturgia Gallica p. 189. col. 2. (2) † Species panni ex Tartaria aducti, vel operis Tartarici. Inuent. S. Capellae Paris. a. 1335.

TARTAREALIS, tartareus, in Ch. a. 1054.

TARTARICVS, V. *Tartarinus*.

TARTARINI, Tartari. Chron. S. Medardi Suession. an. 1240.

TARTARINVS, TARTARISCVS, Species panni ex Tartaria aducti, vel operis Tartarici. Vetus Charta apud Rocchum Pirrum in Episcop. Agrigent. *Vnam cappam de diaspro auri samito, vel Tartarisco aureo de sindone foderatam*. Monasticum Anglic. to. 3. part. 2. p. 85. *Vna penula de Tartarin blodio, pro capis*. Pag. 86. *Vnum mantellum de laneo cum Tartarin blodio*. Ibidem: *Duplicatum cum Tartarin planket*. Arestum Paris. 9. Maii 1320. *Item capellam de Tartarico rubeo, videlicet tunicam, dalmaticam, etc.*

TARTARON, Moneta aenea Graecanica, Graecis ipsis τετάρτηρον dicta, a Nicephoro Phoca Imperatore adinuenta, vt auctores sunt Cedrenus pag. 658. 659. et Zonaras pag. 162. Albertus Aq. lib. 8. cap. 26. *Peregrinis vero et humili populo cuiusdam generis monetam, quam vocant Tartaron, ad sustentationem vitae saepius idem Imperator mittebat*. Fulcherius Carnot. lib. 1. cap. 4. *Iussit Imperator de auro suo et argento atque palliis proceribus nostris dari, et peditibus quoque fecit de nummis suis aeneis, quos vocant Tartarones*. Ordericus Vitalis lib. 10. *Imperator autem plurimas naues Tartaronibus onustas misit*. Dicta videtur quasi quadrans assis, aut alterius monetae. V. Dissertationem Cangii de Imperatorum Constantinopolitanorum nummis, num. 87. vbi ex hoc eiusdem Orderici Vitalis loco, *Tartarones quippe quadratos ex cupro nummos Thraces vocitant*, colligitur Τεταγώνους, seu quadratos, fuisse *Tartarones*: quod improbat Sigismundus Liebe in sua Gotha nummaria Amstelodami edita ann. 1730. p. 102. vbi delineandum curauit *Tartaronem* rotundum, non quadratum, cum hac inscriptione ΤΕΤΑΡΤΕΡΟΝ. Alia notione occurrit in *Tartarinus*.

TARTARVM, Ioanni de Garlandia in Synonymis Chymicis, *scoria de dolio vini*, aridae faecis doliariae crustula, vini fex indurata, et doliis adhaerens,

rens, Myrepso sect. 1. cap. 76. Τάρταρον, Gallis *Tartre*, Italis *Rasina de botte*, et *Tartare*.

TARTAVELLA, vulgo *Tartavelle*, Instrumentum quoddam compluribus ligneis frustis sese inuicem collidentibus constans; cuius strepitu piscatores cogunt pisces ad retia. Ita Mabillonius saec. 6. Benedict. part. 2. pag. 209. V. *Taravella* 2. Hinc

TARTAVELLARE, pulsare. Vita S. Roberti Abbat. ibidem.

TARTAZIZARE, V. in *Taratantara*.

† TARTELETA, TARTELLETA, placentula, Gall. *Tartelette*, in Comp. a. 1488.

TARTERIVM, pro *Carterium*, seu *Quarterium*, Quarta pars, Gall. *Quartier*. Pluries occurrit hac notione. *Tarterium de caseo*, in Consuetudinibus MSS. Monasterii Solemniacensis.

† TARTRA, i. q. Tarta, placentae species, in Comput. a. 1482.

† TARTVGA, testudo, Ital. *Tartaruga*, in Comput. a. 1402.

TARVS, *Claua*, Vgutioni. V. in *Tarenus*.

† TARVSBVLVM, thuribulum, t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 66.

TASA, Scyphus, cratera, Gall. *Tasse*. Testamentum ann. 1351. V. *Tacea*.

TASCA. (1) Io. de Ianua: *Pera, sacculus, qui Tasca vulgo vocatur*: Italis nempe; qui vocem hanc deduxerunt a Germanico Tasche, vt docet Vossius de Vitiis sermonis p. 293. et post eum Menagius in Diction. Etymol. v. *Tasque*. Vita S. Catharinae Senensis n. 128. *In regione illa Tascha paruus saccus vulgariter nominatur*. TASSA, eadem notione vt *Tasse*, aliquando pro *Tasque*, apud Gallos: quod obseruat Menagius. *Cepisse in bursa vel Tassa*, in Litteris Caroli Regentis ann. 1357. (2) TASCA, TASCHIA, Praestatio agraria, *Agrarium*, *Campipars*, vox in Chartis Occitanis, et Prouincialibus praesertim, sat frequens. Scribit Camdenus in Britannia pag. 314. 3. edit. se vidisse nummos antiquos, quos ibi exhibet, cum equo, absque fraeno currente, et inscriptione TASCIA: ex altera parte in medio num VER. et Dauidem Pouellum, er tissimum antiquitatis indagator *tributum Verulamii*, (vrbs est B tanniae) interpretatum: *Tasc* e tributum, *Tascia*, denarium tri ti, et *Tascyd* praecipuum trib Collectorem Britannice sonare: a vero existimare nummos tributa fuisse, qui in caput et agros im siti quotannis a Romanis exigeb tur, quibus haud se refragari p tetur. Ita *Tasca* vox est Gallica tus, quam pro praestatione agr postmodum vsurparunt. Veteri Septentrionalibus, Hickesio te in Grammatica Theot. p. 92. *Tac* Saxonibus *tacan*, Cimbris *Taka*, *Takia* Capere est, leuare, accipe auferre; vnde apud veteres Dan *Tekia*, Captura. Hinc, inquit, T *sca*, vel *Taschia*, Tributum, qu accipitur, et *Attachiare*, Vincire, gare; nemo enim *attachiatur*, vincitur, nisi prius capiatur. *Th sca*, in Legibus Henrici I. Reg Angl. c. 78. Testamentum Borre Comitis Barcin. ann. 993. *Cum lulis et Ecclesiis et decimis et pri tiis, et cum ipsas Taschas*, Charta an. 1065. *Petrus Rainar dedit vnam modiatam de terra cu et inculta Deo et S. Mariae cum T sca et decimo*. Charta ann. 1214 30. Regesto Archiui Regii Ch. *Similiter liceat nobis libere emere neas et alias possessiones, cartones Tascas ad vsum mensae nostrae, Canonicorum, etc.* Alia ann. 12 apud Perardum pag. 428. *Iure starum possessionum et terrarum, in Taschiis, seu tertiis, quam in cimis dictis Abbati et Conuentui in perpetuum remanente*. TACH eadem notione. Homagium 1272. apud Guichenonum in bat. Hist. Bressiae pag. 19. *Hu tus de Tregnay . . . confitetur a domino Baugiaei quidquid habet Avignion et in territorio de Avig tam in Tachiis, quam in aliis.* SQVA, eodem intellectu, in Ch ann. 1052. ex Tabul. S. Victoris M sil. Charta ann. 1216. e paruo Ch tulario eiusd. S. Victoris pag. 1 Exed

...ctiones quascumque facere pote-s, videlicet comtalias, caualcatas, ...as, Tasquas, linguas boum, etc. ...YCHIA, eadem notione. Tabul. Germani a Pratis ann. 1527. ...ERRAE TASCALES, TASCALES, Taschnarum praestationi obnoxiae, in Tabulario Prioratus de ...mina in Delphinatu fol. 81. TA...ABILIS TERRA, eadem notione. Charta Prioratus S. Triuerii Dumbis an. 1420. TACHIBIS TERRA. Acta Capitularia Ecclesiae Lugdun. ann. 1347. fol. 126. Cod. MS. Occurrit ibi pluries. ...ASCHARIA, Ager tascae obnoxius. Vetus Charta tom. 7. Spicileg. Acher. pag. 264. TASCHEREIUM, Tempus quo Tascha colligitur, ...i fallor. Polyptychus S. Remigii Remensis: Mansus ingenuilis I. habet in Tascheteio, facit mapp. I. ad ...emsaticam sationem, etc. TASCHA, Liber, vt videtur, in quo taschae impositae describuntur. Chron. Parmense ad ann. 1308. apud Murator. to. 8. col. 870. V. *Taxare*. TASQUERIUS, Collector *taschae*. Inquisitio ann. 1268. ex Schedis Praelid. de Mazaugues.

TASCODROGITAE, Haeretici ita appellari a τασχὸς, quod illis paxillum sonabat, et δρογγος, nasus, quod inter orandum indicem digitum naso apponerent, vt animi tristitiam, et affectatam quandam sanctitatem prae se ferrent. De his agunt Philastrius, Epiphanius, Augustinus de Haeres. et Lex 10. Cod. Th. de Haeret. vbi Iacobus Gothofredus. Perperam in Hierolexico Macri dicuntur *Trascodrygitae*. V. *Passalorinchitae*.

TASIUM, mensurae annonariae species, in Ch. a. 1184.

TASPHORUM, vox ibrida, Strues vel munera deferens, a *Tassus*, strues, et Graece φορὸν, ferens. Ratherius Veron. l. I. Praeloq. apud Marten. tom. 9. Collect. Ampl. col. 821.

TASQUA, TASQUERIUS. V. *Tasca* 2.

TASSA. (1) Taxa. TASSARE, Taxare. V. Sanctuarium Capuanum p. 602. (2) Scyphus, patera, Gall. *Tasse*. Inquisitio ann. 1337. ex Archiuo Eccles. Massil. *Nouem Tassis diuersarum formarum in aliqua earum parte deauratis* XXII. *scutellis*, etc. V. infra *Tassia*. (3) Cumulus, Gall. *Tas*. V. *Tassus* I. (4) Marsupium, V. *Tasca* I. (5) TASSA, vel TASSUS, Ornamenti genus, Vittarum strues seu nexus, vt videtur, Gallis *Nœud de rubans*, Clericis et Monachis prohibitum, in Concilio Senon. ann. 1346. to. 5. Spicil. Acher. pag. 133. *Vtentes . . . capuciis, aut capellis super capita, vel Tassis, et corrigiis inhonestis*, etc. Nisi idem sit quod *Tassellus*. V. in hac voce.

† TASSAGIUM, seruitium, quod domino debent vassalli in *tassando* s. aggerando ipsius foenum. Reg. S. Iusti ex Cam. Comput. Paris.

† TASSALE, Matth. Paris ann. 1239. *Tassale vero S. Seuerii, quod non erat in totum Abbatis terrae Maioris Aconensis, ibi iura habebat, quae tenebat in feudum ab ipso Imperatore, per iudicium fuit iuste destructum, quia* etc. Sed legendum *Casale*. V. in hac voce.

TASSAMENTUM, V. in *Tensare*.

TASSARE, in struem ordinare. V. *Tassus*.

TASSEA, idem quod *Tassa* 2. Scyphus, patera, Gall. *Tasse*, in Hist. MS. Abbatiae Gemet. pag. 242. V. infra *Taxea* 2.

TASSEGIUM, Italis *Tasseggio*. Statuta Venetor. ann. 1242. lib. 5. cap. 4. 5. *In Chartis illis, quae in illis Tassegiis tunc factae fuerint*, etc. Italica versio habet: *In esse carte, che saran fatte inquel mezzo*, etc.

TASSELLARE, claudere, obstruere, ab Italico *Tassello*, obturamentum. Statuta Mutinae p. 4.

TASSELLUS, fimbria, ex Anglico *Tassel*. Monastic. Anglic. to. I. pag. 21. *Dedit Ecclesiae . . . duo dorsalia de pallio, et duas capas de pallio, cum Tassellis auro paratis*. Vitae Abbatum S. Albani: *Dedit etiam casulam vnam auro, Tassellis ac gemmis decoratam*. Mox: *Capam vnam purpuream morsu et Tassellis carissimis redimitam*. V. Ricordanum Malaspinam cap. 161. Pro humerali plu-

vialis, seu aureo argenteoue aut serico textili, quo trabeae sacrae postica pars adornatur, Gallis *Chaperon*, accipiendum esse censeo in Invent. Ecclesiae Nouiom. ann. 1419.

TACELLVS, eadem notione. Testamentum Guigonis Episcop. Casin. ann. 1345. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1458. V. *Taxellus* 2.

TASSIA. (1) Scyphi species, Gallis *Tasse*, *Tassia vini*, pro vini haustu, in Charta ann. 1274. in Histor. Eccl. Placentinae. V. *Tassea*. (2) † Confertus herbarum globus, Gall. *Touffe*. Ch. Mf. a. 1221. (3) † Pera, sacculus, i. q. *Tasca*, in Stat. a. 1379.

TASSIVM, idem quod mox *Tassus* 1. apud Kennettum ad ann. 1407. Antiquit. Ambrosd. pag. 550.

TASSVS. (1) TASSVS, TASSA, cumulus, seu strues aristarum, vel foeni, Gall. *Tas*. Leges Malcolmi II. Regis Scotiae cap. 3. §. 4. *Blada de cumulis et Tassis fractis*. TASSA, in Magno Cultumario Monaster. de Bello, apud Spelmannum: *Et debet falcare, spargere, vertere, cumulare, cariare in manerium domini, et ad Tassum furcare vnam acram prati de prato domini*. Id est, ad cumulum. TASSARE, in struem ordinare, messem, vel aristas, aut foenum aggerere, Gallis *Tasser*, *entasser*, *mettre en un tas*. Fleta lib. 2. cap. 73. §. 9. *Foragium autem Tassari faciat et cooperire*. THASSARE, eodem intellectu, apud Kennettum ad ann. 1292. Antiq. Ambrosd. p. 320. INTASSARE, eadem notione. Monastic. Anglic. tom. 1. pag. 116. ATTASSARE, idem quod *Tassare*. Charta Niuelonis Episc. Suession. ann. 1190. in Tabulario Monasterii S. Crispini in Cavea. (2) Animalis genus, Italis *Tasso*. Iohannes de Bazano in Chron. Mutin. apud Murator. to. 15. col. 606. *Venit Mutinam quidam Franciscus de Castro Montagnae cum quodam mirabili animali, quod appellabatur Tassi Barbarinum*. Quodnam fuerit postea describitur: locum consulat, qui plura voluerit. V. *Ta*[...]*nus* et *Taxus*.

† TASTA. (1) Vox Italica, auri[...] da, lemniscus, in Glossar. m[...] Sim. Ianuens. (2) Locus du[...] et vepribus consitus, in Ch. Mf. 1402.

† TASTARE, tentare, explor[...] Ital. *tastare*, Gall. *taster*, in C[...] Mf. a. 1328.

TASTART, monetae genus, ap[...] Gallos. Instrumentum inter Acta S[...] Maii tom. 1. pag. 64. *Promittun[...] pro pretio* XXIII. *scuta in Sal[...] Tastarts et Besonds soluenda*. Te[...]*nes* hic significari vix dubium e[...] quod monetae genus recentissim[...] est; vnde Instrumentum, ex q[...] haec descripta sunt, recens esse c[...]ligitur; quod tamen vetustissim[...] existimant Bollandistae.

TASTVM, linamentum, collyriu[...] Ital. *Tasta*, Gall. *Charpie*. vel *Te*[...] *pour une playe*. Acta S. Franc[...] Rom. tom. 2. Martii pag. 97*. *A*[...] *erat profundum vulnus, quod v*[...] *octo vncias Tasti recipiebat in se*. [...] *Taxta*.

TATA. (1) Nutritius, Paedagog[...] Thwroczius part. 1. Hist. Hung[...] cap. 10. *Cuius quidem Monaster*[...] *men pro eo Tata appellatur*, [...] *cum beatus Rex Stephanus ip*[...] (Deodati) *nomen ob reuerentiam* [...] *exprimeret, sed eum Tata appella*[...] *abolitum est nomen Deodati, et T*[...] *extitit vocatus; vnde etiam ipsius M*[...]*nasterium taliter est vocatum*. Bon[...]nius vernacula Italorum, Ritius Hu[...]garorum lingua, *patrem* significa[...] aiunt, vt et *Tat* Armoricoru[...] Vtuntur Mart. l. 1. Epigr. 101. [...] alii. Occurrit etiam in veteri I[...]scriptione. (2) TATA PALATI[...] Τάτας τῆς αὐλῆς, Officium Pala[...]num, apud Byzantinos Imperatore[...] cuiusmodi vero eius fuerit munu[...] incertum, vt testatur Codinus d[...] Offic. Huius mentio est apud Pa[...]chymerem lib. 4. c. 29. lib. 6. ca[...] 31. Τὰς τῆς αὐλῆς dicitur Ma[...]thaeo Monacho de Offic. Palatii CP[...] Anonymo vero ex Bibliotheca Ma[...]zarina, Τὰτ τῆς αὐλῆς, sed vtrobi[...]que metri causa.

TATA

TABOLVM, pro *Catabolum*, solutio, praestatio, in Placito ann. 716. apud Mabillon. saec. 3. Benedict. part. 2. pag. 622. V. *Catabolum*.

TAV, et THAV. (1) Crux, veteribus Gallis: hinc *Tau Gallicum* apud Virgilium in Priapeis, Quintilianum lib. 8. Instit. Orat. et Ausonium Idyll. 5. Gregor. Turon. l. 5. Hist. c. 5. *Tunc etiam insubita contemplatione parietes, et domorum, et Ecclesiarum, signari videbantur, unde a rusticis haec scriptio Thau vocabatur.* Exstat in Tabulario Andegau. Charta Capituli Canonicorum S. Laudi, qua teneri se ii aiunt ad excipiendum Comitem Andegauensem, vxorem, et liberos, quoties ad dictam Ecclesiam venerint, *cum textu, turibulo, et aqua benedicta, tradendo dicto Comiti similiter in dicta receptione Thau eboreum, quod Fulco Rex Hierusalem Comes dictae Ecclesiae dedit, quod habuit a Soldano Babyloniae, quando Christus in Regem Hierusalem ipsum Fulconem sublimavit. Ego vero Guido de Athenis cum toto Capitulo Ecclesiae et Clericis pluries Comitem Andegauensem ita recepi, et ideo dictus Fulco Rex dictum Thau Ecclesiae nostrae dedit, vt nos eius Comitem reciperemus.* Huc pertinet, vt opinor, subscriptio in Charta Edgari Regis Angliae, apud Seldenum ad Eadmerum pag. 159. *Ego Eadgifu praedicti Regis Ava hoc opus egregium crucis Taumate consolidaui.* Et alia in Charta Ethelredi Regis ann. 988. in Monastic. Anglic. tom. 3. pag. 121. *Ego Oswaldus Eboracensis Ecclesiae Archiepiscopus Crucis Taumate annotaui.* V. Rosweidum ad Epistolam 2. Paulini Nolani. (2) † Vestimenti genus, f. *Scapulare.* V. Act. SS. t. 3. Sept. p. 166.

TAVALCHVS, pro *Taulachus*. V. *Taulachia*.

TAVBARDVM, tunica. V. *Tabardum*.

TAVCA, f. capitis velum, Hisp. *Toca*, in Test. a. 1256.

TAVEGA, cippi species, in Vsaticis Barcinonensibus. Locum vide in *Escassa*.

TAVELLA, TAVELLONVS, species lateris ad sternendum accommoda; quod maculis sit interstincta sic forte appellatur: certe Galli varium et maculosum *Tavelé* dicunt. Statuta Riperiae fol. 29. vo.

TAVELLARE, lapidibus sternere, munire, Gall. *Paver*. Statuta Mutinae f. 2. vo. rubr. 14.

TAVERE, pro *Tabere*. Gloss. Lat. Graec. *Taue*, σήπω. Aliae Graec. Lat. Σήπω, *Tavo, putro, putrefacio*; at in MS. Sangerm. legitur, *Tabeo, putreo*. V. *Tavus*.

TAVERNA, pro *Taberna*, Gall. *Taverne*. Occurrit saepe. V. in *Taberna*.

TAVERNICA, TAVERNICALIA, THAVERNICA, Hungaris, iudicia dicuntur de liberarum ciuitatum controuersiis, quae remitti solent ad personalem Praefectum, qui *Magister Tauernicorum Regalium* dicitur in Charta ann. 1308. apud Odoricum Raynaldum n. 24. et in Decretis Ludou. Regis Hungariae ann. 1351. et Sigismundi Regis ann. 1435. apud Thomam Archidiaconum in Hist. Salonitana cap. 39. et in Hist. Cortusiorum lib. 11. cap. 12. vbi perperam editum *Chauernicorum*. Idem etiam TAVERNICVS appellatur a Rogerio de Destruct. Hungariae per Tartaros cap. 10. DOMVS TAVERNICALIS. Thwroczius sub finem Historiae.

TAVRVS OPERIS, qui alias *Operarius* dicitur. V. Tom. 9. Spicilegii Acheriani p. 141.

TAVLA, latitudo. Reparationes factae in Senescallia Carcassonae ann. 1435. e MS. CL. V. Lancelot: *Item pro quinque stepis et quinque cabestris de coral, quilibet et longitudine duarum cannarum, vnius de Taula et trium quartonum de espes, emptis pretio* VI. *l.* II. *s.* VI. *d. turon.*

† TAVLACHIA, clypei species, Gall. ol. *Taloche*. Ch. a. 1345. TAVLACHVS, in alia a. 1328. V. *Talaucha* et *Talochia*.

TAVLAGIVM, vectigal. V. in *Telon*.

† TAVLATICVM, idem, in Ch. a. 1243.

TAVLERIVS, escalis orbiculus, ni fallor, Gall. *Tailloir, tranchoir*, alias *Talleor*. Inuentarium ann. 1379. e Sche-

Schedis Cl. v. Lancelot: *Item XXII. statelle stagni . . . . item tres parve cornute; item tres Taulerii medici valoris.* V. *Talierium.*

✝ TAVLETVM, diminut. a *Taula*, parua mensa, in Stat. a. 1352.

TAVLLIA. (1) Tessera lignea. V. *Talea* 1. (2) Impositio, exactio. V. *Tallia* 8.

✝ TAVLONVS, pes mensae, in Invent. a. 1361.

TAVMA, Iohanni de Ianua, *Admiratio vel miraculum; Taumantia, arcus coelestis, ab admiratione et stupore admirantium dictus, vel Taumantias, quia fuit filia Taumantis.* Scribendum esset *Thauma*, a Graeco θαῦμα: quod idem significat. V. *Tau* et *Thauma.*

TAVOLACIVS, scutum ligneum ex tabula, idemque breuius. Latinis priscis *Parma*. Academici Cruscani: *Tavolaccio, spezie di targa di legno.* V. *Targa.* Statuta Patau. lib. 3. *In qua fuerint decem homines armati Tavolaciis vel scutis, lanciis vel lancionibus.* Boccac. Nov. 43. *Poste gin lor lancie e lor Tavolacci.* Hinc *Tavolaccini* dicuntur Apparitores et ministri magistratuum lanceis et brevioribus scutis armati. V. *Talavacius.*

TAVOLERIVM, pauimentum, vel tabulatum, ni fallor. Statuta Cadubrii lib. 3. cap. 25. V. *Tavella.*

TAVPIA, talparius cumulus, Gall. *Taupiniere.* Statuta Arelat. MSS. art. 87.

TAVREA, ταυρεία, species tubae, quae mugitum tauri quodammodo edebat, qua exercituum motus significabantur: est enim ταυρεῖν, Suidae, φωνὴ τοῦ ταύρου. Ita vocem vsurpant Leo in Tacticis c. 7. §. 31. 68. et Mauritius 1. Strateg. c. 19. Meursius perperam, ni fallor, tympanum ex pelle taurina interpretatur. Statius lib. 2. Thebaid.

> . . . . . *Tunc plurima buxus*
> *Aeraque Taurinos sonitu vincentia pulsus.*

TAVREAE, Ταυρέαι, Anastasio in Epist. ad Solitar. pag. 850. βοεῖαι, Sozomeno lib. 6. c. 19. lib. 8. c. 24. Flagella ex boum seu taurorum coriis. Saluianus lib. 8. de Gubern. Dei: *Detestantibus ridentium [illegible] quasi taureis caedebantur.* Sed et Iuvenalis Satyra 6.

> . . . . *Taurea punit*
> *Continuo flexi crimen facinusq[ue]*
> *capilli.*

THAVREAE, eodem significatu. F[...] Arnonis scutum Canonicorum apu[d] R. Duellium to. 1. Miscell. pag. [...]

TAVROBOLIARE, magnae Deum matri *Taurobolium*, seu boum sacrificium facere, de quo veteres passim Inscriptiones. Lampridius in Heliogabalo.

TAVRVS. (1) *Qui gregem regit [...] nunquam vinctus fuit*, in Pacto Legis Salicae tit. 3. §. 8. vbi Lex Salica habet *iunctus*. Idem Pactus §. [...] *Si quis Taurum furauerit, qui [...] tribus villis communes vaccas ten[ue]rit, etc.* V. Trespellius. Rursum [in] eodem Pacto Legis Salicae §. 10. [*Si*] *quis Taurum Regis furauerit*, e[tc.] Id est, taurum, qui cum aliis [tau]ris iungitur currui Regio, vt i[n]terpretatur Wendelinus. Reges [au]tem Francorum boues vel tauros curribus suis iunxisse, docet ip[sis ver]mis Eginhardus in Vita Caroli M[agni] initio: *Quocumque eundum erat, [car]pento ibat, quod bubus iunctis, [...] bubulco rustico more agente trahebat[ur].*

TAVRI INGRATES. Thwroc[zius] in Andrea Rege Hungariae c. [...] *Misit Caesari 50. corpora immens[orum] busonum, et duo millia lardorum, [...] Tauros ingrates.* Id est *incrassat[os]* Gallis, *en graisse*, vel *engraiss[e]* (2) Maritus. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 77. *Si pater sit lib[er] et mater ancilla, pro libero reddat[ur] occisus: . . . videtur autem [ma]tris eius cuiuscunque Taurus [...]* Vbi alii Codd. habent, *matris [...] cuiuscunque, etc.* Lexicon MS. Cyrilli: Ατευρώτη, ἁγνὴ, ἄμικτος.

✝ TAVSSAMENTVM, pro *Taxamentum*, pensitatio, in Ch. a. 1312.

TAVTA. (1) Mentum, maxill[a]. Processus de Vita S. Yuonis Presby[teri] to. 4. Maii p. 575. *Maxillam et Tau[tam] tam multum habebat inflatas, et [...] perdid[...]*

terdum comedere non poterat nec potare. Eiusd. Vita prolixior p. 607. Statim lapis vnus, qui erat in ipsa Taita seu maxilla resiliit in ore. (2) † Forte pro Tauca, capitis velum, in Comp. a. 1405.

TAVTO. Glossae Isonis Magistri in Prudentium. Setas vocat cilios, quos nos etiam Tantones proprie vocamus. Ita etiam in Cod. MS. Bibl. S. Germani Paris. Glossae Isidori: Tantones, palpebrae. Papias: Tantones, pili palpebrarum, vel palpebrae.

TAVVS, Σῆψις, in Glossis Lat. Gall. Aliae Graec. Lat. Σῆψις, Tauus, marcor, mucor. Est pro Tabes, nisi ita legendum est. V. Tavere.

TAVXILLVM, occurrit supra in Fratillus.

TAXA. (1) Exactio, impositio, certum pretium, seu certa pecuniae quantitas, per vim exacta. Gallis Taxe, Italis Tassa. Charta Richardi II. Regis Angl. to. 1. Monast. Anglic. p. 538. Impositiones, contributiones, Taxae, quotae, tallagia, vel auxilia, etc. V. Taxare. TAXATIO, eodem intellectu. Charta ann. 1363. ex Tabular. Sangerm. TAXA GENTIVM, certus militum numerus, quo quis ad commune bellum pro sua parte fungi debet, Gall. Contingent, apud Marten. to. 8. Ampliss. Collect. col. 87. V. Talia 4. (2) Pensum, iniunctum opus, Gall. Tâche, Angl. Task. Computus apud Kennettum ad ann. 1425. Antiq. Ambrosd. p. 576. (3) † Pera, sacculus, i. q. Tasca, in Ch. a. 1382.

TAXAGIVM. Charta ann. 1216. De garbagio et Taxagio sic diximus, quod illi, qui colunt terram, cum equis in territorio de Bernevalle, reddent saepedicto Priori vnam garbam de meliore blado, quod colligent in terris suis pro quolibet equo pro Taxagio et garbagio, praeterquam de puro frumento. Et si cultor illius terrae non colligeret, nisi frumentum, de frumento redderet vnam garbam de Taxagio et garbagio pro quolibet equo. Quod si terram excolat sine equo, reddet Priori vnam garbam, sicut praedictum est. V. Tassus 1.

TAXALES. Species ludi cum taxillis, fortassis idem qui Gallis Trictrac, Fritillus, ludus scrupulorum. Statuta S. Iacobi Hospitalis ann. 1388. apud Lobinellum to. 3. Hist. Paris. p. 339. col. 2. Inhibemus etiam ne aliquis de dicto loco ad Taxales seu girestum ludat.

TAXAMENTVM, pensitatio. V. Tensare.

TAXARE. (1) Papias: Taxare dicitur aestimare: tractum ab emptoribus, qui Taxatione pretii tandem suas voluntates colligunt. Taxat, ponderat, nominat, aestimat, tangit. Taxatio, aestimatio, deliberatio, nominatio. Vgutio: Taxare, numerare, firmare, licitari, imponere pretium rei, quae venditur, aestimare, addere vel diminuere pretium rei quae venditur. Gloss. Lat. Graec. Taxatio, ποσότης. Taxamus, ὁρίζομεν. Taxare, Taucer, prisier, in Gloss. MSS. Lat. Gall. Sangerm. Pretio Taxare, apud Siculum Flaccum. Secundum bonitatem agrum Taxare, apud eumdem. Charta Eadredi Regis Angl. to. 1. Monastici Anglic. p. 169. Pro damnis et expensis per eos sibi factis vel illatis, Taxandis per iuramenta 4. vel 5. hominum fide dignorum, etc. (2) Nominare, appellare, dicere. Abbo in Praefat. lib. 1. de Bellis Parisiac. Caeterum tam tuae, quam reliquorum quidem lectorum almae caritati non istud metrice complecti volumen quod vates Taxer notum fore molior. Vbi pro Glossa ad marginem habetur, nominer. Et initio lib. 1. . . . Parisiusque nouo Taxaris ab orbe. Item pro Scribere. Facundus Hermianensis lib. 4. c. 1. Legens literas a vestra Reuerentia missas, cognoui nomen Ioannis in sacris diptychis scriptum. Interrogans autem inde venientes, cognoui non in ordine Laicorum, sed in Episcoporum Taxari. (3) TAXARE SESE, pacisci. Vita B. Caroli Boni Comitis Flandriae n. 56. to. 1. Martii p. 191. (4) Taxam imponere. Thomas Walsingh. p. 244. Quapropter scirent procul dubio plebem nullatenus velle vel Taxari, vel Taxationibus acquiescere, etc. V. supra Taxa 1. TAXARE

SMEN-

EMENDAM, mulctam imponere, vel quae soluenda sit decernere, apud Menesterium in Probat. Hist. Lugdun. p. 84. col. 1. (5) TAXARI, haberi, censeri, quomodo *Taxari inter vicarios* dixit lex vn. Cod. Theod. de Comitib. et archiatris. (6) † In struem ordinare, aggerare, Gall. *tasser*. Ch. Msf. a. 1262.

TAXAROLVS. *Gerardinus Miralpa Taxarolus*, memoratur in Litteris Frederici Ferrar. Episc. ann. 1295. in Bullario Carmelit. pag. 528. col. 2. An idem qui *Taxator*, Aestimator, aut qui imponit vel colligit *taxas?*

TAXATIO. (1) Pretium, aestimatio. Vita S. Machuti Episcopi cap. 14. *Eique mox villam quamdam non parui redditus et Taxationis ad metatum et commanendum ex integro delegauit.* (2) Praesidium, sedes *taxatorum*. Hist. miscella.

TAXATOR. (1) *Aestimator*, in Glossis MSS. Regiis. *Aestimatores et Taxatores bonorum talium duxit similiter eligendos*, in Diplomate ann. 1356. proxime laudato. V. paulo post alia notione. TAXIARCHVS, idem qui *Taxator*, aestimator. Glossulae Cluniac. apud Mabillon. tom. 2. Operum posthum. pag. 23. *Taxiarchi sunt qui praesunt rebus taxandis, id est aestimandis.* (2) Qui *Taxam* imponit pro vniuscuiusque facultate. Charta Humberti Dalphini pro franchesiis Villae de Pineto ann. 1343. e Schedis Cl. V. Lancelot.

TAXATVM, expeditio bellica, Graecis recentioribus ταξείδιον. Formula 15. ex Andegauensibus: *Vnde mihi homo, nomen illi, interpellabat eo quod caballo suo furassit, aut in Taxato post me habuissit, etc.* Infra: *Nunquam furauit, nec consciens ad ipso furandum nunquam fuisset, nec post me in Taxata ipso caballo nunquam habui, etc.*

TAXATVS, miles stipendiarius, qui *taxam*, seu stipendium excipit; quomodo *Recevoir taxe* dicunt Galli. Hist. Miscella lib. 20. p. 616.

TAXEA. (1) Gallis, Laridum, seu lardum. Ita Isidorus lib. 20. Orig. cap. 2. et Papias. (2) Scyphus, patera, crater, Gall. *Tasse*. Ord Rom. apud Mabillon. tom. 2. Mu saei Ital. pag. 506. V. *Tassa* et i fra *Taxia* 1.

TAXELLVS. (1) Pro *Tassellus*, T sellarum opus. Anastasius Bibl. versione Concilii Nicaeni II. (2) A S. Raynerii, tom. 3. Iunii p. 4 *Tunc illa aspiciens Frixam, q erat in Taxellis mantelli sui, recog vit suum esse mantellum.* Adnot Bollandistae *Taxellum* ab Academi Cruscanis indicari partem pann foris affixam, qui ornatus etiamnu fit in vsu rusticorum; Belgis hod que, sed viris duntaxat, simile q in vsu esse ad collum a tergo p dens forma fere quadrata: quod nomen *Taxilli* indicat. V. supra T *sellus*.

TAXEMA. Petrus Damianus lib. Epist. 26. *Quanti sal veneat, vi annonae modium, Taxema cu vendat.* V. *Taxare*.

TAXEOTAE, apparitores Princip Magistratuum, etc. Gloss. Gr. L Ταξεώτης, *apparitor, officialis.* pias: *Taxeota, id est officiosus,* officialis. Ταξεωταὶ apud Pallad in Hist. Lausiaca c. 63. 67. Co num in Orig. CP. Lambecianis p. 36. Additio 3. Capitularium c. *Si monachus laicus factus fuerit, nore et cingulo expolietur, et res monasterio adiciantur. Quod si m sticam vitam reliquerit, Praeses vinciae eum teneat, et Taxeotas curiae suae connumeret.*

† TAXETA, dimin. a *taxea*, scyp in Litt. a. 1375.

TAXIA. (1) Crater, patera, G *Tasse*. Computus ann. 1333. et to. 2. Hist. Dalph. pag. 273. V. pra *Taxea* 2. (2) f. Viol percussio, a vocula *Tax*, qua eft Plautus pro percussionis Chartularium Prioratus S. Flo tini sub Odone Abb. S. Germ Autissiod. saec. XI. *Waldricus dereliquit in eorum praesentia tortūras et consuetudines, quas suam vim immiserat superius ratae potestati . . . hoc est, fora placitum, iustitiam, districtum, cendium, homicidium, violent*

quae vulgo appellatur rapt, furtum, Taxiam, infracturam, assaltus, et quidquid culparum dici aut aestimari potest.

AXIARCHA, Graec. ταξιάρχης et ταξίαρχος, Ductor ordinum, Centurio vel Decurio. Legitur in Hist. Miscella apud Murator. tom. 1. part. 1. pag. 117. col. 2.

AXIARCHVS, aestimator, V. *Taxator.*

TAXILLATOR, taxillorum ludo deditus, in Litt. a. 1355.

AXILLI, lusoriae tesserae, Gall. *Dez. Taxillorum lusores*, in Consuet. Siculis lib. 1. tit. 50.

AXILLVS, calx, Gall. *Talon. Taxilli ita natibus tenaciter inhaeserant, quod nunquam a natiuitate gressum processum experiri quiret*, in Miraculis S. Benedicti, to. 3. Martii p. 311. Ioh. de Ianua: *Taxillus, diminut. de Talus, secundum vtramque significationem Tali; vnde Taxillus, paruus talus, i. postrema pars pedis, et Taxillus, paruus decius.*

TAXIS, indicium, nota, in Stat. a. 1466.

AXO. Charta Ludouici VII. ann. 1058. in Regesto Philippi Augusti Herouvalliano pag. 78. *Caeterum Regii iuris est, et si vacauerit sedes* (Laudunensis) *in vindemiis, vinum de Taxone, de talliis, et vinagium quod per pagum colligitur.* Vnum idemque sonant *de taxone*, et *de talliis*, Gall. *de taxe* et *de taille*, vt coniectat de Lauriere, tom. 1. Ordinat. Reg. Franc. p. 14. vbi Chartam hanc edidit. V. *Taxa* 1.

TAXONARIA, locus vbi crescunt taxi. Testamentum Berticheramni Episc. Cenoman. tom. 1. SS. Iunii pag. 719.

TAXONVS, melis, Gall. *Taisson*, Ital. *Tasso.* Statuta Vercell. lib. 3. fol. 79. vo. V. *Taxus* 2. et *Taxus.*

TAXTA, vel TASTA, instrumentum vulnerum profunditati explorandae inuentum, Italis *Tasto*, Gallis *Sonde.* Acta S. Herculani Episcopi et Mart. n. 28. V. *Tastum.*

TAXVS. (1) *Quoddam animal est*, Iohanni de Ianua; Gall. *Taisson*, Germ. Dachs, *melis.* V. *Cilicium*, *Melota*, *Taxonus* et *Tesso.* (2) ✝ Pretium, aestimatio, i. q. *Taxa*, in Ch. a. 1346.

TAYA, vox nautica, idem f. significans quod *Talla* 3. V. ibi.

TAYCHIA, vt *Tasca* 2. V. in hac voce.

✝ TAYETVM, i. q. *Taiamentum* et *Taiata*, incisio, fossa, canalis, in Stat. Mant.

TAYLLIATILIS, Gall. *Taillable.* V. *Tallia* 8.

TAYOLA, species tigni. Statuta Cadubrii lib. 2. c. CXXVIII. *de mensuris Tayolarum: Statuimus, quod aliquis de Cadubrio non faciat, nec sit ausus fieri facere aliquas Tayolas alicuius tigni per Plauim conducendas vltra mensuram decem pedum.* Pluries occurrit in iisdem Statutis fol. 51. et 52. V. *Tallea.*

TAYSIA, mensura 6. pedum. V. *Teisia.*

TAZETVM. Chronicon Bergom. ad ann. 1393. *Iuerunt homines partis Guelphae in Castegnola, vbi moratur Theudaldus Petri de Pesentibus et certi eius parentes, et ibidem combusserunt omnes domos, seu Tazetum ipsius Theutaldi.* F. *Casatum.* V. *Casata* 1.

TEAM, TEAMES, V. in *Theam.*

TEBANVM, V. *Tabanum.*

TEBENNVM, vestis Senatoria; τήβεννος, Eunapio in Iuliano. Hesychius: Τήβεννος, εἶδος περιβολαίου παρὰ Ῥωμαίοις. Τήβεννα, in Gloss. vett. *Toga*, τήβεννα, et Themistio orat. 14. p. 318. Gloss. Lat. Gr. *Togato*, τηβεννηφόρῳ. Gloss. Graec. Lat. τήβεννος, *Toga*, *trabea.* Iulianus Antecessor Constit. 96. de Officio Proconsulis: *Indicatur autem et Tebennum, id est aliquod genus vestimenti, in festis diebus.*

TECHA. (1) Simeon Dunelmensis ann. 1144. *Cerneres alios eculeis distendi, alios per verenda sursum trahi, alios Techis paruissimis lapidibus substratis includi, et pene quassari. Thecis* legendum putat Somnerus. (2) ✝ Tegumen lineum, Gall. *Taye.* Stat. S. Victor. Paris.

TECIA, pro *Taxa*, ni fallor, Impositio, exactio. Charta Ludouic. Iun. Regis

Regis Fr. ann. 1160. apud D. Brussel to. 1. de vsu feudorum p. 536. *Et insuper quittauimus dictum T. et eius heredes ab omni consuetudine et Tecia et talia.*

TECLATVM, TECLATVRA, V. *Theclatura.*

TECTAMENTVM, καλυπτήριον. Gloss. Graec. Lat.

TECTERE, tegere. Glossae Lat. Graec. *Tecto*, ἐπικαλύπτω. Glossae Graec. Lat. Επικαλύπτω, *Cooperio, Tecto*. Επικαλύπτει, *Tegit*.

TECTONATVS, coopertus. V. *Tectora.*

TECTONVS, faber lignarius, a Graeco τέκτων. Papias: *Faber, Tectonus . . . cum adiectione Faber lignarius, Faber aerarius.*

TECTOR, in Glossis κονιάτης, vt *Tectorium*, κόνισμα. Est autem *Tector* qui *Tectorium* inducit, *dealbator*. *Albarius Tector*, apud Tertullianum de Idololatria. V. Cuiacium lib. 10. Obseruat. c. 9. et ad l. 1. Cod. de Excusat. artific. lib. 10. et IC.

TECTORA, pro *Tectum*, aedes, enunciatione Longobardica. Charta Longobardica in Bullario Casinensi to. 2. p. 9. *In primis casam ipsam domocultilem meam, et omnes Tectoras infra ipsam terminationem meam, sclandonicias vel pallearicias, cum stabulo meo seu molino ad ipsam curtem pertinentem, etc.* Infra: *Cum casas et omnes Tectoras, etc.*

TECTORATVS, *Tecto coopertus*, in Glossis antiquis MSS. *Tectoriatus*, apud Papiam. *Tectonatus*, in Gloss. Reg. Cod. 1018.

TECTORIVM, f. Lodix, stragulum, Gall. *Converture.* Constructio Castri Saphet apud Baluz. to. 6. Miscell. p. 363. *Mansit autem ibi dictus Episcopus, donec castrum firmatum fuit . . . . et cum repatriavit, dedit dicto castro tanquam filio Symon praeelecto omnes equitaturas suas et Tectoria et superlectilia.* V. *Tectum* 2.

✝TECTVM. (1) *Super Tectum pro sanitate febris filium ponere*, Superstitio damnata in veteri Poenitent. MS. et apud Cumeanum Abbat. de mensura poenitentiarum c. 7. Huc forte spectant haec ex Papia, et Glossis Isidori: *Tegellaria, maleficia, eo quod supra tegulas sacrifice[t]* Emendatius Ioh. de Ianua: *Tege[lla]ria a Tegella, quae et Tegularia [di]citur, scilicet Venefica supra teg[ulas] sacrificans.* (2) f. Tegumentu[m] vestis qua quis tegitur, vel stra[gu]lum, Gall. *Converture*. V. *Te[cto]rium*, et mox *Tectura*. Leges Li[ut]prandi Regis Langob. lib. 6. [...] 38. apud Murator. tom. 1. part. p. 69. *Dare debet medium de [om]bus rebus mobilibus, excepto Te[cta] quas in ipsa casa habuerit ipse [...]cida.* In Codice Cathed. Mutin. [le]gitur, *excepto Tectores.*

TECTVRA. Tectorium, tegumen[tum] quoduis, tectum, lodix, stragul[um] Gall. *Couverture.* Palladius de [Re] Rust. 1. 15. *Parietum Tectura f[...] et nitida.* Ebrardus Bethuniensis Graecismo:

Velum cortina, velum Tect[...]
vocatur.

V. *Tectorium.*

TECTVS. (1) Tutus, securus. [...] 5. Annal. Bened. p. 631. col. [...] (2) Pro *Tectum*. Harlulfus lib. [...] Chronici Centul. c. 7.

TECVARIVM, TECVRIVM, V. [Te]gorium.

TEDA. (1) Tabularium Prior[atus] de Domina in Delphinatu fol. [...] *Debet . . . . per vindemias* 2. [...] *culos plicatos ad tinam, et* 5. [...] *et* 1. *fassum de Teda, etc.* (2) Pinus, in Gloss. ad Alex. Ia[...] soph. Ms.

TEDIALIS POSSESSIO, quae [...] contra minores, mente captos, [...]riosos, etc. in Statutis Medio[l.] parte 1. c. 14. 15.

✝TEFESTILIS, f. tectus, apud M[u]rat. t. 3. Antiq. p. 167.

TEGA, f. pro theca. Anastasius [in] Hormisda PP. *Gabata electrina [...] lib. 2. Tegas cerei aureas 2. [...] sing. libr. 6.* Ita quidam Codd. [...] alii habent *Thecas cyrei*. Forte *T[e]*das legendum, vt fuerint cerei [...]tii aurei.

TEGELLA, *parua tegula*, Ioh. de [Ia]nua; *Tieulette*, in Glossario L[at.] Gall. Sangerman. MS.

TEGILLARIA, venefica, etc. V. *Testum* 1.

TEGENARIUS, ψιαθοποιὸς, in Glossis Lat. Graec. Glossae Gr. Lat. ψιαθοπλόκος, *Tegitarius*, ψιαθοποιὸς, *Tegenarius*. Mallem *Tegetarius*, qui *tegetes* seu mattas facit, vt habetur in Thesauro Fabri.

TEGES, *parua domus quae et Tugurium, scilicet Casula, quam faciunt sibi custodes vinearum vel pastores ad tegmen sui; quasi Tegerium vel Tugurium. Hanc rustici Capanam vocant, quod vnum tantum capiat.* Ioh. de Ianua. Hinc Glossae Lat. Gall. Sangerm. *Teges*, *Maisonnette*. Vita S. Hugonis Abb. to. 3. April. p. 6... *Ipse vno tantum comite monacho Tegetem ingreditur.* Pro *tecto* sumitur in Gestis Consulum Andegau. to. 10. Spicil. Acher. p. 460.

TEGESTAS, καλυπτήρια, in Glossis Lat. Graec. et Gr. Lat. Tegumentum.

TEGESTRATORIA, Gloss. Gr. Lat. Sangerm. MSS. ψίαθος, *Teges*, *Tegestratoria*. Videtur legendum *Teges stratoria*, quae humi sternitur.

TEGETARIUS. V. *Tegenarius*.

TEGIA, *fides*, *coopertura*. Papias MS. et editus.

TEGILLA. (1) Pro *Togilla*. V. in *Toccale*. (2) Pro *Tigillum*, Canterius, Gallice *Chevron*. Chronicon Stederburg. apud Leibnitium to. 1. Scriptor. Brunsuic. p. 867.

TEGITARIUS, textor tegetum. V. *Tegenarius*.

TEGOLA, tigillum, in Tract. MS. de ...ilit.

TEGMINATIM, per tegmina librorum, in Actis SS. Aprilis tom. 1. pag. 104.

TEGNA, (pro *Techna*,) *Dolus*, *fraus*, Iohanni de Ianua; hinc *Tegnosus*, (pro *Technosus*) *Fraudulentus*, *deceptorius*, *dolosus*. *Tegnula*, (pro *Technula*) *Parua tegna*, eidem de Ianua. Occurrit vox *Tegna* in veteri Epistola apud Martenium to. 1. Ampliss. Collect. col. 496.

TEGNIO, *malarum artium*, in Glossis antiquis MSS. ex Graec. τέχνη, fraus. V. *Thainus*.

TEGNON, ex Graec. τέκνον, filius. Passio SS. Perpetuae et Felicitatis: *Et dixit mihi: Bene venisti, Tegnon.*

TEGNOSUS, TEGNULA, V. *Tegna*.

TEGORIUM, locus seclusus ac superne tectus, a *tegere* voce deducta: nisi idem sit quod *Tugurium*. Glossae antiquae MSS. *Tegurium*, *casa a tegendo dicta*. Glossae Isidori et Pithoeanae: *Gumma*, *Tegorium*. Vbi pro *gumma* forte legendum *calumma*, ex Graec. κάλυμμα. Adamnanus lib. 1. de locis sanctis c. 2. *In medio spatio huius interioris rotundae domus, rotundum inest in vna eademque petra excisum Tegorium, in quo possunt ter terni homines stantes orare.* Al. *Tegurium*. Infra: *Huius Tegorioli introitus ad Orientem respicit, etc.* Occurrit ibi pluries et c. 3. 4. TEGURIUM, TIGURIUM. Anastasius Biblioth. in S. Symmacho PP. *Hic fecit Basilicam S. Andreae Apostoli apud B. Petrum Apostolum, vbi fecit Tigurium ex argento, et confessionem pens. libr.* 120. Infra: *Vbi et super altare Tigurium argenteum fecit.* *Tygurium*, ex Cod. MS. apud Murator. to. 3. pag. 124. Atque hac notione eadem vox capienda in Capitulari 3. an. 789. cap. 17. *Vt super altaria Teguria fiant, vel laquearia.* Vbi quidam Codd. habent *Tecuaria*, vel *Tecuria*. Meisterlinus in Hist. Rer. Noriberg. apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. pag. 130.

TEGULARE, *Tegulas facere*, *vel tegulis operire*, Iohanni de Ianua. Secunda notione legitur in Gemma.

TEGULARIA. (1) *Malefica*, *dicta quod super tegulas sacrificet.* Glossae Antiquae MSS. et Papias. V. *Testum* 1. (2) TEGULARIA, TEGULARIUM, tegularum officina, Gall. *Tuilerie*; *Tieullerie*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MSS. Occurrit vox *Tegularia* in Literis ann. 1263. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 207. in Charta Thossiacensi an. 1461. (3) † Terra tegulis conficiendis apta, in Ch. a. 1318.

TEGULARIS PETRA, Tegula, apud Thom. Madox Formul. Anglic. pag. 139.

TEGVLARIVS, Iohanni de Ianua, *qui tegulas facit; Tieuller*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MSS. Glossae Lat. Graec. *Tegularius*, κεραμοποιὸς, κεραμεύς.

TEGVLATOR, idem qui *Tegularius*, apud Lindwodum Prouinc. pag. 196. Rymerum tom. 2. p. 664.

TEGVLATVS, tegulis tectus. Charta ann. 3. Henrici VI. Angl. Reg. apud Madox Formul. Anglic. pag. 145. V. *Tarsicus*.

TEGVLITIVS, factus e tegulis, in veteri Inscriptione apud Gruterum p. 54.

TEGVLVM, pro *Tegula*, non semel in Reparationibus factis in Senescallia Carcassonae an. 1435. e MS. Cl. V. Lancelot. V. *Sorda*.

TEGVRIVM. V. *Tegorium*.

TEGVS, Ἡμίτομον χοίρου, in Gloss. Gr. Lat. Infra, ἡμίχοιρον, *Tegus*. Glossae Isidori: *Tegora*, *Tegus*, *coria vel posteriora iumentorum*. Quis non videt cum Graeuio scribendum esse, *Tergora*, *Tergus*, *etc.*

TEHINGVS, Decanus, V. *Tunginus*.

TEIGNVS, TEIN, etc. V. in *Thainus*.

TEINIVRARIVS, tinctor, infector, Gallice *Teinturier*, in Litteris Iohannis Franc. Regis ann. 1359. apud D. Secousse tom. 3. Ordinat. Reg. Franc. p. 369.

TEISIA, THAISIA, etc. Pertica, seu mensura sex pedum, apud Gallos vulgo *Toise*. Computus ann. 1202. apud D. Brussel to. 2. de Feudorum vsu ad calcem p. CLIV. col. 1. *De* IIIIxx. *Teisis muri leuandis* XXVIII. l. *De* XL. *Teisiis de apenticio* XXVIII. *l.* Tabularium Fossatense: *Abbas conuenit cum granchiario de vna domo ibidem facienda, quae habebit* 8. *Taisias longitudinis, et* 3. *pignacula et solarium per totum, etc.* Libertates villae Gagiacensis in Ducatu Burgundiae ann. 1266. apud Perardum: *Pro qualibet Teysa cuiuslibet domus dictae villae, nos et successores nostri habere debemus* 4. *denarios Viennenses censuales, soluendos annuatim in festo B. Michaelis, ex illa parte videlicet, in qua est ingressus principalis, et egressus.* Non vna est *Teisae* longitudo variis locis. Parisiensis est sex pedum, Lugdunensis vero est septem pedum cum dimidio, vt et Belliiocensis; quare emendandum est quod ait Cangius in *Peda* 2. ex Charta Humberti Belliioci ann. 1233. *Teisa* qua vtuntur fabri lignarii et siluarum mensores quinque pedum est cum dimidio, etc.

TELA. (1) Pro *Telum*, Iaculum, spiculum. Ordo ad Ecclesiam dedicandam ex Missali MS. annorum [illegible] apud Marten. to. 3. de Antiq. Eccl. Ritibus p. 245. *Aduersus omnem telam et iaculum inimici.* Hinc confirmatur Baluzii coniectura in Notis ad Capitularia tom. 2. col. 10[illegible] vbi ait, videri Gallos *telam* dixisse pro *telo*, ex eo quod in omnibus exemplaribus Legis Bajwar. vt et Editione Basileensi *Telarum genus* [illegible] gatur tit. 3. c. 8. §. 1. pro *Telorum genus*, vt edidere Tilius et Lindenbrogius. (2) † Panni [illegible] latitudo, in Inuent. a. 1476.

TELARE, *longare*, *differre*; *sed* [illegible] *est in vsu: inde Protelare*, *differre*, *prolongare*, *differre.* Ita [illegible] de Ianua. *Telare* legitur in Gem[illegible] *Protelare* vero in locis suo loco [illegible] dicatis. V. *Telarium* 1.

† TELARIS, e tela confectus. S[illegible] eccl. Tull. Ms.

TELARIVM. (1) Ceremoniale Ep[illegible] lib. 1. cap. 2. *Eaque* (Pallia) [illegible] *quadratisque lignis munita*, *quae* [illegible] *laria vocant*, *ne rugosa aut sinuosa* [illegible] *conspiciantur.* Lignum esse vi[illegible] cui affiguntur telae, vel pallia [illegible] aulaea altaris, Gall. *Contretel[illegible]* *Telare* dicitur in Ceremoniali Ma[illegible] stico Congregat. S. Mauri p. [illegible] *Si fieri potest*, *Telari ligneo affixa* [illegible] *extente* (pallium altaris): *sed* [illegible] *cautio adhibeatur in Telaris* [illegible] *superiore*, *vt eius angulus* [illegible] *cui pallium adhaeret*, *omnino* [illegible] *datur.* (2) *Instrumentum* [illegible] Iohanni de Ianua. Statuta Ver[illegible] lib. 4. fol. 85. vo. *Item quod* [illegible] *textor non debeat lixare telas*, [illegible] *lia vel toalias cum gladio*, [illegible] *seu re aliqua super Telario*, *etc.*

TEL[illegible]

TELARIUS, qui facit aut vendit telam; item e tela confectus: *Toillier ou de toile*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MSS. *Gillebertus Telarius*, memoratur in veteri Charta apud D. Madox Formul. Anglic. p. 115. Nostri *Toiliere* vocant lintearium mercatricem.

TELARIUS CERVUS, domesticus, mansuefactus. V. *Extelarius*.

TELATA, cataracta oculi, Gall. *Taye*. Act. SS. t. 6. Aug. p. 538.

TELAX, pro *Talax*. V. in hac voce.

TELEONIUM, pro *Teloneum*. V. *Telon*.

TELEOPORPHYRUS, totus ex purpura, ex Graec. τελειοπόρφυρος. Charta donationis Ecclesiae Cornubiensi factae edita a Suaresio: *Item mafortem e Teleoporphyro transferipsum opus maximum*.

TELERIA, f. Officina vbi tela texitur. Constitutiones Cluniac. MSS. *Nullus monachus infra bannos exemptionis nostrae comedat aut bibat, aut die ac nocte jaceat . . . videlicet in grangia helemosonarii, vacheria, Teleria*.

TELES, pro *Talis*. Charta ann. 1143. in Probat. novae Histor. Occitan. to. 2. col. 500.

TELHONUS, ad tiliam pertinens, factus ex cortice tiliacea. Comput. an. 1362.

TELIA, modus agri, aut vineae. Tabularium Prioratus de Paredo in Ducatu Burgundiae fol. 9. TILIA scribitur in Tabulario S. Cyrici Nivernensis ch. 17. *In alio vero concedimus illis quinque Tilias vinea*.

TELENEUS, V. in *Telon*.

TELLIGRAPHA dicuntur, quae aliis *Documenta*, seu instrumenta chartarum, Anglis *Euidentiae*, quod rem euidentem reddant. Ex Saxonico forte *tellan*, dicere, loqui, narrare. Concilium Cloveshoviense ann. 800. ✝ Potius a *tellus* et γράφειν, ita vt idem sit ac *libellus de terra*, in quo terrae limites describuntur.

TELLO, TELLONEUS, V. *Telon*.

TELLUMO, Deus telluris, apud S. Augustinum lib. 7. de Ciuitate Dei cap. 23.

TELLURUS, idem quod *Tellumo*. Martiano Capellae lib. 1.

TELLUSTRIS, terreus, terrenus. Martianus Capella L. 7. *Non tellustres filaicolaeque diui*. Quidam legunt *Terruristres*.

TELOCIUM. S. Audoënus lib. 2. Vitae S. Eligii c. 57. *Tandem ingenio reperto aptaverunt ex fustibus quoddam Telocium, ea scilicet ratione, vt si ad praecedentem se mittere tentaret, posterior eum retrorsum attraheret, etc.* Mox: *Tolocium* scribitur. Sed videtur legendum *Telonium*. Vgutio: *Telon Graece dicitur longum, vnde telo, onis. Telonem hortulani vocant lignum, quo hauriuntur aquae, Hispani Ciconiam dicunt*. Ita etiam Papias Isid. lib. vlt. Orig. c. 15. habet: *Telonem hortulani vocant lignum longum, quo hauriunt aquas, et dictus Telon a longitudine; τηλὺ, (τῆλε) enim Graece dicitur quicquid longum est*. Vbi Vossius lib. 3. de Vitiis serm. c. 53. legit *Tolenem* et *Tolo* ex optimae notae Codice MS. V. supra *Ciconia* et *Tollenum*.

TELON, TELONEUM, TOLL, TOLNETUM, etc. *Tributum de mercibus marinis circa littus acceptum*, Vgutioni: Glossae vett. *Teloneum, quasi omnium fiscalis conductio*. Ita emendandum (pro *Telonem, quasi omnium tittorum*,) apud Isid. in Gloss. ex Graec. τέλος et τελώνιον. TELONEUM, TELONIUM, vox passim obuia. TELONEATUS. Concilium Sanctonense, ann. 1095. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 123. TELEONUM, in Bulla Friderici Imp. ann. 1157. in Instrum. Gall. Christ. novae edit. to. 4. col. 17. TELLONARIUM. Charta Lotharii Imp. tom. 5. SS. Iunii p. 485. TAULAGIUM, Gall. *Tonlieu*. Litterae Philippi Pulcri Franc. Reg. ann. 1291. to. 4. Ordinat. pag. 23. TANLAGIUM, in Statutis Edw. 1. Regis Angliae apud Rymer. to. 2. p. 262. TELLENEUS, in Charta ann. 692. apud Felibianum Hist. San. Dionys. p. XII.

p. XII. TELONEVS, in Capitulari ann. 779. c. 18. apud Mitaeum to. 1. p. 241. et alibi. THELONEVS cum aspiratione post T. Capitula ad Legem Salicam cap. 1. §. 18. THELONRAGIVM, in Charta ann. 1233. THOLONEVM, in Capitul. Caroli M. lib. 2. c. 19. lib. 3. c. 12. 54. TOLLONIVM, pro *Telonium*, in Monast. Anglic. to. 2. p. 190. TELON. Simeon Dunelmensis ann. 884. THELON, Papias: *Thelon, Graece et Latine vectigal interpretatur*. Florentius Wigor. ann. 141. *Vt Scholam Anglorum ab omni tributo et Thelone liberaret impetravit*. TELLO, TELLONEVS, apud Chrodegangum in Regula Canonicorum Metensium. cap. 29. TELONARIVM, Diploma Caroli M. in Instrum. novae Gall. Christ. tom. 2. col. 179. THEOLONEVM, in Chartulario S. Vincentii Cenomanensis fol. 19. THEOLONIA fem. gener. in Litteris Edw. I. apud Rymer. to. 2. p. 293. THEOLONIVM, apud eundem Rymer. to. 2. pag. 918. to. 8. pag. 2. to. 11. p. 732. et in Actis SS. Aprilis to. 2. pag. 705. col. 2. THEVNVARIVM, eadem notione, si tamen lectio sana est. Charta ann. 1242. e Tabulario S. Nicasii Rem. TOLENEVM, in Charta Berengarii Regis ann. 950. apud Vghell. tom. 2. Ital. Sacrae col. 104. edit. 1717. TOLONEVM, in Chronico Farfensi apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 441. TELONEVM, locus, in quo *telonearius* suas ex teloneis coactas pecunias asservat. Liber de Miraculis et transitu S. Nicolai Myrens. TELONARIVS, TELONEARIVS, Portitor, τελώνης W. Brito: *Telonearius dicitur, qui exigit tributum*. Lex. 3. Cod. Theod. de Indulg. debit. *Conductores diversorum portuum et vectigalium, publicani etiam ac Telonarii, etc.* THELONITARIVS, vel *Thelonarius, etc.* in Legibus Colomanni Regis Hungariae lib. 1. extremo. THEOLONIATOR, in Charta ann. 1565. apud Steger. in Commentariis pro Historia Alberti II. Ducis Austriae col. 426. TOLONEARIVS, Dignit[illegible] palatina apud Reges nostros, q[illegible] regni omnibus portitoribus prae[illegible] rat, et ab ipsis *Portoria* recipieb[illegible] Hincmarus Remensis Opusc. [illegible] TOLL, vel TOLN, TOLONI[illegible] Anglis *Toloneum*, ab eodem fo[illegible] quo *Teloneum*, Gall. nostris *To[illegible] eu*, Germ. Zoll. Proprie vero [illegible] tae lib. 1. cap. 47. §. 8. TOO[illegible] TOOLLVM. Charta ann. 11[illegible] apud Stephanotium to. 5. Fra[illegible] MSS. THOLNEVM, eadem n[illegible] tione tom. 1. Monast. Anglic. p. [illegible] TOLNEVM, apud *Madox* F[illegible] Anglic. pag. 116. TONLEIVM [illegible] Charta Communiae Compend[illegible] 1186. apud Baluz. to. 7. Misc[illegible] pag. 315. alia ann. 1196. to. 4. [illegible] dinat. Reg. Franc. pag. 63. ubi *T[illegible] leyum* legitur. TONLAIVM, [illegible] Charta an. 1258. apud Thomass[illegible] um in Consuetudinib. Biturc. [illegible] 156. † TONLEIVM, in Ch[illegible] 1229. TONLIVM, in Diplom[illegible] Ludouici Reg. Franc. ann. 1159. [illegible] Archiuo Floriacensi TONLE[illegible] VM, in Litteris Philippi Franc. [illegible] gis an. 1106. to. 8. Ordin. [illegible] 342. TONLONEVM, in Litt[illegible] Ludovici Iun. ann. 1138. apud [illegible] Brussel tom. de Feudorum usu [illegible] 507. TOLNETVM, idem q[illegible] *Teloneum*. Lexicon Cambro-Bri[illegible] nicum. TOLETVM, eadem, [illegible] fallor, notione, pro *Tolnetum*. Charta Ottonis III. Imperat. a[illegible] 985. apud Maximilianum Henr[illegible] in Apologia pro Archiep. Col[illegible] p. 2. *Tam in bonis quam Tel[illegible]* Quae verba pluries ibi occurr[illegible] TEONNIVM, idem, in Fragm[illegible] de Rebus Ludouici VII. Fr. Regis a[illegible] Duchesnium to. 4. pag. 437. [illegible] LONEAGIVM, *portagium, rotag[illegible] minagium*. Bulla Innocentii II. [illegible] pae e Tabulario S. Nicasii Rem[illegible] sis. THELONEARIVM, in C[illegible] ta ann. 1087. inter Instrum. G[illegible] Christ. novae edit. to. 5. col. 1[illegible] TVNLEIVM, Charta ann. 1[illegible] apud Lobinell. tom. 2. Hist. Bri[illegible] col. 173.

TELONVM, idem quod *Teloneum*, Tabulario S. Dionysii.

TELVM. (1) pro eo omni, quod hominum saluti nocere potest. Capitularia Caroli M. lib. 7. c. 262. V. Legem Bajwar. tit. 3. cap. 8. §. 1. Cajus in Caluit. D. de Verbor. significatione. *Telum vulgo quidem appellatur, quod ab arcu mittitur; sed unum omne significatur quod manu mittitur.* (2) dolor lateris, in Gloss. Saxon. Aelfrici. Papias (ex Isidoro lib. 4. Orig. cap. 6.) *Telum, lateris dolor, a medicis dictum, quod dolore corpus transverberet velut gladius.* (3 TELVM AMICITIAE, Gall. *Trait d'amitie*, vel *d'ami*, Amice factum, si vera lectio est. Diploma Henrici Ducis Slesiae ann. 1337. apud Ludewig. to. 6. Reliqv. MSS. p. 8. Sed videtur legendum esse *Zelo sincerae amicitiae.*

TEMELICI, TEMELLINI, V. *Thymele.*

TEMERA, pro *Temeraria*, in Libro manuali Dodanae cap. 1. V. *Agonizatorium.*

† TEMERARE DONATIONEM, violare, infringere, in Chartul. Celsin.

† TEMERATIVE, temere, in Bulla Ioh. VIII.

† TEMERATVM, panis ampli frustum, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 521.

TEMERIDITAS, pro *Temeritas* vitiosa temporum scribendi et loquendi ratione, in Privilegio Agiradi Episc. Carnot. ann. 696. apud Felibianum Hist. San. Dionys. pag. XVII.

TEMETVRA, *Ebrietas*, μέθη in Glossis Graeco-Latinis MSS. vbi editae *Tetmentura* perperam habent, et temetum.

TEMNICVLARE, dicitur de eo, qui temulentus est, in Com. sine nomine.

TEMO. (1) Italis, Nauis gubernaculum, Gall. *Timon.* Annales Genuens. ann. 1195. apud Murator. tom. 5. col. 373. Hinc TEMONARII, *qui attendunt ad temones, et dirigunt navem rectam, per quam viam debent*, in Glossis Francisci Barberini in suum Poema inscriptum *Documenti d' Amore* edit. Vbaldini. THEMONARIA, Gubernaculum, vel gubernaculi manubrium. Statuta Massil. lib. 4. Cap. 15. THIMONVS, simili notione. Eadem Statuta lib. 6. c. 33. TYMONVS, in Schedis D. *Le Fournier* ann. 1368. (2) TEMO, TEMONARII, voces, quae non semel occurrunt in Codice Theodosiano. Sunt autem *Temonarii*, quibus *aurum tironum* id est adaeratio et pretium tironum solvebantur: qui pretium, pecuniamque vice tironum exigebant, quippe ad praebitionem tironum provinciales tenebantur. *Temonariorum* porro munus inter vilia munera vulgo reponitur, quod *Temonaria functio*, *Temonis onus*, *Necessitas*, *Injuria*, dicitur in eodem Codice, locis a Iacobo Gothofredo indicatis, ad leg. 7. de Tironibus, qui de vocis etymo conjecturam suam profert. Passio S. Maximiliani: *Idem dixit Fabius Victor Temonarius est constitutus cum Valeriano Quintiano Praeposito Caesareensi, cum bono Timone Maximiliano filio Victoris.*

TEMOLVS, piscis genus, Italis *Temolo.* Petrus Azurius de Bello Canepiciano apud Murator. to. 16. col. 421.

TEMONARII. V. *Temo* 1. et 2.

TEMPE. (1) montium angustiae, *Clusurae*, vti docuit Cangius ad Alexiadem p. 328. Basilius de Exercitat. Grammat. Diploma Premirh. Marchionis Morauiae ann. 1235. apud Waddinguin: *Cum omnibus appendiciis, pratis, pascuis, sylvis, agris, aquis, Tempe, et omnibus hujusmodi pertinentiis.* Vbi *Tempe* sumitur pro pascuis in montium convallibus. V. *Alpes.* (2) † Pubes, in Formul. MSS.

† TEMPELLVM, aedicula sacra Act SS. t. 2. Aug. p. 523.

TEMPERACVLVM, Temperamentum, in Actis sancti Procopii, to. 2. Iulii pag. 141. TEMPERACVLA FERRI. apud Apul. in Floridis, Gallis *Trempes*, quibus nempe mixturis ferrum induratur. V. *Temperare* 1.

TEMPERAMENTVM, Temperatio. Gall. *Melange*. Andr. Floriac. in Vita MS. S. Gauzlini Biturii. Archiep. lib. I. † TEMPERAMENTVM MENSVRARVM, illarum adaequatio, in Ch. Major. monast.

TEMPERANTES, qui caelibem vitam affectabant, Graecis Εγκρατευόμενοι, vt adnotat Gothofredus ad legem 20. tit. 2. lib. 16. Codicis Theod. Iidem sunt qui supra *Continentes*.

TEMPERANTIAE LIBELLVS, idem, qui *Libellus poenitentiae*, de quo in voce *Libellus*, Epistola Synodica Concilii Tricassini ann. 867.

TEMPERARE. (1) diluere, Gallice *Tremper*. Lex Longob. L. I. tit. 3. §. 4. *Si quis liber homo aut mulier venenum Temperauerit, et alii ad bibendum dare voluerit, etc. Potionem veneficam Temperare*, in Synodica Epist. Concilii Dusiacensis II. V. *Distemperare*, et *Temperaculum*. (2) scalpere. *Temperat*, γλύφει παλαμον, in Gloss. Lat. Graec. et Graec Lat. (3) mature ire, rem sapienter disponere. In Statutis Leprosariae S. Iuliani in Anglia, in Additam. ad Matth. Paris. p. 168. habetur caput, *de Horis Temperantiis*. Mox sequitur: *Mane campana pulsata ad horas canonicas audiendas omnes surgant, etc.* V. *Horologium* et *Temperius*.

TEMPERIVS, pro *Temporius*, cui opponitur *Serius* Gloss. Graec. Lat. *Temporius*, ἐνωρότερον, *Temporia*, πρόσκαιρος. Ruricius Epist. 23. tom. 5. Antiq. Lect. Canisii: *Moneo vt crastino, quod erit quarta feria, Brivae, Temperius tamen, mihi jejunus occurras.* Flodoardus lib. I. Hist. Remens. cap. 7. *Ad cujus celebritatis vigilias Temperius exurgentes.* Guillelmus in Vita S. Bernardi lib. I. cap. 5. Historia Translat. S. Sebastiani n. 70. Rupertus de Divin. offic. lib. 10. cap. 26. Glaber Rodulphus lib. 5. cap. I. Liber usuum Cisterciensis Ord. cap. 68. Apud alios interdum *Temporius* reperitur: qua vsus voce Ovidius 14. Metamorph.

. . . . Modo surgit eoo
Temporius coelo, modo serius incidit undis.

Columella lib. 9. cap. 4. *Ante crepusculum gallinae cibi spe Temporius ad officinam redeant.* Ordo Romanus: *Colligite vos Temporius ad Ecclesiam illam.*

† TEMPES, porticus. Gloss. vet. Cod. 7613.

TEMPESTA, Italis, tempestas, procella, grando. Chronicon Parmense ad ann. 1293. apud Murator. tom. 9. col. 825.

† TEMPESTARE, *vexare, molestare*, in Glossar. Provinc. Lat.

TEMPESTARII, TEMPESTVARII, in Capitulari Aquisgran. an. 789. c. 93. in Capitul. I. incerti anni c. 40. lib. I. Capit. c. 62. et apud Cathwolphum in Epistola ad Carolum: *Qui tempestates et alia maleficia faciunt*, in Capitul. 2. ann. 805. cap. 25. qui νεφοδιώκται, in Synodo Trullana cap. 91. *Emissores tempestatum*, in Poenitentiali Theodori c. 33. apud Spelm. tom. I. Concil. Anglic. seu *immissores*, vt habet Cumeanus Abbas lib. de Mensura Poenitentiarum cap. 7. *Tempestatum immissores, qui quibusdam incantationibus grandines in vineas messesque mittere perhibentur*, in Lege Wisig. lib. 6. tit. I. §. 3.

† TEMPESTAS EXTREMA, poena confiscationis, in Ch. Ms. a. 1284.

TEMPESTATIO, pro *Temptatio*, seu *Tentatio* male legerunt Lud. de la Cerda et Vossius apud Greg. Turon. de Vitis Patrum c. II. Sic enim praeferunt aliae editiones.

TEMPESTATVS, Conspersus. Acta S. Philippii Nerii to. 6. Maii pag. 654.

TEMPESTE, aliquando. Miracula S. Vulfranni to. 3. Martii p. 164. *Sed tale quid natura Tempeste factum uspiam non agnouimus.*

TEMPESTIALIS FEBRIS, f. Febris ardens, quae quasi *tempestatem* excitat in laborante, qui sui compos non est cum talem febrim patitur. Miracula MSS. Vrbani V. PP. *Gressus*

nissimam infirmitatem, et febrem Tempestatem patiebatur, etc.

TEMPESTIVE, impetuose, in Litt. remiss. a. 1364.

IMPESTVARII, V. *Tempestarii.*

IMPESTVS, Tempestiuus, opportunus, in Actis S. Petri Coelestini PP. to. 4. Maii p. 454. et tom. 3. Muratorii p. 632. col. 2.

IMPIERIVM, Tigni species. Statuta Montis-regalis p. 312. *Item pro media dozena postium ligno sol. duos den. Item pro media dozena Tempieriorum sol. den.* IIII. *Item pro media dozena gamboiarum sol. den. sex.* V. *Templarius.*

EMPLACIVM, idem quod Templum, spirituali notione. Statuta Equitum Teuton. art. 36. apud R. Duellium, lib. 2. Miscell. p. 42.

EMPLALES OPES, pro Temporales, mendose Radulfus Cadom. de Gestis Tancredi apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 198.

EMPLARII. Templariorum Militum Ordo institutus anno 1118. Hierosolymis ab Hugone de Paganis et Gaufredo de S. Aldemaro: horumque fuit primitus professio, *vt vias et itinera, maxime ad salutem peregrinorum, contra latronum et incursantium insidias, pro viribus conseruarent.* Cum autem novem annis post eorum institutionem in habitu fuissent seculari, in Concilio Trecensi data fuit eis Regula, et habitus assignatus, albus videlicet, mandato Honorii II. PP. et Stephani Hierosolymitani Patriarchae. Postmodum vero sub Eugenio PP. cruces de panno rubeo, vt inter caeteros essent notabiliores, assuere coeperunt, tam equites, quam eorum fratres inferiores, qui dicuntur *Seruientes.* Atque hi, quoniam juxta Templum Domini in Palatio Regio mansionem habebant, *Fratres Militiae Templi,* seu *Templarii* appellati. De Templariorum cruento interitu Poëma MS. cui titulus, *Les Adventures advenues en France,* initio saeculi XV. editum, haec refert:

L'an mil trois cent et VII sachez bien qu'en ce temps
Furent prins les Templiers qui moult furent puissans;
Vilment furent menés auques des plus vaillans
Ie croi bien que ce fu par l'art des mescreans,
Ie ne scai se Templiers faisoient tels exploits
Mais en leurs draps portoient une vermeille crois.

TEMPLARIVS, species tigni vel assidis. Statuta Vercell fol. 76vo. *Item quod nullus reuenditor emat vel emi faciat lignamen aliquod, trabes, canterias, columnas, remas, circulos, assides, Templarios, nec aliquod aliud lignamen laboratum vel non laboratum vsque ad horam octave, que pulsatur post nonam.* V. *Templerium.*

† TEMPLATVRA, fornix, concameratio, inde TEMPLATVS, concameratus. Ch. a. 1349. t. 2. Hist. Cassin. p. 545.

† TEMPLICOLAE, i. q. *Templarii,* t. 4. Aug. p. 380.

TEMPLVM, *Templa* appellatas potissimum paganorum aedes sacras, docet Cod. Th. tit. *de Paganis, sacrificiis et templis,* locis a Iacobo Gothofredo indicatis in Paratitio ejusd. tit. v. 3. Interdum tamen ita dictae Christianorum aedes sacrae, vt L. 4. de his, qui ad ecclesiam fugiunt, d. Cod. TEMPLVM, ordo ipse *Templariorum.* Will. Brito lib. 5. Philipp.

Suscipiens habitum Templi Syrias aufugit in oras.

TEMPLVM, aedes Templariorum, quomodo Parisiis eorundem aedes etiamnum appellatur, vulgo *le Temple.* Monastic. Anglic. t. 2. p. 549. *Dedit Templariis Templum Oxtinge pertinens eidem.* TEMPLVM DEI, *Deo fidele, coeleste.* Coetus Christianorum, Ecclesia, Lactantio lib. 4. Institut. cap. 14. et lib. 2. de Morte persecutorum c. 2. et 15. TEMPLVM DOMINI, *Templum Militiae,* Ierosolymis. Iacobus de Vitriaco lib. 5. Hist.

Hist. Orient. n. 12. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 277. *In Templo Domini Abbas est, et Canonici regulares. Et sciendum est, quod aliud est Templum Domini, aliud Templum Militiae. Isti Clerici, illi Milites.*

TEMPORALIA. (1) Pulvinus, forte quod in eo reclinentur tempora, sic dictus. Rituale MS. a Martenio laudatum in Translatu de antiq. Eccl. Discipl. in Diuinis officiis pag. 382. vbi de Feria VII. Parasce. (2) Bona Clericorum, Gall. *Le Temporel*, in Instrumentis Gall. Christ. nouae edit. col. 159. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 5. *Temporale dominium*, apud eundem Ludewig tom. 5. pag. 508. V. *Regalia* 2. et *Temporalitas* 2. (3) † Ieiunium quatuor temporum, ap. Murat. t. 5. Antiq. Ital. p. 264.

TEMPORALIS. (1) *Temporales potestates*, in Lege 117. Cod. Th. de Episcop. qui ibidem *saeculares iudices* appellantur. *Temporales domini*, in Declaratione ann. 1335. apud Ludewig. to. 5. Reliqu. MSS. p 509. et alibi. *Temporales personae*, Seculares, laici, apud Rymer. tom. 9. p. 877. col. 2. TEMPORALIS DIES, in leg. 63. de Appellat. leg. vlt. de Reparat. appellat. Cod. Th. et in Cod. Iustin. etc. dicitur vltimus spatii et temporis illius, quod ad appellationem exsequendam vel reparandam legibus tribuitur: quo exspirante, causa quoque exspirat. Gloss. Graec. Lat. ἐλιγοχρόνιος, *Temporalis*. Et alibi. Πρόσκαιρος, *Temporale*. Adde Latino-Graecas. TEMPORALIS HOSTIS, capitulare 2. ann. 813. c. 9. *Habeant loricas vel galeas, et Temporalem hostem, id est aestiuo tempore*, (hoc est definito, aestate scilicet in hostem seu exercitum pergant, vt jam dictum est in *Hostis*. (2) Inconstans. S. Columbanus Epist. 3. *Nos scimus, quod cum gaudio et feruore suscepimus verbum domini. Caueamus nunc, ne simus Temporales.* (3) † Ejusdem aetatis, coaetaneus, in Inuent. Chartar. rec. (4) † Qui ab officio amoueri potest. Ch. M. a. 1411.

TEMPORALITAS. (1) Tempus, aetas, temporis ratio. Tertullianus de Pallio c. 1. (2) Idem quod *Temporalia* 2. Bona Ecclesiastica. Epistola Iuliani Caesarini Card. ad Eugenium IV. PP. *Non dico esse negligendam Temporalitatem; sed dico multo pluris esse aestimandam animarum salutem.* V. *Regalia* 2.

TEMPORALITER. (1) Ad tempus. *Lex temporaliter obseruata*, Tertulliano adversus Iudaeos c. 2. *Sacramentum suscepit spirituale et Temporaliter*, hoc est, quoad res spirituales et terrenas. V. *Temporar*[illegible] (2) † Prospere, feliciter quoad temporalia, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 607.

TEMPORANEE, *Temperius*, Gall. *De bonne heure.* Ritus ordinandi Episcopum in Ecclesia Rotomagensi *Tertia pulsetur Temporanee, et maturius praeparet se Dominus Archiepiscopus, etc.*

TEMPORANEVS, maturus, tempestiuus. Iac. 5. 7. *Ecce agricola expectat pretiosum fructum terrae, patienter ferens donec accipiat Temporaneum* (suppl. imbrem, Graec. ὑετὸν πρώϊμον) et *serotinum.* Passim occurrit in sacris Scripturis.

TEMPORARE, *Tempus ducere*, (Gall. *Temporiser*) *vel in tempore* [illegible] *Adtemporare, contemporare, sed temperare.* Ioan. de Ianua.

TEMPORARIE, Adtempus. Saluianus lib. 5. de Gubernat. Dei: *Nihil susceptis tribuunt, sed sibi haec etiam pacto aliquid a parentibus Temporarie attribuatur, vt in futuro totum filii auferatur.*

TEMPORATIM, pro vario tempore. Tertullianus de Pallio. c. 2. *Sic et terram si recenseas Temporatim* [illegible] *stiri amantem, prope sis eandem negare, memor viridem cum conspicis flauam, mox visurus et canam.* Add. eund. Tertull. lib. de Anima cap 28.

TEMPORICARE, vt infra *Temporisare. Dum iret Temporicando*, in Chronico Estensi ad ann. 1315. apud Murator. tom. 15. col. 517.

TEMP

TEMPORINUS, tener, mollis, Gallis *Tendre*. Ordo Cluniac. lib. 2. de Vita S. Geraldi c. 27.

TEMPORIVE, Gregor. Turon. lib. 5. Hist. c. 46. *Nunquam prandio usus est, nisi tantum coena, ad quam se Temporive residebat, ut sole stante consurgeret*, Ubi forte legendum *Temporius*. V. *Temperius*.

TEMPORIUS, Maturius, citius 2. *Temperius*.

TEMPORIVUS FRUCTUS, apud Faustum lib. 2. de Libero arbit. c. 10. Medius inter praeconem et serotinum.

TEMPORIZARE, Gall. *Temporiser*, Ital. *Temporeggiare*, cunctari. Legitur in Historia Monasterii S. Laurentii Leodiensis apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 1143. V. *Temporare*.

TEMPTARE, pro *Tentare*, passim legitur, ut et *Temptatio*, pro *Tentatio*. V. in hac voce.

TEMPTATIVUS, pro *Tentativus*, seducens, fallax, in Charta ann. 1377. cujus locus exstat in *Truffativus*.

TEMPTATUS. Capitula ad Legem Alamannor. c. 22. edit. Baluzianae: *Si mallida missa non fuerit, et prisa et Temptata fuerit, etc.* i. tenta seu detenta.

TEMPTORIUM, pro *Tentorium*, in Memoriali Potestatum Regiens. apud Murator. to. 8. col. 1096.

TEMPTUS, pro *Tentus*, detentus passim.

TEMPUS, *Ad tempus*, suo tempore, mature, phrasis Gallica, *A temps*, vel *en son temps*. Capitula Caroli M. lib. 2. cap. 18. *Aut si aliqua re impediente et facere non potuit, aut nobis ipsam impossibilitatem ad Tempus non annuntiavit.* Et cap. 17. *Iterum relatu nobis ad Tempus indicetur.* TEMPUS, Aer, coelum, Gall. *Temps*. Annales Genuens. ad annum 1227. apud Muratorium to. 6. col. 446. *Ubi per plures dies moram fecit, quia procedere non poterant, mercante maris et Temporis qualitate, exinde vero nondum Tempore tranquillo, etc.* LIBER TEMPORUM, *id est Paralipomenon*, apud S. Hieronymum lib. 2. in Ruffinum cap. 8. TEMPUS OCTAVIANUM, quo Caesar. Augustus imperabat. Charta apud Meichelbec. to. 2. Hist. Frising. p. 351. *Magna populorum concordia fiebat, laetantes in eo quod Octavianum Tempus se accepisse mirabantur.* TEMPUS PINGUEDINIS, quo pinguescunt ferae. Charta vetus apud Thomam Blount in Nomolexico. † TEMPUS MORTUUM, quo operae cessant, in Lit remiss. a. 1350.

TEMPUSCULUM, Tempus, aetas. Vita S. Gerardi Abb. Bron. an. 19. saec. 5. Benedict. p. 264. *Asseverans ejus tutamine renexisse aurea quondam Tempuscula.*

TEMTOR, fidejussor, ut puto 2. *Teles*.

TENA vel TENIA. Ioanni de Ianua, *a teno dicitur, estque vittarum extremitas dependens diversorum colorum* vel *extrema pars vittae, quae dependet coronae* Glossae S. Andreae Avenion. MSS. saec. XIII. *Tenia seu Tena dicuntur lingule que dependent de mitra pontificis.* Gloss. Lat. Gall. *Tena* vel *Tenia*, *Bende ou queue de mitre.* Provinciale Ecclesiae Cantuar. L. 3. tit. 1. *Contra Clericos portantes infulas, aut Tenas coram Praelatis, etc.*

† TENABILIS, qui defendi potest, Germ. haltbar Ch. Ms. a. 1423.

TENABULA, idem quod mox *Tenacula*. Forceps, Ital. *Tenaglia*. Historia Dulcini Haeresiarchae apud Murator. to. 9. col. 440. V. *Tenalea*.

TENABULUM, V. mox *Tenaculum*.

TENACES, *forcipes*, in Glossis antiquis MSS. Hispanis *Tenazas*, Gallis *Tenailles*, a tenendo, inquit Philander ad Vitruvium. Charta Fernandi I. Regis Hispaniae aerae 1101. *Servitium de mensa, id est, salare, inferturia, Tenaces, trullone cum coclearibus 10. etc.* (Fuscinas hic intelligo, Gallis *Fourchettes*.)

TENACIA, pro *Tenacitas*, usurpatur ab Iona Aurel. Episc. lib. 3. de Instit laicali c. 11. et a Scriptore vitae B. Lidwinae t. 2. Aprilis p. 278.

TENACULA, forceps, in Mamotrecto ad 2. Paralip. c. 4. Gallis *Tenaille*. *Tenaculum*, ea notione legitur in Vita

Vita S. Dunstani, to. 4. Maii pag. 363. *Tenacula, quibus ferra tenebat*, etc.

TENACULUM. (1) *venabulum*, Ioanni de Ianua. (Lego in editione ann. 1514. *Tenabulum*, *venabulum*, *quia retinet aprum venientem*.) Gloss. Lat. Gall. habet *Tenabulum Retenail, espie*. At aliud sonat in M. Chronico Belgico p. 172. vbi de expugnatione Ascalonitana a Balduino Rege Hierosol. *Quod inter maxima miranda miracula mirandum esse summum videtur, vt vrbs 150. turribus praevalidis munita, et Tenaculis domum in plateis suis quasi crypta laquearüs supertecta, tandem aliquando vinceretur*. Leg. Forte *Tectaculis*. (2) fistula, *retinaculum*, *Retenail*, in Gloss. Lat. Gall, laudato. Vetus Charta apud Io. Schefferum ad Chronicon Vpsaliense p. 152. (3) † *Instrumentum Scriptoris*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. 521.

TENAGIARE, candenti forcipe laniare, Ital. *Tenagliare*, Gall. *Tenailler*. Ioh. Demussis Chron. Placent. ad ann. 1326. apud Murator. to. 16. col. 494.

TENALEA, TENAGLA, forceps, Gall. *Tenaille*, Ital. *Tenaglia*. Ioh. de Bazano Chron. Mutin. apud Murator. to. 15. col. 613. V. *Tenella*. TENALES, eadem notione. Index vtensilium de Ruminiaco e Chartulario Compend. TENALIA, eodem intellectu. Chron. D. de Graoina to. 12. Muratorii col. 567. TENALIUM, eodem significatu. Chronicon Bergom. Castelli de Castello ad ann. 1406. TENALIA, idem, Enumeratio MS. munitionum Sommeriae in Occitanis ann. 1260.

TENALLEATUS, candenti forcipe laniatus, Gall. *Tenaillé*. Annales Estenses ad ann. 1403. apud Murator. to. 18. col. 990. V. *Tanajare*.

TENAMENTUM, idem quod infra *Tenementum*, in *Tenere*, V. ibi.

TENANCIA, V. in *Tenere* 1.

TENANDRIUS. Statuta Roberti III. Regis Scotiae c. 4. §. 3. *Statutum est et ordinatum, quod licet in posterum dominus Rex de dicto Comitatu aut dominio, cum Tenandriis et libere tenentibus per chartam suam in feodaverit aliquem*, etc. TENANDRIA, pro villa, infra occurr[...] quidni *Tenandrias*, pro villicu[...] V. *Tenandria* in *Tenere* 1.

TENANTIA, V. *Tenentia*, et *Tenere* 1.

TENASMUS, *Egerendi libido con[...] nua, sed inanis*, Laurentio in Am[al]thea. Plinius lib. 28. c. 14. habe[t] *Tenesmos, id est, crebra et ina[nis] voluntas desurgendi*. Habet eti[am] *Tenasmus* eod. cap. Saepius alii *T[e]nesmus* dicunt.

TENATOR. (1) pro *Tannator*, [...] videtur, Gall. *Tanneur*, *Confes[...] de Mongneur Tenator Trecensis*, [...] Charta ann. 1249. ex Chartul. Ca[m]pan. fol. 533. col. 1. (2) † q[...] praedium a domino feudali pende[ns] tenet et possidet, t. 1. Annal. Pr[ae]monstr. p. 365.

TENATURA, V. infra in *Tenere* 1.

TENCA, piscis fluviatilis notus, Ga[ll.] *Tanche*, Ital. *Tenca*, Ausonio [...] Mosella v. 125. *Tinca*. Dici[tur] *Tenca* Petro Azario apud Murato[ri] to. 16. col. 428. Hinc emend[an]dus alter ejusdem Rumpleri loc[us] col. 468. vbi pro *Tenca* perper[am] habetur *Tenta*. TENCHA, eade[m] notione, in Statutis Astensibu[s]. TENCHIA, eodem intellectu, [...] Charta Hugonis Abb. S. Diony[sii] an. 1200. ex Archivo B. Mariae [...] Argentolio.

TENCHURERIUS. Sententiae Inqu[isitionis] fit. Tolos p. 9: *Matheus Ayst[...] Tenchurerius de Tolosa*, etc. For[te] *Tenthurerius* pro *Tenturerius*, Ga[ll.] *Teinturier*, tinctor, infect[or]. † Seu potius a provinciali *Tent[u]rié*, pro *Teinturier*. V. *Teint[u]rius*.

TENCIA, induciae, in Ch. a. 13[...] V. *Tenencia*.

TENDA. (1) Tabernaculum, tent[o]rium, Gallis *Tente*, Ital. *Tend[a]*. Tudebodus lib. 2. Hist. Hierosol[y]mitanae: *Et in nostras laxatis fr[e]nis concurrerunt Tendas*. TEND[A] Hispanis, est Statio, seu officina [in] foro aut locis publicis exponend[is] et vendendis mercibus. *Tentoria* exponitur in Foris Aragon. lib. [...] p. 17[...]

p. 179. Diploma Weremundi Regis Hisp. apud Ambrosium Moralem: *Cum omnibus vtensilibus, cupis, torcularibus, et Tendis in mercatello, et vineis, quae servierunt ipsi tuti, etc.* TENDARII, qui in *Tendis* merces suas venum exponunt. *Apothecarii et Tendarii*, in Foris Aragon. lib. 9. tit. Quod Physici, etc. TENDERE, Tentorium explicare, vel in tentorio subsistere, castra metari, Italis *Tendare*, Gallis *Tendre*. Gloss. MSS. Reg. Cod. 1013. *Tendebat, tentorium habebat*, Palmerius ad Salustium p. 520. restituit vocem *Tendentes*, pro *Tentoria figentes*, atque vocabulum esse Numidarum. Huc viri docti ista referunt Maronis:

. . . . *hic saevus Tendebat Achilles.*

Et Suetonii in Galba cap. 12. *Cohors Germanorum juxta hortos Tendebat.* Denique Taciti Annal. 13. *Milites Tendere omnes extra vallum jussit.* (2) TENDA, apud Papiam, *quae rustice Trabis dicitur.* Cod. alius *Trabea* praefert. (3) † TENDA, TENDALIS, locus vacuus, in quo aliqua extendi s. expandi possunt, Hisp. *Tendalero*. Ch. Ms. Caroli VII. V. *Tenta*.

TENDARE, pro *tendere*, explicare, l. 3. Hist. Nem. p. 105.

TENDARII, V. *Tenda* 1.

TENDARIS, locus vbi panni explicantur seu extenduntur, vt discimus ex Literis Philippi VI. Reg. Franc. an. 1335. to. 2. Ordinat. pag. 115. V. in *Tenda* 1. et infra *Tiratorium* 1.

TENDARIVS, tinctor, infector, Gall. ol. *Tandeur*. Gloss. Gall. Lat. a. 1344.

TENDELLI, mendose, vt dicitur in *Collaterii*.

TENDERE, extendere. Codex Theod. lib. 11. tit. 14. leg. 1. Pro tentorium explicare seu castra metari sumitur paulo ante in *Tenda* 1.

TENDICVLA, diminut. a *Tenda*, tabernaculum. Stat. ant. Cuman.

TENDITAS, voluntas auctoritasue. Bulla Gregorii IX. PP. e Tabulario Corbeiensi.

TENEAMENTVM, TENEATVRA, V. in *Tenere* 1.

TENEBELLAE, paruae tenebrae. Cl. Mamertus lib. 2. de Statu animae cap. 9.

TENEBRAE, officium ecclesiasticum ita appellatum, quod peragitur feria 4. 5. et 6. majoris hebdomadae: *His enim diebus Ecclesia Tenebras colit, et Matutinas in Tenebras finit*, inquit Durandus lib. 6. Ration. cap. 72. num. 2. *Primo quia in luctu et moerore est propter domini passionem: et propter ejus triduanam mortem exequias celebrat triduanas. Secundo Officium Tenebrarum significat Tenebras, quae fuerunt super faciem terrae, cum pendebat Sol justitiae in cruce, etc.* Hugo Flauiniac. p. 170. *Vbi vero ventum est ad Tenebras, miser ille, dum Kyrie eleyson cum versibus cantaretur, corde compunctus genibus patris advolutus est.* Ad hunc posteriorem locum non satis attendisse videtur Mabillonius, cum *Tenebras* generatim *Matutinas* interpretatur in Onomastico ad calcem partis 1. saeculi VI. SS. Benedict. Verum quidem est de *Matutinis* hic agi, sed de *Matutinis* nocte Coenae Domini celebrandis, vnde a Coena Domini dictae sunt *Tenebrae*, non a tenebroso noctis tempore, vt intellexisse videtur vir doctissimus.

TENEBRARE, *obscurare, tenebrosum facere*. Iohanni de Ianua: *Tenebrare terras.* Martiano Capellae lib. 6. S. P. Chrysologus Serm. 74. *O si nebulae fumus mulieris Tenebrasset aspectum* 1.

TENEBRARIVS, vir obscurus, obscuri nominis. Vopiscus in Firmico.

TENEBRATIO, obscuratio, caligatio. *Tenebratio visus*, Coelio Aurel. lib. 1. Chron. cap. 2.

TENEBRESCERE, tenebrosum fieri, *tenebris* obduci, S. Augustinus de Genesi ad litt. lib. 1. cap. 10.

TENEBRICARI, idem quod *Tenebrescere*. *Sed medio die Tenebricauit*,

nis, apud Tertullianum adverſ. Iudaeos c. 13.

TENEBRICOSITAS, obſcuritas, caligo. *Tenebroſitate vexari*, Coelio Aurel. L. 1. Chron. cap. 4.

† TENEBROSITAS, idem, in Lit. remiſſ. a. 1398.

† TENECIO, poſſeſſio, in Ch. Mſ. 1204. V. *Tenere*.

TENECVLA, idem quod *Tenacula*, Forceps, Gall. *Tenaille*. Acta SS. Martii tom. 2. pag. 508.

TENEDO, TENEDVRA, V. *Tenere* 1.

TENELLA, Gall. *Tenaille*, Forceps. Vita B. Lidwinae, to. 2. Aprilis p. 274. V. in *Tenalea*.

TENELLVS. (1) obturaculum oris dolii. Io. Laudenſis in Vita S. Petri Damiani Cordin. num. 22. de dolio, ſeu tina: *Evulſo Tenello, nihil prorſus vini ſuſcipiunt.* (2) Coenaculum aulicorum. Ordinatio Humberti II. ſuper ordine et numero menſarum to. 2. Hiſt. Dalph. pag. 311. col. 1. V. *Tinellus*. (3) † Structa in forcipis modum munitio, Gall. *Tenaille*. Ch. Mſ. a. 1231.

TENEMENTARIVS, TENEMENTVM, TENENDRIA, etc. V. *Tenere* 1.

† TENENCIA, induciae, in Stat. Aragon. a. 1251. V. *Tencia*.

† TENENCIOR, i. q. *Tenens*, V. in *tenere*.

TENENS, forenſe vocabulum, pro reo, vt contra, *Petens* pro actore, in Regiam Majeſtatem lib. 2. cap. 2. Occurrit paſſim in Legibus Scoticis et Anglicis. V. *Tenere* 1.

TENENSA, poſſeſſio quam quis tenet ab alio. Charta an. 1210. e Chartulario Lezarenſi. V. infra *Tenere* 1.

† TENENSARIVS, TENENSOR, i. q. *Tenens*, V. in *Tenere*.

TENENTA, TENENTARIVS, V. in *Tenere*.

TENENTIA, TENANTIA. (1) Securitas ſtandi promiſſis et conuentis. Literae Willelmi Scotorum Regis ann. 1209. apud Rymer to. 1. p. 155. col. 2. *Pro eisdem terminis fideliter tenendis dedimus eis in Tenentiam obſides noſtros, quos habet.* Occurrit alia notione in *Tenere* 1. (2) † Proprietas, dominium in Teſt. Mſt. 1312. (3) † Reditus, qui [...] praediis percipitur, in Ch. Mſ. [...] 1222.

TENENVM, ager, vt videtur, cla[...] ſus. Charta ann. 1358. apud Co[...] binell. inter Probat. familiae *de G*[...] *do* to. 1. pag. CLVII. *Item* [...] *palatium magnum cum columbari*[...] *et cella, et curia, et vna domo b*[...] *et caſolare, et Teneno cum* [...] *poſitum in populo S. Martini.*

† TENEORICA, *genus cartae*, in V[...] Gloſſ. Cod. reg. 7613.

TENERARE, tenerem efficere, Co[...] ſtantino Africano, cujus locus e[...] ſtat in *Gaſtia*.

TENERE. (1) TENERE, TENEN[...] TENEDO, TENEMENTVM, e[...] Voces fori feudalis. TENERE, d[...] citur, qui praedium a domino fe[...] dali dependens, et in ejus feudo v[...] dominio poſſidet: quae vox h[...] notione paſſim occurrit. † TENE[...] RE PER ACAPTVM, ſub *accap*[...] *torum* conditione et onere. Conſu[...] Catal. Mſ. † TENERE AD DV[...] BLADA, per tantum temporis h[...] bere agrum, vt tenens bis ex e[...] bladum colligere poſſit. Ch. M[...] a. 1294. TENERE IN CAPIT[...] dicitur, qui nullo medio ratio[...] feudi domino ſubjectus eſt: apu[...] Anglos ſpecialiter, qui a Rege ſe[...] *Corona* feudum ſuum tenet. Cowel[...] Charta Henrici Regis Angliae circ[...] ann. 1155. apud D. Bruſſel tom. [...] de Feudorum vſu p. 1. ad calce[...] † TENERE DE NVDO AD N[...] DVM dicitur, qui nullo medio, r[...] tione feudi, domino ſubjectus e[...] in Ch. Mſ. a. 1281. TENERE [...] SOYETE, hoc eſt, ad ſocietat[...] vt ſatis explicant Litterae Offici[...] Morinenſis ann. 1271. e Tabular[...] Corbeienſi. V. *Socida*. TENEN[...] TES IN COMMVNI, ſicut ill[...] qui ex diuerſis titulis terras ac te[...] nementa pro indiuiſo tenent. In[...] Cowellus lib. 2. tit. 2. §. 14. Ii [...] Foris Aragonenſibus vnica voc[...] *Terras tenentes* dicuntur, apud Mi[...] chaelem *del Molino* in Repertori[...] p. 75. et alibi. *Terretenens*, i[...] Chronico Petri Regis Aragon. lib. [...] cap. 43. TENENTES IN FEOD[...]

SIX

[...]MPLICE, Littletoni sect. 1. 2, 3. [...] *Tenant en fée simple*, V. in *Feo[...] simplex*. TENENTES IN [...]EVDO TALLIATO, V. *Feudum* [...]*atum*. TENENTES IN TAL[...]IA GENERALI, Littletoni sect. [...] et 15. dicuntur, cum tenementa [...]ntur alicui et haeredibus ex pro[...]o corpore procreatis. Tum enim [...]*eralis tallia*, (*general taile*) dici[...]ur, quia ex qualibet vxore, si is [...]ures habuerit, liberi procreati ad [...]usmodi tenementorum successio[...]m admittuntur. TENENTES [...]ER TALLIAM SPECIALEM, [...]m tenementa alicui et vxori, et [...]edibus ex vtroque procreatis [...]tur. Tum enim soli ex hoc con[...]io nati liberi ad ea tenementa [...]ittuntur. Littleton. sect. 16. [...] V. *Talliare* in *Tallia* 8. et *Feu[...] talliatum*. TENENS IN DO[...]E, dicitur cum vxor marito de[...]ncto, tertiam ejus tenementorum [...] dote tenet. Idem sect. 36. TE[...]ENS AD VITAM, seu usumfru[...]um. Idem sect. 56. TENENS [...]D CERTVM *annorum numerum*. [...]em sect 58. 59. etc. TENENS [...]D VOLVNTATEM, cum tene[...]enta alicui conceduntur possiden[...] ad voluntatem donatoris, apud [...]dem sect. 68. et seqq. Quae [...]dem *Tenura*, alia videtur ab ea, [...] qua vetus Consuetudo Norman[...] MS. part. 1. sect. 3. c. 15. TE[...]ENS PER CONSVETVDINEM *Angliae*, dicitur is, qui tenet seu [...]ssidet *Tenementa* vel terras, quae [...] Consuetudine Angliae maritis, [...] in dotem vxoribus permittun[...]. Is enim invaluit mos apud [...]glos, vt si quis faeminam haere[...] ducat, et ex ea prolem gignat, [...] viva prodit in lucem, terras, [...] quibus vxoris nomine saisitus [...] ejus vita est, et mortua, inte[...]gras ad vitae suae terminum reti[...]neat. Quam legem Henrico I. qui[...]dam adscribunt. V. Littletonem [...]ect. 35. TENENTES LIBERE, qui liberum tenementum tenent vel possident. In Legibus Malcolmi II. Regis Scotiae c. 9. *Libere Tenenti[...]* alii sunt *intrinseci*, alii *forinseci*, in Fleta lib. 2. cap. 71. §. 13. TENENS MEDIVS. V. in *Medius*. TENENS PER COPIAM ROTVLI CVRIAE, V. in *Copia*. TENENS PER VIRGAM, V *Virga*. TENENS PER HOMAGIVM, in vett. Consuetud. Normanniae cap. 28. 29. TENENS PER PARAGIVM, V. *Paragium*. TENENS PER ELEEMOSYNAM, V. *Eleemosyna* 2. TENENS PER BVRGAGIVM, V. *Burgagium*. TENENS PER BORDAGIVM, V. *Bordagium* in *Bordas*. † TENERE, subst. praedium haereditas in Stat. Pistor. a. 1107. TENEMENTVM, territorium, districtus alicujus loci. Statuta Arelat. MSS. *Si maleficium vel injuria in Arelate vel ejus Tenemento commissa fuerit, etc.* Statuta Massil. lib. 2. cap. 32. *Statuimus, quod si aliquo tempore* (contigerit) *talam fieri in ciuitate Massiliae, tenemento vel ejus districtu, occasione guerrae generalis, etc.* TENEMENTVM, praedium vrbanum, quod de domino tenetur. Skenaeus ait, Tenementum communiter accipi pro haereditate vel feudo; liberum vero tenementum idem esse cum usufructu, tametsi saepissime confunduntur, atque haec differentia minime observatur. Bracton. lib. 4. tract. 1. cap. 31. §. 1. et lib. 5. tract. 5. c. 28. §. 1. Tenementum est praedium, quod in villa est, seu villae partem conficit. Historia Translat. S. Iulianae Virg. ann. 1207. *Vt casalia et Tenimenta ciuitatis ab eorum incursibus defensarent.* LIBERVM porro TENEMENTVM, inquit Bracton. lib. 4. tr. 1. c. 28. §. 1. *est id, quod quis tenet sibi et haeredibus suis in feodo et haereditate, vel in feodo tantum sibi et haeredibus suis.* Ita autem dicitur *ad differentiam ejus, quod est villenagium; quia tenementorum aliud liberum, aliud villenagium.* Liberorum autem tenementorum aliud *tenetur libere pro homagio et seruitio militari, aliud in libero sockagio cum fidelitate tantum, vel cum fidelitate et homagio.* V. ibi varias species tenementorum et cap. 38. §. 5. TENIMENTVM, in Chronico Farfensi

sensi apud Murator. to. 2. part. 2. col. 536. TENAMENTUM, idem quod *Tenementum*. Charta Nobiliacensis ann. 1270. apud Stephanotium to. 3. Antiq. Pictav. MSS. p. 888. TENEAMENTUM, eadem notione. Homagium Arturi Ducis Britan. praestitum Philippo Regi Fr. ann. 1202. apud D. Brussel tom. 1. de Feudorum vsu pag. 328. TENENTIA, TENANTIA, idem quod *Tenementum* et *Tenementura Tenanche*, in Charta ann. 1246. apud Thomasserium p. 86. Donatio ann. 1125. in Probat. nouae Hist. Occitan. to. 2. col. 429. TENEMENTARIUM, idem quod *Tenementum*, in Actis Capitularib. Eccl. Lugdun. ann. 1337. Camerae Comput. Paris. pag. 23. in Chartis Lugdunensibus, *Tenementarium* idem sonat quod Codex agrorum vectigalium, Gallis *Terrier*. TENEMENTARIUS, idem qui *Tenens*, Manceps, feudatarius; *Tenementier*, in Consuetud. Lotharingiae tit. 12. art. 32. et tit. 16. art. 1. Libertates Belliuisus ann. 1256. to. 1. Hist. Dalphin. pag. 59. col. 1. TENEMENCIARIUS, eadem significatione. Terrarium Apchonii ann. 1512. Rursum occurrit infra. TENEMENTIUS, contracte, pro *Tenementarius*, ni fallor, in Terrario Sacristae S. Illidii Claromont. ann. 1398. TENENTIARIUS, idem qui *Tenementarius*, Gall. *Tenantier*. *Tenentiarii homines monasterii* S. Iohannis Angeriac. in Charta ann. 1285. e Chartulario ejusdem coenobii. † TENENCIOR, TENENSOR, in Ch. a. 1451. † TENANCIARIUS, in Ch. a. 1404. † TENENSARIUS, in Ch. a. 1313. † TENENTARIUS, in Ch. a. 1329. TENEMENTATOR, eadem notione. Charta ann. 1214. e Tabular. S. Barthol. Berthun. TENETURA, forma, qua *Tenementum* de domino per vasallum *tenetur*, seu possidetur, vel ipsum tenementum. Charta Matthaei de Marliaco ann. 1202. TENEDURA, pag. 526. ibidem. TENEATURA, Charta Communiae Noviom. ann. 1181. tom. 7. Miscell. Baluz. p. 300. TENATU[...] Charta Guillelmi Cardinalis Arc[...] piscopi Remensis ann. 1182. [...] GUDA. Transactio Ludouici [...] mini de Castro-nouo in agro [...] mouic. cum incolis ejusdem [...] ann. 1461. TENEDO vel TE[...] ZO, idem quod *Tenetura*, et *T[...] mentum*. Vsatici Barcinonenses M[...] cap. 68. TENEDUS, eadem no[...] ne, in Conuentione ann. 1140. [...] Probat. nouae Hist. Occitan. [...] 491. TENENDRIA, villa. C[...] ta Wilhelmi Iustitiarii generalis [...] gis Angliae apud Ioh. Skenaeum [...] verborum significatione pag. [...] V. *Tenandrius*. TENURA, G[...] *Tenure*. Hist. Translat. S. Guth[...] num. 151. TENURIA, eadem [...] tione. Charta ann. 1256. e Tab[...] rio S. Nicasii Remens. † TEN[...] REA, in Ch. a. 1253. † TENU[...] TA, in Ch. a. 1108. TENEU[...] possessio, in Charta Libertatum [...] Graciaco in Biturigib. ann. 12[...] TENTURA, vt *Tenetura*. Ch[...] ann. 1087. to. 3. Histor. Harc[...] p. 13. TENUITURA. Charta P[...] lippi Fr. Regis ann. 1190. e Tab[...] lar. Corbeiensi. TENUITIO, p[...] sessio. Charta ann. 1139. Mar[...] Hisp. col. 1269. TENUITU[...] Charta Hugonis Abb. Corbeien[...] ann. 1224. e Tabulario ejusdem [...] ci. TENUTA, Gallis *Tenue*. G[...] sta Innocentii III. PP. pag. [...] *Ecce nunc omnino succumbit*, qui[...] *Tenutam terrae contra populi decr[...] tum . . . illi dimisit*. TENUT[...] res quaeuis mobilis vt videtur [...] quam quis tenet seu possidet. St[...] tuta Cadubrii lib. 3. cap. 6[...] † TENUTA, inuestitura, in [...] Ms. † TENUTA, obsignatio, m[...] nucaptio, in Ch. a. 1320. (a) T[...] NERE, *Teneri* dicuntur infantes [...] a Patrinis, cum baptizantur, qu[...] reuera ab iis in brachiis dextris *te[...] nentur*, cum Sacerdos orationes ba[...] ptismales dicit, et cum tingunt[...] Gall. *Tenir sur les Fonts de Ba[...] ptesme*. Ordo Romanus: *Induti* [...] *ro* (vestibus candidis) *ordinenta[...] per ordinem . . . . et infantes* [...] *dem in brachiis dextris Teneant[...] maj[...]*

majores vero pedem ponant, super pedem patrini sui. (3) TENERE, claudicare, quod ex retento pede sit claudicatio. Pactus Legis Salicae tit. 32. §. 9. Si vero pes calculatus fuerit, mancus ibidem Tenneat, etc. V. ibi Eccardum. (4) Obtinere, L. 12. Cod. tit. 53. leg. 1. et alibi passim in eod. Codice. (5) Habere, existimare, Gall. Tenir, reconnoitre pour, Reputer, Estimer. Bartholomaeus Scriba lib. 6. Annal. Genuens. ad ann. 1237. apud Murator. to. 6. col. 476. Et iurauerunt, vt dicebatur, quod non haberent, neque Tenerent dictum Potestatem electum pro Potestate, nisi prius cognitum esset et definitum per ... (6) Cogere, congregare, Gall. Tenir, Litterae Henrici IV. Regis Angl. ann. 1403. apud Rymer. to. 8. pag. 334. col. 2 Constat nobis per inspectionem rotuli Parliamenti . . . apud Westmonasterium Tenti, quod, etc. Hustengo-Tento, apud Madox Formul pag. 200. Curia Tenta, ibid. p. 237. (7) Pertingere. Miracula B. Ambrosii Senens. num. 12. to. 3. Martii pag. 204. Habuit fistulam in duobus digitis pedis, et Tenebat usque ad dorsum pedis. (8) Scriptoribus ecclesiasticis, Credere, pro fidei articulo habere. V. Barthium ad Claudianum Mammertum p. 245. Tene pro ..., in Vita Henrici V. Regis Angl. cap. 54. (9) † Tractare, accipere, agere. Ch. a. 1230. (10) † TENERE dicitur equus admissarius, quando equam init. Constit. MS. Petri III. Aragon. TENERE CAMPUM DVELLI, Duello praeesse, praesidere, a Gall. Tenir, vt cum dicitur: Le juge tient ses assises. V. ... in Campus 3. TENERE CHORVM, Gallice Tenir le Choeur, Cantantium choro praeesse, cantum moderari. Iuramentum Cantoris S. Capellae Paris. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 151. col. 2. TENERE CONTRA, vel TENERE CVM, Gall. Tenir contre ou pour quelqu'un. Cum Rege contra Principem Tenuit in hoc bello, in Chronico Triuetti to. 8. Spicil. Acher. pag. 646. id est, Regis partes aduersus Principem sequitur. † TENERE CVRTVM, cohibere, coarctare, Germ. kurz halten, V. Curtus. † TENERE SE IN MERCATO, pactionem de re comparanda ratam habere. Ch. a. 1054. TENERE PRISIONEM Corporalem, in Charta ann. 1252. ex Chartular. Maurigniac. Phrasis Gallica, Tenir prison. TENERE PVNCTVM in cantando dicuntur qui plus aequo protrahunt cantum finiendo. Spicilegium MS. Fontanell. pag. 202. TENERE AD RAVBAS, V. in Rauba. TENERE REGNVM, illud regere. Charta ann. 1213. ex Chartulario Campaniae fol. 86. TENERE SE, vim vi repellere, defendere. Gall. Se defendre. Breuiarium Historiae Pisanae ad annum 1171. apud Murator. tom. 6. col. 184.

TENERI cum infinitiuo sequenti pro Debere, vel oportere, ex antiquis nulli notum, praeterquam Iustiniano in Institutionibus, omnibus hodie ita familiare est, vt scriptorem vix reperias, qui non vtatur: quo de vitio videre potes Scioppium de Stylo Hist. p. 211. 222. et 233. et Vorstium de Latin. merito suspecta cap. 17. p. 153.

TENERIA, manubria balistarum, seu arcubalistarum, Sanuto lib. 2. part. 4. cap. 22.

TENERINVS, Tener, Ital. Tenerino. Formagium toninum seu Tenerinum, in Statutis Placentiae fol. 81 vo. Caseus musteus, recens.

TENERIOR. Regestum Castri Lidi in Andibus fol. 47. Praeco habet consuetudinem caprarum . . . . et totum criagium vini, de ascensu et de descensu: de nuptiis 1. den. de Tenerioribus 4. den. ad Natale, et 4. den. ad Pascha, et 4. den. ad festum S. Ioannis. Et de Iudaeis 4. den. et habebat armaturam conuicti, et de latrone robam, et quando tolletur de annulis ferreis, etc. V. Tenerriaria.

† TENERITVDO ANNORVM, aetas tenera, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 411.

TENEROSITAS, Teneritas. *Tenerositas aetatis*, in Actis S. Godebertae to. 2. April. pag. 32. *Tenerositatis anni*, in Vita S. Medardi tom. 2. Iunii pag. 80.

TENERRIARIA, f. idem quod Ripa. *Si Tenerriariae sive ripae aquae fronteriae . . . NON sint legitime curatae, esbuscatae et reparatae*, in Statuto Iudicis Aquensis ann. 1471. e Regesto *Columbe* Camerae Comput. Provinciae fol. 282. V. *Tenerior.*

TENESO, Tenementum, V. in *Tenere* 1.

TENETERIA, († i. q. mansio in qua consistere debet fidejussor, donec is pro quo spopondit, creditori satisfecerit, Germ. das Einlager.) Charta Guillelmi Raymundi ann. 1291. e Chartulario S. Iohannis Angeriac. pag. 278. *Ego dictus Miles obligo corpus meum ad facienda seu tenenda hastagia, seu Teneterias infra muros castri S. Iohannis per tantum tempus, donec de praemissis sit eidem Abbati plene et integre satis factum.* V. supra *Tenentia*, et mox *Tenmantale.*

TENETVRA. (1) V. supra in *Tenere* 1. (2) † Status, conditio. Ch. MS. a. 1224.

TENESVRA, TENEZO, TENGVDA, Tenementum, V. in *Tenere* 1.

TENIA, extremitas vittae, V. *Tene.*

TENILIS, *qui teneri potest*, apud Papiam, in Glossis Arabico-Latinis, Glossae Isidori et Pithoeanae habent *Tenere.*

TENIMENTVM, TENITVRA, V. *Tenere* 1.

TENIVS, Ἀρωιότριξ, in Glossis Lat. Graec. et Graec. Lat. Martinius emendat *Tennis*, qui raros pilos habet.

† TENNARIVS, i. q. mox *Tennator*, in Arest. a. 1368.

TENNATOR, idem qui supra *Tenator*, qui coria subigit, Gall. *Tanneur*. V. locum supra in *Conreatores.*

TENNATVS CORIVS, corium subactum, in Codice MS. redditunm Episcopatus Autissiod. V. *Tannare.*

† TENOLIVM, pro Telonium t[...] Annal. Praemonstr. Probat. p. 48[...]

TENOR. (1) Constantinus A[...] lib. 1. Pantechn. cap. 1. ubi de [...] dici officio: *Dignus quoque p[...] dum et ipse doceat, et haec sine p[...] nia, et sine Tenore aliquo, futu[...] meriti emolumento, et indigna[...] hac scientia repellere satagat.* I[...] sine mora aliqua. Cafarus lib[...] Annal. Genuens. ad ann. 1162. [...] Murator. tom. 6. col. 278 *A[...] des domini Imperatoris inter[...] runt, et personas, et civitate[...] mobile et immobile, quae sub[...] sine ullo Tenore in potestate Im[...] toris posuerunt.* (2) Practicis [...] licis, *Teneur*, Argumentum in[...] menti, quod in scripto contin[...] Liga Caroli IV. Imp. cum Ioa[...] Franc. Rege ann. 1355. apud L[...] wig. to. 5. Reliq. MSS. pag. [...] (3) In Glossis Lat. Graec. [...] *τόνος, τάσις, τύπος, δύναμις.* [...] mox: *Hic Tenor, ἡ ὑφὴ,* [...] *Tenore, περιοχῆς, δυνάμεως.* [...] *norem, σχέσιν.* Adde Glossas G[...] Lat. Papias: *Tenor, rectitudo,* [...] *ma, ordo, lex, conditio pacti.* [...] *nor, accentus, a tenendo, id est,* [...] *gendo sermonem.* Iohannes de [...] nua: *Tenor, status, pactum,* [...] *tio; Tenor etiam dicitur accen[...] quia in prolatione una syllaba [...] tenetur quam altera.* (4) G[...] *Taille*, dicitur is cui est vox [...] grauis atque huic concentui, [...] *Tenor* nuncupatur, exsequendo [...] ta. Statuta S. Capellae Bituric. [...] 1407. ex Bibl. Reg. (5) † S[...] ptus, conseruatio, in Test. [...] 1228.

TENOSVS, V. *Tena* 2.

TENSA. (1) Mensurae species. [...] dem forte quae *Teisia*, de qua [...] pra. Helgandus Monachus in V[...] Roberti Regis Fr. *Habet namque [...] sa domus in longitudine Tensa[...] in latitudine 12. in alto 10.* [...] *stras 123. etc.* (2) Historia Co[...] siorum lib. 7. cap. 10. *Laud[...] . . . per Tensa fugit Somam.* [...] gendum puto per *densa*, i. silv[...] (3) TENSA, pro *Tenda*. Tem[...] rium. Otto Morena in Hist. [...]

Laudens. p. 10. V. *Tenda*. (4) † Idem quod mox *Tensamentum*, in Ch. a. 1181. (5) † TENSA CANDELARVM, certa earum quantitas, i. q. *Tesa*. Ch. Ms. a. 1173. (6) † Rapina, expilatio, V. in *Tensare*.

TENSARE. (1) *defendere, securum facere; protegere*. Vgutioni, et Iohanni de Ianua. Vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Tensare, defendre, tencer: frequenter Tendere, securum facere, ducere*. Formulae vett. Bignonii cap. 1. *Ipse homo sacramentum intra ipsam casam Dei, vel ipsius Abbatis habuisset adhramitum, ad suam ingenuitatem Tensandum in ipso mallo, in basilica sancti ob hoc iurare debuisset*. TENSAMENTVM, protectio, tutela, et pensitatio quae a vasallis aut subditis domino pro protectione exsoluebatur: quae alias *Commentatio*, *Saluamentum*, et *Tutamentum* dicitur. Chronicon Mauriniacense lib. 1. *Tutamentum, quod vulgo dicitur Tensamentum*. Tabularium Vindocinense: *Videlicet vt vnusquisque, qui in ea terra terram vel domum haberet, mensura Blesensi minam avenae redderet illi ob Tutamentum*. TASSAMENTVM eodem intellectu. Necrolog. Eccl. Paris. TESSAMENTVM, pro *Tensamentum*, in Computo an. 1202. apud D. Brussel to. 2. de Feudorum vsu p. CLVIII. et CCIII. *Tensamentum* legitur ibidem pag. CL. et CLXXXIV. TENSAMENTVM, eadem notione, in Tabulario Calensi p. 224. 225. et alibi passim in eodem Tabulario. TAXAMENTVM, pro *Tensamentum*, in M. Pastorali Eccl. Paris. lib. 3. ch. 8. 9. etc. lib. 7. ch. 42. Tabularium Fossatense ch. 62. TENSABILIS. *Pratum Tensabile*, idem quod *Defensum*, de qua voce suo loco egimus. Liber Prioratus Dunstaplensis: *Et est pratum illud Tensabile per totum annum: vnde Prior post asportationem herbae, pro denariis locat partem suam*. TENSVRA, idem videtur quod *Tensamentum*. Charta Philippi Comitis Flandriae ann. 1181. apud Miraeum in Diplom. Belg. lib. 2. cap. 44. *Comitatum etiam, stallum, et totius opidi teloneum . . . Tensuram, et creditionem, atque omnem exactionem . . . concessi*.

TENSERIA. Concilium Turonense ann. 1163. cap. 10. *De Caemeteriis et Ecclesiis, siue quibuslibet possessionibus Ecclesiasticis, Tenserias dari prohibemus, ne pro Ecclesiae vel Caemeterii defensione, fidei suae clerici sponsionem interponant, etc*. (2) † In pratum *defensum* redigere, in Ch. a. 1220. (3) † Praedari, expilare, grassari, vnde *Tensa* expilatio, et *Tensator*, praedator. Ch. Ms. a. 1348.

† TENSARIA, latrocinium, rapina, expilatio. Lit. remiss. a. 1366.

† TENSATIO, jurisdictio, dominium. Ch. Ms. Hugon. archiep. Senon.

TENSATOR, V. *Tensare* 2.

† TENSEAMENTVM, i. q. *Tensaria* in Lit. remiss. a. 1369.

TENSIBILIS, *Tensilis*, Iohanni de Ianua, qui tendi potest; *Tendables*, Glossis Lat. Gall. Sangerman.

TENSIO. (1) TENSIO APIVM, Aluus vel Examen apum, vt videtur. Charta 61. Tabularii Dunensis: *Concessit nobis . . . decimam omnium Tensionum apium, quascunque in omnibus forestibus suis habuerit*. (2) † pensitationis species, eadem quae *Tensa* 4. Feoda Normann. Ms.

TENSVRA. (1) Pensitatio, etc. V. in *Tensare* 2. Tensio arcus, Italis *Tesa*. In Lege Burgund. tit. 46. *est de his, qui Tensuram ad occidendum lupos posuerint*. In ipso vero contextu, iubentur ii, *qui arcus occidendorum luporum studio posuerint*, id est, certo in loco statuerint, vt id vicinis suis statim indicent, *ac tres lineas ad praenoscenda positi arcus indicia diligenter extendant, ex quibus duae superiores sint*, vt hosce locos deuitare habeant; ne si forte laxarentur arcus, laederentur, mortisque periculum incurrerent. Ita *vt si ab homine, per ignorantiam veniente, aut ab animali domestico tactae fuerint, sine periculo sagittas arcus emittat. Quod si hoc modo pronisa res fuerit, vt Tensurae factae* cir-

circumstantibus innotescant, quicunque ingenuus incaute veniens casum mortis aut debilitatis incurrerit, nullam ex hoc calumniam, is qui arcus posuerit, sustinebit, etc. Ex quibus patet, ita arcus seu balistas positas, vt moris hisce *lieneis*, statim sagittas emitterent. (3) Plagae, rete, in Lit. remiss. a. 1357. (4) † I. q. *Tenementum*, praedium, possessio, haereditas, in Ch. 1290.

† TENSVTVM, rete, in Ch. Ms. a. 1317.

TENTA. (1) Tentorium, Gall. *Tente*. Computus ann. 1324. to. 1. Hist. Dalphin. p. 133. col. 1. V. supra *Tenda*. (2) TENTA, pro *Tenca*, V. in hac voce. (3) † Locus in quo panni explicantur, i. q. *Tendaris*, in Stat. a. 1317. (4) † Linamentum, quod vulneri apponi solet, quod *Tentare* dicebant, Gall. *Tente*. Lit. remiss. a. 1468.

TENTARE, attentare, oppugnare, Annales Caesenates apud Murator. to. 14. col. 1127.

TENTATIO. (1) Examen, *Essays* Charta Edwardi I. Regis Angl. apud Guil. Prynneum in Libertatibus Angl. to. 3. p. 465. (2) † Ipsummet crimen pro fidei desertione vtitur S. Cyprianus.

TENTATOR, examinator seu judex doctrinae candidati gradus academici. Rob. Goulet in Compendio jurium Vniversitatis Pacis fol. 4vo.

† TENT-CLAVIA, vmbellae s. tentorii species, in Stat. Synod. Tornac. a. 1366.

† TENTHVRARIA, tinctoris officina Formul. Ms.

† TENTIA, pro *Tenentia*, continentia, in Invent. a. 1476.

TENTIO, Iurisdictio, ditio, possessio. Chronici Fragmentum apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 160. In Glossis Lat. Gr. *Tentio*, *τάσις* redditur; in Graeco Latinis *Τάσις*, *Tencio*, *Tentio*, *Tentigo*, *Teno*. V. *Tenere* 1.

TENTIPELLIVM, *Φάρμακον πρὸς ῥυτίδας*, in Gloss. Lat. Graec. Medicamento, quo pellis tenditur. *Tentipellium Artorius putat esse calciamentum ferratum, quo pelles extenduntur; inde Afranium di[...] in Promo: Pro manibus creda[...] ego illos Tentipellium. Titi[...] Verrius existimare, id medicamen[...] esse, quo rugae extenduntur, cum [...] cas: Tentipellium inducis, rugas [...] ore extenduntur; cum ille χ[...] dixerit:* Ita Festus, V. *Tentor*. 2.

TENTOR. (1) qui tenet seu po[...] det, in Litteris ann. 1515. ap[...] Rymer. to. 13. p. 479. col. [...] (2) Instrumentum quo vtuntur [...] tentionem pellium pannoru[...] apud Thomam Blount in No[...] lexico. V. *Tenipellium*. (3) TENTORES, *Ἀφίται*, in Glossis L[...] Graec. et Graec. Lat. Est a[...] *ἀφίτης*, Emissor, vel manumiss[...]

TENTORIVM. (1) Machina be[...] eadem quae Latinis Pluteus. Ab[...] de Obsidione Parisiensi p. [...] (2) † Locus vbi panni explican[...] V. *Tenta* 3.

TENTVM, Tabernaculum, G[...] *Tente*. Literae Edwardi VIII. [...] gis Angl. ann. 1548. apud Ry[...] to. 15. p. 175. col. 2. V. *Tend[...]* et *Tenta*.

TENTVRA. (1) Possessio, etc. [...] in *Tenere* 1. (2) † Aulaeum, [...] pes, a Gall. *Tenture*. Ceremon. [...] eccles. Larnot.

TENTVS IN FVRTO, in Lege Lo[...] gob. lib. 1. tit. 25. §. 2. 3. 7. [...] furto ipse deprehensus.

TENVARIVS, V. mox *Tenuiarius*.

TENVCLA. Cumeanus Abbas [...] Mensura Poenitentiarum cap. [...] *Caeteris vero diebus paximati p[...] mensura, et misso parvo impingu[...] horreo oleris, ouis paucis, for[...] co, seminalatis* (f. semidalatis) *[...] fragilitate corporali, Tenucla. [...] batuto lactis sextario pro sitis gr[...] etc.* Infra: *Sed mensura non [...] tur panis, si operarius est, sext[...] de lacte Romano, et alio Tenucla [...] aqua, quantum sufficit pro sitis [...] re sumat.* Vox detorta videtur [...] *Tenue lac*, Gallis *Petit lait*. Seru[...] V. *Balducta*.

TENVIARIVS, qui dat operam [...] bus tenuioribus. *Tenuarius vesti[...] rius*, qui tenuia vestimenta con[...] cit, in vett. Inscript. apud Gru[...] ru[...]

650. 8. 1067. 8. *Tenuarius* habetur apud D. de Montfaucon to. 9. Antiq. expositae p. 55.

TENVISSANA, Scripturae genus, V. supra in *Scriptura*.

TENVITIO, TENVITVRA, TENVLTVRA, TENVRA, etc. V. in *Tenere* 1.

TENVRA, feudalis dependentia, in Chartul. Aldernard.

TENVS, Subst. Virgultum, vel ramus de arbore decisus, a Saxon. *Tan*, vimen, virgultum; unde Teutonibus apud Kilianum, *Teen*, vimen, lentum vimen, *Teenborch*, virgultum, salicetum, *teenen*, vimineus. Lex Frision. tit. 14. §. 1. *Tali de virgultis, quos Tenos vocant.* Infra: *Tunc unusquisque illorum septem* [illegible] *suam sortem, id est, Tenum de virga, et signet signo suo, etc.*

TENVS. (1) TENVS HOC, pro hactenus, dixit Auctor Vitae S. Isidori Hispalensis in Prologo sub finem. TENVS VERBO, vel potius verbo Tenus. Verbo, voce, ore, [illegible] Clementis VI. PP. ann. 1346. [illegible] Hist. Dalph. p. 531. col. 1. V. *Ostenus*. (2) ✝ Iuxta, in Ch. [illegible]

[illegible] (1) Legitima, si bene [illegible], materiae nummariae con[illegible], Gall. *Alloy*, Constitut. [illegible] Regis Siciliae, tit. 1. cap. 10. [illegible] *tantum in vita . . . faciemus* [illegible] *monetam, legalem tamen et Te*[illegible] *. . . . competentis.* (2) Occurrit alia notione supra in *Tenere* 1. ✝ Capacitas, in Lit. remiss. a. [illegible]7.

[illegible]TARIVS. Miracula B. Ringae [illegible] to. 5. Iulii pag. 771. *Baltha*[illegible] *Tenurarius Gnoini com*[illegible] *dauit se . . . D. Cunegundi.* Cl. [illegible] *Tenutarium* dici arbitratur [illegible], cui *Tenutarum* seu possessionum cura incumbit vel administratio. Posset etiam intelligi manceps, [illegible]datarius aut villicus; Gall. *Tenancier*, nisi forte legendum sit *Tentorarius*, quae vox suo loco legitur, [tin]ctor, infector, Gall. *Teinturier*; [vel] *Tenuiarius*. V. in hac voce. [illegible] VI.

✝ TENVARIVS, tinctor, vel vas ad officinam tinctoris pertinens, in Stat. Taurin. a 1360.

TEODISCA LINGVA, V. *Teudisca*.

TEOLICAE, Tegulae, tectum, Massiliae *Taulices.* Donatio Raymundi Comitis Tolos. Communi Massil. ann. 1216.

TEONNIVM, Vectigal, V. in *Telon*.

TEOPANTLACA, vox Indica, Tributorum exactor. Concil. Mexicanum an. 1585. inter Hispan. to. 4. p. 349

TEORAGIVM. Tabularium Eleemosynariae Montis morilionis fol. 92. *Medietatem de Teoragio, et medietatem seruentiae, etc.* An legendum est *Foragium?* V. in hac voce. ✝ Vel potius *Terragium*.

✝ TEPESCI, pro tepescere, in Epist. Car imperat. a. 876.

TEPIDITAS, pro *Tepor*, improbat Vossius de Vitiis serm. pag. 622. Occurrit nude pro Tepore animi in Concilio Emeritensi, inter Hispanica tom. 2. p. 629.

TEPIDITAS, Tepefactus. Vita B. Columbae Reatinae, to. 5. Maii pag. 257.

TEPIDVS, *Dubius animi, medius inter confidentem et desperantem.* Gaspari Barthii in Glossario ex Buldrici Historia Palaest. apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. pag. 168.

TEPORARI, pro *Tepescere*, apud Guuzonem in Miraculis S. Gengulfi, num. 33.

TEPPA, Terra inculta et viridi cespite cooperta, in Charta feudorum nobilium Castilionis Dumborum an. 1463. e Schedis D. *Aubret*.

TEPTIS, f. Sectio, pars, partio, a τέμνειν, Secare; scindere, Chronicon Noualic. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 751. *In pago Diense Cassies sibi Teptis et portione nostra in Bosedone, quem de Siaeria conquisiuimus, vna cum libertis et seruis vel adpendices suas . . . . vt habeas volo ac iubeo.*

TERA, pro *Terra*, ni fallor. Ordinarium Eccles. Turon. apud Marten. de Antiq. Eccl. Discipl. in divin. Offic. p. 584. *Duo pueri secundum R., duo de secunda Tera tertium*

tium R. . . . *duo clerici de tertia Tera quartum* R., *duo de quarta Tera quintum* R., *duo de basilica sextum* R. *duo canonici diaconi septimum* R. *etc.* Vbi *pueros clericosue de Tera* dictos puto, quod non in *stallis*, sed in *Terra* seu in chori solo starent variis in locis dictis de *prima Tera*, *de secunda Tera*, *etc.* V. *Clerici.*

† TERAMENTVM, terrae prouentus. Ch Mſ. a. 1206. V. *Terremeritum*.

TERBENTINA, pro *Therebinthina*, Gall. *Terebenthine*, Ital. *Terebintina*. Statuta Cadubrii cap. 36.

TERBICHETVM, Machina tollenonis instar ad putei marginem erecta, cujus fini alteri cathedram exhibenti spurias et rixosas feminas imponentes, aqua solent immergere, Angl. *acokestole*. Spelmannus. V. *Trabucus* 2. et *Trebuchetum*.

TERCELLVM, mensurae species liquidorum simul et aridorum, modus agri, arpenti pars tertia. Chartularium Monasterii Aquicint. fol. 40. *De vinea Theodorici in valle 3 sextaria et dimidium et Tercellum, quod est tertia pars sextarii.* V. *Tertia* et *Terçieyra*.

† TERCENARIA, vectigalis species, in Ch. a. 1216.

TERCENARIVM, idem quod infra *Tricenarium*. Charta ann. 1381. e Chartulario S. Iohannis Angeriac. p. 467.

TERCENARIVS NVMERVS, Triginta. Litterae Caroli VI. Fr. Regis ann. 1385. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1613.

† TERCENERIA, TERSENERIA, TERSERIA, i. q. *Tercellum*, in Inuent. a. 1476.

† TERCEOLAGIVM, praestationis species ex vineis, in Ch. a. 1229.

TERCERIA, i. q. *Terceolagium*. Charta Bituricensis ann. 1318. *Videlicet quinque Tercerias super quaedam peciae terrae sita subter vadum molendini.* Exactionis genus est, vt videtur, sic dictum a *Tertia*. V. in hac voce.

TERCERIVM. (1) Tertia pars, vt puto, Gall. *Tiers*, Ital. *Terzo*. Statuta Vercell. 137vo. *D. Vber[...] Coarosa et filii . . . pro se et con[...] tibus eorum pro duobus Terceriis [...] beant praecipuum modios 400. b[...] mecleti.* (2) † Modus agri, i. [...] *Tercellum*, in Ch. a. 1220. (3) Instrumentum vt videtur, cujus p[...] cussione monachi ad officium d[...] num vocabantur, in Ordinar. [...] S. Petri Aureae - vall.

† TERCEYROLA, dolii pars ter[...] vt *Carteyrola*, quarta. Comput. 1488. V *Terciolus*.

TERCIA, TERCIARIA, V. *Te[...]* et *Tertiaria* 4.

† TERCIARE, etc. V. *Tertiare*.

TERCIEYRA IVSTA, mensura [...] naria capiens monachi portio[...] tertia parte majorem quotidiana [...] locum in *Iusta* 2. et *Tercellum*.

TERCIGENITVS, pro Tertio ge[...] tus, in Litteris ann. 1361. inter O[...] dinat. Reg. Franc. tom. 3. pag. 5[...]

† TERCINALE, armamentaria[...] Gall. *Arsenal* ab Ital. *Darsena*, [...] Cod. Ital. dipl. p. 1828.

TERCIOLAGIVM, Praestationis s[...] cies ex vineis; verbi gratia pro q[...] drante vinearum, seu *Pour un qu[...] de vignes, demi baril.* Ita in Re[...] stro Censuum et feudorum Carn[...] p. 8. vbi *Tercenil*, vel *Tercem* [...] pellatur. Charta Hugonis Decan[...] Capituli Carnotensis ann. 1224 [...] Tabulario ejusdem Ecclesiae n. 2[...] *Totius vini medietas nostra erit,* [...] *altera medietas dictis cultoribus,* [...] *nebit. Terciolagium singulis an[...] de vineis, ex quibus debebitur,* [...] *communi reddetur.*

TERCIOLVS. (1) Monetae speci[...] V. *Tertiolus*. (2) † Dolii s. mod[...] pars tertia, in Ch. Mſ. a. 1202.

TERCIVM et *Dengerium*, V. *Te[...]tium*.

† TERCQLIVM, modus agri, i. [...] *Tercellum*, in Ch. Mſ. a. 1270.

TERCVLA. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 75. *Litigantib[...] . . . . super quadam vna et quad[...] Tercula . . . . dictas Terculam [...] nostram abbatiae B. Vincentii Cenoman. dederunt.* Legendum videtur *Te[...]rula.* V. in hac voce.

† TE[...]

...ERCVLVM, diminut. a tergum, in Glossar. Prouinc. Lat. MS.

...ERCVS, Vortex aquarum, Bollandistis. Miracula B. Wernheri Mart. tom 2. April. p. 713.

...TERDRVM, i. q. *Tertrum*, collis, cliuus, in Ch. a. 1404.

...R DVPLEX, major gradus festiuitatis in Calendario MS. Canon. Regul. S. Laurentii Dioecesis Auriss. XIII. saec. et in quibusdam aliis. Idem est quod in aliis quibusdam *Festum* seu *festiuitas triplex*: de quo dictum est in voce *Festum*.

...EBRA, Machina bellica muris pertorandis, de qua Vitruuius lib. 10. c. 19. Hanc delineatam fuse explicat P. Daniel lib. 2. Milit. Franc. ... Fusius quoque de *Terebra* ...erit Carolus de Aquino in Lexico Militari.

...EREDO, vermis species, Ouidio, ... Gloss. Lat. Gall. Cod 7692.

...EREFORVM, terebra, idem Gloss.

...RENTIANVS, pro *Terentianus*, monetae genus apud Romanos. V. *Follis* 2.

...RITES, species nauis, V. in *Te...*

...RGAFVGA, dicitur, inquit Papias, *quoties milites fugientes a tergo caeduntur*.

...RGAVERNATOR, Murator, qui tergiuersatur, moratur, impedit. Charta ann. 776. apud D. Calmet. ... Probat. Hist. Lothar. tom. 1. col. ...7.

...RGIA, f pro *Cergia*, Ceria potionis genus e grano. Historia Ordinis Praedicat. apud Marten. to. 6. Collect. Ampliss. col. 377.

...RGIDVCTORES, Ductores extremi agminis, alio nomine agminis Coactores. Ita Carolus de Aquino in Lexico Militari.

...RGILLA, diminutiuum a tergore; ... pellem et cutem ipsam suis crassam vocat Apicius lib. 4. cap. 3. Glossae Lat. Graec. *Tergilla siue Tergillum*, φοςίνη, χοίςε δέςμα. Adde Graeco-Latinas.

...RGIMENTVM, Σήκωμα, in Gloss. Lat. Graec. Aliae Graec. Lat. Σήκωμα, *Scama*, *libramentum*, *exanctt*, *Tergimenta*, *temperamentum*, *aequipondium*.

TERGIVERSABILIS, *Deceptorius*. Ioh de Ianua.

TERGIVERSABILITER, Fallaciter, tergiuersando. Charta ann. 1302. ex Tabular. Massil. *Ne fraus committatur per inimicos reginales Tergiversabiliter et dissimulatiue super vehitura salis*.

TERGIVERSATIO, *Fuga*, *objectio tergi*, in Glossario Barthii ex Baldrici Hist. Palaest. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 204. *Sine aliqua Tergiuersatione*, in lege 6. Cod. Theod. lib. 9. tit. 4. id est, sine corruptione, vt explicat Gothofredus in Glossario Nomico.

TERGIVERSATOR, *Deceptor*, Iohan. de Ianua; *Deceptor*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. Vox nota Gellio lib. 11. c. 7. et Arnobio lib. 7. pro eo qui tergiuersatur.

TERGIVERSVTVS, vt *Tergiuersator*. Anastasius in Canone PP.

TERGIVM, Guido de Vigeuano de modo expugnandi T. S. cap. 9. cujus inscriptio est. *De modo equitandi per aquas. Primo accipiantur Tergia quatuor rotunda, lata quatuor digitis et alta brachio medio, et post haec accipiantur orli subtiles et lenes, . . . et ex illis cooperiantur illa Tergia, et firmentur super illis Tergiis cum clauibus, et fiet vna bota rotunda*

TERGORIVM, Ἐχμαγεῖον, in Gloss. Lat. Graec. et Graec. Lat. Legendum videtur *Tersorium*.

✝ TERGOVINA, tributi species, t. 4. Cod. Ital. diplom. p. 1643.

TERGVISIAETH. V. infra *Terquisiaeth*

TERIDA, species nauis, V. *Tarida*.

TERIMENTVM, *Nutrimentum*, in Glossis Isid. Addunt Excerpta *Intertrimendum*. Legendum ex Festo: *Termentum, detrimentum. Termentum* dixit Plautus Bacchid. 4. 9. scilicet a *Terere*.

TERIPES (1) Stapes, *Estrier*. Ordericus Vitalis lib. 8. p. 695. (2) Pedes, qui pedibus iter facit. Gall. *Pieton*. Historia Monasterii S. Florentii

rentii Salmur. apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 1088.

TERISTRVM, TERISTRATVS, V. *Theristrum*.

TERMEN, pro *Terminus*, occurrit apud veteres Agrimensores, in Collatione Legum Mosaicarum, in Epist. 47. inter Francicas to. 2. Hist. Franc. in Concilio Helenensi an. 1065. in Charta Ranimiri Regis Aragon. aerae 1173. apud Blancum in Comment. Regum Aragon. pag. 646. in Charta an. 971. in Append. ad capit. n. 144. etc.

TERMENTORIVM, Ἀπόμαγμα in Gloss. Graec. Lat. MS. Editum *Cermentorium* habet. Legendum videtur *Tergimentorium*.

TERMILLVM. Odo de varia Ernesti Bavariae Ducis fortuna, to. 3. Anecd. Marten. col. 354.

Dicentes: Coeli Deus et Rex optime mundi,
Qui miranda potens, recutitis manna pluisti
Iudaeis, clausoque lacu panes Danieli
Coctos misisti, pascens in monte ministris
Eliam cornis, Elisaeum mulieris
Termillo, viduae parua crescente farina,
Atque olei modico non deficiente lecito.

Intelligo *Subcinericium panem*, quo Eliam, non Eliseum, refecit mulier vidua, cujus *hydria farinae non defecit, et lecythus olei non est imminutus*, vt narratur 3. Reg. 17. *Termillum* autem mendose fortassis pro *Fertillum*, diminut. a *Fertum*, Genus panis. V. in hac voce.

† TERMINALE, praedium, dominium *terminis* suis circumscriptum, districtus. Ch. Ms. a. 1266.

TERMINALES. Gloss. Graec. Lat. MS. Ορωνδιάχρισις, *Terminales, singulare non habet*. Editum habet *Terminalia*. Gloss. Lat. Graec. *Terminalia* ὁροθεσία, ἑορτὴ ἐρις θεῶ. Et mox: *Terminalia singulare non habet*. ὅρων διάχρισις, ἐκοντήσια pro ὁροθεσία, vt emendat Cujacius. Alibi: ὅριαιος λίθος, *Terminalis lapis*. Ita apud Ammianum lib. 11. *Terminales lapides*. Lib. 30. *Terminales plagae*. *Terminalia fossata*, in C... ann. 1230. ex Chartular. Campaniae.

TERMINALIA, loca terminis c... scripta, seu appendices ad aliqu... locum pertinentes, confinia: Tr... actio inter Abbatem et Monach... Crassenses ann. 1351. e libro ... fol. 53.

† TERMINARE. (1) Capitulare I. C... roli M. ann. 802. c. 22. de Mo... chis: *Non per vicos, neque per v... las ad Ecclesiam vicini vel Termin... tes sine magisterio vel disciplina, ... Sarabaiti dicuntur, etc.* Forte l... *Ad Ecclesiam vicinam itinerantes, ...* (2) Praefigere, determinare. ... mundus de Agiles. Hist. Hieros... cap. 111. *Terminata die pugna ... cipitur*. Adde cap. 21. et Balderic... lib. 7. cap. 12. (3) Acta S. Isid... Agricolae to. 3. Maii. pag. 5... *Nunius propter nimiam aegritu... nem oculorum longo tempore ... fuit, et ad B. Patris Isidori ... bam salubriter Terminauit*, id ... *terminum* seu finem imposuit c... tati, sanatus est. (4) † Mori. Chron. Pontif. Leon. Vrbeuet.

TERMINARIVS. (1) *Termin...* apud Ordines Mendicantes dicun... qui habendis per agros cuique co... ventui addictos concionibus de... nantur. Habent enim singuli Or... num illorum Conventus descrip... circumjecti territorii pagos, i... quos duntaxat eleemosynas collig... liceat; ne cum jactura caritatis ... periculo scandali mutuis offici... commodis. Statutum Ordinis ... Guillelmi ann. 1337. apud Lobin... to. 3. Hist. Paris. pag. 242. Rursu... occurrit ibidem pag. 243. Hau... tis scio an eadem notione Busch... de Reformat. Monast. cap. 17. apu... Leibnitium tom. 2. Scriptor. Bru... svic. p. 818. *Sequuntur primo ... res in superpelliciis, deinde altar... capellani, Terminarii et pleban...* (2) Qui aliquod tenementum ... *terminum*, seu annorum spatium d... finitum, possidet, apud Radulfu... d...

de Heughem in Parua c. 7. *Terminor, Limens ex termino*, apud Th. Blount in Nomolexico Anglic. (3) † *Terminarii* in ordine Lectorum, quorum primus *summus Terminarius* nuncupatus, recensentur vltimi in Ordinar. eccles. Ambros. Mediol. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 861.

TERMINATIO, Terminus, limes. Praeceptum Ludou. Imp. ann. 820. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 69. *Silua vero ipsa has habet Terminationes, etc.* V. mox *Terminator*.

TERMINATOR. (1) TERMINATOR, TERMINATIO. Charta Friderici II. Imp. ann 1211. pro Ecclesia Panormit. apud Rocchum Pirrum to. 1. p. 144. *Et quatuor beneficia, videlicet Cantoriam, et Thesaurariam, Subcantoriam, et Terminationem, quorum reditus, etc.* Officialis ipse in Ecclesia Panormitana, Agrigentina, et aliis, *Terminator* appellatur, seu Magister Ceremoniarum, qui, vt et ejus collega, vtitur veste violacea. Hujus autem est inuigilare, vt in celebrandis sacrificiis, officiis recitandis, vnanimiter procedant Sacerdotes et Clerus, quale item quotidie sacrum, et officium sit recitandum edicit. Ita idem Pirrus to. 1. pag. 210. et to. 2. p. 126. (2) Ὁροθέτης, in Glossis Lat. Graec. et Graec. Lat. Finitor, qui terminos seu limites statuit, Literae Caroli V. Regis Fr. ann. 1366. to. 4. Ordinat. p. 676.

TERMINATVRA, Coemeterium seu spatium Ecclesiae vicinum et ad Ecclesiam pertinens, certis *terminis* contentum atque priuilegiis donatum, in Charta ann. circ. 950. e Chartulario Matisconensi fol. 103. V. *Textri* et infra *Termonlandes*.

TERMINATVS, Substantiue, pro Terminus, non semel apud Frontinum de Aquaeductibus et in Fragmentis legis Mamiliae. V. Salmasium ad Spartianum in Aelio Vero et Vossium de Vitiis serm. pag. 622.

† TERMINENTVM, pagus, regio *terminis* suis circumscripta, districtus, in Ch. a. 1399. V. *Terminus* 1.

TERMINIA, TERMINEA, Terminus, limes. In Collatione Legis Mosaicae tit. 13. inscribitur, *de Terminia mota*. Et infra: *Explicit de Terminea mota*.

TERMINIVM, Terminus, limes, passim in veteribus Instrumentis.

TERMINVM, Terminus, limes. Charta ann. 1357. inter Ordin. Reg. Franc. to. 4. p. 448. *Incedere non audent per Termina, territoria, itinera, forestas, etc.*

TERMINVS. (1) Pagus, regio *terminis* suis et limitibus circumscripta, districtus. Gregor. Turon. lib. 1. de Miraculis cap. 59. *Ecclesia est vici Iciodorensis sub Termino Turonicae vrbis, etc.* cap. 90. *Apud Terminum vero Pictauum vicus est in Arhasilico nomine Becciaco, etc.* cap. 101. *Cum portitores ad locum quendam Lemouicini Termini peruenissent, etc.* *Terminus sancti Petri ac Pauli*, Ecclesiae Romanae patrimonium, apud Ioannem VIII. PP. Epist. 87. 249. (2) Definitio, ὅρος, quomodo haec vox Graece sumitur in Actis Conciliorum. Synodicon aduersus Tragoediam Irenaei c. 38. *Excommunicationis concalcauerunt Terminum.* Et cap. 209. extremo. Epiphanius Scholast. lib. 5. Hist. tripart. cap. 29. *Quem Terminum salutarem adorabilemque deliberationem, corrumpere quidam aliis cogitationibus atque temerare voluerunt.* (3) Praefinitum tempus, dies praestituta, Gall. *Terme*. *Soluere in Termino*, in Charta ann. 1341. apud Ludewig. to. 5. pag. 554. *Habere ad Terminum* de rebus ad certum annorum numerum conductis dicitur in Epistola an. circ. 1180. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 600. V. supra *Terminarius*. (4) Dies fastus, apud Spelmannum. Quinam vero sint apud Anglos *Termini*, seu anni tempora litibus agendis designata, vide apud eundem Glossatorem. (5) TERMINVS IMPIVS, Mors, obitus, vt videtur. Cod. Theod. lib. 6. tit. 24. leg. vlt. *Vt fructus domesticis, impio Termino consequenti, etiamsi mortalitas interuenerit perire non possint, etc.* *Terminum*

minum impium explicant *etiamsi mortalitas interuenierit*, vt videtur Gothofredo. TERMINVS PASCHALIS, dies quo incidit luna decima quarta Paschalis cujusuis anni. Hac nota chronologica primus, quem sciam, vsus est Rodradus presbyter Ambian. medio saeculo IX. vt jam dictum est in voce *Pascha*. Laudatur apud Lobinellum to. 2. Hist. Britan. col. 237. Charta *data anno* MCXXXII. *Ind.* X. *Epacta* I. *Concurrentibus* V. *Terminus Paschalis* II. *Non Apr. Dies ipsius Paschalis diei* IV. *Id. Luna ipsius diei* XX. Quae omnes notae optime cohaerent, vt sibi quisque persuadere poterit, si tanti faciat, indices chronologicos in voce *Annus* Glossarii Cangiani descriptos consulendo. V. *Claues terminorum*. TERMINI SANCTORVM, quomodo *Limina Sanctorum* dicunt alii, apud Hieron. Rubeum L. 2. Hist. Rauennatis. V. in *Limen*. (6) ✝ I. q. *Placitum*, *assisia*, conuentus, in Ch. Ms. a. 1260. (7) ✝ Ratio, modus, forma, in Ch. a. 1345.

✝ TERMITANVS, ad *terminalia* pertinens, in Comoed. fine nomine Ms.

TERMONERS, Coloni ecclesiastici, lib. Hib. fol. 14. apud Spelmannum. V. *Termonlandes*.

TERMONLANDES, apud Hibernos, Terrae ad Ecclesiam pertinentes, a Saxonico *Land*, Terra, et Latino *Terminus*, quasi terra limitibus distincta, puta a praediis laicorum: quo sensu territorium Ecclesiae *Terminus* etiam dicitur, in Lege Bajwar. jam laudata in *Terminus* I. Cum autem terrae Ecclesiae, inquit Spelmannus in voce *Corna*, multorum canonum vigore, liberae essent et immunes a saecularium potestate et sanctae habitae, dici etiam coepit *Termon* pro loco sancto, atque inde *Tearmuin* pro sanctuario, vt ibidem exemplis probat. Quod autem ait quosdam esse, qui *Termon*, Gallicum *Terre-moine*, i. Terram monachorum sonare volunt, nihili est. V. *Dextri*.

TERMOSITA. Charta Roberti Episcopi Messianensis ann. 1094. apud Roccum Pirrum in Episcop. Pactensib. pag. 386. *Rogerius Calabriae Comes . . . multas inopias et labores passus, et multo sanguine suo tota Sicilia Saracenorum Termositate, et a Christianos eorum tyrannide . . . funditus annihilata, etc.* Vox formata ex Graec. Θέρμωσις, impotens calor animi feruor, audacia, Θερμότης.

TERMOTIO, quasi Terrae motio, terrae motus. *Termuoto* vel *Tremuoto*, Ioanni Villaneo et aliis Scriptoribus Italicis. Ditmarus lib. 7. p. 113.

TERNA, V. *Septena* et *Tertia* 3.

TERNALE. (1) *Funis cum quo vela, cum extenduntur, sustinentur, ne cadant in aquam*, Franc. Barberino in Glossis in hos versus *Documenti d'amore:*

> *Quinal porta e Ternale,*
> *Senale, e quadernale.*

Ternalis legitur hac notione in Informationibus Ciuitatis Massil. pro passagio transmarino e Codice Sangerm. MS. (2) Tertia pars. Charta Iacobi Regis ann. 1272. in magno *Talamus*. Montispessul. MS. Bibl. Praesidis de Mazaugues. (3) ✝ Minoris ponderis species, Occitanis *Ternal*. Comput. a. 1356. (4) ✝ Modus agri, i. q. *Tercellum*, in Proloc. a. 1509.

TERNALIS, Moneta Dalphinalis pretii trium obolorum vel denariorum, nude *Ternalis* dicta, vt videtur. Ordinario Humberti II. ann. 1345. tom. 2. Hist. Dalph. p. 515. V. *Ternale* I.

TERNARIVS. (1) Quid sit in Ecclesia collegiali S. Dionysii Leod. colligitur ex Statutis ejusd. Eccl. ann. 1330. to. 2. Sacrae Antiq. monument. pag. 439. *Statuimus quod canonici, qui primam residentiam fecerunt, possint exire pro negotiis suis de licentia decani per 40 dies absque Ternario: post hos vero 40 dies habebit canonicus, qui perfecit residentiam tres quindenas per quas poterit exire pro negotiis suis, sed tenetur qualibet die, qua fuit absens Ternarium restituere scilicet nouem Turonenses, de quibus xx faciunt grossum ...*

[...]ntinuum . . . . *Si canonicus necesse habuerit exire, decanus ei dare debet licentiam cum Ternario per octo dies.* Ibidem p. 440. *Item statutum est eisdem anno et die quod si quis canonicus post terminum suae licentiae mansferit, tenebitur solvere duplicem Ternarium, videlicet 12 denarios Leodienses qualibet die quamdiu sine licentia extra steterit vsque ad octo dies.* V. *Tertius* 1. (2) Mensurae seu vasis species in Austria Chronicon Salzburg. apud R. Duellium lib. 2. Miscell. p. 166. *Eodem anno (1485.) [...]ta sterilitas in Austria, vt vbi prius [...]euerant XXX. Ternarii, vix vnus [...] duo creuerint.* Chronic. Mellic. [...]. 379. col. 2. *Hoc anno (1442.) [...] fuerunt in magna caristia, ita [...] Ternarius vacuus daretur pro 14. solidis pro 2. talentis.*

[...]NIA, pro Ternio, ni fallor, ter[...] numerus. V. locum *Tetra.*

[...]NIO, Iulius Africanus lib. 3. Hi[...]r. Apostol. *Sic Proconsul septem [...] Ternionibus flagellorum caesum [...]cidi praecepit.* Gellius lib. 1. [...] 20. *Numerus Ternio, qui Graece [...]citur τριάς.*

[...]NO. Fundatio Collegiatae S. Nicolai Pictav. circa ann. 1060. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 187. *Prae[...] donauit Agnes Comitissa . . . [...]das salis de mercato Pictauensi de [...]ro scilicet duos sextarios salis, et [...] denarium de quadriga cum Ter[...]ne, vnum sextarium, et vnum denarium de quadriga, sine Ternone [...]es denarios, si quatuor boues ibi ha[...]tur: si duo vnum et dimidium, [...] Berocata cum asinis vnum dena[...]rium.* Quem integrum locum sic lego iisque interpunctionibus vt planior fiat: *Donauit . . . vendas salis de mercato Pictauensi; de carro scilicet duos sextarios salis et vnum denarium, de quadriga cum Ternone tres denarios, si quatuor boues ibi habentur; si duo, vnum et dimidium: de berocata cum asinis vnum denarium.* Et hac emendatione probabili euanescit inexplicabilis vox *Terno*, et locus ipse totus intellectu facilior euadit.

TERO. Charta Ludouici II. Imp. in Charta S. Vincentii de Vulturno p. 689. *Cum castris, montibus, collibus, vallibus, Teronibus, Ecclesiis, etc.* Forte *Toronibus.* V. *Toro.*

TERROANVS, Nummi genus, ab vrbe Teruana sic dicti. Bulla Nicolai IV. PP. ann. 1290. de censibus Ecclesiae Rom. apud Marten. tom. 2. Ampliss. Collect. col. 1303.

TERPENTINVS, Germ. *Terpentin*, Therebinthina resina, Gall. *Terebenthine.* V. *Fernisium.*

TERRA. (1) Praedium, ager, dominium, Gallis *Terre.* Lex Burgund. tit. 79. §. 1. *Et si quis in populo nostro barbarae nationis personam, vt re sua consisteret, inuitasset, ac si ei Terram ad habitandum deputasset.* (2) Hispanis, quid sonet; vide *Honor.* (3) Regnum. Gualterus Hemingford. in Edwardo I. Rege Angl. pag. 237. (4) Italis, Castellum, oppidulum muratum. Vita B. Torelli n. 3. to. 2. Martii pag. 501. (5) Modus agri, forte tantus, qui vni pari boum possit sufficere. Chartā ann. 1077. in Probat. nouae Hist. Occitan. col. 294. *Dono etiam extra muros vrbis Tolosae Terras omnes, quas habeo ante portam ciuitatis.* (6) TERRA ALTARIS, in Chartulario Eccl. Ambian. et alibi, quae pertinet ad *Altare* seu ad Ecclesiam. V. *Altare.* TERRA ANIMALIVM, IV. VI. X. XX. vel XXX. etc. in Charta ann. 855. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 142. praedia sunt, in quibus totidem nutriuntur equi vel boues, aut requiruntur ad colendos agros ex iis praediis pendentes, vt TERRA CARRVCARVM II. vel IV. pro Terra quae totidem *carrucis aratur.* V. *Carrucata.* TERRA ARIVA, Riparia, quae est ad *riuam* seu ripam. Charta ann. 1046. ex Chartulario magno S. Victoris Massil. fol. 59. TERRA AVIATICA, V. *Terra Salica.* TERRA CENSITA, CENSVARIA, CENSALIS, etc. Obnoxia censui, V. *Census.* TERRA COMITALIS, quae Comitis est, ejus dominium, in Charta ann. 904. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 262.

262. TERRA DOMINICA, quae Domini est, lib. 5. Capitul. 301. et in Capitulari Ludouici Pisan. 839. c. 6. † TERRA DOTALIS, DOTIS, quae ad sarcitecta ecclesiae et clericorum sustentationem a fundatore confertur. Ch. a. 1139. TERRA ECCLESIASTICA, quae pertinet ad Ecclesiam, in Capitul. Caroli M. ex Lege Longob. cap. 20. TERRA EVINDICATA, in Appendice Marculfi form. 7. Quae per sententiam judicis reperitur et recuperatur. TERRA EXCVLTABILIS, Arabilis campus, habilis culturae, apud Th. Blount in Nomolexico Anglic. Monasticum Anglic. to. 1. p. 426. col. 2. TERRA EXTENDENDA, Aestimanda, cujus pretium inquiri debet et declarari, apud eundem Blount. ibid. V. *Extendere.* TERRA FERMA, vel potius *Firma*. Continens. Gall. *Terre ferme*. *Insularum Canariae et Indiarum ac Terrae firmae maris Oceani*, apud Rymer. tom. 13. pag. 752. col. 1. *Terra firma* legitur ibid. p. 58. col. 2. et alibi saepe. TERRA FISCALIS, quae ad regium fiscum, seu Dominium pertinet, V. *Fiscus.* TERRA FRANCA, vel *Franchia*, Immunis *talliarum* seu tributorum, quae domini a suis tenentibus exigebant, non immunis tamen cujusvis seruitii. Charta feudorum nobilium Castillionis Dombar. ann. 1463. V. *Franca Terra* post *Franci* 1. TERRA FRANCIGENA, Dragoganti species, quae ex Gallica affertur, inquit Constantinus Africanus lib. de Gradibus p. 383. TERRA FRISCA, FRVSCA, Ager incultus, Gall. *Terre en friche*. Monastic. Anglic. to. 2. pag. 327. col. 2. etc. V. *Friscum.* TERRA GILIFLOKATA, ea est, ex qua domino praestari debet flos caryophillaeus, apud Thom. Blount in Nomolexico Anglic. TERRA HAEREDITARIA, cujus possessio scripto firmabatur, V. *Liber.* TERRA HERMA, Ager incultus, in Charta ann. 4. Rodulph. Regis Prouinc. V. *Eremus.* TERRA LABORABILIS, etc. Arabilis, V. in *Labor* 3. † TERRA LABORIOSA, LVCROSA, culta, in Ch. a. 109[...] TERRA LABORIS, Campania [...] lix in Italia, V. in *Labor* 3. TE[RRAE] LEIGIALES, quas tenent [ho]mines *ligii*. Charta S. Bernardi Ab[b.] Clarevall. ann. 1145. V. *Lig[...]* TERRA LEVATA, eadem q[uae] mox *nona*, V. *Levare terram*. T[ER]RA IN LITTORE MARIS, *ubi* [sa]*lem faciunt*, lib. 4. Capitul. ca[...] TERRA LVCRABILIS, Arab[ilis] culta, in Monastico Anglic. to[...] pag. 406. col. 1. V. *Lucrari et G[a]gnagium.* TERRAE LIBERAE, ap[ud] Danos, quae et *Regiae*, et ab o[mni] censu immunes erant, in Char[ta] Waldemari Regis Daniae ann. a[pud] Pontanum lib. 6. Rerum Dani[c.] V. *Tenementum liberum* supra in T[e]*nere* 1. TERRAE MORTVAE, q[uae] et *Siluaticae*, in veteri Consuetu[d.] Normanniae c. 34. *Terres sauvag[es] que l' on appelle en Normandie Te[r]res mortes.* TERRA NORMA[N]NORVM, in Anglia dicebatur [ea] a nobili Normanno possessa, c[um] Rex Angliae illam confiscabat, qu[od] ille Regis Francorum partes se[qu]retur. Litterae Henrici III. R[eg.] Angl. apud Kennettum Antiqu. A[m]broiden. ad ann. 1224. pag. 19[...] TERRA NOVA, in Chartis feu[da]libus et in censualibus schedulis, [su]mitur pro *terra*, vel nouiter c[on]cessa, vel nouiter exsarta T[...]rium Prioratus Lewensis. TER[RA] OCTAVA, V. *Octana* 4. TER[RA] PATERNA, V. *Terra Salica.* TERRA PLANA, ager cultus, [qui] opponitur *siluestris*. Ch. MS. G[...] Ep. Carnot. † TERRA POENA[E], DE POENA, POENOSA, trib[utis] et exactionibus obnoxia, V. *Poe[na].* TERRA PRAECONIS, luc[us] aut. *Majoris* villae, in Charta a. 1123. apud Miraeum to. 1. p. 37[...] V. *Praeco.* TERRA PVTVRA[E], V. *Putura.* TERRAE REGALES dicebantur apud Dalmatas, qu[ae] ratione census, vel praestation[is] Regi obnoxiae erunt. V. Ioh. Lu[cium] lib. 2. de Regno Dalmat. ca[p.] 15. p. 98. TERRA REPROMISSIONIS, Abrahae a Deo promiss[a] Iudaea, *Ierusalem caput Terrae r[e]pro[missionis]*

[illegible], in Chronico Farfensi apud Murator. to. 2 part. 2. col. [illegible]. *Terra repromissionis* etiam legitur Hebr. 11. 9. TERRA SABVLOSA, Gall. *Terre sabbonense*, apud Th. Blount in Nomolexico Anglic. TERRA SACERDOTALIS, in Synodo ad Teudonis villam ann. 845. cap. 4. Quae Sacerdotum seu Ecclesiae propria est. Alludunt Patres ad illud Genesis. 47. 22. V *Terra [illegible]naria.* TERRA SALICA, portio terrae *Salio* militi, atque adeo principi seu Regi assignata, ex iis, quas in Galliis virtute bellica acquisierant, partitione inter milites facta. Harum enim aliae ab omni onere ac seruitio, praeterquam militari, immunes, dictae *Salicae*, eaeque assignatae *Saliis*, seu viris Principibus, vel certe ex Salica gente, quae primas tenuit inter gentes illas Septentrionales, quae in Gallias irruperunt, easque Romanis abstulerunt; aliae *Laeticae*, et *Laediales*, quae *Laetorum*, vel *Litorum* erant, hoc est virorum obnoxiae conditionis, cujusmodi fuerunt *Laeti*, vel quos *Romanos* appellabant, veteres scilicet Galliae incolae, quibus assignati agri ad culturam, sub certis exhibitionum oneribus. B. Rhenanus in Epist. ad Petrum Heldingum: *Franci igitur victores consuetudinem Romanorum imitati, et ipsi nobilibus et veteranis militibus agros in quibusdam locis, ut istis habitare liceret, assignarunt, immunes penitus et ab omni servitute liberos: iique dicti Terra salica; sic proprie praedia Principum libera et immunis Salicae terrae nomine solita sunt appellari.* Salicae vero *terrae*, ea erat praerogativa, ut cum sub militaris obsequii conditione assignata esset, ad mulierem, quae illius prorsus incapax est, peruenire non posset. Quod exerte habet Lex Salica tit. 62. *De Terra vero Salica nulla portio haereditatis mulieri veniat, sed ad virilem sexum tota terrae haereditas perueniat.* De ejusmodi igitur terris Salicis agunt Traditiones Fuld. lib. 3. Trad. 28. *Centum quinquaginta Terrae Salicae, et Ecclesiam cum omni decimatione ad eam pertinentem.* V. Dominicum de Praerogat. alodior. c. 7. et in Assertore Gallico cap. 8. et quae attigit Cangius in Dissert. 17. ad Ioinvillam. Annotauimus supra ad vocem *Lex Salica*, Eccardum *Terram Salicam* eam intelligere, quae ad *salam*, hoc est, ad domum *curtis* praecipuam pertinet. Haec videsis. Eidem Eccardo *Terra Salica*, apud Marculfum *Terra paterna*, et in Lege Ripuariorum *Aviatica*, ita κατ' ἐξοχὴν dici videtur, quia Principem in patrimoniis locum obtinebat. TERRAE SALSAE, quas in Pictonibus *Marais salans* vocant. Tabular. S. Cypriani Pictauensis fol. 113. TERRA SANCTA, Gall. *Terre sainte*, Iudaea sic passim dicta, ab vndecimo Ecclesiae saeculo, quod in ea perfecta fuerint Religionis Christianae sacrosancta mysteria. TERRA SANCTVARIA, quae ad sanctos, seu ad Ecclesiam pertinet. Chartul. Aptense fol. 21. V. *Sanctuarius.* TERRA SENIEVRA, quae domini est, Gallice *Terre seigneuriale*, in Literis Officialis Carnot. ann. 1236. V. *Senior.* † TERRA SILVESTRIS inculta, in Ch. a. 1127. TERRA TACHABILIS, TACHIBILIS, TASCABILIS, TASCALIS, V. in *Tasca* 2. † TERRA TENAX, argilla, in Comput. a. 1482. TERRA TERTIA, i. Tertia pars frugum e terra nascentium; nisi idem sit quod *Tertia* 4. Gallis, *Champart*. Literae an. 1030. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. p. 46. *Censum quoque tollere de omnibus areis . . . et de quolibet tempore messis unum messorem, tertiam Terram, tertiam arborem de forestis, etc.* TERRA TERTIALIS, *Tertiae* seu praestationi agrariae, Gallis *Champart*, obnoxia. V. *Tertia* 4. TERRA TESTAMENTALIS, V. *Liber.* TERRA TRIBVTARIA, quae obnoxia est tributo. Capitulare 4. ann. 819. cap. 2. et lib. 4. Capitul. c. 37. TERRA VACVA, inculta. Chartularium S. Vandregesili tom. 1. p. 818. V. *Vacuus.* TERRA VESTITA, Culta, fructibus referta. V. *Vestire.* TERRA VICINABILIS, quae viis vici-

vicinalibus obnoxia est. Tabularium Aptense fol. 139. V. *Via convicinalis* in *Via* 1. TERRÆ MERITUM, Terrae fructus, prouentus. V. *Meritum*. TERRÆ SENSUS, V. in *Sensus*. TERRAM FACERE, Colere. Charta ann. 1164. tom. 8. Spicil. Acher. pag. 196. AULA PER TERRAM, Aula inferior, Gallis *au rez de chaussée* vel *au rez de Terre*. Charta ann. 1270. ex Chartul. Episc. Paris. p. 130.

TERRACEA, Agger terreus, Gall. *Terrasse*. Excidium vrbis Aconis apud Marten. to. 5. Collect. Ampliss. col 778. V. mox *Terracia*.

✝ TERRACEUM, agrarium, i. q. *Terragium*, in Chartul. S. Gauger. Camerac.

TERRACIA, TERRATIA, Solarium, Italis *Terracia*, Gall. *Terrasse*. Tabularium Monasterii sancti Andreae Viennensis.

✝ TERRACITUM, i. q. *Terraceum*, in Ch. a. 466.

TERRACIUM. (1) Terra inutilis, Ital. *Terraccia*. Statuta Mutinae fol. 68vo. rubr. 350. (2) Idem quod *Terratio*, de qua voce infra terra, ager Charta ann. 1041. apud *la Chieza* in Historia Ecclesiast. Pedemont. cap. 19.

TERRACULUM, idem, vt videtur, quod *Terracia*. Lobinellus in Collectaneis MSS. ex quodam Chronico: *Terraculum quod Alanus Barbatorta in circuitu Ecclesiae Nannetensis fecerat.*

TERRADA. (1) Nauis genus apud Indos. Maffeius Historia Ind. lib. 8. *Lembos, quod vulgo Terradas vocant, ducentos adjunxit.* V. *Tarida.* (2) Terra, ager. Charta Lotharii Regis Franc. ann. 998. tom. 8. Spicilegii Acheriani pag. 358.

✝ TERRÆMAGNENSIS, i. q. *feudatarius*, vassallus major, apud Murat. t. 6. Antiq. Ital. p. 7.

✝ TERRÆ-SCIDIUM, i. q. *Turba* 1. in Stat. Eborac. a. 1466.

✝ TERRÆTENUS, ad superficiem terrae, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 537.

TERRAGENARIUM, idem quod *Terragium* 1. Vetus Charta apud Augustinum *du Paes*, in Stem[...] Armoric. p. 245.

TERRAGERARE dicitur, qui [...] *ragii* jus habet. Tabularium Ab[...] se fol. 170. TERRAGIARE, e[...] significatione. Historia MS. M[...] sterii S. Cypriani Pictau. p. [...] TERRAGIRE, idem. Chron[...] Bonaespei pag. 7.

✝ TERRAGERIA, TERRAG[...] agrarium, in Ch. a. 1405.

TERRAGIALIS, Ager obnoxius [...] *ragio*. Charta ann. 1285. e C[...] tulario S. Iohannis Angeriac. p. [...]

TERRAGIATOR, qui vice do[...] *terragium* colligit. Charta an. 1[...] ex Tabulario S. Bertini. TER[...] GITOR, eodem significatu. Lo[...] exstat supra *Bipartitor*.

TERRAGIUM. (1) Agrarium, G[...] *Terrage, champart*. Charta Ott[...] Comitis Viromanduor. ann. 10[...] apud Hemeraeum: *Vt persol[...] annis singulis redditum terrae [...] consuetudinibus suis, id est quar[...] garbam Terragii, et 5. solidos e[...] denarios in medio Martio, et 2. [...] dos et 4. denarios de hospitibus.* [...] xander III. PP. Epist. 48. *Quo[...] reditus, qui Terragia dicuntur*, [...] V. *Terraticum* et *Agrarium*. TE[...] RAGERIUM, eadem notione. Ch[...] tularium S. Vicentii Cenoman[...] fol. 138. TERRAGERIA, eod[...] intellectu. Charta ann. 1232. ap[...] Stephanotium 3. Antiq. Pictau. MS[...] pag. 822. TERREGIUM, [...] significatu. Chron. Balduini [...] tom. 2. Sacrae Antiq. monume[...] p. 207. TERRAGERIA, *Ter[...] gerie*, in Consuetudine Pictau[...] art. 64. 75. 191. Praedium *terrag[...]* obnoxium: *Terre a terrage*, in C[...] suetud. Bituric. tit. 10. art. 26. *Ter[...] re terragée*, in aliis. TERRA[...] ACTUM, idem quod *Terragium* Chartular. Aquicinct. fol. 39. [...] TERRUACTARE, TERRUECTA[...] RE, *Terruactum* seu *Terragium* co[...] ligere. Idem Chartular. fol. 18 [...] occurrit *Terruectare* ibid. fol. 39[...] (2) Ager, praedium. Charta Ro[...] gerii Comitis Calabriae ann. 1088 apud Ughellum to. 5. pag. 1047 V. infra *Terraria*. (3) Praestatio[...]

videtur, quae domino feudi exsoluitur pro facultate acquirendi ram seu praedium. Charta an. 7. ex Chartulario Campan. fol. 3. col. 1. *Si autem homines ejus villae extra metas ipsius villae quid adquisierint in territorio Prio- Bellae vallis. Prior per s. habet Terragium et consuetudinem inibi debitam.* Occurrit rursum ra (4) Quod pro inhumatione oluitur sacerdoti, Constitutiones uinciales sancti Edmundi Arep. Cantuariensis ann. 1275. cap. V. *Interragium.* TERRAGIVM, inhumatio. Vincentius Gigalt. Bello Italico. (5) Agger ters, Gall. *Terrasse, Rempart.* Rafus de Rebus Gestis Friderici I. , apud Marten. to. 6. col. 1198. od *castrum fortissimum erat cum* no *magno et murato . . . et cum* ssimo *muro merlato juxta Terra*m, *et cum alio muro intus.* V. Terr, *Terracus* et *Terrale* 2. (6) I. q. *Stallagium*, praestatio pro o, vbi quis merces suas venum ponit, in Consuet. Castell. ad Sein.

AIVS, idem, ni fallor, quod ragium 5. Ital. *Terrazzo.* Statuta inae fol. 4. rubr. 21. *Aperiant et apertae fiant viae quae vadunt* us (circa) *Terraios ciuitatis a par*intrinseca.

RALAGIVM. Tabularium S. mni de Campis: *In Castro etiam* 10. *solid. de Terralagio, et* 2. *ho*s. Forte tributum est pro agre terreo ad castrum muniendum.

RALE. (1) *Genus vestis*, in ssis Isid. Suspicatur Graeuius legendum esse, *Teristrum*, vel *Theri*m, de quo nos infra, vel potius iptum fuisse *Torale*, *genus vestis*, scilicet torus sternebatur. Nam, uit: lectorum; tegmina vestes dictas, quis tam hospes est in ris, quem hoc fugiat. (2) Agger reus, Gall. *Terrasse*, *Rempart.* cognitio an. 1327. to. 2. Hist. lph. pag. 28. col. 2. TERRAvm, eadem notione. Statuta inae fol. 45vo rubr. 240. V. racia et *Terragium* 5. TERRALLIVM, eodem intellectu. Idem Chronicon ad ann. 1302. col. 845. TERRALLIVM. Charta ann. 1294. apud Dion. Saluaingum Boissium lib. de Vfu feudor. cap. 37. TERRAYLLIVM, eadem notione Computus ann. 1336. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 325. col. 1. TERRELLVS, eodem significatu. Libertates Thossiaci in agro Dumbensi ann. 1310. art. 2.

TERRAMENTVM, idem quod *Terragium* 1. si vera lectio est. Charta ann. 1. Caroli Regis apud Stephanotium to. 10. Fragment. MSS pag. 91. *Ipsas terras . . . . per beneficium de ipsos abbates S. Iohannis vel pro praecario tenuerunt, et ipsas decimas, vel Terramenti ad ipsa casa Dei, vel ad ipsas abbates donatas habebant.* Vereor ne legendum sit *Terrae meriti*, vel potius *Terrae meritae* seu prouentus.

† TERRANEA DOMVS, pars inferius domus, solum, in Stat. MS. eccles. S. Laur. Rom.

TERRANIVS, e *terra*, seu oppido, ab Italico *Terra*, Oppidum. Litterae Cardinalis de Farnesio ann. 1537. tom. 1. SS. April. p. 391. V. *Terrarius.*

TERRARE, Terra munire, obstruere, vel cooperire. Reparationes factae in Senescallia Carcasson. ann. 1435. e MS. Cl. V. *Lancelot.* V. *Terratus.*

TERRARIA, TERRARIVM, Ager, praedium, possessio, territorium. Charta Guillelmi Episc. Cabilon. ann. 1297. inter Instrum. Gall. Christ. nouae edit. tom. 4. col. 252. *Episcopi Cabilonenses consueuerunt ab antiquo conferre in Terrariis Decani et Capituli praefatae Ecclesiae Cabil. . . . quaedam officia seu potestates quasdam, quae vulgariter Vicedominatus nuncupantur, Canonicis videlicet Ecclesiae Cabilonensis.* Charta ann. 1239. e Chartulario S. Vandregesili tom. 2. pag. 1636. *In villa autem Alpici vel omni Terrario, si sanguis effusus fuerit, vel facta seditio, vel vaginam belli datum, meum est judicare.* V. *Terragium* 2.

TERRARIVM. (1) Agger terreus, Gall. *Terrasse.* Tabularium S. Sergii

vicinalibus obnoxia est. Tabularium Aptense fol. 139. V. *Via conuicinalis* in *Via* 1. TERRÆ MERITVM, Terrae fructus, prouentus. V. *Meritum*. TERRÆ SENSVS, V. *Sensus*. TERRAM FACERE, ...lere. Charta ann. 1164. tom. ... cil. Acher. pag. 196. AVLA ... TERRAM, Aula inferior ... *au réz de chaussée* vel *au r...* ...re. Charta ann. 1270. ... Episc. Paris. p. 130.

...RRACEA, Agger ... *Terrasse*. Excidium ... apud Marten. to. 5 ... col 778. V. mox ...

...TERRACEVM, ...agium, in Ch... ...n. ... mul-merae. ... possidet,

...ERRACIA, ... s: *Terrarum* ...talis *Terr*... Coloniensi ann. ...bularius ... *Barones terrarii*. hoc Vienne ... m terrarum possessores, ...TER ... on. incerti auctoris apud Ca-n... ...llum ann. 1210. Vincentius Beluac. lib. 32. cap. 89. *Rex autem de Consilio Baronum suorum, et Baronum ac Terrariorum Cypri etc.* *Terrarii* etiam Barones Castellorum appellantur, in vetere Notitia apud Rocchum Pirrum in Episcopis Agrigentin. p. 272. 276. (3) TERRARIVS, TERRARIA, incola alicujus oppidi; ab Ital. *Terra*, oppidum, in Act. SS. T. I. Iun. p. 771. (4) † I. q. *Firmarius*, in Ch. a. 1298. (5) † In monasteriis, is cui *terrarum* cura commissa est. Ch. Ms. a. 1313.

...ERRARIVS, adject. (1) TERRARIVS LIBER, in quo *terragia*, census, possessiones describuntur, Gallis *Terrier*. Ferrerius in notis ad Decis. 272. Guid. Pap. V. infra *Terrerium*. (2) Terrestris, apud veterem Persii interpretem ad Satyr. 6. v. 24 vt obseruat Vossius de Vitiis serm. lib. 3. cap. 52.

...ERRASCIS, idem quod mox *Terrassia*. Charta ann. 1228. e paruo Chartulario S. Victoris Massil. p. 128.

...ERRASSIA, Agger terreus, solarium, Gallice *Terrasse*. Ordinatio Iohannis XXII. PP. apud Pantonum Hist. Auenion. p. 175. V. *Tarrastia*.

...*rrassia*, agger terreus, ... a. 1450.

† TERRATICARIVS, qui *terraticum* colligit. Inquis. a. 1273.

TERRATICVM, idem quod *Terragium* 1. Quod a Colonis exigitur nomine terrae et agri, quem colunt. Academicis Cruscanis, *Terratico*, citur, *quel che si paga per fitto di ... minar nel altrui terreno*. ...traeus ad art. 266. Consuet. ... *Vtitur haec regio certo contr... genere, quod Terragium appellan... Latine verbum pro verbo Solarium dixeris: vsus est, cum praedia ... inculta colenda certis colonis tribu... tur perpetuo, aut vero temporari... jure, lege dicta, vt in annos singu... los decima fructuum auctori ... datur.*

TERRATIO. Vetus Charta apud Baldricum in Chronico Camer... L. 1. c. 27. *Hoc est mansos ... cos . . . et Terrationes, et ... et antillas, etc.* Idem videtur q... terrae, agri. V. *Terrada*.

TERRATORIA, Matta, sic dicta, ... humi sternebatur, vt quidam ... lunt Gloss. Lat. Graec. ..., ges, *Terratoria*, matta. *Sed leg...* dum monuimus, *Stratoria*, vel ... in V. *Matta*. Legitur tamen *Terr... toria* in Glossis Lat. Graec. ... aliis to. 3. SS. Martii p. 843. ... tis habetur: *Psiathos*, *Teges*, *Ter... ratoria*, *matta*, territoria.

TERRATORIVM, pro *Territori...* in Chartis Italicis passim, ... Charta Caroli M. pro Ecclesi... risiensi in M. Pastorali L. 19. ch... Testamentum Bertichramni Ep... Cenoman. *Vineolas, vel prata...*

..., quod in dexe... perperam ... Charta ejus ... lector. ... TVRI ... lis

...ollect.

... supra in *Ter-*

...Charta Odonis Bo-...urtalano, in Tabulario ...e Carnotensis num. 72. *Po-* ...*tamen Canonici si voluerint fa-* ...*m suum, qui custodiet res suas,* ...*do Major numerabit in agris, et* ...*rangia, et ego meum et haeredes* ...*si voluerimus. Feodum Majoris* ...*farrago de grangia, Terreata an-* ...*ae post paleam et caudae annona-* ...*n bene exquisitarum*, hoc est, ni...lor, granum vel frumentum, quod ...*terram* seu aream, antequam tri...m et excussum sit a palea, decidit, ...et terrae miscetur. V. *Terrata.*

...ERREATVRIVM, V. in *Terrato-rium.*

...ERREGIVM, V. in *Terragium* 1.

...ERRELLVS, V. supra in *Terrale* 2.

TERREMERITVM, terrae pro-...ventus, in Ch. a. 1263.

TERRENA, via terrea, agger, in Ch. a. 1375.

...RRENERIETTVM, f. idem quod *Terraticum.* V. Onomasticum ad calcem to. 5. Anecdot. Marten.

...ERRENITAS DEI, Humanitas, ...*ἐνανθρώπησις*, Incarnatio. Occurrit in lib. 1. Miraculorum S. Agili cap. 5.

...RRENVM, Ital. *Terreno*, Gallis *Terrain*, fundus, solum. Rollan-...inus in summa Notariae: *Domus* ...*tae in Terreno Ecclesiae S. Ioannis* ...*Monte*

...RRENVS, omne genus vecturae ...rrestris, siue carris, siue equis fiat. ...harta Ludouici Pii pro Ecclesia ...rgentinensi, apud Laguille in Pro-...at. Histor. Alsat. p. 19. col. 1.

...ERRIVM. (1) Codex agrorum ...ctigalium, Gall. *Terrier.* Charta

...*lino quasi duarum ulnarum.* Alibi: *Tersonum de lino habens in quolibet capite duas barras de cotone albo.* Rursum alio in loco: *Item duo Ter-...de lino operis Franciae cum fran-...le cirico diuersorum colorum in* ...*us dedicati ad dicendum in* ...*a:* In spiritu humilita-... (2) † Vrbis regio, i. q. ...in Ch. a. 1378.

...pula, seu linteum ad ...s pauperum. Con-...Augustini Lemouic.

TER...

...TAS, ... prietas. En... te ante diluuium ... Anecdot. part. 1. col. 44. nutrit quia Terrestritas ... *plantis, quae non est apta* ... Leonardus in Speculo lapidum lib. 1. cap. 1. ex Cod. MS. Bibl. Reg. *Nullus enim lapis est qui ratione suae Terrestreitatis in aqua non submergatur, dummodo non sit porosus seu plenus aëris.* In edito *Terrestritas.*

...VRIA, Locus ... apud Mo... Luxouiensis ... ad cal... g. 580. ... mox ...

† TERRESTRIS, ad territorium, districtum pertinens, in Ch. a. 1336.

TERRIBILIA. Literae Henrici IV. Angl. Regis an. 1408. apud Rymer. tom. 8. p. 539 col. 2. *Videbatur honestum . . . ipsos vel eorum alterum abultimo Terribilium custodire, tempore quo quis eorum Iohannis et Bertrandi* (duello certantium) *victoriam habuisset, eis pugnae supersedere mandauimus.* Ubi *Terribilium* vltimum est mors ipsa, quae probabiliter subsecuta fuisset, nisi auctoritate regia certamen fuisset interruptum.

TERRIBILITER, *Terriblement, espouvantablement*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MSS. Vtuntur Arnobius lib. 2. S. Augustinus lib. 12. Confes. cap. 25. et alii recentiores.

TERRIBVLVM, *Quoddam tormentum, quod terreat reos, et dicitur a terreo.* Ioh. de Ianua. Occurrit etiam in Gloss. Lat. Gall.

TERRIBVNDVS, Terribilis, in Vita B. Lidwinae, inter Acta SS. to. 2. April. pag. 339.

TERRICELLA, Campulus, campellus. Occurrit passim in Chartis Ita-

circumstantibus innotescant, quicunque ingenuus incaute veniens casum mortis aut debilitatis incurrerit, nullam ex hoc calumniam, is qui arcus posuerit, sustinebit, etc. Ex quibus patet, ita arcus seu balistas positas, vt moris hisce *lieneis*, statim sagittas emitterent. (3) Plagae, rete, in Lit. remiss. a. 1357. (4) † I. q. *Tenementum*, praedium, possessio, haereditas, in Ch. 1290.

† TENSVTVM, rete, in Ch. Ms. a. 1317.

TENTA. (1) Tentorium, Gall. *Tente*. Computus ann. 1324. to. 1. Hist. Dalphin. p. 133. col. 1. V. supra *Tenda*. (2) TENTA, pro *Teuca*, V. in hac voce. (3) † Locus in quo panni explicantur, i. q. *Tendaris*, in Stat. a. 1317. (4) † Linamentum, quod vulneri apponi solet, quod *Tentare* dicebant, Gall. *Tente*. Lit. remiss. a. 1468.

TENTARE, attentare, oppugnare, Annales Caesenates apud Murator. to. 14. col. 1127.

TENTATIO. (1) Examen, *Essays* Charta Edwardi I. Regis Angl. apud Guil. Prynneum in Libertatibus Angl. to. 3. p. 465. (2) † Ipsummet crimen pro fidei desertione vtitur S. Cyprianus.

TENTATOR, examinator seu judex doctrinae candidati gradus academici. Rob. Goulet in Compendio jurium Vniversitatis Pacis fol. 4vo.

† TENT-CLAVIA, vmbellae s. tentorii species, in Stat. Synod. Tornac. a. 1366.

† TENTHVRARIA, tinctoris officina Formul. Ms.

† TENTIA, pro *Tenentia*, continentia, in Invent. a. 1476.

TENTIO, Iurisdictio, ditio, possessio. Chronici Fragmentum apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 160. In Glossis Lat. Gr. *Tentio*, τάσις redditur; in Graeco Latinis Τάσις, *Tencio*, *Tentio*, *Tentigo*, *Teno*. V. *Tenere* 1.

TENTIPELLIVM, Φάρμακον πρὸς ῥυτίδας, in Gloss. Lat. Graec. Medicamento, quo pellis tenditur. *Tentipellium Artorius putat esse calciamentum ferratum, quo pelles extenduntur; inde Afranium di... in Promo: Pro manibus credo hab... ego illos Tentipellium. Titinium a... Verrius existimare, id medicamentu... esse, quo rugae extenduntur, cum d... cat: Tentipellium inducis, rugas i... ore extenduntur; cum ille πρὸς ... dixerit:* Ita Festus, V. *Tentor*. 2.

TENTOR. (1) qui tenet seu pos... det, in Litteris ann. 1515. apu... Rymer. to. 13. p. 479. col. ... (2) Instrumentum quo vtuntur ... tentionem pellium pannorum... apud Thomam Blount in Nom... lexico. V. *Tentipellium*. (3) TEN... TORES, Ἀφέται, in Glossis La... Graec. et Graec. Lat. Est autem ἀφέτης, Emissor, vel manumiss...

TENTORIVM. (1) Machina bellica eadem quae Latinis Pluteus. Abb... de Obsidione Parisiensi p. 50... (2) † Locus vbi panni explican... V. *Tenta* 3.

TENTVM, Tabernaculum, Gal... *Tente*. Literae Edwardi VIII. R... gis Angl. ann. 1548. apud Ryme... to. 15. p. 175. col. 2. V. *Tend*... et *Tenta*.

TENTVRA. (1) Possessio, etc. V... in *Tenere* 1. (2) † Aulaeum, ... pes, a Gall. *Tenture*. Ceremon. M... eccles. Larner.

TENTVS IN FVRTO, in Lege Lo... gob. lib. 1. tit. 25. §. 2. 3. 7. ... furto ipse deprehensus.

TENVARIVS, V. mox *Tenuiarius*.

TENVCLA. Cumeanus Abbas ... Mensura Poenitentiarum cap. ... *Caeteris vero diebus paximati pa... mensura, et misso parvo impinguato... horreo oleris, ouis paucis, form... co, seminalatis* (f. semidalatis) *p... fragilitate corporali, Tenucla, ... batuto lactis sextario pro fitis grati... etc.* Infra: *Sed mensura non gra... tur panis, si operarius est, sexta... de lacte Romano, et alio Tenucla ... aqua, quantum sufficit pro fitis ... re sumat.* Vox detorta videtur ... *Tenue lac*, Gallis *Petit lait*. Serum. V. *Baldutta*.

TENVIARIVS, qui dat operam re... bus tenuioribus. *Tenuarius* ves... *rius*, qui tenuia vestimenta conf... cit, in vett. Inscript. apud Grut... ru...

650. 8. 1067. 8. *Tennarius* habetur apud D. de Montfaucon to. 9. Antiq. expositae p. 55.

NVISCANA, Scripturae genus, V. supra in *Scriptura*.

NVITIO, TENVITVRA, TENVLTVRA, TENVRA, etc. V. in *Tenere* 1.

TENVRA, feudalis dependentia, in Chartul. Aldernard.

NVS, Subst. Virgultum, vel ramus de arbore decisus, a Saxon. *Ten*, vimen, virgultum; vnde Teutonibus apud Kilianum, *Teen*, vimen, lentum vimen, *Teenborch*, virgultum, salicetum, *teenen*, vimineus. Frision. tit. 14. §. 1. *Tali de virgis praecisi, quos Tenos vocant*. In. *Tunc vnusquisque illorum septem suam sortem, id est, Tenum de virga, et signet signo suo, etc.*

VS. (1) TENVS HOC, pro *Hactenus*, dixit Auctor Vitae S. Isidori Hispalensis in Prologo sub finem. TENVS VERBO, vel potius *Verbo Tenus*. Verbo, voce, ore, Bulla Clementis VI. PP. ann. 1346. to. 2. Hist. Dalph. p. 531. col. 1. V. *Oretenus*. (2) † Iuxta, in Ch.

(1) Legitima, si bene coniecto, materiae nummariae consortium, Gall. *Alloy*, Constitut. Iacobi Regis Siciliae, tit. 1. cap. 10. *Semel tantum in vita . . . faciemus monetam, legalem tamen et Tenuae . . . . competentis*. (2) Occurrit alia notione supra in *Tenere* 1. † Capacitas, in Lit. remiss. a. 77.

TENVTARIVS. Miracula B. Ringae Virg. to. 5. Iulii pag. 771. *Balthasar Porcha Tenutarius Gnoini commendauit se . . . D. Cunegundi*. Cl. Editor *Tenutarium* dici arbitratur , cui *Tenutarum* seu possessionum cura incumbit vel administratio. Posset etiam intelligi manceps, feudatarius aut villicus; Gall. *Tenancier*, nisi forte legendum sit *Tenturarius*, quae vox suo loco legitur, tinctor, infector, Gall. *Teinturier*; vel *Tentarius*. V. in hac voce.

Tom. VI.

† TENVARIVS, tinctor, vel vas ad officinam tinctoris pertinens, in Stat. Taurin. a. 1360.

TEODISCA LINGVA, V. *Teudisca*.

TEOLICAE, Tegulae, tectum, Massiliae *Taulices*. Donatio Raymundi Comitis Tolos. Communi Massil. ann. 1216.

TEONNIVM, Vectigal, V. in *Telon*.

TEOPANTLACA, vox Indica, Tributorum exactor. Concil. Mexicanum an. 1585. inter Hispan. to. 4. p. 349.

TEORAGIVM. Tabularium Eleemosynariae Montis morilionis fol. 42. *Medietatem de Teoragio, et medietatem seruentiae, etc.* An legendum est *Foragium?* V. in hac voce. † Vel potuis *Terragium*.

† TEPESCI, pro tepescere, in Epist. Car imperat. a. 876.

TEPIDITAS, pro *Tepor*, improbat Vossius de Vitiis serm. pag. 622. Occurrit nude pro Tepore animi in Concilio Emeritensi, inter Hispanica tom. 2. p. 629.

TEPIDITAS, Tepefactus. Vita B. Columbae Reatinae, to. 5. Maii pag. 257.

TEPIDVS, *Dubius animi, medius inter confidentem et desperantem*. Gaspari Barthii in Glossario ex Buldrici Historia Palaest. apud Ludewig. to. 3. Reliqu. MSS. pag. 168.

TEPORARI, pro *Tepescere*, apud Guuzonem in Miraculis S. Gengulfi, num. 33.

TEPPA, Terra inculta et viridi cespite cooperta, in Charta feudorum nobilium Castilionis Dumborum an. 1463. e Schedis D. *Aubret*.

TEPTIS, f. Sectio, pars, partio, a τέμνειν, Secare, scindere, Chronicon Noualic. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 751. *In pago Diense Cassies sibi Teptis et portione nostra in Bosedone, quem de Siaeria conquisiuimus, vna cum libertis et seruis vel adpendices suas . . . . vt habeas volo ac iubeo.*

TERA, pro *Terra*, ni fallor. Ordinarium Eccles. Turon. apud Marten. de Antiq. Eccl. Discipl. in diuin. Offic. p. 584. *Duo pueri secundum R., duo de secunda Tera tertium*

tium R. . . . *duo clerici de tertia Tera quartum* R., *duo de quarta Tera quintum* R., *duo de basilica sextum* R. *duo canonici diaconi septimum* R. *etc.* Vbi *pueros clericosue de Tera* dictos puto, quod non in *stallis*, sed in *Terra* seu in chori solo starent variis in locis dictis de *prima Tera*, *de secunda Tera*, *etc.* V. *Clerici*.

✝ TERAMENTVM, terrae prouentus. Ch. Ms. a. 1206. V. *Terremeritum*.

TEREBENTINA, pro *Therebinthina*, Gall. *Terebenthine*, Ital. *Terebintina*. Statuta Cadubrii cap. 36.

TERBICHETVM, Machina tollenonis instar ad putei marginem erecta, cujus fini alteri cathedram exhibenti spurias et rixosas feminas imponentes, aqua solent immergere, Angl. *acokestole*. Spelmannus. V. *Trabucus* 2. et *Trebuchetum*.

TERCELLVM, mensurae species liquidorum simul et aridorum, modus agri, arpenti pars tertia. Chartularium Monasterii Aquicint. fol. 40. *De vinea Theodorici in valle 3 sextaria et dimidium et Tercellum, quod est tertia pars sextarii.* V. *Tertia* et *Terçieyra*.

✝ TERCENARIA, vectigalis species, in Ch. a. 1216.

TERCENARIVM, idem quod infra *Tricenarium*. Charta ann. 1381. e Chartulario S. Iohannis Angeriac. p. 467.

TERCENARIVS NVMERVS, Triginta. Litterae Caroli VI. Fr. Regis ann. 1385. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1613.

✝ TERCENERIA, TERSENERIA, TERSERIA, i. q. *Tercellum*, in Inuent. a. 1476.

✝ TERCEOLAGIVM, praestationis species ex vineis, in Ch. a. 1229.

TERCERIA, i. q. *Terceolagium*. Charta Bituricensis ann. 1318. *Videlicet quinque Tercerias super quaedam pecias terrae sita subter vadum molendini.* Exactionis genus est, vt videtur, sic dictum a *Tertia*. V. in hac voce.

TERCERIVM. (1) Tertia pars, vt puto, Gall. *Tiers*, Ital. *Terzo*. Statuta Vercell. 137vo. *D. Vberti... Coarasa et filii . . . pro se et consortibus eorum pro duobus Terceriis habeant praecipuum modios 400. bojdi... mecleti.* (2) ✝ Modus agri, i. q. *Tercellum*, in Ch. a. 1220. (3) ... Instrumentum vt videtur, cujus per... cussione monachi ad officium diu... num vocabantur, in Ordinar. M... S. Petri Aureae - vall.

✝ TERCEYROLA, dolii pars terti... vt *Carteyrola*, quarta. Compur. ... 1488. V *Terciolus*.

TERCIA, TERCIARIA, V. *Terti...* et *Tertiaria* 4.

✝ TERCIARE, etc. V. *Tertiare*.

TERCIEYRA IVSTA, mensura v... naria capiens monachi portion... tertia parte majorem quotidiana. V... locum in *Iusta* 2. et *Tercellum*.

TERCIGENITVS, pro Tertio geni... tus, in Litteris ann. 1361. inter Or... dinat. Reg. Franc. tom. 3. pag. 5...

✝ TERCINALE, armamentarium... Gall. *Arsenal*, ab Ital. *Darsena*, t. ... Cod. Ital. dipl. p. 1828.

TERCIOLAGIVM, Praestationis spe... cies ex vineis; verbi gratia pro qu... drante vinearum, seu *Pour un qu... de vignes, demi baril.* Ita in Reg... sto Censuum et feudorum Carno... p. 8. vbi *Tercenil*, vel *Terceau* ap... pellatur. Charta Hugonis Decani e... Capituli Carnotensis ann. 1224 e... Tabulario ejusdem Ecclesiae n. 2... *Totius vini medietas nostra erit, ... altera medietas dictis cultoribus, r... nebit. Terciolagium singulis ... de vineis, ex quibus debebitur, ... communi reddetur.*

TERCIOLVS. (1) Monetae speci... V. *Tertiolus*. (2) ✝ Dolii s. modi... pars tertia, in Ch. Ms. a. 1202.

TERCIVM et *Dangerium*, V. *Ter... tium*.

✝ TERCQLIVM, modus agri, i. q. *Tercellum*, in Ch. Ms. a. 1270.

TERCVLA. Chartularium S. Vincen... tii Cenoman. fol. 75. *Litigantib... . . . . super quadam vna et quada... Tercula . . . . dictas Terculam e... nostram abbatiae B. Vincentii Cenoman... dederunt.* Legendum videtur *Ter... rula*. V. in hac voce.

✝ TER...

† TERCULUM, diminut. a tergum, in Glossar. Prouinc. Lat. Ms.

TERCUS, Vortex aquarum, Bollandistis. Miracula B. Wernheri Mart. tom. 2. April. p. 713.

† TERDRUM, i. q. *Tertrum*, collis, cliuus, in Ch. a. 1404.

TER DUPLEX, maior gradus festiuitatis in Calendario MS. Canon. Regul. S. Laurentii Dioecesis Auriss. XIII. saec. et in quibusdam aliis. Idem est quod in aliis quibusdam *Festum* seu *festiuitas triplex:* de quo dictum est in voce *Festum*.

TEREBRA, Machina bellica muris perforandis, de qua Vitruuius lib. 10. c. 19. Hanc delineatam fuse explicat P. Daniel lib. 2. Milit. Franc. p. [illegible] Fusius quoque de *Terebra* disserit Carolus de Aquino in Lexico Militari.

TEREDO, vermis species, Ouidio, *Terepa*. Gloss. Lat. Gall. Cod 7692.

TEREFORUM, terebra, idem Gloss.

TERENTIANUS, pro *Terentianus*, monetae genus apud Romanos. V. *Follis* 2.

TERATES, species nauis, V. in *Tarida*.

TERGAFUGA, dicitur, inquit Papias, *quoties milites fugientes a tergo caeduntur.*

TERGAVERNATOR, Murator, qui tergiuersatur, moratur, impedit. Charta ann. 776. apud D. Calmet. in Probat. Hist. Lothar. tom. 1. col. 287.

TERGIA, f pro *Cergia*, Ceria potionis genus e grano. Historia Ordinis Praedicat. apud Marten. to. 6. Collect. Ampliss. col. 377.

TERGIDUCTORES, Ductores extremi agminis, alio nomine agminis Coactores. Ita Carolus de Aquino in Lexico Militari.

TERGILLA, diminutiuum a tergore; pellem et cutem ipsam suis crassam vocat Apicius lib. 4. cap. 3. Glossae Lat. Graec. *Tergilla sive Tergillum*, φορίνη, χοίρου δέρμα. Adde Graeco-Latinas.

TERGIMENTUM, Σήκωμα, in Gloss. Lat. Graec. Aliae Graec. Lat. Σήκωμα, *Scama*, *libramentum*, *examen*, *Tergimenta*, *temperamentum*, *aequipondium*.

TERGIVERSABILIS, *Deceptorius*. Ioh. de Ianua.

TERGIVERSABILITER, Fallaciter, tergiuersando. Charta ann. 1302. ex Tabular. Massil. *Ne fraus committatur per inimicos reginales Tergiversabiliter et dissimulatiue super vehitura salis.*

TERGIVERSATIO, *Fuga*, *objectio tergi*, in Glossario Barthii ex Baldrici Hist. Palaest. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 204. *Sine aliqua Tergiuersatione*, in lege 6. Cod. Theod. lib. 9. tit. 4. id est, sine corruptione, vt explicat Gothofredus in Glossario Nomico.

TERGIVERSATOR, *Deceptor*, Iohan. de Ianua; *Deceptor*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. Vox nota Gellio lib. 11. c. 7. et Arnobio lib. 7. pro eo qui tergiuersatur.

TERGIVERSUTUS, vt *Tergiuersator.* Anastasius in Canone PP.

TERGUM, Guido de Vigeuano de modo expugnandi T. S. cap. 9. cujus inscriptio est. *De modo equitandi per aquas. Primo accipiantur Tergia quatuor rotunda, lata quatuor digitis et alta brachio medio, et post haec accipiantur orli subtiles et leues, . . . et ex illis cooperiantur illa Tergia, et firmentur super illis Tergiis cum clauibus, et fiet vna bota rotunda*

TERGORIUM, Ἐξωμύγιον, in Gloss. Lat. Graec. et Graec. Lat. Legendum videtur *Tersorium*.

† TERGOVINA, tributi species, t. 4. Cod. Ital. diplom. p. 1643.

TERGUISIAETH. V. infra *Terquisiaeth*

TERIDA, species nauis, V. *Tarida*.

TERIMENTUM, *Nutrimentum*, in Glossis Isid. Addunt Excerpta *Intertrimentum*. Legendum ex Festo: *Termentum, detrimentum. Termentum* dixit Plautus Bacchid. 4. 9. scilicet a *Terere*.

TERIPES. (1) Stapes, *Estrier*. Ordericus Vitalis lib. 8. p. 695. (2) Pedes, qui pedibus iter facit, Gall. *Pieton*. Historia Monasterii S. Florentii

-rentii Salmur. apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 1088.

TERISTRVM, TERISTRATVS, V. *Theristrum.*

TERMEN, pro *Terminus*, occurrit apud veteres Agrimensores, in Collatione Legum Mosaicarum, in Epist. 47. inter Francicas to. 2. Hist. Franc. in Concilio Helenensi an. 1065. in Charta Ranimiri Regis Aragon. aerae 1173. apud Blancum in Comment. Regum Aragon. pag. 646. in Charta an. 971. in Append. ad capit. n. 144. etc.

TERMENTORIVM, Ἀπόμαγμα in Gloss. Graec. Lat. MS. Editum *Cermentorium* habet. Legendum videtur *Tergimentorium*.

TERMILLVM. Odo de varia Ernesti Bavariae Ducis fortuna, to. 3. Anecd. Marten. col. 354.

Dicentes: Coeli Deus et Rex optime mundi,
Qui miranda potens, recutitis manna pluisti
Iudaeis, clausoque lacu panes Danieli
Coctos misisti, pascens in monte ministris
Eliam corvis, Elisaeum mulieris
Termillo, viduae parva crescente farina,
Atque olei modico non deficiente lecito.

Intelligo *Subcinericium panem*, quo Eliam, non Eliseum, refecit mulier vidua, cujus *hydria farinae non defecit, et lecythus olei non est imminutus*, vt narratur 3. Reg. 17. *Termillum* autem mendose fortassis pro *Fertillum*, diminut. a *Fertum*, Genus panis. V. in hac voce.

† TERMINALE, praedium, dominium *terminis* suis circumscriptum, districtus. Ch. Ms. a. 1266.

TERMINALES. Gloss. Graec. Lat. MS. Ὀρωνδιάχεσις, *Terminales, singulare non habet*. Editum habet *Terminalia*. Gloss. Lat. Graec. *Terminalia* ὁροθέσια, ἑορτὴ ἐρις θεῦ. Et mox: *Terminalia singulare non habet*, ὅρων διάχεσις, ἐκοιτήσια pro ὁροθέσια, vt emendat Cujacius. Alibi: ὅριαιος λίθος, *Terminalis lap*[...] Ita apud Ammianum lib. ix. T[...] *minales lapides*. Lib. 30. *Termin*[...] *plagae. Terminalia fossata*, in C[...] ann. 1230. ex Chartular. Cam[...] niae.

TERMINALIA, loca terminis c[...] scripta, seu appendices ad aliqu[...] locum pertinentes, confinia. Tr[...] actio inter Abbatem et Monac[...] Crassenses ann. 1351. e libro vi[...] fol. 53.

† TERMINARE. (1) Capitulare I. [...] roli M. ann. 802. c. 22. de Mo[...] chis: *Non per vicos, neque per* [...] *las ad Ecclesiam vicini vel Termin*[...] *tes sine magisterio vel disciplina*, [...] *Sarabaiti dicuntur, etc.* Forte [...] *Ad Ecclesiam vicinam itinerantes*, [...] (2) Praefigere, determinare. [...] mundus de Agiles. Hist. Hieros[...] cap. III. *Terminata die pugna* [...] *cipitur*. Adde cap. 21. et Baldric[...] lib. 7. cap. 12. (3) Acta S. Isid[...] Agricolae to. 3. Maii. pag. [...] *Nunius propter nimiam aegritu*[...] *nem oculorum longo tempore ca*[...] *fuit, et ad B Patris Isidori catac*[...] *bam salubriter Terminavit*, id [...] *terminum* seu finem imposuit co[...] tati, sanatus est. (4) † Mori. [...] Chron. Pontif. Leon. Vrbevet.

TERMINARIVS. (1) *Termin*[...] apud Ordines Mendicantes dicunt[...] qui habendis per agros cuique co[...] ventui addictos concionibus de[...] nantur. Habent enim singuli Or[...] num illorum Conventus descript[...] circumjecti territorii pagos, in [...] quos duntaxat eleemosynas collig[...] liceat, ne cum jactura caritati[...] periculo scandali mutuis offic[...] commodis. Statutum Ordinis [...] Guillelmi ann. 1337. apud Lobin[...] to. 3. Hist. Paris. pag. 242. Rursu[...] occurrit ibidem pag. 243. Hau[...] tis scio an eadem notione Buscn[...] de Reformat. Monast. cap. 17. apu[...] Leibnitium tom. 2. Scriptor. Bru[...] svic. p. 818. *Sequuntur primo [...] res in superpelliciis*, deinde altari[...] *capellani*, *Terminarii et pleban*[...] (2) Qui aliquod tenementum [...] *terminum*, seu annorum spatium [...] finitum, possidet, apud Radulfu[...]

de Heugham in Parua c. 7. *Termor*, *Tenens ex termino*, apud Th. Blount in Nomolexico Anglic. (3) † *Terminarii* in ordine Lectorum, quorum primus *summus Terminarius* nuncupatus, recensentur vltimi in Ordinar. eccles. Ambros. Mediol. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 861.

TERMINATIO, Terminus, limes. Praeceptum Ludou. Imp. ann. 820. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 69. *Silua vero ipsa has habet Terminationes, etc.* V. mox *Terminator.*

TERMINATOR. (1) TERMINATOR, TERMINATIO. Charta Friderici II. Imp. ann 1211. pro Ecclesia Panormit. apud Rocchum Pirrum to. 1. p. 144. *Et quatuor beneficia, videlicet Cantoriam, et Thesaurariam, Subcantoriam, et Terminationem, quorum reditus, etc.* Officiarius ipse in Ecclesia Panormitana, Agrimentina, et aliis, *Terminator* appellatur, seu Magister Ceremoniarum, qui, vt et ejus collega, vtitur veste violacea. Hujus autem est inuigilare, vt in celebrandis sacrificiis, officiis recitandis, vnanimiter procedant Sacerdotes et Clerus, qualeque item quotidie sacrum, et officium sit recitandum edicit. Ita idem Pirrus to. 1. pag. 210. et to. 2. p. 886. (2) Ὀροθέτης, in Glossis Lat. Graec. et Graec. Lat. Finitor, qui terminos seu limites statuit, Literae Caroli V. Regis Fr. ann. 1366. to. 4. Ordinat. p. 676.

TERMINATURA, Coemeterium seu spatium Ecclesiae vicinum et ad Ecclesiam pertinens, certis *terminis* conclusum atque priuilegiis donatum, in Charta ann. circ. 950. e Chartulario Matisconensi fol. 103. V. *Tertri* et infra *Termonlandes.*

TERMINATUS, Substantiue, pro Terminus, non semel apud Frontinum de Aquaeductibus et in Fragmentis legis Mamiliae. V. Salmasium ad Spartianum in Aelio Vero et Vossium de Vitiis sermo pag. 622.

TERMINENTUM, pagus, regio *terminis* suis circumscripta, districtus, in Ch. a. 1399. V. *Terminus* 1.

TERMINIA, TERMINEA, Terminus, limes. In Collatione Legis Mosaicae tit. 13. inscribitur, *de Terminia mota.* Et infra: *Explicit de Terminea mota.*

TERMINIUM, Terminus, limes, passim in veteribus Instrumentis.

TERMINUM, Terminus, limes. Charta ann. 1357. inter Ordin. Reg. Franc. to. 4. p. 448. *Incedere non audent per Termina, territoria, itinera, forestas, etc.*

TERMINUS. (1) Pagus, regio *terminis* suis et limitibus circumscripta, districtus. Gregor. Turon. lib. 1. de Miraculis cap. 59. *Ecclesia est vici Iciodorensis sub Termino Turonicae vrbis, etc.* cap. 90. *Apud Terminum vero Pictauum vicus est in Arhasilico nomine Becciaco, etc.* cap. 101. *Cum portitores ad locum quendam Lemouicini Termini peruenissent, etc.* *Terminus sancti Petri ac Pauli*, Ecclesiae Romanae patrimonium, apud Ioannem VIII. PP. Epist. 87. 249. (2) Definitio, ὅρος, quomodo haec vox Graece sumitur in Actis Conciliorum. Synodicon aduersus Tragoediam Irenaei c. 38. *Excommunicationis concalcauerunt Terminum.* Et cap. 209. extremo. Epiphanius Scholast. lib. 5. Hist. tripart. cap. 29. *Quem Terminum salutarem adorabilemque deliberationem, corrumpere quidam aliis cogitationibus atque temerare voluerunt.* (3) Praefinitum tempus, dies praestituta, Gall. *Terme.* *Soluere in Termino*, in Charta ann. 1341. apud Ludewig. to. 5. pag. 554. *Habere ad Terminum* de rebus ad certum annorum numerum conductis dicitur in Epistola an. circ. 1180. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 600. V. supra *Terminarius.* (4) Dies fastus, apud Spelmannum. Quinam vero sint apud Anglos *Termini*, seu anni tempora litibus agendis designata, vide apud eundem Glossatorem. (5) TERMINUS IMPIUS, Mors, obitus, vt videtur. Cod. Theod. lib. 6. tit. 24. leg. vlt. *Vt fructus domesticis, impio Termino consequenti, etiamsi mortalitas interuenerit perire non possint, etc.* *Terminum*

minum impium explicant *etiamsi mortalitas internenerit*, vt videtur Gothofredo. TERMINUS PASCHALIS, dies quo incidit luna decima quarta Paschalis cujusuis anni. Hac nota chronologica primus, quem sciam, vsus est Rodradus presbyter Ambian. medio saeculo IX. vt jam dictum est in voce *Pascha*. Laudatur apud Lobinellum to. 2. Hist. Britan. col. 237. Charta *data anno* MCXXXII. *Ind.* X. *Epacta* 1. *Concurrentibus* V. *Terminus Paschalis* II. *Non. Apr. Dies ipsius Paschalis diei* IV. *Id. Luna ipsius diei* XX. Quae omnes notae optime cohaerent, vt sibi quisque persuadere poterit, si tanti faciat, indices chronologicos in voce *Annus* Glossarii Cangiani descriptos consulendo. V. *Claues terminorum*. TERMINI SANCTORUM, quomodo *Limina Sanctorum* dicunt alii, apud Hieron. Rubeum L. 2. Hist. Rauennatis. V. in *Limen*. (6) † I. q. *Placitum*, *assisia*, conuentus, in Ch. Ms. a. 1260. (7) † Ratio, modus, forma, in Ch. a. 1345.

† TERMITANUS, ad *terminalia* pertinens, in Comoed. fine nomine Ms.

TERMONERS, Coloni ecclesiastici, lib. Hib. fol. 14. apud Spelmannum. V. *Termonlandes*.

TERMONLANDES, apud Hibernos, Terrae ad Ecclesiam pertinentes, a Saxonico *Land*, Terra, et Latino *Terminus*, quasi terra limitibus distincta, puta a praediis laicorum: quo sensu territorium Ecclesiae *Terminus* etiam dicitur, in Lege Bajwar. jam laudata in *Terminus* 1. Cum autem terrae Ecclesiae, inquit Spelmannus in voce *Corna*, multorum canonum vigore, liberae essent et immunes a saecularium potestate et sanctae habitae, dici etiam coepit *Termon* pro loco sancto, atque inde *Tearmuin* pro sanctuario, vt ibidem exemplis probat. Quod autem ait quosdam esse, qui *Termon*, Gallicum *Terre-moine*, i. Terram monachorum sonare volunt, nihili est. V. *Dextri*.

TERMOSITA. Charta Roberti Episcopi Messianensis ann. 1094. apud Roccum Pirrum in Episcop. Pactensib. pag. 386. *Rogerius Calabriae Comes . . . multas inopias et labores passus, et multo sanguine suo tota Sicilia Saracenorum Termositate, et a Christianos eorum tyrannide . . . funditus annihilata, etc.* Vox formata ex Graec. θέρμωσις, impotens calor, animi feruor, audacia, θερμότης.

TERMOTIO, quasi Terrae motio, terrae motus. *Termuoto* vel *Tremuoto*, Ioanni Villaneo et aliis Scriptoribus Italicis. Ditmarus lib. 7. p. 113.

TERNA, V. *Septena* et *Tertia* 3.

TERNALE. (1) *Funis cum quo velum, cum extenditur, sustinetur, ne cadat in aquam*, Franc. Barberino in Glossis in hos versus *Documenti d'amore:*

> *Quinal porta a Ternale,*
> *Senale, e quadernale.*

Ternalis legitur hac notione in Informationibus Ciuitatis Massil. pro passagio transmarino e Codice Sangerm. MS. (2) Tertia pars. Charta Iacobi Regis ann. 1272. in magno *Talamus*. Montispessul. MS Bibl. Praesidis de Mazaugues. (3) † Minoris ponderis species, Occitanis *Turnal*. Comput. a. 1356. (4) † Modus agri, i. q. *Tercellum*, in Proloc. a. 1509.

TERNALIS, Moneta Dalphinalis pretii *trium* obolorum vel denariorum, vnde *Ternalis* dicta, vt videtur. Ordinario Humberti II. ann. 1345. tom. 2. Hist. Dalph. p. 515. V. *Ternale* 1.

TERNARIUS. (1) Quid sit in Ecclesia collegiali S. Dionysii Leod. colligitur ex Statutis ejusd. Eccl. ann. 1330. to. 2. Sacrae Antiq. monument. pag. 439. *Statuimus quod canonici, qui primam residentiam fecerunt, possint exire pro negotiis suis de licentia decani per 40 dies absque Ternario: post hos vero 40 dies habebit canonicus, qui perfecit residentiam tres quindenas per quas potest exire pro negotiis suis, sed tenetur qualibet die, qua fuit absens Ternarium restituere scilicet nouem Turnenses, de quibus 16 faciunt grossum anti-*

[illegible] . . . . Si canonicus necesse habuerit exire, decanus ei dare debet licentiam cum Ternario per octo dies. Ibidem p. 440. *Item statutum est eisdem anno et die quod si quis canonicus post terminum suae licentiae mansrit, tenebitur soluere duplicem Ternarium, videlicet 12 denarios Leodiensis qualibet die quamdiu sine licentia extra steterit vsque ad octo dies.* V. *Tertius* 1. (2) Mensurae seu vasis species in Austria Chronicon Salzburg. apud R. Duellium lib. 2. Miscell. p. 166. *Eodem anno* (1485.) *[illegible] sterilitas in Austria, vt vbi prius [illegible] XXX. Ternarii, vix vnus [illegible] duo creuerint.* Chronic. Mellic. [illegible]. 379. col. 2. *Hoc anno* (1442.) *vasa fuerunt in magna caristia, ita [illegible] Ternarius vacuus daretur pro 14. solidis pro 2. talentis.*

[illegible]NIA, pro Ternio, ni fallor, ter[illegible] numerus. V. locum *Tetra*.

[illegible]NIO, Iulius Africanus lib. 3. Hi[illegible]. Apostol. *Sic Proconsul septem [illegible] Ternionibus flagellorum caesum [illegible] praecepit.* Gellius lib. 1. [illegible] 20. *Numerus Ternio, qui Graece [illegible] τριας.*

[illegible]NO. Fundatio Collegiatae S. Nicolai Pictav. circa ann. 1060. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 187. *Prae[illegible] donauit Agnes Comitissa . . . [illegible] salis de mercato Pictauensi de [illegible] scilicet duos sextarios salis, et [illegible] denarium de quadriga cum Ter[illegible], vnum sextarium, et vnum de[illegible] de quadriga, sine Ternone [illegible] denarios, si quatuor boues ibi ha[illegible]: si duo vnum et dimidium, [illegible] Berocata cum asinis vnum dena[illegible].* Quem integrum locum sic lego iisque interpunctionibus vt planior fiat: *Donauit . . . vendas salis de mercato Pictauensi; de carro scilicet duos sextarios salis et vnum denarium, de quadriga cum Ternone tres denarios, si quatuor boues ibi habentur; si duo, vnum et dimidium: de berocata cum asinis vnum denarium.* Et hac emendatione probabili euanescit inexplicabilis vox *Terno*, et locus ipse totus intellectu facilior euadit.

TERO. Charta Ludouici II. Imp. in Charta S. Vincentii de Vulturno p. 689. *Cum castris, montibus, collibus, vallibus, Teronibus, Ecclesiis, etc.* Forte *Toronibus*. V. *Toro*.

TEROANUS, Nummi genus, ab vrbe Teruana sic dicti. Bulla Nicolai IV. PP. ann. 1290. de censibus Ecclesiae Rom. apud Marten. tom. 2. Ampliss. Collect. col. 1303.

TERPENTINUS, Germ. *Terpentin*, Therebinthina resina, Gall. *Terebenthine*. V. *Fernisium*.

TERRA. (1) Praedium, ager, dominium, Gallis *Terre*. Lex Burgund. tit. 79. §. 1. *Et si quis in populo nostro barbarae nationis personam, vt re sua consisteret, inuitasset, ac si ei Terram ad habitandum deputasset.* (2) Hispanis, quid sonet, vide *Honor*. (3) Regnum. Gualterus Hemingford. in Edwardo I. Rege Angl. pag. 237. (4) Italis, Castellum, oppidulum muratum. Vita B. Torelli n. 3. to. 2. Martii pag. 501. (5) Modus agri, forte tantus, qui vni pari boum possit sufficere. Charta ann. 1077. in Probat. nouae Hist. Occitan. col. 294. *Dono etiam extra muros vrbis Tolosae Terras omnes, quas habeo ante portam ciuitatis.* (6) TERRA ALTARIS, in Chartulario Eccl. Ambian. et alibi, quae pertinet ad *Altare* seu ad Ecclesiam. V. *Altare*. TERRA ANIMALIUM, IV. VI. X. XX. vel XXX. etc. in Charta ann. 855. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 142. praedia sunt, in quibus totidem nutriuntur equi vel boues, aut requiruntur ad colendos agros ex iis praediis pendentes, vt TERRA CARRUCARUM III. vel IV. pro Terra quae totidem *carrucis aratur*. V. *Carrucata*. TERRA ARIVA, Riparia, quae est ad *riuam* seu ripam. Charta ann. 1046. ex Chartulario magno S. Victoris Massil. fol. 59. TERRA AVIATICA, V. *Terra Salica*. TERRA CENSITA, CENSUARIA, CENSALIS, etc. Obnoxia censui, V. *Census*. TERRA COMITALIS, quae Comitis est, ejus dominium, in Charta ann. 904. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col.

 262.

262. TERRA DOMINICA, quae Domini est, lib. 5. Capitul. 301. et in Capitulari Ludouici Pisan. 829. c. 6. † TERRA DOTALIS, DOTIS, quae ad sarcatecta ecclesiae et clericorum sustentationem a fundatore confertur. Ch. a 1139. TERRA ECCLESIASTICA, quae pertinet ad Ecclesiam, in Capitul. Caroli M. ex Lege Longob. cap. 20. TERRA EVINDICATA, in Appendice Marculfi form. 7. Quae per sententiam judicis reperitur et recuperatur. TERRA EXCULTABILIS, Arabilis campus, habilis culturae, apud Th. Blount in Nomolexico Anglic. Monasticum Anglic. to. 1. p. 426. col. 2. TERRA EXTENDENDA, Aestimanda, cujus pretium inquiri debet, et declarari, apud eundem Blount. ibid. V. *Extendere*. TERRA FERMA, vel potius *Firma*. Continens. Gall. *Terre ferme*. *Insularum Canariae et Indiarum ac Terrae firmae maris Oceani*, apud Rymer. tom. 13. pag. 752. col. 1. *Terra firma* legitur ibid. p. 58. col. 2. et alibi saepe. TERRA FISCALIS, quae ad regium fiscum, seu Dominium pertinet, V. *Fiscus*. TERRA FRANÇA, vel *Franchia*, Immunis *tallearum* seu tributorum, quae domini a suis tenentibus exigebant, non immunis tamen cujusvis seruitii. Charta feudorum nobilium Castillionis Dombar. ann. 1463. V. *Franca Terra* post *Franci* 1. TERRA FRANCIGENA, Draganti species, quae ex Gallica affertur, inquit Constantinus Africanus lib. de Gradibus p. 383. TERRA FRISCA, FRUSCA, Ager incultus, Gall. *Terre en friche*. Monastic. Anglic. to. 2. pag. 327. col. 2. etc. V. *Friscum*. TERRA GILIFORATA, ea est, ex qua domino praestari debet flos caryophillaeus, apud Thom. Blount in Nomolexico Anglic. TERRA HÆREDITARIA, cujus possessio scripto firmabatur, V. *Liber*. TERRA HERMA, Ager incultus, in Charta ann. 4. Rodulph. Regis Prouinc. V. *Eremus*. TERRA LABORABILIS, etc. Arabilis, V. in *Labor* 3. † TERRA LABORIOSA, LUCROSA, culta, in Ch. a. 10[...] TERRA LABORIS, Campani[...] lix in Italia, V. in *Labor* 3. TER[...]RÆ LEGIALES, quas tenent [...]mines *ligii*. Charta S. Bernardi A[...] Clarevall. ann. 1145. V. *Li*[...] TERRA LEVATA, eadem q[...] mox *nova*, V. *Levare terram*. TER[...]RA IN LITTORE MARIS, *ub*[...] *lem faciunt*, lib. 4. Capitul. ca[...] TERRA LUCRABILIS, Arab[...] culta, in Monastico Anglic. to[...] pag. 406. col. 1. V. *Lucrari* et [...] *gnagium*. TERRÆ LIBERÆ, [...] Danos, quae et *Regiae*, et ab [...] censu immunes erant, in Ch[...] Waldemari Regis Daniae ann. ap[...] Pontanum lib. 6. Rerum Dan[...] V. *Tenementum liberum* supra in [...] *nere* 1. TERRÆ MORTUÆ, [...] et *Siluaticae*, in veteri Consuet[...] Normanniae c. 34. *Terres sau*[...] *que l'on appelle en Normandie T*[...]*res mortes*. TERRA NORMANNORUM, in Anglia dicebatur [...] a nobili Normanno possessa, [...] Rex Angliae illam confiscabat, q[...] ille Regis Francorum partes [...]retur. Litterae Henrici III. R[...] Angl. apud Kennettum Antiqu. A[...]brosden. ad ann. 1224. pag. 1[...] TERRA NOVA, in Chartis [...]libus et in censualibus schedul[...] mitur pro *terra*, vel nouiter [...]cessa, vel nouiter exsarta Ta[...]rium Prioratus Lewensis. TER[...] OCTAVA, V. *Octava* 4. TER[...] PATERNA, V. *Terra Salica*. TERRA PLANA, ager cultus, [...] opponitur *siluestris*. Ch. MS. [...] Ep. Carnot. † TERRA POEN[...] DE POENA, POENOSA, trib[...] et exactionibus obnoxia, V. *Po*[...] TERRA PRAECONIS, [...] aut. *Majoris* villae, in Charta [...] 1123. apud Miraeum to. 1. p. [...] V. *Praeco*. TERRA PUTURA[...] V. *Putura*. TERRÆ REGALE[...] dicebantur apud Dalmatus, q[...] ratione census, vel praestatio[...] Regi obnoxiae erunt. V. Ioh. [...]cium lib. 2. de Regno Dalmat. c[...] 15. p. 98. TERRA REPROMISSIONIS, Abrahae a Deo promi[...] Iudaea, *Ierusalem caput Terrae* [...]

...missionis, in Chronico Farfensi apud Murator. to. 2 part. 2. col. ... Terra repromissionis etiam legitur Hebr. 11. 9. TERRA SABULOSA, Gall. Terre sabboneuse, apud Th. Blount in Nomolexico Anglic. TERRA SACERDOTALIS, in Synodo ad Teudonis villam ann 845. cap. 4. Quae Sacerdotum seu Ecclesiae propria est. Alludunt Patres ad illud Genesis. 47. 22. V Terra ...naria. TERRA SALICA, portio terrae Salio militi, atque adeo principi seu Regi assignata, ex iis, quas in Galliis virtute bellica acquisierant, partitione inter milites facta. Harum enim aliae ab omni onere ac servitio, praeterquam militari, immunes, dictae Salicae, eaeque assignatae Saliis, seu viris Principibus, vel certe ex Salica gente, quae primas tenuit inter gentes illas Septentrionales, quae in Gallias irruperunt, easque Romanis abstulerunt; aliae Laeticae, et Laediales, quae Laetorum, vel Litorum erant, hoc est virorum obnoxiae conditionis, cujusmodi fuerunt Laeti, vel quos Romanos appellabant, veteres tempore Galliae incolae, quibus assignati agri ad culturam, sub certis praestationum oneribus. B. Rhenanus in Epist. ad Petrum Heldingum: *...i igitur victores consuetudinem ...orum imitati, et ipsi nobilibus et veteranis militibus agros in quibusdam locis, ut istis habitare licuisset, assignarunt, immunes penitus et ab omni servitute liberos: iique dicti terra salica; sic proprie praedia Principum libera et immunia Salicae terrae nomine solita sunt appellari.* Salicae vero terrae, ea erat praerogativa, ut cum sub militaris obsequii conditione assignata esset, ad mulierem, quae illius prorsus incapax est, pervenire non posset. Quod exerte habet Lex Salica tit. 62. *De Terra vero Salica nulla portio haereditatis mulieri veniat, sed ad virilem sexum tota terrae haereditas perveniat.* De ejusmodi igitur terris Salicis agunt Traditiones Fuld. lib. 3. Trad. 28. *Centum quinquaginta Terrae Salicae, et Ecclesiam cum omni decimatione ad eam pertinentem.* V. Dominicum de Praerogat. alodior. c. 7. et in Assertore Gallico cap. 8. et quae attigit Cangius in Dissert. 17. ad Ioinvillam. Annotavimus supra ad vocem *Lex Salica*, Eccardum Terram Salicam eam intelligere, quae ad *salam*, hoc est, ad domum *curtis* praecipuam pertinet. Haec videsis. Eidem Eccardo *Terra Salica*, apud Marculfum *Terra paterna*, et in Lege Ripuariorum *Aviatica*, ita κατ' ἐξοχὴν dici videtur, quia Principem in patrimoniis locum obtinebat. TERRAE SALSAE, quas in Pictonibus *Marais salans* vocant. Tabular. S. Cypriani Pictavensis fol. 113. TERRA SANCTA, Gall. *Terre sainte*, Iudaea sic passim dicta, ab undecimo Ecclesiae saeculo, quod in ea perfecta fuerint Religionis Christianae sacrosancta mysteria. TERRA SANCTUARIA, quae ad sanctos, seu ad Ecclesiam pertinet. Chartul. Aptense fol. 81. V. *Sanctuarius*. TERRA SENIEURA, quae domini est, Gallice *Terre seigneuriale*, in Literis Officialis Carnot. ann. 1236. V. *Senior*. † TERRA SILVESTRIS inculta, in Ch. a. 1127. TERRA TACHABILIS, TACHIBILIS, TASCABILIS, TASCALIS, V. in *Tasca* 2. † TERRA TENAX, argilla, in Comput. a. 1482. TERRA TERTIA, i. Tertia pars frugum e terra nascentium, nisi idem sit quod *Tertia* 4. Gallis, *Champart*. Literae an. 1030. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. p. 40. *Censum quoque tollere de omnibus areis . . . et de quolibet tempore messis unum messorem, tertiam Terram, tertiam arborem de forestis, etc.* TERRA TERTIALIS, *Tertiae* seu praestationi agrariae, Gallis *Champart*, obnoxia. V. *Tertia* 4. TERRA TESTAMENTALIS, V. *Liber*. TERRA TRIBUTARIA, quae obnoxia est tributo. Capitulare 4. ann. 819. cap. 2. et lib. 4. Capitul. c. 37. TERRA VACUA, inculta. Chartularium S. Vandregesili. tom. 1. p. 818. V. *Vacuus*. TERRA VESTITA, Culta, fructibus referta. V. *Vestire*. TERRA VICINABILIS, quae viis vici-

vicinalibus obnoxia est. Tabularium Aptense fol. 139. V. *Via conuicinalis* in *Via* 1. TERRÆ MERITVM, Terrae fructus, prouentus. V. *Meritum*. TERRÆ SENSVS, V. in *Sensus*. TERRAM FACERE, Colere. Charta ann. 1164. tom. 8. Spicil. Acher. pag. 196. AVLA PER TERRAM, Aula inferior, Gallis *au rez de chaussée* vel *au rez de Terre*. Charta ann. 1270. ex Chartul. Episc. Paris. p. 130.

TERRACEA, Agger terreus, Gall. *Terrasse*. Excidium vrbis Aconia apud Marten. to. 5. Collect. Ampliss. col 778. V. mox *Terracia*.

† TERRACEVM, agrarium, i. q. *Terragium*, in Chartul. S. Gauger. Camerac.

TERRACIA, TERRATIA, Solarium, Italis *Terracia*, Gall. *Terrasse*. Tabularium Monasterii sancti Andreae Viennensis.

† TERRACITVM, i. q. *Terraceum*, in Ch. a. 466.

TERRACIVM. (1) Terra inutilis, Ital. *Terraccia*. Statuta Mutinae fol. 68vo. rubr. 350. (2) Idem quod *Terratio*, de qua voce infra terra, ager Charta ann. 1041. apud *la Chieza* in Historia Ecclesiast. Pedemont. cap. 19.

TERRACVLVM, idem, vt videtur, quod *Terracia*. Lobinellus in Collectaneis MSS. ex quodam Chronico: *Terraculum quod Alanus Barbatorta in circuitu Ecclesiae Nannetensis fecerat*.

TERRADA. (1) Nauis genus apud Indos. Maffeius Historia Ind. lib. 8. *Lembos, quod vulgo Terradas vocant, ducentos adjunxit*. V. *Tarida*. (2) Terra, ager. Charta Lotharii Regis Franc. ann. 998. tom. 8. Spicilegii Acheriani pag. 358.

† TERRÆMAGNENSIS, i. q. *feudatarius*, vassallus major, apud Murat. t. 6. Antiq. Ital. p. 7.

† TERRÆ-SCIDIVM, i. q. *Turba* 1. in Stat. Eborac. a. 1466.

† TERRÆTENVS, ad superficiem terrae, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 537.

TERRAGENARIVM, idem quod *Terragium* 1. Vetus Charta apud Augustinum *du Paz*, in Stem[...] Armoric. p. 245.

TERRAGERARE dicitur, qui T[...] *ragii* jus habet. Tabularium Ab[...] se fol. 170. TERRAGIARE, ead[...] significatione. Historia MS. Mo[...] sterii S. Cypriani Pictau. p. 4[...] TERRAGIRE, idem. Chroni[...] Bonaespei pag. 7.

† TERRAGERIA, TERRAGI[...] agrarium, in Ch. a. 1405.

TERRAGIALIS, Ager obnoxius [...] *ragio*. Charta ann. 1285. e Ch[...] tulario S. Iohannis Angeriac. p. 2[...]

TERRAGIATOR, qui vice dom[...] *terragium* colligit. Charta an. 12[...] ex Tabulario S. Bertini. TER[...] GITOR, eodem significatu. Lo[...] exstat supra *Bipartiter*.

TERRAGIVM. (1) Agrarium, G[...] *Terrage, champart*. Charta Otto[...] Comitis Viromanduor. ann. 10[...] apud Hemeraeum: *Vt persolu[...] annis singulis redditum terrae c[...] consuetudinibus suis, id est quart[...] garbam Terragii, et 5. solidos et [...] denarios in medio Martio, et 2. [...] dos et 4. denarios de hospitibus*. Al[...] xander III. PP. Epist. 48. *Quoid[...] reditus, qui Terragia dicuntur*, e[...] V. *Terraticum* et *Agrarium*. TE[...] RAGERIVM, eadem notione. Ch[...] tularium S. Vicentii Cenomanen[...] fol. 138. TERRAGEVRIA, eod[...] intellectu. Charta ann. 1232. ap[...] Stephanotium 3. Antiq. Pictau. MS[...] pag. 822. TERREGIVM, Pa[...] significatu. Chron. Balduini d[...] tom. 2. Sacrae Antiq. monume[...] p. 207. TERRAGERIA, *Ter[...] gerie*, in Consuetudine Pictau[...] art. 64. 75. 191. Praedium *terra[...]* obnoxium: *Terre a terrage*, in Co[...] suetud. Bituric. tit. 10. art. 26. *Te[...] re terragée*, in aliis. TERR[...] ACTVM, idem quod *Terragiu[...]* Chartular. Aquicinct. fol. 39. Hi[...] TERRVACTARE, TERRVECT[...] RE, *Terruactum* seu *Terragium* co[...] ligere. Idem Chartular. fol. 18. Bi[...] occurrit *Terruectare* ibid. fol. 2[...] (2) Ager, praedium. Charta Ro[...] gerii Comitis Calabriae ann. 108[...] apud Ughellum to. 5. pag. 1047. V. infra *Terraria*. (3) Praestatio[...]

videtur, quae domino feudi exsolvitur pro facultate acquirendi terram seu praedium. Charta an. 1217. ex Chartulario Campan. fol. 3. col. 1. *Si autem homines ejusdem villae extra metas ipsius villae aliquid adquisierint in territorio Prioris Bellae vallis. Prior per s. habebit Terragium et consuetudinem inde sibi debitam.* Occurrit rursum infra (4) Quod pro inhumatione persolvitur sacerdoti, Constitutiones provinciales sancti Edmundi Archiep. Cantuariensis ann. 1275. cap. V. *Interragium.* TERRAGIUM, inhumatio. Vincentius Gigalt. Bello Italico. (5) Agger terreus, Gall. *Terrasse, Rempart,* Radulfus de Rebus Gestis Friderici I. Imp. apud Marten. to. 6. col. 1198. *Quod castrum fortissimum erat cum fosso magno et murato . . . et cum altissimo muro merlato juxta Terragium, et cum alio muro intus.* V. *Terragius, Terracus* et *Terrale* 2. (6) Id. q. *Stallagium*, praestatio pro loco, ubi quis merces suas venum exponit, in Consuet. Castell. ad Sequan.

TERRAIUS, idem, ni fallor, quod *Terragium* 5. Ital. *Terrazzo.* Statuta Brixinae fol. 4. rubr. 21. *Aperiantur et apertae fiant viae quae vadunt extra (circa) Terraios civitatis a parte intrinseca.*

TERRALAGIUM. Tabularium S. Germani de Campis: *In Castro etiam habet 10. solid. de Terralagio, et 2. hostes.* Forte tributum est pro aggere terreo ad castrum muniendum.

TERRALE. (1) *Genus vestis*, in Gloss. Isid. Suspicatur Graevius legendum esse *Teristrum*, vel *Theristrum*, de quo nos infra, vel potius scriptum fuisse *Torale, genus vestis*, quo scilicet torus sternebatur. Nam, inquit. lectorum; tegmina vestes dictas, quis tam hospes est in literis, quem hoc fugiat. (2) Agger terreus, Gall. *Terrasse, Rempart.* Recognitio an. 1327. to. 2. Hist. Dalph. pag. 28. col. 2. TERRALIUM, eadem notione. Statuta Brixinae fol. 45vo rubr. 240. V. *Terracia* et *Terragium* 5. TERRALLIUM, eodem intellectu. Idem Chronicon ad ann. 1302. col. 845. TERRALLIUM. Charta ann. 1204. apud Dion. Saluaingum Boissium lib. de Usu feudor. cap. 37. TERRAYLLIUM, eadem notione Computus ann. 1336. tom 2. Hist. Dalphin. pag. 325. col. 1. TERRELLUS, eodem significatu. Libertates Thossiaci in agro Dumbensi ann. 1310. art. 2.

TERRAMENTUM, idem quod *Terragium* 1. si vera lectio est. Charta ann. 1. Caroli Regis apud Stephanotium to. 10. Fragment. MSS pag. 91. *Ipsas terras . . . . per beneficium de ipsos abbates S. Iohannis vel pro praecario tenuerunt, et ipsas decimas, vel Terramenti ad ipsa casa Dei, vel ad ipsas abbates donatas habebant.* Vereor ne legendum sit *Terrae meriti*, vel potius *Terrae meritae* seu prouentus.

† TERRANEA DOMUS, pars inferius domus, solum, in Stat. MS. eccles. S. Laur. Rom.

TERRANIUS, e *terra*, seu oppido, ab Italico *Terra*, Oppidum. Litterae Cardinalis de Farnesio ann. 1537. tom. 1. SS. April. p. 391. V. *Terrarius.*

TERRARE, Terra munire, obstruere, vel cooperire. Reparationes factae in Senescallia Carcasson. ann. 1435. e MS. Cl. V. *Lancelot.* V. *Terratus.*

TERRARIA, TERRARIUM, Ager, praedium, possessio, territorium. Charta Guillelmi Episc. Cabilon. ann. 1297. inter Instrum. Gall. Christ nouae edit. tom. 4. col. 252. *Episcopi Cabilonenses consueuerunt ab antiquo conferre in Terrariis Decani et Capituli praefatae Ecclesiae Cabil. . . . quaedam officia seu potestates quasdam, quae vulgariter Vicedominatus nuncupantur, Canonicis videlicet Ecclesiae Cabilonensis.* Charta ann. 1239. e Chartulario S. Vandregesili tom. 2. pag. 1636. *In villa autem Alpici vel omni Terrario, si sanguis effusus fuerit, vel facta seditio, vel vagina belli datum, meum est judicare.* V. *Terragium* 8.

TERRARIUM. (1) Agger terreus, Gall. *Terrasse.* Tabularium S. Sergii

gii Andegau. *Duo itaque Terraria ex utraque parte, burgi sita illis in pace dimisi; monachi igitur praedicta Terraria poterunt in planitiem aequare.* Haud satis scio an eadem notione in Chronico Andrensi tom. 9. Spicil. Acher. pag. 394. *Hoc autem instrumentum factum est in Castro Gisnensi, scilicet inter Capellam S. Mariae et Terrarium domus Eustachii de Hammes, ann.* . . . MCXVI. V. *Terragium* 5. (2) Occurrit alia notione in *Terraria*.

TERRARIUS. (1) Vasallus, tenens. Charta Philippi de Monteforti Dom. Tyri et Torani pro Communia villae de Castris de Occitania ann. 1264. (2) TERRARII, qui multas *terras* seu praedia possident, *grands terriens*, Gallis: *Terrarum domini*, in Synodo Coloniensi ann. 1300. cap. 11. *Barones terrarii*, hoc est multarum terrarum possessores, in Chron. incerti auctoris apud Catellum ann. 1210. Vincentius Beluac. lib. 32. cap. 89. *Rex autem de Consilio Baronum suorum, et Baronum ac Terrariorum Cypri etc.* Terrarii etiam Barones Castellorum appellantur, in vetere Notitia apud Rocchum Pirrum in Episcopis Agrigentin. p. 272. 276. (3) TERRARIUS, TERRARIA, incola alicujus oppidi; ab Ital. *Terra*, oppidum, in Act. SS. T. I. Iun. p. 771. (4) ✝ I. q. *Firmarius*, in Ch. a. 1298. (5) ✝ In monasteriis, is cui *terrarum* cura commissa est. Ch. Ms. a. 1313.

TERRARIUS, adject. (1) TERRARIUS LIBER, in quo *terragia*, census, possessiones describuntur, Gallis *Terrier*. Ferrerius in notis ad Decis. 272. Guid. Pap. V. infra *Terrerium*. (2) Terrestris, apud veterem Persii interpretem ad Satyr. 6. v. 24. ut observat Vossius de Vitiis serm. lib. 3. cap. 52.

TERRASCIS, idem quod mox *Terrassia*. Charta ann. 1228. e paruo Chartulario S. Victoris Massil. p. 128.

TERRASSIA, Agger terreus, solarium, Gallice *Terrasse*. Ordinatio Iohannis XXII. PP. apud Pantonum Hist. Auenion. p. 175. V. *Tarrascia*.

✝ TERRASSONUS, agger terre[us,] in Formul. Ms.

TERRASTENENTES, V. Tenen[tes] in *Tenere* 1.

TERRATA. (1) Idem quod *Terr[a]ta*. Diploma Philippi Augusti [Re]gis Franc. ann. 1221. (2) ✝ I[dem quod] *Terrassonus*, in Ch. Caroli VII.

TERRATEA, idem quod *Terrat[a]*. Charta ann. 1224. to. 5. Annal. [Be]nedict. pag. 668. col. 1.

✝ TERRATIA. (1) Ager, terri[to]rium, in Ch. a. 1260. (2) I. [q.] *Terrassia*, agger terreus, in Comp[ot.] a. 1450.

✝ TERRATICARIUS, qui terr[aticum] colligit. Inquis. a. 1273.

TERRATICUM, idem quod *Terra[gium]* 1. Quod a Colonis exig[itur] nomine terrae et agri, quem co[l]... Academicis Cruscanis, *Terratic[o]* citur, *quel che si paga per fitto d[i] minar nel altrui terreno.* Arg[en]traeus ad art. 266. Consuet. Br[it.] *Vtitur haec regio certo contrac[tus] genere, quod Terragium appe[llant]. Latine verbum pro verbo Scien[s] dixeris: usus est, cum praed[ia] inculta colenda certis colonis tr[adun]tur perpetuo, aut vero tempor[ali] jure, lege dicta, ut in annos [sing]los decimo fructuum auctori re[d]datur.*

TERRATIO. Vetus Charta [apud] Baldricum in Chronico Came[rac.] L. 1. c. 27. *Hoc est mansos ... cos . . . et Terrationes, et ... et antillas, etc.* Idem videtur [quod] *terrae*, agri. V. *Terrada*.

TERRATORIA, Matta, sic dicta, [quod] humi sternebatur, ut quidam [vo]lunt Gloss. Lat. Graec. ψίαθος, [Te]ges, *Terratoria*, *matta*. Sed le[gen]dum monuimus, *Strateria*, vel ... in V. *Matta*. Legitur tamen *Te[rra]toria* in Glossis Lat. Graec. e[t] aliis to. 3. SS. Martii p. 843. ... tis habetur: *Psiathos*, *Teges*, *T[er]ratoria*, *matta*, *territoria*.

TERRATORIUM, pro *Territori[um]* in Chartis Italicis passim, e[t] Charta Caroli M. pro Ecclesi[a Pa]risiensi in M. Pastorali L. 19. ch. ... Testamentum Bertichramni E[p.] Cenoman. *Vineolas, vel praedi[ola]* ...

Territorium, quod in dextera parte Strada est, etc. Perperam editum Terreatariis in Charta ejusdem Caroli tom. 2. Analector. Mabillonii pag. 401. TERRATVRIVM, eadem notione, in Formulis Andegau. art. 21. 36. 39. etc.

RRATVS, Terra clausus, obturatus vel aggere terreo munitus. Radulfi Coggeshal. Chronic. apud Marten. to. 5. Ampliss. Collect. col. 81. V. Terrare.

RRAYLLIVM, V. supra in Terrale 2.

RREATA. Charta Odonis Borelli de Curtalano, in Tabulario Ecclesiae Carnotensis num. 72. Potest tamen Canonici si voluerint famulum suum, qui custodiet res suas, ... Major numerabit in agris, et grangia, et ego meum et haeredes si voluerimus. Feodum Majoris farrago de grangia, Terreata an... post paleam et caudae annonarum bene exquisitarum, hoc est, ni...or, granum vel frumentum, quod terram seu aream, antequam tri... et excussum sit a palea, decidit, terrae miscetur. V. Terrata.

RRATVRIVM, V. in Terratorium.

RREGIVM, V. in Terragium 1.

RRELLVS, V. supra in Terrale 2.

RREMERITVM, terrae pro...tus, in Ch. a. 1263.

RRENA, via terrea, agger, in ...a. 1375.

RRENERIETTVM, f. idem quod ...ticum. V. Onomasticum ad ... to. 5. Anecdot. Marten.

RRENITAS DEI, Humanitas, ...pia, Incarnatio. Occurrit in ...i. Miraculorum S. Agili cap. 5.

RRENVM, Ital. Terreno, Gallis Terrain, fundus, solum. Rollandinus in summa Notariae: Domus ... in Terreno Ecclesiae S. Ioannis ... Monte

RRENVS, omne genus vecturae terrestris, siue carris, siue equis fiat. Charta Ludouici Pii pro Ecclesia Argentinensi, apud Laguille in Prob. Histor. Alsat. p. 19. col. 1.

RRERIVM. (1) Codex agrorum vectigalium, Gall. Terrier. Charta Humberti II. ann. 1348. to. 2. Histor. Dalph. pag. 372. col. 1. V. Terrarius liber. (2) Territorium, districtus. Charta ann. 1247. e Chartulario S. Vandregesili to. 2. p. 1667. V. Terraria.

TERRERIA, Indigena. Chronicon Modoetiae apud Murator. tom. 12. col. 1136. V. infra Terrigena.

† TERRERIVS, cui censuum ex terris percipiendorum cura commissa est, in Ch. a. 1335. i. q. Terrarius.

TERRESTREITAS, TERRESTRITAS, Materia terrena, terrae proprietas. Engelbertus de longaeuitate ante diluuium apud Pezium to. 1. Anecdot. part. 1. col. 446. Modicum nutrit quia Terrestritas vincit in plantis, quae non est apta digestioni. Leonardus in Speculo lapidum lib. 1. cap 1. ex Cod. MS. Bibl. Reg. Nullus enim lapis est qui ratione suae Terrestreitatis in aqua non submergatur, dummodo non sit porosus seu plenus aëris. In edito Terrestritas.

† TERRESTRIS, ad territorium & districtum pertinens, in Ch. a. 1336.

TERRIBILIA. Literae Henrici IV. Angl. Regis an. 1408. apud Rymer. tom. 8. p. 539 col. 2. Videbatur honestum . . . ipsos vel eorum alterum abultimo Terribilium custodire, tempore quo quis eorum Iohannis et Bertrandi (duello certantium) victoriam habuisset, eis pugnae supersedere mandauimus. Ubi Terribilium vltimum est mors ipsa, quae probabiliter subsecuta fuisset, nisi auctoritate regia certamen fuisset interruptum.

TERRIBILITER, Terriblement, espouuantablement, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MSS. Vtuntur Arnobius lib. 2. S. Augustinus lib. 12. Confess. cap. 25. et alii recentiores.

TERRIBVLVM, Quoddam tormentum, quod terreat reos, et dicitur a terreo. Ioh. de Ianua. Occurrit etiam in Gloss. Lat. Gall.

TERRIBVNDVS, Terribilis, in Vita B. Lidwinae, inter Acta SS. to. 2. April. pag. 339.

TERRICELLA, Campulus, campellus. Occurrit passim in Chartis Ita-

Italicis. V. Vghellum to. 8. pag. 610. 621. to. 9. p. 97. 99. etc. Italis *Terricuola*, est locus muro cinctus, oppidulum.

TERRICLAE, χαρακίδες, in Gloss. Lat. Graec. quasi *Terriculae*, terrae aggeres.

TERRICREPVS, Terribilis. Vita S. Guillelmi Abb. Diuion. cap. 14. *Quem lasciua ad omnes pene sermones ore Terricrepo juramenta.*

TERRIDA, Nauis species, V. *Tarida.*

TERRIFINIS, pro *finis*, Terminus. Charta Vetus ann. 1099. apud Vghellum in Episcopis Poloniensibus: *Cum habitantiis, et cultis, et siluis, et omnibus in isto Castello pertinentiis, per Terrifines illorum, etc.*

TERRIGENAE, Indigenae Gloss. Graec. Lat. αὐθιγενὴς, *indigena, Terrigena, indigetum.* Auctor. Mamotrecte ad cap. 18. Leuitici: *Indigena, id est Terrigena.* V. supra *Terrerius.*

TERRIGIPONA, pro *Terripiscina*, V. *Lacus.*

TERRINEVS, Terreus, V. locum in *Solariatus* post *Solarium.*

TERRIPISCINA, Piscina, V. *Lacus.*

TERRISONVS, Terribili sono. Miracula S. Roberti Abb. 3. Aprilis p. 325.

TERRISTRVM, V. *Theristrum.*

† TERRITAGIVM, pro *Terragium*, agrarium, in Ch. a. 1239.

TERRITORIAE RES, Praedia, agri, Gallis *Biens de terre.* Charta ann. 1046. apud Vghellum in Episcop. Veronensibus: *Id sunt omnes casae, et res Territoriae illae juris mei, etc.* Occurrit ibi non semel.

TERRITORIVM. (1) In Gloss. Graec. Lat. ὅρια, περίβολος, περίχωρος. Vgutioni: *Locus modicus, vel districtus alicujus, vel Territorium dicitur, quasi tauritorium, i. tritum bobus. Ciuitatum territoria*, in lege vn. Cod. Th. de Hirenarch. V. Sidonium lib. 1. Epist. 8. et ibi Sauaronem, Menagium in Amoenitatib. juris p. 940. et alios *Territorium Lemouicense*, pro Dioecesi, in Breuiario MS. Eccl. Lemouic. TERRITORIVM, Ager, possessio, praedium. *Territoria ciuium*, in lege 34. Cod. Th. de Operibus publ. Adde leg. 2. de Exactionibus le[...] 30. de Annonis lege 186. de De[...] rion. eod. Cod. Siculus Flaccus. *Terragium* 2. TERRITORIV[...] pro modo agri vsurpatur, in lit[...] de Fundatione Monasterii Gozec[...] sis p. 211. *In communi patrim[...] nostro subjectas possessiones offeri[...] . . . in Gerenstede Territorium vn[...] in Lochrestide septem mansos, in Z[...] rege 4. mansos, in Plaine 15. jug[...] in Alsorstide 12. mansos, in Belu[...] gelorhe Territorium vnum.* TERR[...] TORIVM EQVINVM, f. Praecin[...] vbi equi nutriuntur. Charta ve[...] apud Meichelbec. tom. 1. Hist. F[...] sing. p. 213. *Territorium in [...] Radaspona, vnam hobam cum e[...] Territorio ad Pullingum Territ[...] equinum ad Hutichar.* (2) Vita [...] Eudes Abbatis Aranensis, n. 18. [...] *ptem annis in Monasterii Territ[...] fideliter seruiens mansit. In his [...] que 7. annis sic diligenter exer[...] trituratoris officium, vt in p[...] Territorii non posset granum, [...] culmen faceret, inueniri.* Sed [...] viri docti censent *Territorium*, [...] sit area terendo et excutiendo fr[...] mento comparata. (3) † Id qu[...] in agris et hortis ad terrendas a[...] ponitur. In Glossar. Gall. Lat. M[...]

TERRITORIVS, Humi stratus. *Te[...] ritoria matta*, in Glossis laudatis [...] *Territoria.*

TERRITVRIVM, pro *Territori[...]* in Gestis Innocentii Episcopi Cen[...] man. apud Mabillon. to. 3. Analec[...] pag. 84. in Charta Theodorici [...] gis Fr. to. 2. Annal. Bened. p. 6[...] col. 1. V. *Terrula.*

TERROLENTVS, vt *Terrulen[...]* Statuta Vercell. fol. 86.

TERRVACTARE, TERRVACTV[...] V. supra *Terragium* 1.

TERRVLA, Agellus, exiguum pr[...] dium, apud Gregorium M. lib. [...] Epist. 2. in Synodo Agathensi ca[...] 45. In Codice Theod. lib. 15 tit. [...] leg. 51. *Terrulae* dicuntur priuato[...] rum possessiones, quae alibi *Terri[...]* nuncupantur.

TERRVLENTVS, Terreus, ex *Terru[...] la.* Occurrit apud Prudentium vt e[...] *Ter[...]*

Terrulente, pro Terreno modo. V. *Terrolentus*.

TERRVNCVLA, Modica terrae portio, in Onomastico ad calcem to. 9. Ampl. Collect. Marten.

TERSANA. Charta Raymundi V. Vicecomit. Turenensis ann. 1296. apud Iustellum in Historia Turonensi p. 155 *Item concedimus dictae universitati* (Bellilocensi,) *quod loco usatici, quod dicitur Tersona, quod nobis competit ratione venditionum feudorum, seu in emphyteosim datorum, seu detentorum, quo tenentur et in posterum tenebuntur a nobis in feudum seu in emphyteosim in dicta villa de Bello loco et ejus pertinentiis et districtu, emptores unum denarium tantum pro solido quolibet pretii venditionis solvere teneantur: ipsa feuda et emphyteoses a dicto usatico, dicta Tersona, in perpetuum afrancantes, et dictum denarium tantum pro quolibet solido pretii nobis et nostris successoribus retinentes.* Vbi *Tersana* forte est tertia pars pretii venditionis praediorum feudalium, quomodo *Tiers denier* vocat Consuetudo Turonensis tit. 4. art. 58. 70. tit. ... art. 10. tit. 6. art. 2. 32. et Arvernenses c. 31. art. 75. tertium denarium pretii praedii venditi, qui domino superiori exsoluitur. V. *Tre...* et *Trezenum*.

TERSAVRIA, V. mox *Tresoria*.

TERSAYROLA, dolii pars tertia, ... *Terceyrola*. Comput. a. 1479.

TERSENERIA, TERSERIA, mensurae species, V. *Terceneria*.

TERSERIVM. Vita B. Andreae de ... annis to. 3. Martii pag. 56. ... *faber fuit in civitate Senensi ... Terserio S. Martini*. Raymundus ... reddit *Terzo*, quod tertiam ... cujusque rei partem significat, et adhaerent Bollandistae, qui dubitant ... in tot partes Senae distinguantur, an alia sit vocis propria istic ... tio. V. *Tercerium*.

TERSOLVS, trium annorum ... , in Inuent. a. 1476.

TERSONVM. (1) TERSONVM, TERSONVS, († panni species vi... detur, i. q. Gall. *Tersenet*.) Inventarium Eccles. Anic. *Tersonum de lino quasi duarum ulnarum.* Alibi: *Tersonum de lino habens in quolibet capite duas barras de cotone albo.* Rursum alio in loco: *Item duo Tersoni de lino operis Franciae cum frangiis de cirico diversorum colorum in capitibus dedicati ad dicendum in Quadragesima:* In spiritu humilitatis, etc. (2) † Vrbis regio, i. q. *Tercerium*, in Ch. a. 1378.

TERSOR, Mappula, seu linteum ad tergendos pedes pauperum. Consuetudines S. Augustini Lemouic. MSS.

TERSORIA, TERSAVRIA, Locus vbi fiebat lotio pedum, apud Monachos in vsu. Ritus Luxouiensis apud Marquardum Herrgott ad calcem vet. Discipl. Monast. pag. 580. et 581. V. *Mandatum* 9. et mox *Tersorium*.

TERSORIVM, inter vestes Ecclesiasticas. Charta Hugonis Ducis Burgundiae ann. 1077. to. 6. Spicilegii Acheriani: *Dorsalia duo, tapetia quatuor, Tersoria tria, bancales tres, etc.* Gloss. Graec. Lat. Ἐκμαγεῖον, *Tergorium*. Rectius, *Tersorium*, in Glossis Benedicti, c. de Vestimentis. Bernardus in Ordine Cluniac. part. 1. cap. 46. *Cum autem percutietur tabula ad mandatum, continuo congregentur ante Capituli introitum, ac succincti de pedum. Tersoriis, cum viderint praeire coquos transactae hebdomadae cum aqua, singuli singulos subsequantur, tergantque fratrum pedes, sicut illi lavando praecesserint; atque ablutis aliquantulum prius Tersoriis in conchis, etc.*, pro linteo quo pedes abterguntur, rursum vsurpat idem Bernardus part. 2. cap. 15. Pro linteo autem quo Sacerdos in Sacris manus abstergit, part. 1. cap. 55. *etc. Tersoria calicum*, quibus Calices sacri terguntur, in Concilio incerti loci apud Marten. to. 4. Anecd. col. 163.

TERTERNVS. Moretus Antiq. Navarrae pag. 527. refert Chartam *offertionis et confirmationis*, quae dicitur *facta aera Terterna, centena, sexdena et XIIII.* Forte 674.

TERTIA. (1 Officium Ecclesiasticum diurnum, quod hora tertia canitur. Gre-

Gregor. Turon. lib. 10. cap. vlt. de Injurioso Episcopo Turon. (2) *Tertiae Ecclesiarum*, quas *antiqui Canones de parochiis suis habendas Episcopis censuerunt*, vt est in Concilio Toletano XVI. cap. 5. quarum ratione Ecclesiarum reparationi tenebantur, vt est in eodem can. et in Concilio Tarracon. ann. 516. c. 8. Concil. Aurel. 1. an. 511. c. 5. *De his, quae in altario accesserint, Tertia fideliter Episcopis deferatur*. V. *Tertiaria* 2. et *Tertium* 2. (3) Debellata et subjugata a Gothis et Wisigothis Italia ita diuisi sunt agri, vt victoribus partes duae, tertia antiquis eorum possessoribus cederent. Lex Wisig. lib. 10. tit. 1. §. 8. *Diuisio inter Gothum et Romanum facta de portione terrarum, siue silvarum, nulla ratione turbetur . . . . nec de duabus partibus Gothi aliquid sibi Romanus praesumat aut vindicet, aut de Tertia Romani Gothus sibi aliquid audeat usurpare nec vindicare.* Adde §. 16. Quod et firmatur a Senatore lib. 2. Epist. 16. vbi Theodoricus: *Iuuat*, inquit, *nos referre quemadmodum in Tertiarum deputatione Gothorum Romanorumque possessiones junxerit et animos. Nam cum se homines soleant de vicinitate collidere, istis praediorum communio causam noscitur praestitisse concordiae. Sic enim contigit, vt vtraque natio, dum communiter viuit ad vnum velle conuenit. Et factum nouum et omnino laudabile: Gratia dominorum de cespitis diuisione conjuncta est, amicitiae populis per damna creuere, et ex parte agri defensor acquisitus est, vt substantiae securitas integra seruaretur. Necesse est enim vt inter eos suauis crescat affectus, qui seruant jugiter terminos constitutos.* (4) Idem quod *Terragium*, ab ejusmodi enim *Tertiarum* illationibus, de quibus mox egimus, et agrorum parte tertia, quae antiquo possessori relicta est, et Principi fructuum partem pensitare quotannis solebat, agrario, quod *Campipartem*, dicimus, etiamnum in Burgundia et vicinis provinciis mansisse *Tertiarum* nomen ad modum vero simile est: non quod tertia fructuum pars domi[ni] superiori solueretur; neque e[nim] agrarii quantitas eo accedit[...] quia ex *tertiis*, quae veteribus [in]colis relictae sunt, pensitabatur, c[um] duae, quae in victorum sortem [ces]serant, a grauiori illa pensitatio[ne] immunes essent, licet censui [...] obnoxiae. *Agri* enim *vectigales*, habet Hygenus de Lim[itibus con]stituend. p. 206. *multas habent [con]ditiones; in quibusdam [...] fructus partem constitutam praest[ant] alii quintas, alii septimas*, etc. [...] enim grauiorum ex agris p[ensita]tionum origo videtur petenda. Ch[ar]ta Sancii Majoris Regis Nava[rrae] aerae 1068. apud Anton. de [...] in Chronico Ordin. S. Benedicti [...] 1. *Manifeste comperimus [...] temporibus nullum Episcoporum [pre]decessorum nostrorum in Ecclesi[is] parochiis, Monasterio S. [...] collatis primitiua vel Tertias [...] sisse vel accepisse.* Vetus Ch[arta] Perardum in Burgundicis p. 96. [...] *creuit quod absque redditione Te[r]tiarum supra dicti loci habitan[tes] quocunque loco vellent, in sua T[...] seminarent ac meterent.* Hinc *Ter[rae] Tertiales*, in Charta ann. 1313. ap[ud] Rouerium in Reomao pag. 396. [...] *singulas Tertias suas, quas habet [an]nuales in terris Tertialibus [...] tibus in finagio de Rubeomonte.* Ad[de] pag. 289. *Tertiarum* meminit, [...] que Rhenanus lib. 2. Rerum G[er]man. p. 64. scribens diuites [...] dum colonis locasse agros sub [...] tu *Tertiarum*. TERTIARI[US] Collector tertiae. Tabular. Al[bae] ripae in Dioecesi Lingon. TERTI[A] MANCIPIORUM, Burgundi [...] vasa Galliarum parte, ita cum [ve]teribus incolis, quos Romanos [vo]cabant, se gesserunt, vt agro[rum] parte tertia iis relicta, alias du[as] sibi assererent; contra, *mancipiorum* duabus partibus veteribus [...] concessis, sibi tertiam tantum re[ser]varent. V. Legem Burgund. tit. [...] §. 1. et tit. 57. TERTIAS, [...] *Tercias Regales* Hispani vocant, [ter]tiam partem redituum fabricar[um] Ecclesiarum, quam Gregorius X [...] Alfo[nso]

...nso Sapienti Regi indulsit pro ...inendis bellis contra Mauros. TERTIA CONLABORATIONIS, id est eorum, quae vir et vxor stan... matrimonio simul acquisierunt, ...ae vxori attribuitur. Capituli Caroli M. lib. 4. c. 9. (5) TERTIA. Id quod liber homo dat spon... suae ad ostium Ecclesiae tempore desponsationis. *Tiers coutumier*, in Consuet. Norman. art. 367. *Dos scilicet rationabilis;* quae tertia pars ... totius tenementi viri sui, quod habuit tempore desponsationis: ita ...od si plus tertia parte tenementi ...r daret in dotem, ea ad tertiam ...rtem reducatur: in Regiam Ma... lib. 2. c. 16. §. 4. et seqq. ... appellatur *rationabilis pars* ... lib. 1. c. 3. §. 2. vbi pla... de ejusmodi *Tertiis* ad Viceco... pertinere dicuntur. V. *Ter...* 4. (6) Mensurae liquidorum ...ecies, in Itinere Camerarii Scotici ... 10. §. 5. de Brasiatoribus: ... *habens mensuras, videlicet quar...*, *pintam, Tertiam, etc.* (7) Tri... pro pane soluendum, vt vi...tur. Codex MS. Episcopatus Au...siod. saec. XIII. *Tertia circa XV. ... in panibus. Sequentia auenarum ... lib.* V. *Tertiaria* 1. (8) TERTIA PRISIONARIORVM, f. Ter... pars pretii, quod pro redemtione ...luere tenebantur *prisonarii* seu ca...ptiui. Charta Henrici VI. Regis Angl. ann. 1452. in Chronico Io...annis Wherhamstedii p. 321. *Ter... et Terciarum Tertias omnium prisonariorum in guerra captorum, ... debitas* (*relaxauimus*.)

TERTIABILIS, praestationi, quae *tertia* dicitur, obnoxius, Gall *Tierciable*. Ch. Mss. a. 1259.

...RTIAGIVM. Bulla Clementis VI. PP. data Auenione anno Pontificatus 4. *Super mortuagiis seu praestationibus Ecclesiis principalibus Ducatus Britanniae, Praelatis et Rectoribus Ecclesiarum, videlicet in tertia parte bonorum nobilium, quae Tertiagium dicitur, de consuetudine laudabili pia deuotione fidelium introducta debitis, vt dicti Episcopi et Cleros dicebant, in bonis seu ex bonis ... VI.* *defunctorum, seu decedentium parochianorum suorum, nec non super pastu nuptiali a parochianis ipsius nubentibus seu nuptis debite ex consuetudine simili, vt dicebant, etc.* V. *Mortuarium*, *Nonagium* et *Testatio*.

TERTIALES, Tertia agrorum proscissio. Tabularium Fossatense ann. 1276. Ita *Terzare* dicunt Itali, pro tertio arare, Gallis *Tiercer*. V. *Tertiare* 2.

TERTIANA PLENÆ VILLÆ. Charta Thomae Regis Manniae et Insularum ann. 1055. in Monastico Anglic. to. 1. p. 718. *Et tertiam partem decimarum de omnibus Ecclesiis de Manne confirmantes eis Tertianam plenae villae de Kyrkbi propinquiorem Ecclesiam S. Bradani, cum terra sancti Bradani, et Tertianam plenae villae de Kyrkmarona, terras de etc. .... Tertianam de Knokcroker, etc.*

TERTIANI, Milites, V. in *Ritteri*.

TERTIARE. (1) Sequestrare, in tertiam manum mittere. Glossae MSS. ab Eccardo laudatae in Pacto Legis Salicae p. 73. *Tertiare Dritsehanton.* (2) Tertio iterare. Radulfus Cadom. de Gestis Tancredi, apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 174. *Nec mora qui primo, qui secundo venerat, illico Tertiat vicem.* Alibi *Tertiare*, vt et apud Italos *Terzare*, est Tertio arare. V. *Binare*. (3) Tertiam partem bonorum conferre, vel auferre, Gall. *Tiercer*. Charta Theoduini Episcopi Leodiensis apud Aegidium aureae vallis Monachum in Gestis Episc. Leod. c. 1. (4) † TERTIARE SE, dicitur de censu, cum illius pars tertia superadditur; vnde TERTIATIO, ipsa tertiae partis perceptio. Ch. Ms. a. 1323.

TERTIARIA. (1) Vectigalis aut tributi species. Charta Conradi Imp. pro Pisanis Tyrum incolentibus, apud Vghellum to. 3. p. 488. *Vt a Pisanis .... nomine Tertiariae aut alicujus directurae possit exigi, etc.* V. *Tertia* 7. (2) Aremoricis *Tierçage*, idem quod *Tertium* 2. V. in hac voce. Charta H. Turon. Archiep. e Tabulario S. Vicentii Cenoman. (3) Tertia pars fructuum,

ctuum, quam conductor reddit locatori, praediumue tali conditione locatum. Statuta Castri Redaldi fol. 21.vo. V. *Terzaria*. (4) In regno Neapolitano, vt docet Lucas de Penna, iis qui jure Francorum viuebant, idem quod *Tertia* 5. Ibi vide contractus matrimonii ann. 1358. apud Salernum: *Promisit* . . . . . *domicellae Iohannellae vxori suae in dodarium et Tertiariam, seu pro dodario et Terciaria annuas vncias auri* 226. (5) Femina Deo sacra ex aliquo Ordine religioso. Concilium Tolet. ann. 1582. *Constitutioni* . . . *Pii V*. . . . *in Clausura a sanctimonialibus et ab iis faeminis, quae Tertiariae seu de Poenitentia vocantur, servanda, etc.* V. *Tertiarius* 1.

TERTIARIUM, modus agri, a *Tertiis*, de quibus supra, nomen sortitus. Charta Ionae Episc. Eduensis ann. 858. pro Abbatia S. Andochii apud Sammarthanos: *In pago quoque Augustodunense* . . . *addicimus Tertiarium vnum, in quo possint bonam partem foeni colligere atque ad monasterium directum hiemis tempore animalium suorum inopiam quam frequenter patiebantur, temperare.*

TERTIARIUS. (1) Vir e Tertio aliquo Ordine religioso, Gall. *Tiercaire, Tierciaire*, vel *Tiertiaire*. Tertius ordo dici solet, Gall. *Tiers ordre*, quod omnes, qui alicujus Sancti, ordinis religiosi fundatoris, vitae instituta sequuntur, in tres dividantur classes. Prima virorum est, quos proprie *Religiosos* dicimus; secunda feminarum, seu sanctimonialium, quae eamdem regulam, quam viri religiosi profitentur: tertia laicorum vtriusque sexus, qui saecularem quidem vitam viuunt, sed directam ad religiosioris vitae praecepta, qua tantum accedant ad vitae monasticae normam, quantum licet hominibus in saeculo degentibus. Votis quibusdam, sed simplicibus tantum obstringuntur, si nonnullos excipias, qui majoris virtutis studio accensi, vota adjecerunt solemnia, sicque viri facti sunt *religiosi*, retento tamen *Tertiariorum* nomine, quo distinguantur a viris feminisve, pri[vae] institutionis, seu primae ve[l se]cundae classis: De *Tertiariis* p[er]agunt variorum Ordinum Scr[ipto]res: inter quos consulere pote[s ...] zanam in Summa quaest. r[...] part. 2. cap. 14. et part. 4. v[...] *Tertiarii* et *Tertiariae*, seu pr[aeser]tim Patrem Helyot in Hist. Ord[...] Monast. to. 3. p. 64. et seqq. p[...] et seqq. to. 7. p. 214. etc. (2) [...] lector *Tertiae*, in *Tertia* 4. [(3)] Praestationis agrariae species [...] ni fallor, in tertia parte fru[ctu]quam tenentes domino redde[...] ex agris, quos hac conditione [co]lendos susceperant. Charta [...] 1251. *Damus* . . . *Capitulo S.* [...] *zarii Carcassonae* . . . . *agr[...] tascas, medios, quartos, Terti[...]* . . . *et caetera terrae merita* [...] *et jura, etc.* V. *Quartus*, et *Ma[...] meitaerius* in *Massa* 5. et mox *T[er]tiator*. (4) Glossae Graeco-Lat[...] Ἐφεδρος, *Terciarius, superstes*. [...] ✝ Tertiana febri laborans, t. 5. Sp[...] 1. 699.

✝ TERTIATIM, tertia vice. S[...] Conferan. Ms.

TERTIATOR, Colonus forte, q[ui] *Tertium* tenet, seu qui tertiam f[ru]ctuum agri domino pensitat. F[re]quens occurrit mentio *Tertiator[um]* in Capitulari Sicardi Principis Be[ne]ventani an. 836. ac primum c. 4 [...] *Terzarinus*.

TERTIEYRA IUSTA, Mensura [...] tertia parte major solita, qua[...] joribus solemnitatibus praeb[...] monachis, in Monasterio Sol[...] censi. V. in *Iusta* 2. et *Tercel[...]*

✝ TERTIENARIA, praedium [...] á colono ad tertiam fructuum [...] tem colitur. Req. S. Iust[...] Comput. Paris.

TERTIOGENITUS, Tertius [...] in Testamento ann. 1381. apud [...] ten. tom. 1. Ampliss. Collect. [...] 1511.

TERTIOLI MEDIOLANENS[ES] Monetae Mediolanensium sp[...] Charta ann. 1171. apud Puric[...] in Ambrosiana Bellica p. 930.

✝ TERTIOLUM, modus agri, [...] *Tercellum*. Ch. Ms. a. 1250.

TERTIOLUS, Accipitris species minor, Italis *Terzuolo*, Gallis *Tiercelet*. Fridericus II. Imp. lib. 2. de Arte venandi cap. 19. *Tertiolis et minoribus inter falcones dari debet pro pastu sufficienti minor quantitas carnium, et minoranda est quantitas secundum proportionem conuenientem quantitati sui corporis, etc. Terçonnalis*, dicitur Anonymo de Falconibus secundum Aquilam, etc.

TERTIONARIA. Charta S. Ludouici Regis Fr. pro Abbatia Persiniensi, mens. Maio 1248. *Decimam etiam quam habent in tota terra de Gochicon, et Tertionariam de Merula Radulphi, prout dictae decimae per metas et limites diuiduntur.* Non idem videntur *Tertiarium* et *Tertionaria*. Illud est modus agri; haec vero, ni fallor, eadem notione accipi debet atque *Tertiaria* 2. V. in hac voce et *Tertium* 2.

TERTIONARIE, ad rationem tertiae partis fructuum. Charta ann. 1290. e Chartulario S. Vandregesili tom. 1. p. 170. V. *Tertiator*.

TERTIONARIUM BLATUM, Frumentum, vt videtur, tribus granis mixtum. Hist. Monasterii Beccensis MS. p. 620. *Recipiet IV. sextarios blati Tertionarii a conuentu Becci.* Hinc emendanda interpretatio nostra in voce *Bladum Tertionarium*.

TERTIONARIUS, i. q. *Tertiarius* 5. t. 5. Sept. p. 697.

TERTIUM. (1) Tertia pars pretii venditi praedii, quae ad dominum feudalem datur pro laudimio. Inquisitio ann. 1220. to. 1. Hist. Dalph. pag. 93. lin. 1. Ejusmodi, ni fallor, *Tertia* habet Plantauitius in Episcop. Lodouensibus pag. 70. 87. 93. TIERTIUM, eodem intellectu. Charta an. 1230. ex Chartulario Campan. fol. 207. vo. col. 2. (2) In Concilio Tolosano ann. 1056. Tertia pars decimarum. V. *Tertia* 2. (3) Idem quod *Tertia* 4. Agraria pensitatio, Gallis *Champart*. Charta Guillelmi Episc. Agath. ann. 1173. apud Stephanorium to. 8. Fragm. MSS. p. 157. (4) Tertia pars anni, in Computo ann. 1202. apud D. Brussel de Vsu feudorum pag. CXXXIX. et seqq. vbi passim occurrit *de primo tertio, de secundo tertio, de vltimo tertio*, quod annus in tres partes, quarum vnaquaeque quatuor mensium erat, diuidebatur, vt accuratior ordo esset accepti et expensi, cum, quo anni tempore vtrumque accidisset, annotaretur. (5) TERTIUM et DANGERIUM, in Charta Ludouici Autini Regis Franciae an. 1314. pro Normannis, Gallis *Tiers* et *Danger*, jus, quod Rex habet in forestis et siluis Normanniae, in quarum caesionibus, ac venditionibus pretii tertiam partem percipit, nisi exemtio et immunitas chartis aut longo vsu probetur. Additur *Tertio*, *Dangerium*, non quod hae voces valeant *tertium et decimum denarium*, quem reuera Rex percipit, vti vult Santyonus: sed quod alter iste denarius tertius, sit tertia pars tertiae partis pretii principalis, qui datur pro facultate caedendi siluam, aut alienandi. Aresta Candelosae an. 1259. to. 1. Regesto Parlam. fol. 100.

TERTIUM-GENUS, Chartae species, qua quis alteri quippiam cedit aut promittit. Chronicon Farfense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 551. *Fecit illis scriptum, quod Romani dicunt Tertium-genus, de praedicto castello Tribuco.* Et col. 552. *Quapropter ab omnibus legem scientibus non ignoratur, quod nunquam fiat Tertium genus legaliter sine appare.* Pluries occurrit ibi, et apud Mabill. to. 4. Annal. Bened. pag. 699. et seqq. vbi eadem edita sunt.

TERTIUS. (1) TERTIUS BENEFICII, Tertia pars reddituum beneficii ecclesiastici, nisi me fallo. Epitome Constitut. Eccl. Valent. to. 4. Concil. Hisp. p. 170. V *Ternarius* 1. (2) TERTIUS DEFUNCTORUM DIES, olim sacrificio Missae celebratus a Christianis S. Ambrosius Orat. de Theodosii Imp. obitu. V. *Tricenarium*.

TERTRUM. (1) Collis, cliuus, locus editior, Gall. *Tertre*, ab Aremotico *Tertr*, quod idem significat. Chartularium Diuionense pag. 4. *Vniuersi homines infra villae Diuionis*

nis Tertra, infra banleucam commorantes, etc. Charta ann. 1080. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 232. *Ex dono W. de Gueta, duo jugera ad Tertrum Molt.* (2) † Territorium, in Ch. a. 1217.

† TERTVRATOR, f. pro *Terraactor*, decimae s. *terragii* collector, t. 1. Prob. Hist. Brit. p. 1141.

TERTVSSVS, Porcellus domesticus, qui domi nutritur, hoc est, inquit Wendelinus, quasi *Tertesun*, seu tertii gregis; est enim *sun*, grex, vt alibi obseruatum. Ait porro ille apud Taxandros porcis pro aetatis varia esse nomina; recens editos ac nefrendes, *biggen*, mox *baggen*, quamdiu lactent, appellari. Postquam vero in tantum adoleuerunt, vt cum matre possint prodire, quod est *terden*, aut *troden*, *Tertussi* sunt, et *Tratsen* vocantur; ii denique facti adultiores, fiunt *cuddens*, hoc est gregales, etc. Pactus Legis salicae tit. 2. *Si quis porcellum Tertussum vsque ad anniculatum furauerit, etc.* Eccardo *Tertussus* compositum videtur ex *Tertia sus*, et significat suem tertio jactu editam; cum enim, inquit, hae praestantiores caeteris essent, et ad propagandum gregem conseruarentur, majori quam caeteri pretio redimendae erant.

TERZA, Crines intexti, Gall. *Tresse*, Ital. *Treccia.* Chronicon Placent. ad ann. 1388. apud Murator. tom. 16. col. 580. V. *Trica* et *Terzolla.*

TERZANA, Tertiana, sc. febris, Ital. *Terzano febbre*, Gall. *Fieure tierce.* Occurrit in Actis SS. to. 3. April. p. 536. et to. 2. Iunii p. 446.

TERZANELLA, Schedula data laborantibus *terzana* seu febri tertiana. Acta B. Petri a Cruze to. 2. Iulii p. 446.

TERZARIA, Tertia pars fructuum quam tenens domino reddere debet. Donatio ann. 1138. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 489. V. *Tertiaria* 3.

TERZARINVS, Tenens qui tertiam partem fructuum ex agris, quos tenet, nascentium domino reddit, Statuta Castri Redaldi fol. 20. V. *Tertiator.*

TERZAROLVS, ex Italico *Terzuol*[illegible] Academicis Cruscanis, minus v[illegible] lum, quod nauis habeat. V. *Tess*[illegible] *rolum.*

† TERZIATVS, ab Ital. *Terso*, nit[illegible] dus, in Ch. a. 1375.

† TERZIOLVS, i. q. *Tertiolus*, i[illegible] Stat. Cuman.

TERZOLLA, Ornamentum muliebr[illegible] quod explicat Ioh. Demussis i[illegible] Chronico Placent. ad ann. 138[illegible] apud Murator. tom. 16. col. 58[illegible] *Aliquae (mulieres) portant corn*[illegible] *de argento aureato, vel de auro p*[illegible] *cum perlis et lapidibus pretiosis*, [illegible] *loris a florenis LXX. aur. vsque* [illegible] *C. et aliquae portant Terzolas* [illegible] *perlis grossis, valoris florenorum* [illegible] *auri vsque in CXXV . . . quae Te*[illegible] *zollae vocantur Terzollae, quia* [illegible] *CCC perlis grossis sunt factae, et q*[illegible] *in tribus filzis sunt constructae et* [illegible] *dinatae.* V. *Terza* et *Trica.*

TERZOLVS, Monetae species, eade[illegible] quae *Tertiolus.* Decreta Placent[illegible] ad calcem Statutorum ejusdem fo[illegible] 98vo. *Sub poena librarum* XXV[illegible] *Terzolorum.* V. *Tertioli.*

TESA, Gall. *Toise*, Mensura sex p[illegible] dum. Occurrit in Charta ann. 12[illegible] apud Menester. in Probat. Hist. Lu[illegible] dun. p. 13. col. 2. et in voce *Bac*[illegible] *ta.* TESA CANDELÆ, Gall. *To*[illegible] *de chandelle.* Dabantur nempe ca[illegible] delae regiis officialibus ad men[illegible] ram *tesiae.* Fundatio Capellae [illegible] Mariae, in Palatio Paris. ann. 115[illegible] to. 3. Hist. Paris. p. 119. V. *Te*[illegible] Vbi *Tesa candelae* idem esse videa[illegible] quod *Pongnée de chandeille* dicitu[illegible] in Statuto Philippi V. Regis Fra[illegible] pro Hospitio suo ann. 1317. V. *P*[illegible] *ginata.* *Tesam candelae* interpreta[illegible] tur Lobinellus in Glossario ad Hi[illegible] Paris. libram cerae in sex candel[illegible] diuisam. V. *Torchia.*

TESCEIA, Latrocinium, V. *Teshia.*

TESCVA, Ioan. de Ianua, dicunt[illegible] *loca, quibus pecora castrantur. Va*[illegible] *Tescuare, castrare, Tescuatores, c*[illegible] *stratores, et Tescuationes, castrati*[illegible] *nes dicuntur.* Eadem fere legunt[illegible] in Glossario Longob. Sangerm. N[illegible] n. 501. in quibus Glossator subju[illegible] git haec Isidori lib. 14. c. 12. *Tesc*[illegible] *quida*[illegible]

quidam putant esse tuguria, quidam loca praerupta et aspera. V. *Tesqua.*

TESIA, idem quod *Teisia*, et *Tesa*, Mensura sex pedum, Gall. *Toise*. Charta ann. 1203. e Chartulario B. M. de Bono-nuntio Aurelian. V. *Tesa.*

TESIATA, idem, in Ch. Ms. a. 1327.

TESIS, *Vitium in pulmone*, in Glossis ad Doctrinale Alexandri de villa Dei. Est pro *Phthisis*, a Graeco φθίσις, Gall. *Phthisie*. Miracula Vrbani V. PP. MSS. V. infra *Thesicus*.

TESQVA. Aegidius Aureae-vallis Monach. in Episcopis Leod. c. 5. *Itaque ille longo terrarum tractu, diversorumque coelo regionum transito, inculta quaedam loca, Tesqua illa nominat, pariter habuere desertum.* Atqui vox Latinis Scriptoribus notissima, ac proinde non vulgaris aut nupera.

TESSA, idem quod *Tesia*, Mensura sex pedum, Gall. *Toise*. Inquisitio ann. 1220. to. 1. Hist. Dalph. pag. 93.

TESSAMENTVM, V. supra in *Tenssare.*

TESSARA, f. Praestatio agraria, eadem ac *Quarta* 6. dicta a Graeco τέσσαρα, quatuor, nisi quis malit ... vocem esse detortam a *Tasca*, de qua suo loco. Charta Ludouici ... Regis ann. circ. 1104. apud ... to. 1. Ampl. Collect. col. ...

TESSARESCÆDESCITÆ, V. *Quartodecimani* et τεσσαρεσκαιδεκῖται, in Glossario med. Graecit. Iidem qui TESSARESDECATITÆ *dicti* ..., *qui XIIII. luna Pascha cum Iudaeis obseruandum contendunt, non* ... *tessera quatuor, deca decem significat*, ex Isidoro L. 8. Orig. c. 5. vbi Graece legitur τεσσαρεσκαιδεκαδῖται.

TESSARRANDARIVS, textor, Gall. *Tisserand*. Inuent. Chart. a. 1482.

TESSAVRVS, pro Thesaurus in Charta Childeberti III. ann. 694. apud Felibianum Hist. Sandionys. p. XV.

TESSAYROLVM, Species veli. Informationes Ciuitatis Massil. pro passagio transmarino e MS. Sangerm. V. *Terzarolus*.

TESSELLARE, Tessellis, Lapillis, seu lignis quadratis distinguere. Glossae Lat. Graec. et Graec. Lat. *Tessellat*, ψηφοθετεῖ. *Tessello*, ψηφολογῶ. Aliae Graec. Lat. ψηφολογῶ *Tessello, termino.*

TESSELLARIVS, TESSELLATOR, ψηφοθέτης, in iisdem Glossis. *Deauratores, fusores, blattiarii, Tessellarii,* in Cod. Theod. lib. 13. tit 4. leg. 2.

TESSELLATVM, ψηφοθέτημα, in Glossis Lat. Graec. in Graec. Lat. additur, ψηφολήγημα, *Pauimentum, Tessellatum.*

TESSELLATVS, ψηφολογία, *Pauimentum*, in iisd. Glossis: *Tessellata pauimenta*, apud Suetonium et Kennettum in Gloss. ad calcem Antiq. Ambrosden.

TESSELLVS. (1) Messianus Presbyter in Vita S. Caesarii Arelatensis: *Coepit sub obtestatione domini multis precibus exposcere a me, vt vnum pannum de Tessellis illius* (S. Caesarii) *quem nudo corpore habuisset, sibi ferrem.* Infra: *velaris pannus* appellatur. Mabillonius tom. 1. SS. Ordinis S. Benedicti p. 672. quadratos panniculos souendo stomacho appositos interpretatur. (2) † Cumulus s. strues foeni, Gall. *Tas.* Ch. a. 1227.

TESSERARE, *Tesseris ludere.* Gemma.

TESSERARII. (1) Qui *tesseras*, seu Praecepta Ducum per contubernia militum nuntiabant, apud Veget. L. 2. cap. 7. Singulis centuriis peculiarem fuisse *Tesserarium* colligere procliue est ex veteri Inscriptione apud Gruterum 550. 2. *Tesserarius in lege III. Ital. conor. XI. pr.* Adde pag. 753. num. 4. (2) Qui *tesseris* ludunt. Ammianus lib. 8. c. 4.

TESSERINI, *Agripenni bicurti, quia ad modum sunt tesserarum, quibus ludimus.* Papias et Ioh. de Ianua.

† TESSERISARE, tesseris ludere, in Stat. Casimiri Reg. Polon. a. 1347.

TESSO. (1) Miles, Gall. *Taisson*, vel *Tesson*. Charta ann. 1290. ex Regesto *Olim* fol. 87. V. *Taxus*. (2) † Porcellus, in Testam. a. 1469.

TESSUTIUS, TESSUTUS, Textum, vitta, taenia, Gall. *Tessa*, Ital. *Tessuto*. Computus ann. 1239. MS. e Bibl. Regia. V. *Textus*.

TESTA. (1) Perperam vt videtur pro *Tasca*, vel *Taxa*. Statuta Eccl. Ambian. apud Marten. to. 7. Ampliss. Collect. col. 1233. (2) Italica vox, Frons, vel Caput, Gall. *Teste*. Statuta Massil. L. 3. c. 18. TESTA, Caluaria, Gall. *le Test;* vnde *la teste*, pro ipso capite. Ausonius Epigr. 71. DE TESTA ESSE, esse obstinatum, Ital. *Essere di testa*. Vtitur Anonymus hac loquendi formula, apud Murator. to. 8. col. 109. (3) † Persona, homo vt Gall. *Teste*. Ch. Mss. a. 1410. (4) † Vertex, summitas, in Chartar. Normann. Mss. (5) TESTAE, seu *testarum confractarum fragmenta*, super quibus tyranni nudos volutari cogebant Martyres. S. Augustinus Serm. 13. de Sanctis. TESTULAE, eadem notione, in Actis SS. Claudii Asterii et sociorum, apud Baron. ann. 285. n. 5.

TESTAEVANGELIUM, V. in *Textus*.

TESTAGIUM, idem quod *Capitagium*, Census pro capite. Bonifacius VIII. PP. lib. 4. Epist. 217.

TESTALE, Lecti pars superior, vt videtur, idem quod *Testerium*. Annales Mediolan. ad ann. 1389. apud Murator. to. 16. col. 810.

TESTAMEN, Testimonium. Felix in Appendice ad Isidorum de viris Illustr. to. 3. Concil. Hisp. p. 82. V. *Testamentum* 2.

TESTAMENTALES LITTERAE, Charta, Donatio, idem quod mox *Testamentum* 1. Charta Rainoldi Rem. Archiepisc. a Mabillonio laudata Diplom. p. 5.

TESTAMENTALITER, per *Testamentum*, seu Chartam donationis. Diploma Bolkonis Ducis Slesiae pro Coenobio Grissouiensi ann. 1367. apud Ludewig. to. 6. Reliqu. MSS. p. 393.

TESTAMENTARE, Donare testando vel per *Testamentum*, seu chartam. Charta Angueranni Vice-domini Ambian. ann. 1207.

TESTAMENTARIE, Testando. *Testamentarie ordinare*, in Testamento ann. 1398. e Schedis Pr. de Mazaugues.

TESTAMENTARIUS. (1) Executor testamenti. Leges Alphonsi IX Regis Castellae part. 6. tit. 10. *Testamentarios son Umados aquellos que han de seguir et de complir las mandas, e las voluntades de los defuntos que dexan en sus testamentos.* (2) Scriptor Testamenti, διαθηκόγραφος, in Gloss. Graec. Lat. In pravum sensum accipit Tullius lib. 3 Offic. c. 18. pro eo qui Testamentum fingit et supponit. (3) Officium Monasticum, penes quem, vt auctor est Browerus lib. 2. Antiq. Fuld. c. 10. fuit dispositio piorum legatorum, seu ab exteris ea, seu a domesticis proficiscerentur, vel hac in re fidelium testamentis ex[…] quereretur. Litterae ann. 1301. apud Schannatum Dioeces. Fuld. p. 10[…]

† TESTAMENTATOR, i. q. *Testamentarius* 1, in Ch. Ms. a. 1342.

TESTAMENTUM. (1) Donatio, seu potius Charta, quae in donationis ac largitionis argumentum conscribitur, Diploma quod vi[…] praeceptum, seu, vt habet Columbi[…] de gente Siminianea lib. 1. quasi *Charta testium subscriptionibus firmata*. Ambrosius Morales in Not. ad Veremundi Regis Diploma: *Solemne his temporibus et multis postea sequentibus fuit, quamcunque donationem Rex aut Proceres (atque etiam priuati) facerent, Testamentum ipsum vocitare; quasi hoc nomine maiori jure solidaretur.* Codex legum vett. form. 101. *Manumissio sub libertatis Testamento solemniter [...]retur.* Restitutio bonorum [...] Monialibus S. Caesarii Arelatensis per Guillelmum Comitem Prouinciae ann. 992. apud Saxium de Pontific. Arelat. p. 194. *Factum hoc Testamentum in ipso monasterio:* quam chartam Scriptores plerique *le Testament du Comte Guillaume* per[…]ram appellarunt. *Testamentum traditionis*, in Lege Ripuar. tit. [...] §. 1. 3. tit. 67. §. 1. TESTAMENTUM, Decretum Ecclesiae. Con[…] Lu[…]

um Ticin. c. 8. apud Labbeum to. . col. 930. Testamenta proprie icta pro supremis testatorum voluntatibus, condita non semel fuisse b Abbatibus et Abbatissis, etiam ietate insignibus, miratur et exemlis probat Mabillonius Diplom. . 8. et 9. quod tamen prohibent Gregorius M. Imperatoriae leges, Regulae S. Benedicti, aliorumque, qui quoduis peculium Monachis interdicunt, quod etiam de Abbatibus intelligendum est, vt probat Gregorius ipse, qui Probo Abbati a tantum ratione testamentum condere permittit, quod ex prouiso ad monasterii regimen raptus sit. Verum vniformis et eadem vbique non seruabatur ea de re disciplina. Magister in Regula sua adeo non putauit Abbatis testamentum monasticae professioni repugnare, vt rem quasi receptam agnoscat, cum praescribit cap. 89. *Breues donationum factor a Fratribus tempore mortis suae Abbas inserat testamento suo.* Plura vide laudatis paginis. TESTAMENTVM NVNCVPATIVVM, a scripto differt, vt vult vulgus Iurisconsultorum: nam *Nuncupare haeredes* et *scribere* opponuntur, leg. 21. in princip. D. qui testam. fac. Haec jam monuimus ad vocem *Nuncupamen*, col. 678. At vero cum *Testamentum nuncupatiuum* literis etiam aliquando mandari obseruare est, cum ex locis in v. *Nuncupamen* laudatis, tum ex priuilegiis Dalphin. ann. 1349. inter Ordinat. Reg. Fr. to. 5. p. 40. Ex his efficio *Testamentum nuncupatiuum* illud appellari, in quo aliquis haeres *nuncupatur*, seu palam nominatur a testatore testamentum ex propriis tabulis publice recitante. Cui opinioni illustrandae aptissimus videtur Isidorus lib. 4. Orig. cap. 24. *Nuncupatio est, quam in tabulis cerisque testator recitat dicens: Haec vt in his tabulis cerisque scripta sunt, ita videtur, ita dico, ita lego: itaque vos Ciues Romani testimonium mihi perhibete, et haec dicitur Nuncupatio; Nuncupare enim est in palam nominare et confirmare.* TESTAMENTORVM PRINCEPS, Chartarum regiarum custos, in Vita S. Dunstani saec. 5. Benedict. pag. 672. (2) Testimonium. V. Pithoeum ad Collat. Leg. Mosaic. tit. 8. et *Testamen.*

† TESTARDIA, pertinacia, contumacia, obstinatio, *Testardus*, obstinatus, in Gloss. Prouinc. Lat. Ms.

TESTARE, Testari, Testimonium dicere. Lex Bajw. tit. 16. c. 2. *Nisi super hominem Testare voluerit aliquam causam, etc.* Videtur aliud sonare in Lege Salica tit. 29. §. 19. *Si quis aratrum in campum alienum intrare prohibuerit, vel arantem foras jactauerit, vel Testauerit, etc.* V. Pactum Legis Salicae, tit. 27. §. 20. Idem Pactus tit. 48. *Si vero contra interdictum vnius vel duorum in villa ipsa adsedere praesumpserit, tunc Testare illi debent, et si noluerint inde exire, ille qui Testat, cum Testibus sic ei debet Testare, vt inter decem noctes exinde exeat, etc.* Hujus capituli sensus est, vt illi qui quempiam in villa aliena considentem tolerare nolunt, cum adsumtis testibus admoneant, vt exeat.

TESTATA, Extremum, finis, apud Italos, Gall. *Bout.* Statuta Mutinae fol. 70. *Quilibet per suas terras, et terrarum suarum Testatas, et Testatae bannitorum et viarum juxta dictam foueam debeant cauari.*

TESTATIO, Ius dicitur, quod Episcopi habebant disponendi de quarta, interdum nona parte relictorum, de testamentis scilicet in pios vsus; quod quidem inde manauit, quod antiquitus statutum fuit, vt rerum, quae in testamento relinquerentur autoritate Ecclesiae distributio deinceps fieret, et vt Episcopis ac Praelatis, in pios, sicuti diximus, vsus, certam eorum quantitatem distribuere liceret. Cum autem de *decima tantum parte* iis disponendi facultas data esset, scribit Matthaeus Paris. ann. 1190. statutum in Normannia, Ricardo Rege annuente, inter caetera: *Vt distributio rerum, quae in testamento relinquuntur, autoritate Episcopi fieret, nec decima pars, vt olim subtraheretur.* Vt rebus porro testamento relictis quartam sibi postmodum

modum arrogarunt, non amplius in pios vsus erogandum, sed tanquam sibi propriam, et de qua disponere iis omnino esset liberum, vti *de intestatorum* bonis, quod supra docuimus. V. *Nonagium* et *Tertiagium*.

TESTATIOR, magis testatus, compertius, notior. Codex Theod. lib. 10. tit. 1. leg. 14. *Quo facilior sit discussio pecuniae, cujus nobis fuerit summa Testatior.*

TESTATOR, Patronus, intercessor. Liber. 2. Miracul. S. Bertini c. 7.

† TESTATORIA LITTERA, i. q. *Testamentum* 1. in Ch. Caroli Simp. a. 915.

TESTEIA, *Tesceia*. Capitul. Caroli C. tit. 12. c. 13. *Istud sacramentum jurabunt franci homines. Ego ill. ad salituram, illud malum schach vocant, vel Tesceiam non faciam, nec me alius faciat consentiam. Testeia* scribitur in tit. 39. cap. 3. *De illis hominibus, qui infames vel clamodici sunt de Testeiis, vel latrociniis et rapacitatibus, et assalturis, etc.* Infra: *Iures . . . quod Testeiam vel latrocinium, aut rapinam non fecerit.* Occurrit ibi pluries. Vocis origo incerta, tametsi notio ex allatis satis constet. Sane *Testeia* scribi debere, non *Tesceia*, evincit Epistola Fulcardi Abbatis Lobiensis ad Imp. Henricum, in Chronico Lobiensi: *In placitis praeter bincinam et Testeiam non debet habere Aduocatus, nisi tres denarios, et alicubi duos; modo si aliquis non placito scabinorum banno fuerit deuictus, etc.* Vbi legendum monuimus *burinam*, id est, seditionem *mesteiam*. *Tesceiam* a *Texaga* deducit Eccardus in Notis ad Pactum Legis Salicae tit. 9. art. 3. eamdemque notionem esse vtriusque vocis haud male asserit vir doctus. Vocabulum *Texaga* inquit, lenius enunciatum mutatum est in *Texegam*, *Tescegam*, siue vt communiter in veteribus monumentis scriptum reperitur, *Tesceiam*; vnde fallitur Cangius, qui *Testeiam* scribi debere contendit. Significatio autem vocis agnosci facile potest ex laudatis Caroli C. Capitulari tit. 39. c. 3. vbi *Testeia* per *latrocinium* tanquam Synonymum explicatur. Est ergo *Tesceia*, vt et *Texaga*, furtum clandestinum et occultum. V. infra *Texaga*.

TESTEIMENIARE, pro *Testimoniare*, in vet. Charta apud Doubletum Hist. San. Dion. p. 687.

TESTERA. (1) Species machinae bellicae. Radulfus de Gestis Friderici I Imp. apud Murator. to. 6. col. 117[illegible] *Et cum Testeriis et prederis expugnauerunt illud (castellum)* V. *Prederia*. (2) Frontalia, Gall. *Têtiere*, Ital. *Testiera*. Statuta Vercell. L. 7. f. 170. V. *Testinia*. TESTERIA eadem notione. Garnisiones castr. Carcasson. ann. 1294.

† TESTERIVM, lecti supernum tegmen, Angl. *Tester*, Gall. *Ciel de lit*, vel *Fond de lit*. Litterae an. 1388. apud Rymer. to. 7. pag. 577 col. 1. V. *Testate* et *Testrum*.

TESTEVS, pro Testaceus. *Testea corpora*, Macrobio L. 7. Saturn. c. 15. *Testeum vas*, apud Marten. to. 1 Anecd. col. 510.

TESTICIDIVM, Testis caedes, occisio. Gerohus Reichersperg in expositione Psalmi 64. apud Baluz. to. 5 Miscell. p. 124.

† TESTICVLARE, testiculos abscindere. Glossar. Prov. Lat.

TESTIFICARE, pro *Testificari*. Concilium Legion. ann. 1012 can. 19.

TESTIFICATIO. (1) Martyrium, passio. S. Paulinus Epist. 32. n. 5. (2) † Existimatio, fama, t. 1. Prob. Hist. Brit. p. 381.

TESTIMONIALES, Diplomata, vel *Epistolae* quae a Principibus conceduntur iis, qui *militiam sub armorum labore* exegerunt, quibus in emeritae militiae praemium, in *Protectorum praepositorum*, vel *Tribunorum* ordinem ibi adscribuntur. *Testimonialibus dignitatem adipisci*, in L. 8. Cod. Theod. de Honorariis codicill.

TESTIMONIALIS, scripta testificatio. Concilium Tolet. ann. 1323. cap. 12. TESTIMONIALIS CHARTA, *seu publicum instrumentum*, in Charta ann. 1399. apud Mene-

sterium in Probationibus Hist. ugdun. p. 127. col. 1. TESTIMONIALIS DIACONVS, Custos piscopi concionantis. Consule Pannum in vocum ecclesiasticarum terpretatione. V. *Diaconus* et infra *Testimonium*. TESTIMONIALES LITTERAE, in alicujus rei stimonium datae, apud Madox Formul. Anglic. p. 11. Vegetio lib. 2. 3. sunt illae, quibus milites completis stipendiis dimittuntur. V. supra *Testimoniales*.

STIMONIARE, Testimonium dicere. Gall. *Tesmoigner*, in Capit. d Legem Salicam c. 11. V. in *Testimonium*.

STIMONIVM. (1) Testis, unde Gallis *Tesmoin*. Capitulare ann. 779. c. 19. *De mancipiis quae venduntur, vt in praesentia Episcopi vel Comitis fit, . . . aut ante bene nota Testimonia.* Vetus placitum editum a Baluzio in Append. ad Capitul. *Nuper veniens Arloinus ad suum placitum quod arramitum habuit, ibidem sua Testimonia protulit bonos homines idoneos his nominibus, etc.* (2) Pro *Testimonio* aliquid accipere. Vetus Charta apud Ordericum Vitalem lib. 5. p. 590. *Inde habuimus beneficia et societatem fratrum, et pro Testimonio vnum equum centum solidorum.* Vbi pro consensu rei agendae praestito scriptum esse videtur. (3) *Testimonia* etiam dicuntur, ni fallor, mulctae pecuniariae, quae domino feudali debebantur ob falsum testimonium: nisi malis intelligere eo nomine designari id quod ipsi domino exsoluebatur ob audita ab ipso testimonia. Vt vt est, memorantur *Testimonia* inter jura dominica in Litteris Gerardi Praepositi Eccl. Audomar. ex Tabul. ejusd. Eccl. *Capellanum Comitis de Ruboc. Canonicum constituimus et concessimus etiam ipsi obuentiones omnes, . . . emendationes. Testimonia, vina, stalli, et praebendarum, bracellos qui ad talliam non pertinent.* (4) TESTIMONIVM ECCLESIASTICVM, Episcoporum socii, quia erant vitae eorum testes. Chronicon Reichespergense ann. 872. V. *Cellulanus, Syncellus, et Testimonialis Diaconus.* (5) TESTIMONIVM IESV-CHRISTI, nouum Testamentum, Euangelium. Poëma de Nomine Iesu in Appendice Operum S. Paulini p. 25. (6) ✝ Dicitur, vt et Gallis *Tesmoin* de caudicibus, quibus continetur lignum focarium, cum illud metiuntur. Ch. Mss. a. 1326.

TESTINIA, armaturae species. Testamentum Ranimiri Reg. Aragon. aerae 1099. in Hist. Pinnatensi lib. 2. cap. 38. *Demeas autem armas qui ad Varones et Caualleros pertinent, sellas de argento, et frenos et brunias, et espatas, et adarcas, et gelmos, et Testinias, et cinctorias, et sporas, et cauallos, et mulos et equas, et vaccas, et oues, dimitto ad Sanctum filium meum, etc.* Quid si legatur *testirias?* vt sit capitis armatura, quam *Testiere* Galli vocant. Quam etiam armaturae speciem equis militaribus adscribunt Assisiae Hierosolymitanae MSS. c. 95. vbi de duello certantibus: *Et le cheval dois estre convert de couverture de fer, et avoir une Testiere de fer, et emmi la Testiere, une broche de fer, telle comme celle de l'escu.* V. *Testera* 2.

TESTINIVM, *Opportunum*, in Glossis Isid. Graeuius emendat *Tempestiuum*.

TESTINVM. Lex Familiae Burchardi Episc. Wormaciensis: *Nihil juret, sed in Testino Scabinorum sit.* Vbi *Testimonio* legendum nemo non videt.

TESTIPHADIVM. Iso Magister in Glossis: *Fulchra, sustentacula, vel lectorum, vel aliarum rerum, quae Testiphadia nominamus.* Leg. *Stibadia*, ex Graeco στιβάδιον.

TESTIS. (1) Statuta Synodalia Nicolai Episcopi Andigauensis ann. 1263. *Prohibemus singulis Sacerdotibus parochialibus, ne ipsi parochianis suis die Paschatis Testes seu hostias loco panis benedicti ministrent, ne ex ejus ministratione, seu receptione erubescentiam euitare videantur; sed panem benedictum faciant, sicut aliis diebus dominicis fieri consueuit.* Vbi pro *euitare* legendum puto *irritare*, forte

forte enim intelliguntur paniculi seu oblatae in *testiculorum* figuram formatae,, quas in hoc festo Paschali loco panis benedicti dabant. At haud scio an simplicior veroque similior sit Acherii tom. 11. Spicil. pag. 207. emendatio, qui *tostas* ibi pro *Testes* legendum esse suspicatur. (2) Pro *Textus*. V. in hac voce. (3) *Teste meipso*, vel *Teste Rege*. Formula Chartis Regum Angliae, (seu potius epistolis minoris momenti a temporibus Richardi I.) passim adscripta, cum scilicet a Proceribus non subscribitur, sed a solo Rege; quam sugillauit olim Pius II. PP. in mandato Henrici VI. L. 3. Commentar, suor. *Testem autem se dicit* (Deus) *futurum, quia in judicio suo non indiget testibus*. V. Mabill L. 2. Diplom. cap. 21. num. 7. et 8.

TESTES qui oculis suis viderunt, et auribus suis audierunt; in Lege Alemann. c. 1. tit. 2. §. 1. TESTES AVREM ATTRACTI, V. *Auris*. TESTES CREDITI, quibus fides habenda est, in Testamento ann. 1121. in Probat, nouae Hist. Occitan. t. 2. col. 416. TESTES ROGATI, V. *Charta rogata*. TESTES SYNODALES PVBLICI, qui publice recepti et probati in Synodo; *de quarum fide non dubitatur*, in Concilio Cabilonensi ann. 813. c. 1. TESTIS TERMINI, idem, vt videtur, qui veteri Gromatico *Testacius Terminus* dicitur. Galli *Perdriaux* vel *Témoins de bornes* appellant quatuor silices ad metas apponi solitos, qui metam esse ostendunt. Hieronymus de Monte Brixiano de Finibus regundis c. 18. n. 1. *Quando terminus respicit alium terminum per rectitudinem non per transuersum. vel si Testis termini, siue Guardia, vt alii appellant, respicit terminum ab vno latere, tunc erit signum esse finem territorii vel praedii*. V. *Warda*. TESTIS, TESTE. adj. vt *fidelis, fidele*. Liberius Epist. 11. edit. Constantianae: *Teste est omne presbyterium Romanae ecclesiae*. TESTES *oretenus examinandi*, in Correctionibus Statutorum Cadubrii c. 136.

TESTITVDO, *Testimonium*, in Onomastico ad calcem tom. 2. SS. Martii.

TESTON, TESTONES, inquit Spelmannus, nummi genus, quod Gallis 18. denariis valebat. Et sic forte olim apud Anglos: aereum autem et argento delibatum sub Henrico VIII. 12. denariis exponebatur. Sed Edwardi VI. ann. 1. ad 9. denarios contractum est; postea vero quale hodie permanet, ad sex denarios, sed hoc optimi argenti. TESTONVS, TESTVTVS, eadem notione. Statuta Auenion. lib. 1. rub. 30. art. 4.

TESTONES. Additamentum 1. Legis Burgundion. tit. 11. *Si quis acceptorem alienum inuolare praesumpserit, aut sex vncias carnis acceptor ipse super Testones comedat, aut certe se voluerit, sex solidos illi, cujus acceptor est, cogatur exsoluere*.

TESTOR, pro *Textor*, Gall. *Tisserand*, Ital. *Testore*. Occurrit in Statutis Vercell. fol. 85 vo.

TESTRATOR, f. pro *Strator* vel *Protostrator*, de quo supra. Epitome Chronic. Casin. apud Murator. to. 2. pag. 354. col. 2.

TESTRVM. (1) Lecti tegmen supernum Angl. *Tester*. Testamentum ann. 1386. apud Madox Formul. Anglic. p. 428. V. *Testerium* et *Testura*. (2) † Collis, cliuus, f. pro *Tertrum*, in Ch. Ms. a. 1234.

† TESTVDINATVS, testudinatus, in Ch. a. 1379.

TESTVDO. (1) Calua, *Test de la teste, crane*. Vita S. Ioh. Gualberto. 3. Iulii p. 357. V. *Testa*. (2) Testa, Lagena. Vita S. Adalberti Episc. to. 3. Aprilis pag. 193. (3) Scuti genus oblongum aptumque ad testudinem conficiendam. Nangius in Vita S. Ludouici: *Centum cum Testudinibus sine targis in armis lucidis, et in equis loricali tunica coopertis sequebantur*. De testudinibus variis militaribus, vide Carolum de Aquino in Lexico Milit. (4) † *Densitas ramorum* in vet. Glossar. Cod. req. 7613.

TESTV-

TESTULAE, Testarum Fragmenta, V. Testae.

TESTURA, idem quod *Testrum*, vel *Testerium*, de quibus supra. Testamentum ann. 1415. apud Rymer. to. 9. p. 277. col. 2.

TESTUS, pro *Textus*, adject. in Legibus Rotharis apud Murator. tom. 1. pag. 41. col. 1. substantiue vero infra *Textus* 1.

TESTUTUS, pro *Textus*. Inuentar. ann. 1476. MS. V. alia notione in *Teston*.

TESURA. (1) Claustrum vel cratis, qua ingressus loci defenditur, prohibetur. Charta ann. 1073. ex Tabular. Monast. S. Quintini in Insula p. 54. *Tesuris nunc existentibus in ...rio, etc.* (2) TESURA, THESURA, plagae, rete, textus, in Ch. MS. a. 1325.

TESUTUS, paratus, cui aliquid deliberatum et constitutum est in Ch. a. 755.

TETA. Seruius ad Eclogam I. Virgilii: *Palumbes quas vulgus Tetas vocat.*

† TETANIUM, *flos calcis, flos muri, calx.* Glossar. med. Ms. Sim. Ianuens.

TETARE, sugere, Gall. *Teter*. Occurrit in Glossis ad Doctrinale Alexandri de Villa-Dei.

† TETERANI, *proni s. tenebrosi* in vet. Gloss. Cod. reg. 7641. Leg. *Tetrani, praui.*

TETHICUS. Vita S. Winwaloei MS. *Maro vtrimque circumdatus Thethico.* Vox ducta videtur a Graeco Θετικὸς, positiuus, quod si verum est, melius legeretur *Theticus*.

TETHINGA, vel TITHINGA, pro *Decania* et *Friborgus* interdum pro *Trithinga*, quae vide suis locis.

TETHINGPENY, pecunia, quam subsidii causa Vicecomes olim exigebat ex singulis *Tethingis*, seu decuriis sui Comitatus. Inter tributa, a quibus immunitas conceditur, recensetur in Charta Henrici II. Regis Angliae in Monastico Anglic. to. 2. p. 283.

† TETINA, mamma, a Gall. *Tetine*, in Lit. remiss. a. 1362.

TETIX. Miracula vlt. S. Ioannis Beverlacensis num. 4. de quodam contracto: *Si quando necesse habuit in matris Tetige mutare locum, manibus et genibus quasi pedibus quatuor innitebatur in modum quadrupedum.* Cl. Editor putat esse Tectum vel Tugurium tom. 2. Maii p. 191.

TETMALLUM, pro *Mallum*, Placitum. Pancharta Nigra S. Martini Turon. an. Odonis Regis .... *Data est hujus cessionis auctoritas II. Kalend. Iunii Turonis in publico Tetmallo, quod tenuit Aldradus Vicecomes.* V. *Mallum*.

TETRA, ex Graec. Τέτζαρα, quatuor. Althelmus de Laude Virginum.

TETRACTY, vox Graeca τέτραχτυ, apud Ingobertum Caroli M. scribam. Qua voce intelligit virtutum quaternionem, Iustitiam scilicet, prudentiam, fortitudinem et temperantiam. V. Nicolaum Alemannum in Dissertat. de Lateranensibus Parietinis cap. 9. et Notas Cangii ad Alexiadem. † TETRASTI legitur apud Mabill. in Museo Ital. p. 72.

TETRADA, in Poenitentiali Halithgarii, dicitur quarta feria cujusque septimanae, ex Graeco τετρὰς, τετράδος: *Omnis itaque poenitens non solum debet jejunare, quod illi mandatum est a sacerdote, verum etiam postquam compleuerit ea, quae ibi jussa sunt, debet, quantum ipsi visum fuerit, jejunare siue Tetradas, siue Parasceue.* Nempe solebant Christiani maxime Orientales, jejunare quarta et sexta feria. Sic νηστεύειν τὰς τετράδας καὶ παρασκευὰς ἡμέρας dixit Socrates L. 7. cap. 21. vbi de Theodosio juniore, *qui plerumque jejunabat, et maxime quarta feria et sexta, studio Christianitatis*, vt Socratis verba vertit Senator L. II. Hist. Tripartitae cap. 17. V. Glossar. mediae Graecit.

TETRADUS, quartus canendi modus, complectens tonos duos septimum et octauum. Tractatus de cantu inter Opera S. Bernardi to. 1. col. 695. edit. 1690. Aurelianus Mon.

Mon. TETRARDVS habet in Epistola, quam de Musica scripsit ann. 851. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 123.

† TETRAFOTVS, panno quadruplici colore imbuto fartus, in Ch. a. 471.

TETRAGRAMMATON, quatuor litteris constans. Sic apud Iudaeos dicebatur Dei nomen Iehouah, quod exprimere illis erat religioni.

TETRANS, Groma, ferramentum geometricum. Incertus Agrimensor: *In quam partem verteris, Tetrantem pones.* V. Glossarium Rigaltii ad Gromaticos Scriptores.

TETRANSITON. Hypomnesticum de Anastasio Apocrisiario, in Anastasii Bibl. Collectaneis p. 257. *Filiis Plutini beatissimi Imperatoris pistoris, id est, qui super omnes pistores publicos est eorum videlicet, qui annonas scholarum omnium soluunt, quod appellatur Tetransiton.* Vox videtur formata ex Graeco τετράσιτος, quadruplex annona. Macri fratres in Hierolexico interpretantur annonam pro Scholaribus.

TETRANVS, *pranus, tenebrosus, a teter.* Vgutio et Iohannes de Ianua.

TETRAPLARE, quadruplicare, τετραπλασιάζειν, Martiano Capellae lib. 9. TETRAPLASIS, quadruplicatio, τετράπλασις, ibidem.

TETRAPTOTON. τετράπτωτον, Nomen quatuor casibus seu terminationibus constans, apud Isidorum lib. 1. cap. 6. Ioh. de Ianua et alios.

TETRARCHA, τετράρχης, qui quartam partem regni tenet. Lucae c. 1. et alibi. Item. Qui quatuor cohortibus praeest. Leoni in Tacticis cap. 4. n. 13.

TETRARDVS, *Quartanus*, Papiae MS. editus *Tetrerdus* habet. Ex Gr. V. *Tetradus.*

TETRASSARIVS, Semuncia, apud Marcellinum Empiricum; τετρασσάριος, apud Arrianum in Epictetum: τετράσσαρον Ἰταλικὸν, vnciam vocari Cleopatra scribit.

TETRAVELVM, Velum quadruplex, seu vela quatuor, quae in circuitu ciborii quo altare tegitur, expandi solent, vti pluribus docuit Cangi in descriptione aedis Sophianae 65. Vox ibrida. Anastasius in S gio PP.

TETREVANGELIA, quatuor Eu gelia. Platina in Marco I.

TETRICARE, Tetricum esse. A xander Necham: *Tetricat, quoti quis surgendo pigrescit.* Alludit illud Eccl. *Et hora surgendi non t trices.* Vbi tamen vulgo legunt stinctis vocibus, *non te trices.* Ioan. de Ianua. Glossae Sangerm Lat. Gall. MSS. *Tetricare, Es paresseux ou tristes.* V. infra in *T ca* et *Tricare.*

TETRIMENTVM, *Nutrimentum*, apud Papiam.

TETRINNIRE dicuntur anates d mantes Auctori Philomelae ve su 22.

TETRISITARE, V. in *Baulare.*

† TETTERIA, capitis equorum ar matura, Gall. *Tetiere.* Ch. Ms. a 1294. V. *Testeria.*

TEVCRI, pro *Turcae* vel *Turci*, pl ries in Epistola Sigismundi Rom Regis an. circ. 1412. to. 1. Anecd Marten. col. 1744. † THEVCRI in Annal. Placent.

† TEVDACHARIVS, vectigalis, illi us f. quod pro nauibus transeunti bus soluebatur, collector. Chron imper. Leon. Vrbe-vet. ap. Lam. in Delic. erud. p. 282.

TEVDISCA LINGVA, V. *Theotisca.*

† TEVLA, TEVLIS, tegula, TEV LERIA, tegularum officina, in Ch a. 1322.

TEVLERIVS, qui tegulas facit, in veteri Catalogo MS. Sodalium Confraternitatis S. Mariae Deauratae Tolosanae. V. *Tegularius.*

TEVLICIA, Tectum, sic dictum a *Tegula*, Gall. *Tuille*, in Ch. ann. 1212.

TEVMA, pro *Thema*, V. *Theuma.*

TEVMITVM, vectigal pro nauibus transeuntibus exsolutum, vt *Temonaticum*, pro carris. Priuilegium a Berengario Prouinciae Comite Hospitalaris concessum ann. 1114.

TEVTISCA LINGVA, V. *Theotisci.*

TEV-

[TE]VTONA. Gloss. Aelfrici: *Clava vel cateia, vel Teutona.*

[TE]VTONICA LINGVA, V. *Theotisci.*

[TE]VTONICVS ORDO, militaris, Germ. Die teutschen Herren, Gall. *Ordre Teutonique.* Hujus primus [au]ctor Germanus quidam fuit, si [I]acobi de Vitriaco fidem habemus, [q]ui occupata a Christianis Terra S. Hierosolymis cum populares suos, [no]n alios, linguae locis ignaros, ho[sp]itio excepit. Quod vt commodi[us] faceret, impetrauit a Patriarcha veniam Xenodochium, cum Sacello [B.] Virgini dicato, exstruendi. Huic [de]in alii quoque Germani juncti, [Bre]menses inprimis et Lubecenses [po]puli, opibus affluentes, nouum [Xe]nodochium Acrae excitarunt ann. 1191. [ti]tulo Equitum Teutonico[rum], sub regula S. Augustini, cum [cru]ce in pallio albo, assumto: hinc *Cruciferi* quoque dicti. His Bre[men]sibus et Lubecensibus primam [Ord]inis originem acceptam refert [Pet.] Dusburg. in Prussiae Chronico, [nu]lla Germani, cujus meminit I. de Vitriaco, facta mentione. Vt est hic [Ord]o a Coelestino III. PP. ann. [...] confirmatus et a successoribus [...] insignibus priuilegiis donatus [...] Primus Ordinis Magnus Ma[gis]ter fuit Henricus a Waldpot. [Ca]pta a Saladino Hierosolyma. Equi[tes] Ptolemaidem concesserunt, inde [in] Germaniam translati, Prussiam [occ]uparunt, per duo saecula fama viribusque florentissimi.

TEVTONIZARE, lingua Teuto[nica] s. Germanica significare, t. 6. Sept. p. 490.

TEVXVM, i. q. *Tessutus*, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352.

[TE]XACA, vt mox *Texaga.* V. *Thenca.*

[TE]XACHAT, pro *Septachat*, Septenaria mulcta, vt docet Eccardus ad Pactum Legis Salicae tit. 2. §§. 10. [et] 12.

[TE]XAGA, in Glossis veteribus est *furto tecta*, quomodo accipi videtur in Lege Salica tit. 11. §. 4. *Si quis homo ingenuus alienum seruum alienum in Texaga secum duxerit, aut aliquid cum eo negotiauerit, etc.* Vbi Wendelinus, in *texaga*, in furto *tecto*, et non manifesto, seu *clam*, significare ait; vt et in Lege Aleman. tit. 99. §. 25. *Si quis seruum mulinarium innolauerit, alium cum ipso reddat, et soluat sol. 6. in Texaga, cujus fuerit.* Editio Heroldi cap. 104. habet *ferrum*, pro *seruum*, et in Lege Ripuar. tit. 63. *Si quis hominem in hoste interfecerit, triplici Weregeldo culpab. judicetur; de Texaga similiter.* Vbi Editio Heroldi *de furto similiter*, habet. Monet Baluzius aliquot Codices Legis Ripuariae tit. 18. §. 1. tit. 82. c. 1. et alibi *texagam* habere: vbi alii *furtum.* Vetus Formula obnoxiationis; *Quod ego caballum ab homine aliquo ... in Texaga subduxi: vnde de ipso furto victus apparui.* V. *Testeia* et *Thenca.* † Codex Estensis apud Murat. t. 2. Antiquit. Ital. p. 287. pro *in Texaga* habet *in Texetam, i. e. mercatum.*

† TEXAMEN, textum t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 104.

TEXAMENTVM, pensitatio. V. *Tensare.*

TEXARA, pro *Texaca*, vti monet Eccardus in Pactum Legis Salicae tit. 9. §. 30.

TEXARE, vel TEXTARE. Texere. Codex MS. reddituum Episcopatus Autissiodor. ann. circ. 1290.

† TEXELLA, TEXELVLA, *lepusculus*, in Glossar. Prouinc. Lat.

TEXENDERIVS, Textor, Gall *Tisserand*, in Tabulario Vosiensi fol. 44.

† TEXERIVS, texturarum artifex, in Ch. 1405.

† TEXIMENTVM, f. mendose pro *Tenimentum*, quidquid a principali domo dependet, in Murat. Antiq. Ital. t. 2. p. 89.

TEXITARE, *saepe texere*, in Glossis MSS. quas laudat Vossius de Vitiis serm. p. 757.

TEXITVRA, Textura, actio texendi. Statuta Montis regalis p. 277.

TEXON,

TEXON, TEXO, melis, Gall. *Taisson*. V. *Leuverii*.

✝ TEXORIVM, machina textoria, textrinum, in Stat. a. 1317.

TEXTA, pro *Testa*. Putamen. *Texta oui*, Bernardo Monac. in Ordine Cluniac. part. 1. cap. 17. V. *Carubia*.

TEXTARE, ornare, operie, texturis s. aulaeis instruere. Ordinarium S. Firmini Ambian. *Sabbato* 1. V. *Taxare*.

✝ TEXTATOR, textor, in Ch. a. 1341.

✝ TEXTILIA, *plumata*, *species texti*, in vet. Gloss. Cod. 7613.

TEXTILICINIVM, pro *Textilicium*. Hugo Eterianus in Praefat. in L. 3. de Haeresib.

✝ TEXTIVILICIVM, *fila putrida*, *quae de telis cadunt*, *res vilissimae*. in Gloss. Cod. 7613., vbi mendose legitur *Textuuilicinium*.

TEXTRICVLA, parua textrix. *Textriculas puellas*, dixit Arnobius lib. 5.

TEXTRICVM, Weppeo, in Miscellaneis Theotiscis, apud Pezium to. 1. Anecdot. part. 1. col. 409.

TEXTRINALE OFFICIVM. Ars texendi seu ipsum textoris opus, in Miraculis B. Gerardi Episcopi Tull. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1075.

TEXTRINIVM, Textus, textura metaphorice, in Conciliis Tolet. XV. et XVI. inter Hispanica tom. 2. pag. 726. et 739.

TEXTRINVM, *locus*, *vbi naues fabricantur*, *i. nauālia*. *Est etiam locus*, *vbi faeminae texunt telas*. Papias. Nota vox hac secunda notione. Pro ipsa texendi arte Suetonius de Illustr. Gramm. c. 23. *Palaemon primo Textrinum*, *deinde literas didicit*.

TEXTORES, haeretici Albigenses, seu Cathari, quos Galli *Tixerans*, vocabant. V. in *Pifli*.

TEXTVM, idem quod mox *Textus*. *Texta aurea*, *Texta argentea*, in veteri Catalogo MS. ornamentorum S. Martialis Lemouic.

TEXTVS. (1) Liber seu Codex Euangeliorum, qui inter çimelia Ecclesiastica interponi solet, auro g... misque vt plurimum exorn... aureis etiam interdum charact... exaratus. Annales Fr. Anian... *Dedit idem Rex sereniss... A... stus quatuor Euangeliorum lib... qui Textus dicitur*, *cujus poste... mirabili schemate compositi*, *ut... electri aureolum conformet per... ma*, *alterum vero eburis pulchr... latum distinguat iconisma*. TEST... TESTVM, idem Io. Berard... Chronico Casauriensi lib. 3. ... *et calicem aureum*, . . . *fecit et ... stum argenteum*, *quod expand... vel aperiretur super altare... diebus*, *et in festis Sanctorum*. ... STIS, pro *Textus*. Guidonis D... plina Farfensis lib. 1. c. 29. ... STAEVANGELIVM, vnico ... in Charta ann. 1197. apud ... Vghellum to. 7. p. 1274. (2) ... terdum pro Regesto sumitur, ... me apud Will. Thorn. pag. 17... 1770. et 1864. vbi mentio ... jusdam *Textus S. Adriani*. Ob... uat praeterea Somnerus Reg... Roffensis Ecclesiae, vulgo Tex... *Roffensem* appellari. (3) Chr... Gallis *Texte*. Processus ... Wernhero, Mart. to. 2. Apd. 715. *Produxerunt tres tabul... quarum vna vltra centum ... antiqua*, *magni Textus*, *continens ... us S. Wernheri primaeua ... miracula*. TEXTVS ITALIC... ALTVS, BIFRACTVS, V. in S... *ptura*. (4) ✝ Calua in Lit. ... a. 1364.

TEXVITALIS, qui *textum* seu li... ram explicat. Gall. *Textuaire*, ... April. p. 985. Mallem *Textualis*...

TEXVS, Gallis alias, Textus seu ... turae species acupicta, vel auro ... gentoue elaborata, qua mulieres ... pillos certa ratione dispositos de... rabant. Computus ann. 1445. ap... Lobinell. to. 2. Hist. Britan. c... 1112. IV.

TEXVTVS, Textus, textura, Ga... *Tissu*. Litterae ann. 1500. ad O... cialem Nouiom. V. *Tessutus* et *T... sutus*.

TEYSA. (1) TEYSA, TEYSIA, Idem quod *Teisia*, Mensura sex pedum, Gall. *Toise*, in Statutis ciuitatis Astae Collat. 17. cap. 71. V. *Riperia* in *Riperia* et *Rondellum* 2. (2) † Strues, Gall. *Tas*. Stat. Astellae, 1496.

TEXSIEYRA, textrix, in Instr. a. 1366.

TEYTVM, Tectum, Vasconibus *lo Teit*. Tabularium S. Martialis Lemonic.

TEZA, idem quod *Teysa*, in Statutis Mutinae fol. 45. rubr. 237. V. *Teysia*.

TEZOYRA, *forfex*, in Gloss. Prov. Lat.

TEZOLANVS. f. Textor lanae, seu textorum e lana, ab Italicis vocibus *Testore* et *Lana*. Statuta Mutinae fol. 1. rubr. 2. *Quilibet habitantur in dictis villis, locis et castris, etiam Tezolani teneantur de prae*[illegible] (viis restaurandis.) Et fol. [illegible] rubr. 12. *Sdugaria districtus Mutinae et fossata Potestas fodi et* [illegible] *facere teneatur hominibus laborantibus ibi terram, tam ciuibus* [illegible] *Tezolanis et aliis personis . . .* [illegible] *non compellantur nisi in ea* [illegible] *in qua faciunt Tezolariam*, (*Tezolaniam*, vt legendum videtur pro Textura lanae.) Ibid. fol. [illegible] rubr. 370. *Exceptis scutiferis cartolariis et veris Tezolanis; qui exceptuati sunt nec compossunt vt sint saltarii in aliqua* [illegible] Rursum fol. 78. rubr. 376. *Tezolanus castaldus, bubulcus, gualdemanus siue custos cujuslibet* [illegible] *Mutinae*, etc. Pannifici Mutinenses multis gaudent priuilegiis, vnde nostra interpretatio vtcunque confirmatur.

TH, seu Θ, Character Graecus, qui mortem, seu obitum designat, in Necrologiis Monasteriorum. Isidorus lib. 1. Orig. cap. 3. inter quinque mysticas Graecorum litteras, ait Θ mortem significare. Et cap. 23. [illegible], in breuiculis, quibus nomina militum continebantur, Θ *ad vniuscujusque defuncti nomen apponi*. Ruffinus lib. 2. Inuectiv. in S. Hieronymum: *Quod tale esset, quale si quis accepto breuiculo, in quo delitum nomina continentur, nitatur inspicere, quanti in bello ceciderint, et requirens, qui inspicere missus est propriam notam, verbi causa, vt dici solet* Θ. *ad vniuscujusque defuncti nomen ascribat, et propria rursus notam superstitem signet, etc.* Paulus Diaconus in Notis: Θ, *nomini militis appositum, ipsum obiisse demonstrat*. Vetus Interpres Iuuenalis, Sat. 4. *Indices literam Theta apponunt ad eorum nomina quos supplicio afficiunt. Merito* Θῆτα ἀπὸ τοῦ θανάτου, *eo quod quasi habeat telum suum, ideoque triste intelligitur, vel mortis signum. Vnde quidam ait:*

O multum ante alios infelix litera Theta.

THABERNATOR, Caupo. V. *Tabernator*.

THABIT, Pannus sericus vndulatus, vulgo Gallis etiamnum *Tabis*. Vincentius Beluacensis lib. 31. cap. 143.

THABVR, Tympanum, V. in *Tabur*.

THADIO, Germ. Thäter, qui commisit crimen, conuictus de crimine, apud Eccardum ad Pactum Legis Salicae tit. 45. §. 4.

THAFATA, Gall. *Taffetas*, V. *Taffata*.

THAFVS, τάφος, Sepulcrum. V. *Taphus*.

THAINVS, THAYNVS, THANVS, nomen dignitatis apud Anglo-Saxones, quae varia tamen fuit; duplicem enim Thaynorum ordinem statuunt Leges Kanuti Regis cap. 97. et Leges Henrici I. Regis Angl. c. 24. *Thainorum* scilicet *Regis*, et *Thainorum mediocrium*. Vbi *Thaini Regis* post Comites recensentur, eique proximi esse dicuntur, eorumque *releuatio*, dimidium *releuationis* Comitis; ita vt cum *releuatio* Comitis fiat 8. equi etc. Thaini Regis sunt quatuor, etc. THAYNORVM REGIS mentio est in Legibus Inae Regis West-Sax. cap. 49. THAINI MEDIOCRES, vnde *Thaini* alibi appellantur c. 64. vbi dicitur *Iusjurandum Thaini contra valere jus*

jusjurandum 6 villanorum. '*Thaini credibiles*, cap. 65. *Dignitas Thaini*, cap. 68. cui Presbyterorum vel Canonicorum aequiparatur. Leges Adelstani Regis post cap. 25. *Thaini Regis* videntur esse *Thaini, qui de Rege tenent*, et post *Episcopos, Abbates, Barones, et Milites* recensentur; tametsi *Thani* cum *Militibus* ibi interdum confunduntur. Sane Somnerus existimat *Thainos*, deposita prisca nomenclatura, post Normannorum in Angliam ingressum *Milites* appellari coepisse. Idem porro recte obseruat in editione Saxonica Legum Canuti apud Lambertum cap. 67. quod est 97. apud Bromptonum. *Thainos regios* dici, *qui liberam habent jurisdictionem*: adeo vt Thaini isti majores *Baronibus Regis*, vt minores Baronibus minoribus, hoc est maneriorum dominis aequiparari debeant. *Thanorum* nomen et dignitas etiam sub Normannis obtinuit. Domesdei in Perkeshyre: *Thanus vel Miles Regis dominicus moriens pro releuamento, dimittebat Regi omnia arma sua, et equum vnicum cum sella; quod si ei essent canes et accipitres, praesentabantur Regi, vt si vellet, acciperet.* THANVS, in Regiam Majestatem lib. 4. cap. 21. §. 21. c. 31. §. 3. cap. 16. §. 3. THEIN, in Legibus vernaculis Will. Nothi. c. 8. THEINVS, apud Thomam Madox Formul. Anglic. pag. 1. 36. et 238. TEIN, apud Simeonem Dunelmensem de Obsessione Dunelmi ann. 869. TEGNIO, Thaynus, a Saxon. *Tegen*, Baro, vir nobilis. Ricardus Hagustaldensis de Bello Standardico. TEIGNVS, apud Hickesium Dissert. p. 75. THEGEN, Charta Henrici I. Regis Angl. pro Libertatibus Ecclesiae Cantuariensis, apud Somnerum in Tractatu de *Gavelkynd* p. 205. V. *Liberalis*. THANAGIVM, in Statutis Alexandri II. Regis Scotiae c. 5. §. 4. TAINDLAND, *Terra Tani*, apud Madox Formul. Anglic. p. 291. Terra *Thaini*, fundus *Thainis*, peculiaris, in Domesday: *Haec terra* T. R. E., (id est, tempore Regis Edwardi) *fuit Tainland; sed postea conuersa i Reueland.* Jam vero vt de voc *Thaeynus* origine aliquid dicamu Saxonicae linguae peritiores ha ab ea arcessunt, traduntque Th nos, *Degn*, Saxonibus dictos, a *nian, ministrare:* additque Seld nus ad Eadmerum, in Domesd promiscue, *Thaynos* et *Serviem* et qui *Thaini Regis* aliis dicunt hic *Servientes Regis appellari*: t metsi, vt ait Lamberdus, et ex Somnerus, *Thainus ei, qui liberam tem seruit, e regione contrarius* At *Thaini* ex eo nobilium ord fuisse videntur, quos *Ministros* v cant Chartae Anglicae, qui vti hac voce docuimus, praecipui e inter Nobiles aulicos, et Regi tione tenementorum immediate su jecti, quos *Barones* aetas poste nominauit. Neque enim alii vide tur *Ministri* ii, seu *Thaini*, qu praecupui e nobilitate Danica, qu Kanutus Magnus Danorum Rex sui comitatum adsciuit, *bipennib mucronumque capulis deauratis co cantes*, vt ait Sueno in Legibus C strensibus cap. 2. quorum caeteru ad tria millia militum selector excurrentem, *suo idiomate Thi lith* nuncupauit, vt auctor est id Scriptor, voce nimirum conflat *lith*, quae *ordinem aciei* sona, *Tein, Thein* vel *Theing*, vt tum ferebant, qua nobilium ordo d gnabatur. Neque enim placet St phani Stephanii conjectura, q emendandum censet *Thinglith*, i est, cohors, constans viginti o nibus.

† THALAMASIVM, grani species Redit. Bellae quercus: *decem m in aors et thalamasio*. V. *Aros*.

THALAMVM. (1) Litterae Gaufri Comitis Andegav. ann. 1135. i Ordinat. Reg. Fr. to. 4. pag. 6 *Insuper stabiliuit, quod nemo ab grandis vsque Andegauiam, nisi lummodo Andegauenses; Thalam aut nauem vino venali onerare qu aut portum facere praesumat.* N lus dubito, quin legendum sit C *lanium*, aut *Chalannum*, Gall

Ch

landi, quod est nauis genus in-
igeri nouissimum. V. *Chelandium*.
2) Idem quod mox *Thalamus*,
ubiculum. Charta ann. 1253. e
hartulario S. Vandregesili to. 1.
. 14...

ALAMVS. (1) Domus, palatium,
el cubiculum; vox Graecis et La-
nis cognita. Exstant Chartae duae
Tabulario Ecclesiae S. Laudi An-
egauenses, prior Fulconis Regis
ierosol. et Comitis Andeg. quae
concluditur: *Actum est hoc Andeg.*
Thalamo meo. Posterior: *Actum*
Andegaui in Thalamo Episcopi.
2) Veli species, vt videtur, iis
milis, quibus thalami decorantur.
ynodus Mexic. ann. 1585. to. 4.
oncil. Hisp. p. 358. (3) † Cel-
, Cellula, ap. Lamium Delic. erud.
. 12. p. 128. (4) † Officina, in
h. a. 1222. (5) † Tabulatum,
n Ceremon. Rom. Ms.

ALAPSICVM OPVS. Bibliothe-
rius in Paschali II. apud Baronium
nn. 1118. vbi de istius PP. gleba,
u cadauere: *In mausoleo purissimi*
arnioris Thalapsico opere sculpto
locatus est. Latini *Thalassicum* co-
rem, ferrugineum, dixere. Sed
ihil vox haec videtur habere com-
une cum *Thalapsico opere*.

ALASIA, duodecim, vt jam di-
tum est post Wendelinum in voce
..., Titulus 78. Pactus Legis
alicae est. *In quantas caussas Tha-*
... *debeant jurare*, id est, in quot
vel quibus causis duodecim jurare
debeant. V. Eccardum in hunc ti-
tulum et suo loco *Iurare duodecima*
....

ALEMETARIVS, panifex, V. *Ta-*
...

ALERVS, idem quod supra *Ta-*
..., seu nummus trium librarum
... argenteus, Germanis
... vel Reichsthaler, Gall. *Ri-*
... Occurrit apud Ludewig.
. 6. Reliq. MSS. p. 220. 227.
... et passim apud alios Scriptores
Germanicos. V. *Dalerus*.

ALGIA, idem quod *Tallia* 8. Gall.
Taille. Chartular. 1. Monasterii
Aquicinct. fol. 60.

† THALIA, pro *Tallia*, exactio, praestatio, in Ch. a. 1374.

THALITARIVM. Cosmas Pragensis in Chronico Bohem. p. 5. *Nunc, si vobis placet, meum accipite Thalitarium et chlamydem, ac mutatoria Duce digna, et pergite, etc.* Vbi *Tolutarium*, equum scilicet quidam legendum censent.

THALMVD, THALMVDIVM. V. *Talmud*.

THAMMVS, vel THAMMVZ, numen a Iudaeis Idololatris adoratum. V. Tertullianum adv. Iudaeos cap. 11.

THANAGIVM, THANVS. V. in *Thainus*.

† THANASIA, placentae species. Ch. Theob. episc. Ambian. *ad pascha debet thelonarius episcopo thanasiam ducentorum ouorum*.

† THANATVS, moribundus, a θανατος, t. 5. Sept. p. 555.

THANYA, sinus, piscatura, foetus, in jure Hungarico. Sambucus.

THARCASSIVS. Mauritius Catanensis Episc. de Corporis S. Agathae translat. apud Rocchum Pirrum: *Artus vero reliquos, vt quouis indicio possint detegi, quos vulgo Tharcassios nominant, attulerunt.* Infra: *Nauigio Armeniam vsque peruenimus, quo in loco diebus 4. commanentes, et Tarchasios vbi sanctas occultauerunt reliquias, aptius componere disponentes, etc.* Rursum: *Deinde reliquias de Tharcassis extraxi.* Vbi indubie legendum *Carcassius*, id est, *Cadauer*, ex Gall. *Carcasse*, de qua voce vide in *Carcasium*. Felicius veriusque vim vocis vir doctissimus explicat infra in voce *Turcasia*, quam videsis.

† THARIDA, nauis onerariae species. Ch. Ms. a. 1337.

THASCA, praestatio agraria. Conuentio ann. 1245. e MS. D. Brunet, fol. 79vo. *Barralus .... recipere possit ... pedagia, census, Thascas, etc.* Hinc emendanda Charta fundationis Monasterii Francarum vallium ann. 1143. in Instrum. Gall. Christ. nouae edit. to. 6. col. 192. *Totum hoc siue in Thastis, siue in quartis cum omni dominio .... donamus,*

namus, etc. Lege *Thascis*, et vide *Tasca* 2.

THASCHIA. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 78. *Si quis eos occidat, cumque si parentes repetentes wera, wyta, manbota, sicut justum accidentia fecerit, persolvantur, vel in Taschiis vel hujus suggerendis de blodstodiis est institutum, quos parentes sui divites ac domini multa sinunt in progenies egestate mendicos.* Haec sunt admodum intricata, quae aliis euoluenda et explicanda relinquimus. Scribit Camdenus in Britannia, vocem *Tascia* apud Britannos *denarium tributi significasse.* V. *Tasca* 2.

THASSARE, Gall. *Entasser.* V. *Tassus.*

THASSES NAVFRAGIORVM, in Charta Odonis Regis ann. 888. inter Instrum. to. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 10. perperam pro *Classes naufragiorum*, vt habetur in *Rasica.*

THASTA, pro *Thasca.* V. in hac voce.

THAV, Crux, veteribus Gallis. V. *Tau.*

THAVERNICA, judicia, etc. V. *Tavernica.*

THAVMA. Freculfus to. 2. Chron. lib. 5. cap. 10. *Quibus etiam diebus Judaei habitantes in Creta sollicitati sunt a quodam, qui se Mosen legatorem a coelo ad eos denuo missum testabatur; monens, vt omnes suas relinquerent possessiones atque pecunias, quoniam illo ductore per siccum mare ad repromissionis gaudia peruenirent. At illi hac spe capti omnia contempserunt sua. Cumque venisset dies, quam designauerat seductor ille, deduxit eos ad quandam rupem declivius incumbentem, jussitque vt Thaumarum schemate semetipsos euoluerent. etc.* Socrates lib. 7. cap. 38. vnde hausit praedicta Freculfus, nihil habet, quod vocem hanc clariorem reddat. Legendum forte est, *vtraubarum schemate semetipsos involuerent*, ne scilicet a praecipitio deterriti, in mare sese praecipitare, vt jubebat impostor ille, renuerent.

THAVRVS. Membrana vetus ap... Ludewig. to. 8. Reliqu. MSS. p. ... *Ipsi etiam habuerunt inter terras ...rum montes et paludes, et ideo ...per habuerunt rixas ad inuicem, ...pinas et incendia; ex hoc Fr... genae multum fuerant testes, nole... ab hora in horam Thaurum d...* Hoc fortean est locum, vel se... dare, mutare, ducta locution... *Thorus*, quod proprie stratum ... quo cubatur, vel sedatur, signifi...

THAVRVSCA. Chron. ann. 11... e Chartulario S. Vandregesili to... p. 1834. *Vnde mihi reddebat ... semel in anno seruitium quadrigae ... si haberet, sin autem vnum seruit... Thaurascae; si Thaurascam non ...beret, vnum seruitium herciet, ... equum vel equam haberet.* Vt q... *driga* carrum, ad quem equi jun... sunt, significat, sic forte *Thaura...* plaustrum est, cui subjuncti su... *tauri* seu boves.

THAYNVS, V. *Thainus.*

THEADA. Lex Salica tit. 48. ... *omnia alii tres testes jurati dicere ... bent, quoniam in mallo legitimo, ... ante Regem, ille qui accepit in la... suum fortunam in mallo publico, ... est ante Theada vel tungenum, ...* Id est etiam populo: est enim Sa... nibus *Theod*, populus, gens, pr... vincia, in plurali *Theoda*: vel po... *coram Rege, Principe*, ex Sa... *Theoden*, quod idem sonat, de q... postrema voce multa Somnerus ... Glossario Saxonico. Proinde *an... Theada, vel tunginum*, erit, *an... Regem, vel ante Judicem*: quo... supra dixit, *in mallo legitimo*, h... est ante Iudicem, vel *ante Reg...* hoc est ante *theada.* Nam hae v... idemque sonant. Eccardus ad F... ctum Legis Salicae tit. 49. vbi ... dem fere leguntur; *Teata*, vel *T... ada*, Decanum interpretatur, a *T... ha* vel *Tia*, decem. Hunc Scripto... rem consule.

THEAM, THEM, THEMA, THE... MVM. Voces Saxonicae. THEA... vel TEAM, est Laudare auctore... advocare, proferre. Ioan. Brom... pton: *Theam, est laudare autore... i. revoucher garant: Et quandoq... dicitur*

[...]itur sequela nativorum. Priori no[...]oue vsurpatur in Legibus Edwardi [C]onfess. cap. 25. *Theam, quod si [q]uispiam aliquid intercict super ali[q]uem, et interciatus non poterit wa[r]antum suum habere, erit foris factu[r]a sua, et justitia sua similiter de ca[l]umniatore, si defecerit.* Rursum [T]HEAM, Bromptono dicitur *seque[l]a nativorum*, id est jus *sequendi* ser[v]os proprios, si a dominio domini [f]ugerint, aut in alienam terram [t]ransferint: a Saxonico *Theam*, soboles, propagatio, quod a *tyman*, propagare, partum edere, sonat. Cowellus et Rastallus. THEME scribitur. Charta Leofrici Comitis. THEM, apud Madox Formul. Anglic. p. 43. THIEM, apud eumd. Madox p. 47. THEAME, in Quoniam attachiamenta cap. 100. *The[a]m*, tom. I. Monast. Anglic. p. 307. TEAM, TEAME, eodem tom. pag. 29. TEAMES. Charta Edwardi Confessoris, apud Somnerum in Tractatu de Gavelkind p. 207.

[T]HEATO, denarius, Eccardo ad Pactum Legis Salicae tit. 30.

[T]HEATRALIA, ludi theatrales. Vita S. Ildefonsi Episc. to. 2. Concil. Hisp. p. 569.

[T]HEATRAPVS, vox corrupta, in S. Martini PP. Donatione Blandiniensi Monasterio facta, apud Miraeum to. I. pag. 313. *Datum 14. Kal. Febr. per manum Amandi Episcopi Theatrapi sanctae sedis Apostolicae.* Idem Amandus in alia Donatione ejusd. Pontificis Elnonensi Monasterio facta. *Bibliothecarius S. Sedis Apostolicae* vocatur.

[T]HEATROQVINEGIVM, ex Graec. Θεατροκυνήγιον. Iulianus Antecessor Constitut. 98. *Processiones autem ipsius* (Consulis) *esse volumus septem, omnes in circo, et in harena, et in theatro. Et prima quidem processio erit Kalendis Ianuariis; secunda autem ea, quae Mappa, tertia autem, quae Theatroquinegium appellatur, etc.* Vbi *Quinegium*, pro *Cynegium*, scribitur; quomodo *Quinegius Cos.* pro *Cygnegius*, scriptum in vett. Codd. Capitul. Addit. 4. cap. 32. monet Baluzius.

✝ THEATRVM, forum, ap. Ludewig. t. 11. Reliq. p. 626.

THECA. (1) Θήκη, Capsa Sanctorum reliquiis instructa. Vita S. Eligii Episc. Noviom. (2) Charta Henrici Imp. ann. 1107. in Metropoli Salisburgensi to. 3. p. 308. *Vt constructo eodem mihi monasterio, a Comite scilicet Perichs. partium terminis vtrorumque infra murorum ambitum clauderentur, et altare quoddam in Orientali Theca positum, et in honore B. Petri consecratum parti Ottonis cederet.* Hoc est, in Orientali parte, a fornice sic dicta. (3) ✝ Digitale, Gall. *Dé.* Glossar. Lat. Gall. a. 1348.

THECATVS, Theca tectus. *Arcum gestare Thecatum.* Sidonio lib. I. Epist. 2.

✝ THECELLA, diminut. *a theca*, capsa, t. 3 Apr. p. 429.

THECLATVRA, vel TECLATVRA, Caesura, incisio in arbore, quae vice termini est, ejusmodi vero incisiones in arboribus, *Eclats*, et *Eclatares*, etiamnum dicunt Galli, vel certe incisionum auulsas particulas, quasi *Teclatares.* Edictum Rotharis Regis tit. 96. §. 3. et Lex Longob. lib. I tit. 26. §. 3. *Si quis liber homo arborem, vbi Theclatura facta est, inter fines discernendos, inciderit, aut deleuerit, etc.* Adde §. 4. 5. Charta Desiderii Regis in Bullario Casinensi tom. 2. p. 14. *Et deinde per ipsa via percurrentes per arbores Teclatas habentes literas Omega, vsque in fossa Scaneriola, etc.* Mox: *Et de capite ipso perfossato de homines de vico Bedullio, per prata in stilo ficto, et peru* (piro) *Teclato, et per runco in furca ficta, vsque in pero similis Teclato, deinde in stilo similis Teclata, etc.* *Ceclatura*, perperam, pro *Theclatura*, in Charta Rachisii Regis Longobardorum ann. 742. apud Vghellum tom. 3. p 671. Emendanda etiam Charta alia Friderici I. Imp. ann. 1153. in Bullario Casinensi to. 2. p. 170. *Ac casale omnino per circuitum per designata loca et Calaturas per circuitum, quos etiam terminos et fines eidem monasterio concedimus.* Vbi legendum *Tecla-*

Teclaturas, vt est editum apud Vghellum to. 4. pag. 1291.

THECVLIOLA. Albertus Stadensis Abbas p. 187. *Ante Tyrum lapis marmoreus, super quem sedit Iesus, nunc super se habens Theculiolam.* Forte *Teguliolam*, i. tectum. V. *Themilla*.

THECVS, pro *Threus*. V. in hac voce.

THEDA, pro Taeda, fax. *Theda accensa ab elevatione SS. Corporis D. N. I. C. vsque post-communionem*, in Chartulario MS. Eccl. Morin.

THEDINGPENI, V. in *Tethinga*.

† THEFANIA, ornamenti genus. Inv. Mst. thes. Sed. Apost. a. 1295.: *item vnam thefaniam ad arcus cum liliis*.

THEGEN, THEINVS. V. supra in *Thainus*.

THEIO, duo, vett. Francis. V. *Channa*.

THEIOPHANIA. V. *Theophania*.

THEISA, mensura sex pedum, Gall. *Toise*, in Statutis Montisregalis p. 198. V. *Teisa*.

THELETVS, Perfectus, a Graeco τέλειος. Vtitur Tertullianus in Scorpiace cap. 10.

THELODIVES, qui diues videri vult. Vtitur S. Augustinus Epist. 59.

THELOHVMILIS, qui humilis videri vult, θέλει, affectat, apud eundem S. Augustinum Epist. 50.

THELON, THELONARII, etc. V. *Telon*.

THELOSAPIENS, qui sapiens videri vult, θέλει. Vtitur pariter S. Augustinus Epist. 59.

THEM, V. supra in *Theam*.

THEMA. (1) Papiae: *Vittarum extremitas diuersorum colorum. Themae, infulae, ligaturae, vittae sacrae.* Sed legendum *theniae* vel *teniae*. (2) THEMA, seu THEME, actoris libellus, Vox Practicorum Leodiensium, in Magno Recardo Leodiensi p. 70. *Thesme*, in Statutis Lossensibus art. 23. et 25.

THEMANATALE. Monasticum Anglic. to. 2. p. 201. *Et sint quieti .... de geldis et danegeldis, et Themanatale, et concelationibus et scottis, et auxiliis*, etc. Pag. 827. habetur *Temanantale*. Saxon. *tienmentale* Sermo decem hominum, vel dec virorum numerus. V. Th. Blount Nomolexico Anglicano.

THEMATA, regiones, provinciae, dictae a legionibus, quae in praesidio erant. Gloss. S. Benedi *Legio*, τάξις, θέμα. Hinc coll tur Salmasium non bene diuina cum dixit, nunquam legionem θ appellatam. Luitprandus in Le tione: *Vis majus scandalum* q *quod se Imperatorem vocat*, *Ia nostri Themata sibi vsurpat?* Int *Duo illa Themata*, *quae vltra* n *habes*, etc. Ita passim vsurpant I zantini Scriptores. V. Bonav Vulcanium, et Fredericum M lum ad libros Thematum. C stantini Porphyrog. Fabroti Gloss ad Cedren., etc.

THEME, V. in *Thema* 2. e *Theam*.

THEMELA. Passio SS. Seraphia Sabinae, to. 2. Miscell. Baluz 107. *Praeses vero post tertium* *parauit lusorium trans pontem* *arcum Albini, vbi solebat fieri* T *mela, et jussit officio vt adduceret* *Seraphiae*, etc. Vbi *Themela* Graeco est Θυμέλη, Ara in Thea vt interpretatur Suidas, vel Pulpi in Orchestra, vbi musici cane in scenis. V. *Thymele*.

THEMILLA, Θήμη, πυξίς, in G sis Lat. Graec. et Graec. Lat. R Martinius emendat *Thecula*. Pu theca.

THEMISTA, Iurisprudens, Leg consultus, in Lexico Goilem θέμις, Lex, jus, institutum.

THEMISTIANI, haeretici iidem c Agnoitae, de quibus suo loco, dicti a Themistio Diacono, qui d cebat Christum quaedam ignora vt vltimum judicii diem, male i tellecto, quod habetur Matth. 13. 3 Baronium consule ad ann. 535. alios Historicos.

THEMITIAE. In Tabula decima num legitur. *Decimae de Themiti* idemque exponitur *Trees planted* *the field, for fencing*, id est, Arbo

ms in agris satae sepium fouenda-rum gratia. Spelmannus.

HEMO, THEMONARIA. V. *Temo* I.

HEMONATICUM, TIMONATICUM, Tributum seu pensitatio pro currus temone. Charta Dagoberti Regis apud Doublet. pag. 656. et Miraeum to. I. p. 241. V. *Timonaticum.*

HEMURBEUS, Gall. *Tambourlan.* Utrumque minus recte pro *Timurbec, Temurlan*, vel, vt vulgatius effertur, *Tamerlan.* Mogulis et Tartariae Imperator celeberrimus. Inventar. Chartar. Reg. ann. 1282. ... 99vo.

HENAGIUM, V. supra in *Thainagium.*

HENCA, pactus Legis Salicae tit. II. §. 8. *In alio pacto dicit, de ... Malb. Thenca texata is mala ... ca, amba texaca, amba othonia, ... haec sol. in summa 85. qui ... den. 1200. culpabilis judicetur, etc.* Vbi Wendelinus: *Malbergo Thenca texeca*, est ipsa contentio, quae disceptatur et ventilatur super furto *texagae. Thenca* vero proprie est *Dinghe*, lis, disceptatio, vnde *Dinghen*, litigare, etc. ... §. I. *Theutha texaca*, §. 2. *... texaca*, §. 6. *Thenca texara.* ... emendat Eccardus censetque ... ndum esse *Theu, maracha, te-...*, quibus redduntur haec verba ...: *Seruum aut ancillam, caballum aut jumentum furauerit. Theu* ancillam, *maracha* equam, *texaca* furtum significat eodem vade Eccardo: ... , si plura cupis, consule.

HENECIUM. V. infra *Thenetium.*

HENEDING PENY, V. in *Tethinga.*

HENEMANNETALE, V. *Themanetale.*

HENETIUM. Prouinciale Ecclesiae Cantuariensis lib. 3. tit. 16. *Deci-... ... onorum, thonerii agrorum ..., etc.* Vbi Limdwodus, *id est, ... crescentium circa agros pro ... eorum.* Spelmannus legit *Thenetium*, vt et Blount in Nomolexico.

THENIA, pro Taenia. V. *Postena.*

THENSA, capsa. *Reliquiae . . . in Thensa seu capsa collocatae fuerunt super majus altare*, in Actis S. Medardi to. 2. Iunii pag. 77. *Moxque coopertus velo serico, delatus est, a R. P. Rectore praedicto ad Thensam, extra altaris septa decore praeparatam*, in Actis Aloisii Gonzagae, vbi docti Editores papilionem interpretantur; at forte nihil aliud ea voce intelligendum est, quam quod ipsa apud veteres Grammaticos sonat. Porro iis *sunt sacra vehicula*, ἅρμα Θεῶν, in Glossis Lat. Gall. hoc est, Gestatoria seu fercula, in quibus imagines deorum gestabantur, a quibus haec vox ad Christianos transiit ad significanda fercula, quibus vel sacras reliquias portant, vel sanctas imagines, vt videre potes in Transactione Crucifixi miraculosi to. 3. Iulii p. 454. et alibi V. *Theca.*

THEO, Francis vett. Duo. V. *Chunna.*

THEORALIA, Mappula. V. *Thacula.*

THEODISCI, Teutones. V. *Theotisci.*

THEODORICUS; *Dei contemplator, siue diuinorum speculator*, exponitur in Vita B. Theodorici Abb. Andag. saec. 6. SS. Bened. part. 2. pag. 561.

THEOLOGARE, Deum praedicare, annunciare, de Deo loqui, Theologiam edocere. Officium S. Wolfranni p. 7.

THEOLOGARI, Ioh. de Ianua, et *Theologizari; De theologia tractare vel loqui, Theologizer, c'est parler de Theologie*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. Habetur *Theologizare* in v. *Pisticus.*

THEOLOGUS, in singulis Ecclesiis Cathedralibus, *qui Sacerdotes et alios in sacra pagina doceat, et in his praesertim informet, quae ad curam animarum spectare noscuntur.* Institutus Statuto Concilii Lateranensis sub Innoc. III. cap. 11. V. cap. 4. et 5. Extr. de Magistris.

THERISTRVM, TERISTRVM, *Genus pallii muliebris.* Eucherio Lugdun. Hieronymus in Esaiam: Θέριστρα *nos possumus appellare palliola, quibus obuoluta est Rebecca, et hodie quoque Arabiae et Mesopotamiae operiuntur feminae, eo quod ἐν Θέρει, id est in aestate et caumate corpora protegant feminarum.* Ex eo Papias: *Teristrum palliolum est, quod ad vsque Arabiae et Mesopotamiae mulierum est velamentum, quo tutissimo vmbraculo vtuntur in aestiuo.* Mox: *Teristra, subtilissimae cortinae.* Adde Isidorum L. 19. Orig. c. 25. et Tertullian. de Pallio c. 4. Glossae Biblicae MSS. *Theristrum, aestiuum vestimentum, theros enim aestus.* Vgutio: *Teristrum quoddam genus muliebris vestis subtilis et tritae, a terendo dictum, vel a tegendo, quia in aestu corpora tegat feminarum,* Gloss. Lat. Gall. *Teristrum, vne maniere de vestiment de femme, qu'on dit Chainse.* Salomon Prouerb. 27. *Sustulerunt a me Teristrum meum custodes murorum.*

† THERITA, i. q. *Tarida*, in Constit. Mss. Caroli req. Sicil.

THERMAPALVS, Θερμαπαλὸς, Calidus et mollis. *Oua Termapala,* Sorbilia. Th. Prisciano 20. 10.

THERMARIVM, Thermae. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Balnearum vel Thermarium, baeth-hus,* i. domus thermarum.

THERMIPHILAE pro *Thermopylae,* quaeuis montium angustiae, *clusurae.* Chronicon Reichersperg. an. 753. *Haistulphus Rex Thermiphilas, id est clusas Longobardorum petiit.* Regino habet *Thermopylas.*

THESAVRARE, *facere thesaurum, thesaurum congregare.* Ioh. de Ianua. V. *Thesaurizare.*

THESAVRARIA. (1) Gall. *Thresorerie, Thesaurarii* dignitas, vel locus vbi thesaurus reconditur. Occurrit posteriori notione apud Rymer. to. 2. p. 930. 1046. tom. 4. p. 648. (2) † Pretiosior suppellex, in thesauro seruata, in Ch. a. 1308.

THESAVRARIATVS, Thesaurarii dignitas in Ecclesiis, apud Rymer. to. 9. p. 541. in Historia Medi Monasterii p. 410. et in Inuentari S. Capellae Paris. an. 1363. ex Bi Reg.

THESAVRARIVM, pro *Thesaur* apud S. August. enarrat in Psal 48.

THESAVRARIVS, Thesauri Re custos. *Desiderius Thesaurarius* D goberti Regis, in ejusdem Re praecepto de Episcopali dignit Cadurcae vrbis eidem Desiderio c lata. THESAVRIS, eadem n tione, in Mandato Iohannis Reg. F ann. 1352. to. 2. Ordinat. p. 51 *Praesentibus Thesauribus et Magistr monetarum, etc.* THESAVRARIV dignitas in Ecclesiis Cathedralib et Capitularibus, cui thesauri E clesiae seruandi incumbit, quod i docet nomenclatura. Isidorus H spalensis in Epistola ad Leufredu Cordubensem Episcopum. SVI THESAVRARIVS, dignitas prim Ecclesiastica in Ecclesia Remens apud Ioannem Sarisberiensem Ep. 268. THESAVRARIVS, f. Procurator, Syndicus. Legitur tom. 4 Annal. Benedict. pag. 425. ad an. 1038. Widonem *Thesaurarium* S Mauricii Andecauensis, cum consen su vxoris suae, triumque filiorum fundasse atque dotasse Ecclesiam honorem S. Martini Vertauensis villis Legionis ad Oldonem flum. vt monachi S. Albini eam monas cae religioni aptarent. Postmodum Wido ipse apud S. Albinum mon chus factus est. THESAVRARIV Cellerarius. Consuetud. Fontanell MSS. p. 397. † THESAVRARI VS, aedituus, in Ch. a. 1352. THE SAVRARIVS ANGLIAE, hu Officium et dignitas describuntur Fleta lib. 2. cap. 25. 26. 27. THESAVRARIVS SCACARI apud Anglos, de quo Matth. West monaster. ann. 1295. THESAV RARIVS GARDEROBAE, in A glicana Curia, est is, cui cura d pensarum Regis et familiae commissa est. Ejus officium est cuniam, jocalia, et exenia Regi cta recipere, receptaque Regis creta custodire, et de receptis

P

pensis facere rationabiles, etc. V. Fletam lib. 2. cap. 17. §. 1.

THESAVRENSES, Officiales Comitis Thesaurorum dicuntur in lege 14. Cod. Th. de Diuers. offic. et lege 2. Cod. de Palatinis, qui scilicet *Thesaurorum custodiam suscipiebant*, in eadem lege, hoc est titulorum largitionalium exactorum et illatorum in thesauros.

THESAVRIA, Thesaurus, seu locus vbi thesaurus reconditur, gazophylacium. Acta B. Isfridi to. 2. Iunii pag. 1090.

THESAVRIS, vt *Thesaurarius*. V. ibi.

THESAVRIZARE, idem quod *Thesaurare*, Iohanni de Ianua: Gall. *Thesaurizer*, Graec. Θησαυρίζειν, diuitias congerere. Occurrit passim in Bibliis sacris, et apud Saluianum lib. 5. de Gubernatione Dei et alios Scriptores ecclesiasticos.

THESAVROPHYLACIVM, Θησαυροφυλάκιον, Thesaurus, seu locus vbi thesaurus reponitur, apud Martenium et alibi.

THESAVRVM, neutro genere vsurpat Alcuinus Epist. 49. et Poem. 105. Folcardus L. 1. Mirac. S. Bertini cap. 8. et alii Scriptores aeui medii.

THESAVRVS, (1) Seu Thesauri inuentio, inter jura Regia accensetur in Legibus Edwardi Confess. cap. 14. in Legibus Henrici I. c. 10. apud Brittonem in Legib. Angl. cap. 17. in Speculo Saxon. lib. 1. art. 35. et apud Bractonum lib. 2. cap. 24. §. 1. Definitur autem ab eodem Bractono lib. 3. tit. de Coronа c. 2. §. 4. *quaedam vetus depositio pecuniae vel alterius metalli, cujus non extat memoria, vt jam dominum non habeat.* Adde Fletam lib. 1. c. 43. §. 2. et Regestum Parlam. B. fol. 116. THESAVRI DVCENDI onus. Monasticum Anglic. to. 1. p. 976. *Sint quieti de . . . hornegeldo, carucagio . . . . et de Thesauro ducendo, etc.* Pag. 922. *De macremio cariando, de armis portandis, de Thesauro portando, etc.* (2) Monile. Chronicon Valciodor. to. 7. Spicil. Acher. p. 516. Quod *Thesaurus* pluries ibi appellatur, nude dicitur *Monile* in Fragmentis ex Chronico Valciod. saec. 5. Benedict. pag. 597. THESAVRI ECCLESIASTICI, vasa sacra aliaque pretiosior supellex ecclesiastica, gemmae et alia hujusmodi, in Capitulari 5. ann. 806. cap. 5. vbi prohibet Carolus M. ne vendantur Iudaeis aliisve negociatoribus. Ne *Vasa sacra* dentur pignori, pariter prohibet Ludouicus Pius Capitul. ann. 816. c. 13.

THESEVS MENSIS, in Hepidanni Annalibus, ann. 973. pro mense *Desio* dicitur, vt recte conjectat Goldastus. Sic vero appellatur mensis Iunius a Macedonibus, Graec. Δέσιος.

THESIA, mensura sex pedum, Gall. *Toise*, in Charta Godefridi Episcopi Lingon. inter Instrum. nouae Gall. Christ. to. 4. Coll. 179. et in Glossario to. 3. Hist. Paris. vbi Lobinellus obseruat. *Thesias* etiam aliquando dici tigna canteriosue, ex Charta an. 1282. vbi legitur, *duas campanas, quamlibet ponderis centum librarum in capella domus caecorum congregationis praedictae ponendas, pendentes duabus Thesiis super copertura ipsius capellae.* V. *Teisia*.

THESICVS, Phtisi laborare, ni fallor, a *Thesis*, pro Phtisis. Codex MS. D. *de Chalvet* Senescalli Tolos. de Albigensibus: *Dictus infirmus non permittebat ipsos recedere, eo quod Thesicus erat et volebat hereticare in morte.* V. *Tesis*.

THESINDVS, idem qui *Thainus*, de qua voce supra. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 69. *De Tibindi hominis* (occisi) *wera, debent reddi secundum legem* 30. *solidi ad manbotam, idem hodie* 5. *marcae. De Thesindo, id est Thaino* 120. *sol. qui faciunt* 20 *marcas.*

THESMOPHORVS, Θεσμοφόρος. Legislator, de Moyse dicitur in Gestis Consulum Andegauensium to. 10. Spicilegii Acheriani p. 270.

† THESPETATICVM, ex Ch. Dagoberti regis apud Grosley in Disquisit. ad Ius Franc. p. 121. Vox fictitia, V. *Themonaticum*.

sia dicebantur Egentes, qui sustentare se ac victui necessaria suppeditare sibi non valebant. Epistola Cleri Rom. ad S. Cyprianum 8. edit. Oxon. *Siue viduae, siue Thlibomeni* (perperam in Editione Pamelii *Clydomeni* et in aliis *Clinomeni*) *qui se exhibere* (i. e. se nutrire sibique necessaria ad vitam praebere) *non possunt* . . . . *vtique habere debent, qui eis ministrent.*

THLIPSIS, Gr. θλῖψις, Afflictio, oppressio, apud Luciferum Calarit. lib. I. ad Constantium Imperatorem.

THO, Celtis, Duo. *Tho-alafti*, Duo cum dimidio. V. in *Chunna*.

THOBALIA. V. in *Toacula*.

THOCA, *Flauus, vel vestis*, in Glossis Isid. Legendum omnino videtur *Toga*, vt pro *Flauus*, Latus clauus, vti jam dictum est in *Flauus*. V. Graeuium.

THOCELLA, V. *Thosella*.

THOKEI, Piscis genus, cujus fit mentio, inquit Cowellus, an. 22. Edw. IV. cap. 2.

THOL, THOLNEUM, etc. V. *Telon*.

THOLUS. Glossae Antiquae MSS. *Tolum, fastigium templi rotundum, siue cerebrum camerae.* Papiae: *Proprie est velut scutum breue, qui in medio tecto est, in quo trabes coëunt.* Idem: *Tholus, eminens, rotunditas, fastigium templi, culmen tecti.* Gloss. Gr. Lat. θόλος, *Testudo. Tholo balnearum*, apud Ammianum lib. 28. Sedulius lib. I. Paschalis operis:

> . . . . . *Properemus in vrbem*
> *Libertatis ope, radians vbi regia fuluis,*
> *Emicat aula Tholis.*

Occurrit hac notione apud Palladium c. 8. et 43. Sed non plane assequor, quid sit *Tholus* in Gestis Francor. vsque ad Robertum Regem ex Bibl. Loiselliana, an. 1014. *Fecit quoque 18. Tholos ejusdem metalli*, (cupri Hispanici) *sparsim in choro desuper infixos.* F. Laminae cupri bracteatae, a Gall. *Tole*, quod de ferro bracteato potissimum dicitur.

THOMATIZARE, Incredulum esse instar D. Thomae, qui credere nolebat Christum resurrexisse. Vita S. Trudperti Erem. to. 3. Aprilis p. 432.

THOMOCHARTA, Charta, diploma scriptum. Historia Reliquiarum S. Petri in Abbatia S. Mansueti Tull. to. 2. Hist. Lotharingiae inter Prob. col. 277. *Sicut enim veridica historiographorum probatur sententia et prout Romanae Bibliothecae monstratur Thomochartis, etc.* Vox ibrida est, quae a Graec. τόμος, Tomus, volumen, et Latino *Charta* efficta est.

† THOMUS, vnde diminutiuum THOMULUS, libellus codex, membrana, apud Cencium in Praef. ad lib. cens. eccles. Rom. V. *Tomus*.

† THONA. (1) Dolium, vas, in Ch. Ms. a. 1310. V. *Tonna*. (2) Retis species ad venandum, f. ad capiendos thunnos, in Ch. a. 1341.

THOPA, Nauigii species. Chronicon Siciliae apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 90. *In cathena portus dictae vrbis volentes eam frangere cum teclut, Thopis, galeis, etc.* Sed emendandum puto *chopis*, pro *copus*; copus enim pro nauigii specie vsurpatur a Nicolao Speciali lib. 7. de Rebus Siculis cap. 17. cujus locus exstat in *Cupa* 2.

† THOPASIUS, pro Topazius, t. 7. Sept. p. 806.

THOR, Getarum Deus. V. *Thur*.

† THORA, toxicum, venenum, in Ch. a. 1330.

THORACIDA, Imago pectore tenus: προτομή, Gall. *Buste*. Trebellius Pollio in Claudio: *Expressa Thorace vultus imagó.* Glossae MSS. *Toracida, imago sculpta pectoralis, i. vsque ad pectus, in auro, vel in quolibet, a thorace quod est pectus.*

THORACIUM, Carchesium proprie, Gall. *Hune*; item Specula, inspectorium, contracte a voce integra *Theoracium*, inquit Carolus de Aquino, quod a cernendo vel inspiciendo, ex Graeco θεωρεῖν, dicitur. Non solum est suminitas, seu loculamentum in suprema parte nauis, in quo degunt Speculatores ad remotissima quaeque lustranda et explorandа; verum etiam machinula bellica, vtilis et accommodata ad explo-

plorandum impune statum rerum hostilium in vrbium aggressionibus. Appendi vero hujus generis machinulae vel defigi solebant in scalis, quae inde speculatoriae appellabantur, in machinis arietariis aliisque organorum generibus, quae vi potissimum tollenonis in sublime sustollebantur. *Thoracii*, pro inspectorio vel specula, meminit Hero de Machinis bellicis, vbi videndus est Bocacius. Haec e Lexico militari.

THORACLA, idem, ni fallor, quod *Thoracida*. Neuelo Monachus Corbeiensis de Translat. S. Nicolai ex Cod. MS. Sangerm. 394. initio prologi: *Sicut manus scultoris perita est ad dilucidandam suae indaginis Thoracidam, ita strenua ad propalandam quali in sexu conditionis enuclearet.*

THORACOMACHVS. Anonymus de Rebus bellicis Notitiae Imperii subjectus: *Inter omnia, quae aduersum bellicum prouida posteritatis cogitauit antiquitas, Thoracomachum quoque mira vtilitate ad leuamen corporis armorum ponderi et asperitati subjecit. Hoc enim vestimenti genus, quod de coactili ad mensuram et tutelam pectoris humani conficitur de mollibus ... timoris sollicitudo solers magistra composuit, vt hoc inducta priorum lorica vel cliuanus, aut his similia fragilitatem corporis, ponderis asperitate non laederent, etc.* Vbi *Thoracomactus* legendum recte censet Salmasius ad Plin. et ad Histor. Aug. i. πιλωτὸς θώραξ, ex lana coactili confectus, cujusmodi fuere nostri *Gambesones*, Πιλωτὰ enim, et πιλητὰ eadem. Gloss. Graec. Lat. πιλωτὸν, τὸ πεπιλωμένον, *densum, pressum*. Vetus Scholiastes Iuuenalis Sat. 6. *v.* 80. *Linum tenuissimis maculis nanctum*. V. Cujacium lib. 5. Obseruationum cap. 11.

THORAGIVM, ornatus mimicus, in vet. Gloss. Cod. 7641. V. *Toragium* 1.

THORAL, THORALE, Culcitra. Ebrardus in Graecismo cap. 12.

> *Estque Thoral lecto quod supra ponitur alto,*
> *Ornatus causa, quod dicunt Culcitra puncta.*

Miracula S. Ioannis Beuerlac. to. 2. Maii p. 194. *Vt amouerent Thoralia, transferrent stratoria, etc.* Vbi *Thoralia* lectos interpretantur Editores, quod fere eodem redit. V. *Torale* 1.

† THORELAGIVM, pensitatio ex *Torrali* s. aedificio, in quo frumenta torrentur. Ch. Ms. a. 1392. V. *Torra*.

† THORERIA, monialis *torno* s. tympano versatili praeposita, V. *Turnus* 4.

THORINGI. V. infra *Trotingi*.

THORVS, Deus gentilis. V. *Fret* 4. et *Thur*.

THOSCA. Liber Chirographorum Absiae fol. 86. *Et caetera omnia praeter vnam Thoscam, et vnum pratum.* Ita fol. 189. V *Pleisseicium* et *Tosca*.

THOSELLA, THOCELLA, THOZELLA, annonae frumento inferioris species, Gall. *Touselle*. Bulla eccles. Magalon. a. 1536.

† THOVMA, caseus recens. Comput. a. 1482.

THRENARE, Plangere, ex Gr. θρηνεῖν. Paschasius Radbertus in Epitaphio Walae Abb. Corbeiensis lib. 1. c. 8. *Fortasse tunc venter praecordiorum contra nefanda futurorum, quasi cythara Threnabat.*

THRENGVS, Vassalli genus. V. *Drench*.

† THRENOSVS, queribundus. Gloss. Lat. Gall. Cod. 521.

THRETIVM. Fragmentum Petronii p. 70. *Decem partes dicit, librum ab oculo legit, Thretium sibi de diariis fecit, artisellium de suo parauit, et duas trullas.* Pretium emendat Schefferus.

THREVS, ex filio nepos, quasi *tertius* ab auo; nam *Threus*, in vett. Glossis est *tertius*. Angli *Three*, pro *tres* dicunt, Germani *Threy*, *dritte*, pro *tertius*. Edictum Rotharis Regis tit. 58. §. 11. et Lex Longob. l. 2. tit. 14. §. 5. *Qui de filio naturali generatus fuerit, quod est Threus, etc.* At hoc loco *Threus*, est *libertus*. Editio Boheriana praefert *Stremus*, et in margine *Thecus*, male. Quidam MSS. praeferunt, *qui est Treunis*. Schiltero videtur, quia de nato ex serua sermo est, forte legendum esse *Theus*,

Theus, seruus, famulus. Papias: *Treus*, *libertus*. Sed *Treus* a *Treu*, fidelis est eidem Papiae.

THRIMSA. V. *Thrymsa*.

† THRINUM, pulpitum, ambo. Comput. Ms. a. 1518.

THRONI, Angeli ex primo hierarchiae Angelicae gradu, cujus appellationis variae recensentur causae a S. Dionysio c. 7.

† THRONUM, statera publica et vectigal, quod pro *throno* pensitatur, Gall. *Trosne*. Ch. Ms. a. 1234.

THRONUS, sedes Episcopalis, θρόνος, passim. Vnde INTHRONIZARE, Graec. ἐνθρονίζειν, Episcopum in *thronum* inducere: ἐνθρονισμὸς, pro Ecclesiae dedicatione, cum scil. *Thronus Episcopi* in ea collocatur, in Synodica ad Theophilum Imp. apud Balsamonem, et alios. Liberatus Diac. c. 14. *Ordinatus ergo Proterius, praesentibus supra memoratis Episcopis, Inthronizatus*. INTHRONISMUS, ex Graeco ἐνθρονισμὸς, apud Liberatum Diacon. cap. 19. THRONI DEI, Episcopi. V. *Episcopus*.

THROTEBOLLA, Guttur, vox Saxon. Leges Henrici I. Regis cap. 93. *Gurgullio vel Throtebolla*. Vbi alii Codd. praeferunt *Wrotebolla*.

THRYMSA, Genus nummi Anglo-Saxonici. In Legibus Aethelstani, vbi omnium capita aestimantur, haec habentur: *Archiepiscopus et Satrapa* (qui Corle dictus est) 15000. *Thrymsis*, *Episcopus et Aldermannus* 8000. *Belli Imperator et summus Praepositus* (hodie *Vicecomes*) 4000. *Thrymsis*. V. Concilium Grateleanum an. 928. cap. 13. *Thrymsa* est moneta solido minor, scilicet quatuor denariorum: cujus nomen non a *Treo*, vt vult Lambardus, vel a *Trim*, vt ait Spelmannus, deducendum est, sed a *Tremissis*, vt docet Hickesius Differt. p. 110. Est autem *Tremissis* vel *Tremissus* quatuor denariorum, seu tertia pars assis, vel solidi, vt dicitur infra, quod et perspicuum est ex Lege Ripuar. c. 23. *Tremissem, id est, quatuor denarios componat*. V. *Tremissis*.

THVBATICUM, Species tribu... Charta Ludouici Pii apud Lega... in Probat. Histor. Alsatiae p. 1... col. 2. *Nullum Teloneum* ... *laudaticum, aut Thubaticum, aut pa... neraticum, aut vllum acrisum, ad ... lum censum, aut vllam redditione... accipere vel exactare audeat.* Form... mendum est pro *salutaticum*, rota... *cum, aut quid simile*.

THVBDA, in Lege Frisionum tit. ... vbi Sicama *Thiafsha* rescribendu... censet. Hodie enim *thiaeff*, v... *thieff*, furtum, *thiafsha* appella... Frisii.

THVE, Duo, vett. Francis ... *Chunna*.

† THVILA, tegula. Ch. a. 1326. ... *Teulis*.

THVMELVM. Leges Inae Regis ca... 55. apud Bromptonum: *Si pa... ginem capiatur de porcis, de tri... tali tertius, de duodigitali ... de Thumelo quintus*: a Saxon... *Thimel*, Anglis *Thumbe*, pro p... ce, de porco hic dictum, cujus p... guedo ad pollicis latitudinem cr... uerit. Ita Somnerus.

THVMINVS, Mensurae species ap... Siculos et Neapolitanos. Nic. S... cialis lib. 3. de Rebus Siculis c... 6. apud Murator. tom. 10. col. 9... *Quilibet equitum ad posteriore ... grani modium mancipauit; p... vero singuli singulos Thuminos ... pserunt. Sic ergo per amica ... silentia festinantes roccam eande... ctualibus aliisque necessariis ... runt*. V. *Tuminus* et *Tumminus*.

† THVNA. (1) Retis species, ... *Thona* 2. Ch. 1501. (2) P... species, f. qui Torano, Gall. *Th*... texebatur. Stat. 1451.

THVNGREVIUS, Praepositus vill... V. Spelmannum et infra *T... granio*.

THVNITIA. Ordo Rom. apud M... billon. to. 2. Musei Ital. p. 26... *Potu recepto dictoque Tu aut...* (post refectionem Papae et Car... nalium,) *surgit diaconus, et ... Thunitiam, dum gratiae referunt...* An *Tunicam?*

THVR, Getarum et Gothorum De... cui *sanguinem mactabant homin...*

vocatur apud Dudonem lib. 1. de Morib. et Actis Normann. pag. 62. Hunc *Martem* putabant, vt habet Willelmus Gemetic. lib. 2. c. 4. Adde Ordericum Vitalem lib. 4. pag. 513. *Thor* appellatur in Historia S. Cuthberti.

THVRARII, Pigmentarii. V. Interpretem Iuuenal. Sat. 1. v. 52. Firmicus lib. 8. c. 25. *Thurarii, pigmentarii, etc.* Tertullianus de Idololatria cap. 11. *Ecquid majoris operae et erga daemonia Thurarius?* i. qui thure fumigat.

THVRARIVM, Acerra. V. in *Acerna*.

THVRCIBOLDVS. V. supra *Curcinboldus*.

THVREVS. V. mox in *Thuridus*.

THVRIBOLORVM, pro *Thuribulum*. *Lucerna, id est Thuribolorum ex auro cum sua offerturia*, in Donatione S. Rudesindi Episc. to. 3. Concil. Hisp. p. 180. col. 2.

† THVRIBVLARE, thure adolere, in Ch. a. 1305.

THVRIBVLARIVS, idem qui mox *Thuriferarius*, qui in ceremoniis ecclesiasticis defert thus vel thuribulum. Breuiarium Sarisber. an. 1556.

THVRIBVLVM, vas, in quo thus reponitur, inter ministeria sacra vulgo accensetur. Alcuinus Poëm. 3.

† THVRABVLVM. Glossae antiquae MSS.

THVRICREMIVM, *Incensarium, quia in eo crematur thus*, Vgutioni. Ioan. de Ianua habet *Thuricremulum*, subditque, consueuisse dici: *Pone thymiama in Thuricremulo*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. MSS. *Thuricremulum, Encencier.*

THVRIDVS, *et Thureus, de thure existens, vel ad thus pertinens, vel fumosus. Hieronymus super Isaiam: Vnusquisque altius quaerat auxilium faciem Thuridam pallore circumferens.* Ioan. de Ianua Leg. *Luridam.* Glossae Sangerman. Lat. Gall. MSS. *Thuridus vel Thureus, de encens, ou pertenant a encens*

THVRIFERARIVS, Acolytus, qui *incensarium* in Ecclesia defert, qui et *portator thuribuli* dicitur ab Hugone a S. Victore l. 1. Speculi Eccl. c. 7. *Per Ceroferarium et Thuriferarium intelligimus Sanctos, qui praecesserunt Testamentum.* V. Durandum lib. 4. c. 5. et supra *Thuribularius*.

THVRIFEX, *Sacerdos: Thurificium, Sacerdotium: Thurificina, locus, vbi thus efficitur, vel spargitur, vel sacrificatur.* Vgutio et Ioh. de Ianua. Gloss. Sangerm. MSS. Lat. Gall. *Thurificina, Lieu a faire encens, ou a sacreger de encens.*

THVRIFICARE, Thura adolere, sacrificare. Acta Marcelli PP.

THVRIFICATI. V. *Sacrificati.*

THVRIFICINA, THVRIFICIVM. V. supra *Thurifex.*

THVRNVM, Culcitra. V. in *Torale* 1.

THVS MASCVLVM. Vgutio: *Thus, quaedam materies apud nos dicitur Masculum, quia sit natura rotundum, in modum testiculorum, reliquum vero planum et pene scabiosum.*

THWELFINDVS. V. *Sixhindi* et *Thythuiti.*

THYELFINDVS. V. in *Sixhindi.*

† THYLVS, *callus*, in Gloss. ad Alex. Tatrosoph.

THYMALLVS, Θύμαλλος, Piscis genus. Isid. lib. 12. cap. 6. *Timallus ex flore nomen accepit; Timum quippe flos appellatur: nam dum sic specie gratus et sapore jocundus, tamen sicut flos flagrat, et corpore odoris exspirat.* Melius apud Papiam legitur, *Thymallus*, a *Thymus*, et *fragrat*, pro *flagrat*. Ioann. de Ianua praefert *Timalus*, minus recte. Rumplerus Histor. Formbac. lib. 1. apud Pezium tom. 1. Anecdot. part. 3. col. 433. *Quamuis Timalli etiam in Aeno capiantur, sunt tamen rarissimi.* V. S. Ambrosium lib. 5. Hexaem. cap. 2.

THYMELE, THYMELICI. Isid. lib. 18 Orig. c. 47. *Thymelici erant musici scenici, qui in organis et lyris et citharis praecinebant; et dicti Thymelici, quod olim in orchestra stantes cantabant super pulpitum, quod Thymele vocabatur.* Scenici et *Thymelici*, apud Vitruuium lib. 5. cap. 8. *Thymeles*, meminerunt Martialis

tialis lib. 1. Epigr. 5. Iuuenalis Sat. 1. Codex Theod. lib. 8. tit. 7. leg. 21. et 22. vbi habetur *Thymela*. *Thymelicorum* vero mentio fit in eodem Cod. Theod. lib. 15. tit. 7. leg. 5. et 12. in Digesto leg. 4. de his qui not. infam. et leg. 10. de Pollicitat. et alibi; vnde emendandae Glossae MSS. vbi perperam *Temelici, Ioculatores*; legendum enim *Thymelici*, vt et in aliis, vbi habetur *Temellini*. Saluianus lib. 6. de Gubern. Dei per *Thymelicos* intelligit Ioculatores seu mimos, qui scurrilia exhibent in theatris. V. Suicerum in Thesauro v. Θυμελικὸς et alios Scriptores ibi laudatos.

THYMIAMA, dicitur Vgutioni, *quaedam confectio diuersarum specierum, quam Sacerdos in altari Thymiamatis adolebat*. Exod. 30. *Sume tibi aromata, stacten, et onica, galbanum et thus lucidissimum, aequalis ponderis erunt omnia, faciesque Thymiama*. Nude, thus, incensum. Codex Epistolar. S. Bonifacii Archiep. Moguntini Epist. 143. *Sanctitati vestrae direxi sabanum vnum, facitergium vnum, et modicum Thymiama*.

THYMIAMATERIUM, Thuribulum, vas, in quo *thymiama* seruatur. Ordo Romanus. TIMIAMATHERIUM, Romualdo II. Archiep. Salern. to. 7. Muratorii col. 81. THYMIATERIUM, eadem notione, Gr. Θυμιατήριον, in Actis SS. Martii to. 3. pag. 716. TIMIATERIUM, apud Murator. to. 3. p. 106. col. 2. not. 69. e Codice MS. TYMIAMATERIUM, eodem to. 3. p. 213. col. 1. THYMIATHIZARE, Thus incendere. Guido lib. 1. Discipl. Farf. c. 34.

THYMPHANA, *Modiolos rotarum dicere possumus*. Gloss. Longob. S. Germani Paris. ex Gloss. antiq.

THYNPHADUS. V. *Thiuphadus*.

THYRSUS, Cerea fax, Gall. *Torche*, sic forte dicta, quod filum cera obductum baculo circumuolutum esset, vt hedera Thyrso Bacchi. Vita B. Bernardi Poenitentis, to. 2. Aprilis p. 677. *Ardenti Thyrso et infusione liquentis cerae scissuras illas et laesiones pedum vrere consueuerat*.

THYSIASTERIUM, Graec. Θυσιαστήριον, Altare. Geso Abbas de Corpore et Sanguine Domini apud Murator. tom. 3. Anecdot. p. 30[illegible] V. Suiceri Thesaurum in Θυσιαστήριον.

THYTHUITI. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 69. *De Thythuiti hominis wera, debent reddi secundum legem 30. solid. ad manbotam, id est hodie 5. mancae, de Twelfhindo, id est Thayno, 120. solid. quae faciunt 20. mancae*.

THYUPHADUS, post Duces et Comites et ante Vicarios et Gardingos numeratur, in Lege Wisigoth. lib. [illegible] tit. 2. §. 8. cujus locus extat in *Gardinge*.

THYYHINDI, inter homines liberos primi recensentur in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 76. V. locum in *Sixhindi*.

TIA. Amita, Gall. *Tante*. V. *Thia*.

TIARA. (1) Mitra Abbatis. Gesta Abbatum Lobiens. tom. 6. Spicil. Acher. p. 638. Occurrit etiam pro mitra episcopali, sed alias; [illegible] enim solum dicitur de Papali, quam aliter vocant *Regnum*, vt supra observatum est. V. *Thiara*. TIARATUS, qui gestat tiaram. *Tiarati Reges*, apud Sidonium lib. 8. Epist. [illegible] Vita S. Guidonis Abb. to. 3. Martii p. 917. V. *Neutri*. (2) Ecclesiasticum capitis tegumentum. Stat. [illegible] a. 1388.

† TIARIES, *Portitores signorum*, in Glossis Isidori. Post Graeuium emend. *Triarii*.

TIBIA PETASONIS, Tibia porci seu Perna, Gall. *Iambon*. Vide locum in *Petaso*. † TIBIA, pro[illegible] in Ch. Ms. a. 1339.

TIBIALE. V. *Hosellus*.

TIBIANEI, V. *Tubianei*.

TIBIARIUS, Αὐλοποιός, in Gloss. Lat. Graec. et Gr. Lat. Qui [illegible] tibias.

TIBIATOR, qui canit tibia. Sanu[illegible] lib. 2.

TIBICINARE, Tibia canere, Tertulliano de Anima c. 38. et Fulgentio Mytholog. l. 3. c. 9.

TIBICINATOR, Αὐλητής, in Gloss. Lat. Gr. Aliae Graec. Lat. Αὐλητ[illegible]

Plator, *Tibicinator*, *Tibicen*, *Subulo*, *Vagus*.

BICINES, *Fulcra bifurca, quibus lonas sustentatur, quae aliter Destines dicuntur*. Ioh. de Ianua.

TIN, *Scirpus, vel genus vasculi in modum scrinii, ex virgultis agrestibus contextum*. Io. de Ianua.

TIBISSARE, TIBIZARE, aliquem per tu alloqui. Aen. Sylv. ep. 105. V. *Tuisare*.

TIBRACA, Ocrea lanea. V. *Tubrucus*.

TIBRILLUM. Charta Ludouici Pii Imp. pro Abbatia S. Dionysii apud Doubletum p. 740. *De lignis dentur eis mensurae quae nudi* (leg. *Milli*) *appellantur mille centum: de melle secundum consuetudinem: de Tibrillo carra duo: de modiis sedecim*. *Tribilum* non clariori notione ex eadem Charta edidit Mabillonius l. 5. Diplom. p. 392. at in alia ibid. p. 520. habet *Tibrillum*, vbi melius definire non ausim. Eadem habentur in Charta alia Sandionys. firmata in Synodo Suessionensi an. 862. apud eumd. p. 794.

TICA, tela fili densioris. Ch. MS. a. 1163.

TICHODIFRUS, ex Gr. τειχόδιφρος, *genus machinae ex rei suae commoditate Graeca appellatione vocabuli sumpsit exordium, eo quod per hunc facilior in murum paretur ascensus, ante balistae semper ducendus incessum, quo protectior eadem balista operetur*. V. reliqua apud Anonymum de Machinis bellicis, subjectum Notitiae Imperii.

TICIMIUM PECORIS, f. pro *Tinctinum*, in Legibus Adelstani Regis. V. *Blanbornum*.

TIDAM, Species nauis, si tamen vera lectio est. Chronicon Siciliae apud Marten. tom. 3. Anecd. col 8. *Quaedam Tidam onerata tribus aliis machinis terrae Trapani applicuit post meridiem ad littus maris dicti castri, et ipso die exoneratae de dicta Tidam in terra aguinibus et paruis dictarum machinarum. Superuenerunt die crastino dicti diei in aurora tres galeae dicti Regis Roberti, quae ceperunt dictam Tidam cum residuo dictarum machinarum, et combusserunt ea*. († *Teridam* videtur legendum, V. *Tarida*.) Pro *Tidam* legi posse *Tidina* suspicio est ex sequenti voce; quare pro *de dicta Tidam in terra aguinibus et paruis dictarum machinarum*, lubens restituerem, *de dicta Tidina in terra cum aguinibus paruis dictarum machinarum*.

TIDINA, Nauis Ecclesiae, si recte diuino. Chronicon Ianuense apud Murator. tom. 9. col. 32. *Qualiter autem Ianuenses praedictis captionibus interfuerunt, et auxilium praebuerunt, scriptum erat literis aureis in Tidina S. Sepulchri*. V. *Tidam*.

TIENMENTALE. V. *Tenmantale*.

† TIERCELLUS, TIERCERIUS, mensura vinaria, i. q. *Tercellum*. Ch. a. 1269.

TIERTIUM, vt *Tertium* 1. V. in hac voce.

TIGELLUM, pro *Tigillum*. Occurrit in Vita SS. Seuerini et Victorini n. 12. (V. *Sparro*.)

TIGNA, Tinea, scabies, porrigo, Gall. *Teigne*, vel vt alii efferunt, *Tigne*, Ital. *Tigna*. Vita B. Bartholomaei, to. 2. Martii p. 666.

TIGNEA, Tinea, Gall. *Tigne*, vel potius *Teigne*, vermis notus. Charta Archiui Villae nouae.

TIGNUM, *Genus bestiae, faeminini generis*, in Glossar. Langobard. S. Germani Paris. ex Glossis antiq. Forte legendum est *Tinea*, vermis qui corrodit vestes.

TIGRAN, TEGRANNUS, etc. Ager, vt videtur, terra, territorium. Tabularium Rothon. *Riuualt dat Tigran Bot . . . anno xx. imperii Hlodowici*. Ibid. *Dat Tigran Fabr. excepto vnum campum*. Rursus: *Vendidit villare de suo Tegranno*. Iterum: *Dat totam suam hereditatem in Alarac, excepto medietatem vnius Tigran*. Iterum: *Alanoc venit ad Rothon. vt moderaretur tributum suae Tegrannae*. Denique apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 74. *Terra ex Tigranno Acun in London*.

TIGRIS, Ensis, Spatha. Gregorius Turon. de Gloria Confess. c. 42. de Nunnino quodam Tribuno. Isidorus ait, Persis, Medis, et Graecis *Tegrim*, sagittam appellari.

TIGRONUS, pro *Trigonus*, Species patibuli versatilis suspendendis mouendisque in foco lebetibus. S. Wilhelmi Constitut. Hirsaug. l. 1. c. 98.

TIGULI, *Foramina quibus exigit fumus*, in veteri Vocabulario juris vtriusque.

TIGURIUM. V. *Tegorium*.

✝ **TIHANUS**, vas coquinarium, Prouinc. *Tihan.* Inuent. a. 1361.

TIHINDUS. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 9. *De Tihindi hominis* (interfecti) *wera debent reddi secundum legem* 30. *solidi ad manbotam. Thwyhindenman* dicitur in Legibus Aluredi Saxonicis, apud Lambardum, ex Saxonico *thwy*, *duo*, et *hynd*, vel *hund*, centum: ita *Tihindus*, homo est, qui in aestimatione capitis ducentorum solidorum censetur.

TIHLA, seu *Tihtla*, Saxonibus Accusatio, postulatio, compellatio, quasi *titulus accusatorius.* Leges Canuti Regis Angl. c. 62.

TILANS, Πίερνης, σκώληξ, in Glossis Lat. Gr. Forte πέρνης, inquit Vulcanius. Desideratur haec vox in Glossis Graec. Lat. sed habetur Σκώληξ, *Tilans*, *vermiculus*, *vermis.* An *Tinea?*

TILEA, pro *Tilia*, Gall. *Tilleul*, in Descriptione censuum Monasterii de Crisenone.

✝ **TILETUS**, Schedula qua quis in jus vocatur. Statuta Auenion. lib. 2. rubr. 2. art. 1. Rursum occurrit eod. l. rubr. 6. art. 11. Videtur detorta vox a *Titulus:* nisi forte legendum sit *Biletus*. V. *Billa* 1.

TILHA, Saxon. Accusatio. V. *Tihla*.

TILIA. (1) Modus agri vel vineae. V. *Telia*. (2) Charta Corbeiensis: *Concessimus ipsi et haeredibus suis jure haereditario singulis diebus panem vnum monachorum . . . in quinque festis singula sextaria vini et in Quadragesima vnam Tiliam lardi, quae omnia soluentur de praepositura monachorum; iste est ligius homo Ecclesiae.* An *Tibia lardi*, seu perna,

Gall. *Iambon?* an *Petia*, frustu[m]
membrum? V. *Pecia*. (✝ Idem e[st]
ac *Telha*, imbrex porci.)

TILIATUS, TILIOSUS, *vasibi[lis]*
flexibilis, *vel ad tiliam pertine[ns]*
Iohanni de Ianua. Gloss. Lat. G[r.]
Sangerman. *Tiliosus*, *Tilleux*.

TILIENSIS CLANGOR. V. *Tilien[sis]*

✝ **TILLA**, scandula, Gall. *Tille*, [...]
de *Tilletiam*, earumdem praestat[...]
Ch. Ms. a. 1319.

✝ **TILLETUM**, locus tiliis consit[us]
Ch. Ms. a. 1260.

TILLIOLUS, a Gallico *Tilleul*, Til[ia]
in Chartulario S. Vandregesili tom.
p. 1455.

TILLUM Vita S. Samsonis Episc. D[o]
lens. l. 1. cap. 16. *Venenum poc[ulo]*
miscuit, *Tillum quoddam fricans*, [...]
dit ei bibere. Nescio an huc per[ti]
neat vox Gallica *Tille*, in Pedag[io]
Bapalm. ex Chartul. 21. Corb. [...]
359vo. *Caresse a voisins*, *a morter*
Tille, *etc.*

TILPTALIUM, *Linteolum minut[...]*
me carminatum, *sine carpia.* In Glo[s]
sae MSS. ad Alexandrum Iatrolog[...]
ex Graec. τιλτὰ, linteamenta, sp[...]
Aeginetam, vel τιλτὸς, discerptu[s]
vnde τιλτὸς μότος, linteum carptu[m]
V. *Carpia*.

TIMALLUS, TIMALUS. V. *Thymal[lus]*

✝ **TIMANIADARIS**, *[illegible]*
Ch. Ms. a. 1210.

TIMAR, seu *Timarium praedi[um]*
apud Turcas, Pensio, vel stipend[i]
um, vel reditus bene meritis m[ili]
tibus assignatus in praediis et pos[ses]
sionibus castrorum, oppidoru[m]
pagorum, agrorum, vel in percip[i]
endis decimis aliisue fructibus, c[...]
praefectura illorum locorum, vul[go]
Timarion, commenda, dynastia, r[e]
ditus 9000. asprorum et infra. [...]
Meninski. Simile est apud nos *F[eu]*
dum. **TIMARATI, TIMARAT[...]**
RES, et vulgatius *Timariotae*, no[n]
nunquam *Timarei*, Gall. *Timariot[s]*
Iidem fere qui *Milites limitanei*, V[a]
sallorum genus apud eosdem Tu[r]
cas, qui praedia possident *Tima[ria]*
ea conditione, vt militent ipsi, [...]
jubentur, cum certo equitum num[e]
ro, majori vel minori, habita *Ti*
marii valoris ratione. Passim n[...]
mor[...]

morantur apud Scriptores de rebus Turcicis.

IMBREDIVS, Paruus coetus. Sic Skenaeus de verborum significatione.

IMBRELLVM, Genus tormenti, eidem Skenaeo de verbor. significat. Idem quod *Tumbrellum*.

IMBRIVM, Fasciculus, vel certus numerus pretiosarum pellium, cujusmodi sunt Marturum, Murium Ponticorum, etc. quae ab exteris regionibus deferuntur: Gallis *Timbre*, Germ. Zimmer. In Glossis antiquis MSS. lego: *Timbre, locus propellium*. Sed an huc pertineant, vix puto. Charta Swecica an. 1314. apud Schefferum ad Chronicon Archiepisc. Vpsaliensium p. 228. *Vnam vlnam telae vel ejus valorem, de qualibet aratro. De qualibet Timbria pellium variorum, vnam pellem meliorem.* Fleta lib. 2. c. 12. §. 8. *Lasda pellium continet* 32. *Timbria.*

IMBRVM. Charta Martini Regis Aragonum apud Brizium Martinenium in Hist. Pinnatensi lib. 1. c. 47. *In quo quidem calice aureo supradicto sunt signa sequentia, videlicet in pede tres esmalti, duo Timbra, et vnus crucifixus Iesu-Christi, et in pomo, qui est in medio sex esmalti, duo ad signum Aragon, etc.* Vbi *Timbrum*, pro scuto insignium seu armorum videtur sumi. V. *Tymbris*.

TIMERE, cogere, compellere, in Ch. Ms. a. 1264.

IMIAMATHERIVM, etc. V. supra *Thymiamaterium*.

IMIDVS, Horribilis, qui timorem incutit. Miracula B. Aegidii tom. 3. Aprilis p. 244.

TIMINVS, mensurae species, Siculis et Neapolitanis, apud Cenc. inter Cens. eccles. Rom.

IMO, pro *Temo*, Gall. *Timon*, Ital. *Timone*. *Timones quadrige*, in Literis an. 1253. to. 4. Ordin. Reg. Fr. p. 634. V. *Temo* 1. & 2.

TIMOA, species verrucarum, in Gloss. med. Simon. Ian.

TIMONAGIVM, idem quod *Themonaticum*. V. in hac voce. Charta Willelmi Cardinalis Archiep. Remensis an. 1182.

† TIMONARIVS, gubernaculum, clauus nauis, in Ch. a. 1263.

TIMONATICVM. V. *Themonaticum*.

TIMONVS. Gubernaculum nauis, seu gubernaculi manubrium, Gall. *Timon*. Informationes ciuitatis Massil. de passagio transmarino e MS. Sangerman.

TIMORANTER, Timide, in Actis B. Christinae to. 4. Iunii p. 298.

TIMORARE, Timorem incutere, apud Ottonem Morenam in Hist. Rer. Laud. p. 46. 54.

TIMORATIVS, Cum majore reuerentia, in Glossario Barthii, to. 3. Reliq. MSS. Ludewig. p. 418. ex Guiberti Hist. Palaestina.

TIMORATVS. Wippo de Vita Chunradi Salici p. 428. *In Dei seruitio Timorata. in orationibus et eleemosynis assidua.* Gesta Innocentii III. p. 77. *Deuotus et timoratus.* Ditmarus lib. 2. *Filiam bene Timoratam, etc. Humiliter et timorate*, apud eumdem lib. 3. Fulbertus Carnot. Epist. 40. *Haerebam timorate suspensus et exspectans, etc.* Occurrit non semel: Gallis *Timoré*, Dei timidus et a leuibus culpis auersus. *Timoratus et totus plenus Deo*, in Chronico Noualic. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 735. Adde l. 2. de Imit. Christi, c. 10. n. 3. etc.

TIMOROSE, Timide. *Murmurabatur latenter et Timorose*, Rolandino Patauino in Chron. Taruisino apud Murator. to. 8. col. 304. Paulo alia notione Statuta Canonicorum Regul. saec. XIII. apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 87.

TIMOROSVS, Timidus, Gallis *Peureux*. Constantinus Afric. l. de Gradibus.

TIMPA, f. Limbus. Ioh. Buschius de Reformat. Monaster. c. 3. *Tunc dixit Archiepiscopus, accipiens Timpam cappae Praepositi: Non obest vobis, etc.*

TIMPANI. V. *Tinpeni*.

† TIMPANVM, i. q. *Timbrium*, fasciculus l. certus numerus pretiosarum

rum pellium; Reg. S. Iusti Cam. Comput. Paris.

TIMPORA, pro Tempora, saec. 3. SS. Benedict. part. 1. p. 182. et alibi.

✝ TIMPVS, capitis pars, tempus. Ch. Ms. a. 1352.

TIMVLVS, in Glossis Lat. Graec. et Graec. Lat. ἔφυδρις, ἐξάπτων ἐπινηχόμενον τῷ νώτῳ. Martinio videtur addendum, ὕδατος, ita vt *Timulus*, si genuina lectio est, idem sit quod *Tippula, bestiolae genus sex pedes habentis, sed tantae leuitatis, vt super aquam currens non desidat*, vt habet Festus: ad quem vide Scaligerum.

TIMVRVS, Piscis species, eadem forte quae Italis *Timalo*, in Statutis Placentiae fol. 79vo.

TINA. (1) Lib. 3. Reg. c. 10. *Attulit ex Ophir ligna Tina multa nimis, etc.* Vbi editio Gr. ξύλα ἀπελέκητα, *securi non dolata* ligna, inquit Eucherius, et ex eo Papias, de quibus Salomon gradus fecit in Domini domo, incognita etiam perioribus Iudaeorum. Glossa: *Imputribilia, spinosa, in similitudine albae spinae Tina candida sunt et rotunda, et inuenitur in Bibliis correctis duplex litera i, scilicet Tiina, vel Tina per simplex i.* Ita etiam Io. de Ianua, et Auctor Mamotrecti. (2) TINA, seu TYNA, Vas grande ligneum tam lavationibus quam condendis vinis paratum, quod vocabulum vsurpatum a Varrone tradidit Nonius. Galli etiamnum *Tine* dicunt, ut et Germani *Tine*. Apitius lib. 4. de re culin. c. 2. *Rutae suffundes liquamen, quod satis erit, et olei modicum, et commiscebis in Tina cum pulpis.* TINVM, eadem notione. Notae Tyronis pag. 149. (3) Pilei species, in modum forte ac formam *Tinae* confecta, cujusmodi fere sunt Clericorum isti pilei, quos *Bonnets carrez* dicimus. Synodus Sodorensis in insula Manniae c. 7.

✝ TINALE, vas grande, i. q. *Tina* 2. Test. a. 1480.

✝ TINARIVM, conclaue rationarium. Ch. Ms. a. 1217.

TINASIVM, Torcular, vel cella[ria]naria, vbi sunt *tinae*. Charta 1169. apud Murator. delle A[nt.] Estensi p. 336. V. *Tina* 2.

TINC, *Ligo* exponitur in gloss[a in]terlineari in Grammatica MS. S[ma]ragdi.

TINCA, apud Mundinum de An[ato]mia p. 172. Italis *tinca* est piscis, Lat. *Merula*, Gallis *Tenche*. A[uso]nius in Mosella:

> *Quis non et virides, volgi s[ola]tia Tincas*
> *Norit?*

Cardanus de rerum varietate lib. [...] c. 42. *Tincarum decocto ma[...] omnes tolli existimant; quoniam [...]tum sit ac viscidum, unde matr[...] maculae ad se trahat.* V. Hom[...]num.

TINCMAN, Decanus. V. in *Ti[...]ginus*.

TINCTA. (1) Tinctura, *i. e.* Sc[...] scriptio. Lucifer Calaritanus lib. [de non parcendo in Deum delinquentibus /] Moriendum esse pro Dei filio. (2) Diploma Friderici II. Imp. an. 121[...] apud Rocchum Pirrum in Archi[e]piscopis Panormitan. *Donamus [...]tam Tinctam nostram ipsius civitati[s] nostrae Panormitanae, quae fuit et [...] poterit in futuro, cum fundico, [...] omni jure, et libertate sua.* Infra: *Omnia jura ipsorum Iudaeorum, et redditus ipsius Tinctae.* V. Tinto[...] (3) Charta an. 1338. to. 2. Hist. Dalphin. p. 363. *Centum duodec[im] vitrorum formae Tinctarum.* Ber[...] scyphos campanae formam referen[tes] intelligit Cl. Editor; sed m[...]lem *Tinarum*, quae formam h[anc] saepius referunt. V. *Tina* 2. et 3.

TINCTARE, Ioh. de Ianua, *frequenter tingere; a quo Tinctitare.* V. [in] hac voce.

✝ TINCTENETVM, inter grana tin[c]cturae vtilia recensetur, in Stat. [...] 1317.

TINCTIO, Baptismus. V. *Tingere*.

TINCTITARE, vel *Tinctare, Taborer, ou joer des naquaires, ou fountre maindre*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. V. *Tinctare*.

TINCTITVLA, *Parua tinctrix*, in iisd. Glossis.

✝ TIN-

...TINCTVRARIVS, Tinctor. Ch. a. 1257.

TINCTORIA, officina tinctoria. Ch. a. 1317.

TINCTORIVM. (1) Eucherio Lugdunensi et Papiae, *Baptisterium*. V. hac voce. (2) *Gladius*, in Glossis Isidori. Lege et vide *Cinctorium*.

TINCTRIX, Iohanni de Ianua, Quae tingit: *Teinguerresse*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

TINCTVM. (1) Vel TINCTVS, panni species, in Ch. Ms. Henr. II. reg. Angl. (2) I. q. *Tinctoria*, officina tinctoria, in Ch. ap. Cenc. inter Censf. Rom. eccles. (3) Spuma sanguine tinctum, apud Alex. Iatrosoph.

TINCTVRARIA, quidquid ad tincturam necessarium est. Ch. a. 1372.

TINCTVRARIVS, Ad tincturam pertinens. *Tincturarius cacabus*, in Charta ann. 1156. inter Instrum. novae Galliae Christ. to. 6. col. 40.

TINEA, Scabies; ex Gall. *Tigne*. Occurrit apud Folcardum in Vita S. Ioannis Episc. Eboracensis n. 2.

TINEARVM DIES. V. in *Dies* 3.

TINELLVS. (1) Vel TINELLVM, Coenaculum aulicorum, Italis *Tinello*. *Diminut. di Tino, vaso grande di legname, nel quale si pigia l'uva, per fare il vino*, vt habent Academici Cruscani, quibus *Tinello* dicitur *nelle corti de' Principi, è il Luogo dove mangiano i cortigiani*, Locus vbi comedunt Aulici. Ordinatio Humberti II. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 404. col. 2. *Item, sit in exercitio officii dictae coquinae vnus cocus pro persona dictae Dalphinae, et cocus vnus alter pro Tinello*. Quidam vocem hanc non a *Tino* cum Academicis Cruscanis, sed a *Tin, Tin*, seu Tintinnabuli sono, quo convocantur ad refectionem, deducunt, vnde primum dictum fuerit *Tintinellum*, vel *Tintinellus*, deinde *Tinellum*, vel *Tinellus* per syncopen. Malim a *Tino*; vt enim Galli *Vaisseau* de vase dicunt, ac de loco ampliori v. g. aula, ecclesia, etc. sic Italos *Tino*, vel *Tinello* de vtroque dixisse probabile est. Pro vase legitur in Statutis Montis-regalis p. 913. *Item pro quolibet Tinello, cibrio, et situla magna sol. den. sex.* V. *Tina* 2. *Tinellus*, et Menagium in Orig. Ital. et Gall. Tertium hujus vocis etymon indicat Ioh. Loccenius, vt mox dicetur in *Tinnulus*. (2) † Vectis species quo vasa aquaria vel vinaria feruntur, Gall. *Tinel*. Lit. remiss. a. 1357.

† TINETA, diminut. a. *Tina* 2. doliolum. Ch. a. 1287.

TINEVM, f. pro *Tannum*, Quercus cortex, Gall. *Tan*. Charta Innocentii III. PP. ann. 1208. apud Murator. tom. 7. col. 888. *Forestam juxta ecclesiam S. Stephani, et de capite pontis de prato, et de Tineis, molendina, vineas, etc.* V. *Molendinum ad tham*.

TINGATIO. Donatio. V. *Thingare*.

TINGERE. (1) Baptizare, baptismum impertiri. S. Cyprianus epist. 71. (2) Forte pro *Tondere*: vox maxime vsurpata, vbi de falsa moneta. V. *Tonsare* et *Tonsores*. Transactio an. 1273. inter Probat. to. 6. Gall. Christ. novae edit col. 339.

TINGINVS, Decanus. V. *Tunginus*.

TINGITARE, *Frequenter tingere*, in Glossis a Vossio laudatis lib. 4. de Vitiis serm. cap. 28. V. *Tinctitare*.

† TINGVLA, pars ornatus equi in Ch. 1450.

† TINGVLARE, regulis ligneis, Gall. *Tringles*, aperturas obstruere, in Ch. a. 1381.

TINGVLVM, f. Mappula. Vsus Fuldenses: *Camerarius Abbatis procuret cultellos, coclearia et Tingula*. V. *Toacula*.

TINIARA, Βρῶσις, ἡ σῆψις, in Glossis Lat. Graec. In Graec. Lat. additur *robico*.

TINIATVM, Σητόκοπον, in iisdem Glossis. In MSS. Sangerm. *Tiniatus*, σητόκοπος, *Tinea* corrosus.

† TINIOSVS, scabie laborans, Ital. *Tegnoso*. Lit. remiss. a. 1352.

TINNA, Vasis genus. V. *Gastrum* et *Tina* 2.

TINNELIVS, Extrema pars ejus loci quem alluit fluxus *maris*, Skenaeo de verb. signif. p. 158.

TINNHATERIA. Charta ann. 1414. e Schedis Praes. de *Mozangues*: *Moinerius percipit illo die quo molit, vnam Tinnhateriam vltra tertiam partem lucri, quod sit in dicto molendino.* Vox ducta a *Tina* 2. Vas majus. Est autem *Tinnhateria*, mensura minor tantum capiens, quantum pugillo contineri potest, vt patet ex alia ejusdem rei Charta, vbi pro *Tinnhateria* legitur *Pugnatoria.* V. *Poinenderia* et *Pugnanderia.*

TINNIOLVM, Tintinnabulum. Vita S. Hilarii Arelatensis.

TINNISO, Κονίδεςμος, in Glossis Lat. Graec An *Tintinnaculus*, qui δέρμα κόπτει, Qui pellem percutit, verberat, inquit Martinius.

TINNITARE, TINNIPARE, *Sonare, tinnire*, in Glossis laudatis a Vossio l. 4. de Vit. serm. cap. 28. vbi pro *Tinnipare* legendum censet *Tintinare*, vt est apud Catullum Epigr. 52. Nonius habet *Tintinnare*, ex Nigridio et Afranio.

TINNIVOLENTIA, et TINNIVOLVM, Sonoritas, in Actis SS. Maii to. 7. p. 600.

TINNVLVS, Sonitus ex aere aut ferro percussio. Glossae Lat. Gr. ἦχος ἐπὶ χαλκῦ καὶ σιδήρυ, *Tinnulus* : *Tinnitus.* Gloss. Lat. Gr. *Tinnulum*, πλῆκτρον. (ἀλαλάζων. Et mox: *Tinnulus*, ἦχος, etc.) Papiae, *Tinnulus* est *sonus liquidus*, *lenis*, *et parus*. Hieronymus in Prolog. in Iob. *Interdum quoque et vicinus dulci et Tinnulus fertur numeris lege solutis.* *Tinnulus vocis* dixit Sulp. Seuerus in Epistola ad sororem tom. I. Miscell. Baluz. p. 353. adjectiue vero Catullus 62. 13. *Tinnula vox*, Ouid. Met. 4. *Aera Tinnula*, *Tinnulae chordae*, Senecae in Troade v. 833. A *Tinnulo*, vel *Tinniolo*, dictum volunt Regum Palatium, quod vt in monasteriis fieri solet ad *Tinnulum*, seu *tinnitum* campanae singuli regii Palatii domestici ad epulas cierentur: indeque *tener tinel* nostros dixisse pro *Curiam solennem celebrare.* *Cola de Beneuento* in Tractato d[...] *Gouerno della Corte d'un signore* c. 1[...] At Ioan. Loccenius lib. 3. Antiqu[...] Suecicar. c. 23. videtur indica[...] *tuna* aulam significare, vel certe l[...] cum consepṭum: vnde prouerbiu[...] Suecicum de agrestibus et illepidi[...] *Tu non fuisti in Tuna*; Galli di[...] rent: *tu n'as pas esté à la Co*[...] proinde ex *Tuna*, formata fue[...] vox *Tunella* vel *Tinella*, atque in[...] Gallic. *Tinel*, pro palatio. Bl[...] Ortizius in Itinerario Adriani V[...] Papae c. 19. *Ibique familia Pon[...]ficis in palatio ipso Tinellum, vt [...] loquar, Romanum agnoscere cep[...] quo se familiares vescendi gratia co[...]ferebant.* Adde cap. 435.

TINSIRETA, Bestiae genus m[...]hi ignotum. Epistola Iohan[...] Presbytero seu Regi Abissin. fal[...] adscripta ad calcem MS. Corbeien[...]sis: *In terra nostra oriuntur et n[...]triuntur elephantes . . . camelea[...] Tinsirete, pantere, onagri, etc.*

TINTA. Charta an. 1083. apud Ug[...]hellum to. 4. p. 1457. *Sedimen[...] vnum cum Tinta, cum acra, quae i[...] extat, et campo insimul tenenti*, c[...] Infra: *Idem sedimen cum Tinta*, et[...] V. *Tincta* 2.

TINTIARE. V. in *Baulare.*

† TINTIGNAMENTVM, tinni[...] in Ch. a. 1399.

TINTILLARE. (1) Proprie pro T[...]*tillare*, metaphorice Tentare, [...] malum quasi titillando inducer[...] Acta S. Franciscae Rom. tom. [...] Martii p. 172. (2) † Iterato [...]tu fores pulsare, *tintinnare*, [...] Iul. p. 423.

† TINTINNABVLARIVM, camp[...]nile. Ch. a. 1488.

TINTINNABVLVM, Vas aquarium [...] diminut. a *Tina* 2. vnde legend[...] videtur *Tinabulum.* Vsus S. Ge[...]mani a Pratis in Probat. Hist. ejus[...] Abbatiae p. cxxxiv. col. 2.

TINTINELLVM, *Tintinnabulum*, cam[...]panula. Chronicon Parm. tom. 9 Muratorii col. 769. V. *Tinnulus.*

TINTINNABVLVM, Campana, qu[...] pulsatur in triclinio et in refectori[...] Monachorum, apud Beletum de Diui[...] offic. c. 86. V. Capitula Monachoru[...]

Angiam directorum c. 8. Appen-
ce ad Capitularia Regum Fr. edit.
luzianae. Priuilegium *tintinna-*
li. Bulla Paschalis II. anno 1103.
ud Puricellum in Basilica Ambro-
na p. 109. et Puccinellum in Zo-
ico Mediolan. part. 3. p. 377.
ntinnabulis exornatas interdum
isse Sacerdotales vestes obserua-
is in vv. *Capa*, *Stola*, *Tinniolum*
Tunica. Sed et procerum ita
pingit Apuleius lib. 10. *Et pi-*
libus balteis, et Tintinnabulis per-
gatis exornatum, ipse residens aman-
fime nonnunquam comissimis affa-
r sermonibus. Eccardus in Le-
m Salicam p. 151. obseruat etiam,
eculo praesertim XIV. lautioris
nditionis hominum vestibus addi-
i fuisse tintinnabula. TINTIN-
ABULUM CAMPANAE, Claua,
idicula, Gall. *Battant*. Obituarium
lS. Eccl. Morin. fol. 42. V. *Pul-*
re 3.

TINTINNUM, Tintinnabulum ar-
ientorum collo appensum Lex
urgund. tit. 4. §. 5. *Qui Tintin-*
num caballi furto abstulerit, etc.
Lex Salica tit. 29. §. 2. *Si vero de*
ecoribus Tintinnum furauerit, etc.
. . . *Si quis Skellam de caballis fu-*
rauerit, etc. Fortunatus lib. 2.
Poëm. 17.

Tintinnum rapit alter inops ma-
gis improbus ille,
Qui jumentorum colla tenere
solet.

TINTIRCONUS, infector, in Ch.
. 1375.

TINTON. V. *Symphonia*.

TINTORIA, Officina tinctoria, vbi
inguntur panni, in Charta Caroli
I. Regis Siciliae apud Vghellum
om. 9. Ital. sacrae p. 929. V. *Tin-*
ta 2.

TINTULUS, Promulgatio, quae fie-
bat per campanae tinnitum in pa-
rochiis. Inquisitio ann. 1323. to. 1.
Hist. Dalphin. p. 41. V. supra
Tinnulus.

TINTURARE, Tingere, Gall. *Tein-*
dre. Charta an. 1525. e Schedis D.
le Fournier.

TINTURIA, Tingentium officina.
Cum platea domus Tinturiae, in Char-
ta an. 1494. ex iisd. Schedis.

TINUM, Vas magnum. V. *Tina* 2.

TIOCIUM, f. Contracte scriptum pro
Tyrocinium, Locus vbi juuenes in-
stituuntur et exercentur. Charta
Longobardica an. 745. apud Vghel-
lum in Episcopis Aretinis: *Ad haec*
respondebat . . . . quod Ecclesiae
istae vel Tiocia, vnde agimus, in ter-
ritorio Senensi positae sunt. Infra:
Dum ad tantorum annorum curricu-
la possessionem S. Donati in praedi-
ctis baptisteriis et Tiociis esse cogno-
uissemus, etc.

TIORDO. Charta saec. XII. ex Archi-
uo S. Victoris Massil. *Post haec ve-*
nit dies, vt acciperent vxores suas,
venerunt ad monachos vt facerent
eis Tiordinem. Sic mos est. Haud
scio an bene scriptum: vt vt est,
Praestatio quaedam hic indicatur,
quam dominis suis exhibebant vas-
salli, vt ab iis matrimonium con-
trahendi facultatem obtinerent.

TIPETTUM. Concilium Londinense
ann. 1342. c. 2. vbi de habitus Cle-
ricorum abusu: *Ac caputii cum Ti-*
pettis mirae longitudinis, etc. Quo
loco *Tipettum*, est quod *Toupet*
vulgo dicunt Galli, apex, qui ca-
pitio imminet. Vnde nescio an non
legendum fuerit *Tuppetis*. Glossari-
um Aelfrici: *Apex, summitas galeae*,
helmestop. V. *Tufa*.

TIPPA, f. Idem quod *Tophus*, Gall.
Tuf, Ital. *Tufo*. Chronicon Romu-
aldi II. Archiep. Salern. apud Mu-
rator. tom. 7. col. 81. V. *Tufus*.

TIPSANA. V. *Nebula* 2. et *Ti-*
sana.

TIPUS. (1) Pro *Typus*. V. in hac
voce. (2) †Simulatio, causa, prae-
textus, in Ch. a. 1273.

† TIRA, tortilis ex virgultis laqueus,
in Ch. a. 1332.

TIRACES. Gloss. Isidori: *Bestiones*,
Tiraces.

TIRALLA. Chron. Ceccanense, seu
Fossae nouae an. 1196. *Optimam Ti-*
rallam frisatam super altare, pulchra
sandalia cum caligis. Sed legendum
Tuallam. V. *Toacula*.

TIRANNI, Trabes, quibus aedium muri continentur, Gallis *Tirans*. Historia Vezeliacensis lib. 4. pag. 617.

TIRANNUS, TIRANNIZARE, etc. V. infra *Tyrannus*.

TIRARE. (1) Projicere, displodere, Gall. *Tirer*, Hispan. *Tirar*. Deliberatio MS. de ingressu Caroli VIII. Regis Franc. Neapolim genialiter agendo an. 1416. (2) Trahere, Gall. *Tirer*, Ital. *Tirare*. Miracula S. Zitae, to. 3. Aprilis p. 523. *Tirare campanas*, in Charta an. 1339. ex Archiuo S Victoris Massil. (3) Extendere, explicare, Gall. *Etendre*. Statuta Montis Regal. p. 277. **TYRATUS**, Extentus. Charta Annae Dabsaco dom. de Monte-Altruco an. 1488. (4) Producere, Gall. *Allonger*. Inuentar. MS. an. 1476. ex Tabular. Flamar. (5) † Moleste aliquem hinc et inde trahere, agitare, in Instr. a. 1217. (6) † Nomen alicujus in schedula scriptum sorte educere, in Priuil. a. 1369. (7) † Adulteri poena, cum ad equi caudam vel ad currum alligatus per vrbem ducitur, in Consuet. Ms. Dombens.

† **TIRARIBA**, retis species, in Ch. a. 1405.

TIRASSARE, Trahere, Gall. *Trainer*, Prouincialibus *Tirassar*. Inquisitio an. 1268.

TIRASSE. Inuentarium ann. 1379. e Schedis Cl. V. *Lancelot: Item, vnum rete vocatum Tirasse modici valoris.*

† **TIRATOR**, trahens, in Ch. a. 1360.

TIRATORIUM. (1) Charta an. 1263. ex Regesto 31. Chartophylacii Regii fol. 102. qua Renaldus *de Chigy* et ejus vxor vendunt Regi *tres partes, quas se habere dicebant in quodam botatorio sito apud Villam nouam Regis, ante Tiratoria ejusdem villae, etc.* Exstat etiamnum in vrbe Parisiensi compitum, quod vocant *la Croix du Tiroir*. A verbo *Tirare*, extendere, accersendam esse vocem *Tiratorium* cuiuis, ni fallor, probabile videbitur, adeoque idem esse quod supra *Tendaris*. An vero hinc repetenda sit denominatio co piti *de la Croix du Tiroir*, nond assecutus sum. V. *Sauval* in An quitatib. Paris. tom. 3. pag. 6 edit. an. 1724. (2) Fridericus lib. 2. de Arte venandi c. 55. *Tiratorium, quodcunque membr auis, aut alterius animalis dand falconi ad mordicandum in eo, inquietet se falco propter timor aut aliam causam. Et est duplex T ratorium, vnum carnosum, quod d bet esse recens, et de bonis carni .... aliud est non carnosum, qu debet esse ossuosum, et neruosum, munitum plumis aut pennis, quod d tur falconi, potius ad impedimen falconem circa ipsum, et ad plumandum in ipso, potius qu ad gustandum, vel comedendu etc.*

† **TIRETANIUS**, pannorum qui T *retani* vocantur, textor, in Consu Genouef.

TIRETANUS, Pannus lana fila textus Gall. *Tiretaine*. Pedag um Peronnae in Chartul. Corb. fol. 333.

TIRETUM, a Gall. *Tiroir*, Duc scrinium, in Inuentario an. 1476. e Tabular. Flamar.

TIRIACA, pro *Theriaca*, Gall. *Ti riaque*, Bernardo *de Breydenbach* Itin. Hierosol. p. 59.

TIRO, TIROCINARI, etc. V *Tyro*.

† **TIROGULA**, *serum lactis*. Gloss med. Sim. Ianuens.

TIROGRILLUM, perperam leg apud Willelmum Armoricum lib. Philippidos Spelmannus, pro *Chi grillum*. V. *Chirogrillus*.

TIRONATUM, *Rudimen*, μελετ σρατευμα, in Glossis MSS. Reg Cod. 1013. Tyrocinium. V. Can Eccles. Afric. c. 90.

TIRONICARE, TIRONIZARE. V *Tyro*.

TIRONIUM, Genus aciei dispone dae, quod cum cuneo confundi Modestus de Vocab. *Tertio prae piendum, vt quadratam aciem repent constituant, quo facto in Tironium, quem Cuneum vocant, acies ipsa vertenda est.*

TIR

TIRENVS, pro *Terenus*. V. in hac voce.

TIRSVS, pro Thyrsus, Fragmentum, pars: an quia Thyrsus est dimidia lancea? Roland. Patav. Chron. lib. XI. c. 4. apud Murator. tom. 8. col. 328.

TIRVNCVLVS, miles recens, t. 7. Iul. p. 202.

TIRVNLA, Iudicium an. 1030. Marcae Hispan. col. 1045. *Testatus fuit illi partem rerum suarum, id est, ipsum solarium cum trileis et Tirunlis, quae in circuitu sunt et domibus.*

TIRVS, Immanis belluae species. Epistola Iohanni Presbytero seu Regi Abissin. falso adscripta ad calcem MS. Corbeiensis.

TISANA, Gall. *Tisane*, alias *Ptisane*, Ptisana, a Graeco πτισάνη. Glossae ad Doctrinale Alexandri de Villa Dei: *Tisana, aqua cocta in hordeo.* Occurrit non semel. V. *Tysana* et *Fariola*.

† TISICA, phthisis, t. 2. Sept. p. 472.

TISIS, vel TYSIS, pro Phthisis, Gall. *Phthisie*. Ioan. de Ianua: *Tysis, vlceratio in pulmone et tumor, sic dicta Graece; quia fit consumptio corporis totius: vnde Tysicus, tali infirmitate detentus.*

TISO, TISONVS, Gall. *Tison*. Titio, to. 5. Anecd. Marten. col. 1825.

† TISSERANDVS, textor, a Gall. *Tisserand*, in Ch. a. 1372.

† TISSERIVS, idem, in Ch. a. 1387.

TISSOR, Textor, Gall. *Tisserand*. *Tissor pannorum*, in Charta an. 1317. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 218.

TISSVTVS, Textus, Gall. *Tissu*, vt supra *Testutus*. Capitulum Ludouici Imperat. an. 817. apud Murator. to. 4. p. 609. V. *Texus* et *Textus*.

TITIA, Κρεία (κρέας) νηπίων, ὃ λέγουσι εἰζει . . . . in Glossis Lat. Graec. et Graec. Lat. a Graeco τυτθὸς, νήπιος, paruus.

TITIENSIS CLANGOR, *id est, sonitus cum tumultu*, in Glossis Isidori. In Excerptis habetur *Tiliensis*, f. pro *Titinniens*, ab antiquo *titinnire*, pro *tinnire*.

TITILLARE, *Titubare, vacillare*, in Glossario Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 170. ex Baldrici Hist. Palaest.

† TITIONARI, *Titionibus praeparare, eos in ignem mittere.* Vgutioni et Io. de Ianua. *Tisonner* dicunt Galli.

TITIONARIVM, *Locus ignis, vbi titiones morantur.* Vgutio. Addit Ioan. de Ianua, *vel instrumentum mittendi titiones in ignem.* Glossae Lat. Gall. Sangerman. *Ticionarium, Tisonnier, ou foier.*

TITIVNCVLVS, pro *Pipiunculus*. V. *Pipiones*.

TITTEX, Μύραξ, in Glossis Lat. Gr. V. Conjecturas Martinii in Lexico.

TITTVS, perperam pro *Litius*, in Glossis Isidori v. *Telonem*. V. *Telon*.

TITVBARE CAMPANAM, in Obituario MS. Eccl. Morinensis fol. 39vo. Gall. *Tinter*, alterum campanae latus lente pulsare. V. supra *Tintinnabulum*.

TITVLARE. (1) Titulo praesignire, exornare; *Designare titulo vel titulum apponere*, Ioanni de Ianua: *Tituler, designer, mettre tiltre*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. Tertullianus lib. de Anima cap. 13. *Quis non animae dabit summam omnem, cujus nomine totius hominis mentio Titulata est?* TITVLARE, Inscribere, Gall. *Intituler*. Iohan. Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 4. c. 15. n. 81. TITVLARE SE REGEM, Regium nomen sibi adsciscere, Gall. *Prendre le titre de Roi.* Sallas Malaspinae lib. 6. de Rebus Siculis, apud Baluzium to. 6. Miscell. p. 344. DETITVLARE, Titulum auferre, delere. Iosephus Iscanus lib. 2. de Bello Trojano. (2) *Significare*, in Glossis Arab. Lat. (3) Pro Titillare. S. Althelmus de Laude Virginitatis cap. 17. Simili modo in Gemma gemm. *Titulare* exponitur ad venerem ac luxuriem incitare; vnde postea deducit, inquit Vossius, ridiculam vocem *Titilli-*

dictum est in *Rotulus* et in *Breuis*. Plures hujuscemodi *titulos* de morte Mathildis primae Parthenonis SS. Trinitatis Cadom. Abbatissae conscriptos exhibet Mabillonius to. 5. Annal. Benedict. pag. 670. et seq. Sed quia in hisce Versibus nonnunquam futilia et vana scribebantur, Monachi Majoris-monasterii in sua Epistola encyclica de morte Bernardi Abbatis eod. to. p. 668. socios monent, *Patrem suum virum sanctae senioritatis fuisse, et non solum verba peccatricia, sed et vana et scurrilia, et quocumque modo inutilia exosa habuisse, et ab auditu suo, quantum potuit, rejecisse.* Quare *Sanctitatem vestram precamur*, inquiunt, *vt versuum naenias et derisiones, quae potius, quam prosint defuncto, facientibus accumulant damnationem, ab hac charta submoneatis, tantumque simpliciter locorum vestrorum nomina, et quid pro defuncto patre nostro et pro nobis feceritis, annotetis, vt quid etiam nos pro vobis debeamus facere, cognoscamus.* V. eumdem Mabillon. to. 3. Analect. pag. 487. (8) TITVLVS CRVCIS, Crux nude. Concil. Turon. II. can. 3. *Vt Corpus Christi Domini non in imaginario ordine, sed sub Crucis Titulo componatur.* (9) Bona, facultates, quae quouis titulo alicui competunt. Conuent. apud Andelaum a. 586. (10) † TITVLVS MITRAE, lamina aurea quae in gyro mitrae orificium ambiat. Bonann. hierarch. ecclesf. c. 64.

TIVPHADVS. V. *Thiuphadus*.

TIVS, Patruus. V. *Thius*.

TIVTISCE, Germanice. V. supra *Theotisci*.

TIXATOR, Textor, Gall. *Tisserand*. *Tixier*, in Consuet. Andegav. art. 173. Index MS. Beneficiorum Eccl. Constant. fol. 17.

TOACVLA, TOBALEA, etc. Mappa, mappula, mantile, manutergium, Gall. *Touaille*, Prouincialibus *Touaillo*, Ital. *Touaglia*, Hisp. *Toalla*. Chronicon Fontanellense pag. 245. *Ad saccos autem faciendos drappos albos 2. de quibus fieri possunt staminae 10. Toaculae 4.* Occurrit ibi semel atque iterum. TOAGLA. Statuta Ciuit. Astae de-intratis [...] tarum. TOAILLIA, in Inuent[...] S. Capellae Paris. an. 1363. ex [...] Reg. Vbi *Toaillia* est Tapes, [...] menti genus, vt et in sequen[...] aliquando. TOALEA. Ordo R[...] apud Mabillon. to. 2. Musa[...] p. 198. TOALHA. Testamen[...] an. 1199. apud Baluz. tom. 2. [...] Aruern. p. 257. TOALIA. T[...] mentum Riculfi Episcopi Helen[...] an. 915. TOALLIA. Comp[...] an. 1239. e Bibl. Regia. TOBAL[...] Charta Ioannis Archiep. Cap[...] ann. 1301. TOBALEOLA. O[...] Rom. apud Mabillon. to. 2. M[...] Ital. pag. 532. TOBALIA, T[...]BALLIA. Matthaeus Siluat[...] *Mandile*, *Tobalia*. THOBAL[...] Computus an. 1333. tom. 2. H[...] Dalphin. p. 280. THEOBAL[...] Inuentarium MS. Eccl. Anic[...] an. 1444. TOBALIVM, vel T[...]BALE. Synodus Limae ann. 15[...] tom. 4. Concil. Hispan. pag. [...] col. 2. TOELLA. Visitatio Rel[...]arum S. Launomari an. 1284. [...] 4. Benedict. part. 2. pag. 258. T[...]ILLIA. Inuentarium Eccl. Nov[...] an. 1419. TOGILLA. Io. d[...] nua: *Togilla, parua toga: item* [...] *citur mantile.* Alibi: *Facitergi[...] Togilla, gausape.* Balbus in Cath[...]lico: *Mapa, Togilla.* Gloss. L[...] Gall. *Togilla, vel mantile, ve[...] gula, parua toga, petite robe:* [...] *Togilla, Touaille.* TOVALIA. A[...]nales Mediolan. apud Murator. [...] 16. col. 810. TOVIALLIA. In[...]uentarium MS. Ecclesf. Nouio[...] an. 1419. TOVAILLA, TO[...]ALLIA. Ordinarium MS. Eccl[...] Lexov. saec. XIII. ad diem Nati[...]tis Domini. TOVALVS. Memor[...]le ann. 1297. ex Archiuo S. Vict[...]ris Massil. TOWELLA, apud Ry[...]mer. to. 9. p. 278. col. 1. TVA[...]BOLA. Leges Palatinae Iacobi Re[...]gis Majoric. in Actis SS. Iunii tom. 3. pag. LXXII. TVALEA. Ordo Rom. apud Mabillon. to. 2. Musei Ital. pag. 102. TVALIA, in Charta ann. 855. Marcae Hispan. col. 781. et in Actis SS. Aprilis p. 813. TVALLA. Chron. Fossae nouae an. 1196. TVALLIA, in Chronico C[...] uen[...]

...ad apud Murator. to. 7. col. 951.
D. Brussel to. 2. de Feudorum
... p. CLXXXIII. in Computo an.
...02. TVELLA. Chronicon Abb.
Trudonis l. 6. pag. 403.
...ANCVLA, vel ornamentum est
...ncae: Ita Glossae MSS. sed videtur
... Tobacula. Vl Toacula.
...LATVM, V. Trabeatum.
...A. (1) TOCHA. Glossae Isidori:
...cha, ut calculus dictus est, compato
...lo pilis quod sibi componimus. Calx
... est lapis, calculus diminutiuum.
...ocus mendosus. Legit Graeuius,
...bcuis, calculus dictus est, etc. Vos-
...us lib. 2. de Vitiis serm. c. 18.
...ocum, obseruatque Tocha pro cal-
...ulo etiam esse apud auctores de li-
...itibus agrorum: Trifinium quam
... quando constituimus cum
...gnis, id est cineribus aut carboni-
...bus, et calce ibidem construximus, et
...perduximus, et super Tocham mon-
...cellum constituimus. Eidem Vossio
...idetur et ad Graecos manasse,
...uando Tzetzi Chil. 12. pro calculo
...icitur τζόγη, nisi τζόγη ex Schacus
...t, hoc est, calculus. Meursius ibi
...egit τζόχαι. V. Glossarium mediae
...raecitatis in hac voce. (2) Ru-
...ganus pileolus, Gall. Toque. Me-
...otus Serm. fol. cxx. V. Togua.
...CCVS, (ab Ital. Tocco, frustum,
...egmentum.) Chronicon D. de Gra-
...nna apud Murator. to. 12. col. 617.
Recuperantes praedam ouium . . . vi-
...imus quosdam ex illis peditibus . . .
Toccum unum dimissarum ouium
...ransportare.
...CH, TOCHA. V. Toc, et To-
...a 1.
TOCHINARE, Tochinorum h. e.
praedatorum s. rebellium more age-
...re; vnde TOCHINATVS, eorum
facinus. Hist. Nem. t. 3. prob.
... 65.
...CVA, TOCVIS. V. Toca 1.
...DA, TODINVS, TODERE. Vgu-
...io: Toda est auis, quae non habet
...ossa in tibiis, quare semper est in mo-
...tu, vnde Todius (al Todinus) dici-
...tur ille qui velociter todet, et moue-
...tur ad modum Todae, et todere, mo-
...ueri, et tremere ad modum Todae.
Festus: Todi, et Todelli, sunt aues
paruae. Glossae Lat. Gr. Tudeca-
lus, ἐρίθακος. Latinis autem ἐρίθα-
κος est Rubecula. Glossae Lat. Gall.
Sangerman. Toda, un oisiau, verdie-
re. Todere Trambler. Todinus,
Tramblables, cheables. Todonus,
idem. Adde Iohannem de Ianua.
TODELLVS, TODERE. V. in Toda.
TODERICVM. Leo Ost. lib. 3. cap.
11. ait, Desiderium Abbatem Mo-
nasterii Casinensis aedes renouasse,
atque in iis domum Abbatis, adjun-
cto illi Palatio cum absida, quod vete-
res Todericum appellare solebant. An
Theodericum, a Theoderico Rege
Italiae conditore?
TODINVS, Gracilis, quomodo, To-
du, (Dodu) vulgus nostrum vsur-
pat. Erant et tibiae et crucicula gra-
cilitate Todina gradiendi vsibus inepta
penitus et inutilia, in Miraculis S.
Ioannis Beuerlac to. 2. Maii p. 189.
V. Toda. TODINVS, Lubricus,
qui non firmiter stat. Henricus Rosla
in Herlingsberga.
TODONVS, Gallus, Ioanni de Ianua.
V. Toda.
TOELLA, Mappa. V. in Toacula.
TOERNVM. Inuentar. an. 1476. ex
Tabul. Flamar. Vnum botgium fer-
ri cum sua cauda siue asta fusti cum
suo rosco Toerni cum clauibus cla-
uerato.
TOFINEVS, TOFOSVS. V. in
Tufus.
TOFTA, TOFTVM. Cowello est lo-
cus, vbi steterit aedificium: Gallis
Masure: Reynerio vero, est genus
luci paruuli, seu loci consiti arbo-
ribus minusculis. Monasticum An-
glic. to. 1. pag. 524. Duas bona-
tas terrae . . . cum Tofto illo, in
quo Walterus frater ejus mansit.
Pag. 72. Dedit illis monialibus 2.
Toftas in campis de Dunceley super
mare. Adde p. 247. 250. 309. 399.
774. Idem Monast. to. 2. pag. 26.
In Stinedai vnam hidam, et 20. acras
inter boscum et planum, et vnam
Toftam, et virgatam Gunild in ea-
dem villa. Pag. 37. De Helia de
Bosenilla 3. bonatas terrae, et 6.
acras, et vnam Toftam quae fuit Hu-
...schar in Baruebургh, etc. Ex quibus
potior videtur sententia Cowelli,
qui

num. TOLLERE, Tributum exigere. Tabularium Majoris Monasterii ch. 129. TOLTA MALA, vel *Malatolta*, *Mantota*, Malum vel indebitum tributum;, pecunia a subditis injuste et vi et male ablata sub specie telonei aut vectigalis. Galli enim *Mautolu* dicebant, pro re per vim et contra jus sublata, vt ex Petro de Fontanis liquet c. 12. §. 3. Matth. Paris: *Mercatores . . . erant et vendebant sine Toltis malis.* MALATOLTA. Charta Philippi Pulcri ann. 1309. pro Burdegalensib. in Regesto Constabulariae Burdegal. f. 143. *Assisiam seu constumam. quae in illo loco et locis circumuicinis Malatolta vulgariter nuncupatur.* Charta Comitis Flandriae an. 1250. in Hist. MS. Remensi Ioannis Rogerii: *Super assisia quadam apud Duacum, quae vocatur Malatolta.* Charta Philippi Aug. an. 1214. in Normannicis Duchesnii: *De Malatolta, quam Ioannes Rex Angliae et sui imposuerunt, sic erit.* MALATOSTA. Litterae Iohannis Comitis Carnot. an. 1222. *Nouerint vniuersi, quod ego volo et concedo, quod Malatosta, que loco talie erat imposita super pannos burgensium Carnotensium de riparia a festo S. Michaelis proximo venturo in antea nullo modo capiatur.* MALATOXA, in Charta Heruici Comitis Niuern. an. 1200 ex Archiuo B. Mariae de Charitate. MALTOLTA, Eodem sensu. Charta Philippi VI. Reg. Franc. an. 1339. ex Chartular. 23. Corb. *A nobis litteras impetrarunt super concessione dictae impositionis seu maltoltae, etc.* MALATOLLA, et MALATOLIA habet Henricus Knygthon. lib. 5. de Euent. Angl. c. 5. II. *Maletorth* lib. 4. an. 1363. sed ibi legendum *Malatolta* et *Maletot:* nec est, quod Somnerus ad vocem *toll* nos deducat, quae Anglis vectigal et telonium significat; est enim *Malatolta*, res injuste ablata, seu, vt tunc loquebantur, *tolta*, vel *tulta*. Tabularium Hospitalis Montis - Maurilionis in Pictonibus: *Ego Islebertus de Castillione dono domui pauperum Christi de Mon*- *morlione omnem consuetudinem omnem Mantotam quadrigarum omne tempus.* Ejusmodi porro e[...] ctiones contra jus inductae, *in[...] mia vectigalia* appellantur a Sido[...] in Panegyrico Auiti: *Indebitae [...] suetudines et exactiones*, in Syn[...] Beluacensi an. 845. c. 5. *Inju[...] calumniae, malae consuetudines, [...] missiones pessimae*, in Charta Rob[...] Regis Franc. an. 1055. ex Tabul[...] S. Germani Pratensis: *Malae consuetudines*, in Legibus Henrici I. [...] gis Angl. cap. I. *Consuetudines [...] juriosae*, in Charta ann. 1067. ap[...] Hemeraeum in Aug. Viromi[...] *Perniciosae et noxiae consuetu[...]* in Tabul. Prioratus de Pare[...] *Consuetudinaria grauamina*, in Ch[...] nico Mauriniacensi pag. 360. *In[...] stae consuetudines, prauae [...]* in Charta Wlgrini II. Comitis [...] lismensis in Tabulario S. Epar[...] *Malae captiones*, in Charta W[...] mi III. Comitis Aruernensis: *E[...] ctiones injustae*, in Legibus Wil[...] mi Nothi cap. 55. *Mali vsus* [...] Charta an. 1103. apud Sammar[...] nos in Archiepiscopis Aquensi[...] *Toltae et mali vsus*, in Charta M[...] thildis Comitissae apud Vghel[...] to. 2. Italiae sacrae pag. 217. *Pra[...] vsatica*, in veteri Tabula marmor[...] characteribus aureis exarata, qu[...] exstat in publica Montiliensis ec[...] di Domo, 4. bullis plumbeis m[...] nita. (2) Practicis Anglis, e[...] Breue, quo lis tollitur e curia B[...] ronis, et fertur ad curiam Vice[...] mitis, nostris *Euocatio*, *Tolta* [...] *ti*, inquit Spelmannus, signu[...] processus, per quem causa a ju[...] dictione juris temporalis tollit[...] *In placit. coram rege term. P[...] 22. Edw. I. rot.* 18. V. *Tra[...] latio*.

† TOLTICIVM, census, praesta[...] annua. Ch. Ms. a. 1352.

TOLTICIVS. V. *Vinum Tolticium*.

TOLTRAY. *Venditio salis, quae deb[...] solui, i. Bushel et dimid. salis p[...] mensuram 4. den.* apud Thoma[...] Blount in Nomolexico Anglic. e M[...] tempore Edwardi I. exarato.

TOL[...]

...LTURA. (1) Injustitia, damnum, violentia, vt *Tolta* 1. Chartularium B. Mariae de Bono-nuncio Aurelian. *Querimoniam facientes de quibusdam injuriis et Tolturis quas fecerant.* Forte legendum est *Tortura*: quod vide suo loco. (2) † Ius sumendi a subditis res praesertim ad victum necessarias. Chartul. Fontis Ebraldi.

...LTUS, TULTUS, Ablatus. Lex Alamann. tit. 34. *Quidquid ibi Toltum fuerit, . . . omnia tripliciter restituit. Dictae curtes . . . per fortia nobis Toltae sunt*, in Placito apud le Blanc in Dissert. Hist. de Monet. p. 87. Gloss. MS. Reg. cod. 1197. *Ademptis, Tultis.* Marculfus lib. 1. form. 28. *Memorato illo Tultus fidejussoribus Kalendas illas ad nostram eum omnimodis dirigere faciatis praesentiam.* AESTULTUS, pro Ablatus. Chronicon Fredegarii c. 76. *Excepto Ducatu Dentelini, qui ab Austrasiis iniquiter Abstultus fuerat. Abstollere, et Abstultus*, non semel apud Anastasium Biblioth. in Vitis PP. pag. 93. 104. 105.

...LUBERNA, *Adsecula*, παράσιτος, στεάπηλος, in Glossis Lat. Graec. An quasi *tolis verna*, qui toli seu gulae seruit, inquit Martinius, nisi vitiose sit pro *Contubernalis*.

...LUM, Fastigium, etc. V. in *Tholus*.

...LUS, Τειχτής, in Glossis Lat. Graec. Martinius emendat *Tudes*.

...LUTILOQUENTIA, Επιτροχον, in Glossis Lat. Graec.

...MA, TOMANTULA. Papias: *Toma, Tomantula, Pantia, vulgo Tomacellus.* Ita MSS. At editus habet *Tomacula*. Italis, *Toma* est formaticum pinguius, *Tomacella* vero hilla, vel lucanicae species, quomodo Latinis *Tomaculum*. I. de Ianua: *Tomacula, intestina propter divisiones et sectiones*, a Gr. τέμνω.

...MAIRA, Obstragulum calcei, corium superius, Italis *Tomaia*, *Tomaio*, et *Tomara*, Gall. *Empeigne*. Statuta Saluciarum collat. 5. c. 143. *Statutum est quod quilibet caligarius vel affaitator faciens vel fieri faciens subtulares stiualos, seu borgechinos quos vendiderit, teneatur . . . facere . . . Tomairam totam de vno corio, seu de vna pelle.*

TOMALLA. Odo de varia Ernesti Ducis Bauariae fortuna to. 3. Anecd. Marten. col. 362.

> *Sunt alii setis hirci, mirabile dictu,*
> *Non caput est, nec vultus eis, humerisque retrusi*
> *Ignescunt oculi, paruum pro nare foramen*
> *Pectus habet, rictusque loco paruissimus oris,*
> *Lempnias appellant, crudis de more Tomallis*
> *Vescuntur, salsaque maris potantur ab vnda.*

Intestina significari videntur. V. *Toma*.

TOMARIA. V. *Tremata*.

TOMBA, Sepulcrum, *Tombe*. V. *Tumba* 1.

† TOMBARE, saltare, in Dial. creatur.

TOMBARELLUS, f. Plaustri genus, Gallis *Tombereau*. Inuentarium an. 1379. e Schedis Cl. V. *Lancelot*: *Item vna quadriga antiqua garnita. Item vnus Tombarellus antiquus garnitus. Item duo foladoyre.* V. *Tumbrellum*.

† TOMBELLUM, sepulcrum quod in memoriam sepulcri Christi exstrui solet. Stat. Ms. eccl. Tull.

TOMELLUS, Paruus *tomus*, libellus, aut epistola. Exstat apud Acherium to. 2. Spicil. p. 410. *Tomellus* siue epistola Ernulfi Episcopi Roffensis, et ibid. p. 411. legitur: *Decens et commodum fore ratus sum; quod de re Majestati vestrae sentio Tomelli clausula explicare.* V. *Tomus*.

TOMEN, TOMINUS, Monetae species apud Hispanos Indicos, quae memoratur in Synodo Mexicana an. 1585. to. 4. Concil. Hispan. p. 315. et pag. 371. quo in posteriori loco *pretium 60. Tominorum pro vnaquaque argenti marca aestimatur.*

TOMENTARII SAGI, in Regula Magistri c. 81. stragula seu *lectalia* ex tomento.

† TOMICATA, exactionis species, in Ch. Aquit. a. 1199.

TOMINVS, Species monetae. V. *Tomen*.

TOMOLA. V. *Tumba*.

† TOMPSOR, tonsor pannorum, in Ch. a. 1353.

TOMVS. (1) Libellus, codex, membrana, Epistola, praesertim de fide, Graecis τόμος. *Tomus ad Antiochenses* inscribitur Epistola Synodi Alexandrinae an. 362. apud Athanasium. Alias Epistolas synodicas *tomi* titulo insigniri, obseruat Coustantius in notis ad Epistolam Concilii CP. ad Damasum PP. vt et in Epist. Concilii Carthag. ad Innocentium. Indicem consule ad calcem tomi 1. Epistolarum Rom. Pontif. et vide Glossar. mediae Graecit. in Τόμος. Marcellinus Comes in Chronico: *Leo Imp. pro Tomo Chalcedonense per vniuersum orbem singulis orthodoxorum Episcopis, singulas consonantesque misit epistolas, quo sibi quid de eodem tomo sentirent, cuncti suis rescriptionibus indicarent.* Io. Biclariensis in Chronico an. 7. Mauricii: *Gentis Gothicae confessionem Tomo scriptam manu sua Episcopis porrigens.* TOMVS videtur vsurpasse Isidorus Episcopus Pacensis in Chronico aerae 749. *Adiens per Gaditanum fretum Columnas Herculis protendentes, et quasi Tomi indicio porti aditum demonstrantes, vel claues in manus transitum Hispaniae praesagantes, vel referantes, etc.* Hic enim per *Tomum*, libellum, itinerarium, vel *mappam mundi* in membrana exaratam intelligit. (2) † Intestinum, in Formulis Ms. V. *Toma*.

TON, Iohanni de Ianua, *dicitur altitudo vel totum*, et ex eo Glossatori Lat. Gall. Sangerm. MS.

TONA, Dolium, *Tonne*. V. in *Tunna*.

TONABVLVM, *Sonus, vel tintinnabulum*, Iohanni de Ianua: (*Son*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.)

TONACELLA, Tunicella. Translatio S. Antonini, to. 1. Maii p. 768. V. *Tonicella* et *Tunicella*.

† TONAGIVM, tributum, vectig i. q. *Teloneum*. Ch. Ms. a. 1255.

TONAIRA, Rete piscatorium 250. o gyas longum. Litterae an. 1451. Archiuo Piscatorum Massil. *Vale visitare Tonairas omnes quoties que voluerint, vt sint stagnae et tatae ac altitudinis et longitudinis bitae.* V. *Tunnaria*.

† TONALE, vas vinarium, doli Ch. a. 1381.

TONALIS PRONVNCIATIO, A et clara, eodem tono quo can solet in choro *Dominus vobiscum nali pronunciatione dicit*, apud B nardum in Ordine Cluniac. par c. 45.

TONALITER, Cantando, cum m dulatione et notis. Confoederatio 1300. in Chronico Mellicensi p. 1 col. 1. *Missa pro defunctis in* *Tonaliter celebretur.*

TONARE, Canendo praedicere. *uentum Christi mysticis vocibus To erunt Patriarchae*, in Expositi Antiquae Liturgiae Gallic. to Anecd. Marten. col. 91. *Tonare h rendum*, Horrenda et minaci v clamare, apud Mabillon. to. 4. A nal. Benedict. pag. 140.

TONARIVS, Liber de tonis seu tu. Trithemius narrat Aurelia scripsisse *Tonarium*. Quinti *Tonarium*, vel *Tonorium*, vt qui legunt, fistula est, qua tonus tur, ne altior vel remissior sit v loquentis aut canentis.

TONATE, Cum tono, seu mod tione, canendo. *Tonate dicat D conus*, Benedicamus Domino, Guidonem lib. 1. Discipl. Farf c. 1.

† TONDEIA, i. q. *Tenda*, pr pro jure habendi tendam. Ch a. 1114. V. *Tenda* 3.

TONDERARE, pro *Tondere*. V Felix Monachus Gyrwensis in V S. Guthlaci c. 21.

TONDERE, Tonsura clericum monachum efficere. Leges Luc Imp. apud Murator. to. 1. part p. 132. col. 2. et lib. 4. Capit cap. 35. *Si quis puerum inuitis rentibus Totonderit, aut puellam lauerit, etc.* V. *Tonsorare*. TO DII

DERE ALIUM contra Legem, in Lege Alamann. c. 65. §. 1. *Si quis alicui contra Legem Tonderit caput liberum non volenti, cum 12. sol. componat.* §. 2. *Si autem barbam alicujus Tonderit nolentis, cum 6. sol. componat,* DIMIDIO CAPITE TONDERI, Poena seruorum latronum in Capitulari 1. an. 809. c. 11. et lib. 1. Capitul. c. 50. TONDERE AD MODUM CRUCIS. Fori Oscae an. 1347. sub Iacobo I. Rege Aragon. *Testes autem conuicti ad modum crucis capite Tonsurentur, et cum batallo campanae candenti ad modum crucis, in frontibus figurentur, et ita turpissime de illa villa, ubi hoc euenerit, expellantur.*

[T]ONDERO, *Tonsura altissimarum ouium*, Papiae. In MS. *Tondicrum.*

[TO]NDITURA, Tonsura. V. in *Accisma.*

[TO]NDURARIUS, Sarcinator, Gall. *Tailleur, Couturier*, in Processu de Vita S. Yvonis, tom. 4. Maii p. 553. Male pro *Condurarius*. V. ibi.

[TO]NEGARE NAVEM, f. Sebo vel pice illinire, ab Italico *Tonicare*, inducere, illinire, Gall. *Enduire*. V. *Hosta.*

[TO]NELLA, TONELLUS, etc. V. *Tunna.*

[TO]NENEA. Formula Andegav. 1. *[C]ido tibi bracile valente solidus tantus, Toneneas tantas, lectario ad lecto vestito valente solidus tantus etc.*

[TO]NETUM. Charta ann. 1251. e Tabulario S. Nicasii Rem. *Recognouit se legasse vnum modium auenae annuatim percipiendum et assignatum super Toneto suo, quod acquisiuit in villa de Pree.* Legendum fortasse *Toreto*, colliculo, vel potius *Tolleto*. V. in *Toro.*

[TO]NGILLATIM, *Singulatim*, Papiae. (Glossae Isidori: *Togillatim, [sin]gillatim.* Et mox: *Tongillatim, [sin]gillatim. Tongillatim loqui, pra[u]is verbis, a Tongilio parasito, qui [i] hoc inuenerat risus aucupium, vt [m]ulatorus conuiuio responderet, et ma[le]dicentem salutaret blandissime.* [C]ontrarium sentit Martinius, qui *Tongillatim loqui*, suspicatur esse clare et scienter loqui, a *Tongo*, quod est nosco, teste Festo, quem adi.)

TONOINUS, Decanus judex. V. *Tunginus.*

TONICA, pro *Tunica*, to. 3. Muratorii p. 166.

TONICELLA, diminut. a *Tonica*, Parua tunica. *Tonicella vna de purpura viridi*, in Charta an. 1266. ex Tabul. S. Victoris Massil. V. *Tonacella.*

✝ TONILE, jus quoddam dominicum, t. 9. Ordinat. p. 394. V. *Tonagium.*

TONIMENTUM. Charta an. 1012. apud Murator. delle Antiq. Estensi p. 121. *De areis castro cum Tonimento et fossato circumdato per mensuram justam pertice jugiales tres, etc.* Legendum est *Tenimentum*; vt in Charta an. 962. ibid. pag. 140. V. in *Tenere* 1.

TONINA, Thunnus salsus, Italis *Tonnina.* Conuentiones Saonae p. 54. V. *Tonnina.*

TONINUM FORMAGIUM. V. *Tenerinus.*

TONIS. Glossae Isidori: *Vestis ludiaria, histrionica, Tonis.* La Cerda mallet: *Vestis ludiaria, histrionis tunica. Tonis* Graeuio videtur delendum.

TONITRABILIS, Βροντώδης, in Gloss. Graec. Lat. MS. Editum, *Toniptabilis*, habet. Alii reponunt *Tonitraabilis*, vt est in MS. Regio, vel *Tonitrualis.* Lucretius lib. 1.

Neue ruant coeli Tonitralia
templa superne.

Tonitrualis Euangelistarum vox, apud Marculfum lib. 2. Formula 1.

TONITRUA RUMPERE. In Notis litterarum Pauli Diaconi haec leguntur: *Dies malus sequitur cras, si ruperis Tonitrua, deinuenies carbones.*

TONITRUARE, *Tonare*, in Onomastico ad calcem Actorum SS. Iunii tom. 4.

TONIUM. Testamentum an. 1299. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. pag.

pag. 522. *Item et Aymericus filius meus possideat et habeat hereditario centum solidos renduales ad vitam suam duntaxat. Item et Margarita filia mea volo quod habeat et possideat hereditario centum solidos renduales ad vitam suam duntaxat. Item lego dicto Guidoni filio meo successionem Tonium et freyreschiam, exceptis centum solidis quos Agnes primogenita percipiet post mortem Aymerici fratris sui.* Mendum inesse videtur in hac voce, ac fortean legendum *omnium*, adeo vt Guido constituatur haeres omnium redditruum, qui aliis fratribus ad vitam dumtaxat conceduntur.

TONIZARE, Certo tono, seu modulatione cantare. *Psalmos juxta Antiphonas Tonizare*, apud Beletum cap. 58.

TONLEIVM, TONLIVM, etc. V. in *Telon*.

TONNA. (1) Tributi species. (✝ Leg. *Toma*, V. in hac v.) Charta Berengeri Comit. Prouinciae ann. 1235. apud Dion. Saluaingum: *Quod nullus Castellanus vel Miles ab omnibus euntibus et redeuntibus a montaneis possit exigere vel petere aliquid, siue multationem, siue aliquam bestiam, seu Tonnam, vel aliquid in pecunia numerata.* (2) Dolium; *Tonnagium*. V. *Tunna*.

TONNARIA, Piscaria thunnorum. V. *Tunnaria*.

✝ TONNATOR, inter pannorum mercatores recensetur in Reg. Episcop. Niuern. a. 1287.

TONNAVS, TONNELLA, TONNELLVS, Dolium. V. *Tunna*.

✝ TONNELERIA, TONNELLARIA, vicus Parisiis, vbi habitant doliarii, Gall. *Tonnelliere*. Ch. Mss. a. 1263.

TONNINA, Thunnus salsus, apud Italos. V. *Tonina* et *Tunnaria*.

TONNITVS, pro *Tinnitus*, Campanae altero latere tantum pulsatae sonus, Guidoni lib. 2. Discipl. Farfensis cap. 39. V. *Tintinnabulum*.

✝ TONNOLIVM, praestatio ex pane et vino. Ch. Ms. a. 1317.

TONSA, Ouis. Iacobus Cardin. in Vita S. Petri Coelestini lib. 1. cap. 7. §. 5.

TONSARE MONETAM, Tondere circumcidere, in Statutis Pallau... niis lib. 2. cap. 37. V. infra *Tonsores*.

TONSATVS, apud Acherium to. ... Spicil. pag. 218. ex Ratherio, pr... *Tonsuratus*, vt supra legitur in *Ar... senoquita*.

TONSILLA, *Palus dolatus et cuspi... praeferratus, qui nauis religandae causa in littore figitur*, apud Festum... Vtuntur Accius, Bern. *de Breyten... bach* Itin. Ierosol. p. 240. Scriptor Vitae S. Probatii, to. 1. Febr. pag. 554. etc.

✝ TONSONA, pellis lanata, Gall... alias *Tonseau*. Arest. a. 1369.

TONSORARE, Tondere in Clericum v... Monachum, in Capitularibus Pi... pini Regis an. 755. c. 11. apud Marculfum lib. 1. form. 19. V. *Tondere*.

TONSORATIO, Tonsura. *Tonsorati... in Clericum*, in Bulla Honorii I... PP. e Tabulario S. Richarii. V. *Tonsura*.

TONSORES. Matth. Westmonasteriensis an. 1247. *Moneta Esterlingorum . . . coepit deteriorari et corrumpi per illos falsarios monetarum quos Tonsores appellamus. Retonsura monetae*, in Fleta lib. 1. c. 20. §. 12... 128. etc. *Retonsura cruda*, §. 12... quae necdum in laminam aut p... *tam* redacta est. *Moneta reton...* §. 128. *Tonsura*, §. 123. Inter... Chronicon ad an. 1278. *Hoc an... Iudaei pro Tonsura monetae in ma... gna multitudine vbique per Angliam suspenduntur. Tonsurare aurum... monetam*, in Statutis Perusiae p. ... Meminit Procopius lib. 3. de bello Gothico c. 1. cujusdam Alexa... Logothetae, quem Byzantii ψαλί... διον, seu Forficulam cognominarunt, quod nummum aureum tam dext... circumcideret, vt eo, quantum vel... let, curtato, orbem vel sic seruaret, quo erat antea circumscriptus. Mox addit: ψαλίδιον γὰρ τοῦτο κα... λοῦσι τὸ ὄργανον, ᾧ ταῦτα τις ἐργά... ζεται. V. *Tonsare*.

TONSORIVM, Linteum, quo tegun... tur pectus et humeri, cum quis ... ditur, aut etiam peluis ad barba... ...

ibluendam. Guido lib. 2. Discipl. Farf. c. 20.

[T]ONSVRA ADVLTERA. Proclamatio Ciuitatis Apt. incerti anni: *Nulla persona audeat seu praesumat Tonsuram adulteram portare.* Coronam subditiriam intelligo, qualis tunc temporis gerebatur; et cujus usus recens admodum erat, cum hic prohibeatur: nisi malis hoc statuto vetitum esse ne quis se clericum simulet. TONSVRA ECCLESIASTICA. Isidorus lib. 2. de Eccl. Offic. c. 4. et ex eo Papias: *Tonsurae Ecclesiasticae vsus a Nazareis exortus est, qui prius crine seruato, denuo post vitae magnae continentiae deuotione completa caput radebant, et capillos in ignem sacrificii ponere jubebantur. Hujus ergo exempli vsus ab Apostolis introductus est, vt hi, qui in diuinis cultibus mancipati Domino consecrantur, nisi Nazarei, i. sancti Dei, crine praeciso innouentur.* TONSVRA PETRI, in tertia Vita S. Cuthberti lib. 2. c. 2. Gregorius Turon. lib. 1. de Mirac. c. 8. *Petrus Apostolus ad humilitatem docendam caput desuper tonderi instituit.* Quae quidem *Tonsura Petri*, non alia est ab ea, quam *Coronam clericalem* appellant. V. Germanum Patriarcham in Theoria Eccles. TONSVRA MONETAE. V. *Tonsores*. TONSVRA NEMORVM, Ius extondendi et colligendi ramos in siluis. Conuentio ann. 1125. in Prob. nouae Hist. Occitan. to. 2. col. 437. TONSVRA PANNORVM, Gall. *Tonture de draps*, in Computo an. 1333. tom. 2. Histor. Dalphin. pag. 282. TONSVRARE MONETAM. V. *Tonsores*. TONSVRARI, dicuntur Clerici, qui tonsuram seu Coronam Clericalem accipiunt, in Concilio Meldensi an. 845. cap. 58. apud Nicolaum I. Epistola 7. etc. TONSVRARI MORE ROMANORVM, i. crines detonsos deferre more Romanorum, cum Longobardi hirsutos haberent, apud Anastasium in S. Hadriano PP. pag. 106. TONSVRARI AD POENITENTIAM. Gesta Archiepiscoporum Treuir. apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 243.

TONSVRATORES, Exactores, quasi *Tonsores* plebis. Gregorius M. lib. 10. Epist. 47.

TONSVRATVS, Idem qui *Psalmistatus*, Extr. de Reg. Iur. cum inter, id est Psalmistae Ordo minor. V. Durandum lib. 2. Ration. cap. 3. num. 1.

TONSVS, Clericus, tonsura initiatus. Testamentum S. Remigii apud Flodoardum lib. 1. cap. 16. et Miraeum tom. 1. p. 5.

TONVS. (1) Ioan. Abrinc. de Offic. Eccl. p. 63. *Tres Psalmi .... in Tono dicantur.* Id est voce altiori, et cantu inflexo, seu Gregoriano. Contraria notione pro cantu directo absque vlla inflexione in Synodo Limae an. 1582. to. 4. Conc. Hisp. p. 276. *Diebus Dominicis et aliis festiue colendis cantent Missas et Vesperas; et intra septimanam, vbi cantari non poterunt, recitentur in Tono.* Adde Regulam Toribii eodem tom. pag. 666. col. 1. (2) † Ch. Sec. IX. apud Pez. t. 6. Anecd. p. 1. p. 86.: *Sex camisae cum tonis.*

TOOL, TOOLLVM. V. in *Telon*.

TOPA, († ager incultus, i. q. *Vastum* 1, a vet. Gall. *Tope*.) Iuramentum Canonicorum Belnensium in Burgundia: *Et si qua alienata vel in ruinam seu Topam deducta fuerint, ad debitum statum reducam.* Iuramentum Decani ejusd. Ecclesiae: *Si aliqua sint alienata aut in Topam posita ad bonam reparationem reponi faciam.* Forte leg. *Tortum*. V. *Tortus* 1.

TOPACA, Species panis dulciarii cum caseo. Consuetudines Floriac. MSS. *Pro signo Topacarum generali panis signo praemisso et etiam casei primario hoc adde, vt digitos vnius manus facias currere per pollicem ejusdem manus, etc.* Ex similitudine signorum, quae pro *flatonibus* facienda dicit Vdalricus supra in voce *Signum*, *Topacas* idem esse conjecto quod *Flatones*. V. *Flantones*.

TOPARCHA, Τοπάρχης, Loci praeses, dominus, princeps. Occurrit apud Spartianum in Adriano cap. 13. et recentiores passim. V. Glossarium mediae Graecitatis. TOPARCHIA. Glossae Gr. Lat. Τοπαρχία, *Pagus*. Occurrit hac notione 1. Machab. 11. 28. pro ipsa vero pagi seu regionis praefectura dicitur Plinio lib. 5. cap. 14. TOPARCHILITER. Glossae MSS. *Toparcha Princeps vnius loci. Toparchiliter, Principaliter.*

TOPAZIO, Topazius. Aluarus in Vita S. Eulogii: *Topasion* habetur apuod Madox Formul. Angl. p. 336. alibi *Topasium*, vel *Topasius*.

TOPAZIVM, pro *Typarium*, f. quod *Topazio* sigillum, seu Principis imago insculpta erat, habetur apud Matth. Paris an. 1246. V. *Typarium*.

TOPHVS, TOPHICVS, etc. V. in *Tufus*.

✝ TOPIA, Ital. *Topaia*, domus caduca, semi ruta. Stat. Auellae, a. 1496.

✝ TOPICVS. *Dei topici*, quorum cultus intra muros suos terminatur, apud Seruium ad lib. 7. Aen. v. 47., quos Minucius vocat *Deos municipes* et Tertullianus *Deos decuriones*.

✝ TOPINARIA, morbi genus, t. 2. Aug. p. 584. V. ibid.

TOPOTERITI. V. *Lociseruator*.

TOPPVS. Fascis, manipulus, vt videtur. Charta Henrici Ducis Saxon. an. 1158. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 237. *Census autem per omnes terminos horum trium episcopatuum . . . . solidus vnus, Toppus lini vnus, pullus vnus.* Saxonibus *Top* dicitur fastigium, culmen, jugum; Belgis vero cumulus, et vbi de crinibus agitur, cirrus, Gallis *Touffe, Toupet*. V. *Tufa*.

TOPVS, Gr. Τόπος, Locus. Manilius 3. v. penult.

> *Octo Topos, per quos stellae diuersa volentes.*

TORAGERIVS, Carceris custos. V. *Turris*.

TORAGIVM. (1) *Ornatus vel minutus, et dicitur a torus.* Ita Vgutio, et Ioannes de Ianua. Papias edit[...] habet, *Ornatus inimicus*, pro *mi[...]cus*, quomodo praeferunt Glos[...] Antiquae MSS. (2) Charta Ph[...]lippi Aug. an. 1185. pro Ferrarien[...] oppido, apud Morinum in Histo[...] Vastinensi lib. 5. p. 707. *Vineg[...] sua omnibus diebus reddent, Torag[...] in crastino S. Martini reddere inc[...]pient, eo scilicet tenore, quod p[...] omni dolio majore vel minore, qu[...] vendetur, 3. denarios Ecclesiae s[...]uent.* Sed legendum *Foragia*, [...] *Tolagia*. V. *Foragium* 1. (3) Pr[...] *Geolagium*. V. *Turris*.

TORALE. (1) Supellex lectaria: [...] *torum* Latini vocant, quidquid lect[...] instruendo ac insternendo conduc[...] Gloss. Lat. Gr. *Torale*, περίκλιν[...] Sic legendum pro περίκλειον. Glo[...]sae aliae habent περίκλιτρα. Gl[...] Lat. Gall. MS. *Thorum*. *Tor[...] culcitra picta*; an *puncta*? Papias [...] *Torale, longae perpetuaeque mensa[...] a toro dictae.* (2) Tabularium Ele[...]mosynae S. Pauli Viennensis: *Infr[...] subscriptos terminos, id est a ra[...] aquae, qui vocatur Secusia, sicut [...] charreria S. Eugendi, et per Tor[...] in circuitu montis, vsque ad alt[...] vadum praefatae aquae, etc.* Spec[...] aggeris est inter agros ducti, p[...] quem inceditur, cum opus est, v[...]de et pro via cespititia inter agr[...] exstructa sumitur, vt mox *Tor[...]lum*. Charta an. 1370. e Sched[...] Marchionis *de Flamarens*: *Ne[...] Toralia, terras, nemora praedict[...] dem actori esse ypothecatas et ob[...]gatas.*

TORALLVM, Eadem, vt videtur, [...]tione, ac *Torale* 2. Charta Comm[...]niae Bituricensis an. 1181. *Si [...] accusatus fuerit pastorale, vel Tor[...]lum, vel viam, vel plateam, [...] metam arasse vel fodisse, etc.* Ve[...] Consuetudo Bituricensis edita a T[...]masserio c. 12. *En demande de [...]ritaige entre privées personnes, aussi en demande sur action hyp[...]que, et là où aucun juge soit [...]jet que il a fait aulcune malefaçon [...] Toral ou en chemin.* Vbi Vir [...]ctus *Torallum*, effossionem den[...] ait in veteribus Chartis, nescio [...]

vide. Nam *Torallum*, viae species fuit, vt mox in *Torale* 2. dicebatur. V. *de Lauriere* in Gloss. Iuris Gallici v. *Toral*, et inferius *Turella* 2.

TORALLVS, TORALLVM, Collis, idem quod *Toro*. Charta an. 1238. in libro 1. Feudorum Borbonensis Dominii fol. 37. *Sicut diuidit strata publica, quae ducit apud Roseres vsque ad prata des Granges, et vsque ad Torallum Borbonense.* Charta ann. 1233. ibid. fol. 73. *Et ibi inuenitur quidam Torallus, qui se extendit super vineas de Corp. etc.* Forrean accuratius exponeretur agger seu iter cespititium inter agros, vt in *Torale* 2. dictum est. Idem enim omnino sonare videntur *Torale, Torallum*, et *Torallus*.

TORANVS. V. *Turo* in *Toro*.

TORATIVM, turris, ap. Murat. to. 20. Script. p. 895.

TORBA. (1) Fascis. Statuta datiaria Riperiae fol. 5. c. 12. *De qualibet Torba pro introitu soldi duo. De qualibet libra aestimationis situllarum pro introitu den.* 4. (2) † Niger cespes, qui vicem carbonis praestat, i. q. *Turba*. Ch. Ms. a. 1298.

TORBAC. Testamentum Tellonis Episcopi Curiensis an. 15. Pippini Regis, to. 2. Annal. Bened. p. 708. *Item villam meam Iliande, salam cum cellario, cum omnibus, quae circa ipsam salam haberi videntur ex integro; Torbaces, tabulata, barecae, etc.* Et mox: *Cum tabulata, cum Torbacibus, cum orto.* Rursum: *Item Muriciam salam cum cellario, cum caminatis, cum solario, cum Torbace, cum stabulo, cum barecis, cum tabulata, orto, etc.* Pluries occurrit ibi pro aedificiolo, vt videtur, seu parte aedificii mihi incomperta.

TORCAMANS, Manutergium, quasi *Torchemains*. Statuta S. Victoris Massiliens. ann. 1531. *Prouidere de manutergiis siue Torcamans pro tergendis manibus.*

TORCARE, Detergere, ex Gallico *Torcher*. Fleta lib. 2. cap. 78. §. 2. *Boues striliare, Torcare.*

TORCEA, Idem quod mox *Torchia*. Acta SS. Nerei et Achillei, to. 3. Maii p. 14. *Accensis qua ceis cereis albis.* Torce Kennettum Antiquitatum p. 574.

† TORCELLARE, f. *torceas* re, in Ch. a. 1221.

TORCHA. (1) Vt mox Conuentio inter Decanum tulum S. Germani Autissi Lobinell. to. 3. Hist. Paris

TORCHETA, Parua *torc chetam ad ardendum in Corporis I. C.* in Litteris apud Rymer. to. 9. p. 87

TORCHETVS, vt *Torch* Rymer. to. 11. p. 9. col. 1 ris an. 1445. (2) TORCHI CHIA, f. certus coriorum i. q. *Tacra*, in Arest. a. 1
† Modus agri, in Tabul.

TORCHIA, Funale tortitiu *Torche*. Knyghton. lib. 5. *vna* (nauis) *onusta erat p parte cum fertura equorum alia cum cera facta in Tor reis, et talibus, etc.* TO TORCHII, Eadem notion mentum an. 1386. apud Formul. Anglic. p. 429.

† TORCHO, taeda minor, cerea, in Ch. a. 1393.

† TORCHONNVS, context men pedibus suppositum, 1245.

TORCIA. (1) Idem quod Acta S. Iuuenalis Episc. Maii pag. 404. V. *Torsa*, et *Tortitius*. (2) TORCI SIA, Agger ad Ligeris ri hiemales fluminis exundatio primantur. Robertus de n 1169. *Rex Henricus fecit ta et lata, inter Franciam manniam, ad praedones similiter fecerat in Andegau super Ligerim, ad aquam quae messes et prata praedal dam retinacula, quae Torsia per 30. fere milliaria, facie dificare mansiones homini Torsias tenerent: quos etiam beros de exercitu, et multi ssicum pertinentibus.* Nic vetus habet hoc loco *Tor* aggeres, *Turcies* vocat C

Aurelian. art. 256. Ita Padi accolae illam terrae aggestionem, qua agros finitimos a fluminis eruptione defendunt, lingua patria *Argines* appellant, ex Latino forte *agger.* Capitula Caroli M. lib. 4. c. 10. *De aggeribus juxta Ligerim faciendis, ut bonus Missus eidem operi praeponatur.* Ita *aggeres Nili* dicuntur in Cod. Theod. tit. de Nili aggeribus, apud Sidonium lib. 5. Epist. 5. *Publicarum molium objectus.*

TORCICIUS, f. *Tortilis*, a Gallico *Torse.* Computus an. 1245. e Bibl. Regia: *Pro pede cujusdam cifi Torcicii et redorando* XVIII. *s.* V. *Tortisius.*

† TORCIMANNUS, interpres, Ital. *Torcimanno*, in Ch. a. 1398.

† TORCINIA, funale tortitium, in Ch. a. 1422.

TORCIO, Damnum, injustitia, Gall. *Tort.* Chronicon Briocense apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 884. V. *Tortus* 1.

TORCOLIUM, V. *Tercolium.*

TORCONNERIE, Injuria, Gall. *A tort.* Regestum Parlamenti an. 1379. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 165. V. *Tortionarie.*

TORCULA, Ἐλαιοτριβεῖον, Torcular, in Glossis Lat. Graec. Sangerman. MSS. In Editis: *Torculae*, ἐλαιοτριβεῖα.

TORCULARE, Uvas terere, calcare. Fortunatus Epist. ad Syagrium: *Quod iste Torcularet in fletu, ille apothecaret in fluctu.* Inventar. an. 1476. *Item plus in eodem stabulo unum torcular . . . pro Torculando vindemiam tempore vindemiarum.*

TORCULATOR, Ληνοβάτης, in Glossis Lat. Gr. Aliae Gr. Lat. Ληνοβάτης, *Calcator*, *Torculator.*

TORELLA, vel TORELLUS. Testamentum an. 1386. apud Madox Formul. Anglic. p. 427. *Lego . . . . Radulfo filio meo . . . unam aulam blen cum Torellis cum lecto ejusdem settae.* An diminut. a *Torus*, lectulus?

TORELLAGIUM. V. *Torrellagium* in *Torra.*

TORESTINA, Panis certi ponderi[s] Conventio Domini et incolarum C[a]stri-novi an. 1461.

TORETUS, Colliculus. V. in *Tor[a]*

TOREUMA, Vas, opus caelatu[m] Gloss. Gr. Lat. Τόρευμα, *Toreum[a]* Papias: *Toreumata, vasa, quae s[unt] a torno facta.* Eadem habet W[il.] Brito. Joan. de Janua: *Toreuma*, [...] *tornatura, vel tornatum vas*, [...] *quidquid tornatur et dolatur, sive* [...] *sive lectus, sive aliud. . . .* V[...] *Prudentius, Pulchra mero veteri[...] Toreumata rore rigantur.* In Psy[...]chom. v. 370. Τορεύω, *caelo, torn[o]* Hesychius: Τορεύει, γλύφει. Τ[...]νηταί, γλυπταί. Fortunatus lib. [...] de Vita S. Martini:

> *Emblema, gemma, lapis, Tore[u]-*
> *mata, thura, falerna.*

Improprie vero TOREUMA, p[ro] Toro, vel torali usurparunt Sc[ri]ptores aevi inferioris. Salvian. lib. [...] ad Eccl. Cathol. *Natant tricli[nio]rum redundantium pavimenta;* [...] *nobili lutum faciunt; mensae co[...] ac Toreumata mero jugiter mad[ent.]* Sidonius lib. 1. Epist. 2. *Toreum[a]tum, peripetasmatumque modo co[n]chyliata profertur supellex.* TOREU[-]MA, apud Smaragdum in Gram[-]matica MS. in Glossa interline[ari] exponitur *carmen nuptiale.*

TOREUSIUS CASEUS, in Statut[is] Montis-regalis pag. 308. An a loc[o] ubi fit, sic dictus?

TORGIA, Idem quod *Torchia*, An[-]glis *Torch.* Testamentum Richard[i] II. Regis Angl. apud Rymer. to. [...] p. 75. col. 2. *Et totum iter 24 Torgiae circa funus nostrum conti[...] deferantur ardentes, etc.* Pluries r[e]currit ibi.

TORIA, *Panis incisus*, Papiae: sed v[i]detur legendum *Torta.* V. in h[ac] voce. Est enim *incisus*, incisionib[us] notatus et distinctus.

TORICA, pro *Lorica*, mendo typo[-]graphico; nisi sit pro *Thoraca*; qu[ae] vox idem sonat atque lorica. Liter[ae] an. 1275. tom. 3. Ordinat. Reg[um] Franc. p. 63. n. 14. *Baliste vero* [...] *quarcelli, torni, scuta, Torice, albe[r]giones, etc.*

TOR[...]

ORIMA, *Cochlear quo cella vertitur.* Amalthea.

ORITUS, f. pro Tortus, cujus frons obducta est, nostris *Refrogné, rechiné*. V. in *Escotus*.

ORMAMENTUM, TORMENTUM, pro *Torneamentum*. Charta Matthaei Abbat. Fusniac. ann. 1237. V. infra *Torneamentum* et *Tormentum* 2.

ORMEN, *Tormens*, in Glossis Lat. Gall. Sargerman. MSS. ex Ioanne de Ianua, qui *Tormen* habet pro *Tormentum*. Pro dolore intestinorum *Tormina* plur. num. passim occurrit apud Latinos; vnde *Tormen* dixit I. de Ianua. V. *Tormentum* 1.

ORMENTARE, Torquere, Tormentis excruciare, Gall. *Tourmenter*. Arnoldus Lubec. lib. 2. c. 16. *Teutonicum quendam, quem diu carceris inclusione Tormentauerat, fecit muros ascendere.*

TORMENTINA, resina therebinthina. Tract. ms. de re milit.

TORMENTUM. (1) Est omnium intestinorum vexatio. V. Caelium Aurelian. lib. 3. Acutor. cap. 17. Glossae Lat. Gr. *Tormina*, δυσεντέριον. (2) Pro *Torneamentum*. Epitaphium Rogeri de Mortuomari in Monast. Angl. tom. 2. pag. 229. (3) † *Funis quo contrahitur prora ad puppim*, in Gloss. vet. Cod. 7613. (4) † TORMENTUM MURALE, petrariae species, i. q. *Bombarda*. Murat. t. 21. Script. p. 94.

TORMENTUOSUS, Tormentis plenus. *Ligationes Tormentuosi organi*, Caelio Aurel. lib. 3. Acut. cap. 6. *Tormentus* eadem notione.

TORMENTURA, Tortura. Processus de B. Wernhero Mart. to. 2. Aprilis p. 732.

TORMIN. In Epistola an. 1113. Ampl. Collect. col. 1115. memoratur *balista ad Tormin*; sed legendum est, ni fallor, *ad Tornum*. V. *Tornus* 1.

TORMOVELAE, Hybernis dicuntur trabes transuersariae, ad portas, vel in aditu viae alicujus, qua arceri equi aut currus solent: vel crates mobiles, aut septa, quibus pratorum claudi ingressus solet. Vita S. Aidani Episc. Fernensf. in Hibernia n. 35. *Qui ante nos aperiet Tormovelam vadi.*

TORNA. (1) Duellum, ex formula recepta, quod qui duello rem probaturus esset, *tornari* ad duellum diceretur. Charta Alfonsi VI. Imperatoris Hisp. an. 1086. apud Anton. de Yepez to. 6. *Homicida cognitus dabit centum solidos, et tertia pars sit condonata pro Rege. Si negauerit, juret, quod non fecit, et ad Torna litiget, et si ceciderit, pectet centum solidos, et 60. solidos de campo, et quod vltra expendit in armis et operariis et expensis.* Vbi *litigare*, est *pugnare*. V. in hac voce. TORNARE, In duellum vocare, lege duelli aliquem aggredi. Libertates villae Franchae, concessae ab Archembaldo D. Borbonensi an. 1217. (2) † Quanti pluris res sit compensatio, in permutationibus, Gall. *Tourne*, i. q. *Turna* 1. Ch. Ms. a. 1325. (3) † TORNA, TURNA, quod in emptionibus rei venditae superadditur in compensationem partis ejusdem vitiosae. Ch. Ms. a. 1342. (4) † Cauum recipiendis aquis, quae a montibus decurrunt, gurges, Gall. *Torne*. Tabul. S. Vict. Massil.

TORNAFOLLIS, TORNAFOLLUM, Propugnaculi genus, vt *Batifolium*. V. in hac voce. Regestum Computorum Dalphin. tit. Graisiuod. an. 1348. fol. 23. *Item fecit fieri quinque Tornafolles nouos et vnum reparari, pro quibus soluit et pro 300. fiethonibus carrellorum empennatis, emptis pro garnisone castri, 75. s. 4. d.* Statuta Vercell. lib. 5. fol. 126. *Item quod aliquis non accipiat vel exportet lignamina alicujus domus, cassine, molendini, balfredi, Tornafolli, spaldi, pontis, sepium, cupos vel lapides, assides seu alterius edificii, quod sit in ciuitate vel curia et districtu Vercellarum.*

TORNAGLIUM, Instrumentum quod aquae vi versatur. Statuta Montisregalis p. 248. *Item statutum quod nulla persona audeat vel praesumat facere vel tenere in dicta bealeria seu bealeriis aliquod molendinum seu Torna-*

Tornaglium, vel aliquod aliud afium sub poena librarum x. *Asten. pro quolibet et qualibet vice, et totidem pro emenda.*

TORNALE OPVS. Lib. I. Miraculorum S. Richarii c. 13. *Seruus, quem a Deo dira passio angebat hydropica, vt inhabilis haberetur ad omne opus, vixque e loco moueri potuisset, positus in Monasterio, ubi Tornale opus exercebatur.* Legendum forte *Torrale*, nisi quis malit *Tornale opus* esse quod *torno* fiebat. V. *Torrale* in *Torra*.

TORNALERI. Charta an. 1273. in Regesto Homagiorum Nobilium Aquitaniae fol. 12. *Tenent vnam stagiam ejusdem feudi cum Tornaleris suis;* id est, pertinentiis seu appendicibus, a Gallico *Tour*, vel Hispanico *Torno*, ambitus, vt videtur. Occurrit ibi pluries.

† TORNALERIVS, haeres legitimus, qui in *turno* s. ordine est ad successionem, vel qui jure agnationis praedium venditum *tornare* s. redimere potest. Ch. Ms. a. 1263. V. *Tornerius* et *Turnus*.

TORNAMENTVM, Praelium hostile. Epist. 73. ex Francicis to. 4. Duchesnii: *Forsitan non praeteriit cognitionem vestram Rainaldum Pompowiensem hominem vestrum Ansericum Montisregalis in hoc Tornamento cepisse.* V. *Torneamentum*.

TORNARE. (1) Diuertere, deflectere: vnde in vocibus, quibus Duces inter praeliandum vtebantur, illa erat: *Torna*, i. deflecte, apud Mauricium in Strategicis. Edictum Rotharis Regis Longob. tit. 104. §. 2. tit. 105. §. 20. et Lex Longobard. lib. I. tit. 22. §. 6. de Venatore: *Quando eam* (feram) *postpofuerit, et se ab ea Tornauerit, etc.* Tit. 25. §. 45. *Nam si sequi coeperit, et se de via Tornauerit, etc.* id est se auerterit, vel deflexerit. *Detornare*, apud Gellium lib. 9. c. 8. et Ammianum lib. 23. Vetus Charta Hispanica ann. 1063. apud Blancam p. 635. *Et statim, quando fuerit Tornatus de caualgata, et venerit ad Tutela, etc.* Id est, cum reuersus fuerit, Gallice, *quand il sera retourné.* Aliis notionibus occurrit in *Torna* et *Turnus bursae*. TORNARE PASTAM, Farinam subigere, subigendo versare, et in panem efformare, apud Bernardum in Ordine Cluniac. part. I. c. 75. *Tornare panem*, in Regula Hireeuallis, inter Probat. Hist. Lothar. to. 2. col. 114. et inter Monumenta sacrae antiq. to. I. p. 138. TORNATA VINA, *quae Confusa dicimus*, in Charta Ludouici VII. an. 1141. pro Bituricensib. apud Thomasserium, Gallis *Vin tourné*, Vappa, vinum vapidum: qua notione rursum occurrit in Chartis an. 1194. et 1279. apud eumd. Thomasser. *Vinum acetosum vel Tornatum*, in alia ann. 1309. to. I. Hist. Dalphin. p. 98. col. 2. (2) † Compensare, supplere, i. q. *Retornare* 6. Gall. *Tourner*. Ch. a. 1290. (3) † Praedium ab agnato venditum redimere. Ch. a. 1334. (4) † In regesta referre. Ch. a. 1361. (5) † Instituere. Ch. a. 1291. (6) † TORNARE PIGNORA, deponere. Ch. a. 1207.

TORNARIA. (1) V. *Turnus bursae*. in *Turnus* I. (2) † Praedium permutatione acquisitum. Murat. to. 6. Antiq. Ital. p. 289.

TORNARIVS, Idem qui infra *Tornator*. Charta an. 1052. apud Bohuslaum Balbinum in Hist. Bohemica p. 191. (Alia notione legitur infra in *Turnus bursae*.)

TORNATILIS. (1) Torno politus, perfectus, in Canticis Cant. 5. 14. et 7. 2. *Tornatiles manuales*, Wernero Roleuinko de antiqua Saxonia apud Leibnitium to. 3. Scriptor. Brunsuic. pag. 639. *Tornatilis ventus*, Iohanni de Polda, apud eumd. Leibnit. to. 2. p. 509. Turbo, nostris *Tourbillon*. (2) † Versatilis. Ch. a. 988.

TORNATIO. (1) Praelium, conflictus, quomodo *Tornamentum* vocari diximus. Galbertus in Vita Caroli Comit. Fland. n. 121. TORNATIO, interdum etiam decursio equestris, vel bellica, seu *Tornamentum*. Item Galbertus n. 8. *Pro exercitio Militum . . . cum ducentis equitibus Tornationes exercuit.*

(2)

(2) TORNATIO, TORNATURA, Forma, elegantia, Gallis *Tournure*, eadem notione. Guido Abbas Cisterciens. lib. de Musica. V. *Tornatura* 1.

ORNATOR, qui torno operatur, Τορευτὴς, in Glossis Lat. Graec. Aliae Gr. Lat. Τορευτὴς, *Celator, Tornator. Tornatores aut simulacrorum sculptores*, Iulio Firmico lib. 4. c. 7. Occurrit hac notione, in Capitulari de Villis Caroli M. c. 45. et 62. in Chartulario S. Vincentii Cenoman. fol. 54. Historia Beccensis MS. fol. 142. *Dederunt Beccensi coenobio unum Tornatorem in foresta de Conchis*. Alia notione legitur in *Turnus bursae*.

ORNATRICES, Saltatrices, mimae. Hincmarus in Capitul. ad Presbyteros dioecesis suae c. 14. *Nec turpia joca cum urso vel Tornatricibus ante se facere permittat*.

ORNATURA. (1) Opus torno factum, 3. Reg. 6. 18. V. *Tornatio* 2. (2) Modus agri, jugero respondens, Gallis *Arpent*, apud Bononienses Italos praesertim, ut colligitur ex Rollandino in Tractatu seu Summa de Notaria scripta an. 1265. Concilium Marzaliac sub Honesto Archiep. Ravennate an. 973. *Ut concederet in duobus locis Tornaturas vinearum* 30. *videlicet in primo loco juxta Monasterium S. Isaiae vineam unam, quae tribus viis circumdatur, etc.* (3) Mensurae species, minor *Tornatura* vulgari, quae jugerum est, Italis etiamnum *Tornatura di terra*. Statuta Mutin. fol. 26. rubr. 144. *Qui habent terras juxta dictam stratam et ab utraque parte stratae, teneantur extirpare terram suam per unam Tornaturam longe a strata*.

TORNATUS, Idem qui *Atturnatus*, Procurator, de quo supra. V. Spelmannum in *Atturnatus*.

TORNE, *Agonis genus et certaminis, unde fortasse Torneo*, apud Laurentium in Amalthea.

† TORNEA, turris, propugnaculi species, i. q. *Tornafollis*, in Ch. Reg. 34.

TORNEAMENTUM, Gallis alias *Tornoiement*, vel *Tournoyement*, nunc *Tournoi*. Auctor Breuiloqui: *Torneamenta dicuntur quaedam nundinae, vel feriae, in quibus Milites ex edicto conuenire solent, et ad ostensionem virium suarum et audaciae temere congregari, vel congredi*. Decursiones militares, ludicrae equestres pugnae: Matthaeo Paris, *hastiludia, ludi equestres*: Willelmo Neubrig. *Meditationes militares, armorum exercitia*: Houedeno, *Militaria exercitia*; quae *nullo interueniente odio, sed pro solo exercitio, atque ostentatione virium* fiebant, ait idem Neubrig. *Ludi militares*, Thomae Walsinghamo: *Gladiaturae*, Lamberto Ardensi: *Bellicae illusiones*, eidem. Ioannes Sarisberiensis l. 3. Metalogici c. 10. *Fuit antiquitus haec jure militari disciplina Romanorum, ut qui armis fuerant exercendi, ab ineunte aetate assuescerent militiae imaginariae, et ludentes in eo jugiter versarentur adolescentes, unde postmodum in necessitatibus Reipublicae feliciter triumpharent*. Chronicon Montis - Sereni ann. 1175. *In exercitio militari, quod vulgo Torneamentum vocant*. Torneamentorum repertorem Gaufridum II. Dominum Pruliaci, (*de Preulli*) in Andibus agnoscit Chronicon Turonense: *Anno* 1066. *Gaufridus de Pruliaco, qui Torneamenta inuenit, apud Andegauum occiditur*. Chron. S. Martini Turon. *Anno Henrici Imp.* 7. *et Philippi Regis* 6. *fuit proditio apud Andegauum, ubi Gaufridus de Pruliaco et alii Barones occisi sunt. Hic Gaufridus de Pruliaco Torneamenta inuenit*. Fuit Gaufridus pater alterius Gaufridi, a quo Comitum Vindocinensium series profluxit. Certe inuentas a Francis ludicras istas decertationes, et ab iis primum receptas, et obiri solitas, profitentur passim Scriptores. Matthaeus Paris an. 1179. *Conflictus Gallicos*, Torneamenta appellat. Huic consentit Radulfus Coggeshalensis in Chron. MS. *Dum more Francorum cum hastis vel contis sese cursim equitantes vicissim impeterent*. A Francis Torneamentorum usum accepere Angli, quibus haud innotuerunt,

runt, *nisi in diebus Regis Stephani, cum per ejus indecentem mollitiem nullus esset publicae vigor disciplinae*, ait Willelmus Neubrig. lib. 5. cap. 4. Tunc enim et sub Henrico II. *qui Stephano successit*, *Tyronum exercitiis in Anglia prorsus inhibitis*, *qui forte armorum affectantes gloriam exerceri volebant*, *transfretantes*, *in terrarum exercebantur confiniis*. Id prae caeteris testatur Rogerus Houedenus, vt et Bromptonus an. 1177. Certum est, etiam e Francia in Germaniam inuecta torneamenta. Nam et si Fr. Modius in Pandect. Triumphal. ejusmodi decursionum et concertationum militarium seriem longe ante Gaufr. Pruliacensis tempora ediderit, constat, falsa veris saepe miscuisse, et multa ab eo inepte inuenta, et quae apud, non dico eruditos, sed eos, qui prima Historiae elementa degustarunt, ullam fidem merentur. Prae caeteris vero Byzantini Scriptores ingenue profitentur, ejusmodi decursionum artem et vsum didicisse Graecos a Latinis, id est, Gallis, quos earum primos fuisse repertores tradunt; in quibus est Niceph. Gregoras lib. 10. Ejusmodi autem decursiones, *pro solo exercitio*, *atque ostentatione virium fiebant*, vt ait Neubrig. γυμνασίας ἕνεκα σώματος, inquit Gregoras, *vt ex solenni bellorum praeludio verorum addisceretur ars vsusque bellorum*, vt est apud Willelmum Neubrigensem. Cum igitur nullo interueniente odio, sed solius exercitii causa, ad Torneamenta conuenirent, decreuere eorum inuentores, vt armis innocuis, gladiis hebetibus, lanceis absque ferro, seu ἀσιδήροις δορατίσκοις, vt ait Nicetas, dimicarent, ne, si forte vulnera sibi inuicem infligerent, mutilarent artus, ad bella minus idonei procederent. Ejusmodi arma, quae *lusoria tela* dicuntur Senecae, nostri *Armes courtoises* appellabant, hoc est, vrbana, innocua. TORNEAMENTVM, Hostile bellum, praelium. Charta an. 1265. in Tabul. Bonaeuallis. TORNEAMENTVM ACVLEATVM *et Hostile*, Matthaeo Paris pag. 554. et

372. dicitur illud, quod utrimq inter hostes publicos ex condic infestis animis, armisque et gladi vel hastis non hebetibus, sed ferr et aculeis instructis iniri solebat, c jusmodi torneamenta et justas, *Armes a outrance* vocabant nostri. I eo pluribus egit Cangius in Diss tatione ad Ioinuillam 7. in qua Torneamentis disseruimus. TORNEARE, TORNIARE, Hastilud decertare, Gall. *Tornoier*. Theoba dus Episc. in Vita Guillelmi Erem tae n. 4. *Circa illius cellam mo militari coeperant Torneare*, *et lu duellari vicissim pugillare*. TORNIAMENTARE, Eadem notione. Lam bertus Ardens. apud Ludewig. tom 8. Reliq. MSS. pag. 540. TORNEIZARE, Pari significatu. Annal Mediolanens. ad annum 1372. apu Murator. to. 16. col. 745. TORNIATOR, Qui decertat in *torneamentis*. Lambertus Ardensis apud Ludewig. to. 8. p. 491. TVRNIARE, Idem quod *Torneare*. Locus vide in *Bohordicum*. TVRNIMENTVM, vt *Torneamentum*. Radeuicus Frising. de Gestis Frideric I. Imp. l. 1. c. 8. TORNEARE, Velitari, ante acies decurrere, pugnare. Arnaldus Archiepiscop. Narbonensis in Epist. de Victoria Christianorum contra Mauros, apud Vghellum in Episcop. Sabinensib.

TORNELLA, Turricula, Gall. *Tournelle*. Rigordus an. 1190. *Praecepit etiam ciuibus Parisiensibus, quod ciuitas Parisii .... muro optimo cum Tornellis decenter aptatis et portis diligentissime clauderetur*.

TORNERIVM, *Torneamentum*, hastiludium, *Tournois*. Historia Cortusiorum lib. 4. c. 6. V. infra *Torneta*.

TORNERIVS. (1) Idem qui *Tornator*, in Catalogo Sodalium antiquae Confraternitatis B. M. in Ecclesia ejusdem B. M. Deauratae Tolosanae. (2) ✝ Particeps, qui praedium vel feudum cum aliis possidet. Reg. feud. Aquit. V. *Tornalerius* et *Tornarius*.

TORNESIVS GROSSVS, Monetae species. Gall. *Gros Tournois*. Chronicon

iicon Astense ad ann. 1300. apud Murator. tom. 11. col. 192. V. *Turonenses* et *Grossus* 3.

ANETA, *Torneamentum*. Theodoricus Abbas lib. 1. Vitae S. Bernardi c. 11. V. *Tornerium*.

RNETTUM, vox Falconariorum. Fridericus II. Imp. lib. 2. de Arte venandi c. 40. *Est autem Tornettum quiddam duobus annulis compositum, gyrantibus in se inuicem, et hoc modo est factum, sunt duo annuli ferrei, aut aenei, aut argentei, aut de alio metallo facti, magni ad quantitatem annulorum, qui sunt in jactis, etc. Quoties igitur timebitur, ne falco intorqueat se jactis, alligabitur hoc Tornettum annulis jactorum cum quadam corrigiola subtili et forti, etc. Est autem vtilitas Tornetti in hoc, quod falco non possit vexari per intortionem jactorum in pedibus suis.*

RNETUM, Campanae instructus, Gall. *Mouton*. Transactio Abbatem inter et Sacristam Monasterii Crassensis an. 1381. e Chartulario ejusd. loci: *Consueuit recipere de arboribus nemorum dicti monasterii pro aptandis et reparandis cimbalis et campanis dicti monasterii, videlicet fustas pro bissex Tornetis stoffis, quae solitum habet ponere dictus sacrista.* Vbi legendum videtur *bis sex Tornetis seu noffis*: quod scilicet *Tornetum* noffi seu nauis inuersae speciem prae se ferat. V. *Noffus* et *Tornus* 4.

TORNEURA, arbor, quod ad flexum forestae extat, Gall. *Tournant*. Ch. a. 1240.

RNIAMENTARE, TORNIARE, TORNIATOR. V. *Torneamentum*.

TORNICLUM, vestis species, qua collum circumcingitur, ad vsum puerorum symphoniacorum. Ch. ff. a. 1400.

RNIO, ex Gall. *Tornoi*. Histor. Coenobii Viconiensis c. 13. (apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 89.) V. *Torneamentum*.

RNITALIA. Glossae Isonis Magistri ad Prudentii Psychomach. *Toreumata; celaturae, vel Tornitalia*. Legendum forte *Tornatilia*.

TORNUS, Machina ad trahendas naues ascendentes in fluuiis, a Gallico *Tourner*, quod instar rotae versatilis esset, sic dicta. Charta Willelmi Episc. Autissiod. an. 1176. e Tabulario S. Mariani.

TORNUS. (1) Bellicae machinae species. Charta Petri Regni Majoricarum Domini ann. 1232. *Tali quidem conditione, quod ipsam* (turrim) *bene custodias, et teneas in ea omni tempore vnum Tornum paratum, et vnam balistam de Torno ad fidelitatem nostram et defensionem ciuitatis ejusdem.* V. *Balista*. Carolus de Aquino in Lexico Militari, haud sine probabilitate scribit *Tornum* balistae partem esse, et quidam eam, vbi axis vertitur dictamque fuisse a vertendo, origine Gallica a voce *Tourner*. Quod si vere machina est jaculatoria, perspicuum est, inquit, sic fuisse vocitatam a *Tornetto*, quae vox apud venatores in re falconaria et accipitrum aucupiis familiaris est, vt mox dicebatur in hac voce. Potissimum vero rem ita se habere statuit, quoniam a falconibus et re accipitraria non paucae jaculatoriae machinae suam appellationem adeptae sunt, vt alibi notauit super Italicis vocibus *Falcone*, *Sagro*, *Moschetto*, *Smeriglio*, *Spingarda*: quae postea voces ad rem tormentariam nostrae militiae commigrarunt, propter analogiam et similitudinem cum antiquis illis organis et instrumentis. Academici Cruscani *Torno* definiunt *Strumento da strignere, e da caricar balestre, e simili armi da trarre*. V. *Tortirella*. (2) Compensatio, Gall. *Retour*, († vel potius, census qui singulis annis soluitur, i. q. *Turnus* 2. Charta R. Episcopi Carnotensis an. 1197. in Tabulario ejusdem Ecclesiae n. 84. V. *Turnus bursae* in *Turnus* 1. (3) Forte Ambitus, Hispan. *Torno*, Gall. *Tour*. Donatio an. 935. tom. 3. Concil. Hispan. p. 180. col. 2. *In Torno S. Eulalia cum Sisnandi et Gerasio medio.* Conuentio an. circ. 1131. in Probat. nouae Histor. Occitan. tom. 2. col. 461. *Excepto ipsum castrum de Posesserias et ipsum Tornum superiorem.*

illam diuidens, quot essent in coena discumbentes, etc. Althelmus de Laude Virg. c. 28.

Punica mala vident granis stipatisque referta,
Botros, et ficos, et plures ordine Tortas.

TORTA CERAE, in Tabulario Compendiensi. TOVRTA. Gerardus in Vita S. Stephani Grandimont. apud Marten. to. 6. Ampliss. Collect. col. 1085. TVRTA. Liber Ordinis S. Victoris Parisiens. MS. c. 25. *Panis, qui vulgariter Turta appellatur.* Vdalricus lib. 2. Consuet. Cluniac. cap. 4. *Pro signo panis sigali, qui Turta vulgariter appellatur.* TORTVLA, *Quoddam genus cibi vel panis, quod vulgo ita dicitur*, Vgutioni. Diminutiuum a *Torta.* Gregorius Turon. lib. 1. Miraculor. cap. 7. TORTELLA. Papias: *Artocrea panis carnem continens, vulgo Tortella.* TORTELLVS, ex Gallico *Tourteau.* Papias: *Pastilli, Tortelli pigmentati, vel unguenta.* TOVRTELLVS. Codex MS. redditnum Episcopatus Autissiod. TVRTELLVS. Charta ann. 1112. tom. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 21. *Tertia pars Turtellorum monachorum est.* Infra: *Turtellos de Natiuitate.* Ita legendum est in Bulla Alexandri III. PP. an. 1169. ex Chartul. Pontisar. *Apud Heronillam in Ecclesia duas partes offerendae et Turtellorum.* Haec rursum infra occurrunt. (2) Virga *torta*, qua sepes continentur ac vinciuntur. V. in *Retorta.* (3) Fascis, fasciculus. Statuta ciuitatis Astae collat. 4. c. 32. Legendum forte *Torsa.* V. *Torsata* et *Trossa.*

TORTARII, Canonici inferioris ordinis in Ecclesia Autissiodorensi, Gall. *Chanoines Tortiers*, saepius *Semiprebendez*, sic dicti, vt suspicatur D. *Le Boeuf*, vel quod simplici *torta* panis donarentur in sua prima institutione, vel a possessione quadam *Tortaria*, vernacule *la Torterie* dicta, cujus redditus primum assignari potuerunt a Capitulo ad alendos hosce Canonicos. Gesta Abbatum S. Germani Autiss. in Galtero q[ui] abdicauit an. 1242. apud Labbe[um] to. 1. Bibl. p. 582. *Blasius cum hebdomadarius non erat integre Canonicus, sed tantum Tortarius.* P[er]peram editum est *Portarius.*

TORTELLA, TORTE, etc. V. *Torta* 1.

TORTIA, Idem quod *Tortia* 1. F[ax,] taeda. Computus an. 1333. et se[q.] to. 2. Hist. Dalphin. pag. 277. *Tortisius.*

TORTICA, vt *Tortia.* Statum Capellae Bituric. an. 1407. ex [...] Reg. V. *Torticus.*

TORTICIA, TORTICIVS, Id[em] quod *Tortisius*, Fax, taeda. Or[d.] Rom. apud Mabillon. to. 2. Mu[s.] Ital. p. 364.

TORTICIVS. Histor. Inquisit. Tol[os.] apud Limborch. p. 305. *De [...] ossibus accepit ab eis aliquam part[em] et posuit juxta Torticium [...] suae ante imaginem Crucifixi.* L[...]rium parietem intelligo sic d[...] ab Occitanico *Tourtis*, Gall. *T[...]* V. *Tortissus* et alia notione in *T[or]ticia.*

TORTICORDIVS, *Tortum cor h[a]bens*, S. Augustino in Psalm. [...] Locum vide in *Prauicordius.*

TORTICVS, Idem quod *Tort[...]* Charta Philippi Pulcri apud Brussel to. 1. de Feudorum [...] 669. V. *Tortica* et *Tortisius.*

TORTILITER, Modo qui torq[...] I. de Ianua; *Tormentablement*, Gl. Lat. Gall. Sangerm. MSS.

TORTILOQVIVM. Gloss. Gr. L[at.] διάλεκτος συνεστραμμένη, *Tortilo[qui]um.* Alibi: συνεστραμμένη [...] *Tortiloquium. Oratio intorta*, [...] Plautum in Cistellar. *Inolutra* [...] *suum et verborum volumina*, [...] Gellium; *Inuersa verba*, apud L[u]cretium l. 5.

Inuersis quae sub verbis lat[i]tia cernis.

TORTINA, Staterae species, [...] *Trutina.* Statuta Perusiae [...] *Si quis mensurauerit ad mensuram* [...] *pondus, scandalium, staterum,* [...] *Tortinam, uel balanciam, etc.*

TORTINVS, cereus certa ratione contortus, in Ch. a. 1290.

[T]ORTIONARIE, Injuria, Gall. *a tort.* Arrestum Parlamenti ann. 1531. inter Priuilegia Ordinis S. Iohan. Ierosol. p. 251. V. *Tortionarius.*

[T]ORTIONARIVM. Glossae MSS. *[illegible]na*, *Tortionarium.* Haud scio an [re]ferri queat ad sequens.

[TOR]TIONARIVS, Injustus, injuriosus. Practicis Gallicis *Tortionaire.* Arrestum Parlamenti ann. 1394. apud Menesterium in Prob. Hist. Lugdun. p. 76. col. 1.

[T]ORTIRELLA, TORTORELLA, Machinae bellicae species, a torquendo, seu jaciendo, vt videtur, appellata. Rolandinus in Chron. lib. 1. c. 12. V. *Prederia* et *Tornus* 1.

[T]ORTISIVS, TORTITIVS, Taeda, *Torse*, vel *Torche*, Gallis Synodus Exoniensis an. 1287. c. 4. V. *Torticia*, *Entortitius* et *Intorticium.*

[T]ORTISSVS, Lutum paleatum, ab Occitanico *Tourtis*, Gall. *Torchis.* Reparationes factae in Senescallia Carcassonae ann. 1435. e MS. Cl. V. *Lancelot.* V. *Torticius.*

[T]ORTITVDO. (1) Gibbositas, apud Constantinum Afric. lib. Panteclin. cap. 8. (2) Idem quod *Tortus* 1. Injustitia, violentia. Chronicon Besuense pag. 602. *In causa violentiae et Tortitudinis, etc.* Alibi: *Pro multis Tortitudinibus et sceleribus.* Inter *malos vsus* et *tultas*, *Tortitudines*, hoc est, injustae exactiones, recensentur in Charta an. 1062. a Tabulario S. Victoris Massil. *Tortitudo peccati*, apud Lambertum Abb. S. Rufi in Floribus Psalmorum MSS. *Tortitudo morum*, in Actis Ven. Er[lui]ni Abb. to. 7. Maii p. 845. *Tortas et confragosas*, dixit Plautus in Menaechmis.

[T]ORTIVS, Idem quod *Tortisius.* Charta ann. 1269. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 47.

[TO]RTIVVM VINVM. V. in *Vinum.*

[TO]RTIX CEREVS, Idem quod *Tortisius.* Testamentum an. 1300. e Schedis Marchionis *de Flamarens.*

TORTOLANI, haeretici Waldensium sectatores, quod *Tortellum* facerent. VL

rent, de quo communicabantur, in Bibl. Dominic.

TORTOR. (1) Iaculator, qui tela *torquet*, immittit, vibrat. Radulfus Cadom. in Gestis Tancredi tom. 3. Anecd. Marten. col. 167. (2) † Baculus quo funes carrorum contorquentur. Ch. MS. a. 1332.

TORTORELLA. Annales Mediolan. ad ann. 1389. apud Murator. to. 16. col. 808. *Vermalium vnum auri cum vna Tortorella super vno radio auri.* Italis *Tortorella* est Turtur junior. V. *Tortoreta.* Occurrit alia notione in *Tortirella.*

TORTORERIAE CORDAE. V. in *Corda* 3.

TORTORETA, dimin. ex *Tortora*, ni fallor, Italis Turtur. Funus Iohannis *Galeaz* Ducis Mediol. an. 1402. apud Murator. to. 16. col. 1035. *Erant enim prima duo scuta cum sola aquila nigra . . . alia duo cum radio solis cum Tortoreta.* V. *Tortorella.*

TORTORIVM, Carcer, custodia. Miracula MSS. S. Angilberti n. 56. e Tabulario S. Richarii.

† TORTOSVS, Intortus. Inuent. a. 1295.

† TORTOYRICYRA, Iunis. Comput. a. 1334.

TORTVA, Testudo, ex Gallico *Tortue*, apud Siluestrum Girald. in Topogr. Hibern. Dist. 1. c. 7.

TORTVCA, Matthaeo Siluatico, *Testudo enuda.*

TORTVLA. (1) Τροχιλέα, in Glossis Lat. Gr. Trochlea. Aliae Gr. Lat. Τροχιλέα, *Tortula*, *Trogala.* (2) Placentae species. V. *Torta* 1.

TORTVM, Damnum, injustitia. V. *Tortus* 1.

TORTVOSA, Rude, Gladii species, eadem quae *Machua tortuosa.* Leges Furnenses MSS. ex Archiuo S. Audomari.

TORTVOSITAS, Prauitas, dolus. Tertullianus de Carne Christi c. 20. *Qualis est autem Tortuositas vestra, vt etc.* Adde l. 4. contra Marcionem, c. vlt.

TORTVOSVS, *Injustus*, *falsus*, in Glossario Barthii, apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 117. *Tortuosissima*

fissima nodositas, S. Augustino lib. 2. Confess. extrem.

TORTURA. (1) *Torturae*, Cruciatus, Tormenta, seu supplicia, quibus ad eruendam a reis confessionem judices uti solent: Gallis *Tortures*. Quod quidem *torturarum* genus Anglis inauditum, Francis ut inhumanum passim ii objiciunt. Ioan. Fortescutus de laudibus legum Angliae c. 22. Sed hoc non nouum. Auctor ad Herennium: *Majores nostros dicemus, veri inueniendi causa cruciatibus ac tormentis voluisse quaeri, et summo dolore homines cogi, ut quicquid sciant, dicant.* (2) Idem quod *Tortus*, *Tortitudo*. Charta Petri Episcopi Albanensis Cardin. an. 1078. in Bibl. Cluniac. *Nullam laesionem vel Torturam inferre praesumant.* Alia an. 1003. in Biblioth. Sebusiana p. 265. *Donauit et omnino finiuit Deo et B. Petro ad locum Cluniacum unum receptum, quem in Lauriaco exigebat, omnesque malas consuetudines ac depraedationes, seu Torturas, quas ibi per se vel per suos exercebat, funditus werpiuit et absoluit.* (3) Circuitus, iter obliquum, flexuosum, Gall. *Tour*, *Détour*. Epistola ann. 1204. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 786. (4) Compressio tortilis. Bernardus, part. 1. Ord. Cluniac. c. 46. TORTURA CAPILLORUM. Vita MS. Geraudi de Sala apud Stephanotium to. 2. Antiq. Pictav. MSS. p. 576. V. *Capillus*.

TORTUS. (1) TORTUS, TORTUM, Damnum, injustitia, vis, violentia alicui illata. Io. de Ianua: *Tortus a torqueo dicitur. Hic tortus, tus, i. * corrisio, vel injuria.* Gloss. Lat. Gall. *Tortus, ta, tum, Tort, injurieux. Tortus, tus, torsion, ou injure.* Edictum Pistense Caroli Calui c. 20. *Sic injustitiam istam exsoluant, sicut illi, qui in suo ministerio Tortum faciunt.* Cap. 23. *Sicut ille, qui Tortum in suo Comitatu, vel ministerio fecerit.* Latini porro *tortum*, seu *tortuosum* dicunt, quidquid obliquum est, vel non rectum; unde damnum, vel injustitia aliqua, seu violentia recto opponitur. Glossae Lat. Gr. *Tortus*, χαμψὸς. Gloss. Gr. Lat. μανιάξ, *Tortile*, ... *tortus*. Papias: *Linea dicitur*, ... *lignarii utuntur, ne Tortum ali*... *construant.* Prudentius in Apoth. hymno 1.

> *Tam multa surgunt perfidorum compita*
> *Tortis polita erroribus.*

(2) Torques. Eustochius in Vita Pelagiae meretricis c. 11. in Vitis Patrum. (3) Idem, ni fallor, quod *Tortisius*, Fax, taeda, Ioh. B... man. de Virtutibus Henrici VI. Regis Angl. p. 298. *Consueuerat* ... *ex permaxima humilitate et deuo*... *nocte et Dominicae Resurrection*... *tempore propria manu gerere* ... *gnum Tortum, ob reuerentiam* ... *minicae Resurrectionis et fidem.*

TORTUUS, Distortus, curuus, G... *Tortu*. Miracula S Thomae Aqu... to. 1. Martii pag. 377.

TORTZA, *Fax*, in Amalthea. V. *Tortisius*.

TORUA, Cespes. Polyptych. Fis... an. 1235. V. *Turba* 1.

† TORUIDUS, toruus, t. 1. ... p. 301.

TORULUS, in re munitoria, ... ut exponit Carolus de Aqu... Lexico Milit. v. *Arx*, quae pr... gnaculi partem inferiorem, qu... cliuis est, discriminat a super... quae plana est et recta; quid ... sit in Galea apud Ammianum ... 16. *Cujus vertici flammeus Tor*... *aptatur*, est diuinandum; etsi ... Glossatori videtur indicari pars ... tior Cassidis, aut ornamentum ... um rubri coloris.

TORUM. Charta Longobardica ... 774. apud Vghellum tom. 8. p. ... *A fine Venatoris usque in strata*... *ter duo Tora.* Charta Cornu... vetus edita a Suaresio: *Quae* ... *descendit per regam ante ad* ... *nam, fine ad Torum, quae redit* ... *ad arcum supradictum*, etc. V. *Tor*... *Torale*, et *Torallum*.

† TORZIZIUM, fax, taeda. Test. ... 1409

TOSCA. Charta Theobaudi *Cha*... ex Tabulario Absiensi fol. 219. *D*... *nam*...

namus siquidem libere Deo et S. Mariae et habitatoribus Absiae . . . in praemisso feodo 2. sextariatas terrae, et unam Toscam, quae ab antiquis Gambuerca a nobis vocatur; tali conventione ut in illa domum et capellam in honore gloriosae Dei genitricis Mariae et nostro adjutorio construant . . . Donamus etiam illis aliam Toscam, quae vocatur Firmitas, et 10. sextariatas de nostra propria terra, quocumque ipsi eam praedicto feodo meliorem inuenerint, ipsasque duabus praefatis sextariatis et duabus Toscis concedimus illis ab omni calumnia, prece et pretio funditus liberare et expedire. Idem Tabular. fol. 222. *Rupturam rumatae terrae juxta Toscam Boni repasti, quae antea Cambiceria vocabatur.* Tabular. Dalonensis Abbatiae fol. 61. *In terra, quae est juxta domum et superiorem Toscham et landas.* Lucus seu arbores ad ornatum consitae. Prouincialibus *Tuesco* rubum, Gallis *Buisson*, significat. V. *Tosta*, *Tusca*, et *Touchia*.

TOSCHVS, nemus, siluula, i. q. *Tosca*. Ch. a. 1297.

OSONDI, Francis vett. Mille. V. *Chunna*.

OSPRI, pro *Tolpri*. V. in hac voce.

OSSICARE, Toxico seu veneno inficere, apud Italos. Legitur in Chronico Parm. ad ann. 1249. apud Murator. tom. 9. col. 776. et alibi V. *Toxicare*.

OSSICATOR, Qui inficit toxico, in Annalibus Genuens. ad an. 1289. apud eumd. Murator. to. 6. col. 598. V. *Toxicator*.

OSSICVM, pro *Toxicum*, Venenum, Ital. *Tossico*, apud Murator. to. 12. col. 559. etc.

OSTA, Panis tostus, Gall. alias *Tostée*. Menotus Sermon. fol. 121vo. V. *Tosta*.

OSTACIO, Ὀπτησις, in Glossis Lat. Graec. In Graec. Lat. additur *Coctura*.

OSTEA, pulmenti Species ex pisis tostis Ch. Ms. a. 1357.

OSTVM, vel TOSTA. V. in *Tosta*.

OTA. (1) Idem quod *Tolta*. Meminit Saluaingus in Tract. de Iurib. dominic. cap. 40. praediorum concessorum in emphyteusin *ad Totam et talliam, et misericordiam domini*. V. *Tolta*. (2) Charta an. 1155. apud Gariellum in Episcopis Magalon. p. 127. *Iustitias, albergas, Totas, questas, sive aliquas alias injustas exactiones, etc.* Charta an. 1232. in Regesto Comitum Tolosae Camerae Comput. Paris. f. 103. *Terras cultas et incultas, nemora et bartas, prata et pascua, census usus, quarta, quinta, decima, et agrarias et primicias, oblias et dominationes, Totas, toltas, escaducas, etc.* Alia an. 1234. f. 102. *Oblias et dominationes, Totas, questas, et albergas, et toltas, ademprius et successiones, etc.* Vbi nescio an *Tota* aliud sit a *Tolta*, quod ibidem apponitur; nam et *Tote* pro exactione dicitur. Charta Libertatum villae Perusiensis an. 1260. apud Thomasserium: *Li Sires ne la Dame de la Perose . . . ne haut en la vitae herbergage, ne Tote, ne taille, ne queste, etc.* (3) Vestis species qua totum corpus inuoluitur. Gallia Chr. nouae edit. to. 4. col. 1151. *Dedit Conuentui Celsiniac. capucia forrata atque Totas, quibus tunc temporis valde indigebant.* Nisi forte legendum sit *Tocas* vel *Toxas*. V. *Toca* 2. *Togna* et *Toxa*.

TOTAGIVM. (1) Idem quod *Tota* 1. vel *Tolta*, reditus, prouentus. Charta an. 1231. e Tabulario sancti Clodoaldi: *Majoria ab omni Totagio erit libera et quitta.* (2) Solidum, *Totage*, pro *total*, in Consuetud. Aruernensi c. 21. art. 8. Tabularium Episcopatus Autisiod.

TOTALIS, Totus, integer. Epistola Calixti III. PP. an. 1456. ad Carolum VII. Regem Franc. e Bibl. Regia: *Totalis exercitus*, in Diario Belli Hussitici apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. pag. 182.

† TOTALITAS, abundantia. Ch. Ms. a. 1278.

TOTALITER, Prorsus, omnino, penitus. Passim occurrit apud Scriptores medii et infimi aeui: quod improbat Vossius lib. 1. de Vitiis serm. c. 25. et l. 4. c. 35.

TOTANVS, *Auis genus, et piscis marini*, in Amalthea. Italis *Totano*, species est gallinae siluaticae.

TOTENNIS, Tot annorum, in Vita B. Columbae Reatinae, to. 5. SS. Maii p. 352. *

TOTFARIAM, *Tot modis fando: et tot modis in genere.* Martinius in Lexico.

TOTHLANDA, Modus agri apud Anglos. Antiquit. Ambrosd. ad ann. 1380. *Cum vna virgata terrae, et cum vna Tothlanda, et octo acris, etc.* Veram *Tothlandae* dimensionem assequi se non posse fatetur Kennettus in Glossario ad calcem. Quid si *cum vna Tothlanda* idem sit quod *cum vna alia terra*, ab Anglico *Tother*, alter, et *Land*, terra?

TOTO, aduerb. *Omnino*, ὅλως, in Gloss. Graec. Lat. *Alicujus esse in Toto*, ad aliquem omnino pertinere, in Diplomate an. 1341. apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 5. p. 530.

TOTTONARIVS EQVVS. Vegetius lib. 1. de Arte veterin. c. 56. *Equos, quos vulgo Trepidarios, militari vocabulo Tottonarios vocant.* Idem lib. 4. c. 6. *Inter Colatorios enim, et eos (equos,) quos Totonarios vulgus appellat, ambulatura eorum media est.* Legendum puto vtrobique *Trottonarios*, vulgo *Troteniers*, de qua voce agimus in *Trotare*; nam *trepidarios* equos ita appellari obseruat Vegetius. At Salmasius ad Capitolinum *Guttonarios* emendat. Hunc consule, si lubet, pag. 247.

† TOVBAILLIA, mappa, manutergium. Ch. Ms. a. 1473. V. *Toacula*.

† TOVCHIA, nemus, siluula, Gall. ol. *Touche*. Lit. remiss. a. 1354. V. *Toschus*.

TOVCHVS, Lapis lydius, Gall. *Pierre de touche*, Angl. *Touch-stone*. Litterae an. 1369. apud Rymer. to. 6. p. 611. col. 1.

TOVLEYVM, V. *Tonleium* in *Telon*.

† TOVRAGIVM, quod carcerum custodi ab incarcerato soluitur, Gall. ol. *Tourage*. Stat. eccles. S. Petri Insul. V. *Geolagium*.

TOVRMENTVM, pro Tormentum, Gallico *Tourment*, in Litteris a. 1292. tom. 4. Ordinat. Reg. Fra[nc.] pag. 611.

TOVRTA, TOVRTELLVS. V. *Torta* 1.

† TOVSQVATA, i. q. *Touchia*, Ch. a. 1349.

† TOVSSA, idem in Ch. a. 1319.

TOVTA, Exactionis species. V. *Tolta*.

TOVTENA, Species piscis, Lol[ig.] Ital. *Totena*, Gall. *Cosseron*. St[a]tuta Massil. lib. 6. cap. 17. *Pis[ces] minuti, scil. Sardinae, Iarreti, Se[...] cleti, Boguae, Aurioli, Tout[en]ae etc.*

TOVZELLA, Annonae species, O[cci]tanis *Touzelle* vel *Missole*, de [...] pluribus in Respons. ad Q[...] Prouinc. to. 1. c. 61. p. 553.

TOWAGIVM, Nauis subductio in [...]tiorem stationis partem, seu [...] ductio per nauiculas alligatas; [...] ejusdem ad alterius nauis pupp[im] alligatae, remulcatio, Gall. *To[u]*[...] Angl. *Towage*, a voce [...] *Tower*, remulcare, alicubi *Rem*[or]*guer*. Will. Torn. an. 1186.

TOWELLA, Mappa. V. in *Toacula*.

TOXA, Stragulum e grosso pa[nno] Papias: *Stragulum, vestis, quae T[oxa] dicitur.* Grimlaicus in Regul[a] S[oli]tarior. c. 50. *Sufficiant autem [...] stramenta lectorum, matta et c[...] sagum, vel Toxa et capitale.* V. T[o]*ta* 2.

TOXICARE, Veneno inficere, [...]re, apud Ioh. Sarisber. l. 1. c. [...] l. 3. c. 9. et alios recentiores p[as]sim. V. *Tossicare*. TOXICATOR, Venenarius, qui venenum propi[nat] apud Lambertum Schafnaburg[en]sem ann. 1054. et in Gemma, v[bi] etiam *Toxicatrix*, *Venefica*. TOXICVM, Τοξικόν, Venenum: [...] nota. TOXICVS, Toxico infect[us] venenatus. *Toxicum telum*, in A[ct.] SS. Aprilis to. 2. p. 41. *Toxicum pectus*, ibid. p. 43. *Toxica pum[...]* ibid. p. 586. Fortunatus in Vita S. Hilarii Pictav. lib. 1. c. 1. n. 6. *Cum Ariana haeresis venenata de radice flore Toxico pullularet, etc.*

† TOXI

TOXICATIO, toxici f. veneni praebitio, ap. Oefel. Scriptt. Bauar. t. 1. p. 42.

[TO]XVS, Arcus, a Graeco Τόξον, Agnellus lib. Pontif. part. 2. c. 3. *Toxos adhibete in armis.*

[TO]YA, Puluinaris tegumen, Gall. *Taye.* Inuentar. Eccl. Nouiom. an. 1419. de pannis: *Item vna Toya operata de serica ad faciendum vnum conssi-num.*

[TR]YCVM, vox corrupta pro *Ptochium*, πτωχεῖον, Locus vbi pauperes leguntur et aluntur. Index vett. Canonum to. 3. Concil. Hispan. p. 19. col. 1.

TOYSA, fascis, fasciculus, in Ch. a. 1353.

TOZELLA, annonae species, i. q. *Tonsella*, in Comput. a. 1488.

TOZOLVS, TOZZVS, frustulum, ab Ital. *Tozzo*, in pact. a. 1281.

[TR]ABACA, Ital. *Trabacca*, Tentorium, Chronic. Estense ad an. 1317. apud Murator. to. 15. col. 381.

[TR]ABALE, Lignum, quod transit per rotas. Ioannes de Garlandia in Synonymis. TRABALE IVDICIVM. Concilium Toletan. XIII. c. 2. *Vidimus multos et flevimus, ex Palatini ordinis officio cecidisse, quos et violentus professio ab honore dejecit, et Trabale judicium aut morti, aut ignominiae perpetuae subjugavit.* Quo loco *Trabale judicium* dici videtur firmum, ratum, et supremum; solemne enim est veteribus Scriptoribus *Trabale* appellare, quidquid ingens et firmum est, eodem sensu, quo *Trabalis jussio* dicitur in Nov. Theodosii de Iudaeis, quae cum summa severitate exercetur: *Trabali jussione decernimus, vt quicunque, etc.* Ita *clavo trabali figere* dixit Cicero 5. in Verr. Paulinus Nat. 9. Felic.

Corpora transfixis Trabalibus inclyta clauis.

Vita SS. Ferreoli et Ferrutii: *Capitibus beatorum Martyrum Trabales claui . . . . malleis ferreis affixi.* Gloss. Gr. Lat. δοκαῖος, *Trabalis.* Est igitur *judicium trabale* adeo firmum et validum, vt quemadmodum valida trabs flecti aut disrumpi non potest, ita et illud nulla ratione conuellatur. TRABALE FERRVM, pro Gladio, poëtice dixit Odo de varia fortuna Ernesti Bauariae Ducis, tom. 3. Anecd. Marten. col. 370.

TRABARIAE, *Naviculae in fluminibus, quae e singulis trabibus cauantur, vnde et dicuntur. Has et littorariae vel caudicae.* Papias ex Isidoro lib. 19. Orig. c. 1. quem vide. Vox *trabs*, pro *naui*, vsurpata ab Ennio, Virgilio, Catullo, Horatio, etc.

TRABATICVM, Tributi species, forte pro *Trabibus* ad publica opera deuehendis, vel praestandis. Charta Hlotarii Imp. an. 840. apud Chiffletium in Tornutio: *Nullus theloneum, aut ripaticum, ... aut cenaticum, aut pastionem, aut Trabaticum, aut vllum occursum, vel vllum censum . . . exactare praesumatis.* Hinc emendandum est Priuilegium an. 831. inter Instrum. Gall. Christ. nouae edit. to. 5. col. 463. vbi perperam legitur *Trabuticum.* Eadem omnino notione *Tranaticum* habetur in Diplomate Ludouici Pii an. 821. to. 1. Ampl. Collect. jam laudato col. 77. *Trannaticum* vero in alio ejusd. Imp. Diplomate an. 814. to. 2. ejusd. Ampl. Collect. col. 22. *Trobaticum*, in alio Ottonis III. Imp. an. 985. ibid. to. 1. col. 335. Innocent. III. lib. 13. Epist. 115. *Parciales* (sunt ii Rauennatibus Custodes syluarum seu parcorum) *per monasterium certum numerum Trabium in feudum percipiebant de sylua.* V. Senatorem lib. 4. Epist. 8.

TRABATTERE. Pactus Legis Salicae tit. 28. §. 4. *Si quis foeminam ingenuam grauidam Trabattit, et ipsa foemina fuerit mortua, etc.* Vbi Lex Salica tit. 26. §. 4. nude habet: *Si quis foeminam grauidam occiderit, etc.* Wendelinus *trabattere*, ex *trans*, et *battere*, effictum putat, quod est perquam saeuiter percutere. V. *Tribattere*, Wendelini sententiae fauet Italicum *Trabattere*, quod etiamnum significat Verberare, percutere. Attamen non arridet Eccardo, qui *Trabattere*, seu *Transbattere* in-

Trabalis coronatum. Sed forte leg. *Trabibus.*

† TRABUNCULA, trabecula. Tract. Ms. de re milit.

TRABUS, pro Trabs. V. *Fileria.* 1.

TRABUTARE, Dissipare, disperdere, profundere; molestare, vexare, Ital. *Trabuttare.* Nicolai Smeregi Chronicon apud Murator. to. 8. col. 106. V. alio significatu in *Trabucare.*

TRABUTICUM. V. *Trabaticum.*

TRACA. Consuetudines Ecclesiae de Regula, apud Labbeum to. 2. Bibl. p. 742. *De equo Hispaniae 4. denar. de Traca coriorum boum, equum, vel caprarum, 4. den. Traca* videtur scriptum esse pro *Tacra,* de quo supra, Decem coria; saltem eadem notio est; an vero idem significet in Charta an. 1197. inter Instrum. Gall. Christ. nouae edit. to. 6. col. 144. haud satis scio: *Carga de Tracas III. den. saumada asino II. mezaillas, homus I. den.*

RACADA, *Strues lignorum,* in Amalthea.

RACEA, Perquisitio per quamcumque viam, quam Galli *Trace* dicunt, vnde Gallo-Belgae *Tracer* dicunt, pro perquirere. Bracton. l. 3. tit. de Corona c. 1. §. 1. *Si homo per infortunium oppressus .... statim leuetur hutesium .... et postea Traceam conducant per terram suam, etc.* V. *Trassare,* praeterea Menagium et Ferrarium in Originibus talic. in voce *Traccia.*

ACHALA. Aurelius Victor in Epit. le Constantino M. *Irrisor potius nam blandus; vnde proverbio vulri, Trachala decem annis praeantissimus, duodecim sequentibus la*o, *decem nouissimis pupillu*, *ob ofusiones immodicas nominatus.* urrilis illius Constantini M. apllationis rationem prodit Cedres p. 269. Ἐντεῦθεν τῆς ὤμου ὶ παχύς τὸν αὐχένα, ὅθεν καὶ χηλᾶν αὐτὸν ἐπωνόμαζον a τράλος igitur deducta vox. V. Τράλος, in Gl. med. Gr.

CHIDII, Τραγῳδοί, in Glossis Graec.

CHINA, Genus piscis. Acta S. ncisci de Paula, to. 1. Aprilis p. 139. *Cum semel ... cem quemdam, dictum illis Trachuna, ...*

† TRACINARE, trahe... 1355.

TRACIO. Litterae an... Ordinat. Reg. Franc. ... *villam in nostra Trac... cione suscipimus.* Se... gendum est *traitione...* Cl. Editor.

TRACONES, Meatus su... uernae, speluncae. An... ta, nescio quis, lauder... de Ianua:

Terrarum Tracon... dic...

Will. Tyrius lib. 16. ... Vossium lib. 3. de ... c. 53.

TRACTA. (1) Vectig... quod exigitur pro merc... regnum, vel prouinciam ... ne seu euectione, Gall... *Traitte foraine.* Inquisitio ... e Camera Comput. ... *Vna cum juribus virgae ... Tractae bladi et leydarum...* cuniae exportatio, Gal... († seu syngraphae pecuni... tio.) Statuta Genuens. lib... (3) Extractio pecuniae ... communi, si bene conjecto... ta Eccl. Anic. an. 1312. ... *illa quae soluuntur in Tr... Thesaurario Ecclesiae* VIII. l... *stori* II. *s. regi* XXXVI. *s. eu...* apud Aruernos *la traitte* dic... tractio pecuniae ex arculis ... sacra ad recipiendas oblatio... locatis. (4) † Administrat... curatio, in Ch. a. 1411. ... Poenae genus, Ital. *Tratta,* ... ant. Florent.

TRACTAMENTUM. (1) Ag... tio, Gallice *Traitement.* Chart... duini Episc. Nouiom. an. 104... † Pactum, compositio, in C... s. anno.

TRACTARE. (1) Consulere, se... tiam in commune proferre, ... proponere. Pactus Legis Salicae ... titulo: *Hi autem sunt qui Lege... licam Tractauerunt, Wisogast, A...*

...ss, etc. V, infra Tracta-... Lac mulgere, Gall. Tra-... lib. 2. c. 79. §. 7. (3) ... Seruius: *Xenocrates pri-...losophiae scholam aperuit,* ... *in porticibus Philosophi*...s. V. lib. 2. Cod. Th. de ...per religione contendunt, ... *Tractator* 2. et *Tractatus* 3. ...trouersari, litigare. Cod. ...b. 6. tit. 23. leg. 19. (5) ... accipere Gall. *Traiter.* ...batum Lobiens. to. 6. Spi-...l. p. 636. (6) Abolere, ... Conuentio an. IIII. in ...ouae Hist. Occitan. to. 2. ... (7) † Differre, in lon-...ere, t. 7. Iul. p. 283. (8) ..., transigere, apud Murat. ...cript. Ital. p. 964. (9) † ...ARE AD MORTEM, occi-... Lit. remiss. a. 1328. (10) ...CTARE SE, se gerere, in ... a. 1415.

...REA. Anonymus Barensis ...nico anno 1042. *Argiro ... in Trane, per mare et terra ...um, fecit ibi turrem excel-...eam, et Tractareas mancu-...rbices, vt comprehenderet* ... Forte legendum *petrarias, ... tractareas* intellexerit quas-...hinas jaculatorias; *trahere ...o jaculari* dixerunt inferio-... Scriptores, ita vt leg. *tra-... machinas.*

...TAROLIVM, machinae bel-...ecies, in Stat. Vercell.

...AROLIVS, Publicanus, Gall. ...*ns*, ni fallor. († Videtur po-...e instrumentum quo vinum ex ... trahitur, Germ. Heber.) Sta-...Vercell. lib. 4. fol. 71vo.

...TATE, De industria, data ... Statuta Cadubrii lib. 3. ...8.

...ATIM, Lente, grauiter. V. ...*tim.*

...CTATIO, exportatio, euectio, ...l. *Traite* Arest. Ms. a. 1342.

...CTATOR. (1) Chartularius, qui ...ctat vel retractat largitionales ti-...os. Scholiastes Iuliani Antecess. ...cap. 82. *Tractentae, quos dicimus ...pud Latinos, Tractatores, maxime in Africa sic dicuntur, id est Scriniarii, qui annonas publicas computant et tractant.* Ita *Chartularios* et *Tractatores* pro iisdem dici in l. 3. Cod. de Canone largit. titulor. in l. Nulli de Numerariis, l. vlt. de Execut. eod. Cod. et Nov. 28. 30. 128. 129. 147. obseruat Cujacius ad d. l. 3. (2) Qui de rebus seriis docte et erudite *tractat*, scribit, loquitur, disputat. Gloss. Gr. Lat. Ὁμιλία, *Loquela, sermo, locutio.* Ὁμιλητικός, *Tractator.* S. Cyprianus in Praefat. ad libr. de Cardinal. operib. Chr. *Sublimes materiae subtilium ingeniorum exigunt Tractatores.* Infra: *Aditum ad se temerariis Tractatoribus vel scriptoribus interdicit.* Horatius, *Ethicus Tractator* dicitur Ivoni Carnotensi Epist. 7. Huc, vt videtur, reuocari possunt *Tractatores*, de quibus haec habentur in Priuilegiis Ecclesiae Rom. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 1232. *Pacta et conuentiones, concordata inter Regem ipsum* (Siciliae Tancredum) *et Ecclesiam Romanam, mediantibus Cardinalibus missis ad Regem, et certis aliis Tractatoribus deputatis per Regem super appellationibus libere faciendis in toto regno ad Ecclesiam Romanam.* Oratores intelligo vel viros doctos, qui de negotiis prudenter et erudite tractare poterant. TRACTATORES dicti praesertim Librorum sacrorum Interpretes, qui de rebus sacris tractant. S. August. de Doctrina Christ. *Debet diuinarum Scripturarum Tractator et dictor, defensor rectae fidei, ac debellator errorum, et bona docere, et mala dedocere.* Vincentius Lirin. Commonit. 1. *Doctores, qui Tractatores nunc appellantur, quos hic idem Apostolus etiam Prophetas interdum vocat, eo quod per eos Prophetarum mysteria populis aperiuntur.* (3) Concionator, qui *tractatus*, seu homilias habet ad populum. Petrus Chrysologus serm. 91. *Vacat humanus sermo, silet praedicatio Tractatoris, quando angelico praeconio Ioannis* (Baptistae) *profertur gloria, virtus insonat, laus collaudatur.* V. *Tractare* 3. (4) Consiliarius, Senatori

retatur Ire super aliquem, siue
m pedibus concul are, indi-
ractare, notione deducta a
Latino, et Germanico *batten*,
vnde, inquit, *batte*, *patte po-*
ote. pes; inde etiam restat *bat-*
vel *patschen*, ire. Hinc, si ei-
credimus, Itali *passare*, Galli
, transire desumserunt.
BA, Trabs. *Perspexerunt te-*
. . . *quod coopertum est cum*
is et Trabibus, in Actis SS. Maii
2. pag. 841.
A. (1) *Porticus tecta dicitur*.
Glossae antiquae MSS. Addit
de Ianua, *Trabibus*. Galli
ée dicunt seriem trabium, vel
um inter duas trabes. Papias:
a, quae rustice Trabea dicitur.
† *Genus est vestis imperialis*,
bi imperatores vtebantur; vnde
atus, trabea indutus. Gloss. Bibl.
anon.
EATIO. Charta continens Ele-
iem Froterii Episcopi Cadurcen-
n. 990. sic clauditur: *Schedula*
r indaginis a corporea Trabeatione
i diuini anno 990. *Ind*. 3. Alia
abulario Conchensis Abbat. in
ienis n. 83. *Facta Charta wir-*
nis, vel exuacuationis, siue secu-
is, anno Trabeationis Dominicae
. *Trabeationem* minus recte
gius Crucifixionem seu Passio-
Christi est interpretatus: nam
rnatio seu Natiuitas hac voce
ficatur; quod aperte demonstra-
oteft Chartis bene multis. De-
m Electionis Borelli Episcopi
nsis apud Baluzium to. 2. Ca-
. col. 630. datum dicitur *anno*
eationis D. N. I C. MVII. *aera*
Indictione XV. *Concurrente* I.
ta XX. Notum est aeram Hi-
cam epocha Natiuitatis Christi
iorem esse annos 38. Totidem
aera Decreti laudati superat
m *trabeationis*. Praeterea cae-
omnes notae chronologicae
Natiuitatis conueniunt, non
onis, vt et *annus* XXI. *regnante*
to Rege sub finem hujus De-
notatus. Idem probant Char-
5. Appendicis Capitul, quam
it ipse Cangius, alia an. 947.

Marcae Hispan. col. 860. etc. I
quibus omnibus adjunctae sunt ali
temporis notae Natiuitatem consta
ter indicantes, non Crucifixion
Trabeatio autem, non a *trabe*, qu
Crux intelligi posset, sed a *tra*
togae species, deducitur, atque e
hoc, nisi me fallo, S. Fulge
Sermone de S. Stephano, vbi a
Heri enim Rex noster Trabea car
indutus, id est, Incarnatus, seu n
tus; ex quo loco *Trabeation*
pro Incarnatione, seu Natiuita
Notarios finxisse probabilissimu
est.

† TRABEATUM, locus vbi foen
reconditur, ap. Murat. t. 3. Ant
Ital. p. 1200.

† TRABEATUS, ortus, natus, t.
Aug. p. 379.

TRABELIANICA, TRABELLIAN
CA, pro *Trebellianica*, in Stat
Genuae lib. 4. c. 6. lib. 5. c. 16.
in Testamento an. 1272. apud M
ten. to. 1. Anecd. col. 1139. V
Trebellianica.

TRABES. (1) In Ecclesiis. Hi
vt crebra fit mentio, ita diue
fuit vsus. Leo Ost. lib. 3. c.
(al. 33.) *Trabem quoque nihilom*
fusilem ex aerae cum candelabris n
mero 50. *in quibus vtique* ...
cerei per festiuitates praecipuas p
rentur, lampadibus subter in ...
vncis ex eadem trabe 36. *depen*
tibus, quae videlicet aerea tra
aereis aeque brachiis ac manibu
stentata, trabi ligneae, quam pu
rime sculpi, et auro, colorumque
interim fecerat Desiderius ...
commissa est, etc. V. lib. 4. c.
Brompton. *De cujus Ecclesiae*
Trabe 5000. *marcas argenti* ...
vnde Regis manum impleret,
Chronicon Atinense an. 1061. *Fe*
et duas Trabes ferreas, vnam
choro, et aliam extra chorum ad
ponendas candelas. *Trabium S. P*
tri mentio est in Charta apud Ce
cium inter Census Eccl. Rom. TR
BES cum *arcubus*, non semel m
morat Hariulfus: lib. 2. c. 9. *Cert*
rorum Sanctorum reliquias . . . *P*
alias 12. *capsas minores auro ar*
toque vel gemmis pretiosis honesti
par

paratas, ... *dividere*, *atque super Trabem, quam in arcu coram altare B. Richarii statuimus*, *ponere curavimus*. (2) Frugum meta, continens 24. garbas, Anglis, *a thrave conteining* 24. *sheaves*. Domesdey de Burgensibus Derbiae: *Hi autem ad festum S. Martini reddebant Regi duodecim Trabes annonae.*

TRABETUS, Trabecula, tigillum, Provincialibus *Travete*; *Trabatel* in Doujati Dictionario, nostris *Solive*, *soliveau*. V. *Esthalmamentus*.

TRABIS. V. *Tenda* 2.

TRABUCA, TRABUCARE, *Castrum* vel *arcem*. V. in *Trebuchetum*.

TRABUCARE. (2) TRABUCARE MONETAM, de justo ejus pondere detrahere, Gallis alias *Trebucher*, *trebuchier*. Statuta Civitatis Astae Collat. 4. c. 6. *De pena Trabucantium et ronzantium* monetas: *Statutum est quod, si aliquis ronzaverit vel tonderit monetam . . . . amittat pro pena libras* 200. Statuta Perusiae p. 52. *Si quis inciderit vel tonsuraverit aurum vel monetam, solvat pro banno solidos* 60. *si vero implicaverit aut Trabucaverit, solvat pro banno sol.* 100. Statuta Massil. lib. 5. c. 41. *de moneta non Trabucanda: Nulla persona audeat Trabucare vel Trabucari facere ullam monetam, quae currat in Massilia.* Hinc emendo Praeceptum Philippi VI. Fr. Regis an. 1329. to. 2. Ordinat. p. 36. *Nullus campsor, nec alia persona sit ausa Trabutare* (corrigo *Trabucare*) *nec recourre aliquas monetas, quae habeant cursum.* V. *Trebuchetum*. TRIBUCHARE, Idem. V. *Recurrere* 3. TREBUCHATIO, Detractio de legitimo pondere. Charta Lud. Hutini Reg. Fr. an. 1315. apud Lafaille in Probat. Annal. Tolos. tom. 1. p. 63. (2) † Evertere, diruere, Ital. *Traboccare*, Gall. *Trabucher*. Ch. a. 1358.

TRABUCCA, *Trabuchettum*, *etc.* V. *Trebuchetum*.

TRABUCCUS, mensura agraria sex pedum, ap. Mabill. in Museo Ital. p. 177. V. *Trabuchus*.

TRABUCHETTUS. V. infra *Trabucus* 2. et *Trebuchetum*.

† TRABUCHIO, ponderis monetarum minutio. Ch. a. 1327.

TRABUCHUS, TRABUCUS, Species mensurae. i. q. *Trabuccus*: Statuta Civitatis Astae Collat. 3. c. 47. *Revenditores, qui habent discos in mercato teneantur et debeant tenere expeditas quatuor vias latas per duos Trabuchos*. Statuta Placentiae fol. 60vo. *Cum quidam habentes testam juxta rivos, quae testa est terra glarea vel gerbida, quae non consuevit laborari vel colligi, vetantur habere quindenam juxta numerum Trabuchorum ipsius testae terrarum glarearum et gerbidarum.* Statuta Montis regalis pag. 60. *Quod illa venditio seu acquisitio . . . . fieri non possit, et facta non valeat, nisi facta fuerit ad mensuram, nominando jornatas sive Trabucos in instrumento talis venditionis.* V. alia notione in *Trebuchetum*.

TRABUCUS. (1) Forte Genus calceamenti. Charta Petri Abb. Cluniac. apud Baluz. to. 5. Miscell. p. 452. *Trabucos vero et pedules fratrum primo custodi operis novae Ecclesiae imposui, cujus redditibus . . . propter novas emergentes guerras deficientibus, camerario . . . . injunxi, ut Trabucos et pedules fratribus provideret.* Occurrit alia notione in *Trabuchus* et in *Trebuchetum*. (2) TRABUCUS, TRABUCHETTUS, Monetalis statera, Gall. *Trebuchet*. Constitutiones Iacobi Regis Siciliae cap. 58.

† TRABUGARE, i. q. *Trabucare* 1.

TRABULA. Chronicon Lobiense ad an. 1340. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1429. *Eduardus Rex Angliae . . . . femur Trabula trajectum habuit, sed victor universam classem Francorum, quae* CCCC. *navibus constabat, deleuit.* An species jaculi? Aliud sonat, si vera lectio est, in Chronico Trudon. to. 7. Spicileg. Acher. pag. 375. *Erat tunc temporis totum oppidum nostrum vallo fortissimo munitum, atque desuper postibus fortissimis magnisque* Tra-

natori lib. 8. Epist. 8. Idem Epist. 12. *Decet enim Tractatores habere doctissimos, quibus summa potestas committitur, etc.* Ita alibi *Tractatum*, pro Consilio, vsurpat. V. *Tractare* 1. et *Tractatus* 2. (5) Arbiter, conciliator; idem etiam forte qui *Conservator*, (✝ interdum etiam Iudex delegatus, Gall. *Commissaire.*) V. in hac voce. Litterae Iohannis Fr Regis an. 1356. to. 4. Ordinat. p. 178. *Nec tamen nostre intencionis existit, quod per hoc antique consuetudini, per quam dicti Decanus et Capitulum asserunt se habere debere in dicta nostra curia Tractatores, etc.* Hinc TRACTATOR PACIS, Aedilis, Scabinus, qui pacem inter ciues tuetur, idem qui *Paciarius*. V. in *Pax*. Transactio an. 1501. e Schedis Praes. de Mazaugues: *Licitum sit . . . annis singulis creare vnum vel duos Tractatores pacis.* TRACTATOR VENDITIONIS, cui cura erat vendendi res ad dominum pertinentes. Charta Ludouici Regis Franc. an. 1484. apud Baluz. tom. 1. Hist Aruern. p. 231.

TRACTATORIA, Epistola Synodalis, *Synodica*, quae a *Synodo*, quam *Tractatum* appellari mox docemus, ad Episcopos scribitur, vel de quauis re ad *tractatum*, seu Synodum spectante. Ea enim est vera vocabuli origo, quam non aduerterunt Baronius an. 142. et Bernardinus Ferrarius lib. 1. de Epist. Ecclesiast. c. 2. nisi locis mox laudandis legendum sit *tractoria*, vti contendit Philippus Priorius. Meminit S. Augustinus *Tractatoriae* Serm. 2. in Psalm. 36. qua Episcopi declarabant hunc vel illum esse excommunicatum: *Atque ideo non immemores puritatis Ecclesiae conducibile existimauimus, omnes sanctos Consacerdotes et omnes Clericos, et omnes populos, qui se Christianos meminerint, hac nostra Tractatoria commonere, vt omnes ejus* (Primiani) *communionem, vtpote damnati, diligenti cura horreant.* Eodem sensu *Tractatoriam* vsurpat. Epist. 162. *Quod si non fecerint, ibi etiam eorum prauitas et peruersitas innotescet, missaque Tractatoria super eorum nomine per to-tum orbem terrarum, quacunque ja[m] Christi Ecclesia dilatata est, ab omni-bus Ecclesiis eorum communio praeca-detur.* *Tractatoriae* denique mentio est in Concilio Teleprensi. In Concilio Carthaginensi V. can. 10. [et] Africano sub Bonifacio et Caelestino c. 43. jubentur Episcopi ad Concilium euocari, *si non potuerint occurrere, excusationes suas in Tractatoria conscribere.* Quo loco Capitul. Car. M. lib. 7. c. 20. habent *Tractoria.*

TRACTATORIVM, Locus, in qu[o] *tractatus* seu consilia agitantur, Se[-]natus. Sidonius lib. 1. Epist. 7. [...] *in Tractatorium frequens Senatus.* V[.] *Secretarium.*

TRACTATVS. (1) Ὁμιλία, Collatio, praesertim de rebus sacr[is;] praeterea concio Episcopi vel Sacer[-]dotis ad populum. Acta Num[idarum] Martyr. apud Surium 1. Ma[...] et Baron. an. 262. n. 39. Ita *Tra[-]ctare*, pro *Scripturas sacras exponer[e]* vsurpat lib. 1. Sacrament. Eccles[iae] Roman. c. 33. semel ac iterum. V[.] *Tractator* 2. (2) Consilium. Sena[-]tor l. 8. Epist. 10. *Defensores omnium suis Tractatibus adjuua[...] et ministrando consilium, regebat [...] Rectorem.* V. *Tractator* 4. et *Tracta[-]re* 1. (3) Concilia Episcoporum, in quibus de rebus Ecclesiastici[s] *tractatur*, disceptatur. *Tractatus Ni[-]caenus*, non semel apud S. Hilari[um] in Fragmentis. S. Ambrosius Ep. [...] *Hoc scriptum est in Ariminensi Sy[-]nodo; meritoque Concilium illud [ex-]horreo, sequens Tractatum Concili[i] Nicaeni, a quo me nec mors nec gla[-]dius poterit separare.* Infra: [...] *Tractandum est, Tractare in Eccl[esia] didici, quod fecerunt patres mei.* [...] etiam *Tractatum Concilii Nicaeni* dixit Vigilius Tapsensis l. 1. contra Palladium p. 498. et *Tractatum ple-num*, quem ibidem *Concilium ple-num* vocat. TRACTATVS, Con-gregatio, Conuentus Monachorum in capitulo congregatorum. Chart[a] ann. 1232. ex Chartul. Campaniae fol. 194. col. 2. (4) Epistola, quam Pontifex recens electus ad alios Pon-tifices

ftis mittebat, fidei suae testis, Synodicam appellabant, vt in ea voce docemus. Auctor Praedest. lib. 1. haeresi 89. *Consuetudo si namque, vt vnum Tractatum suum Episcopus Alexandrinus mittat ad Constantinopolim, qui recitetur in Pascha, et Tractatum suum Constantinopolites, qui Alexandriae recitetur. In Tractatu suo Constantinopolites Nestorius scripsit, Mariam non esse Theotocon, sed Christotocon, etc.* (5) Charta Petri Abbatis S. Benigni et Menardi Abbatis S. Sequani pro societate monastica, apud Perardum p. 165. *Post breuis recitationem statim fiet officium, et ea die, si talis fuerit hora, vel in crastino Missa matutinalis, cum signorum pulsatione et Tractatu celebrabitur.* An *Tractu?* (6) Pactum, compositio, Gall. *Traité.* Charta S. Benigni Diuion. an. 1282. *Rogauimus dictos Abbatem et Conuentum . . . vt ipsi dicto Tractatui consentirent.* *Tractatus pacis*, in Litteris an. 1225. apud Rymer. to. 1. p. 280. Occurrit passim hac notione. (7) Examen. Canonizatio S. Edmundi Cantuar. Archiep. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1843. *Habito diligenti Tractatu, licet nihil inuenisset omissum, quod diligens inquisitor facere debuisset, tamen, etc.* (8) Conuulsio, spasmus. Miracula B. Ambrosii Senens. to. 3. Martii p. 203. *Malum quod vocatur in maioribus morbus caducus, et habebat Tractatus, quos habet ille quem arripuit malum praedictum.* V. *Tractus* 5. (9) † Iactus, in Lit. remiss. a. 1395.

TRACTE. Charta an. circiter 940. apud Baluz. Hist. Tutel. col. 329. *Excepto Cologas cum locu, cum Tracte ad scauas, cum bosco, etc.* An idem quod *Tractus* 2.

TRACTEVTAE. V. *Tractator* 1.

TRACTIGER, sagittarius, i. q. *Archifer.* Ch. Ms. a. 1474.

TRACTIM, in Glossis veteribus, *iugiter, continuatim.* *Tractim* vero *canere*, lenta et morosa modulatione. Honorius Augustodun. lib. 1. c. 36. *Tractus, a trahendo dicitur, quia trahendo, id est Tractim canitur.* Id est *lente*, morose, quomodo *Tractim* exponitur in Glossario Longobardico S. Germani Paris. Nonius: *Tractim, vt sensim, id est, diutine, longo tractu.*

TRACTIO, Tractus, ἕλκυσις, σύρσις, in Glossis Lat. Graec. Inter poenas in laesae maiestatis reos numeratur in v. *Exenteratio.*

TRACTITIVM AVRVM, textile, in Inuent. Ms. thes. Sed. Apost.

TRACTOR. (1) Concilium Aueniorense ann. 1281. c. 8. *Denuntientur auctores, fautores, Tractores, defensores, et fidejussores pro his obseruandis excommunicati, etc.* Forte *Tractatores*, ex Gallico, *Traiteurs*, Contrahentes. TRACTOR DECIMARVM, Cui cura est decimas colligendi, *trahendi* seu vehendi in horreum decimatoris. Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 43. V. *Tractus* 3. (2) † Qui pannos *trahit* s. extendit et explicat, in Lit. Phil. V. a. 1318.

TRACTORIA. (1) Idem quod *Traga*, vel *Traha*, de qua voce infra. Erchempertus in Hist. Longobard. c. 68. *In quamdam Tractoriam plaustro vehentem intromissus, Capuam vrbem ingressus est.* (2) Diploma, seu instrumentum euectionis, cursusque publici, hoc est, quo jus et facultas dabatur equos, vehicula, et viaticum petendi de publico. *De Tractoriis* passim tituli *de Cursu publico*, et *de Tractoriis et statiuis*, lib. 12. Cod. Iustin. et lib. 8. Cod. Th. vbi multa Cujacius, Iacobus Gothofredus, et alii doctiores Interpretes, quos non exscribo. TRACTORIA, Interdum est Epistola citatoria et euocatoria, qua jubetur quispiam certo loco et tempore praesentem se sistere; qua scilicet trahitur et euocatur quispiam. S. Augustinus Epist. 217. *Tractoria ad me 5. Id. Nov. venit, tam finito die, et me valde indispositum inuenit, vt occurrere omnino non possem, etc.* Alias eodem intellectu sumitur, quo *Tractatoria*, vt apud Marium Mercatorem in Commonitorio, vbi *Tractoriam* appellat Zosimi Epistolam de Pelagii et Coelestii damnatione

tione omnibus Ecclesiis inscriptam.

TRACTORIA, interdum sumitur pro quouis Diplomate Principis. Carolus M. in Charta seu Praecepto, quo Monasterium S. Dionysii ab omni teloneo eximit, apud Doubletum pag. 709. *Ideoque per hanc Tractoriam expresse praecipimus atque commendamus, vt ipsum mercatum cum omnes suos teloneos, sicut anteriores Reges ac Principes partibus S. Dionysii contulerunt, ita in omnibus sint concessi atque indulti.* Mox: *Et vt haec Tractoria nostris et futuris temporibus firmior habeatur, etc.* Quibus postremis verbis concipitur pariter Praeceptum aliud Ludouici Pii pro eadem immunitate teloneorum, pag. 733. Nec scio an aliter intelligendum sit Concilium Meldense can. 71. in quo Galliae Episcopi a Carolo Rege postulant, *vt auctoritatem sigillo regio roboratam more Tractoriae Christianissimus Princeps singulis donet Episcopis, quam quisque Episcoporum penes se habeat, vt quando ei necesse fuerit, per eandem auctoritatem reipublicae ministros conueniat, vt ipsi in quibuscumque ciuili indiguerint auxilio, reipublicae ministris concurrentibus, suum, imo diuinum, possint rite peragere ministerium.* Quo loco *auctoritas sigillo regio more tractoriae roborata*, nihil aliud opinor, sonat, quam Diploma authenticum Principis, ejusque firmatum sigillo, quomodo *tractoriae* firmari solent, hoc est, *praecepta regia*, (cujusmodi sunt Caroli M. quorum meminimus) quibus scilicet tractoriis ac diplomatibus facultas daretur Episcopis *ministros reipublicae* conueniendi, iisque nomine regio praecipiendi, vt quotiescunque res exegisset, praesto essent ad eorum auxilium. Scio Bignonium Bernardinum et Ferrarium *Ius tractoriae*, seu euocandi ministros regios per *tractoriam*, a Rege expositum censuisse, quorum sententiam si quis amplecti malit, non magnopere repugnabo. Binae denique habentur formulae *Tractoriae* nomine, in formulis incerti auctoris c. 10. et in Chartis Parensalib. for. 15. Prior quae est Episcopi, inscribitur *Tractoria pro itinere peragendo*; altera quae est majoris d... mus, inscribitur *Charta Tractur...* vtraque porro precibus concipitur, vt peregrino religionis vel poenitentiae causa ad Sanctorum lim... pergenti, mansionem, focum, p... nem et aquam praestare velint ... per quos iter facturus est; quae quidem *tractoriae* non multum di... ferunt ab iis quas *Commendatit...* appellabant; adeo vt liceat opina... *tractoriae* vocem latius postea lu... tam pro quouis Diplomate. V. *Tractatoria.* (3) Vas grande. Act. S. Vrcini Mart. to. 3. Iunii p. 811 *Habuit idem presbyter Tractoriam vini juxta parietem oratorii ejusdem Martyris ad vsum egenorum et pauperum vino plenam.*

TRACTVATIM, Idem quod *Tractim* in Cantu ecclesiastico, Lente, morose. Statuta S. Iacobi Hospitalis Paris. an. 1388. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 339. n. VII.

TRACTVLARE, *Versare*, in Germ... vt in tritico et foeno obtinet. Est ... *tractum* ea forma, qua *vstulo*, ab *vstum*; *postulo*, ab inusitato *postum*, non pro *positum*, sed pro *poscitum*, vt habet Vossius lib. 4. de Vitiis serm. c. 28.

TRACTVLVS, Paruus *tractus*, ... species lineolae inclinatae, quam inter signa cantus recenset Iohannes de Muris apud D. le Clerc in libro cui titulus: *La Science et la Pratique du Plain-chant* p. 272.

TRACTVRA, Possessio, fructus qui ex aliqua re *trahuntur*, seu percipiuntur. Charta ann. 1130. Marca Hispan. col. 1269. V. *Tractus* 3.

TRACTVS. (1) Cantus Ecclesiastici species. Honorius Augustod. lib. 1. c. 96. *Tractus a trahendo dicitur, quia trahendo, id est tractim canitur.* Hugo a S. Victore in Spec. Eccl. lib. 1. c. 7. *Tractus autem quia gemitus et cantum lachrymabilem exprimit, lachrymas Sanctorum . . . repraesentat. Vnde Tractus dicitur, quia Sancti suspirantes ab imo pectoris gemitum trahunt.* Adde lib. 2. cap. 19. Alcuinus lib. de Offic. diuin. *Tractus* ...

...uper *in causa humilitatis ponitur.* ...annes Abrincensis Episc. de Offic. ...ecl. *Per Tractum qui nullo respon-* ...*nte cantatur, et in melodiis suis* ...*militudinem fert gemitus, etc.* In ...s vero quod nullo respondente ca-...itur, differt a responsorio. Ama-...rius lib. 4. de Diuin. Offic. c. 12. ...*oc differt inter responsorium, cui* ...*horus respondet, et Tractum, cui* ...*emo.* Inde igitur Tractus cantatur, ...um cessat Alleluia. (2) Piscatio, ...s piscationis, quod alias *Iactus* di-...itur; pisces, qui ex fluuio vel viua-...iis extrahuntur. († etiam viuari-...m s. locus vbi retia trahi possunt.) ...abular. Belliloc. ch. 159. *Cum ter-* ...*is cultis et incultis, domibus, syl-* ...*is, adjacentiis, et in Dordonia Tra-* ...*tis, sive jetis.* Ch. 176. *Et juxta flu-* ...*ium Dordoneae piscatoriis et ripati-* ...*is, jectis sine Tractis.* Charta an. 1266. in Probat. Hist. Sabaud. *Ri-* ...*uiis, piscationibus, Tractis, vena-* ...*tionibus, laudemiis.* (3) TRACTVS, ...el *Tractus decimae*, in agris ac cul-...uris, alius prorsus a *Tractu pisca-* ...*orio.* Charta Petri Leucorum Episc. ...n. 1179. *Hauuidis Ducissa fonda-* ...*rix Ecclesiae Castenensis dedit in* ...*raefata villa Tractum et decimas* ...*Ecclesiae, et quidquid allodii ibidem* ...*ossidebat.* Charta Alexandri III. ...P. anno 1180. in Historia Valti-...ensi: *Decimam de la Naruille, et* ...*Tractum per singulos annos . . .* ...*pud Chaloëreth quartam partem de-* ...*imae de Frateuilla, et duos Tractus;* ...*uartam partem decimae de Varennis,* ...*t quartum Tractum; Decimam in* ...*erra Burchardi Gononis, . . . et* ...*ipsius decimae Tractum.* V. *Gran-* ...*agium* in *Granea.* His omnibus ...n locis, si bene conjecto, *Tractus* ...*ecimae* idem est quod alibi, *Cario,* ...*Decima decimae, Redecima,* seu pars ...ecimarum, quam percipiebat is ...ui eas colligebat, *trahebat* seu ve-...ebat in horreum decimatoris. Hoc ...s, vt in *Cario* dictum est, ad va-...ios pertinuit, modo ad Majorem ...ci, modo ad Dominum, modo ad ...cclesiam aliosue, qui nullam forte ...onebant operam in decimis siue ...olligendis, siue aduehendis: sed collectio seu vectura decimarum prima fuit hujusce juris causa, quod deinceps ad varios transierit, vt in aliis similibus juribus factum est saepissime. Interpretationi nostrae non parum fauet locus e Chartulario S. Vincentii laudatus: cum enim monachi *tractum habent, per ipsos attrahi*, seu aduehi debet *decima ad domum dominae et haeredum suorum.* Annis vero quibus *domina et haeredes sui tractum habebant*, ab ipsis *attrahi*, seu aduehi, debebat *decima ad domum monachorum*, vt dicitur in alio ejusdem Chartularii loco, supra relato in voce *Tractor.* Praeterea nullus alius est locus, siue a Cangio, siue a nobis citatus, cui haec nostra explicatio nequeat accommodari: qua de re tamen penes attentum lectorem esto judicium. V. *Trahere* 8. (4) Telum, sagitta, Gall. *Trait.* Charta an. 1430. to. 1. Hist. Dalphin. p. 64. col. 2. *Magna quantitate victualium, artilleriae et Tractus ibidem dimissa, quae erat sufficiens ad custodiam dicti castri.* Monstrae factae apud Chassagniam an. 1511. e Schedis D. Aubret: *Franciscus Carbonelli habet balistam calibus fulcitam sub ingenio et vna trossa Tractuum . . . vnam duodenam Tractuum.* TRACTVS BALISTAE, Spatium extensum ad teli jactum, in Consuetud. Burbon. art. 524. et in Charta an. 1449. ex Tabul. Latiniac. Epistola Petri de Condeto tom. 2. Spicil. Acher. p. 553. *Extendebat se in longum quasi per leucam et plus, et in latus per tres Tractus balistarum.* Simili notione *Tractus* nude dicitur in Conuentione an. 1292. e Schedis Pr. de Mazaugues: *Et a dicto burgo per magnum Tractum et spatium distat*, Gallis etiam dicitur *Trait*, hoc intellectu. (5) Mors, obitus. Vetus Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 222. *Et illam terrulam ab omni calumnia dimisit liberam, quam in Tractu, id est, in exitu sui antecessoris reclamabat suam.* Hinc TRACTVM FACERE, Extremum spiritum agere. Miracula B. Angeli Clareni, to. 2. Iunii pag. 1101. (6)

(6) Pars, portio. Charta an. 1260. ex Tabul. S. Richarii: *Vendiderunt septem . . . septem et decem jornalia terrae cum dimidio in duobus Tractibus.* Gallice diceremus, *En deux pieces.* (7) Quis sit hujusce vocis intellectus, quae vis, in Notitia Imperii, in Vita S. Germani lib. 2. c. 5. auctore Constantio, in Panegyr. Aviti v. 369. apud Sidonium, aliosque Scriptores hujus et subsequentis aetatis, erudite docet Vir doctissimus Du Bos tom. 1. Histor. Monarch. Franc. pag. 70. quem consuluisse haud pigebit. (8) Consensus, consensio. Testamentum P. Archiep. Narbon. an. 1238. inter Instr. Gall. Christ. novae edit. to. 6. col. 52. *Ordinamus, quod unus de clericis beneficiatis ejusdem Ecclesiae, non tamen canonicis, pro tempore in eadem Ecclesia constituatur Tractu communi et consensu Archiepiscopi et Capituli ejusdem Ecclesiae.* (9) Lorum tractorium, Gall. *Trait. Pro una cartsadel, uno colero, cum uno pari Tractuum, emptis* xiv. *d.* apud Kennettum in Glossario ad calcem Antiq. Ambrosd. (10) Contractus. Vita S. Petri Coelestini l. 3. c. 13. to. 3. Muratorii pag. 665. col. 2.

At brachiis geminae, noctis phantasmate, Tractae
Perdiderant dextrumque latus, etc.

(11) Praeteritus, elapsus. *De hoc* (tempore) *sunt Tracti* XVII. *anni,* in Placito an. 1158. inter Probat. novae Hist. Occitan. to. 2. col. 571. (12) TRACTUS EXTRA ROTULOS. Leges Malcolmi II. Regis Scotiae c. 3. n. 2. *Item ordinaverunt pro sustentatione justitiarii quolibet die itineris sui centum solidos. Item Clericis suis, pro quolibet homine amerciato, vel vendito duos solidos; et pro quolibet homine mundato per assisam, pro Tractu extra rotulos, quatuor denarios.* Galli dicerent: *Pour estre tiré du rôle des accusations ou des amendes.* TRACTUS FERARUM, Venatio in Charta an. 1317. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 166. et in alia an. 1344. ibid. p. [illegible]

TRACTUS QUADRIGAE, O[illegible] cum curru dom[illegible] debita. *Tr[illegible] quadrigae tempore Augusti,* in C[illegible] tulario S. Vandregesili to. 1. p[illegible] (13) † Vox heraldica, tel[illegible] ductus, Gall. *Trait.* Lit. Caro[illegible] a. 1386. (14) † Exportatio, [illegible] ctio, commercium, in Priuil. a. 1[illegible] (15) † Vectura, in Libro Priuil. [illegible] Carnot.

TRADAVIUM. Charta Alaman[illegible] 99. Goldastina: *Proclam[illegible] quod in contradutum suum ma[illegible] solutum fuisset, quod ei ad[illegible] parte uxoris suae simul e[illegible] et proprium fuisset et leg[illegible] esse deberet, quia jam de Tr[illegible] uxoris suae fuisset, idcirco s[illegible] deberet.* Legendum forte *tr[illegible]* ita quod praedium a *tritem*[illegible] possessum fuisset, nisi potius *tr[illegible] um* accipiatur pro proprietate, [illegible] dote. V. *Threus.*

TRADERE, Prodere, Gall. *Tr[illegible]* Passim usurpat vetus Interpres E[illegible] geliorum, ubi de Iuda prod[illegible] pro Graeco παραδῶναι. Hinc Se[illegible] lius Acrost. Christi v. 74. *T[illegible] Iudas carnifex, Ausus magistr[illegible] dere, etc.*

TRADIMENTUM, Proditio, [illegible] Charta ann. 1190. in v. *R[illegible]* laudata. Vetus membran[illegible] Ludewig. tom. 8. Reliq. MSS. [illegible] 244.

TRADITIO. (1) Proditio, G[illegible] *Trahison,* apud Simeonem D[illegible] an. 1088. 1096. Radulphum de [illegible] ceto an. 1190. et alios non [illegible] (2) Cessio, concessio, alienatio, [illegible] dispositio per testamentum, in C[illegible] tul. 2. an. 813. c. 6. in Con[illegible] Turonensi III. an. 813. c. 51. [illegible] DITIO S. BENEDICTI, pro [illegible] dem S. Patris Regula, in Ep[illegible] quam laudat Mabillonius to [illegible] Annal. Bened. p. 110. *Traditio [illegible] per Regulam S. Benedicti,* pro [illegible] planatio, to. 2. eorumdem An[illegible] p. 619. TRADITIONES EV[illegible] GELII. Testamentum Riculfi Ep[illegible] Helenensis an. 915. *Aliam [illegible] sale cum antiphonario in uno [illegible] ne, Smaragdum unum, Tradit[illegible] Ev[illegible]*

Euangelii, et Epistolas libros duos, etc. Explanationes Euangeliorum intelligo, vt mox *Traditio super Regulam S. Benedicti.* TRADITIO PONDERVM *et mensurarum*, Ius dominio competens ponderum et mensurarum exemplaria proponendi, ad quae subditi teneantur sua pondera et mensuras exigere, in Litteris an. 1375. to. 3. Ordinat. Reg. Franc. p. 61.

TRADITIONALIS NOTITIA. V. *Traditoria.*

TRADITIOSVS, Proditorius, in Vita B. Caroli Boni n. 91. to. 1. Martii p. 200.

TRADITOR. (1) Proditor, Gall. *Traitre.* Tacitus lib. 1. *Quin potius interfecto Traditore, fortunam virtutemque suam malo omine exoluerent.* Hugo Flauiniacensis in Chron. p. 263. (2) Donator. Orig. Murensis Monasterii p. 49. *In Wirhenlos sex diurnales habemus, quorum Traditores fuerunt Rustein, Lusprandi, etc.* Alia notione occurrit in *Tradere.*

TRADITORES, dicti ex Christianis, qui atrocitate poenarum perterriti, quos apud se haberent codices sacros, tradebant Tyrannis. Horum ingens numerus fuit, sed prope infinitus illorum, quorum constantia nulla est concussa formidine, qui, ne sacros libros traderent, lubentissimo animo mortem oppetierunt. Horum memoriam praesertim agit 2. Ian. Martyrologium Romanum. S. Augustinus lib. 7. de Baptismo contra Donatist. c. 2. *Post Cypriani mortem* 40. *et quod excurrit annis peractis, Traditio codicum facta est, vnde coeperunt appellari Traditores.* Sub Diocletiano nempe.

TRADITORIA, Instrumentum seu Charta traditionis, vel *inuestiturae*, qua quis agrum seu quamuis rem aliam alteri tradit, et in ejus dominium transfert, per festucam, vel ramum, etc. Hujus formulae habentur in formulis veteribus Bignonii 19. et 57. vbi et *Notitia traditionalis* dicitur.

TRADVCARE, *Traducere*, in Glossis MSS. a Vossio laudatis lib. 4. de Vitiis serm. c. 28.

TRADVCERE VXOREM, Vxorem ducere. Chron. *Zanflict* apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 261. V. *Traducta.*

TRADVCIANI. V. mox in *Tradux.*

TRADVCTA, TRANSDVCTA MVLIER, Quae matrimonio juncta est. Consuetud. Tolos. rubr. de dotibus art. 1. V. *Traducere.*

† TRADVCTVS, trajectus, f. locus quo fluuius nauigio trajicitur. Ch. a. 1285.

TRADVX, Stirps, progenies. Glossae antiquae MSS. et ex iis Papias: *Tradux, ex altero ducta propago, radix vel origo.* Glossae Lat. MSS. Reg. Cod. 1013. *Tradux, Propago.* Aliae: *Tradux, origo.* Eulogius lib. 3. Memorial. Sanctorum c. 17. de S. Aurea: *Grandique fastu Arabicae Traducis exornabatur.* TRADVX, inuenitur etiam, inquit Ioannes de Ianua, pro *originali peccato, quod Adam commisit, et ab ipso in posteros fuit translatum, sicut de patribus filii propagantur.* Hinc TRADVCIANI, appellati vulgo a Pelagianis Catholici omnes, qui, contra quam ii, mortem in omne genus humanum *per transitum seu Traducem, et per peccatum et per semina transire, currere,* vt loquitur Marius Mercator lib. Subnotat. c. 9. §. 7. 14. hoc est per peccatum originale, existimant. Idem Mercator lib. laudato cap. 6. §. 5. *Quomodo non est tu Traducianus es, vt tibi libet, et adhuc licet, nomen imponere Catholicis Christianis?* TRADVX denique vox vsurpata ab iis haereticis, qui animas a parentibus in filios traduci existimabant. Aiebant enim, *animas rationales esse ex traduce*, id est, ex propagatione ductas, vel origine, ex altero, ita vt anima filii ex anima patris originem haberet. Quam haeresin carpit loco laudato Prudentius:

Vitandus tamen error erit, ne Traduce carnis
Transfundi in sobolem credatur fons animarum,
Sanguinis exemplo, cui tenta propagine vena est.

Euse-

Eusebius Pamphili in Apologia Origenis ex versione Ruffini: *De anima vero, vtrum ex semine Traducis ducatur, ita vt ratio ipsius vel substantia inserta ipsis seminibus habeatur, an vero aliud habeat initium, etc.*

TRAFICA, Commercium, mercatura proprie, Gall. *Trafic.* Pro dolo et fraude, apud Menotum in Sermon. fol. 30vo. *Si oportet hodie inuenire vnam Traficam vel deceptionem, etc.* Fol. 128. *Si vultis facere de rencheriata et per longum tempus mihi vti istis Traficis.* Haec vox ducta est ab Ital. *Traffico;* Itali vero ab Arabico desumserunt, vt vult Menagius in Origin. Gall. et Ital.

TRAFICARE, Negotiari, Gall. *Trafiquer.* Statuta Pallauicinia lib. 1. c. 12.

† TRAFFICVM, commercium negotium, Ital. *Traffico.* Formulae MS. Senens.

TRAGA, Plaustri species. Glossar. Lat. Gall. MS. Thuanum: *Haec Tragua, Hanet.* Charta Simonis Comitis Northampton. in Monastico Anglic. to. 1. p. 851. *Qui cum quadriga, vel Traga, aut onere per licentiam forestarii de bosco fuerit egressus.* TRAGVA, Eodem significatu. Charta an. 1165. Marcae Hispan. col. 1344. *Quoniam nouos vsaticos et nouas consuetudines misisset in ciuitate Dertosa, videlicet jovas Traguis, etc.* V. *Tragina.* TRAGVLA. Papias: *Trahae, quae rustici Tragulam vocant.* Idem rursum: *Traha, genus vehiculi, a trahendo dictum, nam non habet rotas.* Addit Brito: *Sic etiam appellatur instrumentum dentatum, quod equus trahit super terram de nouo seminatam pro semine recondendo et glebulis conterendis.* Gloss. Latino-Gall. *Traha, Herce.* Gloss. Gr. Lat. MS. χαμοῦλκος, *Trahea.* Edit. *Trahe.* Sed leg. *Traha.*

TRAGAL. Vetus Charta apud Will. Hedam p. 246. 1. edit. *In Vtrecomeri laxatio retium, quod Tragal dicitur, omnis et dimidium piscationis ad S. Martinum pertinet.* V. *Tragum.*

† TRAGARIVS, qui *tragam* duci[...]
Stat. a. 1451.

TRAGEMATA, Τραγήματα, Bella[...]
Papias: *Collibia sunt apud Hebr[...] quae nos vocamus Tragemata, [...] alia munuscula, vt cicer frixum, [...] passa, poma diuersi generis.*

TRAGERIA, Pyxidis species, [...] multum in vsu, in qua anis[...] amygdalum aliaque hujusce[...] saccaro circumducta, Gall. *D[...]gees,* Ital. *Treggea,* seruaban[...] Inuentarium vasseilae de argento [...] 1347. to. 2. Hist. Dalphin. pag. [...] *Ostendit . . . vnam Trageriam [...]genteam, cum pede argenteo, es[...]latam in medio pedis, etc.* Te[...]mentum an. 1367. to. 1. Anec[...] Marten. col. 1523. *Legamus . [...] nostrum vas argenti deauratum [...]tum Tragier.* Hodie Galli voc[...] *Dragier.* V. *Drageriam.*

TRAGINA. (1) Vectura, opera c[...] curru, Hispan. *Tragin.* Bulla Be[...]dicti VIII. PP. an. 1017. Mar[...] Hispan. col. 1002. *Nulli liceat [...] jam dicto monasterio accipere pa[...]rios, vel exigere Traginas, au[...] stringere placitos. etc.* Eadem [...] currunt ibid. col. 1004. Charta [...] 1078. ibid. col. 1168. *Insup[...] omnes malas consuetudines, ban[...] albergas, Tragmas et omnes tort[...] . . . dimitto.* Emendo *Traga[...]* V. *Traga.* (2) † Via per q[...] currus potest duci, in App. ad Mar[...]cam Hisp. p. 926.

TRAGINARE, vel TRAGNA[...] Trahere, ex Gallico *Trainer,* [...] *Traigner,* vt vulgo Picardi effer[...] Charta Communiae Atrebat. [...] 1211. art. 24. *Qui alium per ca[...]los ad terram Traginaverit, etc.* *Tra[...]ginatus* ibid.

TRAGIPITINVM, in Notis Tyro[...] p. 161. inter calceamenta.

† TRAGO, opera cum plaustro [...] curru, vectura, i. q. *Traga.* C[...] MS. a. 1150.

TRAGVA, TRAGVLA. V. *Traga.*

TRAGVLI. Matth. Paris an. 12[...] *De viris quoque sanctis et litera[...] qui seculum ordine irregressibili [...] Deo imitando reliquerunt, suos [...]*

Pag[...]

Papa telonarios ad pecuniam argumentose extorquendam, quod et ipsi ... inuiti suscipiunt, ne inobedientes esse videantur. Et sic de secularibus fiunt secularioress, et mentitur in eis Tragulorum vilitas, dum sub habitu paupertatis spiritus habitat elationis. Forte legendum Stragulorum.

TRAGVM, Instrumentum piscatorium, rete: Tragula, Plinio lib. 16. c. 8. Glossae Isidori: Tragum, genus piscatoriae. Idem Isid. l. 19. c. 5. Tragum, genus retis ab eo quod trahitur nuncupatum, ipsum et Verriculum; verrere enim trahere est. Gloss. Lat. Gall. Tragum, Rais a pescher, Trouble. V. Tragal.

TRAHA, Vehiculum sine rotis, a trahendo dictum, apud Columellam lib. 2. c. 21. Gall. Traineau. Pro ... sumi videtur in Litteris an. 1316. to. 4. Ordinat. Reg. Franc. p. 452. vbi legitur ad Traham sine ... furcam; vt et in Chartulario Generic. vbi memorantur precationes ... tri et Trahae. V. supra Traga.

TRAHARE, terram occare, in Ch. an. 1320.

TRAHARIVS, Qui traha vehit, Sidonio lib. 6. Epist. 1. vbi extimos Trahariorum cum calonibus et lixis coniungit; vnde liquet eos exercitum secutos et in impedimentis fuisse.

TRAHATICVM, vectigal pro mercibus quae traha ducuntur. Ch. ... Caroli C.

TRAHERE. (1) Rapere. Lex Salica tit. 14. Si puer Regis vel litus ingenuam foeminam Traxerit, de vita componat. Marculf. l. 2. form. 16. Si aliquis puellam inuitam Traxerit, etc. Form. 29. Si seruus ingenuam Trahit. Libertates vrbis Vasatensis: Quicumque alium percusserit, vel Traxerit, pugno vel palma, vel pede, irato animo, sanguine non interuenien-te, etc. Eccardo Trahere his in locis idem est quod Insidiose decipere, turpiter fallere, dolose seducere, quo sensu Galli suum Trahir vsurpant, a Trahere formatum, metaphora, vt credit, ab aucupibus desumta, a quibus aues allectae improuiso retibus attractis capiuntur. Tum addit, Betriegen, Sax. Betregen, et Betrecken apud Germanos, a Trecken, Trahere, deriuata, de fraudulenta actione adhiberi. (2) Alia notione, in eadem Lege Salica tit. 29. §. 38. Si quis casam alienam sine permissu possessoris. Traxerit, etc. Vbi edit. Heroldi tit. 27. §. 31. Si quis per casam, etc. habet. Quo loco Wendel. Traxerit positum pro Iter fecerit, censet, quomodo Galli dicunt: Tirer vers quelque lieu. Eccardus vero, probata prima lectione e duobus MSS. Guelferbytanis, vbi omittitur per, Trahere probabilius interpretatur Destruere, dirumpere, disiicere, qua notione Barbaris vsitatum fuit. S. Hieronymus Epist. 8. ad Heliodorum: Marcomanni Trahunt, vastant, rapiunt. Consuet. Marchiae Dumbarum an. 1325. art. 24. Si aliquis homo scindit vel Trahit (i. euellit, exstirpat) aliquam arborem . . . tenetur domino ... de LX. sol. Vienn. (3) Iaculari, Gallis Tirer, traire. Otto Morena pag. 51. Ac super ipsum castellum fortiter diu noctuque Trahere non cessauerunt. (4) Moras agere, quomodo Tirer de long Galli dicunt. V. Tractim. (5) Mulgere, Tirer, eadem notione Gallis. Chartular. SS. Trinit. Cadom. fol. 55. et 60. (6) TRAHERE, nude, vel Trahere per equos, Reum quadratim discindere, dilaniare, Gall. Tirer a quatre chevaux. Processus Comitis Lancast. an. 1322. apud Rymer. to. 3. pag. 939. (7) Prodere, Gall. Trahir. Iudas qui Dominum Traxit, in Charta an. 1090. ex Archiuo S. Victoris Massil. V. Tradere. (8) Equo vel curru ducere. Charta an. 1220. ex Chartul. S. Auiti Aurel. V. Tractus 3. (9) Introducere, intromittere, Gall. Introduire. Ripalta in Annal. Placent. ad annum 1443. apud Murator. tom. 20. col. 878. (10) Aliquo contendere, Galli dicunt Tirer vers un lieu, vers quelque endroit. Miracula S. Zitae, tom. 3. Aprilis p. 525. Ad rumorem ipsius lupi Traxerunt et cucurrerunt multae gentes. V. Trahere 2.

Hinc TRAHERE AD ARMA, Ad arma ire, arma capere, Gall. *Courir aux armes.* Chron. Veron. ad an. 1325. apud Murator. to. 8. col. 644. (11) TRAHERE IN CAUSAM, *in Curiam*, In jus vocare, ad tribunal adducere, in Capitulari Normannico apud D. Brussel to. 1. de Vsu feud. p. 280. TRAHERE IN CONSEQVENTIAM, *Tirer a consequence*, Ad exemplum pertinere. Charta ann. 1224. ex Chartul. Campan. fol. 430. vo. col. 2. TRAHERE AD PARTEM. V. *Pars.* TRAHERE SPATHAM. V. in *Spatha.* (12) † Nude pro campanam pulsare, in Consuet. Monast. S. Crucis Burdegal. (13) † De dolio haurire. Lit. remiss. a. 1356. (14) † Proferre, exhibere, in Ch. a. 1130. (15) † Promulgare, publicare, edere, ap. Steph. de Infestura. (16) † De pannis dicitur, qui ad colorem aliquem accedunt, Gall. *Tirer sur une couleur.* (17) † TRAHERE SE ANTE, progredi, procedere, ap. Steph. de Infest. (18) † TRAHERE DE HEREMO, agrum in culturam redigere, t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 357.

TRAHINA. Fridericus II. Imp. lib. 2. de Arte venandi in Prologo: *Quaedam* (instrumenta) *in docendo ipsa vt sciant capere aues, quas vult artifex, quomodo vult, id quod dicitur Trahina, siue fiat de grue, siue de ayrone, siue de alia aue, siue de pelle leporina impléta paleis, et sunt multa, quae spectant ad Trahinam.*

TRAHINARE, Trahere, Gall. *Trainer*, in Inquisitione an. 1268. inter Schedas Praesid. de Mazaugues. V. infra *Trainare.*

TRAIARE, Seligere, Gall. *Trier.* Exstant apud Rymer. to. 4. p. 136. Litterae vernaculae, quibus praemittitur *vice summarii: De assignando ad Wallenses Traiandos et arraiandos.* V. *Arraiare* et *Triare.*

† TRAIECTITIA PECVNIA, syngraphe, ap. Salmas. de modo vsurarum.

TRAIECTORIVM, *Fundibulum.* Gloss. MS. Regium Cod. 1013.

TRAIECTVM, lingua Gallica, O[ppidum sonat]. Sigebertus ann. 6[..] *In loco Wltaburg, qui nunc W[..] jectum dicitur, a nomine gentis W[l]tarum, et Trajecto compositum, [..] Wltarum oppidum; nam Traje[ctum] lingua [G]allica oppidum dicitur.* H[..] fit a Beda lib. 5. Hist. c. 12.

TRAIECTVS, vox Latinis haud [..] cognita, ea notione, qua vtitur [..] nachus Sangall. lib. 1. de Ca[r.] M. cap. 32. *Fuit consuetudo in [..] temporibus, vt vbicunque au[..] opus ex imperiali praecepto fa[ciun]dum esset, siquidem pontes, vel na[..] aut Trajecti, siue purgatio, seu [..] mentum, vel impletio coenosorum [iti]nerum, ea Comites per Vicari[os..] officiales suos exequerentur, etc.*

TRAILLIA, TRAILLIARE. [V.] *Trela.*

TRAINA, († tigillum, vt videtur [..] becula.) Tabularium Prioratus [..] Domina in Delphinatu fol. 107. [..] *bannaria in villa Perdita, [..] per Kalendas duo membra de [..] et 2. panes, et 2. Trainas, et [..] fassum de teda.* Adde fol. 10[..] Rursum fol. 114. *Et 1. cart[..] fabis, et 3. Trainas de lignis, et [..] faxes de majoria.* V. *Trans* 1.

TRAINARE, verbum Ital. G[all.] *Trainer*, Trahere. Regimin[a ..] duae ad an. 1322. apud Mur[at.] tom. 8. col. 464.

TRAINELLVM. Catholicon Arm[ori]cum: *Trainell, Gall. c'est Tra[..] aider à chaucer, chaucepié. La[t.] parcopollex, item hoc Trainell[um] Parcopollex.*

TRAINVM. Statuta Pallauicinia [..] cap. 73. *Item pro quolibet [..] ducente ad Trainum sol. 10.* [..] *Traino* dicitur quantum a d[uo]bus animalibus trahi potest.

TRAITA. Charta Guigonis Com[itis] Forensis ann. 1253. pro Libert[ati]bus Villarezii: *Remittimus [..] bus antedictae libertatis [..] quod habebamus in dicta villa de [..] nostris vendendis in mense Aug[usti] excepta Trayta, quam ad manus [no]stras expresse retinemus.* Hinc [..] Gallis vectigal, *Traite foraine*, [..] ea praestatio pro mercibus, q[..]

n Regnum inferuntur, vel ex eo fferuntur.

ALESIVM. Radulfus apud Murator. tom. 6. col. 117. *Milites qui erant societate Tralesio*. Locus, vt idetur, corruptus

ALIA. V. *Trelia*.

RALICIVM, textilerarius, milus densum, Gall. *Treillis*, in Ch. 1374. V. *Translicium*.

RAMA, minutioris ponderis species, in Stat. Mutin.

AMAIOLVS, Baculus collo canis ppensus, ne per ea currat loca, ibus nocere posset. Statuta Planinae l. 5. fol. 65. vo. Vox est usdem originis, cujus est sequens: c nos *Tramail* vocamus non som rete, sed etiam quoduis pedicae enus.

AMALLVM, TRAMELA, Species etis ad capiendos pisces, Gallis *remail*, Italis *Tramaglio*, sic dicta, uod tribus *maculis*, vel triplici aacularum ordine, quas *Mailles* alli dicunt, confecta sit. Taburium Vindocinense ch. 240. *Quauor tractus retis, quod vulgariter cant Tramallum ad capiendos pisces*. V. *Tremaclum*, et Menagii ac Ferrarii Origines Italicas. Hinc, vt idetur, emendandum est *Tromalim*, in Charta an. 1087. apud Bar. Histor. Tutel. col. 428. *Clauos on mittent super molendinum ad apiendos lucios, nec Tromalium in lo loco, nisi quinque diebus tantum er annum*. Et mox: *Mittent Tromalium et clauos, vbi visum fuerit eis*.

AMARCVS. Hugonis Magni Diloma pro S. Iuliani Monasterio Turon. tom. 3. Annal. Benedict. p. 710. rum dicitur *in villa Fontanas. vbi esidebat domnus Hugo venerabilis mes et Tramarcus cum suis fidelius*; hujus vero Diplomatis initio *Hugo Dux Francorum* appellatur ecnon *Demarcus*: vnde colligere *Tramarcum* et *Demarcum* num et eumdem esse; est autem *Demarcus* juxta vim vocis δήμαρχος, Princeps populi, quod de Duce vel Comite dici potest. V. *Demarchus*.

TRAMARICIA, *Quaedam arbustula*, Iohan. de Ianua; *Vne petite arbre comme ronce*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

TRAMASERICVM. V. *Tramoserica*.

✝ TRAMBLVS, populus tremula, Gall. *Tremble*. Ch. Ms. a. 1206.

TRAMELA, Species retis. V. *Tramallum*.

TRAMELLVM, pro *Trainellum*. V. *Parcopollex*.

TRAMEN *de arboribus*, in Gloss. Saxon. veteri, *Spaec*. In Cottoniano, *Framen*; vbi Somnerus: Neutrum intelligo. Fortasse *Termes*, quod Belg. *Speckmaede*. V. *Tremen*.

TRAMENTARIVM, V. *Atramentarium*.

TRAMESAGIVM. V. in *Tremesium*.

✝ TRAMETVM, immutatio in consueto ordine et ratione excolendi agros. Ch. Ms. a. 1276.

TRAMIS, *Extrema pars vestimenti*, Iohanni de Ianua; *Horletet de vestement*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman.

TRAMISIA. V. in *Tremissis*.

TRAMISIS, TRAMISIVM, etc. V. *Tremesium*.

TRAMONTANA, vox Italica, Gallis *Tramontane*, Aquilo, Boreas, sic dictus in mari Mediterraneo quod flet a partibus transmontanis, Romanorum habita ratione. Frequenter occurrit vox *Tramontana* in Archiuo S. Victoris Massil. et apud Scriptores Italicos. V. *Prodenses*.

TRAMONTARE, verbum Ital. quod de astris occidentibus dicitur, ac praesertim de Sole. *Stella grossa de sero jam fuerat Tramontata*, in Chronico Parm. to. 9. Muratorii col 765.

TRAMOSERICA. *Vestis, quae stamina ex lino, tramam vero ex serico habet*. Papias et Vgutio ex Isidoro lib. 19. Orig. cap. 22. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Tramosericus, hordés de soie* Gloss. Saxon. Aelfrici: *Tramasericum, Seolcenab*. Vbi *Seolcen*, est sericus, bombycinus. Charta donationis, factae Ecclesiae Cornutianae, edita a Suaresio: *Mafortem Tramosericum, rhodomelinum, aquilatum*.

† TRAMPESIVS, aqua in qua salsamentum maceratur et diluitur, Gall. *Trempis*. Arest. Ms. a. 1384.

TRANA. (1) Idem quod *Traina*, ni sit ita legendum. Chartul. S. Petri de Domina fol. 26. V. *Trana*. (2) Lydio, et Goldasto, *Euectio*, *tractoria*. At *Euectio tranae* dicitur conjunctim, in Charta Caroli M. apud Will. Hedam in Rixfrido Episcopo Trajectensi: *Praeterea praesenti praecepto decernimus . . . vt non per vllos portus, neque per ciuitates, vbicunque in nostro regno aut pagis, aut territoriis, teloneus exigatur, nec de nauali vel carrali, neque de saumis, seu Tranae euectione, vel rotaticum, vel pontaticum, ... requiratis vel exigatis, etc.* Quid sit *Trana* hoc loco, non facile est assequi. Papias MS. *Tranas quidam putant esse, quibus mare colligitur: Donatus vero vehicula esse sine rotis.* Donatus habet *Traha*, non *Trana*, ad 1. Georgic. vnde conficitur perperam Papiam apud eumdem *Tranas* legisse. Recte tamen dixit, *tranas* esse locum, vbi mare colligitur; sunt enim *piscatoriae*, seu *piscariae*, quae ad aedium vestibula conficiebantur in mari, quas Leo Imp. Nov. 57. et 104. Ἐποχὰς, vocat, quasi *aquarum maris remoras*, nos *Retenuës d'eaux* dicimus, posteriores vero Graeci τράνας, vt auctor est Michaël Attaliata in Synopsi tit. 95. Eae autem ἐποχαὶ, non tam fuere *retia in mare extensa confixis palis*, quod vult Cujacius lib. 14. Obseruat. c. 1. quam maritimae piscinae, seu ex aqua maris exundantis in ipso littore confectae. Proinde *tranae euectio*, nihil aliud fuerit, quam quod pro piscium maris euectione pensitabatur: quod et TRANATICVM dicitur in Charta Ludouici Pii, et Caroli C. ex Tabulario Flauiniacensi: . . . Adde Appendicem ad Capitularia Baluzii n. 67. et 26. in quo posteriori priuilegio male legitur *Tranicticum*, pro *Tranaticum*: quod rursum legitur in Hist. Lotharing. to. 1. c. 555. Euectionem, quae fit traha, interpretatur Vossius l. 2. de Vitiis serm. c. 18. ex alio ejusdem Ca[...] M. Priuilegio apud Aimoinum l[...] c. 1. *Teloneus exigatur nec de* [...] *nale, nec de carale, neque de sau*[...] *neque de Trana euectione, nec r*[...] *tico, nec pontatico.* Legit Baro[...] to. 9. Annal. ad an. 779. vbi i[...] Priuilegium habet: *Nec de na*[...] *nec de carrali, neque de saumi,* [...] *de Trana euectione vel rotati*[...] *vel pontaticum.* In quibus [...] multiplicem distinguit euectio[...] laudatus Vossius, aliam quae [...] fit, aliam quae curru, aliam q[...] traha, vehiculi genere sic c[...] quod non voluatur rotis, sed [...] hatur: quod postremum euecti[...] genus *tranam* dici putat, qua[...] circo euectioni nauali et carrali [...] ponatur.

TRANATARE, Tranare. *Tran*[...] *nauicula*, Elmhamo in Vita He[...] V. Regis Angl. c. 82.

TRANATICVM. V. in *Trana* 2.

TRANATORIVM, ab eodem [...] quo *Trana* 2. Florentius Wig[...] ensis ann. 465. *Hengiscus et A*[...] *cum Britonibus prope Wipedes* [...] *id est Wippedi Tranatorium p*[...] *nerunt.* Anglo - Saxonibus [...] *aestuarium, gurges, amnis.*

TRANCHEIA, TRANCHIA [...] Fossa, Gallice *Trenchée*, Ital. *Tr*[...] *cea.* Histor. Beccensis MS. pag. [...] *Statuit ne cogantur ire ad oper*[...] *nem castellanorum, siue pontium,* [...] *fossatorum reparandorum vel Tr*[...] *cheiarum.* V. infra *Trenchea*. † Ius scindendi lignum aridum [...] Ch. a. 1146.

† TRANCHETVS, cultri [...] Gall. *Tranchet*. Lit. remiss. a. 1[...]

TRANÇVS, pro *Truncus*, ni fa[...] V. locum in *Eschalmamentus*.

TRANEX, vel TRANIX. Ed[...] Rotharis Regis tit. 101. §. 61. Lex Longob. lib. 1. tit. 19. § 7. [...] *quis Tranicem de vite aliena in*[...] *rit, componat medium sol.* Ita [...] editiones. Quidam codices M[...] habent *Tranices*, et in lemmate [...] *radice vitis*. Sed legendum [...] *de traduce vitis*, vt in ipsa lege *tr*[...] *ducem*, id est vitis surculum, qu[...]

appellant Varro l. 1. de Re ru-
ca, Columella l. 4. c. 29. l. 5. c. 6.
alii. Nisi titulus *de radice vitis*,
vice Glossematis. Itali *Tralico*
lmitem dicunt. Palmitem aut fla-
llum interpretantur Vossius l. 2.
Vitiis serm. c. 18. et Martinius
Lexico, sic dictum a Saxonico,
l Germanico *Trancke*; quod idem
nificat. Hinc pro *Tranicem* puto
gendum *Trancem*, ut habet vnus
S. Estens. alter praefert *Trance*,
annotat Muratorius to. 1. part. 2.
40.

NICTICVM. V. *Tranaticum* in
rma 2.

NQVILLACIO, pro Tranquilli-
s, in Chronico Ioh. Whethamste-
i p. 355.

NQVILLITAS, Titulus honora-
us Imperatorum, apud Vegetium
b. 2. in Prologo et alios. In Di-
mo Romano c. 2. tit. 4. *Tranquil-*
limi ac Christianissimi Domini no-
ri. V. *Serenitas*.

NSACTARE, Transferre, pos-
ssionem aut rem in alium transfer-
, in Statutis Venetis ann. 1242.
b. 3. c. 39. et consulto 16.

NSACTVM. Lex Longobard.
b. 11 tit. 25. §. 59. *Si cujuscunque*
rvus aut aldius, ancilla aut aldia in
rto comprehensi fuerint, et domi-
us eorum neglexerit eos liberare,
usque ad dies 30. eos dimiserit,
t jungi, et habeat eos in Transa-
m, cui furtum fecerint, et compo-
t postea ipsum furtum sicut Lex et
dictum continet. Hoc est, sibi ha-
at ipsos seruos quasi per modum
ansactionis, seu pacti.

NSAGIVM, in Litteris ann. 1269.
ter Ordinat. Reg. Franc. to. 4.
318. Mendum esse videtur pro
ansagium, quod praeferunt aliae
tterae eadem de re an. 1371. ibid.
400.

NSALPINARE, Trans *Alpes*
oficisci, Romam vel in Italiam con-
ndere. Iohann. de Ianua: *Transal-*
inare, vltra Alpes ire.

NSCAMBATA, Saltus, insultra-
o, Gall. *Gambade*, ab Occitano
ambata, Spatium inter pedes di-
aricatos interjectum, Gall. *Enjam-*
bée. Sentent. Inquisit. Tolos. apud
Limborch. pag. 170.

† TRANSCAPITARE, in caput
praecipitem agere, t. 7. Ital. p.
174.

TRANSCAPITATVS, Actus prae-
ceps in caput. Acta S. Torpetis, to.
4. Maii pag. 7.

TRANSCAPOLARE, TRANSCA-
PVLARE, Truncare, etc. V. in *Ca-*
pulare et *Ceruella*.

TRANSCENDERE, Praeceptum
transgredi. Conuentus apud An-
delaum, Gregor. Turonens. lib. 9.
c. 20.

† TRANSCENSVS, i. q. *Trecensus*,
census ex terra s. praedio, in Ch.
a. 1138.

TRANSCHEIA, idem quod *Tran-*
cheia, Fossa, Gall. *Trenchée*. *De*
operationibus castellorum, et pontium,
et vinariorum, et fossatorum, et
Transcheiarum, in Litteris Henrici
Regis Angl. an. 1285. e Chartophy-
lacio Regio.

† TRANSCITARE, transmittere, in
Stat. synod. Tornac. a. 1366.

TRANSCOPIARE, Exscribere, Tran-
scribere, Gall. *Copier*, *Transcrire*.
Chronic. Whethamstedii p. 406.

TRANSCORNATI. Chronicon Noua-
license lib. 3. c. 14. de quodam *jo-*
culatore, qui dux viae fuerat Caro-
lo M. pergenti in Italiam contra
Langobardos: *Tunc accedens jam*
dictus joculator ad Regem petiit, vt
sibi promissum daretur, quod ante
illi pollicitus fuerat. Tunc ait illi
Rex: Postula quod vis. Cui ille:
Ego ascendam in vnum ex his mon-
tium, et tubam fortiter personabo
corneam, et quantum longe audiri po-
tuerit, dabis mihi in merito et mu-
nere cum viris et foeminis. Et Rex:
Fiat tibi juxta verba tua. Qui pro-
tinus adorans Regem abiit. Ascen-
densque in vno monticulo, fecit, sicut
dixerat. Descendensque ibat per vi-
culos et arvam, et interrogans quos
inueniebat: Audisti, inquit sonitum
tubae? Cui si dixisset: Etiam audiui,
dabat illi mox colaphum dicens: Tu
inquit, es meus seruus. Ita ergo de-
dit illi Carolus quantum sonitum
tubae audiri potuit, atque ita,
dum

dum vixit, tenuit, suique filii post eum, qui usque in praesentem diem servi ipsi Transcornati vocantur.

TRANSCORPORATIO, Animae in aliud atque aliud corpus migratio, Gr. μετενσωμάτωσις et μετεμψύχωσις, apud veterem Interpretem Origenis in Matth. tractatu 27.

TRANSCORPORATVS, qui de uno corpore migrat in aliud, veteri Interpreti S. Irenaei lib. 1. cap. 25. ult. edit.

TRANSCRIPTI MILITES *vocantur, cum de alia in aliam regionem transeunt, et inde Transcripti quod nomina dant ut transcribantur.* Isid. lib 9. c. 3.

TRANSCRIPTVM, Exemplum, Gall. *Copie. Vidimus ou Transcript*, in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1371. to. 5. Ordinat. p. 4.3. Inventar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 281. vo.

TRANSCVRSVS. (1) Praeteritus, neglectus. Codex Theod. lib. 12. tit. 1. leg. 182. (2) † Vectigal quod praestatur a transeuntibus per terras alicujus, in Arest. a. 1339.

† TRANSCVRTIS, curtis s. praedium hospitio adjacens. Ch. Mi. a. 1308

† TRANSDORSA, post equitem sedens, in Stat. Avenion. a. 1243.

TRANSDVCTA MVLIER. V. *Traducta.*

† TRANSDVCTVS, cunalis quo aqua transfluit. Libert. de Stagello a. 13.1.

TRANSENDA, Via, platea, qua transitur: sed proprie via strictior. Gall. *Passage*, unde Italis *Transandare*, transcurrere, praetergredi. Anastasius in Stephano IV. PP. p. 9.. *Eumque projicientes in terra juxta Transendam campi Lateranensis, ejus effoderunt oculos.* Charta Landolphi et Atenolphi Ducum Longobard. *Secus Transendam, quae pergit ad portam Rufini.*

TRANSENNA. (1) Cancellus, κιγκλὶς, in Onomastico Lat. Gr. Anastasius in Sixto III. PP. (2) Fenestra. Gl. Gr. Lat. κέραμος φωταγωγὸς. *Transenna.* Quomodo scilicet est gypsum. vel vitrum pellucid[...] per quod lumen intus admitt[...] Glossae Lat. Gr. ὑσπλήξ, καγγ[...] μεταπ...ις σημεῖον. Legendum [...] ἐναλλαγή. Paulinus Epist. 12. [...] Severum.

TRANSEVNTER, Obiter, in Li[...] de Singularitate Clericorum S. [...] priano perperam attributo, et [...] Ammianum lib. 28. c. 4.

TRANSFEGARE, f. Transfre[...] Chron. Bergom. ad an. 1406. [...] Murator. to. 16. col. 991.

† TRANSFEGATOR, explorator, vestigator, in Stat. Avenion.

TRANSFERISCERE, Transfe[...] tradere. *Trado, confero, la[...] et irrevocabiliter offero atque Tr[...] ferisco.* in veteri Charta apud U[...] lum to. 1. Ital. Sacrae col. [...] edit. 1717.

† TRANSFERITOR, donator, Ch. a. 992.

TRANSFERSIO, Translatio, [...] criptio, cessio. Charta ann. 1[...] apud Murator. delle Antic. Est[...] p. 192. V. *Transpersio.*

TRANSFIGVRARE FACIEM, Lege Longob. lib. 1. tit. 1[...] *Walapauz est, dum quis alienu[...] stitum vestimentum induit, aut [...] put latrocinandi animo, aut fa[...] Transfiguraverit* Gall. *Se dég[...] le visage.* TRANSFIGVRAT[...] IN VESTIMENTIS, Aliena [...] indutus, Gall *Deguisé*, apu[...] landinum Patav. in Chronico l[...] c. 4. ubi etiam habetur *Transf[...] tio*, pro consuetae vestis muta[...]

TRANSFIRMARE, Transcribere [...] dere. Charta an. 32. Caroli R[...] ex Archivo S. Bertini.

† TRANSFORATIO, perforatio, ruptio, in Ch. a. 1250.

TRANSFLVVIARE, Fluvium [...] transire. Commodianus Instr. 5[...]

*Transfluviat hostis, ut sub la[...]
bra conde.*

TRANSFOSSORIVM. Papias: *Ve[...] i. Transfossorium, quo carnes [...] fantur.*

TRANSFRANCIARE, Ex Angl[...] per Franciam transire Rom[...] Matth. Paris an. 1257. *Pro ut[...]*

iis Regis transalpinantes et Transrancidutes.

TRANSFRETATIO, pensitatio a nauibus transeuntibus, in Chartul. S. Germ. Prat

TRANSFUNCTORIUS, Leuis, incuriosus, haud satis accuratus et sedulus. Transfunctoria expugnatio, apud Tertull. adv. Valent. Transfunctorium praeceptum, apud eumdem lib. 5. adv. Marc. c. 27.

TRANSGLADIATUS, Gladio transfixus, in Vita S. Elisabethae Schonaug. to. 3. Iunii p. 621.

TRANSGLUTIRE, deglutire, in Stat. a. 1270.

TRANSGREDERE, pro Transgredi, in Capitulari 1. an. 802. c. 30. Transgredere praeceptum, ibid. c. 34.

TRANSGRESSIBILES COSTUMAE, Praestationis species. Charta an. 1137. ex Archiuo Majoris monasterii: Reclamabant a monachis petrinas vaccarum, lumbos porcorum, botellagium, costumas Transgressibiles, decem solidos annuatim. V. Consuetudo 4.

TRANSGRESSIO SUPER CASU, IC. Anglis et Cowello l. 4. Institut. tit. 3. §. 3. est, cum quis alterius statum vel conditionem suo delicto deteriorem facit. TRANSGRESSIONES DE VIRIDI in Forestis, Damnum siluis viridibus et frondosis illatum, apud Rymer. to. 5. p 692.

TRANSGULARE. (1) Vgutio et Ioannes de Ianua: Transgulare, vltra gulam deorsum immittere, scilicet, transglutire. Gloss. Lat. Gall. Transgulare, Transgloutir outre, devourer. Goffridus Vindocinensis l. 4. Epist. 21. Habuerunt itaque escas; sed in escis illis retia, quibus capti, et hamum quo sunt Transgulati, inuenerunt. Alia forte notione vocem hanc videtur vsurpare Gilbertus Porretanus Episc. Pictav. in prooemio ad Commentar. in Boetii librum de S. Trinitate: Et ne vel timiditatis angustia nos ad silentium penitus Transgulare, vel temeritatis audacia ad garriendum laxare putetur, etc. Id est, cogere. (2) TRANSGULARE, pro Strangulare, vitiosa, vt videtur, pronuntiatione. Chronic. Andegav. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1379. Hinc TRANSGULATIO, pro Strangulatio. Papias. Suspensio, Transgulatio, laqueus. (3) TRANSGULATUS PANNUS, Variis coloribus distinctus, in Statutis Ecclesiae Anic. ann. 1267. to. 2. Anecd. Marten. col. 483. Sed legendum videtur Stragulatus. V. Stragulum.

TRANSIBILIS MESURA, Mediocris mensura, quae neque minor sit, neque major, in Chartulario S. Vandregesili tom. 1. p. 163. Gall. Mesure passable.

TRANSIGERE, Transire. Longo itinere confecto, multis montibus Transactis, to. 2. SS. Martii p. 48.

TRANSIGIA. Libertates Villae de Moneto anno 1269. apud Thomasserium in Consuetud. localibus Bituricensib. c. 65. Nullus de franchisia faciat mihi biennium aut coruatam extra Moneto, nisi tantummodo Transigias .... vsque ad domum leprosorum, quas habent facere, etc. V. Transuectura.

TRANSILIRE SACROS ORDINES, Per saltum, vt aiunt, sacris Ordinibus initiari, i. e. suscipere superiorem omisso inferiori, v. g. Presbyteratum non suscepto Diaconatu. Concil. Beluac. an. 1114. to. 2. Spicil. Acher. p. 595.

TRANSIRE. (1) Tolerare, dissimulare. Epistola Friderici II. Imp. to. 2. Spicil. Acher. p. 578. (2) Traducere. Charta ann. 1468. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 1299. (3) TRANSIRE ACTUM, Practicis Gallicis, Passer acte, Chartam seu testimonium rei gestae conscribere. Synodus Trecor. an. 1372. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1608. TRANSIRE ACCORDA, LITERAS dicitur Parlamentum, cum illa publica auctoritate confirmat: qua notione vox Passer non semel occurrit in vett. Edictis Regum Gallorum; hodie Homologuer. Litterae an. 1358. to. 4. Ordinat. Reg. Fr. p. 725. (4) Peragere. Ordo Concilii celebrandi, to. 1. Concil. Hispan. p. 230. (5) Le-

ges Palatinae Iacobi II. Regis Majoric. in Actis SS. Iunii tom. 3. p. xxxix. *Cum autem nos iter facere alicubi continget, debebit aquam, ornamenta, paramentaque, et argentea vasa portare, cum quibus Transire possimus, ad vsum nostrum.* Hoc est, quae nobis satis sint, aut quibus simus contenti, cum iter agimus. (6) Defungi, obire. *Transitus*, obitus, mors. Voces Christianis Scriptoribus vsitatiores. Beletus cap. 4. et ex eo Durandus lib. 7. Ration. c. 1. n. 18. Vetus inscriptio Viennae: TRANSIT. SVB DIE . . . ORBIS FAVSTO VIRO. C . . . . COSS. PROSTERNVNTVR MILITE COELI. TRANSITVS, mors. Vetus inscriptio Christiana in S. Crucis Monasterio Burdegalensi. (7) † Superare, ap. Bened. abbat. Petroburg.

† TRANSITA, translatio, cessio possessionis, ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui, p. 133.

TRANSITORIVM. (1) TRANSITVRA, TRANSITVS, quod praestatur a transeuntibus per terras alicujus domini, Gall. *Droit de passage*. *Transitorium tributum*, in Lege Longob. l. 1. tit. 14. §. 16. *Transitoriae consuetudines*, apud Guibertum lib. 3. de Vita sua c. 8. TRANSITVRA, in Capit. Caroli M. lib. 4. c. 59. *Vt nullus ad Palatium, vel in hostem pergens, vel de Palatio, vel de hoste rediens, tributum quod Transituras vocant, soluere cogatur.* Lex Longob. habet hoc loco *Transitorium*. *Trastura*, eadem notione in Chartis Italicis apud Vghellum tom. 4. p. 787. 789. 795. Capitulare 5. Lud. Pii an. 819. c. 16. *Trasturas* etiam habet, vbi Codd. alii *straturas*, *tricturas*, *tristuras*, vti mouet Baluzius. Rhenanus lib. 2. Rerum German. p. 93. videtur legisse *straturas*. *Trestu̇ras* vero habet Charta Caroli C. an. 18. Ind. 2. in Tabul. Deruensi: *Siluas etiam quas ex omni parte in circuitu monasterii concessimus, et mercatum in praedicta villa Glonna, et Tresturas ad salem emendum, quas de pontanico S. Petro et B. Berchario in vsus Monachorum tradidimus.* (2) † Pars situra[?] S. in Ord. eccles. Ambros. Medi[?] a. 1130.

† TRANSITVDO, consuetudo, Stat. vniuers. Aurel.

TRANSITVS. (1) Dicitur de Pr[?]fectis aut Iudicibus Prouinciar[?] qui in regiones vel vrbes sui v[?] sui districtus *discurrunt*, juris di[?]di, vel de criminibus inquire[?] gratia, in leg. 4. Cod. Th. de O[?] Rector. prov. et l. 6. Ne quis Palatio, etc. (2) TRANSIT[?] (cum scilicet Missale refertur a c[?]nu Euangelii ad cornu Epistol[?] Communio dicitur: *Nazareus vo[?]bitur.* Ita in Actis SS. Iunii to[?] p. 699. vbi de festis S. Ioh. Bap[?]stae. V. alia notione in *Transire* et *Transitorium*. (3) TRANSITVS VIAE PVBLICAE. H[?] Flauiniac. in Chron. p. 132. *C[?]reptionem omnium mensurarum, [?]ceptis alodiis, quae homines ten[?] ad placitum generale respicientes, publicae viae Transitum.* Id est I[?]stitiam criminum, quae in itinerib[?] publicis committuntur: *La Justi[?] des grans chemins.*

TRANSLA, f. Tela crassior, Gall. *Treillis*. Statutum Gellonense [?] circiter 1150. apud Stephanot[?] to. 8. Fragm. MSS. p. 175. *De[?] . . . habere pro lecto suo palea[?] nouam et duas flessatas et duo lin[?]mina, vnam culcitram nouam [?] Translis, cum plum. * et vnum p[?]ninare.* V. *Transletum*.

TRANSLATARE. (1) Transferre in aliam linguam vertere. Anasta[?]sius in Hadriano PP. (2) Al[?] transferre. Anastasius in S. Hadri[?]no PP. p. 115. *Translatauit atq[?] introduxit in eam corpora sanctor[?] Martyrum, etc.* (3) Exscribere, Gall. *Copier*. Charta ann. 1142. [?]ter Instr. Gall. Chr. nouae edit. tom. 6. col. 322. *Hanc chartam Translatauit Bernardus de Castro noiolo publicus notarius de Bitter[?] ex originali.* (4) Transcribere rem ab aliquo possessam in alium transferre. Statuta Vercell. fol. 9[?] (5) † Vltimae morientis angustiae, in Cerem. B. M. Crassens.

[TR]ANSLATIO. (1) In legibus 15. [et] 40. Cod. Th. de Episcop. Eccles. et Cleric. pro angariarum, parangariarum vel nauiculariae etiam translationis onere, sumitur, cum scilicet res fiscales transuehendae [e]rant, vel annona militaris. V. Iacob. Gothofredum ad d. leg. 40. (2) Idem quod *Transitus*, seu teloneum, quod pro *transferendis* et transportandis mercibus exsoluitur. Appendix Codicis Theod. Constit. 11. *Nulla pontium restauratio, nulla translationum sollicitudo gignatur.* (3) TRANSLATIO CAVSAE, Gall. [in] Practicis, *Euocation:* cum ab inferiori curia ad superiorem euocatur. V. Reg. Majest. l. 2. c. 16. §. 24. l. 3. cap. 20. et 21. et Quoniam attachiamenta c. 14. §. 3.

[TR]ANSLATITIE, pro *Defunctorie*, Iurisconsultis.

[TR]ANSLATOR, Interpres, qui vertit in aliam linguam. Epistola Concilii Francoford. ad Episcopos Hisp. to. 3. Concil. Hisp. p. 107.

[TR]ANSLATVM, Exemplum ex alio descriptum, Gallice, *Copie*. Statuta Arelatens. MSS. artic. 7.

TRANSLATVS, defunctus, in Annal. Dominic. Colmar.

[TR]ANSLEGARE, Delegare. Litterae Bohemorum ad Concilium Basileense an. 1432. tom. 8. Ampliss. Collect. Marten. col. 178.

[TR]ANSLETVM, Culcita, ni fallor, [e] tela crassiori, quam *Treillis* vocant. Inuentarium an. 1342. ex Archiuo [S.] Victoris Massil. V. *Transla* [et] *Traslicium*.

TRANSLICIVM, i. q. *Tralicium*. [Inu]ent. a. 1380.

[TR]ANSLVCIDVM, Διαφανὴς, διαυγής. In Glossis Lat. Graec. nos dicimus *Transluisant*.

[TR]ANSMARINARE, Trans mare proficisci, proprie iter Hierosolymitanum aggredi, in Chronico Montis Sereni an. 1131.

[TR]ANSMENTATIO, Mutatio mentis, [με]τάνοια, Reditus ad sanam mentem, [p]oenitentia. Goclenius in Lexico Phil.

[TR]ANSMIGRARE, Transferre rem aliquam in alium, in Legibus Rotharis Regis Longobard. tit. 62. §. 3.

✝ TRANSMISSVM, pensitatio quae soluitur ab iis, qui trans locum aliquem merces vehunt, in Iudic. a. 1328.

TRANSMISSVS, Intermedius, Italis *Tramesso. Aliquid per rogadiam vel Transmissum alteri dandum recipere*, in Statutis Venetor. an. 1242. lib. 1. cap. 4. 48. lib. 6. c. 13.

✝ TRANSMISVM, tempus, quo *tremesium* seritur, vel colligitur, in Gloss. Caesar. Heisterbac.

TRANSNAVARE, Naui trajicere. Thwroczius 1. part. Hist. Hung. c. 15.

TRANSNOCTARE, Noctem transigere, vel rem vltra noctem vnam detinere. Iacobus I. Rex Aragon. in Foris Oscae an. 1247. fol. 4.

TRANSOLVERE. V. infra *Transsoluere*.

TRANSPARERE, *Pellucere*. *Transparentia*, *Pellucida*, in Gemma. Pelluciditas, Gallis, *Transparence*.

TRANSPASSARE, Vltra progredi, Gall. *Trepasser*. Thwroczius part. 1. cap. 24. *Canis jugum Transpassans*, in *Canis*. col. 188. V. ibi.

✝ TRANSPERSIO, possessionis translatio, cessio, in Ch. vet. ap. Lam. Del. erud. V. *Transfersio*.

TRANSPLENDIFER, Perlucidus, Gall. *Transparent*, in Vita B. Lidwinae to. 2. Aprilis p. 345.

TRANSPONERE. (1) *Sermonem transponere*, Auertere, Gall. *Detourner*, in Lege Longob. lib. 1. tit. 25. §. 14. 15. 16. 17. (2) TRANSPONERE, pro *Transcribere*. Gellius lib. 6. cap. 9.

TRANSPORTANEORVM PASSIO, Lepra, *Elephantia*, Celso l. 3. c. 25. Ἐλεφαντιάσις, Graecis sic dicta, quod cutem reddat Elephanti corio similem. Senator de Elephante l. 10. Epist. 30. *Cutis hujus vlcerosis vallibus exaratur, a qua Transportaneorum passio nomen accepit.* Sic autem appellatur a Senatore, quod *cum haec passio*, vt ait Caelius Aurelianus Siccensis lib. 4. χρονίων, cap. 1. *corruptione quadam, vel laxatione extremae cutis in corporibus generetur,*

tur, humor ab interioribus, seu, vt idem scribit, *altioribus*, ad superficiem transmittitur, seu *transportatur*.

TRANSPORTARE, Cedere, transcribere, transferre, Practicis Gallicis *Transporter*, Pactio nuptialis inter Carolum VIII. Regem Fr. et Annam Britan. an. 1491. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 1541.

TRANSPORTUS, Cessio, transcriptio, Gall. *Transport*. Charta an. 1377. e Bibl. Regia: *Mirabatur quomodo dictus Dux cessionem et Transportum receperat*.

†**TRANSPOSITIO SUBITANEA**, Mors, obitus. Marculfus lib. 2. form. 2. *Quatenus fragilitatem naturae, quod omnes generaliter patiuntur, priusquam subitanea Transpositio eueniat, etc.* Adde form. 4. et inter Sirmondicas form. 36.

TRANSPOSITUM Litterae an. 1359. tom. 4. Ordinat. Reg. Franc. p. 198. *Per paragium, partagium, scambium, terrarum assietam vel* (vel) *Transpositum, etc.* Editori Cl. legendum videtur *Transportum*. V. *Transportus*.

TRANSPUNGERE. (1) Perforare, ita vt sanguis exeat. Lex Aleman. tit. 64. §. 3. *Si autem collus Transpunctus fuerit*. Tit. 65. §. 3 *Si quis alicui brachium super cubitum Transpunxerit, etc.* §. 5. (2) † **TRANSPUNGERE NOTITIAM**, chartam falsi arguere, in Ch. a. 876.

TRANSREMIGARE, Nauigare. Elmhamus in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 59.

TRANSRIPARIA, Ripa quae est vltra fluuium. Testam. an. 1509. inter Schedas D. *Le Fournier*. V. *Riparia*.

TRANSSARTANUS, qui trans Sartham, agri Cenomanensis fluuium, habitat. Pluries occurrit in Chartul. S. Vincentii Cenom. vt fol. 28. 33. etc.

†**TRANSSOLVERE**, idem quod *Soluere*. Formulae vett. Pithoei MSS. c. 28. Marculfus lib. 2. form. 18. *Ita vt pro ipsa causa solidos tantos in pagalia mihi dare deberes, quos et in praesente per wadio tuo visus es Transsolsisse*. Perperam *Transfeisse* pro *Transsolsisse*, legitur in Char. an. 716. apud Felibian. Hist. S. Dionys. pag. xxi.

TRANSSUMERE, TRANSSUMPTARE, Transcribere, Gall. *Copier*. *Transsumtum, Copie*. Acta S. Iuu. nalis Episc. Narn. n. 27. tom. Maii pag. 405. Exstat hujusm. *Transumtum* an. 1432. apud Marten. to. 8. Amplis. Collect. c. 153. in cujus prooemio declar. Notarii duo se ab Imperatore Sigismundo requisitos fuisse, *litt. apostolicas et cedulam per se Transsumi et exemplari, quodque ex copias authenticas et Transsum. (s. Transsumpta vel Transumpta) facere deberent*.

TRANSTOLLERE, Transferre. V. S. Guthlaci, to. 2. Aprilis p. 4.

TRANSTOLLEUS. Gloss. Arabic. Lat. *Fidicina, Transtolleus, vel Ca. tatrix*.

TRANSVADARE. Willel. Brito Vocab. MS. *Transuadare dicitur tramadare, trans vadum ire, vel trans vadum ducere*. *Transuadato* Reg. apud Calmet. in Probat. Hist. Loth. ting. tom. 2. col. 2.

TRANSVASARE. (1) *Vasa trans. re, sedem mutare*, in Lexico G. nii. (2) Transfundere, G. *Transuaser*. Epistola Petri Delph. an. 1477. tom. 3 Ampliss. Coll. Marten. col. 1015. V. *Tra. sare*.

TRANSUBSTANTIARE, Vnam s. stantiam in aliam conuertere; *Tr. substantiatio*, hujusmodi conuer. Voces Theologis familiares, de sacrosancto Eucharistiae Sa. mento. Alio transfertur in Act. Godeleuae, to. 2. Iunii p. *Terra Transubstantiatur, in ge. effigiatur*.

†**TRANSVECTORIUS**, facilis p. tatu, t. 6. Coll. Hist. Fr. p. 93.

TRANSVECTURA, Oneris vel pr. stationis species, pro transuehen. forte domini rebus, in Ch. Waldemari Regis Daniae ann. 11. V. in *Paratae*.

† TRAN

TRANSVERCIA, via transversaria, t. 2 Hist. Nem. p. 150.

[T]RANSVERSA, Pars obliqua, latus, Gall. *Trauers*, Lex Bajwar. tit. 12. c. 6.

[T]RANSVERSALIS, Vitruuio *Transversarius*. *In singulis vicis ciuitatis ejusdem ponendo catenas ferreas Transuersales*, in Charta an. 1269. apud Menester. in Probat. Hist. Lugdun. pag. 16. col. 1. V. *Transumalis*.

[T]RANSVERSARE. (1) Transire, trajicere, Gall. *Trauerser*. Charta Thos[...]fici an. 1462. (2) Statuta Eccles. Ambian. c. 1. art. 10. apud Marten. to. 7. Ampliss. Collect. col. 1230. *Clerici vero in sacris ordinibus constituti, vel beneficium ecclesiasticum habentes, qui in platea vel in loco publico publice cum taxillis ludere praesump erint, ipso facto ab executione sui ordinis sint suspensi; ludere in praemissis casibus intelligimus illum qui Transuersat, vel qui ludi est particeps vel lucrum exinde consequitur, sive damnum.* Conc. Treuirense an. 1310. apud eumd. Marten. tom. 4. Anecd. col. 252. *Ludere in praemissis casibus intelligimus ad puncta, ut sic dicamus; ponendo cum qui Transuerserat* (sic) *vel qui ludi est particeps, vel lucrum exinde consequitur sive damnum.* *Transuersantem* hic intelligo eum qui pignore contendit cum alio ratione ludi, licet ipse non ludat, a Gallico *Trauerser*, quod aliquando idem sonat quod Aduersari. Eodem intellectu *Trauersare* legitur in Statutis Bertrandi de Turre Episc. Tull. an. 1359. supra laudatis in *Punctare*.

[T]RANSVERSARIAE, Trabes, quae reorum in *cippo*, seu ἐν τῷ ξύλῳ positorum, pedes constringebant. S. Cyprian. Epist. 77.

[T]RANSVERSARIUM. (1) Species retis, quo pisces in fluminibus capiuntur; describitur a Petro de Crescentiis lib. 12. de Agricult. c. 37. (2) Lignum, vt videtur, transuersum, quo caetera ratis ligna colligantur. Charta ann. 1164. in Probat. tom. 2. nouae Hist. Occitan. col. 603. *In omnibus consuetudinibus, quas de ratibus, quae per aquam veniunt, accipere solent, quae sunt decimae et gubernacula, et Transuersaria et in remo, quem de vnoquoque nauigio descendente per aquam, antiquitus habent, etc.* In Instrum. Gall. Chr. nouae edit. to. 6. col. 300. habetur *Trauersaria*.

TRANSVERSARIUS. V. in *Trauersum*.

TRANSVERSERIS. Statuta Massil. lib. 2. cap. 39. de Sartoribus §. 2. *Item, de capsa Transuerseris drapi de colore cum penna . . . XII. den.* Genus est panni, si genuina lectio est: sed potior videtur lectio MS. *Item, de capa Transuersoria* (vel *Trauersaria*) *drapi*. In Statutis Arelat. MSS. habetur *capae trauersariae*, quod de veste transuersa, Gall. *qui croise*, intelligi potest.

TRANSVERSIA, f. Apothecae clathri, vt videtur, cancelli, transenna, Gallice *Treillis*. Statuta Massil lib. 2. cap. 40. §. 4. *Quamdiu panni vnius operatorii inspicientur . . . in carreria extra operatorium vel Transuersiam, alii panni alterius operatorii non afferentur ab aliquo . . . donec illi panni, primo ibi apportati causa emendi, fuerint reportati infra operatorium de quo sunt.*

TRANSVERSORIA CAPA. V. *Transuerseris*.

TRANSVERSUM. V. in *Trauersum*.

TRANSVERSUS. *Transuersa linea*, Transuersus cognationis gradus, Gallice *Ligne collaterale*, in Lege 6. Cod. Theod. tit. 18. de maternis bonis.

TRANSVERTERE, Commutare, apud Apuleium in Apolog.

TRANSVIARE RIANAM, *siue aquam*, Riuulum auertere, in alium cursum detorquere, in Statutis Montis-regalis. p. 214.

TRANSUMALIS. Litterae de nullitate matrimonii an. 1530. apud Rymer. tom. 14. pag. 391. col. 1. *Item in linea Transumali in primo gradu prohibetur consanguinitas et affinitas jure diuino et naturali, nec Papa potest dispensare.* Patet legendum

dum esset *Transuersali*. V. *Transuersus*.

TRANSVMERE, TRANSVMPTARE TRANSVMPTVM. V. *Transsumere*.

TRANSVNDARE FLVVIVM, illum trajicere, in Epitome Chron. Casin. apud Murator. to. 2. p. 369. col. 1. Quamuis analogice satis *transundare* dici queat, vereor tamen ne legendum sit *Transuadare*. V. in hac voce.

TRANSVOLVTIO, Fornix. V. *Volutio*.

TRANSVORARE, Deuorare, deglutire, apud Apuleium in Apolog. V. *Transgulare* 1.

TRANTORIVM, f. pro *Transtorium*, *Piscaria*. Charta an. 1058. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Ab occidente situs est Trantorium de la Faga et costa plena*. V *Trana* 2.

TRANVERSIA. Ita lego in Computo an. 1203. apud D. Brussel. to. 2. de Feudorum vsu p. CLII. col. 2. *Pro Tranv'siis et seruientibus* XIX XX. *l.* sed quid significet haec vox non occurrit, nisi sit pro Vectura, Gall. *Voiture*, *Transport*. V. *Transuectura*.

TRAOLIVM, Instrumentum ad filum in spiram conuoluendum, Gall. *Devideir*, Armoricis *Traouil* et *Troil*. Miracula S. Bertae Blangiac. Abbat. n. 8. *Filum in Traolium de fuso, extrahere coepit*.

TRAPA, Fundi domestici species, Locus secretior et remotior. Consuetudines seu Libertates Prioratus S. Dionysii de Capella in Biturigibus, a Richardo et Aymone Archiepiscopis confirmatae. V. *Trappa*.

TRAPACCETA, idem, vt videtur, qui mox *Trapezeta*. Analecta de VII. Martyribus tom. 3. Iulii p. 24. *Qui Hludarii Imperatoris jussu obtoecatus, eo quod artem Trapaccetarum exercebat*.

† TRAPASSVS, deceptor, impostor, in Stat. ant. Florent.

† TRAPENTVM, f. tabula, quae *Trapis* conficiendis est idonea, in Comput. Ms. a. 1364.

TRAPERARIVS, TRAPERIVS. V. *Trapus*.

TRAPETVM, mola olearia, Latinis, Italis vero ac praecipue Siculis Mola, qua cannae mclleae conteruntur ad constituendum saccharum. V. Hierolexicon Macri. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Trapeta et hoc Trapetum meule a broyer herbes ou enclume monnoiers*. TRAPITVM, eodem significatu, in Charta ann. 1219 apud Vghellum tom. 1. Ital. Sacrae col. 1123. edit. 1717.

TRAPEZETA, Monetarius. Io. de Ianua: *Trapezeta, vel Trapezita nummularius, vel mensarius, qui pecuniam super mensam dinumerat*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Trapezeta, changeur de monnoye*. Gloss. Lat. MS. Reg. *Trapezeta, Nummularius, Mensularius*. Diplom. Caroli Simpl. an. 915. pro Abbat. Trenorchiensi: *Concedimus quoque vt Trapezetas locus praedictus habeat, qui nostri nominis figuram singulis imprimant nummis, ne metallorum mixtura adesse valeat*.

TRAPEZETVM, Mensa *Trapezetae*. V. in *Cambiare*, col. 38. in fin.

TRAPHAX, Tabula, qua panis in furnum fertur, apud Martinium.

TRAPITVM, vt *Trapetum*. V. ibi.

† TRAPOGNERE, reficere, in Lit. remiss. a. 1405.

TRAPOLA, idem quod mox *Trappa*. Statuta Montis - regalis p. 283.

TRAPPA, Muscipula, transenna, decipula auibus capiendis, Gallis *Trappe*, Italis *Trappola*; vnde Teuton. *Trappen*, capere, irretire; Gall. *Attraper*. Pactus Legis Salicae tit. 7. §. 9. *Si quis turturem de Trappa furauerit, etc.* Vbi Lex Salica tit. 7. §. 7. habet *turturem de reti*. TRAPPVLA, diminut. a *Trappa*, Eadem notione. Inquisitio an. 1196. apud Cencium inter Census Eccl. Rom.

TRAPPATVRA, Ornatus e trapo seu panno, amplum equi stratum vndique defluens. Elmhamus in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 26.

TRAPPVLA. V. in *Trappa*.

TRAPUS, Pannus, panniculus, Hispanis *Trapo*, Gallis *Drap*. Vetus Charta apud Martinezium in Hist. Pinnatensi lib. 1. cap. 54. V. *Drappus*. TRAPERIUS, TRAPERARIUS, et TREPERARIUS, apud R. Duellium to. 2. Miscell. p. 53. et 59. in Statutis Ordinis Teutonici, qui in Hospitalariorum Statutis *Draperius* vocitatur, qui scilicet curam habet vestimentorum fratrum. V. Christophorum Hartknochium in Dissertationibus Prussicis cap. 19. p. 419.

TRASCINARE, Italis, Trahere, Gall. *Trainer*. Chron. Parm. ad an. 1294. apud Murator. tom. 9. col. 828. *Capti fuerunt et ducti Parmam, et trascinati ad caudas mulorum*. V. *Trasinare*.

TRASCODRUGITAE. V. *Tascodrogitae*.

TRASELLUM. (1) F. Transitus. Charta Willel. Comitis Matiscon. ann. 1214. apud Perardum: *Notum facio . . . me assignasse D. Odoni Duci Burgundiae 4. denarios in unoquoque Trasello pedagiorum meorum, ubicunque recipiantur, etc.* (2) Numerosus et modulatus campanarum sonitus, Gall. *Carillon*, a Burgundico *Treseler*, campanas argute et numerose pulsare, *Carillonner*. V. Glossariolum ad calcem Canticorum natalit. Burgund. Statuta Capituli Tull. an. 1497. V. *Trinion*.

TRASIA, *Acervus ficorum, vel ex calamis contexta tabula, in qua refrigerantur fici*, in Vocabulario Suffannaei et in Amalthaea, a Graeco Ταρσιά.

TRASINARE, idem quod *Trascinare*, Trahere. Miracula S. Zitae, to. 3. Aprilis p. 523.

TRASLICIUM, f. Culcita e tela crassiori, Gall. *Treillis*. Inuentarium ann. 1379. e Schedis Cl. V. *Lancelot: Item una flossada alba et alia listata: item una vanoa alba: item unum Traslicium quasi nullius valoris*. V. *Transla* et *Transletum*.

TRASPOL, Species coopertorii. Inuentio S. Luciferi Calarit. n. 69. to. 5. Maii p. 210. *De sero fuit detectum vulgo dictum un Traspol, per modum tecti seu coperturae sepulchri*.

TRASSA. (1) Pensitationis species, *questa*: est enim Gall. *Tracer*, perquirere. V. *Tracea*. Consuetudines Monspelienses MSS. art. 102. *Monopolium, vel Trassa, vel rassa nullatenus fiat in Montepessulano*. (2) ✝ Fossa, imus carcer, l. compedes, Gall. *Trasse*, in Ch. MS. Edw. reg. Angl.

TRASSARE, Perquirere. V. *Canis Trassans*.

TRASTRUM, f. pro Transtrum. Instrum. ann. 1200. e Tabulario S. Victoris Massil. *Cum . . . . staret in monasterio de Pessano in porticu super Trastrum, etc.*

TRASTURA. V. in *Transitorium*.

TRATEGA, f. Lignum aratri. V. locum supra in *Meianus*.

TRATTAMENTUM, Ital. *Trattamento*, Tractatus, pactum. *Sub spe concordiae et Trattamenti concordiae*, in Chronico Parm. ad ann. 1290. apud Murator. to. 9. col. 818.

TRAVA, videtur sic dicta, nescio quae praestatio in blado, avena, etc. ex agris domino pensitari solita, incerta mihi vocis origine: tametsi *Traua* videatur fuisse mensurae species. Miracula S. Ioannis Beuerlacensis n. 7. Hist. Fundationis Monast. S. Leonardi Ebor. *Concessit . . . de qualibet caruca arante in Episcopatu Eboraci unam Trauam bladi, anno 936. quae usque in praesentem diem dicitur Petercorne, cujusmodi et Trauas Reges tunc temporis potuerunt sacris locis ex sua regalitate concedere et assignare. Et nihilominus ex consensu incolarum Episcopatus Eboraci Rex habuit Trauas praedictas sibi et successoribus suis, sic quod exterminaret lupos patriam devastantes*. Nisi tot locis occurreret *Traua*, legendum esse *Trana* suspicarer: vt vt est, eadem notione accipiendam vtramque vocem existimo. V. *Traina*.

TRAVACHA. Otto Morena in Hist. Rer. Laudensium p. 58. *Cremenses vero cognoscentes, se non posse defendere murum castri, quin destrueretur, Tra-*

Trauacham magnam ex lignis et terra insimul compositam ibi intus in ea parte, in qua ipsum murum destrui videbant, juxta enim construxere. Et p. 54. *Quandam machinam, quam fecerant super Trauacham, quam ipsi ex lignis et terra intus juxta murum castri composuerant, etc.* Vbi vox *trauacha* videtur poni pro *travaglio*, quomodo Galli dicunt *un travail*, pro quolibet munimento ad propulsandos hostes exstructo. Pro *Trauacha* Muratorius tom. 6. col. 1041. & 1043. e Codice Ambrosiano legit *Trauata*, vt infra videre est; quod magis placet; est enim *Trauata*, Academicis Cruscanis *Riparo fatto con traui* Propugnaculum trabibus constructum: quae notio belle congruit locis citatis. *Trauacha* vero Tentorium est, Italis *Trabacca*, Academicis Cruscanis *Spezie di padiglion da guerra, tenda.* Statuta Vercell. fol. 3. *Habendo . . . tentoria et Trauachas in exercitu ad vsum suum, etc.* Et fol. 180. vo. *Ego Massarius Communis juro ad sancta Dei Euangelia bona fide et sine fraude saluare, custodire et gubernare balistas, tentoria siue Trauachas, ferramenta, etc.* Rolandinus Patav. l. 10. c. 4. apud Murator. to. 8. col. 313. *Cum tentoriis, Trauachis et tendis.* Memoriale Potestatum Regiens. ad annum 1218. ibid. col. 1090. *Inuenerunt Christiani in dicto campo papiliones, Trauaclas rarissimas et cultras optimas, etc.* Emendo *Trauachas.*

TRAVAGLIARE, Italis, Laborare, affligi. Miracula S. Zitae, tom. 3. Aprilis pag. 515.

TRAVALLVM, TRAVAILLIVM, TRAVALLIVM, Catasta vbi calceantur et curantur equi, Gall. *Travail:* quod a *Trefs*, Trabs deducit Borellus. Regestum *Olim* ad an. 1267.

TRAVALLVS. Computus ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. p. CXLII. *Expensa. Pro Travallis et pro circulis et pro vectura duorum ferratorum* LX. *s.* Et pag. CLV. *Pro merreno ad tres Trauallos ferratorum et vno ferrati et pro duvis*, XLIIII. *s.* Conjecto trabeculas esse, vnde asseres fiunt ad dolia, quae *ferrates* vocabant, fabricanda.

TRAVASARE, Italis, Transfundere, in Statutis Placentiae lib. 6. fol. 81. vo. V. *Transuasare* 2. **TRAVASATOR**, qui *trauasat*, seu transfundit, in Statutis Astae collat. 9. cap. 12.

TRAVATA, vox Italica, Gall. *Trav...* Intertignium. Otto Morena apud Murator. to. 6. col. 1043. V. inf. *Trauayso* et supra *Trauacha.*

TRAVATICVM. V. in *Trab...cum.*

TRAVAYSO, Contignatio, a Gall. *Trauaison* vel *Trauée*, Intertignium. Computus an. 1324. to. 1. Hist. Dalphin. p. 132. col. 1. V. *Trau...* et *Tranacha.*

TRAVCIS, Palmes. V. *Tranex.*

TRAVER. Glossae Gr. Lat. ... *Nouacula.* ξυρὸν κυρέως. *Trauer...* quia *Trauorat*, seu transuorat ... inquit Martinius. Codex S. Germani *crauer* praefert.

TRAVERISVM. V. in *Tran...sum* 1.

TRAVERSA, Via transuersaria, Gall. *Trauerse.* Transactio ann. 1119. libro flavo Episcopatus Massil. p. ... V. *Trauersena.*

TRAVERSALIVM, Puluinar, Gall. *Trauersin. Matalacium cum Trauersalio seu pulninari*, in Statutis ... nialium S. Saluatoris Massil. an. 14... V. *Trauerserium.*

TRAVERSAN..., Transuersus. ... *appositione tabulae Trauersantis ... sta villata*, in Transactione ... 1515. e Schedis Praes. de Maz... gues.

TRAVERSARIVM. V. in *Transuersarium* 2.

TRAVERSARIVS, pro *Transuersarius*, Transuersus. V. *Trauerseris.*

TRAVERSENA VIA, Trauersa, transversaria, in Chartulario S. Vandregesili to. 2. p. 1567. V. *Trauersa* mox *Trauersia.*

† **TRAVERSENVM**, dolii vinarii species, in Ch. a. 1210.

TRAVERSERIVM, Puluinar, transuersum lecti ceruical, Gall. *Trauersin.* Inuentar. an. 1476. ex Tabular. Flamar. V. *Trauersalium et Trauersinum.*

TRAVERSIA. (1) Vicus transuersarius. Statuta Massil. lib. 6. c. 12. *de tabulis non faciendis in Trauersiis nisi ad certam mensuram: Nullus a modo in viis rectis audeat facere tabulas habentes vltra quatuor palmos, et quod nullum obstaculum ante dictas ab aliquibus apponatur, nec in Trauersiis vltra tres palmos.* (2) Fauonius, Occidens, in agris Lugdun. et Bellijoc. Terragium Bellijocense: *Iuxta terram dicti Cochard ex Trauersia.* Alterum locum vide in *Aluernia.*

TRAVERSINVM, vt *Trauerserium,* Gall. *Trauersin.* Testam. an. 1367. to. 1. Anec. Marten. col. 1527.

TRAVERSVM. (1) TRAVERSVM, TRAVERSVS, Pensitatio, quae exsoluitur ab iis, qui trans locum aliquem, aut villam, vel vrbem merces vehunt: Gall. *Droit de travers,* jus nempe, quod competit domino Castellano, seu majori Iustitiario. Charta an. 1136. apud Souchetum ad Vitam S. Bernardi Tiron. p. 273. *A pedagiis, Trauersibus, deprisibus et quibuscumque consuetudinibus . . . liberi sint.* Charta Richardi Ducis Normann. an. 1024. to. 2. Monastici Angl. p. 1005. *Liberum quoque transitum battorum eorum, sine nauium per Sequanam ascendentium aut descendentium, . . ab omni consuetudine pontagii, vel Trauersi, etc.* Ex quibus omnibus emendo Litteras an. 1345. apud Rymer. tom. 5. pag. 441. *Absque solutione, exactione Trauersi, pedagii, etc.* Lego *Trauersi.* Charta ann. 1358. e Chartulario Domus Dei Pontisar. *Accorda que tous les biens quelsconques estans et appartenans audit Hostel (Dieu) soient frans et quittes au Travers de l'Isle Adam, soit en montant et avalant, par dessus ou par dessous le pont de ladite ville.* TRANSVERSVM. Charta Reginaldi Comitis Bononiae in Tabulario Fiscanensi fol. 11. TRANSVERSARIVS, Exactor *transuersi,* Gall. *Trauersier,* in Charta Matthaei Comitis Bellimontis an. 1160. (2) TRAVERSVM, Gall. *Trauers,* Transuersum. Inquisitio ann. 1371. pro Canonizatione Caroli Blesensis, apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 550.

TRAVESA, idem, ni fallor, quod Hispanis *Trauesia,* Via transuersa, Gall. *Trauerse.* Vetus Charta tom. 3. Concil. Hisp. p. 168. col. 1. *Et perueniat ad illas Trauesas inter Lar et Chayroga.* V. *Trauersia* 1.

† TRAVESTITVM. *In trauestito,* veste mutata, ab Ital. *Trauestire,* ap. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 1209.

† TRAVEYA, intertignium, Gall. *Travée,* i. q. *Trauata,* in Ch. a. 1381.

TRAVGA, pro *Treuga.* V. in *Treua.*

TRAVGVM, Foramen, Picardis *Treu,* vel *Trau,* Gall. *Trou.* Lex Ripuar. tit. 43. *Si quis . . . . in clausura aliena Traugum ad transeundum fecerit, 15. sol. mulctetur.*

TRAVICES. V. in *Trauax.*

TRAVICTICVM. Charta Ludouici Imp. apud Stephanotium in Antiq. Aurelian. MSS. p. 311. *Vllum theloneum, aut ripaticum, aut pontaticum, aut portaticum, aut salutaticum, aut cespitaticum, aut cenaticum, aut laudaticum, aut Trauicticum.* Emendo *Trauaticum.* V. *Traua* 2.

† TRAVLVS *dicitur, qui deficit in proferendo, j. elementum, et est Graecum. Sed Oribasius in commento Affor. exponit blesum; et Papias blesum dicit balbum, verba scilicet frangentem.* Glossar. med. Simon. Ianuens.

TRAVOLTVS, Inuersus, contortus, Ital. *Trauolto,* Gall. *Renversé.* Miracula S. Zitae, tom. 3. Aprilis p. 513.

TRAVVATICVM. V. in *Trabaticum.*

TRAXATIO, Supplicium quo reus quadratim discinditur. Chron. Angl. Th. *Otterbourne* p. 228. V. *Trahere* 6.

TRAYNARE, Trahere, Gall. *Trainer*, Ital. *Trainare*. Rolandino Patav. l. 7. c. 9. apud Murator. to. 8. col. 278. V. *Trainare*.

TRAYTVRARIVS, Proditor, Angl. *Traytor*, Gall. *Traitre*. Gualterus Hemingford. de Gestis Edwardi I. Regis Angl. pag. 130.

TRAZEA. Ioh. Demussis Chron. Placent. apud Murator. tom. 16. col. 581. *Postea dant turtas et zoncatas cum Tranea zuchari desupra*; id est, cum sacchato consperso, deducta voce, ni fallor, ab Ital. *Trazza*, vestigium vel delineatio, Gall. *Trace*.

TREANS, pro *Triens*, in Form. 48. ex Andegauensibus, pluriesque in Actis Episcoporum Canoman. to. 3. Analect. Mabillonii p. 57. et 58. *Triens siue Treas*, IV. *unciae*, apud Rabanum lib. de Computo, to. I. Miscell. Baluz. p. 13.

TREBAX. *Trebacissimus senex*, apud Sidonium lib. I. Epist. II. vbi Savaro et Sirmondus dici pro *Tribacissimus*, vocemque esse Graecae originis, nempe a τρίβαξ, vel τρίβακος, *vsu tritus*, *versatus*, obseruant. *Tribaces viri*, apud Plautum in Mostell. In Glossis Gr. Lat. τρίβακος, exponitur *Pannosus*. Alibi τρίβακα, *trita*, cap. de Vestimentis. TREBACITER, aduerbialiter idem Sidonius vsurpat lib. 9. Epist. II. *Malui factum confiteri simpliciter*, *quam Trebaciter diffiteri*, hoc est, callide, astute.

TREBBIARE, verbum Ital. Triturare. *Trebbiare millium*, in Miraculis S. Zitae, to. 3. Apr. p. 525.

TREBELLIANICA, vox fori Romani, Quarta pars successionis fideicommissariae et alteri restituendae, quae remanet instituto haeredi, ne prorsus vacua sit et inutilis haeredis qualitas. Passim occurrit in Testamentis vox *Trebellianica*, inde ducta quod in Digesto titulus sit *ad Senatusconsultum Trebellianum*. Sed de his Iurisconsulti.

† TREBES, pilum, instrumentum, quo trituratur, in Ch. a. 1358.

TREBIVM, Triuium, ab Italico *Trebbio*. Memoriale Potestatum Regiens. ad an. 1272. apud Murator. to. col. 1135.

TREBVCHARE (1) Euertere, d cere, disturbare. Computus 1202. apud D. Brussel to. 2. Feudorum vsu p. CCVII. Galli *T bucher* dicunt neutra notione titubare, vacillare, procidere, p labi. (2) † Idem quod *Trabu* I. in Ch. a. 1353.

TREBVCHATIO MONETAE. *Trabucare*.

TREBVCHETVM, TRABVCH TVM, etc. Catapultae species, machina grandior ad projicien lapides, et concutiendos vrbium sessarum muros. Monachus Va Sarnaii c. 86. *Iaciebant siquiden stes super nostros creberrimos lap cum duobus Trabuchetis, manga et pluribus matafundis*. Matth. ris an. 1246. *Per septem Trebu ta ordinata, quae tam de die, de nocte, in castrum Capacii pro non cessabant*. Gesta Ludov. V Reg. Franc. an. 1226. *Machina guntur, Trabucheta, petrariae, gonelli parum proficiunt*. Richar de S. Germano in Chronico: *bucta machina, quae vulgo dicitur T buchetum*. Ita enim leg. pro T *buetium*. Rursum memorantur *T buchetti*, vel *Trabucheti* in en ratione munitionum Castri So riae in Occitania, apud Baluz. Miscell. p. 259. Murator. to col. 440. to. 12. col. 587. 644 Apud Petrum de Vineis lib. 2. E 57. scribitur etiam *Tribocchus*. T BVCHVS, apud Auctorem Hi Obsid. Iadrensis. V. Lexic. Caroli de Aquino. TRABVC TRABVCVS, apud Murator. col. 411. 436. TRABVCKVS. Chronico Siciliae apud Marte tom. 3. Anecd. col. 79. TR CHA, apud Monachum Paduan. et Petrum de Vineis lib. 2. Ep. *Aedificia Trabucantia*, apud Rol dinum in Chr. lib. 6. c. 6. T BVCARE, Euertere, diruere, *Traboccare*. Chron. Parm. ad 1285. apud Murator. tom. 9. 808. TRABVCHELLVS, in Ep scripta circa an. 1220. in lib. Misc

Miscell. Baluzii pag. 259. TRIBUCCUM. Bern. de Breydenbach Itin. Ierosol. pag. 268. TRIBUCETUM. Iac. de Vitriaco lib. 3. Histor. Orient. TRIBUCH, in Charta Ioannis Regis Angl. apud Thomam Blount in Nomolexico. TRIBUCHETUM. Iac. de Vitriaco lib. 3. jam laudato, col. 291. TRIBUCULUS, eadem notione, apud eumd. Iac. de Vitriaco lib. 3. Hist. Orient. TRIBUNCULUS, apud Matthaeum Paris an. 1099. TREBUCULUS, apud eumdem an. 1218. TRABUCULUS, lib. 2. Hist. Obsid. Iadrens. cap. 14. TREPGET, pro *Trebuchet*, apud Henricum de Knyghton, ann. 1382: *Posuerat etiam unam machinam magnam, et unum Trepget, cum una magna gunna, etc.* Hinc appellatio mansit apud Gallos instrumentis, aut machinulis suspensis et lapsilibus, ad captandas auiculas. Has enim etiamnum *Trebuchets* appellant. V. *Tribulus*, et Meursium in Τριμπυτζέτον, ex Gallico *Trebuchet*.

TREBUCUS. (1) V. *Trebuchetum*. (2) Calceamenti genus, in Cerem. B. M. Crassens.

TREBULA, instrumentum piscatorium, Gall. *Truble*. Ch. a. 1287.

TREBUNA, pro *Tribuna*. V. in hac voce.

TRECA, Crines intexti. V. *Trica*.

TRECANUM. Expositio Liturgiae Gallic. to. 5. Anecd. Marten. col. 96. *Trecanum vero quod psalletur* (tempore sacrae communionis) *signum est catholicae fidei de Trinitatis credulitate procedere. Sic* (f. *sicut*) *enim prima in secunda, secunda in tertia, et rursum tertia in secunda, et secunda rotatur in prima; ita Pater in filio, etc.* Intelligo versus, qui tempore sacrae communionis in Missa canebantur, quique ita nuncupantur a ternario eorum numero et ratione cantus. V. R. P. le Brun in Expositione Missae to. 2. p. 263. et 330.

TRECCAMENTUM, fraus, deceptio, ab Ital. *Treccare*. Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 881. V. *Tricare*. ...m. VI.

TRECCIA, TRECCIA. V. *Trica*.

TRECENARIUM. V. *Tricenarium*.

TRECENSARIUS, qui de praedio, quod tenet, soluit *trecensum*. Statuta S. Dionysii Leodiensis an. 1330. inter Monumenta sacrae antiq. to. 2. p. 445. *Trecensiarius* habetur in Appendice ad Hist. S. Laurentii Leod. to. 4. Ampliss. Collect. Marten. col. 1190.

TRECENSIUM, vt mox *Trecensus*. Charta ann. 1248. ex Chartular. Campan. fol. 442. col. 1.

TRECENSUALIS, *terra*, *trecensui* obnoxia, in Ch. Ms. a. 1210.

TRECENSUS, Census ex *terra* seu praedio, quasi *Terrae census*, Gall. *Trecens*. Vetus Charta in Auctario Flodoardi apud Labbeum: *Ad Trecensum eam* (terram) *dederunt pro 3. libris nummorum Virmandensium, quos singulis annis acciperent de censu apud Novimcum in festo S. Dionysii.* Rursum occurrit in Historia Mediani monasterii p. 273. vbi etiam *Trecensus*, pag. 323. *Tressensus*, in Charta an. 1252. ibid. pag. 322.

TRECIA. (1) V. *Trica*. (2) † Ornamenti architectonici genus. *Trecia cum columnis*, in vet. Inscript. ex Museo Genouet.

TREDECIMUS, Decimus tertius, in Actis SS. Aprilis pag. 714.

TREDENUM, Tricesimum. In Computo Vienn. an. 1318. V. *Tricesimalis consuetudo*.

TREFFA, Trifolium, Gall. *Treffle*. Acta S. Francisci de Paula, to. 1. Apr. p. 137. *Accepit quandam herbam, quae erat ante ipsum vocata Treffa, etc.* Gall. trabem et velum olim vocabant *Tref*.

TREFFUNDUS, TREFUNDUS, quasi *Terrae fundus*, Ager, solum, Gall. *Tresfond*, in Consuetudine Turon. art. 1. Charta an. 1233. in Hist. Monasterii Suessionensis p. 449. *In toto territorio, sine Treffondo, nec non in dominio vel justitia Ecclesiae, etc.* Charta ann. 1199. e Tabulario Monasterii S. Vrbani: *Saluis custumis domini cujus est Trefundus.* Inuentar. Chartar. Reg. an. 1482.

1282. fol. 304. vo. *Quitantia* . . . *per quam Iohannes de Marchain quitat dom. Regi Treffundum seu solum* LXX. *arpentorum*. *In anno* 1236. Chartular. 2. S. Quintini in Insula pag. 284. *Acquisierunt* . . . *vnam senteriatam terrae arabilis sitam* . . . *in Trefundo domini de Moy*. V. Origines Alsatienses Vignerii. Petrus de Cuigneriis in Biblioth. Patr. *Item capiunt per suos seruientes Clericos, in quocunque Trifundo, absque hoc quod iustitiam loci faciant appellari*. TREFONSVS, eadem notione. Arestum ann. 1285. ex Chartul. Corb. 23. TREFVNDARII PATRIAE, Gall. *Trefonciers*, singulari quadam nomenclatura et praerogatiua nuncupantur insignis Ecclesiae Leodic. Canonici. Chron. Zantfliet apud Marten. to. 5. Collect. Ampliss. col. 457. TREFFVNDALIS IVSTITIA, Iurisdictio minor, quae de censibus, reditibus, et aliis quae ad terrae fundum spectant, judicat, Gall. *Iustice fonciere*. Arrestum an. 1306. ex Chartul. 23. Corb. TREFFVNDIALIS DOMINVS *seu etiam feodalis*, in Charta Curiae Suession. an. 1229.

TREFFVS, f. Tripus, seu craticula tripes. V. *Tenales* et *Treparium*.

† TREFOAGIVM, locus, vt videtur, cespitibus fodiendis idoneus, in Ch. a. 1320.

TREFONSSVS, TREFVNDARIVS, TREFVNDVS. V. in *Treffundus*.

TREGESTA, *Domus triangularis*, in Glossis ad Doctrinale Alexandri de Villa Dei. Male pro *Trestega*, vel *Tristega*. V. in hac voce.

TREGINERIVS, pro *Terraeginerius*, per abbreuiationem, ni fallor, Incola, in *terra genitus*. († vel potius ab Hisp. *Traginero*, conuector, mulio.) Translatio SS. Abdon et Sennen ad calcem Marcae Hispan. col. 1452.

TREGVA, Induciae, *Treue*. V. *Treua*.

TREIECTVS, pro *Trajectus*, qua trajicitur. Capitulare 2. an. 809. c. 9. et l. 3. Capitul. c. 54.

TREILEA. V. mox in *Trelia*.

† TREILLIARE, cancellis mu[...] in Lit. remiss. a. 1357.

TREIT. V. *Panis de Treit*.

TRELA, Cancelli, clathri, tran[...] Gallice *Treillis*. Excerptum e [...] sto Parlamenti ann. 1231. TRI[...]LIARE FERRO FENESTI[...] Cancellis munire, ornare, in [...] tis Monasterii S. Claudii pag[...] TRELIA. Tabularium Bellilocen[...] Lemouic. Ch. 155. *Mansum* [...] *Raynaldus manet*, *cum ipsa* [...] Et Ch. 155. in Charta Lothari[...]gnante scripta: *Campmansum* [...] *strum indominicatum cum ipsi*[...] *et cum ipsis vineis*, *et cum* [...] *liis indominicatis*. TREILEA [...]ta Archidiaconi Suession. an. [...] TRESLIA. Charta Curiae Su[...] ann. 1274. TRALIA. Vet[...] ta ex Tabulario S. Benign[...] Perardum p. 96. TRELLA[...]RI, Cancelli, clathri, in S[...] Capituli Tull. an. 1497. *Tr*[...]*neat*, Trichila, in Tabulario V[...] fol. 6. TREILLIA. Cha[...] 1285. e Tabulario Verzeliac. T[...]LEA. Iacobus I. Rex Arago[...] Constitutionibus Catalaniae [...] V. *Trolium*. TRILEA. V. i[...] in *Tirnula*. TRILIA, TRI[...] Charta an. 1037. Marcae H[...] col. 970. TRILA, TI[...] Charta an. 1027. Marcae H[...] col. 1041. TRILLETVS, L[...] cancellis clausus, qualis [...] in ecclesiis conspicitur. Inu[...] Eccl. Nouiom. an. 1419.

† TRELHIA, vitis, in Ch. [...] V. *Trela* et *Trilhata vinea*.

TREMA. Gloss. Graec. Lat. MS. [...]*βος, ἡ ὁδὸς, Semita, Trema*. [...] habet *Trames*.

TREMACLVM. Lex Salica [...] §. 32. *Si quis statuam, aut T*[...]*clum, aut vertuolum* (*vertiolum* [...]luzio) *de flumine furaueris*, [...] *tremiaclum* Goldastus Germ[...] *Tremmel* interpretatur, qu[...]retur, inquit, ad aquam [...] transferendam: Bignonio ve[...] Wendelino, est rete bene [...]tum maculis, quod Normann[...] *mail*, Burgundiones *Tremail*[...]

cant, forte quod ternis maculis constat, quomodo *Trilices* dicunt Latini. At §. 28. de furto *retis ad anguillas capiendas de flumine*, jam egit. Deinde *statuam*, hoc loco, pro *conto* accipi supra obseruatum: vnde *Tremmel* Goldasti, seu sparum, conto accedit. Pactus Legis Salicae praefert *Tremagolum*. V. *Tramallum*.

TREMATA, *Romaria*, Papiae MS. habet *Tomaria*.

TREMBLEIA, populetum album, in Lit. remiss. a. 1443.

TREMBLIVS, populus tremula, Gall. *Tremble*, in Ch. a. 1217. V. *Tramblus* et *Tremulus*.

TREMEBVNDITAS, Tremor. Excidium Acconis lib. 1. cap. 6.

TREMECIATVM, bladi species a *Tremesagio* distinctum, f. frumentum miscellum, ab Ital. *Tramestare*, miscere. Bulla Clem. III. a. 1188.

TREMEIS, Trimense triticum. V. *Tremesium*.

TREMELAGIVM, trimense triticum, in Ch. a. 1211. V. *Tremesium*.

TREMELLVM, Infundibulum molendini, Gall. *Tremie*, Germ. *Trimellen*, Belg. *Tremellen*. Monast. Anglic. tom. 1. p. 470. V. *Trenmia* & *Tramoea*.

TREMEN, Ποδάνη, in Glossis Lat. Gr. Aliae Gr. Lat. Ποδάνη, *Trama*, *Tramen*, *Tremen*, *Subtemen*.

TREMENSE, TREMENSTRVVM, Triticum trimense. Vide in *Tremesium*.

TREMENTICA, vox Italica, Gall. *Terebenthine*, Terebenthina resina. Legitur in Conuentionibus Saonae, vbi de modo exigendi gabellam ponderis.

TREMENTVRA. V. in *Temetura*.

TREMERE, Notione actiua, Mouere, agitare. Miracula S. Walarici, tom. 1. Aprilis p. 29.

TREMERELLVM, ludi genus. Charta Communiae Atrebat. an. 1211. art. 37. *Banni vini et banni venalium a 60. solidis et infra, et banni de Tremerello remanebunt hominibus ciuitatis*. Charta Communiae Hamensis: *Habent insuper Major et Iurati mandatum super ludos, quos vulgo vocant Tremerel, et super potationes in tabernis*. Eadem Gallice exarata: *Sur les jeus c'on apelle Tremerel, et sur buuerie en tauernes*.

TREMESIVM, etc. Idem quod *Trimense triticum*. Isidorus lib. 17. c. 3. *Trimense triticum ideo nuncupatum, quia satum post tres menses colligitur*. Τριμηνιαῖος πυρὸς, Dioscoridi lib. 2. cap. 107. In Gloss. Lat. Gall. *Trimense, vne maniere de blé, secourgon*. Gall. *Tremés*, aut *Tremois*, quod alii *les Mars*, vel *Marsés*. Illud, quod Itali *Martiolinum*, vel *Martiolum* vocant, ex eo, quod Martio mense seritur, vt ait Angelus Palea in Antidotor. Mesuae cap. 111. Charta Alani Episc. Autiss. an. circiter 1160. XII. *bicheti Tramisii*. Tabular. Abbat. Hederae fol. 107. *Pro sex sextariis annonae per singulos annos, tribus scilicet de iuernagio, et tribus de Tramoisio*. Tabularium S. Benigni apud Perardum ann. 1206. *Istorum autem 3. jornalium vnus erit in frumento, alius in Tremesio, tertius in veisatura*. Sed ibi legendum *versatura*, Gallis *lachere*. TREMESAGIVM, eadem notione. Charta ann. 1203. e Tabulario Parthenonis de Crisenone. TREMSATICA SATIO, seu Satio *trimensis tritici*. Polyptychus S. Remigii Remensis. Alibi legitur *Tramisum*, *Tremis*, *Tremissum* et *Tremissa*. Polyptyc. Fiscamn. ad an. 1235. *Debet dimidiam acram aratare ad hiemalia, et dimidiam acram ad Tremeis*. TRIMENSILE SEMEN. Libertates Calmae ann. 1209. to. 1. Hist. Dalphin. p. 19. TRIMENSE *dicitur quoddam genus ordei, quia satum post tres menses colligitur, etc.* Ioh. de Ianua. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Trimense, vne maniere de blé, segourjon*. TRIMESIVM. Charta Guillelmi Episc. Autissiod. ann. 1171.

TREMIA. Breuiloquus: *Item antica dicitur pars Ecclesiae, quae dicitur Tremia*.

TREMISSALIS, qui valet *tremisse*. V. *Friscinga*.

TREMISSIS, tres asses, trium assium. Capitolinus in Alexandro Seuero: *Tremisses aureorum formati sunt.*

TREMISSVS, eadem notione. Pactum Childeberti et Chlotarii §. 6. *Tremissa pars*, pro tertia, ni fallor, apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 66. TRAMISIA. Liber niger Scaccarii p. 56. *Octo solidos dabunt vltra Tramisiam.* TRIMISIVM. Anastasius Bibl. in Siluestro.

† TREMODIVM, infundibulum, Gall. *Tremie.* Lit. a. 1354.

† TREMODIVS, mensura frumentaria, modius. Ludwig t. 9. Reliq. p. 586.

TREMOEA, idem quod *Tremellum*, Gall. *Tremie*, Infundibulum. Charta an. 1217. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 197. V. *Tremuia* et *Treumia.*

† TREMPA, vinum aqua mixtum, in Stat. Massil. Ms.

TREMSATICA SATIO. V. *Tremesium.*

TREMVIA, TREMVLA, idem quod *Tremoea.* Charta an. 1238. to. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 140. *Ad praedictum molendinum ad Tremuiam molentem sine contradictione locum molendi habebunt.* V. *Tremellum*, *Tremuta* et *Treumia.*

TREMVLARE, *Dubitare*, in Glossis Arab. Lat. *Trepidare*, *timere*, in aliis Glossis MSS. a Vossio laudatis lib. 4. de Vitiis serm. c. 28. Flodoardus l. 3. c. 3.

TREMVLVS, Populus tremula, Gall. *Tremble. Ad Tremulum et ad charmum*, in Charta an. 1213. e Tabulario Crisenonis.

TREMVM, Pars brachii inter cubitum et pugnum. Lex Longob. lib. 1. tit. 5. §. 6. *Si homini libero brachium . . . subtus cubitum, hoc est, Tremum, ... ruperit.* Vbi Edictum Rotharis Regis tit. 121. §. 6. habet, *quod est Threno.* MS. vnus *Treno;* alter *Reno*, vt est apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 48. col. 1.

TREMVS, Species monetae. Vocabul. Lat. Sarrac. ad calcem Itinerarii Bern. de Breydenbach pag. 250.
Ducatus, *Ducat. Denarius*, De
Medinus, *Medin. Tremus*, Te
Forte leg. *Tarenus.* V. supra

TREMVTA, Infundibulum mole
ni, Gall. *Tremie.* Vetus C
apud Kennettum Antiquit. Amb
ad an. 1164. p. 120. V. *Trem*
Tremuia et *Treumia.*

† TRENARE, trahere, Gall. *tra*
in Arrest. a. 1399.

TRENCA. Gratianus Lucius in
brensi euerso p 306. *Accurat*
Hiberniae diuisionem prisc
scriptor Fintanus, *Orfear*
carmine complexus est, *e qu*
hunc facientia desumpserim, *ki*
cio. Hiberniam vniuersam in
chechead, quod voce Latina Tr
nescio vnde hausta Osullenanu
mit, dispescuit. Trencam aute
pagis constare Fintanus ait,
que singulos pagus pascua 4
mentis sic diffitis, *vt se mu*
pertingant, *abunde suppedit*
toniam vero 35. Tremas:
18. *Connaciam 30. etc. compl*
firmat.

† TRENCARE, caedere, scin
Gall. *Trencher.* Ch. a. 1324.

TRENCATAE, Ventris tormina.
vasius Tilleberiensis in Otiis
MSS. *Tortiones ventris*, *quas*
Trencatas nominant. Galli eti
Tranchées dicunt, quod prae
contorsionum veluti rumpan
testina, et discindantur;
enim scindere, secare dicimus:
ea tormina sulcos et *Trenca*
ventre efficiant.

† TRENCATOR, arbiter, qui
aliquam definit. Ch. Ms. a.

TRENCATVM, Vallum, foss
Gallico *Trenchée.* Monasticum
glic. tom. 2. p. 211. *Locum*
in marisco de Dunston, *vbi*
sita est, *cum Trencato suo*
fossatis suis.

TRENCHEATOR, TRENC
TOR, Scissor, scindendi obson
gister, Gall. *Ecuyer tranchant.*
hannes de Courteville Scutifer, T
chiator Marescallus hospitiorum
dem Archiducis, in Tractatu an.
apud Rymer. to. 12. p. 655.
Exstant to. 15. p. 327. Litterae
15

553. *pro capitali Trenchiatore Regis*, in quibus *Trenchiator* et *Trenchator* legitur.

ENCHEIA. (1) Idem quod *Trenchatum*, to. 3. Monast. Angl. p. 3. Charta Henrici II. Reg. Angl. ex Archiuo Beccensi. V. *Trancheia* & *Trenkeia*. (2) † jus scindendi lignum mortuum in siluis. V. *Trancheia*.

RENCHIA, tigo Lit. remiss. Ms. a. 1380.

ENCHIS, Vox Gall. Caesio, a Gallico *Trenchet*, Caedere, scindere. Charta ann. 1307. e Chartulario S. Johannis Angeriac. p. 231.

RICOLUS, Ital. *Treccolo*, Qui emit viliori pretio, vt carius vendat. Chron. Parm. ad ann. 1294. apud Murator. tom. 9. col. 827.

ENKEIA, Fossa, Gall. *Trenchee*. Charta Iohannis Comitis Pontiui an. 1184. pro Communia Abbatisvillae: V. supra *Trancheia*, *Trenkeia*, & *Trencatum*.

ENTA, Triginta, Gall. *Trente*. Formula vetus apud Murator. tom. . part. 2. p. 72. col. 2.

ENTALE. Charta an. 1152. Clementis Decan. Eccl. Paris. in Magno Pastorali, lib. 3. ch. 32. *Si vero aliquis Capellano vel Parochiali Sacerdoti nummos, vinum, annonam, vel etiam illud quod vulgo Trentale appellat, reliquerit, commune habeatur.* Id est pecuniam, quae pro *Trentenario* adimplendo Sacerdoti exsoluitur. Et quidem *Trentel*, pro Officio 30. Missarum dixerunt Galli. Testam. ann. 1448. ex Chartul. 21. Corb. fol. 277.

TRENTANEA, grex triceanarius ouium, caprarum, etc. Testam. Ms. a. 1328.

TRENTANERIUM, idem, in Ch. a. 1330.

ENTENA. (1) Vectigalis species. Charta Ioan. Militis Dom. de Andesello ann. 1219. ex Tabular. Abbat. Barbellensis: *Quod eo tempore quo tenebam et percipiebam apud Meledunum . . . . quendam redditum, qui dicitur Trentena, super naves per archeiam de ponte Meleduni ligna deferentes a Monachis de Barbeel, etc.* (2) † Triginta Missae pro defuncto celebratae. Ch. Ms. a. 1319. TRENTENUM, in Ch. a. 1361.

TRENTENARIUM, TRENTENARIUS, Gall. *Trentenier*, Grex tricenarius ouium, caprarum, etc. Charta an. 1293. to. 2. Hist. Dalph. p. 72. col. 1. Hinc emendanda Statuta Vercell. lib. 3. fol. 56. vo. *Item si petatur scriptum ducendi oues, capras, moltonos, seu alias pecudes extra districtum Vercellarum, non possit Notarius accipere pro scripto ultra den.* XII. *pro quolibet Trentonario*, Leg. *Trentenarium*. V. alia notione in *Tricenarium*.

TRENUIS. V. in *Threns*.

† TRENUS, lamentabilis, in Comoed. sine nom. v. *Threnosus*.

TREOGA, pro *Treuga*. V. in *Treua*.

TREPALIUM. Concilium Autisiod. c. 33. *Non licet Presbytero, nec Diacono, ad Trepalium, vbi rei torquentur, stare.* Concilium Matiscon. II. cap. 19. *Definientes, vt ad locum examinationis reorum nullus Clericorum accedat; neque intersit atrio sauciolo, vbi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est.* *Trepeil* videtur appellare vetus Poëta Gallicus *du Chevalier au Barisel*:

Vous m'avez mis en mal Trepeil,
Pour chel diable de bareil.

Le Roman *de Rou* MS.

Toute iert Bretaigne en grant Trepeil.

In Gloss. Lat. Gall. *Trepallus*, πρίαπος bis legitur. Est autem *Priapus* machina bellica; sed apud Scriptores longe recentioris aeui; verum *Trepallus*, pro *Triphallus*, hic legi obseruat Salmasius.

TREPANUM, a Graeco τρύπανον, Terebra, qua vtuntur Chirurgi ad cranium caute perforandum, apud Vossium de Vitiis serm. p. 628.

TREPARE, verbum Ital. Iocari, saltare, tripudiare, Gall. *Danser*. Charta Tolosana an. 1192. V. *Tripare*.

TREPASSUS, Idem quod *Transitus*, Pensitatio quae exsolvitur a transeuntibus per terras alicujus domini. Litterae ann. 1343. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 318. V. Consuet. Pictav. art. 99.

TREPATAE VESTES, Quasi *Terebratae*, perforatae, in Constitut. Iacobi I. Reg. Aragon. an. 1234. Marcae Hispan. col. 1430. V. *Frepatae vestes*.

TREPEDIA. Scabellum tripes. V. *Tripetia*.

TREPEDICA. V. *Tripedica*.

TREPELLUM. Auctor Mamotrecti ad 4. Regum c. 9. *Globum*, *i. Trepellum. Globus est rotundus acervus, aut volumen, aut augmentum*.

TREPERARIUS. V. *Traperius* in *Trapus*.

TREPGET. V. *Trebuchetum*.

TREPIDARE, idem quod *Torneare*, Hastiludio se exercere, vel decertare; a *trepidare*, quod de equis dicitur, qui citato gradu incedunt, Gallis *Galoper*; vnde *trepidarii* equi, de quibus mox. Concilium Albiense c. 15. *Trepidare quoque*, *quod vulgariter biordare dicitur*, *cum scuto et lancea aliquis Clericus publice non attentet*. TREPIDARII EQUI. Vegetius lib. 1. de arte veterin. c. 56. *Quod nihilominus inuentum constat a Parthis*, *quibus consuetudo est equorum gressus ad delicias dominorum hac arte mollire. Non enim circulis atque ponderibus praegrauant*, *vt soluti ambulare condiscant*; *sed ipsos equos*, *quos vulgo Trepidarios*, *militari vocabulo Tottonarios vocant*, *ita edomant ad lenitatem et quaedam blandimenta vecturae*, *vt asturconibus similes videantur*. Vbi legendum forte *Trottonarios* vel *Trotarios*. Leo Imp. in Tacticis cap. 7. Μετὰ τῶν σκυτερίων ἐπελαύνειν εὐτάκτως τριπόδῳ μόνῳ, ἤγουν κινήματι συμμέτρῳ τῷ λεγομένῳ κάλπα, καὶ μὴ βιαίως τρέχειν. Vbi a voce Κάλπα, quae eadem notione occurrit praeterea apud Pelagonium lib. 1. Hippiatr. c. 24. orta vox Gall. *le Galop*, seu *le Galop*, vti pronuntiant V. *Trotare* et *Tripedare*, et Salmasium ad Historiam Augustam p. 244. 245.

TREPIDICA. V. *Tripedica*.

TRERONES, *Pauidae columbae*, Amalthea.

TRES, vox Gallica, Pone: *Pra[...] situm Tres la Comba*, in Charta [...] 1424. e Schedis D. *Aubret*.

✝ TRESANTIAE, pars claustri, qua lectioni vacabatur, f. a mens[...] scabellis tripedibus sic dictae. [...] Ms. circa 1100. V. *Trisantia*.

TRESBELLIO. V. *Trespellius*.

TRESCENSUS. V. *Trecensus*.

✝ TRESCIA, crines intexti, [...] cati, Gall. *Tresse*. Ch. Ms. [...] 1313.

✝ TRESCURTIS, praedium [...] cum, i. q. *Curtis*. Ch. Ms. a. 1[...] V. *Transcurtis*.

TRESCUUM. Charta an. 1475. [...] Calmet. in Probat. Hist. Lo[...] to. 3. col. 279. *Redditibus*, [...] *bus*, *seruitiis*, *venationibus*, [...] *tionibus*, *casquis*, *bustis*, [...] *forescapiis*, *Trescuis et* [...] *etc.* Lego *Tresenis*. V. *Tresen[...] Trezenum*.

✝ TRESDECIMUM, pars dec[...] tertia. Ch. Ms. a. 1310. V. *Tr[...] num*.

TRESELLUS, Dolii vinarii sp[...] Tabularium Fossatense: *Al[...] vbi habet dicta Abbatia [...] sellum boni vini in vindemiis [...] quibusdam vineis*.

TRESENUM, Decima tertia pars [...] tii venditionis domino persolv[...] Testamentum Anglici Episc. Al[...] Card. an. 1388. apud Stephan[...] to. 10. Frag. MSS. p. 335. V. [...] *zenum*.

✝ TRESFONSARIUS, qui terrae [...] dum possidet, Gall. *Tresfoncier*. [...] a. 1282.

TRESGONELLUS, Qui tres [...] vestes *gonellas* olim dictas. Sic co[...] minatus est *Triscannus* Epis[...] apud Lobinell. tom. 2. Histor. B[...] tan. col. 251.

TRESIDIA. Charta Walteri *de G[...]* Comitis apud Edw. Bysseum in [...] tis ad Vptonum p. 86. *Cum [...] pertinentiis sibi congruentibus*, [...] *scis*, *subboscis*, *aquis*, *stagnis*, [...] *tibus*, *piscariis*, *vastis*, *moris*, [...] *risti*[...]

is, *turbariis*, *Tresidiis*, *petariis*, *dinis*, *etc.*

SPELLIVS, vel *Trespellio*, siue *sbellio*, vt legit Eccardus in Pa- Legis Salicae tit. 3. §. 9. Trium larum, quasi *Tresuillio*, *triuilla*; *bell* enim Germanis est villa. negat Eccardus; vnde *Tresbellio* lucit a *Tres*, et *Bulle*: quo no- ne, inquit, taurum indigitamus; enim ratione *trium* sc. villarum *rus*, accurate exprimitur. Alii bunt *belle* dici campanulam, vn- *bellhuys* campanarium dicitur *bellio*, *dryschel*. Ita *tresbellio*, *de trois clochers*. Lex Salica tit. . 7. *Si quis taurum gregem re- em furauerit, qui de tribus villis munes vaccas tenuerit, hoc est spellius*, 700. *den. . . . culpab. icetur.* Quibus verbis, vt qui- n putant, non tam taurus, quem *nalem* dicimus, intelligi debet, m is de quo Consuetudo Britan- a art. 420. *Eu trois villages t avoir un taureau, qui ne peut e empesché d'aller à jeu: et pour lui quelque part qu'il soit trouvé, ne doit estre payé amende, deschommage, ou assise.* Ex lege igitur Salica docemur, jam olim taurum admissarium communem fuisse tribus *villis* seu pagis.

TRESPES, tripes, in Ch. a. 1284.

RESSALITVS. Vsatici Barcinonenses MSS. cap. 67. *Si quis Iudaeo, vel Saraceno baptizatis retraxerit illorum legem, vel appellauerit eas Tressalits, vel Renegats, etc.* V. *Tornadiz*. *Tresale* de eo dicitur quod ex vetustate periit, Gall. *Qui est passé*, in Praecepto Iohannis Reg. Franc. an. 1353. tom. 2. Ordinat. pag. 533.

RESSENQVVS ARRO. V. in *Arro*.

RESSENSVS, pro *Trescensus*. V. *Trecensus*.

RESSETVS, Fulmentum focarium, Gall. *Chenet*. Inuentar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus in camino ignis ejusdem aulae duos canes siue Tressetii ferri ponderis viginti librarum ferri ad communem extimationem.*

TRESSORIVM, Gall. *Tressoir*. V. in *Trica*.

TRESTELLVS, TRETELLVS, Fulcrum mensarium, tripedis species, Gallis, *Tresteau*. Fleta lib. 2. c. 16. §. 1. *Mensas et Trestella prouidere et reparare.* Apud Will. Thorn. an. 1309. *In tabulis Trestellis, dressoriis faciendis, etc.* Inuentar. S. Capellae Paris. an. 1376. ex Bibl. Reg. *Duae tabulae siue mensae cum quatuor Tretellis super quas cerei et luminare fiunt et ordinantur.*

TRESTORNATVS, Deflexus, Gall. *Destourné*. *Trestornatae aquae et obstructae*, apud Bracton. lib. 3. tit. de Act. c. 12. §. 6. et in Fleta lib. 2. c. 52. §. 18. *Eaves Tresturnées*, apud Brittonum p. 32. v. 71.

TRESTVRA. V. *Transitura* in *Transitorium*.

TRESVM. Charta an. 1252. e Tabulario S. Nicasii Rem. *Inter vineam Pouleti freparii ex vna parte, et quoddam Tresum ex altera.* Leg. forte *Trelium*. V. in *Trela*.

TRETELLVS, Gall. *Tréteau*. V. *Trestellus*.

TRETEVS. V. *Typica febris* in *Typus*.

TRETIA, Volumen funium. Acta S. Rainerii tom. 3. Junii p. 456. V. *Trica*.

TREV, Aedicula sacra. V. *Treb*.

TREVA, TREVGA, etc. Vgutio: *Treuca*, vel *Treuga*, *scriptio regalis vel securitas: vnde Treugare, sedare, pacificare, Treugam facere, et Treugarius, qui Treugas inter aliquos facit.* Gloss. Lat. Gall. *Treuga*, *Treues*, *seureté*. *Treugarius*, *qui fait treues*. *Treugare*, *faire treunes*, *appaiser*, (*assurer*, in Sangerman.) A. Gellio lib. 1. c. 25. induciae dicuntur *Pactitia armorum cessatio*. Baldo in l. 1. D. de Pactis: *Treuga*, *securitas praestita rebus et personis, discordia nondum finita. Pax vero est finis discordiae, vel plena discordiarum sedatio.* Will. Tyrius lib. 1. c. 15. *Pax quae verbo vulgari Treuga dicitur.* Guill. Neubrigensis l. 5. c. 3. *Induciae quas Treugas vocant.*

 Ful-

Fulbertus Epist. 93. *Quin Episcopo tuo Treugam des.* TREVA, ex Gallico *Treue*, apud Hugonem Flauiniac. ann. 1041. TREVIA. Guillelmus Pictauensis in Gestis Guillelmi Nothi Reg. Angl. pag. 193. TRIVVA, in Legibus Luithprandi Regis Longob. tit. 27. §. 1. Τρίβα, apud Pachymerem lib. 13. c. 34. TREVVIA, apud Albericum in Chron. MS. ann. 1095. TREGVA, ex Italico *Triegua*, vel Hispanico *Tregua*. Acta Alexandri III. PP. apud Baron. an. 1177. TREVGVA, in Annal. Genuens. ad ann. 1237. apud Murator. to. 6. col. 477. TREWGA, in Epistola ann. 1276. apud Hansizium to. 1. Germaniae sacrae p. 417. TRAVGA, in Litteris an. 1309. apud de Lauriere to. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 159. TREOGA, in Aresto Parlam. ann. 1331. ex Archivo Bonae - vallis. TREVVA, in Charta Alberici Archiepisc. Bituric. apud Baluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 59. TREVGVA, Charta seu Instrumentum in quo conditiones *treuguae* descriptae sunt. Charta Honorii III. PP. ex Chartul. Campan. fol. 23. vo. *Procuratore vero Comitissae praedictae relaxari hujusmodi sententias juxta formam in Treuguis expressam et in litteris alterius partis contentam cum instantia postulante, etc.*

Treugae dabantur, vel in curia Principis, vel in curia domini superioris seu vassalli Principis, altero ex iis, qui in bello erat, petente, ita tamen vt eas domino auferre non liceret, vt est in Consuetudine Andegav. art. 78. 82. 83. 152. et Cenoman. art. 49. 89. 93. 94. 167. Domini quippe superioris officium erat in bellis vassallorum partes suas interponere, *treugamque* iis indicere, renuentes mulctare. Consuetudines Teneraemundae artic. 15. apud Lindanum. IN TREVIIS POSITVS, dicitur, cui induciae concessae sunt, vel qui per inducias datas securus esse debet. Baldricus Nouiom. lib. 3. c. 39. *Eum . . . . in Treviis positum etiam die Dominica interfecit.* Sic enim legendum, non *tribuis*. TREVGI REDDI dicuntur, cum exple[…] sunt. Rigordus an. 1195. TRE[…]GARVM INFRACTIO, *Tru[…] datae et ruptae*, in Legibus Lu[…]prandi Regis Longobard. tit. […] Gualterus Teruan. in Vita Car[…] Comitis Flandr. cap. 15. *Acc[…] autem, vt quidam miles nobilis […] versus alium nobilem in curia co[…]tis de Treugarum infractione p[…]taret, etc.* TREVA, TREVG[…] seu TREVIA DEI. Id nom[…] primum auditum in Gallia, […] cum *bella* flagrarent domestica, […] ea, quae vulgo *consuetudinaria* […]pellata docuimus ad Ioinuillam d[…]sert. 29. et vnicuique injurias […] illatas armis vlciscendi facultas e[…] in Aquitania, in Arelatensi et L[…]dunensi Prouinciis, atque adeo Burgundia, caeterisque Franciae p[…]tibus, per vniuersos Episcopatus […] dictum est, qualiter certis in loc[…] Praesulibus Magnatibusque to[…] patriae de reformanda pace e[…] crae fidei institutione celebrare[…] Concilia: quod auide exceptum […] ab omnibus majoribus ac infi[…] quos terrebant clades praeteriti t[…]poris. In his porro Conciliis i[…] potissimum statutum fuit, vt in[…]labilis pax seruaretur: vt s[…] viri vtriusque conditionis, c[…] cumque antea fuissent rei obno[…] absque formidine cederent armis […]cui. Quod, inquam, adeo lub[…]tes omnes sunt amplexi, vt pal[…] ad Deum extensis, *Pax, pax,* […] vnanimiter clamarent, vt esset […]licet signum perpetui pacti de […] quod spoponderant inter se et D[…]um. In hac tamen ratione, vt e[…]luto quinquennio confirmandae p[…]cis gratia idipsum ab vniuersis […] orbe fieret mirum in modum. H[…] ferme Glaber l. 4. c. 5. qui haec a[…] an. 1034. refert, quo scilicet cel[…]brata sunt Concilia Bituricis, Bel[…]vaci, et Lemouicis, in quibus pa[…] vniuersis indicta, *ita vt nemo se[…]tionem ageret, nullus per vim* (a[…] *vim*) *raperet, nullus, vt solebat,* qu[…] *propter justas querelas pugnam int[…] constitueret, etc.* Neque tamen […] omn[…]

mnibus id aeque probatum Episcopis: Gerardus quippe Episcopus Cameracensis, vt habet Baldricus lib. 3. c. 27. et ex eo Sigebertus, *hoc non tam impossibile quam incongruum videri respondebat, si quod regalis juris est, sibi vendicari praesumerent. Hoc etiam modo sanctae Ecclesiae statum confundi, quae geminis personis, Regali videlicet ac Sacerdotali administrari praecipitur. Huic enim orare, illi vero pugnare praecipitur. Igitur Regum esse, seditiones virtute compescere, bella sedare, pacis commercia dilatare: Episcoporum vero, Reges, vt viriliter pro salute patriae pugnent, monere, vt vincant orare: hoc ergo decretum periculosum esse omnibus, omnes videlicet aut jurare, aut anathemati subjacere, omnes enim peccato communi inuolui, si commento hujusmodi vterentur.* Cessit nihilominus Gerardus Episcoporum et aliorum adhortationibus, inuitus: ita tamen vt quod ante reclamabat, postea euentus probauerit, cum paucissimi perjurii crimen euaserint. Quas Gerardi querelas pluribus rursum refert idem Baldricus eodem lib. cap. 52. *Treugam* istam *Domini* omnes licet per Galliam amplexati essent, hanc tamen recipere abnuit Neustria, vt testatur ibidem Glaber, flagrantibus tum Regem inter Angliae Henricum, et Odonis Campaniensis filios dissidiis ac bellis: quod etiam attigit Hugo Flauiniacensis. Hanc excepit tamen postmodum Neustria ipsa, maxime postquam Angliae regnum, in quo obtinebat, adeptus est Willelmus Nothus. Quippe S. Edwardus, Anglorum Rex, qui regnare coepit anno 1042. quo scilicet est instituta, in legibus suis, ab ipso Willelmo confirmatis, c. 3. *Pacem Dei* ab omnibus obseruandam statuit. Vtcumque sit, vel hinc patet, non eosdem statutos *Treugae Dei* deinceps fuisse dies. Nam primitus obtinuit illa a *feria quarta vespere, vsque ad secundam feriam incipiente luce*, vt habet Glaber; lege vero Edwardi seu Willelmi, *omnibus diebus Sabbati vsque ad diem Lunae:* praeterea aliis temporibus et festis ibidem designatis indicitur, atque in iis, in die dedicationis Ecclesiarum, quod Leo IX. PP. obtineri statuit in dedicatione ecclesiae S. Stephani Bisuntinae a se facta 5. Non. Octob. ann. 1050. vti habet vetus scheda apud Chiffletium in Trenorchio p. 557. *Statuit item, vt vigilia et dies dedicationis in Treuga Dei in perpetuum haberetur, et omnes illi, qui ad eandem dedicationem vel ad nundinas ibidem institutas conuenirent, et omnis substantia eorum vbique quousque domum reuersi essent.* Vnde planum fit, verum esse, quod ait Iuo Carnotensis Epist. 90. *Treuiam Dei non fuisse communi lege sancitam; pro communi tamen vtilitate hominum ex placito et pacto ciuitatis ac patriae, Episcoporum et Ecclesiarum auctoritate firmatam. Vnde*, subdit ille, *judicia violatae pacis modificari oportet secundum pacta et diffinitiones, quas vnaquaeque Ecclesia consensu parochianorum instituit, et per scripturam vel testimonium bonorum hominum memoriae commendauit.* Iam vero quod Iuo ait de *Pacis seu Treviae Dei violatoribus*, exigit, vt cujusmodi horum poena fuerit, paucis attingamus. Quod olim Gerardus Episc. Camerac. tam obstinato animo *Treuiae* institutioni obstiterit, causa illa praesertim fuit, quod cum omnes eidem sacramento interposito adstringi juberentur, decretum hoc periculosum esse omnibus judicaret: omnes enim communi peccato inuoluendos, si commento hujusmodi vterentur, quod sane probauit euentus: *Vix enim*, vt ait Baldricus lib. 3. c. 27. *paucissimi crimen perjurii euaserunt.* Id praeterea attigere caeteri Scriptores, atque inprimis Glaber: *Plerique*, inquit, *vesani audaci temeritate praescriptum pactum non timuere transgredi, in quibus protinus aut diuina vindex ira seu humanus gladius vltor extitit.* Hugo Flauiniacensis an. 1098. *Hic Flauiniacum veniens, honeste a nobis susceptus est, et in eadem nocte dominicae diei cum ei honeste seruissent, in Treua Dei bannos et scarritiones mercati* homi-

homines ejus fregerunt et tulerunt, etc. Et Conradus Vsperg. ann. *1116. Neque pax Dei, caeteraque sacramentis firmata pacta custodiuntur: sed vniuscujusque conditionis et aetatis, praeter solos ecclesiasticae possessionis homines, quibus jam pene nihil praeter miseram restat animam, caeteri, inquam, hoc tempore belluino furore bacchantur.* Poena vero violatae Pacis Dei primitus fuit vitae compositio, aut excommunicatio, vt est apud Glabrum. Concilium Claromontense *fractionis pacis reum, prout judicatum fuerit, puniendum* statuit can. 1. Synodus Illebonensis an. 1080. cap. 1. et 26. et Synodus Romana anno 1179. et aliae ejusmodi reos excommunicandos statuunt. Sed hae *Treuae* quantumlibet firmatae variis in Conciliis, cum male seruarentur, non impedierunt, quin identidem ciuilia bella et intestinae praedationes pluribus in prouinciis grassarentur. Adeo inualuerant in Occitania praesertim et Aquitania circa annum 1182. vt iis malis nouum adhibere remedium conati sint sodales *confratriae Dei*, eo quo diximus modo in *Agnus Dei.* Qua vero ratione subsequentibus saeculis odia priuata compescuerint Reges nostri, dictum est in *Quarentena* 4. V. etiam de Lauriere in Praefatione ad tom. 1. Ordinat. Reg. Franc. num. 153. et seqq. TREVIA, immunitas, seu pax data, quamdiu nundinae durant. Vetus Charta apud Puricellum in Ambrosiana Basilica p. 519. V. *Pax Regis.*

✝ TREVANUS, f. fecialis nuntius ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 1050.

✝ TREVARIUM, f. acquisitum, t. 4. Collect. Hist. Fr. p. 657.

TREUDIS. Lex Aleman. tit. 99. §. 2. *Et si ceruus ille*, (furto subreptus aut occisus) *Treudis non habet, medium sol. componat.* §. 3. *Si Treudis habet, et cum ipso nihil sagittatum est, soluat sol. vnum.* §. 7. 8. *Si cerua indomita fuerit occisa, tremisso soluat: si Treudem habuit, medium solidum.* Ita ceruus, qui *Treudem* habet, majoris compositionis et pretii censetur. Quod vero *Treudis* hic dicitur, *Trintа* appellatur in Lege Ripuar. tit. 42. §. 2. *Si quis ceruum domitum, vel cum Trintis occiderit, aut furatus fuerit, etc.* Vbi *trintas* hinnulos quidam interpretantur, pullos ceruinos Eccardus, quem consule in hanc legem.

TREUGARE, *Treugas* seu inducias facere, Elmham. in Vita Henrici V. Regis Angl. cap. 50. *Nobilitas regia quibuscumque mediis allecta cum praefata Duce Treugare, foedus ...vit.* V. *Treua.* INTREUGARE eodem intellectu. Charta ann. 12.. e Bibl. Reg.

✝ TREUGARIUS, treugae procurator et arbiter. Ch. a. 1177.

TREVIA, Induciae, Gall. *Treve.* V. *Treu...*

✝ TREVIANUS, societate vel foedere conjunctus, in Stat. MS. eccl. Corisopit.

TREVISINI SOLIDI *de flore.* V. *Floreni.*

TREUMIA. Charta Fundationis Collegii Canonicorum in Ecclesia Parochiali Escoiarum dioecesis Rotomag. ab Ingerranno de Marigniaco mense Ian. 1310. ex 47. Regest. Tabularii n. 64. *Do etiam et concedo tam ipsis quam aliis personis Collegii liberum molere pro eisdem et familia sua tota in molendino meo de Becco, ita quod immediate post bladum existens in Treumia, quod vulgariter dicitur Ingranatum, eorum bladum moletur, et id facere absque damgerio vel exactione qualibet ... bitur in futurum molendinarius molendini, etc.* V. *Tremellum, Tremia, Tremuia*, et *Tremuta.*

TREUS, Libertus, fidelis. V. *Thral...*

TREUSA, Tributi species domini feudalibus exsoluta, sic dicta, ni fallor, a veteri Gallico *Treu, Tr...* vel *Trebus*, Tributum, illud maxime quod portorii nomine de mercibus, vel sale ab vna in alteram regionem transuectis persoluitur. Libertates Bellomontis e MS. Coisl. *Absoluentes praedictos homines ab omni . . . exactione, extorsione, gallina, Treusa, etc.* V. Glossarium Iuris Gall. v. *Treu* et infra *Truagium* et *Trutanizare* in *Trutanus.*

TREUUA, TREUUIA. V. in *Treua.*

✝ TRI-

TREWILLUM, i. q. *trolium*, torcular. Charvet. hist. eccl. Vienn.

TREYRA, modus agri s. vineae. Ch. Ms. a. 1415.

TREZA, Crines intexti. V. in *Trica*.

TREZEBIA, crinium intertextorum muliebris ornatus. Monum. eccles. Aquit. p. 903.

TREZELLUS, dolii vinarii species. Arest. a. 1414.

TREZENA. Litterae Humberti II. Dalphini ann. 1345. to. 2. Hist. Dalph. p. 519. col. 1. *Summa dictarum personarum in numero, inclusa Domina*, XXX. *Extimantes esse necessaria pro dicta domina matre nostra cum personis praedictis et Trezena quolibet anno, videlicet de frumento* CCCC. *sest. etc.* Adnotat Cl. Editor Gallis vulgo dici *Trezain* id, quod a venditore supra justum numerum datur emtori, qui res emit per numerum duodecim, seu *quarteronum* vendi solitas; atque, per analogiam ad hunc usum *Trezena* hic dici de personis, quas D. Dalphina secum habere poterat ultra numerum 30. personarum sibi de more assignatarum. Quid si *Trezena* eo loci sit, pro *Terdena*, triginta, Gall. *Trentaine*. Nihil certe absurdi sequeretur.

TREZENARE. V. mox in *Trezenum*.

TREZENUM, Pretii venditionis pars decima tertia, quae domino exsolvitur pro *laudimio*, seu vendendi facultate vassallo vel tenenti indulta: Gall. *le Treiziesme denier:* nude *Treizième*, in Consuet. Norman. art. 114. 171. 174. Charta Provincialis an. 1236. in Regesto Tolosano Camerae Comput. Parisiens. *Dantes praedictis Dominis Cadarossae et eorum haeredibus et successoribus licentiam et plenariam potestatem, quod ipsi inter se nobis irrequisitis et inconsultis sine Trezeno, accepto*, (leg. *accapto*) *et laudimio possint vendere, permutare*, etc. Occurrit passim in Chartis MSS. in quibus aliquando scriptum legitur *Tresenum*. TREZENUM, quaevis decima tertia pars e qualibet re percepta. Transactio an. 1212. ex Histor. Montis-Majoris MS. TREZENARE, dicitur, qui habet jus exigendi *Trezenum*. Charta Tarasconensis de venditione cujusdam *feudi Franci, sub majori dominio, alta et bassa jurisdictione, baneria, et jure laudandi et Trezenandi magnifici et egregii viri Ludovici le Maingre, dicti Boussicault, Domini loci Burbonis et condomini Insularum de Massaganta*. TREDECIMA, recensetur etiam inter *auxilia*, imposita sub Ioanne Rege pro bellicis necessitatibus, in Charta Caroli V. 16. Nov. 1380. quae habetur in Regesto Andegavensi Camerae Comput. Paris. fol. 49.

† TRIA, columbarii species, Gall. *Trie*. Ch. Ms. a. 1347.

TRIACHA, in Statutis Astae, ubi de *intratis* portarum, & Statutis Montis-regalis p. 288. pro Italico *Triaca*. Gall. *Theriaque*, Theriaca, confectio nota.

TRIACONTAS, Tricenarius numerus, Tertulliano de Praescript. cap. 49. a. Graec. τριάκοντα triginta.

TRIACONTASIMUS, ex Gr. Τριακοντάσημος, Pannus, qui triginta *clavis* exornatur. Graeci enim σῆμα & σημεῖον, Clavum auri & purpurae, qui vestibus adsui solet, vocant, ut obseruatum a Salmasio, & aliis. Petrus Diac. lib. 4. Hist. Casin. cap. 17. *Misit* .... *pallium Triacontasimum pro altari nostrae Ecclesiae*. Et cap. 46. al. 48. *Pallium Triacontasimum B. Benedicto direxit*. Epistola Alexii Comneni Imp. in Regesto ejusdem Petri n. 148. *Missa sunt vobis causa memoriae ab Imperio meo librae* 8. *solidorum Michalatorum, et pallium Triacontasimum super altare vestrae Ecclesiae* Alia editio habet *Triacontas*.

† TRIACULUM, theriaca. Ch. a. 1376.

TRIACUMINIS CULTELLUS, Cui tria sunt acumina, seu latera secantia. V. in *Cultellus* et *Triademellum*.

TRIADES, Trinitas, a Graeco Τριὰς, άδος. Fortunatus in Carmine ad Martinum Episc. Galliciae:

Lu-

Lumen apostolicum cum sparge-
ret vna Triades.

TRIAEN. Lex Salica tit. 40. §. 15. *Triaen componat, quod est tertia pars solidi, id est 12. denarii, et tertia pars vnius denarii.* Editio Tilii habet *Triente vno componat, quod est tertia pars solidi, id est denarii, et tertia pars denarii.* Vbi deest vox *duodecim*, quae habetur in Heroldina tit. 41. §. 15. et Pithoeana. Supra tit. 37. §. 4. 40. *den. qui faciunt solid.* I. *et Trianti vno, quod est tertia pars solidi, culpabilis judicetur.* Edit. aliae habent, *Triense.* V. Wendelinum.

TRIALEMELLVM. Albericus in Chron. MS. ann. 1214. *Ante oculos ipsius Regis occiditur Stephanus de Longo campo, in capite percussus longo, gracili, Trialemello, quem Falsarium nominant.* Id est, pugione vel cultro longiori, triplicem *lamellam*, seu laminam ferream habente: nam *alemelle*, et *alumelle*, cultri laminam etiamnum dicimus. V. *Triacuminis cultellus.*

†TRIALLVM. V. *Triare.*

TRIALOGVS, Mutuum inter tres colloquium. Hoc titulo donauit I. Wiclefus praecipuum e suis, quae Latine scripsit, operibus: in quo *Veritatem, Prudentiam & Mendacium* inducit vna sermocinantes.

TRIANFACTA. S. Cyprianus Epist. 21. *Pro se dona numerauit, ne sacrificaret; sed tantum ascendisse videtur vsque ad Triansacta, et inde descendisse.* Vbi Pamelius locum fuisse opinatur, vbi sacrificabatur. Alii volunt locum esse, qui Romae *Tria fata* dicebatur, de quo Procopius lib. I. de Bello Goth. c. 25. Anastasius p. 116. etc. V. Rosweidum ad Paulini Epistolam 38. (et Baluzii notas ad hunc locum.)

TRIANGVLARE, *Facere aliquid triangulum, vel triangulare*, in Gemma gemmarum. Nicolaus de Jamsilla de gestis Friderici II. Imp. apud Murator. tom. 8. col. 565.

TRIANNVM, Triennium, Gall. *Triennal.* Inquisitio ann. 1268.

TRIANTVS, & pro *Striatus.* V. *Costriatus*.

†TRIARCHES, sic vocantur tres filii Ludouici Pii, qui regnum in tres partes diuiserunt. Collect. Hist. Franc. t. 7. p. 372.

TRIARE. (1) Ex multis eligere, Gall. *Trier*, Prouincialibus *Triar*. Inquisitio an. 1268. *Et ipse verd ad dictas oues, ... et elegit fue Triauit oues pastorum.* Infra: *Triauerunt per sacramentum dicti pastores auere eorum.* Litterae an. 1237. apud Rymer. to. 4. pag. 803. *Ad eligendum et Triandum mille homin. Wallenses ad lanceas, etc.* Aliae an. 1338. to. 5. p. 7. *Centum homines Wallenses . . . de melioribus, validioribus et fortioribus . . . eligatis Trietis et arraietis, vel eligi, Triari et arraiari faciatis.* V. *Ar... dere* 3. (2) Vox Fori Anglic. *Causam agere, rem probare, actum experiri, examen litis subire*, denotans a Saxon. *triwian*, vti vult Somnerus, *i. probationibus innocentiam suam ostendere, vel fidem suam injuste in dubium vocatam probare, seque dignum, cui fides adhibeatur.* Spelmannus: *Triatio, Triator, Anglis Tryaours, vocabula forensia, quibus nulla, quod sciam, Latine respondeant satis apposite. Est autem Triatio, exactissima litis contestat. coram Iudice per duodecimuirale sacramentum exagitatio, quod et Triare dicitur: et ipsi Sacramentales ... Triatores, eorumque sacramento ... comprobata, Triata appellatur.* Fleta lib. 4. c. 10. §. 4. *Si parentes producantur, qui quaerentem suum ... potestate domini constitutum probauerint, Triantur per hoc tam ... status, quam assisa, et talis liberetur domino suo, vt villanus suus.* Adde §. 5. et Chronicon Wethamstedii p. 425. Will. Thorn. ann. 1335. *Qui vero Salomon, hujus saeculi prudens fabricauit sibi staturam, Abbati et Conuentui postea dolosam et abominabilem, . . . et cum illa Triauit 20. sol. in denariis antiquis ponderis maximi, cum quibus aequa lance recipiebat denarios quorumcunque.* Haec verba non plane perci-

percipio, nec video, quomodo vocis notioni a Somnero et ab aliis allatae conueniant. TRIALLVM, ipsa *triandi* actio. Willelm. Stanfordius lib. 2. de Placitis Coronae cap. 49. *Le Triel est per verdit de 12. hommes; le confession est per la partie mesme, quand il ceo confesse devant le Coroner, ou devant les Iustices.* Triplex autem *Triallum* recenset idem Stanfordius; *Trial par bataille*, lib. 3. c. 1. 13. 14. cum quis se a crimine defendit per duellum: *Trial par les Pers du Royaume*, eodem cap. 1. cum quis reus nobilis a Paribus suis judicatur: et *Trial par le pays*, cap. 2. et seqq. V. *Patria.* In quo vero differat *Triallum* ab *indictamento*, vide eumdem Stanford. lib. 2. c. 26. p. 90. (3) † Forte aurum l. argentum ab aliis metallis separare, in Ch. Ms.

TRIAS, SS. Trinitas, a Gr. τριάς, Ternio. Sigebertus Leuita in Vita Theodorici Episc. Metensis, apud Leibnit. to. 1. Scriptor. Brunsuic. p. 294.

Adsis una Trias, animae trinae monas.

TRIATIO, TRIATOR. V. *Triare* 2.

TRIATRVS, *Tertius dies*, in Amalthea.

TRIAVERDINI, cum Brebantionibus & Ruptariis junguntur in Concilio Lateranensi III. an. 1079. can. 2. 27. *De Brebantionibus et Arragonensibus et Nauarris, Basculis et Coterellis, Triauerdinis, qui tantam in Christianos immanitatem exercent, etc.* V. an non legendum sit *Trialemellinis*, qui scilicet *Trialemellis sicis*, de quibus supra, vtebantur.

† TRIBA, pro turba, in Ch. a. 1260.

TRIBATTERE. Lex Salica tit. 40. §. 9. *Si quis jumenta aliena Tribatterit, et euaserint, etc.* §. 14. *Caballos aut jumenta aliena Tribatterit, aut debilitauerit, etc.* Spelmannus *tribattere* ait, esse sine sanguinis effusione verberare, vel caedere, Anglis *Dribeat*, a Saxon. *drife*, Angl. *Dry*, i. *aridus*, et *beate*, *percutio.* Melius forte Vossius l. 4. de Vitiis serm. c. 2. *Tribattere* interpretatur ter siue saepius *battere* seu percutere. V. *Trabattere.*

TRIBIANA. Vitis species, de qua Petrus de Crescentiis lib. 4. cap. 4.

TRIBILIVM, a Gr. τρύβλιον, Catinus, paropsis, vas in quo cibi proponuntur. Agnellus in Vita Georgii Episc. Rauenn. apud Murator. tom. 2. p. 185. col. 2. *Iudith vero Caroli mater dedit eisdem sacerdotibus Tribilium* (vel Tribilion) *argenteum modicum vnum, asserens se non plus habere, dicens: Tollite hunc ferculum, resocillate penuriam vestram.*

TRIBILLVM. V. supra *Tibrillum.*

† TRIBLA, instrumentum piscatorium, Gall. *Truble.* Ch. Ms. a. 1243.

TRIBLAGIVM, († seruitium quo vasalli tenentur poma conterere, vt ex iis succus exprimatur a *triblare*, terere.) Tabular. S. Vandregisili, scilicet in Charta ann. 1214. to. 2. p. 1718. *Ego Hugo Mandeguerre dedi . . . monachis ibidem Deo seruientibus . . . totum tenementum . . . . apud Auesnes, cum omnibus pertinentiis, tam in seruiciis quam in redditibus, releuiis, auxiliis . . . fenagiis, Triblagiis, et omnibus aliis, quae ad manum meam . . . debent deuenire.* V. *Tribulagium.*

TRIBLATTON, Trini coloris pallium, vel in blatta aut cocco ter tinctum. Petrus Damian. lib. 4. Epist. 7. *Mihi pallium reuerenter obtulit, quod Triblathon juxta sui generis speciem nuncupatur. Trium quippe colorum est, et blathin dicitur, vnde Triblathon pallium vocatur, quod trium cernitur esse colorum.* Leo Ost. lib. 3. c. 20. *Viginti pannos sericos, quos Triblattos vocant, coemit.* Infra: *De Triblattis vero omnibus pluuiales fieri jussit.*

TRIBOK, TRIBOCCHVS. V. *Trebuchetum.*

TRIBOLETVS PANIS. V. in *Panis.*

TRIBON, Graec. Τρίβων, Pallium tritum sordidum. V. *Tribunarium.* Ausonius Epigr. 53. 1.

Pera, polenta, Tribon, baculus, scyphus, arcta supellex.

TRI-

TRIBONA, idem quod *Tribuna*, si non est ita legendum, Ambo, pulpitum Ecclesiae. Chron. Siciliae apud Marten. to. 3. Anecd. col. 10. *Consecrata fuit Ecclesia S. Spiritus de Panormo, videl. ann. Dom.* MCLXXX. *vt scriptum est in Tribona magna Ecclesiae ipsius.*

TRIBVCCVS. V. supra *Trebuchetum.*

TRIBVCES, Ocrea lanea. V. *Tubrucus.*

TRIBVCH, Machinae genus. V. *Trebuchetum.*

TRIBVCHARE MONETAM. V. *Trabucare.*

TRIBVCHETVM, TRIBVCVLVS. V. *Trebuchetum.*

TRIBVERE, Praestare. Cod. Theod. lib. 13. tit. 3. leg. 10. SIBI TRIBVERE, sibi vindicare, in eodem Codice lib. 9. tit. 42. de Praescript. leg. 14.

TRIBVLA. Charta Mariae Reginae Siciliae an. 1293. pro fundatione domus Dei Tornodor. *Idem redditum illum in quo piscatores ad Tribulam et ad junchias nobis singulis annis tenentur pro piscando in riparia Tornodorensi.* Machina forte piscatoria, in modum *tribuli* bellici, de quo mox. Idem haud dubie est quod infra *Trubla*, Gallis *Truble* vel *Trouble*, vt rursum colligitur ex Charta an. 1279. ex Tabular. Sangerm. *Inter eos est accordatum quod dicti homines de caetero piscare poterunt in ripparia dictae villae ad pannerium, Tribulam, lineam, nassas, etc.*

TRIBVLAGIVM, Tributi species. Litterae Henrici VIII. Regis Angl. ann. 1537. apud Rymer. to. 14. p. 581. *Concedimus eisdem Iohanni Greynfeld (servienti ad arma) Tribulagium nostrum, siue consuetudinem vocatam le Tribulage infra hundreda nostra de Penwyth et Kerr. Et infra stannariam nostram de Penwyth et Kerr. praedictis in comitatu nostro Cornubiae prouenientem, de omnibus et singulis hominibus operantibus cum eorum tribulis infra dictam stannariam et limites ejusdem, videlicet de quolibet tribulo duos denarios.*

Tribulam vel *Tribulum* Latini d[…] cebant vehiculi genus, quo frume[…] tum in area terebatur. V. *Tri[…] gium.*

TRIBVLANTES, pro *Tribulati*, V[…] xati, Energumeni, Daemoniaci, […] χειμαζόμενοι in Conciliis, πασχ[…] in Vita S. Eupraxiae n. 26. et […] dicuntur. Epistola 8. inter Fra[…] cas tom. 1. Hist. Franc. *Vbi Tri[bu]lantes, id est daemonia habentes* […] *aëra suspensi torquentur.* V. Glos[s.] med. Graecit. in πασχικός.

TRIBVLARE. (1) Proprie Tri[bu]lis tundere, comminuere, vt Cat[o] de Re R. c. 23. metaphorice v[…] Affligere, vexare, in Bibliis sa[…] passim vt et apud Scriptores eccl[esi]asticos: quod improbat Vossius […] 1. de Vitiis serm. c. 34. (2) T[ur]bare, turbulentum facere, G[all.] *Troubler.* Statuta Massil. lib. 2. c. […]

TRIBVLATIO, in Glossis ant[…] MSS. *Contritio; amaritudo*, (ia[…] mna, calamitas, afflictio, in Scr[ip]ris sacris et apud Scriptores eccl[esia]sticos saepissime.)

TRIBVLOSVS, Tribulis plenus, [spi]nicosus, asperrimus, apud Sido[n.] lib. 1. Epist. 7. lib. 4. Ep. 3.

† TRIRVLVM, instrumentum q[uo] *tribulatur* s. teritur. Gloss. Gall. L[at.] Cod. 521.

TRIBVLVS, TRIBVCVLVS, Ma[chi]na bellica, eadem, ni fallor, q[uae] *Trebuchetum*, de quo supra. Ia[c. de] Vitriaco lib. 3. Hist. Orient. p. 11[…] *Nos vero considerantes turrim* […] *non posse petrariarum vel Tribul[orum] ictibus, etc.* Infra pag. 1143. T[ri]buculos vocat. *Inuenti sunt in D[a]miata Tribuculi 4. cum petrariis* […] *mongonellis plurimis, etc.* M[at.] Paris an. 1099. *Petrarias, Tr[ibu]culos, et arietes cum scrophis ad* […] *rum suffodiendum construxerunt.* [In]fra: *Alii vero infra machinas et* […] *stella constituti cum petrariis et T[ri]bunculis molares maximos, et lap[ides] damnosos ad moenia dirigentes*, […] Supra ann. 1097. habet *trabucu[…] Petrarias, Trubunculos et mange[nel]los.* Auctor incertus post Th[eo]phanem in Leone Armenio p[…]

34. Πρὸς δὲ τούτοις παρασκευάζει ιαφόρων ἑλεπόλεων ὀργανά τε καὶ ηχανήματα, καὶ μαγγανικὰ παμμεγέστατα, τριβόλους τε καὶ τετραβόλους, καὶ χελώνας, etc. Vbi lego τετραβόλους. Aliud enim hoc loco ριβολον est murice, seu a *Tribulo* omanorum, eo scilicet *propugnaulo*, vti habet Vegetius lib. 3. c. 24. *uatuor palis confixo, quod quomodo bjeceris, tribus radiis stat, et erecto uarto infestum est:* vti vocem τρίβολος vsurpat Leo in Tactic. c. 11. §. 28. 46. c. 14. §. 45. c. 19. §. 56. de quo etiam Saluianus l. 6. *Sicut enim exercitus pugnatur: ea loca, per quae venturas hostium turmas sciunt, aut foueis intercludere, aut sudibus praefigere, aut Tribulis infestare dicuntur, scilicet vt si non in omnia ea quispiam incidat, nullus tamen penitus euadat, etc.* De ejusmodi tribulis videndus Budaeus in Annot. ad Pandect. et Car. de Aquino in Lex. Milit.

TRIBVNA, Ambo, pulpitum Ecclesiae, quod *Tribunal* quidam e Patribus vocant, Galli *Tribune*. Alii *Tribunam* interpretantur opus rotundum et testudinatum. Vgutio: *Absida est Graecum, et interpretatur lucida, i. latus aedificii, vel Trebuna, etc.* Epitaphium Wifredi Comitis Barcinonensis apud *Fra Diago* lib. 2. Hist. Comitum Barcinon. c. 15. *Sub hac Tribuna jacet corpus quondam Vuifredi Comitis, etc.* an. 914. Acta S. Bertrandi, to. 2. Iunii p. 802. *Apud Tribunam majoris arae et penes monumentum, in quo praefati corpus Praesidis in pace quiescit, etc.* Iac. de Varagine Chron. Ianuense apud Murator. to. 9. col. 36. *Cum vero in Tribuna imago pulcherrima deberet destrui, taliter sunt ingeniati, quod illam trosimam* (*cidsunnam* in Cod. Ambros.) *salvam et integram cum illa imagine per brachia* XXV. *traxerunt, et eam in fundamento, vbi modo est, stabiliter collocarunt.* Concil. Lugdun. ann. 1527. *Euangelium alta voce in Tribuna et capella Crucis more solito . . . . dixit et euangelizauit.* *Tribuna*, Cruscanis Academicis dicitur, *la parte principale di edifici sagri, o di altre fabbriche insigni;* Macris vero fratribus *Tribuna* dicitur Hemicyclus muralis, qui in fine Presbyterii solet terminari, quasi Tribunal, quia ibi Tribunal siue pontificalis cathedra collocabatur, vt in Templo S. Ceciliae Transtiberinae regionis ex lapide adhuc extat, etc.

TRIBVNAL. (1) Inquit Amalarius, lib. de Diuin. Offic. c. 18. vocat Cyprianus gradum, super quem ascendit Diaconus ad legendum, scribens ad clerum et plebem de Celerino Confessore, lib. 4. Epist. 5. (2) Gr. βῆμα, in Vitis Patrum, locus in templo vbi Sacerdotes consistunt, laicis interdictus, Gall. *Sanctuaire*. Ordo Rom. apud Mabillon. to. 2. Musei Ital. p. 56. *In hoc honorabili ministerio debet Pontifex venire in Tribunal Ecclesiae et inclinare caput contra altare.* (3) *Tribunalia* inter ministeria sacra videntur reponi in Testamento S. Aredii: *Item coopertorium lineum valentem solid. 4. pallas corporales 4. minores 5. et Tribunalia valentia solidos 12. et alia cotidiana valentia sol. 6. et alia cotidiana, quae sunt ante altare valentia sol. 5. et multa alia pretiosa ornamenta.* Infra: *Simul et de Sisciaco oratorio Tribunalia duo valentia solid. 4. vela ad ostia 3. valentia solidos 6. turres, calices, pallos, etc.* Mabillonius. lib. 1. de Liturgia Gall. c. 7. n. 7. suspicatur intelligenda esse sedilia ministrorum, aut pulpita mobilia, seu quamuis aliam supellectilem mobilem ad ornatum altaris; quod hic mobilia dumtaxat ornamenta recenseantur. V. *Sedes Majestatis* in *Sedes* 2. (4) Agger. Iosephus de Excidio Iudaico: *Aliud in eo suggestum et tanquam Tribunal exstructum est e lapidibus magnis apte junctis, et in eo turris imposita sexaginta cubitorum.* (5) TRIBVNAL *nouemdecim accubituum.* De eo multa Cangius in Constantinopoli Christiana. V. *Accubitor.* TRIBVNALIA SIDEREA, Coelestes Beatorum sedes, in Actis SS. Saturnini et

et aliorum Martyrum Africanorum, tom. 2. Miscell. Baluz. pag. 66. (6) ✝ Hemicyclus testudinatus, in Act. SS. t. 1. Sept. p. 143.

TRIBUNARIUM, Vestis sordida, a voce Graeca τρίβον, seu τριβώνιον, quae proprie erat vestis seu indumentum Philosophorum, vt est apud Moschopulum et alios: vnde τριβώνιον μεταμφιάσασθαι, apud Eunapium in Aedesio p. 54. pro *Philosophum agere*. Interpres Hist. Apollonii Tyrii p. 10. *Apollonius, exuens se Tribunarium, ingreditur lauacrum.*

TRIBUNATUS. V. in *Tribunus*.

TRIBUNCULUS. V. *Trebuchetum* et *Tribulus*.

TRIBUNITIARIUS. V. in *Tribunus*.

TRIBUNUS, Vox Latinis Scriptoribus nota. TRIBUNI FABRICARUM, qui fabricis armorum praeerant, de quibus Ammianus lib. 14. 15. TRIBUNUS MARITIMORUM, de quibus est formula Senatoris 24. lib. 12. His cura potissimum incumbebat in oris maritimis nauigia praeparandi pro re publica, atque adeo etiam in fluuiis, quorum oras continebant. Praeterea salinas curabant. TRIBUNI ET NOTARII *simul*, quibus vtebantur Principes ad mandata perferenda. De iis multa habent Iacobus Gothofredus ad Leg. vn. Cod. Th. de Mandatis Princip. et Henricus Valesius ad l. 17. Ammiani p. 140. quos non exscribo. Iidem TRIBUNI NOTARIORUM dicti, apud Marcellinum Comitem et Zozimum lib. 5. atque ii fuere proprie Notarii Principis, quorum summa erat dignitas. TRIBUNUS ORDINIS PRIMI, apud Lactantium lib. de Mortibus Persecutor. n. 18. TRIBUNUS VOLUPTATUM, in lege Cod. Th. de Scenicis, apud Senatorem lib. 5. Ep. 25. lib. 6. Ep. 19. lib. 7. Ep. 10. Iulium Firmicum lib. 3. Math. cap. 7. qui *voluptatis* vrbicae, seu ludorum curam gerebat. V. Passionem S. Sauini num. 1. Idem, qui τριβοῦνος τῆς θυμέλης, in Actis S. Maximi Confess. num. 12. Erant praeterea complures aliae d gnitates hac *Tribuni* appellatio- de quibus in vtroque Codice, ap Ammianum, in Notitia Imperii, Veterib. Inscript. apud Gruterum Indice c. 5. etc. Hebraeis quoq noti fuerunt *Tribuni*, de qu passim mentio est in Scripturis cris. Horum institutio refert Exod. cap. 18. Mille viris pr erant, jusque dicebant populo. TRI BUNI vero dignitas quae fuerit Francia sub primis Regibus, omnino constat: tametsi milit praefuisse satis innuit Walafr Strabo de Reb. Eccl. c. 31. Sic *Tribuni militibus praeerant, ita bates Monachis athletis spiritua praeesse noscuntur.* Si tamen hic telligendi non sint *Tribuni* Ro norum, vt interpretatur P. D l. 1. Milit. Franc. c. 2. Comit postponuntur *Tribuni* in Lege W sigoth. lib. 11. tit. 1. §. 2. Gra vero fuisse ad Comitis dignit indicat Fortunatus lib. 7. Poem. *Vir tribuniciae potestatis*, apud G gorium Turon. lib. 10. c. 21. P Tribunos fuisse castrorum et c rum custodiam obseruare est et e dem Fortunato in Vita S. Ger Episc. Paris. cap. 62. 68. et in V S. Radegundis c. 38. In Ch ann. 1077. ex Tabulario Corb apud Duchesnium in Hist. Gui p. 318. Gualterus Comes Am nensis dicitur inuasisse Vicecom tum et omnem *Tribunitiariam beiae potestatem*. *Tribunum strem* quemdam vocat Ordericus V talis lib. 6. p. 606. V. eumdem 674. et mox *Tribunatus*. Tri praeterea videtur exegisse: TRIBUNUS dicitur, qui *tributa* cipit, apud Ebrardum in Graecis c. 9.

Qui solet accipere sub Rege tr buta, Tribunus.

Infra:

Quique tributa legit, ille Tribunus erit.

TRIBUNI apud Wisigothos, po Comites erant, ex Lege Wisigoth lib.

lib. II. tit. I. §. 2. vt supra attigimus. TRIBVNVS. Scribit Ioannes Lucius lib. 2. Hist. Dalmat. c. 16. Magistratum, quo Belgradensis in Croatia ciuitas olim regebatur, *Tribuni* appellationem habuisse, qui vt plurimum *Trun*, vel *Trum*, per abbreuiationem scriptus reperitur. TRIBVNVS, Syndicus, seu Procurator ciuitatis. Synodus Oriolana an. 1600. to. 4. Conc. Hispan. p. 725. col. 1. *Absque consensu et approbatione Episcopi, justitiae, juratorum, magistri rationum, Tribuni sive Syndici, et aduocatorum ciuitatis Oriolanae.* TRIBVNATVS, TRIBVTIANA POTESTAS, Praefectura. Charta ann. 1078. ex Chartul. 23. Corb.

TRIBVS. (1) Regula S. Pachomii c. 16. *Vocatur autem vna Tribus, habens tres vel quatuor domos, pro numero et frequentia monasterii, quas nos Familias vel Populos vnius gentis possumus appellare.* Adde c. 15. (2) Pagus, villa. Felix Monachus Girwensis in Vita S. Guthlaci n. 8. apud Mabillonium. V. *Tribunatus* in *Tribunus*. (3) Regio, tractus, Gall. *Canton*. Charta Gradioni Regis Britonum apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 17. *Volo illi dare . . . Tribum Carnam* XIII. *villas . . . Tribum Petran* XXX. *villas in dicumbitione aeterna; Tribum Clether* III. *villas*. Tabularium Landevenet. *Comes Cuenus dedit S. Winguoleo Tribum quamdam, cujus divisio est usque ad fluuium Elorn, etc.* (4) Ecclesia succursalis, Gall. *Treue*. Tabular. Kemperleg. *Addidit . . . ad procurationem fratrum augendam duas Tribus, quae sunt in plebe Banadluc, quorum nomina sunt haec, Trenbellac et Treuguennon.* V. *Treb.*

TRIBVTALES, Coloni liberi, obnoxiae licet condicionis, vt qui ad tributa et seruiles operas tenerentur. Donationes factae Eccl. Salisburgensi c. I. TRIBVTARII, eadem notione. Gloss. Lat. Graec. ὑπόφορος, ὑποτελὴς, *Tributarius*. Saluianus lib. 5. de Gubernat. Dei: *Tributarii omnino pauperes non putantur, nisi cum his tributi cumulus imponitur.* Testamentum S. Aredii: *Addimus etiam mancipia, quae Colonaria appellantur, et nobis Tributaria esse perhibentur.* TRIBVTARIA TERRA, vnde tributum ad partem regiam, vel ad Ecclesiam, exigi solet, in Lege Longob. lib. 3. tit. 8. §. 2. in Capit. Caroli M. lib. 4. c. 37. et in Capitul. 4. an. 819. c. 2. TRIBVTARIVM, Modus agri a *tributariis* seu colonis possessus et cultus, *Colonia*. Charta Offae Regis Anglor. in Euidentiis Ecclesiae Cantuariensis an. 990. *Dedi enim illi* 90. *Tributaria terrae bipartita in duobus locis,* 60. *in loco, qui dicitur, etc.* TRIBVTARE, Italis, Tributum exigere. Chron. Placent. Ioh. Demussis ad ann. 1376. apud Murator. to. 16. col. 527.

TRIBVTATIO, Exactio. Historia Cortusiorum lib. 8. c. 2. *Decapitatur Pregadius de Caradesio Index, et socius Potestatis, propter Tributationes, quas commiserat in officio.*

TRIBVTIANVS. V. in *Tribunus*.

TRICA, TRICIA, etc. Crines intexti, implicati, a Gr. θρὶξ, vt quidam volunt, vel ex Latino *Tricae*, quae Nonio sunt *impedimenta et implicationes*, vti rursum infra docemus, Gall. *Treces*, Itali *Trecce* dicunt Σειραὶ, Naumachio Poëtae (vti obseruatum a Villiomaro, seu Iosepho Scaligero ad Titium) et 70. Interpretibus. Vbi enim S. Ambrosius Epist. 24. ad Vigilium nude *crinem* habet: *Si dissoluti essent crines septem capitis sui, et quasi in cubitum intexti, discederet ab ea virtus sua:* iidem τὰς ἑπτὰ σειρὰς τῆς κεφαλῆς, etc. dixerunt. Ita Festus *senis tantum crinibus* ornari licuisse Vestalibus scribit, id est *trecciis*. TRICIA ASINI, f. Clitella e *crinibus* seu pilis facta. Charta an. circ. 1080. e Tabul. S. Albini Andegav. *De bulzono, de balteo, de Tricia asini, de talibus et his similibus minutis rebus, si furatae fuerint, furto non deputari praecipimus.* TRICA, TRICARE, Ioannes de Ianua: *Trico, as, a Trica capillorum*

dict-

dicitur, i. *decipere*, *vel impedire*, *vel demorari* . . . *Item Tricare*, *i. Tricas capillorum facere*, *et est verbum pertinens ad mulieres*, *quae Tricant crines suos*, *quos in tres partes divisos subtiliter complicant et involvunt: et hujusmodi involutio Trica dicitur quasi capiens*, *id est tres partes crinium: et inde detrico*, *as*, *unde Eccles*. 32. *Et hora surgendi non te Trices*, *i. non sis piger*, *vel non facias moram in componendo capillos*, *sicut mulieres faciunt: vel non sis mollis et effeminatus*, *quando debes strenue operari*, *etc.* Matthaeus Westmonaster. an. 1057. *Tunc Godiva Comitissa Deo dilecta die quadam*, *ut praedictum est*, *una equum ascendens crines capitis et Tricas dissolvens corpus suum praeter crura candidissima inde velavit*, *etc.* TRICCIA. Sermo S. Humilitatis Abbatissae in Actis SS. Maii to. 7. p. 835. *Tricciae suae sunt annulatae.* TRECA. Vincentius Beluac. lib. 30. Speculi Hist. cap. 71. TRECCIA. Acta S. Franciscae Rom. to. 2. Martii pag. 152. * TRECCES *de cepis*, Ceparum implexarum fasciculi, in Tabulario Portus Regii. TRECIA. Ioh. Demussis Chron. Placent. ad an. 1314. tom. 16. Muratorii col. 485. TREZA. Memoriale Potestatum Regiens. ad an. 1219. apud Murator. to. 8. col. 1103. TRESSORIUM. Fleta lib. 2. c. 5. §. 4. de Meretricibus: *Si tertio inventae fuerint hospicii secutrices*, *considerabitur quod amputentur eis Tressoria*, *et quod tondentur.* Aliis *Tressorium*, Gallis vulgo *Tressoir*, non sunt ipsi crines intertexti, sed vel instrumentum plectendis et intertexendis crinibus, vel crinium intertextorum muliebris ornatus.

TRICALIUM, Trivium, *triplex callis*, aut via. Tabularium Casauriense ann. 968. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 958. *Et fine Tricalio de Caserese*, *et Tricalio de Menelliano.* Col. 959. *Et sunt infra fines sine Tricalio de Galisiano*, *et fine via*, *quae pergit*, *etc.* Ubi vocabulo *tricalio* suprascriptum legitur minusculis litteris, sed antiquis, *i. trivio.*

Idem videtur quod *Trifinium*, de quo Isidorus Orig. 15. lib. c. 14. *dictum eo quod trium possessorum fines adstringit*, vel forte *attingit*. V. *Callis*.

TRICAMERATUS, Constans tri[plici] camera. V. locum in *Bicameratus*.

TRICAPITINUS, Triceps, tria habens capita. Gloss. Lat. Graec. *Tricapitinus*, Τρικέφαλος, τρικέφαλος, ibidem. TRICAPITUS, idem, to. [...] SS. Iulii p. 439.

TRICARE, TRIGARE. Lex Sal[ica] edit. Heroldi tit. 38. §. 4. *Si qu[is] alienum servum battiderit*, *et ei [...] super 40. noctes Trigaverit op[era] sua*, *etc.* Edit. Pith. *Ut in 40. [no]ctibus operare non potuerit.* V[...] *Trigare*, pro *Tricare* habetur: quippe *Tricare*, morari, differ[re], cessare: quomodo *Triga*, dicu[nt] Occitani. Regula Magistri c. [...] *Si ad sextam horam refectionem Tri[...] catam hebdomadarii offenderint*, [...] non expeditam, aut paratam. N[am] *Tricae*, inquit Nonius, *sunt imp[e]dimenta et implicationes*: unde [...] *tricare*, impedire, morari. Lex Al[a]man. tit. 97. *Si carrucam [...] aut rumpit rotas in priori parte*, [...] *die illa opera Tricetur.* Epist[ola] Eadburgis Virgin. ad S. Bonifa[cium] Mogunt. Episc. *Malui mori*, *si [...] Deo auspici*, *cui arcana non [...] placuisset*, *vel tarda mors non Tri[ca]verit.* V. *Trica.* TRICARE, [im]plicare, innectere. Vita S. Dec[...] Abbat. Lutrens. n. 34. Alia noti[o]ne, sed haud omnino certa usurp[...] Ethelwlfus de Abbatib. Lindisfa[r]nensib. cap. 10. TRICARE, Co[n]queri. Will. Malmesbur. in Ethel[...] woldo Wintoniensi Episcopo: Cu[m] *monachi miraculorum frequentia [...] fessi essent*, *et sese inopes somni Tr[i]carent*, *etc.* TRICHA, *Decepti[o]* Iohanni de Ianua. TRICHARI[A] Gallis *Tricherie*, Deceptio. Ita [...] tem appellabant Massilienses aliq[uos] ludos aleae. Statuta MSS. Ma[ssi]liensis urbis lib. 5. *Ordinam[us] quod nemo deinceps in Massilia po[ssit] vel audeat tenere domum Trichari[ae] in qua publice lusores alearum*, [...]

de[...]

lectorum, vel taxillorum, sive Trichatores alii indifferenter ad ludendum conuenient, hoc excepto, quod quilibet possit ludere ad scacos, et ad tabulas, et ad regmentam. Melius in editis . 10. reginetam. Adde c. 9. de Tricatoribus. Statuta Arelat. MSS. art. I. Tricharia non fiat, nec teneatur Arelate de nocte. TRICHERIA, eadem notione. Charta Communis alneoli an. 1208. TRICATOR, Idem qui Trichator. Id porro cognominis inditum Theobaldo Carnotensi Comiti. Hugo Flauiniacensis p. 185. Odo filius Odonis, filii Tetbaldi Carnotensis, cujus cognomen est Tricator. Deceptores, et fraudum architectos etiamnum Tricheurs dicimus: qui res impediunt, Vel intricant, vt est in loco citato Nonii. TRICATORES, Florentinis dicti inquisitores a judicibus delegati, vt auctor est Petrus de Vineis lib. 5. epist. 89.

TRICENARIA LEX. V. in Lex.

TRICENARIVM, TRICENARIVS, officium 30. Missarum, quod totidem diebus peragitur pro defunctis: vel obuentiones quae obueniunt Sacerdotibus ratione ejusdem officii. Martyrol. Corb. MS. de Societate Eccl. S. Medardi Suession. et S. Bertini cum Corbeiensi: Et si breuis de fructo eorum ad nos venerit, vel noster ad eos, statim percussa tabula . . . agetur officium pro eo, deinde Tricenarius cum septenario, et ab unoquoque Sacerdote Missa pro eis ... etur. Lanfrancus in Decretis pro Ord. S. Benedicti c. 5. de Cantore: ... ra breuium, qui foras mitti solent ... defunctis fratribus, et cura numerandi Tricenaria et septenaria ad ... pertinet. TRECENARIVM, Charta an. 1385. e Chartulario S. ... Angeriac. p. 458. TRENTENARIVM. Gaufridus Vosiensis in Chronico I. part. c. 55. TRIGENARIVM. Charta an. 1243. ex Archiuis S. Victoris Massil. TRIGENALE. Charta an. 1200 to. I. Amplissl. Collect. Marten. col. 1097. TRIGESIMALIS. Concordia inter Monachos S. Iuliani et Monachos Vincentii Cenoman. an. circiter 1100. eod. to. col. 580. TRIGINTALE. Monasticum Anglic. to. 2. p. 414. TRIGINTALIVM. Notitia an. 1097. apud Marten. to. I. Ampl. Collect. col. 566. TRIGINTANARIVM. Testament. an. 1517. ex Schedis D. Aubret. TRIGINTARIVS. Concilium Narbon. an. 1054. c. 14. TRICENNALE, eadem notione, in Prouinciali Cantuar. lib. 2. tit. 6. lib. 5. tit. 2. in Synodo Londinensi ann. 1391. TRICESIMALE. Societas Abbatiarum Sangerm. Paris. & Fiscamn. an. 1116. in Probat. Histor. Sangerm. p. XXXV. TRIDECENNALE. Charta an. 1245. e Tabulario S. Martini Pontisar. TRITENNALE, scribitur in Monastico Anglicano tom. I. p. 149. nisi legendum sit Tricennale, vt Tricennarium, pro TRITENNARIVM, apud Aelredum Rieuallensem in Vita S. Edw. Confess. lib. 2. cap. 2. TRICESIMA DIES defuncti. Septimus, vel etiam Tricesimus, vel annualis dies depositionis defuncti, in lib. 3. Sacramentor. Eccl. Rom. cap. 105. TRIGESIMVM, vel TRIGESIMVS nude. Statuta Cadubrii fol. LIIII. vo. Tricenarium autem a B. Gregorio M. PP. institutum ferunt, ex iis, quae tradit lib. 4. Dialog. c. 55. Vide, quae de eo habent Alcuinus de Diuin. Offic. cap. de Exequiis mortuor. Amalarius lib. 3. de Ecclesiast. Offic. cap. 44. Durandus lib. 7. Ration. c. 35. n. 8. Haeftenus lib. 8. Disq. Monast. Tract. I. disq. 4. etc. Quomodo vero tricenaria a Monachis exsoluerentur, vide in Antiquis Statutis Cartusiensib. I. part. c. 48. § I. Sed et ejusmodi tertios, septimos, trigesimos, & anniuersarios defunctorum dies apud Melchitas, Maronitas, Cophtitas, & Iacobitas obtinere, docent Prooemialia Conciliorum, laudata ab Abrahamo Echellensi ad lib. Ebed-Iesu cap. 60.

TRICENNALIS, Tricenarius. Charta an. 1131. tom. 8. Spicil. Acher. p. 174. Cumque fratres loci illius possessionem illam Tricennali tempore aut eo amplius quiete habuissent, etc.

Hoc est per annos triginta. De *tricennali* possessione, seu praescriptione consule praeceptum Caroli M. pro Hispanis et vide supra *Lex tricenaria*, col. 88.

TRICEOLVS. *Tabernarii*, *spiocarii et Triceoli*, in Statutis Pisaur. inter Acta SS. to. 3. Iunii p. 936. Forte ab Italico *Treccone*, esculentorum propola, caupo, Gall. *Aubergiste*. Alio significatu accipiunt Bollandistae, quos consule.

TRICESIMA, Thesaurus Regis Angliae, vt patet ex Praecepto Henrici III. ann. 1238. dato, *Fratri Hugoni de Stocton et Ricardo Renger et sociis suis*, *custodibus Tricesimae suae in Turri London.* apud Rymer. tom. 1. p. 380. vbi legitur: *Praecipimus vobis quod de denariis*, *quos habetis in custodia vestra de eadem Tricesima*, *sine dilatione faciatis habere Imperatori CP. vel Flemento Militi suo*, *praesentium latori*, 500. *libras de dono nostro.* Porro notum est ex superius dictis in voce *Templarii* Thesaurum regium apud Anglos Templariis commissum fuisse: qua vero ex causa ita appelletur doceant nos Angli.

TRICESIMALE. V. *Tricenarium.*

TRICESIMALIS CONSVETVDO, seu *Tricesimae*, Praestatio tricesimae redituum, quam Episcopi suffraganei soluere quotannis tenebantur Ecclesiae Rauennati. Anastasius in Nicolao I. p. 213.

TRICESIMVS, & *Annalis nuptiarum dies*, olim cultus a Christianis in Ecclesia per Missae sacrificium, in cujus Canone addebatur peculiaris oratio, quam describit liber 3. Sacramentor. Eccles. Roman. cap. 52. &c. Menardus in libro Sacrament. ex Codice Remensi p. 286.

TRICHA, TRICHARIA, etc. V. *Tricare.*

TRICHILA, Stragulae vestis praetenuis genus. V. Rhodig. lib. 18. cap. 11.

TRICHORACHATVS, Cristatus. Hist. Miscella lib. 22. apud Murator. to. 1. part. 1. pag. 155. col. 1.

TRICHORVS, TRICORVM, etc. Aedificium appellabant, tribus concamerationibus constans. Τρίχω[...] quippe Graecis proprie dicitu[r] quod tribus *loculis* distinctum ec[...] visum est. Inde *Trichora apsis*, ap[ud] Paulinum, seu τρίχωρος ἀψὶς [...] quae τριστοὰ ἰνδιὰ κύκλων hab[...] vti loquitur Paulus Silentiarius [in] Descriptione aedis Sophianae, [...] vt idem Paulinus, *Trinos recess[us]* *Triformem* dixit Fortunatus lib[...] Poëmat. 5.

> *Vertice sublimi patet aulae fo[...]*
> *Triformis*,
> *Nomine Apostolico* [...]
> *Deo.*

Atque ita videtur hanc vocem [in]terpretari Papias, dum ait, *Tri[...]* esse *tres absidas*, *siue cameras.* [...] notione apud Spartianum in Pes[cen]nio *Trichorum* vsurpari constat, [...] in veteri Inscriptione Chri[...] apud Vghellum in Episcopis To[r]tinis, & Ferrarium: *Septima S[...]* *rina C. E. marito dulcissimo* [...] *sarcofagum et Panteum cum Tri[...]* *disposuit et perfecit.* At quod i[...] Lexicographus subdit, *Trico[...]* esse *locum juxta ignem et [...]* *tam*, fateor, me non plane a[...] Scio quidem, *Tricorium*, pro R[e]*ctorio* Monachorum, seu Tricl[inio] vbi Monachi reficiuntur, & c[...] capiunt, interdum vsurpari. [...] Glossar. Aelfrici: *Tricorum*, vel T[ri]*clinium*, *Gefreord-hus*, i. domus [re]fectionis. Qua sane notione voc[...] hanc vsurpat Ordericus Vitalis [...] 3. *Mathildis Regina pretiosam* [...] *lam dedit*, *et cappam*, *ad Dei s[er]*[...]*tium*, *et centum libras Rodomen[...]* *ad agendum Tricorium.* Et lib. [...] *Eisque datis sumptibus lapideum T[ri]*[...]*corium*, *vbi vna reficerent*, *co[n]*[...]*fecit.* Ex quibus euidens est, T[ri]*chorum* vel *Tricorum*, aut *Tricori[um]* esse cubiculum aliquod, vel ca[me]ram, quae ἀέρησις vicem, seu *pr[...]* *sorii*, aut coenaculi praeberet: [...] ludque esse, quod *triclinium* La[tini] appellabant, quia forte came[rae] istae, quae tot conuiuantes edm[itte]bant, spatiosiores erant, et in [...] partes, seu totidem concamerati[o]nes, bino columnarum ordine [...] vi[...]

... Chartarium Farfense in De... ...ione palatii, quam laudat Ma... ...tom. 2. Annal. Benedict. p. ... *Trichorum, id est domus con...uiis deputata, in qua sunt tres or...ines mensarum; et dictum est Tri...rum a tribus choris, id est tribus ordinibus comessantium.* Ioannes de ...ua: *Tricorium, domus trina ses...e conuinantium ordinata. Solebant ...im antiqui in clinis comedere, et ...res lectos, vel tres ordines lectorum ...isponere: in vnoquoque comedebant ...ominus et domina: in secundo fami...ia: in tertio hospites, et talis domus ...icebatur Triclinium.* V. Casaubon. ...d Spartianum, Descriptionem no...tam aedis Sophianae num. 50. et ...otam ... in Epistolas S. Paulini ...dit. 1685.

...ICIA, Crines intertexti. V. *Trica.*

...ICIDIVM. V. *Labilicidium.*

...ICINA. Euagrius in vers. Vitae S. Antonii, ab Athanasio scriptae ... 70. *Traxit quidam sportellae, ...am texebat, Tricinam, siue funicu...* Graeca sunt, σειρὰν τοῦ ἔργου. ... autem Graecis σειρὰ, quod ... *Trece* dicunt, seu crinium in...tortorum series, vti monitum in vo...e *Trica.* Vnde pro *Tricinam*, for...te quis legat *Triciam.* *Tricina tu...ica*, pro *trichina*, quae fuit Mona...chorum, in Vita S. Pelagiae mere...tricis c. 12. ... qua vide Notas no...stras ad Cinnamum pag. 456. 457. V. Glossar. mediae Graecitatis in Τρίχινον.

...ICINARE, *Tricare*, in Amalthea ex Salmasio.

...ICINARII EQVI, Qui gressibus ...tricatis, crebra genuum inflexione, ...dum minutim fractum expedi...t. Occurrunt apud Vegetium. V. Hofmanni Lexicon & Salmasium ad Capitolinum in Maximinis cap. 3.

...ICINCTVM, Trinus fossarum vel murorum ambitus, *castrum tri...plici fossato, totidemque moeniis ves...titum*, Matthaeo Paris p. 134.

...ICINIVM, quasi triplex cantus. Symmach. lib. 1. Epist. 41. *Trici...nium semivolucrum puellarum*, id est, Syrenum. V. ibi Iuretum.

TRICLINIVM, *Tres ordines sedium*, in Glossis Biblicis MSS. V. *Trichorus.*

TRICLINVS, Regula Magistri c. 81. *De calceamentis vero oportet fratres caligas habere ferratas, Triclinas non ad luxum, sed ad vsum.* Legendum forte *trichinas*, ex Gr. τριχινὸς, cilicinus, ex pilis.

TRICO. Gloss. Lat. Gr. *Trico*, ἀγρεῖος, ἔκλυθος, λαγνεών, *Tricones*, δυσέριδες. Gloss. Gr. Lat. λαγνεὼν, *Reses, Trico.* Capitolinus in Vero: *Vt vagaretur nocte per tabernas ac lupanaria, obtecto capite cucullione vulgari viatorio, et commisceretur cum Triconibus, et committeret rixas, dissimulans, quis esset, etc.* Nonius: *Tricones, morosi et ad reddendum duri.* Adducit locum Lucilii. Italis etiamnum *Tricone* dicitur morosus, qui est obducto vultu, Gallis *Rechigné, difficile, tracassier.*

TRICOCINARE, *Scribrare*, seu cribrare, in Glossario Iatrico Reg. cod. 1486.

TRICODATVM, TRICOTAVVM, τρίτομον, Trifariam, seu in tres tomos diuisum, in Glossis Lat. Gr. & Gr. Lat. *Tricodato*, tres habens caudas, Italis appellatur.

TRICODONVM, Modulatus campanarum sonitus, Gall. *Carillon.* Bulla Innocentii VIII. PP. an. 1484. *Cum duplicibus campanis ad longum tractum et debitum interuallum pulsentur, (Horarum officia,) tintinnabulum seu Tricodonum bene ordinatum melodiosum cum debita mensura faciendo.* V. *Trasellum* 2. & *Trinion.*

TRICOLVS, Ludii vel aleae species, ex Graeco forte τρίκωλος, a tribus membris, vel potius ab Italico *Tricolone*, eodem significatu, apud Sarisber. lib. 1. Policrat. cap. 5. *Hinc Tessera, Calculus, Tabula, Vrio, vel Dardana pugna, Tricolus, Senio, Monarchus, etc.*

TRICORIVM, Instrumentum coquinarium tricorne, vt videtur. Regest. Episcopat. Niuern. an. 1287. *Duo tripodes. Quatuor Tricoria. Quadraginta tres calcitrae.* V. alia notione in *Trichorus.*

TRICORVM. V. *Trichorus*.

TRICTVRA, pro *Drictura*, vt videtur, Ius quod quis habet in re aliqua. Testamentum an. 1173. to. 1. Anecd. Marten. col. 575. *Donavit et reliquit eidem Berangario nepoti suo . . . medietatem totius honoris vel Tricturae, quam ipse habebat in prioratu vel honore S. Pauli.* Alia notione legitur in *Transitura*.

TRICVLA, Παρατιλτρία, in Gloss. Graec. Lat. Ibidem: παρατίλλω, *depilo, vellico*.

† TRICVLVS, esculentorum propola, Ital. *Treccone*. Stat. eccl. Carcass. a. 1297.

TRICVRIVM, *Triplex cura*, in Glossis MSS.

TRIDECENNALE. V. in *Tricenarium*.

† TRIDENA, trium mensium spatium. Comput. a. 1450.

TRIDENARIVS NVMERVS, pro *Tricenarius*, in Regula Ordinis de Sempringham, p. 77.

TRIDIE, *Par trois jours*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. ex Iohanne de Ianua.

TRIDIGITALIS, Trium digitorum. V. supra *Thumelum*.

TRIDINGA. V. *Trithinga*.

TRIDINIVM, pro *Triclinium*. V. *Bicellum*.

TRIDVANA, Tridui jejunium. S. Hieron. Epist. 10. ad Furiam.

TRIEN, *Tertia pars solidi*, in Lege Salica tit. 40. §. 13. edit. Baluzii. Notus est Triens Romanus.

TRIENNALE. V. *Tricenarium*.

TRIENNALIS. Monasticum Anglic. to. 1. p. 149. *Qui ad superiorem mensam vt custos ordinis sederit, duplum* (panem percipiet) *Qui Missam majorem celebraverit, duas: lector vero et servitores vnum admixtum: Eleemosynarius autem sex de decima, et tres ad mandatum et duas ad Triennales currentes.* An pro *Tricennales*,

TRIENNALITAS, Administratio per triennium, *Triennalité*. Charta an. 1517. to. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 273.

† TRIENS, furca, trisulca. Consuet. Dombens. MS.

TRIERIS, pro *Triremis*, a Gr. Τρι[...]ρης. Roitagnus Mon. de Transl[...] tione S. Clementis Martyris: *Mis[...] runt quandam Trierem obviam [...] ut explorarent quaenam gens [...] Onustae mercimoniis Trieres*, [...] Actis S. Athanasii Episc. tom. 4. [...] lii p. 78. Etiam vsi sunt Th. W[...] singh., loco in *Carrica* relato, vul[...] tus Interpres Bibliorum non sem[...] Glossae Lat. Gall. Sangerm. *Trie[...] grans nefs.* Adde Ioan. de Ianua [...] *Trigeris*.

TRIERIVM. Monachus Sangall. lib[...] de Carolo M. cap. 19. *In Tri[...] rusticano sedentem cum [...] et tridente areolam olerum [...] tem, etc.* Forte *atria*. Idem vide[...] quod *Tripetia* dicitur Severo Sul[...] tio in Vita S. Martini. V. infra [...] hac voce.

TRIFACIARE MISSAS *contra ca[...] nicas sanctiones* vetat Concil. [...] ris. an. 1212. art. 10. to. 7. A[...] pliss. Collect. Marten. col. 98. [...] est, Missas tres diversi argum[...] vsque ad Offertorium incoeptas [...] vno Canone concludere. V. *Mi[...] bifaciatae* in *Missa* 4.

TRIFFOLETVM, f. Trifolium, [...] *Treffle*. Inventar. Eccl. Anic[...] 1444. *Item pannus aureus in ca[...] seminatus cum magnis compas . . . cum quadam pluma de paon cri[...] data Triffoletis.*

TRIFILVM. Gloss. Gr. Lat. [...] Τρίλινον, κόσμος τῆς γυναικὸς, *T[...] filum gemmarum.* Editum habet [...] *marium*, nostris *un collier de [...] rangs de perles.* S. Hieron. in V[...] Pauli Eremitae: *Qui domos [...] ribus vestiunt, qui uno filo vill[...] insuunt praedia.* Anastasius in G[...] lib. p. 165. *Item murenam Trif[...] auream, quae habet gemmas [...] numero 73.*

TRIFINIVM, Ager, qui tres fi[...] spectat. Isid. lib. 15. c. 14. *Tr[...] finium dictum eo quod trium poss[...] sorum fines astringit.* Lexicon C[...] bro-Britannicum, *Terfyn*, termi[...] limes. Innocentius Agrimen[...] *Ipsum terminum et ipsum locum [...] rectura Trifinium facit. Circa [...] lenum in pedes 70. amplius ped.*

[...]unt inueniet. *Trifinium subter ri[...]uum significat.* Aggenus: *Locos frequenter in Trifinio et quadrifinio inuenimus, sicut in suburbanis, et circa publica itinera constitutum esse perspicimus.* V. Salmasium ad Inscriptionem Herodis p. 59. TRIFINITIUM. Testamentum S. Caesarii Arelatensis: *Et pascua in campo lapideo, vel si qua sunt alia, vel campum in Trifinitio super viam munitam, vel reliqua alia quaecunque sunt.* V. an *Trifinitium* nomen sit loci.

[T]RIFOCALIUM, Genus sedilis. V. *[...]ocalid.*

[T]RIFOLIUM, Calceamenti genus, in Disputat. Archelai Episcopi Mesopotamiae cum Manete pag. 200.

[T]RIFORIUM, Τρίθυρον, Macario, Homil. 27. pag. 384. Porticus, seu potius Porticuli in modum claustri species, quae totum aedis sacrae aedificium ambit, eo fine ducta, vt transitum praebeat locum circuire vel lustrare volentibus, in ipso aedis muro, supra inferiorem columnarum et arcuum ordinem: ex cujus Triforii superiori parte emergunt majores aedis fenestrae, in ipsum fornicem elatae. *Triforium* autem dicitur, quod ejusmodi strictioris ambulationis aperturae intra ipsam aedem, duabus columnulis distinctae, *trinas fores*, seu aperturas, quodammodo praeferant. Id maxime inspicere est in majori et Cathedrali aede sacra Deiparae Ambianensi, atque adeo in prospectu interiori aedis Cathedralis B. Mariae Lincolniensis in Monastico Anglic. to. 3. p. 257. vt de caeteris sileam. Geruasius Dorobernensis in Descriptione Ecclesiae Cantuariensis: *Hic murus chorum circuiens in circinatione illa pilariorum in capite Ecclesiae in vnum conueniebat. Supra quem murum via erat, quae Triforium appellatur, et fenestrae superiores, in quibus appositis clauibus et fornice facta, a turre majore vsque ad pilarios praedictos, id est vsque ad Crucem, Triforium inferius multis intexuit columnis marmoreis.* Mox: *Supra hos decem* (pilarios) *arcus et fornices posuit. Peractis autem vtrisque Triforiis, et superioribus fenestris, cum machinas ad fornicem magnam voluendam praeparasset, etc.* Rursum: *Ibi coelum ligneum egregia pictura decoratum, hic fornix ex lapide et tofo leui decenter composita est. Ibi Triforium vnum, hic duo in choro, et in ala Ecclesiae tertium.* Rursum: *Super pilarios vero inferius Triforium et superius, cum fenestris et fornice majori.* TRIFORIUM, Limbus, vel ornamentum ad oram rei alicujus adtextum, in *Triforii*, de quo supra, speciem et formam. Inuentarium Ecclesiae S. Pauli Londinensis, in Monastico Anglic. pag. 309. *Morsus Willelmi de Ely argenteus, cresta ejus argentea cum Triphorio exterius aureo et lapidibus insitis, etc.* Infra: *Et 15. noduli cum Triphorio, etc.* Ibid. *Cresta ejusdem argentea exterius deaurata, cum exteriori Triphorio aurato, etc.* Hinc *Triforiatus*, ibid.

TRIFUNDUS, Terrae fundus. V. *Treffundus.*

TRIGA. (1) Currus a tribus equis tractus, vt *biga* a duobus. Gloss. Gr. Lat. Τρίιππον, *Triga*. Papias: *Triga, currus est, quem pagani aiunt currere in inferis, eo quod per 3. aetates homines ad se rapiat, i. infantiam, juuentutem, et senectutem*; ex Isidoro lib. 17. Orig. cap. 36. Ioh. de Ianua: *Triga, Currus Platonis, quia rapit homines de tribus aetatibus.* Stephanus Tornac. Epist. 228. *Rigam autem seu birotum mittere noluimus, etc. Nam quod de Triga tibi jocando diximus, sciat, quod sicut Trigam abominamur in vehiculo, ita etiam abhorremus in opere et verbo.* Vbi obseruandae voces *in opere*: videtur enim alludere ad *Trigas*, seu *tricas*, id est vacationem ab opere: vel moras aut impedimenta; nam *trigare* dixisse Scriptores aeui medii, supra docuimus. Eadem vox *Trigae* pro moris aut impedimentis accipitur in Diplomate an. 1339. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 346. *Promittentes etiam, quod si dominus noster Rex, vel sui haeredes, super prae-*

praedicta ciuitate et terra Lubin, per Ducem Ioannem Stinauiae . . . aliquas Trigas, impetitiones seu quaestiones sustinere quolibet modo contingeret, etc. (2) † TRIGA, TRIGLA, piscis genus, Ital. *Triglia.* Tract. Mss. de Pisc.

TRIGAMIA, Τριγαμία, Tertium matrimonium. Constitut. Apost. l. 3. c. 2. *Monogamia quidem naturae atque legi consentanea est. Digamia vero post promissionem illegitima; non ob conjunctionem, verum propter mendacium. Trigamia intemperantiae indicium; quae autem Trigamiae additur, aperta fornicatio est et dubia incontinentia.* Concessam fuisse *Trigamiam* iis, qui quadragesimum ingressi fuerant annum, et liberis ex prioribus conjugiis caruerant, ex Nicephoro Chartophylace probat Suicerus in Thesauro; secus vero iis qui ex prioribus matrimoniis liberos habuerant.

TRIGARE, Morari, differre. V. *Tricare.*

TRIGARIUM, *Τόπος ὅπου ἵπποι γυμνάζονται*, in Glossis Lat. Gr. Locus vbi equi exercentur. Scaliger in lib. 4. Prop. vult *Striga*; sed et *trigis* exercitium equorum esse potest, vt obseruat Martinius. V. *Triga.*

TRIGENARIUM. V. *Tricenarium.*

TRIGENARIUS, *Tricesimus*, Iohanni de Ianua; *Trentismes*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS.

† TRIGERE, deradere, exsculpere. Stat. synod. eccl. Corisopit.

TRIGERIS, pro *Trieris*, τριήρης, *triremis*. Hariulfus de Miraculis S. Richardi c. 3. *Fuit quaedam Trigeris magna et fortis, quae plena hominibus armatis, cursu veloci tendebat properare in Hierusalem, etc.* V. *Trieris.*

TRIGESIMA, Pars trigesima, vel quantitas, rei petitae in judicio, quae a damnatis *Bajulo* seu Iudici exsolvebatur. Quod locum habebat in causis omnibus tam mobilium, quam immobilium, praeterquam in quaestionibus de commodato, mutuo, et debito, in quibus *Tertiaria* dabatur. V. Constitut. Siculas lib. 1. tit. 6 70. 71.

TRIGESIMALE, TRIGESIMAL TRIGESIMUM. V. *Tricenari*

TRIGIES, *Triginta vicibus*, Ioan. Ianua. Varro dixit *Trigesies*, *T cies* Tullius et alii.

† TRIGILA, trichila, pergula. N crolog. eccles. Carnot.

TRIGILDUM, Tripla composit *Twigield*, in Legibus Iutiois lib. cap. 97. 99. etc. Et voce *geld* quam vide, compositio, mulcta. L Burgund. tit. 63. §. 1. *Qui in granariis furatus fuerit, si inge us est, Trigildum soluat.* V. *Tr umgeldum.*

TRIGINTALE, TRIGENTANA UM, TRIGENTARIUM, etc. *Tricenarium.*

TRIGODAEMONES, *Poetae, faecibus faciem collinere consueti, viis curribus insidentes, ne cogn biles fierent, poemata concine cauillis probrisque lacessentes praeterirent*, in Vocabulario Suid naei.

TRIGLA, V. *Triga.*

† TRIGMA, excoriatio, in Gl ad Alex. Iatrosoph.

TRIGONUS, Τρίγωνος, Quaeuis fig ra triangularis Vitruuio; quid v sit Bernardo Monacho, satis ipse cet part. 1. Ord. Cluniac. cap. *de supellectilibus coquinae: Duo T goni, vterque de tribus lignis fa licet imparibus angulis sint fact in modum ostiorum huc et illuc sari possint; in his pendent cat quibus caldariae suspenduntur, implentur aqua prope aqueductum, postmodum suspensae deducuntur que magno labore vsque super ign*

† TRIGUM, triticum, Hisp. *Tr* Ch. a. 832.

TRIHORIUM, Spatium trium ho rum, apud Auson. Eidyll. 3. Vo et Eidyllio 24.

TRILA, TRILEA. V. *Trela.*

TRILEX, Τρίμιτος, in Glossis L Gr. Et infra: *Triplex*, τρίμιτος, V. *Trilices.*

† TRILHATA VINEA, TRILH TUM, vinea trichitis suffulta. Ch. 1401.

† TRI

TRILHIA, concameratio, cancellao, Gall. *Treillage*. Ch. a. 1371.
LIA. V. *Trela*.
ILICES LORICAE, notae apud irgilium 5. et 7. Aeneid. & alios. ed & Dudo de Morib. & Act. Norman. lib. 2. *Alii ferro auroque Trices loricas, thoracas scilicet faciunt*. nfra: *Trilicique lorica indutus*.' V. *Trilex*.
TRILIS, f. currus a tribus equis ractus, in Gloss. Caes. Heisterbac.
ILLA, TRILLIA, &c. V. *Treia*.
TRILLIA, cancelli, clathri. Compur. a. 1412.
TRILLIATVS, transenna, Gall. *Jalousies*. Ch. a. 1438.
ILORIS VESTIS, apud Vopiscum in Aureliano c. 46. Quae triplici *loro*, i. instita, limbo seu fascia erat praetexta et ornata. V. Hofmannum in Lexico & Salmasium ad Vopiscum.
ILVMINARE, *Candelabrum trium luminum*, apud Laurentium in Amalthea.
RIMA. Chartularium Matiscon. fol. 167. vbi de *carricariis* debitis summatim habetur: *Omnes simul Trimas duas carricarias*. An legendum *triginta?* V. *Trinna*.
RIMEGISTVS, *Ter maximus*, Iohanni de Ianua; Aliis melius *Trismegistus*, a Gr. τρισμέγιστος, quod est cognomen Mercurii ob incomparabilem, quam ei Gentiles tribuebant, scientiam. V. Lactantium lib. 1. c. 6. & 9.
TRIMENSALE, TRIMENSE. V. *Tremesium*. TRIMENSIS, *Trium mensium*, *aliter Trimestris*, Ioh. de Ianua; *De trois moys*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman.
† TRIMENSTRVVM, triticum trimense. Bulla Alex. III. a. 1163.
TRIMESIVM. V. supra in *Tremesium*.
TRIMILCHI, Maius mensis apud Anglo-Saxones, sic dictus, quod tribus vicibus in eo per diem pecora mulgebantur. Talis enim erat quondam vbertas Britanniae, vel Germaniae, e qua in Britanniam natio intrauit Anglorum. Beda de Ratione temp. cap. 19.
TRIMISIVM, Tertia pars assis. V. *Tremissis*.
TRIMITAT, *Post vrna*, in Glossis Isid. Graeuius delet *post vrna*, voces nullius rei; & scribit, vt apud Papiam: *Trepidat*, *tremiscit*, *horret*.
TRIMITVM, Pannus ternis liciis textus, trilix, Gr. τρίμιτος. V. *Dimitum*.
TRIMMA. Anastasius in S. Siluestro: *Cameram basilicae ex auro Trimme in longum*. Vbi Bullingerus *Trimmam* esse ait, *aurum in tenuissimas bracteas tritum*, ex Gr. τρίμμα: Gallis *Or batu*. Sed non vna est hujus loci lectio. Vnus optimae notae codex a Muratorio laudatus praefert, *ex auro Trimita in longum*. Duo alii, *ex auro Crinitam in longum*. Romualdus II. Archiep. Salern. in Chron. apud eumdem Murator. to. 7. col. 81. *Ex auro Trinitam in longum*. Vt variae sint lectiones, retinendum tamen esse putem *ex auro Trimme* vel *Trimmae*, quod hanc vocem paulo post rursum vsurpet Anastasius in eod. Silvestro: *Fecit autem et cameram basilicae ex Trimma auri fulgentem*. Verum quidem est etiam hic codices cum edito non omnes consentire, atque in tribus MSS. a Muratorio citatis legi, *cameram basilicae extremam ex auro fulgentem*; sed ex duobus locis simul collatis conjicio veram esse editorum lectionem, atque Anastasium, seu Vitae Siluestri scriptorem, quisquis ille sit, ex Graeco τρίμμα neutrius gen. finxisse Latinum *Trimma* feminini, vt alii dixerunt *schemam* a τὸ σχῆμα, & *sacomam* a τὸ σάκωμα. V. Vossium lib. 3. de Vitiis serm. cap. 53.
TRIMNIVNGELDVM. V. *Triniumgeldum*.
† TRIMODIA, infundibulum, Gall. *Tremie*. Ch. Ms. a. 1197.
TRIMODVS, Triplex. Wibertus in Vita S. Leonis IX. PP. c. 9.
TRIMORMA, TRIMORMVS, Τρίμορφος, in Glossis Lat. Gall. Melius

lius in MSS. *Trinerma*, *Triformis*.

✝ TRIMVCIVM, i. q. Trimodia Chartular. S. Nigasii Mellet.

TRINA, Piscis genus. Ang. Rumplerus Histor. Formbac. lib. 1. apud Pezium tom. 1. Anecdot. part. 3. col. 433. *At timallos, salmones, Trinas, murenas, accipenseres et alios delicatiores Athesi dimittimus.*

TRINCHETVS, Rectus anterior malus, Ital. *Trinchetto*, Gall. *Trinquet*. Bern. de Breydenbach Itiner. Ierosol. p. 243.

TRINIATIM. Edgarus Rex in Legibus Monasterii Hydensis c. 4. de Adamo: *Qui prole ad numerum patrata, superbientium Angelorum vniversa comitante prosapia, sine loto gustato ligni vetiti fructu, aethereos aeternae beatitudinis suggestus Triniatim cum Domino regnans conscendere Macrobius confidebat.* Alia Charta ejusdem Regis iisdem Legibus subdita: *Annuente altithroni Moderatoris imperio totius Albionis Triniatim potus regimine, etc.*

TRINICVM SACRAMENTVM. V. in *Iuramentum*

TRINION, Modulatus & numerosus aeris campani sonitus, Gallis *Carillon*. Sententia Officialis Matiscon. ann. 1495. *In diebus sollemnibus debent pulsari cymbalae seu campanae ad modum et instar du Trinion, secundum vulgarem et communem vsum loquendi .... Non debent pulsari campanae ad modum et instar du Trinion sine congedio et licentia Prioris.* V. *Trasellum* 2. & *Tricodonum*.

✝ TRINISSIMVS, maxime trinus, t. 5. Iun. p. 705.

TRINITAS, Imago SS. Trinitatis. Andreas Floriac. Mon. in Vita MS. S. Gauzlini Bituric. Archiepisc. lib. 1.

TRINIVMGELDVM, Compositio delicti majoris ac atrocioris, per ter nouem *gelda*, seu mulctas: a Saxon. *Trinigon-geld*, id est, *ter nona solutio*: proinde diuersa a *trigildo*, seu triplici compositione, vemulcta. Lex Bajwar. tit. 2. art. 13. §. 1. *Si quis infra curtem Ducis aliquid inuolauerit, quia domus Ducis domus publica est, Triniumgeldum componat, hoc est, ter nouem donet liber homo: seruus vero niungeldo soluat aut manus perdat.* Rursum occurrit tit. 1. art. 3. §. 3. vtrobique Baluzius legit *Trimniungeldo*, & *Terningeldum* tit. 8. artic. 2. §. 2. *Triplum nonigeldum* dicitur in Lege Burgund. tit. 76. §. 2.

TRINNA, Τριετία, in Glossis Lat. Gr. *Triennium*. In Glossario Sangerman. MS. legitur *Trima*.

TRINNVS, pro *Trimus*, τριετὴς, in iisdem Glossis. In Supplemento Antiquarii habetur *Trinnus*.

TRINODA NECESSITAS, Triplex seruitium, scilicet Expeditio militaris, Pontis & Arcis exstructio, cui obnoxia erant apud Saxones omnia praedia, etiam *allodialia*, quae alioquin ab omnibus praestationibus erant libera. V. Hickesium Dissert. pag. 60. & Kennetti Glossarium ad calcem Antiq. Ambrosden.

TRINODIVM, Infundibulum molendini, Gall. *Tremie*. Charta Hugonis Episc. Autiss. an. 1141. pro Monasterio Crisenonis: *Medita primam annona sua, quae fuerit in Trinodio.* Vereor ne mendum sit in hac voce. V. *Tremellum*, *Tremoea*, & *Tremuia*.

TRINOFORENSE IVDICIVM, in Iure Hungarico, Rigida citatio per nundinas ter facta. Sambucus.

TRINQVETVM, Scrupulorum ludus, Gallice *Trictrac*, vel, vt alii scribunt *Triquetrac*. Statuta Eccl. Lingon. an. 1404. V. *Triquetum*.

TRINVA, Ψύλλα, in Glossis Lat. Graec. ψύλλα *Trinua, pulex*, pulmo in Graec. Lat.

TRINVNDINAE, *Trium dierum mercatum*. Papias.

TRIOBVLARIS MILES, Minimi pretii, *Trioboli* Plauto, Gallis *de trois deniers*, in Annalibus Nouesiens. apud Marten. tom. 4. Collect. Ampliss. col. 525.

TRIODIVM, Τριώδιον, Liber ecclesiasticus, in quo officium in Ecclesiis Grae-

Graecorum recitari solitum a Septuagesima, qua sua incipiunt jejunia, ad Sabbatum S. continetur. Sic dicitur, quod, cum canones & hymni in solemnitates D. N. I. C. B. Virginis et aliorum SS. nouem habeant strophas, ᾠδὰς nuncupatas, canones libro hoc comprehensi ternas ᾠδὰς vt plurimum, non excedant. Hinc Dominica Septuagesimae interdum nude dicitur etiam Τριῴδιον. V. Allatium Differt. 1. de Libris Eccl. Graec. Cangium in Glossario med. Graecit. & Suicerum in Thesauro.

TRIONES, in Charta Thossiaci an. 1404. vox est vernacula, qua significant arbores certa ratione decacuminatas, quibus agri, prata, praesertimque siluae disterminantur in pago Dombensi.

TRIPA, Interanea, intestina, Gall. *Tripe.* Ioh. de Ianua: *Omasus, i. Tripa, vel ventriculus, qui continet alia viscera.* Pseudo-Ouidius lib. 1. de Vetula:

. . . . tunc nos violenter adire
Vt vel se reddat Tripae canibus lacerandum, etc.

TRIPARE. Pactus Legis Salicae tit. 87. §. 5. *Si quis in messe aliena in furtum metere praesumpserit, aut repascere inuentus fuerit, etc.* Vbi Heroldus ad marginem ex alio cod. *Si quis messem alienam Tripauerit, aut mederit, etc.* Lex vero Salica c. 29. §. 6. *Si quis messem alienam per furtum metere aut Ressare praesumpserit, etc.* Ita *tripare* & *ressare*, pro *depascere* vsurpantur, cum scilicet animalia in messem alienam immittuntur. V. Wendelinum. Suspicatur Eccardus *tripare* corruptum esse ex *repare*, quod pro *ressare* legitur in MS. Guelferbytano; *ressare* vero vel *repare* intelligenda esse de vulsione vel decerptione, a Saxonico repem, vellere. V. *Ressare.*

TRIPARIVM, Suppellectilis genus, forte *Tripus*, Anglis *a Trewet*, quasi *Threefeet*, Gall. *Trepié*, seu *trepier.* Tabularium Prioratus Lewensis in Angl. p. 24. *Vnum arcam, vnum greil, 1. patellam, et 1. Triparium, et 3. barilles, et 10. discos, etc.*

TRIPARIVS, f. Extaris propola, Gall. *Tripier.* Statuta Eccl. Leod. an. 1287. apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 853. *Item prohibemus, ne clerici exerceant . . . officium cambitoris, carnificis, tabernarii . . . nec sint histriones, joculatores, ballini, forestarii saeculares, goliardi, theloneari, vnguentarii, Triparii, molendinarii.* Possent etiam intelligi Saltatores a veteri Gallico *Triper*, Saltare. V. *Tripa, Tripare* & *Triperius.*

TRIPASSALVM, τριπάσσαλον, Tres habens clauos, juxta vim vocis: quam *Trifurcatam perticam*, vel *Palum tricipitem*, aut simile aliquod tormenti genus Syris proprium interpretatur Vossius, in Vitam S. Ephraem Syri to. 1. Februarii pag. 57. *Postridie autem judice pro tribunali sedente, constituerunt coram illo Tripassalum, et quaecumque alia tormentorum genera.*

TRIPEDARE, Τριποδίζειν, in Glossis Gr. Lat. de equis, qui incessu moderato vadunt. V. Salmasium ad Hist. August. p. 244. & *Tripare.*

TRIPEDIA. V. mox in *Tripetia.*

TRIPEDICA. Gregorius M. lib. 2. Dialog. c. 30. *Dum ad B. Ioannis oratorium pergeret, antiquus hostis in mulomedici specie obuiam factus est, cornu et Tripedicam ferens.* Vbi Zacharias PP. Τριπέδικλον. Quidam codd. *Tripedicam*, alii *Trepidicam* praeferunt. V. conjecturas Haefteni ad hanc vocem pag. 152. *Tripedicam* hic aiunt esse triplicem pedicam seu laqueum, quo tres equorum pedes impediuntur; τριπέδικλον vero *Marrubium* est apud Interpol. Dioscor. c. 525. Marrubium secum ferre potuit *mulomedicus*; nihil tamen definio. Verum vt vt est de notione vocis *tripedicae* loco citato, alibi idem sonat quod *Tripetia*, Sella tripes. Vita S. Ramuoldi Abb. to. 3. Iunii p. 416. *Velut seruulus vilissimus in humili Tripedica coram eo sedit.* Charta Natrioti domini de Tuciaco ann. 1110. qua dimittit Abbati

bati Floriacensis ... *malas consuetudines . . . . vaccàm de karro, Tripedicam, patellam et cacàbum.* Gloss. Lat. Theodisc. apud Pezium to. 1. Anecd. part. 1. col. 383. *Tripedicam, Chahbmun.*

TRIPERIA, Locus vbi venduntur *tripae* seu intestina, Gall. *Triperie.* Litterae Caroli V. Regis Fr. an. 1366. to. 4. Ordinat. p. 676. art. 7. *Inspectores et regardatores marcelli,* (macelli) *Triperie, piscarie, murorum, fustarum, etc.* V. *Tripa.*

TRIPERIVS, *Triparum* propola, Gall. *Tripier*, in Catalogo MS. Sodalium B. M. Deauratae.

TRIPES. *De suo Tripede pignerare,* in Charta an. 1380. relata in v. *Ribaldi.*

TRIPETIA, TRIPEDIA, &c. Glossae MSS. Salmasii: *Trepodia, Tripedia, id est scabellum, quod tres pedes habet, vel mensa in sacris Apollinis, vel numus consecratus.* Glossae Lat. MSS. Reg. Cod. 1013. *Trepedia, mensa.* Seuerus Sulpitius Dial. 2. de Vita S. Martini: *Sedebat autem S. Martinus in sellula rusticana, vt est in vsibus seruulorum, quas nos rustici Galli Tripetias, vos Scholastici, aut certe tu, qui de Graecia venis, Tripodas nuncupatis.* Wolphardus Presbyter libr. 1. Vitae S. Walburgis Virg. n. 13. *Cum ecce Tripediae, quibus sua vsus est in vita, diuinitus e manibus . . . . projecta sunt.*

TRIPHORIVM. V. *Triforium.*

TRIPHVNT. V. in *Canis*, col. 89.

TRIPICTVS, *Tripliciter conscriptus,* in Glossis MSS. ad Prudentium.

† TRIPIDARE, TRIPIDIARE, tripudiare. Litt. remiss. an. 1378.

TRIPLARE, *In triplum augere.* Ioh. de Ianua.

TRIPLARIS, Ternus, Macrobio in Somnium Scipionis lib. 1. c. 6. 19. lib. 2. c. 1.

TRIPLASIVS, Ternus, Martiano Capellae l. 9.

TRIPLICABILIS, Qui *triplari* potest. V. *Simplare.*

TRIPLICATIO, Tertia defensio, refutatio. Inuentar. Chartar. Reg. ann. 1482. fol. 213.

TRIPODA, TRIPODIA. V. *Tripetia.*

TRIPODARE, Gradus baculo veluti tertio pede firmare. Chron. Watin. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 821. V. *Tripetia.*

TRIPODIVM. Leges Henrici I. cap. 64. *In quibus vero causis triplicem ladam haberet, feras judicium Tripodii,* i. 60. *solid.* Quae verba Spelmannus in voce *Lada*, intelligenda censet de triplici *ordalio*, scilicet de ferro pensante 60. solidos, id est, tres libras. Vide, quae obseruamus in v. *Lada.* Sed puto, *Tripodium* esse mensuram trium pedum, ex Gr. τριπόδιον, infra quam brachium in cacabum immittere tenebantur, qui aquae feruentis judicium subibant, si triplicis *ladae* delictum esset. V. *Ferrum candens.*

TRIPONDIS. S. Zeno Veron. Episc. Serm. 6. ad Neophytos: *Singuli ponderate, inuenietis nullum habere minus. Tripondes sunt homines numismati sacri una libra signati, qui mensae deseruiunt.* V. Filesacum lib. 1. Selector. pag. 241.

TRIPORTICVS, Atrium, vel area constans tribus porticibus: cujusmodi fuere ante aedes sacras. Papias: *Atrium, magna domus, dictum quod ei addantur tres porticus.* Anastasius in S. Hilaro PP.

TRIPS, *Vermiculus lignis innascens materiasque vitians,* in Vocabulario Sussannaci.

TRIPTES, Τρίπτης, Frictor, vnctor, cubicularius, apud Martianum Capellam lib. 2.

TRIPTIRE, vel TRIPTIRI, In tres partes dispertiri, *Partir en trois,* in Glossis Lat. Gall.

TRIPTOTVS, *Nomen habens tres casus, a tris et ptotos, casus, vt Iesus, Iesum, Iesu,* Iohanni de Ianua: *qui a trois cases dessemblans,* in Glossis Lat. Gall. Sangerman. MSS. Isid. l. 1. c. 6. *Quod tantum in tribus (casibus variatur,) vt Templum.* Adde Martian. Capellam lib. 3.

† TRIPVDIVM, gaudium, laetitia. Collect. Hist. Fr. t. 9. p. 655.

TRI-

IPVDIALIS, Laetus, jucundus. Fonte Baptismatis Tripudiali solemnitate renatus, in Litteris ann. 1237. apud Rymer. to. 1. p. 374. col. 1.

IPVS, i, pro Tripus, odis, si non st mendum. Fulgentius l. 1. Mythol. His Tripum quoque Apollinis adjiciunt. V. Vossium de Vitiis serm. p. 87.

IQVADRA, Tripartitum, apud Vossium lib. 3. de Vitiis sermonis cap. 53.

IQVETVM, Scrupulorum ludus, Gall. Trictrac. Statuta Eccl. Audomar. ex Archivo ejusdem. V. Trinquetum.

ISAGIVM, Hymnus sic dictus a ter repetita voce, ἅγιος, nempe Ἅγιος ὁ Θεὸς, Ἅγιος ἰσχυρὸς, Ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Hymnus sacer apud Graecos frequentissimus. V. Glossarium mediae Graecit. & Suicerum in Thesauro, v. Τρισάγιον.

RISANTIA. Bernardus Mon. in Consuetud. Cluniac. MSS. c. 28. 31. part. 1. in editis: Qui autem rasi fuerunt, finita psalmodia debent in illam Trisantiam ire, in qua locutio solet esse, et libros accipere, ungulasque, si fuerit opus, incidere. Cap. 70. 74. n. XII. ed. Omnes, qui remanent de completorio, finita collatione, egressi de Capitulo, ad sinistram partem introitus, debent in Trisantia (ed. Trisantiis) remanere, donec toto conuentu egresso, etc. Cap. 77. (ed. 17. part. 2.) Qui ex una parte Trisantiae sedent, unum versum, qui autem ex altera, alium dicunt. Cap. 78. (ed. 75.) Donec infantibus ingressis Capitulum caeterisque extra Capitulum in Trisantiis stando ordinatis, Prior veniat. Ibid. Pueri in Capitulo, et alii sic veniunt in Trisantiis stantes. Trisantiae igitur Capitulo proximae fuerunt, quae idem fuisse videntur atque latera seu alae claustri, forte sic dictae a tribus, quibus constabat claustrum porticibus. V. Marq. Herrgottum in Indice Onomast. ad calcem vet. Disciplinae Monast. et in notis ad locos citatos, in quibus aliquando Trisantiam interpretatur puerorum aut monachorum turmam, sic forte dictam a Gallico Trezain, Tredecim, quod essent duodecim monachi, quibus decimus tertius praeerat decanus. Malim ubique claustri alas intelligere.

TRISCABINA CHARTA, inscribitur formula 88. ex Lindenbrogianis: in textu vero, nunc igitur complacuit nobis, atque conuenit vt talem chartulam Triscabinam seu ingenuitatis ipsi seruo nostro nomine illo fieri et firmari rogaremus, etc.

TRISCAMERARIVS, Dignitas Palatina, Camerarii dignitate inferior. Chartam Friderici I. Imp. an. 1162. apud Diagum lib. 2. de Comitib. Barcinon. cap. 174. subscribunt prae caeteris Principibus, Rodulfus Dapifer, Hermannus Camerarius, Bertolfus Triscamerarius, etc. Alia Friderici II. Imp. an. 1244. apud Goldastum to. 2. Constitut. Imp. p. 6. & Ioan. Noppium in Chron. Aquisgran. l. 3. n. 1. Wilhelmus Aduocatus Aquensis, Henricus frater ejus Triscamerarius noster, et fideles nostri, etc.

TRISCARE. Mamotrectus ad lib. Esther c. 8. Tripudiare quasi cum tribus pedibus saltare, vel chorizare, sive Triscare. Tresche, Saltatio, tripudium. V. Trepare & Tripare.

TRISCELES. V. mox in Trisiles.

TRISCHISMA, Tertium vel triplex schisma. V. locum in Quartischisma.

TRISCVRRIVM, Papiae, Multiplex scurrilitas. Guibertus lib. 1. de Vita sua c. 11. Legitur apud Iuuenalem Sat. 8. nisi cum Scaligero legatur Transcurria a currendo. V. Vossium in Etymol. v. Scurra, et Hofmannum in Triscurria.

TRISELLVM, V. Trasellum.

TRISESINA. V. mox Trissesina.

TRISILES. Papias, ex Isidoro lib. 20. c. 4. Trisiles, Graece tripodes. Trisilis, a tribus liciis. Isidorus habet Trissiles. Gloss. Anglo Sax. Aelfrici: Trisilis: Thrifotad faed. Vbi Somnerus emendat Trisceles, ex Gr. τρισκελής. Sax. thri, tres, fox, pedem significat. V. Salmasium ad

ad Lampridium in Commodo cap. 10. et Hofmanni Lexicon in *Trisciles*,

TRISIPPIVM, *Rotula seu nota impressa malis equorum emeritorum*, in Amalthea.

† TRISLICIVM, culcita ex tela crassiori, Gall. *Treillis*. Inuent. a. 1320.

TRISOMVM, Sepulcrum trium corporum capax. In Coemeterio Cyriacae, via Tyberina, Romae:

SE. BIBA. EMET. DOMINA.
LOCVM. A. SVCCESSVM.
TRISOMVM. VBI. POSITI.

V. *Bisomum* & Glossar. med. Graecitat. in *τρίσωμον*.

TRISORIVM, f. pro *Drisorium*, mutato *d* in *t*, vt saepe fit, Abacus, vbi vasa reponuntur ad ministerium mensae, vt supra *Dressorium*. Vide ibi. Magnum Chron. Belgic. p. 402. edit. Pistor. *Principes intrauerunt refectorium S. Maximini, quod sic erat ornatum: primo Trisorium decem scabellorum per modum graduum, etc.* V. mox *Trissadorium*.

TRISPEDIVM, Vas tribus pedibus constans. Inuentarium an. 1347. to. 2. Hist. Dalphin. p. 556. col. 1.

TRISSADORIVM, vt supra *Trisorium*. Ordo Rom. apud Mabillon. to. 2. Musei Ital. p. 487.

TRISSARE, De sono hirundinis dicitur Auctori Philomelae v. 26. *Trissat hirundo vaga.*

TRISSESIVA, apud Papiam MS. *Crassitudo*. Editus habet *Trisesiua*.

TRISSONVM, Pilum, Gall. *Pilon*. Charta an. 1329. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Item, vnum mortarium cum suo Trissono.*

TRISTA, TRISTRA. Cokus part. 4. Instit. p. 306. *De tristis, ancientes written traistis, and is deriued of traist, i. trust, and signifieth. Vbi alii homines manentes in eadem foresta tempore, quo Dominus chaceauerit, in eadem venire debent, et confissi sunt, Anglice, are trusted, ad tenendum leporarios certis locis assignatos pro feris ibidem expectandis et capiendis.* Ethelredus Rieuallensis Abbas in Geneal. Regum Angl. cap. vlt. *Rex cum caeteris superior constitisset, secundum legem venandi, quam vulgus Tristam vocat, singulis proceribus cum suis canibus singula loca delegat, etc.* Inquisitiones de forisfacturis diuersis super foresta Dom. Regis art. 13. in Additamentis ad Matth. Paris: *Inquiratur . . . si aliqua antiqua Tristra D. Regis, villa, vel domo, leuatis, vel clauso impediatur: per quae deductus Domini Regis impediatur.* Praeterea Cowello dicitur immunitas ab illa seruitute forestae incolis imposita, qua quisque obligatur canem venaticum alere, & paratum in manu sua tenere, dominoque suo praesentare, quandocunque illi placuerit in foresta sua versari. Charta Edw. III. Regis Angl. to. 2. Monast. Anglic. p. 827.

TRISTABILIS, Tristis, molestus. *Tristabilis euentus*, in Litteris an. 1341. apud Rymer. tom. 5. p. 2[illegible].

TRISTAMEN, Tristitia, animi dolor, in Actis S. Vrbici, to. 1. Aprilis p. 252.

TRISTARE, Tristem facere, contristare, Gall. *Attrister*. Onomasticon: *Tristo, λυπέω*. Will. Britto lib. 10. Philipp.

Indigno Tristauit funere campos.

Et lib. 11.

Et tristi Tristassent funere mundum.

Ioh. de Ianua: *Tristare, tristem facere, turbare: Tristari, dolere, tristem esse. Tristari*, pro Tristem esse vsus etiam Seneca lib. 2. de Ira c. 7. et de Prouid. c. 2.

† TRISTARI, aegre ferre. Ch. a. 1007.

TRISTATAE. Hieronymus in cap. 23. Ezechielis: *Tristatae apud Graecos nomen est secundi gradus post regiam dignitatem, quos nos Magistratus vtriusque militiae et Praefectus annonarii tituli vocamus.* Exod. 14. Καὶ ἔλαβεν ἑξακόσια ἅρματα, καὶ Τριστάτας ἐπὶ πάντων. *Et accepit sexcentos currus electos, et Duces super omnes.* Et 4. Regum. 7. Καὶ ἀπεκρίθη

regibus à Τρισσάτις, et respondens nunc de Ducibus. Fridegodus in Vita S. Wilfridi c. 15.

Convenere Duces, nec non basilica pubes,
Tristatae, Comites, vulgi promiscua strages.

Et cap. 47.

Non Reges, non Tristatas, Regumque clientes.

TRISTATIO, tristitia, moeror, t. 6. Sept. p. 654.

TRISTEGA, TRISTEGVM, Aedificium constans tribus tabulatis, (quae κατασγεώματα vocat Cantacuzenus lib. 1. Histor. cap. 36.) contignationibus, vel *coenaculis*, vt habet Hieronymus in Ezechielis c. 41. Io. de Ianua & Will. Britto in Vocab. & Auctor Mamotrecti: *Tristegum dicitur locus tricameratus.* Papias: *Tristega, tricamerata, a trino tegmine, vel tribus tectis.* Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 3. *Tabulata, superiora tecta et Tristega.* Τρίστεγον, in Actibus Apost. 20. 9. & in Vita S. Eupraxiae Virg. c. 4. Ita *Tristega*, proprie est cubiculum superius, tametsi saepe pro quouis vsurpetur. Abdias Babylon. lib. 3. Hist. Apostol. p. 26. TRISTEGA, Officina mercatorum. Charta Guarini Episcopi Ambian. an. 1145. in Chartul. Ecclesiae Ambian. TRISTEGA, Latrina. V. *Priuata*. TRISTEGA, Machina bellica, turris, tribus constans tabulatis. Sugerius de Consecr. Eccl. S. Dionys. p. 353. BRISTEGA, perperam pro *Tristega*, non vno loco apud Will. Brittonem in Philippide lib. 4. p. 138. Vbi frustra Gaspar Barthius vocem a Germanico arcessit. V. *Belfredus*. TRISTEGVM, Machina lignea in campanariis, in quibus pendent campanae, vulgo *Beffroy*. Liber Miraculor. S. Bertini c. 3. apud Mabillonium. TRISTEGVM occurrit alia, sed incerta notione apud Knygthon. l. 1. de Euentib. Angl. c. 2. *Et post prandium cum intraret cameram, vidit vnum Tristegum cum imagine ad similitudinem vnius sagittarii, tenentis arcum cum sagitta.* Forte Tabulatum. TRISTEGON, nescio qua perinde notione vsurpet Petrus Subdiaconus Neapolit. Ecclesiae de Miracul. S. Agnelli Abbatis:

Tristegon vberius, decurrat sancta profando
Agnelli sancti miracula sancta canendo.

TRISTELLVM, idem quod *Trestellum*, Tripedis species, Gall. *Tresteau*. *Vnum lectrum, duo desques et tria paria Tristellorum*, in Litteris an. 1405. apud Rymer. to. 8. p. 384.

TRISTIFICATIO, Tristitia. Vita S. Columbae Abb. to. 2. Iunii p. 233.

TRISTIMONIVM, Tristitia, vt *aegrimonium*, in Fragmento Petronii de Coena Trimalcionis p. 51.

TRISTIS, Seuerus. Vulcatius de Cassio: *Haec Epistola ejus indicat, quam seuerus et quam Tristis futurus fuerit Imperator.* Capitolinus in Maximo: *Fuit cibi auidus, cibi parcissimus, ad rem veneream nimis rarus, domi forisque semper seuerus, ita vt et Tristis cognomen acciperet.*

† TRISTITER, triste. Lit. remiss. a. 1359.

TRISTITVDO, Tristitia, Apuleio in Apologia.

TRISTRA, Idem ac *Trista*, quod vide.

TRISTVRA. V. *Transitura* in *Transitorium*.

TRISTVS, Improbus, prauus, Ital. *Tristo*. Vita B. Columbae Reatinae, to. 5. Maii p. 367. * *Trista, Trista, semper vis proteruire.*

TRISYRTICVM, quod tripliciter possumus interpretari, siue quod trifariam sumitur, seu *trahi* potest, a τρὶς, ter, & σύρειν, trahere. V. Vossium lib. 4. de Vitiis serm. c. 53.

TRITA, Pulmentum ex rebus tritis. Statuta S. Claudii p. 81. *Die Natiuitatis Domini .... debet pittantiarius ministrare .... generalia Tritarum.* Supra in voce *Carno*, *Trita* male editum pro *Trista*.

TRI-

TRITAE: *Tritarum societas*, seu *Tritorum*, vel *Trituratorum*, Germanis *der flegeler*, id est *Flagellatorum*, sic dicta quaedam militaris turma, seu societas, forte quod armorum vice *flagella rustica* deferret, vel quod *blada* seu triticeas messes passim *detereret*: nam alii fuere a *Flagellatoribus*, de quibus supra egimus. Historia Landgrauiorum Thuringiae c. 105. *Eodem an.* (1411.) *incepit societas Tritarum, id est: Der flegeler, quorum capitaneus fuit ille, etc.* Cap. 157. *Ex illa liga Tritarum, videlicet der flegeler, etc.*

TRITARE, *Frequenter terere*, Ioh. de Ianua.

TRITENNALE, *Tritennarium*. V. *Tricenarium*.

TRITEVS. V. *Typica febris* in *Typus*.

TRITHEITAE, Τριθεῖται, Haeretici sic dicti, quod tres in SS. Trinitate substantias & naturas per omnia similes esse dicebant, quamuis tres Deos dicere omnino refugerent. De his Biblioth. Photii cod. 24. p. 16. Tritheïtarum ducem Ioh. Philoponum, Philosophum Alexandrinum, tempore Phocae Imp. fuisse scribit Nicephorus Callisti lib. 18. c. 46. & 47. V. Leontium de Sectis, act. 5. pag. 476.

TRITHINGA, Saxonice *thrihingar*, apud Anglos, dicitur tertia pars Comitatus, seu centuria, cui, qui praeerat, *Trihingerefas* dicebatur, ad quem deferebantur causae, quae definiri non poterant in Wapentachiis, seu Hundredis. Quod autem in *Trithingis* definiri non poterat, ferebatur in *Scyram*. Ita Leges Edwardi Confess. 34. & ex iis Fleta lib. 2. c. 61. §. 23. Hanc autem partitionem Aelfredo Regi adscribunt Scriptores Angli. Annales Wintoniensis Ecclesiae de Eluredo Rege: *Iste instituit Hundredos et Tithingas ad latrones inuestigandos*. Id ipsum tradunt Ingulfus p. 870. & Matthaeus Westmonasteriensis an. 892. qui hoc loco *tithingas* pariter habet: *Centurias, quas Hundredos, et decimas, quas Tithingas appellant*, *Trithinge*, etc. TETHINGA, in Charta Ioannis Regis Angliae an. 1215. pro Libertatibus Angliae an. 1215. TRITHINGA, sumitur etiam crebro in veteribus Chartis Anglicis, pro, *quietum esse de sectis* [illegible] *riae Trithingarum*, apud Ingulfum p. 875. & in Monastico Angl. to. 1. p. 372. 387. 390. hoc est, obligatione eundi ad placita *Trithingarum*.

TRITICERVM BLADVM, Triticum, in Tabulario Calensi p. 175.

TRITILE, *Quod teri potest*, in Gloss. Isid. & de Ianua; *Combrisables*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

TRITIO, *Actio terendi*, *contritio*, Iohanni de Ianua; *Combrisemens*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

TRITISCIVM MOLENDINVM, pro *Triticeum*, in Charta Walthen [illegible] Gant Comitis, apud Edw. Bissaeum in Notis ad Vptonum pag. 86.

† TRITOLITAE, haeretici, iidem qui *Tritheitae*, in Gloss. vet. Cod. 7613.

TRITONVS, Sonus inconcinnus, Gall. *Triton*. Guido Abb. Ord. Cister. Ms. de Arte Musica.

TRITOR, Τορευτής, in Gloss. Lat. Gr. & Gr. Lat. Melius in MS. Sangerman. πορευτὴς, Viator, qui terit iter.

TRITORIVM, θριβὰς, in Glossis Lat. Gr. & Gr. Lat. Regestum vetus [illegible] Pittone laudatum in Annalibus Eccl. Aq. p. 164. *Quaedam aedificia . . . . cum pradellis*, [illegible] *dariis*, *Tritoriis*, *claustris*, *etc.* Locum intelligo vbi frumentum, vel racemos terebant.

TRITTERI, Milites. V. *Ritteri*.

TRITVLARE, pro *Triturare*, in Bulla Gregorii IX. PP. apud Cencium inter Census Eccl. Rom.

TRITVRA, Claua, ni fallor, a terendo sic dicta. Diarium belli Hussitici apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. pag. 168. *Multitudinem armatorum fugabant*, *Trituris bene* [illegible] *optimis armis armatos* [illegible] *et vsque ad mortem saepe prosternendo, etc.*

TRITVRARE, Excutere frumenti grana terendo, apud Madox Formul[illegible]

ul. Anglic. p. 359. Metaphorice idonius lib. 7. Ep. 6. dixit *Trituri variis passionum flagellis.*

TVRATORES. Necrologium Ecclesiae Carnotensis: *Acquisivit etiam apud Mennesim generaliter quicquid Major habebat in granica Capituli, scilicet duos Trituratores, ventat, pesait, lentilat, fanat, praeter unam minam avenae, quam habet propter submonitionem saccorum.* Ali-, 2. Id. Mart. *Pro cujus anniversario habemus quatuor Trituratores granchia de Clauso villari.* Rursum: *Acquisivit huic Ecclesiae quicquid Major de Nongento fisci habebat in granica de Gaesuilla, videlicet unum Trituratorem, et stramina, et ragia, et paleas, et pilonem, et xiacum, et pesas, et fanat, et duos trituratores, quos Major de Ioy habebat in granica de Ioy.* Vsus est ac voce Columella pro eo, qui frumenti grana flagellis excutit: quae otio locis allatis potest accommodari.

TVS, Τρίτος, Tertius. S. Bern. e cantu seu correctione Antiphonarii n. 3. *Quatuor enim sunt diversitates seu maneriae cantuum . . . hae apud Graecos vocantur Protus, Deuterus, Tritus et Tetradus.* Iisdem vocibus ad varios musicae modos significandos vtitur Aurelianus Ion. Reom. in Epist. an. 851. apud Marten. to. 1. Amplisſ. Collect. col. 123. Statuta Canonic. Regular. apud R. Duellium lib. 1. Miscell. p. 104.

Horam post Tritam tunc Tertia perficiatur.

TRIVALLVS, fasciculus, vt videtur. Monum. eccles. Aquileg. p. 48.

TRIVARIA PHILOSOPHIA. V. *Trivium.*

TRIVARIVS. Acta Martyrii SS. Maximiani et Isaaci: *Venerant ergo ad veterem militum cunes et Trivarii fustibus onerati, etc.* Vbi forte leg. *Triarii.*

TRIVERBERO, Καρτερικὸς ἐν πληγαῖς, in Glossis Lat. Graec. Qui fortiter verbera sustinet.

† TRIVIALE VOLVMEN, in tres partes diuisum, cujusmodi est Liber de cultu vineae domini.

TRIVIALIS. V. mox in *Trivium.*

TRIVISIO, In tres partes diuisio. Acta praeuia ad Concil. Pisanum an. 1409. to. 7. Amplisſ. Collect. Marten. col. 1007.

TRIVIVM, Grammatica, Rhetorica, & Dialectica; vt quatuor aliae liberales artes, *Quadrivium*, nempe, Astrologia, Geometria, Arithmetica, & Musica. Vgutio: *Nota, quod Grammatica, Rhetorica, et Dialectica dicuntur Trivium, quadam similitudine, quasi triplex via ad eloquentiam.* Balbus in Catholico, et Ioannes de Ianua: *Grammatica, Dialectica, et Rhetorica dicuntur Trivium, quadam similitudine quasi triplex via ad idem, id est ad eloquentiam. Arithmetica vero, Musica, Geometria, et Astronomia dicuntur Quadrivium, quasi quatuor viae ad idem, id est ad sapientiam tendentes. Vnde et Triviales dicuntur, qui docent, vel qui student in Trivio, sicut Quadriviales, qui in Quadrivio.* Perperam igitur Valla per *Trivium*, solam Grammaticam intelligi, sicque nuncupatam, quod in triuiis & compitis doceatur, scripsit. Prologus in Vitam S. Maximini Martyris MS. *Sed inter omnes illi judicati sunt, summam sapientiae attigisse, qui Trivium illud terere conati sunt, in quo requiritur diuinarum humanarumque peritia rerum; quod constat in Physica, Ethica, et Logica, etc.* Braulio Caesaraugust. in S. Isidori Vita: *In Trivii eruditione conspicuus, in quadrivii inuestigatione perfectus.* Vita Lietberti Episc. Camerac. c. 3. *Ducitur sitibundo pectore currens ad fontem Philosophiae, et saporis Tripertiti septem riuos ebibens, modo studet Logicae, nunc insudat Physicae, sic intendens vacat Ethicae. Trinaria*, seu potius *Trivaria Philosophia*, in Epistola Christiani ad Honorium Solitarium, seu Augustodunensem, de Imagine mundi. Vide Petrum Damian. lib. 6. Ep. 3. Lib. de Disciplina Scholarium c. 2. 6. Chronicon Augustan. 2. pars.

part. c. 2. &c. & supra in *Quadriuium.*

TRIVMPHALIS. V. *Carticellae triumphales.*

TRIVMPHALITER, Triumphando, in Epistolis Frederici II. Imp. apud Marten. to. 2. Amplis. Collect. col. 1150. *Triumphaliter regnare*, i. gloriose, in Chartis ann. 1456. & 1490 e Schedis Pr. de Mazaugues. *Triumphaliter antiphonam explicare*, vel *canere*, Guidoni lib. 1. Discipl. Farf. c. 18. 23. & 41. dicitur, cum antiphona quae ad *Magnificat* cantari solet ter repetebatur, vt mox dicetur in *Triumphare.*

TRIVMPHARE, Vincere, hostem superare, apud Ottonem de S. Blasio cap. 7. Albertus Argentin. p. 138. *Triumphauerant enim Veneti cum domino Mediolanensi, ita quod potentes fuerunt.* Sic *Triumphare*, est causam vincere, in Iure Hungarico, vt auctor est Sambucus. TRIVMPHARE, illudere, t. 2. Iun. p. 372. TRIVMPHARE ANTIPHONAM dicebant Scriptores Liturgici, cum Antiphona ad *Benedictus*, vel *Magnificat* decantari solita ter repetebatur, 1º. ante *Gloria Patri*, 2º. ante *Sicut erat*, 3º. integro versu finito. V. Martenium de antiq. Eccl. Disciplina in diuinis Officiis pag. 28. & *Triumphaliter.* TRIVMPHARE INTROITVM, Simili notione. Capitulum gen. S. Victoris Massil. an. 1312. TRIVMPHARE KYRIE ELEYSON, Gaufrido Vosiensi in Chronico c. 59. dicitur, cum inter *Kyrie* & *Eleyson* verba quaedam inserebant, eo quo jam dictum est modo in *Farsa* 2. ibi vide. TRIVMPHATIO, Triumphatus, seu ipsa triumphi palma. Exstat apud Mabillon. de Liturg. Gallic. p. 458. Epistola S. Augustini inscripta *Domino vere sancto, palmae triumphatione decorato et pontificali officio coronato, Bibiano ortodoxo*, Santonicae ciuitatis antistiti. TRIVMPHATOR, qui triumphum agit, apud Apuleium in Apologia & lib. de Mundo, S. Cyprianum Epist. 34. c. 2. Interpretem Bibliorum & alios recentiores. TRIVMPHATORIVS, Pertinens ad triumphum. Ve[rba] *Triumphatorium et insultatori[um]* Tertulliano lib. 5. aduersus Ma[rcio]nem c. 10.

† TRIVMPHOSVS, celebratione [di]gnus. Gabr. Barelecta in Serm.

TRIVMPHVS. (1) Ludi genus [char]tis pictis, Gall. *Le Triomphe.* [Me]moratur in Statutis Pistorien[sibus] (2) † Priuilegium, in Ch. a. [...] (3) † Laetitia, gaudium. Bar[eleta] in Serm.

TRIVNDALES, *Pelagi vortices*, [apud] S. Columbanum, Epist. 4.

TRIVTA, Pullus ceruinus. V. T[...]*dis.*

TRIVVA, Securitas, *Treu*[*ga*]. *Treua.*

TRIVVLGI. Sanutus lib. 2. par[t.] c. 8. *Nono eget dictum nau[igium] ollulis calce plenis, et etiam [cum] vasis molli sapone plenis, inter [...] ollulas atque vasa sint aliqua [instru]menta ferrea, quae Triuulgi vul[gari]ter appellantur, et etiam alia [instru]menta ad accendendum ignem, [et] etiam sagittandum loco et tem[pore] opportuno, etc.* Videntur el[...]*buli*, Italis *Triuoli*, Gallis *Cha*[*us-*]*trapes.*

TRIZA. Fridericus II. Imp. lib. 1. [de] Venat. c. 23. de bistardis, qu[ae] bentur in desertis: *Habent p[lumas] eleuatas in medio capitis per lo[ngum] vsque ad dorsum, ad modum T[riza]rum seu Trizarum.* Quo post[eriori] voce expressit Gall. *Tresse*[,] *Trica.*

TRIZOLICVS, TRIZOLINVS, T[RI]ZOLVS, (sic varie scribitur) [inter] accipitres recensetur adjungitur *falconis*, *austuribus* & *sparu*[*eriis*] in Statutis Cadubrii lib. 3. c[...] & 83.

TROA, Species ligni seu trunci [in]star mensae, Gall. *Billot.* Sta[t.] Vercell. fol. 94. recto: *Quod mensurae debeant esse firmatae cu[m ca]thenis ad Troam siue lignum [in] quo mensurabitur ipsum vinum, [ita] quod abinde remoueri non possint [ullo] modo.* Eodem fol. vo. *Quod* (*m*[*en*]*surator*) *teneatur habere et tenere cathenas firmatas in Troa vel dis*[...]

TI[...]

OBATICVM. V. in *Trabatiium*.

OCCA, Species vestis superioris cclesiae praelatis in vsu, pro *Roccus*, ni fallor. V. in hac voce. Protocollum de reformatione tom. 1. Concil. Constant. col. 644. *Sub habitu clericali intelligatur quoad Praepositos, quod portent rochetum et cappam, vel Troccam, vel mantellum, quoad regulares, quod portent habitum suae religioni conuenientem.* Vbi fortassis scriptum fuit *Roccum.*

OCCVS, Calo, Gall. *Goujat*. Chron. Halberstad. ad an. 1199. *Tam inordinate autem soluta fuit haec expeditio et confuse, quod nec Troccis, id est calonibus, portiones dederunt, etc.*

OCELLVS, Fasciculus, Gall. *Trousseau*. Charta Conuentionum inter Carolum I. Comitem Prouinciae & Arelatenses an. 1251. art. 22. *Racines factas tam in Trocellis, quam in rebus aliis in stratis publicis terrae vel aquae, etc.* V. *Trossellus* in *Trossa*.

TROCHA. (1) Florum vel gemmarum fasciculus, Gall. ol. *Troche*, in Ch. a. 1376. (2) Piscis genus, Gall. *Truite*, in Ch. a. 1308. V. *Trocta*.

OCHETVS, Trutina publica, vt videtur. Regest. Episcopat. Niuern. an. 1287. *Item illi qui emunt lanas et agniculos et ponderant ad Trochetum, debent in festo praedicto duos denarios quilibet.* V. *Trona* & *Turnus* 3.

OCHLEA, Supplicii genus apud Veteres, in Martyrum cruciatibus adhibitum. Proprie rota est, vt habet Baronius ad diem 7. Septembris, & post eum Baluzius to. 2. Miscell. p. 496. rotam continens volubilem, per quam funis tractorius immissus ligatum brachiis reuinctum reum sursum trahit, vel emissus deorsum relaxat. Hic cruciatus memoratur in Passione S. Pontii n. 19. apud eumdem Baluz. to. citato pag. 137. *Trochleae tormentum*, p. 326. V. Altaserram ad l. 5. Greg. Tur. c. 49. & Gallonium de Martyrum cruciatu.

TROCHVS. Acta S. Quirini Mart. lib. 1. n. 5. *Erat huic in aula Pipini filius tenerrimus, qui cum coaetaneum sibi principem natum dicti Regis ludo stacherum saepius superaret, exorta in lusu rixa, Trocho per tempora a Regis filio fuit trajectus.* Notus fuit Latinis *Trochus*, vel pro *turbine, qui flagello percutitur et in vertiginem rotatur*, vel pro *rota, quam currendo pueri virga regunt*, vt habet vetus Scholiastes Horatii. Prima notio potest accommodari loco laudato; cum enim cuspidatus sit turbo, fieri potest vt quis alterius tempora *trocho* seu turbine trajiciat. Scio veterem Horatii Scholiasten a viris doctis, Salmasio ad Martialem lib. 14. Epigr. 168. Vossio lib. 1. de Vitiis serm. c. 26. reprehendi, quod *Trochum* cum *Turbine* perperam confuderit; id tamen ab aliis postea Scriptoribus rursum factum est; vnde nihil mirum si & in Actis S. Quirini pro *turbine*, *Trochus* vsurpetur.

† TROCIEYRA, pars instructus equini f. postilena, Gall. *Croupiere*. Compus. Ms. a. 1334.

TROCINVS, *Sectae genus arduum*, in Glossis Isidori. Pithoeus in Excerptis habet *Trotinus*.

TROCIVM, Modus agri apud Majoricenses. Charta Majoricensis an. 1316. *Vendimus D. Sancio Regi Majoric. vnum Trocium terrae, in quo sunt et esse debent* 10. *quarteriatae terrae.* Alia: *Vendimus quoddam Trocium terrae sum laboratum quam eremum.*

TROCTA. (1) Piscis fluuiaticus notissimus, Gall. *Truite*, vel, vt alii efferunt, *Troite*, Italis *Trutta*. Ceremoniale Ambrosianum apud Puricell. in Monument. Basilicae Ambrosianae p. 98. De trocta vide etiam Vinetum in Ausonii Idyllia p. 250. et infra *Troita*. Aliud est genus *Troctae*, de quo S. Ambr. lib. 5. Hex. c. 3. *Alii ova generant, vt ii quos Troctas vocant, et aquis fouenda committunt.* Hinc emendandus est Papias, qui scribit: *Tructa piscis*

est

est varius, qui alua generat, et aquis committit fouendo. Aeliano τρώκτης est Amia, piscis marinus. V. *Trutta*, Martinium in *Trocta*, & Hofmannum in *Trutta*. (2) † Glossae Caesar. Heisterbac. T. I. Hist. Trevir. *Quid sit troctas et porcellos ignoramus; scio tamen bene, quod troctae non sunt pisces.* F. sus femina, V. *Troga*.

TROCTINGI. V. infra *Trotingi*.

TROCTVS, Citatus equi gradus, Gall. *Trot*, Ital. *Trotto*. Dom. de Grauina Chron. apud Murator. to. 12. col. 710.

TROFA. Tabularium Casauriense: *Recepi a te in cambio terram tuam in vittrio, cum una Trofa de fica super se habente.* Aedificium quoddam, domus, vt videtur.

TROFFA FORNI, pro *Trossa*, nisi me fallo, Fasciculus, Gall. *Trousse*. V. locum in *Bubors*.

TROFIMA, TROFINA. Chronicon Parm. ad an. 1278. apud Murator. to. 9. col. 791. *Fecerunt depingi figuram ejus ad Trofinam Ecclesiae S. Petri . . . ad quam figuram magna miracula dicta sunt fieri ad curandum infirmos.* *Trofima* legitur in *Tribuna*, idemque esse omnino videtur. V. ibi.

TROGA, Sus femina, Gall. *Truie*. Tabular. Vosiense fol. 33. *Adferat . . . . 1. popadam et explectum et suem.* Mox habetur *explectum et Trogam*. Passim occurrit ibi. V. *Troia 1*.

TROGALA, Τρογιλία, (τροχαλία) χάλις, in Glossis Lat. Graec. *Tolleno*.

TROGALIVM, *Cicer frictum*, Aegyptiis, apud Cassianum Collat. 8. cap. 1.

† TROGLIVS, aquaticulus, Ital. *Truogolo* Stat. Saluc.

TROGLVM, Riuus, canalis vel aquaeductus. Statuta Montis-regalis p. 274. V. *Trolum*.

TROGVLVS, *Cuculla, vestis Monachalis*, Papiae. Vita S. Egwini Episc. Wigorn. n. 16. *A primaeuo juuentutis flore semper vsus fuit cilicio . . . ad carnem nudam indutus erat Trogulo, ipsam debilitatem et infirmitatem carnis suae corporali macerati[one] et jejunia devincens.* Vita S. Ma[...] Abb. c. 1. *Sub Monachali ta[...] semper asperrimo ca scapulis vsque renes induebatur Trogulo.* Vita Genulfi, l. 1. n. 20. *Asperrimis pilis reinduebatur Trogulo.* Lib. 2. [n.] 2. *Sed asperrimo cilicii Trogulo [...] ditatem corporeae fragilitatis [...] rens.* Ex his facile colligitur *Trogulum* genus cilicii fuisse, atque a[...] cucullae maxime distinctum.

TROIA (1) Machina bellica, Gall. *Truie*, seu *Troye*, vti suem [...] Consuetudo Solensis tit. 15. art. [...] tit. 16. art. 5. ita dicta, quod [...] murum, vt sus, subvertat. Turpin c. 9. *Septimo mense aptans [...] murum petrariis, et mangonellis [...] Troiis.* Quo loco Meursius pe[r]ram *ftois* reponit; est enim *Tr[oia]* nostrum, *Truie*. Meminit praete[rea] ejusmodi machinae. c. 102. [...] vol. Sed vix crediderim ex ge[nere] *balistarum* fuisse, vti vult Hot[...] tes, cum probabilius sit, inu[...] ad suffodiendos muros, eamdem esse, quae ab aliis Scriptoribus vocabulo Latino, *Sus* appella[tur]. V. in hac voce. *Troiam* autem [...] teribus Latinis pro sue accipi [...] Pomponius Sabinus ad 1. Aen. *Armaque fixit Troia: Troia, [...] nomine in Latio scrofa appella[tur] etc.* Sed et in Regesto Cam[...] in Andibus fol. 47. occurrit: [...] *natur etiam in longo alneto per singulos annos 5. ceruos, totidemque [...] vas, 5. porcos, totidemque Tr[oias]* V. *Bestemiae*. (2) Idem quod *T[re]va*, si non est ita legendum, Gall. *Treue*, Induciae. Chron. Episcoporum Merseburg. apud Luden[...] tom. 4. Reliq. MSS. p. 410. *I[n]dem factis Troiis et placitis [...] tis . . . . tali pacto adjecto*, etc.

TROIAE PONDVS, apud Angl[os] [...] citur quod 12. vncias in libr[a] [...] merat. Spelmannus.

† TROILLIVM. (1) Molend[inum] quo grana ad oleum conficie[ndum] premuntur. Ch. a. 1315. (2) [...] panae instructus, a Gall. T[...] Ch. a. 1282.

ITA, Idem quod *Trotta*, Piscis tus, Gall. *Truite*, quibusdam *vite*. Statuta Cisterciens. an. 1199. *Trotta*.

ITARE. Gloss. Lat. Graec. *Troi-* χυρίζω, φιλλαφῶ. Legendum *ade*, vt emendat Vulcanius.

ROLHALTORIVS, ad trolium orcular pertinens. Ch. a. 1375.

LIARE. Tabularium S. Theofre- in Velauis: *Dedit in eadem villa rniaco, vineam cum Troliare*. m quod sequens.

LIVM, Torcular, Lemouicensi- , *Treuil*. V. *Trullum* 1. Tabular. uatense fol. 95. *Et juxta Trolium Valeira*. Tabular. Dalonense fol. *Factum est hoc apud Exidolium in no Trolii Dolon*.

LLERIVS, Olearius a *trolio* sic tus. Processus an. 1339. tom. 1. t. Dalphin. p. 128. col. 2. *Et a gulis Trolleriis singulis annis reci- re vnum lampadā olei*.

ROLLIETVM i. q. *Troillium*. Ch. 1390.

LVM, Cloaca, canaliculus, per em effluant aquae pluuiales. Sta- ta Mutinae rubr. 20. *Quaelibet rsona ciuitatis habere Trolum te- atur tempore pluuiarum, et de ca- letis expellere putredinem debeat*. ox f. ejusdem originis, cujus est allica *Trou*, Foramen. V. *Troglum*.

MALIVM. Retis species. V. *Tra- alium*.

MBA, Ital. Tuba, buccina, Gall. *rompette*. Vtitur Ioh. Demussis Chronico Placent. ad an. 1259. ud Murator. to 16. col. 470.

MBARE, Verbum Ital. Buccina- , tuba canere, Gall. *Trompetter*. hron. Parm. ad annum 1295. apud urator. to. 9. col. 829.

MBATOR, Ital. Buccinator, Tu- cen, Ital. *Trombatore*, Gall. *Trom- tte*. Computus an. 1349. to. 2. st. Dalphin. p. 585. col. 1.

MBETA, Buccina, vel Buccina- r. Ital. *Trombetta*, & Gall. *Trom- tte* vtraque notione. Statuta ontis-regalis pag. 21. V. *Trompeta*.

MPATOR. (1) Idem qui *Trom- tor*. Cod. MS. Consuetud. Tolos. c. fol. 33. (2) † Irrisor, a Gall. *se tromper*, irridere. Ch. a. 1388.

TROMPERIA, Fraus, dolus, Gall. *Tromperie*, in Arresto Parlamenti an. 1394. apud Menesterium Hist. Lugdun. p. 78. col. 2.

TROMPETA, Tubicen, Gall. *Trom- pette*. Computus an. 1334. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 245. col. 1. V. *Trombeta*.

† TROMPHERIVM, aquae recepta- culum, vel aquae ductus, in Terre- ar. Bellijoc.

† TROMPILLATVR, tubicen, prae- co. Ch. a. 1362.

TRONA, Statera publica, seu *trutina*, apud Scotos & Anglos, vnde forte corrupta vox, vti censet Somnerus, qui eamdem putat cum ea, quam Angli *Troyweigth* vocant. Statuta Dauidis II. Regis Scotiae c. 39. *Or- dinatum fit, quod sit Trona ad lanas ponderandas in burgis regiis, per singulos portus regni, . . . et sit in quolibet loco Tronarius, qui percipiat de Rege vnum denarium de sacco*. Iter Camerarii Scotici cap. 1. *Custu- marii Tronae*. Cap. 30. *Et faciat, quod examinentur pondere Tronarum*. Adde Fletam lib. 2. cap. 12. §. 15.

TRONATORES, qui ad *tronam* lanas appendunt. Idem Iter Came- rar. cap. 15. *Tronatores calumnia- buntur, quod non custodiunt officium suum in teutando* (al. *Tronando*) *la- nas; sed quibussilam personis lanas tentant, etc.* TRONAGIVM, Ve- ctigal, quod pro *trona* pensitatur, in Fleta lib. 4. c. 1. §. 16. Mona- stic. Anglic. to. 1. p. 976. *Sint quieti de omnimodo pauagio, . . . cariagio, pesagio, terragio, Tronagio, pontagio. etc.* Ex iis emendo Litte- ras an. 1353. apud Rymer. to. 5. p. 762. col. 2. *Cum eadem lanae, coria, pelles et plumbum debite Tro- nata et cokettata . . . fuerint*. Leg. *Tronata*, i. ad *tronam* appensa. Sic & in aliis an. 1356. ibid. p. 875. col. 1. *Licentiam dedimus praefato Thomae, quod ipse dictos centum sac- cos lanae vsque dictam villam Bere- wici ducere, et eos ibidem per Tro- vam* (leg. *Tronam*) *pro lanis ponde- randis in portu villae Noui castri de- puta-*

putatum (deputatam) in praesentia collectorum custumarum nostrarum in dicto portu Noui castri, per Tronatorem (leg. Tronatorem) nostrum in eodem portu Noui castri ponderare, etc.

† TRONARE, concamerare, TRONATURA, concameratio, fornix. Cod. reg. 7887.

TRONARII. Charta Caroli M. ann. 795. apud Vghellum in Episcopis Aretinis, inscribitur *omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Gastaldiis, seu reliquis Tronariis, et cunctis fidelibus, etc.* Suspecta vox, quam frustra quaesieris in aliis ejusdem Caroli Diplomatibus. Hujus loco non semel occurrit *Centenariis.* An ita restituendum est? an legendum *Officiariis?*

† TRONCHA, TRONCHIA, truncus, stirps, Gall. *Tronc.* Comput. a. 1402.

† TRONCHETUS, sedile ligneum, in Ch. a. 1303. V. *Truncus* 7.

† TRONCHONUS, globus, in Stat. Cuman.

TRONCIRE, In frustra diffringere, Gall. *Tronçonner.* Fori Alcaconenses: *Et qui feriret de lancea aut de spada polaciada peite* 10. *sol. et si Tronciret ad altera parte, peite* 20. *sol. ad querelioso.*

TRONCUS, Arcula stipis recipiendae in aedibus sacris, Gall. *Tronc.* Obituarium MS. Eccl. Morin. V. infra *Truncus* 3.

TRONOLIARE CAMPANAS, in antiquo Consuetudinario Monasterii S. Marcellini Cantagilensis, Aera campana numerose modulateque pulsare, Gall. *Carillonner.* V. *Trinion.*

TRONUS, Ligustrum Germanicum, Gall. *Troéne*, Species arbusculae. Charta Sangerm. an. 1221. *Dicti homines in praedicto nemore capient .... Tronum, retortam, etc.*

† TRONSO, frustum, fragmentum, a Gall *Troncon.* Ch. a. 1407.

TROPARIUM, TROPARIUS, TROPERIUS, &c. V. in *Tropus.*

† TROPELLUS, grex a Gall. *Troupeau.* Ch. a. 1328.

TROPHIUM. Agnellus in Vita S. V... ficini Episcopi Ravenn. apud Mu... tor. to. 2. p. 101. col. 1. *Aed... catum est monasterium S. Petri, q... vocatur Orphanum Trophium.* ... gendum vnica voce *Orphanotrop... um*, locus vbi nutriuntur orph... V. *Orphanotrophium.*

TROPPUS, Grex, Gall. *Troup...* Lex Alamann. tit. 72. §. 1. *Si q... in Troppo de jumentis illam ... cem aliquis innolaverit, etc.* §. ... gregem vocat.

TROPUS. (1) Est quidam versi... lus, qui praecipuis festivitat... cantatur immediate ante Introit... quasi quoddam praeambulum... continuatio ipsius Introitus, vt ... bi gratia, in festo Natiuitatis, ... Introitum illum: *Puer natu... etc.* praecedit tropus iste: *Ex... est, de quo prophetae cecinerunt,... centes: Puer natus est, etc.* C... tinet autem tria *Tropus*, vide... *Antiphonam, Versum*, et *Glori...* Ita Durandus lib. 4. Ration. c... n. 6. qui haec subdit lib. 6. c. ... n. 3. *Hi autem versus Tropi ... tur, quasi laudes ad antiphona... vertibiles: Τρόπος enim Gr... conuersio dicitur Latine.* Conc... Lemouicense an. 1031. sess. 1. *... laudes autem, quae τρόποι Gr... nomine dicuntur, a conuersione ... garis modulationis, dum versu ... ctae Trinitatis a cantoribus ... retur, etc.* Infra: *Angelico ... hymno cum Tropis, id est, ... laudibus, ornatissime expleto...* Iam vero an Ecclesiae Graecor... τροπάρια aliquid commune hab... cum Tropis Latinorum, vide q... de iis commentati sunt Leo A... tius in Dissertat. 1. de Libris Ecc... Gr. pag. 62. 63. 64. Goaris ... Euchologium pag. 32. 434. 435... Meursius in Glossar. TROPI... GUBBES, apud Rupertum lib... de Diuin. Offic. c. 27. *Qui ... ctis luminaribus in ipsis Tenebr... praecinentibus cantatoribus, et c... respondente, flebili modulatione ... cantantur, incipientibus a Kyrie ... son.* TROPONARIUS, *Liber c... tinens τρόπους, id est, cantus, ...*

rum Introitu Missae dicuntur, praecertim a Monachis . . . . . Quidam etiam hunc librum Prosarum, a prosis appellant. Ita Belerus c. 59. & ex eo Durandus lib. 6. Ration. cap. 1. num. 26. TROPARIVM, eadem notione, in Vitis Abbatum S. Albani. TROPHARIVS, pro Troparium, Ordericus Vitalis lib. 3. p. 485. TROPERIVM, in l. 3. Provincialis Ecclesiae Cantuariens. cap. 17. Lindwoodus, librum sequentiarum interpretatur, vt & Warsius. 2) † Forte malus, t. 1. Sept. p. 14.

OSCELLVS, Fasciculus. V. in Trossa 3.

OSISCVS, pro Trochiscus, τροχίσκος, Medicamenti genus in orbiculos & pastillos fictum, Gall. Trochisque. Statuta Auenion. l. 1. rubr. 21. art. 11. In syruppis, cum ... (conseruis) electuariis, oppiatis, pillulis, Trosiscis, pulueribus, etc.

OSSA. (1) TROVSSA, Tributum, nescio quod. Gesta Abbatum S. Germani Autisiod. c. 15. Medietatem villae de S. Gregorio a Ioanne de Barris comparauit, gistum, costumas, Trossas, denarios, remanentiam hominum, etc. Charta an. 1304. in Tabulario Autisiodor. fol. 427. Super hoc, quod dicti homines dicebant, esse ibidem sub nomine burgesiae se transferre in posterum, et tallias dictorum Decani et Capituli, festagia, costumas, et Troussas, et alias redeventias praediales et reales propter hoc euitare. Trossae poccorum, vel forte porcorum, aliis praestationibus adduntur, in Charta Guillelmi Abb. Floriac. an. 1296. (2) Polyspastos, († seu potius orbicularium lignorum congeries, Isidoro Maleo-...) Nautis Gallicis Trosse. Occurrit semel & iterum in Informationibus Ciuitatis Massil. de passagio transmarino, e Codice MS. Sangermann (3) Fasciculus, Gallis Trousse, Trousseau. Charta Willelmi Comitis Niuern. in Tabulario Augustodun. Ecclesiae Si quis amodo in potestate hospitatus fuerit, pro 12. nummis, et gerba, et foeni Trossa annuatim saluus erit. TROVSSA, TROVBA, eadem notione Chartarium Maurigniac. TROSSVS. Charta Bellijocensis ann 1382. Sub seruitio duorum Trossorum feni. TROVSSIA, in Libertatibus de Ponte Vrsonis, inter Ordinat. Reg. Franc. to. 4. p. 641. TROVSSVLA, diminutiuum a Trossa. V. in Redorsare, et in Implagium 2. TROSSELLVS, idem quod Trossula, Troussel & Trousseau, in Consuet. Comitatus Burgund. art. 87. Britanniae art. 463. Trossellus & Troussellus, in Litteris an. 1291. to. 4. Ordinat. Reg. Franc. p. 23. n. 39. TROSCELLVS, in Concessione an. 1241. to. 1. Hist. Dalphin. pag. 189. TROSELLVS, in Epistola Eugenii II. PP. to. 3. Spicil. Acher., p. 482. TROVSSELLVS, in Libertatibus Pontis-Vrsonis, tom. 4. Ordinat. Reg. Fr. p 641 n. 42. TRVSSELLVS. Charta ann. 1173. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. p. 68. TROSSELLARIVS, qui trossellum, seu fasciculum defert. Libertates MSS. Villae-franchae concessae ab Archembaldo D. Borbonensi an. 1217. TRVSSARE, seu Trossare, Conuasare, supellectilem in sarcinas, seu Trossellos cogere, vulgo Trousser bagage. Knyghtonus an. 1347. Sed Franci nocte ante diem Iouis Trussauerunt quaecunque sua, quae cariare voluerunt, et retraxerunt se loco suo, etc. TROSSARIVS, idem, vt puto, quod Trossellus, fasciculus. Troussoire, in Pedagio Bapalmarum ex Chartul. Corb. 21. fol. 359. vo. De la Troussoire de toille XII. den. ob.

TROSSATVS, Diuisus, intercisus, interruptus. Statuta Arelat. MSS. In omnibus robinis de Camargiis, per quas transeunt viae publicae, quae sunt Trossatae per dictas robinas, illi quorum sunt dictae robinae, teneantur facere pontes,

† TROSSERIA, i. q. Trossa 3. fasciculus, in Ch. a. 1354.

† TROSSIS, vestis genus, vnde TROSSOLLVS, eodem sensu, in Ch. a. 1356.

TROSSO CERRI, Fragmen seu pars cerei. Tractatus Nazarii Thesaurarii cum Capitulo Autissiod. an. 1398.

✝ TROSSUS, thyrsus, in Gloss. Provinc. Lat.

TROTANUS, idem qui *Trutanus*, Erro, hariolus, mendax. Otto Frising. in Prologo de Gestis Friderici I. Imp. apud Murator. to. 6. col. 637. V. *Trutani*.

TROTARE, TROTTARE. Vgutio: *Succusso, frequenter succutio, et succussare, dicitur Trotare, et Succussatura dicitur Trotatura, et Succussator, Trotator equus dicitur, vnde illud: Gradarius equus mollis incessus, sine succussatura innitens. Equi Trotatores*, apud eumdem Vgutionem. Vincentius Beluac. lib. 32. cap. 21. *Itaque iter arripuimus, ... et equitando, quantum equi Trotare poterant . . . . omni die properabamus.* Cap. 25. sub finem: *Mutatisque frequentibus equis, nullatenus parcebatur eis, sed equitabamus velociter ac sine intermissione, quantum poterant equi Trotare.* V. *Tottonarius*. Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricult. cap. 6. *Equitator faciat ipsum* (equum) *per agros aratos summo mane Trotare, etc. Trottare* legitur apud Murator. tom. 12. col. 809. Ludewig to. 8. Reliq. MSS. p. 67. *Trottans*, pro Equus, apud Martenium to. 6. Amplissimae Collect. col. 3. Salmasius ad Hist. Aug. vocem a *Tolutare*, deducit: *Tolutare*, inquit, *Tlotare, et inde nostrum, Troter*. Nam tolutim incedere equus etiam dicebatur, qui *trepidabat*. Hinc *tolutarii* & *tolutares equi*, qui & *trepidarii*; a *torquere* vero, quod *trotator* equus sessorem torqueat, Carolo de Aquino in Lexico Milit. quod, si lubet, consule. Sed longe potius videtur vox orta a pedum equorum ita ambulantium sonitu. TROTARI dicebantur adulteri, qui per vrbem nudi traducebantur. Ea enim fuit apud Francos nostros recepta in adulteros & adulteras poena; quemadmodum olim apud Pisidas, vt auctor est Nicolaus Damascenus apud Stobaeum serm. 42. pag. 292. Charta [...] monis de Sabaudia D. Baugiaci [...] villa de Sagiaco, an. 1266. a[...] Perardum: *Pro adulterio 6. sol. [...] in adultero, quam in adultera [...] . . . retinemus, aut Trotabuntur [...] di per villam, si dictam poenam [...] cuniariam voluerint evitare.* T[...]TARIUS, TROTERIUS, Cur[...] vel pedissequus. Petr. II. Reg. [...] gon. in Charta MS. confirmat[...] Libertatum Catalaniae: *Mitta[...] nuncii per vicarios et alios offic[...] nostros pro citationibus faciendis, nominentur Correus*, (curren[...] cursores) *vel Trotarii, et cred[...] eis pro sola oblatione citati[...]*

TROTTONARE, pro *Trotare*. [...]dreas Aulae regiae Capellanus [...] Amatoriis.

TROTINGI, *Ioculatores*, Papiae [...] Longob. lib. 1. tit. 16. §. 8. *L[...] quidam ad suscipiendam sponsam [...] iustam sponsi cum paranymphis [...] Trotingis ambularent, peruersi [...]nes aquam sordidam et stercora [...] super ipsam iactassent, etc.* Ed[...] Heroldi pag. 257. aut *Trotingi [...]bularent*. Codex Estens. *cum pa[...]nympha et Thoringis*, teste M[...]torio to. 1. part. 2. p. 91. co[...] vbi per *Trotingos* lubentius [...]ligeret Comites sponsae siue pa[...]nymphos, quam ioculatores. E[...]dem opinionis est Vossius lib. [...] Vitiis serm. cap. 18. V. *Drut[...] Trutanus*.

TROTTA apud Italos, Piscis [...] Gall. *Truite*. Acta S. Francis[...] Paula to. 1. Aprilis p. 145. *N[...] potuerunt capere anguillam, sed [...]runt Trottam*. V. *Tructa*.

TROTTARE, TROTTONARE. [...] *Trotare*.

TROVA, TROVATOR, etc. [...] *Troua*.

TROUCADA, Morbus equinus. [...]racula MSS. Vrbani V. PP. [...] *dam mulus suus casu fortuito [...] in terra semimortuus, credens [...] malum fuisset de viuis siue Tro[...]dis, quod vulgariter Goutes a[...]latur.*

TROUSSA, Gall. *Trousse*. V. Tr[...] 1. et 3.

TROWENTVS, Aremoricis *Trowent*, Molettina, cujus molae ventorum vi versantur, Gall. *Moulin à vent.* Necrologium Abbatiae *de Daoulas* dioec. Kimperl.

TROXES, vox Hispanica. V. *Pomera* 2.

TROYA, Sus femina, Gall. *Truie*, Ital. *Troja*. Legitur in Statutis Asiae collat. 7. cap. 1. et collat. 11. cap. 64. *Troya saubage*, i. silvestris, in Consuet. Benearn. V. *Truia*.

TRVA, instrumentum, quo lanam s. pilos pannorum extrahere prohibetur, in Stat. Carcass. a. 1466.

TRVAGIVM. Tributum. V. in *Trutanus*.

TRVANNVS, Mendicus, *Truand*. V. *Trutanus*.

TRVBIA, Rete piscatorium. Charta an. 1424. in Statutis Perusiae pag. 31. *Eis licitum sit .... piscari .... ad rettae*, (retia) *nauissam, Trubiam, etc.* V. mox *Trubla*.

TRVBLA. Compotus Praepositurae Parisiensis ann. 1333. *De Praepositura Montislerici, de hallagio, ... de Trubla d. 100. de pondere et costuma bestiarum, etc.* Gallis *Truble* est instrumentum piscatorium, cujus mentio est in aquarum et silvarum constitutionibus apud Mallauillaeum c. 90. V. *Trullia*. TRVBLATOR, qui *Trubla* piscatur. Charta Floriac. an. 1250. Frequentes sunt qui *Trubla* piscantur in Ligeri: iis *Trubla* dicitur circulus ferreus cum retiolo perticae annexus, capiendis piscibus in piscinis et ripis accommodatus. *Troubleau*, in Consuet. Aurelian. art. 169.

TRVBLIVM, *Parapsis*, Papiae; perperam *trubnum*, in MS. ex Gr. τρύβλιον, quod idem sonat.

TRVBVCVLVS, Machina bellica. V. *Tribulus*.

TRVCA, Cista, locellus, German. Truhen, Gallis *Luseau*. Eberhardus Altahensis an. 1296. de Henrico Ratisp. Episcopo: *Sepulchrum similiter sibi longe ad ... fabricauit et praevidit juxta altare B. Virginis in majori veteri Ecclesia Ratisponensi: similiter Trucam etiam, in qua sepeliri debuit, cum vestibus funeralibus ibidem impositis, in memoriam continuam mortis suae per eosdem annos habuit locatam a latere lecti sui.*

✝ TRVCHA, piscis genus, Gall. *Truite*. Ch. a. 1303. V. *Truta*.

TRVCANVS, pro *Trutanus*: quod videsis.

TRVCILARE. V. mox in *Truculare*.

TRVCINA, Temeritas, insultatio, pertinacia. Decreta Calomani Reg. Hung. lib. 1. *Si quis ad conuentum Episcoporum et Comitum venire neglexerit, ... Trucinam compenset.*

TRVCINARE. Rigordus in Philippo Aug. ann. 1185. de joculatoribus: *Et caeteras ineptias Trucinantibus buccis in medium eructare non erubescunt.* V. *Trutanus*.

TRVCLVDE, *Alea*, in Glossis Arabico-Latinis.

TRVCTA, Piscis notus, aliis *Trutta*, Gall. *Truite*. V. *Crassomus*, *Dursus*, *Trocta*, et consule Gesneri expositionem de *Truttis*.

TRVCTE, Paranymphus. V. *Druchte*.

TRVCVLARE, *Trucidare*, Iohanni de Janua; *Tormenter*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. Auctori Philomelae v. 17. *Truculare* vel *Trutilare* est Turdorum voce clamare: pro quo in *Baulare* legitur *Trucilare*.

TRVDANVS, TRVDENNIS, V. *Trutanus*.

TRVDIO. Gregor. Turon. de Vitiis Patr. c. 4. *Senuit autem sacerdos Dei, et in tantum aetate provectus est, ut sputum oris in terram projicere non valeret, sed adhibitio labiis Trudione, in eam salivas oris exponeret.* Videtur diminutivum *Trudis*, qui Isidoro lib. 18. c. 6 in Gloss. Arabico-Lat. et Ioanni de Ianua, dicitur *Contus et fustis ferratus, quo naves truduntur.* V. *Truca*, *Trulio* et *Trullio*.

TRVEGA, Sus, ex Gallico *Truie*. Charta an. 1342. *Item 25. inter porcos et Truegas.*

✝ TRVEIA, sus femina, Gall. *Truie*, in Stat. Auenion.

TRVELLA. (1) Trulla, *Ferrum latum, quo parietes liniuntur*, Papiae,

 ex

ex Gall. *Truelle*. Charta ann. 1263. apud Biolium in Hist. Parisiensi lib. 2. et Lobinell. to. 3. p. 64. *Dominus autem Papa reliquias inter altare posuit, et accepto instrumento, quod vulgo Truella dicitur, easdem caemento intrasigillavit.* Vox forte formata a Latinorum *Trua*, de qua voce Varro lib. 4. de L. L. c. 25. et Nonius c. 1. num. 68. V. *Sagoma*. (3) ✝ Mensura annonaria, a Gall. *Truau*. Ch. 1284.

✝ TRVELLIVM, i. q. *Troillium*, in Ch. a 1322.

TRVERE. Vita S. Caesarii Arelat. Episc. l. 1. n. 26. *At ille publica voce, eleuatis oculis et manibus in coelum, dixit: Domine Iesu Christe, ne in loco vltra apri accessum habeant: Et eadem hora vsque in praesentem diem nunquam ibi Truerunt, etc.* Quidam habent *nutrierunt*; sed *truerunt* praefert Mabillonius, cui *truere* idem videtur ac *destruere*, quod apris optime conuenit. Malim a Gallico veteri *Truir*, pro *Trouver*, inuenire, vocem deducere: ita vt sensus sit, *ex eadem hora vsque in praesentem diem nunquam ibi inuenti sunt.* ✝ Fortassis leg. *Fuerunt* pro *Truerunt*.

TRVFA, TRVFFA, TRVPHA, Fraus, nequitia, iocus. Guill. Britto in Vocab. *Naga dicitur Trufa, vnde Nagor, aris, nugas* (f. *Trufas*) *facere*. Gloss. Lat. Gall. *Naga, Trufe*. Io. Brompton. in Ricardo I. *Minae sunt, et quasi Truffae quas loqueris*. Caesarius lib. 2. Mirac. c. 5. *Ille cogitans qualiter liberaret puellam, huiusmodi Trupham inuenit.* *Trusam* male editum apud Ludewig. to. 2 Reliq. MSS. pag. 108. Alberic. in Chron. MS. an. 1239. *Heu me, inquit, quamdiu durabit Truffa ista.* Raymundus in Summula:

> *Sed quis sortilegas compescet ab hac mulieres,*
> *Sectas et Trufas harum qui scribere vellet.*

Ex iis emendo Litteras an. 1342. apud Rymer. to. 5. pag. 305. *Et quamuis per diuersos tractatus, per Truffas et ambages, nos diu protraxit sine fructu, etc.* Lego *Trufas*. TRVFARE, TRVFFARE, vel TRVFARI, Illudere, fallere, apud eundem Caesarium, lib. 5. c. 29. et in Vita B. Angelae de Fulginio cap. 23. Mamotrectus ad 28. Isaiae: *Illudere, i. Trufari et deridere.* TRVFATOR, apud eumdem Caesarium, et in Cont. Nangii an. 1351. *Trufator* Occitanis. *Barattator* et *Trufator*, in Memoriali Potestatum Regiens. an. 1284. apud Murator. to. 8. col. 1162. TRVFATORIVS, Dolosus, fraudulentus. Processus ann. 1306 in Probat. Libertatum Gallic. cap. 39. n. 20. TRVFFATICVS, eadem notione. Charta ann. 1377. Bibl Regia. TRVFATICE, loco. Vita S. Conrardi, to. 2. Aprilis pag. 449.

TRVFABVFA et TRVFEBVFA. Sic in Ecclesia Lugdunensi nuncupatur Solemnis nominatio, quae publice 23. Decembris fit, eorum qui in officiis diuinis festiuitatis Natiuitatis Christi deseruire debent, voce, ut videtur, composita ex *Bifarii* et *Trifarii*, vti appellantur ii, qui bifaria vel trifaria officia designantur. Ordinar. MS. Offic. diuin. Eccl. Lugdun. *Item poenitarius debet facere candelas Trufebufe.* Huc spectat Monachus Sangall. lib. 1. de Carolo M. c. 5. *Fuit autem consuetudo vt magister Scholarum decerneret pridie singulis quod responsum cantare deberent in nocte Natiuitatis Christi.*

✝ TRVFFATORIVS, iocosus, facetus, in Ch. a. 1385. V. *Trufa*.

TRVGGA, Mensura frumentaria, de qua haec habet Th. Blount in Nomolexico e Codice MS. *Tres Trugge frumenti vel avenae faciunt 2 bushels.* Anglis *Trugg* proprie alueus est atque ferculum humerale, quo vtuntur caementarii, Saxon. *Trog*.

TRVIA, Sus, Gall. *Truie*. *Duas Truias et octo porcellos*, in Archiuo S. Victoris Massil. V. *Troya*.

✝ TRVLA, TRVLLA, instrumentum piscatorium, Gall. *Truble*. Ch. a. 1267.

TRV

TRVLIO. Scriptura an. 780. to. 3. Concil. Hispan. p. 90. *Damus .... tres vasos Salomoniegos, et* XII. *culiares argenteos, et* I. *argenteum Trulionem*. V. *Truca* et *Trullio*.

TRVLLA. (1) Ioanni de Ianua, *Bombus vel sibilus ani, quia trudendo emittitur*. Florentinis, *Trullare*, est pedere, sonitum ventris emittere. V. *Trullus*. (2) † Astutia, dolus, fraus, t. 1. Aug. p. 185. (3) V. *Trusa*.

TRVLLARE, Vuas praelo premere, Gall. *Pressurer*, alias *Truiller*. Transactio inter Abbates et Monachos Crassenses an. 1531. e libro viridi fol. 53. V. *Trolium* et *Trullum* 1.

TRVLLARIA, Ζωμάρυσιν, in Gl. Lat. Gr. V. Casaub. ad Theophr. Charact. p. 221.

TRVLLIA, Instrumentum piscatorium. Charta Otton. Comitis Burgund. an. 1281. apud Perardum: *Eis concedimus et donamus perpetuo piscariam liberam in ripariis de Lupa et de Clogia alte et basse pro voluntate sua, ad vernale, ad Trulliam, et ad alia omnia genera ingeniorum, absque naue et sagena, et magno rete*. Sed videtur legendum *Trubliam*. V. *Trubla*.

TRVLLIO, Olla vel trulleum, apud Octauium Horatianum lib. 4. Rer. medicarum p. 84. V. *Trulio* et *Infersuria*, vbi legitur *Trullo*.

TRVLLVM. (1) Torcular, Gall. *Pressoir*. Charta Hugonis Ducis Burgundiae an. 1253. apud Perardum p. 476. *Bannum Trullorum, furnorum, vinorum, nemorum, vindemiarum, etc.* V. *Trolium* et *Trullare*. (2) Vas vinarium. Frodoardus lib. 14. Carm. c. 18. de S. Columbano. V. alia notione mox in *Trullus*.

TRVLLVS, Aedificium rotundum, σφαιροειδὲς, concameratum in formam oui, vnde ὠατὸν, etiam quibusdam appellatum: quo quidem nomine dicta prae caeteris aedes in Palatio Constantinopolitano, in quo habita Synodus, quae inde *Trullana*, vel in *Trullo* dicitur, vti pluribus a nobis obseruatum in Descriptione aedis Sophianae n. 32. vbi etiam id nominis Byzantinos Scriptores tribuere potissimum docuimus excelso et sublimi haemisphaerio, quod toti ejusdem aedis structurae incumbit, τροῦλλον et τροῦλλαν promiscue appellantes. Anastasius in Sergio PP. *Trullum vero ejusdem Ecclesiae fusis chartis plumbeis cooperuit atque muniuit*. A forma concamerationis rotundae, *Trullum, Ciburium*, interpretatur Papias; nam ea fuit Ciboriorum, vti alibi docuimus. TRVLLVM, vel TRVLLVS, quaeuis aedes, a forma scilicet tecti in rotundam concamerationem confecti. Gesta Innocentii III. PP. p. 146. *Pene omnes capi fecerunt, et in Trullo Ioannis de Stacio violenter includi*. Infra: *Domus Ioannis de Stacio* dicitur.

† TRVLVS, machinae bellicae jaculatoriae species, vel jaculum. Stat. Murin. a. 1306.

TRVMAE, Παρωτίδες, in Gl. Lat. Gr. Strumae.

TRVMBA, Buccina, Ital. *Tromba*. Godefridi Viterb. Pantheon, tom. 7. Muratorii col. 420. V. *Tromba* et *Trumpa*. TRVMBA, Fistula seu pars caua tormenti bellici, in qua lapis ejiciendus ponitur. Chronicon Taruisin. apud Murator. to. 19. col. 754.

TRVMBARE, *Trumba* canere, buccinare, Ital. *Trombare*, Gall. *Trompetter*. Chron. Parm. ad an. 1282. apud Murator. to. 9. col. 800.

TRVMBATOR, Qui canit *trumba*, Ital. *Trombatore*, Gall. *Trompette*. Legitur in Computo an. 1333. to. 2. Hist. Dalphin. p. 279.

† TRVMELATOR, scortator, libidinosus, a vet. Gall. *Trumeleur*. Litt. remiss. a. 1357.

TRVMEN, Τρύχος τειχινόεν, in Glossis Lat. Graec. Vulcanius suspicatur emendandum, τρύφος ταρίχινον. Martinius mauult, *Turben*, τροχὸς, τροχοέν τι. Hunc consule.

TRVMMETA, Tuba, *Trompette*. Thwroczius in Ludov. Rege Hungar. c. 22. Vossius lib. 2. de Vitiis serm. cap. 18. legit in recto *Trummetum*, a Germanico *Trumme*, vel *Trummen*, Belgis *Trommel*.

TRVMPA, Buccinae species, Gall. *Trompe*, *Trompette*, Italis *Tromba* et *Trombetta*. Gloss. Theotisc. Lipsii: *Drumbon*, *tuba*. Alibi: *Triumbon*, *tubae*. Lexicon Cambro-Britannic. *Trwmpls*, *tuba*. Vitae Abbatum S. Albani: *Tuba, quam vulgus Trumpam vocat*. Vossius lib. 2. de Vitiis serm. c. 18. vocem hanc deducit a veteri Germanico *Trompe*; vnde, inquit, et Gallicum *Trompe*, et Ital. *Tromba*, et Hispan. *Trompa*: Belgae vsitatius *Trompet*: Angli et *Trump* et *Trompet* dicunt.

TRVMPETTIS, († qui ignem dictum *Trompe*, in naues hostium projicit.) Litterae ann. 1482. apud Rymer. to. 12. p. 160. *Assignauimus .... marinarios, magistros nauium, soldarios ... alios artifices pro hujusmodi nauibus necessarios quoscunque, et homines vocatos Trompettis.*

TRVMVLIERES. Locus est in *Armatura*, col. 396. in fin. V. *Trilices Loricae*.

TRVNCARIVS, Papiae, *Deuorator*.

TRVNCATA. Charta Willelmi Ducis Aquitan. an. 1087. apud Beslium p. 404. *Dederam in ciuitate de leuagio salis duas partes. Dono etiam eis Truncatas a stagno vsque ad fluuium Cleunis.* V. *Truncus salis* post *Truncus* 7.

TRVNCATIO, Obtruncatio, amputatio. *Truncatio digitorum*, in Cod. Theod. lib. 7. tit. 13. leg. 5. *Truncatio capitis*, in Chronico Dom. de Grauina apud Murator. to. 12. col. 583.

TRVNCATVM, pro *Trunco*, apud Adamnanum lib. 2. de Locis SS. c. 11.

† TRVNCATVRA, mutilatio. Ch. a. 1334.

TRVNCATVS, Amputatus, vox haud prorsus ignota. *Truncatas caligas in modum poenitentis habere* dicuntur Canonici Regulares, in Epistola Odonis ejusd. Ord. tom. 2. Spicil. Acher. pag. 535.

TRVNCHETVS, Poenitentiae genus apud Monachos. V. *Truncus* 7. Statuta Sangerman. in Probat. Hist. ejusd. Abbatiae p. CLXXI. *Item si aliquis fuerit in sententia Trunchetі, non debet radi, donec fuerit absolutus.*

TRVNCHVS, Decretus, statutus, definitus, vt *Trencher* dicunt Galli pro praecise decernere. Statuta Vercell. fol. 74. *Praedicta omnia et singula sint Truncha, praecisa et jurata, et inuiolabiliter seruentur, etc.*

† TRVNCIA, caesio, putatio. Ch. a. 1340.

TRVNCVS. (1) *Aut Lapis cauus, vbi aqua, vnde sacra lauantur, effunditur*, in aedibus sacris, apud Gilebertum Lunicensem Episcopum de vsu Ecclesiastico. (2) Vas apum, in *truncis* arborum. Vetus Charta apud Augustinum du Pas in Stemmat. Armoric. p. 823. et Lobinell. to. 2. Hist. Brit. col. 173. *De panagio et herbagio, atque de omnibus vasis apum, quae vasa Truncos vocant in Eroisa.* (3) Arcella, cujusmodi in Ecclesiis prostant, ad recipiendas fidelium eleemosynas, sic dicta, quod trunci arboris speciem referat; vel quod eae arcellae ex truncis arborum cauatis fieri solerent. Radulfus de Diceto an. 1166. *Collectam Ierosolymitanorum vsibus destinandam Truncus in singulis Ecclesiis aduenit fera conclusit.* V. *Troncus* et Ioseph l. 9. Antiq. Iudaic. c. 8. etc. (4) Adalardus l. 2. Statutor. Corbeiensium c. 1. *Et vnusquisque habeat ad hortum excolendum, siue ad alias necessitates explendas. fussorios 6.* (fossoria) *bessos 2. secures 2. dolatorium, taratra 2. ... falcilia 2. falcem 1. Truncos 2. cultrum 1. serram 1.* etc. (5) Stipes, ad quem alligantur rei. Andreas Suenonis l. 7. Legum Scanicar. c. 1. *Ac sic capto, nec licet ei Trunco pedes infigere, nec manus vinculis colligare.* V. *Cippus*, *Lignum*. (6) Truncati seu mutilati membri extremitas, Gall. *Moignon*. Passio S. Sauini Episc. to. 2. Miscell. Baluz. p. 52. *Tunc Sauinus Episc.* (cui manus abscissae fuerant) *posuit Truncos suos super oculos coeci, etc.* (7) Sedile ligneum et humile. Guido lib. 2. Discipl. Farf. c. 16. *Nullus bibat in refectorio sedens in sedilium suppedaneis aut puerorum Truncis.*

is. V. *Trunchetus.* (8) TRVNCVS SALIS. Charta Alexandri PP. III. in Tabulario S. Nicasii Mellenensis fol. 10. *In theloneo aquae* 10. *libras, et decimum Truncorum salis,* etc. Alia Philippi Regis Franc. an. 1195. fol. 14. *Totam decimam de rectitu salis Truncorum per aquam transeuntium, etc.* V. *Truncata* et *Tunicadr.*

TRVNCVLVS, Κολοβὸς, ἐνκὰλτος, in Glossis Lat. Graec. Mutilus. Adde Graec. Lat.

TRVNINA. Acta consecrationis Ecclesiae Parthenonis de Epeia dioec. Meron. *Vrbanus* (III.) PP. *consecravit et confirmavit propriis manibus altare S. Mariae, quod est intus subtus Truninam.* Vbi legendum videtur *Tribunam.* V. in hac voce.

TRVNVS. Thronus, Charta ann. 1480. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 1617.

TRVPHA, Fraus, nequitia, jocus. V. *Trufa.*

TRVSA, pro *Trufa.* V. in hac voce.

TRVSIO, Trudendi actio, ejectio. Vita S. Leodegarii apud Duchesnium tom. 1. p. 601.

TRVSORIVM, Instrumentum ferreum, quo aliquid truditur. Ericus Vpsaliensis lib. 3. Hist. Suecor. ann. 1287.

TRVSSA, pro *Truffa.* V. in *Trufa.*

TRVSSARE, TRVSSELLVS. V. *Trossa.*

TRVSTIS. (1) Fides, fiducia, ex Germ. Trost, vel *Trust,* aut Teutonico *Troost,* quod idem sonat, praeterea solamen, solatium, leuamen, etc. Marculfus lib. 1. form. 18. *In manu nostra Trustem et fidelitatem visus est conjurasse,* id est, fidelitatem sacramento firmasse. Capitulare ann. 779. c. 14. et Lex Longob. lib. 3. tit. 4. §. 2. *De Truste faciendâ, vt nemo praesumat ad nos venienti mansionem vetare, et quae necessaria sunt, sicut vicino suo ei vendat.* Vbi Boherius: *Expone de Truste facienda, i. regali seruitio faciendo.* Glossae aliae *Caballicatam,* hoc loco *Trustem* interpretantur, sed perperam: est enim *Trustem facere,* fidem, seu, vt posteriores locuti sunt, *hominium* Regi praestare. Lex Salica tit. 43. §. 4. *Si quis eum occiderit, qui in Truste dominica est, etc.* Ita tit. 44. §. 2. et in Recapitul. ejusdem Leg. §. 31. Lex Rip. tit. 11. §. 1. *Si quis eum interfecerit, qui in Truste Regis est, etc. Homo ex Trusle regali,* in eadem Lege Sal. tit. 66. §. 2. Quibus locis: *In truste dominica, In truste Regis,* vel *Ex truste regali* esse dicuntur, qui Regi ipsi *fidem* jurarunt, quod Procerum praesertim fuit, quos inde *Antrustiones* vocarunt, *Fideles* ii postmodum dicti. Vetus Codex MS. Pacti Salici ex Bibl. Regia, pro eo, quod habetur in edito: *Si quis eum occiderit, qui in Truste Dominica est, etc.* haec praefert: *Si quis Antrustionem Dominicum occisserit, Malb. Malcha,* . *denariis, qui faciunt solidos* 600. *culpabilis judicetur.* Id praeterea omnino declarat Marculfus formula laudata, cujus titulus est: *De Regis Antrustione* (vel *Anstrustione,* vt est apud Lindenbrogium form. 47.) *Rectum est, vt qui nobis fidem pollicentur inlaesam, nostro tueantur auxilio. Et quia ille fidelis, Deo propitio, noster, veniens ibi, in palatio nostro, vna cum arimania sua in manu nostra Trustem et fidelitatem nobis visus est conjurasse, praeterea per praesens praeceptum decernimus ac jubemus, vt deinceps memoratus ille in numero Antrustionum computetur. Et si quis fortasse eum interficere praesumpserit, nouerit se wirgildo suo sol.* 600. *esse culpabilem judicetur.* Vbi *Antrustio,* seu *Fidelis* fidem Regi profitetur, et vicissim Rex tuitionem ac patrocinium ob juratam fidelitatem *Antrustioni* pollicetur. Fiebat autem ejusmodi *Trustis,* seu fidelitatis sacramentum, a fidelibus *more Francico, in manus Regis in vassaticum manibus commendatis,* Sacramento interdum ad sanctas Reliquias praestito, vt est apud Continuatorem Almoini lib. 4. c. 64. Quam quidem fidelitatem *Hominium* postmodum appellarunt. V. *Commendatus,*

tus, *Fidelitas*, *Hominium*, *Vassaticus*, *etc.* Fuisse autem *Antrustionum* summam dignitatem ex eadem Lege Salica tit. 38. §. 20. edit. Heroldi, colligitur, vbi, *si quis Salecus Salecum castrauerit*, 600. *solidis culpabilis judicatur; si quis vero Antrustionem castrauerit*, 1800. *solidis culpabilis * judicetur.* Et tit. 74. ejusdem edit. hominis ingenui *Chreodiba* luitur solidis 600 Antrustionis 1800. id est triplo. Vnde cum viri Salici et ingenui inter nobiles haberentur, consequens est, *Antrustiones* viros fuisse in aula Regis primarios. Adde tit. 76. ejusdem edit. vbi locis citatis *Antrussio* editum habetur. (2) TRVSTIS pro eo, qui in *Truste Regia* est. Ita videntur vocem hanc vsurpare Capitula Caroli C. apud Carisiacum an. 877. c. 20. *Nullus homines nostros sine alios depraedari audeat*, . . . *quod si aliquis praesumpserit*, *in triplo componat*, *sicut ille*, *qui in Truste dominico committit*. Vbi obseruanda triplex compositio in eo, qui *trustem* occiderit, seu qui *in truste Regis est*, quod et habent Leges Salicae et Ripuariae, vt et Marculfus locis laudatis. (3) TRVSTIS, non omnino eadem notione, occurrit in Decretione Chlotarii Regis post Legem Salicam, apud Bignonium p. 182. *De fiscalibus*, *vt contra dominum censuimus*, *pro tenore pacis jubemus*, *vt in Truste electi Centenarii ponantur*, *pro quorum fide atque sollicitudine pax praedicta seruetur. Et quia propitiante Domino inter nos germanitatis charitas indisrupto vinculo custodiatur*, *Centenarii inter communes prouincias licentiam habeant latrones persequi*, *vel vestigia assignata minare*, *et in Truste*, *qua defecerit*, *sicut dictum est*, *causa remaneat. Ita vt continuo capitale ei qui perdiderit*, *reformare festinet*, *et latronem perquirat; quem si in Truste perinuenerit*, *medietatem sibi vindicet*, *vel delaturam*. Supra §. 3. de latrone: *Qui si in Truste inuenitur*, *medietatem compositionis Trustis adquirat*, *et capitale exigat a latrone.* Vbi *trustis* non est, qui in *truste* regia est, sed prouincia ipsa suo quaque Prin-cipi subdita, et *fide* obstricta. Ejus-modi igitur verborum sensus et[…] ni fallor, in hac Childeberti Decre-tione, quae pars est pacti ejusde[m] Regis cum Chlotario Rege, vt ver-ba ipsa satis ostendunt, et recte ob-seruatum a Bignonio. Injungitu[r] ergo Centenariis; vt in qualib[et] *truste*, i. in vtriusque Regis prou[in]-ciis *fide* sibi obstrictis, eligan[tur] *Centenarii*, qui latrones persequan-tur, ita vt si *defecerint*. *i.* si eos com-prehenderint in *truste*, seu in pro-vincia alterius Regis, in ea latron[is] causa persigatur, ipsaque *trustis*, se[u] dominium Regis ipsius, vbi captu[s] fuit, medietatem compositionis ha-beat, vt perinde *trustis alia*, e qu[a] profecti sunt Centenarii, alteram[…] Posteriorem locum *de latrone* pau[lo] aliter ex MS. refert Eccardus p. 13[…] *Trustemque* ibi interpretatur cu[…] qui jussu Regis excubat et vigil[iis] fungitur. Sed Schilterus in Glo[s]-sario Teuton. V. *Drost*, *Trust*[…] Decretionis Chlotarii, eodem q[…] Cangius, sensu explicat per *fines pro-vinciae scilicet sive territorium* […] Regi obstrictum.

† TRVSVLA, TRVSVLLA, strigil[…] Glossar. Lat. Gall. MS.

TRVSVLVS, Ὁ ἐν μυχῷ [τειχίς], […] Glossis Lat. Graec. pro *Tursio*[…] vel *Torosulus*. Th. Marsil. ad Per[si]-um p. 33. Italis *Trusulo*, Nan[o], nostris *Nain*.

TRVTA, *Quidam piscis*, *quia vim ha-bet trudendi*, *vel quia semper mo[ra]-tur obstrusa*, Iohanni de Ianua, *Tru-te*, *un poisson*, in Glossis Lat. Ga[ll.] Sangerm. Occurrit in Statutis Mon-tis-regalis pag. 280. et apud Ma-billon. in Onomastico ad calcem se-culi 5. SS. Benedict. ex miraculi[s] S. Rudesindi Episc. p. 540. vbi ta-men habetur *Turta* pro *Truta*. V. *Trocta* et *Trutta*.

† TRVTANNARE, decipere, illude-re. In Cod. MS. Bibl. Argent.

TRVTANVS, TRVDANVS, etc. *Tru-tani*, dicuntur Errones, plani, men-dici, Normannis etiamnum et cae-teris Gallis, *Truans*. Gloss. Lat. Gall. *Truttania*, *Truandise*; *Trut-*

nicus,

nicus, *Truant*; *Trutanus*, *idem*; *Trutanisare*, *Truander*. Hac appellatione donantur vulgo ignaui illi, qui per prouincias passim vagantur, et mendaciis ac strophis suis omnibus illudunt, dum alios se fingunt, quam reuera sint; vnde passim vox haec vsurpatur pro mendaciorum confictoribus. Vgutio: *Trutanus*, *planus*, *leuis*. Gaufridus Vosiensis c. 68. *De vrbe pellitur quasi Trudanus. qui super Christi discipulum pridie Missam celebrauerat vt Pontifex Magnus*. Ebrardus Bethuniensis contra Valdenses cap 25. *Nouum genus Trutanorum. qui locorum varietates aliter videre non poterant, nisi se fingerent esse Christos*. Caesarius lib. I. Mirac. c. 3. *Asserebat ..... quemdam Clericum actu Trutanum, quales per diuersas vagari solent prouincias, venisse ad Claram vallem*. Poeta MS. infimi aeui in Biblioth. Thuana:

> *Dat Trutanus in ir, paterem tenet, et sedet ad Pyr,*
> *Regem Cappadocum computat esse cocum.*

TRUANNUS. Processus de Vita S. Yuonis tom. 4. Maii p. 545. TRUDENNES, eadem notione, vsurpat Guibertus lib. 7. Hist. Hierosl. c. 20. TRUTANIA, in Gloss. Gall. *Truendie*. TRUTANIUS. Ordinatio Humberti II. Dalphini an. 1340. to. 2. Hist. Dalphin. p. 406. col. 1. TRUTANICUS. Io. de Ianua: *Trutania*, *Trutanulus*, *Trutanicus*. Gloss. Lat. Gall. *Trutanicus*, *Truant*. Silvester Giraldus in Descript. Cambriae c. 3. *Tam remotissimae generis enarratio multis Trutanica potius quam historica videtur*. TRUTANIZARE, *vitam et mores trutanorum gerere*, Ioanni de Ianua: mendicare, *Truander*, Gallis. Videtur a Gallico *treu* conficta, id est, tributum, ex quo efficta vox *treuans*, qua indigitabantur Tributorum collectores et exactores, qui ostiatim a tributariis, seu tributo obnoxiis, tributa exigere solebant, ac praesertim ejusmodi census, qui inde *Cens truans* dicuntur in Consuetudine Soesmensi art. 3. et *Cens a queste*, in Blesensi art. 113. qui a domino requiri et peti debent. Ita *quaestores*, a *quaerendo* dictos ait Varro lib. 4. de Lingua Lat. *quod conquirerent publicas pecunias*; vt et Pomponius leg. 2. §. 22. D. de Orig. Iuris. Proinde vocis *Treuver*, seu, vt hodie efferunt *Trouuer*, vt Itali *Trouare*, etymon petendum ab ejusmodi tributorum Collectoribus, qui dicebantur *avoir treuvè*, cum tributum, seu *le treu* exegissent, quam vocem postmodum pro *inuenire* vsurpauimus. Neque mirum, si Oct. Ferrarius vir doctissimus vocis *Trouare*, etymon ignorare se profitetur, cum a vetere idiomate vocabulorum plerumque origines sint petendae.

TRUTILARE, Turdorum est. V. *Truculare*.

TRUTINA MONASTICA, Regula, norma. *Vitam sub monastica castigare Trutina*, in Epistola Henrici Clerici apud Mabillon. to. 5. Annal. Benedict. p. 322. ad an. 1093.

TRUTINARE, Trutina examinare, ponderare. Gloss. Lat. Gr. *Trutino*, σταθμίζω. Ioh. de Ianua: *Trutinare*, *librare*. Nic. Specialis lib. 4 de Rebus Siculis c. 1. *Gloriosus judex, qui desuper Trutinat lites hominum in statera*. *Trutinans animo*, in Glossario Barthii ex Guiberti Hist. Palaest.

TRUTINGUS. V. in *Trotingi*.

TRUTTA, Piscis fluuiatilis notus, Gall. *Truite*. Passim occurrit. V. *Truta* et *Tructa*.

TRUTTANUS, Erro, *Truant*. V. *Trutanus*.

TRUTTINARE. V. *Trutinare*.

TRUTZELMANNUS, TRUTZSCHELMANNUS, Bernardo de Breydenbach Itin. Ierosol. pag. 37. et 195. Interpres, nostris *Trucheman*. De vocis etymo consule Menagium et Dictionarium vniuersale Treuoltianum.

TRUYA, Porca, sus, Gall. *Truye*. Regest. Episcopat. Niuern. an. 1287. *Bos venditus in foro debet* II. *den*. . . . *Truya ob. Capra ob*. V. *Truia*.

TRUYNA. Chron. Estense ad ann. 1341. apud Murator. to. 15. col. 404. *His*

His diebus completa fuit Truyna Episcopatus S. Georgii de Ferraria et laborerium Historiae S. Petri. An *Struina*, aedificium, domus, ab Ital. *Struire*, construere?

TRYGEED. Leges Scaniae Andreae Suenonis lib. 5. c. 4. *Statim post exhibitam emendationis tertiam, exhiberi debet pariter et tertia juratoriae cantionis, quam lingua propria Trygeed appellat, in qua tantum quatuor nominati de consanguineis interfecti jurant de iis, qui satisfecerunt, vindictam de caetero cessaturam.* Ex *tryg*, et *eed*, id est, tertium juramentum.

TRYGSIERN. V. in *Sfiersiern.*

TRYTVLA, Piscis, qui aliis *Trutta*, Gall. *Truite.* Alanus de Insulis in Planctu naturae: *Trytula sinus marinos ingrediens, in aequore baptisata, Salmonis nomine censebatur.* V. *Trutta.*

TRZEDNIKO, Iustitiarius, magistratus, apud Bohemos. V. locum in *Czudarus*

TRZNE, Mensura regalis, in Charta an. 1258. in Bohemia sacra p. 61.

TVABOLA, TVALEA, TVALIA, etc. Mappa, mappula. V. in *Toacula.*

TVAZA, Mensura sex pedum, Gall. *Toise.* Charta ann. 1356. tom. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 232. *Per spatium duarum Tuazarum quadratarum terrae dicti fratres facient . . . . coemeterium.* V. *Teisia.*

TVBA. (1) Morbus equinus, *subtus caput garecti in magno posteriori nervo aliquam putrefactionem faciens per ipsam longitudinem nervi, etc.* Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricult. c. 37. At ejus Interpres Gallicus vetus habet, *la courue, ou la courbe.* (2) TVBAE IGNEAE, Organum ad usum pugnae navalis inventum et ad pilarum emissionem instructum, quod post Bosium lib. 27. in obsidione Melitensi fusius describit Carolus de Aquino in Lexico militari: quod, si opus est, consule. (3) † Praeco, in Stat. Venaiss.

† TVBALITER, instar tubae, t. 1. Aug. p. 598.

TVBARE, Tubam inflare, tuba canere. Vita S. Pardulfi n. 19. *Illam tubam, quam . . . ad significandum praelium Tubari consuevit, etc.* Concilium Ravennense an. 1317. c. 1[?] *Tubis praecedentibus et Tubantibus* Gloss. Lat. Gr. *Tubo*, σαλπίζω. Rursum occurrit in Statutis criminalibus Saonae c. 26. et inter varios Germaniae populos *Tubantes* numerat Isidorus l. 9. Orig. c. 2.

TVBARIVS, Qui tubas facit, lib. 5[?] Dig. tit. 6. leg. 6. pro quo tamen Turnebus *Tribularius* mallet lib. 9[?] Advers. c. 16. licet *Tubarii* vocem pro tubarum opifice non improbet.

TVBATOR, Ital. *Tubatore*, Qui tuba canit, in Chronico Parm. ad an. 1287. apud Murator. to. 9. col. 811. in Chronico Estensi ad an. 1348. apud eumdem Murator. to. 1[?] col. 451. in Statutis Placentiae fol. 4. Vercellarum fol. 2. vo. in Diplomate an. 1415. apud Ill. Fontaninum ad calcem Antiq. Hortae p. 457. V. *Nacara.*

TVBECTA, Tuba, Gall. *Trompette.* Chronic. D. de Gravina apud Muratot. to. 12. col. 60. *Pulsantes vestra buccina seu Tubecta, nos ipsi supplicuimus, etc.*

TVBERNIVM, *Contubernium*, apud Laurentium in Amalthea ex Wilhelmo.

TVBEROSVS, *Tuberibus plenus*, inflatus, *superbus*, Ioh. de Ianua; *Enflez ou orgueilleux*, in Glossis Lat. Gall. Sangerman. Non semel occurrit nativa notione pro tuberibus pleno; metaphorice pro inflato seu superbo, apud Guibertum lib. 3. de Vita sua c. 4. *Multiplices Regi praeciscitur munerum copias, spes et promissa divitiarum Tuberosus amplectitur, etc.*

TVBEX, pro *Tumex.* V. in hac voce.

TVBICINARE, Tuba canere. Gloss. Lat. Graec *Tubicino.* Σαλπίζω. *Tubicinare ad cornu vel ad sonum cornu*, in Requisitione incerti anni tom. 2. Hist. Dalphin. p. 128. V. *Cornare.* TVBICINARE ALIQVEM, per praeconem citare: Gall. *Citer* [...]

quelqu'un à son de trompe. *Tubicinium, Tubicinatio*, ipsa citatio, non semel in Consuetudinibus Tolosae.
TVBICINATOR, qui tuba canit, in Charta an. 1326. tom. I. Hist. Dalphin. p. 57. in Consuet. Tolos. et alibi. V. *Salpicta*. TVBITA, eadem notione. *Tubita et praeco publicus*, in Charta an. 1459. e Regesto *Columba* Camerae Computorum Prouinciae.
TVBICINIVM, proclamatio quae fit sonitu tubae. Ch. a. 1330.

TVBLIVM, Mensurae frumentariae species, apud Italos. Gesta Innocentii III. PP. p. 149. *Cum famis inualuisset inedia, ita vt Tublium frumenti a 20. vsque ad 30. solidos venderetur*. Muratorius edidit *Rubium*, to. 3. p. 567. col. I. V. *Rubus* 2.

TVBRVCVS, TYBRVCVS, etc. Lanea ocrea, ocreis aut calceis coriaceis superimponi solita, quam Gall. *Gamache* appellant. Isidorus lib. 19. c. 22. et ex eo Papias: *Tubrucos vocitos dicunt, quod tibias, braccasque tegant. Tubraci quod a braccis ad tibias vsque veniant*. Paulus Warnefridus lib. 4. de Gestis Langob. cap. 23. *Calcei vero eis erant vsque ad summum pollicem pene aperti, postea vero coeperunt osis vti, super quas equitantes Tybrugos birreos mittebant. Tubragos* edidere Martinius et Macri *fratres*. V. Vossium lib. 2. de Vitiis sermonis cap. 18. TIBRACA, eadem notione. Beda in Vita S. Guthberti Episc. n. 31. *In tantum a cultu sui corporis animum sustulerat, vt semel calceatus Tibracis, quas pelliceas habere solebat, sic mensibus perduraret integros*. TRIBVCES, pro *Tubruces*. Statutum Coenobii Siesson. an. 1150. apud Stephanot. to. 8. Fragm. MSS. pag. 175. *Duo paria femoralium, et duo paria Tribucum, et duo paria calsonum et totidem caligarum*. TRIBVCVS, pro *Tubrucus*. Visitatio Monasterii Carensis an. 1261. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Duo quoque paria stamnearum et femoralium, Tribucorum et sotularium, etc.*

TVBVLARIVS. Ammianus l. 28. c. 1. *Obscurissime natus est patre Tubulario*, id est, Tubulorum seu tuborum opifice, si vera lectio est; quibusdam enim legendum videtur *Tabulario*.
TVBVLI, Tibialia, quae Graeci recentiores τυβία vocant. Auctor Queroli: *Aestum vestitis genibus, brumam nudis cruribus, in soccis hyeme, cancros in Tubulis age*. Idem: *Occurrat non venientibus, vtaturque in aestu Tubulis angustis et nouis*.
TVCARIVM, Καλύβη, in Glossario Lat. Gr. MS. S. Germani Paris. At in Gloss. Gr. Lat. Henrici Steph. καλύβη, *Casa, Tugurium, pergula*.
† TVCCETVM, i. q. *Tucetum*, t. 7. Sept. p. 396.
† TVCEPTVM, idem.
TVCETARIVS, Qui facit tuceta. Iohan. de Ianua. *Qui fait viande de char dehachée*, in Glossar. Lat. Gall. Sangerman.
TVCETOSVS, *Optimus, fertilis*. Papias. Ex seq.
TVCETVM, Ζωμὸς παχὺς, in Gloss. Lat. Gr. Ius crassum, quo bubula caro conditur. Scholiastes Persii: *Tucetum, bubula condita apud Gallos Cisalpinos condimentis crassis oblita et macerata, et ideo toto anno durans*. Hinc emendandae Isidori Glossae, vbi: *Tucetum, bula condita apud Gallos Albinos*. Fulgentio *Tuceta dicuntur escae regiae; salciciae vulgo*, vt addit Papias. Laudes Berengarii Aug. apud Murator. to. 2. p. 411. *Ac decet vt Regem, variant Tuceta*. Ioh. de Ianua: *Tucetum, Cibus qui fit ex carnium contusione, sicut salcicia est; Viande de char dehachée, si comme saucice*, In Gloss. Lat. Gall. Sangerman. Menotus Serm. fol. LXXVII. *De iliis et visceribus* (*porci*) *fiunt bona Tuceta*. V. Lexicon. Martinii.
† TVCHINARE, rebellare, in Ch. a. 1386.
TVCHINATVS, Rebellio. Charta Caroli VI. Regis Franc. 11. Sept. an. 1383. pro Carcassonensibus: *Correctionem et punitionem omnium criminum commissorum et perpetratorum per medium Tuchinatus, inobe-*

dientiae vel rebellionis. Ita legendum apud Beslium in Caroli VI. tabulis, pro *Turcinatus* satis declarant. Condonatio ejusd. Caroli iisd. rebellibus indulta eod. an. 8. Martii apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1590. *Capitaneorum, Tuchinorum* (Tuchinorum) *et aliorum rebellium ordinationes, armationes, etc.* ac Placitum an. 1387. 21. Ian. in quo haec habentur: *La ville de Nismes est bonne ville et la plus noble de la Seneschaucée de Beaucaire; les habitans ont toûjours esté bons sujets, vrais, et obeissans au Roy, et ils ne furent onques Tuchins, mais ont toûjours eu les fleurs de lys sur les portes de la ville, etc.* Occurrit ibi non semel. Ioan. De la Gogue in Hist. MS. Principum Dolensium in Biturigibus: *Et icelui saint Mor accompagnié de Touchins, que l'en appelle aujourdhui brigans, etc.* V. *Tonchia.*

† TVCHINVS, praedo, grassator, Gall. *Touchin.* Ch. a. 1364.

TVCIA, vox Italica, Cadmia fossilis, Gall. *Tuthie*, in Statutis Astae, vbi de intratis portarum.

TVCLERA. *Sub Tuclera mittere*, in Fundatione Monasterii Vallis-Clusae ann. 979. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 331. Forte pro *sub tutela*: adeo lacerum est istud instrumentum, vt nihil certi ex eo colligere liceat.

TVCVS, *Quem Spani Cuculum vocant, a voce propria nominatus.* Ita Isidorus lib. 12. c. 7. et Glossarium Arabico-Lat. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Tucus, un aisel, Cocul.*

TVDATVS. Ioh. de Ianua: *Tudes vel Tudatus, malleus; vnde Tudatos appellamus illos, qui habent capita grossata ad modum mallei grossi.* Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Tudatus, Grosse teste, testart.*

TVDECVLVS, Species auiculae. V. *Tudus.*

TVDIATORES, χαλκοτύπoι, in Glossis Lat. Gr. Qui aes tundunt. Martinius mauult *Tuditatores*, a *Tudes, tuditis.*

TVDITES, TVDETES, Cognome Caroli Martelli, a *Tudes*, malleu V. *Martus.*

TVDVS, Species auiculae, *Ruben* Gloss. Lat. Gr. *Tudos, Tudecula* ἐρίθακος. V. Martinium.

TVELLA, Triticum praestantius, i *Touelle.* Charta ann. 1467. ex A chiuo S. Victoris Massil. *Monac conqueruntur . . . . quod cellerari non ministraret ipsis bonum panem farina Tuellae sine annonae.* Alia n tione occurrit in *Toacula.*

TVELLVS. (1) Radix vngulae eq Italis *Tuello*, apud Petrum de C scentiis lib. 9. c. 50. 54. 55. e vbi vetus ejus interpres Gall *Tuyau* vertit, ex Lat. *Tubulus.* (
† Canalis, tubus, camini alu Gall. *Tuel.* Ch. a. 1301.

TVERI. (1) Defendi, protegi, p siua notione. Index veterum Ca num tom. 3. Concil. Hispan. p 19. col. 2. *Vt monasteria virgin a monachis Tueantur.* Adde Capi lib. 1. c. 96. Concil. II. Hispal. c 11. et Epistolam Cleri Mogunt ad Ludouicum Pium a Baluzio la datam to. 2. Capitul. col. 11 (2) † Administrare, regere. C a. 1264.

† TVERIA, fenestrae species in m castrorum, qua in hostes tela em tebantur. Chartoph. Reg. Reg. 5

TVERNAY. Leges Burgorum cap *Si vxor alicujus fuerit calumn de aliquo, in placitis Burgorum tur Tuernay.* Et cap. 28. *Si q fuerit implacitatus coram Iustitia domini Regis, vel alio Balliuo, si D minus ejus vel Balliuus venerit, allegauerit pro ipso in debito te potest recuperare curiam Domini s Et si per negligentiam suam re deris et dixerit Tuentinay, de om bus sibi oppositis plane respond et sic amittit curiam Domini s* Vbi Skenaeus de Verbor. signif. quo supradicta desumsimus, scrib in quibusdam libris legi *Tuerting* sed quid hoc sit, valde ambigere et hic aliorum auide exspectare ju dicium. Conjicit tamen esse an quum verbum forense, quo re vtens intelligitur approbasse jud cem

cam, adeo vt eum postea declinare non possit.

TVFA, Genus vexilli apud Romanos, ex confertis plumarum globis. Vegetius lib. 3. cap. 5. *Muta signa sunt, aquilae, dracones, vexilla, flammulae, Tufae, pinnae.* Beda lib. 2. Hist. Angl. c. 16. et ex eo Henricus Huntindon. lib. 2. p. 316. *Vbique autem ante Regem* (Edwinum) *vexillo gestabantur, nec non per plateas illud genus vexilli, quod Romani Tufam* (al. *Tuffam*) *vocant, Angli Tuf appellant, ante eum vbilibet ferri solebat.* Byzantini etiam Scriptores τοῦφαν appellarunt apicem, qui galeae imminet, vt Zonaras in Basilio, et Leo Grammaticus in Theophilo Imp. cum de Iustiniani statua in Augustaeo verba faciunt. Ita nostri vocem hanc vsurparunt. Charta vernacula sub Ricardo II. Rege Angliae, descripta ab Edw. Bysseo: . . . *Que Ieo Gervais de Clifton Chevalier aye donnée, grantée, et par cette ma praesente charte confirmée à mon bien aymé Richard de Bevercotes, un heaume, c'est assavoir une Tuffe de plume, la moitié, c'est-à-dire par amont de plume noire, et l'autre moitié, c'est-à-dire par aval de plume blanche, à avoir et tenir la-dite heaume, etc.* V. a Cangio observata ad Ioinuillam Dissert. 24. p. 292. Glossar. mediae Graecit. v. τοῦφα et Lexicon Milit. Caroli de Aquino.

TVFELLVS. V. mox in *Tufus.*

TVFA. (1) Acta B. Michelinae, to. 3. Iunii pag. 929. *Michelina ad haec verba respondit: Omnia ista videntur Tuffae et canciae.* Puto legendum *Truffae;* saltem eadem notio est. V. *Trufa.* (2) Acta S. Francisci de Paula, tom. 1. Aprilis p. 129. *Accipias parum herbae . . . vocatae Tuffa.* An legendum *Treffa, Trifolium,* Gall. *Trefle?*

TVFFOSVS, tophicius, tophinus. Vet. Mf. de re milit.

TVFVS, pro *Tophus*, Germ. Topf. Glossae Lat. Gr. *Tofi*, πῶροι, λίθοι. Est autem *Tophus* lapis friabilis, minimum ponderis in structuris habens, de quo Vitruuius lib. 2. cap. 7. et alii. Papias: *Tofus, lapis cauernosus et mollis.* Ejusdem Vitruuii Abbreuiator cap. 4. *Primo vt arena aspera paretur, et caementum de silice, vel lapide Tuficio, etc.* Ioan. de Ianua: *Tofus, a todere dicitur, lapis asper et cauernosus, quia ambulantes super se todere facit.* Anastasius in S. Hadriano PP. p. 115. *Plusquam 12. milia Tufos in litore aluei fluminis in fundamentis ponens a solo vsque ad summum tectum mirae magnitudinis porticum reparauit.* Infra: *Maximum monumentum de Tiburtino Tufo . . . . demolitus est.* *Sarcofagus de Tufello*, in Gestis Guillelmi Majoris Episc. Andegav. c. 5. *Sarcofagum Tuneum, arca Tunea*, in Annalibus Genuens. apud Murator. to. 6. col. 361. TOFVS. Gloss. Graec. Lat. ἀσβεστώδης, *Tofus.* Matth. Siluaticus: *Tofus, lapis est lenis, spongiosus, satis abstersiuus. Tofus arenosus atque jejunus*, Palladio 1. 5. *Lapis Tofosus*, in Chronico Fontanell. c. 13. pag. 238. et 240. TOPHVS. Glossae Gr Lat. πῶρος, ὁ λίθος, *Tofus, Tofum.* Ioan. Archid. Barensis in Translat. S. Sabini Episc. Canusini n. 4. *Hujusmodi etiam scriptura inuenta est in tabula vna marmorea, quae ibidem nunc reperta est, simul et in vno Topho.* Charta an. 1227. in Hist. Monast. S. Nicolai Andeg. p. 97. *Quidquid vero remanet a sinistra parte tanneriae a Topho eundo versus portale, etc.* Vtuntur etiam Virgilius l. 2. Georg. Ouidius l. 3. Metam. Columella l. 3. c. 11. et alii. *Tophici lapides*, apud Capitolinum in Maximinis. *Tofinei termini*, apud Agrimensores.

TVGELLARIA. V. *Tectum.*

TVGVRIVM, Calamus quo sanguis Christi hauriebatur e calice, Gallice *Tuyau, chalumeau.* Vsus Sangerman. in Probat. Hist. ejusd. Abbatiae pag. CXLIX. col. 1. *Quando diaconus communicauerit, ipse accipiet calicem, et feret supra altare matutinale, et conuentus ibit illuc potum cum Tugurio argenteo secundum quod ipsi communicauerint.* V. *Fistula* 1. et *Tegorium.*

TVGVRIVNCVLVM, Tuguriolum, in Vita B. Lidwinae Virg. to. 2. Aprilis p. 314.

TVIFADVS. V. supra in *Thiuphadus*.

† TVIFICARE, tueri, confirmare, in Chartul. Miciac.

† TVILHERIVS, tegularum artifex, Gall. *Tuilier*. Inuent. a. 1476.

TVISARE, *Vocare aliquem* Tu *per despectum*, Laurentius in Amalthea, Gallis *Tutoyer*

† TVISSIMVS, totus tuus. Eckius.

TVITIALIS, Tutus, vt puto. Schisma Auenion. ad an. 1378. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 429. *Vrbanus VI. PP. captus fuit a Carolo Rege Siciliae et in carcerem Tuitialem positus.*

TVITIO. (1) Immunitas, tutela, defensio, quam Rex fidelibus suis, vel Ecclesiis indulget, quae et *Mundeburdium* dicitur. V. *Mundiburdus*. (2) Administratio rerum et bonorum pupilli, Gall. *Tutele*. Chartul. Episc. Paris. ad an. 1269. fol. 122. *Ysabella de Bourgnignemont .... fecit homagium ligium dom. Episcopo Stephano ... ratione liberorum suorum quos habet in Tuitione sua siue en baill. Tuition, Tution*, Practicis nostris. Charta an. 1485. ex Chartul. Latiniac. fol. 251. *Raulin Sebert en nom et comme tuteur, et curateur de Iehan Gillet ... suffisamment fondé par lettres de Tution et curation, etc.* Infra: *Tuition. Tution*, in Consuet. Medunt. art. 184.

TVITISCI. V. supra *Theotisci*.

TVLDVM vocarunt nuperi, in militia, quod Latini vasa, impedimenta, Graeci ἀποσκευήν. Lexicon Gr. MS. Reg. Cod. 2062. Ἀποσκευὴ, τὸ λεγόμενον παρ' ἡμῖν τοῦλδον, τὰ σαγμάρια. Vox sane nuperis Tacticis Graecis familiaris, qui hanc a Gallis hauserunt, tametsi apud Scriptores Latinos inferioris aeui haud reperiatur, quod sciam, sed in vernaculis Gallicis crebrius, *Toudis* et *Tauldis*, vel *Taudis*, qui has voces vulgo vsurpant pro incomposita rerum quarumpiam congerie, vel impedimentis, quae nullo ordine in castris iacent; vt Monstrelletus 1. vol. cap. 238. 2. vol pag. 28. 58. Gruellus in Hist. Arthuri Ducis Brit. p. 92. 94. Philippus Rouestanus in Tacticis, et alii. Octauianus Sangelianus in Viridario honoris:

Sur eschauffaulx, fenestres et Tauldis.

V. Notas Cangii ad Nicephorum Bryennium lib. 4. num. 6. et Gloss. mediae Graecitatis in Τοῦλδον.

TVLERE, pro *Tollere*, Auferre. Act. S. Vitaliani Episc. to. 4. Iulii p. 16. *Vestimenta cum calceamentis, quae sanctus vir indui solebat Tulant etc.*

† TVLERIA, tegularum officina. TVLERIVS, earum artifex. Ch. 1352. V. *Teulis*.

TVLES, Παρίσθμια, in Glossis Lat. Graec. An a τύλος, callus. V. Mentinium et infra *Tusillae*.

TVLI, Papiae, *Aquarum projectus*. Forte *Tubi*.

TVLIBOSVS. Rolandinus Patav. Lib. cap. 7. apud Murator. tom. 8. col. 330. *Elevato tumultu clypei contra clypeos crepuerunt, fragor strepitusque lancearum, ensium tinnitus insanus, et clauis nodosis et ferreis feriendo ad galeas Tulibosas, igneae resultarunt scintillae.* Melius, vt videtur, *calibosas* legitur in MS. Estensi.

TVLICATVS, *Carptus*, i. ... in Glossis MSS. (Gloss. Isid. *Tulicatum, Carpitum*. An *Tilpitalium*? ... quo supra.)

TVLIPA, Pileus seu amiculum capitis Turcis in vsu, et inde Flos dictus, Gallis *Tulippe*, quod inuersi hujus pilei speciem referat. Hunc florem describunt *Pomey* et alii recentiores. V. Vossium de Vitiis serm. Hofmannum et Menagium.

TVLIPANTVS, Pileus Turcicus, Gall. *Turban*, in Miraculis S. Georgii Mart. to. 3. Apr. p. 153.

TVLIT ANNOS, pro Vixit. Vetus Inscriptio apud Gruterum p. 1... I. D. M. NICE CONIVGI. BENEMERENTI. FECIT. TVLIT ANNOS. QVOD. POTVIT. Alia 947. 9. CVM. QVA. VIXIT ANNIS. XXXXII. TVLIT. ANNOS. LII.

TVLTA, *Media vel regia*, in Glossis Isid. Martinius corrigit: *Trulla, media aula regia.* V. *Trullus.*

TVLTA, TVLTVS. V. *Tolta* et *Toltus.*

TVLVTANVS, Βαδιστής, in Glossis Lat. Gr. Leg. *Talutarius*, pro *Tolutarius*, Gradarius.

TVMBA. (1) TVMBVS, Sepulcrum, ex Gr. τύμβος, quod cadaueri terra congesta *tumulum* faciat. Gloss. Lat. Gr. *Tumuli*, βωμοὶ, λόφοι, τύμβοι, σωροὶ γῆς. Ita emendat Salmasius ad Hist. August. pag. 439. Ebrardus Betun. in Graecismo cap. 12.

A tumulo tumulum; a moneo, monumentum, etc.
Hoc nomen Tumba comprehendit omnia dicta.

Prudentius in Passione S. Hippolyti:

Sunt et muta tamen tacitas claudentia Tumbas
Marmora, quae solum significant numerum.

S. Hieronym. in cap. 39. Ezechielis: *Et in Tumba sepulturae illius retrudantur.* S. Althelmus de laude Virgin.

Clausae per campos et Tumbae sponte patescunt.

Alcuinus Poëm. 9.

Omnia de priscis exurgent corpora Tumbis.

Rathbertus de Casibus S. Galli c. 9. *Tumbaque argento et auro sibi parata honorifice in eam sancti viri exuviae sunt perlatae.* Hist. Apparitionis S. Michaëlis in Monte Tumba n. 1. *Hic igitur locus Tumba vocatur ab incolis, ideo quod in morem tumuli, quasi ab arenis emergens in altum, etc.* V. Valesium in Notitia Gall. p. 338. col. 1. & Mabill. to. 2. Annal. Bened. pag. 19. *Antrum tumbale* sepulcrum Christi vocat auctor Panegyrici Imp. Vtuntur praeterea Beda lib. 3. Hist. c. 12. Poëta Saxonic. in Annalibus Caroli M. an. 800. Auxilius de Ordinat. Formosi lib. 2. c. 4. extr. Adreualdus lib. 1. de Miracul. S. Benedicti c. 26. Aimoinus lib. 2. de Translatione S. Vincentii cap. 3. Anastasius in Vit. PP. p. 131. Harigerus in Vita S. Landoaldi n. 8. Eckehardus de Vita Notkeri Balbuli c. 35. Ermanricus in Prologo ad Vitam S. Soli, Alcuinus Poëm. 164. Walafridus Strabus de Vita S. Galli c. 25. Hepidannus de Miracul. S. Wiboradae cap. 1. 7. Epitaphium Alcuini apud Browerum in Annal. Fuldensib. p. 41. Petrus Abbas Cellensis l. 6. Epist. 12. Versus relati a Serario in Moguntia pag. 722. Historia Inuent. corporis S. Mastidiae p. 52. Thiotfridus in Florib. l. 1. c. 6. Synodus Atrebat. an. 1125. to. 13. Spicileg. p. 49. etc. *Opertorium* vocat Sidonius lib. 3. Epist. 13. vbi Sauaro, vide in hac voce. (Le Roman *de Robert le Diable* MS.

De saint Robiert enquist la vie,
Si en a la Tombe ravie,
L'oissemente qu'il y trova
Plus d'avoir rouver n'en porta.

Le Roman *de la guerre de Troyes* MS.

Tiel sepulture et tiel Tombel,
Ne tant precieus, ne si bel, etc.)

TVMBVLA, Paruula *tumba.* S. Althelmus de laude Virginitatis cap. 30.

Saxea quadratis quos condit Tumbula fossis.

Vetus Epithaphium apud Gualter. in Tabular. Sicul. pag. 33.

Virginis exemplo majorem Tumbula templo
Claudit, Gualterii dum fouet ossa pii.

TOMBA. Pactus Legis Salicae tit. 58. §. 3. *Si quis Tombam super mortuum hominem expoliauerit, etc.* Codd. alii, *Tomolam*; Lex vero Salica tit. 57. §. 2. *Tumulum* habet. Exteriorem sepulcri partem, siue coopercukum hic intelligit Eccardus, quod olim sepulcra pretiose quandoque exornarentur. Iornandes de rebus

Gesticis: *Noctuque secreto cadaver est terra reconditum, cujus coopercula primum auro, secundo argento, tertio ferri rigore communiunt.* Proprie autem *tumbam* hodie dicimus sepulcrum lapideum. Chronicon S. Benigni Diuion. p. 438. *Sepulchrum vero sancti et gloriosi Martyris ita est constructum; est Tumba ex quadris aedificata lapidibus, quae 8. cubitos in longum, quinque autem tenet in latum, etc.* Chron. Senon. ad an. 1215. *Sepultusque est in ecclesia S. Apri in Tumba eleuata lapidea satis decenter sculpta. Lapides tumbales*, in Statutis Eccl. Trecor. an. 1455. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1155. & 1156. TVMBVS, eadem notione. Inscriptio Christiana apud Gruterum 1173. 4.

Exornans rutilum pretioso marmore Tumbum,
In quo poscentes mira superna vident.

Epitaph. S. Cumiani, Episcopi Hiberni, Bobii in Italia:

Pretioso lapide Tumbum decoravit deuotus.

TYMBA, in alia, apud eumdem, 1173. 6. V. *Tymbus.* Caeterum a *tomba*, vox nata Gall. *Tomber*, pro *Iacere*, vel *cadere*; qui enim *tombatus* est, seu in *tomba* jacet, is prostratus est. TVMBATVS, Sepultus. Obitus S. Hathmodae, apud Pezium tom. I. Anecd. part. 3. pag. 515.

Membra Aaron Vatis mors Or Tumbata retentat.

Rursus habetur in Epitaphio ann. 1371. apud Georg. Christianum to. I. Rer. Mogunt. p. 680. (2) Area. Otto Morena in Histor. Rerum Laudensium pag. 73. *Tandem priuatim per fossatum, et per aliquam Tumbam egredientes, et post terga ipsius Placentini irruentes, etc.* Petrus Crescentius lib. I. de Agricult. cap. 6. *Curiae siue Tumbae faciendae in rure occasione habitationis domini et rusticorum .... quadruplex est consideratio, etc.* Lib. II. cap. 6. *Domus et Tumbae, seu areae, et curiae magnitudo fieri debet in rure secundum domini facultatem, etc.* Mox: *Tumbarum munitionibus fructiferae arbores non plantentur*, Vbi versio Gallica jussu Caroli V. Regis F... exarata, semper *Combe* praef... Agrum fossa seu terra in tumuli m... dum eleuata munitum *Combe* ali... bi vocant. (3) † Villa, casa, ... *Tomba.* Ch. a. 1198. ap. Murat. ... Antiq. Ital. p. 87.

TVMBATOR, Tubicen, Gall. *Trompette.* Computus an. 1333. to. ... Hist. Dalphin. pag. 281. *Item, ... bus Tumbatoribus de Sebust... II. flor.* V. *Trumbator* et *Tr... betta.*

TVMBATVS, Sepultus. V. *Tumba* I.

TVMBELLVM. Catalogus reliqui... rum & ornamentorum Ecclesiae ... Quintini an. 1300. apud Hem... um in Augusta Viromand. p. ... *Casula dom. Regis cum dalmati... Tumbello. Casula alba cum dalmat... et Tumbello ejusdem coloris. Ca... rubea cum dal. et Tumb. ejusd. co... Casula virgulata de auro, cum dal. ... Tumb. ejusd. color. Casula dom... Bartholomaei de Roya cum dal. ... Tumb. deauratis.* Idem omnino ... detur quod *Tunicella*, adeo vt ... *la* vestis sit presbyteri, *dalmatica* diaconi, *tumbellum* subdiaconi; ... f. leg. *tunicellum.*

TVMBERELLVM. V. mox in *Tumbrellum.*

TVMBETTA, Tuba et Tubicen, Gall. *Trompette.* Computus ... 1333. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 279. V. *Trumba.*

TVMBRELLVM, Gall. *Tombereau*... Instrumentum fuisse volunt ... tum ad castigandas mulieres ri... sas, quo in aquam dejiciuntur, ... merguntur, et inde madidae & ... tae extrahuntur. Cowellus ... plaustrum, in quo fornicationis ... adulterii rei contumeliae causa p... ciuitatem aut burgum circumfer... tur. A Gallico *Tomber*, quod ... cadere, volui, volutari, dedu... vox. Ejusmodi vero supplicii infligen... di jus, quemadmodum *furca* et *pi... lorium*, altam seu superiorem ju... ...

iam spectabat. *Poena Tymboralis* dicitur apud Bractonum lib. 3. Tract. 1. c. 6. §. 1. & Tract. 2. c. 3. . 6. *Poena Tumberelli*, in Fleta lib. 2. c. 1. §. 8. c. 12. §. 19. Leges Burgor. Scoticorum c. 21. *Si aliquis vel aliqua sit in forisfacto de pane vel cervisia : . . . pistor ponatur super collistrigium, quod dicitur Pillorie, brasiatrix super Tumbrellum, quod dicitur Castigatorium.* Charta Edwardi I. Reg. Angl. apud Prynneum in Libertat. Angl. to. 3. p. 165. *In tertio transgressu habeant judicium de pillorio vel Tumberello.* Fleta lib. 2. c. 12 §. 29. *Si pillorium, Tumborale, vel castigatorium de novo levari fecerit.* Henricus V. Rex Angliae in Charta Fundat. Sheenensis Coenobii in agro Surregiensi: *In hujusmodi terris, dominiis ac feodis habere possunt pillorium atque Tumbrellum pro punitione malefactorum.* TVMBERELLVM, f. Typus quo nummi percutiuntur & signantur. Fleta lib. 1. c. 22. §. 12. *Vt de pondere cujuslibet denarii sciatur legitimum pondus, concessum est, quod licebit cuilibet pecuniam recipere, et liberare particulatim per pondus 5. solidorum ad hoc provisum, et quod fuerit inferius per Tumberellum per custodem cambii Regis signatum.* V. Skenaeum de Verbor. signific. v. *Timbrellum.*

TVMBVLA, Parva *Tumba.* V. *Tumba* 1.

TVMBVS, Sepulcrum, *Tombe.* V. *Tumba* 1.

TVMENTVM, *a Tumere, quia in filo vel tela tumeat, nec subtilitatem habeat, unde Tumentuosus, tumento plenus*, Ioh. de Ianua, male pro *Tomentum*, vt videtur. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Tumentum*, *Enflement*, Tumor.

TVMEX, Σμῶδιξ, αἱμαλτώδης τόπος, in Glossis Lat. Gr. et Gr. Lat. Livor, vibex. Perperam in Supplemento Antiquarii *Tubex.* Pro τόπος Martinius vellet τύπος.

TVMIDARE, Inflare, tumefacere. Acta SS. Valeriani et Soc. Mart. to. 2. Aprilis p. 206. Gloss. Gr. Lat. Οἰδαίνω, *Tumesco*, *Turgesco*, *Tumido.*

TVMINVS, Species mensurae Siculis et Neapolitanis. Charta an. 1504. pro Carmelitis Neapol. in Bullario Carmel. pag. 624. *Eleemosinaliter dare providerint Tuminos salis duodecim singulis annis pro vsu fratrum et Deo famulantium in eodem monasterio, etc.* Occurrit pluries. V. *Truncus salis* post *Truncus* 7. *Tumminus*, et *Tumulus.*

TVMIX, Τύμπανον, in Gloss. Gr. Lat. MS. et edito.

TVMMINVS, Idem quod *Tuminus.* Constitut. Frederici Regis Siciliae c. 20.

† TVMNA, campanae clava ferrea. Ch. a. 1402.

TVMO, Temo, Gall. *Timon.* Guido de Vigevano de modo expugnandi T. S. c. 12.

TVMORATVS, Tumens, tumidus. Processus de ven. Maria de Malliaco, to. 3. Martii p. 751.

TVMPLEBANVS, in Metropoli Salisburgensi to. 3. pag. 30. qui pag. 4. *Major plebanus.*

TVMPLETVRA, f. Ars exstruendarum munitionum, a Saxonico *Tun*, Sepes, septum, sepimentum, et Latino-barbaro *Pleitura*, seu *Pleidura*, locus septus. Epitaphium an. 1585. in Ecclesia *de Fouquequourt* dioecesis Ambianens. *Florentius Morandus filius Mathaei, pietatis studiosus, aequitate florens, agriculturae, geometriae, Tumpleturae artibus peritus, claris probisque viris virtutis laude comparandus, placida morte solutus, etc.* † Mendum est pro *tum pictura.*

TVMVLARIVS, *Tumularia sepultura*, *Tumba*, Sepulcrum. Andr. Floriac. Monac. in Vita MS. S. Gauzlini Bituric. Archiepisc. lib. 1. V. *Tumba* 1. et *Tumulus.*

TVMVLATOR. In Necrologio Eccles. Carnut. ad diem v. Idus Iulii :- *Sigo lenita . . . . ammirandi praesulis Fulberti . . . dicitur Tumulator liberalis*, quippe qui celebrandis ejus exsequiis, ornandoque tumulo opes et operam contulerit, vt habet Mabil-

billonius to. 4. Annal. Benedict. p. 80.

TVMVLLVLVS, *Paruus tumulus*, Iohan. de Ianua; *Petit sepulcre ou petit Tombliau*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. V. *Tumularius*.

✝ TVMVLTVARE, tumultuose clamare. Lit. remiss. a. 1386.

TVMVLVS, Mensura frumentaria, Siculis et Melitensibus, *Tomolo* Miracula B. Ioachimi Abbat. to. 7. Maii p. 124. *In loco quodam arboribus vndique septo, cujusdam vineae Mauri genitoris sui, in agro Caelicensi positae, capacitatis in semine Tumulorum trium cum dimidio.* V. *Tuminus* et *Malbergium*.

TVNC. *Ad Tunc*, Tum, tunc, Gall. *Alors*, apud Thomam Madox Formul. Anglic. pag. 273. *Ex nunc pro vt ex tunc, et ex tunc pro vt ex nunc*, formula in Litteris Caroli V. Reg. Franc. an. 1369. to. 5. Ordinat. p. 269. et alibi, qua aliquid firmo ac statuto consilio factum esse significatur.

TVNCHINIVM, Decania vel coetus judicialis, cui praeerat *Tunginus*, si vera lectio est. Pactus Legis Salicae tit. 63. *Si quis de parentilla tollere se voluerit, in mallum aut in Tunchinium admallare debet*, etc. Aliter Lex Salica tit. 63. §. 1. vt videre est mox in *Tunginus*.

TVNGEREAFA, TVNGERESFA, *Praepositus curiae vrbanae*, Hickesio Dissert. Epist. pag. 57. a Saxonico *tun*, villa, praedium, vicus, et *Gerefa*: de quo supra. V. *Tungravio*.

TVNGINVS, *Iudex, qui post Comitem est*, in veteri Glossario: *Tungi*, seu villae Praefectus, Iudex; a *tun*, Saxon. villa, vicus, praedium, territorium; quod malim, quam quod vult Wendelinus, a Teutonicó *Tong*, i. lingua, deductum vocabulum, quod *Tunginus* lingua sit centenarii. Alii a *Tegn*, Saxonico, *Minister*, de qua voce egimus in *Thaynus*, profectum volunt. Lex Salica tit. 46. §. 1. *Tunginus aut Centenarius mallum indicent, etc.* Tit. 48. *Debent testes jurati dicere, quod ibi fuissent in mallo, vbi Tunginus et Centenarius indixerunt.* Tit. 63. §. 1. S[i] *quis de parentilla tollere se volue[rit], in mallo ante Tunginum aut Cen[te]narium ambulet, etc.* Eccardus [in] notis ad Pactum Legis Salicae [...] 47. §. 1. asserit nomen *Tung[inus]*, *Tungini*, vel *Tunzini*, format[um] esse ex *Tincman*, et proprie sign[ifi]care *Decanum*, quod inuenerit [in] Glossario MS. Florentino: *Cent[enar]rium, hunno, Decanum* vero *Tinc[man]* vocari. Origo vocis, inqu[it], *Tehun*, vel *Tia*, quae pro *Decem* [le]guntur in Pacto Legis Salicae tit. [...] §. 5. et 8. hinc *Tehing*, *Ting*, *T[in]ginus*, *Tincman* verbotenus est De[canus]. Aliunde arcessit Vossius [lib.] 2. de Vitiis serm. c. 18. vbi e[...] habet *Tonginus*. V. *Decanus* [et] *Tunchinium*.

TVNGRAVIO, TVNGRAVI[VS], TVNGREVIVS, *Tungi* Praepo[situs], id est, villae; nam *tun*, vt mox [di]ximus, Saxonibus est villa, vic[us], praedium, territorium: et *Gre[vius]* Praefectus, Praepositus; quasi *T[un]gerefe*. Leges Ethelredi Regis A[ngl.] apud Weneryngum editae c. 24. [...] *Portirena, vel Tungrauio, vel a[lius] Praepositus compellat aliquem, [...] theloneum supertenuerit, etc.*

TVNICA, (1) Vestis Sacerdota[lis], quam duplicem induunt Epis[copi] subter casulam, vt est apud Ama[la]rium lib. 2. de Eccl. Offic. c. [...] Rupertum lib. 1. de Diuin. Of[fic.] c. 23. Durandum lib. 3. Ra[tion.] c. 10. etc. Eadem *Tunica* po[...] dicitur apud Innocentium III. lib. [...] Mysterior. Missae cap. 10. 55. TV[NI]NICA CVM TINTINNABVLI[S] Missa vetus ex codice Ratoldi A[b]batis Corbeiensis. V. *Tintinnabulum*. TVNICA, est etiam Clericor[um] vestis propria, apud Honori[um] August. lib. 1. cap. 232. TV[NI]CA PLVMBEA. Lex Bajwar. tit. [...] cap. 11. §. 1. *Si quis Episcopum quem constituit Rex, vel populus [sibi] elegit Pontificem, occiderit, so[lvat] eum Regi vel plebi, aut parenti[bus] secundum hoc edictum. Fiat Tuni[ca] plumbea secundum statum ejus, [et] quod ipsa pensauerit, auri tantum [do]net, qui eum occidit, etc.* TVNIC[...] AGILIS

AGILIS. Ioan. Mon. in Vita S. Odonis Abbat. lib. 2. cap. 8. *Cumque ejus membra tabescere cernerem, fieri ei agilem Tunicam jussi, quae ejus posset tueri et calefacere penetralia.* Ita editio Mabillonii: at Duchesniana habet *agiliter*. TVNICA FEMORALIS, Quae ad femoralia descendebat. Canones Hibern. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 5. (2) Sagum militare, quod armaturae ferreae, vel thoraci superinduebatur, *Cotte d'armes*. Ita fere semper Scriptores Gallici hac appellatione donant, varie vocabulo elato. TVNICA AD ARMARE, eadem notione. Comput. ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. pag. CCI. † TVNICA AVDAX, i. q. *Cotardia*, ap. Ludew. T. XII. Reliq. p. 13. † TVNICA HARDIATA f. HARDITA, idem. TVNICLA. Chronic. Briuc. ad an. 1394. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 864. TVNICATIM, Ad instar tunicae. Pseudo-Ouidius de Vetula. TVNICELLA, Vestis Subdiaconorum propria, quae et *subtile*. V. Durandum lib. 3. Ration. c. 11. num. 3. Pro *tunica* pontificali occurrit in Synodo Valentina an. 1590. to. 4 Concil. Hispan. pag. 469. *In officio Missae Celebrans semper vtitur planeta super albam; si autem sit Episcopus et solenniter celebrat, super dalmaticam et Tunicellam.* De vsu *Tunicellae* plura videsis apud Macros fratres in Hierolexico. TVNICELLA Monachorum. V. Haeftenum lib. 5. Disquisit. Monast. tract. 3. cap. 7. extremo. TVNICELLA Sanctimonialium, in Vita B. Coletae, tom. 1. Sanctorum Martii p. 552. (3) † *Tunica furni*, f. ambitus ejusdem, in Hist. Treuir. t. 1. p. 669.

TVNICIVM, Tunetum, Tunetanum regnum, *Tunis*, in Inuentar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 100.

TVNINA, Thunnus salsus, Ital. *Tonnina*. Annales Genuens. ad. an. 1285. apud Murator. to. 6. col. 590. V. *Tonnina* et *Tunnaria*.

TVNINVM. Lex Bajwar. tit. 1. cap. 14. §. 5. *Ad casas dominicas, stabulare, fenile, granicam, vel Tuninum recuperandum, pedituras rationabiles accipiant.* Editio Tiliana habet *stabilire*, et *recuperando*; Heroldina, *stabulum*. Quidam putant, *tuninum* hoc loco esse aedificium *tunnis* recondendis idoneum. Vossius vero vocem formatam putat ex Germanico *tuyn*, quod vniuersim locum septum sonat, ac particulatim hortum. Huic interpretationi fauet Codex Irminonis Abb. Sangerm. fol. 65. vo. *Claudunt de Tunini perticam vnam.* Et fol. 70. *Autlemarus seruus . . . . facit carropera, claudit in curte dominica de Tunino parietem vnum, etc.*

TVNLEIVM, Tributum, etc. V. in *Telon*.

TVNNA, TONNA, Vas aquae, vini, cereuisiae, et alterius liquoris capax, Gallis, Germ. Belg. *Tonne*. Alcuinus Poëm. 221.

> *Et Nemias Graeco infundat sua pocula Baccho,*
> *Qui secum Tunnam semper portare suescit.*

Quibus verbis innuit Pincernam regium. S. Audoënus in Vita S. Eligii lib. 2. c. 38. *Cumque vasa sua sigillatim sollicite consideraret, reperit fortuitu Tunnam, vbi pauxillum habuerat antea, vsque ad os tunc vino exundante repletam.* TONNA. Vita S. Tillonis Mon. n. 29. *Erat etiam . . . in cellario fratrum positum vas, quod vulgo Tonna vocatur, habens modicum falerni.* TONA, in Miraculis S. Angilberti Abbat. saec. 4. Benedict. part. 1. pag. 134. TONNAVS, eodem significatu. Charta an. 855. in Append. Marcae Hisp. col. 788. TVNNARE, ex Gall. *Entonner*, in *tunnam* seu dolium infundere, doliis vina aut simile quid indere. Iter Camerarii Scotici cap. 6. de Gustatoribus cereuisiae. TONNELLVS, Parua *tonna*, apud Petrum Cellensem l. 9. Epist. 5. (*Tonellus*, in Priuilegio Leduini Abb. an. 1036. e Chartulario S. Vedasti Atrebat. TONNELLA, apud Baudouiniam in Vita S. Radegundis c. 10. et Guibertum lib. 3. de Vita sua c. 8.

c. 8. TUNNELLA, apud Thwroczium in Hist. Hungar. anno 1335. TONNAGIUM, in Statuto 2. Westmonasteriensi c. 29. Vectigal ex vino et mercibus quibusdam, tam euectis, quam advectis, juxta *tonnarum* pondera impositum. Spelmannus. TONELARIUS, *Tonarum* artifex, vietor, Gall. *Tonnelier*. Conuentio ann. 1202. apud Lobinell. tom. 5. Hist. Paris. p. 600. col. 1. TONNELLARIA, Doliaria officina, Gall. *Tonnelerie*, in Charta an. 1306. apud eumd. Lobinell. tom. 3. pag. 131.

TUNNARIA, TUNNINA, TONNARIA, Viuarium, seu piscaria tynnorum. Charta Caroli I. Regis Siciliae an. 1277. apud Vghellum tom. 7. p. 807. *In Tunnaria vero Palermi annis singulis 50. barilia de mansée de Zurra, et totidem de alia Tunnina deferenda per mare expensis nostris, etc.* Tunnariae Panormitanae mentio fit etiam in Chatra Friderici II. Imp. an. 1211. apud Rocchum Pirrum to. 1. p. 144. TYNNINA, eodem intellectu. Notitia Eccl. Cephaloedit. apud Rocohum Pirrum in Sicil. sacr. p. 485. TUNNARIA PISCATIO, in l. venditor, D. Commun. praed. De Thynnorum piscatione circa Bosphorum agit Oppianus lib. 3. et 4. Halieut. Adde Plinium lib. 9. cap. 15. TUNNINA, Thunnus salsus, Ital. *Tonnina*. Chronicon Richardi de S. Germano apud Murator. to. 7. col. 1030. V. *Tunina* et *Tonnina*. TUNNINUM, *Locus tunnis reponendis destinatus*, in Amalthea e Cod. Leg. antiq.

✝ TUNSILLAE, *malae*, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph.

TUNSIM, *Minutim, concisim vel percussim*, Io. de Ianua; *Menuemens*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm.

TUNGINUS, Decanus, Iudex. V. *Tunginus*.

TUO, *ἀτενίζω*, in Gloss. Lat. Gr. Aliae Graec. Lat. *Ἀτενίζω*, *Contemplor*, *Tuo*, *Contueor*, *Intueor*. Vnde *Tuere*, pro *Tueri*, videre, dictum colligitur.

TUOMUM, ex Ital. *Domo*, aedes in Tholi formam aedificata, in Vita S. Vdalrici Episcopi Augustensis num. 24. edit. Mabillonii.

TUPHA, Genus vexilli. V. *Tufa*.

TUPINA. (1) Species exercitii militaris ludicri, Gallis olim *Tupinaux*. Litterae Edwardi III. Regis Angl. an. 1329. apud Rymer. to. 4. p. 386. *Ex parte nostra inhiberi faciat . . . torniamenta, bordicias, Tupinas aut justas facere, aventuras quaerere, etc.* V. P. Honoratum de S. Maria lib. 1. Dissertat. Histor. et Critic. in Equitum Ordines p. 191. (2) ✝ Olla terrea, vas terreum, Gall. ol. *Tupin*. Ch. MS. a. 1081.

TUPPA CATENAE, Sera, in Vita S. Raynerii, to. 3. Iunii p. 448. ex Italico *Toppa*, Academicis Cruscanis, *Strumento di piastra di ferro con ingegni, per li quali si volge la chiave, fatto per serrare*.

✝ TURABULA, baculus collo porcorum appensus, ne prata subeuntes. Consuet. Solens.

TURABULUM, pro *Thuribulum*, in veteri orbis Descriptione c. 18. V. *Batillum* et *Thuribulum*.

TURACHIUM, Epistomium, doliorum turamentum, Ital. *Turacciolo, turaccio*. Vita S. Bernardini Sen. n. 54. to. 5. Maii p. 276.*

TURADIA, pro *Caradia*. V. *Caratura*.

TURBA. (1) Niger cespes, qui e terra palustri et bituminosa eruitur, et vicem carbonis praebet, Gall. *Tourbe*, Teutonibus *Torf*, vel *Turf*. Lambertus Ardensis p. 257. *Quandam similiter mariscum, et aliud proprium perfodi fecit, et in Turbas dissecari*. Charta Eustachii *de Campanier*, seu *de Hames* an. 1210. in Tabular. S. Bertini: *Decem millia glebarum, quae Turbae vocantur . . . . fodere valeat ad focum suum*. TURFA. Charta an. 1246. apud Miraeum to. 2. pag. 1323. col. 1. TURUA, pro *Turba*, scribitur apud Rogerum Houedenum p. 784. ex Anglico *Turf*, vel *Torf*. Differt autem *turba*, a *blestia*, ait Spelmannus, quod *turba* e terrae corpore effoditur, *blestia* ab ejus superficie abraditur; vtraque in ignis alimentum a rusticis plurimis et a nobilibus

bus ipsis in palustribus regionibus adhibita. *Blestiam*, nostris *Blesche* appellari subdit. TVRVVS. Charta an. 1101. apud Miraeum to. 1. p. 168. col. 2. TVRBO, eadem notione. Iohan. Iperii Chron. S. Bertini apud Marten. to. 3. Anecd. col. 757. TVRBARIAE, Loci ejusmodi cespitibus fodiendis idonei, quomodo describuntur apud Willelmum Armoricum lib. 2. Philipp. vbi de Flandria:

Arida gleba foco siccis incisa mariscis.

TVRBERA, Idem, vt puto, quod *Turbaria*. Formul. Angl. Thomae Madox p. 275. *Concessi . . . . pasturam de Middelmora cum Turbera quantum ad nos pertinet, et terram nostram, etc.* TVRBAGIVM, Ius turbas fodiendi. Charta Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1308. ex Chartul. 23. Corb. TVRBARE, *Turbas* fodere, Gall. *Tourber*. Charta Philippi Pulcri Regis Franc. ann. 1308. ex Chartul. 23. Corb. (2) Practicis Gallicis vulgo *Turbe*, vel *Enqueste par turbe*, Inquisitio, a judice delegata super vsu et more recepto in aliqua prouincia. *Ordinatio de inquisitione consuetudinum facienda. Inquiretur de consuetudine in hunc modum: Vocabuntur plures sapientes, carentes suspicione. Ipsis vocatis proponetur eis consuetudo, et dabitur eis in scriptis; qua proposita, jurabunt quod ipsi dicent, et fideliter referent illud, quod sciunt, et credunt, per os vnius ex ipsis, et videbunt vsitari super illa consuetudine. Quo juramento praestito, trahent se ad partem, et deliberabunt, et referent deliberationem illam, et dicent inter quas viderunt illam consuetudinem, et in quo casu, et quo loco, et si fuit judicatum, et de circumstantiis, et omnia redigent in scriptis. Et mittantur ad curiam clausa, sub sigillis inquisitorum, et reddent omnes causam dicti sui, etiam in Turba.* Habetur etiam in veteri Consuetudine Bituricensi, edita a Thomasserio, articulus: *Coment Coustume se doit prouuer*, vbi eadem ferme statuuntur. Ejusmodi *Turbas* amouit Rex Ludouicus XIV. edicto suo anno 1667. art. 13. (3) Haereticorum conuentus. Cod. Theod. lib. 16. tit. 5. leg. 3. (4) † Actio juridica, qua quis in possessione sua *turbatur*, Gall. *Trouble*. Ch. Ms. a. 1319.

TVRBAGIVM. V. in *Turba* 1.

TVRBAMEN, Turba, motus, apud Willelmum Neubrigensem lib. 4. cap. 8.

TVRBANTIA, vt *Turbamen*. Chron. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 213.

TVRBARE, Omnem animi sensum caedendo auferre. Lex Bajw. tit. 5. §. 6. *Si eum plagauerit, vt ceruella appareant, . . . et si enim tantum ceciderit, et Turbauerit, vsque dum eum semiuiuum relinquat, etc.* V. alia notione in *Turba* 1. TVRBARE OCVLVM, Excutere, pro *Exturbare*. Charta Alfonsi VI. Imperat. Hispaniar. an. 1086. apud Anton. de Yepez to. 6.

TVRBARIA. Videsis in *Turba* 1.

TVRBARIVS. V. mox in *Turbiculi*.

† TVRBATICVS, agitatus, turbulentus, t. 3. Aug. p. 772.

† TVRBATIO, jus turbas fodiendi. Ch. a. 1294.

TVRBEDINES, pro *Turbines*, apud Ruricium Lemouicensem Episcop. lib. 2. Epist. 51. *Propter vitae istius Turbedines ac procellas.*

TVRBELLA, Turba, molestia. Capitularia Caroli C. tit. 17. TVRBELA, Seditio. Ammianus lib. 14. *Populari quondam Turbela discerpti.*

TVRBELIX, Δίχηλος, ὀρνέου εἶδος, in Glossis Lat. Gr. Aliae Gr. Lat. Δίχηλος, ὀρνέου εἶδος, *Turbalia, disulcus, bisulcus, bifidus.* Martinius emendat *Turdelix*, κιχήλα, paruus turdus.

TVRBELLA, Procella, quae aerem *turbat*. S. Augustinus lib. 1. de Ciuit. Dei: *Omnem motum cordis, et salum, omnesque Turbellas flucitare asserit.* Baldricus Dolensis in Vita Roberti de Arbrisello: *Cum me et multo mundi fluctiuagi inquietet*

tur Turbella. Alii codd. habent *procella.*

TVRBERA. V. supra in *Turba* 1.

TVRBICARE. V. mox in *Turbidare.*

TVRBICVLI, TVRBARII, vulgo *Kerni*, dicti apud Hibernos milites leuis armaturae, qui iaculis amentatis, machaeris, & cultris, siue ficis, *Skeynes* vocatis, dimicabant; de quibus Henricus Marleburgensis, et ex eo Iacobus Waraeus in Antiquitatib. Hibernicis c. 12. sect. 1.

TVRBIDARE, *Perturbare, iram concitare*, in Gemma. Sidonius lib. 1. Epist. 2. *Animae serenitatem secularium versutiarum flatibus Turbidare.* Mart. Capella lib. 1. *Commutationum nubilo Turbidari.* In Glossario MS. quod laudat Vossius lib. 4. de Vitiis serm. c. 28. habetur: *Turbicare, Turbationem facere.* V. *Turbulentare.*

TVRBIFICARI, Raucum fieri, Gall. *S'enrouer.* Medicina Salernitana edit. 1622. pag. 111.

Si vinum rubrum nimium quandoque bibatur,
Venter stipatur, vox limpida Turbificatur.

TVRBINARE, Ἐπιτροχίζω, in Glossis Lat. Graec. *Turbinatus*, in formam turbinis acutus, apud Plinium & alios. *Turbinatus capillus*, Calamistratus, cincinnatus, Gall. *Frisé, bouclé*, in Synodo Oriolana an. 1600. tom. 4. Concil. Hispan. p. 719.

TVRBINVS, Turbo, Gall. *Toupie.* Glossae Graeco-Latinae; Στρόμβος, *Turbo, Turbinus.*

TVRBITVDO, Turbo. Vita S. Amandi. to. 1. Iunii pag. 631.

TVRBO, Gleba, Gall. *Tourbe.* V. *Turba* 1.

TVRBONES, *Minae, terrores, clamores.* Papias.

TVRBVLENTARE. Vtitur S. Zeno Veronensis serm. de Patientia. (V. *Turbidare.*)

TVRBVLOSVS, Conturbatus. Vita S. Elizabethae Schonaug. to. 3. Iunii p. 615. *Quia necesse est consideri animam Turbulosam.*

TVRCARE, Quempiam ad Mahumetanam superstitionem traducere, *Turcum* facere. Raimundus de Agiles p. 148.

TVRCASIA, Pharetra. Mauritius Episcop. Cataneusis in Hist. Translat. corporis S. Agathae V. et M. num. [illegible] *Artus reliquos, ne quouis indicio [illegible] sent detegi, in duabus pharetris, quas vulgo Turcasias nominant,* [illegible] Et num. 13. *Reliquias de Turcasi[illegible] reuerenter extraxi.* Ita etiam apud Bollandistas tom. 1. Febr. pag. 63[illegible] Quibus locis Pirrus *Tharcasios* [illegible] *Tarcasios* habet; et recte, si voces Graecanicam aeui inferioris spectemus; nam ταρκάσιον hac notione occurrit apud Cananum p. 19. et alios a Meursio laudatos. Itali etiam *Turcasso* dicunt, qua voce vtitur [illegible]lo. Villaneus lib. 8. cap. 35. et Matthaeus Villaneus lib. 6. cap. 54. Galli vero *Carquois* dicunt. V. Od. Ferrarium in *Carcasso.*

TVRCELLVS, pro *Turtellus.* V. 2 *Torta* 1.

TVRCHEMANNVS, Interpres, Gall. *Truchemen.* V. *Dragumanus.* Alio est in *Turcomannus.*

TVRCHESIVS, Lapis pretiosus, Gall. *Turquoise*, Turcica gemma. Occurrit in venditione *iocalium* facta an. 1347. tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 568. V. *Turchina* et *Turkesius.*

TVRCHIFARVS, Monetae [illegible] Turcicae species. Conuentiones Michaëlis Palaeologi Imper. et Genuensium an. 1261. a nobis editae post Historiam Gallo Byzantinam: *Y[illegible]peros aureos et Turchifaros liceat [illegible] extrahere ad eorum voluntatem et [illegible]ferre.*

TVRCHIMANNVS, Interpres Gall. *Truchemen.* Hist. Sicula apud Muratoir. to. 8. col. 779. V. *Dragumanus.*

TVRCHINA, Academicis Crusca[illegible] *Pietra preziosa, così detta dal [illegible] colore, che anche si chiama [illegible].* Lapis pretiosus, Germ. Türkis, quem cum veterum calaide multi confundunt. Acta S. Franciscae Rom. to. 2. Martii p. 112. *Decimus [illegible] lapis*

pis erat similis *Turchinae*. V. Phil. Monet in suo Gallicae ac Lat. linguae Inuentario, Menagium in Etymol. Gall. et *Turkesius*.

TVRCHINVS, Caeruleus, Ital. *Turchino*, Gall. *Turquin*. Translatio S. Prosperi et Venerii, to. 5. Iunii pag. 70. *Duobus velis sericeis coloris Turchini*. *Turchinus* dicitur a Turcis, quod iis admodum placeat color caeruleus.

TVRCHOMANNVS. V. in *Turcomannus*.

TVRCHONIANVS, pro *Turchomanus*, mendose, ni fallor. Epistola Odonis Episc. Tuscul. an. 1249. ad Innocentium IV. PP. tom. 7. Spicil. Acher. pag. 215. *Turchoniani paulo ante cum nimia multitudine Antiochiam aggressi fuerant*.

TVRCIMANVS, Interpres, peregrini sermonis explicator, Gall. *Truchement*. Richardi de S. Germano Chron. apud Murator. to. 7. col. 987. V. *Dragumanus*.

TVRCISCHA, Vestis species Turcorum propria. Candidus Decembris in Vita Philippi Vicecomit. Mediolan. apud Murator. to. 20. col. 1007. V. *Turquesium*.

TVRCOISIVS. a Gall. *Turquoise*, Lapis pretiosus. Inuentar. S. Capellae Paris. ann. 1376. ex Bibl. Reg. V. *Turchina*.

TVRCOMANNVS, inquit Scaliger lib. 3. Canonum Isagogic. aut *Turcmen*, proprie est νομάδικος, qui stabile stabulum, vt Plautus loquitur, non habet, cujusmodi est natio; vnde isti Turcomanni sumebantur, Circassis finitima. *Turchemanni*, apud Sanutum lib. 3. part. 12. cap. 1. *Hi*, inquit, *inter Saracenos prae cunctis despectiores, nec castra, nec ciuitates habent, nec lucris inhiant, solis animalibus contenti, tentoriis de filtro vtuntur*. Radulfus de Gestis Friderici I. Imp. apud Murator. to. 6. col. 1194. *Post haec inuenerunt Turcomannos de Berza; sunt enim agrestes Turchi, qui nullo detinentur imperio, et nulla loca possident, sed morantur in agris*. Eadem fere habet Sicardus Episc. Cremon. in Chronico apud eumdem Murator. to. 7. col. 609. Perperam *Turtuianni* legitur in Chronico T. S. Radulphi Coggeshal. Abb. apud Marten. tom. 5. Amplis. Collect. col. 960. vt satis patet ex col. 548. vbi iidem populi memorantur atque dicuntur *Turcomanni*.

TVRCOPVLI, *Milites leuis armaturae*, vt auctor est W. Tyrius lib. 1. c. 7. lib. 19. c. 24. lib. 22. cap. 27. *Turcopuli equites*, in Additamentis ad Matth. Paris p. 119. Sic porro dicti, inquit Raimundus de Agiles, *qui vel nutriti apud Turcos, vel de matre Christiana, patre Turco procreantur*. Albertus Aq. lib. 5. c. 3. *Turcopoli gens impia et dicta Christiana nomine, non opere, qui ex Turco patre, et Graeca matre procreati, etc.* Nempe quasi Turcorum filii; ea enim vis est dictionis πῶλος apud Graecos recentiores. Τουρκόπουλα neutro genere effert Nicephorus Gregoras lib. 7. pag. 159. edit. Genev. TVRCOPLI, apud Rogerum Houedenum p. 660. ex Gallico *Turcoples*. TVRCOPVLARIVS, qui *Turcopolis* conductitiis praefectus erat, quo nomine erat dignitas in Aula Regum Cypri, de qua mentio fit in Assisiis Hierosol. MSS. et apud Stephan. Lusinian. in Hist Cypr. vt et apud Hospitalarios Equites. Statuta Ordinis Hospital. S. Ioan. Hierosol. tit. 19. §. 7. TVRCOPLARIVS *de Rhodes*, *Prior Hospitalis S. Iohannis Ierusalem in terra nostra Hiberniae*, in Litteris an. 1408 apud Rymer. tom. 8. pag. 525. *Turcupler de Rodes*, in aliis an. 1443. to. 11. p. 45.

TVRCVIANNVS. V. in *Turcomannus*.

TVRCVS MAGNVS, Bernardo de Breydenbach Itin. Ierosol. pag. 212. Imperator Turcarum, vt apud Gallos *le grand Turc*. *Turchus* nude pluries dicitur in Epistola Calixti III. PP. ann. 1456. ad Carolum VII. Regem Franc. e Bibl. Regia.

TVRELLA. (1) Vgutio MS. *Toles, itis, sunt membrorum tumores circa vnam stantes; has vulgo per diminutionem tunicas, vel Turellas vocant.* Haec

Haec in faucibus solent turgescere. Io. de Ianua habet *Tusillas.* (2) Paruus agger inter agros ductus, per quem inceditur. Priuilegium Henrici domini de Soliaco an. 1301. apud Thomasserium in Biturig. p. 123. V. *Torallum.* (3) Turricula, Gall. *Tourelle.* Charta Edwardi I. Regis Angl. *Fundata per muros et Turellas villae Burdegal.* Et mox: *In muris et Turellis praedictis.*

TVRELLVS, Idem quod *Turella* 3. Litterae an. 1327. apud Rymer. tom. 4. pag. 297. *Muros, fossata et Turellos ac munitiones ejusdem ciuitatis.* Rursum occurrit ibidem, vt et in Litteris ann. 1378. tom. 7. pag. 185.

TVRELVPINI. V. infra *Turlupini.*

TVRFA, Cespes. V. *Turba* 1.

TVRGEOLVM. *Vas interius grossum et turgidum,* apud Iohannem de Ianua. Lego *Turgiolum* in editione an. 1514. vt et in Glossis Lat. Gall. Sangerman. vbi redditur *un vaissel gros dedans.*

✠ TVRGIA. Sus, vt puto, Gall. *Truie,* Ital. *Troja.* Statuta Montis-regalis pag. 306. *Item pro qualibet Turgia sol. den. octo. Item pro qualibet bestia vacina sol. den. octo.*

TVRGIDARE, Tumefacere. Miracula S. Gibriani pag. 647. *Cancer . . . infectione sua ipsam coxam in modum columnae Turgidauit.*

TVRGIOLVM. V. in *Turgeolum.*

TVRGNI, Species columbarum, a colore sic dicti, inquit Petrus de Crescentiis lib. 9. c. 88. vbi vetus ejus interpres Gallicus *bruns* vertit; sed forte legendum *Turchini.* V. *Turchinus.*

TVRGO, Acipenser, Tursio, Gall. *Esturgeon.* V. locum in *Atacheia.*

TVRGOR, *Tumor, Turgiditas,* Iohanni de Ianua; *Enflure,* in Glossis Lat. Gall. Sangerman. Flodoardus lib. 1. Hist. Rem. cap. 20.

TVRIBVLARIVS, TVRIBVLVM. V. in *Thuribularius* et *Thuribulum.*

TVRIDVBVS. Miracula S. Eutrop[...] n. 21. de quibusdam captiuis: *T[...] mens autem de custione eorum, n[...] quosdam ne Turidubis suis, et ju[...] vt de Ecclesia S. Eutropi vi vel a[...] re inde compedes ferreas fortiss[...] apportarent.* Locus luxatus; vbi [...] gendum forte *Turribus,* milites [...] licet, qui turres seruabant.

TVRIO, Arboris vel arbusti tene[...] tas, apud Columellam lib. 12. [...] 48. *Lauri Turiones in hoc vsu [...] tito, vt olivas deprimant.* Ap[...] lib. 8. cap. 1. *Elixatur in a[...] marina, cum Turionibus laur[...] metho.* Occurrit apud Gariope[...] tum lib. 1. c. 17. lib. 2. c. 3. lib. [...] c. 19. 30. 52. et alibi non teme[...] Nos vulgo dicimus *Bourjon,* for[...] pro *Tourjon.*

✠ TVRIVS, Iturio, in Ch. a. 1059.

TVRIZELLVS, Turricula, ni fall[...] Chron. Parm. ad an. 1307. apu[...] Murator. to. 9. col. 866. *Duo Tu[...] zelli primo facti et leuati fuerunt [...] per baptisimo Ecclesiae majoris cum [...] loncellis et campanis deauratis.*

TVRKESIVS, Lapis pretiosus, vulg[...] *Turquoise.* Monasticum Anglic. to. [...] pag. 314. V. *Turchesius.*

TVRLVPINI, vel vt legit Hofm[...] nus, *Turelupini,* Haeretici Valde[...] sium sectarii, in Gallia sub Caro[...] V. Rege Franciae ann. 1372. de [...] bus Bernardus Lutzenburgus [...] Prateolus de Haeretic. sic dicti, [...] quit Vignerius, ann. 1159. qu[...] ea tantum habitarent loca, quae l[...] pis exposita erant. V. Menagiu[...] in Originationibus Francicis et Di[...] ssertat. de Beausobre de Ad[...] part. 2.

TVRMA. (1) TVRMA, TVRMARI[...] Lex 3. Cod. Theod. de Priuileg. [...] rum, qui in sacro Palatio milit[...] *Quibus omnibus condonamus, ne [...] actorum vel Turmariorum, quos Ca[...] pitularios vocant, curam subeant, [...] obsequium Temonariorum, vel Pr[...] typiae,* Vbi *Turmarii* inter vilia [...] ficia numerantur; erant quippe [...] qui *Turmas* Tyronum exigeb[...] Nam cum prouinciales teneren[...] ad Tyrones praebendos, vt est i[...] lege 7. Cod. Theodosii de Tyron[...] bus.

bus, pro quibus interdum eorum aestimatio praestabatur, quae 36. solidorum erat ex d. l. qui has aestimationes recipiebant, *Temonarii* dicebantur; vt *Turmarii*, qui pretium *Turmarum*, hoc est, plurium Tyronum vnde conflaretur Decuria aut Centuria, vel cohors. Ita enim vox *Turma* vsurpatur in lege 8. d. tit. de Tyronib. *Inter optimas lectissimorum militum Turmas, neminem e numero seruorum dandum esse decernimus, etc.* (2) Regio. S. Augustinus de Cura pro mortuis c. 12. *Homo quidam de Turma, Curina nomine, municipii Tulliensis, quod Hipponi proximum est, curialis pauper, vix illius loci Duumuir altius et simpliciter rusticanus, etc.* V. *Norma.*

TVRMARCHA, Turmae seu regionis Praefectus; constabat autem Turma 30. militibus. *Theophylactus Turmarchus*, apud Iohannem VIII. PP. Epist. 240. Fragmentum Hist. Longob. editum a Camillo Peregrino p. 146. *His diebus Theodorus Turmacq Beneuento praeerat.* Legendum ibi indubie *Turmarcha*, ex Graeco - Barbaro τουρμάρχης. Ita etiam emendandum apud Vghellum to. 1. p. 995. *Stratigotis, Iudicibus, Vicecomitibus, Turmarchis, Plateariis, etc.* pro *Curmarchis.* (3) In Capitul. Caroli M. lib. 7. c. 163. *Iubentur omnes Presbyteri parochiae ad ciuitatem per Turmas, et per hebdomadas, ab Episcopo sibi constitutas, conuenire discendi gratia, vt aliqua pars in parochiis remaneat, ne populi et Ecclesiae Dei absque officio sint, etc.* Et cap. 360. *Iubentur* pariter Primates Prouinciarum, *vt de vniuersis Episcopis, vel duas vel tres Turmas faciant, ac de singulis Turmis vicissim quotquot electi fuerint, ad diem Concilii occurrant.* Titulus vero hujus capitis hisce verbis concipitur: *Vt non alii Metropolitani Primates appellentur, nisi illi, qui primas sedes tenent; quia alii non possunt facere tres Turmas de Episcopis, quomodo illi, qui primas sedes tenent, qui tres Turmas facere debent, sicut in hac sententia jubetur.* V. Vitam Aldrici Cenoman. p. 84.

TVRMELLVS, Coxa bouis, Gall. *Trumeau.* Regest. Episcopat. Niuern. ann. 1287. *Quando Episcopus Niuernensis est praesens, ipse percipit de quolibet animali vnum Turmellum pro tribus denariis.*

TVRMINOSVS, Torminosus. Gloss. Sax. Aelfrici: *Turminosus, fortogen,* i. contractus.

† TVRMVLA, TVRMELLA, diminut. a Turma in Ch. a. 1402.

TVRNA. (1) Quanti pluris sit compensatio, in permutationibus vel bonorum diuisionibus: *Tourne*, in Consuetudine Montargensi. Libertates Burgi in Bressia ann. 1397. apud Guichenon. *Quod si interueniant in dictis permutationibus Turnae pro pluris valentia, vel alias, quod pro pretio dictarum Turnarum nobis debeantur laudes et vendae, etc.* V. *Turnus* 1. et *Torna.* (2) Modus agri. *Fodere in campis vnam Turnam fossati*, in Statutis Patauinis. V. *Tornatura.* (3) I. q. *Torna* 3. V. ibid.

TVRNARE, Vertere, Gall. *Tourner.* Lex Bajwar. tit. 5. §. 5. *Si eum tantum caederit et Turnauerit vsque dum eum seminiuum relinquat, etc.* Vereor ne hic legendum sit *tranauerit*, id est, traxerit, vt Gallice dicunt *Trainer*, trahere, raptare. V. *Trahere* 1.

† TVRNARIVS, qui praedium vel feudum cum aliis possidet, in Chron. Salisb.

TVRNEARE, TVRNEIMENTVM. V. supra in *Torneamentum.*

TVRNELLA, *Turricula*, a Gall. *Tournelle*, eadem notione. Computus an. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Feudorum vsu pag. CLXX. V. *Tornella.*

† TVRNICLIA, sagum militare, a vet. Gall. *Tornicle.* Lit. a. 1269.

TVRNINI. Richardus de S. Germano in Chronico ann. 1221. *Per totum regnum pondera et mensurae mutantur, ponuntur rotuli et Turnini.* Et ann. 1222. *Pro jure mensurarum victualii tam in summa quam in Turninis seruabitur forma antiqua.* Vnde *Turnini* ad mensuras spectare colligitur.

TVRNVS. (1) Vices, seu ordo quo quisque vice sua aliquid peragit, Gall. *Tour, rang.* Charta an. 1405. pro Cantoria S. Capellae Paris. apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. p. 138. col. 1. *Capellani Canonicorum ad suae Turnum hebdomadae ad totum teneantur seruitium.* TVRNVS, vel *Turnum Vicecomitis*, ad verbum significat vicem Vicecomitis, id est, duo tempora in anno, quibus ille *letam* vniuersi Comitatus tenet. Est igitur *Turnum Vicecomitis*, Curia recordi in omnibus rebus, quae pertinent ad *Turnum*; et est *leta* Regni per totum Comitatum, cujus Vicecomes judex est. Quicumque proinde *letam* habet, eadem gaudet praerogatiua in procinctu suo, qua Vicecomes in *Turno*. Ita Rastallus. Ioan. Britton. in Legib. Angl. c. 29. TVRNVS, Pro ea praestatione, quae Vicecomiti datur, *Turnum* tenenti, pro exemtione et immunitate eundi ad *Turnum*. Wil. Thorn. TVRNVS BVRSAE, alias *Retractus per bursam*. Libertates Bergeraci in Vasconia art. 39. *Tornarius* dicitur, qui *retrahit* rem venditam; atque etiam *Tornator* art. 46. V. Consuetud. Andegav. art. 370. 371. Cenoman. art. 380. 381. Blesensem art. 200. Lemouic. art. 41. etc. TORNARIA, idem quod *Turnus bursae*. Consuetudines Aulciorum MSS. ann. 1301. art. 60. (2) Census pecuniarius. Epistola Ruperti Rom. Regis apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 121. et 122. *Cum tu petieris, vt nos tibi nostram arcem Kirchel, praeterea nostros Turnos seu census pecuniarios Bodobrigenses, siue in Boppartim, pro quinque millibus florenorum perscribere velimus.* Pluries occurrit ibi. Haud scio an huc reuocari possit Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses ann. 1351. e libro viridi fol. 53. *Quolibet anno in festo Assumptionis B. M.* XL. *sextaria frumenti boni et pulchri cum suis Turnis* (soluentur.) (3) Verticillum, Gall. *Tourniquet*, si bene interpretatur Lobinellus in Glossario ad calcem Hist. Britann. V. locum in *Pontus* 2. (4) TVRNVS BALISTERIVS. V. *Tornus* 1. (5) Timpanum versatile apud monial. Gall. *Tour.* V. *Tornus* 6.

TVRO, Collis rotundus. V. *Toro*.

TVRONENSES, Monetae Franc. Turonibus cusae, Gall. *Tourn.* Charta Iacobi Reg. Arazon. an. 13.. *Confitemur nos debere ... Regi Majoric. .... patrui* ... 160. *millia Turonensium argenteorum S. Ludouici bonae memoriae Reg. Franciae de lege vndecim denariorum et oboli, quorum Turonensium* ... *minus tertia parte vnius ponderis vnam marcham ad pensum Montispessulani.* Passim.

TVRONIVM, TVRONVS. V. *Toro*.

TVRPARE, Mutilare. Statuta Sa... vii Abb. S. Seueri in Capite Vasconiae circa an. 1100. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 280.

TVRPATOR, qui turbat. V. *Turpefacere*.

TVRPEDO, *quam multi pustulam* ... *cunt, alii morbillam, alii lepram,* ... *alii passionem tantum infra corpus* ... Ita Gariopontus lib. 5. Passion. c. 6. qui addit, hanc aegritudinem ... appellari, *eo quod in facie turpitudinem demonstrat. Turpedines*, ... *Turpitudines*, sordes, dixit Nic. de Iamsilla in Gestis Friderici Imp. apud Murator. tom. 8. col. ... V. *Turpido*.

TVRPEFACERE. Gloss. Gr. Lat. Αἰσχροποιῶ, *Turpefacio*; αἰσχ... *Turpificator, Turpator*. Edictum Lutharis Regis Longob. tit. 71. ... *Sponso autem ... in duplum* ... *natur ab illo, qui ei desponsatam* ... *am Turpefecit.*

TVRPERE, *Esse vel fieri turpem*, ... anni de Ianua; *Enlaidir*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman.

TVRPIDO. Turpitudo, apud Tertullianum de Corona Mil. c. 14. Occurrit etiam in Charta an. circiter 9.. apud Felibianum Hist. San. Dionys. pag. LXXXI. V. *Turpedo*.

TVRPILIANVM, Infamia. *In Turpilianum cadere*, Infamiam subire, apud Columberium in Theatro honoris pag. 208.

RPILOQVIVM, Αἰσχϱολογία, in Gloss. Gr. Lat. Αἰσχϱοϱ̔ημοσύνη, Theodorito serm. 9. Graec. affect. Lambertus Ardensis pag. 78. TVR-ILOQVVS, qui turpia loquitur. Statuta Canonicorum Regul. to. 1. Miscell. Duellii p. 97.

RPILVCRIS, Αἰσχϱοκεϱδὴς, in Gloss. Graec. Lat. Ioh. de Ianua habet *Turpilucrorum*; unde *Turpilucrus*, *urpiter lucrum faciens*. Gloss. Lat. Gall. Sangerman. *Turpilucrum*, *lait ain*.

RPIO, qui turpia loquitur, *an vi-um*; vox Latinis Scriptoribus haud gnota. Marius Mercator lib. Subnotat. c. 4. §. 3. *Quis scenicus Turpio*, *quis durio*, *vel sannio profes-se licentia turpitudinis publice ista roferret?*

RPITER, de adulterio proprie di-itur in Codice Theod. lib. 2. tit. 1. eg. 3.

RPITVDO, locus *turpis*, obscoe-ius, cloaca. Thwroczius in Salo-none Rege Hungar. cap. 36. *Cor-us Saraceni rapuerunt*, *et in Tur-itudinem projecerunt*. TVRPITV-IO MVLIERIS, pudenda, in Legi-ous Luithprandi Regis Longob. tit. 106. §. 1.

RQVEMEN, Peregrini sermonis nterpres, Gall. *Trucheman*. Iac. de Vitriaco apud Marten. to. 3. Anecd. col. 271 V. *Turchimannus* & *Dra-manus*, ubi habetur *Turquigen-em* pro *Turquemen*, ex alia edi-ione.

RQVESIVM, Species vestis. Statuta Massil. l. 2. c. 39. *Item de gardacors*, *vel de Turquesio*, *vel gar-achia*, *vel sobrecot froirato*, *etc.* V. *Turcisca*.

RQVIGENS. Videsis in *Turque-men*.

TVRRAGIVM, turris s. carceris ustodia. Ch. a. 1356.

RRALES DOMVS. V. in *Do-mus*.

RRARIVS, Turris custos. V. *Turris*.

RRELLA, Turricula, in Reparationibus factis in Senescallia Carcasson. an. 1435. MSS. V. *Tu-rella*.

TVRRESINVS, idem quod *Turrella*, Turricula, Gall. *Tourelle*, vel specula, Gall. *Guerite*, quod eodem fere redit; speculae enim sunt turriculae. Iac. de Layto Annales Estenses ad an. 1404. apud Murator. tom. 18. col. 995. V. *Turrisinum*.

† TVRRESTINA, TVRRVNDA, assatura, in Gloss. Prov. Lat.

TVRRETA, Turricula. V. *Glatia*.

TVRRIBILE, Thuribulum, Ital. *Turibile* & *Turibolo*, Gall. *Encensoir*, in Charta an. 1402. apud Rymer. to. 8. p. 277. TVRRIBVLVM, eadem notione. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 95. V. *Thuribulum*.

TVRRICELLA, in Chronico Iac. Malvecii apud Murator. to. 4. col. 968.

TVRRICELLVS, ut infra *Turrile*. Annales Mutin. apud Murator. to. 11. col. 57.

TVRRICVLVS, pro *Turricula* Glossar. Graec. Lat. πυϱγισκάϱιον, *Turricula*, *armarium*, πυϱγίσκος, *idem*. Testamentum S. Remigii, apud Flodoardum l. 1. cap. 18.

TVRRILE, Campanarii pyramis, Gall. *la fleche du clocher*. Liber 2. Miracul. S. Bertini cap. 3.

TVRRIONVS, Turris major, Italis *Torrione*. Petrus Azarius apud Murator. to. 16. col. 436.

TVRRIS. (1) Campanarium. Miracula S. Columbani c. 2. *Ecclesiam . . . ex lapidibus struxit*, *Turremque super eam aedificavit*, *et lampadas fecit in ea pendere*. (2) Arx, castrum. Will. Gemet. lib. 8. cap. 22. *Henricus Rex Turrim Wartewilla funditus fecit everti*: Robertus Montanus ad Chronicon Sigeberti: *Mortuo Valerano Turris Turen venit in manu Regis*. (3) Carcer. *Ad Turrim condemnari*, mitior poena est quam ad carcerem, leviorumque delictorum erat, in Statut. Ordin. Hospitalar. S. Ioan. Hierosol. tit. 18. §. 39. 53. TVRRARIVS, Turris vel carceris custos, *Tourrier* ou *Geolier*, in Stylo Leodiensi c. 12. art. 10. et c. 18. TORAGIVM, idem quod *Geolagium*, quod

quod *carcerario* exsoluitur. Aresta Pentecost. an. 1290. in Regesto B. Parlamenti Paris. fol. 86. (4) Ministeriis sacris accensentur in Testamento S. Ardii, apud Mabillonium to. 2. Analector. *Quod vnusquisque locus sanctus constitutus ibi habeat Ministerium declaratum, ... id est Turres 4. coopertoriolos olosericos 2. calices argenteos 4. etc.* Occurrit rursum infra. V. *Turriculus.* Vasa, in quibus Christi corpus adseruabatur, in turrium exiguarum figuram efformata fuisse, testis est inter alios Gregorius Turon. l. 1. de Gloria Mart. c. 86.

TVRRISINVM, TVRRISINVS, vt *Turresinus.* Chron. Parm. apud Murator. to. 9. col. 774. V. *Turrionus.*

✝ TVRRISTA, turris defensor, in Tract. Ms. de re milit.

TVRRVNDA. V. *Turrestina.*

TVRSVS. Gloss. Gr. Lat. Καυλὸς, *Caulus*, *Tursus.*

TVRTA, TVRTELLVS. V. in *Torta* 1.

TVRTEGETES, Tugurium, aedicula. Vita B. Coletae num. 49. *Oratoria sic constructa fuerant, quod vix se poterat in eis erigere seu eleuare, magisque videbantur Turtegetes vel tuguria altilium, vel miserum, quam habitationes rationabilium personarum.* Vbi quidam Codd. habent *Curtegetes*, f. ex Gall. *Tourjette*, Turricula.

TVRTIBVLI, *alias Tibuli siue Tiguli, dicuntur foramina, per quae exit fumus caminorum: et iidem dicuntur fenestrae, quibus calor balnei euaporat.* Ita vetus Vocabularium juris vtriusque pro *Tubuli*, Gall. *Tuyaux.*

TVRTVR. Pactus Legis Salicae tit. 7. art. 9. *Si quis Turturem de trappa furauerit, etc.* Vbi Eccardus: Turtures tensis retibus non capiuntur; vnde hic Turturem cum Turdo confundi clarum est.

✝ TVRTVRELA, inter machinas bellicas recensetur ap. Murat. t. 2. Antiq. p. 508.

TVRTVRELLA, Turtur, Ital. *Tortorella*, Gall. *Tourterelle*, in Annalibus Mediolanensibus ad an. 1389. apud Muratorium to. 16. col. 807.

TVRTVRI. Vgutio, in *Turtur*: *Turturi dicuntur pastores, qui f... lis canunt.* Ita etiam Ioh. de ... nua.

TVRTVRILLA, *Locus, vbi penis ... nitur*, Vgutioni. An *Turturilla* Glossae Isidori: *Turturilla, ... ctus locus, in quo corruptelae ... quod ibi turturi opera darentur, ... panem.* Pro *panem* alii subst... *peni*, alii *ganeae.* Falluntur ... *Turturilla* de loco dici notant, ... credimus Graevio. Non dubit... se, *Turturillos*, vel *Turturillas* ... ctos esse cinaedos, molles, imp... cos, qui a militia arcebantur, ... vrbe securi erant. Conuicium ... inquit, a turture deriuatum est; ... cipiter enim fertur capite ... parcere, et pretium salutis acc... vt tradit Porphyrius lib. 4. V. ... sium lib. 3. de Vitiis sermonis c... & Martinium in Lexico.

TVRVA, TVRVVS, *Turba.* V. *Turba* 1.

TVRVCA, Papiae, *Vestis Regia.*

TVSCHA, Lucus, arbores ad ... rum consitae, Gall. *Touche.* Ch... Adelae Comitissae Blesensis ... 1104. e Tabulario Dunensi: *S... tem ipsa determinatio talis ... per landas et per plaxitium ... ria, et inde per Tuscham de ...* Chartul. S. Vincentii Cenom... 29. *Dederunt etiam quamdam ... scham juxta molendinum, et ... ex vtraque parte Tuschae sitam ... sextarium seminis suscipientem.* ... *Thosca, Tosca, Touchia.*

TVSCVLANVM, Praedium ... amoenum. Chrysttophorus ... rus apud R. Duellium to. 1. ... p. 279.

TVSCVS, Rudis, Hisp. *Tosco.* V... Columbae Reatinae, tom. 5. ... p. 325. * *Zonulas illas in d... nam Tuscam commutauit.*

TVSILLAE. Isidorus lib. 11. c. ... *Toles Gallica lingua dicitur, ... vulgo per diminutionem Tusillae ... cant, quae in faucibus turgescunt ... lent.* V. Ioannem de Ianua in ...

ts. Festus: *Toles, tumor in faucibus, quae per diminutionem Tonsillae dicuntur.* Glossae Graec. Lat. Παρίσθμια, *Tonsillae, Tolia, Tolae, Tusillae, Tules.*

SONDA, Celtis, Mille. V. *Summa.*

SPOLLEM, *Manna vel genus pigmenti*, in Glossis Isid. Gloss. Lat. Graec. *Tuspollina*, μάννα. Aliae Gr. Lat. addunt, *Tursspollen*. Legendum *Thuris pollen* ex illo Scholiastae Iuuenalis: *Thus minutum*, quod est thuris pollen, *manna vocant.*

TVSSITARE, frequenter tussire, p. Pez. t. 1. Anecd.

SSITVS, *Toussement*, in Glossis Lat. Gall. Sangerm. MSS. ex Iohanne de Ianua.

VSTAQVA, tectum porcorum, in Ch. a. 1328.

STARE, Pulsare, Occitanis *Tusta*. Vetus Ceremoniale MS. B. M. Deuratae.

STORIVM, Species porticus, vt conjecto. Locum vide in *Baleum.*

TACVLVM, Tutamen, apud Prudentium.

TVTALANA, pannus e lana tantum confectus, in stat. Ferrar.

TALIS CVRA, pro Tutelaris cura, seu tutela, in Libertatibus S. Palladii MSS.

TAMENTVM. Glossae Isonis Magistri: *Tutamen, firmamentum, protectio.* V. *Tensamentum* post *Tenture.*

TARE, ex Gallico *Tuer*, Occidere. *Tutare candelam, aut cereum*, extinguere: Galli dicunt: *Tuer la chandelle.* Ordo Romanus: *Lumen autem Ecclesiae apud Romanos ab initio cantus nocturni inchoatur extingui; hoc tamen ordine, vt ab introitu ipsius Ecclesiae incipiat paulatim Tutari.*

TATIO. Diploma an. 1356. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. *Certa bona et possessiones . . . . debeant assignari ad existimationem et tutationem, etc.* Sed *taxationem* legendum puto; haec enim respondent verbis subsequentibus, *aestimatores et saxatores bonorum talium.*

† TVTELARIVS, qui sub alicujus tutela est. Ludew. t. 9. Reliq. p. 180.

TVTELATOR, *Protector*, in Glossis MSS. S. Germani Paris. Cod. 524. Martianus Capella lib. 2. *Tutelator fidelissimusque germanus.*

TVTELATVS, in tutelam datus. *Genus agri Tutelatum*, Aggeno de Limit. agr. p. 58.

TVTELIORIS, perperam pro *Tutelaris.* Charta ann. 1195. apud Concium inter Census Eccles. Rom.

TVTELLA, a Gall. *Tutelle*, Administratio bonorum pupilli, ex Charta an. 1472. in Inuentar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 514.

TVTELLI, inter Ministeria sacra. Chronicon Centulense Hariulfi lib. 3. c. 3. *Scyphus argenteus major; minores argentei 4. ex aurichalco 1. Tutelli argentei 4. vrcei argentei cum aquamanilibus 2. etc.* Vbi forte legendum *cutelli*, seu *cultelli.* Idem lib. 2. c. 10. *Atramentarium optimum argenteum auro paratum 1. cultellus auro et margaritis paratus 1. etc.*

TVTELVS. Lactantius de mortibus persecutorum n. 36. *In primis indulgentiam Christianis communi Tutelo datam tollit* (Maximinus Imp.) Legendum est *communi titulo*, hoc est, communi vtriusque Imperatoris consensu.

TVTIA, Cadmia. Statuta datiaria Riperiae c. 12. *De quolibet plaustro siue vezoto Tutiae pro introitu vel exitu, et sic pro rata, solidi sex. De quolibet modio mellis soldi* IV. Visus est Diodorus Euchyon Polychemiae lib. 1. cap. 2. qua notione τουτία dixere Graeci recentiores. *Tuthie* etiam Galli vocant Cadmiam fossilem ab Arabico *Tuthia.* V. Salmasium ad Solinum, Vossium de Vitiis serm. lib. 2. c. 18. et Glossarium mediae Graecit. in Τουτία.

TVTILA, Septum, ἕρκος, in Gloss. Gr. Lat.

TVTILLA, pro Tutela, ni fallor. Renouatio testamenti per Carolum M.

apud Murator. to. 2. part. 2. col. 752. *Domnos patruus meus Semforianus . . . . diebus vitae suae Tutillam meam in suam habuit recepta potestate.* Hoc est, si bene conjecto, Tutor meus fuit.

TVTOR. (1) Advocatus praedii Ecclesiae. Charta Henrici Regis Franc. an. 1043. ex Tabul. Fossat. fol. 151. TVTOR, Fidejussor, approbator, confirmator. Charta an. 1216. e Chartulario Domus Dei Pontisar. TVTOR *vel Curator ad litem* litigantibus minoris aetatis haeredibus conceditur in Edicto Philippi Franc. Regis an. 1330. idque contra Legem Romanam, quae personis tantum, non causis tutores dabat. V. *de Lauriere* tom 2. Ordinat. Reg. Franc. pag. 64. (2) † TVTOR, TVTRIX, qui vel quae administrat, regit, in Ch. a. 1254.

TVTTA, Exactio, tributum. V. *Tolta.*

† TVTVBA, tubicen, in Ch. a. 1504.

TVTVPIA, Capitis tegumentum Clericis proprium, cujusmodi hodie *les bonnets quarrez.* Statuta Synodalia Nicolai Episc. Andegav. an. 1265. *Clerici sive conjugati, sive non conjugati, cum in Ecclesiis parochialibus, in quibus commorantur, ad Missam, vel ad Vesperas, veniunt, cum Tutupiis congruentem deferentes tonsuram incedant, psalmodiantes, legentes, et cantantes ibidem cum Presbyteris, ... tamen coram Episcopo, Archidiacono, Archipresbytero, vel Decano suis appareant cum Tutupiis, et amotis caputiis se praesentent.* Acherius to. 11. Spicil. p. 208. legit *Tutupriis*, suspicaturque forte legendum esse *tutulis.* Erat autem *tutulus*, capitis ornamentum seu vitta purpurea, qua crines ad verticem convolvebant Flamines, ut est apud Varronem & Festum.

TVVEVS, ex *Tufo.* V. in *Tufus.*

† TVXIDVRA, telonei species. Murat. t. 2. Antiq. p. 131.

TVYSVS, f. Vellus, Gall. *Toison.* V. *Clack.*

TWEIFHINDVS. V. *Hindeni homines.*

TWYHINDVS, TWYHYNDEMA[N] is qui in aestimatione capitis [...] sol. censetur, a Saxon. *tuy*, duo, [...] *hynd*, vel *hund*, centum. Ide[m] Spelmannus. V. *Hindeni ho[mi]nes.*

TYBARIVM, pro *Typarium.* V. [in] hac voce.

TYBRVCVS, Ocrea lanea. V. T[y]*brucus.*

TYBRVS. V. *Typrus.*

TYBVRIVM, f. pro *Ciborium*, [vel] *Tegorium.* V. in his vocibus. M[e]moriale potestatum Regiens. ad [an.] 1269. apud Murator. tom. 8. c[ol.] 1128. *Tyburium ecclesiae majoris [...] levatum, videlicet illud quod est [...] plateam.*

TYGANVM, Sartago, Graec. [...]*νον*, in Actis Sanctorum Maii [tom.] 7. pag. 7.

TYGVRIVM. V. in *Tegorium.*

† TYMALLVM, f. *placitum*, [...]cium domini feudalis, in Ch. [...] 1201. V. *Mallum.*

TYMBA, Sepulcrum. V. in *Tu[m]ba* 1.

TYMBORALIS POENA. V. *Tu[m]brellum.*

TYMBRIS. Senator lib. 5. Epi[st.] *Cum piceis Tymbribus, et [...] gentili candore lucentes, et [...] nobis etiam arma desecantes, [...] Fraternitas destinavit.* Ita [...] editio Senatoris, et aliae poste[...] tametsi menda non pauca in [...] paucis verbis liceat subodo[rari.] Nam quid vox *piceis*, si a *tymbri[bus]* distinguatur, quid *pueros*, cum [...]mis, quae in munus mittun[tur.] Certe *piceas tymbres* hic interpre[tor] *tympana aerea* coloris *picei.* G[alli] quippe *tymbres*, inde vocarunt, qu[ae] Latini *tympana.* Gloss. Lat. G[all.] *Tympanum, Tymbre. Tympani[s]*[...] *Menestrier de tymbre. Tympa[...] chanter ou timbrer. Tintinnab[ulum] tymbre.*

TYMBVS, *Τύμβος*, Sepulcrum, *Tu[m]ba.* Vetus Epitaphium apud Ughe[l]lum in Episcopis Bobiensib. V. *Tumba* 1.

TYMIAMATERIVM. V. *Thymi[a]terium.*

...ONVS, Gubernaculum. V. *Te*...o 1.

...MPA, Cauda caputii acuminata. ...uschius de Reform. Monast. l. 2. ... 23. In Saxonia inferiore *Tympa* ...roprie dicitur Extremitas rei crass...oris, in fine contractioris, seu in ...cumen desinentis: quod belle con...ruit caputio. V. *Liripium*.

...MPANARIA. Concilium Grate...anum ann. 928. *Et si villanus ex...creverit, ut haberet plenarie quinque ...as terrae propriae, Ecclesiam, et ...quinam, Tympanariam, et janu...m, et sedem, et sundernotam in ...la Regis, deinceps erit Taini lege ...gnus.*

...MPANARIVM, Campanarium. ...etus Ordo Canonicorum, quem S. ...rodii librum vocant, in die Pal...arum, apud Chiffletium in Disser...t. de Conuersione Constantini M. ...p. 5.

...MPANELLVM, Tympanum, Gal...ice *Tambour*. Chron. D. Grauinae ...pud Murator. tom. 12. col. 627. V. *Tympanum* 1.

...MPANILE, idem quod *Tympa...rium*, in Actis SS. Iunii to. 1. ... 707.

...MPANIOLVM, Paruum *tympa...num*. *Tympaniola, tibia, psalteria*, Arnobio lib. 6. sub finem.

...MPANISTRIA, Campanae, Gall. *...mbres*. Codex MS. Monasterii ...oui Pictauiensis.

...MPANIZARE. Vita S. Geraldi ...bb. to. 1. Aprilis p. 428. *To...tum intumuerat corpus ejus, cutisque ...lla liuida, per omnes corporis par...es ad tactum quemlibet Tympani...ans, vehementissime tendebatur.* Cl. ...ditor reddit, *Tendi instar tympa...ni*; malim, Instar tympani reso...nare.

...MPANVM. (1) Isidoro lib. 2. ...rig. cap. 21. *est pellis, vel corium, ...uae ex una parte extensum.* S. Au...stinus in Psal. 67. *Tympana fiunt ...rio siccato et extenso.* Gesta Lu...douici VII. Regis c. 8. *Clamabant, ...t vlulabant et latrabant sicut canes. Tympanis et nacariis, et aliis simi...libus instrumentis horribiliter resona...bant.* (2) Papiae, *dicitur medium; pars media symphoniae in similitudinem cribri.* Item, (3) TYMPANA, *Tecta vehiculorum.* (4) Campana, quae non claua, sed malleo percutitur, qua monachi ad refectorium vocantur, Gall. *Timbre*. Consuet. S. Germani a Pratis inter Probat. Hist. ejusdem Abbat. p. 134. V. *Tymbris*. (5) Charta Friderici II. ann. 1237. apud Lambecium lib. 2. Comment. de Biblioth. Caesar. pag. 81. *Praesens priuilegium fieri fecimus, et bulla aurea Tympano majestatis nostrae impressa jussimus insigniri.* Leg. videtur *Typario*. V. ibi.

TYMPENI, Tributi genus. V. *Timpeni*.

† TYMPORA MITRAE, ejus partes laterales, in Inv. a. 1314.

TYNA, Vas grande, etc. V. *Tina* 2.

TYNDIACA, Sallas Malaspinae de Rebus Sicul. apud Baluz. to. 6. Miscell. p. 319. *Dum iidem conspiratores vellent eum quibusdam verbis excusationis in peccatis excusandae perungere et Tyndiaca palliationis frustra propinatum abolere venenum, non passus est eos praeloqui, surgens ait, etc.* An *Tyriaca?* V. ibi.

† TYNERARIVS, *Tinarum* artifex, in Ch. a. 1350.

TYNNINA. V. supra *Tunnaria*.

TYPACIVM, vt *Typarium*. V. ibi.

TYPARIVM, Sigillum, cui Principis τύπος, seu imago insculpta est. Charta an. 1124. apud Mabill. to. 5. Annal. Bened. pag. 668. col. 2. *Hoc sigillum scribere jussimus per manum Michaëlis nostri notarii, ac plumbea bulla nostri soliti Typarii bullari.* Vbi male editum *Typacii*. Charta Roberti Comit. Palatini ann. 1171. *Hoc recordationis praeceptum per manus Nicolai nostri curialis notarii scribi, nostrique Typarii impressione insigniri praecepimus.* TYBARIVM, pro *Typarium*, in Charta Caroli IV. Imp. an. 1336. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. pag. 227. *Sub bulla aurea Tybario Imperialis nostre Majestatis impressa, etc.*

✝ TYPHLOCOMIUM, domus in qua coeci aluntur, t. 2. Ian. p. 439.

TYPHUS. (1) Superbia, mentis elatio, ex Gr. Τῦφος. Isidorus, & ex eo Papias: *Typhus, herba, quae se ab aqua inflat; unde etiam ambitiosorum et sibi placentium tumor, Typhus dicitur.* Arnobius: *Mentis elatio, et Typhus qui appellatur a Graecis.* S. Ambrosius in Epist. ad Romulum: *Sic Moyses Typhum illum dissipavit Aegyptium, etc.* Commodianus Instr. 30.

> . . . . . . *nimium te tollis in altum,*
> *Et Typhum ducis, nec respicis pauperes ultro.*

TYPUS, eadem notione. V. *Typus* 3. (2) Febris. V. *Typus* 1.

TYPI, Imperatorum Constitutiones, decreta, θεῖοι τύποι. Anastasius in Leone II. PP. de Ravennatibus: *Sed et Typum autocephaliae, quem sibi elicuerant, ad amputanda scandala Sedis Apostolicae restituerunt.* TYPI, praesertim dicta Edicta Principum de fide. Lexic. Graec. MS. Reg. Cod. 2062. τύποι. ὅροι, κανόνα. Anastasius in Martino PP. de Paulo CP. Patriarcha: *Insuper studuit ad operimentum proprii erroris quorundam subreptioni, ut et clementissimo Principi suaderet Typum exponere, qui catholicum dogma destrueret. In quo Typo omnes voces SS. Patrum cum nefandissimorum haereticorum dictionibus enervavit, etc.*

TYPICARE, Figurare, exprimere. Epist. Iohannis de Varennis apud Marten. tom. 7. Ampliss. Collect. col. 569. *Columba laetabunda, quae ad arcam Domini ramum ferens olivae, virentibus foliis pacem nuntiavit patriarchae summo Noe, caput ecclesiae Typicanti.* TYPICE, Figurate, apud Vulgar. Interpr. 1. Cor. 10. 11. & in Epist. Hadriani PP. inter Concil. Hisp. tom. 3. pag. 94. TYPICOSUS, Figurativus, per imaginem expressus, ex vet. Cod. Emmeram. apud Pezium to. 1. Anecdot. Praefat. pag. XXXIX. TYPICUS, eadem notione, apud Tertull. de Patient. cap. 6. S. Hieronym. Epist. 9. aliosque Scriptores eccle[...] asticos. V. *Typus.*

TYPRUS, Vasculi species. Ionas [...] Vita S. Columbani c. 26. *Va[...] quod Typrum nuncupant, in celle[...] rium deportavit, et ante vas, in q[...] erat cervisia, deposuit, extracto[...] epistomii vertibulo, in illud cervisi[...] excepit.* Infra: *Cervisia autem in [...] Typrum usque adeo excessisse cer[...] siam, ut duplo altior Typrus vide[...] tur, etc.* Theodorus Campedon[...] sis de S. Magno c. 3. ubi de eode[...] miraculo *Typrum* pluries praef[...] *Tybrum* edidit Mabillonius saec. [...] Benedict. pag. 16. ubi monet An[...] nymum scribere *Gillonem:* quod [...] genam, vas vinarium supra sum[...] interpretati. V. *Gillo.*

TYPUS. (1) Febris accessio, vel [...] bris ipsa. Galenus lib. Περὶ τ[...] πων. Τύπος ἐστὶ τάξις ἐπιτάσ[...] καὶ ἀνέσεως. Papias: *Febres q[...] tidianae Typum patiuntur, i. acce[...] nis formam.* Idem: *Typi, sunt [...] gidae febres, quae absque Typho [...] cuntur, ab herba, quae in aqua [...] tur, ex accessionum et recessionum r[...] volutione.* Glossae MSS. ad Alex[...] drum Iatrosoph. *Typus, i. figura [...] typica, i. figurative, quia cum [...] patiuntur typicam febrem, extr[...] gore nimio perurgentur.* Ap[...] lib. de Virtutib. herbar. c. 10. [...] *frigora et omnes febrium Typos.* [...] moinus lib. 1. de Miracul. SS. G[...] orgii et Aurelii n. 2. *Typo febr[...] per tres menses aegre laborans.* [...] *pum frigoreticum incurrere,* [...] Gregor. Turon. de Gloria Con[...] cap. 15. Fortunatus in Vita S. Ge[...] mani Paris. c. 20. *Typum dup[...] ter incurrens febris et frigoris.* [...] *pus tertianae, quartanae, quoti[...] nae,* apud Serenum Sammonicum [...] Medicina cap. 50. 51. 52. *T[...] quotidianae, tertianae, vel quartanae [...] febris,* in Vita S. Leobini Episc[...] Carnot. n. 17. TYPICA FEBRIS[...] Glossae antiquae MSS. *Typica f[...] bris est, quam quidam periodicam [...] cant.* Papiae, *vel Triteus, vel Tr[...] treus, vel Ephemerius, vel pente[...] vel epteus, vel hebdom.* Ioan. [...] Ianua, *febris periodica.* TYPICU[...]

qui patiuntur typicam febrem, in Gl. MSS. TYPHVS, pro Typus dictum obseruat loco citato Papias. Aimoinus lib. 4. de Miracul. S. Benedicti cap. 23. *Coeperunt omnia eius membra, more eorum qui quartano laborant Typho, tremere, etc.* (2) Lagena. V. *Typrus.* (3) Edictum. V. *Typi.* (4) Idem quod *Typhus*, superbia. Glossae antiquae MSS. *Supercilio, Tipo, fastidio.* ...rius II. PP. in Epist. ad Episcopos Transalpinos: *Sed nos ... confidimus, quod nullo Typo saeculares audaciae vestra succumbit auctoritas.* Charta Formosi PP. an. 891. Spicileg. Acher. tom. 12. p. 150. *aliquo Typo aut fastu superbiae, etc.*

TYRA. *Ad tyram*, recta a Gall. a *Tire*. Ch. a. 1217.

TYRAMNIZARE. V. in *Tyrannus*.

TYRANNA, et TYRANNIS, Mulier quae tyrannidem exercet, apud Trebell. Pollion. et Salmas. in Not. p. 322. V. *Tyrannus*.

TYRANNIS, adject. Tyrannicus. Praecept. Lud. Pii pro Monast. Arulensi inter Conc. Hisp. to. 3. p. 128.

TYRANNISARE, TYRANNISSA. V. *Tyrannus*.

TYRANNITAS, pro *Tyrannis*; Gallis *Tyrannie*. Occurrit apud Fredegarium in Chronico p. 777. et in Chron. Domin. de Gravina apud Murator. to. 12. col. 597.

TYRANNOPOLITANVS, apud Sidonium lib. 5. Epist. 8. *Nam tua scripta, nostrorum viriis proficientibus Tyrannopolitanorum locupletabuntur. Tyrannopolitarum* edidit Sirmondus, quem consule.

TYRANNVS, non modo Rex pessimus atque improbus; sed etiam Rex quiuis dictus. Isidorus lib. 9. Orig. *Tyranni Graece dicuntur, iidem Latine et Reges; nam et inter veteres inter Regem et Tyrannum nulla discretio erat.* Et Virgilius lib. 7. Aeneid.

Pars mihi pacis erit dextram tetigisse Tyranni.

Vbi Donatus. Monachus Sangallensis lib. 1. de Carolo M. c. 12. *Comedente autem Carolo, ministrabant Duces et Tyranni vel Reges diversarum gentium.* TYRANNVS, Dominus feudi, apud Lobinell. tom. 2 Hist. Britan, col. 23. *Regnantibus Karolo, Lothario, Hlodouico, et Nominoe possidente Britanniam, Susanno episcopo, Wrbilio Tiranno. etc.* Tabul. Rothon. *Liosic abbas monasterii Rothon. interpellauit Alfritum Tyrannum et vere Tyrannum, de Monasteriolo seu Ducocan in plebe Clegerac, quod dedit Rothworet presbyter.* Ibidem: *Conrnutgen episcopo, Hoiarnwocon, Iarnithin, tres Tyranni.* Hinc TYRANNISSA, Domina feudi, apud eumd. Lobinell. ibidem col. 69. ex Charta an. 1372. TYRANNIZARE, *Tyrannidem exercere.* Gemma. Chron. Angl. Th. *Otterbourne* p. 188. *Vnum certe scitur, quod ab illo tempore coepit Rex Tyranizare, etc.* Epist. Ioh. Galeatii an. 1490. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1612. *Qui florentem illam civitatem* (Florentiam) *sub libertatis specie Tyrannisant.* TYRAMNIZARE, Tyrannum agere, regnare. Chronic. Modoet. apud Murator. tom. 12. col. 1079.

TYRATVS, Extentus. V. *Tirare* 3.

TYRENVS, an pro Thyrrenus? Histor. Episc. Rom. apud Stephanot. to. 7. Fragm. Hist. MSS. *Siluester constituit sacrificium altaris nec in serico, nec panno tincto, sed lineo Tyreno celebrari, sicut corpus Domini in syndone munda sepultum est.*

TYRIACA, TYRIACVM ANTIDOTVM, pro *Theriacum*, Gall. *Theriaque*. Stephanus Episc. Tornacensis Epist. 129. *Mitto vobis ampullam, Tyriaca probatissima plenam.* Ita etiam Aelfricus pag. 57. Fulcherius Carnotensis lib. 3. Hist. Hierosol. c. 59. *Antidotum Tyriacum de corpore serpentis confici dicitur.*

TYRIVM, Purpura Tyria, vel pannus purpureus. Anastasius in Leone III.

TYRO. Papias: *Tyrones dicuntur fortes pueri, qui ad militiam deliguntur, atque habiles existunt.* TYRONES, in Palatio appellat auctor Vitae S. Pelagii Nobiles aulicos, qui Principis ministerio inseruiebant, qui *Militares Regis pueri, et regalibus annonis nutriti*, dicuntur S. Eulogio in Memor SS. lib. 2. c. 3. Dudo de Morib. & Actis Norman. pag. 98. TYROCINARE, Tyrocinium exercere. S. Gerardus Abbas Sylvae majoris in Vita S. Adelardi Abbatis Corbeiensis n. 4. TIRONICARE, *Militare.* Gloss. Isid. vbi Excerpta habent, *Tyronizare*, forte pro *Tyronissare.* TYRO, qui in arenam descendit, vel duello pugnat, *Campio.* Arnoldus Lubec. l. 2. c. 15 TYRO, Miles, qui *Militiae* cingulo recens decoratus est, & nedum in bellis vel torneamentis tyrocinium suum exercuit. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 59. p. 154. *Tyro quidam, nuper per Regem in festo S Georgii, apud Cadomum celebrato, secundum solempnes balneorum obseruantias, creatus in militem, etc.* TYRVNCVLVS, eodem intellectu. Balderic. in Chron. Camerac. c. 93. V. *Neoptolemus.* TYRO, nude pro Vassallus, Miles, apud eumdem Balderic. c. 83.

TYROCINIVM. (1) *Militia*, *Chevalerie.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Tirocinium*, *nouvelle chevalerie, ou office de nouvian chevalier.* Vita S. Arnulfi saec. 6. Bened. part. 2. p. 536. *Quidam miles Aldemborgensis indigena, nomine Willelmus, statura et agnomine longus, habuerat filium jam adultum Tyrocinio mancipatum, etc.* (2) Torneamentum, ludi equestres, in quibus noui Milites armorum suorum tyrocinia exercebant. Litterae Philippi Aug. Reg. Franc. an. 1221. to. 5. Ordinat. p. 143. *Pro Tirociniis, torneamentis, expedicionibus, et aliis vsibus eorumdem, etc.* (3) Stipendium. Vita S. Arialdi tom. 5. Iun. p. 292. *Cujus locum quidam clericus, nomine Lanfrancus protinus rapuit, refutato pro eo Tirocinio non modico, quod annuatim sumebat de pontifi[cis] domo.*

TYRONIA, pro *Tyrocinium*, Exer[ci]tatio militaris. Arnobius Iunior [in] Psal. 106. *Sicut Tyronia corpus e[x]ercet, ita animam diuina praece[pta] instituunt.* TYRONATVS, in [l.] 21. Cod. Th. de Tyronibus, [pro] eo tempore, quo tyrones milit[iam] exercent.

TYROPATINA, Patina casearia, ap[ud] Apicium lib. 7. cap. 11.

TYROS. Glossae MSS. ad C[an.] Afric. c. 57 *Tyrorum, latrun[culorum]* *Tyros, Rusticus.* V. *Syri.*

TYSANA, Prisana, Gallis *Tisane*, [It.] *Tisana*, in Gloss. Gasp. Barthii a[pud] Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p[ag.] 444.

TYTERES, vox Hispanica, Ludi[cra] sigilla, Gall. *Marionnetes.* Syn[o]dus Oriolana an. 1600. inter Co[nc.] Hisp. to. 4. pag. 719. *Gelum item Christi et integerrimae Virg[inis] et Sanctorum repraesentationes, [ho]gunculis fictilibus, mobili quadam [a]tatione compositis, quas Tyteres vu[l]gari sermone appellamus, etc.*

TYVPHADVS. V. supra *Thiuphadus.*

TZANGAE, Calcei, seu potius C[o]thurni, qui crura & pedes tegeba[nt]. Glossae Basil. τζάγγα, τὸ ὑπόδημα. Τζάγγια, in Chronico Alexandr[ino] p. 768. & apud Theophanem, C[edrenum] Codinum de Offic. Lex. 2. Cod. Theod. de habitu, quo vti oporte[t] etc. *Vsum Tzangarum atque bra[c]carum intra vrbem venerabilem n[e]mini liceat vsurpare.* V. Gloss. med. Graecit. v. Τζάγγαι. TZANCAE, ZANCHAE, in l. 3. d. tit. Cod. Th. Epistola Galieni apud Pollio[]nem in Claudio: *Zanchas de nostris Parthicis paria tria.* ZANCA, eodem significatu. Index vett. ca[n.] inter Conc. Hisp. to. 3. p. 19. ZANGAE. Vetus interpres Horatii ad Sat. 6. *Nam vt quisque insanus ni[]gris medium impediit crus Pellibus.* *Nigris pellibus*, inquit, *Zangis.* Glossae Isidori: *Zanga, pellis.* Glossae MSS. *Zanga, ossa*, i. ocrea. V. *Os[sa]*

Ossa. *Tzangae* autem ad medium crus vsque pertingebant, vnde *Ocreas* vocant Scriptores Latini. Hist. Miscella: *Et rubris enim ocreis agnoscebatur*. Will. Tyrius lib. 15. c. 23. de Manuele Comneno: *Ocreis, vt mos est in illo imperio, insignitus purpureis, ab vniuersis legionibus certatim Augustus est appellatus*. *Caligae* dicuntur Luithprando lib. 3. c. 9. et Alberico, vbi de Balduino Imperatore CP. *Caligis rubeis secundum morem indutus*. *Cothurni*, Corippo lib. 2. *Hueses*, seu *ossae*, Willharduino num. 116. De vocis etymo censet Salmasius, cujus sententiam amplecti videtur Iacobus Gothofredus, ab ἄγχω, quod est *constringo*, et ἄγχη, vinculum, quo quid constringitur, deductam, vnde factum ζάγχη, pro διάγχη, vt *Zabolus*, pro *Diabolus*, *zeta*, pro *diaeta*, et similia apud Iannos. Verum τζ apud Graecos recentiores pro διὰ vsurpatum vix reperire est; imo semper ab iis praepositum litterae ſ inflexione Italica, quod monent Eustathius ad Dionysii Perieg. p. 100. Henric. Stephani, satque probant verba allata a Meursio incipientia a τζ. Proinde nescio, an non potius a Gallico *Sangle*, id est *Cingulum*, deduci debeat, tametsi conjecturam hanc omnino pro probabili, nedum pro vera nolim praestare. Vide Cujacium lib. 21. Observ. c. 28. Leunclauium in Pand. Turc. n. 199. Fabrotum in Notis ad Anastasii Historiam Eccl. p. 95. Meursium in Gloss. Iacob. Gothofredum ad d. tit. Cod. Theodos. etc.

TZAVSIVS, Dignitatis nomen apud Graecos recentiores, idem qui *Chiausius*, vel *Chiaussus* hodie Turcis dicitur. V. Glossar. mediae Graecitatis v. τζαύσιοι.

TZECCHA. Vim vocis docet Bern. de Breydenbach in Itin. Ierosol. p. 15. *Quilibet peregrinus ipsi patrono pro hujusmodi omnibus per eum, vt praefertur, faciendis vel expenendis quadraginta duos ducatos de Tzeccha dictos, id est noviter monetatos dare tenetur*. Quam lectionem nolim praestare: insolita enim abbreuiationis nota haec vox annotatur.

TZICVRIS, Securis, vt videtur, apud Leonem in Tacticis c. 7. V. Gl. med. Graecit. v. Τζικούριον.

TZVSTRIA, Monomachia ludrica, hastiludium singulare, idem quod *Iusta* 1. V. in hac voce, et Gloss. med. Graecit. v. Τζούστρα.

TZWYDIK, Lini manipulus. Charta an. 1285. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 141. *Plebanus in Dobir habebit de vnoquoque manso totidem pullos et totidem manipulos lini, qui vulgariter Tzwydik dicuntur*.

V.

V LITTERA numeralis, quae 5. designat. Vnde versus:

V. vero quinque dabit tibi, si recte numerabis.

Seu, vt habet Vgutio:

V. quoque pessundans, non plus quam quinque redundans.

Eidem litterae si recta linea superaddatur, 5. millia significat.

V. inquit Notkerus Balbulus, Opusc. *Quid singulae literae significent, in superscriptione Cantilenae: Licet amissa in sua, veluti valde Vau Graeca, vel Hebraea, velificat.* V. *A*.

V pro B, et vicissim B pro V, in frequenti vsu apud Hispanos aliosque: *Octaba* passim pro octaua; *Guuernare, deneas, haueat, liuertas*, in Charta Fundat. Monast. S. Michaëlis in Apuniano ann. 728. apud Marten. to. I. Ampliss. Collect. col. 25. et 26. V. infra *Vanlenga*, *Vanneria*, etc. V Litteram, vt F Germanos efferre, obseruat Aegidius Schudus in Descriptione Rhaetiae c. 36. exemplisque aliquot probat Stephanus Baluzius in Notis ad Agobardi librum de Iudaicis superstitionibus, adeo vt *Vulradus*, *Vulda*, et similia promiscue scribantur, pro *Fulradus*, et *Fulda*. Hinc in Epitaphio an. 1007. legitur *Folso*, pro Voluo, et *Fifo*, pro Viuo: ita perinde F mutatur in V, vt monet Morales in Eulogii Vitam pag. 193. V. supra *F*. v pro o scriptum frequenter ab antiquis librariis monet idem Baluzius in Notis ad Capitul. col. 990. quod ex corrupta enunciatione factum esse existimo. v vel Y efformatum in monogrammatis Regum Francorum quid significet, vide in *Monogramma*, col. 553.

† VA, praepos. i. q. a, ab. *Va meridie ab ip'a collina-va ab oriente parte*, in Ch. a. 1048.

VAANAGIVM, Fructus ex agro culto, idem quod *Gagnagium*. V. in hac voce. Chartular. S. Vandreg. to. I. p. 395. *Vendidi ... p XLVIII. sol. Turon. duas minas Fa nagii redditus, quale videlicet Va nagium terra subnotata annuatim feret. Vasnagium* ibidem occurr *Waagnaige*, eodem sensu, in Stat tis pro pistoribus Attrebat. an. 13 inter Ordinat. Reg. Franc. to. p. 510. §. 12. V. *Gagnagium Waannagium*.

† VAARIA, districtus, territorium, Ch. a. 1114.

VAASARIVS, f. Vasorum custos. *Vasarius* et *Vasarius*. Comp an. 1202. apud D. Brussel tom de Vsu feud. p. CLXXXII. *Pro bitis Vaasariorum quaerendis*, LX

VAASSORES, vt infra *Vavas* ex eodem Computo pag. CLIII *Et pro Vaassoribus*, XL. *l.* III. *Vasseurs*, in Consuet. Paris. 51. Carnot. art. 17. 48. Bles art. 12.

† VAASSORIA, praedium, qu sub annua pensitatione tenetur, *Vavassoria*. Ch. MS. a. 1305.

VABALLVM. V. infra *Varbalum*.

VABRA, *Callidus*, *artificiosus*. *brum*, *varium*, *multiforme*. Gl Isidori. Forte leg. *Vabrus*, *Fabrus*, *f* in *u* mutato, quod fit: nisi cum Graeuio malis a pia *Vafer*.

† VACALIA, vaccarum grex, in C a. 1340.

VACANS. V. infra *Vacantes*.

VACANTANEVS, Improuisus, ins tus. Isid. Pac. in Chron. aera 71

VACANTES, dicuntur Supernum rarii Magistratus, qui Codicillos gistratuum, annonas praeterea salaria dignitatis obtinebant a Pr cipe, licet nullam functionem rent. Ita *vacantes Tribunos* semel habet Ammianus, vbi lendus Henricus Valesius p. 68. et Casaubonus ad Lampridium, Iacobus Gothofredus ad l. vlt. C Th. de Agentib. in reb. VACAS ECCLESIA, Σχολάζουσα, dicit quoties viduata est, vel titulus nullo possidetur. Episcopus ve

vel Clericus σχολάζων nuncupatur, qui ab hostibus, paganis, vel haereticis sede vel titulo pulsus est. Vita S. Virgilii saec. 3. Bened. part. 2. pag. 313. VACANTES TERRAE, Desertae, incultae, in l. 3. Cod. Th. de Veteranis, quae in l. 8. eod. tit. *Vagantes*, quomodo Galli eadem notione *Terres vaines et vagues*, in plerisque Consuetud. municipalibus. *Vains lieux*. V. *Vagantes*. VACANS MVLIER, Vidua, Marciano IC. † VACANS est etiam jus caduci in beneficiis ecclesiasticis, quando vacant, i. q. *Deportus*. Ch. a. 1327.

VACANTIA. (1) *Otium*, σχολὴ, in Gloss. Gr. Lat. (2) Reditus vnius anni cujuscumque beneficii *vacantis*, idem quod *Annata* 1. V. in hac voce. Instrum. ann. 1415. apud Marten. to. 2. Anecd. col. 1549. V. *Vacata*. (3) Ius succedendi deficiente haerede, atque bona quacumque ratione vacantia sibi accipiendi, Practicis Gallicis *Deshevance; Droit d'escheance*, in vet. Consuet. Norman. cap. 25. V. *Escaeta*, Fragm. Chronici apud eumdem Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 1151. *Cum nobilitiis, hostagitiis, hominibus, censibus, terris et reditibus, pedagiis, praefecturis, Vacantiis, et albinis, etc.* (4) VACANTIA IMPERIALIS. Acta S. Theodori Ducis Mart. num. 2. *Tunc nuntiatum est ei de quodam doctore Dei viro, nomine Theodoro, qui factus erat Iudicator Imperialis Vacantiae.* Vbi Metaphrastes, *Defensorem Regium* habet. (5) † Locus vacuus, in Ch. a. 1386.

VACANTIVVS, Otiator, ἀνεργὴς, qui *vacat*. Suidas: Βακαντίβος, σχολαςὴς, μὴ πεκαμένων τῷ πράγματι αὐτῷ. Ita vocem hanc vsurpat Synesius Epist. 67. ad Theop. vbi de Episcopis, qui vagi et errabundi sedes suas deserebant, otio indulgentes. Lampridius in Seuero: *Iurejurando deinde constrinxit, ne quem adscriptum, id est vacantiuum haberet, ne annonis Rempublicam grauaret.* Vbi Casaubonus legit, *ne quem adscriptitium, id est vacantem haberet.* V. *Vacantes* et *Vacivus*.

VACANTO. V. *Vacatio*.

VACARETIVS, ad *vaccas* spectans. Charta an. 1054. inter Instrum. tom. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 177.

VACARIA, vt infra *Vaccaria*. Index MS. Benefic. Eccl. Constant. fol. 26.

VACARIVS, qui pelles vaccinas, siue bubulas depsit ac praeparat, vel iis vtitur. Codex censualis Episc. Autissiod. V. *Sutor vaccae*, et *Vacinarius*.

VACATA, vt supra *Vacantia* 2. Acta S. Francisci de Paula to. 1. Apr. p. 150.

VACATIO. (1) Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 71. *In hoc alodo accipient Monachi de Domina 9. denarios et vnum dimidium de seruitio. Reddent autem praedicti monachi 7. denarios de Vacatione.* Forte idem est atque praestatio, *Altarium redemptio* dicta, quae vacante personatu exsolui debebat. V. in *Altare* 1. col. 187. et *Persona*. (2) Cessatio. Index MS. Benefic. Eccles. Constant. fol. 41.

VACATIVM. V. *Vaccagium*.

VACATVRA, Beneficium Ecclesiasticum nondum vacans; sed *vacaturum*, ad quod Summus Pontifex, vel Praelati ipsi seu Episcopi Clericum aliquem promouebant; quae quidem *prouisionis* species interdicta variis Conciliis, ac praesertim Tridentino sess. 24. c. 19. Joan. Brompton. de Ludouico VII. Rege Franciae.

VACCA, MVLSA, *id est lactans*, in Lege Bajwar. cap. 2. §. 6. VACCA IVGO DOMITA, *Vacca junctoria*, quae ad aratrum jungitur, in Leg. Longob. lib. 2. tit. 21. §. 6. 7. *Vacca domita*, nude in Lege Salica tit. 3. cap. 5. VACCA DE KARRO, quae ad *carrum* jungitur, in Charta an. 1110. ex Tabul. Floriac. VACCA VARIA, quae variis coloribus distinguitur. V. *Varius* 1. Inuentar. MS. an. 1366. VACCA, μελετητικὸς αὐλὸς, in Gloss. Lat. Graec. vbi infra *Vasca* legitur. V. Cujacium. † VACCA MASCVLA, bos, in Ch. a. 1310.

VACCAGIVM, Tributum ex vaccis. Tabularium S. Trinit. Vindocinensis: *In curte S. Dionysii . . . . perdonat Comes Vaccagium totum.* V. *Vaccaticum.*

VACCARE, pro Vacare, in Consuet. MSS. Monast. Fontanell. *Vt per hoc liberius Vaccet Deo.*

VACCARIA, Ager, vel praedium vaccarum numero alendo idoneum. Charta Ioan. Regis Angl. to. 3. Monast. Anglic. p. 35. VACCARITIA, eadem notione. Lex Alamann. tit. 75. *Si quis in Vaccaritia legitima vbi sunt 12. vaccae vel amplius, taurum ex ea innolauerit vel occiderit, etc.* WACARITIA. in Codice censuali MS. Irminonis Abb. Sangerman. VACCHARIA, in Monastico Anglicano tom. 1. pag. 74. WACHERIA, in Charta Hugonis Episc. Dunelmensis tom. 2. ejusd. Monastici pag. 92. VACCERIA. Charta Philippi Regis Franc. an. 1066. et Roberti Comitis Flandriae an. 1080. apud Miraeum in Cod. Donat. piar. cap. 57 58. VACHERIA, in Fleta lib. 2. c. 41. §. 13. V. *Vallesheheria.* VACHIVIA, idem videtur quod *Vaccaria*, in eodem Monastico Anglican. tom. 3. p. 15.

VACCARIVM, Stabulum vaccarum, Gall. *Vacherie.* V. S. Kierani Episc. to. 1. Mart. p. 396.

VACCARIVS, qui *Vaccarum* curam habet in praediis rusticis, Gall. *Vacher.* Testam. S. Irminae Abbat. an. 698. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 9. V. *Vacherius. Vaccarios* praeterea quidam sectarii ac factiosi sese apellarunt sub an. 1320. de quibus ita Chronic. MS. Monspeliense vernaculum: *Item aquel an meteis se mogron autra manieira de gens que se appellavon Vaquiers, e volian passar et aussiau e cassanon los mesels.*

VACCATICVM, Tributum ex vaccis, seu praestatio pensitata ob jus immittendi vaccas in pascua. Charta Alani Comit. Britann. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 236. V. *Vaccagium* et *Vachagium.*

VACCATO. Fragment. Petronii: *Scilicet jam strigae puerum innolauerant, et supposuerant stramentitium Vaccatonem.* Fascis, manipulus, cea[...] voluctrum corpore alio vacuus, in[...]terprete Reinesio, qui *Vaccatume*[...] legit. V. praeterea notas Ioh. Sche[...]feri in hunc locum.

VACCATVRA, vt supra *Vecatur*[...] apud Cigaltium de bello Itali[...]

VACCENTIVM, Annonae species. V[...] *Iarba.*

VACCERIA, VACCHARIA. V[...] *Vaccaria.*

VACCHELLA, Vacca junior, vacc[...] Ital. *Vaccarella.* Chron. Parme[...] apud Murator. tom. 9. col. 8[...]

VACCHETA. (1) Statuta de[...] Riperiae fol. 14. *Item quod i[...] et Vacchetis dictorum emptorum, [...] cuilibet eorum, et cujuslibet eoru[...] officialibus, stetur et stari debe[...]* Academicis Cruscanis: *Vacche[...] Libro cosi detto per iscriversi [...]nalmente.* Diarium, Gall. *Journ[...]* (2) † Vacca junior, vaccula, L[...] Aug. p. 730.

VACCINIA, Δαμαλίαι, in Gloss. L[...] Gr. MSS. habent, *Vaccina.* V. *Fe[...]chella.*

† VACCIPOTENS, PRAESVL, [...]gionis pascuae episcopus, in carm[...] quodam *Alcuini.*

VACELLVS, Modus agri, vt vide[...]tur: nisi sit pro Valliculus. Tab[...] S. Quintini in Insula fol. 75. *In aresna de Correel 2. sestaria; in [...] Vacello citra 1. modium; in Vac[...] juxta campum Alberici, etc.* V. *Ba[...]* 1. *Vancellus*, et *Vanchellus.*

VACEMVM. Charta an. 1293. tom. [...] Hist. Dalphin. pag. 72. *Item qu[...] Monasterium sanctae Crucis pra[...]ctum non possit tenere in monta[...] ipsius, nisi septem trentenaria [...] cum lacte et Vacemo, arietibus [...] agnis, quantum necesse fuerit, [...]* V. *Vascinum* in *Rassaria.*

VACHAGIVM, vt supra *Vaccaticum.* V. in hac voce. Tabular. S. Martini Vertauensis.

VACHARIA, Stabulum vaccarum, Gall. *Vacherie.* Ch. an. 1303. ex Schedis D. Brunet. V. *Vaccarium.*

VACHERIA. V. in *Vaccaria.*

† VACHERINVS, caseus ex lacte vaccino, in Stat. Auell. a. 1496.

VACH

CHERIVS, vt supra *Vaccarius*. Charta Caroli Comit. Prouinciae ann. 1274. ex Cod. MS. D. Brunet fol. 69. vo. V. *Vacquerius*.

CHETA. (1) Nauis species. Andreas Dandulus in Chron. MS. an. 1257. *Viginti nouem galeas*, 10. *Vachetas, et* 9. *naues festinanter praeparari fecerunt*. Bartholomaeus Scriba in Annal. Genuens. ad an. 1241. apud Murator. tom. 6. col. 490. *Inimici autem hoc videntes, relictis anchoris, scalis et Vachetis, continuo mari et terra de loco Naui fugerunt*. Nauis humilior et velocior esse videtur, a Latino-Barbaro, *Vaselium*, *Vacillum*, quod ex Gallico *Vaisseau*, nauis, efformatum videtur. V. in *Vas*. (2) ✝ VACHETA, VACHETTA, vox Italica codex membraneus, diarium, in Stat. Vallisser.

CHIVIA. V. *Vaccaria*.

CIA. Ignotus Casinensis in Hist. Longob. c. 10. *De B. Benedicti coenobio abstulit . . . Vacias duas, pendentes libras* 30. *et fundatos duplices* ?. Idem forte quod *Vauca*. V. *Bauca* 1.

CIAE, pro Vuae, in Gloss. Isid. *Tristilia*. V. supra in hac voce.

VACILIVM, VACILE, vasis genus pro *bacile*, apud Murat. t. 4. Antiq. p. 1053.

CILLVM, Πυελμή, in Gloss. Lat. Gr. vbi MSS. habent, *Vatillum*. Alia notione, vide in *Vas*.

CINARIVS, vt supra *Vacarius*, in Bulla Pii IV. PP. to. 1. Bullarii pag. 119. 121.

CIVVS. (1) Otiosus. Regula Magistri cap. 18. Alias Plauto, et aliis, *Vacinus* et *vacuus*. In Glossis vero Lat. Gr. *Vacinus*, exponitur εὔκαιρος, i. opportunus, *tempestiuus*. V. *Vacantiuus*. (2) VACIVA BESTIA, ex vacca nata, Italis *Vaccino*. Statut. Montis Regal. fol. 306. *Item pro qualibet bestia Vacina sol. den. octo*.

CO. Charta Occitanica ann. 1298. in Regesto Philippi Pulcri Regis ann. 1299. n. 13. ex Tabulario Regio: *Item stagiam dictae domus contiguam, Vaconem seu insulam, quae est juxta domum praedictam, quater viginti et quindecim jornalia terrarum cultarum, tam intra insulam de Baria, quam in parochiis de Vassaria et de Castellione*. Terra inculta, vt videtur.

VACQVERIVS, VAQVERIVS, Vaccarum custos, Gall. *Vacher*. V. *Vacherius*. Inquisitio an. 1262. ex Schedis Praesid. de Mazaugues.

VACTROPERITI, Philosophi, sic dicti quod baculum et peram deferrent. V. *Bactroperatae*.

VACTVALIA, V. *Victualia* 2.

✝ VACVAMENTVM, locus vacuus et incultus. Ch. a. 1054.

VACVARE, inane, irritum efficere, apud Facund. Hermianens. V. *Vacuus* 1.

VACVARIVM, in Notis Tyronis pag. 198.

VACVASIO, Charta qua quis declarat se nullum jus habere in res controuersas legitimamque esse aduersarii possessionem agnoscit. Placitum ann. 852. inter Probat. tom. 1. nouae Hist. Occitan. col. 100. *Cum nos vidissemus suum recognitione et Vacuasione, etc.* Alibi *Exuacuatio* dicitur. V. *Exuacuare*.

VACVATVRIA. V. infra in *Vacuus*.

VACVE, Inaniter, Gr. κενῶς, apud vet. Interpr. S. Irenaei lib. 1. cap. 13. num. 3.

VACVEFACERE, Vacuare, κενοῦν. Vtitur Macrobius Saturn. lib. 1. cap. 2. lib. 7. cap. 12.

VACVLVM. Conc. Auenion. ann. 1457. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 385. *Item, quia Iudaei carnes seratas juxta eorum Vaculum; et per macellarios christianos vendunt, etc.* f. Oraculum, eorum legem significans.

VACVVS. (1) Irritus, Inanis. Charta Chlotarii Regis in Conciliis Gallicanis Sirmondi: *Quae* (licentia) *si quolibet ordine impetrata fuerit, vel obtenta, a judicibus repudiata habeatur et Vacua. Obseruationes vacuae*, inanes, apud Apuleium lib. 9. *Vacuus labor*, etc. (2) Incultus. Chronicon S. Trudonis apud Acher. to. 7. Spicil. p. 472. V. *Vacantes*. (3) ✝ VACVI, Gall. *Vages*, inter magistratus ciuiles recensentur, in Arest. a. 1274. *Scabini, vacui et consiliarii Gandenses*.

VADA, Itinera, vectigalia, etiam fluviorum, in Iure Hungarico. Sambucus.

aliqua parte, quod ex suis prouen-us acquiratur. Multa habet hoc. o Littleton, et sectionibus seqq. *mortuo vadio.* MORTVVM VA-VM Practici etiam Gallici vocant dum, seu praemium, quod a pa- tibus datur liberis in maritagi- , vel per testamentum, quo, vt reditibus, ii fruantur, donec stituto tempore redimatur. Are- Parlam. in oct. Nativ. B. M. an. 9. fol. 95. VADIVM AD RE-NENS. Concilium apud Claren- am an. 1163. c. 4. *Excommu-ito non debent dare Vadium ad uneut, nec praestare juramen-; sed tantum vadium et plegium di judicio Ecclesiae, vt absoluan-* Ita apud Bromptonum, vbi tth. Paris habet *ad remanentiam.* DIA, Stipendia, Gallis *Gages.* mptonus in Ricardo I. *Et de-vnicuique eorum,* (Militum) *Va-sua et liberationem ab illo die vs-ad proximum Pascha sequens.* IVM, Merces, honorarium quod officio competit. Statutum Ca- VII. Reg. Franc. apud Marcel- Hist. Paris. p. 476. *Absque ta- aliquorum a nobis propterea per-ione Vadiorum locum inter eos nare teneantur.* GVADIA. Vgu- et Ioan. de Ianua: *Guadia, de- constitutio.* VADIARE, GVA-RE, *guadium constituere, vel lia firmare,* Vgutioni. Gloss. Lat. l. *Guadiare, Gager, fermer.* Le- Aluredi Regis West-Sax. c. 1. *uis autem Vadiet, quod fieri ju-sit, et transgrediatur, etc.* Ve- Notitia apud Beslium in Episc. auiensibus: *Postea vero Presby-Guadiauerunt, quod injuste ita fecerant, et illorum extitit fide-r Launo Abbas.* GATHGIARE, GIARE. Tabularium monaste- Deiparae Sanctonensis fol. 23. DIARE IN PRAETORIO, ... *ium suum in judicio comprobare,* ege Longob. lib 3. tit. 1. §. 43. tula Ludouici Pii an. 826. edita bbeo in Conciliorum editione *Si forte quispiam aliquem mal-it, et ille, qui mallatus fuerit, it eum seruum suum esse,* ...

jubemus vt praesentialiter ... *Wadient, vt ad primum, vel ... dum, vel tertium placitum ... ipsam definiat.* INVADIARE, ... gnori ponere, *Engager*, Quasi ... *in vado ponere*, id est, tuto, ... pro pignore, alicui dare. No... prouerbium apud Terentium ... Plautum: *Res in vado est*, vnde ... te nata vox *vadium* & *Inuadi...* Leges Edwardi Reg. Angl. cap. ... de armis: *Non debent illa Inuadia-re, nec extra regnum vendere*, ... INGAGIARE, eodem intellectu ... Charta an. 1096. ex Tabul. S. A... bini Andegav. VADIVM in d... lo, seu monomachia, appellab... rem quamuis, quae vice pign... ab eo, qui prouocabat, in sacel... projiciebatur coram judice; ... quidem facto verum se dicere, ... ab objecto crimine non modo ... nocuum esse; sed id etiam d... aduersus quemlibet probaturum ... fitebatur. Tum enim accusa... aut quiuis alius, pignus a terra ... lebat, eoque ipso duellum su... ctebatur. Skenaeus ad Regiam Ma-jestat. lib. 3. c. 23. *Vadiatur ... lum, cum actor, sine appellans, ... relam suam proponit, eamque ... per se vel per suum campionem probaturum offert. Et reus ... pellatus affirmat contrarium ... rum, et se vel suum campionem ... sui suaeque causae defensionem ... ellandum affert. Hinc inde ... Vadia; ab actore vadium disra... di; a reo vadium defendendi, ... in hoc regno fit, cum duelliones ... inde chirothecas offerunt.* V. De... *lum 3.* VADIARE BELLVM, ... *duellum.* Bromptonus. IVDICI... FERRI VEL AQVAE VADIAR... in Legibus Adelstani Regis cap. ... id est, purgationem criminis ... positi per haecce *judicia* offerre. LE-GEM VADIARE. V. *Lex.* VADIA-RE MVLIEREM, eam sibi in ... sam pignore asserere. Statuta ... dubrii lib. 2. cap. 98. VADIARE DE SERVITIO dicebantur vassalli, cum notum faciebant domino ... ab ejus homagio recessuros, nisi e... rum *Pari* jus seu rectum facere... It...

ta passim in Assisiis Hierosolym. 188. c. 205. 206. 207. VADIAре, GVAGIARE, pignori capere, pignus a debitore inuito auferre, praesertim ex sententia judicis. Charta Durandi Episcopi Cabilonensis, inter Instr. to. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 247. *Ita tamen quod non possint Vadiare in claustro; sed quando ille, qui forefecit, recedit a claustro, tunc possunt emendam leuare, secundum quod forefecit.* GATGERIA, GVATGERIA, idem quod Gagerias, pignus, in Chartul. S. Petri de Domina fol. 63. *Octauam partem decimariae de Thedesio cepit D. Hugo prior in Guatgeria a Petro Bruno pro 100. sol. Valentinus. De hac Gatgeria fuit fidejussor dom. Aynardus, etc.* VADIVM, eadem notione. Charta Stephani Nouiom. Episc. an. 1214. apud D. Brussel to. 1. de Vsu feud. p. 311. VAGIVM, eodem intellectu. Charta Ludouici Reg. Franc. an. 1153. apud D. Brussel to. 1. de Vsu feud. pag. 275. VADARE, Fidejubere pro alio, vel in vadem se dare. Glossae Isid. *Vadatur, promittit, pollicetur, fide dicit.* Flodoard. lib. 4. Hist. Remens. c. 19. *Pro quo faciente Vadatus in hac Synodo, centum libris argenti pacatur cum praefato Stephano Episcopo, etc.* Adde Balduricum Nouiom. lib. 1. c. 65. [illegible] 2. [illegible] 1. REVADIARE, REWADIARE, REGVADIARE, eadem qua prius notione, *Vadium dare* pro re quauis. Chartae Parensales form. 6. [illegible] *wadiare*, in Lege Longob. lib. 3. tit. 1. §. 43. *Debitum rewadiare*, in Edicto Pist. cap. 22. *Debitum wadiare*, in Lege Longob. lib. [illegible] tit. 2. §. 11. *Rewadiare xenium*, apud Flodoerdum lib. 3. Histor. [illegible] pag. mihi 560. In Gloss. Lindenbrog. *Rewadiare* est relaxare: unde hoc verbum adhibebant cum pignus liberabatur, soluebatur, vt [illegible] Eccardus in Notis ad Leg. [illegible] p. 173. Id tamen raro factum esse ex locis a Cangio laudatis colligitur. VADIVM, Poena, mulcta pecuniaria. Charta Balduini Comit. Flandr. ann. 1116. apud Miraeum to. 2. p. 1154. col. 1. *Vadium etiam, si pro qualibet forisfactura acceperit ab aliquo, non alibi quam infra curtim S. Amandi commendabit.* VADIVM, pro Vadum, Gall. *Gué*, quomodo *Vadum*, pro *Vadium*, Pignus, aliquando occurrit. Regest. feud. Campaniae fol. 82. vo.

VADVM. (1) Charta ann. 1268. ex Tabulario vrbis Ambianensis: *Nobis concesserunt pro vtilitate domus nostrae faciendo, vt nos Vadum, quod subtus clausum nostrum, per quod vaccae ciuium Ambian. a pascuis, etc.* Vbi Charta Gallica vertit, *Wez.* Alia an. 1344. ex Tabulario S. Quintini in insula fol. 35. etc. *Et auoir Wez et puisoirs esdites yaües.* Priuilegium Garsiae I. Reg. inter Conc. Hisp. to. 3. p. 170. *His quoque terminis circumdatur ab Oriente, strata de Vado Regis in Pisorica vsque ad Vado de Perales.* Alia notione, nempe pro *Vadium*, vide in hac voce. WADVM, eadem notione. Praeceptum Widonis Imp. an. 892. apud Murator. to. 2. p. 416. IX. (2) † VADVM MOLERE, purgamentum ex re quauis molita s. obtrita. Stat. Taurin. a. 1360.

VAE substantiue vsurpatur in Statutis Canonic. Regul. apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 98.

> *Claustrales sibi nil teneant siue velle scitune*
> *Praelati, vitare si velint perpetuum Vae.*

VAECORDIA. V. infra *Vecordia*.

VAENALICIARIVS, σωματέμπορος, in Gloss. Lat. Gr. pro Venalicius. V. Salmas. ad Plin. p. 273.

VAENALIS, f. publicus. V. *Balneum vaenale*.

VAENARE, Venundare, vendere. Statuta Canon. Regul. apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 96.

VAERIA, idem quod *Viaria*, Gall. *Voirie*. Legendum fortean *Voeria*. V. in *Viarius*. Charta an. 1269. ex Tabul. S. Albini Andegav. V. *Vaieria*.

† VAEVENIRE, tanquam malum euenire, in Ch. a. 1366.

VAFRAMENTUM, Astutia, calliditas. Gloss. Lat. Gr. *Vaframentum*, κερδοσύνη. Bernardus Thesaur. de Acquisit. T. S. apud Murator. to. 7. col. 773.

VAFRITAS, eadem notione, Astutia Chronic. Taruis. apud eumd. Murator. to. 19. col. 763. *Dubitantes ab illorum manibus euadere non posse, Vafritate hac vsi sunt*, etc.

VAGA. V. *Vanga*.

VAGABUNDUS, Erro, Gall. *Vagabond*, *Vagabundus*, ἀπεμφαῖος, in Gloss. Lat. Graec. Vocabul. vtriusque Iuris: *Vagabundus, est qui non habet domicilium, sed hodie hic, et cras alibi*. Apparatus bellicus Caroli VIII. Reg. in Ital. apud Marten. Itin. Litter. p. 380. V. *Vagus*. VAGABUNDIA, Vagatio. Statuta Collegii Narbon. an. 1379. apud Lobinell. to. 5. Hist. Paris. p. 668. col. 2.

VAGALICANA EXTENSIVA, Genus scripturae. V. in *Scriptura*.

VAGANTES, pro Vacantes. Concilium Wormaciense an. 868. c. 62.

VAGATIO, Libera super fluuium discurrendi potestas absque vlla praestatione exsoluenda. Charta Sigeberti Reg. an. 651. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 8. *Et portum illum qui dicitur Sellis, immoque et Vagatio super fluuium Ligeris, etc. Vagationes plaaticae cum canibus*, in lib. 5. Capitul. c. 2. V. Baluzii notas ad Agobardum p. 82. & Petrum Blesensem Epist. 56. & 61.

† VAGAUTUS, fustis species, in Stat. crim. Cumanae.

VAGERASSIN, σπαρτόν, in Gloss. Lat. Graec. Sed leg. *Vage*, *sparsim*.

† VAGERIA, aquaegium, aquae ductus, in Ch. a. 1201.

VAGEZARE, ab Ital. *Vagheggiare*, Oculis verbisque alicui blandiri. Chron. Mutin. apud Murator. to. 11. col. 117.

VAGIARE, Pecus, (vagum seu oberrans) ob damna abigere. *Vagiator*, qui detinet abacta pecora, in Iure Hungarico.

VAGINA HABITATIONIS, Domus, habitatio. Gesta Norm... apud Duchesn. p. 32. VAGI[NA] NATIVI INCOLATUS, P... natiuum solum, apud Andream F... riac. lib. 1. Miracul. S. Bene[dicti] Cod. MS. Vaticano.

VAGINARE, *Vaginas parare*, in Ge... me. Gloss. Lat. Gall. Sanger... *Vaginare, Faire gayne*, *Vagina*... *Gaynier*.

† VAGINARIUS, vaginarum ... in Ch. a. 1227.

VAGINATUS, e Vagina e... nempe ensis. Gall. *Desgaigné*... Lat. MS. Reg. Cod. 1013. *Va*... *theca gladii*. *Vaginatus*, ex... Ita etiam apud Isidorum & P... Primam ... pendit... bam primumque ... *Euaginatus, ex vagina extract*... tat Graecius: nisi forte ... dum sit *Vagulatus*, ... XII. Tabul. Legibus. V. Ferr... *Vagulatio* Vt vt est *Va*... sensu opposito pro vagina ... occurrit in Statutis Eccl. A... apud Marten. to. 4. Anecd. ... *Nullus praedictorum de* ... *deat portare gladium super* ... *periorem Vaginatum argent*...

VAGINELLA. *Faba siliqua*, ... Siluatico.

VAGIPALARE. Leges He... Regis Angl. c. 83. *Si qu*... *stem suum incidat, vel Vagip*... *vel alium, qui juste requisi*... *per omnia denegauerit*. *Vag*... citur c. 58. & 82.

† VAGISARE, VAGIZARE, ... templari, ab Ital. *vagheggiare*... lera in Sermon.

VAGITARE, Vagari, discurre... dorus Pacens. Episc. in Chr... aera 739.

VAGITARI. Gloss. Isid. *Vag*... *violenter flet*. Graeuius emenda... *gitat, a vagio, vagito*.

VAGITUS, pro *Vagatus*, Discu... vagatio. Litterae Edwardi II. R... Angl. ann. 1319. apud Rymer. ... p. 789. V. *Vagostus*.

VAGIUM, vt *Vadium*. V. in ... voce.

VAG...

..IVVS, Desertus, incultus. Chart. ...an. 1115. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 318. V. *Vacantes* & *Vacuus*.

..NA, Lagena, vas vinarium. Gloss. ...at. Gr. *Vagna, vogae, cuppa*, Β... V. *Galo*.

..OSITAS, Discursus, vagatio, huc ...luc itio. Arnonis Scutum Canon. apud R. Duellium to. 1. Miscell. ... 30. V. *Vagitus*.

..VLATVS. V. supra *Vaginatus*.

..GVLVS, Vagans. Gualuaneus ...lamma apud Murator. to. 12. col. ...023.

..VRRIRE, *Per otium vacare*, seu ...gari, in Gloss. Arabico-Lat. Gloss. Isid. *Vagurrit, per otium vacatur*.

..VS, Seruus fugitiuus, nequam, ...mbuco. Decreta Calomani Regis Hungariae lib. 1. *Si Rex aliquem vagum seruum alicui donauerit*, etc. ...: *Quicumque absque licentia Re... Vagum tenuerit, etc. . . . Cum ...is vagum apprehensum tenuerit, a domino ejus primo exigatur*. In Le... Wisigoth. lib. 2. tit. 4. §. 9. ser... fuguiui *a dominorum jure inlicite vagari* dicuntur: *In fuga vagare*, ...Lege Longob. l. 1. tit. 25. §. 22. *Vagus homo*, in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 82. V. Traditiones ...uldenses l. 2. tradit. 38. Codicem Theod. tit. *Si Vagum petatur mancipium*, ibi Iacobum Gothofredum, ...supra *Vagabundus*.

..AIARIVS, qui pelles, quas *Vares* ...cabant, parat vel vendit, Ital. ...*ojo*. Stat. ant. Florent.

..CELLA, vt *Vaissela*. V. in hac ...oce.

..IERIA, vt supra *Vaeria*, Iurisdi... ...o *Viarii*, vulgo *Viaria*, Gall. ...*irie*. Terrarium Montisfortis fol. ... apud D. Brussel tom. 2. de Vsu ...d. p. 738. *Hylarius de Fromeilla*. V. *Viarius*.

..IERVS. Statuta datiaria Riperiae ...p. 12. fol. 5. vo. *De qualibet pense ...ierorum laboratorum, soldi decem*. ... *Vares*.

..ILDA, an idem quod *Waisda*? V. ...*Guaisdium*. Polyptychus Fiscam. ...n. 1235. *Quando rusticus facit Vaildam in terra vilanogii, ... reddit de qualibet acra vnum sexterium*. Rursum: *Et si Vailda facta fuerit in terra vouassoriae, reddit tertium decimum denarium de valore Vaildae*.

VAILLENTIA, Valor, pretium, Gall. *Valeur*. *Ad Vaillentiam sexaginta librarum*, in Charta ann. 1232. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictav. MSS. p. 798. V. *Valentia* 2.

† VAINA, mensurae annonariae species, in Ch. a. 1187.

VAIRVS. V. infra in *Vares*.

† VAISCHA, VAYCHIA, VAISHA, arboris minutioris species, f. dumus, in Ch. a. 1332.

VAISELLVM, Vas quoduis. Chartul. S. Petri de Domina fol. 86. vo.

† VAISSA, vacca, in Ch. a. 1368.

VAISSELA, VAISSELLA, Vasa, supellex, a Gall. *Vaisselle*. Testam. Petri de Crozo Card. Archiep. Arelat. an. 1388. V. *Vassalla* & *Vessella*. VAICELLA, eadem notione. Testam. Oliuarii de Pennart Archiep. Aquens. an. 1481. inter Instrum. to. 1. Gall. Christ. nouae edit. p. 70. col. 2. VAIXELLA, Pari significatu, in Charta an. 1420. ex Tabular. Angeriac. VAISSELLAMENTVM, eodem intellectu. Testam. Adalasiae an. 1293. to. 1. Histor. Dalph. p. 197. col. 2. V. in *Vessella*. VAIXALLAMENTA, eodem sensu. Testament. Guischardi de Bellijoco ann. 1331. ex Tabular. Villae-Franchae. VAISSILOMENTVM, perperam pro *Vaissellamentum*, in Testam. Odonis de Rossilione an. 1298. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 1306.

† VAIVS. (1) Pannus aureus, apud Murat. t. 5. Antiq. p. 302. (2) Pellis pontica. V. in *Vares*.

VAIVODA, VOYVODA, Dalmatis, Croatis, & Hungaris, est exercitus ductor; hodie vero promiscue pro quolibet exercitus vel ordinum ductore accipitur, vt apud Italos Capitaneus, vt Auctor est Io. Lucius lib. 6. de Reg. Dalmat. c. 1. Ioannes Leunclauius in Pandecte Tur-

cico n. 71. *Vainodas* Bulgaris tribuit Theophanes an. 24. & 33. Constantini Copronymi, & ex eo Hist. Miscella p. 700. siquidem *βοϊλάδαι* iidem sint cum iis, quos *βοεβόδας* vocant Constantinus Porphyrog. de Administr. Imperio c. 38. *Βοηβόδας* Ducas c. 19. V. Ioannem Seldenum in Titulis honorariis part. 2. c. 2. n. 3. *Vaivoda* vel *Voinoda* vox Illyricorum est, vt vult Carolus de Aquino ad vocem *Bani*, notans ductorem pugnae, composita a nomine *Voj* vel *Boj*, pugna, & verbo *Vodit*, ducere. V. *Voiavoda*.

VAIVVS, res derelicta, in Consuetud. Normann. V. *Gaivus*.

VAIXALLAMENTA, VAIXELLA. V. *Vaissela*.

VAL. (1) Color cineritius, in Gloss. Teuton. Schilteri ex Procop. lib. 1. (2) † VAL, VALL, VALLVM, jus domini in bona hominum *manus mortuae* sine prole defunctorum, a Germ. Fall, Todfall, Hist. S. Emmer. Ratisb. p. 146.

VALANIA, ab Ital. vt videtur, *Balane*, Gallice *sorte de Chataignes*, Balanus. Statuta datiaria Riperiae cap. 12. fol. 4. *De qualibet soma Valaniae de pensibus viginti pro introitu vel exitu soldi sex.*

VALANGIVM, Annonae species. Inventar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus duas carterias speutonis et Valargii.* V. *Balargus*.

VALATVM, Fossa. V. *Vallatum*.

VALBIRE, & VALBVCIRE, pro Balbire & Balbutire, in Gl. Lat. Gr. *Valbio*, *Valbucio* Ψελλίζω.

VALCATORIVM, Molendinum. Charta Ludouici II. Imper. an. 875. apud Vghellum tom. 6. Ital. Sacr. p. 1309. *Cum possessionibus et juribus, . . . aquarum decursionibus, piscationibus, Valcatoriis, rupibus, silvis etc.* Alia an. 962. apud eumdem to. 1. part. 2. p. 49. *Exhibens etiam . . . liberam licentiam construendi molendina et Valcatoria vbicunque voluerint per totum Comitatum suum.* Ex his emendandum videtur Chronicon Pisanum, editum ab eodem Vghello, sub an. 1158. *Omnia balatoria juxta A*[...] *num destructa sunt.* Legendum e[...] *Balcatoria.* *Valcatorii* nomine [...] lendinum significari ex allatis [...] certo colligitur: imo a molend[...] distinguendum esse suadere vid[...] Charta an. 962. jam laudata; q[...] D. Brussel monuit in Tract. de [...] feud. to. 1. p. 43. vnde cum [...] aut aggerem esse facile credid[...] aut *exclusam*, locum scilicet vbi [...] cluduntur aquae, aut denique [...] gnum quo aquae continentur [...] pretabor. V. infra *Varcatura*.

VALCELLA, f. diminut. a *Va*[...] V. in hac voce. Tabularium A[...] nense fol. 46. *Dederunt nobis* [...] *cellam Dodonis quam tenebant* [...] *clesia de Hunoncurt.*

VALCHERIA, f. Idem quod [...] *Valcatorium.* Regest. Carpa[...] ann. 1256. fol. 26. apud D. B[...] to. 1. de Vsu feud. p. 43 *D*[...] *Ioannes de Floriaco. Est hom.* [...] *domini Campaniae . . . .* [...] *justitia vsque ad pilerum vltra* [...] *riam Secanae.*

VALDENSES, dicti quidam Ha[...] ci, a primo eorum auctore P[...] *Valdo*, ciue Lugdunensi pr[...] qui sub peculiari paupertatis [...] fessione haereses complures d[...] sub an. 1160. vnde ejus sect[...] dicti etiam *Pauperes de Lug*[...] aliisque subinde nominibus [...] ti, quae peculiari commentario [...] plexus est Gretzerus ad Script[...] contra eamdem haeresim ab eo [...] ann. 1613. Monachus Vallis Ser[...] in Histor. Albigensium c. 2 *Era*[...] *praeterea alii haeretici, qui Val*[...] *ses dicebantur, a quodam, Va*[...] *nomine Lugdunensi, etc.* *Wald*[...] nuncupantur ab Alphonso de C[...] stro lib. 4. contra haer. inter C[...] Hisp. to. 3. pag. 680. et in Statu[...] Astens. fol. 2. VALDESIA [...] apud Limborch. Hist. Inquisit. To[...] los. p. 230.

VALDESTOLVM, Sella plicatilis. Lo[...] cus est in *Cliothedrum.* V. *Fa*[...] *storium.*

VALECTOR. V. in *Valere.*

VALECTVS. V. infra in *Valeti.*

VALE[...]

VALEDICERE, VALEDICTVS, cui Vale dicitur, S. Gerardus Abb. Sylvae Major. in Vita S. Adalardi c. 5.

VALEFACERE, eadem notione, in Synodico aduersus tragoediam Irenaei c. 41. Idalius Barcinon. in Epist. ad Iulian. Tolet.

VALEDO, Valor, pretium. Charta Manassis Episc. Aurel. an. 1163. ex Chartul. Miciacensi. V. *Valentia* 2.

VALEFACERE, Salutare. V. in *Valedicere*.

VALEIA, Vallis, Gall. *Vallée*. Tabul. Majoris Monast. V. infra *Valleya*.

VALEMBRVNVS, Panni species. V. *Valabrunus*.

VALENDRANVM, pro *Balendranum*, Pallii s. tunicae species, in Ch. a. 1250. V. *Balandrana*.

VALENS. (1) Valor, pretium. Tabularium Bellilocense in Lemouicib. c. 1175. *Et accepi a vobis pretium, sicut quod inter nos bene complacuit, et aptificatum fuit, hoc est, tam in valente, quam in argento solidos ...* Charta apud Madox in Formul. Anglic. p. 253. *Quod si praedictam terram eis warentizare non poterimus, mutuum ad Valens in ... fratrum, eis dabimus.* (2) Magnanimus, fortis, Gall. *Vaillant*. Wippo de Vita Chunradi Salici an. ... *Et quidam bene Valens vir ...adus .... cum aliis interfectus est.* V. *Valorosus*. (3) Gravis, magnae auctoritatis. Concil. ...num an. 1409. apud Acher. to. ... Spicil. pag. 300. (4) † Monetae species, Gall. *Vaillant*, in Lit. ... a. 1364.

VALENSA, juuamen, auxilium in ... Lusitan. a. 1231.

VALENTIA. (1) *Virtus*; ῥώμη, δύναμις, in Gloss. Gr. Lat. Alibi: ..., *Valentia*, *robur*. Gloss. Lat. ... *Valentia*, *fortitudo*, *firmitas*, ... Vox Latinis Scriptoribus ... Macrobius Comment. lib. 2. c. 14. *Vt medicus, vt exercitator corporum, sanitatem vel Valentiam, ... ille aegris, hic luctatoribus ...* (2) VALENTIAM FACERE idem quod infra *Valere*, juuare, auxilio esse, in Ch. a. 1239. Haec quippe formula est qua vassalli dominis suis in clientelari professione auxilia consueta jurabant. Charta an. 1197. in Append. ad Marcam Hisp. col. 1387. *Promitto vobis et ecclesiae Arulensi fidelitatem, et Valentiam, et adjutorium per bonam fidem de membris vestris et honore vestro et de auere.* Paulo ante legitur: *Quod erimus vobis adjutores boni et fideles defensores contra omnes homines et feminas.* (3) Valor, pretium, in Consuet. Aquensi tit. 9. art. 40. Charta Innocentii II. PP. ex Chartular. Episc. Paris. fol. 35. *Ipse* (Abbas) *parrochianorum puniuit excessus in Valentia ferculorum.* V. *Vaillentia*.

VALENTINI seu VALENTINIANI, Haeretici a Valentino quodam Aegyptio sic dicti, fabulis & Iudaeorum pariter & Platonicorum doctrina confectis celebres: aduersarios celebriores habuerunt S. Irenaeum, S. Iustinum Mart. Tertullianum aliosque. Horum deliramenta videre licet apud laudatos Patres.

VALENTIVS, Magis. Charta an. 1069. ex Tabul. S. Victoris Massil.

VALERE, Iuuare, auxilio esse. Hominium factum a Raymundo Principe Arausionensi Episcopo Tricastinensi an. 1274. *Et si dictus nobilis Raimundus de Bauxio, vel ejus successores . . . nollent vel non possent dictum Episcopum seu suos successores juuare, seu eis Valere de placito, seu de guerra.* V. *Valentia* 1. Hinc VALITOR, qui Froissarti vulgo *Aidant*, Coadjutor. *Valedor*, in Consuetud. Catalaniae MSS. & to. 13. Spicilegii Acheriani pag. 315. Charta Raymundi Comit. Tolosani an. 1242. VALECTOR, eadem notione. Litterae Edwardi I. Reg. Angl. an. 1295. apud Rymer. to. 2. p. 690.

VALERIANI, Nummi ab Imperatore Valeriano cusi, de quibus Trebellius Pollio in Claudio c. 17.

VALERIVM. V. infra in *Volerium*.

VALESIA, vt *Valisia*. V. in hac voce.

VALESIANI & VALESII, Haeretici conjugium atque liberorum procreationem abhorrentes: vnde seipsos aliosque etiam inuitos castrabant, asserentes solos exsectos salvari posse. Horum parens fuit quidam Valens Arabs, quem alii circa annum Christi 198. alii 240. vixisse tradunt. V. Epiphanium Haer. 58.

VALESTRIA. V. infra *Vallestria*.

VALETI, VALECTI, appellati vulgo magnatum filii, qui necdum *militare* cingulum erant consecuti. Nam vt *Vassalli* iidem qui postmodum *Milites*, quod in hac voce docemus; ita vassallorum filii *Vasseleti* dicti, vt & *Domicelli*, respectu parentum, qui *Domini* nude compellabantur, vnde postmodum formata vox *Vasletus*, deinde *Valetus*, vti recte obseruatum a Pithoeo in Consuetud. Trecensi. Quod praeterea firmant Scriptores aliquot a Cangio laudati in Notis ad Vilharduinum pag. 274. apud quos *Vasletus* scribitur; vti etiam in Charta anni 1204. post Ordericum Vitalem edita p. 1058. *De Militibus et Vasletis de terra Comitis Roberti, etc.* In alia apud Spelmannum in hac voce: *Thomas filius dicti Radulphi* (Militis) *Vasletus in custodia Regis, qui similiter morabatur in seruitio Regis cum fratribus suis.* Nobilium autem seu militum, atque adeo Procerum ac Principum filios, qui nondum militarem ordinem erant adepti, generatim *Valetos* appellatos in Notis ad Willharduinum dictum est, qui Imperatoris Constantinopolitani filium hac nomenclatura donat. Eadem perinde nomenclatura donantur magnatum filii ab Anglicis Scriptoribus. Capitula Placitorum Coronae Regis Angl. apud Rogerum Houedenum p. 783. *De dominabus, et de Valectis et puellis, quae sunt vel esse debent in donatione Domini Regis, et de valentiis terrarum suarum, et si quis eorum vel earum sit maritatus, et inquiratur cui, per quem, et a quo tempore.* Bracton. lib. 3. Tract. de Corona cap. 1. §. 3. *De Valectis et puellis, qui sunt et esse debent in custodia Domini Regis.* In[fra]: *De Vicecomitibus et Ballivis qui ceperunt redemptionem de* [...] *tis integrum feodum militis* [...] *bus.* Adde Fletam lib. 1. cap. [...] §. 94. Vbi *Valecti* sunt milit[um] filii. VALETVS dictus qui [...] liberis erat. Exordium Monast[erii] Martini Tornac. inter Instrum. [...] Gall. Christ. nouae edit. col. [...] VALETVS LEGVM, qui in eo g[ra]du est, vt videtur, vt ad Doct[ora]tum aspirare possit. Charta [...] 1292. apud Lobinell. to. 2. H[ist.] Britan. col. 336. *Raginardus* [...] *Monasterio legum Valletus.* Va[...] sim vero sic pariter appellati, q[uos] *Scutiferos* dicimus. Homagia [...] stri-noui apud D. Brussel to. 1. [de] Vsu feud. p. 122. *Iocelinus* [...] *vini Valetus. Fecit homagium* [...] *um sine achaptamento.* *Valetus* [...] tem sese appellitasse ipsos Sc[utife]ros, declarant complures Ch[artae] descriptae a Duchesnio in Hi[st.] Plessiaca. VALETVS MERCA[TO]RVM, Institor, Gall. *Facteur.* L[it]terae Philippi Pulcri Regis Fr[anc.] ann. 1309. tom. 2. Ordinat. p[ag.] 160. VALETVS, Tiro, opera[rius] mercenarius, Gall. *Apprenti*, [Com]*pagnon.* Statuta Caroli V. [...] Franc. pro Tonsoribus an. [...] tom. 5. Ordinat. pag. 441. [...] VAYLETVS, Armiger. Constitut[io] Petri Ruthenensis Episcopi Leg[ati] Apost. pro Ecclesiis Cypri [...] 1313. c. 8. *Nec coronam* [...] *vt Miles laicus, seu Vayletus* [...] *deferat.* De Valetis consule Sel[de]num de Titulis Honorariis 2. [...] cap. 5. §. 47. VALLETVS, [VA]LECTVS, Famulus, Gall. *Va[let]* hodierna notione. Charta Phi[lippi] Pulcri Reg. Franc. an. 1302. [a]p[ud] Menester. Hist. Lugdun. pag. [...] VAYLETVS, eodem sensu, in T[e]stam. Roberti III. Comit. Cla[ro]mont. an. 1302. apud Baluz. tom. [...] Hist. Aruern. p. 307.

VALETRO, in Glossario Lat. MS. R[...] & apud Papiam, *Glutto.* Io. de [Ja]nua: *Valetro, i. gluto, quia* [...] *multum in lecacitate.* Gloss. L[...] G[...]

Gall. Sangerman. *Valetro*, *Lechtur*, *Glouton*.

VALETTVS, VALETVS. V. in *Valeti*.

VALETVDINARIVM, quod alias in monasteriis *Infirmaria* dicitur. Gloss. Lat. Gr. *Valetudinarium*, ὑγιαςήριον, θεραπευτήριον. Vgutio: *Valetudinarium, domus, in qua morantur infirmi.* Vox Senecae, Columellae, & aliis nota. Vita S. Austrebertae Virgin. c. 3. de Moniali: *In stragulo, ... ad Valetudinarium deportaverunt.* In Miraculis ejusdem n. 1. *Cellula infirmarum* dicitur.

VALETVDO, VALITVDO. (1) Facultas, potestas. Vita S. Isidori Hispalensis Episc. num. 18. *Qui quanto honore et reuerentia a Romano Antistite et Cardinalibus fuerit receptus, non est nostrae differere Valetudinis.* V. Anon. in Mirac. S. Vrsmari per Flandr. (2) Robur, virtus, auctoritas. Lambertus Ardensis apud Ludewig. tom. 8. Reliq. MSS. pagin. 603. (3) ✝ Valor, pretium, in Ch. a. 1175.

VALEXIVS, Hippopera, Gall. *Valise*. Conuentiones ciuitatis Saonae an. 1526. *Item pro qualibet salmata ..... dobletorum ac Valexiorum, cerarum, piperum, etc.* V. *Valisia*.

VALGIA, VALGIARE. V. *Valgium*.

VALGIS, *Foras versis*, *tumentibus*. Gloss. Isid. Male, vti monet Graevius; *Valgi* sunt qui crura habent inferius versa, quibus opponuntur vari. V. Salmas. in Plinium pag. 603. edit. Traject.

VALGIVM, in Gloss. Latin. Graec. ςρεβλόν. Gloss. Graec. Lat. ςρεβλὸν ἐπὶ ξύλȣ, *curuum*, *vncum*. Hugo Parisiensis de Instit. Nouitiorum: *Sunt praeterea mille laruae, mille subsannationes, et corrugationes narium, mille Valgia et contorsiones labiorum, quae pulchritudinem faciei et decorem disciplinae deformant.* VALGIA, *pro Retorsione labiorum quam facimus quando deridemus aliquem*, in Gloss. Biblicis MSS. Anonymi ex Bibl. Reg. Hinc VALGIARE, VALGIRE, *Labia habere extrorsum prominentia*; ex Gemma apud Vossium de Vitiis serm. lib. 4. cap. 29.

VALGVSTVS, *Fustis vncus*, male lectum apud Isidorum lib. 14. c. 9. pro *Valli, fustes sunt quibus vallum munitur*.

✝ VALIACIO, vtilitas commodum, in Chartular. Bitur.

VALIDARE. (1) Validum reddere, Gall. *Valider*. Arestum Parlamenti ann. 1394. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 79. col. 2. (2) Munire, Gall. *Fortifier*. Ripalta in Annal. Placent. apud Murator. to. 20. col. 872.

✝ VALIDE, valde, multum. Consuet. Burdeg.

VALIDITAS, Valor, pretium, Gall. *Valeur*. Testam. S. Gennadii Episcopi Asturic. inter Conc. Hisp. to. 3. p. 173. V. *Valentia* 2. & *Valutare*.

✝ VALIDVS, legitimus, admittendus. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1550.

VALIMENTVM, vt *Validitas*, ab Italico *Valimento*, eodem sensu. Chronicon Parmense ad an. 1281. apud Murator. tom. 9. col. 795.

VALIS, Planus, Gall. *Plat*. Guido de Vigeuano, de modo expugnandi T. S.

VALISIA, Hippopera, Ital. *Valigia*, Gall. *Valise*, Germ. Felleisen. Epist. Gregorii XII. PP. an. 1407. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 738. V. *Vallegias*. VALIXIA, eodem significatu. Chron. Estense apud Murator. to. 15. col. 400. VALESIA, Pari intellectu. Litterae Richardi II. Reg. Angl. an. 1298. apud Rymer. tom. 8. pag. 51. VALISARIVS, qui *valisias* portat, vel eas curat. Acta SS. tom. 4. Maii pag. 468. de Coronatione Bonifacii VIII.

VALITARE, Valere. *Valitans, valens*, in Gloss. Isidori.

VALITOR. V. *Valere*.

VALITVDO. (1) V. *Valetudo*. (2) ✝ Animi firmitas, strenuitas, in Ch. a. 1401. (3) ✝ Vis, violentia, in Annal. Victor. Ms. (4) ✝ Infirmitas, morbus, to. 10. Collect. Hist. Franc. p. 471.

*VALLADA. Iohan. de Bazano in Chron. Mutin. apud Murator. to. 15. col. 596. *Pedites dictorum dominorum Vicariorum communis Mutinae iverunt in districtum Bononiae, ... disrobantes ibi bestias, Valladas, et vestes, et res alias in maxima quantitate.* † Res quaevis in fascem collecta, sarcinarum fascis. V. in *Balla*.

VALLADERIVS, Fossor, cui fossatorum cura incumbit, qui fossis fodiendis vel reparandis inuigilat, sic dictus a *Vallatum*. V. in hac voce. Charta an. 1471. ex Schedis Praef. *de Mazangues*.

VALLAGIA. Vita S. Geraldi Abbatis Grandis-silvae num. 4. *A mento denique vsque ad verticem, non ferri; sed quae granior erat, infirmitatis ligatus Vallagia, nusquam caput, nisi cum totius corporis circumferre valebat machina.* Vbi *Vallagiam* sepimentum quidam interpretantur.

VALLAMEN, vt *Vallatum* infra. Gualuaneus Flamma apud Murator. tom. 12. col. 1019.

VALLAMENTA, Conditiones, quibus pactio aliqua *vallatur*, vnde vocis origo. Charta ann. 1270. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 6.

† VALLANIA, castanea, nucis species, balanus, ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 32.

VALLARE. (1) Obsidere. Charta Casimiri Reg. Polon. an. 1335. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 508. (2) VALLARE CASTRVM, Militibus ad defendendum munire. Hist. Glabri Rodulphi apud Duchesn. to. 4. pag. 19. (3) VALLARE, VALLATIO, Saltare, Saltatio. V. supra in *Balare*. (4) Pro *Vannare*, Ventilare, Gall. *Vanner*. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 73. (5) † Firmare, stabilire, in Ch. a. 1392.

VALLATA, vt mox *Vallatum*. Charta an. 1343. to. 2. Hist. Dalph. pag. 470. col. 1.

VALLATORIVM, Projectum. Charta an. 1178. apud Vghellum tom. 7. pag. 410.

VALLATVM, VALLATVS, Fossatum, vel locus vallo septus. Charta an. 1195. inter Instr. tom. 1. Gall. Christ. nouae edit. pag. 79. col. 1. *Et tangit muros ciuitatis et Vallatum.* Pactum inter Iacobum Arragon. Reg. et Berengarium Magalon. Episc. an. 1272. *Vsque ad viam quae est juxta dogam Vallati Montis-pessulani.* VALATVM, eadem notione, Prouincialibus etiam hodie *Valas*. Charta ann. 1490. ex Schedis Praef. *de Mazangues*. V. *Vallum*.

VALLECTVS. V. supra in *Valet*...

VALLEGIAS. Aelfricus in Gloss. vbi de Vestimentis: *Vallegias*, ... *negar*. Italis *Valigia*, Gallis, *Valise*, est Bulga, hippopera. V. *Valisia*.

VALLEMACIA, Saltatio. V. *Balare*.

VALLENSES, Nummi sic dicti a vall... Ioachimica. V. Schlegel. in Dissert. de Nummis antiquis Gothanis, ... pag. 19.

VALLESHERIA, Parentela interfecti, i. vnus ex parte patris, & alius ex parte matris, apud Wallenses ... glicos: vox formata, vt *Englescheria*, de qua nos alibi. Statutum Walliae an. Edw. 12. cap. 4. *Quod primae 4. villatae propinquiores ... vbi casus homicidii, vel infortunii contigerit, veniant ad proximum comitatum, vna cum inuentore, et Wallesheria, i. parentela hominis interfecti, et ibidem praesentent factum feloniae, et casum infortunii*, ... Sed aliud sonare videtur. WALECHERIA, in Charta Anglica apud Spelmannum: *Dicunt, quod ... Walecheria, quae reddit de ... redditu 3. lib. 12. den. ad festum ... Michaëlis. Item in tota Walecheria sunt 4. homines, et quilibet ... debet inuenire vnum hominem per ... dies in qualibet septimana a festo ... Michaëlis vsque ad festum B. Petri ad vincula.* Significat, inquit Spelmannus, *Wallica pars*, vt videtur. Forte idem sonat quod *Vacheria*, praedium certo vaccarum numero alendo idoneum. V. *Vaccaria*.

VALLESTRIA, Valles. Papias MS. *Valestria, agrorum, sicut Campestria*. Edit. habet *vallestris*. Fulcherius Carnot. lib. 3. Hist. Hier. fol. c. 59.

† VAL...

✝ VALLETERIA, *valleti* conditio, in Areſt. a. 1296.

VALLETVS. V. ſupra in *Valeti.*

VALLEYA, Vallis, Gall. *Vallée.* Charta Fulconis Epiſc. Andegav. ann. 1337. in Tabul. S. Albini Andegav. V. *Valeia.*

✝ VALLITELLVM, f. pro *Vallicellum*, valliculus, ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. p. 217.

VALLO. (1) Vallis, *Vallone* Italis, Gallis *Valon.* Charta ann. circ. 1063. ex Schedis Praeſ. *de Mazaugues.* VALLONVS, eodem intellectu. Charta Gaufridi de Signa dom. *de Neaulles* dioec. Tolon. an. 1285. VALLONCELLVS, Valliculus, in Charta Roberti Comitis Montis Scabioſi an. 1068. & apud eundem Vghellum tom. 7. pag. 196. Adde p. 361. (2) Vallus, ſtipes, palus, Ital. *Vallo*, eadem notione. Acta S. Procopii tom. 2. Iulii pag. 144.

VALLONCELLVS, VALLONVS. V. in *Vallo* 1.

VALLVM, VALLVS, vt *Vallatum*, foſſa, in Gaſp. Barthii Gloſſ. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 242. ex Raimundi Agilaei Hiſt. Palaeſt. *Vallum quod a monte deſcendens, etc.* V. *Vallo* 2.

VALNA, Perperam fortaſſis pro *Valiſa*, hippopera. Litterae Henrici V. Reg. Angl. an. 1413. apud Rymer. to. 9. pag. 48. *Cum equis, harneſiis, Valnis, manticis, bouges, rebis, etc.* V. *Valiſia.*

VALNEARE, Vaſconum pronuntiatione pro Balneare. Inuentar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus unam cubam pro Valneando mulieres.*

VALNVS, Φάλαγξ, Καράδρα, in Gloſſ. Lat. Gr. Sed legendum *Vallis*, Φάραγξ, ex Gloſſ. Gr. Lat. Καράδρα, *foſſa, vallis.*

✝ VALO, ſarcina, faſciculus, Gall. *Balot.* Formul. Mſ.

VALOR. (1) *Strenuitas, virtus bellica*, in Gaſp. Barthii Gloſſ. ex Hiſt. Palaeſt. Fulcherii Carnot. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. pag. 309. (2) ✝ Quidquid emolumenti ex re aliqua percipitur, in Conſuet. Dombenſ. (3) ✝ Valetudo, facultas, in Ch. a. 1184.

✝ VALORIVM, reditus, emolumentum, in Ch. a. 1092.

VALOROSVS. (1) Fortis, ſtrenuus. Gall. *Valereux.* Chron. Domin. de Grauina ap. Murator. tom. 12. col. 702. V. *Valens* 2. et *Valuus* 2. (2) ✝ Magni pretii, in Ch. a. 1395.

VALOS, Panni genus. Inuentar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus duas diſpleydes ſine giponas ciriti* (cirici) *nigri vocati Valos.*

✝ VALSATVRA, ſepimentum e cratibus, quo locus vallatur. Comput. a. 1486.

✝ VALVA, reditus, emolumentum, Gall. ol. *Value.* Ch. a. 1235.

VALVARTE, Propugnaculum, Hiſpanis *Baluarte*, Gall. *Boulevart*, ex Germanico *Burg-wart*, quod burgum ſeruat, tuetur. Salanoua juſtitia Aragonum in Obſeruantiis, de Infantionibus: *Tamen ad conſtructionem, refectionem, ſuſtentationem, et reparationem portarum villae, vallatuum, ſiue Valuartium, et murorum te[illegible]ur.*

VALVASOR, VALVASORIA, VALVASINVS. V. *Vauaſores.*

VALVCA, Arena auroſa. V. *Balluca.*

VALVE. Arnoldus Lubecenſis lib. 6. cap. 6. *Nec defuit ibi* (apud Bohemos) *illud perditiſſimum hominum genus, qui Value dicuntur, crudelitates ſuas et nequitias exercentes, de quibus loqui non eſt aedificatio, ſed miſeria.* Et lib. 7. cap. 14. de Philippo Imp. *Contrahens ſecum auxilia peſſimorum, qui dicuntur Valve, cum innumera virtute baliſtarum, etc.*

VALVM. Index redituum Monaſt. S. Petri Corbeienſis: *Summarii qui minas et Vala hujuſmodi aduehunt, debent focatam.* V. *Vallo* 2.

VALVTARE, vox Italica, Aeſtimare Gall. *Evaluer.* Charta ann. 1546. apud Rymer. tom. 15. pag. 101. V. *Valentia* 2.

VALVVS. (1) *Aquae ductus, per quem decurrit; vel janua, vel modici muri ante portam.* Papias. De priori ſignificatu nihil ſuccurrit; alter *valvam* ſeu fores videtur ſpectare; tertius *Valuartum*, ſeu Gallicum *Boulevart*, de qua voce ſupra. (2) Fortis,

tis, strenuus. Diarium belli Hussit. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 147. V. *Valorosus.* (3) Villosus, Gall. *Velu.* Locus est in *Bigera* V. ibi.

VAMBAL, Bambalio. V. *Bambalo.*

VAMMVM. Conc. Lillebonae ann. 1080. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 118. *Nulli liceat inimicum quaerendo, vel Vammum capiendo, vexillum vel loricam portare, vel cornu sonare . . . Nulli liceat in Normannia hausare facere, vel incendium, vel raptum mulieris, vel Vammum capere, quin fieret inde clamor apud eum, qui clamorem inde habere debuit.* An Clarigatio? V. *Repraesaliae.*

VAMPA, Flamma, ex Italico vocabulo, Danti & Petrarchae familiari. Inscriptio in Conuentu Minorum Bononiae in Italia, apud Wadding. ann. 1340. num. 15.

Nam accensa lampas fundit necessa[illegible] Vampas.

VANA. (1) Tabularium Prioratus de Paredo in Ducatu Burgundiae fol. 8. *Accepitque vnum equum, et 30. solid. et vnam Vanam, et vnum barahu.* Fol. 24. *Et pro hoc acceperunt 5. solid. et vnam Vanam.* Stragulum acu punctum, vt videtur, Gall. *Courtepointe*, Prouincialibus *Vano.* V. *Vanna* 1. (2) Bractea versatilis, Gall. *Gironette*, ab Angl. *Vane*, eadem notione; quod a Saxon. *fana* deduci potest. Comput. ann. 1425. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 575. *Cum 11. ventilogiis, videlicet Vanys de tyn emptis de fabro de Cherlton ponendis super vtrumque finem praedicti dormitorii, v. sol. 11. den.*

VANACIARE, Delirare, desipere, vana dicere, Ital. *Vannegiare*, Gall. *Rêver.* Acta S. Gerardi to. 1. Iun. p. 772. *Cum crederent quod Vanaciaret, nec quod tam longe ire posset, etc.* V. *Vaniare* & *Vanizare.*

VANAE PASTVRAE, Ius dicitur, quod tenentibus vel mansionariis alicujus tenementi, vel villae seu praedii competit, animalia sua immittendi, pascendi causa, in loca publica, prata, agros, siluas, et alia, quae clausa non sunt, certis anni temporibus; cum scilicet foenum e pratis, messes ab agris ablatae sunt; vel in siluis, cum non *vetitae* sunt ac *defensae.* Charta Simonis Ducis Lotharingiae an. 1076. apud Hieron. Vignerium: *Vanam quoque pasturam quibuslibet animalibus eorum, per terram meam transeuntibus, et caetera vsualia necessaria, etc.* De *vana pastura* agunt passim Consuetudines Gallicae municipales locis, a Raguello indicatis. V. *Pastura* 1.

VANAGLORIARI, vox Italica, Iactare se, ostentare. *Se Vanagloriando quod prope portum Ianuae venirent, etc.* in Annal. Genuens. Iacobi Auriae apud Murator. to. 6. col. 586. V. *Vanitare.* Hinc

VANAGLORIOSVS, Vir vanam gloriam aucupans, ex Italico *Vanaglorioso.* Gloss. Lat. Graec. κενόδοξος, *vanae gloriae.* Vtitur Michael Scotus de Physionomia cap. 71. 76. 86. 100. 101.

VANARE. (1) Vox fori, Vanum reddere, Gall. *Annuler*, vt videtur. Charta an. 1351. (2) Pro Vannare, vanno purgare, *Vanner.* Statuta Humberti II. an. 1340. to. 2. Hist. Dalph. pag. 394.

VANASSORES, mendose pro *Vavassores*, apud Miraeum tom. 1. pag. 191. col. 1. 2. pag. 192. col. 2. pag. 391. col. 1. & pag. 392. col. 2.

† VANATA, tempus quo frumentum aliaue grana vanno purgantur. Ch. a. 1248.

VANATVRA, Purgamenta, quae ex tritico ventilato remanent, Picardis *Hottons.* V. *Hauto.* Charta an. 1258. ex Chartul. S. Vandreg. to. 2. pag. 1721. V. *Vaneia.*

VANCELLVS, pro *Vallencellus*, Viculus, ni fallor. V. in *Vallis* 1. Charta Raimundi Comit. Barcinon. an. 1016. in Append. ad Marcam Hispan. col. 997. *Et peruadit vsque in ipsos Vancellos de Romanias; et inde vertit vsque ad mare.* V. *Vanchellus.*

VANDAGIA. V. *Wandagiae.*

VANDALIENSES, Militum genus apud Anglos. Charta an. 1362. apud Rymer. to. 6. pag. 370. *Si contingat dom. Regem Castellae et Legionis, Alfonsum filium suum, aut ipsorum haeredes, hominibus ad arma, castellanis, sagittariis, guietibus, Vandaliensibus, aut aliis indigere, etc.*

VANDILAGO. V. in *Andelangus*.

VANDOSITAS. V. *Bandositas*.

VANEIA, ipsa purgatio granorum, quae vanno fit. Charta an. 1222. ex Tabul. Corbeiensi. V. *Vanatura* & *Vannatio*.

VANELLA, († i. q. *Venella*, viculus, angiportus, via strictior.) Charta ann. 1297. ex Tabul. Angeriac. *Quarum domorum una sita est in Vanella quae est extra arbergamentum quod fuit Arnaldi Gobeti, per quam quidem Vanellam itur de minagio dictae villae versus arbergamentum aux Torsiez.* Leg. forte *Venella*, via strictior. V. *Venella* 1.

VANELLUS, Auis species, *Vanneau*, de qua Fridericus II. Imp. lib. de Venatione cap. 2. 11.

VANGA, Sarcula. Vgutio & Io. de Ianua: *Vanga, genus fossorii, quia vagando fodit.* Glossae MSS. *Vanga, pala cum ferro.* Lexic. Lat. Gall. *Vanga, Besche.* Italis *Vanga*, idem sonat quod *Bipalium.* Olla patella:

> *Sarcula, metra, ligo, traha, tribula, Vanga, securis.*

Ad calcem Codicis MS. nor. 780. ex Bibl. Sangerm. legitur hoc distichum:

> *E manibus duris non me trahat incola ruris,*
> *Quorum sunt juris traha, tribula, Vanga, securis.*

VANGA interdum pro nescio quo armorum genere accipitur. Gloss. Aelfrici: *Vanga, spada.* Vocabular. Anglo-Lat. an. 1440. *Spade, Vanga, fossorium.* Pro eo nempe gladio, quod instar fossorii erat; vel quod rustici ejusmodi fossoriis pro armis vti solerent. Geruasius Dorobernensis an. 1198. *Vnde factum est, vt rustici impetiti, Vangis et fossoriis assueti, armis militaribus gloriarentur inuiti.* Idem porro videtur VAGA, apud Anglos. Liber Anglicus inscriptus *Iustice of peace* f. 77. v. *Scilicet gladiis, baculis, Vagis, falcastris, arcubus, et sagittis, etc.* V. *Vongelus.*

VANGAMENTUM, Vindicta, vindicatio, vltio; ex Gallico *Vangement*, vel vt hodie obtinet, *Vengeance.* Charta Fundationis Capituli S. Martini Artonensis in Aruernia an. 1048. apud Phil. Labbeum tom. 2. Biblioth. p. 754.

VANGARE. (1) *Vagari*, vt videtur. Memoriale Potestat Regiens. ad an. 1250. apud Murator. tom. 8. col. 1117. *Et Regini iuerunt ad Nouem et combusserunt terram, et Vangauerunt vndique, et ceperunt multos homines et jumenta.* (2) Terram *Vanga* seu ligone versare, vox Italica, Gall. *Bêcher.* Chron. Bergom. apud eumdem Murator. tom. 16. col. 875. Hinc

VANGATA, Ipsa actio terram ligone versandi. Statuta Murin. Rubr. 135. fol. 24. vo.

VANI, Pennae species in auibus, Italis *Vanni*, de qua sic Fredericus II. lib. 1. de Arte venandi cap. 50. *Numerus itaque pennarum in vnaquaque ala est 26. quatuor magis propinquae corpori, quae dicuntur Corales, et postea 12. quae dicuntur Vani, firmiores et duriores coralibus, et alterius coloris et figurae. Demum versus extremitatem alae aliae sunt 10. quae forinsecae dici possunt; hae sunt firmiores, duriores, et longiores illis, quae dicuntur Vani; vltima harum decem dicitur Saxellus, etc.* Adde cap. 46. 51. V. Oct. Ferrarium in *Vanni.*

VANIARE, Vagari, vana dicere. V. supra *Vanaciare.* Acta S. Franciscae Rom. to. 2. Mart. pag. 125. V. *Vanizare.*

VANIASTUTUS, Ματαιόφρων, in versione Confessionis Nicephori Patriarchae Constantinopolitani, apud Baron. an. 811. 51.

† VANIGLORIUS, vanam gloriam aucupans, t. 1. Aug. p. 259.

VANI-

VANILOQVIVM, Ματαιολογία, *Frustratio*: ματαιολόγος, *Vaniloquus*, in Gloss. Graec. Lat. Leo III. PP. Ep. 1. *Omnes rationem reddituri sunt Domino de Vaniloquiis*. Occurrit in 1. & 2. ad Timotheum, vt *Vaniloquus*, in 1. ad Titum, in Capitul. Aquisgran. an. 789. cap. 69. *Vaniloquens*, in Oberti Cancell. Annal. Genuens. apud Murator. tom. 6. col. 302.

VANIRE, VANNVERE, Vannare, Gall. *Vanner*. Gloss. Lat. Gr. *Vanio*, Βεάσσω. *Vannuo*, λικχνίζω.

VANITARE, VANIZARE. Io. de Ianua: *Vanitare*, *vanitatem dicere*, *vel vanitando laudare*. Vnde Gallis *Vanter*, *se vanter*. S. Augustinus lib. de Quantit. animae cap. 23. *Vanitas est fallacia*, *Vanitantes autem vel falsi*, *vel fallentes*, *vel vtrique intelliguntur*. S. Bernardus de Morib. Episc. cap. 2. *Et nos Vanitando peritis*, *et nos spoliando perimitis*. Gozechini Epist. apud Mabill. tom. 4. Analect. pag. 366. *Ergo arguis in me leuitatem Vanitantis animi*, *qui velut hac illac fluitans vocare desideret*, *et gloriolari*, *pro eo quod Leogium nostrum tantopere laudauerim*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vanitare*, *dire vanité*, *vanter*, *ou en vanteur loer*. VANIZARE dixit Iuo Carnotensis Epist. 66.

VANITAS. (1) Gloss. Graec. Lat. Φαντασία, *vana visio*, *imago*, *Vanitas*, *visus*. Glossae antiquae MSS. *Filacteria*, *Vanitas*. Qua postrema notione vocem hanc vsurpat Gaudentius Brixiensis Tract. 4. *Veneficia*, *praecantationes*, *suballigaturae*, *Vanitates*, *auguria*, *sortes*, *etc*. *Vanitatem*, pro mendacio, vsurpasse Ciceronem, Tacitum, & alios, obseruatum ab Octauio Ferrario in Orig. Linguae Ital. in *Bugia*. VANITIES, pro *Vanitas*, apud Ammianum lib. 21. pag. 180. (2) Lassitudo, virium defectio. Consuet. Fontanell. MSS.

VANIVS, Vagus. Leges Norman. cap. 19. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 190. *Si quis bouem*, *vel asinum*, *vel aliquam rem suam adirauerit*, *quae ab aliquo furata fuerit mutuata*, *si detentor eam suam esse asserit*, *etc*.

VANIZARE, vt supra *Vanitare*. Bonincontrus in Chron. Modoet. apud Murator. tom. 12. col. 1172. V. alia notione in *Vanitare*.

VANLEVGA, pro *Banleuga*, Gall. *Banlieuë*, Modus agri, cujus finibus loci alicujus immunitas vel jurisdictio terminatur. V. *Bannum leugae* in *Bannum* 3. Charta an. 1350. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Aurelian.

VANNA. (1) Straguli species, Gall. *Vanne* dicta. Leges Palat. Iacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS. tom. 3. Iun. pag. LVII. *Habeantur et teneantur in promptu Vannae*, *lintamina*, *coopertoria*, *et aliae decentes vestes*, *vltra illas quae pro lectis nostris sunt ordinatae*. Ita etiam legendum in Statutis MSS. Capitulorum S. Victoris Iann. 1216. & 1294. vbi *Vanoa* legit D. le Fournier. V. *Vana* 1. (2) Vt infra *Fenna*, vt videtur. Regest. Episcopat. Niuern. ann. 1287.

VANNATIO, Purgatio frumenti aliarumue granorum, vt supra *Vanatio*. Chron. Bonae Spei pag. 293.

VANNELVS. V. infra *Vannus*.

VANNERIA. (1) Pro *Banneria*, Vexillum, in Tabular. Aeduensi. V. in *Bandum* 1. & *Vannelus*. (2) A Gall. *Vannerie*, Locus vbi vanni & alia quae ex vimine fiunt, conficiuntur. Charta an. 1373. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 25. col. 1.

VANNIVM, pro *Bannium*, vel *Bannum*, Gall. *Ban*, Proclamatio. Conc. Salmant. ann. 1335. inter Hispan. tom. 3. pag. 589. Vbi de solemni futurarum nuptiarum proclamatione agi nemo non videt. Adde *Bannum* 1. col. 544.

VANNIVS, f. ab Hisp. *Vano*, vel *Banno*, Balneum: nisi sit nomen loci. Charta inter Conc. Hispan. tom. 3. pag. 168. *Et conclude per illum flumen vsque intrat Lor in Sylas*, *et item ad aquiaria et per Vannios*.

VAN-

VANNTERE. V. supra *Vantre*.

VANNVLVM, Vexillum minus, vt supra *Vanneria* 1. Charta an. 1328. apud Ludewig. to. 2. Reliq. MSS. pag. 275.

VANNVLVS, diminut. a Vannus. Gloss. Lat. Gr. *Vannulus*, θρῖναξ, λικνάριον.

VANNVM. (1) Pars nauis. Contractus initus inter S. Ludouicum Reg. Franc. & Venetos ann. 1268. *Et habet duos paradisos, et vnum Vannum et supernannum coopertum et duos pontes.* (2) Pro *Bannum*. Charta Goscelini Archiepisc. Burdigal. inter Instr. to. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 323.

VANNVS, VANNELLVS, Mensurarum species, in *Vanni*, seu *ventilabri* speciem forte confecta. Ermentarius Monachus lib. 2. de Vita S. Filiberti c. 14. *Aduecta est deinde in vase, quod Vannus vulgo dicitur, quaedam foemina duplici damnata incommodo, etc.* Libertates MSS. Villae S. Desiderii in Campania ann. 1228. *Vannellus carbonis minuti vendetur 5. solidis tantum, et continet in se duodecim Vannos per mensurationem Scabinorum.*

VANOA, pro *Vanna*. V. in hac voce.

VANTA, vt *Venda*. V. *Venda* 1. & 3.

VANTALLVM, vt infra *Ventalum*. Charta ann. 1209. ex Tabular. S. Nicasii Remens.

VANTARE, Vane ostentare. Glossae MSS. apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 29. Quod a vento, vel potius a venditare efformatum docet ibidem Vossius.

VANTARIVS. Charta sub Edw. II. Reg. Angliae, apud Spelmannum: *Richardus Rockesley miles tenebat terras Seatoniae per serjantiam esse Vantarium Regis (in) Gascoign, donec perusus fuit pari sotularium pretii 4. den.* id est, dum triuisset par calceorum 4. den. Vbi idem Spelmannus: *Vantarius, praecursor; vt vantarius Regis est assecla Regis, qui caeteros suos asseclas praegreditur, the kings fore footman.* Vim vocis fateor me non assequi; nisi *Vantarius* ponatur pro *Ventarius*, qui tributa Regia in Vasconia recipiebat, ita vt *serjantiae* species fuerit. V. *Ventarius*, in *Venda*.

VANTBRAS. Charta Henrici V. Reg. Angl. to. 4. Hist. Harcur. p. 1440. *Reddendo nobis et eisdem heredibus nostris vnam cerotecam de plate pro dextra manu et vnum Vantbras pro dextro brachio*. Vbi excidisse videtur litera A, ita vt legendum sit *Avantbras*. V. *Antebrachia*.

VANTVS. V. in *Wantus*.

VAPORARE, pro *Calefacere*, non semel dixit S. Ambrosius lib. 4. Hexaëmer. cap. 5. at cap. 3. pro *exurere* vsurpauit. Auctor antiquus Vitae S. Lupicini Abbatis Iurensis n. 5. *Vt dum alii quotidie flabris scandali jam per elationem Vaporatum accendunt, etc.* Gloss. Medic. MS. Reg. cod. 1486. *Vaporatio, calefactio.*

VAPORATORIVM, Vaporarium, hypocaustum. Chron. Andr. Danduli apud Murator. tom. 12. col. 524.

VAPORVS, Vaporiferus, apud Prudentium.

✝ VAPVLARI, pro Vapulare. Acta SS. Sauini & Cypriani to. 3. Iul. p. 194.

✝ VAPVLATOR, qui flagello spicas excutit, in Ch. a. 1181.

✝ VAQVA, vacca, in Ch. a. 1448.

VAQVALIS. Tabularium Camaldr. dioec. Anic. *Mansus Rasapota a la Liger reddit pro carcio* XII. *den. et sex Vaquales.* f. Moneta minutior vacca insignita, vt Bencharnensis.

VAQVERIVS. V. supra *Vacquerius*.

VARA. (1) Species aucupii fluuialis. Charta Occitanica ann. 1311. ex 47. Regesto Tabularii Regii num. 130. V. *Varus*. (2) Semita, Gall. *Sentier*. Statuta Auenion. edit. an. 1612. rubr. 54. de via praestanda, art. 1. *Sequatur Varam propinquiorem viae publicae.* Ibidem: *Si de vineis agatur, quae paruis semitis (vulgo dictis Vares) circumdantur, etc.* (3) Vt infra *Warda*, Custodia. Charta Rudolfi Episc. Halberstad. an. 1147. apud Ludewig. to. 1. Reliq.

Reliq. MSS. pag. 6. V. Gloss. Schilteri in *Wara*. (4) Bonitas, valor: quod de monetis dicitur earumque sinceritatis examine, in Charta Ludouici Ducis Brandenburg. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. p. 5.

VARANNA, Facultas venandi cuniculos aut lepores, idem quod *Warenna*. Charta ann. 1153. apud D. Brussel to. 1. de Vsu feud. p. 273. *Varenna* editum inter Instr. to. 4. Gall Christ. nouae edit. col. 173.

VARANTIA. V. *Garantia* 1.

VARANTIZARE. V. in *Warantus*.

VARARE. (1) Vel VARIARE, dicitur flumen, quod *divaricatur*, seu in duos alueos finditur, apud Gromaticos p. 295. Mago & Vegoia Agrimensores: *Sunt et alii pontes in vicinalibus et priuatis viis, quorum aluei Varantur.* (2) Vox Italica, Nauem mari committere, Gall. *Lancer un Vaisseau.* Bartholomaei Scribae Annal. Genuens. apud Murator. tom. 6. col. 495.

VARBALLVM. Iura & Consuetudines Normanniae c. 17. de *Verisco*, seu jure naufragii: *Ex eo Dux habet .... omnem piscem ad Varballum, qui ad terram peruenerit.* Vbi editio Gallica: *Et tout poisson, qui par lui vendra a terre, ou qui aura esté prins a terre.* *Vaballum* editum apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 188.

✝ VARCA, i. q. *barca*, nauicula, in Ch. 1220.

VARCATVRA. Charta Guillelmi filii Rogerii Ducis Apuleiae ann. 1142. apud Vghellum tom. 8. p. 417. *Et dictum molendinum cum parte Varcaturae suae, et cum integro sedio, ... et cum lignaminibus eidem molendino sufficientibus ad aptandem Varcaturam solum pro palata ejusdem molendini, etc.* Vbi *varcatura* idem valet, quod *virgatura*; (Galli *vergne* dicunt:) virgae scilicet & ligna, quibus fluuiorum aut stagnorum ripae continentur: nisi sumi debeat pro aggere ipso seu *transitu* ad molendinum: Italis enim, maxime poëtis, *varcare* est transire, vt *varca*, & *varco*, ite transitus. V. *Valcatorium*.

VARCHETTA, vt supra *Vachet*, nisi sit pro *Barchetta*. V. in *Bar* Chron. Andr. Danduli apud Mur tor. to. 12. col. 366. XXXIX. *galeas de cem Varchettas, et* IV. *naues festin ter praeparari faciunt.*

VARCINATICVM. Charta Ludo Pii lib. 2. Chronici S. Vincenti d Vulturno pag. 682 *De quibus ta est donatio, quam Lupus Dux a praedictum sanctum locum fecit & Varcinatico, id est, animalia, qu exigebantur ad mensam Principis Du catus Spoletani.* Idem Chronico pag. 685. *Obtulit quoque praec ptum, ... et de clausura in Mar et de Vuarcinatico, id est, anima quae exigebantur ad mensam Du Spoletini.* Idem videtur, quod *Bu ganaticum* in Charta Caroli M. V in hac voce.

VARDECLOQVE, a *Warda*, custo & Gall. *Cloque*, campana. Statu scoteriae in Tabular. Aud *Veniat quolibet sero infra son campanae quae pulsatur in ecclesia n minata Vardecloque.*

VARDONVS, Pars calcei, f. ab Ital co *Guardone*. Statuta Salucar. co lat. 5. c. 146. *Statutum est qu quilibet caligarius, seu fieri faci subtulares ad vendendum in Salu teneatur et debeat facere seu pon eisdem subtularibus soleas de sch corii grossi, et in eis ponere Vardon de schina corii grossi, et hoc intellig tur in subtularibus grossis: in su tularibus vero subtilibus debeat pon soleas de corio breato, cum Vardon corii breati.*

VARE, vt infra *Varus*. V. *Ver cum*.

VAREA, Tributi species. Statuta Ve netorum lib. 6. c. 68. *Quod vert tur .... in damnum patronor et aliarum mercationum, propter d cia, nabula, et Vareas.* Ibidem: *Vaream non dari, nisi de rebus, qu in quaterno Scribani descriptae fu nisi ii libri aut furto ablati, aut m mare projecti sint: praeterea de ar mis ac harnesiis.* Agitur etiam de *Varea* pluribus c. 73. 74.

VARECH

VARECH. V. in *Wreckum*.
VARECTUM. V. *Warectum*.
VARENDA, VARENDATIO, VARENDATOR. V. *Warantus*.
VARENNA. V. *Warenna*.
VARENS, VARENTARE. V. *Warantus*.
VARES, seu *Varios* vocant, *murium Ponticorum* speciem quamdam *qui ventre tantum albi sunt, dorso fusciusculo*, vt ait Iulius Scaliger in Aristotel. vbi de *Muribus Ponticis*. Hos *Vares* vocat Iosephus Barbarus in Itinerario ad Tanaim p. 456. *Sibelinos, Armelinos, Dossos, Vares, vulpes, et id genus animalium alia illi offerentes. Veergares*, seu *Vairs gris*, appellasse videtur Benjaminus Tudelensis in Itinerario, vti a Cangio obseruatum in Dissertat. 1. ad Ioinuillam. Hinc *pelles Variae*, & *vestes Variae*, apud Scriptores. Arnulfus Lexouiensis: *Procedit interim inter cilicia pauperum fratrum et sordes, cartularii filius sericis adornatus et Variis*. S. Bernardus de vita & morib. Relig. cap. 10. *An non posset dormiri, nisi supra Varium stratum, aut sub peregrino coopertorio? Vari Sclauoniae*, apud Rollandinum in Chronico lib. 2. cap. 14. Adde lib. 1. cap. 13. VAIRUM, VAIRUS, eodem intellectu. Iohan. Demussi. in Chron. Placent. tom. 16. Murator. col. 580. VAIUS, Ital. *Vaio*, eadem notione. Ioh. de Bazano in Chron. Mutin. apud Murator. tom. 15. col. 605. VARUS. Chron. Parmense apud Murator. to. 9. col. 820. VAYRUS, in Constitut. Frederici Reg. Sicil. cap. 88. VEYRUS. Computus ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 273.
VARESCDUM. V. in *Wreckum*.
VARETA. Ioh. Demussis Chron. Placentinum apud Murator. to. 16. col. 579. *Quaelibet domina communiter habet tot annulos et Varetas auri cum lapidibus pretiosis, etc.* Nescio an sit pro Italico *Baretta*, vel *Garetta*.
VARGI, Latrunculi indigenae, Arvernis. Sidonius quippe lib. 6. Epist. 4. ait, *Vargorum nomine indigenas latrunculos nuncupare* Arvernos suos; neque alii videntur ab iis, qui WARGI dicuntur in Lege Salica & Ripuaria, hoc est, *expulsi de pago*, banniti, qui latrocinio viuebant. Lex Salica tit. 57. §. 5. *Si quis corpus jam sepultum effoderit, aut exspoliauerit, Wargus sit, hoc est, expulsus de eodem pago, vsque dum cum parentibus defuncti conuenerit*. Vbi Glossae interlineares Codicis Thuani habent *dejectus*. Eadem, quae Salica, habent Lex Ripuaria tit. 85. §. 2. & ex vtraque, Leges Henrici I. Regis Angl. c. 83. *Et si quis corpus in terra, vel nosso, vel petra . . . exspoliare praesumpserit, Wargus habeatur*. Boxhornius a Punico *Farkin*, seu Hebraeo *Perek*, vel *Pherek*, rapina, vocem deducit. Camdenus in Britannia ait, se inuenisse in Glossario Ecclesiae Landavensis *Verjad* Britannice latrones appellatos, hincque *Varges* dictos putat. Wendelinus a Latino *vagus*, littera R, interposita. Multa de hac voce commentatur Sauaro ad laudatum locum Sidonii, cujus vestigium agnosco apud Innocentium III. PP. lib. 13. Epist. 95. & in Bullario Casinensi to. 2. p. 242. *Caeterum cum Vargum Vadareni ad monasterium pertinere testes vtriusque partis ostendant, etc.* Vbi *vargus* videtur esse Italicum *varco* vel *varca*, iter, transitus, vnde *varcare*, transire: quas voces quidam a *varca*, pro *barca* deducunt. Est enim Italis proprie *varcare*, fluuium vel montem pertransire. Potest etiam a *vargis* vox deduci, qui pro vagis sumuntur. WARGANEUS, Extraneus, alienigena, cujusmodi sunt *Vargi*, extorres, et banniti, et a patria sua facti exules. Charta Vdonis Episc. Tullensis an. 1069. apud Hier. Vignerium in Alsaticis p. 128.
WARINGOS, Anglo-Danos, de quibus fuse egit Cangius ad Villharduinum n. 89. qui ex Anglia a Normannis expulsi, Byzantinorum Impp. obsequio sese manciparunt, arcessit Spelmannus, qui ita appellatos putat a Saxonico, seu veteri Germanico, ac proinde Gallico *warien*,

rian, quod est *imprecari*, *execrari*, vnde *waringe*, Angli maledictionem & anathematizationem vocant, ita vt *Varingi*, perinde ac *Vargi* exules fuerint & *banniti*, seu, vt verbo vtar Orderici Vitalis lib. 4. *exterres:* eosque Normanni, voce Anglica tunc recepta, & probrosa, *Vargos* & *Varingos* appellarint. Licet porro *Varingi*, quos Byzantini Scriptores βαρέγγυς vocant, iisdem non semel, vt & Willelmo Malmesburiensi lib. 2. de Gestis Anglor. c. 13. *Angli* dicantur, Anglo-Danos fuisse constat, tum ex ipso Villharduino, cui *Anglois-Danois*, tum ex Saxone Grammatico lib. 12. sub ann. 1098. cui *Danicae vocis homines* dicuntur, satis perspicuum est. Tametsi alii Κέλτυς, seu *Celtas*, appellent Scriptorum plerique, ac praesertim Pachymeres lib. 7. c. 35. extremo, et quos laudauit noster ad Villharduinum & ad Annam Comnenam, quia scilicet ita etiam Germanos indigitabant. V. *Warengangi*. Eamdem originationem nomenclaturae maris Balthici, quod Russis *Mare Waregicum* dicitur, tribuit Eccardus in Lege Salica p. 243. quod scilicet piratae celebriores, *Wargi* nuncupati, ab ea regione prodierint.

VARGVVS, βλαισὸς, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat *Valgus:* nisi sit pro balbus; Italis quippe *Vargno* blaesum sonat.

VARIA, pro *Baria*, Argenti massa, Gall. *Lingot*, *barre d'argent*. Epitome Chron. Casin. apud Murator. tom. 2. pag. 366. col. 1.

VARIARE. (1) VARIARE FORVM, Iurisdictionem pro libitu mutare. Alphonsi Reg. Aragon. Epist. an. 1429. inter Concil. Hispan. tom. 3. p. 660. V. *Varare* 1. (2) † Per varios alueos decurrere, de aqua dicitur, in Stat. a. 1409. (3) † Mutare. Ch. a. 1394.

† VARIASCERE, colorem mutare, ap. Alex. Iatrosoph.

VARIATOR, Ποικιλτής, in Glossar. Graeco-Latin. ποικίλλω, *Vario*.

VARICA, Struma. V. *Gangula*.

VARICARE, Transgredi. Gloss. Lat. Gr. *Varicat*, ὑπερβαίνει. *Varus*, *diuertis*, *ambulat*, in Gloss. Isid.

VARICATIO, διςαγμὸς, in Gloss. Lat. Gr. & Graec. Lat. διςαγμὸς, *hesitacio*, *Varicatio*, *dubium*. Meta in Cod. Reg. *Variatio*.

VARICOSVS, *Id est Curuus*. *Varix est vena quae facit hominem curuum*, in Gloss. MSS. S. Andreae Auenion.

VARICVS, Morbi species. Stephanus de Translat. S. Martini Ar... num. 10. *Puero cuidam ... quem dicunt Varicum*, *densa ... caligine obnubit*, *et oculorum ... extinxit*. Videtur legendum *Variolam*. V. in hac voce.

VARIEGARE, Variare, ornatus varietate distinguere. Vtuntur Ausonius & Apuleius non semel.

VARIETAS. (1) Dissensio, Gall. *Differens*. Oberti Cancellarii Ann. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 309. (2) Astutia, calliditas. Irenaei vetus Interpres lib. 4. c. ... n. 3. (3) Inualitudo, *Indispositio*. Lex Ripuarior. tit. 83. §. 2. de ... potionato. V. *Inaequalitas*.

VARINGAGA. V. *Gaaringaga*.

† VARINGVS, exterus, alienigena ... t. 7. Iul. p. 116.

VARIOLA, Boa. Medicis, Gall. *Petite Verolle*. Glossae MSS. ad Alexandrum Iatrosophistam: *Species ... pediuis*, *quam vulgus Variolas ...* Constantinus African. lib. 2. Pantechn. c. 14. *Variolae sunt ... pustulae in toto corpore*, *aut ex ... jori parte dispersae*, *aut in vno membro*, *in aliis non*. *Antiqui vocabant ... has ignis carbones : Siculi Fo... ignis*, Marius Auentic. *Hoc anno morbus validus cum profluuio ventris et Variola Galliam Italiamque ... afflixit* VARIOLVS, eadem ... tione. Miracula B. Iacobi Philippi ... to. 6. Maii p. 171. VAIROLA, eodem intellectu. Miracula S. Ioannis tom. 4. Maii pag. 572. VARRORA, Pari significatu. Acta S. Franciae to. 3. April. p. 384. VARIOLOSVS, Punctis variolarum ... formis. Appendix ad Agnelli Pont...

[…]sic. apud Murator. to. 2. p. 214. col. 1.

[VA]RISCAPIVM. V. *Waterstapum.*

[VA]RIVS. (1) Equi color. Vgutio: *[E]quus varius, qui habet vias colorum.* Claudius Corte Italus lib. 1. del Cavalerizzo cap. 16. *Del color vario et misto: i pelami varii et misti sono quelli, che sono composti dei quattro colori suddetti: et io gli chiamo misti et varii, per cio che anno peli talmente misti, et posti insieme et colorati, che impossibil quasi sarebbe, over difficil molto, il bianco dal nero, ò dal rosso saper con l'ochio videre, ò discernere, ò dire.* Palladius de Agricultura in Martio c. 13. de equis, et eorum coloribus: *[…]quentis meriti, Varius cum pulchritudine, nigro, vel albineo, vel […]dio mistus.* Gesta Consulum Andegav. c. 8. n. 7. *Ipse et quidam […] Miles equitans Varium equum.* […]val vairon, in Testamento Balduini Comitis Guinensis an. 1244. apud Duchesnium. Tribuitur etiam animalibus. *Oves variae, arietes varii, et maculosi,* quibus opponuntur *unicolores,* Genes. c. 30. vbi […]ir. πρόβατον φαιὸν, Scholiastes ve[…] ποικίλον, περκνόν. Fragmenta Petronii: *Rusticus varium porcum perdiderat.* V. *Farius, Ferrandus, Vaccae, Vares.* (2) Leprosus. Fortunatus [in] Vita S. Germani Episc. Paris. to. […] Maii p. 778. *Cui . . . facto de […] maleficiis Vario, etsi mors vitam […] abstulit, tamen signum mortis […]it.*

[VAR]IX. V. supra *Varicosus.*

[VA]RIXATVS, Varius. *Pennae acutae varixatae,* in Chron. Mutin. apud [Mu]rator. to. 15. col. 606.

[VAR]LARE, f. pro *Vallare,* rem fide interposita asserere. Vide *Vallatus.* Litterae procuratoriae ann. [1]348. ex Chartulario 21. Corbeiens. [fol.] 193. vo. *Dantes dictis procuratoribus nostris . . . . potestatem. […]es ex parte adversa praedictos reprobandi ac suos testes salvandi, compromittendi, compromissum sub pena […] fide Varlandi ac compromissum, . . . prorogandi.* Aliae Litterae procuratoriae de eadem re ibidem […] *VI.* fol. 192. vo. concessae a Maria Blesensi Ducissa Lothar. *Donnons auctorité . . . . de veir jurer tesmoings, de bailler reproeuces et salvations, de faire tous essoines, . . . de pastesier et compromettre par foy et par peine de valonger ledit compromis.*

VARMIGRISVM, Muris Pontici pellis. Leges Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. pag. 187. *Lapides pretiosos, insuper escallatam, Varmigrisum et pelles sebellinas, etc.* V. *Vares.*

✝ VARNACCHIA, togae species, Ital. *Guarnaccia,* in Stat. a. 1340.

VARNAZONVS, Vestis genus. Statuta Placentiae lib. 6. fol. 80. vo. *Item de aliquo Varnazono drapi integri, etc.* Infra *Guarnazonus* dicitur. V. in hac voce et *Guarnellum.*

VARO. (1) VARO & VIRO, pro *Baro.* Tabularium Aquense apud Marcam. Obseruat idem Marca lib. 6. Hist. Beneharn. c. 24. n. 6. Sancium Guillielmi Comitem Vasconiae in Charta fundationis S. Petri Generensis vassallos suos *Virones* appellare, vt insinuet hanc vocem a *Vir* deducendam. V. *Baro.* (2) VARO, pro *stulto.* Papias. (3) ✝ Qui est virilis aetatis, in Leg. Lusitan.

✝ VAROCHIVM, VARROCHIVM, VEROCHIVM, carchesii versatilis species, i. q. *Naspum.* Tract. Ms. de re milit.

VAROLVS, Animal quoddam, cujus mentio est in Vita S. Bernardi to. 2. Operum ejusdem col. 1288. edit. ann. 1690. *Transiens autem per quamdam villam, audivit ab incolis loci illius, duas feras immanissimas, quae vulgo Varoli, in nemore proximo desaevire.* A variis fortasse maculis sic dictum videtur.

VARONIA, pro *Baronia.* V. *Ricl.*

VARONVS, Italis *Varone,* Piscis genus, Gobius, Gall. *Goujon.* Statuta Placent. lib. 6. fol. 79. vo. *Item pisces minutos, botulos, Varonos, etc.*

VARRENTARE, VARRENTATIO. V. *Warantus.*

VARRIVM. V. *Barrium.*

VARTIVVS, σερβλὸς, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Vatinius* ex Vulcanio. Gloss. Graec. Lat. σερβλὸς, ὁ μὴ ὀρθὸς ἀνθρωπος, *Versutus, peruersus, Vartinus*.

VARVASSVRI. V. in *Vauassores*.

VARVS, *Septum ad capiendas bestias, vbi retia ponuntur, vel pallium varium*. Papias. V. *Vara* 1. & *Veruicum*. Occurrit alia notione in *Vares*.

VAS. (1) Sepulcrum subterraneum cameratum, Sarcophagus ex lapide vel marmore, quomodo Aruerni & Lemouices etiamnum *vases* dicunt. Lex Salica tit. 17. §. 3. *Si quis mortuum hominem aut in petra, quae Vasa ex vsu sarcophagi dicuntur, super alium miserit, etc.* Vetus Inscriptio: P. AELIVS VALERIANVS HOC VAS DISOMVM SIBI ET FELICITATI POSVIT, ET TRIBVNAL EX PERMISSV PONTIF. PERFECIT. Gregorius Turon. lib. 1. Miracul. c. 89. *Factum est autem, vt impletis diebus in basilica B. Vincentii sepeliretur, in qua ipse sibi viuens Vas deposuerat.* VASCELLVM, eadem notione. Vetus Inscriptio 1108. 6. DEPOSITVS. P. XII. IN VASCELLO ET MASSA, &c. VASA autem (2) videntur appellasse majores lapides. Sampirus Astoricensis Episcopus in Hist. Hispan. *Tunc Ecclesiam in Compostella, . . . quam construxerat Rex Aldefonsus magnus ex lapidibus, ex luto opere paruam Rex iste praecipitauit, et ex calce quadratisque lapidibus, marmoreisque columnis, siue Vasis, construxit eam valde pulcherrimam.* (3) Pro qualibet re; quo sensu non semel occurrit in Scripturis sacris. Missale Franc. apud Mabill. Liturg. Gall. pag. 315. *Fiant omnia ista protectione tua tuta atque defensa, potens Domine, Vasa.* (4) Corpus. Iulius Africanus lib. 3. Histor. Apost. *Quid mihi et tibi Quirine Proconsul, vt mitteres me ad hominem, qui non modo extrudere ab hoc Vase; verum etiam suis me virtutibus incendere potest?* Vtitur praeterea lib. 7. p. 94. (5) VASA CHRISTI, Sanctimoniales. Eigil in Vita S. Sturmii saec. 3. Bened. part. 2. p. 269. VASA INFIRMIORA, Sequior sexus, [...] nae. S. Pachomius in Regula. [...] VAS, VASA, Arma. Willelmu[s ...] to in Vocabul. *Vasa belli dicu[ntur] arma, vnde versus:*

Dic belli Vasa, quae bellum [...]
[...]stulas arma.

Liber Regum c. 14. vbi editio p[...] fert, *alios armiger ejus interfic[...] eos:* 70. Interpretes habent: *portans Vasa ejus, praecedeba[t] eum.* Collatio Legis Mosaicae [...] *Si immiserit super eum aliquod [...] ex insidiis.* Apud Frontinum [...] Stratag. c. 1. cultrum inter *vasa* ponitur. Hinc *Vasa conclam[are]*, *conuasare*, in re militari. (7) [VA]SA, Campanae. Walafridus S[tra]bo de Rebus Ecclesi. c. 4. *Va[sorum] autem vsum primo apud Italos a[...] mant inuentum. Vnde et a Ca[mpa]nia, quae est Italiae prouincia, [...] Vasa majora quidem Campan[ae di]cuntur: minora vero, quae [...] Tintinnabula vocantur. Nol[as ap]pellant a Nola, ciuitate Campa[niae,] vbi eadem Vasa primo sunt com[mo]tata.* Vita S. Materniani Epi[sc.] Remensis n. 5. *Cucurrerunt ad [...] templi metallica: et cum corp[...] cuncta clangere Vasa Christi [...] reboantia, etc.* Ethelwolfus de [Ab]batibus Lindisfarnensibus cap. [...]

Aenea Vasa canis crepitum [...]
pendula [...]

(8) Nauis, Gallis *Vaisseau*. Or[de]ricus Vitalis lib. 12. p. [86...] *feudum, Domine Rex, a te rep[...] et Vas, quod candida nauis a[ppella]tur, merito ad regalem fam[...] optime instructam habeo.* Cu[i Rex] ait: *Ratum habeo, quod petis. [...] hi quidem aptam nauim elegi, [...] non mutabo, etc.* Ita σκεῦος [...]dum vsurpant Graeci Scriptores [re]centiores. V. Glossar. mediae G[rae]cit. in hac voce. VASELLVM, Gallico *Vaisseau*. S. Ludouicus Epist. de Captione sua: *Vasell[...] valibus vt plurimum incendii [...] patis, etc.* VASSELLVM, eod[em] intellectu. Charta Frederici R[...]

Siciliae apud Murator. to. 10. col. 131. V. *Tarida*. VACILLVM, eadem notione. Charta Friderici I. Imperat. ann. 1190. apud Will. Hedam in Episcopis Trajectensibus. (9) Alueare apum. Vulfinus Episcopus in Vita S. Iuniani: *Homo, qui nocte ad furandum venerat, turpiter ligatus in horto nostro jacet, arripuerat enim quoddam Vas melle plenum*, etc. Historia Rotonensis Monasterii MS. lib. 1. c. 5. *Quidam vir rusticus . . . videns Vasa mellis, quae quatuor tantum erant in horto*, etc. VASCELLVM, eadem notione. Pactus Legis Salicae tit. 9. §. 2. *Si quis vnam apem, hoc est, vno Vascello furauerit de sub tecto*, etc. Vbi Lex Salica habet tit. 9. §. 1. *Si quis vnum Vas apium de intro claue aut sub tecto furauerit*, etc. *Vasculum* hac notione in Lege Bajwar. tit. 21. non semel. (10) VASA DECIMAE. Charta Adeluiae dominae Guisiae an. 1198. in Tabular. Eccl. S. Nicolai de Claro-fonte. Ord. Praemonstrat. *Ego Adelvia domina Guisiae notum facio, . . . quod cum villa de Buronfossa construeretur, Gerardus Clericus de Calle, cui de 9. Vasis decimae territorii ejusdem loci 5. competebant, nobili viro marito meo, qui in eadem decima de 9. Vasis tria possidebamus, pro bono pacis communis profectus, de illis 5. Vasis vnum concessit in perpetuum possidendum*, etc. Merges, *Garba*. Hanc interpretationem iterum firmare licet ex Chron. Bonae-Spei p. 315. *Anno 1344. cessimus quoque Henrico Poreals jus terragii duorum bonariorum, ... et trium terrae mensurarum versus Sonurè, sub censu quinque Vasorum bladi*. VASCVLVM, eadem notione, in Charta ann. 1133. apud Miraeum to. 1. p. 98. col. 1. (11) † Dominium, possessio, in Ch. a. 1161. (12) † Locus tectus, vbi frumentum reconditur, in Ch. a. 1198. (13) † VAS DE SYMBOLO, ciborium. V. *Symbolum* 2. (14) † Supellex castrensis, ap. Murat. t. 21. Script. p. 56. VASA, ae. Obseruantiae ad Foros Aragonenses, apud Michaelem del Molino in Repertorio p. 75. vo. *Item pronuntiando declaramus, quod . . . . possint abebrare illas bestias, quibus excolunt in Vasis dictorum hominum de la Fraxneda, ... et ipsi terras tenentes teneantur juuare dictos homines de la Fraxneda in scombra dicta Vasarum*. V. *Vasilium* & *Vasso*.

VASALLAGICVS, VASALLAGIVM, VASALLVS. V. in *Vassus* 2.

VASANVS, ἀκράχολος, in Gloss. Lat. Graec. edit. in MSS. *Vesanus* & *Vesania*.

† VASARE, in vasa s. dolia infundere, in Stat. a. 1310.

VASARIVM, Σκευοθήκη, in Gloss. Gr. Lat. κυλίκιον, in Lat. Gr. Hispanis *Vasar*. Alias hujus vocis apud Latinos notiones vide apud Turnebum in Aduersar. Casaubonum ad Suetonium, Iacobum Gothofredum ad l. 12. Cod. Th. de Censitoribus, etc. VASARIA TERRA, ex figuli argilla, vt est apud Gariopontum lib. 5. Passion. cap. 5.

VASARIVS, is qui vasariis siue vasibus praeest. Liber niger Scaccarii pag. 347. *Vasarius in domo comedet, et iii. ob. homini suo, et sumarium cum libatione* (l. liberatione) *sua*. V. *Vausarius*.

VASATICVM, Quod pro nauibus vel apibus exsoluitur. V. supra *Vas*, nauis, & *Vas*, alueare apum. Chron. Farfense apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 543. *De aliis vero partes II. et nec angarias, nec xenia, nec glandaticum, nec Vasaticum*, nisi *Vasaticum* operas a Vassallis debitas significet: earum quippe eo loci non semel mentio occurrit. V. alia notione in *Vassus* 2.

VASATVM, Supellex. Annal. Nouesienses apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 591.

VASCANDA, *Genus vasis*, Papias. Leg. videtur *Vascauda*. V. *Bascaudae*.

VASCELLVM. V. *Vas*.

VASCINVM, Grex ouium. V. *Rasseria*.

VASCIO, Vasculum, Gallis *Vaisseau.* Octauius Horatian. lib. 4. Rer. medicar. p. 100.

VASCONES, Societas Vasconum, cui, vt videtur, attributa erat mensae publicae administratio. Litterae Philippi Pulcri Franc. Reg. an. 1306. ex Regest. 62. Cartophyl. Reg. Ch. 64. fol. 37.

VASCONIZARE, Vasconum more saltare. Aimericus de Peyrato Abbas Moisiacensis in Vita Caroli M. ex Cod. MS. 1343. Bibl. Regiae.

VASCVLVM. (1) Alueare apum: item, Merges. V. hac duplici notione in *Vas.* (2) ✝ Nauicula, in Ch. a. 1301.

VASCVS, *Vanus, nugatorius*, in Glossis antiquis MSS. & apud Ioannem de Ianua.

VASELLA, VASELLAMENTVM. V. in *Vassella.*

VASELLVM, Nauis. V. *Vas.*

VASILEVS, pro *Basileus.* V. in hac voce.

VASILIVM, Stabulum, Equile, vel quid aliud simile, vt videtur. Charta an. 1242. ex Tabular. Cartusiae Montisriui. V. *Vasa.*

VASLETVS. V. *Valeti.*

VASNAGIVM. V. *Vaanagium.*

VASO, Cespes, Gall. *Gazon.* Locus est in *Inuestitura.* V. *Wazo.*

✝ VASPALE, purgamentum frumenti post trituram, in Ch. a. 1194.

VASSA, Instrumentum piscandi. Tabul. S. Quintini in Insula p. 79. *Ad ingenia quae sequuntur videlicet a bois et boutoirs ad communes Vassas a foitre, . . . piscari poterunt.* Sed legendum omnino *Nassas.* V. *Veruilium.*

VASSALA, Gall. *Vassalle*, ex Charta an. 1399. in Inuentario Chartarum Reg. ann. 1482. fol. 313. vo. V. in *Vassus* 2.

VASSALITIVM, VASSALLAGIVM, VASSALLAGIVS. V. *Vassus* 2.

✝ VASSALLAGIVM, VASSALLVM, nauis in Stat. Mss. Caroli reg. Sic. V. *Vas* et *Vasculum.*

VASSALLAMENTVM. V. mox *Vassella.*

VASSALLATICVM, VASSALLITVS, &c. V. *Vassus* 2.

VASSELLA, Vasa, vasarium, supelle[x], Gall. *Vaisselle.* Ordinat. Humber[ti] II. an. 1340. to. 2. Hist Dalph. p. 393. col. 1. V. *Vaissela.* VASSE[L]LA, VASELLAMENTVM, eade[m] notione. Inuent. Chartar. Reg. a[n.] 1482. fol. 76. vo. VAXELL[A], VAXILLA, Pari significatu. Te[stam.] Guillelmi Vicecom. Narbo[n.] ann. 1397. apud Marten. to. [1.] Anecd. col. 1632. VAYCELL[A], VAYSSELLA, eodem intellect[u.] Charta an. 1339. ex Tabular. S. Victoris Massil. VASSALLAMENTVM, VASSELLAMENTVM, [V.] *Vassella.* Charta Hugonis Abbat. S. Benigni Diuion. an. 1299. ex Tab[ul.] ejusd. loci. VAYSSELLAMENT[VM,] eodem sensu. Testam. an. 13[..] to. 2. Hist. Dalphin. p. 227. col. [..]

VASSELLVM, VASSELLVS, Va[s,] dolium, vasculum. Statuta Ma[...]tis Regal. fol. 297. VAXELLV[M,] Pari significatu. Charta an. 1[...] ex Tabul. S. Victoris Massil. VA[S]SELLVM, eadem notione. Cha[rta] an. 1392. ex Tabul. S. Victo[ris] Massil.

✝ VASSILIVM, vasarium, supelle[x,] in Ch. a. 832

VASSINVM, Grex ouium. V. [Ber]saria.

VASSIS. Chronicon S. Vincentii [de] Vulturno pag. 678. de Petro Dia[]cono Casinensi: *Quem Arichis [su]scipiens eum honorifice retinuit, [...] quo palatium infra Beneuentum, [et] alium in Salerno constructum, [ve]rsibus decorari fecit.* Forte leg. versibus nisi *vassibus* scribatur pro *bassibus.* V. *Vas*, & *Vassus* 2.

VASSO, Cujusdam Gallici numi[nis] templum. Gregorius Turon. lib. [1.] Hist. c. 32. *Veniens vero Arvernum, delubrum illud, quod Gallica lingua Vasso Galatae vocant, etc.* Mar[tis] de[di]catum fuisse opinatur Ioannes Sauaro in Orig. Claromont. Alii *Vasso* templum & aedem sacram denominari aiunt, non Deum aliquem a paganis cultum: quippe juxta Claromontem locus, vbi olim fuit aedes s. Artemii, adhuc *le Vas saint Artem[i]*

lrtem appellatur, hoc est, temlum S. Aitemii: vt apud Delphiates in pago S. Gisleni (*S. Gilin*) xus, vbi aedes S. Marcellini fuit, ostmodum destructa, & ad quem ro impetranda pluuia fiunt prosiones Ecclesiasticae, *le champ du 'as* dicitur, vt auctor est Claudius rpillius. V. *Vasa*.

ASSOR, i. q. *Vassallus*, in Ch. a. 75.

SVS. (1) Pro *Vas*. *Vassi de au- et de argento*, in Testamento Ramiri Regis Aragoniae aerae 1099. ud Martinezium. (2) VASSVS, VASSALLVS, iidemne fuerint, leo controuerti; quae quidem in- eruditos controuersia, vt facis dirimatur, discutienda sunt, ae de vtrisque habent Scriptores, Tabulae veteres. VASSOS prius fuisse, quos *familiares* aetas sterior appellauit, seu domesticos, qui ex Regia, aut alicujus Prinis, familia erant, videtur indie Lex Alamannorum tit. 79. §. 3. *alicujus Seniscalcus, qui seruus et dominus ejus 12. Vassos infra num habet, occisus fuerit, etc.* rculfus lib. 2. form. 17. quae *testamenti duarum personarum: icquid exinde facere elegeris, aut animae remedio in pauperes dispensare, aut ad Vassos nostros, vel emeritis nostris absque repetitione redum meorum, quod tua decreit voluntas, faciendi liberam ha- potestatem.* Vbi *Vassi* non alii t a famulis. Concilium Cabilo- se II. cap. 63. *Nullus Vassus batissae, nec minister aliquis, nec icus, nec laicus claustra ancillai Dei ingrediatur.* Praeterea Cala Caroli M. & Capitul. ann. . c. 24. ac priora quidem lib. 2. 4. *Vassi quoque et Vassalli nostri is famulantes, volumus, vt condim apud omnes habeant honorem, a genitore nostro et nobis saepe onitum est.* Agitur hoc loco de is *Regiis et Dominicis*. Et lib. 3. 3. *De Vassis Dominicis, qui adintra casam seruiunt, et tamen ficia habere noscuntur, statutum est, vt quicunque ex eis cum domno Imperatore domi remanserit, vassallos suos casatos secum non retineat; sed cum Comite, cujus pagenses sunt, ire permittat.* Denique lib. 4. cap. 4. *De Vassis nostris, qui ad marcham nostram constituti sunt custodiendam, aut in longinquis regionibus sua habent beneficia, vel res proprias, vel etiam nobis assidue in palatio nostro seruiunt, etc.* Erant igitur *vassi* iidem, qui famuli, quod praeterea videtur indicare vocis origo apud Boxhornium in Lexico Gwallico, seu Cambro Britannico, & Auctorem Catholici Armorici: *Gwas*, vel *Goas*, *seruus*, *famulus*. *Antiquis significabat juuenem, adolescentem virum.* Quae originario Eccardo potior videtur. Hickesius in Grammat. Theot. p. 99. hanc vocem accersit a Gothico *Fads*, quod in compositione significat rei vel negotii procurationem, & respondet Anglo Sax. *fadian*, ordinare, dispensare, disponere: vnde ministri & famuli Principum propter commissam sibi bonorum seu officiorum curam dicti sunt *Fadsi*, dein *Fassi* & *Vassi*. Vassallus autem, addit ille, est quasi *Fads-scalcus*, rerum dominicalium minister. Gryphiander de Weichbildis Saxonic. c. 49. a Saxon. *Vassen*, ligare, deducit: quia, inquit, per inuestituram vassallus solemni stipulatione ita alligatur domino, vt illius fiat homo. At Goldastus *Vassum* a *vade* dictum contendit, *qui vadimonium pro beneficio accepto autori suo dedit*. Denique Turnebus lib. 21. Aduers. cap. 15. *Vasallos* appellatos existimauit, quasi *Vasarios*, tanquam clientes, qui in nobilium *Vasario*, seu supellectile, fuerint. Ita in vocum originationibus ludunt viri eruditi. Iso Magister in Glossis: *Cliens, minor vassus, seruiens.* *Vassi* vero e familia Imperatoris aut Regis, *Vassi Regales*, in Capitul. Pipini Regis Italiae an. 793. cap. 36. & in Capitul. 4. Caroli M. incerti anni c. 9. vulgo vero *Vassi dominici* appellantur, id est, *proprii* Imperatoris aut Principis, & qui ex ejus familia erant.

erant. Apud Eginhart. Epist. 27. filius cujusdam Comitis, *Vassus Dominicus* dicitur. *Comites et Vassi domestici*, in Concilio Ticinensi an. 855. vbi iidem sunt, qui *Dominici*. Horum ordo magnus fuit, vt qui post Episcopos, Abbates, & Comites statim nominentur in Capit. Caroli C. ann. 877. cap. 1. Ita tamen ex familia Regia erant, vt fide & sacramento Principi obstricti essent. Vnde in Capitul. Caroli C. tit. 23. cap. 4. junguntur *drudis*, id est, *fidelibus*: *Sine solatio et comitatu drudorum atque vassorum nuda et desolata exibit*. Deinde quicumque Regi eodem fidelitatis sacramento obstringerentur, *Vassi* omnes appellati, vt qui hocce pacto ex ejus familia esse censerentur. Annales Franc. an. 788. *Vassi* isti *Dominici* extra ordinem interdum mittebantur a Principe in prouincias, vt Comitibus adessent in justitia administranda, et cum eo jus dicerent, aliaque reipublicae negotia exsequerentur, quod docent Lex Longob. lib. 2. tit. 2. §. 2. Capit. Caroli C. lib. 5. cap. 133. Neque, opinor, alii sunt *Vassi Comitum* a *Vassis Dominicis*, cum ita appellentur, quod iis a Rege, vt collegae darentur in jure dicundo, in Lege Longob. lib. 3. tit. 42. §. 1. lib. 3. tit. 12. §. 1. & in Capitul. Caroli M. lib. 3. cap. 51. Porro qui *vassi dominici* appellantur in Capitulis Karlomanni d. tit. 2. c. 4. iidem *Vassi* & *Vassalli dominici* promiscue dicuntur d. c. 11. adeo vt *Vassalli* non alii ac diuersi fuerint. *Vassorum* deinde & *Vassallorum*, vt *Cataneorum*, seu *Capitaneorum*, sub postremis Imperatoribus Alemannicis inductus fuit ordo honorarius, qui etiam ad posteros transmittebatur, nulli licet addictus loco, aut gubernationi. Chartam Conradi Regis Burgundiae anni 944. descripsit Guichenonus ex Tabulario Cluniacensi, exaratam coram Episcopis & Comitibus in ea nominatis, *Vassis dominicis majoribus et minoribus*. Sed & *Vasses* & *Vassallos* creatos ab Imperatoribus, interdum etiam ipsosmet Augustos aliis nobilibus eosdem creandi jus impertiisse legimus. Exstat bulla Caroli IV. Imperat. ann. 1355. qua *Milo de Becchario*, ciui Papiensi, Notarios & Tabelliones creandi, & illegitimos natalibus restituendi facultatem impertitur, in qua sequentia adduntur: *Et quod possis, tu et ... tui . . . quoscunque sponte volentes Vassallos facere, ad vassallatus ... inducere auctoritate praedicta, ... stribus Principibus, Ducibus, Comitibus, Baronibus dumtaxat excep...* VASSATVS, eadem notione, ... Charta Alphonsi Reg. Lusitan. ... 1142. ex Tabul. Clarauall. ... SVS etiam pro *Vassus*, dixit Ch... ex Tabulario Casauriensi, vt & Ca... pitulare I. Caroli M. an. 802. ... 39. Diploma Ludouici Imp. *Si Co... mes aut Bassi nostri remanseri...* VASATICVM, Clientum & fide... lium agmen, familia. Vita S. Bern... wardi apud Leibnit. tom. 1. Scr... Brunsvic. pag. 455. VASSATI... CVM, Fides, quam praestat ... Domino, vel Principi: pro... idem quod *Hominium*. Anna... Franc. an. 757. VASSATIC... praeterea appellabant praecla... in praeliis, vel occasionibus ... bellicis facinus, vel animi mag... dinem: forte quod *vassi* & ... essent viri militares, & inde ... postmodum *milites* nude appe... sunt. Hincmarus Remensis ... opusculo 55. Capitulorum ca... *De hoc quoque vitio superbiae ... dit, quod multi te apud plurimos ... cunt de fortitudine et agilitate ... corporis gloriari, et de praeliis ... que vt nostratium lingua dicitur, ... Vassaticis frequenter ac libenter ... monem habere*, etc. Vbi fane ... lim *vassaliticis*, tametsi vox ... *cis* tolerari possit, a *vassus* ... *salli*, si Marcam audimus lib. 1. ... Benearn. cap. 28. num. 10. ... *vassorum vassalli*, seu *vassi* ... clientelae obnoxii. Id non ... verum esse patet ex iis, quae ... attigimus, nobisque fusius pro... dum incumbit. Constat sane ... que vocem ejusdem originis, si ... omnino notionis. *Vasses* domi...

isse domesticos & familiares Prin-
pis aut alterius cujusuis, quod
iam de *Vasallis* dici posse euincunt
riptores, praesertim Hincmarus de
rdine Palatii cap. 28. describens
inisteria, & familiam Principis:
*ertius ordo item erat tam majorum,
am minorum, in pueris vel Vas-
llis, etc.* Vbi *pueri* sunt ii,
uos *famulos* dicimus. Monachus
ingallensis lib. 1. de Carolo M.
p. 20. *Scarionem*, seu ostiarium
ulae regiae, *vassallum* Imperatoris
ppellat. Cap. 22. de quodam Epi-
opo: *Hic habuit vnum Vassallum
m ignobilem ciuium suorum, valde
tenuum et industrium: cui tamen
le, ne dicam beneficium aliquod;
d vt nullum quidem aliquando blan-
um sermonem impendit.* Denique
dalardus in Statutis Corbeiensi-
us lib. 1. c. 6. totam familiam mo-
asticam in sex ordines distribuit:
. *Famulorum vel matricalariorum,
ui semper aequaliter habendi sunt:*
. *Fratrum:* 3. *Vassallorum:* 4. *Ho-
pitum;* 5. *Pulsantium, vel Schola-
ium:* 6. *Singulorum huc illucque
Praebendariorum.* Meminit enim
asae Vassallorum cap. 1. (qui inde
Vassalli casati, i. casae addicti, di-
cuntur lib. 3. Capitul. Caroli M.
cap. 73.) & *panis vassallorum* cap. 2.
& 4. De ejusmodi vassallis agit
Charta Aldrici Episcopi Cenoman.
In ejus Vita p. 85. *Et alia* (pars)
*detur Vassallis et capellanis, sine ser-
vientibus, qui domino nobisque in no-
stra mansiuncula militare videntur.*
Vt *Vassi* Comitibus erant assessores
in judiciis publicis, ita & *Vassalli*.
Charta Alamannica 95. Goldasti:
*Iussum est Waningo Comiti Ruadper-
to Vassallo Regis inquisitionem de hac
re fieri, etc.* Adde chart. 18. Ve-
tus notitia sub Karolo Rege anno
14. apud Beslium pag. 214. Porro
qui *vassi*, vel *vassi dominici* dicun-
tur, nullo discrimine *Vassalli* vel
Vassalli dominici appellantur, & cum
Comitibus junguntur, nulla inter-
dum vassorum facta mentione, in
lege Longob. lib. 3. tit. 4. §. 5. in
Capitul. Caroli M. an. 807. cap. 3.
6. lib. 4. cap. 32. lib. 5. cap. 147.
& lib. 2. c. 24. *Vassi et Vassalli no-
stri, etc.* quasi iidem fuerint. Vt
vassis, ita & *vassallis* beneficia a
Principe concedebantur. Capitula-
re Compendiense ann. 757. cap. 6.
*Homo Francus accepit beneficium de
seniore suo, et duxit secum suum Vas-
sallum, et postea fuit ibi mortuus
ipse senior, et dimisit ibi ipsum Vas-
sallum, et post hoc accepit alius homo
ipsum beneficium, etc.* *Vassalli* prae-
terea Chartas dominorum suorum
subscribebant, adjecta hac ipsa *vas-
salli* dignitate. Binas descripsit He-
mereus Alberti Comitis Viromanu-
densis; prior an. 954. ita clauditur:
S. Adalberti Comitis, . . . *Geraldi,
Hildradi, Anseri Vasallorum.* Altera
an. 959. *S. Guntranni Vasalli, An-
selmi Vasalli, Ottadi Vasalli.* Vbi
ita appellantur, qui postmodum *Mi-
lites* dicti sunt: quo quidem etiam
vocabulo *vassallos* seu *feudatarios* in-
digitari in Chartis suo loco docui-
mus. VASSALLVS, pro *Feudata-
rius*, Subditus, in Vita Walae Abb.
Corbeiensis saec. 4. Bened. part. 1.
pag. 512. VASSALLVS, Miles.
Mirac. S. Maioli tom. 2. Maii p.
697. V. supra in *Vassaticum*. VAS-
SALLVS INDOMINICATVS.
Charta Caroli C. Regis Fr. an. 3.
ex Tabulario S. Cyrici Niuernens.
*Sed et concedimus ibidem auctoritate
Regia omnes res ejusdem Ecclesiae,
quae quondam fuerunt ab ea abstra-
ctae et quas modo nostri Indominicati
Vassalli tenent, vt quia ipsi nobi-
scum dimicauerunt fideliter, in vita
sua tantum, consensu ejusdem supra-
dicti Episcopi eas teneant.* VAS-
SALLVS SIMPLEX. V. *Signum* 6.
VASSALLAGIVS, vt *Vasallus*.
Charta an. 1238. apud Censium in-
ter Rom. Eccl. Census. VASSAL-
LATICVM etiam dixere veteres, vt
vassaticum, pro fidei sacramento
quod *vassalli* Domino vel Principi
praestabant. Capitulare Pipini Re-
gis Italiae cap. 5. *Steterit nobis de
illos homines, qui hic intra Italia eo-
rum seniores dimittunt vt nullus eos
recipere debeat in Vassallatico, sine
comiato senioris sui, etc.* Vbi *vas-
sallaticum* non aliud sonat quam *vas-
saticum*.

saticum. Quae quidem vox vsurpata legitur posterioribus seculis pro *hominio*; quod etiam *vassalagium* appellatur in Charta an. 1274. *Pro quibus omnibus . . . tenemur vobis homagium facere, et Vassallaticum, et fidelitatem jurare.* Speculator lib. 4. part. 3. de Feud. art. 2. §. 5. ait, quod in Italia & alibi vocatur *vassalagium*, in Francia *homagium* appellari. VASSALLAGIUM, Vassalli conditio. Charta ann. 1314. to. 2. Hist. Dalph. pag. 149. col. 1. VASSALLAGIUM, Vassalli feudum: item Fidei & obsequii professio quae a Vassallo domino praestatur. Charta an. 1283. to. 2. Hist. ejusd. pag. 26. col. 1. VASSALLATITIUM, eodem significatu. Litterae Iohannis Reg. Fr. ann. 1354. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 1470. VASSALLATUS, Pari intellectu. Charta ann. 1338. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 448. VASSELAMENTUM, Praestatio pecuniaria a vassallo exsoluenda. Comput. an. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. pag. CLXXV. VASSALLITIUM, semel atque iterum in Charta Alfonsi Regis Portugalliae an. 1142. apud Brandaonem lib. 10. Monarch. Lusitan. c. 12. pro seruitio, quod debet Vassallus domino, vsurpatur. VASSALLITIUS, pro *Vassallus*. Chronicon Magdeburgense MS. ex Bibl. S. Germani Paris. an. 952. VASSALLULUS, Minoris dignitatis vassallus. Matth. Paris an. 1244. VASSELERIA. Charta an. 1238. in Regesto Tolosano camerae Computor. Parisiensis f. 97. *Videlicet Baronias, et Vasselerias, etc.* Nescio an *Vasseleria* idem sit quod *Bacalaria*, indeque vox haec postrema deducatur, vt *vasselaria*, feudum fuerit vassalli inferioris. VASALLES, pro *Vassalli*, in Charta Henrici Ducis Slesiae an. 1337. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 12. VASSALAGICUS, ad *Vassallum* pertinens. Charta Ruperti Comit. Palat. an. 1356. apud eumd. tom. 5. pag. 576. VASSALLOR, & VASALOR, Famulus. Dispositio rei famil. Cluniac. ap[...] Baluz. tom. 5. Miscell. pag. 44[...] BASSALLUS, pro *Vassalus*, in Co[n]stitut. Ludouici II. Imp. pro exe[r]citu, edita a Camillo Peregrin[o] cap. 4. 5. (3) VASSUS, p[ro] *Bassus*, Minor. Inuentar. an[.] 1476. ex Tabul. Flamar. *Tra[ditum] praedictum locum Montisfastru[m] cu[m] omnimoda jurisdictione alta [...] Vassa.*

VASTADUM. Charta Caroli Re[gis] ann. 1391. apud Menelter. Hi[st.] Lugdun. pag. 122. *Et confuetu[...] dictus baillinus . . . cognoscere in [...] sede nostra Lugdunensi de omnibus [...] sibus Saluarum gardiarum nostrarum . . . delationes armorum, Vasta[dorum], ab intestato decedentium*, [...] V. *Vastum* 1.

VASTALAE. Papias: *Institae, pen[...] linteolae, vel Vastalae, vnde [...] rum pollices ligantur.* Legend[...] vt in MS. Bituric. *Nastalae*. V. [...] hac voce.

† VASTANTER, prorsus, omn[ino] t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 64[...]

VASTARDUS, pro *Bastardus*, N[o]thus. Inuentar. an. 1476. ex Tab[ul.] Flamar.

VASTARE. (1) In Pactu Leg. Sa[li]cae tit. 29. c. 19. edit. Heroldi, p[ro] lactare, ni fallor, vt habent [...] editiones. (2) Vide alia nom[ina] in *Vastum* 2. (3) † Verberib[us] conficere, in Lege Sal. tit. [...] vbi *laedere* habent alia exemplaria.

VASTATOR. V. in *Vastum* 1.

VASTELLUM. (1) Vmbraculum, [...] videtur, apud Matthaeum Paris [...] Vitis Abb. S. Albani pag. 92. V[...] *Dagus*. (2) VASTELLUM, [VA]STELLUS, Placentae species. V. [in]fra in *Wastellus*.

VASTI, Titulus Ducum Amalphi[ta]norum; quem a Graeco corr[upto] σεβαστοὶ, venerandi, post Iul. Ca[e]sar. Capacium Hist. Neapolit. lib[...] cap. 13. deducit Brencmannus [...] Dissertat. de Republ. Amalph. [...] 19. Aliam originationem assig[nare] videtur Cangius infra in [...] *Vesti*.

VASTIDIUM, pro Fastidium, vt [vi]detur. Guido in Prologo ad [...]

dipl. Farfenfem: *Cum per universam Italiam Christi praecepta annuntiantur, et velut in Vastidio versamur, etc.*

[VA]STIMENTVM, pro *Bastimentum*, aedificium. V. in hac voce. Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. V. *Vestimentum* 3.

[VA]STINA, VASTINIVM, VASTIIVM, VASTITAS, VASTITIES. V. in *Vastum* 1.

[VA]STRAPES, in Gloffis Philoxeni, μυμιάλια. Occurrit haec vox apud Rufinum in verfione Iofephi lib. [.] Antiq. Iudaic. cap. 11. vbi Iofephus habet ἀναξυρίδας. V. Voffium lib. 2. de Vitiis ferm. cap. 19.

[VA]STVM. (1) VASTVM, GASTVM, GVASTVM, WASTVM, WASTINAE, etc. voces ejufdem notionis & originis. VASTVM, Deftructionem fignificat. Magna Charta: *Cuftos terrae hujufmodi haeredis, qui infra aetatem fuerit, non capiat de terra haeredis, non nifi rationabiles exitus, haec fine deftructione et Vasto hominum, vel rerum.* VASTVM maxime dicitur de agris, qui non excoluntur. Paulinus Nolanus epift. 30. ad Aprum: *Qualem agri tui speciem a villico tuo fieri poftulas, talem Deo Domino tuo redde culturam, et intellige, quicquid in agro tuo difpliceat, aut placet, idem in anima tua placere Chrifto, aut difplicere. Si Vafta peccatis quafi dumis fordeat, neque Propheticis aut Apoftolicis nubibus compluatur, in aridam folitudinem gratia deferente damnabitur.* VASTVM ea de caufa dicitur Terra pafcendis animalibus deftinata. Charta ann. 1208. apud Kennett. in Antiquit. Ambrofd. pag. 171. *Inquifitio fiat utrum . . . debeat participare de Vafto manerii de Bruhull ratione communae ejufdem manerii in qua communa nihil habet, vt dicunt.* VASTVM FACERE, Littletoni fect. 67. *Faire Waft*, Deftruere, depopulari. Inquefta de forisfacturis Foreftar. Angl. *Inquiratur etiam, qui fecerint, vel facere confueuerint Vaftum vel deftructionem de viridi vel de venatione.* VASTVM, feu *Waftum*, vel *Wafta*, in filuis, dicitur praeterea illud, quod *planum* eft feu abfque arboribus. Charta Edwardi I. Reg. Angl. apud Kennett. in Antiquit. Ambrofd. pag. 350. *Sciatis quod de Vaftis noftris in forefta noftra de Beruwode in comitatu Buck. dedimus, etc.* Atque ita voces *Wafta*, & *Waftum* accipiendae in Monaftico Anglicano tom. 1. pag. 529. tom. 2. pag. 204. WASTINA, eodem fignificatu. Tabular. Corbeienfe an. 1190. & 1201. Hinc DEVASTARE BOSCVM, pro Siluam caedere, excidere. Charta an. 1363. apud Kennett. in Antiquit. Ambrofd. pag. 498. VASTVM, praeterea, apud IC. Anglos, jungitur cum anno & die, & dicitur *Annus, Dies et Vaftum.* Quae quidem verba jus defignant, quod Rex habet in domibus & praediis felonum minoris, vt aiunt, proditionis, (*Felons de petite trahifon*) quae ab alio Domino, quàm ab ipfo Rege tenentur in feudum, vel jure dominii. *Cum enim in poteftate Regis fit*, inquit Bracton. *profternendi aedificia, extirpandi gardina, et arandi prata felonum, et quoniam hujufmodi vergebant in grave damnum dominorum, pro communi vtilitate provifum fuit, vt hujusmodi dura et gravia defifterent, et Dominus Rex pro his haberet commodum totius terrae illius vnum annum et diem, et fic omnia cum integritate reuerterent in manus capitalium dominorum.* Proindeque id juris habebat Rex pro *vafto*, quod facere poterat in praediis felonum. V. Stanfordium in Placit. Coronae lib. 3. cap. 30. & fupra in *Condemnare.* QVIETVM ESSE DE VASTO NEMORVM, in Monaftico Anglic. tom. 1. pag. 922. VASTVM denique, feu *Breue de Vafto*, iifdem IC. Anglis, dicitur *breue*, quod conceditur contra eos, qui ad vitam fuam, aut ad vitam alterius, vel in donum, aut per *curialitatem*, vel per *wardam* poffeffiones aliquas poffident, et in iis *vaftum* fecerunt. V. Raftallum, et mox *Actio Vafti.* ACTIO VASTI, qua aliquis ob

vastum factum in jus vocatur. Charta apud Madox in Formul. Anglic. pag. 204. VASTINIUM, Ager arenosus, sterilis, incultus: hinc in Episcopatu Constantiensi Monasterium dictum de *Vastino candido*, alias de *Blanca landa*. V. Valesium in Notitia Gall. pag. 630. & 631. VASTINUM, eodem intellectu. Charta fundat. Monast. Montisplani an. 836. VASTITAS. Idem quod *Vastum*, Planities, apud Bractonum lib. 4 Tract. 1. cap. 41. & in Fleta lib. 4. c. 25. §. 1. Gloss. Lat. MS. Reg. *Vastitas, solitudo, vel eremus.* Gloss. Gr. Lat. *κόρθησις, excidium, Vastitas, vastatio.* VASTITIES, Pari significatu, in Charta ann. 1207. Hist. Codiciac. pag. 166. VASTATORES, Milites, qui agros depopulantur, Gallis, ex Italico, *Gastadours.* Occurrit vox haec apud Rolandin. in Chron. lib. 4. cap. 13 lib. 5. c. 10 17. lib. 10. c. 5. Italis *Vastatores* nuncupantur Militum genus, fossores, munitores castrentes, Gall. *Pionniers.* Annal. Placent. ad ann. 1483. apud Murator. to. 20 col. 971. *Circumcirca Placentiam milites armatae militiae 1200. castra posuerunt, ultra alios levis armaturae stipendiarios, Vastatores, scorpionistas et pilularios.* WASTATORES ex Chron. iam laudato lib 5 cap. 10. editum apud Murator. tom 8. col. 280. GASTUM & GUASTUM, pro *Vastum*, non semel etiam occurrit. Glossar. Lat. Gall. *Vastus, Vain, Gast Terrae in Gastu, quae non excoluntur*, in Regesto Philippi Augusti Reg. Herouvalliano fol. 143. *Guasta, damna, et incendia*, apud Petrum de Vineis lib. 5. epist. 112. GUASTARE, Corrumpere, vitiare, Gall. *Gâter.* Iohan. Demussis in Chron. Placent. ad an. 1276. apud Murator. to. 16. col. 480. GUASTARE, Agrum, domum *vastare*, depopulari. Statuta Astens. collat. 13. cap. 23. fol. 41. vo. (2) VASTUM, pro *Bastum*. *Bast*, Clitellae, sagma. Hinc *Vastare, Vastum* imponere. Inventar. ann 1476. ex Tabular. Flamar. *Item plus unum aliuum equum sine rossinum pili ... hard Vastatum cum suo Vasto ... stimatum ad valorem sine summa quatuor scutorum auri.* V. ... *stum* 1.

VASVASSORES, VASVESSORES. V. *Vavassores.*

VASUM, VASUS, Vas. Expositio antiquae Liturg. Gall. apud Martene to. 5. Anecd. col. 95.

VASUS. (1) Pro *Vassus*. *Fuit ... Leopardo et Adalberto Vasos ... cos*, in Placito an. 867. inter ... bat. tom. 1. novae Hist. Occit. col. 118. V. *Vassus* 2. (2) † Pe... ticulus, in Ch. a. 1038.

VASUUS, pro *Vassus*, ni fallor, domesticus, familiaris. Charta an. 1033. apud Miraeum tom. 1. pag. 351. col. 2. *Si forte contigerit ... humilitas ac mansuecendo monach... a Vasuis aut ab extraneis pro ... negotio non possit justitiam ... etc.* V. *Vassus* 2.

VATALHA, ut supra *Batalia* 1. Pugna, praelium, in Inventario an. 1476. ex Tabul. Flamar.

VATES, Episcopus. Tumulus ... II. PP. apud Baron. an. 535.

VATIA, *Diversis plantis.* Gloss. ... V. *Valgis.*

VATICARE, perperam pro *Vadiare*, Pignori ponere. Diploma Hen... III. Imper. apud Marten. tom. ... Ampl. Collect. col. 433.

VATICINARE, pro Vaticinari, praedicere, in Epistola Isidori ... Laudefredum inter Conc. Hisp. ... 2. pag. 554.

VATICINARI, *Conjectura ... pendere*, in Gl. Gasp. Barthii ... Roberti Monachi Hist. Palaest. ... Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. ... 100.

† VATICINISSA, mulier quae vaticinatur, ap. Pez. t. 1. Script. Au... p. 787.

VATICINIUM, *Mendacium*, in ... Glossar. ex Baldrici Hist. Pal... ibid. pag. 190.

VATILLUS, Idem quod *Batillus*, ... qua voce multa commentatur ... saubonus ad Pollionem. Iulius A... canus lib. 9. Hist. Apost. *Erant* ... *tem virgines cum lyris cantant...*

... cum tibiis, alii cum Vatillis, et ...tibulis. VATILLA vero, Papiae, ... pala, qua aqua projicitur e navi. V. Batulus.

...TIOLA, Vasculum. V. Ba...tiola.

...TROPETES, apud Armenios appellari monachos scribit Brocardus ...dit. Venetae ann. 1519. part. 2. ...ap. 2. vox efficta ex Baltrope atae. V. in hac voce.

VASSORES, VALVASSORES, VASVASSORES, VAVASSORIA, VALVASINI, voces ejusdem originis. VAVASSORES, vel VALVASSORES, generatim sunt vassalli feudales. Apud Gerardum Nigrum lib. 1. de Feudis tit. 1. alii sunt *Majores*, alii *Minores*: *Majores* sunt, qui *Regis*, vel *Regni Valvassores* appellantur, iidemque *Capitanei*, qui a Ducibus, Marchionibus, & Comitibus: *Minores* vero, qui a majoribus valvassoribus feuda accipiunt. De posterioribus intelligendus Otto Frisingensis l. 2. de Gest. Friderici I. Imp. cap. 12. vbi de Longobardis: *Cumque tres inter eos ordines, i. Capitaneorum, Valvassorum, plebis, esse noscantur, etc.* Quos vero Capitaneos vocant, Galli Barones appellant. Ita *Vavassorum* duos ordines constituit Conradus Imp. in Lege Longob. l. 3. tit. 8. §. 4. *Majorum* scilicet, & *Minorum*. Sub *Majorum* appellatione complectitur, quos *Barones* alii vocant: sub *Minorum* vero, quos vulgo *Vavassores* dicunt, vt Leges Henrici I. Regis Angliae *Thaynos minores*, respectu *Thaynorum* Majorum, qui Baronibus aequiparantur: quod quidem potissimum colligitur ex *relevio minorum Vavassorum*, de quo ita Conradus: *Si vero* (minor vavassor) *filios non habuerit, et aviaticum ex masculo filio reliquerit, pari modo beneficium habeat, servato vsu majorum Valvassorum in dandis equis et armis suis senioribus.* Ejusmodi autem releuium obtinuit *in mediocribus Thaynis*. Ac vt de *majoribus Valvassoribus* primum agamus, hos intellexisse videtur Bracton. lib. 1. cap. 8. §. 2. *In temporalibus sunt Imperatores, Reges, et Principes, in iis, quae pertinent ad regnum, et sub eis Duces, Comites, Barones, Magnates, sive Vavasores; et Milites, et etiam Liberi et Villani, et diversae potestates sub Rege constitutae.* Et §. 4. *Sunt et alii, qui dicuntur Vavasores, viri magnae dignitatis. Vavasor enim nihil melius dici poterit, quam vas sortitum ad valetudinem.* Charta Friderici Imp. an. 1249. apud Guichenonum in Hist. Sabaudiae p. 92. *Marchionibus, Comitibus, Vavassoribus, Nobilibus, Potestatibus, etc.* Consuetudines Catalaniae inter Dominos & Vassallos MSS. cap. 39. *Barones, vt sunt Comites, Vicecomites, Vasvassores, et consimiles, et etiam alii milites simplices, qui sunt Vassalli Principis hujus terrae.* Vbi opponuntur *Vavasores* simplicibus *militibus*: *Milites* enim majores, quos *Banneretos* vocant, Baronum praerogatiua gaudent. Proinde ii sunt, quos pariter *Militibus* opponunt Statuta S. Ludouici Regis Franciae loco mox laudando. Contra, *milites simplices* intelliguntur in Charta Anselmi Comitis S. Pauli ann. 1196. in Histor. Bethuniensi p. 52. *Vavassores Minores* erant ii, qui majoribus suberant ratione tenementi: vnde recte San-Iulianus lib. 1. Hist. Burgund. c. 26. dixit *Vavassores*, esse *vassallos vassallorum*. Generatim vero dicebantur, qui feuda minora tenebant, quae inferiori tantum justitia, seu jurisdictione gaudebant, quod exerte docent Statuta S. Ludouici lib. 1. cap. 91. Quamobrem vulgo Vauassores inferioris ordinis ac dignitatis viris adscribi solent. Robertus Bourronus in Hist. Merlini MS. *Ie suis un Chevalier nés de cest païs, et estrais de Vavassours, et de basse gent.* Sed & ii cum praediis venibant, quemadmodum *hospites*, aliique adscriptitii, vt hodieque etiamnum vassalli, seu hominia ipsa. Charta Caroli Comitis Flandriae in Chronico Andrensi p. 422. Immo praestationibus videntur fuisse obnoxii. Tabularium Abbat. S. Ioannis Ambian. fol.

fol. 408. Cum seruientibus junguntur in Charta Communiae S. Quintini an. 1195. *Si Vauassor aut seruiens Burgensi catallum debeat*, etc. Cum *gregariis militibus*, apud Wipponem de Vita Chunradi Salici Imp. p. 440. *Vauassores* aperte a *Nobilibus* distinguuntur in Charta an. 1187. apud Spon. tom. 2. Hist. Genev. pag. 47. *Omnes tam Nobiles, quam Vauassores*, etc. Statutum Humberti II. an. 1349. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 586. *Praelati*, . . . *Barones, et Bannereti, Proceres, Nobiles, Valuassores et Franchi*, etc. Sed & inter Vauassores minores aliquid exstitisse discriminis varieque pro vario gradu ipsis concessa fuisse priuilegia colligitur ex Charta Ludouici VI. Reg. Franc. ann. 1126. in Tabul. S. Richarii: *Vauassores nostros qui cum armis feodum suum deseruiunt, a praedictis consuetudinibus, a tallione videlicet, a fossis, ab excubiis, assensu burgensium priuauimus.* VAVASSOR, pro *Vauassoris* feudum. Charta ann. 1272. ex Chartul. B. M. de Iosaphat. WAVASSOR, i. q. *Vauassor*, in Charta an. 1200. to. 1. Macer. Insulae Barb. p. 129. VAVASSORIA definitur *minus feudum*, a Bractono lib. 2. c. 39. n. 6 ad discrimen Baroniarum, *quae caput habent.* Pro *Medietaria* sumitur in Tabulario S. Martini Sagiensi albo fol. 135. in Charta ann. 1202. cujus titulus concipitur de *Metearia.* In Chartis vero Conchensis Monasterii promiscue pro *tenemento* vsurpatur. VAVASSERIA, in Monastico Anglic. to. 1. p. 775. WAVASARIA, in eod. Monast. to. 2. p. 193. & in Chartis aliis apud Seldenum de Titulis honorariis p. 626. 2. edit. Vavassoriarum aliae sunt *villanae*, seu tenementis *villenis* accensentur; aliae sunt *liberae* seu *francae*. *Vavassoriarum* prioris generis meminit vetus Consuetudo Normanniae cap. 26. posterioris cap. 34. vbi duplicem feudatorum ordinem statuit, quorum primus eorum est, quos *Dominos capitales* vocat; alter eorum, qui istis subsunt. VAVASSORIA-FRANCA, seu libera, ... quam tenent ii, qui tenent libera tenementa, de quibus supra: ... autem *Vauassores*, *qui liberas ten... tenent, placita, quae ad ... weram pertinent super suos homi... et in suo, et super aliorum homi..., si in forisfaciendo retenti vel ... fuerint*, vt est in Legibus Henr... I. Regis Angliae c. 27. in qui... etiam *Curiae vauassoris* mentio ... cap. 26. VAVASSATORES, ... *Vauassores.* Charta an. 1244 ... Camera Chartophyl. Atrebat. VA... VESSORES, eadem notione, ... Testam. Iacobi Reg. Aragon. apud Acher. to. 9. Spicileg. p. 199. VA... VASSVRI, in Charta Rodulfi Reg. an. 1030. VAVASSERII, ... Charta Mauritii de Bellauilla D... Ganaschiae ann. 1265. VEVASO... RES, in Confirmat. Chartae Communiae Abbauill. an. 1350. to. 4. Ordinat. Reg. Franc. pag. 5... WALVASSORES, apud Arnulphum in Gestis Mediolan. tom. ... Leibnit. Scriptor. Brunsuic. pag. ... VALVASINI, Minimi valuasores, quo nomine, inquit *Zazius* in Tra... de Feud. part. 5. §. 28. *intelligun... tur priuatae personae, pagani ... cives, qui in plebe paulo nominatiores sunt.* Lib. 2. de Feudis tit. 10. ... *Capitaneus appellatur, qui proprie Valuassor major appellabatur; ... vero a Capitaneis antiquitus beneficium tenent, Valuasores sunt. ... autem a valuasoribus feudum, qui ... a Capitaneis tenent, similiter acceperint, Valuasini, id est, minores valuasores appellantur, qui antique ... dem vsu consuetudinem feudi ... habebant. Valuasore enim sine filio mortuo, feudum, quod valuasori minori dederat, ad Capitaneum reuertebatur. Sed hodie eodem jure vtuntur in Curia Mediolanensi, quo et valuasores.* V. ibi Cujacium, & caeteros interpretes. VAVASSERATVS, Vassalli seruitium. Charta an. 1189. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 167. Iam vero vnde *vauassorum* vox orta, etsi non omnino constet, vix tamen probatum iri Bractonis allatam supra sententiam

mdum putem; vt et Zazii, et aliorum, qui sic dictos volunt, quod ad alas dominorum starent, ad eorum iussa parati. Certe longe videtur probabilius a *vassis* etymon educendum; vt *vauassores* iidem ierint, qui *vassi dominici*, qui non nius erant ordinis, cum alii maioris essent, inferioris alii; quod ne ipsum satis nomen & munus dicant.

ICA, Vasis species. V. *Bauca* 1.

ICHELLVS, Valliculus, ni fallor. harta an. 1341. ex Bullar. Fontall. fol. 62. *Fructus decimales creutes in omnibus et singulis terris istentibus circumquaque dictam ecsiam, . . . et in quodam Vanchello cti Iohannis Bascii, etc.* V. *Vacels & Vancellus.*

AVLARDIA, locus publicus, vbi erces venum exponuntur, Gall. ulardie. Ch. a. 1326.

AVLSVRA, fornix, concamera-, in Comput. a. 1492. V. *Vo-tio.*

ARA, Ager sterilis, incultus. harta an. 1208. apud Marten. tom. Anecd. col. 809. V. *Vastum*, & fra *Vesra.*

ITRARIVS. V. infra *Veltraus.*

A, pro Vacca, in Inuentario an. 76. ex Tabul. Flamar.

ELLA, VAYCELLA. V. in *Vasla.*

ELLVM. V. supra *Vassellum.*

LETVS, VAYLLETVS. V. in *leti.*

ROLA, VAYRORA. V. *Vela.*

RVS. V. supra in *Vares.*

SELLVM, vt *Vassellum.* V.

SSELLA, VAYSSELLAMENTA. *Vassella.*

YTAE, excubiae, in Stat. Tau-

VS. *Vayna res.* V. in *Wayf.*

. Testam. an. 1154. inter Pro-. tom. 2. nouae Hist. Occitan. 550. *Haec est carta testamenti d Raymundus Trencauellus in tionem Raymundi Comitis Tolo-, et testamentum, et Vaui est*

tum. Vadium & Gadium, pro Testamentum, dixerunt Scriptores medii aeui.

VBACVM. Tabul. S. Victoris Massil. *Item aliam quandam terram sitam in Vbaco de Bleona.* Septentrionem hic designari nobis auctor est D. *le Fournier.*

VBAGVM. Charta an 1035. ex eodem Tabul. *Ego Adalgarda dono Vbagum totum de terra Magastris.* Leg. forte *Vsagium.*

VBALBALIA, χολάδες, τὰ ἔντερα, in Gloss. Lat. Graec. *Vubalia*, in MSS. Sangerm. Gloss. Gr. Lat. ἔντερα, *Intestina.*

VBALDINI *sunt homines certi et signanter Clerici vel Canonici cuiusque vel ecclesiae alicujus . . . Dicitur quod collegium Vbaldinorum non potest constituere syndicum.* Vocabul. Iuris vtriusque.

VBANTVS. V. *Wantus.*

VBARTILLVS, Mensurae species. Charta ann. 1177. tom. 2. Monument. sacrae Antiq. p. 544. *In Domini natale ad festiuitatem S. Stephani vnum summum, et panem, et Vbartillum auenae de villa.*

VBERARE, Fecundum esse, vel Vbera praebere, Gall. *Alaiter.* Vita S. Bernardi Menthon. tom. 2. Iun. p. 1078. *Grauidae parturiens, steriles Vberabunt.* V. *Vbertare.*

VBERE, Abunde. Gloss. Lat. Gr. *Vbere*, ἄφθονον, τὸ πολύ. MSS. Sangerm. *Vbertim.*

VBERTARE, *Abundare, vberem ac fecundum esse, vbertim habere.* Gemma, apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 29.

VBERTVOSVS, *Vber, abundans.* Ioan. de Ianua. Hinc *Vbertuosus, plantureux*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerman.

VBI FECIT, Formula loquendi, de qua plura in voce *Facere* 1. V. ibi.

VBICADA, f. Modus agri. Charta Leotaldi Comit. Matiscon. an. 942. ex Chartular. Matiscon. fol. 166. *Concedimus . . . . ad casam S. Vincentii res quasdam sitas in pago Lugdunensi in villa Montisgudini praeter filium*

Palaest. apud Ludewig. to. 9. Reliq. MSS. p. 512. V. *Vehiculus*, et *Vehitura.* (3) Seruitium quo vecturas suppeditare quis tenetur. Charta an. 1360. ibid. to. 6. pag. 404. V. *Vehitura.* (4) VECTVRAS CORPORE SVO FACTITARE, pro Βαστάζειν, dixit Gellius lib. 5. c. 3.

VECTVRALIS, Mulio, ex Italico *Vetturale, colui che guida bestia de soma.* Processus de Vita S. Thomae Aquin. n. 9.

VECTVRALIS, adject. Vectorius. Statuta Pallauic. lib. 1. cap. 18. fol. 21.

VECTVRARE, Vecturam facere: *Vecturizatura*, Vectura, Gall. *Voiture, transport.* Statuta Castri Redaldi lib. 1. fol. 21.

VEDA. Libertates villae de Saluitate ann. 1369. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 386. *Quod pro fortificatione et aliis necessitatibus dicti loci, faciendis et supportandis, eis concedetur Vedam siue bannum .... super victualibus vendendis in dicto loco.* Legendum videtur *Vetum.* V. infra *Vetum vini.*

VEDALARII, a *Vedar*, Hisp. Vetare, Qui *vetatis* inuigilant. Obseruantiae Regni Aragon. lib. 7. tit. de Pascuis, §. 5.

VEDITVR, pro Videtur, in Charta Childeberti apud Doublet. p. 688. & alibi.

VEDOGIVM. Charta an. circ. 1000. ex Chartular. Matiscon. fol. 116. *Item* (in) *rata de bosco Volgerio* (damus) *vnum Vedogium et ad vnum destralem et ad 12. porcos saginandum.* Nescio an legendum sit *Vectagium.* V. supra *Vectuagium.*

VEDOTIVM. Vetus Charta exarata an. 23. Caroli C. apud Catellum in Comitibus Tolosanis p. 69. *Villam, cujus vocabulum est Vaber, cum omni integritate et Vedotio, similiter biarcio, etc.* Nomen forte loci alicujus proprium.

VEERGARES. V. in *Vares.*

VEERSCHAT. V. supra *Ghescot.*

VEFABA, *Parua faba.* Gloss. Isid. Vbi aduertere est particulam *Ve* interdum minuere; quae etiam ali-quando in malam partem accipi[tur] vt supra *Vecordialis.*

VEGADA. Charta an. circ. 1114 i[n]ter Probat. to. 2. nouae Hist. G[alli]citan. col. 426. *Et haec supra[scri]pta adjutoria fecerimus tibi per qua[n]tas Vegadas tu nos commoner[is] [pe]r se, vel per tuum missum.* Hoc e[st] quoties nos commonueris, Gall. *Toutes les fois que etc.* ab Hispan[o] *Vegada*, eadem notione.

VEGAE, Hispanis Valles, planitie[s] co[m]modae, apud Rodericum Tolet[anum] lib. 1. de Rep. Hisp. c. 5.

VEGARIA, VEGARIVM, idem qu[od] *Vicaria*, Districtus *vicarii.* Tab[ul.] Rothon. V. *Vicarius* et *Vigerius.*

VEGARIS, VIGARIA, vt *Vega*[ria]. Testam. Rogerii Comit. Carcasso[n.] an. circ. 1010. inter Instrum. to[m.] 6. Gall. Christ. nouae edit. col. [...] Hinc

VEGARIVS, vt *Vigerius*, *Vica*[rius] in Charta Pipini Majoris-dom[us] inter Notas Bignonii ad vet. Fo[r]mul. cap. 7.

VEGES. (1) Vas vinarium, mod[ius] dolium: Italis *Veggia.* Vita S. [...] annis Episcopi Tragur. *De m[...] paucitate nuarum tres majores [...] repleuimus Vegetes.* Hinc em[en]danda Concilia Hisp. to. 4. p. [...] *Teneantur* (praepositi) *praepara[re] habere cellaria, Vegeces et alia vas[a]ria ad recondendos fructus prae[...] siturarum.* Leg. *Vegetes.* VEGIL[...] vt *Veges*, non semel in Statutis Pl[a]cent. lib. 6. fol. 81. vo. VEGGI[O]LA, Doliolum, apud eumdem Ca[m]pum in Regesto tom. 3. p. [...] *Veziola vini*, apud eumdem lib. [...] p. 76. VEGIOLLA, VEGIOL[...] Pari significatu. Statuta Placen[t.] lib. 6. fol. 66. vo. VEZOLA, VE[...]ZOLVS, Simili acceptione. Joh[an.] Demussis in Chron. Placent. a[d] an. 1185. apud Murator. to. [...] col. 456. VEGESTIVNCVL[A] eodem intellectu. Acta S. Do[...]zati to. 2. Iul. p. 527. VEGIT[I]CVLVS, eadem notione, in Chro[n]nico Anconitano apud Iulianum Sa[r]racenum in Hist. Marcae Ancon[it.] pag. 139. VEGITICVLVS, eodem sensu. Statuta daciaria Ripers[...] c. 11

.. m. fol. 5. (2) Alia notione *Veges* legitur in Memoriali Potestat. Regiens. apud Murator. to. 8. col. 1136. *Muratum fuit palatium di... communis Regii vsque ad sum...itatem ... et facta fuit Veges ...rata de Foliano*. V. *Vesia*. Nec ...gis mihi constat quo significatu ...currit in Chron. Parmensi apud Murator. to. 9. col. 763. *Et quum ...pe eos venissent cum duobus car...iis, summo diluculo de castris re...serunt, et Vegetes et multa alia di...iserunt*. Nisi *Veges* sit pro vehes, ...austrum.

...ETAMEN, Vegetatio, motus. ...ccurrit apud Prudentium.

...ETARE, Fouere, alere. Concilium Turon. III. c. 36.

...ETATIO. Breuiarium Aquensis ...clesiae in Prouincia: *B. Maria ...agdalena Maximino sociata tunc ...r vsque ad mare direxerunt, ascen...ntes nauem prospero cursu perue...rant Massiliam, ibique Vegeta...onem nauis relinquentes, Domino ...mente, Aquensem aggressi sunt Co...itatum*. Forte Subsidium, admiculum.

...ETATOR, qui vegetum reddit. Orientii Versus de Trinitate apud ...tten. Collect. vett. Script. part. ... p. 91.

...ETICVLVS. V. in *Veges*.

...ETVM. Lex Bajwar. tit. 21. c. 6. *...ero de minutis siluis de Wic, vel ...cunque Kanejo Vegetum recide...*, *cum solido et simili componat*. ...itio Heroldi: *Vel quacunque Ka...nictum reciderit*. Et cap. seq. *Si ...plior fuerit numerus Vegetorum, ... cogatur componere nisi restituere ... simul et sacramento*. Edit. Herol... & Baluz. *Si amplius fuerit nume...r Vegitarum, etc.*

...GIOLA, VEGIES, VEGIOLLA, ...GIOLVS, VEGITICVLVS. V. *Veges*.

...IVS, VEGIATVRA. Lex Bur...nd. tit. 16. de Inquirendis anima...us, §. 3. *Si vero Vegius extiterit, ... Vegiaturas* (Herold. *vigaturas* ...s) *acceperit, et is, cui indicat in...nire non potuerit, furtum, quod ...perdere mentiebatur, dissoluat in ... VI. simplum*. Edit. Heroldi: *Furtum, quod prodere mentitur, in simplo solvat*. Additament. 1. tit. 8. *Quicunque mancipium, caballum, ... perdiderit, donet Vegio pro mancipio solidos 5. pro equa sol. 2. etc.* Vbi quidam *Vegios*, hariolos, vates, ac diuinos fuisse aiunt, quos Saxones *wigilere* vocant; vnde *wiglian*, hariolari. Furto enim subreptis mancipiis vel animalibus, hos consulebant, vt, vbinam essent, edocerentur; cujus indicinae pretium *vegiaturam* vocabant. Alii a *weg*, vel *waeg*, Saxonico, quod *viam* sonat, deducunt, vt *vegii* fuerint, qui pecudum vestigia indicabant.

VEGLONES, VEGLIONES, senes vtriusque sexus ab Ital. *Veglioni*. Charta Ariberti Archiepiscopi Mediolanensis, apud Puricellum in Monumentis Ambrosianae Basilicae pag. 369. VEGLONI, et VEGLONAE, eodem intellectu. Ordo coronat. Henrici Imp. apud Murator. to. 2. Anecd. p. 328.

VEGRI, Agri inculti, qui Gallis *Verecti*, seu *Guerez*. V. *Warectum*. Statuta Patauina Rubr. 36.

VEHARE dicuntur hoedi. V. *Baulare*, & infra *Vehyare*.

VEHATIO, Vectura, in Cod. Theod. tit. 6. de Calcis coctor. leg. 3. V. *Sartatectum*.

VEHEITVRA. V. infra *Vehitura*.

VEHEMENTESCERE, Ingrauescere. Caelius Aurelianus lib. 1. Chron. c. 2.

VEHEMENTIA, *Stupor*, ἄγαμα, in Gl. Lat. Gr.

VEHEMOT, pro *Behemoth*, Diabolus. V. in hac voce. Nigelli Ermoldi Carmen pro Ludov. Imp. apud Murator. to. 2. part. 2. pag. 13.

VEHENDA, f. Specula. Gall. *Vedette*. Charta an. 1351. ex Tabular. Massil. *Quod custodes teneri faciant in locis solitis nocte et die, et in quolibet dictorum duos qui ad Vehendas nocte et die faciant excubias*.

VEHENVM, Octaua pars, Gall. *Huitiéme*, a vulgari *Vech*, pro *Huit*, octo. Charta Massiliensis an. 1522. *Soluere tenentur Vehenum siue octauam*

VELLATA, f. *Villosa.* V. in hac voce. Charta ann. 855. in Append. ad Marcam Hispan. col. 788. *Cuperterio Siricio* I. *et Vellatas* XI. *et quadintos* XL. *etc.*

VELLATIO, *Titillatio*, γαργαλισμὸς, in Gloss. Lat. Gr. MSS. Sangerm. *Vellicatio* legendum putat Cujacius.

VELLEVS, adject. a *Vellus.* Asconius in 2. Verrin. *Crumenae Velleae et scorteae.*

VELLEYANVM, nude pro Senatusconsultum, quod M. Silano & Vellaio Tutore Coss. factum est: hac lege vxori conceditur jus & priuilegium in bona viri sui, prae omnibus creditoribus. Consule lib. 16. Digest. tit. I. Statuta Massil. lib. 2. cap. 16. num. 14.

VELLIBAT, pro Volebat, in Charta Clotharii III. ann. circ. 658. apud Felibian. Hist. Sandionys. pag. VII.

VELLONVS, VELLVETVM. V. *Villosa.*

✝ VELLVDELLVM, VELLVELLVM, pannus sericus villosus, Gall. *Velours* Lit. remiss. a. 1351.

VELLVS, pro Velum. Ioh. Demussis Chronicon Placent. apud Murator. to. 16. col. 580.

VELLVVIVM. V. *Villosa.*

VELO, Velum majus. Acta S. Raynerii tom. 3. Iun. pag. 460.

VELOCITARE, Celerare, properare. Hist. Cortusior. lib. 2. apud Murator. tom. 12. col. 809.

VELONVM, Velum. V. *Velo.*

VELOTHYRVM, Velum, & aulaeum, quod foribus praetenditur, quo diducto interior cubiculi pars patescit. Vox conflata ex Lat. *velum*, & Gr. θύρα, *porta.* Guillelmus Bibliothecarius in Stephano VI. PP. pag. 237. *Fecit etiam in eadem basilica egregii Doctoris gentium Belothera quatuor, ex quibus vnum auro textum.* Infra: *Contulit in eadem basilica Apostolorum cortinam lineam vnam, Velothera serica tria in circuitu altaris.*

VELOTVM. V. in *Villosa.*

VELTRAGA, VELTRAHA, VELTRAHVS, VELTRIS, Canis ... V. in *Canis*, col. 89.

VELTRARIVS, VAVTRARIVS ... tricibus canibus praefectus ... niger Scaccarii pag. 356. ... *Vnusquisque* III. *den. in die, et hominibus suis.*

VELVELLVM, VELVETVM ... *losa.*

VELVM, quo Principum, vel ... consessus ac cubiculorum ... occludebantur, quod duplex ... ait Alamannus, ad Procop. ... I. edit. Primum nempe ... ipsis & exterioribus cubicu... *Consistorium* vocabatur, a ... multitudine, & Principis ... praestolante; secundum ... terius cubiculum. In ... stasius Bibl. in S. Siluestro ... *fecit beatum Silverium Papam ad se in Palatium Princip... primum et secundum Velum ... omnem clerum.* De velis ... Acta S. Euplii Mart. ... an. 303. num. 146. *Cum ... Velum Secretarii Euplius ... etc.* Acta SS. Claudii & ... Mart. apud eumdem ... 285. num. 8. *Lysias ... obduxit Velum, post ... la recitauit sententiam.* ... causas submersarum ... gnosci praecipit l. 6. Co... Naufragiis. Contra in ... rum judiciis ἐφέλκοντα ... τάσματα, vt est in Ep... Basilii. *Non sit venale ... lum*, in l. I. Cod. Th. ... Rect. Prov. VELA, dic... sacrarum aulaea, quibus ... parietes ipsi, vel etiam ... Will. Brito in Vocabul. ... inquit Durandus lib. 2. Ra... n. 45. aliud est *Conuersion... Consecrationis*, aliud *Pr... aliud Ordinationis*, aliud ... *nis.* VELVM CONVERSI... accipit illa, quae de seculo ... Religionem transiens, illud ... De ejusmodi velis virginum ... catarum agunt S. Augustin... 179. et alii. VELVM CONS... TIONIS a solis Episcopis ... ginibus, et solum in festis ...

cis diebus datur. *Flamineum* ...*nale*, S. Hieronymo in Ep. 8. Demetriadem. VELVM PRO- ...IONIS suscipitur a virgine, continentiam profitetur. Datur illud cum benedictione solenni in litania. V. S. Hieronymum l. 48. c. 3. Concil. Turon. III. ... Addit. 2. Ludouici Pii c. 12, VELVM ORDINATIONIS, olim Diaconissae dabatur, seu ...*ae: Diaconissas* enim & *viduas* ...m esse suis locis docemus; de ...um velo multa habent Conci- Africanum cap. 89. Tributiense ... VELVM PRAELATIONIS, Abbatissis imponitur. VELVM ...ACHORVM, quo velabantur benedicebantur. Capitula Theo- Cantuar. Episc. c. 2. VELVM ...cclesia triplex suspenditur, pri- ..., quod sacra operit, alterum, ... sacrarium a clero diuidit, ter- ..., quod clerum a populo secer- ...Ita Durandus lib. 1. Ration. num. 35. De postremo velo, ...mentarium Gregorii M. p. 156. ...LVM QVADRAGESIMALE, ...scilicet altaris conspectus aufer- ...dum sacra Liturgia peragitur ...te Quadragesimae. Hist Episc. ... cap. 66. circa an. 1300. le- ...Petrum de Mornaio Episc. Au- ...dedisse *Ecclesiae suae specio-* ...*m Velum Quadragesimale. Ex-* ...*m*, mulierum confessiones, ... propatulo audiri vetantur in ...lio Sarisberiensi an. 1217. cap. ... in Statutis Prouincialib. S. ...mdi Archiep. Cantuar. an. ... cap. 17. In Prouinciali Can- ...osi lib. 5. tit. 16. *quantum ad* ..., *non quantum ad auditum*. ...VM CIRCI. V. *Mappa* 1. VE- ...FACERE, a Gall. *Faire voile*, ...dare. Epist. Petri de Condeto ...Acher. to. 2. Spicil. p. 551.

...ONES, Vectigalis genus apud ...alos. Vocabulum extat in Char- ...Rogerii Regis Siciliae pro Messa- ...ibus apud Bonfilium Constanti- ... in Hist. Sicula pag. 188.

...SVS, VELVTVM, VELLVVI- ... V. infra *Villosa*.

VENA. (1) Mensura liquidorum, Andreas Dandulus in Chronico MS, an. 1282. *Cum annuali censu* 50. *Venarum vini, etc.* F. *Vrnarum*. (2) Platea, via, Fori Leirenae: *Incipiens a mari ab occidentali parte, et a parte meridiana per Venam de Alcobatia, etc.* V. *Venella*. (3) Metalli fodina. Charta Hispanica apud Colmenarezium in Segouia c. 15. §. 6. (4) Pro *Venna*. V. in hac voce. Charta an. 1108. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 277. *Concedentes etiam pascua porcorum ingenue, et vaccas . . . . . De Venis quoque piscatoriis cum factae fuerint ingenue.* VENA ORGANALIS, Aspera arteria, ni fallor, apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 565. *Armiger percussus fuit tractu cujusdam balistae, adeo quod sagitta seu carellus vocatus Enguegne Gallice intrauit guttur ipsius quasi per longitudinem dimidii pedis et perforauit Venam organalem colli ejusdem.* (6) † Series, ordo. Protocoll. ver. in Bibl. reg. (7) † Alueus, canalis, in Ch. a. 835.

VENABVLATOR, nude, in Gloss. Arabico-Ital. qui venabulo vtitur. venator.

† VENABVLVM, canis venaticus, in Ch. Hugon. reg. a. 990.

VENALIS, Spiculum venatorium, venabulum. Vita S. Samsonis Episc. Dolens. lib. 1. c. 16. in Actis SS. Ord. S. Bened. At c. 29. *Trisulca lancea* dicitur.

VENALIS, Adject. (1) *Forum venale*, in quo res venales exponuntur. Consuet. Pamiens. an. 1212. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 831. (2) † Venationi idoneus in Ch. a. 1464.

VENALITAS, Venditio, nundinatio, a Gall. *Venalité*. Bulla Martini I. PP. inter Libert. Monast. S. Amandi.

VENALITIARIA, Mercatura. *Venalitiariam exercere*, apud Vlpian. Digest. lib. 32. tit. 1. leg. 73.

VENALITIARIVS, Σωματέμπορος in Gloss. Lat. Gr. Occurrit non semel in Digest. de Verbor. significat. leg. 207. et lib. 14. tit. 4. leg. 1. etc.

IATES, Laena. V. *Galnabis.*
NARI, pro Piscari. Charta Rober- Comitis Aruern. an. 1284. apud aluz. to. 2. Hist. Arvern. p. 134.
NARIA, Animalia, quae in siluis enatu capiuntur, ex Gallico *Ve- erie.* Leges Kanuti Regis cap. 108. : Leges Edwardi Confess. c. 35.
ENARIAE AVES, Venaticae. Conc. Aprense an. 1365. apud Mar- n. to. 4. Anecdot. col. 333.
NATICVM, inter tributa recense- ur, in Charta Lotharii Imper. an. 40. apud Chiffletium in Trenorchio ag. 265.
NATIO. (1) Ius venandi. Char- Friderici I. Imp. an. 1175. apud uichenonum in Episcopis Bellicen- b. (2) Ferina, ferae ipsae, quae ter venandum capiuntur aut inter- ciuntur. Charta Ottonis Comitis Viromandensis, apud Hemeraeum Augusta Viromand. an. 1025. 3). VENATIONES, exactiones. Charta Caroli III. Imper. apud Cae- estinum & Vghellum in Episcop. ergomensib. Eadem habentur in Charta Ludouici Imper. ann. 901. bidem. V. *Arbustaritiae.* (4) † uctio, in Ch. a. 1319.
NATOR. (1) *Venatores* quatuor rincipales olim fuere in Palatio Re- um Francicorum, vt est apud Hincmarum de Ordine Palatii c. 16. t 24. Capitul. de villis Caroli M. . 47. *Vt Venatores nostri, et fal- onarii, vel reliqui ministeriales, qui obis in palatio assidue deseruiunt, etc.*
ENATOR, Minister publicus, qui cilicet Dominicae venationi praeest, uique eo ipso procurationes a sub- itis exigere licebat. Charta Rai- ardi, Senonensis Comitis an. 1164. x Tabular. S. Germani Paris. (2) Fera ipsa quae interficitur, in Ch. a. 1313.
VENATORIA, venatus, officium n aula regia, in Ch. a. 134. V. *Veneria.*
NATORIVM, *Ferratorium, vel erramentum, vel locus venandi,* Vgutioni. Papias: *Venatorium di- imus ferramentum; venaticum vero ... nem.* VENATORIVM EXER- CITIVM. Eginhardi Annales an. 819. *Venatorio quoque exercitio ... re solenni ibidem* (in Ardu... *exacto, ... reuertitur.* V. ... Ludouici Pii an. 831. et quae ... tamus in v. *Foreste.*
VENATVRA, Ius venandi. C... Roberti Abbatis S. Ioannis L... ann. 1230. V. *Venatio.*
VENATVS, Venosus, venis dis... Gall. *Veineux.* Acta S. Leonis ... tom. 2. April. p. 21.
VENDA. (1) VENTA, VEND... VENDITVRA, etc. Telo... quod praestatur pro quibus ... cibus, quae in foris ac ... venduntur. VENDA. Tab... Angeriacense fol. 62. *Ille ... guerpiuit querimoniam, quam ... bat de Venda S. Iohannis ... prius dicebat debere sibi red... dam ab omnibus, quicunque ... cunque venissent ad mercatu... ad nundinas, etc.* VENTA. ... ta Isenberti Pictauensis Episc... 1060. apud Chiffletium ... Trenorchiensi p. 320. *Ven... iam, quas Teloneum dicunt, ... sis quibuslibet rebus, singul... cis diebus, a primo signo ... spertina diei Sabbati pulsat... vsque ad finem sequentis ... diei, et eo modo per singul... tri festiuitates, et ante fe... B. Iohannis Baptistae, die, ... curii nuncupatur, supradicti... chis liberaliter valde ...*
VENTAE REDDITVS, ... tellectu, in Charta Comm... rimontis an. 1248. inter ... Reg. Franc. tom. 5. p. 601. ... TA, in Charta an. 1299. ... lar. S. Benigni Diuion. ... TA. Formulae veteres incert... ris c. 45. VENDITVRA, ... ta Alani Episc. Autissiodor... Sammarthanos. VENDITI... Tabulario S. Crucis Talem... VENTARIVS, VENDA... qui *ventas* recipit. Charta ... apud Perardum in Burgund... 531. (2) VENDA, VEND... quod praestatur domino feud... distractionis seu venditionis ... facultate. Consuetudines B... Pictonibus ex Regesto Incul...

debet reddere de nummis illis Vendas ...omino feudi; sed mutagium debet ...sse burgensium. Tabularium Vindocinense. Thuanum Ch. 20. Ipsius terrae Vendas sex solidos et 8. denarios Archembaldus Praepositus recepit. VENDITIO, eadem notione. Tabularium Majoris Monasterii Ch. ...2. Et quia emptio sua erat, poterat ...m dare, cui volebat, sine ulla contradictione. Sed quia census molini ...ipsius Nihardi erat, justum erat, ut ...de Venditiones haberet, quas et in ...idem placito recepit. Ex his aliisque colligitur vocibus venda & venditio idem saepius significari, tametsi aliquando distingui videntur, vt in Charta Heruei Trecensis Episcopi ...a. 1211. ex Chartul. Campan. fol. ...70. Dedit etiam ei octo libratas ...nsas . . . cum laudibus et ventis ... Venditionibus et cum justitia pertinente ad censum. VENDIDA. Pactum inter Raimundum Guillelmi Episcopum Nemausensem, & fratrem ejus Bernardum-Guillelmi ex una parte, & Guillelmum D. Montispessulani ex altera an. 1103. 9. ...l. Febr. Ab hac die in antea non ...sit factus furnus in toto Montepessulano; nec in domo, nec in terra, in ...ua dominus Montispessulani habet ...censum, vel Vendidam sine consilio Domini Montispessulani. Vendedam ...didit D. Brussel to. 2. de Vsu feud. ...p. 728. VENDITA, eodem intellectu, in Charta ann. 1182. ex Chartul. Vallis B. M. dioec. Paris. ...ENTA, Pari significatu. Charta ann. 1250. ex Tabul. S. Clodoaldi. (3) VENDA, in re forestaria. Charta Henrici Dom. de Soliaco et ...Anoris Comitissae Drocarum ann. ...240. Item sciendum est, quod Vena, quam fecit Comitissa uxor nostra, mater dicti Ioannis Odoni Fleuri de nemoribus de Sorel remanet ...obis; et Venda, quam ipsa Comitissa ...ecit de hajes de Beu, et Venda, ...uam fecit Dionysio de Bosco Regis, et ...ciis suis remanet nobis similiter libere et quiete. Lauata tamen Venda ...e Sorel et de Beu, et Venda facta ...dicto Dionysio et sociis suis, omnia ...la nemora, quae pertinent ad Castellaniam de Drocis, nobis et dicto Iohanni communia remanebunt. . . . Poterimus etiam vendere partem dictorum nemorum nos et dictam Comitissam contingentem, loco et tempore, quando nobis viderimus expedire, et dictus Iohannes debet laudare Vendam factam a nobis, nec contra ipsum veniet vllo modo. Vbi Venda est Venditio seu caesura caeduae siluae, Gall. Vente, vel Coupe de bois, vt Venta in Charta an. 1230. ex Chartular. Campan. fol. 360. V. Vendere. VENDITIO. Eadem notione. Charta an. 1255. ex Tabul. B. M. de Iosaphat. (4) † Charta clientelaris professionis, a domino feudi, vendis acceptis, approbata. Arest. Parlam. a. 1331. (5) † Quidquid pecunia emitur, cibaria, quae venduntur, Leg. Alph. III. reg. a. 1251.

VENDAGIAE. V. Wandangiae.

VENDAGIUM. (1) Venditio. Charta Theobaldi Comitis Campaniae ann. 1229. Et quia hoc mouebat de meo feodo, ego illud Vendagium ad preces dicti Milonis volui et laudaui. (2) Idem quod supra Venda 2. V. in hac voce. Charta an. 1222. ex Tabular. Bethun. fol. 25. vo. Pro hoc autem Vendagio excambium habeo apud Hersin quantum ad homagium meum pertinet. (3) Vindemiarum tempus, Autumnus. Litterae Ricardi II. Reg. Angl. an 1386. apud Rymer. to. 7. p. 542. V. Vindagia.

VENDARIUS, Vendarum exactor. V. Venda 1.

VENDEDA, vt Venda 2. V. in hac voce.

VENDERE. (1) In re forestaria est Caedere. V. Venda 3. Charta Roberti Rotomag. Archiep. an. 1217. tom. 6. Spicil. Acher. pag. 471. Item concessimus ob amorem D. Regis quod quamdiu Vendi faciet grossum et magnum nemus Nouicastri et Luciaci, cum minuto sub eo existente, censarii nostri de Aliermont non ibunt ad Vendendum nemus apud Nouumcastrum. (2) Locare. Litterae Caroli V. Reg. Fr. an. 1366. to 4. Ordinat. pag. 678. (3) VENDE-

REBUS CORONA, apud Eddium in Vita S. Wilfridi saec. 4. Bened. part. 1. p. 695. *Cogitans . . . sodales suos omnes spoliatos aut in servitutem redigere, aut Vendere sub corona, seu rebellantes occidere.* Praefat. ad Chartul. Aganonis ex Tabul. S. Petri Carnot. *In captivitate ductos sub irrevocabili corona Vendebat.* Vbi respicit ad ritum servos vaenum exponendi, qui tunc ramum gestabant in capite. V. in *Servus*, col. 240.

VENDESIA, Piscis genus, Gall. *Vendoise.* Regest. *Olim* an. 1273. fol. 195. VO. *Pro ea* (sergenteria) *tenebatur Regi reddere omnes Vendesias quas ibi capiebat.*

VENDETA, Forum aut locus vbi merces venduntur. Miracula B. Simonis de Lipnica tom. 4. Iul. p. 563.

VENDICIA, Venditio. Charta an. 1243. ex Tabul. S. Cornelii Compend.

VENDICIVM, Defensio, vindicatio. Gloss. Lat. Graec. *Vendicium*, ἐκδίκησις. *Vindicium*, in Sangeτm. V. in hac voce.

VENDICOSI, Vltores, Italis *Vindicatosi.* Chronicon Fossae nouae.

VENDIDA, vt *Venda* 2. V. in hac voce.

VENDIER. V. in *Venda* 1.

VENDIMONIARE, pro *Vadimoniare*, Pignori ponere. Charta an. 1113. ex Chartul. Aptensi.

VENDINIAE, pro Vindemiae, in Tabular. Camalar.

VENDITA, VENDITIO, VENDITVRA. V. supra in *Venda* 1. 2. & 3.

VENDOMEISIS. Polyptychus Fiscamn. an. 1235. *De feodo Hude tenet Beatizia Laurence in masura tres virgultas ad campartum, et reddit* 18. *denarios et duas Vendomeises ad festum B. Michaelis.* V. an idem sit quod *Vendesia.*

VENDRERIA, Praestationis genus: vim & originem nominis docet Charta an. 1497. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Dominus de Monte-Meyano dicebat se esse et praedecessores suos fuisse in possessione pacifica, seu quasi, exigendi singulis anni[s] . . . nerrigueriis oneris minati dicti ca[stri] de Monte-Meyano pro singulo [. . .] servitium perpetuum* 4. *caseorum* [. . .] *catum las Vendrieros pro* 4. [. . .] *Veneris mensis Maii.* Infra: *Tu[. . .] productus . . . dictis vidisse* [. . .] *dictas Vendrerias dicto domino,* [. . .] *licet* 4. *caseorum pro quolibet* [. . .] *et esse in possessione illud jus* [. . .] *di singulis annis.*

VENE. Charta Godebaldi Vltr[aj.] Episc. ann. circ. 1122. in [. . .] Sacr. p. 138. *Eandem palud[em] terra adjacente, videlicet Ven[e] proprietate, cum censu, decim[is] [ma]joribus et minoribus, libere* [. . .] *omne eidem ecclesiae tradimus.* [. . .]gis. *Ven* vel *Venne* est locus [palu]stris & bituminosus, vel pa[. . .] V. *Venna.*

VENEDONES, *Arbusta.* G[. . .] MSS.

VENEDRIA. Charta an. 130[4] [ex] Tabul. Maimac. *Helias de F[. . .] domicellus . . . recognovit se* [. . .] *disse . . . unam Venedriam* [vi]*delicet tertiam partem* [. . .] *nis et unam quartam avenae.* [. . .] *Venda*, Praestatio pro facult[ate] nundinis vendendi?

VENELANVS. V. *Calcia* 1. & [. . .] *lenus.*

VENELLA. (1) VENELLA [. . .] NVLA, Viculus, angiportus. [. . .] strictior Gallis *Venelle*, quod [. . .] vt *ruga* rugae in corpore [. . .] referat; alii a *venire* dedu[. . .] Fundatio Monasterii No[. . .] Monastico Anglicano to. 1. p. [. . .] *Quae quidem terra S. Michael[is] . . . pus ad caput cujusdam Venellae, [. . .] quondam jacuit inter* [. . .] . . . . *et mansum Fratrum* [. . .] *rum.* *Venulam* dixit Hugo F[. . .] dus. (2) VENELLA, [. . .] *Venna.* V. in hac voce. Char[ta Si]geberti Reg. an. circ. 648. [. . .] Marten. tom. 2. Ampl. Co[ll.] col. 6.

VENENARE, Veneno inficere. [. . .] currit apud Notgerum Leod. [. . .] in Praefat. ad Vitam S. Land[. . .]

VENENARIVS, Veneficus, vel [. . .] fex aut venditor veneni. Vm[. . .]

Suetonius, Optatus, Tertullianus, et alii.

VENENIFLVVS, qui infundit venenum. Vita S. Gothlaci to. 2. April. p. 41.

VENERABILIS, Decens, consentaneus. Testam. Guillelmi dom. Montispessul. an. 1202. ex Schedis Peiresc. apud Praes. de Mazaugues. VENERABILITER, Decenter, ea ratione vt venerentur. Charta an. circ. 1030. ex Tabul. S. Victoris Massil. VENERABILIS LEX, Christiana Religio, in Cod. Th. leg. 7. de Iudaeis & leg. 7. de Praetor. VENERABILIS ORDO, Senatus, ibid. leg. 7. de Decur. & silent. lib. 6. tit. 29. VENERABILIS SVBSTANTIA, res priuata Principis, ibid. tit. 5. de Haeret. leg. 54. VENERABILIS VITA, Monastica professio; vnde *Venerabilis*, pro Monachus, inde non semel occurrit. Audoënus in Vita S. Eligii lib. 1. c. 10. *Buchinus ex gentili conuersus, postea Venerabilis, id est Monachus, exstitit.*

VENERABILITAS. (1) Titulus honorarius Episcoporum, qui *Venerabiles* vulgo compellantur, in Collat. 1. Carthag. c. 40. 62. apud S. Augustinum Epist. 76. 88. 139. etc. Regibus Francorum concessus est aliquando idem titulus: hinc Philippus I. in Charta an. 1094. apud Mabill. Diplom. p. 589. *Venerandus* nuncupatur: *Signum Philippi Venerandi Regis.* Necrolog. Argentol. pridie Idus Iulii: *Anniuersarium Venerabilis Philippi Francorum Regis.* V. Mabill. Diplom. lib. 2. c. 6. n. 8. & infra *Venerantia.* (2) † Venerario, reuerentia, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 549.

VENERABILITER. V. in *Venerabilis.*

VENERABILLIMVS, admodum venerandus, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 550.

VENERACIA, f. pro *Vineritia*, Vinea, vindemia. V. in hac voce. Charta Hellini Archiep. Treuirensis an. 1152. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 73. *Apud Girbesparh medietatem Veneraciarum et quesitus in placitis et eorum recuperauimus.*

VENERALIS, Venereus, libidinosus. Epist. Iohannis de Varennis apud eumdem ibid. col. 574. *Vbi enim sunt filii ecclesiae, qui a Deo pro ea misericordiam poposcant? . . . opera potius scelerata in ea committentes, Veneralia carnaliaque nimis planctu digna atque luctu.*

† VENERALITAS, i. q. *Venerabilitas* 1. t. 1. Iun. p. 352.

VENERANDOSVS, pro *Venerandus*, in Charta Caroli C. ex Tabular. S. Cyrici Niuern. n. 2.

VENERANTIA, pro *Veneratio*, Abbatum titulus honorarius. Aimoinus de Vita S. Abbonis Floriac. c. 17. *Meque qui haec scribo Aimoinum, cum Guillelmo suae Venerantiae, juxta Abbatum morem, tum bajulo.* V. Mabillonium saec. 6. Bened. part. 1. p. 52. & Annal. Bened. to. 4. p. 171.

VENERARIVM, Caluarius mons, ob statuam Veneris in eo collocatam sic ab Ambrosio appellatus in Psal. 47. *Dominus secundum coeli tractum in Venerario passus est.*

VENERATIO, Titulus honorarius Episcoporum & aliorum, apud S. Augustinum Epist. 78. 80. 91. 95. 104. 157. &c. V. supra *Venerabilitas.*

VENEREVS, Veneri deditus. Chron. Angl. Th. *Otterbourne* pag. 183. *Obiit etiam* (an. 1394.) *Ducissa Eborum, soror Ducissae Lancastriae vterina, domina carnalis et delicata mundialis, vt fertur et Venerea.*

† VENERIA, venatus, Gall. *Venerie*, in Ch. a. 1410.

† VENERINVS DIES, dies Veneris, in Ch. a. 1474.

VENERIPETA, *Luxuriosus.* Gloss. Isid.

VENERIS. Leges forestarum Kanuti Regis c. 1. de forestarum custodibus: *Sint . . . quatuor . . . qui curam et onus tum viridis tum Veneris suscipiant.* Ita cap. 4. 11. 30. Et cap. 28. *Aper vero quanquam forestae sit, nullatenus tamen animal Veneris haberi est assuetus.* Vbi Interpres Normannus *Veneris* vocem vsur-

vsurpat pro venatione, vt recte obseruat Spelmannus, qui, si bene conjicio, non bene legit in suo MS. vbi forte *Veneriae* habetur, nam *Venerie* Galli dicunt venationem; vnde in Regum Gallicorum Palatiis sunt Officiales, quos *de la Venerie* dicunt. V. *Veneria*.

VENEROSVS, Ἀφροδισιαστής, in Gloss. Gr. Lat.

VENERVS, perperam pro *Venetus*. V. ibi.

VENESO, Ferina caro, Gall. *Venaison*. Acta SS. tom. 1. April. pag. 181. *Omnia genera animalium ferocium et Venesonum ei nocebant*. V. *Venatio*.

VENETIANI, Monetae Venetorum, in Vita Balduini Lutzemburg. Archiepisc Treuirens. lib. 2. c. 10. *Venetiales grossi*, in Chron. Rolandini Patav. apud Murator. to. 8. col. 277.

† VENETVM, retis species Gall. *Venet*. Litt. remiss. a. 1423.

VENETVRA. (1) Regestum Castri Lidi f. 32. *Ipse debet molendinare post illum, qui ad molendinum molendinat; et post, idebet molendinare Veneturas suas*. Forte pro *Vannituras*, id est, quod ex vano ventilatis superest. (2) † Mendose pro *Vnitura* i. e. *Vnctura*, in Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 386.

VENETVS COLOR, Caeruleus, Ital. *Veneto*, Gall. *Bleu de Venise*. Vita S. Chunegundis saec. 6. Bened. part. 1. pag. 454. *Obtulit et ipse beato Benedicto eodem die planetam optimam Veneti coloris*. Ita etiam legendum est in Chron. Romualdi II. ad an. 814 vbi de Carolo Imper. apud Murator. to. 7. col. 155. *Vestitu patrio, id est Francico vtebatur, ad corpus camisia linea et foeminalibus lineis, tunica vero quae limbo serico vtebatur; tibialiis quoque cum fasciolis, crura et pedes calceamentis constringebat, amphibalo Veneto amictus et gladio semper accinctus*. Vbi perperam editum est *Venero*.

VENIA. (1) *Sacrosancta Eucharistia*, in Gloss. Gasp. Barthii ex Raimundi Agilaei Hist. Palaest. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 292. (2) † Remissio poenitentiae pro peccatis, i. q. *Indulgentia*. Murat. t. 4. Antiq. p. 141. Aliis notionibus. V. in *Veniae*.

VENIABILIS, Culpa leuis, Venia dignus. Sidonius lib. 9. Epist. 11. *Sed tamen scribis tum quod erraverim Veniabile fore*. VENIALIS, eadem notione, apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 199. et alibi.

VENIAE. (1) Inclinationes, vel genuflexiones religiosorum, quae Graecis *μετάνοιαι*, quod vt plurimum in *poenitentiam* injungi solerent. Petrus Venerabil. in Statutis Cluniacensib. cap. 4. *Sed et illa* (genuflexio) *quae fieri solet ab iis, qui portanti Eucharistiam quolibet in loco occurrunt; atque illis metanoeis, quae quotidiano vsu in Capitulo fiunt, et vulgo Veniae nominantur, etc.* Poenitentiale MS. Thuanum: *Qui in Ecclaesia centies genua flexerit, id est, si centies Veniam petierit, etc.* Poenitentiale S. Columbani: *Si praederit ... longa Venia in Ecclesia, dum 12. Psalmos ad Duodecimam canunt, prostratus nullum membrum mouens poeniteat*. Vsurpatur etiam pro salutatione, quae apud Monachos cum inclinatione vel genuflexione fieri solebat. Vita S. Vitalis Siculi num. 4. *Postquam ad inuicem recognoscunt, mutuamque sibi Veniam venerenter impendunt*. Nes... *Praemisso salutationis elogio, cum ... capitis inclinatione et genu flexo mutuam sibi venerentiam impenderunt*. V. *Metanoea*. VENIAM MANV PETERE *tantum*, i. e. manu ori admota, in Statut. Ord. Praemonstr. dist. 1. cap. 5. et in Ordinario eiusdem Ordinis. VENIALITER, facta corporis inclinatione. Vita S. Wolfgangi Episcopi Ratispon. c. 14. (2) VENIAM AETATIS CONCEDERE, Emancipare, litteras dare quibus alicui bona sua administrare conceditur, quas Galli *Lettres de bénéfice d'âge* nuncupant. Charta Ottonis IV. Imper. an. 1212. apud Murator. delle Antic. Estensi pag. 396. (3) VENIAE, perperam pro *Neniae*, in Gloss. Lat. Gr. *Feniae*,

νιαι, ὕμνοι ἐπὶ τῶν νεκρῶν. Sangerm. vero habent, *Naeniae*.

VENIALIS. V. *Veniabilis*.

VENIALITER, Absque culpa. Ratherii Veron. Epist. apud Acher. tom. 2. Spicil. pag. 250. *Lupi illi gregem non quaerebant inuadere, sed pastorem, persequutusque in vna ciuitate, fugere Venialiter potui in aliam.* V. alia notione in *Veniae* 1.

VENILIA, Accessus aestus marini. Vita S. Columbae tom. 2. Iun. pag. 222. *Vter quem salacia sustulit vnda, ad suum locum post suum egressum reportabit Venilia.* Consule Graevii Dissertat. hac de re edit. Vltraject. an. 1716. V. *Venitia*.

VENIPETA, qui *Venias*, seu inclinationes, vel genuflexiones iterat. Vita S. Ramuoldi saec. 6. Bened. part. 1. pag. 14. *Quadam nocte discurrens inter altaria, vt ante solebat, frequens Venipeta, labori sacro vigilanter insistebat.*

VENIRE. (1) Actiua significatione, Vendere. Drogo in Translat. S. Lewinae tom. 5. Iul. pag. 618. *Verum quosdam socios compatriotas reperiunt, qui similis mercis causa huc venerant, et quaedam quae secum detulerunt, Venennt; quaedam quae secum vehant, mercantur.* (2) VENIRE CONTRA, Phrasis Gallica, *Venir contre*, Intercedere, Gall. *s'Opposer*. Statuta castri Orgini ex Schedis D. le Fournier: *Renunciantes omni juri scripto et non scripto, ciuili et canonico promulgato, vel promulgando ad Veniendum contra.* VENIRE IN QVERELAS, Conqueri, in Cod. Theod. tit. 8. de Bonis vacant leg. 3.

VENISIA, VENISIS, Venetiae, Gall. *Venise*. *Sciatis quod, cum nuper quinque galeae de villa Venisi, etc.*

VENITARE, Liber Ecclesiasticus, in quo descriptus Psalmus cum notis musicis, *Venite, exultemus Domino, etc.* quo *Matutini* incipiuntur. Synodus Exoniensis an. 1287. c. 12. *Psalteria, Ordinale, Venitare, Hymnare, Collectare, etc.* VENITARIVM, in Monastico Anglic. to. 3. p. 332.

VENITIA, *Maris exaestuatio, quae ad littus venit.* Gloss. Isid. Male pro *Venilia*. V. in hac voce.

VENIVOLENTIA, pro Beneuolentia, in Bulla Nicolai I. PP. an. 863. apud Doublet. Hist. Sandion. pag. 456.

VENNA. (1) VENNA, VINNA, BENNA, Septum ad intercipiendos pisces. Brouuerus lib. 5. Annal. Treuir. pag. 847. 1. edit. Belgae vero *ven*, & *venne*, ac *veen*, quandoque locum quemuis pascuum vocant, saepius palustrem & bituminosum, vnde ad struendum ignem niger cespes, quem *Turbam* nuncupant, eruitur. Charta Childeberti Regis Franc. pro Ecclesia S. Germani Pratensis: *Cum piscatoria, quae appellatur Venna, cum piscatoriis omnibus, quae sunt in alueo Sequanae.* Diploma Sigeberti Regis Austras. editum ab Henschenio 1. Febr §. 3. num. 17. *De nostra silua Vriacensi, cum ipsa Venna Dominica, quae dicitur Arnulfi.* Aliud Childerici Regis eod. §. num. 21. *Aniaco, vbi Gara lacus Vennam habuit.* Capitulare 2. ann. 813. cap. 19. *Vinaria cum piscibus, Vennas, molina, stirpes, etc.* Hinc nomen loco ad Sequanam prope Riogilum (*Ruel*) *Carolinenna*. Helgaudus in Roberto R. *Venientes ad portum Sequanae, qui dicitur Carolinenna, hoc est, piscatoria, quae erat difficultate transmeabilis, etc.* Hodie *Cholenanne* dicitur. VINNA, eadem notione. Praeceptum Ludouici Reg. an. 871. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 194. BENNA, apud Leonem Ost. lib. 1. c. 47. *Ab ipso latere finis ipsa Benna; ab altero latere 7. viae, ab altero alia Benna, quae se simul conjungunt.* Charta an. 1120. apud Vghellum in Episcopis Teatinis: *A capite est ipsa mangane, et descendit ad Bennam, et sicut decurrit, ascendit vsque ad siluam, etc.* Infra: *Et descendit ad Bennam campi, etc.* Nisi his locis *benna* idem sit quod *Benna*. VENNA, Sepimentum quoduis apud Dombenses praesertim, quibus etiam hodie *Vennes* sepes dicuntur. Charta Cassi-

Cassaniae ann. 1397. *Tenet domum et vericheriam suam clausam Vennarum.* V. *Venna* 2. (2) † Amniculus, a Gall. *Vanne*, vel *Venne*, Ch. a. 1172.

† VENNELLA, tegulae species. Gall. *Vennel*, vel *Venneau*, Germ. Pfanne. Comput. a. 1441.

VENNVS, vt *Venna* 1. Tabul. S. Victoris Massil.

VENTA. (1) Quae & SVPERVENTA, Augurium, quod captabatur ex venientibus aut superuenientibus hominibus vel auibus, quas *Augurales alites* vocat Martianus Capella lib. 1. pag. 11. aut aliis animalibus. Michaël Scotus de Physionomia c. 56. *Auguria sunt in Canonibus Ecclesiae; Venta tamen dicimus, quod quidam accipiunt pro obuiatione hominis, vel alterius animalis, vel pro auditu vocis.* Mox haec addit: *Augurioram quaedam post, quaedam dextre, quaedam sinistre; et cum diversa sint in sua disputatione,* (f. dispositione) *quodlibet illorum proprie nominatur, et proprio nomine cognoscitur interpretandum. Vnde dicimus, quod auguria sunt numero 12. ad instar 12. signorum coeli, et sunt haec: Fernoua, Fernetus, Consert, Empenenth, Scimasernoua, Scimasarnetus, et bene sunt in dextro latere. In sinistro vero latere sunt Confernoua, Confernetus, Viuian, Barian, Scassarnoua, Scassarnetus.* Ibidem: *Vnde sciendum est, quod auguriorum quaedam significant bonum euentum, vt Confert, et Empenenth: quaedam malum euentum, vt Viarum et Harenari: et quaedam medium inter vtrumque, vt Fert, et Consert.* V. Petrum Blesensem Epist. 65. & supra, *Superuenta*, & *Auis S. Martini.* VENTA, alia notione, vide in *Venda* 1. 2. & 3. VENTA, perperam pro *Veuta*, in vet. Stilo Parlamenti c. 11. & in Edicto Philippi VI. an. 1344. to. 2. Ordinat. Reg. Franc. pag. 218. V. *Veuta.* (2) † Locus vbi merces venum exponuntur, f. tributum ex rebus ibi venditis, Gall. *Vente*. Obituar. eccles. Lingon. MS.

VENTACVLVM, Flabellum, Muscarium, cujus vsus in sacris Liturgiis, Gall. *Euentail*. Hariulfus lib. 3. c. 2. *Ciborium aurò argentoque paratum vnum, candelabra auro argentoque parata sex, Ventaculum deauratum vnum, fuscellum deauratum vnum, etc.*

† VENTALIA, clathrus, cancelli, in Ceremon. vet. eccles. Carnot.

VENTALIVM, VENTALLVM, Idem quod *Exclusa*, Aquarii canalis valvula, Gallis *Ventail*. Charta ann. 1073. ex Tabular. Montis S. Quintini in insula fol. 14. *Quantum ad eleuationem Ventallorum raberiae exclusae de Rouecourt, quae Ventale antiquitus vocabatur. Ventales Bassae*, in Chron. B. M. Bonae Spei p. 213. VENTELIA, eadem notione. Regest. *Olim* an. 1310. fol. 119. vo. *Gentes dicti Guillelmi per supra muros ascendentes intrauerunt et ibidem tresdecim Ventelias aquae praedictae cum impetu defluxerunt et maximam copiam eorum piscium secum duxerunt.*

VENTAMVS, Antenna, vt videtur, Gall. *Vergue*. Statuta Cadubrii fol. 51. vo. *Item ordinamus quod quilibet homo et persona qui in districtu Cadubrii lignum aliquod inciderit, vel incidi fecerit causa faciendi Ventamos vel arbores, etc.* Eorumdem Correct. fol. 51. vo. *Et pro qualibet antena vel Ventamo, etc.*

VENTARE. Fleta lib. 2. cap. 87. § 1. de Officio *Caseatricis*: *Ipsius etiam interest Ventare, vannare, vel bolare, ignem tegere, et hujusmodi minuta opera facere.* *Venter* Poëtae Gallici, dixerunt pro *Jetter au vent*, in ventum spargere.

VENTARIA, Jus habendi ventaria seu exclusam, vel Praestatio quae pro ejusmodi facultate penditur. Charta an. 1202. apud Chifflletium in Trenorchio p. 455. *Inprimis enim nobis acquisierunt vsagias villae Trenorchiensis, videlicet saunariam, furnos, bichonagium, Ventariam, molendina, etc.* V. *Ventalium*.

VENTARIVS. (1) V. *Venda* 1. (2) † Idem ac *Forestarius*, silvae custos,

custos, Gall. *Ventier*, in Chartul. Lingon.

VENIATA. Charta an. 1225. in Tabul. Ecclesiae Carnotensis, num. 257. *Et in granchia nostra quolibet anno per manum nostram, vel mandato nostri, octo modios bladi ad mensuram Aurelianensem, videlicet quatuor modios auenae, tres modios siliginis, et vnum modium frumenti ad tres Ventatas*, id est, *ter vannatum*.

VENTEICIVM, Arbores ventorum violentia euersae, eradicatae. Comput. an. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. pag. cxcvii. *De Venteitio et bosco cheu in G'sia, xx. l.*

† VENTELHA, pars portae, valua. Statut. Carcass.

VENTELIA, vt *Ventalium*. V. ibi.

† VENTELLA, pars lecti, Gall. *Pente*. Litt. remiss. Ms. a. 1358.

† VENTELLVM, aquarii canalis, valuula, exclusa. Ch. Ms. a. 1315. V. *Ventalium*.

† VENTENVM, exactionis species, in Ch. Caroli IV. Imp. a. 1365., pro *Vintenum*. V. in hac v.

VENTER. (1) Fetus, fructus ventris, Gall. *Ventrée*. Testam. an. 1293. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 705. *Item Ventrem meum haeredem instituo in quadraginta libris Turon. . . . et hoc si masculus fuerit: si autem femina fuerit, instituo eam haeredem in mille libris.* Mirac. B. Aegidii tom. 3. April. pag. 244. *Nolens . . . . mulierem illam perdere Ventrem et innocentem ducere ad obscura, etc.* Statuta crimin. Saonae cap. 24. fol. 47. *Et si et quandocumque contingat de cetero sclauam alicujus ciuis vel habitatoris Saonae ab aliquo grauidam fieri, sit in electione domini vel dominae sclauae, ipsam sclauam cum foetu seu Ventre dare et tradere impregnanti.* (2) VENTRES, Pelles murium Ponticorum, qui ventre tantum albi sunt. Litterae Henrici V. Reg. Angl. an. 1416. apud Rymer. tom. 9. p. 335. *Duas furruras, vtraque de trecentis Ventribus menever . . . . Vnam furruram de ducentis Ventribus menever.* V. *Vares*.

VENTERIVM. Charta an. 1178. apud Vghellum tom. 7. pag. 410. *Et plenarie gradus fabricae habeatis, et cum ipsum vallatorium suum de ante se, ... quam et cum ipsum Venterium desuper ad fabricandum vobis illos in altum quantum volueritis, etc.* Vbi idem Vghellus, *Venterium*, *aedis superius aedificium* esse ait, a ventis dictum.

VENTIGIATVS. Regula Magistri cap. 23. *Statim secundum numerum mensae prioris in vno galletae vase mensuratae potiones, ab eis calida misceatur, et Ventigiata a calice potione, petita benedictione, adsaporet, qui miscuit, si aequali est temperie mixtum, et sic in prima mensa omnibus eroget.* Id est, mota, & ventilata.

VENTILABRVM. (1) Inter vasa & ministeria Ecclesiastica reponitur a Baldrico in Chron. Cametac. lib. 3. c. 49. *Multa ornamenta adhibuit, auream tabulam ampliauit, vtrisque lateribus argenteas subrogans, cruces aureas cum Ventilabris aeque aureis renouauit.* Occurrit praeterea inter vasa & ornamenta Ecclesiae Spirensis apud Schannat. in Vindem. Litter. pag. 10. *Cruces 4. cum hastilibus suis, . . . Ventilabrum deauratum cum hastili suo.* Vbi Ecclesiae vexillum, Gall. *Banniere*, esse videtur. (2) Muscarium, Flabellum. Continuator Historiae Episcopor. Virdun. *Hic S. Mariae duas cappas optimas, et duo Ventilabra, aliaque honorifica ornamenta cum magna deuotione contulit.* V. *Muscarium*. (3) † Follis, in Gloss. a. 1352.

VENTILAMEN, Purgamentum ex frumento ventilato. Formulae vett. ad calcem leg. Salicae edit. Eccardi p. 244.

VENTILAMENTVM, λικμητήριον, in Gloss. Lat. Gr. Aliae Gr. Lat. λικμητήριον, *Ventilamentum*, *ventilabrum*. V. *Ventilatorium*.

VENTILARE. (1) Mouere aliquid ad ventum captandum, apud Apicium lib. 1. c. 7. (2) Inquietare. Charta Henrici Imp. ann. 1082. apud

apud Vghellum tom. I. part. I. p. 743. *Nemo vero eorum per placita Ventilare, vel inquietare praesumat.* Legendum forte *venitare*. (3) VENTILARE CAUSAM, eam agitare, de ea disputare, differere. Iudicium an. 1027. in Append. ad Marcam Hispan. col. 1042. *Cumque diu haec causa fuisset Ventilata coram jam dictis omnibus, etc.* (4) VENTILARE CORNIBUS. Liber 1 Machabaeorum cap. 7. *Et exierunt de omnibus castellis Iudaeae in circuitu, et Ventilabant eos cornibus, et conuertebantur iterum ad eos, et ceciderunt omnes gladio, et non est relictus ex eis, nec vnus.* Erchempertus in Hist. Langob. *Atque cuneum eorum scindens, gladiis Ventilauit.* Infra: *Positoque praesidio pugnatorum in camisia, vicissim eos cornibus Ventilabat.* V. Lud. de la Cerda in Aduers. c. 80. §. 16. (5) VENTILARE, Vox recepta in re magica, de qua multa Iac. Gothofr. ad l. 5. Cod. Th. de Malefic. & de Mathematic. (6) VENTILARE. Supplex Libellus Monachorum Fuldensium Carolo M. oblatus §. 15. *Nec mercimonia aliqua ab aliquibus ibi Ventilentur.*

† VENTILATIO, tempus quo grana *ventilantur*, in Ch. a. 1174.

VENTILATORIUM, Papiae, *Ventilabrum, a ventilandis paleis.* V. *Ventilamentum.*

VENTILATRIX, Mulier quae frumentum *ventilat*. Comput. an. 1425. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 576. V. *Ventrix*.

† VENTILE, i. q. *Ventellum*. Ch. a. 1359.

† VENTILIS. *Molendinum ventile*, quod vento versatur, in Ch. a. 1490.

VENTILOGIUM, vox ibrida, quasi *ratio*, vel index *venti*, ἀνεμογνώμων, pinnula versatilis, quae in aedium culminibus poni solet, quae ventum flantem designat. Gloss. Lat. Gall. MS. ex Biblioth. Thuana: *Ventilogium, Le coichet, qui est sur le moustier.* Gallus perinde versatilis, qui in acumine campanilis Ecclesiarum eminet. Radulphus in Vita S. Richardi Cicestrensis Episcopi num. 60. *Sicut praeeminet Ventilogium toti fabricae, quod quidem quanto altius erigitur, tanto plus tempestatibus irruentibus etiam fronte opponitur, etc.* Comput. an. 1425. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 575. *Cum duobus Ventilogiis, videlicet vanys de Tyn emptis de fabro de Cherlton ponendis super vtrumque finem praedicti dormitorii, v. sol. II. den.*

VENTINULA. Ordericus Vitalis lib. 4. ex Vita S. Guthlaci pag. 538. *Festucam in Ventinula posuit, et sic auibus nidum in sua cella designauit.* Ita in Vita ejusdem Guthlaci a Felice Gyrwensi conscripta num. 25.

VENTIO, Venditio; item, Quod praestatur domino feudali pro distractionis seu venditionis praedii facultate. V. *Venda* 2. Tabul. S. Sergii Andegav. *Factae sunt hae Ventiones anno ab Incarnatione Domini* 1074. *etc.* Tabul. S. Vincentii Cenoman. fol. 21. *Capturam quoque dimidiam istius vineae ac Ventionem dimidiam, etc.*

VENTOLIUM, Locus vbi *ventilatur* frumentum. Charta Ludouici Iunioris Reg. Franc. an. 1142. ex Chartul. Maurigniac. V. *Ventilatrix*.

VENTOSA. (1) Cucurbita medica ad eliciendum sanguinem, Gall. *Ventouse*. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Ventosa, Ventouse, un vaissel à ventoser.* Vgutio: *Gimia, vel gina, vas vitreum, vel cucurbita, quae Ventosa dicitur.* Papias: *Ventosa, quae et guna: haec et cucurbita dicitur Latine.* Gloss. MSS. ad Alexandrum Iatrosoph. *Ceber, i. cusa, quae dicitur Ventosa.* V. supra in *Guna*. (2) † Propugnaculi species, f. quia cucurbitae formam refert. Tract. MS. de re milit.

VENTOSARE, *Ventosa*, seu cucurbita medica adhibita sanguinem elicere. Constant. Afer de Elephant. *Ventosandus est scapula.* Idem lib. 8. c. 15. *A parte naris effluentis Ventosetur.*

VENTOSITAS, Ventus, flatus. Processus de B. Petro Luxemburg. tom.

tom. 1. Iul. pag. 573. *Sensit ex aure exire quemdam ventum sine Ventositatem.* Chron. Mellic. p. 438. *Et deductis equis per litus nos duas naviculas ascendimus, nulla Ventositate extante.* Pro Iactantia occurrit apud S. August. lib. 4. de Doctr. Christ. cap. 6. & S. Fulgent. lib. 2. Mytholog. c. 17. *Ventositas, Ventositės*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

ENTOSVS, VENTOSIA. Vgutio: *Lascivus, qui vulgariter dicitur Ventosus, vel petulcus, unde lascivia, Ventosia.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Ventosus, venteur, ventens, plain de vent, jangleur.*

ENTRALE, VENTRALIS. Gloss. Gr. Lat. περίζωμα, *cinctum, lumbare, Ventrale.* Gloss. Lat. MS. Reg. Cod. 1013. *Ventrale, fascia.* Vgutio: *Ventrale, fascia vel ligatura ventris. vel vinculum circa ventrem, vel zona, sive lumbare.* Papias: *Ventrale, fascia: dictum, quod solum ventrem operiat.* *Villosa ventralia*, apud Plinium lib. 8. cap. 48. Marcellus Empiric. *Uncta oleo lanula involutam in Ventrali gestes.* Vbi accipitur pro sacculo, seu crumena, sub ventrem appensa.

ENTRERIA, Armorum species, qua venter defenditur. Comput. an. 1202. apud D. Brussel to. 2. de Vsu feud. p. CLX. *Pro VI. Ventreriis ferri, XXX. sol.*

ENTRICOLA, Ventri & gulae deditus. Chron. Trudon. apud Acher. tom. 7. Spicil. p. 469.

ENTRICVLOSI, qui Graecis κοιλιακοί. V. Caelium Aurelian. lib. 3. Acut. cap. 17.

ENTRILOQVI, *Praecantatores.* Gloss. Isid.

ENTRINA, *Bestia, quae fert onus circa ventrem.* Ioann. de Ianua.

ENTRITICVM MOLENDINVM. V. *Molendinum ad ventum.*

ENTRIX, Ventilatrix frumenti, *celle qui vanne les grains*, in Fleta lib. 2. cap. 82. §. 2. V. *Ventilatrix.*

INTROSVS, προγάστωρ, προκοίλιος, in Gloss. Gr. Lat. & Lat. Gr.

VENTVRA, i. q. *Venda* 1. in Ch. Henr. Episc. Trec.

VENTVS. (1) F. pro Venditus, apud Camillum Peregr. Hist. Langobard. tom. 2. Murator. pag. 257. col. 2. (2) VENTVS ERAT, pro Venerat, vt infra *Venutus.* Acta S. Cassiani apud Illustr. Fontanin. in Antiquit. Hortae pag. 347. (3) Auster. Charta an. 1455. *Ex Vento juxta vineam Claudii Miroti et terram Antonii de Moles; ex Borea juxta terras, etc.* Charta ann. 1523. *Confrontat ab oriente cum domo ipsius de Veras, et a Bisa cum pratis nobilis Nolte de Rupesalua, et a Vento cum terris dicti Ludouici de Veras, et a solis occasu cum terris, etc.* Cui opponitur VENTVS GRAECVS, Aquilonis. Tabul. Massiliens. *Sed quod spectent Ventum Graecum vel tramontanam.* † VENTVS TEMPORALIS, honoris aura, t. 6. Iul. p. 661. (4) Anima, extremus halitus. Abbo lib. 2. de Bell. Paris.

. . . . *Ventum de pectore jecit.*

VENVARIVS, Venditor, pro *Vendarius*, vt videtur. Charta Ludouici II. Imper. an. 861. to. 2. Bullarii Casin. p. 29. col. 2. *Notum sit quia nos concessimus Amalbergae nobili abbatissae Brixiae, vt quocumque iste Venuarius cum mercimoniis negotiando perrexerit, secure pergat.*

VENVLA, diminut. a Vena, apud Tertull. Scorp. c. 1. *Venenata intrinsecus Venula subtilis, etc.* Occurrit rursum infra cap. 5. Alia notione, vide in *Venella* 1.

VENVNDIPIRVS, *qui vendit pira.* Ioan. de Ianua.

VENVRA, Aduentus, ex Gallico *Venure*, vt Picardi efferunt, alias *Venue.* Monasticum Anglicanum to. 1. p. 556. *Et tenentur de venerabili patre Dunelmensi Episcopo, in puram et perpetuam eleemosynam, et pro vna Venura ad Curiam ipsius Episcopi ad festum S. Michaelis per annum.* Forte *Venuta.* V. infra.

VENVS, Cyprium aes, apud Chimiae peritos. Chron. Mellic. ad an. 1465. p. 476. col. 2. *Crux super conum locata quinque fere cubitorum extat, Venere est vestita, sicut et pen-*

pennae propugnaculorum quatuor ad radicem tecti.

VENVSTARE, Ornare, decorare, comere. Acta S. Franciscae Rom. to. 2. Mart. p. 168 *. *Vidit animas illarum feminarum quae in vita se Venustabant.* Ita etiam legendum pro *Venustrare* in Litteris Iohannis Reg. Franc. an. 1361. to. 4. Ordinat. p. 393.

VENVTA, Aduentus, Gall. *Venuë.* Comput. Vienn. in Delphin. an. 1318. *Item in expensis et Venutis domini et gentium suarum, 102. lib. 14. sol. 3. den.* V. *Venura.*

VENVTVS ERAT, pro *Venerat*, ex Gall. *Estoit venu.* Vetus Notitia apud Perardum in Burgundicis p. 33. *Ad ipsum placitum Venutus erat.* V. *Venius* 2.

VEPRA, *Callidus, testificator, diuersipellis.* Gloss. Isid. Leg. *Vafer*, vel *Versatilis*, ex Graeuio.

VEPROSA, *Vepres*, in Gloss. Gasp. Barthii, ex Baldrici Hist. Palaest. apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 206.

VERA. (1) Veru, virga. VERATVS, *vera* obfirmatus. Guido de Vigevano de Modo expugnandi T. S. cap. 2. ex Cod. Colbert. 5080. (2) Bellum, pro *Werra, Guerra.* V. in hac voce. Inuentar. MSS. an. 1366. *Nisi dicta ciuitas* (Bononiensis) *tunc esset obcesa vel contra eam actualiter guerra et Vera forsitan moueretur.* V. *Verra.*

VERACITER, Vere. Epist. Conc. Francoford. inter Hispan. to. 3. p. 105.

VERAGIVM. (1) Macula, a *varius*, de qua voce supra. Fleta lib. 2. c. 4. §. 4. de Officio Marescalli: *Ejus est . . . de omni praeda bestiarum totum habere Veragium videlicet omnes bestias maculatas, vel diversi coloris existentes, etiam pro minima stella.* (2) † Ius *veras*, f. virgas capiendi in silua, in Ch. Phil. Pulcri a. 1300.

VERAGVS, Verax, testis fide dignus. Praeceptum Carolomanni Reg. an. 770. apud Marten. to. 1. Ampl. Coll. coll. 23.

† VERANTER, vere, in Act. litter. Struv. t. 2. p. 225.

VERARE, Verum dicere, repraesentare. Gloss. Lat. Gr. *Vero*, ἀληθεύω. Ennius apud Gellium lib. 1[8]. cap. 2.

Satin' vates Verant aetate in agunda.

VERATONVS, Sagitta, pili genus. Processus de Petro Luxemburg. to. 1. Iul. pag. 590. *Et cum tenebat balistam de torno vel de leua, exposuit vnum Veratonum per caput ipsius loquentis, ita fortem quod transiuit galeam siue bacinetum ferri.* Leg. *Veretonus.* V. in hac voce.

† VERATRVM, *elleborus*, quaedam *herba.* Gloss. Lat. Gall. Cod. 521.

VERATVS. (1) Ratus, confirmatus, Gall. *Verifié, approuvé.* Epist. Herwichi viri illustris apud Marten. t. 1. Ampl. Collect. col. 58. *Et quicquid exinde egeris, feceris, gesseris, Veratum etenim mandatum ad me [...] habiturum esse cognuscas.* (2) V. in notione in *Vera* 1. (3) † Teli brevis et spissioris genus. Ch. [...] 1335.

VERBAGO, Herba sanando dentium dolori salubris. Vita S. Walfr[...] saec 3. Bened. part. 2. p. 200. *An[...]helmo, qui nimium dolorem dentium suorum patiebatur, ... pater ap[...]parens dixit: Herbam quam primus foris sepulcrum meum reperies, eam carpe et bibe; et sanus efficieris. Ipse euigilans, extra exiens, herbam inuenit, quae Verbago appellatur, quae a multis Septemneruia vocatur: eamque colligens et in mortario te[...]rens, vino mixto bibit; qui statim ut eam accepit, ab eo dolor recessit, [...] molaris in suo permansit loco.*

VERBALITER. (1) Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hisp. to. 4. p. 517. *Si clericus* (blasphemauerit) *. . . . poena pecuniaria vel corporali pro prima vice puniatur, pro secunda carceribus mancipetur, pro tertia Verbaliter degradetur et ad triremes mittatur.* Id est, per verba hac in re adhiberi solita. (2) Verbo, ore, Gall. *Verbalement*, in Litteris

eris an. 1369. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 312.

ERBATIM, prout verba sonant ferunt, Germ. wörtlich. Stat. a. 476.

BECARIVS, Pastor berbicum. supra in *Berbix* 1.

BELLA, Πϱόβατον, ἀϱνίον, in Gloss. Lat. Gr. Addunt Gr. Lat. *nis*, *verbix*.

BENNA, *Terra proscissa aratro, est vomere. Actum.* Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat *Vern actum.* V. *Varectum.*

BERACVLVM, *Flagellum.* Ioan. Ianua.

BERAMENTVM, V. in *Verberatio.*

BERARE CONTRA VENTVM, cebatur is, qui in campum, monomachia a iudice indicta dimicaturus, descendebat, aduersario non niente; tum enim gladium tantum pugnaturus vibrabat, victorie a iudice pronuntiabatur. Speculum Saxonicum lib. 1. art. 63. 7.

BERATIO, VERBERAMENTVM, VERBERATOR. Regimina duae ad an. 1260. apud Murator. 8. col. 460. *Incoepit hoc anno ... Verberationis in Paduano in ... S. Martini.* Memoriale Potest. Regiens. ibid. col. 1121. *Quem tum inchoatum dicunt in illa Verberatione, quae facta est* MCCLX. d. III. *quando qui verberabant se, mabant Dei voces, et non homi... . . . Et eo anno venerunt Verberatores per vniuersum orbem; et ... homines tam parui quam magni ad inuicem verberabant.* Ricobaldi ... Histor. ibid. col. 134. *Eo ... 1260. inaudita nouitas fuit per ... Italiae partes. Nam omnes ... hyeme nudi longo agmine bini ... tecto corpore infra vmbilicum ... vrbes, vicos et villas villicolae in... se flagellis et loris caedentes psallentes Dei laudes et B. Mariae, ... mitantes, Pax, Pax. Eo infinitae ... ordiae et hostilitates pacatae sunt; ... lieres in turmis hoc noctibus facie... ; sacrilegus habebatur quicumque non ageret; sed post Ianuarium VI. paulatim defecit ea nouitas, quae appellata est Verberamentum.* V. *Flagellatores.*

VERBERATVRA, Percussio. Statuta Humberti Bellijoci domini an. 1233. apud Acher. to. 9. Spicil. p. 184.

VERBERO, VERBEROSVS. V. *Flagellatiuus.*

VERBETICINA, Πϱοβάτειον, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Veruecina.*

VERBICARIVS, Berbicum pastor, Gall. *Berger.* V. in *Berbix* 1.

VERBIGENA, Prudentio hymno 3. ante cibum, pro ipso *Verbo*, seu Deo Filio. Vide Notas Anton. Nebrissensis. Perperam Iso *Verbo genitum* exposuit. Mamotrectus ad 4. Reg. c. 25. ex Graecismo:

> *Communis generis sunt, quae componis ab illis,*
> *Excipe Verbigena, quod Christo conuenit vni.*

VERBIGERARE, Fabulari, verba conterere. Onomastic. vetus: *verbigero*, λογοποιῶ. Apuleius in Apolog. *Nimis multa oratio est, si velim memorare, quae ego contra responderim, quamdiu et quoties inter nos Verbigeratum sit.*

VERBI GRATIA. Exstat in Bibliotheca Claraeuallensi, teste Martenio in Itin. litter. p. 102. Liber qui ita inscribitur: *Liber qui dicitur Verbigratia editus a domno Henrico quondam Abbate Montis S. Mariae, postea Episcopo Trojano.*

VERBILOQVIVM, Sermo, apud Fulgentium lib. 1. Mythol. Ετυμολογία, in Gloss. Lat. Gr. MSS. S. Germani Paris.

VERBISATOR, dictus S. Paulus Apostolus in Vita S. Vdalrici Episcopi August. cap. 3. Graecis σπεϱμολόγος. V. Glossar. med. Graecit. in hac voce.

VERBISIMILIA, Papiae, *Nomina, et verba sunt futuri temporis imperatiui modi, et nomina, vt Contemplator, Amator.*

VERBITARE, pro *Verberitare*, saepe verberare, in Gloss. MSS. apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 29.

VERBIX, pro Berbix, ouis. Passim.

VERBO, Ambo, pulpitum; unde ad populum verba habentur. Cantatorium MS. S. Huberti fol. 27. *Ecce superveniens Otbertus cum tumultu . . . morae impatiens arrepta stola sacerdotali Verbonem ascendit, et sine ulla contractione abbatem absentem et eos qui secum exierant nominatim excommunicavit.*

VERBOCINIUM, Colloquium, ex *verbocinari.* Felix Gyrwensis Monachus in Vita S. Guthlaci n. 29. *Cum quidam Abbas, ut adsolebat, ad Verbocinium praefati viri devenire proposuisset, etc.* Adde cap. 30. 31.

VERBOSARE, VERBOSATIO, VERBOSITARE, VERBOSITAS. V. mox in *Verbosus.*

VERBOSUS Gloss. Isid. *Verbosus, nugator, pessimus.* Vgutio: *Garrulus dicitur, qui Verbosus vulgo appellatur accedente laetitia, nec volens tacere, nec valens.* S. August. in Psal. 76. *Garruli enim proprie dicuntur, qui a vulgo Verbosi appellantur.* VERBOSARE. Idem Vgutio, et Ioan. de Ianua: *Verbosare, multum loqui.* Idem Vgutio: *Garrire, verbosare.* Gloss. antiquae MSS. *Garrit, jocatur, Verbosatur, aut perstrepit. Garrulitas, verbositas.* Mirac. S. Fursei n. 21. *Cessa Verbosare, Lentsinda.* VERBOSARI, idem, S. Augustinus serm. 215. de Tempore. VERBOSITAS, πολυλογία, in Gloss. Gr. Lat. Bachiarius de Recipiendis lapsis: *Ne offendat te nostra Verbositas.* VERBOSITARE, Verba effutire, verbo tenus eloqui Hieronymus Mon. Camaldul. in Vita S. Romualdi num. 74. *Nullius enim meriti est ore divina officia Verbositare, et misera mente per phantasias . . . . vagando circuire.* VERBOSULUS, diminut. a *Verbosus.* S. Bernardus de Consid. lib. 4. to. 1. col. 439. edit. 1690. *Verbosulum adolescentem et studentem eloquentiae, cum sapientiae sit inanis, non aliud quam justitiae hostem repures.*

VERBOTENUS, *Verbigratia.* Gloss. Isid.

VERBUM. (1) Securitas, tuitio. *In verbo Regis esse*, hoc est, in ejus tutela, in Lege Salica tit. 14. §. 5. et in Lege Ripuar. tit. 35. §. 3. Ser[illegible] *tuitionis*, apud Marculfum. *Verb[illegible] immunitatis*, apud Anastasium [illegible] Gregorio II. PP. p. 67. *Verb[illegible] impunitatis*, apud Aimoinum lib. [illegible] Hist. Franc. cap. 17. (2) VERBUM COMMUNE, Sermo vulg[illegible] in Libello inquisitionis quem [illegible] noni praefixit Baluzius. VERB[illegible] CRUCIS, Expeditio sacra, G[illegible] *Croisade.* Bulla Innocentii VI. [illegible] 1361. ex Schedis V. Cl. Lance[illegible] *Coram nobis et dictis fratribus [illegible] et praelatorum ac nobilium mu[illegible] dine copiosa proponi fecimus pu[illegible] Verbum Crucis.* VERBUM [illegible] GIUM, in *verbo regio* dicere, [illegible] jurare, Gall. *Jurer en parole [illegible] Roy*, vulgaris formula de Re[illegible] pollicitis, quorum *verba* violar[illegible] ipsis non debent. Ludovicus [illegible] Epist. 57. ex iis, quae habentur [illegible] Hist. Franc. *In pleno Concilio [illegible] ram omnibus, in Verbo regio [illegible] mus, quod pacem hanc infra[illegible] teneremus.* IN VERBO SACE[illegible] TIS, Formula juramenti Sacer[illegible] tum. Charta an. 1472. ex Ta[illegible] B. M. de Bono nuntio Roma[illegible] *Iuravit* (*Curatus*) *coram nob[illegible] Verbo Sacerdotis ad sancta Dei Ev[illegible] gelia, etc.* Alia ann. 1477. ex [illegible] Tabul. *Iuraverunt coram nob[illegible] Verbo Sacerdotum, etc.* V. in [illegible] *mentum.* IN VERBO ET [illegible] TATE IURARE, dicuntur [illegible] in Capitulari Pipini Regis c. [illegible] *verbo veritatis*, Episcopi, apud [illegible] neum in Libertat. Angl. to. 3. [illegible] de qua formula quaedam [illegible] gius in v. *Iuramentum.* (3) [illegible] BUM PORTARE, alloqui. S. [illegible] hardus Ep. 129. (4) VERB[illegible] DIRECTUM HABERE, Gall. [illegible] *droit de faire quelque chose.* Gre[illegible] rius Turon. lib. 3. Hist. c. 7. [illegible] *autem Hermenefredus, quod [illegible] pollicitus est, fefellit, et omnino [illegible] adimplere dissimulat: ecce Verbum [illegible] rectum habemus, eamus cum Dei [illegible] jutorio contra eos.* Lib. 4. c. [illegible] *Desistite quaeso, desistite ab hac [illegible] tione, Verbum enim directum [illegible] habemus.* V. *Directum* 1. (5) Pr[illegible] ceptum, mandatum. Capitulare [illegible]

ise ann. 756. c. 4. *Qui res Eccle-* *icas per Verbum domini Regis* *ent. etc.* Capitulare ann. 807. *. Et praecipiat de Verbo nostro,* *etc.*

CARIA, Locus *vervecibus* alendis neus, alius tamen ab ouili; prae-species etiam cum certa agri por-ne. V. *Berbix.* Charta an. 825. r Instr. to. 4. Gall. Christ. nouae . col. 265. *Ipsam villam cum apella, casa dominicata et reliquis ansis, ... vineis, Vercariis, ampis, pratis, syluis, etc.* V. *Vir-tria.*

RCEILLVM, Modus agri, vt vi-etur: forte herbosus. Inquisitio n. 1268. ex Schedis Praef. de Ma-augues: *Et a dicto dente per vallem ajorem foras vsque ad Verceillum de Vagueissa juxta montadam per cami-um, etc.* Pluries ibi. V. *Verdo-um* et *Versana.*

RCHERIA, Allobrogibus, Dos, undus in dotem feminis concessus: Aruerni superiores eadem notione *Valcheire*, inferiores *Chancere* dicunt. Charta Amalrici Comitis Montisfort. nn. 1222. apud Guichenon. in Bibl. ebus. cent. 1. cap. 31. *Ego feci idelitatem V. Bernardo Ebredun. Ar-hiepiscopo de omnibus illis, quae ha-eo in Ebredunensi ciuitate . . . ra-ione Vercheriae vxoris meae, filiae omitis Dalfini.* Saepe vsurpatur pro uouis modo agri, eoque praesertim ui alendis *vervecibus* idoneus est. Charta an. 1202. *Vendiderunt . . . num caponem in manso Curresii in rochia Perissei posito, et Verche-iam, quae tendit a furno vsque ad arescum, etc. . . . et 2. Vercherias, 1. pratum, quae sunt, etc.* V. *Vercheria* in *Berbix* 1.

COLENVM, pro *Vertolenum.* V. i.

DEARIVS, Viridarium, poma-um, Gall. *Verger.* Testam. Gersin-e Comit. Ruthen. apud Marten. . 1. Anecd. col. 128. *Illum alo-m meum Buxingis, quem adquisiui Ademaro cum caput manso, et vi-as, et Verdearios, et terras, etc.* *Verdegarius* et *Viridiarium.*

VERDEDENE. Charta ann. 1183. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 371. *Persoluet predictam pecuniam cum proficuo, aut Verdedene, aut cum seruitio illato et cum expensis omnibus.* Vox corrupta videtur; forte scriptum fuit in authentico, *Varda den.* vt significaretur tenus debitum ob denarios non redditos. V. *Warda.*

VERDEGARIVS, viridarium, vt su-pra *Verdearius.* Charta an. 2. Lo-tharii apud Stephanot. to. 1. Anti-quit. Bened. Vascon. MSS. pag. 427. *Quantum denique in ejusdem terminis et pertinentiis visus sum adhabere, tenere et possidere, id est kasas, kasa-les, ortos, ortales, Verdegarios, ar-bores, etc.* V. *Viridiarium.*

VERDERIA, Terra humilis ad littus maris viridi herba fertilis. Charta an. 1181. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 132. *Iurati dixerunt quod . . . . omnes Verderiae quas mare dimittit, sunt de dominio Ar-chiepiscopi.* Occurrit rursum ibid. col. 134.

† VERDESCA, VERDESQVA, spe-cula, in Inquisit. a. 1363.

VERDETVM inter species aromaticas recensetur in Conuent. Saonae an. 1526.

VERDICTVM, vt *Veredictum.* V. ibi.

VERDIGA, Species vitis, de qua Pe-trus de Crescentiis lib. 4. cap. 4.

VERDIGARIVS, vt supra *Verdega-rius.* Charta Stephani Episc. Claro-mont. apud Baluz. tom. 2. Hist. Ar-vern. pag. 34. V. *Veredegarius* et *Viridiarium.*

VERDONA, pro *Ferdo* seu *Ferto.* V. in hac voce. Quarta pars marcae. Charta an. 1253. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. pag. 497.

VERDONVM, f. Pratum. Charta an. 1258. ex Tabul. S. Victoris Mas-sil. *De meridie de dicto Verdono de-scendit vsque ad ysolum in Verdono.* V. supra *Verceillum.*

VERDVGARIVS. V. *Verdigarius.*

VEREBIARE, Mutilare. Gloss. Lat. Gr. *Verebio*, κολοβῶ. Vbi Cod. Reg. *Brebio:* Sangerm. *Vrebio.* At in Gloss. Gr. Lat. κολοβῶ, *Verebio, mutilo.* Κολοβοῖ, *truncat.*

✝ VERECUM, i. q. *wreckum*, in Ch. a. 1234.

VERECUNDARI, *Timore perculsi*, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 355. ex Hist. Palaest. Fulcherii Carnot. *Nostri tanquam ad certamen bellicum Verecundari simulantes, astute nec fugere disposuerunt, nec pugnare cum eis disposuerunt.*

VERECUNDIA. (1) Pudendum facinus, turpe, indignum; quomodo Galli *Vergogne* vsurpant. Constitutiones Catalaniae inter dominos et vasallos MSS. c. 51. *Si Miles, qui emit castrum, est ita honoratus homo, ex quo Castlanus possit esse suus homo, sine Verecundia, et reprehensione, seu blasma.* (2) ✝ Injuria, contumelia, t. 4. Aug. p. 379.

✝ VERECUNDIOSUS, turpis. Constit. Petri III. Arag. Reg. a. 1359.

VERECUNDIUM, Injuria, contumelia. Vetus Charta Anglica apud Somnerum in Tractatu de Gavelkynd p. 174. *Ea conuentione, vt ipse Caluellus et haeredes sui singulis annis dent Cellerario 52. sol. pro omni re, praeter 3. forisfacturas, id est, murdrum et furtum, si ipse Caluellus vel haeredes sui fecerint, et praeter, si Verecundium ipse vel haeredes sui fecerint Monachis Ecclesiae vel servientibus eorum.*

VEREDA, Vmbraculum foliis aut arborum ramis concinnatum, Gall. in quibusdam locis Chariot nuncupatum. Charta an. 1344. ex Schedis Cl. V. Lancelot: *Item quod nulla persona cujuscumque conditionis existat, sit ausa facere . . . . ramadas sine Veredas per carrerias, nisi habeant in altitudine duas cannas.* V. alia notione in *Veredi*.

VEREDALIS CHARTA, Authentica, vera et genuina. Charta Wernheri Episcopi Argent. an. 1005. apud La Guille inter Instr. Histor. Alsatiae p. 24. *Quorum omnia jura, et debita, et quantitates, sicut nos inuenimus, in Veredali carta describi jussimus.* V. *Veredictum*.

VEREDARIUS. V. in *Veredi*.

VEREDEGARIUS, vt supra *Verdegarius*. Charta Adalindae apud Baluz. tom. 2. Histor. Aruern. p. [illegible] *Hortos, hortales, Veredegarios, a[illegible] bores pomiferas, vineas, etc.* [illegible] *Verdigarius* et *Viridiarium*.

VEREDI, Equi publico cursui de[illegible] nati. Gloss. Lat. Gr. *Veredus*, [illegible] λος. Papias: *Veredos antiqui* [illegible] *runt, quod veherent, i. ducerent* [illegible] *das, vel quod vias publicas curre*[illegible] *per quas redas ire solitum erat.* [illegible] ctor lib. 2. Hist. de Persecut. V[illegible] dalor. *Dirigit praeceptum, qu*[illegible] *dam vniversae Africae Veredis cur*[illegible] *sibus destinauit.* Gesta Consta[illegible] M. *Qui vt Seuerum per Italiam tr*[illegible] *siens vitaret, summa festinatione* [illegible] *se truncatis Veredis, Alpes trans*[illegible] *sus, ad patrem Constantium* [illegible] *apud Bononiam, etc.* VEREDA, [illegible] per quam veredi vadunt. Vetus N[illegible] titia Hispanica aerae 829. apud A[illegible] ton. de Yepez in Chronico Ord[illegible] S. Benedicti to. 4. *Et descendit,* [illegible] *intrat arrogio, quae dicunt Rii*[illegible] *in Syle, et conclude per illum a*[illegible] *gium di Rubiscum, et pergit per* [illegible] *quae exiit in Donati ad illas* [illegible] *de Mamonela, et pergit per il*[illegible] *reda antiqua vsque vadit ad ter*[illegible] *Tremu, etc.* VEREDARII, [illegible] qui veredis publicis vtebantur, [illegible] responsa vel mandata Principum [illegible] ferebant, qua notione *Veredari*[illegible] habent lib. 17. et 50. Cod. Th. [illegible] Cursu publico, Senator lib. 2. Ep[illegible] 31. lib. 4. Epist. 47. Iulius F[illegible] cus lib. 3. Math. etc. Papias: [illegible] *redarius, a vehendo dicitur,* [illegible] *stinanter equitando currit,* [illegible] *pennas in capite, vt intelligatur* [illegible] *stinatio itineris.*

VEREDICTIO, Probitas, ver[illegible] amor. Charta an. 1374. apud [illegible] mer. to. 7. p. 44. *Domini D*[illegible] *ejus Concilii veri Cancellarii,* [illegible] *nae et honestae famae, vitae,* [illegible] *redictionis.*

VEREDICTUM. (1) Testimon[illegible] 12. juratorum in *jurata*, aut [illegible] in qua vere se dixisse affirmant: [illegible] *dict* JC. Anglis. Vtuntur passim A[illegible] glici Scriptores, Statuta Dauidis [illegible] Regis Scotiae cap. 20. §. 2. Thom[illegible] Walsinghamus p. 276. Littleton. [illegible] 366. et alii. V. *Iurata* 2. VERI[illegible] CTUM

rvm, eadem notione, apud Ma-
ix in Formul. Angl. p. 370. *Scia-
nos reddidisse Willelmo de Homex
uocationem capellae de Elleton, quae
eum pertinere dinoscitur secundum
rdictum legalium hominum vici-
ie.* (2) † Testimonium scriptum,
Ch. a. 1246.

EDIS, pro *Veredus*, in Charta
roli Calui Reg. Franc. an. 844.
er Instrum. to. 6. Gall. Christ.
uae edit. col. 75. *Nec freda, aut
buta, vel paratas, aut Veredes
mansiones accipere . . . . audeat.*
g. forte *Veredos*.

EDVS, V. *Veredi.*

ENNES, *a Vehere, i. portare,
minare, instrumenta rusticorum
t.* Papias. Isid. lib. 20. Orig. c.
. *Verennes a uehere, id est expor-
e nominatae.*

ESC. V. in *Wreckum.*

ESCENS, *Veritus*, in Gloss.
sp. Barthii apud Ludewig. to. 3.
liq. MSS. pag. 517. ex Bartolphi
t. Palaest.

ETONVS, VERETTONVS, Ital.
rétto, Verettóne, Gall. *Vireton*,
ninut. a *Veru*, Sagitta, Iaculum.
in hac voce. Chronicon Petri
arii apud Murator. to. 16. col.
8. *Vno Veretono in fronte exstitit
neratus, et taliter quod ab equo
ito cecidit interfectus.* VERET-
, in Chron. Estensi apud eum-
n Murator. tom. 11. col. 270.
RETTONVS. Ioh. Cermenas
Hist. Mediol. to. 9. ejusdem Mu-
orii col. 1290. VIRATONVS,
llis etiam *Viraton*, in Chron.
ri IV. Reg. Aragon. lib. 6. cap. 4.
ETONVS, in Charta ann.
15. tom. 2. Hist. Dalph. p. 510.
. 1.

RETRVM, fenestra, pro *Vere-
um*, vel *Vitrinum*, in Comput.
481. V. *Veretia.*

REDVS, *Beffroy.* V. *Belfredus.*

GAIVM, Ius mensurae, ad quam
guntur dolia vinaria, quod *virga*
sic dictum, vt videtur. Memo-
e D. Camerae Comput. Paris. fol.
vo. *Officium harragii et Vergaii
orum.*

VERGANTINVS, Naviculae species, Gall. *Brigantin*, Ital. *Brigantino.* V. *Brigentinus.* Itiner. Adriani VI. PP. apud Baluz. to. 3. Miscell. pag. 387. *Vtcunque tamen fuerit cum Vergantinus et alia navigia puppim illam oppressam circumstarent, etc.*

† VERGATVM, instrumentum piscatorium, Gall. *Vergas.* Ch. MS. a. 1397.

VERGATVS, Variis coloribus distinctus, Ital. *Vergáto.* V. infra *Virgatus.* Chron. Parmense ad an. 1291. apud Murator. to. 9. col. 821.

VERGENTA. Litterae Richardi II. Reg. Angl. an. 1380 apud Rymer. tom. 7. p. 233. *Vnam Vergentam zinziberis facti cum aqua limonis.*

VERGERIVM, a Gall. *Verger*, Viridarium, Ital. *Vergiêro.* Charta an. 1455. *Quaedam domus cum curia, curtili, columberio, raterio, Vergerio, etc.* V. *Viridiarium.*

† VERGETA, modus s. mensura terrae, Germ. eine Ruthe. Ch. a. 1284.

VERGHA, pro Virga, ni fallor, in Statutis Montis Regalis p. 269. Ital. *Verghe.* V. *Virga* 8.

† VERGIA, i. q. *Vergeta*, in Ch. a. 1360. V. *Virga* 6.

† VERGNA, alnetum, Gall. *Vergne.* Ch. a. 1236.

VERGOBRETVS, Summus Magistratus apud Aeduos, vt auctor est Caesar lib. 1. de Bello Gallico: *Divitiacus et Lasco summo Magistratui praeerant, Vergobretum appellant Aedui, qui creatur annuus, et vitae necisque habet potestatem.* Glossae Isidori: *Virgobretus, nomen Magistratus. Virgobretus*, habent etiam notae Tyronis p. 60. Etiamnum hodie *Vierg* dicitur supremus Magistratus Augustoduni. De vocis etymo vide Goropium Bekanum in Gallicis l. 1. et 3. Hotomannum ad Caesaris l. 1. et l. 7. n. 6. Isaacium Pontanum in Glossario prisco-Gallico, Bochartum de Colon. Phoenic. pag. 79. etc. Iis adde Schilterum in Gloss. Teuton. v. *Fergen.*

VERGVETVM, Viridarium minus, Gall. *Petit verger.* Tabular. Gemetic. tom. 1. pag. 295. *Ecclesiam S. An-*

Andreae cum Vergueto et quatuor hospiciis. V. *Vergerium.*

VERIALE. (1) F. Locus herbis abundans. Chronic. Farfense apud Murator. to. 2. part. 2. col. 511. *Et concesserunt in hoc monasterio, sicut antea concesserant in ecclesia S. Adriani, terram sementariciam cum Verialibus et padulectis et cryptis in fundo Perficeta* (2) ✝ Apertura, fenestra cancellis obducta, Gall. *Verial.* Ch. a. 1254.

VERICHARIA, vt supra *Vercheria*, modus agri. V. in hac voce. Charta apud Menester. Histor. Lugdun. p. 35. col. 2. *Cum ecclesiis, domibus, aedificiis, curtiferis, Verichariis, hortis, vineis, terris, siluis, pratis, etc.*

VERICVLA, Conspicilla, Gall. *Lunettes.* Miracula MSS. Vrbani V. PP. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Poterat videre legendo nisi cum Vericulis.*

✝ VERICVM, veru, in Inuent. a. 1218.

VERIDICENTIA. Aesopus MS. in Vita Alexandri: *Quisque te consuluerit, Veridicentiae tuae non refragatur.*

VERIDISSIMVS, pro *Veridicissimus*, a Veridicus. Fundatio Prioratus S. Petri de Salue ann. 1029. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 150. *Rogamus vt hoc testamentum, quod scriptum et firmatum est a nobis, atque roboratum ab assertoribus Veridissimis, firmiter a vobis retineretur.*

VERIFICARE, Gall. *Verifier*, Probare. Charta an. 1343. to. 2. Hist. Dalph. p. 481. col. 2. *Et eos jurare fecerit tenere et inuiolabiliter obseruare ipsas donationes, infeudationes, et conuentiones, atque Verificauerit praedicta omnia.*

VERILOQVIVM, ἀκριβολογία, in Gloss. Gr. Lat. ἐτυμολογία, in Lat. Gr. V. Quintilianum lib. 1. cap. 10.

VERILVCIVS, Piscis genus. Limborch. Hist. Inquisit. Tolos. p. 69. *Item portauit . . . . medium Verilucium coctum pro quodam haeretico.*

VERINVPTVM. Tabularium Monast. Molismensis: *Inter H. Presbyterum de Marcenai et Ecclesiam Molismensem. . . . . Verinuptum illud, q[...] solet dari pro ferculo nuptiarum, [...] sit redemptum, siue non redemp[...] et nummus, si offeratur, in visita[...] infirmi, quando recipit viaticum, [...] nummus similiter, si offeratur in [...] sceptione baptismi: haec tria [...] erunt solius Sacerdotis. Act.* an. 11[...] V. *Ferculum* et *Missus* 1.

VERINVS, Cochlea, Gall. *Vis* [...] cardis *Verrin.* Inuentar. an. 1[...] ex Tabul. Eccles. Nouiom. *Cap[...] Godebertae deargentatum et [...] tum quadam corona coronatum, [...] qua deest quidam Verinus.*

VERIOLAE, Ψελείας, in Gloss. [...] Gr. Leg. *Viriolae*, ψέλια, ex G[...] Graec. Lat. vbi habetur: Ψ[...] *Viriola, armilla.*

VERIORA, Ζιζάνιον, in iisdem G[...] Lat. Graec. *Viriola*, in Sang[...] Aliae Gr. Lat. ζιζάνιον, *Verium*[...] *lium.*

VERISCVM, vt *Wreckum.* V. i[...] voce.

VERISIMILIS. *A verisimili*, Pr[...] biliter. Chron. Angl. Th. O[...] bourne pag. 8. *E quibus* (Re[...] *a Verisimili plures vi et armis* [...] *sanguine successerunt.*

VERISMATA, perperam pro [...] *rismata*, in Statutis Eccl. V[...] inter Conc. Hisp. to. 3. pag. [...] vbi referuntur versus de [...] Quatuor Temporum, quos [...] re licet ex iis qui in voce *Q[...] Tempora* laudantur.

VERITAS. (1) Depositio tes[...] *redictum* IC. Anglis, *Verité*. [...] suetud. Insularum tit. 1. art. [...] Libertates vrbis S. Desiderii [...] pania an. 1228. *Quicumque [...] dederit, vel quicunque [...] siue feodum habuerit, licet [...] tum venire noluerit, Veritatem [...] sicut praesens habere debet.* [...] *Si Scabini a domino, siue [...] domini submoniti falsum [...] re judicium fecerint, Veritate [...] norum de Ypra dominus eas [...] cere poterit, etc.* (2) Inq[...] judiciaria, Gall. *Enquête*; item, [...] tessus proborum hominum ad [...] piendas quorumlibet querelas. [...] suet. Furnenses ex Tabul. Au[...]

lui in alterius aqua captus fuerit piscando, emendabit Comiti tres libras, et debet adduci ad justitiam, et rethia et omnia instrumenta ejus erunt illius qui eum cepit, et inde debet fieri Veritas in communi Veritate de his qui capti non fuerint. Qui viam ecclesiae . . . foderit vel artauerit, et super hoc conuictus fuerit per Veritatem, emendabit Comiti tres libras. Ibidem: Tres Veritates generales . . . debent in quolibet anno fieri de omnibus forefactis trium librarum. Praeterea quolibet anno fiet Veritas libera, si Comes vult habere, de omnibus forefactis. (3) Ius, priuilegium; praecipue dicitur de Bonis propriis. Sententia arbitralis inter Aquens. Archiepisc. Capitulumque et Monachos S. Caesarii an. 1221. ex Schedis Praef. de Mazaugues: Stipulantis seruare Veritatem diocesis in tota causa. Concilium Coyacense Hispanicum an. 1050. can. 9. Praecipimus, ut triennium non includat Ecclesiasticas Veritates: sed vnaquaeque Ecclesia, sicut Canones praecipiunt, et sicut Lex Gothica mandat, omni tempore suas Veritates recuperet et possideat.

[V]ERITVS, Verecundus. Vita S. Eustasii tom. 3. Mart. pag. 786. Quam cum vidisset, sciscitatus est, vtrum juuenilibus animis ad cultum diuini timoris aspiraret. Quae affata, et tenera et Verita aetas, ait se paratam esse sacris praeconiis obtemperare.

[V]ERIVM, idem quod infra Vieria 2. V. in hac voce. Charta an. 1227. ex Tabul. Corbeiensi: Quicumque habuerint molendina et Veria in dictis pasturagiis ad stagna facienda de cespite poterunt accipere.

[V]ERJVTVM, a Gall. Verjus, Omphax et Omphacium. Statuta Collegii Narbon. ann. 1379. apud Lobinell. to. 5. Hist. Paris. p. 670. col. 2. Item nullus . . . agrestam seu Verjutum domus pro priuata necessitate capiat . . . Et agresta seu Verjutum conuertantur ad profectum domus, cujus sumptibus vineae coluntur.

[V]ERMELATVS, VERMELIVS. V. Vermiculus.

VERMELHVM, VERMELLATA. V. mox Vermellum.

VERMELLVM, VERMELHVM, Grani species, Coccum, Gall. Vermillon, vel Graine d'écarlate. Grana Vermelli, pluries in Charta an. 1268. ex Schedis Praef. de Mazaugues. Alia ann. 1379. ex iisdem Schedis: Item habet jura granae Vermelhi, pro quo jure soluitur pro qualibet libra vnus denarius, et ipsi homines portant vendere vbi volunt. V. infra Vermiculus. VERMELLATA, Tempus quo Vermellum colligitur, in laudata Charta an. 1268. Item dixit quod praeconisatio fit quolibet anno per Arelatem ex parte curiae tempore Vermellatae, quod colligentes granam in dicto Crauo vendant eam.

VERMELLVS. (1) V. in Vermiculus. (2) † Obex, pessulus, in Comput. a. 1446.

VERMEN, pro Vermis, vsurpatur in Vita B. Margaretae de Cortona n. 89.

VERMESCERE, Vermibus consumi. Ratherius Episc. Veron. lib. 1. Praeloq. apud Marten. to. 9. Ampl. Collect. col. 796.

VERMEVM, Vermiculum. Tabulae matrimoniales an. 1468. Habuisse et recepisse in pretio duorum clamidum, . . . vnius chopae parui Vermei dictae Aurora, etc. Id est, rosei coloris. V. Vermiculus.

VERMICATVS, VERMICVLATVS. V. infra Vermiculus.

VERMICVLANS PVLSVS. V. Formicans.

VERMICVLVS, VERMICVLVM, VERMICVLATVS. Vermiculum, in Gloss. MSS. Lana rubra. Papias: Vermiculum rubrum, siue coccineum. Est enim Vermiculus ex siluestribus frondibus, in quo lana tingitur, quae Vermiculum appellatur. Mox: Vermiculum, tinctura similitudine vermis. Alibi: Rufa, rubra, vermicula. Gloss. Graec. Lat. MSS. Κόκκος, τὸ βάμμα, Vermicla, hoc coccum. Editae habent, Verminculа, et τὸ abest. Alibi: Rufa, rubra, vermicula. Geruasius Tilleberiensis MS. de Otiis Imperial. Decis. 3. c. 57. In Regno Arelat. et confinio maritimo est arbor,

bor, cujus sarcina pretium habet 12. *nummorum Mergoriensium: ejus fructus in flore pretium facit* 50. *librarum, ejus cortex ad onus vestis pretium habet* 5. *solidorum. Vermiculus hic est, quo tinguntur pretiosissimi Regum panni, sive serici, vt examiti, siuè lanei, vt scarlata. Et est mirandum, quod nulla vestis linea colorem Vermiculatum recipit, sed sola vestis, quae ex viuo, animanteque, vel quovis animato decerpitur. Vermiculus autem ex arbore ad modum ilicis et quantitatem dumi pungitiua folia habente prodit ad pedem, nodulum faciens mollem ad modum ciceris, aquosum, et cum exterius colorem habeat nebulae, et roris coagulati, interius rubet, et cum vngue magistraliter decerptus, nec tenui rupta pellicula humor inclusus effluat, postquam exsiccatur, corio includitur: cum enim tempus solstitii aestiui aduenerit, ex se ipso Vermiculos generat, et nisi coriis subtiliter consutis includerentur, omnes fugerent, aut in nihilum euanescerent. Hinc est, quod Vermiculus nominatur, propter dissolutionem, quam in vermes facile facit ex natura roris Madialis,* (Maii) *a quo generatur: vnde et illo tantum mense colligitur, arbor autem Vermiculum generans vulgo Analis nuncupatur.* V. Ioan. Ruellium l. 2. de Nat. stirp. c. 136. VERMILIVM, eadem notione. Charta an. 1073. ex Tabul. S. Victoris Massil. VERMICVLATVS, Coccineus, Gallis *Vermeil.* Aimoinus lib. 3. Hist. Franc. c. 91. *Tunc si placebit, ego et tu Vermiculatis adoperti vestibus inter conserta congrediamur agmina.* Vbi Fredegarius in Chron. c. 25. *Induamur vterque ego et tu vestibus Vermiolis, etc.* Expressit Gallicum *Vermeil.* VERMELATVS, in Comput. an. 1244. ex Biblioth. Reg. VERMELIVS, VERMILIVS, in Charta Rudesindi Episc. inter Conc. Hispan. to. 3. p. 181. VERMELLVS, in Testam. Beatricis de Alboreya ann. 1367. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1523. VERMICVLATVS, Latinis, quasi *vermiculis* variatus vel distinctus. Will. Brito in Vocab. et Ioan. de Ianua: *Vermiculatus,* [illegible] *et variatus: tractum est a vermicu*[illegible] *qui rodentes ligna arationculas ibi* [illegible] *ciunt varias et distinctas, et quasi modum vineae conducuntur.* Gi[illegible]bertus Episcop. Londinensis in C[illegible]tica Canticor. cap. 1. n. 10. *Ver*[illegible]*culatas, id est, more vermium ex*[illegible]*ratas.* VERMICATVS. Stat[illegible] Ord. Praemonstrat. dist. 4. c. [illegible] *Sellis quoque Vermicatis fraenis,* [illegible] *ctoralibus, calcaribus superfluitat*[illegible] *habentibus, non vtantur.*

VERMILEVS, Rubeus, purpure[illegible] ex Italico *Vermiglio,* et Gall. *Ve*[illegible]*meil.* Chronicon Pisanum ann. 11[illegible] apud Murator. to. 6. col. 169. [illegible] *nota, quod Papa, quando Pisan*[illegible] *runt Majoricam, suis omnibus P*[illegible] *nis dedit vexillum Vermileum.* [illegible] *Vermiculus.*

VERMILIVM, VERMILIVS. V[illegible] *Vermiculus.*

VERMINATVM, σκωληκιασις, [illegible] Gloss. Lat. Gr. edit. melius in [illegible] germ. *Vermiculatum.*

VERMINCVLA. V. in *Vermicul*[illegible]

VERMIS-CANIS, Scrofularum [illegible] tassis species aliqua, vel Herpes, [illegible] Teutonice 𝔥𝔞𝔞𝔯𝔴𝔲𝔯𝔪, id est p[illegible] rum vermis dicitur. Ita Bolland[illegible] ad Vitam S. Parisii tom. 2. Iun. pa[illegible] 485. *Venetus item alius nobilis* [illegible] *vir cum vxore, infirmitate ill*[illegible] *vulgo Vermis-canis dicitur,* [illegible] *gutturâ corrodebatur, etc.* VERMIS-CANIS, eadem notione. Sta[illegible] Pallauic. lib. 2. cap. 14. fol. [illegible] *Statutum est et ordinatum est,* [illegible] *si quis dixerit alicui, nascatur* [illegible] *Vermus-canis, etc.* Italis *Verm*[illegible] Scabiei species, Gall. *Farcin.*

VERNA, modus agri; nisi sit La[illegible] aluis consitus, a Gall. *Vern,* [illegible] nus; v. *Vernagium* et *Vern*[illegible] Tabular. Abbat. Dalonensis [illegible] mouicib. fol. 3. *Totum ex* [illegible] *quod habebamus, vel requirer*[illegible] *ramus in Verna de Dalones.* Et [illegible] 7. *In Verna, quae est de mansi* [illegible] *Vernoil.* Rursum fol. 19. *Dem*[illegible] *etiam eis la Verna de stagno vsque a*[illegible] *terram illam, etc.* V. *Vernia.*

VERNACELLVS, *qui suscitat per* [illegible] *festos,* Gloss. Isidori. Vbi legend[illegible]

lustrat. Ex vernaculus. La Cerda vero scribit: *Qui lustrat per dies vernos.*

VERNACHIA, VERNACIA, Vini species: *Vernacium*, Petro de Crescentiis lib. 4. cap. 4. cujus Interpreti *Vin de-Garnache* dicitur. Academicis della Crusca: *Vernaccia, spezie di vino bianco.* Skinnerus in Etymolog. Anglic. *Vernago, genus vini dulcioris et gratissimi, credo sic dictum quasi Veronaccia, ab agro Veronensi in quo optimum ex hoc genere vinum crescit.* Litterae ann. 1345. tom. 2. Hist. Dalph. p. 519. col. 1. *De Vernachia* II. *somat. val.* XXVII. *flor. De muscadello* IIII. *som. val.* XIII. *flor.* Statuta Vercell. lib. 4. fol. 95. vo. *Item statutum est quod nullus in ciuitate vel districtu Vercellarum audeat vel presumat vendere vel vendi facere vinum, Vernacie, malvaxie, decreti, vel alterius generis vini, etc.* *Vernacia*, in Conuent. ciuitatis Saonae an. 1526. *Vernacinum vinum*, apud Murator. to. 12. col. 1038. ex Gualuaneo Flamma. V. *Garnachia* 2.

VERNACVLA TERRA, Proprietas, alodis. Charta Alamannica 36. Goldasti: *Quapropter Vernaculam juris mei terram eam in loco nuncupanti, quod dicitur Peteinvillare, quantum mihi Deus donauit, et parentes mei in hereditate dimiserunt, trado Allidulfum, cùm omnia mea, cum agris, cum pratis, etc.*

VERNACVLVM, quidquid domi nascitur, *domestici fructus, res, quae alicui nata est, et jam non emit.* Ita hanc vocem interpretatur Anianus in l. 3. Cod. Th. de lustrali collatione, vbi Iacob. Gothofredus.

VERNAGIVM, Alnetum, locus alnis consitus, apud Dombenses et Lugdunenses, quibus alnus, Gall. *Aune, Verne* dicitur. Terrag. Humberti de Villars domini du Chatelard an. 1391. *Tenet quatuor bicheratas Vernagii.* V. *Verna*, et *Vernetum.*

VERNALE, Instrumentum piscatorium, retis species. Charta Otton. Comit. Burgund. ann. 1281. apud Perardum: *Eis concedimus et donamus perpetuo piscariam liberam in ripariis de Lupa et de Clogia altè et basse pro voluntate sua, ad Vernale, . . . et ad alia omnia genera ingeniorum.* f. pro *Vernale.* V. *Vertebolum* et *Veruilium.*

VERNALIS, Vernaculus, seruus. Charta ann. 1288. ex Tabul. Archiep. Auxit. *Accepit dominus abbas à praedictis hominibus centum solidos, et sex Vernales ad construendum molendinum.* V. *Vernulitas.*

VERNARE. (1) Florere. Acta S. Cassiani apud Illustr. Fontanin. in Antiquit. Hortae p. 347.

Prosapia Vernas gestorum, et
simplicitate refulges.

(2) Canere, vt ex verborum serie colligitur, in Actis S. Petri Caelestini PP. tom. 4. Maii pag. 423. *Et ecce turba magna angelorum circa se erat ita aperte vt videretur ei quod vigilasset, et in ore cujusque illorum erant rosae rubeae, et cum illis rosis Vernabant delectabiliter nimis; ita quod postquam excitatus fuisset a somno, cantum illum audierit per tantum spatium quo posset dici Pater noster.* (3) ✝ Munire, instruere, in Stat. 1320.

VERNARIA. V. infra *Vernia.*

VERNARIVM, Vernum tempus. Gerardus Marchetus Episc. Castrensis Epist. 112. *Steti Parisiis per menses aliquot, vbi resumpsi lectiones magistrales vsque ad Vernarium.*

✝ VERNAZOLA, vini species, i. q. *Vernachia.* Acta SS. t. 2. Aug. p. 585.

VERNEDVM, vt *Vernetum.* V. ibi.

VERNEMETIS, Gallica lingua veteri, *fanum ingens*, inquit Fortunatus lib. 1. Poem. 9.

VERNERIA, vt *Vernia.* V. in hac voce.

VERNETVM, VERNEDVM, f. idem ac *Vernagium*, alnetum. Tabularium Monasterii S. Andreae Viennens. *Ego Sierannus vendo Lunam campum cum Vernetum salicetum in se tenente juris mei, qui est in Castolatis, etc.* Alia habet *in campis, et salicetis, et Vinetis, juris nostri, etc.* Alibi: *Vnum curtillum ante januas positum, et tres diuturnas de terra,*

terra, Vernetum in dextra, et in sinistra parte positum ad aedificationem domorum habitantium in servitio praedictae Ecclesiae. Acta Capitularia Eccles. Lugdun. an. 1347. fol 126. v. *Item super quodam Verneto, etc.* Charta alia Ermengardis Comitissae Ceritan. an. 893. in Append. ad Capitul. Baluziana n. 127. *Verdegariis, Vernedis, boscalis, siluis, garricis, etc.* Terrag. Bellijoc. *Super quodam Verneto continente sex bichonatas seminis vel circa.* Ibidem: *Iuxta brossiam seu Vernetum Anthonii de Crey.* Testam. Stephani II. Aruern. Episc. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. novae edit. col. 73. *Cum pratis, cum vineis, cum campis, cum siluis, cum farinariis, cum furnis, cum Vernedis, cum aquis, etc.* Vbi *Verneda* a *vineis* distinguuntur.

VERNIA, VERNIARIA, VERNARIA, idem videtur quod *Vernetum*, Alnetum. Charta fundat. Monast. S. Hippolyti Verniensis in pago Ruthen. an. 943. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 75. *Villa mea quae dicitur illa Vernia.* Infra: *Ad monasterium construendum in illa Vernia.* V. *Verna.*

✝ VERNIACVM, I. q. *Vernetum*, in Ch. a. 1340.

VERNICIVM, Liquata juniperi lacryma, Gall. *Vernis.* Vita B. Lidwinae tom. 2. April. p. 300. *Sed quasi oleo vel Vernicio linita fuisset, tanto splendore et recenti albedine radiabat, vt etc.*

✝ VERNICVS, vernaculus, familiaris, domesticus: t. 11. Gall. Christ. p. 220.

VERNIFICVS, Vernus. Vita MS. S. Wenwaloei fol. 119. vo. *Floribus Vernificis redoluerat, etc.* V. *Vernarium.*

VERNVLITAS, Famulatus. Vita S. Dunstani tom. 4. Maii pag. 358. *Quando debitas suae Vernulitatis horas, ceterasque Missarum celebrationes Christo Domino soluere consuisset.* Hroswitha Monialis in Panegyr. Ottonis M. Imper.

Ex quibus Henrico quaedam per mente benigna
Denonit Regis fratri jus Vernulitatis,
Pars Ezerhardo Comiti studiis famulandi.

Papias: *Verna, seruus in domo natus: vernula, seruus domi genitus vel nutritus.* V. *Vernalis.*

VERNVM. (1) Ver, Vernum tempus. Regula S. Fructuosi c. 6. *Verno vel aestate dicta Prima, commoneantur Decani a Praeposito suo, quale opus debeant exercere.* Regula Magistri c. 32. *In Verni vel aestatis tempore, etc.* (2) Vas coquinarium. Litterae Henrici IV. Reg. Angl. an. 1405. apud Rymer. tom. 8. pag. 384. *Quinque patellas, tres cacabas aereas, quatuor pelues, ... quatuor Verna ferrea, etc.* Inuentar. ann. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus sex Verna siue asta ferri.* Vtrobique legendum videtur *Veru.*

✝ VERNVS, alnus, Gall. *Verne.* Ch. a. 1377. V. *Verneda.*

VERONES. Aurelius Victor in Commodo: *Immiti prorsus feroque ingenio, adeo quidem vt gladiatores specie depugnandi crebro trucidaret: cum ipse ferrum objectum Veronibus plumbeis vteretur.* Vbi legendum videtur *ad ferrum, etc.* Adeo vt *Verones* fuerint species pectoralis, a quo ictus exciperet. Vide conjecturas virorum doctorum apud Schottum. Huc etiam spectat Brito Armoric Philipp. lib. 10. de Obsidione Nannetica:

Audacesque viri quos illa Britannia gignit
Obdere vel leniter extrema tegula curant,
Ejus in occursum potius in Verone retecto
Egressi pugnam committere graviter audent.

Vitiosum carmen hic aduertere est cum Spelmanno, nisi Enniano more *S* forte elidatur.

VERONICA, Romanis appellatur tabella, in qua Christi Domini, pergentis ad Crucis supplicium, ...

miraculo expressa effigies effórmatur, quae asseruatur et colitur Romae in Ecclesia S. Petri. Voce, vt quidam volunt, formata ex *Vera Icon.* Clemens IV. to. 2. Epist. 484. an. 1268. *Quid enim superest, nisi vt ipsa Veronica cum Apostolorum capitibus transportetur, et vrbs toto spoliata thesauro, confusionis induta diploide, habeat in aeternum quod lugeat.* Nicolaus IV. PP. an. 1290. *In ea namque basilica sui pretiosissimi vultus imaginem, quam Veronicam fidelium vox communis appellat, in singularis amoris insigne tribuit venerari, etc.* Sed et alios Pontifices Clementem VI. VII. VIII. Gregorium XIII. etc. hanc tabellam, seu potius sudarium eo nomine appellasse auctor est ex Iacobo Grimaldo Bzouius in Annal. Eccl. an. 1216. num. 16. De S. Veronica integras disputationes instituerunt praeter Baronium an. 34. num. 138. vir singularis eruditionis Godefrid. Henschenius 4. Febr. Franciscus Quaremius lib. 4. Elucidar. Terrae Sanctae, peregr. 6. c. 14. §. 4. et seq. et Bzouius an. 1216. num. 15. et seqq. VERONICA, Imago tabellam praedictam repraesentans. Comput. ab. an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 275. *Pro tribus Veronicis magnis et sex paruis, taren. 1. gran. x.* VERONICAM appellatum Ciborium antiquae basilicae Vaticanae videtur scribere Nicolaus Alemannus in Dissert. de Leteranensibus parietinis p. 40.

VEROSVS, *Plenus veritate: Verositas, veritas.* Vgutio. Mart. Capella lib. 4. *Argumentum Verosae assertionis.*

VERPIRE, Possessionem rei alicujus dimittere. Charta an. 1145. apud Calmet. tom. 2. Hist. Lothar. inter Probat. col. 324. *Pratum vnum quod habebant apud Vesusc-villam nostram nobis dederunt et sine tenus Verpierunt.* Hinc

VERPITIO, Rei possessae dimissio, in Charta inter Instr. to. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 121. Vide *Guerpire.*

VERPVS, δεῖλος, καὶ ὁ μέσος δάκτυλος, in Gloss. Lat. Gr. V. Salmas. ad Hist. Aug. pag. 129.

VERQVERIA. (1) Locus alendis *verbicibus* idoneus. V. in *Berbix* 1. (2) † Idem ac *Vercheria* 1. Glossar. Prouinc. Lat. Ms. (3) † Septum ex *verguis* s. virgis ad intercipiendos pisces, in Ch. a. 1299.

VERRA, Bellum, pro *Werra.* Chartul. SS. Trinitat. Cadom. fol. 45. vo. V. *Guerra* et *Vera* 2.

VERRACHIVM. Nauticum instrumentum. Acta S. Raynerii tom. 3. Iun. pag. 464. *Et tunc non potuerunt retrahere anchoram nisi cum Verrachio, quando ibi cessauit tempestas.* V. *Varochium.*

† VERRAE, VERRVLAE, scopae, in Tract. Ms. de re milit.

VERRECVLVM, diminut. a *Veru,* Sagittae acumen, Gall. *Pointe.* Andr. Billii Hist. apud Murator. tom. 19. col. 29. *Rejecta ob oculos galeae specula, mox sagittae (quam vulgo verretonum nominamus) Verreculo per eum locum ictus cecidit.*

VERRERE. (1) Mittere. Gloss. Gr. Lat. ἐπάγω, *abduco, Verro, deduco, perduco.* Vita S. Eigilis saec. 4. Bened. part. 1. pag. 248.

Haec vbi dicta essent, Verrat fraterna potestas
Fratres ac socios proprio de corpore lectos,
Qui cum patre simul nouiter seniore recepto
Regis ad eximii super hoc decreta recurrant.

(2) VERRERE, VERRIFICARE, Terram versare, quod faciunt porci, et *verres.* Statuta Willelmi Regis Scotiae cap. 24. *Si porci Verrant pratum alienum, dominus illorum tenetur omnes Verrificationes implere frumento.*

VERRERIA. (1) Vitri officina, Gall. *Verrerie.* Charta an. 1338. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 363. col. 1. V. *Vitreria.* (2) VERRERIAE, Laminae vitreae quae fenestris objiciuntur, Gall. *Vitres,* olim *Verrieres.* Charta S. Ludouici ann. 1245. pro fundat. S. Capellae apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. pag. 121. col. 2. *De ipsis obuentionibus et oblationibus Verrerias ejusdem capellae*

pellae refici et reparari volumus quotiens opus fuerit. V. *Verrinae* et *Vitrinus*.

VERRERIUS, qui vitra operatur et vendit, Gall. *Verrier*. Charta ann. 1309. tom. 1. Hist. Dalph. p. 97. col. 2.

VERRES, Porci masculi, quos Franci *Verrats* dicunt. Epistola Bartholomaei Monachi Fusniacensis, qui Episcopus Laudunensis fuerat, ad Conventum Remensem ann. 1158.

VERRETONUS, VERRESTONUS. V. *Veretonus*.

VERRIA, f. Locus vbi verres nutriuntur; vel idem quod *Vernia*, quomodo etiam fortassis legendum est. Recognit. antiq. ex Regesto *Probus*. fol. 59. *Petrus Veters tenet de Comite casale domus suae et Verriam, et debet inde* III. *solidos censuales*.

VERRICULATOR. Papias MS. Bituric. *Delictus*, *Verriculator*.

VERRIFICATIO. V. *Verrere* 2.

VERRINAE, vt supra *Verreriae*. Comput. ann. 1202. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. pag. CCII. col. 2. *Evrardus capellanus*, *pro Verrinis capellae*, LV. *sol.*

VERRINUM, Terebellae species, vt videtur, Gall. *Vrille*; nisi sit Sagitta, jaculum, *Verrina* quippe Italis ea notione nuncupatur. Ogerii Panis Annal. Genuens. apud Murator. tom. 6. col. 402. *Quidam latro venit Ianuam . . . et taliter se misit nocte in crates Dominicae crucis*, *custodibus S. Laurentii ignorantibus*, *quod capsam in qua erant repositae cruces cum Verrinis perforavit et ipsas cruces de civitate portavit*. V. *Verrubius*.

VERROLUS, a Gall. *Verrouil*, Pessulus. Reparat. factae in Senescallia Carcassonae an. 1435.

VERRUBIUS, Papias: *Marra*, *terebrum*, *id est Verrubius*. V. *Veru*.

VERRUS, pro Verres, porcus masculus, in Leg. Salica apud Eccardum pag. 145. *Si quis Verrum furaverit*, *etc.* Tabul. SS. Trinitat. Cadom. fol. 26. vo. *Scrofae* XXIV. *Verri sex*, *etc.* Charta Caroli Regentis an. 1358. ex Bibl. Reg. *Item viginti solidos annui redditus in quibus domino Regi tenetur quolibet anno in festo Paschae abbas de insula pro suo Verro*.

VERSADURA, Eluuies, effluvium, Provincialibus. Regest. *Columba* ex Schedis Praef. de Mazaugues: *Possunt recipere Versaduras et escolilius resclausae vel bedalis*.

† VERSAGIUM, i. q. *Usagium*, jus vtendi foresta, f. *versandi* h. e. evertendi s. incidendi arbores. Ch. MS. a. 1404.

VERSALITER. Thwroczius sub ann. 1342. *Hujus mundi decus et gloria . . . semper variando Versaliter et que caduce se protendens in nihilum tanquam aqua decurrens incedit*. Id est, Inconstanter. V. Vossium lib. 4. de Vitiis serm. c. 36.

VERSANA. (1) Aruernis, *Verse*, Terra proscissa, ager de novo ad cultum redactus: aliis *Versane* et Terra in colle sita: denique *Versane* vocant nonnulli terram Aquilonj adversam. Tabular. Camalar. dioec. Anic. *Donaverant R. Roberto quandam vineam sitam subtus hortos et unam Versanam in Cumbas*. Charta apud Stephanot. Antiquit. Lemovic. part. 1. pag. 704. *Dedit etiam Versana de gran; . . . . in alio loco pratum del Martineze*. *Versene*, apud Xantones. V. *Verseria*. (2) † Tempus, quo agri proscinduntur, Gall. *Varxenne*, *Verseret*, *Versene*. Ch. MS. a. 1242. (3) † Ager proscissus et nondum satus. Ch. E. Roger. episc. Laudun. (4) † Mensurae species, Gall *Versane*. Ch. MS. a. 1238.

VERSARE. (1) Gall. *Verser*, Evertere. Vita S. Bonae tom. 7. Maii pag. 163. *Quaedam devota femina urceolum olei . . . ante ejus altare portavit: quem cum clericus . . . . inconsiderate pedibus impulisset, pluribus videntibus est urceolus ipse Versatus ad terram*. (2) Pro Versari, in Charta S. Rudesindi inter Conc. Hispan. tom. 3. pag. 180. *Denique reminiscens ea in quibus ab ineunte aetate Versavi*. (3) VERSARI vinum dicitur, quod corrumpitur, Petro de Crescentiis lib. 4. cap. 38. *Qualiter possit provideri, ne vinum Versetur*. Vbi Gallicus Interpres vetus:

ʒs: *Comme on peut remedier a ce, ...i le vin ne se tourne, ne corrompe.*
...RSARIUS, i. q. *Versana* 2. Charta Communiae Clarimontis an. 1248. ...ter Ordinat. Reg. Franc. tom. 5. pag. 600. art. 12. V. alia notione ... *Versus.*
...RSATILIS GLADIUS de quo Gen. 3. versu ult. exponitur in Glossis Biblicis MSS. Anonymi ex Bibl. Reg. *utrobique secans vel aptus ad ...sandum et tollendum cum Deus ...llet.* Consule Interpretes.
...RSATIM, Vice versa. Constitutio Chlotarii Regis an. 560. c. 6.
...RSCHAT. V. supra in *Ghescot.*
...RSCHINGA. Notitia an. 1159. in Tabulario Monasterii S. Bertini: *Dait Waltero de Ekas . . . . pro banuerc 4. sol. . . . infra Kl. Maii, ... Kal. Augusti 2. sol. pro expeditione, in festo S. Michaelis 2. pro Verchingis, in festo O. SS. 5. sol. pro ...ssement, etc.* Videtur idem quod *...riscinga.* V. in hac voce.
...RSERIA, Aratio, actio terram ...ersandi. Charta Roberti Laudun. Episc. ann. 1210. ex Tabul. S. Remigii Rem. V. *Versana.*
...RSETUS, Versiculus, Gall. *Verset*, non semel in vet. S. Iuliani Brivat. Rituali MS. V. *Versus.*
...RSIBILIS, Mutabilis. Victorinus apud Baluz. tom. 4. Analect. pag. 164. *Versibiles enim qualitates et ...xta hoc μὴ ὄντα.*
...RSIBILITAS, Mutabilitas, inconstantia. Vtitur Eulogius Cordub. lib. 2. c. 15. et in Epist. ad Aluarum, qua illi Memoriale Sanctorum mittit.
...RSICANORUS, Poeta, vt mox *Versidicus.* Chron. Noualic. lib. 2. cap. 7. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 704.
...VERSICULARIUS, qui versus in officio diuino cantare debet. Stat. ...ss. S. Vict. Paris.
...RSIDICUS, Poeta. *Versificus,* apud Fab. Victorinum in 1. Rhetoric. Ciceronis.
...RSIFICARE, Psalmos antiphonatim canere. Ordinarius Ecclesiae Rotomagensis MS. in 4. feria majoris hebdomadae: *Quo (igne) benedicto, redeant ad chorum Versificando: Dominus illuminatio mea, etc.*
VERSIFICI PSALMI. V. *Psalmi plebei* in *Psalmus.*
† VERSILARE, psalmos alternatim canere, Gall. olim *Verseller.* Reg. visitat. Odon. archiep. Rotomag.
VERSILIS, qui vertitur, qui redit. Hymnus vet. de S. Germano Autiss. *Sublime festum seculis, indicit annus Versilis, etc.* Occurrit apud Mart. Capellam lib. 4. pro eo qui facilis est ad vertendum.
VERSIM, Aduerso vultu, vel Alternis vicibus. Pontificale antiquissimum: *Scola vero forinsecus cum Episcopo stans totum psalmum cum antiphona Versim decantet.*
VERSIPELLO. Gloss. Gr. Lat. *Versipello*, χαμαιλέων. In Lat. Gr. *Versipellio*, χαμαιλέων καὶ λυκάνθρωπος.
VERSORIUM. (1) Instrumentum rusticum quo terra versatur. Statuta Castri Redaldi lib. 1. fol. 17. *Statuimus et ordinamus quod nulla bestia aratoria, plaustra, aratra vel Versoria, ligones . . . possint vel debeant robari, depraedari vel pignorari, etc.* (2) VERSORIUM, *a verso, id est, Scopae.* Goclenii Lexicon Philosophicum.
VERSUM, ἄχρις, in Gloss. Lat. Gr. in MSS. additur, *vsque.*
VERSUS. (1) VERSUS APERTIONIS, in Regula Magistri c. 44. Psalm. *Domine, labia mea aperies, etc.* Amalarius lib. 3. de Eccl. Offic. c. 9. *In nocturnali officio dicimus primo, Domine, labia mea aperies, etc. Deinde sequitur Gloria.* VERSUS CLUSOR, qui dici solet in clausula Officii Ecclesiastici, qualis hodie *Benedicamus Domino*, in eadem Regula Magistri cap. 37. VERSUS, nude dicitur Gratiarum actio post mensam, in Vita S. Odonis saec. 5. Bened. p. 193. *Finis lectionis cum reuocauerat ab excessu . . . . Versu dicto pro negligentia satisfacturus abbati, etc.* VERSUM PERDERE dicebantur Monachi, cum ad Refectorium tardius venerant, primusque aut secundus vel tertius orationis versus jam dictus esset, in libro Vsuum Ordinis Cisterciensis c. 109.

216.

116. in Institutionibus Rainardi Abbatis Cisterciensis c. 63. in Instit. Capituli General. ejusdem Ordinis, distinct. 6. c. 6. dist. 14. c. 13. quo casu poenitentiae seu *veniae* obnoxiae erat. De *versu refectionis*, agit idem liber Vsuum Cisterc. c. 121.

VERSARIVS, Liber Ecclesiasticus, continens *Versus*, qui canuntur in Ecclesia. Necrologium Ecclesiae Parisiensis 10. Kal. Aug. *Dedit nobis . . . psalterium cum hymnis, duos troperios, duos Versarios, etc.* (2) Constitut. 2. Iustiniani de confirm. Digest. *In centum quinquaginta pene millia Versuum totum opus consummantes et in septem partes eos digessimus.* Vbi *versus* membra orationis integra siue periodos Duarenus intelligit: alii cum Contio lineas interpretantur. (3) Prologus Defensoris Mon. in lib. Scintillar. apud Mabill. to. 2. Annal. p. 704. col. 2. *Sicut nauiganti portus, ita et mihi Versus fuit optabilis.* Operis conclusio indicatur, nisi me fallo: vsus quippe erat opera versu aliquo concludere. (4) VERSVS, praepos. pro aduersus. Chron. S. Petri Viui apud Acher. to. 2. Spicil. p. 753. *Inuenerunt eum* (Regem Franciae) *variis militiae bellis implicitum, scilicet Versus Regem Anglorum, etc.*

VERSVTVS, *Peruersus*, διεϛραμμένος, in Gloss. Gr. Lat. vbi Lat. Gr. MSS. habent *Peruersor*.

† VERTA, vox Italica, retiaculum. Acta SS. t. 3. Aug. p. 307.

VERTAGVS, Canis species. V. supra in *Canis veltris*, col. 89.

VERTARPES, Morbi genus. Epist. an. 1221. de Mirac. S. Hugonis Abbat. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 888. *Laetitia mulier jurata dixit, quod cum morbo qui dicitur Vertarpes miserabiliter laboraret, ad tactum manus domni Hugonis abbatis Bonaeuumvallium, apud Viennam per Dei gratiam est sanata.* V. *Vermis-canis*.

VERTEBOLVM, VERTVOLVM. Pactus legis Salicae tit. 27. §. 14. *Si quis statuam, aut tremalum, vel Vertebolum de flumine furauerit, etc.* Lex Salica tit. 29. §. 32. habet *Vertuolum*, in edit. Baluzii *Vertiolum*. Vbi interpretes genus retis esse aiunt, quod Normanni *Verv*[...] Latini *Verriculum* vocant: alii in[...]strumentum, quod voluendo [...]tur, ad hauriendum aliquid. Vid. *Vertibulum*, et *Vernilium*.

† VERTELLA, quarta pars jugeri[...] a Germ. Viertel. Math. not. Syl[...]log. epist.

VERTELLVM, vel VERTELLVS, [...] Anfractus. Gall. *Détour*. Inquisit. an. 1268. ex Schedis Praes. de Ma[...]zaugues: *Et à S. Gabriele* [...] *Vertellum de Maguella, ...* [...] *dicto Vertello de Maguella* [...] *batur etc.* Leg. forte *Vercellum*. V. in hac voce.

VERTENARIVM. Charta Thom[...] Regis Manniae an. 1055. in Mon[...] Anglic. to. 1. p. 718. *Cum piscar*[...] *braciniis, consuetudinibus,* [...] *et Vertenariis.*

† VERTEOLVS, globus, qui ad ex[...]tremitatem fusi additur, vt facilius vertatur. Acta SS. t. 1. Aug. p. [...]

VERTERE. (1) Mutare. Domesday tit. *Wirecestre: Quando moneta* [...] *tebatur, quisque monetarius dabat* [...] *solidos ad Londinum, pro cuneis* [...] *netae accipiendis. Vertir et* [...] *en autre obeissance*, in Litteris [...] 1372. to. 5. Ordinat. pag. [...] (2) VERTENTES CAVSAE, [...] reapse coram judicibus agitur[...] Libertat. villae de Podio-Mirol[...] 1369. inter Ordinat. Reg. Fr[...] tom. 5. p. 313. *Concedimus* [...] *presentium, de gratia speciali,* [...] *. . . causas coram dictis bajulo,* [...] *sulibus aut quatuor probis,* [...] *qua curia eorumdem, incept*[...] *Vertentes, ad se aduocare* [...] (3) † Gressus versus aliquem [...] cum dirigere, accedere. Ch. [...] 1250.

VERTEVELLA. V. mox *Vertibella*.

VERTIBELLA, *Forfex medici*[...] Ita Glossae MSS. ad hunc locum Alexandri Iatrosophistae lib. 1. Passionum: *Ex mulsa lauari bonum* [...] *quando molesti humores in aure* [...] *rexerunt, et exit saepius quod in*[...] *et Iatrolabon i. Vertibella facile* [...] *tur.*

ur. VERTEVELLA. Ebrardus tun. in Graecismo c. 12.

Est vectis ferrum longum pariterque rotundum,
Ostia quo firmo, dictum sit a Veho verbo:
At Verteuellas quaedam foramina dicas,
Quod vertuntur in his vectes quecunque feruntur.

:sta Consulum Andegan. cap. 3. 26. *Fecit praeterea aliam absidam . . . cum ostio fusili, quod gumfis et erteuellis, et quatuor clauibus firmabatur.* Haec excerpta ex Heberno Mirac. S. Martini apud Baluz. to. Miscell. p. 169. paulo aliter leuntur: *Gumphiis, et Virteuellis, et uatuor clauibus firmabatur.* VERICVLA, *cardines*, Papiae. *Vertilum et verticillum*, σπόνδυλοι, et φόνδυλος, in Gloss. Gr. Lat.

RTIBILIS. (1) Mutabilis, anio inconstans. Guibertus in Vita ua lib. 1. c. 2. *Quamuis momentatea pulcritudo sit sanguinum instabilitate Vertibilis.* (2) VERTIBILIS EQVVS, Cursor, stradiodronus equus, apud eumd. Murator. tom. 2. pag. 429. col. 2. V. *Campiter.*

RTIBILITAS LINGVAE, Mobilitas, Gall. *Volubilité.* Epistola Iohannis de Monsterolio apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 1420.

RTIBVLVM, idem quod *Vertebra*, vel est *instrumentum, cum quo carbones vertuntur in fornace.* Vgutio. Gloss. Lat. Gall. *Vertibulum, Roüable de fornaise.* Stephanus Episcopus Redonensis in Vita S. Guillelmi Firmati n. 16. *Tunc subito latrunculus veste nudatus propria, sinistra tunicam, et dextra tenens Vertibulum, ad pedes Firmati prouoluitur.* Supra *baculum* appellauit: *Extractam, qua induebatur, tunicam baculo superposuit.* Pro vertebrarum compage occurrit in Mirac. S. Apri apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1023. *Nam et Vertibulorum compages immensum dedere crepitum in restaurando suis locis.*

VERTICALE. Glossae diuinae Hist. MSS. *Cytharim*, Cidarim i. *thyara, Verticale.*

VERTICILLVM. V. in *Vertibella.*

VERTICINARI. Gloss. Gr. Lat. σκοτοῦμαι: *Verticinor, tenebresco.* V. *Vertiginare.*

VERTICVLA, VERTICVLVM. V. in *Vertibella.*

† VERTIFACERE, versare. Terrear. Bellijoc.

† VERTIFOLIVM, pluteus, in litt. remiss. a. 1364.

VERTIGALIS, et VERTIGINALIS BALEA, quae in orbem *vertitur*, et mouetur. V. *Balea.*

VERTIGILENSIS, Trecorensis, Gall. *de Treguier:* Trecorium quondam *Vorganium* est appellatum. Charta Theobaldi Comitis Blesens. ann. 1186. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 627. *Cum in basilicam S. Laumomari conuenissemus Vertigilensis Episcopus et ego Aalyps Comitissa, etc.*

VERTIGINALIS. V. *Vertigalis.*

VERTIGINARE, circumuertere, apud Tertullianum de Pallio c. 3. Vide *Verticinari.*

VERTIGINOSVS, Vertigine laborans, apud Plinium lib. 23. c. 2. Occurrit praeterea apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunsuic. pag. 317. et alios.

† VERTILE, trochlea. Glossar. Lat. Gall. Ms.

† VERTILOGIVM, numella versatilis. Arest. a. 1420.

† VERTILVS, versus, obuersus. Lit. remiss. a. 1386.

VERTIVOLVM. V. *Vertebolum.*

† VERTO, quarta pars librae, in Necrolog. Ms. Argent. V. *Ferto.*

VERTOLENVM, Instrumentum piscatorium. Prouincialibus *Vertoulen*, quod *Nasse* exponitur in Dictionario Prouinciali. Inquisitio an. 1268. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Requisitus cui de Arelate deffenderunt praedictum stagnum, dixit quod Ioanni Arquimbaudo quem pignorauerunt de retibus suis et Vertolenis. Requisitus quot retia abstulerunt ei, dixit quod quatuor sagittas retium et tres duodenas Vercolnerum.* V. *Vertebolum.*

VERTON. V. in *Ferto*.

VERTONICA, *κεςός*, in Gloss. Lat. Gr. Salmasius, cui accedit Rigaltius ad Onosandrum emendat, *ven. tunica*, id est *Veneris tunica*: nisi, inquit idem Rigaltius, legendum sit *Vettonica*, *κεςρὸς*; de qua herba ac voce egit Antonius Musa. Haec in Castigat. Gloss.

VERTRAGVS, VERTRAHA, Canis species. V. *Canis Veltris*. col. 89.

VERTVOLVM. V. in *Verteboluм*.

VERTVOSVS, Virtute praeditus. Oratio habita an. 1471. apud Acher. to. 9. Spicil. pag. 329. V. *Virtuosus*.

VERV, Sipes instar subulae praeacutus. Vetus Inscriptio p. 61. HAEC AREA INTRA HANC DEFINITIONEM CIPPORVM CLAVSA VERVBVS. Charta Chrodogangi Episcopi Metensis, apud Meurissium p. 169. *Cum palis molendinariis et Verubus, etc.* Est etiam VERV, Armorum species. Apud Smaragdum in Grammatica MS. *Veru*, in Glossa superlineari, exponitur *sagitta*. Will. Brito l. 11. Philippid. pag. 232.

> *Mox hastas hastata manus configit in illum,*
> *Quorum cuspis erat longa, et subulae instar acuta,*
> *Et nonnulla velut Verubus dentata recurvis,*
> *Cuspidis in medio vncos emittit acutos.*

Infra:

> *Hic Verubus, cultris alter subularibus, arctas*
> *Scrutatur thorace vias.*

Vbi idem videtur *veru*, quod *βερῦτα*, in Gloss. Gr. Lat. *βερῦτα, εἶδος ἀκοντίυ*, *Canumentum*, vbi forte leg. *cum amento*. *Βηρύτται*, *ῥικτάρια* dicuntur Leoni et Mauricio in Tacticis, locis a Rigaltio indicatis in Gloss. Ioan. de Ianua: *Verutus, quoddam genus pili.* Papias: *Veruti, genus, vbi ferrum est solidum et productum, dicti, quod verubus pugnent.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Verutatus, armez de hastes.* Ammianus lib. 19. *Retectisque gladiis et Verutis.* *Veretioni*, Italis. V. *Veretonus*. *Viratons*, in Chronico Petri IV. Regis Arag. lib. 6. c. 4. *Vir... tons*, Scriptoribus Gallicis, quib... et Broches dicuntur.

VERVDATVS, Veru transuerso c... firmatus, clausus, Gallis, *Verrouil...* S. Augustinus Quaest. 23. super lib. Iudic. *Proinde aut alia clauis du... est, aut tale clausurae genus fu... quod sine claui posset claudi, nec s... claue aperiri. Nam sunt quaedam ... lia, sicut ea, quae Verudata dicuntur.* Malim *Verutata*, vel *Veruclata*, ... ex MSS. restitutum est in vlt. ed... V. *Verutatus* et *Vera* 1.

VERVECARIVS PASTOR, *Ver... cum* seu ouium custos. Charta ... Irminae an. circ. 698. apud Miraeum to. 1. pag. 243. col. 2. V. in *Berbix* 1.

VERVHIA, Salicetum, vt videtur ... Gall. *Saussaie*. Charta Comitis ... Marchiae an. 1406. *Cum omnibus ... singulis ipsius mansi . . . ... bus; arboribus, Veruchiis, cum ... tiis, etc.* Terrarium Apchon... 1511. *Plus vnam saulicam, seu ... ruhe simul contiguis, etc.*

VERVICARIVS, vt *Vervecarius* ... Chron. Noualic. apud Murator. ... 2. part. 2. col. 744. V. *Berbix* 1.

VERVICVNE, Retis species, ... quod *Veruilium*. Charta an. 11.. ex Tabul. Partiniac. apud Se... not. to. 2. Antiq. Pictau. MSS ... 499. V. *Verteboluм*.

VERVILIVM, Retis species, instrumentum piscatorium, Gall. *Vers...* Charta an. 1073. ex Tabular. Monaster. S. Quintini in Insula fol. 1.. *In possessione vel quasi amouendi ... deponendi Veruilia ad alas, et ... magna ingenia a dicto ponte ... sceno, etc.* Infra: *Cum Veruilia ... alas, etc.* Rursum: *Ad com... nassas a foire, ad Veruilia ... et ad saecum tantummodo piscati... runt.* V. *Verteboluм*.

VERVISA, Panni genus, alias *... kets* dictum, anno 1. Ricardi ... Reg. cap. 8. Cowell. et Spelm.

VERVIT, Veritus est. Offic. Mozarab. de S. Pelagio to. 5. Iun. p. ... *Pro quo nec mori timuit, nec ... lari Veruit.*

ᴇʀᴠʟᴀ, diminut. a Veru, Cochlea minor, Gall. *Vis.* Inuenitur. S. Capellae Paris. an. 1376. ex Bibl. Reg. V. *Vicella.*

ᴇʀᴠᴍ, pro Aequum. Acta purgat. Caeciliani apud Baluz. to. 2. Miscell. p. 96. *Non est Verum vt pater astiget filium contra veritatem, etc.* V. Baluzii notas ibid. p. 487.

ᴇʀᴠɴᴅᴠᴍ, Rete. V. *Sagena* 1.

ᴇʀᴠᴛᴀᴛᴠs, *Veru circumactus*, in Glossario Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 200. ex Baldric. Hist. Palaest. V. *Verudatus.*

ᴇʀᴠᴛɪᴠs, Mus Ponticus. Conc. Senon. an. 1480. apud Acher. to. 5. Spicil. p. 626. *Neque foderaturas statui suo non congruentes et maxime minutos Verutios.*

ᴇʀᴠᴛᴠᴍ, Veru, Gall. *Broche.* Inuenitur. an. 1379. ex Schedis Cl. V. Lancelot: *Item duo Veruta ferrea cum pedibus.*

ᴠᴇʀᴢᴀʀɪᴀ, viridarium, Ital. *Verziere.* Murat. t. 5. Antiq. Ital. p. 104.

sᴀɴɪᴏʀ, pro Ignobilior, Gr. ἀσημότερος, apud vet. S. Irenaei interpr. lib. 1. c. 5. num. 4.

sᴄᴀʀɪᴠᴍ. Vita Calixti II. PP. apud Murator. to. 3. p. 420. col. 2. *Aedificauit duas cameras contiguas, cum suo Vestario, quod sub eis fieri fecerat.* f. *Vestiarium.*

sᴄᴇs, ὀλιγόσιτος, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Vescus*, vt in Gloss. Gr. Lat. V. *Vesculentus.*

sᴄʜᴇʀɪᴀ. Ottoboni Annal. Genuens. ad an. 1281. apud Murator. to. 6. col. 356. *Gualterius de Monch Admiratus Guilielmi Regis Siciliae cum maximo stolo de galeis et Vescheriis plurimis cum militibus venit in portum Ianuae.* Vbi Codex alter habet, *Vscheriis*, vt obseruat Muratorius: at legendum existimo *Vsseriis*, quo significantur naues, quibus equi transuehuntur. V. *Huisserium.*

sᴄɪʟɪᴀᴇ, χαῖται φρυγὸς, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius ex Charisio emendat: *Quisquiliae*, χαῖται φρυγάνων.

sᴄᴏᴍɪᴛᴇssᴀ, Gall. *Vicomtesse*, Vicecomitissa, in Charta an. 1212. ex Tabul. S. Martialis Lemouic.

ᴛᴏᴍ. *VI.*

ᴠᴇsᴄᴠʟᴇɴᴛᴠs, *Deliciis et escis plenus, vel vescis*; *Vesculentia, deliciarum vel vescorum copia.* Vgutio. Catholicon paruum: *Vesculentia, Abondance de viandes.* Gloss. Lat. Sangerm. *Vesculentia, Habundance de delices ou viandes. Vescus, menjables ou delicieux à mangier.* Io. de Ianua. *Vescus, comestibilis, vel ad vescendum habilis, vel vescibilis Vel vestus, deliciosus: vnde vesculus, etc.* V. *Festum, etc.*

ᴠᴇsᴅᴠᴍ, Glastum, vt videtur, idem quod *Guaisdium.* Tabul. S. Audoeni Rotomag. inter Probat. Hist. Ebroic. p. 9. *Vniuersas decimas lini, canabi, tertiam partem Vesdi, lanae, agnorum, omniumque minutarum decimarum obuentiones vniuersas.* V. infra *Wesdia.*

ᴠᴇsᴍᴇᴛᴠᴍ, pro *Vesinetum*, vel *Visnetum.* V. in *Vicinus.* Leg. Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 248. *Si vero pars aduersa hanc dilationem esse factam fraudulenter noueris, inquisitio fieri debet de puerperio per homines de Vesmeto, et partus ad visionem multis demonstrari.*

ᴠᴇsᴏ, Felis seu cati species, Gallis vulgo *Putois.* Petrus Venerabil. in Statutis Ord. Cluniac. c. 17. *Ad coopertoria facienda solummodo, sicut hoc magis placuerit, Putesiorum: et iuxta aliorum linguam, Vesonum pellibus vtantur.*

ᴠᴇsᴏɴᴀ, Suessio, *Soissons*, dicitur Paschasio Radberto in Inscriptione libri de Partu B. M. V. quem *venerabili matronae Christi, vna cum Christi virginibus Vesona monastice degentibus* nuncupauit. Quod vocabulum non errore amanuensis scriptum esse probat Mabillonius saec. 4. Bened. part. 2. p. 131. cum ex Codicibus MSS. tum ex tribus locis Expositionis psalmi 44. ejusdem Radberti in quibus reperitur; maxime vero quod Ptolemaeus *Vesones* et Strabo *Vesones* appellant Suessionenses. Consule Mabillonium loco laudato.

ᴠᴇsᴘᴀ. Gregor. Turon. de Vitis Patr. c. 10. *Examen mirabilium atque saeuarum muscarum, quas vulgo*

Vespas vocant, reperit. Atqui vox Latinis cognita: Plinio praesertim lib. 11. c. 21. a quo describitur, sed videtur expressisse vocem vulgarem Wespe, vti Germani efferunt, Gall. *Guespe*. VESPETUM, Locus, vbi vespae abundant. Ioan. de Ianua.

VESPER PRIOR, Peruigilium. Carmen apud Mabill. to. 4. Annal. Bened. p. 287. laudatum, vbi de Notkeri obitu:

Vespere natalis Petri petit astra priore.

VESPERAE, vna ex *horis* Ecclesiasticis, quae sub vesperam dicitur, quam eandem esse cum *Lucernario* volunt viri docti. Vgutio: *Hae vesperae, significat id temporis, in quo pulsatur illud officium: hi vesperi, ipsum officium. Vesperi siquidem cantantur; sed vespere pulsantur. Quidam tamen non distinguunt inter vesperas et vesperos, quantum ad officium*. Caeremon. MS. B. M. Deauratae Tolos. *Alia erunt de omnibus sanctis usque ad Vesperos*. Infra: *Et post Vesperos fit commemoratio de octava S. Martini*. VESPERTINALES, Horae scilicet. Concilium Aquisgran. II. c. 2. can. 9. *Vespertinales quoque in vigilia Paschae melius celebrandae sunt propter laetitiam Resurrectionis Domini, quam dimittenda*. *Vespertinalis Synaxis*, in Ordine Romano, apud Mabill. Liturg. Gall. pag. 109.

VESPERALIS. Charta an. 1157. apud Thomasser. In Biturig. pag. 700. *Promitto enim per fidem meam, quod contra promissa vel aliquod promissorum per me Vesperalium non veniam in futurum*. Manifestus error, pro *vel per alium*.

VESPERATUS, ad vesperam perductus. Acta SS. to. 7. Maii p. 398. *Confestim pluuiae apertis nubibus de coelo descendentes, ingruunt saepe, Vesperato festo. Die iam Vesperato*, apud Solin. cap. 16. *Vesperare*, *Avesprir*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vesperare*, ἑσπερίζω, in Gloss. Lat. Graec.

VESPERI. V. in *Vesperae*.

VESPERIA, Vltimus, vti vocan[t] actus in Vniuersitatibus ad conse[quendam] quendam *Doctoris* dignitatem, se[u] *Disputatio*, quae a Baccalario fi[t] pridie quam *Birreto* doctorali dona[tur], in qua disputent tres Doctore[s] cum eodem Baccalario. Nicola[us] Triuettus in Chron an. 1282. *Pe[r] disputationem, quae Vesperiae appe[l]lantur*. Statuta Facultatis Theolo[gi]cae in Academia Viennensi in Austr[ia] tit. 16. *Post haec Vesperiae Lic[en]tiati secundum modum Parisi[ensem] ... tum, quem hic recipimus, fit ... quod per aliquos dies, ante ... decem vel circa, Licentiatus Vesp[e]riandus in cappa venit una cum ... dellis per domos omnium Magist[ro]rum, et Baccalariorum formator[um] portando eis titulum quaestionum ... tuor, quarum duae disputandae ... in Vesperiis, et duae in aula*, etc.

VESPERIANDUS. V. in *Vesperia*.

VESPERTILIO, *Serotinus*. Glo[ss.] Isid. *Vespertilio*, νυκτερίς, in Glo[ss.] Lat. Gr.

VESPERTINALIS. V. in *Vesperae*.

VESPERUGO, Vesper, tenebrae ve[s]pertinae. Gloss. Lat. Gr. *Vesperu[go]*, ἕσπερος. Vita S. Hugonis Ep[i]scopi Heduensis apud Mabill. ... Bened. p. 99.

VESPETUM. V. in *Vespa*.

VESPILIO, Grassator nocturnus, ... Mirac. S. Cunerae to. 2. Iun. p. 5... *Fuit captiuatus a raptoribus*, ... *cis, Vespilionibus et captiuus* ... *dem ductus in quemdam fluu[ium]*. ... militum specie occurrit in Chro[n.] Astensi apud Murator. to. 11. co[l.] 264. *Quidam Regis Vespiliones*, ... *soldati, de Ast exeuntes iuerunt* ... *Sessellum, et villam intrantes* ... *omnibus spoliauerunt*. VISPILI... eadem notione, apud Rigordum ... 5. p. 51. Vocis origo aperitur ... in *Vispilio* suo ordine.

† VESPRATARE, sub vesperam co[m]medere, in Act. Inquisit. Carcass...

† VESSA, vicia, in Ch. a. 1356.

VESSEIL. Ioannes in Architren[io] lib. 2. cap. 10. *De pota* ...

Ergo vagante cyatho distincto gutture Vesseil
Ingeminans Vesseil, labor est plus perdere vini
Quam sitis, etc.

Vbi ad marginem scriptum *Wirsell*; forte ex alio exemplari, quae quidem ferri potest lectio, qua Gallicum *Versez* exprimitur, i. *funde merum.* *) Idem ac *wesheil*, saluus sis, formula veterum tam salutandi quam propinandi, cui respondet *heil*, *drinkheil*, bibe salutem tuam.

VESSELLA, Vasa, vasarium, supellex. Charta an. 1342. inter Probat. Hist. Sangerm. p. 174. col. 1. V. *Vassella.* VESSELLAMENTVM, eadem notione. Litterae Edwardi III. Reg. Angl. ann. 1338. apud Rymer. to. 5. p. 60. V. in *Vaissela.* VESSELLVM, Pari intellectu, in Litteris Henrici IV. Reg. Angl. an. 1411. ibid. p. 709. V. *Vexelamentum.*

VESSIDA. Computus ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 275. *Pro uno baculo de ebore et Vessidis parvis sex, taren.* III. *gran.* VI. Forte pro *Boscida*, globulus, Gall. *Boulette*, vt paulo ante legitur.

VESSILLVM, pro Vexillum in eodem Comput. p. 276. *Pro vagina lanceae Domini ad apportandum Vessillum ante Dominum et pro una laqueo de seta pro ipso Vessillo, taren.* I. *gran.* XIV.

VESTARARIVS, idem qui *Vestiarius*; qui vestium vel thesauri curam habet. Apud Anastasium p. 99. Candulus *vestiarius*, Desiderii Longob. Reg. in aliis codd. *Vestararius* nuncupatur. *Vestararius* summi Pontificis apud eumdem in S. Hadriano pag. 114. et in Leone III. p. 121. Vbi alii codd. habent *vestiarius*. *Sergius presbyter et Vestararius* ejusdem Hadriani PP. apud Baluz. tom. 7. Miscell. p. 122. *Vestararius Ravennae*, apud Guill. Bibliothecar. p. 114. V. *Vestiarius*. VESTARIAVS, pro *Vestararius*, apud Anast. Biblioth. in Stephano IV. PP. tom. 3. Murator. pag. 190. col. 2. VESTARIVS, idem in Ch. a. 1199.

† VESTATI, i. q. *Vesti*, dignitas Palatina apud Imperatores Byzantinos. Murat. t. 1. Antiq. Ital. p. 36.

VESTERARIA, quae vestium vel thesauri curam habet. Agnelli Pontif. apud Murator. to. 2. pag. 124. *Vir autem in illis diebus in ipso erat Regis palatio fortis nomine Helmegis, qui Vesterariae Reginae concubitu fruebatur; quem Regina accersitum hortabatur vt Regem extingueret . . . Quo excogitato consilio vocavit Vesterariam suam, et ait ad eam, etc.* Pluries ibi. V. *Vestiaritae*, et *Vestiarius*.

VESTI, ex Gr. Βέστης, Dignitas Palatina apud Imperatores Byzantinos. Lupus Protospata in Chron. an. 1051. *Descendit Argyrus Magister, Vesti, et Dux Italiae.* Charta vetus apud Vghellum tom. 7. Ital. sacrae p. 393. *Nos Ioannes Domini gratia Dux, et Imperialis Patritius, Antyphatus, Vesti.* Iis praeerant Βεστάρχαι, quorum dignitas illustris fuit. Horum meminit Ioannes Euchaitarum Episcopus p. 30. Bryennius lib. 1. n. 14. Scylitzes, Zonaras, et alii locis indicatis in Notis ad eumdem Bryennium. V. *Vasti.*

VESTIA. (1) Hispanis pro Bestia. V. supra in *Barrium.* (2) VESTIA, ἐσία, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Vesta.* (3) VESTIAE, *Balbae.* Gloss. Isid. Emendant viri docti, *Vestes, barbae*; ex Virgilii Interpretibus ad Aeneid. 8.

Aurea caesaries illis, atque aurea vestis.

Vbi Seruius: *Aurea vestis, hoc est barba, vnde contra investes dicuntur imberbes.* V. *Vesticeps.*

VESTIARIA. V. *Vestiarium* et *Vestiarius*.

VESTIARITAE, Nobiles aulici, qui circa *Vestiarium* Principis versabantur. Willel. Tyrius lib. 20. c. 26. *Sed et suis nihilominus non longe ab eodem Palatio honesta simul et commoda fecit hospitia praeparari: vbi etiam sicut prius, impensas non solum necessarias et voluptarias superaffluentes Vestiaritae, et hi, quibus id officii deputatum erat, magnifice et super-*

Vespas vocant, reperit. Atqui vox Latinis cognita: Plinio praesertim lib. 11. c. 21. a quo describitur, sed videtur expressisse vocem vulgarem *Wespe*, vti Germani efferunt, Gall. *Guespe*. VESPETVM, Locus, vbi vespae abundant. Ioan. de Ianua.

VESPER PRIOR, Peruigilium. C... men apud Mabill. to. 4. Annal... ned. p. 287. laudatum, vbi de ... keri obitu:

> *Vespere natalis Petri ...*
> *pri...*

VESPERAE, vna ex hor... cis, quae sub vesp... quam eamdem esse ... volunt viri docti ... ideo *sperae*, significat ... ychius: *pulsatur illud* ... χεήματα *ipsum officium* ... τῦ κοινῦ. *tantur; sed* ... P. apud Baronium *dam tamen* ... *Insuper ex sacro vesperas et* ... *haec donaria contuli-cium*. C... *licet crucem vnam auream ratae* ... *libras sex, calicem vnum sanct* ... *pensantem libras duas, duos po*... *pensantes libras quatuor, o*... *quoque sericas cum gemmis al- et auro contextas quatuor, etc.* (4) Vestis ipsa, vel vestis genus. Concilium Budense an. 1279. c. 61. *Omnes in eodem Monasterio vel regulari Canonica, et sub eodem professione morantes indifferenter vno et eodem Vestiario induantur.* (5) Certa pecuniae alteriusue rei pensio quae ad vestes emendas erogabatur, Quicquid ad vestes pertinet. Charta ann. 1136. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 96. *Duae portiones decimationis ad Vestiarium fratrum nostrorum pertinebunt.* Tabul. Bituric. *Praeterea concedimus in Vestiaria et calcearia fratrum monachorum, sicut fuerunt olim, omnes feras annuales mercati.* V. *Vestitura*.

VESTIARIVS, a vestibus, qui vestes curat. Papias: *Vestiarius, qui vestibus praeest.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vestiarius, vesteur, c'est celui qui vest. A veste*, in veteribus Inscriptionibus. Alia: L. AGRIO VESTIARIO TENVIARIO IMP. CAES. ANTONINI PII. *Vestiarius Tenuarius*, i. e. tenuissimorum

... *Vestiarii, i. e. Ve-* ... *historia apud Imperatorio ...* ... *in Marten. t. 2. Ampl. ...* ... *Vestiaria, quae vestium ...* ... *cura habet. Regula ...*

... spe... ... clardum ..., Dignitas in ... Magalonensi, inti... ... erio Episc. ann. 1247. cu... incumbebat: *Induere omnes Canonicos et Conuersos, exceptis Prio... qui tenentur dare Vestiario sing... annis pro singulis Canonicis, ... induere consueuerant, 40. sol... etc.* V. *Gariellum*. Obtinuit ea... dignitas in Ecclesia Nemausensi... colligitur ex Charta an. 1203. C... tophylacii regii: *Ego Raim... Dei gratia Dux Narbon. . . . cedo et laudo tibi Hugoni et ... mano Vestiario Ecclesiae Nemau... etc.* VESTIARIVS etiam ... Monachos dicebatur qui ... monachici curam habebat. Ch... an. 1358. VESTIARIVS, cu... *Vestiarii* dumtaxat, sed et *The... et Cimeliorum*, cura comm... Ita non alius est Pandulus *Ves...* Desiderii Longobard. Regis ... Anastasium Biblioth. in S. H... p. 99. *Vestiarii* Pontificum R... norum non semel occurrunt, ... eumdem p. 114. 121. quorum ... nus indicat Ioan. Diaconus ... V. *Vesterarius*.

VESTIBVLVM. (1) Vestiarium, *Sacristia*. Vita S. Wilhelmi to. 1. ... p. 626. *Oratione completa V... lum ingreditur, et ad Missam ... brandam sacris vestibus ...* (2) Odo in Carm. de varia E... fortuna apud Marten. tom. 3. A... col. 358. vbi de prophano sac...

> *statimque ex more S...*
> *Vestibulum pateramque ...*
> *thuris ...*
> *Egreditur, sanctumque ...*
> *taribus ...*

Leg. videtur *Thuribulum*.

... S. Ste-
... singulis an-
... persol-
... t. usu-
... Ea-
... g-
... et
... est.
... conficien-
Tertull. de
... igitur paratu-
... agenia quoque Ve-
... ana, etc. VESTIFI-
... dem notione, in Gloss.
... ἱματιοποιεῖα, *Vestificium.*

[V]ESTIFICVS, VESTIFICA, Vestium artifex, in vet. Inscript. 578. 6. 7.

[V]ESTIGABILIS CANIS. V. *Canis*, col. 90.

[V]ESTIGARE dicitur dominus, cui jus competit persequendi suos homines, cum eo inconsulto ad alium dominum transierunt. Compositio inter Mathildem Teneraemundae dominam et Ioannam Flandr. Comit. an. 1221. apud Miraeum tom. 1. p. 741. col. 1. V. in *Secta* 4.

[V]ESTIGARIVM. Vita Aldrici Episcopi Cenoman. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 33. *Postquam inuenit traditiones et precarias, siue priuilegia, et strumenta multarum Chartarum in Vestigario siue armario, etc.* Vbi legend. videtur *Vestiario*. V. in hac voce.

[V]ESTIGIVM, Pes, Gall. *Pied.* Vita S. Leonis PP. IX. apud Mabill. saec. 6. Bened. part. 2. p. 64. *Nec pro vllo saeculari impedimento quemquam diem omittebat, quin omni mane ipse per se pauperum turbae deseruiret, ac dominico exemplo, eorum Vestigia abluendo victum sufficientem tribueret. Ferarum vestigiis latera persecare*, i. e. vnguibus, in Cod. Theod. lib. 9. tit. 12. leg. 1. VESTIGIVM MINARE, Vestigare, vestigium sequi, in Decretione Chlotarii II. Regis cap. 16. V. *Haesium.* VESTIGIA VERITATIS dicuntur *argumenta*,

... sum S. Damiani ambienter excolere, et huc illuc rumpere terram ad faciendas condaminas. Noe vero et Theodericus dixerunt ad alterutrum: Isti monachi semper habebunt totam terram raptam (ruptam) *et nos qui dicimur Vestitores, quandoque erimus illusi, nihil habentes, etc. Domine abba, colligite me in medietatem terrae, et vestite me in tali conuentione ... Domine abba, isti vestri Ve... exhibuerunt vobis vnquam ... ceram? Bonaldus debet ipsam vestire et edificare*, in Charta ... i. e. ... o. ex majori Chartul. S. ... fol. 135. Hinc VE-
VESTI... *furare*, in ... r dicitur, cui fru-
V. in *Inuestiu...* ... *ipso* opponitur, seu possessionem. V. ... in Panegyrico
(3) Charta Iohannis Reg... ann. 1361. ex Regest. 90. ... *emergere se-*
phyl. Reg. ch. 608. Et ... *campis,*
haberet domos, hospitia ... *labe fo-*
menta prope muros et fortalicium ...
.. vbi inimici se possent includere, ... jacis
etc. Legendum *Vastimentum*, vel
Bastimentum. V. in his vocibus.
(4) Aulaeum. V. *Vestis.*

VESTINA, Titulus ecclesiae, in qua feria secunda post Dominicam 2. Quadragesimae statio erat, vt legitur in Capitulari Euangeliorum, quod Codici Luxouiensi Euangelia complectenti subjicitur; vbi rectius *in Vestina* habetur quam in Kalendario Frontonis, *inter Vestina.*

VESTIO. V. mox in *Vestire* 1.

VESTIPLICA, *femina, quae vestes plicat.* Papias, et Glossae Arabico-Lat. Occurrit apud Quintil. Declamat. 363. *Vestiplicus*, qui viris idem officium praestat, apud Reines. Inscript. 9. 64. et 11. 90. vnde apud Nonium legendum est fortassis *Vestiplici* pro *Vestispici*, et *Vestiplicae* pro *Vestispicae*, apud Plaut. Trinum. Act. 2. sc. 1. vti praefert Codex MS. Camerarii, auctore Graeuio ad Gloss. Isid. in hac voce.

VESTIRE. (1) Possessionem conferre rei alicujus, *Inuestire. Vestir*, in Consuetud. Laudunensi art. 227. Notitia an. 993. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 350. *Abbas nimium credulus promissionibus vicecomitis et suorum, apprehendens virgam*

superabundanter non cessabant mini- strare. V. quae de *Vestiaritis* annotauit Cangius ad Alexiadem pag. 285. et Gloss. med. Graecit. in Βέστης.

VESTIARIVM. (1) *Erogatio vestium*, in Gloss. Lat. MS. Reg. cod. 1013. in Glossis Isidori, *Erogatorium.* (2) Locus, in quo asservantur vestes. Kero Monac. *Vestiario*, *wahthhuse*, i. domus vestium. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vestiarium*, *Vestiaire*. VESTIARIA, apud Ingulfum p. 866. V. Pancirolum ad Notitiam Imperii Oriental. c. 81. (3) Locus, vbi non modo vestes asseruantur, sed etiam cimelia, atque adeo thesaurus et pecuniae. Hesychius: Βεστιάριον, τόπος ἐν ᾧ τὰ χρήματα τίθενται καὶ τὰ ἱμάτια τῦ κοινῦ. Bulla Ioannis III. PP. apud Baronium an. 559. n. 5. *Insuper ex sacro nostro Vestiario haec donaria contulimus: videlicet crucem vnam auream pensantem libras sex, calicem vnum aureum pensantem libras duas, duos argenteos pensantes libras quatuor, vestes quoque sericas cum gemmis albis, et auro contextas quatuor, etc.* (4) Vestis ipsa, vel vestis genus. Concilium Budense an. 1279. c. 61. *Omnes in eodem Monasterio vel regulari Canonica, et sub eadem professione morantes indifferenter vno et eodem Vestiario induantur.* (5) Certa pecuniae alteriusue rei pensio quae ad vestes emendas erogabatur, Quicquid ad vestes pertinet. Charta ann. 1136. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 96. *Duae portiones decimationis ad Vestiarium fratrum nostrorum pertinebunt.* Tabul. Bituric. *Praeterea concedimus in Vestiaria et calcaria fratrum monachorum, sicut fuerat olim, omnes feras annuales mercati.* V. *Vestitura.*

VESTIARIVS, a vestibus, qui vestes curat. Papias: *Vestiarius, qui vestibus praeest.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vestiarius, vesteur, c'est celui qui vest. A veste*, in veteribus Inscriptionibus. Alia: L. AGRIO VESTIARIO TENVIARIO IMP. CAES. ANTONINI PII. *Vestiarius Tenuarius*, i. e. tenuissimorum pannorum artifex, in Inscript. sepulcrali apud D. de Montfaucon to. 9. Antiq. expl. p. 92. VESTIARIA, apud eumdem Warnefridum lib. 2. c. 28. *Vestiaria ancilla*, quae vestiarii domestici curam habet, in Leg. Alaman. tit. 80. §. 1. In Monasteriis feminarum: *Vestiaria* dicitur, *quae totum, quod ad curam indumentorum spectat, prouidet*, etc. apud Abaelardum p. 157. VESTIARIVS, Dignitas in Ecclesia Cathedrali Magalonensi, instituta a R... nerio Episc. ann. 1247. cujus cura incumbebat: *Induere omnes Canonicos et Conuersos, exceptis Prioribus qui tenentur dare Vestiario singulis annis pro singulis Canonicis, quos induere consueuerunt, 40. solidos etc.* V. *Gariellum.* Obtinuit eam dignitas in Ecclesia Nemausensi, ut colligitur ex Charta an. 1203. Chartophylacii regii: *Ego Raimundus Dei gratia Dux Narbon. . . . concedo et laudo tibi Hugoni et Lamb... mano Vestiario Ecclesiae Nemausensis etc.* VESTIARIVS etiam apud Monachos dicebatur qui vestiarii monachici curam habebat. Charta an. 1358. VESTIARIVS, cui non *Vestiarii* dumtaxat, sed et *Thesauri et Cimeliorum*, cura committitur. Ita non alius est Pandulus *Vestiarius* Desiderii Longoberd. Regis ... Anastasium Biblioth. in S. Hadriano p. 99. *Vestiarii* Pontificum Romanorum non semel occurrunt, ... eumdem p. 114. 121. quorum ... nus indicat Ioan. Diaconus ... V. *Vestararius.*

VESTIBVLVM. (1) Vestiarium, *Sacristia.* Vita S. Wilhelmi to. 1. Apr. p. 626. *Oratione completa Vestibulum ingreditur, et ad Missam celebrandam sacris vestibus induitur.* (2) Odo in Carm. de varia Ernesti fortuna apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 358. vbi de prophano sacrificio:

> *Statimque ex more Sacri...*
> *Vestibulum pateramque gerens*
> *thuris acerram*
> *Egreditur, sanctumque infert ...*
> *taribus ignem.*

Leg. videtur *Thuribulum.*

VESTICEPS, Pubertatis annos ingressus, vel etiam emensus. Vita S. Hugonis Mon. apud Mabill. saec. 5. Bened. p. 94. et to. 2. April. p. 764. *Non post multum quippe temporis spatium effectus Vesticeps, ad Leviticum promotus est gradum.* Occurrit apud Tertull. lib. de Anima cap. 56. Festus: *Vesticeps puer, qui jam vestitus est pubertate: e contra investis, qui necdum pubertate vestitus est.* V. *Vestiae.*

VESTIFICINA, Ars vestes conficiendi, vel ipsa confectio. Tertull. de Pallio cap. 3. *Tantam igitur paraturam materiarum ingenia quoque Vestificinae prosecuta, etc.* VESTIFICIUM, eadem notione, in Gloss. Lat. Gr. ἱματουργία, *Vestificium.*

VESTIFICUS, VESTIFICA, Vestium artifex, in vett. Inscript. 578. 6. 7.

VESTIGABILIS CANIS. V. *Canis*, col. 90.

VESTIGARE dicitur dominus, cui jus competit persequendi suos homines, cum eo inconsulto ad alium dominum transierunt. Compositio inter Mathildem Teneraemundae dominam et Ioannam Flandr. Comit. an. 1221. apud Miraeum tom. 1. p. 741. col. 1. V. in *Secta* 4.

VESTIGARIUM. Vita Aldrici Episcopi Cenoman. apud Baluz. to. 3. Miscell. p. 33. *Postquam invenit traditiones et precarias, sine privilegia, et strumenta multarum Chartarum in Vestigario sine armario, etc.* Vbi legend. videtur *Vestiario.* V. in hac voce.

VESTIGIUM, Pes, Gall. *Pied.* Vita S. Leonis PP. IX. apud Mabill. saec. 5. Bened. part. 2. p. 64. *Nec pro ullo saeculari impedimento quemquam diem omittebat, quin omni mane ipse per se pauperum turbae deserviret, ac Dominico exemplo, eorum Vestigia abluendo victum sufficientem tribueret.* *Ferarum vestigiis latera persecare*, i. e. vnguibus, in Cod. Theod. lib. 9. tit. 12. leg. 1. VESTIGIUM MINARE, Vestigare, vestigium sequi, in Decretione Chlotarii II. Regis cap. 16. V. *Haesium.* VESTIGIA VERITATIS dicuntur *argumenta, testes, scripturarum conlatio*, in Cod. Theod. lib. 9. tit. 19. leg. 2.

VESTIGUAL, pro Vectigal, in Charta Gervasii Milit. ex Tabul. Cenoman. V. in *Vectiginal.*

VESTIMEN, Vestimentum. Vtitur Felix Gyrwensis in Vita S. Guthlaci n. 16.

VESTIMENTI - CLAVIA, Vestiarium, Bollandistis, ex Testam. Bertichramni tom. 1. Iunii pag. 722. Melius apud Mabill. tom. 3. Analect. pag. 131. *Vestimentum damea*, i. e. *Damascena.* V. *Paricla.*

VESTIMENTUM. (1) *In Vestimento jurare*, in Leg. Frision. tit. 3. §. 4. V. in *Iuramentum.* (2) Missio in possessionem. V. infra in *Vestire* 1. (3) Charta Iohannis Reg. Franc. ann. 1361. ex Regest. 90. Chartophyl. Reg. ch. 608. *Et quicumque haberet domos, hospitia seu Vestimenta prope muros et fortalicium . . . . ubi inimici se possent includere, etc.* Legendum *Vastimentum*, vel *Bastimentum.* V. in his vocibus. (4) Aulaeum. V. *Vestis.*

VESTINA, Titulus ecclesiae, in qua feria secunda post Dominicam 2. Quadragesimae statio erat, vt legitur in Capitulari Euangeliorum, quod Codici Luxouiensi Euangelia complectenti subjicitur; vbi rectius *in Vestina* habetur quam in Kalendario Frontonis, *inter Vestina.*

VESTIO. V. mox in *Vestire* 1.

VESTIPLICA, *femina, quae vestes plicat.* Papias, et Glossae Arabico-Lat. Occurrit apud Quintil. Declamat. 363. *Vestiplicas*, qui viris idem officium praestat, apud Reines. Inscript. 9. 64. et 11. 90. vnde apud Nonium legendum est fortassis *Vestiplici* pro *Vestispici*, et *Vestiplicae* pro *Vestispicae*, apud Plaut. Trinum. Act. 2. sc. 1. vti praefert Codex MS. Camerarii, auctore Graevio ad Gloss. Isid. in hac voce.

VESTIRE. (1) Possessionem conferre rei alicujus, *Investire.* *Vestir*, in Consuetud. Laudunensi art. 227. Notitia an. 993. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 350. *Abbas nimium credulus promissionibus vicecomitis et suorum, apprehendens virgam*

gam suam dixit: In tali connexione, vt locuti estis, audiente me, Vestio vos; et ita Vestivit eum, etc. Occurrit passim. VESTITUS, qui de re aliqua inuestitus est, qui rem possidet. Charta Caroli C. Regis apud Beslium pag. 229. *Unde Coenobium S. Dionysii Vestitum fuerat a bonis Deum timentibus hominibus.* MANUM ALICUJUS VESTIRE, Tradere, inuestire: *Manus vestita* ejus, cui traditio facta est. Lex Bajwar. tit. 17. §. 3. *Mei antecessores tenuerunt* (territorium) *et mihi in alodium reliquerunt, et Vestita est illius manus, cui tradidi.* Charta Alamann. Goldasti 58. *Post meum discessum ipsas res ad Monasterium S. Galloni admelioratas revertant, absque ulla contradictione vel minuatione, manu Vestita, partibus meis . . . possideant.* VESTITURA, inquit Vadianus, hoc ipsum est, quod *Investitura*, hoc est, in possessionem missio, aut possessionis securitas et confirmatio, quam et *beneficium* illa secula, et *feudum*, quod fere a Francis natum et inductum est, vocarunt. Et lib. 3. p. 88. *Vestituram* intelligi ait, *jus possessionis concedendum, quod Episcopi Abbatesue a Principe accepissent, nisi videri queat Vestituram dici, quae lehaen dicitur.* Capitula Caroli M. lib. 4. c. 19. *Et coram eis rerum suarum traditionem faciat, et fidejussores Vestiturae donet ei, qui illam traditionem accipit, vt Vestituram faciat.* IN VESTITURA, rei alicujus esse dicitur, qui hanc possidet. Praeceptum Caroli M. pro Hispanis, editum a Steph. Baluzio: *Et dixerunt, quod aliqui pagenses . . . eos exinde expellant contra justitiam, et tollant nostram Vestituram, quam per 30. annos et amplius Vestiti fuimus, etc.* Capitula ejusdem Caroli M. lib. 4. c. 34. *Si quis proprium nostrum, quod in Vestitura genitoris nostri fuit, alicui querenti sine nostra jussione reddiderit, etc.* Discrimen tamen inter *vestituram* et *possessionem* videtur posuisse Ioannes IV. PP. in Epistola ad Isaac Syracusa, num Episc. edita ab Holstenio: *Majus enim fuit possessionem*

dare quam sic Vestituram concedere. In eo duntaxat differunt quod haec nudam traditionem, illa vero securam stabilemque possessionem significet. VESTITUS, Beneficium, feudum, quo ab alio quis investitur, et opponitur acquisito. Charta circ. 1095. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Nos pariter donamus ... de hereditate nostra quae nobis p... comparationem, vel per Vestitum ... venit.* VESTITIO, eadem, ... detur, notione. Charta an. 10... apud Mabill. tom. 4. Annal. Ben... pag. 176. *Facio hanc donationem . . . de ipsa villa, quam vocant Ca... ponias, de ipsa scilicet medietate ... quam ego propter Vestitionis ... ibi habeo, vel habere debeo cum in... tegritate et absque ulla diminutione ...* Nisi tamen *propter vestitionis* ... intelliges ratione culturae. VESTITURA. In aliquot Consuetudinibus municipalibus idem valet, quod *Vestitura*, aut *investitura*, vt in L... nensi art. 226. et aliquot aliis. ... STIMENTUM, idem quod *Vestitura*, Missio in possessionem, ... ipsa possessio. Bractonus lib. ... Tract. 1. c. 1. *Possessionem ...* quam *Intrusionem* vocat, sic ... quae *non vallatur aliquo Vestimento* ... legitima vestitura. VESTITIO ... vestitura. Charta S. Bonifacii ... finibus Fuldensis Monasterii, ... Browerum lib. 1. Antiq. Fuld. ... VESTITUDO, eodem significatu ... Tradit. Emmeram. c. 45. apud ... zium to. 1. Anecd. part. 3. col. ... *Einhardus et Erhardus Vestituram fecerunt Adaluino Episcopo ... omnibus quorum hic continentur ... mus.* Sed leg. forte R... V. in hac voce. VESTITOR, ... alterum *vestit*, seu in possessionem mittit. Tradit. Emmeram. ... ibid. col. 204. VESTITURA, C... sus, qui quotannis exsolvitur ... signum concessae *vestiturae*, seu possessionis, re tamen ipsa etiam ... dum obtenta, vt ex dicendis ... festum fiet. Charta Caroli C. ... 855. in Spicilegio Acheriano ... p. 117. *Eo videlicet modo et ...* *vt Lambertus fidelis noster dicti ...*

tas suae jamdictam Ecclesiam S. Stephani propter Vestituram singulis annis nonam et decimam, ex ea persolvens, ipsam jure beneficiario et usufructuario interim teneat, etc. Eadem verba habentur in Charta ejusdem Caroli an. 3. in Tabulario Eccles. S. Cyrici Niuernensis. Vetus Charta in Tabulario Ecclesiae Viennensis fol. 16. *Tali itaque tenore, quatenus dum vivo, ex eisdem rebus usum fructuarium obtineam, et omni anno praedictae Ecclesiae medium unum vini in Vestitura persolvam.* VESTIO, eodem intellectu. Vetus Notitia in Tabul. Abb. Belliloci in Lemouic. *In unaquaque villa cedimus unum mansum, et in unoquoque manse de tota vicaria sua damus eis 4. denarios et 1. gallinam, et tertiam partem de omnibus placitis, et de Vestionibus similiter.* VESTITIO, eadem notione, in Tabulario Conchensis Abbatiae in Ruthenis, et in Tabul. Prioratus de Domina in Delphinatu crebrius occurrit. VESTURA, Pari significatu. Charta an. 1273. ex Chartul. Campan. fol. 449. col. 2. VESTITURA TESTAMENTI, Census, qui quotannis exsoluitur in signum concessae *vestiturae* earum rerum, quae post mortem testatoris in possessionem donantur. Tabul. Latiniac. *Pro Vestitura vero hujus testamenti quotannis tres modii vini in nomine sanctae Trinitatis exhibeo ad eleemosinam.* ADVESTIRE, idem quod *Vestire*, *Inuestire*. ADVESTITURA, in Consuet. Castellaniae Insulensis art. 46. Namurcensi art. 48. 70. 75. REVESTIMENTUM, Iterata missio in possessionem. Charta an. 1242. ex Chartul. Maurigniac. V. *Reuestire*. (2) Colere, agrum excolere. Notitia an. 993. apud Marten. tom. 1. Amplis. Collect. col. 349. *Igitur cum . . . terra Tolonensis coepisset Vestiri, et a cultoribus coli . . . . His ita gestis, venerunt Theodericus et Noe fratres ad Adalardum abbatem, rogantes eum verbis blandis, ut concederet eis Cathedram Vestire ad medium vestem, quod et factum est. Abbas vero missis bobus cepit terram quae est ante ecclesiam S. Damiani ambienter excolere, et huc illuc rumpere terram ad faciendas condaminas. Noe vero et Theodericus dixerunt ad alterutrum: Isti monachi semper habebunt totam terram raptam* (ruptam) *et nos qui dicimur Vestitores, quandoque erimus illusi, nihil habentes, etc. Domine abba, colligite me in medietatem terrae, et vestite me in tali conuentione . . . Domine abba, isti vestri Vestitores exhibuerunt vobis unquam mel vel ceram? Bonaldus debet ipsam terram Vestire et edificare*, in Charta an. circ. 970. ex majori Chartul. S. Victoris Massil. fol. 135. Hinc VESTITUS AGER dicitur, cui fructus insunt, et *abso* opponitur, seu inculto. Paulinus in Panegyrico pag. 523.

Cernite nulla suis emergere semina campis,
Ne prius intereant labe soluta putri.
Nuda seris, Vestita legis, jacis arida grana,
Atque eadem fructu multiplicata metis.

Colonia vestita, in Concilio Valentino III. an. 853. c. 9. *Vinea vestita*, in Chartul. Matiscon. fol. 57. *Mensura vestita*, in Tabulario S. Flori in Aruernis: 4. *sextaria et eminae bladi ad mensuram Vestitam S. Flori.* V. *Absus*, *Mansus*, col. 240. VESTUS, eodem intellectu. Charta Elizabetae Comit. an. 1224. ex Tabul. Abbat. de Balaneis, nunc *de Valois* dioec. Ambian. VESTITIO, Mansio, domus cum agri culti portione. Charta an. 1153. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 548. *Debent in hoc honore ipsi fratres hospitalis quinque Vestitiones cum hominibus ad minus ponere. Si autem ibi plus ponere voluerint, eis licebit usque ad* XII. *quae Vestitiones unaquaeque habebit hortum suum unius sextariatae fine quarto et decima: ultra* XII *quantascumque voluerint, dum tamen hortum non habeant . . . . Praeterea si aliquibus fortuitis casibus Vestitiones supradictae destructae vel derelictae fuerint, debent eas reaedificare*

stare et reformare arbitrio abbatis S. Guillelmi . . . . Quamdiu autem mansus sine Vestitione fuerit, habebunt in eodem manso jus pascendi, etc. VESTURA, fructus quilibet agro haerentes. Leges Inae Regis c. 69. *Qui habet* 20. *hidas, debet committere* 12. *hidas Vesturae terrae, quando velit abire.* VESTIS, eodem significatu: hinc *ad medium Vestem vestire, dare*, est pro medietate fructuum agrum colere. *Dederunt ei ad medium Vestium*, ex Tabul. S. Victoris Massil. regnante Rodulpho Reg. Alam. V. supra *Vestire* 2. (3) HAERETICUS VESTITUS, Conuictus. V. *Haeretici.* (4) OBLIGATIO VESTITA, quae *nudae* opponitur apud Brittonem de Legib. Angl. cap. 28. initio, quae scilicet vestitur vel re, vel verbo, vel scripto, vel mutuo consensu, vel denique firma junctionis, etc. (5) PACTVM VESTITVM, seu quod habet *vestimentum*, opponitur *pacto nudo*, ex quo scilicet non nascitur actio. Contrahitur autem *obligatio ex sex vestimentis, quae omnia dicuntur Vestimenta pactionum et donationum*, quae recenset Fleta l. 2. cap. 56. §. 3. et seqq. (6) Aulaeis ornare. V. in *Vestis.*

VESTIS. (1) Aulaeum, et maxime sic appellantur ea quae sacrarum aedium parietibus appenduntur: vel panni sacri, et qui altari, aut circa altare, aptantur. Gregorius II. PP. in Epist. 2. ad Leonem Isaurum: *Cum sanctas Ecclesias fimbriatis Vestibus convestitas et variegatas inuenisses, eas ornatu priuasti atque vastasti.* VESTIMENTVM, eadem notione. Testamentum Widradi Abbatis Flaviniac. ann. 1. Theodorici Regis: *Vel reliquas fabricaturas, seu ministeria Ecclesiae vel strumenta chartarum, libros vel Vestimenta Ecclesiae, vel omne praesidium, quod vivens possidere videor, etc. Vasa et vestimenta Ecclesiae*, apud Herardum Turonensem in Capitulis cap. 20. VESTIRE, Aulaeis ornare. Liber Sacramentorum Gregorii M. pag. 156. edit. Menardi: *Post haec vestiatur altare, cum Antiphona: In velamento* *aliorum tuorum*, etc. (2) DE VESTIBVS, et *familia alicujus reputari*, apud Continuatorem Chronici Nangiac, an. 1314. V. *Roba.* VESTIS APOSTOLICA, Scapulare monasticum. V. supra *Scapulare.* VESTIS BELLICA, *id est, lorica*, in Lege Anglior. tit. 6. §. 5. VESTIS CORDATA, Certa ratione tom. Conc. Terracon. an. 1282. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 279. *Statuimus quod clerici omnes provinciae Terraconensis, sive sint in sacris, sive in minoribus Ordinibus constituti, non portent nec induant camisias, tunicas, vel alias Vestes cordatas.* V. *Cordatae Tunicae* et *Cordellatus.* VESTES FERITAE, Ex pellibus ferarum. *Donaverunt Vestes feritas quas habebant*, in Chron. Mutin. Iohan. de Bazano apud Murator. tom. 15. col. 6[illegible] VESTES INNOCENTIAE, quibus baptizati induuntur. Statuta Eccl. Nannet. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 954. VESTIS INORDINATA, Vetita, quae non decet, in Statutis Eccl. Aurel. apud [illegible] Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 1283. VESTIS SANCTAE MARIAE, Velum Sanctimonialium, vel virginum Deo sacratarum, in Leg. Longob. lib. 2. tit. 37. §. 1. 2. VESTES PARTITAE. V. *Partitae.* VESTES PERFECTIONIS, perperam pro *Praefectionis*, vel *Praefecturae*, Ornamenta Praefecti Urbis. Caeremon. Rom. MS. fol. [illegible] (3) V. in *Vestire* 2.

VESTITIO, Actio vestiendi. Iac. Delayto in Annal. Estens. ad an. 1[illegible] apud Murator. to. 18. col. [illegible] *Haec equidem simulata Vestitio [illegible] erat in camera quadam secreta, [illegible] quam Azzo antequam vestes [illegible] perituro transiuerat.* Aliis notionibus, vide in *Vestire* 1. et 2.

VESTITOR, idem qui a *Veste* [illegible] Vestiarius. *Vestitores divinorum [illegible] lachrorum*, apud Iulium Firm[illegible] lib. 3. cap. 11. *Deorum vestit[illegible]* c. 14. qui Deorum statuas vest[illegible] exornabant. Inscriptio Romae [illegible] Exquiliis: *D. Phoebimo Vestitori* [illegible]

ing. *Phaeder. fratri piissimo.* Aliis otionibus, vide in *Vestire* 1. et 2.

STITVDO. (1) Guillelmus Aremoric. de Gestis Philippi Aug. apud Duchesn. tom. 5. p. 91. *Eodem anno 1218.) in vigilia Assumptionis quidam latro Anglicus natione cum aliquod diebus in superioribus Vestitudinibus Parisiensis Ecclesiae latuisset, etc.* Rectius *Testudinibus* in Chron. Alberici ad eumd. annum, vbi eadem habentur. (2) Missio in possessionem, *inuestitura.* V. in *Vestire* 1.

STITVRA, quidquid ad vestimenta pertinet. Charta Henrici IV. Imper. an. 1113. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 632. Occurrit aliis notionibus in *Vestire* 1. V. in *Vestiarium* et *Vestura* 1.

VESTITVRIA, census qui quotannis soluitur in signum concessae *vestiturae* s. possessionis ad tempus. Ch. a. 971.

STITVS, 2ae declinat. Vestis, in Actis Episc. Cenoman. pag. 93. *Censuimus vobis . . . . Vestitos duos, et capas duas episcopales etc.* V. in *Vestire* 1. et 2.

STROILT et VESTROL, Cognomen Roberti I. Sabolii Domini, ex *Vest*, *Vester*, castrum, et *Holt*, idiomatis Burgundici, vt videtur Schiltero in Gloss. Teuton. v. *Fest:* ita vt idem sit qui πυργόφιλος. Regest. feudorum Castri Lidi: *Vir quoque ejusdem Hersendis Robertus Vestroilt, et Lisiardus eorum filius.* Tabul. S. Albini: *Venienti domno Roberto Burgundo et filio ejus Roberto Vestrol.* Infra: *Hanc recognitionem domni Roberti senioris . . . viderunt et audierunt Robertus Vestrol, filius ejus, etc.* Apud Menag. Hist. Sabol. pag. 151.

ESTVARIVM, vt supra *Vestiarium.* V. in hac voce. Epitome Constit. Eccl. Valent. inter Conc. Hisp. tom. 4. pag. 163.

ESTVRA. (1) Quidquid ad vestimenta pertinet. Statuta Leprosariae S. Iuliani in Anglia: *Item in festo S. Ioannis* (habent) 4. *solidos pro Vestura.* (2) Possessio. V. *Vestire* 1. et 2.

ESTVS, Ager cultus. V. *Vestire* 2.

VETA, e Latino *Vitta*, Prouincialibus *Veto*, Gallis *Ruban.* Charta an. 1270. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *In praesenti instrumento insfrascripto pendent duae bullae in quadam Veta de filo, in quarum vna est imago Episcopi.* V. Neca et *Reta* 1.

VETARE, Negare, vel potius Affirmare, contendere falsum esse quod obiicitur. Lex Longob. lib. 1. tit. 4. *Et si ipse de quo dicitur, quod ista mala consiliatus fuerit, Vetare voluerit, quod consilium non dedisset, etc.* Leg. Luithprandi Regis tit. 16. §. 7. *Et si Dominus Vetaverit, quod per ipsius consilium factum non fuisset, purificet se ad legem Dei.* V. mox *Vetatum.*

VETATVM, seu VETITVM, Locus, ager, pratum, vel silua vbi pascua seu animalia immittere, vel aliud quippiam facere, quod iis noceat, non licet. Fori seu Consuetudines Iaccae in Aragonia: *Ganata cum descenderint, nullus audeat furari, vel rapere, vel pignorare villa occasione, et non jaceant in Vetatis Militum.* Charta Sanctii Ramirezli Regis Aragonum apud Martinezium in Hist. Pinnatensi lib. 3. cap. 27. *Ipsi vero habeant Vetatos suos in omnibus decaniis suis, et in omni loco, vbi ipsi habuerint aliquid facere, vt nullus sit ausus pascere vel intrare absque eorum licentia, neque ego: quod si fecerint, accipiant carnale. Viae vetatae*, in Charta Ricardi Regis Angliae apud Sammarthanos in Archiepiscopis Turon. vti supra obseruatum in voce *Defensa* 3.

VETATVS, idem videtur quod *Virgatus.* Inuentar. an. 1476. ex Tabul. Flamer. *Item plus vnum aliud lectum paruum munitum . . . . vnius scamni sine bancal lanae virgati sive Vetati et vnius sargae lanae rubei coloris.*

VETERAMENTARIA, Vestes detritae, aliaque ejusmodi. Leg. municipales Mechlinienf. tit. 19. art. 16.

VETERANA. Gariopontus lib. 5. Passion. cap. 6. quatuor species turpedinis statuit; primam, quae dicitur *Strora;* secundam, quae dicitur *Pustula;* tertiam, *Morbillum*, quae

Veterina nominatur; et quartum, quam *Lenticulam* vocant.

VETERANI. V. supra in *Vavassores*.

VETERARE. (1) Corroborari, confirmari ex diuturnitate. Bonincontrus in Chron. Modoet. apud Murator. tom. 12. col. 1101. *In Cremona Veteraverat Guelforum potentia, Gibellinis inde longo tempore expulsis*. V. *Veteratio*. (2) Vetustatem induere. *In accessionum et decessionum vicibus ubi Veteraverunt*, apud Celsum lib. 3. cap. 13. de febribus. Gloss. Lat. Gr. *Vetero*, παλαιόω.

VETERARIUS, Veteramentarius, in Gloss. Lat. Gr. *Veterarius*, παλαιοράφος.

VETERATIO, Consuetudo. Mirac. S. Walarici tom. 1. April. pag. 28.

> *Spargebat proprios hiemis Veteratio canos,*
> *Manabant nares, lacrymis pluvialibus orbes:*
> *Hic mos est hiemi: fuit illud mense Novembri.*

✝ VETERATOR, diabolus, in Chartul. S. Vict. Massil.

VETERES, Senes, vetuli, in aliquot veteribus Inscript. apud Meursium in Exercitat. Crit. part. 1. cap. 3.

VETERINARIA, Ars curandi veterina, Graec. κτηνιατρική. Vetus Interpres S. Irenaei lib. 2. c. 32. *Ab his autem omnem speciem rusticationis, et Veterinariae, et pastoralis . . . edíscere possunt.* De ea scripsit Vegetius. *Veterinaria medicina*, apud Columell. lib. 7. cap. 3.

VETERIVALLVS. V. supra *Satriballum*.

VETERNARE, Abolere, antiquare. Disput. Benedicti Levitae adv. Felicianos, apud Baluz. to. 5. Miscell. p. 32. *Et e contra Feliciani infandi adoptivum eum* (Christum) *Veternare contendunt.*

VETERNOSITAS, Pigritia, torpor. Fulgent. Mythol. lib. 1. cap. 4. extr. *Omnis coloratae juventutis igniculus torpidae Veternositatis algescit senio.*

VETERNOSVS. (1) Veterator, versutus. Vitae Patrum Emerit. inter Conc. Hisp. tom. 2. pag. 647. *In eximium corde florebat perfecta charitas, . . . ita nimirum ut devicto antiquissimo hoste ac superato Veternoso dracone, nemo mereretur conferentus, . . . callidi anguis virulentis stimulis quateretur.* (2) Vetustus, apud S. Bernardum to. 1. Operum ejusd. col. 661. edit. 1690. *Veternosas omnes* (*neque enim paucae inveniebantur*) *abolebat superstitiones.*

VETERNVM, Vetustas. Vita S. Gerardi Episc. Tull. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1063.

✝ VETICVLVS, vitulorum et juvencarum custos. Stat. univers. Tol.

VETOCHETVM. Bulla Innocentii VIII. PP. ann. 1484. in Cont. Magni Bullar. Rom. pag. 287. col. *Pulsetur* (Officium Primae) *bis octava cum duabus modis* (leg. *vicis* suppl. campanis) *certis Vetochetis intermediis secundum quod est consuetum, etc.* Emendo *Ruscheta*, et pulsus campanae iteratos intellig. Gall. *Tintemens*.

✝ VETOLIA, pro betula, in Ch. ... a. 1212.

VETRARE, pro *Veterare* corrupte scriptum, in Gloss. Lat. Gr. *Vetro*, παλαιῶ. Melius in MSS. Sangerm. *Vetero*.

VETRENERE. Monachus Sangallensis lib. 1. de Carolo M. c. 21. *Cum quidam juvenis cognatus Regis quum in quadam festivitate caneret Alleluia, dixit Imperator ad eundem Episcopum: Bene cantavit modo ille noster Clericus. Qui juxta stultitiam jocaliter illa verba suscipiens, ac illum Imperatoris cognatum esse nesciens, respondit: sic omnes pauperii possunt bubus agricolantibus vetrenere.* Vox asterisco notata, incertae notionis, et mendi suspecta. Forte more vetuli canere, hoc est cantu languido.

VETVLA. S. Audoënus lib. 2. Vitae S. Eligii cap. 15. *Nullus in Kalendas Ianuarii nefanda et ridiculosa, Vetulas, aut cervulos, aut jotticos faciat.* Poenitentialis Theodori apud Spelmannum tom. 1. Concilior. Angliae p. 33. *De idololatria et sacrilegio, qui Angelos colunt, et maleficos, ariolos, veneficos, et sortilegos, divinos*

et vota reddentes, nisi ad Ecclesiam Dei: et in Calendas Ianuarias, in ceruulo et Vitula vadit, et Mathematicos, et emissores tempestatum. Pirminius in Excerptis ex libris Canonic. *Ceruulas et Vehiculas in quadragesima, vel aliud tempus nolite ambulare.* leg. *vetulas*, aut *vehiculas*. Adde Cumeanum Abbat. de mensura poenitent. cap. 7. et alios locos, laudatos in v. *Ceruula*, in quibus *Vetula*, prisco more, pro *Vitula*, i. juuenca, scriptum contendit Sirmondus: cujus sententiae accedit etiam Hugo Menardus: quod nescio an verum omnino, cum etiamnum apud Gallos pueri in bacchanalibus laruatos consequantur inclamantes, *il a fait la vieille*, id est, *vetulam egit*, seu laruatus vetulae in morem processit. Testantur praeterea Maximus Taurinensis, et Faustinus Episcopus, in sermonibus dictis in Kalendis Ianuarii, hoc die paganos habitus muliebres assumsisse, et feminarum specie deformasse: quod vetat Canon 62. Synodi Trullanae, vbi agit de Kalendis et aliis paganorum festis, quae Christianis interdicuntur: Ορίζοντες μηδένα ἄνδρα γυναικείαν στολὴν ἐνδύεσθαι, Abulfeda in Epochis a Ioanne Gravio editis pagin. 102. ait, apud Graecos, sextum et vicesimum *Shabat*, (mensis Februarii.) esse *principium dierum vetulae*, eosque esse septem.

VETVLONES et VETVLONISSAE, vt supra *Veglonas*, apud Mabillon. in Itin. Ital. pag. 15.

VETVLVS DE MONTANIS. V. *Senex de Montanis*. † VETVLVS, i. q. *Vasiculus*, in Ch. a. 1025.

VETVM, Vetitum, interdictum; a *Vetare*, prohibere, interdicere. Litterae Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. tom. 5. Ordinat. pag. 330. Hinc VETVM VINI, pro Certo dierum spatio, quibus *vetitum* est vinum vendere, idem quod alibi *Bannum vini*. V. in *Bannum* 1. col. 544. Iudicium ann. 1131. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occit. col. 460. *Vetum vini, ita vt per totum Augustum mensem vinum non vendatur ab aliquo in tota villa Biterrensi, nec aliunde emptum ibi aperiatur, nisi ab Episcopo.* V. *Denetum* et supra *Vetatum*.

VETVRERIVS. V. in *Vectuarius*.

VETVS DE MVSSA. V. in *Senex*.

VETVSTARE, Vetustescere, Columellae. Charta de Aquariatu de Talmundo ann. 1366. *Et quando dictae botae fuerint Vetustatae seu diruptae, tunc dictus Aquarius reddet dictis religiosis antepedes.*

VETYSA, vt *Vechia*, nisi etiam ita legendum est. V. in hac voce. Charta ann. 1236. ex Tabul. S. Quintini in Insula p. 301. *Quasdam garbas pysorum, Vetysarum, bladi et aliorum leguminum, etc.*

† VEVAGIVM, jus quod viduae, (Gall. *Veuve*,) praeter dotalitium competit. Arest. Ms. a. 1367.

VEVASORES, vt *Vauassores*. V. ibi.

VEVRA. Charta an. 1133. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 60. *Do itaque illi totam terram Carigniaci planam atque arabilem, quae est a fonte qui Torchanessa dicitur, vsque ad fontem justi in longum latumque porrecta, solam illam Veuram mihi retinens, quae inter vtrumque fontem media statione succrevit. Partem tamen ejusdem Veurae quae ad austrum respicit a paruula semita, quae in transuersum ducitur, vna cum pratulo quod eidem adjacet et adhaeret, praedicto heremitae condono.* Legendum fortasse *Vaura*. V. in hac voce.

VEVTA, a Gall. *Veue*, Inspectio rei de qua litigatur. Praeceptum Philippi VI. Reg. Franc. an. 1347. to. 2. Ordinat. p. 267. *Vt partes ipsas super locum contentiosum, si casus sit talis quod sit opus inspectione seu Veuta, connocaret, seu adjornaret. Veuua*, perperam pro *Veuta*, in Edicto ejusd. Reg. ann. 1344. ibid. pag. 218. et in vet. Stilo Parlamenti cap. 11. V. *Ostensio*, et infra *Visus*.

VEXA, Vexatio, apud Bern. de Breydenbach in Itin. Hierosol. pag. 225. *Igitur redempti a Vexa per datas pecunias, etc.*

† VEXALLVS, i. q. *Vassallus* Ch. a. 1324.

VEXATICUS, Papiae, *Inergumenus, qui a Daemonio arguitur.* MS. habet *Vexatus.* *Vexaticius*, apud Braulionem in Vita S. Aemiliani c. 28. edit. Biuarii.

VEXATIO, Erogatio, profusio. Cod. Theod. lib. 12. tit. 1. leg. 27. *Dignitatis infulas foeda familiaris rei Vexatione mercantur.*

VEXATIVUS, Acutus, acer. Conc. Auenion. an. 1209. apud Acher. tom. 2. Spicil. p. 610. *Vulnera quae leuia fomenta non sentiunt, mordicatiuis, seu Vexatiuis remediis curari oportet.* Caelius Aurel. Acut. lib. 2. c. 29. *Vtitur etiam cum his potionibus Vexatiuis, absinthio infuso et thymo decoctis . . . Quae omnia . . : sunt acria, et propterea tumori contraria.*

VEXELAMENTUM, Vasa, vasarium, supellex. Excerpta ex Instr. visitat. Simonis Archiep. Bituric. an. 1284. apud Mabill. tom. 2. Analect. pag. 621. V. *Vessella.*

VEXELLUM, Vas vinarium, ni fallor, in majori Chartul. S. Victoris Massil. fol. 101. *Dodo et uxor sua dederunt S. Victori inter alia vnum torcular et vnum Vexellum.* Tabul. ejusd. Abbat. *In villa Tarasco de duabus Vexillis tertiam partem.* V. supra *Vassellum* et *Vesseil.*

VEXENDA. Statuta Montis Regal. pag. 307. *Item statutum est quod bestiae canallinae portantes Vexendas in dictis alpibus, non teneantur soluere dictum alpagium, nec aliqua alia bestia, quae non staret in dictis alpibus juxta per tres dies.* f. *Vehenda*, onus, sarcina.

VEXILLAIA, *Impetus fortis carrorum.* Gloss. Isid. Leg. *castrorum* ex emendatione Graeuii. Vulcanius edidit *Vexilla.*

VEXILLARIA, Officium, munus, dignitas *Vexillarii.* Bulla Bonifacii VIII. PP. inter Conc. Hisp. to. 3. p. 536. V. mox *Vexillarius.*

VEXILLARIUS, Vexillifer, in vet. Inscript. apud I. Spon. to. 3. Itiner. pag. 79. Gruter. 753. 4. et apud S. Cyprianum Epist. 30. sub finem. In Charta an. 1309. Iacobus Rex Aragon. *S. Romanae Ecclesiae Vexillarius, Ammiratus ac Capitaneus generalis* inscribitur. V. *Vexillator*, *Fexillum*, *Vicedominus.* VEXILLARIUS, Miles *Bannerettus.* V. in hac voce.

VEXILLATIONES, de equitibus proprie dicebantur, vt *legiones* de peditibus, quia per turmas et vexilla diuisi equites, quomodo nostri etiamnum dicunt *une Cornette de Caualerie*, pro turma equitum. Vegetius lib. 2. cap. 1. *Equitum alae dicuntur, quae nunc Vexillationes vocantur, ab eo, quod velis, hoc est, fanonibus vtuntur.*

VEXILLATOR, Vexillifer. In Monastico Anglic. tom. 1. pag. 372. *Gilbertus Tison, Domini Regis Angliae summus Vexillator* inscribitur in ejusdem Diplomate.

VEXILLIFERATA. V. mox *Vexilliferi.*

VEXILLIFERI HAEREDITARII. Ordericus Vitalis lib. 3. an. 10[illegible] pag. 493. *Radulfus de Conchis, Rogerii Toenitis filius, Normannorum signifer.* Charta Ludouici Imp. an. 1328. pro Castrucio Duce Luc. apud Freherum tom. 1. Rerum Germanic. parte 2. pag. 91. *Te pro te et successoribus tuis, et tuis per lineam masculinam natis et nasituris in perpetuum ipsius Ducatus Ducem et Vexilliferum nostrum, et sacri Romani Imperii vbilibet . . . promouemus.* Id porro munus, *Vexilliferata* infra dicitur. VEXILLIFERI MILITES. V. *Bannereti.* VEXILLIFERI REGII dicti ii, quibus *Auriflammam* deferendam committebant Reges Francorum, apud Scriptores Gallicos passim. V. Galandum de Vexillis Franc. pag. [illegible] VEXILLIFERI, Supremi apud Florentinos, Bononienses, Lucenses et alios Magistratus sub quibus [illegible] matus coiret populus. Poggius in Orat. funebri Leonardi Aret. apud Baluz. tom. 2. Miscell. p. 25[illegible] VEXILLIFERI, Exercitus Duces, ni fallor, in Chron. Iac. Malueci apud Murator. tom. 14. col. 86[illegible] *Igitur Brixiani se ad belli certamina praeparantes, militum acies quatuor instituunt. Vexilliferos habuere, generum*

m haec sunt nomina: Iacobus de nfaloneriis, Pontecemus de Myno, Manuel de Consesio, alterius men non retinemus . . . Erant ippe hi quatuor generosi Milites; inumque popularium quatuor acies, vnaquaeque vno Vexillifero ducetur.

XILLVM, Signum Crucis: Crux iim est vexillum Christi, et signum iumphi sui, inquit Durandus lib. Ration. c. 26. Innocentius III. in pist. ad Archiepiscopum Trinouitaum, in Gestis ejusdem PP. p. 61. rucem, Vexillum scilicet Dominicae assionis appellat. Hinc in Hymno: Vexilla Regis prodeunt, etc. VEXILLA CHRISTI, nuncupantur nstrumenta passionis ejusdem, in Charta Iohannis Reg. Franc. an. 1360. pro S. Capella Paris. ex Bibl. Reg. Nos autem praemissorum consideratione et attenta deuotione quam nostri praedecessores ad ecclesiam seu capellam praedictam ac sacratissima Christi Vexilla quae in ea sunt, efficaciter habuerunt. VEXILLVM, Lauarum, pro Laberum, ex vet. Gloss. apud Turneb. Aduers. lib. 28. cap. 6. VEXILLI BELLICI benedictio, habetur in Ordine Romano sub finem, quae etiamnum vsurpatur. Coactis enim cohortibus vel centuriis, ea ab Episcopo benedicuntur, quod etiam apud Byzantinos factitatum docet Leo Imp. in Tacticis cap. 19. §. 22. VEXILLI LINGVLAE, apud Ordericum Vitalem lib. 9. pag. 754. V. Flammula. VEXILLVM REGALE, Regis Franciae scilicet praecipuum, ex serico caeruleo, liliisque interstinctum, quod Galli la Banniere de France appellant. Will. Brito lib. 10. Philipp. de Praelio Bouinensi:

. . . . Nec Montinianum
Galonem taceam, qui mente immobilis vt mons,
Vexillum Regale die portauit in illo.

VEXILLVM PANDERE, Signum subeundae pugnae. V. supra in Russatus. VEXILLA SVBMITTERE, in signum dedicionis. Pacatus in Panegyrico: Aliquanto melius manus illa consuluit, quae submissis precabunda Vexillis petiit veniam necessitatis. VEXILLI ERECTIO in altioribus vrbium vel castrorum turribus, supremi dominii symbolum fuit. Tudebodus lib. 3. pag. 802. Comes S. Aegidii, qui in montanea ante castellum astabat, jussit ei portare Vexillum. Ille autem accepit illud cum gaudio, et misit illud in majorem turrim. Adde pag. 808. 812. Ejusmodi porro vexilli erectio et eleuatio non modo supremi dominii; sed et reddibilitatis Castri symbolum fuit, quo scilicet vassallus profitebatur, se redditurum Castrum suum domino irato et pacato, et quotiescunque vellet. Chartam an. 1433. descripsit Dionysius Saluaingus lib. de Vsu Feudor. c. 8. in qua haec verba saepius repetuntur: Quandam Banneriam armis Delfini depictam in Donjono castri affixam, tenendam ibidem et remanendam nomine Delfinali spatio trium dierum naturalium, in signum reddibilitatis, dominiique directi, et superioritatis, etc. V. Pannus 5. VEXILLVM DVELLO AFFIXVM. Metropolis Salisburgens. to. 3. p. 501. Abrenuntiauit omni querelae, quam fecerat super patrimonium Comitis Sigbotonis, . . . et hoc factum est Steyle sub Vexillo Ducis Austriae duello affixo. Hujus rei testes sunt, etc. insuper omnes, qui aderant sub Vexillo Ducis. VEXILLA ECCLESIARVM, quae in publicis stationibus seu processionibus cum Cruce et funalibus ac cereis efferuntur: iisque peractis in ipsis aedibus sacris appendi vel erigi solent. Honorius Augustod. lib. 1. c. 72. Cum ante nos Crux et Vexilla geruntur, quasi duo exercitus sequuntur, dum hinc inde ordinatim cantantes gradiuntur. Ea vero Ecclesiarum vexilla in praeliis et bellis praeferri solebant, cum Ecclesiae ipsae, vel earum rectores ac Praelati, vassallos suos in praelium educere vellent, aut ad hoc tenerentur. Anonymus in Vita S. Ioannis Archiep. Eboracensis: S. Ioannis Beuerlacensis Vexil-

Vexillum assumptum ab Athelstano, (*Rege Angl.*) *quo tempore debellavit Scotos.* VEXILLVM S. DIONYSII. V. *Auriflamma.* VEXILLVM S. MARTINI, illud fuit, quod Monasterii S. Martini Turonensis proprium erat, et a Comitibus Andegavensibus, tanquam loci istius Advocatis, in bellis Monachorum et Canonicorum deferri solebat. Ex quo enim Ingelgerius Comes Defensor Ecclesiae S. Martini a Monachis et Canonicis constitutus est, quod diserte traditur in Historia Andegavensium Consulum, et in Chronico S. Martini, Andegauenses Comites, vt *Aduocati*, ejusdem Monasterii Signiferi fuere. *Aduocatorum* enim peculiare id munus fuit. Atque hi quidem non in monasterii duntaxat, sed et in priuatis bellis illud efferebant. Rituale S. Martini Turon. *De Comite Andegauiae, ipse habet Vexillum S. Martini, quoties vadit in bello, praeterquam contra Regem Franciae, quod homines Castrinovi sequuntur, domino de Pruliaco illud ferente.* VEXILLVM S. PETRI, χρυσῆ τοῦ ἁγίου Πέτρου σημαία, apud Annam Comnenam lib. 10. Alex. *Cruce et clauibus* insignitum, vt est in Epistola Innocentii III. PP. ad Joannitium Bulgarorum Regem in Gestis ejusdem Pontificis p. 59. *Vexillum S. Crucis et Ecclesiae* Romanae, apud Philippum Mazerium in Vita S. Petri Thomasii cap. 4. Illud Pontifex Romanus ad Principes Christianos mittere solet, qui in Paganos expeditionem suscipiunt, vel contra Schismaticos aut Haereticos. VEXILLVM CILICINVM in solemni poenitentium reconciliatione adhibitum, ex Missali Eccles. Sarisber. apud Marten. de Antiqua Eccles. Discipl. in diuinis Offic. p. 238. VEXILLA MORTVA, Panni nigri, qui mortuorum aedibus appendi solent. Regiam Majestatem lib. 1. c. 19. §. 7. VEXILLA HASTARVM. Albertus Aquensis lib. 4. cap. 6. *Vexilla in hastis eorum nodis aureis et fimbriis argenteis montes in circuitu nimio lucis decore coruscare faciunt.* V. *Flammula.* VEXILLVM, Clamor militaris. Ita porro appellatus, quod vexillifer primus in praeliis aliisque occasionibus bellicis clamorem militarem efferret, quem caeteri milites subsequebantur. Nangius in Chronico an. 1253. *Cum eis illis, nescio cujus Vexillum intonans, ingressus est.* V. Signum pro clamore militari, et *Insigne* 1. VEXILLVM, pro *Vexillarius*, vexillifer. Charta an. 1326. to. 1. Hist. Dalph. p. 57. col. 1. VEXILLVM FEVDALE. V. in *Feudum.* VEXILLVM, Nota, quomodo *Enseigne* vulgo dicunt Galli. *Vexillum*, testimonium, *signum*, in Gl. Casp. Barthii ex Baldrici Histor. Palaest. apud Ludewig. to. 3. p. 146. Andreas Aulae Regiae Capellanus in Amatoriis: *Amans quidem a coamante licenter hoc accipere potest, sudariolum ornata capillorum ligamina, auri argentique coronam, pectoris fibulam, speculum et cingulum, marsupium laterisque cordulam, lanamenta, vascula, repositoria, Vexilla causa memoriae, etc.* id est, quae amans coamantis memoriam seruandi det occasionem.

VEYERIA, vt *Vicaria.* V. *Viaria.*

VEYLEIGA, idem forrassis quod *Intertatum.* V. in hac voce. Charta Galeranni Comitis Mellenti in Tabulario S. Aegidii Pontis Audomari: *In nemoribus habebis pasnagium, et Veyleiga husbetam et heiletum* pro *Forestarii.* Forte legendum *haiatam.* V. *Haga.*

† VEYRERIVS, VEYRERIA, Qui vel quae vasa vitrea vendit, a Gall. *Verrier.* Comput. a. 1334.

VEYRIAE, Fenestrae vitreae. Testam. Bertrandi de Turre an. 1286. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 532. *Legauit dictae ecclesiae de Orcines tres viginti libras semel pro reparandis las Veyrias et pro emendis et concessibus dictae ecclesiae ab antecessoribus suis . . . . illatis.* V. *Veirea.* Hinc

VEYRIALIS, Vitreus. Mirac. MSS. Vrbani V. PP. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Vas vitreum sive Veyriale sic appellatum, etc.*

† VEY

EYRIALE, fenestra vitrea. Ch. 1341.

EYRIOLA, herbae genus f. Meca in Stat. Carcass. a. 1399.

ROLA, Variolorum morbus. Processus de Vita S. Yuonis tom. 4. laii p. 572. V. *Variola*.

ERVS. V. supra in *Vares*.

ESSELLATA, † i. q. *Vassellum*, as vinarium. Charta an. 1309. to. . Hist. Dalph. p. 98. col. 1. V. *aissela*.

ESSERIA. *Quodam Veysserie meio*, in Recogn. Burgi S. Andeoli x Schedis Cl. V. Lancelot. V. *Huissrium* et *Veissegue*.

ZENDA. Statuta Massil. lib. 4. ap. 17. §. 2. *Tertia pars ipsorum sarinariorum ad minus stet et jaceat ualibet nocte in eadem naue extra uccam portus Massiliae, et medietas pud insulas Massiliae, ita tamen uod domini vel ductores illarum naium teneantur prouidere illis marinariis in cibo et potu quamdiu jacuerint, et moram fecerint pro sua Vezenda in illis nauibus, tam extra buccam portus quam ad insulas Massiliae.* Et §. 3. *Scriptores dictarum nauium speciali sacramento teneantur accusare et manifestare . . . . illos marinarios . . . . qui Vezendam sibi injunctam non fecerint, vt superius est expressum.* Vbi de iis sermo est qui per noctem in naue excubare debent: vnde *Vezenda* idem sonat fortassis quod Excubiae, statio.

EZETVS, in Statutis Mediolanensibus 2. part. cap. 450. Nugae muliebres, ex Ital. *Vezzi*.

IZIA, Tubus per quem aqua currit, ab Ital. vt videtur, *Veggia*, vas. V. *Veges*. Statuta Mutin. cap. 3. fol. 51. vo. VEZOLA, diminut. vt videtur a *Vezia*, in iisdem Statutis fol. 28. vo: *Statutum est . . . . quod sangarium antiquum . . . debeat cauari hoc modo . . . . habeat caput in fouea fratrum de S. Catharina et ibi in fundo Circae communis sint quaedam Vezolae de lapidibus vel de ligno*. V. *Viazuola*.

IOLA, Doliolum. V. in *Veges*.

IRVS, Dux exercitus apud Turcas, *Vizir*. Hist. pacificat. inter Rodolphum II. Imperat. et Turcarum Imper. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. pag. 304.

VEZOLA, VEZOLVS. V. *Veges* et *Vezia*.

VEZOTVM, Vehiculi genus: nisi sit Onus, sarcina. Statuta datiarie Riperiae cap. 12. fol. 4. vo. *De quolibet plaustro siue Vezoto tutiae, pro introitu, vel exitu, et sic pro rata, solidi sex.*

VEZZOLVS, Artemisia, Gallice *Armoise*. Vita S. Francae Abb. to. 3. April. p. 385. *Coquebatur quippe Vezzolus qui et Artemisia proprie dicitur, vel illius semen in vino quod bibebat tunc omni rejecta substantia.*

VFFESSERIVS, Vas culinarium, ni fallor. Charta ann. 1329. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Item, unum colletarum, duos Vffeserios, etc.*

† Leg. *Offertorius*, liber continens *offertoria* missarum.

VFFINGI, dicti Reges Orientalium Anglorum, ab Vffa Rege, qui vixit an. 578. Matth. Westmonast.

VGLATA, vt *Oglata*. V. in hac voce.

VGONENCI DENARII. V. *Hugonenses* in *Moneta Baronum*.

VIA. (1) Nude, Iter, Gallis *Voie*. Consuetudo Claromontensis art. 226. et seq. quinque species viarum constituit, Semitam, quam *Sente*, appellat, latam 4. pedes, Carreriam, (*Carriere*) latam 8. pedes: Viam, *voye*, latam 16. ped. *Cheminum* latum 32. ped. et Viam regiam, *Chemin Royal*, latam ped. 64. VIA AEQVALIS. Lex Bajwar. tit. 9. §. 13. *Si quis viam publicam, vbi Dux egreditur, vel Viam aequalem alicujus clauserit contra Legem, etc.* Vbi Capitula Caroli M. lib. 5. c. 201. *Si quis viam publicam aut lithostratum, vel Viam communem alicui clauserit contra legem, etc.* Ita *aequalis*, est *communis*. VIA ALTA, GENERALIS, eadem quae *Publica*, *Regia* infra. Inquesta an. 1295. apud Kennett. in Antiqu. Ambrosd. p. 250. VIAM ANTESTARE. V. *Antestare* et *Obstare*. VIA AVRELIA, sub Aurelio Imperatore exstructa, memoratur in Charta ann. 27. Conradi Reg. ex Tabul. S. Victoris Mas-

Mussit. VIAM CARNIS INGREDI, Mori; modus loquendi Scriptoribus Sacris et Ecclesiasticis familiaris. Barthol. Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1225. apud Murator. tom. 6. col. 440. VIA CARRARIA, qua carrum vehi potest. Ceremoniale Ambrosianum Mediolanense. V. *Carreria* 1. VIA COMMVNIS, Publica. Charta Odonis Abb. S. Dionysii an. 1244. ex Bibl. Reg. VIA, vel SEMITA CONVICINALIS, vel *pastoralis*, in Lege Bajwar. tit. 9. c. 14. *De Via conuicinali vel pastorali*, *qui eam alicui contra legem clauserit.* §. 15. *Semita conuicinalis.* *Via vicinalis*, apud Siculum Flaccum, Aggenum, Vlpianum L. 2. §. *Viarum*, D. Ne quid in locis publ. etc. Adde Capitul. Pipini Regis an. 744. c. 38. *Vicinale iter*, in Charta an. 1052. inter Instrum. tom. 3. Gall. Christ. nouae edit. col. 198. *Vias vicinales* inter *publicas vias* ponit idem Vlpianus, ita tamen vt a Militaribus different, *quae exitum habent ad mare, aut in vrbem, aut in flumina publica, aut ad aliam viam Militarem; cum Vicinales, aut exitum habeant in vias Militares, aut sine vllo exitu intermoriantur*, in L. 3. D. de Locis et itiner. publ. VIAS QVATVOR DARE solitum in manumissionibus: potissimum quippe libertatis effectus est potestas eundi quo volumus. Leges Rotharis apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 34. col. 1. *Item qui fulfreal fecerit, et quatuor Vias ei non dederit*, etc. V. in *Manumissio*, col. 250. VIA DEI, Expeditio vel peregrinatio Hierosolymitana: *Via Hierosolymitana*, apud Fulconem to. 4. Hist. Fr. Guibertus lib. 2. Hist. Hierosol. VIAE FERRATAE, Itinera a Romanis in prouinciis exstructa et confecta, ita a posteris appellata propter eorum duritiem, vel quod ex silicibus subnigris compacta, ferri colorem referant, vt ait Bergerius lib. 1. de Itinerib. Roman. cap. 25. n. 2. Vgutio: *Agger dicitur media stratae eminentia, ex alternatis lapidibus strata, ab aggere et alternatione lapidum dicta, quam Historici Viam militarem ...*

Ferratam dicunt. *Cheminum ferr*... *tum*, in Charta an. 1227. in Tab... lario Ecclesiae Meldensis fol. ... VIA S. IACOBI. Vgutio: *Ga... xias, lacteus circulus, quod vulgo ... citur, Via S. Iacobi.* VIA IVL... CAESARIS. Radeuicus lib. 3. ... Gestis Friderici cap. 25. *Per Via... Iulii Caesaris, quae modo Mons I... nis vocatur, etc.* V. Simlerum ... Alpibus. VIA LACINA. V. *La... cina.* VIA LEVATA, Agger, Gal... lis *Levée*. Ogerii Panis Annal. G... nuens. ad an. 1211. apud Murat... to. 6. col. 402. *Et vt strata secun... iret, fecit fieri Potestas Viam lev... tam a Gaui vsque cremiam Monast... celli.* V. *Leuata* 3. VIA MILIT... RIS, *quae Publica dici potest, ... ducit ad mare et ad portus, et per... doque ad mercata*, inquit Brit... lib. 4. tract. 1. cap. 16. §. 7. Fl... lib. 4. cap. 6. §. 3. V. IC. ... MOLARVM, f. Pensitatio pro ... menti molitura, Gall. *Mou... drois de moulage.* V. *Molta*. Char... ann. 1185. apud Cencium inter Ce... sus Eccl. Rom. *Confirmamus ... res et possessiones, videlicet domos, ... molendinum et Viam molarum, ... arboribus fructiferis et infructif...* VIA MVNITA, lapidibus, ... Gallis *Chaussée*. Testamentum ... Caesarii Arelatensis: *Campum ... finitio super Viam munitam.* V. ... *Publica.* VIAM OBSTARE, ... *tradicere.* V. *Obstare*. VIA PAS... RALIS *vel conuicinalis*, in Le... Bajwar. tit. 9. c. 14. et in Ca... Caroli M. lib. 5. c. 202. VIA PE... GEAV. Charta ann. 1190. ... Chopinum lib. 3. de Sacra P... tit. 7. §. 5. *Latrones in terr... chiepiscopi* (Turonensis) *capti ... Caynonem .... sunt Archiep... nisi capti fuerint in Via Peagea.* Consuetudine Andegauensi art. ... et Cenomanensi art. 69. *Le gra... Chemin Peageau doit contenir ... pieds de large pour le moins.* Va... notionem produnt Leges Henr... Regis Angl. cap. 80. *Vnaquaeq... Ciuitas tot magistras Vias, quot ... gistras portas habet ad telone...*

consuetudines insignitas. Hinc idem dicitur quod VIA PEDAGIARIA, qua pedagium exigitur. V. in Pegium. VIA AD PEDES, qua pedes vadit, Gall. Chemin de pied. Inquesta an. 1496. in tractu Dombarum. VIA PVBLICA, Regia, Militaris, in Lege Burgund. tit. 27. 3. Lex Bajwar. tit. 9. §. 13. VIAE PVBLICAE TRANSITVS, seu cognitio vel justitia de delictis, quae in viis publicis perpetrantur, apud Hugonem Flauiniac. in Chronico pag. 132. V. Bannum viae Regiae. VIA QVADRIGALIS, per quam quadrigae vadunt, in Tabulario Leprosariae Pontis Audomari. V. Carraria. VIA REGIA, REGALIS. Leges Henrici I. Reg. Angl. c. 80. De Via Regia: Tanta vero debet esse, ut inibi duo carri sibi possint obuiari, et bubulci de longo stumbli sui possint assimulare, et 16. milites equitare possint armati de latere, et Via regia dicitur, quae semper aperta est, quam nemo concludere potest, cum minis suis, quae ducit in ciuitatem vel burgum, vel portum Regium. VIA SANCTORVM, Peregrinatio Hierosolymitana. Charta Communiae Nouiomensis an. 1181. V. Via Dei. VIA SPIRITVS SANCTI. V. Inspiratio. VIA TRIVMPHALIS, quae ducit ad ciuitatem, in Charta Fulconis Comit. Andeg. ann. 1033. pro Monast. S. Nicolai Andegau. VIA VIARIA, Trita, Gall. Chemin passant. Charta ann. 1213. apud Stephanot. in Antiq. Aurel. Bened. MSS. p. 286. VIA VLTRAMARINA, vt supra Via Sanctorum, Gall. Voyage d'outremer. Inuentar. Chartar. ann. 1482. sub Ludouico XI. fol. 13. vo. (2) Modus, ratio, Gall. Voye, moyen. Charta an. 1395. apud Acher. to. 6. Spicil. p. 131. Habita inter nos deliberatione prouida et matura super omnibus Viis et modis, quibus schisma . . . posset . . . . facilius sedari et extirpari, et ipsa Ecclesia ad vnionem reduci, Via cessionis vtriusque partis, . . . prae caeteris quibuscumque Viis elegimus et eligimus tanquam breuiorem. VIA CVLTIONIS DIVINAE, Clericatus, in Cod. Theod. lib. 12. tit. 1. leg. 49. VIA EXECVTIVA, Pignorum ablatio, pigneratio. Statuta Auenion. lib. 1. rubr. 31. art. 2. p. 105. VIA REGARDI. Charta an. 1430. apud Rymer. to. 10. p. 454. Pro labore et expensis dictorum Ricardi et Ricardi, centum marcas per Viam regardi. Alia an. 1432. ibid. p. 514. Ambassiator domini nostri Papae, nuper per ipsum domino nostro Regi certis de causis missus, habeat de dono Regis, per Viam regardi L. Marcas. Id est, beneficii seu mercedis titulo. Occurrit rursum p. 522. et 526. V. Regardum 1. VIA REGIA, Titulus libri, cujus mentio est in Indice librorum ad calcem antiquissimi Pontificalis. (3) † De qualibet via, pro qualibet vice; duabus viabus, vicibus, in Chartis MSS.

† VIACVLVM, semita, in Lit. remiss. a. 1356.

VIACVLVS, ὁδῶν ἐπιμελητὴς, in Gloss. Lat. Gr. Leg. Viocurus. V. in hac voce.

† VIACVM, locus vacuus aedificandis domibus idoneus. Gall. Christ. t. 11. Instrum. p. 219.

VIADVCTVS, idem quod in aliis Chartis Exitus, Ingressus dicitur, Reditus annui aliqua terrarum commoda quae exeunt et proueniunt ex aliqua re, fructus praedii. Charta an. 1043. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 407. Cum Viaductibus, vel reductibus, quae ipsa spelunca Dei adquisiuit in comitatibus omnibus, et cum omnibus terminibus suis, etc. V. Exitus 1.

VIAFORA, Clamor publicus. V. Biafora.

† VIAGERIA, jurisdictio viarii, in Ch. a. 1229.

VIAGERIVS, Vsufructuarius. Arestum Parlamenti an. 1450. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 400. Iurando quod bene et rationabiliter dictis terris et dominiis vtetur, . . . et circa haec omnia faciet quae bonus paterfamilias Viagerius facere debet. VIAGERIVS REDDITVS, Annua pensio quae morte exstinguitur. Arestum Parlamenti an. 1499. apud eumd.

eumd. Baluz. ibid. p. 465. *Cum quo . . . idem defensor ad mille ducentas libras Paris. annui et Viagerii redditus pro dicta redemptione appunctaverat.* V. *Viagium* 2. *Viarium* et *Vitalitium.*

VIAGIVM. (1) Iter. Historia fundationis Hospitalis S. Leonardi Eboracensis: *Deinde ad Eboracum declinans, in Ecclesia B. Petri ibidem diu et deuote precibus insistens, se et Viagium Deo et B. Mariae . . . humiliter commendabat.* (2) VIAGIVM, Itineris terminus. Tabul. S. Victoris Massil. *Videns dominus Admiratus non posse nauigare versus Viagium suum, etc.* (3) Expeditio. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. 29. p. 69. *Rex cum exercitu et captiuis per medium campi, quo commissum erat praelium, tanquam viam suo Viagio aptiorem, rediens, etc.* Infra p. 79. *Ducem Bedfordiae hujus Viagii capitaneum constituit et praefectum.* (4) Itineris pretium, praestatio pro facultate iter faciendi. Charta an. 1368. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Item quaelibet galea soluat pro Viagio quinque renos. Item quaelibet barchia de pallela aut de tymono bayonesto pro quolibet Viagio 3. grossos.* V. *Viaticum.* (5) Processio. Obituar. MS. Eccl. Morin. fol. 30. (6) Vita, cursus hujus vitae. V. *Viatores* 2. Hinc (7) Annua pensio ad vitam. Statutum Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. to. 5. Ordinat. pag. 363. art. 8. V. *Viagerius* et *Viarium.*

VIALBORA. Anonymus in Annal. Mediolan. apud Murator. to. 16. col. 812. *Bacile vnum deauratum cum florenis et Vialboris in orlis et aliis operagiis.* Et col. 813. *Bussula vna argenti laborata ad Vialboras cum pomello vno et vno radio.* V. *Viarbora.*

† VIALE, tributum quod a transeuntibus per vias exigitur. Ch. a. 1507.

VIAMEN, Ius commeandi. Vita B. Caroli Comit. Flandr. to. 1. Mart. p. 192. *Pacem et Viamen latoribus Sanctorum offerendo, etc.*

VIANDA, Cibaria, iter facienti necessaria ad victum, Gall. *Viande*, Ital. *Viandare* est Iter facere. Statut. Massil. lib. 1. c. 67. §. 1. V. *Plus* 1. et infra *Viuanda.*

VIANS, Viuens, Ital. *Vivente.* Charta an. 1164. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 603. *Notum sit quod ego Raymundus comes S. Egidii cognosco et confiteor villam S. Saturnini allodium et proprietatem B. Petri Cluniacensis: sed propter amicitiam quam monachi erga me habebant, et vt per meam defensionem villa ipsa in commercio Viantium magis augeri possit, statuimus, etc.*

VIARAM, vna e 12. speciebus Auguriorum, de quibus in verbo *Vicus*, quae sic describitur a Michaele Scoto de Physionomia c. 56. *Viaram est augurium, quando homo vel auis in itinere vel volatu ante te transit, veniens a dextra parte tui, et tendit in sinistram euanescit. Istud est bonum signum super negotio.*

VIARBORA inter mulierum jocalia recensentur in Statutis Genuens. lib. 2. c. 17. fol. 48. vo. *Intelligantur esse in bonis et de bonis viri adornamenta, zonae, corrigiae, cordellae, Viarbora et alia localia* (l. jocalia) *et quaecumque bona habuisset a dicto viro suo vel a patre, vel ab alio pro eo.* V. *Vialbora.*

VIARE, *Iter facere, ambulare*, Papiae. Onomasticum vetus: *Viare*, ὁδεύω. Glossar. Gr. Lat. πορεύομαι, *Rebio*. MS. *Reuio*. S. Ambrosius lib. 5. Hexaem. c. 10. *Quis tribuit dispositionem Viandi.* Notum fuit Quintiliano qui illud inter infelicius ficta reponit lib. 8. c. 6.

† VIARESVS, i. q. portatilis, ut Ital. *Viareccio.* Ch. a. 1214.

VIARIA. V. mox in *Viarius.*

VIARIVM, Annua pensio ad vitam, vt videtur. Placitum an. 874. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 949. *Et ipsi Liuteri et ipsi Garefuso renuntiauimus, vt de omni ipsa supradicta re Candoli de Suriano et Romani, et de Germanis suis de paterno et in ipso cambio de Viario sibi quiescerent.* V. *Viagerius* et *Vitalitium.*

VIA

RIVS. (1) Dominus feudalis, i competit *inferior* vel *media justi*t, Gall. *Seigneur voier.* Duplex im est Iustitia *Viarii*, alia, quam *sse voirie* vocat Consuetudo Tunensis tit. 1. art. 1. *Simple voirie*, ndegauensis art. 1. Cenomanensis t. 3. et Blesensis art. 27. caeterae onsuetudines *Basse justice*. Alia, iam *Grande voirie* appellat eadem uronensis Consuetudo art. 39. *rosse voirie*, vel certe *la Justice du os Voier*, Blesensis art. 21. 22. 23. 4. 26. vbi vtriusque jura recenntur. Charta Ludouici Iun. an. 160. ibid. to. 1. p. 536. *Neque ro Praeposito, sine Viario, neque ro alio se justitiabunt, nisi pro corore Regis.* Pactum inter Philippum egem Franc. et Ricardum Regem ngliae mense Febr. an. 1254. pro ustitia seu Iurisdictione vtriusque 1 vrbe Turonensi, ex Regesto Anegauensi fol. 43. *Viarii autem Coitis infra ambitum claustri nullam abent jurisdictionem.* Ejusmodi *Viaios* vulgo dictos putant plerique, uod eorum jurisdictio potissimum it in *viis* tenementorum suorum; dque eruunt ex aliquot Consuetudinibus municipalibus, praecipue ex Ambianensi art. 184. in quo dicuntur Domini omnes feudales, quibus major et media justitia competunt, esse *Seigneurs Voiers ès frocs, flegards, chemins, et voiries estans au devant de leurs tenemens ou heritages, soit par eau, ou par terre.* Certe quidquid sit de *Viariorum* justitia in *viis* tenementorum suorum, hanc constat non in eo praesertim constitisse; sed in aliis quampluribus juribus, quae passim recensent Consuetudines municipales, vbi de inferiori justitia agunt. Quin potius *Viarios* dictos existimo, quasi *Vicarios*, eosdemque esse cum *Vicariis*, quos Lex Longobard. lib. 2. tit. 52. §. 7. de minoribus causis cognovisse docet, quique per *pagos constituti erant*, vt ait Walafridus Strabo. Vnde ejusmodi *Vicarii* non alii sunt ab iis, quos aetas posterior *Majores*, et *Villicos villarum* appellauit. Nisi quis malit *Viarios* dictos ex Gallico *Voiers*, seu *Vouiers*, id est, Aduocatos, cum *Viaria* et *Aduocatio* idem esse dicantur in Chartis aliquot mox laudandis. SVBVIARIVS, Vicarius *Viarii.* Charta Henrici Regis Franciae an. 1057. in 8. tomo Spicilegii Acheriani pag. 156. subscribunt prae aliis *Hervaeus Viarius*, et *Herbertus Subuiarius.* V. to. 3. p. 156. VIARIA Iurisdictio seu Iustitia *Viarii*, Practicis Gall. *Voirie*; interdum quod ratione viariae praestatur a tenentibus. *Veherie*, in Consuetud. locali Castellinoui in Biturigib. art. 4. Chronicon Mauriniacense l. 1. p. 360. *Mea est, aiebat iste, Viaria.* Pag. 365. *Censum plus minus 50. solidorum, et dimidietatem Viariae huic Ecclesiae dederunt.* VIARIA, Districtus *Viarii.* Charta an. 1273. apud eumd. Lobinell. ibid. p. 28. col. 1. VIARIA, idem quod *Praepositura*, in Charta S. Ludouici Reg. Franc. an. 1230. ex Tabul. Abb. de Pietate Dei, Gall. *l'Espau*: *Insuper addidimus L. libras Turon. annui redditus percipiendas in nostro reddita de Cenomanis in Viaria sine Praepositura singulis annis.* VIARIAM, cum *Vicecomitia*, seu Vicecomitis jurisdictione confundit Ordericus Vitalis lib. 5. p. 596. *Concesserunt sancto Ebrulfo Vicecomitiam, id est, Viariam, quantum habebant in villariis vastatis.* Tabularium Henrici Comitis Trecensis ann. 1159. in eod. Tabular. S. Martini: *Ius Vicecomitatus, seu Viariae, quam in villa S. Gemmae se habere dicebat, etc. Vicecomitatus et Wigaria*, in Charta Henrici Imper. ann. 932. Rursum VIARIA, idem est quod *Aduocatio*, in Charta Stephani Episc. Paris. ex Tabul. S. Martini de Campis: *Cujusdam vineae in territorio S. Clodoaldi sitae Aduocationem, quae vulgo Viaria dicitur, Monachis S. Martini de Campis concedo.* V. *Aduocatio*, col. 103. VOVVEARIA, eadem notione, in Charta Hugonis dom. de Montecorneto an. 1245. ex Tabul. S. Nicasii Remens. VIATVRA, idem quod *Viaria.* Charta Philippi Regis Franc. ann. 1091. pro Compendiensi Ecclesia. VOERIA,

RIA, eodem significatu. Regest. Campaniae an. 1256. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. p. 1042. VOVERIA, eodem sensu. Charta an. 1236. ex Tabul. S. Auiti Aurel. VIATIO, eadem notione. Tabul. Beccense ann. 1080. VIATORIA, Pari intellectu. Charta an. circ. 1133. tom. 2. Hist. Eccl. Meld. p. 25. *Comes Theobaudus clamauit quietum quidquid capiebat in tota terra Berceii et Ortolii, siue per justitiam, siue per Viatoriam.* VIATOR, idem qui *Viarius*. Rogeri Episcopi Bellouacensis Epitaphium in Ecclesia Bellouacensi:

Hic rexit Cathedram, non pressit, Pontificalem.
Ornamenta domus, status et possessio Cleri,
Libertas patriae pulso Comitatus dominatu,
Atque Viatorum demisso gaudia censu, etc.

(2) † Carceris custos, cujus officium VIARIA appellabatur. Ch. Ms. a. 1314.

VIASOS. Conc. Tarracon. an. 1591. inter Hisp. to. 4. pag. 510. *Nullus beneficiatus seu clericus . . . portet lanceam aut scutum, vel ballistam cum sagittis; nec ad sonum de Viasos seu rixam, quae aliquando in ciuitatibus, villis seu castellis seu locis fieri contingunt, exeant cum armaturis praedictis.* Leg. *Via fors.* V. in *Biafora* et *Sonus* 2.

VIATICA LITTERA, quae ab Abbate peregre exeunti Monacho datur, apud Ingulfum p. 860.

VIATICARE, *Viatico* instruere. Acta S. Censurii tom. 2. Iun. pag. 278. *Huic si legitimam, vt mos est, solutionem perexiguae segetis indulgeas, tanquam opipare Viaticatus, cum gratiarum actione remeabit.* Gloss. Lat. Gr. *Viaticor*, ἐφοδιάζεσθαι.

VIATICARIVS, Viator, ductor. Chron. Domin. de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 607.

VIATICI LIBRI, f. Rituales, in quibus de *Viatico* administrando sermo est; vel Breuiaria viatorum vtilitati accommoda. Diarium belli Hussit. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. pag. 191. *Item omnes libri missales, aut cantuales, similiter et Viatici . . . libri hymnorum, et omnis ornatus . . . vestes missales, . . . haec omnia . . . destruenda vel comburenda.*

VIATICVM. (1) Via, iter publicum. Charta Othonis Comitis Viromand. an. 1035. *Districtionem . . . rae exterioris siluae ac prati villae . . . molariensi pertinentium, cum . . . publici banno, etc.* (2) Tributum ab itinerantibus praestitum, in Charta Lotharii Reg. Fr. apud Marlot . . . in Metrop. Remensi lib. 4. c. . . . *Ab omni exactione et teloneo et . . . tico liberae . . . permaneant.* V. . . . gium 1. (3) Iter, itineratio, . . . ge. Fortunat. l. 6. Poem. 4.

Deducit dulcem per amara . . . tica vatem.

Charta Iacobi Regis Arag. an. . . . *Pro Viatico, quod fecimus in . . .* (4) Pecunia, *viaticum* seu iter . . . cienti necessaria, vel quae in . . . dem *viatici* conceditur. Bulla . . . nis X. PP. apud Illustr. Fontanin. in Antiq. Hortae pag. 492. . . . *quid vltra quindecim ducatos: . . . alias ex antiqua consuetudine . . . jusmodi visitatione pro expensis . . . Viatico suo soluere consueuistis, . . . soluendum pro dictis expensis seu . . . tico astringi de cetero possetis.* . . . *nia viatica* dicitur in Chron. . . . fensi apud Murator. to. 2. . . . col. 624. (5) Sacra Eucharistia quae aegris ac morituris datur . . . Thomas part. 3. quaest. 73. . . . *Hoc Sacramentum est praefiguratiuum fruitionis Dei, quae erit in patria . . . et secundum hoc dicitur Viaticum quia hic praebet nobis viam illuc . . . veniendi.* *Viaticum* dicta etiam Communio sanorum qui eam jejuni . . . piebant. Gerardus in Vita S. Vdalrici cap. 3. num. 11. *Cum Viaticum ab eo accepturi accederent, . . . ori superposuit, vt de visione . . . rent.* Rursum cap. 4. num. 20. . . . *benedicto, et populo sacro Viatico . . . creato, vesperaque expleta, ad . . . rium venit chrisma et oleum . . . dispensandum.* (6) Subsidium, . . .

xilium quoduis. S. Irenaei vetus Interpres lib. 1. cap. 31. num. 4. *Viatica quoque dabimus ad euersionem ipsorum, occurrentes omnibus sententiis secundum narrationis ordinem.* (7) † Aditus. Formulae Mſ. (8) † Cibus, esca, in Ch. a. 1362. (9) † Merces, praemium, ap. Parid. de Grassis.

VIATICVS. (1) *In via necessarius, vel delatus, vel in via sustentatus,* in Gloss. Biblicis MSS. Anonymi ex Vgutione. (2) † I. q. *Viarius* 1, in Ch. a. 1195.

VIATIM, *Per vias*, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. pag. 526. ex Lisiardi Hist. Palaest.

VIATIO, Iter Acta S. Vrbici tom. 1. April. pag. 252. *Expedita Viatione ad Iciodorum peruenit monasterium.* Alia notione, vide in *Viarius*.

VIATOR. (1) Paruus cyathus, vel cochlear, quo vtebantur viatores, seu qui in viam se dabant, vnde nomen. Hesychius: Βιάτωρ, κυάθιον μικρὸν ἤγουν κοχλιάριον. (2) Idem quod *Viarius*. V. in hac voce. (3) *Viatores*, Fratres conuersi in monasteriis, ita dicti, quod pro negotiis monasteriorum a praefectis missi crebrius viae se committerent. Caesarius lib. 8. Mirac. cap. 87. (4) Qui in hujus vitae cursu versantur. Marsilius Patauinus in Defensore pacis part. 2. c. 12. *Sic igitur singulariter nobis ostenso, Christum et ipsius Apostolos Viatores, statum paupertatis et humilitatis docuisse, atque seruasse, etc.* V. *Viagium* 2.

VIATORIA, vt *Viaria*. V. *Viarius*.

VIATRIX, vt *Viator*. Martianus Capella l. 6. initio.

VIATVRA. V. in *Viarius*.

VIAZZOLA, vt supra *Vezola*. V. in *Vezia*. Statuta Mutin. rubr. 326. fol. 65.

VIBRAMEN, Coruscatio. Gisleberrus in Mirac. S. Romani Mon. to. 5. Maii pag. 163. *Qui sanctos suos potenter mirificans, vario non cessat decorare miraculorum Vibramine.*

VIBRELLA, Tormentum bellicum, Gall. *Canon*, a verbo Lat. *Vibrare*, Gall. *Lancer, jetter avec force.* Litterae Margaritae Reg. Angl. ann. 1554. apud Rymer. tom. 15. p. 360. *Vi et armis, videlicet gladiis, . . . tormentis siue Vibrellis, vulgariter vocatis Canons, etc.* Hinc VIBRELLARIVS et VIBRELLATOR, Tormentorum librator, Gall. *Canonier.* Litterae Henrici VII. Reg. Angl. an. 1490. apud eumd. Rymer. tom. 12. pag. 463. *Cum nos quandam expeditionem contra Gallos instruere decreuimus, volentes proinde de certo numero nauium ac Vibrellariorum et balistariorum, etc. Vsque ad numerum quingentarum nauium et infra, et Vibrellarios et balistarios vsque ad numerum trescentorum, etc.* Aliae Edwardi VI. an. 1547. ibid. tom. 15. pag. 161. *Nauium magistros, nautas, naucleros, Vibrellatores siue bombardiatores, et marinarios, etc.* Adde pagg. 198. et 694.

VIBRIANVM, Axilla, Gall. *Aisselle.* Acta S. Gerardi tom. 1. Iun. pag. 770. *Ei sub Vibriano sinistri brachii apostema ad modum oui grossi natum est.*

VIBRINVS. Regula S. Caesariae to. 1. Ian. p. 734. *Moneo specialius . . . vestimenta lucida vel nigra, vel cum purpura, vel Vibrina nunquam in vsu habeantur, nisi tantum laia et lactena.* Vbi Vossius de Vitiis serm. lib. 3. c. 55. rescribendum existimat *Fibrina*, vestemque interpretatur factam ex pilis fibri, quibus nihil mollius. V. *Vinerita*.

VIBRISSARE, μινυρίζειν, in Gloss. Lat. Gr. Festus: *Vibrissare est vocem in cantando crispare.*

VIBRVCAE, τρίχες ῥινὸς, in iisdem Glossis, pro *Vibrissae, pili in naribus hominum, dicti, quod his euulsis caput vibratur. Vibrisse* Italis eadem notione.

† VICANA IVSTITIA, jurisdictio pagi. Ch. Mſ. a. 1124.

VICANALE. (1) Statuta Mediolanensia 2. part. cap. 490. *Aliquae Communantiae, Vicanalia vel pascua, etc.* Laurentio in Amalth. Quae ad aliquem pagum in vniuersum spectant. (2) † Exactionis species, in Ch. Ottonis IV. Imp. a. 1210.

VICARIA, VICARIATA, VICARIATIO, etc. V. mox in *Vicarius*.

VICARIÇATIO, pro VICARIATIO. V. in *Vicarius*.

VIÇARIVS, generatim dicitur ille, qui alterius vices gerit, obst. Cledonius Romanus in Arte: *Saepe quaesitum est, utrum Vicarius dici debeat is, cui Magnificentissimi Praefecti vices suas in speciali causa mandaverunt; nam Vicarius dicitur is, qui ordine codicillorum vices agit Amplissimae Praefecturae. Ille vero, cui vices mandantur propter absentiam Praefectorum, non Vicarius, sed Vices agens; non Praefecturae, sed Praefectorum dicitur tantum.* VICARIVS Sequioribus saeculis, dictus est, qui vice Comitis, aut alterius judicis partes exequitur in pagis, vel minoribus oppidis: Gallis *Viguier*. Walafr. Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. vlt. *Centenarii, qui et Centenariones, et Vicarii, qui per pagos constituti sunt.* Praeceptio Gunthranni Regis in Concilio Matisconensi ann. 585. de Comitibus; *Non Vicarios aut quoscunque de latere suo per regionem sibi commissam instituere uel destinare praesumant, qui quod absit, malis operibus consentiendo venalitatem exerceant.* Ejusmodi vero *Vicariorum* Comitum jurisdictio erat tantum in leuioribus, non vero in majoris momenti, aut criminalibus caufis, cum eae ad Comitem spectarent. Vnde ortam licet opinari non modo *inferiorem*, vel *mediam*, quam vocamus *justitiam*, vulgo *vicariam* appellatam: sed et vocis nomenclaturam. Capit. 1. ann. 810. cap. 2. et Append. 2. cap. 28. *Vt ante Vicarium et Centenarium de proprietate aut libertate judicium non terminetur, aut adquiratur, nisi semper in praesentia Missorum Imperialium, aut in praesentia Comitum.* Ad *Vicarios* pertinebat non modo tributa colligere, vt paulo ante obseruatum est, sed etiam *banna et justitias leuare, et recipere clamores qui pertinent ad Comitem*, ex Inquisit. pro juribus Dalph. tom. 1. Hist. Dalph. p. 143. col. 1. Neque vero omnium Vica-

riorum eadem fuit conditio: de cau-
sis quippe cum ciuilibus, tum crimi-
nalibus, atque de iis quae ad supe-
riorem justitiam spectant, maxime
Vicarii Regii, aliquando cognoue-
runt et judicauerunt. Epist. Geral
Archiep. Burdigal. inter Instr. to.
2. Gall. Christ. nouae edit. col. 15
Ipse tamen dominus Rex, sicut c
mus, dedit postea Vicarias suas p
cis quibusdam militibus suis, qui
guinis justitiam vice ipsius exerce
toto vel in parte, et in aliquibus
cis quae sunt domini Regis. Vica
saeculo vndecimo ineunte jam
clientelari professione concessas,
etiam conditione, vt feminae
possiderent, probat D. Brussel to.
de Vsu feudor. pag. 718. ex Char
Roberti Reg. Franc. ann. 1027.
Harsendae Garini viduae *Vicaria*
Antoniaco haereditatis nomine
ritur: *Ad vltimum vero nos et*
nostra Regina Constantia uxorem G
rini, Harsendam nomine, ad
haereditatis beneficium
camporum Vicariae respiciebant
nostram praesentiam conuoc
VICARIVS MAJORIS, qui
Majore caeteris villae incolis prae
in Capitul. Caroli M. de Villis c.
SVBVICARIVS, qui *Vicari*,
absente, vices agit. *Qui placita*
cita pro Vicario, in Conuent.
1251. inter Carolum I. Prou. C
mit. et Arelat. *Yppovicarius*.
Charta an. 25. Caroli Reg.
Stephanot. tom. 3. Antiquit. Pic
Bened. MSS. p. 326. *Ypovic*
in vet. Charta apud Beslium p.
VICARIA, Districtus Vicar.
cus, in quo justitiam suam exe
Charta Agii Episcopi Aurelian.
854. *Vicaria* eo significatu
continebatur limitibus: vt enim p
vinciae in pagos, monente Va
in Praefat. ad Notit. Gall. pag.
sic pagi in *vicarias* diuidebant
quae ex multis villis seu vicis c
stabant. Hinc pago *vicaria*, et
cariae villa subjicitur in Tabul.
Eparchii Inculism. vbi passim oc
rit: *In pago Egolismensi, in Vic*
N. in villa N. Rursum: *In p*
Petricorico, in centena Ber

villa N. Ex quibus haud male illigit idem Valesius *Vicariam et centenam* vnam eamdemque rem se. V. *Centena* 2. Tabul. Montis Michaelis: *Ego Guihenoccus dedi Monasterio S. Michaelis quatuor villas, quarum tres sitae sunt in Vicaria nuncupata Miniac. quarta vero in Vicaria Mochon.* Vbi *Vicaria* generatim pro terrae tractu vsurpatur, et VICARIVM, in Tabul. Landevenec. *Budic Comes tradidit S. Winvaloeo de sua propria haereditate quatuor villas, silua Carrec, duas in Vicario Encter, Caer Bullanc, in Vicario Dameta, Caer Wenlueli.* Ibidem: *Tradidit . . . de sua propria haereditate, id est tria Vicaria, Voeuc, Luhan, Ruduc S. Winguatoeo.* VICARIA, Iurisdictio Vicarii, ejusdem officium, munus. Charta Innocentii II. PP. apud Doubletum p. 480. VICARIATVS, eadem notione. Charta an. 1219. inter Maceriias Insulae Barb. tom. 2. p. 529. VICARICIA POTESTAS. Charta Gaufredi Comitis Andegauor. pro Monasterio S. Albini. Idem quod VICARIA, Iustitia, seu jus cognoscendi et judicandi de criminibus. Charta fundationis Monast. B. Iohannis de Mota, apud Mabill. tom. 3. Analect. p. 302. * VICARIA, Legitima *Vicarii* portio, quod ipsi ex officio competit. Charta an. 1103. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. p. 726. VICARIA, Exactio, quam Vicarius faciebat intra Vicariae suae limites. Tabular. S. Eparchii Inculism. fol. 22. ex Testamento Humberti Guerillae an. 1107. VICARIETAS, eadem notione. Tabularium Vindocinense fol. 48. *Emit liberam a lege Vicarietatis.* Fol. 51. VICARIATA, vt *Vicaria*, Iurisdictio, officium *Vicarii.* Notitia an. circ. 1068. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 473. VICARIATIO, Functio *Vicarii*, seu ejus, qui alterius *vices* agit. Epist. Agapeti PP. ann. 951. in Append. ad Marcam Hisp. col. 867. VICARII CHRISTI nuncupantur Episcopi in Epist. Synodi ad Teudonis-villam inter Capitul. Caroli Calui tit. 2. VICARII S. PETRI, *et Apostolorum*, vel *Apostolicae Sedis*, passim dicti Pontifices Romani, quod loco Petri Christi vicem gerant in terris, inquit Baronius an. 740. n. 5. apud Gelasium PP. Epist. ad Anastasium Augustum, Symmachum in Apologetico ad eumdem Imperat. in Romana Synodo an. 800. in Praefat. ad Concilium Meldense an. 845. et c. 80. etc. Vide, quae annotauit Baluzius ad Epist. 84. Lupi Ferrariensis. VICARIVS SEDIS APOSTOLICAE, qui alias *Legatus Sedis Apostolicae* dicitur, cui nempe vices suas in Ecclesiis aut Prouinciis designatis summus Pontifex committit. Hujus dignitatis formula exstat in variis Epistolis Gregorii M. Ioannis VIII. PP. et aliorum. VICARIVS summi Pontificis *in Spiritualibus* Romae, cujus munus quale sit, accipe ex Bulla Benedicti XII. PP. an. 1341. VICARIATVS, ejusmodi Vicarii dignitas, officium. Charta an. 1409. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 57. VICARII S. DONATI, ita passim sese inscribunt Aretini Episcopi, vt ad Instrumentum an. 1027. obseruat Mabillonius saec. 6. Bened. part. 1. p. 277. *Theodaldus S. Donati Vicarius, etc.* VICARII EPISCOPORVM nuncupati *Chorepiscopi.* Vide supra in hac voce. Memorantur Episcoporum Vicarii in Capitul. Ludouici Pii ann. 816. cap. 28. et in Addit. 2. cap. 19. VICARII, dicti *Beneficiati* quidam in Ecclesiis Cathedralibus, qui Majoribus Missis decantandis, et officiis Ecclesiasticis peragendis potissimum addicti erant, in eoque *vices* Canonicorum peragebant, vnde *Canonici Vicarii* etiamnum appellantur: *Canonici, Vicarii, seu simplices choriales*, in Concilio Coloniensi an. 1310. c. 7. VICARII CHORALES, eadem notione, in Testam. Rotherami Eboracens. Episc. an. 1498. ex Lib. nig. Scaccarii p. 678. VICARIA, ejusmodi Vicarii dignitas seu Beneficium, apud Stephanum Tornac. Epist. 193. VICARIATVS, eodem intellectu. Obituar. MS. Eccl. Morin. fol. 8.

VICARIA, Sacellum reditibus annuis instructum a presbytero deserviendum. Charta Guillelmi II. Episc. Vltraject. an. 1301. in Batau. sacra pag. 173. col. 2. *Supersunt et litterae expiatoriae huius caedis, quo nomine mater Hannonis Comitis Hollandiae fundauit Vicariam vnam alteramque largiter dotatam.* VICARII in Ecclesiis dicuntur, qui vices agunt Parochi, de quibus est titulus apud Gregor. IX. et in Sexto. Thomas Walsinghamus p. 275. *Docuit nempe plebem, decimas non esse dandas Curato, nisi is, qui daturus esset, foret ditior quam Vicarius, qui acciperet, siue Rector.* Sic porro appellabantur, Anglis praesertim, *Vicarii perpetui*, qui in Ecclesiis constituuntur, quae Monasteriis aut Collegiis Canonicorum *appropriatae* sunt, id est, quae ad Monasteria aut Collegia Canonicorum pertinent. V. *Appropriare.* VICARIA, ejusmodi Vicariorum dignitas seu beneficium. Statuta Eccl. Nemaus. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 1065. VICARIA PRIMAE MISSAE, Reditus assignatus pro prima Missa. Charta ann. 1380. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 401. VICARIORVM REDEMPTIONES. V. *Altarium Redemptiones*, in *Altare*, col. 187. VICARII IMPERII dicti sunt, quos Imperatores et Reges Romani, cum ipsi per se negotiis regni et Imperii sufficere non possent, ex aulae suae proceribus constituebant, qui vice illorum cognitioni causarum praeessent; et horum quidem munus, cum persona, quae eidem praeficiebatur, exspirabat. Ejusmodi fuerunt, quos in Germaniae Principatibus delegare solebant Imperatores. qui sub dignitate *Comitis Palatii*, vices Imperatorias agebant, et in iis supremo jure causas dijudicabant. Neque omnino diuersi ab iis, qui vulgo VICARII GENERALES IMPERII nuncupantur, quibus scilicet Imperator, in certis districtibus, *Vicariam* Imperatoriae potestatis et dignitatis committit, seu ad vitam, seu etiam in liberos masculos translata eadem dignitate. Quae quidem *Vicaria* maxime dari consueuerat in Italia [...] Gallia, quo rarius accedebant Imperatores. Charta Ottonis I. Imper. an. 962. apud Murator. to. 20. col. 626. *Creamus dictum Valterium Vicarium Imperialem et primum Marchionem Mantuae.* VICARII praeterea *Imperii* appellati, quos Imperator, extra prouinciam discedens, veluti in Italiam proficiscens, in Reipublicae administratione sibi substituebat. VICARII, Fidejussores apud Leonem et Anthemium in [...] omnes. 33. §. in hac C. de Episc. [...] Cleric. ex Pancirolo lib. 1. Thes. var. lect. cap. 77. VICARIVS Campio, pugil, qui pro alio monomachiam seu duelli, vel quodlibet aliud vulgare judicium, exequitur et experitur. Hincmarus Remen. de diuortio Hlotarii, interrog. [...] VICARII SERVI, qui vices domini agunt in villis ac praediis; [...] *lici ministeriales*, in Chronico Bischerspergensi. Tabul S. Albini Andegau. *Ego Zacharias filius Fromundi Vicarii de Credone:* idem [...] *Villicus Credonensis*, in alia Charta ejusdem Tabul. dicitur. V. *Servi Vicarii* et *Villicus.* VICARIVS VICI, Major, apud Aimoinum lib. 2. Mirac. S. Bened. cap. 3. [...] VICARIVS denique dicitur is, qui vice monasteriorum, aut virorum Religiosorum, vel Ecclesiarum, [...] mino feudali offertur, qui de praediis ab iis acquisitis, neque [...] *catis*, respondeat, tam de forensibus, ris, quam de releuiis. Tabul. Vindocinense Thuan. ch. 128. [...] *ita peractis Odo Rufus, in [...] terra vineae supradictae conf[...] dicens eas emptas a nobis ven[...] nes, inde 15. solidos requisiuit: [...] sibi paciscentibus nobis, nega[...] pro his vineas nobis nisi sub Vic[...] auctorizare, quo scilicet super[...] quietas eas haberemus; defun[...] tem, aut ab Odone, aut ab [...] suo releuaremus.* VICARIANI [...] In Nouella Iustiniani 26.

VICATIM, Alternatim. Diarium obsidionis Varadin. an. 1549. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 3[...]

Semperque pro lasso vulneratoque mi-lite, validos recentesque Vicatim sub-stituendo, etc.

VICCIA, ἀφάκη, Gloss. Lat. Graec. Aliae: ἀφάκη, *tendicula*, *Viccia*.

VICCINGI, appellati Dani Rerum Anglicarum Scriptoribus, ait Cambdenus, quod piraticam exercerent: *Biccingar* enim Saxonica lingua, teste Alfrido piratam denotat. *Viccinger* autem vocat, quos Dani hodie *Bicinger*. V. Olaum Wormium ad Monumentum Tirstadense, et infra *Wikingi*.

VICEADMIRATVS, Propraefectus maris, Gall. *Vice-Amiral*. Marchisii Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1221. apud Murator. tom. 6. col. 424. *Quum recessus ipsius comitis ad Potestatis notitiam pervenisset, coadunata gente sua, et facta dispositione ipsorum, qui exercitui tam maris quam terrae praeesse debebant, Lanfranco Guilelmi de Mari Viceadmirato ad lignorum custodiam constituto praecepit, etc.*

VICEADVOCATI. V. in *Advocati*, col. 100.

VICEAGENS ROMANAE ECCLESIAE Petrus presbyter subscribit Concilio sub Nicolao I. PP. Romae celebrato, apud Murator. to. 2. p. 205. col. 2.

VICEBAILLIVVS, Gall. *Vibaillif*, in Edicto Caroli IX. Reg. Franc. an. 1566. voce etiam hodie apud Delphinates vsurpata. *Coram praefatis dominis Vicejudice et Vicebaillivo*, ex Regest. laudato, tom. 1. Hist. Dalph. p. 303. V. *Subballivus*.

VICECAMERARIVS PAPAE memoratur in Ordine Romano Venetiis excuso ann. 1561. vbi de Ordine processionis.

VICECANCELLARIVS, idem aliquando qui *Notarius*. V. Mabill. Diplom. pag. 126. Et quidem saepius Notariorum munus obiere Vicecancellarii: vnde *Subcancellarii* etiam nuncupati. De Vicecancellario Ecclesiae Romanae, vide supra in *Bibliothecarius*.

VICECAPITANEVS, Ducis tenens locum, Ital. *Vicecápo*. Mirac. B. Simonis de Lipnica to. 4. Iul. p. 543. *Item nobilis domina Hedwigis, consors generosi domini Ioannis vocati Sznaclek pro tunc Vicecapitanei castri Cracouiensis*. Litterae Ducis Venet. ann. 1382. apud Rymer. to. 7. p. 354. *Transmittamus duas nostras galeas, quarum sunt patroni nobiles viri Hermolaus Lambard Vicecapitaneus ipsarum, etc.*

VICECOMES, Vicarius Comitis, qui vices Comitis exsequitur; *Sub Comite agens*, in Charta Ottonis Imp. an. 984. apud Barth. Fizen. in Hist. Leodiensi p. 269. Cujus dignitatis meminit Gregorius M. lib. 7. Ind. 1. Epist. 20. Edictum Pistense c. 14. *Habeat in Siluanectis ciuitate vnusquisque Comes . . . . Vicecomitem suum cum duobus aliis hominibus, etc.* Capitula Carlomanni tit. 2. cap. 9. *Comes praecipiat suo Vicecomiti, suisque Centenariis, etc.* Adde Legem Longobard. lib. 2. tit. 30. §. 2. Vt Comites non ciuitati dumtaxat, sed et toti pago ciuitati adjacenti praefecti erant, ita et Vicecomitum munus et jurisdictio in totum pagum porrigebatur. Faustus in Vita S. Mauri Abb. *Praedictus denique vir Florus, cum in omni regno Theodeberti Regis summam obtineret potestatem, ac Vicecomitis in Andegauensi eo tempore fungeretur pago, etc.* Agobardus de Insolentia Iudaeorum p. 61. *Dederunt mihi indiculum ex nomine vestro, et alterum ei, qui pagum Lugdunensem Vicecomitis regit. Vicecomes pagi*, apud Hincmarum Opusc. 26. Ab ipsismet Comitibus deligebantur. Fragmentum Historiae Aquitanicae, de Vulgrino Comite Inculismensi: *Miseratque in Martiliacum Robertum legis doctum, et cum eo amicum suum fidelissimum nomine Ranulfum, feceratque eum Vicecomitem suum.* Infra: *Willelmus autem Sector ferri honorem eorum restituit Odolrico fratri eorum, qui minor natu erat, fuitque ei suus Vicecomes.* Denique vt *Comites*, ita et *Vicecomites* in absentia Comitum, judiciis publicis praeerant. Vetus Notitia Viennensis Ecclesiae C. ann. 863. *Veniens Witfredus Ecclesiae S. Mauricii Aduocatus publice in Vien-*

 nam

nam civitatem in praesentia D. Ardoini ejusdem Ecclesiae venerabilis Archiepiscopi, et Erluini (Erlulfi) Vicecomitis Missi illustris Bosonis Comitis, vel judicum, qui ibi aderant, etc. VICECOMES, idem qui *Vicedominus* Episcoporum; neque enim alia ratione, ut videtur, *Hugo Decanus et Vicecomes*, quem subsequuntur alii Canonici, subscribit post Archiepiscopum Chartam Archembaldi Archiep. Turon. an. 993. ex Tabul. Majoris Monasterii. V. in *Vicedominus*. VICECOMITES PROVINCIARUM, apud Anglos, sunt Regis Officiales ad Comitatus gubernationem quotannis constituti. Interdum judicis loco funguntur, ad causas scilicet minores, quae illorum jurisdictioni subsunt, interdum etiam Ministrorum et mandatariorum Regis officium exsequuntur: Ita Cowellus. Liber Niger Scaccarii: *Vicecomes dicitur, quod vicem Comitis supplet in placitis illis, quibus Comes ex suae dignitatis ratione participat cum Rege.* Matth. Paris an. 1076. de Walthero Episcopo Dunelmensi: *Et Vicecomitis agens vices: laicali se foro immiscuit.* Horum institutum Alvredo Regi Angliae adscribunt Scriptores Anglici. Ingulfus de eodem Alvredo: *Praefectos vero Provinciarum, qui antea Vicedomini, in duo officia divisit, i. in judices, quos Justitiarios vocamus, et in Vicecomites, qui adhuc nomen retinent. Horum cura et industria tanta pax in brevi per totam terram effloruit, ut si viator quantamcunque summam pecuniae in campis et publicis compitis vespere dimisisset, mane vel post mensem rediens, integram et intactam indubie inveniret.* De ejusmodi Vicecomitum jurisdictione, vide Regiam Majest. l. 1. c. 1. Statuta Roberti III. Regis Scotiae c. 23. 24. 25. 26. et Bracton. l. 3. tr. 2. c. 35. SUBVICECOMES, apud Anglos IC. est Officialis, aut Deputatus Vicecomitis. Cowel. In Formul. Angl. Madox pag. 59. Charta iis testibus subscribitur *Roberto de Curtenay tunc Vicecomite Devoniae, Willelmo de Nimet tunc Subvicecomite per eumdem*, etc. Litterae Henrici V. Reg. Angl. ann. 1415. apud Rymer. to. 9. p. 253. *Per personalem superusfum tuum, aut Subvicecomitis tui ejusdem Comitatus*, etc. V. Spelman. in *Vicecomes*. VICICOMITES in Normannia appell... Iudices, qui in minoribus oppi... jus dicunt, de quibus intelligend... Ordericus Vital. lib. 8. *Hic Orde... Vicecomes et Causidicus fuerat*, ... *in negotiis et placitis ad libitum ju... cabat, et pro acceptis ne muneribus j... dicia pervertebat.* Eorum praeci... munus erat tributa et vectigal... fiscalia exigere, et de iis ration... exhibere. Ordericus Vitalis lib. 1... p. 805. *Praefatus autem Consul ... Mellento, per partem Yvonis, ... Municeps erat, et Vicecomes, et ... marius Regis, callide intravit.* Et l... 12. p. 841. *Cur inique in domin... suum operatus fuerit, cur ad curi... ejus ter accersitus non venerit, ... de regiis redditibus ad Vicecomitat... Argentomii et Oximorum Falesi... pertinentibus, ut Regis Vicecomes ... officialis, rationem non reddider... et de aliis reatibus rationabiliter ... petitus est.* Id etiam muneris fu... Balliuorum supra ostendimus. VI... CECOMITES SCACARIORU..., eadem notione. Litterae Philip... Pulcri Reg. Franc. an. 1290. ... Ordinat. pag. 319. *Quod judices ... ranei, qui vocantur Vicecomites S... cariorum, amoveantur, nec dein... ponantur ibidem.* VICECOMI... interdum idem qui *Castellanus*. L... bertus Ardensis p. 88. *Flandr... honoris Comes et Princeps Theo... cus, inconsulto Gandavensi, ... Ghisnensi Comite Arnoldo, Gav... vensis burgi Castellariam Curtraci... Vicecomiti Rogero ad tempus ... et commisit habendam.* Quem ... Vicecomitem nominat Rogerus, Ca... stellanus fuit Curtracensis. In ... *cecomitissam Yprensem* vocat p. ... quae *Castellana* dici debuit: nam Ca... *stellani* pariter appellari Yprenses ... mini. Vicecomitibus praeterea Ca... stellorum custodiam incubuisse doc... Willelmus Gemeticensis lib. 8. c. 1... *Robertus Comes Mellenti turris ...*

...

Pediens, *Vicecomitis officio in praesto officio fungebatur: egit itaque* *ediate solita, vt idem Castellum* *illelmo de Britolio redderetur.* V. Brussel de Vsu feud. lib. 3. c. 1.
2. *Vicecomitum* ejusmodi interim quidam erant infeudati, id est, *icecomitatus* jure feudali obtinent, vt indicant Statuta Dauidis Regis Scotiae c. 30. §. 3. quorum jurisdictio, *media Iustitia* dicir practicis Gall. *la Justice Vicontre*, in Consuetudine Ambianensi t. 191. 246. Eadem et VICECOITATVS appellatur, et cum *Viaa*, et *Aduocatione* confunditur. harta Galteri Tirelli an. 1186. in l. Pastorali Eccl. Paris. l. 3. ch. 2. *um . . . . teneret a me in feodo edietatem totius Vicecomitatus seu iarie, etc.* Charta Theodorici Episcopi Ambianensis an. 1171. ex Tabulario ejusdem Ecclesiae fol. 53. *Cum tandem absolutionem postularent, nec in auro vel argento ad manum habentes, vnde ablata restituerent, Vicecomitatum et Aduocationem de Berberiis . . . Ambianensi Ecclesiae pro obtinenda absolutione sua in eleemosynam donauerunt.* VICECOMITIA, eadem notione. Ordericus Vitalis l. 5. tit. 696. *Concesserunt S. Ebrulfo Vicecomitiam, id est, viariam, quantum habebat in villariis vastatis.* V. *Viare*, *Vicarius*, *Aduocati*. VICECOMITATVS, exactio quam Vicecomes faciebat intra Vicecomitatus limites, († f. Ius Vicecomiti debitum.) Charta ann. 1226. ex Tabul. S. Vrbani: *Ego Hugo miles de Fronnilla . . . acquitaui ecclesiae S. Vrbani Papae et Martyris quoddam geixtum et Vicecomitatum, et quidquid juris ego et predecessores mei in villa de Blehecuria habebamus.* Neque alia notione occurrit VICECOMITALIS PARS, in Charta Engolism. inter Probat. to. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 444. *Willelmus Comes beatissimo Petro . . . tribuit ante festiuitatem S. Iohannis Baptistae septem diebus et dimidium duas partes de venda, sicut olim tertiam partem, id est Vicecomitalem ipsa sedes habere videbatur.* VICE-COMES, nomen dignitatis ctum posterioribus seculis, in Anglia, vbi creari coeper enim Scriptores seu Heraldi Ioannem *Roberfart*, S. Sa oppidi seu Castri in Neustria ctum, *Vicecomitem de* creatum ab Henrico V. D Thomas Milles lib. de N politica et ciuili p. 63. Henrici VI. pro erectione *V tatus de Bellomonte*, pro I de Bellomonte Milite Ordini riani. Alii complures subin gibus Anglicis creati Vice quorum seriem et stemmata Radulphus Brooke, Vincent *gecroix*, Yorkus aliique Feci glici. Exstat etiam apud in Comitibus Prouinciae Charta an. 1225. qua W Comes Forcalquerii R. de to *in perpetuum Vicecomit per eum et successores suos, strum ejus de Cadaneto in Vi tum erigit, cum praerogati tiis et honoribus, quibus ca Vicecomites eriguntur, etc.* fit an legitima, non disqu D. Brussel de Vsu feud. tom 693. 694. et 695. VISCO *Vicecomes*, in Charta an. 1 *Perrotus Vichart valletus . . fiteor . . . me tenere in fe homagium liggium a nobili e Guidone de Caluiniaco Visc Brucia sex jornalia prati quarteria vineae. Visquenx*, ann. 1291. inter Ordina Franc. to. 3. p. 295.

VICECOMITISSA, Vicecom vel quae Vicecomitatum Charta apud Spelman. *Re ecclesiam de Thorncomba Forda sicut Adelicia Viceco lud manerium ei dedit.* Oc iam in Tabul. B. M. de Bo tio Rotomag.

† VICECOMITVRA, i. q. Ch. Ms. a. 1115.

VICECONJVX, Concubina quot Inscriptionibus, vt m jacius in Paratit. ad tit. *Concubinis*, ac ad Nou.

recte Iulianus Antecessor dixit *concubinam imitari vxorem.*

VICECONSVL, Vicecomes. Leges Edwardi Confess. c. 12. *Qui modo vocantur Vicecomites, tunc temporis Viceconsules vocabantur: ille vero dicebatur Viceconsul, qui Consule absente ipsius vices supplebat in jure et in foro.* Profert Oyhenartus in Notitia Vasconiae p. 249. Chartas duas *Lope Execonis*, et *Semeronis Garcis Viceconsulum de Bygur*, vel *de Beygur*, ann. 1119. et 1168. V. *Consul* 2.

VICECVSTOS. Inter subscriptos testes Chartae an. 1304. to. 2. Hist. Dalph. p. 121. Occurrit *Frater V. Baratt. Vicecustos Auenionensis.* Officium apud Franciscanos. V. *Custodia* 2.

VICEDAMVS, à Gall. *Vidame*, pro *Vicedominus. Dominus Vicedamus de Chartres*, in Charta ann. 1550. apud Rymer. tom. 15. p. 214.

VICEDAPIFER, qui *Dapiferi* vices supplet. Occurrit apud Scriptores Hist. T. S. si fides Gallando de Vexillis Francicis p. 28.

VICEDECANVS, Subdecanus, Gall. *Sous-doyen. Vniuersis et singulis presentes literas inspecturis Iohannes Weidecnepel, Vicedecanus totumque Capitulum Ecclesiae Lubicensis*, etc. in Charta an. 1437. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 336.

VICEDEFENSOR, qui ab Ecclesiarum defensore praediorum tutelas in se recipiebat. Charta Friderici Ducis Austriae an. 1243. apud eumd. Ludewig. to. 4. p. 226. *Sed quia ecclesiae vtilitas exigit, vt propter occupationum nostrarum frequentias, alicui vices nostras in defensione ecclesiae committamus . . . Quia vero praetextu talium commissionum hujusmodi Vicedefensores frequenter auiditate temeraria in jura se solent ingerere aduocatorum, firmiter interponimus obseruantiam, vt, si quando a tali Vicedefensore Praepositus se senserit grauari, liceat ei ipsum coram nobis nostrisque successoribus recusare et alium sibi magis idoneum postulare*, V. in *Aduocati*, col. 100.

VICEDOGNATVS, vt *Vicedominatus*, *Vicedomini* munus, dignitas, officium. Charta an. 1353. to. 1. Hist. Dalph. p. 147. col. 1. *Item officium suum veheriae seu Vicedognatus Domenae, vna cum juribus et vtilitatibus suis.* Alia an. 1308. ibid. to. 2. p. 142. *Item quod dictus D. Hu[illegible] et successores ipsius nullum in perpetuum impedimentum apponant per [illegible] vel per alium quominus dictus D. Comes Sabaudiae et successores ipsius [illegible] strum insulae Gebennensis, Vicedognatum Gebennensem, et omnia quae idem D. Comes habet*, etc. VICEDOMNATVS, VICEDOMINATVS, eadem notione, in Charta an. 1290. apud Spon. to. 2. Hist. Geneu. p. 60. *Item nos Episcopus . . . concedimus dicto domino Comiti in feudum dictum Vicedomnatum [illegible] nendum et regendum toto tempore [illegible] te nostre*, etc. Inquesta an. [illegible] 1217. ibid. p. 409. *Item dicit [illegible] cum episcopus Humbertus haberet [illegible] vadimonio Vicedomnatum Gebennensem pro sexaginta libris Turon.*

VICEDOMINA, *Vicedomini* vx., apud Pillet. inter Probat. Hist. Gerbor. pag. 339. *Madame Jehanne de la Chartre Vidamesse de Chartres*, in Charta an. 1410. ex Chartul. 21. Corb. V. in *Vicedominus.*

VICEDOMINALIS, ad *Vicedominum* pertinens, Agnellus in S. Fel[illegible] apud Murator. to. 2. p. 159. col. [illegible] *Iste* (Felix) *monasterium B. Bartholomaei, vbi ego Deo fauente Abbas praefuit, et Vicedominalia gubernacula suscepta luculentissimus tenuit*

VICEDOMINARIVS, eodem significatu. *Vicedominarium placitum*, qu[illegible] ab Ecclesiae Vicedomino tenetur. [illegible] infra in *Vicedominus.*

VICEDOMINATVS, VICEDOMINIVM. V. mox in *Vicedominus* [illegible] supra in *Vicedognatus.*

† VICEDOMINICO, pro *Vicedominus*, apud Pez. t. 6. Anecd. Part. [illegible] p. 68.

VICEDOMINVS, qui vices aut [illegible] cum domini obtinet, ἀντικύριος, [illegible] versione Gr. Concilii Lateranensis IV. c. 45. Vlpianus l. 157. D. [illegible] Regul. jur. *Si vel dominis*, vel [illegible]

ice dominorum sunt, veluti tutoribus et curatoribus obtemperauerint. Vicedominus loci, in Actis S. Eutychetis 15. April. Regula Magistri cap. 11. Sicut in hominis domo, vt securus sit de omnibus praeparandis, dominus rei ordinat Majores familiae, quos vice domini minores timeant, id est, Vicedominum, Villicum, Saltuarium et Majorem domus, etc. Quibus locis Vicedominus, Villicus, et Major domus iidem videntur. Et certe Gregorius M. l. 9. Epist. 66. titulum Major domus tribuit Vicedomino Ecclesiae: obseruatque Browerus lib. 8. et 12. Annal. Treuir. p. 474. 669. 671. 1. edit. Vicedominum seu Aduocatum Treuirensem, Majorem domus interdum vocitari a scriptoribus. Est igitur Vicedominus idem qui Vicarius, seu locum tenens. Chronicon Erford. an. 1015. Episcopus ad nutum Imperatoris, Ludouicum in totam Thuringiam misit, et ibi Vicedominum, id est, Vicarium per totam Thuringiam fecit. Charta Goscelini Archiepisc. Burdegalensis in Tabulario Burguliensis Monasterii: Simon frater meus Partiniacensis castri mei Vicedominus. Apud Gregor. M. l. 9. Epist. 37. Petrus vir clarissimus Vicedominus gloriosae filiae nostrae Rusticianae Patriciae, etc. Adde Alexandrum Abbatem Celesinum l. 3. c. vlt. Apud Adamum Bremensem c. 184. et Albertum Stadensem an. 1068. Vicedominatum dicitur possidere is, qui post Principem in regno rerum summam obtinet. Quo sensu Willelmus Malmesburiensis scribit, Odonem Bajocensem Episcopum et Cantiae Comitem, totius Angliae Vicedominum sub Rege Willelmo Notho fuisse. Et auctor Historiae Treuirensis tom. 12. Spicilegii Acheriani p. 242. Brunonem Archiepiscopum Treuirensem defuncto Henrico IV. Imp. communi consilio Principum Curiae Regiae Vicedominum effectum esse sub Henrico V. juniore. VICEDOMINVS Bergensis pagi, in Morinis, idem videtur qui Castellanus, apud Drogonem Monachum in libro Miraculor. S. Winoci c. 5. Nam Bergum paruit Castellanis, non Vicecomitibus. VICEDOMINVS, dictus quondam Massiliensis Iudex, qui sub Patricio Prouinciae jus dicebat, a quo ad eumdem Patricium prouocabatur. Ita Guesnaius in Annal. Massil. an. 768. ex veteri Notitia Carolo M. imperante confecta, quae integra exstat apud Sammarthanos in Episcopis Massiliensibus, apud quos habetur alia exarata sub Lothario Imp. ibid. num. 17. in qua ejusdem Vicedomini Massiliensis occurrit mentio. VICEDOMINVS, in Anglia, idem qui Vicecomes, vt obseruat Seldenus lib. de Titul. honor. 2. part. c. 5. §. 20. Atque ita accipitur in Legib. Henrici I. c. 7. vnde Ingulfus dixit, in Anglia Vicedominos dictos Praefectos prouinciarum. Charta Alfredi Reg. apud Pillet. Hist. Gerbor. pag. 306. Praefectos vero prouinciarum, qui antea Vicedomini, in duo officia diuisit. V. Senatorem lib. 5. Epist. 14. et supra in Vicecomes. VICEDOMINI ECCLESIARVM, aut Episcoporum, iidem qui Theophani et Scriptoribus Graecis οἰκονόμοι, apud Paulum Diaconum in Historia Miscella lib. 23. et 24. pag. 733. 762. editionis Canisii, Anastasium in Historia Ecclesiastica pag. 160. Paulum Diaconum Neapolitanum in Vita S. Theophili Poenitentis cap. 1. etc. Honorius Augustodunensis lib. 1. cap. 182. Vicedominus, qui vicem Episcopi agit. Capitul. ann. 802. cap. 13. Vt Episcopi, Abbates, atque Abbatissae Aduocatos atque Vicedominos, Centenariosque legem scientes pacificosque et mansuetos habeant, etc. Adde Capit. 2. ejusdem anni c. 21. Concilium Remense an. 813. c. 24. Vt Praepositi et Vicedomini secundum regulas vel Canones constituantur. Flodoardus lib. 2. Hist. Rem. cap. 13. Contigit . . . dum ad S. Cyricum oratum venisset in Culmisciacum, locutum eum cum Oeconomo Remensis Ecclesiae, qui aderat, etc. Mox: Interea mulier quaedam anserem attulit Vicedomino, etc. Vbi Vicedominus idem est, qui supra Oeconomus: vt et in Historia Episcoporum Auti-

Autissiodor. cap. 24. *Constituit, vt Abbates Presbyteri cum Clero ad suprascriptum officium peragendum convenientes ex dominico cellario ab Oeconomo Ecclesiae stipendium sufficiens accipiant: si autem tardi occurrerint, aut negligentes apparuerint, 40. dies a vino abstineant. Vicedominus autem aut Cellarius, si quod jure ministrare debent, in aliquo subtraxerint, retrusi in monasterium per annum dimidium pane et aqua contenti debitam poenitentiam persoluant.* Neque opinor de alia dignitate intelligendus Gregorius M. PP. lib. 5. Epist. 55. dum ait, Protasium *Vicedomini curam* gessisse in Ecclesia Arelatensi, antequam ad Episcopatum Aquensem proueheretur. Apud Innocentium III. lib. 2. Epist. p. 448. fit mentio *Hugonis Vicedomini Majoris Ecclesiae Placentinae.* In Charta Petri Episcopi Salernitani sub an. 880. apud Vghellum, *Lupenandus Presbyter et Vicedominus Episcopi* dicitur, in qua et memoratur *Rodelgaldus Castaldeus et Aduocator Episcopi.* Vnde alium fuisse *Aduocatum*, alium *Vicedominum* colligitur. In Gestis Pontificum Cenomanensium legimus: *Herlemundum Episcopum Thimierum Abbatem S. Vincentii, Archidiaconum suum Vicedominum per totam dioecesim esse constituisse.* Habuit etiam *Vicedominos* suos Ecclesia Romana, qui a Pontifice Romano ex ordine Cleri, et aliquando ex Episcopali constituebantur, viri prudentes, et rerum gerendarum peritia insignes, quibus Episcopii vel Palatii Lateranensis cura et administratio committebatur, in gubernanda domo, hospitibus suscipiendis, et domesticorum causis cognoscendis. Anastasius Bibl. in Vigilio PP. *Retransmisit Romam Ampliatum Presbyterum et Vicedominum suum et Valentinum Episcopum sanctae Rufinae ad custodiendum Lateranum, et gubernandum Clerum.* Idem in Constantino PP. *Ioannes Patricius . . . veniens Romam jugulauit Saulum Diaconum et Vicedominum.* Rursum in Vita S. Zachariae PP. meminit *Benedicti Episcopi et Vicedomini*, scilicet Ecclesiae Romanae. Is Pontificem equitantem comitari solebat vna cum Vestiario, Nomenclatore, atque Sacellario, vt est in Ordine Romano. Interdum summi Pontifices *Vicedominos*, seu Vicarios suos constituebant, qui vice sua Episcopos in Ecclesiis ordinarent, vt est apud Gregorium M. lib. 1. Epist. 1[…] Porro Vicedomini Ecclesiae Romanae aedes Romae in Palatio Lateranensi erat, eaque VICEDOMINIVM dicebatur, in qua scilicet munere suo fungebatur. Anastasius Bibl. in Stephano IV. *Quem . . . . in Lateranense Patriarchium introduxerunt, et ascendentes cum eo in Vicedominium . . . . compulerunt eum, vt ordinem Clericatus eidem Constantino tribueret.* *Vicedominos* etiam ex ordine Cleri habuere Abbates, qui interdum iidem, qui *Aduocati*. Non semel ii occurrunt apud Scriptores, praesertim apud Eginhardum Epist. 18. 14. 23. 37. 52. Exstat Testamentum Leodebodi Abbatis Monasterii S. Aniani to. 4. Hist. Franc. quod inter caeteros subscribit *Hygcius Diaconus et Vicedominus.* VICEDOMINI ABBATISSARVM memorantur etiam in Capit. Car. M. lib. 2. c. 38. Atque haec *Vicedominorum* Ecclesiasticorum dignitas VICEDOMINATVS appellatur apud Gregorium IX. Extra de Simonia c. 38. *Quicunque Vicedominatum, vel aliam Ecclesiasticarum rerum administrationem per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes quam vendentes cum Simone percellantur, etc.* Vtitur etiam Adamus Bremensis cap. 148. *Vicedominos* ad hoc constitutos constat, vt essent, qui rerum temporalium, ad Ecclesias pertinentium, curam gererent, quando Episcopi, quorum vices agebant, et a quibus erant instituti, rebus spiritualibus et diuino officio vacabant. *Quia Episcopi, et vniversi Sacerdotes*, inquit Lex Longobardorum lib. 2. tit. 47. §. 7. *ad solam Dei, et bonorum operum actionem constituuntur.* Eam esse praecipuam Vicedominorum institutionis causam, vt et Aduocatorum, disertius insinuat Cham[…]

Lud[…]

udouici VI Regis Franciae ann. 125. ex Tabulario Ecclesiae Laudunensis, his verbis: *Notum igitur fe volumus . . . quod cum in Episcopio Laudunensi Vicedominatus et praepositura, quae ministeria a principio piae dispensationis prouidentia hoc fuerant instituta, ne quies episcopalis ab oratione et praedicationis studio secularium causarum turbarum tumultibus exturbaretur, crescente sensuum prauitate in exterminium verrae, et oppressionem pauperum Ecclesiae redacta fuissent, etc.* Vicedominos eligebant ipsi Episcopi, ui ipsorum res strenue tutarentur, vassallorum seu clientum Ecclesiae quae causas judicio dirimerent. Gregorius Mag. lib. 9. Epist. 66. *Volumus autem vt memoratus frater noster Paschasius et Vicedominum sibi ordinet, et Majorem domus; quatenus possit vel hospitibus superuenientibus, vel causis, quae eueniunt, idoneus et paratus existere. Si vero et negligentem eum prospicis, et ea, quae diximus, implere differentem: omnis clerus ejus adhiberi debet, vt communi consilio ipsi eligant quorum personae ad ea, quae praediximus, valeant ordinari.* Lex Longobard. lib. . tit. 47. *de Aduocatis et Vicedominis*, praecipit, *vt tales eligantur, qui sciant et velint justitiae causam discernere.* Et §. 3. *Omnibus Episcopis, Abbatibus, cunctoque Clero* praecipit *Vicedominos, Praepositos, Aduocatos, siue defensores bonos habere non crudeles, nec cupidos, non perjuros, non falsitatem amantes; sed Deum timentes, et in omnibus justitiam facientes, vel diligentes.* In Vicedominis eligendis aderat Comes, qui cum eo judices sedere consueuerant, vt discimus ex Notitia judicati ann. 843. in Append. ad Marcam Hisp. col. 779. *Cum in Dei nomine resideret vir inluster Adalaricus Comes vna cum sanctissimo Gondemaro sedis Gerundensis Episcopo, . . . nec non Assemundo et Hemani Vicedominos, seu et judices qui jussi sunt dirimere causas . . . Tunc nos praedicti vassi dominici, Vicedomini, et judices interrogauimus Selmane.* Singulis denique Episcopis et Abbatibus aut Abbatissis duos habere Aduocatos licitum fuit, quorum *alter causam procuraret, alius sacramentum deduceret*, vt est in eadem Lege Longobardorum lib. 2. tit. 47. §. 8. Nam nec Episcopi, nec quiuis e Clero, in quacumque controversia, siue criminali, siue ciuili, jusjurandum qualibet ratione subire compelli poterant; sed *Aduocatis suis propriis idoneis* hoc officium delegabant. Ita in §. 11. Ex quibus quidem locis *Aduocatos* et *Vicedominos* ex Laico ordine ea tempestate desumtos apparet: quod sane deinceps obtinuisse palam est, maxime ex quo Praelati ac Episcopi ratione *Regalium* suorum, vel bellis, castris, seu praeliis Regiis interesse, vel bona sua bello proprio tutari compulsi sunt. Tum enim, quod arma ipsi gerere, vel praelia inire, Canonibus Ecclesiae vetarentur, viros nobiles in sui tutelam adscripserunt, qui eorum vice vassallos Ecclesiae in aciem educerent, praeliis interessent, praeterea justitiam iis administrarent: quos vt in sui tuitionem validius illigarent, bonorum Ecclesiasticorum partem aliquam eis in beneficium vltro concedebant, vt reliquorum essent patroni ac defensores, si ab hostibus suis impeterentur. Ea enim feudorum lex est, vt vassallus dominum tueri ac juuare in bellis suis teneatur. Id prae caeteris testatur Helgaldus Floriacensis in Vita Roberti Regis Franc. p. 68. Hinc passim legimus Vicedominos, atque adeo Aduocatos, pro ejusmodi beneficiis jure feudali obnoxios esse Episcopis, et ab iis feuda sua in qualibet mutatione excipere, seu *releuare*. Ita Vicedominus Ambianensis seu Pinconiensis, ratione clientelae obnoxius est Episcopo Ambianensi: et Fulco Vicedominus Cameracensis inter *Casatos* Episcopi Gerardi Episcopi subscribit apud Lindanum in Teneraemunda an. 1089. Gregorius VII. PP. lib. 7. Epist. 19. *Super quibusdam personis, qui injuste detinent beneficia praedicti Monasterii praedecessoribus suis sub fidelitate*

tate et hominio pro defensione Ecclesiae sibi et suis antecessoribus olim concessa.

VICEDOMNATVS, VICEDOMPNATVS. V. supra *Vicedognatus.*

VICEDONNVS, vt *Vicedominus.* Charta ann. 1293. apud Spon. Hist. Geneu. tom. 2. p. 70.

VICE-DVX, qui Ducis vices apud Venetos, Ital. *Vice-Duca*, Gall. *Vice-Duc*, vel *Vice-doge.* Translat. SS. Pauli et Barbari tom. 7. Maii pag. 772. *Tum vero suis ex loiis assurgens serenissima dominatio coepit procedere sub hac serie: Commendatores, Capitanei, . . . Cancellarii ducales, Vice-dux, Oratores, Magistratus et excellentissimus Senatus.*

VICEGERENS, Iudex Ecclesiasticus, qui Officialis vices agit, Gall. *Vicegérent.* Charta Ludouici II. Reg. Sicil. ex Cod. MS. D. Brunet fol. 116. *Requisitus per ordinarium seu vicarium, . . . aut locum tenentem vel Vicegerentem.*

VICEGERENTIA, *Vicegerentis* officium. Charta an. 1601. in Hist. Mediani Monast. p. 408. *Pro cujus quidem Vicegerentia exercitio dictus Vicegerens . . . percipiat duas tertias partes omnium prouentuum.*

VICE-IMPERATOR, qui vices agit Imperatoris, ex vet. Inscript. apud Murator. to. 3. p. 371. col. 2.

VICEJVDEX, in Lege Longob. lib. 2. tit. 30. §. 2. qui vices judicis agit. V. *Vicebaillivus.*

VICELLA, Cochlea minor. Inuentar. S. Capellae Paris. an. 1363. ex Bibl. Reg. *Item caput S. Blasii repositum in quodam vase argenteo facto ad instar capitis vnius Episcopi, in quo vase . . . deficiunt . . . vna ala, vna Vicella ad firmandum mitram dicti capitis.* V. *Verula*, et *Vis* 2.

† VICELLVLA, VICELLVLVS, diminut. a *Vicus.* Lib. nig. eccles. Abbauill.

VICENDA. Charta Gregorii IX. PP. apud Vghell. tom. 1. Ital. sacrae edit. ann. 1717. col. 1123. *Concedimus . . . quandam petiam vineae in pertinentiis vallis de Colera sitam, et quandam Vicendam in pertinentiis S. Stephani sitam.* *Vicenda* Italis d… citur locus qui alterius nomine o… cupatur. Vnde *Vicenda* de praedi… vel de re qualibet sub pretio co… ducta intelligi potest.

VICENNA. Charta an. 962. pro M… nasterio S. Bartholomaei de Ca… neto: *Cedimus ipsi Monasterio … cennam nostram, quae dicitur Sangu… netum, per mensuram modiorum … tum, exhibentes etiam fratribus … liberam licentiam construendi … dina, etc.* Idem forte quod *Fen…*

† VICENTIV, f. pro *vicinus*, … incola, c. 10. Collect. Hist. Fr… p. 624.

VICEPLEBANVS, *Plebani* seu C… rionis vicarius. Statuta Eccl. A… gentin. an. 1435. apud Marten. … 4. Anecd. col. 532. *Pro commu… bono et cultu diuino augmenta… statuimus vt premissarii seu prae… darii parochialium ecclesiarum … plebanis seu Viceplebanis rema… exhibeant.* V. *Plebes.*

VICEPRAECEPTOR, qui *praece… ris* seu procuratoris vices ag… Statutis Equitum Teuton. … Duellium ibid. p. 60. V. *Praec…*

VICEPRINCEPS, qui vices ag… cipis, et qui Principatui alicui … ficitur a Principe, apud Vghe… 6. p. 328. to. 7. pag. 1288. C… nicon Casinense l. 3. c. 38. (… *Quidam Ioannes . . . Vicecom… dani primi Principis.*

VICEPROTONOTARIVS, idem … *Vicecancellarius*, qui summi Ca… larii vices agit. Charta Fr… Reg. Sicil. ann. 1212. apud La… Hist. Alsat. inter Instr. pag. 32… *Datum in nobili ciuitate Basil… manus Viceprotonotarii*, vi. Ka… *bris.* Alia an. 1344. apud Luc… to. 5. Reliq. MSS. pag. 472. … *tum . . . per Sergium, . . .* … *protonotarium regni Siciliae.* … *Notarii.*

VICEPVRKGRAVIVS, Burgi … comes, in Charta Caroli … apud Steyerer. in Comment. … Alberti II. col. 325. V. *Purgra…*

VICERECTOR, vt *Viceplebanus*, … *ctoris* vicarius. Charta Gun… Archiep. Magdeburg. an. 1409 …

La…

Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 5. *Super presentatione, institutione t obedientia Vicerectoris seu substituti er preppositum in ecclesia parrochiali . Mauritii.*

CEREX, Prorex, qui Regis nomine agit, Gall. *Viceroy*, in Chron. [illegible]si ad an. 1435. apud Murator. om. 11. col. 273.

CEROSISSIMVS, Dilectissimus, intime, vt viscera amantissimus. Charta an. 1284. tom. 2. Hist. Dalph. pag. 118. *Ego Randona Montis-Albani domina, . . . dono et trado ibi Vicerosissimo filio meo Ronsolino omino Lunelli filio quondam nobilis ni Gancelini quondam Lunelli domi-i primi mariti mei.*

CES. (1) Pro Naues, in Charta oannae Reginae Castellae an. 1257. o. 4. Hist. Harcur. pag. 1654. 2) † Dicuntur de animalibus quae natrem sequuntur. *Centum vaccas um vicibus suis*, in Ch. a. 1160.

CESIMA. V. infra *Vintenum.*

CESIVM. V *Huesium.*

CESSOR, qui vices alterius agit. ex Bajwar. tit. 17. c. 2. Venditor licit: *Ecce wadium tibi do, quod uam terram alteri non do, legem faiendo. Tunc ille alter suscipiat wa-lium, et donet illum Vicessoribus lius ad legem faciendam.* Ita etiam ditio Heroldi.

CEVICARIVS, qui *Vicarii* vices git, in Regim. Paduae ad an. 1328. pud Murator. tom. 8. col. 439. V. n *Vicarius.*

CHIELLA, Aromatum species, in onuent. ciuitatis Saonae an. 1526.

[illegible]CIATIVM, viciae tritura, in [illegible] a. 1187.

CIBVS, per vices, aliquando, uandoque. Fortunatus Pictau. in 'ita S. Paterni Episcopi Abrincat. 9. *Imperans . . . vt cellulas, quas pse construxerat, in carro Vicibus isitaret.* Et lib. 1. Poem. 15.

Aula Dei et pastor, Vicibus sibi
praemia reddunt.

ICICOLA, incola vici, t. 2. Sept. . 628.

[illegible]NABILIS. V. *Sanitarius*, *Terra [illegible]abilis*, et *Via conuicinalis* in *Via* 1. t. *VI.*

VICINAGIVM. V. in *Vicinus.*

VICINALIS. V. *Via conuicinalis* in *Via* 1.

VICINANTIA. V. in *Vicinus.*

VICINARE. (1) VICINARE, VICINARI, Vicinum esse, appropinquare. Anonymus de gestis Manfredi et Conradi Reg. apud Murator. tom. 8. col. 585. *Sed antequam ciuitatis moenibus ejus se Vicinaret exercitus, etc.* Nic. de Iamsilla de gestis Friderici II. Imper. ibid. col. col. 541. *Superiores Apuliae partes, quae magis parti aduersae Vicinabantur repetere decreuit.* (2) *Vicini boni more agere.* Gemma apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 29.

VICINATICVM, VICINATVS, etc. V. *Vicinus.*

† VICINATVS, ciuitatis, vel burgi districtus et jurisdictio. Ch. Ms. a. 1340.

† VICINIA, vicus, ciuitas, t. 5. Sept. p. 121.

† VICINITAS, commodum quod ex vicinia percipi potest. Ch. Ms. a. 1168.

VICINVS. Frontinus: *Cultorum agrorum siluae absunt in montibus, vltra quartum aut quintum forte Vicinum.* Alibi: *Ager, qui a fundo suo tertio vel quarto Vicino situs est.* Neippe. agro. Charta Conradi Imper. ann. 1033. pro Monaster. S. Apri Tullensis *Silini curtem cum ecclesia, et Grimaldi Vicinum cum appendiciis suis, etc.* Hinc VICINITVS, Circum, quaquauersum, in Cod. Theod. leg. 4. tit. de Oper. publ. *Omnes intra centum pedes Vicinitus, quantum ad horrea pertinet, arceantur.* Vbi nonnulli minus recte, ni fallor, emendant *Vicinitates.* VICINVS, *Affinis*, ἀγχιτέρμων, in Gloss. Lat. Gr. Reg. VICINVS, Loci incola, ciuis, Italis et Hispanis *Vicino* et *Vezino.* Lex Salica tit. 47. § 4. *Si autem quis migrauerit in villam alienam, et ei aliquid infra duodecim menses secundum legem contestatum non fuerit, securus ibidem consistat sicut et alii Vicini.* Itiner. Adriani VI. PP. apud Baluz. tom. 3. Miscell. pag. 451. *Die Mercurii in aurora egressi concessimus Viterbiam*

terbiam ciuitatem, quam, vt reor, mille Vicini colunt. Obseruantiae Regni Aragon. l. 2. tit. de Foro competenti §. 10. *Si agatur contra aliquem Militem, qui sit Vicinus ciuitatis vel alterius loci, etc.* Passim in Foris Aragon. *Vicinos* etiam pro Burgensibus vsurpat Charta Anselmi Archiep. Mediolanensis ann. 1099. apud Puccinellum in Zodiaco Mediolanensi in Vita S. Simpliciani pag. 71. vt et ipsa Statuta Mediol. non vno loco. VICINANTES, Incolae. Capitul. 5. Caroli M. an. 806. c. 7. *In aliquibus locis ipsi Vicinantes multa mala patiuntur.* Hinc VICINITAS, Ius ciuitatis, *Burgesia*, dicitur in Foris Oscae an. 1247. fol. 26. *Vidua omnem Vicinitatem faciat, excepto exercitu*, i. ciuium onera omnia subeat. Charta Adelfonsi Regis Hispaniae aerae 1164. apud Antonium de Yepez tom. 4. p. 458. *Vndecunque venerint illi homines, qui ibi populati fuerint; sint in potestate et subjectione Abbatis sancti Dominici et Prioris S. Martini, et nulli alio domino seruiant, neque ab aliquo hominum opprimantur, nec faciant Vicinitatem in alio loco; sed permaneant in seruitio et libertate vestra, secundum consuetudinem praedictorum in perpetuum.* V. Michaelem Molinum in Repertorio p. 332. VICINITAS, *Burgesiae* concessio, in *vicinum* seu ciuem admissio. Correct. Statut. Cadubrii c. 70. *Volumus et jubemus quod aliqua regula et commune Cadubrii non audeat . . . aliquem forensem in vicinum seu regulerium acceptare, nisi prius apparuerit dictum talem sic requirentem in vicinum assumi, per consilium fuisse admissum, . . . et quod omnis Vicinitas quae ab aliqua regula Cadubrii facta fuisset contra ordinem praesentis Statuti, ipso jure sit nulla.* VICINANTIA, Burgesia, Italis *Vicinanza.* Statuta Mutin. rubr. 23. fol. 4. *Si quae vniversitas, Vicinantia, aut singularis persona, aut locus religiosus, etc.* Occurrit praeterea in Hist. Cortusiorum l. 1. cap. 18. et alibi. VICINAGIVM. Charta Communiae Peronensis ann. 1207. de Milite, qui debitum Burgensi non soluit: *Ma[illegible] debet super hoc militem conuenire, [illegible] Burgensi debitum reddat, aut co[illegible] munionem villae, creditionem, et [illegible] cinagium interdicere, etc.* Infr[illegible] *Si Miles hominem feodatum in Com[illegible] muniam habuerit, ipse homo in [illegible] tio suo eum recipere poterit; sed [illegible] creditionem, nec Vicinagium ei fa[illegible]* Eadem habet Charta Commun[illegible] Tornacensis art. 17. quae quide[illegible] nescio an his locis capienda [illegible] libertate, priuilegio, vel jure ci[illegible] tatis, quo inuicem gaudent *Commu[illegible] niae* alicujus jurati seu ciues, [illegible] pra *Vicinitas:* sed et de iis o[illegible] quae sibi inuicem exhibent [illegible] haec possunt intelligi; quod [illegible] Vir eruditus Secousse in nota [illegible] hunc locum tom. 5. Ordinat. R[illegible] Franc. p. 161. vbi monet eo [illegible] ctare art. 5. ejusdem Chartae: [illegible] *quis extraneus qui de Communia [illegible] fuerit, cum homine de Commu[illegible] mesleiam fecerit infra banleugam, [illegible] cini sui de Communia, illum [illegible] debent.* VICINANTIA, Vrbi[illegible] burgi regio. Statuta Vercell. [illegible] fol. 15. vo. *Statutum est quod Po[illegible] testas teneatur infra duos mens[illegible] introitu sui regiminis compellere [illegible] sules cujuslibet Vicinantiae [illegible] aptare vias in sua vicinia de [illegible] glarea et calcestro, ita quod [illegible] vicinus in facie domus in qua [illegible] verit aptare teneatur eo modo [illegible] possit per vias commode comm[illegible] itinerare.* VICINEA, eodem [illegible] ficatu, vt videtur. Charta C[illegible] nensis MS. ann. 1244. *Voce pr[illegible] conia conuocatis credenderiis, [illegible] bus Vicinearum et parasicorum [illegible] conuocatis judicibus, etc.* VIC[illegible] TVM, VISNETVM, VICINIT[illegible] Anglis Practicis, est Ius, form[illegible] modus dirimendi controuersias [illegible] les vel criminales, in rebus [illegible] neque omnino certis, per assisam [illegible] cinorum de villis, vel ciuium, [illegible] Burgensium, iis scilicet aduoc[illegible] ex quorum *veredictis* seu depo[illegible] nibus judex pronunciat: cujusm[illegible] fere sunt, quos *Tesmoins* [illegible] vocant Consuetudines Turon[illegible] art. 159. et Lodunensis c. 15. [illegible]

Vox ducta ex Normannico *vesiné*, vel *voisiné*: *Visnet*, in vet. Consuet. Norman. c. 33. Galli *Voisinage* dicunt *viciniam*. Regiam Majestatem lib. 2. c. 11. §. 11. *Si vero contradicatur status libertatis eorundem productorum, vel de eorum statu dubitetur: ad Vicinetum erit de patria recurrendum: ita quod per Vicineti veredictum sciatur, utrum illi liberi homines sint, an non: secundum haec judicabitur.* Cap. 43. *Si vero dubium fuerit de haeredis aetate, procul dubio domini ipsius tam haeredem, quam haereditatem in custodia habebunt, donec aetas rationabiliter probetur per legales homines de Vicineto, et per eorum juramenta.* *Assisa de Vicineto*, ibidem lib. 1. c. 1. §. 8. VICINITAS, eadem notione, in quoniam attachiam. cap. 82. Neque aliud videtur VICINATICVM, in Vsaticis Regni Majoric. MSS. *Ponat partem suam in omni communi vicinali seu Vicinatico ciuitatis Majoric.* Est enim *vicinaticum*, juratorum seu *vicinorum* ciuitatis conuentus, *Communia* ipsa. VICINENTIVM, eodem intellectu, in Staturis Vercell. lib. 1. fol. 21. vo. *Et facta extimatione si fuerit probatum damnum, fiat talea secundum solidum et libram Vicinentiis et nobilibus et castellanis extimatis in ipsis Vicinentiis vsque ad quantitatem extimi.* VICINIVM, Vicinitas. Capitulare Pipini Regis Italiae c. 36. *Aut si in illo Vicinio habitare voluerint, etc.* Ordericus Vital. lib. 8. pag. 707. *In tantum crevit ejus insania, ut pene omnes ecclesiasticae possessiones in Vicinio ejus depopularentur insolentia.* Statuta Collegii de Dainuilla an. 1380. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 511. col. 1. *Expellatur ab eadem domo nostra, sine scandalo et rumore in Vicinio, sicut melius poterit fieri.* VICINATVS, eadem notione. Diarium belli Hussit. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 165. *Multitudinem non modicam . . . . . e Vicinatu congregauit.* VICINITVDO, Pari significatu. Litterae Edwardi I. Reg. Angl. an. 1307. apud Rymer. to. 2. pag. 1044. *Volunt sub Vicinitudinis optentu mutuo se juuare.*

VICIOLVM, dimin. a Vitium. Gloss. Lat. Gr. *Viciolum*, ἐλαττωμάτιον.

VICISSERE, per vices agere. Vita S. Samsonis Episcopi Dolensis lib. 1. cap. 16. in Actis SS. Ord. S. Bened. *Frater autem ejusdem Presbyteri, Vicissentibus se per ordinem caeteris Monachis, hujus monasterii pistor effectus est.* V. *Vicibus*. VICISSITVDINARIVS, *qui fait foibes d'autrui*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. V. *Focata*. VICISSATIM, *Subinde*, *vicissim*, in Gloss. antiq. MSS.

VICISSITVDINARIVS, Reciprocus, alternus. Charta an. 1238. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 58. *Vicissitudinaria obsecundatione alterutrum obligemur in eum.* Litterae Caroli Principis Salernit. an. 1289. apud Rymer. tom. 2. p. 443. *Vt ad pacis intentum, Vicissitudinariis hinc inde tractatibus . . . venire laudabiliter valeamus.* Adde Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 1587. V. *Vicissere*.

VICISSITVDO AETERNA, Praemium vitae aeternae, in Epist. Iohannis V. PP. apud Mabill. to. 2. Annal. Bened. p. 756. *Et quod pia deuotione pro intuitu aeternae vitae Vicissitudinis cupit, etc.*

VICIVM, *minus*, ἧττον. Gloss. Lat. Gr. in Cod. Sangerm. habetur *Parum*.

VICOMERCATVM, nomen loci proprium ex Italico *Vico* et *Mercato*, Vicus vbi *mercatum* seu emporium fit. Bonincontrus in Chronico Modoet. apud Murator. tom. 12. col. 1134. *Raynerolus de Pirouano dictae contratae nobilis, custos castri, mandauit ad Vicomercatum Marco, vt sine dilatione ei mitteret auxilium, sine quo mala erat ei defensio.*

VICONIVM, *et Cistifer, nomina metallorum.* Papias.

† VICONTAGIVM, jus vicecomiti debitum, Gall. *Vicontaige*. Ch. Ms. a. 1317.

VICORIVM, Vicus minor, mansionum vel aedium collectio a majori vico dependens. Charta ann. circ.

 1180.

1180. *Ego Robertus Marmion perfeci ei* (Matthaeo de S. Germano) XV. *acras terrae et praeterea donaui ei viginti acras terrae de proprio dominio meo in Vicario de sancto Germano et de Fonteneto.* Occurrit rursum in alia Charta ejusdem aetatis. V. *Viculus.*

VICORNIVM, VICORNVM, vas quoddam duabus ansis instructum. Inuentar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus tria Vicornia siue semals armorum clausa cum eorum clauibus vacua.* Ibidem: *Item plus duo Vicornia siue semals auietis.* Rursum: *Item plus vnum Vicornum siue semal armorum siue guerrae vacuum et cum claue clausum.* V. *Semalis.*

VICTARE, *Victitare*, *viuere*, in Gemma.

VICTARIVS. Comput. an. 1202. apud D. Brussel to. 2. de Vsu feud. pag. CLX. col. 2. *Et* XXIIII. *bacones, qui fuerunt perditi per Victarios et exercitum.* f. Praebitor annouarius, Gall. *Vivandier;* nisi idem sit qui mox *Victerius.*

✝ VICTATORIVM, pro *Inuitatorium;* sic vocatur Psalmus: *venite exultemus.* Ch. a. 1338.

VICTERIVS, Vector, vectarius, Gall. *Voiturier.* Charta an. 1378. ex Regest. *Columbi* fol. LXII. VO. *Anthonius Albi de Cayratio in Briansono diocesis Ebredunensis Victerius promisit et conuenit .... quod ipse Anthonius portabit seu portari faciet cum mulis triginta et octo balas.* V. *Vectuarius* et *Victuralis.*

VICTICOLA, pro Viticola, Gall. *Vigneron*, in Statutis Auenion. lib. 3. rubr. 6. art. 13. p. 344.

VICTIMA, idem quod *Friscinga.* V. in hac voce. Acta S. Meinwerci tom. 1. Iun. pag. 523. et apud Leibnit. tom. 1. Script. Brunsuic. p. 530. *Concessit ... 1. poledrum ac v. Victimas, id est fristingas.* (*l. friscingas* vel *friskinghs.*)

VICTIMARE, immolare, mactare. Gloss. Lat. Gr. *Victimo*, Βουθυτῶ: addunt Sangerman. *immolo.* Gloss. Isid. *Victimo; immolo.* *Victimare, Sacrefier*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Eccli. cap. 34. 24. *Qui offert sacrificium ex substantia pauperum quasi qui Victimat filium in conspectu patris sui.* Martyrium Thebaeor. to. 1. Hist. Lothar. col. 6. *Mauricius vero apud Agaunum oppidum cum suis sociis pro Christo Victimatus occubuit.* Vtitur Apuleius ha[...] Metamorph. semel et iterum.

VICTOR IGNIVM, dicitur S. Laurentius, in Historia Institutionis Archiepiscopatus Magdeburgensis, edita a Gabr. Cossartio cum Concil. sub anno 967. V. *Victor.*

VICTORABILIS, *Vincere consueti*, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 381. [...] Gauterio de Bellis Antiochenis.

VICTORALIS, ἐπινίκιος, in Gloss. Gr. Lat. MS. editum habet *Victorialis*, quomodo Capitolinus in Gallieno *Victoriales dies* dixit. *Victoriales litterae*, Epistolae victoriae nunciae, in Lexic. Phil. Goclenii. *Victoriales triumphi*, Ammiano lib. [...] c. 4.

VICTORIARE, Victoriam ad[...] referre, apud S. Eulogium in Epist. ad Aluarum, et Sebastianum Salmanticensem Episcopum in Hist. Hispan. p. 45. VICTORIAT[...] νικηφόρος, in Gloss. Lat. Graec. [...] CTORIFER, eadem notione. *Lacrymas fundens ante Victoriferu[...] vos manibus D. N. I. C.* [...] Hist. Liutprandi cap. 11. apud Muratori. to. 2. pag. 456. col. 2. [...] CTORIOSE, Manu victrici, [...] Petrum de Vineis lib. 1. Epist. [...]

VICTORIOSVS, Victor. An[...]mus de Gestis Manfredi et Co[...] Reg. apud Murator. tom. 8. col. [...] *Ad cujus itaque domandam pr[...] viam, et per haec restituenda [...] jura sua Rex Victoriosus accing[...]* Charta Milonis Abb. S. Re[...] Rem. ex Chartul. Campan. fol. [...] col. 2. *Actum anno dominicae incarnationis* M. CC. VI. *regnante gloriosó et Victorioso Francorum Rege Philippo.* Eodem perinde titulo illustris fuit Carolus VII. Francorum Rex. *Victoriosissimus*, apud S[...] lib. 7. Epist. 3. in vet. Inscr. [...] Gruter. 179. 2. S. August. de Civ. Dei lib. 5. c. 25. et in Charta [...]

nati Reg. an. 1456. VICTORIVS, Pari intellectu. Sallas Malaspinae de Rebus Sicul. apud Baluz. tom. 6. Miscell. pag. 273. *Quod si strenuos et fideles habuisset compugiles, vel majorem nostrae gentis partem Victoins subegisset, etc.*

[VI]CTORINVS, Monetae species a Friderico II. Imp. in Italia, dum Ferrariam obsideret, cusa, cum castra instar urbis vallis ac fossa hac mente muniisset, vt direpta et euersa ciuitate in eo ipsomet loco, vbi statiua habuerat, *Victoriam* vrbem conderet, ut narrat Ioan. Candidus lib. 5.

[VI]CTORIOSE, VICTORIOSVS, VICTORIVS. V. supra in *Victoriare*.

[VI]CTRINAE, Fenestrae vitreae. Chron. Beccense p. 27. *Quam capellam B. Mariae Magdalenae Victrinis ...osis clausit.* V. *Veyriae* et *Vitrinae*.

[VIC]TVALIA. (1) Commeatus, victui necessaria, Gallis *Victuailles*, Italis *Vittuaglie*. Glossae Dosithei: *...limonia, victuaglia.* Occurrit apud S. Ambrosium lib. 5. Hexaemer. Petr. Blesens. Epist. 69. c. 21. Fulbert. Epist. 38. etc. V. Notas Felis Osii ad Hist. Ottonis Morenae pag. 57. VICTVALIVM, in Synodo Metensi an. 753. c. 4. Chron. Richardi de S. Germano apud Muratori. to. 7. col. 1030. *Pro jure censurarum Victualii tam in sauma quam in turninis seruabitur forma antiqua, etc.* VICTVALIS NECESSITAS, in Lege Alaman. tit. §. 1. *Ministerium victuale*, apud Apuleium de Dogmate Platonis. (2) VICTVALIA, *singulare non ...et*, γυμνασίαι τῶν μονομάχων. Gloss. Lat. Gr. vbi codex Reg. habet *Vectualia*, Sangermanensis legit *Victualia*, quod vero proximum est; legendum enim *Battualia*. V. *Battere*.

[V]ICTVALIARE, commeatu munire, in Ch. a. 1357.

[VIC]TVALIO, ipsa *victualium* distributio, vel eorum vsus. Charta an. [13]92. apud Rymer. to. 12. p. 476. *In eodem obsequio circa prouisionem victualium et Victualionem exercitus ...que Regis in partibus praedictis moraturus, etc.* Infra minus bene editum: *Circa prouisionem victualium et Victulationem, etc.*

VICTVARIA, vt *Victualia* 1. Parisius de Cereta in Chron. Veron. ad an. 1243. apud Murator. to. 8. col. 634. *Et ab alio capite dicti pontis erat Entius Rex filius ipsius Imperatoris cum Parmensibus extrinsecis, defendentes et euitantes quod Victuaria non intrarent in Parma.*

VICTVLATIO. V. *Victualio*.

VICTVRALIS, Vector, Gall. *Voiturier*. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 71. vo. *Item Victurales tempore vindemiarum portent super fiolis butallorum tractarolios qui vinum colligant.* V. *Victorius*.

VICTVS. (1) Pensio annua, qua victui necessaria comparantur. Charta fundat. Collegii de Cardineto an. 1302. apud Lobinell. to. 5. Hist. Paris. p. 609. col. 2. *Item ad quatuor Victus pro quatuor artistis, et ad duos Victus pro duobus theologis, me et bona mea presentia et futura obligo.* V. *Viagium* 2. *Vita* et *Vitalitium*. (2) *Paralyticus, debilis*, παραλυτικός, in Gloss. Lat. Gr. MSS. Sangerm. et Edit. Gr. Lat. (3) ✝ *Victus mortui*, portio cibaria, quae pro canonico vel monacho defuncto pauperibus solebat distribui. Ch. a. 1100. V. *Praebenda mortui*.

VICVCIA, μώλωψ, in Gloss. Lat. Gr. Aliae Gr. Lat. μώλωψ, *Vicucia vibex*.

VICVLVS, dimin. a *Vicus*, vt supra *Vicorium*. Charta Henrici III. Imper. an. 1044. apud Eccardum Hist. Landgrau. Thuring. col. 315. *Nec non saltum innouans ad campestria Viculos per se statuit, atque ex his omnibus . . . praedium vnum colligitur.* Pro semita occurrit in Chartul. S. Vandreges. to. 1. p. 623. vbi de manerio quod *aboutat ad Viculum in vno bouto. Viculus, ruele*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

VICVS. *Vici*, Papiae, *Castella et pagi sunt, qui nullae dignitate ciuitatis honorantur; sed vulgari hominum coetu incoluntur, et pro paruitate sui ciuitatibus attribuuntur.* Infra: *Vicus, castrum sine munitione murorum.*

Scriptoribus ante annos 1200. idem quod *villa*, vt obseruat Valesius Notit. Gall. pag. 283. VICUS CANONICUS, qui ad Canonicos pertinet, in Actis Episc. Cenoman. apud Mabill. tom. 3. Analect. pag. 259. *Vicus publicus et Canonicus*, ibid. VICUS EPISCOPALIS, ibid. p. 305. VICUS PUBLICUS, qui fisci est, qui non est in beneficium datus. Capitulare 6. an. 806. c. 21. et Append. 1. Capitul. c. 26. *Vt festiuitates praeclarae non nisi in ciuitatibus aut Vicis publicis teneantur.* Concilium Rauennense an. 904. c. 11. de Comitibus: *In publicis Vicis domos constituant, in quibus placitum teneant, et secundum antiquam consuetudinem hospitentur.* Quo nomine appellantur *Compendium*, apud Bedam lib. 3. Hist. cap. 28. et *Leodium* in Annalib. Francor. Loisellianis et Metensib. an. 769. Aigradus Monachus in Vita S. Ansberti Archiep. Rotomagensis n. 25. *Census autem, qui de Vicis publicis Canonico ordine ad partem Pontificis persolui consueuerant, gratuita benignitate in restaurationibus Ecclesiarum benignissime Presbyteris indulsit earundem Dei aedium.* Tabularium Persiense c. 30. apud Perardum: *Cum resideret Dominus Ado Praesul apud Matisconum in propria Synodo, venerunt ante praesentiam ipsius duo Monachi Leotaldus videlicet et Girboldus, viua voce proclamantes, quod non deberent Episcopalem receptionem facere apud sanctum Marcellinum, quae Capella est, non Vicus publicus: exenia vero et seruitium se dare debere aliis in locis dixerunt, etc.* V. Vitam Aldrici Episc. Cenoman. p. 30. 31. Acta Episcoporum ejusdem vrbis p. 242. 243.

VIDA. Charta an. 1311. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 141. *Donatarius et ejus haeredes . . . sint astricti annis singulis in festo Corporis Christi . . . facere vnam eleemosynam generalem, in qua detur cuilibet pauperi ad ipsam venienti vsque ad valorem trium denariorum Turonensium, Vida de pane ad valorem duorum denariorum, et de carnibus ad valorem vnius denarii.* Mendum typographicum pro *Videlicet*.

VIDACERIUS, locus editus, vt v[...] detur, vnde conspectus pate[...] verbo *Videre*. Charta ann. 13[...] ex Schedis Cl. V. Lancelot: *[...] quod nulla persona cujuscumque [...] ditionis existat, sit ausa facere [...] cerios infra villam Balneolis.*

† VIDATIO, locus, vnde ligna c[...] sa euacuantur. Gall. Christ. t. [...] Instrum. p. 517.

† VIDECACUS, rusticolae [...] species, Gall. *Becasse*. Ch. [...] 1255.

VIDENTES, Testes oculati, vt [...] *Visores* 1. V. in hac voce. C[...] an. 1116. ex Tabul. S. Victor[...] sil. *Facta est diffinitio ista . . . praesentia . . . Comitis Barchinonensis, . . . Videntibus Pontio [...] Massiliae et Raymundo de Bern[...]* Alia an. circ. 1132. inter Proba[...] 2. nouae Hist. Occitan. col. [...] *Videntes istius conuentionis [...] nitionis sunt Raimundus de [...] Raimundus de Barjago, etc.* [...] formulae respondet ea quae seq[...]

VIDENTIA. Charta Bernardi G[...] lelmi D. de Monbasone, qua [...] Castrum Guillelmo D. Monte[...] concedit: *Hoc donum fuit [...] laudatum cum hac charta 7. [...] anno Dominicae Incarn. 111[...] Videntia et praesentia P[...] Monthlur, etc.* Charta an. 11[...] inter Instr. to. 6. Gall. Chri[...] vae edit. col. 276. *Hanc [...] nem . . . facimus . . . in pra[...] tia et Videntia et audientia et [...] monio canonicorum Lausanensium*, [...] V. *Videntes*.

VIDERE. (1) Salutare, Gall. [...] *quelqu'un*. Ammianus Marc[...] lib. 14. *Contempto Caesare, [...] Videri decuerat.* V. Henricum V[...] sium ad hunc locum. (2) VIDER[...] SE, apparere. Acta B. Tom[...] 3. Mart. p. 601. *Quae se [...] mendauit se B. Tomasso, [...] ipsum fusi frustum Vidit se, [...] vit ex eadem parte aliunde.* (3) [...] strum. an. 1368. ex Schedis [...] de Mazaugues: *Visis et dilig[...] examinatis ac correctis secundum [...]*

ere nostrum, etc. Id est, prout obis visum est. V. in *Visus*.

ꟷ ERI, esse, in Cod. Theod. lib. 2. tit. 6. leg. 18. Passim occurrit i veteribus Chartis apud Mabill. Diplom. p. 465. 466. 469. etc. Haec nonuisse sufficiat.

ꟷIMARE, Apographum ad exemplar exigere, Gall. *Vidimer*. Litteae *Vidimus* an. 1559. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Illud transcribi et Vidimari, et illius Vidimus seu transcriptum cum Instrumento praelicto originali debite collationari . . . petiit*. Infra: *Transcribi, Vidimari et exemplari*. Aliae an. 1564. ex Tabul. Eccl. Massil. *Dictas litteras transcribi, transsumi et Vidimari . . . requisiuit*. Hist. Epist. Patau. Georgii II. et Friderici I. apud R. Duellium to. 2. Miscell. p. 312. *Nosque debita cum instantia rogauit quatenus easdem litteras diligenter conspicere et examinare, Vidimareque transsumtum et exemplar . . . . dignaremur*.

VIDIMATIO, recognitio scripturae. Translat. S. Norberti to. 1. Iun. p. 913. *Praesentes sub sigillo vicariatus et amplissimi domini Vicarii generalis Vidimatione, per secretarium expediri fecimus*. V. in *Visus*.

VIDIMVS, pro Apographo a Notario vel Secretario descripto; de qua voce vide Reinhartum Robigium lib. 10. Robigal. c. 16. Ordinat. Humberti II. ann. 1340. to. 2. Hist. Dalph. p. 398. *Item quod de ipsis priuilegiis et cautelis Registrum in forma publica fieri faciat, ad hoc vt originalia semper in tuto remaneant, et Registrum seu Vidimus possit cum fuerit expediens produci, et etiam presentari*. Testam. Philippi Boni ann. 1441. apud Miraeum tom. 2. p. 1262. col. 2. *Volumus denique vt Litteris publicationis aut earum apographis, vulgo Vidimus dictis, quae post decessum nostrum inde describentur, etc. Concedit . . . Vidimus vnum aut plura fieri vim originalis in se habentia*, apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 611. Interdum pro *Vidimus*, habetur vox INSPEXIMVS, vt in Chron. W. Thorn. p. 2123. Veterum *Vidimus* ea fuit formula ex Tabulario Briuatensi fol. 1. *In nomine Dom. Ego Ludouicus Dei gratia Rex Francor. et Dux Aquitanor Hoc est, praeceptum Karoli gloriosissimi Regis ad munificentiam B. Iuliani, datum sub tempore venerabilis Frotharii Archiepiscopi: Si petitionibus, etc.* Ita in Charta alia an. 1279. fol. 2. VIDISSE, eadem notione. Arestum Paris. 6. Febr. 1321. *Exhibentis copias seu Vidisse quorundam arestorum, etc.*

VIDVAE, apud Scriptores Ecclesiasticos dicuntur, quae seruandae *viduitatis professionem*, (quam *secundum castimoniae gradum* vocat Hieronymus Epist. 26.) *coram Episcopo in Secretario emittebant, imposita ab eo veste viduali*, vt est in Concilio Arausicano I. c. 27. Toletanum IV. c. 56. *Duo sunt genera viduarum, seculares et sanctimoniales: Seculares viduae sunt, quae ad hoc disponentes nubere, laicalem habitum non deposuerunt. Sanctimoniales sunt, quae mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis vel Ecclesiae apparuerunt*. Honorius Augustod. lib. 1. cap. 241. *Viduarum prima Dina filia Iacob extitit ante legem, a qua vsus vidualis coepit. Hanc sub lege Iudith et aliae imitatae sunt: sub gratia vero Anna et aliae plurimae secutae sunt, quae secundas nuptias contempserunt. Harum quoque habitus est mundo despectus*. Ejusmodi mulieres *sanctae professionis viduas* vocat Saluianus lib. 3. ad Ecclesiam Catholicam: *Viduas continentiam professas*, in Praefat. ad eosdem libros: *Quae instant orationibus die ac nocte*, lib. 2. ab eorum veste viduali, *pullatas viduas*, Vincentius Lirinensis in Commonitorio 1. Denique *Professae, Consecratae, Benedictae*, in Conciliis aliquot Gallicanis appellantur, locis a Cangio indicatis in Notis ad Alexiadem p. 418. vbi easdem esse cum priscis *Diaconissis*, fuse satis probauit. VIDVA REGIS, IC. Anglis et Cowello est illa, quae dotem legitimam e terris et tenementis viri sui, qui in capite de corona Regis tenebar,

bat, Regis auxilio sibi subueniri petit.

VIDVALIS, Vidua. Testam. Guillelmi Vicecom. Narbon. an. 1397. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1630. *Statura, sive imago lapidea similis corpori dictae dominae matris nostrae, et ad modum vnius dominae Vidualis.* V. in *Viduae.*

VIDVARE. (1) Orbare, priuare. Capitul. lib. 6. c. 370. *Illud tamen vobis et omnibus scire cupimus quod non propterea haec petimus vt . . . eorum ecclesias Viduari cupiamus, etc.* (2) Euacuare, Gall. *Vuider, déloger.* Ch. an. circ. 1407. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 885. *Qui quidem Comes . . . insulam comburi et deuastari et ab omnibus domesticis suis Viduari fecit.*

✝ VIDVARI, viduam esse, in Test. a. 1480.

VIDVBIVM. V. *Viduina* et *Viduuium.*

✝ VIDVITALIS, ad viduam pertinens, in Test a. 1474.

VIDVINA, vel VIDVNIA, Biuira, *quae duos viros habuit*, Papiae. Savaro ad Sidonii l. 6. Epist. 7. legit in Gl. Isid MSS. *Vidubium, qui duos maritos amisit.* Quod est ineptum Grammaticorum commentum.

VIDVITAS. (1) Epistola Alexandri III. PP. 161. ad Ludouicum VII. tom. 4. Hist. Franc. *Regiae Serenitatis industriam postulamus, quatenus consilium et Viduitatem tuam charissimo in Christo filio nostro Willelmo illustri Siciliae Regi litteris tuis prudenter aperias, eum attentius admonens, etc.* Prudentiam, prouidentiam, Gall. *Prévoïance*, interpretor. (2) Vox fori Normannici, Gall. *Veuveté*, de qua sic Iura et Consuetudines Normann. cap. 121. *Consuetudo est in Normannia, ex antiquitate approbata, quod si quis vxorem habuerit, ex qua haeredem aliquem procreauerit, quem natum vivum fuisse constiterit, sive decesserit, totum feodum, quod maritus possidebat ex parte vxoris suae, tempore, quo decesserit, ipsi marito, quamdiu ab aliis cesserit nuptiis, remanebit. Post decessum autem ejus, vel post contractum cum alia matrimonium, haeredibus mulieris, ex cujus decessu feodum per Viduitatem tenebat, ipsum redibit-feodum successionis ratione.* V. in *Curialis* 4. Id etiam in Aragonia obtinet: ita tamen, *vt teneantur de bonis viduitatis alimentare non solum filios eorum communes; sed etiam priuignos sive entenados: si quidem ii aliunde bona non habeant, vnde se possint alimentare*, vt ait Michael Molinus. Iacobus I. Rex Aragon. in Foris Oscae an. 1247. fol. 3[illegible]. *Defuncto viro, uxor vidua, licet ex eo filios habuerit, omnia, quae simul habuerant, possidebit: ea tamen vidua existente, et licet non accipiat virum, si manifeste tenuerit fornicatorem vel adulterum, amittat Viduitatem et dotes, ac si duxisset virum.* Multa de jure Viduitatis habentur etiam Fori Aragonenses l. 5. tit. de Iure viduitatis, et Liber 5. Observantiarum tit. de Iure dotium, et lib. 8. tit. de homicidio, § 20. et Consultatoria post easdem Observantias p. 43. v. praeterea idem Molinus in Repertorio Fororum Aragon. in v. *Viduitas.*

VIDVLA. (1) Ordericus Vitalis lib. 9. p. 728. *Qui acceptis securibus et Vidulis, aliisque multimodis ferramentis ad carecta et fruteta stirpanda, etc.* Emendat G. Barthius in Gl. apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. *Guuiis* vel *Gumbalis.* V. Gu[illegible]. (2) Instrumentum musicum. V. *Vitula.*

VIDVMARII, f. pro *Vituriarii*, in Cod. Theod. lib. 14. tit. 7. leg. [illegible] ex Gothofredi notis ad hunc locum.

VIDVNIA. V. *Viduina.*

VIDVVIVM, Viduitas. *Diuturni viduuii vulnus*, apud Sidonium l. [illegible] Epist. 2. Glossae veteres: *Vidubium: χηρόσιμον χηρείας.*

VIELLA, VIELLATOR. V. *Vitula.*

✝ VIELLARE, *viellam* pulsare, in Gloss. Lat. Gall. Ms.

VIENAGIVM, Praestatio quae domino soluitur pro securo transitu. V. in *Guida.* Charta ann. 119[illegible] apud Miraeum tom. 1. pag. 3[illegible]. *Omnia ad praenominatam ecclesiam, vel ad vsus fratrum in ea commorantium pertinentia, qualicumque mo[illegible]*

ue terra siue nauigio per terram no-
'ram transeant, absque teloneo et
Vienagio et omni exactione, libere
ransire permittantur.

ɪɴᴀᴛɪᴠᴍ, ᴠɪᴇɴᴀᴛᴏʀ, vt *Vie-
aginm*: et qui jus illud exigit. V.
n *Guida*.

ɪᴇʀᴅᴇɴᴄᴇʟʟᴀ, quadrans, men-
urae species, in Ch. a. 1279. Germ.
Biertel.

ʀᴇ. Instrumentum an. 1282. in-
er Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p.
60. *Poterunt illi carnifices habere
ruientes, ad ipsas carnes scoriandas,
atarizandas, Viendas, et prout de-
et, praeparandas, et non ad eas
indendas vel vendendas.* Ita hunc
ocum distinguendum censeo: adeo
t *Viere*, purgare, exenterare, Gall.
Vuider, significet.

ʀɪᴀ. (1) Vt *Viaria*, ni fallor,
urisdictio *Viarii*. Charta an. circ.
080. to. 2. Histor. Eccl. Meld. p.
o. *Eblo de Roceiaco castro habebat
uamdam consuetudinem in terra Mo-
issarti, quae Vieria vulgo dicitur.*
Tabul. S. Martini Pontisar. *Odo Co-
nes de Corboilo concessit Deo et S.
Germano Pontisariensi Vieriam quam
abebat in terra Morissarti.* V. *Via-
ius*. (2) Charta Henrici Regis
Franc. ann. 1060. pro Monast. S.
Martini de Campis: *Cum omnibus
edditibus atque redhibitionibus ter-
ae, siluae, vinearum, atque prato-
um: de redditibus quidem pastionis,
Vieriae, siluae, atque leigii, omnem
lecimam.* Quid sit *Vieria* altera hac
otione aperte docet Charta Nicolai
Episc. Camerac. an. 1139. inter Instr.
o. 4. Gall. Christ. nouae edit. col.
95. *Addidit etiam idem Gerardus
iscatorias tendiculas quatuor, quas
ulgo Vieria nominamus.* Vbi haud
obscurum est *Vieria* significari lo-
um in fluuio palorum serie coar-
tatum piscium capiendorum gratia,
dem proinde esse quod Gall. *Gord*
licitur. V. *Gordus*. Neque aliud
onat ᴠɪᴇʀᴠs, in Charta an. 1197.
x Tabulario Lehunensi ch. 20. *San-
tus vero Petrus habet Vierum super
nolendinum, et intra illud Vierum
t molendinum non potest habere
raenominatus Iohannes Vierum, nisi
ingenium dormiens. . . . Sed D.
Iohannes piscari potest ibi cum tra-
mello et sacco. Et sciendum, quod
Vierus B. Petri tantum habere debet
consuetae clausurae et assuetae pasturae
supra molendinum, quantum Vierus
debet habere in riueta de antiqua con-
suetudine.* Ejusdem esse intellectus
Vierum atque *Vieriam* rursum pro-
bare facile est. Charta ann. 1260.
ex Tabul. Corbeiensi: *Recognoue-
runt se vendidisse Iohanni de Fonta-
nis ad vitam ipsius Iohannis pro de-
cem et septem libris Parisiensibus . . .
quidquid habebant in molendino et
Viero de Bouzencourt.* Quae Gallice
sic efferuntur in Charta Iohannis
Abbat. Corb. ejusd. anni in eod.
Tabul. *Fremin nos maires et nos
hom de Bouzencourt est venus devant
nous et a reconut qu'il a vendu par
loial vente à Jehan de Fontaines no-
stre neveu par toute la vie chelui Je-
han tous les pourfis qu'il avoit et
pooit avoir au moelin de Bouzencourt
et en sen Vier, les quex coses il tient
de nous.* V. *Verium*. Interdum *Vie-
rus* idem significat quod supra *Be-
dum* et *Bierum*. V. in his vocibus.

† ᴠɪᴇʀʟɪɴɢᴠs, quarta pars librae,
Germ. Vierling. Necrol. Argent.

ᴠɪᴇʀʀᴠᴍ, in Codicibus censualibus
Dombarum et Calomontis, inter-
prete D. Aubret, est Ager incultus
et sterilis. Charta Bellijoc. an. 1460.
*Item possidet quoddam Vierrum quod
fuit alias confinatum a Margarita
Claret.*

ᴠɪᴇʀsᴄᴀʀᴀ, Belgis *Vierschare*, Tri-
bunal, vbi de rebus cum ciuilibus,
tum criminalibus suprema sententia
judicatur: a *Schare*, Belgis turma,
collectio, Saxon. *Scaru* . . . . Con-
suetud. Furnenses ex Tabul. Audo-
mar. *Quicumque fur cum pronuntia
captus fuerit debet in Vierscara adduci
et ibi debet audiri allegationes.* Ibi-
dem: *Quicumque in Vierscara ban-
nita tumultum vel clamorem fecerit,
emendabit 2. sol. Quicumque in Vier-
scara vni coratori contradixerit, cui-
libet coratori ibidem praesenti emen-
dabit 18 sol.* Rursum: *Quicumque
clamorem suum fecerit super aliquem
in Vierscara et ipse firmaverit se ha-
bitu-*

biturum auxilium ceratorum, et defecerit, emendabit Comiti 3. libras. V. *Vircharnia.*

VIERVS. V. *Vieria* 2.

✝ VIETA, diminut. a via, semita. Ch. a. 1319.

VIETATIO, Vetitum, interdictum. Charta Bonnae Principissae Sabaudiae an. 1424. in Statut. Perus. fol. 31. *Non obstantibus poenis, inhibitionibus, Vietationibus et proclamationibus factis seu fiendis quibuscumque.* V. *Vetum.*

VIETOR, ὑσιοπλέκος, in Gloss. Lat. Gr. editis: vnde emendandum est *Victor* et *Vitor* in MSS.

✝ VIEZERIA, forum vestiarii mangonii Ch. Ms. a. 1292.

VIGA, VIOVA, pro *Biga*, V. *Biga* 2. Reparat. factae in senescallia Carcass. an. 1435. ex Schedis Cl. V. Lancelot: *Pro ponendo in dicto molendino plures fustes et Vigas . . . Pro vna Viga quae erat noua, longitudinis quatuor cannarum . . . Carpentario pro quatuor diebus, quibus vacauit tam pro ponendo dictas Vigas et fustes in dicto molendino . . . Pro ponendo in domo . . . vnam Vigam et plures cabirones.* Ibidem: *Pro duabus Vignis reue Narbonne, qualibet longitudine sex cannarum cum dimidia . . . Pro duabus Vignis reue de Narbonna continente qualibet septem cannas ex longitudine pro faciendo ab ipsis postes Carcassone . . .* VII. *l.* XV. *s.*

VIGAIA. Charta an. 1293. ex Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 805. *Accepi . . . vnum ortum situm intra ortum meum ex vno latere et suam Vigaiam ex altero.* Haud satis asserta est lectio, vt vocis notionem aperiam.

✝ VIGANEVM, permutatio, i. q. *Deganeum.* Ch. a. 754. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. p. 136.

VIGARIA. V. in *Vigerius.*

VIGATVRA. V. supra *Vegius.*

VIGENNIVM, Vicennium. *Ante decennium et Vigennium,* in Actis S. Wernheri to. 2. April. p. 724.

VIGERALIS, VIGERARIVS. V. in *Vigerius.*

VIGERE, Adolescere, roborari, invalescere, Gr. ἀκμάζειν. Vetus Interpres S. Irenaei lib. 5. c. 35. *Et sicut vere resurgit, sic et vere praemeditabitur incorruptelam, et augebitur et Vigebit in regni temporibus, ... fiat capax gloriae Patris.*

VIGERIA, VIGERIATA. V. in *Vigerius.*

VIGERIVS, Vicarius, ex Gallico *Viguier. Vigarius Comitis,* in Cam... Parensalibus form. 6. et 7. Char... Ludouici VI. Regis Franc. an. 111... *Ita vt in toto foro nec in claustro . . . in praedictis solemnitatibus Dapifer noster, vel Praepositus, vel Vigerius, vel Thelonearius aliquid auferre . . . . praesumat.* V. *Vicar...* et *Vicarius.* VIGVERIVS, eodem significatu. Litterae ann. 1356. ... Ordinat. Reg. Franc. to. 3. p. 11... *Vt nos de caetero justiciam facere... et fieri et seruare mandaremus per ... nescallos, Vicuerios, prepositos ... alios quoscumque officiales, etc.* Libertat. villae Figiaci an. 1369. ... p. 264. *Viguerius et judex ... ville Figiaci, qui soli judices ... curiam regalem in dicta villa ... exercere et eciam gubernare, etc.* VIGERII, Viarum Domini, Gall. *Seigneurs Voiers. Vigerii* ... in Libertatibus *de Boisdecené* in ... ctionibus an. 1261. V. in *Messu...*

VIGERIA, Iustitia et jurisdictio Vicarii. Charta Gaufredi Comitis Andegau. et Agnetis vxoris pro fundatione Abbat. B. Mariae Santonensis an. 1047. in Reg. 114. Tabul. Regii ch. 239. *Consuetudinem illam ... iam, quae Vigeria dicitur, scilicet de homicidio, de furto, rapto, incendio Deo et B. Mariae. . . . . . mus.* Alia Ioannis Regis Angl... ibid. *Sed domos, curtes, possessiones suas, homines et mansionarios eorumdem, Vigeriam, altam et bassam justitiam de furto, de raptu, etc.* Charta Mauricii de Bellauilla Dom. Gas... schiae, Sept. 1265. pro Libertatibus *de Boisdecené: Sed sciendum est, qualis sit Vigeria: illa talis est, raptum, furtum, murtricia, et traditiones, et omne malefactum de caminis fiscalibus, la meslee caminorum feudalium ...*

in qua sanguis non apparuerit, etc. VIGERIATA, Iurisdictio, districtus *Vigerii.* Charta Ludouici VIII. Reg. Franc. an. 1224. tom. 1. Ordinat. p. 49. *In septena, et vnaquaque Vigeriata vnus tantum Vigerius habeatur.* VIGARIA, eadem notione. Charta an. 883. inter Probat. to. 1. nouae Hist. Occitan. col. 138. *Carte mea . . . quae est in pago Rutenico, in Vigariis cui vocabulum sunt Cambarense et Bruscense.* Notitia an. 957. ex Tabul. Gellon. *Vna de vinea modiata . . . . in Vigaria Agonensi. Vigaria Albiensis,* in Testam. Iohannis Episc. Albiens. an. 1473. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1843. VIGVERIA, Iustitia, jurisdictio, officium *Viguerii.* Charta an. 1362. to. 1. Hist. Dalph. p. 146. *Iaquemetus Archinjaudi filius . . . nobis fecit homagium de Vigueria et officio toto Vigueriae castri et mandamenti de Peyrino cum pertinentiis ejusdem.* VIGVERIA, exactio quam *Viguerius* faciebat intra *vigueriae* suae limites. Homagium Guidonis Vicecom. Lemouic. praestitum Abbati S. Martialis ann. 1245. apud Stephanotium tom. 2. Fragm. Histor. MSS. *Nos et praepositus, et viguerii, et praepositi nostri in quadam parte burgi de Monmalier ingerendo nos et levando ibidem et in aliis locis accusagia et Vigueriam et quaedam alia quae ad abbatem et conuentum jure dominii pertinebant.* Charta ann. 1262. ex Chartular. S. Benigni Divion. *Idem Bertrandus pro illis quadraginta solidis . . . quittauit in perpetuum decimam et Vigueriam suam in finagio de Giron.* VIGVERIATVS, vt *Vigeria,* Iustitia, jurisdictio *Viguerii.* Bulla Nicolai V. PP. an. 1447. apud Sebast. Fanton. to. 1. Hist. Auenion. p. 31. *Decernimus vt sicut hactenus fuit curia Vigueriatus auditoris causarum camerae Apostolicae in ciuitate praedicta firmiter conseruetur.* VIGERIA, Vxor *Vigerii.* Obituar. Eccl. Autiss. MS. ad diem 18. Mart. *Eodem die obitus Nazariae Vigeriae Autissiodorensis.* VIGERALIS, VIGERARIVS, Iustitiae *Vigerii* obnoxius. Charta Philippi Episcopi Pictau. ann. 1232. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. pag. 844. *Fuit taliter diffinitum quod mobilia mortrariorum conuictorum hominum abbatis Vigeralium, prior de Mairec vel mandatum abbatis de caetero saisibit, et diuisione facta eorumdem mobilium per priorem vel per mandatum abbatis media pars electa a Vigerio per manum prioris eidem tradetur.* Charta an. 1314. ex Chartul. S. Iohannis Angeriac. p. 168. *Vna cum omnibus censibus, reditibus, hominibus Vigerariis, jurisdictione, juribus et deneriis omnibus.*

VIGESIMARE, solidum pro libra exigere. Locus est in *Superponere* 1.

VIGETVS, Vigens. Fridegodus in Vita S. Wilfridi saec. 3. Bened. part. 1. p. 176.

Mox proceres inter rumusculus exiit aulae,
Scilicet aduentasse virum virtute Vigetum.

VIGIA, pro Iugia. V. *Cisa.*

VIGIL, V. *Vigiles.*

VIGILANTER, prudenter, sapienter. Chron. Fontanell. apud Acher. to. 3. Spicil. Acher. pag. 256. *Cum . . . humiliter illi suggererent, vt quid inde agere deberent, decerneret, Vigilanter hoc decreuit, etc.*

VIGILANTIA, pro *Vigiliis,* seu *Matutinis,* Horis Canonicis ita dictis. Charta Willae Comitissae Bonifacii Marchionis filiae sub anno 995. apud Vghellum to. 3. Italiae sacrae p. 48. *Sic esse instituo, vt omni tempore diu noctuque orationes seu Missarum solennia, ac nocturna Vigilantia in ipsa Domini Ecclesia monasterii facere seu canere debeant, secundum regulam S. Benedicti, etc.* Alia Ottonis III. Imper. ibid. p. 51. *In Psalmis, hymnis, seu Missis, et orationibus, et nocturnis Vigilantiis, etc.*

VIGILARE, excubias agere, Custodire. Conc. Legion. an. 1012. inter Hisp. to. 3. p. 192. *Et in tempore belli et guerrae veniant ad Legionem Vigilare illos muros ciuitatis.* V. in *Vigiliae.* VIGILARE SE, Cauere sibi, in eod. Conc. can. 24. p. 191. *Si*

Si quis homicidium fecerit, ... et usque ad novem dies captus non fuerit, veniat securus ad domum suam et Vigilet se de suis inimicis. VIGILARE AEGROTUM, assidere totam noctem aegroto sollicitando, Gall. *Veillèr un malade.* Menoti Serm. fol. 176. *Videns domina quod quotidie infirmitas augebatur, nec medici dabant ei bonum responsum, misit ad conuentum nostrum, ut mitterentur duo fratres ad Vigilandum eum* (maritum suum) *de nocte.*

VIGILARI. Appendix ad Antiphon. Rom. a Thomasio edit. an. 1686. p. p. 440. *Et quoniam haec sancta Dei et B. Petri basilica est fundamentum et caput omnium ecclesiarum . . . quadam praerogatiua in ea tantum Vigilantur pallia.* Vbi ad eum respicit vsum de quo Auctor Ceremonialis Romani lib. 1. sect. 10. *Sic confecta pallia per subdiaconos portant ad basilicam Principis Apostolorum, et per Canonicos basilicae ponuntur super corpora Petri et Pauli Apostolorum sub altari majori: vbi factis ex more Vigiliis illa per noctem dimittunt, deinde restituunt subdiaconis, qui in loco honesto ea conseruant.* V. *Pallium* 3.

VIGILARII, iidem, ni fallor, qui *Vigiles* mox. Vide in hac voce. Tabul. Rothon. *Salomon dat S. Saluatori montem Alabart cum massis et Vigilariis.*

† VIGILATIO, obligatio, *vigilias* s. excubias agendi, in Ch. a. 1369.

VIGILATOR. (1) Idem quod *Gaita.* Charta an. 1293. apud Gul. Prynneum in Libertatib. Eccles. Angl. to. 3. p. 568. *Quod quidem videns quidam Robertus de Wayte Vigilator ipsius Episcopi, coronauit post socios suos, et alios de familia Episcopi.* (2) VIGILATORES, Exploratores: βιγλάτορες, recentioribus Graecis, de qua voce Cangius egit in Glossar. mediae Graecit. Vetus Charta apud Brandaonum lib. 10. Monarch Lusitan. c. 1. *Bene audisti paullo antea per tuos Vigilatores, quod sunt infiniti Comites, et multo plures pedanes.*

VIGILAX, Vigilans, industrius. Sidonius Epist. 11. lib. 5. *In pagina ejus Vigilax lector inueniet verum nomina Camoenarum.* Adde Epist. 12. lib. 8.

VIGILES, tenentes, qui excubias debent. Charta Gaufredi Vicecomitis Bituricensis an. 1018. pro Monasterio S. Ambrosii Bituric. *Rabo quo quoque omnes consuetudines, videlicet villicationem, stabulationem et ita liberum reddo eundem burgum etc. . . . a molendino quoque, qui vocatur Mirabello, reddo Vigiles homines ibi manentes, vsque ad eundem burgum, ex vtraque parte aquae ad Monasterium vel burgum custodiendum, cum eisdem, quae in eodem burgo morantur.* Charta Henrici Regis Romanor. ann. 1107. apud Chapeauillum to. 2. Hist. Leodiensis p. 54. *Item in domibus ad claustrales sedes pertinentibus, forensis potestas jus nullum spoliandi, aut ostium obserandi, vel Vigiles, vel estiuarios exigendi habebis, etc.* Titularium S. Genouefae Paris. ann. 1... *Custos vero turris et portarius, et asinarius, et Vigil, qui de nocte ... rim vigilibat, etc.* Charta Stephani Comitis Sacri-Caesaris ann. 11.. *Obolos, quos Vigiles capiebant.* Vetus Charta in Additamentis ad Matth. Paris p. 150. *Quod Vigiliae fiant per singulas villas, sicut fieri consueverunt, et per viros probos et ...* V. *Wactae.*

VIGILGALLUS. V. *Vigiliarii.*

† VIGILIA, festum solenne in signum laetitiae publicae. Comput. a. 14..

VIGILIAE, nocturnae preces, quibus veteres olim Christiani vacabant, nunc abolitae, et in solis ... monasteriis et aliquot Ecclesiis Cathedralibus vsurpatae. Libellus precum Marcellini et Faustini p. ... *Sed quia pro conditione rerum ... bet tempore vel clam salutis nostrae sacramenta facienda sunt, idem sanctus Presbyter Macarius dat Vigilias in quadam domo connocare fraternitatem, ut vel noctu diuinis lectionibus fidem plebs sancta roboraret.* Cassian. de Instit. Coenob. lib. 3. c. 8. *Vigilias, quae singulis hebdomadibus*

e ...

vespera illucescente, Sabbato celebrantur, idcirco seniores hyemali tempore, quo noctes sunt longiores, usque ad quartum gallorum cantum per monasteria moderantur, ut post excubias totius noctis, reliquis duabus ferme horis reficientes corpora sua nequaquam per totum diei spatium somni torpore marcescant. VIGILIAE, ipsum Officium nocturnum, quod in vigiliis nocturnis olim decantabatur. Durand. lib. 5. Ration. c. 3. n. 6. *In tempore aestiuali celebrat Ecclesia nocturnum officium in tempore primae nocturnae, licet quandoque tempestiuius, (quod quidem Vigilias sub antiquo nomine vocat) et specialiter in festiuitatibus Beatorum Ioannis Baptistae, Petri et Pauli, etc.* Infra: *Romani etiam adhuc in praecipuis festiuitatibus totius anni, in vero dicunt 3. Psalmos, et 3. Lectiones, quos Vigilias vocant, et in Nocturnis idem repetunt.* VIGILIAE, Officium, quod pro Defunctis canitur, quomodo etiamnum appellatur. Concilium apud Saponarias anno 859. c. 13. *Pro eo, qui decesserit, in sedibus septenae Missae, totidemque Vigiliae Domino persoluantur, etc.* Hugo Flauiniacensis in Chron. p. 172. *Quanto vero affectu et studio memoriam defunctorum eorundem, id est, officium, quod Vigilias dicimus, et Missae celebrationem iugi instituerit, nouerunt, qui hoc facere consueuerunt.* VIGILIAE, inter obuentiones Curionum recensentur in Tabular. Gellonensi: *Bernardus et uxor ejus Willelma ecclesiam S. Hilarii et S. Mariae, ... cum decimis, et primitiis, et offerentiis, Vigiliis et cimeteriis . . . . concedunt.* VIGILIA. Ioan. de Ianua: *Vigilia dicitur dies profestus, scilicet dies primus ante festum, quia tunc in vero vigiliae vacamus.* Alcuinus de Offic. diuin. *Ad quod signandum,* (temporalem Sanctorum angustiam) *praecedentibus eadem natalitia diebus, quas vulgo Vigilias eorum appellamus, solito parcius vescentes, eadem solennia debitis jejuniorum obsequiis, et maceratione carnis deuote praeuenimus, ut per pridianam purificati abstinentiam, dignius celebremus sequentis festi laetitiam.* Honorius Augustod. lib. 3. c. 6. *More antiquo duo nocturnalia officia in praecipuis festiuitatibus agebantur; unum in initio noctis a Pontifice cum suis Capellanis absque Venite: aliud in media nocte in Clero, sicut adhuc, solenniter celebrabatur; et populus, qui ad festum confluxerat, tota nocte in laudibus vigilare solebat. Postquam vero illusores bonum in malum permutauerunt, et turpibus cantilenis ac saltationibus, potationibus et fornicationibus operam dederunt, Vigiliae interdictae, et dies jejunii dedicati sunt, et vigiliarum nomen retinuerunt.* VIGILIAM FACERE, Officio vigiliae adesse. Charta Pontii Archiepisc. Arelatensis an. 1000. to. 6. Spicilegii Acheriani p. 427. *Quod si est talis, qui per indictam sibi poenitentiam non introeat Ecclesiam, . . . hic talis ad jam dictam Ecclesiam si venerit, in die videlicet dedicationis ejus, aut semel in anno cum sua vigilia, et adjutorium dederit ad opera Ecclesiae S. Mariae, quae modo nouiter construitur in praelibato monte, . . . sit absolutus ab ipso die, quo suam Vigiliam fecerit de tertia parte majorum peccatorum, unde poenitentiam habet acceptam, etc.* Infra: *Ipsis autem oratoribus, qui cum sua Vigilia venerint ad Ecclesiam S. Crucis, etc.* VIGILIAE, quas *in honore Domni Martini obseruabant*, prohibentur in Concilio Autissiodor. cap. 5. quod per superstitionem et ad sortilegia eae fieri solerent. Intelligendae hic sunt non eae duntaxat, quae in priuatis domibus fieri consueuerant, ut obseruat Baronius an. 599. n. 53. 54. sed eae etiam, quae in ipsis aedibus sacris; sed cum choreis, et pagano ritu: *Non licet compensas in domibus propriis, nec Vigilias in festiuitatibus Sanctorum facere.* Vetus formula, post Poenitentiale Theodori pag. 350. *Si in solennitatibus abstinueris te ab uxore sua, ... si iuit ad choreas, et maxime in Ecclesia et deuote, sicut quidam, qui faciunt Vigilias in festis in quibusdam partibus, et faciunt ludos inhonestas.* Sed et,

et, vt supra obseruatum, *Vigiliae in honore Domni Martini* celebrari, vt superstitiosae vetantur in eodem Concilio Autisiodorensi c. 5. vt et *in Vigiliis circa corpora mortuorum*, vetantur *choreae, et cantilenae, seculares ludi, et alii turpes et fatui*, in Synodo Wigorniensi an. 1240. cap. 5. vbi additur: *Nec ad dictas Vigilias aliqui veniant, nisi causa deuotionis, etc.* Adde Concil. apud Pontem Audomari an. 1279. cap. 10. VIGILIAS FACERE dicebantur Tyrones, qui Militarem ordinem erant consecuturi; pridie enim in Ecclesiam secedebant, ibique pernoctabant, orationibus dantes operam. Matthaeus Westmonast. an. 1306. *Ipsa quoque nocte in templo praedicti tyrones, quotquot poterat capere locus ille, suas Vigilias faciebant. Sed Princeps Walliae praecepto Regis patris sui, cum praecelsis tyronibus fecit Vigilias suas in Ecclesia Westmonasteriensi.* V. *Miles*. VIGILIA, Obligatio excubias faciendi. Charta an. 1131. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 459. *Conquerebatur praedictus Episcopus . . . de lectis mortuorum, et de Vigilia ecclesiae S. Mariae Magdalenae, et quod nolunt eum sequi in expeditione homines eorum et sui.* VIGILIAE MVRORVM, a quibus nemo excusatur. Greg. M. lib. 7. Ind. 1. Epist. 20. *Quia vero comperimus, multos se a murorum Vigiliis excusare, sit fraternitas vestra sollicita, vt nullum neque per nostrum vel Ecclesiae nomen, aut quolibet alio modo defendi a Vigiliis patiatur; sed omnes generaliter compellantur, etc.* VIGILIAS CVM CLAVA NOTIFICARE. Charta Chrodogangi Episcopi Metensis an. 765. apud Meurissium: *Debent omni nocte vigilare, et Vigilias cum claua inuicem notificare.* Id est is, qui *vigilias* facit, debet clauae percussione subinde se vigilare indicare, quod etiamnum faciunt *vigiles* in *Berfredis* seu turribus, vrbium sub regni confinia.

VIGILIARII, Monachi, qui in monasteriis alios euigilant ad Matutinos, quibus *sollicitudo excitandi incumbit, qui septimanam excitationis exercent*, Regula Magistri c. 31. Regula S. Fructuosi c. 3. *Ita ad mediam surgentes noctem, duodecim per choros recitent Psalmos, secundum consuetudinem; prius tamen quam surgant caeteri, a Vigiliariis Fratribus Praepositus excitetur, ... cum benedictione sua et signum ... tur, et cunctorum lectula ab eo, prius quam consurgant, strenue visitantur.* *A Vigilucis* edidit Menardus in Concordia Regul. p. 418. Sed legendum suspicatur *a Vigilaciis* ex Gloss. Lat. Gr. vbi minus bene legitur *Vigilicius*, ἀγρυπνος, pro *Vigilarius*. Vt vt est iidem etiam VIGILGALLI vocati, vt obseruat eadem Reg. Magistri d. c. ex singulari *Vigigallus*; a galli gallinacei vigilantia. *Magna enim merces apud Dominum est excitantium ad diuinum opus, quos pro fama Regula Vigilgallos nominauit.* Vbi emendendum *quos pro ... Regula*, id est saecularis, *Vigigallos nominauit.*

VIGILICIVS. V. in *Vigiliarii*.

VIGILIS, Lucerna vitrea, Massiliensibus *Veillole*, in Inuentario an. 1342. ex Tabular. S. Victoris Massiliensis.

VIGILIVM, ἀγρυπνία. Gloss. Lat. Graec. in Sangerman. *Peruigilium*

VIGILIVS, Γρηγόριος, in veteribus Glossis p. 359.

VIGINTI-QVATVOR, Magistratus apud Hildenseimenses, qui de rebus grauioribus statuunt. Telomon. de Bello cum ciuit. Brunsuic. apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunsuic. p. 96. *Tandem autem dicunt, sibi ... ex vsu fore; vt in his magnis rebus sibi expositis atque arduis, ciuitatem certiores reddere possint, nisi prius harum rerum ad eos, quos Viginti quatuor appellant, imo quoque ad totius ciuitatis suae communitatem relationem faciant.*

† VIGNALIS, ager vineis consitus, Gall. *Vigne*. Ch. a. 1474.

VIGNEA, pro Vinea, in Litteris an. 1248. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 5. pag. 601. art. 18. Hinc

VIGNETAE, Viticulae, ornamenta in modum vitium, Gall. *Vignettes*. Inuen-

ıuentar. S. Capellae Paris. ann. 376. ex Bibl. Reg. *Item, duo alii ıorsus argenti deaurati et hachiati d Vignetas.* Βοθρύδια, Graecis recentioribus eadem notione. V. *Vi-ıeatus.*

VIGNOBLVM, vinetum, Gall. *Vignoble.* Ch. a. 1408.

ıNOLA, pro *Vignicola*, Viticola, *Vigneron*, apud Cigaltium de Bello. al. *Caritas me instigat ad laborem ineae, quia Vignola grossus.*

IGOR, consuetudo, vsus, in Lib. ert. Dalph. a. 1349.

ıORARE, Corroborare, confirmare, vigorem praestare. Charta Henrici III. Regis ann. 1040. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. o. *Bannique nostri impositione, ne deinceps quisquam haec audeat infringere, Vigoramus.* Bulla Leonis IX. PP. apud Mabill. to. 4. Annal. Bened. pag. 735. col. 1. *Eadem quoque firmitate Vigoramus acta et instituta Regum Clodouei, Dagoberti, Childerici, Theoderici, qui eadem praeceptis suis confirmauerunt.* Arnaudus in Rosario MS. lib. 2. cap. 7. *Deinde Vigora ignem paulatim donec habeat totum aerem igne mixtum.*

GORARI, Vires acquirere. Rolandini Patau. Chron. apud Murator. to. 8. col. 322. *Quantum homines in moerore tabescunt, tantum in laetitia Vigorantur.* Adde Marten. om. 8. Amplis. Collect. col. 447.

GORATVS. (1) Vigore praeditus, *Vigoureux.* Dudo lib. 3. de Act. Norman. p. 128. *Cernens eum Vigoratum et praecellentem in omnibus factis, etc.* (2) Excitatus, accensus. Charta Balduini Comit. an. 1084. inter Instr. tom. 3. Gall. Christ. nouae edit. col. 22. *Dei inspiratione compunctus et matris praedictae confortatione Vigoratus, tunc consensit, etc.*

GORES, in Charta Caroli Reg. Hungar. ann. 1338. apud Ludewig. o. 5. Reliq. MSS. p. 488. *Saluis et suis juribus et Vigoribus quoad omnes et singulos suos articulos, etc.*

GOROSE, Acriter, strenue, Gall. *Vigoureusement.* Hist. Cortus. lib. 2. apud Murator. to. 12. col. 801. *Cum forte quadraginta equitibus qui eum Vigorose sunt sequuti, pertransiuit pedites praedictos, etc. Vt fidelitatem domini sui Vigorosius resumant et conseruent,* in Charta ann. 1244. apud Rymer. tom. 1. pag. 271.

VIGRA. Charta an. 1097. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 82. *Has autem suprascriptas massaritias cum omnibus earum pertinentiis, cum casis, ... terris, Vigris. aratoriis, vineis, campis, etc.* V. infra *Vilaria.*

VIGRINARE, VIGRINVLA. V. *Virginare* et *Virginula*

VIGVA. V. supra *Viga.*

VIGVERIA, VIGVERIATVS, VIGVERIVS. V. in *Vigerius.*

VIGVS, pro Vicus, in Charta Childeberti III. Reg. Fr. an. 710. apud Felibian. Hist. Sandion. p. 18. et in Bulla Agapeti PP. an. 954. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 96.

VILAGER. Tabularium Prioratus de Lewes in Anglia fol. 16. *Et flagellabit praebendam Prioris per vnum diem cum corredio domini, et habebit 2. panes ad vesperam cum companagio, exceptis illis, qui non dant Vilager* Ibid. fol. 14. *Quicumque in villa de Hecham habuerit bouem et vaccam, dabit 1. den. ad Inuentionem S. Crucis, et pro vitulo vnius anni obol. Et qui plures habuerit, tot denarios de Vilager.* Et paulo post: *Osemundus de Stane pro suo Vilager, etc. . . . dant Vilager cum suo censu, etc.*

VILAGIVM. (1) V. *Villagium.* (2) † Pannus laneus, villosus, in Pact. a. 1406.

VILANAGIVM, VILANATICVM, VILANIA. V. infra in *Villenagium.*

† VILANITER, contumeliose. Instr. a. 1401.

VILANVS, f. pro *Villosus.* V. *Villosa.* Statuta Eccl. Ambian. apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 1226. *Iuppones quoque, houppelandas, Vilanos, et alia vestimentorum diuersorum genera . . . non portent* (Clerici.). V. alia notione in *Villani, Villanicus,* et *Villenagium.*

VILARIA, Villula, viculus, ni fallor, idem quod *Villare.* Testam. Guil-

Guillelmi D. Montispessulani an. 1146. apud Acher. to. 9. Spicil. p. 142. *Dimitto ei castrum de Monteferrario cum omnibus suis pertinentiis, . . . orratas, caminos, boscos et pascua, aquas et Vilarias, etc.*

VILARIVM, eadem, vt videtur, notione. Charta an. circ. 1132. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 465. *Guillelmus de Montepessulo similiter reddat puellae et viro suo omnem honorem Melgoriensis Comitatus, qui infra praedictos honores supra caminum versus Montemferrarium est, excepto Vilario vetulae Melgoriensis comitissae, si viua fuerit.* Neque aliud forte sonat VILARVS, in Charta Odaccaris Episc. Lemouic. an. 833. inter Instrum. to. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 165. *Ipsum jam dictum mansum vobis cedo . . . . cum ecclesia in honore S. Sebastiani martyris, Vilaris, pratis, pascuis, siluis, etc.* V. *Villagium.*

VILARNIPINNIVM. V. in *Vsis.*

VILATGIVM. V. infra *Villagium.*

VILATVS. Expositio antiquae Liturg. Gall. apud Marten. tom. 5 Anecd. col. 98. *Membra parnoli sabana, id est candido ac Vilati linteo extergantur, ne corium ei laedatur.* Leg. *Villoso.* V. *Villosa.*

VILEFACERE, *Paruifacere, Vilis habere*, in Gemma.

VILEINAGIVM, VILENAGIVM. V. infra *Villenagium.*

✝ VILENIARE, vulnerare, Gall. ol. *Villener.* Arest. a. 1306.

VILERE, Vilipendi. Elogium Milonis Monac. apud Mabill. to. 5. Annal. Bened. p. 670. col. 2.

Prouehitur census, Vilet sine nomine sensus.

Vilo, adnihilo, ἐντελίζω, in Gloss. Lat. Gr. *Vilio*, in Sangerm. MSS.

VILESCERE, Contemnere, vili habere. Sermo S. Humilit. inter Acta SS to. 7. Maii pag. 834. *Quia qui Vilescunt eas* (virtutes) *omnia perdunt.* Pro in contemtum adduci, occurrit in Litteris Caroli Iohannis Reg. primogeniti an. 1359. to. 3. Ordinat. p. 395. *Nolens quod humana creatura quam sue similitudini conformarat, ruditate Vilesceret, etc.*

VILHETA, pro *Billeta*, Schedula, libellus, syngraphum. Inuentar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item quoddam vnum aliud debitum de summa . . . sex scutorum auri . . . de qua apoca siue Vilheta per eumdem . . . lem Stephanum manu sua propria signata.* V. *Billa* 1.

VILIABVNDVS. Papias MS. Bituric. *Amorreus interpretatur amarus; . . . de Amorrei filius fuit Canaham. . . . Viliabundus interpretatur.* In . . . vocum hebraicarum ad calcem Bibliorum: *Amorrhaei, amari, . . . les.* Nihil praeterea succurrit.

VILIARI, pro *Biliari*, irasci. Gloss. Lat. Gr. *Vilior*, χολῶ. *Bilior*, . . . MSS. Sangerm. V. *Vilere.*

VILICVS. V. infra *Villicus.*

VILIFICARE, Vilem reddere, . . . mittere. Auctor Imitat. Christi . . . 3. cap. 8. *Si autem me Vilifica . . . et ad nihilum redegero, etc.*

VILIPENDIVM, Contemtus. . . . tuta Ecclesiae Auenion. an. . . . apud Marten. to. 4. Anecd col. . . . *Item vt excommunicationis sen . . . quae habetur in hac dioecesi, . . . rimum, Vilipendio, . . . de . . . amplius timeatur.* Charta Car . . . Reg. Franc. apud Menester. . . . Lugdun. p. 123. *Ad sedem . . . nensem euocauit . . . in nostrum . . . et ipsius curiae nostrae V . . . dium et contemptum, etc.* VILIPENSIO, eodem significatu. . . . bertus in Vita sua lib. 3. c. 7. . . . *etiam tantis addici consiterunt . . . pensionibus clericos, etc.*

VILITAS, Ignauia, Gall. *La . . .* Lanfranci Pignoli Annal. Gen. ad an. 1266. apud Murator. to. . . . col. 538. *Quum sanius consilium . . . intrare mare et se parare ad . . . admiratus tamen stupefactus et . . . tate praeditus mutauit consilium . . .*

VILITER, cum dedecore et . . . melia. Diarium belli Hussit. . . . Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. . . . 196. *Reliquias Sanctorum de . . . strantiis et altaribus sumentes . . . ad angulos projiciebant.*

VILLA, Ciuitas, Gallis *Ville.* . . . vsurpasse videtur Rutilius Num . . . nus in Itiner. dum oppida a . . .

ibus distinguit; et ortus ciuitates ex oppidis indicat:

Nunc Villae ingentes, oppida parua prius.

Lambertus Schafnaburg. an. 1073. de vrbe Hartesburg. *Et quia Villam viris fortibus, vallis et feris vndique munitam incursare haud satis tutum putabatur, etc.* Iuramentum Vniuersit. Paris. an. 1251. to. 7. Spicil. Acher. pag. 226. *Promiserunt quod juramenta . . . a magistris et scholaribus facerent renouari et jurari quod seruarent pacem Villae bona fide pro posse suo. Villa nostra Parisius*, in Litteris Caroli VI. Reg. Franc. an. 1386. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 225. *Villas* hodie, non quomodo Latini praedia rustica; sed compluriurn in agris mansionum vel aedium collectionem appellamus. Io. de Ianua: *Villa, dicitur à vallis, quasi vallata, eo quod vallata sit solum vallatione vallorum, et non munitione murorum. Inde Villanus.* Glossae Basil. Αἱ δὲ οἰκοδομαὶ ἐν μὲν τῇ πόλει οἰκίαι λέγονται, ἐν δὲ τοῖς χωρίοις, βίλλαι. Vita S. Gregorii primi Episc. Anciensis: *In quodam vico, . . . quem situm juxta fluuium Bornae vulgaris lingua Villam nuncupauit, eo quod polleret quondam frequentia pagensium, ac pluribus tuguriis.* Charta an. 1264. inter Instr. tom. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 436. *Arbitrabantur fore necessarium ad construendam et faciendam bastidam seu Villam, et ad plateas et carreyrias dictae bastidae seu Villae capacem, conuenienter praedicti abbas et conuentus se deuestiuerunt.* Liber inscriptus *Cartaria*, scriptus tempore Ricardi II. Regis Angl. *villas* diuidit in *murales* et *rurales*: ac *rurales* quidem ait, *continere campum, pratum et boscum.* Sic passim in Chartis, terra arabilis, prata, pascua, bosci, dicuntur jacere *in villa de* ⁊ *etc.* Io. Fortescutus de Laude Legum Angliae cap. 24. *Hundreda diuiduntur per villas, sub quarum appellatione continentur et burgi atque ciuitates. Villarum etenim metae, non muris, aedificiis, aut stratis terminantur; sed agrorum ambitibus, territoriis magnis, hamiletis quibusdam, et multis aliis, sicut aquarum, boscorum, et vastorum terminis, quae jam non expedit nominibus designare, quia vix in Anglia est locus aliquis, qui non infra villarum ambitus contineatur, licet priuilegiati loci quidam infra villas de iisdem villis pars esse non censentur.* VILLAE CAPITANEAE, Majores, in Capitulari de Villis cap. 19. VILLAE DOMINICALES, *Dominicatae*, et *Indominicatae*, proprie Regum vel dominorum. *Villae dominicatae*, quibus opponuntur *Villae vassallorum*, in Annalib. Francor. Bertinianis an. 870. Edictum Pistense c. 5. 8. *Villae nostrae indominicatae, etc.* Charta Diuisionis Imperii Ludouici Pii, edita a Steph. Baluzio, cap. 2. *Et insuper duas Villas dominicales ad suum seruitium, etc.* Poeta Saxonicus in Carolo M. an. 785.

. . . . Properarunt protinus ambo
Ad Regem, jam tum fuerat, qui forte reuersus
Ad Villam propriam, quae dicitur Attiniacus.

Vbi *propriam*, idem valet, quod *Dominicam*. V. *Dominicum* 3. VILLAE FISCALES, quae ad fiscum pertinent, apud Gregorium Turon. lib. 6. c. 32. Marculfum lib. 2. form. 52. Flodoardum lib. 1. Hist. Remensis cap. 20. etc. VILLAE FORENSES, Rurales, quae a ciuitatibus distinguuntur. Charta Rudolphi I. Imper. ann. 1277. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. MSS. pag. 261. *Ad haec statuimus autoritate qua fungimur, confirmantes . . . homines ipsorum proprietatis vel in praediis eorum modo quolibet positos, qui ad ciuitates vel Villas forenses, quae erectae per omnem ipsam terram fuerint et libertati dediti, etc.* VILLA FRANCA, Libera, immunis a certis praestationibus et oneribus. Charta Guillelmi de Bellouidere an. 1256. to. 1. Hist. Dalph. edit. Paris. pag. 67. *Volentes facere Villam francam pro nobis nostrisque successoribus*

bus . . . concedimus plenariam libertatem quam habent et habere debent habitantes alias Villas francas, . . . scilicet quod infra metas inferius declaratas capi vel detineri personae, vel bona ipsorum a D. de Bellouidere vel quauis alia persona non possint, nisi tale eos crimen commisisse constiterit propter quod . . . videlicet furtum, homicidium, adulterium, falsa mensura, etc. VILLA INGENVA, eadem notione, in Conc. Legion. inter Hisp. to. 3. pag. 190. *Iunior vero qui transierit de una mandatione in aliam et emerit haereditatem . . . . possideat eam integram; et si noluerit in ea habitare, mutet se in Villam ingenuam.* VILLA LEGIS, quae legibus suis regitur, et judices suos habet, Majores et Scabinos: *Ville de Loy*, in Consuetud. Bononiensi art. 13. 99. *Ville de commune*, cui opponitur *Ville baptice* vel *bateiche*. Bellomaner. c. 4. *Entendons nous pour Villes bateiches hors de communes, car les Villes de communes ont leurs Maires et leurs Iurez.* Arestа Candelosae an. 1262. f. 125. *Determinatum, quod homines Crispiaci in Laudunesio possunt arrestari in villa D. Ingeranni de Cociaco, quae dicitur Fara, et est Villa legis, pro debitis ipsorum, per justitiam ipsius Ingeranni, etc.* Ibidem fol. 14. *Non est probatum, quod Burgenses D. Regis non possunt arrestari in Villa regente se per legem.* In alio Arresto 20. Aug. an. 1415. *Tenremondia*, seu Teneraemunda in Flandriae Comitatu, dicitur *notabilis Villa legis, habens campanam, sigillum, burgesiam, et banleucam, etc.* In Hist. Betuniensi p. 116. V. Raguellum in v. *Loi*. VILLAE MERCATORIAE, MARCHANDIAE, quae habent jus nundinarum, in Fleta l. 1. c. 24. §. 8. lib. 2. c. 50. §. 30. VILLA PACIS, cujus ciuibus non licet bellum indicere vel facere, aut illatas sibi injurias vlcisci. Ejusmodi est ciuitas Parisiensis, vt patet ex Charta an. 1344. laudata in Gloss. Iur. Gall. v. *Ville*. VILLAE PVBLICAE, quae ad Fiscum regium pertinent. Eutropius l. 10. *Nicomediae in Villa publica obiit.* Anonymus de Gestis Constanti[illegible] *Et in Villa publica Appiae vin . . . custodiri fecit.* Alibi, mortuum [illegible] Constantinum M. *in suburbano Constantinopolitano, Villa publica,* [illegible] *Nicomediam.* Fredegarius: [illegible] *Francos, sicut mos Francorum* [illegible] *Bernaco Villa publica ad se* [illegible] *praecepit.* Idem an. 761. [illegible] *Villam publicam incendio crema*[illegible] *runt.* Et an. 766. *Totam regi*[illegible] *illam vastans, Villas publicas, qu*[illegible] *ditionis Vuaiferii erant, totas* [illegible] *cremare praecepit.* V. *Vicus pub*[illegible] VILLAE REGIAE, Domin[illegible] quae Regum erant propriae. [illegible] *Curtes Regiae, Fisci* et [illegible] interdum nude *Villae* appell[illegible] Francorum Annalibus. *Villae Regiae atque proprietates*, in Annal[illegible] Francor. Bertinianis anno 858. [illegible] ganus de Ludouico Pio Imp. c. [illegible] *In tantum largus, vt antea* [illegible] *antiquis libris, nec in modernis temporibus auditum est, vt Villas Reg*[illegible] *quae erant sui, et aui, et* [illegible] *fidelibus suis tradidit eas* [illegible] *sempiternas, et praecepta* [illegible] *et annulo sui impressione* [illegible] *ptione manu propria roborauit.* [illegible] colligitur, villas istas fuisse e[illegible] priis Regum patrimoniis, [illegible] quidem Ludouici triauorum [illegible] VILLA VRBANA, quae prope [illegible] bem est exstructa. Chartul. [illegible] S. Victoris Massil. pag. 103. [illegible] *ipse alodis beneficium in* [illegible] *Aptensis ciuitatis, ex parte in* [illegible] *torio et quaedam latifundia V*[illegible] *banae . . . Sunt namque alibi* [illegible] *sicut praediximus, in territorio* [illegible] *urbanae, aratro et tritico apta.*

VILLAGIVM. (1) Villa, vicu[illegible] Gallico *Village*. Charta an. [illegible] apud Lobinell. tom. 2. Hist. [illegible] col. 385. *Bernardus filius* [illegible] *juratus dixit, quod vidit* [illegible] *ipsius et pater et auunculus* [illegible] *runt de terris illis et Villagiis,* [illegible] *quam de haereditate sua.* Charta [illegible] 1336. tom. 2. Hist. Dalph. pag. [illegible] col. 1. *Transtulit ad* [illegible] *dom. Dalphinae subscripta* [illegible] *cum hominibus, fortaliciis, Villagiis,* [illegible] *mandamentis, etc.* VILATGI[illegible]

a Ch. a. 1445. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 734. (2) VILAGIUM, in Statuto ann. 1446. ex Tabul. S. Victor. Massil. *Super differentia pannorum alborum Olandorum anno quolibet in festo S. Michaelis monachis conuentualibus ministrandorum, videlicet vnicuique de Vilagiis secundum gradus suos.* Vbi ii videntur indicari Monachi qui in praediis rusticis habitabant, vt iis excolendis inuigilarent. (3) VILLAGIUM, VILAGIUM, Mansus, praedium rusticum. Charta Comit. Marchiae an. 1406. *Ad assensam perpetuam tradiderunt . . . quemdam mansum suum, siue Villagium vulgariter nuncupatum lo Chno-anrun situm et situatum in parochia S. ...redii le Bons . . . cum omnibus et singulis ipsius mansi siue Villagii et eiusdem supradictae introitibus, exitibus, etc.* Obituar. MS. S. Gerardi Lemouic. fol. 20. *Martialis de la Lande nobis legauit decem libras pro decem solidis leuandis et percipiendis in et super totam suam partem Vilagii sui.* Ibid. fol. 22. *Ex qua quidem summa fuerunt empti quinque solidi in quadam terra situata in parochia S. Gentiani prope Vilagium de la Chatre.* (4) † Villae districtus, territorium. Chartul. Floriac.

...LALINUS, f. *Villanus*, rusticus, rudis. Vita S. Menelei tom. 5. Iul. p. 316. *Sicut in superioribus noster Villalinus calamus descripsit.*

VILLAMENTUM, i. q. *Villagium*, in Ch. a. 1340.

...LANAGIUM. (1) Vt *Vinagium* 2. quomodo etiam forte legendum est. Obituar. MS. Bellijoc. ann. circ. 400. vel 500. *Berardus Jordon decanus Bellijoci dedit medietatem Villanagii vinearum del Saunoy. Dedit pro melioramento anniversarii patris sui Villanagium Pontii Vela.* (2) Vt *Villenagium*. V. ibi.

...LANI dicti sunt a *villa*, eo quod in villis commorentur, qui et *Rustici*, a ruribus, quae excolunt et *Pagenses*, etc. apud Vitalem Episcopum Oscensem. Constitut. Neapolit. lib. 2. tit. 32. *Villanus, qui in villis et casis habitat, etc.* Brito in Synonymis:

> *Rusticus, agricola, rudus, et Villanus, agrestis,*
> *Runco, ruricula, rurestris, villicus assint.*

Ebrardus Betuniensis in Graecismo:

> *Quando mulcetur Villanus, pejor habetur,*
> *Pungas Villanum, polluet ille manum:*
> *Vngentem pungit, pungentem rusticus vngit.*

Capitul. Karlomanni tit. 2. c. 14. *Volumus, vt Presbyteri et Ministri Comitis Villanis praecipiant, ne collectam faciant, quam Geldam vocant, contra illos, qui aliquid rapuerunt.* VILLANI proprie apud Scriptores aeui inferioris dicuntur, qui *villae* seu glebae adscripti sunt, et vilis ac seruilis habentur conditionis, et vt serui in commercio erant, et cum villis ac praediis venibant. Charta Willelmi II. Regis Angliae apud Ordericum Vital. lib. 6. pag. 602. *Dedit et 16. rusticos ad ipsas decimas custodiendas, atque 9. Ecclesias. Dedit enim 3. Villanos, etc.* Vbi *Rustici* et *Villani* iidem sunt. Eodem lib. *Ipse quoque terram et Villanos, et omnes consuetudines de ipsis Villanis in vico Siluatico concessit.* *Villani* iis opponuntur qui tenent per feudum, in Charta to. 1. Hist. Dalph. pag. 94. col. 2. *Omnes autem homines Villani de toto Oysentio, praeter quosdam, ... sunt taillabiles dom. Comiti . . . . Item omnes tenentes in Oysentio per feudum, si placitum non sit determinatum, debent placitum ad misericordiam, ad mutationem tenementarii, et omnes tenentes per Villenagium, si placitum non est determinatum, debent placitum ad duplicem censum, et ad mutationem tenementarii.* A Militibus distinguuntur, in Charta an. 1026. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 161. *Omnia jura et dominia quae . . . . tam super Militibus quam super Villanis jure hereditario habebam, etc.* Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part.

part. 2. col. 631. *Suaserunt ei ut armatam manum equitum nostrorum seu Villanorum ad nos compescendos et conterrendos in hoc monasterio faceret venire.* VILLANI SOCMANNI, qui tenent tenementa sua *in socagio.* VILLANI ADVENTITII, qui ea tenent per certa seruitia et expressa ex conuentione, etc. apud Bractonum lib. 2. c. 8. §. 2. *Villanorum rursum alii sunt aspicientes* ad manerium, vel tenementum aliquod, qui scilicet ad ea spectant, et quibus adscripti sunt, ita vt cum iis veneant. *Aspicere* enim *Manerium*, et soli villani dicuntur; res vero aliae ab iis dependere. Alii denique nuncupantur VILLANI IN GROSSO, seu *Villains en gros*, qui nullas terras habent, ratione quarum certo tenemento adscribantur, vel qui in curia recordi se pro villanis agnoscunt. V. Littletonem sect. 181. et seqq. VILLANI PLENARII, qui *Villenagium purum* debent. Vide infra *Villenagium.* Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 20. vo. *In Oistrehan habemus 29. Vilanos plenarios, etc.* *Villani* vxor, non *Villana*; sed *Natiua* appellatur, solique viro *Villani* appellatio congruit. Idem Littleton. sect. 286. At id moris non vbique obtinuisse docent Statuta Widonis Aniciensis Episc. inter Instr. to. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 226. *Villanum aut Villanam propter redemptionem non nisi per suum forsfactum* (forsfactum) *et in eundem villanum qui alterius terram arauerit, etc.* VILLANI COLLATERII, et *de Parada*, apud Hispanos de quibus ita Vitalis Episcopus Oscensis: *Villani Collaterii tam crudeli erant subditi seruituti, vt etiam inter filios dominorum suorum ducerentur gladio diuidendi, qui quondam, temporum conditione cogente pestifera eorumdem, contra dominos suos insurgentes, tandem composuerunt cum eis communiter, et vltranea voluntate certa tributa et conditiones supra se et suis filiis assignantes. Qui post compositionem hujusmodi Villani de Parada taliter nuncupati, hoc cum suis dominis inter caetera pepigerunt, vt quotiescunque domini eorum fidejussione indigeant, hujusmodi soluere sint compulsi; nec si dominus pro quo fidejussit, indemnitati ei voluerit prouidere, nunquam p[illegible] pro ipso domino fidejussione [illegible] quo teneantur.* Eximius Petr. Salanoua Iustitia Aragonum, et Martinus Didacus Daux Iustitia Arag. lib. 6. Obseruant. tit. de Priuil. Militum §. 7. *Item sunt quidam, qui dicuntur Villani de Parada, [illegible] de conuentione; scilicet illi, qui [illegible] habent, nisi de bonis Infancionum et in domibus Infancionum popu[lati] sunt cum conuentione, vt semper [illegible] sint. Et tales non peytant in [illegible] cum hominibus signi Regis, [illegible] ganatis, neque aquis, vt quidam [di]xerunt.* Vbi Salanoua videtur [illegible] care *Villanos* ejusmodi *de Par[ada]* nuncupatos, quod ita cum do[minis] de specie seruitutis conuenerint [illegible] qui *Parada* apud Hispanos, [non] *conuentio*, sed hospitium, vel pr[aestatio] praebitio hospitii; quomodo Pr[illegible] vsurpatur Scriptoribus aeui [illegible] ris, vti suo loco docuimus. P[illegible] longe probabilius videtur, [illegible] pellatos, quod *paratas* domin[is] praeberent, hoc est hospitia, [man]stationes, et *procurationes.* [illegible] sane satis docet idem Vitalis Ep[isco]pus: *Quae deneria sunt reliqui[ae] lius pestilentis et miserabilis [illegible] nis Villanorum de Parada, qu[ae] vsu per dissuetudinem habentur.* [illegible] autem *deneria*, de quibus lo[quitur] quaeque *Ricis hominibus* praesta[n]tur, sunt quaedam *personal[ia] buta, vt est panis et pullus;* [illegible] *dam alia, quae secundum [illegible] consuetudines praestantur a [illegible] domibus annuatim.* In Foris [illegible] ann. 1247. fol. 21. *Villanus de Parada tenetur fidejubere pro suo [domi]no, quotiescunque necesse fuerit [illegible] domino, etc.* V. Michaelem de [Mo]lino in Repertorio in v. *Villan[us].*

VILLANIA, Probrosa actio, qu[alem] *villani* et viri ignobiles facere [so]lent; ex Gallico *Villenie*. It[al.] *Villania.* Auctor Destructori[i vitio]rum cap. 105. *Vulgariter dici[tur] Villanus ille est, qui facit Villan[iam]*

on qui in villa nascitur. Item Injuria, probrum, conuicium, contumelia. Aresta an. 1284. in Regesto arlam. B. fol. 69. *Occasione cujusdam injuriae seu Villaniae dicto Girardo irrogatae, etc. Villaniae seu vproperia*, in Charta an. 1338. pud Petrum Mariam Campum in egesto 3. part. Hist. Placent. p. 290. acobi Auriae Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 578. *Dixerunt multa opprobria et Villanias a Ianuensibus recepisse*. V. in *Villenagium*. LLANICVS, VILLANVS, ad *Villanum* spectans, *Villani* more. *Villanica seruitus, Villana consuetudo*, dem quod infra *Villenagium*. V. in hac voce. Tabul. Rothon. *Quidam eques accepit ab abbate Perenesio locum Tegguitel in seruitutem Villanicam, reddendo quidquid villani reddere consueuerunt*. Placit. an. 34. Henrici III. Reg. Angl. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. *Willelmus Maynard qui tenuit terras in Henrst, cognoscit se esse Villanum abbatis de Abbendon et tenere de eo in Villenagio et per Villanas consuetudines, videlicet per seruitium 18. den. per annum et dandi maritagium et marchetum pro filia et sorore sua ad voluntatem ipsius abbatis et faciendo omnes Villanas consuetudines*. V. in *Villenagium*. VILANVM FEODVM, Censui certisue praestationibus obnoxium. Charta an. 1223. in Chartul. S. Vandreg. to. 1. pag. 1162. *Duae partes omnium decimarum bladi, et omnium minutarum decimarum terrarum et pomorum totius feodi Iohannis de Bosco et totius Vilani et liberi feodi Iohannis Coisbel .... eisdem in perpetuum remanent*. VILLANITER, *Villani* more. Idem Chartul. to. 1. pag. 171. *Garuerius autem dimidiam acram francae terrae secundum consuetudinem villanae terrae suae Villaniter tenebit*. Id est, *sub onere praestationis, census et operarum*. V. in *Villenagium*.

VILLAR, vt mox *Villare*. Conc. Hisp. to. 3. pag. 168. *Vsque ad cacumen montium, quae vocitant Villar Solanu. Omnes habitantes .... per Villar Masarese*, ibid. pag. 192.

VILLARE, VILLARIS, Villula, vel viculus decem aut 12. domorum, seu familiarum, in Scaligerianis: Germ. Weiler. Charta Cyliniae filiae Deodati vxoris Bajonis Viri inlustris an. 7. Childerici Regis, ex Tabul. Flauiniacensi: *Terras scilicet Villares, cum ipsa casa indominicata, cum omnibus aedificiis, etc.* Testamentum Bertichramni Episcopi Cenoman. *Cum villare, cui nomen Pinciniaco, etc.* Stephanus Monachus in Vita S. Rudisindi Episc. Dumiensis n. 5. *Hoc Villare fuit haereditas auorum suorum, situmque erat in amoena valle*. VILLARICELLVS, diminut. a *Villaris*, Villula, in Charta an. 878. ibid. n. 110. VILLARVNCVLA, eadem notione. *Cum villulis vel Villarunculis earum*, in Actis consecrat. Eccl. Vrgell. in Append. ad Marcam Hisp. col 762. VILLARIA, vt *Villare*, in Computo an. 1202. apud D. Brussel. to. 2. de Vsu feud. p. CLXXVII. *Villariae S. Pauli, c. f.* VILLARITVM, eodem intellectu. Charta an. 875. inter Probat. to. 1. nouae Hist. Occitan. col. 127. *In alio loco mansos duos, qui dicitur Frominio, ad illum Villaritum mansos duos*. VILLARIVM, non semel in Foris Aragonum. Charta an 1152. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 527. *Donamus .... omne jus nostrum quod habemus ... in Villario S. Iohannis de Villa longa*. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. apud Stephanot. to. 3. pag. 686. *Donauit insuper praedictus Stephanus partem suam de pratis et Villarium Lemouicinum*. Statuta Montis Regal. fol. 6. *Teneatur dictus dominus vicarius ire, si opus fuerit per totam jurisdictionem dictae ciuitatis et per ejus Villaria*.

VILLARIVS, Villicus: nisi legendum sit *Villanus*. Charta an. 1141. inter Instr. to. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 200. *Ego ipse Amelius dono eisdem fratribus quidquid poterunt acquirere de feualibus meis, et seruientibus, et Villariis vbique, et in omnibus locis*. V. *Villani*.

VILLATA, VILLETA, Adunatio plurium mansionum, seu villa major.

Fleta lib. 6. c. 51. *Inter Mansionem, et Villam, et Manerium est differentia; quia Mansio esse poterit constructa ex una domo vel pluribus, et sic dicitur habitatio una et sola, cum nulli sit vicina. Si autem alii mansioni fuerit vicinata, ideo propter hoc erit Villa. Villa vero ex pluribus mansionibus est vicinata, et Villeta ex pluribus vicinis; Manerium autem fieri potest ex pluribus villis, vel ex una; plures enim villae esse possunt in corpore unius manerii, sicut et una, etc.* Ingulfus p. 860. *Quod si extra praedictos* 20. *pedes in ripis exterioribus aquarum vestrarum, aut extra Villata, quae communia vobiscum vendicant in occidentalibus mariscis vestris, etc.* Geruasius Dorobernensis ann. 1169. *Et Missis servientibus suis per omnes Villatas Angliae faciant jurare omnes illos, qui ad Comitatus non fuerunt, quod haec mandata cum caeteris tenebunt.* Idem Scriptor. an. 1170. *Inquiratur de Vicecomitibus et Ballivis eorum, quid vel quantum acceperint de singulis hominibus, etc.* V. *Villa.*

VILLATICA, Communitas, hominum vnius villae. Miracula S. Etheldredae tom. 4. Iunii pag. 574. *Iuraverunt Richardus sacerdos et tota Villatica Stephani, etc.*

VILLATICVS, Rusticus, in Legibus Presbyterorum Northunbrensium c. 51.

VILLATVRIA, *Territoria.* Gloss. Isid.

VILLATVS. (1) Fori Oscae sub Iacobo I. Rege Arag. ann. 1247 *Ad constructionem et reparationem villae Villatuum, et murorum.* Sed videtur legendum *Vallatuum.* V. Foros Aragon. fol. 145. et supra in hac voce. (2) † Villae incola, rusticus, in Ch. Ms. Henrici VI. Reg. Angl.

VILLENAGIVM. (1) Conditio villani. Glanuilla lib. 5. c. 1. *Placitum est, quandoque inter aliquos, quando quis trahit alium a libertate in Villenagium; vel quando aliquis, in Villenagio positus, petit libertatem. Cum quis autem petit alium in Villenagio positum tanquam natiuum suum, habebit breue de natiuis Vicecomiti directum, etc.* Cap. 5. *Pluribus autem modis potest in libertatem aliquis in Villenagio positus* [...] *duci, etc.* Adde Regiam Majestatem lib. 2. cap. 11. 12. (2) VILLENAGIVM, praeterea dicitur *Villanum seruitium*, id est, illud quod *Villani* praestant. Hinc *tenere in Villenagium* est tenere sub onere villani seruitii quod mox exponetur. Charta an. 1253. ex Tabul. S. German. *Idem Henricus fide praestita in manu nostra corporali quod dictum* [...] *num ipse et ejus heredes et* [...] *causam habebunt, ab ipso in Villenagium tenebunt. Quam terram* [...] *bat a Monachis in Villenagio,* [...] Charta an. 1232. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Aurelian. (3) Circuitus manerii vel feudi, cui villani adscribuntur. Chartul. SS. Trin. Cadom. fol. 61. *Si dederit* [...] *suam extra Vilanagium dabit* [...] *Abbatissae.* (4) VILLENAGIVM denique est Tenementum villanum, quod *villano* concessum est ad excolendum, sub onere praestationis census, et operarum; ita ut [...] ejusmodi tenementum possidet, [...] seruituribus obnoxius sit, [...] *nus*, siue *liber*. Nam liberi possunt etiam tenere villenagia, nec [...] *liber est, Villenagium vel seruitium quidquam detrahit libertatis*, [...] ciou. lib. 1. c. 6. §. 1. cap. 8. [...] Littleton. sect. 172. Britton pag. [...] et alii. Fleta lib. 5. c. 5. §. 11. *Villenagium est, quod traditur villanis ad excolendum, et terra precario missa, quae tempestiue, et pro voluntate domini poterit reuocari.* Bracton lib. 1. c. 11. §. 1. ait seruos, [...] natiuos appellari, *qui tenent Villenagia, et per villana seruitia et* [...] *certa, qui . . . . villanas* [...] *consuetudines, et quidquid eis praeceptum fuerit.* Charta Edw. III. Reg. Angl. *Cum wardis, releuiis,* [...] *tis, natiuis et coterellis suis, et* [...] *rum catallis et sequelis et tenementis, quae quondam quidam natiui et coterelli de ipso tenuerunt in Villenagio.*

VILANAGIVM, VILLANAGIVM, eadem notione. Inquisitio an. 111[...] apud Lobinell. to. 2. Hist. Brit. [...]

bl. 135. *Terrae quas tenet Alanus* [illegible]*rientii et Vilanagia sunt de dominico Archiepiscopi.* Polyptychus [illegible]iscamn. an. 1235. *Robertus Viton tenet unum Villanagium, et reddit . . servitia omnia.* Ibidem: *Philippus filius Ricardi tenet duas partes unius Vilanagii.* VILEINAGIUM, pari intellectu. Charta Petri Meld. Episc an. 1239. ex Chartul. Campan. fol. 188. vo. col. 1. VILLENAGIORUM aliud *purum*, aliud *priuilegiatum.* *Villenagium purum* est, quod sic tenetur, quod ille, qui tenet in villenagio, siue liber, siue seruus, faciet de villenagio, quidquid ei praeceptum fuerit, nec scire debeat sero, quid facere debeat in crastino, et semper tenebitur ad incerta. Talliari autem potest ad voluntatem domini ad plus vel minus, etc. VILLENAGIUM PRIVILEGIATUM est illud, quod tenetur a Rege, idque dicitur *Socagium Villanum.* Eorum autem priuilegium est, quod a gleba amoueri non debent, quamdiu velint, et possint facere seruitium debitum, et hujusmodi Sockmanni dicuntur *Glebae adscriptitii.* Villana autem faciunt seruitia, sed determinata. Nec compelli possunt contra voluntatem suam ad tenenda hujusmodi tenementa, et ideo dicuntur Liberi. Dare autem non possunt tenementa sua, nec ex causa donationis ad alios transferre, non magis quam Villani puri, et vnde, si transferri debeant, restituunt ea domino, vel balliuo, et si ipsi ea tradunt aliis in villenagium tenenda. Ita Bracton. l. 4. tract. 1. cap. 28. §. 1. Vide eumdem lib. 1. cap. 6. §. 1. cap. 8. §. 2. lib. 2. cap. 6. §. 2. Plura de *Villenagiis* habentur apud Littletonem sect. 172. et sequentibus, Brittonem cap. 66. et in Consuetudine Marchensi art. 147. et seqq. *Villenagium* a manu mortua distinguitur in Charta an. 1219. ex Tabul. Sangerm. *Recognoscimus quod nos dictam domum et ejus pertinentias ex sufferentia et speciali gratia dicti abbatis non in manu mortua, sed in Vilenagium, sicut antecessores, habemus.* Et quidem ea aetate vsus inualuit vt viri Ecclesiastici et Nobiles terras ab aliis tenerent in *villenagium.* Charta an. 1229. ex Tabul. S. Clodoaldi: *Odo presbyter vicarius S. Victoris in ecclesia S Clodoaldi recognouit se tenere in Villenagium dimidium arpentum vineae sitae, vt asserit, in censiua Canonicorum S. Clodoaldi ad septem pictauinas censuales.* Sed *Villenagium* iis aliisque similibus in locis idem sonat quod *Feudo-firma.* V. in *Feudum.* Neque aliam ob causam, vt videtur, *Villenagium* opponitur proprio seu dominio, in Charta an. 1205. apud Madox in Formul. Anglic. pag. 26. *Si vero collatae fuerint eis post tempus memoratum aliquae terrae in manerio de Hembiria, siue de dominio, siue de Villanagio Episcopi, de omnibus illis terris integre decimas garbarum ecclesiae de Hembiria persoluent.* Et in Charta an. 1291. to. 2. Hist. Dalph. pag. 43. col. 2. *Absque eo quod dictus dom. Archiepiscopus et capitulum* (Viennensis Ecclesiae) *jura sua tam in feudis, jurisdictione quam proprietate et territoriis, seu Villenagio, etc.* V. mox *Vilnagium.* VILNAGIUM, vt *Villenagium.* Charta an. 1193. apud Kennett. in Antiquit. Ambrosd. pag. 151. *Dedimus totam terram nostram de Votesdun et de Westcote cum omnibus pertinentiis suis, scilicet dominium nostrum cum Vilnagio.* VILANIA, et VILLANIA, idem quod *Villenagium.* Tabularium S. Amantii Inculismensis: *Accepit Guillelmus Gastelius de Abbate Ioscelino Vilaniam deu Vilar de la Croz Bochart, cum hominio.* Tabular. Dalonensis Abbatiae fol. 148. *Damus in perpetuam eleemosynam Vilaniam supradicti loci.* VILLANIA, Seruitium, maxime cui praedium alioqui liberum, obnoxium est. Charta an. 1128. ex Tabul. S. Eparchii: *Dedit ipse Hugo Abbas Heliae Rannulfi et Gerado Rannulfi nepotibus meis vt habeant Villaniam istius allodii ab Abbate S. Eparchii, ita vt reddant omnibus annis in cena Domini ad mandatum pauperum oblias, XI. solidos de terra et de bosco.* VILLENATIO, eodem intellectu. Charta apud

apud Madox Formul. Anglic. pag. 419. *Cum toto claimo servitutis et Villenationis quod ego vel haeredes mei in eis habuimus . . . . Ita tamen quod nec ego Aundrina, nec haeredes mei . . . . aliquid clamii servitutis vel Villenationis in memoratis Agnete et Symone . . . de caetero vindicare nec exigere poterimus.* VILANATICUM, *per vilanaticum tenere*, in Iudicato Consulum Placentinorum ann. 1153. apud Petrum Mariam Campum in Hist. Eccl. Placentin.

VILLICALIS, VILLICANUS, VILLICARE, VILLICARIA, VILLICATIO, VILLICATURA, VILLICATUS. V. in *Villicus*.

VILLICUS. Gloss. Lat. MS. Reg. *Villicus, Actor, Exactor villae pensionum, Insularius.* Papias ex Isidoro lib. 9. cap. 4. *Villicus, Dispensator vel Gubernator. Proprie villae est Gubernator, unde a villa nomen habet. Villicus, Gouverneur de ville*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. S. Hieronymus Ep. 151. Quaest. 6. *Villicus proprie villae gubernator est, unde et a villa Villicus nomen accepit: οἰκονόμος autem tam pecuniae quam frugum et omnium, quae dominus possidet, dispensator est; unde et οἰκονομικὸς, Xenophontis pulcherrimus liber est, qui non gubernationem villae, sed dispensationem universae domus, Tullio interprete, significat.* Riculfus Suessionensis Episcopus an. 889. c. 15. *Villici, id est, provisores villarum. Vilicus Aquae Claudiae*, in vet. Inscript. apud Reynes. pag. 565. quem consule. Passim Scriptores Latini veteres, et ex recentioribus Rudolfus Presbyter in Vita Rabani Mauri, Wil. Malmesbur. lib. 1. de Gest. Anglor. cap. 2. praeterea Lex Wisigothor. lib. 6. tit. 1. §. 1. lib. 9. tit. 1. §. 8. 9. lib. 11. tit. 1. §. 2. Capitula Caroli Magni lib. 6. cap. 120. etc. Sed posterioribus seculis pro eo accipitur, qui vulgo *Major* villae dicitur, seu is sit ad tempus, ut sunt *Majores* Scabini in civitatibus; sive id muneris habeant in praediis rusticis ratione feudi. Charta Abbatis de Crista in Tabular. Campan. Bibl. Regiae fol. 364. *Institutio autem et destitutio Villici, id est majoris et omnium servientium . . . . . eris in dispositione praefati . . . Regis.* Lambertus Ardensis: *Ab antiquo Comites Walteri tempore, quendam Villicum, vel Praepositum, quem antiquiora tempora Vassum . . . pellant, in terra Ghisnensi habebant, qui de omnibus decimis et possessiunculis, quas in eadem terra possidebant, eis, ut Villicus, . . . respondebat, etc.* Charta Adal . . . ronis Episcopi Metensis an. 1 . . . *Caeterum testati sunt Abbatis vel Villici mei esse arbitrii, ut legitime et libere quicquid libuerit, sine Advo . . . possent placitare de terris, de . . . bus, etc.* Ioannes de Beka an. 1 . . . *Ex parte sua Balliuum sive Villicum deputavit. Villici* conditio apud Ecclesiasticos eadem fuisse videtur quae *Praepositi* apud Laicos. Charta . . . 1206. apud D. Brussel to. 1. de . . . feud. p. 433. *Licet Praepositus justitiam exercere in homines Ducis . . . Villico; et Villico similiter in homines Episcopi, sine Praeposito.* VILLICANUS, ut *Villicus*, in Sententia Navarri Episc. Conser. an. 12 . . . apud Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 96. *De terris rusticorum et Villicanorum, quos sine consensu . . . in pignus accipiunt, vel emunt, . . . cernimus quod de cetero non . . .* VILLICI MINISTERIALES. Charta Conradi Imp. ann. 11 . . . *Villicos ministeriales et Scabinos . . . nere vel deponere poterit Praepositus Marsnensis sine Advocato. De . . . bus S. Remigii per Villicum et Scabinos placitabit Praepositus sine Advocato.* SUBVILLICUS, qui sub Majore, seu *Villico* caeteris villae . . . lis praeest, apud Stephanot. to. . . . Fragm. MSS. VILLICA, *Uxor Villici, vel quae tale officium exercet.* Ioh. de Ianua. VILLICALES CURTES, quae subsunt *Villicis*. Charta Eberhardi Bambergensis Episcopi in Chronico Reichersperg. an. 1154. *Tres videlicet curtes Villicales cum adjacentibus molendinis, etc.* VILLICANAE CURTES, eadem notione, in eadem Metropoli to. . . . pag.

ag. 494. VILLICARE. Glossae MSS. Regiae: *Villicat*, *villam regit*, *vel colligit*. *Villicare*, *Gouverner ville*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Villicari*, *coli*, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 343. ex Hist. Palaest. Fulcherii Carnot. Epist. Nicephori Patriarchae CP. apud Baron. an. 1101. n. 81. *Ego autem non eorum, qui possunt Villicare et regere haec; sed dispositione et regimine indigentium particeps sum*, *etc.* VILLICATVS, Districtus *villae*. Charta Johannis Abbat. Corbeiensis ex Tabul. ejusd. Monast. *Pro quadam terra . . . . quam ei dederat Comes Flandriae Philippus in Parrochia et Villicatu Vsciae*, *quam terram cum nemore dicebamus nostri juris esse.* V. mox *Villicatio.* VILLICATVRA, Munus *Villici*. Lambertus Ardensis: *Ghisnensis Comes factus Sifridus Villicaturam*, *sive Praeposituram villico, et suis reliquit haeredibus, a quibus denuo Ardensibus usque in hodiernum diem Villicatura sive Praepositura successit dominis.* Diploma Lotharii Imper. an. 1136. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 97. *Praesenti privilegio inviolabiliter sancimus*, *ne jure hereditario villici vel judices fiant*, *sed utrumque ministerium*, *id est*, *Villicaturae et juweriae*, *in potestate abbatis et gratia consistat.* VILLICATVS, eodem significatu, officium et munus *Villici*, seu Majoris villae. Charta Roberti Abbat. Corbeiens. ex Tabul. ejusd. Monast. *Nosque Villicatum ei in feodum concessimus*, *apposita determinatione infra scripta. Igitur de Villicatu concessimus ei unam masuram cum curtillo*, *et duo rupticia*, *porro duos sextarios vini de venditionibus*, *de banis duos sextarios*, *de mortua manu duos sextarios*, *duos denarios de donatione terrae*, *qui dicuntur de wantibus.* VILLICATIO, eadem notione. Charta an. 1140. apud Miraeum to. 1. pag. 688. *Quod ministeriales sui curtium suarum ministeria*, *id est judiciarias potestates et Villicationes per feudum et hereditario jure vellent obtinere.* VILLICATIO, Praedium rusticum, cujus administratio *Villico* committebatur. Charta Conradi II. Imp. apud Browerum lib. 3. Antiquit. Fuldens. cap. 17. *Cui primum in mandatis dedimus*, *ut omnes Villicationes a Laicis reciperet*, *et per Praepositos suos*, *viros honestos et religiosos officia dispensando disponeret.* Alia Marcwardi Abbatis Fuld. ibidem c. 18. *Nec mirum*, *nam Laici habebant inter se diversas Villicationes*, *et*, *quod volebant*, *retinebant. Hac inquam occasione maxima distractio primum facta est huic Ecclesiae. Nam quicunque Laicorum aliquanto tempore habebat inter manus Villicationem hujus Abbatiae*, *optimos exinde sibi excepit mansos*, *eosque pro beneficiali jure in suos haereditavit filios*, *ita ut aliqua Villicatio plures amitteret hubas*, *quam retineret; et Villicatio*, *quae debebat servire in monasterio ad 14. dies*, *vix 7. serviret fratribus*, *et quae 7. vix tres dies*, *vel prorsus nihil serviret fratribus.* V. Traditiones Fuldenses lib. 3. tradit. 40. VILLICATIO, ut infra *Villicaria*, idem quod *Viaria* seu *Vicaria*, Gall. *Voirie.* Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 199. *Per omnes enim novem circumjacentes parrochias*, *hoc est quantumcumque extenditur Lapicini Villicatio*, *quae etiam vulgari vocabulo Viatura dicitur.* Tabul. S. Vincentii Cenoman. *Concessit . . . . terram de Paleis*, *quam dedit Robertus filius Frogerii cum Villicatione et cum decima.* VILLICATIO, Parochiae districtus. Charta an. 1203. ex Tabul. Latiniac. *Notum facimus quod cum abbas et monachi S. Petri Latigniacensis haberent medietatem in quodam operatorio sito in Villicatione S. Petri et quod adhaerebat Ecclesiae S. Furcei*, *etc.* VILLICATIONES, Praestationes, quae fiunt Villicis a Tenentibus. Charta Gaufredi Vicecomitis Bituricensis an. 1012. pro monasterio S. Ambrosii Bituricensi: *Relinquo quoque omnes consuetudines*, *videlicet Villicationem*, *stabulationem*, *et ita liberum reddo eundem burgum*, *etc.* Notitia an. 1190. ex Tabulario Eccl. S. Lau-

S. Laudi Andegau. fol. 79. *Cum . . . molendinis, piscationibus, sanguine, Villicatione, etc.* VILLICATUS, Pari intellectu. Testam. Roberti Vicedom. Carnot. ex Tabul B. M. de Iosophat: *Leprosis de Belloloco in meis Villicatibus Carnoti* xx. *sol. annuatim constitutos ad faciendam eis pitanciam.* VILLICARIA, idem quod *Viaria*, seu *Vicaria*, Gall. *Voirie.* Regestum Castri Lidi: *Ad Texnam habet Comes Villicariam, sanguinem, raptum, furtum, incendium.* Occurrit ibi non semel. Charta an. 1227. in eodem Regesto fol. 13. *Et haec teneat de me cum omni Villicaria et cum justitia ad servitium equorum et armorum ad meas expensas, nec pro rebus praedictis aliud mihi teneatur impendere. Ego autem ipsius augmentum facere cupiens, ipsi pro servitio suo, honore scilicet et amore, augmentavi et concessi eidem Fulquero et suis haeredibus in homagium praedictam totam Senescaliam et Villicariam de Mota Achart, etc.* V. *Major, Viarius, Vicarius.* VILLICARIA, Exactio quam Villicus faciebat intra limites *Villicariae* suae. Chartul. Vincentii Cenoman. fol. 51. *Itaque villa de Soudai remansit monachis cum praefatis duobus mansionariis quita et libera . . . . ab omni exactione, scilicet senatoribus, Villicaria et omni gravamine, in perpetuum possidenda.* Ibidem: *Ipse autem Galterus Villicariam habet in mansionariis extra cimiterium.* VILLICOLAE. Habitatores villarum, rustici. Hist. Episc. Rom. MS. apud Stephanot. to. 7. Fragm. pag. 204. *Per urbes, vicos et villas Villicolae incedebant se flagellis et loris caedentes, etc.*

✝ VILLONIA, contumelia, V. *Villania.* Lit. remiss. a. 1357.

VILLOSA, VILLOSUS, VILLUSUS, Pannus τριχωτὸς, Gallis *Velu*, vox Latinis nota. Glossae Lat. Gr. *Villosum, μαλλωτόν.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Villosus, plain de floches ou de peaulx.* Traditiones Fuldenses lib. 2. tract. 38. *Lectaria, sive Villosi, sive manutergia, sive camselli, sive cujuscumque sint vestimenta linea vel lanea.* Hinc Galli *Velous* appel- larunt pannos laneos, vel potius sericos villosos, licet alii, ut Gul- stus ad S. Valerianum Cimelar- sem pag. 105. a *Vellus* deducu- Matth. Paris in Vitis Abbatum S. Albani: *Quemdam pannum villosum, qui Gallis Villuse dicitur, . . . ipsum asserens esse S. Amphibali* ca- *racallam.* Regula Templariorum . 70. *In omni tempore* ... *id est, Veluso, frui bene* ... Ne- crologium Ecclesiae Parisiensis ... Kl. Iulii: *Dedit . . . . duas* ... *de cangio viridi, unum pannum* ... *cum, qui vocatur Veluel, et* ... *manutergium sericum.* Concilium S- nonense an. 1320. cap. 4. et ... 1346. c. 2. *A parte exteriori* ... *tias de cendeto seu de Veluoto* ... *Item una toailhia parata de Vel-* *yndo ad flores lilii aureos.* Inven... Gallicum an. 1376. *Tunica de* ... *vello ad aves auri.* VELLUETU... eadem notione, in Computo G... siuod. an. 1332. *Item pro* ... *duarum peciarum de Vellueto* ... *rum dom. Dalphinae apud* ... 39. *sol.* 7. *den.* VELLUTUM, ... Actis S. Antonini to. 7. Maii p... 682. *Operimento coloris rubei,* ... *dicto Velluto rosso. Quoddam* ... *Vellusi rubei*, in Chron. Estensi ... Murator. to. 15. col. 512. VEL- TUM. Testam. an. 1433. ex Ta... Eccl. Massil. *Paramenta altaris* ... *panno auri et de Veluto rubeo* ... *circa cum armis nostris.* Inven... Eccl. Aniciens. an. 1444. *Item* ... *dam repositorium corporalium* ... *luto nigro.* VELUTUS, in S... de Vita et obitu Fregosii Abba... Benigni Diuion. an. 1540. ex ... bul. ejusd. Monast. *Ad nos misit* ... *nus egregium trium pannorum* ... *ceorum quos Velutas vocamus,* ... *plicis coloris.* VELLUVIUM, ... Charta an. 1308. apud Lobinell. ... 2. Hist. Britan. col. 25. *Pro* ... *talibus sericis aut byssinis* ... *intextis.* VELOTUM. *Abstineant* ... *. . . caligis Veloto ubicumque* ... *cendatis,* in Conc. Lugdun. ... 1449. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 380. *Unam casulam de Vel-*

Necrolog. Eccl. Paris. MS. VILLONVS, vt *Villosus*, apud Mabill. sec. 3. Bened. part. 1. pag. 102. ic porro vocabant tersoria, siue ntea villosa ad tergendos pedes vel antras. Bonifacius Moguntin. Episcop. Ep. 3. *Transmitto .... Villosam ad tergendos pedes Dilectionis vestrae.* Zacharias PP. Epist. 1. d eumdem Bonifac. Episc. *Interea munuscula parua vobis direximus, .. . id est, Villosam vnam, et argenti t auri tantillum.* Alia ejusdem Bonifacii, quae est 8. *Villosam ad tergendos pedes ... seruorum Dei.* Occurrit praeterea Epist. 74. et 95. Chronicon Fontanellense: *Lintea ad manus tergendas villosa.*

LLVLA, ἐποίκιον, in Gloss. Lat. Gr. *Villula, petite ville, villette*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Charta an. 1180. apud Baluz. to. 7. Miscell. pag. 293. *Quicumque sunt Aurelianis et in suburbiis vici et Villulis ejus infra quintam leugam existentibus, etc.*

ILLVM, τὸ οἰνάριον, *Petit vin*, vox a Terentio vsurpata. Petrus Cluniacens. lib. 2. de Miracul. c. 28. de Cartusiensibus: *Inde est, quod pane furfureo semper vtuntur, vino adeo adaquato, vt merito magis Villum, quam vinum dicatur.* Vtitur semel alibi.

ILMIVS, pro Vlmeus, apud Bern. Pezium in Praefat. ad tom. 1. Anecd. pag. XVIII. *Exemplar fuit scriptum Campidonae pro libraria super cortice Vilmio caduco in multis passibus vetustate praeuimia.*

ILNAGIVM, vt *Villenagium*. V. ibi.

ILTRATVS, pro *Filtratus*, ex filtro seu grossiori et villoso panno. Chron. Mellicense p. 360. *Qui voluerit acum cum filo, duas caligas, duos calceos paruos in aestate, duos etiam magnos Viltratos in hyeme soccos, etc.* *Viltrum* enim pro *Filtrum* aliquot Sciptores vsurpasse supra monuimus in v. *Feltrum.*

VIMENA, Vimen, vt videtur, *Vimine*, Italis. Statuta Vercell. lib. 5. fol. 127 *Item quod quilibet portonarius vel custos portarum ciuitatis et locorum teneatur jurare et bonam securitatem praestare communi quod non permitteret portari in ciuitate, vel loco, vel etiam alio, quod sciat, carracias, rebias, Vimenas, plantas, etc.* V. *Vimus.*

VIMICILLVM, Crates, Gall. *Claye*, quia ex viminibus confecta. Mauritius Chennay Cartusianus in Hist. Mart. sub Henrico VIII. Reg. Angl. cap. 10. *Educti de carcere, statim dejecti erant super Vimicillum, vulgariter a Hurdle dictum, et resupini huic alligati fuerunt toto corpore extenso in longum.*

VIMPLA, Velum muliebre. V. *Guimpa.*

VIMPVM. Charta Philippi Regis Franc. an. 1304. ex 12. Regesto Chartophylacii Regii n. 195. *Plumbum, stamen, seu quodcunque metallum, cineres, Vimpum, seu granellam vinorum, et quascunque merces seu mercaturas alias, etc.* Vox est contracte scripta pro *Vimiperum*, vt legitur in eadem Charta edita to. 1. Ordinat. Reg. Franc. pag. 423. vbi habetur: *Quodcumque metallum, cineres, viniperum, seu granellam vinorum, etc.* Haud dubie pro *Iuniperus*, Gall. *Genévrier*, cujus vsus frequens apud Medicos.

VIMVS, Vimen, Italis *Vime*, Occitanis *Vims* vel *Bims.* Consuet. Brager. art. 76. *Item nullus sit ausus extra villam dicti loci et districtus ejusdem dolia tonellorum vacuorum transferre, neque mayramen, neque Vimos, neque codram.* Ceremoniale vetus B. M. Deauratae Tolos. *Monachi surgent ad mandatum prioris et recipient stolas sine Vimes, et ferient super excommunicatum nudum.* *Vimois* Galli eadem notione dixerunt. V. *Vismeria.*

VINABLIVM. V. infra *Vinoblium.*

VINACEA, VINACEVM. V. mox *Vinacia.*

VINACHERIAE, vt *Vinageriae* infra. Testam. Iohannis Gasgui Episc. Massil. an. 1344. ex Tabul. Eccl. Massil. *Item lego ... duas Vinacherias meas argenteas.* V. *Vinagium* 1.

VINACIA, σέμφυλα, in Gloss. Lat. Gr. Papias: *Vinacea, quae remanent in vuis, quando premuntur a vino.* Statuta Vercell. lib. 7. fol. 150. vo.

Item

Item statutum est quod si quis homo, vel aliquis de familia sua aliquas scopaturas vel letamen, Vinacias, . . . in viis projecerit, etc. Statuta Montis Regal. fol. 208. *Et si aliquis projiceret, vel projici faceret, terram, fimum seu Vinaciam in aliquam viam*, etc. Statuta Astens. cap. 9. fol. 33. *Statutum est et ordinatum quod ille qui intus civitate Ast. projecerit Vinaciam in via publica*, etc. V. *Vinatium*. VINACIUM, eadem notione. Gloss. Lat. Gr. *Vinacium*, στέμφυλον. Glossae Biblicae MSS. Anonymi ex Vgutione: *Vinacium et Vinarium idem significant: sed posterius vinum quod et Vinacerum dicitur et est quasi fex totius vini et projicitur extra*. Statuta Eccl. Meld. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 901. *Prohibeant sacerdotes . . . maxime tempore vindemiarum, . . . ne aliquis Christianus Vinacium vindemiarum quas Iudaei calcant, retineant in aliquo modo*.

VINACULUM, Agellus vineis consitus. Chartul. S Vincentii Cenoman. fol. 68. *Abbas et monachi S. Vincentii Cenomanensis fecerunt quoddam escambium cum Vitali Estullart de quodam Vinaculo sito apud Noenu . . . et pro eodem Vinaculo quod Galterus presbyter de S. Audoeno eisdem monachis in eleemosinam assignavit, habuerunt quoddam jornale terrae*. V. *Vineatica*.

VINADA. (1) Gall. *Vinade*, in Consuetudine Marchensi, dicitur obligatio, qua qui possidet praedium villanum, seu servile, tenetur semel in anno, vinum domini cum duobus boum jugis et carro in ejus domum deducere, nisi malit dominus quindecim solidos sibi pro hisce operis praestari, art. 138. 139. 140. etc. 192. 430. et in Arvernensi cap. 25. art. 21. V. *Vinagium* 3. et *Vinata* 2. (2) Vt *Vinagium* 2. V. in hac voce. Charta an. 1201. inter Instr. to. 2. Gall Christ. novae edit. col. 323. *Unum sextarium frumenti, et unam saumam vini ad Missas cantandas in Faevia pro redemtione animae meae totiusque generis mei, de frumentada et de Vinada, quae temfinaliter in terra et pedis Iohannis . . . contradictione nuncio domus de . . . nia omnibus annis praecipio . . . dam*. Tabul. S. Petri de Cella . . . in pago Engolism. 12. circ. . . . *Dedit Deo et S. Petro et servitori ejus quosdam redditus qui dicuntur Vinade, quos famuli ejus accipiunt de terra S. Petri*. V. *Vinata* (3) Inventar. an. 1476. ex Tab. Flamar. *Item plus unam beccapocalo sine Vinada plenam*. Vin. acidum aquae mixtum pro vili po. becula, Gall. *Piquette*.

VINAGERIAE, Ampullae vinariae in quibus vinum reponitur ad sacrificium, Hispanis *Vinagera*, . . . Gallis *vinaigrier*, ampulla, . . . reponendo idonea. Kalendar. Ecclesiae Lemovicensis 9. Kl. Ap. apud Labbeum to. 2. Biblioth p. 760. *Qui decoravit sanctam Lemovicensem Ecclesiam de 4. capellis . . . tis* (f. minutis) *novis, cum . . . mentis altaris, duobus calicibus, . . . argenteo aurato cum armis suis, . . . alio ex auro, cum duabus Vinageriis*, etc. V. *Vinacheriae* et *Vinate . . .*

VINAGIALIS, *Vinagio* obnoxius. . . Charta Suession. an. 1267. *Ex . . . tera* (parte) *Vinagialis eidem . . . fiae, vel totum vinagium*, etc. VINAGIALIS CULTURA, Ager . . . neis consitus. Chartul. S. Ioh. . . . dun. an. 1217. *Pronuntiavit . . . quod tota decima de culturis . . . bus est ecclesiae nostrae, tota . . . de culturis Vinagialibus est . . . S. Iohannis*.

† VINAGIARIUS, qui vinagium pedagium exigit. Arest. a. 13 . .

VINAGIUM. (1) Idem quod . . . geriae. Acta Episcopp. Cenom. to. 3. Analect. Mabill. p. 310. *per ipsum S. Iuliano cum . . . balsami quantitate, et cum . . . palliis pretiosis, et Vinagiis argenteis et deauratis, et acerra argentea, . . . jus materia artificium superabat, . . . stinavit*. V. *Vinearium* 1. (2) Praestatio certae vini mensurae pro vineis, quas vulgo domino feudi . . . solvitur vice census, ut est in Consuetudine Claromontensi art. 1 . . . *Les droits de vinages dens pour . . .*

ier de censives sur vignes, se doivent mier à bord de cuves, et ne peut tirer le detenteur son vin, sans avoir premierement paié ledit Vinage, etc. Ejusdem Vinagii meminit praeterea Consuetudo Remensis art. 161. et Silvanectensis art. 263. Charta Gaufredi Comitis Andegavor. pro Abbatia S. Sergii: Dono ergo .... Vinagium ex quatuor arpennis vinearum dominicarum. Alia ejusdem Comitis in Hist. monasterii S. Nicolai Andegau. pag. 10. Perdonavi quoque Vinagium omnium vinearum suarum, quamdiu ipsi vel Condonati eorum ipsas coluerint, etc. Ch. Gaufredi Comitis Andegau. an. 1136. p. 71. Vinagium omnium vinearum suarum, et foragium omnium terrarum suarum eidem Ecclesiae concedo. Alia an. 1162. in Hist. Castilionea p. 26. Septem modios vini de Vinagio meo de Motena ad mensuram Castellionis, et illud vinum jure perpetuo possidendum concedo. Alia an. 1209. ibid. pag. 36. Et sex modios vini in Vinagiis ejusdem villae. VINAGINES. Charta Berlaii de Monsterello ex Tabulario Monast. Fontis Evraldi fol. 189. Scilicet vineas, prata, nemus, census, Vinagines, vel quasdam alias res, etc. Ita edidit Michael Cosnierus ad Vitam B. Roberti de Arbresello pag. 178. sed vereor, ne legendum sit vinagia. (3) Idem quod supra Vinada 1. Charta Ansoldi Abbat. Compend. ex Tabul. ejusd. loci: Quisque equus harum trium villarum ad submonitionem advocati debet Vinagium; et debent ire in Belnacensi territorio citra Isaram, ita quod illi qui duxerint carrum vacui redibunt, et alii vinum adducent. (4) Vox ibrida, ni fallor, ex vinum et ἅγιον, Vinum benedictum, sacrum orationibus et Reliquiarum alicujus Sancti tactu, apud Tortarium in Mirac. S. Benedicti cap. 21. et 43. Mirac. S. Petri Mart. to. 3. April. pag. 719. Petebant ut ampulla cristallina, in qua dictae erant Reliquiae, perfunderetur vino; et bibentes multi ab infirmitatibus suis curati sunt ... Venit quaedam mulier petens sibi dictum Vinagium fieri. Mirac. B. Edmundi Cantuar. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1893. Mulier ab inflammatione nimia sanatur sumto Vinagio. ... Lijart de Castellione super Sequanam caeca illuminatur, oculis ad portam monasterii Vinagio lotis. Extat in Ritualibus antiquis Benedictio vinagii. V. Vinaticum 3. (5) VINAGIUM, VINAGIUM. Vide supra in Guida. (6) † Quaelibet praestatio, in Ch. a. 1319.

VINAGO, Avis species. Gloss. Lat. Gr. ἡ οἰνάς. V. alia notione in Vinagium 2.

† VINAGRERIUM, acetabulum. Invent. a. 1218.

VINAJERIAE, ut Vinageriae, in Inventar. an. 1329. ex Tabul. S. Victoris Massil. nisi legendum sit Vinateriae. V. in hac voce.

VINALE. (1) Tabular. Dalonensis Abbat. fol. 104. Concedimus in perpetuam eleemosynam Vinalia mansi Pollenc. Infra: Et quod requirere poteramus in praedictis Vinalibus. Idem videtur Vinale, quod Vinagium 2. (2) † VINALE, VINNALE, vinearicum semen. Ch. a. 1308.

VINALIA, πιθοιγία, in Gloss. Lat. Gr.

VINARIA, in Gloss. Gr. Lat. Οἰνών, ὁ τόπος. Οἰνοφόρος γῆ, vinifera terra. ὑπάμπελος γῆ, in jure Graeco-Rom. pag. 152. Cella ubi vinum reponitur, in Gloss. Biblicis MSS. Anonymi. VINARIUM, eadem notione, in Charta Balduini Comitis Gisnensis, quae habetur in Chron. Andrensi p. 459. Praeter terram, quae contigua est Vinario Monachorum. Charta an. 1252. ex Chartul. Campan. fol. 295. vo. col. 1. Tenet in feodo ab illustri domino Theobaldo Dei gratia Rege Navarrae, ... calceiam et patellam Vinarii sui de Lecheriis et quod dictae calceia et patella dicti Vinarii sunt de justitia dom. Regis supradicti. Charta Caroli Regentis an. 1358. ex Bibl. Reg. Item sexdecim libras redditus quas quolibet anno percipit dominus Rex super Vinariis de Regny. Cum .... aquis, stagnis, Vinariis, viis,

viis, etc. in Litteris Henrici IV. Reg. Angl. apud Rymer. to. 8. pag. 95. vbi legendum videtur *Vinariis*.

VINARIVM. (1) Idem quod *Vinagium* 2. Charta an. 1219. ex Chartul. Prioratus Lehunii: *Cum Vinarium quod prior et conuentus Lehuni habebant inter Curchy et Foncheles omnino desiccatum fuisset, ... Concesserunt mihi tertiam partem terrae in qua erat Vinarium, et ipsi duas alias partes de me tenebunt per censum* XII. *den. singulis annis.* Occurrit etiam in Necrolog. Abb. Heder. (2) Vide alia notione in *Vinaria*. (3) Vas vinarium, poculum. Necrolog. Eccl. Paris. MS. ad calcem: *Seruienti de vino dantur duae candelae ad seruandum et trahendum Vinaria.*

VINARIVS. (1) Vinosus, qui multum vini bibit, οἰνοπότης, ὁ πολὺ πίνων, in Gloss. Gr. Lat. Ita vsurpant Lex 4. §. 1. et l. 25. D. de Aedilit. Edict. (2) Torcular. Gloss. Lat. Gr. *Vinarius*, ὑπολήνιον. In MSS. Sangerm. *Lacus vinarius*. (3) Qui vina vendit, institor vinarius: οἰνοπώλης, in iisdem Glossis Gr. Lat. Victor Schotti in Galieno: *Inter haec ipse popinas ganeasque obiens, lenonum ac Vinariorum amicitiis haerebat*, etc. Senator lib. 10. Epist. 28. *Et ideo arcarios, prorogatores tritici, vini et casei, macellarios, Vinarios, Capitularios horreariorum et tabernariorum*, etc. Mentio est apud Lampridium, vt *Corporis vinariorum Lugdunensium*, in vet. Inscript. 466. 7. (4) Officium Monasticum, cui vini cura incumbit. Tabularium Cisoniense an. 1266. *Conuentus quoque Vinarium sibi eligat, et vinis praeponat, vt fieri solet, per diuersum in officio suo duraturum*, etc. Historia ejusdem Monasterii p. 528. *Poterit autem dictus Abbas officiales suos et obedientiarios, excepto Vinario Conuentus, instituere et destituere pro suae libito voluntatis.* *Frater Vinarius* dicitur apud Ioan. Monachum Bertinianum in Vita S. Bernardi Poenitentis num. 18. *Custos vini*, apud Bernardum Monach. in Consuetud. Cluniac. MSS. cap. 9. vbi de ejus officio haec habet: *Custos vini est, qui vinum recipit et custodit, ... nia consummata, sicut granatarius ... annonam*, etc. Adde Vdalricum ... iisd. Consuet. lib. 3. c. 19. V. *Vinator* et *Vinitarius*.

VINATA. (1) Idem quod *Vinale* ... et *Vinagium* 2. Tabul. Aurel. *Petrus de Charlus dedit mansum ... de villa quae dicitur al Poi Deo et S. Iohanni quidquid habebat, scilicet ... Vinata*, XII. *denarios in ...* Tabul. Vosiense: *Mansus de la Bu... ria Vinata* VI. *den.* Charta Vulgr... Comitis Engolismensis an. 11... *Ego vero habebam in ipsa curte Vinatam, ita quod de singulis domibus in quibus inueniebatur, singulis annis ... summam vini habebam, exceptis ... mibus cimeterii; de quibus inter ... et Canonicos querela habebatur.* V. *Vinataria*. (2) Vt *Vinada* 1. Charta Comitat. Marchiae ann. 14... *Tenebuntur reddere et soluere ... tim et anno quolibet praefatis ... gibus assensatoribus et suis successoribus vnam Vinatam siue ... quadam quadrigam et cum duobus ... bus; et in casu in quo praedicti ... juges non vellent dictam Vinatam ...* etc. (3) Vinea, vinetum, Gall. *Vignoble*. Consuet. Brageriac. ... 75. *Item, nullus sit ausus ... deferre apud Brageriacum nec ... stricta ejusdem, nisi ea dumtaxat ... crescunt in vineis quae sunt et ... nantur de Vinata dicti loci Brager...* V. infra *Vineta*.

VINATARIA, vt *Vinata* 1. Litter... Humberti Dalph. an. 1348. ... Ordinat. Reg. Fr. to. 3. pag. ... *Ecclesia de Romanis sola et in solidum habuit, habere consueuit et habet ... singulis cellariis seu penoribus ... fra villam de Romanis, a tenentibus cellaria, vnum quartale vini ... anno, quod Vinataria appellatur.*

VINATARIVS. (1) Institor vinari... Gall. *Marchand de vin*, *Vinat...* Charta Ildefonsi Comitis Tolos... ann. 1141. apud Carellum: *Vinatarii ipsius villae, qui foris ibunt ... vinum, et in hanc villam ... portabunt*, etc. Conc. Legion. an. 1012. can. 39. inter Hisp. to. 3. p. 19...

92. *Qui Vinatarius non fuerit per* ... *orum, vendat vinum suum in domo* ... *ua ficus voluerit, per verom mensu*... *ram*. V. *Vinator*, et *Vinetarius*. (2) ✝ Qui vinum domini in ejus domum vehere tenetur, quod servitium *Vinadam* appellabant. Ch. ... a. 1284.

...NATERIAE, Ampullae vinariae, in quibus vinum reponitur ad sacrificium, Gall. *Burettes*. Inventar. an. 1342. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Item duas Vinaterias de* ... *Duas Vinaterias argenteas, vel duas canetas*, in alio Inventario ex eodem Tabulario. V. *Vinageriae* et *Vinajeriae*. VINATGERIAE, eadem notione. Inventar. Eccl. S. Martial. Lemovic. *Item duae Vinatgeriae de argenteo*.

VINATERIUS, vineis consitus, in Ch. a. 1460.

...NATICIUM, vt *Vinagium* 2. Charta an. 1218. in Chartul. S. Ioh. Laudun. Ch. 77. *Recognovit . . . se contulisse in eleemosinam praefatae ecclesiae sex modios Vinaticiorum albi vini*. Occurrit iterum ibidem. V. *Vinaticum* 2.

...NATICUM. (1) Vini penus, suppeditatio, praebitio, Gall. *Provision, fourniture de vin*. Charta Caroli C. apud Mabill. to. 3. Annal. Bened. pag. 665. *Quapropter statuimus . . . vt ad ecclesiae luminaria concinnanda et Vinaticum ac oblationes, istas res habeant concessas atque indultas*. Alia ejusd. Imp. an. 877. apud Miraeum to. 1. p. 138. col. 2. *Ad Vinaticum similiter de indominicato, de vino modia* XII. (2) Eadem notione qua *Vinagium* 2. Charta an. 1150. ex Chartul. Charmensi qua Goslenus Episcopus Suessionensis concedit Ecclesiae de Charmo *duos modios Vinatici apud Ciriacum*. Alia Nivelonis itidem Suession. Episc. an. 1192. ex Tabul. S. Crispini in Cavea: *Guido de Guni dedit eis . . . . unum modium Vinatici in vinea ecclesiae S. Crispini apud Bianmont*. Rursum alia ejusd. Nivelonis an. 1183. ibid. *Unum modium vini et dimidium . . . . in Vinaticis . . . . apud Billi annis singulis recipiendum*. V. *Vinaticum*. (3) Vt *Vinagium* 4. in Mirac. S. Richarii to. 2. Annal. Bened. pag. 473.

VINATIO, Gall. *Vinée*, Certa vini quantitas, quam in torculari suo percipit dominus feudi ex vindemiis tenentium et hominum suorum. Pactum inter Comitissam Campan. et Episc. Meldensem an. 1218. in Tabul. Campan. Bibl. Thuan. f. 276. *Comitissa Campaniae habet justitiam in praedicto clauso salva Vinatione Episcopi, et eo salvo, quod nullus audet removere vindemiam, donec Episcopus habuerit Vinationem suam*. V. *Vinata* 1.

VINATIUM, vt supra *Vinacia*. Constitut. Frederici Reg. Sicil. cap. 116. *Item quod procurent immunditias terrarum, maragmatum et Vinatium deferri et ejici extra civitatem praedictam*.

VINATOR, Vini venditor. Iacob. I. Rex Aragon. in Foris Oscae an. 1247. fol. 30. *Vinatores, tabernarii, qui emunt vinum per villas et castella, et ducunt eum per civitates, etc*. V. *Vinatarius*.

✝ VINATUM, i. q. *Vinagium* 2. in Ch. a. 1112.

VINCANVALAGIAE, *Labiorum obtorsiones*, in Glossis MSS.

VINCELUNA. Indiculus superstitionum et paganiarum, in Concilio Liptin. an. 743. *De lunae defectione, quod dicunt Vinceluna*. Disjungendae voces videntur, *Vince Luna*, quia forte, dum Luna deficeret, superstitiosi clamarent: *Vince Luna*, id est, non patere te a Sole superari: idque ex veterum superstitione, qui Lunae deficienti ac *laboranti* tuendae tinnitum debant, vt auctor est Plutarchus in Aemilio, et Tacitus lib. 1. Annal. Seneca lib. 7. Natural. quaest. cap. 1. etc. quod pridem docuere Criticorum filii. S. Eligius, apud Audoenum in ejus Vita lib. 2. c. 15. *Nullus si quando Luna obscuratur, vociferare praesumat, etc*. S. Maximus Taurin. Homil. de defectu Lunae: *Nam cum ante dies plerosque de vestrae avaritiae cupiditate pulsaverim, ipsa die circa vesperam, tanta vociferatio populi extitit, ut irreligiosi-*

gustitas ejus penetraret ad coelum. Quod cum requirerem, quid sibi clamor hic velit, dixerunt mihi, quod laboranti Lunae vestra vociferatio subveniret, et defectum ejus suis clamoribus adjuvaret. Huc spectant etiam ista Gregorii III. PP. in Poenitent. c. 23. et Bedae lib. de Remed. peccator. c. 21. *Vel quando Luna obscuratur, vel clamoribus suis, vel maleficiis sacrilego usu se defensare posse confidunt.* Tunc enim Lunam a Sole imperi credebant. Narrat praeterea Delrius in Notis ad Senecae Hippolytum, Indos etiamnum existimare, tum Lunam usque ad sanguinis effusionem flagellari. Vide Oct. Ferrar. in orig. Ital. v. *Glubiama.*

VINCENA, pro *Vintenum*. V. in hac voce.

VINCERE, Conuincere. Conc. incerti loci apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 156. *Diffamati fama publica vel verisimilibus indiciis super crimine aliquo, de quo Vinci non possunt, moneantur semel, secundo et tertio, ut confiteantur et satisfaciant.*

VINCHATA, Mensurae species videtur. Charta Ioffredi Comit. Engolism. ex Tabul. S. Eparchii: *Relinquo ad bassilicam S. Eparchii .... de tali tributo quod de Ponte Bossellis, quod parentes mei habuerunt, hoc est, de asinarios qui portant salem de Vinchatas, de homines qui portant ad collum palmatas.*

VINCIALES. Excerpta Caesarii Heisterbach. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsuic. p. 523. *Tempore discordiae inter Ottonem et Philippum, in oratorium S. Goari confessoris ... firmissimum, tum propter situm loci, tum propter structuram, propter Vinciales se, suaque transtulerunt.* Vbi legendum videtur *Prouinciales*. Vide *Prouincialis.*

VINCTUM, f. idem quod Proprium, *alodis*. V. supra *Subuincta.*

VINCTURA. (1) Galbertus in Vita Caroli Comitis Fland. n. 177. praelium describens: *Ibique dejectus est Comes Fridericus, et contra illum vinctus Riquartus ex Woldman in priore Vinctura; plures quippe et infinitae fiebant in inuicem Vincturae; tandem gladiis contendebant.* Sed le[gendum] videtur *junctura*, id e[st] commissiones in praeliis. (2) T[a]bul. Ambian. *De unoquoque equ[o] qu[em] habet homo in Vinctura persolvi[t]... garbas et dimidiam: ille vero q[ui] equum non habuerit decem.* Ferr... [Vin]ctura.

VINCULARE, *Ligare*, Ioanni de [Ia]nua; in vincula conjicere. *Vinc[ula]tus, ligatus*, apud Papiam, car[ceri] mancipatus; occurrit apud Ma[rtia]num Capellam lib. 1. Gregor. M. lib. 3. Epist. 31. etc. **VIN[CU]LARI**, Obligari, astringi. Ch[arta] apud Lobinell. tom. 2. Hist. Br[it.] col. 1554. *Item, ex juramento g[e]neratur obligatio principaliter D[eo], sed Deus non vult aliquem Vinc[ulari] ad iniquitatem: ergo dictum jura[men]tum nullomodo est servandum.* **VIN[CULATA] BONA**, Practicis H[ispa]nis dicuntur, quae hypothecae ... substitutioni subjacent, apud M[i]chaelem del Molino in Reper[t.] Foror. Aragon. V. Foros Ar[agon.] lib. 6. tit. *de Rebus vinculatis*, ... Obseruantias Regni Aragon. ... eodem titulo. **VINCULATORI[UM]**, *δεσμωτήριον*, Carcer, in Vita S. ... tropii c. 12. *Cum ego et compr... beatissimi viri in Vinculatorium ... veniar*, etc. **VINCULATIVA CU[S]TODIA**, eodem intellectu. G... Treuir. Episc. apud Marten. to[m.] ... Ampl. Collect. 395. *Quae Ra... dicens, nuntios secum misit, qu... cancellarium cum litteris ceperu[nt] ... Vinculativae custodiae addixeru[nt].*

† **VINCULATIO**, vinculum, ... t. 7. Sept. p. 17.

VINDAGIA, Vindemiae. Litter[ae Ri]chardi III. Reg. Angl. an. 1483 ... Rymer. to. 12. p. 208. *Conc[edimus] eidem Thomae unum dolium v[el] ... pipas vini Vasconiae ... juxta ... Vindagia se habens.* V. *Vendag[ia].*

VINDEMERE, Vindemiare. N... vetus ex 2. Chartul. Campaniae ... D. Brussel to. 2. de Vsu feud. p. ... *Dominus Noerii nullam justitiam ... bet in banno vini vendendi, ... banno vindemiarum Vindemendi ...*

VINDEMIA, Racemi, vindemia[e] collectio, Gall. *Vendanges.* Ch...

an. 1261. ex Chartul. S. Vandreg. tom. 2. p. 1391. *Et ego dictus Ioannes aut haeredes mei tenemur bonam Vindemiam afferre ad pressorium dictorum Religiosorum de Gallon, et in dicto pressorio Vindemiabimus praetextu vinum ad custus meos.*

VINDEMIALIS PVLLVS, qui vindemiarum tempestate soluitur. Polyptychus Fiscamn. *Soluit pullos 3. cum ouis 15. et alios pullos Vindemiales cum ouis.*

VINDEMIARE. (1) Vindemiam pretemere. Locus est in *Vindemia.* (2) † Fructus quoslibet colligere. Ch. a. 1151.

VINDEMIARII, Vindemiatores. Occurrit in Vita S. Ioan. Episc. Tragur.

VINDEMIATIO, Vindemia, Actio colligendi racemos. Charta Conradi Abbat. Praemonst. an. 1222. *Et ad augmentum hujusmodi coactionis Vindemiationem hujusmodi vineae impediret.*

VINDEMIATOR. Non raro occurrit illa seruitus qua aliquis tenetur homines, qui foenum, vindemiam, aliaque colligant, domino subministrare. Tabul. S. Albini Andegau. an. 1098. *Concessit . . . . quasdam ineptas consuetudines quas in domo illa habebat, Vindemiatorem scilicet, fenatorem, hospitalitatem, etc.*

VINDEMNIA, pro Vindemia, in Instrum. ann. 1366. inter Ordinat. Reg. Fr. to. 5. p. 228.

VINDENATES, Termini species, cujus vsus in finiendis agris. V. *Arca* 1.

VINDERE, Vendere, in proprium concedere. Charta ann. 845. in Append. ad Marcam Hisp. col. 781. *Sic placuit mihi et placet et propria mea hoc elegit bona voluntas ut tibi filio meo Beraue Vindere deberem, sicuti et Vindo, in suburbio Elenense, in pago Russulionense. Vindo tibi in ibidem loco villas duas, etc.*

VINDICABILE, *Passibile*, Papias.

VINDICARE, vsum habere, t. 7. Iul. p. 263.

VINDICATIO, Redemtio praedii, Gall. *Retrait.* Charta an. 1288. apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 429. *Renunciantes ex nunc pro nobis et quibuslibet nostris successoribus omni dominio omnique Vindicationi, seu juri quod nobis ipsis, vel nostris successoribus aut haeredibus competeret in iisdem, aut competere cuipiam videretur.*

VINDICATRIX, Vltrix. Charta an. 1256. apud Rymer. to. 1. p. 591. *Placeat igitur vestrae Excellentiae talem medelam apponere ad castigationem dicti ballivi, quod non oporteat nos, ad ejus transgressiones, manum apponere Vindicatricem.*

VINDICES, Exactores, exactioni tributorum praepositi; qui ea a provincialibus exigebant, et singulis civitatibus eo nomine praefecti erant. De his agunt Nouellae Iustiniani 38. 124. 125. 128. Chronicon Alexand. p. 785. Euagrius lib. 3. cap. 42. Eclog. Basilic. 58. Cyrillus Scythopolitanus apud Alamannum ad Procopii Arcana pag. 100. 1. editionis, etc.

VINDICIVM, Vindicta. Gl. Gr. Lat. MS. ἐκδίκησις, *Defensio*, *Vindicium*, *vindicta;* in edito *Vendicium.* ἔκδικος, *Defensor*, *vindictor.* Eulogius lib. 1. Memorial. Sanctor. *Stimulator zelo vltionis cohors iniqua gentilium, celerisque animaduersionis emergit Vindicium in obtrectatores sectae suae.* Vtitur etiam lib. 2. c. 1. Vita S. Perfecti to. 2. April. p. 586. *Nam celerem ad Vindicium sui militis vltionem effundens, etc.*

VINDICTA, *in vindictam dari.* Decretio Chlotarii II. Regis c. 10. *Si seruus ante admonitum dominum defuerit, capitale dominus restituat, et de seruo faciat cessionem, et cum inuentus fuerit, detur in Vindictam.* Id est, judici tradatur, vt poenam de eo condignam exigat. **VINDICTA SANGVINIS**, Alta, vt vocant, seu suprema justitia. Charta an. 1226. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 37. *Cum Vindicta sanguinis et sententia capitali, et cum omni libertate et vtilitate, sicut eas pater noster in sua habuit potestate.* **VINDICTA**, Mulcta, vt videtur. Annal. Genuens. Oberti Cancell. apud Murator. to. 6. col. 340. *Nam praefati consules rempublicam satis honeste tractantes, fecerunt collectam*

 infra

infra vrbem nostram denariorum VIII. *per libram, exceptis denariis* (sic) *plebium, Vindictarum et nauium.* Iidem Annal. Ottoboni ibid. col. 364. *Quum in ciuitate consules communis assignassent ac concessissent potestatem Vindictarum exercendarum, etc.*

VINDICTOR, *Defensor*, ἔκδικος, in Gloss. Lat. Graec. *Vindex*, in MSS. V. *Vindicium.*

VINDIGATVS, pro Vindicatus. Locus est in *Elitigare.* V. in hac voce.

VINDIGESTAE, τὰ ἐν ἀμφισβητήσει πράγματα, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Vindiciae.* V. *Festum.*

VINDINIA, pro Vindemia, in Tabul. Camalar. *Mansus Rigaldenchus debet octo sextarios annonae, et ciuatae* III. *eminas et recetum, et in Vindinias pro carreio*, XII. *den.*

VINDRAGIVM. Tabularium Vindocinense ch. 204. *Concessit etiam Dom. Harduinus, vt post obitum Presbyteri Vindragium deueniret in manus Monachorum, et ad votum suum quemcunque vellet, haberet Presbyterum.* Et Charta 210. *Presbyteratum, quod vulgo dicitur Vindragium.* Vide in *Vineragium. Innioragium* probabili omnino conjectura emendat Vir doctissimus in v. *Iunior*, vbi post Vassorium putat esse quamlibet Ecclesiam, seu potius Ecclesiae curam, quae a personatu dependet. Correctioni simul et interpretationi lubens assentirer, nisi alibi, nec semel, haec vox occurreret diuersa notione. In Chartulario Dunensi *Vindragium* definitur *feudum presbyterale* Charta 23. *Feuum presbyteralem quod Vindragium vocant .... vt Vindragium illud et capellaniam simul ecclesiae de Montiniaco nobis auctorizaret.* Strictiori sensu vsurpatur in Tabul. S. Vincentii Cenoman. *Presbiterium totum habebunt supradicti Monachi mortuo praesente presbitero nomine Gaufredo, quo mortuo possidebunt monachi Vindragium.* Ibidem: *Dedit ... quidquid in ecclesia de Attiniaco videbatur habere, videlicet totum altare et omnia primitiua, ac sepulturam, decimasque omnium leguminum, nec non Vindragium ecclesiae.* Charta an. 1070. ex eod. Tabul. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 481. *Concedo Vindragium videlicet ecclesiae, panem, candelam, et sepulturam, et ... primitias.* Vnde *Vindragii* nom... quod casu obuenit significari ... tur, Gall. *Casuel.*

VINEA. (1) Villa, hortus, ... Romanis vsitatissima. Charta ... 1176. inter Instr. to. 6. Gall. Chr... nouae edit. col. 46. *Haec charta ... laudata et firmata in quadam Vi... juxta Perpinianum.* VINEA QUA... TONERIA, ex qua *Quarte* perc... tur. V. *Quarto* 7. VINEA ... *quintum racemum*, hoc est, ad qu... tam partem excolitur, in Charta ... 1309. to. 1. Hist. Delph. p. 97. col. ... (2) VINEA SALIS, pro Ve..., Gall. *Veine.* Charta an. 1065. ... ter Probat. Hist. Tullens. pag. ... *Apud Medianum-vicum Vineam ... salis, cum sesso.* Neque enim ... reperiuntur salis fodinae in ... Tullensi. (3) Machina ... compacta ex lignis trabibusque ... modum cratis contextis; lateri... etiam vimine crudisque coriis ... matis, ne jactis desuper saxis ... que perfringatur. *Vineae* ... quia ad vineae vitiferae similitu... nem et texturam accedunt. H... constructionem vsumque de... Vegetius lib. 4. c. 15. V. Car... de Aquino in Gloss. milit. (4) Praestatio certae vini mensurae ... vineis, decima ex vineis. Ar... 1287.

VINEALE, BINIALE, Ager ... consitus, vel plantandis ido... Charta an. 1158. in Tabulario ... sauriensi: *Deinde cannabinam ... cum Biniale eidem cannabinae ... tens.* Alibi *Vineale* habetur. ... an. 1163. *Vnam petiam de vin... ... et vnam canapinam, et ... Viniale in loco, qui dicitur ... cum arboribus suis.* Charta Odon... Episc. Carnotensis an. 975. *Dedit ... eundem locum terram Vinealem ... solidorum, quae est proxima ... Carnotinae.* Charta an. 1233. ... Cencium inter Census Eccl. R... *In domibus, casalinis, ortis, ca... nis, ... vineis, Vinealibus, ...*

ribus fructiferis, et infructiferis, etc. . *Vinearium* 2.

EARE CAMPVM, Vineis conse- re, in Pacto an. 1246. inter Tho- un Comitem Sabaudiae et Abbat. narolensem: *Habeat et planum* *npum, quem similiter Vineare possit.*

EARIVM. (1) Ampulla vina- , Gall. *Burette.* Tabul. Monast. Theofredi in Velaunis: *Vinearia* *enea, id est ampullae, vinum et* *iam continentia, etc.* V. *Vina-* *m* 1. (2) Ager vineis consitus, in quod *Vineale.* Charta Willelmi mit. an. 806. inter Probat. nouae t. Occitan. to. 1. col. 34. *In* *nte-nigro mansos quinque, cum* *Vineario, quem vocant Olineto.*

EARIVS. (1) Qui *vineas* ser- . Magn. Pastorale Eccl. Paris. 21. an. 1259. *Messarii autem et* *nearii in dicta villa ponentur.* arta Philippi IV. Reg. Franc. an. 3. apud Thomasser. in Biturig. 5. *Prohibemus etiam, ne dein-* *r Vinearii ponantur in vineis;* *gardae reddentur die, quam sta-* *iut, in quibus debentur.* (2) Qui eam colit. Tabul. Casaur. sub olo et Pipino Regibus: *Constat* . . . *vendidisse tibi Aderisi scul-* *cartularios et Vinearios in loco* *dicitur in Vico.*

ATICA, vel VINEATICA RRA, Ager vineis consitus. Ta- rium Casauriense: *Omnes ipsas* *genitoris nostri inter cultam et* *lsam, et silnam modiorum cen-* , *et terra, quae est Vineatica se-* *num* 20. *per tremissos vites palo-* *centum.* Alibi: *Et sunt ipsae* . . . *inter terram cultam, et vi-* *es Vineaticae et silnae per singu-* *petias exunatae insimul faciunt* *orum quatuor centum.* V. *Vineale* *Vineatus.*

TOR, Vgutio: *Vinitor, qui* *um custodit, quasi Vineator, etc.* *Vinitor*, et *Vinearius.* Chroni- Beccense ann. 1247. *In eodem* *calo elegerunt vnanimi consensu* *Robertum de Clarobecco, tunc Vi-* *rem Becci in Francia,* . . . . *in* *rem.* Officium fuit apud Mo- os, cui scilicet vinearum vel vini cura demandata erat, vt disci- mus ex Charta an. 1248. in Hist. MS. Monast. Beccensis p. 615. *Si quid* *vero damni dictus Ioannes, vel ejus* *servientes intulerint occasione viae* *quam sibi liberam per masuram prae-* *fatam voluit reseruari eundi causa ad* *vineas suas, vult et concedit vt ad* *arbitrium Vineatoris eorumdem Reli-* *giosorum qui pro tempore fuerit, de-* *beat emendari.* V. *Vinarius* et *Vini-* *tarius.*

VINEATVS. (1) VINEATA TER- RA, Ager vineis consitus. Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 444. *Dedit in hoc monasterio* *vnam petiam terrae Vineatam. Vnam* *petiam terrae aratinae et Vineatae,* in Charta an. 1328. inter Probat. familiae de Gondi pag. 87. Statuta crimin. Saonae c. 42. fol. 94. *Nec* *quisquam possit, nec praesumat in ali-* *quo horto, jardino, viridario, campo,* *aut aliqua alia terra Vineata incide-* *re, etc.* V. *Vineale* et *Vineatica.* (2) Ad modum vineae acupictus. Visitatio Thesaur. S. Pauli Londin. ann. 1295. *Casula Alardi decani de* *nigro sameto, dorsali et pectorali* *optimi aurifrigei Vineati.* V. *Vignetae.*

VINECVM, idem quod *Vinagium* 2. Charta ann. 1121. inter Probat. tom. 2. nouae Hist. Occitan. col. 460. *Censum de Vineco et de calcheriis, et* *mortuorum lectos,* . . . *habeat.* V. *Vinetum.*

VINEOLA, diminut. a Vinea, in Te- stam. Bertichramni Episc. Cenoman. apud Mabill. tom. 3. Analect. pag. 112. *Viniola*, ibid. p. 121. et in Charta Ludouici Pii an. 836. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 96.

VINERA, Vinea. Charta Libertatum S. Palladii ex Cod. MS. Coislin. *Nullo vero tempore aliquis equitando* *veniat in Vinera, nec etiam pedes* *postquam Vinerae fuerint fossae.*

VINERAGIVM, Tributum pro vino, quod in vrbem adducitur; nisi idem sit quod *Vinagium* 2. In Terrario Insulae Adami, teste de Lauriere in Gloss. Iur. Gall. dicitur *Vientrage et* *Traisnage*, quod intelligitur de ea praestatione quae domino fit ob vini dolium emtum, quod traha ducitur.

Charta Philippi Regis Franc. an. 1308. ex 2. Regesto ejusdem Regis n. 9. in Tabulario Regio: *Item Vineragium, canagium et rotagium quae habebamus apud Ianzi, etc.* VINTRAGIVM in Chartulario S. Cornelii Compend. *Concessimus praedicto Petro clerico nostro jus integrum quod habebamus .... in dicta domo, videlicet roagia, foragia, Vintragia, salvis et retentis nobis et Ecclesiae nostrae omnibus justitiis altis et bassis.* Hinc emendanda alia Charta ex eodem Tabulario: *In quacumque ripa a bucca Isarae usque ad Ecclesiam de Gellis, dolium vini si ejectum fuerit ab aqua obolum debet, et denarium de Witragio, si a terra fuerit ejectum.* Vbi legendum videtur, *Vintragio.* VINERATICA, eadem notione, si bene auguror, in veteri Charta Italica apud Vghellum tom. 5. p. 1538. *Vinum pro Vineratica decimatae octo.* Perperam enim editum *vinaritia.* Sed malim leg. *Vincatica.* V. in hac voce.

VINERICIA. Charta Caroli M. in Actis Episc. Cenoman. p. 266. *De Vinericiis quoque et perdonato, de pastionibus et pascuariis, etc.* Perperam edit. *Vinericiis*, in Vita Aldrici Episc. Cenoman. p. 31. et *Vinericia* ibid. p. 144. to. 3. Miscell. Baluz. Vbi *Vinericia* idem esse videtur quod *Vineale, Vineatica.* In sequentibus vero Vindemiam ipsam, id est, vindemiarum tempestatem seu collectionem significat. Codex censualis Irminonis Abbat. fol. 40. vo. *Facit Winericiam cum duobus animalibus.* Fol. 41. *Facit curuadas sicut ceteri et Vinericium cum uno boue.* Fol. 61. *Faciunt dua carra ad Vinericiam et ad magiscam dua carra.* Denique fol. 62. vo. *Solvunt de capite suo sol. III. et denar. III. faciunt angariam ad Vinericiam.* Polyptychus S. Remigii Remensis: *Facit ad pratum dies 3. ... facit Vineritiam et carrum, aut donat den. 6.* Alibi: *Et soluunt ... ad substratum et materiamen car. 10. de Vineritia aut car. 5. aut solid. 10.* Polyptychus Floriacensis *Soluit vnusquisque* (mansus) *de hostileso, id est, pro boue solidos 2. et porcos 2. aut 4. multones 2. aut sol. 2. solvit Vinericiam et pascionem de vin... 6. etc.*

VINERITIA, idem videtur Vineragium, nisi forum intell... quo venditur. Regest. Ep... Niuern. an. 1287. *Episcopus ha... ciam partem bladeriae et Vin...*

VINETA, Vinea. Tabul. S. Vi... Massil. *Cujusdam condaminae ... tate seducti ob uberrimam Vin... habundantiam, etc.* V. Vinat...

VINETARIVS, Institor vi... Charta ann. 1226. apud Th... in Biturig. p. 83. *Mercatores ... tarii, Vinetarii, carnifices ... quicumque negotiatores, etc. ... tor vinetarius*, in Litteris Hen... ann. 1420. apud Rymer. to... 868. V. *Vinatarius.*

VINETVM, vt *Vinagium* 2. T... S. Petri de Cella - froim ... Engolism. *Dedit Deo et S... Apostolo de Cella froino ... sum, ... et dimidium Vin... vineis, et mansum, et vine... Vinetum.*

VINGORDVS. Charta Inno... PP. ann. 1140. in Hist. Mo... nast. pag. 287. *Apud Rab... tres Vingordos. Apud Ca... tem cum vineis.*

VINGTEMIVM, VINGTENI... *Vintenum.* V. in hac voce.

VINHALE, V. *Vinale.*

VINHAVRIVS, Vini haustor, S. August. lib. 16. contra ... c. 31. edit. Latinii: *Ecce ... vax et Vinhaurius.*

VINIALE, vt *Vineale.* V. in ...

VINICAMBIA, Praestatio ... permutationibus domino ... Tabul. S. Victoris Massil. ... *et concedimus omnem Vin... et venditionem de turri ... Amalcheri. Et habeat Mon... bia de vino*, in majori Char... dem Monast. p. 108.

VINIDEMIA, pro Vindemi... bul. Castridunensi f. 12. vo. ... est in *Vinum*, col. 879.

VINIDRIA, Datio vineae ... vinum. Tabular. Celsinian... *si est ipsa vinea, ... in tal...*

ſ quamdiu Domino donante vixero, d Vinidriam teneam, et annis ſingulis medietatem de vino per vnumquemque annum ad Monachos in vectura perſoluam. Similia verba occurrunt in aliis Chartis.

[VIN]IFICARE, Vinum producere. [In]ſcriptio apud Cuſſetum Hiſt. Cabilon. p. 769. Nunc vites noſtrae [V]inificabant laetius, arua luxuriabant vberius, etc.

[VIN]IFORVM, Βαυκὶς, in Gloſſario [L]at. Gr. MS. S. Germ. Pariſ. Vas [v]inarium. Leg. Viniferum. V. Bauca.

[VIN]IGOLIVM. Charta an. 1093. inter Probat. to. 2. nouae Hiſt. Occitan. col. 332. Iſtos vero manſos et [h]omines praenominatos ego Bertrannus retineo in vita mea cum omnibus [qu]ae modo habent et tenent, et cum [V]inigoliis, et decimis, et primitiis, [e]t quartis, etc. Idem videtur quod [V]iungium 2.

[V]IOLA, vt Vineola. V. in hac voce.

[VI]NIPA. Liber Anniuerſariorum Baſilicae Vaticanae apud Iohannem Ruſeum in Vita Bonifacii VIII. p. 345. [I]tem tria ſuperpellicia de Vinipa et [c]ortina. Puto legendum vimpa, pannus ſcilicet lineus ex quo conficiebantur vimpae, ſeu pepla mulierum. [V]. Guimpa.

[VI]NIPERVM, Βαυκὶς. Gloſſ. Lat. Gr. MSS. Perperam pro Viniferum, [v]t et in cod. Reg. vbi Iuniperum [l]egitur. V. Viniforum.

[VI]NIPERVS, pro Iuniperus. V. Vinnum.

[VI]NITARIVS. (1) Officium Monaſticum, cui vini cura demandata [e]rat. Iperius in Chron. S. Bertini [a]pud Marten. to. 3. Anecd. col. 757. [Q]uartum officium fuit Vinitarii, qui [p]rouidebat de vinis, foenis, lectis, le[c]tiſterniis et omnia neceſſaria hoſpitum. V. Vinator. (2) Inſtitor vinarius. Charta ann. 1493. apud [M]adox in Formul. Anglic. p. 438. [E]go Iohannes Porter ciuis et Vinita[r]ius ciuitatis London ac liber homo [e]juſdem ciuitatis, etc. V. Vinarius [e]t Vineator.

[VI]NITOR, ἀμπελουργός, in Gloſſ. S. Benedicti: Qui vineam cuſtodit, vel [q]ui calcat vuas, vel qui cuſtodit vinum. Ita Vgutio. Vox Latinis Scriptoribus nota. Occurrit in Lege Salica tit. 11. §. 5. Teſtam. S. Irminae an. 698. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 10. Similiter dono ad jam dicta loca ſanctorum vineae pedeturam vnam in monte Vienneņſi cum Vinitore noſtro Aliſhfrido cum omni peculiari ſuo. Gregorius Turon. lib. 5. cap. 49. Cracina Pictauenſis inſula vocatur, in qua a fiſcalis Vinitoris ſeruo, Leocadio nomine, naſcitur. Tabular. S. Remigii Remenſis: Vineae 19. cum totidem Vinitoribus, vbi poſſunt colligi de Vino mod. 177.

VINNA. V. Venna.

VINNETVM, pro Vicinetum, vel Viſnetum, Aſſiſa vicinorum. V. in Vicinus. Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 305. Si vero jam dictus Willelmus de Corſtun vel haeredes ſui arbitrio legalium hominum de Vinneto, aliquo praedictorum modorum infideliter ſe geſſerint, etc.

VINNOLATA VOX, eſt lenis et mollis, atque flexibilis. Et Vinnolata dicta a vinno, hoc eſt cincinno, molliter flexo. Ita Iſidorus lib. 3. Orig. cap. 19.

VINOBLIVM, Vinea, Ager vitibus conſitus, ex Gallico Vignoble, in Charta an. 1256. Regeſti Inculiſmenſis Camerae Comput. Pariſ. pag. 34. Garenam ſuam, quam habebat in Vinoblio et territorio dictae villae Karoffenſis, etc. In Vinoblio de Romanis vel territorio abbatiae, in Charta Humberti II. Dalphin. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 3. pag. 280. Vignou, in Charta an. 1312. ex Chartul. S. Martini Pontiſar. fol. 30. vo.

VINOBRE, eodem intellectu. Charta an. 1053. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 177. In parochia Mauriago ipſa medietate de ipſo Vinobre, qui vocatur Caizago.

VINOSITAS, dicitur de nitore lapidis pretioſi, eadem notione qua Galli Eau vſurpant. Locus eſt in Orphanus 2.

VINTENERII. Conſilium Vinteneriorum, quod ex viginti Conſiliariis compoſitum eſſet, ſic appellatur.

Regest. Massil. *Anno Domini* 1302. *congregato honorabili consilio ciuitatis Massiliae . . . primum fuerunt lectae in consilio pro parte consilii Venteneriorum castri Arearum*, etc.

VINTENIVM, vt *Vintenum*, apud Guidonem Papae locis laudatis infra in *Vintenum*.

VINTENVM. (1) Vicesima, quae Domino feudi competit, cujus jure percipit vicesimam fructuum in terris vassallorum, aut subditorum, eoque ipso tenetur castrorum et burgorum muros reficere suis sumtibus ad hostium incursus propulsandos. De hoc jure agunt Guido Papae q. 7. et 372. et Dion. Saluingus Boissius in Tract. de Iurib. domin. et vsu feudor. c. 46. 48. Concilium Auenionense an. 1279. c. 1. *Census, tascas, trezena, laudimia, Vintena, feuda, lesdas, pedagia*, etc. Charta an. 890. in Append. ad Marcam Hisp. col. 824. *Et dabimus primitiam ad Vintena et duas partes decimarum. Ius Vinteni de lignis et vasis omnibus nauigantibus, quae in dicta ciuitate vel ejus portu emuntur vel venduntur per extraneos*, in Charta domanii vrbis Tolonii an. 1332. Ita etiam legendum in Charta Caroli IV. Imper. an. 1366 inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 225. vbi editum est *Vinteriis*. VINCENA, pro *Vintenum*, in Litteris an. 1321. ex Chartophylacio Reg. Regest. 87. Ch. 84. *In possessionem . . . censuum, vsagiorum, seruiciorum, feudorum, Vincenarum, tailliarum*, etc. VINGTEMIVM, eodem significatu, a Gall *Vingtieme*. Charta an. 1296. inter Instr. to. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 34. *Pedagium et Vingtemium Quiriaci 360. libras, pro quibus pedagio et Vingtemio addidit ille princeps Delphinus 8 alias Moniales.* VINTENVM, VINTENVS, ita nuncupantur muri vrbium vel castrorum, a *Vinteno* seu vicesima fructuum parte, quae iis extruendis vel reficiendis exigebatur, Delphinatibus *Vingtain*. Charta an. 1347. to. 1. Hist. Dalph. p. 67. col. 1. *Item inuenerunt moenia seu Vintenum dictae villae in pluribus locis dirupta . . . quare fuit praeceptum et injunctum Castellano vt dicta moenia, ... Vintenum refici faciat de communi ... ctae villae.* Computus ann. 13... ibid. p. 132. col. 1. *Galopinus ... dit parcellas, et per juramentum, ... delicet pro merlendo Vinteno ... dictae villae.* (2) Viginti, vic... rius numerus, Gall. *Vintaine*. Charta an. 1324. apud Rymer. to. 4. p. 78. *Ita quod omnes armis sufficien... bus muniti, videlicet equites in ... stabulariis, et pedites in centenis ... Vintenis arraiati prompti sint ... rati*, etc. Litterae Edwardi III. ... 1369. apud eumd. to. 6. p. 61... *Armis competentibus muniti, ... millenis, centenis, et Vintenis ...* etc. Statuta Genuens. lib. 1. ... 14. fol. 23. *Vintenum etiam ... dem tutor vel curator (vt dictum ... cogatur soluere de bonis suis pro ... Vintenum seu viginti sammatarum ... cemorum*, in Charta Massil. an. 13...

VINTENVS, Moneta Delphin... pretii viginti denariorum. Ex... ctum computi ann. 1339. to. 1. ... Dalph. p. 95. col. 2. *Deinde ... putauit dictus Siardellus operari ... fecisse in Auisano de Vintenis ... zenis albis sub liga, pondere ... mediis supradictis.* Alio significatu vide in *Vintenum*.

VINTERIVM, pro *Vintenum*. V. ... hac voce.

† VINTINA, exactio ad vicesim... denarium. Stat. ant. Florent.

VINTRAGIVM. V. in *Vinceragium*.

VINVM. (1) Nude pro eo ... praeter pretium corollarii ... emtionibus conceditur: *Vin du m... ché* passim in Consuetud. ... Tabul. S. Vandreges. *Vendidi ... vnam petiam terrae . . . pro ... solidis Turon. et v. solidis in Vino ... tenendam*, etc. *Droit de Vin ... ventes*, in Consuetud. Siluan... art. 215. Claromont. art. 13. A... relian. art. 107. est id quod ... exsoluitur ab emtore predii ... lis. Vinum etiam ab iis qui ... ciues adscribebantur Majori et S... binis ciuitatis praestari solitum ... Id ex pluribus Communiarum Ch...

s discimus, ac praesertim ex Litteris an. 1248. inter Ordinat. Reg. Franc. to. 5. p. 601. art. 21. *Sy vero aliqui alieni in dicta libertate apud Claromontem morare* (sic) *venerint, tunc licebit villico et scabinis eos retinere, tali modo quod in introitu, ing sola Pruiuinenses persoluent villico pro nobis, et sextarium vini pro ipso et scabinis; et etiam omnes alios redditus secundum processum temporis, sicut alii liberi.* (2) VINVM ACETVM, Acetum, Gall. *Vinaigre.* Leges Palat. Iacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS. to. 3. Iun. p. XXI. *In dicto reseruatorio rerum infra scriptarum copia inueniatur, videlicet, . . . caseorum, piscium salsorum, Viniaceti, etc.* VINVM AGASATVM, eadem notione. Inuentar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus tres pipas ex Vino agasato siue poculo plenas.* Ibidem: *Item vnam pipam ex poculo siue Vino agasato plenam.* ✝ VINVM BASTARDVM, f. mixtum, in Ch. a. 1320. VINVM BETATVM. Charta Henrici dom. de Soliaco an. 1031. *Vinum fecidum vel Betatum non poterit vendere.* Legendum videtur *Botatum*, quod vas vinarium redolet, *qui sent le fust.* V. in *Butta* 3. col. 765. VINVM DE BOCHA, Gall. *Vin de la bouche*, quod mensae Principis apponi solet. Ordinat. Humberti II. to. 2. Hist. Dalph. p. 314. col. 1. *Habeantur tria genera vinorum, Vinum videlicet de bocha pro persona nostra.* V. *Bocha.* VINVM BVLLITVM *cum ruta*, apud Limborch. Inquisit. Tolos. Hist. p. 3. *Vidit praedictos tres haereticos simul et portauit pro altero illorum Vinum album bullitum cum ruta.* VINVM CIPRICVM, *Clarificatum*, apud Duchesn. Hist. Comit. Guisnens. inter Probat. p. 119. VINVM CLARETVM, *quod est turbatiuum cito capitis*, in Menoti Serm. p. 156. vo. Gall. *Vin clairet*, rubellum. Ita etiam nuncupatum aliquando vinum conditum, vt in Continuat. Chron. Ioh. Iperii apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 620. *Conuentus quatuor pota Vini confecti, quod Clare vocant, a custode ecclesiae de gratia accipit.* Hisp. *Clarea*, Germ. *Claret.* V. *Vinum Expensabile.* VINVM CLERICI, Gall. *Vin du Clerc*, in Edicto Caroli VIII. an. 1493. art. 107. Quod a litigantibus tabularii forensis Clericis vltro conceditur. VINVM COCTVM. Capitulare de Villis cap. 34. *Vinum, acetum, moratum, Vinum coctum, garum, sinapi, etc.* Adde c. 62. Ioh. Demussis in Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 582. *Et post praedicta dant pisces lucios assatos cum salsa de aceto vel sinapi cum Vino cocto et speciebus.* Gall. *Vin cuit*, vt vinum aruisium, *Malvoisie.* VINVM COMITIS, idem quod *Vinagium* 2. V. in hac voce. Charta an. 1278. in Chartul. Latiniac. *Promittimus bona fide reddere et soluere . . . octo solidos Turonenses . . . tam pro censu quam pro Vinagio, quod dicitur Vinum Comitis.* Alia ann. circ. 1513. ibid. *Hoc etiam statutum est quod ille qui collegerit per villam nummos quos debent burgenses de Vino Comitis, etc. Le revenu du Vin le Conte vault par an environ huyt livres Tournois,* in Charta ann. 1516. ibid. fol. 244. vo. VINVM CONFECTVM. V. *Vinum claretum.* VINVM DECRETI, in Statutis Vercell. Locus est in *Malvaxia.* VINVM EXPENSABILE, quotidiani potus in vsus domesticorum, *Vin de dépense*, Gall. *Boite*, vel *Beuvande.* Liber Niger Scaccarii p. 341. *Vnum Sextarium de vino claro, et vnum sextarium de Vino expensabili.* ✝ VINVM DE EXPENSA, idem, in Ch. a. 1257. VINVM JAQVESIVM, *Vin de Jaca*, in Instr. an. 1527. ex Tabul. Archiep. Auxit. VINVM INACIDVM, pro *Mucidum*, vt emendat Cl. Editor in Charta Humberti Dalphini an. 1348. inter Ordinat. Reg. Fr. tom. 3. pag. 283. *Ita tamen quod dictum Capitulum vinum vendere debeat non corruptum, non acetosum nec Inacidum:* nisi idem sit quod *Subacidum.* VINVM ITALICVM. i. *forte.* Ita Glossae MSS. ad Alexandrum Iatrosoph Vide Caelium Aurelian. lib. 4. Chronicon c. 3. VINVM LYMPHATVVM,

TVVM, Aqua mixtum, dilutum, in Constitut. Siculis l. 3. Elmham. in Vita Henrici V. Reg. Angl. cap. 90. p. 251. *Edicit proclamatione publica, vt nullus Anglicus Vinum non limphatum potare praesumat.* VINVM MVNDVM, Merum. Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 473. *Item pro solidis* VIII. *in Carboniano ad censum reddendum Vini mundi decimatas quinque.* VINVM NVPTIARVM, in oblationibus gratuitis, quae Curionibus fiunt, recensetur in Charta Guillelmi Episcopi Ambian. ann. 1281. in Tabul. Episcopi Ambian. fol. 27. v. VINVM PEDE PRESSVM, quod pede tantum calcatur, medium inter vinum sponte defluens, et illud quod torculari expressum est; vnde *vinum de pressoragio* dicitur. Charta Ludouici Comit. Blesens. in Chartul. Castridun. fol. 12. vo. *Duos modios Vini pede pressi in cellario meo Castriduni annuatim in vinidimiis capiendos* (concedo.) Charta ann. 1217. ex Tabul. S. Petri Carnot. *Persoluent . . . . iustam decimam de vineis suis, vnam medietatem de pedepresso, et alteram medietatem de pressoragio.* Chartul. Campan. an. 1190. fol. 525. *Dedit 50. modios Vini de prima gutta pede pressa.* VINVM PIGMENTATVM, apud Duchesnium in Hist. Comit. Guisnens. inter Probat. pag. 119. V. *Pigmentum* 1. VINVM PIRACEVM, *Vin poirau*, in Charta an. 1391. ex Chartul. 23. Corb. x. *fols Paris. pour l'aquit de une queue de Vin poirau.* V. *Piratium.* VINVM PROTROPVM, Caelio Aureliano lib. 2. Chron. c. 7. est vinum sponte defluens, antequam vua calcetur; mustum. VINVM DE PVRA GVTTA, eadem notione, Gall *De meregoutte.* V. in *Gutta* 7. VINVM QVADRAGESIMAE, Cujus vsus in Quadragesima. Necrolog. Eccl. Paris. Id. Maii. *Dedit nobis tria arpenta vinearum ad Vinum Quadragesimae. Vinum Quadragesimale*, ibidem. VINVM ROSATVM. V. supra *Rosatum.* VINVM SACRIFICALE, quod Missae sacrificio potissimum addictum est, in Metropol. Salisburgensi to. 3. p. 48. *Praeterea Vinum sacrificale, quod custodes monasterii retroactis temporibus praestaverunt, de communi nostro cellario volumus recipi, etc.* VINVM STALLI. V. in *Stallum* 2. VINVM SVPERLATIVVM, Generosum, optimum, Gall. *Excellent.* V. supra *Superlatiuus.* VINVM DE TENELLO, Familiarium seu domesticorum qui in *Tenello* comedunt. V. *Tenellus* 2. *Portent . . . 12. mensuras vini de Tenello . . . Vinum pro Tenello, etc.* in Ordinat. Humberti Dalphini to. 2. Hist. Dalph. p. 31 col. 1. VINVM TOLTICIVM quod domino in censum praestatur. Tabularium Ecclesiae Gratianopolitanae sub Hugone Episcopo fol. . *Dono Domino Deo et Ecclesiae Gratianopolitanae et Hugoni Episcopo sextarios de Vino tolticio, quos de vinea Episcopi, quam emit de P. Aldierde, per vnum quemque annum solitus eram accipere.* VINVM TORNATVM, Vapidum, Gall. *Vin tourné.* V. supra in *Tornare.* VINVM TORTIVVM. Caelius Aurelian. lib. 2. Acut. c. vlt. *Cum ultimae expressionis, hydatoden Graeci vocant, nos abusive Tortiuum.* VINVM VERMILIVM. V. in *Vermiculus.* VINVM VERNACIE. V. *Vernachia.* VINVM VINOSVM Bonae notae, Gall. *Vineux*, in Medic. Salernit. edit. ann. 1622. p. 142. VINVM VIRIDE, Acerbum ex viridi vua expressum, quod vin verd dicimus. Vtitur Nangius in Chronico an. 1258. De vinis variis vide Onomastic. Brunsfeldii.

VINVS, pro Vinum, in Iudicio an. 873. inter Probat. to. 1. nouae Hist. Occitan. col. 125.

VINYOGALARII, Vinearum custodes. Martinus Didacus Daux in Fueros Aragon. l. 3. Obseruant. tit. Si quadrupes, §. 3. *Vinyogalarii et messegarii tenentur emendare damna in vineis et messibus, si salarium recipiunt a domino pro messegueria.* V. *Vinyoguelaria.*

VIOCVRVS, et *statim cessiser*, in Gloss. Isidori et Arabico-Lat.

ma reficit Graeuius vtpote ad rem ihil pertinentia: est enim *Viocurus*, iae curator. Vnde etiam emendanae Gloss. Lat. Gr. vbi *Viaculus* leitur, vt et Gloss. Graec. Lat. quae abent ἀςύνομος, *iecorus*: nam Graeis ἀςύνομοι Aediles nuncupantur uibus viarum prouincia demandata rat.

ɪʟᴀ. (1) Angustior callis, seita, diminut. a *via*, in Chartul. S. oh. Laudun. an. 1438. Charta an. 1228. to. 1. Hist. Dalph. p. 142. *Et inde sicut tendit via publica vsque ante domum Dauidis Boneis quae est extra muros, et inde sicut descendit quaedam Viola vsque ad illum locum aquae, quae dicitur Partitorium.* V. *Violus*. (2) Vt *Vitula*. V. in hac voce.

ᴏʟᴀʀɪᴠᴍ. (1) Census, Hispanis; *Violaria*, apud Ioannem Dametum in Hist. Regni Balearici pag. 87. Curia generalis celebrata in villa Montissoni an. 1289. sub Alphonso Rege Arag. MS. cap. *Quod donationes factae Officialibus Regis per monasterium vel alias personas sunt reuocatae: Illud idem ordinamus super Violariis iis assignatis existentibus officialibus.* Curia secunda generalis celebrata Barcinone a Iacobo II. Rege Aragon. an. 1299. MS. *Item quod aliquod officium praedictorum officiorum non donemus amodo in perpetuum, vel ad Violarium, vel ad certum tempus.* Curia ann. 1333. celebrata ab Alfonso Rege in villa Montisalbi: *Item quod officiales ad Violarium teneantur assecurare de triennio in triennium.* Capitis sequentis titulus sic concipitur. *Quod fiat inquisitio contra officiales, qui habent officium ad inperpetuum, vel ad tempus.* In ipso textu, *ad inperpetuum, vel ad Violarium.* Curia celebrata in villa Montissoni an. 1363. *Istam taxationem censualium, mortuorum, et Violariorum in Instrumentis, quae fiunt de sententiis tam judicialibus quam arbitralibus, etc.* (2) Latinis dicitur Hortus, seu locus, violis consitus. Sedulius lib. 1. Paschalis operis c. 20. *Dum . . . lilia nimio decore mollissima rubus asper exurunt, aut per Violaria florentis campi purpurea, carduus et spinosis armatus aculeis Paliurus exurat.* Fortunat. lib. 4. de Vita S. Martini:

> *Vngue recido rosas, et per Violaria curro.*

Occurrit apud Iuuencum, et alios. V. *Vinariolus*.

ᴠɪᴏʟᴀᴛᴠs, pro *Violaceus*, Gall. *Violet*. Charta an. 1197. apud Vghellum to. 7. p. 1275. *Cappa de xamito Violato.* Adde Notitiam Eccl. Dinienf. p. 150. V. *Violetus*.

ᴠɪᴏʟᴇɴs, pro *Violentus*, vsurpauit Saxo-Grammaticus l. 5. *Violensque amplexuum vsus extabat.* Eadem notione vtitur Horatius l. 1. Epist. 10. v. 37.

ᴠɪᴏʟᴇɴᴛᴀʀᴇ, Vi cogere, Gall. *Violenter*. Vita S. Petri Caelestini tom. 4. Maii p. 493. *Papalem dignitatem magis Violentatus, quam voluntarius acceptauit.* Buschius de Reformat. Monast. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsuic. p. 850. *Ne postea Violentatos se fuisse conquererentur.* Occurrit praeterea to. 1. et 3. April. p. 734. et 918. Adde Conc. Toletan. an. 1323. inter Hisp. tom. 3. p. 570.

ᴠɪᴏʟᴇᴛᴀ. (1) Viola. Inuentar. Eccl. Nouiom. an. 1419. *Item duo alii panni aurei coloris Violetae, cum magnis roellis.* (2) Minister, vt videtur, in Ecclesia Aniciensi. Charta an. 1312. ejusd. Eccl. *Thesaurario ecclesiae* VIII. *lib. . . . Turibulario* C. *sol. pro Violeta* X. *sol. pro marrelario* C. *sol.*

ᴠɪᴏʟᴇᴛᴛᴀ, Locus in quo judicia exercent *Scabini* Leodienses, domus publica Aedilium. Adrianus de Veteribusco Rer. Leod. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1286. *Et magister Aegidius ductus super Violettam in foro, vbi faciebat, tunc palatium, quia esset causa sanguinis, quae in palatio Episcopi non deberet tractari, etc.* Infra col. 1295. *Statim duxerunt in Violetta captiuum.* Pluries ibi.

ᴠɪᴏʟᴇᴛᴠᴍ, ᴠɪᴏʟᴇᴛᴠs. V. *Violus*.

ᴠɪᴏʟᴇᴛᴠs, pro *Violaceus*. Inuentar. an. 1433. ex Tabul. Eccl. Massil. *Item vnam hopelandam nostram siue tuni-*

tunicam breuem de Violeto obscuro, V. *Violatus.*

VIOLVS, Angustior callis, semita, quasi minor via, Gall. *Viol, Sentier.* Inquisit. ann. 1268. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Protenditur recta linea per Violum quo itur a dicto rompeali vsque ad caminum quo itur, etc.* Infra: *Protenditur recta linea per caminum S. Petri vsque Violum quo itur ad vallem sauneriam.* Charta an. 1278. ex Tabul. Massil. *Ita quod dictus claperius remanens a parte orientis et dictus Violus in medio dicti claperii, etc.* Alia ann. 1447. ex eodem Tabul. *Donauit ortum suum confrontantem cum bario ciuitatis et cum Violo quo itur super moenia* V. *Viola* 1. VIOLETVM, VIOLETVS, diminut. a *Violus*, eodem intellectu. Consuetud. Dombenses MSS. ann. 1325. *Si ita esset quod aliquod iter publicum seu Violet iret seu tenderet per terram alterius nobilis, etc.* Terrarium Castellion. Domb. an. 1463. *Violetum tendens de Lurciaco ad portum Belleuillae ex Occidente.*

VIONAGIVM, Praestatio quae Domino exsoluitur pro securo transitu, vel mercium exportatione per terram illius. Charta Raynaldi Archiep. Rem. an. 1134. tom. 2. Monum. sacrae Antiq. p. 14. *Vionagium, aut theloneum, aut mensuram in rebus propriis emendis, aut vendendis exigere, aut imponere praesumat.* Occurrit rursum in Charta an. 1139. ibid. pag. 18. Charta Radulphi I. ann. 1196. inter Instr. Hist. Codiciac. pag. 146. *Concedo in eleemosynam in perpetuum ecclesiae B. Vincentii . . . centum solidos communis monetae annuatim . . . . . ad Vionagium meum de Fara recipiendos.* V. in *Guida.*

† VIOTTOLA, vox Italica, semita, in Ch. a. 1297.

VIPA, VIPPA, Gall. *Rotie, soupe au vin.* Hermolaus Barbar. lib. 5. c. 65. Corollarii in Dioscoridem: *Erat veteribus jentaculum bu oea ex vino, quod genus Barbari a vino et pane Vippam vocant.* Buschius de Reformat. Monast. lib. 3. c. 31. apud Leibnit. tom. 2. Script. Brunsuic. p. 934. *Ad cellarium suum cum fec[...] sumsit, ubi Vipam bonam de vin[...] ctam eum comedere et bibere fec[...]*

VIPIDA. Pactus Legis Salicae tit. [...] §. 3. *Si quis hominem in puteum, [...] in Vipida jactauerit, et viuus eua[...] exiuerit, etc.* Vbi Lex Salica tit. [...] §. 10. habet *in pelagus.* Idem [...] ctus §. 13. *Simili modo, qui ing[...] nem in pelagus impinxerit, et ex[...] euaserit.* Vnde liquet *Vipidam* [...] loco sonare *pelagus*, seu aquae g[...] gitem, vti hanc vocem vsurpan[...] cuimus; qui Taxandris *wiempel*, [...] tex; sicut, inquit Wendelinus, [...] mina indita duobus fluminibus [...] Liram in Brabantia, *wimpe*, et [...] *pede*, quod sint vorticosa et per[...] losissima. Ex quibus colligit [...] dus *Vipila* legendum esse, non [...] *pida.*

VIRA. (1) Vxor. Formula 37. [...] Baluzianis: *Dum omnipotens D[...] concessit jugale consortium, et [...] permissum dedit ei in omnibus, [...] vnusquisque cum Vira sua vale[...] consuetudinem anteriorum Christ[...] rum, etc.* (2) Vt *Viratorum.* V. [...] hac voce.

VIRAGIVM, vt *Homagium* ab h[...] ita *Viragium* a vir, pro Client[...] professio, Gall. *Hommage, H[...] nium.* V. in hac voce. Charta [...] 1235. apud Lobinell. tom. 2. H[...] Britan. col. 283. *Dicunt etiam [...] Comes non poterat leuare Virag[...] ab hominibus Baronum . . . Ne[...] dit quod aliquis Comitum ante [...] caperet Viragium . . . De Vir[...] dixit quod aliquis Comes nunqu[...] ipsum cepit.*

VIRAGO. Gloss. Lat. Gall. Sange[...] *Viraga, Fort femme.* Iulius Fir[...] cus lib. 3. c. 6. *Eunuchos facit [...] lieresque Viragines, et quae se [...] quam virili coitu conjungant, [...] se aliquando viro conjunxerint, [...] quam concepturas, vel partum [...] ras.* Octauius Horatianus lib. [...] Rer. medicar. pag. 110. *Sic de[...] si prior feminini cursus in [...] concedat, masculi ex eo nascantur [...] perueniente similis semine. Si [...] antecesserit virile semen, et in [...]*

s ceciderit, prius superueniente femineo semine, feminae nascuntur. Hinc est rationi consentaneum, quod ex virili semine puellae nascantur: ex femineo semine pueri nascantur. Si itaque vtrorumque semen permixtum, obuiando sibi in vasculorum cauitatem eciderit, hos Viragines appellamus. Ingulfus, de filiabus Ethelstani Regis Angliae pag. 878. *Vadunt ad littora cum Cancellario quatuor Viragines, quae castitatis honore Dianam vincebant, et corporali pulchritudine etiam Helenam superabant.* Vide *Viverna.*

RARE. (1) Lex Alamannor. c. 84. *Et ponat signum vbi iste voluerit, et vbi ille alius voluerit terminum, et Virent ipsam contentionem.* Ita aliquot codd. praeferre monet Baluzius, vbi aliae *girent* habent. Alius vero pro *contentionem*, praefert *terram.* Ita *girare*, vel *virare contentionem*, est agrum, de quo lis est inspicere cum judicibus. *Virer*, porro Gallis idem sonat quod *girare.* V. *Visus.* (2) Vertere deorsum sursum, Gallis *Virer.* Statuta Eccl. Massil. an. 1472. *Marrelarii non teneant campanas erectas, nec illas Virent, sub poena denariorum* IV. (3) † VIRARE SE, serpere, dicitur de morbo, t. 6. Aug. p. 540.

IRATIVS, *Magnarum virium.* Nonius.

VIRATONVS, Teli species. V. *Veretonus.*

VIRATVS. (1) Viri officium. Sidonius l. 7. Epist. 9. *Bono Viratu aemulis suis magis prodesse cupiens, quam placere.* (2) *Virilis, fortis, vel viro honoratus* vel *ornatus. Vnde Iohannes Chrysostomus, mulier virata non facile decipitur.* Ita Vgutio. Ecclesiastic. c. 28. 16. *Lingua tertia mulieres Viratas ejecit, etc.* Edit. Gr. γυναῖκας ἀνδρείας. Vbi Mamotrectus: *Viratas, id est, viriles, vel Viratas de fide thori, vel Viratas, viro haerentes semper. Viratus, fors fermes, feurs*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

VIRBIVS, *Bis vir existens, a Bis et Vir: seu qui binas habuit vel habet vxores: vel etiam qui bis fecit facta viro digna: vel qui resuscitatus est, vt Lazarus et Hippolytus.* Ioh. de Ianua. Vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Virbius, deux fois hommes.* Vita S. Bibiani Sancton. Episc. apud Marten. to. 6. Ampl. Collect. col. 769. *Sicque in vitalem statum adprime restitutus, pedestri calle domum rediit Virbius qui ad humandi vltimum obsequium ecclesiae fuerat inlatus.*

VIRCARIA, vt supra *Vercaria.* Charta an. 1195. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Bened. Occitan. MSS. p. 437. *Concedit . . . quatuor molendinos . . . . . cum Vircariis, aquis, aquilibus, etc.* Charta an. 9. Conradi Reg. apud eumd. tom. 7. Fragm. Histor. MSS. pag. 357. *Curtilum indominicatum cum Vircaria, et vinea, et quidquid ad ipsum curtilum adspicit.* Alia ibidem pag. 360. *Dedit S. Martino Sauiniensi sanctoque Iuliano de Sal vnam Vircariam cum mansione et horto suo indominicato.* Charta Widonis Vicecomit. Aruerniae apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. p. 40. *Siluis, aquis, aquarumque decursibus, viridariis, Vircariis, molendinis, pascuis, etc.*

VIRCHARNIA, pro *Vierscara.* V. in hac voce. Charta apud Miraeum tom. 1. pag. 631. col. 1. *Comparuimus Brugis in Vircharnia coram domino Guidone Comite Flandriae super dicta controuersia . . . . . . Actum in Vircharnia Brugensi anno Domini 1261.*

VIRDEGARIVM, Viridarium, Gall. *Verger.* Instr. tom. 2. Gall. Christ. nouae edit. col. 328. *Anno Domini 936. Ind. 10. ego Tetolo . . . . dicaui hanc ecclesiam, et dicamus cum dote, . . . masnilis, curtiferis, Virdegariis, vineis, etc.* Tabul. S. Petri de Cellafroini in pago Engolismensi: *Cedo ego et frater meus et vxor mea mansum vnum qui vocatur Hunorsus cum aquis, pratis, vineis, Virdegariis, etc.* Occurrit non semel. V. *Viridiarium.*

VIRECTVM, *Locus viridium, locus viriditate plenus. Nisi communis vsus obsisteret, diceremus quod Virectum deberet scribi sine c, sicut olinetum, miretum et alnetum.* Ita Glossae Biblicae

cae MSS. Anonymi ex Bibl. Reg. V. *Viridiarium.*

VIREDO. Willel. Brito lib. 10. Philipp.

Tot latera ambiti linere Viredine ferri.

VIREGA, pro *Virga*, Baculus Abbatis. Notitia an. 993. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 350. *Apprehendens Viregam suam dixit: In tali conuentione, vt locuti estis, audiente me, vestio vos.*

VIRENTIA, Virens herba, ramalia virentia, quibus in publicis festis sternuntur plateae. Vita S. Leodegarii cap. 8. apud Duchesnium tom. 1. Hist. Francor. *Laetatur Ecclesia de praesentia pastoris rediuiua, plateae exornantur Virentiis aptant Diaconi cereos, etc.*

VIRETONVS, Pili species. V. *Veretonus.*

VIRGA. (1) Lingua Gallica, purpuram sonat, inquit Seruius ad illud Virgilii lib. 8. Aeneid. *Virgatis lucent sagulis.* Id est, *purpureis.* (2) Veretrum. Lex Longobard. l. 1. tit. 7 §. 18. *Si Virgam absciderit, etc.* V. *Hasta* 3. et *Vectis.* (3) Baculus Episcopalis, vel Abbatis. Petrus Diac. lib. 4. Chr. Casin. c. 78. de Episcopis: *Dicentes, nihil aliud superesse, nisi vt sublatis Virgis et annulis, deseruirent Monachis.* Cap. 27. *Virgam et annulum ei juxta morem antiquum confirmans. Abbatiam per Virgam concedere*, in Charta ann. 1120. to. 1. Spicilegii Acheriani p. 172. V. *Vncus* 2. VIRGA PRAECENTORALIS, Baculus Praecentoris. Andreas Floriac. in Vita MS. S. Gauzlini Bituric. Archiep. l. 1. *Fecit et praecentoralem Virgam argenteo scemate nitentem.* VIRGA ALBA, Pacis symbolum. Britton. in Legib. Angl. cap. 53. *Si comme par simple desseisine faite de jour sanns force et armes, oue une blaunche Verge en signe de peas.* VIRGAE CONSECRATAE. Gregorius Turon. lib. 7. c. 32. et ex eo Aimoinus lib. 3. Hist. Fr. cap. 68. *Post haec misit iterum Gundobaldus duos Legatos ad Regem cum Virgis consecratis, juxta ritum Francorum, vt scilicet non contingerentur, sed exposita legatione cum responso reuerterentur.* Valerius Flaccus lib. 4.

Ille virum vt contra venientem
umbrataque vidit
Tempora Parrhasio patris
more galero,
Paciferaeque manu nequicquam
insignia Virgae.

VIRGAE DISCIPLINATORIAE in Vita S. Galterii saec. 6. Bened. part. 2. pag. 821. *Liceat mihi p[...] cansis lege, id est nudis pedibus, n[...] toque corpore circa renes tantum p[...] cincto, manibus meis Virgas di[...] plinatorias ferenti, in capitulum [...] nire, et coram Deo, et vobis fra[...] bus meis veniam de offensionibus [...] petere, et a vobis omnibus Virga[...] correctionem, dignam videlicet [...] meis recompensationem, recipere.* V. *Disciplina.* VIRGAM FERREA[M] *per medium linguae portare*, Poena blasphemantium apud Catalanos. Curia generalis Catalaniae in [...] Montissoni an. 1363. MS. *Qui [...] nefandissima Deum omnipotentem [...] B. Mariam Virginem et ejus [...] entem tangentia, Sanctos et San[ctas] Dei, protulerit, si ex proposito [...] rit, sine spe aliqua veniae mor[...] Si in ludo, rixa, vel cum ira, [...] casu protulerit portando per medium linguae vnam Virgam ferream, [...] getur.* VIRGAE MINVTAE. [...] *Flagellatio* 1. VIRGA REGALI[S] V. *Baculus* 2. (4) Annulus, G[al]lis *Verge*, eadem notione. Test[amentum] Beatricis de Alboreya Vicecom. Narbon. ann. 1367. apud Marte[ne] to. 2. Anecd. col. 1527. *Item [...] annulum cum parua Virga.* Tabulae matrimoniales ann. 1468. *In [...] duorum clamidum vnius Virgae [...] etc.* (5) VIRGA, vel VIRGAT[A] REGIA, Districtus Senescalli Ho[s]pitii Regis Angliae, cui in signum [ju]risdictionis commissa est *Virga* coram Rege deferenda, vt olim Cur[o]*palatae*, qui idem fere munus [...]bat apud Impp. Byzantinos: *is [...] aurea virga decoratus inter obsequia numerosa ante pedes regios primus [...] cedebat*, vt auctor est Senator lib. [...]

Form.

[illegible]rtm. 5. Quae quidem Curopalatae [illegible]ga, χευσοῦς ῥάβδους ἀεὶ προνέλευ[illegible] [illegible]αιντων, dicitur Paulo Silentia[illegible] in Descript. S. Sophiae part. 2. v. 66. V. Glossar. med. Graecit. Δι[illegible]ρίκιον, *Virga*. Fleta lib. 2. c. 2. 2. *Senescalli Hospitii Regis interest [illegible] omnibus actionibus contra pacem [illegible]gis infra metas Hospitii continen[illegible] duodecim leucas in circuitu Regis, [illegible]icumque fuerit in Anglia, quod qui[illegible] spatium dicitur Virgata regia.* [illegible]ap. 2. §. 1. *Dicitur Virga, quae [illegible]quitur Regem ubicunque fuerit in [illegible]nglia, spatium continens 12. leuca[illegible].* Adde lib. 2. cap. 61. §. 7. 8. De hac *Virgata* agunt etiam Leges Malcolmi II. Regis Scotiae cap. 6. §. 3. *Omnes transgressiones sub Virga Marescalli D. Regis (videlicet infra 12. leucas) debent determinari in Curia Regis coram praedictis Marescallo et Constabulario.* VIRGA ERECTA, Gall. *Verge droite*, in Consuet. Leod. cap. 15. art. 10. de jurisdictione praetoris intelligitur. VIRGA, quam praeferunt *Servientes* coram Iustitiariis, in Statuto Westmonast. 2. c. 46. 48. V. *Virgarius* et *Virgatores*. (6) VIRGA TERRAE, Modus, seu mensura agri, Germ. eine Ruthe. Donationes factae Eccl. Salisburgensi c. 13. *Dedit de proprio in salinis suis, in harena Virgas* VI. *quae Virga habebat pedes* XXVI. *et dimidium, hoc est, in orientali parte ipsius harenae.* Liber Rameseensis ch. 297. *Dedit 3. Virgas de terra in Iudlingewrth, et unam Virgam in Slepe.* Nomenclaturae rationem forte erigere Acta Murensis Monasterii pag. 45. *Quantum enim haereditatis unusquisque possidet, tantum dat et censum: et quantum census dat, et arat, et secat foenum, et metit seritque; et pullos dat et lini resticulas. Cum autem debent arare, cum Virga metitur eis, qua et mansi solent metiri. Et ipsa Virga signata est secundum uniuscujusque rationem, et ubicunque signum occurrerit, ibi parvum lignum figitur in terra, et ipsa tamen in prima scissura et seminatione arant.* VIRGA FERREA, quae aliarum mensurarum est exemplar. Chartular. Prior. Leominstr. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. *Dedi unam placeatam terrae meae, . . . cujus latitudo in fronte continet in se* XVI. *Virgas ferreas praeter unum quarterium, et totidem a retro.* Vide *Vlna* 2. VIRGA PUBLICA, eodem intellectu. Chronic. Farf. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 593. *Item Romadus Comes concessit in hoc monasterio ecclesiam S. Silvestri in territorio de Perito, cum modiis centum de terra ad Virgam publicam circa eam.* VIRGATA TERRAE, idem quod *Virga terrae*, tantum agri, quantum *virga* continet. Leges Inae c. 66. *Si quis Virgatam terrae a domino mercede conductam araverit, etc.* Vetus Codex: *Virgata terrae continet 24. acras, et 4. virgatae constituunt unam hidam, etc.* Alius Codex: 10. *acrae terrae faciunt secundum antiquam consuetudinem unam ferdellam, et 4. ferdellae faciunt Virgatam, etc.* Sic quantitas varia est pro locorum varietate. V. Dugdalum in Antiquit. Warwicens. p. 665. VIRGATA OPERARIA, quae operibus obnoxia est. Chartul. SS. Trinit. Cadom. fol. 57. *Ricardus de Colecis tenet 1. Virgatam operariam pro 5. sol. et facit consuetudines sicut Adam.* Fol. 59. *Vnaquaque Virgata operaria de Hantonia debet operari unaquaque hebdomada et per totam hebdomadam.* VIRGADA, ut *Virgata*. *Salomon dedit unam Virgadam*, in Tabul. Roton. Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 74. *Tradidit . . . partem Virgadae unius cum manente supra.* VIRGATA, Praedium rusticum, vel terra indefinitae mensurae. Tabular. Roton. *Nobilis vir Rethuobri veniens ante ecclesiam Vernensem donavit Virgatas suae haereditatis, quarum haec sunt nomina: Hoethnonoc, Ran Turnuc, et Ran Riwocon.* VIRGATA DECIMA haereditatis, quae fisco Regis debetur, cum de haereditate inter haeredes controversia est, et ad eam componendam Rex Missum suum transmittit, in Capitul. 2. an. 813. c. 7. (7) VIRGA PONDERALIS, proprie est Verticillum librarium,

rium, Gall. *Verge de peson*, quo vtuntur ad merces ponderandas: vnde vsurpatur pro Praestatione quae pro ponderibus publicis exsolvitur, dum res et merces ponderantur, Gall. *Droit de poizage*. Vide in *Pondus*. Litterae Humberti II. Dalph. an. 1348. inter Ordinat. Reg. Franc. tom. 3. p. 277. *Et etiam Virga ponderis quam tenet nunc ab ipsa Ecclesia censualem dom. Catherina de Podio*. Charta ann. 1377. ex Camera Comput. Prouinc. *Vna cum juribus Virgae ponderis, et tractae bladi, et leydarum*. (8) Speculum Saxonicum lib. 3. art. 45. §. 14. *Duae Virgae et vna forpex emenda illorum est, qui furando aut spoliando juri derogant suo*.

VIRGADA, Modus agri. V. *Virga* 6.

† VIRGARETUM, virgetum, in Ch. a. 1048.

VIRGAREUM, VIRGASTRUM, Virgetum. Vetus Charta exarata circa an. 993. apud Vghellum in Archiepisc. Florentinis to. 3. p. 47. *Terris et vineis, silvis, Virgastris, pratis, pascuis, etc.* In alia vero p. 52. *Silvis, olivetis, Virgareis, pratis, etc.* habetur, vt et in Charta Grimoaldi Pisani Episcopi ibid. p. 404.

VIRGARIUM; vt *Virgareum*. Tabul. S. Albini Andegau. *Donamus . . . vnum Virgarium cum custodia sua et vna domo supra ripam Sarte*.

VIRGARIUS. (1) *Lictor*, ῥαβδοῦχος, in Gloss. Gr. Lat. Exstat in foris Aragon. lib. 1. pag. 36. titulus *de Virgariis Curiae Iustitiae Aragonum*, vbi *Vergueros* dicuntur. Vide *Virgibajulus*. (2) Apparitor. Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolos. *Sacerdos vero aliis diebus Dominicis indutus pluuiali vna cum Virgario defferente virgam, etc.* Charta an. 1370. to. 2. Hist. Eccl. Meld. pag. 236. *Parvis capellanis, Virgariis, matricularius clericis, qui interfuerunt dictae processioni*. Adde Concil. Hisp. tom. 4. p. 468. et Calmet. Hist. Lotharing. tom. 3. col. 468. V. infra *Virgifer*. (3) VIRGARIUS, apud Camaldulensis is esse videtur qui facultates monasterii administrat, vel qui agrorum culturae invigilat. Epist. 35. Ambros. [illegible] maldul. apud Marten. tom. 3. A[illegible] Collect. col. 429. *Dices ex nobis* [illegible] *tri Iohanni Virgario, ingrate* [illegible] *nimis agere, qui pecuniam* [illegible] *copiam restituere non curaverit* [illegible] *quam debemus creditori*. Epist. ibid. col. 430. *Virgarius noster* [illegible] *habet Petro de Moggiona* [illegible] *isto, bubulco nostro illo loquor*.

VIRGASTRUM. V. *Virgareum*.

VIRGATA, vt infra *Virgatus*, P[illegible] nus virgis quibusdam distin[illegible] Gall. *Estofe rayée*. Comput. ab [illegible] 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. D[illegible] p. 283. *Item, pro infoderatura* [illegible] *garnatiae et caputii pro dom.* [illegible] *Dalphino de Virgata quam* [illegible] *portavit de Francia*, VI. *lib.* VI [illegible] *Vien*. Alia notione vide in *Virg*[illegible]

VIRGATORES, qui Anglis *Servientes ad arma*, qui *virgas* argent[illegible] deauratas deferunt ante Regem, v[illegible] est apud Warsium. Matth. Paris a[illegible] 1249. *Quidam vero de ipsa civit[illegible] tunc praesentes, dum Regii Virgatores populum ibidem propter rei* [illegible] *tatem congregatum et compressum* [illegible] *troire cogerent, etc.* Fleta lib. [illegible] cap. 1. §. 15. *Sunt quaedam injuria quae restitutionem in triplo ind*[illegible] *damnorum, sicut . . . de Virgatoribus injustum feodum capientib*[illegible] Cap. 38. *In eadem curia* (*Reg*[illegible] *sunt Virgatores, populum grav*[illegible] *gravia feoda petentes*. V. *Servien*[illegible] *ad arma*. Vox *virgatores* occurr[illegible] apud Plautum in Asinaria pro [illegible] qui *virgis* caedunt. V. infra *Virgibajulus*.

VIRGATUS, Italis, *Vergato, panno, o vestimento divisato di piu colori*. Pannus virgis quibusdam in longum vel in latum varia serie et colore porrectis distinctus, vti *Virgata* Gallorum *sagula*, apud Virgilium lib. 8. interpretatur Turnebus lib. 2. Advers. cap. 4. Glossae Gr. Lat. ῥαβδωτὸς, *virgeus*. Statuta Innocentii IV. PP. pro reformatione Nigri ordinis: *Non adolescentes, non nobiles, non consanguineos, nec indutos vestibus Virgatis, aut argenteis nodulis ornatis, vel partitis, vel viridibus, aut rubeis, etc.* Statuta Eccl. Gerund. an.

1274. apud Marten. to. 8. Ampl. llect. col. 1469. *Pannis rubeis, vel idatis, seu viridibus, aut Virgatis sticis, etc. Vestes Virgatas conti-e publice portantes*, in Concilio uricensi ann. 1280. apud eumdem n. 4. Anecd. col. 192. *Vestes par-ae vel Virgatae*, in Statutis Ec-siae Argentoratensis ann. 1435. dem col. 539. Concilium Palen-um an. 1388. c. 3. *Vestem supe-rem non Virgatam, aut biparti-m, etc. Vestito di vergato*, apud riptores Italos, laudatos a Perga-no. V. in *Pannus* 2. *Vetatus, Vir-i.* et *Virgata*.

GEIA, Modus vel mensura agri, supra *Virga* 6. Chartul. S. Vin-ntii Cenoman. fol. 34. *Robertus Larcamps* (dedit) *vnam Virgeiam rrae*. Occurrit rursum fol 94.

IRGELLA, virgula instrumentum usicum, f. fistula, t. 4. Iun. p. 410.

GENDEMIA, *ἐαβδολογία*, in loss. Lat. Gr. Nonio ex Varrone, *irgindemia*, virgarum apparatus, emtio, demtio, vel decerptio.

GERIVM, Gall. *Verger*, Virida-um. Chartul. majus S. Victoris assil. fol. 58. *Ego Bermundus cle-cus dono dimidium Virgerii ad S. Victorem*. Ibidem: *Ego Ianfredus arbonellus dono totam partem haere-itatis meae de vno Virgerio simul im mansuario*.

GEVS SERPENS, Virga Moysis serpentem conuersa, apud Gla-rum Rodulphum.

GIBAJVLVS, idem qui *Virgator*, fficium in aula Regum Angliae. V. *Virgatores*. Charta Edwardi V. Reg. ngl. an. 1483. apud Rymer. to. 12. 183. *Concessimus eisdem . . . of-ium Virgibajuli, alias dictum Vir-arii ad portandum virgam coram no-is et haeredibus nostris ad festum S. eorgii infra castrum nostrum de Vyndsore annuatim*. V. mox *Vir-ifer*.

GIFER, qui fert virgam, appa-itor, in Charta an. 1107. apud Lo-inell. tom. 2. Hist. Britan. col. 866. *Virgarius*. VIRGIFER vocatur recentiori Ceremoniali Ecclesiae M. Deauratae Tolosanae qui in processionibus baculum cantoris de-fert, idem qui *Propheta* in veteri Ceremoniali nuncupatur. V. *Pro-pheta*, et supra *Virga* 3.

VIRGILDVM. V. in *Wera*.

VIRGINAL. Vita S. Gerardi saec. 5. Bened. pag. 270. *Qui* (Deus) *sicut expertum legimus Virginal beatae mar-tyris Agathae, vniuersa curans re-staurat solo sermone, etc.* Vbi de re-stituta mamma S. Agathae sermo est: alibi *Virginal* idem sonat quod vir-ginitas. Gloss. Isidori: *Virginal, membra virginis in quo habitat*. Mar-tinius emendat, *Virginal, membra-na virginis, in qua habitat*, scilicet virginitas seu hymen. *Virginal, la partie où est faite la conception*, in Gloss. Lat. Sangerman. Glossae Iso-nis Magistri, *Virginal, locus in quo deuirginantur virgines*. *Virginalia, παρθένια*, in Gl. Lat. Gr. *παρθένεια*, in MSS. VIRGINAL, f. Liber of-ficium B. M. Virginis continens. Testam. an. 1415. apud Rymer. tom. 9. p. 276. *Et vnum paruum librum vocatum Virginal, coopertum in blo-dio panno de auro de Cipre*.

VIRGINARE. (1) Παρθενεύειν, in Gloss. Gr. Lat. MS. perperam in edito, *παρθενεύω, Vigrino*. Vgu-tio: *Virginare, fricare, et facere, quae possunt fieri salua virginitate*. V. *Virginula*. (2) *Caste, more vir-ginum viuere*, in Gemma. Tertull. de Virg. veland. cap. 12. *Virginari volunt sola capitis nuditate*. (3) Rem cum virgine habere. Lambertus Ar-densis apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. p. 563. *Postea vero idem Bal-duinus pater meus cum quadam alia eminentis, immo supereminentis for-mae, generosae nobilitatis iuuencula . . . nomine Natalia Virginabat, et ex ea genuit Simonem*.

† VIRGINIA, de femina conjugata, ap. Murat. t. 3. instr. p. 1393.

VIRGINIFICARI, *παρθενεύεσθαι*, Virginem fieri. Vetus Interpres Origenis, Comment. tract. 32. in Matth. *Virgines sunt Virginificatae per verbum Dei, qui credere volunt, aut crediderunt*.

VIRGINISSIMVS, Castissimus, in Serm. S. Humilitatis de S. Ioanne Euang.

Euang. to. 7. Maii p. 833. *Inter chorum virginum tu virgo Virginissimus*, etc.

VIRGINVLA, Παρθενικάριον, in Gloss. Graec. Lat. vbi edit. *Vigritula*, vt in voce παρθενεύω, *vigrino*: sed in Cod. MS. est *virgino*, vti monuimus.

VIRGO, de femina conjugata. Encomium Emmae Reginae p. 172. de eadem Emma Ricardi I. Ducis Normanniae filia, Ethelredi Regis Angliae vidua, a Cnutone Danorum in Anglia Rege in vxorem expetita: *Placuit ergo Regi verbum Virginis, et jusjurando facto Virgini placuit voluntas Regis. Et sic, Deo gratias, Domina Emma mulierum nobilissima fit conjux Regis fortissimi Cnutonis.* Henricus Rosla in Herlingsberga:

. . . . . . Inter quas Virgo coronam
Regalem capite dimisit, seque profudit
Regnantis pedibus: quod non tulit ipsa; sed alto
Exsiliens solio, nam mater erat sua, blando
Sustinet afflatu, etc.

Virgo vidua, apud Tertull. lib. de Virgin. Veland. cap. 9. VIRGO, Persona scaccorum, quae et *Regina* appellatur. V. in *Scacci* 1.

VIRGOBRETVS. V. *Vergobretus*.

VIRGVLA, modus vel mensura agri. Polyptychus Fiscamn. an. 1235. *Tenet vnum masagium cum vna Virgula terrae*. V. *Virga* 6.

VIRGVLATVS, vt supra *Virgatus*, Pannus *virgulis* quibusdam in longum vel in latum varia serie et colore porrectis distinctus, Gall. *Etofe rayée*. Statuta Eccl. Leod. an. 1287. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 850. *Clerici pannis rubeis, viridibus, et Virgulatis indecentis mensurae non vtantur sine causa.* Synodus Pergam. an. 1311. apud Murator. to. 9. col. 547. *Vestes Virgulatas seu de catabriato, de medietate, vel listatas . . . minime deferentes.* Adde to. 1. Rer. Mogunt. p. 94. Inuentar. S. Capellae Paris. an. 1363. ex Bibl. Reg. *Item vna alia toallia parata ad losenginas de armis Franciae Virgulat[…] perlucis ad fimbrias.*

VIRGVLATA, Modus agri. Mon[…] cum Anglic. to. 1. p. 760. *[…] praedictae Ecclesiae . . . vnam [Vir]gultam terrae in maneria de C[…] ne*, etc. Forte pro *Virgata*. [V. in] hac voce. Occurrit rursum i[n Po]lyptycho Fiscamn. an. 1235. *De [...] Hude tenet Beatizia Laurence [...] sura tres Virgultas ad campart[...] reddit* 18. *denarios*. Et in Ch[arta] S. Vandregesili to. 1. p. 140. S[i] quid mutandum est, malim l[egere] *Virgulam*. V in hac voce.

VIRGVLTVM, Viridarium, po[ma]rium, Gall. *Verger*. Charta [an.] 1178. inter Probat. Hist. Ebr[…] Comitat. p. 3. *Praeterea [...] Marcellini cum Virgulto . . . . [con]cedimus.* Charta Eccles. Am[…] ann. 1239. *Factum fuit hoc apud [...] raicen in stari dom. Episcopi in [Vir]gulto juxta chorum S. Petri.* [...] ita legendum est in Indice MS. [...] nes. Eccl. Constant. fol. 44. [...] *Virgutum: Rector ejusdem [...] . . . . habet manerium cum [...] et vnam virgatam terrae.* V. *Fr[...]rium* 1.

VIRGVNCVLOSVS, Virgultor[um fe]rax, in Charta Caroli Simplicis R[egis] Fr. an. 909. apud Mabill. to[…] Annal. Bened. p. 696. col. 2. [et in]ter Probat. to. 2. nouae Hist. C[…]tan. col, 52.

VIRGVTVM, pro *Virgultum*. V[. in] hac voce.

VIRIA. (1) *Viriola*, *Brach[iale]*. Gloss. Isid. Excerpta melius, [Bra]*chiale*. Vtuntur Tertull. de P[…] c. 4. S. Ambrosius lib. de Abr[…] cap. 3. et Plinius lib. 33. ca[p…] (2) Forte Pratum virens. C[harta] Guillelmi de Agniuilla an. 12[…] Tabul. Corbeiensi: *Reddo sex de[na]rios quos debet mihi Iohannes Fr[...] de auena quam tenet de supra [...] Moberti et quatuor denarios de [...]dam pecia terrae quam Robert[...] Fractamola tenet inter Viriam et [...]scum de Harencourt.* V. *Virida[rium]*.

VIRIBILITER, Viriliter. Epist. H[a]driani IV. PP. inter Conc. Hisp. [to.] 3. p. 364. *Cum ipse Comes . . .* [...]

rabiem scilicet Sarracenorum . . . . reprimere intendas et Viribiliter impugnare, etc.

RIDARE, Virere, florere. Gloss. Graeco-Lat. ἀνθῶ, *Virido, floreo, floresco, vireo, palleo, vigeo.*

VIRIDARIA, officium *viridarii*, in Ch. a. 1316.

RIDARIUM. V. *Viridiarium* 1.

RIDARIUS. V. in *Viride* 1.

RIDE. (1) Inquit Watsius, in Legibus Forestarum, intelligitur quidquid frondes fert, aut folia viridia, vnde pascantur, aut vbi tegantur cerui et damae. Vide Skeneum de Verbor. significat. v. *Verd.* Capitula placitorum Coronae Regis apud Houedenum p. 784. *Item praecipit, quod in quolibet Comitatu, in quo venationem habet, ponantur 12. Milites ad custodiendum venationem suam, et Viride, in forestis suis.* Infra: *Qui autem forisfecerit in foresta Regis de Viridi, siue per culpaturam, siue per esbrancaturam, siue per foditionem turbarum, etc.* Inquisitio de forisfacturis forestarum: *Inquiratur etiam, qui fecerint vel facere consueuerint vastum vel destructionem de Viridi, vel de venacione in foresta, etc.* VIRIDE ET SICCUM. Tabularium S. Crucis Talemundensis fol. 3. *Adauxi etiam . . . Monachis . . . de silua Orbisterii de Viridi, et de sicco, ad omnia necessaria officiorum, aedificiorum videlicet ad Ecclesiam, ad claustra facienda, atque recuperanda cum deciderint, etc.* VIRIDARIUS, Officialis in forestis, qui forestario subest, Gallis *Verdier*, Anglis *Verder.* Is autem *viridis*, seu siluae caeduae curam habet, vt et jurisdictionem in forisfacturis forestarum vsque ad mulctam 60. solid. Huic subsunt *servientes*, et *custodes* forestarum, *les Sergeans et Gardes de bois.* Cognoscit etiam de mulctis consuetudinariis, et ab ejus judiciis appellatur ad Magistrum Aquarum et forestarum. *Viridarii* vero fere semper cum *Forestariis* junguntur, vt qui cum iis Forestas curent, in Charta Ioan. Reg. Angl. de Libertat. Forestae, in Legibus Forestarum *tom. VI.* Scoticar. c. 11. §. 5. apud Rogerum Houedenum p. 784. 785. Madox in Formul. Anglic. p. 313. in Monastico Anglic. tom. 1. pag. 482. 849. 863. in Additament. ad Matth. Paris p. 130. etc. (2) VIRIDE, vel VIRIDIS, Pellis *varia*, de qua in *Varius.* Bractonus lib. 3. tract. de Corona c. 26. §. 1. *Abstulit ei vnam robam de Viridi talis pretii, etc.* Ita *Viridis pannus*, pro *varius*, seu *pellis varia*, in Rotulo ann. 1267. ex Camera Comput. Paris. *Pro scallatis, tiretana Persa, et panno Viridi ad coopertoria, etc.* VIRIDUM, eadem notione. Comput. an. 1324. to. 1. Hist. Dalph. p. 133. col. 1. *Pro septem vlnis de Virido, computata qualibet vlna* XXXII. *sol. valens* XI. *lib.* IIII. *sol.*

VIRIDERIA, f. vt *Viria* 2. vel *Viride* 1. V. in his vocibus. Tabular. Veteris-villae: *Dedi abbatiae Veteris-villae in Virideria, in terra quae dicitur Rabies, quatuor acras terrae ab omni exactione liberas.*

VIRIDIARIUM. (1) Seu VIRIDIGARIUM, pro *Viridarium*, qua voce vsus Suetonius. Glossae antiquae MSS. *Paradisum, Viridiarium.* Io. de Ianua: *Viridarium, locus vbi sunt viridia.* Gloss. Gr. Lat. ἀνθών, *viridarium.* Leo Ost. lib. 2. c. 26. *Viridiarium etiam, quod est ad Pontem Casulini.* *Viridarium* etiam aliquoties legi in Pandectis Florentinis obseruat Cujacius ad Vlpian. tit. 6. vnde inquit, et *Viridiarium* alii deduxere, *Viridarium* habent plerique. Tabul. S. Victoris Massil. *Viridiarium prope ipsas mansiones est postea factum.* Vita B. Heldradi Abbat. Noualiçensis num. 2. *Composuit pulcherrimum ibidem Viridarium, ex quo cuncti venientes habera possunt edulium.* Charta an. 1246. *Laudamus vobis D. Henrico Sistaricensi Episcopo totum Viridarium, siue hortum sanctae Sistaricensis Ecclesiae.* Chron. S. Trudonis lib. 10. *Sunt et atria et porticus ante has vtrasque cameras, et Viridarium spatiosum et delectabile hospitibus cum pluribus lignis diuersos fructus ferentibus.* VIRIDIGARIUM, eadem notione.

Formulae veteres Lindenbrogii n. 79. *Cum . . . vineis arpennorum quatuor, Viridigariis, silvis, pratis, etc.* Vbi perperam putauit vir doctus esse adjectiuum siluae, cum distingui verba debeant. VIRIGARIVM, Pari intellectu. Charta an. 1000. in Append. ad Marcam Hisp. col. 956. *Iterum cedo jure ac ditioni supradictarum ecclesiarum . . . Virigario consito lateribus eorum sicut habere debent per nota illorum cimiteria.* (2) Coemeterium Monasterii pro Monachis, seu atrium quod cingunt claustri porticus in Monasteriis, Gall. *le Preau.* Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu: *Eo tenore vt eos in sua reciperent societate, et si ad exitum vitae ad tantam egestatem deuenerint, vt, quod tribuant, non habuerint, pro hoc dono in Viridiario eos sepeliant.* Alibi; *Et vt Monachi sepeliri nos dimittant in Viridario suo.* V. *Pratum.* Antiquior est hujus vocis ad coemeterium significandum accommodatio. Romanis quippe ita nuncupabatur quaecumque subdialis sepultura, vt obseruat Raphael Fabretti in Inscript. antiq. p. 225. quae *Viridiarium* a monumento, tanquam locum apertum ab operto distinguunt.

VIRIDISNETVM, f. Omphacium, Gall. *Verjus.* Lobinellus in Glossar. ad Hist. Parisf. to. 3. v. *Pointorminum. Vnam caudam vini albi pretio* LX. *solid. vnum pointorminum de Viridisneto pretio* VII. *sol.*

VIRIDITAS, Color rutilus, qualis est auri. Vita S. Lietberti apud Acher. to. 9. Spicil. p. 678. *Cujus dorsi posteriora in Viriditate auri.* Verba sunt Psalmi 67. v. 14. *Et posteriora dorsi ejus in pallore auri.* Vbi Graecus habet, ἐν χλωρότητι χρυσίου.

VIRIDITENTORIANI, qui et *de Viridi-tentorio*, Factiosi apud Leodienses sub annum 1466. primum a colubrissis *Colubrissarii* appellati, dehinc a viridi vexillo seu tentorio, quo vtebantur, dicti *Viriditentoriani.* Adrianus de Veteri-busco de Reb. Leod. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 1288. *Colubrissarii dominabantur, nec permittebantur duo boni cives loqui pariter, quin vellent scire de quibus esset sermo. Et si aliquis contradixisset ipsis, de mane invenit domum combustam vel horrea incensum. Igitur in hebdomada sancta ante Pascha, domus absentium coeperunt spoliari, et illi de Viridi-tentorio discurrebant per totum Comitatum Lossensem, spoliando et incendendo domos eorum qui partem fovebant cum electo.* Ibidem col. 1306. *Tunc temporis coeperunt illi de Viridi-tentorio iterum spoliare domos absentium.* Rursum col 1309. *Illi de Viridi-tentorio associaverant se sapforum in Hasselt.*

VIRIDIVM. *Locus viriditate plenus.* Ioann. de Ianua. *Verdeur*, lieu plein *de verdeur*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

VIRIDVM, vt *Viride* 2. V. in hac voce.

VIRIGARIVM. V. in *Viridiarium* 1.

VIRILIS, ἴσος, κατὰ ἀναλογίαν. Gloss. Lat Gr. Vulcanius emendat *Viritim.* VIRILIA ARMA, Cingulum militare quandoque dictum Scriptoribus aevi Longobardici, quod traditio militaris cinguli et cooptatio in ordinem militarem virum faceret. Rigordus de Anno: *Philippus in eodem loco Arturum militem fecit, tradens ei Britanniae Comitatum, qui jure haereditario contingebat. Ante autem hanc armorum traditionem non licebat iis . . . vnde Arma dicuntur Virilia, . . . virum facientia.* Henricus Huntindon. de Stephano Rege: *Hic nepoti suo David Rex Scotorum Virilia tradidit arma. Eustachius vero filius Regis Stephani, nam et ipse eodem anno Virilia sumpserat arma, irruit in terras procerum.* V. in *Arma* 1. col. 391. et in *Miles*, col. . . . et seqq.

VIRILITER, Pro *virili parte*, κατὰ μέρος, ἐν μέρει, vti efferunt IC. Andreas Suenonis Archiep. Lundensis lib. 2. Legum Scaniae c. 1. *Decientibus primi gradus liberis, admittuntur neptes et nepotes non Viriliter; sed in stirpes, etc.* Lib. 5. cap. 6. *Inter novercam et ipsos privignos Virilibus portionibus dividatur.*

VISIO

IOLA. V. supra *Viria* 1.

IOSUS, *Virosus*. Gloss. Gr. Lat. S. ἀνδρεῖος, *Fortis*, *virilis*, *Viosus*. Quae vox postrema deest in libro. *Viriosi*, *viribus subnixi*, in Glossar. Sangerm. num. 501. Gloss. id. *Viriosus*, *austerus*. Papias: *Viosa pectora*, *fortia*, *a viro*. Io. de anua: *Virosus*, *a vires dicitur*, *viibus plenus*. V. *Virosus*.

IPOTENTES, Feminae nubiles, uibus nubere licuit, dicuntur in ynodo Romana an. 826. c. 29. *Feinae vero*, *quae habitum religiosum ut velamen obtentu religiositatis suceperunt*, *cum essent Viripotentes*, *einceps viro sociari non permittanur*; *sed eligentes Monasteria regulaiter vivant*, *aut in domibus susceum habitum caste observent*. Hinc mendandae Glossae Isidori: *Virops*, *quae jam opus habeat viro*. Leg. *Viipos*: quod jam viderat Graeuius.

RISCUM, vt infra *Wreckum*. Leges Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MSS. p. 186. *In cujuscumque terra Viriscum fuerit applicatum*, *dominus feodi*, *cum ad ejus notitiam perueneris*, *illud in littore*, *vel juxta*, *prout commodius viderit faciendum*, *saluo debet facere custodiri*.

IRISSARE, *Viriliter agere*, *vel viriliter superare*. Io. de Ianua. *Faire vertueusement*, *ou savoir*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm.

IRITA, Nupta, viro conjuncta. Guibertus in Vita sua lib. 1. cap. 13. *Quid virgo ineunte sub aeuo*, *quid vidua studio jam possibiliore peregerit*, *cogitauerit*, *dixerit*, *etc.* Vbi de matre sua loquitur.

IRITANUS, *Viritim distributus*, apud Festum.

IRITEUM, *Genus potionis*, Papiae, apud Aegyptios scilicet vel Alexandrinos, cujus meminit Gregorius M. lib. 6. Epist. 37. apud quem *Invitheum* editum, (locum vide in *Cognidium*) illud forte, de quo S. Hieronymus de Vita Clericorum, cum *palmarum fructus exprimuntur in liquorem*, *coctisque frugibus aqua pinguior coloratur*.

IRLENDINUM. Charta an. 1054. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. novae edit. col. 177. *De ipsis potentiis*, *et de ipsis boscis*, *et Virlendinis*, *et palude*, *et cum ipsis expletiis*, *etc.* Leg. forte *Molendinis*. V. *Virideria*.

VIRLINGOSUS, Loquax. Andreas Aulae Regiae Capellanus in Amatoriis: *De mulieribus Virlingosis*. *Est etiam omnis femina Virlingosa*, *quia nulla est quae nouit suam compescere linguam*, *etc.* Vox forte formata ex Psalmo 139. *Vir linguosus non dirigetur*, *etc.*

✝ VIRLINGUS, quarta pars sextarii, Germ. Vierling, in Sent. cur. Argent. a. 1514. V. *Vierlingus*.

✝ VIRMILIUS, coccineus, V. in *Vermiculus*.

VIRNA. Chron. Vormat. apud Ludewig. to. 2. Reliq. MSS. p. 174. *Alter quidam* (Iudaeus) *cum haberet sartorem et sibi fila pretiosa non consideret in cistula conclusa*, *ita tamen vt necessaria inde sumeret*, *qui Iudaei intelligens simplicitatem*, *tamdiu glomum filorum per Virnam voluit cistulae*, *quousque vix aliquid remaneret*. Leg. forte *rimam*.

VIRNELLUS, modus agri. Chron. Andrense to. 9. Spicil. Acher. p. 372. *Dedi* . . . *sex Virnellos terrae quas tenebat Fulboldus*, *et boscum quem dedit nobis Eunna Vicecomitissa*. An *Iornellos*? V. *Iornale*.

VIRO, Baro, tanquam a *vir* deducatur vocabulum ipsum *Baro*. Occurrit in Charta Sancii Willelmi Vasconiae Comitis pro fundatione Monasterii S. Petri Generensis apud Marcam in Hist. Beneharn. V. *Varo*.

VIROLA, a Gall. *Virole*, Victorius annulus, victoria fibula. Arrestum Parlamenti an. 1302. ex Regesto *Olim* fol. 106. *Garnitores pomellorum*, *pandarum*, *capellarum*, *Virolarum*, *etc.* Litterae Humberti II. an. 1347. to. 2. Hist. Dalph. pag. 567. col. 1. *Maciae marescallorum erunt operatae argento*, *et seruientum cum tribus Virolis argenti*.

VIROMANDENSIS MONETA. V. in *Moneta Baronum*.

VIROPS. V. *Viripotentes*.

VIROSUS. (1) Potens, fortis, ἀνδρεῖος. Fridegodus in Vita S. Vuilfridi c. 50.

Suscepit vacuas Aedwulf Virosus habenas.
Alias *virosus* φιλανδρον sonat. V. *Viriosus*. (2) A Virus, Venenatus. Praefatio ad Chartul. cui titulus *Agnnus* in Tabul. S. Petri Carnot. *Propter inuidentium Virosa verborum jacula.*

✝ VIRPIENS, qui alteri ad euictionem tenetur. Ch. a. 1162.

VIRPISCERE, Possessionem rei alicujus dimittere, deserere. Placitum an. 1119. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 411. *Dono, solno, Virpisco omnipotenti Deo, et altari S. Saluatoris Gellonensis coenobii, etc.* V. *Guerpire*.

VIRSCARA. Consuetudines Arkenses an. 1231. In Tabulario S. Bertini: *Qui Virscaram bannitam pugnando, vel pugnare volendo, temere perturbauerit, tres libras emendabit.* Leg. *Vierscara*. V. in hac voce, et infra *Viscarna*.

VIRSIONENSIS MONETA. V. in *Moneta Baronum*.

VIRTEVELLA, vt *Vertenella*. V. *Vertibella*.

VIRTICA MARINA, σκάλαμη, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat, *Vrtica marina*, σκαλάφη.

VIRTVOSE, *Honeste, fortiter*, ex Gloss. MSS. apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 36. V. *Virtuosus*.

VIRTVOSITAS, Virtus, honestas. Caffari Annal. Genuens. ad an. 1162. apud Murator. to. 6. col. 281. *Archicancellarius vero pietate commotus, capellanum suum dominum Ricardum, virum quidem omni Virtuositate praeclarum, Ianuam misit.*

VIRTVOSVS. (1) Virtute praeditus, probis moribus, Gall. *Vertueux*, apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. p. 320. V. *Vertuosus*. (2) Honestus, laudabilis. Charta Caroli V. Reg. Franc. an. 1372. tom. 5. Ordinat. p. 582. lin. vlt. *Nos attenta Virtuosa et commendabili fidelitatis constancia, qua dicti Consules et habitatores dicte ciuitatis S. Flori, etc.* V. *Virtuose*. Occurrit alia notione in *Virtus* 1. VIRTVOSISSIMVS, Epithetum Ludouici XI. Franc. Reg. in Charta an. 1479.

ex Tabul. Cartusiae de Bella-vill... *Datum Indict.* XI. *regnante Ludou... Virtuosissimo Francorum Rege.*

VIRTVS. (1) Vis, violentia. I... Magister in Glossis: *Vigor*, vir... Alibi: *Vim*, *virtutem*. Pactus L... gis Salicae tit. 35. §. 5. *Si quis ...tum per superbiam aut per ... tutem a Graueone tulerit, ... tam suam redimat.* Vbi Lex S... tit. 34. §. 5. *Si quis hominem ... ligatum per Vim tulerit* Gr... Eadem Lex Salica tit. 14. §. 1... *quis cum ingenua puella per Vim ... moechatus fuerit* Lex Alaman... 5 §. 2. *Si vero per Virtutem ... ptor de Ecclesia abstulerit, etc.* §. *Nam si per Virtutem seruus ... rit, etc.* Edictum Chlotarii ... gis in Synodo Parisiensi V. c... lis Deo sacratis: *Quicumque ... Virtutem, aut per quemlibet ... nem ipsas detrahere, aut sibi ... jugium praesumpserit socian...*

VIRTVOSVS, qui viribus p... in Vita S. Theodardi Archiep. ... bon. *Vt colaphizaretur ... xat vno ictu Virtuosi hominis* ... land. Patau in Chron. Taruis... Murator. to 8. col. 234. *Ita ... fuit quidam prudentissimus ... Zungus, campio Virtuosus et ... etc.* Elmham. in Vita Henr... Reg. Angl. cap. 6. p. 12. *M... ejus non multum musculosa ... mencia, multa tamen fortitudin... rabiliter Virtuosa.* VIRTVTI... VIRI, Strenui, viri magno ... que animo, Gall. *Valeureux*. Ch... Angl. Th. Otterbourne p. 227. ... *terim Rex, commendatis filiis ... majori London et ciuibus, et ... London positis, cum Virtutum ... persequi statuit dominos supradict...* (2) Miraculum. Matthaeus 14 ... *surrexit a mortuis, et ideo Virtut... operantur in eo.* Marc. 6. *Et ... poterat ibi Virtutem vllam facere ... paucos infirmos, impositis man... curauit.* Hist. S. Apollinaris ... *Faciens multas Virtutes in ... Iesu Christi.* Marcellini et Fa... Libellus precum p. 73. *Per qu... diuinas Virtutes operatus est non ... lum in Sardinia, sed in ipsis ...*

quatuor exiliis: usque adeo ut eum Aduersarii magnum dicerent, cum Apostolicas per eum Virtutes fieri negare non possent. P. 74. Et in nomine Christi fit Virtutes operatus. S. Hieronymus Epist. 84. Viri Apostolicorum signorum atque Virtutum. 3) Copia, vis hostilis, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. tom. 3. Reliq. MSS. p. 19. ex Hist. Palaest. Maxima vero Virtus illorum veniebat retro. Tudebodus lib. 4. cap. 18. de Bello Hierosol. Postquam venit maxima Virtus illorum, quae erat retro, acriter inuasit nostros. Occurrit passim apud Scriptores sacros. Psal. 135. Et excussit Pharaonem et Virtutem ejus in mari rubro. Et alibi. 4) VIRTVTES, Angeli, ex secundo Angelicae hierarchiae gradu, quorum est ea procurare omnia, quae ad religionem spectant in communi, per quos signa et miracula fiunt in mundo, inquit Rabanus lib. 1. de Vniu. cap. 5. et ex eo Papias: Inest etiam in eo nomine quaedam fortitudo, dans efficaciam inferioribus spiritibus ad exequenda diuina ministeria, ait S. Thomas 1. part. q. 108. Isidorus lib. 7. Orig. c. 5. Virtutes, Angelica quaedam ministeria perhibentur, per quae signa et miracula in mundo fiunt, propter quod et Virtutes dicuntur. S. Hieronymus Epist. 17. Denique etiam Iosephum . . . asserere illo tempore, quo crucifixus est Dominus, ex adytis templi Virtutum caelestium erupisse voces dicentium, etc. (5) VIRTVTES, pro Reliquiis Sanctorum. Formula 174. apud Lindenbrogium: Et aliud de ista causa in nullo non redebeo, nisi in justo et idoneo sacramento per hunc locum et Deum altissimum, et Virtutes Sancti illius. Tabularium Carrofense, apud Beslium pag. 156. Quo dedicato, coepit conqueri Imperator cum Domino Apostolico et Duce Rogerio de Virtutibus Sanctorum, etc (6) VIRTVTES, Iura, priuilegia. Charta Ludouici Reg. filii Bozonis pro Episcopo Gratianopolit. an. 894. apud Baluz. to. 2. Miscell. p. 156. et Chorier to. 2. Status polit. Dalph. p. 19. Sancimus ut ipse Ysahac ejusque successores nullo contradicente in praedicta ecclesia cum omni ejusdem loci clero teneant, possideant omnes Virtutes quas mater ecclesia perpetim videtur habere in omnibus ecclesiasticis ordinibus, chrisma videlicet in Domini coena benedicendo, poenitentiam peccatoribus dando, etc.

VIRTVTIFER, Potens, efficax. Mirac. S. Galterii saec. 6. Bened. part. 2. pag. 824. Hic de Dei misericordia, et famuli sui Virtutifera confisus potentia aduenit, etc.

VIRTVTIGENA, cui est ingenita virtus. Glaber Rodulfus in Vita S. Guillel. Abb Diuion. in Praefat. Ideo communem fidelium Virtutigenum obseruamus charitatem, etc.

VIRVICARIVS SERVVS. V. in Berbix 1.

VIRVLE, Venenum, Papiae, ex voce virus.

VIRVS, ἰξεύς, in Gloss. Lat. Gr. Vitis, ἰτὺς, in MSS. Sangerm.

VIS. (1) Manuopera, manuum opera. Charta ann. 1338. Tandem tenentur ad construendam domum pastoris satis commodam, sicut et ad Vim, ut aiunt, et vecturam materialium, pro aedificanda vel reparanda ecclesia et domo pastorali, mediante refrigerio moderato (2) Cochlea, Gall. Vis d'un pressoir. Inuentar. an. 1476. ex Tabul. Flauiar. Item plus in eodem stabulo unum torcular vini . . . cum uno anulo et una canilhua ferri, existentibus in uno foramine unius Vicis dicti torcularis pro torculando vindemiam tempore vindemiarum. Hinc emendanda Acta S Angeli tom. 2. Maii p 62. Arcasque praedictas praudicti argentarii clauis et Vitibus ferreis fortiter simul affixerunt et cooperierunt. Vbi legendum est Vicibus, ut Vicis pro Vitis, in Miraculis S. Antonii de Padua to. 2. Iun. p. 738. Cujus lingua erat modicum prominens extra guttur et breuissima, ad modum Vitis torcularis retorta, sic quod videbatur intuenti blanda et rugeta. Ejusdem originis est. (3) VIS, pro Turris, cujus scalae in modum cochleae spiratim sunt circumductae, Gall. Escalier à vis. Chron. S. Petri Viui

Viui apud Acher. to. 2. Spicil. p. 758. *Per claustrum ecclesiam introivit, et in Vitem* (l. Vicem) *quae ad defendendum in eadem ecclesia est, ascendit, et ostium post se clausit.* Inventar. supra laudatum: *Et in quadam camera quae est in superioritate praedicti castri prope Vicem per quam ascenditur et descenditur in eodem castro.* V. *Vicella.* (4) VIS LAICA, in Charta Edwardi I. Reg. Angl. an. 1298. apud Kennett. in Antiquit. Ambrosd. p. 335. *Praecepimus quod eamdem Vim laicam quae se tenet in ecclesia de Bukenhull quo minus idem Episcopus officium suum spirituale ibidem exercere possit, sine delatione amoveres ob eadem . . . praedicti Iohannes, Gilbertus, Iohannes, etc. qui se Vi laica in eadem ecclesia tenuerunt in aduentu tuo ibidem se alibi transtulerunt, et confestim post discessum tuum ab ea, aggregatis sibi aliis malefactoribus se in eam Vi armata iterato intruserunt.* VIS MAGNA ET PARVA, seu *Ad magnam vim et parvam:* Formula, quae crebro reperitur in Chartis, quae agunt *de feudis* vel *Castellis reddibilibus*, id est, quae vassalli reddere domino superiori tenebantur, seu is vellet ea ingredi cum mediocri comitatu, *ad paruam vim:* seu cum majori comitatu, *ad magnam vim*, vti colligitur ex Inuentar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 116. *Promittit* (*dom. de Vitriaco*) *dominum Regem in suis castris recipere in magna et parua comitiua. De anno* 1230. Ea notione has voces intelligi debere pluribus docuit Cangius in Dissertat. 30. ad Ioinuillam p. 352 353. V. in *Feudum, Fortia* 2. et *Reddere.* (5) Procurator, actor, qui alterius auctoritate et nomine agit. Charta Guillelmi Aurel. Episc. an. 1253. ex lib. albo Episc. Carnot. *Noueritis quod cum Praepositus Carnotensis seu Vis nobilis dominae M. Comitissae Carnotensis res Iohannis Collirubei et Petri dicti Sequart cepisset et captas detineret, etc.* Eadem leguntur in Charta praedictae Comitissae ejusdem anni ibid. *Cum praepositus noster Carnotensis seu Vis nostra, etc.* Infra *Mandatum* dicitur. V. in hac voce num. 3. (6) Sollicitudo, cura Testam. Iohannis Fabri Carn. Episc. an. 1390. *De quibuscumque aliis scripturis modicam Vim [illegible] quod sancta rusticitas omnis [illegible] habet.*

VISA. (1) Vox jurisdictionis ecclesiasticae, a formula in his [illegible] approbationis vsitata ducta origi[illegible] Expositio compend. benefic. fol. [illegible] *Possessionem praecedere debet Ordinarii collatio, aut signatura Papae [illegible] Ordinarii approbatione quae Visa [illegible] citur.* (2) † Inspectio, in Ch. [illegible] a. 1326.

† VISAGIUM FALSUM, [illegible] Arest. a. 1330.

VISAMUM. V. supra *Bisamum.*

† VISARE, collineare, dirigere. Gall. *Viser.* Ch. Ms. a. 1355.

VISATUS. Charta ann. 1131. [illegible] Calmet. inter Probat. Hist. Lotar. to. 2. col. 292. *Ecclesia beati [illegible] quae est in insula Leodii, [illegible] rium teloneum de foro Visati, [illegible] giam traditionem.* Nomen loci proprium.

VISCARE, *Visco implicare, [illegible] corripere*, in Gemma. *Viscare* [illegible] currit apud Ouidium Art. [illegible] lib. 1. v. 391 et Plinium lib. [illegible] Epist. 30. V. *Viscarius.*

† VISCARIA, i. q. *Viscarna*, in C[illegible] a. 1265.

VISCARIUM, Viscus. Epist. [illegible] berti Abbat. S. Rufi apud Mart. to. 1. Anecd. col. 332. *Ego [illegible] cum viris feminae habitant, [illegible] rium non deerit Diaboli.*

VISCARIUS, qui visco aues c[illegible] ἰξευτής, *aucupator, auceps*, in G[illegible] Gr. Lat. ibid. ἰξεύω, *visco [illegible]* ἰξὸς, *viscum et viscus.*

VISCARNA, vt supra *Viscern[illegible]* quomodo etiam legendum vide[illegible] Charta Caroli Comit. Flandr. [illegible] 1125. ex Tabul. S. Bertini: *De [illegible] eodem Theinardo quia de placi[illegible] quae ad scultedum pertinent, [illegible] beret placitari ad Viscernam Abb[illegible] neque per Scabinos inde judicari [illegible] Virscara.*

VISCELLUS, Vinarium. V. *Gisc[illegible]*

SCERABILITER. (1) Ex animo. Chron. Trudon. ad ann. 999. apud Acher. tom. 7. Spicil. p. 348. *Adelardus . . . . familiam ecclesiae nostrae Viscerabiliter dicitur dilexisse.* Litterae Edwardi II. Reg. Angl. an. 1307. apud Rymer. to 3. p. 12. *Ob specialem affectionem quam ad praefatum genitorem nostrum et suos Viscerabiliter habuistis.* Vita S. Wolbodonis to. 2. April. p. 862. *Spondens Viscerabiliter quod si spatium sibi daretur, cuncta quae abstuleras ex integro restitueret.* V. *Viscerosus.* (2) In intimis visceribus. Charta Imberti Episc. Paris. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 417. *Quando diuini cultus studio Visceraliter percellimur.* VISCERATIM, eadem notione. Testam. Caroli Ducis Andegau. Reg. Sicil. an. 1481. inter Probat. Comment. *de Comines* tom. 3. pag. 245. *Pro amore quem ipse dominus Rex noster testator habet et Visceratim gerit erga ipsum* (dom. Dalphinum.)

✝ VISCERALIS, intestinus, in Epist. Hincmari Rem.

VISCERARI, Intimis visceribus seu praecordiis commoueri. Charta Widegerni Episc. Argent. apud La Guille Hist. Alsat. inter Instr. p. 9. *Vnde nos congratulantes hujus viri sanctae deuotioni et illorum glorioso proposito, Viscerati caritate et pietate, commoti deuotione promptissima, . . . vt ad ipsum monasterium . . . priuilegium conscribere vel confirmare deberemus.*

VISCERATIO, διανομὴ κρέως, in Gloss. Gr. Lat.

VISCERIVS. Chartam an. 1193. apud Cencium inter Census Eccl. Rom. subscribunt *Petrus de Cencio dom. Papae Viscerius testis: Paulus Malagromensis dom. Papae Viscerius: Petrus Roberti similiter Viscerius testis.* Infra in alia Charta legitur, *Viserius.* An pro *Usserius?* V. in hac voce.

✝ VISCEROSE. (1) Ex animo, in Ch. a. 1382. (2) In intimis visceribus, in Lit. remiss. a. 1353.

VISCEROSVS, Intimus, sincerus, in Litteris an. 1394. apud Acher. tom. 6. Spicil. pag. 102. VISCEROSIVS, ex animo. Charta an. 1418. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 477. col. 1. *Ipsosque in sacrae religionis nostrae obseruantia laudabili Viscerosius consouere . . . cupientes, etc.*

VISCIDE, *Fortiter*, in Gloss. MSS. ad Alexandrum Iatrosoph.

VISCIDVS, *Viscosus.* Gariopontus lib. 1. c. 6. *Hae causae nascuntur de sanguine Viscido*, id est, *amaro.* 1. edit. habet *inscido.* Papias: *Musteum, medium, viride, Viscidum. Viscidum acetum*, apud Theod. Priscianum lib. 1. c. 2. Compar. *Viscidiores cibi*, apud eumd. de Diaet. cap. 18.

VISCOSITAS, Viscus, gluten, Gall. *Viscosité.* Arnaldus in Rosario MS. lib. 2. cap. 3. *Propter contritionem et assationem ad ignem diuiduntur partes ligatae a Viscositate quae est in corporibus.*

VISCOSVS. (1) Fragmentum Petronii p. 15. *Solebat sic coenare quomodo Rex apros gausapatos, opera pistoria, Viscocos, pistores.* Vocem diuidit Schefferus locumque sic restituit: *Opera pistoria, anis, cocos.* Vbi *anis* pro *anes* more haud infrequenti. Ipsum consule in Notis ad hunc locum. (2) *Visco* S. Fiacrii, Gall. *le fic de S. Fiacre*, laborans. Est autem cancri genus, carnosis partibus adhaerere solitus, primo calli instar durescit: dein callus in pus conuersus, proximas partes sensim depascitur. Vita S. Fiacrii saec. 2. Bened. pag. 600. *Septem peregrini de S. Dionysio venientes, cum non longe essent a monasterio S. Fiacrii, dixerunt quatuor ex illis: Eamus ad S. Fiacrium. Reliqui vero tres dixerunt: nos Viscosi non sumus, non habemus necesse ire ad eum, ipse non habet peregrinos nisi Viscosos . . . . Ite Viscosi ad medicum Viscosorum.* V. *Vnctuosus.*

VISER, Hippegus. V. *Huisserium.*

VISERIA, a Gall. *Visière*, Specula locus vnde visus patet. *Echauguette.* Carta an. 1370 *Pro faciendo et aedificando vnum murum cum duobus Viseriis super barram vetus.* V. *Visorium.*

sorium. Hinc VISERIA, Cassidis conspicillum, vulgo *Visiere*. Comput. an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. pag. 326. col. 1. *Item duos bacignetos cum Viseriis*, II. *fol.* VI. *den. gr.* Mirac. B. Ludouici Archiep. Arelat. apud Stephanot. to. 10. Fragm. Hist. pag. 310. *Fuit percussus quadam sagitta magnae balistae quae infra Viseriam cassidis intrauit.* Chron. Petri Azarii apud Murator. to. 16. col. 308. *Volens videre castramenta partis Gibellinae et qualiter procedebant, leuata Viseria barbutae*, *etc.* V. in *Visus*.

VISERIVS. V. supra in *Visserius*.

† VISIA, aspectus in Inquisit. foresti Britolii.

VISIBILITAS, Forma, sensus, apud Tertull. lib. de Carne Christi cap. 12. *Visibilitas per carnem.*

VISIBILITER, Aperte, in Charta an. 1379. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. pag. 504. Vtuntur praeterea S. August. de Gen. ad litt. cap. 6. et S. Paullinus Epist. 20. ad Delphinum.

VISILLIS. Testam. Guidonis Comit. Niuern. an. 1239. to. 1. Macer Insulae Barbarae pag. 152. *Et quod in parte quam habeo in decima sancti Pauli juxta Visillis, ponatur et assignetur dictum anniuersarium.* Mendum esse facile deprehenditur; at non ita in promptu est emendatio.

VISINANCIA, Vicinia, Gall. *Voisinagè*, Ital. *Vicinanza*. Memoriale Potest. Regiens. ad an. 1260. apud Murator. to. 8. col. 1122. *Et die altera omnes Regini fecerunt confalones cujuslibet Visinanciae; et fecerunt processiones circa ciuitatem*, *etc.*

VISINIA, pro Byssina, in Charta Rudesindi Episc. Dumiensis aerae 1016. apud Ant. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti to. 5. et inter Conc. Hisp. to 3. pag. 184. *Indumenta Sacerdotum et leuitarum . . . auro texta*, *Visinia*, *purpurea et linea.*

VISINOCHA FEBRIS, pro *Synocha*. V. *Febris* et *Synochus*.

VISIO. (1) Vide infra in *Visus*. (2) † Prospectus in domum vicini. Arest. Parlam. Paris. a. 1275. (3) † Intentio in scopum, in Ch. a. 1300.

VISIONES, Theoremata, Aug. Augustino, Gr. Θεωρίαι. Iustinianus in 2. Praefat. Digest. *Et in particulas in quibus in perfectissimae Visiones expositae veterum fuerant*, *quod particulatim in eas fuerat sparsum*, *hoc diuidere ac separare*, *penitus erat inutile.* Vide Panciroll. lib. 1. Thesaur. variarum lect. cap. 77. et Lexicon Caluini.

† VISITANTIA, praestatio, quae curioni fiebat, aut a peregrinantibus, aut propter visitationem infirmorum. Tabular. S. Flori.

† VISITARE, frequentare, in Sta. a. 1534.

VISITARIVS, vt infra *Visitator* Monachorum. Charta an. 1315. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. pag. 32. col. 2. *Vna cum . . . fratre Iacobo capellano dicti Visitarii*, *etc.* Iam legitur *Visitatoris*.

VISITATIO. (1) Pensitationis species: ita appellata, quod tenentes Dominos suos identidem visitare tenerentur cum xeniis aut muneribus, quod postmodum in praestationem necessariam abiit, et in Gallia Sub- *tatici* nomine innotuit. Orig. [illegible] rensis Monasterii pag. 39. *Villanus autem debet dare*, *sicut omnes alii nostri debent*, *piscem magnum pretii 5. solidorum ante Natale Domini*, *quod vocatur Visitatio.* Pag. 40. *Rustici autem*, *qui habent scoposse*, *seruiunt diem in ebdomada*, *et qui dimidium in secunda*, *vel censum dant*, *et Visitant villicum semel in anno*, id est, jus *visitationis* praestant. Pag. 47. *Villici*, *qui sub se habent homines seruientes*, *ex diurnalibus*, *propter eorum Visitationem accipiunt*, *debent dare pisces singuli quinque solidorum*, *alii autem non; sed secundum uniuscujusque constitutionem: nam ille qui multos habet Visitatores*, *et quique nullos*, *possunt coaequari.* Vetus Charta ibidem p. 65. *Persoluentem annuatim in censum sextum decimum dimidium modium auenae*, *et siliginis ... di*, *et in festiuitate S. Thomae 4. solidos ad Visitationem.* (2) VISITATIO IMPERATORIS, Praestatio, quam a vassallis et tenentibus exigebant Domini, cum ab Imperatore

ore ad curiam euocabantur auxilium in bello per se, vel per milites suos praebituri: *Auxilium pro eundo ab Imperatorem* alibi dicitur. V. *Auxilium*, col. 497. Litterae anni 1239. Hist. Dalph. pag. 64. *Est de jure imperii, vt principibus ecclesiasticis venientibus ad curiam de speciali mandato et pro seruitiis imperii, ab eis qui tenent regalia ecclesiae suae in subuentione congrua debeat prouideri.* Charta ejusd. anni ibid. *Praecipiendo quatinus pensata liberalitate, quam solummodo pro nobis exhibuit, in hoc facto ipsi Archiepiscopo in centum libris Viennensibus pro cautelata D. Imperatoris ad requisitionem ejus ei totaliter satisfacere procedatis, ne iram D. Imperatoris et nostram et poenam appositam incurrere valeatis.* Quae praestatio nomine *Visitationis* significatur in Charta an. 1292. ibid. pag. 65. col. 2. *Nos ex certa scientia et plena deliberatione, primo a petitione subuentionis seu juuaminis per clericos et ciues ciuitatis nostrae Diensis, ratione Visitationis Imperatoris vt Regis Alamanniae, pro vtilitate nostrae Diensis ecclesiae, vt taliter nobis debitae et debiti antoritate cujusdam priuilegii et priuilegiorum ecclesiae nostrae Diensi ab Imperiali culmine concessorum desistimus.* (3) Peregrinatio, vt videtur, seu emolumentum quod ex fidelium peregrinationibus sacerdoti obuenit. Charta Odonis Episc. Paris. an. 1205. ex Chartul. ejusd. Episc. fol. 53. *Licebit autem priori et monachis in loco praedicto, si voluerint, aedificare capellam, . . . saluo in omnibus parrochiali jure presbitero S. Petri de Gonessa, scilicet quod idem presbiter habebit Visitationes, confessiones, sepulturas, etc.* Tabul. Episcopat. Ambian. an. 1281. *Habebit curatus gratuita quae sequuntur: videlicet oblationes confessuum, Visitationes, vina nuptiarum, etc.* Nisi sit praestatio quae pro *visitatione* infirmorum exsoluebatur. (4) † Solemnis Sacramentorum.

VISITATOR, Episcopus, qui in locum alterius Episcopi demortui, vel propter crimen a communione suspensi, aut remoti, a Metropolitano, vel Summo Pontifice, mittebatur, ad obeunda in ea dioecesi Episcopalia munera, donec alius Episcopus ordinaretur, cujus electioni interesset. Vide Gregorium M. lib. 1. Ind. 10. Epist. 19. 20. 21. 27. lib. 3. Epist. 11. lib. 4. Epist. 13. 14. 20. 21. lib. 5. Epist. 21. lib. 6. Epist. 16. lib. 7. Ind. 2. Epist. 25. 26. 91. lib. 11. Epist. 16. Formulas antiquas Promotionum Episcopalium editas a Sirmondo ad calcem to. 2. Concilior. Galliae, et to. 8. Conciliorum Labbeanae editionis, Form. 1. 2. 3. et seqq. Aliam descripsit Baronius Iohannis II. PP. an. 534. n. 49. exaratam, pro *Visitatore* dando Ecclesiae, cujus Episcopus ob crimen remotus fuerat. Ejusmodi *Visitatorum* officium accurate perstringit vetus Formula electionis Episcopi in Spicilegio Acheriano to. 8. pag. 155.

VISITATORES in Monasteriis, qui in Capitulis Prouincialibus deligebantur, qui Monasteria visitarent, in Monachos, atque adeo in ipsos Abbates inquirerent, horum delicta emendarent, mulctas pro ipsis delictis et poenas monasticas irrogarent, etc. Caesarius lib. 1. de Miracul. c. 1. *Visitatio est disciplinae conseruatio: duo enim primitiui Patres instituerunt ad vitiorum correctionem, et caritatis conseruationem, videlicet generale Capitulum, et singulis annis Visitationes domorum.* Chronicon Montis-Sereni p. 195. *Gotfridus Monachus, quoniam in Ordine Cisterciensi vsitata res est visitatio, modum ejus talem esse asseruit, vt singuli fratrum jurati dicerent veritatem de omnibus, quae vel a Praeposito, vel ab aliis in Ecclesia sua fieri certum esset.* Sed cum ejusmodi Visitatores, sub praetextu et obtentu visitationis, Monasteria grauibus expensis premerent, seu longiori mora, vel sumtuosis, quas sibi administrari curabant, epulis, vel denique numeroso comitatu, interdum et ab iis pecunias extorquerent, cautum deinceps Constitutionibus Gregorii IX. Nicolai IV. Benedicti XII. et aliis, quae habentur post Chronicon Ca-

finense edit. Brolii, ne Monasteriis et locis visitatis onerosi et graves exsisterent.

✝ VISITATORIUS, ad visitatorem pertinens, t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 64.

✝ VISIVUS, ad facultatem videndi pertinens, t. 2. Sept. p. 437.

VISMERIA, Viminetum, virgetum, locus viminibus consitus, Gall. *Oseraie*, Lemouicibus *Vismiere*, Obituar. S. Geraldi Lemouic. fol. 33. *Quem censum nobis assignauit in et super quibusdam vinea, Vismeria, et orto seu leza ejusdem Guillelmi.* Charta ann. 1519. *Petrus Aureys . . . . confitetur se tenere quamdam lezam continentem unum jornale hominis situm in territorio deu Minudet inter terram Ioannis Quiffort et Vismeriam magistri Iohannis Lamyt.* V. *Vimus.*

VISMETUM. V. supra in *Vicinus.*

VISOLA. Statuta Monast. S. Claudii ann. 1448. p. 74. *Recipere debet quinque Visolas ultra suam praebendam.* Ibidem p. 82. *Tenetur idem pitantiarius ministrare . . . in die Iouis sancta cuilibet ex praedictis Religiosis tres Visolas.* Legendum *Rosola*, Placentae species, a colore rubicundo sic nuncupata. Vide ibi.

VISON, Bison, genus bouis siluestris. Acta S. Ferreoli tom. 3. Iun. p. 15. *Siluester adhuc cum locus esset, Vison ibi fera reperta est.*

VISORES. (1) Testes, qui rem actam viderunt, eique interfuerunt. Formulae vett. secundum Legem Roman. c. 30. *Sed postea taliter in jam dicto loco ipsi illi judicatum fuit, ut in noctes 40. apud homines 36. manu 37 in Ecclesia illa, in loco nuncupante illo, conjurare debeat, apud homines Visores et cognitores, eo quod ille quondam malo ordine super eum venisset, etc.* Cap. 31. *Similiter testes sibi similes Visores et cognitores, etc.* Vetus Notitia apud Perardum p. 60. *Affirmantes, se habere plurimos et veraces atque Visores testes, qui hoc ita verum esse scirent, etc.* Tabularium Regulae ad Garumnam: *Visores et testes hujus negotii fuerunt, etc.* Hinc formula sat frequens diplomatibus adscripta: *Hoc nos Vidimus et audivimus, etc.* V. [...] *dentes.* VISORII TESTES. [...] dem significatu. Vita S. Leon[...] PP. tom. 2. April. p. 662. [...] Murator. tom. 3. p. 296. [...] *Cujus rei testes Visorii, a [...] que ad maximum [...] illius [...] dicuntur extitisse.* (2) Qu[...] inspiciendis, ne [...] fierent, [...] fecti erant a Rege. Matthaeus [...] an. 1135. *Quod nefandi genus [...] adeo fuerat execrabile, quod [...] alicujus siluam, quam esse [...] sciebant, a longo conspicerent, [...] vastum in ea prohiberent, [...] sine mora, ut eam sine merito [...] permisissent.* (3) Qui ad [...] inspicienda delecti sunt. V. *Vi*[...]

✝ VISORIA, cassidis conspi[...] Gall. *Visiere.* Ch. a. 1294.

VISORIUM, Locus vnde visus [...] Senator. lib. 5. Epist. 42. [...] *theatrum quasi in unum junct[...] Visoria.* V. *Viseria.*

✝ VISPIA, domus episcopalis, [...] a. 1194.

VISPILIATOR, τυμβωρύχ[...] Gloss. Lat. Graec. Aliae G[...] Lat. τυμβωρύχος, *Sepulcri* [...] *Vispiliator.*

VISPILIO, Tersorium, Gall. [...] *spillon*: quae quidem vox G[...] formata a *Goupillon*, vulpecul[...] cauda vulpeculae, quod [...] tersoria plerumque ex caudis [...] cularum fierent. Fleta lib. 2. [...] §. 9. *Prodest etiam boues de[...] tergere cum Vispilione, eo [...] ctius se lambebunt.* V. *Vespil*[...]

VIS-ILLUS. V. supra in *Ves*[...]

✝ VISPOLIATOR, grassator, [...] et *spoliator*. in Ch. Ms. a. 12[...]

VISSIUM, βδέσμα, in Gloss. L[...] Flatus ventris. MSS. Reg. [...] *bissium*; Sangerm. *Visso*: [...] Βδέω, *viso*; vbi Reg. *bisso*, [...]

VISTA. (1) Prospectus in [...] vel tenementum vicini. Li[...] concessae Barcinonensibus a [...] Rege Aragon. ann. 1283. MSS. [...] *mo potest habere Vistam in a[...] nisi primo aspiciat super [...] suam.* (2) Locus vnde visus [...] Prouincialibus *la Viste.* Inquisit[...]

268: ex Schedis Praef. de Mazaugues: *Et a Berbegal vsque ad Vistam ne videtur totum Clauam.* V. *Visura.* (3) In Charta an. 1295. ex Schedis Praef. de Mazaugues: *Non possit . . . aliquid noui facere, aliquod fortalitium vel tenere vel habere, nec castellum in Vista monasterii.* Id est, si fallor, intra monasterii districtum, territorium. (4) Colloquium, congressus. Litterae Philippi III. Reg. Francor. apud Rymer. tom. 2. p. 152. *Speciales nuncios destinauit cum potestate plenaria tractandi de faciendo Vista seu colloquio de nobis et eodem Rege super pace perpetua.* Infra: *Extitit conuentum quod pro Vista seu colloquio hujusmodi celebrando, nos apud Montem-Marcianum, idem autem Rex apud Baionam personaliter erimus.* (5) Inspectio, visitatio, Hispanis *Visita*, Gall. *Visite*. Conc. Terracon. ann. 1329. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 285. *Ne fiant Vistae in monasteriis. Item, praecipimus et mandamus omnibus judicibus et aduocatis litteratis, ne conueniant vel intersint alicui Vistae, quae fit vel fiat in monasteriis vel grangiis religiosorum.* V. *Visores* 2. (6) Alia notione. Charta pro Vicario Bituricensi, ex Tabulario S. Sulpicii Bituric. *Similiter de molendinis* (habebit) *vnum molendinum, de Vistis vnam Vistam, similiter ex liberis et scamnis de sacorio vnum paronarium.* Vasis genus significare videtur, vt et apud Limborch. Sentent. Inquisit. Tolos. p. 67. *Item quadam vice portauit . . . vnum panem et vnam Vistam vini ad domum Raymundi sartoris.* Et pag. 161. *In domo praedictae Aymengardis in Rapistangno vidit duos haereticos, vnum qui vocabatur Petrus, cui misit vnam Vistam de vino.* Vbi legendum censeo *Iusta*, vt videre est in hac voce; tametsi *Viste* pro vrna seu vase sepulcrali legitur in Poemate de la guerre de Troyes MS. V. *Vrna* 2. (7) † Nota, signum, quod facile videri potest, in Stat. a. 1317.

VISTELLA, apud Bern. de Breydenbach in Itin. Hierosol. p. 218. vbi de Moyse aquis exposito, pro *Fiscella*, vt legitur Exod. cap. 2. 3.

VISTRIGILIVM, σφραγιδοφύλαξ, in Gloss. Lat. Gr. Leg. *Custos sigilli*, vt jam emendauit Vulcanius.

VISVALITER, Manifeste. Chron. Comodoliac. apud Stephanot. to. 2. Fragm. Hist. MSS. *Idem vero serpens obediens praeceptis S. Iuniani Visualiter euolans et per Pictauiam transiens et nemini ex tunc nocens, arripuit et subintrauit gurgites maris Oceani.*

VISVMARIVS, vox Gallica vetus, qua *trifolium* denotatur, vt auctor est Marcellus Empiricus cap. 3. extremo.

VISVRA. (1) Prospectus. Notae obituum in Martyrol. Eccl. Cathedr. Aquens. *Ipso die obiit Iohannes Boerii qui reliquit anniuersariis istius ecclesiae vnam eminam annonae censualem ad Visuram Massiliae.* Locus pulcherrimo prospectu, qui vulgo *La visto de Marseillo* dicitur. V. *Vista* 1. (2) Inspectio. Acta Ioannis de Organia to. 1. April. p. 803. *Facta fuit Visura et inspectio ocularis cujusdam arcae ligneae.* V. *Inspectura.*

VISVS. (1) Oculus. Lex Alemann. tit. 61. §. 3. 4. *Si enim Visus tactus fuerit in oculo, ita vt quasi vitrum remaneat, etc. Si autem ipse Visus foras exierit et nilus, etc.* Vbi per *oculum*, orbem oculorum intelligit. (2) Cassidis conspicillum, vt videtur, Gall. *Visiere*. Fulcherius Carnot. in Hist. Palaest. in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 337. *Vt in Visibus eorum et peltis, etc.* V. *Viseria.* (3) Vultus, Ital. *Viso*, Gall. *Visage*, olim *Vis*. Mirac. S. Humilianae to. 4. Maii p. 405. *Habebat autem Visum valde tumefactum ac inflatum, ita quod oculis humanis nimis horribilis apparebat.* V. *Viseria.* (4) Inspectio. Rogerus Houedenus p. 784. *Sed concedit bene quod capiant de boscis suis quod necesse iis fuerit sine wasto, et hoc per Visum forestarii sui, et viridariorum.* Monasticum Anglic. tom. 1. p. 507. *Et similiter de toto anno de bosco ipsius Roberti vsque*

vsque ad Creyton scisse per Visum forestariorum nostrorum. V. *Ostensio* et *Visores* 2. (5) Officium inspectoris ejusque emolumenta. Inquesta an. 1259. apud Kennett. in Antiquit. Ambrosd pag. 314. *Certus Visus valet per annum* 11. *sol. et reddit domino Regi pro praedicta hida et certo Visu* x. *sol.* (6) Iudicium, arbitrium. Charta an. 1249. ibid. p. 241. *Rex illas* XVI. *libras et dimidiam marcae ad quas homines . . . in Pydinton . . . nuper talliati fuerant, assignavit ponendas per Visum Hugonis Gargate custodis praedictorum maneriorum in praedictis maneriis instaurandum.* (7) VISVS, VISIO, Inspectio rei, de qua litigatur. Bracton. lib. 4. tr. 1. cap. 16. §. 4. *Necesse est, quod fiat Visus de tenemento a juratoribus vt certa res deduci possit in judicium, et quod juratores verum et certum facere possint sacramentum, et quod perinde possit justitiarius justum proferre judicium.* VISIO, eadem notione, in Regiam Majestatem lib. 1. c. 9. §. 3. Iudicium Scaccarii S. Michaelis an. 1225. apud D. Brussel tom. 2. de Vsu feud. pag. 264. *Iudicatum est quod duellum vadiatum nullum sit, ex quo nullus miles fuit ad Visionem.* Aliud ann. 1236. ibid. *Praeceptum est quod Visio potest fieri sine militibus in omni placito, de quo bellum non possit exire.* Chartul. S. Vandreg. to. 2. p. 1904. *Ex parte dom. Regis vobis significamus quatinus presbiteros propinquos et loci vicinos fide dignos et non suspectos per aliquem decanum vestrum . . . . citari faciatis ad Visiones et ad assisias.* (8) Recognitio scripturae, vt supra *Vidimatio*. V. in *Vidimare*. Charta ann. 1294. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 21. *Datum hujus Visionis factae a nobis Roberto Macloviensi Episcopo, etc.* VISORES, qui ad *visum* tenementi delecti sunt, apud Bractonum lib. 5. tract. de Essoniis cap. 14. et in Fleta lib. 4. cap. 6. §. 1. *Veeurs*, in Scacario Normannico an. 1497. Vide *Ostensio*. (9) VISVS FRANCI PLEGII. V. *Plegius*. (10) † Idem quod *Vista* 1. in Ch. a. 1358.

VITA. (1) VITA COMMVNI[S], quam Monachi profitentur, qui a *communi* viuunt, ac simul deguнt, vt ait Cassianus coll. 18. cap. 5. *ex communione consortii. Coenobia, cellaeque ac diversoria eorum Coenobia, vocantur.* S. Augustinus lib. 1. de Morib. Eccl. cap. 31. *Quis non illos miretur et praedicet, qui contemptis atque desertis mundi hujus illecebris, in communem Vitam castissimam sanctissimamque congregati, simul aetatem agunt, viventes in orationibus, in lectionibus, etc.* Caesarius Arelat. serm. 17. *Veni* [...] *quis . . . ire ad communem Vitam in societate sanctorum, etc.* VITA VVLGARIS, scilicet Laicorum, [...] lib. 1. Capitul. cap. 452. (2) Stephanus Episcopus Tornacensis Epist. 1. de Regula Grandimontensi: *Libellus eorum, qui Constitutiones continet, non Regula appellatur* [...] *sed Vita. Inde est, quod* [...] *gula, quam observamus Canonici* [...] *dicuntur Regulares: sic enim ipsi* [...] *casse est a Vita, quam profitentur,* [...] *cantur Clerici seu Laici Fr*[...] (3) VITAE LIBER, Martyrologium. V. in *Liber*, col. 93. (4) [...] in Gloss. Gr. Lat. λῶμα, *fim*[...] *ta.* Leg. forte λῶμα, *filum*, [...] (5) Pensio annua ad vitam, [...] vsusfructus, vt infra *Vitalitium*. Charta an. 1232. ex Chartul. [...] Corb. fol. 321. *Quem mansum* [...] *modo et possidet domina Hersia de* [...] *sencourt, salua tamen Vita praedictae Hersae.* V. *Viagium* 2. et *Vita*[...] (6) VITE. Testam. Iohannis [...] Carnot. Episc. an. 1390. *Eos* (ex[...] cutores) *rogo intime quod* [...] *quas Vite soleo appellare,* [...] *mino Petro Solier, et non alteri* [...] *dant, quod meae fatuitates* [...] *tur amplius, quod non expedit* [...] *qui statum habuit in vita.* [...] Gesta, annales.

VITALIA. (1) Corporis partes, [...] de vita potissimum pendet. N[...] Specialis de Reb. Sicul. apud M[...] tor. tom. 10. col. 943. et in [...] Hisp. col. 620. *Quam* (bipen[...] *cum idem Guilelmus requireret,* [...] *gerius telum educens ex vulnere,* [...]

ne cominus in hostem vibrans, ejus Vitalia ferro trajecit. Vitalia, intestina, quia in vita, i. anima continentur, in Glossis Biblicis MSS. Anonymi. (2) Victui vtilia aut necessaria. Formulae vett. apud Bignon. . 13. Aurum, argentum, drapalia, rma, vinum, annonam, vel Vitalia ua per suas claues commendasset ad ustodiendum, etc.

VITALIS. V. in Vita et Vitalitium.

VITALITAS, Vita in abstracto intellecta, vt loquuntur Philosophi, in libro Victorini apud Mabill. tom. 4. Analect. p. 161.

VITALITIVM. (1) Quod ad vitinae mulieris victum victumque assignatur, idem quod Dotalitium, apud Spelman. ex Alb. Crant. Daniae lib. . cap. 35. VITALIS REDDITVS, eadem notione, in Charta an. 1504. apud Rymer. tom. 13. p. 95. Dedimus et concessimus eidem carissimae conjugi nostrae in Vitali reddita et n donationem propter nuptias, etc. Occurrit rursus semel et iterum. (2) Annua pensio quae morte extinguitur, Gall. Pension viagere. Bodonis Chronicon Gandeshem. apud Leibnit to. 2. Script. Brunsuic. p. 737. De Calcheyra abbatissae quondam ex vinearum reditibus quotannis ... vasa vini curru ferrato deferebantur ..... Illud vinum cum assi... entiis multo tempore jure Vitalitio venditum, quasi jam perditum esset, haud sperabatur cito reverti. Verum, cujus dominae nouissimis pene diebus ultima in Vitalitio empto domina futuri cautior, super innouanda emptione, dominae huic abbatissae scripsit ... Vitalitium jam jamque defecturum et finem accepturum recuperauit. Berntenius in Chron. Marienrod. ibid. p. 444. Bona ad vsum ... obligata laboribus et industria retinuit, aut arte ad Vitalitia perduxit. V. Viarium, et supra in Vita. VITALITIVS REDITVS, eodem intellectu. Charta an. 1382. apud Miraeum to. 2. p. 1249. col. 1. Item quod hujusmodi reditus Vitalitios pro ... pitali summa, ... volumus vt isti reditus Vitalitii penitus remissi sint, ... maneant; nam isti boni homines illis Vitalitiis reditibus diutius sunt gavisi quam valebat eorum pecunia, propter quam ipsis reditus is Vitalitius erat attributus. V. Viagerius.

VITARI dicuntur excommunicati, quorum consortium et conuersatio fidelibus interdicitur. Charta ann. 1334. ex Tabul. Episcopat. Ambian. fol. 165. Super eo, quod nos Episcopus conquerebamur, quod Thesaurarius noster tanquam excommunicatus Vitatus fuerat, per dictos Decanum et Capitulum, etc. Infra: Pronuntiabunt infra 8. dies, vtrum sit Vitandus, vel ad Ecclesiam admittendus, etc.

VITAS PATRVM, indeclinabile, Liber Ecclesiasticus, continens Vitas SS. Patrum, qui Graecis Πατερικὸν et πατερικὰ appellatur. V. Rosweidum ad Vitas Patrum in Prolegom. Liber Ordinis S. Victoris Paris. MS. c. 19. Quales sunt Bibliothecae, et majores Expositores, et Passionarii, et Vitas Patrum, et Omeliarii. Necrolog. Heder. xv. Kl. Febr. Odelina Deo sacrata quae fecit scribere librum Vitas Patrum. Occurrit etiam in Vita S. Aybertin. 24. et in veteri Charta 20. 12. Spicil. Acher. Greg. Turon. in Praef. ad Vitas Patrum: Et quaeritur a quibusdam, verum vita Sanctorum, an vitae dicere debeamus. Aulus Gellius autem, et complures alii Philosophorum vitas dicere voluerunt: nam Plinius auctor in tertio Artis Grammaticae libro ait: Vitas antiqui cujuscumque nostrum dixerunt; sed Grammatici pluralem non putant habere vitam, vnde manifestum est, melius dici Vitam Patrum, quam vitas: quia cum sit diversitas meritorum virtutumque, vna tamen omnes vita cor pie alit in mundo. Vide Serenum Sammonicum in Prologo. Gennadius de Script. Ecclesiast. ait, Euagrium librum scripsisse, qui attitulatur Vita Patrum; vt Petronium scripsisse putari Vitas Patrum Aegypti Monachorum. Fulbertus Carnot. Ep. 79 Mitto tibi Cyprianum, Porphyrium, et Vitas Patrum cum psalterio, etc. Vita Patrum, dixit auctor vitae Burchardi Episc. Wormaciensis. VITAS-FRATRVM,

TRVM, Vnica etiam voce opus suum inscripsit Gerardus Frachetus Lemouicensis Dominicanus, qui vixit circa an. 1263. in quo Sanctorum aut virorum illustrium ordinis sui vitas et elogia descripsit. Vide Rosweidum in Prolegomenis ad Vitas Patrum cap. 1.

VITATORIVM, VYTATORIVM, Inuitatorium, psalmus inuitatorius. Ordinar. MS. S. Petri Aureaeuallis: *Dicant* Alleluia, Alleluia, Alleluia: *et postea* Venite *suo cantu consueto. Finito Vitatorio inclinent se omnes, etc.* Occurrit etiam in vet. Caeremoniali MS. B. M. Deauratae Tolos. forte pro *Vocatorium*. V. in hac voce.

VITAXA, Persica vox, Equitum magister, apud Ammianum lib. 23. *Sunt autem in omni Perside hae regiones maximae, quas Vitaxae, id est equitum magistri, curant.*

VITELLARIVS, qui vendit *victualia*, ex Gallico *Victualier*, quo nomine censentur pistores et braciatores, in Statuto, quod *de pistoribus, braciatoribus et aliis Vitellariis* inscribitur.

VITELLATIO, Commeatus, victui necessaria, Gall. *Victuailles*. Litterae Henrici V. Reg. an. 1415. apud Rymer. to. 9. p. 251. *Et volentes proinde, pro Vitellatione dominorum et aliorum in comitiua nostra, versus partes praedictas profecturorum, in hac parte prouidere, tibi praecipimus firmiter injungentes quod statim, visis praesentibus, boues, boniculos et vaccas, vsque ad numerum centum bestiarum, etc.* Infra: *Pro Vitellatione et sustentatione dominorum, etc.* V. *Victualia* 1. et *Victuaria*.

VITELLATVS, Necessariis ad victum instructus, Gall. *Avitaillé*. Litterae Henrici IV. Reg. Angl. an. 1402. apud Rymer. to. 8. col. 283. *Ac pro eo quod quam plures naues villae Noui-castri super Tynam bene Vitellatae, et super mare armatae, etc.*

VITICVS, *Actor, exactor villae pensionum, insularius.* Gloss. Isid. Excerpta melius habent: *Villicus*. Vide in hac voce.

VITILIGARE, *Vituperare*, ex vett. Gloss. apud Turneb. Aduersar. lib. 28.

VITINEVS, COLVMNAE VITI-NEAE, f. Tortiles, Gall. Colon[nes] *torse*, in modum *Vitis* elaborat[ae]. V. in hac voce. Anastasius in S. Siluestro apud Murator. tom. 3. pag. 107. col. 1. *Sic inclusit* (Constantinus) *corpus beati Petri Apostoli, et recondidit, et ornauit sup[er] ex columnis porphyreticis, et ali[as] columnas Vitineas quas de Graec[ia] perduxit.* Eadem habentur in Chr[on.] Romualdi II. Archiepisc. Salern[i] apud eumd. Murator. to. 7. col. [...] V. *Vitium*.

VITIS, Cochlea. V. *Vis* 2.

VITIVM. Anastasius Biblioth. in S. Zacharia PP. p. 78. *Hic in Lateranensi Patriarchio . . . a nouo fe[cit] triclinium, quod diuersis marmoribus et Vitio, metallis, atque musiuo, [et] pictura ornauit.* Vbi Codex [...] rin. habet *vitri metallis*: Th[...] *Vitro*. Nihil tamen temere [...] dum puto in edito: ita enim [...] *vitium*, vel potius vnica voce [...] *metallum* appellauit Anastasius [...] latum opus, in quo expressae [...] quasi *vites ex metallis*: quod [...] opus inde *Vignettes*, quasi [...] seu *viticulas* appellamus. Conje[ctu]ram hanc fulcit Paulus Silent[iarius] in Descript. aedis Sophianae par[t.] v. 235. quo loco tessellatum opus [...] musiuum ejusdem aedis deping[it]:

. . . . . . μετ' εὐχερέας [...]
λεύθους,
Κλήμασι χρυσοχέμοισι [...]
μος ἄμπελος [...]
Δεσμὸν ἑλιξοπόρον σκολιὸν [...]
ξασα κορύμβοις
Ηρέμα δὲ προνένευκεν, [...]
γείτονα πέτρην
Βαιὸν ἐπισκιάειν ἑλικώδεϊ [...]
ματι χαίτης
Αἰθούσης.

Post praeclaros istos meatus, pa[...] bus auricomis innixa circumscrip[...] tis, tortuosum nectens obliquis [co]rymbis vinculum: sensim vero pro[...] dat, donec vicinum lapidem [...] fulgentium frondium textu [...] obumbret. † VITIVM S. BLASI[I] gulae vitium, apud Barelet. in S[er]mon. V. *Morbus*.

ivs, pro Vitium, in Decretione hildeberti Reg. an. 595. cap. 4. ellam. an. 878. in Append. ad arcam Hispan. col. 803. *Et nec fiet itius aut stirpatio monasterii.*

lina, μόσχιον, in Gloss. Lat. r. Vulcanius emendat, *Vitulina,* ίοσχειον κρέας.

or. V. supra *Victor.*

ra, Fenestra vitrea. Chronic. ern. Yterii Mon. S. Martialis ad an. 114. apud Stephanot. to. 1. Fragm. ilt. MSS. *Media nocte quae praece- t vigiliam S. Andreae, vehementia nti cecidit lapis summus de clocario Martini Lemovicensis, et media itra quae est super arcam operis.* . *Vitreae.*

rale, vt *Vitra.* Statuta Eccl. recor. ann. 1455. apud Marten. . 4. Anecd. col. 1155. *Sepulcra et itralia confracta, et alia delicta in sdem ecclesiis . . . . commissa. Vi- ales fenestrae,* ibidem col. 1156. . *Vitreae.*

itrallvm, fenestra major vi- ca, a Gall. *Vitrail,* in Ch. a 1408.

rare, Vitro instruere, vitreis minis occludere, Gall. *Vitrer.* Ea- em Statuta ibidem col. 1156. *Qui nestras ecclesiarum et capellarum di- arum nostrarum ciuitatis et dioece- aliquando deuotione, aliquando am- itione et superbia Vitrare, et vitris ejusmodi arma et signa depingi fa- unt, praetenduntque per appositio- m et picturam armorum et signorum ejusmodi vitra memorata, immo et pulcrorum loca, et ecclesiarum, et pellarum hujusmodi partes sibi ali- tas appropriare, ac eas et ea jure reditario possidere.*

rarivm, ὑαλέργιον: *Vitrarius,* αλέργος, in Gloss. Gr. Lat. Ruri- us Episc. Lemouicensis lib. 1. pist. 12. *Vitrarium, sicut jussistis, e destinasse significo, cujus opus ni- re, non fragilitate oportet imite- r, vt dilectio, etc.*

reae, Fenestrae vitreae. V. *Vi- inae.* S. Audoenus in Vita S. Eli- ii lib. 2. cap. 45. *Apparuit subito parietе circa Vitream maximam, luti arcus in rotundo, etc.* Gre- orius Turon. lib. 6. c. 10. *Ascen- dentes per eum, effracta Vitrea in- gressi sunt.* Lib. 7. cap. 29. *Effra- ctis cellulae Vitreis, hastas per parie- tis fenestras injiciunt.* Lib. 1. Mirac. c. 59. *Si aliud, inquit, inuenire non possum, vel has ipsas, quas cerno Vi- treas anferam, etc.* Fortunatus lib. 8. Poem. 11. de Ecclesia Parisiaca:

> *Prima capit radios Vitreis ocu- lata fenestris,*
> *Artificisque manu clausit in arce diem.*

Anastasius in Leone IV. PP. p. 191. *vitrearum* meminit; sed alia, vt opi- nor, notione: *Idem fecit praedictus Praesul in Ecclesia B. Clementis Mar- tyris atque Pontificis, regnum quod pendet super altare majus, ex auro purissimo, sculptile, sine gemmis, ha- bens in medio crucem de auro, cum gemmis fixis in eadem Cruce, Vitreas quinque, et quae pendent item Vitreas numero quatuor pensantes libr. quin- quaginta.* Vitra non ad prospicien- dum duntaxat, sed et ad ornamenta parietum erant. Vide Plinium lib. 35. cap. 1. et Salmas. in Vopiscum p. 442. et 443. In lemmate aenigmatis de Speculari apud Symphosium, legi in Codd. MSS. *vitrium* monet Sal- masius:

> *Perspicior penitus, nec luminis arceo visus.*

In aliis habetur *vitrium specular,* quae verba disparanda putat. Ὕελιον Philopono in 2. post Anal. Τὰ ὑέλια, ἃ διὰ τῆς γυψεμπλαστικῆς τέχνης ἐπιτίθενται ταῖς οἰκίαις χάριν τοῦ φωτίζεσθαι ταύτας. Lexicon Her- barium, Σπέκλον, τὸ τοῦ φεγγίτου ὑέλιον. Vitrearum fenestrarum me- minit Hieronymus, quae vitro in tenues laminas fuso obductae erant. Beda lib. 1. de Wiremuthensi mo- nast. c. 5. *Misit legatarios in Gal- liam, qui Vitri factores, artifices vi- delicet Britanniis eatenus incognitos, ad cancellandos ecclesiae porticuumque et coenaculorum ejus fenestras abduce- rent.* Thomas Stubbs in Actis Pon- tificum Eboracensium sub an. 726. de Wigfrido Episcopo Wigorniensi: *Artifices lapidearum et Vitrearum fe- nestra-*

nostrarum primus omnium (in) Angliam asciuit. Leo Ost. lib. 3. cap. 27. (al. 29.) et c. 32. (al. 34.) Fenestras . . . . plumbo simul ac Vitro compactis tabulis, ferroque connexis inclusit. Vetus Inscriptio in musiuo absidis Ecclesiae S. Mariae Capuanae:

Condidit hanc aulam Landulfus, et Oto beanit
Moenia, res, morem: Vitreum dedi Vgo decorem.

VITREALE, Durando lib. 1. Ration. c. 3. n. 5.

VITREARIVS. Charta Caroli C. Reg. an. 863. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 168. *Et in Diptiaco mansum vnum cum Vitreario Baldrico. Et in Barisiaco mansum dimidium cum ipso Vitreario Ragenulfo, cum vxoribus et infantibus eorum, etc.* Leg. fortassis *Vineariis*, qui vineas custodit vel colit.

VITREATOR, qui circa vitrum operatur, Gall. *Vitrier*, in Necrologio S. Auiti Aurelian. V. infra *Vitriarius*. VITRIATOR, eadem notione. Charta Ricardi II. Reg. Angl. an. 1386. apud Rymer. tom. 7. p. 527. *Cum quaedam capella . . . . reparanda existat, ac de vitro et Vitriatoribus, pro reparatione fenestrarum et aliorum locorum ejusdem capellae multipliciter indigeat, etc.*

VITRERIA, Vitri officina, Gall. *Ververie*. Inuentar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 93. *Transtulerunt dicto dom. Regi vnam domum suam Parisiis in vico Vitreriae. De anno 1364.* In margine: *Vicus de la ververie.* Vide *Verreria*.

VITREVM, Vitrum. Statuta datiaria Riperiae cap. 12. fol. 4. vo. *De qualibet cargatura moiolorum et Vitreorum pro introitu vel exitu, etc.*

VITRIAE, vt supra *Vitreae*, in Charta an. 1347. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Incipiat reparare Vitrias dictae ecclesiae.*

✝ VITRIALE, fenestra vitrea, in Ch. a. 1392.

VITRIARIVS, Vitrorum artifex, in Cod. Th. leg. 2. de Excusat. artif. Occurrit in Opusculo Gualuanei Flamma apud Murator. tom. 11. c. 1011. V. *Vitreator*.

VITRIATIO, Vitrorum collect. idem quod *Vitreae*. Chron. [...] Wheramstedii pag. 530. *Et* [...] *nudam facturam domus istius exp*[...] *disse fertur, deducta Vitriatione* . [...] *vltra summam* 150. *lib.* V. infra [...] *trinae*.

VITRIATOR, vt *Vitreator*. V. in [...] voce.

✝ VITRICARE, vitrici more ag[...] ap. Pet. de Vineis Lib. 1. ep. 32.

VITRICVS. Charta apud Lobin[...] to. 1. Reliq. MSS. p. 261. *Marc*[...] *de quo jam dictum [...] praesenti ad ecclesiam ciuitatis [...] cte* (Hain) *dinoscitur* [...] *vnde Vitricus ecclesiae pro tab*[...] *respondebit*. Legendum videtur [...] *licus*.

VITRINAE, vt supra *Vitreae*. S[...]tuta Collegii S. Bernardi an. 1[...] apud Lobinell. to. 3. Histor. P[...] pag. 176. col. 2. *Similiter* [...] *in eorum discessu a collegio . . . moueant ostia, seu seras, vel fen*[...] *ant Vitrinas camerarum* [...] Charta an. 1499. ibid. to. 5. [...] col. 1. *In Vitrinis, pau*[...] *merarum et structuris lignea* [...] *Ex quibus (francis) forma*[...] *Vitrinae fuit facta*, in Ne[...] Fratrum Minorum Siluanect. [...] *Specular*.

VITRINVS, Vitreus. Inuentar. Capellae Paris. an. 1376. ex [...] Reg. *Caput B. Clementis, in* [...] *vase argenti deaurati, ...* [...] *tum lapidibus Vitrinis . . . .* [...] *ciunt super duo cornua mitrae* [...] *pides de vitro perforati*. V. *Ver*[...]

VITRIOLI, Ampullae vitreae. [...]nymus in Annal. Mediolan. [...] Murator. tom. 16. col. 812. [...] *duo deaurati pro altare, vnu*[...] *vno corallo, et alter cum vno* [...] V. Bernh. de Breydenbach [...] Ierosol. p. 212.

VITRISCVS, Auis species. V[...]*triscus*.

VITRVM, pro Scypho vitreo, [...] *Verre*. Luithprandus in Legat[...] *Soli mensae assident nudae, p*[...]*tium sibi apponentes, balneque* [...]

...ius potionis) tunc Vitro permodico non bibentes, sed sorbillantes. Candidus Monachus Fuldensis in Vita Eigilis Abbatis Fuldensis:

Instant ferre dapes: alii namque inclita Vitro
Ordine composito miscebant pocula Bacchi.

Ordinatio Hospitii S. Ludouici Reg. an. 1261. *Tam pro scyphis, quam pro Vitris quaerendis.*

VITRVS, pro Vitrum. V. in *Verrerius.*

VITTARE, Vitta redimere. Pipinus in Chron. lib. 2. cap. 49. apud Murator. tom. 9. col. 669. *Matronae vittis latis tempora et genas cum mento Vittabant.*

VITTATORIVS, Vittatus. Hartmannus in Vita S. Wiboradae tom. 1. Maii pag. 284. *Deinde subtus theristrum Vittatorium verticis compositionem detrahens et reuellens, sinu interiore recondit.*

VITVLA, VIDVLA, VIELLA, Instrumentum musicum, Gall. *Vielle,* et *Violon* dictum, Germ. Fiedel. Vgutio et Ioan. de Ianua: *Vitula, quoddam instrumentum musicum, unde Vitulari, cum vitula cantare.* Galfridus de Vino Saluo, qui floruit sub Ricardo I. Rege Angliae, in Poetria MS. seu de Coloribus Rhetoricis.

Cymbala praeclara, concors symphonia, dulcis
Fistula, somniferae cytharae, Vitulaeque jocosae.

VIDVLA, eadem notione, apud Constantinum Africanum lib. 1. de Morbor. curat. c. 16. *Ante infirmum dulcis sonitus fiat de musicorum generibus, sicut campanula, Vidula, rota, et similibus.* Occurrit praeterea in lib. MS. Miraculorum Rupis amator. part. 1. cap. 34. VIELLA, ejusdem notionis. Egidius Parisiensis MS. lib. 1. Karolini:

. . . . . Et decantata per orbem
Gesta solent melicis aures mulcere Viellis.

Nicolaus de Braia in Ludovico VIII. ... *VI.*

Occurrunt ... dulci resonante Viella,
Instrumenta sonant, non sistrum defuit illic, etc.

VIELA, in Statut. Ordin. Praemonstrat. dist. 4. cap. 10. VIOLA, Vox ejusdem originis et notionis, instrumentum musicum, quod Galli *Viole* dicunt. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 21. *Alia genera dulcia musicorum, vt sunt Violae, cytharae, et roctae.* Statuta crimin. Saonae cap. 26. fol. 53. *Pulsando cum lira, Viola, leuto, seu alio quouis instrumento, etc.* FIOLA, pro *Viola.* Sueno in Histor. Dania cap. 3. *Quos ingenti tripudio coetus comitatur histrionum in Fiolis, citharis, et tympanis modulantes.* VIELLATOR, qui ejusmodi instrumentum pulsat, Gall. *Vielleur.* Vita S. Amalbergae to. 3. Iulii p. 105. *Organistae, buccinistae, tympanistae, Viellatores et citharistae, etc.*

VITVLAMEN. Liber Sapientiae c. 4. v. 3. *Multigena autem impiorum multitudo, non erit vtilis, et spuria Vitulamina non dabunt radices altas.* Vbi edit. Gr Καὶ ἐκ νόθων μοσχευμάτων οὐ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος. Quo loco vox μοσχεύματα interpretem fefellit. Nam licet μόσχος vitulum apud Graecos significet, hic alia notione sumitur, pro stolone scilicet seu surculo, vt in Gestis Episcop. Leod. apud Marten. to. 4. Ampl. Collect. col. 875. *Necesse est ergo spirituali cultro succidere spuria Vitulamina. Vitulamen planta illa infructuosa quae nascitur a radice vitis,* in Gloss. Biblicis MSS. Anonymi. V. S. Hieronymum.

VITVLARE, Vitulum edere, Gallis *Veeler.* Fleta lib. 2. c. 76. §. 10. *Cum vitulus taurinus Vituletur, primo mense non ablactetur.* VITVLARI, *Esjoir par voix,* in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. V. in *Vitula.*

† VITVLARIVM, stabulum vitulorum, in Ch. a. 1341.

VITVLARIVS, qui vitulorum curam habet. Gloss. Aelfrici *Vitularius,* cealpa-hur. Ad verbum, *Domus vitulorum.*

VITVLI. (1) Willelmus Gemetic. lib. 2. Hist. Nouellae extremo: *Sed flexerunt ejus impetum precibus multis Vituli, qui arctissimarum necessitudinum parentes, quos apud Hamtunam habebant, aerumnis caeterorum inaudita timerent. Genus hominum nauticorum est, quos Vitulos vocant.* (2) ✝ VITVLI LABIORVM, preces, in Ch. Ms. a. 1310.

✝ VITVLIANI, hominum nauticorum genus, apud Ludewig. to. 9. Reliq. p. 116.

VITVLINIVM, Pellis *vitulina*, ad scriptionem idonea et parata, Gall. *Velin.* Testamentum Petri de Dene Canonici Eboracensis ann. 1321. *In primis decreta mea in Vitulinio in corio ligata.*

VITVMEN, ἀσφαλτος, in Gloss. Lat. Gr. et Gr. Lat. pro *Bitumen.*

VITVPERABILITAS, Vituperatio. Guibertus in Vita sua lib. 3. c. 7. *Quod ad maximum sui detrimentum et Vituperabilitatem, et multorum perniciem redundabat.*

VITVPERATE, Probrose, in Actis S. Aegidii, tom. 3. April. p. 234. V. *Vituperosus.*

VITVPERATIO, Vitium, defectus. Testam. Iacobi Reg. Aragon. an. 1262. to. 9. Spicileg. Acher. p. 198. vbi de Instrumento *non vitiato, nec cancellato, . . . et in sui figura absque suspicione et Vituperatione aliqua apparente, etc.*

VITVPERONES Vituperatores, apud Gellium lib. 19. c. 7. Gloss. Lat. Gr. *Vituperones*, ψέκται.

VITVPEROSVS, Vituperio dignus, vox Italica, in Hist. Cortusior. lib. 8. c. 13. *Vituperose*, turpiter, lib. 7. cap. 15. *Vituperosamente*, Italis. V. *Vituperate.*

VITVS, Flexura, *Viere* Gallis. Gloss. Lat. Graec. κανθὸς τρόχȣ. In editis perperam *Vrus*, pro *Vitus.* Occurrit apud Marium Victorinum. Vide Scaligerum Epist. 333.

VITVTIARII, in l. 2. Cod. Th. de Collegiatis, qui fuerint, pluribus ibi disquirit Iacobus Gothofredus, quem consule, si lubet.

VITZIA, apud Stephanot. to. 2. Antiq. Bened. Lemouic. MSS. pag. 291. et 363. pro *Iuncia.* Vide in hac voce.

VIVA. (1) Tabul. S. Mariae de Nagera apud Ios. Moret. in Antiqu. Nauarrae p. 539. *In Ancense ten Viuam, quae vocatur Aggeges inque cum omnibus quae ad eam pertine*[illegible] Leg. forte *Villam:* certe *Viua* Hispanice *Lugar* vertit Moretus, qu[illegible] villam, vicum sonat. (2) Chr[illegible] Hist. Monast. Gemmet. MS. p. [illegible] *Subtus genuinas aedes, alteras* [illegible] *dendis Viuis, alteras cibis appo*[illegible] *dis.* V. *Viuanda.*

VIVACITAS, Diuturnitas. Chart[illegible] Roberti Abbatis Maurign[illegible] 1218. ex Chartul. ejusdem Mon[illegible] *Quoniam ea quae geruntur littera*[illegible] *Viuacitati committere consueu*[illegible] *antiqui, etc.*

VIVAE, vt infra *Viuolae*, Equoru[illegible] morbus, Gall. *Avives*, Germ. [illegible] Feifel. Mirac. MSS. Vrbani V. P[illegible] *Quidam mulus suus casu fortuito* [illegible] *dit in terra semimortuus*, ores[illegible] *quod malum fuisset de Viuis*, [illegible] *troncadis, quod vulgariter* gu[illegible] *pellatur.*

VIVALIS. Chron. Balduini D[illegible] inter sacrae Antiquit. Monum. t. [illegible] p. 61. *Quod sustinetur si de* [illegible] *emergenti intelligatur*, quamq[illegible] *secundo anno, quod de anno* Vi[illegible] *verum est, qui a Kalendis* Ian[illegible] *computatur.* Legendum est *Vi*[illegible] id est, communis. V. in v. *An*[illegible] col. 295.

VIVANDA, VIVENDA, Italis, [illegible] prie cibus omnis praeter pa[illegible] Capitulare 5. Caroli M. ann. [illegible] c. 2. edit. Baluzii: *Excepto Vi*[illegible] *et fodro, quod iter agentibus nec*[illegible] *ria sunt, etc.* Charta ann. [illegible] apud Vghellum in Archiep. [illegible] vent. *Et quae personae conf*[illegible] *percipere et habere Viuandam* [illegible] *clesia Beneuentana, etc.* Anony[illegible] de exordio S. Ioannis de Ta[illegible] *Et recordatus est fratrum, qui* [illegible] *in illis locis, et iuit cum bonis ho*[illegible] *nibus videre locum de sua Viu*[illegible] *et cum inuenisset eos pauperes*, [illegible] *viuentes in tuguribus, etc.* Gof[illegible] de expugnat. Alcacar:

Aura datur, mare sulcatur quampluribus alnis,
Portugal ratibus terra Vivenda patet.

V. *Vivanda* et *Vivendus*.

VARIOLVS, Hortus. Vitae Patrum Emerit. inter Conc. Hispan. to. 2. p. 640. *Tu mecum profecturus eris, ut tibi ostendam Viueriolum meum quem habeo, . . . apprehendensque manum meam, eduxit me in hortum amoenissimum*, etc. V. *Violarium* 2.

VIVARIVM, quod ad vitam, victumque necessarium est. Ch. Ms. a. 1190.

VARIVS, pro Viuarium, Gall. *Vivier*, in Capitul. Caroli M. de Villis cap. 21. et in Charta an. 1220. to. 2. Chartul. S. Vandreg. p. 1855.

IVEN. Charta Richardi Reg. Angl. tom. 4. Hist. Harcur. pag. 1280. *Et duos hospites in eadem villa liberos et quietos ab omni consuetudine, et Viven mille anguillarum apud Brionnam ad Purificationem S. Mariae.* Mendum subesse suspicor.

IVENDA, Mensurae genus videtur. Charta Bliahardi Archidiaconi Rem. an. 1217. ex Tabul. S. Nicasii Rem. *Duas partes quindecim cartellorum auenae, . . . et duas partes duarum Vivendarum, ... et duas partes dimidiae Vivendae.* V. *Vivanda*.

IVENDVS, Viuidus, viuus. Epist. Martini V. PP. an. 1420. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 420. *Cum ipse pro Vivenda ecclesia Dei multa pie deuoteque feceris, etc. Vivenda terra, id est, fertilis.* Locus est in *Vivanda*.

IVENTIA, vt *Vivanda*: vnde Gallicum *Viande*, et *Vivandier*: a *Viventiarii*, teste vno Valesio in Valef. p. 7. aliquando est vsurpatum.

IVERATICA. V. *Viveragium*.

IVERE. (1) Vim habere, alicujus esse virtutis. *Quae ergo ante non motae sunt actiones, triginta annorum jugi silentio, ex quo competere jure coeperunt, Vivendi vlterius non habeant facultatem.* in Cod. Theod. leg. vn. de action. certo temp. finiend. tit. 14. (2) VIVERE *de suo*. Lex Longob. lib. 2. tit. 52. §. 2. *Si Comes in suo ministerio justitiam non feceris, tunc Missus noster de hac causa sonare faciat, usque dum justitiae ibidem factae fuerint. Et si vassus noster justitiam non fecerit, tunc Comes et Missus noster in ipsa causa sedeant, et de suo Vivant, quousque justitiam faciat.* Capit. Caroli M. lib. 5. c. 133. paulo aliter haec habent: vbi *de suo vivant*, id est, nihil eis ex publico praebeatur, nec *conjectum* habeant.

VIVERICIA, pro *Viveritia*. V. ibi.

VIVERITA. Concilium Monspeliense ann. 1214. c. 17. *Canonicus Regularis capa nigra et clausa, non Viverita, et consuta pellibus, cum equitat . . . vtatur.* Forte *Viverina*, a *viverra*, Gallis, *Furet*: vel *Beverina*, i. castorea. Glossae Graec. Latin. γαλῆ ἀγρία, *Viverra*. Vnde *Viverrarium*, γαλεάγρα, in iisdem Glossis. V. *Vibrinus*.

VIVERIVM, Viuarium, locus piscibus seruandis aptus, Gall. *Vivier*. Charta regnante Theodorico Rege apud Mabill. to. 1. Annal. p. 686. col. 1. *Curtes nostras indominicatas cum ecclesiis aut solariis, et Viveriis, et fructuario, piscatoriis, etc. Piscatio, quae facta fuerit in Viveriis*, in Charta Gellonensi ann. 1098. Adde Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. p. 436. ex Charta an. 1362. V. *Vivierium*.

VIVERIVS, Viuarium cuniculorum, leporumue, Gall. *Garenne*. Charta an. 1316. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Item conuenerunt . . . quod quicumque acceperit cuniculum, vel venatus fuerit, vel clapos clauserit seu Viverios, teneatur, etc.*

VIVERNA, γυναία, in Gloss. Lat. Gr. Aliae: γυναία, *Viverna*, *Virago*. V. in hac voce.

VIVERRA, VIVERRARIVM. Vide *Viverita*.

VIVESCERE, Plinio, Viuiscere, viuere. S. Paulinus Epist. 24. *Cedendo vincere et moriendo Vivescere.* Epist. 44. *Aures vitales . . . . . germina nostra Vivescant.*

VIVIALE, Viuarium. Charta ann. 901. in Append. ad Marcam Hisp. col. 837. *Et de ipso Viviale ipsi homines de Artedone et de Tregale donano*

nare faciant per singulos annos ipsum decimam vel taſcham.

VIVIBILIS, Βιωτός. *Vita*, Βιωτός. *Virtus corporis*, Βιωτός. *Vita donatus*, Βιόδωρος. Gloſſ. Lat. Gr. Reg.

VIVICOMBVRIVM, Crematio viuorum, ſupplicium ignis. Tertull. de Anima c. 1. *De patibulo et Vivicomburio, etc.* Rurſum cap. 33. *Scelerum merces patibula, Vivicomburia, etc.*

VIVIERIVM, a Gall. *Vivier*, Viuarium. Charta an. 1231. ex Tabul. S. Martini Pontiſar. *Hugo de Castellione Comes S. Pauli de conſenſu Mariae uxoris conceſſit eccleſiae S. Martini Pontiſarenſis et presbytero de Moreſſart quinque quarterios nemoris ſitos juxta villam de Moreſſart et Vivierium ſuum.* V. *Vinerium.*

VIVIFICA, *Vimex, libor*, μάλωψ, in Gloſſ. Lat. Gr. MSS. Sangerm. Codex Reg. *Iuncus, vimen, bibex.*

VIVIFICARE, Vitam dare, Gall. *Vivifier*, apud Scriptores Eccleſiaſticos paſſim.

VIVIFICATOR, VIVIFICATRIX, qui vel quae vitam dat, in Conc. Bracar. III. et in Indice vett. Can. inter Conc. Hiſp. to. 2. p. 675. et tom. 3. pag. 44.

VIVIFICVS eadem notione, Graec. ζωοποιός, Ciceroni, vim habens vitalem. Occurrit in Necrolog. Parthenonis S. M. Sueſſion. et alibi.

VIVITVRVS, pro Victurus, in Charta ann. 1079. inter Inſtr. to. 6. Gall. Chriſt. nouae edit. col. 349. *Et ad clericis omnibus communiae illic viventibus vel Vivituris naves ad portum maris pertinentes, etc.*

✝ VIVIVS. *Aqua vivia*, fluuius, vel viuarium, in Ch. a. 1056.

VIVOLAE, Equorum morbus, de quo Iordanus Rufus Calaber MS. lib. 2. de Medicaminibus equorum ad Fridericum II. Imp. V. *Vivae.*

VIVOLARIVS. Bulla Alexandri III. PP. ann. 1163. in Append. ad Marcam Hiſp. col. 1337. *Donationes quas Arnulfus Epiſcopus, Almaricus clericus . . . in eccleſiam veſtram contulerunt, cum Vivolariis quae tenuerunt per S. Felicem, decimas et primitias vallis Arodi, etc.* Leg. videtur *Violariis.* V. ſupra *Violarium* 1. [illegible]

VIVOLARIA CHARTA, Cenſuali[illegible], in qua poſſeſſiones et cenſus [illegible]bentur. Charta an. 963. inter Pr[illegible]bat. to. 2. nouae Hiſt. Occitan. [illegible] 115. *Si Archiepiſcopus hujus loci, aut aliquis per ejus fortitudinem [illegible] tentaverit ipſam cartam Vivolariam quam nobis fecit Aymericus Archipraeſul, haec haereditas ſuprascripta mihi Iohanni revertatur.* V. in Cenſu[illegible].

VIVVLA, ζῶσα. Gloſſ. Lat. Gr. [illegible] MSS. Sangerm. *Vuivula.*

✝ VIVVM, vita, in Ch. a. 1491.

VIVVS. (1) *Viva voce audire*, [illegible] eſt, proprio ore, Gall. *De vive [illegible]*. Oberti Cancell. Annal. Genuens. apud Murator. to. 6. col. 328. *Eo[illegible]dem praetaxati Conſules [illegible] et maxime Viva curſoris voce [illegible]runt, Piſanos cum quibusdam [illegible] pro noſtris offendendis in Provinciam ituros, etc.* V. in *Sermo* 2. (2) [illegible] Recens, dicitur de carne porcina, [illegible] Conſuet. Mſ. Burdegal.

VIZA, VIZIA, Inſpectio. Dicitur potiſſimum de ſilua, cujus pars [illegible]denda aſſignatur, diligenti prius [illegible]ſpectione facta. Statuta Cadubr. lib. 2. cap. 68. *Non liceat [illegible] communi, vel hominibus alicujus [illegible]lae diſtrictus Cadubrii aliquas [illegible]ſiones, vel paſculum, vel publicam, vel Vizam ejusdem villae in [illegible] vel in partem vendere, vel alienare etc.* Correctiones eorumd. Stat. cap. 110. *De nemoribus Vizatis. Volumus ac jubemus quod nulla [illegible]la, vel commune Cadubrii poſſit [illegible] valeat ſibi facere, et terminare aliquam Vizam ſine expreſſa licentia conſilii . . . neque aliquis notarius conficere poſſit aliquod inſtrumentum Vizae [illegible] cujus, niſi deliberatum, et [illegible]tum fuerit per conſilium . . . Praeterea quod nullus homo . . [illegible] . . . incidere vel incidi facere in [illegible] quibus nemoribus Vizatis aliquod [illegible]gnum, vel ligna, niſi pro [illegible], domibus, vel ſtratis aut clauſuris etc.* Ibidem cap. 26. inſcribitur: *Quod nullus vendat lignamina [illegible] in Viziis.* V. in *Viſus.*

VIZACH, Vaſis ſpecies, inter ministeria ſacra recenſetur, in Charta Rude-

Rudesindi Episc. Dumiens. aerae 930. inter Conc. Hisp. tom. 3. p. 181. *Orabecela, Vizach, sautas de mensa tandem* XX.

IZATUS, VIZIA. V. in *Viza*.

ULA, *albula*, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph.

LADARIUS. V. infra *Wladarius*.

ULCEA, *Locus pascuae, ab vligo dicitur*. Io. de Ianua. *Lieu de pasture*, in Catholico paruo.

ULCUS, Nauis oneraria, Belgis *Hulca*, Anglis *Hulcke*, ex Gr. ὁλκάς, vt quidam volunt. Leges Ethelredi Regis editae apud Venetingum c. 23. *Si major, (nauis) et habet siglas, 1. den. si aduenias ceol, vel Vlcus, et ibi jaceat, 4. den. ad theloneum detur*. V. *Hulka*.

ULIXICE, Vlyssis more, astute, subtiliter. Vita Paschalis II. apud Murator. to. 3. pag. 356. col. 1. *Oppidum, quod Stephanus occupabat, clauibus Vlixice expressis in ceram, et ad earum exemplar de ferro confectis, noctu dispositis insidiis caute aggrediuntur*.

ULLOMINUS, Vllomodo. Charta fundat. S. Saluat. Tull. inter Probat. Hist. Tull. p. 81. *Neque subjectioni alicujus congregationis coetum fratrum ibi adunatorum Vllominus subdatur*.

ULMETA, Locus vlmis consitus, vlmarium, Gall. *Ormoie*. Chartul. majus S. Victoris Massil. fol. 26. *Dedimus vnam semodiatam vineae quae est in Vlmeta*. ULMICIO, eadem notione, in Charta Hilduini an. 832. apud Felibian. inter Probat. Hist. Sandion. p. 51. *Ad Vlmicionem perticas quinque, etc.* † ULMEYA, in Ch. a. 1295.

ULNA. (1) Seruio, *proprie est spatium, in quantum vtraque extenditur manus, licet Suetonius vnum cubitum tantum esse velit*. Assisa Dauidis Regis Scotiae de Ponderibus et mensuris §. 7. *Vlna debet habere in se triginta septem pollices mensuratos cum pollicibus trium hominum, scilicet ex magno, mediocri, et paruo, et secundum mediocrem pollicem debet stare. Aut secundum longitudinem trium granorum hordei sine cauda debet mensurari ad radices vnguis pollicis*. Adde Statuta Roberti III. Regis Scotiae cap. 22. §. 10. V. *Alna*.

ULNARE, Vlna metiri, Gall. *Auner*, apud Bractonum lib. 2. c. 37. §. 2. et in Elect. lib. 1. Consuet. Lemouic. art. 16. *Item, quia dicti Consules nomine suo et dictae communitatis habent in domo sua communi pondera et mensuras frumenti, vini, salis et olei, vlnas et cubitos, ad quorum exempla mensuratur, ponderatur, Vlnatur et cubitatur in dicto castro*. ULNAGIUM, Telarum, pannorumue ad vlnae rationem dimensio; item Praestatio quae ob id domino exsoluitur, Gall. *Aunage*. Litterae Edwardi III. Reg. Angl. an. 1328. apud Rymer. tom. 5. p. 74. *Nec sub colore Vlnagii, seu forisfacturae, dictorum pannorum aliquid exigant . . . Ab Vlnagio de pannis illis infra regnum nostrum faciendo sint quieti*. Charta ann. 1398. ex Tabul. B. M. de Bono-nuntio Rotomag. *Soluere recusando pedagium, Vlnagium, impositionem, custumam, etc.* ULNATOR, qui vlna metitur, Gall. *Auneur*, in laudatis Edwardi Litteris ibid. *Concessimus eisdem quod Vlnatores pannorum cismarinorum per nos quibuscumque portubus vel aliis locis regni nostri, assignati, etc.* Aliae ejusd. anni p. 79. *Quod panni . . . per Vlnatores nostros . . . absque vlteriori dilatione vlnentur et signentur*. ULNATIM, Minutatim, vlna metiendo. Charta ann. 1337. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 41. *Pannos et stamina non falsificata, cujuscumque valoris et coloris fuerint, licite possint vendere et incidere per vlnas, Vlnatim vel integre*. (2) Modus agri apud Anglos, cujus mensura exacta ad *vlnam ferream* Iohannis Regis Angliae. Monasticum Angliae. to. 2. p. 383. *Totam terram illam, . . . quae continet in fronte secus vicum Regium occidentalem in latitudine 44. Vlnas de Vlnis ferreis Ioannis Regis Angliae: et in capite orientali versus campum, qui vocatur . . . 127. Vlnas de eisdem Vlnis*. Et pag. 460. in Charta Alienorae Reginae: *Quandam partem ter-*

terrae, . . . *quae continet* 14. *Vlnas*, *et tria quarteria vnius vlnae ferreae Domini Regis*, *etc.* *Aune de terre*, in Stabilim. S. Ludou. lib. 1. c. 153. et in Consuetud. Baionensi tit. 5. art. 28. V. *Virga ferrea*, in *Virga* 6.

VLNATA TERRAE. Charta R. Abbatis Caroffensis ann. 1308, ex 2. Regesto Philippi Pulcri Regis Fr. n. 11. in Tabular. Regio: *Item de quolibet solo de* 4. *canis vel Vlnatis lato amplitudine*, *et* 12. *in longitudine*, *habuimus* 6. *den. Petragoric. obliarum*, *etc.* *Vlnaris* editum to. 3. Ordinat. Reg. Fr. p. 205. Sed *Vlnatis* legendum esse monet Editor. (3) † Inguen, Gall. *Aine*, apud Murat. t. 20. Script. p. 75.

VLOZE, Majoris nauigii genus. Charta an. 1276. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 115. *Quacumque hora indiguerimus*, *majori naue*, *quae vulgo Vloza nuncupatur*, *transuehere nos tenebitur sine mora.*

VLPICVM, *Oleo simile.* Glossar. Longobard. S. Germani Paris. ex antiquis Glossis.

† VLTARE, fores pulsare, pro VETARE, Gall. *heurter*. Ch. a. 1397.

VLTELLA, Lecythus. Acta S. Raynerii to. 3. Iun. pag. 456. *Et offerant ibi quisque donatiuum suum et brachium candelae*, *atque Vltellam seu lecythum olei*, *et sanus eris.* Leg. forte *Vlicella*, ab Italico *Vlina*, olea.

VLTERPES, Choreae species, ex Gallicano forte *Outrepied*. Concilium Salisberiense ann. 1217. c. 76. *Adhuc prohibemus*, *ne choreae Vlterpes*, *et inhonesti ludi*, *qui ad lasciviam inuitant*, *fiant in* . . . Forte in atrio, seu coemeterio.

VLTIMARE, ad extrema vergere, in vltima parte esse. *Cum Vltimarent tempora patriae*, *etc.* apud Tertull. lib. de Pallio cap. 1.

VLTIMATE, pro Vltimo. Charta ann. 1415. ex Tabul. Sangerm. *Recognosco me recepisse* . . . *summam* IV. *lib. et* X. *sol. Paris. pro termino paschali Vltimate praeterito.* Sententia an. 1497. inter dominos et habitatores Calliani: *Item amplius et Vltimate fuit actum et in pactum deductum*, *etc.* Ericus Vpsaliensis l. 4. Hist. Suecicae p. 121. *Regum* [illegible] *obedientia Regis Birgeri et filii Vltimate et finaliter ereptum.* Vtitur [illegible] pag. 123. VLTIMATIM, eadem notione, apud Thwroczium in Hist. Hungar. pag. 5. 26.

VLTIMATVS, Vltimus, extremus. *Veniendo contra* . . . *tenorem* [illegible] *Vltimati in praesentia domini* [illegible] *Regis*, *etc.* in Charta an. 1399. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 124. [illegible] *ego debeo esse finis suus supremus* [illegible] *Vltimatus*, *etc.* apud Ioh. Gerson lib. 3. de Imit. Christi cap. 11. [illegible] VLTIMATVM, pro Vltimum [illegible] lium, saepissime occurrit in Cancellariis Germ. Consil.

VLTIMIOR. Constitutio Iustini[illegible] Vt ii, qui in Africa sunt intra [illegible] quenn. etc. *Vltimiore requi*[illegible] *penitus quiescente*, *etc.*

VLTIMISSIMVS, omnium postremus, apud Baldricum Nouiom. lib. 3. [illegible] 23. Form. 8. ex Baluzianis: *Ego* [illegible] *cilla vestra Vltimissima*, *fera* [illegible] *omnium ancillarum vestrarum*, *etc.*

VLTIMITAS, Extremitas. Coelius [Aurelius] tinus African. lib. 4. de Morbis [chron.] rat. c. 3. *Quae frigiditas cum* [illegible] *tata naturalem modum excedat*, [illegible] *mitatem appetendi necesse est* [illegible] Adde lib. 1. Pantechn. cap. 5.

VLTIMVS HAERES. V. *Haeres* [illegible]

† VLTRA pro contra, in Ch. a. [illegible]

VLTRABRENTANEAE PARTES, quae sunt vltra Brintam flum[en]. Hist. Cortusior. lib. 2. apud Murator. to. 12. col. 816. *Villae* [illegible] *sitae circa Paduam*, *ne ex eis* [illegible] *perciperent aliquam victualia*, *et* [illegible] *Vltrabrentaneae partes*, [illegible] *Castro*, *bonis omnibus fuerunt* [illegible] *liatae*, *etc.*

VLTRAGIVM. (1) Quod extra summam aliquam. Tabularium [illegible] docinense charta 295. *Ita*, *ut* [illegible] *censum consuete ac juste* [illegible] *reddiderit*, *legaliter* [illegible] *retento mihi Vltragio aliarum* [illegible] *pristinarum consuetudinum* [illegible] V. *Vlteris*, et *Vudramentum*. (2) Praestationis species in Ch. [illegible] merac. episc. (3) † Imprudentia [illegible] imprudentia, in Ch. a. 1354. [illegible] Conuicium, injuria, in Ch. a. 13[illegible]

[VL]TRAMONTANVS, qui vltra mon[te]s, hoc est Alpes, degit, Gall. [Ou]tramontain. Bulla Clementis IV. P. an. 1265. to. 9. Spicil. Acher. [p]. 241. *Item, idem Comes veniet cum [i]lle ad minus Vltramontanorum mi[li]tum comitiua.*

[VL]TRAPADANA REGIO, quae est [vl]tra Padum. Chron. Petri Azarii [a]pud Murator. tom. 16. col. 380. [Ve]nierunt propinquam regionem *Vl[tr]apadanam.*

[VL]TRA RHODONENSES, qui vltra [R]hodanum habitant, Occitani com[p]arate ad Massilienses. Charta ann. [1]312. ex Tabular. S. Victoris Massil. *[E]rat discordia in monasterio S. Victo[r]is, et tota congregatio erat diuisa in [d]uas partes, et vna adhaerebat Vltra-[R]hodonensibus, altera Prouincialibus.*

VLTRARE, injuriis afficere, in Ch. [a]. 1346.

[VL]TRAVADARE, *Transuadare, trans vadum ire, vel trans vadum ducere.* Will. Brito in Vocabulario MS.

[VL]TREIA. Landulfus de S. Paulo in Hist. Mediolanensi c. 2. vbi de expeditione Hierosolymitana Conradi Italiae Regis sub an. 1098. *Rege igitur in regno deficiente supradictus Anselmus de Buis Mediolanensis Archiepiscopus, quasi monitus Apostolica auctoritate, jamdicto Presbytero nolente, studuit congregare de diuersis gentibus exercitum, cum quo caperet Babylonicum regnum: et in hoc studio praemonuit praelectam juuentutem Mediolanensem Cruces suscipere, et cantilenam de Vltreia, Vltreia cantare. Atque ad vocem hujus prudentis viri cujuslibet conditionis per ciuitates Longobardorum, villas et castella eorum, Cruces susceperunt, et eandem cantilenam de Vltreia, Vltreia cantauerunt.* Vbi Bernardinus Ferrarius lib. 6. de veterum acclamationibus et plausu c. 7. existimat, hac cantilena sese inuicem animasse Crucigeros ad expeditionem Hierosolymitanam, vocibus conflatis ex *vltra*, et *eia*, quasi forte *eia vltra* eamus, vel potius *vltramare*: nam expeditiones istae vulgo *vltramarinae* appellatae. Sed parum certa videtur ejusmodi conjectura.

† VLTRERIVS, transuersus, in Stat. Auen. a. 1243.

† VLTRINVS, vterinus, in Ch. MS. a. 1382.

VLTRIS, Auctus. Charta ann. 1303. ex Tabul. S. Vandreg. *At postmodum fructus ejusdem ecclesiae in tantum Vltres apparuerunt, quod ex ipsis duos rectores honeste et commode poterunt de cetero sustentari, nec est verisimile quod de cetero minuantur, etc.* V. *Vltragium.*

† VLTROJECTVS, postpositus, in Form. MS.

VLTRONEITAS, Facultas faciendi, quod quis vult. Walbertus de patrocinio S. Rictrudis n. 41. *Quoniam, ni fallor, Vltroneitati liberi arbitrii, primo concessae parenti non legitime resisto.* Epist. Gunzonis ad Augienses fratres an. 960. apud Marten. tom. 1. Ampl. Collect. col. 295. *Ergo Vltroneitate arbitrii sibi concessa abutentes aut irrationabilibus animalibus comparantur, aut in nihilum rediguntur, quorum exitus vnus est.*

VLTRONIVS, *ἑκούσιος*. Gloss. Lat. Gr. *Vltroneus*, in MSS. Sangerm.

VLVETVM, *Locus vbi crescunt vluae.* Gemma. Haud scio cur Vossius lib. 3. de Vitiis serm. cap. 56. rescribendum putet *Vlmetum* et *vlmi*: nota quippe vox *Vlua* Virgilio et Ouidio pro herba palustri.

VLVLAMEN, Vlulatus, apud Prudentium. Vita S. Romani Archiepisc. Rotomag. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1663.

> *Pestis ad haec dirum rumpens a pectore luctum*
> *Altius ingemuit; planctus, Vlulamina fudit.*

VMACIA, pro *Vinacia*. V. *Stempkiati*.

VMBELLVM, Vmbraculum ad arcendos solis ardores, pilei species, Byzantinis familiaris. Gloss. S. Benedicti cap. de pellibus: *Vmbellum, σκιάδιον.* Sic enim legendum videtur pro *libellum*, *σκιάδιον*. Sciadia Byzantinorum procerum recenset Codinus de Offic. Aulae CP. c. 3. Πυραμίδα vocant Acropolita cap. 11. Καλύπτραν πυραμοειδῆ Nicetas in Andro-

Andronico lib. 1. Imperatorium sciadium, cujus apex gemma grandiori insigniebatur, πῖλον non semel appellat Cantacuzenus lib. 3. c. 27. lib. 4. cap. 14. VMBELLVM et VMBRACVLVM dicitur, quod ex pellibus compactum est, quodque expandi aut contrahi solet ad arcendos pariter solis ardores, cujusmodi *sciadia* describuntur ab Aristophane in Avibus. Gloss. Gr. Lat. σκιάδιον, *umbraculum*. Lexic. Gr. MS. Reg. cod. 2062. ἀεῤίδιον, σκιάδιον, ἀεράκιον. Claudianus lib. 1. in Eutrop.

> ..... *Jam non Vmbracula gestant*
> *Virginibus.*

Idem in 4. Consul. Honorii:

> ...... *Non defensura calorem*
> *Aurea summoveant rapidos Vmbracula soles.*

VMBRELLA. Chronicon MS. Andreae Danduli anno 1177. *Anconitani vero duas Vmbrellas praesentant, unam Papae, Imperatori aliam, etc.* Chron. Foroliv. apud Murator. to. 19. col. 881. *Ante corpus Christi praecedebant Vmbrella, et sex equi albi.*

VMBER, Canis venaticus e sagacibus ex Vmbria Italiae provincia. Glossar. Graec. Lat. MS ὁ θηρευτὴς κύων, *Vmber*. Gratius in Cynegetico, de canibus venaticis:

> *At fugit adversos idem quos repperit hostes*
> *Vmber, etc.*

Meminit etiam infra, ut et Silius Italicus l. 3. *Aut exigit Vmber nare sagax e calle feras* Notgerus Episcopus Leod. in Vita S. Hadelini Confess. cap. 2. *Cumque loculi jam dilatari coepisset angustia, duo equites, cum duobus assuetis venatibus (al. venatoribus) Vmbris forte fortuna ignari, cujus dignitatis esset vehicula, venientes, etc.* Sidonius in Panegyrico Aviti:

> *Jam si forte feram latratibus improbus Vmber*
> *Terruit, etc.*

VMBLATA, in veteri Charta ... apud Vghellum to. 7. Ital. Sac. ... 257. quem consule, si lubet. ... Papiam lego: *Vmbrata*, ...

VMBRA. (1) V. mox in *Vmbr*...

(2) ✝ Territorium ... in Ch. a. 1307. V. *Vmbraculum*.

VMBRACVLVM. Chartul. ... 30. *Saurasandiae bastitiae S. Sat... Nivernensis monasterii quae est ... braculum Bituricensis ... etc.* Hoc est prope ... viteria.

VMBRAE, Phantasmata, ... Scriptoribus nota. Galli *Ombre*, ... dem notione. Papias: *Vmbrae*, ... mae, *simulacrum*, ... Valerius Flaccus 1. Argon.

> *Tartareos tum sacra ...*
> *giisque ...*
> *Si quid ab excitis ...*
> *fecerat Vmbr...*

S. Augustinus lib. 10. Confess. ... *Non cura mihi transfigurare ... anima mea ... Vmbrarum, omnia sacrilegia ...* Vide eumdem lib. 7. de Civ. ... c. ult. Durandus lib 7. Ration. ... 8. num. 4. *Ipsi tamen ab ... circa sepulchra obeuntibus, qui ... bras vocabant, nostri ...* VMBRARII, qui umbrarum ... tuum responsa exceptum. Edict. Theoderici Reg. c. 108. *Si qui ... quo ritu sacrificare fuerit ... sus, arioli etiam atque Vmbrarii ... reperti fuerint, sub justa ... convicti capite puniantur.* Prudentius lib. 1. contra Symmachum.

> *Murmure nam magico ...*
> *cire figuras,*
> *Atque sepulchrales scire ...*
> *tare favillas,*
> *Vita itidem spoliare ...*
> *noxia novit.*

VMBRATICI, ipsae umbrae, ... fligia. Vetus Formula Poenitentialis, edita a Iacobo Petito: *Ita credis, quod Vmbratici ... comedant: propter quod daemones ... homines decipiunt, quod se transformant in hominum figuras, et ... multa, quae asserantur.* VMBR...

pectus, simulatio, Gall. *Ombre, prétexte*. Chron. Triuetti apud Acher. tom. 8. Spicil. pag. 463. *Cognoueruntque Legati .... innocentiam viri, atque sub Vmbra illius a quibusdam attentatum id fuisse*. Charta an. 1316. to. 1. Chartul S. Vandreg. p. 34. *Significatum est nobis forestam nostram de Tractu multipliciter deuastatam sub Vmbra liurciae*. VMBRA VIRI, Speculum Saxonicum l. 3. art. 45. §. 12. *Histrionibus, joculatoribus, et his, qui se in seruitutem dederunt, emenda datur Vmbra viri*. Figura scilicet, imago: qua notione. VMBRA LEONIS dicitur in Testam. dom. le Scrop an. 1415. apud Rymer. tom. 9. pag. 272. *Volo quod ... fiat tumba mea ... habens imaginem mei super dictam tumbam, armatam in armis meis, cum Vmbra leonis in le Bende prout viuens vtor*. VMBRATILITER, Leui pictura, rudibus lineamentis. Sidonius lib. 2. Epist. 10. *Quae imaginarie tantum, et quodammodo Vmbratiliter effingimus*. VMBRAE, Thymalli, pisces Hibernis familiares, apud Siluestr. Giraldum in Topogr Hibern. dist. 1. c. 7. Vide Columellam lib. 8. c. 16.

VMBRALE, velum, conopeum, in Necrol. abbat. Altorf. in Altar.

VMBRARIVS, VMBRATICVS. Vide *Vmbrae*.

VMBRELLA, vt *Vmbellum*. Vide in hac voce.

VMECTA, Loca paludosa, vel palustribus vicina. Charta apud Meichelbeck. Hist. Frising. to. 2. pag. 38. *Pascuas, venationes, Vmecta, seu et fructeta, omnia ad eadem pertinentia, etc.* V. *Humectus*. VMEXA, eadem notione, pro *Vmecta*, ibid. pag. 86. *Campis, pratis, pascuis, ... Vmexis, etc.*

VMERICIA, pro *Vinericia*. V. ibi.

VMERVS, ὦμος. Gloss. Lat. Gr. *Humerus*, in MSS.

VMEXA. V. supra *Vmecta*.

VMGA, pro *Banga*. V. in hac voce.

VMILARI, Gloss. Latin. Gr. *Vmilor*, Προσκύπτω. *Humilior*, in MSS. Sangerm. Προσκύπτω, *Interpello*, *Vmilor*, *procido*, in Gloss. Gr. Lat.

... ACVS. Liber censuum Eccl. Rom. *Monasterium S. Stephani cum omnibus sibi pertinentibus praestat annue in auroque* CVIII. *Vmimegaricos*. Notis numericis in errorem inductus est librarius. Emendo, *in auro* CVIII. *melgoricos* vel *melgorienses*.

VMMO, ὀμφαλὸς ἀσπίδος. Gloss. Lat. Gr. Melius in MSS. Sangerm. *Vmbo*, seu *Vmbo*.

† VMVLVS, humulus, ap. Pez. t. 1. Anecd. Part. 3. p. 68.

† VMVS, cassis, Gall. *Heaume*. Ch. a. 1345.

VNAE. Chartul. S. Vandreg. tom. 1. p. 115. *Obtuli Deo et sancto Vandregesillo et monachis ibidem Deo servientibus quidquid clamabam jure haereditario ... scilicet duodecim panes, ... Vnas botas et vnam summam auenae*. Ceremoniale vetus MS. B. M. Deauratae Tolos. *Et quilibet istorum* (Monachorum) *debent portare vnum amictum sintatum, et Vnas manutergias in collo per modum stole*. Numerum duplicem hac voce significari non existimo.

VNALIS, Singularis. Canones Hibern. apud Acher. tom. 9. Spicil. pag. 27. *Monachus Graece, Latine Vnalis, siue quod solus in eremo vitam solitariam ducit; siue quod sine impedimento mundiali mundum habitet; siue quod in hac vita solus etsi inter multos habitet, versetur*.

VNAMITANS, pro Vnanimis, in Testam. S. Gennadii Episc. Asturic. inter Conc. Hisp. tom. 3. p. 173. *Ab integritate sint propria monasterii S. Petri, et nihil communionis ibidem habeant. Sed prae caeterae ecclesiae quae in supradicto eremo constructae sunt, nisi forte Vnamitans gratia aliquid pro misericordia concessum fuerit*.

VNAMMES. Gloss. MSS. Bituric. *Amazones, feminae bellatrices ..... adustis dexterioribus mammis Vnammes dicuntur*. *Vnimammae*, ex Isidoro in Gloss. MSS. Sangerm. num. 501. *Vnimamma*, *femme à une mamelle*. Gloss. Lat. Gall.

VNANIMARE, Vnius esse animi, vnanimum esse. Ammianus lib. 31.

Vna-

Vnanimanti ardore, simul et infusè inter se congruentes.

VNANIMITAS, Animi necessitudo. Epist. Iohannis X. PP. an. 928. ad Aymericum Narbon. Archiep. inter Instr. tom. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 16. *Litteras ab Vnanimitate tua nostro directas apostolatui, apostolica patientia suscepimus.*

VNANIMITVS, Vna mente, vno animo, Gall. *Vnanimement. Alexandro Vnanimitus electo*, in Chron. Waldhusano tom. 1. Miscell. R. Duellii p. 57. *Vnanimiter* dixit Vopiscus in Tacito: vtitur etiam Vulgatus Interpres Act. 11. 14.

VNARE, Vnum efficere, congregare. Tertull. adu. Praxeam c. 27. *Qui vnum eumdemque contendunt Patrem et Filium, incipiunt diuidere illos potius, quam Vnare.*

VNATIM, Simul, vna, in Charta Hispanica aetae 988. apud Anton. de Yepez, in Chronico Ord S. Bened. to. 5. p. 435. *Vnatim mereamur triumphare in caelis, etc.* Vita S. Careroci to. 3. Maii p. 586. *Ipsi autem conuenerunt Vnatim.*

VNCA MANV, *Stricta manu*, κυλλῇ. Gloss. Isid. κυλλῇ rectius in Excerptis. Constantiensis: *Vnca manu, curua manu, stricta. Vncat, curuat.* V. *Vncatus.*

✝ VNCALIS BOMBARDA, V. in *Bombarda.*

VNCARE, Vrsorum clamor proprius. V. Salmasium ad Hist. Aug. p. 168.

VNCATVS, Instar vnci factus. Sidonius lib. 4. Epist. 20. *Lanceis Vncatis, securibusque missibilibus dextrae refertae.* Hinc *Syllogismi vncati*, apud eumdem lib. 9. Epist. 9. V. *Vnca.*

VNCEASESATH. Leges Inae Regis c. 37. *Qui furem occiderit, liceat ei probare jurejurando, quod eum fugientem pro fure occidit, et parentibus ipsius occisi juret Vnceases ax, i. sacramentum sine electione vel nominatione.* Vbi *ath*, pro *ax*, emendat Somnerus, atque, perperam has voces Saxonicas redditas a Bromptono et Lambardo; sed potius legi debere, vt praefert codex Roffensis, *Vncesfesaw*, i. *cognati vero interfecti* (furis) *jusjurandum praestent* (eundem ejus) *se non vindicaturos. Cesset* enim Saxon. lis, jurgium inimicitia; cui, vn, aduersatiua particula praeposita, contrarium signat.

VNCIA. (1) *Vncia auri*, in mulctis pecuniariis. Lex Wisigoth. lib. 3. tit. 3. §. 3. *Qui in raptu interfuisse cognoscitur, si liber est, sex auri Vncias reddat, etc.* Adde lib. 2. tit. 1. §. 25. Lex Bajwar. tit. 1. c. 2. *In primis incurrat Dei judicium, et offensionem sanctae Ecclesiae, et judici terreno persoluat auri Vncias tres, etc.* Decretale precum quorumdam Episcoporum an. 799. *Et qui redimere ipsas biduanas voluerit, fortiores Comites Vncias tres, mediocres Vnciam et dimidiam, minores solidum vnum.* V. Pachymerem lib. 11. c. 21. p. 290. (2) Monetae genus, in vsu apud Siculos aliosque. Computus ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 285. *De quo toto praesenti computo collectae sunt summariae informationes quae secuntur, videlicet, a pecunia recepta in Karolenis argenti et reducta ad Florenos de Florentia computata qualibet Vncia pro quinque florenis, et quolibet floreno pro vi. tarenis, et quolibet tareno pro duobus Carolenis, et quolibet Caroleno pro decem granis, etc.* Epist. Petri de Cadero apud Acher. tom. 2. Spicil. p. 563. *Promisit etiam dictus Rex Tunis se redditurum domino Regi Franciae et Baronibus suis, pro expensis in viam factis ducentas et decem millia Vncias auri, quarum quaelibet Vncia valet quinquaginta solidos Turonenses.* Charta an. 1284. *libram* et *Vnciam* promiscue accipit: alia an. 1284. duas libras censuum in 24. vncias diuidit. Vtramque laudat Schilterus in Gloss. Teuton. v. *Unze.* Donatio Anshelmi Abb. Lurisham. apud Tolner. inter Instr. Hist. Palat. p. 17. *Bubo ex duabus mansis et prato, ... et de vna bixnda* XXX. *denarios, et de molendino in Furden v. Vncias soluere debet.* (3) VNCIA, VNCIATA TERRAE, Modus agri, f. duodecima pars jugeri, in Charta Thomae Regis Manniae an. 1055. in Monastico Anglic. tom. 1. pag. 718. *Vncia*

iae agri, in Tabulario Landavensi n eodem Monastico Anglic. tom. 3. p. 190. 197. 200. 205. *Mansus trium Vnciarum*, ibid. p. 197. Adde Ughellum, to. 1. Ital. Sacrae part. 1. pag. 144. Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 453. *In fundo Turriano Vncias* III. . . . *In fundo Adriani Vncias* II. . . . *In fundo Sallani Vnciam* I. *In fundo Pulliani Vncias* VI. Ibidem col. 539. *Et pro libris* XI. *concessit in campo sancti Benedicti Vnciam vnam principalem, et medietatem de medietate ipsa, quae nobis pertinet.* Placitum an. 1105. apud Le Blanc in Dissertat. de Monetis p. 57. *Hujus etiam temporibus Leoninus Consul et Dux, monachus factus, tres Vncias massae Aretinae, quibus parentum fruebatur haereditate, decimo quinto milliari ab vrbe, via Ardeatina, beato Petro Apostolo perenniter concessit permanendas.* (4) VNCIA POLLICIS, Articulus pollicis. Processus de Vita S. Yuonis to. 4. Maii p. 575. *Erat ille lapis ad quantitatem primae Vnciae pollicis, et ad similitudinem ossis pruni. Vncia digiti*, in Inuentario Eccl. Anic. an. 1444. Acta Episcop. Cenoman. apud Mabill. tom. 3. Analect. p. 323. *Ibi quoque thesaurus incomparabilis, thesaurus desiderabilis signatur, scilicet quaedam Vncia ejusdem* (Demetrii) *Martyris, cum dente S. Iohannis Baptistae, et quidam capillus gloriosissimae Dei Genitricis.*

VNCIALES LITTERAE, seu characteres, Vncia, id est pedis duodecima parte, constantes. S. Hieronymus praefat. in Iob: *Habeant, qui volunt veteres libros, vel in membranis purpureis, auro, argentoque descriptos, vel Vncialibus, vt vulgo aiunt, litteris, onera magis exarata, quam codices, etc.* Vide Allatium in Antiq. Etrusc. Monum. et Mabillonium in Diplom. lib. 1. c. 11. num. 4. et supra in *Literae*, col. 130.

VNCIATA TERRAE. V. *Vncia* 2.

VNCIATVM, *Mabinkelo*, in vet. Gloss. Lat. et Franco-Theotisco apud H. Wanleium in Append. ad Catalog. Codd. MSS. Septentr.

VNCINA. Chartul. S. Vedasti Atrebat. V. p. 265. *Si custos libellis est cellerario, famuli Vncinas saisient, et vivent supra, vsque dum satisfaciat.*

VNCINARE, Hamare, vnco prehendere. Gloss. Lat. Gr. *Vncino*, ἀγκιστρεύω. Aliae Graec. Lat. ἀγκιστρεύω, *Vncinio, hamo, adhamo.*

VNCINATVS. V. mox in *Vncinus*.

VNCINVS, Vncus, cui inhaerent catenulae, Italis *Vncino*. Papias: *Vncus, curuus, anchora, vncus, Vncinus, diminutiuum.* Glossae Gr. Lat. κόραξ σιδηροῦς θύρας, *Vncinus, repagulum.* Alibi: μόχλος ὄγκινος, *repagulum.* Rursum: ὄγκινος, *Vncinus, reticulus.* Anastasius in Gregorio IV. PP. *Signum Christi habet historiam in modum leonis incapillatam, cum diuersis operibus purissimis aureis pendentibus in catenulis quatuor, et Vncino vno. Item gabatham saxiscam habet in modum leonis, cum diuersis historiis serpentium, et in medio stantem pineam, et quatuor leunculis exauratam, qui pendent in catenulis tribus, et vncino vno.* Idem in Leone IV. *Nec non et aliam coronam minorem ibidem obtulit, cum catenulis quatuor, et delphinis decem habentem lilium, et Vncinum pensant. lib. duas.* Martyrolog. 19. Ianuar. *Equuleo et Vncinis ferreis jussus est suspendi.* Occurrit haec vox non semel in Libris sacris. VNCINATVS, Vncis, seu eorum figura distinctus pannus. Donatio facta Eccl. Cornut. edita a Suaresio: *Vela loricata melinoporphyra Vncinata duo.*

VNCIVNCVLVS, Calceamenti recurvi species, vt videtur: nam, ait Continuator Nangii an. 1365. extr. *alii* (sotulares) *in obliquum, vt Griffones habent retro et naturaliter pro vnguibus gerunt, ipsi communiter deportabant.* Vita Meinwerci apud Leibnit. tom. 1. Script. Brunsvic. p. 529. et tom. 1. Iun. pag. 523. *Vnum pauperem cum vna camisia, vna braca, vno cotte, vna tunica, duabus caligis et Vnciunculis et calceamentis et chirothecis, pileo et cingulo vestiret.*

VNCTARIA, VNCTARIVS, qui vel quae vnctum vendit. Codex censualis

lis Epifc. Autiffiod. ann. circ. 1290. *De vnctariis. Vnctarii et Vnctariae debent in qualibet Sabbati vnum obolum.* Infra: *De Vnctariis istius villae. Quisquis vendat Vnctum diebus Sabbati ad estallum, quilibet debet obolatam.* V. *Vnctum.*

VNCTIO, Oleum fanctum. Inuentar. S. Capellae Parif. an. 1376. ex Bibl. Reg. *Item vnum vas argenti ad ponendum sanctum crisma et alias sacras Vnctiones.* In Inuentario an. 1363. post *crisma* additur, *oleum sanctum et oleum infirmorum.* Infra: *Item vnum aliud vas argenti ad ponendum sacras Vnctiones.*

✝ VNCTOR, i. q. *Vnctarius*, in Ch. a. 1407.

VNCTVM, Adeps, Gall. *Oint.* Capitulare de Villis cap. 43. *Carbones, saponem, Vnctum, vascula, etc.* Vbi oleum, quo vtuntur lanam carminantes, fignificari opinor. Adde c. 62. Chronicon Fontanellenfe: *Porcos saginatos ad adipem et lardum, cum Vnctis 60.* Tabul. S. Albini Andegau. *Tulit Willelmus viarius de Mosterolo* XXX. *et* III. *sol. et* XIII. *sextarios de frumento et latus de porco et Vnctum vnum.* *De bacone*, I. *ob. de Vncto*, I. *ob.* in Charta Leduini Abb. S. Vedafti an. 1036. ex Chartul. V. ejusd. Monaft. p. 243. Codex cenfualis Epifc. Autiff. an. 1290. *De his qui apportant Vnctum in hac villa. Quicumque affert Vnctum in hac villa vt vendant, soluit de tourtello* I. *ob.* . . . *Et si fuerit de porco suo et de fumamento Comitis, nihil soluit. Venditores Vncti et sepi* (dant) *sex denarios*, in Cod. cenfuali Corbeienfi. Marbodus lib. 4. de Virtutib. herbar. c. 13.

Vncto cum veteri fertur podagrae medicari.

VNCTVOSVS, Vnguine plenus, Gall. *Onctueux.* Leonardus in Speculo lapidum lib. 1. cap. 1. *Per aquam intelligit humidum, Vnctuosum seu viscosum, etc.*

VNCTVRA, Adeps, idem quod *Vnctum.* Capitul. Aquisgr. ann. 817. §. 2. *Saponem et Vncturam sufficienter, pinguedinem ad vsum, etc.*

VNCVS. (1) Modus agri apud Danos. Charta Valdemari Regis Danorum an. 1240. apud Ifaac. Pontanum lib. 6. extremo: *Licet aliqui terram vel Vncos jure feudali concessisse dignoscimur, semper tamen retentionem decimae decimarum excipimus.* Alia Erici Danorum Regis an. 12.. lib. 7. *Vnde cum in consecratione ipsius promisimus prouidere Ecclesiae Reualiensi de dote, . . . assignauimus Vncos apud Reualiam dotis nomine assignauimus.* Mox: *Insuper concedimus ipsi Episcopo 40. Vncos in Vironia, in villa, quae dicitur Sagalle, etc.* V. *Vncia* 2. (2) VNCVS PASTORALIS, Virga vel baculus Epifcopalis recuruus. Thomas Archidiaconus Spalatenfis in Hist. Salonitana c. 16. *Fecit etiam ... magnum, et alium paruum, et ... nile manicatum, calicem et ... Vncum Pastoralem, et crucem, et ... quaedam, etc.* V. *Cambuta*, et *Virga*.

VNDACIO, Inundatio, in Charta apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 882. *Vndacio aquarum creuit ... liter in fluuio Ligeris propter ... pluuiarum abundanciam, etc.*

VNDAIZARE, VNDARE. Vide *Fundeiare.*

VNDANTER, *Copiose, vel affluenter*, in Gloffis MSS. S. Germani Par. cod. 524. V. *Vnderare.*

VNDE. (1) Pro De quo, Gall. *D'où.* Iornandes de rebus Geticis: *In Scanzia vero insula, Vnde nobis sermo est.* Alibi: *Iuxta Maeotidem paludem commanentes praefati, Vnde loquitur.* Galli dicimus, *dont nous parlons.* Ordericus Vitalis lib. 9. p. 723. *Turonis aliud Concilium tenuit, et ea Vnde apud Claromontem tractauerat, confirmauit.* Idem l. 10. p. 797. *In hoc negotio Vnde tractamus, etc.* Vfum etiam Pollionem hac loquendi formula obferuauit Salmafius pag. 338. (2) Pro Cujus, Gall. *Dont.* Litterae Edwardi II. Reg. Angl. an. 1323. apud Rymer. tom. 3. p. 985. *Cum dilectus Iohanninus de Recco mercator de ... nua, nobis dedisset intelligi, quod ipse cum quadam magna naue, quae vulgariter Dromunda nuncupatur, Vn...*

nde idem Iakeminus patronus et dominus erat. Charta Ricardi II. Reg. Angl. an. 1393. apud eumd. to. 7. 744. Concessimus . . . quod tres essas naues guerrinas, . . . videlicet nauem Vnde Iohannes Wysebech magister, nauem Vnde Iacobus Kebbyng est magister, et nauem Vnde dam Ontelowe est magister, etc.

3) † Qua, Gall. par on, in Ch. 1159.

VNDECIMA. Conuentiones MSS. Arlirinci Abb. Montis-Majoris cum colis Correni de censibus: Talis ius longaeuus in territorio Correnfi ibatur apud nos, vt decimam et Vndecimam, quae Vndecima apud nos isca nuncupatur, dominis suis habitatores ejusdem loci reddant; quia ratenibus consuetudinis cautum est et galibus, ut decima Deo, Vndecima omino de omnibus quae possident, ersoluantur. Haec apertiora etiam int in Charta an. 1309. to. 1. Hist. Dalph. p. 86. col. 2. Leuatur ipsa schia in hunc modum; videlicet de uolibet jornali fimato capitur Vndecima gerba, in jornali non fimato decima gerba. V. Vndenus.

VNDEIARE, VNDAIZARE, Infantem vel moribundum non omnibus adhibitis Baptismi ceremoniis baptizare, Gall. Ondoïer, lustrali aqua perfundere. Epist. Petri Episcopi Claromontensis ad Mauricium Episcopum Parisiensem, quae est 3. inter Epistolas Stephani Episcopi Tornac. Cum igitur puer natus esset, nec posset sacerdos ad baptizandum eum congrue reperiri, pater ejus immersit eum aqua, dicens: In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Et haec est pessima consuetudo in terra nostra, ut in talis necessitatis articulo dicant: In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, nec totam exprimant verborum formam, quae debet exprimi in baptismo, quod Vndeiare vocant. Et Epist. 5. Hoc enim dicere solent, qui literas ignorantes paruulos Vndaizant: In nomine Patris, etc. In hisce Epistolis tractatur, an ejusmodi baptismus valeat. VNDARE, eodem significatu. Manuale sacerdotum ad vsum Eccl. Autiss. an. 1526. vbi de Baptismo: Sacerdos debet interrogare mulieres si infans fuerit Vndatus aut non; et tunc si fuerit Vndatus, sub conditione baptizet eum.

VNDENVS, idem quod Vndecima. Vide in hac voce. Statuta Eccl. Biterr. an. 1375. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 663. Item, fuit prohibitum clericis et maxime in sacris ordinibus constitutis, quod non emant Vndenos, retrodecimas, nec possessiones laicas.

VNDEOLVS, pro Vrceolus, in Gemma.

VNDERARE, Abundare, affluere. Epist. S. Hildegardis apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 1016. Sed o tu qui generosus es in voluntate tua, attende quod multa flumina Vnderant in te, rixando in magno strepitu. V. Vndanter.

VNDESCERE, in vndas excrescere, tumere. Vita S. Endei Abb. Araniensis n. 15. Ita quod non Vndescit mare in via, per quam transiit dolium; sed serenitas semper ibi apparet.

† VNDESECVS, vndequaque, in Concil. Suession. a. 866.

VNDIFRAGVS, qui vndas frangit. De Excidio Thuringiae apud Leibnit. to. 1. Script. Brunsuic. pag. 61.

Prompta per Vndifragas transisse sem puppe procellas,
Flatibus Hybernis laeta mouerer aquis.

VNDINES. Charta Petri de Minteriaco an. 1283. ex Tabul. Calensi: Abbatissa dicti monasterii quae pro tempore fuerit soluet et reddere tenebitur annuatim in Vndinis Latigniacensibus conuentui dicti monasterii 100. sol. Parisienses. Leg. nundinis, altera n, vt saepe fit, ob praecedentem omissa.

VNDISIA. Continuat. Chron. S. Bertini apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 618. Hic (Ioannes) receptus ecclesiam suam in tertia parte omnium bonorum diminutam reperit, et per venditiones ad vitam in 4030. libris Parisiensibus in pecuniis, et ad 988. raserias bladi, in puris Vndisiis debitis, in 42. millibus Francorum auri

auri obligatam inuenit. Vide an idem sit quod

VNDRAMENTVM, Reliquum, quod excedit summam. Charta ann. 1230. apud Stephanot. to. 3. Antiquit. Bened. Pictau. MSS. p. 796. *Concessum est etiam inter partes quod omnium Vndramentorum residua habebit abbas dictus et sui.* Alia ann. 1232. ibid. p. 822. *Eodem modo de decimis, agnorum, vitulorum, ... et denariorum inde prouenientium, et Vndramentorum, si quae peruenerint, et vendarum habebit seruiens tertiam partem.* V. *Vltragium.*

VNDREDVM, VNDREDVS. Tabular. SS. Trinit. Cadom. fol. 45. vo. *Ista villa habebat Vndredum, . . . sed in tempore werrae difforciatum fuit.* V. *Hundredus.*

VNFRIDMANNVS, *non habens pacem*, in Gloss. Saxon. sub Edw. III. exarato. Vox confecta ex negatiua particula *un*, et *frid*, pax, et *man*, homo. V. *Frithmannus.*

VNGEBENDRO. Leges Ethelredi Regis c. 25. *Et diximus, homo, qui hamsocnam faciet intra portum sine licentia, et summam infracturam aget de placito Vngebendro, vel qui aliquem affligat in via regia. jaceat in vngilda akere.* Hic haeret Somnerus, in Saxonicis aliàs perspicacissimus.

VNGELD, VNGELTA, Foedus Ethelredi Regis cum Analano, etc. c. 3. *Si frithman, i. homo pacis fugiat vel repugnet, et se nolit judicare, si occidatur, jaceat Vngeld, i. insolutus.* Et Saxon. Geld, solutio et pecunia, et *un*, particula priuatiua. *Vngeltum, seu tributum*, in aliquot Chartis Germanicis, apud Ioan. Noppium in Hist. Aquisgran. lib. 3. n. 2. p. 19. 20. Charta Frideric I. Imper. an. 1189. *Liberi sint ab omni theloneo et Vngelt, exactione veniendi et redeundi.* Vide Petrum Lambecium in Orig. Hamburg. pag. 84. Charta Caroli IV. an. 1357. inter Instrum. to. 5. Gall. Christ. nouae edit. col. 526. *Exemptae ab omni steura, Vngelto, impositione et vexatione quacunque.* *Nullum teloneum vel Vngelds*, in Chronic. Wormat. an. 1366. apud Ludewig. to. 2. Reliq. MS. 146. V. *Agild.*

† VNGIANA, annonae species, Ch. a. 1373. Forte i. q. *Vngran*[illegible]

VNGILD, vt *Vngeld.* V. *Vngebe*[illegible]

VNGVENTARE, *Vngere*, [illegible] *inungere*, in Gemma.

VNGVENTARIVS, qui vnguen[illegible] id est *Vnctum*, adipem, vendit. S[illegible] tuta Eccles. Leod. ann. 1287. ap[illegible] Marten. tom. 4. Anecd. col. [illegible] *Nec sint* (Clerici) *histriones*, [illegible] *latores, bolini, forestarii* [illegible] *goliardi, theloncarii, Vnguent*[illegible] *triparii, etc.*

VNGVENTVM, *Vnctum*, [illegible] Charta ann. 1418. ex Chartul. [illegible] Auiti Aurelian. *Item tenetur* [illegible] *capicerius tradere et ministrare* [illegible] *guentum pro omnibus campanis* [illegible] *ecclesiae.*

VNGVEMPARIS, [illegible] Gloss. Lat. Gr. Emendant [illegible] cti, *Vnguentarius* vel *Vng*[illegible]

VNGVICVLARIVM, [illegible] Gloss. Lat. Gr. Culter [illegible] simile quo vngues resecantur.

VNGVINA, pro Inguina. Gesta [illegible] scop. Cenoman. apud Mabill. [illegible] Analect. p. 313. *Planta*[illegible] [illegible] *nes, Vnguina, tenera* [illegible] *cendo.*

VNGVINARIA, *Institura*, [illegible] *pinguedinis*, in Gloss. Arabico-La[illegible]

VNGVIVM SCISSVRA, Poenae [illegible] ris species apud Anglos, de [illegible] Fleta lib. 1. c. 26. §. 4.

VNGVLA. (1) Ferramentum [illegible] cronatum, quo sulcatim corpor[illegible] niabantur et fodiebantur. Vg[illegible] *Vngula, genus tormenti,* [illegible] *vt fides inueniatur.* Papias: *V*[illegible] *lae, genus tormentorum, dicta*[illegible] *effodiant, hae et fidiculae.* S. C[illegible] prianus de Lapsis: *Iam lassum* [illegible] *nunc flagella scinderent, nunc* [illegible] *tunderent fustes, nunc equuleus* [illegible] *deret, nunc Vngula effoderet,* [illegible] *flamma torreret.* Idem de Laude M[illegible] tyr. *Non praedurantibus* [illegible] *Vngula recurrat in vulnus.* VNG[illegible] LARE, EXVNGVLARE, Vng[illegible] subjicere, vngularum tormen[illegible] inferre. Vita S. Potiti Mart. ex M[illegible] Neapol. c. 6. *Ponatur scilicet* [illegible]

igulae, et Vnguletur. (a) S. Irenaei vetus Interpres lib. 2. cap. 24. . 3. Et incensum autem similiter de aste, et Vngula et galbano, etc. 'bi vulgatus Bibliorum Interpres xod. 30. 34. a Gr. ὄνυχες, habet, Dnycha. V. supra in hac voce.

IA, μία, καὶ ἅμα, in Gloss. Lat. Gr. Leg. Vna.

IAMENTVM, Metallorum temperatio, Gall. Alliage, vox monetariorum. Statutum Ludovici VIII. nn. 1225. to. 2. Ordinat. Reg. ranc. p. 141. Sciendum est autem uod imprimis operarii tenentur venire coram magistris jurauri, quod n argento nullum ponent Vniamentum, nec pollnent denarium ullo modo.

NANIMIS, Vnanimis. Fratres carissimi, oratione Vniatimes deprecemur, in Liturg. Gall. Mabill. p. 246.

IBOS, Vno boue vectus. Mirac. S. Vincentii Madelgarii to. 3. Iul. p. 681. Reparat vehiculum, et adjuncto boue vno quem habebat solum, iterum supponit suum miserabile monstrum. Ita Vnibos ille, in corde et re semper habens S. Gudilae memoriam, iter solinagus carpebat versus Brossellam.

NICOLEVS, VNITESTIS, μονόρχις, in Gloss. Gr. Lat. Qui vnicum habet testiculum.

NICOLORARE, Rem facere vnicolorem. Gemma.

NICOMIS. Charta an. 1372. inter Probat. Annal. Tolos. tom. 1. pag. 98. Petierunt et retinuerunt quod cum anno isto post impositionem sex denariorum pro libra, et post promissionem vnius Vnicomis pro foco, . . . sub retentione tamen quod dicti quinque solidi eis restituerentur, vel deducerentur de dicto focagio vnius Vnicomis pro foco, nosque de praedictis sumus ad plenum certiorati quod dicti quinque solidi illis qui nondum soluerunt dictum Vnicomem, qui ad solutionem dicti Vnicomis tenentur, deducantur et defalcentur, et illis qui soluerunt Vnicomem et quinque solidos Turonenses pro foco, dicti quinque solidi eisdem reddantur. Leg. Mutonis et Mutonem. V. in Multo.

NICORDIA, Concordia. Vnicors, concors. Ioan. de Ianua. Vnicordia, concordance. Vnicors, d'un courage. Vnicorditer, accordamment, d'un cuer, in Gloss. Lat. Gall Sangerm.

VNICORNVS, μονόκερως. Gloss. Lat. Gr. Vnicornuus, in MSS. Sangerm.

VNICORPORIS, VNICORPOREVS, Vnius corporis. Guibertus de Pignor. SS. c. 3. §. 2. lib. 1. Et quid Deo pertinacius, quam illi qui Deo Vnicorpores sunt? Vnicorporeus, apud Iul. Firmicum.

VNICVBA, Vnius viri vxor. Isid. Gloss. Epist. 3. S. Paciani inter Conc. Hisp. to. 2. p. 92. Vox exsulem formam nouo colore pinxistis, vos thorum vestrum a conjugio separastis antiquo, vos a matris Vnicubae corpore recessistis, etc. Vetus Poeta Christianus anonymus de Beliani baptismo v. 127.

> Felix Apra, cui licuit terraque poloque
> Conjugis Vnicubae jugo tenere bonum.

V. Vniuira.

VNICVLTOR, Vnius Dei cultor. Prudent. in S. Cypriano v. 90.

> Edere jussus erat, quid viueret? Vnicultor, inquit,
> Sermo salutiferi mysteria consecrata Christi.

VNICVS POMORVM, vas aucupis, Papiae. MS. habet Pomporum.

VNIFICARE, Vnum facere, Ioh. de Ianua: vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. Vnificare, Vnifier, faire un, unir. S. Paulinus in Epist. ad Seuerum tom. 1. p. 129. edit. an. 1685. Et Vnificantis gratiae aeternum foedus agnouit.

VNIFORMIS, μονοειδής, apud Iul. Firmic. lib. 1. Mathes. Vniformitas, apud Macrob. l. 7. Saturn. c. 5. Vniformiter, apud Diomed. lib. 1. Grammat. Victorinum in 1. Rhetor. Ciceron. etc.

VNIFORMISARE, Vniformem reddere. Acta ad Conc. Basileense apud Marten. to. 8. Ampliss. Collect. col. 205. Vtraque faciens vnum, nos quidem natura sejunctos, per gratiam Vniformisans, sibi ipsi copulauit.

VNI-

VNIGAMUS, vox ibrida, *qui uni tantum nupsit; unde unigamia, pro monogamia.* Io. de Ianua. Vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Unigamus, c'est qui n'a esté que une fois en mariage. Unigamia, estat de celui ou celle qui n'a esté ou est que une fois en mariage, unigamie.*

VNIGENA, ejusdem gentis. Gesta Tancredi apud Marten. to. 3 Anecd. col. 126. *Huc accedebat quod casus idem Normanniae comitem, Boamundumque Tancredumque seorsum a turba diuerterat, quasi vt Unigenae vno consilio vnam patriae suae gloriam praeregarent.*

VNIGENEA, *quae sunt ejusdem generis. Unigeneitas, homogeneia.* Goclenii Lexic. Philos.

VNIGRANVM, Grani genus. Vide *Granonetum.*

VNIMAMMAE. V. supra *Vnanimes.*

VNIO. (1) Foedus, consociatio, Gall. *Ligue, Union.* Bulla Clementis VI. PP. an. 1346. to. 2. Histor. Dalph. p. 535. col. 1. *Vellet Insulam ipsam praefato Dalphino et aliis de Vnione, vsque ad triennium dumtaxat accommodare ob fauorem fidei de gratia speciali, datis sibi tam per nos, quam per illos de Vnione praedicta cautionibus idoneis, de restituendo sibi libere dictam Insulam.* VNIO, Societas, fraternitas. *Iubet synodus vt intra sex menses omnium hujusmodi Vnionum tituli et acta ad Ordinarium deferantur,* in Synodo Tolet. an. 1565. inter Conc. Hisp. to. 4. p. 80. (2) Vnitas. Libellus Episcop. Italiae contra Elipandum inter ead. Conc. to. 3. p. 99. *Vnionem namque in essentia confitemur; Trinitatem vero in personarum discretione praedicamus.* V. *Vnionitae.* (3) Vox fori Ecclesiastici in re beneficiaria, cum duorum beneficiorum fructus sub eodem titulo vni tribuuntur. Expositio compend. benefic. fol. 48. *Ad Vnionum securitatem confirmatio Papae necessaria est.* (4) Cepe, Gallice *Oignon.* Charta vetus: *Habebunt totum theloneum ollerum, porrorum, alliorum et Vnionum, omniumque herbarum quae venduntur.* Vide *Onio*, et *Vniones.*

VNIOCVLVS, Cocles, *Borgne*, μονόφθαλμος, Ditmarus lib. 4. init. *Cum Comite Eckberto Vniculo. Vniculus* dixit Plautus in Curculione:

> *De coelitum prosapia te esse arbitror:*
> *Nam ii sunt Vnoculi.*

VNIONES. Ordericus Vitalis lib. [illegible] p. 682. *Instituit sibi fieri longos, in summitate acutissimos subtelares, [illegible] operiret pedes, et eorum celaret [illegible] bera, quae vulgo vocantur Vniones.* Id est, non margaritae, *perles*; [illegible] cepae, Galli *oignons*; nam ab [illegible] *nibus*, cepis ita apud rusticos [illegible] dictis, vt testatur Columella lib. [illegible] c. 10. nomen cepis capitatis [illegible] vt vult Ruellius lib. 2. de Natura stirpium cap. 5. et lib. 2. cap. 4 Glossae vet. de Oleribus, [illegible] [illegible]. Salmasius emendat [illegible] [illegible]. V. *Vnio 4.*

VNIONITAE, Haeretici, quos [illegible] lit Prudentis in Apotheosi, [illegible] inscripto, *contra Vnionitas.* Vn[illegible] Magister: *Id est, Sabellianos. [illegible] nitae sunt, qui dicebant vnam [illegible] stantiam et vnam personam. [illegible] et Spiritum negabant, sed dicebant Idem Deus, quando vult, Pater [illegible] quando vult, Filius est; quando [illegible] et Spiritus sanctus. Ariani dicebant tres esse personas et tres substantias in Trinitate; Sabelliani e contra vnam personam, et vnam substantiam. Fides autem Catholica utrinque [illegible] vians errorem, vnam Deitatis substantiam et tres personas veraciter [illegible] firmat. Nam Ariani bene tres personas, male tres substantias: Sabelliani bene vnam substantiam, male [illegible] personam dicebant.* V. *Vnio 2.*

VNIPECIVS, Integer, Gall. *[illegible] piece.* Marcellus Empiricus cap. [illegible] p. 108. *Manipulum teneram [illegible] Vnipeciae in ollam rudem [illegible] cum aqua mittes.* V. *Pecia.*

VNIRE, Gall. *Vnir*, Conjungere. Synodus Leonis III. PP. adu. Felicem inter Conc. Hisp. to. 3. p. 115. *[illegible] vero qui conuersi fuerint, et [illegible] societati se Vnierint, etc.*

VNISONVS, ejusdem soni, Italis *Unisono*, Gall. *Unisson.* Coronatio [illegible] [illegible]

nifacii VIII. PP. apud Murator. to. 3. p. 647. et to. 4. Maii p. 465.

Contrepat inde choras, duplicat sua vulnera pastor:
Hic petit Unisonum, stabili firmatus in unco.

VNISSIMVS. S. Bernardus de Considerat. lib. 5. c. 7. *Tam simplex Deus, quam unus est. Est autem unus, et quomodo aliud nihil. Si dici possit, Unissimus est.*

VNISVBSTANTIANI. V. *Homousiani.*

VNITAS. Charta ann. 1203. MS. *Talis interuenit forma conuentionis inter Henricum Ducem Lothar. et Ottonem Comitem Gelriae. . . . Omne jus, quod idem Comes se habere asserebat in Unitate totius Campaniae,* (Campingne) *quae Unitas vulgariter Euinge dicitur, ipsum Ducem habere permisit.*

VNITATVS. (1) Vnitus, conjunctus, Gall. *Uni.* Leges Palat. Iacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS. to. 3. Iun. p. LIX. *Candelas vero disponimus esse tales, quod XI. Unitatae unius librae ponderis videantur.* (2) Planus, nudus, vacuus, *Uni.* Charta Gaufridi de Mellcio an. 1222. ex Tabul. S. Petri Carnot. *Praeterea idem Gaufridus de Cheslesmoines dedit prioratui in eleemosinam perpetuam totam vineam suam tam plantatam quam Unitatam.* Hoc est, Agrum vineis plantandis idoneum, sed iis nondum consitum.

VNITENA, male pro *Vintena*, in Statutis Genuens. lib. 4. c. 76. fol. 129. vo. *Non* (*audeant*) *accipere pro molitura, nisi Uniteuam partem dicti grani.*

VNITER. Fortunatus lib. 5. Poem. 4.

Unius estis oues, heu cur non Uniter itis.

Quasi *unum iter.* V. *Unitim.*

VNITESTIS. V. supra *Unicolens.*

VNITIM, Vna, simul, apud Camillum Peregrinum in Hist. Longobard. c. 2. §. 2. vbi Muratorius to. 2. p. 290. *Cuneatim* edidit. V. *Uniter.*

VNITIO, Conjunctio. Charta Mariae Reginae Prouinciae an. 1390. ex Schedis Peiresc. apud Praes. de Mazaugues: *Sicut de Unitione, incorporatione et annexione constare vidimus.*

VNITIVVM, ita ἑνωτικὸν Zenonis reddit non semel Liberatus Diacon. c. 17. et seqq.

VNITVM, Panni species, a simplici textura sic dicti. Charta an. 1446. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Cellerarius tenetur in festo S. Michaelis singulis annis assignare pro vestiariis albis monachorum S. Victoris, scilicet . . . de panno appellato Unitum de Sejan capellani.*

VNIVERSALIS dictus Gislebertus, de quo mentio est in Martyrol. S. Stephani Autiss. *Pridie Idus Augusti obiit venerabilis memoriae Magister Gislebertus veteris et noui Testamenti glosator eximius, qui Universalis merito est appellatus, hujus ecclesiae Canonicus, postmodum vero Lundoniensis factus Episcopus.*

† VNIVERSALITAS, jurisdictio vniversa, ap. Glabr. Rodulph.

VNIVERSALITER, Vniuerse. Lanfrancus Pignolus in Annal. Genuens. ad ann. 1266. apud Murator. to. 6. col. 537. *Universaliter sine praelio et labore aliquo ad ejus mandata deuenerunt.*

VNIVERSITAS. (1) Nude pro Incolarum vrbis vel oppidi vniuersitas, idem quod *Communae* 2. Statuta Arelat. MSS. art. 132. *Prout inter bonae memoriae dominum Barralum quondam patrem nostrum et inter Consilium et Universitatem Arelatis hactenus exifiit incartatum.* Charta an. 1271. tom. 2. Hist. Dalph pag. 92. col. 2. *D. Hugo Hacca miles, et Iacobus Martis consules Universitatis hominum de Vapinco, et ipsa Universitas ibidem praesens, etc.* (2) † Collegium canonicorum, in Ch. a. 1178.

VNIVERSVM, ὁμοθυμαδὸν, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat *Universim.*

VNIVIRA, quae vni nupsit, apud Tertullian. lib. de Monogamia. V. *Unicuba.*

VNIVIRATVS, Status, conditio vniuirarum, apud eumdem lib. 1. extr. ad vxorem et lib. 2. initio.

VNAXIS. Vetus Chartula plenariae securitatis exarata sub Iustiniano, apud Brisson. lib. 6. formul. *Conca aurea vna, orceolo aeneo vno, lucerna cum catenula Vnixe aerea vna, ferro fracto libras duodecim, etc.* Vbi legendum forte *vnimixe*, hoc est, vnius luminis. V. *Bimixae lucernae.*

✝ VNO SEMEL, aliquando, Germ. einmahl, in Ch. a. 1455.

VNOSE, simul, ex Pacuuio, apud Nonium.

✝ VNQVAM, quondam, in Ch. a. 1308.

VNVS, pro *Quidam.* Vetus Charta Hispanica apud Biuarium ad Chron. Maximi p. 330. *Et Vnus discipulus proterua mente respondit.* Hispani dicerent, *un discipulo respondio.* Vita S. Wunebaldi cap. 30. *Euenit, vt Vnus homo vinctus d..ceretur.*

VNX, *Vnguis*, ὄνυξ, in Gloss. Lat. Gr.

VNZIA, Vncia, in Statutis Vercell. lib. 3. fol. 86. vo.

VOA. (1) Concil. Dertusanum an. 1429. c. 1. *Nullus audeat in vestibus, vel caputiis folleraturam portare de Vois vel Grisis.* Videtur legendum *de Variis.* V. *Vares.* (2) Forte Via, Gall. *Voye.* Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 85. *Litigantibus coram nobis monachis beati Vincentii . . . super quadam Voa et clauso defuncti Thomae Esguerrae, sitis in parochia de Corgaigneio.*

VOARIA, Ius aduocationis, Gall. *Avoüerie*, et *Voüerie.* Vetus Charta apud Marlotum in Chronico S. Nicasii Remensis c. 10. *In villa nostra, quae Hundiliaca dicitur, Heribertus . . . . aduocationem, quae vulgo Voaria dicitur, se habere . . . dicebat.* Hist. S. Florentini Salmur. apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 1127. *Monachum inclamitando ad se euocans, ignorabat ejus nomen proprium, vt S. Florentii illi aliquod vexillum daretur, contra ejus et suos inimicos ad bellum ferre volens, vt vulgariter vocamus ad Voariam.* V. *Aduocati, Viarius, Vicarius.*

VOBISARE, aliquem honoris gra[tia] plurali numero alloqui. Epist. [Ma]thiae Chlunitzan an. 1432. ap[ud] Marten. tom. 8. Ampl. Collect. c[ol.] 177. *Nec moleste feras, frater ca[ris]sime, quod more scripturarum ve[s]tibi in singulari et non in pl[urali] scribitur, nam et Christus ma[gister] omnium neminem vnquam legitur [vo]bisasse, et parem modum fo[r]erga me, dum opus exegeris, [et] vbilibet obseruari.* Erasmus bar[ba]ros irridens dixit *Vossitare* et *Tu[is]sitare.* V. *Vosare.*

VOCABVLVM, Villa, praed[ium]. Charta ann. 1064. apud Vghel[l]. to. 1. Ital. sacrae edit. an. 1717. c[ol.] 534. *Vendo et trado vobis a di[e] p[rae]sentis quoque modo de terra [...] Vocabulo, quod nuncupatur Ca[...] cum ejus fine et mensura.* Ali[a] [an.] 857. ibid. col. 753. *Concedimus . . . totam jam dictam ciuitatem, . . . ac Vocabula circumquaque posita.* F[ra]citum an. 1105. apud le Blan[c] Dissert. de Moneris p. 62. *N[on] omnis Italia, sed quaedam in ea [...] siue Vocabula parti B. Petri Eccl[esiae] patrimonio fuerunt largita.* V. *[...]tio 1.*

VOCALIS. (1) Qui voce scite c[a]nit: εὔφωνος, et φωνασκὸς, in Gl[os]sis Gr. Lat. *Qui a bonne voix.* Vetus Interpres Iuuenalis Sat. 6. *N[am] omnes pueri Vocales fibulas in [ve]ris habent, ne coëant.* Alios [vide] apud Sauaronem ad Sidonium l[ib.] 1. Epist. 2. et lib. 8. Epist. 9. et S[al]masium ad Hist. August. p. 211. E[x] recentioribus hos addo. (2) Voc[e] nomine tenus, vel appellatione. Matthaeus Westmonasteriensis a[n.] 1277. de Principe Walliae: *Voca[lem] Principem diligenter instructum [...] partes easdem redire permisit; succ[es]sores suos Principatus nomine sent[en]tialiter priuans.* Idem an. 1294. *Post haec Morganus de tribu Wal[len]sium, et alter nomine Madocus, Vocalis Princeps eorum, etc.* (3) VOCALES, qui suffragii ferendi in capitulis jus habent, Gall. *Vocau[x].* Constitut. Fratrum Praedicat. col. 80. *Vocales, tam capitulorum generalium, quam prouincialium, et ne[...]*

dem absque vrgenti necessitate, non se alienent . . . . Fratres Vocales ad capitula spectantes, mutuo associati ad illa procedant. V. *Vox* 3. (4) Philosophorum modernorum secta. V. *Nominales.*

OCALITAS, *Clamor*, *clangor*, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 451. ex Guiberti Hist. Palaest. *Tam terribilis Vocalitas ferebatur, vt pulsari strepitus coelorum supremitas crederetur.* Guibertus de Pignor. SS. lib. 1. c. 2. §. 3. *Humanum ruisse quippiam inibi* (in puteo) *ex voce percipiunt, quem dum multa Vocalitate ciuissent, foeminam aduertunt.*

· VOCALITER, voce, ore, in Ch. a. 1363.

OCAMEN, idem quod Vocabulum, Nomen. Glossae vett. apud Barthium: *Vocamen, appellatio, vocatio.* Erchempertus in Hist. Longob. c. 47. *In cujus Vocamine et chartae exaratae, et nummi figurati sunt.* Vtitur et Solinus cap. 30. et alibi. V. *Vocitamen.*

VOCAMENTVM, Vocatio, citatio. Leges Norman. c. 52. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 253. *Vocamentum autem garanti terminationem querelarum prorogat.*

VOCANS, pro Vocatus, appellatus. Praeceptum Ludouici Pii inter Conc. Hisp. tom. 3. pag. 139. *Villam nuncupatam Olianus cum suis terminis, et villam Vocantem Cacauianus.*

VOCARE, agnoscere, profiteri. Charta an. 1234. apud Cencium inter Census Eccl. Rom. *Confessus est se recepisse ab eodem triginta libras denariorum senatus, de quibus se bene quietum Vocauit atque pacatum.*

VOCARI. Cod. Theod. leg. 7. de Oper. publ. *Ad hujusmodi necessitatem Senatorum substantia non Vocetur;* id est, non altringatur, non impendatur.

VOCATIO. (1) Res, possessio, in quam aliquis *vocem*, seu jus habet; vel districtus intra quem illa consistit. Placitum ann. 933. inter Probat. nouae Hist. Occitan. to. 2. col. 69. *Quod nullus comes, seu vicecomes, nec vicarius, nec centenarius, nec vllus homo in eorum* (monachorum) *Vocatione, in illorum monitate preudidisset nec boues, nec caballos, etc.* V. *Vox* 4. (2) Vox in asceticis frequens, Gr. κλῆσις, Officium. Caesarius Arelat. serm. 17. *Et ideo non solum frequenter, sed multis vicibus deprecor, vt vnusquisque vestrum Vocationem suam consideret, et in quocumque statu vel gradu a Domino vocatus est, in eo permaneat, si non vult in aeternum perire, nisi forte in melius proficiendo ad districtiorem vitam ascendere cupiat.* (3) VOCATIO, in Litaniis, cum Sancti alicujus nomen decantatur, in Concilio Cloueshouiensi anno 747. cap. 17. (4) VOCATIO DOMINICA, e vita excessus Domino vacante, mors. Forma electionis Episcopi apud Acher. to. 8. Spicil. p. 154. *Igitur metropololitano Dominica Vocatione rebus humanis vitaque perfuncto, etc. Sua Vocatione praescita,* in Vita MS. S. Martialis Lemouic.

VOCATORIAE LITERAE, Euocatoriae, citatoriae. Alexander II. PP. 12. *Age modo, debitum tenentes ordinem, et aduersariis tuis Vocatorias literas dirigemus, et tibi tuaeque Ecclesiae justitiam exequi procul dubio pollicemur.* VOCATORIA EPISTOLA, in Ordine Romano dicitur, qua is, qui absens in Episcopum alicujus Ecclesiae a Clero et plebe electus est, ad hanc dignitatem capessendam euocatur, directa Epistola a Metropolitano ad Episcopum et Presbyteros, ex quorum dioecesi et paroecia est electus. Hujusmodi Epistolae formula ibidem describitur, hisque verbis clauditur: *Ob quam rem hanc direximus admonitionem, quemadmodum optime placuit sanctae Synodo, Episcopum sine Vocatoria suscipi non debere, ne obscuritas dubiae ordinationis incurrat.* V. Diurnum Rom. cap. 3. tit. 2.

VOCATORIVM, Psalmus inuitatorius. Ordo Officii in domo S. Benedicti apud Mabill. tom. 4. Analect. p. 455. *Congregati omnes in oratorio versum non dicant, nec Vocatorium, nec*

Presbyter compleat, nec orationem dicant, etc. V. *Vitatorium*.

VOCATVS. (1) Nomen, appellatio. Tertull. adu. Hermog. c. 25. *A cujus habitu quid divertit, pariter et a Vocatu ejus recedit appellationis, sicut et conditionis proprietate.* V. *Vocamen*. (2) Pro Aduocatus, patronus, Teuton. Vogt. Charta Alaman. Goldasti 32. *Recepit pretium venditor ab emtore, cum Vocato suo Honorato, et cum Majore suo Abraham.* V. *Vogtelus*. (3) VOCATVS EPISCOPVS. Formula loquendi sat frequens in designandis Episcopis electis; sed nondum consecratis. Verbi gratia in Synodo Beluacensi an. 854. in Capitul. Caroli C. tit. 4. Hincmarus Remensis ita postremus Episcoporum vocatur, *Hincmarus Presbyter et Vocatus Archiepiscopus.* Vide Notas Baluzii ad hunc locum to. 2. Capitular. p. 1262. praeterea tomum 2. Spicilegii Acheriani p. 587. to. 2. Hist. Franc. p. 341. etc. Frequentissima tametsi occurrit hac notione allata formula; monet Mabillonius Diplom. cap. 20. §. 3. lib. 2. non idcirco electum duntaxat esse dicendum quemque Episcopum, qui eo modo subscribit, quando sola modestiae causa hac vti formula potuit; vt S. Bernardus qui in epistola 14. ad Honorium Papam nomen suum inscribit: *Frater Bernardus Vocatus Abbas.* Consule Mabillonium loco laudato.

VOCE, Βῶκες, ἰχθύες. Glossae Lat. Gr. editae et MSS. Sangerm. At Regiae habent: *voce, pisces sunt.* Infra: Βῶξ, *piscis habens magnum ventrem.* Cujacius legit, *Bogus.*

✝ VOCEMISSARIVS, f. Nuntius, in Bulla Steph. IX. a. 1058. ap. Murat. t. 5. Antiq. p. 976.

VOCGRIVM. V. infra in *Vogrunum*.

VOCIBILITAS, Objurgatio. *Vt nullus audeat confugientes ad ecclesiam, vel residentes inde vi abstrahere, aut quidcunque Vocibilitatis, vel damni, seu spolii residentibus in loco sancto inferre.* Can. difiniuit. quaest. 4. Ita Macri in Hierolexico. Sed legendum videtur *Nocibilitatis*.

VOCIDVCTVS, Tubus, canalis [...] vus, seu fistula, per quam [...] emittitur. Epistola 28. inter [...] Dardanum de diuersis generibus musicorum, to. 9. operum S. Hieronymi, de Tuba: *Tribus fistulis [...] reis in capite angusto inspiratur, [...] capite per quatuor Vociductus [...] qui per aereum fundamentum [...] nas voces producunt*, etc.

VOCIFERARE, Vocare in jus. Vetus Placitum, apud Franc. Mariam in Mathildi lib. 3. pag. 117. *Per plures vices eum Vociferare fecit, vt ad vestrum placitum venisset*, etc. Eadem habentur verba in alio Placito ibidem pag. 155. Ita apud Codinum de Orig. CP. ἀπελθε [...] χίως, φώνησον αὐτὰς.

VOCIFERARIVS. V. *Vociparerius*.

VOCIFERATIO, idem quod *Hutesium*, quod vide. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 12. *Qui furem plegium dimiserit; qui ei obuiauerit, et [...] tis sine Vociferatione dimiserit*, etc.

VOCIMISSARIVS, *Praeco*, in Glossematibus MSS. ad Prudentium, [...] cod. 561. Bibl. S. Germani Prat. qui vocem emittit.

VOCIPARARIVS, Φωνοκλήτης, [...] Gloss. Gr. Lat. ex emendatione Salmasii; nam editus et MS. codex habent *Vociferarius*. Haud necessaria videtur emendatio: nam occurrit etiam in Ordinario S. Protadii Vesont. p. 30. *Collegerunt cantores studiose, qua finita eligantur duo Vociferarii qui cantent versum.*

VOCISSIMVS, ἠχὼ, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat, *Vocis [...].* Meursius vero, *Vocis sonus* Gloss. Graec. Lat. ἠχὼ, *sonus*, *Vocis [...]*, *resona*, *resultatio*.

VOCITAMEN, Vocabulum, nomen, appellatio. Charta an. 1018. [...] Instr. to. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 139. *Quae vitae spiritu plena Vocitamen de sui materiae figmenti dicitur esse sortita.* Vita S. Vincentii Madelgarii tom. 3. Iul. p. 669. *At mater regia Francorum [...] venam ducens, et Onoguera Vocitamen habens, eidem viro illustrissimo jure connubiali erat inseruiens.* Vide supra *Vocamen*.

VO-

ELVCA, ἐλέφας, in Gloss. Lat. Gr. Legendum *Bos luca* pridem monuerunt Lipsius, Delrius, et alii.

DANVS, Deus a populis Septentrionalibus cultus. V. in *Wodan*.

DEGELDVM, vt infra *Wodegeldum*. V. *Gildum*.

DVM, f. Fossa. Charta Alfonsi VII. Imper. Hisp. aerae 1115. apud Ant. de Yepez in Chron. Ordin. S. Benedicti to. 6. *Item intra istos terminos nullus intret pro castelleria, nec pro rogo, nec pro Vodo, nec pro maneria.* Leg. forte *Vadum*. V. in hac voce.

ERIA, vt *Viaria*. V. *Viarius*.

VOGARE, vox Ital. remigare, in Ch. a. 1340.

GATIVM, Praestatio ab iis qui super fluuium nauigant exsoluenda; *Voguer*, nauigare, Galli dicimus. Bulla Leonis IX. PP. apud Mabill. tom. 4. Annal. Bened. p. 735. col. 2. *Telonea quae ad portum Vetraria sunt super fluuios Taunaco et Itta, et portum qui dicitur Sollis, et Vogatium super fluuium Ligerim ipsi adhuc viventi sancto Remaclo tradidit.*

OGATVS, pro Vocatus, in Iudicio an. 821. inter Probat. to. 1. nouae Hist. Occitan. col. 56.

OGHERII, Nautae, remiges, Gall. *Vogueurs*. Bartholomaei Scribae Annal. Genuens. ad ann. 1244. apud Murator. to. 6. col. 509. *Et continuo paratae fuerunt in Ianua galeae omnes, et electi in ipsis supersalientes et Vogherii quicumque deberent ascendere in eis.* Conuentiones inter Michaelem Palaeologum Imp. et Genuenses an. 1261. a nobis editae: *Supersalientes vniuscujusque galeae PP.* 100. . . . *Panetarius vniuscujusque galeae . . . Vogherii* 108. *vniuscujusque galeae PP.* 88. *etc.* In Charta Gallica habetur *Vogueors*.

VOGRANVM, Spicae non omnino trituratae, minotaque stramina quae ventilatione a tritico separantur, idem, vt videtur, quod Hauto alibi, vel Gaspaleum dicitur. Charta ann. 1163. ex Tabul. Majoris Monast. *Major noster S. Peregrini Guillelmus Chabart dicebat se habere in grangia nostra apud S. Peregrinum areae scalpationem, sedem moncelli segetum in grangia congregatarum, et Vogranum grangiae cum tractu decimae.* V. *Volgranum*. VOGREIVM, VOCGRIVM, eodem intellectu. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 10.

VOGTETVS, Aduocatus, a Germ. *Vogt*. Chron. S. Michaelis Hildesh. apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsuic. p. 402. *Constituit pro Vogteto Borchardum Schraderum juniorem.* VOGTEVS, eadem notione.

† VOIAGIVM, peregrinatio, in Ch. a. 1354.

VOIAVADA, in Litteris Andreae Reg. Hungar. an. 1222. apud Cencium inter Census Eccl. Rom. *Voiauvada*, in Charta Belae itidem Reg. Hungar. an. 1233. ibid. *Voiavoda*, in alia ejusd. Reg. ibid. Idem qui supra *Vaivoda*. V. in hac voce.

VOIERIA, a Gall. *Voirie*, jurisdictio seu justitia *Viarii*. Charta Philippi Pulcri ann. 1307. in Necrolog. Eccl. Paris. *Ceteraque omnia dominia, justitiam altam et bassam, et Voieriam ac omnia alia deueria, quae habet et habere debet ratione dictae domus.* V. in *Viarius*.

VOILLAGIVM. Charta ann. 1123. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 245. *Quirmarhocus filius Ristanet donauit Deo et S. Nicolao dimidium portum de Cordimense et medietatem expletorum portus, scilicet Voillagium, pedagium, pontonagium.* Leg. f. *Moillagium*, a Gall. *Mouillage*, Praestatio pro statione nauis exsoluenda: nisi a velum, Gall. *voile*, accersas, et ea sit praestatio pro naue quae vela dat, pensitanda.

VOITVARIVS, Vector, qui vecturas facit, *Voiturier*. Charta ann. 1379. ex Chartul. 21. Corb. fol. 351. vo. *Erant in saisina et vsu . . . ducendi et duci faciendi aueria sua per chemina per quae volebant et per Voituarios per quos volebant sine emenda soluenda pedagiario Bappalmarum.* V. *Victerius*.

VOIVODA. V. *Vaivoda*.

VOLAGIVM. V. *Evolagium*.

VOLAGIVS. (1) Ex Gall. *Volage*. *Appellatio volagia*, Practicis Gall. *Appel volage*. V. in *Appellatio*. Ar-

restum ann. 1301. ex Tabul. S. Iohannis Laudun. *Super eo quod dictus abbas nitebatur contra ipsos uti appellationibus Volagiis.* Petr. de Cuigneriis to. 13. Biblioth. Patrum p. 79. *Item plures habitatores terrae dictorum praelatorum vocant se ad invicem ad Curiam officialium, ex quadam appellatione Volagia.* (2) *Sanguis volagius*, Vulnus leue. Franchisiae vrbis Lugdun. an. 1320. apud Menester. Hist. Lugdun. pag. 95. col. 2. *Pro sanguine Volagio tres solidi sex denarii fortium nouorum, si fiat sanguis cum baculo, lapide, vel gladio absque mutilatione membrorum, sexaginta solidi fortium nouorum.*

† VOLANA, falcis species, Gall. *Volaine*, i. q. *Goia* 1. Ch. a. 1441.

VOLARE. Per vim auferre, furari, Gall. *Voler*. V. supra *Inuolare*.

VOLARIUM, f. pro *Violarium* 2. Hortus. Charta an. 1208. ex Tabul. S. Melanii: *Iohannes dictus le Channe-civis Rhedonensis dedit prioratui S. Nicolai de Monfort plateam suam cum Volario situm inter prioratum S. Nicolai de Momfort et furnum ejusdem prioratu.* Alia an. 1257. ibid. *Clemens le Gallet cum assensu et voluntate Flegae vxoris suae dedit in excambio priori S. Nicolai de Montfort Volarium eorumdem Clementis et Flegae situm in parochia S. Nicolai de Montfort in dominio ejusdem prioris prope cimiterium S. Nicolai de Montfort, in clauso in quo vinea prioratus S. Nicolai sedet.* VOLERIUM, eodem significatu, in Charta ann. 1230. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 962. *Concessimus insuper eidem Volerium pone pressorium.* Hinc emendanda Charta ann. 1231. ibid. col. 965. *Manerium de Brion cum Valerio juxta pressorium.* Leg. *Volerio.*

VOLATA. Monasticum Anglicanum to. 2. p. 139. *Et dimidiam hidam, quae fuit Gaufrid, cum prato, quod ad easdem terras pertinet, et unam croftam et Volatam, quam Hemmingus Presbyter solebat habere, et pannagium de propriis porcis suis, etc.* V. *Volarium.*

† VOLATICHA, [illegible] quae ab aeris motu jactatur, [illegible] Vallis-Ser.

VOLATICUS, pro Volatilis. *Harpyiae, virgines Volaticae.* Gloss. Isidori.

VOLATILE, proprie pro eo [illegible] genere, quae in cortibus [illegible] nutriuntur. Conuentus Aquisgranensis anno 817. c. 8. et Addit. 1. Capitul. c. 8. *Ut Volatilia [illegible] risque, nisi pro infirmitate, [illegible] tempore comedant* (*Monachi.*)

VOLATILIATICUM, Praestatio ex *volatilibus* Charta Ludouici VII. Reg. Franc. an. 1173. inter [illegible] to. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 327. *Donamus etiam tibi et tuis successoribus in ipso comitatu pulueraticum, pascuarium, piscaticum tam [illegible]ris quam stagni et aquae curren[tis], Volatiliaticum, in salinis, [illegible] etc.* VOLITIATICUM, eodem significatu. Charta Caroli Calui a. 848. inter Probat. tom. 1. nouae Hist. Occitan col. 95. pro eccl. Ep. Agathensi: *Piscaticum tam [illegible] quam aquae currentis, Volitiaticum salinaticum, etc.* Sed leg. videtur *Volatiliaticum.*

VOLATILIS COLUMNA, f. [illegible]lis. Anastasius in Viris PP. apud Murator. to. 3. pag. 203. col. 2. *Simulque et columnas Volatiles [illegible] in ingressu corporis dextra, etc.* V. *Vitineus* † VOLATILIS NUMMUS, leuioris quam par est ponderis, apud Ludewig. to. 12. Reliq. p. 318.

VOLATUS. (1) Venatio cum accipitre, vt videtur. Charta an. 14[illegible] apud Lobinell. to. 2. Hist. Brit. col. 1224. *Inter praedictum Regem, Ducem et suos fuerunt plurimae [illegible] quia super venationibus, Volatu[s] et aliis amenitatibus suis per [illegible] tempora.* (2) Forte locus in [quo] volatilia includuntur. Charta apud Madox Formulare Anglic. p. 3[illegible] *Dederunt nobis et successoribus [illegible] dicti abbas et monachi unam partem bosci qui vocatur Crattel, sicut per certas diuisas separatur per [illegible] ter boscum nostrum de O[illegible] et [illegible] latum Ricardi le Hare.* (3) [illegible]

...ATVS APVM, Ius in apum examinibus; idem quod *Abollagium*. V. ... hac voce. Charta Caroli Comit. ...landr. ex Tabul. S. Bertini: *Volatus apum totius siluae de Greuni conceditur abbati*. (4) † **VOLATA ...IGNA**, rami ventorum vi auulsi, ... Ch. a. 1308.

...LAX, Volucris, velox. Petrus Damiani lib. 3. Epist. 8. *Atque vt Volaces gressus acceleret, exoratur.*

...LEMVM, *Gallica lingua, bonum et magnum dicitur*, inquit Papias, ex ...sidoro lib. 17. Orig. c. 6. Glossae Lat. Gr. *Volemi*, κολοκυντίδες, ἄπιοι.

...LENTES, qui non ex officio, sed sponte et voluntarie seruiunt, Gall. *Volontaires*. Charta Ludouici Reg. Comit. Prouinciae an. 1409. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Ius inquirendi, procedendi, ac puniendi officiales et seruitores nostros, qui Volentes dicuntur, et sunt ad honores, et nostrae Majestati et Curiae continuo actu non seruiunt.* V. *Voluntarii*.

...OLENTIA, Voluntas. Felix in Vita S. Guthlaci in prologo n. 1. *Sciat nos hoc opusculum non tam Volentiae, quam obedientiae gratia incoepisse.*

...OLERIVM. V. supra in *Volarium*.

...OLETVS, Velum minus. Inuentar. Eccl. Nouiom. an. 1419. *Item vnus Voletus sericus ad rigas sericas diuersorum colorum.* Leg. f. *Voiletus*, a Gallico *Voilet*.

VOLGERE, vox Ital. Vertere, Gall. *Tourner*. Acta S. Franciscae to. 2. Mart. p. 131. *Vultum iste Archangelus a loquentibus in aliam partem Volgebat.* Hinc

VOLGOLVS, Instrumentum versatile. Statuta Mutin. rubr. 294. fol. 58. *Quod ad hauriendam aquam* (*de puteo*) *fit Volgolus habens catenam longam cum duabus situlis, vna videlicet ab vno latere catenae. et altera ab altero capite dictae catenae. Et quod ad ipsum Volgolum sint aspae opportunae ad hauriendam aquam.*

† **VOLGONIVM**. instrumentum versatile. Mirac. S. Thomae Ms.

VOLGRANVM, VOLGRENVM, vt supra *Vogranum*. Tabularium S. Benigni apud Perardum pag. 138. *Quietam clamauerunt querelam, quam habebant aduersum nos de redecima decimae, et Volgrano, et conreio, et de domo, quam habemus ibidem.* Vetus Charta apud Beslium p. 422. *Quidquid in horreo et in area habebant, gerbas, atque Volgrenum, etc.*

VOLIPES, Pernix, velox pedibus. Liutprandi Hist. apud Murator. tom. 2. p. 438. col. 1. *Rex nonnulla his similia dicere coeperat, quum Volipes nuncius Hungaros in Meresburgo . . . esse nunciabat.* Vita S. Gerardi saec. 5. Bened. p. 270. *Non distulit humillima petitione per Volipedem legatum efflagitare, quatenus ad sui praesentiam vsque dignaretur defatigare.*

VOLITIATICVM. V. *Volatiliaticum*.

VOLITVS, pro *Bolidus* vel *Boletus*, Fungi genus, in Vita S. Pardulfi ex Cod. Lemouic. laudato a Mabill. saec. 3. Bened. part. 1. pag. 576. Locus est in *Lemiga*.

† **VOLSINA**, vestis pellitae species, in Chartular. S. Ioann. Angeriac.

VOLSVRA. V. *Rusa*.

VOLTA. (1) Fornix. V. *Volutio*. (2) Terra locum aliquem circumcludens; *Vautar*, circumagere, *Vauto*, ambitum, dicunt Prouinciales. Charta ann. 1110. in Chartul. Aptensi fol. 73. *Damus la Volta dal molin en Vercennum ad Vineam plantandam, tali tenore vt . . . in perpetuum tres partes habeant, et de omnibus arboribus in supradicta Volta plantatis quartam partem canonicis reddant.* Hinc *Voltae* nuncupantur loca quaedam aquis circumclusa. Charta S. Odilonis an. 1025. saec. 6. Bened. part. 1 p. 635. *Incepimus aedificare ecclesiam in quodam proprii juris monticulo, qui Volta vocatur, eo quod praeterfluentibus aquis Hylaris fluminis, partibus ex tribus concluditur, et, vt ita dicam, quasi sinuatim inuoluitur.* Vide Valesium in Notit. Gall. pag. 621. (3) Margo putei, quia in orbem est. Chron. Parmense ad an. 1307. apud Murator. to. 9. col. 866. *Et in ipsa contrata fuit Parma* (*flumen*) *sic magna, quod fuit desuper Voltas puteorum contratae, ita quod puteus implenit.* (4) Ornamenti genus, f. Circu-

Circulus. Statuta Vercell. lib. 2. fol. 27. vo. *Appellatione jocalium intelligatur garlanda una quae portatur omni die. . . . . et Volta una et coatie quae portantur omni die* (5) ✝ Italis i. q. Vicis, ap. Murat. t. 4. Antiq. p. 709.

VOLTARE, concamerare. V. in *Volutio*.

VOLTICIVS PONS, versatilis. Petrus Azarius apud Murator. tom. 16. col. 435. *Et tunc deliberati pontem Volticium ipsius terrae depresserunt e parte qua gens erat marchionis*. Vide in *Pons*.

VOLTO. Charta Italica an. 1356. in Hist. Bononiensi lib. 1. p. 25. *Iuxta viam publicam, ... juxta Voltonem antiquae portae civitatis*, etc. Idem forte quod *Volta* 1.

VOLTVRA, in Charta Cluniac. apud Aegidium Bry in Hist. Comit. Pertic. lib. 2. p. 72. *Volturam etiam molendini qui in ipso stagno situs est de annonis suis concedo eis*. Sed leg. vigetur *Moltura*. V. in *Molta* 2. *Voltura*, pro Fornix, vide in *Volutio*.

VOLTVRIVM, γύψ, in Gloss. MS. Sangermanensi, Vultur, Gallis etiam *Voteur*, seu *Vautour*.

VOLVBILIS. V. *Monubilis*.

VOLVCLVM. V. *Volucrum*.

VOLVCRARE, *Subigere*, in Gemma.

VOLVCRES DENARII, Belg. *Vlieghers*, in Legibus Opstalbomicis Frisiae c. 21. Kiliano, *Vlieghe*r, est drachma, nummus 4. stuferorum, aquilae, sive angeli volantis effigie donatus.

VOLVCRITARE, celeriter locum pertransire instar *volucris*. Occurrit in Vita S. Samsonis Episc. Dolens. V. locum in *Venatis*.

VOLVCROSVS, abundans volucribus, in Carmine de Laudibus Lutetiae ad calcem Consuetudinum Vniuersit. Paris. per Robertum Gouler edit. an. 1517.

VOLVCRVM, inuolucrum, quo peregre euntis sarcinae ac vestes conduntur, ac inuoluuntur, Gallis *Male, portemanteau*. Glossarium S. Bened. *Volucrum*, εἴλημα. Gregorius Turon. lib. 3. Hist. c. 15. *Vnum etiam Volucrum cum vestimentis sollentes*. Lib. 4. c. 26. *Comparatis collectis rebus, factisque Voluclis, a coenobio pararet egredi*. Adde lib. 5. cap. 19. *In oblivionis Volucrum labi*, in Vita B. Mariani Abb. Ratisp. n. 1.

VOLVERE. (1) Expellere, ejicere, Gallice *Chasser*. Inquisitio an. 1256. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Et custodiebant oves suas in dicto territorio alte et basse sine prohibitione alicujus, et non vidit quod aliquis Volueret eos, nec ejiceret de dicto territorio*. Infra: *Et non inveniebant qui Volueret eos, nec diceret eis: malefacitis quia hoc facitis*. Rursum: *Nullus Voluebat eos, nec pignorabat eos*. (2) VOLVERE SE, vertere. Acta S. Franciscae Rom. to. 2. Mart. p. 105. *Quibus dictis Voluit se Regina coeli ad beatam Franciscam*. V. *Volutus*. (3) VOLVERE CAVSAM FINITAM, eam renouare, in indice seu rotulo rursus inscribere. Leges Rotharis apud Murator. tom. 1. part. 2. pag. 47. col. 2. *Et hoc addimus atque definimus, ut causae, quae finitae sunt, non Voluantur. Quae autem non sunt finitae, ... aut quae motae fuerint, per hoc Edictum incidantur, et finiantur*. (4) ✝ Ambitu complecti; in Ch. a. 1268. (5) ✝ Concamerare, in Ch. a. 1310.

✝ VOLVGRANVM, i. q. *Vegranum*, in Ch. a. 1194.

VOLVMEN, Tholus. V. in *Volutio*.

VOLVMINOSVS, Glomerosus, convolutus. Sidonius Carm. 9. 76. *Angues corporibus Voluminosis ac squamea crura porrigentes, in rostgia fauce desinebant*.

VOLVNTARII. (1) Qui vltro militant, et castra sequuntur, nec sacramento militari astricti sunt. Capitolinus in Marco: *Instante adhuc pestilentia, et deorum cultum diligentissime restituit; et servos quemadmodum bello Punico factum fuerat, ad militiam paravit, quos Voluntarios, exemplo Volonum appellavit*. Ἐθελοματαρίων ejusmodi meminit Georgius Pachymeres lib 2 c. 14 *Volentes*. (2) VOLVNTARIVS, Propensus, qui vltro in rem aliquam incum-

cumbit. Vita S. Isidori Episcopi Ispalensis n. 20. *Si quem in lege Domini Voluntarium reperisset, nimia venerabatur dilectione, et inter suos secretarios amicabiliter annotabat.* (3) Qui tributum voluntarie praestat. V. *Tallia.* (4) Pertinax, obstinatus, Gall. *Volontaire*, eadem ratione. Chron. Io. Whethamstedii p. 329. *Abbas, nuncium istud audiens, fratres in suis dictis Voluntarios magis quam rationabiles esse intelligens, etc.* (5) † Qui quouis modo jus habet in rem ex voluntate possessoris, Gall. *Ayant cause.* Ch. an. 1357. (6) † Strenuus, animosus, ap. Murat. t. 3. Antiq. p. 1198.

VOLVNTARIE, libenter, in Capit. Caroli C. tit. 26. etc.

VOLVNTAS. (1) Tributum spontaneum. V. supra *Tallia.* (2) Id quod cuique rei conuenit. Statuta S. Claudii an. 1448. pag. 81. *Ministrare debet idem pittanciarius . . . salsas croceas vel virides secundum naturam et Voluntatem carnium.*

VOLVOLVS, Instrumentum piscatorium, retis genus, idem quod *Verveolum* et *Veruilium* supra. Vide in his vocibus. Charta Thossiacensis ann. 1404. *Tenet quasdam riuas et aquas piscatorias seu pos Voluolorum ad capiendum pisces.* Alia ejusdem anni: *Guillelmus Regis tenet tria foramina seu pertuis ad ponendum Voluous existentia in dicto prato.*

VOLVPTARE, voluptatem afferre, voluptate donare. Brito Armor. lib. 11.

> . . . . . . *nunc mixta peremptis*
> *Vina coaceruans, aliena tabe Voluptat.*

VOLVPTIFICVS. Apuleius lib. 2. Florid. *Iouis* (stella) *benefica, Veneris Voluptifica.* Id est, voluptatem parit.

VOLVPTVOSE, delicate. Rolandin. Patau. in Chron. Taruisino, apud Murator. to. 8. col. 310. *Minabantur quidam Voluptuose viuentes ciuitatem Vicentiam insultare.*

VOLVPTVOSITAS, voluptas. Iohan. de Cardalhaco Serm. in Circumcisione Domini: *Tanquam bestiales ratione non viuentes et Voluptuositati seruientes, etc.*

VOLVTABRVM, V. *Volutarium.*

VOLVTARE, vasis species. Apitius lib. 2. cap. 3. *Vbi jam commiscueris, vnam passum, carenum, vel passum desuper confractum, asperges, atque in Volutari inferes.* Lib. 5. c. 2. *Quum bene ferbuerint, obligabis, addes in Volutari oleum cum viridi lenticula.* Adde lib. 6. c. 2. et lib. 8. c. 7. vbi Humelbergius legendum putat *boletari*, quod est vas boletis seruiens; vnde illud Martialis lib. 14. Epigr. 101.

> *Cum mihi boleti dederint tam nobile nomen,*
> *Prototomis, pudet heu, seruio coliculis.*

VOLVTARIVM, κυλινδρος. Gloss. Lat. Graec. in MSS. *Volutabrum.*

VOLVTATICVM, vectigal seu tributum quod pro damno, quod in viis publicis currus voluendo facere solent, exsoluitur domino praedii. Charta Pipini Reg. an. 759. apud Felibian. Histor. Sandion. inter Probat. pag. 28. *Retinebat telonea infra Parisiis ex nauibus et pontis Volutaticos ac rotaticos, etc.* V. *Vultaticum.*

VOLVTIO, fornix, concameratio, Gall. *Voute*, quod sursum in fornicis speciem voluatur. Papias: *Concameratio, fornix, transuolutio.* Vita S. Eligii lib. 2. c. 45. *Visum est Episcopo, ... vt aedificata vltra altare Volutione, illic ei demum condignam facerent translationem.* Vita S. Desiderii Episcopi Cadurcensis c. 11. *Sepulturam quoque sibi in eodem monasterio sub dextri lateris Volutione praeparari jussit.* Cap. 17 *Qui monasterii septa, praerogatiua quadam dignitate in . . . domorum amplitudine, et basilicarum admiranda altitudine, ac Volutionum ambienda pulchritudine, peno studio ac singulari fabrica sustulerit.* Gregorius Turon. lib. 1. de Mirac. S. Martini c. 38. *Crypta super eos miro opere fabricata est, quae in arcuum modo Transuoluta firmissima stabilitate subsistit.*

TRANSVOLVTIO. Vita S. Saturnini Mart. *Transuolutionem desuper tumu-*

tumulum multo latere diligenter extruxit, etc. VOLTA, fornix, Italis etiam *Volta*. *Superior Voltarum sublimitas*, apud Sugerium lib. de Administr. sua cap. 28. Adde c. 31. Durandus lib. 1. Ration. cap. 1. n. 19. *Exedra est absida, siue Volta*. Charta Philippi Reg. Franc. an. 1206. ex Tabul. Montis Mart. *De qua Volta reddebat singulis annis vnum bisantium*. Tabular. B. M. de Bono-nuntio Aurel. *Vt tamen dictam capellam . . . . de coperturis, Voltis, muris, et aliis refectionibus habeatis sustinere*. VOLTA, pro Cella vinaria et carcere, quod in *voltae* seu fornicis speciem exstrui solent. *Quaedam caua seu Volta lapidea*, apud Fantonum Hist. Auenion. pag. 164. VOLTVRA, idem quod *Volta*, fornix. Hist. Monast. S. Laurentii Leod. apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 1139. *Reconciliatus itaque abbati fecit pingi apostolos Petrum et Paulum et circa Volturam*. VOLVMEN, Tholus. Vetus Interpres Palladii Lausiacor. cap. 22. *Trium sibi Voluminum cellulas fecit*. Vbi Palladius cap. 43. Τρεῖς θόλους VOTA, eadem notione. Charta ann. 1246. apud Columbum in Episcopis Sistaric. lib. 3. num. 21. *Nec non casalia . . . item Votam S. Ioannis contiguam Beato Thyrso cum pertinentiis omnibus*. VOVTA, fornix. Comput. an. 1270. apud Lobinell. to. 2. Hist. Britan. col. 412. *Item sunt in Vouta* XL. *ciphi albi sine pedibus*. Charta an. 1370. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Soluimus magistro Iohanni Ioglari lapicidae magistro operis turrium portalis Laureti pro Voutis et amplectiis secundae turris dicti portalis faciendis*, etc. VOSTA, eadem significatione, Gallice *Arcade*. Charta Petri Senon. Archiep. an. 1213. ex Chartul. Maurigniac. *Habebit capicerius altare competens intra ambitum magni chori ecclesiae vbi celebrauit, donec nauis ecclesiae de vna Vosta excreuerit*. VOLTARE, concamerare, Gall. *Vouter*. Chron. breue S. Dion. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 813. et Felibian. Hist. Sandion. inter Instr. pag. 205. *Turris vbi fuit* [illegible] *parte vestiarii non erat* [illegible] *Voltatus erat chorus*. Hist. [illegible] Caelestin. Suession. apud Mar[illegible] 6. Ampl. Collect. col. 608. [illegible] *sacristiam, capitulum et* [illegible] *contiguas de lapide Voltatas* [illegible]

VOLVTVS, subuersus. Mirac. S[illegible] larici to. 1. Aprilis pag. 28.

A fundo templum qui [illegible]
arte Volutu[illegible]
Incipiens struxit.

VOMER. (1) VOMERES [illegible] purgationis per ferrum cand[illegible] cies, quos qui innocentiam [illegible] bebantur adstruere, calca[illegible] pedibus tenebantur. *Ad* [illegible] *meres ignitos judicio Dei* [illegible] in Capitul. ad Legem Salica[illegible] in Lege Angliorum et Saxon[illegible] in Capit. 2. an. 803. c. 5. [illegible] Longob. lib. 1. tit. 10. § 3 [illegible] pitul. Caroli M. lib. 4. App[illegible] c. 3. et in Legibus Henrici I. [illegible] Angl. cap. 89. Capitula Th[illegible] Cantuar. c. 36. et Concilium [illegible] guntinum sub Rhabano c. 2[illegible] *Presbyterum occidit, si liber* [illegible] 12. *juret; si autem seruus*, [illegible] *Vomeres feruentes se expurget*. [illegible] nales Franc. Metenses et [illegible] ann. 887. *Idque se approba*[illegible] *omnipotentis judicio, si maritu*[illegible] *ret, aut singulari certamine*, [illegible] *torum Vomerum examine* [illegible] *affirmat*. Vita S. Cunigundis [illegible] ratric. n. 2. *Sed quia crudelis* [illegible] *famam suam negligit, expurg*[illegible] *gratia, ad Vomeres candentes* [illegible] *sibi judicium elegit, quod propter* [illegible] *ritiam hominum institutum esse* [illegible] *scitur*. Infra: *Hoc dicto, sus*[illegible] *bus et flentibus vniuersis, qui* [illegible] *Vomeres candentes nudo vestig*[illegible] *cauit, et sine adustionis mole*[illegible] *cura pertransiit*. Similia haben[illegible] Vita S. Henrici Imper. c. 21. [illegible] modus lib. 1. c. 24. et ex eo A[illegible] mus in Chron. Sclauic. c. [illegible] *vetauit Comes, ne Sclaui de* [illegible] *jurarent in arboribus, fontibus* [illegible] *lapidibus; sed offerrent* [illegible] *pulsatos Sacerdoti ferro et* [illegible] *bus examinandos*. Albertus A[illegible]

ensis an. 1192. et ex eo Cromerin Metropoli lib. 7. c. 14. *Interres examinati judicio duodecim erum, rotae supplicio sunt affecti.* al. Winton. Eccl. *Foemina illa nis pro se ipsa 4. pro Episcopa 5. es 9. continuos passus super 9. tos Vomeres facias nudatis pedi; si titubauerit, si singulos Vomeplena pede non presserit, si quanmcunque laesa fuerit, sententia feratur in moechum et fornicariam,*

Ignitorum Vomerum examen, ad Reginonem an. 887. *Per igni- Vomeres incedere,* in Actis Sydi Remensis in causa Arnulphi. de Gobelinum Personam in Cosdromio aetate 6. cap. 53. PEDALE EXAMEN praeterea appellur ejusmodi purgatio in Annalis Wintoniensis Ecclesiae, quod meres ignitos pleno pede premere beret, qui ejusmodi judicio expobatur: *Noveritis, quod plus de dulgentia quam de rigore procedit ntentia, quae non dicam decernit, d sustinet Pedali examine crimen caitale purgari.* V. *Ferrum candens.* 2) Machina jaculatoria Gesta Tanredi apud Marten. tom. 3. Anecd. ol. 176. *Missilia jacula eminus, cominus Vomeres marmora demittunt.* 3) † VOMER ANSERINVS, caamus, t. 2. Sept. p. 267.

MERVLVS, ferrum lanceae obtusum. V. supra *Soket.*

MITARIA. Macrobius Saturn. lib. 6. c. 4. *Virgilius, Mane salutantum totis vomit aedibus vndam. Pulchre, Vomit vndam, et antique; nam Ennius: Et Tiberis flumen vomit in mare salsum. Vnde et tunc Vomitaria in spectaculis dicimus, vnde homines glomeratim ingredientes, in sedilia se fundunt.* Hinc *Vomitaria* vel *Vomitoria* nuncupantur atria Ecclesiarum ritu Gothico exstructarum, vt obseruat le Blanc in Tract. architect. p. 29. edit. 1733.

OMITINA, ἔμετος, in Gloss. Lat. Graec.

OMITVS SANCTITATIS. Vet. Poenitentiali apud Morinum p. 35. *Qui vero inebriantur, contra praeceptum Domini, si Vomitum sanctitatis habent, hoc est, Ebriositas, quando sensum mentis immutat, et lingua balbutit, et oculi turbantur, etc.*

VORA. Liturg. Gallicana Mabill. pag. 264. *Vt a delictis jejunantes absolvas, quos incontinentia Vorarum in prauitatis transgressione immersit.* Gulam significare videtur.

VORACES, pro Vortices. V. *Venari.*

VORAGO. Inuentar. Eccl. Aniciensis an. 1444. *Item duo tasselli argenti pro cappis ponderis XII. vnciarum et dimidiae, quorum vnus est quadratus ad modum Voraginis, cum vno emaudo quadrato, etc.*

VORANGIA. Vastitas. Epist. Caroli VIII. Reg. Fr. an. 1494. apud Marten. Itiner. litter. p. 381. *Reuoluentes innumerabilia damna et incommoda, caedes et Vorangias, ac nobilium ciuitatum et fidelium populorum desolationes et deuastationes, etc.*

VORANTA, modus agri. Charta Anglica laudata a Spelmanno: *Retinuit ad opus suum de eadem terra in villa de Heiden vnam Vorantam terrae, scilicet dimidium virgatam, quae fuit Gwarini Palmar, et dimid. virgatam de dominico ejusdem terrae.* Sed legendum *virgatam,* quod sequentia euincunt.

VORATRINA, Popina, vbi carnes vorantur. Tertull. Apologet. cap. 39. *Non epulis, nec potaculis, nec ingratis Voratrinis dispensatur.*

VORSVRA, coetus, conuentus. Charta ann. 1523. apud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. p. 313. *Quas (marchas) nobis juxta sigillatas litteras multis annis debuit, in Vorsura atque conuentu ad festum trium Regum . . . adnumeraret.*

VORTACIVS, cognomen Arnaldi cujusdam Bernardi I. Petragoric. Comitis filii; quod lupum, vt vocant, antropophagum fortiter aggressus superauerat, sic appellatus. A *Vortigo, Morbus cum omnia circumagi videntur: scotoma, scotodinia, cum caligine multa oculi offunduntur, et caput grauatur cum rotatione,* apud Laurentium in Amalthea. Vide Beslium in Comit. Pictau. pag. 47.

† VORTEX, viae flexus, f. in Ch. a. 1318.

VOR-

VORWERC, VORWERKVS, Villa, praedium, Germ. Vorwerk. Vita S. Meinwerci to. 1. Iunii pag. 523. *Vt . . . . de episcopatu vnum Vorwerc cum XX litis et XII. aratris ei concederetur.* Charta fundat. Eccl. Raceburg. ann. 1158. apud Ludewig. tom. 6 Reliq. MSS. p. 237. *Ad hoc infra Albim sequentur Vorwercki, circulus scilicet Raceburg cum aliis comprouincialibus pertinentiis; vnde cuilibet episcoporum libere decem Vorwerckos emancipauimus.*

VOS. Litterae Caroli VIII. Reg. Franc. an. 1483. inter Obseruat. Godofredi ad Vitam ejusd. Reg. pag. 385. *Sic signatum supra plicam, Per Regem in suo Consilio, in quo Vos, Dominus Desquerdes, et plures alii erant. Par le Roi, en son Conseil ou quel Vous estiés, etc.* in Statuto Caroli V. Reg. Franc. an. 1373. tom. 5. Ordinat. p. 653. Formula in Litteris Regiis vsitata qua Cancellarius denotatur. Huic simillima est ista, *Ad relationem vestram*, quae passim occurrit in Litteris Regiis. Vide easdem Ordinat. to. 5. pag. 581.

VOSAGVS, VOSGVS, solitudo. Charta Theodorici Calensis pro Monast. Morbac. apud Eccardum in Origin. Habsburgo-Austr. col. 113. *Monasterium virorum in heremo vasta, quae Vosagus appellatur, in pago Alsacinse . . . . . conatus est constituere.* Testam. Folradi Abb. an. 777. apud Felibian. inter Probat. Hist. Sandion. p. 38. *Tertiam cellam infra vasta Vosgo aedificari, vbi sanctus Cocouatus requiescit super fluuium Laima.*

VOSARE *dicitur a Vos, sicut Tuare a tu: vnde quidam:*

Vnum Vosamus falso: vereque tuamus.

Ioh. de Ianua: vnde Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vosare*, *Vosoier*. V. *Vabisare*.

✝ VOSSVRA, cella vinaria, in Ch. a. 1373.

VOSTA. 1) Statuta Eccl. Andegau. an. 1423. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 525. *Prohibemus sortilegia, siue inuocationes, diuinationes seu Vosta facere, etc.* Leg. *Vota*. V. *Caracter* 2. et *Votum* 1. [illegible] tione occurrit in *Volatia*. [illegible] Fornix, concameratio, in Ch. [illegible]

VOSTVS, pro *Bostus*, [illegible] Vide in hac voce. Charta [illegible] de Curtiniaco apud Thomas[illegible] Biturig. p. 427. *Homines [illegible] lae habebunt vsagium in Vo[illegible]*

VOTA. (1) Pro *Boata*, vel [illegible] seruitium quo vassallus seu [illegible] vnum par boum domino pr[illegible] tenetur ad illius vinum [illegible] dum. Vide in *Bouagium* et *Vo*[illegible] (2) Fornix. V. in *Volatia*.

VOTALIS, votiuus. Vita S. [illegible] tom. 7. Maii p. 164. *Et [illegible] tione Votali premisit, etc.*

VOTANEVM, Votum temere [illegible] Conc. Auenion. an. 1326. [illegible] *A quibus juramentis eos [illegible] ad cautelam, vt pro Votan[illegible] temerario sacramento, a suis [illegible] soribus poenitentiam recipi[illegible] tarem.*

VOTARE, vouere, spondere. [illegible] Lat. Gr. *Voto*, ὁμολογῶ.

VOTAREA. Anastasius in Con[illegible] PP. p. 65. *Philippicus haere[illegible] Imperiali promotus est arce, [illegible] sacram cum praui dogmatis [illegible] Constantinus suscepit, sed cum [illegible] stolicae Sedis consilio respuit. [illegible] que rei causa zelo fidei accensus [illegible] coetus Romanae Vrbis imag[illegible] quam Graeci Votaream vocant, [illegible] continentem sanctas ac [illegible] Synodos, in Ecclesia B. Petri [illegible] runt.* Ad marg. scribitur *Pa*[illegible] *ream*; vt et apud Baronium, [illegible] locum exscripsit an. 711. [illegible] Muratorius tom. 3. p. 153. [illegible] alias legi, *Botaream*. Hanc [illegible] nem rursum erexisse Theod[illegible] Philippici et Anastasii successor[illegible] tradit idem Anastasius in Constan[illegible] PP. pag. 67. *Protinus etiam, [illegible] gressus est memoratus Theod[illegible] giam vrbem, imaginem illam [illegible] randam, in qua sanctae erant [illegible] nodi depictae, et a Philippico [illegible] dicendo fuerat deposita, in pri[illegible] erexit loco, ita vt hujus fidei form[illegible] omnis ab Ecclesia cessaret quaestio.*

VOTATIO, donum ex voto. Mira[illegible] B. Simonis de Lipnica to. 4. Iul[illegible] 541.

Pollicetur, . . . cor de argento . . . super sepulcrum ipsius . . . etenim dominae suae post Votam missam recreatur non modica arte.
FICARE, *Votum libare.* Papias. *ficantibus, dona libantibus,* in Isid. Passio S. Mercurii apud ten. tom. 6. Ampl. Collect. col. *Praeterea si cuicumque Deorum agnam faventi praeliaturi Votifi . . . procul dubio victores effecti . . . templa statuebant ex voto, etc.*
SSIMVM. V. in *Votinus.*
VE, optabiliter. Litterae an. 4. apud Acher. tom. 6. Spicil. 104. *Qui* (Deus) *vestras Re . . . ntias sancti Spiritus gratia in . . . missis confirmet, et dirigat in . . . itudine dierum feliciter et Votine.*
TIVE, ex voto, sponte. Charta 3. Rodulfi Reg. ex Tabul. Do . . . si: *Dominus vero Froterius Epi . . . ous eam* (Chartam) *tangens Vo . . . e firmavit. Votive, ex voto,* in . . . mma.
IVVM, Votum, optatum. Litte . . . Iohannis Reg. Franc. an. 1355. . . . ud Ludewig. to. 5. Reliq. MSS. g. 456. *Serenissimo principi Carolo, . . . i gratia Romanorum Imperatori, . . . Iohannes, eadem gratia Rex . . . anciae, incrementa, semper succes . . . m Votinorum.*
IVVS, Voto consecratus. Gloss. . . . t. Gall. Sangerm. *Votinus, votist, . . . rains par veu.* Glossae Antiquae . . . SS. *Votinum, immolatinum.* Pa . . . as: *Votissimum, quod jam dedica . . . m est voto. Votinum, quod pro . . . issum ex votis.* Lex Salica tit. 2. 14. *Si quis majalem sacrinum, qui . . . citur Votinus, furaverit; etc.* Ora . . . o super populum, in libro Sacra . . . entorum S. Gregorii M. *Praesta, . . . aesumus, Domine, vt semper nos . . . Laurentii laetificent Votiua Mar . . . ria, quae semper esse non desinunt . . . lmiranda.* Vbi *votiua, deuota, Deo . . . blata et consecrata,* interpretatur . . . Ienardus. Alias *votinus,* est voto . . . xpetitus, de qua voce multa com . . . ientatur Iacobus Gothofredus in . . . Notis ad l. 1. Cod. Th. de Feriis.
OTIVI HOMINES, in Codice censuali Irminonis Abb. Sangerm. fol. 18. vo. ii appellari videntur, qui in seruitium alicujus sancti voto adscripti erant.

VOTODIO. Charta ann. 632. apud Mabill. Diplom. lib. 6. ch. 4. *Deinde per ipso fluuio vsque rio quae est Salmagnaria, et Votodio Lapiniano et per alio latus, etc.*

VOTORIE, ex voto. Th. Walsingham. in Edwardo III. pag. 169. *Haymo, Episcopus Roffensis sponte et Votórie renunciauit episcopatui, resignans illum in manus domini Papae.* Forte contracte scriptum fuit pro *Voluntarie.* V. *Votive.*

VOTTA. Instr. an. 1399. apud Marten. tom. 7. Ampl. Collect. col. 634. *Hunc affectum et zelum Dei, quem sub praedecessore meo, vt Vottam in tantum optabilem cunctis exponerem, non deposui postquam mihi onus principaliter incumbebat.*

VOTVM. (1) Concilium Namnetense can. 20. *Omnibusque interdicatur, vt nullus Votum faciat, aut candelam, vel aliquod munus pro sanitate sua rogaturus alibi deferat, nisi ad Ecclesiam Domino Deo suo.* Excerpta Gregorii III. PP. c. 16. *Si quis Votum vouerit praeter Ecclesiam, vel qui diuinationes faciunt in incantationibus suis, ... tres annos poeniteant.* Vide Cumeanum de mensura poenitent. pag. 37. c. 7. De iis votis intelligendus Canon 62. Synodi Trullanae: Τὰς οὕτω λεγομένας Καλάνδας, καὶ τὰ λεγόμενα βοτά, καὶ τὰ λεγόμενα βρουμάλια . . . ἐκ τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας περιαιρεθῆναι βουλόμεθα. Quae enim ad hunc Canonem effutit Balsamon, nihil sunt. His consona sunt, quae habet Capitulare Pipini Regis Italiae c. 32. *De prauis illis hominibus, qui brumaticos colunt,* (sic legendum) *et de hominibus, qui subtus maida cerias incendunt, et Votos vouent, etc.* Designatur vero, ni fallor, his locis, *Votorum* nomine, dies festus Romanorum, tertio Nonas Ianuarii celebrari solitus, qui in Kalendario Bucheriano *Votorum nuncupatio* appellatur, interdictus praedictis Canonibus, quod Paganismum redoleret;

† seu

† seu potius tabellae votiuae, quas Deo Sanctisque suspendere in vsu fuit. V. Murat. Anecdot. Part. I. p. 194. (2) Sacrae preces, εὐχὴ, apud S. Augustin. Epist. 59. ad Paulinum: *Porro, si vsitatius, vt dixi, in Scripturis Votum appellatur εὐχὴ, excepto nomine orationis, ea proprie intelligenda est oratio, quam facimus ad Votum, id est, πρὸς εὐχήν. Vouentur autem omnia, quae offeruntur Deo, maxime sancti Altaris oblatio, quo sacramento praedicatur nostrum illud Votum maximum, quo nos vouimus in Christo esse mansuros vtique in compage corporis Christi.* Canon. Missae: *Memento Domine famulorum famularumque tuarum, ... qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis pro se suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis et incolumitatis suae, tibique reddunt Vota sua aeterno Deo, viuo, et vero.* (3) Suffragium. Vetus Statutum Academiae Parisiensis: *Noui Magistri, priusquam admittantur ad congregationem Facultatis, jurabunt in ea fideliter referre Vota Baccalariorum Formatorum de sufficientia vel insufficientia Baccalarii, qui sub eo de quaestione Tentatiua responderit.* Occurrit ibi pluries. Vita Iacobi Gelu Archiep. Turon. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1947. *Et habebam quatuordecim contrariantes, verum super me Vota ceciderunt et meritum.* Adde Conc. Hispan. tom. 4. p. 155. VOTVM DECISIVVM, suffragii ferendi jus. Epist. Card. Carafae ad Card. Quirogam inter Conc. Hisp. to. 4. pag. 222. *Abbates minime habere Votum (quod vocant) decisiuum; nisi si quod priuilegium ab Apostolica sede impetratum, vel legitima consuetudo praescripta eis suffragetur.* V. *Vox* 3. (4) Nuptiae S. Ambrosius serm. 25. *Solent autem homines, sicut mos est, in Votis suis, hoc est, nuptiis, praecipue saltare vel canere.* S. Augustinus lib. 11. de Genesi ad liter. c. 41. *Nisi forte sponsa erat a patre tradenda, et expectanda erat Votorum solennitas, et conuiuii celebritas.* Canones S. Patricii cap. 28. *Eadem ratione obseruanda sunt prima ...* *prima conjugia, etc.* Forum... Epist. ad Mumolenum lib. 12. ... *Ad cujus* (filiae Mumoleni ... tuae) *forte Vota jam festiu... tia feruebat, sedule parentis ... batur.* Charta ann. 1262. ... apud Acher. to. 10. Spicil. pag. ... *Gubernabit communes filios ... dum peruenerint ad aetatem ... annorum: dum tamen eadem ... ad secunda Vota non conuola...* ... lib. 4. cap. 2. §. 16. *Si ... ad alia Vota conuolauerit.* ... *votorum*, pro die, quo nuptia... aguntur, in Lege Longob. ... tit. 4. §. 3. tit. 14. §. 21. in L... Luithprandi Regis tit. 74 §. ... tus Charta ann. 1093. in T... Casauriensi: *Vt alia die p... nuptialem, qui est dies Voto... strorum, etc.* (5) Exactio ... statio sub nomine *voti*, ide... *Precaria* 2. et *Preces* 1. Te... 1156. inter Probat. tom. ... Hist. Occitan. col. 558. *Sol... et guirpisco Votum quem fa... vermilio, vt deinceps non fi...* ... torum, quibus sese obliga... chi, in simplicia et solemnia ... ctio, primis Monachorum ... bus prorsus incognita, saecul... decimo ineunte antiquior non... tur. Gratianus dist. 27. allatis... busdam in hanc rem canonibu... dit: *Hic distinguendum est ... ventium alii sunt simpliciter ... tes; . . . alii sunt quibus post ... benedictio accedit consecrationis ...* quidem hactenus nihil inueni... *vtrum simpliciter a monachis ... quis susciperet benedictionem: ... tiplicatis Monachorum congre... bus professiones ab eis exacta ... benedictiones super eos datae, ... vt monasticus ordo, quanto fre... conspectu Dei et hominum et ... ligaretur, tanto robustius et ... ab ipsis seruaretur*, inquit ... not. Epist. 41. De iis fusius G... in can. quod autem 27. qu ... Glossa in can. quod vouentes ... dem. VOTA SVBSTANTIALI... Principalia, potissimum, quae ... *minia* vulgo dicuntur. Acta C... ...

i Parisf. 1. Iulii ann. 1401. *Hodie rtinus de Toulouse fecit tria Vota stantialia. Hodie sorores Agnes de ndres, Ioanna de Riuo de domo)ei) Parisiensi professae sunt et fe- unt tria Vota substantialia.* V. *Sub- ntialis.* Simplicior quondam fuit rmula solemnis monachismi pro- sionis, vt discimus ex antiquissimo ntificali, vbi legitur: *Promitto o ego ill. et Sanctis ejus in quorum nore hoc consecratum est oratorium, tibi pater ill. conuersionem morum orum, et pro his rationem redden- m in die judicii. Qui viuit et re- as.*

vs. Inuentar. an. 1476. ex Te- l. Flamar. *Item plus vnum saccum oti, in quo quidem sacco Voti erant qua instrumenta in forma publica dacta.*

ENDAE, Missae votiuae. Sebast. rusinus in Vita B. Columbae Rea- iae tom. 5. Maii pag. 378. * *In onendis frequentius superaddebat,* redo in Deum, *et injungebat ima- nes cordis.*

ERIA, VOUUBARIA. Vide in iarius.

IGETVS, idem quod supra *Vouga.* ide in hac voce. Recensio apud hassagniam an. 1511. *Injunctum: ta hasta sive vnus Vouget, alias oujo.*

ITIO, Votum. Mirac. S. Dio- ysii saec. 3. Bened. part. 2. p. 363. *lartinum corporali intuitu caren- m, . . . mulier, Adela nomine . . . hristi vouens allaturum martyribus, ox in ipso Vouitionis articulo pridie lus Septembris videntem ablactauit ium.*

, diuersis notionibus accipitur. 1) Interdum enim pro clamore ilitari, *Cry d'armes.* Caesarius lib. de Mirac. c. 39. *Nos hodie dex- as vobis dedimus, nos signa vestra ilitaria ibi vidimus, nos Vocem ve- am ibi audiuimus.* De tornea- ento loquitur Will. Brito lib. 11. ilippid.

. . . . *Necdum Vox vlla sonabat.*

(2) Ius testimonii ferendi. Edictum Theoderici Regis Italiae §. 48. *Quia hujusmodi personae* (serui et liberti) *neque in ciuilibus neque in crimina- libus causis contra patronos aut domi- nos, eorumque liberos, etiamsi pro eis dicant, Vocem possunt habere le- gitimam, etc.* Concilium Franco- ford. ann. 794. c. 36. al. 34. *De criminosis, vt non habeant Vocem accusandi majores natu, aut Episcopos suos.* Definitio Concilii Duziacensis de Duda Monacha c. 2. *Quapropter Vocem non habent, vt sacramento de hoc sacrilego adulterio se . . . . va- leat expurgare.* Concilium Pontigo- nense a. 876. *Si post quatuor menses purgare se canonice non poterit, nulla ejus Vox penitus audiatur.* Lactan- tius lib. de mortibus Persecutor. num. 13. de Christianis: *Non de re- bus ablatis agere possent, libertatem denique ac Vocem non haberent,* id est, jus testimonii ferendi. VOCEM NON HABERE, dicitur apud Bra- ctonum lib. 3. tr. 2. cap. 34. §. 3. et in Fleta lib. 1. cap. 34. §. 9. cap. 38. §. 21. ille, qui inter infames ha- betur, eoque ipso ad testimonium dicendum non admittitur. (3) VO- CEM DARE, accusare, deferre, querelam deponere. Conc. Legion. an. 1012. inter Hispan. tom. 3. p. 192. *Si quis vulnerauerit aliquem, et vulneratus dederit Vocem Sayoni re- gis; ille qui plagam fecerit, persol- vat Sayoni regis cannatellam vini, et componat se cum vulnerato.* (4) Ius suffragii ferendi in Capitulis, etc. Charta an. 1246. apud Columbum in Episcop. Sistaric. *Concedimus, quod in Capitulo nostro Vocem tan- quam Canonicus habeatis.* Charta fundat. S. Capellae Vicennarum an. 1379. apud Lobinell. to. 3. Hist. Pa- ris. p. 192. col. 2. *In quo* (capitulo) *thesaurarius primam, dictus vero can- tor post eundem thesaurarium imme- diate et secundam vocem habeat . . . In quo duorum vicariorum Voces pro vna Voce dumtaxat computabantur.* Adde tom. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 116. et Hist. Mediani mo- nast. p. 410. (5) Ius, quod quis habet in rem aliquam Lex Wisigoth. lib.

lib. 4. tit. 3. §. 4. *Quia vero quidam tutores aut persuasione aut indignatione circumueniunt eos, quos tueri gratissime debuerunt, et de rebus reddendae rationis securitates accipiunt, vel certe diversarum obligationum scripturas ab illis exigendas insistunt; quo extinctis Vocibus eorum, quae illis competunt nunquam inquirere, vel recipere permittantur.* Testam. Guifredi Comit. Cerritan. an. 1035. apud Acher. tom. 6. Spicil. p. 432. *Quantum ibi habeo vel habere debeo, sive per prisione, sive per parentorum, vel per qualicumque Voce, etc.* Charta an. 1070. in Append. ad Marcam Hisp. col. 1153. *Per hanc scripturam venditionis meae vendo vobis omnes Voces et dretaticos, possessiones, etc. Per alodium, sive per aliam qualemcumque Vocem . . . Per nos vel per nostram Vocem, etc.* in Charta an. 1126. inter Probat. tom. 2. novae Hist. Occitan. col. 442. Berengarius Comes Barcinonensis in donatione civitatis Tarraconensis Romanae Ecclesiae, an. 1090. *Ea scilicet deliberatione, ut ego et mei posteri omnes . . . teneamus hoc totum per manum et Vocem S. Petri, ejusque Vicarii Romanae Sedis Apostolici, per quinquennium persolventes ei 125. libr. purissimi argenti ad justum pensum.* VOX, eadem, ni fallor, notione, in veteri Charta Riuipollensi aerae 888. apud Yepez in Chronico Ord. S. Benedicti to. 4. *Ipso alode cum fines et terminos suos, sicut in ipso judicio resonat, quem acquisivit per Vocem liberto suo, etc.* MALA VOX, seu *Mala voce* possidere dicitur is, qui contra jus rem detinet. Charta Garsiae Regis Navarrae, aerae 1185. apud Sandovallium in Episcopis Pampilon. quae concedit Episcopo Pampilonensi, *Synagogam Judaeorum de Stella, liberam et integram, sine ulla Mala Voce, ad peragendum in ea Ecclesiasticum ministerium, etc.* Fori Oscae an. 1247. f. 5. *Quicunque miserit Malam Vocem in haereditatem, quam alius possidet, et forte infra unum annum et unum diem noluerit accipere directum de illo, qui tenet illam haereditatem,* etc. Observantiae Regni Arag[...] 6. tit. de Generalib. Privileg[...] *Postea sine Mala Voce retinere [...] emptor, etc.* Adde Foros Ar[...] lib. 7. p. 132. v. 133. etc. [...] del Molino in Repertorio F[...] Aragon. p. 331. *Videtur [...] possidet vidua aliquam rem, et [...] nitur sibi in ea Mala Vox, [...] judicio nominare haeredes [...] mortui, et debitur ei dilatio [...] nuntiet Malam Vocem [...] bus sui viri, etc.* Adde p. [...] (6) Actio qua rem aliquam [...] postulat, seu in eam jus [...] Notitia judicati an. 1036. in App[...] ad Marcam Hispan. col. 1061. [...] *si aliquis homo utriusque sex[...] donationem seu consignationem [...] pere tentaverit, Vox ejus [...] proficiat.* Eadem occurrit [...] Marten. tom. 1. Anecd. [...] (7) Fiscus, dominium. [...] Fernandi Hispan. Reg. [...] apud Cencium inter Cen[...] Rom. *Si quis igitur . . . meum spontaneum factum [...] praesumpserit, . . . pro [...] ausu parti regiae et nostrae [...] bras auri persolvat; et quod [...] vobis vel Voci vestrae in [...] plum reddet.* (8) FALSIS[...]BUS CANTARE, dicitur [...] de voce acutam vocem [...] Gall. *Fausset.* Alii a *faucibus* originem accersunt. Institution[...] pituli Generalis Cisterciens[...] c. 71. *Viros decet virili voce [...] et non more foemineo, tinnu[...] ut vulgo dicitur, falsis Vocibus [...] strionicam imitari lasciviam.*

† VOYAGIUM, itineris sum[...] Ch. a. 1409.

VPLANDA, Superior terra, [...] seu ut vulgo loquimur terra [...] respectu paludosae; ex Saxon[...] Anglico *up*, supra, et *land*. [...] Ingulfus pag. 853. *Per equ[...] Uplanda, id est, de superiori [...] scaphis deferri jussit.* Vide Gul[...] neum in Libertatibus Eccl. A[...] to. 3. p. 990.

VPLANDENSIS, Anglis *Up[...]* Rusticus, agrestis, silvestris, [...] tanus. Leges Burgor. Scoticae [...]

i burgensis calumniatur per rurettmanentem, seu Vplandensem de furto liquo inuento in domo sua.

OTHECA, Apocha, quomodo etum forte legendum est, Gall. Quitmce. Procuratio Reg. Majoric. apud ymer. tom. 2. pag. 464. Damus t concedentes dictis procuratoribus ostris, vel alteri eorum plenam et beram potestatem agendi, petendi, . . recipiendi et Vpothecam de soluto faciendi. Galli dicerent, Donter quitance de payement.

PPATVRA, cantilenae, vel canus species, in Constit. Carmelit. Ms.

VA. Formula 14. ex Baluzianis: Tolat Vpua, et non arundo, etc. forte pro Vpupa.

QVA, bannum, proclamatio, in Ch. a. 1370. V. Hucha. Hinc

QVAVINVS, praeco, qui vinum venale proclamat, in Ch. a. 1330.

A, ἄυλαξ, in Glossis MSS. S. Germani Paris. Edit. Sulcus, Hecura. Distinguendum Haec vra.

ANIAS, VRANICVS, VRANVS, Graeco οὐρανὸς, οὐράνιος, Caelestis. In honore agii stratiotis Vrani, n Hist. Translat. S. Hilarii Episc. Carcasson. an. 970. inter Probat. tom. 2. Hist. Occitan. col. 120. Guillelmus Gemmet. lib. 6. Hist. Norman. cap. 3. Decedente igitur duce Richardo a mundani principatus culmine et regna, vt credimus, Vranica scandente, etc. Sequentia pro festo Purificat. B. M. ex Cod. Autiss. Post funera, Vrania nos duc ad habitacula. Missale vetus Eccl. Carnot. in festo S. Launomari: Illius salutifera supplicatione Vranicae patriae ciuibus nos interesse concede. Epitaphium in Comment. litter. tom. 1. p. 243.

Hic Ianin gaude, qui vixisti sine fraude,
Ordine, reque Minor, sacri consors, vt opinor,
Corporis Vranici, caro cujus conditur ici.

Adde Acta S. Mansueti in Hist. Tull. p. 190. VRANITA, eadem notione, Gr. οὐρανίδης. Mirac. S. Giriani tom. 7. Maii p. 620. Vt . . . . VI.

. . . iguque superius peteret, et Vranitis ciuibus associaretur.

VRBACIO, Circumductio, περιχάραξις, in Gloss. Gr. Lat. in MSS. Sangerm. Circumductio, vrbatus, orbs.

VRBALIS, Vrbanus. Ecclesiae vrbales, Majores, Cathedrales. Sermo 5. Abbonis apud Acher. to. 9. Spicil. p. 105. Auferunt namque peruersa calliditate Ecclesiis, nec non Monasticis res, et villas, quibus debent Episcopi, Monachi et Canonici viuere. Diuersis plane dolis et fraudibus praedicti inuasores ecclesiae destruunt praesidia Christianitatis, hoc est sedes Episcopales et Monasteria.

VRBANARI, Rempublicam administrare, in vrbe degere. Gloss. Lat. Gr. Vrbanor, πολιτεύομαι.

VRBANTVS, perperam pro Wantus. Vide ibi.

† VRBARIVM, praedium vrbi proximum, t. 4. Sept. p. 728.

† VRBARIVS, collector Vrborae, in Ch. a. 1356.

VRBATVS, Sulco, qui fit in vrbe condenda vruo aratri designatus. Hist. Lossens. Comit. part. 2. p. 42. Pera et Hamonte exceptis: quia tunc, juxta Mantel. in Comp. Hist. Loss. c. 9. fol. 44. nondum fuerant Vrbatae cinctaque moenibus, aut donata oppidorum praerogatiuis. Festus: Vruat, circumdat, ab eo sulco, qui fit in vrbe condenda vruo aratri, quae fit forma simillima vncini curuatione buris et dentis, cui praefigitur vomer. Gloss. Lat. Gr. Vrbata, περιεσφραγισμένα. V. Vossii Etymolog. in voce Vrbs, et infra Vruus.

VRBECVLA, Oppidulum. Dialogus an. 1456. apud R. Duellium to. 1. Miscell. p. 236. Estne haec Dianae dicata Nympha extra moenia Vrbeculae non procul a Sillanis quondam castris. Gloss. Lat. Graec. Vrbicula, πολίχνιον.

VRBICARIAE REGIONES, quae a Praefecto vrbis administrabantur, vrbi proximae. Acta SS. Luceiae, Auceiae, etc. tom 5. Iun. pag. 12. Per omnem Italiam, tam etiam per omnes Vrbicarias Africanasque regiones, etc. V. Suburbicariae.

VRBICVS (1) Ciuis. Vita S. Iohannis Abb. Parm. to. 5. Maii p. 183. *Cum quidam Vrbicus ultra flumen qui juxta murum ciuitatis fluit, transire voluisset, etc.* (2) Publicus. Charta Cornutiana an. 471. apud Mabill. Diplom. lib. 6. Ch. 1. *Quae omnes species appensatae habent ad stateram Vrbicam argenti pondo quinquaginta quatuor uncias.* (3) Romanus, eadem ratione qua Roma κατ' ἐξοχὴν Vrbs appellatur. S. Paulinus Epist. ad Seuerum to. 1. p. 27. *Sed plenius indicare potuerunt conferui nostri, . . . quantum nobis gratiae Dominicae detrimentum faciat Vrbici Papae superba discretio.* *Vrbici pistores*, in Cod. Theod. lib. 13. tit. 5. leg. 2.

VRBOR. Charta Conradi Episc. Ratisbon. ann. 1224. in Metropoli Salisburg. to. 1. pag. 237. et apud Tolner. inter Probat. Hist. Palat. p. 148. *Excepimus illam (aduocatiam) Duci recompensaturi per feudum, quod vacare ceperit ad aestimationem 20. librarum, quarum 10. sint absoluti redditus, quod vulgo sonat Vrbor.* Charta Ottonis Ducis Meraniae an. 1231. ex Schedis Mabill. *Caeterum quia priuilegium ecclesiasticae libertatis, immunitatem videlicet ecclesiae violari, et in possessiones familiares quae Vrbor vulgo dicuntur, etc.* Gloss. Teuton. Schilteri: *Vrber, orbore, reditus, vsusfructus, Belgis orboir.* V. *Vroma.*

VRBS AVREA, Roma. Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casin. c. 125. de Lothario Imp. *Iuxta auream Vrbem peruenit.* *Auream Romam* dixit etiam Martialis l. 9. Epigr. 60.

In septis Mamurra diu, multumque vagatus
Hic vbi Roma suas Aurea vexat opes.

Iuuencus lib. 1. initio:

Non orbis, non regna hominum, non Aurea Roma.

Et Prudentius in Apotheosi:

Et venerata Deum percenset Aurea Roma.

In sigillis praeterea Imperato[rum] *Auream Romam* dici annotat An[...] lus a Nuce. VRBS AETERNA [...] AETERNABILIS, eadem Ro[ma] appellatur, in leg. 3. Cod. Th[eod.] de Collat. donat. et in leg. 11 [...] Cod. tit. 1. de Operib. publ. V[ide] Praefat. Baluzii in Regino[nem]. VRBS LAPIDVM, Carnotum appellabatur: rationem docet Ag[...] in Praefat. ad Libr. Chartaru[m] Petri Carnot. *Erat* (vrbs Ca[rno]tensis) *ex quadratis immensis [la]pidibus constructa, aliisque turr[ibus] munita, et idcirco Vrbs lapid[um vo]citata.* *Vrbs* seu *Ciuitas*, vt R[oma] sic Alexandria κατ' ἐξοχὴν dicta [appel]lata, in Cod. Theod. leg. 1[...] 12. de Legat. et leg. 9. [...] Operibus publ. Vide ibi Go[thofre]dum. *Vrbs* et *Oppidum* ide[...] Valesio in Praefat. ad Notitiam [Gal]liarum p. XIII. et seq. Vide [Oppi]dum. *Vrbs* pro *Ciuitas* dicit[ur] dum sedes Archiepiscopi, praes[ertim] in monetis, vt obseruat Le Blanc [...] Monet. p. 155. vel 167. Vide [...]*strum* et *Ciuitas*.

VRBVRA, Ius regium in fodin[is au]reis, argenteis, etc. apud H[unga]ros. Decreta Ludouici Reg. [Hun]gar. an. 1351. c. 13. *Si possi[...] ipsas minerosas Regia Majestas [...] concambio habere nollet, ex tunc [...] regale, seu Vrburas juri regio per[ti]nentes recipere suo nomine [...]* Quale autem fuerit ejusmodi re[...] in fodinis jus, docet vetus Fra[gmen]tum *de Vrburis* inscriptum: [...] *Hungariae ab eorum montan[...] ceperunt Vrburas, hoc est, de [...] lis mineris auri, argenti et [...] habuerunt decimam partem.* [...] Thwrocz. in Sigismundo Reg[e Hun]gar. c. 15. et Bonfinii Decades [...] Vngaric. edit. 1581. p. 115.

VRCA, modus agri. Charta Al[exan]dri IV. PP. an. 1255. apud V[ghel]lum to. 1. Ital. sacrae col. 53[...] 1717. *Ecclesiam S. Mariae de F[...] in quatuor Vrcam, et dimidium[...]* Sed legendum videtur *Fur*[...] hac voce, num. 2.

VRCARE, Lyncum clamor. V. [...]*lare.*

VRC[...]

[VR]CEOLVS. (1) Inter ministeria [se]u vasa sacra recensetur. Lanfran[c]us Cantuar. Epist. 13. *Vrceolus quid [si]t, liquido patet; est enim vas super[i]us, unde lavandis manibus aqua in[fu]nditur.* Stephanus Eduensis lib. [d]e Sacram. altaris c. 4. vbi de Aco[ly]torum ordinatione: *Accipiunt et [V]rceolum, in quo datur eis potestas [i]nfundendi aquam in calicem domini[cu]m.* ORCEOLVS, in veteri Char[ta] plenariae securitatis, exarata sub [Ju]stiniano, apud Brissonium in For[m]ul. p. 647. *Conca aurea vna, Or[ce]olo aereo vno, laterna cum cate[n]ula, etc.* (2) Situla, Gall. *Seau.* [F]alcandus in Hist. Sicul. apud Mu[ra]tor. to. 7. col. 257. *Vbi et rotae [v]olubilis obsequio descendentibus item[q]ue ascendentibus Vrceolis, puteos [v]ideas exhauriri, cisternasque adja[ce]ntes impleri, etc.*

[VR]CEVS, Sepulcrum, feretrum, the[c]a reliquiarum. Acta S. Domitiani [t]o. 1. Febr. p. 702. *Dum ossa illa [san]cta lavarentur et Vrceo novo im[p]onerentur, etc.* V. *Vrna* 3.

[VR]CIVS, pro Vrceus, in Testam. Er[m]enetrudis, apud Mabill. Liturg. [G]all. pag. 463.

[VR]DENANDVS, ex antiquae scriptu[r]ae vel pronuntiationis vitio, pro [O]rdinandus, apud Doublet. Hist. [S]. Dionys. pag. 689.

[V]RDICIVS, i. q. *Hurdicium*, ap. [Ca]ned. Petroburg. ad a. 1190.

[VR]GESCERE, pro saepius vrgere, [v]surpat Lucifer Calaritanus lib. 2. [p]ro S. Athanasio pag. 124.

[VR]GVERE. (1) Accusare, in Cod. [T]heod. tit. 1. de Accusat. leg. 9. [Qu]m *juxta formam juris antiqui, ei [q]ui coeperit Vrguere, aut vindicta [p]roposita sit, si vera detulerit: aut [s]upplicium, si fefellerit.* (2) Vr[g]ere, in Praecepto Ludouici Pii ann. [8]22. apud Baluz. tom. 2. Capitul. [c]ol. 1421. et alibi.

[V]RIGO, *Vertigo*, in Gloss. Arabico-[L]at.

[VR]INA. (1) Origo, a vet. Gall. [O]rine, eadem notione. V. *Origi[n]arii.* Charta an. 1287. ex Tabul. [C]alensi p. 116. *Ysabellis de Gleroy [re]cognovit se esse feminam de corpore ecclesiae S. Georgii Kalensis ex propria Vrina ac etiam materna natione.* (2) VRINA LAXIVA, Cereuisia dicitur cuidam Versificatori apud Henricum Rebdorff. ann. 1347.

VRINALE, VRINALVS, Matello, Gall. *Urinal.* *Vrinale, Vrinarium, matella*, in Gloss. MSS. apud Vossium lib. 3. de Vitiis serm. c. 56. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses an. 1351. *Infirmarius . . . debet habere pro monachis infirmis in dicto monasterio . . . ollas, mappas, manutergia, Vrinals, cellas* (sellas) *et oleum.* Charta ann. 1338. to. 2. Hist. Dalph. p. 363. *Duodecim duodenas amphorarum, sex duodecim duodenas Vrinalorum, etc.*

VRINARE, a Gall. *Uriner*, mingere. Miracula MSS. Vrbani V. PP. ex Tabul. Victoris Massil. *Roncinus erat per totum corpus valde inflatus nec fiencabat, nec Vrinabat.*

VRIO, ludi genus. V. *Senio.*

VRLARE, orulam, vel limbos inserere, Gall. *Orler.* Monasticum Anglic. to. 3. p. 317. *Amictus de aurifrigio . . . Vrlatur aurifrigio puro et stricto.*

VRNA. (1) Pro *Orla*, seu *orula*, Limbus, Gall. *Orlet.* Leo Ost. l. 2. c. 57 *Aliam planetam cum leonibus, Vrnas de pallio longitudine passuum 4. latitudine palmorum trium, pannum de altare diareditum, etc.* Lib. 3. c. 11. *Capitulum renouauit, illudque gypsea Vrna in gyro, vitreisque fenestris ac pulchro variorum marmorum pauimento decorans tegulis cooperuit.* Cap. 20. *Tunicam diapistin cum Vrna amplissima a pedibus et manibus ac scapulis aurea.* (2) Mensura liquidorum, vini, cereuisiae, etc. *Vini* IV. *carradae et dimidia et duae Vrnae*, in Charta Anshelmi Abb. Laurisham. apud Tolnerum inter Probat. Hist. Palat. pag. 16. Necrolog. ejusd. Abbatiae apud Schannat. Vindem. litter. p. 26. *Hic constituit* 10. *Vrnas vini in Vrbach in anniuersario ejus fratribus ad caritatem.* Charta ann. 1289. apud Ludewig. to. 4. Reliq. MSS. p. 117. *Sex Vrnas vini montani juris. et sexaginta denarios de quodam agro, etc.*

 Hinc

Hinc retinenda videtur haec vox in Charta Raimundi Comit. S. Egidii an. 1164. inter Instr. to. 6. Gall. Christ. nouae edit. col. 300. atque adeo emendanda in voce *Vbia.* (3) Theca, feretrum, in Vita Aldrici Episcopi Cenom. cap. 45. Charta an. circ. 894. apud Mabill. to. 3. Annal. Bened. pag. 293. qua Geraldus Comes annuum censum 12. solidorum *ad Vrnam beati Petri* persolui praecipit. V. *Vista* 5. et *Vrcens.* (4) Machina bellica, quam sic describit Hero de Mach. bellicis c. 9. *Fiunt itaque fictiles Vrnae laminis ferreis exteriori parte colligatae, minutisque carbonibus implentur: ab extrinseca vero laminae facie fundum versus forantur et aperiuntur vsque vnius digiti foramen, ferreumque tubulum inde suscipiunt, cui tubus alius follem habens adjungitur. Cum autem ignem carbones susceperint, dum sufflantur, similem flammae perficiunt combustionem. Quippe quae lapidem penetrat atque confringit, aceto vel vrina, vel alio quopiam acrium superinfuso.*

VRNATORES, *qui vrnis aquas ex altis puteis leuant*, apud Iulium Firmicum lib. 3. Math. cap. 11. lib. 4. c. 6. *Aut enim ex altis puteis, quotidiano opere aquam leuare coguntur, etc.* V. *Vrceolus.*

VROMA. Leges Mechlinienses tit. 10. art. 1. *Haeres feodi inter proximas sex hebdomadas a morte defuncti inuestituram a Domino petere debet, eique dabit pro integro feodo, tredecim equites, singulos triginta stuferis aestimatos; et pro non integro Vromam, siue ὀπώρας, hoc est fructus vnius anni aut quanti in annum conducitur.* V. *Vrbor.*

VROR, pro *Vrus.* V. in hac voce.

VRPHEDA, Germ. Urfehde, Iuramentum, quod ex carcere dimissus praestat de non vlciscendo. Goldast. Vide Vossium de Vitiis serm. lib. 2. c. 19. et supra *Faida.*

VRSA LIBRA, pro *Arsa*, apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 165. V. *Arsura.*

VRSARIA, Hispaniae vrbs, vulgo Madrid. Itiner. Adriani VI. PP. apud Baluz. tom. 3. Miscell. p. 394. *Sed dum Franciae Rex captus ... Vrsariae, quae Madrid ... tur, etc.*

VRSARITIUS CANIS, qui ... prosequitur. V. in *Canis*, col. ...

VRSARIVS. (1) Vir e famil... mesticus, officialis palatinus ... suspicari facile est legendum ... *scarla.* Vide in hac voce. Hi... Monast. Beccens. p. 52. *Ursus ... quas ter insurrexit in me, et ... cidit in semetipsum, et Vrsari... mini mei, id est Angelus bon... rauit me.* Charta Balduini C... Hannon. an. 1176. apud Mart... 1. Ampl. collect. col. 896. *Pa... fide et Sacramento confirmam... neque ego, neque Vrsarii ... venatores in aliqua domorum ... per violentiam jacebimus* (2) ... vrsos ad spectaculum instruit ... commissa est. Lambertus ... Comit. Ardens. apud Ludew... Reliq. MSS. p. 552. *Comprom... quolibet oppidi forma ad quod ... nimentum ad procreandum v... pascendum, panem vnum Fr... daturum, et sic ludum vrsi ad ... culum singulis diebus festis ... tum suum haberent et conspic...*

VRSVS. (1) Praestatio Regi ... miae recens dicto fieri solita. ... tus Argentinensis in Chron. p... *Collecta enim ibi imposita, qua... dicitur, et de nouo Regi cream... apud Bohemos remansit.* (2) V... CIRCUMDUCERE. Hincmarus ... mensis in Capitul. ad Presby... c. 14. *Nec plausus et risus in... tos, et fabulas inanes ibi ref... cantare praesumat. Nec turpi... cum vrso, vel tornatricibus ... facere permittat.* Synodus T... can. 61. Τοὺς αὐτοὺς δὲ τοὺς ... μίαν καθυποβάλλεσθαι ... ἄρκτους ἐπισυρομένους, ἢ τοιαῦτα ... πρὸς παίγνιον καὶ βλάβην τῶν ... στέρων. Vbi obseruat Balsam... ejusmodi vrsorum capitibus ... poribus tincturas appendere ... dareque passim ex pilis eorum ... tincturis, tanquam phylacteri... depellendos morbos, atque ... oculorum fascinos amoliendos. ... *Minator* a. VRSORUM PAST...

ter onera quae a vassallis suis domini exigebant, recensetur in Charta udonis Abbatis Deruensis ex Tailario ejusd. Ecclesiae. V. in *Pe-tura*.

RLLA, idem quod *Ordalium*, judicium diuinum, purgatio vulgaris; erm. Urthel. Decretum Tassilonis : popularibus legibus c. 9. *Vt hi, i Ducali manu liberi dimissi sunt, eadem cogantur judicia, quae Bahrii Vrtella dicunt.* V. *Ordela*.

TIFER, pro *Hortifer*, Hortus. abul. S. Sulpitii Bituric. *Cum adnditiis earum, Vrtiferis et cultifes, viridigariis, etc.*

IO. V. *Alchaz*.

IVM, *pars aratri, quae plicatur*, apiae: in MSS. *Vrnium*.

ICA, λαχάνων κατή. Gloss. Lat. ir. in MSS. Sangerm. *Vrtica*.

VS, vox Gallica vetus, Germanis odie Urochs. Gl. Gr. Lat. βούβαλος, *vrus, bos siluestris*. Glossae ntiquae MSS. *Vri, vituli agrestes, uos Bubalos vocant.* Macrobius lib. . Saturn. c. 4. *Nec non et Punicis)scisque verbis vsi sunt Veteres, quoum imitatione peregrina verba non espuit vt in illo, Siluestres vri assi-'ue; Vri enim Gallica vox est, qua eri boues significantur.* Aimoinus ib. I. Hist. Franc. c. I. vbi de Herniae syluae feris: *Tertium est genus arum, quae Vri appellantur. Hi unt magnitudine paulo infra elephanos, specie et colore et figura tauri. Magna vis eorum est, et magna velo-itas; neque homini neque ferae, quam onspexerint, parcunt. Hos studiose aptos foueis, interficiunt. Hoc se abore durant adolescentes, atque hoc enere venationis se exercent, . . . mplitudo cornuum et figura et speies multum a nostrorum boum corniis differt. Haec studiose conquisita b labris argento circumducunt, atque mplissimis epulis pro poculis vtuntur.* /rorum vero venationis meminit Monachus Sangall. lib. 2. de Carolo M. c. II. *Cum ecce quietis et otii imatientissimus Carolus ad venatum biontium vel Vrorum in nemus ire, et Persarum nuntius secum parat educere.*

VRVVS, aratri curvatura proprie: item, Sulcus aratro designatus, intra quem vrbem aedificarent. Rolandin. Patau. in Chron. Taruis. apud Murator. tom. 8. col. 249. *Et quia sciuit quod antiqui magnates respiciebant ascendens, cum volebant condere ciuitates; et faciebant ipsimet Vruum cum aratro, quo circumdabant ciuitates, vnde dictae sunt vrbes, etc.* V. *Vrbatus*.

VSA. (1) Fluuius, ex Saxonico *Use*. Foedus Alfredi et Godrani c. I. de regni terminis: *Tunc in rectum ad Vudefordum; tunc sursum in Vsa, ad Wetelingstreet.* (2) † Ius vtendi aliqua re, in Ch. a. 1308.

† **VSAGGERIVS**, officium apud Templarios. Hist. Nem. t. I. Probat. p. 204.

† **VSAGIARE**, ea, quae ex vsu debentur praestare, in Ch. a. 1295.

VSAGIARIVS. (1) Quo vti licet. Charta Libertat. oppidi S. Palladii an. 1279. apud Thomasser. in Bituriq. p. 113. *Soluens vnum denarium de quolibet porco lactente quem habebunt in alio nemore communi et Vsagiario.* (2) † Qui in silua aliena *vsagium* habet, in Ch. a. 1331. V. *Vsagium* 2.

VSAGIVM. (1) Vsus, mos, ita saepissime appellantur Consuetudines municipales. Charta an. 1284. apud Rymer. tom. 2. p. 264. *Regni antiquae consuetudines approbatae bonaque Vsagia, quae sacris canonibus non repugnant, illibata seruentur.* Libertates Bellaeuillae ann. 1233. apud Acher. to. 9. Spicil. p. 182. *Similiter in Vsagio et franchesia Bellaeuillae continetur, quod, etc.* Mandatum Philippi Pulcri Reg. Franc. ann. 1302. apud Menester. Hist. Lugdun. p. 85. *Seruando et custodiendo diligenter Vsagia locorum et consuetudines approbatas.* V. in *Vsaticum*. (2) Ius vtendi aliqua re. Dicitur potissimum de nemorum vsu, Gall. *Droit d'usage*. Charta an. 1217. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 197. *Dedi eis . . . boscum mortuum in foresta de Ingne ad Vsagium domus de Beriaco.* Alia ibid. col. 389. *Dono iterum et concedo dictae abba-*

abbatiae in perpetuum totum Vſagium plenarium habendum et capiendum libere et expedite per totam foreſtam meam. V. *Vſuaria.* VSAIGIVM, eodem ſignificatu. Charta Odonis Ducis Burgund. an. 1216. ex Tabul. S. Benigni Diuion. VSATGIVM, aruernica enunciatione, in Charta ann. 1285. apud Baluz. tom. 2. Hiſt. Aruern. p. 135. *Cum caeteris vniverſis aysiis et Vſatgiis, ſeruitutibus, emolumentis, etc.* VSVAGIVM. Bulla Honorii III. PP. an. 1223. apud Lobinell. to. 3. Hiſt. Pariſ. p. 80. col. 1. VSVAGIARIVS, qui in vſu eſt rem aliquam agendi, maxime qui in ſiluis alienis *vſagium* ſeu vſum habet ad paſcenda animalia vel ad ligna caedenda. Charta Theobaldi Bleſenſ. Comit. an. 1215. ex Tabul. Caleſi p 170. *Et in eadem foreſta chauſagium ſuum ad vnum ſemarium vbi alii Vſuagiarii capiunt.* Charta S. Ludouici Reg. Franc. an. 1254 to. 2. Hiſt. Eccl. Meld. p. 161. *Vt ipſoe in propria foreſta noſtra Reſti 50. porcos . . . poſſint ponere et habere quiete et libere annuatim, . . . ſaluo aliis Vſuagiariis jure ſuo.* Hinc emendanda Charta Ioannis Abbat. Vrſi-campi an. 1303. ex eodem Tabul. vbi *Vſugarius* perperam legitur pro *Vſuagiarius* V. in *Vſuaria.* (3) Tributum, vectigal, vel etiam ſeruitium, quod domino ex vſu et conſuetudine debetur. Charta an. 1150. to. 1. Macer. Inſulae Barbarae p. 82. *Accepimus in feodum a domino Girino abbate, et ab ecclesia Inſulae Barbarae quicquid juris vel Vſagii habebamus . . . de pedeſticum de Rochetaillia.* Charta Roberti Archiep. Lugdun. ann. 1231. apud Meneſter. Hiſt. ejusd. vrbis p. 99. *E contrario dicti cives proponebant quod nec ſeneſcalcus, nec alius, brochum vini vel aliquod Vſagium habebat pro pretio vini augmentato.* V. *Vſancia* et *Vſaticum.*

✝ VSAGIVS, vectigal, quod ex vſu domino debetur. Ch. a. 1202.

VSAGO, Vſus, conſuetudo, Gall. *Uſage.* Charta apud Perardum in Burgund. pag. 350. *Secundum conſuetudines et Vſaginem patris mei et praedeceſſorum noſtrorum,* etc. [illegible] *Vſagium.*

VSAIGIVM, vt *Vſagium.* V. [illegible] voce.

VSAMENTVM. V. in *Vſus.*

VSANCIA, VSANZIA, Praeſt[atio] quae ex vſu et conſuetudine [debe]tur. Charta an. 1166. inter Prob[at.] to. 2. nouae Hiſt. Occitan. col. [illegible] *Faciatis et conſtruatis forcam [illegible] forcias in Cambones; de tali [illegible] pacto vt in omnibus reddatis [illegible] Vſanciis et juſtitiis, quae ad [illegible] num caſtri pertinent, . . . [illegible] nas duas partes, etc.* Charta F[ede]rici Imperat. an. 1186. in Corp. D[i]plom. to. 1. p. 110. col. 1. [illegible] *ab hinc in antea in eis [illegible] dictionem et conſuetudines, [illegible] Vſancias habeat.* V. ſupra *Vſa*[illegible]

VSARE, frui, gaudere, Gall. [illegible] Formulae veteres auctoris [illegible] form. 27. *Quod taliter feci [illegible] tempore vitae meae ipſas res [illegible] et Vſare, vel condirigere [illegible]* Et form. 41. *Vt ipſas res [illegible] adviuo, ſed vſu beneficii [illegible] et Vſare debeam, et abſoluti ipſ[illegible] alienandi pontificium non habeam [illegible] Vſuare.* VSITARE, vti, [illegible] quod *Vſare.* Form. 19 Linden[br.] *Niſi tantum, dum adviuero, [illegible] et meliorare faciam.* Occurr[it] ſum in Form. 20. Vita Aldrici E[pisc.] Cenoman. apud Baluz. to. 3. M[iscell.] p. 161. *Nobis ad Vſitandum [illegible] permiſiſtis.* Guidonis Diſcipl. F[arf.] c. 15. *Si quis calidum potum [illegible] Vſitare ad charitatem collationis, [illegible] rit facere in loco ſuo.* VSAR[E] VSSARE DE FORESTA, [illegible] habere *Vſagium.* Vide in hac [illegible] Inqueſta Vicecomit. caſtri Ay[illegible] ex Bibl. Reg. *Requiſitus ſi [illegible] in foreſta de Moleria rem [illegible] debebat Vſare, dicit quod [illegible] Guillelmus Dore juratus et [illegible] dicit quod vidit . . . [illegible] Aymericum . . . Vſſare in [illegible] foreſta de Molere, etc.* VSAM[EN]TVM. Charta Rudolfi Regis [Bur]gundiae apud Guichenon. [illegible] bat. Hiſt. Sabaud. pag. 3. *Cum [illegible] bus appendiciis ſiue Vſamentis.* C[har]ta an. 1155. apud Spon. [illegible]

ist. Gebenn. inter Instrum. pag. 10. *secundum quod ab eo tenuerant* [illegible]*samentum facerent.* V. *Usimentum* [illegible] *Aisamentum.* VSATVS PANVS, detritus, Gallis *Use.* Occurrit in Legibus Edwardi Confess. c. 8. V. *Usus* 4.

[illegible]RIA. (1) Hippegus. V. *Huisseriam.* (2) † Tributum, praestatio, quae ex vsu debetur. Ch. a. 1233.

VSATICALIS, ex vsu debitus Ch. a. 1378.

[illegible]TGIVM, vt *Usagium.* V. in hac voce.

[illegible]TICVM, Tributum, praestatio, quae ex vsu et consuetudine pensitatur, vel vt quis jus *usagii* obtineat. Charta Ildefonsi Comitis Tolosae ann. 1141. apud Catellum: *Dono, et concedo, et solvo, quod quisque homo vel foemina libere vendat vinum suum omni tempore, quo voluerit sine ullo Usatico, quod inde numquam donet alicui homini vel foeminae. Homines vero extranei, qui foris habitant in villis aut in castris, aut in aliis locis, habeant eundem Usaticum quod solent habere, etc.* Charta Guillelmi IV. Comit. Forcalquerii an. 1191. inter Instr. to. 1. Gall. Christ. nouae edit. p. 90. col. 1. *Concessi etiam et donavi . . . omnia Usatica in terra mea, tam in leudis, quam in pedagio, et pascuis et aliis Usaticis meis, vbicumque habeam Usatica in terra illa.* V. *Usagium* et *Usancia.* VSATICVS, eadem notione. Charta ann. 942. inter Probat. to. 2. nouae Hist. Occitan. col. 85. *Omnes Usaticos et tallias, et questas, et albergas, etc.* VSATICA et VSATICI praeterea crebro appellantur Consuetudines municipales. Ioseph. Moret. Antiquit. Navarrae p. 507. *Habeatis tales foros et tales Usaticos . . . quales habeant Barones de Estella.*

[illegible]SATICVS, VSATIQVS. (1) Vsusfructus, jus re aliqua vtendi per vitam, vt videtur. Statutum Caroli V. Reg. Franc. an. 1370. tom. 5. Ordinat. p. 364. §. 10. *Si tale legatum aut talis donatio fuerit facta super certo fundo, et quod legator sive donator obligaverit fundum vel Usaticum, exigatis pro eisdem financiam, prout superius declaratur.* Rursum pag. 365. §. 17. *Pro redditibus vel possessionibus per innobiles acquisitis et acquirendis a nobilibus, in nostris feodis vel retrofeodis, per modum permutationis, vel ad accapitum, aut in emphiteosim et Usaticum, vel ad certam partem fructuum annualem, etc.* V. infra *Usuare.* (2) Ex vsu et consuetudine debitus. *Sextaria censualia seu Usatica,* in Charta an. 1344. ex Tabul. Gellon. (3) Vide alia notione in *Usaticum.*

VSATVS. (1) Societas certis *usaticis* addicta. Chron. Domin. de Grauina apud Murator. tom. 12. col. 714. *Sed perveniens summam, invenit ipsam bene fossatam et steccatam, et infinitis armigeris custoditam, vbi erant praeter cives terrae de Usaticis Malandrenis viri septingenti et vltra.* Idem quod *Commune* 2. (2) Idem quod *Usaticum.* Contentio inter Comit. Prouinciae et Matrem Bausenquorum ex Cod. MS. D. Brunet: *Isti sunt mali Usati quos dimittunt Stephania de Baucio et filii ejus.* V. *Usagium.* (3) Detritus. V. in *Usare.*

VSCERIVM, VSCERIVS, Hippegus, nauis qua equi transuehuntur, Italis *Usciero.* Vide *Huisserium.* Litterae Edwardi III. Reg. Angl. an. 1336. apud Rymer. to. 4. p. 710. *Galeas et Usceria hominibus et armis apparata, et aliis necessariis sufficienter instructa.* V. *Usarius.* VSCHERIVS, eadem notione, in Annal. Genuens. Iacobi Auriae ad an. 1281. apud eumd. Murator. to. 6. col. 575. VSICHERIVS, VSIGERIVS, eodem intellectu. Ottoboni Scribae Annal. Genuens. ad an. 1192. ibid. col. 368. VSIHERVS, Pari significatu, apud Aug. Iustinian. Episc. Nebiens. in Annal. Genuens. a. 1293.

VSCLADA, Pars siluae combusta, idem quod *Arsura.* V. in hac voce. Statuta MSS. inter Schedas D. le Fournier: *Quod aliqua persona non audeat facere Uscladas infra dictas defensiones. Usclat* Tolosatibus idem quod vstus, Gall. *Brulé.* V. *Uslarius.*

VSDVGARIVM, in Addit. Statuta Mutin. c. 27. fol 49. pro *Sdugarium*. V. in hac voce.

† **VSERIVS**, i. q. *Vsserius*, in Ch. a. 1195.

VSIA. (1) Ioan. Monachus Bertinianus in Vita S. Bernardi Poenitentis n. 8 *Causa hujus doloris erat pediculus oninus, quem Grammatici Vsiam, quasi ab vrendo vocant.* Loquitur de dolore aurium. (2) A Gr. οὐσία, natura. Acta S. Cassiani Mart. apud Illustr. Fontanin. ad calcem Antiquit. Hortae pag. 353.

Has tres personas vnam differtat Vsiam
Nomine distinctam, sed majestate jugatam.

VSIATICVS, Tributum, praestatio quae ex vsu et consuetudine debetur. Charta an. 1184. inter Instr. to. 4. Gall. Christ. nouae edit. col. 23 *Concessimus . . . . pedagia et omnes Vsiaticos tam in terra quam in aquis . . Concesserunt . . . omnia sua nemora, aquas et pascua, et omnes Vsiaticos per totam terram suam, . . . et in feudagiis suis perpetuam libertatem acquirendi sine aliqua fraude* (l. laude) *et consensu et sine aliquo Vsiatico et dominio.* Vide *Vsaticum*.

VSIBILIA, supellex, vtensilia. Charta an. 855. in Append. ad Marcam Hisp. col. 788. *De annona modii xxx. cum omnia Vsibilia ligni et ferri quod necesse habet homo in omnibus, etc.*

VSICHERIVS, VSIGERIVS, VSIHERVS, Hippegus. V. in *Vsserium*.

VSIMENTVM, facultas, quam quis habet vtendi in alieno praedio rebus non suis, eadem notione qua *Aisamentum*. Fundatio Monast. de Altaripa apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 317 *Dedit . . . . quidquid habebat in Vuens, in hominibus videlicet et in campis, pratis, siluis, nemoribus, aquis, lapidibus et Vsimentis, insuper et Vsimentum et pasturam per totam terram suam.* Vide supra *Vsamentum* in *Vsare*.

VSINA, Vstrina, vel Officina quaeuis ad aquas exstructa, Gall. *Usine*. Charta Henrici Comit. Campan. an. 1149. in Tabul. S. Eugen. *Concessi quod nullus in praedicto . . stri* (Firmitatis ad Albulam) *. . . Vsinas aliquas construat sine . . . Prioris et assensu monachorum . . . eas quae constructae sunt ibi.*

VSINARE, f. *Vsimentum* habe. Charta anni 1240. in Tabular. Campan. Bibl. Reg. f. 365. *Nu . . latenus Vsinabunt, nec eodem . . mines dictae villae contra volun . . tem nostram, ... in quibuscunque vero locis homines dictae villae . . bunt, nos praedicti fratres de . . et pecora nostra, si vobis placue . . omnimode Vsinabimus, hoc exce . . quod in nemoribus villae . . boscum non accipiemus nisi tan . . modo ad vsum furni.* V. in *Vsa . .*

VSIR. Epistola Basilii Macedon . . ad Hadrian. II. PP post VIII. Sy . . dum: *Transmisimus autem S . . tati vestrae . . . et velus . . vilarnipinnium pro casula . . vnum, Vsir rubeum aerem . . vnum Vsir album vnum, . . vnum, planetilia castanea duo* . . stra verborum mihi plane incog . .

VSITARE, frequentare. Cha . . Henrici IV. Regis Angl. an. . . apud Rymer. to. 8. p. 722. *Si . . placeat, mercatores villae de . . partes de Berne in Norwegia . . tes, quod cum iidem mercatores . . mercatores societatis de Hansa . . tes praedictas frequentantes, etc.* V . . alia notione in *Vsare*.

VSITATA, Praestatio quae ex vsu . . consuetudine exigitur. Charta R . . mundi Guillelmi de Aguto D. . . loni ann. 1224 *Mercatores . . neantur dare antiquam lesdam . . tatam, vel vsaticum, vel ripag . . antiquum.* V. *Vsancia*, et *Vsa . .*

VSITATA, ἀπὸ χρήσεως, in Glo . . Lat. Gr. MSS.

† **VSITATVS**, detritus, t. 5. . . p. 145.

VSITATIO. (1) Idem quod *Vsa . .* in Charta an. 1173. inter Instr. . . 4. Gall. Christ. nouae edit. col. . . qua Guido de Vergiaco concedit . . et S. Mariae Theoloci omnem . . *Vsitationem in aquis, in agr . .*

lulis per omnem terram suam. Vide infra *Vsus* 2. (2) Vsus, Gall. *Usage, exercice.* Priuilegia vrbis Rupellae concessa a Carolo V. Reg. Fr. an. 1372. tom. 5. Ordinat. p. 573. *Ac praeterea quoscumque eorum vsus et longeuas obseruancias, licet a viginta annis citra ab eorum Vsitatione cessauerunt, volumus et declaramus in suo valore persistere.*

VSLATVS, pro Vitulatus, in MS. vet. Corbeiensi, cui titulus, *de mensa Abbatis*: *Habet idem famulus de porco Vslato . . . . tres juncturas versus testum.* V. *Vsclada*

VSONES, Pisces familiares Danubio, Germanis Hausen; *pisces insanae magnitudinis*, Bonfinio. Vide Thwroczium in Andrea Rege Hungar. c. 43. V. *Husones.*

VSPINIO, νεκροδότης, in Gloss. Lat. Gr. Vulcanius emendat, *Vespillo*, νεκροθάπτης. V. *Vsupelliones.*

VSSARE, *Vti.* V. in *Vsare.*

VSSARIVS, Hippegus, nauis qua equi transuehuntur: leg. f. *Vsserius.* Vide in *Huisserium.* Anonymi Epist. de capta vrbe CP. ann. circ. 1200. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 786. *Praeterea quidam Vssarius suus habebat magnellum erectum.* Vide supra *Vsserium.*

VSSERA, officii nomen in Ecclesia Coloniensi; f. Ostiarius, a Gallico *Huissier.* Consuetud. MSS. ejusdem Eccles. *Cellerario vini* 1. *den. Quatuor Vssere* 1. *den. tantum. Quatuor Vssere vnus panis.* V. *Vsserius.*

VSSERIA, VSSERIVS, VSSERS, Hippegus. V. *Huisserium.*

VSSERIVS, Ostiarius, a Gall. *Huissier.* Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. tom. 2. Histor. Dalph. p. 277. *Item, librauit per manus Iacobi de Riueria Vsseriis regiis pro tertiis quas debuerunt habere, quando dom. Andreas fuit baptizatus, taren. v. gran.* XVI. V. *Huisserius*, et mox *Vstearius.* VXERIVS, eadem notione. Leges Palat. Iacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS. to. 3. Iunii pag. XXXV. *Duo autem ipsorum in foribus nostrarum camerarum, post seruientes armorum jaceant de nocte et Camerlengis et Vxeriis sint subjecti.*

† VSTAGIVM, pro *Hostagium*, in Ch. a. 1265.

VSTEARIVS, VSTIARIVS, pro Ostiarius clericus. Liturg. Gallic. Mabill. p. 301. *Benedictio Vstearii. Deum Patrem omnipotentem suppliciter deprecemur, ut hunc famulum suum benedicere dignetur, quem in officii Vstearii eligere dignatus est. Vstiarius*, in Missali Franc. p. 398.

VSTENSILIA, pro Vtensilia, Gallice *Ustensiles.* Necrolog. Laureshem. apud Schannat. in Vindem. litter. p. 38. *Faciemque templi dorsalibus, coronis, . . . ceterisque Vstensilibus decorauit.*

VSTERNA, pro Vstrina. Gloss. Gr. Lat. καῦσις νεκρῶν, *bustuarium*, *Vsterna.* In MSS. Sangerman. *Vstrena.*

VSTILACIO, ἀπόκαυμα, in Gloss. Lat. Gr. Aliae addunt *Torres.*

VSTRENA. V. in *Vsterna.*

† VSTVRA. (1) Inflammatio, ap. Alex. Iatrosoph. MS. (2) Flamma, t. 6. Sept. p. 232.

† VSTVS, vstio, in Stat. Cadubr.

VSVAGIARIVS, VSVAGIVM. Vide in *Vsagium.*

VSVALE, Ius vtendi, vt infra *Vsuaria.* Charta an. 1150. ex Chartulario Charmensi: *Hugo filius Adam de Cruce contradicebat Vsualia nemorum suorum, quae pater suus ecclesiae Charmi antea dederat.* V. *Vsualitas.*

VSVALIS, qui in vsu est. *Vsuale argentum*, in Epist. Fulberti Carnot. apud Acher. to. 2. Spicil. pag. 930. *Vsualis sermo*, apud Sidonium lib. 4. Epist. 11. vbi multa Sauaro, quae non exscribo.

VSVALITAS, idem quod *Vsuale.* V. in hac voce. Charta ann. 1261. in Hist. Mediani Monast. p. 328. *Contuli pro remedio animae meae . . . Vsualitatem pascuorum in banno de Haconville pro nutrimentis tam domus ipsorum, quam hominum de Barbonville.* V. *Vsagium* et *Vsuaria.*

VSVARE. (1) Frui, gaudere, ad vsumfructum tenere. Formula 22. Lindenbrog. *Propterea expetii a vobis, et vos petitionem meam non denegastis, vt ipsas res, quamdiu aduiuo, sub vsu beneficii vestri tenere et Vsuare debeam.* Charta an. 855. in Append.

Append. ad Marcam Hispan. col. 788. *Ibidem serviat, et Vsuare faciat dum vivit, etc.* V. *Vsare* et *Vsaticus* 1. VSVALITER TENERE, eodem intellectu. Formula 42. incerti Auctoris apud Baluz. to. 2. Capitul. col. 458. *Propterea has litteras in te adfirmauimus, vt dum aduixis, Vsualiter ipsam rem tenere et dominare debeas.* (2) † In vsu esse, solere, in Ch. a. 1262.

VSVARIA, VSVARIVM, Vsusfructus, seu potius jus vtendi. Bulla Innocentii II. PP. ann. 1142. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1229. *Confirmamus etiam vobis Vsuariam per totam siluam quae dicitur Otta.* Tabularium Prioratus Paredi fol. 61. *Dedit etiam illis hominibus, qui terram tenuerint, vel ibidem manserint, Vsuarium in silua, quae vocatur Maosta, ad domum aedificandam, ad molendinum faciendum, etc.* VSVARIVM, eadem notione. Laurentius Leodiensis in Hist. Episcop. Virdunens. p. 781. *Fridericus quoque Comes Tullensis Vsuarium Argunnae sui nemoris, tam ad reaedificandam, quam ad retruendam Ecclesiam contradit.* Charta Manassis Episc. Meldensis an. 1140. *Totum nemus quod appellatur Britel et Vsuarium suum in siluis praefati Walerii .... ad Comburendum et aedificandum.* Alia Philippi Regis Franc. an 1190. *In commutationem Vsuarii, quod Monachi S. Martini habebant in nemore nostro de Vienna, eis dedimus, etc.*

VSVARIVS. (1) *Qui alicujus rei vsum habet.* Vocabul. vtriusque juris. Charta Philippi Pulcri Reg. Fr. an. 1309. *Quod vsagium, pasnagium, ac pasturam vt logiam accipient in locis forestarum ipsorum aliis Vsuariis deputatis vel in posterum deputandis.* Charta an. 1242. inter Instrum. to. 8. Gall. Christ. nouae edit. col. 71. *Dedimus etiam eidem abbatiae sex viginti arpenta nemoris, insuper vnam quadrigatam .... percipiendam in loco quo alii Vsuarii suum capiant vsuarium ad ardendum. Vsuaria femina*, apud Solinum c. 25. et *Vsuarius seruus*, in leg. 14. D. de Vsu, in quibus vsum habemus. V. *Vsuagiarius* in *Vsagium.* (2) VSVARIVS FRVCTVS, idem quod V[...] fructus. Tabul. S. Vincentii C[...] man. fol. 176. *De his duabus [...] retinuit sibi Vsuarium fructum [...] sua, si vult.* V. *Vsufructuarius*.

VSVBANDILOS. Vetus Chartu[...] nariae securitatis sub Iustiniano [...] pta apud Brisson. lib. 6. Form. [...] 647. *Hoc est cocleares numero [...] scotella vna, fibula de bracile, [...] Vsubandilos, formulas duodecim, [...] gula polimita duo, etc.* V. *Vs[...]*

VSVCAPIO Decreta Ladisla[i] [...] Hungariae l. 3. c. 20. *Vsucap[...] capiantur a festo S. Georgii [...] festum S. Ioannis Bapt. et [...] in ciuitatem, teneanturque ad [...] S. Michaelis, ac praesentent[...] in mercatu, vt si quispiam [...] perit personam, redimat 90. [...] equum 12. bouem 5. ex quibus [...] partes Regi, tres Comiti tribu[...] Si vero vsque ad festum S. Mi[...] inuenti non fuerint, dividantur [...] dicto modo, tamen nullo [...] dantur, vel celentur, sed [...] bore eorum vtantur. Quod si [...] vendiderit, vel celauerit, tripl[...] dat, ipseque decem pensas [...] Comes vero si itidem fecisse pr[...] 55. pensas persoluat. Simili [...] jubemus, vt qui Vsucapiones [...] rint a tempore Regis Belae vsque [...] festum S. Stephani, dimittantur.* V[...] *vsucapiones* videntur appellari [...] fugitiui, animalia fugitiua, va[...] tia et errantia, quae a Collectori[...] *rum fugitiuorum, quem vulgo Locerdech dicunt*, inuenta ad cu[...] tem Prouinciae reducuntur, [...] guli, quod suum est agnoscant, [...] dimantque certo ac definito pr[...] Vide supra cap. 13. Sambucus [...] *capionem* ait esse pecus vagabund[...] V. infra *Vsurpatio*.

VSVFRVCTVARE. (1) Dar[e] vsumfructum; vsufructuario e[t] [...] cario jure. Charta an. 555. [...] Vghellum in Episcopis Vero[...] *Totas res, quod supra legitur, [...] earum potestatem retinendi et a[...] fructuandi, non alicui alienandi.* [...] (2) Vsufructuario jure re[...] vti. Formula 20. inter Bign[...]

rius: *Et ipsum rem dum advixero per vestrum beneficium tenere et Usufructuare faciam.* Charta an. 1183. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 371. *Deinde intret in possessionem pignoris, et habeat et teneat, et Usufructuet, etc.* Occurrit rursum infra. Bulla Pauli III. PP. an. 1549. in Maceriis insulae Barb. to. 1. p. 264. *Teneant, habitant, percipiant, et Usufructuant, teneant, habiteant, percipiant et Usufructuent, etc.* *Usfruis*, pro *Usufruis*, in Charta an. 1438. semel et iterum. V. *Usifrui*.

SVFRVCTVARIVM, pro Usufructus, apud Gregorium M. lib. 2. Epist. 9. Vetus Charta in Actis Episcop. Cenoman. p. 187. *Nobis temporibus vitae nostrae beneficium ad Usufructuarium fecistis.* V. *Usuarius fructus in Usuaria.*

SVGRARIVS. Vide *Usuagiarius* in *Usagium.*

SVPELLIONES. Burchardus de Casibus S. Galli c. 14. *Scurrae, pelliparii, panifices, coriarii, textores, Usupelliones, * immoteres * quaesitatis adversus hunc clamabant in theatris, in stratis et viis, etc.* Sed legendum *wispelliones* observat Goldastus, de cujus vocis notione nihil dicam, cum Latina sit. V. supra *Uspinio.*

VSVRARE. (1) Usuras producere. Bracton. lib. 2. cap. 26. §. 2. *Debitum vero defuncti, quod debetur Iudaeis non Usurabit, quamdiu haeres infra aetatem extiterit.* (2) In fenore nummos ponere, dare fenori pecuniam, ex Gemma, apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 29.

VSVRARII, Foeneratores, qui ad usuram commodant. *Qui usuris inserviunt*, in Capitul. ann. 828. c. 6. Quos olim magno fuisse numero auctor est Gaufredus Vosiensis 1. parte cap. 73. *Foeneratores olim publici obnoxii Principibus erant, nunc tam crebro reperiuntur, ut aliqui usuras vocitent census, quasi redditus agrorum.* Qui autem ii proprie sint, docet Synodus Coloniensis an. 1300. c. 12. *Manifestos autem Usurarios dicimus, de quibus per sententiam vel per confessionem in jure, aut evidentiam, quae aliqua tergiversatione non possit celari, constiterit evidenter; et illos etiam, qui super usuris diffamati, intra tempus statuendum ab eo, qui super hoc habet potestatem, se non purgaverint, reputamus pro manifestis usurariis puniendos.* Usurae autem nomine quid censeretur, ita definit S. Ludovicus Rex Franc. in Statuto an. 1230. pro Iudaeis: *Usuras autem intelligimus, quidquid est ultra sortem.* Ita etiam Capitulare 5. an. 806. cap. 10. lib. 2. Capit. c. 119. Regiam Majestat. lib. 3. c. 1. §. 5. et Concilium Auscitanum an. 1308. c. 3. Auctor Graecismi MS.

Est usura suos quisquis tradit mihi nummos.
Spe lucri, foenus duplex Usura vocatur.

Consuetudines Montispessulani: *Foenerarii, seu usurarii, qui denarios pro denariis accommodant, non recipiuntur in testimonio.* Charta Philippi Reg. Fr. an. 1204. pro Falesiae incolis ex Regesto 120. Archivi regii num. 30. *Sciendum etiam, quod nos aliquem de Burgensibus apud Falesiam residentiam facientibus, non capiemus ad occasionem usurae nisi denarium pro denario, vel aequivalentiam alicui accommodaverit.* Exstat Statutum Philippi Franc. Reg. datum apud Montem Argi die Sabbati ante Festum Purific. B. M. an. 1311. in quo usuram facere dicitur, *qui ultra unum denarium in septimana, 4. denarios in mense, vel 4. solidos in anno pro libra acceperit.* Statuta Synodi Senon. an. 1269. in Chartul. Episc. Paris. fol. 109. *Ex qualitate autem negotii et personae creditoris contractus Usurarios reputamus, videlicet si creditor consueverit fenerare.*

VSVRA REALIS et *Mentalis*, in Statutis Eccl. Constant. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 800. *Usura realis est, quando mutuo datur* XII. *denarii pro* XIII. *vel alias secundum magis et minus. Et mentalis est quando propter dilationem carius vendunt et vilius emunt.* Manuale Henrici Sistaric. Episc. ibid. col. 1085. *Et nota quod usura non solum se extendit ad pecuniam mutuandam, sed ad quicquid*

quid ultra sortem accipitur, sive honoris, vel gagerii, vel comestione equorum, vel de illicitis venditionibus, et hujusmodi.

VSVRARIVM, Vsusfructus, jus utendi, idem quod *Vsuaria.* Vide in hac voce. Charta an. 1124. apud Miraeum tom. 1. p. 276. col. 1. *Walterus de Trudeneris . . . praedium . . . tradidit . . . ad altare B. Laurentii, ex integro tam in culturis et pratis, quam in nemore et censu et familia, . . . cum omnibus Vsurariis et appenditiis suis, cum omni decima indominicatus proprii, nec non et tota justitia ejus praedii.* V. mox *Vsuria*

VSVRIA, Ius utendi, *Vsagium.* Vetus Charta apud Perardum in Tabulis Burgundicis p. 31. *Et Vsuriam silvae, etc.* V. *Vsurgrium.*

VSVROLVM. Charta ann. 1207. apud Vghellum in Episcopis Veronensibus: *Soluendo . . . illud fodrum antiquum et Vsurolum, quod soluebat praedicta universitas Imperatori cum ipse intrat Italiam, etc.* Forte *Vsitatum.*

VSVRPARE, exorare, Gall. *Obtenir.* Acta SS. Perpetuae et Felicitatis num. 3. *Vsurpaui ut mecum infans in carcere maneret* V. mox *Vsurpatio.*

VSVRPATIO, apud Paulum IC. in l. 2. ff. de Vsurpat. et usucapionibus, *est usucapionis interruptio. Oratores autem usurpationem frequentem usum vocant.* In l. seq. *Vsucapio* definitur *adjectio dominii per continuationem possessionis temporis lege definiti.* Huc spectat vox *Vsurpare* apud Gellium lib. 3. c. 2. Vide Caluini Lexic. jurid. et Argentreum in Consuet. Britan. art. 266.

VSVRPATIVE, injuste, inique. Hugonis Metelli Epist. 42. tom. 2. Monument. sacrae Antiq. p. 388. *Panes sanctos quos non licet edere nisi solis praedicatoribus, Vsurpatiue comedunt* (Coenobitae.)

† VSVRPATOR, injustus occupator, t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 281.

VSVRVLA, τοκαρύδιον, in Gloss. Lat. Gr.

VSVS. (1) Musicae species, ex non per regulas, sed ex usu ad... tur, notis musicis in libris Eccle... sticis singulis syllabis superp... abrogatis ac neglectis lineis et ... bus musicalibus; cujus quidem ... sicae speciei exemplum descripsit ... nardus in Notis ad librum Sac... mentorum Gregorii M. Anony... Interpres Hugonis Reutling... *Post Incarnationem Christi plures Do... ctores S. Ecclesiae, et specialiter ... Gregorius et Ambrosius, cantum ... sicalem, quo tam Latini, quam ... manni, cum caeteris linguarum ... versarum nationibus, utuntur in ... vino officio, in duo volumina ... rum, videlicet in Antiphonarium ... Graduale collegit, dictauit, et ... manis, seu notauit. Processu ... temporis quidam Alemanni, et ... cipue Canonici Ord S. Benedicti ... cantum musicalem non solum ... verum etiam ex usu et consue... perfecte et cordetenus didice... ipsum, omissis clauibus et lineis, ... in neuma et nota musicali ... tur, simpliciter in libris eorum ... coeperunt, et sic decantauerunt ... juniores, et suos discipulos ... ex frequenti usu et ex magna ... tudine cantum informare, qui ... sic per consuetudinem doctus ad ... peruenit loca. Vnde jam non Mus... sed Vsus est denominatus. In ... tamen cantu discipuli deinde ... ribus et doctores a discipulis ... miter discrepare coeperunt, ex ... discrepantia et artis ignorantia ... dictus est confusus. Quo usu ... spreto, nunc fere omnes Alema... hactenus miserabiliter per cantum ... ducti ad veram artem Musicae ... tuntur.* Huc spectat Chronicon ... donense lib. 8. apud Acher. tom. ... Spicil. p. 441. *Sed cum nescire ... cundum usum claustri cantare (... enim cantandi, nescimus unde ... acciderit, nulli comprouincialium ... strorum conuenit) erubesceret ... mentissime; quasi stipem inutilem ... ter cantandum in choro stare, ... graduale unum propria manu ... uit, . . . musiceque notaui ... tim, ut ita dicam, totum usum ...*

senioribus secundum antiqua eorum raduualia discutiens. Sed cum vsus orum per quamplurima loca propter vitiosam abusionem et corruptionem antus, nullo modo ad certam regu-am posset trahere, et secundum ar-eus non posset notare, nisi quod regu-ari et verisona constaret ratione. Ipse autem ab vsu Ecclesiae non facile vel-let dissonare, miro, vt dixi, indici-bilique labore in hoc tantum se fru-stra afflixit, quod ex toto vsum men-dacem regula vera tenere non potuit; sed in hoc profecit quod quidquid ali-cubi in monocordo cantari potuit de vsu Ecclesiae non praetermisit se prae-terire. (2) Praestatio quae ex vsu pensitatur, idem quod *Vsitata* supra. Charta an. 1030. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Ego Rostagnus Aueniemensis Episcopus contra praeceptum Dei malum Vsum habebam, . . . scilicet accipiebant homines mei de vineis S. Promacii pro custodiis quae vulgo gardias dicuntur contra morem quantum illis videbatur. Sed et de villanis qui habitant in ipsa villa Sancti consuetudines malas accipiebant, et vi auferebant quod poterant; vnde ego considerans quia magnum peccatum esset hoc et contra Dei voluntatem, dimisi malum Vsum.* Vide *Consuetudo* 4. (3) Ius vtendi, vt supra *Vsuria.* Inuentar. Chartar. Reg. an. 1482. fol. 204. vo. *Litterae sub sigillo religiosorum abbatis et conuentus S. Iudoci in bosco mentionem facientes de excambio Vsus siue vsagii quod habebant in silua de Cressy.* (4) Detritus, Gall. *Usé.* Inuentar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus duo linteamina Semiusa ejusdem telae borgesiae.* V. *Vsatus* in *Vsare.*

VSVS-MERITVM, vsus fructus, in Ch. a. 829.

VT DICITVR, Formula quae cautionis causa ad nauseam vsque adhibetur in Instrumentis 11. 12. et 13. saeculi: omnium instar sit Charta Officialis Paris. an. 1248. ex Tabul. Sangerm. *Notum facimus quod in nostra praesentia constitutus Godefridus de Anthogniaco clericus, recognouit se vendidisse et in perpetuum quitauisse Abbati et Conuentui S. Germani de pratis . . . arpentum et dimidium vineae sitae apud prata, Vt dicitur, in censiua eorumdem Abbatis et Conuentus, Vt dicitur, ad* x. *denarios, Vt dicitur, capitalis census, et ad* VII. *sextarios vini annui redditus, Vt dicitur. Item arpentum et dimidium vineae sitae apud Trenges, Vt dicitur, ad* XII. *denarios censuales, Vt dicitur. Item quoddam arpentum terrae sitae apud Bonfre, Vt dicitur, in censiua dictorum Abbatis et Conuentus, Vt dicitur, ad* VIII. *denarios, Vt dicitur, censuales. Item dimidium arpentum vineae sitae in eadem censiua, Vt dicitur, ad* V. *denarios, Vt dicitur, censuales, et quandam domum sitam juxta eandem vineam, Vt dicitur, in censiua Domus Dei Paris., Vt dicitur, ad* II. *denarios, Vt dicitur, censuales.*

† VTARE, vti, in Ch. a. 1358.

† VTAREVS, VTARINVS, VTARIS, vetus, antiquus. Ch. in Cam. Comput. Paris.

† VTDICVS, agger contra inundationes maris, a Belg. *Vytgedyke,* Germ. Aussendeich. Suppl. ad Miraeum p. 602.

VTELE, VTELEIA, VTELIS, Mensura frumentaria: item, Ager, in quo tantum frumenti seminari potest, quantum capit haec mensura. V. in *Octalium.*

VTENSERIA, Vtensilia, supellex. Continuat. Ioh. Iperii Chron. apud Marten. tom. 6. Ampl. Collect. col. 627. *In quo* (testamento Willelmus Abbas) *omnia vasa argentea religiosorum suo tempore defunctorum conuentui reliquit, omnia debita ex pecunia per ipsum ecclesiae sua in necessitate mutuo data dimisit, successori suo omnia coquinae Vtenseria argentea dedit.*

VTENSILE. (1) Instrumentum, Gall. *Outil.* Petrus Damian. lib. 6. Ep. 7. *Calcaria, scutica, . . . et si quae alia equitandi sunt Vtensilia.* Mirac. S. Gibriani to. 7. Maii pag. 643. *Sed graue pondus ferri . . . . nisi Vtensili ejusdem materiae dispari non potuit.* (2) † Vstrina, officina

cina quaevis. Oefel. t. 2. Script. Boic. p. 532.

VTENSILITAS, Vtilitas, vsus. Tertull. de Cultu fem. lib. 1. c. 4. *Quod si de qualitate vsus gloria est auro et argento: at quin magis ferro et aeri: quorum ita dispofita est Vtenfilitas, vt et proprias operas plures, et necessariores exhibeant rebus humanis . . . jam igitur aestimandum est vnde eueniat tanta dignitas auro et argento, cum vt confanguineis, quantum ad genus; et potioribus, quantum ad Vtenfilitatem materiis praeferantur.*

VTENSILIVM. (1) Vtensile, ornatus. Andreas Floriac. in Vita MS. S. Gauzlini Archiep. Bituric. lib. 2. *Ornantes faciem templi olofericis aulaeis, et multi generis Vtenfiliis*, etc. (2) † Instrumentum, in Ch. a. 1240.

† VTENSIS, VTENSVS, vtilitas, commodum, in Ch. a. 1011.

VTERINVS, Gall. *Uterin: Fratres vterini* vulgo dicuntur qui diuerso patre, sed eadem matre geniti sunt, in Cod. Theod. lib. 9. tit. 42. l. 9. Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 183. *Obiit etiam* (an. 1394.) *Ducissa Eborum, soror Ducissae Lancastriae. Vterina*, etc. Interdum *Vterini* etiam nuncupantur ex altero connubio procreati, ad discrimen duntaxat eorum qui eodem patre, sed diuersa matre ex prioribus nuptiis nati sunt, vt in Charta an. 1277. tom. 2. Hist. Dalph. p. 17. col. 2. *Drodonetus assignet Guidoni et Guillelmo fratribus suis Vterinis, cuilibet viginti libras Viennenses censuales ad vitam eorum tantum . . . Item dicto Aymareto filio meo ex secunda vxore, relinquo jure institutionis castrum de Pineto*, etc. *ita tamen quod Aymaretus assignet Guillelmeto et Alberto fratribus suis Vterinis, cuilibet viginti libras censuales Viennenses ad vitam*, etc. VTERINI appellantur Monachi ejusdem coenobii alumni, apud Andream Floriac. in Praefat. ad lib. 1. Mirac. S. Benedicti ex cod. MS. Vaticano.

VTFANGI, Nouales terrae, videlicet nouiter excultae, quae vulgo *Utfangi* dicuntur. In Charta Th[eo]dorici Dom. de Aneis, apud [Mi]raeum in Donat. Belgic. p. [...]

VTHAGIVM. V. in *Hesium*.

VTHESIVM. V. in *Hesium*.

VTI, cum accusatiuo. Ferrand. Diac. in Breu. c. 124. *Vt libr[...] oraria non Vtantur*, etc. Syn[odus] Romana sub Zacharia PP. a[n...] c. 3. *Vt Episcopus, Presbyter et Dia[conus] conus secularia indumenta non V[tan]tur, nisi vt condecet*, etc. [...] *tali.* Alypius seu auctor Descr. orbis c. 1. *Escam vero non [...] omnibus communem.* Vide D[on]dem lib. 5. de Grammat. VTI [...] lere, in vsu esse. Litterae Ed[uardi] II. Reg. Angl. an. 1317. apud [Ry]mer. to. 3. pag. 682. *Secundum [com]munem legem, quae Vtitur [...] bus illis, se ad rationem pon[...] tiplicites inquietari per eosdem* [...]

VTICA, cista. V. *Hutica*

VTIFRVI, Vsumfructum habere [...] fructuario jure re aliqua vti. C[har]ta Alberti Ducis Austriae ann. 1[...] apud Ludewig. tom. 5. Reliq. [...] p. 444. *Castra, ciuitates*, et [...] *et districtus in omnibus supradi[ctis] manent, et Vtifruantur eis*, [...] *per nos vel successores nostros* [...] *norum Reges vel Imperatores* [...] *Regi Boemiae ac heredibus ejus* [...] *praedictis quinquaginta millibus* [...] *carum ejusdem ponderis et* [...] *fuerit integre satisfactum.*

VTILIS, Probus, bonus, stre[nuus] fortis; VTILITAS, Probitas, [ani]mi magnitudo. Constitutio [Justi]niani de Adjutorib. Quaestoris: [...] *ille, qui deficiat non habuit [...] Vtilem, jam idoneum ad peregrin[...] Adjutoris officium*, etc. Regula Benedicti c. 7. *Vt sollicitus sit* [...] *cogitationes suas peruersas*, [...] *semper Vtilis frater in corde* [...] *Tunc ero immaculatus coram* [...] *obseruauero me ab iniquitate mea.* [...] interpres: *Vtilis frater est, qui om[ni]bus prodesse, et nulli desiderat* [...] *qui nihil sapit, nisi quod Deo pla[cere] cognoscit*, etc. *Humilis*, pro *Vti[lis]* rectius praeferunt editiones [...] Regulae recentiores. Basina ad [Re]gem Childericum, apud Gregorium Tur[on.]

uron. lib. 2. Hist. c. 32. *Noui, in-uis, Vtilitatem tuam, quod sis valde renuus, ideoque veni, vt habitem cum. Nam noueris, si in trans-arinis partibus aliquem cognouissem tiliorem te, expetiissem vtique coha-tationem ejus.*

ILITAS. (1) Probitas, titulus onorarius, quomodo vsurpatur a iregorio Turonensi. Diploma Chil-erici Regis apud Mabillonium: *leo cognoscat Magnitudo seu Vtilitas estra, etc.* (2) VTILITATES, ommodum, proficuum, item, Ne-otia. Gregorius M. lib. 2. Ind. 1. Ep. 24. *Admonentes Charitatem tam, vt ita efficaciter omnes Vtilita-s ejus* (Ecclesiae) *exerceat, qua-tenus tui praesentia proprium se, ab-ntem habere non sentiat Sacerdotem.* pist. 26. *Praeterea te duximus ad-ortandum, vt ita cunctis Vtilitati-us Ecclesiae tuae pure ac diligenter xhibeas, etc.* Epist. 37. *Sed et Chri-tiana, vt dicitur, mancipia compara-is, et suis ea obsequiis ac Vtilitati-us deputanis.* (3) Vsus, χρεία. Cicero lib 4. ad Herenn. *Si idoneus sse patest ad eas Vtilitates et aptus, uae desiderantur ab equo.* Siculus laccus: *Ductus aquarum, qui Vtili-tibus publicis seruierint.* Synodus Romana an. 826. c. 13. *Per sollici-udinem Episcoporum haec quorum lioecaseos existunt, ad easdem Vtili-ates, quibus constituta sunt, ordi-entur, etc.* Vide Ioannem VIII. PP. pistol. 254. 263. 272. etc.

INGA, Villa, domorum collectio, Vita S. Treuerii to. 2. Ian. p. 33. *Duo puerili nomine Radignisilus et alsusur de pago Dombensi, vbi Bri-tia dicitur, juxta fluuium Araris, siue agonnae, de villa, siue Vtinga, quae ex millibus a Prissianico vico distat, tc.* V. *Hustingus.*

INVS, Consuetus, solitus, quo timur. Charta Erlebaldi, Abb. tabul. ann. 1182. apud Marten. to. . Ampl. Collect. col. 130. *Pauperi-us elemosynam de Vtinis cibis anno-ae, ad mensuram Stabulensis oppidi ari statui.*

VTIS. Odo in Carmine de varia Er-nesti Ducis Bauariae fortuna, apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 355.

> . . . . . . *statimque hinc inde per omnem*
> *Classem currentes, Vtis abstracta marinis*
> *Terga superueniunt, etc.*

Legendum videtur *Vncis*, id est an-choris.

VTITARI, *saepe vti*, in Gloss. MSS. apud Vossium lib. 4. de Vitiis serm. cap. 29.

VTLAGA, exlex, extorris, proscri-ptus, relegatus; apud Littletonem sect. 197. *Hors de la Loy, Utlage,* ex Saxonico *Utlaga, extra legem;* ex *ute*, foris, et *laga*, lex. Leges Henrici I. Regis Angliae c. 10. *Qui excommunicatum, vel Vtlagum habet et tenet, etc.* Cap. 53. *Si euaserit et aufugerit, pro Vtlaga reputetur.* VTLAGVS, in Regiam Majestatem lib. 1. c. 18. §. 3. *Vtlagatus*, lib. 4. c. 35. vt et apud Houedenum pag. 654. 655. *Vtlagi*, pag. 550. 774. Matth. Paris p. 423. in Vitis Abbat. S. Albani p. 99. etc. *Vtlage*, in Legibus vernaculis Willelmi Nothi c. 50. VTLAGARE, extra legem ponere, *exlegem* facere, proscribere. Cum enim quis reus ad judicium vocatus per quinque Comitatus seu assisias, non comparet, judex in eum sententiam suam pronunciat, qua eum *extra legem*, et extra pro-tectionem Regis esse decernit, omnia-que illius bona fisco addicit. Bra-cton. lib. 3. tr. 2. cap. 13. §. 1. *Si cum sit quarto vocatus non comparue-rit . . . in primis forisfaciat patriam et regnum, et exul efficitur, et talem vocant Anglici Utlanghe, et alio no-mine antiquitus solent nominari, sci-licet Frendlesman: et sic videtur quod forisfacit amicos: et vnde si quis ta-lem post vtlagariam et expulsionem scienter pauerit, receptauerit, vel cum eo scienter communicauerit, ali-quo modo, vel occultauerit, eadem poena puniri debet, ita quod careat omnibus bonis suis et vita, nisi Rex ei parcat de gratia sua.* Charta Io-hannis Reg. Angl. in Lib. nigro Scac-

Scaccarii pag. 383. *Et cum Vtlagari deberet, secundum consuetudinem Angliae, nos propter finem, quem praedicta Matildis nobiscum fecerat, mandauimus eidem Vicecomiti, quod hoc differret.* VTLAGHIARE, eadem notione, apud Radulfum Coggeshale to. 5. Ampl. Collect. Marten. col. 871. *Rex Eustachium de Vesci et Robertum filium Walterii in comitatibus tertio requisitos cum eorum fautoribus Vtlaghiari fecit.* VTLEGATVS, idem quod *Vtlaga*. Litterae Edwardi II. Reg. Angl. an. 1304. apud Rymer. to. 2. p. 950. *Per eosdem proceres . . . abjudicatis et a regno Scotiae Vtlegatis, etc.* VTLAGARIA, VTLAGATIO, Proscriptio, quae inter jura Regia recensetur in Legibus Henrici I. cap. 10. 13. 47. scilicet *trium annorum Vtlagaria*, (sic enim legendum) pro *trium flannorum*. VTLAGARIVM, simili intellectu. Charta Henrici VI. Reg. Angl. ann. 1452. in Chron. Ioh. Whethamstedii p. 331. VTLAGIVM. Leges Kanuti Regis c. 32. *Et qui opus Vtlagii fecerit, ejus reuocatio sit in misericordia Regis*, i. qui crimen perpetrauit, ex quo *vtlagium* seu proscriptionem incurrerit. VTLAGATIO. Tabularium Leprosariae Pontis Audomari: *Interdictum vulgare Vtlagatio nuncupatum.*

VTLEP, euasio, seu *Escapium latronum*, Fletae lib. 1. c. 47. §. 14. *Vtleipa*, in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 43. eadem notione, a Saxonico *uthleapan*, aufugere, euadere. V. *Escapium*.

VTPVTE, ἄντε δή, in Gloss. Lat. Gr. editis: in MSS. vero, *Vtpote*.

VTRIARIVS, Ἀσκόποιος, in Gloss. Gr. Lat. MS. Edit. *Coriarius* praefert.

VTRICISCVM, diminutiuum ab *vter*. Gloss. Gr. Lat. MSS Ἀσκίον, *vtricium*, Ἀσκίδιον, *vtricidium*. Editum habet *vtriciscum*. *Vtruum*, pro *Vtrium*, in Litteris Henrici IV. Reg. Angl. an. 1411. apud Rymer. to. 8. pag. 684. *Cum quatuor duodenis paribus Vtruum, etc.* Gloss. Lat. Gr. editae: *Vter, vtris, fellis, ἀσκός*, MSS. habent, *Vter, vtris, ...fellis*.

VTRICLARII, Nautarum genus, ... vtriculis, quae forma ... ita dicti, apud Sponium Misc. Erudit. Antiq. p. 61. *Collegio ... clariorum*. Et pag. 171. *...clarios Lugdunenses*. V. ... Spon...

VTRICVLARIVS, ἀσκαύλης. ... Gloss. Lat. Gr. Qui inflat ... fistulam. Vtitur Sueton. in Nero... cap. 54.

VTRINARE. Gloss. Graec. Lat. ... Δύζω, *Vtrino, commergo*, ... In MSS. Sangerm. *Vrino*.

VTTERARE, a voce Anglica ... Proferre, distribuere. Litterae E... wardi VI. Reg. Angl. ann. ... apud Rymer. to. 15. p. 292. ... *falsam monetam sic factam, cu... ctam et cunatam, diuersis ... stris ignotis pro bona monete ... et droditorie exposuit et ... ad graue dispendium commu...*

VTTVM, *infusura*, τρίμμα ... γίον, in Gloss. Lat. Gr. in ... Sangerm. *Vinitum*, in Regi... *bitum*. Aliae Graec. Lat. ... *Moretum*. V. *Moratum*.

VTWARA. Capitula de Wer... post Concilium Grateleanum ... 928. *Et si Tainus ascendisset ... viret Regi, et equitatus sui ... geretur in familia sua, si tam... Tainum, qui ad Vtwaram R... quinque hidas haberet, et ... Regis domino suo seruiret, etc.* V. *Wara* I.

VV, pro U longo, in aliquot ... ptionibus interdum vsurpari ... vat Scaliger in indice 19. ad Gr... rum: v. gr *Domuus*, τῆς ... *bitratiui, etc.*

VVA. (1) Vox exclamantis. Ge... Regum Francor. c. 29. *Vbi ... xaretur, dicebat Vua, Vua, ... tatis qualis est ille Rex coelestis ... sic tam magnos Reges ...* (2) Charta an. 885. apud B... Nouiom. lib. 1. c. 53. et M... tom. 2. pag. 935. col. 2. *Ter... cultas et incultas, pernia, Vua, ... pia, prata, etc.* Sed legendum ... voce *Wadristapia*. V. in *Wan...gum*.

VVASA

…DA, f. Praefurnium, Gall. *Bou-de four*. Reparat. factae in Se-callia Carcassonae ann. 1435 *Pro …endo Vnadom et soluta dicti furni terra et lapidibus, etc.*

…ADRVS, nemus, silua, i. q. …*ldus*, ap. Pez. t. 6. Anecd. P. I. 58.

…ILVS. Capitula ad Legem Ala-mannor. cap. 4. *Si (coxa) non …ris transpuncta, et neruora teti-…it, vt ibi Vuasilus intrat, soluat* 3. Et c. 8. *Si neruora tangit, Vuasilus intrat, soluat sol.* 3. Vbi …*asilus* videtur esse Flandricum et …llicum *Vuasse*, limus, lutum, …enum, sanguis scilicet putridus, …i ex vulnere oritur. V. *Wassum*.

…RE, *Humere*, *pinguescere*. Gem-…l. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. …*ere*, *amoitir*, *encresser*.

…RNAGIVM, pro *Wionagium*. …de in *Guida*. Locus est in *Scartio*.

…TAGIVM. V. in *Wactae*.

…EGILDVM. V. in *Weregeldum*.

…LITIVA. V. infra *Vulnana*.

…TTA. V. *Wita*.

…ATIO. Charta Ratchisi Regis …ngobardor. an. 746. apud Vghel-…m in Episcopis Placentinis to. 2. 250. *Et firmaneras vobis portum …ti dicitur Cotaleo, vbi naues milita-…m vsum habebant Vulatione illa de …patico, vel iustitia, quod et inde in …latio nostro veniebat, etc.* Vbi le-…endum forte *cum inlatione illa, etc.*

VLCATIO, morbus igneus l. in-…mmutorius. Annal. Victor. Ms.

…GAGO. Fulbertus Carnot. Epist. 6. *Vulgaginem etiam petitam vobis …ittimus, quamuis aetatem vestram …di iam vomitu fatigari non suade-…mus; sed eo potius, si opus sit alle-…ri, qui frequenter et sine periculo …ri possit ex oxymelle et raphanis va-…rianae, quod seniori magis conduci-…ile est auorantem aluum laxatiuis pi-…lis incitari.* Asarum, Gall. *Caba-…t, nard sauvage*.

…LGALITER, lingua vulgari, in …harta Ludouici VII. Reg. Fr. ann. 1117. ex Chartular. Maurigniac. Lit-…rae Iohannis Reg. Franc. ann. 1351. …. 4. Ordinat. pag. 117. *Donamus …er presentes ad opus dicte domus …. VI. omnes forefacturas tam in haeredita-tibus quam mobilibus, et omnes espa-vias, seu Espanes Vulgaliter.* V. *Vul-gariter*.

VVLGARIA, Sirmondo ad calcem Supplem. Conc. Gall. pag. 345. di-citur id quod est commune omni-bus villae incolis, videlicet praedia quaedam seu prata, queis vtuntur indiuisim; apud Gall. *les Communes*. Vide *Communia* 2. Leo III. PP. Epist. 10. *Vnde et iussistis vt nullus quilibet homo in posterum conquassare, aut in iudicio promouere praesumeret, tam de Vulgaria, quam etiam de mansis, quod per vestrum dispositum Herme-nus . . . nobis reconsignauit.*

VVLGARIS. (1) *Plebeius*, δημότης, in Gl. Gr. Lat. VVLGARES, Vulgus, plebs. Agobardus Epist. ad Nibridium: *Nonnulli ex Vulgari-bus et rusticis abdacantur.* Thomas Walsinghamus in Ricardo II. *Quae cum audissent responsa Vulgares, in furorem versi, etc.* Occurrit etiam apud Amulonem, S. Augustin. Epist. 76. et alibi. V. *Vulgaritas*. (2) Co-lonus. Decreta S. Stephani Regis Hungar. lib. 2. c. 33. *Si Comes, si Miles, si Vulgaris quidem alterius sui similis mansiunculas inuaserit, 5. iuuencos soluat.* Vbi Io. Sambucus: *Vulgaris, i. est rusticus liber factus: nam serui dominos non possidebant.*

VVLGARISARE. V. *Vulgarizare* 1.

VVLGARITAS, vulgus, vulgaris mos. Arnulphus in Hist. Mediol. apud Murator. to. 4. p. 24. col. 2. *Hos tales caetera Vulgaritas ironice Patarinos appellat.* Iohannes de Monsterolio Epist. 7. apud Marten. tom. 2. Ampl. Collect. col. 1929. *Animus fuit . . . cum calamum ar-riperem tecum iurgari, quod tu Vul-garitatem sectando, quam fugere sum-mopere philosophi nos admonent, mi-hi theuronata seu tapeta illa misisti.* V. *Vulgaris*.

VVLGARITER, lingua vulgari, ver-nacula. Chron. Mellicense p. 329. *Prior autem, vt expedire viderit, exponat vel literaliter, vel Vulgari-ter quae fuerint dicenda circa mate-riam.* V. *Vulgaliter*.

VVLGARIZARE. (1) In vulgarem linguam traducere, ex Ital. *Volgarizare*, in Charta Galeacii Comit. Virtutum an. 1377. Statuta MSS. Eccl. S. Laurentii: *Quilibet rector . . . . . constitutionem Concilii generalis quae incipit, Omnis vtriusque sexus, publicare et poenas in eadem contentas Vulgarizare seu in vulgari dicere teneatur.* VVLGARISARE, eadem notione. Charta ann. 1305. to. 2. Hist. Dalph. p. 125. (2) Vulgare, publicare. Gaietanus in Ordine Rom. apud Mabill. to. 2. Musei Ital. p. 363. *Alii Cardinales et Praelati possunt differre recipere paramenta, quousque incipiantur processus, vel quousque diaconus cardinalis ipsos incipiat Vulgarizare.*

VVLGVLOSVS, *in vulgo generalis*, in Gemma. Vide Vossium lib. 3. de Vitiis serm. cap. 56. Gl. Lat. Gall. Sangerm. *Vulgosus, peupliés.*

VVLGVS, pro Vulgo. Epistola S. Remigii ad Chlodouaeum Regem: *Quia quod Vulgus dicitur, ex fine actus hominis probatur.*

VVLMINARE, pro Fulminare: Germani enim V vt F pronuntiant, vti supra obseruatum. Conradus de Fabaria de Casibus S. Galli cap. 16. *Videns Dux circumspectum Abbatis animum circa Regis negotia inconuulsum, verbis eum Vulminare attemptabat opprobriosis.* Leg. forte *Vulnerare.*

VVLNERARIVS MEDICVS, qui vulnera curat, Chirurgus, in Gloss. S. Bened. c. de Medicina, vbi exponitur ἰατρὸς * τέτρωτος. Forte τετρωμένων. Gloss. Lat. Gr. *Vulnerarius*, τραυματικός. Eaedem: *Vulgenarius*, μοιλπόλης: vbi Vulcanius legit, *Vulnerarius*, μολγοπώλης. Hinc fortean emendanda Charta ann. 1069. inter Probationes Historiae Tullensis pag. 84 quam subscribit *Valterus Vulneratus*, pro *Vulnerarius*, vt videtur.

VVLPECVLAM aliquem appellare, conuitii olim species fuit. Lex Salica tit. 32. §. 3. *Si quis alterum Vulpeculam clamauerit, etc.* Vbi non hominem callidum et vafrum significari, sed timidum et meticulosum,
auctor est Eccardus in Not[...]
hunc locum: vnde Prouinc[...]
Volpil meticulosum, et *Vo*[...]
inertiae vitium dici obseruat [...]
Vir eruditus. At pro versu[...]
mine vsurpat. Auctor Vitae [...]
migii: *Iussis nominari Vulpec*[...]
quod, cur ita nominari voluerit, [...]
fraudes et significationes ipsius [...]
lis cognoscit, satis aduertit. Gr[...]
rius Turon. lib. 8. c. 6. *Malo*[...]
perfidias et perjuria exprobrans, [...]
cans eos saepius Vulpes ingen[...]
Vide alia notione in *Vulpes* 1. V[...]
PECVLATOR, qui vulpes ven[...]
Comput. an. 1202. apud D. Br[...]
to. 2. de Vsu feud. p. CXC. [...]
peculator de vltimo tertio, II[...]
VI. *den. minus.* VVLPINOS[...]
callidus, versutus. Chron. [...]
1414. apud Lobinell. to. 2 H[...]
Britan. col. 884. *Dicentes* [...]
erat superba et intractabilis [...]
ac maliciis et Vulpinosis [...]
bus plena. VVLPENNIVS, [...]
significatu, in Rythmo satyrico [...]
Mabill. tom. 3. Analect. pag. [...]
VVLPINOSE, malitiose, [...]
Chron. ann. 1411. ibid. col. [...]
Dux Burgondie vna cum [...]
Derby Anglico cum magna [...]
rum . . . comitiua Vulpinose [...]
siensem ciuitatem intrauit.

† VVLPERARIVS, VVLPER[...]
qui vulpes venatur. Litt. remi[...]
1328.

VVLPES. (1) Machinae bel[...]
species. Albertus Aquensis [...]
Hist. Hierosl. c. 30. *Vnus de* [...]
ribus Alemanniae Vulpem ex [...]
sumptu quercinis trabibus [...]
runt, cujus in gyro tutos [...]
parietes, vt grauissimos T[...]
sufferret ictus armorum, [...]
jaculorum genera: ac sic in [...]
tes tuti, et illaesi vrbem [...]
pugnando perforarent. [...]
Vulpis instrumentum, dum ad [...]
opere et ligaturis perduceretur, [...]
tes praedictorum Principum [...]
ad viginti in eadem Vulpis [...]
ne sunt constituti. Sed magna [...]
rum inundatione et conamine [...]
muros applicata, non [...]
aggere, etc. VVLPECVLA, [...]

ione, apud Ottonem de S. Blasio 13. V. *Ericius* 2. (2) Aleae cies, Gallis etiam haud incognita, go, *le Jeu du Renard*. Io. Saristensis lib. 1. de Nugis Curialium . 5. *Hinc Tessera*, *Calculus*, *Tai*, *Vrio vel Dardana pugna*, *Trius*, *Senio*, *Monarchus*, *Orbiculi*, *liorchus*, *Vulpes*, *quorum artem ius est dediscere*, *quam docere*.

LPILIATOR, i. q. *Vulperarius*, Ch. a. 1307.

PINOSE, VVLPINOSVS. Vide *lpecula*.

PIO, Vafer, Veterator, apud uleium in Apologia: *Nosceretur . . . etiam cum matri blandirere*, *nen jam tum Vulpionem et impium sse*.

SELLA, Instrumentum ad pilos ellendos. Gloss. Lat. Cr. *Vulsella*, τριχολαβὶς, ἀκανθολαβὶς. Est etiam ud Celsum Instrumenti chirurgici nus, quo exscindendis corruptis rnibus vtuntur.

SIO, Surculus, ramus a trunco ulsus. S. Irenaei vetus Interpres b. 3. c. 11. num. 1. *Ioannes Domini discipulus*, *volens per Euangelii nuntiationem auferre eum*, *qui a erintho inseminatus erat hominibus*, *rrorem*, *et multo prius ab his qui icuntur Nicolaitae*, *qui sunt Vulsio ius*, *quae falso cognominatur sciena*, *etc*.

SVS, διάσπασις, in Gloss. Lat. ir. MSS. in Cod. Regio: *Vulsus*, *inulsio*.

LTATICVM, idem quod supra *Volutaticum*; ex vitiosa pronuntiaone scriptum videtur *Vultaticum*. Charta Dagoberti Regis Franc. apud Doubletum in Hist. Sandionysiana . 656. *Teloneos vel nauigios*, *portaticos*, *riuaticos*, *rotaticos*, *Vultaicos*, *themonaticos*, *etc*. WVLTATICVS, in Charta Caroli M. ibid. . 709. Charta ejusdem Imper. ex Tabul. S. Germani Paris. *Theloneum ut rotaticum*, *seu Vultaticum*, *cespiaticum*, *ripaticum*, *vel salutaticum ccipiat*.

LTAVA, VVLTIVA, WVLITIVA, icatrix; Vulnus in *vultu*, seu facie llatum, vnde forte vocis etymon. Lex Saxonum tit. 5. §. 5. *Si os fregerit*, *vel Vultauam fecerit*, *corpus*, *vel coxam*, *vel brachium perforauerit*, *etc*. Vbi editio Heroldi *Vulitiuam*. Tilii *Vultiuam*. Lex Frision. Addit. tit. 3. §. 1. *Si ex percussione deformitas faciei illata fuerit*, *quae de 12. pedum longitudine possit agnosci*, *quod Wulitiuam dicunt*, *etc*. Edit. Heroldi *Vuslitinam*. Lex Anglior. tit. 5. §. 10. vbi de Transpunctionibus et membris laesis: *Vultinam 50. sol. componat*. Vbi editio Heroldi *Vultinuam* praefert. V. Sibrandum a Sicama.

VVLTIVOLI dicuntur, (verbis vtor Ioannis Sarisber. lib. 1. de Nugis Curial. c. 12.) *qui ad affectus hominum immutandos*, *in molliori materia*, *cera forte vel limo*, *eorum*, *quos peruertere nituntur*, *effigies exprimunt*. Eadem verba habet Petrus Blesensis, seu Auctor libri de praestigiis fortunae. Cujus illusionis in Pharmaceutria Virgilius meminit:

> *Limus vt hic durescit*, *et haec vt cera liquescit*,
> *Vno eodemque igni*, *sic nostro Daphnis amore*.

Naso quoque in libro Heroidum:

> *Deuouet absentes*, *simulacraque cerea fingit*,
> *Et miserum tenues in jecur vrget acus*.

Atque inde forte genus sortilegii, *Defixio*, videtur appellatum, quod scilicet ejusmodi incantatores acus subinde *defigerent* in imagines cereas, iis locis, quibus viros ipsos pungere decreuerant, qui puncturas ipsas, ac si ipsi pungerentur, persentiebant. Gloss. Lat. Graec. *Defixiones*, νεκρομαντεῖαι. Paulus lib. 5. Sentent. tit. 23. *Qui sacra impia nocturnaue*, *vt quem obcantarent*, *defigerent*, *obligarent*, *fecerint*, *etc*. Apuleius lib. de Virtutib. herbar. c. 7. *Si quis deuotatus defixusque fuerit in suis nuptiis*, *etc*. Vide Cujac. lib. 21. Obseru. cap. 22. VVLTVARIOS ejusmodi incantatores appellat Delrius lib. 6. Disq. magicar. Inde *Inuultus*, ipsae vultiuolorum praestigiae.

giae, in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 71. *Si quis veneno, vel sortilegio, vel inuultu, actione, seu maleficio aliquo faciat homicidium.* Extant in Archiuo Regis Christ. acta varia juridica contra Guichardum Episcopum Trecensem, qui, licet falso, accusabatur, Ioannam Reginam Philippi Pulcri vxorem veneficio sustulisse, in quibus asseritur, testes fuisse, qui asseuerabant, *quod idem Episcopus fecerat Inuultari Reginam, et quod illa inuultatione decesserat.* Hinc VVLTVARE, veneficio occidere. Charta ann. 1396. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 870. *Et quamuis Dux Burgondie et major pars nacionis Britanniae voluisset ipsos suspicatos extorquere, vt ipsi notificarent nomina aliquorum emulorum, qui ipsos, mediante pecunia et arte dyabolica, induxerant ad Vultuandum Ducem prelibatum.*

VVLTIVVA. V. supra *Vultaua.*

VVLTORIVM, vultur, Gall. *Vautour.* Gloss. Gr. Lat. MS. γύψ, *Vultor, Vultorium.* Editum habet *vultur*, et *Vultor.*

VVLTVARE, VVLTVARIVS. V. in *Vultiuoli.*

VVLTVOSVS. (1) Superbus. Vita S. Erminoldi Abb. lib. 1. c. 6. *Non despexit vt Vultuosus, aut contumax.* (2) *Pulcher, cum grauitate decora,* in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 117. ex Hist. Palaest. Roberti Monachi. *Vultuosus, tristis.* Gloss. Isidori. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vultuosus, biaus de visage, ou tristes.*

VVLTVRNALIS. Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 6. *Quarta* (via) *dicitur rikenildstreat, tendens ab Africa in Boream Vulturnalem.* Gloss. Lat. Gr. *Vulturnus, εὖρος, ἄργεος.* V. *Erminstreat.*

VVLTVS, quaeuis imago, interdum ea, quae *Pectoralis* et *Thoracata*, vt obseruatum a Casaubono et Salmasio ad Vopiscum p. 440. et Iacobo Gothofredo ad leg. 5. Cod. Theodos. Ne quid publicae laetitiae, etc. Anastasius in Paschali PP. *Obtulit imaginem ex auro purissimo, habentem Vultum sanctae Dei Genitricis* *pens. libr. 10. et vncias 4. ... ipse fecit vestem de blattin Byzan. habentem tabulas de chrysoclavo ... cum Vultu B. Petri, et ... Martyrum Processi et Martiniani ... illic etiam obtulit vestem ... cam, habentem in medio tabulam chrysoclavo cum Vultu ... surrectionis, etc.* Idem in St... pag. 247. *Fecit imaginem Dei Genitricis in throno sedentem, ... in genibus Vultum Saluatoris D... stri Iesu Christi.* Hinc colligi... dicatur VVLTVS DE LVCA ... Crucifixi, quae *Lucae* in ... Ecclesia S. Crucis conspicitur, ... a Nicodemo, Christi discipulo ... ctam volunt, cujus meminere ... teribus Lucas Tudensis lib. ... tra Valdenses cap. 11. et ... storiam praeterea Inuentionis ... tus, et Translationis Lucam ... psit Leobinus Diaconus, qu... fuit; quam ex MS. Brene... codex Thuanus 773. ex quo ... sequentia. *Qua vero de causa ... Domini nuncupetur, paucis ... Sicut enim facies visa ... facies videtur, certificat: ... Vultus figurae Redemptorem ... incarnatum, et pro nobis in ... pendentem, quasi quibusdam ... mentis repraesentatum exprimit.* Ejusmodi etiam crucifixi Christi ... figies conspicitur apud Rug... in Pontiuo, Picardiae pago, ... codemo perinde confecta, vt ... tur, cujus descriptionem vide... apud Malbrancum lib. 7. de Mor... cap. 11. et lib. 8. c. 10.

VVRDO, pro *Burdo.* Gloss. Lat. G... *Vurdo, ἡμίονος:* in MSS. Sang... *Burdo.* V. *Burdones.*

VXELLATVS, auibus ornatus, ... Ital. *Uccello,* auis. Statuta Ve... lib. 4 fol. 85. vo. *De texitis ... tis pro qualibet pariete solidos ...* Pap.

VXERIVS, ostiarius. V. *Vsserius.*

VXORARE, vxorem dare, ... in Statutis Venetor. an. 1242. ... c. 57. lib. 2. c. 8.

VXORARE, nubere. Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Vxorare, prendre fem... par mariage, conjoindre à fem...*

D

viro et muliere itidem dicitur.
buler. Calense fol. 117. *Omnes*
mines ipsius monasterii (Calensis)
corpore teneantur ipsi monasterio in
imaritagio, si ipsos maritari seu
orari contigerit in alienam vxorem
mulierem, feminam de corpore
ti monasterii non existentem.

...REVS, conjugalis. Charta Ca-
...i Calui ann. 862. apud Double-
...n Hist. S. Dionysii p. 800. *Nec*
... et in Idibus Decembris, quando
...minus me et dilectam conjugem
...rmintrudem Vxoreo vinculo copu-
...it.

...RIOSVS, ὁ τὴν ἰδίαν γυναῖκα φι-
...ῶν. Gl. Lat. Gr.

...s. Fredegarius Scholasticus c. 64.
...racliu ... extrahens Vxum, ca-
... Patricii Persarum amputauit. Vbi
...i *Saxum* legit Meursius in Gloss.
...d perperam: Ecce enim iterum in
...llectione Historica apud Canisium
... 2. Antiq. Lect. *Gothi fraudulen-*
... Vxas pro baculis in manu feren-
tes. (Quidam codd. male *buxos*
praeferunt.) Aimoinus eamdem Hi-
storiam enarrans lib. 1. c. 20. *fer-*
reos ostii obices habet.

VYSSERIVM, nauis qua equi trans-
vehuntur, idem quod *Huisserium.*
Vide in hac voce. Informationes de
passagio transmarino ex Cod. MS.
Sangerm. *Cum suis nauibus, galeis,*
Vysseriis et lignis paratis. Infra:
Primo habebit quodlibet Vysserium
XLIIII. *goas in carena.* V. *Vscerium.*

VYTATORIVM. V. supra *Vitatorium.*

VZIFVR. Glossae MSS. ad Alexan-
drum Iatrosoph. *Cinnabaris, l. Vzi-*
fur, scilicet minium. VZVPHAR,
eodem significatu, in Carmine de
varia Ernesti fortuna, apud Marten.
to. 3. Anecdot. col. 354.

Hic pigmentorum species, ...
Vzuphar et myrrham, thus, quae
portarat auarus
Extremas mundi currens merca-
tor in oras.

W.

WACARITIA, vt *Vaccaria.* Vide
in hac voce.

...CHELLVS, nauis species. Epist.
...rederici I. Imper. an. 1178. apud
...larten. to. 1. Ampliss. Collect. col.
...10. *Rogamus ... quatenus idoneos*
...renitatis suae legatos Ianuam, Ve-
...etias, Antiochiam, atque Pisam,
... alia loca per galearum atque Wa-
...ellorum transmittas praesidia. Vide
...acheta et in *Vas.*

...CHERIA, vt *Vaccaria.* V. ibi.

...CTA. (1) Vadum, ni fallor,
...all. *Gué.* Charta Domnoli Episc.
...enoman. apud Baluz. tom. 3. Mi-
...ell. p. 18. *Per loca designata de*
...onfluentes vsque Bucias desinit in
...ndua vsque termino Proliacense, ...
...de per via Saturniacinse peruenit
...d Wacta vsque campo Daulso, etc.
(2) WACTAE, WAGTAE, excubiae,
...igiliae; Germ. Wacht. Gall. *Guet.*
...apitulare 3. an. 813. c. 34. *Si quis*
Wactam aut wardam dimiserit, quando
...le Comes ei cognitum fecerit, etc.
Capitula Caroli M. lib. 3. c. 68. *Vt*
non per aliquam occasionem, nec pro
Wacta, nec de scara, nec de warda
... heribannum Comes exactare
praesumat. Charta priuilegiorum a
Ludouico Pio Hispanis concessorum
to. 2. Hist. Franc. p. 321. *Explora-*
tiones et excubias, quod vsitato voca-
bulo Wactas dicunt, facere non ne-
gligant. Capit. Caroli C. c. 31. tit.
27. *Et in ciuitate atque marcha Wa-*
ctas faciant. Hinc formatae voces
GVETA, GVETTA, GVAYTA,
GAITA, excubiae, vel jus excubia-
rum, quod competit majoribus Ju-
stitiariis. Charta Caroli Calui pro
Barcinonensibus apud Diago lib. 2.
c. 4. *Explorationes et excubias, quas*
vsitato vocabulo Guaytas dicunt, fa-
cere non negligant. Pactum initum
inter Philippum Regem et Abbatem
S. Germani Paris. an. 1270. *Nihil no-*
bis et successoribus nostris juris ....
retento, excepto Gueto, tallia, exer-
citu, caualcata, et banno. GVETA,

GVETTA, GAITA, ipse Vigil, speculator. Gloss. Lat. Gall. *Vigil: Veillant, Gaite.* Vetus Inquesta in Regesto Philippi Aug. Herouvalliano fol. 163 *Et est Castellanus feodatus, et ponit Gaitam in Castro, et debet exercitum et equitationem, ut alii.* Testamentum Philippi Pulcri Regis an. 1311. *Item Adae, et Stephano Guettis nostris cuilibet 60. sol.* GATHA, seu *Praeco.* Charta Philippi de Monteforti Dom. Tyri et Toroni an. 1264. pro Communia villae de Castris in Occitania: *Item obtinuerunt modo et tempore suprascriptis, quod Consules dictae villae mittunt seu constituunt in dicta villa Gatham seu praeconem, cum eis videtur expediens, et opportunum extitit, qui Gatha seu praeco officium sibi commissum debet regere secundum ordinationem Consulum praedictorum, dummodo faciat et exequatur ambaxatas curiae supradictae, cum fuerit requisitus, etc.* GVAYTARE, excubare, excubias seu *gaitam* facere. Usatici Barcinonenses MSS. c. 64. *Omnes homines habentes seniores, nullo ingenio vel ratione, neque per diffidamentum, neque per acunydamentum, neque per illorum feuum illis velictum, Guaytent personas eorum, nec encalcent, nec requirant, nec vulnerent, nec capiant, nec captos teneant.* Consuetudines Cataloniae inter Dominos et Vassallos MSS. c. 55. *Debent etiam Gaytare, surgere, et custodire, ac excubias facere, et exigere ad omnem castri somnum.* WACTARE, eadem notione. Codex censualis Irminonis Abb. Sangerm. fol. 70. col. 1. *Solvit pullos* III. *ova* X. . . . *Wactas in curte dominica.* GVETAGIVM, GAITAGIVM, VVETAGIVM, census, qui solvitur pro custodia castri. Charta ann. 1070. in Tabulario Vindocinensi num. 353. *Ea domus solvit 2. den. census, et 1. obolum de Gaitagio.* Charta 421. *Quam quidem eminus omni consuetudine liberam totam, exceptis duobus denar. censualibus, et duobus de Vuetagio.* Infra, Charta mox laudanda ex *Guetagio,* quod ab incolis praestabatur, excubias confectas docet. Idem census et [illegible] *dagium* nuncupatur, et *Wa*[illegible] in hac voce. REGVAITA, [illegible] *Scherguayta.* Charta ann. 13[illegible] *aliqua impositio, factio,* [illegible] *Reguayta, seu custodia,* [illegible] *retur.*

WADARFIDA, consuetudo. V. [illegible] *darfreda.*

WADDA, Bombycinum tomentum, [illegible] Anglico *Wad,* Gall. *Ouate:* nisi [illegible] stum intelligas. V. *Gaisiban*[illegible] terae Ricardi II. an. 1380. apud R[illegible] mer. to 7. p. 233. *Centum et* [illegible] *ginta et duas balas Wadde.*

WADDEMOLE, grossioris panni [illegible] nus. Comput. an. 1425. apud Ke[illegible] nett. in Antiquit. Ambrosd. p. [illegible] *In quinque virgatis de Wadm*[illegible] *emptis pro coleris equinis* [illegible] 11. *sol.* 1. *den.*

WADER, f. nemus, silva. V. *Gau*[illegible] Charta an. 1112. apud Calme[illegible] probat. to. 1. Hist. Lothar. col. [illegible] *Nec non in sylvula vel Wa*[illegible] *Taleuangero marca dicitur* [illegible]

WADFALTHO, in Pacto Legis S[illegible] cae edit. Eccardi tit. 20. §. 7. [illegible] dat doctissimus Editor *Wadp*[illegible] quo contusionem fecerit, vel [illegible] cusserit, significatur. Ipsum [illegible]

WADIA, WADIARE. V. in *Va*[illegible]

WADISCABVM, WADISCAP[illegible] in *Waterscapum.*

WADIVM, WADIVS. V. in *Va*[illegible]

WADNA, in Tabulario S. Ber[illegible] *Stitwine habet bunuaria* XII. [illegible] *bunnaria* II. *dat carra ad Wa*[illegible] *et ad monasterium.* Ita forsan [illegible] citur Vivarii purgatio, a Belg. [illegible] *Wade,* vivarium, stagnum, G[illegible] *Vivier, étang.*

† WADREGANIVS, judex q[illegible] aquarum cursu cognoscit, [illegible] *Wateringhe.* Ch. a. 1244.

WADRISCAMPVM, WADRIS[illegible] NVM, WADRISCAPVM. V. [illegible] *terscapum.*

WADRVS, pro *Vadius.* Vide in [illegible] *dium.*

WADVM. V. supra *Vadum.*

WAERIA. V. *Wayeria.*

WAESTYNA. V. in *Vastum.*

WAGA, mensurae species, apud A[illegible] glos et Scotos. Statuta Roberti [illegible] Reg[illegible]

gis Scotiae cap. 22. §. 7. in Assisa ponderibus: *Waga sic Waw, debet continere duodecim petras: cujus ndus continet octo libras.* Fleta . 2. c. 76. §. 12. *Una Waga casei.* onasticum Anglican. to. 1. p. 515. *nam Wagam salis de salinis suis etc.*

AGARIA, mensurae jus, seu conitio mensurarum, a Teutonico *'aeghe*, vel Germ. Wage, libra, utina, statera, in Charta Henrici nper. an. 932. Locum vide in *Peris.* Occurrit praeterea in Charta . 1131. apud Marten. to. 1. Ampl. ollect. col. 710. vbi perperam *Nasria* editum monet idem Martinius Glossario ad calcem ejusdem Colctionis. Apud Hieronymum Fien. in Hist. Leodiensi, vbi eadem escribitur, *Wargaria* scribitur.

GIVM, vt *Vadium.* Vide in hac oce.

IDA. (1) Glastum. V. *Guaislium.* (2) † Pascua, Germ. Weie, in Glossar. Caesar. Heisterbac.

WAIDARE, pro *Wadiare*, vadimonium dare, apud Murat. t. 1. Antiq. p. 920.

AINAGIVM, vt *Gagnagium.* V. ibi.

AISDA, glastum. V. *Guaisdium.*

AIWIVM. V. infra in *Wayf.*

ALAPAVS. Leges Rotharis Regis Longobardor. tit. 12. *Si quis homini libero violentiam injuste fecerit, idem (id est) Walapaus, 80. sol. componat.* Et mox: *Walapaus est, qui se furtim vestimentum alium induerit, aut sibi caput latrocinandi animo, aut faciem transfiguraverit.* Varie haec vox effertur in Codd. MSS. ex Muratorio tom. 1. part. 2. p. 20. col. 2. *Walapa, Walpoz, Ewalapus* exhibent. Lindenbrogius in hunc locum, *Wala*, caput, *panken*, vel *pautzen*, ornare, polire, est Germanis. Vide Vossium de Vitiis sermonis lib. 2. capite 20.

WALARAVPA, vox composita ex Germ. *Wala*, caput, et *rauba*, vestis. Lex Bajwar. tit. 18. c. 3. *De vestitu virorumque, quod Walaraupa dicimus, si ipse abstulerit, qui hos interfecerit, dupliciter componat.*

WALAWORF, WLTWORF. Lex Bajwar. tit. 7. cap. 3. *Si autem discriminalia ejecerit de capite, Wltworf dicunt, vel virgini libidinose crines de capite extraxerit, etc.* Vbi editio Heroldi, *Vultuurfo dicunt*, cap. 11. tit. 5. *Waltworf*, editio Tilii praeferunt. Sichardus vero edidit *Watwrf.* Codices alii *Walwrst*, *Welwrst*, *Wlwrst*, *Walfworst*, vt monet Baluzius. Horum vocabulorum origo Germanica: si enim legatur *Walworf*, erit *capitis dejectio*, ex *wala*, caput, et *werf*, dejectio. Si *Wltworf*, erit capitis tegumentum, quod signat vox *wlt.* Si denique *Watwrf*, Germani, Wat, aut Wade, vestimentum dicunt. Spelmannus a Saxonico, vt solet, deducit.

WALDA, silua. V. *Gualdus.*

WALDANA, acies, equitatus. Vide *Gualdana.*

WALDEGRAVIVS, vox Germanica Waldgraf. Comes seu Praefectus siluarum, *Forestarius.* Auctor Panegyrici Berengarii Imp. lib. 2. p. 37.

> .... *Cum multa gementi*
> *Waldegravi curnas perfringit*
> *lancea costas.*

Ita enim omnino scriptum in codice monet editor, quod nomen librarius inepte in duo diuisit, *valde gravis.*

WALDENSES, haeretici. V. *Valdenses.*

WALDORA, WALDVS, silua. Vide *Gualdus.*

WALECHERIA. V. in *Vallcheria.*

WALENGA, fustis. V. *Falanga.*

WALISCVS, seruus, minister, ex Saxon. *Wealh, mancipium*, Aelfrico. Leges Inae Regis c. 34. *Si homo Waliscus habeat terrae hidam, werá sua est 120. sol.* Cap. 35. *Regis equi Waliscus, qui nunciare possit ad eum, Weregildum ejus est 200. sol.* Vbi *Waliscus* equi regis, est *Equiso regius.* V. *Valeti.*

WALLA, WALLIA, Anglo-Saxonibus *Wall*, murus, paries, vallum, praesertim agger, Anglis *a wal*, Kiliano *Walle.* Monasticum Anglic. to. 2. p. 920. *Mando vobis .... quatenus justicietis meos homines de .... vt faciant Wallas et watergangas, et clausuras Wallarum, sicut debent facere.*

cere. Consuetudines Monasterii de Bello in Anglia fol. 241. *Tenet* 8. *acras terrae juxta Gorewall, capitant ad praedictam Wallam versus Northest.* WALLIA. Idem Monasticum p. 334. *Quod ipsi mariscum praedictum cum pertinentiis asseruiare, et secundum legem marisci Valliis includere, et in culturam redigere .... possint.* WALLARE, vallo, vel muro claudere. Eadem Charta: *Reddendo inde nobis* 2. *marcas argenti, ... pro omni seruitio, nisi quod debet Wallare secundum quantitatem illius terrae intus et extra, etc.*

WALLACTOR. Lambertus Ardensis p. 258. *Nouaculatores sine rasores, cum rasoriis, paratores* (sic enim lego) *quoque et Wallactores, et Despecii, et hiatores cum conuenientibus et necessariis armamentis et instrumentis, etc.* Vbi forte *Wallactores,* pro *Wallatores* editum, i. *uallarum,* seu vallorum confectores. *Wallatores* edidit Ludewigus to. 8. Reliq. MSS. p. 600. V. *Walla.*

WALLIA. V. *Walla.*

WALLVS, extraneus, Anglo-Saxonib. Siluester Giraldus in Descriptione Cambriae cap. 7. *Saxones occupato regno Britannico, quoniam lingua sua extraneum quemlibet Wallum vocant, et gentes has sibi extraneas Wallenses vocant, et inde vsque in hodiernum barbara nuncupatione et homines Wallenses, et terra Wallia vocitatur.*

WALO. Vetus Scheda de S. Aderaldo Trecensi, apud Camusatum: *Pater ejus nobilium nobilissimus Walo est dictus, qui lingua Austrasiorum interpretatur Bonus.*

WALPIRE, possessionem rei alicujus dimittere, idem quod *Guerpire.* V. in hac voce. Charta an. 1107. apud Calmet. inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar. col. 524. *Iam dictae ecclesiae legitimam facio concessionem et inuestituram, et me exinde foras expulsam Walpiui et absentem me feci.*

WALPOZ. V. in *Walapauz.*

WALVASSORES. V. in *Vauassores.*

WALWORFT, WALWRST. V. *Walaworf.*

WAMBA, *uenter, uterus,* in Gloss. Rabani Mauri et in Codice Vlfilae. Anglo-Saxones *Wamb* et *Wa*[...] xerunt, vnde Angli *Wombe* ha[...] Germani Wampe, Wamm[...] Wanst eodem sensu hodie vu[...] Vide Notas Eccardi ad tit. [...] Salicae §. 4. et supra in *Gam*[...]

WAMBASIVM, WAMBIII[...]

WAMBASARIVS, etc. V. *Gam*[...]

WANCAPIVM. Charta Hilsonda[...] mitissae Striensis an. 992. apud [...] raeum in Diplom. Belgic. lib. [...] 24. *Siluam ad porcos alendas, [...] admodum jacet inter duas marcas, [...] omni jure Wancapio, telone, [...] lendino, censu, pedagio, etc.* V. [...] *terscapum.*

WANCLVGA. Lex Bajwar. tit. 7. [...] 17. *Si quis liberam feminam [...] quasi ad conjugem, et in via [...] miserit, quod Bajwarii Wanclu[...] cant, etc.* Editio Heroldi, *W*[...] praefert. Vox a Germanico [...] len, vecillare, et Lugen, vel [...] mendacium, vt *Wanclūga,* [...] dacium vacillantis in negotio [...] monii. Ita Vossius, quem vide. [...] lectiones profert Steph. Baluz. [...] 1017.

WANCSTODAL. Lex Bajwar. [...] c. 11. *De simulatis, quod Wanc*[...] *dal dicunt,* editio Heroldi habet [...] *stodal.* Vbi Lindenbrogius: *Wa*[...] Germ. inde *Wanclesmodig,* etc. dubia minimeque stabilis sententia.

WANDANGIAE, vel VENDAGIAE [...] perones seu indumenti genus [...] et pedes operiens. Rainardus Ab[...] Cisterc. in Institutis Cisterc. dist. [...] c. 85. *Directi in viam, si [...] Wandangias ad deuitandum [...] siue ad expellendum frigus habe[...] ces eis.* Idem dist. 9. c. 8. *Wend*[...] *giae, quibus in via vtimur, de pa*[...] *fiant.* Definitiones ejusdem Ord[...] dist. 9. c. 3. *In sotularibus [...] Vendagiis, fibulis, sellis [...] staphis, omnis superfluitas et [...] lis curiositas euitetur.* V. *Gam*[...] WANDEGIAE, eadem notione, [...] Statutis ejusd. Ordin. an. 119[...] apud Marten. to. 4. Anecdot. [...] 1285. *Pedules de corio omnibus [...] no interdicuntur, et de Wand*[...] *sententia scripta teneatur.* VAND[...] GIA, in aliis Statutis an. 12[...]

id. col. 1411. *Inhibetur auctoritate* [capi]*tuli generalis vniuersis Ordinis* [no]*stri personis, ne sine corrigiis Van*[d]*agiis siue sotulares portare praesu*[m]*ant.*

[WA]NDINGEIA. Vita S. Eusebiae [s]ec. 2. Bened. p. 986. et tom. 2. [P]art. Act. SS. p. 458. *Secus oram* [l]*uminis in Orientem longo ordine* [p]*orrectae erant ciuium mansiones per* [W]*andingeias quasi stadiis duobus,* [q]*uod est quarta pars milliarii.*

[WA]NGA. Fredegarii Chronicon c. 37. *Vterque falangae Wangas jungunt ad* [p]*raelium,* Ad marginem scriptum, [a]l. *Ordines.*

[W]ANGNALE, WANGNAVLE, ager cultus et satus. Saxon. *Wang*, campus, ager. Leges Balduini Comitis an. 1200. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 770. WANNABILIS TERRA, eodem intellectu. Charta apud Madox in Formul. Anglic. p. 184. *Confirmaui Roberto filio Hernaldi . . . totam cotnram meam de Berthfurlong Wannabilem, ... scilicet tantum terrae Wannabilis et prati, quantum habui in Hethul.*

[W]ANNAGIVM, fructus ipse ex agro culto. Charta an. 1234. apud Madox Formul. Anglic. pag. 307. *Saluo praedicto Iordano vel assignatis suis Wannagio vltimi anni et eorum mobilibus.* V. *Gagnagium* et *Vaanagium.*

[W]ANSBEISON, inter vtensilia praedii rustici recensetur, f. Vannus. Inventar. de Ruminiaco in Tabul. Compend. *Quinque mensurae ad bladum et auenam tam magnae quam paruae et deus paeletis, et deus Wansbeisons et vna broia.*

[W]ANTVS, WANTO, GWANTVS, GANTVS, etc. Chirotheca, Gallis, *Gant.* WANTVS, VANTVS. Papias: *Chirotheca, Vanti, i. manus theca. Manicae, quas vulgo Wantos appellamus*, in Capitul. Aquisgran. in Cod. Helmaestadiensi. Notgerus in Vita S. Hadalini n. 10. *Cumque Wantum in manu, ut moris est, legaliter tradendo teneret, etc.* Vide *Chirothecae.* WANTO. Chronic. Noualiciense cap. 32. *Sceptrum cum Wantonibus indutus tenens in manibus.* In vett. Chartis apud Francisum Mariam in Mathildi, et apud alios: *Tradidi per wasonem terrae . . . . atque per coltellum et Wantone, simulque andelagine.* GWANTVS, GVANTVS. Vita MS. Caroli M. scripta sub Friderico I. Imper. lib. 2. c. 34. cujus lemma est, *de Guanto Imperiali in aere suspenso.* Habetur etiam in Tabulario Casauriensi. Tabular. Absiense: *De his itaque cum Guanto quodam Abbatem inuestiens, etc.* GANTVS. Glossae MSS. *Chirotheca, manuum tectura, quod Gantum vocamus.* Tabularium Carofsense: *Ipsi Monachi praefati Coenobii afferant illi Gantos duos, et duas cereos, cum duobus botis nectare plenis.* GANNVS. Tabular. Priorat. Neronis villae fol. 11. *Et hunc concessum fecit . . . . ponendo librum super altare, et mittendo Gannum suum in manu Gormundi Prioris pro commemoratione.*

WAPENTACHIVM, apud Danos Anglicos, idem fuit, quod *Comitatus* seu *Hundredus.* Leges Edwardi Confessoris c. 32. *Quod Angli vocant Hundredum, supradicti Comitatus vocant Wapentachium: et non sine causa. Cum quis enim accipiebat praefecturam Wapentachii, die statuto in loco, vbi consueuerant congregari, omnes majores natu contra eum conueniebant, et descendente eo de equo suo, omnes assurgebant ei. Ipse vero erecta lancea sua ab omnibus secundum morem foedus accipiebat. Omnes enim quotquot venissent, cum lanceis suis ipsius hastam tangebant, et ita se confirmabant per contactum armorum, pace palam concessa. Anglice enim arma vocantur Waepnu, et Tacare, confirmare: quasi armorum confirmatio, vel vt magis expresse secundum linguam Anglicanam dicamus, Wapentac, armorum tactus est: Waepnu enim arma sonat, tac, tactus est. Quamobrem potest cognosci, quod hac de causa totus ille conuentus dicitur Wapentac, eo quod per tactum armorum suorum ad inuicem confoederati sunt.* At vocis *Wapentachii* originem paulo aliter refert Bromptonius, quo loco ait *Schiram*, *Hundredum*, et *Wapentake* idem sonare. Tum

addit: *Wapentake Anglice, idem est, quod arma capere: eo quod in primo aduentu noui domini solebant tenentes pro homagio reddere arma sua.* Infra: *Wapentake et Hundredus idem sunt, quia procinctus centum villarum in aduentu noui domini solebat reddere arma sua.* WAPPENTAGVM, apud Bromptonum p. 1162. et 1173. *Wapentagium*, apud Rogerum Houedenum p. 607. DIMIDIVM WAPENTACHIVM. Charta Henrici I. Regis Angl. in Monastico Angl. to. 3. p. 463. *Si Wapentachium Episcopi Lincolniensis de Niwerche defendit se versus me pro dimidio Wapentachio: tunc praecipio, quod non summoneatis inde ad placita mea et Comitatus, nisi solummodo duos homines, etc.*

WAPPENTAGVM. V. *Wapentachium.*

WAPRA. Charta an. 1153. apud Calmet. inter Probat. to. 2. Hist. Lothar. col. 343. *Quidquid juris nostri erat infra cruces quas praedicti fratres nostro nostrorumque consilio et laude vsque ad grossam Wapram posuerunt.* an Vepres?

WARA. (1) Modus agri, apud Anglos. Monasticum Anglic. to. 2. p. 128. *Praeterea concedimus in eleemosynam eidem Ecclesiae, eadem libertate totam terram, quam tenuerat Brisardus in Stancs; scilicet Waram et dimidiam cum cotlandis, et insuper medietatem totius nemoris, etc.* Mox: *Ad opus Ecclesiae vendiderunt, scilicet vnam Waram et duas cotelandas cum dominio et prato, etc.* *Wara* Spicarum manipulus, vulgo, *Gerbe*, dicitur in Regesto Corb. 13. Habacuc ad ann. 1509. fol. 7. *Quant a leurs deux pieçhes, elles doibvent du cent* XVI. *gerbes ou Waras; mais elles sont en ruyne et non valoir.* (2) LIBERA WARA. Tabularium Abbatiae S. Petri de Burgo in Anglia: *Libera Wara est vnus redditus, et est talis conditionis, quod si non soluatur suo tempore, duplicatur in crastino, et sic deinceps in dies.* (3) Bonitas, valor. V. *Vara* 4.

✝ WARACHIA, equorum vel animalium pabulum, ex frugum legumi numque miscellanea, I. q. *Ferrago.* Comput. a. 1469.

WARACTVM, vt infra *Wara[ctis]* nisi etiam ita legendum sit. Ca[r]tul. Matiscon. fol. 109. *Terra [...] lis quae conjacet in villa Sa[...] Waractis ipsius villae.*

WARADIA, *Garantie.* V. in *Wa[ran]tus.*

WARANCHIA, rubia, Gall. *Gara[nce]* Charta ann. 1449. ex Tabul. S. [Au]domari: *Tam citra quam vltra [...] dam decimas Waranchiarum ad [...] mam nonam.* V. in *Garantia* 1.

WARANDA, WARANDARE, [WA]RANDIA, WARANDISARE, [WA]RANDISIA, WARANDISAT[IO] V. in *Warantus.*

WARANIO, equus integer, [...] Goldasto: Equus admissarius: [Hi]spanis, Occitanis, et Prouincial[ibus] *Guaragnon*, Italis *Guaragno.* [Lex] Salica tit. 40. §. 2. *Si quis Wa[ranio]nem homini Franco furauerit*, [...] et §. 4. *Si quis Waranionem [...] furauerit, etc.* *Varrananiona* [...] *Warranionem* edidit Eccardus. Ca[pi]tulare de Villis c. 13. *Vt [...] emissarios, id est, Waraniones, [...] prouideant, etc.* Testamentum [Ber]tichramni Episcopi Cenoman. [...] Mabill. to. 3. Analect. p. 131. *A[...] liquos vero Caballos tam Waran[iones] quam spadas, seu poledros, [...] venti fuerint, et characterio [...] Ecclesiae habuerunt, etc.* Petrus [de] Crescentiis lib. 9. de Agricultur[a] c. 2. *Sciendum etiam, quod equus [de]bet gigni a stellione, quem Guaragnon[em] vocamus vulgariter, etc.* Michael Mo[...]linus in Repertorio Fororum Ar[a]gon. v. *Bestia: Bestiae, quae vulga[riter] nuncupantur Guarenyones, [...] vel pulli bozales, non possunt pig[no]rari per aliquem officialem regiu[m] quia multiplicatio equorum respic[it] communem vtilitatem propter bell[a].* Sunt, qui a *Waranio* putant voce[m] effictam *Ferrans*, quae equum [...] Gloss. MSS. Eccl. Paris. vbi de equ[o]rum coloribus: *Cerninus est, [...] vulgo Waranum dicunt. Ere[...] vulgus vocat, quod in modum [...] sit coloris.* In vet. Inscriptione [a]pud I. Sponium to. 3. Itiner. p. 24. [...] equorum nomina occurrit APANI[...] AF. vbi forte leg. VARANIO AFRI[...] CANUS

ANVS. Equum bellicum interpretatur Eccardus in Notis ad hunc locum Legis Salicae; vocemque a *Verre vel Warre*, bellum, et *Reneo* siue *Reino*, admissarius, formatum docet. WARNIO, eadem notione, in Capitul. 3. ann. 813. c. 24. Locum vide in *Wirdiria*. GVARAVYO. In Foris Aragon. lib. 8. titulus 8. ita concipitur: *Vt emissarii siue Guaranyones, equae, vel pulli bocales occasione aliquarum executionum nequeant pignorari.*

ARANTIA, WARANTISIO, WARANTIZARE, WARANTIZATIO. V. mox in *Warantus*.

ARANTVS, qui alteri tenetur ad euictionem. Lexicon Cambro-Britannicum: *Gwarant*, *assertor*, *vindex*. Spelmannus et Somnerus a Saxon. *werian*, *tueri* deducunt. Malim a *creantare*, fidem facere, nostri enim *creanter*, *cranter*, *et granter* dicebant, vnde formata vox *garantir*. V. *Creantare*. Aliquando significat eum, qui cauet de euictione, aliquando ipsam cautionem, quae alias etiam *Warantia* dicitur, inquit Cowellus. Leges Henrici I. Regis Angliae c. 43. *Sic potest ei Warantus esse, qui in seruitio suo est.* Adde c. 82. Testem praeterea interdum designat, vnde Prouincialibus *Guarentya*, testis, ex Glossariolo MS. Iohannis Nostradamus et Statutis MSS. Prouincialibus apud Praef. de Mazaugues: *Quand Guarentya seran auzidas*, id est, testibus auditis. VARENS, qui aliquid verificat, asserit, auctor rei alicujus, Gall. *Garant*. Leges Ottonis I. Imper. apud Eccardum in Lege Salica p. 198. *Si quis equum suum, vel cetera animalia, siue rem suam super aliquem repetierit, et ipse Varentem dare dixerit, statim vt ad tertium Varentem eum conducat, et super tertium Varentem, et tertium comitatum praecedat.* WARENTIS, eadem notione, in Lege Longob. lib. 2. tit. 28. §. 5. WARANDARE, cauere ab euictione, spondere, praestare, defendere, auctorem esse, Gall. *Garantir*. Charta ann. 1308. apud Miraeum tom. 2. p. 1012. col. 2. *Supplicantes insuper dominum Ducem, quatenus omnia et singula praemissa approbare, laudare, Warandare et quantum in ipso est ratificare dignetur.* WARENDARE, eodem intellectu. Charta ann. 1288. apud Eccardum de Orig. Domus Saxon. col. 91. WERENDARE, pari sensu, in Charta an. 1278. apud Schlegelium de Nummis antiq. Gothanis, etc. p. 193. WARANDIZARE. Charta ann. 1335. in Hist. Comit. Lossensium part. 2. p. 37. WARENTIZARE, Bractoni lib. 5. tract. 4. §. 2. VARENTARE, VARRENTARE, in Charta ann. 1293. apud Murator. delle Antic. Estensi pag. 360. VARANTISARE, VARANTIZARE. Charta Ricardi Reg. Angl. ann. 1197. apud D. Brussel, to. 2. de Vsu feud. p. XIX. VARENDATOR, VARENDATIO, VARENDA, in Speculo Saxon. lib. 1. art. 9. §. 6. art. 15. §. 2. art. 46. §. 2. l. 2. art. 15. 16. §. 1. art. 36. §. 4. 6. WARANDA, cautio, auctoritas, defensio, Gall. *Garantie*. Charta Alberti Magdeburg. Archiep. an. 1216. to. 1. Corp. Diplom. p. 157. *Et de bonis ipsorum, quae in sua habeat Marchio Waranda, finalem faciet justitiam secundum jus fidelium suorum* Vide *Garandia*. WARANDIA. Charta Friderici Comit. Terret. an 1225. apud Steyerer. in Comment. ad Hist. Alberti II. col. 207. *Atque pro his omnibus ejus munimen, et defensionem atque debitam Warandiam promitto.* Hinc emendanda Charta Henrici Comit. apud Ludewig. to. 1. Reliq. MSS. p. 266. *Volentes eis veram et justam de eodem manso facere Waradiam.* Legendum est *Warandiam*. WARANDIA DENARIORVM, s. eorum cursus seu vsus publicus, Gall. *Cours*. Charta apud Schannat. in Vindem. litter. p. 210. *Consules ciuitatis A. illustri principi Philippo Regi obedientiam . . . Non decet vestram Serenitatem vt tam vili denariorum Warandia omne vestri principatus dominium penitus desoletur . . . Imploramus quatinus hujusmodi desolationem flebilem vestra dignetur magnificentia detegere, terram meliori mone-

moneta fenerafius innuentes. Nisi denariorum lex et pondus intelligantur. WARANDISIA, vt *Waranda.* Charta ann. 1291. apud Miraeum to. 2. p. 874. col. 2. *Promisimus . . . praedictis religiosis super praemissis omnibus et singulis justam, debitam et rectam Warandisiam sive Warandiam pro omnibus nostris heredibus et successoribus contra quoscumque.* WARANDIZATIO, in Charta ann. 1277. apud eumd. ibid. pag. 869. col. 1. WARANTIZATIO. Charta an. 1280. apud Madox in Formul. Angl. pag. 61. WARENTIZATIO, in Charta apud eumdem Madox p. 159. WARANTIA, in Charta ann. 1130. ex Tabul. Regniac. WARANTISIO, apud eumd. Madox p. 195. WARRENTATIO Statuta Cadubrii lib. 1. c. 19. QVO WARENTO, breuis species, de quo passim Practici Anglici. V. *Breve*, col. 719. PLACITVM QVO WARANTO, actio qua quis in *Warantum* appellatur. Charta an. 1288. apud Kennett. in Antiquit. Ambrosd. p. 313. *Iohannes filius Nigelli sen. summonitus fuit ad respondendum Domino Regi de placito quo Waranto clamat habere visum franciplegii.* GVIRENS, pro *Warandus*, passim in Chartis Occitanis, ex Francico *Guarant.* V. *Guirens* suo ordine. WARENTVM, Charta qua alicui potestas agendi conceditur: vel Chirographum nummularium. Locus est infra in *Warderobarius.*

WARASCHETVM, idem quod infra *Warectum.* Charta Alberti Abbat. Indensis ann. 1248. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1038. *Nos autem ad emendationem feodi sui medietatem omnis Waraschati in quo jus habemus . . . . I. de Audenarde concessimus possidendum. . . . Promisit etiam nobis praedictus I. dictus dominus de Audenarde quod nos et bona ecclesiae nostrae et Warascheta in villis praedictis contra quoscumque deffendet, . . . et propter hoc medietatem ipsorum Wareschetorum consulimus.*

WARATARE. V. in *Warectum.*

WARGINATICVM. V. *Varcinaticum.*

WARDA, GARDA, custodia, Gall. *Garde.* Capitulare 3. an. 813. c. 1. *Si quis wactam aut Wardam imperii, etc.* Leges Edwardi Confess. c. 35. *Et vt Wardae juste et rite observentur, et vt caute deinceps incolumes sibi illic provideant, cum ad propria redibunt.* Thomas Walsingham p. 120. *Data suis custodibus superstitione, evasit per omnes turris custodias, quas Wardas vocant.* Pag. 314. *Cepit insuper ulteriorem custodiam, quam Wardam vocat, Castelli Papae et gardinum ejus.* Ital. *l'avantgarde.* VARDA, in Statut. Cadubrii lib. 1. c. 73. *Exceptis praecapitaneis, Vardis, custodibus iterum Cadubrii, etc.* WARDVE pro intellectu, in Litteris Edwardi I. an. 1550. apud eumdem to. 15. p. 206. WARDA, custodia pupillorum nobilium, quae Regi, aut domino feudali competit. Leges Malcol. Regis Scotiae c. 1. § 3. *Et ibi nostri Barones concesserunt sibi Wardam et relevium de haerede cujuscumque Baronis defuncti ad sustentationem Domini Regis.* De his *Wardis* plura habes in verbo *Custos* 4. col. 693. WARDA, custodia cujusuis pupilli. Consuetud. Furnenses ex Tabul. S. Audomari: *Quicumque in sua Warda puerum habuerit, qui fuerit infra annos et ipsum maritaverit sine consilio parentum, etc.* V. *Gardiatrix* in Gardia. WARDAS et IVDICIVM ITERE, in Quoniam attachiam. c. 15. §. 5. c. 34. §. 1. 4. c. 35. §. 2. c. 36. §. 2. vbi *Wardas*, interlocutoria *Judicium*, definitiuam sententiam interpretatur Skenaeus. WARDA ECCLESIARVM, seu Bonorum Ecclesiae tuitio ac custodia, quae ad Regem et Barones pertinet. Philippus Bellomanerius in Consuetud. Bellouacensi MS. c. 46. quod de *Gardes des Eglises* inscribitur: *Nus n'a le Garde des Eglises, se n'est li Rois, ou cil, qui du Roy tiennent en Baronie.* Deinde magnum statuit discrimen inter *Wardam* et *Justitiam* cum quis justitiam habeat in aliquo loco, in quo *wardam* non habet. Mox subdit: *Que li Rois generaument a le Garde des Eglises du Royau-*

Royaume, *mais especialement cascuns Barons l'a en sa Baronnie, se par enonciations ne s'en est ostez.* Quod si Baro *wardae* renuntiauit, ad Regem continuo illa reuertitur, cui alias *warda* generalis omnium Ecclesiarum regni sui competit: adeo vt si Barones in ea suo minus recte fungantur officio, ad Regem cuiuis recurrere liceat. In Regestis Parlamenti exstat Arrestum O. SS. ann. 1272. quo *praecepit Dominus Rex, et voluit in pleno Parlamento, quod nouae aneeriae, seu Gardae, quas Bailliui et seruientes Domini Regis ceperunt de hominibus aliorum dominorum a 12. vel 10. annis citra, renocentur, et cassentur omnino, et pro nullis habeantur, nec noue de caetero recipiantur.* Tabularium Lingonensis Ecclesiae anno 1239. *Nos dicimus et recognoscimus, quod idem Episcopus et ejus successores habent de iure in Abbatem, Ecclesiam, villam, et Burgenses Besuenses Gardiam et ressortum, etc.* Infra: *Ratione tamen Gardiae et ressorti non poterit in villa Besuensi facere extorsionem quamlibet, etc.* *Gardarum* Ecclesiasticarum ista habetur formula in Tabulario Abbiensi fol. 220. *Cunctosque ad eorum molarias, molendinum et opera venientes, et in veniendo, et in manendo, et in redeundo sub nostrae protectionis defensione suscipimus.* Occurrit ibi non semel. Vide *Compendisia:* praeterea Chopinum lib. 1. de Domanio tit. 6. n. 1. Bretium de superioritate Regia, et Duchesnium in Hist. Ducum Burgundiae p. 92. 93. 99. 101. WARDA, custodia oppidorum, vel castellorum, ad quam tenentur incolae et *Tenentes.* Item, Tributum quod ab iis pensitatur, vt ab hac seruitute immunes sint. *Garde lige.* in Consuetud. Andegauensi art. 174. vbi Chopinus. Monasticum Anglic. tom. 2. pag 812. *Sunt quieti de telonio et pontagio, . . . et hydagio et Wardis, et operibus castellorum, etc.* Pag. 167. *Et sint liberi a . . . . placitis, querelis, et Warda, et warpani, etc.* WARDAGIVM, eadem notione. Idem Monasticum tom. 1. p. 372. *Sed sint quieti in ciuitatibus, burgis, foris, et nundinis per totam Angliam de quolibet telonio, tallagio, passagio, pedagio, lastagio, hydagio, Wardagio, et omnibus geldis, etc.* WARDA, praestatio pro tutela. Charta an. 1227. apud Kennett. in Antiquit. Ambrosd. p. 203. *Faciemus eidem Radulpho vel haeredibus suis competens escambium in Wardis et eschentis ad valentiam praedicti manerii.* Charta ann. 1360. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 503. *Liberis consuetudinibus, Wardis, maritagiis, etc.* V. in *Probus.* WARDAE in vrbe Londinensi, et aliquot aliis Angliae oppidis, dicuntur vrbis regiones, quae pro numero Majoris et 24. Aldermannorum, 25. constitutae sunt, praeter *wardam* Burgi Southwarci, singulorumque *custodiis* singulae distributae, vnde nomen. Vide Will. Thorn. an. 1394. et p. 2019. V. praeterea *Guardia, Garda* etc.

WARDAGIVM. V. in *Warda.*

WARDARFIDA. V. *Cadarfreda.*

WARDECOSIA, pars vestis quae pectus constringit, idem quod *Gardacorsium;* vnde legendum videtur *Wardacorsia.* Statuta Eccl. Leod. an. 1360. tom. 2. Monument. sacrae Antiquit. pag. 452. *Circa vero brachia vsque ad cubitum et non vltra saltim notabiliter nodis, seu botonibus nodatis, seu botonatis vtantur, vel cum illis incedant, nec manicas quicumque circa Wardecosiam deferat.* Inquesta ann. 1268. ex Schedis Praes. de Mazaugues: *Requisitus quae pignora abstulerunt eis, dixit quod tres capas, . . . et tres Gardecorps.* † WARDECOCIVM, in Ch. a. 1310. WARDECORSVM, in Stat. synod. Atreb.

WARDEMOTVS, Wardarum Conuentus, seu Curia: vox Saxonica confecta, ex *ward*, custodia, et *mote*, Conuentus, Curia. Charta Henrici I. Regis Angl. pro Londoniensibus post Caput 2. Legum ejusdem Henrici: *Et Wardemotum, et debita ciuibus meis habere faciam infra ciuitatem, et extra.*

WARDEPENI. V. *Wardpeni.*

WAR-

WARDEROBARIUS, qui vestiario seu *Garderobae* praeest., Chron. Iohan. Whethamstedii pag. 442. *Iussit eciam* (Rex) *vt de auisamento sani sapidique concilii, warentum conciperet sufficiens, directum suo Warderobario ad prouidendum de panno aureo magis precioso, vocato vulgariter Crimesyne thisswe.* Infra: *Garderobarius.* V. *Garderoba* 1.

WARDEWITE, seu WARDWITE, vt est in Monastico Anglic. tom. 2. p. 387. Mulcta ob custodias neglectas, a Saxon. *ward*, custodia, et *wite*, mulcta. Praeterea in Fleta lib. 1. cap. 47. §. 16. definitur *quietantia misericordiae in casu, quo non inuenerit hominem ad wardam faciendam in castro, vel alibi:* Rastallo, *quietum esse de denariis dandis pro wardis faciendis.*

WARDPENI, WARDEPENI, WARPENI, Denarii Vicecomiti, vel aliis Castellanis persolui soliti, ob castrorum *wardas* seu custodias. *Peny* autem Sax. denarius. Monast. Angl. tom. 2. pag. 14. *Liberi sine omni scotto et geldo, et placitis et querelis, et warda, et Wardpani et boreghalpani.* Ita pag. 16. 17. etc. Et Charta an 1330. laudata a Spelmanno: *Ric. Burre tenet vnum mesuagium, . . . et reddit inde per annum* 3. *sol. den. ad praedictos* 4. *terminos, et ad festum S Martini* 2. *Wardepeus.* Idem Monasticum p. 827. *Et sint insuper liberi de scotto, et Wardepeny et burghalpenny, etc.* WARPENI. Vocabul. Anglic. ex Tabul. Beccensi: *Warpeny, estre quite de tallage pur warde.* Monasticum Anglic. to. 1. p. 622. *Cum omnibus consuetudinibus, libertatibus, et quietationibus de Warpeni et nupeni, in bosco et plano, in pratis, et in pasturis, et in terris, etc.* Adde to. 2. pag. 134. WARPENIG, in Charta Willelmi Reg. Angl. apud Madox Formul. Anglic. pag. 176. WARPENT. Charta Henrici I. Reg. Angl. pro Monast. S. Catharinae Rotomag. in Regesto Norman. sign. P. in Camera Comput. Paris. WARTPENY, in Charta Bertrandi Verdon. apud Th. Blount in Nomolex. Anglic. *Retinui vero mihi et haeredibus meis Warpeny et petersspeny de praedicta terra.*

WARDWITE. V. in *Wardewite.*

WAREAGIUM, perperam, ni fallor, pro *Wardagium.* Vide in *Warda.* Charta Iohannis Regis Angl. inter Priuilegia Ordin. S. Iohannis Hierosol. p. 5. *Homines sui liberi sint et quieti de omnibus querelis et placitis, et de . . . . pontagio, stallagio, et Wareagio, et de omni caragio, etc.*

WAREC, WARECH. V. in *Wreccum.*

WARECTA, WARECTATIO, etc. V. mox in *Warectum.*

WARECTUM, terra noualis, seu requieta, quia alternis annis requiescit, sic dicta, inquit Edw. Coke, *quasi vere nouo victum*, vel *subactum*: *Gueret*, in Consuet. Pictau. art. [illegible] et Menetouiensi super Carum art. [illegible] aliis *Gachere*, Germ. Brache. Fleta lib. 2 c. 72. §. 4. *Vt terrae sint pertitae, tunc nonies* 20. *acrae faciunt carucatam, eo quod* 60. *in hyeme,* 60. *in Quadragesima, et* 60. *in aestate pro Varecto debent arari.* Adde §. 5. Et c. 76. §. 4. *Nec in Warectum debent mitti fimi, qui per rebinuram fere subuerterentur et sic ante tempus seminis [illegible] consumerentur.* V. *Garachium.* WARECTA, eodem significatu. Charta an. 1363. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. p. 495. WARETUM, in Charta apud Madox Formul. Anglic. p. 130 V. *Warascheium.* WARECTABILIS, proscissioni aptus. Charta ann. 1281. apud Kennett. Antiquit. Ambrosd. pag. 297. *Fieri fecit quoddam inhoc in campo Warectabili vtriusque Ernicote.* WARECTATIO, proscissio agri, in Charta an. 1399. ibid. p. 539. *Tam post bladi vincta, quam tempore Warectationis omni anno.* V. *Gascha.* Qua autem tempestate fiat haec agrorum proscissio, docet Fleta loco mox laudando in *Warectare.* WARECTARE, WARETARE, Gallis *Gacherer*, vel *Mener à gachere*, Germ. brachen. Fleta lib. 2. c. 73. §. 10. *Mense Aprili, tempore videlicet, quo omnia aperiuntur, Warectandi erit tempus idoneum et amoenum, cum terra pregerit post carrucam: rebinandi vero*

post

ost festum Nat. S. Ioan. Bapt. cum
:rra pullulauerit post carrucam. WA-
ATARE, in Tabul. SS. Trinit.
Cadom. fol. 48. vo. Lewinus pro
na virgata debet operari quaque die
ebdomadae sine sabbato, cum vno ho-
nine, et in aestate Waratauit 2. acras.
RENDARE. V. in Warantus.
RENGANGI, WAREGVANGI,
duenae, in Gloss. Qui non moran-
ur in loco, seu, qui continuo huc
t illuc discurrunt: ex Germanico
Waren, et Gang, incessus, gres-
us, vt quidam volunt. Sed potius
ridetur a Vargis, de quibus supra
gimus, vocem deductam. Rotharis
Rex in Edicto tit. 15. Omnes Wa-
rengangi, qui de exteris finibus in re-
gni nostri finibus aduenerint, seque
sub scuto potestatis nostrae subdide-
rint, legibus nostris Longobardorum
viuere debeant, nisi legem aliam a
pietate nostra meruerint. Gargangi
editum apud Murator. to. 1. part. 2.
p. 48. col. 1. Capitulare Radelchisi
Principis Beneuent. cap. 12. De Wa-
reguangis, nobilibus, mediocribus et
rusticis hominibus, qui vsque nunc
in terra vestra fugiti sunt, habeatis
eos. Waregnangi, apud laudatum
Murator. tom. 2. pag. 261. col. 1.
GARAGANGI, pari intellectu, in
Gloss. ad Constitut. vtriusque Sici-
liae lib. 1. tit. 62. p. 84. edit. Gabr.
Sarayna: Garagangi, aduenae qui de
exteris finibus in regni finibus adue-
niunt. WARGENGVS, eadem no-
tione. Capitulare 3. anno 813. c. 8.
Si quis Wargengum occiderit, soli-
dos 600. in dominico componat.
ARENNA, VARENNA, generali-
ter est Viuarium cuniculorum, seu
leporum, quae animalium species
vulgo Ferae de Warenna dicuntur,
vt et perdices et phasiani inter aues,
quas Francs oiseaux vocat vetus Con-
suetudo Normanniae cap. 10. Qui-
dam etiam feris adjungunt capreolos.
Charta Anglica an. 13. Edw. III.
Videtur tamen Iustitiariis hic et Con-
silio Dom Regis, quod capreoli sunt
bestiae de Warenna, et non de fore-
sta, eo quod fugant alias bestias de
warenna. Vita S. Baboleni Abbatis:
Rex ergo Clodoueus virtute diuina
motus, regali more decreuit scripto,
atque sigillo, eandem, quam nuperrime
incipiebant Ecclesiam, cum omni Va-
renna, quam Matronae girat fluuius,
ab ingressu fossarum praedicti castelli
veteris, ab aqua in aquam irrefraga-
biliter ab omni inquietudine cuncto-
rum malorum perpetuo manere libe-
ram atque securam. GARENNIA,
eadem notione. Charta E. Abba-
tissae Paraclyti ann. 1233. ex Char-
tul. Campan. fol. 393. col. 1. LI-
BERA WARENNA, potestatem
significat vel charta Regia, vel prae-
scriptione obtentam venandi cunicu-
los aut lepores, vel etiam aucupan-
di phasianos et perdices intra limi-
tes feudi sui, Cowello, Rastallo, et
aliis Practicis Anglis. Watsio libera
warenna, est libertas, immunitas,
priuilegium a Rege, Charta sua con-
cessum, vti has et illas, aut auium,
aut ferarum species, aut etiam pi-
sces in hoc vel illo dominii sui loco
habeat, et solus fruatur, ita vt nulli
alii licebit in illis agris, siue waren-
na illa animalia venari aut capere.
Charta Iohannis Reg. Franc. an.
1361. ex Tabul. Carnot. Item Ga-
rena seu venatio ad quascumque feras
in boscis et nemoribus praedictis et
nonnullis aliis vicinis. Matth. Paris
ann. 1232. Item de libertatibus, quas
habuit tunc temporis in forestis, Wa-
rennis, Comitatibus, et aliis locis,
qualiter custoditae sint, vel alienatae.
V. Garanna. WARENNA AQVA-
RVM, viuarium piscium. Nam et
in libera warenna, non modo ferae,
sed et pisces continentur, vt ex
Watsio obseruatum. Vtriusque me-
minit Consuetudo Perticensis art. 39.
posterioris, Tabularium S. Bertini
an. 1186. Warennae vocem a Sa-
xon. werian, vel Germanica, wah-
ren, custodire, defendere, vulgo
deducunt viri docti; quod ferae in
warennis sint defensae, id est, earum
venatio caeteris interdicta, praeter-
quam domino. Hinc Warenna idem
quod silua defensa, in qua nempe
venari, nisi domino, non licet.
Charta an. 1355. ex Chartul. 21.
Corb. fol. 324. V. Defensa 3.
WARENTIA, rubia. V. Garantia 1.

WAREN-

WARENTIS, WARENTIZARE, WARENTIZATIO, WARENTUM. V. in *Warantus*.

WARESCAPIUM. V. *Waterscapum*.

WARESCHETUM, ut *Waraschetum*. V. ibi.

✝ WARESCUM, i. q. *Wreccum*, in Ch. a. 1257.

WARETABILIS, WARETARE. Vide *Warectum*.

WARFUS, WARPHUS, ripa, crepido litoris, sinus aream habens contiguam nauibus onerandis et exonerandis idoneam, Anglis *warfe*, in Charta Ioannis Abbatis Monasterii S. Augustini Cantuariensis: *Piscarias, vias, chimina, Warphos, vacuos fundos, etc.*

WARGANEUS. V. *Vargi*.

WARGARIA. V. in *Wega*.

WARGENGUS. V. *Warengangi*.

WARGI, WARINGI. V. in *Vargi*.

WARGILDA. V. in *Wera*.

WARINGA inter ea, quae quotidie distribuuntur Canonicis Ecclesiae Coloniensis, recensetur in Consuetud. MSS ejusd. Eccl. *Cuilibet canonico vivo sine mortuo datur equaliter Waringa. Si quis etiam canonicus eligatur in Episcopum, vel in Priorem Coloniensem, quem oporteat vicarium habere, ipsi datur Waringa et non ejus vicario. Quatuor principalibus vicariis datur cuilibet ipsorum dimidia Waringa. Aliis omnibus vicariis nihil datur de Waringa. Fratres S. Margaretae recipiunt de minori praebenda scholastici Waringam et unum denarium de quolibet conuiuio.* Ibidem: *Camerarius debet annuatim* XIIII. *conuiuia in majori ecclesia et de quolibet conuiuio desunt* XIIII. D. *quos supplet camerarius de Waringa. De Waringa domini Archiepiscopi recipiunt* VIII. *solidos, similiter de canonicis qui in Episcopos et sacerdotes promouentur.*

WARISCAPIUM. V. *Waterscapum*.

WARNIMENTUM, apparatus bellicus, Ital. *Guarnimento*. Rolandini Patau. Chronic. Taruis. apud Murator. to. 8. col. 286. *Hic reuertitur Ausedisius Potestas Paduae in Padua, dimisso Warnimento in villa plebis.* V. *Guarnimentum* in *Garnire*.

WARNIO. V. *Waranio*.

WARNISIO, praesidium [illegible] Gall. *Garnison*. Adrianus de [illegible] teri-busco de Reb. Leod. apud [illegible] ten. tom. 4. Ampl. Collect. col. [illegible] V. *Garnisio* in *Garnire*.

WARNITUS. V. *Garnitus*.

WARPENI. V. *Wardpeni*.

WARPHUS. V. supra *Warfus*.

WARPIRE, possessionem rei [illegible] dimittere. Iudicium an. 963. ap[ud] Marten. to. 1. Ampliss. Collect. c[ol.] 171. *Easdem res cum querela Warpivit, etc.* V. *Guerpire*. WARPISCIRE, eadem notione. Ch[arta] ann. 1067. ex Tabular. S. Victoris Massil. *Ego Poncius dono et Warpisco ad domum S. Victoris omnes ca[p]ras quas fecit Bernardus Del[...] frater meus.* WARPITORIA, WARPITURIA, GUARPITORIA, [Ch]arta qua quid *Warpitur*. Charta [an.] 945. inter Probat. to. 2. nouae [Hist.] Occitan. col. 90. *Facta Guarpitio ista in mense Aprili, etc.* Alia a[n.] 1002. ibid. col 158. *Notitia Warpitoria qualiter teneatur adfirm[ata].* Charta an. circ. 1030. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Pro animae [su]ae [et] parentum suorum redemptione [hanc] cartam Warpituriam fieri jussit.* V. in *Guerpire*.

WARRANANNIO, WARRANIO. V. *Waranio*.

WARREN, viuarium. V. *Warenna*.

WASO, cespes. V. *Waso*.

WASSHUM, vadum, terra, vadis vel mari abluta, ex Anglico *Wash*, lavo, abluo, etc. Henricus de Knyghton ann. 1346. *Et sic transierunt per unum Whassum maris ad longitudinem unius leucae in vigilia S. Bartholomaei, et ex altera parte Wa[...]hii, inimici fuerant parati ad praelium, etc.* Loquitur de praelio Cresciacensi, ubi Angli Somenam fluvium trajecerunt ad vadum, quod Blanchetaque vocant.

WASSO, cespes. V. infra *Waso*.

WASSORES, pro *Vauassores*, in Literis Philippi Aug. an. 1221. to. 5. Ordinat. Reg. Fr. p. 143.

WASTA, WASTATOR. V. in *Vastum*.

TELLVS, VASTELLVS, GA-
:ELLVS, panis delicatior, vel
a-centae speciei, Gall. *Gasteau;* est
im *wastellus*, panis in cinere te-
.is, coctus. Picardi etiamnum
'atel, ejusmodi panes vocant, vt
Wastelier qui eos conficit. Mona-
cum Anglic. to. 1. p. 149. *Habere*
bent Monachi singulos fyssuls de gra-
'rio ad Wastellos. Ibidem: *Et in*
dem festiuitatibus singulos fissuls de
umento ad Wastellos de granario.
mis de Vastello, in Fleta lib. 2.
p. 9. §. 1. VASTELLVM, in Iti-
:re Camerarii Scotici cap. 9. §. 4.
alibi. GVASTELLVS. Statuta
lumacensia: *Duo Guastelli de gra-*
rio et de meliori vino communis
llarii in cappa decenti coram eo af-
rri debet. GASTELLVS. Con-
ietudines Floriacensis Monasterii:
t pitanciam de optimo vino a custode
ini, et sero Gastellos habere debet.
libi: *Ad coenam Gastellos et poma*
ibere debemus. Charta Communiae
oiensis art. 39. *Si quis Gastellos,*
el flatones, vel hujusmodi, quae
illae noceant, fecerit, Major potest
rohibere, ne amplius fiant.
STINA, WASTVM. V. in *Vastum*.
TERGAGIA, vt mox *Watergan-*
ae. Locus est in *Inseterys*.
TERGANGAE, WATERGAN-
IA, aquaeductus et fossae, per
uas eliciuntur aquae in palustribus
:gionibus, Flandris *Wattergangk*,
Water,, aqua, et *Ganc*, ductus,
er. Spelmannus a Saxonicis voca-
ulis, quae idem sonant, deducit.
)rdinatio Marisci de Romeney facta
empore Henrici III. Reg. Angl.
pud Spelmannum: *Non licent ali-*
ui de caetero facere dammas vel for-
as, aut alia impedimenta in aliqui-
us landeis, Watergangiis, fossatis,
ue aquagiis communibus, in marisco
raedicto. Monasticum Anglic. tom.
. p. 920. *Mando vobis atque praeci-*
io quatenus justicietis meos homines
e Snargate, vt faciant wallas et Wa-
:rgangas, et clausuras wallarum,
cut debent facere.
TERSCAPVM, WARISCAPIVM,
'ADRISCAPIVM, WADISCA-
VM, aquagium, aquaeductus, ex
s. *VI.*

Saxonico *waeterschap*, compositum ex *waeter*, aqua, et *schap*, ductus. WATERSCAPVM. Vetus Charta Germanica ann. 793. apud Henschenium ad Vitam S. Ludgeri Episc. Mimigard. *Cum Waterscapis, peruiis, communiis, pascuis, etc.* Occurrit praeterea apud Miraeum Donat. Belgici cap 61. WARDRISCAPVM. Charta Neuelongi Comitis apud Doubletum p. 724. *Peruiis, Wadriscapis,* (sic legendum pro *Wadriscanis*) *terminis, elidiatis, etc.* Alia an. 808. pro Monasterio S. Bertini apud Duchesnium in Historia Guinensi, et Malbrancum lib. 5. de Morinis cap. 45. *Hoc est mansa cum casa, castitiis, pratis, pascuis, terris, peruiis, et Wadriscapiis.* Hinc emendanda Charta an. 818. apud Meichelbec. to. 2. Histor. Frising. p. 208. vbi perperam diuisis vocibus editum, *Wadris, capis.* WADRISCAMPVM. Chron. S. Bertini apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 522. *Super fluuium Isara terrae bunaria quinque cum amborum floco parniis et Wadriscampis, etc.* Perperam diuisum in Formul 18 et 20 Lindenbrogii, *Wadris, campis.* WATRISCAPVM. Charta an. 711. apud Marten. to 1. Ampl. Collect. col. 18. *Cum Watriscapo, et aratoria terra, mobili cum immobili, etc.* WATRISCHAFVM et WATRISCAFVM, in Chartis an. 709. et 710. ibidem col. 17. WIDRISCAPVM. Charta an. 722. ibid. col. 24. *Hoc sunt jessi cum Widriscapis, casis, campis, etc.* WARESCAPIVM, WARISCAPIVM. Charta an. 838. pro Sarcimiensi in Leodicensi Episcopatu Abbatia, apud Miraeum in Donat. Belg. lib. 2. cap. 10. *Et mansas sex vestitas ad ipsam curtem conspicientes vel pertinentes, cum peruiis legitimis, Warescapiis, pratis, pascuis, etc.* Chr. Corn. Zantfl et apud Marten. to. 5. Ampl. Collect. col. 183. *Sed et Warescapia et pascua communia, vel loca publica sibi vsurpabant.* *Werixhas ou aisemens, Weriscaps et aisemens*, in Charta Gallica ann. 1332. apud Louvrez in Collect. Edictorum, et Statutorum tractus Leod.

pag. 481. vnde patet voce *Warescapium* interdum significari loca publica quae incolarum vsibus permittuntur, idem proinde esse quod *Aisantia*, et *Aisamentum* alibi appellant. WARICAPIVM. *Cum omni jure, Waricapio, telonio, etc.* in Charta ann. 997. apud Knippenberg. Hist. Eccl. Geldriae p. 58. WADISCAPVM. Formulae vett. Pithoei c. 57. *Super ipso mugno posita seu et Wadiscapo, et inter terra et prato et silua bunnaria tanta, et mancipia tanta his nominibus il. et il. boues duas, vacca vna cum vitulo, inter porcos et verueces capita tanta, et scapio deintus casa valentes solidos tantos.* Vetus Charta apud Baldricum lib. 1. Chron. Camer. c. 52. *Terras cultas et incultas, peruia, Wadiscapia, prata, pascua, etc* Corrigenda itaque Charta Henrici V. Regis Angl. apud Rymer. to. 10. p. 236. vbi perperam editum *vna discapo*, pro *Wadiscapo*. WADISCABVM, in Charta ann. 828. apud Meichelbec. to. 2. Hist. Frising. p. 273. *Cum domo et curte, curtiferisque et Wadiscabis, et cum omni aedificio.*

WATSPENDA. Charta 86. inter Alemannicas Goldasti, et apud Vadianum p. 91. *Denique hanc eandem ecclesiam praebenda pueri vnius de claustro nostro, et vna Watspenda, et beneficio vnius mansus . . . dotaui.* Vbi *Watspenda* quibusdam dicitur vestiaria pensio, Monachis praestari solita ab Abbate. Nam apud Germanos *wat* vestem significat, et *watman* dicitur, qui pannos vendit. *Spenda* vero annonam significat.

WAVASARIA, WAVASSORES. V. *Vauassores*.

WAVDA, (✝ glasti species, Gall. *Waude*, Germ. Waid.) Teloneum S. Vedasti: *Carethei de waisde 2. den. de warance 2. den. . . . de Wauda 5. sol.*

✝ WAVLA, virga, Gall. *Gaule*, ol. *Waule*, in Comput. a. 1370.

WAVLASSVS. Vetus Inquisitio apud Will. Dugdalum in Antiquitat. Warwicensis Prouinciae pag. 665. *Et quotiescunque dominus ad venandum veneris, illi custumarii solebant fugare Waulassum, et stabulum in fugua ferarum bestiarum secundum ... tem tenurae suae, vt illi, qui ... runt integram virgatam terrae ... dies, et sic de aliis.* Infra: ... *bant amerciari similiter, si non ... rint ad Waulassum, quoties ... ad venandum veneris.* Anglis ... est felinum clamorem edere, ... *Miauler*. Porro eo loci agi ... de incondito clamore quem ... gandas feras inter venandum ... seruitio edere tenebantur vas...

WAW, mensurae species. V. ...

WAWATVS. V. in *Wayf*.

WAYA. Monasticum Angl. to. ... *Nec non et sedem molendini ... tinentiis super Wayam in ... meo de Wynfretone cum molen... lae.* Adde p. 51. *Way* Angl. ... sonat.

WAYDIA, glastum, Angl. ... Picardis *Waide*. Pedagium ... nae in Chartul. 21. Corb. fol. ... *Waide warancée doit 11. den.* ... rae Edwardi III. an. 1327. apud ... mer. to. 4. p. 327. *Gravem ... lam dilecti mercatoris nostri ... de Rydale, de quadam Wa... Willielmi capta et detenta ... bianum.* V. *Wesdia*.

WAYERIA, WAERIA. Fleta lib. ... c. 1. §. 20. *Fit etiam ... . bercaria, vaccaria, ... augmentatione curtis, etc.* ... lib. 4. cap. 20. §. 6. V. ...

WAYF, WEIF, WAYVIVM, ... derelicta, et quae a nemine ... tur, vt sua. Bromptonus ... cap. 10. §. 10. *Dicuntur res ... lius bonis esse, quae habitae ... derelicto: . . . . item de his, ... pro Wayuio habentur, sicut ... riis, vbi non apparet dominus.* ... 3. tract. 2. c. 11. §. 5. et in ... lib. 1. cap. 27. §. 13. definitur ... *vium, quod nullus aduocat.* ... Consuetudo Norman. c. 19. ... *Gayves sont, qui ne sont ... à nul usage de home, et qui sont ... vées, que nul ne reclame ...* Adde Nouam art. 604. ... tina: *Vaiua, sunt res, vel ... nullius proprietati attributae ... sessionis reclamatione sunt ...*

tes *vayuae*, in Charta Ludouici Re- ;is Franc et Nauarrae anno 1315. ro Normannis, res derelictae. WAI- LVM, proprie, *est pecus vagans, uod nullus petit, sequitur, vel aduo- at*, vt est in Fleta lib. 1. c. 43. §. 2. Vill. Thorn. *Animalia, quae dicun- ur Weif, etc.* Leges Baronum Sco- corum cap. 48. §. 14. *Est autem et lia escheta de animali inuento Wayff, territorio alicujus domini.* Vbi kenaeus vertit, *errans pecus* Hinc meudandum Monasticum Anglic. . 2. p. 187 *Et omnia animalia ad- enientia fugitiua, Gallice Withe*, tc. Legendum enim *Weif*. Et pag. 03. *Vna cum mineriis, Weyvis, illoniis, et stallagiis, etc. Ius* au- em *weyvii* dicitur dominus feudi abere, cui pecora vaga inuenta in io feodo, et a nullo reclamata aut Terta competunt, in Fleta lib. 1. 47. §. 1. Quod interdum a Re- ibus concessum Monasteriis legi- ius, vt apud Ingulfum p. 875. *um omni illo, quod appellatur so- a, saca, tol, et them, infanthef, Veif, et stray, etc.* WAYVIARE, elinquere, pro derelicto habere, iall. *Abandonner*. Bractonus lib. 2. ap. 7. §. 4. *Feoffatus bene poterit Vayviare feodum suum, cum hoc sit d commodum sui feoffatoris, et ad roprium incommodum suum. Way- are feodum*, apud eumdem lib. 2. 35. §. 12. *Wayvare*, infra eod. §. in Fleta lib. 3. c. 10. §. 3. c. 12. 2. Idem Bractonus lib. 3. tract. 2. 11. §. 2. ait, *foeminam vtlagari on posse, quia non est sub Lege, infanghe Anglice, scilicet in franco legio, sine decenna, sicut masculus 2. annorum et vlterius; Wayviari men posse, et pro derelicta haberi, m pro felonia aliqua fugam fecerit, e ceperit.* In eo autem differt *Vt- gatio* a *Weyuio*, quod si viri seu asculi *Vtlagati* capiantur, vel se ddiderint, eorum vita et mors sit manu Regis, femina autem pro relicta habeatur. WAVIARE, dem intellectu, in Charta ann. 309. apud Rymer. to. 13. p 243. *tlagata, Waniata, etc. Catalla Wa- ata et straiata*, in alia ibid. p. 788.

Hinc emendanda Charta an. 1526. apud eumdem to. 14. p. 165 *Nec non catalla vtlagatarum et Wawiata- rum et catalla qualitercumque confisca- ta.* Leg. *Wayuatarum*. WEYVIARI, etiam dicitur femina, quae si in ju- dicium appellatur, non comparet; tum quippe pro derelicta habetur. Nam femina proprie vtlagari non potest, quia in nullius Decena debet contineri, quo casu *Weyuium* vtla- gario aequipollet quoad poenam. *Vtlagatus* et *Weyniata*, capita ge- runt lupina, quae ab omnibus im- pune poterunt amputari; merito enim sine Lege perire debent, qui secundum Legem viuere recusant. Haec Fleta lib. 1. c. 27. §. 12. 13. Adde Rastallum verbo *Waine*.

WAYIA, genus ponderis apud Anglos, quibus 12. *Wayiae charrum* confi- ciunt: et 2. *Wayiae* lanae faciunt vnum *saccum* lanae. Vide Fletam lib. 2. c. 12 §. 2. V. *Saccus* 2. et *Waga*.

WAYNVM, hordei species, Gall. *Vain*. Stat. Ms. eccl. Tullens.

WAYVIVM, WAYWARE. V. *Wayf*.

WAZO, cespes, Gall. *Gazon*. Veteres Chartae apud Vghellum to. 3. pag. 49. 61. 415. *Legitimam facio vesti- turam per cultellum, festucam noda- tam, wantonem, et Wazonem terrae, seu ramum arboris me ea inde foris expuli, et verpini, et absasitum feci.* Alia vide in v. *Inuestitura* WASO, WASSO, eadem notione. Charta inter Probat. to. 3 Gall. Christ. no- vae edit. col. 330. *Praefatam deci- mam vendidit et per ramum et Wa- sonem werpiuit* Adde Acta SS. Be- ned. saec. 5. pag. 769. Charta an. 1107. apud Calmet. inter Probat. to. 1. Hist Lothar. col. 524. *Insuper per cultellum. festucam nodatam, wantonem et Wassonem terrae, atque ramum ar- boris, jam dictae ecclesiae legitimam facio concessionem et inuestituram On doit lui livrer terre et Wasson.*

WEDBEDRIPA, pactum seu conuen- tio dominum inter et tenentem de falcandis pratis, metendis messibus, etc. V. in *Bederipes*.

WEDE, pro *Waisda*, Glastum. *Sum- marius de Wede* 1. ob in Teloneo S. Bertini. V. *Guaisdium*.

† WEDIA, aquarium, a Belg. *Wed.* Comput. Mſ. a. 1475.

WEDREDO. Pactus Legis Salicae tit. 76. §. 1. *Et qui admallatur, ſi eo venerit, tunc qui eum admallaverit, ſi cauſa minor fuerit, aut minus, quam 35. ſolid. componatur, debet ibi ſextus Wedredo jurare, etc.* Vbi Wendelinus: Compoſitum eſt a *Weder*, quod ſonat *viciſſim*, *contra*, *juxta*, et *Eide*, quod eſt *jusjurandum*, vt ſit *reciprocum juramentum*, *etc.*

WEGORF, WEGORANIT. V. *Oberos.*

WEGSTVRA, Tributum ab itinerantibus ad reparandas vias exſolutum, apud Germanos, ex Weg, via, et Steuer, penſitatio. Ita B. Rhenanus lib. 2. Rer. Germ. p. 171. V. *Tranſitus.*

WEIDTALA, vaſtatio, inuaſio, ac praeſertim ea quae in agris ſit; *Wieden* Belgis eſt euellere. V. *Tala* 1. et *Talare.* Conſuetud. Furnenſes ex Tabul. Audomar. *Quicumque fur cum prouuntia captus fuerit debet in vierſcara adduci, et ibi debet audire allegationes, id eſt tala et Weidtala per manum ipſius qui eum cepit et quatuor bonorum virorum.*

WEIF, WEIFE. V. in *Wayf.*

WEKKVM. Charta Edwardi I. Reg. Angl. ann. 1283. apud Rymer. to. 2. pag. 238. *Conceſſimus Iohanni de Britannia libertatem honoris Richemondiae cum omnibus ad libertatem illam pertinentibus, vt in viſu franciplegii, wayniis, Wekkis, et omnibus aliis libertatibus conſimilibus.* Legendum videtur *Wrekkis.* V. *Wreckum.*

WEMMINGE. Leges Henrici I. Regis Angliae c. 33. *Injuſto quoque judicio contradici poterit Wemminge majori et ſapientiori, praeſertim ſi in redditione fuerit aduocatum.* Adde cap. 64. 67. Somnerus in Gloſſario Anglo-Saxonico *wem*, *wemme*, labes, macula, menda, vitium. Hinc autem *Wemminga*, alias *Wenunga* in Legibus Henrici I. id eſt cauſae, vel ſententiae fruſtratio appellationis remedio; vel, ſi placet, vitii, erroris, falſitatis, et injuſtitiae decreti, vel ſententiae per inferiorem judicem in prima, vt vocant, inſtantia

latae, coram judice ſuperio[re] ... ſio, et judicii abrogatio. V. *Fa[lſum] judicium.*

WENDVS, precinctus terrae ... plura juga in ſe continens, ... bulatio, circuitus, a priſco ... *to wend*, i. meare, atque ... xonico *wendan*, quod eſt ... conuertere. Rentale Regalis ... rit de *Wy* p. 31. *Tres ſunt ... videlicet Downewend*, ... *et Brousforwend, et in quolibet ... do ſunt* 10. *juga; et ... Wendis ſunt* 30. *juga, ... juga et dimidium ſunt in ...* Infra: *Quilibet Wendus ... aueragia ſemper de tribus ... in tres, etc.*

WENVNGA. V. *Wemminge.*

WEPONA, Anglis *Weapon*, quod *telum* apud Latinos, ... V. Cowell. lib. 4. Inſtitut. ... §. 47.

WERA. (1) Specula, vt ... Litterae Henrici VII. Reg. Ang. ... 1509. apud Rymer. to. 13. ... *Pardonauimus . . . nobis ... . . . contra formam ſeu effectum ... tutorum, actuum ſiue ordinationum ... pro ripariis, . . . Weris ... factis, aedificatis, etc.* (2) ... vox Saxonica, *were*, homo ... terea *hominis*, ſeu capitis ... tio, voce *Gelt*, ſubintellecta ... *pretium* ſonat. *Pretium* ... ſeu *Wera*, in Legibus Inae ... c. 17. Canuti Regis, et Henrici ... Regum Angl. vt ſupra docuimus ... voce *Pretium*. *Pretium* ... *nis*, in Legibus Edw. Confeſſ. ... 12. *Foriſfactura* c. 36. Quippe ... Saxones, et Anglos, quomodo ... iam apud alias nationes Septentrio- ... nales, vt ex Legibus antiquis ... gitur, foriſfacta irrogata ... niebantur mulcta, pro homine ... facta fuerat, aeſtimatione, ... dignitate et natiuitate cujusque ... eſſet aeſtimatio; nobilis ... *Theini*, aeſtimatio fuit 20. ... *lani* centum ſolidorum, vt ... Legibus vernaculis Will. Nothi ... Leges Henrici I. c. 12. *Ex ... tis quaedam emendantur ... dis, quaedam Wera, quaedam ...*

dam non possunt emendari, etc. *Werae* adeo crebra est mentio Legibus antiquis Anglorum, vt eruacaneum sit locos adducere. **ENA WERA**, solida. Leges nrici I. c. 70. *Si praegnans occiur, et puer in ea viuat, vterque na Wera reddatur.* Infra: *Si ins occidat vel occidatur, siue nomen eat, siue non habeat, plena Wera jectetur.* **DIMIDIA WERA**, in gibus ejusdem Henrici I. c. 51. 75. in Legibus Vernaculis Will. thi c. 13. *demiwere. Wera dux*, in Legibus Edw. Confess. c. . *Dimidium Weregeldum*, in Spelo Saxonico lib. 3. art 48. §. 1. *edia recompensa*, in Wichbild agdeburg. art. 17. §. 6. **WERAE ACTIO**. Leges Inae Regis cap. . *Omni homini liceat firmationem Werae fractionem negare, si possit velit.* Vbi Somnerus emendat *erae factionem affirmare* ex Saxoca edit. *Onsacon, affirmare*. Praerea *factionem* pro *fractionem* repot, vt *Werae factio*, sit *faidae*, iniicitiarum scilicet propinqui mei lsceptio pro ratione capitis aestimaonis, nempe vt eatenus pro eo reondeam, et causam ejus praestem. eges Inae Regis apud Spelmanum: *Qui Werefaccionis, id est, omicidii fuerit accusatus, etc.*

REDIF, pro *Weif*. V. *Wayf*.

REFACCIO. V. in *Wera* 2.

REGELDVM, vel **WEREGILVM**, idem quod *Wera, verae*, seu retii hominis *solutio*, id enim *geld* onat; proinde idem quod *Wera*. Capitulare 3. an. 813. c. 6. *Si quis Comes in suo Comitatu occisus fuerit, n tres Werigildos, sicut sua natiuias est, componere facit.* Adde c. 7. Eginhardus Epist. 18. *Duo serui de villa Hedabatho . . . fugerunt ad limina BB. Christi Martyrum Marcellini et Petri, pro eo, quod frater eorum quendam socium suum occidisset; rogantes, vt eis liceat soluere illum Weregeldum pro fratre suo, et vt ei membra perdonentur.* Charta Henrici Claudi Imp. apud Browerum lib. 3. Antiq. Fuldens. c. 15. *Si autem aliquis occiditur, vel vulneratur, auctor homicidii, vulneris, obtruncationis, Weregeldum illi Ecclesiae, cujus homo est occisus vel truncatus, restituet.* **WARGILDA**, in Capitulis Caroli M. pro partibus Saxoniae an. 797. editis ab Holstenio c. 4. **WERGELDVM**. Charta an. 1095. apud Calmet. to. 1. Hist. Lothar. inter Probat. col. 501. *Item approbauerunt, vt si quis de familia ecclesiae occisus fuerit, si pretium ejus, quod Wergeldum vulgari locutione vocant, etc.* **WERGELT**, in Regiam Majestat. lib. 3. c. 19. Acta Iosephi III. Episc. Frising. apud Meichelbec. to. 1. Hist. ejusd. Eccl. p. 54. *Et sciat se alienam innasisse et judice terreno soluat, vt mos est, suum Wergelt.* **WIREGILDVM**, in Charta Henrici III. Imper. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 434. *Si ecclesiae homo interfectus fuerit, et abbas aut villicus ejus ab homicida Wiregildum exigere poterit, totum sui juris erit.* **WIRGILDVM**. Vetus Charta apud Catellum in Comitib. Tolosanis p. 152. **WVIRGILDVM**. Conc. Berghamst. an. 697. can. 9. apud Godefridum Hermant Clauis ecclesiast. discipl. pag. 448. **WIDRIGILD**. Papias: *Vidrigild, i. secundum quod appretiatus fuerit.* Decretio Childeberti Regis cap. 10. *Suum Widrigildum omnino componat.* **GVIDRIGILD**, eadem notione. Capitulare Arechisi Princ. Beneuentani c. 13. de viduis, quae sub Monasticae vitae praetextu ad lasciuiam prolabuntur: *Si stupri crimine detectae fuerint, componat Guidrigild suum in Palatium, Princeps videlicet ejusdem temporis cum ipso Guidrigild, rebusque propriis retrudat eas in monasterium.* Postremis his vocibus aliunde etymon accersit Wendelinus: *Wedrigildum* enim dictum putat a Teutonico **Weder**, i. contra, vicissim, juxta, et **Gelt**, i. aestimatio, pecunia; ita vt *Wedregeldum* sit aestimatio, qua caput alicujus, vel res quaepiam taxetur. Sed videtur potius a *Veregildum* detortas arbitrari. **QVIDRIGILD**, semel et iterum in Legibus Ludouici Augusti apud Murator. to. 1. part. 2. p. 129.

p. 129. col. 1. et 2. *Weregeldum* et *Widrigildum* distinguit Eccardus in Notis ad Leg. Salicam p. 97. illud hominis pretium significat, hoc quamlibet compositionem seu quodcumque, quo alia res compensatur. Recte quidem, si vocum originationes consulas: at in usu promiscue utramque vocem usurpatam fuisse docent superius allata.

WERELADA, ad verbum, *Lex verae*; quo loco *Lex* idem valet quod *purgatio*. Est igitur *Werelada*, purgatio per tot sacramentales, quot requirit hominis sese a crimine purgantis pretium vel aestimatio, seu dignitas. Quippe pro modo cujusque aestimationis sacramentalium numerus exigebatur. Qui pluris enim aestimabatur, majori compurgatorum numero sese expurgabat, quam qui minoris censebatur. Unde in Legibus Henrici I. c. 64. *Thayni et Presbyteri de quacunque compellatione capitali vel communi plane jurare dicuntur, congruo numero consacramentalium, et qualitate parium suorum retenta. Quia Thayni jusjurandum contra valet jusjurandum sex villanorum*. Ita in Speculo Saxonico l. 1. art. 8. §. 3. *Testimonium praeconis vice stat duorum, ubi testimonium septem virorum agetur, id est, ubi septem testibus probanda venit causa.* Eaedem Leges Henrici c. 12. *Homicidium wera solvatur, vel Werelada negetur.* Cap. 46. *Si quis de homicidio accusetur, et idem se purgare velit secundum natale suum, perneget, quae est Werelada.* Cap. 75. *Et si placitum in accusatione sit, Werelada sicut ipse dominus natus est, abnegabit.* Cap. 66. *Si quis ministrum altaris occidat, utlaga sit erga Deum et homines, nisi digna satisfactione poenitead, et parentibus illius juste componat, vel Werilada perneget, etc.*

WERENDARE, defendere. V. in *Warantus*.

WEREIMENA, Minister, a Saxon. *were*, homo, et *teman*, minister, idem qui *Thaynus*. V. in hac voce. Hist. MS. Monast. Beccensis p. 142. *Dederunt Beccensi coenobio unum tornatorem in foresta de Conchis et passagium de dominicis pro ... unam fabricam apud Ferrar... apud Achigneam unum burgens... ... et in Anglia magnam ... nam.*

WERGELDUM, WERGILT, etc. ... *Weregeldum*.

WERILADA, ut *Werelada*. V. ...

WERPIRE, abdicare. V. in Gurp...

WERPLANDIUM, terra derelicta, ... inculta, a Saxon. *warpen*, desere... et *land*, terra. Charta Balduini ... Flandr. Comit. an. 1197. apud ... raeum to. 2. p. 1321. col. 1. *Qu... que mensuras, partim dono ... tim Werplandii mei apud Grun... ga ad retia desiccanda.*

WERRA, WERRARE, WERR... WERRINUS. V. supra in Guer...

WERVAGIUM, WHARVAGI... Charta Henrici III. Reg. Angl. ... Monastico Anglic. tom. 1. p. ... *Cum saka et sokna, tol et them ... infangenethef, et cum omnibus ... consuetudinibus, legibus, et liberta... bus suis, et Wernagio suo blad... bistrande, et sint quieti de plac... querelis, etc.* Alia Henrici V. ... ibidem p. 976. *Quietam de ... do panagio, passagio, lestagio, ... chiminagio, anheragio, Wharag... et tallagio, etc.* Legendum forsan *Wionagium*. V. in *Guida*.

WESDIA, glastum, Picardis *Wed...* Polyptychus Fiscamn. an. 1235 ... *ecclesio S. Petri de Vancrei est ... patronus, et percipit quatuor par... garbarum Wesdiae. De ecclesia ... Stephani est similiter patronus et p... cipit quatuor partes garbarum ... et Wesdiarum.* V. *Waydia*. WE... DUM, eadem notione. *Super ... mis Wesdorum in terris bles... crescentium responsurus*, in Hist. MS. Monast. Beccensis p. 384. V. *Sej...*

WESFELDINGI, Normannorum p... puli sic dicti, ex ea forte Daniae ... gione, quam *Westarfoldam* nuncu... pant Annales Francor. an. 81... Chronicon Ademari Cabanensis ... 843. *Nannetis civitas a Wesfeldin... gis capitur.* Chronica alia ... *Wesfaldingis*. V. to. 2. Biblioth. La... bei p. 293. 324.

WE

TRVM. Vetus Scriptor: *In tan- a igitur diebus illis religio illa reuit, vt illi de Cistercio forent nium Monachorum exercitium, stu- sorum speculum, desidum Westrum.* gendum *Oestrum*, stimulus, acu- is.

TSAXENELEGA. V. *Lex West- xonum.*

TVA. Charta Edwardi II. Reg. ngl. an. 1316. apud Rymer. tom. p. 550. *Et quod in consuetudine, ne vocatur Westua, recipienda, pro a vacca, vel quinque solidi soluun- r, sit in electione balliuorum nostro- m vaccam quam tenentes optulerint, l quinque solidos recipere.* Vide in *estire* 1.

YF, WEYVVM. V. *Wayf.*

ARFA, littus vbi merces vae- eunt et permutantur, a Germ. Berft, in Leg. Ethelredi Reg. cap. . Spelman.

ARVAGIVM. V. *Wernagium.*

ARE, eodem sensu atque *Wirpire*, mittere possessionem rei alicujus. . *Guerpire.* Charta Hugonis Episc. utiss. ann. 1148. ex Tabul. S. Ger- nani Autiss. *Quaedam etiam terra rat apud Linerolias quam idem ipse terius calumpniabatur. Hanc quoque 3. Germano sicut Milo major ejusdem illae prius Wiuerat, ac postmodum Petrus ejus filius in perpetuum guer- iuit.*

CHA, silua, vt videtur. Charta pud Th. Blount in Nomolex. An- glic. *Ego Isabella Comitissa Penbr. pro alute animae meae .... dedi Deo et abbathiae de Natteleg. totam Wi- cham juxta praedictam abbathiam, etc.* Hinc

ICHARIA, WICHARISCA, f. seruitii genus quod praestant vassalli in silua dominica. Codex censualis Irminonis Abbat. Sangerm. fol. 85. vo. *Carropera quantum ei jubetur, pullos* III. *ova* XV. *arat ad hiberna- ticum perticas* IIII. *ad tramesum* II. *ad tertium annum Wicharia.* Ibid. p. 46. *Faciunt curuadas quantumcum- que necesse fuerit, et quando non arant, faciunt tres dies manopera; et faciunt omni anno inter totas tres decanias carrum* 1. *ad Wichariscam, si eis injungitur.*

WICHTERTHILA. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 24. *Nemo de cessione nemoris inoperati jure cogitur respon- dere per Wichterthilam, nisi domino suo, vel captus in eo.* Infra ex iis- dem Legibus c. 23. *Withercila.* Vide ibi.

WICLEFISTAE, haeretici qui Iohan- nem Wiclefum natione Anglum pa- trem agnoscunt, cujus notissimos errores damnauit Concilium Con- stantiense. Consule ejusdem Conci- lii Historiam auctore Lensant.

† WIDA. (1) Idem quod *Guida*, praestatio pro transitu securo, Germ. Geleit. Murat. t. 4. Antiq. Ital. p. 220. (2) Salix, Germ. Weide, in Gloss. Ratisbon.

WIDERBORA, Papiae, *libera per ga- rathinx.* Est autem *garathinx*, do- num, eidem Scriptori. Lex Lon- gob. lib. 2. tit. 1. §. 8. 9. *Liberam thingare, et sic facere liberam quod est Widerboram.* Vbi Edictum Ro- tharis Regis tit. 89. §. 2. habet *Wri- dibora.* Vossius *Widerboran*, rena- tum interpretatur, ex *wider*, iterum, *boran*, natus; quod libertate dona- tus, quodammodo renascatur. Vide *Garathinx.*

WIDERDONVM. Tabularium Casau- riense anno Imp. Caroli C. 2. *Quia tu, Dom. Romane Abbas, dedisti mihi Fulchrado pro memorata conuenientia Widerdonum, caballum vnum, et ar- gentum solidos centum.* Vox ibrida, *Widar* Teuton. pro, et donum, mu- nus: qua voce significatur id quod pro consensu praestito concedi solet.

WIDRIGILD, WIDRIGILDVM, V. *Weregeldum.*

WIEMAGIVM. V. in *Guida.*

† WIERENTARE, saluum et tutum praestare, Gall. *Garantir.* Ch. a. 1100. V. *Warantus.*

WIFA, GVIFA, GVIFFA, signum, quod praedio, possessioni, vel aedi, cujus possessionem quis adit, vel quam auctoritate judicis sibi vendi- cat, apponit. Lex Bajwar. tit. 9. cap. 10. *Qui signum, quod propter defensionem ponitur, aut iter exscin- dendum, vel pascendum, vel campum* defen-

defendendum, vel amplificandum, secundum morem antiquum, quod signum Wisam vocamus, abstulerit, vel injuste reciderit, componat, etc. Lex Longob. lib. 3. tit. 3 §. 6. *Quod si denuo rebelles vel contradictores esse voluerint, et super ipsam Wisam sua auctoritate praesumpserint introire, etc.* Vbi quidam legunt *hiusam*. Ratherius Veron. Episc. lib. 4. Praeloq. apud Marten. to. 9. Ampl. Collect. col. 890. *Wiffam etiam quoddam vocant signum, quod qui regali habuerit dono, et alicujus inuasu alicui subjacuerit damno, vindice defenditur gladio.* GVIFA, GVIFFA, eadem notione. Statuta Venetorum an. 1242. lib. 3. c. 34. *Nulla inuestitio valeat, nisi duo testes et ministerialis fuerint praesentes . . . quando Guiffam imposuerit Riparius, etc.* Hinc GVIFFARE, Titulum et signum apponere. Lex Longob. lib. 1. tit. 17. §. 8. *Si quis sua auctoritate terram alienam sine publico jussu Guiffauerit, dicendo, quod sua debeat esse, et postea non potuerit probare, quod sua sit, etc.* Editio Heroldi habet *Gemsahuerit*, pag. 254. Glossae vett. ad illa verba rubricae Cod. Vt nemo priuat. . . . . *Vela regia suspendat; quod vulgo Longobardico more Guiphare dicitur, apud nos saisire, lingua vulgari Eyden.* WIFARE, in eadem Lege lib. 3. tit. 3. §. 6. *Si iterum contemptores existunt, tunc per publicam auctoritatem domus vel casae eorum Wifentur, etc.* Germanis, vt est apud Lindenbrogium, *Wip*, est signum, quod rei venali affigitur, vt vino hedera.

† WIGANIATIO, i. q. *pignoratio*, cautio pignus, ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 980.

WIGARIA, jurisdictio *viarii*. V. in *Viarius*.

WILDFANGIATVS, jus et facultas, ex priuilegio Electoratui Palatino competens, retinendi homines alterius dominii, ita vt a propriis dominis repeti non possint; idem quod apud Gallos *Attractus* dicitur. Vide in hac voce num. 2. Consule Imhof Notit. Imperii lib. 2. p. 70. edit. an. 1699. Theoph. Maierum Crusian. Tract. de jure venandi cap. 16. p. 351. et Schilterum in Glossario Teuton. voce *Wilt*.

WILLANI, vt *Villani*, in Leg. Henrici I. Reg. Angl. cap. 30.

WILLELMENSES. V. *Guillelmi...* in *Moneta Baronum*.

WILLELMI, WILLELMIANI, W... LELMICI, WILLELMINI, Monetae Germanicae species, de qu... pluribus Schlegel. de nummis G... thanis pag. 82. 83. 84. 85. et ... *Grossi Willelmi cum capite Iudaei p... leato* percussi an. 1439. vel 14... dicti etiam *Grossi barbati*, quod caput illud Iudaicum promissa ... rimum esset barba, ibid. pag. ... 81. 116. et 154.

WILPIRE, dimittere. V. *Guerp...*

WIMPLA, peplum. V. *Guimpa*.

WINAGIVM, vt mox *Wina...* Locus est supra in *Guida*.

WINATICVM, praestatio quae ... mino exsoluitur pro securo tra... Tabular. S. Remigii Remensis: ... *monachi per loca ubi Winaticum ... roaticum requiritur duxerint, ... viris qui super hoc negotium ... constituti sunt, extorquetur.* Vide ... *Guida*.

† WINDALVM, tolleno, Gall. *Guindal*, in Comput. a. 1367. V. ...

WINDASIVM, instrumentum ligne... quo in exonerandis doliis ... rudentem circa illud obuolu... ab Anglico *Wind*, versare, volu... Gall. *Tourner*: idem, vt videtur, quod Nautis *Windlass* dicitur, q... anchoras sustollunt; vnde *Windasium* fortassis legendum est. Vide Skinneri Etymolog. Chartul. S. Vandreges. tom. 1. pag. 998. *Concesserunt . . . descarkagium sexaginta ... liorum vel aliorum suis instrumen... scilicet caablis et Windasio tantum.*

WINEGIATOR, judex viarum, ... qui itinerantium securitati inuig... bat: atque adeo *Winagii* exa... V. *Guida*. Charta Thomae D... Codiciac. ann. 1218. *Mercatores h... bebunt cheminum quale solent habe... et transitum liberum sicut habere ... bant et justificabuntur tantum ... per Winegiatores praedicti ... mei.*

NERICIA. V. supra *Vinericia*.

NILEODES. Capitula Caroli M. e Diuersis reb. ann. 789. cap. 3. *De monasteriis minutis, vbi nonnaes sine regula sedent, volumus, vt . . . earum claustra sint bene firmata, et nullatenus Winileodes scribere, vel mittere praesumant.* Videntur esse epistolae amatoriae, Gallis *les poulets*, voce conficta ex Saxonico *wine*, dilectus, charus, et *Leolis*; et *Leuden*, homo; quod eae dilectis scribantur, vel ab hac voce vulgo inciperent, *Dilecte*, et *Dilecta*. V. *Leudes*.

INKINGA. Monasticum Anglic. tom. I. pag. 592. *Et dedi eis totas Winkingas in boschis et planis.*

INOAGIUM. Chron. Bonae Spei p. 181. *Nulli pedagia, Winoagia et roagia, quae pro hiis a saecularibus exiguntur soluere teneamini.* Leg. *Wionagium*. V. in *Guida*.

IPIRE, dimittere. V. *Guerpire*.

IRDIRA. Capitulare 3. ann. 813. cap. 24. *De quicquid in casa furauerit, in Wirdira solidos septem. De warnione, in Wirdira solidos septem.* Infra: *De porcis et veruecibus et animalibus juuenibus et de capris tertiam partem, quantum valet in Wirdira.* Adde c. 25. Codex Nauarraeus habet *murdera*. Hic vero sumitur forte pro *Weregeldum*.

VIREGILDUM, vt *Weregeldum*. V. ibi.

VIRPIRE, WIRPITIO, dimittere, deserere, dimissio. V. in *Guerpire*.

WISCARDUS. V. *Guischardus*.

WISTA, mensura agraria, ex Saxonico *wiste*, dimidia hida, seu dimidium *carrucatus terrae*. Monasticum Anglicanum tom. I. pag. 313. *Octo virgatae (al. virgae) vnam hidam faciunt; Wista vero quatuor virgatis constat.* Chronicon MS. Monasterii de Bello: *In Perlea est vna Wista in dominio; ista enim 48. acris constat.* Ibidem: *Pretium maxime solenne vnius Wistae est 3. solid.*

WITA, mulcta, *Amerciamentum*: vox Saxon. *wite*, quae idem sonat. Leges Inae Regis c. 3. *Et dominus (Irui) emendet 30. solidos ad Witam.* Cap. 27. *Vel emendat 36. solidis Witae, i. forisfacturae emendationi.* Occurrit non semel in Legibus Henrici I. Regis Angliae, vbi crebro junguntur *Wera*, *manbota*, et *Wita*; ita vt *Wera*, quae est pretium hominis, agnatis, *Manbota*, Domino, *Wita*, parti laesae exsolui dicantur, in cap. 79. 87. etc. WITA PLENA, eadem quae *Regis*, et 20. mancarum, quae 50. solidos conficiunt, fuisse dicitur, in Legibus Henrici I. Regis Angl. c. 11 35. et 79. cum Episcoporum et Comitum, decem mancarum esset, Thanorum vel Baronum quinque. Eaedem Leges c. 40. *Si Pundbreche, i. infractura parci fiat in Curia Regis, plena Wita sit, alibi quinque mancae* Cap. 51. *Tertia vice plena Wita sit* Ita cap. 66. 71. Eadem et *plenae forisfacturae* nomine donatur in Legibus Edw. Confess. c. 35. *Et omnis sit venatione sua dignus in nemore, in campo, in dominio suo, et abstineat omnis homo et venariis Regis, vbicunque pacem eis habere voluerit, super plenam Witam, id est, forisfacturam.* In Legibus vero Willelmi Nothi c. 64. *Regis forisfactura*; in Legibus ejusd. Henrici c. 64. *Capitalis* eadem nuncupatur V. *Bannum Regis*, et *Bannum plenum*, in *Bannum* 2. SECUNDUM WITAM JURARE, est pro modo *mulctae* irrogandae pro crimine, tot adhibere testes, quot criminis qualitas requirit. Leges Inae Regis cap. 63. *Juret secundum Witam, quod nec furti conscius vel coadjutor fuerit in eo, vel emendet 36. solid. Witae, i. est forisfacturae emendationi.* V. *Wereladа*. Ab hac porro voce formatae et compositae complusculae aliae, de quibus agimus suis locis, *Blodwita*, *Fintwita*, *Legerwita*, *Ferdwita*, *Childwita*, *Wardwita*, *Heingwita*, *Flitwita*, *Leirwita*, *etc.* Ex praedictis licet colligere quid sit WITTA apud Anastasium in Stephano VI. PP. *In supradicta venerabili basilica cum idem sanctissimus Papa omnium vitiorum fortissimus extirpator, malam consuetudinem inueniret, vt Presbyteri, qui ibidem quotidie Domino sacrificium offerebant, omni anno vnam Wittam con-*

consuetudinem darent, etc. vbi Baronius an. 890. n. 7. perperam in *Wactam* emendat. Codex editus habet *mulctam*, recte.

✝ WITELLVS, dimidia pars quartalis, vnde WITELLATA, modus agri *Witellum* sementis continens, Gallo-Belg. *Witel* et *Witelée*. Ch. Ms. a. 1291.

WITHERCILA. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 23. *Nemo enim de caesione nemoris inoperati jure cogitur respondere per Witherciilam, nisi domino suo, vel captus in eo.* Vbi Somnerus restituit *Witer-tithlam*, i. e. recriminationem contrariam, vel aduersam accusationem ex Saxon. *Witer*, contra, et *tithla*, accusatio. V. *Wichterthila*.

WITHERNAMIVM. Liber Anglic. inscriptus *Justice of peace* p. 145. *De plures replegiando ou le plus avera. Vnde Withernamium* Britton. in Leg. Angl. p. 54. v. *Et les bestes soient clos dedans meson, ou dedans parkes, ou si eles soient choses hors del Countê, ou se le Baliff autre disturbance trove, tantost face prendre des bestes le deforceur à la double vaive come Withernam.* Idem quod infra *Wythernamium*.

WITHINGI, Piratae, Danis. Adam Bremensis cap. 213. *Ipsi enim piratae, quos illi Withingos appellant, nostri Ascomannos, Regi Danico tributum soluunt, vt liceat eis praedam exercere a barbaris, qui circa hoc mare plurimi abundant.* V. *Ascomanni*, *Vargi*, *Viccingi* et *Warengangi*.

WITISCALCI. V. infra *Wittescalchi*.

WITRAGIVM. V. supra in *Vineragium*.

WITREPERA, quadriuium apud Longobardos, vt videtur. Chron. S. Sophiae Beneuent. pag. 637. *In quarta manu tradidimus, qui te per nostram jussionem in Witrepera, in galida, et gisil constituit vna cum filia tua.* Vbi de ritu manumittendi Longobardis vsitato. Eadem formula legitur in Lege Longobard. lib. 2. tit. 35. §. 1. *Et ipse quartus ducat eum in quadriuium, et thingat in wadia, et gisiles ibi sint.* Vide in *Manumissio*, col. 250.

WITTA, vt *Wita*. V. in hac voc.

WITTEMON. Lex Burgund. [illegible] *Puella quae marito traditur, patrem et fratres non habens, nisi patruum et sorores, de Wittemon tertiam partem patruus accipiat, et alteram [illegible] tiam sorores sibi noverint [illegible]dum.* Adde §. 2. tit. 26. §. 2 [illegible] Addit. 1. ejusdem Legis [illegible] Gloss. Lat. Theotisc. *Dos*, *W*[illegible] Saxonibus *wituma*, *weotome*, [illegible] *weotuma*, *dos*, *weotumam*, dotis, [illegible] coram testibus (Saxon. *weotum*, [illegible] *wittum*) facta fit, inquit Spelmannus.

WITTESCALCHI, ministri, [illegible] praefecti ad irrogandas mulctas, [illegible]deno in Titul. honor. pag. 261. [illegible] 1. edit. vel, vt Spelmannus, [illegible]stri Regii, qui jussa Regia ex[illegible]bantur, et mulctas a judice de[illegible] exigebant, ex Saxon. *wite*, [illegible] et *scalc*, minister. Lex Burgund. tit. 76. *de Wittescalchis: Cum [illegible] nostrorum querela processit, quod [illegible] qui in populo nostro ejusmodi praesumptionibus abutantur, vt per [illegible] nostros, qui judicia exequuntur, [illegible]busque mulctam jubemus exigere*, [illegible] §. 3. *Mulieres quoque si W*[illegible] *nostros contempserint, ad solutionem mulctae tenebuntur.*

WITWORD, vox Saxonica, *witword*, responsa prudentum, Somnero, Leges Ethelredi Reg. apud Veneryngum editae §. 3. *Et Landcopum, et domini donum, quod per rectum habeat dari, et lacopum [illegible] Witword, gewitnesse, hoc ita permaneat, vt nullus euertat.*

WLADARIVS, villicus, qui *bladum* domini curam habet. Statuta Poloniae p. 520. de inculpato [illegible] por ipsius dominum: *Praeterea [illegible] Dominus suum Wladarium, aut [illegible]tra alium familiarem pro aliquibus [illegible]bus, aut injuriis monuerit quae[illegible] tunc ipse Wladarius aut fami[illegible] domino suo non deferendo juramentum, teneatur se cum sex testibus [illegible] purgare.* Vide *Bladarius*. VLADARIVS, eadem notione, apud Longinum in Vita B. Kingae tom. 5. [illegible] pag. 739. *Petri Cracouiensis Episc[illegible]*

Sen-

vndecenensis Vladarius Ioannes Czuisch.

GALITER, pro Vulgariter, in itteris Caroli V. Reg. Franc. an. 368. to. 5. Ordinat. pag. 151. V. 'ulgaliter.

PIRE, dimittere. V. Guerpire.

CVS. Vita S Columbani c. 15. 'egumenta manuum, quae Galli Wanos vocant. Sed legendum indubie Vantos. Vide in hac voce.

ARECH, vt Wreckum, V. ibi.

DAN, Deus a populis Septentrioialibus cultus, quem rei militari raeesse credebant. Vide Paulum Varnefrid. de Gest. Langob. lib. 1. ap. 9. Adamum Bremensem, Saxo iem Grammat. lib. 6. et quae Linlenbrogius annotat ad Warnefridum, 'ossius lib. 1. de Idololatria cap. 7.)laus Wormius in Monumentis Daiicis lib. 1. c. 4. et alii passim. Ab o etiam Regum suorum originem epetebant Angli, vt Auctor est Malnesbur lib. 1. de Gestis Angl. VO-DANVS, apud Ionam in Vita S. Coumbani saec. 2. Bened. p. 26. Illi iunt Deo suo Vodano, quem Mercurium vocant alii se velle litare. Anoaymus ibidem in Notis a Mabillonio audatus: Qui apud eos Vuotant vo atur; Latini autem Marsem illum appellant. wothen, Mercurius, Somnero. WODENIS DIES, Feria 5. Anglis, Wodano Deo sacra. Ordericus Vitalis lib. 7. pag. 639. De quo Woden ortus est, a quo Angli feriam 6. Wodenis diem nuncupant. Ita etiam Willel. Malmesbur. de Gest Regum Anglor. lib. 1. c. 1. et Matthaeus Westmonast. pag. 155. 1. edit.

ODEGELDVM, census vel tributum, quod ratione nemorum in forestis colligitur, a Wood, silua, et Gilth, vectigal, tributum. V. Gildum. Monasticum Anglicanum tom. 2. p. 827. De omnibus Geldis, et Daneldis, et Wodegeldis, etc. V. Edward. Cokum ad Littleton. sect. 378.

ODESPECHES. Monasticum Anglican. tom 1. p. 722. Et americiamenta propriorum hominum tenentium et servientium suorum, nos et haeredes seu assignatas nostras tangentia in curiis nostris, hundredis, shiris, halemotis, et Wodespeches, infra burgum et extra, etc. Legendum forte Wodesplecches, a Wood, silua, et Esplencha. Vide in hac voce.

WOGIMOTINZA. Charta an. 1158. apud Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. p. 236. Sed liberi sint ab omni gravamine et a Wogimotinza, qui census ducis dicitur.

WOODWARDVS, vox Angl. Siluarius, Viridarius, Saltuarius, proprie siluae custos, Forestarius. Charta scripta sub Edw. I. apud Prynn. tom. 3. Libertat. Angl. pag. 1238. Constabularius de Windesor nititur omnibus modis compellere Wodewardos nostros de manerio de Weregrave ad praestandum fidelitatis sacramentum de venatione Domini Regis fideliter conseruanda, etc. Vetus Inquisitio apud W. Dugdalum in Antiquit. Warwici p. 665. Et solebant inter eos habere dimidiam partem feodi Woodwardi de venatione capta.

WOODWARDIA seu WODEWARDIA, siluarum custodia, in Charta Edw. III. Reg. Angl. laudata in Raglorium.

WORPIRE, Possessionem rei alicujus dimittere. Charta an. 1125. apud Miraeum to. 2. p. 817. Werpivit proprio et totius curiae meae judicio, nihil sibi juris in his quae donaverat reliquit. V. Guerpire.

WOSTINIA, i. q. Wastina. V. in Vastum. Charta Caroli Boni Comitis Flandriae an. 1119. apud Miraeum tom. 1. pag. 680. Condonavi duas partes decimae, id est, duas garbas totius solitudinis seu deserti, quod Teutonice vocatur wsfonc vel Wostinia.

WRECKVM, inquit Bracton. lib. 3. tract. de Corona cap. 2. §. 5. dici poterit, quasi derelictum, vt si quid nauis leuandae causa a naue projectum fuerit ab aliquo, sine animo retinendi, vel repetendi. Id proprie dici poterit Wreckum, cum res projecta habita sit pro derelicta. . . . Item magis proprie dici poterit Wreckum, si nauis frangatur, et de qua nullus viuus

vinus evaserit, *et maxime si dominus rerum submersus fuerit.* *Wreccum maris*, inter jura Regia describit Bracton. lib. 2. cap. 24. §. 1. lib. 3. tract. de Corona cap. 2. §. 4. 5. et ad solum Regem pertinere ait, quidquid ex naufragiis ad littus appellit, nisi quis de *Wrecko habendo speciali gaudeat privilegio*; cujusmodi exempla aliquot profert Monasticum Anglic. to. 1. p. 21. 237. 920. etc. Varie autem vox haec scribitur: *Wreccum*, et *Wreckum* locis laudatis. *Wrec*, in Monastico Angl. to. 1. p. 21. (Vide *Ejectus*.) *Wrectum* et *Wreck*, in Statutis Alexandri II. Regis Scotiae c. 25. *Werech*, in veteri Consuetud. Norman. *Veriscum*, in Charta Ludouici Regis Franc. anno 1315. pro Normannis, et in Iurib. et Consuetudinib. Norman. cap. 17. *Woarech*, in 1. Regesto Parlamenti Parisiensis fol. 126. vo. *Varescdum*, in Litteris Ioannae Reginae Castellae an. 1257. tom. 4. Hist. Harcur. p. 1654. *Veresc*, in Charta Philippi V. Reg. Franc. an. 1319. *Decima . . . . totius ejectini, quod in illis finibus dicitur Veresc.* *Warec*, in Charta an. 1181. ex Tabul. Eccl. Dolensis: *Iurati dixerunt quod totum le Warec et magni pisces*, . . . *sunt de dominio Archiepiscopi.* *Verecum*, in Tabul. Monast. SS. Trinit. Cadom. *Wreccum*, in Charta Edwardi II. Reg. Angl. apud Rymer. tom. 3. pag. 2. Etymon vulgo arcessitur a Saxonico *Wraec*, i. *desertum*, *abdicatum*, seu, vt Somnerus habet, *Exilium*.

WRIDIBORA. V. in *Widerbora*.

WROTEBOLLA. V. *Throtebolla*.

WVLITIVA. V. in *Valeena*.

WVLTATICVS. V. *Valtaticum*.

WYKA, Praedium rusticum, vel villula, Angl. *Wick.* Monast. Angl. to. 2. pag. 154. *Et totam Wykam cum hominibus*, etc.

WYKETTVM, portula, ostiolum, Anglis et Belgis *Wicket*, Gallis *Guichet*. Willel. Thorn. anno 1332. *Et cum venisset ad portam Ecclesiae praedictae, per quam consueverat ipsum transire ad Ecclesiam, invenit eam clausam, ita quod non patuit ingressus ad eandem, nisi per unum parvum Wykettum.* Vtitur rursus infra.

WYLISCVS. Leges Inae cap. *Duodecim membrae ceruisiae Wylisc. 30. klustres.* Vbi Spelmannus *Wyliscae*, vertit *potentioris*, *Wyliscae tenuioris*. V. eumdem Spelmannum in *Blinstres*.

WYTA, vt supra *Wita*, Mulcta. Locus est in *Danegeldum*, col. 712.

WYTELATA, V. in *Witella*.

WYTHERNAMIVM, Repressalia, pignoris captio, Saxon. *Wyther-nam*, ex *Wyther*, contra, aduersus, et nam, captio. Fleta lib. 2. c. 4. §. 10. *Si catella capiat seruiens regis de averiis illius in duplum, nomine Withernamii*, etc. Vide supra *Withernamium*.

X.

X.

X. (1) LITERA numeralis, quae decem sonat. Vnde versus:

X. duplex denos numero tibi dat retinendos.

Seu vt habet Vgutio:

Duplex X. solito decem jam more putatur.

Eidem literae si recta linea superaddatur, decem millia significat. (2) X. inquit Notkerus Balbulus opusc. *Quid singulae literae significent in superscriptione cantilenae: Quamuis Latina verba per se inchoet, tamen expectare expetit.* V. *A.* (3) X. pro *Ch.* Inscriptio nummi Ludouici Pii Imper. XRISTIANA RELIGIO. *Decanus Xristianitatis*, in Charta an. 1221 apud Perardum. Secundinus Episcop. in Hymno Alphabetico in S. Patricium: *XRS illum sibi elegit in terris vicarium*, *etc.* Ioan. de Ianua: *Xristus, quia Graecum est, per X scribendum est Christus. Sed quia figura X. repraesentat Ch, jam multi Latini scribunt Christus, per Ch.* V. infra *Xpianus.* (4) X. versibus praefigere solent veteres Critici, vt ex antiquis Scholiastis cognoscere est, cum κατάχρησιν vocisque insolentiam indicare volunt. Vide Casaubon. in notis ad Laert. et ejusdem animaduersiones in Athenaeum lib. 6. cap. 8. (5) X. interdum pro *S*, vel *Sc.* vt videre est infra in *Xanccio*, *Xantus*, *Xecus et Xire.*

XABATENSES, Haeretici Valdensium asseclae et sectarii. V. *Sabatati.*

XACHIA. Tabular. Gellonense an. 1097. *Raimundus de Naut. . . . . vsaticum omnem et Xachiam, quam in hominibus et feminis, vel in honore . . . . habet*, tradit S. Saluatori Gellonensi. Leg. fortassis *Tachiam.* V. *Tasca.*

† XAINTURA, cingulum, a Gall. *Ceinture*, in Ch. a. 1397.

XAMITUM, Pannus holosericus. Vide *Exametum.*

† XAMPLUM, i. q. *Exemplum* 2, ager recens proscissus, in Ch. a. 1198.

XANCCIO, pro Sanctio, *Constitutio poena vallata*, in Vocabulario Iohan. Erlebachensis.

XANTUS, pro *Sanctus.* Commodianus Instr. 35.

Xanta Dei lex est quae mortuos viuere docet.

XAPHARDUM, Tabulatum, ferale pegma, Gall. *Echafaut.* Adrianus de Veteri-busco de Reb. Leod. apud Marten. tom. 4. Ampl. Collect. col. 1214. *Requisierunt ab officiali Leodiensi eum condemnari, et ad manus villici tradi. Quod factum est, et facto Xaphardo in medio Mosae, ad vicum tinctorum, decollatus est.* Ibidem col. 1308. *Fecerunt fieri vnum Xaphardum quadrum et altum ad decapitandum homines, vt omnes possent videre.* Occurrit rursum col. 1311. et 1321.

XEMPLARE. Charta an. 781. apud Ioan. Petrum Puricellum in Monumentis Ambrosianae Basilicae Mediolan. p. 13. *Vt acceptet ipse versus pro ista donatione a Theoperto Cellerario S. Ambrosii camixiam vnam, et bragarum par vnum, valentia solido vno, Xemplare vnum, valens tremessibus duobus.*

XEMUS, Imperfectus, non plenarius, pro *Semus.* V. in hac voce.

XENIUM, Praestatio muneris vicem Testamentum S. Remigii Remensis Archiepisc. *Incolae loci illius multiplicibus Xeniis grauati*, *etc.* Capitula Caroli M. lib. 1. cap. 146. *Vt nullus Presbyter ad introitum Ecclesiae Xenia donet.* Id est, pro facultate *Intitulationis* ad Ecclesiam. Concilium Nannetense cap. 16. *Vt si quilibet Presbyterorum defunctus fuerit, vicinus Presbyter apud secularem seniorem nulla precatione, vel aliquo Xenio Ecclesiam illam obtineat*, *etc.* Concilium Trosleianum an. 909 c. 6. *Xeniis ac pastis vel paraueredis seu caballorum saginationibus Presbyteros affligunt.* V. *Exenium, Donum* 2. *Visitatio*, et Dissertat. 4. ad Ioinuillam pag. 154. XENIA, ae, eadem notione, in Chron. Farf. apud Murator. to. 2. part. 2. col. 542. *Et aliam petiam ibi ad quartam et operam vnam et Xeniam vnam.* XENIUM, quidquid alicui in subsidium conceditur.

ditur. Charta an. 993. apud Miraeum to. 1. p. 147. col. 1. *Quatenus benedictione et licentia venerandi abbatis, sacerdos ibidem Deo psalmodiae et Missarum celebraturus sacrificia, his Xeniis adjutus, pro ereptione animarum nostrarum exoret libentius.*

XENODOCHARIVS, XENODOCHARIA, in Gemma, pro *Xenodochii* praefecto, praefectaue. *Xenodochiarius*, eadem notione in Gloss. MSS. apud Vossium lib. 3. de Vitiis serm. cap. 56. V. infra *Xenodochus*.

XENODOCHIVM. (1) *Id est, Locus venerabilis in quo peregrini suscipiuntur*, in lib. 2. Capitul. c. 29. Occurrit passim. (2) Monasterium. Vita S. Eugendi to. 1. Ian. p. 54. *Destructis namque mansionum aediculis, vno cunctos secum Xenodochio quiescere fecit.*

XENODOCHVS, Xenodochii Praefectus, apud Gregorium M. l. 1. Epist 9. lib. 3. Epist. 24. V. *Xenodocharius*.

XENODOXIA, vana gloria, a Graeco *κενοδοξία*. Vita S. Iohannis Valentin. Episc. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1697. *Pauperes ad prandium coram se reficiebat, multos latenter vitans Xenodoxiam, indumentis operiebat.*

XENODOZIOLVM, diminut. a *Xenodochium*. Acta S. Arnulfi Episc. *Egenorum etiam et maxime leprosorum misertus, iis Xenodoziolum condidit juxta cellulam, ipsisque quaevis solatia, etiam vsque ad viliora sese obsequia demittens, vir beatus impendit.* Gloss Lat. Gall. Sangerm. *Xenodociolum, petit hospital.*

XENOSTORIVM. Durandus lib. 1. Ration. cap. 5. num. 1. *Loca humanae necessitati deputata sunt Xenodochium, Xenostorium, quod idem est, etc.* Vox, ni fallor, ibrida, ex Gr. *ξένος*, et *stare* Lat. vbi peregrini stant.

XENOTROPHIVM, eadem notione, quia ibi nutriuntur peregrini, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Lieux honorables, c'est assavoir hospital où converssent pelerins.* Hinc XENOTROPITA, in iisdem Glossis, *Hospiteleur de pelerins.*

XERAMPINVS, pro *Xerampelinus*, ex Gr. *ξηραμπέλινος*, *color inter coccinum et muricem medius*, Scholiastes Iuuenalis Sat. 6. quasi vitis siccae ... est apud Scaligerum Exercit. 325 in Cardanum. Errant enim Grammatici recentiores, qui xerampelinas vestes veteres et quasi desiccatas interpretantur, propterea forte quod ... Iuuenalis *Xerampelinas veteres* ... rit eadem Sat. Papias de Vgutione: *Xerampelinae dicuntur veteres vestes et praesiccae.* Gloss. Lat. Gall. Sangerm. *Xeropellina, pel* ... *melle Xeropellinus, viel, sec,* ... Adelmannus Scholasticus in Rythmo:

> *Xerapelinos ornatus cum ...*
> *jugeribus*
> *Praesul durus denegerat.*

Martenius tom. 4. Anecd. col. ... edidit:

> *Xerampelinos ornatus cum pr...*
> *regeribus, et...*

Vbi codex Gemblacensis: *Xeram... nae vestes dicuntur veteres et prae... cae, pampineum habentes colorem ... ponuntur hoc loco pro quibuscumque antiquis vestibus.* *χλαμύδας ξηραμπέλινας τῷ χειμῶνι*, apud Codinum de Orig. p. 51. edit. Meursii, et Suidam in *Αγραμβατικοί*. *Xerampinum* vero, et *xeranpininus*, occurrit in Notis Tyron. pag. 159.

XERGA, vox Hispanica, Pannus *fere colaneus*, Gall. *Serge*. V. *Sargium*. Synodus Limae ann. 1582. inter Conc. Hisp. to. 4 p 249. *Veste autem vtantur nigra (Eremitae.) Quod si paupertatis causa viliori panno ... velint, quem Hispanice vocamus Xergam, poterunt facile nigro colore inficere.*

XEROMYRRHA. Sedulius in Hymno de Christo:

> *Xeromyrrham post Sabbatum*
> *Quaedam vehebant corpori,*
> *Quas allocutus Angelus,*
> *Viuum, sepulchro non tegi.*

Expressit illud Euangelii: *Et venerunt, vt vngerent Iesum.* An haec vnctio ex liquidis, an vero ex siccis constiterit, incertum. Ac siquidem ex siccis, *Xeronyra*, pro *Xeromyrrham*, si id pateretur ratio carminis, legendum censerem, licet *ξηραμύρ...ης*, occurrat mentio apud Medicos.

c prae caeteris apud Alexandrum
'rallianum lib 11. cap. vlt. extremo.
Est autem ξηρόμυρον, Aetio lib. 6.
nguentum siccis omnibus et in pul-
erem redactis constans. Gloss. Lat.
Gall. Sangerm. *Xeromirum*, *sec oin-
nement.* Vide Gorreum in Definit.
Medic. et Cellarium in notis ad Se-
ulium pag. 110. Ingeniosa omnino
st veroque simillima correctio Fabri
n Thesauro ad hanc vocem, vbi re-
cribendum censet *Xpo myrrham*, id
st, '*Christo myrrham*, ex antiqua
cribendi nomen Christi ratione, vt
x superius dictis animaduertere est;
ddit pro *corpori* emendandum *com-
pares* ex Alcuino et tres Marias desi-
gnari. Haec fusius dicta, videsis lo-
o citato.

ROPHAGIA, Gr. ξηροφαγία, Ari-
dus victus, arida comestio. Gloss.
Lat. Gall. Sangerm. *Xerofagia*, *sei-
che commestion.* Haec tum athletis
d robur corporis, tum Christianis
d viuendi sobrietatem et castimo-
niam in vsu fuit. Tertull. de Iejuniis
cap. 1. *Arguunt nos quod . . . . Xe-
rophagias obseruemus, siccantes cibum
ab omni carne, et omni jurulentia,
et vuidioribus quibusque pomis.* Idem
cap. vlt. *Saginentur pugiles et pyctae
Olympici: illis ambitio corporis com-
petit, quibus et vires necessariae, et ta-
men illi quoque Xerophagiis inualescunt.*

XVS, pro *Sexus*, in Charta Hen-
rici I. Imper. an. 1014. apud Mura-
tor. delle Antic. Estensi pag. 111.

A, vestis species, († vox Hispanica,
eadem atque *Chia.*) Concil. Tarra-
con. an. 1591. inter Hispan. to. 4. p.
515. *Exceptis canonicis cathedralium
ecclesiarum, . . . nullus clericus in sa-
cris ordinibus constitutus vel beneficia-
tus deferat seri. um cujuscumque qua-
litatis, neque vestes superiores de ca-
melloto, neque Xias de tafatano.*

LIVVM, Xyli bombix, Gall. *Coton.*
Statuta Auenion. rubr. 28. art. 1. p.
100. *Statuimus quod candelae fiant ex
bono seuo, et illarum ellicknium sit
ex bono Xilino seu bombaci, poena vi-
ginti solidorum Turonensium et perdi-
tionis candelarum.*

XIRE, scire. Iudicium ann.
ter Probat. to. 1. Hist. Occi
125. *Quia nos jam dicti teste
et bene in veritate notum l
et vidimus, etc.*

XISTVS, Tribunal, pulpitum.
Dionysii Mediol. Episc. to.
p. 46. *Cumque de Arianorum
quaedam improbe loqui voluiss
vi quae illi saeuissime agerent,
gna putaret, et Germinius
bunal conscendens resideret;
ferentes religiosi viri, a Xi
dejicientes abstraxerunt cum
et ita ecclesia sunt ejecti.*

XIVS. Leges Palat. Iacobi II. R
joric. inter Acta SS. to. 3.
XLVIII. *Summe laudabile atqu
nec non caritati consonum ju
vt de iis quae in mensa nostra
fectione tam nobis quam aliis i
sedentibus apponuntur, parte
mis nostris Xiis Christi pau
immo ipsi a quo omnia recipin
buamus.* Ita expresse scripti
nent Bollandistae, qui vim voc
rant, nisi sit idem quod patr

XOCA, XOCCA, vestis genus
Socca 1. Ricobaldi Ferrar. Hi
apud Murator. to. 9. col. 128
*gines in domibus patrum tu
pignolato, quae appellatur s
et paludamento linteo quod a
Xoccam, erant contentae.*

XPIANVS, *Crestien.* *Xristus*, (
Gloss. Lat. Gall. Sangerman.
apud Madox in Formul. An
244. *Ricardo Episcopo Castr
omnibus praelatis ecclesiae, e
bus hominibus suis, et omnibu
nis Iohannes de Stutewill salute*
scribendum cum ρ Graeco. V

XVNGIA, vnctum, adeps, Gal
doux. Statuta Montis Regal. f
*Item, pro quolibet rubo olei
candellarum, seui et salacii X
soluat den. octo.*

XYSTARCHES, a Gr. ξυσ
Praeses certaminis seu xysti.
ad Mart. cap. 3. *Bonum agone
turi estis, in quo agonothete
viuus est: Xystarches Spiritus*

Y.

Y. (1) LITERA numeralis, quae 150. denotat. Vide versus:

Argolicus centum quinquaginta facitque character.

Ita Vgutio, et Notae numerorum antiquae. At Baronius versum sequentem habet:

Y. dat centenos et quinquaginta novenos.

Id est, 159. Eidem literae si recta linea superaddatur, 150. millia significat. (2) Y, instar signi Crucis insertum fortasse est in Monogrammatis regiis, et ab Episcopis in suis subscriptionibus vsurpatum. V. Mabill. Diplom lib. 2. cap. 10. num. 13.

YBENNS, ligni species, Ebenus, Gall. *Ebene.* Inuentar. S. Capellae Paris. ann. 1363. ex Bibl. Reg. *Item vnus baculus de Ybenus ornatus argento esmaillatus armis Franciae et Burgondiae, . . . pro officio cantoris dictae S. Capellae.*

YBERNAGIVM, vt supra *Hybernagium.* Vide in hac voce.

YBVRPANANSECA, furtum vituli vel arietis, vel quantum quis supra dorsum suum poterit portare de cibo, in Regiam Majestatem lib. 4. c. 16. Vocis origo Skenaeo ignota: quem vide praeterea lib. de Verbor. significat. Spelmannus vero ait, compositam ex *y*, pro *te*, praenomen, *Byryin*, *onus*, et *seca*, *saccus*, quasi dicas *onerum saccus.* V. *Byrthinsac.*

YCHONIA, imago, Gr. εἰκών. Necrolog. B. M. de Argentolio fol. 56.

YCONOMVS, pro *Oeconomus.* Vitae Abbatum S. Albini: *In Ecclesia illa Rex Offa vices agens Yconomi et Custodis specialis, etc. Alexius pincerna et Yconomus D. Adriani summi Pontificis*, in Charta ann. 1158. YCONOMIS, eodem intellectu. Charta Henrici Comit. Blesensis apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 628. *Sine per Yconomen suum decreuerint, etc.* YCHONOMVS, in Charta Stephani Episc. Tornac. ann. 1197. apud Miraeum ...: p. 1202. col. 1.

YDIOTA, stolidus. *Alienatum ... te et factum penitus Ydiotam*, ... teris an. 1353. ex Regesto ... Chartophylacii Reg. Ch. 61.

✝ YDONEVM, praestatio quaevis, ... Ch. a. 1292. V. *Idonear.*

YDONEVS, pro Idoneus, in Char... an. 1204. ex Tabul. Episc. Par... fol. CIII.

YDRIA, pro *Hydria*, mensura ... semel et iterum apud Hansiz ... Germ. sacrae p. 276.

✝ YDRIATA, quantum *Ydria* continetur. Ch. a. 1355.

YEMS, pro Hiems, apud Madox ... mul. Angl. p. 138. *Yemalis* ... in Charta apud Blount in Nomo... xico Anglicano.

✝ YERACA, hiera, compositio... medicae species, apud Pez ... Anecd. part. 2. p. 21.

YEROPHAGIA, male pro *Xerophagia*, in Consuetud. MSS. C... ex Tabul. B. M. Deauratae Tol...

✝ YFFANTARIVS, erro, qui ... tes alienos abducit, in Libro ... Montis-Oliui a. 1312.

YGVMINVS, pro *Hegumenus*, ... μενος, Abbas. Vtitur non ... Thiorfridus Abbas Epternacensis ... Florib. epitaphiis Sanctorum in p... oemio libri 1. eod. lib. c. 6. et ...

✝ YLLA, insula, Gall. *Isle*, in Ch. a. 1295.

✝ YMACHINATVS qui vices alter... in rebus gerendis implet, suppositius, in Litt. remiss. a. 1364.

YMAGINACIO, cogitatio. Elmham in Vita Henrici V. Reg. Angl. c. ... p. 91.

YMAGINATOR, phrygio, *Brodeur*, recensetur in Catalogo Sodalitatis B. M. Deauratae Tolos.

YMAGINATVRA, imago acupicta. Inuentar. Eccl. Nouiom. an. 141.. *Vna cappa de Cardinali de Limag... panni aurei cum orfreciis de brodura et Ymaginaturis Apostolorum, operatis auro et serico.*

[Y]MATHINATIO, mendose pro *Insinuatio*, declaratio. *Ad jussum seu [Y]mathinationem*, in Litteris an. 1364. [e]x Regesto 98. Chartophylacii Reg. [C]h. 4.

[Y]BERNAGIUM, vt supra *Hybernagium*. Charta Petri Episc. Meld. an. [1]226. ex Chartul. ejusdem Eccles. [H]abebit autem capellanus, pro victu [e]t vestitu suo et clerici sui de bonis [d]ictae domus duos modios bladi Ymernagii rationabilis*. Occurrit rur[su]m in Charta an. 1229. Locus est [i]n *Grenerium*.

[Y]IUS. (1) Comparat. ab Imus, in [C]hron. Iohan. Whethamstedii pag. [3]05. *Dum transisset sabbatum siue [so]lstitium anni istius, descendissetque [ve]l Ymius et Ymius*, etc. (2) ✝ [F]ossilis. *Terra Ymia*, Cadmia, in [C]h. a. 1281.

[Y]MNIZARE, a Gr. ὑμνίζειν, Laudare, praedicare, hymnos cantare. [P]ontificale antiquissimum: *Perveniens* (Rex consecrandus) *ad ecclesiam prosternat se coram altare et [Y]mnizetur* Te Deum laudamus, Te [D]ominum confitemur, *fineteuus: quo [Y]mnizato erigatur de solo*, etc. Dudo [d]e Ducibus Normannorum:

> *Ymnizante melos psallere voce queas.*

[V]. *Hymnizare* in *Hymnus*.

[Y]MNODIA, canticum. Bibl. Heilsbr. [p]ag. 63.

> *Sit Iesu laus, et gloria sit Virgini Mariae*
> *Quod completum est carmen hujus Ymnodiae.*

[V]. *Hymnodia*.

[Y]MNARE, liber hymnos continens, [a]pud Will. Thorn. pag. 1935.

[Y]MNUS, pro *Hymnus*, apud Elm[h]am. in Vita Henrici V. Reg. Angl. [c]ap. 124. p. 321. *Laudum Ympnos [c]oncinit*.

[Y]NDARDUS, Autissiodorensibus *In[d]ard*, Instrumentum quo naues ad[u]erso flumine nauigant: vnde *Yn[da]rdus* nuncupatur quidquid ea ra[ti]one exsoluitur. Codex censualis [E]piscopat. Autiss. ann. circ. 1290. *Ynderdi et aqua circa* XIIXX *lib. Yndardus S. Mariani circa* XVI. *lib.* V. *Indardus*.

YNOLATUS. Statuta Vercell. lib. 5. fol. 123. vo. *Item quod fiant singulis sex mensibus duo libri Ynolati pro parte pusterne et parte vrsonis, qui vocentur Memoriale.*

YNSPURUS, pro Impurus, nothus. Locus est supra in *Vostardus*.

✝ YOPA, vestimenti genus, Germ. *Joppe*, ap. Ludew. to. 11. Reliq. p. 637.

YPAPANTI, Festum Purificationis Beatae Mariae. V. supra *Hypapanti*.

YPATUS, Gr. ὕπατος. V. *Hypatus*.

YPEPA, locus vel praedium a majori dependens, vt videtur. Descriptio bonorum domini de Eska ex Tabular. Audomar. *In territorio et dominio villae de Eska et aliarum Ypeparum circumjacentium* . . *Diuiditur namque tota terra de Eska et de suis antedictis Ypepis*, etc.

YPERLIRICUS, Vox Graeca vim comparatiui habens a lyricus. Elmham. in Vita Henrici V. Regis Angl. c. 12. p. 23. *Vbi totidem tubarum tumultuosus strepitus partes aethereas tonitruoso rugitu reboare cogebat, citharaedorumque Yperlirica melodia*, etc.

YPERPERATA, YPERPERUS. Vide *Hyperperum*.

YPERUS, vt *Hyperperum*, Moneta Imperatorum Byzantinorum aurea. Bern. Thesaurarius de acquisitione T. S. apud Muratorium to. 7. col. 777. *Jussit solium in palatio deferri, et Balduinum in eo sedentem, Yperis aureis vsque ad verticem cooperiri siue circumdari.*

YPOCAMISIUM, vestimentum quod subtus camisium est. Vide *Hypocamisium*.

YPOCARE, pro *Ypothecare*, Obligare, oppignerare. Charta an. 1308. in Histor. Tull. p. 470. *Spontanee confessus est se jam dudum Ypocasse et pignorasse venerabili patri et DD. Conrado tunc Episcopo Tullensi . . . medietatem villae de Vannis.*

YPOCOERCIVM, vox ibrida, locus vbi soleis ferreis equorum pedes muniuntur. V. supra *Hippocoercium*.

✝ YPOCRASIVM, vnum submistum, Gall. *Hypocras*, in Ch a. 1440.

YPODECANVS, Subdecanus. *Erlanus Ypodecanus* subscribit Chartam Theotolonis Archiepisc. Turon. an. 943. apud Marten. tom. I. Anecdot. col. 74.

YPODROMVM, YPODROMVS. Vide *Hypodromum*, et *Spidromum*.

YPOGAVBIN, YPOGAVVS, Nauis ἱππηγος, Papiae, *Nauis, in qua equos vehere solitum est.* Glossar. Saxon. Aelfrici: *Ypogavus, Horsscip*, i. ad verbum, *equi nauis*. Somnerus *Hippagus*, vel *Hippago* restituit. V. *Huisserium*.

YPOPANTON, pro *Ypapanti*, in Charta Paschalis II. PP. an. 1104. inter Instrum. tom. I. Gall. Christ. nouae edit. p. 66. et in Charta Alexandri III. PP. apud Rocchum Pirrum in Sicilia sacra pag. 28. V. *Hypapanti*.

✝ YPOPIA, *aggregatio nigri sanguinis ex percussura*, in Gloss. ad Alex. Iatrosoph.

YPOTECA, YPOTHECA, oppigneratio, obligatio, apud Rymer. to. 2. p. 303. Charta ann. 1282. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 272. col. 2. *Obligauerit titulo specialis Ypothecae.* Alia an. 1477. ex Tabul. B. M. de Bono nuntio Rotomag. *Sub suorum omnium et singulorum Ypotheca et obligatione bonorum mobilium et immobilium.* YPOTECARIA, fundus oppigneratus, Gall. *Hypothecaire*. Charta an. 1195. apud Cencium inter Census Eccl. Rom. *Quodcumque itaque jus et quamcumque actionem personalem et in rem siue Ypotecariam aduersus Romanam ecclesiam, etc.* Hinc YPOTECARE, YPOTHECARE, oppignerare, Gall. *Hypotequer*, apud Rymer. loco laudato, Marten. to. 7. Ampl. Collect. col. 1111. et Lobinell. to. 5. Hist. Paris. p. 655. V. *Hypothecare*.

YPOTHECARIVS, pro *Apothecarius*. Vide in hac voce. Computus ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 283.

YPOTHETICE, Iure ypothecae ... oppignerationis. Charta an. 12.. ex Tabul. Episc. Paris. fol. ... *Eidem Episcopo Ypothetice ... cialiter obligauit.* Alia an. 12.. Tabul. S. Crispini in Cauea ... *qua summa x. lib. Ypothetice ... gauit dimidium modium bla... malis.*

YPOVICARIVS, YPPOVICARI... Subuicarius, qui Vicarii vices ... V. in *Vicarius*.

YPSIVREMETA, ex Gr. ὑψ... της, altitonans. Epitaphium ... scentii, qui obiit an. 1010. ap... ronium an. 996. n. 11.

Dic rogo, dic lacrimis ...
clausula ...
Parce tuo famulo ...
meta pie.

YRCVS, pro Hircus. Statuta ... MSS. art. 37. *Et pro qualibet ... et porca, oue seu mutone, ... capra deus 11. den.*

YRENEVS, pacificus, Gr. εἰρ... Acta S. Frederici to. 4. Iul. ... *Episcopum oportet esse irreprehensibilem, sobrium, . . . doctorem ... neum, non vinolentum, etc.*

VSARNODORI, ostium ... gua Teutonica seu veteri G... ex Vita S. Eugendi to. 1. Ian. ... 50. col. 1.

YSBERNVS. Vide supra *Ybern...*

YSEMBRVNVS, panni species. V. *Isembrunus*.

YSENGRINI, populi quidam, quibus in Hist. Viconiensis M... apud Marten. to. 6. Ampl. Coll. col. 303. *Sic Spiritus sancti ... in vita exstitit debriatus* (Ag... Abbas) *vt meruerit pacem ... Ysengrinos et Flamentinos, ... pedes in partibus Hollandiae et ... landiae et Flandriae, quam ... minum attentare quibat, siue ... siue Comes, aut Baro reform...* in *Isengrinus*.

YSICIVS, Salmo. Vita S. Kentig... to. 1. Ian. p. 820. *Nuntio ... ad ripam fluminis Clyd festinat ... cepit, et piscem primo extra... licet Ysicium, qui et Salmo d... ad se reportare.* Codex MS. R...

apud Spelman. *In capite autem Quadragesimae, octo fratribus Ysicios, etc.*

YSMIRALLVS, Smaragdus, in Ch. a. 1314.

YSNECA, nauigii species, scapha, Gall. *Esneche;* idem quod *Naca* 1. V. in hac voce. Statuta Massil. lib. 4. c. 1. *Puniatur inde taliter quod pro naue qualibet, et Ysneca, vel coca compellatur dare communi Massiliae poenam arbitrio rectoris, vel consulum Massiliae.*

YSOLVS, parua insula, Gall. *Islot.* Charta ann. 1258. ex Tabul. S. Victoris Massil. *De meridie de dicto verdono descendit vsque ad Ysolum, et de Ysolo in verdono.*

YSOPVM, Aspersorium, Gall. *Goupillon.* V. *Ferratum* et *Hysopus.*

YSOTONVM, vt *Ysopum*, mendose, vt suspicor, scriptum in Inuentario ann. 1341. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Item feriatum vnum cum Ysotono.*

† YSPIA, explorator, YSPIARE, explorare, Germ. spähen. Comput. a. 1362.

† YSSARTVM, YSSARTARE, i. q. *Exartus*, *Exartare*, V. ibidem.

† YSSEMBRVNVS, panni species, in Ch. a. 1227. V. *Isembrunus.*

YSTORIATVS, intextus figuris, ornatus, Gall. *Historié.* Inuentar. an. 1416. ex eod. Tabul. *Cum duobus retaulis desuper Ystoriatis . . . Item duas postes medicas Ystoriatas natiuitatis Domini et Veronissae.* V. *Historiatus.*

YSTRAICVS, funestus. Isidorus Pacensis Episcopus, in Chron. aera 780. *Sed quia nequaquam eam ignorat omnis Hispania, ideo illa minime recensiti tam Ystraica bella ista decreuit historia, quia jam in alia Epitoma qualiter cuncta extiterunt gesta patenter et paginaliter manent nostro stylo conscripta.* Ex Lat. forte *Oestraicus.*

YSTRIO, Leno, vt videtur. Statuta Astens. collat. 11. c. 8. fol. 27. vo. *Ystrio, vel publicus lecator, vel publica meretrix.* V. *Histriones.*

YVCA, plantae seu radicis species in America. *Nemo vel Hispanus vel Indus . . . faciat azua ex fora cum mistura Yucae*, in Synodo Limensi ann. 1585. inter Conc. Hispan. to. 4. p. 426. Occurrit rursum p. 761.

YVERNAGIVM. V. *Hybernagium.*

YYESIA, f. Caecus paterni animi affectus in filium, a Gr. υἱὸς, filius. Hugonis Metelli Epist. 54. to. 2. Monument. sacr. Antiquit. pag. 411. *Nescis prorsus quid sit Yyesia, vir es discretionis, homo est pacis, nihil inmaniter, nihil inhumaniter agis.*

YZANES, inter supellectilem lecti recensetur, in Charta Hispanica aerae 1060. apud Ant. de Yepez in Chron. Ordin. S. Bened. to. 5. p. 435. *Literius* 3. *Yzames* 2. *etc.*

Z.

Z. (1) LITERA numeralis, quae 2000. efficit. Vnde versus:

> *Vltima Z. canens finem bis mille tenebit.*

Seu vt habet Vgutio:

> *Vltima Z. quae canit finem bis mille tenere.*

Eidem literae, si recta linea superaddatur, bis millies mille significat. (2) Z. pro X. crebro. *Zenia*, pro *Xenia*: *Zenodochium*, pro *Xenodochium*, in Gloss. Aelfrici p. 62. 79.

ZA. Charta Italica ann. 1154. apud Puricellum in Ambrosiana Basilica pag. 711. 712. *Et hoc fuit ab vndecim annis in Za, et a mense in la.* Infra: *Et hoc fuit a 40. annis in Za, et a 25. in la.* Vulgare Italicum: Galli dicunt *en çà.*

ZABA, ZAVA, Lorica. Gloss. Arabico-Lat. *Lorica, Zaba.* Papias: *Zaba, munimentum in praelio virorum fortium.* Iulianus Antecessor cap. 3. 4. *Zabas, sive loricas.* Lexicon Gr. MS. Reg. cod. 2062. *Ζάβα, τὸ λωρίκιον. Ζαβαρεῖον, ἐν ᾧ αἱ ζάβαι.* Quod vero *ζαβαρεῖον* dicitur, *θῆκαι* et *θηκάρια τῶν ζαβῶν* sunt Leoni in Tact. cap. 6. §. 22. vbi ex corio bubulo esse jubentur. Zabarum vero non semel meminit idem Leo ibidem c. 6. §. 22. ZAVA, idem quod *Zaba.* Lex Wisigoth. lib. 9. tit. 2. §. 9. *Partem aliquam Zavis vel loricis munitam.* Est igitur *zava* idem quod *perpunctum*, seu *gambasium.* V. in his vocibus. SABEA, vel SABEVM, pro *Zaba.* Capitula Herardi Archiep. Turon. c. 113. *Clerici . . . si armis, sagis, vel Sabeis vsu fuerint, deponantur.* ZABATVS. Papias: *Cristatus, galeatus, i. Zabatus.* Alibi: *Zabatus, cristatus, galeatus.* Vbi *zabam* pro galea aut casside videtur vsurpasse: nisi per *galeam* intelligat *loricam cucullatam*, quae et corpus et caput tegebat, vti legit Meursius in Gloss.

† ZABATERIVS, pro *Sabaterius*, calceorum sutor, in Stat. Arel. a. 1243.

ZABERNA. Papias: *Zaberna, ubi vestes ponuntur, aut quaelibet alia.* *Zaberna, arca, vel armarium.* Gloss. MSS. *Zaberna, vestiarium.* Tabul. Eccl. Audomar. *Praeterea existentia in superiori parte duo.* *seu Zabernae magnae existentes* *thesauro. In prima et superiori parte* *mediae seu secundae Zabernae* *mariae, . . . in tertia parte* *dae Zabernae, etc.* Mirac. S. Vulfrici saec. 5. Bened. p. 468. *Iterum etiam quaesiuit Zabernas et calceamenta, et non inuenit.* Hariulfus in Chron. Centul. c. 23. de Capsa qua erat corpus S. Vigoris Ep. Bajoc. *Hospitem exorat, ut Zabernam, quae sanctis ossibus erat* *diligentissimae atque fidissimae* *custodiae.* Et mox: *Acceptam* *Zabernam Bernardus tali loco* *eam nititur, quem latrones* *possent.* Infra: *Arca appellatur* *quiri citius jubet, cujus esset* *Zabernam* fortassis hoc loco vsurpavit Hariulfus pro taberna, seu arca aut capsa, ex tabulis ligneis compacta. *Tabernae* enim auctore Isidoro lib. 15. c. 2. *dictae, quod ex tabulis ligneis essent confectae.* Vide infra in voce *Zabyra.* TABERNA, eodem significatu. Drogo in Translat. S. Leuinae to. 5. Iulii p. 617.

ZABOLATICVS, ZABOLICVS, ZABVLITICVS. V. mox in *Zabulus.*

ZABVLVM, Sabulum, arena. Charta Henrici VII. Reg. Angl. an. 1499. apud Rymer. to. 12. p. 714. *quod in velleribus lanarum terram,* *petras, fimum, Zabulum, arenam,* *pilos minime paccent aut imponant.* ZABVLINVS CAMPVS, arenosus, in Inquisitione an. 1196. apud Cencium inter Census Eccles. Romanae.

ZABVLVS, Diabolus. Sic autem Dorice aiunt appellari. Dorica quippe lingua *ζαβάλλειν*, idem est quod

ϐάλλειν; vt ζάκορος, idem quod ...κορος. Aliter tamen censet Possi...s in notis ad orat. Nicetae in SS. ...chael. et Gabriel. p. 60. Papias: *...bulus, est Satanas, quod Latine ...at aduersarius, vel transgressor.* ...ossae vett. *Zabulus, Satanas, con...rius.* Glossae aliae MSS. *Zabulus, ...tan.* Phoebadius Aginnensis in ...ist. contra Arianos: *Cibum deside...uit cum tentaretur a Zabolo. Za...ica subtilitas, Zabolicum virus,* ...ud eumdem. Vtuntur passim Ve...es, vt et aliquot aeui inferioris ...riptores. ZABOLATICVS, Dia...licus. Epist. encyclica apud Mar...t. to. 1. Ampl. Collect. col. 354. *...rplurimae similes miseriae, insti...nte Zabolatico conatu, perpetratae ...nt.* ZABVLITICVS, eadem no...one. Vita S. Guthlaci tom. 2. ...pril. pag. 42. *Ille vero Zabuliticum ...agisterium despiciens, etc.*

...BYRA. Abdias Babylonicus lib. 4. ...ist. Apostol. p. 46. *Ed haud mora ...llectis libris magicis, Zabyras ple...s ad Apostolum attulit, ceruicibus ...is et discipulorum impositas, et coe...it eos ignibus coram eo comburere. ...ed Iacobus prohibuit, ne forte odor ...cendii, inquit, vexet incautos. Ap...ende Zabyris lapides, et plumbum, ...t mitte in mare.* Vbi Meursius ...mendat *zaberias*, vt fuerint ζαβε...ρίαι, Zabarum repositoria. Sed hic ...on agitur de loricis, nec de eorum ...hecis; sed de cistis aut capsis: vn...e malim legere *zabernas*, quomodo ...x MS. emendat Salmasius, et apud ...Ordericum Vitalem lib. 2. pag. 381. ...bi eadem verba describuntur, legi...ur. V. *Zaberna.*

...CCARVM, Saccharum. Comput. ...b an. 1333. ad an. 1336. to. 2. ...ist. Dalph. p. 284. *Et vndecim li...ris et vno quartone de Zaccaro, etc.*

...ZACCO, gladii species, in Instrum. ...p. Lam. in Delic. erud. V. *Sacabuta ...t Sachs.*

...CHARA, ZACHARIA, vt *Zacca...rum.* Hist. Orient. Iac. de Vitriaco apud Marten. tom. 3. Anecd. col. ...279. *Sunt ibi cannae, ex quibus fluit fructus dulcissimus, et vocantur can...namelli Zachariae.* Alter locus extat in *Canamellae.* V. ibi.

† ZACHARELLVS, f. arundo. vnde elicitur zaccharum. Murat. t. 2. Antiq. Ital. p. 901.

ZACLVS, Retis ad capiendos pisces species, quae describitur a Petro de Crescentiis lib. 10. c. 37. † Leg. f. *Zachus.* V. *Sachus* 2.

ZACONES, pro *Diacones*, vt *Zabolus*, pro *Diabolus.* Commodianus Instr. 68.

Ministerium Christi, Zacones, exercete caste,
Idcirco Ministri facite praecepta Magistri.

ZAFALMERINVS. Vide in *Zavalmedina.*

† ZAFARANVM, i. q. *Zafframen*, in Ch. a. 1281.

ZAFFARDA, Capitis operimentum apparitorum proprium, vnde vocis etymon: Italis quippe *Zaffo* est Apparitor. V. mox *Zaffones.* Statuta Placent. lib. 1. fol. 10. *Portare super caput caputium vel Zaffardam de panno jano cum signo ad arma communis. Quae caputia seu Zaffarda dentur eis expensis communis Placentiae quolibet anno.*

† ZAFFINVS, Sapphirus, vnde diminut. *Zaffirellus* et *Zaffireolus.* Invent. Ms. a. 1295.

ZAFFONES, Venetis dicuntur Sagittarii, vel apparitores. Rollandinus in Chron. lib. 11. c. 3. *Quidam pedites et Zaffones illi, quos vulgo Waldanam dicimus, praecedentes inordinate ante militum acies, etc.* Cap. 5. *Repente namque superuenerunt Berroarii siue Zaffones quidam, etc.* Denique cap. 16. *Cum eadem gente, et quibusdam viris prudentibus alieni cupidis, quos appellamus Zaffones.*

ZAFFRAMEN, crocus, Italis *Zafferano*, vel *Zaffaran*, Gall. *Saffran.* Sanutus lib. 2. part. 2. cap. 6. *Aes, stagnum, seu ramum, Zafframen, coralla, etc.* Cap. 7. habet *Zafframum*, quomodo forte legendum in cap. 6. ZAFRANVM, eadem notione. Chron. Parmense ad an. 1307. apud Murator. to. 9. col. 867. Et

Et propter hoc Zafrannum quod ducebatur pro festo Natiuitatis non inueniebatur ibi nec haberi potuit. Vide *Zufferana.*

ZAGARELLA, fimbria, Gall. *Frange*, ab Italico *Zaccherella*, diminut. a *Zacchera*, Academicis Cruscanis *vocabulo generico di tutte le cose di poco pregio*, reculae, tricae. Comput. ab an. 1333 ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 283. *Item, pro ornandis caputiis domini et dom. Humberti de Villariis et Zagarellis aureis et setae*, 11. *s.* 111. *d. gros.*

ZAGVS, nomen officii palatini apud Venetos. Appendix ad Translat. SS. Pauli et Barbari tom. 7. Maii p. 772. *Capitaneus major, Zagus, ceremoniarum magister*. *etc.*

ZAHALMEDINA. V. *Zavalmedina.*

ZALA, incendium, Depopulatio. In Gloss. Graeco-Lat. ζάλη, est *aestus*, vnde forte pro incendio vox vsurpata: aliis est turbo, procella, agitatio maris. Capitulare Radelchisi Principis Beneuent. an. 851. § 3. *Liceat per meam terram transire contra illos hostiliter et cum scara ad indicandum absque homicidio, vel incendio, et depraedatione seu Zala, de populo et terra mea.* Et §. 19. *De nullo homicidio vel praeda atque Zala seu incendiis retroactis fiat aliqua requisitio vel vindicta.* Occurrit iterum §. 21. Capitulare Adelchisi Principis Benev. §. 7. *Sed ea per igne aut a Zalatione seu depraedatione perdidisset.* ZALARE, incendere. Chronicon Anonymi Barensis an. 1036. *Zalatae sunt casae Ioannes Icanato.* An. 1051. *Zalauit ipse Iudaeum.* An. 1070. *Zalatae sunt casae Meli Pezzi et obrutae.*

ZALAMELLA, ZALAMILLA, Instrumentum musicum, i. q. *Calamella* 1. Chronic. Mutin. apud Murator. to. 15. col. 608. *Ibi fuerunt circa C. tubae resonantes, Zalamellae, et instrumenta alia mirabiliter resonantia.* Bern. Thesaurarius de Acquisit. T. S. apud eumd. to. 7. col. 834. *Volebant enim sibi facere nomen cum tubis et Zalamillis et vexillis multis progressi.*

ZALANDRIA, nauigii species. V. *Chelandium.*

ZALARE, incendere. V. *Zala.*

ZALATA, *Grando.* Ioh. de Ian. *Gresle*, in Gloss. Lat. Gall. Sang[illegible]

ZALDA. Albertinus Mussatus de [illegible] stis Italicorum post Henricum V[illegible] l. 5. rubrica 2. *Et insuper electi* [illegible] *balistariorum 5. millia, in*[illegible] *cum hastis longissimis, quas Z*[illegible] *vocant Italici, 2. millia, etc.* C[illegible] scanis, *Gialda*, lancea.

† ZALDVS, luteus, flauus, [illegible] *Giallo.* Inuent. Ms. a. 1295.

ZALLA, mantile, linteum quo [illegible] exterguntur, Germ. *Zwehel*, [illegible] Theodisco *Zwalle.* Guidonis D[illegible] Farf. c. 16. *Pueri qui non* [illegible] *portare caritatem, id est* [illegible] *mensam. non tergant manus* [illegible] *Zallam in die Sabbatorum in c*[illegible] Cap 19. *Zallam atque bacile* [illegible] *Abbatis, etc.*

ZALMEDINA. V. *Zavalmedina.*

ZAMA, *Genus monstri*, Iohan. [illegible] Ianua.

ZAMBILOTTVS, pannus ex pil[illegible] melorum confectus: ex Ital. *Zam*[illegible]*lotto*, Gall. *Camelot.* Paulus V[illegible] rus lib. 1 c 64 *Fiunt quoque Zambilotti optimi de pilis ca*[illegible]*rum.* ZAMELLETTVS. Ioh. [illegible] mussis Chron Placent. apud M[illegible] tor. to. 16. col. 581. *Et aliqui* [illegible] *dictis indumentis sunt de velu*[illegible] *de serico de grana, vel de alio* [illegible] *vel de Zamelletto.* ZAMELL[illegible] ZAMELOTVS. Idem Chron. [illegible] 580. *Et alium de Zamelloto* [illegible] *etc.* Statuta Placent lib. 6. [illegible] *Item de aliquo mantello Zam*[illegible] *Zameloti, etc.*

ZAMBORIVM. Conc. Hisp. to. 4. [illegible] 176. *In festis Pentecostes* [illegible] *repraesentatio emissionis Spiritus* [illegible]*cti nisi in primo festo bis, bora* [illegible] *sae et Vesperarum, modo tunc* [illegible] *ris non fiant tonitrua cum* [illegible] *quae damnum non modicum in*[illegible] *Zamborio sedis* Leg. *Zimborio.* [illegible] in *Ciborium*, col. 329.

ZAMBRA, vox Hispanica, Sal[illegible] nis Mauricae species. Conc Va[illegible] an. 1565. inter Hisp. to 4. p[illegible] *Nene potissimum in matrimoniis* [illegible]

tilenas in Machometi laudem, praesertim quas Zambras et Seilas dicunt, concinunt.

ZAMBUCA, Nauis Indica. Maff. Hist. Ind. lib. 9. *Zambucis, aut paronibus quadraginta octo cum magna Mahometanorum caede potitus est.* V. *Sambuca.*

ZAMETUM, pannus holosericus. Testam. Guallae Bicherii Card. Vercell. an. 1227. apud August. de la Chieza in Hist. Eccl. Pedemont. c. 36. *Do . . . unum apparatum de meis, . . . scilicet planetam, dalmaticam, tunicam de Zameto rubeo.* V. *Exametum.*

ZAMMETTA, baculus, qui vicem gambae praestat, t. 5. Aug. p. 888. V. *Gambetta.*

ZANBRERIUS, Camerarius, minister camerae, ab Italico *Zambra*, camera. Charta an. 1337. in Statutis Perusiae fol. 9. *Praesentibus testibus ad haec specialiter conuocatis Peroneto Pasquali, Petro de Sancto Secundo, et Stephanino de Lugduno fartore familiaribus et Zanbreriis illustris dominae Principissae* (Sabaudiae.)

ZANCA, ZANCHA. V. *Tzangae.*

ZANCHA, tibia. Mirac. B. Henrici Baucenens. to. 2. Iun. p. 376. *Ingottatus in manu dextera et gamba, Zancha.*

ZANDALE, vt *Zendale.* V. *Zendadum.*

ZAPA. (1) ZAPONUS, ferrea solea. Statuta Montis Regal. fol. 269. *Item. Statutum est quod omnes ferrarii facientes Zaponos ferreos equorum et asinorum, debeant habere tantummodo pro qualibet ferro bono et sufficienti seu Zapono, et pro ferratura unius roncenι et roncenae muli et mulae magni corporis, solidos duos denarios nouem, et de asinis et muletis paruis solidos duos, pro quolibet Zapono, et de asinis et somis paruis, solidum unum denarios nouem, et de Zapa bouis solidos quatuor et non plus.* V. *Zapatura.* (2) ZAPA, ZAPPA, ligo, Gall. *Hoyau.* Ital *Zappa.* Inquisitio an. 1196. apud Cencium inter Census Eccl. Rom. *Item dixit quod vinea quae fuit Marcoaldi et presbyteri Rolandi . . . . est ad* XII. *Zappas . . . Item dixit quod vinea quae fuit presbyteri Rollandi de Cocone est de curia et est ad* V. *Zappas.* Id est, tantum vineae, quantum XII. vel V. *Zappis* seu ligonibus coli potest in anno. Memoriale Potestat. Regiens. ad an. 1218. apud Murator. to. 8. col. 1092. *Et adduxerunt targias, et tabulas, et ostia domorum, Zapas, palleas, et multos mulos oneratos herbarum, quia volebant reimplere fossatum.* Hinc ZAPARE, ZAPPARE, Italis, Terram *zappa* seu ligone fodere. Statuta Castri Redaldi fol. 22. vo. *Statuimus et ordinamus quod omnes mezadri et terzarini teneantur et debeant omnes arbores fructiferas Zapare ad pedem.*

ZAPPATOR, fossor, Italis, *Zappatore.* Chron. Parmense ad ann. 1308. apud Murator. tom. 9 col. 872. *In publica concione more solito data fuerunt vexilla vexilliferis militum, et balestrariorum, et Zappatorum per dictum dominum Potestatem.* Chron. Domin. de Grauina apud eumd to 12. col. 613. *Habebant autem nuntium eorum fidum quemdam nomine Iohannem Maryonum virum Zappatorem et vilis conditionis.*

ZAPATURA, Ictus calcis equi. Mirac. B. Henrici Baucen. to. 2. Iun. p. 378. *Non bene viderat de oculo dextro propter Zapaturam cujusdam equi.* V. *Zapa* 1.

ZAPELLA. Statuta Montis Regal. fol. 178. *Item statutum est, quod nulla persona . . . praesumat ludere infra domos conuentus Fratrum Minorum, Fratrum Praedicatorum, et Ecclesiae S. Donati, ad aliquem ludum taxillorum, biglarum, pilotae et Zapellae, nec ad aliquem ludum inhonestum.*

ZAPELLUS, via imbribus excauata, vt videtur, Gall. *Ravin.* Statuta Mutin. rubr. 2. fol. 1. *Quaelibet villa siue locus districtus Mutinae, teneatur et debeat vias, pontes et Zapellos aptare.* Ibidem fol. 24. *Quaelibet persona teneatur conferre et laboreria pontium, Zapellorum, et aggerum.*

✝ ZAPHIRELLUS, V. *Zaffirus.*

ZAPOLARE. Statuta Castri Redaldi lib. 1. fol. 20. vo. *Omnes qui laborant terras, ... teneantur eas terras arare per quatuor vices congruis temporibus ad minus antequam seminent frumento, vel tribus vicibus antequam seminent spelta, vel hordeo, et seminatas Zapolare, et si opus fuerit mundare et roncare.* An idem quod *Occare?*

ZAPONUM, pondus quoddam. Statuta Ast. de intratis portarum: *Azia siue Zaponum de fillo lini soluat pro libra sol. 10. Azia siue Zaponum de fillo canapis soluat pro qualibet libra ponderis sol. 5.*

ZAPONUS, ligo. V. supra *Zapa* 1.

ZAPPA, ZAPPARE, ZAPPATOR. V. *Zapa* 2.

ZARABOLLA, Bracae, vestis qua crura et tibiae teguntur, eadem notione qua *Saraballa.* Decreta Placent. ad calcem Statut. fol. 97. *Ita quod qui cedit, nudus sit, discalciatus, non habens aliquod vestimentum, vel velamen, excepta Zarabolla.* ZARABULLA, eodem significatu. Ioh. Demussis Chron. Placent. ad an. 1388. apud Murator. to. 16. col. 581. *Et etiam desubtus habens Zarabullas lineas strictissimas.*

ZARABOTANA, machinae jaculatoriae species. Chalcocond. lib. 7. *Vehebantur bombardae plurimae, quas Zarabotanas nominant.* Statuta criminal. Riperiae cap. 79. fol. 16. *Si quis animo percutiendi sagittauerit cum balista vel arcu, vel Zarabotana aerea, vel ferri cum sagittis, etc.* ZAROBOTANUS, eodem significatu, apud Gabr. Bareletam in Serm. part. 1. fol. 37. vo. col. 1.

ZARDA. (1) Morbus equorum, *quaedam aestuatio ad modum oui, vel major vel minor, quae tam in parte interiori quam exteriori nascitur in garectis.* Ita Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricult. c. 10. et 35. *Zardre*, veteri ejus interpreti Gallico. (2) ZARDA, *alienatus*, in Glossis MSS.

ZARDENUS, ZARDINUS, hortus, Italis *Zardino.* Charta an. 1388. ex Tabul. Massil. *Domibus, furnis, Zardenis, tenementis, etc.* Statuta Mutin. rub. 371. fol. 75. *Statutum est pro custodiendis broilis et Zardinis et aliis terris positis intra confines ciuitatis Mutinae eligantur ... custodes siue saltarii.*

ZAROBOTANUS. V. *Zarabotana.*

ZARZAPARILLA, Salsaparilla, Gall. *Salsepareille*, Italis *Zarzapariglia.* Acta SS. to. 4 Iun. pag. 1146. de Canonizat. B. Aloysii: *Qui ante paucas horas aegram inspexerat, atque exsiccantia medicamenta per dies x. suscipienda ex ligno sancto et Zarzaparilla, vt mediocrum verbis vtamur, praescripserat.*

ZATA, ZATTA, nauis species. Mirac. B. Henrici Baucen. to. 2 Iun. p. 387. *Confracti fuerunt tres remi, quibus gubernabatur dicta Zata.* Iac. Delayto in Annal. Estens. apud Muratior. to. 18. col. 928. *Cum naui... multis belligeris et cum duabus Zatis.* Ibidem col. 983. *Et paratis cum nauibus et constructis aliquibus Zatis de arboribus, etc.*

ZATTA, vt *Zata.* V. in hac voce.

ZAVA. (1) Hominum collectio et adunatio. Lex Longobard. lib. 1. tit. 18. §. 2. *Cognouimus enim, quod per singulas ciuitates mali homines Zauas, id est, adunationes contra judicem suum agentes faciunt.* Ita praeferre tres codices monuit Stephanus Baluzius: Editio Boerii et Heroldi p. 253. *tanas*, Lindenbrogii *sauas*, Boherii denique *ronas.* Priorem lectionem firmat, (vel certe ita legisse videtur) Papias, in ordine litt. sa: *Zauas, id est, rusas.* In vno codicum MSS. Glossa interlinearis habet, *id est, rixas.* Vide *Rusta.* (2) Lorica. V. in *Zaba.*

ZAVALMEDINA, ZALMEDINA, CALMEDINA, etc. *Praetor vrbis*, tametsi, vt ait Blanca in Epist. dedicatoria ad Commentar. de Reb. Aragon. non omnino respondeat id muneris Praetori vrbano apud Latinos. Idem p. 638. *His ergo rebus compositis Alfonsus Rex nouae vrbi* (Caesar-Augustae) *Magistratus vrbanos praeficiendos curauit, etc. Itaque Praetorem vrbanum ordinariae causarum cognitioni praefecit, quem ipsi Arabico nomine retento, Zalmedinam vocari*

vocari passus est. Vitalis Episcopus Dicensis, apud eumdem p. 728. *Et ipsi Rici homines in sibi ciuitatibus assignatis, Zaualmedinas, et in villis Bajulos, quos sibi placuerint, debent ponere. Qui Zaualmedinae et Bajuli teneant et regant curias ipsorum locorum pro Ricis hominibus praelibatis.* Idem pag. 387. *Sunt praeterea officiales Domini Regis in praedictorum locorum singulis constituti, qui diuersis nominibus appellantur. Quidam enim Zaualmedinae, id est, Vicedomini ciuitatum: zaual enim idem est, quod dominus, et medina idem, quod ciuitas, lingua Arabica: a qua hoc vocabulum fuit sumptum.* ZAHALMEDINA, in Charta ann. 1165. in Append. ad Marcam Hisp. col. 1343. ZAHALMEDINA. Charta Iacobi Reg. Aragon. an. 1232. ex Chartul. Campan. fol. 549. col. 2. SALMEDINA appellatur in Charta Alfonsi Regis Aragonum, apud eumdem Blancam p. 789. Ex his emendanda Charta Adelfonsi Regis Aragonum contra Valdenses: *Baliuis, Iustitiis, Merinis et Zafalmerinis, etc.* Legendum enim *Zafalmetinis.* Aliam Adelfonsi Imperatoris Hispaniae aerae 1156. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti to. 7. subscribit *Felix Chephalmedina* Consuetudines Barcinonae MSS. *Statuimus, . . . quod nullus Lesdarius, Pedagiarius, Pensator, Senior, Major domus. Repositarius, Merinus, Calmedina, Iustitia, vel Iudex, etc.*

ZAVATTERIVS, Veteramentarius sutor, Italis *Zavattáro*, Gall. *Savetier.* Chron. Petri Azarii apud Muratorr. to. 16 col. 330. *Non solum homines Perusii stipendiarii, sed etiam mulieres et barberii cum Zauatteriis occurrerunt.*

ZAVCEA, ZAVZEA, via strata, vt videtur, Gall. *Chaussée.* Statuta Ast. collat. 19. cap. 15. fol. 66. *Teneatur Potestas scouari facere omnes Zauzeas siue strenitas de* XX. *diebus in* XX. *diebus.* Infra pluries *Zancea.* Cap. 18. fol. 66. *Teneatur Potestas quod si aliqua ecclesia est juxta aliquam Zanceam, quod ipse Potestas teneatur fieri facere pro parte ipsius ecclesiae vel hospitalis de bonis ipsius ecclesiae vel hospitalis ipsam Zanceam.*

ZAVNORRES. Conc. Legion ann. 1012. inter Hisp. to. 3. pag. 192. *Omnes carnizarii cum consensu concilii carnem porcinam, hircinam . . . per pensum vendant, et dent prandium concilio vna cum Zaunorres.*

† ZAYNA, vasis genus, in Iouent. a. 1389. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 365.

ZAZZARA. vox Italica, Caesaries, Gall. *Chevelure.* Ioh. Demussis Chron. Placent apud Murator. tom. 16. col. 581. *Iuuenes portant barbam rasam et collum a mediis auriculis infra et ab inde supra portant Zazzaram, siue caesariem capillorum magnam et rotundam.*

ZEBELINVS, ZEBELLINVS, Martes. Henricus Episc. Albanensis in Epist. ad vniuersos Praelatos: *Abjiciant varia grisea, Zebelinos, et pelliculas hujusmodi grandis pretii.* V. *Sabelum.*

ZEBVS, pro Diebus, in vet. Inscrip. apud Mabill. Analect. edit. Paris. ann. 1723. p. 572. vt *Zabulus*, pro Diabolus. Vide supra.

† ZECCHA, officina monetaria, Ital. *Zecca*, in Stat. ant. Florent.

ZEDA, pro Scheda, apud Bern. de Breydenbach Itin. Hierolol. p. 230.

ZEDOARIA. Iacobus de Vitriaco in Hist. Hierosol. c. 85. *Sunt et aliae arbores, quarum radices sunt Zinziber, Galanga, et Zedoaria, quae vulgariter Citouart appellatur.*

ZEIDLARII, junguntur cum *forestariis*, in Charta Henrici VII. Imp. anno 1310. et in Constitutione Caroli IV. Imp. anno 1358. *De forestariis, et Zeidlariis*, apud Goldastum tom. 1. Constit. Imper. vbi cap. 1. *Inprimis, quod omnes Officiales, Forestarii, et Mellicidae, qui Zeidlarii vulgariter nuncupantur, etc.* a Germ. Zeidler, apum syluestrium custos.

ZELARE. (1) ZELARI, expetere, peroptare. Epist. S. Ludouici Reg. Franc. apud Acher. to. 2. Spicil. p. 548. *Vt autem saeplus ad memoriam inducatur, et efficaciter hujusmodi praeceptum nostrum seruetur, sicut in*

corde gerimus et Zelamus, etc. Charta ann. 1399. ex Schedis Praesid. de Mazaugues: *Zelantes bonum commune dictae patriae Prouinciae, etc.* (2) Studere, fauere. Laur. Byzynii Diarium Belli Hussit. apud Ludewig. tom. 6. p. 150. (3) Feruere. Conc. Toletanum XVII. inter Hispan. to. 2. p. 756. *Gloriosissimus princeps noster Egita Rex, zelo Zelans pro domino Deo exercituum, inimicos verae fidei . . . ita recto judicii tramite digna cernitur vltione percutere.* (4) Amare vt zelotypus. Eccli. cap. 9. *Non Zeles mulierem sinus tui.* V. *Zelosus.* (5) *Irridere*, in Gloss. Gasp. Barthii apud Ludewig. to. 3. Reliq. MSS. p. 141. ex Baldrici Hist. Palaest. (6) † Tueri, t. 4. Collect. Hist. Franc. p. 93.

ZELARIA, e carnibus elixis jus concretum, Gall. *Gelée*, Ital. *Zeladina*. Ioh. Demussis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 582. *In aestate in coenis dans Zelariam de gallinis et capponibus, vitelli, et capredi, et carnium porci, et pullorum, vel Zelariam piscium.* *Zelatina*, ibidem col. 581. semel et iterum.

† ZELATIO, attenta rei consideratio, in Stat. ant. Florent.

ZELATOR. (1) Cupidus, in Bulla Innocentii VI. PP. ann. 1356. apud Ludewig. tom. 6. Reliq. MSS. p. 17. (2) Fautor. *Quod vos reddatis inter optimos ejusdem fidei Zelatores, in Christi militia magis et magis gloriosos*, in Litteris Synodi Constant. an. 1416. apud eumd. Ludewig. ibid. p. 74. (3) ZELATORES, Testes Synodales dicuntur ex obseruatione Iosephi de Aguirre ad calcem Conc. Tolet. an. 1582. to. 4. Concil. Hispan. p. 219. (4) Aemulator, inimicus. Acta S. Vrbani PP. to. 6. Maii p. 15. *Denique impiissimus Almachius non sufferens animo, coepit dona promittere plurima, si quis inuestigator ac proditor Christianorum extitisset, per qualecumque ingenium aut calliditatem, ejusque auribus nuntiaret. Vnde factum est vt tertium post diem quidam legis Dei Zelator praemiique cupidus, nuntiasset ei quosdam Christianos sese reperisse, etc.*

† ZELATVS, cupidus, studiosus, Ch. a. 1250.

ZELGA. Charta Alamannica Gold[...] 69. *In omni Zelga jornale [...] re, et 3. dies a secare, et 3. a [...]* Mensura agri videtur Schm[...]

ZELOSVS, Zelo ductus, ple[...] Gesta S. Hugonis Episcopi L[...]niensis apud Surium 17. Nou[...] *Fiat vero non minus Zelosus [...] quoslibet alios pauperum [...] Ecclesiasticaeque libertatis [...]* etc. Italis *Zeloso*, est *amore [...]* Gall. *Jaloux.*

ZELOTES, aemulator, vel etiam [...]lo plenus. Exodi cap. 20. 5. [...] *minus Deus tuus, fortis, Ze[...]* Occurrit non semel apud cum[...]tum ecclesiasticos Scriptores. G[...] Lat. Gall. Sangerm. *Zelotes [...]losus, amoureux, ou enuieux*, [...]

ZELOTISSA, quae zelum [...] accendit, in Actis SS. to. 4 [...] 517.

ZELVS. (1) Studium, amor. [...]terae Innocentii VI. PP ad C[...] IV. Imper. an. 1356. apud Lud[...] to. 6. p. 19. *Quaesumus [...]tudinem tuam, fili carissime, [...]strum et ipsius ecclesiae ad te Ze[...] purae caritatis attendens*, etc. G[...] Lat. Gall. Sangerm. *Zelus*, [...] *ou amour, ou ferveur bone [...]* (2) Iracundia. Canones poenit. [...] Acher. to. 11. Spicil. p. 74. *S[...] foemina furore Zeli accensa [...] verberauerit ancillam suam, ita [...]fra tertium diem animam [...]ciatu effundat.* (3) *Odium*, in G[...] Gasp. Barthii apud Ludewig. to[...] Reliq. MSS. p. 197. ex Baldrico H[...] Palaest.

ZEMA, illud est, quod Galli v[...] *le bouillon*, id est, jusculum [...] Papiae, *Zema* est *olla.* Idem Pap[...] *Jus coquinae vel pistorum, quam G[...]ci Zemam vocant. A ζέω, fer[...]* et *bullio.* Vnde S. Hieronymus [...] 3. in Oseam, ἐπίζεμα, *feruentis [...]lae superiores aquas* dixit. Anast[...] Biblioth. in Vita S Ioannis Elee[...] n. 34. *Quanti vellent tingere pan[...]suum in Zemate, quod projiciunt [...] qui mei?* Vbi codex MS. Aqu[...]tinus *Zema* interpretatur *jus[...]*

aqu[...]

narum, vbi carnes coquuntur, vel fermentum aut faecem. Apitius lib. de Re culin cap. I. *Et mittitur Zema, quod est decoctum.* Cap. 6. *bullienti Zema, quod est decoctum, cum modico salis submittetur.* Vbi, *quod est decoctum*, videtur esse glossema, abestque ab editione Humelbergii, qui *zymam* reponendum censet, id est, ζύμην, quod fermentum est. Sed aliud est *zema*, aliud *zyme*. Glossae MSS. *Zema, aqua saginata, ubi caro coquitur. Zyme, fermentum.* Physica sub nomine Democriti de Tingendis purpuris: Εἶτα λαβὼν ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ζέμα, βάλε εἰς λεκάνην, προσβαλὼν τὴν πορφύραν, καὶ ἐπιχέας τὸ ζέμα τῇ πορφύρᾳ ἔα βρέχεσθαι νυχθήμερον ἕν. Vbi quod ζέμα dicitur, *jus* appellat Plinius lib. 35. cap. 6. ZEMA, cacabus, παρὰ τὸ ζέειν. Seruius in 3. Aeneid. *Lebetas, ollas aeneas Graece dixit: Zemas enim vulgare est, non Latinum.* Epistola Valeriani apud Trebell. Pollionem in Claudio: *Item in caucos, et scyphos, et Zemas pondo vndecim.* Ita restituit Casaubonus, pro *zuma*.

ZEMBLA, pro *Embla*, iumentum sarcinarium, *Z* addito euphoniae causa. Leges palat. Iacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS. to. 3. Iun. p. xxvi. *A Zemblis seu saumariis nostris, illis praecipue qui nostra deferunt ornamenta, cura debetur solicita, quam volumus per speciales et certos Zemblerios adhiberi.* Hinc ZEMBLERIUS dictus Cui cura *Zemblarum* commissa est, ibidem: *Ordinamus itaque quod in officio isto quatuor assignentur idonei, ad quos nostris pertineat saumariis necessaria procurare; majorem Zemblerium super iis excitando, et eos majori Zemblerio subesse volumus.* Pluries ibi. V. *Embla.*

ZENATUM. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 277. *Item pro cannis septem de Zenato pro roba Iohannis medici, taren.* xxi. Rursum p. 282. *Pro Zenato et seta pro robis ejusdem, gros.* viii. Leg. *Zendatum*, vel *Zentatum*. Vide mox *Zendadum*.

ZENDADUM, Italis *Zendádo*, Tela subserica, vel pannus sericus, idem quod supra *Cendalum*. Vide in hac voce. Vita S. Petri Parentii to. 5. Maii pag. 89. *Sepulto itaque domino Petro Parentii, non lapide, sed culcitra Zendadi, coopertum est modico tempore monumentum.* ZENDALE, eodem significatu. Chron. Estense apud Murator. tom. 15. col. 337. *Cremonenses dictum carrocium conduxerunt super districtum Parmae . . . cum tribus pariis bobum coopertis purpura et Zendali.* V. *Zambilottus*. ZANDALE, in Anonymi Annal. Mediolan. apud eumd. to. 16. col. 810. ZENDALIUM. Statuta Eccl. argentin. an. 1435. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 550. ZENPALLUM, in Chron. Placent. Ioh. Demussis apud Murator. to. 16. col. 580. ZENDARDUM, in Conc. Budensi cap. 3. ZENDATUM. Testam. Hugonis Aycelini Card. an. 1297. ZENTATUM, in Computo ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 283.

ZENGIALUS, aper, ni fallor, ab Italico *Cinghiale*, Gall. *Sanglier*. Ioh. Demussis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 581. *Postea dant carnes assatas in magna quantitate, scilicet capponum, pullorum, faxianorum, perdicum, leporum, Zengialorum, et capriolorum et aliarum carnium.*

ZENICUS, pro Scenicus, in Hist. Novient. Monast. apud Martenium tom. 3. Anecdot. col. 1127.

ZENOBIUM, pro Coenobium, in Chron. Episc. Merseburg. apud Ludewig. tom. 4. Reliq. MSS. p. 449.

ZENTALA. Petrus de Crescentiis lib. 9. c. 64. *Tenendi sunt boues in talibus stabulis . . stratis et bene clausis, vt pedes vnguibus conseruentur illaesi, ac ipsi defendi possint a Zentalis, muscis et tabanis.* Vbi vetus Gallicus Interpre: *Qu'ils puissent estre defendus de vers, de mouches, et autres bestelettes.* Italis *Zenzara*, est muscula, *mouscheron*. V. *Zinzala*.

ZENTGRAVIVS quis proprie nuncupatus apud Germanos, videsis Notas Eccardi ad Leg. Salicam p. 87.

✠ ZENTVRA, cingulum, Gall. *Ceinture*, in Ch. a. 1327.

ZEPELLVS. Statuta Castri Redaldi lib. 3. fol. 80. *Portet quilibet nuntius . . . mazzam ligneam sine poena in manu, vt cognoscatur, nec vadant in Zepellis.* V. *Zipellus.*

ZERBALARIS TERRA, in Bullario Casinensi to. 2. Constit. 52. 73. pro *herbalaris*, seu herbida. Chartae aliae *gerbida* praeferunt, facili ac procliui lapsu, pro *herbida*.

ZERBIDVM, pro *Herbidum*, locus herbosus. Charta ann. 1033. apud Murator. delle Antic. Estensi p. 88. *De siluis, et Zerbidis juges centum.* Infra: *Gerbidis.* V. *Gerba* 1.

ZERBIVM, vt *Zerbidum*. Statuta Vercell. lib. 3. fol. 9[illegible]. vo. *Possint ducere et duci facere per communia et Zerbia locorum et villarum ac territoriorum districtus Vercellarum.* Lib. 5. fol. 119. vo. *Item quod nullus camparius possit accusare in campo stipula vel Zerbio, nisi campus fuerit imblauatus, vel aliquo semine seminatus.* Ibidem fol. 128. *Item quod quaelibet persona ciuitatis et districtus Vercellarum possit . . . seminare, ad cultum reducere . . . possessiones quae appellantur seghle, Zerbia, etc.*

✠ ZERBVS, i. q. *Zerbidum*, in Ch. a. 1007.

ZERLA, mensurae genus. Statuta datiaria Riperiae cap. 2. fol. 7. *Si aliqua persona habens bulletam conducendi vel conduci faciendi vinum, reperiretur conducere vltra quantitatem comprehensam in dicta bulleta vsque ad vnam gerulam siue Zerlam, non cadat, nec incidere intelligatur in aliquam poenam, nisi solum in amissione illius gerulae siue Zerlae vini, et ab inde infra.* Italis *Zerlo*, vel *Gerlo* est Sporta dossuaria, Gall. *Hotte.* Hinc

ZERLATOR, in iisdem Statutis cap. 13. fol. 10. *Quod quilibet Zerlator, seu mensurator communitatis praedictae, teneatur et debeat denuntiare seu notificare dicto emptori datii praedicti quantitatem vini quod portabit.*

ZERNAE, *Impetigines*, *Ferae*, [illegible] etiam *Lichenes* appellantur. M[illegible] de Virtutibus herbarum c. 7.

Zernas et lepras cura [illegible]
eadem.

ZESSVS. B. Odoricus Forojul[illegible] regr. [illegible] 18. *Omnes [illegible] sunt [illegible] nix, Zesso [illegible]* Italis *Zesso*, pro *Gesso*, gypsi [illegible] ciem significat.

ZETA. (1) Coenaculum, ex G[illegible] *διαιτα*, vt pridem docuere C[illegible] Turnebus, et alii. Gloss. Gr[illegible] Latin. *διαιτα, τὸ ὑπερῷον*, [illegible] *coenaculum.* Papias: *Zetae, do[illegible] quae subtus pedes habent aques. [illegible] rum aliae hyemales, aliae aestiua[illegible] Zetae hyemales sunt, quas cali[illegible] cit subducta flamma. Zetae aest[illegible] les, quas frigidas facit subducta [illegible]* Zetam hyemalem *triclinium hy[illegible]* vocat Sidon. lib. 2. epist. 2. O[illegible] ricus Vitalis lib. 2. pag. 412. [illegible] *quinto Zetas hyemales, in sexto [illegible] tas aestiuales.* Descriptio pa[illegible] letani ex Chartario Farfensi [illegible] Mabill. to. 2. Annal. Bened. p. [illegible] *In quinto Zetae hiemales, id est [illegible] merae hiberno tempori compete[illegible] In sexto Zetae aestiuales, id est [illegible] rae aestiuo tempori competentes.* S[illegible] pius vsurpatur pro quolibet [illegible] cubiculo, vt apud Plinium lib. [illegible] epist. 7. lib. 6. epist. 5. cui [illegible] pellatur locus capax vnius le[illegible] duabus sellis, qui velis obdu[illegible] reductis modo adjiciebatur cubi[illegible] modo auferebatur, cujusmodi [illegible] *Alcoviae* nostrae hodiernae. A[illegible] S. Sebastiani c. 4. *Vbi sunt triclinia [illegible] ro puro radiantia, quae ex gem[illegible] et margaritis habent Zetas in[illegible] ctas?* ZETARIVM, Triclinium, [illegible] Actis SS. to. 5. Iun. p. 435. [illegible] SS. Petro et Paulo: *Iuxta pala[illegible] Neronianum in Vaticano, inter Z[illegible] tarium, id est triclinium triump[illegible]*

ZETARIVS. In Martyrol. 26. M[illegible] tii, et in Actis S. Sebastiani M[illegible] n. 69. et in Vita S. Castuli n. 1 idem S. Castulus Martyr. dici[illegible] fuisse *Zetarius Palatii, et hospes Sanctorum.* Quo loco *zetarium* corrupt[illegible] pro *Diaetario*, seu Atriensi, [illegible]

puta

ſtrat Fabrotus ad Cedrenum, quemadmodum *zabolus* pro *diabolus*. At ectius, ni fallor, Molanus ad Vſurdum, et Baronius ad Martyrol. tom. exiſtimant, *zetarium* a *zeta* ictum: vt fuerit *Zetarius Palatii*, ubiculi interioris Palatii Cuſtos. Apud Paulum lib. 3. S[illegible] *Zetarii* praeterea memorantur, qui *Diaetrii* appellantur in L. quaeſitum, §. dem, etc. de Inſtruct. vel inſtrum. eg. (2) Ordericus Vitalis lib. 8. . 674. *Caſtellum ſancti Serenici . . . . poſtmodum tenuit, muris et vals Zetisque muninit.* Lib. 10. pag. 70. *Copioſos pecuniae ſumptus eroauit, vnde municipia ejus vallis et uris, ac multiplicibus Zetis vndique lauderentur.* Pag. 775. *Quidam ad llum de ſublimi Zeta lapidem projeit, etc.* Denique pag. 800. *Arcem, t regiam, et murum in giro, Zeisque minores atque majores jam unite, ſollicitèque perſcrutamini, adiusque ſeruate, ne quis exeat vel inrediatur ſine veſtra conſideratione.* /bi *zetae* videntur appellari *ſpeculae*, juae muris imminent. Ex his, ni allor, emendandus Laurentius de Leodio in Hiſt. Epiſcopor. Virduienſ. pag. 316. *Poſt prandium ſocios xtra turrim ad eſſetas antenumerales ocauit, luſu aleae ibidem eos tenuit, tc.* Legendum enim videtur *zetas*, t apud Vitalem. (3) Vitii ſignum n libris. Paulus Diacon. in epiſt. d S. Adelhardum Abbatem Corbeienſem, praefixa S. Gregorii M. Epiſtolis, quas deſcripſerat et correxerat: 34. *ex eis ſcito eſſe relectas, et, prout potui, emendatas eſſe, praeter auca loca, in quibus minus inueni: t tamen meo ea ſenſu ſupplere uolui, e viderer tanti Doctoris verba immuare: quibus in locis, et forinſecus d aurem* (f. ad oram) *Zetam, uod eſt vitii ſignum, appoſui.* Apud ſidorum lib. 14. cap. 26. *zeta* ſignificat in ponderibus *obolum*.

ZETARIVM, ZETARIVS. V. *Zeta* 1.

ZETHONIVM VELLVS. Vetus Epitaphium Mediolani, apud Puecinelum pag. 106.

Ambroſiana diu pluuialia . . .
venuſtum
Vellere Zethonio, gemmis, auroque ſuperbum.

Idem quod mox

ZETONINVM, pannus ſericus, ex ſeta. Anonymus in Annal. Mediol. apud Murator. to. 16. col. 810. *Lectorinus vnus Zetonini albi.*

ZETVLA, diminut. a *Zeta*, Coenaculum. V. in hac voce.

ZEZI, pro Giezi Epiſt. Aegidii Tuſcul. Epiſc. adv. Patriarcham Antiochenum apud Ludewig. tom. 2. Reliq. MSS. pag. 455. *Vtinam aperiret Dominus oculos tuos, ſicut aperuit Zezi; videres multo plures nobiſcum eſſe quam tecum.* Vbi reſpicere videtur ad cap. 6. lib. 4. Reg. v. 16.

ZIA, ZIANVS. V. *Zius*.

† ZIBELLINVS, i. q. *Zebelinus*, in Stat. Riper.

ZIBETHVM, Italis *Zibetta*, Gall. *Civette*, Aromatis genus. Locus eſt in *Laſcopitium*.

ZIBIBVM, ab Italico *Cibibo*, Cruſcanis, *Spezie d'uva ottima a ſeccare*, Paſſa uva. Ioh. Demuſſis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 582. *Secunda die in nuptiis dant primo longetos de paſta cum caxeo, et croco, et Zibibo, et ſpeciebus.*

ZIBYNNVS, ZIPINA. Suidas: Ζιβύνη, ὁλοσιδήρεον ἀκόντιον, λόγχη, σπάθη. Ζιβύνη et ζηβύνη, *venabulum*, in vett. Gloſſis. *Miſſile*, dicitur in Nov. Iuſtiniani 85. Vbi Iulianus Anteceſſor, Conſtit. 79. §. 4. *Zybynnos, quos Miſſilia vocant.* ZIPINA, *Lancea*, in Gloſſis MSS. Papias: *Zimbina, lancea.* Ita enim MS. Vide Gloſſaria, Antonii Auguſtini et Franciſci Pithoei ad Iulianum Anteceſſ. praeterea Gloſſ. Rigaltii, Meurſii et med. Graecit. in Ζηβύνη.

ZIDELWEIDA, Glandes quernae, quibus paſcuntur porci, Meichelbeco interprete, to. 1. Hiſt. Friſing. p. 191. Charta Ottonis Imp. an. 995. in Metropoli Saliſburgenſi to. 1. p. 128. *Cum curtiferis, areis, pratis, . . . venationibus, piſcationibus, Zidelweida, molendinis, exitibus, reditibus, viis et inuiis, etc.* In alia Charta

Charta an. 906. p. 136. habetur *Zaduluveden.* In alia, pag. 143. *Zidilveidis.* Pag. 144. *Zidelvreidis.* Tom. 3. pag. 458. *Sidelvreidis. Sidelweiden*, to. 1. p. 140. German. Weide, est ager pascuus.

ZIFFRAE, notae numerales, Gall. *Chiffres*, Ital. *Ziffera.* Chron. Mellic. ad ann. 1471. pag. 481. *Collectae vero, lectiones et euangelia per Ziffras seu numeros notentur, vbi reperiantur.* Statuta Montis Regal. fol. 192. *Item statuerunt et ordinaverunt quod domini jus dicentes in decretationibus et condemnationibus bannorum per eos fiendis, non vtantur Ziffris seu aliis literis breuibus.* V. *Cifrae.*

ZILENTI, *Nisus*, in Gloss. ad calcem vett. Collect. Can. Apost. ex Bibl. DD. Chauvelin Regiorum sigillorum Custodis.

ZILIVM, Lilium, Italis *Giglio.* Anonymus in Annal. Mediolan. apud Murator. to. 16. col. 807.

† ZIMERA, pinna, galeae ornamentum, ap. Pez. t. 4. Script. p. 945.

ZIMVS, *Fermentum*, in Gloss. ad Doctrinale Alexandri de Villa-Dei. V. *Zema.*

ZINARVS. Apud Petrum de Crescentiis lib. 5. extremo.

ZINDARVM, vt supra *Zendadum.* Testam. ann. 1518. apud Rocchum Pirrum Siciliae sacrae pag. 187. *Vestis vna Zindari ad instar jubbae, etc.*

ZINESTRA. Genista, Italis *Ginestra*, Gall. *Genêt.* Funus Ioh. Galeaz apud Murator. tom. 16. col. 1035. *Alia duo* (scuta) *cum diuisa Imperatoris, videlicet vno capitergio cum vna gassa; alia duo cum Zinestra.*

ZINVRDONES. Chronicon Montis-Sereni anno 1171. *Erat hic de familia Ecclesiae ex eo genere hominum, qui Zinurdones appellantur, tantae superbiae, vt mirum esset, rusticam mentem angustis rebus et paupertati assuetam, tantum inflari potuisse.*

ZINZALA, *parua musca*, i. *culex: vnde zinzalarium, conopeum ad eas arcendas.* Vgutio. *Zinzala, petite mousche, cincerelle*, in Gloss. Lat. Gall. Sangerm. V. supra *Zenzala.*

ZINZIBER, Gall. *Gingembre*, [illegible] dem Gloss. Lat. Gall. Comp[illegible] an. 1333. ad an. 1336. [illegible] Dalph. p. 284. *Item, pro* [illegible] *libris de pipere, quinque de Zi*[illegible]*ro, etc.* Adde Rymer. to. 7. [illegible]

ZINZICLA, spongia, [illegible] Hist. Belli sacri apud Mabil. [illegible] Musei Ital. p. 141. *Alii* [illegible] *rimus vini, fugerunt in castrum* [illegible] *Turci obsederunt continuus*, [illegible] *stulerunt aquam, fueruntque* [illegible] *tanta afflictione fitis, quod* [illegible] *mari faciebant suos equos et* [illegible] *quorum sanguinem bibebant.* [illegible] *mittebant Zinzicias in piscinam* [illegible] *ea deprimebant in os suum.*

ZINZINARE, *proprium* [illegible] Vgutioni.

ZINZVLARE, merulae vocem [illegible] Histor. Eleuat. S. Zenonis [illegible] April. p. 75. *At in itinere* [illegible] *merula auis strepera voce Zin*[illegible] *callem transuolans, quasi* [illegible] *omen significans, ab incepto* [illegible]

ZIOPIA, ZIOPIVS, in Glos[illegible] bico-Latino.

ZIPELLVS. Statuta Placent. [illegible] fol. 82. *Et si fuerint socculae* [illegible] *et aliae cum Zipello* [illegible] *nibus siue a forminabus et cum* [illegible] *largis non possint occipere de* [illegible] *tra 11. fol.* V. *Zepellus.*

ZIPINA. V. *Zibynnus.*

† ZIPO, tunica ex maculis con[illegible] apud Murat. t. 2. Antiq. p. 4[illegible] *Gipo* et *Zuppa* 2.

ZIPPVLA, placenta, Italis *Fega*[illegible] *Zeppola*, Gall. *Bignet.* Pela[illegible] bello 4. n. 59. *Fecit de fa*[illegible] *siculam et Zippulas.* Quo loco [illegible] finus lib. 3. Vit. SS. n. 51. [illegible] *placentas.* Occurrit rursum ap[illegible] eumdem Pelagium libello 8 n. [illegible]

ZIRBVS, omentum, Graecis [illegible] pars stomachi. V. Anatomiam [illegible] dini pag. 70.

ZIRO, propugnaculi species, [illegible] Charta anno 1158 apud Vgh[illegible] tom. 2. p. 368. 369. *Cum* [illegible] *capellis suis et curte sua in* [illegible] *et toto Zirone supradicti castri*, [illegible] Rollandinus in Chron. lib. 5. c. [illegible] *Vnde in praesenti Dominus Ec*[illegible] *fecit fieri vnum Zironem in* [illegible]

*tres Zirones in Mestre, ubi supra-
antibus, et custodibus constitutis, et
centiato exercitu, reuersus est ipse
'aduam.* Cap. 17. *Fecit quoque fieri
Zirones in campo franco, ibique posi-
is suprastantibus et custodibus, etc.*
aris. de Cereta in Chron. Veron. ad
nn. 1242. apud Murator. to. 8. col.
32. *Dom. Henricus de Egna Potestas
Veronae et dom. Icerinus de Romano
um Veronensibus in eam terram Mon-
ignanae intrauerunt et eam mitiga-
erunt, et unum Zironem seu rocham
ecerant in ea.*
RVM. Charta Dalmatica ann. 1069.
pud Ioan. Lucium lib. 2. de regno
)almat. c. 6. *De sororibus autem,
uae nunc Domino seruiturae ibi in-
rediuntur, et quae eodem inuitante
ngressurae aderint suis facultatibus,
vino territoriis libera cuncta, quae
n praefato monasterio obtulerint ter-
itoria, volumus adesse ab humano
uncta seruitio* 1. *et ab illo, quod vul-
o Zirum dicitur.* Italis *Ziro*, est
mphora olearia major.
TATA, ZITTATA, Italis *Gittata*,
actus, mensura agraria. Statuta
'lacent. lib. 4. fol. 40 *Ad detegen-
'os et euitandos malefactores qui secus
'ratas occultantur, firmiter statuimus
uod omnes boschi . . . . existentes
uxta stratum Romeam per* L. *Zitatas*
excindantur.) Anonymus in An-
ial. Mediolan. apud Murator. to.
6. col. 735. *Quaelibet Zittata dicti
Vasilii constabat florenis quatuor.*
VS, patruus, *θεῖος*, *Zio*, Italis.
Iotitia Iudicati in Tabulario Casau-
iensi: *Et cum ipso Ildegario Zio no-
'ro, qui erat Aduocatus istius Petri.*
n Actis S. Susannae V. et M. seu
Iaximi Mart. n. 5. Caius PP. dici-
ur fuisse *zius* S. Susannae, qui su-
ra n. 3. ejus *Patruus* nuncupatur.
IA, amita. Bernaldus Presb. de
Reconciliatione lapsorum: *Nec otio-
e notandum, quod multa nobis obscu-
a per diuersarum collationem editio-
um saepenumero declarantur, vt il-
ud de Nicaeno Concilio; quid sit sub-
ntroducta mulier. Hoc alia editio
pertius ponit, id est, extraneam, ac
dicat: Clericus nullam feminam ha-
eat secum extraneam; sed tantum
n. VI.*
*matrem, vel sororem, vel Ziam, quam
iterum alia editio apertius vocat ami-
tam. Tusci enim pro amita, dicunt
Ziam.* ZIANVS, idem qui *Zius*.
Petrus Diac l. 4. Chron. Casin. cap.
24. *Henricus frater ejus concesserat
prius cuidam Ziano suo terras, etc.*

ZIZANIVM, discordia, a Gr. *ζιζά-
νιον*, lolium. Monachus Patau. in
Chron. apud Murator. to. 8. col.
697. *Humani generis inimicus semi-
nauit Zizania inter eos* Hinc ZI-
ZANIATOR, qui *zizania* interserit.
Charta Nicolai d'Estouteville ad cal-
cem to. 4. Hist. Harcur. post *Errata*:
*Et vt ille Zizaniator charitati fide-
lium inuidens, etc.*

ZIZERIVM, pro *Gigerium*, quo no-
mine Latini appellant gallinarum in-
testina, et quae cum iis coquuntur:
Galli, *Zizier*. Apitius lib. 5. de
Re culinaria c. 3. *Iecinora et Zizeria
pullorum in cacabum mittes.* Humel-
bergius ad lib. 4. ejusdem Apitii
obseruat legi in vett. codd. *cizeria*,
vbi editi perperam praeferunt *cire-
ma*, pag. 89. Lucil. *Gigeria sunt
sine alio, his vescamur alacriter.*
Gloss. Lat. Graec. *Gilerus gallina-
rium, τὸ ἔντερον τῶν ὀρνίθων* Reponit
Salmasius, *Gigerus*, *τὸ αἰγεῶν*, etc.

ZIZYPHA, *Ζιζυφά*, in Glossis Gr.
Lat. Codex MS. S. Germani habet
Zizifa. Genus est minoris pruni vel
oliuae medicis notum, vulgo *Jujube*.
Sebast. Perus. in Vita B. Columbae
Reatinae to. 5. Maii p. 342. *Porre-
xitque illis Zizyphas, jujubas dicunt,
quas seruabat in gremio.* ZIZI-
PHVM, eadem notione. Acta S.
Onuphrii to. 2. Iun. p. 528. *Erant
autem fructus illarum arborum multae
palmae, citri, punica, sycamina, Zi-
zipha et vites.* Vide Gloss. med.
Graecit. in *Ζίζυφα*.

ZOA, anima, ex *ζωή*, vita. Vita S.
Vdalrici Episc. August. c. 21. *Zoam
in vltimis temporibus suam saluare
capiendo, etc* Fridegodus in Vita
S. Wilfridi saec. 3. Bened. part. 1.
p. 176.

*Vtpote praeteritum recolens cho-
ragia Zoae.*

Vbi pro vita vsurpatur.

ZOBELLINA PELLIS. V. *Sabelum.*

† ZOCA, i. q. *Zoccus*, in Ch. a. 1243.

ZOCCVS, stipes, truncus, Italis *Zocco.* Innocentius III. lib. 13. Epist. 95. *Truncos arborum, quos ipsi* (Rauennates) *Zoccos, vel capitones* vocant, etc. V. *Zuckeus.*

ZOCHOLAE, ZOCHVLAE, Calones, crepidae ligneae; ZOCHOLARIVS, earum artifex; voces Italicae, Gallis *Patins*, *galoches*, *soques.* Statuta Vercell. lib. 3. fol. 101. vo. *Vannum, corbes, ceppos Zocholarum, sapas, etc.* Statuta Placent. lib. 6. fol. 82. *Item prouisum est quod Zocholarii et facientes seu vendentes Zochulas non possint accipere videlicet de pari Zochularum ab homine siue a foemina vltra* xx. *denar.* V. *Zipellus.* ZOCHOLI, eadem notione, in Serm. Gabr. Barelettae part. 1. fol. 34. col. 2.

ZODIACTEVS, ad Zodiacum pertinens. Epist. Gunzonis ad Augienses ann. 969. apud Marten. to. 1. Ampl. Collect. col. 310. *Zodiactea peragratio.* Occurrit etiam apud Mart. Capellam l. 1. p. 3.

ZOETA. Vita S. Iohannis Abb. Reomaens. to. 2. Ian. p. 867. *Cum maturiori pulli cantu ad boum custodiam a Zoeta propria prosilire contingeret, etc.* Ronerius legendum censet *Coeta*, lectulo, quasi a *κοίτη*: at nihil emendandum esse haud male colligitur ex voce *Zotheca* infra.

ZOIA, ex Italico *Zoia*, in Statut. Mediolanensibus part. 2. cap 110. idem quod *Iocalia*, Monilia, geminae, annuli, aliaque id genus pretiosa. V. in hac voce.

ZOIELLVS, eodem intellectu, Ital. *Gioiello.* Statuta datiaria Riperiae cap. 13. fol. 5. vo. *Exceptis Zoiellis, lapidibus pretiosis, de quibus nihil soluatur.* Anonymus in Annal. Mediolan. apud Murator. to. 16. col. 807. *Zoiellus vnus auri pro ponendo ad visum cum robinis* v. *diamantibus* vi.

ZOJOLATVS, Ital. *Gioiellato*, eiusmodi pretiosis ornatus, instructus. Idem Anonymus ibid. col. 806. *Quod praefatus dominus Comes Virtutum pater noster mittit dictam Valentinam consortem nostram bene Zo[...]tam, ornatam et iocalibus ma[...] etc.* Eadem mox reperiuntur.

ZOLLENARIVS qui telonium, Germ. *Zoll* exigit, portitor, Germ. Z[...]ner. Charta Chunradi Reg. apud Pezium to. 1. Anecd. part. 3. col. [...] *Pro honore Dei sancto Emmeram[...] concessimus de nostro iure decimam partem vectigalium, id est de min[...]rio Zollenarii ad concinnanda lu[...]naria.*

ZOMA, corpus. V. *Soma* 1.

ZONA. (1) Cingulum, Vestis Sacerdotalis. Alcuinus lib. de Di[...] diuin. *Sequitur Zona, quae cingulum dicitur, qua restringitur po[...] etc.* Riculfus Episcopus Suession. Statut. an. 989. c. 7. *Cum a[...] id est, stolis duabus nitidis, zonis duabus, id est, cincturis, [...] mappulis totidem nitidis, etc.* V. Durandi Ration. lib. 3. c. 4. ZO[NA] ROMANA dicitur, quod ab Ecc[...] Romana zonae vsus in caeteras Ecclesias profluxerit. Alcuinus lib. [...] Offic. diuin. *Pro baltheo, una [...]narum, quas Romanas appellant, [...] receptus est.* ZONA PELLICI[...] inter vestes monachicas reperitur apud Bedam in Vita S. Cuthberti Episcopi num. 37. 38. (2) Corrigia, lorum. Statuta Equitum Teuton. apud R. Duellium tom. 2. Miscell. pag. 23. *Calceos habeant [...] Zonis, fibulis et rostris.* (3) Ignis sacri species, quae medium hominem ambit, cingitque, Gr. ἕρπης et ζωστήρ. Scribonius Largus p. [...] *Facit hoc medicamentum ad carbunculos, et ad ignem sacrum, et ad Zonam, quam Graeci ἕρπητα dicunt.* (4) ZONA REGINAE, Praestationis species. Chron. Corn. Zantfliet apud Marten. tom. 5. Ampl. Collect. col. 328. *Eo tempore* (a. 1385.) *Rex Francorum accepit in coniugem filiam ducis Bauariae, iuuenculam speciosam admodum et moribus ornatam, quam postmodum coronari fecit Parisius, aduocatis ab Auinione duobus Cardinalibus de obedientia Clementis. Et imposuit Rex talliam magnam toti regno pro Cinctura Reginae, velut ex antiqua consue-*

dine

ine fieri famabatur. Regestum Memorialium Camerae Comput. Paris. gnatum E. fol. 217. *Zona Reginae icta, la taille du pain et du vin, de ribus annis videlicet* 600. *ll. pro anno* 1389. Vide in Glossar. med. Graeitat. in Ζώνη. Huc referenda, quae abet Eustathius in Iliad. β. p. 258. dit. Rom. (5) † Circuitus, amitus, in Ch. a. 1518.

NARIA, perperam pro *Tonnaria*, 'iuarium, piscaria tynnorum. Vide *Tunnaria*. Statuta Massil. lib. 6. c. 7. *Statuimus quod nemini liceat, iscem vel pisces emere in Massilia, el ejus districtu de nocte vel de die ausa reuendendi in Massilia, vel in erritorio ejus, nisi essent tunni, loustae, seu qui caperentur in Zonaia, et pisces minuti.*

ONATOR, zonarum artifex, Germ. Gürtler, in Lit. remiss. a. 1350.

NCA, ZONCATA, placentae species. Ioh. Demussis Chron. Placent. pud Murator. to. 16. col. 581. *'ostea dant turtas et Zoncatas cum razea zuchari desupra . . . et aliqui oco turtarum et Zoncarum dant in rincipio prandii turtas, quas appelunt turtas factas de ouibus, et caseo, t lacte, et zucharo.* ZONCHATA, ari intellectu. Annal. Placent. ad n. 1447. apud Murator. to. 20. col. 91. *Die 3. Iunii duo ex stipendiais Alexandri de regno Neapolitano d domum de Rocho propter Zonchaam ad arma venerunt.*

PVLVS. Laur. Byzynius in Diario elli Hussit. apud Ludewig. to. 6. teliq. MSS. p. 168. *Multotiens enim uinque aut decem ex Pragensibus soim Zopulis induti magnam multitudinem armatorum fugabant.*

RA, sorbum, Gall. *Corme*. Synous Limensis an. 1604. inter Concil. lispan. to. 4. p. 761. *Item reseruaius nobis absolutionem Hispanorum ui vendiderint chicha solius Zorae, el mistam yuca.* V. supra *Sora*.

STRA, Italis *Giostra*, Monomachia idicta, idem quod *Iusta* 1. Vide in ac voce. Chron. Andreae Danduli pud Murator. tom. 12. col. 492. *uod mandatum fiat domino Pererino de Partis et domino Bajamonti Teupulo, quod non faciant simul Zostram in hac terra, nec in districtu Venetiarum.*

ZOTHECA, atticis Ζωθήκη, quasi ζωοθήκη, cella, in qua saginantur viua animalis, vt turdi, gallinae et alia: ὀρνιθοτροφεῖον. Ita Salmasius ad Solinum. Vetus Inscriptio: *S. Sulpitius Trophimus aedem, Zothecam, culinam, pecunia sua a solo restituit*, (*K. Decembr. L. Turpilio Dextro M. Maecio Rufo Cos.* id est, anno Christi 225.) Postea *zothecam* pro quolibet οἰκίσκῳ, et paruo conclaui vsurparunt. ZOTHECVLA, diminut. a *Zotheca*. Sidonius lib. 8. Epist. 16. *Per armariola et Zotheculas nostras non remanserunt digna prolatu.* Et lib. 9. Epist. 11. *Tamdiu potes vti libello, vt eum non amplius Zothecula tua, quam memoria includat.* Vide ibi Notas Sirmondi.

ZVANVS, mensurae species. Charta Andreae Reg. Hungar. ann. 1233. apud Cencium inter Census Eccles. Rom. *Pro salibus vero terrestribus dabimus vnam marcham pro centum Zuanis . . . . Ecclesiae vero retinebunt de salibus suis ad vsus suos hoc modo: abbacia de Egris tres timinos; Praepositus Orodiensis cum capitulo suo duo millia lapidum, ... monasterium S. Gothardi duo millia et quingentos Zuanos.*

ZVCARA, Saccharum, Gallice *Sucre*, in Litteris Philippi Pulcri Reg. Franc. an. 1304. to. 1. Ordinat. p. 422. Vita B. Lidwinae to. 2. April. pag. 274. *Interdum sumebat modicum Zucarae vel cynnamomi.* Limborchius Sent. Inquisit. Tolos. p. 173. *Bibebat aquam cum Zucara quam ipsa ministrabat.* ZVCCARVM, eadem notione. Comput. ab an. 1333. ad an. 1336. to. 2. Hist. Dalph. p. 278. ZVCHAR, ZVCHARVM, pari intellectu. Leges palat. Iacobi II. Reg. Majoric. inter Acta SS. to. 3. Iun. p. xx. V. in *Canamellae*. ZVCARATVS, Sacchato mixtus. Processus de B. Petro de Luxemburgo to. 1. Iul. p. 593.

ZVCCA. Inquisitio an. 1196. apud Cencium inter Census Eccl. Rom. *Item dixit quod campum zabulinum*

num . . . est inter viam Guidonis monaci et Zuccam. Italis *Zucca* est cucurbita, Gall. *Citrouille.*

† ZVCCVRA, saccharum, t. 7. Sept. p. 584. V. *Zucara.*

ZVCHEVS, stipes siccus et aridus, Italis *zocco.* Charta Edw. III. Reg. an. 4. apud Spelm. *Rex . . . quia non est ad damnum, . . . si concedamus Ricardo de Strelly omnes Zucheos aridos, qui Anglice vocantur Stovene, infra hayam nostram de Breskewode, quae est infra forestam nostram de Shirewode, etc.* Vide *Zoccus.* ZVCHVS, ZVCVS, eodem sensu. Charta an. 4. Henrici III. Reg. apud Th. Blount in Nomolex. *Auxilium faciendum burgensibus Salop. de veteris Zuchis et de mortuo bosco etc.* Statuta Montis Regal. fol. 251. *Teneantur auferre omnes trabes et Zucos ibi positos in bealeriis praedictis, sub poena juramenti.*

ZVCRVM, ZVCVRIVM, saccharum. Charta an. 1393. apud Rymer. to. 7. pag. 745. *Centum triginta et duas libras de Zucurio, etc.* Locus alter exstat in *Canamellae.*

ZVCVS, vt *Zucheus.* V. in hac voce.

ZVDA. (1) Castellum. Charta Raymundi Comit. Barcinon. et Aragonum Princip. an. 10. Regni Leovici Senioris: *Dono tibi fideli meo Guillelmo Raimundo Dapifero vrbem Tortosam, vt tu teneas ipsam Zudam, et habeat senioraticum de ipsa ciuitate et de ipsa villa, etc.* Charta an. 1165. in Append. ad Marcam Hispan. col 1342. *In primis conquestus est de Guillelmo Raimundi quod ei Zudam Dertosae non custodiebat sicut in carta suae donationis resonabat . . . Visa igitur carta ac perlecta, judicavit Barchinonensis curia quod ipsam Zudam procul dubio guardare ac custodire debebat . . . . Tenere autem Zudam, hoc est potestatem de ipsa habere, ita vt per eam possit totam ciuitatem distringere, et quotiescumque Comes, qui eam sibi donauerat, ipsam requisierit, libere possit eam reddere.* (2) † Tribunal, f. quod intra castellum sedebat, in Ch. Ioann. reg. Bohem. a. 1336. Hinc ZVDARIVS, hujus tribunalis Iudex, Castellanus, in Ch. Caroli IV. I[mp.] a 1358. V. *Suda.*

ZVFFERANA, crocus, Italis *Z[affe]rano.* Vide *Zafframen.* Comp[ut.] an. 1333. ad an. 1336. to. 2 [Hist.] Dalph. p. 284. *Vna libra cum [me]dio de Zufferana, vna libra [de gi]riofolio, etc.*

ZVFFVS, ab Italico *Zuffo,* [Gall.] *Toupet,* cirrus. Ioh. de Bazan[o] Chron. Mutin. apud Murator. [to.] 15. col. 606. *Venit Mutinam qu[idam] Franciscus de Castro Montagnan[o] quodam mirabili animali, quod [ap]pellabatur Tassi Barbar[icum] . . . [ha]bebat . . . . Zuffum a later[e in]feriori ad modum barbae caprinae.*

ZVGLARESIVS, ZVGLA[RIVS], ZVGLARISSA, mimus, [histrio], joculator, vt opinor, ab [Ital.] *Giullare.* Statuta Vercell. [lib.] fol. 84. vo. *Quod bannum sit [cui]libenti et comedenti duplicatum [.. .] vltimum sonum campanae [..] noctis: exceptis tamen Zugla[riis et] Zuglaresiis, preconisatoribus [et] personis quibus dono datum fu[erit si]ne fraude.* Ibidem fol 96. vo [..] *quod nullus de ciuitate Vercellar[um] vel districtu habeat aliquem Zu[gla]rium, vel aliquem hominem de [..] vel Zuglarissam in aliqua cen[a] nuptiis, vel in aliquo conuiuio [vel] festo.* Rursum lib. 7. fol. 147. [..] *quod nullus Zuglarius vel Zugla[..] non habens salarium a commun[i ..] cellarum ponatur in extimo commu[nis] Vercellarum nec fodrum, taleam, [et] caualariciam persoluat.*

ZVMALZISIVS, mulus. Vide *Az[e]mila.*

ZVNFTA, ZVNFFTA, coetus, co[n]ventus ad tractanda negotia, Ger[m.] *Zunfft*, idem quod alibi [..] Vide in hac voce. Chron. Wor[m.] ad an. 1424. apud Ludewig. [to.] Reliq. MSS. p. 152. *Dominica [..] sequenti duo magistri ciuium [..] teram Ruperti Regis legent in [..] Zunfftis ciuitatis.* Albertus Ar[gen]tinensis in Chron. p. 113. *Her[..] nauit, quod cum vno anno B[..] Pfittacus esset Magister ciuium, [..] aut*

meno Stellifer esset Zunftarum magister, *etc.* Occurrit ibi rursum.

ZVPA, ZVPPA, JVPA, JVPPA, dicitur hodie apud Croatos et Dalmatas, Regio aliqua habitata, vel ejusdem regionis homines congregati. Charta Cresimiri Regis Croatiae et Dalmatiae an. 1071. apud Ioan. Lucium lib. 3. c. 12. *Volumus*, ... *ut dicta Ecclesia habeat suas parochias, scilicet Iuppam*, *quae fuit sub Alpibus a castro* . . . *Murula*, *etc.* Et infra: *Dedimus Episcopo Nouensi Iuppam Licchae, Iuppam Buchani, etc.* Alia Suinimiri Regis an. 1078. apud eumdem Lucium c. 15. *Iuppam eam, quam Centenam aiunt.* Croatia vero et aliae Slauorum prouinciae in *Zupanias* distinguuntur, quibus, qui praesunt, *Zupani* dicti. JVPA, idem quod *Zupa: jupania*, vt *zupania.* Thomas Archidiac. in Hist. Salonit. cap. 15. *Castrum Sibinicense cum tota sua Iupa.* ZVPANVS, regionis praepositus, ζυπάνος Graecis Scriptoribus: vox hac notione familiaris Slauonicis populis, vt auctor est Constantinus de Administr. Imp. cap. 29. quod etiam firmat Innocentius III. PP. lib. 2. Epistolarum pag. 577. edit. Venetae. *Zupanos* vero Comitum vicem obtinuisse auctor est Presbyter Diocleates in Hist. Dalmat. vt Banos Ducum; quo loco Comites intelligit vrbium aut regionum Praefectos, qui pro arbitratu Principis mittebantur, quo vrbes aut regiones regerent. Hos autem ad omne Concilium vocatos, simulque cum Ducibus, deinde Regibus, jus deliberandi vel consulendi habuisse, ex veteribus Tabulis tradit. Ioan. Lucius lib. 2. de Regno Dalmat. cap. 15. vnde idem lib. 6. c. 1. scribit, *Zupanos* loco Comitum nominari in antiquis Chartis. At postquam Croatia et Dalmatia in jura Hungaricorum Regum concesserunt, Zupanorum jurisdictiones Comitibus attributae sunt, atque inde Zupanorum viluit appellatio, quae minoribus Praefectis concessa deinceps legitur, vel etiam Iudicibus. JVPANVS, in Charta an. 1171. to. 1. Corp. Diplom. p. 89. col. 1. SVPANI praesertim appellati Seruiae Principes, Ζυπάνοι Nicetae in Isaacio lib. 3. n. 4. Willelmus Tyrius lib. 20. c. 4. de Seruiis: *Hi Magistratus habent*, *quos Suppanos vocant.* Iidem et MEGAJVPANI, dicti, in Actis Innocentii III. PP. p. 65. ex quibus emendanda eadem Acta p. 68. vbi perperam editum *Megasuppanus Seruiae*, nisi legendum sit *Magnus Iupanus*. Stephani Regis Serviae sigillum apud Io. Lucium lib. 5. de Regno Dalmat. p. 296. σφραγὶς Στεφάνου Μεγάλου Ζυπάνου Νεμανία, id est, *Stephani Nemanis Magni Zupani sigillum.* Idem Stephanus Megajupanus dicitur Thomae Archid. in Histor. Salonitana cap. 26. *Stephanus Dominus Seruiae, siue Rasciae, qui Megajuppanus appellabatur.* Ἀρχιζούπανος, Nicetae in Manuele lib. 2. num. 7. Neque apud Dalmatas et Seruios tantum haec dignitas obtinuit; sed et apud Hungaros, quibus ita appellari, quibus proxima a Rege potestas erat, vt auctor est Cinnamus lib. 6. cap. 4. qui Hungaricorum Ζυπάνων praeterea meminit lib. 5. cap. 20. et alibi. *Supanos*, vel *Sopanos*, etiam habuere Bohemi, vt est apud Godefridum Monachum S. Pantaleonis anno 1212. et in Historia Australi an. 1285. et 1290. Vide Chronicon Montis-Sereni an. 1109. et Notas nostras ad Alexiadem p. 347. POSTZVPANI, Zupanorum substituti, Vicarii, vel vicem gerentes. Vide Ioannem Lucium p. 96. 97. 132.

ZVPARELLVS, ZVPONARIVS. V. *Zuppa* 2.

ZVPPA. (1) ZVPPA SALIS, fodina salis. Ioh. Longinus in Vita B. Kingae to. 5. Iul. p. 743. *Montes salinos seu Zuppas salis* . . . , *cum incendisset ignis*, *latiusque manans incendium*, *singulas cameras montium irremediabiliter torreret.* Hinc ZVPPARIVS, ejusmodi *zupparum* praefectus, ibidem p. 749. Charta Vladislai Reg. Poloniae ann. 1413. in Append. ad Bullar. Carmelit. pag. 617. *Fratribus monasterii praedicti de viginti marcis annui salarii*, *in Zuppis nostris Bochnensibus et Wie-*

Wheliaienfibus, *falis prouidimus*, *et prouidemus tenore presentium mediante*, *mandantes tibi Petro Pykarano moderno et aliis*, *qui pro tempore praedicti falis fuerint Zupparii*, *quatenus*, *etc.* (2) Sagum militare, ex Gallico *Juppe*. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 8. *Est necessarium*, *quod quilibet homo armatae praedictae habeat Zuppam unam aptam et dextram protinus ad ferendum*. ZVPPA, Italis *Giuppa*, tunica. Statuta Placent. lib. 6. fol. 81. *Item de aliqua Zuppa ab homine cusita per longum siue trauersum cum reppo x. sol.* ZVPARELLVS, Italis *Giupparéllo*, diminut. a. *Zuppa*. Ioh. Demussis Chron. Placent. apud Murator. to. 16. col. 581. ZVPONARIVS, *Giuponáro* Italis, ejusmodi vestium sarcinator. Statuta criminalia Riperiae cap. 126. fol. 19. vo. *Idem intelligatur de quolibet pilipario*, *seu straccarolo*, *vel Zuponario circa praedicta delinquente*.

ZVRA, Confoederatio, conjuratio, *Giúra*, eadem notione dicunt Itali. Statuta Vercell. lib. 4. fol. 68. *Item quod nulla societas*, *conspiratio seu monopolium*, *siue Zura aliquo modo vel ingenio fiat*, *etc.*

ZVRAME. Charta Alfonsi III. Regis Portugalliae an. 1289. *Quicumque acceperit alicui cappam*, *Zurame*, *p… lem aut aliquem vestem*, *etc.*

ZVRGIARE, mulorum clamor. V… *Baulare*.

ZVRRA, vel ZVRRVS. Oger… nis Annal. Genuens. ad an. 1… apud Murator. tom. 6. col. … *Nauis quae vocabatur Regina*, … *vis quae vocabatur Dulcis fen… casu ipso die naufragium passae … runt . . . vltra ballas* CCCL. *p… norum et baldinellarum … et de Zurris piperis et lanae*, … *que saccis bombaciis maximam qua… tatem*.

ZWYNANCIA, angina, Gall. *E… nancie*. Buschius de Reformat… nast. apud Leibnit. tom. 2. S… Brunsuic. *Tandem in quandam … dit infirmitatem*, *quam Zwynan… vocamus*, *etc.*

ZYGOSTATES, Magistratus per… gulas ciuitates a Iuliano constit… qui exortas de solidis controuer… dirimeret, in Cod. Theod. leg. … de ponderat. Closs. Gr. Lat. Ζυγ… στάτης, *Libripendens*, *pensor…* Alius ejusdem nominis erat Ale… xandriae, qui admittendo frum… Alexandriam conuecto praeerat, … quo in leg. 1. de frum. Alex… V. Gothofredum. ZYGOSTASIA, *Zygostatae* munus, ibidem.

